Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

+ *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
+ *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
+ *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
+ *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página `http://books.google.com`

Digitized by Google

CORNELL
UNIVERSITY
LIBRARY

Digitized by Google

CORNELL UNIVERSITY LIBRARY
3 1924 065 775 227

DATE DUE

GAYLORD PRINTED IN U.S.A.

Digitized by Google

Digitized by Google

DOCTORIS ECSTATICI
DIONYSII CARTUSIANI
OPERA OMNIA

Digitized by Google

IMPRIMI POTEST

Fr. RENATUS-MARIA, Prior Cartusiæ,

in Purificatione B. V. Mariæ, anno 1907.

IMPRIMATUR

Tornaci, 19a Martii 1907.

V. CANTINEAU, Canonicus, Censor librorum.

Digitized by Google

Denis le Chartreux

DOCTORIS ECSTATICI

D. DIONYSII

CARTUSIANI

OPERA OMNIA

IN UNUM CORPUS DIGESTA

AD FIDEM EDITIONUM COLONIENSIUM

CURA ET LABORE

MONACHORUM SACRI ORDINIS CARTUSIENSIS

FAVENTE PONT. MAX. LEONE XIII

ENARRATIONUM IN SACRAM SCRIPTURAM
INDEX GENERALIS

TORNACI

TYPIS CARTUSIÆ S. M. DE PRATIS

MDCCCCVII

Digitized by Google

Digitized by Google

ENARRATIONUM
IN SACRAM SCRIPTURAM
INDEX GENERALIS

Digitized by Google

Digitized by Google

ENARRATIONUM
IN SACRAM SCRIPTURAM
INDEX GENERALIS

A

AARON. Fuit triennio senior Moyse, I 485A; varia nomina accepit, secundum Hebræos : Jether, IV 124C, Jesba, D. — Futura ejus dignitas parentibus fuerat revelata, III 272A'. — Quandonam et quomodo ei Deus apparuerit, III 272B, ut illum constitueret in adjutorem et præconem Moysis, I 508C', 509B', propter vocem « tubalem » et eloquentiam, 507A', 513A', VI 449B'. — Quo sensu dicatur propheta Moysis, I 526B', 527B. — Cur ipse et non Moyses verterit virgam in colubrum coram Pharaone, I 527C'. — Quænam fuerit illius uxor, I 524D', XI 8D'. — Cum Moyse ascendit in montem, II 39B, ubi Deum videt, non in essentia, sed in forma quadam assumpta, 41B, IX 396A'. — Absente Moyse, populo præficitur, II 42A', et deos postulantibus aliquantulum restitisse videtur, 96B', 97A, C'; sed timore mortis, 96C', 98A, vitulum aureum facit, 97B, insuper et altare, C', ac solennitatem sacrilegam indicit, D'. Excusando se, 100C, non videtur fuisse mentitus, D'. An, propter vituli conflationem, cum sua posteritate deleri meruerit, 201B, et cur ultionem evaserit, 105B'. — Narratur consecratio Aaron, II 184C et seq., cujus sacerdotium temporale ac typicum, XIII 490A, divinitus confirmatum est virgæ germinatione, 505A', et igne de cœlo, II 194C', in primo ejus sacrificio, prima die anni secundi egressionis, 192C. — Describuntur indumenta ejus et officia, II 69D' et seq., VIII 271D et seq. — Quanta gratiæ dona acceperit, VIII 222A', 271C, et quam efficaciter oraverit, VII 556B, ob sui officii dignitatem, A', maxime pro inimicis, IX 136B. — Contra Moysen murmurans, II 387C, iterum ultionem effugit, 391A'; sed propter incredulitatem a Terra sancta exclusus est, VI 289B, 465B. — Mors ejus narratur, II 434B'. Ubi reapse sit mortuus et sepultus, 434D'. — Sub lege evangelicas virtutes habuit, II 412B'. — Ex illius progenie constituti sunt XXIV sacerdotes principales, IV 170B et seq., XI 372B', ac orti sunt parentes S. Joannis Baptistæ, C'. — Mystice, Aaron designat quoscumque Christi vicarios, I 514B', 518B, II 329 C, vel Christum ipsum, 86D, 412B', vel perfectos, 342A', C', etc., VI 250B, 456B'. — Quid significet domus Aaron, VI 524B, 535B, 626A, C, et virga ejus florida, IX 14B.

ABADDON, quod interpretatur exterminans, est Hebræum diaboli nomen, XIV 292D'.

ABARIM. Mons ubi mortuus est Moyses, etiam dicitur Nebo, II 666D', et Phasga, 538B. Mansio XL^a Hebræorum in deserto, 501C'. Interpretatur transitus, 506B, 666D'.

Digitized by Google

ABBA est nomen Hebræum, patrem significans, XIII 281 D'.

ABDEMELECH, Æthiops, Jeremia e carcere educto, IX 254B', in clade Jerusalem salvari meruit, 257B.

ABDENAGO interpretatur serviens taceo; sic nuncupatus est Azarias, X 11 C'.

ABDIAS, dispensator domus Achab. Tertius ex quinquagenariis ad Eliam missis, IV 6C', bona consumpserat (ut creditur) nutriendo prophetas, III 703C, IV 18A, XIII 88B. — Fuit et ipse propheta, « quo brevior eo profundior », X 202D', 429, et cum Jeremia concordans, quamvis ipsi longe prævius, IX 285A'. — Quando prophetaverit, X 203A, et ubi sit sepultus, 429. — Textus quidam ejus explanatur, V 52B. — Ejus uxori, quæ figurat Ecclesiam, IV 23C, quomodo succurrerit Eliseus, 17 D. — Abdias, servus Domini interpretatus, quem designet, III 708A', X 438D.

ABEL. Extra paradisum genitus est, I 121 C' et seq. Cur sic vocatus, 122D et seq. — Elegit artem pastoralem, quia vir erat simplex et innocens, I 122C'. — Quale testimonium ejus muneribus perhibuerit Deus, I 124B, XIII 515A', XIV 34C'; et quomodo, a Cain occisus, I 125C', XIV 34A', 35A, defunctus adhuc loquatur, XIII 515B'. — Fuit primus martyr, primus sacerdos et primus virgo, I 126C, XIII 663D'. — Sanguis Abel clamat vindictam, veniam vero sanguis Christi, I 127A, XIII 526D. Allegorice, Abel plebem gentilem signavit, I 137C, et morte sua Christi passionem præfiguravit, 141 A', XII 48B', 238C, XIV 315C.

ABELA. Urbs frequentia sapientium celebris, III 552C', ubi Seba obsessus est, A', et occisus, 553A', mater in Israel vocatur, B. Quædam mulier sapiens, quam stulte vocant Judæi Saram, filiam Aser, 553A, eam liberat ab excidio, 552B'. Moraliter, mulier illa prædicatores (vel Prædicatorum Ordinem) signat, 554C'.

ABESAN, judex Israel, a nonnullis idem qui Booz fuisse creditur, III 180A, 224A'.

ABI, mater Ezechiæ regis Juda, quænam fuerit, IV 71 D.

ABIA, filius Jeroboam, bonus et virtuosus, III 688B', multis de causis a Deo sublatus est, 687A, et solus de stirpe Jeroboam honorifice fuit sepultus, 688B'.

ABIA, filius Roboam, IIus rex Juda, IV 213C'. Quam habuerit matrem, III 690C, IV 213D' et seq. — Fuit ad tempus bonus, III 690D, IV 215D' et seq.; et licet in Deo imperfecte speraret, 216C', ab eo adjuvari meruit, 217A, ut Jeroboam devinceret, III 690D', IV 217C; sed factus ingratus, A', idololatra, B', et lascivus, C', a Domino percussus obiit, A'. — Mystice, per Abiam quicumque princeps christianus intelligi potest, IV 218B.

ABIAS, sacerdos. De ejus vice erat Zacharias, pater Præcursoris, XI 372A'.

ABIATHAR, sacerdos. E Nobe confugit ad David, III 383B', quem deinceps comitatus est, D', pro illo consulens Dominum, 385B, 415C', 527C'. — Sub illo David domum Dei intravit, XI 333A'. — Factus pontifex, III 527C', Adoniæ partes amplectitur, 584D et seq., et a sacerdotio ejicitur, 593A', D', qui occidi meruerat, C'. — Fuit ultimus pontifex stirpis Ithamar, III 594A.

ABIES. Arbor odorifera, recta, sublimis, III 611A, ad structuram apta, IX 541C, adhibita fuit ad confectionem pavimentorum et ostiorum templi, III 618C, 621D. — Tropologice, magnanimitatem aliaque significat, III 624A', VIII 439D, 448C, 587C, 615C', 699A', 724B', IX 559D, 561 D', X 668D'.

ABIETARIUS communius accipitur pro artifice de ligno quocumque operante, II 122B'.

ABIGAIL, uxor Nabal. Corde et corpore amabilis, III 395B, quæ prophetiæ spiritum habuisse videtur, 398D', David muneribus placavit, 396B', 399A, et postea cum illo nupsit, 400B, eique peperit filium, qui vocatur Daniel et Cheleab, quare, 446B. — Allegorice, typus est B. V. Mariæ, III 401A, et Ecclesiæ, A'.

Digitized by Google

ABILA, civitas prope Jordanem, II 524 A'.

ABIMELECH, rex Geraræ. Propter Saræ raptum, I 277 C', a Domino correptus, 278 B, 280 B', injuriam rescindit, B et seq., et cum Abraham init amicitiæ fœdus, 284 C, pariterque cum Isaac, 316 B. Quantum vixerit, 312 D' et seq. — Mystice, per Abimelech intelliguntur principes sæculares, I 280 D', 318 A.

ABIMELECH, filius Gedeonis. Ambitiosus et astutus, III 162 B, fratres interficit, numero septuaginta, B', VII 243 D, et rex a Sichimitis constituitur, III 162 C', quos mox persecutus est, 164 D, et occidit, 166 A. A muliere vulneratus, 166 C, pessime moritur, A'. — Non fuit primus rex Israel, III 678 A; sed tantum ad ulciscendam superbiam Ephratæorum elevatus est, 166 C'. — Tropologice, ambitiosos figurat, III 166 D', 167 B.

ABIMELECH, qui etiam Achis nominatur, rex Geth, V 605 D. Mystice, Judæos significat, 606 B. — Abimelech vocabantur omnes Philistinorum reges, III 379 D'.

ABINADAB, sacerdos magnæ virtutis, de Gabaa. Illi committitur custodienda arca Dei, III 294 B et seq.

ABINADAB, frater David, III 351 B'.

ABINADAB, filius Saul, III 418 D'.

ABIRON, de tribu Ruben, frater Dathan. Ex invidia contra Moysen insurgit, II 406 C, 407 A, VI 462 B'; et ab illo convocatus, II 408 C, superbe recusat, A'; a terra vivus absorbetur ac perit, 409 B', D', VI 462 D', XIV 355 C'. — An duo Hebræi rixantes contra se invicem quos conspexit Moyses fuerint Dathan et Abiron, I 488 C'. — Mystice, Abiron rebelles et ambitiosos significat, II 411 C, 412 A.

ABISAG, Sunamitis. An vere exstiterit, III 582 D' et seq. — Ad calefaciendum David electa, III 582 B', fuit vera ejus uxor, C'. Ab Adonia ambita, 592 A' et seq., causa fuit cur occideretur, 593 A et seq. — Mystice, figura est Ecclesiæ, III 588 A, B. V. Mariæ, B, sapientiæ, C, et S. Scripturæ, D.

ABISAI, frater Joab. Eo fortior, III 442 A, sed minus callidus, 451 B', quartus inter fortes David computatur, 567 C. — Trecentos viros cum hasta vulnerat, IV 145 C', et neci Abner cooperatur, III 451 A', vel saltem consentit, B'. Ob sævitiam sæpe a David reprehenditur, 402 C', 453 A, 531 D, 546 D'. Idumæos percutit, 489 C, et Davidem a morte eripit, 558 C. — Mystice, Abisai majores principes ac prælatos repræsentat, III 542 B.

ABIU, filius Aaron. Cum Moyse ascendit in montem, II 39 B, ubi Deum videt, 41 B. — Cum Aaron patre suo consecratur, II 185 D; sed vana tactus gloria, 196 D', dum thuribulo alienum ignem imponit, 197 A, igne divino interficitur, C. Cur tam acriter mulctatus sit, 197 D'. Non fuit igne incineratus, 198 C; sed extra castra cum vestibus suis sepelierunt eum, B; unde mos inolevit clericos cum sui ordinis indumentis sepeliendi, A'. Licet mortaliter peccaverit, salvatus creditur, 198 D. Quæ fuerit vera mortis ejus causa, 373 B', 374 A. — Quid spiritualiter significet, II 201 C.

ABLACTATIO. Tripliciter a quibusdam distinguitur, III 254 B', ab aliis dupliciter, D'. Quandonam fieret, 254 B'. — Cur Abraham fecerit grande convivium in die ablactationis Isaac, I 282 B, 285 A. — Moraliter, quid ablactati, III 257 A', et quomodo divinam illuminationem mereantur, VIII 526 B' et seq.

ABNEGATIO propriæ voluntatis. Quid sit, XI 192 A', 591 B'. Ex vera Dei caritate procedit, XII 395 D'. Quam fructuosa, 395 C', et quidem necessaria ad salutem, XI 592 A. Triplex abnegatio est de consilio, 592 D. — Quomodo per votum obedientiæ religiosæ perficiatur, XI 192 C', 592 B et seq.

ABNER. Dux exercitus Saul, et forsan ejus avunculus, IV 137 C, vir fortis, III 403 D, prudens, 441 D', 447 B, iracundus, A', mortem meruerat, regem male custodiendo, 403 B'. — Isboseth, filium Saul, regem constituit super Israel, III 439 C', in

Digitized by Google

hoc non excusandus a culpa, 440 A'. Ejus milites periculose egerunt contra juvenes Joab concertando, 443 C'. Ab Isboseth deficiens, 448 B, et Israelem ad David reducere moliens, 449 A, dolose interficitur, 450 A et seq., et a David lugetur, 451 D', 452 C'. Videtur salvatus, 594 C'. — Cur tantopere necis ejus David se insontem prædicaverit, III 450 B', 452 A'. — Tropologice, Abner, qui interpretatur lucerna patris, varia significat, III 444 B, D', 453 D'.

ABOMINATIO desolationis, quid sit, et quomodo in templo Jerusalem fuerit, X 134 D', 153 D', 164 A, XI 262 B', 263 A'.

ABORTIVUM. Quid sit, IV 351 B, XIII 196 A', et quare illi se comparet S. Paulus, B'. — Quo sensu Job optaverit se fuisse abortivum, IV 358 C', 362 A'. — In V. T. qui involuntarie abortivum fecerat, mulctæ subjiciebatur, II 16 D.

ABRA, ancilla Judith, cur sic dicta, V 154 B.

ABRAHAM. « Patriarcharum maximus », XI 6 A', ac propheta, VI 448 A, prius vocatus Abram, id est pater excelsus, postea Abraham, scilicet pater multarum gentium, I 243 D', IV 110 B, V 252 D, XIII 516 B', tertium nomen, id est Ram, secundum Albertum, accepit, IV 653 D'. — In Chaldæa natus, I 206 C, cujus novit linguam, X 10 B', et ubi in ignem projectus illæsus evasit, I 204 B', 205 C, V 252 C, cur dictus sit Hebræus, IV 113 C, C'. — Quando quotiesque a Deo jussus fuerit exire de terra sua, I 205 D, et utrum egrediens propositum revertendi in Chaldæam habuerit, C', XIV 123 C' et seq. — Num diffisus sit de promissione divina timendo ne ab Ægyptiis occideretur, I 209 C; an mentitus sit, dicendo Saram esse sororem suam, D', et licite illam adulterii exposuerit periculo, 210 B. Astronomiæ peritissimus, eam docuit Ægyptios, 211 D, 301 B', IV 78 B'. Qua via reversus de Ægypto, I 215 C. — A nepote suo Lot discedit, I 215 D, et promissionem a Deo accipit progeniei prope infinitæ, 217 A, 225 B', XIII 38 B. — Confœderatos Sennaar percutit, I 220 A. — Quo sensu Deo sit conquestus se filium non habere, I 224 C. — Quando exsultaverit ut Christi diem videret, I 226 A, et quo sensu, XII 444 D' et seq. — Abræ sacrificium cur de tribus trium annorum animalibus, I 226 C', quæ divisa sunt, 227 B. Sopor irruens in eum, qualis, 227 A'; et quid in eo audierit, 228 B. Signa tunc ei ostensa, utrum vere exstiterint, et qualia, 230 D. — Qualiter, absque peccato, Agar ducere potuerit, I 236 C.

Promissiones Abrahæ factæ quænam sint et quo juramento confirmatæ, I 225 B', 244 A et seq., XIII 277 D', 494 C'. Quo sensu pactum Dei cum Abraham dicatur sempiternum, I 244 C. — Apparitio Dei in Mambre utrum duplex an simplex, et quinam tres viri ad Abraham divertentes, I 254 A et seq. Quare eis assurgere volens, prohibeatur, 255 D'. Quo sensu dicatur eos adorasse, 256 C'; et cur, tres videns, modo singulariter, modo pluraliter eis loquatur, 257 B et seq. Abrahæ fervor in exercenda hospitalitate, 255 B', 258 C'. — Intercedens pro Sodoma, I 262 B, cur non ausus sit infra decem justos descendere, 263 A'. — Cum Abimelech iniit fœdus pacis et juramentum, I 284 C, III 459 A, D.

Tentatio Abrahæ quam acerba fuerit, I 287 B et seq. Mira ejus obedientia, 287 B', XI 7 B, XII 437 D, XIII 581 A; qualiter fuerit remunerata, I 291 B. Non mentitus esse videtur, dicendo se cum filio reversurum, 288 A, quum crederet illum a Deo resuscitandum, D. — An absque simonia emere sepulturam Saræ potuerit, I 294 C, C'. — Cur, mortua Sara, duxerit Ceturam, I 305 C, XIII 38 D, de qua plurimos genuit filios, IV 110 C, XIII 517 C, 518 A. — Post nativitatem Jacob defunctus, XIII 516 D', quot annis vixerit, I 307 B. — Quare in Terra promissionis sepeliri voluerit, XI 313 C'. — Cur cum Isaac et Jacob specialiter nominetur inter Patriarchas, XII 87 B. — Quanta fuerit ejus sapientia, VII 3, VIII 267 B, quanta

Digitized by Google

fides, V 277B', XII 128C, qua contra spem in spem credidit, XIII 38A, 518A et seq.; et quomodo justificatus sit per fidem, I 226C, XIII 33C, non per opera legis, C', 36C, 276D, 581A et seq. Utrum aliquando dubitaverit, 38D'. — Qualiter sit heres mundi, XIII 36D', pater omnium credentium, VIII 267C, XIII 36A', 37B', 276A', 280C', etc., et petra de qua excisi sunt Judæi, VIII 670B. Quo sensu dicatur nescivisse posteros suos, 743C' et seq. — Ditissimus sine cupiditate, XI 217A', dilectus Dei, VIII 613A, X 39B, alacriter illi serviens, VII 147C', certo cognovit se in gratia esse, XIII 64A. — Utrum ei revelata sit Christi passio et hominum redemptio, I 454C.

Quid sit sinus Abrahæ, I 307C, XII 128B et seq., ac semen ejus, VI 452D', de quo incarnandum erat Verbum, XI 404C. — Quidam per justum ab oriente suscitatum intelligunt Abraham, VIII 610C, quod reprobandum videtur, 612C. — Quo sensu dicantur gentes in Abraham benedicendæ, I 207C', 291D; et quomodo asserat Deus se benedicturum his qui benedicunt Abrahæ, 207B'. — Spiritualiter quomodo generet Isaac, XI 7A'. — Filii Abrahæ alii sunt per carnem, alii per fidem, XII 310A'; quo sensu ex lapidibus suscitari possint, XI 35D. — Allegorice, Abraham dupliciter figurat Christum, I 212B, VIII 268C, 677A; ejusque vocatio designat Incarnationem, I 212D, vocationem gentium, 213A, necnon religiosam, 214D'. Regressio ejus de Ægypto figura est ascensionis Christi, 217A'.

ABRAHAM (S.), anachoreta, quomodo prostitutam neptem converterit, VII 323C. (Acta SS., die xvi[a] Martii.)

ABRAHAM (Ben Chija Rabbi), Hispalensis, astronomus. Allegatur de Leviathan, IV 350B. — Refelluntur ejus errores de angelis, IV 312D, et de Leviathan, V 25B'.

ABRAHAMIUM, seu locus sepulturæ Patriarcharum, I 431D. *Cf.* Mambre.

ABSALON, filius David. Amabilis, speciosissimus, III 522B, ac cæsarie magna decoratus, A', fratrem suum Amnon dolose occidit, 515A', VII 81A', et fugit in Gessur, III 516C. An tunc interfici debuisset, 521B et seq. — A Joab callide revocatus, III 517B, contra patrem insurrexit, quo tempore, 524C', quare, 525B, et quomodo, 523D', 526A', V 422 C. — Concubinas patris inhonorando, III 533A, in ultionem adulterii David, 505D, quatenus peccaverit, V 50C, A'. — Quercui inhærens, a Joab transverberatur, III 539A' et seq., ambitionis et superbiæ pœnam luens, 543B. — Absalonis manus, quid, III 540C. — Moraliter, varia ab eo signantur, III 537D', 542A', D', 543C', V 423 D, 425D', 444D.

ABSCONDITUS. Quid abscondita Dei, VIII 84D', 94D', 264B, et quomodo possint intelligi, 85A. — Cur absconditus dicatur Deus, Christus, VIII 641A', et vultus Salvatoris in passione, 684C'. — Absconditum non est quod non cognoscatur, quo sensu, XI 566D.

ABSINTHIUM. Metaphorice, gravissimum dolorem designat, IX 347B', vel angustias, 348A. — Cur ita vocetur stella per quam figurantur hæresiarchæ, XIV 288D'.

ABSTINENTIA seu sobrietas. Alia est virtus infusa, alia virtus naturalis et acquisita, IV 411B, XIV 445A. — Est vitæ spiritualis initium, XI 514B; ac mentem optime roborat, 500C'. — Quam fructuosa sit abstinentia a carne et vino, XIII 108B, præsertim tempore tentationis, III 342A. — Quo sensu commendetur, XIII 679B, et reprehendatur, XIV 443A.

ABUNDANTIA. Ex abundantia cordis loqui, quid, XI 156A. — Qui habet, dabitur ei et abundabit, quo sensu, XI 162A'. — Memoriam abundantiæ suavitatis Dei eructant sancti, VI 670C'. — Quid puteus Abundantia vocatus, I 316D, 318C. — Quid sit ingredi in abundantia sepulcrum, IV 383D', 389C'.

ABUSUS. Quomodo Deus creaturis abuti

Digitized by Google

dicatur, IX 158D. Electis utitur, abutitur reprobis, 159B'.

ABYSSUS. Quid sit, I 23A', et quotuplici modo in Scripturis accipiatur, 59B', 595A, II 555A, V 602A', 675B', VI 248A', 436C, 687C', VII 58A, XI 572D, XIII 693C'. Quomodo, sapientia Dei, eruperint abyssi, VII 30C, et ab eo sint vallatæ, 58D. — Facies abyssi, quid, I 24C'. Quomodo dicantur tenebræ fuisse super faciem abyssi, 25D. — Utrum abyssi seu Oceani profundum mensurari queat, VIII 4B'. — Quasnam abyssos Deus intueatur, X 47D'. — Abyssus, quid mystice, VI 249A', 436C', VIII 255D', XIV 290B'; quid ejus puteus, B', et clavis, 356B. Ejus angelus est diabolus, 292C'. Æstimabit abyssum quasi senescentem, V 35B'. — Quomodo abyssus abyssum invocet, V 675B', et abyssus miseriarum abyssum invocet misericordiarum, C', XIV 399D. — Quid judicia Dei, abyssus multa, V 625A'. — *Cf.* Mare.

ACCARON, una de quinque principalibus civitatibus Philistinorum, in qua fuit fanum Beelzebub celeberrimum, IV 5B. Interpretatur sterilitas vel eradicatio, X 587C. — Ejus destructio prænuntiatur, X 371D, 583B'.

ACCEPTIO personarum. In lege Mosaica atque evangelica prohibetur, XIII 574A'. Quid sit, 572C', XIV 148B, et in quibus committatur, XIII 575B'; quomodo justitiæ distributivæ sit contraria, 572D', et utrum peccatum mortale, 574C' et seq. Quomodo personæ acceptione perdat se aliquis, VIII 117B'. — Apud Deum non est, quo sensu, XIII 22C, 576C. — Non personas sed causas debemus accipere, XIII 574B'.

ACCIPITER. Avis immunda, II 207A', describitur, 208A, V 14C. Quotannis de novo plumescit, 16A', quomodo, B'. — Mystice, per accipitrem significantur qui potentibus prædandi causa deserviunt, II 214D, 713C'.

ACCUSATIO. Accusatio sui ipsius est humilitatis effectus, XII 95A'. — Non est in inferno accusatio vitæ, VIII 249B'.

ACEDIA. In Dei servitio periculosissima est, VII 46B, virtutum ædificium subruens, 276C', atque ex gula consequens, XII 127C. Quid sit, et quibus remediis curetur, XI 504D', XIII 607C'. — Moraliter, acediosi designantur per arbores quæ nullum faciunt fructum, XI 447C', et per hominem cujus dextera erat arida, 504B'. Inter illos quinam religiosi et clerici sint computandi, 504C'.

ACETABULUM, quid sit ad litteram, II 49C, 359C, et moraliter, 54B', 360B'.

ACHAB, VII^us^ rex Israel, pessimus, III 695B', X 503C, 504A. Quandonam regnare cœperit, III 695C. — Haud semel a Michæa objurgatus, III 721C, 728A, illum in vincula conjecit, 722A, 729D'. Verumtamen ab Elia correptus de morte Naboth, 724D, aliquantisper resipuisse videtur, 725D. — Dispensatorem habuit Abdiam prophetam, X 202D'. — Bellicosus erat et potens, IV 5A; quomodo septuaginta filios habuisse dicatur, 45C, VII 243B'. — In malo a falsis prophetis confirmatus, III 729C', templum Baal exstruxit in Samaria, IV 47A', ubi postquam casu occubuisset in Ramoth Galaad, 730A', sepultus est, III 731A. — Stirps ejus prorsus deleta est, IV 46B, B'. — Mystice, typum gerit malorum prælatorum, III 708C, 732D, et diaboli, 715C. Ejus pœnitentia impœnitentes condemnat, 726A.

ACHAB, pseudopropheta, IX 208C'. Nonnulli putant eum Susannæ castitati insidiatum esse, 209A. Qua morte obierit, 209B. Mulieres callide seducebat, 209D; et typus est impudicorum sacerdotum, 210B'.

ACHAIA, Græciæ provincia, XIII 213B'. Inter ejus primitias laudatur Achaicus, 207A'. — Refertur fabula de apparitione Minervæ in Achaia, I 340D'.

ACHAN. Furando de consecratis, III 39B, causa fuit cur Hebræi profligarentur, 41B', IV 114A'. — An combustus sit, vel lapidatus, cum filiis suis, III 43B et

Digitized by Google

seq., in valle seorsum, 45C'. Peccatum confessus, 42A', vere pœnituisse videtur, 43D'. — Ex eo edocemur quanta sit inter populi membra connexio, III 44A'.

ACHATES, rationalis ornamentum. Ejus virtutes et significatio, II 79A'.

ACHAZ, filius Joathan, xIIus rex Juda. Quo anno regnare cœperit, IV 64D'. Obsessus in Jerusalem a regibus Syriæ et Israel, 65 C, 249 B, munera mittit regi Assyriorum, ab eo auxilium petens, 65 A', 250B, D, B', X 370D'. — Quædam ejus gesta referuntur, VIII 380B et seq. — Pravissimus idololatra, IV 65A, 66B, 248C, X 201D, 507C', altare conficit ethnicis altaribus simile, IV 65C', quod in templo collocat, 66A, amoto æneo, 65D', ac templum spoliat, 66A', consentientibus Judæis, X 510D, qui ejus tempore maximas miserias passi sunt, 207B. — Undique conteritur, IV 250 B, nec resipiscit, A', et extra regum sepulcra tumulatur, C'. — Horologium ejus describitur, VIII 592B. — Moraliter, Achaz, coluber vocatus, VIII 445C', typus est impii principis seu indigni prælati, 382D.

ACHILLES ab Alexandro Magno beatus dictus est, quare, VIII 64 A.

ACHIMELECH, pontifex. Quis fuerit, III 377C, XI 333A'. — Ob auxilium Davidi præstitum, III 377 A, a Saule interficitur, 382C', 383D. Mors ejus an Davidi imputanda, 383B', 525 A, D, C'. Num pro David consuluerit Dominum, 382 D', VI 54 D. — Plures sunt ejusdem nominis, III 402B', 490B. — Quid allegorice, VI 55D', et tropologice, 58C.

ACHIOR, dux Ammonitarum. Hebræorum historias apprime sciens, quomodo Holophernem allocutus sit, V 138C' et seq. A Judæis salvatus, 142A, et adoptatus, A', XI 184A, ad Judaismum transiit, 162B'. — Quid mystice, V 141 A'.

ACHIOR, Tobiæ consobrinus, V 116B'.

ACHIS. Sic vocati sunt duo reges Geth, III 405C, ad quos confugit David, 379D', 405C. Achis, filius Maoch, qua benevolentia Davidem susceperit, 405B', 407A, 414C, et quare, 406B'.

ACHITOPHEL. Vir astutissimus, III 528D, et summæ auctoritatis, sed carens vera prudentia, 533D, fuit avus Bethsabee, 498C. Contra David ob neptis adulterium animatus, 526C', pessimum dat Absaloni consilium, 533A. Altero ejus consilio, 534B, a Chusai dissipato, 535A, se ipsum suspendit, 537A. — Allegorice, Judæ proditoris speciem tenet, III 537 D', V 444D.

ACHOR. Vallis ubi lapidatus est Achan, III 42D', et sepultus, 44A, unde sic appelletur, 42D', 44B. Quomodo in cubile armentorum versa, VIII 750A. — Mystice, vallis Achor, quod turbatio interpretatur, X 220D, est caro nostra, 229C. Quo sensu vallis Achor Apostolis data sit ad aperiendam spem, 220A' et seq.

ACOLYTHUS. Hujus officium quomodo Christus impleverit et approbaverit, XI 471A'.

ACON *alias* Acho. Ita vocatur urbs Ptolemais, XIV 197D.

ACRISIA, cæcitatis species, quibusdam ut pœna inflicta, I 269A', 489B', IV 33C', 34B, VII 561B, XII 252C', 446B.

ACTIVUS. Activa vita, quasi limen est contemplativæ, IX 612C', quia ad contemplationem non pervenitur nisi per actionis exercitia, 623C, activi vero per contemplativos salvantur, 613 A. — Activi designantur per Jacob, X 527D, et terram, 567A. — *Cf.* Contemplatio.

ACTOR seu curator. Antiquitus quanto tempore heredibus præfuerit, XIII 281A. Quo sensu legalia Judæis fuerint quasi actores, 281C.

ACTUS. Actus sunt animæ seges, IX 68C', et fructus, 667D', 668B : omnes Deo innotescunt, VIII 239B'. — Ab objecto specificantur, VI 678C, XI 75C', et sunt boni, mali vel indifferentes, XIII 413A ; sed actus humanus deliberatus non datur indifferens, IV 496A', VII 174 D', X 604D'. Cur humanus dicatur, VII

Digitized by Google

232 A', et quotuplici modo moveatur, VIII 420 A. — Actus humani discutiendi sunt ad purgandam animam, VII 376 A, ac eorum circumstantiæ pensandæ, 102 B, 260 A. — Actus meritorius et virtuosus, qui, præter gratiam, VII 489 B, sine actuali motione Spiritus Sancti elici non potest, IV 688 B, Deo est principaliter adscribendus, VII 267 C'; tria requirit, 461 B; unus ad alium disponit, 396 D'. — Quum in actibus consistant meritum et demeritum, XIV 31 B', magis tamen in interioribus quam in exterioribus, XI 531 D, XII 108 A, XIV 246 B', actus virtuosi strenue et ordinate sunt aggrediendi, VIII 69 A, 190 C', non tantum boni sed et meliores, 223 B, cum prævio consilio, 198 A. — Omnis actus ex caritate procedens, meritorius est vitæ æternæ, XI 520 C'. — Actus exteriores quare vestigia dicantur, XIII 258 D. — In patria, omnis potentialitas in actum redigetur, X 613 A. — In Scriptura, actus per pedes designantur, VI 88 B. — Actus conjugalis meritorius esse potest, VI 43 A'; in ipso tamen peccatur quasi inevitabiliter, B'.

Actuum Apostolorum liber, a S. Luca editus, XIV 83 A, multiplici ratione commendatur, 81. In illo de quibus personis præsertim agatur, 122 B.

Cf. Operatio, Opus.

ACULEUS. Aculei exprimunt, in Apocalypsi, tormenta Catholicis inflicta, XIV 292 B'.

ACUS. Quo sensu facilius sit camelum per foramen acus transire quam divitem salvari, XI 217 C', XII 151 B et seq.

ADAD, Idumæus. A clade suorum ereptus, apud Pharaonem adolescit, III 670 D, et Salomoni adversatur, D'. — Quid moraliter indicet, III 677 C.

ADADREMMON, civitas sita in campo Mageddo, X 675 C', ubi Judæi deplanxerunt Josiam regem occisum, IV 271 A, C', X 675 C'.

ADAM. Hoc nomen in Hebræo est proprium vel commune, pro dictione « homo » sumptum, I 141 D', VIII 215 C', X 294 B'. — Adæ creatio narratur, VIII 96 D et seq. Ubi plasmatus, I 78 B, 83 A, et quare extra paradisum, 73 C, 83 C. Quando in paradisum sit translatus, 120 C; quomodo, 78 C, et quale in eo fuerit illi munus, D et seq. — Prima ejus loquela fuit Hebræa, I 80 B'. — Cur ei non fuerit bonum esse solum, I 79 C'. In ecstasi erat dum formaretur Eva, 81 C, XI 213 C'; cur in soporem datus ut auferretur ab eo costa, I 84 A'. Qualem Dei visionem in hoc somno habuerit, 85 B, et quid tunc ei fuerit revelatum, C. Utrum costa ablata fuerit in illo superabundans, 85 D'. — An, ante lapsum, mulieris officium noverit, I 106 A'. — Quot præcepta a Domino acceperit, I 83 A', 84 A. Mera etiam peccasset prohibiti pomi concupiscentia, 116 A et seq. Non seductus a serpente, XIII 418 B, sed propter amorem conjugis de fructu vetito manducans, I 97 C', III 669 B', XIII 418 A', qualiter peccaverit, I 97 A', 98 C, 116 D', VIII 215 C', X 456 A, XIV 20 B'. Quomodo aperti sint oculi ejus, I 98 A', et cur a facie Dei se absconderit, 100 A, C, irrationabiliter se excusando, 101 A.

Adæ pœna, I 104 A' et seq. Unde et quare tunicam pelliceam fecerit ei Deus, 107 A. Utrum diu manserit in paradiso, 120 D. Post ejectionem suam valde pœnituit et religiose vixit, 122 A, XI 459 C. — Duas uxores eum habuisse falso autumant Judæi, I 121 C. Utrum post Abel occisionem continentiam voverit, 135 D. Cujus ætatis fuerit quum genuit Seth, 142 C, et quo sensu dicatur generasse ad similitudinem suam, D. — Eodem die factus est ac lapsus quo conceptus et mortuus Christus, I 120 A'. Conditus fuit in justitia, scientiis virtutibusque perfectus, I 114 D et seq., 115 C et seq., VII 257 A', XIII 57 B, 203 A', impassibilis et immortalis, VII 467 A, ad supernaturalem beatitudinem, XII 198 A'. Quibus donis ob transgressionem privatus sit, VII 467 B. Quid intersit inter ejus immortalitatem et Beatorum, I 73 B'.

Digitized by Google

Qualem contemplationem in paradiso habuerit, XII 18C. Sapientior Salomone, III 601A', 602B, ac spiritu prophetiæ præditus, VIII 645D', XIII 6C', mysterium Incarnationis cognovisse creditur, VIII 642B', 740 A, XI 403 C. Docuit posteros suos astrologiam, IV 78D'. — Cur ex eo Deus voluerit totum genus humanum oriri, IV 105. In ipso eramus et cecidimus, X 254D', XII 18D, XIII 43B', et proinde deformati, 95D, ac mortui, 198B. Quomodo originalem justitiam posteris transfundere potuisset, XII 198B'. Quantæ miseriæ originale peccatum secutæ sint, VIII 243A et seq. — Ubi sepultus, in Calvariæ monte an in Hebron, I 293D', 295B', III 76B, 438D, XI 307A', XII 237B', 592D'. — Passionis Christi virtute salvatus est, XIV 315D.

Mystice, Adæ creatio figura est formationis Christi, I 88A, ejusque ejectio de paradiso typus et origo excommunicationis et pœnitentiæ solennis, 112C. — Quomodo de terra terrenus dicatur, XIII 204A. — Alias, personam Dei Patris sustinens, I 141B, quo sensu filius Dei vocetur, XI 459B, et sit figura Christi, XIII 44B', qui novissimus Adam vocatur, 203B'. — Quid per filios Adam, V 428C, et funiculos ejus, X 294A'. — Christus homo in Adam non peccavit, XIII 43C', et potentior est ad reparandum quam Adam fuit ad destruendum, 198B.

Cf. Christus, Homo, Peccatum.

ADAM (a S. Victore), Parisiensis, allegatur de libris Paralipomenon, IV 105, 106. (Migne *Patrol. lat.* tom. 196.)

ADAMA, urbs Pentapolis, cujus habitatores fuerunt turpissimi, I 261B, igne et sulfure subversa est, 272B, X 295D'.

ADAMANTIUS. Sic cognominatus est Origenes, III 151D'.

ADAMAS. Lapis durissimus, qui omnia metalla confringit et a nullo scinditur, IX 148A, X 648D, nisi sanguine hirci, III 617B, moraliter induratos signat, IX 431A'.

ADAR, mensis, V 181D', cujus xiv^a et xv^a dies solennizatæ sunt, 191C', et dictæ Phurim, quare, 192B. *Cf.* Mensis.

ADAREZER, rex Syriæ. A David devictus est, III 487C', 496C'; mystice, quid, 491 D.

ADDO, propheta. Ad Jeroboam missus, III 683A, vaticinatur contra altare Bethel, C, et fana excelsorum Samariæ, 685C'. Cuidam pseudoprophetæ temere credens, 684D, a leone suffocatur, C'. Ejus culpa gravis fuisse videtur, 686A', sed in ejus morte relaxata, 685A. Ex hoc apparet quam sint formidanda Dei judicia, 686B'. — Scripserat Visionum librum, qui non superest, III 673D, 683B, IV 209C', 217C'. — Avus fuit Zachariæ prophetæ secundum Hieronymum, quod discutitur, X 617B. — Ejus vaticinium contra Bethel et fana Samariæ a Josia rege impletum est, ejusque ossa impolluta servantur, IV 90A, C. — Interpretatus testimonium ejus, quem significet, X 623C.

ADEPS. Pinguedo est quæ intestinis adhæret, II 154D'. — Generaliter adeps victimarum non veniebat in usum sacerdotum nec offerentium, II 140B, 155A'; sed Deo reservabatur, triplici causa, B, 702A. In crastinum non licebat illum servare, 35C, sed totus comburendus erat, 140B, 155A'. Quo ritu Deo offerri solitus, 182B. — Adipem in cibum sumere Hebræis vetitum erat, II 154C', 180B', et verisimiliter in cunctis, 155C', 180B', ad excludendum idololatriæ ritum et ad vitandam lasciviam, 155A'. In varios usus, præter esum, adhiberi poterat, 181A. — Moraliter, per adipem concupiscentiarum fomenta exprimuntur, vel etiam cordis dulcedo, devotionis excessus, II 157A. Adipem comedere, est in bonis spiritualibus inaniter gloriari, vel ea quæ sensualiter oblectant amplecti, 157A'. — Adipem suum concludere, est viscera internæ pietatis a Christo subtrahere, V 492D', vel etiam carnalibus blandimentis sub specie boni adhærere, 496A'.

Digitized by Google

ADINVENTIO. In Scripturis pro peccato industriose commisso sumitur, VI 289C', 464A', 465B', IX 472D', 533B', 581D. — In hac vita, in Sanctorum adinventiones Deus paterne ulciscitur, VI 401B. — In adinventionibus Dei exerceri, est redemptionis humanæ mysteria cordialiter revolvere, VI 247D, VIII 430A'.

ADJURARE. Utrum liceat, I 296D, XIII 392D'. — Vetus jurandi ritus, manum ponere subter adjurantis femur, unde introductus, I 296A, 430B'.

ADJUTORIUM. Faciamus homini adjutorium simile sibi, I 79C', 84D, 90C', VIII 97D'. — Lapis Adjutorii prope Maspha, cur sic vocatus, III 282B, 296A'. Ibi cæsi sunt Israelitæ, 282C, et capta a Philistæis arca Dei, 285D. — Allegorice, Salvatorem figurat, qui est petra refugii, etc., III 299D. — Habitare in adjutorio Altissimi est mentem nostram in Deo stabilire, gratiæ ejus innitendo, VI 359B, D; sicque freti nullis tentationibus commovebimur, 361B', 362A. — Impii adjutorium præstant dæmonibus, justi Deo, quo sensu, VI 302D, XIII 137D'.

ADMIRATIO. Procedit ex hoc quod videtur effectus cujus causa ignoratur, VIII 239C', XI 103A, 107B', 494D', XIII 660C'; ideo Deo non competit, VIII 239C', nec Christo, XI 103B, 535B. — Alia est inordinata, alia ordinata, XII 326D', 413C'. — Qua admiratione mirarentur Maria et Joseph super his quæ de Christo dicebantur, XI 429A.

ADOLESCENTIA. Explicatur historia adolescentis divitis qui non secutus Christum abiit tristis, XI 215C' et seq. — Filius viduæ Naim, qualiter suscitatus fuerit, XI 536D, 537A'. Designat peccatores qui publice peccant, 538B'. — Adolescentem qui, amictus sindone, Jesum vinctum sequebatur, fuisse Joannem evangelistam communius creditur, XI 297B', 352A', XII 226C, 581B. — Adolescentes dedecet loquacitas, VIII 195A', et pigritia, 196B. Cavendum est ne illos carnaliter amemus, 347D'. Quare mors illorum miserabilior dicatur, XI 537B. Adolescentiam Dei obsequio expendere, quam meritorium, XII 149D', 153B. Peccatis adolescentiæ facilius indulgendum, IV 495D'. — Per adolescentes designari possunt doctores Synagogæ, X 418B', et per adolescentulas, animæ proficientes, VII 315A, vel simplices, aut recenter conversæ et adhuc pusillæ, 323B'. — *Cf.* Juventus.

ADONAI, nomen Dei, significat generale dominium, I 520A', D', V 166D; qualiter Deus dicatur illud nomen Abrahæ, Isaac et Jacob non revelasse, I 520A'.

ADONIAS, filius David. Regnum ambiit, III 584B, et occupare tentavit, D'. Venia primo donatus, 587B', uxorem sibi dolose poscit Abisag, 592C, et occiditur tanquam reus in Deum, regem et legem, 593B. — Tropologice, judaizantes signat, III 597B, et ambitiosos, 588B', 597A'.

ADONIBEZECH, rex Bezech, III 112D', potens et crudelis, 113B, ab Hebræis comprehenditur, A, ac obtruncatur, D; illum pœnituisse videtur, C.

ADONIS, secundum gentiles Veneris amasius, in templo Jerusalem colebatur, IX 450D'.

ADOPTIO. Adoptio filiorum Dei, seu plena adoptionis filiatio, in quo sistat, XIII 67D, et qualiter fiat, 300B et seq. — Non accepistis spiritum servitutis, sed adoptionis, XIII 62 et seq.

ADORATIO. Alia est latriæ, alia duliæ, XI 98C', 467A', VI 399D'; sed proprie sumpta est cultus latriæ et soli Deo debetur, 9A', 147D, XII 351D', XIII 474C'. — Adoratores in spiritu et veritate, XII 351B', Deo assimilantur et conjunguntur, D'. Falsi adoratores sunt hæretici vel hypocritæ, 352C. — Adoratio versus orientem cur Judæis prohibita, VII 547A', IX 451B. Adoratio duliæ accipitur pro reverentia magna erga sanctos homines vel angelos, X 29C'. — Magi Christum adoraverunt cultu latriæ, XI 25A, discipuli ante resurrectionem, 177B', et mu-

Digitized by Google

lier Chananæa, 183B, probabiliter cultu duliæ. — Quot modis adoretur Christus, VI 400A, D, et humanitas Christi, 399A', 400B, B'. — Adoratio crucis in die Parasceves, ex ordinatione Apostolorum observatur, XIII 182A'. — *Cf.* Deus.

ADRACH, quid designet, X 656D, 658A.

ADRIA, in Actibus Apostolorum, utrum urbem et mare notet, XIV 215D.

ADRIANUS, imperator Romanus. Judæis crudelis fuit, X 642A, illosque de terra promissionis penitus expulit, VIII 379C', X 135 D', superstites prohibens ad illam redire, VIII 379 D'. — Jerusalem, quam subverterat antequam fuisset imperator, XII 169 A, 188 B, instauravit, deditque Christifidelibus inhabitandam, VIII 524A', IX 230 D', XI 262 D', 263 A. — In loco templi, a Romanis destructi, X 135A, et in templo reædificato statuam suam erexit, XI 262 C', in Bethlehem simulacra Veneris et Adonidis statuit, III 128B.

ADRUMES *alias* Adrumetum, civitas in Africa, XIV 212C.

ADULATIO. Valde est nociva, VII 11 C', 12A, impediens profectum in virtutibus, 177D, et fovens peccatum, 156D, XI 515A, maxime vanæ gloriæ, XII 181A, aut decipiens, mala sub specie boni proponendo, X 554A'. — Pseudoprophetæ Judæos adulatorie deceperunt, XI 515A'.

ADULTERIUM. Prohibetur, II 253C', gravissimumque est peccatum, 606D', III 509C', IV 646B, VIII 135A, IX 67A'; nam in eo est injustitia, perjurium et furtum, IV 646D, VIII 136C et seq.; omnem gratiam perdit, IV 646B', et virtutem, C', animam efficit bestialem, dæmonis mœcham et carnis ancillam, VIII 135A'. — Hoc vitium, quod tenacissime hæret et sæpe in senibus juvenescit, VIII 135D, a gentibus Palæstinis abhorrebatur, I 314B', et ab Ægyptiis, 209A'. — Adulter levis est, IV 597B, ac lucem reformidat, 596B', sed frustra putat se posse Dei oculos effugere, VIII 135B'. — Adulterantes, qui frequentes erant apud Hebræos, IX 61A', 570C, lapidabantur, II 606D', VII 49C', VIII 136A, IX 481B, A', 530C', terrenaque eorum hereditas maledicta erat, IV 597C. — Adulterum deprehensum an occidere liceat, II 22C. — Num quandoque adulterium concessum a Deo, I 338D, et quare propter illud dimittenda sit uxor, XI 214D. — Adulter est qui nimium uxorem diligit, IX 497D. — Thamar utrum cum Juda adulterium commiserit, et ob hoc meruerit morte puniri, I 388A. — Mulier in adulterio deprehensa quare ad Christum adducatur et non adulter, XII 423D' et seq. — Judæi idololatræ adulteris comparantur, VIII 529D', 705D, qui mente a Deo sunt aversi, IV 596B', XIII 592C'. — Quodlibet mortale peccatum adulterium vocari potest, III 606A', IX 99B, maxime idololatria, 480A', 530A, A', quia adulterium est Creatori creata præferre, 41B, XII 340C', et omnis anima, peccans, cum diabolo miscetur, IX 332D, 334A', 489D', etc. — *Cf.* Deus (Desponsatio Dei), Luxuria.

ADURAM, præpositus tributis, et forsan operariis Salomonis, sub nomine Adoniram, III 611C', a populo lapidatur ex indignatione contra Roboam regem, 680A.

ADVENA. Alienigena erat in Judæa commorans, II 610B'. Juxta legem pie tractari debuit, 24B', 264A, et in judiciis pupillo æquiparari, 624C', 636B. — Remissionis anno advenæ non gaudebant, II 574D, et usura erga illos non prohibebatur, 576A. — Aliquando advena pro proselyto Judaico sumitur, qui in omnibus Hebræo æquiparabatur, II 244 C, 250D', 251B, 254C, 269D', etc., XIII 613B', XIV 162A', aliquando pro omnibus Christianis, quo sensu, XIII 614B', 639A. — In V. T. advenæ a templo arcebantur, IX 647A, sed in N. L. eadem erit hereditas gentium ac Judæorum, 669A', dummodo conversi fuerint ad cultum Dei Israel, quod proprie nomen possidet Christianum, 670A'. — Quomodo homo advena sit apud Deum, in terra, V 650A' et seq., VI 677B', et ab illo peculiariter custodiatur, D et seq., ac vindicetur,

Digitized by Google

IX 81B, 522D'. — *Cf.* Alienigena, Hebræus.

ADVENTUS. Adventus Christi quotuplex sit, XIII 125B', et quinam illum diligant, 444B'. Sicut fulgur adventus Filii hominis, XI 265A'. Quod signum ejus adventus, 259C. — Adventus tempus ad spiritualem pugnam specialiter deputatur, III 504 B. — Antichristi adventus erit secundum operationem Satanæ, XIII 403A' et seq.

ADVERSA. Ad docendos nos adversa a Deo mittuntur, VI 558A, VII 15D, et valde sunt utilia, 137A'. — In adversis, quæ caritati perfectæ prævalere non valent, VII 434C, animæ virtus manifestatur, II 554B, IX 95B', 116B', 165A', X 681D, exstirpatione scilicet privati amoris, XII 191 D', hominum corda illuminantur, VI 114C, et ad Deum reducuntur, 557D', VII 163A, IX 325C, 329A, 390D', amici probantur, V 639 D', boni purgantur, II 310B', IX 116D, 269B', 529B', X 542C, gaudent, VI 535 D', 643 A', IX 167 A, X 38C, gloriantur, XII 130A', XIII 550B, indesinenter perficiuntur electi, IX 116D, 210A'; ideo in eis deficere non decet, VI 31A', 525C', 575C', sed fiducialiter invocandus est Dominus, 292A. — In his dejici imperfectorum est, IX 265A', 330D, tristari tamen non vetitum, 167B, 429A'. Ab iis liberationem petere quis potest, 8B; patienter tamen illa fert qui recte pensat quam sint meritoria, 109B, 132 B', 190 C', præmii magnitudinem, 233C, Sanctorum exempla, 266A', Deique beneplacitum, 339B'. — An quandoque propter adversa mortem optare liceat, XIII 216B. — *Cf.* Afflictio, Pœna, Tentatio, Tribulatio.

ADVERSARIUS. Quam prompte cum adversario consentiendum, XI 66 D, et quo sensu pro ejus punitione sit orandum, XII 145D. — Mystice, designat Scripturam, legem, conscientiam, vel diabolum, XI 66B', XII 75B', XIII 672C et seq.

ÆDIFICIUM. Quo sensu dicatur congregatio fidelium, ædificatio Dei, XIII 138B, quæ qualiter in fide sit, 412A. — Ædificium separatum templi describitur, IX 623 B'; quæ ejus dimensiones, 624 C; quid significet, A, 632 B. — Sumptuosiora ædificia damnantur, IX 178C', maxime apud religiosos, D. — *Cf.* Domus.

ÆGER. Multos ægros miraculose curabant Apostoli, XI 358C, XIV 115B', et ungebant oleo, XI 337C. — Ægrotantes, præsertim pauperes, visitandi sunt, XI 534B. — Spiritualiter ægros sanat qui imperfectos bonis operibus roborat, verbo sustentat, exemplis ad meliora provocat, XI 358B'.

ÆGIDIUS (Romanus), Ord. S. Augustini theologus, Bituricensis episcopus. Liber ejus de Regimine principum allegatur de Romano regimine, V 299A', X 67D', et de arte bellica, III 123C, VII 135B, item Tractatus ejus contra errores philosophorum de modo quo corpora cœlestia in hominem influunt, V 67A', et de fascinatione, VII 476D', XIII 275A', liber quoque de Sacramento altaris, X 44C'. — Insuper citatur de peccati originalis effectibus, XII 199A.

ÆGIDIUS (S.), abbas, jaculo graviter vulneratus, corporali medicina uti noluit ex Spiritus Sancti instinctu, VIII 229B'. (Acta SS., die 1ª Septembris.)

ÆGYPTUS. Etiam Mesraim nuncupatur, I 193C', VI 259D, seu terra Cham, 449B. Quos habeat terminos, XIV 95B'. — A Nilo pendet ejus fertilitas aut sterilitas, I 398 B', IX 268 D', ibique optimi equi inveniuntur, III 664B'. An uberior Judæa, IX 505C, et quare urbes ejus areolæ dicantur, 493A. — Multis subjiciebatur regulis, IX 269C. — Quis fuerit ejus mos in tractandis mortuis, I 466 C. — Valde apta est ad considerationem astrorum, propter aeris puritatem, XI 311D, et in ea primo viguit studium philosophiæ, XIV 126C'.

Sterilitatis ejus per septem annos quæ fuerit causa, I 419C', et quomodo in ea etiam tunc pascua inveniri potuerint, 426B'. — Quare Ægyptiis illicitum esset

Digitized by Google

cum Hebræis comedere, I 411 D, Ægyptiique odissent pastores ovium, 424 D', et Hebræos, 478 A. — Plagæ Ægypti describuntur, VI 258 B et seq., 449 C' et seq., ac spiritualiter exponuntur, 268 C' et seq. Ægyptii induratissimi inexcusabilesque fuerunt, VII 542 C', permittente Deo, quare, 559 A'. Per ranas, muscas et scinifes valde afflicti, occisi tamen non leguntur, 542 B, 543 C'. Tenebræ divinitus eis inflictæ, quomodo factæ fuerint, 549 C, 550 D'. Videntur improvise supervenisse, 551 C. Figura erant tenebrarum infernalium, 551 D'. Ægyptii intra illud triduum hallucinationes patiebantur, 549 A, D; et multi præ timore obierunt, 551 A. Eorum primogeniti occisi non fuerunt omnes infantes, sed etiam virilis ætatis, 553 D'. Ministerio angeli boni probabilius interfecti sunt, 557 D'. Quid Augustinus de hoc senserit, 558 A. — Eductio Hebræorum ex Ægypto describitur, VI 450 D'. Figurat redemptionem, VII 301 B', conversionem gentium ad fidem, VI 467 B, vel etiam ingressum in claustrum, C. — Quo sensu ibi quasi puer fuerit populus Hebræorum, X 292 D'. — Verisimile est quod multi Ægyptiorum, cum Hebræis amicitiam quamdam habentes, minus afflicti sint a plagis quam ceteri, I 557 D et seq.; nam innumerabile vulgus, per signa ista conversum, exivit pariter cum Hebræis, C, VII 543 C', 551 D'. Post tertiam generationem in consortium populi Israelitici admitti poterant Ægyptii, II 610 A'; quid mystice, 614 B'.

Prædicitur Ægyptiorum bellum contra Judæos, VIII 387 B, et punitio, quia semper vanam confidentiam indiderunt Judæis, 464 B, 540 D, 553 A, IX 24 B', 366 A, 551 B', qui propterea a Chaldæis recesserunt, 492 D', 493 C', et post cladem, reluctante Jeremia, in Ægyptum secesserunt, 261 A', 262 C : an ibi omnes perierint, 383 C', 386 B. A serpentibus et crocodilis per Jeremiam liberati sunt, 5 C'. — Ægyptus ter vastata est a Romanis, a Chaldæis, ab Assyriis, VIII 467 B. Prima vastatio prænuntiatur, 426 C', et describitur, 467 C et seq.; secunda, 464 B, IX 269 C, 553 A, post quam XL annis mansit deserta, 552 D, qua vastatione significatur extremum judicium, 557 A; tertia, VIII 478 A et seq. — Bello civili dilacerata est propter dissensionem Antonii et Octaviani, VIII 468 A. — Epistola Jerosolymitarum ad Judæos Ægypti, V 329 A, 331 B'.

Ægyptii, idololatriæ deditissimi, VIII 469 B', IX 479 C', solem præcipue colebant, 263 A, ac merito equis asinisque comparantur, 528 C', et vitulæ formosæ, 268 C', 272 A. Eorum sacrificia, quæ DCXLVII erant, II 143 A', vel DCLXVI, unde ad XXV redacta sint, 205 C. — Prædicitur Ægyptum habitaturus Christus, VIII 467 D, ad cujus ingressum idola collapsa sunt, C', et regressurus ex ea, X 293 D. Cur in hanc regionem fugerit Christus, XI 27 C, et quomodo, 433 C. — Ejus conversio prænuntiatur, VIII 470 A', 641 C, ac a Deo præstatur, VI 166 B, VIII 473 B, A', prædicantibus apostolis Simone, Juda et Marco evangelista, 627 B, X 297 C. — In Judæa, tempore Pauli apostoli, concitata est seditio per quemdam Ægyptium, XIV 199 D'.

Mystice, Ægyptus, quæ interpretatur tenebræ, XIV 303 B, præsens sæculum significat, III 485 A', VI 264 B', 268 B', VIII 473 C et seq., IX 26 C', 34 A, 87 B, etc., X 229 A', 280 C, 298 C, gentiles, I 214 B, VI 291 C', etc., vel dæmones, I 214 C. — Cur populus Ægypti vocetur barbarus, VI 517 D', musca, VIII 387 C, lingua maris, 426 C', cymbalum alarum, 464 C, orbis, 465 A. — Opprobrium Ægypti, quid sit ad litteram, III 29 D, et mystice, 32 C. — Quid, mystice, primogeniti Ægypti, VI 270 A. — Ægyptiorum abominationes, I 542 A', qualiter sint immolandæ, 544 B. Quid Ægypti idola, IX 512 D', via, 29 C', terra, 554 C, rivus, III 654 B. — Quid sit dare manum Ægyptiis, IX 375 C, cum Ægyptiis fornicari, 489 B. — Varia Pro-

Digitized by Google

phetarum in Ægyptum vaticinia, IX 262A', 550D', 555A, 558C, 563A.
Cf. Hebræus, Nilus, Pharao, Plaga, Ptolemæus.
ÆMULATIO. In Scripturis, æmulari multis modis accipitur; sonat ut amare, imitari, invidere, inflari, zelari, etc., V 628D, VII 433D, XIII 247B', 289A. Dei æmulatio sincerus est ac deiformis amor, 247A'. — Ignis æmulatio, quid, XIII 512A'.
ÆNEAS (Anchisiades) patientia commendatur, IV 291.
ÆNIGMA. Quid sit et in quo differat a parabola, XI 562B'. — Videmus nunc in ænigmate, quo sensu, XIII 189D'. Moyses vidit Deum non per ænigmata, II 390C.
ÆQUITAS. Justitia est misericordiæ admixta, IV 589A'. — Judicibus maxime congruit, IV 443C'. — Proximum cum æquitate judicare oportet, VII 133C', absque respectu favoris hominum, IV 651B', etiam propinquorum, C', et amicorum, 364C. — Æquitas simulata non est æquitas, sed duplex iniquitas, X 474A', XII 124B'. — Quid sit Verbum abbrevians in æquitate, XIII 80B, et virga æquitatis, 475D. — *Cf.* Justitia.
ÆQUIVALENS reddi non potest Deo, parentibus et magistris, XIII 441C'.
AER. Decies subtilior est aqua, centies terra, V 2D'. In pulmone, calore cordis, calefit, 32D'. Non nisi mediante luce visibilis est, VII 550A, et sæpius cœlum vocatur, XIII 326A, 693C. — Quomodo in fine mundi innovandus sit, XIII 695C'. — Mystice, aer significat plebem quæ a prælato scientiæ lumen suscipit, XIV 290D'. — Quid intelligatur per principem potestatis aeris, XIII 304C. — *Cf.* Cœlum.
ÆRUGO. Vitium est corrodens metalla vel segetes, III 651C. Litteraliter est ventus occulte nocens et fructus inficiens, VI 258A'. — Mystice, significat latentem cordis arrogantiam opera bona inficientem, VI 269A, vel cupiditatem, quæ spirituales divitias marcescere facit, III 656A. Ærugo eorum in testimonium vobis erit, quid, XIII 601C'.
ÆS. Aurichalcum etiam vocatur, III 637C'. Quid sit, IV 569A, et quomodo gignatur, II 555C, IV 614D', 615B. — Ex ære quod tulerat David a Syris, III 488A', confecta sunt pleraque vasa templi, II 64C, 66B, III 637C', IV 197D, 198C, 199C, etc., duæ columnæ majores, III 629B, et mare æneum, 633B'. — Quomodo æs in aurum et lignum in æs spiritualiter convertantur, VIII 725A'. — Æri comparantur Jeremias, IX 11B, A', 138C, et Christus, 611D', æri candenti prædicatio, 424A. — Cur in specie æris angelus Ezechieli apparuerit, IX 603C, X 139C'. — Tropologice, æs constantiam et fortitudinem repræsentat, II 52B, 95C', III 491C', divitias quoque, IX 480C', et carmina poetarum signat, X 85D. — Quid sit æs sonans, XIII 188A.
ÆSOPUS, fabulator, citatur, V 47D.
ÆSTAS. Quomodo a Deo plasmata dicatur, VI 224B. — Mystice, per æstatem designatur calor maturitasque virtutum, VI 229C, X 54C.
ÆSTUS, ad litteram, effectus est ignis, X 53B', spiritualiter, ardor caritatis, C', vel passionum, 307A.
ÆTAS. Intelligitur modo vitæ, modo dignitatis adeptæ, X 84A'. — Quænam sint diversæ ætates mundi, XI 221A et seq., ac hominis, 222B. — Ultima mundi ætas, scilicet tempus a Christi adventu usque ad finem mundi, X 356A, quæ in nos pervenit, XIII 170D', quare præcedentibus protractior, XIV 23C, A'. — Quomodo Christus profecerit ætate, XI 438C'. — Quid mensura ætatis plenitudinis Christi, XIII 314D'.
ÆTERNITAS. Proprie sumpta nihil aliud est nisi Deus æternus, VI 354A, 420A, 501D'. Secundum Boetium est interminabilis vitæ tota simul perfecta possessio, XII 15B', XIII 564D, XIV 450B'. — Unus dies et multi dies dici potest, VI 120A, et vocatur dies virtutis Christi, quare, 501B'. — Æternitas per partes

Digitized by Google

temporis aliquando designatur, X 684 A', ac omnem temporis differentiam comprehendit, XIII 474 B; nam in illa semper est hodie, quo sensu, 473 C'. — Ejus comparatione tempus præsens brevissimum est, XIII 514 A. — Æternitas creata ac participata seu ævum, VI 120 A, 365 B', quomodo differat ab æternitate increata ac divina, X 160 D' et seq. — Quare æternitas Dei per temporum differentias designetur, XIV 227 D'. — Dies æternitatis qualis futura sit, X 683 B' et seq. — Quid sibi velit illud, In æternum et ultra, X 490 A. — Momentaneum est quod in præsenti vita, æternum quod in altera delectat aut cruciat, XII 130 A'. — *Cf.* Deus.

ÆTHER est sphæra ignis proxima lunæ, vel superior aeris regio, VII 58 A'.

ÆTHIOPIA. Ejus conversio prædicitur, VIII 641 C, quam operatus est S. Matthæus, VI 166 C, VIII 426 C, 627 A, 762 B. — Æthiopes, Ægyptiis confœderati, IX 267 B', 555 C, filiis Israel interdum molestias intulerunt, ideoque illorum punitio prænuntiata est, VIII 478 A', X 585 D. — Gehon, fluvius paradisi terrestris, circuit omnem terram Æthiopiæ, I 77 A'. — In ea cinnamomum nascitur, II 90 B. — Allegorice, gentilium est figura, VI 209 A', 223 C, 326 D, ac eorum qui nigredine vitiorum sunt deformati, IX 557 B, X 588 A'.

AFFECTIO. Per affectionis adhæsionem, unum alteri assimilatur, VII 540 C, imo qui rem vilem amat, se facit ea viliorem, quare, D. — Quinam sine affectione dicantur, XIII 18 A'. — *Cf.* Amor, Dilectio.

AFFECTUS. Per dorsum designatur, quia dorsi more cordis onera portat, XIII 89 D. — Ex pravis affectibus procedunt mali effectus, XIII 591 C'. Transierunt in affectum cordis, VI 214 D'.

AFFLICTIO. Per multas afflictiones ad regnum cœlorum pervenitur, II 442 D, et quo pacto condignæ sint ad futuram gloriam, VII 469 D'. — Afflictis compati debemus, II 24 D'. — *Cf.* Adversa, Pœna, Tentatio, Tribulatio.

AFRICANUS (Sextus Julius), auctor Chronographiæ, citatur de numero regum Persarum, X 146 C', et de annis lunaribus, VIII 259 B', X 131 A. (Migne *Patrol. gr.* tom. 10.)

AFRICUS. Ventus flans inter meridiem et occidentem, VI 256 A, tempestates inducit, VIII 480 A. — Illi comparantur Persæ et Medi contra Babylonem venientes, VIII 480 B. Mystice, per Africum designantur humiliora prædicantes, VI 266 D'.

AGABUS, propheta ex primitiva Ecclesia, prænuntiavit famem quæ anno quarto imperii Claudii evenit, XIV 152 A', et S. Pauli captivitatem, 197 C'.

AGAG, rex Amalecitarum, pulcher valde, III 344 C', causa fuit cur Saul a regno dejiceretur, D', et a Samuele interfectus est, 348 A'.

AGAR. Num eadem fuerit ac Cetura, I 235 C', 306 A, IV 110 A', VI 298 D, XIII 284 A. — Superbia ejus et contentio cum Sara, I 237 A. Ei fugienti occurrit angelus, ubi, 237 B', 240 D'. Utrum angelus ille jam notus fuerit illi, tanquam domus Abrahæ custos, 240 A' et seq. Cur dicatur Agar vidisse posteriora ejus, 239 D'. Quare ejecta sit demum de domo Abrahæ, 282 B. — Quanta posteritas Agar, I 238 B. — Mystice, Agar figura est Synagogæ, I 241 B, V 433 A, XIII 284 D. Quid signaverit ejus ejectio cum filio, 285 C.

AGARENUS. Agareni, posteri Abraham et Agar, usurpaverunt sibi nomen a Sara et vocant se Sarracenos, VIII 483 B'. Designantur per Cedar filium Ismaelis, 484 B'. — Circumcisi erant et attonsi, IX 98 A', atque carnali sapientia famosi, 394 A. — Prædicitur eorum debellatio, VIII 484 C, facta per Nabuchodonosor, B', propter crudelitatem eorum in filios Israel, VI 298 D, VIII 483 C' et seq. — Mystice, Agareni falsos fratres figurant, VI 301 D'. — *Cf.* Cedar, Ismaelita, Sarracenus.

AGATHA (S.), martyr. Graviter vulnerata,

Digitized by Google

ex Spiritus Sancti instinctu, medicina uti renuit, VIII 229B'. — Servitutem Christi esse summam ingenuitatem dixit, XII 434C', XIII 6C, 155D', 569C', XIV 271B. — (Acta SS., die vª Februarii.)

AGATHON (S.), anachoreta. Dixit non esse laborem tam grandem ut Deum intente orare, V 440C, XII 85D, 352C, 562B. — Lapidem in ore portando didicit linguam suam custodire, VII 141C', et declaravit hominem iracundum, etiam si mortuum suscitaret, Deo non placere, XIII 567A. — (Acta SS., die xxiª Octobris. — Migne *Patrol. lat.* tom. 73.)

AGENS instrumentale non sortitur efficaciam nisi prout a principali agente movetur, XI 190D'.

AGER. Terminos agrorum transferre lege vetatur, II 594B. Quid spiritualiter istud significet, 636B'. — Agronomicæ leges : non licet agrum diversis seminibus serere, II 259C, 266A', nec vineam, 603D', nec septimo anno arare, 292D, aut metere, 293B. In collectione segetum, aliqua pars pauperibus relinquenda est, 256C. — Quid agri pulchritudo, VI 35B', et bestiæ, 438A. — Agri clamare vel tacere dicuntur quando fructuosi sunt vel infructuosi, IX 199A. — Ager Robustorum cur sic vocetur, III 441D. — Ager Anathoth a Jeremia emptus, IX 235A', quid portenderit, 236C, 239D'. — Quo sensu fuerit ager figuli, qui postea Haceldama vocatus est, XI 302B'. Ager Fullonis sic vocabatur quia in eo fullones vestes suas siccabant, 302C'. — Mystice, ager plures habet significationes, II 318C', 669A', VI 476D', 606B', X 336B', 663A, XI 169D', 263C', 269D, XII 142B'. — *Cf.* Campus, Venditio, Votum.

AGGÆUS, propheta. In Babylone natus, V 220A, captivorum reditum ac Jerusalem templique restaurationem promovit, B, et post reditum a captivitate prophetavit, X 601A. — Quo sensu nuntius Domini de nuntiis Domini dicatur, X 603A, et in manu ejus factum sit verbum Domini, 601B. — Quare tam sæpe Deum nominet Dominum exercituum, X 618A'. — Interpretatus solennitas, X 603C, quem significet, D, 612A.

AGGER, in obsidione urbium usitatus, ad litteram est congeries terræ atque lignorum ad implendum fossata, IX 71B, 435B, 494B; mystice, virtutum obstacula significat, 76C'.

AGILITAS. Per illam dotem, non solum divina virtute, sed et humana, Christus in cœlum ascendit, XI 358D'.

AGNES (S.). Ætate adolescentula, sed mente longæva, IV 485B', mirabiliter ex igne servata est, V 578C. — Quædam ejus verba referuntur, VII 316A, XI 241A', XII 113A. — (Acta SS., die xxiª Januarii.)

AGNUS. Fuit de immolaticiis animalibus, II 141A, et ad multa sacrificia præscribebatur, utputa ad juge sacrificium, 85B, etc. — Agnus paschalis, qualis, I 561C, et qua fide a Moyse immolatus, XIII 519B'. Cur ab unoquoque patrumfamilias accipiendus, I 573C', et per quatuor dies asservandus, 562D'. Cur comedendus assus igni, 563D, cum azymis panibus et lactucis agrestibus, A', renibus accinctis et festinanter, 564B. Cur sanguine ejus liniendi postes, 564B', et qualiter, 566B'. — Agnus paschalis, scilicet Pascha, XI 286A, qui feria quinta occidebatur ac edebatur, 280B, XII 207C', quartadecima die primi vel secundi mensis, II 485B, IV 255D, in qualibet domo Jerusalem immolari poterat, II 579B, IV 269B, et a mundis tantum edi, 255B', 256D', 269C. Quænam fuerit hujus sacrificii ratio litteralis, II 708D, et figuralis, A', XII 209A', XIII 146B. — Præterea, quotidie mane et vespere agnus immolabatur in templo, IX 659B, X 218D', sacramentum altaris præfigurans, IX 663B'; et quocumque sabbato sex agni a principe offerebantur, 658A, 662B. Ibi verus Agnus erat offerendus, ubi agnus typicus immolabatur, XI 607C'. — Mystice, agnus, qui designat innocentes, simplices, VIII 364A', 547A, 604D, et subditos, 573A', optima est fi-

Digitized by Google

gura Christi, I 574C, II 143B', 145D, XII 302C', 303C', XIV 269A', et LXXII discipulorum, II 670A. — Quo ritu sumendus Agnus mysticus, I 574C', et a quibus, 577B. — Agni Christi, quinam sint, XII 616B', 617C. — Per nuptias Agni qui est lucerna cœlestis Jerusalem, XIV 372C, ejusque templum, B, intelligitur consummata conjunctio Christi cum Ecclesia, 350D'. — Agnus Dei in animabus castis pascens, VIII 547B, est increata Dei Sapientia, 457D, et agnus immaculatus tollens peccata mundi Christus est, 454B. — Quandonam agni pascantur juxta ordinem suum, VIII 364A', 369D', spatiose, 547A. — Quo sensu Christus discipulos miserit sicut agnos inter lupos, XII 2C', et agnus cum lupo habitare dicatur, VIII 422D. — *Cf.* Aries, Christus, Pascha.

AGONIA Christi in horto, qualis fuerit, XI 294A'. *Cf.* Christus.

AGRICOLA. Ejus opera describuntur, VIII 233C', 531A, quæ pastori et doctori spiritualiter congruunt, 235A'. — Mystice, Deus appellatur agricola principalis Ecclesiæ; prælati, doctores, prædicatores exstant agricolæ instrumentales, VIII 531B', IX 225B', XI 236B', XII 174B', 543C.

AGRICULTURA. Ex quo agriculturam sibi Cain elegit, non continuo fuit a Deo reprobata, I 122D'. — Agricultura Dei dicitur homo, quo sensu, XIII 138A.

AGRIPPA, rex. Filius Herodis Agrippæ, Romanis confœderatus, XIV 275D, imbutus lege et ritibus Judæorum, 211C', quid de religione christiana senserit, D'. — Utrum uxorem habuerit Beronicen, XIV 209B. — Quid ad eum locutus sit S. Paulus, XIV 209D et seq. — In ejus regno habitaverunt Christiani qui Jerusalem obsidendam reliquerunt, XIV 275D.

AGYGA, arbor sub qua requievit Abraham in convalle Mambre, I 257C'.

AHIAS, Silonites, propheta. Regnum Israel Jeroboam promittit, III 672A, IV 214C', 215B, comminaturque mala uxori ejus, III 687B', et regno Israel, 689A. — Librum scripserat, qui non superest, IV 209B'.

AHICAM, unus ex Sedeciæ principibus, Jeremiam a furore populi non semel salvavit, IX 202D'.

ALA. In umbra alarum Dei, id est in misericordiæ potentiæque ejus subsidio, VI 91C', 119D, 121C', tutissimum est animæ refugium, 94B'. — Quid alæ Cherubim, IX 422A, 426C, et sonus earum, 418D, 421B', 425D'. Cur sex alæ uni et sex alæ alteri, VIII 372D', et duabus velarent faciem ejus, et duabus velarent pedes ejus, 373D, et duabus volarent, 374B. — Quid duæ alæ aquilæ datæ mulieri, XIV 312C. — Gallina congregat pullos suos sub alas, quid mystice, XI 257B'. — Alæ Sanctorum sunt eorum virtutes, XIV 265B. — In Scripturis alæ etiam agmina significant, IX 279D, 287D, 492, XIV 292A', vel opera maligna, IX 24C.

ALABASTRUM, genus marmorei lapidis, in quo unguenta servantur illæsa, XI 282A, 351C.

ALBATEGNI (El-Battani), Arabus philosophus. Allegatur de astris, I 146C', IV 79B, specialiter de sole, VII 215A'. — Refellitur ejus error de virtute siderum, V 64B et seq.

ALBERTUS Magnus (de Bollstædt), O.P., episcopus Ratisbonensis. « Vir ingeniosus », IV 470A', et « subtilissimus », 297A', ac « studiosus doctor », 355D', X 131C, XIV 232D, allegatur : de Deo causa rerum, XII 365A', de ejus sapientia in creaturis manifesta, X 58D, de Christi interpellatione, XIV 12B', de sapientiæ dono, VIII 159A, de nostra notitia scientiæ increatæ, VII 19B', de creatione secundum Augustinum, I 16C, D', 21B, 57B', de quæstionibus cur opera secundæ diei non dicantur bona, 34C', utrum nocivæ fuerint plantæ tertia die productæ, 54A', quo sensu ab omni opere cessaverit Deus, 68D, de inspiratione S. Scripturæ, 15D, de angelis an sint immateriales, 266B, et in caritate creati

Digitized by Google

fuerint, 65 A', de revelationibus propheticis semper per illos factis, II 381 C, de angelico cantico, XI 417 D', de persona Job, IV 293 B, 296 B, de auctore libri Job, 295 D', hujusque libri interpretatione cap. III[i], 348 A et seq., item cap. VIII[i] de gubernatione divina, 415 B et seq., item cap. XXXVIII[i], V 1 C, B', necnon de sententia amicorum Job circa vitam perpetuam, IX 394 A, de divisione libri Danielis et de ejus doctrina, X 4, de verbis, Hoc factum est ut impleretur, etc., XI 19 B', de certitudine veritatis, XIV 5 B, de religiosis, XIII 570 C', de insolubilitate solennis voti castitatis, II 319 C, VIII 164 B', de patientia, XIII 551 D', de peccatorum distinctione, XIV 21 B, de personarum acceptione, XIII 574 D', de donis gratiæ Luciferi, IX 546 C, de damnatorum pœnis, XI 452 D', XII 129 A, de tyrannis, X 9 A, de eunuchis, 11 C, de Chaldæorum litteris, 10 A', de usu rationis tempore somni, IV 369 A', de belluis, II 458 B', VIII 263 A, de piscibus et avibus prout dicuntur animæ motabiles, I 48 B, de firmamento cœli, 33 D, de siderum natura, 18 C', 19 A', et virtute, V 64 D, de corporibus cœlestibus animatis an non, VII 216 A, de annis lunaribus, VIII 259 C', etc. — Refellitur ejus error de Prophetarum vaticiniis, XIII 624 C' et seq.

ALBERTUS de Saxonia. In Summulis ejus, quæ Philosophia pauperum dicuntur, de meteoris plene tractatur, VIII 261 D.

ALBINUS *alias* Alcuinus. Glossa ejus allegatur : de expositione Hieronymi in prologo Cantici canticorum, VII 212 A, de refluxu aquarum in mare, 216 D, de acceptione Austri in bonam et Aquilonis in malam partem, 280 C. (Migne *Patrol. lat.* tom. 100, 101.) *Cf.* Alcuinus.

ALBUMASAR (Abu-Ma'schar), Arabus philosophus. Allegatur de astris, I 146 C', IV 79 B, specialiter de sole, VII 215 A'. — Passim erravit, VII 245 B'. Refellitur ejus error de virtute siderum, V 64 B et seq.

ALCIMUS. De semine Aaron, V 374 B, dux Judæorum paganizantium, 373 C, pontifex constituitur, 295 C'. — Crudelis, V 296 A, et ambitiosus, B, Judæos verbis pacificis in dolo decipit, X 154 A. Non semel illos accusat apud Demetrium, V 296 D, 373 C', 374 C', et Nicanorem, D'. — Ob facinora in templo commissa, V 302 D', divinitus percutitur, 303 A.

ALCORANUS. Liber legis Sarracenorum, multa præclara de B. V. Maria continet, VIII 155 C'. — Quid in illo scripserit Mahometus de statu justorum post resurrectionem, XII 183 C.

ALCUINUS (B. Flaccus) *alias* Albinus, Caroli Magni præceptor. Glossa ejus allegatur : de eo quod maledixerit Deus terræ, non aquis, I 105 D', de Enoch in paradisum translato, 143 B', de figura arcæ Noe, 159 A', de pluvia ante diluvium, 186 D, de Nemrod venatore, 194 B, de partitione terræ post diluvium, 196 B, IV 109 C', de divisione linguarum, I 98 C, de morte Thare expressa in libro Genesis, 202 C, de multiplici circumcisionis significatione, 247 B', de tempore quo S. Joannes Evangelium suum scripserit, XII 268 A'. (Migne *Patrol. lat.* tom. 100, 101.) *Cf.* Albinus.

ALEXANDER, unus ex pontificibus seu principibus sacerdotum, XI 280 C'.

ALEXANDER, ærarius, qui sedes argenteas Dianæ fecit, quantum peccaverit, XIII 445 B, et quo sensu per excommunicationem Satanæ traditus sit, 414 C'.

ALEXANDER (Balas), filius Antiochi Epiphanis. Regnum Syriæ invadens, V 303 C, multa Jonathæ concedit, 303 D', 307 B'. — Gener Ptolemæi Philometoris factus, V 306 A, et a socero dolose expulsus, 307 D, occiditur, 308 C'.

ALEXANDER (Essebiensis), Anglus, Ord. S. Augustini, poeta et theologus, citatur, III 643 D'.

ALEXANDER de Hales, Ord. Min. theologus, Doctor irrefragabilis, citatur : de prædestinatione, I 127 D', de Beatis, VII 213 D', de incertitudine status gratiæ, 271 A',

Digitized by Google

de pœnis peccatorum, II 3D, de venialibus Sanctorum, XIV 409C', de contritione, 391, de pœnitentia, 403B, de recessu devictorum dæmonum, 405B, de vanitate, VII 213D', de accusatione prælatorum, I 192D', III 393B', de insontis occisione, II 30C', de restitutione, VI 49B', de præceptis judicialibus, II 580A', de purificatione ad comedendum Phase, IV 269D, de festo Scenopegiæ, V 331A', de reversione umbræ in horologio Achaz, IV 76A, de quæstione utrum in statu innocentiæ tot filii geniti fuissent quot filiæ, I 346 B, de monstruosis hominibus, 200A, etc.

ALEXANDER (Hyrcanus) ornamentum quoddam apposuit in porta templi quæ dicebatur Speciosa, XIV 103D.

ALEXANDER Magnus. Primus Græcorum monarcha, V 268D, X 117A', 146A', « regum potentissimus », 147D, triumphis videbatur volare potius quam incedere, 116D'. Ex quo adulterio natus dicatur, V 267A', X 658B'. In nativitate ejus commota est natura, 194C'. — Utens philosophorum consiliis, præsertim Diogenis et Aristotelis, VIII 67B', X 117B, quem sæpe in epistolis suis præceptorem appellat, XI 578C', quibus dotibus excelluerit, X 104C. — Beatum dixit Achillem eo quod Homeri frueretur laudibus, VIII 64A. — Postquam sub habitu alieno Darii palatium intrasset, III 449D', illum cur impugnaverit, X 117 A, et qualiter devicerit, 116C. Quo percusso, V 267B', filiam ejus duxit, 268A. — Quomodo Nilum siccaverit et per illum transierit, VIII 427A, sicut per mare Pamphylicum, I 591A. — Indiis aliisque regionibus subactis, V 268A', X 26D', 146D', 658D, pluribusque populis ex ordinatione divina per eum castigatis, 104D, ad Orientis fines usque pervenit, ubi arbores solis et lunæ vidit, V 268C'. — Quid egerit ut exercitus de fuga cogitare minime posset, III 442D'. — Judæis valde favens, X 641C', quare, 658B', in eorum pontifice Deum adoravit, 29C', 641D', cui in templo sacrificavit, 658C'. Ad ejus instantiam legitur Deus maxima fecisse miracula, XII 455A. — Alexandriam qualiter ædificaverit, X 530A', et Tyrum demolitus sit, VIII 497A, B. — Quare et inter quos duces regnum suum diviserit, V 269A, X 104D, 117B', 147A. — In gestis ejus multa de belluis narrantur, VIII 263B. — Moriens paululum superbiam deposuit, V 268D', et veneno occubuit cum uxore et filio, 269A, VIII 479A', X 117A', 147A. — Quot annis regnaverit ac vixerit, V 269B, X 146D', et quænam provinciæ deinde a Macedonum imperio recesserint, 147A'. — Diversa vaticinia de illo eduntur, X 104D, 117B, 146D', etc. Quare designetur per pardum, 104B, et hircum, V 268D, X 116C', ejusque regnum figuratum sit per statuæ ventrem et femora ærea, 26D', 27A. — Allegatur ejus Vita seu legenda (anonyma Historia Alexandri Magni regis Macedoniæ, de præliis), V 175B', 269A, X 116B', 117A, 147C.

ALEXANDER (ab Aphrodisia), Peripateticus, errasse perhibetur circa animæ originem, IV 462B', et Providentiam, 583A'.

ALEXANDRIA. Urbs prægrandis et opulenta Ægypti, IX 556D, X 530C', inter Nilum et mare sita, B', a Chaldæis fuit destructa, et ab Alexandro reædificata, A'. — Olim vocabatur No, quod requies interpretatur, IX 558A. Cur civitas solis vocetur, VIII 471C. — Ejus Ecclesiam fundavit S. Marcus, a S. Petro missus, XI 325, qui ibidem discipulos habuit a Philone laudatos, VIII 471 D, XI 325. An et quatenus Alexandrina Ecclesia in Apocalypsi designetur, XIV 264D'. — Alexandriæ LXX interpretes Scripturam sacram transtulerunt, I 6A', 12D.

ALFRAGANUS (El-Fargâni), Arabus philosophus, allegatur de arte astronomiæ, I 146C', IV 79B, et de magnitudine solis, I 42A'.

ALGAZEL (El-Gazzali), Arabus philosophus. Allegatur de amicitia, II 269B'. — Refelluntur ejus errores de creatione, XII

Digitized by Google

283 A, et de virtute siderum, V 67 A'.

ALIENIGENA, id est, a fide et lege Judæorum extraneus. Etiamsi esset natione Judæus, a manducatione Paschæ arcendus erat, I 570 A, nisi prius circumcideretur, A'. — Sacrificia alienigenarum quatenus in templo recipienda, II 280 B'. Oblata cum pietate Deo placere poterant, 281 B. — Quicumque de alia natione aut non de tribu sacerdotali sibi sacerdotum officia usurpabat, corporali vel civili morte plagabatur, II 416 D', et a sanctificatorum participatione arcebatur, 279 B. — In deserto, pauperiores ex alienigenis ad Judaismum conversis aquam et ligna portabant, II 643 D'. — Synopsis Hebræarum legum quoad alienigenas, II 610 B', 719 A. — Alienigenæ, seu Allophyli, interdum specialiter Philistæos exprimunt, VI 261 A, 326 D, et tunc vitiis ebrios designant, 302 B. — Quomodo alienigenæ seu gentiles facti sint amici Christi, II 117 B', 482 B', et Ecclesiæ, 485 C. — *Cf.* Advena, Hebræus.

ALIMENTUM. Habentes alimenta, his contenti simus, XIII 427 A'. — Frigida alimenta gulam et voluptatem non concitant, X 13 C.

ALKINDI (El-Kindi), Arabus philosophus. Allegatur de arte astronomiæ, I 147 A', et de occultis sensibilium influentiis, III 354 B. — Passim erravit, VII 245 B'. Refelluntur ejus errores de fato, I 44 C', et de fascinatione, VII 476 D'.

ALLEGORIA. In expositione S. Scripturæ quid credendum docet, sicut tropologia quid faciendum, et anagogia quid sperandum, IV 298 C', 318 C, V 398 B', XIII 284 C. — Sensus allegoricus est dum ea quæ de veteribus Sanctis leguntur, de Christo intelliguntur, V 398 C', 409 B, VI 55 D. — Psalmis qui ad litteram de Christo tractant, non competit allegorica expositio, V 421 A.

ALLELUIA significat, Laudate Dominum, V 123 B', VI 445 A, XIV 349 C, 350 D; cur bis in Missa cantetur, VI 459 A; quare psalmo CXXXIV° præfigatur, 622 C.

ALLOPHYLUS. Quid in psalmo LV° allophyli designent, VI 85 D, 88 D. *Cf.* Alienigena.

ALLUSIO verborum quandoque in Scriptura invenitur, X 165 B'.

ALMA duo significat, scilicet adolescentulam et absconditam, VIII 384 B', XI 19 B.

ALOE. Duplex est : suavissima arbor et herba amarissimi succi, VII 52 A. — Præservat a putrefactione, et figura est contemplativorum, VII 373 A'. — Lignum ejus antiqui circa altaria adolebant, VII 373 D.

ALPHÆUS pater fuit Jacobi Minoris, XI 506 B'.

ALPHORABIUS (El-Farâbi), Arabus philosophus, Peripateticus, allegatur de Dei incomprehensibilitate, XII 294 D', et de intellectu, IV 618 B.

ALTARE. Duplex fuit in templo Jerusalem, altare holocausti et thymiamatis, X 343 A', XII 48 C'.

Altare holocausti, primo de terra factum, II 7 D, vel de lapide impolito, D', 634 B, in idololatriæ detestationem, 7 D, 8 A, 705 D', postea æneum, 634 D, 706 B, IV 191 B', seu de ligno setim æneis laminis cooperto, 197 D', describitur, II 63 D, IX 638 D et seq. Cur altare holocausti dicatur, II 64 D', et ariel, IX 638 D'. — In atrio tabernaculi positum, II 67 A, 125 C', III 587 B, IV 132 C, IX 451 B, 452 C', 609 A, XI 375 D, quomodo consecrandum, II 81 C', 84 C, 358 D', IX 639 D, 643 D', et quare per septem dies expiandum, 640 A, 644 B'. — Quomodo ad illud ascenderint sacerdotes, II 8 C, 705 D'. — In ipso ignis nunquam exstinguebatur, II 339 A, V 262 C, ligna populo ministrante, quæ Nathinæi parabant, et sacerdotes admovebant, 255 A'. — Non licuit, templo stante, fieri sacrificium nisi in altari, excepto casu dispensationis divinæ, XI 254 B; dignius est igitur altare quam donum, C. — Erat reis refugii locus, III 587 B', exceptis tamen homicidis voluntariis, 595 C. — Altare a Moyse factum, ad ejus reverentiam, in aliqua atrii parte est servatum usque ad Romanos, IV 198 B; sed aliud, ab eo in nonnullis dis-

Digitized by Google

simile, a Salomone erectum est, 197D, quod rex Achaz amovit, 65D'. — Quo sensu Jezabel dicatur illud destruxisse, III 712A et seq. — Altare holocaustorum a Zorobabel ædificatum, V 214B, sed postea Jovis simulacro profanatum, 287A', a Juda Machabæo remotum est, D', alio de impolitis lapidibus substituto, 288B, quod solenniter dedicatum est, 289A.

Altare thymiamatis, de ligno setim deaurato, V 338D, quod Ezechiel ligneum vocat, IX 626B', dicitur etiam altare aureum, III 638A, IV 182A, altare oraculi, III 619C', et incensi, 620A, etc. —Ejus descriptio, II 87B et seq., III 619D. — Situm in sancto, II 87D', 125D, IV 132D, V 288A', IX 452C', XI 375D, XIII 505B, directe contra arcam, II 705C, in anteriori parte templi, III 619C', 638A, fuit sanctius altari holocausti, II 88C'; et ad illud sacerdotes dumtaxat accedebant, III 587B. — Super eo deprecabatur pontifex semel in anno, II 88B'. — Erectum est ut semper esset bonus odor in tabernaculo, II 705A', III 619D, in eo quidem nihil nisi thymiama offerre licebat, II 88D, A', quando, C, et quomodo, 87B', XI 375D. — A Jeremia, tempore captivitatis, absconditum, V 337A, ab Antiocho postea comminutum est, 271C.

Mystice, quid sit altare, II 67A, 92A, 146A', III 624C', 642B', XI 65D, XIII 528D', 529A, XIV 286C, 293C, 300A', 439C', altare Dei, V 557A', 560D', 561A, 679C', VI 47C', 305D', IX 343A', XIII 528D', 529A, XIV 334C', altare thymiamatis, IX 626C', altare holocausti, 617D, 642B', ejusque crepidines, 643B et seq., altaris cornua, II 63D', 67C, IX 639A, 643A'. — Quomodo relinquatur munus ante altare ut reconciliatio procuretur, XI 65B'.

ALTILIA spiritualia fercula designant, XI 241D'.

ALTITUDO. Mystice est in contemplatione, sicut profunditas in humilitate, X 629D'. — Altitudo manus suas levavit, quo sensu, X 561A', 568B'. — Quid sit altitudo divitiarum sapientiæ Dei, XIII 93D, et altitudo Satanæ, XIV 246D'.

ALTUM. Quare sic vocetur aqua maris a littore remota, XI 487A. Mystice, quisnam in altum ducere debeat, 487B. — Visitavit nos Oriens ex alto, XI 408C. Ascendit in altum, VI 162D', XIII 313B'. — Quod hominibus altum est, seu ab illis magnum reputatur, abominatio est apud Deum, XII 124D. Noli altum sapere, sed time, XIII 90D', 91A, 99A. Nolite extollere in altum cornu vestrum, VI 230B', 233C. Qui in altum mittit lapidem, super ejus caput cadet, VIII 170D'.

ALUS, mansio x^a Hebræorum in deserto, II 501A, mystice designat labores, 504B.

AMAKIR (Jacob ben Makir), Arabus philosophus. Refellitur ejus error de virtute siderum, V 64B et seq.

AMALEC. Amalecitæ, nonnunquam Idumæi vocati, III 428C', ab Amalec filio Eliphaz orti sunt, I 374A', 624A'. — Sæpe contra filios Israel pugnaverunt, I 624A, 625D, III 126C', 343C, 344C', 415A, 416D, V 138A, VI 298A'. — Contra eos vaticinatur Balaam, II 467B'. — Quo sensu memoria eorum delenda sit de terra, I 626A, II 629A', et quid istud spiritualiter significet, 630A'. — Infantes eorum et pecora cur morti devoti, III 343B'. — Amalecitarum malefici in belluas se convertebant, III 344A. — Moraliter, Amalecitæ varia designant, I 627B', II 467B', 470C', III 349A, 417D, VI 61B, 64B, 302B. — Psalmi « pro Amalec », quomodo intelligendi, VI 61C, 64C.

AMAN, filius Agag, V 181B. Unde dicatur Macedo, 204B. — Superbissimus, V 181C, 185A', 196C', callidus, 197A, et sortilegus, 181C', ad regnum Persarum videtur adspirasse, 187A', et cum eunuchis conjurasse, 196A'. Numquid reapse divinos honores affectaverit, 181C, 186B. — Necem machinatus Judæis, V 181D, et Mardochæo, 185C', ipse ab Esther ac-

Digitized by Google

cusatus est, 188C, et proprio patibulo suspensus, 189A'; insuper, ut reus læsæ majestatis, in sobole punitus est, 190A. — Ejus superbiam quam sapienter Deus eluserit, V 187D, 189C'. Per draconem in somnio Mardochæi figuratur, 194A.

AMANA, mons. Inquietudo interpretatur, VII 368B'. — Quomodo de capite Amana coronetur Ecclesia, VII 369A, anima, 378A, et B. V. Maria, 384B'.

AMARITUDO. Duplex habetur : una vitiosa, altera salutaris, III 251D', IV 540A', IX 224B', 330B'. Amaritudo cordis, sermonis et operis vitanda est, XIII 318A'. Quid radix amaritudinis, 524B', cogitatio cordis in felle amaritudinis, XIV 136A. — Amarum est Deum reliquisse, IX 21B. — Amaritudinis offendiculum, quid, X 548D'.

AMASA. Nepos David, III 537C, princeps tribus Juda, 594C', factus est dux militiæ Absalonis, 537B, illegitime, 590D. — Princeps exercitus David constitutus, III 545B', 551A, a Joab dolose occisus est, D. Fuit vir justus nec ambitiosus, 552B, et salvatus creditur, 594C'. — Cur inter fortes David non recenseatur, III 569A'. — Figurate, bonos prælatos indicat, III 554D.

AMASIAS, filius Joas, ix^us rex Juda. Primo bonus, IV 58A, et justus, C, Idumæos in prælio vincit, A', 244D, sed idololatra factus, B', regem Israel temere provocat, 58D', 245B, et ab eo superatur, 59A', 245A'. — A suis occisus est, IV 59D'. — Quid spiritualiter exprimat, IV 61A'.

AMASIAS, sacerdos vitulorum aureorum, prophetam Amos plagis affecit, X 365, illumque regi Jeroboam denuntiavit, 413D', quare, 414B.

AMATHI. Interpretatur veritas, X 454C'. Quo sensu Jonas dicatur filius Amathi, 449B.

AMBITIO. Inebriando et obtenebrando mentem, II 407B, modumque nesciendo, 412A, quanta mala operetur, III 167C, 376C, 435D, 455A, 529A, 554B', 588C', 682C', 686C', 696D', IV 52A, 60D', 64A', V 134D', 296C, IX 12C, XII 95D; nihil veretur, V 307D', nec unquam satiatur, 323B. — Ambitio circa dignitates vitanda est, VIII 45B', 352A, præsertim religiosis, XI 605D'; ambitiosi prælaturis indigni sunt, III 529B, et recte apostatæ dicuntur, C. — Ambitiosus odiosus est Deo et hominibus, VIII 115B', facile arbitrans alios sibi esse conformes, XII 408B'; quinam sint ejus mores, III 166D', 167D, 554A'. — De ambitione quomodo Christus tentatus sit, XI 44D. — Hanc tentationem incurrerunt Apostoli, quare, XI 605D, et quoties, A'. — Ambitio quandoque in bono sumitur, IX 389C'. — Ambitiosi designantur per invitatos euntes ad villam suam, XI 242C; quomodo illis faveat diabolus, 467B, et quænam sit illorum punitio, 226C'.

AMBROSIUS (S.), Mediolanensis episcopus. Obdormiens Mediolani, sepulturæ S. Martini Turonensis interfuit, I 532D', 533A. — Presbyterorum bonorum mortem amarissime deplangebat, III 435B', XIII 387A. — Dicit Naboth martyrem fuisse, III 723D', V 621A', et amicos Job reges, XI 21B'. — Ejus sententia de raptu S. Pauli in paradisum contra quosdam defenditur, XIII 254B'. — Citatur : de Verbi generatione, VII 57B', de Christi prædestinatione, XIII 8C', de omni vero Deo attribuendo, XIV 10C', de Christo Deique donis ferventer quærendis, VII 22C', de gratia nesciente tarda molimina, VI 2C', de Evangelio ut virtute Dei, XIII 13C, de prælatis prophetis, X 280B', de fraterna caritate, VIII 78C', de misericordia proximum faciente, XII 21C', de personarum acceptione, VIII 32B', de contentione, X 171C', de prudenter judicando proximo, XIII 19D, de hypocrita corripiente, X 477A', de eleemosyna, VI 515A', VIII 27D', de intentione speciem operi imprimente, XII 42C, de periculo ignorantiæ, II 171A', de obligatione sacerdotum, 195B', de definitione gloriæ, V 19B', de humili pœnitentia, XIV 422D, de tentante diabolo, 405A, de progenie vipe-

Digitized by Google

rarum a S. Joanne Baptista admonita, XI 34B, de deosculatione labiorum, VII 156B, etc. — Allegantur ejus hymni, VI 373 D, VII 140 C', X 54 A, XII 106 C. — (Migne *Patrol. lat.* tom. 14-17.)

AMBULARE coram Deo et esse perfectum, quid sit, I 243 C, 252 D, VI 387 C'; utrum differant, ambulare coram Deo et sequi Deum, I 252 A'.

AMELIUS. *Vide* Amicus (S.).

AMEN. Dictio est Hebraica, ab interpretibus non translata propter reverentiam ejus, eo quod Christus toties ea usus est, XI 81 C'. Multipliciter accipitur, III 586 C, XI 81 C', XIII 266 B'. Quo sensu Deo ad gloriam nostram dicatur, 218 C.

AMETHYSTUS, rationalis ornamentum. Ad quid valeat, II 79 B'. — Mystice, prudentiam significat, II 79 C', et plenissimam Beatorum castitatem explicat, XIV 371 C.

AMICITIA. Vera in similitudine virtutis ac bono honesto fundatur, V 555 B', VII 120 D, VIII 38 C, 40 D', 41 B', 285 D', X 508 B'; et quum nihil turpe admittat, VII 126 A, non nisi inter virtuosos habetur, VIII 116 D', 128 D'. Majus est bonum quam honor aut fama, V 670 B, aut thesaurus, VIII 49 D'. Rarissima est, V 574 B, X 508 C. In adversitate potissimum probatur, V 639 D'. Sine sapientia et discretione obtineri et conservari nequit, VIII 41 C'. Quomodo crescat, VII 125 D'. Spiritualis amicitia insolubilis est, XI 521 A, et fructuosissima, 210 A. —Qualiter amicitia dissolvatur, VIII 128 C', 129 A, 170 A, amoreque carnali et cupiditate corrumpatur, 57 C. Amicitia hujus mundi inimica est Deo, XIII 593 A. Falsa amicitia describitur, VIII 224 B.

AMICUS. Quis fidelis amicus nominari possit, III 437 C', VIII 40 A, 41 B'. — Est donum Dei, VIII 41 C, valde utile, III 368 C', 376 B, 437 A', IV 336 C, VII 235 B', VIII 40 B', 41 A, 158 A'. — Non in prosperis agnoscitur, VIII 74 B', sed in adversis, IV 336 B, 393 D, 563 C, VIII 40 C, 74 D', 129 A'. Apud eum sapienti licet consolationem quærere, VII 168 D'. — Falsus amicus proprium commodum quærit, IV 394 B, verus afflictum consolatur, 526 C, 554 C', 563 D, discrete, 530 B, quia compassio lenitiva est, 336 C, 337 A'; erranti condolet et succurrit, 477 A, 483 D', VIII 111 B. Amicum deridere, IV 477 A, VIII 200 D', et decipere, non est parvum peccatum, VII 33 A. — Non omni amico est fidendum, IX 99 A', X 513 C; nam amicus fictus est gravissima pestis, IX 95 C'. — Secreta non sunt manifestanda nisi fideli amico, VIII 110 C', et gravissimum peccatum est illa denudare, V 668 D', VIII 170 A. — Amicus antiquus non est deserendus, VIII 57 C, et novus vino novo assimilandus, quare, D. —Quomodo amici diligendi, XI 74 C', 520 A', 521 A, et quo pacto pro eis animam ponere maxima sit dilectio, XII 547 D'. Quid sit magis meritorium, diligere amicum vel inimicum, XI 74 D'. Amicus in Deo, 520 C', inimicus propter Deum est diligendus, VIII 38 A. — Amicorum est concordare in veritate inquirenda, IV 395 A', sibi omnia communicare, 554 C', ac eadem velle et nolle, XIII 651 C'. — Moris est amicorum in secreto colloqui, XI 191 D'. — Quomodo faciendi sint amici de mammona iniquitatis, XII 120 A'. — Exponitur parabola amici tres panes de nocte petentis, XII 30 A' et seq. — Mystice, fidelis amicus est Deus, XII 30 A', aut Christus, B'. — Amici Dei dici possunt omnes prædestinati, IV 562 B.

AMICUS (S.). Celebris est ejus amicitia pro Amelio, III 365 A, VII 125 D', pro quo duellum sustinuit, III 360 D. Quam Amelio simillimus fuerit, 433 A'. (Acta SS., die xii[a] Octobris.)

AMINADAB. Dux tribus Juda, regium sceptrum meruit, VII 407 C', secundum quosdam, quia primus secutus est Moysen in mari Rubro cum tribu Juda, XI 8 D'. — Quadrigæ Aminadab, quid ad litteram, VII 407 C', et mystice, D', 413 C, 416 A'.

AMMON, cujus nomen interpretatur filius patris mei, unde ortus sit et cur sic dictus, I 275 C'.

Digitized by Google

AMMONITA. Ammonitæ, filii Ammon, populus Arabiæ minoris, VIII 483 C', a cœtu Hebræorum in perpetuum arcebantur, II 609 B', 610 B', V 162 C', 260 A. — Fratres Judæorum, IX 117 D, quia de semine Lot orti, I 275 C', VI 298 A', X 372 D, eos peculiariter diligere debuissent, IX 536 B; sed econtra, eis semper infensi fuerunt spiritualiter, II 609 B', 610 B, et corporaliter, IX 275 C, X 372 A'; Holopherni, V 143 C', et Chaldæis suppetias tulerunt, IX 118 C', de clade Jerusalem gavisi sunt, 283 D, 535 D, et terram Gad occupaverunt, 284 A. Idcirco, a Jephthe debellati sunt, III 173 D', et a David atrociter dissecti, 494 A, 508 D, IV 160 B, 161 D, 162 A'. Cæsi insuper a Machabæis, V 290 B, IX 284 A', et a Chaldæis, D, 535 C', X 584 A' et seq., non omnino perierunt, IX 285 A. — Carnales erant ac molles, IX 284 C', atque pro diis habebant Melchom, B, Chamos et Moloch, C. — Qualiter blasphemaverint, X 584 C, et prænuntiata sit illorum punitio, A' et seq. — Prophetica vaticinia adversus Ammon, IX 283 D, 519 C, 535 C. — Ammonitæ conversi in Synagogam admitti poterant, III 238 D'. Hebræis olim rebelles, post conversionem facti sunt Apostolis obedientes, VIII 426 A'. — Quo jure aliquid terræ eorum possederint Hebræi, III 171 D. — Arguuntur Judæi de cultu idoli Ammonitarum, VIII 705 A'. — Spiritualiter, Ammonitæ figurant schismaticos, I 277 A', II 614 C, X 588 B, gentiles, IX 521 C', et iracundos, VI 302 A, IX 289 A, 537 A.

AMNON, filius David. Sororem deperiens, III 511 C, eam dolose incestat, 512 C. Cur morte non fuerit mulctatus, 514 D. — Ab Absalone interficitur, III 515 A', ebrius et imparatus, 516 C.

AMON, filius Manassæ, xv^us rex Juda. Quo anno regnare cœperit, IV 82 C. — Fuit malus, IV 265 D, quodam sensu pejor patre suo, 82 A', et a suis interfectus, C'.

AMONA, civitas ubi sepelietur Antichristus, quid sit, IX 599 B' et seq.

AMOR. Pondus est trahens ad amatum, IV 621 D, XIII 522 A. — Amare est alicui bonum velle, VI 567 B, 642 A, XII 546 C. — Amor, qui verior est in corripiente quam in blandiente, VII 167 A', ex similitudine vel ex conformitate voluntatis oritur, VI 43 D', 379 B, 577 B, 677 C, VII 83 A, VIII 78 B', X 277 A', 713 A', XII 144 D', 409 A', 550 A', XIII 166 C', 385 B', 651 B', et duplex est, nimirum concupiscentiæ ac amicitiæ, VI 186 B, aut spiritualis ac carnalis, XI 520 A', XII 502 B. — Desiderium cruciat amantem donec uniatur dilecto, V 672 D', et cor ejus aperit ad susceptionem amati, 671 D, 672 C, XII 158 D, 604 A. Quum amor sit sui communicativus, VI 588 B', XII 202 C', 285 D', XIII 237 B', penetrat, dum simplex notitia remanet foris, VI 698 B. — Amans in dilecto lætatur et ob ejus absentiam tristatur, VII 331 C', nihilque asperum reputans, 441 C', de præmio non requirit, sed de dilecto, XI 218 B'. — Amanti cura est de præcavendis amati periculis, XIII 383 A'; et fervidus amator gaudet operari quidquid dilecto salubre est, 343 B, et jucundum, XIV 20 D. — Amor amantem quasi præcipitem facit, VII 398 C, modum nescit, 298 B', XI 551 B, rationem non pensat, 182 B', non attendit quo ordine verba proferat, VII 343 C', sæpe truncatas locutiones emittit, 337 B', voluntati dilecti se ipsum conformat, XII 538 D, et communi lege non coarctatur, XI 551 C. — Radix est timoris, VI 286 C, origo omnium affectionum, 696, et quia prævertit judicium, 101 B, VII 81 A, causa omnium bonorum et malorum, VI 286 B, IX 374 B'. — Ubi amor, ibi oculus, XIII 651 B'. — Tribus modis aliquid dicitur plus amari, VII 331 A'. — Nihil amari potest nisi aliquo modo sit cognitum, XIII 621 C. — Pes animæ amor est, qui si rectus fuerit dicitur caritas, si inordinatus vocatur cupiditas, XI 543 B.

Amor spiritualis fortior est omni amore sensuali et naturali, VII 441 A'; perfectus et ecstaticus in corpus redundat,

Digitized by Google

331 D'. Spiritualis feminarum amor caute admittendus est, IX 531 C.

Amor rationalis in voluntate residet, animalis in appetitu sensitivo, IX 391 A', quem post se trahit, 662 D.

Amor ἔρως intensissimus et pessimus, I 364 C, VIII 146 B, quasi calor animam relaxans, IX 374 B', sæpe languorem aut etiam mortem inducens, III 511 D, VII 331 D', 433 A', pallore et macie præcipue proditur, III 512 B, V 672 D', et rationalem creaturam in brutum convertit, III 668 B', IV 644 B', VIII 347 D'. A vacatione divina inventioneque Christi quantum impediat, XI 435 D, et caritati noceat, VII 441 C'.

Amor privatus est radix omnium vitiorum et malorum, IV 546 D, V 608 B', X 605 C, 655 C, XI 364, XIII 428 B, 560 B', XIV 21 D'.

Cf. Caritas.

AMORRHÆUS. Amorrhæorum terra describitur, II 440 D'. A filiis Joseph subduntur, III 115 D'. Quanta illorum altitudo, X 337 A', et dejectio, B'. — Cur ex Amorrhæo et Cethæa geniti dicantur infideles Judæi, IX 475 D, et mali Christiani, 485 D. — Qualiter Amorrhæus interpretetur et diabolum designet, X 380 B'.

AMOS, pater Isaiæ. Ex prosapia regali, VIII 317 A, X 365, fuit quidem propheta, VIII 317 A, 584 C, X 365, non autem unus ex duodecim Prophetis, VIII 317 B. — Ejus vaticinia non sunt descripta, X 365.

AMOS, pastor et propheta. Quandonam vixerit, V 90 D. — Quibus et quando vaticinatus sit, X 365, 367 A et seq., XIV 170 A et seq. — Quanta ejus humilitas, obedientia, X 415 B', et constantia, 416 A. Quo sensu dixerit se prophetam non esse, 414 C'. Ex rebus quas expertus est comparationes sumit, 368 B'. — Quomodo a Judæis vulneratus occubuerit, X 390 D', XII 175 B', in terra decem tribuum, 89 A. — Interpretatus onustus, sive avulsus, quem denotet, X 373 A.

AMPHIPOLIS, urbs Macedoniæ a S. Paulo perambulata, XIV 178 B.

AMPHORA Zachariæ ostensa, quid figuraverit, X 639 D', 640 C'; mulier in medio ejus sedens idololatriam significabat, A, vel impœnitentiam, D'; quid intelligatur per duas mulieres amphoram illam portantes, C, 641 A.

AMRAM, pater Moysis, I 485 B. Dictus est etiam juxta Hebræos Ezra, IV 124 C. — Quam Deo gratus, I 495 D', et qualiter ei prænuntiatus sit filius, 485 D. — Quid significet, I 525 D'.

AMRAPHEL, rex Sennaar, utrum idem ac Nemrod, I 218 A.

AMRI, princeps militiæ Israel. Contra regem suum rebellis, III 694 A', regnum occupat, C', et Samariam condit, 695 A. Fuit pater Achab, et rex Israel pessimus, 695 B, X 503 C.

AMULETA ferre prohibitum est tum Hebræis, II 263 B, tum Christianis, D.

AMYGDALA. Per amygdalam optime correctio figuratur, IX 10 A. — Amygdalæ miraculo e virga Aaron ortæ, II 414 C, S. Scripturam significant, D', vel Christum, 415 B, vel prælatorum virtutes, B'.

ANA, filius Sebeon, qui invenit aquas calidas in solitudine, I 375 B.

ANACHORETA, eminenter contemplativus, per aureum reclinatorium significatur, VII 354 D.

ANACLETUS (S.), Papa, allegatur de reverentia præpositis debita, III 393 C. (In Jure.)

ANAGLYPHA, quid sint ad litteram, III 621 C, 625 C, et mystice, B.

ANAGOGIA, quid sit, V 398 B', et sensus anagogicus, 399 A.

ANANIAS. Quare vocatus Sidrach, X 11 C', et quo sensu eunuchus, C. — Quanta ejus sapientia, X 13 B', 14 C, et qua mente doctrinam Chaldaicam didicerit, 12 C. — *Cf.* Puer.

ANANIAS, princeps sacerdotum, jussit os S. Pauli percuti, XIV 203 C.

ANANIAS, qui Damasci erat Christi discipulus, XIV 140 D, qualiter a Deo admonitus, A' et seq., Paulum conversum

Digitized by Google

adierit, D', a tenebris liberaverit et baptizaverit, 141 A.

ANANIAS, vir Saphiræ, quomodo peccaverit, XIV 113B et seq., non mentitus hominibus sed Deo, C', et cur morte punitus sit, 114A.

ANATHEMA. Separationem significans, fuit in V. L. forma quædam consecrationis, II 312D', 436C'. Ejus effectus, 315B. — An cujuspiam mortem vovere liceat, II 316B, 436A'. — Judith obtulit Deo vasa bellica Holophernis in anathema oblivionis, V 167B'. — Anathema Jesu quis dicat, XIII 182D. — Quo sensu a S. Paulo pronuntiatum, XIII 208B, A', 267C, et optaverit Paulus ipse anathema esse a Christo pro fratribus, 73A.

ANATHOTH. Urbs Benjamin, IX 235B', patria Jeremiæ, 6B, quomodo interpretetur, 113D'. Cur ibi agrum emerit Jeremias, 235C'. — Viri Anathoth in Jeremiam infensi, IX 113C', voluerunt eum interficere, 114B; quæ fuerit eorum pœna, C.

ANAVALPETRAS (Ibn-el-Bitrôdji), Arabus philosophus, allegatur de arte astronomiæ, IV 79B.

ANCORA spiritualis est spes, quo sensu, XIII 495A'.

ANDREAS (S.), apostolus. Discipulus Joannis Baptistæ, XI 380B', ter a Christo vocatus est, 48B', 49A. — Quare Petrum ad Jesum adduxerit, XII 308A. — Prædicavit in Achaia, XI 359A'. — Quomodo gaudens ad crucem suam venerit, XI 512D. — Ejus legenda allegatur, VII 509A.

ANDREAS (Perusinus), Ord. Min. theologus, Scripturæ sacræ expositor, allegatur : de quæstione an bruta prolificaverint in arca, I 161C, de pecunia inventa in saccis filiorum Jacob, 408B, de octo præceptis circa manna collatis, 617B, de aqua Hebræis subtracta in deserto, 623A, de venditione Hebræorum in servos, II 12B, de frugibus terræ septimo anno pauperibus concedendis, 33C, de præcepto non coquendi hœdum in lacte matris suæ, 35D', 573B', de directione Samuelis erga Saulem, III 314B, de lineis horologii Achaz, 62D, de polenta, 396C'.

ANDRONICUS, Antiochi Epiphanis amicus, V 347A, Onia dolose occiso, B, et ipse interficitur, C.

ANDRONICUS, nobilis in Apostolis nobilitate sanctissimæ conversationis, XIII 116B.

ANGELUS. Sunt angeli substantiæ spirituales, I 265C' et seq., XII 312B, XIII 474D', quorum natura altior est humana, XI 139B. In quo consistat naturalis eorum pulchritudo, VIII 440D'. — Quando creati, I 65A', V 3A', VIII 5B', XIV 450C' et seq. Ubi inveniatur descripta a Moyse eorum creatio, I 58D et seq., 65B'. An creati in gratia, 65D, VIII 440D'. In malis angelis Deus reperit pravitatem, IV 372C'. — Quomodo boni malignis restiterint, VII 307A, XIV 309C', 310B. De quolibet ordine angelorum aliqui lapsi creduntur, 292D'. Quomodo fideles purgati fuerint apostatarum casu, V 33D' et seq., VII 401C. — A principio mundi in termino positi fuerunt, IV 372C', XI 41D, XIII 148C; proficiunt tamen in præmio accidentali, V 618D, XIII 148C, 686C. Quid sit eorum cibus et potus, V 119A'. Deum in natura sua vident, IV 627B', sed non plene, C'. Essentiale lumen gloriæ a Deo immediate sortiuntur, 601B, V 501D'. Quo sensu in Spiritum Sanctum desiderent prospicere, XIII 624C et seq. Semper vident faciem Patris, 124C. Quomodo asserantur a Deo exire et ad eum redire, IV 306C et seq., V 119C', X 129A', XI 381A et seq. — Quomodo electi sint sicut angeli, XI 246D.

Angelorum et hominum una est Ecclesia cujus caput est Christus, VI 159D', XIII 303D', qui angelos omnes purgat, illuminat ac perficit, 304A, 362D', eorumque ordines in se ipso instaurat, 300D'. Incarnatio Verbi est finis ad quem universa angelorum ministeria ordinantur, I 329D', VIII 739C', XI 385C'; Chri-

Digitized by Google

sti humanitati sunt subjecti, 168A, eique dati sunt in terris, non ad custodiam, sed ad honorem et ministerium, VI 364A, XI 45B.

Angelus idem sonat ac nuntius, VI 435C', VIII 464D, 563D, 569B', XI 545B. Angeli specialiter nuncupantur qui sunt de ultimo choro infimæ hierarchiæ, VI 685C', XIII 71D'. Cur vero cuncti cœlestes spiritus angeli appellentur, VI 433A, 435C', 685D', X 50A'. — Ex suis officiis, actibus et proprietatibus angeli nomina sortiuntur, V 118C'. Quomodo super Cherubim sedeat Deus, X 48A et seq. Per Thronos præsidet et judicia sua decernit, IV 38B', VII 506B', X 47B'. Quodnam sit officium Virtutum, 51B'; interdum omnes angelici spiritus virtutes vocantur, IV 278A', VI 159D', 165D, 433D, 685D', X 51C', 348D'. Principatus gentibus præsunt, 142A', et præcipue dicuntur, per prælationis participationem, sodales Christi, VII 305C', etc. Nomina angelorum qui foris mittuntur, mutantur juxta obsequia ab eis explenda, I 358B', III 183A'. — Cur nomen angeli superioris quem audivit Daniel ei incognitum manserit, X 119B. Quare angelorum nomina, paucis exceptis, nesciat homo, I 358A'. — Vocantur dii, VI 32C', filii Dei, IV 307D, V 4A, VI 340C', thronus Dei, 435D', cœli, V 512B, 517C', VI 339C', IX 18C et seq., X 340B, 605D', virtutes cœlorum, XII 194C, ignis urens, VI 435C', ardores sempiterni, VIII 566A, lapides igniti, IX 547B, astra, V 3A', D', VIII 441A', exercitus, castra, militia, equitatus, currus Dei, I 354C, III 728A', IV 600D', V 165D, VI 161C, 162B, VII 306D', IX 106B, 230A', 236C', X 348C', XI 416C, populus aut gentes, VIII 441A, IX 599D, homines aut viri, III 30B', 144A', 181D, V 413D', VIII 441B, IX 452C, 599D, X 138D', 161D', 619D', vigiles, VII 351B, X 73D' et seq., venatores, IX 146A, animalia rationalia, V 413D', dies, 517C', nubes, 501D', 625D, VI 166D', 266B, VIII 441D', 639B', montes, VI 143D', 236C, 239B' et seq., 584B, 596A', X 394A', XI 263B', venti, X 102A'. Designant sacerdotes et judices, 175C', prædicatores, XIV 354D', Ecclesiæ pastores, 237C. Cur David vocetur angelus, III 520D.

Innumerabiles nobis sunt, IV 600D', V 119A, X 107C et seq., XIII 526A, XIV 271A'. Eorum multitudo omnem materialem multitudinem incomparabiliter excedit, VI 161D, X 107D'. Unusquisque ordo seu chorus tanto plures in se habet angelos sanctos, quanto superior est, II 551C', X 108B, illorumque hierarchica distinctio ab hominibus determinate non scitur, V 9C'. Quæ vero sit ab Areopagita in generali assignata, 9C'. Triplex declaratur hierarchia, XIII 254C, cum variis ordinibus, 71D', 303B, quorum dicuntur, per appropriationem, quinque ministrare, quatuor adsistere, VII 396B', X 111A', XI 385C, XIII 72A, 476B' et seq., quamvis absolute omnes Deo ministrent laude continua atque adsistant contemplatione perpetua, X 107D, ante Deum etiam adstent ad obediendum, ministrandum, laudandum, regratiandum atque fruendum, IV 306B', 307C, 308B, V 118D', 517C', VI 339D', X 50A', XI 381A et seq., XII 164A, XIV 283D et seq. Omnes sunt administratorii spiritus, quorum quatuor superiores ordines missione interiori deputantur ad illustrandum inferiores, alii quinque missione exteriori, ad officia foris implenda, X 107D et seq., XIII 476A' et seq.

Nescientia possunt angeli affici, II 162A'; ignorant diem judicii, XI 266B'; non omnia opera Dei comprehendunt, VI 640A. De futuris ad quæ desuper mittuntur præcognitionem non habent nisi in quantum revelatur eis a Deo, III 183A', X 141C' et seq. — Nec ipsi angeli summi penetrare possunt profunditatem Incarnationis et aliorum mysteriorum Salvatoris, V 551A, VI 640A. An vero angeli omnes agnoverint, a principio suæ felicitatis, Verbum Dei incar-

Digitized by Google

nandum, et quomodo, V 550B', VIII 739B', XI 385C'. An Incarnationis mysterium plenius didicerint tempore ascensionis et prædicationis Apostolorum, V 550B', VIII 736C' et seq., 739C' et seq., XI 385D'. — Quid sit eorum cognitio matutina et vespertina, I 56B' et seq., XI 439A; quid meridiana, V 32D. — Accidentales illuminationes de quibusdam divinis effectibus, VI 338A', 339D', 435D', primo deveniunt a Deo ad summos angelos, V 550C', per illos ad medios, per medios autem ad inferiores, IV 601C, X 50A', qui sic purgantur a luminis minoratione, illustrantur, perficiuntur, V 118D' et seq., 517C', XIII 121, 409, XIV 149B'; insuper superiores mittunt inferiores, X 120D, 626D', divinam eis voluntatem insinuantes, XIV 327B', cui angeli omnes plene et inavertibiliter conformantur, VI 26A, X 114A, 144B', 348D, XII 104A; et quanto sublimiores sunt, tanto humilius parent, IV 431A'.

Quomodo ad invicem colloquantur, VI 598B, X 119B, 626B', XII 130B, XIII 187D'. — Summam et indissolubilem concordiam inter se invicem habent, IV 600B', licet circa media dissentire possint, III 728D', X 141C' et seq., 340B.

Erudiunt homines per species sensibiles, vel imaginales aut intellectuales, V 502A, VI 340A, IX 603A', X 119B. — Veritatem interdum eis figurative occultant, V 103C'. — Ante Christi adventum, etiam ante legem scriptam, multos gentiles illuminatione interna ad fidem adduxerunt, VI 239D', VIII 763B, X 382B. — Prophetis revelationes ministraverunt, specialiter de Incarnatione, quibus vel interius loquebantur, vel exterius apparebant, VI 266C, 350B, 682D', IX 7B, 9B', 427C, A', X 21B', 201B, 431B, 619C', XI 425D', XIII 471A', 623B, XIV 260A, personam Dei gerentes, IX 8C'. — Prædicantibus Apostolis, audientium corda inclinabant ad credendum, VIII 706D, 763B. — Gratiam, propria virtute, conferre non valent, IX 135A'; frequenter vero sunt causæ dispositivæ, meritoriæ ac instrumentales gratiæ ac virtutum, VI 584B, 699A, X 605D', 631A', mentes de divino beneplacito instruentes, V 68C', VI 433A, VII 353C', maxime in secretis locis, III 182B, voluntatemque indirecte moventes, V 67D'. Eorum autem actio sæpe cassatur, 68D. Quomodo a stellarum influxu differat, 68B'. — Aliquo modo angeli dici possunt causæ fortunæ, V 71B.

Angelorum potestas naturalis omnem corporalium rerum potestatem vehementer excedit, VI 433B, et supernaturalis major est et altior, C. Virtutem causarum naturalium multum augere valent, I 531C'. Per eos tota corporalis creatura regitur, IV 431D, VI 641D. Unicuique speciei visibili præsident, II 450B'. — Qualia possint perpetrare miracula, I 530C. — Quid valeant quoad formationem corporum, I 71A'. — Plenum habent dominium super materiam quantum ad motum localem, I 530B, IV 315D, V 119D', X 44B, XI 316D', XIV 154D. Movent etiam cœlestia corpora, X 139D, 184D, XIII 478C'. Illorum ministerio quidam Sancti de loco ad locum translati fuerunt, X 179B. — Quo sensu dicantur esse et agere in loco, I 573B, IV 306C, VIII 554D', X 44A, 143B', 626B'. In pluribus locis simul esse nequeunt, XI 381D. Qualiter terram perambulent, X 620D'. Quid per illorum volatum exprimatur, 129B. — Qualiter assumant corpora in quibus apparent, I 266D, eisque uniantur, C', V 119A'. Quo sensu membra dicantur habere humana, X 162A'; quomodo manducare et bibere videantur, I 266A', V 119D, verba sensibiliter proferant, X 49C; an per aures corporis assumpti audiant, VIII 320B'. Non nisi metaphorice dicuntur flere, 564B', 572C', et gemere, XIII 69A. Eorum spirituales proprietates corporis assumpti proprietatibus figurantur, X 140B. Quibus volunt visibiles vel invisibiles se præbent, II 450B, X 86A, 140A'.

Digitized by Google

Apparentes reverentialem timorem incutiunt, humilitatemque augent ob suam excellentiam, 140A; eorum vero forma modo est terribilis, modo gratiosa, V 102C, XI 376C'. Quibus favent plerumque terrent primum, sed mox consolantur, III 181D et seq., V 119B, XI 355D, ita ut a malis spiritibus secerni valeant, 377A, 380D'. — Frequenter in specie ignis apparuerunt, VI 436A, XIV 127B'. — Interdum apparent in specie eorum quibus sunt deputati, XIV 154D'.

Qui fuerint angeli ad Abraham missi, I 256A'. Angelorum diversa agendi ratio erga Abraham et Lot, 256B et seq., XIII 527D. — Angeli ascendentes et descendentes in scala Jacob, quid significent, I 329C', 332A. Qui fuerint occurrentes ei, 354D. Angelus luctans cum eo non fuit angelus Esau, 359A'; quis fuerit, 356C'; cur cum eo sit luctatus, D', et qualiter, 357D; quo sensu dicatur eum non potuisse superare, C, et cur femur ejus percusserit, A'. Quo sensu angeli super nepotes suos auxilium invocaverit, 434B. — Per angelum de medio rubi Deus Moysi locutus est, XII 183A', XIV 127B'. Angelus occurrens Moysi, cur voluerit eum occidere, I 511D', 512C'. Utrum angelus, sive bonus, sive malus, universos Ægypti primogenitos simul occidere valuerit, 571A et seq. Legem in monte Sinai Moyses accepit a Deo per angelos, II 111C, VI 161B, A', XI 366D, XII 293A, XIII 279D, etc. Cur dicatur manna « panis angelorum », 169B. Plures angeli Israelitas in deserto deduxerunt, II 111B; eorum comitivam nunquam recusavit Moyses, D, 116A, nec unquam ab eo ablata est, 115B', D', 116B'. Angelus quomodo Moysi gloriam Dei ostenderit, 115C. Murmuratores perierunt in deserto ab angelo exterminatore, XIII 170B'. — Angelus apparet Josue, III 30B' et seq., 32D', Hebræis congregatis, 117D et seq., Gedeoni, 144B' et seq., uxori Manue, 180D et seq., Samueli, 351A, Davidi, 575D. — Cur angelus Isaiæ apparens vocetur Dominus, VIII 371B; explanatur apparitio ejus et Seraphim, B et seq. — Ex Ezechiele describitur angelus pontificiis indumentis vestitus, IX 452D, qui videtur fuisse Gabriel, 454A'; incendit Jerusalem, D', 455D, fidelesque Judæos signavit, 453B. Angeli alii impios trucidaverunt, 453D et seq. Angelus Ezechieli revelat templum novum et civitatem, 603C et seq. — Quomodo angelus in fornacem Babylonis descenderit, X 44A, et quid ibi egerit, B. Angelus Nabuchodonosor in herbis vinxit, 74C, 78B, scripturam in Balthasar convivio digessit, 85A', 90D, ab ore leonum salvavit Danielem, 99D, capilloque Habacuc in lacum portavit, 184D. Angelus qui Danieli juxta fluvium Tigrim apparuit, quomodo vestitus fuerit, 139A; quid ejus corporis forma significet, D et seq., et vox ejus ut vox multitudinis, D'. Quis angelus princeps Persarum vocetur, 102C, 141D' et seq., 162A; et contra eum qualiter pugnaverit angelus princeps Græcorum, 143D'. — Angeli Heliodorum castigant, V 343A', et exercitum Judæ antecedunt, 365C', 366B.

Multo frequentius in N. L. missi sunt angeli quam ante, VI 267C. — B. V. Mariam in utero matris conceptam custodierunt et frequenter vallaverunt, VII 361D'. — Angelus qui pastoribus Bethlehem apparuit in specie hominis, XI 413D', an fuerit Gabriel, 416C, nuntius Incarnationis, 384C; et quare tanto splendore circumdatus, 414A. Canticum angelicum a quanta multitudine editum, 416C; quomodo interpretandum, D et seq.; et a quonam complementum acceperit, 417D'. — Cur et quomodo per angelum mandatum fuerit S. Joseph ut fugeret in Ægyptum, XI 17D', 27A. — Angelorum ministerio columba et vox formatæ sunt in Christi baptismo, XI 39D, 455D', sicut vox de cœlo quæ, instante passione, Jesum clarificavit, D'. — Quid significaverit angeli descensus

Digitized by Google

in piscinam, XII 362D. — Angelus quisnam Christo agonizanti apparuerit, XII 220B'; quomodo illum confortaverit, XI 294B', XII 220C' et seq.; quare, 221A; utrum etiam Apostolis visus fuerit, B. — Terræ motus qui secutus est Salvatoris resurrectionem productus est ab angelo, XI 316D', qui deinde revolvit lapidem sepulcri, quare, 317A, 354D'. Cur illi species adolescentis, 355A, adspectus sicut fulgur et vestimenta sicut nix, 317C, 355B. Quomodo mulieribus resurrectionem Christi annuntiaverit, 317A', et illas miserit ad hanc annuntiandam discipulis, C', specialiter Petro, D', 355A'. Non solus erat ille angelus, sed alter vel duo cum illo, 355C, XII 250C', 251B; quare in albis vestimentis fuerint, 603C, et quare sederint, D. — Quomodo, die Ascensionis, duo angeli consolati sint Apostolos adspicientes in cœlum, XIV 88C. Multi angeli comitati sunt ascendentem Christum, XII 312A'. — Ministrantibus angelis, Apostoli educti sunt de carcere, VI 165D, XIV 116C, Philippus missus ad eunuchum baptizandum, 136A', Cornelius centurio monitus ut accerseret Petrum, 144A', Joannes visionem habuit Christi zona aurea ad mamillas præcincti, X 139A, etc.

Angelica hierarchia ecclesiasticam hierarchiam seu militantem Ecclesiam gubernat, II 111A', III 245, VI 641D, XI 27A, in virga ferrea, V 421C', et docet, IV 343D', X 129C'. — Universalis Ecclesia Michaelem creditur habere rectorem, VI 239C'. Singulis regnis, gentibus, provinciis, communitatibus præsunt Principatus, VII 305B', VIII 99C, aut saltem archangeli, V 608D, VI 239C'; unicuique provinciæ unus tantum ex cœlestibus spiritibus præficitur, I 354C'; præsidentes proprio officio congruam directionem accipiunt, V 421D', VII 56A. — Quilibet homo, etiam puer non natus, XI 205C', sortitus est pro custode angelum specialem, V 608D, VI 363A', X 107D', ultimi chori, III 245, cui tempore opportuno alii adsistunt, VI 363B', VII 358A'. — Angelorum custodiæ mœnia sunt Ecclesiæ, VII 61D, IX 332D, X 657C', XIV 309C'. In circuitu Christianorum discurrunt, VI 596A', IX 65A, die ac nocte, VI 361C, dæmonum dissipantes insidias, I 592A', VI 593A', eosque prohibentes ne, quantum volunt, animas impugnent, V 563D', VII 353C'. Bonis enim angelis qui regnis præsident opponuntur et mali, XIV 280C, 292D'; et quilibet homo, ut creditur, habet a principio vitæ suæ diabolum ad exercitationem, I 605B', XIII 595D', XIV 292D', qui, quamvis frequenter victus, non recedit in totum ab eo nisi mortuo, 404B'. — Angeli sancti officio Missæ personaliter adsunt, X 307D', XI 376D', psallentibus devoteque orantibus conjunguntur, X 307D', XII 221A, eos exhilarantes, XIII 607D'. De cœlo ad terram descendunt, ac revertuntur, X 657C', ut Deo offerant hominum preces et merita, IV 306C', 308C, 328A', 433C, V 98C', 118A', VI 417B', X 307C', gratiam eis reportantes, VI 417B, et de eorum profectu lætantes, 596A'. Divino judicio bonorum malorumque causas deferunt, IV 306D', V 276D, VIII 320D, XI 211D', XII 117C. Interdum mittuntur ad justos exercendos et impios corripiendos, I 267C, 571A et seq., IV 38B', sed imperfectum nostrum excusant, X 307C', bonorum justitiam allegantes ut per eos Deus misereatur et malis, IX 64D, 65A. Obstupescunt et dolent, quo sensu, super hominum peccata, VIII 564D, IX 18D, XI 211D', XII 105D, a multis præservantes sibi commissos, VI 194B', etiam impios, V 608A', ingratos pro divinis beneficiis increpantes, III 121B, obstinatosque in parte derelinquentes, IX 307C, ut patet ex Babylone, 301B, et templo, C, sed nunquam, durante hac vita, penitus deserentes, III 121C, gaudentesque de conversione peccatoris, XII 106D, magis quam de justi perseverantia, 104B' et seq.

Digitized by Google

Plurima pericula arcent mundi, V 608D, et corporis, 107D, VI 267D, XI 468A'. Ut amici, VII 124A', ut fratres, XIV 311B, maxima cura, XI 44A, Christi redemptos, præsertim vero electos, custodiunt, VI 363B', XI 468A'; illuminant, VI 363C', ab erroribus eos retrahentes, XII 282B', eis suggerentes bona, VI 194C', consolantur, erga afflictos per modum compatientis se habentes, III 716C, X 340B. Etiam, ut pie creditur, in purgatorio detentos sublevant, VII 476C, purgatisque denique portas cœli aperiunt, VI 537C'.

Angelos diligere præcipimur, XII 22A. — Angelum custodem sæpe invocare decet, VI 585C', X 307C', speciatim mane et sero, VI 366A, maxime in tentatione, XIII 672B'. Eum audire debemus, X 348C. Peccat in cœlum qui ejus præsentiam delinquendo inhonorat, XII 110A'. — Quinam angelos imitentur, X 76A. — Cum sacerdotibus in multis communicant angeli, VI 387A', VII 240B, X 700B, XI 138A, XIII 176D', XIV 238A. Angelus sacrificia nostra ad Deum proferens Christus est, sacerdos in æternum, VI 120B', XIV 286A'. — Angelorum cognata est virginitas, XI 386A, siquidem virgines angelicam ducunt vitam, 215A, XIII 151D, et major est victoria virginum quam angelorum, C'. — Quare angelus vocetur Joannes Baptista, X 705A, XI 137D'.

Angeli cum Christo pugnabunt contra Antichristum, XIII 403D, XIV 353C'. — Quinam intelligantur per quatuor angelos in Euphrate alligatos qui in fine sæculi solventur, XIV 293A'. Virtutes cœlorum movebuntur, XI 266C', XII 194C. In voce archangeli et in tuba Dei impii terrebuntur, XIII 387A'. Cœlestis exercitus ignem ultimæ conflagrationis diffundet, XIV 327C, cineresque colligens et corpora suscitans, ad locum judicii deferet reprobos et electos, VI 34D, X 179A, 347B', 523D', XI 168C, XII 162B, etc., electos adducens cum reverentia, XI 267B'. — Visibiliter cum Christo judice omnes angeli apparebunt, VI 34A, 392B', X 348C, 359C, XI 193B', 276D', XII 194B', XIII 14B', contra impios testificantes, IV 569B', V 276D, X 348C, de eorum perditione quodam sensu contristati et obstupescentes, VIII 572B', Judicis vero sententiam approbantes, VI 34B'. — Quam sententiam exsequentes, separabunt malos de medio justorum et detrudent eos cum dæmonibus, igne conflagrationis involutos, X 347D', in infernum, VI 34A', IX 599A, XIV 327C', etc. Electos autem, per agilitatis dotem ascendentes, XI 277A, secum in patriam ducent, XIV 373A, ubi angelicæ ruinæ reparabuntur, VI 47D', 338C, 504B, 641A'. Omnes enim electi, non tantum virgines, XIV 321A, ad aliquem ordinem angelorum pertinebunt, XI 139A', XII 183A, 527A', XIII 688C'; et de hominum gloria angeli Deo regratiabuntur, XIV 283A'. — Qualiter judicandi sint per electos, XIII 148A. — Illis non subjecit Deus orbem terræ futurum, XIII 478B' et seq.

Quid de angelis doceant philosophi Judæi, IV 312D.

Cf. Cherubim, Dæmon, Gabriel, Michael, Raphael, Seraphim, Thronus, Virtus.

ANGULUS. Mystice, est regia dignitas, X 663C', 665D'. — Per angulos excelsos designantur superiores, X 581B', prædicatores, XIV 366C, per angulos gentium, urbes præcipuæ vel principes, X 590C'.

ANIMA. Anima in Scripturis varie sumitur, I 381C', II 147C, 157D', III 15B', 135C', IV 662B', V 300C, VIII 32B, 50D, 535D, 644C', IX 312A, 480A, 494C, XIV 213A, etc.

Anima Dei, quid, IV 592A, VII 46D', VIII 326A', 619A, IX 61C', 130A, 301D'.

Anima Christi, a primo instanti, gratia, virtutibus et scientiis plena fuit, VI 131B', 513D, IX 12A, 112C', Deique essentiam vidit, VI 203C, multo clarius quam omnes simul Beati, 607B; attamen eam nön plene comprehendere poterat, 637D'. — Omnia cognovit, VI 640B, etiam no-

Digitized by Google

mina prædestinatorum, 641 C. — Plus de beatitudine accepit quam universi electi, VI 500 C'. — Quomodo redempta dicatur, VI 205 B. — Summos angelos illuminat, VI 640 B.

Cur anima data sit homini, V 549 C. — Anima Adæ, probabilius, cum corpore creata est, I 71 B', corpori tamen jam organizato infusa, C'. — Confutantur errantes de uniuscujusque hominis animæ origine, I 225 B, VII 286 B', VIII 620 C', 707 C', 744 A, XIII 76 D. — Immediate a Deo creatur, IV 460 D', X 700 A', XII 447 C', et in infantis corpus intra maternum uterum infunditur, IV 462 B', V 357 B, 604 D, VII 280 C', 540 D, IX 496 A', X 673 D'.

Flatus et spiraculum vitæ, I 71 C, IV 658 A, VII 136 D, X 90 B, tota est in qualibet corporis parte, XIII 176 B. — Principalior pars hominis, VII 50 D, IX 312 A, est unica, V 542 B', corporis forma, 357 D, XII 61 C, per quam homo a brutis distinguitur, 439 B, in corpore quasi fundatum, IV 373 A, motrix, XI 530 C, habitator et nauta, IV 373 B. — Quomodo a spiritu secernatur, X 40 B', 60 D', XI 394 B', XIII 392 A'. — In ordine intellectualium substantiarum se habet ut materia prima in genere entium, IV 461 C, V 59 A', VII 313 A', XII 360 B. Infima est inter intellectuales substantias, IV 461 C, XII 360 A, pretiosissimum vero Dei bonum, 117 C', nobilissima forma, XI 205 D, XII 480 D', tanto nobilior quanto in amore Dei ferventior, 333 C, omnium formarum hujus mundi dignissima, VI 559 A, eas continens, convenientiamque habens cum angelis in intellectuali perfectione, XI 337 D. — Ad Creatoris imaginem facta, IV 461 C', VI 505 D, VII 223 D, 375 A, 394 D, XII 62 A, XIII 366 D', quanta sit ejus pulchritudo naturalis et supernaturalis, VII 320 C, 375 A, 379 C', 394 D, 470 A', X 59 D'; quanta dignitas, per gratiæ dona, ei accedat, VII 422 B. Qualiter Deo assimiletur, XIII 263, 627 B', divinæ naturæ consors effecta, 225 A, 677 D'. — Licet in principio sit velut rasa tabula, IV 461 C, innatum habet quoddam seminarium virtutum et scientiarum, 449 D', et infusum rationis lumen, quod est quasi divinæ lucis impressio, 660 A'. — In unione cum Deo summa est ejus felicitas, IV 586 C, qui solus ejus desideria satiare potest, V 497 B'. Quomodo anima desideret Deum in nocte, VIII 515 D. Qualiter concupiscat et deficiat, VI 304 A'. Anima esuriens etiam amarum pro dulci sumet, VII 167 B'. Quantis bonis satietur, VI 471 B. Qualiter adipe et pinguedine repleatur, 129 A.

Quo sensu partes habeat anima, VI 505 C, IX 419 D'. — Est totum potestativum, XII 42 B, subjectum et origo omnium potentiarum suarum, VII 317 C. Quomodo dicantur agere animæ potentiæ, IV 665 D. — Quot distinguantur principales animæ vires, V 357 C, VI 505 D, XII 317 D. — Quænam reputentur ipsius opera, maxima, magna et minima, XII 62 B'. — Quotupliciter ejus actus considerari queant, VII 270 D'. — Circa actum unius potentiæ multum intenta, impeditur in actu alterius potentiæ, X 120 D'. Non minus est ubi amat quam ubi animat, 568 D'. — Sicut corporis habitudo in animam redundat, IV 445 C, 448 D, 648 A, VII 111 B', sic animæ dispositio sensitivam partem afficit, III 253 D, VII 111 A', 118 D', IX 48 D', 164 B', D', menteque in divinis absorpta, attenuatur caro, VIII 480 C', X 114 A', 121 A', 122 D'. — Animæ potentiæ sunt receptacula gratiæ, virtutum et vitiorum, VIII 10 A'. — Virtutes solidiores ad partem animæ superiorem pertinent, VII 413 A, mentemque perturbare non debet quod fit in parte sensitiva, 436 D. — Qualiter Deus ex tota anima diligendus, XII 15 D'. Propter eum amare debet quidquid præter ipsum amat, X 578 C', et in cunctis sensibilibus creaturis contemplari habet Creatorem, VII 439 C. — Deo soli servire debet propter eum, XI 44 C', 86 D', cum potentiis suis omnibus, 166 C, per cultum latriæ, 45 A, totis viribus illum ma-

Digitized by Google

gnificare, 394 C', et per bona opera glorificare, 60 A'. Ei conjungitur operationibus intellectus et voluntatis, V 600 D. — Quomodo cognoscat naturalia et supernaturalia, V 393 A', 429 C'. — Per intellectum et voluntatem potest se ipsam considerare et dijudicare, VII 375 D'. — Anima vegetabilis astris directe movetur, V 64 A', rationalis secundum quid, B', et indirecte, 66 D, D'.

Animæ immortalitas, quam multi gentilium agnoverunt, V 197 A, VII 231 C', insinuatur ex libris Moysis, I 229 D, 381 C', II 434 D, 491 C, XI 246 A', 247 B, XII 184 A', Job, IV 358 B', XI 247 C, Prophetarum, 246 C. — In quo affectu recedit a corpore, æternaliter stat, IV 462 B, 623 B, VII 279 A', XI 96 C', 127 D', XII 373 C. Post mortem mox judicatur, VIII 106 D, et ad suum receptaculum vadit, VII 545 B, VIII 82 B', in infernum, si damnata, IV 681 A', in cœlum, si ab omni reatu immunis fuerit, XII 528 A'. — Ex animarum immortalitate resurrectio corporum probatur, XI 246 D', XII 184 C. Ante futuram resurrectionem animæ electorum beatificabuntur, V 497 B', XIV 278 C, sed non perfecte, V 370 B', XII 397 B'. — Quum per se ipsas Deum videre nequeant, quomodo in cœlo eum videant, V 627 B. — Utrum animæ separatæ sciant quæ in hac vita aguntur, VIII 743 C'. — Quomodo ad invicem loquantur, XII 130 B. — Inferiores vires in anima separata radicaliter manent, IV 539 C', XI 247 A, XII 184 D.

Quadruplici vulnere anima per originalem noxam sauciata est, I 177 B, IV 396 D', 442 C', V 59 C, 450 A, VI 127 C', 428 A', XIV 415 D, unde, triplici hoste jugiter lacessita, IX 54 C', quasi parturiens per totam hanc vitam immunda est, II 217 B', et quotidie purgari indiget, 615 A, donec in resurrectione mundetur, 217 C'. — Quadruplici custodia munitur, VII 442 D', stabilitur virtutibus, IX 52 B', et gratia, 327 B, meritoriis actibus magis illustratur, XII 43 A', perficitur Deum cognoscendo et diligendo, IX 333 D', eique adhærendo, VI 129 A'. — Quanto nobilior, tanto diligentius est custodienda, XII 21 B, tentanda, VIII 228 D, excolenda, VII 342 D', tanto gravior ejus ruina, X 532 D'. — Quomodo corrumpatur, V 480 C. Adhæsit pavimento anima mea, quid, VI 549 A'. Qui amat animam suam, perdet eam, XI 132 B', 192 D', XII 142 A, 502 B. — Quanta damna sibi inferat anima vitiosa, VIII 39 C. — Caritate anima vivit, IX 226 C', XII 110 A, 115 D', peccatoque vitam non naturæ, XI 129 C', sed gratiæ amittit, VI 81 D', 418 B', VII 16 A', IX 330 C, 496 B', mortuaque quasi menstruis inquinata, 330 A, aspernabilis est Deo et angelis, 332 D', et propria virtute resurgere nequit, 329 C. Peccantem in animam suam quis justificabit, VIII 66 B. Totius boni in ea inchoatio, conservatio et consummatio a Deo est, IV 457 C.

Triplex est status animarum fidelium, VII 145 D'.

Quomodo Deus animam peccatricem reducat et ornet, III 258 A, VIII 693 C', XII 97 D', 484 C', et congreget claudicantem, X 493 A. — Quomodo sui ipsius miserta, VIII 185 D, X 512 A', et se ipsam vere diligens, XIV 311 A', Deo appropinquet, XIII 596 A', convertatur in requiem suam, VI 526 C, X 317 C, et de necessitatibus salvetur, V 593 B'. — Noviter conversa in præsumptionem facile labitur, V 583 D, tanto magis sibi placens quanto minus se cognoscit, 39 A ; sed eo plus sibi vilescit quo perfectius Deum norit, 38 C'.

Non indiscrete anima conversa ad perfectionem ascendat, XI 500 D', sed constanter progrediatur ne retroeat, XII 100 A, XIII 345 B, XIV 376 D', præcipue ad humilitatem et caritatem tendens, XII 520 C'. — Anima proficiens vocatur adolescentula, VII 315 A, auroræque comparatur, 412 A'. — Sic in Deo sperare debet ut laborare non omittat, IX 150 B, sic Deum timere, 239 B, ut nec in prosperis extollatur, nec in adversis deji-

Digitized by Google

ciatur, 361 B', divinæ misericordiæ et miseriæ propriæ memor, D'. — Indesinenter indigens actuali Spiritus Sancti directione, VIII 419C' et seq., XIII 62C', XIV 460C, et motione, 461 D, quomodo probabiliter cognoscat an eumdem Spiritum habeat, XIII 61 A, XIV 44 D'. — Deo militans, XIII 438C, ad præliandum contra vitia et dæmones quomodo excitetur, XIV 422 B, et quibus mediis uti debeat, 461 A, ut coronetur in misericordia et miserationibus, VI 429 A, tot præmia consecutura quot vitiorum genera et dæmonia superaverit, VII 378 D. — Dei præsentiam ubique cogitans, IX 192 D, X 264 C', 549 D', XIV 38 A', etc., transitoria despiciens, VI 354 A', XII 101 C, orationi instet, XIII 327 A, 369 C, 555 C', Christi recolat mirabilia, VI 452 B', judicia, C', beneficia, XIV 272 C', 305 B, maxime salutiferam passionem, VI 333 C, XIV 461 A, ad ejus doloribus communicandum, XI 299 D, 306 D', 309 C, XIII 664 D et seq., ad illum imitandum, XI 527 C, XIV 15 A, et perfectius induendum, XIII 103 B, XIV 306 D', 331 D', ut ad thronum gratiæ fiducialius pergat, XII 373 C', XIII 488 D'.—Ad præsidium recurrat B. V. Mariæ et aliorum Sanctorum, XIV 460 D', necnon angelorum, 423 C. — Novissimorum memor, IX 327 B', omnem diem quasi ultimum reputans, XIII 378 D', XIV 450 B, quo morti propinquior efficitur, eo ferventior sit, 401 A, Judicem prompte in hora mortis suscipiens, XII 67 B, certa de mercede acquirenda, quo sensu, XIII 167 D'.

Anima perfecta qualem societatem cum Deo habeat, XIV 7 D' et seq. — Deo vivit, XIII 49 D, se suaque jugiter ei grate referens, VI 72 B', 276 A', XIV 231 A', etc., pro ejus honore æstuans, VI 170 A, X 22 B, 48 C', XI 46 C, XII 28 B, non nisi in eo laudari cupiens, VI 445 B', XI 416 C', XII 380 A, illum laudando vitam inchoans cœlestem, XIV 283 C', ejus beatitudini congratulans, 230 B, et congaudens, 272 C, eique cooperari satagens, 8 D', aliorum salutem procurando, VI 153 D', VII 439 B', 442 C', XII 560 A', adimplens quæ desunt passionum Christi pro Ecclesia, V 56 C. — Quomodo cognoscat voluntatem suam Deo esse unitam, XIII 96 B. Per virtutes theologicas et sapientiæ donum immediate in Deo delectatur, XIV 413 A', divinam suavitatem gustans, XIII 633 D, mediate per ceteras virtutes et reliqua dona, XIV 413 B'. — Qualiter ab æterna Sapientia, cujus est sedes, XIV 39 D', illustretur, XIII 344 A, et Spiritus Sanctus, cujus est templum per sanctificationem, IX 331 D', in ea spiritualem faciat diem, X 251 B, eamque fecundet, VII 339 A, VIII 518 C. — In Deo est, XIV 14 D', ipsaque domus Dei vocatur, 40 A, cujus domus decorem diligit, V 557 C', eam habitatori conformans, VI 376 A, XIII 263, 627 B', Dominumque ibi adorat, VI 150 D, 402 D', XII 352 A, non sinens templum hoc sæcularibus curis profanari, 323 A'.

Animam oportet esse aut Christi sponsam aut diaboli adulteram, II 277 D', IX 332 D, 334 A', XII 316 C', 340 C', XIII 592 C', 630 B'. — Desponsata est Christo anima fidelis per fidem et caritatem, VII 312 D, IX 25 C, XI 241 C, in justitia, judicio et misericordia, X 223 A; per affectuum unionem ei conjungitur, IX 41 C, qui illam, zelatus zelo magno, X 653 B, recreat, 272 B, portat, 299 C, et sabbato mentis lætificat, 272 A'. Est dilecto suo et dilectus ejus ei, VII 410 B. — Sponsi thalamus est, X 655 A; in ea cubat, VII 305 C'. Quosnam effectus in ea operetur, 339 C, 342 D. Illam bonis operibus, ut reginam, fecundat, VI 11 B, etc. Fit mollis et tenera, VIII 650 C, lilium inter spinas, VII 339 D. — An sit præsumptuosum Christi sponsi osculum petere, VII 313 A', 314 C; in quo hoc osculum consistat, 313 C; rationes illud petendi, quæ, C'. — Sponsi visitationum hora non est negligenda, VII 342 A', licet ad pœnitentem animam benigne revertatur, B'. Quum ejus præsentiam amiserit Sponsa, X 299 C', ad illius reditum suspiret, D'.

Digitized by Google

Ardenti hujus reditus desiderio mox aliqualem dilecti præsentiam meretur, VII 298A', XII 390A' et seq.—Insuper illum quærat, XII 158C, 306C', maxime in Sacramento altaris, 360B', XIII 181A. — Quotuplici modo Sponsus animam visitet, VII 394C, eique loquatur, 342B, ad cor, X 229B, secretaque sua revelet, IX 335B. — Sæpe eam in cordis ariditate relinquit, IX 335C, XII 602A', nec semper ab illa invenitur in via rigoris, B', aut tantum per imaginarias considerationes sensibiliumque inspectionem, VII 398A, sed diversimode dilecta dilecto unitur ut suavi, ut judici, etc., 319C'. — Quomodo fiat anima fidelis Bethlehem in qua Jesus nascitur, XI 26A', etiam Christi mater, VIII 385B', XI 393B'; quomodo illum ungat, 284C, ejus cruci affigatur, 312A', XIII 274B, illum sepeliat, XI 315B, XII 249D', ad corporalem mortem pro illo subeundam erigatur, XI 130A, saltem, præ ejus amore, sibi ipsi spiritualiter moriatur, XIII 274D, imo liquefiat, XII 388A'. — Sponsi est campus floridus, II 318C', VII 338D, hortus, XII 578A, vinea, VII 442C', qui qualiter in ea ambulet, XII 470B.

Sponsi cœlestis plurimæ sunt sponsæ quæ se mutuo adjuvant et inflammant, VII 409B. Animæ sanctitas in multis Sanctis foris refulgebat, 119A', lucerna ardens et lucens, XII 376B'. In congregationibus anima perfectior ceteras illuminat, VII 412D'. — Animas spiritualiter diligere, quid, VII 77C. — Animarum cura gravissimum onus, IX 434C', pro quo ratio reddenda, VII 118D.

Anima folium est hujus arboris, IV 503D, et culmus hujus grani quod est Christus, B'. — Civitas Dei censetur cujus cives sunt vires, IX 332B, aliæ ut consiliarii, aliæ ut milites et artifices, 332C, cujus murus angelica custodia, D. — Dicitur Sion seu Jerusalem, X 595C, mons sanctificatus, 653C', Jacob et Israel, V 481D'. — Per mulierem Sunamitidem figuratur, IV 23D'.

Anima comparatur ovi, XII 104D, vaccis arcam deducentibus, III 292A', cervo, V 513D, lacti, IV 456A', 461B', arbori, V 407C', luto, IV 456B, 461B. — Quid sint animæ altare, II 8B, 175D', sacrificia, V 576C, B', VI 36C, 72C', 150A', pacifica hostia, II 182D, vituli, VI 36D, hirci, A', cibi et potus, I 264B', XII 39D', 392C', XIII 541, ætates, XI 378C', juventus, V 679D', VI 194D, 429C, senectus, 195C', 429B', ornamenta, IX 33C, armatura, III 125C, VII 370C', IX 270C, A', vestimenta, II 202D, 266A', III 236A', IV 329C', 636A, 693B', calceamenta, IX 31A', oculi et aures, II 643C, VI 547A', IX 603A', gustus, IV 485C, guttur, IX 31B', ubera, VII 377C, alæ, II 147A, manus, V 506C, venter, IX 430C, viscera, II 146B', IX 338C, renes, VI 217A, IX 116B, femora, VII 422C', IX 125D', genua, IV 278A, VI 498C, pedes, II 566A', V 641C, IX 31D, 133C, ossa, V 541B', 542C, 594D, 610C', 613A', VI 45A, IX 164C', 184C', nervi, IV 461C', pellis, IX 376A, nidulus, IV 637A, fenestræ, 643A', portæ, IX 131C, 333A', sepes, 289B', viæ et semitæ, IV 496C, VI 643C', introitus et exitus, 585A'. — Quid animam in manibus ponere aut portare, IV 492A.

De anima fideli ad litteram explanantur psalmi I^{us}, V 405B, IV^{us}, 427D, VI^{us}, 438D, VIII^{us}, 451B, IX^{us}, 457C, XI^{us}, 471D', XXVI^{us}, 562D, XXXII^{us}, 600B, XXXIII^{us}, 606A', XXXV^{us}, 623D, XXXVI^{us}, 628B, XXXVIII^{us}, 644B, XLI^{us}, 670D', XLII^{us}, 678C.—Mystice de anima perfecta exponitur Canticum canticorum, VII 312D et seq., 338D et seq., 356B et seq., 374D et seq., 394C et seq., 409A et seq., 422A et seq., 438D et seq.

Cf. Cor, Corpus, Homo, Spiritus.

ANIMAL. Naturali animalia moventur instinctu, IV 691A', et plus aguntur quam agunt, B', V 10D. Omne animal diligit simile sibi, VIII 78B'. — Quo sensu Deus animalibus locutus esse perhibeatur, I 102A'. Quomodo Creatorem glorificent, X 58D, qui de his curat,

Digitized by Google

V 626A, et dicantur ad eum clamare, 11C, X 333B', vel Christo esse subjecta, V 454C. — Ea miserrimi colunt, VII 541 C'.

Qualiter adducta sint ad Adam, I 80B, et cur ea voluerit Deus ab Adam nomen sortiri, D; utrum universa et singula Adæ præsentata, D'. — Animalia venenosa, ante peccatum, non erant noxia, I 49 C', 54 B'; sed multiplici de causa postea nocuerunt, 50 A. Homo, ante lapsum, eminentius animalibus dominabatur, VIII 97 C', quæ tamen, etiam post lapsum, illi, maxime sanctis viris, D', subsunt et parent, XIII 585 B'. Propter hominem juste puniuntur, I 102B. Licite occidi et manducari possunt, V 455 C'. — Carnivoris quænam fuerit esca ante peccatum, I 54B, A', et in arca, 161A. — Utrum animalia prolificaverint in arca, I 161 D.—Quænam, tempore Noe, reputata sint munda vel immunda, I 167D'; et cur de mundis multo plura reservata, 168A. Quorumdam esus Hebræis prohibitus est, ob eorum naturalem insalubritatem, II 204C, 712C', aut figurativam significationem, 713D, vel in idololatriæ detestationem, 204B', 205B, 713B. Diversimode immunda dicebantur, 567B. Qua regula munda ab immundis secernerentur, 205A', D', VII 85D. Munda et immunda, mystice quid, II 213C. — Animalium cadavera non licebat tangere, II 210D, nec comedere, 251A'; tactu polluebant vasa, 210A', cibos, C', clibanos, D', vestimenta, A', non autem fontes et cisternas, 211A, nec semina nisi madefacta, C. —Quædam animalia in hieme dormiunt, IV 691C'; quædam aeris dispositiones facile deprehendunt, V 10C. — Animalia præcipuæ erant antiquorum divitiæ, IV 303C.

Quatuor animalia Ezechieli ostensa describuntur, IX 415B et seq.; quid eorum facies, D, 416A, 420A, A', 421D', 423B', 456B, pedes, 415D, 420C, 423C', manus, 415A', 420C, 424B, pennæ, 415B', 416D, 424C'; cur ante se irent, 415C', 424 C. — Spiritualiter, varia exprimere possunt : quatuor vires animæ, IX 419D', quatuor ordines castrorum Israel, 420D, quatuor rerum elementa, B, quatuor regna majora, 421D', quatuor Christi mysteria, 424A', quatuor electorum status, A', sed præcipue quatuor Evangelistas, 422A', 423A'. — Per omnia assimilantur quatuor animalibus Apocalypseos, IX 422D, quæ plena oculis ante et retro, 456C', 459C, XIV 265A', requiem non habebant, C'. — Explanantur eorum verba, XIV 265D', 266C', 270A'. Quosnam designent, 263B' et seq., 265A', 270B, 350A, etc., et quid significent sex eorum alæ, 265B. Sancti per illa figurati, an, tempore visionis, fuerint defuncti, 273C. Quid sonet, In medio duorum animalium cognosceris, X 565C. — Quid sit sapientia animalis, XIII 588B', animalis homo, 135A, XIV 75A', corpus animale, XIII 202D' et seq.

Cf. Bestia, Brutum, Cherubim, Hostia, Jumentum, Pecus, Sacrificium, Votum.

ANIMUS. Animus inordinatus sibi ipsi est pœna, X 228C, XIII 588D'. — Vir duplex animo, qualis, XIII 556A.

ANNA, mater Samuelis. Mulier pulchra, III 250C, et a viro dilecta, D', sed sterilis, C, quomodo conceperit filium, 252A, et quot liberos pepererit, 261C', 270A'. Cur tamdiu Samuelem in templum præsentare distulerit, 254C. — Explanatur ad litteram, III 259C, 264D, et mystice, 265A, ejus canticum, quod cum B. Virginis carmine in aliquibus concordat, XI 393D. — Moraliter, speciem tenet Ecclesiæ, III 256D', 257B, 265A, vitæque contemplativæ, 258A, et docet nos patientiam, A', ac orandi formam, B'.

ANNA, prophetissa. Plena fuit omni virtute, XI 432C. Quo sensu non discesserit de templo, 432A, et quomodo Dominum confessa, B', 433A, ac nobis imitanda sit, 432A'.

ANNA, uxor Tobiæ, V 92C, licet bona et fidelis, D, virum objurgat, A'; quantum filium dilexerit, 113D, 115D.

Digitized by Google

ANNAS, socer Caiphæ. Pontifex erat anno quo Præcursor cœpit prædicare, XI 441 A, non autem quando passus est Dominus, A, XII 580 C'. — Quare primum ad illum ductus sit Christus vinctus, XI 297 A', XII 226 A, 580 B'.

ANNULUS. Mystice, signaculum veræ fidei designat, XII 112 D'. — De annulis septem planetarum liber allegatur, II 205 B.

ANNUS. Alius est solaris, alius lunaris, X 130 D'; diversimode incipitur in nationibus, I 560 B et seq. — Anni computatio Hebræis imposita, I 560 B', inchoabatur in sacris a Martio, II 578 B, in civilibus a Septembri, 34 D. — Minime a Lot liberatione originem habet Jubilæi annus, I 221 D, scilicet quinquagesimus, quando prioribus dominis reddebantur bona hereditaria, IX 445 D', paucis exceptis, 659 C'. Allegorice, annus iste requiem æternam signat, 614 C, 632 A', 633 D'. — Sexto cuique anno triplex repromittebatur fertilitas, II 295 A'; et septimus quisque annus, remissionis erat, IX 659 C', quia tunc servi omnes manumittebantur, 246 C, qua mystica significatione, 664 A. — Judæi olim a captivitate Babylonis computabant annos, nunc ab eversione Jerusalem, IX 383 B'. Quomodo computandi anni Ezechielis, 413 A, CCCXC anni captivitatis, 436 A, vel iniquitatis Israel, D', XL anni captivitatis, D, vel iniquitatis Juda, 437 B, et septuaginta annorum hebdomadæ, X 133 C. — Annorum principia peculiariter Deo sunt consecranda, IX 656 D'. — Unus dies apud Dominum sicut mille anni, quo sensu, XIII 694 B. — Per mille annos in Apocalypsi exprimitur tempus evangelicæ legis, XIV 356 A'. — Quid sint anni Dei, VI 419 C, annus benignitatis, 141 B, 145 A', XI 473 D, B'. — *Cf.* Dies, Tempus.

ANSELMUS (S.), Cantuariensis archiepiscopus. De misericordia Dei pulcherrime tractat, V 554 B. Ab auctore laudatur, 480 A. — Qualiter Papam salutaverit in epistola de Incarnatione Verbi, XIII 669 C. — Allegantur ejus libri de Veritate super lege æterna, XI 365 B, et de Processione Spiritus Sancti, XII 559 A, 608 C'. Passim citatur : de Deo per se noto, I 515 C, de divinis attributis, XIV 46 A, de justo secundum Deum, V 54 A', de justitia Dei miserante, II 655 B, XIII 13 A', XIV 456 B', de redemptione, XIII 151 A', de numero electorum, II 657 C', de Christo tollente peccata mundi, XII 303 C, et de ejus obedientia usque ad mortem, XIII 339 B', de originali peccato, I 118 C', V 511 D, de propriis peccatis investigandis, VII 200 A', de occultis delictis, IX 490 A', de potentia in iniquitate, VI 59 B, de Cantico canticorum, VII 294 B, de veritate, XII 180 B, de lege æterna, II 692 C, de quatuor ventis cœli pugnantibus, X 101 C', etc. — (Migne *Patrol. lat.* tom. 158, 159.)

ANTEMURALE Jerusalem, quid ad litteram, IX 337 C', et mystice, 344 A.

ANTICHRISTUS. Ab omnibus Prophetis prædictus est, IX 594 C', sed quandonam venturus sit ignoratur, quare, XI 260 C', XIII 402 D. Circa ejus adventum quinam illusores exorturi sint, 692 D. — De tribu Dan oriundus, I 447 D', VIII 446 A, X 154 D', 156 B', XIV 282 A, in obscuro Babyloniæ loco, X 105 C, sub imperio Romano, mox dispergendo, 108 D', ex improviso surget, IX 594 A, ab aquilone, A', cujus rex dicetur, X 156 D'. — Quomodo suscitandus sit a Deo, V 461 D', propter peccata Judæorum, IV 672 B', qui tunc in Palæstina recuperata habitabunt, IX 593 C'. — Solium suum eriget in Jerusalem, X 157 C', quam Christianis auferet, 685 A, in templo quod ipse cum Judæis sibi adhærentibus ædificabit, VIII 755 B, XI 263 D, XIII 402 C'. — Pessimus homo, V 461 C', obcæcatus, 463 C, 464 A', astutus, X 105 D, potens, A', 155 A, 156 C', XIII 403 B', XIV 314 A, 315 A, crudelis, X 672 A', superbus, V 463 A, X 113 B, 155 D, 157 A, 672 C', XIII 402 A', tota ejus vita peccatum erit, V 463 A, XIII 402 D. — Quid acturus sit, X 105 B, 113 B, 156 C', 157 A', cito in potestate crescens, 112 D, adventum ejus præpa-

Digitized by Google

rante diabolo, 529 A, cujus absque possessione proprium instrumentum fiet, V 463 A, VIII 694 B', XIV 335 C'. — Deum blasphemans, VI 300 C', X 155 C', XIV 314 B', 338 D', Patrem et Filium negans, 25 A', nihilo minus se Dei Filium dicens, V 462 A', XIII 402 B', ac Messiam, X 155 A', et forsan id credens, V 463 A, variis modis persuadebit se verum esse Christum, 462 C', XIV 302 C', ac se ipsum pro Deo ab omnibus coli jubebit, X 156 C, 164 A. — Deum Maozim in loco suo venerabitur, quo sensu, X 156 D. — Scripturis abutetur, V 463 D, hominesque subtilissime decipiet, B', IX 520 D, seducet, 593 D', ex omni conditione, 595 A, et gente, 593 A', X 682 B, præsertim ex Judæis, IX 592 A'. — Miracula vera ad fallendum operabitur, non illa quæ totam naturæ creatæ facultatem excedunt, IV 5 A', VI 627 A', VIII 206 B', XI 264 C', XIII 403 C' et seq., XIV 314 C, 316 C', 319 A et seq. — Quamvis in Judæa præcipue præliaturus sit, IX 593 B', 594 B', omnes gentes subjugare conabitur, VIII 510 D', illas persequendo variis modis, VI 300 A, XIII 404 B, 441 C, violenter, V 462 C, IX 213 A, 520 B', 521 B, XI 264 B, 265 C, XIV 278 D, 280 A, 293 C', 315 A, etc., ac fraudulenter, V 464 A, IX 594 D', Christianos igne comburendo, V 462 A', IX 520 C, Judæosque vexando, 213 B, adjuvantibus satellitibus, VIII 437 C, 496 B', X 28 B, 112 D, 155 C, 159 B, 358 B', 682 A, quorum exercitus describitur, VI 301 B'. — Utrum in concupiscentiis feminarum futurus sit, X 155 D', 156 C. — Eo instante, pessima erit Christianorum vita, IX 520 C, maxima fiet hominum turbatio, X 612 A', paucissimi constantes erunt, VIII 436 D', 504 D', X 612 C', multi in apostasiam incident, VIII 505 C', XI 261 A', et cum illo peribunt, XIV 303 C', 355 C'. — Cur genus humanum ab ipso falli permissurus sit Deus, XIV 315 C'. — Tunc cessabit cultus Dei et Christi publicus, X 164 A; Ecclesia quasi derelicta videbitur, V 465 A, D, X 588 C'; et in ea non fient miracula nisi forte ab Elia et Enoch, V 462 C, XIV 302 C, qui falsitatem Antichristi detegent, 335 D; sed finaliter prævalebit, X 677 C. — Quasdam intactas relinquet terras quo confugient sancti multi qui non auderent se illi opponere, X 157 B. — Annis tribus cum dimidio regnabit, V 464 C, IX 593 D, X 113 D, 162 B', 164 B, XI 264 C, XIV 301 B, ejusque satellites in principalibus regnis dominium tenebunt, 280 B, atque signa magna operabuntur, 316 B' et seq. — Ejus persecutio ultima erit, IX 591 C'. — Enoch et Elia occisis, XIII 403 A, XIV 302 D', ipse a Christo calcabitur, VIII 512 A' et seq., et occidetur, IX 213 A', X 109 A, 359 A, 672 B', 682 A', spiritu oris ejus, VIII 421 A', XIII 403 D, XIV 355 C, vel fulminis ictu, IX 595 C', aut per Michaelem, VIII 694 C', in monte Oliveti, 511 A, IX 596 D, X 158 A, 682 B', aut in monte Sion, VIII 510 C'; et in æternum damnabitur, IX 215 A'. Ubi sit sepeliendus, 598 C', 599 C'.

Antichristo mortuo, sui ad invicem dimicabunt, IX 595 A', et exterminabuntur, 596 C, paucis exceptis, A', cum pecoribus et jumentis, 600 D; eorum cadavera insepulta, 596 B', partim a bestiis devorabuntur, 600 B, partim a Judæis condentur, per septem menses, 599 C, D'; et arma eorum per septem annos concremabuntur, 597 D, 598 C. — Post Antichristi mortem maxima erit Ecclesiæ prosperitas, IX 585 B, X 625 C'. Quadraginta quinque dies lapsis dabuntur ad pœnitendum, 112 A', 164 C, 677 B, XI 266 A, XII 193 A', et omnes pene ad Christum convertentur, X 28 C, 164 D, 679 A', 681 B, 684 D', XI 262 A', XII 141 A', 162 B, 467 B', XIII 390 B', XIV 304 C, præsertim ex Judæis, IX 600 B', 601 A et seq.; quidam autem impii satellites in sua duritia perdurabunt, XI 269 B, et aliquot diebus gaudebunt, XIII 390 A et seq. — Quod tempus inter ejus mortem et universale judicium intercessurum sit, IX 597 B'.

Digitized by Google

Antichristus figuratur per Antiochum Epiphanem, V 464 B, Nabuchodonosor et Holophernem, 136 B', IX 521 D, XIII 402 B', ac per quosdam alios, 403 A. — Cur vocetur princeps Mosoch et Thubal, IX 592 C, D', Gog, B', Moab, VIII 512 C', bestia, XIV 302 B', 313 C, 335 C'. Dicitur etiam coluber et cerastes, I 447 D', impius, VIII 421 A', vinculum colligatum super omnes populos, 510 D', frenum erroris in maxillis sibi credentium, 548 D'. — Ejus corpus sunt reprobi, X 109 A, illiusque prædicatores vocantur pseudochristi et pseudoprophetæ, 672 D', XI 264 B'. — Quid intelligatur per Antichristi characterem, XIV 317 A', 323 B', et numerum, 317 D'. — Antichristi dicuntur hæresiarchæ, tyranni, XIV 24 A, 41 D, alios scandalizantes, 24 B, et per Medos figurantur, VIII 437 B'.

Cf. Gog, Judæus.

ANTICLAUDIANUS (Poema Alani de Insulis) erronee pro Ovidio allegatus, V 63 B'.

ANTIGONUS, e ducibus Alexandri Magni, ipsi incontinentiam improperavit, VII 276 B'; post eum in Asia regnavit, X 104 D, 147 B.

ANTIOCHIA, metropolis Syriæ. Prius dicta est Reblata, IV 97 C, Emath et Epiphania, 108 C', 150 B', V 282 B', X 406 A, 656 C', XIV 158 D'. Ibi captus est Joachaz, IV 91 D', occisi filii Sedeciæ, 97 C, et Antiochenses, contra Demetrium rebelles, V 310 D, magna clade a Judæis affecti sunt, A'. — Ibi quomodo Judæis primum, XIV 151 D, deinde gentilibus prædicatum fuerit Evangelium, A' et seq. Ibi Christiani nomen suum acceperunt, 152 B, inceperuntque collectæ pro Judææ fidelibus, B'; ibi S. Paulus restitit S. Petro, quare, XIII 271 D, et quid de utriusque Apostoli facto sentiendum, 272 B, 273 A. — Antiochena Ecclesia an et qualiter in Apocalypsi designetur, XIV 264 C'.

ANTIOCHIA Pisidiæ, provinciæ Asiæ. Alia est ab Antiochia Syriæ, XIV 158 C'. — Quid in illa civitate S. Paulus dixerit, XIV 159 A, quosnam converterit, 162 A', 163 B', et quam persecutionem passus sit, C'.

ANTIOCHUS II (Theos), rex Syriæ. Prænuntiatur ejus matrimonium cum filia Ptolemæi Philadelphi, X 148 C, quæ occisa est cum viro et filio, quomodo et quare, A'.

ANTIOCHUS III (Magnus), rex Syriæ, V 269 A'. Cujusnam filius fuerit, X 149 B. Quid de illo prædictum sit, 149 C, 150 B', 151 B, etc. — Filiam regis Ægypti duxit, V 270 D'. — Quomodo regnum Syriæ sumpserit, X 149 C, prævalens contra duces Ptolemæi Philopatoris, D, a quo postea devictus est, A'. — Qualiter, auxiliante Philippo, rege Macedonum, X 149 C', Ptolemæum Epiphanem impugnaverit, D', 150 C', cui deinde filiam suam Cleopatram uxorem dedit, D', ad illum decipiendum, 151 A. — Qualiter Judæam occupaverit, X 150 D, et recuperaverit, B'. — Vasa pretiosa templo dedit, V 349 D, et sacrificiorum sumptus ministrabat, 342 C. — Quomodo insulas Asiæ expugnando, X 151 B, Romanos sibi infestos habuerit, a quibus superatus est, C, ac filium obsidem dare est compulsus, V 269 B'. — Contra Elimæos pugnans, cum omni suo exercitu deletus est, X 151 D, et in templo Naneæ dolose occisus, V 333 A. — In Daniele vocatur rex Aquilonis, V 271 A.

ANTIOCHUS IV (Epiphanes), filius præcedentis. Quomodo obses Romæ fuerit, V 269 A', X 151 B'. — Primo strenuus et bonus, sed mox pessimus, V 269 D, regnum Syriæ quando occupaverit, B', quomodo, 270 B', 295 C, X 117 D', 152 B, et quot annis tenuerit, V 292 B'. — Quanta ejus ambitio, V 270 C', 271 A, cupiditas, D', crudelitas, 272 C, 352 D, 354 C, superbia, 349 D', perversitas, X 122 A, et astutia, 151 C', 152 B. — Quare illum prævalere Deus permiserit, X 122 B. — Quot Judæos ceciderit, VI 275 A, X 118 A, 122 C, 153 B', 330 C, quot annis Judæam oppresserit, 119 B', et qualiter Jerusalem deprædatus fuerit, V 272 C, 331 A, VI 274 A, illam re-

Digitized by Google

plens extraneis, C', ac templum ejus violaverit, V 271 C, 349 D, VI 274 A', X 118 D, 119 D', 153 C'. — Se vere Deum putans, V 362 A', legem Moysis tollere conatus est, 273 D, 351 A. An ipse in Jerusalem venerit, 272 D'. Quam fortiter illi restiterint Judas Machabæus et fratres ejus, X 159 A. — Ptolemæum Philometorem regno Ægypti privavit, X 152 A, potius fraudibus quam viribus illum spolians, B'. Quomodo a Romanorum legato increpatus, 153 D, Alexandriam dimiserit, A'. — Pecunia exhaustus, V 282 C, in Persidem transiit, A'; sed a Persis fugatus, 292 A, mœrore consumptus est, A', durissime in se et in sua sobole plagatus, 356 D. — Novissima ejus ad Judæos epistola, V 362 C'. — Frustra pœnitere voluit, V 362 A', sed non vere resipuit, D', XIV 438 D. — Horrendus ejus interitus, V 361 D, X 122 A'. — Varia de illo vaticinia prolata sunt, VI 274 C, X 118 A, 122 C, 152 A, etc. — In Daniele vocatur radix peccati, V 269 D, et figura est Antichristi, 464 B, XIII 403 A.

ANTIOCHUS V (Eupator), filius præcedentis. Rex a patre designatus, V 363 B, a Lysia constituitur, 292 D'. — In Judæos accensus, V 371 B, contra Judam conflictatur, 293 D, et Bethsura capta, 294 A', 372 C', Jerusalem obsidet, 294 C'; sed a Juda devictus, 372 B, Judæis reconciliatur, D'. — Ejus epistola ad Lysiam, V 366 D', et ad Judæos, 367 B. — A suis interficitur, V 295 D. — Fuit patre nequior, V 371 D'.

ANTIOCHUS VI (Dionysios), filius Alexandri (Balæ), V 310 B, a Tryphone rex constitutus, Jonathæ benefacit, C', et a Tryphone dolose occiditur, 316 C'.

ANTIOCHUS VII (Sidetes), filius Demetrii Soteris, primo in Judæos beneficus, V 321 C, injuste urbes Joppen et Gazam ab eis repetit, D', et Cendebæum adversus illos mittit, 322 A'.

ANTIPARASTASIS. Per antiparastasim qualitates elementares ex contrariis fiunt fortiores, VII 434 D.

ANTIPAS (S.), martyr, in Apocalypsi laudatur, XIV 243 A'.

ANTIPATRIS, civitas Palæstinæ, nunc diruta, quam Herodes Ascalonita, rex Judææ, ex patris sui nomine appellavit, XIV 206 A'.

ANTIPODES homines, an sint, I 200 C.

ANTISIODORENSIS. Sic vocatur ab auctore Guillelmus, Episcopus Antisiodorensis, II 30 C', 31 D. *Cf.* Guillelmus.

ANTONIUS (S.), abbas. Sæpe a dæmonibus cæsus, semper prævaluit, VII 32 C, XIII 595 B', XIV 420 C. — Quo sensu se non timere Deum professus sit, VI 602 C. — Ejus virtutes laudantur, VIII 208 A, verba referuntur, VII 315 C, 376 D, VIII 195 C', regula allegatur, 207 A, et Vita a S. Athanasio conscripta, XI 377 A. — Commendat stabilitatem, IV 636 D', et humilitatem, IX 562 D, cujus necessitas fuit ei revelata, XIV 418 B'; evagationesque damnat, IX 349 D'. — Quid de bonis angelis dixerit, X 143 D, ac de monachorum loquacitate, VIII 124 A'. — (Acta SS., die xvii[a] Januarii. — Migne *Patrol. lat.* tom. 73.)

ANTONIUS, collega Octaviani. Adversus eum rebellavit, VIII 468 A, Antigonum regem occidit, et pro eo Herodem in Judæa instituit, 470 D. — Vocatur Pharao, quoniam olim omnes reges Ægypti sic nominabantur, VIII 469 A'.

ANUS, id est vetula. Anus quomodo obsecrandæ, XIII 423 D, et ad quas virtutes hortandæ, 454 A.

AOD, judex Israel. Sinistra manu fortior, III 127 B', quomodo Eglon occiderit, 128 A, et quo jure, C'. An de mendacio excusandus, 128 D. — Moabitas elidit, III 129 D. — Allegorice, Christi typum gerit, III 134 D.

APADNO, quid significet, X 157 C'.

APELLES, hæresiarcha. Auctor fuit alicujus evangelii apocryphi, XI 3, 369 C. — Ejus objectiones circa diluvii historiam, I 158 A, Christique divinitatem refelluntur, XIV 4 C.

APER de silva, vineam Dei disperdens, quis, VI 284 A', 285 B'.

Digitized by Google

APEX. Particula est in summitate litteræ posita ad discernendum, XI 62 A. — Facilius est cœlum et terram præterire quam de lege unum apicem cadere, XII 126 A.

APHEC, civitas. Ibi percussus est Benadad, III 719 D', et Syri quamplurimi muro obruti, 720 D.

APIS. Variæ apum recensentur species, III 188 C'. Rex earum aculeo caret, 322 B'. — Mystice, apis est animæ figura, III 191 B. — Apes dici possunt persecutores Christi, VI 536 B', adulatores, 538 D, et tyranni, VIII 387 D, 389 A'. — Brevis in volatilibus est apis, et initium dulcoris habet fructus illius, quid mystice, VIII 67 A'.

APOCALYPSIS. Revelatio dicitur, XIV 225 A. — Liber Apocalypsis, qui est propheticus, XIV 275 B, 376 C, ubi et quomodo compositus fuerit a S. Joanne, 224, qui nondum suum evangelium scripserat, 226 B'. Qua lingua editus sit, 318 B, et quomodo procedat, 275 B. — Obscuritatibus et metaphoricis locutionibus plenus est, XIV 237 B', 258 C. In ejus descriptione invenitur totus Ecclesiæ militantis processus, XII 272 C, septem referuntur visiones, XIV 258 C', sæpius idem sermo repetitur, 295 D', præteritum pro futuro interdum ponitur, 293 B', 303 B', 355 D', pro eodem frequenter sumuntur templum, Ecclesia et cœlum, 327 A, et prænuntiatis Ecclesiæ persecutionibus consolatio datur ex revelatione mysteriorum Christi, 295 C', 305 C. — Quanta ejus utilitas, XIV 376 A, ex saluberrimis documentis quæ in illo continentur, 226 D'. — Quomodo illum elucidaverit ipsius auctor, XIV 376 D.

APOCRYPHA. Qui sint libri apocryphi V. T. secundum Hieronymum, III 247; non eorum auctoritati innitebantur Apostoli, XIII 442 C.

APOLLINARIS, hæresiarcha rudissimus, docebat animam cum corpore per semen propagari, I 225 B, IV 462 B', VII 286 B', corpus Christi divinitati esse consubstantiale, XI 421 B', et in Christo non fuisse animam rationalem, XIII 685 D'.

APOLLINARIS, Laodicensis episcopus, Porphyrium confutavit, X 3, 165 A', et commentarios scripsit super duodecim Prophetas, 200 C. (Migne *Patrol. gr.* tom. 33.)

APOLLO. Vir potens in Scripturis et eloquens, XIII 207 C, 457 B, episcopus Corinthiorum ordinatus, 126 C', quare ab illis recesserit, 207 C, et qualiter ad ipsos, rogante S. Paulo, reversus sit, 240 D'. — Quomodo Evangelium prædicaverit apud Ephesios, XIV 187 D, et Corinthios, 188 A'.

APOLLONIA, civitas Macedoniæ, quam perambulavit S. Paulus, XIV 178 B.

APOLLONIUS, abbas, a Deo exquisitis cibis nutritus est, III 698 D'.

APOLLONIUS, dux exercitus Antiochi Epiphanis, Judæos dolose trucidat, V 350 B, et a Juda devictus occiditur, 281 B; gladio ejus postmodum usus est Judas, C.

APOLLONIUS, dux exercitus Demetrii Nicatoris, V 306 D, Jonathan superbe provocans, A', ab eo profligatur, 307 A.

APOLLYON est diaboli nomen Græcum, XIV 292 D'.

APOSTATA. Initium superbiæ est apostatare a Deo, VIII 62 D'. — Vinum et mulieres apostatare faciunt etiam sapientes, VIII 109 D'. — Raro apostata pœnitentiam agit, VII 46 C'.

APOSTOLUS. Unde Apostolorum nomen, XI 505 D', XIII 9 D', quorum nonnulli a David descendebant, IX 245 A'; et quare duodecim electi, XII 1 C. — Apostolatum a Deo mediate acceperunt, XIII 10 A, ut essent Christo quasi collaterales, XI 334 C, et ad prædicationem præcipue ordinati, 505 D', XIII 128 A. — Magis continue ac familiariter quam ceteri discipuli adhæserunt Salvatori, XI 558 C, qui, illis sua secreta manifestans, 604 B, eos singulariter dilexit, XII 556 D, ut fratres, 605 B', et filios, XI 499 A, et probabiliter baptizavit, 38 B', XIV 86 B. — Ex habitu vel aliis signis facile agnoscebantur ut Jesu discipuli, XI 229 A'. — Ante Christi resurrectionem erant nimis simplices, XII 154 B, 212 D', rudes, V 502 A, XII 499 D, 601 B', quamvis aliqui divites, XI 218 A',

Digitized by Google

imperfecti, 226A', 541C, in fortitudine, 591B, in gratia, XII 573C, et in fide, XI 107A, 177B', 283A', 587C', XII 478D, 480B, de qua petebant augmentum, 135B' et seq., quod permisit Jesus ut fides christiana postea confirmaretur, XI 605C', ac prædicatio evangelicæ legis non videretur humana sapientia invaluisse, V 452C', 502B, XII 312B'.

Illorum prædicatio qualis fuerit ante et post passionem, XI 123C'. Cur bini et bini, 122C, Judæis prædicare jubeantur, B', duasque tunicas habere prohibeantur, 584C. Virga quomodo, ad litteram, illis permittatur, non autem spiritualiter, 124C, 584A. Quare ante passionem illis præcipiatur nihil possidere, 123D, 584C', nihilque secum portare, 123A', secus post passionem, D', 584D'. Nudis pedibus incedentes, XII 217A', in Jerusalem prædicare cœperunt, 259B', et in locis unde orti erant, XI 133D'. — Quisnam dignus esset illos recipere ad vescendum aut quiescendum, XI 124C', et quomodo sic Christo placeret, 132C'. — Qualiter post prædicationem se correctioni submiserint, XI 337A', et in desertum locum ducti sint, B', ad orationi vacandum, VII 334B. — Cur illis data sit miraculorum facultas, XI 121D, 582D, et imperium super omnia dæmonia, 583B'. Non ante passionem, sed postea, mortuos suscitasse leguntur, 123B. An montes, ad litteram, transtulerint, 233C', et quo sensu potestatem habuerint ligandi ac solvendi, 207D'. Sæpe tentationem ambitionis passi sunt, 605A', XII 213B. — Quidam eorum aliqualiter intelligebant verba Christi se passurum prædicentis, XI 605A; quare alii illa non penetraverint, 604B'. — Præsentiam ejus corporalem nimis cupiebant, XII 556A, magnam consolationem inde percipientes, 555A'. Qualem habuerint fidem de Patre æterno, 569A', et de Christi divinitate, 562D, 564B', quum affirmarent se nunquam ab illo recessuros, XI 291C'. — Triplici causa contristati sunt in ultima Cœna, XI 287B', et in horto dormierunt, 293A', B', XII 222B. Quibus gladiis adversarios Christi ferire voluerint, 224D, et cur illud præsumpserint, A'. Quomodo, Christo relicto, fugerint, XI 297D, et quanto mœrore dejecti in triduo sepulturæ Salvatoris, 499B', XII 559C'.

Post resurrectionem, quot vicibus Jesus Apostolis apparuerit, XI 318B'. In monte Thabor illum viderunt, 319D, adoraverunt adoratione latriæ, A', et ab illo missi sunt ad docendas omnes gentes, 320C, ad prædicandum omni creaturæ, 357C. Quomodo incredulitatem eorum exprobraverit Christus in die Ascensionis, 356D'. — De Apostolorum ordinatione quid sentiendum, XIV 157B. Primi fuerunt pontifices evangelicæ legis, 204D, quorum successores exstant episcopi, 90D'. — In die Pentecostes, recepto Spiritu Sancto, XI 460B, ab illo innovati, 114D, XIV 102D, 117A', ac edocti, V 502C, XIII 504A, statim templum ingressi sunt, XIV 95C, spiritualiter ebrii, 96C. In his mirabiliter apparuit virtus Christi, VI 167A. Quanta fuerit illorum fortitudo, X 490B', constantia, XIV 133D, sapientia, III 601B', D', VII 158B, XIII 300B', dignitas, 223D', 224B, quantus fervor, XIV 119C'. — Quomodo consummata fuerit illorum fides, XII 136B, XIII 675A', per doctrinam Spiritus Sancti, XII 499B', 539B', 563B, et in gratia confirmati sint, C', 573D, 616C', XIII 72B, ita ut mortaliter non peccaverint, X 594D, XIV 94C', atque ex revelatione noverint se esse in caritate, XIII 64A, XIV 35C', 40A', 55C', ac in Deo sapientes, VII 164D. — Omnium gentium idiomata proferre potuerunt et intelligere, XIII 187D, 193A, XIV 94C'. Eis fuit infusa prudentia gubernativa politiæ fidelium cum scientia Scripturarum, VII 183A', quarum sensum magis quam verba allegabant, V 653D', VI 162A, XI 23B', 138A'.

Utrum januis clausis vel apertis ex carcere educti sint, XIV 116C, et cum

Digitized by Google

Petro unanimiter ad principes Judæorum fuerint locuti, 117 D. — Illis divinitus adjuncti sunt Matthias, Paulus, Barnabas et Silas, XI 506B. — Quot annis in Judæa prædicaverint, XIV 167 D'. Facti sunt in portentum Judæis, VIII 396 A', a multis vero eorum despecti, 401 C', per mundum Evangelium disseminaverunt, 361 C, 681 D, ut prædictum fuerat, 426A et seq., 522 C, 539 D, 729 A et seq., 730 C', 762 A et seq., X 498 C, 593 B, 594 B, etc. — Licet inter se regiones diviserint, VI 270 C', se mutuo adjuvabant, III 117 B', et sæpe Judæam inviserunt, 228 B', cum maxima reverentia ad B. Virginem confugientes, VII 362 A. Mulieres circumducebant exemplo Christi, XIII 163 D. — Suam doctrinam confirmantes miraculis, XIV 52 B', 102 C, 115 C', ex quibus quædam referuntur, VIII 578 B', quomodo ubique prædicaverint, XI 194 A, 262 C, 359 C, XIII 85 D', mundumque verbi cœlestis semine fecundatum, X 224 B', 423 A', 645 C, stupendo miraculo ad fidem converterint, 594 C, XI 488 D'. — Per discipulos suos solebant conversos baptizare, XIV 150 B'. Super animata ac inanimata potestatem habentes, XIII 233 B', non solum dæmones ejicere sed et illis tradere enormiter delinquentes potuerunt, 145 D. — Pacem et salutem annuntiantes, VIII 680 C et seq., 708 C, Ecclesiam ædificaverunt, 681 A, C, ut vineam Domini coluerunt, X 220 C, et adornaverunt, sicut vitem frondes, 289 A. Apostolorum tempore quam perfecta fuerit Ecclesia, 612 B. — Eloquia Prophetarum reserantes, VIII 396 A, idola respondere prohibentes, 616 D', 617 B', quomodo messuerint quod seminaverant Patriarchæ et Prophetæ, XII 354 C', 355 C, majoraque opera quam Christus fecerint, 531 D', 532 B. — Stulti propter Christum, XIII 143 B, tanquam purgamenta hujus mundi facti, A', omnes multiplicem persecutionem passi sunt, VIII 459 D, 522 A', XII 48 C, 534 D, XIII 143 C, 233 C, sed super charismatum dona et Christi doctrinam fundati, VII 393 B', consolati et roborati sunt a Deo, VIII 728 C', 729 B' et seq., qui illos hortatus est, 396 C', 578 B, 706 D', incertaque et occulta sapientiæ suæ eis manifestavit, XIV 431 D et seq. — Quo sensu per illos Christum clarificaverit Spiritus Sanctus, XII 558 A'.

Omnes evangelistæ fuerunt quoad prædicationem, VIII 617 D. — Christi vicarii, XIII 187 A, summi Prophetæ, IV 25 A', IX 216 D, 585 B, X 638 B, XII 48 B, 558 D, XIII 683 C', XIV 298 B, primi Ecclesiæ doctores, XIII 187 B, et dispensatores mysteriorum Dei, 141 B, qui illos innumeris decoravit donis, XII 265, spectaculum facti sunt mundo, angelis et hominibus, XIII 142 D', atque valde amandi sunt, III 142 C'. Quibus virtutibus splenduerint, XIII 143 D, ac quomodo lux mundi, XII 426 C, de mundo non fuerint, 572 C'. — Nemo contemplatione et fervore antecellit eis, VII 354 D, qui oculo corporali ac interiori Christum ejusque gloriam viderunt, VIII 680 C', XII 288 B, XIII 682 C', et deitatem agnoverunt, XIV 45 A. — Illos vere humillimos quomodo Christus exaltaverit, VI 10 C', 20 D', X 597 B, XI 397 D. Super quosnam thronos sessuri sint, XII 216 A, cum Christo in extremo judicio judicaturi, VI 589 A, VIII 354 A'. — Quædam ex Apostolorum ordinatione observantur quæ scripta non sunt, XIII 182 A'. — Quomodo certum sit fidem Apostolorum esse a Deo, XIII 4 C, et quare legi evangelicæ superaddita sit eorum doctrina, X 199 A. — Apostolorum tempore multi non idonei conabantur evangelium scribere aut prædicare, XI 121 A', XIII 583 A.

Allegorice, in Scripturis figurantur Apostoli: per judices Israel, III 117 C, per fortes David, 570 A, per Eliseum, IV 11 D', 12 A, D, per aureum reclinatorium, VII 354 D, per turrim Hananeel, IX 229 D', per coronam stellarum duodecim, XIV 307 D, et varie in Apocalypsi, 273 B', 287 D, 369 B, 371 A'. — Sunt quasi Christi oculi, VI 331 D, barba, 620 D, genua,

Digitized by Google

492D, sedes, 589A, crura, VII 393A', ossa, IX 355B, piscatores, 146A, et ancillæ, VII 61C, necnon Ecclesiæ filii, VI 10B', duces, VIII 558D', speculatores, 680B', fundamenta, 528C, XIII 138B', pedes, VI 617A, portæ, IX 325C', structores et muri, VIII 661C', sanctuarii lapides, IX 368A, et mundi capita, 245A'. — Dicuntur senes, VI 456A, VIII 354A', candidi et rubicundi, VI 21A, discipuli, VIII 395D', dii terræ, VI 20C', principes populorum, B', VIII 557C, reges, 663D, domini gentium, 459C, fontes Israel, VI 164D', viri misericordiæ, VIII 704B, sacerdotes et ministri Domini, 729A', B', infantes, V 452B', pueri, VIII 396D. — Nuncupantur etiam currus Dei, VI 162A', dies, 640B', cœlum, III 142B, V 453A, 512D, 516D', 517A, VI 340B, boves maris ænei, III 641A, arcæ vectes, 655D, nubes, IV 605D, V 501C', 502C, VI 93C', 167A, 340A', VIII 361B, 723A', grando et carbones, V 502C', montes, VI 13A', 239D', VIII 340A, et colles, 615B, X 394A', vasa craterarum, VIII 496C, A', sapphiri, 693A, et sagittæ, VI 601B'.

Cf. Discipulus.

APPARITIO. Quo sensu apparere dicantur Deus et angeli, XI 376C. — Exponitur apparitio Domini Isaiæ exhibita, VIII 370C' et seq., in forma hominis sedentis, 371A', et ejusdem Prophetæ de angelis visio, 372D et seq. — Apparitiones Christi post resurrectionem, quot et quales fuerint, XI 318B' et seq., XII 606D. — Apparitiones non semper fructificant, XII 132B. — Quid sentiendum de apparitionibus in somno contingentibus, VIII 206C'. — Apparitio cujusdam famosi sophistæ narratur, VIII 25A'.

APPETITUS. Sub te erit appetitus ejus, quid, I 138A'. Appetitus sensitivus, qui improprie voluntas nominatur, XII 220A, in Christo et Sanctis divinæ voluntati non fuit contrarius, 219D'.

APPIUS, consul, forum constituit cum tribus tabernis, XIV 217C'.

APPONI. Ad angelos apponi, quid sit, I 458D'. — Apponi ad populum suum, quid, I 458A. Cur ante Abraham nullus Sanctorum legatur appositus ad populum suum, 459A.

APULEIUS, Platonicus, allegatur de dæmonibus juxta Athenienses intellectis, XIV 181C.

AQUA. Creatura Dei optima, I 23D', decies subtilior terra, V 2D', ad figuram rotundam tendit, VI 436B', et in aliquibus locis maris altior est quam terra, I 36B', II 541D', VI 436A'. — Quomodo aquis terminum posuerit Deus, VI 437C, A', et eas quasi in utre concluserit, 265B, ne cooperirent terram, IV 604A', 605C', VII 58D, B'. — Quæ et quales sint aquæ super firmamentum exsistentes, I 31A', X 50D', 51A'. — Cur et quomodo in nubes aquæ convertantur, IV 604D', 621A', quomodo de mari ascendant, VII 216D, et unde vim fecundandi accipiant, IV 604D'. Qua virtute aves et pisces produxerint, I 44D'. — Qualiter super has fundata dicatur terra, VI 628B. Quo sensu stent super montes, 436D, et Deum vidisse asserantur, 248D, 249D. — In Scripturis, sæpius quemcumque potum aqua significat, IV 34C, 582A', V 229A', VI 254C', VIII 164B, 350C, IX 574D', XII 90C.

Aqua a maledictione terræ immunis, ideo ad abluenda peccata electa, I 105D'. — Qualiter in fine mundi innovanda sit, XIII 695C'. — Aqua diluvii superiorem partem aeris occupavit, XIII 693D. — Igni mirabiliter sociata est ad cruciandos Ægyptios, VII 545A', 546D, 561C'. — Aqua quæ de petra profluxit in deserto, quare potus spiritualis dicatur, XIII 169C. — Aqua lustrationis mixto vaccæ rufæ cinere conficiebatur, II 424A, et a legalibus immunditiis purgare valebat, 362B. Immundus super mortuo, ea tertia et septima die adspergi debebat, 424C', sub gravi, 425A; eam tangens immundus fiebat usque ad vesperam, C'. — Aqua Contradictionis, xxxii^{a} statio Hebræorum in deserto, cur sic dicta, II

Digitized by Google

432C. — Qualiter ex aqua et Spiritu Sancto homo renascatur, XII 326A. — Quomodo terra per aquam consistat Dei verbo, XIII 693D. — Frigidam aquam præbens non perdet mercedem suam, XI 133A'. — Qualiter in vinum a Salvatore aqua conversa sit, XII 314C', 315B. — Quid sit aquam suam pecunia bibere, IX 375A. — Quomodo super aquas vox Domini intonuerit, V 576D', 577B. Qui dimittit aquam, caput est jurgiorum, VII 116B'. — Aquæ furtivæ, cur dulciores, VII 63D'.

Mystice, aqua varia significat : divinam doctrinam, V 544C, VII 41A', VIII 398A', 547A', 633C, IX 108B', 221C, 375A, XIV 290B', 378B, gratiarum charismata, IV 605D, 628C, 632A, VII 41D', VIII 90C, vel dona Spiritus Sancti, 430B, 614D', 615C, 668C', X 361D', XIV 410B, Baptismum, II 427B', V 544D', VIII 578D', pœnitentiam, II 356A, visionem beatificam, V 546B, mundanam prudentiam, I 180C, VIII 474C', divitiarum abundantiam, IX 558C', 560B, B', homines, XIV 410A, populos, II 463D, IV 606A, 625B, B', V 577A, VI 13C', 473D', VIII 393D, 468C', 561A, 562B', 745C, IX 492A', 560A', XIV 320B, 334C, 338D, exercitus, IX 273C, reges, X 561A, tribulationes ac tentationes, I 179B, IV 603C', 612B', VI 150B, 171C', 593C, VII 434C, VIII 529B, 626B', IX 232C', 353B, 358D, XIV 410B, regem Assyriorum et exercitum ejus, VIII 393A', diabolum et angelos ejus, 398C', affluentiam carnalium voluptatum, XIV 410C.

Aqua viva est sapientia Dei, IX 19A', 152A, X 684A, XII 347A, XIV 364A, aut Spiritus Sancti gratia, XII 347D', 420B, et flumina aquæ vivæ, Spiritus dona, B. Aqua tenebrosa est scientia obscura, V 501C', aqua turbida, falsa doctrina, IX 29C', aqua fluminis, sæcularis sapientia, D'. — Quid sit aqua profunda, VII 121D, 132D', brevis, VIII 545A', aquæ inundantia, X 138D', aqua sapientiæ salutaris, VIII 86D', 369C', vinum mixtum aqua, 329D, 336D'. — Quid fontes aquarum, V 503C, aquæ transeuntes, VII 278B, cœlum tegentes, VI 434B', 686C', aquarum rivi, VII 392A, vel puteus, 373C', VIII 292A', aut paludes, 448C'. — Aquæ de limine templi egredientes, IX 664C, vel Scriptura sunt, D', vel Baptismus, 665A. Cur sensim crescentes, 665A', per plana deserti, 666B, mare Mortuum ad id sanandum eant, A'. — Aquæ Ægypti in sanguinem versæ, VI 450A, quid significent, 268C', 456C'. — Aquæ spirituales a Deo emanant et ad eum sunt reducendæ, VIII 244D'.

Cf. Flumen, Fons, Mare.

AQUILA (S.), vir Priscillæ. De Ponte oriundus, XIV 185C, quo sensu fuerit scenofactoriæ artis, C'. Cum uxore laudatur, XIII 115C', 207D', 208A.

AQUILA, Scripturæ « diligens et curiosus interpres », I 5A, X 221D', allegatur : de punitione occisoris Cain, I 129C, de idolo patris Rachel, 351D, de tunica Joseph, 378A, de genuflexione coram Joseph, 401C, de vulnere Ezechiæ, VIII 595C', de translatione vers. 17 cap. VIII[i] Jeremiæ, IX 93C', vers. 7 cap. I[i] Ezechielis, 415A', et vers. 16 cap. I[i] ejusdem, 417B, vers. 21 cap. III[i] Danielis, X 34D, et vers. 37 cap. XI[i] ejusdem, 155D', vers. 17 cap. II[i] Osee, 221D'.

AQUILA Rabbi *alias* Akiba, Talmudista. Refellitur ejus error de manna, I 618C'.

AQUILA. Rex est avium, V 17A', X 102D'; describitur, II 207A. Quam acutus ejus visus, V 17B, X 432C'; quare in sublimibus habitet, V 16D'. Pullos quomodo nutriat, II 658A', deferat, B', ac probet, V 17B. Senex qualiter juvenescat, VI 429D. — In V. L. avis erat immunda, quare, II 206D'. — Mystice, varia significat : Christum, II 669D, animam, VI 429A', contemplativos, V 17C, X 440C', superbos, II 214B, 713A', diabolum, X 270C, regem Nabuchodonosor, 266C, et Pharaonem, quorum potentia sub figura aquilæ grandis describitur, IX 492A, D'. — Aquilina facies Cherubim in Ezechiele designat synderesim, IX 420A,

Digitized by Google

Dei ultionem, B', Christi divinitatem, D', Romanum imperium, 422 A, Joannem evangelistam, 424 D, Christi ascensionem, A', vel divinam contemplationem, B'; cur desuper fuisse memoretur, 420 D', 424 B'. — Quid exprimant filii aquilæ, V 17 A', VII 188 C; via aquilæ investigabilis, quid, A'. — Per alas aquilæ quomodo signetur regnum Chaldæorum, X 102 D', 103 A. — Ubicumque fuerit corpus, illic congregabuntur et aquilæ, quo sensu, XI 265 C', XII 143 B.

AQUILEGIENSIS Ecclesia a S. Marco fundata est, XI 325.

AQUILO. Quid sit ad litteram, IV 604 A. — Quomodo sol ad aquilonem vertatur, VII 215 A, C. — Ventus ab aquilone consurgens, VIII 262 B, vehemens, 261 C', frigus et gelu affert, IV 692 B, VIII 262 C, pluvias dissipat, quare, VII 160 C'. — Cur ad aquilonem nascatur aurum, IV 694 C'. — Quid per latera aquilonis intelligatur, VI 22 A', 23 A, VIII 441 C', 442 D'. — Quid terra aquilonis, IX 39 A', 220 D', 232 C', principes aquilonis, 567 A', respicere ad aquilonem, 633 C. — Communiter, in Scriptura, aquilo sumitur in malum, VII 280 C, et designat diabolum, IV 604 B', VI 342 C', VII 374 B, VIII 449 A', IX 14 A', 75 C', 142 A', etc., X 350 A', peccatores, 156 D', 588 A', 629 D', 645 B, peccatum, VII 279 D, quamcumque tribulationem, 374 B, 384 C, XI 447 B, XII 87 C'. — *Cf.* Auster, Ventus.

AR, metropolis Moabitarum, II 534 D', ab Assyriis vastata, VIII 450 C, adversarius interpretatur et prudentiam carnalem significat, 452 A.

ARABIA. Duplex est, major et minor, VIII 483 C'; quosnam habeat terminos, XIV 95 D'. — Ibi reperiuntur onyx et myrrha, II 78 B', 90 A. — Punitio Agarenorum, Arabiæ incolarum, prædicitur, VIII 483 B' et seq., propter eorum crudelitatem in filios Israel, C'. — Quomodo de Arabia aurum Christo afferatur, VI 210 B'. Reges Arabum et Saba, quid ad litteram et mystice, 209 B'. — Quid de Arabiæ incolis inter se pro Sanctorum reliquiis dimicantibus, V 58 A. — Arabia dupliciter interpretatur, VIII 487 A', XIV 95 D'.

Arabes multum philosophiæ studia provexerunt, II 571 A', sed plurimos inciderunt errores, B'. — Arabes auctores a Dionysio citati : Albategni (El-Battâni), Albumasar (Abu-Ma'schar), Alfraganus (El-Fargâni), Algazel (El-Gazzali), Alkindus (El-Kindi), Alphorabius (El-Farâbi), Amakir (Jacob ben Makir), Anavalpetras (Ibn-el-Bitrôdji), Averroes (Ibn-Roschd), Avicebron (Ibn-Gebirol), Avicenna (Ibn-Sina), Gergis (Georgius Ibn-Bachtischua), Mestella vel Mesialat (Maschaallah). *Vide* unumquodque verbum.

ARAD. Regnum, ex Aradio filio Chanaan vocatum, ubi sit situm, II 436 A, IV 108 C'. Ab Israelitis penitus destructum est, II 436 B'. Spiritualiter, dæmonem significat, 442 D'.

ARADA, xxi^a mansio Hebræorum in deserto, interpretatur miracula, quare, II 505 A.

ARAN, frater Abram, qua morte obierit, I 201 B'.

ARANEA. Ipsi jure comparatur homo, VI 356 A. Tabescere fecisti sicut araneam animam ejus, V 650 A. Sicut tela aranearum fiducia ejus, IV 419 A', 423 D. Telas araneæ texuerunt inimici Christi, quo sensu, VIII 715 A.

ARATOR spiritualis est prædicator, prælatus seu doctor, XIII 164 B.

ARATRUM, mystice, est vita pœnitentialis, qua ager cordis excolitur, XI 610 B'.

ARATUS, poeta, a S. Paulo ante Areopagum allegatus est, XIV 183 D.

ARBITRIUM hominis. Insinuatur, IX 60 C'. — Per prædestinationem non tollitur, V 63 A, IX 200 C, nec per præscientiam divinam, 428 C. — Sapientiæ Dei expedit ut maneat liberum, V 49 A. — Ipsi imputandum est peccatum, V 52 A, quamvis peccandi consuetudine minoretur, IX 474 A; nam in hac vita nunquam in toto amittitur, B. — Actus necessarius quantum ad primam causam, contingens esse potest quoad secundas, V 53 A'.

Digitized by Google

ARBOR. Mirabiles solis et lunæ arbores describuntur, II 678A. — Vetita arbor in paradiso terrestri creditur fuisse malus seu malogranatum, VII 433C'. — Arbor excisa repullulare potest, IV 506B, et decrepita revirescere, quomodo, D. — Fructus arborum tribus primis annis immundi censebantur apud Hebræos, II 260B'; quarto anno, partim Domino, partim pauperibus cedebant, C'; quinto anno eis vesci licebat, C', quare, D', 714D. — Hostium arbores in bello succidere non licebat, IV 16B. — Explanatur somnium quod de arbore habuit Nabuchodonosor, X 73A et seq. — Allegorice, arbor est Christus, VII 340C, cujus folia sunt animæ fideles, IV 503D, IX 150C, vel verba bona, 667D', 668C, fructus, opera sancta, 667D', 668B. — Homo arbori comparatur, IV 510A, VII 279D, XI 95B', 447A, XIV 288A, et arbor eversa vocatur, VII 280A. — Non potest arbor bona fructus malos facere, neque arbor mala fructus bonos, quo sensu, XI 95C', 155D', 529B, 530A. Quid significent arbores autumnales, XIV 73C, quæ nullum fructum faciunt, X 228D, XI 447C', vel inutilem vel bonum aut malum, D'. — Arbor insuper significat genus humanum, XI 446C', perfectos, XIV 291C, voluntatem, XI 155C', et crucem, IV 510A. — *Cf.* Lignum, Malus.

ARCA. Arca Noe describitur, I 155A et seq.; variarum mansionum dispositio, D'; ubi posita janua, 156D, 159B'. Quibus cubitis usus sit Moyses in descriptione arcæ, 158B'; quænam fuerit ejus figura, 159C, 165B'. Facile potuit a Noe compingi, 158C'. — In ea octo tantum animæ salvæ factæ sunt, VII 534A. — Cur per arcam salvare voluerit Deus animalia, I 159A. Quomodo potuerit Noe animalia congregare in arcam, 162A, 168C', et quo numero introducta sint, 166C. Minutæ bestiolæ, quot fuerint in arca, 161A'. Qualiter cibus et potus eis ministrati sint, 161D'. — Quantum intraverit arca aquas diluvii, I 177B', et ubi requieverit, 174B et seq. — Mensurarum arcæ mystica explicatio, I 165D'; corporis humani mensuris comparantur, C. Arcæ mysticæ, id est Ecclesiæ, 163B, VII 534A, X 305D, quæ mansiones, I 163B', longitudo, 164A, latitudo, B, altitudo et fenestra, C, ostium, D. Tropologice, arca est mentis nostræ secretum, 166A.

Arca fœderis vel testamenti describitur, II 46D, 338D. — Cur dicta arca fœderis, III 282C', ac testimonii, II 47D; et quæ in ea contenta, 47B, 704D', III 645C', VI 613B', XIII 505D. — Super eam erant Cherubim, III 465C', et propitiatorium, 282D', ex quo Dominus responsa dabat, 465D', 480D, VI 613C; ideo vocatur virtus Israel, IV 203D, VI 261A. — Sacrificia coram arca oblata, ceteris paribus, efficaciora erant, III 600B. — Arcæ vectes nunquam ab ea separabantur, III 645B', paululum extra Sanctum sanctorum prominentes, A. — In itinere portabatur, quomodo, II 47A, 338A, et quo ordine, sua quiete castrorum loca providens, 370C. Ad prælia quoque deferebatur, IX 38C'; sed qui eam nudam viderant, plagati sunt Hebræi, III 290A', non autem Philistæi, 291C', quare, B'. — Jordanem divisit, III 19B, 20B, 21B, quoadusque totus transisset populus, 24B', 25D, et primo stabilem habuit mansionem in Silo, VI 613A; exinde per varia loca delata est, B. — A Philistæis capta, III 283D', Dagon dejecit, 285D, et Philistæos gravavit, 286D. Post septem menses honorifice reducta, 288A, successive defertur in Cariathiarim, 294A, 466C, IV 150D', in domum Obededom, III 468C, IV 151B', in Jerusalem, III 468C', IV 152D, 154B', et in templum, III 469B', IV 200A, 203C', ubi in Sancto sanctorum solenniter collocatur, II 62B', 125C, 704D', III 644B et seq., IV 132A'. Ut introduceretur, ultro aperta sunt ostia templi, VI 613D'. — Diebus Manasse aut Amon a templo exsulavit, IV 268C', forsan in

Digitized by Google

domum Holdæ prophetissæ, D, sed, curante Josia, pristinæ sedi restituta est, C. — A Jeremia, instante captivitate, abscondita est in spelunca, V 336B' et seq., 337D', quomodo, C', IX 5C', ibique usque ad præfinitum tempus manere debet, V 337B, IX 38D'. Quandonam invenienda sit, V 337C, IX 38D', et quomodo in adventu Christi sit apparitura, V 338B. — Figurate, denuntiat Christum ejusque humanitatem, II 52 D', 343 B, 372 C', III 22B, C', 23B, 287B', 292A, XIV 306B et seq., sacratissimum Sacramentum, III 655C, Ecclesiam, V 595C, VI 617D, rationes omnium quæ in hoc mundo sensibili fiunt, II 705C.

Cf. Bethsames, David, Oza.

ARCHANGELUS. Sunt Archangeli medii inter Angelos et Principatus, XIII 71D'. *Cf.* Angelus.

ARCHELAUS, filius Herodis Ascalonitæ. Favit patri suo Christi occisionem meditanti, XI 30B. — Decimo sui dominii anno, apud imperatorem de tyrannide accusatus, in exsilium relegatus est, XI 440C'.

ARCHIDIACONUS. An archidiaconi septem diaconorum vices gerant, XIV 121D'.

ARCHIPPUS, filius Philemonis, XIII 463B. S. Pauli discipulus, Colossensium fuit episcopus, 353. Illum qualiter exhortandum jusserit S. Paulus, XI 208A', XIII 371C'.

ARCHITECTUS. Ejus opera describuntur, VIII 234B. Spiritualiter, architecti sunt prælati et prædicatores, quomodo, 235B', XIII 138B.

ARCHITRICLINUS quisnam vocetur, XII 314D'.

ARCTURUS, seu Ursa major. Est constellatio gyrans circa polum septentrionalem, IV 428D, 441D, V 9A, X 396C'. Ab arcturo egreditur frigus, IV 692A, V 9B. — Per Arcturum septem stellis fulgentem, Ecclesia septenario Spiritus Sancti radiosa exprimitur, IV 440D', X 403C'.

ARCUS. Quomodo iris producatur, I 186A et seq., VIII 260B'; et quantæ sit pulchritudinis, C. Est fœderis signum inter Deum et homines, 260D. — Mystice, quid sit arcus, V 689D, VI 239A', VIII 260A', arcus Dei, V 443C', 447A', VI 98B', 102B', arcus diaboli, 239D, arcus peccatorum, V 466C', 467D', 468B', 471A, arcus malorum, VI 16C', 133B', 137A', arcus dolosus, X 262D. — Arcui pravo comparantur impii, VI 260C. — Arcus, in Scripturis, varia significat, IX 356B, 596B, XIV 273D'. — Arcus mendacii est lingua falsiloqua, IX 95B, 99C. — Arcus prælii notat arma spiritualis militiæ, X 667B'.

AREA, mystice, est Ecclesia, X 279A, quotidie a Deo purgata, XI 37C', 452B', et in judicio purganda, quomodo, A'.

ARENA. Mystice, quid sit domus supra arenam ædificata, XI 97B', 532B. — Si fuerit numerus filiorum Israel tanquam arena maris, reliquiæ salvæ fient, XIII 80A.

AREOPAGUS. Vicus erat Athenarum in quo Mars colebatur, XIV 181C, eratque curia magistratuum et schola liberalium artium, B'; unde nomen acceperit, D. — In illo principalis philosophus fuit Dionysius, XIV 184A'. Explanantur quæ ibidem locutus est S. Paulus, 181B' et seq.

ARETAS, rex, Damascum occupavit, XIII 252C.

AREUNA. *Vide* Ornan.

ARGENTUM. Ubi et quomodo gignatur, IV 614A'. — Ex eo nascitur ferrum, II 555C. — Ex argento factæ sunt in tabernaculo bases columnarum, II 59A', sanctuarii, 124C', nonnulla vasa, 359B, tubæ, 367A. Quanta vis argenti in opere templi adhibita, IV 166D, 183B', D', ejusque vasorum, 181A et seq. Commune erat tempore Salomonis, III 663B', IV 208D'; tunc enim de Tharsis seu ex India afferebatur, IX 103B'. — Argentum, omnia hujus mundi delectabilia procurando, VII 277A', appetitumque non satiando, sed irritando, 234B', mul-

Digitized by Google

tos perdit, VIII 53B, et a veris Christianis ut lutum æstimatur, VII 277B'. — Mystice, argentum varia significat : divinum eloquium, IV 344C, 611 D', VI 166A, VIII 329B, IX 487C', fidem, VI 457A', dilectionem proximi, XIII 138D', donum scientiæ, II 52B, X 227B', scientiam humanam, III 491C', 667A', C', VI 457D, VII 309A, VIII 176A', 695C, X 216C', 315A, eloquentiam, IV 622C, VIII 546B', 555B', IX 477B', X 85D, 528D, 657A, XI 124B', 530B', philosophiam naturalem, VII 158C, VIII 723B', X 581D', sæcularem prudentiam, II 52B, X 280C, homines, IV 626A. Quomodo in scoriam spiritualiter vertatur, VIII 329C, 336D', et ferrum in argentum, 725B'. — Quinam conflatile sibi faciant de argento suo, X 315A.

ARGUMENTUM. Tripliciter sumitur, XIV 85B. — Fides, argumentum non apparentium, XIII 514C.

ARIANUS. Hæretici Ariani innumerabiles interfecerunt Christianos, VI 226D', et multa damna intulerunt Ecclesiæ, 278D. — Asserentes Christum meram esse creaturam refelluntur, IV 428B, VI 6D.

ARIEL, quod interpretatur leo Dei. Notat Jerusalem, templum seu altare holocaustorum, VIII 534B, IX 638D'. — Mystice, signat virtutes theologicas, IX 643D, mentem intellectivam, C, superbos, VIII 539B'.

ARIES, animal immolaticium. Quandoque agnus appellatur, II 141B. — Aries ab Abraham immolatus, unde sumptus, I 290C'. — Ad certa sacrificia immolandus erat, II 168A', 169B, 239D', 260D, etc., in consecratione altaris, IX 639D', et quocumque sabbato, 658A. — Ex arietum pellibus hyacinthinis vel rubricatis tegebatur tabernaculum, II 45A', 57C', etc. Quid significent, 52D, 61D. — Mystice, aries designat Christi humanitatem, I 293A, Apostolos, V 576B, prælatos, II 669D', V 576B, VI 145D', 151A, VII 191C, IX 326B', rationem, 644A', 662C, amorem, D. Incensum arietum prælatorum sunt orationes, VI 150D'. Quomodo et quare aries etiam regem Medorum significet, X 115B'. — Quid sit arietem offerre in holocaustum, II 248D.

ARIES, instrumentum bellicum, describitur, IX 435B, 539B.

ARIMASPUS dicitur contra gryphes dimicare ad rapiendos smaragdos, XIV 369D'.

ARIMATHÆA, civitas Judææ, alio nomine vocata Ramatha, XI 314A'. Ex illa venit Joseph decurio, qui petivit corpus Jesu, B', et illud sepelivit, D'.

ARIOCH, princeps militiæ Nabuchodonosor, X 20B', sapientibus Babylonis parcere præoptavit, 24C.

ARIOLUS. Sic nominatur qui de occultis vaticinatur per sacrificia in aris idolorum oblata, II 263B', 445B, VIII 350A', X 14A', 17C. Ab illis Ægyptii quærebant consilium de agendis et præscientiam de futuris, VIII 468A'. Ariolos consulere non licet, II 270D'. — Quomodo in similitudinem arioli æstimet invidus quod ignorat, VII 148B'.

ARISTÆUS scripsit de LXX interpretibus, I 6A', 7C et seq., 12A', et de liberatione Judæorum sub Ptolemæo Philadelpho, 11C'.

ARISTOBULUS, filius Joannis Hyrcani, primus post captivitatem, sibi diadema imposuit, V 339D'.

ARISTOBULUS, de semine Aaron, V 332C', Ptolemæi Philometoris præceptor, commenta scripsit in legem Moysis; ad eum exstat epistola Judæ Machabæi, B'.

ARISTOTELES. Absolute « Philosophus », III 40C, 88D', 162A, etc., vel « princeps philosophorum » dictus, fuit, secundum Hieronymum, « princeps fatuorum », XIV 379, et magnum in natura miraculum, quoniam quidquid naturaliter sciri potest videtur ei infusum, III 602A, VII 4; in judicio autem, sua argumenta ei non proderunt, 50A', 480A. — Ipsi commissus est Alexander educandus, V 267B', qui sæpe in epistolis suis eum appellat præceptorem, XI 578C', et

Digitized by Google

ejus utebatur consiliis, X 117B. — Multa agnovit de Deo, XIII 15B', XIV 411A', quem dixit esse actum purum, VI 112D', XIII 564B. — Monarchiam commendat, VII 172A', IX 240C, reprobat usuram, II 613B', IX 498A, et dicit judicem esse debere tanquam vivam legem, II 527C, XI 306A, XII 144C. — Docuit exercitium virtutum viam esse ad beatitudinem, VII 541A, quam in contemplatione summæ veritatis constituit, VIII 43D, XII 568A', et hominem solum esse deum aut bestiam, quo sensu, 474A'. — Ternarii numeri perfectionem affirmat, XI 194B', et vitæ contemplativæ præeminentiam, XII 24D'. — Posuit corpora cœlestia animata, VI 686C, ac solem patrem deorum, II 583A', VIII 258A'. — Quid doceat de unico rerum principio, I 64C, 65C, VI 403D, VIII 96C', 260C, XII 44B', XIV 446C, de origine mundi et hominis, XII 198C, necnon idearum nostrarum, 446C'. — Utrum librum de Causis ediderit, IV 684A. — Insuper allegatur : de ente et veritate, IX 463C', XIV 5C, 63D', 64B, de dependentia creati a Creatore, XII 365D, de intellectu, II 548A', VI 368D', VII 232A, IX 312A, XI 439B, XIV 411B', de ideis archetypis, XII 275C', XIV 267A', de memoria, X 17B, de scientia, VI 432D, VII 19D', VIII 300B, XIII 568D, de virtute, XI 52D, XIV 368C', de magnanimitate, IV 14D', de prudentia, VII 18B', X 9D', XII 119D', de spe meliori, X 20C', de pulchritudine, III 433C, X 11A', de amicitia, III 488D', VIII 40B', XI 74B', de honore, VIII 66A', X 167B, de honorandis parentibus et magistris, VIII 20B, 37D, XII 137A, de laude sui ipsius, XIII 73B', de suspicione, XI 91B, de peccato et ignorantia, XIII 316A', de libidine, X 170A', de amatoribus dulcium, VII 131C', de improbo, XIV 412C, de impiorum contemptu, X 439D', de dominio, VII 77A, de depositione regis, XIV 428C', de extraneo in civem accipiendo, II 610C', VIII 73B, de generatione, XII 182C', de animalibus, I 46C, V 22B', de puritate carnis physica, IV 28B, de elephante, V 24A, de somniis, X 18D', de sono, VIII 261B', de auditu, 43C', XIII 85B, de symphonia stellarum, V 10A', de vento, VII 161A, de metallis, II 555D, de vestitu, VIII 67B', de Eudoxo philosopho, IV 88A, etc.

ARISTOTELICUS. Aristotelici seu Peripatetici philosophi quid de passionibus senserint, IV 316B, D. Eorum opinio veritati consona est, 356A.

ARIUS, hæresiarcha. « Inimicus Filii Dei superbissimus », XII 541B, unde suam sumpserit hæresim, 279D, quæ exponitur, VII 57C', 64A, XI 237C, XIII 548D, XIV 135C, et confutatur, XI 379B', XII 10B, 37B, 53B', etc., XIII 75C. — Totum orbem pene infecit, XI 169A', XIII 652D; et, a synodo Nicæna condemnatus, XIV 295B, turpissime interiit, 90D.

ARIUS, rex Spartiatarum, epistolas scripsit ad Oniam, V 312A', et ad Jonathan, 313D.

ARMA. Antichristianorum arma quot annis sint comburenda, IX 597D, 598C. — Spiritualiter, Ecclesiæ et animæ fidelis arma sunt virtutes et dona Spiritus Sancti, VII 370C'. Arma sacerdotis sunt orationes et lacrimæ, 555C'. — Arma lucis, XIII 102C', et arma justitiæ, quænam sint, 233A. — Quid sit arma sanctificare, IX 174D, cum armis in infernum descendere, 565B'.

ARMATURA. Armatura Dei, qualis sit, XIII 325D, 326B et seq., 391C. — Quid omnis armatura fortium, VII 366C.

ARMENIA. Ex ea Tigris et Euphrates oriuntur, I 77C' et seq. — Super montes Armeniæ requievit arca, I 174B et seq., in quadam regione vocata Ararat, VIII 589C. — A S. Bartholomæo apostolo conversa est Armenia, VIII 426C, 762D.

ARMILLA, muliebre ornamentum, figurat opera virtuosa in viribus operativis, IX 477D.

ARMON. Qualis sit regio, X 389A. Infernum inferiorem exprimit, 392C.

ARMUS. Armus dexter hostiæ pacificæ sacerdoti cedebat, II 181A', 354D ; quare,

Digitized by Google

182B', 589B. Dictus est armus separationis, 181B', cur, 188C. — Armus victimarum pars erat regalis, III 310A'. — Tropologice, fortitudinem figurat, II 184A', 702C'.

ARNON. Varie interpretatur, II 438B', 440C'. Est, secundum Josephum, torrens a montibus Arabiæ descendens et in stagnum Asphaltiten erumpens, III 69A, 172C. — Quo sensu Arnon scopuli coram filiis Israel se inclinasse dicantur, I 455B, II 439D, A' et seq., VI 518C'. Spiritualiter, prælatos exprimunt, II 444A.

AROER, regio subdita Damasco, VIII 460C, infructuosos significat, 463A.

ARPHAXAD, ex Christi genealogia, utrum fuerit pater Sale naturalis, an tantum legalis, XI 458D.

ARPHAXAD (Phraortes), rex Medorum. Ambitiosus, V 131A, et superbus, 132A, Mediam invasit et Ecbatanen munivit, 131B; a Cambyse devictus est, 132D. — Spiritualiter, diabolum signat, V 133A'.

ARRHA felicitatis nostræ est Spiritus Sanctus, XIII 301A', qui utrum convenientius dicatur arrha quam pignus, C'.

ARS. Ars humana naturam imitatur, nec tamen illi potest æquari, XI 88A, XII 62D'. — Successive, non subito operatur, XI 149D. — Ars scenofactoria in quo sistat, XIV 185C'. — Omnis ars non invenietur in inferno, XIV 348D.

ARSENIUS (S.). « Illustris pater noster », hoc desuper audivit consilium : Fuge, tace, quiesce, VIII 109A, XII 157B'. — Optimum proficiendi modum tradidit, VI 246C'. — (Acta SS., die XIXª Julii.)

ARTABA mensura erat apud Chaldæos, X 179C.

ARTAXERXES (Arttakhsabra). Nomen erat commune regum Persarum. Sic duo præcipue in Scriptura vocantur. — Alter, alias Cambyses, in Esdra dicitur Assuerus, V 132C; filius Cyri, 217A', pro eo a quibusdam perperam habetur, 218C, 219B. Quibus regnis præfuerit, 132B'. Ad Samaritanos scribit, 218C', et Jerusalem restaurari prohibet, 219A, X 601B', 607A. — Alter (Artaxerxes I, Longimanus), alias Xerxes, filius Darii I, Esdræ favet, V 223B, et Nehemiæ dat licentiam instaurandi Jerusalem, X 133C, et templum, V 222B', quare, 335D. Illud non proprie reædificavit, sed ornavit, 335C', et sacerdotibus multa contulit, D'. Ejus epistola, 224B, et munera, C'. Falso quidam eum Darium fuisse putant, 222B', 335B'. A vicesimo regni ejus anno computantur septuaginta annorum hebdomadæ, X 133C.

ARTEMO est modicum velum, directioni potius quam celeritati navis accommodatum, XIV 215A'.

ARTIFEX. Sicut artifices ex operibus suis laudantur, VIII 58D', sic Artifex summus ex totius mundi ordinatione, 59A. — Deridentur idolorum artifices, VIII 606D, 634B'. — Describuntur ad litteram quorumdam artificum opera, VIII 233C', quæ prælatis mystice congruunt, 235B'.

ARULA altaris holocausti vas erat in quo ponebatur ignis, II 64D.

ARUNDO quassata, quid significet, et quomodo Christus illam non confregerit, XI 151C; vento agitata, quid repræsentet, 137C, 543D'.

ARUSPEX quisnam dicatur, X 24C'.

AS nummus est parvi valoris, XI 130C; duobus assibus æquivalet dipondium, D.

ASA, filius Abiæ, IIIus rex Juda. Pius, III 691B, D, IV 218D, pacificus, III 692B, IV 218D', sapiens, 219A, et potens, B, in quibusdam tamen peccavit, III 691C'. — Æthiopes depulit, IV 219C. Non peccavit Geraram vastando, 219D'. Idola abstulit a Juda, 221B, et fœdus renovavit cum Deo, D; sed mox, Deo male fidens, auxilium petiit a Syris, III 692A', IV 223A, 224C, et Hanani prophetam in carcerem conjecit, A'. A Deo percussus, 224B', pompatice sepultus est, D'. — Non obstantibus delictis suis, fuit rex bonus, IV 225A, 233D', et est figura optimi præsidis, 222B. — Anni regni ejus quomodo computentur, IV 223A'. — Tropologice, quid nos doceat, IV 222A.

Digitized by Google

ASAEL, frater Joab. Velocissimus, temerarius, III 441 B', et elatus, 442B, ab Abner interficitur, C. Causam præbuit ut occideretur Abner, 450C. — Mystice, varia designat, III 444B'.

ASALELPHUNI, abneptis Judæ, mater fuit Samsonis, IV 122B'.

ASAPH, Gersonita. Dux chori dextri cantorum Davidis, IV 131 B', V 256C', VI 212C', regi vicinior, IV 172B, fuit propheta, V 259B', VI 32C. Cantica vel psalmos composuisse dicitur, IV 172C, 253C', VI 32C, 219B. — Filii ejus in secundo templo cantus ministerio addicti sunt, V 256C'. — Asaph, congregatio interpretatus, quid significet, VI 32C, 231B. — Quomodo intelligendum in psalmorum titulis « Intellectus Asaph », VI 219B, 250D, « Psalmus Asaph », 297C, « Testimonium Asaph », 279D.

ASARHADDON *alias* Asenaphar, rex Assyriorum, V 218B, in Tobiam beneficus, 89A, Judæis tamen quandoque mala intulit, 90B.

ASCALON. Una de quinque principalibus civitatibus Philistinorum, X 371C, antiquitus vocabatur Philistiim, D. Qualiter interpretetur et quosnam designet, 587B.

ASELLUS super quem sedit Christus, quid figuret, XII 499C.

ASER, filius Liæ adoptivus. Cur sic vocatus, I 339B, et quam benedictionem sortitus sit a patre, 448A'. A Moyse benedicitur, et in olivetis ac metallis divitiæ ejus, II 680C. — Generationes ejus describuntur, IV 136A; tribus illius obtinuit XXII civitates et feracem terram, III 88A. — Tribus Aser a Debora suggillatur, III 139C, et Gedeoni adhæret, 147B'. — Allegorice, Aser designat Christum, I 463C, II 686C', et beatos, XIV 282C.

ASIA minor. Quibus provinciis constiterit, XIV 95B'. — Ejus Ecclesiæ, quas fundavit S. Joannes, XIV 223, septem fuerunt, 227D.

ASINUS. Animal luxuriosum, typus idololatrarum, IX 528 C', bovi non jungendus erat in aratro, quare, II 604B'. Asini primogenitus redimebatur ove, 576B', V 255C'. — Quo sensu præsepe domini sui cognoscat, VIII 321B, et quid illi conveniat, 204C. — Hebræi asinis utebantur ad equitandum, non equis, III 168B'. Madianitarum asinos cur non subnervaverit Josue, 67B. Quis intelligatur per ascensorem asini, VIII 481 D', 486 A'. — Sepultura asini sepeliri, est projici in lutum et sterquilinium, IX 176B, 179B. — Tropologice, asini designant male simplices et indoctos, II 607C', V 276B, X 685C', pulli asinorum, subditos, obedientes, VIII 547C, et gentiles, 561B.

Asinæ Job, quot, IV 303C, 320A'; spiritualiter, significant rudes plebes, 323B, et curas circa necessitudines corporales, 326D, 328 D'. — Asina Balaam, ipsum corripuit, XIII 690 D, quomodo loquens, et utrum sua verba intelligens, II 450A', 451 A, XIII 690A'. Mystice, idiotas figurat, II 453C'. — Asina super quam sedit Christus in die Palmarum, quomodo inventa sit, XI 229C. Deputabatur ad usum pauperum, 229C. Mystice, significat Synagogam, ejusque pullus populum gentilem, quare, X 660A, XI 230B'.

ASIONGABER, XXXI^a Hebræorum mansio in deserto, quid significet, II 505B'.

ASIONGABER, insula in mari Rubro, in qua stabat classis Salomonis, III 659A'.

ASMODÆUS, dæmon. Quo jure Saræ maritos occiderit, V 95D, et quibus prævalere possit, 106D. Quomodo fuerit piscis jecore pulsus, 106D', et ab angelo relegatus, 110A.

ASORENUS. Asoreni, filii Ismael, IX 288A, sub tentoriis habitantes, B, in solitudine, C, crinibus recisis, D, callidos signant, 291C'.

ASPHANEZ, præpositus eunuchorum, X 8B', quomodo et quare Danielem dilexerit, 12A'.

ASPIS. Quid sit ad litteram, IV 567A'. Quomodo incantatoris artes eludat, VI 98B.— Aspis quædam immanissima in Ægypto domita est, XIII 585D'. — Tropologice,

Digitized by Google

signat latentes dæmonum suggestiones, IV 572A', impios, VI 102B, invidos, 364D. Vinum perversorum, venenum aspidum insanabile, quo sensu, II 663D'. Aspidum caput sugere, quid, IV 567C, 572A'. Quid aspidis foramina, VIII 423A, 427D, et aspidum ora, 715A, 718B'. — *Cf.* Serpens.

ASSIDÆUS. Assidæi vocabantur Judæi divinis assidue vacantes, V 295D', 373C'.

ASSON, civitas Asiæ maritima, XIV 193A'.

ASSUERUS (Khsyarsa), nomen commune regum Medorum. Sic in Scriptura vocati sunt præcipue Astyages Medus, Cyri avus, de quo agitur in Daniele, X 92C', 177C', Artaxerxes, de quo in Esdra, V 217B, A', ac in Judith, sub nomine Nabuchodonosor, 132C, qui fuit Cambyses, filius et successor Cyri, 217D, Xerxes I, vir Esther, 173A, X 93A, qui et ibi Artaxerxes vocatur, V 196B, 203D, ac fuit vel filius Xerxis, juxta quosdam, 173B', vel filius Darii Nothi, juxta alios, A'. — Hujus describuntur domus, V 175B', hortus, C', magnificentia, D', convivia, A. — Repudiata Vasthi regina, V 176A', ducit Esther, 180A. An peccaverit uxorem dimittendo, 180D'. — Judæos proscribit, V 182D, 196B, et exaltat, 190B, 203D. An ad Deum conversus sit, qui ei pro pietate erga Judæos magnam potentiam concessit, 193A. — Utrum filium habuerit Darium de quo in principio Aggæi et Zachariæ, X 93C. — Qualiter de ipso agatur in somnio Danielis, X 103D'. Quare per ursum designetur, 400B, et leo vocetur, V 199D'.

ASSUR, filius Sem. A Nemrod de Sennaar expulsus, fugit ad terram remotam, quæ postea ex nomine ejus vocata est Assyria, ac plures urbes ibi ædificavit, I 194D et seq. — Assyrii, quorum regnum tam antiquum, X 103B, nonnunquam Babylonii vocati, IV 265A, libidinosi, V 155D', 159B, superbi, 140A', 163B, crudeles, 135B', multoties bella gesserunt cum Israel, IV 63B, C', 68A, 130A', VIII 393A', 525A, cum Juda, IV 73B', 250C, 261A, V 163D, VIII 386C', 393B', 580D, B' et seq., X 314A', 621C', cum Syria, VIII 406D, 460B, cum Ægypto et Æthiopia, 478A. Eis munera et tributa solvebant reges Israel, IV 63C, 67D', et Juda, 65A', 250B. — Quum propriis viribus victorias suas adscriberent, X 491D', eorum prænuntiata est clades, VI 235B, VIII 387D', 394A, 411B', 444D', 554D', 569B, X 519B', 520C, quæ tempore Ezechiæ perfecta est, quando angelus Domini in cineres redegit centum octoginta quinque millia ex eis, VI 235B, 236A', VIII 589B, X 492C, decem tantum evadentibus, VIII 413C'. — Chaldæis subjiciebantur quum Cyrus illos invasit, X 498A. — Prædicta fuerat Assyriæ conversio, VIII 472C'; et in ea floruit olim christiana religio, 473B.

Assur, id est rex Assyriorum, cedro pulcherrimæ comparatur, IX 558D. Quanta ejus superbia, 559C, et ambitio, B'. Allegorice, typus est diaboli, 561C, potissimum spiritus superbiæ, VIII 398A', C', etc., IX 298C'. — Per Assyrios, qui dirigentes interpretantur, VI 238B, VIII 477A', 501C', designantur perfecti, 477D, principes superbi, 416D', scandalosi, IX 489A', 567B, 588B, diabolus, VI 302C, VIII 416D', X 290B', 299B'. Apes vocantur eo quod ceteras gentes impugnantes pungebant, VIII 387D. — Quid sit Assyriorum via, IX 29D'; quid dare manum Assyriis, 375C, cum Assyriis fornicari, 489A'. — Quomodo intelligendi psalmi « Ad Assyrios », VI 235C, 238B, vel « Pro Assyriis », 280A.

Reges Assyriæ qui in volumine decimo citantur: Assur, fundator urbis Ninive; Ninus, filius Beli, qui eam plurimum ampliavit; Theglathphalasar IV (745-727); Phul (Vulnirari), pater Salmanasar; Salmanasar V (726-722); Sennacherib, filius Sargon (702-680); Assurbanipal VI, dictus Nabuchodonosor in libro Judith (660-647).

ASTAROTH, vel Astarte, idolum Chananæorum, Sidoniorum, III 677A, IV 89B', et Philistinorum, 142C, libidinis dea,

Digitized by Google

Junoni assimilata, III 119C', 669B, templum in Oliveti monte habebat, quod destruxit Josias, IV 89B'.

ASTROLOGUS. Astrologi non nisi dæmonis ope vera quandoque prænuntiant, V 63B. Astrologorum fatum, an sit aliquid, 64B.

ASTRONOMIA. Quandonam et a quo inventa sit, IV 75C', 78A'. Qualiter in Chaldæa viguerit, X 17A'. — Astronomi contra fidem multa conscripserunt, quæ frivolis argumentis innituntur, VII 245A'. — *Cf.* Chaldæus.

ASTRUM. Pro maxima parte nos latent astrorum proprietates, VIII 94D'. Facta ex nihilo, VII 281A, propter homines, II 542A, VI 628C, VII 284A, IX 228C, ab angelis inferioribus diriguntur, V 3D', quomodo, 6A' et seq., VI 686D. — Sunt incorruptibilia, VI 687C, VII 30B, 223B, XI 454D'. — An sint animata, II 542C, 583B', V 3D', VI 686C, A', VII 215B', VIII 257A, 507A, IX 395D. — Non sunt colenda, II 542B, 583C', IX 102C, nec metuenda, 108B. — Juxta quosdam gentibus singulis singula deputata sunt, II 542D. — Solius Dei est ea regere, VI 223C'.

Astra matutina, quæ, V 3D, et quo sensu Deum laudare dicantur, B', VI 686A'. Sic vocari possunt angeli, V 3D'. — Quid sit inter sidera nidum suum ponere, X 432C', 440B'. — Sidera errantia hæreticos designant, XIV 73C'. *Cf.* Luna, Sol, Stella.

ASTUTIA. Quandoque sumitur pro prudentia, VII 53C', vel circumspectione, 8B, et hæc est parvulis necessaria, D; quandoque pro versutia, et hæc est odiosa, XIII 225C'. Quid astutiæ Dei, et cur pluraliter exprimantur, VIII 6D.

ASTYAGES *alias* Assuerus, rex Medorum, X 92C', 124A. Filium habuit Darium Medum, 92C', 177C', nepotem ac successorem Cyrum, D'. Alius est ac Assuerus, vir Esther, 93B, 177C'.

ASTYAGES, rex Persarum, a Cyro Parthorum regnum recepit, V 131B.

ATAD, area sita trans Jordanem, ubi populus Israel, murmurans, igne consumptus est, I 467B.

ATHALIA, uxor Joram. Quomodo filia Amri vocetur, IV 41B. Impia et ambitiosa, 49C, omnem stirpem regiam aufert, A, 238A', templum Dei spoliat, 52D', 240C', et fanum Baal instruit, 51C', 52D'. — Interficitur, IV 51C, 239C.

ATHANASIUS (S.), Alexandrinus, « fidei propugnator sanctissimus ». Allegavit Origenem pro confirmatione fidei Trinitatis, XII 279B'. — Citatur Vita S. Antonii ab illo conscripta, XI 377A, XIII 595B'. — Allegatur : de angelorum ante sensibilem mundum creatione, XIV 451A, de Creatoris usque ad minima provisione, XII 53B', de omnibus Christo traditis ad reformandum, 12D', de leproso a Jesu mundato, XI 490C, de Adæ sepultura in loco Calvariæ, III 76A', XII 237D'. — (Migne *Patrol. gr.* tom. 25-32.)

ATHENÆ, famosissima Græciæ civitas, XIV 180B. Athenienses philosophi quid exclamaverint, visa eclipsi quæ tempore passionis Christi accidit, et quomodo inde erectum fuerit altare Ignoto Deo, XI 311D', XII 244C', XIV 181C', 184B' et seq. — Ibi scripta est prima ad Thessalonicenses epistola, XIII 375.

ATHERSATA. Quid hoc significet nomen, et cur datum sit Nehemiæ, V 213B'. *Cf.* Nehemias.

ATLAS, magnus astronomus, diu ante Moysen vixit, IV 78B'; cur cœlum ab eo sustentari poetæ fabulati sint, 604C.

ATLAS, mons Africæ ad occidentem, I 77D'.

ATRIUM. Atria sunt loca per quæ in domum intratur, VI 589D'. Tria vel forsan quatuor erant in templo Jerusalem, III 622C, 647A, VI 586C, IX 452C. Eorum descriptio, III 622B, 647A, IX 605D', 606C, 607B', 609A'. Illuc conveniebant Judæi, 200A. — Spiritualiter, quid atrium designet, III 623B', VI 589D', XIV 300C', atrium interius, IX 617C, 641D, et exterius, 632B', 635D, cum pavimento et

Digitized by Google

porticu, 632C'; quid medium, 614A'. — Atria Domini sunt: vel mansio Beatorum, VI 304C', vel templa sancta, 389B', vel corda nostra, 371B, 389C'. Quid sit ea introire in hymnis, 403B'. — Atriola, seu culinæ templi, quid ad litteram, IX 660A' et seq., et mystice, 664A'. — *Cf.* Tabernaculum, Templum.

ATTALIA, civitas Pamphyliæ maritima, per quam transierunt Paulus et Barnabas, XIV 167A.

ATTENTIO devota in orando necessaria est, V 403C', 437C', VI 20A, maxime monachis, C. *Cf.* Oratio.

ATTILA, rex Hunnorum, dixit se esse flagellum Dei, X 23A.

ATTRITIO ad contritionem disponit, XIII 582B.

AUCEPS, mystice, quisnam sit, X 383A'.

AUDACIA. Immoderata vituperatur, VIII 33B'. Audacium seu præsumptuosorum societas vitanda, 54D', 55B, 121A. Audax mulier patrem et maritum confundit, 126A. — Cur Joseph ab Arimathæa audacter petierit corpus Jesu, XI 354A'.

AUDITUS. Alius est exterior, seu sensus disciplinæ, IV 478D', VII 8B', alius interior, nempe intellectus, XI 562C, XIV 432C' et seq. — Fides ex auditu est, XIII 85B et seq. — Si totum corpus esset oculus, ubi auditus, XIII 185D'. — *Cf.* Auris.

AUGURIUM. Divinatio proprie dicta, quæ fit per motum et garritum avium, omnino illicita est, II 262B et seq., VIII 343D, IX 204C; quædam futura considerare ex motu et actu avium non est semper superstitiosum, I 415B' et seq., II 262B et seq., VIII 343D. — Augurium nunquam quæritur a Deo vel ab angelis, II 454C, sed a spiritu malo, 261C; interdum aliqua per illud cognoscuntur, VIII 207A. — An veraciter dixerit Joseph non esse similem sibi in augurandi scientia, I 414B', 415D. — Propter auguria arguuntur Judæi, VIII 343D, 704B', et Chaldæi, 649D.

AUGUSTINUS (S.), « lingua Ecclesiæ », IX 140A. Quam dulcis illi fuerit contemplatio consilii Dei de salvando humano genere, 546C', et quomodo psalmos pœnitentiales in ultima infirmitate meditatus sit, XIV 463A. Quantum lites oderit, III 300B, et detractiones, VII 155B'. — Quid senserit de LXX translatione, I 6A, X 565B. Utrum in hoc præferendus S. Hieronymo, I 7B, 8A. — Peculiaris ejus sententia circa cap. I^um^ Geneseos de sex diebus, I 15D', 56B, 57B, V 21D, VIII 102C'. Utrum universa distincte et simul in instanti facta crediderit, I 57A', saltem ea quæ per causas secundas produci non valent, C'. Quid de tenebris quæ erant super terram sentiat, 24D, quid de astris, VI 686D, et de superioribus aquis, C'. Totius Augustini doctrinæ circa ordinem creationis expositio, I 59D, et quid de ea sentiendum, 60B'. — Opinari videtur Jacob in utero fuisse sanctificatum, XI 7A'. — Omnes psalmos a David esse compositos asserit, II 477B', V 401C, 670D', VI 32C, 205D, 309C. — Qua de causa librum de Civitate Dei composuerit, IX 264D. — Allegatur : de Deo uno, IX 104B', et de ejus notitia, VI 61C', et divitiis, VII 56B', de Verbi generatione, XI 160A', de cognitione gentilium philosophorum circa Patrem et Filium, XII 278B, de Spiritu Sancto, 36D', de Providentia, X 56B', XII 63D, de Incarnatione, VIII 5A, XII 203D, de Christi beatitudine et gloria, XI 433B', XII 254B', de notitia diaboli circa Christi divinitatem, XI 465A, de B. V. Mariæ maternitate, 159D', 568A', de interpretatione sacræ Scripturæ, VIII 324C', de auctoritate libri Genesis, X 51A, de libris Prophetarum, VI 66D, de significatione vers. 23 cap. XLV^i^ Isaiæ, VIII 643A, de regno ferreo visionis Danielis, X 27C, de annua ascensione parentum Jesu in Jerusalem, XI 434C, de consensu vers. 17 cap. III^i^ Matthæi cum vers. 22 cap. III^i^ Lucæ, 456B', et vers. 41 cap. XXI^i^ Matthæi cum vers. 16 cap. XX^i^ Lucæ, XII 177B', de linguis igneis, XIV 94D, de solutione elementorum in die judicii, XIII 696A, de Gog et Magog, XIV

Digitized by Google

359B, de Thronorum choro, X 47B', de notitia angelorum circa Incarnationem a principio, VIII 739B', de dotibus corporum Beatorum, XIII 203A, de mortuorum scientia circa hæc quæ in hac vita aguntur, VIII 743D', de visione Dei Moysi et Paulo concessa, II 390C, VIII 269D', 270B', XII 295C, XIII 254B, XIV 43C', de Sanctorum miraculis, XI 470B', de sanatione claudi a B. Petro, XIV 109B', de caritate erga Deum, X 48C', XIV 14C, de spe formata, 30A', de justitia, VII 134A', VIII 166B', de pace, IX 25B, de perseverantia in oratione, XII 32C, de Oratione dominica, 29D, 30B, de proximo, 21 D', de operibus misericordiæ, 44 D', de inimicorum dilectione, XI 516C', de peccato originali, III 669C', de verbi Dei contemptu, II 122D', de negligentia in corripiendo, 270C', de paucitate bonorum, IX 58B, de multitudine peccatorum, XIV 9D, 10C', de peccato cedente ad gloriam Dei, VI 42B', de tentationibus, V 22C, VIII 15B, de vi consuetudinis, VII 36A', de curiositate, VIII 25C, de temerario judicio, XIII 19B', de discordia inter homines, VIII 78C', de matris maledictione, 22A', de hæretico, XIV 41C', de blasphemia contra Spiritum Sanctum, XI 154A', de triplici vita, XII 25D, de lege naturali, II 691B', 693B', de veteri et nova Lege, XIII 32C, 44A, de tripartita divisione philosophiæ, XI 363, de ideis, XII 275D', de pulchritudine corporis, X 9A', de dispositione maris, V 4C', etc. — (Migne *Patrol. lat.* tom. 32-47.)

AUGUSTUS. Sic cognominatus est Octavianus Cæsar quia maxime auxit Romanum imperium, X 112D', XI 410B. — A socio suo Antonio abalienatus, VIII 468A, Ægyptum penitus subjugavit, 426C', 468B', X 665B', et Judæis clemens fuit, 642A, 674C'. — Sub eo inaudita pax fuit in mundo, ad præfigurandum pacem ex adventu Christi consequendam, X 675C, XI 410C', 417A'. — Quadragesimo secundo sui imperii anno, XI 410B', edictum constituit ut describeretur universus orbis, quo sensu, et quare, B. — In quatuor partes divisit regnum defuncti Herodis Ascalonitæ, XI 440C'. — Quam patienter convitia tulerit, IV 290, VIII 174A. — Quinquaginta septem annis regnavit, XI 410B', 440B. Ab illo ceteri Romani imperatores nomen sortiti sunt, XIV 209B'.

AUREA dicitur præmium essentiale Beatorum, XIV 242D.

AUREOLA. Sic nuncupatur præmium accidentale Beatorum, II 54A', X 160D. Quid de aureola doctorum et prædicatorum, VII 80C', 110D', bonorum prælatorum, XII 70B', et virginum, XIV 320C'. — Aureola mensæ propositionis, quid, II 48B'. Annum lunarem significabat, 61C', et regnum Israel, 48C'.

AURICHALCUM. Ab ære non differt, III 637C'; quid significet, 642A', XIV 235A. Ex eo facta sunt pleraque vasa templi, III 637C'.

AURIGO vel aurugo, quid sit, X 390C, et quid designet, 613C.

AURIS. Quid aures Dei, VI 68B, 307C', 316A'. Quomodo auribus Deus percipere dicatur, 659D'. — Quam sapienter auris humana disposita, IV 478C'. Ex ejus perfectione evincitur providentia Dei, VI 377D'. — Per illam intelligitur qui habet gratuitum donum scientiæ, XIII 185C'. — Auris bona, quid, VIII 27B. — Quo sensu spinis sepiendæ sint aures, VIII 176B, et quomodo claudendæ ne iniqua audiant verba, 566D. — Quid sint aures animæ, IX 603A', XI 162B, ad quid valeant, IV 485A, et quomodo beatæ, XI 163D. — Quid circuli aurium, IX 477A', 487A'. — Qui habet aures audiendi audiat, quomodo, XI 562B'. — Prurientes auribus, quinam dicantur, XIII 444A.

AURORA. Quid ad litteram, IV 350D, et quomodo a Deo facta dicatur, VI 223D'. Variæ durationis est, quare, V 5B. — Allegorice, signat Ecclesiam, IV 343B, 347B', vel B. V. Mariam, VI 229B, VII 416A.

Digitized by Google

AURUM. Metallorum purissimum, IV 614D, B', quomodo nascatur et cur in aquilone et fluviis potius generetur, II 522B', D', IV 616A', 694C'. — Aurum obryzum, inter differentias auri pretiosissimum, cur sic dictum, IV 196D, 618D', VIII 433C', X 139A, et quid exprimat, IV 625D', X 139B. Quomodo in Ophir inveniatur aurum, III 659B'. — Ex auro facta sunt in V. T. pleraque vasa cultus, III 638B', IV 181A, C, 182A, 198B, C', 199A', et ornamenta templi, III 619B', arca, II 46B', propitiatorium, 47A', altare thymiamatis, III 638A, mensa propositionis, II 48D, III 638B, thuribula, II 49B', candelabra, D', III 638D. Quantum aurum adhibitum in opere tabernaculi, II 124B', templi, IV 166D, 183A', C', 196D, B', et in domo Salomonis, III 663A', IV 208C'. — Aurifabri Jerusalem in Babyloniam cur translati, IX 193C. — Quomodo de Arabia Christo afferatur, litteraliter et mystice, VI 210B'. — Auri possessio Apostolis prohibita est, XI 123D. — Illud avari pro deo colunt, VI 523D.— Jurare per templum fortius obligat quam jurare per aurum templi, XI 254A. — Mystice, varia significat : Christum, IX 367B', caritatem, B, 487B', etc., sapientiam, 477B', 546C', etc., divinorum notitiam, X 227B', 581D', etc., sensuum calliditatem, 657A, vel sapientiam sæcularem, XI 124A', etc. — Per aurum ignitum probatum designatur fervens caritas, XIV 255D. — Aurum comparatur arbori paradisi vetitæ, VIII 188D et seq.

AUSITIS *alias* Hus terra, patria Job, IV 294C, IX 197C, ubi sita, IV 109A, 294B.

AUSTER. Ventus meridionalis, in Hebræo mare vocatus, VI 469C', pluviam inducit, IV 693B', VI 597A', glaciem solvit et germinationem fovet, 692B. — Communiter in bonam partem accipitur, VII 280C, et significat : Spiritum Sanctum, IV 693B', VII 374C, etc., regnum electorum, 279D, XI 447B, caritatem, VII 280B, divinæ lucis claritatem, IX 616D', ferventes et perfectos, 623D', consolationem, etc., VII 374C, 384A', XII 87C'. — Quid exprimatur per terram austri, VIII 487C', et austri jumenta, 542A, 551A. Quid civitates austri, IX 125C. — Cur ad austrum vergens dicatur nova Civitas, IX 611A'. — *Cf.* Aquilo, Ventus.

AUXILIUM humanum non est contemnendum, quo sensu, XIII 252C'.

AVARITIA. Temporalium inordinatus appetitus, VIII 362B, XII 57A', XIII 18A, in Oratione dominica reprobatus, XII 29B, grave est vitium, IV 524B', VIII 61C', 62B, XIII 427C', idololatriæ assimilatum, VI 523D, VIII 62D, XII 95D', 123B', XIII 319C', 366A', ex quo multa mala oriuntur, IV 30A', VIII 61B', 188A et seq., IX 64B, XII 95C'. — Radicata in homine avaritia difficile abjicitur, VIII 62B'. — Quam communis, XII 57D, maxime in senibus, III 669A, et detestanda, IV 649C', V 632B, VIII 34C, 166B, 362B, 696A, XI 84D', XII 57B', præsertim in judicibus, III 301A, 303A', VI 101B. — Avaritiæ occasionem præstat interdum proles, IV 303A. — Clericorum avaritia quam sacrilega, XII 58C. — De avaritia quomodo tentatus sit Christus, XI 44D. — Quænam sit bona avaritia, IV 649D', X 553B'.

Avari sunt quasi pauperes, VII 86A ; quanto plura acquirunt, tanto ad plura acquirenda anhelant, 187C', IX 393B, XII 109D. Thesaurizantes, XI 84D', 85C, divitiisque servientes, 86D', earum fallaciam experiuntur, 164B'. Molesti sunt sibi et aliis, VII 102D', 225C, quorum provocant indignationem, 176C. — Quam sint cæci, XII 59A, et stulti, VIII 70C, 81C, 82C, IX 151A', animam suam venalem, XI 285A, jugo diaboli tradentes, VIII 62B. Recte habitatores terræ dicti, IX 78D, spe bonorum supernorum frustrantur, IV 610B ; in Deo delectari nequeunt, B', et pacem nesciunt, 573C. Evangelii subsannatores, VII 102D', magis in hominibus quam in Deo confidentes, X 226A', quanta mala incurrant, VII 13A', qualiter peccent, XIII 427C',

Digitized by Google

quomodo arguantur, III 510B, et puniantur, X 553D. — Illos solet concomitari elatio, X 440A, ita ut multi avaritiam ad excellentiam ordinent, 553A'. — Cum eis an expediat epulari, VI 407C. — Judæi semper avari fuerunt, VII 49A', maxime sacerdotes, Scribæ et Pharisæi, VIII 343B', 362A, 703B'. — Mystice, quomodo statuam erigant avari, X 32B, et quo sensu fornicentur, 248B. — Figurantur per pisces maris, X 235D, per mercatores, XI 242C, XIV 343C', per quadrupedia terris adhærentia, 146A, et per Tyrum, VIII 499D'.

AVERROES (Ibn-Roschd), Arabus philosophus, dictus Commentator. Contra fidem acriter disputavit, VII 276A. — Allegatur : de sententia Aristotelis super Deo creatore, I 65C, de intellectu, IV 461C, de cœlo empyreo, VI 687A, de astris, I 18B', 19A, C', 41A, IV 78A, de diluvio, I 171A'. — Refelluntur ejus errores de Providentia, IV 583B', de origine Christi doctrinæ, I 318A', de mortalitate animæ, VII 245B', de virtute siderum, V 67A', de æternitate mundi, XII 274D'.

AVERSIO. Aversio a Deo mors est animæ, VII 16A'. — Aversio ex dissimilitudine oritur, VII 90D. Caritate et mansuetudine est vincenda, 339B'.

AVICEBRON (Ibn-Gebirol), Arabus philosophus. Allegatur de verbo in Deo, XII 280A. — Refelluntur ejus errores de angelis, I 265C' et seq., et de materia, 21A'.

AVICENNA (Ibn-Sina), Arabus philosophus, Peripateticus. Allegatur : de Deo, VI 112D', ejusque incomprehensibilitate, XII 294D', de cœlo empyreo, VI 687A, de astris, I 18C', IV 78A, de amicitia, II 269B', de causa perversitatis in homine, V 21D', de procreatione, 22A', de generatione spontanea, I 16A', de nutrimento hominis, IV 638B', de facultate numerandi in animalibus, II 451A, XIII 690A', de vulture, IV 616B', de vento, 621D, de elementis petræ, X 522A', de compactione glebarum, V 11A. — Refelluntur ejus errores de creatione, XII 275C, 283A, de diluvio, I 171A, de fato, 44C', de fascinatione, VII 476D'.

AVIS. Cur aves dicantur formatæ, nunc ex aqua, I 45B, nunc ex humo, 80A. — Utrum distinxerit Noe inter aves mundas et immundas, I 166C'. Cur in sacrificio Abrahæ non fuerint divisæ, 227B. — Inter aves tres tantum in sacrificiis V. L. adhibebantur : turtur, columba, II 141C', 143B, et passer, quare, D. Quo ritu sacrificandæ aves, 141C'. Cur projicienda gutturis vesicula, 144A. Aves in sacrificio, quid, 146D'. — Avium quarumdam cur esus prohibitus, II 204D, 206D'. Avium immundarum catalogus, 206D', 713A'. — Cur de avibus, et non de aliis animalibus, Deus populum suum bis paverit, II 387A'. — In nido matrem cum pullis capere non licebat, quare, II 602C', 608A. — Allegorice, aves figurant contemplativos, I 63B, XIV 355A, dæmones ambitionis et superbiæ, II 670C', VIII 466D'. — Cur avis dicatur Cyrus, VIII 646D, et Christus, A'. — *Cf.* Augurium, Creatio.

AXA, filia Caleb. Othoniel tradita, III 78C, quo jure avunculo nubere potuerit, 79D. Ejus ad patrem petitio, 78D. — Per eam signatur anima fidelis, III 79D'.

AZARIAS, seu Ozias, filius Amasiæ, x^us^ rex Juda. Quo anno regnare cœperit, IV 61C. — Pius, IV 62A, 246B, dives et potens, A', victoriis claruit, C ; sed ex superbia, 247A, vel forsan ex indiscreta devotione, C', quum sacerdotale affectaret officium, A, lepra infectus est usque ad mortem, 62B, 247C, et extra sepulcra regum conditus, A'. — Tropologice, signat principes sæculares de beneficiis ecclesiasticis conferendis se intromittentes, IV 64C'.

AZARIAS, propheta, filius Oded, desolationem et captivitatem Juda vaticinatur, IV 220B.

AZARIAS, pontifex, viriliter resistit Oziæ regi Juda, IV 247B.

AZARIAS, alius pontifex, forsan præcedentis filius, IV 259A'.

Digitized by Google

AZARIAS, de stirpe sacerdotali, V 291 C', dux exercitus Israel, ex superbia hostes aggressus, C, profligatur, A'.

AZARIAS. Unus ex filiis Juda famulitio Nabuchodonosor adstrictis, quo sensu eunuchus fuerit, X 11 A, et quare vocatus Abdenago, C'. — Quanta ejus sapientia, X 13 B', 14 C. — Quomodo in medio ignis Deum laudaverit, X 35 B et seq. — *Cf.* Puer.

AZOR. Præcipua Chananæorum civitas, III 64 D', 70 A', a Josue capta, 64 D', incendio traditur, 65 B. Rex ejus, contra Hebræos dimicans, 63 D', trucidatur, 64 D'. — Tropologice quid, III 67 C'.

AZOTUS. Una erat de quinque principalibus civitatibus Philistinorum, X 371 C, in qua fuit templum Dagon, III 285 D', et reposita est arca Dei, D. — Ejus destructio prænuntiatur, X 583 B', et Azotii a Deo percutiuntur, III 286 A'. — Azotus interpretatur ignis generationis, X 587 C. — *Cf.* Dagon.

AZYMA. Sic vocatur manducatio panum non fermentatorum, III 30 D, XI 351 A. — Cur in Paschate præcepta, I 563 A', et quid mystice, 574 C', II 183 A, III 32 B', XIII 146 D. — Azyma tantum in sacrificiis offerre licebat, quare, II 80 B', 149 A', 150 A, et Judæi non poterant illa sumere in Pascha nisi mundi essent, XI 285 D'. — Azymorum dies, qui et quo ritu colendi, I 565 A', II 282 A'. — Prima dies azymorum quandonam acciderit in hebdomada passionis, XI 285 B. — In azymo pane Christus Eucharistiam consecravit, XI 286 C, ut Latini sentiunt contra Græcos, quorum argumenta refelluntur, 285 C. Circa consecrationem in azymo vel in fermentato quomodo mutata fuerit Ecclesiæ disciplina, 286 B. — In azymis sinceritatis et veritatis quomodo epulandum, XIII 146 D.

B

BAAL. Alias in plurali Baalim, X 219 D, a Bel, seu Belo, primo deo Chaldæorum, denominatur, 178 B'. Interpretatur habens, 221 C, vel superior, 578 D. — Erat deus Chananæorum, Jovi assimilatus, III 119 C', Sidoniorum, IX 96 A', X 216 B', Tyriorum, IV 47 A'. — Fit deus Hebræorum, III 160 B', et fuit præcipuum eorum idolum, IX 81 B'. Quomodo intelligendum septem millia virorum non curvasse genua sua ante Baal, XIII 88 A'. — Quid contra illud idolum egerit Gedeon, III 147 D, 154 D, X 288 D. — Illi dedicaverunt Sichimitæ fanum Baalberith, III 162 D. — Prophetæ Baal, ignem obtinere frustra nitentes, III 705 C, interficiuntur, 706 C. Eum vere Deum credebant, 707 D'. Baal ignem producere potuisset, 706 B. — Templum ab Achab idolo factum aufert Jehu, ejus cultoribus occisis, IV 47 D'. — Lucus ejus in Samaria permansit, IV 55 C. — Baal templum habuit in Jerusalem, IV 51 C', 52 D', destructum a Joiada, 51 C'. Idolum zeli vidit Ezechiel in templo, IX 449 A', C'. — Quid sit libare Baalim, IX 81 A', in Baal prophetare, 28 A, 185 D, vel jurare, 120 D'. — Per reliquias Baal quinam designentur, X 578 D. — Templum Baal, mystice quid, IV 52 A'. — Quare Baali nolit vocari Deus, X 221 D.

BAALPHARASIM, vallis prope Jerusalem. Unde nomen acceperit, III 462 C'. Ibi profligati Philistiim idola reliquerunt, 462 B'.

BAANA. *Vide* Rechab.

BAASA, III^us rex Israel. Interfecto Nadab, rege Israel, cum universa Jeroboam domo, III 693 A, C, regnare incipit in Thersa, B', quo anno, 223 C. — Malus et impius, III 693 B', et ipse occiditur, 694 B. — Tropologice, iracundos denotat, III 696 C'.

BABEL. Quid sonet, I 198D'. — Turris Babel ædificatio, I 197D. Qui duces fuerint ad eam exstruendam, IV 108D, 109A'; qua mente constructa, I 197B', VII 511C. De ejus longitudine et latitudine, I 200A', et altitudine, IX 309C'. — Ubinam sita, X 8B, 92B. Erat quasi capitolium et fortalitium Babylonis, IX 309C', X 8C, 92B. — Divinitus impeditur ejus constructio, I 198C', IV 109B'. Quomodo ibi divisæ sint linguæ, I 198D; pristina lingua Hebræis mansit propria, D'.—Mystice, turris est superbiæ, I 203B, et ecclesia reproborum, A' et seq.

BABYLON. Metropolis Chaldæorum, IX 294B, Orientis emporium, 492C, inter omnes civitates præclara, VIII 444A', IX 304C', 309B', X 91D', 167B, 460A, constructa est a Nemrod, I 203B', ubi, 8B, quando, 77D', et quo sensu in sanguinibus ædificata, 547D. — Ejus hortus suspensilis a quo et quare dicatur formatus, X 83B'. — Quis sit ejus rex cujus punitio et descensus ad infernum narratur, VIII 439A, A', D', 442D, et qui typus est diaboli, 447B'. — Babyloniensium mulierum mos horrendus, IX 406D. — Ob superbiam, aviditatem, IX 294A, 296C, crudelitatem, 399C', impœnitentiam, 301B, et in ultionem templi Jerusalem a Chaldæis combusti, 296B, 301B', ejus ruina prædicitur ab Isaia, VIII 431C, 444C, 479D, 647C, X 92C, Jeremia, IX 196B, 197B', 292B, 293C', 300B, X 92B', et Michæa, 509C', quam perfecit Cyrus rex Persarum, IX 294B, non sine ingenti miraculo, 295C', X 91B' et seq., 92B; et facta est monstrorum dæmonumque habitatio, IX 400A, locus venationis, 294D, 309D'. — Ex illa Judæi, divinitus moniti, fugerant, IX 305A, et de ejus excidio congratulati sunt Deo, 322D'. Quid hoc excidium significet, 297D, 298A. — Cur dicatur Babylon mons caliginosus, VIII 432A, orbis, 433B', desertum mare, 479D', Sesach, IX 197B', mons pestifer, 303B, malleus terræ, 295B', calix Domini, 300D'. — Babylon interpretatur confusio, I 198D', et varia figurat : voluptatem, IX 299B, totum hunc mundum, I 402B', VIII 435C, 437C', 484D, 649D', X 603C', congregationem impiorum, XIV 337D, vel infernum, IX 169B, XIV 323B, 343A. — Per Babylonem aliquando intelligitur Roma, quare, VI 632B, X 361B, XIII 674C, XIV 303B. — Quid Babylonis filia, IX 308C, vel terra, 299D. — Rex Babylonis per virgam et ollam in Jeremia designatus, IX 10C, typus est diaboli, V 20B', IX 270A, potissimum spiritus luxuriæ, 298D'. — Babylonicum regnum signabatur per caput aureum statuæ quam vidit Nabuchodonosor, quare, X 26A'.

Reges Babylonis in volumine decimo recensiti : Nemrod, qui primus regnavit in Babylone; Nabuchodonosor, Babylonis instaurator (606-562); Evilmerodach, filius ejus (562-560); Neglisar (Nirgalsar-usur), gener Nabuchodonosor (560-555); Labosardach (Labosarracus), filius præcedentis (555-554); Balthasar (Belsar-usur), filius Nabonidis (541-538), ultimus rex Chaldæorum.

Cf. Captivitas, Chaldæus.

BABYLONIA est Chaldæa vel terra Sennaar, X 8B; Babylonii, cur nonnunquam vocentur Assyrii, IV 265A.

BACCHIDES. Dux exercitus Syriæ, V 295C', vir audax et fortis, 302C', Judæos crudeliter tractat, A. — Contra Judam missus, V 300B, ab eo primo fugatur, 361C, sed postmodum eum occidit, 301B'.

BACULUS. Quo sensu Jacob in baculo suo transierit Jordanem, I 356A. — Sic vocantur Sennacherib, VIII 411C', et Balthasar, 439B, quare, 413B. — Rex Ægypti dicitur baculus arundineus confractus, VIII 581A'. — Principes superbi et prælati crudeles baculus sunt in manu Dei, VIII 416D'; diabolus baculus est impiorum, 447C'.

BADAN, judex Israel, idem qui Samson, III 323C'.

BAHEM, seu Bainen, ornamentum est colli ex aureis annulis factum, V 316D'.

Digitized by Google

BALA. An vere fuerit uxor Jacob, I 338D ; ejus filii, B'. A Ruben est incestata, 370C. Utrum cum Jacob descenderit in Ægyptum, 423D'. — Mystice, carnem infirmam signat, I 347D.

BALAAM. Magus famosissimus, II 445A', unde ortus, et an fuerit idem qui Eliu Buzites, amicus Job, I 291C', II 448C', IV 295A, 661B. — Pecuniæ nimium cupidus, II 448B, arrogans, 462A', 465B, pertinax, 449A, 459B', insipiens, IX 463B', perversus, X 449C', ariolus, XI 96A', et infusione Spiritus Dei non emendatus, II 461C, attamen fuit verus propheta, V 397A', VI 304C, XIII 690D, etc.; clarissime de tempore Christi et ejus mysteriis locutus est, XII 15A, ac quasi invitus Judæis benedixit, X 501B. — Deum verum invocabat, II 446B', sed cum Deo simul idola coluisse videtur, 448C, 454A' ; et ope dæmonum carmina edebat, 445C', 446A', 447B'. — An dormiendo visiones habuerit, IV 369B', D', et reapse ejus maleficia nocere potuerint, II 445D'. — Deo obsistendo, graviter peccavit, II 449A, et non nisi ad suam perniciem licentiam eundi accepit, D. — Quomodo loquente asina sua non horruerit, II 451A', VII 549C', XIII 690D, A', et mercedem iniquitatis amaverit, C. — Pessimum consilium dedit contra Israelitas, II 471B, XIV 243B', et ab eis interfectus est, II 492C. — Quotuplici modo erraverit, XIV 72C, et quinam illum imitentur, A'. — Triplex vaticinium Balaam, II 455A, 457C, 461A'. Quantum ejus prophetiæ gentibus profuerint, 454C', 456D'. Eas Judæi detorquere student, 466A, sed a Daniele confirmantur, 468D'. — Ex Balaam orti perhibentur Magi qui Christum adoraverunt, II 456A. — Moraliter, diversos signat perversos, II 453C, 469B, C, X 505C. — *Cf.* Eliu.

BALAC, Madianita. Quomodo fuerit rex Moabitarum, II 444C'. Arcessit Balaam ad maledicendum Israeli, 445A, quare, D. — Interpretatus lingens, diabolum significat, X 505B, et malevolos, II 453C.

BALDAD, Suhites, amicus Job. Cujus opinionis circa Providentiam fuerit, IV 415C, B'. — Prima ejus argumentatio, IV 416A'. Perperam asserit neminem absque demerito plagari, 417A, justis semper adesse prosperitatem, C', 418D, 420B, et impiis adversitatem, 419A. Arguit Job hypocrisis, 420D'. — Secunda argumentatio, IV 545A. Insimulat Job insipientiæ, 545B, et quinque vitiorum, A'. Falso contendit neminem sine culpa hic exerceri, 549C'. Miseram impiorum sortem describit, 546D. — Tertia argumentatio, IV 600B. Excellentiam Dei prædicat, 600C, et hominis vilitatem, 601C. — *Cf.* Job.

BALNEUM. Remedium est tristitiæ, V 423B. Juxta regulam S. Augustini permittitur quando corporis necessitas exigit, placet enim angelis munditia corporalis, X 169D'. — Balnea quædam promiscua vituperantur, V 176A'.

BALSAMUM, arbor aromatica, VIII 144D'. A regina Saba Salomoni datum, III 662B, Engaddi maxime floruit, et a Cleopatra in Ægyptum introductum est, 388B. — Ejus succus oleo junctus efficit chrisma, increatamque Sapientiam figurat, VIII 145A, et B. Virginem, 154C'.

BALTEUS, sacerdotale indumentum, II 75C'. Duplex in Scripturis describitur, 76B, B', 186B', unus sacerdotum, 74D', alter pontificum, C'. — Oceanum figurabat, II 77A, et discretionis virtutem, C, vel continentiam, 191D.

BALTHASAR. Filius Evilmerodach, ultimus rex Babylonis, VIII 439A', 444C, X 83C, regis Nabuchodonosor nepos, 84D', 545D', 556C', injustus, IX 295B, superbus, 296D, sacrilegus, X 84D', in ebrietate, B', occisus est a Persis, IX 204A, 306B, propter peccata patrum et sua, V 211D, VIII 433A', 444B, nocte qua grande convivium fecerat, 480B, 481D, X 84A, in quo unusquisque secundum suam ætatem bibebat, A'. Attamen de nece ejus variæ referuntur narrationes, 91C et

Digitized by Google

seq., 556D'. — De illo quid prædictum sit, X 545D'. — Scriptura quam in pariete vidit, quali lingua edita fuerit, X 87B, 90A', et quænam regina indicaverit Danielem, 87D, B' et seq., regi incognitum, ad illam interpretandam, 88D, A'. — Narratur ejus percussio et descensus ad infernum, VIII 439A, A', D', 442D et seq. — Cur pro ipso oraverint Judæi Babylonis, IX 385A.

BANAIAS. Dux bellatorum, III 490C, vir strenuus et prudens, 595A', quintus inter fortes David, 567A', ejus consiliarius, 568B', ac tertiæ turmæ princeps, IV 176B', quæ fecerit, III 567A', IV 146A. — Interemit Joab, III 567B', 595D, et Semei, 567D', 596B', ac constitutus est princeps totius exercitus Salomonis, 595A', IV 207B.

BAPTISMUS. Varie in Scripturis figuratur, scilicet : per ablutiones legis, XI 33A, XII 328C, per aquam mundam, IX 582B et seq., per aquam refectionis, V 544D', per circumcisionem, XIV 415D', per diluvium, XI 32D', XIII 657D' et seq., per flumen Dei, VI 144D', per fontem patentem, V 675D, VI 145A, IX 582A', 665B, X 679A, XII 328D, per fontem aut torrentem de domo Domini egredientem, VI 145A, IX 665B, 666B' et seq., per Jordanem, III 22A et seq., 23A', IV 31C, 32A', V 675A et seq., per mare Rubrum, VI 145B et seq., 467C, 629A', VIII 358D, X 221A, XI 33A, XII 328C, XIV 263B, per mare vitreum, 329D et seq., per ostium templi, III 624A, per puteum Bersabee, I 285D', per uterum Ecclesiæ, IV 330D, V 540D' et seq. — A Prophetis prænuntiatus est, XII 328D.

Baptismus Joannis Baptistæ, quid fuerit, XI 32D, 33B et seq. ; cur vocetur baptismus Joannis, XII 173B, quo sensu baptismus pœnitentiæ, XI 442B. — In quo differat a sacramentis V. L. et inchoatio quædam fuerit sacramentorum N. L., XI 33D. — Quænam ejus forma, et ob quas causas collatus fuerit, XI 33A' et seq. — Gratiam præstitit non sua virtute, XI 329A, sed ex fide suscipientis, 33D', 36D. — Nec pueris nec feminis dabatur, XI 33D', 453D'. — An rebaptizandi fuerint Jesu discipuli a Joanne tantum baptizati, XI 39D'. — Baptismus Christi, qualiter a Joanne prædicatus, XI 328A'. Cur et quomodo Salvator baptizari voluerit, 38C et seq., nostro baptismo efficaciam præbens, D', 455C', XIV 50D'.

Quot genera baptismatum recenseantur, XI 32A' et seq., XII 73B', XIII 200C' et seq. — Non sufficit fides sine baptismo fluminis, flaminis, aut sanguinis, XI 357A'. — In quo consistat baptismus flaminis, XI 32A', 357A', XII 284A, 326B, XIII 492D, XIV 49A, in quo baptismus sanguinis, XI 32A', C', 33C, 346B, 357A', XII 326B, XIII 492D, XIV 49A. — Quid sit baptizari in Spiritu Sancto et igni, VIII 358A et seq., IX 486D', XI 37B et seq., 451A' et seq. — Quo sensu unus sit baptismus, XIII 313C.

Baptismus fluminis a Christo institutus est, XIII 631A, quandonam, 47A'; porta est Ecclesiæ militantis, VIII 735C', janua sacramentorum, XIII 456A', 658A, et lavacrum regenerationis, XII 325C, 327A', XIII 456D. — Solus Deus intus baptizat, XIII 127A, 631A; et baptismus ejusdem est valoris, a quocumque ministretur, 313C; efficaciam enim non habet nisi merito Christi, 126D', 127D, 629D', cujus sepulturam ac resurrectionem repræsentat, XII 326C, XIII 47B' et seq., 49A, 197B', quod significat trina immersio baptizati, 47B'. Potestatem excellentiæ in baptismo qualiter Christus sibi reservaverit, XII 304D'. In hoc sacramento Christum induimur, XIII 280A', unum in eo effecti, B'. Illi conformamur et incorporamur, XII 326C, XIII 150C; ei desponsamur, IX 486B', et spiritualiter ejus sanguine adspergimur, XIII 615C, ac mundamur, 507C', XIV 50D' et seq. ; renascimur filii adoptionis, XII 327A', in aqua et spiritu,

Digitized by Google

326A et seq., ex Ecclesia et Spiritu Sancto, XIII 284B'. Quomodo in baptismo tres testimonium dent in terra, XIV 52A. — Spiritus Sanctus infunditur baptizatis, XI 455C', qui ejusdem templum efficiuntur, XIII 150D'.

Prima post naufragium tabula, XI 472C', baptismus delet originale peccatum, cujus tamen pœnam, fomitem scilicet, debilitat, non tollit, IX 665A'; omnium vero peccatorum actualium aufert pœnam et culpam, VI 44A', 320D', VII 354B', XI 40B, 49A, instrumentali concausabilitate, 494B. Quomodo in eo anima curetur, XII 19C', lavetur, 517B, induatur vestimento salutis, 18C'. Quo sensu baptismus Christi dicatur baptismus pœnitentiæ, XI 441D'. In ejus aquis contribulantur capita draconum, id est dæmonum, VI 228A', 629A'. — Habitus gratiæ et virtutum atque donorum divinitus infunduntur baptizati animæ, IV 330D, V 541C, VII 373D', XI 40B, quæ sic dilatatur ut Deum recipiat intra se, V 512D'. — Quomodo generatio Dei baptizatum conservet, XIV 55A'.

In baptismo indelebilis imprimitur character, XII 284B, XIII 631C', XIV 263C. Qui, per baptismi iterationem, resurgere putant a culpis, iterum, quantum in ipsis est, crucifigunt Christum, XIII 493B. Qui ficte ad sacramentum accedunt, gratiam non recipiunt, XI 329A, 441D'. An rebaptizandi sint, 329B.

Quænam sit forma baptismi, XI 320D. Mysterium SS. Trinitatis exprimens, 320A', quid operetur, XIII 631B. Quomodo a Græcis mutata sit, 127B. Quonam sensu in nomine Christi baptizati fuerint aliquando primitivæ Ecclesiæ filii, XI 320D, XIII 127D, XIV 101C.

Baptismum præcedit catechismus, XI 320B', XII 284A. Adulti baptizandi fidem suam profitentur, XIV 138B; quid petatur ab adulto baptizando, XIII 658B. In baptismo renuntiamus pompis diaboli, 150D', et nos ipsos obligamus ad præcepta Evangelii, 286B. Quam late pateant vota baptismatis, VI 142B. — Patrinus respondet pro baptizato infante, XIII 658C. Per baptismum salvantur infantes et stolidi, XII 373B'. Infantes post baptismum morientes, non suo, sed Christi merito salvantur, IV 330D, nec pro eis est orandum, IX 340D. Quæ pœna puerorum absque baptismate defunctorum, IV 442D'. — Quantas gratias pro dono baptismatis Deo referre debeamus, V 675D. — Baptismus post debita exercitia olim ministrabatur, III 12B'.

Cf. Sacramentum.

BARABBAS, quisnam fuerit, XI 304C.

BARAC. An idem qui Lapidoth, vir Deboræ, III 130A, D. — A Debora excitatus, de adjutorio Dei desperasse videtur, III 130D'. — Sisaram devicit, III 131A' et seq. Laudatur a Debora, 138D'. — Moraliter, bonorum prælatorum typum gerit, III 141C, 143A.

BARACHIAS, pater Zachariæ prophetæ. Fuit et ipse propheta, X 617B. — Interpretatus benedictio Domini, quem designet, X 623C.

BARBA. Erat imberbis facies apud Hebræos et alibi ignominiosa, III 495A'. — Radebatur barba apud antiquos in signum luctus, VIII 450D, IX 259B', opprobrii, VIII 452B', captivitatis, 279A. Judæos barbam radere cur Deus vetuerit, IX 405B'. — Quid signetur per barbam, III 497C, A', VIII 387C' et seq., 389A', per unguentum quod descendit in barbam Aaron, VI 620A. — *Cf.* Pilus.

BARBARA (S.), virgo et martyr, a patre suo decollata est, XII 190D'.

BARBARUS. Barbari vocabantur omnes populi, præter Græcos, Romanos et Hebræos, VI 517D', XIII 12B', XIV 216B, populi sine lege, XIII 12B', 52C. — Barbarum vocamus quod non intelligimus, XIII 192D. — Quo sensu barbari dicantur reprobi, VI 522A.

BARNABAS (S.). Quare sic vocatus, XIV 112A'. Divinitus constitutus est apostolus, XI 506B. — Non idem erat ac Joseph Barsabas, XIV 92C', 112C'. — Natus et

Digitized by Google

passus fertur in Salamina, urbe Cypri, XIV 157 A'. Fuit persona notabilis, 112 B', et magnis virtutibus ornabatur, 151 D'. — Antiochiæ quid egerit, XIV 151 C' et seq. Quo sensu et a quibus impositionem manuum acceperit, 156 B' et seq. — Iconii quid egerit, XIV 164 B. — Lystræ pro Jove reputatus, quomodo gentilium adorationem recusaverit, XIV 165 C et seq. — Qualis dissensio facta sit inter illum et S. Paulum, XIV 172 A' et seq. — An cum Tito Corinthum missus sit, XIII 240 B'. — *Cf.* Paulus.

BARTHOLOMÆUS (S.), apostolus. Armeniam ad fidem convertit, VIII 426 C, 762 D, X 498 C, XI 359 A', XIII 86 A. — Dives erat, XI 218 A'. — Dæmonium relegavit, V 110 B. — Quædam ejus verba refert S. Dionysius Areopagita, XIII 543. — (Acta SS., die xxiv^a Augusti.)

BARTIMÆUS. Unus erat ex duobus cæcis prope Jericho curatis, XI 346 A'. Quomodo curatus, XII 154 C et seq. — Per illum figuratur genus humanum, XII 156 B.

BARUCH. Vir nobilis, IX 381, Jeremiæ amanuensis, 249 D', 262 B, ob constantiam et obedientiam laudatur, 250 B. — Jeremiam in Ægyptum secutus, IX 262 C, 383 A', postea secessit Babylonem, A'. — Ob sapientiam famosus erat, IX 383 C'. — Cur a Deo carpatur, IX 265 D et seq.

Liber Baruch post mortem Jeremiæ Babylone scriptus est, IX 383 C, et ab eo lectus ad pœnitentiam captivorum, C' et seq., dein Jerusalem missus, 385 D. — Nec propheticus est nec canonicus, IX 383 B; sed licet apocryphus, 385 A', multa notabilia, et quædam de Christo, continet, 381, verbaque prophetica Jeremiæ forsitan refert, 383 B.

BASAN. Fuit terra vicina Judææ, VI 164 B, IX 176 D, regio Arabiæ, VIII 345 A', uberrima, X 518 C', locus Terræ sanctæ in quo conversatus est Christus, 510 C'. — Interpretatur ignominia, VIII 345 A', confusio vitiosa, VI 168 B, IX 179 C, X 522 A, aut salutaris, 510 D'. — Mystice, quid quercus Basan, VIII 345 D.

BASILIDES, hæresiarcha ab Origene confutatus, XII 17 B', auctor fuit alicujus evangelii apocryphi, XI 3, 369 C.

BASILISCUS. Quid sit ad litteram, VI 364 A', et mystice, B'. — Mortuus, ad usus medicinales valet, VIII 240 A.

BASILIUS (S.). « Excellens ille » Cæsariensis episcopus, VI 515 A', allegatur : de jejunio Christi in deserto, XI 462 B, de modo psallendi et orandi, V 402 B, 403 C, de inobedientia, ut in ejus regula tractatur, VII 116 B, de caritate fraterna, maxime de superfluo dando pauperibus, VI 515 A', VII 76 B, VIII 178 B', XI 448 D', 449 C, XII 17 A', XIV 37 A', de nimia sollicitudine erga hospites vitanda, XII 24 B, de risu damnando, XIII 597 C', XIV 417 A', de igne judicii, VI 33 B', XIV 360 C', de astris inanimatis, VI 686 A', de creatione, I 18 D, 19 B', 23 D, 25 B', 28 C', 29 B', 32 C', 33 C, 36 C', 49 D, etc., IX 395 B', etc. (Migne *Patrol. gr.* tom. 29-32.)

BATHUEL, quis fuerit, pater an frater Rebeccæ, I 298 D, 299 D'.

BATUS, liquidorum mensura, quanta, III 634 B', V 224 D', IX 653 A, D.

BDELLIUM, arbor aromatica, I 77 D, II 375 B'. Mystice, designat dolorem contritionis et deplorationem præsentis exsilii, I 89 A'.

BEATITUDO. Quotuplex sit, V 406 A, XI 52 D, 510 A. — Naturaliter appetitur ab omni creatura rationali, VI 470 C, VII 378 A'. — Beatitudo supernaturalis felicitate naturali incomparabiliter præstantior est, VII 499 C. — Beatitudo quæ est finis noster per se appetenda est, cetera in ordine ad eam, V 641 A.

Beatitudo patriæ est status omnium bonorum aggregatione perfectus, XI 270 A', XIII 302 C', etc. — Essentialiter consistit in actu intellectus, II 692 B', VI 282 D', VII 423 C', XII 568 D, XIV 6 B. — Quum sit supernaturalis, non nisi per media supernaturalia obtineri potest, IX 107 D, XII 544 A', XIII 22 D', 52 A. — Quomodo Christus postulaverit duplicem beatitu-

Digitized by Google

dinem, essentialem et accidentalem, VI 176C'. Plus de beatitudine accepit quam omnes electi, 500B'.

Beatitudo viæ, VI 542D, seu in spe, V 405D', in merito, in prælibatione, VII 20B, est, cognitione fidei, inchoatio quædam visionis beatificæ in patria, XI 393A; consistit dispositive in operatione virtutum moralium, essentialiter in contemplatione Dei per fidem formatam, VI 575C. — Quid sit beatitudo vitæ activæ, quid contemplativæ, VI 543A' et seq.

Beatitudines octo, quæ quasi salvationes Christi dicuntur, VI 163C, sunt beatitudines viæ, per quas pervenitur ad beatitudinem patriæ, VII 20B, XI 510A. — Proficientibus competunt, IX 613B. — Sunt actus virtutum vel donorum a fructibus Spiritus Sancti differentes, XI 51C', 52B, XIII 290C. — In qualibet earum ponuntur meritum et præmium proportionatum, XI 52C et seq., 509B', 510A, ita tamen ut omnia hæc præmia unum et idem sint essentialiter vel reductive, 57D'. — Cur primæ ac ultimæ beatitudini tanquam præmium expresse regnum cœlorum assignetur, XI 57C'. — Cur beatitudines, aliæ post alias, in Evangelio ordinentur, XI 52B', 54D, 55A, B'. Munditia cordis est summa ad quam aliæ referuntur, 52A'; paupertas vero spiritus ceterarum fundamentum, 53C. — Quatuor beatitudines apud Lucam enumeratæ, XI 509D et seq., quomodo præcipuis mundi cupiditatibus adversentur, 513C, et virtutibus cardinalibus aptentur, D.

Cf. Beatus.

BEATUS. Beati dicuntur comprehensores, XII 13D, 277A', 295B', XIII 345A, XIV 44D, filii Dei, V 421A', XI 522B', XII 183A, XIII 40D, 66C, Dei heredes, 64C', coheredes Christi, D', vivi, VI 526C'. — Eorum præmium essentiale et finis consummans, VI 682B', XII 64D', consistit essentialiter ac directe non in actu voluntatis, sed in actu intellectus, VI 282D', XII 568D, XIV 6B, in actu sapientiæ, VII 423C', 451, in cognitione habente dilectionem ac fruitionem adjunctam, XII 568D, id est, in Dei immediata, clara, faciali et fruitiva visione, II 114C, V 525C, 527C', VI 307A', 460C', 652B', VII 297B', 351C', 483B, VIII 746B, 750A' et seq., 759B', 760A, IX 44C', X 684C', XI 512A', 522C, XIII 190B, 302C', 617B' et seq., 621A' et seq., XIV 29B' et seq., 365A', 375B, etc. — Deum in natura sua vident, IV 627B'; verumtamen eum non cognoscunt ut ex se ipso cognoscibilis est, II 114B', IV 627C', V 456A, XII 277A'. — Quomodo eum videant, V 627B, VII 470A', XIII 190C, XIV 29D'. Ab eo lumen essentiale gloriæ immediate sortiuntur, IV 601B, XIII 503D'. Eum clare conspiciunt ubicumque exstent, XII 329D. — Omnia in Verbo vident, V 627A, VI 365C', XII 563D, quomodo, 576D'. — Tribus dotibus in anima gaudent, V 528B, XIV 374D. In Deum transformantur, V 626D, XI 522C', XIV 30A, 440A'; ejus templum sunt, 363C, 372A, 375A, ei totaliter intenti, VI 143C', XIV 58B; quidquid cogitant extra eum, in summa pace, XII 166C', in eum referunt, VII 483B. Ab eo illuminati nunquam deviare aut falli possunt, VI 203B', XIV 375C'. — Quidnam sint cibus et potus eorum, V 119A', 546B, 626B', VI 156B, 682C', VIII 750B', XII 67B', 94A', 353C', 387C, XIV 351A', 374D et seq., seu mensa parata Christo et electis ejus, V 547A, XII 215B'. Quo sensu Beati Deum sitiant, VII 389C', VIII 147C', aut nec esuriant, nec sitiant, 660B, XIV 284D, et nihil eis optandum maneat quoad essentiale præmium, V 489B, 497C', 527D, VI 306A', XI 55B', 510B', XII 547B, 562D', XIV 6D. — Nec spem nec fidem habent, VI 611B'; sed præceptum caritatis perfecte implent, II 548A, VI 48A, 509D', XI 248B, XII 16C' et seq., XIV 14D; et quo Deum clarius contemplantur, eo ipsum ferventius amant, 367D'. Per lumen gloriæ et visionem beatificam corda eorum maxime fulgebunt, VII 470A'. — Corona

Digitized by Google

eorum, quid, et cur de lapide pretioso dicatur, V 527C'; quid mitra eorum, IX 401B. — Beatifica visione quomodo sint digni, VII 469C'.

Beatorum præmium accidentale consistit in rebus et objectis creatis, ad Deum relatis, VI 131B, 143A', VII 483B, XIV 374D et seq., præsertim in Christi humanitate, VII 483B, XII 568C, XIV 374B', 375C. — Accidentales illuminationes sortiuntur mediate per angelos, IV 601B. — Quanta sit eorum gloria, XIII 65C, et felicitas, V 626D, VI 306D, VII 281D', VIII 548D, X 613A, XIII 133D', 621A', C'; quid sit illorum gaudium plenum, XII 547B, 562C', XIV 6D. Deus absterget omnem lacrimam ab oculis eorum, VIII 511B', 727A, XIV 284D', 363A'. — In ultima die quantum gaudium consecuturi sint, X 710B et seq., et quo gratiarum cantico exsultaturi, VI 690D, VIII 511D', 513A, 549A. Eorum pennæ, quid, X 710A. — Filii resurrectionis, XII 183B, duplici stola immortalitatis glorificabuntur, V 528B, VI 429D, VII 469A', IX 401A. Tunc plena retributio, ab eis exoptata, V 585B', XIII 229C, fiet, V 370A', 497D', VIII 301A. Quatuor dotibus in corpore gaudebunt, V 528B, VII 470A', XI 463C, XIII 57C', XIV 362A', 374B'; ambulabunt in lumine corporum glorificatorum, potissimum corporis Christi, 372A'; et in eis caro perfecte animæ obediet, XI 463C, XII 446A'. — Illorum mansio est cœlum empyreum, V 421C, VI 306C, IX 151C', XI 217A, XII 329D, XIII 229A.

Sunt lapides cœlestis Jerusalem, angelorum ruinas implentes, VI 47D', eorumque choris inserti, IX 574D, XII 527A', dispositi pro diversitate meritorum, VI 588D et seq., VII 351D', VIII 693A', XII 162C', ita vero ut unusquisque plenissime contentus sit suo præmio, XI 223B', seu denario diurno, 221C, 223D', quod est ultra condignum, IV 422A', IX 402A', XIII 242D, etc. — De beatitudine mutua gaudent, et plenissima est communio beatitudinis singulorum, IV 600B', VI 588B'. Mens uniuscujusque electorum a cunctis penetrabitur, IV 626D, sicut et corporis dispositio, B'. Instar vitrorum sibi mutuo patebunt, XIV 369B. — Quomodo sint in circuitu Dei, vel potius Deus in circuitu eorum, VI 340D' et seq.

Præmia Beatorum jugiter permanebunt, VII 469C, VIII 107D, 726B, 763D', X 112A, 160D', 684D, XIV 374C'; quare, X 684D. In Deo stabiles, XIV 367A', non sunt tamen omnino immutabiles, IV 516A', 522D', sed in mensura ætatis plenitudinis Christi consistent, XI 355A, XIII 346C'. Eorum vita et una dies et dies multi recte dicitur, V 647C.

Sacerdotes Dei et Christi, XIV 358A', Beati spiritualia holocausta offerunt, VI 48B, XIV 440A', divinæ confessioni indesinenter insistentes, VI 306A', 327D', 339C', 388A et seq., 509D', VIII 513B, XIV 371B, prout suggerit eis Spiritus Sanctus, VI 510A, actibus latriæ dulcissime refecti, XIV 371C. Deum vocaliter laudant, IV 424C', VI 690D, VIII 751A, XIV 363B', omnesque linguas cognoscunt, XIII 189B. — Quomodo Deo serviant, XIV 375A, et eum sanctificent, VI 388D et seq. In bono confirmati, V 585A', VII 351C', XIV 358A', omnium habent ornamenta virtutum; in quolibet tamen aliqua emicat virtus qua non est inventus similis illi, 371B'. — In illis quanta sit justitia, XIV 27D'; et quo sensu virtutes cardinales permaneant, 367B'. — Reges sunt, V 527A, X 114A, XIII 45A'; sed præ Dei magnitudine laudem suam quasi infantium reputant, V 456D. — Quatenus eis competat donum timoris, IV 600C, V 546A', VI 509A, 510B. Memores sunt, sed ad amorem et gratiarum actionem, malorum pœnæ et culpæ quæ passi sunt vel operati, IV 474C, V 546B'. — Quomodo impiorum animadversionem appetant, V 421B. De damnatorum tormentis quodammodo gaudent, IV 385A', VI 100A', IX 159D', 309B, 331B, XIV 324B; nec possunt nec

Digitized by Google

volunt damnatis succurrere, XII 130 D'. Utrum possint in infernum descendere, VI 30 A', XII 131 A. Quoddam dominium habent super exsistentes in hoc sæculo, VII 470 D'; quibus volunt visibiles se præbere possunt, II 450 B. — Cum Domino Salvatore omnes reprobos judicabunt, V 276 D, VI 589 B, 690 B' et seq., VII 470 C', IX 289 C, 599 A, C, X 105 C', 683 D, XIV 74 A, 247 B, 357 A'. — Qualiter sint proximi Dei et nostri, VIII 87 D. Salutem nostram summopere cupiunt, VI 659 A'; et pro nobis orant, 588 C', XII 561 B', XIV 247 C. — An interrogent, XII 561 B'. Utrum prænoscant quantum beatitudinis quilibet electus adepturus sit, XI 223 B'.

Eos orare debemus, IV 17 C, 374 D, XIV 460 D'; sed, excepto revelationis casu, nominatim non invocamus nisi quos canonizavit Ecclesia, 475 A'. Quandoque suffragia eorum impedit Deus, 440 A. — Quæ sint media supernaturalia ad eorum gaudia pertingendi, IV 457 B, IX 107 D, XI 366 B'. Nullus nobis labor videatur durior ad eorum vestigia insequenda præmiaque obtinenda, V 422 A, VI 306 B', VII 66 D', VIII 107 D, XII 346 D'.

De Beatis exponi possunt psalmi I^us^, II^us^, VIII^us^, XX^us^, XXII^us^, XXIX^us^, V 413 D, 421 A, 455 D, 526 D, 546 A, 584 C.

Cf. Cœlum, Comprehensor, Deus, Ecclesia, Electus, Patria, Sanctus.

BEDA (S.) Venerabilis, Ord. S. Benedicti. Allegatur : de creatione, I 18 D, 23 C, 27 A', 29 A', 30 B', 32 C', 33 A', 36 D, 50 D', 53 A, 54 D, 69 C, 77 D', de providentia Dei unum per alium puniente, V 52 B', de diabolo visitante Christum in cruce, 107 D', de modo quo Christus tollit peccata, XIV 31 A, de baptismo in Spiritu Sancto et igni, XI 37 D, de impœnitentibus venientibus ad Joannem Baptistam, 34 A', de septuaginta duobus discipulis, XII 1 B, de civitatibus discipulos Christi respuentibus, 5 A', de virginitate S. Joseph, XI 171 C', de triplici concupiscentia, XIV 20 A', de justis ut regibus, XII 15 B, de conversione gentium, XIII 111 A', de Antichristo, VIII 206 B', XIII 390 B', de libris in judicio apertis, X 108 D, de detractione, XIV 62 C', de muliere forti, VII 194 A', de libro Enoch, XIV 74 C, de Cyro Judæis favente, V 219 B, de annis lunaribus apud Judæos, VIII 259 C', X 131 A, de tunica hyacinthina, VIII 271 B', de cœlestibus aquis, VI 686 C', X 51 C, etc. — Allegatur ejus libellus de expositione nominum locorum quæ in Actibus Apostolorum exprimuntur, XIV 197 A. — (Migne *Patrol. lat.* tom. 90-95.)

BEELPHEGOR. Fuit idolum Madianitarum, a Bel denominatum, X 178 B'. Ob turpissimum cultum ejus multi de Israel corruerunt in deserto, II 472 A et seq., 539 B', III 95 A et seq., VI 464 C et seq., X 276 B. — Inter Christianos, quosnam habeat cultores, X 281 A. — *Cf.* Phogor.

BEELZEBUB. Idolum a Bel denominatum, X 178 B', 221 A', deus erat Accaronitarum, XII 35 A. Fanum habuit in Accaron quo Ochozias, ægrotans, misit nuntios, IV 5 B, qua de causa, juxta verbum Eliæ, mortuus est, B' et seq. — Quare princeps dæmoniorum vocatus sit, XII 35 A. Per illum inferiores dæmones a Christo ejici dicebant Pharisæi, XI 119 A', 152 et seq., XII 34 C', 35 A' et seq.

BEERI, pater Osee prophetæ, interpretatus putei mei, X 202 A', quare credatur fuisse propheta, B'.

BEHEMOTH. Quid sit, V 20 D'. Fabula Judaica de ejus magnitudine, 20 D'. — Quo sensu dicatur cum homine factus, V 21 B, et in lumbis ac umbilico virtutem habere, D'. — Mores ejus describuntur, V 21 B' et seq. — Sub eo nomine diaboli potentia exprimitur, V 20 A', 21 C et seq. — *Cf.* Elephas.

BEL. Deus Babyloniorum seu Chaldæorum, IX 406 C, X 216 B', interpretatur vetustus, unde antiquum hostem aut inveteratum peccatorem figurat, IX 308 C', fuitque idolum Saturni, patris deorum, ideoque ab ipso cetera idola nominantur, VIII 644 C', X 178 B'. — Quando et quomodo

Digitized by Google

coli cœperit, X 178C. Ejus statuam ut vivam adoravit rex Babylonis, 179C'. Historia illius apud Danielem narrata, quæ ab Ecclesia loco Epistolæ legitur, 179C et seq., tanquam vera vindicatur, A. — Quomodo confusum sit idolum in destructione Babylonis, VIII 644C, IX 292C, 304D'. — *Cf.* Baal.

BELIAL. Interpretatur absque jugo (scilicet legis divinæ et naturalis), indisciplinatus, intimoratus, prævaricator, apostata, diabolus, III 210B', 252D', 396A', X 521A', XIII 234C, et diabolum significat, III 396A', XIII 234C. — Torrentes Belial, quid, III 560D.

BELLUM. Non est per se appetibile, sed pax, ad quam ordinandum est, III 123C. — Quænam ad belli justitiam requirantur, III 51A. — Quid rex facere debeat inchoando bellum, III 416A. — An liceat insidiis uti, III 50C', V 156C. — Quæ virtutes bellatores maxime deceant, IV 147B. Gubernaculis tractanda sunt bella, VII 135B. Præcipue prosunt in bello ordinatio, III 538C, V 293D', VII 152B', disciplina, III 340B, patientia, V 298C, fortitudo, III 151D', 339B', V 279B, quam tamen ars pugnæ et prudentia superant, III 339C', 496B, V 140D, 279D, 298B, prudens timor, III 152B; periculosum est adversarios ad desperationem deducere, 442C'; in castris et exercitibus amplius metuenda est fames quam gladius, V 134C. — Imprimis, cum pietate agendum est, V 378B', quia a Deo pendet victoria, III 282A', 496A', IV 244B, V 136C', 281B', VII 142C'. Interdum justi profligantur, injusti prævalent, III 214B', 732D', IV 272A, V 308B'; sed mors in bello pro divini cultus et boni communis defensione suscepta æquipollet martyrio, 284D'. — Bellum clericis interdicitur, IV 167B.

De jure belli apud Hebræos : cur et quo sensu Hebræis commendatum sit bellum, III 123B. — Qui essent a bellandi onere exempti, II 595C' et seq., V 284B'. — Quibus urbibus obsessis primo pax offerenda esset, III 552D'. — Ante prælium, sacerdotes exercitum adhortabantur, II 595C, V 286C, 361A, et clangebant tubis, II 368A, 492A, IV 216B', V 286D, 290B', 361B. — In prælio arbores fructiferas succidere et regionem securi vastare non licebat, II 597B, saltem in terra promissionis, IV 16B; sed plerumque mares adulti usque ad unum trucidabantur, II 492B, D', haud raro etiam feminæ et parvuli, III 35C', 36A, 216D', 343A', 383A', 406A; servatæ vero mulieres in servitutem redigebantur, II 493B, quas qui volebat uxores ducere poterat, 599A'. Bellatores uxoribus suis libellum repudii dabant, III 356C', 500C. — Post prælium bellatores extra castra septem diebus remanebant et lustrabantur, II 493B, V 167D, 369D'; universa præda vel igne vel aqua adspersionis expiabatur, II 493D, et inter pugnatores et reliquos dividebatur, C', III 94A, 417A, seposita tamen parte Domini, II 493D', IV 175A. — Bellatores præclara gesta solebant in armis describere, III 590D'. — Bellorum Domini liber, quid sit, II 438D' et seq.

Mira Ecclesiæ bella Synagogæ certaminibus figurata, III 67D', 142D, 464C'. — Gedeonis milites, qui stantes biberunt, cur electi, III 152C et seq., et quid mystice figurent, 155B' et seq. — Sicut olim Assyriorum, VI 236B, ita confringit Deus hostium animæ bellum, 239D. — Belli spiritualis forma a Juda Machabæo optime traditur, V 513D'. — Quinam apti sint ad spirituale prælium, II 597C', et quæ ejus leges, 598A. Qualiter doceat Dominus manus nostras ad prælium et digitos nostros ad bellum, VI 663C' et seq. In quo spiritualiter bellum a prælio differat, 664A. — Tempus belli et tempus pacis, VII 229B. — Parabola regis ituri committere bellum adversus alium regem elucidatur, XII 100B.

Cf. Prælium.

BENADAD, rex Syriæ. Hebræos aggressus, III 717D, et bis victus, 719B, 720C, sal-

Digitized by Google

vus dimittitur, 721 A. — Eliseum comprehendere nititur, IV 33 B, quem postea ægrotans consulit, 39 A'. — Ab Hazaele interficitur, IV 40 D. — Spiritualiter, figura est diaboli, IV 36 A.

BENADAD, filius Hazaelis, rex Syriæ, X 370 A'. Ab illo reges Syriæ Benadad appellati sunt, X 370 B'.

BENEDICTIO. Benedicere alteri est bonum de eo asserere; Deus benedicendo benefacit, VI 427 D. — Deus homini benedicit ei præstans spiritualia et temporalia, I 207 D, A', II 356 B', V 524 A', VI 5 B, 307 D, 309 D', 673 A', VII 66 D', 69 A', VIII 240 B, IX 149 C. Hæc benedictio dicitur consecrationis, sanctificationis, actuationis, auctoritativæ et perfectivæ collationis aut donationis, III 135 B', V 96 B, VI 152 C, 427 D, 622 A, X 49 C', XI 428 B'. — Qualiter Christus sit a Deo benedictus, VI 5 B, XI 391 C', et in eo benedictæ omnes tribus terræ, I 207 C', VI 211 B'. Quomodo Pater benedixerit nos in omni benedictione spirituali in cœlestibus in Filio, XIII 299 B. — Benedictionem hereditate possidere, est a Deo in æternum benedici, XIII 650 B'. — Benedictiones legem custodientibus repromissæ, quot, II 302 B et seq., 552 D' et seq., 637 B et seq., et quomodo promulgatæ, 634 C' et seq. Non in singulis justis verificatæ sunt, sed in tota gente, 306 B et seq., 638 B. Etiam nunc præcepta Dei servantibus spiritualiter repromittuntur, 306 C', et Ecclesiæ sæpius collatæ sunt, 640 C'. — Quo sensu dicatur Dominus benedicere populo suo in pace, V 578 D'. Liberaliores benedictiones tribulatis impendit, VI 498 C'. — Aliquando benedictio fiunt qui erant maledictio, X 651 C, 655 B'. — Cur benedictio Dei impertita avibus et piscibus in Genesi legatur, I 47 C', animantibus non item, 49 C. — Inanimatis rebus Deus benedicere dicitur, quando possessoribus suis eas adauget, IV 311 B. — Quomodo tempori benedicat, I 67 A', VI 141 B.

Creatura Creatori benedicit benedictione laudis, confessionis, gratiarum actionis, III 135 B', VI 427 D, 622 A, X 176 D', XI 428 C', omne bonum ipsi attribuendo, VI 152 C, ejusque bonitatem exaltando, 128 C'. — Benedicere et laudare Deum angelicum opus est, magis meritorium quam eum orare, X 61 D. Qualiter benedictio a laude et a glorificatione distinguatur, 45 C, 50 A. — Anima nostra Domino benedicere debet, VI 427 A', et omnia quæ intra nos sunt nomini sancto ejus, B', pro omnibus illius retributionibus, 428 C, VIII 196 A', in vita nostra, VI 128 C', in omni tempore, V 101 A', 606 A', VI 669 D, B', X 49 D', in prosperis et adversis, VI 431 D, 669 C', corde puro, 621 D, et pacato, 626 B'. — Benedicendus est Dominus ab omnibus creaturis et operibus suis, VI 433 D' et seq., VIII 238 B', X 49 B et seq., etiam irrationabilibus et inanimatis, V 110 B', VI 141 B', 433 A', IX 579 A, quod faciunt duplici modo, VI 427 B', X 49 C, 59 C. — Nefas vero esset eum benedicere de peccato, IV 305 C. — Quo sensu Job timuerit ne filii sui benedixerint Domino, IV 304 C' et seq., et ab uxore sua invitatus fuerit ad benedicendum Deo, 335 A. In Scripturis frequenter maledictio Dei per ejus benedictionem designatur, quare, 305 B. — Leguntur Judæi in Babylone de Susannæ justificatione Deum benedixisse, et Simeon justus in templo de adventu Domini, X 49 C'. — Optimum est desiderare ut Deus ab omnibus benedicatur, VI 674 A', X 22 B.

Benedictio consecrationis vocatur quam inter creaturas major dat minori, X 49 C'. Sic Abraham benedictionem a Melchisedech accepit, XIII 498 A. — Benedicitur Jacob ab angelo, qualiter, I 358 C'. — Quo sensu vocentur benedictiones, vaticinia Jacob de Ruben, Simeon et Levi, I 456 A'. — Benedictiones XII tribubus a Moyse impertitæ, quæ, II 672 B et seq. — Quomodo in V. T. sacerdotes benedixerint, II 354 B', 356 B', XI 429 C; quæ sint sacerdotales in N. L. benedictiones, VI 541 B. — Olim principes, ut de Josue

Digitized by Google

et Salomone fertur, populo benedicebant, ei imprecando bona, III 50B. — Prælati interdum subditis benedicunt, eos ad divina deputando, I 207A'. — Benedictionem, præsente episcopo, dat Cardinalis diaconus, in terra suæ legationis, auctoritate Papæ, II 189D.

Homo homini, etiam æquali aut superiori, benedicit : oratione, ut populus Salomoni, III 654A', salutatione, VI 606B', laudatione, I 207A', caritativis verbis et operibus, XI 517D, dono liberali, XIII 299A', unde V. T. sacerdotes dicebantur benedictionem domui suæ reponere, IX 650D'. Anima quæ benedicit impinguabitur, VII 75C'. — Benedictio Dei a proximi maledictione corrumpitur, XIII 587D. Quomodo maledicentibus sit benedicendum, XI 517D et seq., XIII 98B', 650C. — Quo sensu anima divitis in vita ipsius benedicatur, VI 31C.

Gloria Domini, quomodo benedicta de loco suo Ezechieli apparuerit, IX 431D'.

Cf. Maledictio.

BENEDICTUS (S.), abbas. Etiam in juventute nulli animum voluptati dedit, VII 476D. Quomodo contra concupiscentiam pugnaverit, XIV 403D. — Illi cibum afferre a Christo jussus est devotus presbyter, X 184C'. — In regula sua securiorem asserit vitam cœnobiticam quam solitariam, VII 235D, reprobat gyrovagos monachos, VIII 180D'.

BENEFICIUM. Quanta sint Dei in hominem beneficia, V 544B et seq., VI 94C' et seq., 337A', 353D, 428D et seq., 526A', 527A, 529A, VIII 609D et seq., IX 239A, C, X 59A' et seq., et cur vincula et funiculi caritatis vocentur, 294A'; quanta per Christum collata, VI 95A et seq., 337B', 353C', 452B', 469B et seq., 529B, 598D. — Ad ea agnoscenda opus est scientia Spiritus Sancti, III 481C, VI 362B', XIII 134B', 338A'. — Quid Domino pro ejus munificentia rependendum sit, VI 167A'. — Dona Dei nobis solummodo commodata sunt, quoniam rationem de eis requiret et fructum, VI 514B', XI 273B' et seq., XII 72C et seq., 161C et seq. Quo quis majora a Deo accepit, eo gratior esse debet, IX 488C, X 60A, XII 72C, C', eo etiam graviora censentur ejus peccata, IX 369A. Gravius damnabuntur qui Dei beneficiis abutuntur, X 277B', 315D'. Dona sua Dominus ingratis improperat, III 504B', XIII 553D', gratis majora largitur, 554B. — Beneficiorum exhibitio caritatem accendit, XIII 72B ; multum igitur animæ prodest beneficia Dei recolere et pro illis gratias ei agere, IV 389D, VI 151C, 427D', 703B', VII 216C', VIII 196A', 741A, XIII 134B', 338A', ut sic ad majora sortienda se aptet, VI 353C, X 22A, XIII 134C'. Quid sit beneficiorum et mirabilium Christi meminisse vel oblivisci, VI 264C et seq. — Aliquando Deo commemoranda sunt ejus beneficia, VI 220D et seq. — Dona Dei hominibus modo sunt manifestanda, modo occultanda, III 281D', VI 151C, 232A. — Divina beneficia in Judæos, quanta, IX 111B', 219B.

Beneficia proximo præstanda sunt, VII 32C', XIII 530A, etiam inimicis, XI 74B, 517C, 521A', non sub spe retributionis, B, XII 94A. — Beneficium corporale quandonam denegandum impio, 73D, vel indiscrete petenti, 519A'. — Pro benefactoribus exorandum est, XI 534A, XII 93A', et illis benefaciendum, XI 521C.

Beneficia ecclesiastica ad spiritualem profectum dumtaxat quærenda sunt, IX 513D', XII 151D, nec concedenda ex carnali affectu, XIV 92C'. Plura non licet habere, IX 78D, 328D, non obstante prava consuetudine, 159A'; et de redditibus superflua pauperibus elargienda sunt, 572A', 574D', XI 519B'.

BENEJAACAN, xxviiiª statio Hebræorum, quid mystice, II 505D.

BENENNOM, vallis prope Jerusalem. Cur sic dicta, IV 65B. Ibi sacrificabat Achaz, 248C'.

BENJAMIN. Filius erat Rachel, prius a matre Benoni, dein a patre Benjamin vocatus,

Digitized by Google

I 369 A'. Utrum natus post venditionem Joseph, 380 A'. Singulariter diligebatur a patre, 417 A. Cur fratres ei non inviderint, 417 A'. — Quare eum præ ceteris honorare Joseph voluerit, I 411 B', et postmodum affligere, 413 C. In sacco ejus scyphus Joseph absconditur, 412 D', et invenitur, 414 B. — Quo sensu, in benedictione Jacob, vocetur lupus rapax, I 455 B' et seq. Mystice, lupus rapax designat Christum, Dei Filium, 465 C, et zelatorem, A', et apostolum Paulum, 373 A', 412 C', 455 B'.

Benjamin tribus a Moyse benedicitur, II 677 D. Deo dilecta valde propter Paulum apostolum, 677 A', et quia templum Domini possessura, B'. Allegorice, hæc benedictio de Christo Filio Dei dilecto intelligitur, 685 A. — Benjamin tribus minima fuit, III 310 A, sed fortissima, 213 A'. Ejus sors, 85 A', ceteris angustior, sed fertilior, 86 B, xxvi urbes habuit, A. — Tota tribus partes Gabaensium amplexata, III 213 D, prope exterminatur, 215 B'. Qua via hujus ruinæ subvenerint Hebræi, 217 B et seq. Quo jure feminæ Benjamin cum parvulis occisæ, 216 D'. — Generationes Benjamin describuntur, IV 134 D, 136 B. Quot in ea tribu potuerint esse bellatores, 137 B'. — Ad regnum Juda pertinebat, IV 69 A. — Multi de Benjamin Davidi adhæserunt, IV 147 C, 148 A.

Benjamin adolescentulus, in Psalmis, quid ad litteram, VI 165 A, et mystice, 169 C, 280 D'. — Ab Ezechiele Benjamin sors in novo regno describitur, IX 674 D'. — Mystice quid, in Jeremia, Benjamin, filii ejus, IX 75 B, et terra illius, 154 A'. — Quosnam figurent, in Apocalypsi, Benjamin duodecim millia signati, XIV 282 C'.

BERENGANDUS *alias* Berengaudus, Ord. S. Benedicti, citatur : de Dei præcepta frustra legentibus aut audientibus, XIV 227 B, de Joanne vocem magnam post se audiente, 232 A', de voce aquarum multarum, 235 B, de Antichristo se ipsum pro Deo ab omnibus coli jussuro, X 156 C, etc. (Migne *Patrol. lat.* tom. 17.)

BERNARDUS (S.), Claræ Vallis abbas. « Devotissimus et dulcissimus », V 403 B, creditur nunquam mortaliter peccasse, X 381 B. Quomodo contra concupiscentiam pugnaverit, XIV 403 A'. Majorem sibi vim inferebat ad ridendum quam ad risus repressionem, VIII 123 B'. Sæpe superabundantem gratiam ferre non valens, rapiebatur in ecstasim, IX 170 A. — Quomodo excitaverit absens Fratres in choro, I 533 A. — Quam ardenter cupierit dissolvi et esse cum Christo, IX 232 A'. — Allegatur : de redemptione, in qua justitia et pax osculatæ sunt, VI 314 B', de desiderio patrum V. T. videndi Christum, VII 294 A', de Christo veniente per aquam et sanguinem, XIV 51 B, Patrique ostendente pro nobis latus et vulnera, VI 642 B', XIII 71 B, de Jesu centurionis servum sanante, XI 100 B', de B. Mariæ virginitate fecunda, II 215 D', VI 313 C, coronaque stellarum duodecim ei adscripta, XIV 307 A', de S. Joseph volente dimittere eam, XI 16 D', de Incarnationis mysterii notitia quæ a principio angelis data est, 385 D, de Principatibus et Potestatibus, XIII 358 B, de S. Augustino lingua Ecclesiæ, IX 140 A, de septem Dei misericordiis, XIV 455 A', de gaudio in Domino, 414 A', de Martha, in congregatione, Mariæ requiem æmulante, XII 24 B', de rationabili obsequio, IX 283 B', de offerendo Spiritui Sancto quod requirit, VIII 25 B, de consideratione actum præveniente, VII 38 B, de occultis delictis, IX 490 A', de contritione, III 506 D, de compunctione, pudore et metu conscientiæ, VI 698 B', de non credendo omni spiritui, VIII 110 C, 174 D', de linguæ vitiis, XIII 587 B', de fratrum fervore in malum verso, V 31 B', de antichristis per quos scandalum venit, XIV 24 B, de prælatorum humilitate, II 412 A, XIII 669 D, XIV 388, de appellatione ad Papam, II 584 D', de discretione in puniendo, XII 20 B, de necessitate ut matre dis-

Digitized by Google

pensationis, XI 147C', de eleemosyna danda, maxime a clericis, XII 59D, de clericis qui in labore hominum non sunt, VI 214B', de conturbatione in somnis, VIII 244D, etc. (Migne *Patrol. lat.* tom. 182-185.)

BERŒA, urbs Macedoniæ, XIV 179A'.

BEROSUS, qui Chaldææ scripsit historiam, citatur : de Abraham, I 211D, de successore Nabuchodonosor, X 83A', de arca, I 174A'.

BERSABEE, urbs. Ubi sita, X 396B. — Hujus vocis variæ etymologiæ, I 284D, 316D et seq. — Mystice, puteus Bersabee est fons baptismatis, I 285D'.

BERYLLUS, rationalis ornamentum, cujus sit virtutis et significationis ; donum timoris congrue designat, II 79C', XIV 370A'.

BERZELLAI, Galaadites. Vir senex et dives, III 548B, David fugienti succurrit, 537D, et illum trans Jordanem transmittit, 548B. — Quæ fuerit ejus merces, III 591C.

BESELEEL. Quo sensu scientia, intelligentia et sapientia impletus dicatur, II 94B et seq. — Fuit vir virtuosus, II 94C, a Deo electus in opus tabernaculi, 93D. — Mystice, est figura Christi, II 95D', et prælatorum, quorum est ex diversis ingeniis unam compingere societatem, B'.

BESTIA. Figurat diabolum, XIV 341A, 357D', falsos deos, C', Antichristum, 313C et seq., 355A', 357C', ejusque ministros, 316A'. — Quid sit ejus imago, XIV 323B', 333C, 355B', 357C', character, 317A', 323B', 333C, 355B', 357D', et numerus, 317D' et seq. — Per bestiam etiam intelligitur cœtus reproborum bestialiter agens, XIV 313C.

Quæ animalia nomine bestiarum proprie vocentur, I 49A. — Cunctis homo præest, I 51B'; omnes domitæ sunt a natura humana, XIII 585B'. Quo sensu sanguis humanus requiratur de manu bestiarum, I 184D, 190D'. — Quomodo, post diluvium, ad insulas transire potuerint, I 199C. — Cur occidenda bestia quæ tetigisset Sinai, I 639D. — Bestiæ terræ inter plagas Dei pessimas recensentur, IX 136B', 472B, A'. — Multis eremitis subditæ fuerunt, IX 575D'. — Utrum sint in inferno ad torquendos reprobos, VIII 49B', 242A. — Quasnam bestias coluerint Judæi et gentiles, IX 450B, X 182D. — Per bestias terræ signantur dæmones, VIII 466D', IX 140C, 554B, concupiscentiarum motus, XIV 277A', bestiales homines, VIII 62D', 437C', 579B', 630A', 702A', IX 566B', XIII 201B, crudeles atque tyranni, I 63A', X 59A, 222D, XIV 277A', cupidi et terreni, IX 595B, simplices et indocti, X 73B', 75D', etc. Quid bestiæ saltus, IX 559A, 561B'. — Bestiæ quatuor grandes, quænam regna figurent, X 102C' et seq., 111C et seq.

Cf. Animal, Brutum.

BETHACAREM, viculus Juda, IX 70C, quid significet, 75D.

BETHANIA. Duplex fuit : alia trans, alia citra Jordanem, XII 301D'. Posterior, in qua degebant Lazarus, Maria et Martha, XI 232D', XII 22D, erat villa, castellum etiam vocata, C, non longe a latere montis Oliveti sita, 165D, 423C, 476A. — Cur illuc secesserit Christus in die Palmarum, XI 232D'. — Domus obedientiæ interpretatur, XI 233A, et designat cor docile divinis mandatis, XII 24C, vel Ecclesiam militantem, 481B, 494A'. — Quid significent quindecim stadia quibus a Jerusalem distabat, XII 481C.

BETHAVEN. Cur sic vocatus sit locus antea Bethel dictus, X 239A', 248D'. — Ibi finiebatur sors Benjamin, X 245B'. — *Cf.* Bethel.

BETHEL, sive Luza et Jerusalem. Cur hæc una et eadem civitas tria nomina sortita sit, I 331B, III 39B', 80C', 85B', 115C, 297A, X 303A. — Abraham tendens tabernaculum inter Hai et Bethel, quid mystice, I 213D'. — Ibi vidit Jacob Dominum scalæ innixum, I 329C et seq., X 302D'; unde ab eo vocatus est locus iste domus Dei et porta cœli, I 330C', X 303A. — Ibi congregabatur quotannis

Digitized by Google

populus ut a Samuele judicaretur, III 296D'.
BETHEL, seu Bethaven, urbs Ephraim, oppidum regni Israel, III 39D, 85B', 115C, 297 A. Illius nomen interpretatur domus Dei, X 275B, sed malos præsidentes designat, 292 B'. — Ibi vitulus aureus a Jeroboam constitutus colebatur, III 681 A', IV 217B', IX 277A, cujus altare, juxta verba Addo prophetæ, IV 90A, primum scissum est, III 683C et seq., postea a Josia pollutum, IV 87 A', et destructum, 89D'. Denique cuncta altaria Bethel sacrilega, manu Assyriorum ceciderunt in terram, ut prædictum fuerat, X 385 B'; schismaticorum et hæreticorum altaria significant, 387 A'. — In Bethel filii prophetarum Eliseum de proxima Eliæ translatione monuerunt, IV 8B'. — Pueri Bethel, in Eliseum contumeliosi, puniuntur, IV 11 B. Mystice, quid Bethel et pueri ejus, 12B'. — *Cf.* Addo, Bethaven.
BETHLEHEM. Civitas David, XI 411 D, in Judæa sita, 21A, cur prius Ephrata, postmodum Bethlehem dicta, I 369B'. — Ex ejus cisterna aquam Davidi attulerunt tres fortes, III 566A' et seq., IV 145B', quam noluit bibere, quare, III 567 A. Quo tempore hoc acciderit, 571 D. Aqua Bethlehem, mystice quid, 571 A. — Qualiter in Bethlehem nasciturus Christus prænuntietur, X 495B, 557D'. Prophetia Michææ quomodo intelligenda sit juxta duplicem ejus versionem, 495C, XI 23B', et impleta sit in nativitate Domini, 411 D'. — Mystice, Bethlehem vitam monasticam significat, I 372C'.
BETHPHAGE, villa sacerdotum juxta montem Oliveti sita, XI 228D, XII 165D; quid ibi actum sit in die Palmarum, XI 228D et seq.
BETHSABEE. Neptis erat Achitophel, III 498C. An verum cum David adulterium commiserit, 500D. Ejus filius a Deo percussus est, 506B', quo jure, D'. — Erat vera David uxor quum natus est Salomon, XI 10D. Quot filios habuerit ex David, VII 34C'. — Adoniæ conjurationem dissipat, III 585A et seq., et frustra petitionem fovet, 592A et seq. — De suo excessu pœnitens, deinceps fuit devota, VII 506C'. Quomodo Salomonem instruxerit, XI 10A'. Quare in genealogia Salvatoris ponatur, 8A'. — Allegorice, typus est B. V. Mariæ, III 597D, et Scripturæ veteris Testamenti, C.
BETHSAIDA, civitas in littore laci Genesareth sita, XII 5D', pertinens ad fines Zabulon et Nephthali, XI 47B', patria S. Petri apostoli, 104A, de impœnitentia notatur, 142B, XII 6A.
BETHSAMES, urbs sacerdotalis in tribu Benjamin, III 289D. Ibi requievit arca Dei, 289A'. Bethsamitæ plaga maxima percutiuntur, quare, 290A' et seq. — Moraliter, Bethsames figura est Ecclesiæ triumphantis, III 292C', et militantis, 293A, Bethsamitæ, hæreticorum, B'.
BETHSAN. Duæ civitates sic vocabantur, III 419D', IV 142B'. — In Bethsan, civitate Philistiim, in terminis Israel, cujus nomen domus Dagon interpretatur, suspensa sunt corpora Saulis et filiorum ejus, III 419C', IV 142A'.
BETHSURA. « Fortalitium valde forte », V 318B', 372D, a Juda munita, 289A', obsessa est et capta, tum a Syris, 293C, 294A', 372D, tum a Judæis, 311C. — Ibi occubuit Eleazar Machabæus, V 294A.
BETHULIA, urbs Israel, in montibus, ab Holopherne obsessa, V 143A, et angustiata, B', quomodo a Judith liberata sit, 160A.
BILIBRIS. Mensura seu vas continens duas libras, quid signet, XIV 276B'. Bilibris tritici mystice est collectio eminentium personarum Ecclesiæ, 270C'. Bilibres hordei fidelium multitudinem figurant, 276D'.
BILINGUIS. Quis sit, et quantum noceat, VIII 37C', 38A', 174D, XIII 419C'. Verba bilinguis quasi simplicia, VII 122C. Os bilingue detestandum, 55C.
BITHYNIA est nomen provinciæ Asiæ minoris, et civitatis in ea, XIV 174B; ibi prædicavit S. Lucas, C.

Digitized by Google

BLÆSILLA (S.), discipula S. Hieronymi, qui ei librum Ecclesiastæ legebat, VII 212A. (Acta SS., die xxiiª Januarii.)

BLASPHEMIA. Insania maxima, V 606D, quid sit, XI 299A, 493D', et quotuplicis generis, 154B' et seq. — Blasphemia contra Spiritum, in quo sistat, XI 154C' et seq., XII 55B et seq. ; quo sensu irremissibilis sit, XI 154D' et seq., XII 55D'. — Judæi quomodo in Spiritum Sanctum blasphemaverint, VI 175B', Christumque, invocata lege qua blasphemi interficiebantur, damnaverint, XI 299B. — Blasphemia cujusdam impii refertur, VI 301A. — Blasphemiæ tentationes, quomodo vincantur, V 640A'.

BLASPHEMUS quidam, de tribu Dan. Jussu Dei lapidatur, II 290B' et seq.; exinde lapidatio blasphemiæ pœna statuta est, 291 C. Mystice, blasphemus iste typus fuit hæreticorum, 292B.

BOANERGES, seu filii tonitrui. Sic duos filios Zebedæi vocavit Christus, quare, XI 334D.

BOETIUS (B.), philosophus « fidelis noster », V 63C, allegatur : de divinæ præsentiæ cogitatione, VI 578C, VIII 187C, de viis Domini, II 654C, de Deo tempus ab ævo ire jubente, VIII 256B, XI 476D', omniaque certo fine gubernante, VIII 201C, IX 245A, de certo ordine causarum, V 46C, 53B', de fato, 63C, de creaturis in mensura, numero et pondere constitutis, VII 521C', de æternitatis et beatitudinis definitione, XII 15B', de terrena esurientibus, VI 470D, de electis mala patientibus et reprobis bona accipientibus in vita sua, V 54B', XII 130D, de prosperis magis timendis quam adversis, XIII 155C', de infelici præteritæ felicitatis recordatione, VII 519A', de tristitia ratione mitiganda, IV 356D, de sapientia consolatoria, VIII 300A', de cognitione secundum modum cognoscentis, IV 505C, XIII 225B, de certitudine secundum qualitatem materiæ subjectæ, XII 429B, de intellectis ex imaginatis procedentibus, 270B', de divisione per opposita, VIII 202C', de similitudine optanda, XIII 167A, de eruditione, X 9B', de nobilitate ex parentum probitate orta, C, de tyranno, IV 517B', etc. (Migne *Patrol. lat.* tom. 63, 64.)

BOLIS est pondus plumbi, aut similis rei, quo maris profunditas investigatur, XIV 214A'.

BONAVENTURA (S.), Albanensis episcopus, O. M., allegatur : de creatione, I 17C, 18C', 20B, 21B, 27D', 29A, 30C, 32D', 33A', 34D, 41D, 45B', 50C, 52B', 67C, de paradiso terrestri, 72C', 74C, 75D, 79B, 92A', 113A', de angelis, 65A', de duplici Christi virtute ad tollenda peccata mundi, XII 303D, de compassionis dolore in eo excedente passionis dolorem, XIII 659B', de habentibus septem dona Spiritus Sancti, X 160C, de sapientia, ut primo dono Spiritus Sancti, VIII 159A, de prædestinatione, V 61C', de morientibus in solo peccato originali, VII 233C', de contritione, XIV 390, de satisfactione et pœnitentia, 402D', de remotione devictorum dæmonum, 405B, de modestia erga mulieres, VIII 56D', etc.

BONIFACIUS (S.), Moguntinus archiepiscopus, utrum in Apocalypsi designetur, XIV 328C'.

BONITAS. Creaturarum bonitas non est nisi divinæ bonitatis participatio et tenuis umbra, VI 700C. — Bonitas, fructus Spiritus Sancti, XIII 289D, in quo differat a benignitate, D'. — Bonitas prælatis maxime necessaria est, VI 557A'. — *Cf.* Deus (Bonitas Dei).

BONUM. Nullus est bonus per essentiam, nisi Deus ; creatura bona est per participationem, XI 216C, XII 149D et seq. Ipse Deus est summum atque perfectum bonum, II 113C, V 488D', IX 348B', XII 149A', cui nisi conjunctum fuerit cor nostrum, non perfecte quiescit, VI 217B', IX 348B', XI 146A, quum nullum bonum creatum animam satiare valeat, XII 109D. — Quum hoc summum bonum ab omnibus naturaliter appetatur, tanquam ultimus finis, VI 622C', quomodo odio

Digitized by Google

habeatur, X 484 A. Nihil agitur vel desideratur nisi sub specie boni, VII 92 A'. — Thesaurus summæ bonitatis non nisi in amatoribus suis consistit, VII 117 B'; avarus, A', levis corde, inanis gloriæ cupidus est qui eum non quærit, sed ea quæ ab illo avertunt, 79 D.

Distinguuntur bonum per se et bonum relative ad finem, XIII 561 D', bona delectabilia, utilia, honesta, bona naturæ, fortunæ, bona gratiæ in præsenti, gloriæ in futuro, XI 516 B, quæ omnia sunt a Deo, VIII 69 D', XII 339 D', XIII 94 A, 142 D, 563 A', XIV 43 D, 63 B, et ab eo conservantur, IV 457 D, VIII 257 B', XIV 423 C'. — Bonum est sui diffusivum, XII 202 C'. — Electos in patria constituet Deus super omnia bona sua, XI 270 A'. — In præsenti dat spiritualia et temporalia; temporalia vero ad spiritualia sunt referenda, IV 649 D', V 629 B', XI 85 A, 449 A, XII 95 D', quæ incomparabiliter temporalibus præstant, XI 219 B', XII 95 D', 120 A, XIII 164 A'. — Spiritualia bona, scilicet gratia, virtus et dona Spiritus Sancti, XI 219 B, XII 447 A', sunt vera hominis bona, interna, animæ immortali connaturalia, eam perficientia, quæ nolenti auferri nequeunt, 121 D, 122 B; cautissime servanda sunt, IV 634 A, et de eorum amissione summe dolendum, IX 335 A'. — Ea omnibus optare debemus; naturæ aut fortunæ bona optanda sunt iis tantum quorum saluti expediunt, XI 516 B; et omne quod licite desideratur, licite oratur, VI 317 C'. — Homo propter alterius peccatum, privatione non spiritualium, sed tantum temporalium bonorum punitur, XII 447 A'. — A quibus spiritualia bona dispensentur, XII 121 A'. — Temporalia bona spernenda sunt ut vana, V 428 D, incertæ possessionis, 648 D, VII 482 C, homini extrinseca, XII 122 A, qui moriens ea secum ferre non valet, 58 C'. — Necessaria tamen quærenda sunt cum labore, sed sine sollicitudine, XI 89 A, et repeti possunt, XIII 150 A; incomparabiliter vero plus laborandum esset pro cœlestibus quam pro terrenis, XII 120 A. — In affectu et usu divitiarum ordinem oportet servare, IV 649 D', VIII 362 A; in pium usum superfluæ facultates sunt convertendæ, XI 219 D, 449 B. — An omnibus quærentibus Deum corporalia adjiciantur, XI 89 B. Cur Deus, tribulatis justis æterna servans, perversis transitoria largiatur, V 49 A'. — Bona quænam recipiat qui omnia propter Christum dimisit, XII 152 C'. — Custodia legis est bonum præ omnibus temporalibus eligendum, VI 555 C'. Quo sensu Judæis præcepta implentibus temporalia promissa sint, 451 D', VIII 328 A.

Triplex est bonum, scilicet hominis, domus et civitatis seu patriæ, IV 303 B'. — Bonum commune Deus diligit et requirit, XI 79 A'; quanto communius tanto divinius bonum perhibetur, XIII 609 C. Bonum commune privato præferendum est, V 49 C. Sæpe rigorem justitiæ exigit, VII 75 B; pro eo quisque semet exponere debet, V 277 D; hostibus ejus fas est mala imprecari, 199 C', 242 C, 296 D', imo necem inferre, 152 A'. Pro eo quotidie orandum est, IX 232 B'; multumque valet oratio ejus amore fusa, V 236 B'. — Bonis Ecclesiæ abuti, quantum sit peccatum, XI 448 C'. — Quædam bona dimittenda sunt propter vitandum scandalum infirmorum, non autem Ecclesiæ et reipublicæ bona, XI 72 A', XIII 106 A' et seq.

Tria sunt in mundo, bonum, malum et medium, V 58 C; principale autem bonum est animi virtus quæ nos, fide sincera ad divina perducens, summo bono facit jugiter adhærere, D. — Omnis inchoatio prosecutioque operis boni ita a Deo pendet, IV 457 C, V 426 C', VI 286 D', 600 C', VII 20 C, IX 411, XIII 223 A, 334 C, 340 C', 678 D', XIV 423 D', ut nullum bonum, maxime supernaturale, homo propriis viribus operari possit, I 181 C', III 572 B', 653 B, IV 399 B', VII 25 B, 267 C', 494 C', VIII 65 B', IX 107 C, XII 545 B,

XIII 77C, 563A', 615B', XIV 63B. Omnia autem viatorum bona imperfectionibus sunt admixta, IV 327A', D', VI 197D', 246D', 405A', 538C', 645A', VII 106D', VIII 65B', 104D, IX 232A, XI 279B'. — Bonum bene faciendum est, IV 327D; ex integra causa est, et in medio consistit, VI 553B'; bonum indiscretum in malum vertitur, IV 328A'. Quibus modis bona nostra insequatur diabolus, 328C. — Bonum in bono sectandum est, XIII 283D, cum recta intentione, ex caritate, IX 468C', non propter temporale commodum, 328C. Arbor bona non potest malos fructus facere, neque arbor mala bonos fructus, XI 95C', 155D', 529B. — Bonum agendum est celeriter, XII 119B, absque fastidio, VI 473C, in tempore opportuno, VII 497A, cum debitis virtutum circumstantiis, IX 468C'. — Quæ bona publice agenda sint, V 543A'; quando liceat propria bona propalare, XII 518B. — Malum in bono quomodo vincere valeamus, XI 518B. — Malum occasionaliter causa est boni, XIII 46C'; ex impiorum malitia multa eveniunt bona, IX 159C', sed ipsis cooperantur in malum, 180A'; quomodo simplices possideant bona peccatoris, VII 173D'. Nullum bonum manet irremuneratum, XI 520B', XII 130C, XIII 324D'. — Non tantum mala commissa, sed et bona omissa plangere debemus, V 597B'.

Cf. Deus, Malum, Prosperitas.

BONUS. Possunt boni scire se esse filios Dei, sed tantum probabiliter, XIII 64B. — Prius confirmandi sunt quam mali torquendi, XIII 245A. — Quare stellis comparentur, XIII 38C. — *Cf.* Justus, Perfectus, Sanctus.

BOOZ, qui etiam, juxta Hebræos, Abesan dictus est, III 180A. Fuit de primoribus Bethlehem, 235C, et judex civitatis, 237D'. — An etiam Israeliticum populum judicaverit, III 180A, 224A'. — Quanto tempore vixerit, III 240B', XI 10A. — Quomodo Ruth sibi conjunxerit, III 237D et seq., et quo jure, 240B. Erga eam multas exercuit virtutes, 239D', et forsan supernaturaliter ex ea genuit Obed, 240A. — Ditissimus erat et non cupidus, XI 217A'. — Allegorice, multipliciter est figura Christi, III 232D, 236A, 241B.

Booz, columna templi. *Vide* Columna.

BORITH, herba, quid ad litteram, IX 22A, et mystice, 30C'.

BOS. Fuit de immolaticiis animalibus, propter multiplices ejus qualitates, II 142C et seq., ad confutandam gentilium idololatriam, D', et quia Christi figura erat, 143B. Pro pacificis, pro peccato, in holocaustum offerebatur, 193A, 359A', 362D, III 644A'. In primogenito bovis operari non licebat, II 576B', nec eum ab immolatione redimere, 418A. — Bovis triturantis os alligari lex prohibebat, II 627D' et seq.; quare, ad litteram, 628A, 714B', mystice, 628C. — De bove cornupeta hominem aut alium bovem occidente, quid in lege præscriberetur, II 17C et seq., 18A, quid de bove in cisternam cadente, 17D. Pro bove furto abacto, quinque reddendi, 20D; quare, D'. — In templo XII boves mare æneum sustinebant, III 634B, per quos præfigurabantur XII Apostoli, 641A; boves quoque sculpti erant in basibus luterum, 635A.

Quinque bovis utilitates, II 21C. Bobus olim communiter arabant, VII 90D'. — Universæ boves, quomodo Christo subjectæ in Psalmis dicantur, V 454C. — Qualiter cognoscat bos possessorem suum, VIII 321B, Israel autem Deum non cognoverit, C. — Spiritualiter, bos significat Christum, II 143B, 144C, animarum cultores, prælatos, prædicatores, doctores, 26D, 577C', 628C, IV 320C, 323B, V 454D, VI 36B', 150D', 151A, VII 91A, Judæos, VIII 561B, homines bestiales, 235A', proprium corpus mortificatum, II 146A, recta aut prava intentione, III 709B, considerationes quibus ager cordis fecundatur, IV 326D, 328D'. — Quo sensu de stercore boum

Digitized by Google

lapidetur piger, VIII 125B, et boum jugo assimiletur mulier nequam, 163A'.

BOSNIA est Mysia (Mœsia) superior, XIV 174B.

BOSRA. Civitas Moab, Idumæam designat, VIII 574A, IX 286A, X 372C. Spiritualiter, munita interpretatur, VIII 573 B', 737B, IX 290A'. — Quo sensu de Bosra tinctis vestibus ascenderit Christus, VIII 737C.

BOTRUS. Torrens Botri, cur sic dictus, II 394A'. — Quo sensu botri vocentur Apostoli, X 289A. Botros Ecclesiæ spiritualiter protulit Christus, 289B. — Botri vineæ terræ sunt mali homines, XIV 327 D. — Botrus Cypri, dilectus meus mihi in vineis Engaddi, VII 310B', 320A, 327C.

BRACHIUM. Metaphorice, robur significat, IX 277B', 560C', et potentiam, 556C'. — Brachium Dei designat ejus sapientiam et justitiam, VIII 671C', necnon omnipotentiam, VI 198B, 204A, VIII 217B', 549D, etc., Christum, virtutem ejus omnia portantem, per quem omnia operatur, VI 132B, 198B, VIII 217B', 671C', 673B, IX 13A', 203B', etc., Apostolos, Ecclesiæ brachia, VIII 671C'. — Confortat Deus hominis brachia, id est potentias operativas, X 262B. — Quid sit carnem brachium suum ponere, IX 149D. — Cur jussus sit Ezechiel brachium extendere contra Jerusalem, IX 437C'. — Brachium sæculare in certis casibus pro fide pugnare debet, XIV 68A.

BRACHMANI philosophi in solitudine degebant, quare, IV 350D'.

BRAVIUM. Supernæ vocationis Dei bravium, quid sit, XIII 345A'. — Omnes currunt, sed unus accipit bravium, XIII 167C.

BRIGITTA (S.). Allegatur ejus Revelationum liber : de mundissimis panniculis quibus B. Virgo in Bethlehem Jesum involvit, XI 412B', de divino illius vultu cujus adspectus tristes consolabatur, 485D', de compassione qua Maria a Filii sui infantia doluit, 430D', de laceratione usque ad costas carnis Christi in flagellatione, IV 533A', XII 234 D, Matris anima deficiente, A', de Salvatoris nudatione, 240B, et crucifixione, 239C, 240B, de B. Virgine sola inter puras creaturas in cœlum assumpta, 246C', de mutua allocutione et laude Filii et Matris in cœlo, VII 349D, de utilitate tribulationis ad salutem, IV 411B', de damnatorum affectibus circa cœlestem mansionem, XII 131D, etc.

BRITO (Guillelmus), Ord. Min. theologus et grammaticus, allegatur : de sensu verborum « renunculi », II 154B', « faustus » et « infaustus », IV 349D. (Migne *Patrol. lat.* tom. 196.)

BRUCHUS, quid ad litteram, VI 450B', VII 285B', X 328C, 531B' ; quid figurate, 412B, et mystice, VI 457C.

BRUNO (S.), Cartusiensis Ordinis fundator, electus in archiepiscopum Rheginensem, hanc dignitatem respuit, XIV 217D, et solitariam vitam in Calabria finivit, A'.

BRUTUM. Quo sensu bruta creata dicantur, VI 442B'; nullo modo resurgent, C'. — Instinctu divinitus impresso aguntur, VI 439D', VII 45B; quomodo cognoscere asserantur, IX 89C; peccatores arguunt, 92A. — Cur ad laudandum Deum invitentur, VI 687D'. — Nonnunquam propter hominum peccata cæduntur, X 573B', 685B'. — *Cf.* Animal, Bestia, Jumentum, Pecus.

BUBALUS, mundum animal, quid ad litteram et mystice, II 572C', X 410D'.

BUBO, avis immunda, quid sit, II 208B; moraliter, luxuriosos denotat, 214D, 713C'.

BUL, mensis, quis, III 622C'.

BULGARIA est Mysia (Mœsia) inferior ; ubi sita, XIV 174B.

BUTYRUM. Quid designet, IV 572C'. Pedes in butyro lavare, quid, 630D, 634D'. — Qui fortiter premit ubera ad eliciendum lac, elicit butyrum, VII 191C'. — Butyrum et mel comedet, ut sciat reprobare malum et eligere bonum, VIII 385D.

BUXUS, lignum imputribile super quod

Digitized by Google

scribitur, VIII 542B'; quid moraliter exprimat, 615D', 724B'.
BUZI, Ezechielis pater, et ipse propheta fuit, IX 414C.
BYSSINUM sunt justificationes Sanctorum, quo sensu, XIV 351C, 353D'.
BYSSUS. Species est candidissimi atque mollissimi lini quæ maxime nascitur in Ægypto, II 45A', IX 541A', XII 126B', adhibita ad facienda tabernaculi vela, II 65C', 66A, et indumenta sacerdotalia, 70A, 71B, etc. — Mystice, notat castitatem corporis, puritatem mentis, conscientiæ nitorem, II 52D, 62D, 707A', VII 198D', carnis mortificationem, IX 487B, regulas vitæ, 477B, terram, II 61D.

C

CAATH, filius Levi. Ex posteris ejus eligebantur sacerdotes, IV 133D. *Cf.* Levita.
CADAVER. Sic dicitur corpus vitiosorum, quare, X 532D'. — Ubicumque cadaver fuerit, statim aquila adest, quo sensu, V 17A', XI 265C', XII 143B. — Quid vallis cadaverum, IX 230C, D'.
CADES. In deserto Arabiæ, I 219A, 241A, fuit xxxii[a] statio Hebræorum, II 428C, 501C. Quid mystice, 505B'. — Ibi mortua est Maria, II 428A', et jurgatus est populus, C' et seq. Octo peccata populi in Cades, 529D. — Cades desertum, quomodo a Domino commoveatur, V 578D. — Quasi palma exaltata sum in Cades, quo sensu, VIII 144B.
CADUCUS. Bona caduca appetitum rationalis creaturæ satiare nequeunt, X 552B.
CADUMIM, torrens. Sic vocatur mare Rubrum, III 140A.
CÆCUS. Offendiculum cæco ponere, in lege vetitum, II 257B, quid sit moraliter, 636C'. — Cæci et claudi custodientes Jerusalem, qui, III 458B' et seq. — Proverbium, Cæcus et claudus non intrabunt in templum, quomodo intelligendum, III 460C'. — Cæcitas Tobiæ, qua virtute orta, V 90D', et sanata, 116A, 117B. — Duo cæci quomodo curati sint in Nazareth, XI 118A, et an bene egerint silentium a Christo præceptum non servando, A'. — Alii duo, quorum unus Bartimæus, XI 346A', qualiter sanati prope Jericho, 227A', XII 154C et seq.; genus humanum figurant, clamans ad Salvatorem, XI 228B', XII 156B. — Cæcus prope Bethsaidam illuminatus, XI 340C', quare non statim visum receperit, 341B. — Cæcus natus naturaliter curari nequit, V 116B. Qualiter cæcus a nativitate visum acceperit, XII 449C'; et mystice, cur ita, D' et seq. Cedonius nomine, 446C', populum gentilem designat, 447A. Utrum, statim post illuminationem suam, Jesum crediderit esse Christum, 452C' et seq., 457A; et quomodo deinde illum tanquam Dei Filium adoraverit, C. Parentes ejus timore peccaverunt, 453D. Cur potius Lazarum interficere voluerint principes sacerdotum quam illum cæcum, 497A, qui postea cum Maria Magdalene expulsus est, 446C'. Quare Elymas fuerit cæcus, XIV 158D.
Spiritualiter quinam cæci illuminentur, quinam vero videntes cæci fiant, XII 457A' et seq. — Cæcus si cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt, XI 181B, 526A'. Dux cæcorum quis, XIII 24D. — Cæci designant Judæos incredulos, VIII 623D', 628B, 716A, indoctos prælatos, 625D', gentiles, 538C, 578C', 621A, quoscumque errore, ignorantia aut vitiis excæcatos, XI 473B, 543A, XII 97A.
CÆLATURA. Templi cælaturæ describuntur ad litteram, III 620D', 621B', et tropologice, 625B.
CÆRIMONIALIA. *Vide* Mandatum.

Digitized by Google

CÆSAR. Unde hoc nomen, quod habuerunt: primum Julius qui devicit Pompeium, XI 410 A, et imperium usurpavit, X 675 C, cujus patientia laudatur, IV 290, deinde Octavianus cognominatus Augustus, XI 410 B. — An licuerit Judæis tributum Cæsari solvere, XI 244 C'. — Imaginem Cæsaris Pilatus in templo collocavit, XI 262 C'.

CÆSAREA. Multæ sunt urbes hujus nominis, XIV 187 B', inter quas Cæsarea Palæstinæ, ubi habitavit Cornelius centurio, XI 188 B, XIV 143 D, et domum habuit diaconus Philippus, 138 C', Cæsarea Philippi, olim appellata Lais et postea Paneas, XI 188 B, quæ a Philippo, Herodis filio, Cæsarea cognominata est, A, XIV 143 D', et Cæsarea, quæ vocatur Diocæsarea, 187 B'.

CÆSARIES. *Vide* Coma.

CAIN. Extra paradisum genitus est, I 121 C'. Ejus nativitas et nomen, 122 B, vivendi ratio, D', indoles, scelera et inventa, 132 A'. — An fuerit sacerdos, 126 D. Sacrificium ejus, quale, I 123 B; in quo Deo displicuerit, D', 125 A, C, XIV 34 A' et seq.; quo signo reprobatum, I 124 C, XIV 34 C'. — Quomodo locutus sit Dominus ad Cain, I 125 B, 131 D'. — Cain in occisione fratris astutia, I 125 A', et impudentia, 126 B', XIV 396 D; quæ fuerint septem ejus peccata, I 129 D. — Quotuplici modo maledictus coram Deo et hominibus, I 127 A'. In tribus gravius quam Adam maledicitur, 129 D'. — Cain desperatio; quid de ea sentiendum, I 127 C', 128 C. — Quale signum impositum ei, I 131 B'. Mors ejus, quomodo et cur septies vindicanda, 129 B et seq. Ubi demoratus sit post maledictionem suam, 131 D'. — Utrum reapse interfectus sit a Lamech, I 129 C, 130 D, 131 C; an perierit in diluvio, 130 A', 131 D. — Mystice, typus est Judaicæ plebis, I 137 A et seq., 141 A', et invidorum, XIV 72 A'. — Civitatem diaboli fundavit super terram, IV 297 B', ejusque posteri, ob vitia carnis, filii hominum vocati sunt, XII 107 D. Cainitæ utrum fuerint idololatræ, I 133 D', 136 C, IV 297 C'. — Mechanicis artibus studuerunt, I 132 C'; et pessimi facti sunt, 150 A.

CAINAN, filius Enos, XI 459 A.

CAINAN, qui fuit Arphaxad, quo sensu, XI 458 C.

CAIPHAS, alio nomine Josephus. Quomodo constitutus sit pontifex anno quo passus est Dominus, XI 441 A. Quo sensu dicatur pontifex anni illius, XII 490 B. — Consilium quod dedit de Jesu occidendo, multipliciter erroneum fuit, XII 490 A'; et tamen tunc prophetavit, D', etsi propheta non sit dicendus, X 137 A', XII 491 C', 492 A. — Quare vestimenta sua sciderit, Jesum de blasphemia accusans, XI 298 D'. — Quomodo videat Filium hominis sedentem a dextris virtutis Dei, XI 298 C'.

CAIUS Cæsar (Caligula) divinos honores affectans, V 136 A, 181 D, statuam suam Judæis adorandam misit, VII 539 C.

CAIUS, Corinthiorum episcopus. Ad illum scripta est tertia S. Joannis epistola canonica, XIII 117 D, XIV 61 A, in qua laudatur, A' et seq., præsertim de caritate, 62 B.

CALAMUS. Species aromatica, adhibebatur in oleo unctionis, II 90 C, IX 73 C', et ad thymiamatis confectionem, VIII 631 B. — Calamus, junci species, designat sermonem vacuum, VIII 474 D', et simulatam justitiam, IX 79 C'; virens vero, virtutum decorem, VIII 579 C, quassatus, gentiles, 619 D', et peccatorem, 625 A'. — Accipitur etiam pro mensura, IX 603 D, C', XIV 300 A, mystice, IX 612 B, D, XIV 300 A, vel pro instrumento scriptorio, B. — Quid calamus similis virgæ, XIV 300 B.

CALCANEUM. Humana opera significat, VI 27 A', 87 B, 89 D'. — Quomodo serpens insidietur calcaneo mulieris, I 103 B'. — Calcaneum levavit Judas contra Christum, XII 519 A'.

CALCATOR uvæ, mystice quisnam sit, X 424 D.

CALCEAMENTUM. Sicut Moyses materiali-

Digitized by Google

ter egit, I 495C', ita spiritualiter calceamenta solvere debet quicumque ad Deum vult accedere, 502C'. — Mos solvendi calceamentum, olim in certis contractibus usitatus, III 239B, infideles prælatos admonet, 242A. — Calceamenta hyacinthina, mulieribus propria, IX 477A, virtutum processum figurant, B, 487B. — Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis, VII 417A, 422A'. — Quo sensu Christi discipulis calceamenta prohibita fuerint, XI 124A, XII 3C. — Calceamenta animæ, quid, IX 31A', XII 113B.

CALCULUS. Quomodo calculo impleatur os mendacis, VII 134D'. — Calculus quo mundata sunt labia Isaiæ, erat pruna ardens, VIII 376D, vel carbunculus, lapis pretiosus, donum prophetiæ exprimens, D'. — Calculus candidus significat Christum, corpus glorificatum, præmium accidentale, XIV 244C', maxime aureolam martyrum, D'. Nomen novum in calculo scriptum, quid, 245A.

CALEB. Filius Jephone dictus, IV 124B, necnon Cenezæus, III 74B, vir fortissimus, 75B, et de primoribus Juda, 74A, ceteris exploratoribus obsistendo, II 396D et seq., III 74C et seq., hereditatem in Terra promissionis obtinere meruit, II 398C', III 75C', V 278B, VIII 277A et seq. — Non fuit de exploratoribus a Josue in Jericho missis, III 36A'. — Deletis Enacim, III 65D', Hebron occupavit, 75C. — Conjunctissimus fuit Josue, III 75C', cui in regendo populo successisse creditur, 112B. — Quot habuerit fratres, IV 123B', et filios, 124B, C'.

CALEB, seu Calubi, filius Hesron, IV 114C', quem putant aliqui alium ac filium Jephone, 115B', perperam dicitur duxisse Mariam, sororem Moysis, D, et Bethiam, filiam Pharaonis, 125A.

CALENDÆ. In calendis festivitatem agebant Judæi, IV 169D', et ad Prophetas convenire solebant, 20B'. *Cf.* Neomenia.

CALIGO. Divina caligo appellatur lux inaccessibilis quam habitat Deus, V 501A', XII 295B. — Quo sensu dicatur caligo esse sub pedibus Christi, V 501B. — Inferni obscuritas, ut teterrima, caligo tenebrarum vocatur, XIII 690C'. — Caligo, in Scripturis, pro adversitate sumitur, IX 122B'. Quid montes caliginosi, 122B', 124C'. — *Cf.* Tenebra.

CALIX. Calix inebrians et præclarus est, in cœlo, fons vitæ vel æterni fontis sapor, V 547C, in terra, calix benedictionis pretiosum sanguinem capiens, 545B', qui in altari offertur, VI 532D. — Quo affectu Redemptor calicem salutaris acceperit, VI 531C. Dominus dicitur pars calicis Christi, ut ejus passionis finis et merces, V 486A'; Dominus pars calicis hominis qui, Jesum sequendo, crucem suam bajulat, 489D, VI 529D. Temere vero Jacobus et Joannes præsumpserunt se, propria virtute, Magistri calicem bibere posse, XI 225C'. — Calix in manu Domini est pœna electos purgans aut reprobos crucians, haud raro electos per reprobos probans, IX 307B; cur hic calix vini meri plenus mixto, VI 231A, 234A, XIV 323C'. — Quomodo calix aureus fuerit Babylon divinæ ultioni, IX 300D', singulariter adversus Idumæos, 366B'. Calix vini furoris, Jeremiæ traditus, 196C', et gentibus propinandus, 197A et seq., quid portenderit, 196D', 199A'. — Calicem Samariæ bibit Jerusalem, IX 529B', imo acerbiorem, VIII 675A', qui in fine de manu ejus tolletur, 676C. — Quare in Apocalypsi per calicem vini pœna damnatorum intelligatur, XIV 337B'. — Moraliter mundandum est prius quod intus est calicis, XI 255B'. — Væ qui student calicibus epotandis, VII 150A'.

CALLIDUS. Sapientia callidi est intelligere viam suam, VII 91A'. Callidus videt malum et abscondit se, quando licite, quando illicite, 143B'. Qui dissimulat injuriam callidus est, probe aut vitiose, juxta intentionem, 81D. — Qui simulatione callidi sunt, bonum fingentes, malum intendentes, IV 309C', tanto gravius iram Dei provocant quanto industriosius ejus simplicitati adversantur, 680D' et seq. In-

Digitized by Google

numerabilibus vitiis implicantur, 681 B', raro convertuntur, D, et in novissimo male habent, A'. Eos enim excæcat Deus, 381 C, et in eorum astutiis apprehendit, sive in præsenti sive in futura vita, 380 A' et seq. — *Cf.* Simulatio.

CALOR. In terra lucis solaris diffusionem consequitur, V 7C, quibus modis, D. — Calor qualitas masculina, V 8C.

CALUMNIA. Mendax accusatio, maxime si falso testimonio firmetur, VIII 163B, vitium est super mortem grave, C. — Interdum calumnia significat quodlibet peccatum, VIII 694B, aut damnum illatum, unde projicienda dicitur avaritia ex calumnia, 566B. — Quid intelligatur per puteum qui vocatur Calumnia, I 318 B'.

CALVARIÆ locus, quare sic vocatus; utrum ibi sepultus fuerit Adam, XI 307 A', XII 237 B', 592 D'.

CALVITIUM, quid mystice, VIII 356 A, 452 A'.

CAMBYSES. Filius Cyri, rex Assyriorum, V 132C, et Persarum, 218B, qui in Esdra Assuerus vocatur, 217D, et Artaxerxes, A', et in Judith, Nabuchodonosor, 132C, X 116B, quibus regnis præfuerit, V 132 B'. — Ædificari templum prohibuit, V 132C, 137 A, 219 A, B', X 641 C', et in Damasco obiit, V 168C'. — Cambysa dies, quid, V 168C.

CAMELOPARDALIS, mundum animal, quid sit ad litteram et mystice, II 573B.

CAMELUS. Inter immunda reputatur, quare, II 205B, 206B. — Spiritualiter, signat quoscumque vitiis tortos, Judæos, IV 323C', gentiles, 320C, 323C', eos qui fidem suam et sermones factis negant, II 215B', peccatis onustos, VIII 722 A', X 685C', maxime carnalitatis, IX 291 D', 537D, quasdam cogitationes et affectiones, IV 323 C', 329 A'. — Per ascensorem cameli intelligitur Christus, VIII 486 B', aut Darius rex Medorum, 481 D'. — Quo sensu facilius sit camelum per acus foramen transire quam divitem salvari, XI 217C', XII 151B. — Quinam camelum glutiant, culicem colantes, XI 255D.

CAMINUS. Quid fuerit, ad litteram et mystice, caminus Domini in Jerusalem, VIII 555B, 556A. Quam proficuus sit electis caminus humiliationis, 16C, et paupertatis, 653C. Sicut probatur aurum camino, ita corda probat Dominus, VII 113C'.

CAMPUS. Per campos designantur corda fidelium verbi semine fecundata, VI 145B', 390C', maxime subditorum qui a superioribus influxum gratiæ recipiunt, 437C, VIII 615B. — Quomodo campi descendant, VI 437B. — Quid campi silvæ, VI 613C, 616C', et ligna campi, 439A. — Quomodo campestria in gregum caulas convertantur, VIII 749D'.

CANA, villa Galilææ, XII 312C. Zelus interpretatur, 316C'. Quomodo ibi aqua in vinum a Christo conversa sit, 314C' et seq.

CANCELLARIUS Parisiensis, VII 296A. *Cf.* Gerson.

CANCELLUS. Quomodo dilectus prospiciat per cancellos, VII 335C, 342A, 347C.

CANDELABRUM. Candelabrum luminis, V 271D, an totum ex auro, II 49D', 361 A'; cujus formæ, 50D et seq., et quanti ponderis, 51 A'. In Sancto positum erat, 66A', 289D, ad austrum, 361A, quare, 63B', 361C', 705D; et in eo ardebant jugiter tres lucernæ de die, 66D, 289C', et septem de nocte, 66C, 88C, unde pluraliter dicitur candelabra, XIII 505A. — Ab Antiocho comminutum, V 271B', a Juda redintegratur, 288D. — Figurat Christum, II 54D' et seq., 63B', Ecclesiam, 55 C', 63 B', X 637 B, XIV 233 C et seq., et rectam intentionem, IV 24B. — Quomodo lucere debeant prælati super Ecclesiæ candelabrum positi, XI 566 A. Tria Ecclesiæ candelabra, quænam sint, X 200A. — Decem candelabra aurea in Sancto posuit Salomon, III 638D, IV 198 B', Moysis candelabro similia, III 638A', in quibus septem lucernæ de nocte ardebant, tres vero de die, IV 216D, per quæ verbo et opere fulgentes exprimuntur, III 642C'.

CANIS. Lingua canum medicinalis est, IX 668C. — Pretium canis in domo Domini

Digitized by Google

offerre non licebat, II 612D'; et primogenitus canis occidebatur, 576B', V 255D'. Per canes quibus projicienda erat caro a bestiis prægustata, intelligunt Judæi gentiles, II 26C'. — Canis Tobiæ, cur in Scripturis memoretur, V 104D. — Canis ad vomitum revertens, quid, VII 164B, XIV 377A'. — Melior est canis vivus leone mortuo, quo sensu, VII 265D, 266B. — Quinam designentur per canes quibus sanctum non est dandum, XI 92B'. Quid intenderit Christus dicendo non esse bonum sumere panem filiorum et mittere canibus, 183D et seq. — Canes Lazaro mendico benigniores fuerunt quam dives, XII 128A. — Canes figurant prædicatores et prælatos, VIII 702D', IX 668C, inter quos quinam sint canes muti, VIII 702D', IX 468B, et impudentissimi, VIII 703C. — Canes etiam vocantur dæmones, maxime spiritus iracundiæ, IX 140B', persecutores Christi, V 534D', 536C', vel fidelium, 542A, gentiles, iracundi, gulosi, VIII 79B, XIV 377A'.

CANONICUS. Canonici redarguuntur qui propter occupationes terrenas omittunt prædicationes et Missas, XII 57B, necnon qui, instante electione, convivia ex ambitione faciunt, 94A.

CANTICUM. Quid sit canticum, V 400B, 643D', VI 328B, B', 480C, laudare cum cantico, 181C, laus cantici, 381C, vas cantici, V 258D', X 406C', psalmus cantici, V 427C, 579B, VI 21C, 324C, etc.; cantare et psallere in quo differant, V 565B'. — Quis aptus sit cantare Deo, III 141C'. Qualiter in Deo cantatio nostra semper esse debeat, VI 194D', XIII 321 C', 368B. — Quid cantica Sion, VI 633A, canticum novum cantare, V 601B, 658A, VI 386C, C', 689C, XIV 320A', cantare Deo in cymbalis, V 165B, jubilationis, VI 692D', canticum cantare in terra aliena, 633B. Quomodo in nocte mandet Deus canticum, V 676D. — Quid canticum graduum, VI 580A. — Cantica in gratiarum actionem sanctis viris et feminis consueta, I 593A, III 135B, 259A, V 120B, 164D', carminaque mœsta in adversitatibus composita, IX 97C.

Canticum Moysis post transitum maris Rubri, I 593C, quomodo decantatum a filiis Israel, 599A', 606A'. — Explanantur cantica Deboræ, III 135C, 141C, Annæ, 259C, 264D, 265A, Davidis in Saulis mortem, 431B', 436B, ejusdem in gratiarum actionem, 559D.

Canticum canticorum, quare sic vocatum, VII 291. In eo de amore divino tractatur, 5A', 313A, sub similitudine carnalis conjugii, 307D', 350B. Perfectis convenit, 6A, 211B', 292. Apud Judæos non legebatur ante tricesimum ætatis annum, 295B', IX 422C'. Non est accipiendum ad litteram de Salomone et sponsa ipsius, filia Pharaonis, VII 292, 350C, quam duxit uxorem diu antequam hunc librum componeret, 292, etsi illum in juventute sua scripserit, 405D. — Quid intenderit Dionysius noster in Cantici explanatione, VII 292. Illud exponit tripliciter, scilicet de Ecclesia universali (includente Synagogam et omnes Sanctos etiam sub lege naturæ), 294D', 296C, 328B, 350B, 363C, 384D, 417A, 430A, de anima perfecta, 312D, 338D, 356B, 374D, 394C, 409A, 422A, 438D, et de B. V. Maria, 321B, 344B, 359C, 380B, 399A, 413D, 426B, 444A, in cujus solennitatibus legitur, 321B. — Quænam dispositiones ad hunc librum legendum requirantur, VII 295B et seq.; et quid insinuandum nondum emendatis qui illum ex officio legere vel audire habent, 296A'.

Explanantur cantica Tobiæ, V 120B, et Judith, 164D. — Canticum trium puerorum in fornace, quomodo interpretandum, X 45B et seq., et qua mente pronuntiandum, 61B. — Canticum Habacuc, quod de Christo ejusque mysteriis tractat, X 566B, explanatur, 556A et seq., 564D et seq. — Canticum novum, quomodo ab electis cantetur in patria, XIV 320D. Quid sit canticum virginum,

Digitized by Google

320C' et seq. — Quid canticum meretricis, VIII 499C, 502A.
Cf. Psalmus.

CANTOR. Cantorum templi quæ institutio, IV 131A', nomina, B', 153B', numerus, 168D, et ordinatio, 171D et seq. Musicis instrumentis utentes, 153A', spiritu prophetiæ plerumque replebantur, 171D'. Ab Ezechia denuo ordinantur, 253B.

CAPHARNAUM. Erat urbs præcipua Galilææ, XI 98D, 330B, XII 317C', supra mare Genesareth sita, XI 47A', XII 5D', pertinens ad fines Zabulon ac Nephthali, XI 47B'. Quare civitas Christi vocetur, 109C'. — Miracula ibi facta narrantur, XI 98D, 104A, 109D', etc. — De superbia et impœnitentia notatur, XI 142A', XII 6D et seq.

CAPILLUS. Capilli designant cogitationes et affectiones, VI 168A, XII 53A', 191A', XIV 292C. Quid vertex capilli, VI 167D'. — Quid capilli Ecclesiæ, VII 364C, animæ, 375A', B. Virginis, 380D'; et cur gregibus caprarum comparentur, 364D, 375B'. — In quod signum Jeremias capillum suum totonderit et projecerit, IX 84C', et quid mystice, 87D. — Quomodo angelus portaverit Habacuc capillo capitis, X 184D. — Zelo evulsit Esdras capillos capitis sui et barbæ, V 227C'. — Capillus non peribit de capite discipulorum Christi, quo sensu, XII 191D. — Quinam describantur habentes capillos sicut capillos mulierum, XIV 292C. — Clerici non debent crispantes fovere capillos, IX 292A. — *Cf.* Coma, Crinis, Pilus.

CAPITELLA columnarum porticus templi describuntur, III 629B' et seq.; quot malogranata habuerint, 630C' et seq.; sub figura capitellorum variæ prælatorum dotes recensentur, 639A'.

CAPITULUM, unde nomen accipiat, XIII 501D.

CAPPARIS, herba luxum excitans, VII 285C'; multiplices virtutes medicinales habet, D'.

CAPRA. Fuit de immolaticiis animalibus, quare, II 142C. Ad quædam sacrificia præscribitur, 161C', 167C, 402C'. Capræ nomine in holocaustis intelligitur hœdus, 141A. Moraliter, sensualitatem designat, 156D'. — Ex caprarum pilis confecta leguntur tabernaculi saga, II 57A, quibus vitæ asperitas designatur, 52D.

CAPREA. Acumine oculorum præstans est, VII 333A'; velociter currit, 334C'; quomodo, sauciata, herba dictamno sanetur, 333A'. — Mystice, quid capreæ camporum, VII 332C', 334A, et cur capreæ Christus comparetur, B', 341D'.

CAPTIVITAS. Babylonica captivitas Hebræis imposita est, ad eorum peccata expianda verique Dei propagandam notitiam, II 104B', V 120C', X 585B. Pluries prænuntiata est, IX 123A, 460A', X 491B'. — Anni ejus diversimode computantur, IV 95D, V 209A', IX 436A et seq.—Illam aliqui justi evaserunt, X 583D. Quot ibi fuerint Judæi, IX 311C' et seq.; quot generationes, 403A. — Durior fuit captivitate Ægyptiaca, IX 145B' : captivi enim in Chaldæa dispersi, 208A', ad duros labores adigebantur, 318D; multi tamen honorati et potentes fuerunt inter gentes, 193C'. Divinitus moniti, e diripienda Babylone fugerunt, 305A. — Propter idololatriam potissimum mancipati, IX 82C', 90B', 263B, Judæi ab idolis ne in gentibus quidem abstinuerunt, 145C, 263C, 264C, et pessima vita omnibus fuere scandalo, 581A'; sed post captivitatem idolis valedixerunt, 293B, 582D, et maxime rebus floruerunt, 580A, 583C. — Reditus a captivitate prædicitur, IX 208A, 238B', 240A, 292C', etc., X 509D, 584A; ab Ezechiele annuntiatur in figura eductionis a sepulcris, IX 587D'. — Quo anno Judæi liberati fuerint, V 209A. Exinde annos computare consueverunt, IX 383B'. — Allegorice, quid captivitas Babylonica, IX 210A; cur LXX annis duraverit, C. Captivorum reditus redemptionem signat, 184D, 240A',

Digitized by Google

X 585C; captivi vitiis implicatos designant, XI 473A.

Christus cepit captivitatem antiquorum justorum, VI 161B', et generis humani, 162D'. — Quomodo Apostolus in captivitatem redegerit omnem intellectum, XIII 244C'. — Romana captivitas facta est in ultionem occisionis Messiæ, II 104B' et seq., nec adhuc congregavit Dominus dispersiones Israelis, VI 679C. — Qui in captivitatem duxerit, in captivitatem vadet, quo sensu, XIV 316B.

Cf. Babylon, Hebræus, Israel.

CAPUT. Ejus ordo, perfectio et virtus describuntur, XIII 303B'. Omnes sensus continet, 175B, 501D. — Illud velare non debet vir orans aut prophetans, XIII 175A', 176A; debet vero mulier, quare, 175B' et seq.; caput mulieris est vir, quo sensu, 174D', 175D' et seq. — Solebant veteres in luctu capita cooperire, IX 126D, cinere vel pulvere adspergere, 74A', 338A, 543D', tondere aut radere, 274B, 534B; captivorum caput radebatur, 279A, X 418A. Quo affectu Job caput suum totonderit, IV 315C', et quomodo sic Christum figuraverit, 324A'. Decalvavit Nehemias Judæos qui Azotidas uxores duxerant, V 261C'. — Admirantis, exsultantis, congratulantis, compatientis, aut deridentis et comminantis, olim erat caput movere, IV 525C', V 41C, VIII 76A', 77A', 586B', IX 157B. — Per caput mens designatur, XI 84A; mystice, quomodo illi inferatur calvitium, X 419A. Corona capitis nostri, quid, et quomodo decidat, IX 376D'. Quid extollere caput, VI 298A, 300C'. Quomodo addatur gratia capiti nostro, VII 11D, 35B', et oleum de eo non deficiat, 266A'. Qualiter ungendum sit caput in jejunio, XI 83C'. Cur in capite oculos habere dicatur sapiens, VII 223C'.

Deus caput est Christi, V 424A', VII 388A, 391D, XIII 175A, D, 303D', unde in capite libri scriptum est ut faceret voluntatem Patris, V 654A', 659D. Quomodo Christus dicatur caput Dei, VI 117A. Caput est angelorum et hominum, totius Ecclesiæ, mystici ipsius corporis, XIII 175A, 303A' et seq.; et quod fit membris fit capiti, XI 203D. Quonam ordine caput exstet omnium, XIII 304A'. Quomodo factus sit in caput anguli, VI 539D', qualiter caput viri et mulieris, XIII 175C. — Caput Christi, quo sensu sit a Patre exaltatum, V 424C, rore plenum effingatur, VII 388A, 395D', 400D', auro optimo comparetur, 391D. — Quid in Cantico caput sponsæ, id est Ecclesiæ, VII 419A, animæ, 424C', B. Virginis, 427C'; cur assimiletur Carmelo, 419A, 424D', 427D'; et quomodo sub eo sit læva Sponsi, 332D, 341C, 346D.

Per caput designantur cor, VI 649A, VIII 579C', 673C', metropolis, 381C', prælati, XIII 186C. Allegorice, capita mundi sunt Apostoli, IX 245A', caput gentium, diabolus, 220A', 232B'. Omne caput languidum signat Judæorum principes, mystici Satanæ corporis caput, VIII 322A', C', aut Christianorum ex defectu sapientiæ et justitiæ languentes, 334B'. Quid sit caput circuitus impiorum, VI 649C, 651D'. Confringenda capita inimicorum Dei, quæ sunt principes sacerdotum, 163C', et capita draconis, id est præcipui Antichristi fautores, 228C'.

CARBO. Carbones desolatorii a Deo succensi, signant sive Judæos aut reprobos igne Romanorum aut inferni consumptos, V 501A, VI 581C, 582C', 649A', sive peccatores divino amore inflammatos, V 512B, singulariter per Apostolos, 502C', et exempla Sanctorum, VI 581D, C'.

CARBUNCULUS, gemma parva, VIII 194D', fulgore præcipua, 195A, ornamentum rationalis, fortitudinem significans, II 79B, gratiam etiam seu prophetiæ donum figurat, VIII 376D'.

CARCER. Frequenter e carceribus miraculose fideles erepti sunt, X 597D. — Sic vocatur infernus, VIII 442D, 507C, vel

Digitized by Google

limbus, 621B. Solvetur Satanas de carcere suo, quo sensu, XIV 358C'.

CARDO. Cardines templi, quid, III 638C', 643A'. — Super terræ cardines videtur positum cœlum, III 263B, VII 58C. — Quomodo Deus circa cardines cœli perambulet, IV 583D.

CARDUUS, quid sit ad litteram et mystice, IV 59A, 61A'.

CARECTUM, quid sit, IV 418B', et cur aqua continua indigeat, C'; typus est hypocritæ, 419B.

CARIA, provincia Asiæ, XIV 174B'.

CARIATHARBE. Sic vocabatur Hebron, quare, et quinam ibi sepulti sint, XI 307B'.

CARIATHIARIM. Urbs famosa, III 291C, ex civitatibus Gabaonitarum, fuit patria Uriæ prophetæ, 466B'. Ibi mansit arca xx annis, 294A, C', IV 150D'. — Viri Cariathiarim, mystice quid, III 297C.

CARIATHSEPHER, urbs, cur sic nominata, III 78B; traditur Othonieli, C.

CARIOTH, urbs pertinens ad provinciam Moab, X 375A'; interpretatur civitas, seu collectio hominum, 379C.

CARITAS. Increata caritas Deus est, et per appropriationem Spiritus Sanctus, XIV 42D', 46C. — Quanta sit erga nos caritas Dei, XII 202C', 285D', 332B et seq., XIII 42C, 70D, 126A, 304D', 357A et seq., 404D', XIV 28A, 36B, 43A et seq., 45C'. — Amor Dei increatus causa est effectrix totius boni creati, XIV 43D. — Pater nos prior dilexit, VII 56C, VIII 627B, XIV 43D, 47D'. — Quæ sit supereminens scientiæ caritas Christi, XIII 311D', qui pro nobis animam suam posuit, XIV 36B. — Quomodo Deus tanto plus diligat quanto ferventius diligitur, VIII 41A'; quo sensu dicatur dilexisse vel dilecturus, XII 537D.

Caritas, ut virtus, definitur virtus qua immediate Deum propter ipsum et proximum propter Deum diligimus, XIV 39B'. Non est caritas increata, 42D'; an idem sit quod gratia habitualis, XIII 187D, 615C'. Est a Deo per creationem infusa, XIV 42D, et supernaturalis similitudo increati amoris, 9A, 42B', amor omnino divinus et deificus, VI 411, XIII 677B', qui dicitur signaculum Spiritus Sancti, VIII 78A'. — Caritas diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, XIII 41D. Quicumque habet caritatem, habet septem dona Spiritus Sancti, IV 463C', VII 489D', VIII 420B, XIII 356C', XIV 42C'; et quanto plus crescit in caritate, tanto plus crescit in eis, IX 626D', XIV 42C'. Caritas, fructus Spiritus Sancti, quid, XIII 289C, B'. — Qui manet in caritate, in Deo manet et Deus in eo, XIV 14B', 39D', 44B', 46D; unum cum Deo efficitur, VIII 17D, XIII 41D, ex Deo renascitur, ab ipso adoptatur in filium et cognoscit ipsum, XIV 28A et seq., 42B', 45C'. — Participatio divinæ vitæ, XIV 42C', caritas vita est animæ, VI 115D', VIII 35A, IX 226C', XII 115D', 546B', XIII 188C, 290C', 300A, XIV 249A, etc., quæ per peccatum mortale amittitur, VI 269D', XI 261D', XII 116A, XIII 54A', XIV 10A, 31C, 35B', 424C'. Acquisita per opera pœnitentiæ, IX 620B, continuas preces et propriæ voluntatis abnegationem, 367C, refrigescere et exstingui potest per inordinatas affectiones, VII 441C', XI 261D', XIII 188D'. — Omnis actus ex caritate procedens, de condigno meritorius est vitæ æternæ, XI 520C', XIII 65D, Deo per habitum caritatis voluntatem perficiente, XIV 43A. — Qui extra caritatem sunt, Ecclesiæ meritorum participes jam non sunt, X 279B, nihilque Deo acceptum agunt, D'. Gratiæ gratis datæ eis non prosunt, XIII 187D et seq., omnes habitus virtuosos, secundum quod sunt meritorii et formati, perdiderunt, X 441A, nullum præceptum recte servant, IX 110C, et super spinas serunt opera ex genere bona facientes, 46B', quæ tamen ad justificationem disponunt de congruo, XIII 582B.

Duo sunt caritatis præcepta propter materialem distinctionem objecti, XI 249A', XIII 287C'; eadem vero caritate

Digitized by Google

Deum diligimus et proximum, quia ratio et finis amandi proximum Deus est, VI 621 B, XI 216 D', 248 D', 249 A', XII 525 A, 547 D, XIII 101 B', 102 A, 190 D, 412 D, 662 A, 679 B', XIV 15 A', 34 D, 43 A, 48 B, 49 D. Unde Scriptura unum præceptum sæpe pro utroque ponit, XIII 102 A, 287 C', perfectionemque constituit nunc in dilectione Dei, nunc in dilectione proximi, et quandoque in utroque, XII 525 A, XIII 412 A, XIV 34 D, 44 B'; absolute loquendo, perfectio consistit in dilectione Dei, I 243 D, XII 525 B. — Præceptum geminæ caritatis vetus est et novum, vetus quia, naturaliter cordibus insitum, II 647 B, XIV 15 A', confirmatum est in lege Moysis, B', novum quia clarius explanatum fuit in lege evangelica, XII 524 D et seq., XIV 15 C' et seq., quæ est totius caritatis, VII 200 A, XIII 102 B; quomodo verum apparuerit in Christo et in primis fidelibus, XIV 16 A, et quo sensu Christus dixerit illud esse suum, XII 547 D.

Quæ sint rationes Deum diligendi, V 498 D', 671 B', VI 525 B, 699 A, XII 123 B, 333 C, XIII 72 B, XIV 47 D'. — Præceptum caritatis erga Deum exponitur, II 547 D et seq., XI 247 C' et seq., XII 15 D' et seq.; quomodo concordent Deuteronomium et Evangelium illud enuntiando, 16 D. — Perfecte impleri non potest nisi in cœlo, II 548 A, VI 48 B, 142 B, 509 D', 544 C', XI 248 B et seq., XII 16 C', 17 A, XIII 112 B, 189 A, XIV 14 D. Triplici sensu sumitur, II 547 C', XII 16 C', Deique amoris perfectio triplicem admittit gradum, XIV 13 D' et seq. Quid de dilectione ad quam ordinant evangelica consilia, V 608 C', XI 248 B, XII 17 B. — Dilectio Dei ab ipso in nobis accenditur, VI 698 D'. Quomodo exardescat in meditatione, V 646 D, VI 699 A, VIII 104 C, ematurque ut aurum probatum ignitum, XIV 255 D. — Quæ sint certa ejus indicia, VII 402 B'. Quo in Dei amore quis plus ardet, eo intensius ipsum ab universis optat benedici, X 22 B, et laudari, 48 C'. — Jugiter divinæ caritatis profectui, privatum amorem minuendo, V 608 C', studendum est, II 176 D', VII 441 D', XII 534 D, XIII 112 B, 190 D'. — Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, XIII 69 B, 70 D. — Fortis est ut mors dilectio, VII 433 B, 441 A'. — Anima, increatæ Sapientiæ per caritatem unita, divine illuminatur, VIII 17 D, Sanctique Spiritus secreta percipit, IX 335 B; et quanto latior est in caritate, tanto altius elevatur in contemplatione, 612 A'. — Frequenter, transcendendo rationem, caritas dilecto se ingerit, VII 298 C, XIII 603 B. Nulla forma aut virtus tam prompte, fortiter et suaviter operatur ut caritas, V 495 B', VI 553 C', 620 A, VII 434 C; inebriat et accendit, 314 D, 386 A'; gaudium et pax immediati sunt fructus ejus, XIII 676 A', etsi languor et vulneratio ex illa oriantur, VII 331 D', 402 C', X 169 C. Per eam Dei dulcedo gustatur, V 608 B', et futura beatitudo prælibatur, 609 A. — Tanto clarius jucundiusque Deum in patria videbimus, quanto ejus visionem ardentius in via desideraverimus, V 672 C. Qui Deum plus diligit major est in gratia; et major erit in gloria quantum ad præmium essentiale, II 694 A, V 672 C, VI 588 D, VII 111 A, X 160 A', XII 527 C, XIII 137 D', XIV 321 A; caritas nunquam excidit, VI 337 C, VII 117 D', XIII 188 D', 189 B'.

Qualiter propter Deum diligendus sit proximus, II 258 C, 259 A, V 100 D', VIII 83 A, 99 B, 156 C, 170 B, XI 73 B', 79 C, 94 A, 248 D', 520 C, XII 17 C, 98 C, 524 D, 525 C, 547 C, XIII 101 A' et seq., 287 C', 319 B, 386 A, 574 C, 630 A', 661 C', 679 A', XIV 16 D' et seq., 34 A, 37 A et seq., 39 B', 42 B', 43 A', 48 A et seq., 58 C', etiam inimicus, II 259 B, IV 440 A', 550 C', 650 A', VI 567 C, VII 160 A', VIII 38 A, 83 A, X 334 A, XI 74 B et seq., 79 C, 516 A et seq., 520 D et seq., XIII 99 B'. Quis vere se ipsum diligat, XIV 311 A'. Proximum diligere sicut se ipsum, an sit de lege naturæ, II 267 D, 269 A', VI 570 C,

Digitized by Google

VIII 78B', XIV 15B', 428D. Qui unum hominem odit, nullum, nec se ipsum veraciter diligit, XI 74D', XII 525A', filius est diaboli, XIV 33D, homicida, 35D'. Quo sensu odio habere possimus impios, VI 370C', 406D, 567B, 662B', VIII 294B', et inimicos, II 259A, VI 370C', XI 73C', 516C, imo propinquos odire debeamus, VII 229A, XI 132B, XII 98A, XIV 20A. — Caritas ordinata esse debet, VII 330B', 340B'. Quisnam sit caritatis ordo sub præcepto cadens, 83C', 330D', 434C', 453C, X 480D', 570A', 647C', XI 132A, 193C, 448D, 527B', XII 93A, 464A, 547B', XIV 36C. — De excellentia et notis caritatis erga proximum agitur, VI 620D', VII 435A, XI 520D', XIII 188D et seq., XIV 9A, 28A', etc. Unde procedere debeat, XIII 412B. Virtus est communicativa, VII 386B', non quærens quæ sua sunt, XIII 188A', omnia faciens esse communia, 287B', XIV 102A', 112A, quasi propriam æstimans necessitatem proximi, XI 73A', eum diligens non verbo, sed opere, XIV 37B', eique, etiam inferioribus et abjectis, XII 359A', 518B', prompte et delectabiliter spiritualia et corporalia sua, VII 77C, XI 517C, XIV 37A et seq., imo se ipsam impendens, 102A', avida unionis, VII 298C, vinculum cordium, 47C', et voluntatum, XIII 178B, in se ardens et alios accendens, VII 235B, 434B, instruens, VIII 37A, ædificans sermone et exemplo, XIII 160A, beneficiis aliisque dilectionis signis, 72B, 219B', 380B'. Funiculus triplex est, VII 235D', mutuum subsidium contra invisibiles hostes optimum, III 51D', XI 210A, 409C, maxime oratione, V 575A, VI 153D', VII 439B, IX 232B', XIII 609B; et plus pro se valere preces suas efficit qui has et pro aliis fundit, V 40D', 236B'. Peccantibus semper ignoscit, XI 210A', attamen fraternam correctionem, quando expedit, exercet, VIII 32C', 111C, 192C', XI 208A, XIII 353, 610D, judicio vero conjungenda est ad æquitatem servandam, XII 45A'. Non gaudet super iniquitate, VIII 74D', XI 211C'; interdum autem de temporali proximi adversitate lætatur, VIII 75A. — Per mutuam caritatem dignoscuntur Christi discipuli, XI 344D', XII 525B, Deoque assimilantur, XIV 8C', 46D'. De claustro efficit paradisum, de monachis angelos, VI 620D'. Per eam Ecclesia Christo unitur, 540A, in Ecclesia manemus, 182B, XIII 315B', exstat Sanctorum communio, V 565A; et quum caritas in communicatione felicitatis æternæ fundetur, XI 73B', nemo ad cœlum pertingit nisi concordiæ et pacis amator, VI 590C'.

Quænam sint caritatis dimensiones, IV 440A', 550C', VI 553D, C', XIII 311D. — In ejus duobus præceptis tota lex pendet et Prophetæ, XI 249A, quia mandata omnia ad ea reduci possunt, II 548B, VI 550C, XIII 101B', 324B, XIV 15D, 34C, et in illis virtualiter continentur sicut conclusiones in primis principiis, XI 249B et seq., ita ut finis præcepti sit caritas, XIII 412A, et plenitudo legis dilectio, 101A', D'. Omnia salutis media caritate constrata inveniuntur, VII 354B', unde cuncta bona exteriora, imo propria vita pro caritate obtinenda, conservanda, perficienda, sunt expendenda, 441C'. — Maximum est donum, in quo cetera dona gratiæ gratum facientis, caritati inseparabiliter unitæ, XIII 187D, continentur, V 498D', VIII 6D', XII 30D', 333D, XIII 41A', 258B, XIV 87C'. Est christianæ religionis summa, V 100C, VII 198A', XIII 315B', omnis spiritualis profectus principium, medium et finis, VI 620C', perfectio vitæ, 10B. — Vinculum perfectionis, aliarum virtutum regina, forma, origo, vita, decor, moderatrix, motrix, nexus et consummatio, V 672B, VII 269C', 434C, VIII 17C, IX 487B', XI 248C', 517C, XII 331B, 481D, 538A', XIII 101D', 367B', 582B', 679B', eas omnes virtualiter includit ut semen fructum, XIV 32D', 255D', eisque ita imperat quod omnis meritoria actio est

Digitized by Google

a caritate elicitive aut imperative, IV 327B, 454C', VI 62A, 358A', 511C, 620D', VII 269C', VIII 17C, 81B', IX 328D', X 484B', 655B, XII 45B', 110A, 380C, 544D, XIII 286A', 367B', 582A, 630 A', XIV 32 C', 249 A, etc. Ad caritatem itaque quæcumque aliæ virtutes referuntur, VIII 17 C, sed per earum actus caritas nutritur, augetur et stabilitur, 52A'. — Obedientia procedit ex caritate, quæ voluntatem amantis amati voluntati parificat; et signum dilectionis est observatio Dei mandatorum, VII 471C, 489D, VIII 19A, 104C, X 125C, XII 534C, 537C, 538D, 546C', XIII 582C', XIV 13D', 37C', 49D, 58C'; vicissim observantia præceptorum caritatis habitum confortat, XII 546D'. — Qualiter timor Domini initium sit dilectionis ejus, VIII 159B. Caritas absque timore non sufficit ad vitanda peccata, 167D. Caritas perfecta foras mittit timorem servilem, IV 445B', XIV 47A; caritatem habenti inest timor filialis aut initialis, VII 9B', VIII 91C, X 709D', XII 52D', XIV 47B'. Actus caritatis dignior est actu timoris, XIII 181B. Contra judicii terrorem confidentiam dat caritas, XIV 46B'. — Pœnitentiam reddit acceptam, V 598B, operit multitudinem peccatorum, ea consumens, VII 68B, VIII 20C', X 712D', XI 555B, etiam quoad pœnam, juxta fervoris gradum, XIII 610B, 662A. Cui minus dimittitur, minus diligit, quo sensu, XI 556D; et quisnam plus Deum diligere teneatur, innocens an peccator conversus, 557B'. Utrum opera pœnitentiæ necessario in caritate implenda sint ut satisfaciendi virtutem habeant, XIV 402B et seq. — Quidquid petierit, caritas obtinet, XIII 41D; spiritualiter confortat, VII 123C, virtutes omnes in domum gaudii convocat, XIV 433D.

An homo possit certo scire se esse in caritate, IV 429D', 433C', 443D, VI 321C', 645D', VII 136B, 264B, 270A et seq., VIII 6D', 35A, 46B, X 352A, 711C, XII 441B', 616C', XIII 680D, XIV 13B, 14C', 33C', 40A', 55A, C'. An discernere valeat inter dilectionem naturalem et gratuitam, VII 264B, 270B' et seq., XII 534B'.

Caritas vocatur janua justitiæ, VI 538A, vestis nuptialis, V 542D, IX 33C, XI 243B', XIV 250A, altare Dei, quia omnia in caritate Deo offerenda, V 557A', aurum, II 52A, III 625D, VI 9C, 160C, VII 308C, XI 25A', XIV 255D, jaspis, 369C, palma semper florens, XII 498D', ignis quem Christus venit mittere in terram, II 176C', X 53C', XII 73A, liquefaciens spiritum, VI 269D, cor dilatans, 551B, ad currendam mandatorum viam, VII 35D', adversa superans, 434C.

Cf. Amicitia, Amor, Deus, Dilectio, Lex, Mandatum, Proximus.

CARMELUS. Plura fuerunt loca nomine Carmeli vocata, IX 268B': mons quidam in tribu Juda ubi habitavit Nabal, III 395A, 704B', X 368D', 420C, alter in sorte Issachar, juxta mare, IX 50A, 268B', in quo Elias sacrificavit, III 395A, 704B', X 368D', orabat, IV 11B', VIII 456D, X 420C, Eliseusque contemplationi vacabat, IV 20D', alius locus in tribu Ephraim, IX 17A, alius in Moab, VIII 456A', IX 278B', quæ loca fertilitate reputabantur insignia, VIII 456D, 565B, IX 17A, 50B, X 420C, 518C'. — In saltu Carmeli pascebantur animalia immolanda, VIII 587C. — Carmelus interpretatur scientia circumcisionis, IX 27C, X 522B, et figurat Judaicum populum, VIII 577C', Assyriorum exercitum, X 518C', Ecclesiam, IX 27C, prædicantium ordinem, 58C. —Vertex Carmeli, mystice quid, X 368D', 373B'. — *Cf.* Charmel.

CARMEN. Psalmi « in carminibus », quomodo intelligendi, VI 67C', 74C, 80D. — Quinque millia carmina Salomonis, quid, III 608C'. — Quid per tumultum carminum exprimatur, X 400D'.

CARO. Qualiter corruperit viam suam, I 154D. — Carnis esus, in statu innocentiæ, nullus fuisset, I 54D. Primo Noe

Digitized by Google

concessus est, 183B'; quare, 184B. — Carnem comedere cum sanguine, quid sit, I 183D'. Cur vetitum olim, 184D, 185A. An adhuc prohibitum, 184C; et quid mystice significet, 190C'. — Caro a bestia prægustata, a Judæis non comedebatur, quare, II 26A'; eam tamen gentilibus vendere licebat, C'; ex ea manducans immundus erat usque ad vesperam, 251A'. Etiam primis Christianis vetita fuisse videtur, 251C'. Mystice quid, 26B', 252A'. — Caro hominis alimentorum admixtione paulatim sordescit, IV 28B.

Verbum caro factum est, quomodo, XII 285A et seq. Christus venit in similitudinem carnis peccati, XIII 58B'. — Caro, in quantum caro, non est causa peccati nec doloris, IV 377C', sed fomes peccati, 373C. Pro appetitu sensitivo sumpta, concupiscit adversus spiritum, VI 127C', IX 330C', XIII 57C, 288B, XIV 20A', 415C', intellectum obnubilat, V 21D'. Carnales homines, VII 455D, XIII 204A', ad bonum debiles, IX 270C', vitulis comparantur, 298B', servi sunt diaboli, V 33D. Qualiter a Deo arguantur, X 604D. Carnales affectus amara reddunt divina, IX 281D'. — Quod natum est ex carne caro est, XII 326D; et omnis caro fœnum, XIII 631C. Spiritus promptus est, caro autem infirma, XII 223A. Spiritus est qui vivificat; caro non prodest quidquam, 404B'; crucifigatur, XIII 290A', et spiritui non dominetur, 49B', sed serviat, 62B. — Quomodo concupiscat spiritus adversus carnem, XIII 288B. Necessitatibus carnis anima ad Deum ducitur, VI 127B'. Quo sensu caro ad Deum sitire, 127D, et in eo exsultare dicatur, V 121B'. — Virginitas carnis, quid sit, XIII 247D'. In carne sine carne vivere, angelica est vita, 151D. — Stultum est carnis sanitatem, anima neglecta, curare, IX 271D'. Caro carcer est animæ, IV 411C'. Quid sit carnem populi in olla coquere et comedere, X 484B. — Sileat omnis caro a facie Domini, quo sensu, X 628D. — Omnis caro non semper pro humano genere intelligenda est, IX 266B. — Caro significat totum hominem, VI 142C, XIII 273B', etc., corpus animatum sensitivum, 202D, cor tenerum ad suscipiendum Spiritum Sanctum, X 352D', virtutes interiorum affectionum, 484D, operum bonorum pinguedinem, IX 590C', V. T. justificationes, XIII 58A'. — Cur Ægyptii magnarum carnium esse dicantur, IX 479C'.

Cf. Corpus, Homo.

CAROLUS Magnus duellum approbasse legitur, III 360D'.

CARPUS (S.), juxta quosdam, est episcopus Pergami de quo loquitur Apocalypsis, XIV 245C.

CARRUCA, quid mystice, VIII 763C.

CARTHAGO, Africæ metropolis, IX 542A', tempore David condita est, III 592A, a Romanis incensa, dies continuos triginta conflagravit, IX 400A.

CARTILAGO, quid sit ad litteram, V 22D', et mystice, 23A.

CARTUSIANUS. Cartusiani pene omnes in juventute Ordinem ingrediuntur, IX 349A'. Eorum professionis finis et culmen est contemplatio, 349C', pro quo summe interest eos sæculo mortuos esse, VI 468C'. — Quid in eorum Statutis de obedientia, III 346A'. — Carnes non comedunt, XIII 202D.

CASIA, filia Job, cur sic vocata, V 42B.

CASIA, arbor aromatica, ad oleum unctionis conficiendum adhibebatur, II 90C; mystice, Baptismum seu fidem figurat, VI 8A'.

CASSANDER Alexandri Magni neci cooperatus est, X 147C.

CASSIANUS (S. Joannes), « illustrissimus pater noster », V 57D, VI 191D', XII 307A', « religiosorum sapientissimus doctor », V 57D. De sepulcro respondit, IV 475B. Allegatur : de Palæstinæ monachis a Sarracenis interemptis, V 57D, de justis per impiorum manus purgatis, VII 241A, de Deo immenso, VIII 755B, de assiduo ad divinum auxilium recursu, VI 191D', de ethica theoricam præeunte, XII

Digitized by Google

307A', de prompta inimicorum reconciliatione, VIII 130A, XI 65D', de mala taciturnitate, V 640C', de humili se accusante correctionemque ferente, VII 124D, de stulto omnes stultos æstimante, 272C', de inordinata formidine, VIII 128A', de prudenti tentationum revelatione, 207B', de diaboli apparentis fallacia, 206D', de tactu inter monachos vitando, 57A, de Sarabaitis, XIV 114C', de monachorum cingulo, 154A. (Migne *Patrol. lat.* tom. 49. — Acta SS., XXIII^a Julii et V^a Augusti.)

CASSIODORUS (Aurelius), Vivariensis abbas, « nobilis noster Cassiodorus », VI 494C', « doctor catholicus », 136D. Omnes psalmos a David compositos putat, V 401C, VI 205D, et plerosque de Christo interpretatur, V 616A, etc. Psalmos vero XXXVIII^um, 643B', et LXIII^um, VI 136D, exponit de persona Job, ac LXXVIII^um de Antiochi persecutione, 273D'. — Allegatur: de titulo Asaph in psalmis, VI 32C, de prophetiæ definitione, V 394C, de Juda in oratione peccante, VI 489B, de Judæorum obstinata incredulitate, 494C', de bello contra diabolum, XIII 595C', de Sponsi uberibus, VII 299A', de amicitia in angustiis probata, 118B, de negotiatione illicita, XII 170C, de aquis quæ super cœlos sunt, X 51C. — (Migne *Patrol. lat.* tom. 69, 70.)

CASTELLUM, quid sit in Evangelio ad litteram, XI 124C', 229A, 585D', XII 22C, et mystice, XI 230A'.

CASTIGATIO Dei est valde utilis, VII 27C', et pignus paternæ dilectionis, 28A. *Cf.* Correctio.

CASTITAS. Quid sit, et qua ratione a continentia distinguatur, XIII 289A'. — Pulchre a Cypriano laudatur, VII 474C. Casti frequenter ab ipsis incontinentibus commendantur, 474D. — Nonnulla de castitate præcepta Hebræis data, II 8B, 253C', 254A, 259D, 263D, 612C', 629C, 705D'. Castitas conjugalis in columbis et vidualis in turturibus immolatis designabatur, 143C. Incontinentiam etiam in brutis repellebat Deus, 143D. — Castitate Joseph principatum meruit, V 277B'. — Quam custodite Eliseus et Sunamitis sese ad invicem habuerint, IV 25B. — Cur disputante Paulo de castitate, tremefactus sit Felix, XIV 208B. — Quantum castitas deceat Christianos, II 615A', maxime religiosos, B', et Dei ministros, III 275B', speciali consecratione Spiritus Sancti templa effectos, V 354B'. — Castitati virginali, viduali, conjugali, fructus varios tribuit Evangelium, VII 472D. — Castitatem promittentes non solum nubere, sed et velle nubere prohibentur, XIII 424D'. — Castis præcipue necessaria est humilitas, IV 487C, V 639A, et oculorum custodia, IV 643B. Omnia ad gloriam Dei referre et suis viribus non inniti debent, VII 474B. — Refloret continentia caro, V 574B'. — *Cf.* Luxuria, Virginitas.

CASTOR et Pollux a gentilibus in periculo maris invocabantur, XIV 217C.

CASTRA. Hebræorum castra triplicia numerantur, II 344B, e quibus ejiciendi erant aliqui, A. Mirabilis eorum ordo describitur, 462A'. Tabernacula Jacob et tentoria Israel, mystice quid, 470A. — Quid in Scripturis significent castra, V 564A, castra Dei, 165D, 564C, vas castrorum, VIII 259D. — Quomodo Sponsa terribilis sit ut castrorum acies ordinata, VII 404B.

CASUS. Æque falsum est : et multa casualiter, et omnia infallibiliter evenire, V 67B et seq. — Deus nihil fortuito agit, V 603D. — Casus designat mortem, VIII 27B'. — Quid sit casus insanabilis in mortem, VIII 176C'. — *Cf.* Fortuna.

CATARACTA. Cataractæ cœli meatus sunt nubium ex quibus defluit pluvia, I 169D, V 676A, X 708B, fenestræ cœli, IX 19C; quo sensu desolari dicantur, D. — Mystice, per cataractas cœli cærimonialia intelliguntur præcepta legis, I 179A', per cataractas Dei ejus sapientia, bonitas et potentia, V 676B, quarum vox est S. Scriptura, 675C'.

Digitized by Google

CATECHISMUS, cur Baptismum præcedat, XI 320B'.
CATENA. Catenæ ligneæ a Jeremia missæ regibus, IX 203B, Sedeciæ confœderatis, C, et ab Hanania confractæ, 206C', quid portenderint, 203D et seq. — Catena in manu angeli multitudinem electorum signat, XIV 356C.
CATHARINA (S.), virgo et martyr, magistros convertit, de quibus miraculum narratur, X 66C.
CATHEDRA. Cathedræ doctorum, judicum et pontificum apud Judæos fuerunt, XII 47B. — Cathedra pro doctrina accipitur, XI 250C, vel pro judiciaria potestate, D. — In cathedra pestilentiæ stare, quid sit, V 406A', 409D', 413B, 414B.
CATHOLICUS. *Vide* Christianus.
CATINA, Syrus, acutus Scripturæ expositor, quid de IV animalibus sentiat, IX 420D.
CATO (Dionysius), poeta, citatur de carminibus, IV 677A', et de vigiliis, VII 45B', XII 196D.
CATO (Marcus Porcius) de Romanorum regimine allegatur, V 299B'.
CATO (Uticensis) invidia se suspendit, ne in manus Cæsaris deveniret, III 429B', 537B, IV 141D'.
CAUCASUS, mons in quo oritur Phison, fluvius paradisi terrestris, I 77D'.
CAUDA. Quarumdam hostiarum cauda Domino cedebat, II 83A, 154D; quare, 156B'. Animal cauda carens, quando Deo offerri potuerit, 280C.—Allegorice, cauda designat Rasin et Phacee regum exercitus, VIII 381C, pseudoprophetas, 406D', impiorum procerum imitatores, 409D', etc. Quid intelligatur per caudam diaboli, XIV 308A'.
CAUPO facile in linguæ vitia labitur, VIII 165D'.
CAUSA. Quid sit causa, IV 377B, et quotuplex, XII 273D, 365C. — Causa prima comprehendi nequit, IV 473A; et tanto perfectius eam cognoscimus quanto clarius cernimus quod sit incomprehensibilis, B. Digne non potest a creaturis repræsentari, 695C, et per causas secundas narrari, VII 184C', sed ex creaturis, quadam participata similitudine, aliquo modo noscitur, XIII 15A'. — Omnia sunt in Deo per causam et exemplar, XII 275D et seq., qui causa est rerum efficiens, exemplaris et finalis, XIII 94B, eas quasi incessabiliter conservando producens, XII 365A', et ad proprias operationes ac finem movens, XIII 62D. — Per intellectum et voluntatem, V 602D', VI 687B, operatur omnia in omnibus, XIII 183B', cum summo decore cuncta regit, VII 499C', nec est in ejus operibus diminutum aut superfluum, VIII 103B', sicut non est divinæ essentiæ diminutio aut complementum, A'. — Multa in ordine naturæ et gratiæ per causas secundas operatur, IX 3, XI 87A', XIII 202B, sed plus eis in effectum influit, quum causa causæ sit causa causati, VI 223D', VIII 3B', XII 365D. — Nihil sine causa facit aut permittit, IV 385C. Omne datum optimum et donum perfectum ab eo descendit, XIII 563C; quomodo sit causa malorum, V 50A' et seq., et tentationum, XIII 560D, permittatque pravorum prosperitatem et justorum tribulationem, IV 377D, V 48B' et seq. — Quo sensu dicantur omnia per Verbum facta esse, XII 273C et seq., et quotuplici modo Christus sit salutis nostræ ac gratiæ causa, XIII 59D'. — Quidquid fit habet causam, IV 377A, ad minus efficientem per se vel per accidens, B. — A causa effectus bonitatem sortitur, XI 529C, et illi proportionatur, B'. — Qualem vim causalem habeant cœlestia corpora in inferiora, V 64B et seq.
Liber de Causis, passim allegatus, a quo et unde, sæculo XI°, compilatus sit, IV 684A, XIII 62D. — Originem dedit errori dicentium Deum non creasse nisi primam intelligentiam, XII 283A.
CAUTIO, in quo sistat, X 9D'.
CECROPS, Ægyptius, tempore Moysis, migravit in Græciam, ubi urbem Athenas condidit, I 557C'.

Digitized by Google

CEDAR. Ismaelis filium et posteros designat, qui dicuntur Ismaelitæ, Agareni, Sarraceni, VIII 484B', IX 288A ; est quoque nomen regionis populi istius, VIII 723B, IX 17C'. — Pascuis et gregibus dives erat, IX 543C. Pecus Cedar, quid allegorice, VIII 723B. — Cedar interpretatur caligo, et figurat reprobos, VIII 488A, seu peccatores in tenebris ignorantiæ vitiorumque versantes, VI 582A, 583B, VIII 488A', 622B, IX 291C'. — Cur tabernaculis Cedar comparetur Ecclesia, VII 302D', et B. Virgo, 325C. — *Cf.* Agarenus, Ismaelita.

CEDRON. Torrens situs inter Jerusalem montemque Oliveti, III 595B', in valle Josaphat, XI 292A, sic vocatur propter cedros ibi crescentes, III 691B', XII 218C', 577C'. — Cedron tenebræ interpretatur, IX 230D.

CEDRUS. Arbor est excelsa, imputribilis, odorifera, III 608D', VII 393D', fortis et formosa, 354A, quæ succum emittit sanguineum, V 22A', resina sua, languida sanat membra, VIII 143D', accensa serpentes perimit, III 623C'. — Ex ea multa in templo facta sunt, III 617B', 618B, D', 619D. — Signat increatam Sapientiam, V 577C', VIII 143C', Sponsum, VII 393D', B. Virginem, VIII 154B, angelos, V 577C', IX 559D, 561D', justum, qui Christi bonus odor est, III 623B', 624A', VI 439A, VII 354A, VIII 349A, 448C, 615A', et sicut cedrus Libani multiplicatur, VI 371A, Judæorum sacerdotes, X 668D', potentes, VIII 406C, 439D, 587C, IX 174A', 559C, doctos, 178C, mundanos, D', superbos, V 577A', VIII 345B, qui a Domino confringuntur et comminuuntur, V 577B' et seq. — Sub figura cedri describitur potentia et casus regis Assur, IX 558D, ac diaboli, 561C. — Quid sit nidificare in cedris, IX 179C', immutare cedros, VIII 406C. — Quid medulla cedri, IX 492B, 494D'. — Quo sensu vineæ arbusta operuerint cedros Dei, VI 283D', 284B, 285C. — Carduus Libani misit ad cedrum, quo sensu, IV 59A.

CEELATHA, XIX^{a} Hebræorum mansio, interpretatur ecclesia, II 504D'.

CEILA. Urbs Juda, III 384C, a David liberatur, 385A. — Ceilæ viri, figura Judæorum Christo reddentium mala pro bonis, III 387C'.

CELEUMA carmen erat vindemiatorum, IX 198C, 278B', et lætantium, 199B', 302A.

CELSUS, philosophus, confutatur de Jeremia figura Christi, IX 114B.

CENCHRÆ. Ibi fuit portus Corinthi, XIII 115C, XIV 187B.

CENDEBÆUS, præfectus maritimus Syriæ, V 322A', Judæis molestus, B', fugatur, C.

CENSUS. In numeratione populi Israel, census quidam exigebatur, II 88D'. Fuit in usum tabernaculi, 89D. Quid mystice, 93A. — Numisma census, quid sit, XI 245C. Melius est corpus validum quam census immensus, VIII 183C' et seq.

CENTUPLUM. Seminavit Isaac et invenit centuplum, quomodo, I 314C'. — Centuplum redditur mundum relinquentibus, quo sensu, XI 219A', 345C'.

CENTURIO. Centurio urbis Capharnaum ex parte Romanorum ad quid deputatus, XI 101B, 533C. Cultor erat unius Dei veri, 100D', 534A, et Judæos diligebat; quare, 533B'. An in propria persona ad Christum accesserit, 99D', 100B', 533A'. Ejus fides, humilitas, caritas et sapientia laudantur, 100C, 534A'. Cur Christum rogaverit ne domum suam intraret, 100C'. Ejus servus obiisset nisi miraculose curatus fuisset, 533B. Quomodo Christi potentiam intellexerit, 101B, 534B', et Israelitarum fidem superaverit, 101D, 535A'. Figura fuit Ecclesiæ ex gentibus congregatæ, 101C'. Moraliter, est bonus prælatus, 535D', vel intellectus cui parent cogitationes, affectiones, actiones, 536A.

Centurio qui Jesum crucifixum custodiebat, qualiter Deum glorificaverit, XII 246D'.

Conversio Cornelii centurionis narratur, XIV 143D et seq.

CEPHAS interpretatur caput, estque nomen

Digitized by Google

Petro a Christo impositum, XIII 163D. *Cf.* Petrus.

CEREBRUM. Utrum principale animæ sit in cerebro, an in corde, XI 182B.

CERETHI et Pheleti, quid, III 490C, X 31C'.

CERINTHUS, hæresiarcha, « filius diaboli », XIV 246D', « antichristus », 24A, 41D, adhuc vivente S. Joanne evangelista, 239A', in Asia docuit Christum sola gratia Verbo unitum fuisse, XII 287B, XIII 685C', legaliaque cum Evangelio observanda, XIV 246D', quem S. Joannes confutavit in Evangelio, XII 269A, et in prima sua epistola, XIV 3A, 4C, 41C.

CERTITUDO quæ habetur in mathematicis, differt ab illa quæ in moralibus invenitur, XIII 680C'.

CERVICAL. An et cur cervicalia consuerint pseudoprophetissæ, IX 466B; quid significent, A, C', 469B.

CERVIX. Quare Judæi duræ cervicis dicantur, II 109B', VII 308B', XIV 130D'.

CERVUS. Mundum animal, quomodo, serpentis manducatione, juvenescat, et quæ sit ejus indolis spiritualis significatio, II 572B', V 678B, VII 333D'. Figura est Christi, V 506A, et animæ fidelis, 513D. — Cur Nephthali, cervus emissus vocetur, I 463C'. — Mystice, quid sit vox Domini præparantis cervos, V 578A', quid cervi se invicem adjuvantes ad flumina transnatanda, VII 333B', quid cervi camporum, 332C', 334A. — Partus cervarum describitur, V 12B; earum hinnuli mox ab eis separantur, B'. Fetum relinquens, IX 126B', quid significet, 132C. — Uxor bona cervæ comparatur, VII 42B. — Psalmus « pro cerva matutina », quid, V 529A. — *Cf.* Hinnulus.

CETE. Pisces sunt ingentes, I 46A'; mystice, quid, 63C. — De femina ceti stulta Hebræorum fabula, I 46D'. — Cete quomodo Deum glorificent, X 57C'. Majores ex baptizatis exprimunt, I 63 C, X 58 A.

CETHÆA. Cur ex Cethæa geniti dicantur infideles Judæi, IX 475D, et quicumque peccant, 485D.

CETHIM pro variis locis accipitur, IX 17B', inter quæ Cyprus et Macedonia, VIII 497B, 498D'; mare congelascens interpretatur, et stabilitos in bono figurat, 500A.

CETURA. Vera fuit uxor Abrahæ, an eadem quæ Agar, I 306A, 382A, IV 110A', XIII 38D. — Quas regiones occupaverint ejus filii, I 306B', IV 111A. — Mystice, per filios Ceturæ designantur hæretici et schismatici, I 305C'.

CETUS, seu draco, VI 441D, 687C'. Maximus piscium, I 46A', V 25B', sub nomine Leviathan describitur, D'. Cur sit creatus, 29A, VI 441A. — Pinguissimum est animal, V 28B, ore instructum horribili, 30A', dentibus terribilibus, D', ad modum elephantis, C', micantibus oculis, 32C, operculoque protectis, 30C, collo fortissimo, 33B, squamis durissimis, 31A. — Quæ ejus moles, V 25D', 27B', 32C, VI 441D, fortitudo, V 26C', sternutatio, 32A; aerem respirat sicut delphinus, D'. Sæpe in mari tempestates excitat, 35C; fulgure percutitur, 33A'. — Plurimos pisces devorat, V 33C, 35B'. Quomodo eos decipiat, 32B'. — Non nisi per industriam capi potest, V 27C. Qua arte comprehendatur, 28B, VI 441A'. Sæpe ad littus impingit, V 28C', ubi sagittis confoditur, 34B', vel malleo contunditur, D'. — Quamvis magnitudine et fortitudine omnia vincat animalia, V 36A, homini longe est inferior, 33D'. — Multipliciter figura est diaboli, V 25B' et seq., VI 441C', VIII 521A.

Cetus qui Jonam deglutivit, X 456C, qualiter a Domino præparatus sit, D, et prophetam in aridam evomuerit, 458B. Ejus venter Christi sepulcrum figuravit, 456C.

Cf. Draco.

CHABUL terra. Quæ, III 657D', et cur sic dicta, 658A. Quo jure Salomon eam Hiram dare potuerit, 658A.

CHALANNE, civitas, ubi sita, X 406A.

CHALCEDONIUS, lapis, donum intellectus figurat, XIV 369A'.

CHALDÆA. Per Chaldæam currit Euphra-

Digitized by Google

tes, I 77B', 207A. Illa regio pertinebat ad Cham filium Noe, 206B'. Ibi Nemrod fuit rex, 201B'. Abraham in illa terra natus est, de qua exire jussus, 205A et seq.

CHALDÆUS. Chaldæi, gens antiquissima, IX 62A', X 103B, ad aquilonem Judææ, IX 511A', per leonem in Ezechiele et leænam in Daniele designantur, 421D', X 102D'. — Fortissimi, IX 559C', celerrimi, 279D, sagittandi periti, 62A', 74B, ex equis præcipue pugnabant, 117C; propter calliditatem, 373A, avaritiam, 88B, ferociam, IV 314A', IX 62C', 556B, 559D', X 539B', 641B', pessimi gentium dicti sunt, IX 447D, X 37D. — Assyrios imperio suo subjecerunt, X 498A. — Instrumenta Dei et exsecutores divinæ justitiæ, IX 240C', 515B', X 539D, contra Judæos, VIII 344B, 350A, singulariter contra Jerusalem, 488B, 534B, IX 10B', 195C', quam ter aggressi sunt, 517C, contra Moab, 276D', Ammon, 283D', 284D', Cedar, 288A, Philistiim, 274A', Edom, 286D, Tyrum, VIII 496D, IX 553D, Ægyptum, VIII 464B, IX 262A', 553B, 556A, se a Deo missos sciebant, 70C', 71B, 257D', et, saltem nonnulli, se Dei virtute vicisse fatebantur, 339D; verumtamen, propter iniquam intentionem, 16D, X 509A', 538A, 621C', crudelitatem, V 52A', C', IX 354A', 519B', superbiam, 196A', 292B, non nisi temporalem mercedem pro laboribus acceperunt, 553D, et, juxta vaticinia Prophetarum, VIII 431B, 438B, 479D, 644C, 647C, destrui meruerunt, IX 292C, 519B', nedum benedictionem lucrati sint, 276D. — In Judæa libros legis combusserunt et sacerdotes occiderunt, IX 337D', 447B', sepulcra violaverunt, 88B, 389D, incenderunt templum Jerusalem, IV 96B et seq., 97B', 99C', 274A, IX 310B', et ceteras urbes, X 339A. — Nonnulli conversi in Judæam cum captivis ascenderunt, IX 119A. — Allegorice, Chaldæi signant persecutores Christi, IV 323C', et Ecclesiæ, 100C', ac dæmones, 329D, VIII 501B', 655D', IX 79D', 489A', X 542D'. — Quales fuerint eorum litteræ, X 10A', aut doctrinæ, 12D. Per astrorum considerationem divinabant, unde solis retrocessionem sub Ezechia factam cognoverunt, 17A', et tres Magi Salvatoris nativitatem intellexerunt, B'. — Lingua Chaldaica utrum eadem sit ac Syra vel Hebræa, X 10B'. — Allegatur Scripturæ translatio Chaldaica, X 232D', 320A', 632B', etc. — *Cf.* Babylon, Captivitas, Nabuchodonosor.

CHAM, filius Noe. Ejus peccatum, I 187D', 188C', et maledictio, B. — Quot gentes genuerit, I 193C', IV 108C, VI 449B, et terras occupaverit, I 196B, IV 109D'. — Zoroaster dicitur, magister astrorum, liberales artes in XIV columnas scripsit, I 196A', IV 78C'. — Quamdiu vixerit, I 196A'. — Callidus interpretatur, VI 270B. Typus est irreverenter prælatos tractantium, III 393C, 394A, hæreticorum, I 191D, Judaici populi, 192A, perversorum et dæmonum, VI 270B. Tabernacula vel terra Cham designant ad litteram Ægyptum, 259D, 449B, mystice mundum, 456B.

CHAMÆLEON, animal immundum, quid sit, II 210B; aere pascitur, D.

CHAMOS. Deus Ammonitarum, III 172C', IX 284C, et Moabitarum, III 669B, IX 276B, qui idcirco populus Chamos nuncupantur, 279D', et quibus hoc idolum ruinam intulit, 277A, deus erat avaritiæ, III 677B. — Fanum habuit in monte Oliveti, a Salomone ædificatum, 669D, quod polluit Josias, IV 89B'.

CHANAAN, filius Cham. Cur maledictus propter patrem, I 188B, et qualis ista maledictio, A'. Quot filii ejus, 195B, et quæ possessio eorum, C.

Chananæi, posteri Chanaan a Noe maledicti, VII 525C, Terram sanctam occupabant, 524A. Pessimi erant, V 228A', complexione et consuetudine ad vitia proni, VII 525B, non tamen simpliciter inconvertibiles, C. Deus pro eo-

Digitized by Google

rum conversione quod in se erat fecit, 525A'; et quidam eorum sunt conversi, 524B'. — Multi erant, II 551A, et proceræ staturæ, 395B', 529B, 536D'. — Valde obcæcati, III 64B, a Josue debellati sunt, 33C et seq., 57D, 63D, etc., lapidibus de cœlo lapsis occisi sunt, 58D; et eorum regio ab Hebræis occupata est, 65C, 66B. — Duplici de causa deleti sunt, II 557C; cur paulatim, 37D', VII 525A; quare non penitus exstincti, III 118A', 120D', 123A, B'. — Quælibet cum eis consuetudo Judæis prohibebatur, II 38C, 119B, 551C, singulariter eorum connubia, V 228B'. — Spiritualiter, septem Chananæorum gentes peccata capitalia designant, II 553C', et spiritus nequam, 442D'.

Chananæa mulier, quomodo pro filia sua rogans, XI 182B', primum repelli visa sit, 183A, deinde autem laudata et exaudita, C'; quo illi asperior in verbis, eo benignior intus fuit Christus, D'. — Mystice, Chananæa est Ecclesia, XI 184B.

Terra Chanaan terra est promissa filiis Israel, I 208B, 209C, 216D', II 393C, fertilis, C'. — Ibi habitavit Abraham, I 202A. — Facta est fames in terra Chanaan, I 209A. — Proprie, terra Chanaan sumitur pro regnis trans Jordanem, VI 624D, inter Hebræos partitis, 453C', in quibus Chananæis ex avaritia pepercerunt, 465D. Sumitur etiam pro Philistæa, III 71A. — Ut nomen appellativum, Chanaan mercationem significat, IX 492C, X 304D, unde Chaldæa terra Chanaan vocatur, IX 492D. — Chanaan nomine increpantur Judæi Chananæorum iniquitates sectantes, IX 475C, X 304B. — Qualiter terræ Chanaan sortes cœli mansiones figurent, VI 453C'. — Chanaan interpretatur possidens, fluctuans, quasi moventes, commotio, signatque præsentem vitam, IX 489A', superbos, VI 625B, seductores, X 308A, luxuriosos, I 603B', VIII 501A', quoscumque passionum motibus deditos, IX 485C, X 587B'. — Quo sensu dicatur populus Chanaan conticuisse, X 580C, et quinque civitates Ægypti lingua Chanaan locuturæ, VIII 470A', 476B'. — *Cf.* Judæa.

CHARADRION. Avis immunda, quæ, II 208C'. Loquacium figuram sustinet, 214A', 714A.

CHARAN. Urbs Mesopotamiæ, in Genesi dicitur Haran, I 202C, XIV 123C'. Ibi mortuus est Thare, I 201B, 205A et seq.

CHARISMA. Spiritus Sancti charismata enumerantur et explicantur, XIII 182B et seq. *Cf.* Donum.

CHARMEL. Quid sit, VIII 537D', et quomodo Libanus ac desertum in Charmel conversa sint, et Charmel in saltum reputatus, 538A, 540C', 560B. Per Charmel Judæi increduli intelliguntur, 538A. *Cf.* Carmelus.

CHELEAB, filius Abigail, primo Daniel vocatus, cur Cheleab nomen acceperit, III 446B, IV 119B.

CHERUBIM. Plenitudo scientiæ interpretatur, III 283A, VIII 586A. — Cherubim ad custodiam paradisi deputatus, et gladius ejus, quid, I 108C. — Cherubim arcæ, cujus figuræ, II 48C; quomodo super arcam dispositi, 47B', 705A, et quorsum versi, 241D; obumbrabant propitiatorium, XIII 505A', et super Cherubim Deus sedere dicebatur, III 282C', 465C'. Idololatriæ minime favebant, V 283D'. — Mystice, significabant duo Testamenta, II 54B, spirituales substantias, 62C', 705B, Sanctos in cœlo, 53D', sacerdotes ad Christi obsequium paratos, III 624D'. — Qualiter, figurate, super Cherubim sedere dicatur Deus, III 283A, VI 280D', VIII 585D', X 48A, vel Christus, VI 398C; quomodo super Cherubim ascenderit Christus, V 501C. Tanquam duo Cherubim vetus ac novum Testamentum in Christum respiciunt, X 624A'. Quo sensu Cherubim Deum adspicere non audeant, 48C. — In templo Salomonis duo in oraculo positi erant, III 620A, qui videntur Cherubim Moysis similia fuisse, C'; cur erectis pedibus

Digitized by Google

starent, IV 197A. Alii in templi parietibus sculpti, III 620D', 621C, B'. — In Ezechiele gloria Domini assumpta de Cherub, quid, IX 452D'. Cherubim in templi parietibus cælati, 625B', 627A', describuntur, 625D'; quid significent, 626C; cur cum palmis sociati, D. Cherubim, seu animalia, Ezechieli ostensi, IX 415B et seq. — Cur Lucifer Cherub dicatur, IX 546D'. — *Cf.* Angelus.

CHIOS, insula Ægæi maris, XIV 193B'.

CHLAMYS. Quid sit, III 389B. — Ex chlamydis suæ abscissione cognoscere potuit Saul se esse rejectum, III 348A.

CHLOE, utrum sit nomen loci vel personæ, XIII 126A'.

CHODCHOD, quid sit, IX 543A.

CHŒROGRYLLUS, quid sit, II 206C, VII 190D; inter immunda recensetur, II 205B.

CHOLERA, quid sit et quæ causa ejus, VIII 190B, 229A.

CHOLERICUS. Quis angelus crudelis mittendus contra cholericos, VII 115D'.

CHORI castrorum, quomodo intelligendi, si sponsa sit Ecclesia, VII 408B', anima, 413B', aut B. Virgo, 416D'.

CHORIZATIO. *Vide* Saltatio.

CHORUS. In Scripturis designat instrumentum musicum, I 606C, III 468D', distinctum ordinem canentium, C', concordem societatem, I 606D, chorum angelorum cui psallentes adunantur, VI 692B'. — Quam concorditer psallendum, X 45B. — Quomodo laudetur Deus in choro corporali et spirituali, VI 689D'.

CHOSROAS, rex Persarum. Utrum ejus filius in Apocalypsi designetur, XIV 318B' et seq.

CHRISTIANUS. Nomen « Christianus » primo Antiochiæ fidelibus datum est, VI 210A', VIII 751C. Vocavit Christus suos nomine suo, 626D. — Quid sit a Christo et in Christo eligi, V 687D' et seq. — Vere christianus mysticum Christi membrum est, XIII 150C, ei quodam sensu coæquatus, VIII 220B, ut filius et heres Dei, VII 41A, VIII 220B, divinæ consors naturæ, XII 544D', 610A. Unctione Spiritus Sancti christus est, V 419B, 523B', VI 617B', X 227A', XIV 24B'. — Recte vocantur qui sunt Christi : genus electum, reges, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, V 353B, 516B, VI 121D', 169D', VIII 222B, IX 25C', XIII 355A', 637A et seq. Primitiæ Domini, IX 25C', filii promissionis, XIII 284D', æternæ vitæ spe gaudentes, 40A', 98B, omnia necessaria ad salutem noscentes, XIV 24D', et quæ Deo placita sunt, XI 399A, ab eo in tribulatione adjuti, VIII 417D', spiritualiter liberi, VI 334C, IX 28D', 375B', XIII 285A', 287D, etiam in corporali servitute, IX 29A, ceteris hominibus incomparabiliter præferendi sunt, XIII 565B.

Ad quantam vitæ perfectionem teneantur, XIII 577C', quum Christi virtutes sectari debeant, X 300B, XII 225A', XIV 15A, et ad ejus fidem conversatione sua incredulos convertere, XII 575A. — Unum sint in eo, VI 556C', se mutuo misericordiæ operibus juvantes, XII 255D. Erga omnes sanctam dilectionem exhibeant, V 465D', non tantum propria peccata plangentes, X 336B, emendationeque eluentes, III 284D', sed et aliena, præ Dei et animarum zelo, 285B'. Redemptionis mysterium præcipue sapiant, VI 397C', Deo cuncta bona sua adscribentes, VIII 399C, ejusque misericordiam confitentes, V 509D', VIII 429A. — Interna exercitia externis præponant, III 284D', X 648D', carnalia desideria respuant, XIII 639B, advenæ et peregrini, A, ad alta ut aves evolantes, non imis ut pisces adhærentes, VI 290D. — Crucem suam bajulent, XII 98D', ad virtuosa prælia semper parati, III 125B. A pravis, gravi piaculo, IX 26B, impugnati et derisi, V 690A, X 442A, non erubescant ut Christi discipuli pati, XIII 666A, bonum pro malo reddentes, XIV 423D, sed filiis Belial non se jungentes, XIII 146D', 234C, 405C', et pro fide certantes, etiam sæculari brachio, in

Digitized by Google

certis casibus, XIV 68A. — Humilitatem et simplicitatem servent, V 465D', speciatim in vestibus, XIII 648A. Ecclesias ædificent et reparent, X 604B'. — Quo sensu filii Patriarcharum vocentur, XIV 282B, et per quatuor animalia Apocalypsis designentur, 265A.

Cuncta, in christiana religione, ad privati amoris exstirpationem et divini perfectionem ordinantur, XII 412B'; ejusque summa in actibus caritatis et pietatis consistit, VII 198A'. Quam stultus qui fide, non caritate et opere, christianus est, X 280D. — Multi informem habent fidem, X 278D, XII 576B'. Vix credunt quæ de futuro sæculo prænuntiantur, X 425B', factis Deum negant, 240C', 270B', Evangelio non obediunt, VI 106D, 120B, et, pro tantis beneficiis sibi collatis ingrati, VIII 333D, 398A', 668C, in multa vitia spiritualia et carnalia labuntur, 362D', 368D, X 210C, 240C', 270B', 597A', 711C', XII 85A', quæ sunt idola sua, IX 28D, X 379B', ipsosque dies festos, plus solito peccando, polluunt, 405B'. — Unde eorum anima, Christi sponsa, fit fornicaria, X 226C, 278C, et adultera, VII 41A; ministri, filii, membra diaboli evadunt, XIII 565B, quasi canes reversi ad vomitum, XII 545A, XIII 691D'. — Illis melius esset viam justitiæ ignorasse quam agnitam abjecisse, IX 28B, 79B', X 299D', 379B', XI 531A. Fiunt novissima eorum pejora prioribus, X 226A. Jam contemptum Dei verbum audire non merentur, 419A'; ad opera bona ineptiores effecti sunt, 281B', et si aliquid boni peragant, fructum justitiæ non consequuntur, C', 506A. — Sæpe gentilibus deterius vivunt, IX 488D, XIII 565D; eorumque peccata ceteris graviora sunt, IX 369A, 491A. — Quapropter plagis affliguntur, VII 96B', hostibus suis traduntur cum possessionibus suis, X 386C', 597D', ut factum est de Terra sancta, 270D', pro cujus amissione tam dolendum, III 285B'; et nisi cadant, ad pœnitentiam, super lapidem seu Christum, X 711C', XI 239C, eis imminet durius judicium quam infidelibus, IX 28B, et crudelior damnatio, 79B', X 299C', XI 531A, XIII 579D, XIV 15A.

Cf. Ecclesia.

CHRISTUS. — **PRÆNUNTIATIONES.** — Duplex Christi adventus multoties prænuntiatus fuit in V. T., V 535D', a principio mundi, XII 377D, XIII 6B', ante legem et sub lege, VII 296C; nam Christus est finis legis, VI 66C, XIII 82B', 364D, et omnis prophetiæ, IX 211A. — Promissus est Abrahæ, Isaac et Jacob, XII 87C, et de mysteriis ejus principaliter locuti sunt Prophetæ, X 305B, XII 153B', XIII 624C' et seq., XIV 106D', 149D', quorum multi eum videre voluerunt, XII 14C et seq.

Qualiter prænuntietur primus ejus adventus, magnus dies Jezrael, X 208D'. — Salutare Dei, XIV 434B', desideratus cunctis gentibus, X 607B', 608A, apparebit in finem, 545A, sanctus de monte Pharan, 557B'; quasi ros in Virginem veniet, 321A, quasi diluculum, 252C', 256C, quasi imber nobis temporaneus, 252D', 256D, et serotinus terræ, 253A, 256D. — Ab Ægypto revertetur, X 293D, 294A. — Veniet ad templum suum Dominator et Angelus testamenti, X 705D; Jerosolymam perget in solennitate paschali, XII 318D. — Multa signa patrabit in cœlo et in terra, X 251B', 354B, 488A, 511A. — Prædicitur ejus triumphus in die Palmarum, X 659D'. — Christus patiens, quam aperte descriptus a Psalmista, V 529A' et seq., a Sapiente, 535A', a Prophetis, VII 466B', IX 112D', X 680C, XII 507D', XIII 196B, 623A', XIV 137D et seq., ab ipsa Sibylla, XII 153D'. Notatur tempus passionis, X 132A', 133C', 134B', venditio pro triginta argenteis, 671C, discipulorum derelictio, 680B', crucifixio, XII 239B, cum divini patientis orationibus, X 458D et seq. Cur prædicta sit passio, XII 153B'. — Qualiter prænuntiata resurrectio, X 591D', XII 258D', XIII 196C, ascensio, XII 330B',

Digitized by Google

Christi prophetalis dignitas, V 320D', et regalis, 389, 417C, 418A, glorificatio conversione gentium, X 496C', per Apostolorum prædicationem, 462B, 567A', Jerusalem excidium, 134A, 262C' et seq., Judæorum dispersio, 210D', eorum conversio post passionem, 675D, 676A', et in fine mundi, 678A' et seq., Judæorum et gentilium societas in Christo confœderatorum, 222A. — Secundus adventus Christi, in quo omnia ei plenissime subdentur, X 28D, 110C, quomodo prædictus, 105B' et seq., XII 372B'. — Quædam de Christo prænuntiantur quæ non ad ipsum, sed ad ejus membra referenda sunt, III 479C', V 399D, XIII 623B'.

Insuper Prophetæ multa de Christo vaticinati sunt, X 9B', 10A, 287B', 357D, 562D, 595D, 622C, XI 186C', XII 14B', 75B, 238D, 379B, XIII 622C', 623C, XIV 178D, etc. — Quomodo sit materia Psalmorum, V 400B'. Plerique de eo tractant, 616B, 656C', pro posse ad eum referendi sunt, 436B, et de Christo expositi dulcius sapiunt, VI 53A'. Quomodo super solium David sessurus prædicatur, V 389. — De Christo principaliter explanantur psalmi II^us^, V 415B', XV^us^, 485A, XVI^us^, 491C, XVII^us^, 498C', XVIII^us^, 516D, XIX^us^, 521B, XX^us^, 524A, XXI^us^, 529A, XXIII^us^, 548A, XXV^us^, 556A, XXVII^us^, 570D, XXIX^us^, 579C, XXX^us^, 586D, XXXIV^us^, 611D, XXXIX^us^, 651C, XL^us^, 662C. — Longius esset per singula referre quæ de Christo « evidenter et copiose » scripsit Isaias, VIII 288A, evangelista potius quam propheta, 317C, præsertim in sequentibus capitulis : II°, VII°, VIII°, IX°, XI°, XII°, XVI°, XIX°, XXV°, XXXII°, XXXIII°, XL°, XLII°, XLV°, XLIX°, LI°, LII°, LIII°, LV°, LX° et seq.

FIGURÆ. — Christus præfiguratus est per Adam, I 90A, 137A, etc., per Abel, XII 238C, per Noe, I 162B, 163C, 171 C, 181 D, D', 191 B', per Abraham, 212B, 213 C, 217 A', 233 B, 251 C, etc., per Isaac, 284C', 292C, B', 317C', 318B, C', X 305D, per Jacob, 308B', per Judam, I 441A', 442A, A', 443B, per Joseph, 384B, A', 385A', 392C, 393D, VI 454D', 455B', X 659B', per Job, IV 318B', 319C, 321D, 322B, 337B, 557D', per Moysen, I 491B, 493A, per Josue, III 22A, C', 52B, 63A', 72D, per Gedeon, 149B', 150A, 155C', per Jephthe, 177B, per Samson, 185B, B', 190D, 191B, 200C, 201A : quidquid perfectionis fuit in judicibus Israel divisim et incomplete, summe in Christo relucet, 134A. — Figuratus est etiam per Booz, III 233A, 236B, per Elcanam, 256C, D', per David, 368B, 371D', 380B', 392D', 445B', 463C, D', 464B, 542A, 569D', 570C, B', 587D, IV 149B', X 305D, per Salomonem, III 479B et seq., 609B et seq., X 293D', per Jonam, 454C et seq., 456C, 458C, 462A, per Eliam, III 702C', IV 12C, per Eliseum, 21D', per Jeremiam, IX 5B, 12A, 169D, 315, X 305D, per Ezechielem, IX 423B, 429D', per Tobiam seniorem, V 89B, 92C', per Tobiam juniorem, 107C', per Nehemiam, 241A, per Cyrum, 212B'.

Præter determinatas personas figuratus est per angelum, XIV 233A' et seq., habentem claves mortis et inferni, 236C', vel amictum nube, 296A et seq., per summum pontificem et totum populum Judaicum, X 293D', XI 27D', per stellam Jacob et virgam Israel, II 466D et seq., per sacrificiorum hostias, 145B, 710C, B', vitulum, 144B, 249C, XII 113D, agnum, II 145A', hircum, 248B', hœdum, XII 115A', columbam et turturem, II 145B', per vaccam rufam, 426A, per arcam fœderis, 52D', propitiatorium, 53B', mensam propositionis, 54C, candelabrum, D', etc., per virgam Aaron, 414C', per rhinocerotem, 458D', 470B', XI 419A, per serpentem æneum, VII 188D', XI 279D, per petram Horeb, VI 265D, 458A, XIII 169D, per virgam vigilantem, IX 14B, per medullam cedri in cedrum magnam auctam, 494C' et seq., per speciem electri in throno Dei sedentem, 426B', per Cherub quadriformem, 424A', et quatuor animalia Apocalypsis, XIV 265A, per montem in quo fundatur civitas

Digitized by Google

nova, IX 611 A, per principem sedentem in porta orientali, 645 A', per angelum signantem Thau super frontes electorum, 452 B', 453 B, et templum novum dimetientem, 611 C', 612 A, per figulum, quia corda dissoluta semper reficere potest, 158 A', per lapidem abscissum de monte absque manibus, X 28 A', XI 238 D, XII 83 B', qui regna mundi comminuit, VI 7 B, et factus est mons magnus, X 29 A, per lampadem super caput candelabri aurei, 637 C, per virum ascendentem super equum rufum, 624 D, per illum qui habebat in manu funiculum mensorum, 629 C'. — Quomodo præfigurata sit unio Christi cum Ecclesia tanquam uxore, X 204 D, 210 A, 305 C, et quænam ubera suxerit, VII 430 B.

Comparatur Christus arbori, cujus folia sunt animæ, IV 503 D, olivæ, VI 57 D', botro, VII 310 B', flori, 328 B', lilio, 329 A, grano cujus culmus sunt fideles, IV 503 B', grano sinapis, XII 83 A', grano frumenti, 501 C', fermento, 83 D', petræ, V 565 B, VI 121 A, stateræ, IV 396 B, avi, 624 C, XI 161 A, vulturi, IV 624 A', vermi, V 532 D, descendentibus in lacum, 571 B. — Corpus ejus, quare dicatur velamen, XIII 511 B'; quid illius caput, V 424 C, et quomodo plenum rore, VII 388 A; quid comæ, 419 C, oculi, I 445 D', VII 391 D' et seq., genæ, 392 B', os, 297 A', dentes, I 446 A, guttur, VII 393 D', manus, A, dextera, VI 6 A', ubera, VII 298 C', 302 D, venter, 393 C, crura, D, femur, VI 5 D, XIV 354 B', pedes, III 237 A, V 588 C, calceamenta, II 687 A, vestimentum, XIV 354 B', pallium, III 236 D', virga, VI 7 A', sedes, 339 B', psalterium et cithara, 93 B.

NOMINA ET PRÆCONIA. — Christus, id est unctus, XI 414 C', solus Christus dictus secundum perfectam rationem ac plenam proprietatem, 6 A. Dei vivi, XII 483 D', Filius, XI 353 A', unigenitus, 385 C, XII 39 B', verus Deus, XI 366 A', XII 308 D', 510 B', XIV 271 D', verus Creator ac Deus, XIII 7 A', 170 D, 526 B', Deus incarnatus, XII 203 D, 318 D, Deus et homo, 620 B', XIII 44 D', Deus absconditus, VIII 641 A'. — Verbum Dei, XIV 353 B', increatum, XIII 631 A', incarnatum, XIV 41 A. — Imago Patris, VII 58 B, 498 A, XIII 69 D, imago Dei, 226 C, 357 A', 472 A', facies Dei Patris, XI 328 D, et figura substantiæ ejus, XIII 472 D, splendor Patris, X 558 A', et gloria Patris, XIII 472 B, gloria Dei, I 601 B', VI 128 D, 312 B'. — Vitæ fons, V 538 B, IX 28 B', et auctor, XIV 105 B. — Sapientia increata et genita, XI 142 A, XII 136 D', 172 C', 190 A, 512 D', XIII 133 B, æterna, VII 499 B, infinita, XII 40 D', fons sapientiæ universæ, VII 121 A', consilium Dei, XI 546 D', doctrina Patris, VII 84 C. Veritas, XIV 51 C et seq. — Sanctitas immensa, VII 419 B, Sanctus, VI 116 A', 481 D', Sanctus Dei, XI 480 A', 481 B', sanctum Dei, V 531 D', Sanctus Sanctorum, X 133 A, XI 353 A', XII 302 B', 440 B', 574 B, XIII 41 D', Sanctus et Verus, XIV 251 B'. — Justus, XIII 603 C', XIV 12 A, 131 B, justitia Dei, VI 396 C. — Misericordia, VI 95 D, 311 B', fons pietatis, XII 555 B. — Caput Patris, VI 117 A, Ecclesiæ, IX 367 B', XI 203 D, XII 542 C, 545 A, XIII 303 B', XIV 117 C', angelorum, XIII 175 A, 303 D', et omnium electorum, V 504 D, XI 150 B, XII 200 D', 575 D, 577 A', XIII 59 D, 150 C, 364 B', 582 A, 634 C. — Dextera Dei, I 601 D, vir dexteræ Dei, VI 286 D, brachium Patris, 395 D', IX 13 A', 414 A', XII 37 A, 472 B', Domini brachium, XI 396 A', 427 A, XII 509 B', XIII 129 D', et virtus, VI 249 C, XI 328 D', XIII 130 A, principium creaturæ Dei, XII 431 B', XIII 358 D, XIV 254 C'. — Dominus, XI 415 A, 536 B', XII 614 A, XIV 100 D', Dominus dominorum, XII 608 B, solus Dominator et Dominus, XIV 68 C et seq., Dominus omnium, XIII 161 B, XIV 148 B', universæ creaturæ, X 659 B', Dominus gloriæ, XIII 133 B', heres universorum, 471 B'. — Rex regum, X 29 A, 705 C, XIV 354 A', rex Israel, X 298 A, 559 A, XI 388 B, XII 160 B', 311 C', 497 C', Judæorum, X 232 D', omnium gentium, XII 498 A, rex Messias, XI 188 C',

Digitized by Google

rex utriusque Testamenti, XII 586A'. — Princeps Ecclesiæ, XIV 117B', regum terræ, 229B, pastorum, XIII 613A, 670B, omnium fidelium, XII 85D', Princeps pacis, VI 209A. — Pax nostra, VI 16B', IX 241B, X 497A, XIII 306C. — Salutare, VI 197B, 311C', Salutare Dei, XI 426A', 443D', XIV 434B', generis humani Salvator, X 659A', XI 414A', XII 483C', 574B, XIV 43D, 45B, 219B', causa nostræ salutis, 283C, salus unica, VI 280B, redemptor noster, XIV 12D, mundi pretium, XI 353A'. — Mediator Dei et hominum, XIII 10C', 40B, 279A', 416C', XIV 12D, 77A, 148B', reconciliator, XII 607C, advocatus, V 459B', orator noster, XIV 11D'. — Summus Sacerdos, VI 502B', XII 440C', in æternum, VI 502D', XIV 230A, secundum ordinem Melchisedech, VI 503 A. — Pontifex, XI 472C, futurorum bonorum, XIII 506B', confessionis nostræ, 482D', pontifex magnus, 488B, secundum ordinem Melchisedech, 491A, pontifex et hostia, 635B. — Agnus Dei, XII 302C', 303C', 306A', XIII 146A, XIV 269A', 341A', immaculatus, XIII 629D, agnus paschalis seu Pascha, XI 286A, XIII 146B. — Templum Dei, XI 472D, XIV 305C'. — Altare Dei, V 679C', XIV 277B', 327C. — Angelus magni consilii, X 624D', 696A, XIII 283B, XIV 280C', 285C', 296A, et testamenti, X 705D, a Patre ante populum christianum missus, II 38A', sacrificia nostra ad Deum perferens, VI 120B'. — Primogenitus Patris, VI 351D', et Mariæ, XI 412A, primogenitus in multis fratribus, XIII 69B', primogenitus mortuorum et omnis creaturæ, XI 412C, XIII 69C', 357C', 358D, XIV 228D'. — Filius hominis, XI 148D, XII 68D', 159D', 212D, 331A. Filius Virginis, 53C', 160A. Filius Abraham et David, XI 6B, 249C', filius Salathiel, X 611B. Radix Jesse, XIII 111B', radix David, XIV 269A, 377C', radix Ecclesiæ, X 321C. Novus Adam, XIII 44B', 203B', verissimus Israelita, X 289B, 496B, ad litteram appellatur Israel, VI 607A, David, V 415B', 509A', VI 615B, IX 213B', 229D, 575C, X 232C', 422D', 610B', XII 154A', Zorobabel, X 610A', 611A. Duplex ejus natura per Jesum et Emmanuel designatur, XI 19A. — Sponsus Ecclesiæ, IX 38A, 242B', XI 113C', XII 316B', animarum nostrarum, 340C; fasciculus myrrhæ, VII 309D.

Sol justitiæ, VI 98C', 103A, VII 216A, X 418D', XI 168A', XIII 557D', XIV 236B, 278A', 306D', sol sapientiæ, X 568C', 709D', 712C', pulchrificans Ecclesiam, VIII 264A'. — Oriens, X 632B, oriens ex alto, XI 408C. — Lumen luminum, XI 118D', lumen hominum universorum, XIV 211D, lumen Ecclesiæ triumphantis, 365B'. — Lux, XII 512D, lux mundi, 449D, lux vera, 282C, XIV 16D, omnem hominem illuminans, XII 282D. — Lucerna, XII 41A', cœlestis Jerusalem, XIV 372D. — Lucifer, XIII 684B. Stella matutina, XIV 247C', 377D'. Dies spiritualis, XII 479A, verus dies animarum sanctarum, VII 416A. — Dominus Prophetarum, X 308D', XII 421C, summus Propheta, XI 231B', XIV 106A'; quo sensu dicatur a Judæis Propheta magnus, XI 538B. — Summus legislator, IV 684D, legislator Christianorum, XI 252C'. — Summus doctor Ecclesiæ, XI 241A, doctor patientiæ, XII 580A, justitiæ, X 351C. — Magister bonus, XII 149B, magister virtutum, 257B, caritatis, unitatis, 574D', humilitatis, 91D', 214B', totius perfectionis, 64C, primus ac principalis magister evangelicæ veritatis, XI 327B, summus unicusque magister, XII 345C, 484C. — Præceptor, XI 578C', XII 138A. — Prædicator, quasi ignis conflans, X 706B, et herba fullonum, C. — Consiliarius, X 493D. Ductor infallibilis, XII 150C'. Ars rationibus plena, 569D'. — Thronus gratiæ, V 679C', XIII 488B'. Exemplar totius caritatis, XII 550A. Exemplum nostrum, V 409D'. — Auctor fidei et consummator, XIII 522C, auctor totius puritatis et integritatis, XI 386A. — Spiritus oris nostri, IX 366C. Ventus

Digitized by Google

urens, X 313A'. — Animarum nostrarum medicus, IX 94A', XI 498A, XII 20C', 44C', et corporum, XI 331B', XII 91C. Samaritanus, 19C, 442B. — Servus Patris, VI 350D, 351B', X 611C, minister circumcisionis, XIII 110C' et seq., minister Sanctorum, 502A. — Propinquus noster, III 233B', 237B'. — Amator verissimus hominum, XII 9D, amicus, 30B', protector, VII 436A', consolator noster, XII 534D'. — Panis verus, X 299B, de cœlo descendens, XII 393D', 399B', panis vitæ, 394C, manna absconditum, XIV 244C et seq., olla spei Dei Patris, VI 117B. — Pastor bonus, IX 243B, XII 463A, magnus, XIII 530B', unicus, XII 463A', 467D, qui perditam reperit ovem, 103A, utriusque populi pastor, X 496B', 510B', pastor et episcopus animarum, XIII 644D'. — Ostium ovium, XII 458C', 461B', 462B, apertum in cœlo, XIV 259B.

Lapis angularis Ecclesiæ, VI 23B, X 554A, 632C, XI 238A', XIII 635B', 636C, XIV 108C', 331C', etsi ab hominibus reprobatus, XIII 634B, 636C, lapis primarius, X 635B', 638A, XII 178B', 467B, vivus, XIII 633D', summus, 307C', 635A', pretiosus, XIV 365C'. — Calculus candidus, XIV 244C'. — Fundamentum Ecclesiæ, IX 611C, XIII 138A', 634B', Apostolorum et Prophetarum, 307B', primum fundamentum, XIV 367A. — Firmamentum, V 517C', nostrum, VI 210D'; Ecclesiæ columna, III 639A, fortissima nostra munitio, X 550B. — Lignum fructiferum, V 410A', VII 339C', 340A, lignum sapientiæ et vitæ, V 410D', VII 29B', X 351A, XIV 241B, 374C, vitis vera, X 655D, XII 542C, 544B'. — Arca novi Testamenti, XIV 306B. — Pupillus, VI 296C, incola in terra, 583C, colonus, IX 127A', viator et vagus, B'.

Vir rixæ et discordiæ, IX 142A. — Leo rugiens, X 296D', 300C, 360A, 368B, de tribu Juda, XI 161B, XIV 268D'. — Judex universorum, XI 267D, XII 117B, vivorum et mortuorum, XIV 149C', justus, 352D', inspector cordium, XII 44A, 413C, testis velox, X 706D', fidelis et verax, XIV 254B', 352B', scrutans Jerusalem in lucernis, X 580B'. — Mors mortis, X 312D, morsus inferni, B'. Primitiæ dormientium, XIII 197D'. Resurrectio et vita, XII 482D'. — Finis noster, XIII 208B'. Alpha et Omega, XIV 231B. Primus et novissimus, 236A'.

DIVINITAS ET HUMANITAS. — Probatur Christi divinitas Psalmis, V 550B, VI 7D', 9A', 157A, 164B', aliisque oraculis Prophetarum, IX 128B, 183A', X 101C, XI 480D', Proverbiis, VII 57C, libro Sapientiæ, 465B, epistolis beatorum apostolorum Petri, XIII 657B, Pauli, 10A', 75C, 133B', Joannis, XIV 4C, 58D, Actibus Apostolorum, 195A', Apocalypsi, 236C', maxime Evangelio, ubi ipse Christus verbis et gestis, præsertim miraculis, multipliciter protestatur se esse verum Deum incarnatum, XI 110C et seq., 138C', 148D, 201C', 583C, etc., XII 229B', 365C', 366C', 431D', 441B, 445D', 472C', 531C', etc. — Cum Patre, cujus est Filius unigenitus, naturalis, non adoptivus, XI 188C', 327A, XII 306B, XIII 9C, 473D, 480C', XIV 104D', 141B, et Spiritu Sancto, qui ab illo procedit et mittitur, XII 260A, unus est Deus unusque Dominus, 1B, XIII 279A'; et in nomine Christi intelligitur tota Trinitas, XI 189D, 320D, XIII 127A', XIV 25B', 101D.

Etsi Christi generatio divina, sicut humana et spiritualis, incomprehensibilis sit et inenarrabilis, VIII 373D', 687B, XI 6A', XII 416B, XIV 137B', ut ipse Christus ejusque sapientia, VIII 150D, aliqualiter tamen describitur, X 495A', XI 6D', XII 269C', 270A et seq., XIII 473C'. — Patri æqualis est, consubstantialis et coæternus, VII 184A', XI 387D', XII 295C', XIII 338C', 411A, 472B', 475D', XIV 45B', habens vitam in semetipso, XII 372A. — Pater in ipso est, et ipse in Patre, XII 475B, 530C', 531D, 537B. Qui videt illum videt et Patrem, 512C, qui in illo se clarificavit,

Digitized by Google

505A, 533D. Quomodo in sinu Patris manens, 295C', 418B', a Patre exierit, XI 221C', 560A, XII 428B, 515B, 564A. — Qualiter in generatione divina sanctificatus, XII 473D'. — Lux vera, XII 282C, omnem hominem illuminans, D, quomodo a Patre doctus ut Deus, 432C', 433A. Illi idem est generari et audire a Patre, 342B', 432D. — Secundum divinitatem ens infinitum et simplicissimum, XII 257D, ubique præsens, XI 264B', illabitur essentiis rerum, 534C, XII 1B', et universum mundum implet, 167D, 575D'. — Sermo Dei loquentis, omnipotens est sicut Pater, VII 259C, 498B, X 111A, 491C, omnia portans verbo virtutis suæ, XIII 472B' et seq. Omnia in ipso constant, 358C, per ipsum facta sunt, 472A, in ipso condita, 357D', 358D, cui Pater omnia tradidit, XI 144B, XII 12C', 343D'. Omnia et in omnibus Christus, XIII 367B. — A Patre dilectus, X 298B, XII 176A, 202D, 343C', 576C, quomodo illi adhæreat, X 680A'. Ei appropriatur pulchritudo, VII 311D', 500A'. Candidus, 391A, infinite amabilis, bonitas et beatitudo substantialis, 394A, causa est efficiens et objectum vitæ æternæ, XIII 52A'.

Christus verus est homo, X 649B', 652B', ab aliis hominibus non differens quantum ad essentialia speciei, XI 387C'. Quo sensu descendat de Adam, XIII 480C', 482B, et in ejus lumbis fuerit, 498D, de tribu Juda ortus, 499C, ex semine David factus, 7C. Ejus genealogiæ series non semper per primogenitos texitur, IV 116B'. — A qualibet persona SS. Trinitatis missus est ut homo, XI 132D', 606C', XIV 149A. Deus specialissime Christi Deus, XII 606B, et caput, VII 391D, XIII 175D, dicitur secundum naturam assumptam, juxta quam minor est Patre, XII 541B.

Quomodo Verbum ad humanitatem descenderit, VII 414A, nostramque naturam osculatum sit, 297D'. Qualiter Christi anima creata fuerit, carni unita, ac utrumque Verbo hypostatice conjunctum, XI 390D, XIII 362B'. An fuerit Christus proprie creatura, VII 57A', VIII 5D, 7A', XIII 7D. — Humanitas in Christo fuit divinitatis instrumentum animatum, conjunctum et proprium, V 517A, 652D', VI 350B', VII 300B, X 455C, XII 400B, 426D, XIII 59D', XIV 98B', 228B', vehiculum, X 455D, indumentum, VI 8A', 373C, XIII 339A, C, calceamentum, VI 117A', 482A', scabellum, 399A', IX 342A, altare, VI 47C', templum, V 471C, XII 320B, excellentissimus thronus, V 471B', et, propter dona adjuncta, decor, VI 372C'; unde omnes Christi actiones theandricæ appellantur, V 653A, VII 365D', et tota earum efficacia ex divinitate unita procedebat, V 521D, 664C, VI 68A'. Propter Patrem vivebat, XII 403C; Deus erat cum illo, XIV 149C. — In Christo ipsum Verbum est persona naturæ assumptæ, XI 390B', XII 344B, id est Filius Dei, qui in propria persona venit, assumpta in unitate personæ humana natura, 103D; unde vocatur Christus Verbum Dei incarnatum, XI 6A, 188C', 425B', et propter nos quodammodo abbreviatum, 79A, seu Verbi persona increata in duplici natura subsistens, 414D'. — Quomodo tenuerit Verbum humanam naturam ante passionem, VI 638B', in triduo mortis, 68B', post resurrectionem, 638C'. — In Christo igitur sunt duæ generationes et una filiatio, VI 8A, 326D', XI 390B', XII 286A, XIII 7C', 129C', et quædam venustissima permixtio cœlestium et terrestrium, XI 415A'; in eo omnia, etiam humana et infima, gloria et honore ornantur, XII 288B', quia per idiomatum communicationem, divina homini et humana Deo adscribuntur, VII 365D', XII 330C. — In utraque natura qualiter glorietur et exaltetur, VIII 138A, A', quomodo sit magnus, XI 387C', bonus, 216D, benedictus, 391D', sanctus, 389D. — Humanitas ejus, quam speciosa, VII 391D, 394B, perfecta, X 611A, D, 659D, XI 450D', XII 202A, XIII 501B'.

Digitized by Google

Quanta illius dignitas, XII 291 A, 303 B, 472 D, et potestas, X 110 B', 180 B, XII 185 C, XIII 303 D; omnia potest secundum potentiam absolutam, XI 332 A', et ordinatam, 337 B; juxta exteriorem tantum apparentiam dicitur aliquid non potuisse, 332 A', 339 C. — Ejus humanitas toto universo præstantior, XII 1 B, 342 B, 514 D', etc., XIII 303 D, 635 C', a primo instanti unionis suæ cum Verbo prælata est cunctis creaturis, 105 C, 479 B', XIV 247 A', ita ut illæ ipsi subjiciantur, V 454 A, XIII 303 D, 358 A'. Angelis quantum præstet, XII 160 D', 291 B, XIII 473 C, 478 B', etsi dicatur paulo minus ab illis minoratus, 473 A', 479 D. Omnis mens creata, etiam angelica, a Christo homine purgatur, illuminatur et perficitur, 304 A, 362 D', XIV 269 C. — Quomodo illi competat æternitas, etiam quoad naturam assumptam, XII 508 B. — Secundum humanitatem locum mutat, qui secundum divinitatem incircumscriptibilis invariabilisque consistit, XII 85 D', 514 B.

A Deo Patre Christus prædestinatus est, XIII 8 D et seq., electus, VI 272 C', 350 C, 504 D, misericordia præventus, 107 B', 109 B', 131 D, benedictus, 5 B, susceptus, 107 B', unctus, III 562 A, V 567 C, VI 7 D', edoctus, 203 B', instructus, VII 35 C, directus, VI 119 A, ita ut Trinitas ejus ductor fuerit in omnibus, VII 494 A', exauditus, VI 78 A', 87 B', 332 A', confirmatus in bono, V 533 A', 580 C', VI 200 C', 285 D', 315 C, 642 A', IX 216 C', X 496 D, XII 440 C, XIII 644 D, quod eum decebat tanquam mediatorem et summum sacerdotem, XII 440 C', mirificatus, V 428 B', 431 C', exaltatus, 424 C, VI 118 C', beatificatus, V 663 A', gloria et honore coronatus, 453 C'. — Spiritus Sanctus in Christo est duplici modo, VII 496 C. Quo sensu exsultaverit in Spiritu Sancto, XII 9 D', 10 C, qui super ipsum requievit, 305 A'. — A Spiritu Sancto unctus est, VII 299 A, 315 B, 419 B, X 632 A', XI 329 A', 472 A, XII 483 C', oleo exsultationis, XIII 475 C', 548 C, et in universis directus, XII 9 D', XIV 84 B', ita ut sine ejus consilio nihil egerit, III 387 B', repletus, VII 299 A, XI 150 B', 460 C, 470 C, 471 D', XII 10 A, 428 D. — Gratia quodammodo infinita donatus est, quæ totam creatæ mentis capacitatem in eo complevit, IV 532 D', V 524 A', 592 A, VI 8 C, 91 D', XI 391 D', XII 105 D', 202 B, 289 D', 343 A', nec unquam in gratia habituali, caritate vel contemplatione profecit, VI 131 C', 201 B, XI 150 C', nec in virtutibus quantum ad habitum, V 409 C. Quapropter, ut homo, excedit omnem perfectionem omnium creaturarum simul sumptarum, XI 36 A', 39 B', 216 D, 387 D', etiam angelicarum, 168 A, 482 B'. — Ab instanti conceptionis, XII 305 C', habet gratiam unionis, XI 439 C', XII 289 A, 343 D, XIII 45 A, et gratiam capitis, IV 439 D', XI 439 B', XII 289 D, XIV 100 A', licet quibusdam non influat, IV 440 A, 625 A'. Quatenus sit, ut homo, causa pacis et gratiæ, XIV 228 B'.

In Christo homine fuit cum gratiæ plenitudine triplex veritas, VIII 146 A'; quo sensu fuerit plenus veritatis, XII 290 A'. — Sapientia et scientia creata et increata fruitus est, V 567 D, IX 182 B, X 248 C, XI 471 B', XII 40 D', 290 B, 328 B', 345 B, 368 B, 405 C, 417 B, 548 D', XIII 361 A', 488 A, 682 B'. — Beatificam scientiam habuit, V 409 C, B', 662 C', XI 51 C, 174 B', 494 C; comprehensor fuit, V 424 C, 432 A', VI 130 C, 203 C, 316 A, 513 D, 607 B, IX 217 A, 357 B, XIII 9 B, 361 B', 630 B, XIV 31 B, 53 A'. Quo sensu comprehensor exstiterit simul et viator, VI 130 B', 421 C', XI 454 D, 463 D, 505 D, 569 A', XII 385 D', XIV 99 D', visione beatifica ab incarnationis exordio fruens, ut homo, XII 10 C, 254 A', 398 C', unde non profecit in beatitudine quantum ad essentiale præmium, V 409 D, 491 C. — Qualis sit ejus scientia infusa, V 567 C', XI 438 D', XII 290 C, 405 C. Gratias gratis datas habuit, 289 D', inter quas plenissimam pro-

Digitized by Google

phetiæ, 208B, 253C, et donum linguarum, VI 4B'. — Anima ejus, a suæ creationis exordio, cognovit omnia quæ Deus cognoscit scientia visionis, XII 368B', omnium cordium secreta, 180D'. —Qualem præscientiam futurorum etiam contingentium habuerit, XII 208B. — Quomodo in Verbo noverit omnia, XI 103B, 332C', etiam futura, 110C. — Quo sensu dicatur viam invenisse disciplinæ, VI 247B'. — Utrum scientiam acquisitam sortitus sit, VI 203A', XII 290C, et experimentalem, XI 103C, 439A. — Intellectum agentem habuit ejusque operationem, XI 439B. — Per spiritum Christi, quid intelligatur, XI 332B'. — Quo sensu dicatur aliquid de novo cognovisse, XII 388D, sapientia profecisse, V 567D', XII 290A'.

Duplex est Christi voluntas, divina et humana, et in illo duplex hominis voluntas, superior nempe, XII 374C', et inferior, 375A, 503D'; voluntas autem humana divinæ voluntati semper fuit conformis, 219C', 395C, 504C, quoad ipsum appetitum sensitivum, 219D'. — Inferior pars animæ illius superiori obediebat, XI 333D; unaquæque potentia in illo exercuit actum suum, non impediendo alterius actum potentiæ, C. — Non quæsivit voluntatem suam, quo sensu, XII 374B', 395B. — Ideo, nunquam peccavit, IV 319B', ab omni prorsus peccato, etiam originali, fuit immunis, V 506A, VII 312A; nec peccare potuit, IV 325A', VI 200D', 514D'. — Ab Adam in tribus differt, V 410A; sed sine gratia a ceteris non distulisset, 504B'. — Quomodo inter mortuos liber dicatur, VI 330B, segregatus a peccatoribus, XIII 501A, solus innocens, V 446D', VI 6A', immaculatus, IV 522A', VI 543C, XIV 296C, homo de cœlo cœlestis, XIII 204B.

In Christo persona Verbi quasi infirmata est, V 589A, etsi ex humanitate naturales tantum defectus assumpserit, 409C', IX 354C, nec habuerit passiones stricte sumptas, 358C'. — Passiones seu propassiones Christi nunquam præveniebant voluntatis imperium, V 556C, VI 75C', XI 292B', XII 220D', 221C, 485B', aut rationis usum impediebant, V 499A. — Quo sensu turbatus fuerit in anima et corpore, V 431B', 499B', VI 75B, XII 485D', 503A', 520D, 521A, quæ turbatio nobis fuit meritoria et consolatoria, 503B'. — Mortem naturaliter horruit, V 531B', VI 582C, et vere timuit, V 425B, VI 75C', 86D'; sed neque pusillanimitatem inordinatam novit, 76A', neque inordinatum timorem, V 568A, VI 70A, 638B. — Expertus est tristitiam voluntariam, VI 74D'. Legitur planxisse, nunquam risisse, VIII 123B', XII 486B. Quoties lacrimatus sit, 167B'. — An in illo ira, et qualis, VIII 172A, XI 333C, XII 96B', XIII 566B'. — Negligentia aut oblivio in eo non fuit, XII 444C'. — Nulla occupatione abripiebatur ab oratione, VI 131A', 315C', 329B, nec ab actuali Dei contemplatione, V 410D, 607A, VI 130C. Nullam mentis evagationem passus est, 318A. — Admiratio, quo sensu in illo fuerit, XI 103A, 535B. — A Patre instructus, XII 432C, non ab hominibus, 411D, nequaquam ex ignorantia interrogabat, sed ex aliis causis, XI 225B, 227D', 342C, XII 405C', 456D', 486A, 517D'. — Quomodo ipsi tribuantur insipientia, VI 173B', et malum, 329C. — Tentatus est per omnia pro similitudine, XIII 488D, absque peccato, A'. — Quomodo diabolum deceperit, V 27D, VIII 6A', et in omnibus vicerit, V 25C, 26B, A', XII 37C', sicut et mundum, VI 95B. — Ceteris hominibus quomodo Christus assimilatus sit, XIII 339A, 482B. Indetrahibiles humanitatis defectus assumpsit, VI 422A, 640A', scilicet eos qui integritati et perfectioni naturæ non repugnant, XI 104C', XII 346C', XIII 482C, illosque assumpsit dispensatione divina, non humana necessitate, XII 346B'. — Fuit vere passibilis, XI 333C', XIII 339B. Esurivit, sitivit, æstuavit et fatigatus est,

Digitized by Google

VI 492A', XII 346C'. Tota ejus humanitas doluit, V 530D, 556B', 588B', VI 130C', sed in superiori parte animæ erat dulcor beatificæ fruitionis, VII 365C', 385C'. — Quoad corpus obnoxius fuit multis mutationibus, VI 172B. Optimæ complexionis, 492C', naturaliter a morte exemptus, 348C', valde speciosus erat, 3A, A', XI 474B, cujus vultus honestissimus, VII 365C', tristibus consolationem ingerens, XI 485D', oculi pulchriores vino, VII 391D', dentes lacte candidiores, I 445D'. Laboribus autem attenuatus, præmature senuit, VI 492C', IX 355A. — Corpus ejus verum, non phantasticum, XI 159A', 370B, immaculatum, XIII 510A, a Spiritu Sancto formatum, XII 342B, 431A, in omnibus animæ promptissime paruit, XI 479A, XII 20A', 319A. — Interdum voluntarie dormivit Christus, sed in somno non impediebatur ab usu rationis et intellectus, VII 387C, nec a cognitione et dilectione Dei, XII 444B', 566A'. — Dotem agilitatis poterat assumere, vel virtute Verbi supplere, XII 346C. — Quatuor dotes corporis gloriosi utrum ante resurrectionem suam habuerit, XI 195B, 479A, 596A'.

CHRISTI ADVENTUS. — Triplex ponitur Christi adventus, X 256C, 711B, XIII 125B', vel duplex, X 252B', XII 334C'. — Primus ejus adventus in humilitate et silentio fuit, VI 33C, 207B, 208D, 300A', XII 408D', 586C, XIII 455B, ut judicaretur, VI 503C', et judicaret judicio discretionis, IX 182D. — Apparuit in ultima mundi ætate, XIII 629B', ad veram pacem conferendam, VI 208B', quod præsignabat pax sub Augusto stabilita, X 222B', 489C, 660C, XI 410C', 417A', XIV 281A'. — Tunc impletum fuit tempus hebdomadarum annorum de quibus vaticinatus est Daniel, XIV 447A. — Vetus ac novum Testamentum in ipsum respiciunt tanquam duo Cherubim in propitiatorium, X 624A'. — Fides de ejus adventu ab exordio necessaria fuit, XIII 582A, ita ut sine illa nemo unquam salvatus sit, 59D, 81D'. — Ingrati filii hominum, quomodo Filium Dei receperint, XII 169D, quem misit Pater in similitudinem carnis peccati, XIII 58B', de peccato damnans peccatum in carne, C'. — Cur Judæi, æstimantes tempus Messiæ adesse, opinati sint Joannem esse Christum, XII 296C', 299D'.

INCARNATIO. — A summo cœlo egressio ejus, V 518C', XII 330A. — Prius venit in mentem quam in ventrem Virginis, VII 399A', 414B. — Cur dictus flos campi, VII 328C'. Descendit sicut pluvia in vellus, VI 208C. Cælata est sculptura ejus, X 632C'. — In utero Virginis creata est illius anima et corpori unita, XIII 316C'. Instantaneo formatus est, III 563D, VI 637B', IX 12B, vir perfectus, VI 327A', 398C', 454B', IX 225B, 611C', XI 18C, non menstruali, sed puro sanguine Virginis nutritus, VII 399A'. — Quare conceptus in Galilæa, non in Judæa, XI 384A', in Nazareth, non in Jerusalem, 385B. — Quanam die conceptus sit, XI 383D'. Quo sensu ante Joannem Baptistam factus sit, XII 291C. Quanto tempore manserit in utero, VII 491C'. — Ingrediens in mundum quid dixerit, XIII 509D'. — Universorum, in conceptione, dominium accepit, VI 6B, 319A, 372A'. — Cur ejus conceptio Spiritui Sancto appropriata sit, XI 16D, et quonam sensu nativitas vocari possit, 18B.

NATIVITAS. — Quomodo apparuerit Christi gratia, XIII 454D', et benignitas, 456B, suscepti a Patre de utero matris suæ, VI 639B'. — Supernaturaliter natus est, XII 342B, 431A, sub Augusto, X 675C, tricesimo, ut fertur, anno regni Herodis, XI 27A', in Bethlehem, 23D', 411D', ut prædictum fuerat, X 495D, non Romæ, neque in Jerusalem, quare, XII 422D', de Virgine desponsata, XI 16B', 19D, 386A, 389A', XIII 7B, 44B', cujus vere filius est, 7C'; inter bovem et asinum positus est in præsepio, X 565D, XI 412C', pannis involutus, A'. — Ad eum clarificandum movit Deus cœlum et ter-

Digitized by Google

ram, VI 15D', 16A, XIII 526B', XIV 88B, 97B'. Pastoribus quare nuntiata sit nativitas, XI 415B, et a quonam angelo, 416C. Per stellam innotuit Magis, X 17B', qui testati sunt illum esse hominem, regem et Deum verbo, XI 22B, opere, 25A, et muneribus, D.

INFANTIA ET VITA ABSCONDITA. — Circumcisus octava die, XI 420B', gravissimo cum dolore, 422A', de quibus causis, 421 B'; nomen Jesu accepit, 420C', tanquam novum ac proprium, 421 A, quomodo interpretandum, 420C', 421C. — Creditur infantulum Jesum in eodem lectulo sæpe quievisse cum B. V. Matre, VII 327C'. — In templo præsentatus, XI 423D, juxta Prophetas, X 491C, 705A', quinque siclis redemptus est, XI 423C', 426A. Quo sensu intelligenda quæ tunc Simeon de illo prophetavit, 426C et seq. In Ægyptum fugit, quare, 27B, et quomodo, 433C, cujus idola, illo adveniente, corruisse feruntur, 27C. — Deinde, crescebat et confortabatur spiritu, proficiens sapientia et gratia, quo sensu, XI 433A' et seq., 438B'. — Factus annorum duodecim, XI 434B', 436D, remansit in Jerusalem, nescientibus parentibus, quare, 435A. Cur sedens in medio doctorum, 435B', illos audierit, C', et interrogaverit, D', 436B. Inventus in templo, parentibus suis locutus est, non reprehendendo, sed instruendo, 437D. — In Nazareth subditus erat Mariæ et Joseph, XI 438A, illis quotidie ministrans, 227A, superbiamque nostram confundens, 438D. — Usque ad tricesimum ætatis suæ annum latuit, XII 290D'.

BAPTISMUS. — Incipiens quasi annorum triginta, XI 457A, Christus a Joanne Baptista accepit baptismum, quare, 38C', 329B. — Quænam fuerit hujus baptismi forma, XI 454 B'. — Tunc cœlum apertum est, XI 454D', Spiritus Sanctus sub specie columbæ descendit, 39D, 40B, 329C, 455B, XII 305D, quæ super caput ejus remansit, A', et voce Patris Christus magnificatus est, I 599D, C', XI 39A', XII 429D, 444B, et dux populi ostensus, X 133D. — Post baptismum suum, oravit, XI 454A, utrum pro se, an pro nobis, B. — A Joanne baptizatus, ipsum in propria persona baptizavit Christus, XI 38B', postea probabiliter etiam Apostolos, B', XII 338D, et discipulos, B', 345D, sed alios generaliter non baptizavit, XI 37B. — Cur Joannes interrogaverit de Christo, non dubitans quod ipse esset Messias, XI 134B et seq.

TENTATIO IN DESERTO. — Regressus a Jordane, abiit Christus in desertum, XI 41A', 461C, 462A, ubi jejunavit, 41C', 329A', quadraginta diebus, quare, 42B, 463A. Esuriit divina dispensatione et propria voluntate, 41D', 463C. — Cur tentari voluerit, XI 462D, et quomodo, 461A', a Lucifero, 464A, 465B, sub specie eremitæ, 466D, et utrum per quadraginta dies, vel tantum postea, 462B. — Triplex ejus tentatio exponitur, XI 42C, 464B, XIV 20C'. Quænam ex illis fuerit ultima, XI 45D, et qualiter ad istas tres quæcumque aliæ tentationes reducantur, 469C. — An Christum volando per aerem portaverit diabolus, XI 43A', 466C. Supra pinnaculum templi Jesus invisibilem se reddidit, 43C'; quomodo illi omnia regna terræ ostensa sint, 466A'. — Rursus illum tentavit diabolus, XI 469A'. — Utrum noverit eum esse Deum, XI 464A', 465A', XIII 87A'.

PRÆDICATIO. — Ante Joannis incarcerationem cœpit Christus prædicare et signa facere, XI 47A. Utrum tribus annis cum medio, 457B, vel tantum duobus annis cum medio prædicaverit, C, XII 204C. — Primum elegit Apostolos, XI 505D', nec sapientes, nec nobiles, 506A, XII 312B'. — Cum illis incedebat nudis pedibus, XI 36B', 451C, 551D, XII 300D', XIV 160C, nudo capite, XI 283B, 554D', XII 494D, habens sacculum, peram, pecuniam, XI 123B', 584A', tunicam inconsutilem, XII 240D, 593D', probabiliter quatuor fimbrias in vestimento, XI 115D', 578D, XII 347D; et

Digitized by Google

etiam ambulando prædicabat, XI 227C', non ex se ipso loquens, XII 512D', 539B, sed sicut potestatem habens, XI 97D', 330C, 471B, 480A. — Quam avide et delectabiliter auditus fuerit, quam pollens ejus eloquentia, VI 4A', 455C, IX 611D', XI 479D', XII 149B, 196D', 204D, 382A', 421B', 438C. — Docebat non per librum, sed viva voce, XI 3, modeste, XII 582A', affectuose ac seriose, XI 151A, XIV 297C, verba dicens gratiæ, XI 474C', XII 253D, ignea, XI 330C, operativa et penetrativa cordis, 111A', XII 308D', 355C', talia quæ animam purgarent, illustrarent, perficerent, XI 252D, XII 426C, 544B. — Discretionem habens sapientiæ Patris, XII 45C, sermonem suum conformabat audientium capacitati, XI 336A', XII 367C', 432D', leviora illis proponens qui alta sapere nequibant, XI 603B', et per corporalia metaphorice spiritualia exprimens, 341C, 505C, XII 129D'. — Nemini blandiens, sed usque ad mortem pro justitia certans, XII 413B, quum non venerit mittere pacem, sed gladium, XI 131D, quam bonus quum bona commendaret, terribilis quum illicita increparet, 192C, 199D, post rigorosam increpationem adjungens informationem benignam, XII 44C'. — Multa protulit quæ in Evangelio non referuntur, XI 557C, XIV 196B'. — Civitates et castella circuivit, XI 119B', loca ad quæ Apostolos præmiserat, 133D', circumducens feminas religiosas quæ illi de facultatibus suis ministrabant, 559C, XIII 163D, solitusque ad domos amicorum suorum divertere, XI 104A, 331A. — Loquebatur palam mundo, XII 581C', 582C, frequenter juxta mare, XI 335A, vel in templo diebus festivitatum celebrioribus, XII 411B, 419A', ubi quatuor ordinum minorum officia implevit, XI 471A', vel in synagogis, VIII 138B, XI 471B, C', 485B', specialiter in sabbatis, XII 79C'.

Solus magister, XII 517D', verba habuit quæ non transibunt, XI 268D, XII 195D, verba vitæ æternæ, 405D', proposuit doctrinam novam et supernaturalem, XI 98B, 218B, omnium philosophorum placita superantem, 364, quæ est doctrina Patris, XII 411C', 412A, tam perfectam, X 199B, XII 35D', ut absque miraculis fide digna sit, 532D'. — Insuperabilis atque infallibilis argumentator, XI 246B', demonstravit Trinitatem, XIV 51D', animæ immortalitatem corporumque resurrectionem, XI 246B'. — Veteris Testamenti verum sensum exposuit, VIII 149C', 150C, XI 23B', 328C. — Etsi se esse Christum prædicari noluerit, XI 191C, 330B', 331D, divinitatem suam insinuavit, 98B', imo affirmavit, 148D, 176D', 502B'. — Docuit Orationem dominicam, XII 26B, 27C et seq., sapientiam, in cujus actu nostram beatitudinem constituit, VII 451, humilitatem, X 135D', 263B', paupertatem, VII 186B', 251B', X 659C', XII 153C, 383D, ut spiritualiter divites efficeremur, 117A, non opulentiam sed avaritiam reprobans, 124A. — Legem Mosaicam perfecit, XI 61B, 63A, XII 102B', 347B', cujus finis fuit, 125D, ei addendo discrete, XI 133B', 584C', quædam præcepta et consilia, VIII 150A, XIV 123A, illiusque cærimonialia in melius mutando, 122D'. — Moysis instar posuit benedictiones observantium et maledictiones transgredientium legem evangelicam, XI 252C', quæ dicitur virga ferrea, V 418B, lex gratiæ, 509C', lex pietatis, XIV 68A', et totius sanctitatis, XIII 654A. — Fecit quod docuit, XI 105A', XIV 83C', et se ipsum proposuit in exemplum, XI 527C, XII 427B', maturitatis et probitatis, 383C, humilitatis, XI 100A', 105A, 106D, paupertatis, 105D, 483C', 609B', XII 383A', obedientiæ, XI 61B, 201D', 226D', misericordiæ, 580A, mansuetudinis et amabilitatis, 145C', 338B, omnis perfectionis ac sanctitatis, 128C', XII 315A'. — Neminem potuit scandalizare directe, sed tantum occasionaliter, XI 201B'. Alii scandalizati sunt ex divina ejus majestate, alii ex humana ejus hu-

Digitized by Google

militate, 136C'. Quare magis vitaverit scandalum gentilium quam Pharisæorum, 204 A'. — Legem aliquando transcendit, XI 491 D, XII 383B, nunquam violavit, XI 61B', XII 82D, 451B'. Quo sensu Judæi exprobraverint commutationem Christi, VI 349A'.

Discipulos suos informavit, XII 345C, eis mysteria patefaciens, 353B', ad aliorum instructionem, 50D. Sermo Domini in monte, XI 51A, qui legem evangelicam continet, 509C, in Galilæa prædicatus, 98D, directus est præsertim ad Apostolos, 59B, 509A. — Filios Zebedæi de nimio zelo reprehendit, XI 608A'. — Quo sensu de discipulis suis dixerit : Ecce mater mea et fratres mei, XI 159A', 567A'. — Eos recipere consuevit in osculo sancto, VII 298A, XI 554C', XII 223C', illisque interdum brevem quietem concessit, XI 337B'. — Non verbo dumtaxat, sed opere illos docuit, XII 165B, 518B', et dilexit suos, 514C, usque in finem, A'. — Apostolorum prædicatione lupos in agnos convertit, XII 2D'.

Misertus super turbas, XI 120B, quæ irruebant in eum, 50D, 331C, 485D, XII 50C, 97D', 157A', etiam ex gentilibus, VII 335D', abundanter dedit panem spiritualem, XII 392C et seq. Parvulos blande recipiebat, XI 215D, eos complexans, 345D, XII 148C'; devotione simplicium delectabatur, XI 587D; cunctos docuit sine acceptione personarum, XII 84B, pauperes, XI 472A', justos et peccatores, 112C', 498C, delinquentes ad pœnitentiam per comminationes et promissiones hortans, XII 102A, C', et suavissimis modis attrahens, C. Erat amicus peccatorum, XI 141D, 497B', 548C', XIII 413D', et cum illis convesci dignatus est, XII 90B, 102A'. Arundinem quassatam non confregit, nec linum fumigans exstinxit, XI 151C; contritos corde sanavit, 472B'. Quomodo gallinæ pullos congreganti se comparaverit, 257B'. Peccatores ad quos ingressus est, vere pœnitentes fuerunt, 124D'; et qui illum corporaliter, etiam spiritualiter receperunt, 133A. — Mariam Magdalene prædicatione sua convertit, XI 551B, illique pœnitenti peccata remisit multa, etiam quoad pœnam, 555A, 556C', 557B. — Quomodo ad illum adducta sit mulier in adulterio apprehensa, XII 424A, A', quanta prudentia locutus sit, D', justitiam per misericordiam temperans, 425A, et qualiter peccatricem absolverit, D'. — Quomodo allocutus sit mulierem Samaritanam, XII 347B, Zachæum, 158A, Nicodemum, 325C. — Animas tamen non semper convertit, XII 436D', multisque credentibus, nondum baptizatis, non se ipsum credebat, 321A'.

Quo sensu non missus sit, nisi ad oves quæ perierant domus Israel, XI 122A', 183A. — Judæis factus lapis offensionis et petra scandali, XIII 81A', 636D, eos variis modis coarguit, XII 82C, 91D, corripuit, X 707B, discrete, 489B, et fortiter, C. Quomodo Herodianorum hypocrisim eluserit, XI 245B, allocutus sit eos qui ipsum lapidare volebant, XII 473B. Pharisæos et Scribas quanto justitiæ zelo increpaverit, 44B et seq., non ex impatientia, XI 178C'. Zelus Dei qualiter eum comederit, XII 319C, 423D. — Illum autem odio habuerunt corripientem, X 404C, paucosque Judæorum, comparative loquendo, convertit, XI 561D', etsi ex magno eorum salutis affectu, prædicans clamaverit, XII 416B, 419B', et tota die expanderit manus suas ad populum contradicentem sibi, XIII 86C'. — Fugit Herodem post Joannis incarcerationem, XI 174C', 587C, et Pharisæos insidiantes, 149C'; Judæam reliquit, XII 345D', inter Samaritanos mansit, 355A'. Quare sic interdum inimicos fugerit, 408A, 410A', alias illos adierit, 411C.

MIRACULA. — Christus exaltatus est per miracula, XIII 339D', per se vel per discipulos patrata, X 134D, quæ fuerunt innumerabilia, VII 334D, XI 484A, XII 82B, 611C', XIV 83B, nec

Digitized by Google

ullus in V. T. tot tantaque signa fecit, XI 120 A, 184 A', 586 D, XII 417 C', 552 A, sed pauca scripta sunt, XI 542 A, XII 620 B. — Christi prodigia soli Deo erant possibilia, XII 173 D', omnem naturalem potestatem transcendentia, 442 D, 446 C, 470 C', 474 B', 552 A, et per illa confirmata est ejus doctrina, 137 D, 321 A', veracitas, 75 D, sanctitas, 452 D, 470 D'. — Signa fecit imperiali modo, XI 532 D', XII 474 C', repente, 75 A', 80 D, 91 C, propria virtute, ut Deus, XI 470 A', creata potestate, ut homo, B'. In illis mirabilior fuit modus agendi quam actio, 99 B, XII 155 C'. Quomodo illa per animam et corpus operatus sit, XI 98 D', 117 A', 228 A, 339 A', 482 D, 484 C, 492 C', XII 37 B, 384 C', 448 D', 488 D', etiam per vestimentum, XI 116 D. — Modo rogatus, modo non rogatus signa fecit, XI 483 B'. — Interdum ea occultari jussit, XI 198 B, 600 D', 601 B, interdum publicari, 118 A', 149 D', 336 C', 574 C. Utrum peccaverint qui silentium de illis præceptum non servaverunt, 118 B', 332 A. Cur in desertum secesserit post miracula, 484 D'. — Miraculorum potestatem Apostolis transmisit, XI 583 C, etiam majorum quam ipse fecerit, XII 474 D'.

Quomodo transfiguratus sit in monte Thabor, XI 194 C', 596 D, quæ transfiguratio figura fuit et causa glorificationis nostræ, 595 B', 596 D', 600 C. — Cur dumtaxat tres Apostolos secum assumpserit, XI 595 D', et cur Petrum, Jacobum et Joannem elegerit, 596 A. Claritas ejus qualis tunc fuerit, 194 D', 195 C, 596 C', et vestimenta ipsius an fuerint immutata, 195 D, 597 B. Qua ratione apparuerint Moyses et Elias, 195 C', 597 C, de passione cum eo loquentes, 196 C. Quomodo manifestata sit tota Trinitas, 197 D, 600 B, et quale testimonium a Patre acceperit Christus, 197 C, 599 D'; cur idem ac in suo baptismo, 197 B'. — Ad libitum se invisibilem facere potuit, VI 133 A', XI 478 C', 479 A, C, XII 446 B, 475 C. — Per staterem in ore piscis creatum, tributum solvit, XI 201 C'. — Quomodo supra mare Genesareth ambulaverit, XI 176 B', XII 390 C', et Petrum ambulare jusserit, XI 177 A, XII 391 D, qualiter tempestatem sedaverit, XI 569 C', XII 391 A'. — Illo jubente, XI 487 A, Petrus ejusque socii concluserunt copiosam piscium multitudinem, D, miraculose adunatam, 488 C'. — Cur nuptiis in Cana Galilææ interfuerit, XII 313 A. Qualiter aquam in vinum mutaverit, 314 C', 315 B; et utrum hoc signum primum fuerit ab eo factum, C', 316 B. — Quomodo bis multiplicaverit panes, XI 175 A, 184 B', XII 384 D', et quid in comestione biberint turbæ, 385 B'. — Bis ejecit de templo vendentes et ementes, quanto miraculo, XI 347 B, 478 D', XII 318 D' et seq.

Quo sensu virtus de illo exierit ad sanandum, XI 507 B', 508 D', et quare Christum tangere quæsierint omnes, 507 A'. — Qualiter sanaverit socrum Simonis, XI 483 B, servum centurionis, 102 D', paralyticum per tectum translatum, 493 C, mulierem quæ erat in fluxu sanguinis, 579 A, hominem manum aridam habentem, 503 A', filium reguli, XII 358 D et seq., cujus curatio secundum fuit signum in Galilæa factum, 359 D', piscinæ Probaticæ infirmum, 362 A' et seq., mulierem inclinatam, 80 B, mulieris Chananææ filiam, XI 183 A et seq., hydropicum, XII 91 C. — Quomodo cæcos illuminaverit, patriam suam intrans, XI 118 A, juxta Bethsaidam, 340 C', prope Jericho, 227 A', XII 154 D' et seq., qualiter cæcum a nativitate, 449 C', 450 D et seq., per miraculum omnino divinum, 446 C, 455 C. Incertum est an curati fuerint alii a nativitate cæci, XI 542 A. — Sanavit decem leprosos, XII 138 A', Simonem leprosum antequam apud illum cœnaverit, 205 D, 493 B'. Cur alium leprosum sanatum ad sacerdotes miserit, XI 99 D, 491 A', eumque tetigerit contra legis prohibitionem, 99 A, 491 D. — Quomodo liberati fuerint varii dæmoniaci, XI 108 B, 118 D', 152 B, 199 C', 330 B', 342 D, 480 B, 602 C', XII 34 C. Quid de surdo et muto in Deca-

Digitized by Google

poli Christo adducto, XI 339D et seq. — Qua potestate et virtute Christus immundis spiritibus imperaverit, XI 482D. — Quare dæmoni silentium imposuerit etiam illum esse Dei Filium confitenti, XI 481D', 484B'. — Multos alios curavit, XI 340A', 484B, 541B', et quos corpore curavit, illos et in anima sanavit, 50C, 228B, 542D', 579A', XII 138B', 155A', 315B', etc., quod innotescit ex ipsius verbis, 414A' et seq., corporum curam ordinando ad animarum salutem, XI 503C. — Mirabilia fuerunt spiritualia ejus miracula, XII 368A. Mundum crucifixus ad se miraculose convertit, XI 6D', 238C', 488D', 567D'.

Tres mortui corporaliter a Christo suscitati, quid designent, X 373C', XI 538A'. — Filium viduæ Naim quomodo suscitaverit, XI 536D, 537A', etiam spiritualiter, C', et quare tanta misericordia motus, 536C', 537A. — Filiam Jairi quam potenter ad vitam revocaverit, XI 581B', cur illius manum tenens et simul clamans, C, coram tribus tantum Apostolis, 580D. — Lazarum suscitavit, XII 488D, quandonam, 205C, quanto miraculo, 204D', 477B', 488D'; quare infremuerit spiritu, 485C', 486B', lacrimatus sit, B, oculos sursum levaverit, 487D, Patrem oraverit, B'.

Verus Deus tandem probatus est cogitationes revelans, VII 465D, et secreta cordium, XI 494D, sicque justos ab iniquis discernens, VII 334C'. — Verus propheta, XII 385D', 421A, aliqua verbis, quædam factis prænuntiavit, 618B'. Prædixit cum circumstantiis passionem suam, XI 200C', 224D', 290B', XII 153A' et seq., 212B, 493B, 584D', necnon resurrectionem, XI 298C, 317A', templique destructionem, 259B'.

ANTE PASSIONEM.—Sponte Christus Jerusalem, locum passionis suæ, accessit, XII 153D. — Sabbato ante Palmas, erat in domo Simonis leprosi, XI 281A', XII 205D, 493C, ubi caput et pedes ejus unxit Maria Magdalene, XI 282A, 283B, quam Jesus defendit, B'. Quare per Bethaniam in Jerusalem redierit, XII 493D'. — In die Palmarum veniens Bethphage, quid ibi egerit, XI 228D, Dominum se affirmans, 229D. Quomodo requisitis per duos discipulos, XII 165B', asina et ejus pullo, XI 229A, super utrumque animal sederit, 230B, XII 205A', sic Judæos et gentiles sibi subjiciendos significans, XI 230C', XII 165B'. An et quomodo acclamantes turbæ filio David, cum ramis palmarum, Jesum esse Christum cognoverint, XI 231A, 240B' et seq., 346D, XII 166B', 497C et seq. — Super civitatem flevit Christus, XII 167A'. — Ingressus in templum, XII 169B', ejecit vendentes et ementes, XI 231C', XII 169D', 579A. — Docuit populum, XII 170C', 196C', 205A'. — Petiit ut a sua passione salvificaretur, XII 504A, et nomen Patris clarificaretur, D; quomodo illi responderit vox de cœlo, B', quam turba audivit nec intellexit, 505D. — Quam fortiter et sapienter confutaverit Pontifices et Scribas, XI 232B', XII 172C', Herodianos, 181C, Sadducæos, 182C'; cur publice Judæorum clerum increpaverit, 186A'. — Quomodo cæcos et claudos tunc curaverit, XI 232B. — Quare postea Bethaniam secesserit, XI 232D'. — Duobus diebus sequentibus Jerusalem venit, XII 492D'. — Feria secunda, ficulneæ sterili cur maledixerit, XI 233B. — Quamnam maledictionem adversus Scribas et Pharisæos pronuntiaverit, XI 252C'. — Viduam pauperem laudavit propter duo minuta in gazophylacium missa, XI 349A. — Feria tertia post Palmas, egressus de templo, Bethaniam petiit, XI 258C, et templi destructionem prædixit, 259A'. — Feria quarta, remansit in Bethania, XI 280B', XII 196C'. Consilium tunc fecerunt principes sacerdotum et seniores populi, ut occiderent eum, XI 280D', quare, 237B'. — Quomodo illum vendiderit Judas pro triginta argenteis, XI 284C', XII 207B, cum quanta humiliatione, A'.

Digitized by Google

Feria quinta, ad vesperas incepit Paschæ festivitas, XII 493 C. — Apud quemnam, XI 286 D', et quandonam locum habuerit novissima Cœna, XII 513 C', in qua Christus præcipue docuit, verbo et opere, humilitatem et caritatem, 520 A'. — Utrum adfuerint cum Apostolis septuaginta duo discipuli, XII 209 A. — Primum, lavit pedes discipulorum suorum, XII 515 C, etiam proditoris, D, deinde discubuit, 208 D', fecitque Cœnam ultimam in qua hostiis legis finem imposuit, X 134 A', XIV 89 A, 285 D', et instituit Eucharistiæ et Ordinis sacramenta, XII 514 B'. — Quanta caritate Eucharistiæ sacramentum instituere desideraverit, XI 290 C, XII 209 B, 211 C. — Quare illud post agni paschalis comestionem instituerit, XI 290 A. — Ante consecrationem cur gratias egerit, XII 209 C', 210 D. — Panem non fermentatum, XI 286 C, in corpus suum transsubstantiavit, 289 A, per verba consecrationis, C. Explanatur forma consecrationis panis, XII 210 A', et vini, D'. — Quid tunc fregerit, XI 289 A, XII 210 D. — Ut creditur, ipse corpus suum et sanguinem sub Sacramento accepit, XI 290 B, et Judæ etiam tradidit, 289 B. — Qualiter se tradendum esse denuntiaverit, XI 287 A', quo duplici signo proditorem indicans, D', 288 A, Joanni, XII 521 D', et non Petro, 522 B. — Quam pie simul et terribiliter Judam admonuerit, XI 288 D'. — Christi sermo post Cœnam habitus elucidatur, XII 523 C et seq., necnon oratio ad Patrem, X 125 A, XII 566 A et seq., XIV 440 C. Quare ante illam orationem sublevaverit oculos in cœlum, XII 566 C. Ubinam sermonem post Cœnam compleverit, 542 A', 566 B, 577 B'. — Quare Apostolis præceperit gladium emere, XII 217 D'.

PASSIO. — Clare prænuntiata est, V 529 A', 533 C, 535 A', VII 466 B', et præfigurata, XII 238 C. — Contra peccatum originale specialiter ordinata, XII 303 D, 577 B, ab æterno decreta, XIII 629 B', hoc fecit futura quod facit impleta, 59 D, XIV 109 C. — Quo sensu fuerit necessaria, XI 293 D, 296 D', XII 198 A et seq., 258 B', 259 A, et qua multiplici convenientia hoc decuerit, 201 C, 203 A', XIII 480 D. — Quomodo manifestet varia Dei attributa, XII 203 B', 577 C, amorem Christi erga nos, 203 D', peccati enormitatem, A', pœnas inferni et cœli beatitudinem, D'. — Inter decollationem Joannis Baptistæ et Christi passionem, unius anni exstitit spatium, XII 383 B. In anno ætatis suæ tricesimo tertio occisus est Christus, 204 C, XIII 315 A. — Tempore passionis non fuit redundantia superioris partis ejus animæ in inferiorem, XI 294 A', alioqui mori non potuisset, VI 422 B'. Unde vehementissime pertimuit diem passionis, 86 A', et mortem, 75 D', IX 355 B', XI 292 C ; et tamen libenter se morti obtulit, VI 69 B, 423 B', XI 293 C, XII 197 B, 468 A, XIII 644 A', pro nobis, XII 197 A, tanquam oblatio pacifica, D, et hostia pro peccato, A'.

In horto Gethsemani quo sensu contristatus, XI 292 B, 293 A', a Patre probatus, V 556 D, traditus, 664 A, derelictus, 55 B, 530 B, roboratus, IX 142 D, XII 565 A. Per angelum confortatus est, IX 358 B', XI 294 B', XII 220 C' ; quis angelus illi apparuerit, B', quandonam, 223 B ; utrum etiam ab Apostolis visus, 221 B, 222 D. — Quare segregatus oraverit, XII 219 B, primo genua flectens, deinde prostratus, D, in agonia factus, 221 B, consideratione mortis imminentis, D, aliorumque malorum, D', XIII 644 B', 659 B, sanguinem fundens probabiliter cum sudore, XII 221 A', quod utrum miraculum fuerit, B'. Quoties pro nobis sanguinem effuderit, 221 C'. — Quid petierit a Patre, XI 293 B, XII 219 A', quare, 220 D, et secundum quam voluntatem, 219 B', 220 B'. Quo sensu ejus oratio fuerit conditionalis, XI 293 C, exaudita, 294 C'. An possibile fuerit ut Christus non biberet calicem passionis, 293 D, 296 D'. Oravit pro se, XIII 490 B, pro corpore suo mystico, C, cum

Digitized by Google

clamore valido et lacrimis, D, qui jam super Jerusalem fleverat, XII 167C', cujusque facies, tempore passionis, intumuit a fletu, IV 533D'. — Ter oravit Patrem, quare, XI 294D, et ter rediit ad discipulos, XII 222C', qui dormiebant, illosque increpavit, B et seq. — Judas, quanta turba stipatus ad Jesum accesserit, XII 223D, 578D; cur illum osculatus sit, 223B'. Ingenti affectu obviam ivit adversariis suis Jesus, XI 295A, osculum Judæ accepit, B', proditorem admonens, XII 223D', deinde uno verbo inimicos prostravit, IV 559C', VI 91C', 607A', XI 296A, XII 224B, 578D'. Malchum a Petro percussum sanavit, 225C. — Ab hora captionis suæ usque ad auroram duris pœnis continuo afflictus est, XI 301D. — Primum ad Annam ductus est, XI 297A', XII 226A, 580B', quomodo ligatus, 226B, 580B', et a custodibus illusus, 228B. — Falso coram Caipha accusatus, XI 298B, cur primum tacuerit, A', deinde pontifici interroganti se Filium Dei esse responderit, B', tunc percussus, X 495A. Quomodo Petrum respexerit et converterit post illius triplicem negationem, XI 300D', XII 227C'. — Ductus est ad Pilatum, quomodo vinctus, XI 301D'. Coram illo accusatus, 303B', quid ei dixerit, C', perhibens testimonium veritati doctrinæ, justitiæ et vitæ, XII 586C'. — Quare ad Herodem a Pilato remissus, XII 232A, nihil huic principi responderit, B', et qualiter spretus ac veste alba indutus, C', ad Pilatum redierit, 233A. — Christo Barabbas antepositus est, XI 305C, et quomodo exauditi sint Judæi qui postulaverunt sanguinem ejus esse super se et super filios suos, C'. — Ignominiose, XII 588C, et atrocissime flagellatus, IV 533A', XI 304C', XII 234C, 588B, usque ad costarum patefactionem, 153C', et spinis coronatus, XI 306B', XII 588C', antequam judicaretur ad mortem, XI 306B, ab inimicis eripi deprecatus est, quo sensu, VI 104A'. — Cur cum duobus latronibus ad mortem ductus, XII 237A', extra portam Jerusalem, XIII 529A', obediens usque ad mortem, 339A', 490D', atque propter hoc exaltatus, 339D'. Cum mansuetudine ivit ad locum supplicii, XIV 137D, propriis humeris crucem bajulans, XII 103B', sicque principatum omnis terræ promerens, 592A'. — Quare ad ejus crucem portandam compulsus sit Simon Cyrenensis, XI 307C, XII 236B', 592A'. — Quomodo admonuerit mulieres quæ illum plangebant, XII 236D', viridi ligno se comparans, 237D, et quinam viri cum illis fuerint, 236D'. — In Calvariæ loco sedit, usquedum pararetur crux, IV 533D'. Quanta passus sit dum vestimentis exueretur, XII 239A', et cruci affigeretur, C, a quatuor militibus, 238B'. Mors crucifixorum quare gravissima, XI 312C. Exhaustus est sanguine, V 534B; ossa ejus disjuncta sunt, C, 535B, cor illius quasi liquefactum, 534A'. An jussu Pilati, vel persuasione Judæorum, milites Christum tam indigne cruciaverint, XI 307A. — Nudus suspensus est, V 535B, XI 308C', XII 240B, quota hora, XI 353C, XII 235A', inter duos latrones, XI 309B, XII 238C', 593B. — Qualis inscriptio super caput ejus posita sit, XI 308D', 309A, et quid significet, XII 593C. — Quomodo tenebræ factæ sint super universam terram, X 354C, XI 311A, per tres horas, C'. Quid de hoc narret Dionysius Areopagita, 311C. — Quanta insania, XII 240D', et crudelitate, illum crucifixum deriserint Judæi, 241A, qui eum oderant, 161C', ut ab eo correpti, 410C. — Nunquam Christus amorosius oravit quam in cruce, V 571A, XII 239B'; an exauditus sit, V 529B, 531D et seq., XII 240A. — Cur non descenderit de cruce, XI 309D', et hoc genus mortis elegerit, XII 238A. — Inter quatuor custodes vestimenta ejus divisa sunt, XI 308C, præter tunicam inconsutilem, D, a B. Virgine, ut creditur, elaboratam, C'. — Latronem pœnitentem, XI 310C', 353A', absolvit,

Digitized by Google

311 A, XII 243 A', et illius defuncti animam statim beatificavit, B'. — De matre sua sollicitus fuit, XIII 424 C, nec solum Joanni, XII 595 A, sed unicuique Christiano eam ut matrem dedit, D. — Quanta siti Christus laboraverit, V 499 C', XI 308 A, XII 595 C', et quare, 242 B. Qualis potus illi bis datus sit, VI 178 D', XI 307 C', 353 B, XII 241 D, 242 A, 595 D', et utrum illum biberit, XI 308 A', XII 241 C', 596 A. — Quænam fuerint ultima ejus verba, XII 594 B' et seq. — Quosnam psalmos, juxta aliquos, pronuntiaverit, XII 246 B. — Eliam a Christo vocari quinam dixerint, XI 312 A', 353 B', XII 245 C'. — Quo sensu dixerit : Consummatum est, XII 245 D', 596 B, et a Patre fuerit derelictus, VI 329 C', X 458 D', XI 312 D, XII 245 D. Licet in inferioribus potentiis redundantiam felicitatis non sentiret, V 530 C, nunquam Dei adjutorio caruit, 664 B, VI 330 A, nec beatificam fruitionem amisit, V 530 D, VI 332 B'. — Emisit spiritum quanam cum libertate, XI 312 D', XII 468 A, potestative animam suam a proprio corpore separans, 596 B, vera morte, 246 C, XIV 99 C', pro nobis, XIII 42 A', 455 B, ex mera caritate, 285 C', XIV 16 A. — Qualiter clamans exspiraverit, IV 562 A, XII 246 A, 247 B, quo clamore audito credidit centurio illum esse Filium Dei, XI 313 A, 353 D'. — Post illius mortem, quodnam templi velum scissum fuerit, XI 313 B, et ad quid significandum, C, XIII 224 A'. — Cur eodem tempore terra supernaturaliter mota, petræ scissæ, et monumenta aperta sint, XI 313 D. — Quisnam ejus latus lancea aperuerit, XII 248 A ; quare permiserit lancea aperiri cor suum, VII 385 D, XII 596 B', et cur inde exierint sanguis et aqua, X 354 B', XII 248 B, 596 B'. — Quomodo Christus sepultus sit, XII 248 D', 598 C, in quonam sepulcro, 249 A, 598 A', et cur honorifice, 597 C'.

Occisio Filii Dei, quantum fuerit scelus, XII 177 B, majus quam scelus Sodomitarum, XI 126 A'; pro hujus expiatione per Titum Judæi interfecti sunt, XII 165 A. — Piissima ex parte patientis, impiissima ex parte inferentis, IX 214 C', passio Christi fuit omni martyrio amarior, V 530 D, 535 A, XII 592 B', ita ut dicatur excessus, XI 196 C, 598 A. Omnia genera pœnarum pertulit, VI 330 B'. Tota humanitas ejus in dolore fuit, V 530 D, 588 B', IX 356 C. — In anima angustiatus est, V 556 B', omni consolatione destitutus, VI 422 D, IX 356 A', internique ejus cruciatus exteriores excesserunt, VII 378 D, VIII 159 D. — Quasi extraneus factus Judæis, VI 174 D', tanto acerbius afflictus est quanto a propinquioribus torquebatur, 78 A, 85 D', et a pluribus lacessebatur, 173 A. — Propter corporis tormenta, ejus oculi defecerunt, VI 173 A, 331 C, fauces raucæ factæ sunt, 172 B', ossa aruerunt, 422 A, IX 355 B, cor exsiccatum, VI 422 C, et caro exhausta, C'.

Occisus ab origine mundi, XIV 315 C, a Patre, XII 114 A', 212 A', 468 B', definito consilio et præscientia Dei traditus, XIV 98 C', divina ordinatione passus, 105 D', 178 D, veniens per aquam et sanguinem, 50 C', sibi meruit accidentale præmium, V 55 C, 663 C, VI 74 D, IX 142 C, XII 254 A', 331 C', 372 D, 501 C, potestatem regalem, V 417 D', 688 C', VI 74 A', 209 C, 389 D', XIV 195 D, et judiciariam, IV 683 B, V 616 D', VI 391 D', 504 C, IX 182 A', X 211 A, humanitatis suæ glorificationem, VI 639 A, 658 A, VII 355 A', 400 B, exaltationem super omnes creaturas, VI 499 C', unde ipsa ejus passio exaltatio vocatur, XII 331 B' ; exaltatus autem a terra omnia trahit ad se ipsum, 506 D', XIII 70 B', 105 C, 161 C. — Quid sint salvationes Christi, V 572 C', 574 D'. — Salvavit per passionem matrem suam, VII 445 B', patres antiquos, V 26 B', VI 309 C', in quantum in ipso fuit, universos homines, IX 356 B', X 263 A, 312 A', 354 B', 659 B', 665 A, XI 396 D, 402 A, 406 C, 498 D, XII 211 A, 333 D', 436 A', 466 A', 491 B, 506 D', etc., XIII 480 B, 629 A', XIV 149 B, 455 C, etiam

Digitized by Google

suos tortores, IX 358 A', 359 B', XII 201 A, 491 A. — Oblatio Christi in cruce omnium legalium efficaciam eminenter continebat, IX 244 A, XIII 270 A; quantum promerens, 506 D', 623 B', siquidem minima ejus sanguinis gutta sufficiens fuisset ad totius mundi liberationem, XII 201 D', XIII 417 A, melius loquens quam sanguis Abel, 526 D.

Cum Christo crucifixus est vetus homo noster, XIII 48 D, Salvatorisque mors figurat vitiosæ conversationis occisionem, C. — Per passionem, Christus nobis dedit omnium virtutum exemplar, XII 203 D', præsertim mansuetudinis et patientiæ, XI 295 B', 296 D, 298 A', 303 C, 304 A, XII 225 D, 592 B'. In cruce liber est in quo resplendet quidquid ad salutem pertinet, XI 279 D. — Passio Christi, Judæis scandalum, XIII 129 B', gentibus stultitia, VI 349 B', XIII 129 C', Christianis profundissimum mysterium, XI 598 B, quomodo sit recolenda, V 536 A', VII 310 A, 373 A, 441 D, XI 279 D, 431 B', XII 157 C', 222 A, 228 D, 252 A', 588 C, 589 B, 592 B', imitanda, XI 293 D, 299 D, 306 D', etc., XII 231 C', 232 D', 238 D', XIII 644 C, 664 D et seq., complenda, V 56 C, auxiliante Spiritu Sancto, XII 197 B'. — De ea doleant fideles, IX 143 C, et lætentur, XII 541 B. Passionis meritum per sacramenta applicatur, VI 310 D, XII 200 C', et commemoratio præcipue fit in Missarum celebratione, 113 A'. Ex ejus memoria accendantur corda nostra, 73 D. In vulneribus Christi tutissimum est refugium nostrum, VI 94 A, X 440 C. — Respectu Christi passionis nullius momenti sunt quæ patimur, XIII 673 C. Si commortui sumus cum Christo, cum illo vivemus, 439 C, in quo omnes electi vivificabuntur, 198 B.

RESURRECTIO. — Christi corpus et anima post mortem separata sunt, sed utrumque Verbo mansit unitum, XII 246 D, 286 A, 320 D, 468 A, XIV 99 B'; an tunc homo fuerit Verbum, XII 468 A'. — Anima Christi ad limbum se contulit, V 549 C', VI 639 B, XII 246 C, XIII 313 C', et in eo usque ad tertiam diem quievit, V 487 D', ibi detentos beatificans, VI 639 C, VIII 151 D', XI 408 B', XII 243 B', 246 C, XIV 99 B. — Curantibus Joseph ab Arimathæa, XI 314 B', et Nicodemo, 315 A, sepultum est Christi corpus in novo sepulcro, 314 D', et honorabili modo, 315 C. Quo sensu ibidem fuerit tribus diebus et tribus noctibus, 157 D. — Tertia die resurrexit Christus, XIII 196 C, propria virtute, 198 A, id est, ut Deus, suscitavit se ipsum tanquam hominem, X 633 C', XII 468 D, XIII 39 B, 48 A, 630 B, XIV 99 A, 211 C, ante lapidis revolutionem, XI 317 A, XII 250 D; utrum in aurora, an media nocte, XI 355 C'. — Resurgens captivos e limbo eduxit, VI 157 D', qui multis in Jerusalem apparuerunt, resurrectionis testes, XII 132 A', et quibuscum per quadraginta dies in paradiso terrestri moratus est, VI 638 D. — Angelus lapidem revolvit, XI 317 A, 354 D', XII 250 D, resurrectionemque custodes non viderunt, sed noverunt, XI 319 A, per terræ motum ab angelo productum, 316 D', et linteamina in sepulcro relicta ab eodem disposita, XII 600 C', 601 A. — Salvatoris resurrectionem mulieribus angelus revelavit, XI 317 A', et illas misit ad hanc annuntiandam discipulis, C', specialiter Petro, D', 355 A'. Quoties et quomodo, usque ad ascensionem, apparuerit Christus redivivus, 318 B', XII 606 D, XIII 196 D, XIV 85 D, 160 C'. — Ex traditione, mox apparuit Matri suæ, VII 349 D'; quid tunc illa eum rogaverit, 350 A. — Quomodo Mariæ Magdalene apparuerit, primum soli, XI 318 B, deinde cum aliis mulieribus, C; quare in prima apparitione, XII 603 D', ab ea visus sit in specie hortulani, 604 B, illamque prohibuerit ne suos pedes tangeret, XI 318 D, XII 605 A'; quid significent verba quibus illam Apostolorum apostolam fecit, B'. — Cur ex viris Petro sese primo ostenderit, XII 256 D'. — Quo sensu in alia effigie duobus disci-

Digitized by Google

pulis apparuerit, XI 356B, XII 252B', 604D, se finxerit longius ire, 255A, idque quare, B, et qualiter per dotem agilitatis ex oculis eorum evanuerit, 256A. — Quomodo hora vespertina diei Paschæ Apostolis apparuerit, XII 606D', ostio clauso veniens, 607B, et in medio illorum stans, 257B ; quare eis dixerit : Pax vobis, 607A', 608D, manus, pedes et latus ostenderit, 607D', Spiritum Sanctum per insufflationem dederit, 608B'. Cur Spiritum Sanctum bis dederit, ante et post ascensionem, 608 D'. Quomodo potestatem remittendi peccata sacerdotibus tradiderit, 609C, se ostendens esse verum Deum, D'. — Thomam incredulum quanta benignitate converterit, XII 611A. — Qualiter se manifestaverit ad mare Tiberiadis, XII 612D ; quare tunc in littore steterit, 613B, et qualis miraculosa piscatio, illo jubente, peracta sit, D'. Quomodo tunc prunæ, piscis et panis ab illo producta sint, 614D', et quare, 615A. Quot mirabilia fuerint in ista apparitione, 615C, quæ tertia dicitur, quo sensu, B'. — In monte Thabor, in quo transfiguratus fuerat, apparuit, X 244A. — Quare fratres vocaverit discipulos suos post resurrectionem, XI 318A', quoties cum illis manducaverit, XIV 85A', quo sensu manducaverit, XII 258D.

In resurrectione regnum suscepit, VI 372B', 389D', XI 320A, et dominationem super vivos et mortuos, XIII 105B. — Traditus est propter delicta nostra, XIII 39C, 179C, 266B, et resurrexit propter justificationem nostram, 39A', 305A, factus in spiritum vivificantem, quo sensu, 203B'. — Cur in corpore glorificato vulnerum stigmata servaverit, V 546C', XII 257D', 597B', 608A. — Resurrectio Christi, resurrectionis nostræ causa exemplaris, X 252A, et pignus, VI 617C, ex qua probatur futura generalis resurrectio, XIII 197B, 617C et seq., necessaria fuit, V 581B, et ab illo desiderata, 445A', VI 130C'. — Spiritualem mentis renovationem figurat, XIII 48C.

— Judæi hanc negantes confutantur, VI 135C'. Quomodo Christus eos deceperit, 76C'. — Resurgens jam non moritur, XIII 49B.

ASCENSIO. — Sciens Jesus quia venit hora ejus ut transeat ex hoc mundo ad Patrem, XII 513D' et seq., vadit unde venit, 428B, ad Patrem, 564B. — In die Ascensionis apparuit novissime, XI 356C', primo in Jerusalem in conclavi, XII 260D, undecim Apostolis, cum aliis discipulis, ut aliqui dicunt, congregatis, XI 356B'. Exprobravit incredulitatem eorum, quomodo, 356D', et misit eos in universum mundum ad prædicandum Evangelium omni creaturæ, 320C, 357C, illis promittens miraculorum potestatem, C', et plus conferens quam promisit, 358C. — Deinde eis apparuit in monte Oliveti, XII 260A', XIV 86A', et elevatis manibus benedixit eis, XII 260A' ; nubes suscepit eum ab oculis eorum, et duo angeli juxta illos adstiterunt, quare, XI 359A. — Ascendit Christus virtute sua divina, VI 166C', XI 358C', XII 260B', 329D', XIV 84C', 88A, super occasum, VI 156C', super cœlum cœli ad orientem, 166A', super omnes cœlos, XIII 313D', excelsior cœlis factus, 501B, super omnes angelos, XII 160D', XIII 658C', quorum multi eum comitabantur, V 550C, XII 312A', ut appareat vultui Dei pro nobis, XIII 508D, acceptis donis in hominibus, VI 161 B', captivam ducens captivitatem, X 660B', XIII 313B', sibi Ecclesiam desponsans excellentiori modo, VII 355C', præsertim triumphantem, D'. Qui cum Christo surrexerunt, utrum in cœlum, etiam quantum ad corpus, ascenderint, XII 329B'. — Qualiter Christus, motu locali, ad Patrem reversus, XII 555C, 606B, ad dexteram Patris venerit, X 109D', ut ibi sedeat, XII 185B, 229C, et post ascensionem magis quam antea mundum illuminaverit, 449B'.

VIRTUTES. — Christus universis præeminet omni genere virtutum, V 411D,

Digitized by Google

VI 315C, 398D', VII 315B, 329B', 419B. Nunquam ab actuali virtutum exercitio cessavit, V 506D'. — Sine intermissione fuit in actu interiori dilectionis, XII 73B'. Mens ejus erat fornax ardentissimæ caritatis, VIII 264B'. Solus præceptum caritatis erga Deum perfecte implevit, V 410C, 498D'. Quantum dilexerit homines, 662C', maxime Mariam matrem suam, XII 594B' et seq., cujus corpus et animam, ut Deus, splendidissime ornavit, VII 362B. — Nec fidem nec spem habuit, saltem ut virtutes theologicas, IV 387D', V 432B', 445B, 570A', VII 196A, VIII 146B', IX 357A, XII 290A, XIII 481B. Quomodo in Deo sperare potuerit, VI 58B, 80A', 514C', 657A', Deum timere, 317D', 513D', ad Deum sitire, 130D. — Nunquam a laude divina cessavit, etiam in passione, X 459B', totam suam virtutem, vel increatam, Patri tribuens, VI 107C. — Erat pernoctans in oratione, XI 505C, XII 578C; quare ascenderit in montem orare solus, XI 176C, XII 382D', vel in desertum secesserit, XI 105A et seq., 331A'; et quomodo sic vitam instituerit solitariam, 484D'. — Continuo Dei auxilio indigebat, VI 200D, 615D'; ideo pro se ipso orare debuit, C', 642C', XII 26B', ut homo, D, 216D, 219D. An semper exauditus sit, IV 559B, V 424B', 485B', 492A', 524C, 531C, IX 355B', XII 220B, 488A, XIII 490B'. Quo sensu dicatur contra inimicos orasse, VI 69A, 78B, et pro mundo non orasse, XII 570A. — An vota quandoque et juramenta emiserit, VI 616A. — Spiritui Sancto in omnibus obedivit, XI 329D, legem perfectissime implens, VI 513D', XII 138D. A se ipso non venit, 416A', 438B, et nihil fecit, 432B', sed quæ placita erant Patri semper egit, 375B, 433D, XIII 109C. — Quomodo ejus opera fecerit Pater, XII 531D. — Gloriam suam non quæsivit, VI 332D', XII 413B, 442B', 444A, omnia referens ad Patris gloriam, XIII 214B. Humiliavit semetipsum, VI 264C', XII 359D, 361C, 395B', XIII 339D. Fugit illos qui eum regem proclamare volebant, XI 176C. Humilitate judiciariam potestatem obtinuit, III 263C', cornuque suum multipliciter exaltari promeruit, D'. — Quanta ejus paupertas, IV 533A, VI 172C, 181B, 490D', IX 354C, XIII 239C, quæ est nostra opulentia, D, in nativitate, XI 413C, in vestitu, VI 176B, VII 365B', in cibis, VI 423A', in labore, 332C'. De mundo non fuit, XII 572D'. Non erat illi propria domus, quantum ad usum, 306D'. Eleemosynas a quibus acceperit, 495D, et ad quid secum detulerit, 522D'. — Præ omnibus mansuetudini studuit, VI 615C, et misericordiæ, XII 395B. Patientissimus erat, XIII 338B', in injuriis tolerandis, XII 413D', 442B', 445C', 469A, et in abundantia tribulationum, X 458B', justitiam vero non fallebat, XII 186B'. — Quanta ejus fortitudo et constantia, XII 165B. — Quanta sobrietas in cibo, XII 384C. — Ipsi fuit senectus mentis immensa, II 687B. — Honestissimus erat ejus incessus et sermo, VII 365C'. Oculis vagus non fuit, sed summe compositus, XII 383C.

REDEMPTIO. — Quam sapienter ordinata sit redemptio, VI 440C', 540B, XI 3, XIII 480D, Christo nos salvante, ut Deo et homine, VI 124D, 131A, VII 300A, XII 303A, et quam copiosa, VI 609C', 610B, XIV 455B, per Incarnationem inchoata, per passionem completa, XI 401D'. — Potentior ad reparandum quam Adam ad destruendum, XIII 198B, XIV 12A', Christus venit in nomine Domini, XII 497A', ut salvaret mundum, X 431B', 438D', 456A, XII 334D, 428C', humano generi se conjungens, instar boni Samaritani, 19D, vulnera ejus alligans, C', infundensque oleum, D'. Quomodo illud quæsierit, 103D, visitaverit, 169D, vocaverit, XIII 677A, liberaverit, 285A', susceperit, 110B', curaverit, XII 156B, igne caritatis inflammaverit, 73D, perditum salvaverit, 160A, non potestate sed humi-

Digitized by Google

litate, IX 127C', 128A. — Hostia pro peccato factus, XIII 231C', et maledictum, 277C, delens quod adversum nos erat chirographum decreti, 363A', per sanguinem suum pacificans quæ in cœlis sunt et in terris, 358D', semetipsum in odorem suavitatis tradidit Deo, 319C, qui illum propitiatorem proposuit, 31D. — Idololatriam depulit, VI 155B, 162A, dæmones ligavit, 155A, IX 575C', X 205B, 524B', 559D, 562B', 567A', XII 413B', XIII 655B', mortem destruxit, 436D', ejusque regnum, 44D, vitam reparavit, VI 311C, originalis culpæ reatum auferens, IX 182D', 226A', X 320C', 595A', universaque peccata actualia, VI 310C, IX 182C', 241B', X 132A', XI 18A', XII 200D', XIII 266C, XIV 12B, 30D', 229A', 432B', 455C'.

Ex divinitate tota erat ejus meriti efficacia, VI 105B, tota fuit salus, 126A; omnes gratias ex sola Dei misericordia recepit, 493B. — Semper actualiter meruit, V 411B. — Sibi meruit præmium accidentale, V 491B', VI 6B', non essentiale, 74A'. — Nobis tota ejus vita fuit meritoria, VII 385B', a primo instanti, IX 646A, XI 472C, et vitiorum nostrorum medela, XII 19D'. Nobis meruit veniam, V 55C, VI 173A', XII 200A, 201B', XIII 231C, 379A, XIV 12C, gratiam pœnitendi, IX 26C', vincendi mundum, VI 95C, et tentationes, XIII 482C', vitam æternam, V 491C, VI 105C, VII 432B, 433B, IX 399A', XII 5B, 201C', 292B, 307B, XIII 507C, 511A'. — Quo sensu, per Christi merita, omnes justificati sint, XI 498D, XIII 45C', 130D', etiam persecutores, VII 17A', 464C'. — Non est in alio aliquo salus, XII 529A', XIV 109A. — Redemptionis effectum consequimur per sacramenta, V 55D, XIII 379A', XIV 7C', 50D', 169A', et indulgentias, V 56C.

SANCTIFICATIO. — Christus triplicem habet sponsam, nempe Ecclesiam, animam fidelem, et B. V. Mariam, VII 291, X 222D', XIV 351B. — Quomodo Ecclesiam, quam possedit ab initio, VI 226A, XII 340A', sibi desponsaverit incarnatione, baptismo et passione, XI 499C, XII 340C. Per nuptias Agni quid intelligendum, 67A, XIV 350D'. — Mysticum Christi corpus describitur, XIII 96C', 185C et seq., 323A. Sancti V. T. per fidem, spem et caritatem Redemptori uniti sunt, 657A, XIV 169B'. — Quantum Ecclesia a Sponso dilecta, VII 432B, X 299B et seq., XI 132C', XII 537C', XIV 139B, secundum utramque naturam, XII 546C. Quo pacto pro illa se ipsum sanctificaverit, 574A. — Qualis sit unio Christi cum anima devota, XI 241C, XII 316C', 317A.

Tempus Christi per antonomasiam vocatur tempus gratiæ, X 675C. — Quomodo Christus sit gratiæ causa, XIII 124A', 214A, 355B, XIV 228B', 378B'; quo sensu per Jesum gratia et veritas facta sit, XII 293B. Per ipsum benedictio data est cunctis gentibus, XIII 278A, omnia gratiarum munera nobis præstantur, 10A, 40B, 52A', etc., oblationes et orationes nostræ Deo sunt gratæ, 635A, et patefacta est janua felicitatis æternæ, 102A', XIV 169D. — In Christo est gratia capitis diffluens in membra, VI 160A, 161B', VII 374B. Confert vitam gratiæ et motum virtutum, IX 575A', auxilia ad adimplendum quæ jussit, XII 293D, et dona Spiritus Sancti, XI 472D', per Ecclesiam formatam de latere suo, XIII 203C', ex quo sacramenta fluxerunt, XI 368D, XIII 44C', 126D', XIV 51A, atque efficaciam sortiuntur, XIII 507C'. — Sufficit nobis gratia Christi, XIII 256B. Si quis sitit, ad illum veniat, XII 419B', et non esuriet, nec sitiet, 394A'. — Quomodo intret Christus in cor bonam conscientiam habens, XII 24C. Per gratiam regnat in fidelibus, VIII 148D'. Ad electos quotidie invisibiliter mittitur, VI 460A'. Qualiter ad eum veniant electi, XII 394D', et quomodo crescat in cordibus electorum, 83B', qui in illo sunt, 536D', 544D, 545C', et ipse in illis, 537A. — Quo sensu deificaverit sacerdotes suos, XII

Digitized by Google

609D', et fideles, 610A. — Sine illo nihil possumus facere, XII 545B, illique adscribendum est bonum quod operatur homo, 163C, non tamen illi soli, III 418B'.

Ipse Christus instituit sacramenta N. L., XII 338C', XIII 564C', per quæ ejus passionis merita nobis applicantur, X 655D, XII 95B, qui sine ejus sanguinis effusione Deo placere nequimus, X 505D; in illis potestatem excellentiæ habuit, XII 426A. — Quomodo instituerit Baptismum, XIII 47A', XIV 50D', cujus formam statuit, 101C. In Baptismo, nos in Christo creati, XIII 305A', formati et reformati, 161B, illum induimus, 280A', illi conformamur et incorporamur, XII 326C. — Qualiter instituta fuerit Eucharistia, XIII 179A et seq. In sacra communione vere accipitur Christus, VII 330D, panis vivus, XII 400A ; qui carne sua mentes fidelium alit, C', 402A, XIV 244A', in nobis est, XII 537B, et nos sibi tanquam capiti nectit, 401D, 402C'. Christus, divina virtute et ordinatione, habuit sacerdotium, XIII 499A', quod describitur, 489D', et excellentius sacerdotio Levitico demonstratur, 500A, 502D'. Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, 498C' et seq., 502A', sub speciebus panis et vini corpus suum offert et sanguinem, 499D, etsi sacrificium ejus in cruce oblatum non indigeat iterari, 501A', 508B', 511D. — Claves mortis habet, hoc est potentiam relaxandi peccata, XIII 481C'; quanta beneficia in Pœnitentia largiatur, X 504C'. Quomodo spiritualiter mortuos suscitet, XI 582B', et manum imponat omnibus qui contriti ad eum accedunt, 484C. Ad nos se convertit, si ad ipsum convertimur, XII 97D'. Peccatorem quomodo quotidie admoneat, 363B, et liberet, 80C', id est, videat, vocet, sanet, tangat et erigat, 81A, necnon de conversione ejus glorietur, 104C'. — Quo tempore institutum fuerit sacramentum Extremæ unctionis, XI 337C.

In Ecclesia semper manet Christus, VII 437B, X 596B, 630A', XI 114A, 264B', 320D', XII 449A', 496B, XIV 241B, eam frequenter reformans, VII 251D, pater discipulorum suorum, XII 536D, non illos relinquens orphanos, A', eos multipliciter visitans, IX 573B', X 256C, XII 322A', et regens, VI 26B, in medio eorum ambulans, XIV 238C, illos quotidie docens, X 247D', 272B', 488B', ad se, per se ipsum aut prædicatores et pastores, revocans, 713A', XII 7B, 484B', protegens, X 630B', stabilimentum fidelium sibi obedientium, VII 491A. Omnis qui in illo manet, non peccat, XIV 31B et seq. — Quomodo spiritualiter reficiat sequentes se in solitudinem, XI 185B'. — Quo sensu dicatur Ecclesiam derelinquere, VII 350D et seq. Qualiter tribulentur ejus præsentia carentes, XI 176A', quos non statim visitat, ut ipsorum merita augeantur, C', sed in periculo potenter adjuvat, 177C, et revertens pacificat, B'. — Quemadmodum vestis corpus, sic Christus animam nostram tegit, XIV 306D', ornat et calefacit, 307A. — Qui credit in eum, habet vitam æternam, XII 344D, 370D', 398D', et etiamsi mortuus fuerit, vivet, 483C, quia Christus est via, veritas et vita, 529B. — Christus Domini vocari potest non solum qui unctus est in regem ordinatione divina, IV 204A, sed in novo Testamento unusquisque fidelium, A'.

JUDICIUM. — Secundus adventus Christi erit in gloria, VI 503C', XII 586C, ante quem pseudoprophetæ multos decipient, XI 259C', 264B', XII 140D, paucis fidem servantibus, 145C'; et tunc Christus erit manifestandus, VI 33C, et locuturus, D, 300A'. — A Deo jam judicatus est, V 556B. Illi competit judiciaria potestas secundum divinitatem, et secundum humanitatem sententiæ prolatio, 416D', VI 206D', 589B, VIII 529A, X 105D', 109B', 110A, 240C, XI 219C, 452C, XII 334D et seq., 369D et seq., 428B', 431D', 443A, 457D, 506B, XIII 23A', 526B, XIV 149C', 184C, quam me-

Digitized by Google

ruit per passionem suam, VI 391 D', XIV 258 A. — Quo sensu ab illo ignoretur ultimi judicii dies, XI 268 B', XII 176 C, 188 A'. — Qualiter ut judex in Apocalypsi repræsentetur, XIV 326 C. — A cunctis videbitur, VI 641 B', et potestatem manifestabit, 500 A, apparens in aere, cum corpore glorificato, XI 276 D', supra montem Oliveti, X 356 D', 368 B, descendens super vallem Josaphat, XIII 388 A, 513 D', judicaturus vivos et mortuos, 443 C. — Veniet sicut fulgur, XI 265 D, XII 140 A', instar furis, 68 B', mira cum claritate, 193 C', in nubibus, XI 267 C, in majestate sua et Patris et angelorum, 594 C, XII 194 B', cum omnibus cœli civibus, C', XIII 384 B', XIV 74 A, 230 C, sessurus super sedem majestatis suæ, XI 277 B, ad reddendum unicuique secundum opera ejus, 193 B'. — Tunc apparebunt in cœlo crux ejus ceteraque passionis arma, XI 267 A. — Omnium judex quem nihil latere potest, XII 117 B, et qui nullum habet similem, VI 300 C, justus, XI 275 C, benignus erga pœnitentem, 211 D, 335 B, usque in ultimum diem, VIII 455 A', tunc terribilis, 520 D, 761 B, erga immisericordem, XI 212 C, XIV 27 D, statuet oves, id est electos, a dextris suis, XI 277 C, et hœdos, id est reprobos, a sinistris, A', proprioque ore ultimam sententiam pronuntiabit, 150 D', quibusnam verbis, 277 B', 278 A', effectum sacrificii crucis solenniter declarans, IX 399 A. — Ante tribunal ejus omnes stabunt, XIII 105 C', mortuis ejus imperio surgentibus, XI 267 A', XII 372 D'. — A bonis et malis corporaliter in forma humana conspicietur, VII 50 A, X 109 B', XIV 230 D, sed facies ejus reprobis erit horrenda, XIII 400 B'. — Tunc videbunt Judæi in quem transfixerunt, XII 597 B'. — Qualiter eodem tempore, ille qui positus est in signum cui contradicitur, XI 430 D, inimicos suos subjectos habiturus sit, XIII 479 C', 511 A, et plancturæ sint se super eum omnes tribus terræ, XIV 230 D'. — Quomodo Antichristum interficiet, XIII 403 D, XIV 341 B'. — In die judicii totam Ecclesiam sibi perfecte copulabit, XI 271 C'.

REGNUM. — Post ascensionem, qualis fuerit victoria Christi, XIV 268 D', 274 C, qui diabolum ligavit, XIII 340 D, 363 D', XIV 356 D, et in abyssum misit, quo sensu, A' et seq. — Illi dupliciter competit regnum, IX 182 B, et in utraque Ecclesia, A, 589 A'. Quale sit ejus regnum, X 27 D', quod non est de hoc mundo, quo sensu, XII 585 B', cujus non erit finis, X 111 B, XI 388 D ; in sæculum sæculi thronus ejus, XIII 475 C. — Qualiter a dextris Dei sedeat, VI 500 D, 503 D, XI 359 A, XIII 70 D', 365 C', 476 D, etc., vel stet, 473 C, aut consistat, XIV 241 B, omnium princeps et judex, 269 B', in gloria Patris exsistens, XIII 340 D, et mortem deglutiens, 658 A'. — Quando data sit illi corona, XIV 274 A. — Quo sensu cornua in manibus ejus, X 558 C'. — Corpus ejus, in quo remanent cicatrices quinque vulnerum, XIV 416 A', lumen solis inæstimabiliter superat, 372 A', et habitat cœlum empyreum, XI 273 B'. Carnem suam propter nos immolatam, XIII 502 D, indesinenter Patri ostendit, IX 356 D', XIII 490 A, passionis suæ meritis, V 642 D', illum placans, VI 642 B', incessabiliterque laudans, 493 D'. Quomodo interpellet, XIII 500 D', pro quibus, XIV 12 B', qua voce, C'. Ecclesiæ preces Deo porriguntur in eo et per eum, per quem et exaudiuntur, XII 320 C. — Servos suos discumbere faciet, illisque ministrabit, quo sensu, XII 67 B'. — Secundum naturam humanam, est præcipuum præmii accidentalis objectum, XIV 372 B, ipse finita felicitate fruens, 283 C, et ex omni bono Ecclesiæ præmium accidentale pro se obtinens, VII 437 D'. Faciem ejus corpoream corporalibus oculis videbunt Beati, XIV 375 C. — Omnes regni cœlestis cives Christus purgat, illuminat et perficit, XII 387 A, illisque in patria loquitur, VII 297 A'. — Resurrectione completa, Christus, ipse

Digitized by Google

Patri subjectus, XIII 200A', ei regnum suum jam perfectum, B, tradet, 198B', evacuans omnem principatum et potestatem et virtutem, 199C. — Christus heri et hodie, ipse et in sæcula, XIII 528A'.

CULTUS. — Sanctificandus est Christus in cordibus nostris, XIII 653D, clarificandum nomen ejus in nobis, 401B et seq. — Illum per fidem regnare oportet in Ecclesia militanti, XIII 200A. In ipso confitenda est humanitas cum divinitate, V 666C, in unione personali, 471A'. Adorandus est latriæ adoratione, VI 399A', VIII 138A, et summa reverentia colendus, III 22D, maxime in receptione sacramentorum, per quæ ejus nobis applicantur merita, XI 18A'. Non dividendus est, XIII 127B. — Divina auctoritate, XII 295D', omnis subjiciendus est intellectus doctrinæ ejus, 329C, XIII 477C, quæ dicitur consummans et abbrevians in æquitate, 80B. Non tentandus est, 170D. Sensus Christi quomodo habeatur, 136A. — Omnibus in ipso sperantibus est spes gloriæ, VII 329A. — Quantum a nobis diligendus sit, IV 563C', V 518D', XIII 72A', 230B', 621B, qui unumquemque nostrum tantum dilexit, 274C', XIV 229D. Quinam ejus adventum diligant, XIII 444A'. — Laudandus est in omni loco et omnibus horis, XII 499B, ignito corde, C. Qualiter ei benedicamus et ipse nobis benedicat, XIV 271D'. — Quomodo in medio sit eorum qui in nomine ejus congregati sunt, XI 210B, et quid, in nomine ejus, aliquid Patrem petere, XII 532D'. — A singulis gradibus et statibus Ecclesiæ fructus diversos requirit, VII 407A'; aliqua vero ejus præcepta et consilia observanda sunt secundum animi præparationem, et dummodo aliunde expediat, XI 520B. Quam diligenter obediendum sit Christo legislatori, 368D'; qui mandata ejus non servat, nec eum cognoscit, XIV 12D' et seq., nec eum diligit, XII 534B, æternamque damnationem incurrit, X 28C', XII 513B. Ejus vestigia sectari intolerabile est his qui caritatem non habent, VII 433D. Scientem et operantem beatificat Christus, XII 519B. — Quomodo aliquis dignus sit illi servire, XI 37A. Ejus obsequio nec servitus nec libertas repugnant, XIII 156A. Quam nobilis illius servitus, 6C, 107C', 116B', quæ est servitus latriæ, 369A. Illi servire, regnare est, XIV 271B. — Ejus perfectionem plane imitari nemo valet, VII 365B', exemplum vero nostrum est, V 409D', XIII 522C', actio ejus instructio nostra, XI 470A, XII 22B, 186C, 427D, XIII 661B'. Quidquid gessit in corpore, regula est virtutis ac pietatis, XII 23A, et nostra perfectio, XIII 239D. Exemplorum ejus et virtutum quantum meminisse juvet, VI 263C', 264C, VII 309C'. Quomodo sequendus sit et imitandus, XII 84B', 502D', qualiter in ejus schola conversandum, X 386D. — Ut Christi bonus odor simus, XIII 221C, debemus vivere Christo, 230D', 274B, 336A', consurgere cum Christo, 365C, non placere hominibus, sed Christo, 267D, laborare sicut bonus miles Christi, 438B, membra nostra, quæ sunt membra Christi, casta servare, 150C, crescere in Christo per omnia, 315D. — Ad adimplendam legem Christi, alter alterius onera portet, XIII 291C. Qui alios scandalizant, Christum persequuntur, XIV 139C. In illum peccat qui in proximum peccat, XI 203A', XIII 162A', ipsumque magis honorare non valemus quam animas deviantes ad illum convertendo, 610A'. Reputat Christus sibi factum quod suis fit membris, XI 278B. Quod pauperibus propter ipsum donatur, ipsimet donatur, XII 150A'. Qui accipit si quem miserit, illum accipit, 520A. — Qui non est cum Christo, contra illum est, XI 607D, et tamen qui non est adversus eum, pro illo est, B. — Qui se Christo opponunt, sibi nocent, non illi, XIV 139A'. Quænam bona sequentibus eum repromittantur, II 38A'. — Loca in quibus conversatus est devotissime sunt invisenda, X 488C.

Digitized by Google

Cf. Apostolus, Deus, Ecclesia, Emmanuel, Eucharistia, Evangelium, Filius, Incarnatio, Jesus, Maria, Parabola, Pater, Psalmus, Verbum.

CHRONICA Martini Poloni, Ord. Præd. (de VII ætatibus mundi), quid narret de Babylone a Cyro capta, X 91 B'.

CHRYSOLITHUS, gemma. Juvat contra dæmones, timores et melancholiam; ut rationalis ornamentum, justitiam designat, II 79C'. — Quid in Ezechiele per speciem rotarum quasi visionem chrysolithi, IX 455D'. — Quid figuret in Daniele corpus, quasi chrysolithus, angeli, X 139C. — Chrysolithus ornans murum novæ Jerusalem exprimit donum pietatis, XIV 370D.

CHRYSOPRASUS, lapis pretiosus, prudentiam designat, XIV 371 A.

CHRYSOSTOMUS (S. Joannes), Constantinopolitanus episcopus. Citatur : de Deo incognoscibili, XII 14A, de toto corde Deo servando, IX 52C, de impietate injuriam Dei dissimulandi, II 9C, 570C, III 318 C', VI 468 C, de Christi generatione in Evangelio descripta, XI 6A', 9B', 10 C', 12 D, 15 C, de sensu hujus Psalmorum sententiæ : Numquid Sion dicet homo, VI 327C, de exspectatione stellæ quæ Magis apparuit, XI 22A', de errore circa Christi prædicationem in limbo, XIII 637A', de diabolo non tentante nisi Deo permittente, XIV 405A, de modo orandi, XI 78B, de minori perfectione implenda antequam de majori inquiratur, VII 168A', de animarum cura non desideranda, VIII 352C, ob periculum prælaturæ, III 276C, de magnis faciendis et minoribus jubendis, VIII 34A, de odio incurrendo criminosos redarguendo, X 414B, de illicito judicio, XIII 19C, de invidia, XII 34B', de carnis deliciis fugiendis, XIV 414A', de uxoris affectibus erga maritum, VIII 161C, de paupertate in victu, XII 29B, de expositione primi Geneseos versus, I 20B', de fuga Moysis in terram Madian, XIII 519A', de Isaia propriam mortem prædicente, XI 11 A', de voce Domini intercidentis flammam in fornace, X 66A, de S. Joanne Baptista peccatore, XIV 409D', de interpretatione vocis « cœli », VI 516B', 686B', etc. — Plures fuisse Psalmorum auctores arbitratur, V 401C. — Allegatur ejus liber seu homilia de eo, videlicet, Neminem lædi nisi a se ipso, XIII 652B'. — (Migne *Patrol. gr.* tom. 47-64.)

CHUSAI, vel Chusi, amicus David. Remanet cum Absalon, III 528D, 532A'; non videtur a mendacio excusandus, C'; consilium Achitophel dissipat, 535A. — Quid de psalmo septimo cantato pro verbis Chusi, ad litteram, V 442B, et mystice, 444D, 448B.

CHUSAI, vel Chusi, alius, III 540A'.

CHUSAN, rex Mesopotamiæ. Postquam Hebræos subegisset, ab Othoniele victus est, III 124B'. — Mystice, diabolum exprimit, cui superbi subduntur, III 125D'.

CIBUS. Multiplex in Scriptura distinguitur, XII 353C'. — Materialis cibus, antequam substantiæ incorporetur, quatuor digestionibus percoquitur, VII 286D; ejus purior pars in comedentis corpus convertitur, XI 181B'. Quomodo proficiat, X 10C', vel noceat, D'. — Ex natura sua bonus, spiritualis immunditiæ occasio esse potest, XI 180A, XIII 107A', 421D; utrum culpa sit naturalis delectatio in eo, VIII 108C'; quo fine sumendus sit, B'; quot modis circa illum peccetur, 77D, XII 64B. — Non est accipiendus nisi benedictione præmissa, XI 588A', XII 255B'. Sanctificatur per Verbum Dei et orationem, XIII 421 A'. — In V. T. quo sensu mundus aut immundus diceretur, II 204B, D'. Recte imposita est Judæis ciborum distinctio, 203D, 712C. Cibi nonnulli eis interdicti sunt, tum propter naturales causas, 204C, 712B', tum in idololatriæ detestationem, 204B', 713B, tum ob figurativam significationem, 204A, 713D. Cibus, aliunde mundus, aqua immunda superfusa polluebatur, 210C'. Ciborum primitiæ solvebantur, 402A, et mystice etiamnum offerri de-

Digitized by Google

bent, 404B'. — In N. L. quare a quibusdam cibis fideles interdum abstineant, XIII 421 A'. Quomodo in primitiva Ecclesia Christiani sumerent cibum, XIV 102B'.—Mystice, perfectorum est solidus cibus, quo sensu, XIII 491 C'. — Qualiter peccatum sit cibus ignis, VIII 402C'. — Cibus qui permanet in vitam æternam, quid sit, XII 392A'. — Quomodo Christifidelis, sicut et Elias, ambulet in fortitudine cibi, III 716B'. — Quid sit cibus angelorum et Beatorum, V 119 A'. — *Cf.* Gula.

CICATRIX. Cicatrices spiritualiter dicuntur reliquiæ vitiorum deletorum, XIV 416A'. — Putruerunt et corruptæ sunt cicatrices meæ, quo sensu, V 638B.

CIDARIS, seu tiara pontificis. Describitur, II 75C'. Spiritualiter, cœlum empyreum figurabat, 77B, et justitiæ rectitudinem, 191B'. — Cidaris sacerdotis magni, in Zacharia, quid mystice, X 633C', 634A'.

CILICIA, provincia Asiæ, XIV 171A'.

CILICIUM. Lugentibus olim usitatum fuit, VIII 355C', IX 74A', 543D', et pœnitentibus, 338A, 446A'. — Quo sensu dicatur Christus cilicium induisse, V 614A. — Spiritualiter, quid sit pro fascia pectorali cilicium habere, VIII 356A. — *Cf.* Luctus.

CINÆI, postmodum Rechabitæ. Unde orti, III 114A, 344D, IV 118C. Inter filios Juda, III 114D, in Jabes habitabant, Deo jugiter psallentes, IV 118B, A'. — Primitivam Ecclesiam præfigurabant, IV 118C'.

CINÆUS, certa est progenies ex semine Jethro, contra quam vaticinatus est Balaam, II 467D'; mystice, potentes sæculi signat, 470D'.

CINCINNUS. Cincinni dicuntur collectiones pilorum in seriem unam ; quid mystice, et quo sensu Sponsi cincinni pleni sint guttis noctium, VII 388B.

CINIS. In V. T. sacrificiorum cineres, ex altari rite extracti, extra castra vel urbem efferebantur, II 172D; quare, ad litteram, B', et mystice, 176B'. — Cinis et favilla, pœnitentium sunt arma, V 39B. Cineres, in Jeremia, pœnitentes et humiles designant, IX 230C. — Cinere vel pulvere caput conspergere olim lugentibus et pœnitentibus consuetum, V 183A, 250C, 283B', IX 74A', 338A. — Cinerem ut panem manducare, quid sit materialiter, VI 425A', IX 347B', et spiritualiter, VI 416B', IX 347B', XIV 444B'. Quomodo Christus cinerem tanquam panem manducaverit, VI 423B'. — *Cf.* Luctus.

CINNAMOMUM in unctionis oleo adhibitum. Aromatica arbor, describitur, II 90B, VII 52B, 373B, VIII 144C', 154B', XIV 346C'.— Significat prompte obedientes, VII 373B.—Cur ei comparentur increata Sapientia, VIII 144D', et B. Virgo, 154C'.

CIRCUITUS. Modo in bono sumitur, modo in malo, V 565C. — Bonus circuitus a Deo incipit et ad ipsum terminatur, VII 505B; malus est evagatio inordinata per creata, V 473B', VII 505C.

CIRCUMCISIO. Circumcisio et incircumcisio in Scriptura late sumuntur, IX 646B'.— Circumcisionis genus triplex, I 253D'.

Circumcisio carnalis, multis gentibus frequentata, IX 98B, Judæis dumtaxat ad salutem erat necessaria, I 245D, IX 545D', ut remedium contra originale peccatum, I 247B, VII 34D', XII 325C'.—Erat quasi Judaicæ religionis janua, V 142B', quædam professio legis servandæ, XIII 25A, et signum distinguens Israel a gentibus, I 247C, 248D, XIII 36C, 305D', protestatio unius Dei, II 708A, promissio castitatis servandæ, figura Baptismi et resurrectionis, I 247B', II 708C. — Ejus institutio et ritus, I 245A. Cur ante legem data, 247C', et potissimum tempore Abrahæ, 248A. — Quare circumcidi voluerit Christus, XI 421B'. Cujus efficaciæ fuerit circumcisio in justificatis, quales fuerunt Abraham, I 248B, XIII 36 C, et Joannes Baptista, XI 399D'. — Quid de feminis, I 248A', 250B. — An reprobaretur puer incircumcisus, licet innocens, I 245D, 250C. Quid sentiendum

Digitized by Google

de parvulis ante octavam diem defunctis, 249B; an, morte imminente, licuerit octavam diem anticipare, C. An circumstantia octavæ diei fuerit de necessitate circumcisionis, 248C'; et cur apposita, D', XI 422B. — Utrum morte plectendus qui circumcisionem neglexerat, I 250A'. Cur in deserto non usitata, III 29A. Ut Baptismus, iterari non poterat, 27C', 28A'; circumcisio a Josue facta, quomodo secunda vocetur, 27A'. — An lapideus culter de necessitate circumcisionis fuerit, I 512D', III 27C, et eo usus sit Josue ad circumcidendum populum, 26C'. Unde mos ferreum cultrum adhibendi, 359D'. — In sabbato infantem circumcidere licebat, XII 414D. — In circumcisione imponebatur nomen, I 249D, VII 34D', XI 399C'. — Quomodo profuerit circumcisio vel non, XIII 25B, et quo sensu nihil dicatur, 155C.

Quid sit circumcisio spiritualis, et quomodo ad totum hominem extendenda, I 253C, III 31C', IX 46C', 54A, 101C', 506A', X 341D, XI 422A, XIII 25D', 363A, sine qua nemo salvatus est, 26A. Maxime in auribus et corde eam Scriptura commendat, IX 71D'. — Quid sit spiritualiter circumcidere secundo, III 32B. — Quo sensu Abraham spiritualis circumcisionis pater dicatur, XIII 36B'.

Incircumcisi dicuntur idololatræ, IX 564C', vitiosi, 565C, demum damnati, 561A; unde incircumcisorum morte mori est damnari, 545C'. — Ante Christum non omnes incircumcisi damnabantur, IX 545D', 564C'.

CIRCUMINCESSIO in Trinitate, quid sit, XI 460B'.

CIS, pater Saul, vir nobilis, III 305D, et fortis, C', quemcumque prælatum designat, 311A.

CISON, torrens. Ibi submersi sunt Sisaræ milites, III 140A, VI 298D', et occisi ab Elia prophetæ Baal, III 706C. — Per Cison induratio cordis intelligitur, VI 302C'.

CISTERNA. Immundorum contactu non polluebatur, II 211A. Cisternam non operiens, ad resarcienda damna tenebatur, 17C'. — Designat Scripturam vel gratiam, VII 41A'. — Quinam fodiant sibi cisternas dissipatas, IX 19B', 28B'.

CITHARA, instrumentum musicum, a Jubal inventum, I 133C. Signat Christi doctrinam, vitam, passionem, VI 93B, 204D', pietatis exercitationem, 96C', carnis mortificationem, XIV 270C, sex opera misericordiæ, V 601A, VI 291C, 367B', etc. — Confiteri Domino in cithara est ejus mandata servare in tribulatione, V 680A, eum laudare cum carnis mortificatione et operibus misericordiæ, VI 199B, 397A, 692B'. — Citharæ Dei sunt mentes Deo devotæ, XIV 330A. Quid intelligatur per Dei citharistas, 320C, et citharas Sanctorum, 330A.

CIVIS. Dupliciter quis dicitur esse civis, II 611C. — Quid de lege civilitatis apud Hebræos, II 610C'. — Quomodo Paulus esset civis Romanus, XIV 202C'. — Quid intelligatur per cives Sanctorum, XIII 307A'.

CIVITAS. Duæ habentur civitates, altera Dei, quam fundavit Seth, IV 297C', altera diaboli, e Cain orta, B', quas constituunt amor Dei et amor sui, I 203A'.

Civitas Dei congregatio est bonorum et electorum, IV 297B', Ecclesiam signat militantem, VI 14D, 22A', 23B, 24B, 106B, et triumphantem, 14C'. — Etiam sumitur, ad litteram, pro Jerusalem, VI 21D', 22A', 24A, allegorice, pro B. Virgine, 14D'. — Civitates Juda, quid, VI 182A, A'. — Civitati munitæ comparantur Ecclesia militans ac triumphans, V 592A, congregatio devota seu claustrum, 595C', IX 54D, 93A, anima fidelis, V 595B', Jeremias, IX 11B. — Quomodo civitates austri, id est congregationes, claudantur, IX 125C. — Civitas supra montem posita prælatorum ecclesiam designat, XI 60C. — Quo sensu fidelis servus potestatem habeat super decem civitates, XII 162B'. — Civitatem

Digitized by Google

fortium ascendit sapiens, VII 141D. — Civitas Ezechieli ostensa, quid figuret, IX 602A. An eadem ac templum, 602D', 673B ; cur quadrata, A ; quæ ejus pars profana, 672B', suburbana, 673C, portæ, 675C, C' ; quinam ei servientes, 673A' ; quod ejus nomen, 675D'. — In Apocalypsi civitas Dei, nova Jerusalem, est Ecclesia militans, XIV 254B, vel triumphans, A', quæ describitur, 362A' et seq., 365A et seq.

Civitas diaboli collectio est impiorum et reproborum, IV 297B'. Recte dicitur Babel, I 204A. — Civitas sanguinum appellatur Ninive, X 529C, et ecclesia malignantium, 532A'. Civitatem in sanguinibus quinam ædificent, 554A. — Civitas quænam spiritualiter vocetur Sodoma et Ægyptus, XIV 302D'. — Civitates impiorum quomodo destruat Deus, V 459C.

Civitatis bonum bono particulari præstat, IV 303B'. — Inferiores civitates in Scriptura filiæ metropoleos vocantur, IX 284A', 353A, 480A. — In bonis justorum exaltabitur civitas, VII 73A' et seq. — Homines pestilentes dissipant civitatem, VII 177D'.

CLAMOR. Clamor Deo placens spiritualis est, V 433A', in fervore devotionis consistens, 154B, 284C, VI 243C, IX 240C. Vocalis orationis clamor, ut acceptetur, ex caritate erumpere debet, XIV 440D ; ex servili timore erumpens, nihil meretur, V 515A. — Quid sit clamare ad Deum in toto corde, VI 573B', a finibus terræ, 121A. Optimum est in tribulatione remedium, 322C, 535C', 580C. — Irrationales creaturæ ad Deum clamant necessaria sibi desiderando, V 11C, hominique divinæ laudis materiam præbendo, VI 141B'. — Quædam peccata ad cœlum clamant, IX 301D, XIV 440B', inter quæ oppressio innocentium, V 359D, operariorumque mercedis detentio, 100C'. — Vitiosus clamor est sermo impetuosus, vel irrationabilis elevatio vocis, XIII 318A'.

CLARITAS. Christi claritas in Transfiguratione, qualis fuerit, XI 194D', 596C'. Vestitus ejus fulgor Sanctorum claritatem præfiguravit, 597B. — Claritatem Dei quomodo habeant Beati, XIV 365A', 372C. Claritas tanto copiosior erit in corporibus glorificatis, quanto eorum animæ Deum clarius videbunt, XI 168D. Quid sit claritas Jerusalem, V 123B. Quomodo transformemur de claritate in claritatem, XIII 225A'.

CLAUDIUS, imperator. Quarto ejus imperii anno evenit fames quam prædixerat Agabus, XIV 152A'. — Quando et quare Judæos a Roma discedere præceperit, XIV 185D. — Sub ejus imperio Romam venit S. Petrus, XIII 674A', et primam scripsit epistolam, 682A'.

CLAUDIUS Lysias, tribunus, quid erga S. Paulum egerit, XIV 199A' et seq., et de ipso scripserit ad Felicem præsidem, 205D'.

CLAUDUS. Claudi duplicis generis a Christo curati sunt, XI 542B. — Claudus a S. Petro curatus, erat etiam paralyticus, XIV 103C, et designat Christianum vitiis assuetum, 107B', sed postea conversum, C'. — Claudus a S. Paulo quomodo Lystræ sanatus sit, XIV 164C' et seq. — Spiritualiter, quinam sint claudi et quomodo ambulent, XI 136D, 543B, XII 97A. — Cur bonum sit ad vitam ingredi claudum, XI 204B'.

CLAUSTRALIS. Claustrales, qui antonomastice « religiosi » vocantur, quomodo silentium servare debeant, XIII 571D. — Claustralis vita prodest, si regula observetur, alioqui obest, X 336B, XIII 25B. — Qualiter claustrales a diabolo impugnentur, X 543B'. — Quisnam in claustro degens pejor fiat sæcularibus, X 307A' ; perjuro deterior invenitur qui professionem suam implere non satagit, XI 592D. — Qui in claustris claustraliter conversantur, quantam mercedem sint consecuturi, XII 153B. — Cur mirentur carnales Christiani si quis ad claustralem vitam confugiat, XIII 660B'. — *Cf.* Religiosus.

Digitized by Google

CLAVIS. Clavis David est Christi humanitas, XIV 251 D', vel virtus illuminativa per quam Christus aperit nobis mysteria Scripturarum, VIII 495 C', XIV 251 C'. — Claves mortis et inferni habet Christus, XIV 236 C'. — Potestas clavium, quid sit, XI 189 C', 191 A, in quo resideat, 189 D', XII 609 B', et quando data sit omnibus Apostolis, XI 191 A. Sacerdotes quodammodo deificat, XII 609 D'. — Utrum sint duæ claves realiter condistinctæ, XI 190 A, 191 B. — Quomodo, per hanc potestatem, peccata remittantur, vel retineantur, XI 190 C, XII 609 C. — In ministris requirit jurisdictionem, XII 609 C', et multas virtutes, 610 B.

CLAVUS. Clavi Christi crucifixi apparebunt in die judicii, XI 267 A. — Verba sapientium quasi clavi in altum defixi, quo sensu, VII 287 B.

CLEMENS (S.), « martyr, doctor et Pontifex summus », XIV 35 D'. S. Petri familiaris, III 5 B', quem dominum suum vocat, XIII 669 C, S. Pauli adjutor, 347 D, scriptus in libro vitæ, A', laudatur, VIII 579 B, 724 A, 763 B'. — Ejus parentes acerbissimas pœnas passi sunt, XIV 396 B. — Quid referat de S. Petri fidelitate in regenda Ecclesia, XII 216 C', ad omne hominum genus caritate, XIII 682 A, XIV 447 A', pœnitentia, XI 301 C', XII 227 D', XIV 401 C', sententia circa triplex homicidium, VII 39 D', XIII 598 A', XIV 35 D'; quid de Gamaliele Christi discipulos defendente, III 538 A', et de gentilium idololatria, VII 537 D'. — Allegatur passim ejus Itinerarium. — (Migne *Patrol. gr.* tom. 1. — *Cf.* Itinerarium.)

CLEMENS Alexandrinus testatur evangelium S. Marci a S. Petro approbatum fuisse, XI 325. (Migne *Patrol. gr.* tom. 8, 9.)

CLEMENTIA. Quo sensu præparet vitam, VII 75 A. — Ea roboratur thronus regis, VII 136 D', et in omni prælato ac principe laudanda, III 720 A', discretione vero et justitia contemperanda, B', VII 75 B, 136 C'.

CLEOPATRA, filia Antiochi Magni, X 150 D', cur in uxorem Ptolemæo Epiphani data sit, 151 A.

CLEOPATRA, uxor Antonii. Quænam dissensio facta sit, propter eam, in Ægypto, VIII 468 B.

CLEOPHAS fuit unus de septuaginta duobus discipulis, XII 252 D'.

CLERICUS. Clerici per regnum Juda designantur, IX 43 C'. — Gravius quam ceteri peccant, IX 43 D', 369 B, 491 B, difficilius corriguntur, 201 D', gravius damnantur, 114 C', 535 A. — Quinam sint acediosi, XI 504 C'. Increpantur qui comam nutriunt, IX 292 A. In clericis luxuria est fœdissima, 67 D, et acriter ulciscenda, C', detestanda avaritia, 78 D, XII 59 C; simoniacos et sæcularibus negotiis se implicantes Christus de Ecclesia repellit, XI 232 A; et quam præsumptuosi qui, vitiis pleni, sacra loca ingrediuntur, XII 147 D. — *Cf.* Sacerdos.

CLERUS. Pro hereditate sumitur, VI 160 D. Quid sit dormire inter medios cleros, 160 B. — Prælati cur non debeant esse dominantes in clero, XIII 668 C'.

CLIMACUS (S. Joannes), abbas montis Sinai, allegatur : de Christi sanguinis pretio, I 574 B, XIII 673 D, de modo divinam implorandi misericordiam, VIII 17 D', de præsumptione et desperatione, 35 D', de Dei timore, VII 37 B', de inordinato timore, VIII 128 A', de purgatorii pœnis, XIV 390, de quibusdam monachis mirabilem pœnitentiam agentibus, 393, de cœnobitali vita solitariæ præferenda, VII 235 D, de propriis vitiis proximo attributis, 272 C', de tactu vitando, VIII 57 A, de Manassæ peccatis, IV 82 B', 275 B. (Migne *Patrol. gr.* tom. 88.)

CLYPEUS. Clypeus fortium ignitus, mystice quid sit, VII 185 B, X 527 A'. — Quid intelligatur per mille clypeos pendentes in muris turris Davidicæ, VII 366 C, 377 B.

COACTIO est vel absoluta, vel inductiva, XII 97 A'.

COÆQUÆVA. Quatuor ponuntur : cœlum empyreum, angelus, materia, tempus,

Digitized by Google

VII 462 A', IX 395 A, XIV 451 B. — Alberti Magni liber de IV Coæquævis citatur, VII 462 A'.

COCCINUM. Coccinum, muliebris fucus, IX 50B', figurat Christi crucem, 58B', aut cruentam ferocitatem, XIV 339B. — Quomodo peccata sint ut coccinum, VIII 327 C'.

COCCUS. Coccus bis tinctus, vel vermiculus, quid ad litteram, II 45D, 122D, et mystice, 52C, 61C', 62D. — Injunctus est ad conficiendum tentorium atrii tabernaculi, II 65C', et ornamenta pontificis, 70A, 71B. — Usurpabatur etiam in mundatione leprosi, II 226B', quare, 227C, D', et in sacrificio vaccæ rufæ, cur, 423D, 426C'.

COCHLEA templi, IX 622A', quid designet, C'.

COELUM. Hujus vocis etymologia, I 31D'. — In primo versu Geneseos, quid significet juxta Augustinum, I 17B, Chrysostomum, 20B', alios, 17D'. — Unum de quatuor coæquævis, IX 151C', 395A, XII 566C, cœlum a Deo immediate creatum est, IV 428A, in intellectu, VI 628A, in prudentia, IX 104D', ejus Verbo firmatum, V 602A, super vacuum expansum, IV 604A. — Corpus sphæricum est, « ubique æque remote distans a terra », IV 604A', VI 431B, 434A', X 673C, XI 267D'. Ordinis est incomprehensibilis, V 9B'; ejus altitudo mensurari nequit, VIII 4B', IX 228B', D'. Summum cœli, quid sit, XI 267C'. — Distinguuntur cœli superiores, scilicet septem planetarum, sidereum, crystallinum, primum mobile, empyreum, et cœli elementares, videlicet aerium, æthereum, olympium et igneum, XIII 314A.

Elementares nomen cœli accipiunt propter quasdam participationes proprietatum cœlestium corporum, XIV 451B'. Aer sæpius cœlum vocatur, XIII 326A. Aves, quia in aere volant, aves cœli nuncupantur, 693B; volucres cœli, mystice quid, V 454A'. Spiritualia nequitiæ in cœlestibus dæmones sunt in aere habitantes, VIII 507A, 573B, XIII 326A. Cœli aerii partes sunt aeris superior et inferior, 693C. Si vespere rubeat cœlum aerium, serenitatem, si mane, tempestatem prænuntiat, XI 186C. Januas cœli aerii aperuit Deus ut descenderet manna, VI 255B'; mystice quid, 266D. Cœlum aerium conflagrationis igne purgabitur, VIII 672A, XIII 695A'; ignis vero non uret nisi quod aqua diluvii attigit, 693B. — Communiter novem orbes mobiles recensentur, XIII 314A; quidam decimam ponunt sphæram quam primum mobile nominant, VIII 258B, quæ causa esset diurni motus firmamenti ab oriente in occidentem, VI 687B, et cujus motus præcipue vita esset quædam et conservativa inferiorum, II 638A. — Nonum cœlum dicitur crystallinum seu aqueum, I 32B, IX 417B; an de natura aquæ, I 32A' et seq., VI 434C', 686D'; stellatum cœlum movet ab occidente in orientem, 687A. — Octava sphæra cœlum est sidereum, quod vocatur firmamentum, VIII 258A, XII 566C. Cœlestia corpora an materia et forma composita, I 18B' et seq.; an de natura elementorum, 32D, 33C et seq., II 652A'; an animata, 583B', VIII 507A. Nec divisibilia, nec pertransibilia sunt, IV 693C'; quid de meatu astrorum per orbes immobiles, D'. Cœlestia corpora Deus movet naturaliter aut supernaturaliter, VIII 94B, 259D', IX 228A', X 48B', 348A', nec ante judicium quiescent, VI 241C', 419B', IX 244C, X 683C'. Supernaturaliter ea movet per angelos, VI 433C. Quomodo, Christo nascente, motum sit cœlum, 15D'. Naturaliter corpora cœlestia movet Deus, propter inferiorum generationem, X 51D', 223D', XIII 67B, tenens vultum solii sui, IV 605B, et expandens super illud nebulam suam, C. Quo sensu dicantur ingemiscere et parturire, XIII 66D. — Cœli superiores incorruptibiles sunt, II 652B', XIII 693A, XIV 451D', ideoque substantialiter non destruentur, sed in fine sæculi quoad modum essendi

Digitized by Google

peribunt, IV 506D', VI 419A', VIII 101B', 672A, 751C', IX 228A', 244C, XI 61C', XII 195C, XIII 476A, XIV 451C'; ardentes iram Dei ostendent, XIII 14B', innovatique magis splendescent, VI 131C, XI 268C, XIII 66B', 696C', electorum, jam in corpore glorificatorum, 67A, gloriam lætitiamque augentes, 697A; et sic in æternum permanebunt, VIII 763B'.

Super omnes orbes mobiles est cœlum immobile, V 251D', VI 434C', maxime uniforme et simplex, XIII 314B, quod absolute cœlum dicitur, VI 156D', 584A', et cognominatur empyreum, non ab ardore, sed a splendore, VIII 258B; cum igne in claritate communicans, VI 434C', radios non fundit, sed naturam lucis habet in se, 687A. — Per Sancta sanctorum figuratum, XIII 506A', continentia visibilium et invisibilium, XIV 451C', optimus est thesaurus Dei, II 637C', qui Deus cœli vocatur, V 117C, 139B, 236D, VI 630B, X 21D', quia, etsi ubique præsens, XI 79B', in cœlo empyreo se ipsum clarius feliciusque ostendit, III 649D, facie ad faciem, XI 69B, sicuti est, VI 591B', ibi excellentius et gloriosius operatur, V 467A', incessanter laudatur, IX 151B', exaudire asseritur, IV 258A, intercedentibus angelis, V 522A. Hinc filios hominum respicit, 480B', 604B, VI 62A, 418A', IX 388A', XIV 449A, in eos influit, B, facit audiri judicium, VI 237A, 241C. Misericordia ejus usque ad cœlum magnificatur, V 625C, VI 93B', et super cœlos exaltatur, 484A'. — Cœlum empyreum vocatur Dei sedes, VIII 754D', id est quietissima ejus mansio, vel judicialis summaque auctoritas, IX 373B, thronus, V 117C, VI 374B, X 47C, XI 254D, domus, V 547B', VI 306C, IX 394C, non infinita, D, sed quodam sensu immensa, XII 97B'. Firmamentum est virtutis ejus, VI 692A, locus tabernaculi admirabilis, V 673D; quæ sint tabernacula cœli, et quam diligenda, VI 303C'. — Quantam reverentiam terrenis incutere debeat Dei præsentia in cœlo, VII 237D', et quam vilis, cœlestium Auctori comparatus, appareat homo, V 453D. — Cœlum empyreum templum est corporis Christi, XI 273C', XII 564B, quod ascensione hominibus aperuit, V 474B', terra desiderabilis, IX 39A', regio vivorum, V 566C', IX 184A, ubi parat nobis locum, VI 432C'. Quinam, corpore glorificato, in cœlum ascenderint, XII 329B'. Triplici sensu Beatis paravit Deus palatium hoc ut in eo cum eis demoretur, VI 521B, etsi clare conspiciant eum ubicumque exstiterint, XII 329D. — Patria est ad quam ordinatur sanctificatio nostra, IX 151C', quam nemo ingreditur nisi plene purgatus, XIII 618A, ad quam quotidie mente transire debemus, V 673B', Deo ut Patri adhærendo et obsequendo, IX 39C', habentes conversationem nostram in cœlis, XIII 346A'. Expedit etiam ad cœlum orando levare manus, IX 340B, et oculos, IV 586A', IX 352A, Christi exemplo, XII 566C. — Cœlum empyreum, statim ut creatum, angelis est repletum, I 18C, VIII 139D, qui locus eis non circumscriptive, sed congrue adaptatur, III 649C. Quo sensu portas justitiæ aperiant, VI 537C'. In cœlo empyreo erat Lucifer, VIII 441D, et inde cecidit, 440C'; nunc vero dæmones illud non intrant, III 729B, IV 307A'.

Quid sit tertium cœlum ad quod raptus est S. Paulus, XIII 253C' et seq. — Quid exprimant cœlum cœli, II 561A', cœlum cœlorum, V 251C', cœli cœlorum, III 648D', VI 686B', omnis virtus cœlorum, IV 278A', V 602C, cœli ordo, 9B', concentus, 10A', columnæ, IV 606C, portæ, IX 19B, liber, VIII 573A, militia, II 583B, IV 80B, V 251D', VIII 259D, 506C', 572B', 640C', IX 88C, 161A', Deum adorans, V 252B. Per cœlum aut cœlos intelliguntur angeli, I 17A', 60C, II 651B', IV 693D', VI 339C', VIII 320C, 639B', IX 18C, X 224B, Ecclesia triumphans aut militans, V 517C', VI 435A, X 224B, XIV 278C', 329A, 349C, Apostoli, V 453A, 516D', 602C, VI 158D', 241C, 340B, X

Digitized by Google

224C, prælati et religiosi, IX 57D', homines spirituales, II 667C, V 416B', 517B, VI 628D, VIII 669A, IX 19A, 108B'. Cœlestia personas ecclesiasticas ad cœlum tendentes designant, XIII 508C. — Quomodo habitet Deus in cœlis immaterialibus, VI 591C, cœlos per Spiritum ornaverit, IV 606C', cœlos extendat, 440D, cœlos inclinet et descendat, V 512B, VI 665D'. — Quomodo cœli enarrent gloriam Dei, V 517D, VIII 258A, 260B, X 50B', et operiat eos gloria Domini, 558B, 567A. Quo sensu dicantur lætari, XIV 311C', testificari, II 652B, Creatori condolere, IX 18D', super hominum flagitiis obstupescere, D, vel inhorrescere, B', tempore prosperitatis clarius relucere, et tribulationis obscurari, IV 427B', VII 552B, VIII 433B, 668D', IX 49C', X 340A. — Quo sensu aperti sint super Christum baptizatum, XI 39A, 454D', in ascensione, XII 312A, ante oculos Ezechielis, IX 413A', S. Stephani, XIV 132A', Joannis in Apocalypsis visione, 352B'. — Quid sit reginæ cœli sacrificare, IX 82C', 86D'. — Signum de cœlo quodnam petierint Pharisæi et Sadducæi, XI 186C. — Peccare in cœlum, quid, XII 110A'. Quo pacto super peccatores prohibeantur cœli, X 605D'. — Reprobatur hæresis ponentium ruinam futuram esse in cœlo, X 112A, 161A.

Cf. Beatus, Ecclesia, Patria, Regnum, Sanctus.

COEMETERIUM. In cœmeteriis prohibentur ludi aut alii actus vani, XII 170A'.

COENA. Quid cœna mortui, IX 405D', dominica Cœna, XIII 178A', cœna magna, XII 94B', cœna nuptiarum Agni, XIV 351A', 355A. Quid hora cœnæ, XII 94D'.

COENACULUM. Cœnacula, sive solaria templi, IX 622A', quid mystice, IV 24A, IX 622D'. — Cœnaculum in quo facta est Cœna novissima, X 353C, situm erat in monte Sion, 355D', XII 208D. Cujus fuerit domini, XI 286D', XII 208A'. In illo Christus primam Missam celebravit, XIV 89A.

COENOBITA. Conversationem primitivæ Ecclesiæ imitantur cœnobitæ, XIV 112B. *Cf.* Monachus, Religiosus.

COETUS. Festum sic dictum quando celebratum sit, X 218B', et quid significaverit, C'.

COGITATIO. Cogitare non proprie competit Deo, VIII 445B. Quid intelligatur per cogitationem Dei, VI 369A, et quotuplex sit, A', IX 208B. Inscrutabilis est, maxime in creatione, VI 369B, et prædestinatione, C. Quid cogitationes Dei antiquæ, VIII 508C; quantum divinæ cogitationes ab humanis discrepent, 698A. — Humanæ cogitationes sunt verba mentalia quæ per vocalia exprimuntur, XI 182A. — Omnes Deo innotescunt, VIII 256C, 327C. Quid sit cogitare circumspectionem Dei, 84C', 187C. — Quomodo ordinandæ sint cogitationes, VII 425A. Cogitanda quæ sunt Dei, VIII 58B', ejus præcepta, 25A, 44D, 84D', novissima, 131B, 242B. Quænam sint cogitanda ad repellendam vanam formidinem, 128A. Vigiliæ cogitatus torporis aufert somnum, 187A. Sapientia eruditis interest cogitationibus, VII 54D', et cor in cogitationibus consilii confirmatur, VIII 127B'. Cogitatio et reliquiæ cogitationis, quomodo diem festum agant Deo, VI 237A', 242A. — Cogitationes malæ, quamvis in opus non prodeant, peccata sunt, VIII 697C', IX 46D', X 648A, multum animæ nocent, IX 48C, 54B, et a Deo puniuntur, X 237C. Quomodo repellendæ, IX 55D'. Quædam per subreptionem oriuntur, IV 645B'. — Quam cavendæ cogitationes superbæ, VI 167D', VIII 38B', luxuriosæ, IV 643B, contra caritatem, X 478A, vanæ, VI 271B, X 482A'. Qui minoratur corde cogitat inania, VIII 95C; quasi axis versatilis cogitatus cor interimit, 200C'; anxiæ cogitationes senescere faciunt hominem, 186B. — Cogitationum malarum incensor, non actor, est diabolus, XI 182C. — Cogitationes inter se accusantes vel defendentes, XIII 23C, quomodo in die judicii sint mani-

Digitized by Google

festandæ, C'. — Cogitationes aliorum homo cognoscere nequit, nisi Deo revelante, VII 495D', XI 152C'.

COGITATIVA. Vis cogitativa, seu intellectus passivus, est media inter potentias sensitivas et intellectivas, VII 423C.

COGNITIO. Per assimilationem cognoscentis ad cognitum fit cognitio, XIV 29C'.— Cognitio Dei omnia comprehendit, VIII 256A, ab æterno et velut præsentia, 652B'. Quo sensu dicatur probatione cognoscere hominem, VI 643A. Christus cognoscit oves suas cognitione contemplativa et approbativa ; quomodo ab eis cognoscatur, XII 465D', 471A'. Quid intelligatur per cognitionem Jesu Christi, XIII 676D' et seq., 691A, 698A'. — Cognitio hominis intellectiva a sensitiva sumit exordium, VII 317C, XI 562C. Omnes ejus cognitiones sine Sancti Spiritus illuminatione vanæ sunt, VI 460C'. — Cognitio primorum principiorum angelis et primis parentibus concreata est, VIII 5C'; difficilis vero et incerta est cognitio nostra de rebus inferioribus, VII 509D, multo magis de cœlestibus, B'. — Ex parte cognoscimus Deum, XIII 189D, per speculum in ænigmate, C', per omnium ablationem, VII 256B, 454B; in patria tantum cognoscemus eum sicut cogniti sumus ab eo, XIII 190A, XIV 30A. Finis vero est adventus Christi et nobis vita æterna, VI 365A', ut nunc cognoscamus Deum cognitione non informi, C, XII 66C', XIV 13A, sed formata, dilectioni bonæque operationi conjuncta, VI 365D, VIII 321C, 334C, 638C', 639A, XIV 13B, 42A. — Humana cognitio dilectionem parere potest rei bonæ, VIII 8C', aut malæ, 56A. — Qualis sit cognitio brutorum, VIII 321B. — *Cf.* Doctrina, Scientia.

COHELETH, nomen Salomonis, interpretatur concionator, VII 5A, 6D'. *Cf.* Concionator.

COHORS, quænam Judam proditorem comitata sit, XII 578D, 580D.

COLLECTA. Collectæ pecuniæ in pios usus fiebant in Jerusalem, septima die Paschæ, II 579A', et octava die Tabernaculorum, 285C', 286C, 287C', et per totam Judæam, prima die XII[i] mensis, 285D'. — Collectæ pro Judææ fidelibus, quomodo ordinatione Apostolorum factæ sint, XIII 206B et seq., XIV 152B', 190D'. — *Cf.* Festivitas.

COLLEGA bonus de lapsu sodalis sicut de proprio dolet, XI 287B'.

COLLIS. Omnis collis sublimis exprimit altitudinem potestatis, perspicacitatem ingenii, appetitum excellentiæ et honoris, IX 30D ; omnis collis excelsus, prælaturas et principatus vel altitudinem sæcularis scientiæ, 514A. Quid sit altitudinem collis apprehendere, 286B', 290D'. — Colles figurant in sublimitate constitutos, VIII 339A, corda devotorum, 347D, viros perfectos et martyres, VI 145D', sanctos prædicatores, VIII 547A', minus perfectos, 345B', minores principes, A', 587B', et prælatos, 555A', X 56C, subjectos, VI 207D, Scribas et Pharisæos, VIII 623B, IX 40D, conventicula hæreticorum, VIII 341A, superbos, VI 271A, VIII 601D', IX 40A', 58A, XI 443D. — Quomodo a facie Dei exsultent colles, VI 518A', 522C', et fluant lacte, X 360B', 361C'. — Quo sensu Dominus aperiat in supremis collibus flumina, VIII 615A. — Quid per desiderium collium æternorum signetur, I 451D et seq. — Sponsus colles transiliens, quid mystice, VII 334C, 341D', 347B. Quid collis thuris, 377B'. Quid sit in collibus immolare, IX 514B.

COLLUM. Quid sit collum Ecclesiæ, VII 307D', 308B', animæ, 318D', B. Virginis, 326B' ; cur monilibus comparetur, 308A, 319A, 326B', turri David, 366A, 377B, 381B', vel turri eburneæ, 418D, 427C. — Quo sensu in uno crine colli Sponsæ vulneratus sit Christus, VII 369C, 378A', 383A. — In colli erectione solet cordis superbia demonstrari, X 291A'.

COLLYRIDA, quid sit ad litteram, II 178C, III 469D', IV 155D, et mystice, II 183A'.

Digitized by Google

COLLYRIUM, quid sit et quid designet, XIV 256B.
COLOCYNTHIDA, quid ad litteram, IV 22B', et mystice, 24B', 25C'.
COLONIA. Quæ civitas ita vocetur, XIV 174C'.
COLONUS. Coloni designant pontifices, Scribas et seniores, XII 176D.
COLOSSENSIS. Cur ad Colossenses scripserit S. Paulus, XIII 353.
COLUBER. Serpens venenosus, VIII 119D', venenum in capite colligit, 160A. Via ejus investigabilis, VII 188A'; moraliter quid, B'. Quemadmodum inficit corpus, sic vitia animam, VIII 120A. — Figurat diabolum, VIII 120A, regem Achaz, 445C', Antiochum Judæorum persecutorem, X 400C, cogitationem malignam, VIII 449A. — Fiat Dan coluber in via, quo sensu, I 447A', 462D'. — *Cf.* Serpens.
COLUMBA. In illa notantur simplicitas et stoliditas, X 261B, unde moraliter in bono vel in malo sensu accipitur, C. — Columba ad Noe reversa, I 175B, prædicatores et contemplativos significat, 180A. — Columbæ erant pauperum hostiæ, XI 232A, 423D'. Pro peccato, non in hostiis pacificis, immolabantur, II 702D'. Cur pulli columbarum pro holocausto requirerentur, 143C, D'; quo ritu fieret holocaustum, 141C'. Pro matrum purificatione offerebantur, XI 424D. — Columbæ Nabuchodonosor comparatur, IX 199C, 268D, 294C'. — Christi figura est, II 145B', IX 272D, XI 424B. — Typus est Ecclesiæ, VI 160D. Quid ejus dorsum, 160C, et pennæ, 82C; cur vocentur deargentatæ, 160B; quare eas optaverit Christus, 76A. — Cur Sponsa assimiletur columbæ, VII 335D, 347A', in foraminibus petræ, 336A', 343B, 348B'; oculi ejus quare dicantur columbarum, 311D, 327A', 363C', 380D, etc. Una columba Christi, quid, 405D', 411D', 415D. — Quare et quomodo in columbæ forma Spiritus Sanctus super Christum baptizatum apparuerit, XI 39D, 40A, 455A, 600B, XII 305D, 306B. — Quomodo simplices ut columbæ inveniamur, XI 126D, et, quasi columba, in summo ore foraminis nidificemus, X 283B. Quis meditetur ut columba, VIII 594C, 597C. — Moraliter, quinam columbas in templo vendant, XII 322B'. Quo sensu factus sit Ephraim quasi columba seducta, X 266A'.
COLUMNA. Columna nubis et ignis deducens Israel per desertum, utrum simplex an duplex, I 583D', II 530B. Quomodo, interposita, salvaverit Hebræos ab Ægyptiorum incursu, I 588D. Spiritus Sancti gratiam præsignabat, II 533B. — Columnæ tabernaculi, quid ad litteram, II 59A', et mystice, 63C. Columnæ atrii quatuor, 65C', devotos sæculares designant, 68A'. — Columnæ templi Salomonis, Jakin et Booz, III 632C, describuntur, 629B et seq., IX 311B; tropologice, varia signant, III 639A, 640D. Columnæ vestibuli, in Ezechiele, IX 609D', quid figurent, 617C'. — Septem columnæ Sapientiæ, quid, VII 60D. Quid per columnas argenteas lectuli Salomonis exprimatur, 354B, 358D', 362C. Crura Sponsi, cur columnis marmoreis assimilentur, 393D. — Quo sensu Jeremias datus sit in columnam ferream, IX 11D. — Qui vicerit, columna fiet in templo Domini, XIV 254A.
COLUMNA (Prosper Colonna), Cardinalis, nepos Martini V, a Dionysio Cartusiano laudatur, XIV 388, 463C'.
COMA. Crines, in signum luctus, antiqui evellebant, II 198A', vel econtrario ultra modum crescere sinebant, C', quæ omnia sacerdotibus prohibebantur, B'. Sacerdotum coma, nec penitus radenda, nec integre servanda fuit, 273A', IX 649A. — Judæis, juxta consuetudinem gentium, IX 98A', 288D, comam in rotundum attondere nefas, quare, II 262C'. — Coma prolixa, Nazaræorum insigne, cur, II 351D'. — Comam nutrire viro ignominia est, XIII 177D, mulieri gloria, B'. — Mystice, quid sit coma, II 355B', et caput nudare, 202D. — Cur Sponsi comæ elatis palmarum comparentur, VII 391A',

Digitized by Google

et purpuræ regiæ comæ Sponsæ, 419 C, 424 D', 427 D'. — *Cf.* Capillus, Crinis.

COMEDERE coram Domino, quid sit, I 631 C, 634 A.

COMESTOR. *Vide* Historia scholastica, Petrus.

COMMENTARIUS. A commentariis, quid, III 490 A.

COMMENTATOR. Sic antonomastice vocatur Averroes, commentator Aristotelis, I 18 B', IV 448 C, etc., X 9 A'.

COMMINATIO. Comminationes in Scriptura frequenter sub conditione intelligendæ sunt, X 643 A'.

COMMIXTIO quælibet innaturalis prohibebatur, tam in jumentis, II 259 B, C', quam in seminibus, A', et in vestimentis, B', 260 A.

COMMUNIO sacramentalis quotidiana necnon spiritualis suadetur, XIII 181 B. *Cf.* Eucharistia.

COMMUNIO Sanctorum, quid sit, VII 443 C.

COMPAGES sunt juncturæ corporis, nervis colligatæ, XIII 487 C'.

COMPASSIO Mariæ, quam fructuose meditetur, XI 431 B'.

COMPREHENSOR. Comprehensio quotuplex sit, XII 277 D, 295 A'. Quo sensu comprehensores dicantur Sancti in patria, 294 D, 295 A', XIII 345 A, XIV 44 D. — In ultimo fine immobiliter conservantur, XIII 198 D', eisque Deus est omnia in omnibus, 200 B'. — Viatoribus succurrunt et lucent, X 319 A. Clarius vident et ardentius diligunt Deum quam aliquis purus viator, XI 138 D', 546 B. — Christus comprehensor simul fuit et viator, XI 454 D, 463 D, 505 D. — *Cf.* Beatus, Viator.

COMPUNCTIO. Sæpe pro contritione sumitur; quid sit, VI 698 A. Ex amore procedit, 698 B. Quæ sint ejus rationes et consolationes, IV 662 A, VI 698 A', VII 91 D'. — Quomodo unusquisque vias suas coram Deo arguere debeat, IV 501 B'. — In conviviis amittitur compunctio, VII 247 D. — Spiritus compunctionis quandoque pro spiritu invidiæ accipitur, XIII 88 D'. — Quid sit vinum compunctionis, VI 114 B.

CONCEPTIO. Quæ conceptionis signa, III 498 C'. *Cf.* Fetus.

CONCILIUM. Generale concilium in arduis rebus convocandum est, II 406 D, III 298 D', V 290 D. — Generalia concilia a Sancto Spiritu diriguntur, V 660 C, VII 54 B', XI 210 C; ideo majoris sunt auctoritatis quam aliquis quatuor Doctorum, V 660 D.

CONCIONATOR, cognomen Salomonis, VII 5 B, 211 A.

CONCORDIA. Quomodo Deus inhabitare faciat unius moris in domo, VI 157 B'. — Quam proficua sit fraterna societas ad adipiscendam gratiam, XI 209 D'. — Concordia ad omnes pertinet Christianos, maxime ad monachos, VIII 156 D'. In unitate spiritus laudandus est Deus, VI 626 C'. Vir et mulier bene sibi consentientes, quid mystice, VIII 156 C'. — Concordia perfecta inveniri nequit in hac vita, VI 157 C'. Pro posse, cum omnibus pax habenda est, VIII 39 C', sed non in rebus illicitis, VII 47 A', VIII 156 C. Aliis nobis adversantibus, tranquillitatem servemus in Deo, VII 229 D. Quomodo concordia lædatur seu amittatur, VIII 128 C', 129 A, 156 B, et recuperetur, 129 D'. — Per illam parvæ res crescunt, XII 35 A'. — Quomodo Deus faciat concordiam in sublimibus suis, IV 600 D.

CONCUBINA. Sic interdum in Scripturis vocantur uxores secundariæ, III 209 B', IV 135 A, V 179 A'. — Quæ fuerint concubinæ Abrahæ, I 236 B', 306 D', IV 110 C'. Concubina Gedeonis, an fuerit uxor legitima, III 160 B, 161 D'; item concubina Saul, 447 B. Concubinæ Davidis fuerunt veræ uxores, 461 D', 505 A', IV 120 D; Salomonis vero non ita, III 669 A'. — Concubinæ in Cantico, quid mystice, VII 405 B', 411 C'.

CONCUPISCENTIA. Alia sancta est, alia fœda, VI 304 A'. — Concupiscentia munda et spiritualis, quid, VIII 27 B, 44 C',

Digitized by Google

146D', XIII 678B'. — Concupiscentia interdum accipitur pro cupiditate seu privato amore, XIII 560A', vel pro quovis inordinato affectu, 591C'. — Concupiscentia triplex describitur cum suis effectibus, XIV 20D et seq. Triplici concupiscentiæ respondet triplex tentatio, XI 43C. — Concupiscentia dicitur peccatum, id est fomes peccati, XIII 55C'. Quandonam sit voluntaria et mortale peccatum, XI 67A. Quosnam suo calore lædat, X 43D', quosnam illæsos relinquat, A'. Expletione augetur, II 378C; aggravat contra se densum lutum, X 552B'. — Concupiscentia fornicationis, X 168D, ex mulierum adspectu inflammatur, VIII 56B', 160C', juvenes maxime incendit, VI 545D', VIII 35B, aliquando insaniam parit, X 176A. — Concupiscentiæ carnali renitendum est, VIII 132B; quomodo, VI 546A, XIII 678D. — In concupiscibilis passionibus quietantur irascibilis passiones, IX 533A'. — Præceptum Decalogi de concupiscentia, II 5C', quo sensu a Judæis intellectum sit, XI 66D'; quomodo concupiscentia ex mandato provocetur, XIII 54A, 55A. — Vis concupiscibilis animæ per vitulum in Ezechiele designatur, IX 420A. — Concupiscentiæ sepulcra, XIII[a] Hebræorum mansio, unde dicta, II 384C'; et quid tropologice significent, 504D. — *Cf.* Caro, Fomes.

CONDEMNATIO. Non quævis sed inordinata vetatur, XI 524C. — Quomodo judicium Dei processerit ex peccato originali in condemnationem nostram, XIII 45B.

CONFESSIO. Triplex est : divinæ laudis, propriæ culpæ, fidei, VIII 238D', 295C, XII 10A', 54B, XIV 45D. Quo sensu confessionem indutus sit Dominus, VI 434B, et Christus, C.

Sapiens Deo confitetur eum laudando et se ipsum accusando, VI 231C, 322D', 387D', 466D', VIII 237C, 429B, IX 325A, X 62C, 125A, XI 143C, 432C'. Confessio culpæ, viatoribus propria, VI 387D', animam purgat, 388D', et ad confessionem laudis disponit, 366C', 403B', 411, 680D, quæ tamen valde imperfecta est in via, 388A, perfecta vero et incessabilis in patria, V 584B', VI 388B, 652B'. Utraque confessio a viatoribus mandatorum observantiam requirit, 545A', Deumque honorat, 366C', 388D'; sed una longe inferior est altera, 366C', quia si confiteri culpas humanum est, confiteri Domino angelicum, 411. — A mortuo quasi nihil perit confessio, V 440A, VIII 100D', 595B, XIV 400C', et a sano peracta amplius Deo placet, VIII 101A. Quid sit confiteri Domino in toto corde, V 457D, VI 317D', 505C, 634C, in conspectu Dei, 387C', in cithara, V 601B, 680A. Confitens in oratione non prohibendus, VIII 114B. — Quid intersit inter confessionem justi et impii, VI 31C. — Quomodo irrationales creaturæ confiteantur Domino, VI 672A.

Confessio culpæ initium est justitiæ, VII 108A, iter renovationis animæ, XIV 407A'. — In lege naturæ et in lege scripta sufficiebat contritio et confessio Deo facta, XIV 9D'. Confessio peccatorum quæ in V. T. fiebat, an sacramentalis fuerit, II 242D', V 251A, XI 32D. Quænam confessio baptismum Joannis præcesserit, 32D, 328C'. — Quæ sit necessitas et efficacia confessionis sacramentalis, II 233A, 349D, V 599A, X 127A, XI 431B', XIV 406B', 409B, quæ est tabula post naufragium secunda, IX 55C'. Per eam in die tertia suscitamur, X 256B, omnia in nobis lavantur, XIII 235B, veniæ consolationem accipimus, VII 83B', IX 348B. Omnia abscondita manifestabuntur in judicio, nisi interim in confessione aperiantur, XI 335B. — Quæ memoriæ occurrunt ex malis commissis aut bonis omissis, V 597B', humiliter, D', et distincte, IX 501B, confitenda sunt sacerdoti jurisdictionem habenti, XIV 9C', tanquam vicario Dei, 389. Quænam confessio non sacerdoti fieri possit, XIII 608D'. — Assidue per

Digitized by Google

confessionem mundanda est anima, II 234A. Ad illam tenetur etiam qui per contritionem a peccato curatus est, V 598A, XI 99B', 491B', XIV 409B. Utrum communione dignus sit contritus et non confessus, II 233D, X 144D'. Pœnitentiæ nimis graves noviter pœnitentibus injungendæ non sunt, XI 500D. — Peccator culpam suam in foro judiciali confiteri debet, VIII 33D.

Confessio fidei qualiter meritoria sit, XIII 84B', XIV 41B, 45D. Quomodo ore confessio fiat ad salutem, XI 130B', XII 53C', XIII 84B', XIV 45B', et quando sit necessaria, XII 53D'.

Cf. Fides, Laus, Pœnitentia.

CONFESSOR. Confessores per equos varios in Zacharia figurantur, X 624B'.

CONFIRMATIO, ut sacramentum, impositione manuum designatur, XIII 492B'.

CONFLAGRATIO ultima. *Vide* Ignis.

CONFLATILE. An et quomodo a sculptili differat, X 548C'. Quid designet, 315A. *Cf.* Sculptile.

CONFUSIO. Quid sit confusio adducens peccatum, quid confusio adducens gratiam et gloriam, VI 190D, VIII 32B, 33D, 117A', 690D', X 41D, 215A, 664C. Est tertia confusio dum aliquis ignominiosam incidit calamitatem, 215C. — Quid sit confusio faciei interioris et exterioris, X 125B'. Quomodo Christi faciem operuerit confusio, VI 174A'. — Qualiter sancti a malis confundantur, X 41A'. — Spes in Deo non confundit, X 41C, eum qui de propria fragilitate timet, VIII 17A', præceptaque servat, 148A. Nullus confundetur in laude Sapientiæ, 300C'. — Confusio in confitendis peccatis non parum ad remissionem confert, VI 196B'. De quibus specialiter erubescendum sit, VIII 251A' et seq. — Sibi ac aliis confusionem inducunt scire prætendentes quod nesciunt, VIII 37B, susurrones, B', mendaces, 118C, uxori subditi, 55C'. — Mala est confusio prohibens quin offensus salutet offensorem, VIII 129D'. — Quo sensu Ecclesia ex gentibus congregata oblita fuerit confusionem adolescentiæ suæ, VIII 691A. — In novissima die confundentur reprobi electorum gloriam videntes, VIII 516C; sed et sol et luna confundentur, 507B'. — Quis sit filius confusionis, VII 66C'.

CONGREGATIO. Congregationes arduam vitam ducentes a Christo visitantur, VII 407A. — Benedicta Deo est anima alias in congregatione ædificans, VII 412D'. — Congregatio quæ perversum sustinet, quantum incurrat periculum, XIII 145B'.

CONJUX. Si concorditer vivant conjuges, valde laudabile est, VIII 156D, et salutare, 158C. Quomodo se gerere debeant in conjugio, 108B', 132C, XIII 151D', et quatenus vir teneatur habitare cum uxore vitiosa, VIII 160B. — Cohabitatio conjugum disparis cultus prohibetur, XIII 154D. — In religionem ingredi volentes, quomodo separari possint, XI 214A. — Conjugati vocantur pedes corporis mystici Ecclesiæ, VII 417D; qualiter pulchri, A'. Conjugali castitati Christus promittit fructum tricesimum, 472D. — Spiritualiter, per conjuges intelligi possunt prælatus et ejus Ecclesia, VIII 156B', vel spiritus et caro, C'. — *Cf.* Matrimonium, Mulier, Uxor, Vir.

CONOPEUM. Quid sit, V 156A. — Holofernis conopeum a Judith ablatum, V 160A', Deo oblatum est, 167B'.

CONSCIENTIA. Quid sit et unde sit bona, XIII 412B. Non potentiam aut habitum nominat, sed actum, XIV 203A. In quo sistat ejus testimonium, XIII 23B, in die judicii manifestandum, X 108D, 639D, XIII 23D et seq., XIV 360B. — Ut judex verenda est, VII 255D'. Ejus diligens discussio salubris est, 376A, breviter ad perfectionem ducens, D. Quomodo facienda, 413A. — Testimonium conscientiæ gloria est animæ fidelis, VII 177A', eique dat fiduciam de filiatione divina, X 173A, XIII 64C. Bona est substantia cui non est peccatum in conscientia, VIII 80B. — Semper præsumit sæva perturbata conscientia, VII 550D, XIV 27D.

Digitized by Google

Non est sapientia nec caritas ubi conscientiæ amaritudo, VIII 122D. — Utrum conscientia errans obliget, XIII 108A'.
CONSECRATIO. *Vide* Votum.
CONSENSUS, coram Deo, pro opere reputatur, XIII 288B; consensus in delectationem prohibitam est mortalis, 561 D.
CONSILIARIUS. Aliquando sumitur pro Deo per Prophetam instruente aut pro ipso Propheta, X 491 A', vel pro Christo, magni consilii angelo, VIII 403A', qui evangelica dedit consilia, X 493 D. Quo sensu viri perfecti Dei consiliarii dicantur, VIII 256C', IX 186A, 191 A'. — Ubi plures sunt consiliarii confirmantur cogitationes, VII 101 C'; paucissimi vero admittendi sunt, VIII 39D', 226C, nec nisi probati, V 101 D, VII 168A', VIII 225D. Cum quibus non sit consulendum, 55A', 225B, B' et seq. Carnaliter sapientes insipientia dant consilia, 475A'. Prudentis mulieris consilium non est parvi pendendum, X 88C. — Principibus et prælatis maxime necessarii sunt consiliarii, V 177A, VIII 118A'.
CONSILIUM. Actus prudentiæ, V 405B, inquisitio est rationis de agendis vel omittendis, 411 D'. — Quatenus Deo competat, V 97B', VII 508C, IX 191C', XIV 195B, etc. Sæpe effectus divinæ potentiæ seu sapientiæ consilia Dei dicuntur, VIII 445C, item ejus judicia, 470A', 476A'. Consilia Domini in æternum manent, V 603C, IX 156C, licet ejus sententiæ mutentur, V 603C', XIII 495B. Terribilia sunt, VI 147C', et inscrutabilia, V 653B, VIII 150A', 532A', IX 431B; piam sobriamque fidem requirunt, VI 148C. Consilium Dei Pharisæi et Scribæ spreverunt, quo sensu, XI 546B', 547B. — Evangelica consilia media sunt caritate constrata, VII 354B', quæ præcepta moralia V. T. perficiunt, XIII 32A', XIV 123A. Utrum difficilius quam illa custodiantur, XI 146B'. Eorum adimpletione fit abundantior justitia, VII 98 D; qui ea servant perfecti in caritate dicuntur, XIV 14D. Exponuntur diversa consilia evangelica, XII 65B', 98B', 99A, 100D', 150D, quorum executio utrum necessaria sit ad salutem, B.
In manu consilii sui relinquitur homo, VIII 89D'. Quid verum consilium a falso secernat, V 405C. — Quid in anima operetur donum consilii, V 523D, 553C', VII 508C', VIII 198C, 226A', 237A', 420A'; smaragdo comparatur, XIV 369B'. In omni periculo Christus, magni consilii angelus, consulendus est, VIII 458D. — Prudentium hominum quærendum est consilium, X 76B'. Super opulentiam et sanitatem consilium beneplacitum, VIII 247B'. Erit salus ubi multa consilia, VII 197B. Semper ante actionem consilium est iniendum, VIII 198A, cogendum, 458C, exclusa nimia anxietate, 185A. — Quid sit confiteri Domino in consilio justorum, VI 505C', IX 468C; quid ire in consilio impiorum, V 405C; impii in consilio justorum non resurgent, 408C', 411 D'. — Quid consilium Sanctorum, VI 340 D', consilium malignantium, V 534D', consilium vanitatis, 557B, 560D'. — Facienti nequissimum consilium super ipsum devolvetur, VIII 171C. Sæpe dissipantur adversariorum fidei consilia, 474D. — Quo sensu mulier fortis operata sit consilio manuum suarum, VII 197A. — Reum esse consilio, quid, XI 63B'.
Cf. Deus.
CONSOLATIO. Assimilatur vitæ sicut desolatio morti, IX 588B. — Quo sensu Deus consolationem accipiat super hostibus suis, VIII 330A', 337B, IX 441B'. — Quænam sint ubera consolationis Dei et Ecclesiæ, VIII 759C. — Christus, adventu suo, quem cum tanto solatio prænuntiavit Isaias, VIII 287D', Ecclesiam consolatus est, 429C, 600C, 670D, et ab ascensione militantem consolatur, 609B, 661A, 674B, 708B, maxime vero triumphantem, 760A. Consolatio æterna, nunc nobis per quamdam inchoationem data, XIII 404D', læva Sponsi sub capite designatur, VII 440C. Sicut abundant pas-

Digitized by Google

siones Christi in nobis, ita et per Christum abundat consolatio nostra, XIII 215B, C'. — Qualiter præcipue ad divinæ suavitatis gustum pertingatur, V 590D', 591D', XIII 633D. Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur, VIII 728B', XI 54D', ridebunt, 511C, et reficientur, X 351A', XI 145B'. Multitudo dulcedinis constantibus in adversis, V 591A', VI 380A, 475D'. Consolatio laborem pœnitentiæ comitatur, V 584A, VIII 429B', 677D. — Incipientibus communiter datur, V 591B. Non potest carnalia vitia vitare qui nihil divinæ consolationis experitur, XIII 633C. — Deus totius consolationis perfectos in omni tribulatione consolatur, XIII 214A', ut et ipsi alios consolentur, B', 215D, morte propinquorum gravatos, VIII 231D', aut alia afflictione, 52C, infirmos, A', agonizantes, 233B. — Sæpe divinorum sapor a justis aufertur propter eorum negligentiam, aut ad eorum reprimendam superbiam, vel accendendum fervorem, augendumque meritum, IV 662C, V 476A, VI 335B', 545B', IX 168B'. Tunc salubriter flere possunt, 332B', et patienter orare debent pro refusione doni, nec vanas quærere consolationes, VI 244D, VII 440D, IX 335C, X 54A', XIII 215A. — Solatium est miseris miseriæ habere consortem, IX 483C'. An hanc aut aliam consolationem accipere possint damnati, 565D'. — *Cf.* Deus.

CONSORTIUM. Utilia quærenda sunt consortia, VIII 169A', 226C, prava autem cavenda, III 150D', V 513B, VIII 56A, 58D, 76B, IX 298D, etc.

CONSPERSIO, quid sit, et quid designet, XIII 145D'.

CONSTANTINOPOLIS. Constantinopolitanum imperium, quomodo figuratum in somnio Nabuchodonosor, X 27B. — Constantinopolitana Ecclesia, an et quatenus in Apocalypsi designetur, XIV 264D'. — Constantinopolitana synodus Macedonium condemnavit, XIV 295C.

CONSTANTINUS Magnus. Ecclesiis jus asyli tribuit, III 595C. — Utrum et qualiter in Apocalypsi figuretur, XIV 281B'.

CONSUETUDO. Laudabiles vim habent legis, XI 434C'. In his in quibus S. Scriptura nil definit, consuetudo populi Dei pro lege habenda est, XIII 177D', item generalis consuetudo Ecclesiæ, 182A'. — Consuetudo in homine est quasi altera natura, IX 123B', XI 501A'. — Mala comparatur catenæ, VI 472B, 530A, portæ æreæ, 472D', moli gravissimæ in profundum deprimenti, VIII 73D', saxo, IX 362D', puteo, VI 187D, sepulcro, 158B, IX 590B. Dicitur animæ menstrua, 31D, plaga pessima, 134A, verecundiam aufert, 35D, liberum arbitrium minuit ad virtutes, 474A, periculosissimam parit securitatem, XII 168A'. — Consuetudinarii quodammodo in malo currunt, IX 91D', Deum laborare faciunt, 141D. Assimilati Æthiopi pardoque, 123A', necnon Lazaro, quatriduano mortuo, XI 339D', difficillime corriguntur, IX 31B, 33D', 428A, 480C, XI 495C'. — *Cf.* Peccatum.

CONSUMMATIO. Pro perfectionis plenitudine in hoc sæculo consequenda sumitur, XIII 260A. — Consummatio sæculi quomodo peragenda, XI 168A, 259C et seq. — Alia erit electis perfectiva, alia damnatis consumptiva, X 522B'. — *Cf.* Judicium.

CONTEMPLATIO. Quodnam sit triplex objectum contemplationis angelorum, VIII 373A.

Qualis fuerit contemplatio Adæ in paradiso terrestri, XII 18C. — Contemplatio theologica, quomodo a philosophica differat, VI 544C. Non est in ea naturalis sapientia, II 18C'. Est doni sapientiæ actus et fructus, VII 56C', 472D', VIII 42A, 84A', 86D', aliisque donis perficitur, XI 56B. — Lux contemplationis, quid sit proprie, IV 687D'; in ea sunt gradus multi, 688B. — Anima contemplativa inflammatur per allocutionem Dei sensibilem, aut illuminationem intellectualem seu anagogicam, VII 396C. Visione theoriæ mysticæ rapitur in increatum

Digitized by Google

objectum, 340D, et in excessibus deficit, VI 217B', 218C'. — Contemplatio viæ per fidem immortalitatem gloriæ promeretur, VII 504B', et est quædam inchoatio contemplationis per speciem, IV 410D, VIII 84A', XII 23D', cujus tamen respectu umbra manet et caligo, VII 338A, 367A', nec Dei contemplatione per speculum anima viatrix satiatur, VIII 257C', etsi in ea summo gaudio cujus capax est potitur, IV 586C. Quanto Deum clarius intuetur, tanto magis desiderio ejus accenditur, 410C, 458C', et ad beatificam fruitionem anhelat, VII 396C'.

Contemplatio altissima in hoc mundo, quæ sit, II 10A', IV 687B', XII 13D'. Deum non nisi per negationem ostendit, IV 695D', et semper est ænigmatica, 543C. Anima contemplativa in Dei caliginem introducitur, II 10A', ubi Deo incomprehensibili unita, C', in ipsum quodammodo transformatur, D', XIII 225B. — Quotidie ad tabernaculum Dei cœleste transire valet, V 673B'. — Mysteria divina quatenus contemplanda, XIII 96C et seq., speciatim dilectio personarum Trinitatis ad invicem, XII 367A'. — Dominica passio jugiter in corde ferenda, V 536A', VII 407A'. — Ex notitia creaturarum ad Creatoris contemplationem conscenditur, VII 30B', X 55B', 58C', 167B. — Quænam sint animæ contemplativæ bona simulacra, X 289B'.

Contemplatio auxilium divinæ gratiæ requirit, IV 672D, VII 301B, necnon aliquando angelorum visitationem, X 637B; non est in manu hominis, IV 672A', quum multis impediatur, VII 301A. — Lux contemplationis non jugiter animæ lucet, IV 371A, 502A', 672C, 687C', VII 28B', IX 661C'; sed tempore opportuno, operante Deo, ei subito infunditur, IV 687D. Quare interdum illi subtrahatur præsentia Sponsi, VII 344A, 357C, 394C; quomodo tunc eum precari debeat, D. — Anima qualiter ad contemplationem aptetur, II 342B', IV 471C, 586B, per munditiam cordis, XI 56A, quæ est essentialiter ardens contemplatio Dei, C, præceptorum exsecutionem, VIII 84B', viæ purgativæ exercitia, IV 389B', gradus virtutum moralium, IX 612B', omnimodam abnegationem, IV 687C, 688B', passionum reformationem, IX 334C, maxime refrenationem labiorum, VII 376D, et cogitationum, B', virginitatem, XI 215A, humilitatem, IV 688B', IX 613B', XI 146A, mansuetudinem, 53D', ordinatam tristitiam, 196C', pœnitentiam, II 145D', 686B', V 1 C', IX 231C, viam tribulationum, 665C, a sæcularium conversatione elongationem, I 317C, a cunctis separationem, II 120D', XII 481D', ita ut importune exterioribus non occupetur, IV 437C', VII 341D, nec pluribus intendat, IV 538A'. — Transeundum est per montem myrrhæ antequam ad collem thuris accedatur, VII 367A'. Quanto quisque in caritate latior est, tanto in contemplatione altior, IX 612A', eo vero in contemplatione debilior, quo magis sensibilibus applicatur, 550B, 613A. — Contemplationi favet solitudo, X 228D', contemplatioque finis est solitariorum, IX 349C', qui quomodo contemplativæ vitæ exercitiis vacare teneantur, XI 492A, divinaque beneficia consequantur, I 360A'. — Contemplatio tamen certum non exigit locum, XI 381A', nisi ex quadam decentia, XIII 124C, quum locus, si sublimis sit seu opportunus, ad Deum ferventer contemplandum excitet, XI 176C. — Ad contemplationem minus aptus est homo in juventute quam in senectute, II 363D'.

Mystici effectus contemplationis describuntur, VII 301C'. — Caritatem accendit, VIII 104C. — Per illam mens Deo infigitur, XI 381A', Deusque in anima ambulat, X 394C', quæ Christum spiritualiter concipit, XI 159B', et ab eo illuminatur, X 712C'. — Duplex illuminatio, scilicet de Deo et creaturis, necessaria est in contemplatione, VII 319B. Quanto in hac vita Deum sublimius contemplamur, tanto perspicacius cæcitatem no-

Digitized by Google

stram intuemur, 256 B, nostrosque defectus, 319 A'. — Unde licet contemplatio non habeat amaritudinem sibi directe annexam, VII 504 A, D, sed pacem, XIII 676 C, et exsultationem, VIII 43 B, 227 D, XI 394 A', tristitiam auferens, IV 406 A, dolores leniens, 412 C, quia degustatio est bonitatis infinitæ, VIII 147 A', ita ut suavitas ejus etiam in corpus redundet, VII 302 B, 396 D, quod interdum a terra sublevatur, IX 449 C; nihilo minus multiplicem præstat animæ lacrimandi causam, III 258 C, XI 511 B, quæ ideo peccatorum dolore torquetur, IV 458 D', de se ipsa timet, 370 A, B', prudentiorque in humanis negotiis redditur, VII 69 D'. — Contemplatio, per virtutum exercitium acquisita, majores vires ad eas sectandas ministrat, II 307 C, VIII 104 C. Anima contemplativa immundis spiritibus sua humilitate et caritate terribilis est, VII 411 A. — Bono Christi odore fragrat, VII 373 B', ut areola aromatum, 403 C, 409 B'. Quomodo corpore suo uti debeat ad proximi conversionem, I 347 B. Qualiter, in aliis, virtutum varietatem imprimat, 348 C, et de bonis a se conversorum ditescat, C'.

In contemplativorum statu sunt boni et mali, XII 142 D; boni autem plus merentur activis, VI 325 A'. Pars Mariæ, XII 481 C', quieta et secreta, XIII 647 B, quæ in cœlo empyreo, V 547 B', in æternum perdurat, 584 B', dignior est parte Marthæ, XII 24 D', et divinior, III 258 B. — Contemplativi, pauciores quam activi, VII 367 A', valde Deo amabiles, 342 B, et quibus tempus breve videtur, 243 A, medium tenent inter comprehensores et communes viatores, 386 D'. In eis cubat Sponsus dum in activis pascit, 305 D'. — Vitæ activæ beatitudo contemplativæ beatitudinem præcedere debet, III 258 A, VI 543 A', ad quam nullus admittitur nisi qui in vita activa perfectus est, IX 634 B. Vicissim sunt vitæ activæ opera quæ contemplativæ perfectionem quamdam præexigunt, XII 25 D. — In contemplatione prælatos ceteris præstare oportet, VI 670 D', simulque esse debent activi et contemplativi, XII 482 A. — Anima contemplativa quomodo de activa vita educatur, II 18 D. — Contemplationem relinquere ad vitæ activæ exercitia grave est sponsæ, VII 388 A', eamque divinis intentam absque re inquietare culpabile, 341 B'. — Ordinate contemplationi vacare debet, IX 334 B, nec eam obedientiæ proximique necessitati anteferre, VII 341 C', illique rationabiliter ad exteriora accedenti subvenit Deus, I 425 A'. — Quandonam ab actibus vitæ contemplativæ ei cessandum sit, XIV 146 C', ut ad activæ exercitia redeat, IX 425 B, 631 C', XII 482 A. — Contemplativi, ut Ecclesiæ oculi, activorum opera indigent, XIII 186 C.

Animæ contemplativæ figurantur per cœlos, X 567 A, 655 A', Isaac, I 317 B, Israel, V 537 D, 540 B, X 527 D, 625 D', Rachel, I 336 D, Sunamitidem, IV 23 D', Bethacarem, IX 75 D, Jerusalem, VIII 220 C', Sion, VI 594 D', diem, XIV 289 D, reclinatorium aureum, VII 354 D, cervos, VI 439 C. — Penna contemplationis suffultæ, V 501 D, volucribus cœli comparantur, IV 386 A, IX 58 B, X 58 C, maxime aquilis, V 17 C, VII 188 D, XII 143 C', earumque actio in Ecclesia militanti per viam aquilæ designatur, VII 188 B'. — Contemplatio significatur per somnum, XIII 386 C', et torquem, VII 11 B'. — Vita contemplativa nuncupatur mensa justi, IV 682 B', animæ lectulus, 543 C, sepulcrum, 389 C'.

Cf. Meditatio.

CONTEMPTOR. Quinam contemptores dicantur, et quo sensu a Deo respiciantur, X 542 D. — In itinere contemptorum vorago, VII 88 B.

CONTEMPTUS. Corda hominum implentur contemptu, VII 265 A. — Deum contemnunt qui ejus verbum non faciunt, VI 548 D', cultum derelinquunt, gratiaque abutuntur, VIII 320 D', 333 D. Ipse pie invocantes se non despicit, 17 C', sed

Digitized by Google

tantum incorrigibiles, VI 260B'. Impius quum in profundum venerit peccatorum, contemnit correptionem, VII 121B. — Quo sensu contemptibilis factus sit Christus, VIII 658B'. Gaudeamus si pro Christo contemnimur, VI 548C', 573A. — Contemnendus est mundus, XI 515C', non proximus, VI 548B', XI 205D. Non contemnendi senes, præsertim parentes, VIII 23A, 53B', nec inopes, 28A, 50A, 64C', 711D, deformes, 67B, tribulati, 47C', pœnitentes, 53A'. Qui alios spernit, sibi contemptum acquirit, 47D', 563A, 569B, 570D'.

CONTENTIO. Una verbalis est in disputando, alia realis in pugnando, IV 426C. — Una licita est, VIII 53A, imo laudabilis, B, 109A', XIII 589B, alia vitanda, VIII 54A', 68D', etc., maxime cum familiaribus, inter religiosos, VII 132C, et contra prælatum, IV 438B'. — Prava definitur impugnatio veritatis cum confidentia clamoris, IV 395C'. Veritatis inquisitionem impedit, 395B'; qui perverse contendunt, non veritatem sed propriam voluntatem quærunt, 438B, superbe agentes, XIII 589D. — Ubi est contentio, ibi inconstantia, XIII 588D', et omne opus pravum, 589A. Peccata multa parit, VIII 173A', et inter mortalia ab Apostolo computatur, VII 33B, VIII 173B'. Ad nihil utilis est, nisi ad subversionem audientium, IV 696A', XIII 439B', damnaque spiritualia ex ea orta resarcienda sunt, II 19D'. — His qui sunt ex contentione superveniet ira, XIII 21B', 22A.

CONTINENTIA, quid sit, et quatenus a castitate differat, XIII 289A'. *Cf.* Castitas.

CONTRACTUS. Ritus contrahentium antiquus, I 230C', sedulo a Deo observatus cum Abraham, D'.

CONTRARIA. Quidquid ex contrariis constat, tandem corrumpitur, VIII 84B. — In cunctis creatis invenitur quædam contrarietas, VIII 202C' et seq., 257D. — Contrariorum eadem perhibetur scientia, VIII 202C'; quot modis dicitur unum contrariorum, tot modis et reliquum, 203A.

CONTRITIO. Quid sit, VI 697A, X 40D. Pars est pœnitentiæ, XIII 237A, sui ipsius interior punitio, VII 522D, et dejectio, 83A'. — Summe Deo placet, VI 47A, qui cor contritum et humiliatum non despicit, XIV 438A. Per contritos corde quinam intelligantur, XI 472B'. Contritio cordis per collyrium exprimitur, XIV 256B. — Contritio, quam propriis viribus habere non possumus, VIII 35D', ad quam disponit attritio, X 256B, XIII 582B, remissionem obtinet quoad culpam, VIII 101C, XIII 35D', 41A. Ad universa mortalia extendi debet, IX 499C', 500C', et adæquata esse multitudini magnitudinique culparum, X 77B, XI 445B, XIV 419A. Utrum parva contritio sufficiat ad delenda majora peccata, 424B'. — Tollit, saltem in parte, pœnam peccati, VII 137B', IX 500A, juxta fervorem caritatis, X 77A, XII 243A', imo totam exstinguere potest, VII 522D. Ad pœnæ mitigationem magis confert contritio cordis quam labor corporis, X 511D'. Contritio maximus est in natura dolor, VIII 74B, et ossa conturbat, VI 415A', XIV 398A. — Per contritionem justificatus culpam clavibus subjicere debet, XI 491B'. — Contritus non confessus, an sit communione dignus, X 145A. — Contritio interdum dicitur omnis boni dissipatio, XIII 29A. — *Cf.* Compunctio, Pœnitentia.

CONTUMELIA. Consistit in verbis quibus alterius honori derogatur, V 670A, VII 132A'. Sanctis illata, Deo irrogata censetur, VI 186A'. — Originem ducit ab ira, VII 72A, XIII 599A; ubi vero fuerit superbia, ibi erit contumelia, VII 71C'. Profertur in eos qui non timentur, 72A. — Est grave peccatum, VII 71D', pejus detractione et furto, V 670B, VII 132B'. Contumelia dignus est susurro, VIII 37C', æternamque contumeliam hereditabit omnis injustus nisi pœniteat, 38D, factus vas in contume-

Digitized by Google

liam, XIII 78C'. — Est correptio mendax in ira contumeliosi, VIII 113A'. — Ne contra faciem stes contumeliosi, VIII 54A'. In contumeliis gaudent justi, VI 185B', XIV 119C, pusilli turbantur, VI 185C'. Propter Deum sustinere contumeliam, optima est patientia, 185C; propter culpas, minus meritorium, D. — Contumelia parentum redundat in filios, VIII 22A'. — *Cf.* Injuria.

CONTURBATIO, quænam sit bona, X 347C.

CONVENTUS devotorum et religiosorum est honorandus, XIV 89C'; in medio ejus Deum laudantis Christus clementer adest, XI 210C.

CONVERSATIO. Monstrat legis ac fidei qualitatem, XIII 379B. — Ad Dei honorem propriamque salutem ordinanda est, VIII 16A', ad quod plurimum confert consideratio retributionis æternæ, 107B'. — Quorumnam conversatio in cœlis sit, XIII 346B'.

CONVERSIO. Quid sit ad Deum converti, X 316D et seq., 351C', XI 145B, etc. — Dei gratiæ adscribenda omnis conversionis inchoatio, continuatio et consummatio, VI 282C', 286C', IX 223D', 233C', 373B', XII 545C. — Quomodo ad Dominum converti oporteat, VIII 100D, non ex solo timore, sed ex caritate, 483A', 642C', in toto corde, IX 41B', 194A, X 341B. Triplici ratione converti possunt peccatores, IX 615C. — Qualiter nos hortetur Deus ut ad ipsum convertamur, X 623C', XII 97D', 484C'; quanta sit ejus misericordia erga conversos, VIII 101C. — Honore digni sunt, IX 224B; et sæpe fervore innocentes vincunt, XIII 46B'. In principio conversionis, specialis in eis elucet perfectionis zelus, X 229A'. — Quo sensu convertantur qui jam in statu gratiæ versantur, X 618C'. — Stultum est conversionem protelare, VII 166B, VIII 36B, IX 125A', et usque ad infirmitatis tempus differre, 451D'. Vane aliorum preces postulat, 141B, vel in eis confidit, qui converti non vult, 133D. — Qui peccatorem convertere satagit, Deo cooperatur, IX 143A', eique summopere placet, III 454C, IX 139C'; lacrimas et orationem adhibere debet, 233D. Quanta pœnitenti tribuat et sibi mereatur, XIII 610A et seq.; in Domino vero glorietur, XIV 168A'. — Peccatoris conversio majus opus est quam cœli et terræ creatio, VI 158A, 232B, 474C, 522B. Mundi ad Christum conversio, quantum sit miraculum, XI 358D, 488D'. — *Cf.* Peccatum.

CONVITIUM. Convitia amicitiam dissolvunt, VIII 128C', 129A.

CONVIVIUM. Convivia olim in festis usitata erant, V 89D. — Solebant Hebræi convivia instruere in ventilatione areæ, in ovium tonsione et suorum sepultura, III 234C, 395D', 515D, IX 144C'. Quibusdam in locis super mortuorum monumenta disponebantur, V 101C. — Assueri convivia describuntur, V 175A et seq. Apud Persas, convivæ ad bibendum cogebantur, 176D. — Convivia instruuntur ex novem causis, XII 93C'. — Seniores non decent, IV 305C', nec generaliter devotos, IX 147C; nam devotionem sæpius fugant, D, multisque peccatis locum faciunt, IV 304B'. Melius est ire ad domum luctus quam ad domum convivii, IX 147A'. — Quomodo convivæ se gerere debeant, VIII 189D et seq., et quot modis soleant excedere, 77D. Vitanda sunt sumptuositas, 77C, sensualitas, IX 368C', consortia impiorum, VIII 58D, et mulierum, V 176D. Quinam invitandi, XII 93C. — Novissimus locus eligendus, XII 92B, non tamen contentiose, C. — Quempiam ad bibendum provocare in jure prohibetur, V 176C. — In conviviis melodia valde delectat, VIII 194D', 288C, 363A; an liceat ea uti, 195A. — Convivium quale Matthæus Christo fecerit, XI 111B', et quid mystice significet, 113C. — Convivium pinguium quo Christus suos reficit, quid sit, VIII 510A et seq. Quid convivium virtutum, IV 326B'. — Anima justi est juge convivium, IX 30C. — *Cf.* Epulæ.

Digitized by Google

COOS, insula, ubi sita, XIV 196D.

COPHINUS. Quo sensu manus Israel in cophino servierint, VI 288D', 291D'. — Fragmentorum cophini quæ post panum multiplicationem superfuerunt, quare duodecim numerentur, XII 385B, et quomodo corda Apostolorum designent, D.

COPRES, abbas, quomodo fratrum suorum curiositatem compescuerit, VIII 26A.

COPULA. Conjugalis raro fit sine culpa, II 216D', 235C'. An cum menstruata sit licita, 237C, C'. — Sub lege, conjugatos per unum diem polluebat, II 235C', et per septem tempore menstrui, 236B. — Coire scienter cum menstruata, sorore, amita, matertera, crimen capitale erat, II 271D. Item omnis innaturalis copula, 24A', 254A, 271C.

COR. Per cor quid in homine accipiatur, I 258A, 546C', IV 667A, V 534C, 560B', 565C', IX 389D', 582C', X 341B, XI 85A', 182C, XII 510C. — Quid sint labia cordis, VI 692D'.

Quo sensu eructet cor divinum verbum bonum, VI 1B'. — Cor Christi, torrens aquæ vivæ, unde hauserunt Apostoli doctrinam salutis, I 318C, quomodo in passione liquefactum sit, V 534C. — Accedet homo et (*vel* ad) cor altum, VI 134B', 138A.

Cor corporale in homine primum est vivens, ultimum moriens, V 105B, 534D, 656B, VII 462B', VIII 128A'. Vita carnium est sanitas cordis, VII 95D'. — Fons est caloris et vitalium origo spirituum, VII 286B'. Se movet virtute caloris naturalis, membris motum influit, 462B', et sensum, IX 516B. Per ejus calorem aer calefit in pulmone cui conjungitur, V 32D'.

Utrum principale animæ sit in corde vel in cerebro, XI 182B. — Ex cognitionis apprehensione oritur cordis appetitio, VIII 56A. — Ejus dispositio apparet in facie, V 238B, VII 100A, 170B, VIII 80C, non tamen cum certitudine, V 238B, VIII 80B'; item ex verbis et operibus cognoscitur, 27A, 124D, 168A, XI 182A, 529C', sed non semper, VIII 168B; unde vocatur abyssus, VI 249A'. Non cuilibet manifestandum est, VIII 55B'; sed cor boni consilii statuendum secum, 226D. — Cordis intima nosse Dei est, VIII 46D, 94A', 255D', IX 165A'. — Quid sit loqui ad cor, VIII 601A, 609B.

Cor passionibus sensitivis afficitur. Constringitur timore, V 201A'. Timidis inest cor leporinum et frigidum, VIII 128D; quænam remedia contra timorem cordis, A, A'. — Cordis gaudium omni carnali delectationi præstat, VIII 183D', ejusque tristitia inter afflictiones est maxima, V 427D', VIII 159D, 232D. Multis de causis exsultare habet in Domino, III 266C.

Cor est in objecto amato, VII 37C'. Recti corde quinam dicantur, IV 668D, XIV 414A. — Quomodo egeat cor igne caritatis, XII 73A, ipsum dilatantis, VI 551B, et illuminantis, VIII 17C, quam illuminationem meretur exsecutio mandatorum, 44B'. — Deus quo sensu ex toto corde diligendus, XII 15C'. Cor humanum stratum coangustatum in quo quiescere nequeunt amor Dei et amor mundi, XIV 20C. Quid sit Deum in simplicitate cordis quærere, VII 454A. Quis duplex corde, VIII 13D, 14A', 18D, et quomodo cor nequam gravetur doloribus, 26D. — Quid sit toto corde ad Deum converti, III 298C, IX 194A, X 341B, redire ad cor, VIII 645B'; quid cor novum a Deo datum, IX 582B'. Cor scindere oportet, non vestimenta, X 341D, 349A'; quomodo cor derelinquat pœnitentem, V 660C'. — Quid sit toto corde confiteri Domino, V 457C, VI 505B', 634C, in toto corde eum sequi, X 41C'. — In Deo cor est congregandum, VIII 185A', figendum, 18C', stabiliendum, XIII 206A', 528B'. — Quid sit coram Domino cor effundere, VI 124C', 658C, IX 339D', cor paratum habere, VI 96C. — Cor intelligibile, declinans a

Digitized by Google

peccato et in virtute proficiens, VIII 27C, summopere Deo placet, IX 55B', dignum fit sapientiæ receptaculum, 186A, et optimus est S. Scripturæ interpres, VI 708B'. — Cordis munditia omnium exercitiorum est finis, VI 45D, X 549C'; in ea consistit summa hujus vitæ perfectio, XIII 51C'. Quinam sint mundi corde, VII 133D, XI 56A. — Ex cordis seu intentionis puritate pendet vita gratiæ, VII 37D, VIII 226D'. — Virginitas cordis est fides incorrupta, XIII 247D'. Corde creditur ad justitiam, quo sensu, 84A'.

Dei est ad cor hominis loqui, X 229B, illud probare, IX 113D, ad libitum immutare, III 131B', 709C, IV 482D, 488D', movere, V 287B, inclinare, IX 155D, 164B, ad se trahere, III 101D', subjicere, VIII 140B', emollire, IV 592D, ita ut carneum fiat, IX 459A, et in ejus tabulis scribat Spiritus Sanctus, XIII 222A'. — Quo sensu id induret, VIII 744C. Quid cordis duritia et quam periculosa, 26B. Quinam excæcationis effectus, 26B'. — Quomodo cor confirmetur sive in bono, sive in malo, IV 473C'. — Nihil corde fugacius, III 485D', et instabilius, VII 188C'; unde illud custodire nihil laboriosius, IV 386A, V 495A'. Indefessa eget custodia, 661B', X 549C, XIII 260B, qua deficiente nulla est virtus, IX 232C. — Qualiter cor custodiendum, VII 37C', 39D. — Quo sensu pravum sit, IX 150D'. Quomodo corrumpatur, VI 61C', arescat, XIV 442D. Cordis dissolutio quantum noceat, VIII 18B'. — Propter carnales affectus cor palato laborat infecto, IX 281D', et igne divini eloquii non incenditur, 192B'. — Cordis crassitudine fit anima acediosa ac tenebrosa, XIV 219A. — Quinam cor non habere censeantur, IV 666D'. — Fidelium corda campo comparantur, VI 145B', peccatorum, deserto, C'.

Cor Synagogæ erant sacerdotes, doctores et Scribæ, VIII 322A', C'; cor populi christiani sunt doctores, sacerdotes et prælati, 334B'.

Cor piscis, de quo in libro Tobiæ, qua virtute dæmonem fugare potuerit, V 105D.

Cf. Anima.

CORBONA gazophylacium seu locus oblationum erat, XI 302A'.

CORE. Moysis consobrinus, II 407A, dives et facundus, D, ex invidia in Moysen insurrexit, 406D', 407B, VI 462C', quem etiam apud populum criminatus est, II 407D, 409A. — Utrum terra absorptus, II 409B', VI 462D', an igne consumptus, II 410B. — Filii ejus patri consentientes, pœnituerunt, VI 309D, et a paterna clade mirabiliter erepti, II 477A, VI 309B', 462D', psalmos composuisse dicuntur, II 477C, V 670D, VI 309C, B', plenos lætitia, C'. — Psalmi « filiis Core », quomodo intelligendi, V 662B, VI 1B, 12B, 21C, etc. — Moraliter, Core ambitiosos rebellesque significat, II 411C, XIV 72B'.

CORINTHUS. Erat metropolis Achaiæ, XIII 114B, 213A'. — Quoties illuc venerit S. Paulus, XIII 257C, 258D', et quid ibi egerit, XIV 185 et seq. — Quoties Corinthiis scripserit, XIII 146A', 371C'. Quis fuerit scopus epistolæ ad eosdem primæ, 121, et secundæ, 211, 213A. — Corinthius incestuosus quantum peccaverit, XIII 144D', et quomodo excommunicatus sit, 145D. — Qualiter Corinthii S. Paulum contempserint, XIII 123B', 174C', erraverint de Baptismi virtute, 126C' et seq., et Eucharistiam inordinate sumpserint, 178A' et seq. Aliqui ex illis idolothyta manducaverunt, 159D, scientiam non discretam habentes, C', et alios scandalizantes, 161A', 173A. — Quomodo Corinthii emendati fuerint, XIII 236A, et contristati propter Deum, C. — Ad Caium, Corinthiorum episcopum, scripsit S. Joannes tertiam epistolam canonicam, XIII 117D.

CORNELIUS, centurio. De Italia oriundus, XIV 143D', quibus virtutibus floruerit, 144A, 146D', 147D, et utrum fidem de Christo habuerit ante angelicam appari-

Digitized by Google

tionem, XII 335C', XIV 144D'. — Quomodo angelum viderit, XIV 144A', quid ab illo audierit, B' et seq., et qualiter Spiritum Sanctum acceperit, 150A.

CORNU. Multimodis in Scripturis accipitur, III 260C, modo in bono, VI 344B', 370D, 513C, 688C, modo in malo, 230B', 233B, ut cornu virtutis aut elationis, II 67B, III 260A'. — Sumitur pro regia dignitate, VIII 281C, 359C', IX 277B', 336A', 553A', X 105A, 408A', 622D, XI 402C', potestate, IX 342A', XI 402B', fortitudine, IX 339C, magnæ rei denuntiatione, XI 402A'. — Deus quomodo dicatur cornu salutis, V 499C, 510A'. Cornu salutis qualiter Christus erexerit, XI 402D. — Quo sensu sint cornua in manibus Dei, X 567C, vel Christi, 558C'. — Cur Agnus habeat cornua septem, XIV 269B'. — Quid cornu Christi, III 263D', VI 515A, David, 614C', animæ, 370A'. Quid cornua justi, III 266C', VI 234C', 513B, et peccatorum, 234B'. — Per quatuor cornua quinam nostræ salutis hostes designentur, X 625D'. — Quomodo inimicos nostros ventilemus cornu, V 683A. — Moysis facies, qualiter cornuta facta sit, II 120A, et quamdiu, B'. — Cornu olei unctus est David, quare, III 350B. — Altaris cornua in V. T., cujus figuræ fuerint, II 63D', IX 639A, et significationis, II 67C, IX 643A'. Sacrificiorum sanguine replebantur, X 661D'. — An decem cornua figurent decem reges, X 113A, XIV 341C. — Quid intelligatur per cornua decem bestiæ, XIV 313D, et per mulierem habentem septem cornua, 339A, 340A'.

CORNUSTIBII, filia Job, cur sic dicta, V 42B.

CORONA. Coronæ tabernaculi, quomodo dispositæ et quid significent, II 48B', 53A', 54A', 61C', necnon in Ezechiele corona altaris holocausti, IX 639C, 643B'. — Capitis coronam olim deponebant lugentes, IX 534B. — Quid referatur de spinis coronæ Christi, XI 306B', XII 588D. — Mystice, coronæ quæ ponuntur in capite Jesu, quid figurent, X 645D. Quo sensu data sit Christo corona, XIV 274A, 326D. — Corona capitis nostri est sapientia, IX 376D', caritas, 377A, vel ratio, 477A'. Corona decoris in capite, quid, 487B'. — Quomodo anima in misericordia et miserationibus coronetur, VI 429A. — Corona vitæ præmium est essentiale Beatorum, XIII 558B, XIV 242D, immarcescibilis gloriæ corona, XIII 670C. Quid in Apocalypsi intelligatur per coronas aureas, XIV 262B', similes auro, 292A, et coronam stellarum duodecim, 307D. Quo sensu seniores viginti quatuor mitterent coronas suas ante thronum, 266B'. — Corona prælatorum, subditi, IX 376D', X 645D. — Corona anni benignitatis Dei, quid ad litteram, VI 141B, et mystice, 145A'.

COROZAIN, civitas supra mare Genesareth sita, pertinens ad fines Zabulon et Nephthali, XI 47A', XII 5D', de impœnitentia notatur, XI 142B, XII 6A.

CORPUS. Corporalia a Deo sunt facta, V 455B', Providentiæ subjacent, C', et ad spiritualia ordinantur, XII 568B', XIII 427B'. — Omnia mixta corpora ex IV elementis subsistunt, IX 420B; in eis terra prædominatur et in eam resolvuntur, VII 539C', VIII 97A, C, 201C', 244C'. — Humanum corpus, omnium mixtorum præstantissimum, VI 559A, a Deo formatum est, II 656A, VIII 97A, ita temperatum ut ejus membra pro invicem sollicita sint, XIII 186A'. — Quomodo generetur, IV 449B, VII 491C. — Cœlestium corporum influentiis subjectum, VII 138A, elementa continet et ad cœliformem æqualitatem reducitur, XI 357A'. Multis de causis luto assimilatur, IV 448B', et naturaliter dissolutioni obnoxium est, D'. Elementis contrariis, scilicet humido et calido, constat, VII 482A, et ex principio intrinseco tendit ad mortem, 539C'. — Dicitur terra inaquosa, VI 128A, pavimentum, 549B', stercus, 516D', vestimentum, IV 496C', cilicium et saccus, V 586A, VI 176B, tunica maculata, XIV 76A', vas, IX 281B',

Digitized by Google

laguncula, 276D', 282C, carcer, IV 411C'.

Animæ rationali optime respondet ejus conformatio, IV 677C', et est ei utile et necessarium in multis, VII 509B, tanquam instrumentum proprium, 300B, XI 530D, XII 62A. — Ejus dispositio in animam redundat, VII 111B'. Ex naturali corporis complexione, alii ad virtutes, alii ad vitia proni sunt, IV 648A; et multum juvant spiritualiter bona ejus constitutio, 448D, V 11A, et sanitas, IV 445C, V 111A, VIII 183C', ad quam confert sobrius potus, 192C. Nemo tamen propter corporis deformitatem, 67B, ad Providentiam referendam, VII 263A', spernendus est, sicut nemo propter pulchritudinem laudandus, VIII 67B. — Animam in præsenti corpus aggravat, VI 549B', sæpe a spiritualibus exercitiis impedit, VII 508D', præsertim ex peccato originali, 509A; unde dicitur corpus mortis hujus, XIII 57D, corpus humilitatis nostræ, 346C', corpus peccati, 48B'; et ut membra ejus non sint arma iniquitatis, 49C', 50C', sed justitiæ, 49D', 50D', simul est odiendum, XIV 76A', et diligendum, C', ut servus tractandum, VIII 204C, laboribus applicandum, VII 111D', discrete mortificandum, XIII 95B, ut fiat Deo hostia vivens, II 146A, XIII 94D'. — Quo sensu corporalis exercitatio ad modicum utilis sit, XIII 422A. Quænam, in habitu corporis, ad internam devotionem provocent, XII 566B'. Vicissim corpus secundum diversas animæ affectiones diversimode movetur, 600A. Ex ejus amictu et adspectu revelatur habitus mentis, VIII 113B. Præ timoris magnitudine corruit, V 119B. — Corpora justorum sunt Dei templa, corpora peccatorum sepulcra dicuntur, XII 46C'. Quo magis anima in divinis proficit, eo amplius deficit corpus, IV 668A'; vitiis subjectum, luto fit vilius, VIII 183D'. Qui fornicatur, in corpus suum peccat, XIII 150D'.

In resurrectione immortalitatem induent, XIII 205D, et commutabuntur electorum corpora, IV 507D'; in patria translucebunt, 626A', configurata corpori claritatis Christi, XIII 346C', unumquodque juxta animæ meritum, 202C, quatuor dotes habentia, XI 463D, XIII 57C', 202C' et seq., perfecte animæ subdita, VI 549D', XI 358D', XII 604C, quam ornabunt et lætificabunt, VII 509B.

Ubicumque fuerit corpus, illic congregabuntur et aquilæ, quo sensu, XI 265C', XII 143B. — Corpus Christi mysticum describitur, XIII 96C', et humano corpori assimilatur, 185C et seq., 315D. — Perversi mysticum sunt corpus diaboli, VIII 322B'. — Corpus interdum accipitur pro homine carnali, VII 455D, aut opera nostra designat, XII 42B, 43A.

Duo corpora non possunt naturaliter esse in uno loco, VII 481D'.

Corpora cœlestia. *Vide* Astrum.

Cf. Anima, Caro, Generatio, Homo.

CORRECTIO. Correctio divina quantum prosit, III 529B', XIII 181C'. — Per flagella Dei proprias discimus iniquitates, IX 214A', 223C', et a sordibus mundati, ad gloriam aptamur, 109C'; idcirco corripienti Deo gratias agere oportet, 233B'. Quid sit castigari in judicio et in furore, 107B', 269B'.

Correctio est actus justitiæ, ad præsidentes pertinens, IX 13A, XI 208B, aut actus caritatis ad quem omnes aliquo modo tenentur, IX 281A', XI 208A, XIII 320A', 441B, 610A'. Prælati quomodo subditos corrigere debeant, XI 208B. — Fraterna correctio est eleemosyna spiritualis, VIII 111C, incomparabiliter præstans operibus misericordiæ corporalibus, XIII 610C', maximum beneficium, V 95C'; curatio est interioris læsuræ, VIII 65C, ostium judicii, IV 490B. Quantæ sit utilitatis communitati, XI 208D'. — Præceptum est affirmativum, obligans semper, sed non ad semper, XI 208C; hujus præcepti nimia transgressione perit mundus, VII 105B. Qui non corripit, quum potest et debet, particeps est peccati, XIII 145B', XIV 244A. Virtus quanto perfectior, tanto

Digitized by Google

plus inclinat ad correctionem exercendam, VII 455A. Timor Domini disciplina sapientiæ, 105A. Qui vere diligit, dilecti vitia corripit, XIII 353. Qui parcit virgæ, odit filium suum, VII 89B'. Proximus non reverendus in casu suo, VIII 32C'.

Correctio non prodest sine Dei gratia, VII 170C', nec tantum verbis exercenda, sed etiam oratione et exemplo, XIII 610B'. Indigni sunt alios de parvis accusare, qui magnis subjacent vitiis, XI 178C'. Unusquisque in primis se ipsum, deinde et proximum corrigat, III 510C, VI 468C, IX 271D', 433A, XII 413D. — An et quomodo subditi prælatos corrigere debeant, XI 208A'.

Quando et quomodo facienda sit correctio, VIII 68B', XI 529A, XII 134B', XIII 512B, etc.; quo ordine, VII 68C, 158C', VIII 111B, XI 207C. Quando omitti aut differri debeat, VII 62B et seq., X 235B'. Quando et cur testes in illa adhibendi, XI 207A', 209C. Publica peccata qualiter corrigenda, 208D'. Facienda est correctio se ipsum considerando, XIII 291A, cum mansuetudine et humilitate, VII 80D, VIII 114A, 253B', XI 552D', præsertim quoad peccantes ex infirmitate, VII 249A. Durius tractandus qui ex deliberatione peccat, XIII 291D. Non incendendi sunt carbones peccatorum, VIII 54C. Interdum quos correptio deteriores fecisset, patientia in eorum defectibus tolerandis convertit, XIV 239B. Est correptio mendax in ira contumeliosi, VIII 113A', XII 186C'.

Quam humiliter et gratanter suscipienda correctio, IV 500B', 571D, VI 495B', VIII 33C, 114D, IX 43A, 66B, X 241A, XI 209B', XII 337A, XIV 10C; imperfectorum est eam timere, IX 190B. — Qui custodit increpationes astutior fiet, VII 98C. Qui correptionem probe suscipiunt, propter justitiam patiuntur, XIII 653A, divinique judicii evadent rigorem, V 98A, XIII 512B, 578C, XIV 462D'; eos virga vigilans et baculus consolabuntur, IX 10A. — Quando possit vel debeat quis se excusare, VII 104C', IX 210D'.

Mali correctionem culpæ reputant contumeliam personæ, XII 47C, et inde pejores efficiuntur, IX 251C', XII 179A', 323B'. Qui increpationes odit, se superbia incorrigibilem ostendit, VIII 120C', 168C, XII 49C', sibi ipsi valde nocet, IV 245A, 541C, V 95B', IX 31D', peccat, 65D', 251C', et vita minuetur, VII 99C', VIII 110D; corripientem dura cervice contemnenti repentinus superveniet interitus, VII 176D.

Cf. Disciplina, Pœna.

CORRUPTIO. Materiæ corruptio est effectus compositionis ex contrariis, VII 482A. — Quid sit descendere in corruptionem, IV 663A, V 581B, vel videre corruptionem, 490A', XIV 99C'. Quomodo corpus seminetur in corruptione, XIII 202C'. — Quid corruptionis servitus, XIII 66B. — Corruptio incorruptelam non possidebit, quo sensu, XIII 204A'. — Corruptio in affectu parit corruptionem in intellectu, XIV 109C'.

CORTINA. Tabernaculi cortinæ, cujus materiæ et figuræ, II 56B, et quomodo ad invicem junctæ, D, 61A'. — Quid mystice, II 61D, 62D, 63A.

CORUS, solidorum mensura, quanta, II 384C, V 224D', IX 653A, D, X 231B'.

CORUSCATIO. Coruscationes Dei, quid ad litteram, VI 248C', et mystice, 249D'. — In die judicii horribiliter terrebunt homines, VI 392D', VIII 260C'.

CORVUS. Avis erat immunda; describitur, II 207D. — Moraliter, significat sæculares, I 179D', voluptuosos, II 214B, 713B', pœnitentiam differentes, qui clamant Cras, VIII 576C'. — Pulli corvorum, quo sensu ad Deum clament, V 11C, VI 680C'. Per septem dies a matre relicti, V 11A', quomodo sustententur, B', VI 680D', XII 62C. Filios idololatrarum figurant, VI 681B. — Corvus a Noe dimissus, utrum in arcam redierit, I 174C'. — Cur corvi et non angeli Eliæ attulerint panem et carnes, III 698B'.

Digitized by Google

COSTA. Quod sit costarum officium, VII 284 C'. — Quomodo ædificaverit Deus costam Adami in mulierem, I 81 A et seq., 84 A', et quare, 85 A' et seq.

COTURNIX. Quid sit, I 613 D', II 384 A', VI 451 C. — Mirabiliter allata, VI 256 B, ex Africa, A, ab insula nomine Ortygia, VII 560 A', Hebræis data est prima vice, I 613 C', et denuo, II 384 B. — Quid mystice, I 621 B, VI 267 A, 457 D'.

CRABRO, qui Chananæos fugavit, quid, II 37 C', 553 B.

CRAS pro futuro accipitur in Scripturis, VII 166 B.

CRASTINUM. De illo solliciti esse debemus quoad spiritualia, non quoad temporalia, XI 89 B'.

CRATES, philosophus, quantum propter philosophiam aurum contempserit, VIII 233 A'.

CRATICULA. Altaris holocaustorum craticula, quid, II 64 C, et ubi posita, A'. — Tropologice, patientiam figurat, II 67 C'.

CRATON, philosophus Stoicus, a Joanne evangelista conversus, quid de bonis exterioribus senserit, IV 316 D, XII 150 D.

CREATIO. Dei proprium est creare, quia actus est infinitæ potestatis, IX 203 A', 236 D, quem comprehendere non valemus, VI 369 B, VII 280 C', minor tamen quam mundi salvatio, VI 368 D, et justificatio peccatoris, IV 499 A, VI 158 A, 474 C, IX 590 B'.

Quædam fecit Deus incorruptibilia et immortalia, quædam corruptibilia, VII 460 A'. — Creatio an facta in tempore, I 14 B, 28 A', XII 198 D, 274 D', XIV 77 B'. Utrum scire possimus quot dies ab hac creatione effluxerint, VIII 4 C. — Sex dierum opera, utrum facta distincte simul, an per intervalla dierum : quid de hoc senserint S. Augustinus, I 15 D' et seq., 17 C, 56 B et seq., XIV 451 B, aliique Doctores, I 17 C' et seq., VIII 102 D, XIV 451 C, quorum opiniones discutiuntur, I 21 A et seq., 60 B', VIII 102 C'. Quænam in his verior sententia, I 21 B' et seq., 22 D, 26 B, 31 A. Quales sint dies Mosaici, 27 C, et cur non uno die Deus condiderit universa, 63 D. — Quid docuerint philosophi de rerum origine, I 64 C et seq., XII 44 B', 198 C, 278 C'.

Diei primæ opus. Distinctio lucis a tenebris. — Quomodo lux creata sit, I 26 B', et divisa a tenebris, C'. — Lux ista, juxta quosdam, fuit nubes splendida, I 27 D, de qua quid sit factum, non constat, 29 D, 43 B'; juxta alios, fuit natura angelica formata, 27 B'. — Cur a luce inceptum distinctionis opus, I 28 B', et an incepta creatio a tenebris, 27 D', 29 B. An inter creationem et distinctionem elementorum fuerit aliqua mora, 27 D'. — Quo potissimum modo tribus primis diebus operata sit distinctio diei ac noctis, I 29 A'.

Diei secundæ opus. Distinctio cœlestium. — Firmamentum, seu cœlum stellatum, I 30 D', quo sensu dicatur factum secunda die, 31 A. — Sphæra octava, cur dicta firmamentum et cœlum, I 31 C'; et quomodo dividat aquas ab aquis, A', 32 A. Cur aquas posuerit Deus super firmamentum, 34 C. — Cur opus secundæ diei non legatur laudatum a Deo, I 34 A', 37 C. — Qualiter astra in ministerium hominum creata sint, II 542 A.

Diei tertiæ opus. Distinctio terrestrium. — In quo, juxta quosdam, tertiæ diei opus consistat, I 38 C'. — An terram fecerit Deus ex materia præjacenti, VII 520 C. — Congregatis in unum aquis, I 35 D, cur arida vocata sit terra, B', et congregatio aquarum, maria, C'. Quid retineat aquas in concavitate terræ, 39 C. Per aquarum congregationem et virentium creationem ablata est duplex terræ informitas, 37 C'. Plantarum creatio : lignum pomiferum, quid, 37 D. Utrum immediate an mediate a Deo facta sint virentia, 38 A. Plantæ venenosæ, an tertia die factæ, 54 A'. — Germinantia terræ, quid mystice, I 62 B', 87 D.

Diei quartæ opus. Ornatus cœli. — Quo sensu dicantur stellæ quarta die factæ,

Digitized by Google

I 40 A'. — Quomodo astra dividant noctem ac diem, I 41 B; et quam sapienter inducta sit lucis et tenebrarum successio, C. — Astra temporum variationes suo adspectu significant, I 41 D, et suo motu causant, B'. — Sol et luna, quamobrem vocentur luminaria magna, I 42 B. Utrum creata æqualia, 42 A'. An animata, 42 B'. — Stellæ, utrum moveantur in cœlo, I 43 B, et præsint diei ac nocti, D. — Multiplex siderum influentia in elementis et mixtis, I 44 C, quin tamen in liberum arbitrium influere valeant, B'. — Luminaria cœli, quid mystice, I 62 D'.

Diei quintæ opus. Ornatus aeris et aquæ. — Avium et piscium creatio, quoad corpus, I 45 A, et animam, B'. — Cur ex aqua facti dicantur utrique, I 45 B, quum ex quatuor elementis constare debeant animalium corpora, C; et cur aves in aqua non remanserint, D. — Reptilium diversa genera, I 46 C. — Utrum passive an active cooperata sint elementa ad productionem animalium, I 47 A'. — Anima piscium et avium, cur dicta vivens et motabilis, I 48 B. — Aqua et aer, cur simul ornata animantibus, I 48 A'. — Aves et pisces, quid mystice, I 63 B.

Diei sextæ opus. Ornatus terræ. — Bruta an proprie creentur, I 45 B', VI 442 B'. — Animalium terrestrium genus triplex, I 48 C'. — Bestiolarum varia genera, I 49 A'; quando creata, B'. — Multiplex creaturarum utilitas, I 49 C'. — Cur major varietas in animantibus terræ quam in avibus et piscibus, I 50 B. — Animalia omnia propter hominem facta, I 50 D. — In ordine maxime relucet pulchritudo universi, I 55 C'.

Diei septimæ requies. — Quo sensu dicatur Deus perfecisse mundum die septima, I 66 B', ab opere suo requievisse, 67 C, C', 68 D, et diei septimæ benedixisse, 67 A'. Quomodo hæc dies dicatur sanctificata et benedicta, 68 B. — Utrum sanctificatio diei septimæ sit origo requiei Sabbati, I 68 A'. — Mystice, per diem septimam requies Beatorum intelligitur, I 87 A.

Creare interdum sumitur pro generare, VIII 5 C, 141 B, frequenter pro facere vel formare, VI 442 B', VII 473 B', 520 A', VIII 97 A.

Cf. Creator, Creatura, Deus, Homo (Hominis creatio).

CREATOR. Unus est Altissimus, creator omnium omnipotens, VIII 7 C. — Illi soli innotescunt initium et consummatio mundi, XI 268 A'. — Omne bonum creatum est ejus possessio, XII 107 A'. — Qui Creatorem offendit, totius creaturæ meretur offensam incurrere, XII 110 B'. — Qualiter Creatoris sui meminisse debeat homo in diebus juventutis suæ, VII 283 C. — *Cf.* Creatio, Creatura, Deus.

CREATURA. Utrum Christus sit creatura, VIII 5 D, 640 A. Quomodo primogenitus sit omnis creaturæ, XIII 357 C', XIV 254 C'. — Nulla pura creatura pro hominibus satisfacere valuisset, XIII 480 A'.

Creaturas omnes cognoscit Deus antequam creentur, VIII 135 D', quia in ipso idealiter manent, 257 B. Quotuplici ratione dicantur veræ, X 35 B', XIV 64 A. — A Deo ut causa efficienti accipiunt esse, ut causa exemplari, speciem, ut causa finali, pondus ad proprium finem, VII 521 B'.

Creatura omnis ex se nihil est nisi vanitas, V 647 C', VI 94 A', 374 D, VII 213 A', X 79 A, XIV 321 D'. — Radius est Creatoris, IV 478 D, VII 530 D', XIII 15 A', a quo plus dependet indesinenter, XIV 7 A, quam radius a sole, XIII 472 B'. — Multipliciter dicitur in Deo esse vitaliter, V 649 A, XIV 14 C', et ad eum relatione reali refertur, XI 246 C'. — Omnes creaturæ ordinatissime dispositæ sunt, IX 3, in mensura et numero et pondere, VII 521 D, VIII 257 A', cum competenti perfectione, 96 A, 256 D, et multis viribus secretis, V 106 A, in proprio loco, VIII 95 D'. — Omnes non nisi Deo servante permanent, IV 372 C', 467 D, 478 A', VII 184 A, 522 C', VIII 257 B, XII 365 A'. Omnes ab eo accipiunt cibum, VI 673 A', 680 B', et necessaria, 673 D; nulla expers

Digitized by Google

est misericordiæ ejus, 671 C'. — Ex quo patres dormierunt, omnia sic perseverant ab initio creaturæ, quid, XIII 692 B'. — Instabiles sunt creaturæ, VII 217 D; quomodo in æternum permaneant, 230 B. Creaturæ præteritæ qualiter redeant, IV 404 B', VII 217 A'.

Quæcumque creatura similitudo est quædam Creatoris, VII 530 D', Creatorique virtutibus assimilari est summa perfectio intellectualis creaturæ, 527 C', XIII 263, 319 B, quæ imago est ejus, VII 498 A. — Creaturæ igitur quodammodo Deo assimilari possunt, I 596 C', III 481 D, VI 198 B', 297 C', VII 223 A', IX 102 C', XI 75 D, æquari minime, VI 297 D, 340 D, 516 A', VIII 606 D, etc. In infinitum a creaturis distat Deus, XIII 596 C', quem nulla creatura comprehendere potest, 345 A. In infinitum creatura deficit a plena repræsentatione perfectionis divinæ, IV 465 B', 466 D', 589 C', 695 C, XII 294 C', nam, absolute loquendo, non est in creaturis aliquid actualiter infinitum, X 208 C. — Quidquid in eis perfectionis est, excellentius in Creatore invenitur, VI 378 A, quidquid amabilitatis, tenuis est umbra divinæ amabilitatis, 700 C. Creaturæ omnes, aliquo modo, mutabiles et mortales sunt, XIII 429 C, aliquid habent imperfectionis admixtum, IV 516 C', 522 D', XII 427 B; ibi incipit earum imperfectio ubi finitur earum perfectio, XIV 7 B. — Nihilo minus in essentia divina velut in exemplari relucent, IV 621 C, VI 643 B', VII 497 D', X 173 C'; in omnibus apparet Trinitas, per modum vestigii aut imaginis, VIII 7 C', 256 A', ideoque aliquid divinæ perfectionis, 143 D, X 167 B, XIV 182 C'. — Sic omnes bonæ sunt, I 55 C', VII 214 A, 229 B', 522 D, B', VIII 189 A', 239 A, 242 D, XI 216 C, XIII 421 D, et Deum laudant, V 110 B', VI 141 B', 433 A', 672 A, X 49 B, 561 D, quem esse demonstrant, IV 466 A', 478 C, 590 A, VI 403 C, VII 530 D', etc., et mirabilem, IV 378 C', perfectum, 675 C, immensum, A'; viæ sunt ad ejus notitiam, VI 368 A, VII 57 D, IX 69 C, XIII 15 C, et amorem, 375 B'. — Homo, qui dicitur omnis creatura, VII 510 C', XI 357 C, XIII 65 C', XIV 288 A', initium aliquod creaturæ Dei, XIII 565 A, et inter creaturas mundi sensibilis primatum tenet, 15 D, ex creaturis Creatorem intelligit, II 693 A, XIII 15 A; ideo inexcusabiles sunt philosophi qui, Deo relicto, idola coluerunt, II 693 D. — Licet de creaturis prope nihil intelligamus, VI 368 D', innumerabiles sint nobis ignotæ, VIII 94 D', 264 B, nec visibiles plene cognoscere valeamus, VII 229 C', VIII 4 C', in creatis contemplari, 257 C', amare et laudare possumus divini Auctoris sublimitatem, bonitatem et sapientiam, VI 368 B, 440 C, 644 C, VII 439 D, dupliciter Dominum benedicentes, X 59 C, inanimatasque creaturas ad ejus præconia invitantes, IX 274 D, 442 C, 578 D', X 55 B. — Quomodo creaturarum scientia dicatur vesperascere et lucescere, I 58 B, et in ea septem creationis dies reperire sit, C.

Creaturarum finis est Dei gloria, VII 51 C, 107 B, 546 C', VIII 242 A', 628 A, IX 122 A, XII 533 B', etc., beatitudo creaturarum intellectualium et manifestatio divinæ misericordiæ aut justitiæ, VII 107 A'. — Omnes utiles sunt, VIII 239 D'. Irrationales creaturæ ad bonum universi diriguntur, IV 379 A', 405 A'. — Unicuique creaturarum dedit Deus inclinationem ad proprium finem, II 691 A', IV 691 A', VIII 95 A', XIII 62 D; et earum naturalis conversio ad fontale principium Providentiam probat, VIII 96 A'. — Creaturas Creatori subjici decet, VI 486 C; nec eis competit nisi potestas ministerialis et delegata, 383 B, XI 107 A'. Omnibus est obedientialis erga Deum potentia, IV 428 A, V 197 A', VI 248 D, 341 D', VII 559 B', IX 472 C, 586 D', X 44 C', 420 A', XI 107 D, 569 D', eique ad nutum servit mundus, VI 255 A', 687 D, VIII 94 B, 242 A', 257 C, 262 C', X 100 B', præter hominem, VI 687 A'. Cunctæ sunt Christo subjectæ, 209 C, 319 A, corporalesque ab angelis

Digitized by Google

reguntur, 641 D. — Quo sensu creaturæ servituti indebitæ subdantur, X 217 A. — Rationalis creaturæ dignitas quanta sit, XI 75 D, 248 B', quam amabilis virtutibus fiat Deo, VII 342 B. — Ei non sufficit nisi bonum immensum, XIII 486 D; ipsam qualiter Deus ad se tanquam ad finem supernaturalem convertat, 596 B. Ad æternam beatitudinem creata, II 691 B, accipere debuit, cum naturali inclinatione ad finem, B', VII 378 A', mediorum notitiam quibus ad eam perveniret, C'; et hæc est lex naturalis, II 692 A. — Insuper, quum ad supernaturalem finem creata sit, II 694 D, supernaturali lege dotari debuit; et hæc est lex divina, A'. — Demum, quum a malo retrahi et ad bonum attrahi indigeat, necessaria etiam ei fuit lex humana, II 695 A. — Creatura intellectualis etiam integra, sibi relicta, semper prona est ad malum, I 181 B', IV 372 B', 516 B'. Appetitus humanus triplici bono, delectabili, utili et honesto, creatis allicitur, VII 534 D'; quomodo ab eis fallatur, IV 548 A. — Omnis cogitatio, affectio, delectatio de creaturis ordinanda est ad Creatoris amorem, VI 367 D', VII 375 C', 425 A, IX 52 C, X 665 A, XIII 348 A. In eis vera quies inveniri nequit, IV 423 D, eisque finaliter adhærere, illas Creatori præferendo, vanitas est, VI 125 A, IX 26 A', stultitia, IV 423 B, B', IX 57 C, calamitas, X 90 D, spirituale adulterium, IX 41 B, XI 157 B, idololatria, V 685 D, IX 28 D. — Non creaturarum substantia, sed inordinatus usus condemnatur, XI 564 C'. Eis boni utuntur ad salutem, mali fruuntur ad peccatum, IV 547 C', VI 668 A, VII 534 D', VIII 240 B', D'. Justos ad Deum erigunt, IX 69 B, peccatores arguunt, 89 C, 92 A, 156 D', 159 A. — Quatenus in eis sperare liceat, VI 675 C', 676 B, IX 149 B, aut per eas jurare, 67 B; qui per eas jurat, eadem obligatione tenetur ac si per Deum jurasset, XI 70 A. — Omni creaturæ subjiciamur, quo sensu, XIII 640 C et seq. — Quid sit nova creatura, XIII 231 B, 293 B. — Exspectatio creaturæ revelationem filiorum Dei exspectat, XIII 65 C', 66 D'. Vanitati enim creatura subjecta est, non volens, sed propter eum qui subjecit eam in spe, 66 A, 67 A; sed liberabitur a servitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei, 66 B, 67 C. Omnis creatura ingemiscit et parturit usque adhuc, 66 D, maxime vero justi qui adoptionem filiorum Dei exspectant et redemptionem corporis sui, 67 D. — Mortua est tertia pars creaturæ quæ habebat animam in mari, mystice quid, XIV 288 A'.

Cf. Creatio, Creator, Deus, Providentia.

CREDULITAS. Quanta mala generet, VIII 110 B, 223 C, præsertim in prælatis, VII 92 D', VIII 110 C. — Non facile credendum verbis detractoriis, VII 255 A', VIII 111 D, præcipue his quæ contra nos dicta esse narrantur, VII 255 D'.

CREMIUM. Cur ipsi comparentur ossa pœnitentis, VI 414 D'. — Animæ ossa, quomodo arescant, VI 415 A, XIV 442 B.

CRETA, insula Asiæ, XIV 212 B'.

CRINIS. An septem tantum crines Samsoni abscissi sint, III 198 D'. — In uno crine colli quomodo Christum vulneraverint Ecclesia, VII 369 C, anima, 378 A', et B. Virgo, 383 A. — Mystice, quid sit pro crispanti crine calvitium, VIII 355 D'. — *Cf.* Capillus, Coma.

CRISPUS a S. Paulo baptizatus, utrum fuerit archisynagogus de quo in Actibus, XIII 127 B'.

CROCODILUS, animal immundum, describitur, II 210 A.

CROCUS, quænam herba, VII 372 C', et quid significet, D'.

CRUDELITAS. Damnatur, IX 33 A; inter scelera recensetur quæ opes everterunt Sodomæ, 483 B, Chaldæorum, 354 B', 519 B', et regum Juda, 525 A. — Crudeles merito comparantur tauris, IX 298 B'. Absque misericordia judicabuntur, 447 D'. Peccator sibi est crudelissimus, 486 A. — *Cf.* Misericordia.

CRUS. Cur frangerentur crura suspensis,

Digitized by Google

XII 596 A'. — Quare crura Sponsi columnis marmoreis comparentur, VII 393 D. — *Cf.* Femur.

CRUX. Crucis supplicium acerbissimum erat, quare, V 535 A, XI 312 C, XIII 339 A'. Crux lectus doloris Christi, V 664 B. — Dominicæ passionis meritis fertilissima facta est, VII 420 A. Verbum crucis est virtus Dei, XIII 128 D. Crux clavis est qua reseratum cœleste regnum, VIII 495 C', signum elevatum in nationibus, 425 D, 735 D', quo omnis adversa potestas convincitur, 435 D, in tantum exaltatum ut imprimatur frontibus imperatorum, 663 C. — Crux Christi quartam partem ex titulo addito recepit, XII 242 D, et per quatuor ejus cornua signantur quatuor mundi partes, 238 B. — Titulus Christi crucis Esdræ revelatus est, V 485 A. — Apparebit crux in die judicii, XI 267 A. — Quomodo in cruce Christi gloriandum, VII 310 B, ad eam confugiendum, XII 157 C'. Crucem suam bajulare, XI 132 C, 591 C', quo sensu sit de præcepto, XII 98 D', vel de consilio, 99 A. — Religiosorum crux qualis sit, XI 592 B'. — Crux, per manus Jacob cancellatas figurata, I 436 D', et per lignum Moysis in Mara, 609 D', Judæis in scandalum versa est, 436 D', nobis in dulcedinem, 609 D'. — Lignum Crucis, in domo Salomonis a regina Saba repertum, postea in piscina Probatica inventum est, III 662 C. — Crux designatur per arborem malum, VII 432 C, et sycomorum, XII 157 B'. — Hymnus « Crux fidelis » citatur, VII 420 B, 432 D.

CRYSTALLUS. Quid ad litteram, VI 683 C, et mystice, B'. — Crystallus horribilis, quid, IX 418 B, et quid significet, 421 A'. — Cœlum crystallinum, cur sic dictum, IX 417 B. — Crystallo assimilatur claritas Sanctorum, XIV 365 D'. — Quid mare vitreum simile crystallo, XIV 263 C, et flumen splendidum tanquam crystallus, 373 C'. — *Cf.* Cœlum.

CUBICULUM. In illud intrandum est ad orationem faciendam, XI 77 C. — Spiritualiter, cor est hominis, ad quod redeundum, XI 77 A'.

CUBILE cœlestem requiem designat, VI 690 C, XII 31 C', vel cor humanum, V 429 B, 625 B.

CUBITUS. Væ quæ consuunt pulvillos sub omni cubito manus ad capiendas animas, IX 466 A, 469 B.

CUBITUS, mensura, quanta, II 509 C, III 614 C', 636 A, IX 638 D; quid designet, 642 C'.

CULEX. Culicem colantes et camelum glutientes, quinam sint, XI 255 D.

CULMUS, quid sit, X 268 D, et quid significet, A'.

CULPA. Quid sit mors culpæ originalis, XIII 44 B. — Culpa cordis, oris et operis notatur et reprehenditur, VIII 18 D. Non res ipsa, sed affectus in culpa est, X 587 B'. — Culpa sine gratiæ dono non remittitur, XI 553 D. — Ejus confessio iter est renovationis internæ, XIV 407 A'. Excusatio et negatio propriæ culpæ gravia sunt peccata, 407 B', etsi quædam culpæ occultatio sit bona, C'. — Culpæ debetur pœna, XIII 643 A', quæ non est quid simpliciter malum, sed culpa, X 171 D. Malum culpæ multo pejus est malo pœnæ, VIII 120 A, sed Dei misericordia in infinitum superatur, 19 D', 230 B'. — Quomodo deordinatio culpæ a Deo vindicetur, VIII 241 B, XIII 28 C. — Ex pœna cognoscitur culpa pro qua infligitur, XIV 408 A'. — Qualis ignorantia a culpa excuset, XIII 691 B'. — Qui in gravioribus culpis sunt, minus culpabiles judicare non debent, X 477 D. — *Cf.* Confessio, Contritio, Delictum, Peccatum, Pœna.

CULTUS. Deo debetur cultus latriæ, VIII 14 C, XI 45 A, etc. — Cultus Dei duplex est, et exterior ad interiorem ordinatur, II 268 B', 700 B, 703 C, 721 C, et eum non parum fovet, VI 128 D', XIV 182 B. Cultus exterior in V. L. prævalebat, interior in N. L., IV 182 D'. — Cultus interior, in quo præcipue consistat, III 707 A', V 330 A. — Cultus exterior qui vocatur cærimonia, quare, II 134 A,

Digitized by Google

per præcepta cærimonialia ordinatur, 11 C, 133 B et seq., 698 A', 700 B et seq., et in N. L. perfectior est, 721 A'. — Etsi quidam cultus absque caritate haberi possit, III 707 A', cultus tamen meritorius sine caritate esse non potest, VIII 335 C'. Exsecratio peccatori cultura Dei, 12 C'. — In cultu Dei nunquam exceditur, VI 388 A'; creaturis non nisi cultus finitus exhibendus est, B', cultus duliæ parentibus, VIII 20 A et seq. — Cultus justitiæ silentium, quomodo, VIII 560 A'. — Cultus dispar, quale sit matrimonii impedimentum, XIII 645 D'. — *Cf.* Deus, Latria, Mandatum.

CUPIDITAS. Est radix omnium malorum, XIII 428 A, 560 A'. — Ex illa oritur aliquando superbia, et econtrario, XIII 428 B.

CURA. Immoderata, non ordinata providentia, prohibetur, XIII 671 B', XIV 153 A'. — Cura animarum quam periculosa, XIV 244 B. — Qui propinquorum suorum curam non habet, quantum peccet, XIII 424 B.

CURATUS mediator est inter Christum et populum, quem Deo reconciliat, VII 366 B.

CURIALIS, quomodo cautus esse debeat, X 10 A.

CURIOSITAS. Superflua est investigatio ad se non pertinentium, X 97 A'. — Multiplex scrutatio altiorum occultorum, VII 245 D, 263 D', supervacuorum, VIII 25 A', superbiam parit, C, impedit a cognitione necessariorum ad salutem, VII 246 B, et ab oratione ac devotione, 219 C. — Melius est videre quod cupias quam desiderare quod nescias, VII 244 D'. Non est quærenda veritas ad vanitatem, VIII 25 D', sed in consideratione creaturarum gradus ad divina formandus, D. Quænam laudanda sit scrutatio Scripturarum, 24 D'. — Non decet inquirere qui sint electi vel in gratia, VII 306 D. — Qui investigator malorum est, opprimetur ab eis, VII 76 D. Tanto minus propria cernit peccata, quanto curiosius discutit aliena, I 367 B', XII 96 B. A prælatis tamen quærendi subditorum defectus, VII 76 A'. — Increpat Apostolus curiose agentes, XIII 406 D, et mulierculas frivola discentes, 442 C.

CURRUS. Pro ascensoribus sæpe sumitur, IV 161 A'. — Currus in bellis quondam usitati, V 132 B, apud Chananæos falcati, III 114 C'. Currus vacui reges comitabantur ad bellum, IV 271 D. Quid mystice, V 522 C. — Currus Salomonis quot, III 664 C. Ad quemcumque quatuor equi jungebantur, 664 D. — Currus ignei Eliam adsportantes, IV 9 C', et Eliseum circumdantes, 33 B', quid figurent, 12 D. Currus Israel : sic vocatur Elias, 9 D', et Eliseus, 55 C'. — Cur duorum equitum currus vocentur Cyrus et Darius, VIII 481 D'. — Curruum equitatui Pharaonis cur comparetur Sponsa, VII 306 A', 307 A, 318 D, 326 D. — Currus animæ, passiones, IX 177 D', currus diaboli, dæmones, 55 A'. — Currus Christi, quid, I 601 B, III 609 B'. Quo sensu currus dici possit Christus, VIII 486 D. — Currus Dei sunt angeli, VI 161 C, 162 C, IX 230 A', et Apostoli, VI 162 A'. — Quid sit sanctificare currum, IX 174 A'. — *Cf.* Equitatus.

CURSUS. Fidei cursus describitur, XIII 167 D et seq. — Sicut perfecti in bono, sic indurati in malo currere dicuntur, IX 89 A, 91 D', 176 A, 185 A ; ideo cursori levi, id est onagro, comparantur, 22 C, 31 A.

CUSA (Nicolaus de), Cardinalis et Legatus S. Sedis, Brixiensis episcopus. Ipsi dedicatur tractatulus, ejusque epistola ad Dionysium explanatur, V 45 A et seq. — A Dionysio laudatur, XIV 467. — *Cf.* Dionysius Cartusianus.

CUSTODIA. Hominis custodia quadruplex est, VII 442 D'. — Quid ponere custodiam ori, V 644 B, VI 653 C', VIII 130 A'. — Posuerunt Jerusalem in pomorum custodiam, quo sensu, VI 274 B', 277 C', 278 D. — Custodia pro vigilia sumitur, VI 354 D'. Custodia noctis tribus horis constabat, 354 C'. Quid custodia matutina,

Digitized by Google

609C'. — Tropologice, significat limbum, VI 657D', vel vitam præsentem, 354C', 659A.

CUSTOS. Suorum custos est Deus, VIII 483C. — Unicuique genti et homini angelum custodem præficit, VIII 99C. Custodes murorum Ecclesiæ sunt angeli sancti, Apostoli et prælati, 734B. Quid in Cantico : Posuerunt me custodem in vineis, VII 303C' et seq., 317D, 325B', Invenerunt me custodes, 389D', 398A, 402C; et in Isaia : Custos, quid de nocte, VIII 483B. — Custodum templi quæ essent officia et distributio, IV 174C'. — Custodes sepulcri Christi, qualiter mentiri edocti sint, XI 319A, et quanta hujus mendacii absurditas, B. — Custodes virginum quinam fuerint in primitiva Ecclesia, XIII 158A'.

CUTIS. Quasnam virtutes designet, IX 590C', X 484C. — Saccum consui super cutem meam, quid, IV 528D, 533C'. — Cutis mea aruit et contracta est, IV 403D, 411A, denigrata est super me, 642A'.

CYATHUS, quid ad litteram, II 49A', 338A', IX 311A, et mystice, II 54C'.

CYCNUS. Avis erat immunda; describitur, II 208D. — Moraliter, hypocritas exprimit, II 214D, 713C'.

CYMBALUM. Quid sit et significet, V 165A. — Quid cymbala bona, VIII 466B, bene sonantia, VI 692C', jubilationis, D'. — Si caritatem non habeam, factus sum velut cymbalum tinniens, XIII 188A. — Quid cymbalum alarum, VIII 464C, 466A.

CYNOMYIA, quid ad litteram, I 541D', VI 258C, 450C, et mystice, 268D', 457A.

CYPRESSUS. Arbor est imputribilis; describitur, VII 312B'. — Quid moraliter significet, VII 312C', 354A. Ei assimilantur Sapientia increata, VIII 144A, virgo Maria, 154C, et contemplator, 293B.

CYPRIANUS (S.), Carthaginiensis episcopus. « Eloquentissimus martyr », VIII 724C', præsul gloriosus, in Decreto inter doctores catholicos primus expressus, XIII 672C', idola coluerat et rhetoricam legerat, X 462C; martyrio errores expiavit, V 56A. — Allegatur : de columba ut figura Spiritus Sancti, XI 455B, de diaboli tentationibus, XIII 672C', de pudicitia, VII 474C, de immoderato mulierum ornatu, XIII 646A'. — (Acta SS., die XIV^{a} Septembris. — Migne *Patrol. lat.* tom. 4.)

CYPRUS. Hoc nomine vocatur insula in mari Mediterraneo sita, XIV 151D, vinum optimum generans, VII 310C; item arbuscula aromatica, 372A', quæ per modum vitis colitur, 310C'. — Cur botro Cypri assimiletur Sponsus, VII 310A', 320B, 327C. An hic agatur de botro insulæ aut arboris aromaticæ, 310C'.

CYRENE, civitas. Ubi sita, X 421C', XIV 122D. — Huc a rege Assyriorum translatus est populus Syriæ, X 370D', prout prædictum fuerat, C'.

CYRILLUS (S.), Alexandrinus episcopus. Citatur : de dæmonibus Jesum laude tentantibus, XI 481D', de scientia peccatum aggravante, XII 71C', de contritis corde, XI 472B', de sobria hospitalitate, XII 24B, de assuetis vilescentibus, XI 476A', de Galilæis a Pilato occisis, XII 76D', etc. — Confutatur de Christo in inferno prædicante, XIII 657A'. (In I^{am} Petri, III, 19, 20.) — (Migne *Patrol. gr.* tom. 68-77.)

CYRILLUS (de Guidone), Italus, XIII° sæculo. Ejus Proverbiorum liber allegatur : de sapientia usque ad mortem indaganda, VII 8D', de prudentia, 21B, de offenso timendo, 13D, de latente inimico, 33B, etc.

CYRINUS, præses Syriæ, descriptionem fecit ab Augusto edictam, XI 410D'; quare a Syria illam inceperit, 411B.

CYRUS, rex Persarum. De semine Astyagis, X 177D', nepos Darii, 137A, adhuc puer, rex puerorum, V 211D', fuit monarcha Orientis, 210A, sed non totius, B, a Deo suscitatus, VIII 637A, 646D, 654A, qui subjecit ei regna mundi, 637D', X 23A. — Quando Medis imperaverit, V 131B, X 115D'. Quomodo Babylonem ceperit, 91B'. Quibus regnis præfuerit, V

Digitized by Google

132B'. — Quot annis regnaverit, V 211 D'. Quæ fuerit ejus mors, 212 A. Regnum Cambysi filio tradidit, 132 C. — A CCX annis nominatim prædictus fuerat ab Isaia, V 210 A, VIII 638 D, 654 A, X 132 C, 137 B, quo cognito, V 209 B', Judæis benefecit, IV 274 D', V 210 A', 211 B, deditque licentiam redeundi ad propria, X 138 B, 481 A', necnon reædificandi templum et Jerusalem, V 210 D, 219 C, 235 B', X 601 B', eisque vasa templi restituit, V 211 C. — Ejus edictum, IV 274 B', V 210 A, quo anno datum, 209 A. — Plura de illo exponuntur, VIII 643 D et seq. — Christus Dei dicitur, VIII 637 D, X 562 D, Christi figura, V 212 B', X 564 B, dilectus a Deo, VIII 653 D', justus, 640 B; et quidam per justum ab oriente suscitatum eum intelligunt, 610 C, quod reprobandum videtur, 612 B'. Deum Israel coluisse videtur, V 210 C', illumque magnificavit, VII 108 D, imperfecte vero cognovit, VIII 638 C'. Utrum damnatus sit, 643 B'. — Vocatur pastor, VIII 637 A, avis, 646 D, ascensor asini, 481 D', et bigæ equitum, 482 C. Per equos albos, X 103 C', unumque ex arietis cornibus signatur, 115 B'. Per argentea statuæ pectus et brachia regnum ejus præfiguratum est, 26 B'.

D

DÆMON. Quid dæmones juxta Platonicos, X 19 C', et gentiles, XIV 180 D'. — De illis Christiani quid sentiant, XIV 181 C. — Spiritus dicuntur ob naturæ subtilitatem, diaboli ratione peccati, XI 601 B'. — Creati sunt perfecti et immaculati, IX 547 D, et in gratia gratum faciente, X 230 C', ad vindictam, quo sensu, VIII 241 A et seq. — Ex omnibus angelorum choris corruerunt, IX 562 A, XIII 688 C'. Quomodo omnes per principatus et potestates designentur, 325 C', 363 D'. Quænam interfuerit mora inter eorum ortum et lapsum, IX 547 C. Cur eos Deus ad pœnitentiam non admiserit, IV 342 D. — Gravissime peccaverunt, VII 534 A', X 456 A, similitudinem Dei inordinate et superbe appetentes, VI 548 C, 651 C. — In malo confirmati sunt, V 414 B', 469 D', et obstinati, VI 596 A, VIII 241 B, ita ut obstinatorum figura sint, 576 C'. Unde peccata eorum irremissibilia, VII 534 A', et in æternum damnantur, IX 562 B', et maledicuntur, VI 548 A'. — Ubique ferunt ignem suum, XI 108 B', pœnamque accidentalem sibi accumulant, I 111 D, V 618 C, XIII 148 C, 686 C. — Quanta eorum multitudo, XIV 423 B. In illis invenitur quædam prælatio, XIII 325 C'. Illorum diversi sunt principes, XIV 405 B', quorum summus est Lucifer, C'. — Eorum choris sociandi sunt reprobi, XIII 688 C'. Materiales non habent passiones, V 515 C'; divitiis non oblectantur, 35 A; incubi vel succubi, animo, non corpore, delectantur, 22 C, sed in eis est amens furor et irrationabilis concupiscentia, IV 313 C', 453 B, 526 D'. An materialibus objectis afficiantur, III 353 C et seq., V 105 A'. — Crudeles sunt, VII 41 B, 116 A, VIII 501 B', dirissimeque Dei amicos flagellant, VII 32 C, XIV 420 B. — Credunt et contremiscunt, XIII 580 D. Dominum quandoque verbis laudant, sed invite, X 49 C. Quo sensu Jesum vocaverint Filium Dei, XI 108 D, 334 A, quod Christus illis prohibuit, quare, 330 B', 334 B. Cur dæmon per pythonissam S. Paulum laudaverit, XIV 175 B'. — Eorum opera suo modo ad Deum referunt, IV 307 D', imo sæpe hæc eadem opera a Deo procurantur, 308 C'. — Executores sunt divinæ justitiæ in reprobos, VIII 437 D, non autem post judicium, 241 B', XIII 199 C'.

Digitized by Google

Cœlum empyreum nunquam ingrediuntur, III 729B, IV 307A', licet ad exercitum Dei spectent, III 728D, et in corde electorum non sunt nisi peregrini, 510B, sed libenter habitant in peccatoribus, IX 566B', maxime in otiosis et voluptuosis, V 24C, in Synagoga incredula, XI 158C, in corporibus damnatorum, IX 88A. — Per loca deserta ambulant, II 246B', IX 400A', et arida, XI 158B, in terra invia, X 350B'. In porcos se mitti petierunt a Christo et obtinuerunt, XI 108B'. Invisibiliter circumquaque discurrunt, et sæpe in forma ostensi sunt parvulorum Æthiopum, VII 349A', aut hircorum, II 246C', 701C'. — Domum suam supra arenam ædificant, XI 97C'; et in fine mundi, peracto judicio, in infernum retrudentur, VI 155C, de quo nunquam liberabuntur, VIII 507C, XIV 359B'.

Secundum suam naturam sunt boni, VII 534A', et naturalia in eis integra manent, VI 433B, VIII 507A, IX 547B, XII 439C'. — Incomparabiliter homine astutiores sunt, V 27D, VI 593A', 651B, IX 68B', et fortiores, V 26A, 34A', 36A, 512B', IX 557A', XIII 688D. — In naturam corporalem agere possunt, I 530B, IV 314C, 315C, sed non ultra quod eis permittitur, 311D'. Virtutem augendo causarum naturalium, I 531C et seq., multa mira faciunt, IX 406B, etiam miracula, non simpliciter, sed quoad nos tantum, I 530D, XII 324C', 469A', v. g. ignem aut pluviam e cœlo emittere, IX 407A, virgas magorum in serpentes convertere, I 530D', cæcorum oculos aperire, XII 469B', infirmorum simulare curationem, VII 532D'. An tantum valeant in minuta quantum in magna corpora, I 540D. — Secreta revelant, V 517D', futura prænuntiant, II 261D, non tamen pure contingentia, nec secreta cordium, XII 443D', animas enim intrare non valent, X 497B'. Conjecturaliter Christum ante ejus resurrectionem cognoverunt, XIII 87A'. — Sunt magorum magistri, II 445C', eorumque ope fit divinatio, 261C. Olim per idola dabant responsa et remedia, IV 5A', 244B', XIII 172D, hominibusque illudebant, VII 532D', nam in illis veritas non est, XII 439B', gravissimeque peccabant divinos usurpando honores, VII 534A'.

Ad exercendum homines, quos prævenerunt in die afflictionis eorum, V 512B', deputantur, IV 306C, V 29B, et in coronam tentamenta vincentibus, VII 534C'. Hinc ad tempus illos Deus huic sæculo dominari sinit, II 447C', IV 434C'. — Pertinaces Ecclesiæ hostes, IX 325A', ei insidiantur, I 214C, et hæreticos reprobosque contra illam excitant, XI 167B'. Quando ab uno ejiciuntur populo, fortius alium decipere nituntur, 158B. Christianorum rebellium congregationes vastant, X 299C'. Sagenam suam expandunt, 544A, sibi perversos alligant, 240B, et innumerabiles animas suo subdunt dominio, 543A', quæ, nisi tentarentur, ad tantam impietatem non devenirent, IV 435C. — Quilibet homo diabolum habet exercentem, VIII 131B', XIV 292D', et contra custodem angelum pugnantem, 310B. Unicuique vitio aliqui sunt deputati, III 68C, XI 200D. — Qualiter homines impugnent, X 497B, 514B, et a bono avertere satagant, 441C. Diu noctuque eos circumdant, IX 76B, vel dormientibus insidiantes, A', sive per prospera, C, sive per adversa, A', maxime per luxuriam, V 22B, concupiscentiæ motus excitantes, I 113C. Quos carnalia vident superasse vitia, spiritualibus vitiis tentant, XI 463D', se eis interdum parere simulantes, V 28C. Peccandi occasionem ubique exhibent, IX 145C, sub specie boni mala suggerentes, 76C, X 527B, modis pellicientes multis, I 109B', IV 309B', 328C, 329A, cum astutia incredibili, V 26D', 30D et seq., 32B', 619B', 622C', 640B, VII 469B'. — Nostrum obsident iter ut latrones, VI 651A', summa industria, 549B, præsertim diebus festis, 227A, et tempore mortis, VII

Digitized by Google

261 B', XII 171 B'. — Acrius insectantur noviter conversos, III 63 B, devotos, 149 A, VI 137 C', 301 C, XI 602 C', XII 216 C, fortiter resistentes, III 66 D, solitarios, 52 C', IX 371 A, XI 463 C', religiosos, III 392 B, V 24 D', IX 56 C', quos excæcare nituntur, III 201 B', judices, IV 434 D', prælatos, III 52 B', IX 345 D, C'. — Semel victi adhuc tentare possunt, III 68 C', IV 12 D', VI 362 D, sed ad tempus recedunt, X 524 C', cur, XI 469 B'. — In peccatum recidivantes dæmonibus subjiciuntur pejoribus quam prioribus, XI 158 B', præsertim dæmoniis immolantes, II 250 B'. Maxime condemnatur omne pactum cum dæmone, XII 412 A'. — Animas tentant ex invidia, I 91 D', V 584 C', 622 D', VII 467 B, et odio, XI 336 D, 572 D. Hominibus infensi, IX 76 D, 363 A', omni malevolo cooperari parati sunt, V 27 B'. In mortali peccato jacentes opprimunt, XIV 149 C, in impiis dominantur, VI 496 D', VIII 398 C', ludunt, IV 573 C', V 23 D', et eos derident, 552 B. — Hominum demerita Deo præsentare non cessant, IV 307 A', 433 C, ut testes, 459 B, eosque in divino judicio accusabunt, XIII 229 D', ut ad perditionem ducant, IV 455 A'. — Sitiunt damnationem animarum, VIII 131 B'; eas strangulant, 474 B', et ad infernum pertrahunt, 501 D'. De earum perditione pascuntur, IX 76 A, ditantur, 326 D, 333 B', lætantur, VIII 572 B', X 569 B', easque cruciando delectantur, XI 108 A'.

Quam periculosum sit adversus eos bellum, XIII 325 B'. Tamen ad libitum non tentant, IV 434 C', V 497 A, X 441 B, etc., sed juxta divinum permissum, VII 460 C', XI 572 C'. Passione Christi, qui dissolvit opera diaboli, XIV 32 D, debilitati sunt, VI 155 A, IX 575 C'. Solo imperio eos ejiciebat, XI 507 D. Refrenantur a Deo, I 214 C', a B. Virgine, 103 C', et ab angelis, V 563 D', justos timent, 619 B, sub pedibus devotorum conteruntur, X 712 B. Gratia divina eorum insidiæ deteguntur, V 619 D, VI 109 D. — Quomodo debellentur, III 51 D'. Vincuntur oratione, V 514 C', XI 200 D, pœnitentia, V 514 C', XI 462 C', humilitate, IX 562 D, contemptu, V 640 C', ut patet ex S. Macario, VII 32 A'. Eis maledicere licet, VI 72 A'. Illos facile vincit qui passionem ab illis succensam edomuit, XI 201 B'. Quidam tamen difficilius ejiciuntur, VIII 423 B. — In fine sæculi acrius sævient et plures decipient, VIII 241 C. Instante judicio contabescent, 572 D', qui homines decipiendo damnationis meruerunt augmentum, I 111 D, et occidet eos Dominus, 521 B. In judicium magni Dei vinculis æternis sub caligine reservati sunt, XIV 70 A.

Quinam sint dæmonum filii, XI 167 C', ministri, XIII 626 B', servi, XIV 271 C, equi, X 677 D, cibus electus, 544 A, vasa, XI 154 B, 358 A', tabernacula, X 543 B, fœtor et putredo, 350 C'.

Singulare nomen sortiuntur a vitiis ad quæ impellunt homines, IX 140 B', XI 558 D, poreique vocantur dæmones inferiores, XII 109 A. — In commune vocantur dæmones filii orientales, IX 537 C, Principes et Potestates, XIII 325 C', mundi rectores, D', dominatores, VIII 683 A, testes iniqui, V 566 B', alieni, VIII 335 A, gentes, 441 A, militia cœli, 506 D', 572 B', dracones, VI 364 D', VIII 579 B, bestiæ terræ, IX 120 A, 554 B, 575 B', leones, V 622 A', VI 364 C', volucres cœli, VIII 466 D', XI 160 C', volucres immundæ et odibiles, XIV 343 D, alæ principis sui, VIII 399 A, caligo, V 501 B, nox, 517 D', etc., latera aquilonis, VIII 441 C'. — Comparantur venantibus, VI 360 A, 593 B', ursis, IV 12 C', vulpi, VI 129 C', 132 C, aspidi, 364 D, basilisco, A', regulis, IX 93 C', equis, 119 C, canibus, 140 C', cattis, III 341 B'. — Figurantur per latrones, XII 18 B', Chaldæos, VIII 501 B', Medos, 437 D et seq., 485 A', serpentes, 62 D', scorpiones, XII 8 A', pardos, VII 368 D', aerem, XIV 336 D', quatuor ventos cœli, X 102 A.

Cf. Asmodæus, Diabolus, Lucifer, Satanas, Spiritus.

Digitized by Google

DAGON, deus Philistinorum. Fanum habuit Azoti, ubi reposita est arca, III 285 D, et Gazæ, ubi corruit Samson, 199 D'. — Coram arca prostratus est, III 286 A.

DALILA. An Samsonis uxor, et Philistæa, III 197 A'; ejus artes et perfidia, B'. — Allegorice, typus est Synagogæ, III 201 A.

DALMANUTHA, utrum idem sit locus ac Magedan, XI 186 B, 340 C.

DAMASCENUS (S. Joannes) citatur : de supersubstantialitate divina, XIII 96 C, de creatione, I 23 C, 28 D', 29 B', 36 B', 38 D, 49 C', VI 686 A', VII 213 B', IX 395 B', de paradiso terrestri, I 73 D', 76 A, 117 C, 120 A, de consilio in Deo et in homine, V 97 B', VI 148 D, VII 508 C, IX 191 C', de voluntate divina antecedente et consequente, XII 89 B', salvifica, IX 500 C, de divina misericordia, VIII 18 A, X 62 A', de Sancto Spiritu hominem innovante, IX 582 C', de Christi humanitate, XIV 98 B', de defectuum absentia in eo, VI 329 C, de Mariæ genealogia, XI 14 C, 15 D', et doloribus, V 55 C', de Dionysio Areopagita, XIV 185 A', de cœlo, V 139 B, VIII 258 B, X 52 B, de angelis, III 183 D, de Lucifero, VIII 441 C, de modo quo homo res immateriales cognoscit, V 398 B, de inconvertibili statu hominis in puncto mortis, VI 28 D, IX 500 D', de oratione, VI 315 D', VIII 215 A, XI 76 C, XII 33 B', XIII 68 A', XIV 75 D', de verecundia, VIII 32 D, de peccato, XII 108 D, XIII 28 B, de animalibus, V 10 D, VII 45 B. (Migne *Patrol. gr.* tom. 94-96.)

DAMASCENUS, ager ubi Deus primum hominem formavit, I 78 B, 83 A.

DAMASCUS, servus Abrahæ, conditor urbis Damasci, I 225 A, præfigurat Moysen dispensatorem Dei, 233 C'.

DAMASCUS. Metropolis Syriæ, I 83 A, VIII 381 C', IX 287 A', X 369 A, 402 A, 658 A, XIV 129 D', fuit opulenta et deliciosa civitas, IX 287 C', vinis et lanis dives, 543 B, cujus nomen interpretatur bibens sanguinem, VIII 462 D', X 374 A. — Ejus dejectio prænuntiatur, VIII 390 C, 460 B, X 370 C'. — Populus illius in Cyrenen a Theglathphalasar pulsus est, VIII 381 D; illuc multi Judæorum a Rasin translati sunt, 380 B. — Ex hac civitate profugus exiit S. Paulus, quomodo, XIII 252 C.

DAMASUS (S.), Papa, Psalterium a S. Hieronymo translatum in Ecclesias Galliæ introduxit, V 401 D'. (Migne *Patrol. lat.* tom. 13.)

DAMNATIO. Saluberrima est consideratio damnationis æternæ, VIII 242 B. — Causa propriæ damnationis est voluntas, V 59 A, quum mensuram suæ pravitatis impleverit, X 359 B'; causa instigans est diabolus, V 59 A'. — Ex malorum damnatione declaratur Dei sapientia, XIV 355 C, et justitia, IV 580 B, VI 348 B', VII 107 A', 475 A, VIII 74 C, 241 B, 364 B, IX 159 D', XIII 79 A, 440 B', quæ tunc prævalet misericordiæ, IV 598 A, V 554 A, VI 105 C', 535 A, 671 B', XIII 578 C', 579 C; sed ista apparet in eis, quum citra condignum torqueantur, III 347 A', IV 423 D', 598 B, V 554 A, VI 105 C', 459 A', 535 A, 671 C', VII 266 A, 522 C, 527 A, VIII 45 B', 202 B', 331 B, X 62 D, 206 D, 512 D, XI 526 C, XII 184 B, XIII 578 C', 638 D, XIV 324 A, 345 A; de hac ergo damnatione laudandus est Deus, IX 309 B. — Damnatio est mors secunda, VII 468 B'. In Babylone mori dicuntur damnati, IX 169 B, licet vocentur populus sempiternus, 540 C, et vitam amittere nequeant, VI 28 C', quanquam id exoptent, D', nam esse damnatum pejus est quam non esse, XI 288 A'. — Naturalia servant integra, VII 267 D, IX 566 C. — In æternum damnati sunt, VI 105 A', VII 72 B', nunquam liberabuntur, VIII 507 C, X 557 D, nec salvabuntur, XIII 289 B, 400 A'. Qua ratione aliquando de inferno exire valeant, XII 131 B'. Quid dicendum de Trajani liberatione per preces B. Gregorii Papæ, XIV 400 D'. — Multipliciter dolent, XII 129 A, maxime de æternitate pœnarum, VII 267 A', XI 452 D'. Animæ illorum qualiter corporeo igne affligantur, XII 130 A, et de potu sulfureo bibant, IX 308 A'. Respectu supplicii eorum modica

Digitized by Google

est omnis afflictio vitæ præsentis, XIII 619 A'. — A Deo contempti sunt, V 585 C, quum illorum caput non sit Christus, XIII 304 A'. Quem materialiter honorant, IX 388 B', jugiter blasphemant, VI 29 A, 130 A', XIV 337 D', 343 A', 400 B', odio habent, IV 452 D', VII 279 C', VIII 166 D', occidere vellent, XI 481 A. Semper manentes in affectu peccandi, immobiliter avertuntur ab eo, V 470 A, VII 279 A, XI 96 C', XII 131 B, licet cupiant esse in cœlo ut amplius non crucientur, VII 279 D', XII 131 A', non tamen ad fruendum Deo, quia mallent turpiter delectari quam illum sincere contemplari, C, A'. — In Deum sic peccantes, non demerentur, sicut nec mereri possunt, VII 72 B', 265 C', 267 C, 279 C', VIII 166 D', 249 B', XIV 337 D', 400 C. — Non est in eis vera pœnitentia, quia de peccatis dolent non in quantum sunt Dei offensiva, sed in quantum sunt eis tantæ miseriæ causa, VII 279 C', 460 D', 480 C, VIII 249 B', XII 129 C', XIV 400 C'. In temporalibus confidisse deflent, IX 370 B', et tamen cuperent æternaliter frui rebus caducis, VII 279 C'. — Omni auxilio sunt destituti, VI 30 A', et solatio, IX 566 C. A corpore Ecclesiæ abscissi, per suffragia non juvantur, VII 266 A. Sancti quos aliquo modo vident in cœlo, XII 87 B, 129 C, illis succurrere nec possunt nec volunt, 130 D', quum non sint ex caritate amandi, 17 D, nec illis nisi naturaliter compati liceat, IX 546 A; imo ex illorum damnatione augetur electorum lætitia, IV 385 A', 424 D, VI 99 D, 348 B', VII 475 A, IX 159 D', XIII 79 B. Qua mente Beati videant eorum tormenta, XIV 324 B. Attamen inimicorum suorum pœnis pusillum consolantur, IX 560 C', præsertim Luciferi, 562 C'; sed multitudine sociorum cruciatus eorum potius augetur quam minuitur, 566 A, XI 257 D. Ea quæ augent dolores possunt considerare, non quæ alleviant, VII 267 A', 482 B', XIV 401 A. — Quomodo eorum peccata venialia puniantur, XIV 412 D'. — Graviora supplicia sustinebunt qui majorem scientiam habuerunt, XII 71 A'. Participes fiunt pœnarum eorum quos ad peccatum incitaverunt, VII 512 D. — Gravis damnatio paganorum, gravior Christianorum, IX 79 B', XI 531 A, gravior adhuc clericorum, IX 114 C', et religiosorum, 134 D, gravissima prælatorum, 199 B'. — Filii et subditi damnationem suam adscribent negligentiæ patrum et prælatorum suorum, VIII 250 B. — An impiorum damnationem optare liceat, VI 83 C', 377 A. — *Cf.* Infernus, Reprobatio.

DAMNUM. Quomodo in V. L. resarciendum: pro agrorum depopulatione, II 22 A', pro incendio, C', pro deperdito deposito, D', pro commissæ pecudis amissione, 23 C, pro commodati jumenti exstinctione, C', pro virginis seductione, 24 B, 607 A', pro alieni jumenti occisione et pro vulneratione proximi, 291 B'. — Qui impatiens est, sustinebit damnum, VII 129 D. — Qui negligit damnum propter amicum, justus est, VII 83 C'.

DAMULA, animal imbecille et timidum, VII 44 A, velox cursu, acerrimum visu, C'.

DAN, tribus. Unica constitit familia, II 326 B', minima dignitate, I 447 D. In vexillo ejus fuit figura aquilæ, II 331 C. — Ad aquilonem tabernaculi manebat cum duabus tribubus, II 330 B', quibus præerat, 331 C'. — A Moyse quomodo benedicta, II 679 D'. — Quasnam sortes acceperit, III 88 B, IX 670 C'. In finibus suis coarctati, III 205 A, Danitæ urbem Lais expugnant, B', 207 A', et Lesem, 88 D. — Ad idololatriam proni, III 205 A', primi ad idololatriam declinaverunt, I 447 A', et idolum in Lais constituerunt, III 206 C, 207 C'. — A Debora suggillantur, III 139 C. — Danitæ, quid mystice, III 208 B, C'. — Ex tribu Dan nascetur Antichristus, I 447 D', XIV 282 A.

DAN, urbs. In finibus Judææ sita, IX 90 C, X 473 A, erat terminus terræ Israel versus septentrionem, III 212 A, olim Lais vocata, 207 B'. — Ibi erexit vitulum Jeroboam, III 681 A', X 473 C. — Quid significet, IX 56 A. — *Cf.* Lais.

Digitized by Google

DANIEL. De stirpe regia et sacerdotali, X 5, 174D, vates præinclytus, 3, in pueritia prophetiæ spiritum accepit, IX 423C, et sapientia famosus evasit, VIII 67A, IX 545D, 549B'. — Quare vocatus Balthasar, X 11B', 70D, filius hominis, 120D', et vir desideriorum, 129C', 141D; quo sensu fuerit eunuchus, 11A. — Quanta ejus fides, X 13C, 99B', humilitas, 25C', castitas, 5, 174D, sapientia, 14C, constantia, 96C', caritas, 21A', 24B, perfectio, 94D, 95A. Cur de virtutibus suis scripserit, 95B. — Quare Deus specialiter Deus Danielis dicatur, X 179D', 186B. Qua ratione ejus preces se non suscepturum Dominus profiteatur, IX 472A, 473C. — Tempore ejus quo sensu non fuerit Propheta, X 40A. Inter eos qui Hagiographa conscripserunt ab Hebræis computatur, 3. Spiritu Sancto in ipso loquente, 24B', clarius ceteris determinavit numerum annorum a captivitate Babylonis usque ad Christum, VIII 4D, prophetavit de Christi adventu, XI 186C', XIII 622D', et passione, X 5, XI 540C, XII 153A', de Jerusalem destruenda, XI 237C', ita ut non tam propheta quam historiographus fuerit, X 120A. — Quo sensu Deum viderit, XII 378D. Visione exteriori Gabrielem angelum vidit, XIII 471B. Qualis illi data sit intelligentia visionum et somniorum, X 13D'. Diversarum ejus revelationum modus expenditur, 21B'.

Quanta fiducia regem Nabuchodonosor iratum accesserit, X 20C', et qualiter, post somnii interpretationem, Deo gratias egerit, 22A et seq. Quanta dignitate postea fuerit insignitus, 30B, 70C, 71B, et cur tres socios potestatis suæ participes esse voluerit, 30A'. — Quid egerit quum Nabuchodonosor præcepit statuam suam adorari, X 68A'. — Antequam interpretaretur somnium de arbore, quare quasi una hora cogitaverit, X 72B, et turbatus sit, A'. Cur pœnam regi infligendam optaverit ad ejus hostes transferri, 72D'. Nabuchodonosor ab illo ad pœnitentiam provocatus est, 369B'. — Qualiter commentatus sit scripturam quam vidit Balthasar, X 90A'.

Qualiter illum honoraverit Darius rex, X 93D, 94B', et quare, 93D'. Quanta invidia et calliditate contra ipsum egerint satrapæ, 95D, 96A. — Cur ægrotaverit, X 122D'. — Quam excellenter oraverit, X 21B, 124A', 125A, 126A, 127D', 128A', quo loco tribus temporibus in die, 96C', et quare pro liberatione jam a Deo promissa, 124C'. — Trium hebdomadarum diebus luxit, quando, quo sensu et qua de causa, X 137C'. — Qualem visionem juxta fluvium Tigrim habuerit, X 138D', solus tunc angelum videns, 140C. — Quomodo Dominus suscitaverit ejus spiritum, X 174A, ad liberandam Susannam, C. Quo zelo Judæos tunc increpaverit, 174A', et qualiter duos senes impudicos judicaverit, 175B et seq. — Sub quo rege Beli sacerdotes confuderit, X 178A, illorum mendacium patefaciens, 181A. — Draconem qualem, X 182B, et qualiter interfecerit, C'. Deinde in lacu leonum sex diebus inclusus, 183C', quo miraculo a propheta Habacuc prandium acceperit, 184B'. Quomodo, illum reperiens intactum, rex Deum laudaverit, 185B, et inimicos ejus peremerit, C. — Utrum Daniel de Babylone venerit in Jerusalem, X 643A'. — In simplicitate sua, de ore leonum liberatus, V 278A', Christum de morte surgentem figuravit, X 94D.

Ejus liber, qui decem visiones continet, X 15D, qua lingua scriptus sit, 18A, et quomodo dividendus, 4. Qualiter in illo mutetur historiæ ordo, 83A, 94B, 101A. Quartum ejus capitulum, utrum sit regis epistola, 69A. Duo ultima hujus capitula de Theodotionis translatione accepta sunt, 165B. — Quid contra Danielem scripserit Porphyrius; a quibus confutatus, X 3.

DAPHCA, ix^a Hebræorum mansio, II 501A, quid spiritualiter significet, 504A.

DARIUS Medus. Filius Astyagis, V 131B, X 92C', 93B, 115C', 124A, et Cyri avun-

Digitized by Google

culus, a Cyro Medis præficitur, V 131 B. Designatur per ascensorem cameli; cur ipse et Cyrus vocentur currus duorum equitum, VIII 481 D'. — Quo sensu in regnum Balthasar successerit, X 92 B'. — Quibusnam imperaverit, X 115 C', 124 A. — Babylonem et Chaldæos destruxit, VIII 431 B', etc. — Judæis non molestus fuit, sed potius pius, X 115 D'. Qualiter Danielem honoraverit, 93 D, 94 B', et quare, 93 D'. Illum in Mediam duxit, 93 C', 100 C'. Quam invitus eumdem in lacum leonum mitti jusserit, 98 C, quomodo de liberatione ejus confidens, D, 99 A. Quali epistola Deum Danielis glorificaverit, 100 B. — Bonæ indolis erat, VII 108 D.

DARIUS I. Hystaspis filius, rex Persarum, de quo in Esdra, V 219 B', cui successerit, 136 A, et quando regnaverit, 173 C. — Fuit pater Xerxis, X 146 C, amicus Zorobabel; in Deum verum credebat, V 222 C. — Votum fecerat reædificandi Jerusalem, V 220 C, templi restaurationem promovit, 222 B'. Ejus epistola, 221 C. — Quomodo rex Assur dicatur, V 223 A'. — Illo regnante prophetaverunt Aggæus, X 601 A, et Zacharias, 617 A, licentiamque perficiendi templum Zorobabel obtinuit, 601 B'. — Perperam a quibusdam pro filio Assueri et Esther habitus est, V 332 B, vel pro Dario ab Alexandro devicto, D, vel pro Artaxerxe, 222 B', 335 B'.

DARIUS III Codomanus. Ultimus Persarum rex, potentissimus, X 116 C, non fuit filius Assueri et Esther, V 268 A. — Illi solvit tributum Philippus rex Macedoniæ, X 116 B'. Quare ab Alexandro Magno impugnatus, 117 A, quomodo devictus, B, et interfectus, V 267 B', X 117 C. Ejus monita ad Alexandrum, V 268 A.

DATHAN. Rubenita, frater Abiron, cum fratre rebellavit in Moysen, VI 462 C', et pessime obiit, D'; quid nos doceat, 467 D'. Vivus in infernum descendit, quo sensu, XIV 355 C'. — An duo Hebræi rixantes contra se invicem quos conspexit Moyses, fuerint Dathan et Abiron, I 488 C'. — *Cf.* Abiron.

DAVID. Vocatus etiam Recha, IV 123 C', quatuor habuit nomina, III 558 B'. — De eo scripserunt etiam gentiles historiographi, X 9 A. — Fuit regum maximus, VI 346 B, XI 6 A', præclarissimusque Propheta, V 397 A' et seq., XII 185 A', XIV 100 B.

An unquam scholas frequentaverit, VI 197 D. — A Samuele, non ut rex, sed in regem unctus, III 352 C, fit armiger Saulis, 353 B, et gener regis, 366 C', primus in mensa regali sedens, 374 D. — Cujus ætatis quum Goliath dejecit, III 359 A, et quomodo a Saule non sit agnitus, 360 A'. Quid eum ad duellum moverit, 357 B', et quomodo prostraverit adversarium, 359 B. Legitime contra Goliath dimicavit, 362 B', et ex revelatione noverat se victorem fore, 358 C', VI 663 C. — Fugiens ad Achimelech, III 377 A, licite potuit panes sacerdotales manducare, B', 378 D, XI 147 B', 502 C, et gladium Goliath de sanctuario auferre, III 379 D; sed non videtur a nece sacerdotum omnino excusandus, 383 C', 525 A. — Ebannitus a Saule, III 376 D, cum tota familia, 381 A, B', transit ad Philistæos, 379 D', 405 C. Quoto tempore inter eos manserit, 413 B', et an reapse voluerit eis auxilium præstare, 407 B, 414 B'. — Etsi unctus esset in regem, nefas ei fuisset occidere Saulem, III 388 C', in eum rebellare regnumque vi occupare, 407 D, aut bona Nabal auferre, 398 C', cujus respectu indiscrete juravit, IX 53 A', quamvis de interitu ejus non illicite gavisus sit, III 400 A; ideo non omni culpa in Saulem caruit, 390 B, nec in Nabal, 397 B. — Iterum et tertio unctus, III 438 D', IV 144 A, V 562 D, VI 345 C, regnat in Hebron super Judam, III 438 C', et in Jerusalem super Israel, 457 D et seq. Quamdiu regnaverit, IV 119 D'. — Ejus victoriæ enarrantur, in Philistiim, III 462 B, 487 B, 557 D', IV 151 D', 162 A, Moabitas, III 487 C, Syros, C', IV 159 B, Idumæos, III 489 B, et Am-

Digitized by Google

monitas, 494 A et seq., IV 160 B, 161 D. — Non semel mirabiliter a morte ereptus est, III 370 B, 380 B, 385 D, 387 C, 558 C, et nunquam in bello vulneratus fuisse legitur, 581 B'. — Quanta ejus gloria, IV 152 A', potentia, 176 A, quantæ divitiæ, 166 D, 177 B'. — Ad venerea satis proclivis, III 582 A, variis de causis plurimas accepit uxores, 462 A ; et si a crudelitatis nota utcumque purgari possit, 406 B, 509 A, a mendacio non est excusandus, 377 A', 406 C. — Quo jure filiam regis Gessur duxerit, IV 119 C. — Verum cum Bethsabee adulterium commisit, III 500 C, et secundum legem lapidandus erat, XIV 415 D. Quot liberos ex ea genuerit, IV 120 B. Ex nimio otio peccatum illud admisit, III 502 B, jam senex, 526 B, et diu in illo impœnitens permansit, 507 A. Quo sensu soli Deo se peccasse contendat, 506 A, XIV 428 D ; quanta ejus contritio, III 506 C, et pœnitentia, XIV 420 C'. In Uriam peccavit, VI 39 D, quantum, III 502 A, et in Miphiboseth, 530 A', 547 D', VI 527 D ; ideo ad horam derelictus est, 346 B, et spiritum prophetiæ amisit, 45 B' ; interfecti sunt quatuor filii ejus, III 504 C, constupratæ concubinæ ejus, 505 D, justeque a filio persecutionem passus est, VI 660 A', et e regno exturbatus, III 525 B. Quo sensu dicatur non peccasse, VIII 288 C'. — Propter flagitia populi in elationis vitium incidit, III 572 A, et recenseri populum jussit, C, IV 163 A, in quo dupliciter peccavit, III 574 A. Quis ad hoc eum moverit, 572 A'. Ex amore populi, a Deo flagellari eligit, 574 A', IV 163 D, et optimi regis se exemplar præbet, III 575 B'. — In corripiendis liberis, nimis remissus fuisse videtur, III 514 D, 584 C ; quomodo Salomonem edocuerit, VII 35 B. — Illi de proprio statu multa Deus revelavit per Nathan et Gad, XIV 194 D. — Ei sub tributo servivit Idumæa, X 302 B', XIII 76 B', et cum illo pactum fraternitatis fecit Hiram, rex Tyri, X 371 B'. — Ultima ejus verba, III 561 D, et ad filium monita, 589 A. — Cur Joab Salomoni puniendum tradiderit, III 590 C, 591 A. An juste Semei occidi mandaverit, V 51 C'. — Quare a construendo templo prohibitus sit, III 484 A', 610 D, 647 D', IV 165 C' ; non perjurus fuit omittendo votum, VI 612 C' ; templi tamen ex revelatione formam accepit, IV 182 B, et in eo varia disposuit officia Levitarum, 167 D, 207 A', sacerdotum, 170 B, 207 A', cantorum, 131 A', 168 D, 171 D, janitorum, 173 C, et custodum, 174 C'. Quomodo constituerit viginti quatuor sacerdotes principales, XI 372 B', inter quos numerandus Abias, C'. — Ejus tempore magna fuit in Synagoga devotio, X 664 B'. — Post decrepitam senectutem, III 581 B, in arce Sion sepelitur, 591 D'. Ad ejus nominis invocationem templi januæ ultro apertæ sunt, 654 C', IV 203 C', VI 613 D'.

Magnis dotibus præditus, III 352 A, B', 365 B, fuit pulcher, 352 A, fortis, 358 D, sapiens, 521 A, 564 A', VII 3, in bellicis valde expertus, III 538 C, pius, 469 A', IV 157 B', 158 C', VIII 149 C, 275 A, 279 D, de nocte solitus secreto orare, III 535 C, ditissimus et non cupidus, XI 217 A', exemplar boni prælati, III 501 C, et pœnitentium, V 441 B', 596 C, humilis, III 356 D, 390 D', 545 D, IV 149 D', 150 B, patiens, III 507 C', 529 A', 533 D', mansuetus, 358 A, VI 612 C, VIII 39 B', qua dote maxime placuit Deo, V 153 B', 631 C, et regnum meruit, 278 B ; misericors, III 543 D', in adversarios clemens, 389 C, 391 B, 399 A, 402 C', 531 D, 546 D', VI 567 D, VIII 53 D', IX 136 C, quod rarum erat sub lege, III 391 D, et sic sub V. T. evangelicas virtutes exercuit, 435 A. Spiritualis vitæ perfectionem attigit, VI 411, sanctus fuit, 51, VIII 589 A, summopere placuit Deo, VI 51, 612 A', XIV 159 B'.

Spiritu Sancto repletus, III 352 B, V 389, magnus theologus et excellens philosophus, VI 444 A', ac præ ceteris Prophetis illuminatus, III 563 A, V 397 B, VI 44 A, 656 C, XII 241 C, ita ut anto-

Digitized by Google

nomastice Propheta dicatur, VI 142D, SS. Trinitatis mysterium innuit, 45C', Salvatoris accepit promissionem, 614A, de his quæ ad Christum et Ecclesiam pertinent, lucidam cognitionem habuit, 51, Christum devotissime præstolatus est et prænuntiavit, V 451D', 454C', XIII 622C', XIV 434C', loquens de ejus divinitate, XIII 683B', XIV 161A, resurrectione, 99B', 100C, 161C, ascensione, 100A', passionemque prædicens, XII 153B', XIV 110A' et seq., ita ut ejus vaticinia potius historia quam prophetia videantur, V 529A', 533C. — In omnibus psalmis Christum intendisse credendus est, quia se Christi figuram gerere sciebat, VI 66C', 656C, unde psalmi de eo conscripti, non sunt semper de eo exponendi, 66D. — Sub nomine David, sæpe in Scripturis ad litteram intelligendus est Christus, V 415B', 509A', 570D, 688D', VI 55D, 74B, 91C, 339C, 480D, VIII 696A', IX 213B', 229D, 575C, X 422D', 610B', XIII 92B, XIV 170D. — Allegorice, figura fuit Christi multipliciter, III 363B, 367D, 387D, 417D, V 423D, 444D, 498D, X 305D, XIII 403A, etc.; quo sensu Christus dicatur verus David, X 232C'. — Clavis David, quid designet, XIV 251C'. — Tropologice, figuravit quemlibet justum aut fidelem, VI 58C, 80D, etc., seu Ecclesiam, V 425D, 448B, VI 126D, 141D, quæ vocatur Davidis solium et regnum, VIII 404C', tabernaculum, 455B', civitas, 494A', domus, 495C'. — Gesta ejus mystica et figurativa erant, III 382A. — Quid psalmi « ipsi David », V 570D, et « intellectus David », 596C. — De ipso ad litteram exponuntur psalmi III^{us}, V 422B, IV^{us}, 430D, VI^{us}, 441B', VII^{us}, 442B, X^{us}, 466D, XIV^{us}, 482C. — De persecutione quam ab Absalone passus est, tractat psalmus III^{us}, X 377C'. — Per psalmos, quos sine labore edebat, VI 2B', et qui ei universi videntur tribuendi, IV 205C, V 401C, 670D, VI 205D, perfectissimam dedit Deo confessionem, 695, et mundum docere non cessat, 198C. — Cantica metrica etiam et musica organa composuit, III 560A. — Davidis planctus in mortem Saulis explanatur ad litteram, III 431B' et seq., et tropologice, 436B et seq. Tres partes complectitur, 434A'. Exponitur itidem ejus eucharisticon, 560A. — Quid intelligatur per familiam David, X 676A, et quo sensu suscitatum sit tabernaculum ipsius quod cecidit, 422D et seq. — Semen David usque ad Sedeciam solium tenuit, VI 338C', 346A', 614C', IX 130B; deinde, ob sua peccata, VI 614C, usque ad Christum regno excidit, 347A; demum a Christo renovatum est, 338D', et perpetuatur, 346C, C', IX 244A'. — In genealogia Salvatoris, quare solus nominetur rex, XI 10C. Quo sensu Christum vocet Dominum suum, 249D', quem ex ejus semine oriturum Judæi communiter noverant, C', XII 154B'. — Ex promissionibus Davidi factis, aliæ de Christo, aliæ de Salomone intelligendæ sunt, III 476C; item aliæ absolute, aliæ sub conditione, 563A', 590A. — David fratres, quot, III 351C', et quid significent, 363D. — Ejus filii, quot, III 446B; quo sensu sacerdotes dicantur, 490B', XI 14D', et quid exprimant, III 453C', 492A. — Ejus filiæ, qua simplicitate enutritæ, III 513C'. — Quid intelligendum per ejus uxores, III 418B, et concubinas, 554B.

DAVID (Rabbi). Auctor libri de Causis, IV 684A, sidera animata esse asserit, VI 686C. Quomodo erraverit circa creationem, XII 283A. *Cf.* Causa.

DEAMBULATIO. Ad quid utilis, X 168B. — Quomodo Deus deambulaverit in paradiso voluptatis, I 99B'.

DEAMBULATORIUM templi. Super illud ascendebant ad prædicandum doctores Judæorum, XI 129B'.

DEBILIS dicitur qui unam manum habet invalidam, XI 184D.

DEBITOR. Omnis homo debitor est Dei, et debitorem habet proximum suum, quo sensu, XI 211A'. — Duo debitores fœne-

Digitized by Google

ratoris, quosnam designent, XI 553 C. — Dimittendum est debitoribus nostris, quomodo, XI 80 D', 82 D', 524 C', XII 29 A', cum quali gratitudine, D'. — Fratres, debitores sumus non carni, ut secundum carnem vivamus, XIII 61 D'. — Omnis homo circumcidens se debitor erat legis universæ faciendæ, XIII 286 A. — Quo sensu Apostolus sapientibus et insipientibus se debitorem dixerit, XIII 12 C'.

DEBITUM. Debita, in V.L., septimo quoque anno exstinguebantur, juxta quosdam, II 574 D; differebatur tantum solutio, juxta alios, 575 B; utra verior sententia, A'. Saltem in anno jubilæi remittebantur, 575 B, sed hæc, quoad Judæos tantum, quare, 574 D, C'. — Reddite omnibus debita, XIII 101 C. Declina pauperi aurem tuam, et redde debitum tuum, VIII 29 A. — Ei qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum, XIII 34 A et seq. — Dimittet nobis Deus debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris, XI 80 D'.

DEBLATHA desertum terminus erat Judææ ad septentrionem, IX 444 B.

DEBORA, nutrix Rebeccæ. Sequitur eam in Palæstinam, I 300 D'. In domo Jacob moritur, et sepelitur in Bethel, 368 B'. — Docet nos caritatem et humilitatem, I 372 A'.

DEBORA, prophetissa. Cujus uxor, III 130 A, et cur Hebræis prælata, B. Fuit quasi mater Israel, 137 B'. — Barach incitat et comitatur adversus Chananæos, III 130 D, 131 A. — Allegorice, typum gerit Ecclesiæ, III 141 C, et B. V. Mariæ, 134 A'. — Ejus carmen explanatur ad litteram, III 135 B, et mystice, 141 C.

DECALOGUS. Cur tam terribiliter promulgatus, II 6 A', et toties populo memoratus, 266 D'. — Ordinatur ad caritatem divinam et fraternam, XIII 101 B', 324 B, XIV 34 B. — Idem est in utroque Testamento, VI 251 C, X 710 A', XIV 193 D'.

Præcepta ejus varie distinguuntur et numerantur, II 1 C. — Primum mandatum, quando datum, II 1 A; quod sit, 2 C, 9 A, et quæ ei fuerint addita, 699 A'. — Secundum, quid prohibeat, II 4 A, 9 D', et quæ complementa acceperit, 699 B'. — Tertium, quæ præcipiat, II 4 C, 10 B; ad illud omnia præcepta cærimonialia referuntur, 699 B'. — Quartum, quod sit, II 4 D', 10 D; illi adjunctum est quidquid ad reverentiam senum et aliorum spectat, 699 C'. — Quintum, quæ contineat, II 5 D, et quæ ei addita, 699 C'. — Sextum, quantum pateat, II 5 B'; illi nonnulla accesserunt, 699 C'. — Septimum, quæ comprehendat, II 5 B', et quæ augmenta obtinuerit, 699 D'. — Octavum varia prohibet, II 5 C', et aliqua incrementa suscepit, 699 D'. — Nonum et decimum, quæ, II 5 C', et quomodo ab invicem distinguantur, 6 A. Eis nihil additum est, 699 D'. — Hæc omnia ad legem naturalem pertinent, II 692 D'.

Cf. Lex, Mandatum.

DECEM. *Vide* Denarius.

DECIMA. Lex de solvendis decimis fuit naturalis, quoad obligationem, II 317 A, 420 A', judicialis, quoad determinationem, 317 A, 420 B', cærimonialis, quoad significationem, 317 C. — Ante Moysen quonam modo viguerit, II 317 B'. — In V. L. decimatio triplex fuit, XII 45 D'. — De armentis, decimum quodque caput assumebatur, II 316 B', nec redimi nec mutari poterat, C'; de fructibus, optima eligi debebant, 418 B', sed redimi poterant, 316 A'. — Decimæ Levitis, sortis vice, tribuebantur, II 418 D, sed inferiores Levitæ ipsi sacerdotibus decimas præbebant, IX 653 C', XIII 497 A', et decima decimæ pontifici tradebatur, II 418 A'. — Decimæ quotannis solvebantur in sustentationem Levitarum, V 87 B; stante vero necessitate, ab aliis comedi poterant, 157 B'. — Præterea quotannis fiebat secunda decima, quam in solennitatibus afferebant in Jerusalem ad epulandum, II 568 A, IX 653 D', et tertio quoque anno tertia separabatur decima

Digitized by Google

in usum pauperum, II 573 C', 631 C, D', V 87B, IX 653D'. — Decimæ sine mora reddendæ erant, II 26A. Jussu Nehemiæ solutæ sunt, V 261 A. — De minimis rebus a Pharisæis et Scribis solvebantur et requirebantur, quare, XI 254 D'.

Lex decimarum in N. T. a Christo servata est, quoad obligationem, II 420C', et ab Ecclesia, quoad determinationem, B'. — Decimæ ecclesiasticæ persolvendæ sunt, VII 26B, sacerdotibus, II 419C'. — An adhuc decimarum decima Papæ solvenda, II 421 B. — Decimæ cum gaudio tribuendæ, VIII 213D', ad multiplicem mercedem consequendam, 116A; quomodo Deus hanc persolutionem remuneret, 27C.

Cf. Primitiæ.

DECIPULA, quid sit; creaturæ sunt decipula hominis, quomodo, IV 547C'.

DECIUS Cæsar prædecessorem suum Philippum occidit, V 203A'.

DECRETALIUM liber allegatur : de potatione ad haustos æquales, VIII 192B', et de cohabitatione mulierum, 254C'.

DECRETUM. Delevit Christus quod adversum nos erat chirographum decreti, XIII 363A'.

Gratiani decretum allegatur : de divisione legis, VII 23D, de multiplici vindicatione Domini, XIV 69C', de pœnitentia Nabuchodonosor, VIII 439C', X 82A', de muliere adultera, VIII 136C, de prædicatione Pauli in Hispania, XIII 114A', de clericorum capillis, IX 292A. — In illo inter doctores catholicos primus exprimitur S. Cyprianus, XIII 672C'.

DEDAN. Urbs Idumææ, IX 285A', quid figuret, 290B, 537B'. — Dedan forsitan alia, vel Dadan, civitas potentissima, IX 542B', tapetibus celebris erat, 543C.

DEDANIM, urbs Ismaelitarum, qualiter interpretetur et quid significet, VIII 483D', 487B'.

DEDICATIO templi triplex ordinata est, XII 469D.

DEFECTUS aliorum qui considerat, suos minus attendit, XI 528C'.

DEFUNCTUS. Cur dormire censeatur, XIII 386B'. — Utrum sciat quæ geruntur in terra, IV 509A', VIII 743C' et seq. — Non ad pristinum statum revertetur, IV 404B' et seq., 530A', 556A'. — Quando apparet, frequenter non a cunctis præsentibus conspicitur, X 86A. — Defunctus adhuc loquitur, quo sensu, XIII 515B'. — Sancta et salubris est cogitatio pro defunctis exorare, V 370C', non vero pro omnibus, XIV 55B. — Opera misericordiæ defunctis eroganda, quæ, VIII 52B, 231C'. — Super illos est plorandum, sed moderate, VIII 126A' et seq., 231B' et seq., 232B', 233B, quanto tempore, 127A, 231D'. — Utrum de defuncto inimico gaudere liceat, VIII 53C'. — *Cf.* Funus, Infernus, Limbus, Luctus, Mors, Purgatorium, Resurrectio.

DEITAS. Deitas vera, seu ejus appellatio, non potest convenire pluribus substantialiter diversis, VII 536D, B'. — Quo pacto in lege Moysis judices et præsidentes appellentur dii, VII 536A'. — *Cf.* Deus.

DELECTATIO. Diffusio est animi in apprehensione boni, VIII 137A, oriens ex unione potentiæ cum convenienti objecto, III 259B', VII 281D', 504B. — Proprie sedet in potentiis appetitivis, minus proprie in aliis, III 259B'. Aliquando redundat in inferiores animæ et corporis vires, 260A, X 652B, etiam in facie relucet, VII 100A. — Necessaria est homini, IV 610B', qui illam naturaliter desiderat, XIII 633C. — Regula circa delectabilia quæ occurrunt, VII 424B'.

In quo consistat præcipue delectatio spiritualis, VIII 137B, 247B, 696C, quæ et virtuosa dicitur, VII 504C'. Omni actui virtuoso est annexa, X 625B', XI 7A, etc., homini bene disposito, VIII 137A; delectatio in opere signum est virtutis præexsistentis, V 280C, 519D, XIV 164A. — Qui terrestrium amore non vincitur, IV 610B', potest in Deo delectari immediate vel saltem mediate, III 259A', V 629A'. Omnis delectatio ordinata et bona

Digitized by Google

est in Deo, III 259C. — Quantæ sint deliciæ spirituales, VII 395D ; quo amplius degustantur, eo avidius cupiuntur, 389C'. Intensiores sunt carnalibus delectationibus, V 519C', VIII 184A, quibus dissimiles sunt, 147A', et quas faciunt oblivisci, VII 167D'. Auferuntur sæpe a justis ad probationem, V 476A.

Illicito actui connexa delectatio est inordinata, XIV 5B', et concupiscentiæ conjuncta fit peccatum, XIII 561B et seq. Non ergo est quærenda in gloria prælationis, VII 486A, nec in cibo et potu, VIII 108B', quia delectatio carnis illicita et fallax est, VII 221A, impedit animam a sapientia, 221C', divinas consolationes expellit, 424A', mœrorem inducit et multa mala, 222D'. Cum illicitis delectationibus multæ admixtæ sunt asperitates, VIII 121A'. Delectatio vana sedulo ergo vitanda est, XI 593C'.

Quanta delectatio inveniatur in luce, VII 104A, in philosophiæ considerationibus, 504C.

DELIBATIO, quid sit et quid significet, XIII 90C.

DELIBERATIO. Sapiens Judæorum et Parisiensis Universitatis mos in deliberationibus, II 29B.

DELICTUM. In unius delicto multi mortui sunt, XIII 44C' ; Christus vero traditus est propter delicta nostra, 39C' ; et ubi abundavit delictum, superabundavit et gratia, 46C. Quo sensu dixerit Christus : Longe a salute mea verba delictorum meorum, V 530B' et seq. — Delicta quis intelligit, V 520B. — Universa delicta operit caritas, VII 68B. — *Cf.* Culpa, Peccatum.

DEMAS, qui S. Paulum reliquerat, XIII 444B', utrum ad illum reversus fuerit, 465A'.

DEMETRIUS I (Soter), filius Seleuci (Philopatoris). A regno Syriæ exclusus, V 295C, illud recuperat, D, 373C. — Primo Judæis infensus, V 295C', Jonathæ multa concedit, 303C', 304C. — Ob tyrannidem a suis relictus, V 303D, interficitur, 305D', 330A'.

DEMETRIUS II (Nicator), filius præcedentis. Regnum Syriæ ambit, V 306C, et, auxiliante Ptolemæo Philometore, occupat, 308D. — Jonathæ benefacit, V 309C, et Simoni, 316D', 320A. — Primo a Judæis liberatus, V 310D, a Medis comprehenditur et obtruncatur, 318B, 330B'. — Quomodo filius Seleuci vocetur, V 330C'.

DEMETRIUS, bibliothecarius Ptolemæi Philadelphi, I 11B'.

DEMETRIUS a S. Joanne evangelista laudatus, XIV 63C.

DENARIUS numerus. Quomodo sit primus numerorum terminus, numerusque perfectus, X 653A, XI 271C, XII 161C. — Denarius diurnus, quid designet, XI 221C, 223D'. Mystice, est pretium sanguinis Christi, vel vita beata, XIV 276C'.

DENS. Dentem pro dente ex pœna talionis, II 16C', XI 70C. — Quid risus dentium, VIII 113B. — Dens putridus, qui sperat super infideli in die angustiæ, quid, VII 160A. — Quid generatio pro dentibus gladios habens, VII 187D. — Quid in tenebris exterioribus stridor dentium, XI 102B', XII 86B'. — Dentes Judæ lacte candidiores, I 445D'. — Quid dentes Sponsi, VII 420C', et Sponsæ, 364B', 375D', 381B, et cur gregibus tonsarum conferantur, 364C', 376A, 381B.

DENUNTIATIO publica, quando sit obligatoria, XI 208D'.

DEOSCULATIO labiorum est signum caritatis et pacis, VII 156B.

DEPOSITUM. In quo differat a mutuo, II 24A, 717D. — Lex depositi, II 22D', 717D. — Potens est Deus depositum nostrum servare, XIII 437C, et ipsi debemus depositum nostrum custodire, 430B, per Spiritum Sanctum, A'.

DERISIO. Pertinaces deridere licet, ut corrigantur, IV 464C' ; sic nonnunquam Sancti verba impiorum deriserunt, 574B. — Amicum deridere non est parvum peccatum, IV 477A. — Proximum deridentes ipsi derideri merentur, IX 99B', 283A, 292A'. — Quæ pœna puerorum Eliseum deridentium, IV 11C.

Digitized by Google

DESCRIPTIO. Ab Augusto edicta descriptio, XI 410 A, qualis fuerit, B; quomodo prima facta sit a præside Syriæ Cyrino, 411 A. Quinam ad illam convocati sint, 411 B, et quid professi sint, C'.

DESERTUM. Hebræorum in deserto scelera recensentur, IX 506 A', 507 A', etc. — Quo sensu invenerit gratiam in deserto populus qui remanserat gladio, IX 218 C. — Quid sit ad litteram torrens deserti, X 408 C', aquas tribulationis inferni figurans, 411 B'. — Tempore Christi erat inter Jerusalem et Jericho desertum latrociniis infestum, XII 18 B. — An a Spiritu Sancto in desertum ductus sit Christus, XI 40 D', et ubi situm fuerit illud desertum, 41 C. Illuc secessit Jesus ut solitariam vitam commendaret, 41 A'. Quid sit Christum in deserto sequi, IX 25 B'. — Desertum locus est aptissimus ad orandum, XI 331 A', et ad contemplandum, 409 B'; ibi vero potissimum habitant dæmones, IX 400 A', acriusque tentant, 371 A. — Quomodo vox Domini concutiat desertum, V 578 C, commoveat Dominus desertum Cades, D. — Qualiter irrigetur desertum, ad litteram et mystice, V 7 C'. — Quid petra deserti, VIII 454 B, 457 D, D'. — Quid deserti speciosa, IX 96 A, 100 C, X 350 D', plana, IX 666 B, viæ, 120 C, gladius, 375 D'. — Mystice, designat mundum, VI 158 D', 268 D, VII 352 C, 431 B', VIII 609 C, 630 A', IX 25 A', 26 D', X 315 A', gentilitatem, V 7 D', VI 476 C, B', VIII 560 B, 615 C, C', etc., IX 25 A', XII 386 D, carnem, VII 358 C, 440 A', corda impiorum, VI 145 C', IX 25 C', 149 C', X 337 A', vitam præsentem, VI 270 C, VII 361 D, 445 D, populum a Deo relictum, XIV 338 B', et alia, VIII 370 A, 484 D', 670 A'. — *Cf.* Eremus, Solitudo.

DESIDERIUM. Est appetitus rei amatæ, V 671 D', et quasi sitis animæ, VI 127 C, quam accipiendi capacem facit, 471 A'. — Beatitudinis desiderium in omnibus est, justitiæ, non in paucis, voluptatis, in plurimis, VI 470 C. — Desiderium pravum, erroris et ignorantiæ vocatur, si ex eis procedat, XIII 316 D, 626 B', carnale autem, si ad inordinatam concupiscentiam inclinet, 639 D, et hoc brutis hominem assimilat, B. Desiderium impii monumentum est pessimorum, VII 80 A'. Poma desiderii animæ, quid, XIV 347 A. Desideria occidunt pigrum, VII 141 D'. — Est desiderium purum et efficax, VI 471 A', possidendi Deum, V 671 A; et hoc Deum honorat, VI 88 A, nam ex ejus amore procedit, V 671 D', VI 674 A'; cruciat amantem, V 672 D', ad visionem Dei parat, C, et æstuare facit in patriam, VI 701 B, quæ est terra desiderabilis, IX 39 A'. Desiderium justorum omne bonum est, VII 75 A'. — Christus, ut homo, desiderare potuit, V 672 A, quod non possunt Beati, 489 B, nisi de præmio accidentali, 527 D. Quid intelligatur per desiderium collium æternorum, I 451 D, 465 A. Lignum vitæ desiderium veniens, quid, VII 87 A'. Cur Christus desiderio desideraverit pascha manducare, XII 209 A. — Portio Domini desiderabilis olim fuit plebs Judaica, IX 118 C, nunc christiana, 120 B. — Desiderabilia Jerusalem sunt beneficia sibi divinitus præstita, IX 319 A', 320 C; Ecclesiæ, sunt sacramenta, 326 D', 328 A. — Uxor bona, desiderium oculorum viri sui, IX 533 D'.

DESIDERIUS, episcopus. Ad ejus instantiam Hieronymus translationem fecit Pentateuchi, I 8 C et seq.

DESPECTIO proximi. An sit peccatum, VII 94 A. — Quinam repleantur despectione, et anima eorum despectio superbis, VI 592 A.

DESPERATIO. Peccatum est in Sanctum Spiritum, VII 153 A', IX 569 A, XI 302 A'. — Nunquam desperare debet peccator, IX 158 B'; nec de ullo viatore desperandum est, 153 C', quia semper converti potest, 123 B', et a Christo reparari, 158 A'. — Desperantes semetipsos tradunt impudicitiæ, XIII 315 D'. — Denudare amici mysteria, desperatio est animæ infelicis, VIII 170 A'. — *Cf.* Spes.

Digitized by Google

DETRACTIO. Est denigratio alienæ famæ per verba occulta, II 397 B, VII 39 C', XIII 598 C'; duplici modo committitur, V 483 D. — Est grave peccatum, II 392B, VI 196A', XIV 423B', minus contumelia, XIII 599A, sed gravius furto, V 670B, VI 196B', XIII 598D, etc., imo et enorme vitium, VII 37D', 155D, abominabile coram Deo, VI 269B, maxime si de justis detrahatur, 497C'. — Multa mala parit, VIII 174A' et seq. Spiritum Dei ex anima repellit, II 392B', eam inquinat, C, cor excæcat, VII 102A, XIII 599A. Est velut homicidium duplex, VII 155D, 275A, 459B, etc.; detractoris lingua gladio comparatur bis acuto, II 512D', et novaculæ, VI 54C, et ipse dæmoni assimilatur, VII 275B. — Obligat ad restitutionem famæ, VII 47C, 87C', cui multiplici modo nocere potuit, 39D'; qualem pœnam mereatur detractor peccantium, XIII 599D. — Vitanda est detractio, XIV 424C, imo impedienda et repellenda, VI 406D', VII 160D' et seq., XIII 599B; si fieri potest, detractor est redarguendus, XIV 62C'. — Detractio a Salomone frequenter reprobatur, VII 155A'. — Quam maxime eam oderit S. Pacomius, VII 40A.

DEUS. — **I. EXSISTENTIA.** — Utrum Deus ignorari possit vel negari, quum secundum opinionem probabilem omnibus naturaliter insita sit cognitio exsistentiæ Dei, I 515C, IV 684D', V 479D, 480A, VI 61A', VII 531B', etc. — Dei exsistentia per naturalem rationem demonstrari potest, IV 478C, VI 403C, VII 530D', 531A', VIII 96B', XIII 15A', 516B, XIV 44A. Cur nihilo minus credenda per fidem proponatur, XIII 516B. — Vani sunt homines in quibus non subest scientia Dei, VII 529C, et qui operibus attendentes non agnoverunt quis esset eorum artifex, sed aut idola aut creaturas deos putaverunt, 530B et seq., 533B et seq., 539D et seq., VIII 606C et seq., 634D et seq., 645D, XIII 16D et seq., etc. Magis inexcusabiles sunt omnes qui, quum Deum cognovissent, I 10C', 64B', VII 530A', VIII 96C', IX 103D, 306B, XIII 15A, B', cum non sicut Deum glorificaverunt, sed corruptibiles creaturas coluerunt, II 693D, VII 529A', XIII 15D' et seq. Qualiter a Deo puniti fuerint, 17B et seq. — *Cf.* Idololatria.

II. NATURA. — A. COGNOSCIBILITAS. — Nihil certius Deo quantum ad quia est, sed nihil incomprehensibilius quantum ad quid est, VII 531B'. Quid Dei notum et ignotum, XIII 15A. In hac vita non nisi imperfecte eum novimus, etsi ex natura sua maxime cognoscibilis sit, IV 466D', 589C', 685A, C, 695C, VIII 103C', XIII 189D. Attamen ex Dei effectibus, V 451C, et vestigiis in creaturis, IV 466A', quadamtenus ejus naturam et perfectiones naturaliter cognoscere possumus, II 693B, IV 478B et seq., 590A, 675C, VI 368A, VII 57D, 375C', 439D, 529D', 530A' et seq., IX 69C, X 58D', XII 13B', XIII 14D' et seq., XIV 44A, et hoc duplici modo, videlicet per affirmationem seu positionem, perfectius vero per negationem seu ablationem, IV 472D', 695D', VII 256B, 316C', XI 145B, XII 13D', 295A', XIII 190A'; quod agnoverunt etiam elegantiores philosophi, IV 473B. De Deo melius cognoscitur quid non sit quam quid sit, IV 473A, XII 294D', XIII 189C'. — Cognitio quæ de Deo per naturalem rationem habetur, interdum revelatio appellatur, XII 13B', XIII 15A. Aliæ sunt revelationes altiores quibus Deum cognoscimus per fidem, contemplationem et theologiam mysticam, II 248B, XII 13C'.

Visio Dei. Quotuplex sit visio Dei, XII 293D', 295C', XIV 43D'. Visio Dei intellectualis seu anagogica sublimior est quam imaginaria seu symbolica, 132B. Utrum Deus, qui dicitur invisibilis, XIII 414C, et videtur nunc per speculum in ænigmate, 189C', videri etiam possit per essentiam in hac vita, I 360C', II 43C, 113D' et seq., 465B', III 146D, 184D, IV 589D', 627A', 685A, 688C, VIII 264A, 372B, IX 231D, XII 293C' et

Digitized by Google

seq., 398B', XIII 189D', 229B', 429D, XIV 43C' et seq., 131D'. Quomodo visus sit ab Adam, Moyse, Jacob, Job, B. Maria, Stephano, Joanne, Paulo, etc., I 85C, 358D', II 41C, 114A', 390C, III 728B, V 38B', 397C', VII 380C', VIII 269D', 372B, IX 396A', XII 294B, 295C, 378D, 398B', XIII 254B, 429A', XIV 44D, 131D'. Visio Dei per essentiam in hac vita aliquo modo pertinet ad prophetiam, V 398A. — Omnis qui peccat non videt Deum nec novit eum, quomodo, XIV 31C, 63C.

Quo sensu Deus apparere dicatur, XI 376C, et quomodo apparuerit protoparentibus, I 100A', Abimelech, 278D, Moysi, 494C, II 115C, senioribus et populo in Sinai, 41C, C', Samueli, III 278A', Salomoni, 599B', Eliæ, 712D'. Cur apparuerit Moysi et Hebræis in specie ignis, I 494D, II 541B, in igne caliginoso, I 640D', in nube, 638B. Quomodo visibilem se præbuerit Isaiæ in forma hominis sedentis in solio, VIII 370D' et seq., item Ezechieli, IX 418D', 421C', 426A', D', 427A', etc., et quare in specie ignis, 419A, 449A, et electri, 414D', 418D', 421C', XIV 260D'. Describuntur visiones Michææ, III 728A, Danielis, X 105D' et seq., S. Joannis, XIV 260A' et seq. — Frequenter Deus in forma viri apparuit, sicque vir appellatur, VII 50A. — De visione Dei beatifica, *Vide* Beatus, Visio.

B. Quidditas. — I. In genere essendi. Deus est ens simpliciter primum, increatum, incausatum, imparticipatum, independens, V 29B', VI 403C, VII 531A, B', VIII 628D', XIII 15B', XIV 446C, ens per essentiam, IV 478D, in se ipso incommutabiliter æternaliterque subsistens, I 503A', a quo procedit quidquid entitatis est in creaturis, VI 403D, XIII 563C, XIV 182D. — Esse non est accidens Deo, sed subsistens veritas, manens causa et naturalis proprietas, I 498D', VI 374A'. — Ipsi soli competit Esse cum omnimoda plenitudine et tanta perfectione essendi, ut comparatione illius omne esse creatum sit quasi non esse, I 498B' et seq., 503D, IV 499A', 591B', V 647C', VI 374D, VII 213C', 530A, VIII 606A, 628D', IX 105D', XII 431A', XIV 231A', 446C.

Infinita perfectio Dei. Deus solus perfectus est perfectione simpliciter dicta extra omne genus, ita ut omne quod absolute loquendo melius est inesse quam deesse ipsi conveniat cum plenitudine infinita, I 503A', III 100B, VII 531A, XI 75C, 389D, 396A, XIV 46A, 182C. Ei nihil addi potest vel auferri, VIII 103A', 256B'. — Quomodo perfecti esse valeamus sicut Pater noster cœlestis, I 243D, 252A', II 593A', III 100C, XI 75C, 248B', 522B', XIII 260B, 293, 319B, 345B', 360B', 501B', 552B'.

II. In genere vivendi. — Vita Dei. Vivens in æternum vita intellectuali infinite perfecta, Deus cui idem est esse ac vivere, IX 104A, est ipsa vita essentialis, et fons omnis vitæ in creaturis, II 665B', V 508D', 626D', VIII 102C, 209B', IX 104A, X 78D', 100C, 162A', 180A, 208B', XI 188D', XII 371D', 403B, XIV 165B', 182D, 266A', 272A', 298A. Vita ejus est æternæ veritatis infinitæque bonitatis suæ contemplatio ac dilectio, VII 494B. — Vivo ego, sic jurat Deus, X 584A'. Vivit Dominus, solita fuit juramenti forma in V. T., IV 608C, IX 46B, X 162A'. — Vivens et videns, I 239C', 240D', fortis, vivus, V 672A', vitæ nostræ Deus, II 647C', V 676C', VIII 131D', et protector, V 563D, solus vitæ et mortis potestatem habet, VII 544B'. — Non est Deus mortuorum sed vivorum, XI 246B' et seq., XII 183D' et seq.; omnia in ipso vivunt, V 649B, VIII 257B, XII 275D, 276C, XIV 183B.

Ex dictis circa naturam divinam, sequitur quod Deus sit incomprehensibilis, ineffabilis, etc., IV 590A, et nomen ejus incommunicabile, VII 536D.

C. Incomprehensibilitas. — Quotuplex sit comprehensio, XII 277D, 295A'. Solus se ipsum perfecte comprehendens, a nulla creatura, etiam in cœlo, perfecte

Digitized by Google

comprehenditur Deus, II 114A, IV 467A, 581B', 589C' et seq., 593D, 627C', 695C, C', V 451C, 456A, VI 638A, VII 161B', 184A', 256D, VIII 263D, IX 236D', XI 144C', XII 13D, 277A', 295D, 398B', 416C', XIII 134A', 345A, XIV 44B. Beati tamen comprehensores vocantur, quo sensu, XII 13D, 277A', 295A', XIII 345A, XIV 44D.

Lux divina. Tenebræ in Deo non sunt ullæ, XIV 6C', qui lux est per essentiam et claritas, V 627A, VII 281C', X 23B', XII 278D', 282C, 426B, 427B, XIII 563D', XIV 6A', C', 7D, 283B', Pater luminum, XIII 563D', amictus lumine sicut vestimento, VI 434C.

Caligo divina. Quid sit, II 10B', IV 694C, V 501B', XII 295B. Quomodo ex una parte dicatur Deus lucem habitare inaccessibilem, XIII 429C, XIV 7D, et ex altera parte ponere tenebras latibulum suum, V 501D, XIV 17C', habitare in nebula, III 646B', 655D', IX 455A, XIV 332C', sedere in columna nubis, VIII 139D'. Quomodo nobis appareat in nube, II 248B. — De Deo non est indiscrete investigandum, et nihil dicendum præter ea quæ in S. Scripturis tradita sunt, II 539D, III 267A', IV 694A', VII 161D, 237C', VIII 24C', IX 661D, XIII 96C, 654B'. Quænam scrutatio divinorum sit licita, II 179B', VI 570C', 611D, VII 161D', VIII 24D', XII 378D', XIII 96D.

D. Ineffabilitas. — Dei nomina. — Omne nomen a superessentiali dignitate Patris et Filii et Spiritus Sancti deficit defectu immenso, IV 473C, VII 184D et seq., XI 388A. Quæri tamen potest quænam nomina illi magis approprientur, I 499A. — Qui est nomen proprium est Dei, quare, I 498B' et seq., 503D, IV 499B', 591B', VI 374D, VII 530A, VIII 628D', IX 105D', XII 431A', 445D', XIV 231A'. An recte legendum sit : « Ego sum qui sum », I 499D. — In Hebræo aliud nomen habet Deus omnibus diis commune, aliud sibi proprium, II 446D'. Hoc nomen tetragrammaton seu Jehovah ejus essentiam significat et est incommunicabile, I 499C, 521C, VII 536D, IX 183A', X 46B', D', 631C, XI 42A', 240C, XII 272C'. Cur dictum sit ineffabile, II 73D'. Solis sacerdotibus apud Judæos illud proferre licitum erat, I 521C, 522B', II 4B. Mira hujus nominis efficacia juxta Hebræos, I 583D. An Patribus ante Moysen revelatum fuerit, 521D et seq. In diademate Aaron inscriptum erat, II 73D', VII 557B. — Quid significent alia nomina : Eli, Eloi, Elohim, I 66A, 520B', X 46C'. — Nominis Adonai quis sit sensus; qualiter illud non indicaverit Deus Patribus ante Moysen, I 520A' et seq., V 166D. — Unde hoc nomen, Deus, I 499C, II 118A, VI 113A, 663C', X 43A, XI 394B'. Cur Deus dicatur Deus cœli, V 117C, 139B, VI 630B, X 21D', Deus virtutum, VI 105D, 159D', 281D', IX 106B, Deus, Pater et Rex gloriæ, X 46A', XIII 302D, XIV 123D. Nonnunquam ter nominatur Deus, quare, VI 153C'. — Cur Deus vocetur Dominus, II 118A, 212A, V 151D', 197A', VI 157B, 299C', 663C', VII 526D', VIII 621C, IX 103D', 240B, X 43A, 46C', 397C, 693C', XI 394B', 401D, XIII 84C', Dominus dominorum, VI 627C, Rex regum et Dominus dominantium, XIII 429B, Dominus cœli et terræ, XII 10D', XIV 182A, Dominus Deus exercituum, VIII 648B, 651B', IX 96B', 106B, 228D, 236C', 306B, X 303C, 348D', 391C', 618D, D', Dominus Sabaoth, XIII 80C', 602C', Dominus justus noster, IX 183A', Jesus, II 36B', VIII 262C'. — Sæpe nominari solet per suos effectus, I 239C'. — Omnipotens est nomen nominans et nominatum Dei, I 594C', qui vocatur etiam Excelsus, IV 683D', VI 635D', X 68A, 75D, Altissimus, VI 370B, etc. — Bonum est maxime proprium nomen Dei, I 499C, VI 3A, XI 216A', qui unus est bonus, XII 149A. Bene definitur Caritas, XIV 42D', 46B, et Misericordia, VI 112D'.

Cur Deus vocetur Pater, II 655D', 668A', VII 47C', VIII 130D, 131C', 743A',

Digitized by Google

744B, 747A', 758C, IX 35A', 43C, X 693B', XI 74D, 77D, 79B, 88D, 93D', 252B, XII 27C et seq., 64B', 437C', 567A, XIII 10C, 124D, 213B', etc. — Multiplici ratione paternitas ei tribuitur, XII 27A'. Quomodo simus Dei genus, XIV 183B', servi, IV 310B', X 693D, XII 112D, amici, 548C et seq., et filii, II 572A, V 421A', XI 522A', 549A', XII 111B, 112A, 283D', XIV 28A, 29D. — Quis dignus sit illum Patrem suum vocare, IX 43A', X 697C, XII 27D. Secretissimi filii Dei quinam sint, VII 387B. — Deus pater est omnium, sed specialiter Judæorum, XII 114D. — Dicitur Deus patrum nostrorum, X 45A', Deus Abraham, Isaac et Jacob, I 297D, 352C', 434D, 496A, 500D, VII 505D, X 35C, XI 246A', XII 87B, 183A', XIV 104C', Deus Israel, III 482D', VI 105D, VIII 282C, IX 96B', XI 401B'. — Quibusnam competat illum vocare Deum suum, I 594B, III 41A, 701B, IV 277C, V 433B', 448B', VI 113A, 127A, 306B, 662C', 668A', VII 398C, VIII 216D, 508A, X 179D', 331D', 540A', XII 606A, XIII 10C', 124C', 234A', 334A, 517D', XIV 421C'. Beatus populus cujus est Dominus Deus ejus, VI 668A'. Qua ratione non sit Deus impiorum, X 211C', 308C. — In die æternitatis erit nomen Domini unum, X 684B', et super vincentes scribetur, quomodo, XIV 254A'. — Nomen Dei non est assumendum in vanum, II 4A, 9D', 545C', VIII 132D' et seq., IX 65C.

Memoriale Domini, quid sit, I 500A', V 153B, VI 417C, 625D, VIII 515C, XIV 446D.

Cf. Nomen.

E. Unicitas. — Dii. — Quotuplici ratione aliquid dicatur deus, XII 474C. — Multiplices deos gentiles coluerunt : idola insensata, homines etiam vitiosos, reges mortuos, II 2D, IV 571D', V 366D', VI 520A, 523D, 625C', VII 531D', 535D', 536D, 539B', VIII 586C, 635B, 645D, IX 23A, 403A' et seq., X 19B', 63A, 85B, 89D', 178C et seq., XI 77D', 188D', XIII 160A', astra, II 2D, 583C, IV 650C, VII 530C, A', IX 88C, 263A, mundum, VII 537D', dæmones, etc., XIV 181A. Frequenter novos deos instituebant, nam omne quod supra hominem esse videbatur aut insolitum quid peragebat, deum putabant, II 660D, X 29B', 179C', XIV 216C'. — Diversis terræ partibus diversos deos præesse, III 719A', IV 69C', eosque sanguinis, præsertim humani, effusione delectari credebant, III 705A'. — Cur Nabuchodonosor deus terræ vocatus sit, V 140B'. — Qui nobiles creaturas dixerunt deos, sunt minus reprehensibiles quam ii qui vilissimas bestias deos putarunt, VII 531B. — Nonnulli philosophi ex timore humano idola coluerunt, II 693A', VI 520C; imo quidam diis infernalibus sacrificaverunt, XIV 181A. — Omnes dii gentium dæmonia, quomodo, II 660C, VI 387D, VII 532D', VIII 586D, 616B', XIII 172D, XIV 181A. — Alieni vocantur, quare, II 2A'. Non colantur, 2D, C', sed abjiciantur, III 295B, et pereant, IX 104D. — Moraliter, diis recentibus et alienis servit qui passionibus obtemperat, nam quod quis magis diligit, ipsi deus est, II 670D, B', III 122C, V 685D, VI 113A, 292B', 523A', IX 282D. Superbus quasi deum se facit, II 9A, IX 545B, 549A'. Dii isti de cordibus auferantur, I 372A, II 9A, 460D, III 298C, VI 292A', X 555A'.

Quum Deus sit ens infinite perfectum summeque vivens, nomen ejus incommunicabile est, et pluribus substantialiter diversis convenire non potest, VII 536D, maxime idolis non viventibus, VI 519D' et seq. Verus igitur Deus essentialiter unus est, ita ut nullus sit alius Deus præter eum, II 547B, 665C, III 481A', V 154A', 368D', 505C', VI 316D', 317D, VIII 606B', 628D', 638D', 641D, 645D', IX 395C', XII 568B, XIII 160C', 161A, 416C', 580B. Ideo vocatur Deus deorum, II 561D', VI 307A', 627B, X 62D', Rex magnus et terribilis super omnes deos, I 630C, VI 383B, 387B,

Digitized by Google

394B, 623D, qui ipsi comparari non possunt, II 663B, VI 316D', VIII 606C. — Multi gentilium unum summum Deum agnoverunt, I 10C', 64B', VII 530A', VIII 96B', sub quo Platonici diversos ordines deorum posuerunt, I 11A, XIV 180D', et a quo regimen mundi diis suis commissum fuisse quidam crediderunt, II 454A', 583A'. Quapropter illum cum diis suis adoraverunt, 448A', V 284A. — Deus Israel, qui in omni natione paucissimos cultores sibi servaverat, IV 28D, 293A', etiam apud gentes celebris fuit et honoratus, II 663C, VII 529A, IX 196A', 257D', 339D, 581A'; sed in N. L. longe notior est, VIII 423B', IX 228A, XIII 504A'.

Etsi Deus similem non habeat similitudine æqualitatis, creaturæ rationales aliqualiter ei assimilari possunt per imitationem et quamdam divinarum proprietatum participationem, I 596B', III 481D, VI 198B', 297D, 316D', 340D, C', 341B, 516A', VII 223D, VIII 606D, IX 102C', XI 75D, XIII 263, 319A, 596C', 627A', XIV 29B', imo divinæ naturæ consortes fieri ac quodammodo deificari, I 535C, II 10D', XI 522C', XIII 225B, 677A'. — In Scripturis dii vocantur prælati, judices et sacerdotes, I 362C, 535C', II 12D', VI 294C, 295D, 296B, VII 536A', X 46C', 62D', XII 473B', XIV 216B', quibus detrahere non licet, II 25B'. Dii quoque fuerunt et sunt per assimilationem Patriarchæ et Prophetæ, XII 473B', XIII 161A, Apostoli, I 535C, VI 20C', XII 474C, XIII 160D', justi et contemplativi in terra, angeli et Sancti in cœlo, I 535D, II 25D', VI 32C', 383B, X 62D', XIII 160D', XIV 216A', 254B. Qualiter Moyses deus Pharaonis constitutus sit, I 526D, VII 536A', XII 474D, et S. Paulus deus dictus sit a barbaris, X 29B', XIV 216A'. — Solitarius vel deus est vel bestia, VII 235D, IX 349B', XII 474A', XIV 216B'.

Cf. Idololatria, Idolum.

III. ATTRIBUTA. — Attributa seu perfectiones Dei, quæ interdum vocantur ipsius invisibilia, VIII 85A, XIII 15C, quomodo aliqualiter cognosci possint, D et seq. Cur quædam ex eis vocentur viæ, II 654B. — Quomodo reluceant in Christi incarnatione, XII 202B' et seq., et passione, 203A'.

A. Attributa metaphysica. — I. Negativa. Negantur de Deo creaturarum imperfectiones quoad materiam, compositionem, tempus, locum, motum.

a) **Incorporeitas.** Incorporeus, spiritus simplicissimus, I 51A, 265D', IV 467C, VII 496C, VIII 755A, XII 351C', XIV 183D', oculis corporalibus Deus videri non potest, XII 294A', XIV 43D', nec per imagines materiales repræsentari, VIII 606C, XIV 183C'. Cur in Sinai populo non apparuerit in aliqua corporali similitudine, II 541C, B' et seq. — Tanquam nobiles creaturæ de Deo nobiliter, digne et vere sentiamus, XIV 183D'.

Attributa metaphorica. Quo sensu Scriptura Deo animam tribuat et membra, IV 592A, VII 46D', VIII 326A', 619A, IX 61C', 301D', X 407C, XI 150A', XIV 223, etc. — Quid intelligendum per Dei faciem, V 565D', 672C', VI 187C', 413B', X 41D', XIV 375B, A', vultum, V 488A', 491D', 495B, 610C, XIII 651D', oculos, V 236A', 434C, 469A, IX 445B, X 127D', XIII 651B', XIV 412A, palpebras, V 469A, os et labia, IV 465A', 591C, VII 19D', linguam, VI 2C, osculum, VII 313C, XII 111C', aures, V 236A', 433A', 593B, VI 68B, 316A', 659D', X 127D', etc., capillos, 106D. — Quid sint Dei manus, IV 447A, 448A, 686C, V 587B', 589D', 597C, VI 343B, VII 468A, IX 13D, 414D, 432B', 602B', XI 401A, XII 472B', XIII 476A, digitus, I 601D, VI 132A, 198C, 350C', VIII 673B, IX 13A', XI 427A, XII 36C', 472B', XIII 222D, dextera et sinistra, VI 343C, VII 28D', dextera aut brachium, I 595C, 601D, IV 602A', V 488A', 490C', 496C, 506A', 522B, 682B', 687A', VI 129B', 132B, 198B, 204A, 222B', 285C', 343C, 350C', 357A, 395D',

Digitized by Google

VII 483B', VIII 217B', 549D, 671C', 673B, 681B, 734B', IX 13A', 203B', 236D, 336C', X 294C, 554D', XI 396A', 427A, XII 37A, 472B', 509B', XIII 129D', scapulæ, VI 360B', alæ, V 492D', 496D, 626B, VI 91C', 119D, 129D. Quid significent Dei ubera, VIII 759D, cor, VI 1B', uterus et vulva, VIII 645A, pedes, II 675B, IX 336C, 637B, X 518D, 682B', XI 69C, tergum et posteriora, I 240B, 242C', II 115A', X 575A. — Quid sit vestimentum ejus, X 106B. — Arma illius, quid, et qualiter ea accipiat, V 612A, VII 484A et seq., VIII 717A'. — Armaturam Dei qualiter induere debeamus, XIII 325D, 326B. — Quid Dei gladius, II 665B', V 413C', 447A', VIII 573C, 761B, IX 118D, etc., quadrigæ et currus, VI 161C, 162B, A', VIII 760B', X 568A, equi, VII 306D', IX 230D, X 567D', arcus, V 443C', X 568B, sagittæ, II 665D', IV 391C, 396D', V 447B', 637B, VI 249C', 666D, X 569A, XIV 414D', hasta, X 569B, rotæ, VI 435D', X 106D'. Exercitus, milites et castra Dei sunt angeli, I 354C, III 728B', IV 600D', VII 306D', X 348B', XI 416C, aut fideles, VII 47B', 358C'. — Dicere Dei, quale sit, I 26A', IV 308D'. An loquendo cum hominibus Deus vocem sensibilem emittat, et quomodo locutus sit Adæ, I 84C, Cain, 125B, Abrahæ, 204C, Moysi, 495D, VI 400D', Josue, III 5B', Satanæ, IV 308C, 309A et seq., Job et amicis ejus, V 1A, Prophetis, IX 7B, X 327B, XI 441A', etc., Christo baptizato, 455D', et oranti, XII 504B', 505C et seq. — Qualiter brutis aliquando locutus fuisse legatur, I 102A', et inanimatis, IX 442D, 579D', 586C'. — Dei rugitus, quid, IX 198A, X 368B', XIV 418C'; quid ejus tonare, IV 690B'. — Quo sensu dicatur dormire, vigilare aut a somno excitari, IV 422A, V 685D', VI 261D, 584D'.

b) **Simplicitas.** Licet in personis trinus, Deus in essentia simplex est, XIII 416C', 452D, infinite simplicior omni mente angelica aut humana, VII 454C, utpote actus purus in quo non est potentia limitans, nec differentia contrahens, neque materia usquam coarctans, I 498C', XIII 564B. Sicut est simplicissimus in fine totius simplicitatis formalis et actualis per exclusionem omnis potentialitatis, sic ipse unica simplicissima actione æternaliter gaudet, V 378A'.

c) **Æternitas.** Deus æternus est, VI 354A, 420A, VIII 102B, X 78D', 162A', XII 445D', XIV 266A, 446C, 452A'; habitat æternitatem, quo sensu, VIII 707B. Æternitas divina, quid, VI 354B, 501D', XIII 564D; quomodo differat ab æternitate participata, X 161A. Quamvis nullo tempore mensuretur, IV 447A', 685A', XIV 450A', et apud Deum mille anni sint sicut unus dies, VI 354D, XIII 694B, cur per temporum differentias designetur, IV 447B', 685A', XIV 227D', 450B'. Qualiter illi conveniant verba temporis præteriti vel futuri, I 35C, 499C'. — Quid sint dies et anni Dei, IV 447A', 593C, V 417B', VI 120A, 419C, 420C, itinera æternitatis ejus, X 559D'. — Cur vocetur Antiquus dierum, VII 57D', X 106A, primus et novissimus, VIII 611A', 653B', XIV 236A', 377B, Alpha et Omega, principium et finis, 231B, 377B.

d) **Immensitas.** Immensus, omnia ambiens, implens et penetrans, III 648D', 649B', IV 178D', 313D, 467B, 540C', 675A', VI 341A, 595C', VII 103C', 238A, VIII 754D', IX 187A, XI 79C', 231D, XIII 124B, 313D, XIV 183B, 449A, solus Deus illabitur animabus nostris, XII 31D, et essentiis rerum, ita ut propinquior exstet enti quam essentialia ejus principia, IV 540C', VIII 140C, IX 187C, XI 79D'. — Divinæ naturæ latitudo, longitudo, sublimitas et profundum, quid, IV 467B, 473D, XIII 311B'. — In omnibus Deus est per essentiam, præsentiam et potentiam, III 649A', VII 59A', IX 187B, X 555C', XI 79C', XII 282C' et seq., XIII 348C, XIV 46A', 182D', 449B, etc.

Non indigens loco, in illo non est circumscriptive nec definitive, sed transcendenter, III 648D', 649A', 728A, IV

Digitized by Google

194A, VI 591C, X 47D, XIV 130A', 449B, etc. Ibi dicitur esse ubi specialiter operatur, I 330D, 549C, III 649A', IV 179A, VI 591D, VIII 139D', X 47B, 110B, 470B, XI 69B, 416A', etc., maxime in cœlo empyreo, quod vocatur ejus templum, domus, sedes, etc., II 680C', III 649D, IV 529A', 586D, 605B, V 96B', 117D, 467A', 547B', 604B, 673D, VI 157D, 306C, 374B, 432A', 519B', 591B', 635B, VII 237D', 413D', VIII 139C', 707C, 743C, 754D', IX 151B', 198B, 352A, 373B, 394C, X 24D', 47C, 48A', 421B, 549B', XI 69B, 79B', 254D, 416A', XII 564B, 606C, XIV 228D, 449B, et in templis manufactis, I 330C', III 649C, IV 179A, VI 614D, X 47A, XI 254C, XIV 130A', 182A, ubi decentius colitur et efficacius exoratur, II 703C', III 649C, 652A, VIII 702B, XIII 124C. Quomodo Jerusalem sit Dei civitas, VI 21D', 588C, et quid sit mons sanctus illius, 22A. — Habitat etiam Deus specialiter in B. Virgine ut in suo tabernaculo, VI 15A, VII 354C, XIV 306C, in angelis, Sanctis et justis qui sunt illius domus, V 557D', 561D, VI 150D, 371B, VIII 707C, X 296B', tabernaculum, VI 14A', XIII 234D', templum, V 435C', 467B, 468B, 500A, 568C', VI 143C, 389B', 402D', IX 86A, 655D, X 549A', XII 323A, 538D', XIII 140A, D, sedes, V 467A', VI 157D, 432B', VII 354D, 506B', XIV 260D, thalamus, II 685B, cœlum spirituale, VI 519B', 591D, XI 79B'. Præterea Ecclesia sive triumphans sive militans et quælibet devota congregatio dici potest Dei sedes, XIV 260C, ædificatio, XIII 138B, atria, VI 143A, domus, V 557D', 561C, 564A', VI 77D', 150D, 175A, 375C', 385D', 587D, VIII 723D, IX 394A', X 361B', templum, V 573C', VI 143B', 157A', 278D, 634D', X 555B', XIV 300D, 306A, civitas, VI 14D. — Quam dilecta tabernacula Domini, VI 303C', 701C'. Qualiter in atria ejus concupiscat et deficiat anima devota, 304B', 305D', 308C', 701B et seq.

Quotuplici modo creatura sit in Deo, XII 275D, XIV 14C', et quo pacto mens creata illi adsistat, XI 381D. Quomodo maneamus in illo et ipse maneat in nobis, XII 402B', 538D', 544B et seq., XIII 313D, XIV 14A', 26B, 39D', 44B', 45D, 46D. In ipso vivimus, movemur et sumus, 183B. Substantia nostra apud illum est, quo sensu, V 648D'. Qualiter moretur Deus in intellectu, voluntate et apice mentis, II 687B'. — Deum circumdare, V 446C', illum portare in corpore suo, quid, XIII 151A'. — Quo sensu dicatur sedere super Cherubim, III 282D', 465C', VI 280D', VIII 585D', X 48A, et super alias sedes suas, II 705A, IV 179A, VIII 7D, IX 373B, X 108C, XI 254A', XIV 260A'. — Per thronum Dei varia intelliguntur, IV 588B', IX 420C, X 47C, XI 254D, XIV 228D, 257D', 282D', 350B, 359C', sed specialiter chorus angelorum qui vocantur Throni, V 458B', VI 435D', VII 506B', IX 426A', X 47B', XIII 358A. Thronus ejus flammæ ignis, X 106B', et in columna nubis, quo sensu, VIII 139D'. — Qua ratione dicatur se movere, IV 491D, ambulare, I 99C', 110A', II 612D, III 474C', VI 435C, VIII 30B', 140C, X 391B', 394C', ponere nubem ascensum suum, VI 435B, A', descendere vel ascendere, I 97C', 261C', II 447B, V 512C, VI 666A, VII 183C', 414A, VIII 554D, XIV 128C, exire, XI 560A, egredi, VI 117D', 158D, X 470C, 682C, exsurgere, V 685D', VI 155A', XIV 446C', occurrere, VI 110D', requiescere, 618A', XIV 130B', longe esse ab impiis, VII 103C', X 590D.

Magnitudo. Rex magnus Dominus, VI 18D, 383B, X 695C', et mirabilis in altis, VI 374D', quantæ sit magnitudinis, IV 193C', 685C, V 120B, 166A', VI 248A, 341D', 623D, 669C', 670A, 680A, 692C, VIII 103C, 238C', 263B', IX 103A, 236C', X 29D. Ante illum universa creata nullius sunt momenti, VII 522A, VIII 606A, X 79A, XIV 182D'. — Qualiter a B. Virgine magnificatus fuerit, XI 393D et seq., et a nobis magnificetur, II 653B', III 481D, V 607B', VI 181D, 323A, 434B, 639C',

Digitized by Google

692D, XI 394B, XII 155C'. — Magnalia Dei, quid, VI 198A', 204D, VIII 256D; cur illa nobis ostendat, 98D.

e) **Immutabilitas**. Deus, apud quem non est transmutatio, XIII 564B, nec vicissitudinis obumbratio, D, omnino immutabilis est, II 457D, IV 516A', V 603D, VI 420A, C, X 707C, XIII 429B, XIV 451D', 452B.

II. Positiva. De Deo affirmantur perfectiones quarum analoga in creaturis sunt transcendentalia : unum, verum, bonum, pulchrum.

a) **Unitas**. Ex dictis Deus unus est unitate singularitatis et omnino simplex absque ulla divisione aut compositione. In eo nulla est non identitas, nulla varietas, sed summa et perfectissima unitas, XIV 452C; est igitur maxime unus. — Ex absoluta unitate Dei sequitur quod inter ejus essentiam et attributa, imo inter attributa ipsa non sit ponenda distinctio formalis, sed rationis, XIII 15C, XIV 452A'. In eo idem sunt essentia, potentia et operatio, IV 695D, V 37B, VI 341D, 502C, VIII 263A', XII 280C', XIII 564D, XIV 426D', sapientia, justitia atque potentia, X 79D', et cogitatio, IV 591C'. In ipso idem sunt esse et esse justum, VI 506D, misericordem, 534C', sapientem, IV 479D, VI 680B, magnum, IX 103A, potentem, 236C', XI 395B', esse et vivere, IX 104A, esse et intelligere, 371C, vivere et intelligere, velle et diligere, X 180B, concipere ac gignere, VII 58A. — Etsi attributa in Deo sint una simplicissima quidditas, sæpe in plurali exprimuntur propter multiplices effectus, V 552D', VIII 6B', 220D', IX 208C, XIV 426C', etc.

b) **Veritas**. Deus est ipsa veritas increata, VIII 595A', XII 416C', XIV 63C', finis, causa et mensura totius veritatis, VI 341C', 676D', VII 82D', IX 104A, 500A', XIII 495D. Veritatem diligit, VI 43C', XIV 430B', et falsitatis non valet esse confirmator aut testis, XI 357C'. Veritas in circuitu ejus, quo sensu, VI 341B'. — Principium verborum ejus veritas, VI 576A, XII 573A'. Qualiter scuto circumdet nos veritas ejus, VI 360D'. — Deo non competit nisi per semetipsum jurare, VII 332D', X 388B', 584A', XIII 494C'. Cur juret, X 388B', XIII 495A et seq. Qualiter dicatur jurare in dextera et in brachio suo, VIII 734A', aut in anima sua, X 407C. — Increatæ veritati maximam irreverentiam facit qui falso jurat, IX 65B, vel qui Deum per mendacium defendit, IV 491B. — *Cf.* Juramentum, Veritas, et supra Lux divina.

c) **Bonitas**. Summum atque infinitum bonum, II 113C, V 488D', 671B', XI 216C', XII 149A', XIII 200B', primum et summum appetibile, X 623D', Deus cujus essentia est bonitas penitus infinita, V 671B', VI 3A, 69D, 459C, 534B', 558C, 622C', VII 302D, 497D', IX 349A, X 62D, 519D, XI 93D', XII 32C', XIII 20A', solus bonus est, XI 216A et seq., XII 149D, et totius boni creati principium, VI 622C', 700C, XII 339D', XIII 94A, 142D, 563C, XIV 43D, 63B. Ejus amor non præsupponit sed causat bonitatem in creaturis quas amat, II 552C. — Primum et summum amabile, causa est et ratio omnis amabilitatis, VII 302A', 316A'. — Totus desiderabilis est, VII 394A, et omnium attractivus, 315D'. — Omnibus bonus est, maxime his qui recto sunt corde, VI 213A, animæ quærenti illum, IX 348D'. — Sentire de Domino in bonitate, quid significet, VII 453C'. — *Cf.* Bonum.

d) **Pulchritudo**. Pulchritudo per essentiam, Deus fons est omnis pulchri creati, II 504D', V 179C', VI 434B, VII 314C', 382D, 530A', IX 103D, XII 63D'. Confessio et pulchritudo in conspectu ejus, quo sensu, VI 387C' et seq. — Pulchritudinis ejus intuitio plena est omnis mentis creatæ felicitas, XII 64A, quæ tanto pulchrior efficitur quanto illi intimius conjungitur, VII 410B'.

B. Attributa physica seu operativa.

Deus spiritus est simplicissimus et

Digitized by Google

mundissima mens, IV 467C, VII 496C, XII 351C', intellectualis substantia, XIV 411A', vivens vita intellectuali infinite perfecta, VIII 102C. Supereminenter ergo in eo reperiuntur illa operationum principia supremis viventium peculiaria : intelligentia et scientia, voluntas, potentia.

I. Scientia. In Deo est scientia, imo ipse est substantialiter scientia infallibilis et immensa, IV 578D', VIII 256A, XI 78A, XIII 93D. In eo idem sunt esse et intelligere, IX 371C. Deus, cujus illuminata essentia est sua infinita scientia, absolute loquendo solus est perfectæ scientiæ, IV 580C, B', VIII 95B'. Deus, scientiarum Dominus, III 261D, 265A', fons est omnis scientiæ et intelligentiæ, II 94D, VII 19C', VIII 256A. — Scientia ejus, quæ præcipue in homine mirabilis apparet, VI 644C, maxime vero in Christo, 637C', a nullo intellectu creato, non excepta anima Christi, perfecte comprehenditur, D'.

Objectum et species scientiæ divinæ. Objectum primarium scientiæ Dei est sua essentia. Ipse solus comprehensive cognoscit se, ut dictum est superius, et se intra se perfectissime exprimit Verbo unico æterno, coæquali et consubstantiali, VIII 263D. *Vide* Verbum. — Objectum secundarium scientiæ divinæ sunt omnia creata, creanda et creabilia, quæ cognoscit Deus vel notitia simplicis visionis vel notitia simplicis intelligentiæ, IV 479B'. — Quidam dixerunt Deum sic terrenis et inferioribus præeminere quod inferiorum et actuum humanorum distinctam, certam claramque scientiam non haberet, IV 583B et seq., VI 215A', 377B', VIII 93B', IX 450B', XIII 17A', etc. Deus cuncta cognoscit, IV 603D', V 433B', VI 377D', VIII 94C, A', 95B', 135B', D', 465C, 537B', XI 130D, XIII 488A, in abscondito videt, VI 644C', IX 186D', X 23A', 173B', XI 76A', 77D, 84C, abyssos intuetur, X 47D', et cunctos actus nostros interiores et exteriores considerat, IV 670A, V 604D, VI 148D', 215A', 578A, VII 106B', VIII 90C', D', 93A' et seq., 239B', 256C, 537C et seq., IX 237A, 387A. Homo videt ea quæ parent, III 351D, Dominus autem intuetur cor et secreta ejus, B', V 685A', VI 378C, VII 99D', 153C', 457A, VIII 94A', 135D', 315, XII 124C, XIII 487D', XIV 38C'; ejusque solius est ea cognoscere, VII 495D', X 19D, XI 152C', 494D, 552C', XII 35D, 311B. — Dei proprium est cognoscere et revelare omnia quæ ex simplici ejus voluntate dependent, qualia sunt initium et consummatio mundi, XI 268A', XIII 684B', XIV 87B, A', futura contingentia, I 395C, V 72C', VI 43D', VII 232B', 245A, 260B', 274C', 502A et seq., VIII 256B, 616A', 634A, X 19D', XIII 684A', etc., quæ sunt illi sicut præsentia, VIII 549C, IX 274A, X 329D', XII 335D, 545B'. Quidquid operatur in mundo, hoc prævidit se acturum in momento in quo fit cum omni circumstantia sui effectus, V 603C'. — Prævisa ab eo quali necessitate eveniant, VII 154C', XII 133D, XIV 225B'. — Deus spirituum Prophetarum, XIV 375D', revelat profunda et abscondita, IV 481C', 488A', 617B, VIII 256C, X 23D, atque mysteria, 24D', 30A.

Quo sensu dicatur Deus de longe prospicere, IX 186C', de cœlo respicere, V 480B', 604A, VI 62A, 418A', XIV 449A, audire, X 584C, XI 242D, XII 117C, etc., adinvenire, VI 247A'. Quomodo asseratur quædam nescire, X 398A, 540D', XIV 406C, et frequenter loquatur per modum ignorantis, I 261A', IV 308D, XI 268C'. — Malos et mala dicitur non noscere, scilicet notitia approbationis qua bonos et bona cognoscit; ea tamen novit scientia simplicis visionis, IV 486A', V 408D', VII 38D', 97B', IX 7C, 468A', X 244D, 315B', 398A, 540D', XI 96B', 273A', XII 86A, XIII 195B', 440C, XIV 248C', 250A', 406C. — Quo pacto illi tribuatur recordatio vel oblivio, I 173C, V 460D, 552C', VI 257A', 275B', 396D, IX 371C, 433B', X 557D, XI 398C,

Digitized by Google

et quorumnam obliviscatur vel recordetur, IV 403 D', V 459 D, 460 D, VI 275 C', VII 263 D', VIII 656 D', X 206 C', XIII 570 A.

Medium et modus scientiæ divinæ. Idea divina, quid, et quomodo multiplex, XII 275 D et seq. — Deus æternaliter, perfectissime et invariabiliter universa intuetur ac perspicit per propriam essentiam in qua velut in fontali speculo et exemplari principio omnia relucent per suas ideales rationes, IV 447 C, 621 C, VI 643 B', VIII 135 D', 239 B', X 173 C'; se ipsum ergo cognoscendo omnia videt, IV 621 C, V 37 C, et unico intuitu se ipsum et omnia alia creanda, creata et creabilia plene cognoscit, VI 502 D, VII 497 D'. Cognoscit actualiter infinita, VI 680 B. — Ejus scientia non dependet ex rebus, sed est causa rerum, IV 333 A, VI 341 C', X 173 C', quas condidit secundum ideas seu exemplares rationes sapientiæ suæ, VI 440 B', 628 A, XII 275 B et seq., XIII 515 D, XIV 267 B. — Sic cognoscit res in se ipso ut nihilo minus eas cognoscat in suis naturis et effectibus, IV 333 A. — Qualiter Deo competant intelligentia, IV 479 B', ratio, 480 A', et admiratio, VIII 239 C'. — Duplici modo cognoscit futura ac prophetabilia, V 395 C; unde prænuntiatio divina seu prophetia duplex est : una prædestinationis quæ semper impletur, altera comminationis quæ mutabilis est, II 457 B', 592 D, III 483 C', V 395 C', VIII 443 A, IX 156 B, 206 A, B', 462 D', X 77 D, 342 C', 461 D', XI 297 A, etc. Dei promissa sub conditione sæpe intelligenda sunt, II 430 D', III 255 C', 483 B', IV 192 B, IX 390 A', 610 C, imo sæpe oratione impetranda, III 706 C'.

Cogitationes Dei. An sit in Deo cogitationum pluralitas, VI 369 A', IX 208 B, et mutabilitas, V 603 D, IX 155 D', aut etiam proprie cogitatio, VIII 445 B. Nimis profundæ, VI 369 A, cogitationes Dei a cogitationibus nostris longe discrepant, V 653 B, VIII 698 B; nemo illas avertere potest, IV 591 C'. — Cogitationes ejus antiquæ fideles, quid, VIII 508 D.

Cf. Cogitatio, Prophetia, Scientia.

II. Voluntas. Dei voluntas nulla lege perstringitur, XI 383 B, et in omnibus liberrime agit, IV 76 D', XII 327 A, XIII 301 B. An sit multiplex, VI 506 B. Causam non habet, sed est prima causa entium; injusta tamen et irrationabilis esse non potest, IV 325 A, V 61 A, VII 259 D, X 79 D', XI 144 A, 224 B. — Qualiter reformari debeamus in novitate sensus ut probemus quæ sit voluntas Dei bona et beneplacens et perfecta, XIII 95 D et seq. — Utrum voluntas beneplaciti et voluntas signi semper impleantur, XIII 95 C'. — Voluntas Dei antecedens et consequens, quid, XI 206 C', XIII 416 A'; consequens, non autem antecedens, semper impletur, VIII 624 B, 646 A, IX 500 C, X 257 D, XII 89 B'. Dei propositum absolute volitum nemo ab effectu impedire valet, præceptis autem ejus misere resistere possumus, I 467 D', IV 426 D, V 166 B', 197 D, VI 562 D', 623 A', VII 142 A', 259 B, D, VIII 103 A, IX 86 B', X 79 A', 217 C. Voluntate beneplaciti rebelles etiam voluntates Deus inclinat, IX 155 D, X 79 B'. Orandum est ut divina voluntas fiat sicut in cœlo et in terra, XI 80 D. — Utrum scire semper valeamus quid velit Deus, VII 508 D, et an voluntatem nostram voluntati divinæ semper conformare teneamur in re volita, III 648 A. — Scuto bonæ voluntatis suæ coronat nos Deus, quo sensu, V 436 A. — Sæpe in Scripturis voluntas Dei pro effectu divinæ voluntatis, id est pro præcepto et lege ejus, sumitur, V 568 C', XII 395 A', XIII 385 A. — *Cf.* Voluntas.

III. Potentia. Deus est omnipotens, I 594 C', IV 184 D, 231 C', 426 D' et seq., 592 A et seq., V 29 D, 37 B, VI 140 C, 341 C, 459 B', VII 183 D' et seq., 259 B, 521 D', 527 A', VIII 7 C, 24 D, 90 B', 263 B', 604 B' et seq., X 420 B', XI 390 A, 395 B', XII 611 A, XIII 429 A. — In eo idem sunt esse et posse, IV 695 D, V 37 B, VI 341 C, VIII 263 A', IX

Digitized by Google

236C', XI 395B', dixisse et fecisse, I 26A', VII 259D, 544A', XII 488A'. — Nihil ei difficile est, VIII 623A', IX 236D, 237D', XIII 37D', et illi omnia possibilia quæ sermone significantur nec contradictionem implicant, XI 218C, 389D', et ea quæ potestatis sunt magis quam infirmitatis, 390A. — Divina potentia a nulla creatura comprehendi valet, VI 459B', et multipliciter a creaturarum potentiis distat, 341D. — In mundi creatione relucet sicut sapientia in ejus ordine, VI 341B', VIII 102B, IX 108C. Plena est pietate et sapientia, non tyrannide et violentia, VII 522B. — Fecit Deus potentiam in brachio suo, quo sensu, XI 396A'. — Potentiæ Domini, quid, VI 459A', et qualiter in eas ingrediatur anima, 197D, 203C.

Virtus. Virtus Dei, quid, VI 128C, 131C, 148C', 165D, 249C, 680A, XI 246C, XIII 15D, 129D'; an differat a potentia divina, 303A. Omnes virtutes finitæ pendentes sunt per primum infinitum, quod est virtus virtutum, X 79D', id est Deus omni virtute sine mensura conspicuus, XIV 283C'. — Deus virtutum, VI 281D', 304A; quid sint virtutes ejus, V 528B', VI 433D, 685C', 692B, X 51B', XIII 637D'. Quomodo repleat Sion inenarrabilibus virtutibus suis, VIII 220D'. — Virtus divina in instanti quidquid ei placuerit operari potest, I 49B, IX 155D, 237D', XI 390A, 490D', 494C', XII 363A, 488A'. — Deo soli competit agere miracula proprie dicta, I 530C, VI 211D', 317A, 627C', X 67B, XI 49C', 264D', 507D', XII 324B', 452B, 474D', XIV 319A', mortuos suscitare, III 701B', XIV 143B. Solus ad nutum vento et mari imperare potest, XI 107C, omnibusque inanimatis, A'. Facillime valeret rerum naturas commutare, 446C, et mundum annihilare, IV 467D, XII 125D'; attamen non omnia agit secundum omnipotentiam suam, VII 477C. — Dei solius est in hominis voluntatem immediate agere et cor ejus ad libitum movere, II 302B', 456C, III 131B', IV 440A', 482D, 488D', V 67D', 202A, VII 137C, 138B, IX 155A', 164B, XII 152C; sed bono ordinis congruit ut voluntatem relinquat liberam et unumquemque moveat secundum propriam naturam, V 49A, 67D, VIII 90B', XII 396D'. — A Deo derivatur et datur omnis potestas, VII 55C', 486C, VIII 60A', C', XII 590A', XIII 100B, XIV 314A.

Fortitudo. Deo convenit fortitudo penitus infinita, I 596B', III 261B, 267B, IV 426C, 433A, 695D, V 200B', VII 55B', IX 236C', X 22B, 518A. Fortitudo ejus similis rhinocerotis, quo sensu, II 458C. Eam cantare, quid, VI 112D.

Magnificentia. Magnificentia Dei, quid sit, II 653B', IV 184D, VIII 265B. Elevata est super omnes cœlos, V 456A. — Magnificentia in sanctificatione ejus, quo sensu, VI 388D, C'. — Quomodo Domino detur magnificentia, II 653B', 668B, VIII 238C'.

Cf. Miraculum, Potentia, Potestas, Virtus.

C. Attributa moralia. — Quidquid absolute loquendo melius est inesse quam deesse, ut sapientia, caritas, sanctitas et consimilia, Deo convenit et est ipsemet Deus, omni tamen imperfectione quam habet in creaturis exclusa; fides autem, spes, opinio, etc., de Deo non prædicantur, quia in sua ratione imperfectionem includunt, XIV 46A.

I. Attributa ad intellectum pertinentia.

a) **Sapientia.** Non solum Deus sapiens est, IV 479C, X 22B, et quidem infinite, VI 680A, VIII 605B, 608C, XIII 93D, 118A, sed est ipsa Sapientia æterna, idealis, exemplaris, IV 426B, XIII 130B', omnis sapientiæ creatæ fons, II 94D, 465A, IV 620A, 621B, C', VII 19B', VIII 3A' et seq., 5D', IX 19A', 152A, 392B, C', X 22C, 23A, XII 266, XIV 363D', et dux, VII 494D. Respectu immensæ Dei sapientiæ, omnis sapientia humana quasi stultitia reputatur, IX 105D, 302C, XIII 118A. — Qualiter omnia in sapientia facta sint, VI 369D, 440B', VII 30A, 58D', 501A',

Digitized by Google

506B, XII 274B. Sapientia fundavit Deus terram, stabilivit cœlos prudentia, VII 29D', 30C', IX 104C', 108C, 302A. Sapientia illius eruperunt abyssi, VII 30C, et nubes rore concrescunt, A', D'. Summum et primum quod in naturæ effectibus investigatur est sapientia divina, quæ est primum principium vitæ et esse, luminis, virtutis et pacis, IV 615C.—Attingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter, II 692 C, VII 499A et seq. — Sapientia quam effudit Deus super omnia opera sua, VIII 7C', relucet in ordinatione universi et proprietatibus creaturarum, IV 613D et seq., V 2A', 4B et seq., VI 341B', 368D, 440D, VIII 102B, X 50C' et seq., 58D', XII 63A', etc., in infimis etiam rebus, IV 379A, 615C, VI 368B, 440A', X 58B', in animalium moribus, V 10B, 11A et seq., 20D et seq., X 58B et seq., maxime in rationalibus creaturis, V 10A, VIII 7C', 90B', X 50B, 59D et seq., præsertim in Christi incarnatione et hominum redemptione, XIII 130C, licet ratio et ordinatio quibus omnia certo fine fecit Deus imperscrutabiles sint, VI 369A, speciatim peccatoribus, B'. — Quomodo magnalia sapientiæ suæ decoraverit Deus, VIII 256D. — Qualiter multiformis sapientia Dei principibus et potestatibus per Ecclesiam innotescat, XIII 309B' et seq. — Secreta ejus, quid, IV 465A', 471D, VI 43D'. Ea pauci valent inquirere, nemo per se invenire, IV 471C'. Quotuplici modo et quibusnam revelentur, II 342C', IV 465B', 471B', V 519C, VI 44A, VIII 9A, XI 143A', XII 11A', XIV 431B et seq., aut abscondantur, XI 143C, XII 11B.

De sapientia divina personaliter sumpta, *Vide* Sapientia.

b) **Prudentia**. Qualiter prudentia in Deo ponatur, VII 55B', VIII 5C', et a sapientia divina differat, VII 30B. Ejus astutiæ, quid, VIII 6D. Ex ore Dei prudentia et scientia procedunt, VII 19C'. *Cf.* Prudentia.

c) **Consilium**. Quo sensu Deo competat consilium, IV 479D, 480B', V 97B', 603C, VI 148D, VII 55A', 508C, VIII 150A', 445B, 605C, IX 191C', XI 546B', quod nunquam mutat, licet sententiam mutet, V 603C', XIII 495C. — An consilium ejus scire valeamus, IV 515A, 591D', VII 508B, et quinam ipsi interesse digni sint, VIII 256C', IX 186A, 191A'. Non est consilium contra Dominum, VII 142A'. — In dubiis consulendus est Deus, V 38C, 101D. — *Cf.* Consilium.

II. Attributa ad voluntatem pertinentia.

a) **Caritas et dilectio**. Deus caritas est, id est pura et superessentialis dilectio, XIV 42D', 46B, ignis consumens, II 543B, XIII 527A'. In eo idem sunt diligens, dilectio et dilectum, et voluntas cui dilectio competit, XIV 46B. Diligit in primis se ipsum, deinde alia in quantum aliquid suæ bonitatis participant, 46B. Dilectio ejus ad creaturas potius est effectualis seu operosa quam affectualis, X 293C, nam non præsupponit sed causat bonitatem eorum quæ amat, II 552C. Amor ejus increatus causa est effectiva totius boni creati, XIV 43D. — Odium, qualiter Deo adscribi possit, V 434D, X 277B'. — Diligit Deus omnia quæ sunt quantum ad naturam, solos tamen prædestinatos immutabiliter diligit, peccatores vero et reprobos odit quantum ad culpam, III 508A, V 434D, VI 642B, VII 56B, 522D et seq., 534C, VIII 74A, 742B, IX 337A, X 231A, 277A', C', 582C, 692B, XII 98B, 537A', XIII 42D', XIV 19C'. Jacob dilexit, Esau autem odio habuit, quo sensu, X 692D, 696A', XIII 76C'. Quomodo peccatores ex illo non sint, XII 441D, illosque despiciat, VII 252B'. Sex sunt quæ odit Dominus et septimum quod detestatur anima ejus, 46D' et seq. — Dilectio nostra non est causa quod Deus nos diligat, sed econtra effectus est dilectionis ejus erga nos, VII 56C, VIII 627B, XII 467D', 563D, XIV 43C, 47D'.

Quum dilectio divina sit una, simplex et invariabilis, qualiter unum magis

Digitized by Google

quam alium diligat Deus, VIII 41 A', X 293C. Duplici titulo aliquem diligere potest, III 508B. — Solus se ipsum perfecte diligit, XIV 14B. Amat Christum secundum humanitatem plus quam totum universum, VII 501 A, X 298 B, XI 39 A', 150 C, 456B, XII 176 A, 202 D, 343 D', 367B, 467C', 546B, XIII 683B. Amat animas, VII 522D'; diligit maxime justos, VI 379B, 677C, VII 99D, VIII 29A', XIII 651 B', et omnes qui mundo sunt corde, V 549B et seq., VII 144 D', XI 56A et seq., XIII 597A, et cum sapientia inhabitant, VII 494A, 498A', VIII 30C; speciali affectu intuetur diligentes se, VII 56 B, VIII 208D', X 125C, et custodit eos, VI 674C.

Simplices valde diligit, IV 185D, 301 C, 420D, VII 20D, 33D, 75B, VIII 13A', XIII 556A'; callidos odit et confundit, IV 380A', 680D', VI 654B, IX 469B. In mansuetis et mitibus sibi complacet, V 153B', 631 D, VI 680B, VII 33D', X 583A, XI 54A, eos dirigit, V 553C', viasque suas docet, D'; dat illis gratiam suam, VII 33D', eosque exaltat, VI 690C, VIII 63D. — Superbos specialiter odit et humiliat, humilibus autem dat gratiam eosque glorificat, II 309D, III 262C', 561 A, IV 379C', 386D', 565B', 587C, 599B', 625A, V 20C, 505B, 592B', VI 78C', 233B', 342C, 516C', 526B, 548C, 558B, 574D', 635D', VII 55C, 105A', 107D', 110D, 122D', VIII 24C, A', 47D', 61C, 63D et seq., 64A, 69C', 344B' et seq., 348C' et seq., 363D', 514 C, 673 D, 707 D, 755 B', IX 401 D', 495B', X 81 A, 440B', 474D', XI 142A', 203B, 252B', 283C, 396D', 397D, 443D, XII 6B', 92A', 147D', XIII 556C', 594B, 598B, 671B. Quod hominibus altum est, abominatio est apud Deum, IV 625A, VI 636A, XII 124D, qui eligit quos mundus despicit, X 681 D', XII 97B, et in vilioribus locis opera magis præclara agit, 422D'. Apud illum magis famosa sunt egenorum quam opulentorum nomina, 127B'.

Commendatur Dei erga nos caritas, qui prior dilexit nos, XIV 43C, 47D', spontanee, X 318C, in caritate perpetua, et attraxit nos miserans, IX 219A, 231 C', in funiculis Adam, in vinculis caritatis, X 294A', 299D. Nostram sibi copulavit naturam, XII 202C', 285 D', XIII 630C' et seq., ut nos deificaret, XII 287 C'. Sic dilexit mundum ut Filium suum daret, 332B et seq., pro nobis omnibus tradens illum ad mortem, VIII 685A', 687A', D', 688C' et seq., XII 466C, 547B' et seq., XIII 42C et seq., 70D, 274A', 319C, XIV 36B, ut nos redimeret et lavaret a peccatis nostris, VIII 685A et seq., XII 303A, XIII 231 A', 357D, 507A, 509A, 629C et seq., 655C et seq., XIV 12B et seq., 43D, 229D et seq. Quomodo cum illo omnia nobis dederit, XIII 70B'. Eruit nos de potestate tenebrarum et transtulit in regnum Filii dilectionis suæ, 357B, dignos nos faciens in partem sortis Sanctorum in lumine, A. Qualem caritatem dederit nobis Pater qui prædestinavit nos conformes fieri imaginis Filii sui, 69D et seq., ad cujus consortium nos vocavit, 125D', ut filii Dei nominemur et simus, 300A, XIV 28A, 29D, 45C', etc. Propter nimiam caritatem suam qua dilexit nos, convivificavit nos Christo et conresuscitavit ut deinceps vivamus per eum, nunc per gratiam, et in futuro per gloriam, X 312B et seq., XII 462D', XIII 304D' et seq., 404D', 658A', XIV 43B, 53A et seq., etc.

Unio mystica. Amicus noster confidenter vocari potest Deus, VII 394A', XII 30A', cujus deliciæ esse cum filiis hominum, VII 59C. Quinam amicitiæ ejus specialiter participes esse mereantur, VI 516A, VII 144D', 387B, 494A, IX 335B. — Deus, cujus vivere est amare, amantes se amat, sibi conformatis se applicat, transformatis in ipsum se monstrat, IV 686B. Qualiter animam dilectam trahat ad se, VII 300B', 315C, D', XII 396D', amplectatur et osculetur ita ut suaviter deficiat, II 10D', III 137A,

Digitized by Google

IV 458C', 687D, VI 244D', 561A, VII 313C, 331D', 396A', 398A', 402B', 440C, IX 170A, X 169C, XI 510D', 511B, XII 111C', 388B. Quomodo per theologiam mysticam mens ad increatæ lucis contemplationem elevetur, Deo uniatur et in dilectum transformetur, I 360C', II 10A' et seq., 248C, IV 410D, 473B, 687A' et seq., VII 256B, 301C', 340D, 386C', XII 13D', XIII 150A', 225B, transeunter tamen et ad nutum Dei, quare, IV 371A, 410A', 502A', 672C, 687C', 688D, VII 344A, 357C, 394C, IX 661C'. Quinam ad hanc unionem magis apti sint, I 264A, II 342A, IV 390A, 471C, 586B, 672D, 687C, 688B', VI 543B', etc. — Qualiter Deus amicos suos reficiat et inebriet, III 454D, V 626C et seq., VI 144B', 156A, 670C', VII 26D', 75C', 314C, 340B, 386D, 395C, VIII 86D', 196B', 510B, 750B', IX 190D, XIV 96C. Sacerdotum animas inebriat pinguedine, V 545B', IX 222C'. — Quale convivium Deo præparare debeamus, I 264B' et seq.

Desponsatio Dei cum rationali creatura. Deus est sponsus animarum, qui primo sibi desponsavit Synagogam, deinde Ecclesiam, II 268B, VII 49D', VIII 731A', IX 15D', 25C, 33C, 476C' et seq., 486A' et seq., X 222C', 223B', 649C, 653B, in justitia, 223A, in misericordia, C, et in fide, D. Quotuplex sit ejus desponsatio cum rationali creatura, 229C', et qualem societatem habeat cum anima fideli, VII 320C, IX 41C, 332D, XIII 677D', XIV 4D', 7D' et seq., cujus solus pars est et summum bonum, V 488D', 648C', 671D, VI 217A' et seq., VII 410B, IX 348B', 362D, XI 146A, XII 23C', 109D, 516D'. — Nomen sponsi appropriate Verbo incarnato competit, VII 291, 368C, XII 316C', 340C, etc.

Æmulator, zelotes, Deus solus vult amari, II 2D', 9C', 119B, 268D, 543B, VII 458A', X 350B, 517B, 621D, 625A, 649D, 653C. — Honor animæ rationalis consistit in hoc quod sit Dei sponsa et non adultera diaboli, VIII 66C. — Spiritualis fornicatio et adulterium spirituale, quid, II 107B, 250B', 271A, III 120C, IV 596B', VI 218A, 465C', VII 474A', 535C, IX 41B, 42A', 99B, 190C', 478B, 489C, C', X 210C, 213A', 238B, 248D, XI 157B, XII 108C, XIII 592C', XIV 323D, 338C.

Cf. Amor, Caritas, Contemplatio, Desponsatio, Dilectio, Sponsus.

b) **Bonitas et munificentia.** De bonitate Dei erga creaturas, *Vide* Bonitas, inter attributa metaphysica. — Benignus, VI 187B', X 341D', XIII 456B, etiam super ingratos et malos, XI 522D', quomodo benedicat Deus coronæ anni benignitatis suæ, VI 141B, 145B'. — Solus pius est, XIV 330C'. — Vere Pater noster est, *Vide* Dei nomina.

Deus cujus infinita est munificentia sicut opulentia et bonitas, XII 33C', XIII 429D', 553A', præstando nobis munera sua se ipsum præstat, XI 404B', XII 426D'. — Omnium bonorum creator et collator, IV 317B, quæ ipsius substantia vel possessio sunt, XII 107A', dona naturæ et bona fortunæ bonis et malis dispensat indifferenter, IV 423D', 584D, VI 430A, VII 264A', X 88D', XI 74A', 522A', 523B, XIV 165D'. — Beneficiorum Dei, quæ sunt quasi quædam caritatis vincula, X 294A', causa fontana est ejus dilectio; amor namque est primum donum in quo omnia dona gratuita donantur, XII 333D. — Quæ et quanta sint Dei beneficia, V 544B et seq., VI 94C' et seq., 337A', 353D, 428D et seq., 526A', 529A, VIII 196B', 609D et seq., X 59A' et seq. Sedulo ea recolere debet homo et Deo gratias agere ut sic ad majora capienda se disponat, I 584B', II 183A et seq., 655C', 668C, III 121C, 259A, 485C', IV 389D, 456C', V 115D, D', 475B', VI 151C, 264C, 353C, 427D' et seq., 703B', VII 26B', 216C', 547C', VIII 27B', 196A', 741A, IX 488C, X 53D', 60A, 127A, 225C, XI 276D, XII 72C, C', 333B, XIII 72B, 134B', 227D', 321D', 338A', 367D', 368C, 369C', 392B, 399A, 415A', XIV 305B. — Dei debitores

Digitized by Google

sumus, XI 211 A', imo non sumus nostri sed Dei, nam omnia quæ habemus et sumus, illius dona sunt, et eorum dispensatores potius quam possessores sumus; ad honorem et gloriam Dei ordinanda sunt, nec dissipanda, V 575 C', VI 72 B', VII 283 D, XII 117 A', 137 B, XIII 105 B, 151 A et seq., 594 C', XIV 231 A'. Pretiosissima Dei bona sunt animæ Christi sanguine liberatæ; ea dissipare, quid, et quantum scelus, XII 117 C'. — Gravius damnantur qui donis Dei abutuntur, IX 369 A, X 277 B', 315 D'. — Qualiter in eis gloriari possimus, IX 101 C et seq. — Quomodo lætetur Deus super his quibus benefacit, IX 239 C.

Benedictio Dei. Quid sit, I 67 A', 207 A', II 356 B', III 135 B', IV 311 B, VI 5 B, 141 B, 152 C, 153 A', 427 C, 521 B, 622 B, 673 A', 682 D, VII 66 D', 69 A', VIII 22 B, XI 428 C', XIII 299 B, 650 B'; quasi fluvius inundabit, VIII 240 B. Deus implet omne animal benedictione, quo sensu, VI 673 A'. — Qualiter Deus sit benedictus, I 220 C', X 35 D, 45 A' et seq., XI 391 D', XIII 616 B', et benedicendus, VI 167 A', 427 C et seq., 621 D, 626 C', VIII 196 A', 238 B', 242 C', 263 D', X 22 A, 45 C, XIV 283 B', nunc et in æternum, V 101 A', 606 A', VI 128 C', 516 B, 669 D et seq., 674 A', maxime ab his qui de manu ejus potiora receperunt beneficia, 427 D', VIII 196 B', X 60 A, a sacerdotibus, D, et religiosis, 62 A'. Quotuplici modo benedicatur, VI 427 B', X 49 C, 59 C, ab omnibus creaturis, VI 432 D' et seq., X 49 B et seq., etiam irrationalibus et inanimatis, V 110 B', VI 141 B', 433 A', IX 579 A, X 49 B.

Maledictio Dei, quid, I 127 B', IX 149 C, 337 D, X 699 A, 702 D, 712 A. Maledictus est a Deo omnis qui pendet in ligno, quo sensu, II 600 A', XIII 277 D. — Deum maledicere, quantum sit peccatum, II 291 D, III 723 B', IV 305 B.

Cf. Benedictio, Beneficium.

c) **Suavitas et dulcedo**. Suavis est Dominus, VI 316 B, 671 C, VII 538 B, dulcis et fons totius dulcedinis, V 553 D, 590 C', 608 D', VI 404 A, 622 D', VII 281 C'. Suavitatem et dulcedinem quam abscondit timentibus se, V 590 D', qualiter gustare valeamus, 608 A' et seq., VI 404 A, 670 C', 706 B, XII 349 B', 388 A, XIII 633 B et seq. Quomodo dulcedinem suam filiis Israel ostenderit, VII 546 C.

d) **Misericordia**. Qualiter misericordia Deo competat, II 118 A, VI 430 D, VIII 18 A, X 62 A', 341 D', XI 523 A, XIII 606 B, XIV 397 B, et quanta sit, IV 276 B', VI 40 C', 125 B', 318 C, 323 B, 429 D', 430 D et seq., 478 B, 491 C', 506 D, 512 A, 540 B, 671 B, VIII 19 C', 29 A', 101 C, 103 C, 661 B', IX 3, 34 C', 35 C', 249 C', 265 A, X 126 A, 512 C, 566 B', XII 116 B, XIII 304 C', 606 B, 616 D', XIV 397 C, 399 D', 426 C. Vere Deus est Dominus misericordiæ, VII 506 A, Pater misericordiarum, XIII 214 D, ipsa misericordia, VI 112 C', 664 B'. — Misericordia ejus suavis est, VI 491 C', speciosa in tempore tribulationis, VIII 216 C, XIV 440 D', melior super vitas, VI 128 B'; cur nubi matutinæ rorique comparetur, VIII 518 C', X 253 B'. In infinitum major est nostra miseria, VI 40 C', 431 A, VIII 19 D', 230 B', XIV 426 C. Viscera ejus, quid, XI 407 D', XIV 37 B. — In se una, multiplex est in effectibus suis, V 552 D', VI 41 A, 177 C', 337 B, 575 A', X 42 C, 342 B, XIV 426 C', quorum præcipui enumerantur, IV 457 B, VI 318 C, 337 A', 428 D et seq., 471 B, VIII 103 D, IX 362 B. Quænam sint septem misericordiæ Dei in nos, XIV 455 A', et qualiter coronet nos in misericordia et miserationibus, VI 429 A. — Quomodo mirificet misericordias suas, V 496 B, 592 A, 595 B', et ipsæ illi confiteantur, VI 471 A. In die misericordiam suam mandavit, et nocte canticum ejus, quo sensu, V 676 D. — Misericordia ejus terram replet, V 601 D', VI 557 A; super omnem carnem extenditur, 533 D, VIII 105 B, maxime super timentes eum, VI 431 A, D, 432 B, VIII 17 B, XI 396 C, et amatores ipsius, II 3 D', VIII 215 D', X 125 C. Qualiter mane illa repleti simus, VI 357 D, D'. Exiguo

Digitized by Google

conceditur, VII 487 D. Nemo penitus illius expers est, IV 424 C, VI 194 B', 671 C', XI 396 D, XIII 638 C, etiam in inferno, ubi reprobi citra condignum puniuntur, III 347 A', IV 598 B, VI 105 C', 535 A, VII 527 A, VIII 331 B, X 62 D, 206 D, XIII 578 C', 638 D, XIV 324 A. — Misericordia ejus in cœlo, V 625 C, VI 93 B', 338 C, 481 D, 484 A', sed non stricto sensu, 120 C, et in sæculum, V 547 A', VI 338 D, 404 B, 432 A, 459 D, 534 C', 630 C, VIII 246 B', X 62 C, 63 A, XI 396 B.

Necesse est ut misericordia Dei præveniat nos ut salvemur, VI 111 C'. — Quomodo exoranda sit, V 439 C, 496 B, 552 C' et seq., 554 D', 562 A', 593 D', 605 B, 668 A, VI 40 A, 88 C', 94 B, 177 C, 187 B, B', 311 A', D', 322 A, 491 C', 552 A', 559 D', 569 C, 574 C, 591 C' et seq., 662 D, VIII 216 D', IX 391 A, XIV 397 D et seq., 426 C, 440 C', 460 A, et provocanda, IV 461 B, V 661 B', X 541 D. — Illius jugiter recordari, V 560 C', 583 A, VI 40 C, 428 A, 630 A', VIII 296 D', 741 A, XIV 458 D, ad eam confugere, V 120 B', VI 40 D, XIV 399 D, et in ea semper sperare debemus, VI 55 C, 681 B', VIII 16 D', 17 B, 19 D', 230 B', X 342 D, XI 550 A', etc., absque tamen præsumptione, IV 599 A, VII 261 C', VIII 35 D', IX 14 C, 68 B, 468 B', X 342 A', XII 168 A', quia non nisi pœnitentibus promittitur, VIII 36 A, 74 B, 101 C, 697 D'. — Ipsam in æternum cantare, quid, VI 337 A. — Misericordiam vult Deus, et non sacrificium, quo sensu, VII 138 B', VIII 212 C', X 254 A', 256 C', XI 112 A', 148 C.

Miseratio. Miserationes Dei, quid, V 552 D', VI 40 D', 177 C', VIII 101 B, 741 A, XIV 426 D'; multiplices sunt, VI 41 A, 177 C', IX 350 C', X 128 B, et super omnia opera ejus, VI 671 A'. — Dei proprium est misereri semper et parcere, ulcisci opus peregrinum ab eo, IV 276 C', VI 249 D, 526 A, 609 C', VII 522 B, 527 A, VIII 71 B, 104 C', 515 D', 530 D, IX 236 C', 265 A, X 296 D, 470 A', 512 C, 624 A, XII 108 D, XIII 616 D', XIV 426 B', 454 D'. Occasiones miserendi quærit, IV 663 A, VI 246 B. Qualiter iniquis non misereatur, 105 B', VII 558 C.

Longanimitas et clementia. Longanimis est Deus, IV 276 C', VI 430 A', VIII 360 A', XII 68 A, XIII 20 A', et clemens erga peccatores, II 118 B, VI 246 B, IX 34 C', 172 D, 195 B', X 256 A', 296 C, XI 524 C', etc., quos ad pœnitentiam invitat, VIII 494 C', 697 C', IX 3, 44 A, 46 D', 195 B', 345 A', 501 C', X 256 A', 618 D, XIII 20 C', 694 D', dans illis tempus pœnitendi, III 519 A', IV 598 D', 623 A, VII 522 C, 527 C', VIII 103 A', 544 A', 552 C', XIII 79 A, 656 B'. Semper paratus est eos suscipere eisque ignoscere, IV 276 C', 277 B, V 554 C, 598 A, VI 257 D, 430 C', 431 C, VII 527 A, VIII 18 A, 515 D', 595 B, 636 B, 697 D', IX 34 D et seq., 43 D, 158 C', 249 C', 499 D' et seq., X 342 C, 463 B', 512 A', 624 A, XI 211 D, XII 54 C', 111 B' et seq., 116 B', etc. — Nullus ad illum veniens repellitur, VI 144 A', IX 43 D, XIII 369 B, 525 C, et neminem relinquit nisi prius ab eo relinquatur, VIII 299 A', XII 544 B, XIV 26 C'. — Cur hominem ad pœnitentiam revocaverit, non autem angelos apostatas, IV 342 D, XIII 482 A. — Apud illum propitiatio est, V 554 C, VI 142 C, 276 B', 428 D, 609 D, VIII 101 C, IX 241 B', 249 C', X 126 A, XIV 453 B', et copiosa redemptio, VI 609 C', XIV 455 A.

Cf. Misericordia, Peccator.

e) **Passiones et virtutes morales passionum moderatrices.** Quamvis Deus interdum more humano loquatur, passiones virtutesque morales earum moderatrices ipsi proprie non conveniunt, sed metaphorice per operationis similitudinem, V 146 D, IX 441 C', X 42 B, 517 C', etc.

Ira. Qualiter Deo attribuantur ira, furor et indignatio, I 153 A', II 644 A', IV 84 B, 431 A, V 96 C, 146 A', 438 B', 500 B', 503 A', VI 220 B, 334 A', VIII 746 D, IX 83 D, 441 B', X 127 D, 517 A', 557 D, 582 D', 618 B, XIV 279 A', 354 A', etc. Cur in V. T. ipsi tam frequenter adscri-

Digitized by Google

bantur, 396B'. Quid virga Domini, IV 575D, VIII 411C', 416D', X 625B, et vinum iræ ejus, VI 234A, IX 196C' et seq., XIV 323C', 337A', 354D. — Iræ Dei quis resistere possit, IV 430D', 442B, IX 86C', 464C. — Quo sensu dicatur Deus a peccatoribus circumdari, X 297D, commoveri, IV 331D', VI 15C, ad iracundiam provocari, II 557B', 660B, III 119D', IV 674A', 675B', V 253B', 435A', VIII 352A', IX 83B, 322C, 397A', exacerbari, I 551A', VI 257D', IX 238B, 397A', 460A, XIII 484C'. — Qualiter tendat arcum suum quasi inimicus et firmet dexteram suam sicut hostis, IX 336B' et seq., 342C' et seq. Quomodo crudelis interdum appareat, IV 640C', V 80A, IX 214D', et quibusnam sit ut leæna, X 311A, 315D'. — *Cf.* Ira.

Labor, tristitia et pœnitudo. An laborem, molestiam aut tædium patiatur Deus, VIII 326B', 383B', 631D, IX 67A, X 701D', XII 31A'.—Qualiter illi tribuantur tristitia, pœnitudo et alia hujusmodi, I 152B', 153B, III 345A, 347A', C', IV 276D', V 603B', VI 466B', 503C, IX 50D, 156A, X 296B, 707C', XIII 92C', 318C. Peccatis nullatenus læditur, IV 675B', nec bonis operibus juvatur, D'. Quo sensu dicatur pœnitentia hominum flecti, III 347B'.

Desiderium. Esuries et desiderium, an Deo conveniant, VI 36C', X 286B, qui felix est et dives, II 562B, VII 56A', 316A, XII 116D, XIII 84D', 429A, 576A, sibi prorsus sufficiens, V 489A, XIV 182C.

Mansuetudo. Quum mansuetudo Deo proprie non competat, quo sensu dicatur mansuetus et mitis, VI 316C, X 42B, 583C. — Non in perpetuum irascitur neque in æternum comminatur, V 146A', 443B', 447C, VI 311B, 430B', IX 35B', 37A', X 566B'. Quum iratus fuerit, misericordiæ recordatur, V 96D, X 557B, 566B'. Non fit severus nisi ex culpa nostra, VI 671D, X 470A', 480A.

Patientia. Qualiter patientia Deo tribui possit, V 146D, 447C, VI 318C', VII 538C, VIII 35A', 104C', X 342A, 517C', XIII 694A'. — Patientiæ nostræ causa, finis et præmium est Deus, IV 544D', VI 124B, 194C, XIII 110B. — *Cf.* Patientia.

Pax. Deus pacis, VIII 639C, XIII 194D', 260A', 406B', etc.; in pace factus est locus ejus, VI 238B', unde pacifici filii Dei nominantur, C', XI 57B, XIII 40A. Pax ejus quæ exsuperat omnem sensum, 348D', quibusnam detur, VI 577D, VII 87D', 471C, VIII 514B, 516B', 655B, 656A', 708D', X 227C, 699A', 703A, XI 416D' et seq., XII 4B, 166C', 540A et seq., XIII 22B, 40A, etc. — Deus in tranquillitate omnia agit, X 296A', et judicat, VII 527D. — *Cf.* Pax.

f) **Veracitas et fidelitas.** Verax, II 118B, VII 82D', XII 343A, 432B, XIII 26B', 451B, 495D, fidelis, II 654C', VI 672D', VII 83A, XIII 125D', 392B', 667C', Deus se ipsum negare non potest, 439D.

g) **Justitia.** Justus est et rectus Dominus, II 654D', IV 416D', 421D, 433B, 695A', V 93C et seq., 334A', 470C, 625A', 685A', VI 25A, 34C', 371A', 572D, 673B', VII 56D', 99D, 526D, VIII 102D', 531B', IX 225D, 293A', X 583B, XII 6D', XIV 330C, 334C. — Justitia Dei, in se una, sed multiplex in effectu, IX 398B, quotuplici modo accipiatur, VI 193A', XIII 13D et seq., 82C; cujus quænam sint opera, VIII 95A, 364B, XIV 458C. — Mensura et fons totius æquitatis et justitiæ, V 470C, 519B', VI 371B', VII 56A, C', VIII 91A, IX 293A', 386C, X 204B', 590D, XII 576D, XIII 27B', 344C, omnem justitiam creatam in immensum superat, ita ut in conspectu Dei non justificetur omnis vivens, IV 372A, 425B, 432A, 434B, 436D', 438C, 492A', 589C, 601C et seq., V 334B', 562A', VI 660B', VIII 46B, 102D', 746B', XI 373C, XIII 627C', XIV 457B. — Nihil nisi justum facere aut imperare potest Deus, III 562B', IV 317C', V 470C, VII 252A', X 126D', 204C', et quidquid præcipit aut facit eo ipso bonum et justum est, I 267B', IV 416D', 421C, 467C', 684B', V 470C, 519B', VII

Digitized by Google

526C', VIII 91A, X 204B', 590D, XI 224B. — Justitia divina, montibus comparata, V 625A', manet in sæculum sæculi, VI 506D, 573C, 576A, C, VIII 672C. — Justitia et judicium præparatio sedis Dei, quo sensu, VI 343A'. — Qualiter justificetur Deus in sermonibus suis, I 473, VI 42B et seq., VII 54B, XIII 26D', XIV 429B, et sanctificetur in justitia, VIII 364B. Quotuplici modo eum justificemus, XI 546A'. Quid sit justitiam ejus annuntiare, VI 197A, magnificare, VIII 532A', exsultare, VI 46B', XIV 436D.

Justificationes Dei, quid, IV 230A', VI 544D', 555D, XI 373C', et quomodo cantabiles sint in loco peregrinationis nostræ, VI 555D, 578D'.

Judicia Dei. Judicia divina sunt actus quibus in se ipso Deus de cunctis quid agendum sit decernit, vel effectus divinæ justitiæ, speciatim separatio electorum a reprobis, in præsenti per judicium discretionis, et in futuro per judicium remunerationis, V 625C', VI 446B', X 35C', XIV 331B. — Judicia etiam Dei vocantur sive sententiæ divinæ justitiæ in Scripturis contentæ, VI 545D, sive divina præcepta atque consilia, 446B', sive præcepta judicialia V. T., II 39D', 515B', VIII 98C'. Quid quatuor Dei judicia pessima, IX 472A'. — Dei judicia incomprehensibilia sunt, IV 421A', V 49C', 59B' et seq., 77A', 625A', 653B, VI 356C', 369C, VIII 94A', 95A, XI 142D', XII 6C', XIII 93B', et metuenda, VI 568B', nec temere perscrutanda, II 248A, IV 430C', 437A', 442A, V 38A, 625C', VII 148B', 238B, 252D, XII 12A, 77C', XIII 78D et seq.; vera sunt et justa, IV 437A', 552A', 668B, V 93D, 519B', VI 34C', 559B', VII 138B', 548A, X 35C', XII 7A, XIII 20B, XIV 334C', atque sapientissima, IV 385C. — Duplici modo judicium Dei justum dici potest, IV 552B', V 54A'. — Qualiter Dei judicia et manifesta et occulta sint, XIV 331B. Quomodo recolenda sint, VI 446B', 452C', 545D, 546C', 551A, 554D', VIII 100B'. In custodiendis illis retributio multa, V 520A. — Justitiæ Domini rectæ, lætificantes corda, V 519D; judicia ejus desiderabilia et dulciora super mel et favum, C', atque jucunda, VI 552C. Qualiter in eis exsultent filiæ Judæ, 25C, 393D'.

Cf. Judicium, Justificatio, Justitia.

Justitia, misericordia et veritas in omnibus operibus Dei commiscentur, V 93B', 554A, 655C', VI 92C, 234B, 493B, 574B', 673C', VII 8A, VIII 92D', IX 71B', 402A', 447D', X 62D, 557C, XIII 79D, 638D, XIV 105B', 324A, 458D, ita tamen ut aliquando justitia præponderet, modo vero misericordia præfulgeat, I 177D, 473, IV 598B, V 93C', 554A, VI 105C', 535A, 671B', VII 558D, IX 144A', 448A, XIII 578C', 579B. Disponit Deus omnia juste, VII 526C, et misericorditer, 538C. Diligit misericordiam et judicium, V 601D et seq., VI 308D, IX 98A. Misericordia et veritas faciem ejus præcedunt, VI 343C'. Opera manuum ejus veritas et judicium, 507D'. Qualiter in Christo misericordia et veritas Dei obviaverint sibi, justitia et pax osculatæ sint, 312C' et seq. — Bonum est annuntiare mane misericordiam ejus et veritatem illius per noctem, VI 367A, C. Misericordiam et judicium cantare Domino, quid, 405C. — Philosophis Dei majestas, Judæis justitia, Christianis misericordia innotuit, V 509D', VI 266A, XII 293B'.

Viæ et semitæ Dei. Viæ Domini sunt perfectiones et attributa per quæ Deus venit ad nos, maxime vero justitia et misericordia, II 654B, VIII 240D, XI 442C', vel præcepta et consilia quæ ad eum ducunt, II 654D, IV 591A, 671D, VIII 84D', X 35B', XI 442B', XII 180D, XIV 436A, vel opera ejus ad extra per quæ ad Creatoris notitiam pervenitur, IV 607C, 684A', VII 57D. — Semitæ illius, quid, V 552A', VI 250A, VIII 339B', et qualiter a viis ejus distingui possint, XI 442C'. — In sancto via ipsius, VI 247D', et impolluta est, V 505B'. — Viæ Dei investigabiles sunt, IV 684D, VIII 94A',

Digitized by Google

XIII 93C', et longe distant a viis hominum, VIII 698A. — Dominus in tempestate et in turbine viæ ejus, et nebulæ pulvis pedum ejus, X 518B, 521C'. — Justæ et rectæ, VI 673B', IX 500A', X 35B', 80D', 320B, XIV 330C, viæ Dei, veritas, et misericordia, et judicium sunt, II 654D, V 93B', 553D', VI 574B'. — Iniquis qui illas ignorant, VI 384C', 544D, VII 481A', aut respuunt, IV 576B, 671D, qualiter ostendendæ sint, VI 46A, XIV 435D.

Vestigia Dei, quid, III 96A', IV 72B', 466A', 472C', 590A', D'; incomprehensibilia sunt, 466B', 472C'. Quomodo ea sequi valeamus, 590A', 591A.

Cf. Via.

h) **Sanctitas**. Solus omnino sanctus et fons omnis sanctitatis, I 596D', II 212B, III 261A, VI 42A, 401A', 509A, VIII 98D, 374C, X 540B', XI 395C', XII 571D, XIII 628A, XIV 266B, tantæ puritatis ut nec angeli mundi sint in conspectu ejus, IV 372B, 499A, 516C', 522D', 601B', VII 496C', VIII 746B', XIII 627C', Deus a nobis sanctitatem requirit, II 212B, 255D', 264D, 403C', VI 401B', VII 144D', X 61B, XI 56A, 404D', XIII 300A, 385B, A', 626D' et seq., XIV 30D, 266C, 376D', 425D, 434A. Sanctimonia et magnificentia in sanctificatione ejus, VI 388D. — Quo sensu Deus ab hominibus in terra et a Sanctis in cœlo sanctificetur, VI 181D, 323A, 388D, VIII 281A, 364B, 394C', XI 393D'; qualiter in ministris suis sanctificetur, II 197B', 202A. Nullum excellentius opus est quam Deum sanctificare, VI 388C'. — Benedictum nomen gloriæ Dei sanctum, X 46D, XI 395C', quomodo sanctificetur vel polluatur, *Vide* Nomen. — *Cf.* Sanctitas, Sanctus.

IV. OPERA. — A. Creatio. — **I. Natura et modus.** Qualiter Deus sit universorum causa, principium et finis, I 14C et seq., V 602D', VII 107D, 521B', XII 365C, 431C', XIII 94B, XIV 231B. Ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia, XIII 94C, 358B, 480C, XIV 14C'. — Non sunt plura effectiva rerum principia, I 14C, 64B et seq., IV 456A, V 455B', 548B, VIII 203B, 239D', XII 282D'. Creaturarum eductio ex nihilo non pertinet nisi ad infinitam Dei potentiam, IX 203A', 236D, et nobis incomprehensibilis est, VII 280C'. — Vocans ea quæ non sunt tanquam ea quæ sunt, XIII 37C', Deus creavit cœlum et terram et omnia quæ in eis continentur, I 13D' et seq., 69B, IV 275C' et seq., 428A et seq., 478D, V 2B' et seq., 166B', 251C', 334C, 357A', 453C, VI 342A', 383A', 387B', 403B, 419D, 434A', 436B et seq., 623A', 628A et seq., 687B, VII 58D et seq., 184B, 280D', VIII 263C, 604C', 607B et seq., 620A', 634C, 640C', 641D', 653B', IX 203A', 236D, 395A et seq., X 673D, 676D, XII 273C, 283A, XIII 37C', 475D', 483D, 693D, XIV 165B', 181D', 266D' et seq., 451D. — Omnia fecit mediate vel immediate, V 251D', 334C, VI 676C', VIII 636A', 640C', IX 203A', XIII 177C, 563C, XIV 165B', 266D', per Verbum et in Verbo, I 14C, V 602B, VI 2B, VII 506B, XII 270C', 273C et seq., 367A, 531A', XIII 357D', 472A, 475D', 515B, XIV 254C', in sapientia, VI 440B', VII 29D', 501A', 506B, XII 274B, secundum ideas suas æternas, I 35C, VI 628A, XII 275B et seq., XIII 358C, 515C, XIV 267B. Nullus prior illi formam agendi ostendit, sed ipse ex propriæ sapientiæ fonte cuncta molitus est, VI 369D. Verbo Domini cœli firmati sunt et spiritu oris ejus omnis virtus eorum, V 602B. Sapientia fundavit Deus terram, stabilivit cœlos prudentia, VII 29D' et seq., IX 104C', 108C, 302A. — Motor primus, II 583B', VII 531A, X 48B', stabilis manens dat cuncta moveri, VIII 256A', XIII 564C, XIV 446B'. — In illo invenitur et causa subsistendi et ratio intelligendi et ordo vivendi, X 80A.

Quænam fuerint circa mundi originem et creationem sententiæ S. Augustini, I 15D' et seq., 56B et seq., XIV 451B, aliorum doctorum, I 17C' et seq., VIII 102D, XIV 451C, et philosophorum, I 10D', 64C et seq. Quid de his sentiat Dionysius no-

Digitized by Google

ster, 21 A et seq., 22 D, 26 B, 31 A, 60 B', VIII 102 C'. — Quod mundus a Deo creatus sit, ad substantiam fidei pertinet, I 15 C; quo modo ac ordine factus sit, non pertinet ad fidem, nisi per accidens, D. — Triplex error circa mundum ejusque initium, quomodo removeatur, I 14 B, XII 198 C, 283 A. — Quo sensu Deus orbem terrarum ex invisa materia creaverit, VII 520 C. — Dicitur æternus creator, non quod ab æterno creavit, XIV 77 B', nam mundum produxit ex tempore aut simul cum tempore, I 14 B, 28 A', IX 395 A, XII 198 D, quare, 274 D'. — Etsi omnia dicatur creasse simul, VIII 102 C, probabilius ea per sex dierum successionem fecit, I 22 B, triplici opere, 40 A, VIII 96 A, 256 B', quas ob causas, 63 D'. — Omnia in mensura, numero et pondere constituit, VII 521 D. — Formans lucem et creans tenebras, I 26 A et seq., 40 A' et seq., VI 223 D', 439 C', VIII 259 D', 639 B, IX 228 C, 395 B, XIII 226 A', creator et moderator universorum temporum, I 41 D, VI 223 C', 224 B, 439 A', 540 A', 562 C', VIII 201 A et seq., IX 555 B, X 54 A, 397 A, XI 476 D', XIV 182 A', quomodo mutet Deus tempora et ætates, X 22 A', ac regna transferat, C'. — An angelos ante mundum sensibilem creaverit, I 58 D et seq., 65 A', V 3 A', VIII 5 B', XIV 450 D', et in gratia gratum faciente, I 65 D, IX 546 C, X 230 C'. — Quomodo hominem creaverit, I 50 A' et seq., 70 B' et seq., 83 A et seq., II 656 A, IV 105, 447 A, 448 B et seq., 456 B et seq., 647 C, 658 A, D, V 357 D, 604 D, VI 431 A', 558 D', VII 375 A, 462 A', 491 B, 510 C, 540 D, VIII 96 D' et seq., 747 B', X 700 A', XII 447 C', ad imaginem et similitudinem suam, I 50 A', 52 A et seq., 184 D', VII 467 A, VIII 97 B, XIII 176 A, 357 C', 366 D', rectum, VII 257 A', XIII 57 B, XIV 183 B', in potestate liberi arbitrii, VIII 89 D' et seq., in justitia originali, gratia, virtutibus scientiisque perfectum, I 80 D, 98 C', 114 D et seq., 118 A', VII 257 A', VIII 98 B, XIII 57 B, immortalem, I 54 D', 72 A, 73 B', VII 460 B, 467 A, XIII 43 A'. Voluntarie genuit nos verbo veritatis, XIII 564 A', ut simus initium aliquod creaturæ ejus, 565 A. — Corpus primi hominis immediate formavit, I 51 D', 71 D. Animas animalium non creavit, sed seminaliter ex materiis suis produxit, 45 B'; animas vero humanas sigillatim et immediate creat, eas creando infundens et infundendo creans, 51 D', 71 C, C', IV 462 B', V 357 D, 604 D, VII 540 D, VIII 620 C', 707 C', IX 496 A', X 673 D', 700 A', XII 447 C'. Omnis anima rationalis in manu Dei est quantum ad esse naturæ, gratiæ et gloriæ, IV 478 B', VIII 620 B', X 90 A. — Quo sensu Deus interdum dicatur pater et genitor entium non viventium, V 8 A, VIII 130 D.

Qualiter die septimo Deus opus suum perfecerit et requieverit, licet jugiter operetur, I 66 B et seq., 86 D et seq., XII 364 D', XIII 486 B, XIV 183 C. Mirabilia et inscrutabilia semper operatur tam in naturalibus quam in supernaturalibus, I 67 D', 597 B, III 183 D', IV 378 B', 441 A', 691 A, VI 170 A', 211 D', 248 B, 627 A', X 67 D', 100 A', 565 A. — Præcipua Dei mirabilia enumerantur, I 603 A, III 22 B', IV 379 B et seq., 386 C et seq., 426 D' et seq., 604 A et seq., 685 B' et seq., 691 B et seq., V 2 B' et seq., 652 D', 658 C, VI 16 C, 198 A', 264 D, 317 A, 395 D et seq., 434 A' et seq., 452 B', 471 B, 474 A, 506 D, 510 B, 540 B, 570 C, 627 D' et seq., 679 B', 680 A' et seq., 682 D et seq., VIII 258 A et seq., 508 C et seq., X 351 C', etc. Quomodo contemplanda sint et enarranda, V 457 D, 561 B, VI 198 A, 203 C', 204 C, 232 A, 247 C, 339 D', 386 D', 434 A et seq., 445 A', 446 A', 473 C', 539 C, 547 B', 550 C, 661 D', 670 C, VII 252 C, VIII 98 A', 230 C, 255 D, B', 363 B, X 68 B, ut ex eis Deus laudetur, VIII 59 A, X 55 B'. Opera ejus revelare et confiteri honorificum est, V 117 D'. — Dei adinventiones, quid, VIII 430 D; quomodo in eis exerceri oporteat, VI 247 D.

Dei opera, quomodo dicantur bona,

Digitized by Google

I 34A', 37C, 49C, 55C', IV 385B', VII 214A, 229A', 522D, VIII 239A, 242D, XI 216C, XIII 421D, perfecta, II 653C', VIII 257A', desiderabilia, 256D', vera, X 35B', XIV 64A, magna et exquisita in omnes voluntates ejus, VI 506A, 510A, magnificata, 368D, 440D, mirabilia, 640A, VIII 68B, XIV 330B, terribilia, VI 147B, C'. In eis semper est quædam contrarietas et oppositio, VIII 202C' et seq., 257D. — Quæ Deus supernaturaliter operatur sunt optima, III 698C'. — Ex parte tantum nota, incomprehensibilia remanent, IV 441A', 607C et seq., 684C', V 457B', VI 368D', VII 216D', 229C', 263B', 280C' et seq., 509D et seq., VIII 4C et seq., 7A, 68B, 94C', 103A et seq., 256D', 263D, 264B, etc., et sine curiositate aut præsumptione scrutanda sunt, IV 430C', 442A, VIII 25C, X 79C', 578B', XIII 78D. — Mirabilis in effectibus suis naturalibus, mirabilior est Deus in supernaturalibus, V 451A'. Olim in Judæa mirabilis, mirabilis nunc est ubique terrarum, B', maxime in Sanctis suis, VI 167B, 170C, 374D'. — Mirabiliter angelos creavit, sed homines mirabilius restauravit, XII 106B'. — Maxima opera ejus sunt opera gloriæ, magna opera gratiæ, minima opera naturæ, XII 62B', XIV 330B, operibus namque creationis multo præstant opera justificationis, IV 499A, VI 158A, 474C, IX 590B', recreationis et glorificationis, VI 368D.

Cf. Adam, Anima, Creatio, Creatura, Dies, Homo.

II. Finis creationis. Creaturas Deus condidit ex propria libertate ac bonitate, non necessitate naturæ, ob aliquam indigentiam sui, sed ut se ipsum creaturis communicaret, I 63D', VI 628A, VII 107B, XII 274D', XIII 301B, 564D', XIV 267A.

Nihil frustra aut in vanum fecit, I 49C', IV 332B et seq., 377A, D', 385C, 615B', VI 348B, VIII 239D', IX 473B, sed unumquodque ad certum et convenientem finem præordinavit et condidit, IV 615B', VI 348C.

Duplicem finem ultimate in rerum creatione Deus spectavit, primarium qui gloria ejus externa, secundarium qui creaturarum perfectione et felicitate continetur.

a) **Gloria Dei**. Gloria Dei interna est divinitatis majestas et excellentia vel beatitudo ejus increata, I 595B', II 113B, VI 128C, 635C', VIII 621C, 721C, XIII 663A', etc. Gloria Dei externa consistit in effectibus divinæ potentiæ in quibus gloria Dei relucet, VI 131B, VIII 721A, XII 487B, vel in clara Dei cum laude notitia seu in clarificatione divinæ majestatis in cordibus intellectualium creaturarum cum debita laude, V 19B', VIII 221C, X 42A', XI 416D, XIII 118A'. — Gloria Domini, qualiter in nube apparuerit Moysi et Hebræis, I 613A', II 42C', 397A, 411A, VIII 270D, etc., necnon impleverit tabernaculum fœderis, II 126A', et Salomonis templum, 646B. — Per gloriam Dei quam vidit Ezechiel secus fluvium Chobar, VIII 289D', IX 426D', 433D', et in templo, 449B', primo sedentem super Cherubim, 452D', deinde recedentem ad templi limen, 453A, 455A, ad portam orientalem, 456C', ad montem Oliveti, 459A', intelligitur divina protectio quæ primo vetus templum, deinde Jerusalem deseruit, D, 636C'. In templum novum et in civitatem Prophetæ revelata, 602A et seq. usque ad 636A, rediit, 636B et seq., id est, de Synagoga ad Ecclesiam per templum hoc figuratam transiit, 640C et seq. — Qualiter S. Stephanus gloriam Dei viderit, XIV 131C'. — Solium gloriæ Dei, quid, VIII 743C, IX 130B', 135C, 151B'. Quid decor gloriæ ejus, 190B'. — Soli Deo plenarie competit gloria, V 19B', XIII 414D, gloriamque suam nemini communicat, VIII 621D, 653A'. — Quantum gloriosus sit, X 35D, 43B, 46B, Deus gloriæ, XIV 123D, qui glorificatur in consilio Sanctorum, VI 340D', cujus gloriam cœli enarrant, V 516D', 517D. Pleni sunt cœli et terra gloria ejus, VI 516D,

Digitized by Google

VIII 255A', 374B', X 558B, 567A. — Qualiter nomen gloriæ Dei sit benedictum et sanctum, X 46D, benedictaque sit gloria ejus de loco suo, IX 431D'. — Gloria Dei est celare verbum, quo sensu, VII 157D. Qui perscrutator est majestatis, opprimetur a gloria, 161D.

Universa propter semetipsum operatus est Deus, suam in eis perfectionem relucere faciens et omnia finaliter ad gloriam suam referens, II 633A, 693B, IV 276C, 377A', 675D, V 49B, 544C', VI 368A, VII 107B, 230D, VIII 59A, 98D, 242A', IX 122A, 473C, 581C', X 37A, 55B', XII 428C, 533B', XIII 15C', 79C, 301B, XIV 165D', etiam reprobos, I 547A', IV 385D, V 49D, VI 42B', 348B', VII 107A', 247C, XIII 79D, XIV 355C. Omnem invocantem se creavit, formavit et fecit in gloriam suam, VIII 628A. — Ejus omnipotentia, sapientia et benevolentia maxime in creatione et ordinatione mundi relucent, V 2A' et seq., 4B et seq., VI 341B', 368D, VIII 102B, IX 108C, X 50C', 52D, C', 53B, 54A, C', 55B', 56A, D, D', 58B, D, 59D', 167B, XIV 166A, etc. — Vir gloria Dei est, XIII 176C, et Deus gloria viri, B'. — Qualiter Deus, in cujus conspectu nihil tamen mirabile est, VIII 239C', lætetur in operibus suis, VI 443B, IX 239C, et quomodo homo in eis delectetur et exsultet, VI 367C' et seq., XIII 348A. Qua ratione opera Dei laudent eum, VI 433A', 672A, X 49B.

Qualiter Deum glorificare debeamus et omnes ad ejus glorificationem inducere, I 594C, 600C', V 537D, 576C, A', VI 147A, 166B', 195B', 389C, 519B, VIII 213B', 505C, IX 122A', 124A', X 42A', 45C, 90C, XI 60B', 80B, 416B', XII 28B, 155D', 533D, XIII 94C', 151A', 243B', 620C, 640A, XIV 266C', 350D', etsi major sit omni glorificatione, VIII 263C'. Glorificandus est corde et non labiis tantum, 536B', 540B', super omnem terram, VI 95D', 484C', in altissimis, XI 416A', XII 167A, et in sæcula, VI 322D', 443A. — Deus glorificantes se glorificat; qui autem eum contemnunt erunt ignobiles, III 273B'. — Qualiter gloriari debeamus de infinita ejus perfectione, V 435D', VII 302C, 316C, et de donis ejus, IX 101C. In ipso solo, secundum ipsum et propter ipsum gloriam quærere fas est, V 422D', 599C', VI 124B', XI 416C', XII 380B', XIII 43C, 131C', 246C'. — Omnia ad Dei gloriam faciamus et ad honorem ejus referamus, VI 276D, 519D, VII 216C', 546C', XI 416D', XIII 104D' et seq., 173C', 620B, XIV 267B'.

b) **Creaturarum rationalium beatitudo**. Creaturas condidit Deus ut suam perfectionem ac beatitudinem eis participaret, VII 107B, XIII 565A, prout cujusque natura capax beatitudinis est, VII 107D. Creaturam vero rationalem non ad naturalem tantum felicitatem, sed ad supernaturalem beatitudinem molitus est, II 691B, 694D, VI 348D, VII 522D', XI 365A', XII 198A', XIII 77D, 393A', quatenus Creatorem suum cognoscat, cognoscendo diligat, diligendo teneat, tenendo fruatur, fruendo beata sit, II 693C. — Etsi omnia ultimate ad gloriam suam referat, nostram etiam salutem, quantum in se est, se desiderare seu velle insinuat, X 37A. Creaturam intellectualem quamcumque, etiam dæmonem, prima ac directa intentione condidit ad salutem et gloriam, IV 580B, VIII 241A.

Finis hominis. Finis noster consumens est mors; finis vero consummans seu perficiens est Deus vel vita æterna. Deus est finis objectalis extrinsecus, finis autem noster intrinsecus est beatitudo seu vita æterna, V 646B', VI 682B', X 522C', XI 81D', XII 568A', XIII 302B', XIV 231A', id est gaudium plenum tam exuberans et perfectum quod eo adepto majus non cupiatur, XII 547C, 562C'. — Finis iste supernaturalis fidei nostræ, XIII 621B', non nisi per fidem agnoscitur, XII 327D, XIII 14D. Ad eum referenda sunt omnia dona et opera vitæ præsentis, V 545D',

Digitized by Google

VI 142B, IX 101 A', X 317 A, XI 88 C', XII 64 D', 428 C, XIII 572 A, XIV 6 B, 231 A', 267 B'. — Congruentissimo ordine in Oratione dominica exprimitur desiderium finis et petuntur media ad finem adducentia, XI 81 D'.

Cf. Beatitudo, Gloria, Visio.

B. Conservatio. — Deus omnipotentia sua omnia conservat in esse, IV 184 A', 372 C', 467 D, 478 A', 516 C', VII 183 D', 213 B', 522 C', VIII 257 B', 294 D, X 79 B, XII 365 A', XIII 472 B', XIV 7 A, 14 D', 183 B ; omnis enim creatura, etiam rationalis, ex se imperfecta, XII 427 B, XIV 7 B, mutabilis et variabilis, IV 516 A', VII 213 D', 217 D, XIII 429 C, labilis, I 181 C', IV 372 B', 516 B', V 59 B, vana et tanquam nihilum ante Deum, 647 C' et seq., VI 94 A', 374 D, 665 B', VII 213 C et seq., 522 A, VIII 605 C', 606 A, X 79 A, XIV 321 D', defectibilis est et ad nihilum tenderet sine Dei manutenentia, I 57 A, VII 213 A', X 79 B, XII 365 D, XIV 7 A. — Omnia creavit Deus ut essent, VII 460 D, eaque vivificat, V 252 A, VI 630 A, VIII 257 A, XIV 182 D, etc. — Quomodo ex una parte opera ejus perseverare dicantur in æternum, II 652 B', VII 214 C', 230 B, VIII 257 B, et ex altera parte asserat Scriptura nihil permanere sub sole, VII 223 A, cœlum et terram transitura, VI 419 A', VIII 672 A, XI 61 C', XII 195 C, XIII 476 A, 695 A' et seq., XIV 361 D', 451 C' et seq., ut dent locum cœlis novis et terræ novæ, VIII 751 C', 763 B', XIII 66 B', 696 C', XIV 361 C.

C. Concursus divinus. — In omni actione causæ creatæ Deus principaliter operatur et plus influit quam causa secunda, I 507 C', V 50 B', VI 223 D', 438 D, VIII 3 B', IX 203 A'. Qualiter operetur omnia in omnibus, XIII 183 B'. — Omnes actus, etiam mali, a Deo sunt effective quantum ad substantiam actus; quoad deformitatem vero seu formale peccati, ab ipso sunt solummodo permissive, directe vero ac proprie a voluntate perversa, I 408 A, 419 B, III 505 C, 531 D', 572 A', V 50 B', 52 A, 461 D', VII 459 D', VIII 203 B, 639 C, IX 310 C, XIII 560 D, XIV 22 C. — Quatenus Deus Christi traditioni et passioni cooperatus sit, V 51 A et seq., 664 A, XIII 70 A'.

D. Providentia. — I. Exsistentia et natura.

a) **Notio**. Providentia, lato sensu, est cura quam habet Deus de creaturis earumque regimine. Tranquillissima, nullam in eo sollicitudinem inquietam parit, VII 487 C'. — Stricto sensu, providentia in Deo dicitur esse in quantum præordinavit creaturis conferre necessaria ad finis consecutionem : cujus exsecutio dicitur gubernatio, V 72 B. Scientia, dispositio, providentia et gubernatio, qualiter in Deo se habeant per ordinem, 71 D. — Quid sint fatum, V 63 B et seq., 71 D, et fortuna, 67 B et seq. Quomodo providentia a fato differat, 65 D.

b) **Providentiæ universalis exsistentia**. Providentiam negabant aut non attendebant impii sive gentiles, IV 297 D', V 429 A', VI 377 B', VIII 93 B', XI 88 C, XIII 17 A', sive Judæi, IV 583 B', VIII 93 B', 490 D, 537 D, IX 62 B, 97 C', 117 B, 450 B', 454 B, X 576 C, illamque practice negant peccatores, IV 297 D', 576 C', IX 450 C', X 580 D', ut securius peccent, IV 298 A', X 542 C'. — Quidam dixerunt quod ultra motum cœlorum non extenderetur nec ad inferiora pertingeret, IV 298 A, 378 B, 583 B et seq., V 67 B, 140 B', 455 C', IX 186 B', 450 B', aut ad actiones hominum, IV 298 A', 576 A', 583 B, VI 215 A', 377 B', VII 97 B', XI 88 C.

Est in Deo providentia, III 304 D', 698 B', IV 297 A et seq., V 76 D, VI 377 C' et seq., VII 77 C', 240 A, 533 D, VIII 93 C', 94 C, 96 B', 201 C, 537 A', IX 186 B' et seq., 237 B, 351 C, X 56 A', 101 C, XI 87 D et seq., 130 C, XII 61 D et seq., 282 D'; eamque agnoverunt quidam ex gentilibus, X 451 D, et meliores ex philosophis, IV 298 A, B', 378 C, VII 231 B', 499 A', VIII 96 C', præsertim Plotinus Platonicus qui de ejus universalitate bene disseruit, IV 378 D, VII 499 B', X 56 B', XII 63 C'.

Digitized by Google

— Quomodo puniantur qui illam negant, VII 240B, IX 454A', XIII 17B'.

Quidquid Deus ad extra agit, ex certa et æterna providentia procedit, V 151D. Ejus providentia ad omnia se extendit, II 691C, IV 378B et seq., 505B, 690C, V 67C, 69A, 72B et seq., VII 112C', 443B, 487B', 526A, XII 63D, XIII 7D', 163D', ipsique subjiciuntur non modo cœlestia et superiora, sed humana et terrestria quæque, etiam irrationalia, IV 297A, 690B, V 11C', 53B', 455C', 626A, VI 35C', 438D, 630A, VII 97B', 499A', VIII 93D', IX 105B, 186B', 237A, D', XI 87D et seq., XII 62C et seq. — Sortes moderatur, VII 112B', et ab illa non excipiuntur ea quæ fortuita, casualia aut monstruosa videntur, I 507D', IV 377C, 505B, V 46C, 69A, 72D, VII 263B', IX 3, contingentia, V 72C', mala, C, B', et hujus vitæ adversitates, 53C', ut fusius dicetur infra. — Quæ a Deo immediate fiunt, sicut creatio, justificatio, glorificatio, fato non subjiciuntur, sed soli providentiæ Dei; quæcumque vero Deus per causas secundas exsequitur, fato subduntur, V 66A.

c) **Providentia speciali reguntur creaturæ rationales.** Intellectuali creaturæ, utpote nobiliori, nobilior adscribitur providentia, XIII 7D', quæ dicitur prædestinatio, 8A. — De ea specialem curam habet Deus, V 11D', 53B', 661A', VI 353B', VII 526A, VIII 93D', X 538D', XI 87D et seq., 130A', XII 53B, 62B et seq., XIII 163D', 672A. — Cum magna reverentia disponens homines, VII 527A', excellentiori modo regit eos, non solum per homines et angelos, sed per se ipsum, III 245. Ordo providentiæ divinæ omne genus hominum ineffabili judicio dispensantis, quomodo ex historia illucescat, IV 379B', VIII 479C. — Etsi æqualiter sit ei cura de omnibus, VII 487C', 526A, specialem tamen providentiam habet Deus de regibus et principibus, I 397B, VII 137D', X 16A', maxime de fidelibus et electis, VII 443B, 526A, IX 270A, X 45C', XIII 672A. Secundum quod quidam sunt magis aut minus electi et justi, aliqui vero magis aut minus injusti ac reprobi, de his providentiam habet magis aut minus specialem, VII 487D'.

Providentiæ divinæ fiducialiter se committere debet homo, V 53D', VI 79D, VII 73A, VIII 16D, XI 88B, 89C, 130C, XII 53C, 61A et seq., XIII 157C', 348D, 528C, 671A', cujus spirituali profectui maxime utile est providentiæ recordari, VIII 187C. — Quinam de illa diffidant, X 226A'.

d) **Regiminis divini modus et excellentia.** Ad Deum spectat res ita regere ut in earum regimine ipsius perfectiones resplendeant, V 49C. Ejus gubernatio ordinata et pulcherrima est, 49A, IX 3, XIII 100C, suavis, II 692C, III 109, VII 499C, justa, 526D, et misericordia plena, 538C. — Illi competit procurare bonum universi et bonum commune magis quam bonum unius vel bonum particulare, I 34C, V 49D. — De querelis quæ contra providentiam moventur vel propter mali exsistentiam, vel propter inæqualem fortunæ conditionem justorum et impiorum, *Vide* Providentia in ordine supernaturali.

Rex sæculorum, XIII 414C, XIV 330D, sempiternus, IX 104A, Rex magnus super omnem terram, VI 18D, Deus solus est Rex noster, V 198D, universalis Dominus ac generalis Rex, VI 383B, IX 306B, X 695C', XIII 429B, omnium Deus ac Dominus ratione creationis, generalis dominii ac universalis providentiæ, *Vide* Dei nomina. — Mundi quidem principalis est rector, IV 667B'; sed quamvis in se et per se universa disponat, providentiam tamen per causas secundas in multis exsequitur, 690D, V 63C', VII 499D', 526B, IX 3, XI 87B', XIII 202B, etiam per præsidentes vitiosos aut infideles, VII 486C', XIII 100D' et seq. Omnia per se ipsum plenissime facere valens, aliquos tamen sibi assumit cooperatores, ut bonitatem suam creaturis magis communicet, IV 602B', IX 3, XII

Digitized by Google

112 C', XIII 137 D'. — Creaturas regit cum summo decore, VII 499 C', nam suprema inter creata per se ipsum immediate regit, III 109, et inferiora per superiora, irrationalia per intellectualia, homines per angelos, ad proprios dirigit fines, sed et per se ipsum aliqua agit in rebus, II 450 C', IV 431 D, 667 C', 690 C, VI 239 C', 641 D, VII 499 C', X 129 C', XI 27 A, XIII 409. Lex est Divinitatis reducere ad se media per prima, et ultima per media, X 119 B.

Deus est in firmamento tanquam principalis motor, rector atque influxor in inferiora, X 48 A'. Cœlestia autem corpora causæ sunt instrumentales motuum et alterationum, generationum et corruptionum in inferioribus, I 38 C, 40 D', 44 C, II 638 A, V 64 D et seq., 69 D, X 51 C', XIII 67 B; directe agunt in corpus hominis et indirecte in animam influunt, necessitatem tamen ei non imponendo, I 44 B', V 64 B' et seq., 66 D et seq., 67 D' et seq., VII 138 A, IX 102 B.

Tam perfecte ac provide Omnipotens regit mundum ut unumquemque tam distincte gubernet ac si illum solum attenderet, XIV 412 A. — Creata sic regit ut ea sinat proprios agere motus et prosequi actus, et unumquodque secundum ipsius naturam, qualitatem et capacitatem gubernat, V 49 A. — Providentia divina non aufert a rebus naturales proprietates, IV 505 C, V 67 D, non eis imponit absolutam necessitatem, XIV 214 D', nec humanam libertatem tollit, V 49 B, 67 D, XIV 225 C'.

II. Providentiæ divinæ operationes in ordine naturali. Qualiter Deus creaturas dirigat ad finem naturalem.

Deus nihil frustra aut in vanum fecit, sed singula propter convenientem seu naturalem finem condidit, IV 332 B et seq., 377 A, D', 385 C, 615 B', VI 348 B, VIII 239 D', IX 473 B. — Omnia ad opportunum hominis usum et utilitatem destinavit, I 49 D', IV 379 A', maxime corpora cœlestia, I 41 C, 43 D' et seq., 51 D', II 542 A, V 455 B', VII 284 A, IX 228 C. — Divina providentia circa creaturas irrationales operatur secundum quod competit bono universi, IV 405 A'.

Deus omnibus de necessariis providet atque naturalem confert inclinationem ad ea quæ naturæ suæ conveniunt, IV 691 C et seq., VIII 96 B. In quantum est causa finalis, creaturis imprimit pondus seu ordinem ad finem proprium et maxime ad ultimum finem, II 691 A', III 245, IV 621 D, VII 521 C', XIII 62 D, 94 B, B', eisque media ad finis adeptionem requisita præstat, VIII 95 A', X 52 B, XIII 7 D'. — Irrationalia instinctu divinitus impresso ad opera sibi connaturalia moventur, IV 691 B', V 10 D, VI 439 D', VII 45 B. — Quo sensu Deus intelligentiam dederit gallo, V 10 B, non autem struthioni, 15 A. Quænam sint quatuor minima terræ sapientiora sapientibus, VII 190 B et seq. — Qualiter Deus vestiat lilia agri, XI 87 D', XII 62 C', det jumentis escam ipsorum et pascat volatilia cœli, V 11 B et seq., VI 439 D', 442 A, 629 D', 673 D et seq., 680 B' et seq., XI 87 B', XII 62 B. — Plura de mirabilibus providentiæ effectibus legenda sunt iis in locis qui ad probandam ejus exsistentiam et universalitatem allegati sunt.

Lex naturalis. Qualiter Deus leges cœlo et terræ ponat, IV 621 B', VI 687 D, VIII 201 C, IX 245 A, inanimatis et irrationalibus præcipiat, IV 428 A, VI 255 A', IX 586 D', quæ verbum ejus audire jubentur, 578 D', 586 C'.

Ratio divinæ sapientiæ in quantum directiva est actuum ac motuum omnium creaturarum, dicitur lex æterna, II 692 B, IV 465 C', 472 A, XI 365 B. Ejus participatio creaturis naturaliter indita, per quam unaquæque tendit in proprium finem et operatur proprias actiones, vocatur lex naturalis, II 692 D, IV 472 B, XI 365 C. Per legem naturalem et potentiam obedientialem omnia divino imperio ad nutum obediunt, II 692 D, IV 692 B', V 16 D', 197 A', VI 223 C', 248 D, 341 D',

Digitized by Google

562 D', 687 A', C', VII 559 B', VIII 94 B, 201 D, 257 C, 259 D, 262 C', IX 89 C, 92 A, 395 B et seq., 472 C, X 44 C', 100 B', 420 A', XI 107 A', 569 C'; solus homo præceptum Dei contemnit aut negligit, VI 687 A', IX 89 D, 92 A.

Intellectualibus creaturis indidit Deus quamdam inclinationem, non solum naturalem, sed sapientialem et cognitivam ad summum bonum seu ultimum finem; idcirco homo naturaliter beatitudinem appetit, II 691 B', IV 628 C, VII 378 A, 499 C. Sed quoniam appetitus iste est intellectualis, homini conferri et naturaliter inesse debuit quædam notitia beatitudinis hujus mediorumque per quæ ad eam pervenitur, II 691 C'. Hæc cognitio naturaliter menti humanæ inscripta, est lex naturalis in homine, 692 A. Lex ista est quoddam dictamen practicæ rationis per quod homo ad aliquid agendum vel omittendum inducitur, I 341 C, II 692 A', IV 660 A', 691 D, XI 365 A'. Deus enim homini præstitit intellectivam potentiam per quam a brutis secernitur, XIV 411 C, animæque rationali indidit naturale lumen rationis, quod est quædam impressio lucis increatæ in anima, per quod inter verum et falsum, bonum et malum, homo discernere potest et videre quid agendum, quid omittendum sit, IV 660 A', V 429 C', VII 136 D. Ratio autem duplex est : practica et speculativa, II 692 B', XI 366 A. Porro beatitudo nostra in cognitione intellectus speculativi essentialiter sita est, II 692 B', VII 423 C', XII 568 D, et ad eam non pervenitur nisi per rectam operationem intellectus practici : ideo animæ rationali concreata est habitualis cognitio primorum principiorum, tam speculabilium, quæ dicitur intellectus, ad rationem speculativam pertinens, quam operabilium, quæ est synderesis, in practica ratione consistens, II 647 C, 692 C', V 10 A, VIII 5 C', 98 C, XIV 411 D. — Lex naturalis non est habitus, neque synderesis, sed quasi opus ejus, videlicet censura rationis, quid sit agendum determinans, II 692 D'. — Ad eam pertinent Decalogi præcepta, et maxime duo illa per quæ jubemur Deum diligere et proximum, II 647 B, 692 D', XIV 15 A'.

Cf. Lex.

III. Providentiæ divinæ operationes in ordine supernaturali.

a) **Dei providentia erga angelos.** Deus omnes angelos creaverat bonos, immaculatos et quodammodo perfectos, VIII 241 A, IX 547 D, XIV 32 B, in excellentissimis donis naturæ et gratiæ, I 65 D, VIII 440 D', X 230 C', ad salutem et gloriam, IV 580 B, VIII 241 A, maxime Luciferum, IX 546 C et seq., 561 C et seq., XII 439 D, qui fuit principium viarum Dei, V 23 C, IX 562 A, signaculum similitudinis ejus, 546 B. — De perseverantia et victoria angelorum bonorum malorumque rebellione et damnatione, *Vide* Angelus, Dæmon, Diabolus, Lucifer, Michael. — Omnes angeli a principio mundi in statu termini positi sunt, XIII 148 C, boni per inavertibilem conversionem ad Deum, XI 41 D, et confirmationem in gratia, IV 372 C', mali per inconvertibilem aversionem a Deo, V 414 B', 469 D', VII 279 B', 534 A', VIII 241 B, XI 41 D, XII 373 C, nam ad pœnitentiam et salutem eos Dominus non revocavit, IV 342 D, XIII 482 A, 685 D'. — Qualiter angeli a Deo illuminentur, ad gubernationem mundi et custodiam hominum deputentur, *Vide* Angelus.

b) **Hominis ad statum supernaturalem elevatio et redemptio.** Deus de homine specialem curam habet, *Vide* Providentia specialis. — Cum quanta bonitate illum magnificet et apponat erga eum cor suum, II 561 C', IV 406 D', 412 D', V 454 D' et seq., 456 C', VI 353 B', 665 A', VII 59 C, X 59 A', 79 C, XIII 565 A, etsi ob vanitatem et vilitatem suam homo tali bonitate indignus sit, IV 407 A, 516 C', 523 A, V 648 A, VI 257 B', 348 B, 529 A, 665 B', VII 214 B, VIII 605 B', 606 A, IX 26 A', X 79 A, XIV 321 D'. — Illum ad

Digitized by Google

supernaturalem beatitudinem condidit, II 694D, VI 348D, VII 522D', XI 365A', XII 198A', XIII 77D, 393A'. — Protoparentes in statu originalis justitiæ et sanctitatis constituerat eosque donis excellentibus tam in anima quam in corpore ditaverat, *Vide* Adam, Deus (Creatio), Homo. — Hominem qui hoc felici statu, propter Adæ transgressionem, exciderat, et peccato servitutique dæmonis obnoxius manebat, quomodo per incarnationem et passionem unigeniti Filii sui sanare et redimere dignatus sit, *Vide* Christus, Incarnatio, Peccatum, Redemptio. — Hominem, non autem angelum apostatam, redemit, quare, IV 342D.

c) **Voluntas Dei quoad hominum salutem. — Prædestinatio et electorum vocatio.**

Deus omnes homines vult salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire, quomodo, I 547C, II 546B', III 271D, IV 580B, VI 36C', 147D', 163D, 348A', VII 107C', 319D, 460C, 487C', 522D', 525D', VIII 140C', 241A, 655B, 742B, IX 217B, 501B', X 37A, 256B', XI 206A' et seq., XII 89B', 113B', XIII 385B, 416A et seq., 694B', XIV 148A, 248A'. Salvator noster est principalis, *Vide* Salus, Salvator. — Quum omnium salutem desideret et affirmet se mortem impii non velle, III 519D, IX 500B, 501B', 568D', nec lætari de morte et damnatione hominum, V 98B, VI 99C, VII 460C, X 286A, quo sensu dicatur servare malum in diem perditionis, IV 580A, VII 107A', VIII 74C, X 409D, XIII 687D', spiritus creasse ad vindictam, VIII 241A, ridere et subsannare in interitu peccatorum, V 416C', VII 15B', voluisse peccatores occidere, III 271D, homines destruere, IV 485C', V 574D, VI 115D', IX 107C', eis abuti, 158D, 159B', consolari et vindicari de inimicis suis, VIII 330A', C', 337B, IX 441C', X 285D'. Cur Ezechielem ad non convertendos miserit, V 60C, VI 148B, IX 430C' et seq., XII 6C', Paulum Asianos evangelizare noluerit, VI 147D', XIV 174A.

Qualiter electos Deus ad gloriam prædestinet, alios vero reprobos esse permittat, *Vide* Prædestinatio, Reprobatio. — Prædestinatio gratiam præparat respicitque gratiæ bonum finale; vocatio gratiam offert et retrahit a malo; justificatio gratiam confert et respicit bonum gratiæ initiale; magnificatio (glorificatio) gratiam consummat in gloria, XIII 70B. — Vocatio est aut æternæ prædestinationis, sicque vocati sunt electi, aut præsentis justificationis, de qua dicitur: Multi sunt vocati, pauci vero electi, XIII 507C. Electos vocat Deus non secundum eorum opera, sed secundum propositum suum, X 692B', XI 143D', XII 65D, 549C, XIII 76A', 301A, 436B'. — De vocatione ad pœnitentiam et conversionem et de justificatione agetur infra.

d) **Lex divina et media ad finis supernaturalis consecutionem necessaria, qualiter homini conferantur.** Si homo non ordinaretur a Deo nisi ad naturalem felicitatem ac finem, sufficeret ei lex naturalis, sed quoniam ad supernaturalem beatitudinem conditus est, supernaturali eget lege per quam de hoc fine supernaturali atque de modo ad illum perveniendi instruatur, II 694D, IV 472B, XI 365A', et hæc est lex divina, II 694A', IV 472B, XI 365B', quæ duas partes continet: mandata quæ pertinent ad agenda, testimonia ad credenda, VI 260A, 375B, 570C. In mandatorum observantia sita est beatitudo vitæ activæ, in contemplatione testimoniorum beatitudo vitæ contemplativæ, 543C'. — Hanc legem Deus, cui nullus similis est in legislatoribus, IV 684B, Deus legifer noster, VIII 568B', qui unus est legislator et judex, XIII 599B', in cujus dextera ignea lex, II 674C', 682A', per quem reges regnant, VII 55C', et legum conditores justa decernunt, 56A, dedit nobis primo per Moysen, deinde per Jesum Christum, *Vide* Lex. — Lex igitur divina in novam et veterem legem dividitur, non quasi per oppositas spe-

Digitized by Google

cies, sed sicut per imperfectum et perfectum, II 696B. — Lex vetus bona erat et multipliciter in Scripturis commendatur, II 696A, XIII 53B', 412B', etc. Lex sancta et mandatum sanctum et justum et bonum, 54B'. Lex Domini immaculata, convertens animas, II 695B, V 519B; testimonium ejus fidele, sapientiam præstans parvulis, C, VI 571 A; justitiæ Domini rectæ, lætificantes corda; præceptum Domini lucidum, illuminans oculos, V 519D. Mandatum lucerna est et lex lux, VII 48C. Lex et mandata Dei veritas, VI 562A, 573C, et æquitas, 578D', XIV 30C'. Fidelia omnia mandata ejus, VI 508D, confirmata in sæculum sæculi, facta in veritate et æquitate, A'. Æquitas testimonia ejus, 573A', mirabilia, 570C, in æternum fundata, 574C'; credibilia facta sunt nimis, 375B.

Verumtamen lex Mosaica imperfecta erat, II 696B, etc., et per se, seclusa Christi gratia, ad veram coram Deo justitiam assequendam insufficiens, ut generatim ex epistolis S. Pauli ad Romanos, Galatas et Hebræos probatur. — Lex vero evangelica perfecta est, quia omnia ea includit per quæ homo ad Dei fruitionem pertingere potest, et præsertim sacramenta quæ gratiam conferunt sine qua nemo salvatur, II 694C', 696B, 697A, XI 366C et seq., XII 293D, XIII 30D et seq., 33C', 58A et seq., 273D', 379C, 509B et seq., 569B et seq., XIV 161A', etc. — Qualiter Deus eam scripserit in corde fidelium, IX 227B'.

Cf. Lex, Mandatum.

Præterea, ut finem supernaturalem consequatur, homo supernaturalibus indiget mediis, IV 399B', 457B, VI 306C', 348D, IX 107D, XII 544A', XIII 22D', 77D, 393A', 563A', XIV 13D, 148A', quorum necessitas ex mox dicendis clarius patebit. Hæc media sunt gratia gratum faciens sive actualis sive habitualis, virtutes infusæ et dona Sancti Spiritus, quæ a Dei pietate gratis et misericorditer dantur, IV 457B, XII 325D, XIII 563C.

Deus hominem ad finem supernaturalem dirigit, omnia impedimenta auferendo et de necessariis tam menti quam corpori ipsi providendo, V 198A', 543D, VI 26B, 121C, 153C, 163A, 217D, 265B, 662D', VII 25D, 39A, 136A, 306C', 515D, VIII 237D, 655A, XIII 62D, XIV 461C', quibusnam beneficiis, V 544B et seq. — Electis providet non solum sufficienter, sed efficaciter de omnibus ad salutem necessariis, V 544A, VII 471D, XIII 62A', 422D, XIV 163B'.

Directio divina, quæ nobis tam necessaria est, VII 108B', VIII 16B', IX 107C, 109A', qualiter postulanda sit, II 533B, V 38C, 101A', 413A, 435A, 495D', 552A', 566A', 593C, VI 322D, 358C, 470B, 544D', 551D, C', 571B', 646A', 662A', VII 24D', VIII 222C', 226B', XI 409A, XIV 460B. — Tendentibus ad finem quænam sint necessaria, IV 444A. Primo finem, deinde media ad finem, anima desiderare et petere debet, XI 81D', 88C, XII 64D'. Nulla res creata appetenda est, amanda aut in usu habenda, nisi in quantum ad finem supernaturalem ducit, XIII 572A.

His generaliter dictis, in sequentibus articulis sigillatim exponentur præcipua beneficia quibus Deus homini largitur auxilia ad salutem necessaria, eumque ad beatitudinem æternam pervenire facit.

e) **Qualiter Deus hominem ponat in Ecclesiæ unitate, ut bonis ejus fruatur, particeps fiat meritorum Christi et gaudeat protectione B. Mariæ.** Hoc est primum beneficium gratiæ Dei; in Ecclesia enim nihil homini deest eorum quæ ad salutem necessaria sunt, V 544B. Ipsa frequenter vocatur Dei vinea, VI 280C, 284D' et seq., VII 337D, 349B', VIII 367D' et seq., 521A', IX 30B', 219B', 328C', X 655D, XI 220D et seq., XII 174B, B', XIV 327A', regnum, V 120C, 544B, VIII 404B', XI 153C', 545C', 562C', XII 82C', 210A, XIII 357B, etc., domus, templum, etc., *Vide* Dei immen-

Digitized by Google

sitas, Ecclesia, Regnum, Vinea. Ecclesia est Christi sponsa ejusque corpus mysticum. *Vide* Christus. — Ipsa est porta cœli, I 332B', et extra eam nemo salvatur, III 38B', VI 10A, 160D', X 386B, 443C, 488B'. — In ea sunt sacramenta saluberrima, Scripturæ divinæ, virtutes diversæ, V 544B, VI 143C. — Spiritus Sanctus intelligentiam Scripturarum verissimam contulit Ecclesiæ, III 471C, cujus structura tribus quasi munimentis continetur ac consummatur, videlicet : lege quæ est fundamentum, prophetia quæ parietes constituit, Evangelio quod tectum consummat, X 199A'. — In ipsa est fons evangelicæ legis ex quo rivi sapientiæ undique derivantur, VII 371D'. — Duo Testamenta, seu doctrina legis Mosaicæ ac sapientia legis evangelicæ, sunt duo ubera Ecclesiæ, quorum spirituali lacte aluntur et consolantur fideles, VII 366B', VIII 759C. Gressus mentis suæ in præceptis divinarum Scripturarum figens, ad cœlestia tendere novit, XIV 307C.

Ecclesia est hortus in quo oriuntur flores virtutum, fructus actuum meritoriorum, gramina cœlestium ferculorum; in quo jugiter perseverat viriditas supernæ floritionis ac fecunditatis internæ viror venustus, VII 371D. — Puteus est aquarum viventium, id est origo Baptismi ac sacramenti Confessionis in quibus cuncta abluuntur peccata, gratia ac virtutes infunduntur et reparantur, VII 373D'. Abundant in ea aquæ sapientiæ salutaris, fluenta divinorum charismatum, fontes gratiæ, quibus potat et refocillat filios suos, 371C'.—Vestimenta et ornamenta ejus sunt virtutes et dona Spiritus Sancti, ac meritorii actus, VII 370C'.

Qualiter per sacramenta fidelibus applicentur merita Christi et conferatur gratia, *Vide* Christus, Sacramentum.

B. Maria spiritualiter commoratur in Ecclesia, VIII 153D et seq., cujus est flos, protectrix et advocata, regina et mater, VII 206B', 344B, 415B', 430D, VIII 153B', occupans, protegens et gubernans corda fidelium, præsertim contemplativorum et religiosorum, A'. — Mater est omnium virtutum meritorie et instrumentaliter, eas obtinendo, conservando et ad perfectionem ducendo, VIII 155C. In ea gratia omnis vitæ et veritatis, omnis spes vitæ et virtutis, 155D. — Hortus conclusus, in quo universæ virtutes sunt consitæ, cuncta divina charismata floruerunt, VII 383D', sua opulentia nos ditat, II 289A', VII 205D. Post Deum origo, mater et largitrix est omnium quæ nobis conferuntur charismatum ; ei namque misericordiæ regnum commissum fuit, et per manus ipsius dare disposuit Deus quidquid gratiæ tribuit nobis, VII 384A : unde Mater gratiæ et Regina misericordiæ vocatur, 382A, 446B, VIII 153D'. — Per eam confidimus salvari tanquam per cooperatricem nostræ salutis ac gratiæ præpotentem, VIII 155A' ; certum est enim quod salvabuntur omnes qui tota devotione eam diligunt et honorant, dummodo perseverent, VII 206B'.

Cf. Ecclesia, Maria.

f) **Qualiter Deus homines illuminet et edoceat. — Verbum Dei.**

Salutari eruditione Deus animam illuminat ad cognitionem veritatis, et hoc est secundum ejus beneficium, V 544C, D'.

1. Illuminatio et instructio divina. Sol intelligentiæ atque justitiæ, illuminans omnes qui non ponunt obicem, V 563C, VII 281C', 481B, VIII 718A', IX 69B', X 513D, 709D', 712C', XI 408D, XII 277B', 282D, 426B, XIII 226B', XIV 6A', quomodo Deus vultum suum illuminet super nos, V 429C', 682B', 687B', VI 152C, 355C', 571D', emittat lucem et veritatem suam, V 679C, lucem orientem justis, VI 394A', 512A, qui filii sunt lucis, XII 120D, 508C', XIII 234C, 320C, 390C'. — Lumen et splendor ejus, quid, IV 690D, V 627A, X 567B. — Illuminatio divina supernaturalis, quantum nobis

Digitized by Google

sit necessaria, VII 509C' et seq. — Quotuplici modo Deus nos edoceat et illuminet, IV 587B, 629D', 661A et seq., 664A', 677A', 687B, V 68C', 502A, 505C, 544C, 598D', 608A, VI 198A, 236C, 239B', 338A', 340A, 357B, 378B, D, 433A, 662C', 677B, VII 353A, C', 396C, 439D', 471A, VIII 17D, 531C, 693C, IX 335B, X 119B, 129C', XI 408A', XII 282D, XIII 85C, 302A', XIV 24B', 26D', 411C', 461D, B'. Erunt omnes docibiles Dei, quo sensu, XII 397C'.

Qualiter Deus det nobis intelligentiam et intellectum, II 94D, IV 655B, 660A', V 490A, 598D', VI 547A', 551B', 559B, 571A, 573A', 578B', VIII 237B, X 241D', XIV 411C. — Ab eo profluunt sive immediate per infusionem, sive mediate per studium, omnis scientia et omnis sapientia, II 94D, 465A, IV 620A, VII 19B', VIII 3A' et seq., 89B, X 22C, 23B; ideo ab eo per orationem postulandæ sunt, IV 17B, VII 19A, VIII 297D', XIII 553C. — Qualiter bonitatem, disciplinam et scientiam doceat prælatos, VI 557A', illosque dirigat per angelos, V 421D', VII 56A. — Lucerna Domini spiraculum hominis, quo sensu, VII 136D, B'. — Lux contemplationis mysticæ, quid sit, IV 688A, et quomodo ad nutum Dei communicetur, 687B et seq.

2. *Locutiones Dei.* Quotuplici modo Deus creaturis, præsertim hominibus, loquatur, IV 308C, D' et seq., 465D, 660C et seq., 690A, VI 125B', D', 312A, 350A, 433A, 682D', VII 342B, 397D', X 373A, XI 441A', XIII 471B, XIV 8D, 432D'. — Qualiter animam ducat in solitudinem et loquatur ad cor ejus, X 219D', 228D'. — Duplici modo animam visitat, hortatur et inflammat, VII 396C. Venæ susurrii ejus, quid, IV 368D et seq., VII 396B. — Quibusnam specialiter loquatur, IV 471C, VII 33A', X 623B. — Quomodo locutus sit Patriarchis et Prophetis, *Vide* Attributa metaphorica. — Locutiones ejus, quæ inenarrabiles sunt, VII 548B, quomodo dignoscantur, IV 485B, VI 312C. — Justis Deus addit aurem per gratiam, quam non habent per naturam, ut audiant eum quasi magistrum, II 643D, VIII 669A', XI 562D, XII 371A'. Nisi mentem intus tangat et illuminet, inanis est omnis exhortatio et prædicatio, I 126A, X 391A, XIV 175A, 435B'.

3. *Excellentia verbi Dei.* Breviter declaratur multiplex excellentia verbi Dei, II 667C', XI 43A, 466A, quod variis rebus comparatur, IX 192C', semini, XI 563C, XII 443D, gladio, VI 5D, VII 352D', XIII 326C', etc. — Sermo Dei, veritas, VI 576A, XII 573A', lucerna pedibus nostris, VI 565A', illuminat et intellectum dat parvulis, 571A. Tremendus, 576B', X 566C, potestate plenus, VII 259C, efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti, XIII 487A', quasi malleus conterens petram, IX 187C', non revertetur ad Deum vacuus, VIII 698A', et manet in æternum, VI 562D, VIII 603B, XIII 631A'. Clypeus est omnibus sperantibus in se, VII 185B. Omnia sanat, VI 473B', VII 37C, 544D, et animas salvat, XIII 568A. Illum custodiendo corrigit adolescentior viam suam, VI 545D'. — Verbum Dei est animæ cibus, IX 142D', XIII 541 et seq., XIV 299A, et potus inebrians, IX 190D. Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei, II 554A', VII 547B, XI 42D', 465C'. — Eloquium Dei dulce est, VI 84A', 564D', VII 365D, IX 430A', XIV 299C; quo sensu amaricari faciat ventrem, A, D'. Eloquia Dei eloquia casta, argentum igne examinatum, V 473B, 505B'; ignita sunt vehementer, VI 572C', VII 184D', IX 68A', 164B', 169D', 187B', 192A'.

4. *Verbum Dei, quomodo suscipiendum sit.* Verbum Dei, sive externum sive internum, quomodo reverentialiter et salubriter audiendum sit, IV 485B, 689C', VI 312A, C, VII 148B, VIII 19A, 36C', 486C', IX 169D', 428D', X 381D, 550C et seq., 566C, XII 371A, 378B',

Digitized by Google

441 A', XIII 381 C, 565 A, 567 C', ac meditandum, II 540 C', 548 A' et seq., IV 585 B, VI 546 A', 547 B, 574 B, VII 37 B, IX 142 D', 431 B', nec contemnendum aut irreverenter tractandum, II 122 D', IX 72 A, 78 A, 188 D', 193 A', X 648 B. Duplici modo verborum Dei obliviscitur homo, XIII 570 A. — Verbum Dei opere implendum est; qualiter illud quidam respuant vel negligant, quidam vero suscipiant et diversimode fructificare faciant, VI 102 B, VII 121 A, VIII 122 B', IX 53 C', 186 A, 192 B', 570 B', 571 B', XI 96 D' et seq., 160 B' et seq., 164 B et seq., 531 C et seq., 560 A' et seq., 563 C et seq., XII 71 A' et seq., 436 D', XIII 568 C et seq., 600 D', 691 C et seq., etc. — Qualiter in eloquium Dei deficiant oculi nostri, VI 561 C, 569 C, et in eo lætemur, 546 D', 576 C', IX 138 D', 143 A. — Verba Dei libenter audire et custodire signum est prædestinationis; rationabiliter vero desperatur spiritualis vita illius qui ea non audit neque custodit, VI 102 C, 323 B', IX 142 D', XI 43 C, XII 39 C', 370 D', 441 B et seq., 443 B, XIII 64 C. Si quis diligit Filium Dei, XII 538 B, sermonem ejus servabit, D, et Pater diliget eum, A', et ad eum venient, B', et mansionem apud illum facient, D'. Qui servat verbum Dei, caritatem perfectam habet, XIV 13 D'. — *Cf.* Prophetia, Revelatio, Scriptura, Sermo, Verbum, Visio.

g) **Hominis conversio et justificatio.**

1. *Qualiter homo peccando a Deo recedat, et Deus ab eo faciem suam avertat.* Quomodo Deus a creatura distet, XIII 596 C', longe sit ab impiis, V 434 B, 598 A', VII 103 C', VIII 536 B', IX 116 B, 321 D', XI 179 C', XII 108 B, 111 A'. A Deo nihil separat nisi peccatum, VII 454 C', 489 B', VIII 714 B, IX 63 C', XI 163 B, XIII 441 A', et ab illo tanto magis elongamur quanto gravius peccamus, VI 574 A', XII 108 C'. — Quandonam dicatur homo Deum derelinquere, II 670 D, IX 19 A', 29 C', 141 C, X 237 A', ad eum tergum vertere et non faciem, IX 23 A, 32 D, ab illo recedere, IV 312 D', 671 C, V 405 A', VII 258 C', 471 A', IX 132 C', 149 A', 427 C', X 36 B', 256 A, 262 A, XII 108 A. Quinam Deo dicant : Recede a nobis, III 504 D', IV 576 B, VIII 543 C. Duo mala fecit populus Domini : ipsum dereliquerunt fontem aquæ vivæ, et foderunt sibi cisternas dissipatas quæ continere non valent aquas, IX 19 A', 28 B', 152 A, 392 B. — Deum derelinquere, quam amarum sit, IX 21 C, 30 B, 151 D', X 261 B', 262 C', 266 A'. Aversio a Deo mors est animæ, VII 16 A'. — Non omnis recessus a Deo culpabilis est, sed recessus per mentis aversionem, I 95 A'.

Quo sensu Deus dicatur ad homines venire aut ab eis recedere, IV 429 D et seq., IX 449 D', XIII 513 D', XIV 423 D'. Qualiter faciem suam abscondat aut avertat a nobis, II 660 C', IV 494 C', 502 A', 672 C, VI 335 B', VIII 400 A, 708 A, 714 B, IX 600 C', et quantum malum sit projici a facie ejus, VI 442 D, XIV 434 D, 459 C'. — Nunquam recedit a nobis, nisi prius ab ipso recesserimus, VIII 299 A', XII 544 B, XIV 26 C'. — Etsi expediat ut nos quandoque ad tempus derelinquat, enixe precari eum debemus ut a nobis non avertat faciem suam, V 475 D', 685 D', VI 45 A', 187 C', 413 A', 662 C, XIV 434 C, 459 B', etc., nec discedat, V 541 D, 641 C', VI 196 A, 545 B', IX 128 D, XIV 423 C'.

2. *Qualiter Deus peccatores ad conversionem vocet.* Quotuplici modo Deus vocet nos ad pœnitentiam et emendationem, I 110 C', IV 424 B, VII 15 C, 523 D', VIII 483 A', 494 C', 645 B', 697 C' et seq., IX 3, 41 B', 44 A, 52 B, 195 A', 249 D, 501 C', X 316 D et seq., 341 B et seq., 349 C, 618 D et seq., 623 C', XI 145 B, XII 97 C', 117 C', 363 B, XIII 20 C', 70 A, 436 A', 507 C, 694 D', et de tenebris in admirabile lumen suum, 637 D'. Quomodo illi respondeamus, VI 419 A. Vocantem vero audire renuentibus, quanta comminetur mala, 289 A' et seq., 293 A, VII 15 D et seq., VIII 750 D et seq., IX 82 C et seq., XIII 20 D' et seq. — Quomodo sua-

Digitized by Google

deat nobis emere a se gratiam, caritatem et alias virtutes, VIII 695B et seq., XIV 255D et seq. — Stat ad ostium cordis nostri et pulsat, XIV 256B'; si quis aperuerit ei januam, intrabit et cœnabit cum illo, 257B, 351B'.

3. Qualiter Deus convertat ad se creaturam rationalem. — Prima gratia. — Facienti quod in se est Deus gratiam non denegat. — Non ex parte Dei, sed nostri, est defectus nostræ salutis.

Sicut Deus communi influxu universa convertit ad se, tanquam ad finem ultimum, secundum esse eorum naturale, sic rationalem creaturam convertit ad se speciali influxu, tanquam ad finem supernaturalem; quid sit iste influxus sive motio hæc vel instinctus qui omnibus offertur ac vicissim influitur in hac vita, XIII 596B, XIV 256D'. — Quotuplici modo Deus homines trahat ad se, VII 300C', 315C, D', IX 219B, 231C', X 294A', 299D, XII 397B, aliquando sine eorum prædispositione, VII 105D, IX 501A', XIII 553B'. Tractus iste qui nobis tam necessarius est, IX 231D', 299A', XI 396C et seq., XIII 77A', non violentus est neque coactus, sed amorosus atque spontaneus, III 653C, V 49B, IX 155A', XII 396D'. — Quomodo Deus cor lapideum auferat de carne nostra et nobis det cor carneum, IX 459A, 582D', XIII 222B', et docile, III 600D'. Qualiter illud emolliat, IV 592D, immutet, II 302B', 456C, III 131B', 709C, IV 440A', 482D, 488D', V 67D', 202A, VII 137C, 138B, VIII 140B', IX 155D, 164B, 428A, 480C, XII 152C, adaperiat in lege sua, V 330C, inclinet ad se, atque ad fidem et gratiam præparet, III 101D', 653B, 656A', IV 482D, VI 551C', VII 137D et seq., aliquando per angelorum ministerium, V 68B', VI 699A, VIII 706D', 763A, X 631A'.

Dei solius est per gratiam suam animas convertere sive de malo ad bonum, VI 246D', 282C', 287A, VII 138B, IX 223D', 233C', 373B', X 351C', 618B', 664A', XII 396C, 398B, 545C, 549A', XIII 35B', 266C', sive de bono ad statum perfectiorem, et hoc est tertium Dei beneficium, V 544A', D', X 618C', XIII 596A'. Qualiter gratiam conversionis ab eo implorare debeamus, VI 281B', 286C', 310D', IX 223D', 373A', 377B', etc. — Primam gratiam nemo de condigno meretur, illamque Deus dat gratuito, IV 687B, V 527B', VI 111C', IX 373B', 411, XII 291D' et seq., 549D, XIII 34C', 35C, 88B', 92D', 582B, XIV 255A', non tamen sine meritis Salvatoris, XII 292C'. Igitur salutis nostræ, quæ ex hac prima gratia dependet, prima causa est bonitas Dei, non meritum nostrum, II 113B', V 512D', 522B, 688B', X 664A', XII 65D, XIII 31C, 88B', 305A, D, 436B', 456C. — Incomprehensibilia quidem sunt judicia Dei, et prædestinationis aut reprobationis hominum nullam aliam causam assignare valemus nisi voluntatem divinam, II 113B', V 49B', 59B' et seq., 512D', 625C', 688A', VI 522D', VII 252C, VIII 202D, IX 155B', X 613C', XI 143D', XII 12B, 65A', XIII 77B et seq., 93B' et seq., 300C, XIV 331C, etc., præsertim si totus prædestinationis effectus simul sumatur, V 60C', VII 252A'; injustus tamen non est Deus, et in gratiarum largitione apud eum non est personarum acceptio, II 654D', IV 430C', 442A, V 61A', VII 252A', 548A, X 35C', XI 144A, XII 12B, XIII 76D' et seq., 576A, XIV 148A. Omnium enim salutem desiderans, paratus est, quantum in se est, unicuique gratiam impertiri, VI 36D', 44C', VIII 140D', XI 207B, XIII 553B', eamque facienti quod in se est non denegat, II 646D', IV 668B, V 77B, VI 153A, VII 105D, 440C, 454D, 488C', VIII 12D', 90D, 168B', 196D', IX 217D, 501C, X 624A, XII 111B', XIII 35C', 553B', 576D, 694D', XIV 26C', 144D; ideo cum omni fiducia illam postulare debemus, XIII 10D. — Ipsos malignos ac reprobos variis modis, quantum in se est, ad emendationem movet et hortatur, dans eis tempus pœnitendi, III 519A', IV

Digitized by Google

424B, 598D', 623A, VII 522C, 527C', VIII 103A', 544A', 552C', XIII 20C', 79A, 656B', iisque interdum gratiam confert veræ contritionis, sed finaliter in ea non permanent, C. — Non ex parte Dei, sed nostri, est defectus nostræ salvationis et perditio nostra, V 59A et seq., VII 525D', IX 569B, X 253D, 256A', 311D, XIII 694D'. Multi enim instinctui divino, qui omnes movet ad supernaturale bonum, resistunt, VIII 140D', XIII 596C; propter quod merentur sibi ipsis relinqui, sicque ex sua defectibilitate de peccato in peccatum labuntur, XIV 257A.

Cf. Gratia, Prædestinatio, Reprobus, Salus.

4. *Qualiter homo ad Deum se convertat et ad gratiæ habitualis susceptionem disponat se de congruo.* Quomodo, Deo nos ad hoc exhortante et auxiliante, ad ipsum convertamur, revertamur et accedamus, IV 585C, V 121D, VI 382C, 526D, VII 413A', VIII 13D, 100D, 146D', 483A', 645B', 697D', IX 41B', 44A, B', 46A, 52B, 501C', X 216A, 256A, 316D, 317C, 618D et seq., 623C', XII 110D, XIII 488B', 511C', 633D', XIV 387, toto corde, III 298C, IX 194A, X 341B, 349C, in jejunio et fletu et planctu, 341C, 349D. — Accedens ad Deum, quid credere debeat, XIII 516B. — Conversio ad Deum summa nobilitas est animæ creatæ, VI 218B, nam unumquodque perficitur quum suo principio copulatur, X 317C. — Qualiter quærendus sit Deus, *Vide* infra, Officia hominis erga Deum. — Quomodo Deo appropinquare valeamus, V 598A', VI 688B', VII 489B', VIII 709D', IX 217A, C, 635A, XIII 306B, 596A et seq., XIV 410C, et ipse appropinquet nobis, IX 353D, XIII 596D, prope sit, IX 186C', XIII 348B, XIV 182D', et ponat nos juxta se, IV 536D, 540C'. — Homo cor suum ad Deum inclinare debet, illudque ad susceptionem gratiæ habitualis præparare valet de congruo, consentiendo divino instinctui qui eum ad bonum supernaturale movet, et tunc gratia ei confertur, III 101C', 295C, 298B', IV 668B, VI 96C, 471A', 483D, VII 105D et seq., VIII 12C', 19C, 90D, 222D', 230D', IX 53B', 217C, 500C', 501C, X 391B, 618B', XII 71A', 111A', XIII 35C', 582B, 596C, XIV 255A', 378B. Qualiter parare jubeamur vias Domini, rectas facere in solitudine semitas ejus, VIII 601B', 609C, XI 31B', 442A', XII 299A. — De dispositionibus ad justificationem requisitis, *Vide* Justificatio. — Quanto perfectius disponit se homo ad gratiam et virtutes, tanto plenius desuper eas sortitur, II 655B, V 77B, VI 471D, VII 397A', IX 663A', XI 55A', XIII 321B'.

5. *Qualiter Deus cooperatores sibi assumat in conversione animarum.* Ineffabili pietate dignatur Deus cooperatores sibi assumere non tantum in operibus naturæ, sed etiam gratiæ, IV 602C', IX 3, XII 112C', XIII 137D', XIV 8D'. — Ministri ejus plantant et rigant; ipse autem incrementum dat, VII 91A, XIII 137B et seq. — Divinissimum est ei cooperari in animarum conversione et reductione ad suum principium, VI 46C, VIII 763D, IX 143A', X 160A', XII 354B', XIII 138A, 610D, XIV 168A', 435A'. Qui proximi salutem zelant, quodammodo Deum reficiunt, VII 440A, ab eo dulciter reficiuntur, III 454D, et animas suas salvant, IX 139D', 433C', XIII 609D' et seq., XIV 372C', 373A. — *Cf.* Pastor, Prædicator, Prælatus, Sacerdos.

6. *Qualiter Deus ad pœnitentes revertatur, eos sanet atque justificet gratiam infundendo, ejusque infusione peccata tollendo.* Cum quanta bonitate Deus revertatur ad eos qui ad ipsum revertuntur, II 370D', X 512D, 707B', ad eos convertatur, V 439C', VI 357B, X 295D', 342A', 618D, 624A, XIV 399A', eis occurrat, VI 110D', XII 111B', illosque suscipiat, VIII 101C, IX 34C', 41C, XII 111C' et seq., 116B', 395A, etc. *Vide* Dei misericordia et clementia. — Qui ad eum humiliter et reverenter accedunt, ab ipso illuminantur, accenduntur et confortan-

Digitized by Google

tur, II 675B, 683B, V 608A, VII 395A'.

Animarum medicus, VIII 230C', IX 351A, XIV 387, Deus vulnerat et medetur, IV 382D, percutit et sanat, A', VIII 472D, X 251B'. Quomodo sanet infirmitates nostras, III 32C, IV 508B', VI 428A', 679A', VII 510A', VIII 209A', X 318B, XI 163C, et purget nos, VII 103C', X 711B', XI 452A', XII 543C', XIV 169A. Quod confractum fuerat alligat, quod infirmum est consolidat, IX 574B', XII 19C'. — Ferventer eum deprecemur ut delicta nostra ostendat nobis, IV 494C, 502C, ut mundet et sanet nos, V 439D, 520C, 598D, 668B, VI 41D, 44B et seq., VIII 230B', IX 152B, X 317D, XIV 397D', 409C, 427C, 432C et seq., cor mundum creet in nobis, VI 45D, XIV 433D', spiritum novum et rectum innovet in visceribus nostris, VI 45A', IX 458D', 582C', XIII 63B', 222B', XIV 434B. Quo qualique affectu atque compunctione oporteat pœnitentem orare ac psalmos proferre pœnitentiales, V 438D et seq., 596D et seq., 637A et seq., VI 40A et seq., 413A et seq., 609B et seq., 659D' et seq., XIV 391, 395A et seq.

Quomodo Deus faciem suam avertat a peccatis nostris, eorumque obliviscatur, V 553B, 596C', VI 45B, 275B', VIII 595B, 598B, IX 499D', XIII 35D', XIV 406C, 433C'. Qualiter illa longe faciat a nobis, VI 431C, deponatque in profundum maris, X 512A'. — Hominem justificat infundendo gratiam quæ est causa formalis justificationis, XIII 31C, ejusque infusione peccata delendo, II 118C, C', III 67A', V 441C, 596D, 598A, VI 41D et seq., 45C, 428D, VIII 18A, 327C', 631B', 636B, X 132B', 317D, 511D', 512A', XIII 35C', 45C, 70B, XIV 406D, 409B, 427A et seq. — Utrum per Baptismum aut Pœnitentiam adultus ex toto sanetur, III 32C. — Quid in justificatione impii sit prius, infusio gratiæ, aut remissio culpæ, XI 555C' et seq., XIV 407B. In justificatione adulti requiritur consensus et cooperatio liberi arbitrii, VII 105D', XI 556B. — Dei solius est peccata dimittere et justificare hominem auctoritate propria, III 245, IV 499A, VI 124A', 158A, 163A', 600C', 673B, VIII 230D', 295C', X 317D, 631A', XI 82D', 110B, B', 407C', 493D', 494A', XIV 427B'. Hoc etiam Christo competit secundum divinam naturam, meritorie autem, instrumentaliter et mediative secundum humanam naturam, VI 310C, VIII 688D, 689A, IX 575A', X 132B', 320C', 504C', XI 498A, 557B, XII 19B' et seq., 81A, 200C', 293B, 303A, XIII 10A, 31C et seq., 39A', 40B, 45C, B' et seq., 59D', 124A', 131B', 214A, 231D', 277B, 355B, 473A, 509A, 511B, 526C, 644C', XIV 7C', 12B et seq., 30D', 50C', 161A', C', 169A', 228B', 229A', 378B'; angeli vero, homines et sacramenta non justificant nisi dispositive, ministerialiter et instrumentaliter, IV 499B, VI 600C', 699A, XII 164D. *Vide* Sacramentum.

Quo sensu Deus justificet nos gratis per fidem sine operibus, VII 103B, XII 334B, XIII 13B', 14A', 30D et seq., 31C', 32C', 33C et seq., 39D et seq., 59B et seq., 81B et seq., 82C et seq., 273D et seq., 274C', 275B', 276D et seq., 279B' et seq., 286D et seq., 305D, 344C, 456C, 516A et seq., 581C, XIV 161A', 169A et seq., etc. — Fides, de qua agitur, est fides formata quæ ex caritate procedit et per dilectionem operatur, I 226D, VII 103B, 454A', VIII 199A, 290C, X 545A', XI 357A', 557D, XII 331A, XIII 32C, 34A, B', 39D, 59A', 81D, C', 84A', 286A', 305B', XIV 31B'; nam fides sine operibus mortua est et justificare non potest, VIII 17A, XI 96B, XIII 22B', 34B et seq., 102A', 579C et seq., 582B', sicut et ceteræ virtutes, quæ sine operibus atque præceptorum adimpletione non sufficiunt ad salutem, XI 62B' et seq., 216A', XIII 22B', 568C et seq., 680C, XIV 37B' et seq., etc. Justus ex hac fide vivit, X 545D, 551C', XIII 14B, 276D', 514B, et sine ea impossibile est placere Deo, IX 60C, 65D, X 223D, XI 357B', XIII

Digitized by Google

516A, 618A'. Non tamen sufficit sine baptismo fluminis, flaminis, vel sanguinis, XI 357A'. — Deus justificat nos sine operibus, id est, sine operibus meritoriis de condigno ; ad hanc tamen justificationem opera bona disponunt de congruo, XIII 88B', 305A', 582B, etc., *Vide* supra. — Dicebat etiam S. Paulus Deum justificare hominem sine operibus, scilicet sine operibus præceptorum cærimonialium et judicialium legis Mosaicæ, II 253A, XIII 30D, 32C, 33C, 35B', 273D, 276B', etc.; opera vero præceptorum moralium V. T., quæ pertinent etiam ad legem naturalem, II 11B, 647B, 692D', 698B', XIII 22D', 56B', etc., et manent in N. T., II 420C, XI 146B', XIII 32A', justificabant, non tamen sine fide saltem implicita Christi et gratia Dei, II 696D', XII 335B', 529A', XIII 22C', 30A', 81D, 82C', 273D, 582A, XIV 161C', 169B', etc. — Non ergo discordant S. Paulus qui affirmare videtur fidem sine operibus sufficere ad salutem, et S. Jacobus dicens quod ex operibus justificatur homo et non ex fide tantum, XIII 34B, 581C' et seq.

Cf. Baptismus, Confessio, Justificatio, Justitia, Peccator, Peccatum, Pœnitentia.

7. *Qualiter Deus per gratiam habitualem hominem regeneret, faciat eum divinæ consortem naturæ filiumque suum adoptivum, et specialiter inhabitet in illo.*

Qualiter Deus qui mortificat et vivificat, II 665D, 671C', III 262B', 265D', 268C, VI 163A', VII 544B', vivificet et suscitet nos per gratiam suam, IV 457A, 658A, VI 428C', 547A', 549D', 552B, 563C, 565D', 575B, D', 636B, 663A, VIII 595A, X 251A', 256A, XII 368D', XIII 37C', 305A, XIV 53A, 249A, 461D', ut ei vivamus, XIII 49D, vita gratiæ quæ melior est super vitas, VI 128B'. — Quomodo renovetur ut aquilæ juventus nostra, VI 429C, XII 143C. — Nisi quis renatus fuerit per spiritualem generationem esse gratiæ, fidei et caritatis, non potest videre regnum Dei, XII 325C. — A Deo creati quantum ad esse naturæ, recreati et regenerati quantum ad esse gratiæ in Christo Jesu, in operibus bonis, V 420C, VI 429C, XIII 228B, 305A', 456D, 564B', 616D', 630D', XIV 27B', 42B', 183B', abluti, justificati, sanctificati, XIII 149B', aliquando tenebræ, nunc autem lux, ut filii lucis ambulemus, XII 120D, 336A' et seq., XIII 234B, 320B et seq., 390C' et seq., 637D', XIV 7D, ad splendorem Dei, IX 396C', in lumine vultus ejus, IV 629D', VI 344B, VIII 343A, in novitate vitæ, VI 246B', IX 501C, XIII 48A, 95D, 145C', 316A', 366C'. — Omnis qui natus est ex eo et manet in illo non peccat, et omnis qui peccat non novit eum, XIV 31C, 32A' et seq., 55A'.

Quemadmodum homo fit idoneus ad operationes naturales per formam substantialem ac naturalem, seu animam rationalem, ita ad actiones meritorias Deo acceptas fit aptus per formam supernaturalem, videlicet gratiam gratum facientem, XII 325A', XIII 615B', quæ est habitus supernaturalis a solo Deo per creationem infusus, essentiam animæ immediate perficiens et ramificans in habitus virtutum ac donorum, hominemque ponens in esse supernaturali, deiformi atque ad promerendum supernaturalem felicitatem idoneo, VIII 146D, XII 199B', 349D, 387C', XIII 9A', 45C, 196D', 531A', 615A', 631A, 677B', XIV 42C', 58B. Est autem hæc gratia quædam divinæ essentiæ supernaturalis participatio, V 679C, vel similitudo, luminis gloriæ inchoatio, ac omnium meritoriarum actionum origo, XIII 615C'. — Per gratiam gratum facientem Deus homines quodammodo deificat, I 535C, XIII 677A', XIV 4D', 7D' et seq., faciens illos filios suos adoptivos, II 572A, V 420C, 421A', VII 422B, XI 74D, 79C, 522A', 549A', XII 27C', 111B, 283D' et seq., XIII 62C, D', 63D', 69A', 280C, 281B', 300B, XIV 28A, 29D, et heredes, VI 19C, XIII 64B', 357A, 456B', cohere-

Digitized by Google

des autem et fratres Christi, VII 439A, XII 516D, D', 605B', XIII 64D', 125D', 480D'. Qualiter Deus seu beatifica ejus visio sit hereditas justorum, ipsique sint hereditas Dei, II 668D', IV 643D, V 433B, 486B', 489D, C', 604A, VI 19D, 119B', VIII 147B, 477C', IX 106A, 302C', XIII 301B', 476A', 507C, 617B' et seq. Electos prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui, 69D, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus, B'. — Anima donis gratiæ ornata vocatur et est sponsa, filia et amica Dei; anima vero vitiosa inimica est Dei, adultera, filia et ancilla diaboli, VII 320B, 379C', 422A, etc., *Vide* Attributa moralia (Caritas, Unio mystica, Desponsatio Dei cum creaturis). — Per gratiam Deus in justis inhabitat tanquam in templo suo, X 296B', XIII 234D, etc., *Vide* Immensitas Dei. — Quanta sit communio atque concordia Dei cum servulis suis devotis atque humilibus, X 394C', XIV 8B et seq. — Utrum homo scire valeat se esse in gratia, IV 429D et seq., 443D et seq., VI 321C', XIII 63D' et seq., 680D.

8. Cum gratia Deus infundit virtutes et dona Spiritus Sancti. — Inhabitatio Spiritus Sancti in anima justi.

Cum gratia habituali, cui inseparabiliter annexa sunt, infunduntur virtutes et dona Spiritus Sancti, IV 457A, V 527B', XII 387B', XIII 40C, 45D, 492D', 617A, 675B'. Fides præcedit secundum viam generationis et ordine naturæ, 40C, quum sit fundamentum omnium virtutum, basis spiritualis ædificii, ostium justitiæ et omnium donorum, I 264C', VI 180B', VIII 159C, X 545D, XI 557D, XIII 11B, 14D, 31A, 40B, 618D, 649D, XIV 50D, 166D, 167A', 252D. — Sicut Deus perficit intellectum per habitum fidei, sic perficit voluntatem per habitum caritatis, XIV 43A, quæ est regina virtutum, etc. *Vide* Caritas, Fides, Spes, etc.

Dona Spiritus Sancti perficiunt et movent virtutes, sicut virtutes perficiunt et movent animæ vires ad operandum, quatenus homo dirigibilis sit a Spiritu Sancto sicut per virtutes morales dirigitur a ratione, III 601A, 624C, IV 327C, V 439A', VI 664D, VII 362D, 413B, 492C', VIII 420A et seq., IX 621A, X 637A', XI 51C', 56B, XII 10A, 317A', XIII 62B', 290C, 302A'. — Fructus Spiritus Sancti, quot sint, et quid efficiant in anima, XI 51B, XIII 289B et seq. — Qualiter justi docti sint unctione Spiritus Sancti, X 160B, XIV 24B', 26B' et seq., et ipse in eis inhabitet per gratiam, *Vide* Spiritus Sanctus.

Cf. Donum, Virtus.

h) **Qualiter cum auxilio gratiæ Dei valeamus meritorie operari, divina observare præcepta, proficere in virtutibus et vitam æternam adipisci.**

1. Necessitas gratiæ ad actus salutares, necnon et ad perseverantiam. — Ad actum meritorium, præter habitus infusos, requiritur actualis motio Spiritus Sancti.

Salvari non possumus per sola et nuda naturæ dona, sed ad finem supernaturalem consequendum supernaturalibus indigemus mediis, *Vide* supra. — A Deo procedit et dependet tota nostra salus et perfectio, III 563D, V 636A, VI 37A, 123B, 286D', 333C', 651B'. — Sine gratia ejus anima nostra arida est et infructuosa, I 87A', IV 456C, 486B, VI 662B, VIII 369C', IX 149C', X 281C', 336C', XII 545D, XIV 459B; omni vento passionum, omni tentatione dejicitur, VI 442D, VII 145B, X 270C', 271D'. Indesinenter egemus pluvia spirituali ac humore cœlesti, IV 423A. Sex actus Dei quibus maxime indigemus, quales sint, II 356B'. — Licet simus causa boni operis per liberum arbitrium, quia aliter non mereremur, VIII 90B', XIII 222D', sine auxilio gratiæ Dei actualique motione ipsius, non valemus aliquid meritorii cogitare, appetere, loqui aut operari, III 155A, 245, IV 399B', 556A, V 28A', 480A', VI 111C', 246D', 349A, 359D, 545A, VII 39A, 106D, 267C', 340A,

Digitized by Google

494 D', 505 B', VIII 90 D, 417 B, IX 107 A', 501 C, X 316 B, 655 B, XII 152 B, 544 C et seq., XIII 52 A, 56 C, 68 A', 77 D, 182 D', 197 A, 222 C', 305 D, 349 C', 563 C, 596 A et seq., 615 B', 616 B, 618 D', 663 B, XIV 13 C, 63 B, 378 C. De necessitate gratiæ habitualis ad actus meritorios, *Vide* etiam articulos præcedentes.

Sine tribus virtutibus theologicis nulla actio meritoria est, XIII 524 D, quum ipsa dona Spiritus Sancti sine illis meritorie operari non possint, IV 327 A. Fides principium est omnis meriti, nam intellectui finem supernaturalem ostendit, IV 327 B, VI 270 A, VII 103 C, VIII 199 A, IX 65 B', 634 A', XIII 14 D, 34 C', 305 D, 516 A, 581 A, XIV 163 B', 169 A. Necessaria etiam est spes, IV 327 C, etc., et maxime caritas infusa, quæ alias virtutes ad operandum meritorie idoneas reddit et sæpe pro gratia habituali sumitur, B, 454 C', VI 62 A, 358 A', VII 269 C', VIII 17 C, 81 B', IX 87 A, 328 D', X 484 B', 655 B, XII 45 B', 110 A, 380 C, 544 D, XIII 286 A', 367 B', 582 A, 630 D, XIV 32 C', 249 A.

Habitus acquisiti et infusi virtutum ac donorum ad eliciendum actus meritorios non sufficiunt, sed actualibus motionibus, influxionibus, directionibus et auxiliis Dei jugiter indigemus, IV 440 C, VII 25 C, XII 398 C. Ad omnem actum meritorium necessaria est actualis motio seu vibratio Spiritus Sancti voluntatem excitantis, III 653 C, IV 423 A, 440 C, 688 C, V 34 B', VII 25 B, 106 C, VIII 16 B', 222 D', 295 A', IX 107 A', 377 B', X 613 A', XIII 62 A', 222 D', 302 A', 563 A', 616 C, XIV 460 C, 461 D.

Sicut creatura rationalis indiget Creatoris conservatione ut in esse suo subsistat, ita voluntas ejus incessanter indiget auxilio gratiæ Dei et custodia ejus ut in bono permaneat et non peccet, I 181 C', IV 423 A, 457 D, 587 B', 634 C, VI 600 C', IX 377 B', XII 545 C, XIV 76 C', 423 C'.

Cf. Gratia.

2. Concursus divinus supernaturalis. — Licet Deus sit principalis causa operis boni, voluntatem non necessitat. — Gratiæ cooperari debemus. — Actus virtutum sunt simul a Deo et ab homine.

A Deo ita est inchoatio, prosecutio et consummatio omnis operis boni per gratiam prævenientem, subsequentem et consummantem, IV 457 C, V 426 C', VI 551 D', 600 C', VII 20 C, VIII 744 A', XIII 197 A, 223 A, 334 C, 340 C', XIV 423 D', ut bona opera et nostra sint et Dei, VI 358 B, qui eorum principalis est causa, VII 267 C', XIII 197 A, 678 D', quali modo, VIII 516 C', XII 398 C. Omnia opera nostra operatur nobis, quo sensu, VI 399 D, VIII 516 B', XII 393 C, 398 C, XIII 183 B', 305 C', 312 A, 360 C', 381 D, 530 C'. — Qualiter Deus hominem dirigat in electione et in exsecutione adjuvet, perfectiori modo quam angeli aut corpora cœlestia, V 67 D' et seq. — Ejus amor prævenit nos et omne bonum ac meritum causat in nobis, X 318 D, XII 467 D', 563 D', XIII 596 C, XIV 43 C, 47 D'. Quidquid boni in nobis est Deo adscribamus, quidquid mali nostrum agnoscamus, I 181 C', III 155 A, 572 B', IV 327 A', 330 A', 335 A', 389 D, V 20 D, VI 111 C, 191 C, 197 D', 405 A', 538 C', 645 A', VII 26 C', 55 C', 106 D', VIII 104 D, 718 D, IX 124 A', 232 A, 342 D, 411, X 46 A, XI 279 B', XII 136 A', 137 B, 163 C, XIII 142 D, 196 D', 663 C, XIV 43 B. — Merita nostra ita sunt Dei dona, II 550 B', 655 D, IV 330 A', V 688 B', VII 340 A, VIII 65 B', 196 A', IX 583 B', X 128 D, XII 122 D, 292 B, XIV 413 C, ut nihil condigni ei rependere possimus, IV 675 D', XII 137 A, XIII 94 A; nam licet, prima gratia gratis accepta, homo possit mereri de condigno gratiæ incrementum, XII 291 D', omnia bona quæ per gratiam istam primam merentur, gratuito præmiantur per comparationem ad eam, quum sit gratuita, IX 411, XIII 35 C, 52 A, XIV 364 A. — Qualiter homo in gratia exsistens vitam æter-

Digitized by Google

nam de condigno mereatur, XII 300D', XIII 65D, XIV 250D'.

Deus hominem ad bonum non necessitat aut compellit, sed dirigit et inclinat, V 49B. Propriæ libertati eum relinquit, non ut licenter agat quidquid voluerit, sed ut libere agendo mereatur aut demereatur, III 100D', VIII 89D' et seq., quum actionem meritoriam liberam oporteat esse, 90B', XIII 222D'. — In ipsa justificatione, motus liberi arbitrii necessarius est ad acceptationem gratiæ infusæ et expulsionem peccati, VII 105D', XI 556B. — Oportet nos cooperari gratiæ atque per liberum arbitrium acceptare divinum instinctum et consentire directioni divinæ, ut actio nostra sit meritoria, VII 39B, VIII 16B', XIII 678D'; et ideo actus virtutum sunt simul a Deo et ab hominibus virtuosis, VI 8B', XII 163D. — Deus et devotus christianus, quomodo sibi invicem cooperentur, XIV 8D'. — Qualiter humiles et electi Deum juvare dicantur, IV 602B'.

Cf. Gratia, Meritum.

3. Deus omnibus largitur gratias quæ requiruntur et sufficiunt ad præceptorum observationem atque ad salutis æternæ consecutionem. — Semper proficere debemus in gratia et in virtutibus.

Gratia sua auxiliante ac duce, Deus facit nos præcepta sua servare, et hoc non propter merita nostra, sed propter bonitatem suam et ad gloriam suam : hoc est quartum ejus beneficium, V 544B', IX 583A. Ipsius mandata vires nostras non transcendunt, præsupposito gratioso ejus auxilio, quod nulli quod in se est facienti negatur, II 646C', VII 239C', VIII 12D', 90A, 295A', IX 31D', XII 405A', XIII 256B, XIV 49A', etc. — Viam mandatorum Dei currimus, quum per gratiam et caritatem dilatat cor nostrum, V 495C', VI 124A, 551B, VII 123C, 301C, XI 146B, XII 84D', XIV 49C'. — Qualiter ponat pedes nostros tanquam cervorum, V 513D, X 570C', et doceat manus nostras ad prælium, V 513B' et seq., VI 663C' et seq. — Cum gratia divina peccator se emendare semper potest, III 67D, VI 380A', IX 123B', 153C', 474B. — Deus nobis donat omnes gratias quæ requiruntur et sufficiunt ad bene vivendum in hoc sæculo, atque ad vitam beatam adipiscendam in cœlo, XII 139D', 293D, XIII 32C, 676C'. Hoc etiam sequitur ex his quæ dicta sunt superius: scilicet, quod omnium salutem velit, omnibusque provideat de necessariis ad finis supernaturalis consecutionem; quod omnibus paratus sit gratiam impertiri, ita ut ex nobis solis sit defectus nostræ salvationis. Patet insuper ex innumeris Scripturarum locis ubi Deus hominem ad mandatorum observationem inducit tam pollicitatione præmiorum quam suppliciorum comminatione: quod irrationabile et injustum foret si Deus ei gratiam necessariam denegaret. *Vide* Lex, Mandatum, et maxime psalmum CXVIII^um, VI 543A et seq., ubi toties Psalmista statuit legem Dei custodire cum gratioso ejus auxilio quod ferventer implorat.

Deponentes igitur omne pondus, sic per patientiam curramus ad propositum nobis certamen, XIII 522A et seq., ut incorruptam comprehendamus coronam, 167D et seq. — Qualiter in odorem unguentorum Sponsi cœlestis currere valeamus, VII 301C, 315D. — Gratia Dei in vacuum non est accipienda, XIII 232A, 422C', sed semper in ea proficere debemus, II 299A, 482A', III 26A', IV 305D, 328D, 634B', VI 246C', 307A, VII 342D', 396D', VIII 107C, XI 406B, XII 161A', 163C', 543D', XIII 206A, 228A, 232A, 235C, 292C, 316B', 345A, 362A, 385A, 422C', 633B, 698A', XIV 75D', 376D', etc. Nemo mittens manum ad aratrum, et respiciens retro, aptus est regno Dei, XI 610B'. — Deus requirit a nobis ut ipsi in virtutibus assimilemur, ita ut sicut ille perfectus et sanctus est, ita et nos simus mundi et immaculati,

Digitized by Google

VI 45D, 543A', VII 37D, X 549C, XI 56A et seq., XIII 51C', 568A', 597A, XIV 434A, perfecti, I 243D, XI 75C, 248B', XIII 260B, 360B', 552B', sancti, II 212D, 264D, VI 376A, 401B', XI 404D', XIII 51A, 300A, 359B, 385B, A', 392A', 626D' et seq., 697B, XIV 30D, 266C. Qui diligit munditiam cordis, habebit amicum Regem, VII 144D'. — Quanto quis magis in gratia profecerit, tanto ampliorem gratiam in præsenti, gloriamque pleniorem recipiet in patria, XI 276A, XII 164C et seq. Negligenti vero gratia juste subtrahitur, V 77C, XI 275A' et seq., XII 164A et seq.

4. Qualiter Deus agrum cordis nostri florere et fructificare faciat. — Gratia, virtutes et dona, quam ineffabiliter animam justi ornent ac nobilitent.

Sumus Dei agricultura, VIII 727B, XIII 138A, et vinea, VII 342C'; qualiter cœlestis agricola colat nos, 339A, XII 543C, per boves suos, VII 91A. *Vide* Prædicator. — Plantator est principalis, VIII 368D, XIII 137C. Omnis plantatio quam non plantavit eradicabitur, XI 180D, D'. — Sine gratia ejus anima nostra arida est, *Vide* supra, Necessitas gratiæ. Ab eo petamus igitur ut terræ arenti jungat et irriguam, III 80A. — Qualiter det nobis pluviam salutarem, matutinam et serotinam, I 620B, II 306C' et seq., 565D', 641B', IV 386C', 486C, VI 159B, VII 110A, VIII 546C', IX 69D, 576A, X 253A, 351D, 666D. Quinam cœlestem pluviam retinere non valeant, III 436D', VI 437C'. — Quemadmodum humor aquarum arbusta alit et conservat, sic gratia, virtutes et dona Sancti Spiritus mentem nutriunt et conservant, XI 561A. — Quomodo vineam cordis nostri excolere debeamus, VII 342D'. — Terra sæpe venientem super se bibens imbrem et generans herbam opportunam, accipit benedictionem a Deo; proferens autem spinas et tribulos, reproba est, XIII 494A'.

Quam ineffabiliter gratia, virtutes, dona actusque eorum animam justi ornent et nobilitent, V 179D', VII 314D', 318A et seq., 320B, 374D' et seq., 379C', 410B' et seq., 412B' et seq., 422B et seq., IX 582B', X 59D', 613C', quasi lapidibus pretiosis, XIV 369B et seq., et vestimentis salutis, VIII 731C et seq., XII 112C', XIV 249D'. Ex eis Deo ædificatur in anima mansio gratiosa, II 52B', VII 320D', 358D' et seq., VIII 693C', XIII 308A, 634A'. — Qualiter justos Deus impleat splendoribus, IV 587B, VIII 712D, X 567B, XII 120D, ita ut illorum semita, quasi lux splendens, procedat et crescat usque ad perfectum diem, VII 36C'. — Cor justi Deus quasi ros fecundat, IV 456B, VI 145B', X 318A', 321B, et dirigit velut abietem virentem, 319B'. — Plantatus in domo Domini, justus ut palma florebit, VI 370D', 371B, VII 76C', 92B, et sicut cedrus Libani multiplicabitur, IV 637D, VI 371A, D, X 318B'. Ibunt rami ejus, et erit quasi oliva gloria illius, VI 60A', X 318C', 322A', et memoriale ejus sicut vinum Libani, 319D. — Quasi rosa plantata super rivos aquarum fructificabit, et quasi Libanus odorem suavitatis habebit, VIII 238D, X 319A; florebit et frondebit in gratiam quasi lilium, VIII 238A', 580A, X 318A', 322B, et quasi vinea, VII 342D', X 319C, 321B'. — Tanquam lignum plantatum secus decursus aquarum, non timebit quum venerit æstus, et fructum suum dabit in tempore suo, IV 510A', 631D', 637D, V 407C' et seq., 413A', VIII 633A', IX 150C et seq. Omnia quæcumque faciet prosperabuntur, V 408A. Non sic impii, sed tanquam pulvis quem projicit ventus a facie terræ, 408D, 411B'.

Anima fervens est campus floridus et decorus, I 62C', VII 338D', lilium inter spinas, 339C, hortus irriguus, II 470C, VIII 712A', IX 222D, fons aquarum cujus non deficiunt aquæ, VIII 712B', XII 420A; recte enim assimilatur gratia Sancti Spiritus aquæ vivæ, 347D' et seq. — Anima fervida est hortus conclusus, VII 371D, 379D, 413A, areola aromatum

quo, invitante sponsa, cœlestis Sponsus qui pascitur inter lilia, 337 D', 343 D', descendit, ut pascatur, 403 B, 409 A' et seq., XII 578 A, et comedat fructum pomorum suorum, VII 384 D', 394 C, XII 317 B, ac lilia colligat, VII 403 D, 409 D'. — Ascendit per desertum, VII 352 C, 358 C, 431 B', 440 A', sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ et thuris, 352 D, 358 D, et progreditur quasi aurora consurgens, 412 D et seq., deliciis affluens, 431 C', innixa super dilectum suum, D', 440 B'.

Cf. Anima, Justus.

5. *Qualiter Deus hominibus gratiam distribuat.*

Omnia gratiæ dona a Deo profluunt, IV 457 B, VIII 146 D, XIII 142 D, 563 D et seq., 676 B', eique cum gratiarum actione sunt adscribenda, VII 216 C', VIII 244 D'. — Gratia a Deo quidem immediate creatur, et ab ipso solo confertur, sed Christus causa est meritoria, exemplaris et instrumentalis gratiarum quas Deus nobis largitur, IV 485 D', XII 289 D, 293 B, XIII 10 A, 45 A, 214 A', 677 B, XIV 228 B', 378 B', etc., et de plenitudine ejus omnes accepimus, XII 291 C' et seq., XIII 362 C'. — Qualiter Deus nobis gratiam conferat per B. Mariam, VII 384 A.

Etsi primam gratiam det gratuito, injustus non est Deus in gratiæ largitione; facienti quod in se est eam non denegat, illamque unicuique largitur juxta præparationem et dispositionem suam, *Vide* supra, Conversio peccatoris. — Unicuique electorum gratiam præstat juxta mensuram prædestinationis et capacitatis suæ, IV 628 D, secundum mensuram donationis Christi, XII 343 A', XIII 313 A', cui soli data est gratia sine mensura, VI 91 D', XI 460 C, XII 289 B et seq., 343 C. — Charismata gratiarum, et præsertim gratias gratis datas, distribuit secundum ordinem sapientiæ suæ, decenti varietate, IV 628 C, largiendo uni plura ac majora, alii vero minora ac pauciora, secundum propriam virtutem et dignitatem, XI 274 A, XII 161 D, XIII 96 B' et seq., 152 B', 183 A et seq., 662 A' et seq.

Cf. Gratia.

i) Utrum exsistentia mali inæqualisque conditio fortunæ justorum et impiorum providentiæ divinæ repugnent. — Qualiter Deus homines adversis probet et paterne castiget. — Suos quomodo protegat et in tribulationibus adjuvet.

1. *Cur Deus malum culpæ permittat.*

Quum ad rectam gubernationem pertineat ut malum tollatur, et hoc perfectius fiat per anticipationem quam per correctionem, V 48 C', cur mala permittat Deus in regno suo, B' et seq. — Qualiter tria sint in hoc mundo : bonum, malum et medium, V 58 C. Quotuplex sit malum, 50 A, X 384 A. — Nonne Deus malorum culpæ aliquando videatur esse causa effectiva, V 50 A' et seq., ita ut quidam dixerint nostra peccata illi placere eo quod quandoque directe faciant ad gloriam ejus, IV 675 A, XIII 27 C, XIV 429 D. — Quo sensu Scriptura dicat Deum creare malum, VIII 639 C, IX 156 D, etc., nullum esse malum in civitate quod non fecerit Dominus, X 383 D', ipsum creaturas fecisse in odium et in tentationem animæ hominum, IV 547 C', VI 668 B, VII 534 A', VIII 240 D'. — Cur Adæ præceptum dederit, sciens eum illud protinus transgressurum et posteritatem suam perditurum, I 78 D'. Quare illum tentari permiserit, prævidens tot mala ex peccato originali secutura, 113 D, IX 499 C'. — Qualiter Pharaonem suscitaverit ut in eo ostenderet fortitudinem suam, I 547 B et seq., 586 A', XIII 77 B'. — Quare Filium suum impiis tradiderit, V 51 A et seq., 664 A, XIII 70 A', XIV 98 D'. — Quo sensu dicatur homines despicere, VII 252 B', seducere, IX 163 A', decipere, III 728 D', 729 D, IV 481 B, 482 A', VIII 89 A', IX 471 C, indurare vel excæcare, I 511 B, II 536 B', IV 317 D, 458 B, 536 B', VI 670 D', VIII 378 A,

Digitized by Google

744C, IX 353D', XI 482C', XII 11D, 510B, XIII 17B', 77D', 226B, destruere, IV 485C', V 574D, VI 115D', IX 107C'. — Qualiter Deus per quem reges regnant, VII 55C', qui transfert regna atque constituit, X 22C', prælatos et principes insufficientes, indignos et impios aliis præfici sinat, IV 672A', VII 273B', VIII 351B, 416D', X 22D', 311B', 316A', 533D', tanquam ministros suos, VII 486B', XIII 100D' et seq.

In tantum omne bonum et omnis culpæ devitatio a Dei pietate et gratia dependent, ut etiam horum opposita ipsi tribuantur, quoniam non nisi ipso permittente contingunt, III 572B', 729A, IV 317D, 458B, V 50B, VIII 89B', IX 310C, 342D. Mala culpæ, quantum ad substantiam actus, a Deo quidem sunt effective; sed quantum ad actus pravitatem seu formale peccati, non sunt ab eo nisi permissive, directe vero ac proprie sunt a mala voluntate, I 419B, III 505C, 531D', 572A', V 41A', 50C' et seq., 52A, 461D', VI 259A, VII 459D', VIII 70A, 89C et seq., 203B, 639C, XIII 17D', 560C, XIV 22C. Nemini mandavit impie agere, VIII 91A, et nemini dedit spatium peccandi, A'. — Ex peccatis hominum non justificatur aut glorificatur directe et causaliter, VI 42A', XIII 27D et seq., 28B, 93C, XIV 429B. Malos et mala non toleraret nisi posset et vellet ex eis indirecte et per accidens elicere bona et perfectiones suas manifestare, I 78D', 419C, 547D, II 449D, IV 385D, 580C, 675A, VI 42A', 348B', VII 107B', 247C, 474D', VIII 241C, 364B, IX 159C', 350D', XI 335B, XII 406B', XIII 27B, 28C, 79A, 89A', 93C, XIV 429C.

2. Mala pœnalia a Deo effective procedunt. — Qualiter homines puniat in hoc sæculo, illos visitet, probet, tentet aut tentari permittat.

Mors et mala pœnalia effective procedunt a Deo, III 505C, IV 396D', V 41A', 52D et seq., 637B, VI 259A, VII 460A, 544B', VIII 69D', 639C, IX 331A, XIV 414D', qui ea infligit modo quasi pater, modo quasi judex metuendus, VIII 416C', IX 342C', XIV 396A. — Quo sensu dicatur mortem non fecisse, V 53B, VII 459D'. — Utrum homines puniat per angelos bonos, I 267C, 571A et seq., IV 38B', V 46B. — Per pœnam ordinat culpam, animam sanat, a peccatis præcavere facit et futura supplicia minuit, II 664D, IV 289, 382D et seq., 446D' et seq., 455A, 567C', 578B, 580C, 596B, 678C', V 46A', 53C', VI 401C, VII 137A', 543C, VIII 241B, 764B', IX 3, 67B', 71D, 77A, 166D', 350D', 351A', 419C', 443B', 523D', 529B', X 166C, 251B', 277D', 296D, 383D', 499D, 623B', 639B, XIII 28C, 604B, XIV 106C, 355C, 408A'. — *Cf.* Mors.

Deus æmulator, III 101C, X 517B, et ulciscens, C et seq., Deus ultionum, VI 376C', nullum bonum irremuneratum deserit, nihil mali impunitum relinquit, II 664D, III 347D, 453B, IV 436D, 444B', 567C', 596B, VII 230B', VIII 35D, IX 67B', 95D', 554C', XI 520B', XII 53A, 130C, XIII 324D', 576C. — Diversis modis agit cum peccatoribus, nunc rigorosius, nunc clementius, I 177D, 266C' et seq. Quosdam punit sine dilatione, aliorum vero judicium differt, quare, II 552B', III 519A', 686C', IV 129B', 580A, 598D', 623A, 678B' et seq., V 146D, 352D', 469B, VI 401C, VII 261C', 522C, 527C', VIII 74C, 544A', 552C', 706B, IX 513C, X 369C', XII 77B', XIII 20A' et seq., 79A. — An statim ulciscatur electorum injuriam, VIII 215D, XII 145C, A', XIII 604C, XIV 277D'. — Patiens redditor, pœnam differt, sed non aufert, VIII 35A', 49C; ideo stultum est ejus patientia abuti, quia tanto erit districtior vindicta, quanto clementior fuerit exspectatio, IV 599A, V 638C, VII 15C et seq., 261C' et seq., VIII 35C' et seq., IX 14C, 32B', 68B, 350D', 468B', XII 77C', 168A', XIII 20A' et seq., 656B', 696A', XIV 246B, 396C'. — Non nisi certam peccatorum mensuram in homine tolerat,

Digitized by Google

I 230B, VII 254C', IX 198C', X 175C. — Impios destruit et non ædificat, quo sensu, IV 485C', V 574D.

Peccata impedire aut in præsenti sæculo punire, maxima est Dei misericordia ; maxima ejus vindicta sinere peccatores impunitam vitam agere, IV 382A, 399C, 496A, 541A', 542B, 575D, V 57A, 352C', 353C, 438D, 514C, 597D, 620C', VI 77A', 214C, 218A', 241A, 289C', 293A, VII 17A, 24A, 28B, 163A, 180C', VIII 322C, 746A', IX 45B, 134B, 271A', 433A', 481B', X 177B', 227A, 238C', 239A, 411A', 512D, 534B, 543D', 709A, XIII 16D', 523B, XIV 256A'.

Quo sensu Deus homines visitet, I 500C', IV 407B, 413D, V 455A, 495C, 545C, VI 105D, 460D, VII 394C, 396B, VIII 416C', 451B, 507A', 725C', IX 61B', 185C, 235C, 573B', X 219A', 238C', 307D, 382A', 579D, XI 407D', XII 169B, XIII 640B, 671C, et interroget, IV 430A', 441D', V 469B, A', VI 646B. Qualiter visitatio ejus custodiat spiritum nostrum, IV 450A, 457C, 462A. — Quomodo homines probet, IV 185C, 407D, 413D, 590C, V 97C', 118C', 495C, 560B, VI 149D, 292C, 643A, 646B, VII 113C', 230D', 469D', VIII 16C, 30D', 167B', 331C, IX 95B', 116B', 165A', X 154A', 163D, 681D, XIII 41A, 380B, 550B', 558B, 619D', XIV 441B. — Cur eos tentet, I 113B', 286A, 292A, 608D, II 554A et seq., V 560C, VI 643A, VII 469A', VIII 31B, XI 81A, XII 30A, 383A', XIII 518A, 558D' et seq., XIV 253A', aut tentari permittat, I 628A', IV 312B', 328B', 330B, B', 332B, 432A', 434B', V 29B, 91B, 118B', VIII 14D', 207B', 208A, IX 54C', 93A', 134D', X 335C', XII 216D', XIII 549C' et seq., 558A et seq., 619C, 663B', non tamen ultra vires suas, *Vide* infra. — Qualiter doceat nos orare ad præcavendas tentationes, XI 81C, 293C', XII 30A, 218D', 222B'. — Militia est vita hominis super terram, IV 401C' et seq., 409A.

Cf. Pœna, Tentatio.

3. Utrum providentiæ divinæ repugnet quod impii prosperentur in hac vita, justi vero tribulentur. — Qualiter Deus filios puniat propter parentum peccata. — Paterne castigat ut corrigat. — Disciplina ejus cum gaudio ferenda est.

Quatenus intentio libri Job sit probare quod providentiæ divinæ regimen penitus dissimile sit regimini et ordini humanæ justitiæ, IV 296C et seq., 348A et seq., 352B et seq., 361A' et seq., V 76D et seq. Universa enim æque eveniunt justo et impio, VII 264A' et seq. Qualiter eos Deus pariter perdat, I 262B, C', IV 366B, 434A, V 79D, IX 515C, 520C, X 583D. — Cur sæpe videamus bonis evenire adversa, peccatores vero prosperari et diu vivere in malitia sua, II 386B', IV 298B, 334D' et seq., 367A, 424A, D', 542B, 575A et seq., 579B, 614A, V 48B et seq., 54C, 62B, 347D', 353C, 469D et seq., 628B et seq., 635C, VI 30D', 196B, 212C', 213D et seq., 293B, 667B et seq., 668C, 706C, VII 16B', 77C', 232D et seq., 253A', 262B, B' et seq., 499D', VIII 57A', 246B, IX 115C' et seq., 180A', 265A', 271B, 281B, 351C, X 538B', 542C et seq., 543D', 545A, C', 551C, 702A, 708B' et seq., 712C, XI 513B' et seq., XII 58B, XIII 310D, 399B', 557B', 666B', et aliquando optime mori, V 62B et seq., dum justi nonnunquam præmature decedunt, VII 476B et seq., aut finaliter deficiunt, V 59A et seq. — De hoc cum Omnipotente licet reverenter disputare, IV 489D, 494A, 500B, 574C, IX 115D, X 538D et seq., 541A, 542B et seq., 543C'. — Quamvis Dei judicia mira et occulta sint dum electis proveniunt adversa, reprobis prospera, multo tamen secretiora sunt et mirabiliora dum electis accidunt prospera, reprobis vero adversa, IV 345D, V 54C', 57C', VIII 68A, XII 130D. — Quam fallax sit impiorum prosperitas, et qualiter a Deo puniantur etiam in hoc mundo, *Vide* Impius, Peccator, Prosperitas.

Cur homines, et maxime justos, Deus

Digitized by Google

tribulari permittat, imo ipse affligat, I 232C', II 488C, 555D', III 148D, 402A, IV 289, 299C', 317C, 332B, 334A', 372D, 391C et seq., 399C, 401C' et seq., 408D', 411B', 430C, 432D', 443A, 444B', 446D' et seq., 455A, 459D, 552B', 639A', 662D et seq., 677B, 678B', V 41A, 45A et seq., 50A, 52D et seq., 55B et seq., 58C', 79D, 86A, 426B, 540A', 555A, 597C, 610B', 639A, 649C, 650D, 660D, 685B', 690A', VI 116B, 138B', 149C', 150B, 184A', 218B', 334A', 363C, 525B', 557D', 558A', 706B', VII 82A', 229D, 260A', 263A, 512A', VIII 30D', 517D', 519A, 521D', 653C, 718D', IX 116D, 166D', 210A', 325D, 329A, 350D', 360B', 390D', 515D, 529B', X 15B, 43A, 154A', 166C, 226C', 422A, 425C, 513A', 595C', XI 132C, 176C', 260B, 345D', 512A' et seq., XII 448D, 546A', 554A, 560A, 613B, XIII 40B' et seq., 71B', 98C, 228B, 310D', 383C, 442D', 528D, 549C', 558B', 604B et seq., 605B', 619B et seq., 653A, XIV 166A', 226A, 279A', 396A, 408B et seq., 422D, 462A, D', etiam per impios et infideles, I 525D, II 310C', 663A', IV 383A', 424A, 541D', V 49A', 58B, 141D, 347D', 634C', VI 150A, 184C, 188D', 225D, 605C et seq., VII 93C', 240D', 467C', 474D', 500A, VIII 411C', 416D', IX 299D', 307C, 667C', X 8A, 33D', 37D', 534A', 538B' et seq., 542B et seq., 621C', 625B, XI 57B et seq., 174D, XII 8D', XIII 310D', 604B, 664C, 666B, XIV 276A, qui sunt virga et baculus quibus electi corriguntur, VI 189A, VIII 411C', 416D', X 492A. — Si flagellat, occidat semel, et non de pœnis innocentium rideat, quo sensu, IV 434C, 443B', V 79A'. — Qualiter homines conterat, IV 398D', elevet et allidat, 455D', VI 416D', XIV 445C. — Quare quosdam divites, alios vero pauperes faciat, VII 143A', XIV 331C. — Multiplicat gentes et perdit eas, et subversas in integrum restituit, IV 482B et seq., 488C', 670B'.

Pœnas aliquando infligit sine prævia culpa, quo fine, II 3A', IV 372C, 377D, 390B', 402A', 417A, 432D', 443A, 536C, 552B', 579B, 581A', 655C', 667D, V 55B et seq., VI 110D, 184A', VII 77A', 262C', 526A', X 166B, XII 447B. — Qualiter propter peccatum unius alios quandoque percutiat, aut filios puniat propter parentum peccata, in corporalibus quidem, non in spiritualibus, I 188D, II 3B et seq., 118D, 398A, 497C, 570C', 623D et seq., III 44C, 274C', 343B', 451A, 505B, 556C', IV 577C' et seq., VI 490B, VIII 749C, IX 67B, 136D', 236A', 375A', 496B, 499A et seq., X 238A', XII 447A'.

Multo minus flagellamur quam merentur peccata nostra, IV 472A', 663D, V 148A, X 513A, XI 57B'. Deus peccata non vindicat in hoc sæculo secundum rigorem justitiæ, IV 678C', V 79A, VI 430C', IX 3. Justitiæ misericordiam semper admiscet, *Vide* Dei attributa moralia (Justitia et Misericordia, Mansuetudo). — Sapientium emendator, VII 494B', Deus paterne corripit et castigat ut erudiat et corrigat, IV 381D', 399B, 661D', V 116C, 120C, 121A', 148A, 352B', 545C, 597D, VI 114C, 293B, 539C, VII 15D, 27D', 523D', VIII 93A, 322D, 517C', 529D, 594D', 707A', IX 10A, 71A', 107B', 109B', 214D, 223C', 233B', 248C', 269B', 273A', 321A, 481B', X 499D, 707A', XII 323B, 362C', XIII 181C', 523A, D, 549D', XIV 256D, 396A'.

Disciplina Domini, quantum nobis utilis sit et quomodo ferenda, III 529B', IV 289, 339B', 382B', 541D, V 418C', 514C et seq., 649C, VI 38A, VII 11B, 16C, 27B', 36B, 42D', 48D, 68D', 78A, 98B, 104D', 129C', 163A, 471B', 519A, 528B, VIII 6C', 12B', IX 65D', 107D', XIII 522D' et seq., XIV 408B. Quorumnam corda Deus longe faciat a disciplina, IV 536B', 541B, XIII 523A'. — Sustentationes ejus, quomodo sustinendæ sint, VIII 15C'. — Gaudeamus in adversis, II 378A, IV 317D', 353C', V 57B', 563B', XI 58B, 512C, XII 130A', 551A, 560D', XIII 40B' et seq., 233D, 256B', 549C et seq., 619C, 664A', 665C, XIV 119A', sci-

Digitized by Google

entes quod tribulatio est donum Dei, IV 411 B', V 621 C', XIII 337 B', XIV 119 C, signum electionis divinæ et quasi desponsatio animæ cum Deo, V 58 C', VI 357 C', XIII 549 D', 558 B', 664 C. Insuper non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis, I 231 D, VI 702 A', VII 469 D, VIII 107 D, 692 B, XII 130 B', 387 C', XIII 65 C, 228 A', 558 B, 604 A'. — Quatenus liceat de pœnis hujus vitæ moderate tristari et mortem appetere, II 378 B, III 711 A, IV 340 D et seq., usque ad 363 B, 406 D, 433 D', 446 A, 451 D et seq., 454 A, V 94 D', 274 C', 275 B, VII 246 D', VIII 184 A, IX 166 D, C' et seq., XIII 216 B. Quomodo liberationem a malo postulare valeamus, XI 81 B', 82 C, XIV 441 D.

Qualiter in tribulationibus invocandus sit Deus, *Vide* Officia hominis erga Deum (Oratio).

Cf. Justus, Tribulatio.

4. Mala pœnalia inordinate non timeamus, quia Deus adjutor noster est, refugium nostrum et fortitudo nostra. — Qualiter nos protegat et custodiat.

Deum offendere solum timeamus, mala autem pœnalia, adversitates, impiorum persecutiones, dæmonum tentationes, inordinate non timeamus, sed æquanimiter toleremus, II 693 C', III 155 B, IV 234 B', 289, 346 D, 397 C, 474 C, V 564 B, VI 13 A, 62 D', 73 A, 89 B', 137 A, 361 B et seq., 535 B', D', 555 A, VII 17 A, 32 A et seq., 172 C, 174 D', VIII 128 B, 208 D', 417 D', 429 C', 613 D, 626 C, 672 A', 674 C, IX 8 D, 190 A, 353 A', 363 B, 428 A', 576 C, X 595 C', XI 129 B et seq., 417 B', XII 51 B' et seq., XIII 337 C, 528 C, 628 D et seq., 653 B, XIV 47 B et seq., 242 A, quia Dominus nobiscum est tanquam bellator fortis, II 307 C', III 8 A', V 490 B, 563 C et seq., VII 32 C, VIII 613 A', D', 626 D et seq., IX 8 A', 165 C. In hoc consistit quintum ejus beneficium, V 545 B. — Si Deus pro nobis, quis contra nos, XIII 70 C. Ponat nos juxta se, et cujusvis manus pugnet contra nos, IV 536 D, 540 C' et seq.

Adjutor noster est Deus, V 459 D', VI 12 C', 71 D', 124 D', 195 C, 306 D', 535 B' et seq., 567 C', 584 B et seq., 594 C, VIII 295 C', 633 A, X 519 D, XIII 528 C. Adjutorium ejus, quomodo implorandum sit, V 542 A', 618 C' et seq., 620 C et seq., 641 D', 661 C, 686 B', VI 110 D', 118 A, 190 A et seq., 196 D, 276 B, 498 B', 568 C, 584 B et seq., XIV 424 A. Qui habitat in adjutorio Altissimi, in protectione ejus commorabitur, quomodo, VI 359 C. — Susceptor noster est Deus, V 422 C', 676 D', VI 16 B, 72 B, 111 A', 112 B', 123 C, 359 C', 538 B', 567 C', 664 C', refugium nostrum, V 510 C, 598 C', VI 12 C, 194 A, 353 D, D', 359 C', 362 C', 380 D', IX 146 A', XIV 410 B', fortitudo nostra, I 593 A', III 266 C', IV 184 A', 649 D, VI 12 C, 538 C', 699 C', VII 122 A', 440 C, VIII 429 D', 509 C, 608 D, IX 146 D, 147 B', X 564 B. — Ad illum, tanquam ad turrim fortitudinis, VI 121 D, VII 122 A', in omni necessitate confugiendum est, II 121 A, III 258 B', IV 234 C', VI 70 C, 193 C et seq., 591 C et seq., 655 B, VIII 47 D, 65 C', 476 D', IX 147 C', 158 B', XIII 553 D. — Confortari debemus in Domino, et in potentia virtutis ejus, III 8 D, IV 222 D, V 279 B, 566 D', VIII 578 C, IX 54 B', 75 B, XIII 325 C, 604 B'.

Protector noster est Deus, I 224 A, IV 585 C', V 510 A', 514 B, 563 D, 564 D', 636 B, VI 137 B, 194 B', 359 C, 585 A, VII 483 B', VIII 18 B, 209 C, 295 D'; ejus protectio, quomodo quærenda sit, IV 536 A', 541 A, V 496 D, 593 B, VI 193 D'. — Custos hominum, IV 407 D', VIII 483 C, qualiter Deus nos custodiat per gratiam suam et per angelorum ministerium, III 402 A', IV 450 A, 462 A, VI 363 D et seq., 394 D, 584 C' et seq., 600 D', 674 C, VII 20 B, 32 C, 442 D', VIII 633 A, XII 471 D', 472 A', 571 D et seq., XIII 349 A, 476 A', 618 D, D', etc. Oremus ut custodiat nos sicut pupillam oculi, V 496 C, 555 D, VI 651 B, etc. *Vide* Angelus.

Cf. Officia hominis erga Deum (Spes).

Digitized by Google

5. Deus filios suos per virgam tribulationis emendatos, per baculum piæ consolationis sustentat. — Qualiter tribulatis, pauperibus, pupillis et viduis succurrere semper paratus sit.

Fiducialiter credamus nos pertinere ad numerum filiorum Dei, quos in præsenti vita per virgam tribulationis quidem emendat, ut dictum est supra, sed per baculum piæ consolationis sustentat, V 545C, 546B', VI 644C, IX 93C; hoc est sextum ejus beneficium. — Novit enim pios de tentatione eripere, VI 471C', VIII 199C', XIII 687C', nec eos tentari permittit supra id quod possunt, I 178C, IV 405D, 486B', V 491A, 649B', VI 150B, 282B, 342B, 538A', 593D, 595D', VIII 418B, XIII 171D, 216A, XIV 396C. — Deus totius consolationis, XIII 110B, 214A', non sinit nos nimium affligi, sed tribulatis adesse solet, IV 682A, V 459D', 610A' et seq., VI 12C', 365A', 498C', IX 8A', 133A, 138B, X 519D, XII 391A, XIII 606B, eorum votis potissimum annuit, I 238D, 503A, III 253B, IV 476C', 678C, V 511B', VI 188A, 244B, 292B, 468B', 470B', 580B', XIV 404B, 405D, illos liberat, IV 382D' et seq., 388D, V 97D', 515C', 607D', 608C, 610C', 634C', 657B, VI 73A, 209D', 360A et seq., 394D, 470B', 592C' et seq., 636B, 663A, VIII 208B', 296B et seq., XIV 462A et seq., atque consolatur, I 178 C, 525 D, 619 C', III 716C, IV 24C', 380A, 424B', 474B', 488D, 515B', 677C, 682A, V 41A, 98C, 355A, 427D', 545A', 583C, D' et seq., VI 150C, 198D', 265B, 323C', 379D', 475D', 554A', 559D', 679 A', 707 C', VII 225 C', 226 A', 440 C, VIII 429B', 661 B', 674B, 677D, 760A, IX 210 A', 222 C', 233 C, X 228 C', 351 A', 523C', 625C, A', XI 54D', 511D, XIII 214A' et seq., 404D'.

Ad infirmiores et despectiores magis inclinatus, IV 476C', infirma mundi elegit ut fortia confundat, XIII 131C. — Omnibus semper succurrere paratus est, maxime pupillis et viduis, II 24C', VI 377D, 677D, B', VII 102D, 149B, VIII 330C, IX 81B, 173D, 523A, X 318A, 647D', XIII 570D, oppressis, IV 481A', 488D, VI 677A, XIII 227A, pauperibus, II 623B, IV 381A', 680B, 681C', V 459C', 472D', 554D', VI 209D' et seq., 295A, 320D, 477C', VII 96B, 129B, 146A', VIII 509C, 755B', IX 166A, quos in hoc mundo elegit, VII 143A', VIII 653C, XIII 573C, et singulariter respicit, V 469A, VIII 755B', atque extollit, III 262D', VI 516D'. Specialiter pronus est eorum injuriam ulcisci precesque exaudire, II 562B, V 460A', VI 377D, 430A, 652D, 676D', VII 146A', 149B, VIII 28C', 120B', 214A' et seq., 421B, XIII 602C'. — Quænam sint quatuor peccata ad Deum clamantia, I 127B, II 623B, III 309D, IV 647A, V 359D, VIII 210C', XIII 602D'. — Quomodo Deus recipiatur, dum propter ipsum ministri ejus aut parvuli suscipiuntur, XI 132C', 203D, 606B, D, XII 520A. Qualiter sibi factum reputet quod fit suis fidelibus, VI 186A', VII 440A, VIII 73D, 527A', IX 354A, 578C', X 357B', 630C, XI 278C, 606A', XIV 139B.

j) **Qualiter Deus servos suos reficiat et lætificet.**

1. Qualiter oves suas pascat detque eis pastores juxta cor suum. — Bonus Pastor.

Fidelium suorum summus pastor est Deus, VII 287D, IX 152A'. — Oves pascuæ ejus, quid, VI 219B', 225B', 279B', 383D', 403A', IX 189C, XII 103B, 616B', 617C, etc. Qualiter errantes requirat, VI 579C, XI 206A, XII 102D' et seq., dispersas congreget, VIII 604D, IX 181B, 189D', visitet, 573B', custodiat, 221C', pascat, V 544B, 629D, VIII 369D', 422D', 449A, 604D, 659D', X 594A', XII 462A', in montibus, in rivis et in pascuis uberrimis, IX 573D' et seq. — Malos pastores increpat, III 401B, VIII 702C' et seq., IX 17D, 27D', 106D', 109C, 118B, 120A, 180C et seq., 189C, 198C', 293D, 298B, 571D' et seq., X 534A, 663D, 672B' et seq., XI 120C, XII 458D et seq., 462B', 464B et seq.; bonum autem pastorem per os Christi laudat, 459D et

Digitized by Google

seq., 463B' et seq. Ovibus suis dat pastores juxta cor suum, IX 38 D, XIII 314A', qui pascant eas scientia et doctrina, IX 38A', 181 D, 190A, XIII 668D, et hoc est præcipuum ejus donum, X 681 C'. Qualiter suscitet super eas pastorem per excellentiam, id est Christum, III 463D', IX 575C et seq., 588D', X 496D, 510B', XII 463A et seq., 465B' et seq., XIII 530B', 644D', 670B, ad quem oves errantes oportet adduci, VIII 685D', XII 466C', XIII 644D', ut fiat unum ovile et unus pastor, X 481 C', XII 467A et seq. — *Cf.* Ovis, Pastor.

2. Quotuplici modo Deus nos reficiat. — Duas mensas nobis paravit, unam sacri altaris, alteram Scripturæ divinæ. — Sitientibus qualiter det de fonte aquæ vivæ.

Quotuplici modo Deus servos suos reficiat, I 165B, 619C', 621A, III 33A, IV 682B', V 399B, 543B', 593C, 604D', 632B', VI 79A', 129A, 156A, 415C, 438A', 471C, 507B, 673D, VII 29B', 61B, D', 386D, 395C, VIII 86A', 186C, 320C', 353D, 630B', 660D, B', 695D et seq., 750B', IX 222B, 487C', 574C, X 216D, 224D, 299B, 350C, XI 55A', 80B', 145B', 397A', 510C', XII 28D' et seq., 30D', 109C', 353D', 392B', XIII 541, XIV 244C, 351A', 442A'. Divinarum rerum nulla saturitas est, V 573D'. Panes et pisces quibus anima viatrix dulciter atque fortissime reficitur, quid, XI 185D, XII 387C et seq. Quale convivium præparet Deus devotis suis, VIII 510B, et fidelibus cooperatoribus suis, III 454D, VII 26D'. — Fructus ejus dulces sunt gutturi animæ virtuosæ, VII 330B, 340A. — Servis suis varios cibos subministrasse legitur, sed semper optimos, III 698B'. — Quomodo indigentiam panis faciat, X 393B, 419B.

Paravit nobis Deus mensam adversus eos qui tribulant nos, et hoc est septimum ejus beneficium, V 545A'. Hæc mensa est communio corporis et sanguinis Christi, I 327D, 619D', III 716C et seq., V 432C, 538A, A', VI 145B, 159A', 266B' et seq., 293D', 415D, 506A', 538A, A', VII 61A, D', VIII 86C', 334A, 510A, 546D', 566D', 630B', 734D', IX 222A, X 227D, 662A', XI 55A', 80B', 290B, 510C', XII 28C', 210C et seq., 399B', D' et seq., XIII 171B' et seq., 179A et seq., XIV 244D, 442B', ubi nobis datur panis angelorum, I 619D', VI 266B', panis vitæ, II 149C, XI 80A', XII 393D', 394C, 399A, D', panis pinguis præbens delicias regibus, I 463C, VIII 546D', per manna quod dedit Deus Hebræis figuratus, I 614D et seq., 621C, B', V 399B, VI 145C, 255B', 266A', 467D, VII 545D', XII 393C', 403B', XIII 169B, XIV 244D. — Si quis manducaverit ex hoc pane, ambulabit in fortitudine illius usque ad terram promissam, I 621C', usque ad montem Dei, III 716B', et vivet in æternum, V 538B, XII 392A', 399C', 400C, 401C et seq., 403D, C'. — *Cf.* Eucharistia.

Per hanc mensam intelligi etiam potest divina Scriptura, in qua tot sunt fercula quot salutares sensus continentur in ea, I 336B, II 554B', III 33A', IV 321B, V 545A', VI 415D, VII 169D', 330D, 547B, VIII 86C', IX 142D', 374B', XI 42D', 465C', XII 387D, XIII 421C', 541 et seq., XIV 299A, 380. Ex ea spiritualem et suavem consolationem haurimus, V 313A, VI 84A', 564D', VII 365D, IX 143A, 430A', XIII 110A. — *Cf.* Scriptura.

Sitientes veniant ad aquas, III 571A, VIII 614D', 695B, IX 31C', X 533B', XII 419B', XIV 378B, ad Deum fontem aquæ vivæ, I 318C, V 671C, 672A', 678A', VI 127C et seq., 662B, 700A', VIII 568D, IX 19A', 152A, X 57A, XIV 284B', 364A, 373C, 459B, fontem vitæ, V 626D', qui emittit fontes in convallibus, quo sensu, III 436D', VI 437C'. Dabitur eis de fonte aquæ vivæ gratis, IV 385A, VII 523B, VIII 86D', 430B, 547A', 566D', 615B, 630B', 633C, 660B', 759C', IX 665A, X 215B', 361D, XII 347D', 419C' et seq., XIII 185A', XIV 363D', 378C. Tunc bibant de cisterna sua, VII 41A', et fontes eorum deriventur foras, C'. Qui biberit ex aqua di-

Digitized by Google

vina, non sitiet in æternum, VIII 660D, XII 348C', 394D, nam fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam, 349C. *Cf.* VIII 147B'.

3. Qualiter Deus justos præclaro calice suo inebriet. — Quomodo in illo delectari et exsultare valeamus.

Qualiter Deus justos, maxime contemplativos, spirituali jucunditate impleat et præclaro calice suo inebriet : quod est octavum ejus beneficium, I 264A, V 545B', 626C, VI 129A, 144B', 670C', VII 85B', 314C, 340D, 386D, 395D, 419A', 420A', VIII 151D, 196B', IX 190D, XI 510D', XIII 541. Inebriat pinguedine animas sacerdotum et omnium qui proximorum saluti incumbunt, VII 26D, 75C', IX 222C', XIV 96C. *Vide* suprà, Attributa moralia (Unio mystica). — Multiplici modo in Deo, qui est summum bonum nostrum, V 488D', 489D, VI 217C', VII 410B, IX 348A', 362D, XII 23C', 60C', 109D, 516D', et exsultatio nostra, V 598C', XIV 410D', delectari valet anima nostra, III 259A', IV 485D, 586A, V 488A', 490C', 590C' et seq., 608B' et seq., 629A', VI 156D, 244C', 404A, 444A, 546D', VII 242D', 504B, VIII 147D et seq., 696C, 713A', XII 367A', XIII 633B et seq., XIV 8C', 166A, lætari et exsultare, III 259C, 266C, V 121B', 418A', 429D', 435B', 461A, 475A', 487C', 527B, 584A, 599B', 600C, 621B, 656D, 673D', 679D', VI 44B', D', 129B, 145D', 151D, 156B, 191A, 199B, 288A, 302B', 305A, 322B, 344A', 357B', 367D', 382D, 393D', 394B', 537A, 701B', VII 119A, 177A', 248C', 302B, 316B, VIII 8D, 9D', 31A', 43B, 137A, 185B, 614B', 677A', 731B, 751D' et seq., 758D', X 345A', 563D', 595A, XI 58B, 394C', 512C, XIII 43B, 347C', 597D', XIV 5A' et seq., 432D', 433C, 434B', 436A', dummodo omnem carnalem et adulterinam consolationem respuat, III 32D', IV 412A', 586B, 610B', V 591D', 609A, VI 17A, 244D, 380A, 706B, VII 425B, 440A', IX 28A', 41B, 234D, 335C, X 54A', 228D', 605A', XI 132D, 513B', 593B, XII 349B', XIII 215B, 633A', XIV 399A, 414A'. Immediate delectamur in Deo per tres virtutes theologicas et donum sapientiæ, mediate per ceteras virtutes, 413A'. — Omne gaudium ordinatum est in Deo aut de Deo, III 259C, XIII 347C', 597D', XIV 5C', 413B'. — Religiosorum et solitariorum est in solo Domino delectari, VI 244C'. — Qualiter Deo jubilare debeamus, IV 420A', 424B', VI 18C, 146D, 288B, 290C', 343D', 382A', 396C', 402B, 692D'. — Ob propriam infirmitatem aut negligentiam, vel ex dispensatione divina, dulcedo contemplationis intimæ et consolationis divinæ suavitas ad tempus nobis subtrahuntur, II 642B, IV 371A, 502A', 662B, V 476A, VI 335B', 545B', VII 344A, 357C, 394C, IX 168B', 232B, 332C', X 393C.

k) **Ultimum Dei beneficium in hac vita est gratia perseverantiæ finalis. — Qualiter ad cœlestem patriam properare et Dei fruitionem ardenter desiderare debeamus.**

Nonum et ultimum Dei beneficium in hac vita est gratia perseverantiæ finalis. Misericordia ejus subsequitur nos omnibus diebus vitæ nostræ, donec ad ipsum beatificandi pervenerimus, V 545B', VI 217D, VII 515D et seq. Sine gratia ejus perseverare non valemus, *Vide* supra. — Deus electos custodit nec illos derelinquit, in æternum conservabuntur, I 278B', II 675A, III 402A', IV 450A, 457C, 462A, 634B, V 460B, 490B, D, 582C, 584D, 610D', 633B', 634A, C', VI 365B', 379D, 394D, 584D' et seq., 600D', 674C, VII 20B, 468A et seq., 483B', 494C', VIII 17B', 70B, 90B, 645B, IX 362B, X 299C, XII 571D et seq., XIII 334C, 392A', 618D et seq., XIV 26C', 55A', 76C', 455A'. Nullum eorum perire permittit, IV 328B', 424C, V 62B', 578D, IX 181B', 189D', 501B', X 315B', XI 265B, 564C, XII 116A, 395D', 435C', 461D, 471C' et seq., 472D, XIII 70C, XIV 33B'. — Justus ex humana fragilitate peccare potest, sed non perseverabit in

Digitized by Google

malo, quia Deus eriget eum, præbens ei aliquam occasionem per quam disponat se ad gratiam, V 633 A', 634 B', VI 538 B'. — Noviter conversi, quomodo a Deo custodiantur, I 585 B'. Qualiter Deum rogare debeamus ut nos conservet in gratia, II 356 C', IV 634 C, V 488 D, 496 C, 555 D, VI 320 A', 651 A, XIV 423 C', etc. *Vide* supra, Qualiter Deus adjutor et protector noster sit. — *Cf.* Justus.

Animas nostras sollicite custodire debemus ne excidamus a gratia, II 540 A', 614 C', V 495 A', 661 B, VII 37 D, 39 D', 72 C', 317 B', IX 232 C, X 549 C, XII 68 A', 99 D', 502 C', XIII 171 A, 232 A, 260 B, 422 C', 437 A', XIV 8 B', 26 B', 59 A, 249 A'. In ea semper proficiendum est, cum discretione tamen, IX 283 B', XI 341 B, 500 D', *Vide* supra. — Quomodo contra salutis nostræ adversarios pugnare debeamus, *Vide* Officia hominis erga Deum, in fine. Qualiter in Deo nos manere oporteat ut ipse maneat in nobis et ut fructum afferamus, XII 538 D', 544 B et seq., XIV 14 A' et seq., 26 A, 27 B et seq., 39 C' et seq., 44 B', 45 D, 46 D. Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit, IV 305 D, 328 C, 609 A', VIII 107 C, XI 127 D', 262 A, 406 B, 610 B', XII 434 B, 546 B', XIII 91 D, 205 D', 228 A, 235 C, 292 C, 569 D', XIV 242 D, 253 C'.

Prædicta beneficia Deus nobis præstat ut inhabitare nos faciat in domo sua in longitudinem dierum, V 545 C', 547 B', VI 143 A, 365 B'. — Qualiter Ecclesiam et quamcumque animam fidelem de pugna ad coronam, de exsilio ad patriam invitet, VII 368 C et seq., 377 D' et seq. Beati qui ad cœnam nuptiarum Agni vocati sunt, XIV 351 A'. — Ad hunc finem beatum omnia opera nostra referamus, V 545 D', 564 B', XI 88 C', XII 64 D', XIII 572 A. — Peregrini super terram, non habemus hic manentem civitatem, sed futuram inquirimus, I 427 D, IV 184 C', 623 D, V 250 A', 650 A' et seq., VI 354 A', 547 C', XIII 229 A', 517 B', 529 B', 639 A, 664 A, 682 C. — Tempus vitæ nostræ breve est, *Vide* Homo; qui utuntur hoc mundo sint tanquam non utentes, etc., XIII 157 B et seq. Thesaurizemus nobis thesauros, non in terra, sed in cœlo, V 100 B, 648 D, XI 84 B' et seq., 217 A, XII 58 A' et seq., 65 C' et seq., 150 A', XIII 430 B. — Mundus transit et concupiscentia ejus, XIV 22 B'; qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum, 23 A. — Nostra conversatio in cœlis sit, XIII 346 A'; nam cives Sanctorum sumus et domestici Dei, 307 A'. — Qualiter debeamus exsilium nostrum plangere, mortem appetere, II 378 B, III 711 A, 716 A, IV 351 A', 355 D, 406 D, 411 C', 412 B', 433 D', 446 A et seq., 454 A et seq., 504 D, 507 D', V 94 C', 672 B', VI 581 D', 659 A et seq., VII 87 D, 243 A', VIII 249 A, IX 27 A, XIII 57 D et seq., 216 B, ad cœlestem patriam anhelare, IV 402 C', 409 C, 410 C, V 573 B', VI 245 A', 304 A', 305 D et seq., 307 B, 308 A, 524 A', 587 D et seq., 634 B, 684 D', 701 B et seq., VIII 674 A, IX 232 D, XIII 229 A et seq., 336 D', 487 D, 639 A', etc., Deum desiderare et sitire, IV 458 C', V 671 A et seq., 672 A' et seq., VI 127 C et seq., 217 A', 662 B, 700 A', VII 396 C', VIII 147 D', 515 D et seq., XII 349 B, XIV 459 B. Regnum Dei ante omnia quæramus, XI 88 B', XII 64 D', et oremus ut cito adveniat, XI 80 C, XII 28 A'. — Vigilemus, quia nescimus qua hora Dominus venturus sit, IV 657 A, XI 269 A' et seq., 273 A', 350 A et seq., XII 66 B et seq., 68 A' et seq., 139 D, XIII 207 D, 389 A et seq., 695 D et seq., XIV 87 A, 249 B', 336 C. Beati servi quos, quum venerit, invenerit vigilantes, XI 270 D, XII 67 D et seq.

E. Operum Dei consummatio. — I. Hominum consummatio. Finis noster consumens est mors, finis vero consummans vel perficiens est Deus seu vita æterna, V 646 B', VIII 597 A, X 522 C'. *Vide* supra, Creatio (Finis hominis). — Sicut duplex est finis, sic duplex est consummatio. In electis fiet consummatio perfectiva, seu perfecta salvatio; in re-

Digitized by Google

probis vero consummatio consumptiva, id est perfecta damnatio, X 522B'. — Consummatio peccatorum, flamma ignis, VIII 121 D, XIII 494B; consummatio autem electorum, magnificatio, quæ gratiam consummat, 70B, seu beatifica visio quæ est fidei consummatio sive perfectio, 522C. Tunc electi erunt consummati in unum, XII 575A', et erit finis, id est plena eorum perfectio, quum Christus tradiderit regnum Deo et Patri, XIII 198B' et seq., ut sit Deus omnia in omnibus, 200B'.

a) **Mors. — Resurrectio. — Judicium.** De morte, *Vide* Mors, et supra, Providentia (Mala pœnalia). — Quo sensu justos non tangat tormentum mortis, VII 468B' et seq. — An Elias et Enoch mortui sint, *Vide* Elias, Enoch.

De Antichristo et de generali resurrectione, *Vide* Antichristus, Judicium, Resurrectio.

Deus universos homines judicabit, II 527B, III 263B', VII 230B'; hoc præcipuis etiam philosophis innotuit, VII 231 C'. Qualiter judicium Deo Trinitati et Christo homini diversimode competat, VI 206D', 589B, X 105D', XII 334D et seq., 369D et seq., 428B', 443A, 457D, 506B, XIII 526B, XIV 149C'. Judicium Dei, aliud est discretionis seu electionis in hac vita, aliud retributionis post mortem, et hoc duplex erit, particulare scilicet et universale, *Vide* Judicium. — Spirituum ponderator Dominus, VII 106C', scrutans corda et renes, V 443A', VII 138A', 457A, IX 113D, 151A, XIV 246D, judex et testis, III 323B, IV 529A', VI 346D', IX 210C', X 706D', qui placari non potest, VI 28C, VII 50B, a quo appellare nec licet, nec possibile est, IV 430C', omnes gressus et actus nostros diligenter perpendit, II 400C, IV 496C, 504A, 508D, 583C, 644D', 670A, V 685A', VI 148D', 355C', 578A, 643B' et seq., VII 42A', 106B', VIII 135B', 239B', 255D', 537C et seq., 749B, IX 237A, X 398B, XII 124C, XIII 487D', et culpas nostras quasi in sacculo conservat ut tempore suo eas nobis objiciat, IV 508A', 512D. — Scrutabitur Jerusalem in lucernis, X 580B', illuminabit abscondita tenebrarum et manifestabit consilia cordium, IV 570A, VI 645A et seq., VIII 14B, 72A, IX 125D', 290C, 490D, XI 129C, 335B, 566D, XII 51A, XIII 139B et seq., 141C', 426A'. Non juxta hominis intuitum judicans, III 351D, justitias judicans, VI 232C, omnes cogitationes, sermones et actus nostros discutiet et judicabit, V 685A', VI 38D', VII 287D', 458B, 486B', VIII 761A', X 237C, XI 156C, 447B', XII 53A', XIV 74C.

Homines judicabit cum summa tranquillitate, VII 527D, X 108C, secundum infallibilem sapientiam suam et eorum conscientiam, VI 34C', VII 138B', X 108D, 639D, XIII 23D, C', XIV 360D, in æquitate, V 459A', VI 390D, 391C, 397A', VII 484C, XIV 184B, sine personarum acceptione, II 562A, IV 230A, VII 487B', VIII 503B, XIII 22C et seq., 628B. Unicuique reddet juxta opera sua, II 479C', 655A, IV 667B, V 77A, D, VI 125C', VII 80D', VIII 71C', 93C, 202B', 364B, 455B', 529A, 736B, IX 151B, 299B', 447D', 500D', X 302A, XI 193B', 526A, XII 162C et seq., XIII 21A et seq., 137B', 291B', 628B, XIV 106C, 246A', 325D', 360C', 367C, 377A. Cui plus dedit, plus ab eo exiget, VIII 531B', IX 28B, XI 142B et seq., XII 5C' et seq., 71B', 72C et seq., 162C, 551B', XIII 578A, 600D', 691C; unde gravior erit malorum Christianorum damnatio, IX 28B, 79B', X 379B' et seq., XI 369A', 531A, XII 179A, XIII 579D, 691C, XIV 15A. — De prælatis durissimum judicium faciet, IV 669D, VII 487B et seq., XII 162D, XIII 583B, et de his qui non faciunt misericordiam proximo suo, IV 669A', XI 278C', XII 126B' et seq., XIII 578D. Eadem mensura qua mensi fuerimus, remetietur nobis, XI 82B', 91B' et seq., 212B et seq., 523B' et seq., 526A, XIII 369B'. — Pœnas Deus impo-

Digitized by Google

net pro peccatorum mensura, VII 521 A, VIII 522 C', IX 67 B', XII 77 B, XIV 345 B. — Iniquorum vitia puniet per creaturas, I 172 B', II 652 C, IV 569 C', VII 484 B et seq., 546 B', VIII 241 C', 244 B', 259 D', XII 110 B'. — Quam diversimode post hanc vitam justos et impios tractet, VII 479 B et seq. — Justis quodammodo debitor, II 655 C, quorum salvatio pietatis simul ac justitiæ divinæ effectus est, IX 402 A', Deus illos supra condignum remunerat, reprobos infra condignum punit, III 347 A', IV 422 A', 423 D', 598 B, VI 105 C', 459 D, 535 A, 671 C', VII 527 A, VIII 45 B', 202 B', X 62 D, XI 526 C, XII 184 B, XIII 578 C', 638 D, XIV 324 A, 345 A.

Quomodo simul dicere valeamus cum Psalmista : Judica me, Domine, V 443 D, 559 B et seq., 623 B, 678 C et seq., VI 70 C' et seq., et : Non intres in judicium cum servo tuo, IV 425 B', 454 B', 589 C, VI 660 D, XIV 456 C'. — Qualiter homo in judicio cum Deo contendere eique respondere non possit, IV 425 C' et seq., 430 A', 431 D et seq., 437 D et seq., 438 D et seq., 441 C' et seq., 445 A, C', VII 245 B, IX 23 C, 32 D', 33 C', XII 100 A', quare, IV 372 A, 425 B et seq., 436 C' et seq., 601 C et seq., VI 660 B', VIII 46 B, 746 B', XIV 457 B. — Oremus Dominum ne in die judicii arguat nos in furore suo, V 438 D et seq., 637 A et seq., IX 107 B', 109 C', XIV 395 A et seq., 414 D et seq.

b) **Reproborum æterna damnatio**. *Vide* Dæmon, Damnatio, Infernus, Reprobus.

c) **Limbus**. — **Purgatorium**. De sorte justorum V. T. post mortem et de infantium sine baptismo decedentium æterna conditione, *Vide* Infantia, Limbus. — Qualiter justi qui nondum perfecte mundati hac vita excedunt, pœnas peccato debitas in purgatorio solvant, *Vide* Purgatorium. — Ipsis bene applicantur verba Job ad Deum, IV 412 C' et seq., 459 C' et seq., 503 A et seq., 511 C et seq., 543 D' et seq., 563 B et seq.

d) **Sanctorum æterna glorificatio.** De angelorum felicitate, *Vide* Angelus. — Homo mercedem a Deo sortitur, quantum ad animam, post mortem, quam cito anima ejus fuerit purgata ; quoad corpus et animam, plenam remunerationem accipiet in generali judicio, VIII 301 A, XIII 604 D, in æternum quidem duraturam, V 547 A', 632 D, VI 121 B', 365 B', VII 469 C, 483 A, VIII 107 D, 726 B, 763 C', X 112 A, 160 D', 684 D, XIII 617 B', XIV 284 C, 374 C', etc., quamvis de potentia absoluta Deus vitam gloriæ a Beatis auferre possit, VII 544 B', XIV 67 A'. — Sub evangelica tamen lege, mox admittuntur ad gloriam animæ martyrum, VII 354 A', 468 D, infantium baptizatorum, et eorum qui ab omni reatu immunes decedunt, VI 321 D, XI 552 A, XII 528 A', XIII 228 C', XIV 11 B.

Lumen quoddam vultus Dei interdum nobis ostenditur, IV 688 A, D, et delicias patriæ aliqualiter in hac vita quandoque prægustamus, 410 D, 662 B, 687 D et seq., V 608 B' et seq., 626 D', VI 119 B', XI 510 D', XII 367 A', XIII 43 C, 633 D ; sed non satiabimur et gaudium nostrum non erit perfectum nisi quum apparuerit gloria ejus, I 621 A, V 497 B', VI 119 C', 429 B, 471 D, VIII 147 A' et seq., 257 D', XI 55 A', 275 A, 510 B', XII 547 B, 562 B', XIV 6 A, D, 284 A'. Tunc similes ei erimus, V 527 D', 626 D, XI 522 C', XIII 69 A', 678 B, XIV 29 B' et seq., et vere filii Altissimi, XI 522 B', XII 284 B, quia videbimus eum sicuti est, I 621 D', II 114 C, C', V 627 A, VI 143 A', 307 A', 652 B', VII 470 A', VIII 760 B, X 684 C', XII 295 B', XIII 190 B, XIV 29 C', 375 B.

Felicitas nostra objectalis est Deus, et clara fruitivaque ejus visio felicitas nostra formalis, IX 44 C', XIII 301 B', atque beatitudo essentialis, II 692 B', V 527 C', VI 282 D', 365 D', VII 281 C', 423 C', 483 B, XII 199 C', 568 C, XIII 302 C', XIV 6 B, in quantum tamen contemplatio habet fruitionem adjunctam ; non enim cognitio perfecta est sine dilectione et

Digitized by Google

fruitione, XII 568D. Hæc visio fruitiva Dei finis est nostræ creationis, II 693C. — Specialiter repromittitur mundis corde, V 626C', VI 287B, XI 56B', XIII 51C', 524A', et humilibus, IV 587C, VII 105C, 180B, IX 77A', X 474A, XI 53D, 202B' et seq., 215A', 345C, 509B', XII 92A, XIII 671C.

Tanto jucundius in patria Deo fruemur, quanto ardentius eum desideraverimus, II 694A, V 672C. — Deus est invariabile indivisibileque bonum supernæ Jerusalem, quo omnes fruuntur, magis tamen aut minus secundum quod magis aut minus dilexerunt, VI 588D, XII 527C, XIII 137B'. Sanctorum merces magna nimis, I 224C, II 504B', VI 460C', VII 483B, 516B, VIII 750D', IX 401B, XI 222C', 512A', 522C, XII 153A, XIII 302C', 621B', Deus, cui proprium est propria potestate esse beatum, I 96B', XIII 429A, qui est fontalis torrens et origo totius puræ et internæ voluptatis, V 626D, VIII 759C', illos inenarrabili replet lætitia, V 482A, 490A', 527B, 626D et seq., VI 156C, VII 281D', VIII 750D', 752D, XII 547B, 562C', XIII 621A', XIV 6D, quotuplici ratione, XIII 621C', XIV 375D. — Martyres et omnes qui pro illo persecutionem passi sunt, quomodo remuneret, VII 468A et seq., XI 57C', 58D, 512A', XIV 283D' et seq., etc. — Ineffabilia sunt quæ præparavit diligentibus se, VI 308A, VIII 746B, XIII 133D', XIV 29A'. — Absterget omnem lacrimam ab oculis eorum, VIII 511B', 727A, 751A', XIV 284D', 363A'. Non esurient neque sitient amplius, quia miserator eorum reget eos et deducet eos ad fontes aquarum, VIII 660B et seq., X 684A, XIV 284D, atque cibo invisibili reficiet eos, I 621D', V 119A', 399B, 546B, 547B, 626C, B', VI 156A, 510C, 682C', VII 340B, VIII 750B', 759C', IX 574C, XII 67B', 94A' et seq., 215A', 353C', 387C, XIV 351A', 374D. — Super omnia bona sua constituet eos, XI 270A', et erit illis omnia in omnibus, XIII 200B'. Qualiter Deus hereditas sit Sanctorum, et ipsi sint heredes ejus, II 479A', V 632D, VI 119C', 295D', 507C', VIII 143A, 695A', 706A', 713B', XIII 64C', 301B', 302C', 357A, 368D', 476A', 617B' et seq. Hereditas illius super mel et favum dulcis, VIII 147B, quam præclara sit, V 489C'.

Ecclesia triumphans est regnum Dei, XII 82C', ubi regnat in æternum et ultra, I 599A, V 120C, VI 672A', 677C', X 68C, 100D. — Sancti, ut veri reges, V 527A, X 114A, regnabunt in Deo, et Deus in ipsis regnabit, VII 470D', 483D, X 111D', 113D', XIII 45A', XIV 350A'. Erit Dominus unus et nomen ejus unum, X 684B'. — Aliter reguntur a Deo viatores, et aliter comprehensores, V 546A, XIII 198D'. — Qualiter angeli et Sancti Deo serviant die ac nocte, XIV 284C, 375A, eique obediant, X 114A, 144B', 348D. Qui serviunt ei non sunt stabiles, quo sensu, IV 372B'. — Deus glorificatur in consilio Sanctorum, et terribilis est super omnes qui in circuitu ejus sunt, quo sensu, VI 340D'. — Cultus Beatorum exterior non est figurativus, sed in indefessa Dei laude consistit, II 700C, VI 306D et seq., 327D', 339D', 388A et seq., 509D', 652B', VIII 374C et seq., 513B, 751A, XIII 487C, XIV 265D', 282D' et seq., 358B', 371B, quæ vocalis etiam erit post generalem resurrectionem, IV 424C', VI 690D, VIII 751A, XIII 189B. — Tabernaculum Dei cum hominibus, quid, XIV 363A. Habitabit Deus cum eis et in eis, XIII 234D, XIV 284D, 363C, 372A, 375A; ipsi populus ejus erunt, et ipse erit eorum Deus, XIII 234A', XIV 363C. Quo sensu Deus ascensionem suam in cœlo ædificet, X 421A. — Qualiter Deus qui confortavit seras portarum cœlestis Jerusalem, VI 682B, et posuit fines ejus pacem, D, 685A, XII 166C', in civibus ejus requiescat, I 87A, VI 618A', et ipsi in eo requiescant, V 430A', 482C', VI 385B, 527A, VII 469B, VIII 560D', 764A, XIII 486C et seq., 591B', XIV 325B'.

Civitas Dei, Jerusalem nova, descri-

Digitized by Google

bitur, V 123 D, VI 327 C', 588 C, VIII 693 A', XIV 254 A', 362 A' et seq., 365 A' et seq., 439 C. — Qualiter in domo Dei mansiones multæ sint, XII 118 B', 527 B et seq. — Quid Dei atria, VI 304 C', 588 B, et tabernacula, V 679 A', VI 14 C', 304 B, XII 121 B; quam dilecta, VI 303 C', 701 C'. Melior est dies una in atriis ejus super millia, 308 A, 701 A'. Domus et nidus viatorum ad cœlos tendentium sunt altaria Domini virtutum, 305 D', ubi Sancti qui sunt sacerdotes Dei, XIV 358 A', ei spiritualia sacrificia incessabiliter offerunt, VI 48 B, XIV 440 A'. — Ipse Deus est cœlestis Jerusalem templum, V 564 C', VI 635 A, XIV 372 A, et lux, VIII 726 C', X 683 D', XIV 365 A', 372 C. Beati non egebunt lumine lucernæ neque lumine solis, quoniam Deus illuminabit illos, IV 601 B, XIV 375 B'. Qualiter a Deo semper doceantur, VI 203 B'.

Cf. Beatus, Cœlum, Sanctus, Visio.

II. **Mundi consummatio.** Naturalis cursus, ordo et constitutio rerum deficere non potest potestate creata, quousque tempus a Deo præfixum advenerit, IX 228 A', 244 C, etc. *Vide* supra, Providentia divina (Lex naturalis). — De duratione mundi nihil certi habemus, VI 645 C', VII 495 C, quum, secundum Augustinum, Christus represserit digitos omnium calculantium tempus durationis ejus, X 163 C, XI 260 C', 268 D, XIII 389 A et seq., XIV 87 A'. — Quatenus cœlum et terra incorruptibilia sint, et perseverare dicantur in æternum, II 652 B', IV 506 D', VI 419 D', VII 214 C', 223 B, 230 B, VIII 257 B, XIII 693 A, XIV 451 D'. — Qualiter in fine mundi purganda sint et renovanda, II 661 D', IV 507 A, 556 A', V 166 C', VI 33 B', 131 C, 232 B', 241 C', 393 B, 419 A', 442 C', VIII 101 B', 502 C et seq., 547 D, 572 B' et seq., 672 A, 751 C', 763 B', IX 599 B, X 522 C, XI 61 C', 259 C, 266 A et seq., 268 C, XII 195 C, XIII 66 A' et seq., 198 A', 476 A, 693 D', 695 A' et seq., 696 C', XIV 298 C, 337 B', 359 D', 361 B et seq., 451 C' et seq. — Homo resuscitatus ad vitam animalem et rationalem non vivet super terram, sed in loco debito, IV 507 B, X 348 A. — *Cf.* Cœlum.

Tempus, an futurum sit post generale judicium, VI 293 C', 419 B', VII 230 C', XII 396 A, XIII 429 A, XIV 298 C. Dies æternitatis, qualis futura sit, IV 447 B', 593 C, V 417 B', 528 A, 547 B', 647 C, VI 120 A, 245 A', 354 D, 419 C, X 683 B', XIII 694 B.

V. OFFICIA ET VIRTUTES QUIBUS HOMO AD DEUM ORDINATUR. — Deo in omni virtute servire debemus, maxime tamen in fide, spe et caritate, quibus potissime et directe colitur, II 8 B, III 707 A', VIII 16 D' et seq., IX 232 B, XI 405 D', et quæ ceteris virtutibus et donis præstantiores sunt, VII 359 B, 502 A, VIII 693 C', XI 51 C', XIII 190 C'. — Qualiter in omnibus oporteat sumere scutum fidei et gladium spiritus, induere loricam fidei et caritatis, et galeam spem salutis, III 53 A, XIII 326 B', 391 C. — Figendum est cor in Deo vinculis caritatis, clavis timoris, ancora spei, regula fidei et gratiæ firmitate, VIII 18 C'. — Quomodo trium virtutum theologicarum actus et opera contemperare debeamus, I 264 C'. — Per eas, Deus nobis mensurat aliarum incrementa virtutum, et retributionem æternam, I 264 B'. — Per illas et per donum sapientiæ, immediate in Deo gaudemus et delectamur, mediate per alias virtutes et cetera dona, XIV 413 A'. In cognitione primæ virtutis, dilectioneque summæ bonitatis, sita est animæ perfectio, IX 333 D'. — Post virtutes theologicas, pœnitentia et latria præcipue nos ad Deum ordinant, V 330 A, IX 616 C. — Deum timere timore filiali et mandata ejus observare, hoc est omnis homo, VII 287 C'.

Fidelium tres sunt status : incipientium, proficientium et perfectorum, II 342 A' et seq., VI 408 B, XI 161 C', 341 B. Ad virtutum perfectionem quasi per cochleam ascenditur, III 624 B, IX 622 C'. Spirituales gradus ascensus virtutum, quot sint, VI 307 D, 580 A et seq., IX

Digitized by Google

615D, XIII 679B'. — Religiosi debent nobilissimarum virtutum actibus animas suas reficere, insistendo præcipue actibus fidei, spei et caritatis, deinde actibus latriæ aliarumque virtutum cardinalium; sed ad talia nemo idoneus est nisi in eo per virtutes morales reformatæ fuerint passiones, vitiaque exstincta, XII 392D'.

Cf. Virtus.

A. Fides. — Fides Deum habet pro objecto, causa ac fine, quoniam primæ veritati innititur, a Deo per creationem infunditur, et ad Dei beatificam visionem ordinatur, XI 347B, XII 281 A', 334C, 393C, 511D', 512B, XIII 32D', 514C, XIV 169B. — Credere semper necesse fuit quia Deus est, et inquirentibus se remunerator sit, et sine ista fide nullus adultus unquam salvatus est, V 121A', XIII 516B. Ex primo Decalogi præcepto, necesse est scire aut credere quod non sit nisi unus verus Deus, trinus in personis et unus in essentia, II 1B et seq., 547C. Unde prohibetur cultus deorum alienorum et idolorum, 2C et seq., 7C, 9A et seq., 699A', III 295B, IX 104D. *Vide* Unicitas Dei. — An sufficiat fides duorum prædictorum articulorum, XIII 516C. De aliis fidei objectis et de confessione fidei, *Vide* Fides, Salus. — Quatenus fides necessaria sit ad justificationem, et qualiter fides formata, quæ est primum Dei donum, et omnium operum meritoriorum principium, VI 270A, etc., cum gratia infundatur, *Vide* supra, Providentia (Hominis justificatio, Necessitas virtutum ad actus meritorios). — Sine fide impossibile est placere Deo et salvari, V 601D, X 223D, XI 357B', XIII 273D, 514A', 516A, 618A'. Quomodo Deus, cujus oculi fidem respiciunt, IX 60C, 65D, appareat his qui fidem habent in illum, VII 454A', vitam æternam det his qui fidem suam nunquam mutant ab eo, V 92B, et animas sibi desponset in fide, X 223D, 229C', XII 113A. — *Cf.* Fides, Hæresiarcha et Hæreticus, Hæresis, Infidelitas.

Cognitio Dei. Qualiter Deus cognosci valeat, et vani sint homines in quibus non subest scientia Dei, *Vide* Dei exsistentia et cognoscibilitas. — Duplex est Dei cognitio : una informis, quæ est actus fidei nudæ aut naturalis scientiæ, eorum præsertim qui confitentur se nosse Deum, sed factis eum negant, I 518D, IV 549B', 576C', V 480B, VI 61B', 365C, VII 177C', IX 57B', 467C', XII 444D, 576B', XIII 15D' et seq., 129A, 453B', XIV 13A, 42B; altera est cognitio formata, id est dilectioni unita et operibus comprobata, quæ sola Deo placet, IV 549B', VI 365D, IX 175D', XII 331A, XIV 13B, 42A, C', et in qua est vitæ præsentis perfectio atque futuræ felicitatis inchoatio, VII 538C', IX 97B', 101D, 333D', XII 568A. — Qualiter dicat Scriptura mundum Deum non cognovisse, XII 576B', XIII 128D', etc., et scientiam Dei non esse in terra, X 234B, 240C', quum alibi legamus terram repletam esse scientia Domini, VIII 423B', IX 228A, X 234A'. Cognovit bos possessorem suum, et asinus præsepe domini sui, populus autem Dei eum non cognovit, VIII 321B, 334C, IX 89C, 92A. — Quinam scientiam viarum Domini respuant, IV 576B, 671D, VII 14D', VIII 543C. — Dei oblivio omnium vitiorum est origo, IX 125C'.

B. Spes. — Deus est objectum principale et immediatum spei quæ est virtus theologica, VI 124C', 676A, VII 185B, IX 150A, XIII 626C, et non nisi ab ipso infunditur, IX 150B, XIII 41B. — Quales sint spei nostræ rationes, V 652A', XIII 653C', XIV 413B. — Deus spei, XIII 111D', spes nostra est, VI 121D, 143C', 362C', 380D', 658C', VIII 209A, a juventute nostra, V 540D', VI 194C. Specialiter spes est egeni, IV 381C', justorum, V 430B', et sacerdotum, VI 524C. — In eo filialiter firmiterque confidere et sperare debemus, I 231D, III 155C, IV 455D et seq., 457C', 474C', 486C', 492C, 500D', V 278B', 427C', 429D, 460A, 466B', 467C, 510D, 551D, 629D', 674C', VI 12B',

Digitized by Google

60B, 79D, 89D, 94C, B', 124B', 193C et seq., 218B, 359D', 365D', 486C', 512D', 536A, 568B, 622D', 655B, 673C, 678A, VII 24B', 73A, 280A', 499A', VIII 16D, C', 70C', 429C', 449B, 609A, 667D', IX 149D' et seq., 348B, X 42A', 128D, 594B, XII 53C, 63C, XIII 41C, 216A, 422C, 424A, 429D', 483A', 495A', XIV 412D', 454A', spe formata, V 629B, VI 365B, VIII 17B, IX 150B, XIV 39A', 412D', quacumque adversitate occurrente, IV 500D', V 564C, 686B, VI 31B', 89D, 184B, 196C', 678A, VIII 597B, IX 75B, X 303D', 596A, usque in finem, VI 55C, 609C', 611B', VIII 514B, XIII 483B', XIV 454B'. — Qualiter supersperemus in ejus judiciis, VI 553C, et verbis, 552D', 554D, 559A', 561B, 574A.

Deum sustinere, quid sit, V 552C', 555B', 566D', 604D', VI 609A', VIII 15D', 16D', 515B, XIV 453D', 454D. Deus solus sustinentibus se in via veritatis et justitiæ, quo sensu, VIII 209D'. Liberat eos, 297A; non confundentur, V 552B, et hereditabunt terram, 630B', VIII 222D. — Deus, exspectatio nostra, V 648C', IX 127C, quomodo exspectetur, V 566D', 635A, 651C', 657A, VI 82B', 568B, VIII 77A', 544C', 663C', IX 131A', 348C', X 509A.

Beatus homo qui sperat in Deo, V 652B', VI 308B', 676C', VII 110C'; nam bonus est Deus sperantibus in eum, VI 681B', IX 348D', eosque protegit, V 505C', VI 359C. Habitat in eis, V 435C', illos replet lætitia, B', 591A', VII 70A', 115B, XIII 43B, 98B, et in æternum salvat, VII 154B, 469C, VIII 706A', X 177A, XIII 67A', 499D'. — Qualiter Deus adjutor et protector noster sit, cujus providentiæ filialiter nos committere, et ad quem in omni necessitate confugere debemus, *Vide* supra, Providentia.

Cf. Desperatio, Fiducia, Præsumptio, Spes.

C. Caritas. — Quotuplici ratione diligendus sit Deus, I 503A', V 498D', 671B', 672D, VI 525B, 699A, 700C, VII 302D, 316A', XII 123B, 333C, XIII 72B, XIV 47D'. Præceptum dilectionis Dei exponitur, II 547D et seq., 562B', 563B, III 93B', VIII 51D, 78D, XI 247C' et seq., XII 15C' et seq. — Primum et maximum mandatum, XI 248C', a naturali etiam ratione præscriptum, II 647B, finis est omnium præceptorum, 548B, XIII 412A, XIV 15D. Perfectio potissimum sita est in actu dilectionis divinæ, I 243D, VII 287D', XII 525B. — Qualiter præceptum diligendi Deum intelligi possit et ad actum reduci, II 547C', XI 248B, XII 16B', et quomodo jugiter meditandum sit atque implendum, quum in hac vita caritas non possit indesinenter esse in actu, II 548A' et seq., VII 117C', XIII 582C'. Etsi mensuram non admittat, II 547B', VII 314A', 331A, XI 132A, non est supra vires hominis, II 646D' et seq. In dilectione Dei manendum est usque in finem, XII 546B', XIV 75D', et caritatis profectui jugiter est studendum, II 176D', 482A', 548D, 694C, V 608C', VI 620D', VII 441D', XII 534D, XIII 190D', 334C'. — Licet Deus tantummodo a Beatis in cœlo perfecte diligatur, II 548A, VI 48B, 142B, 509D', 544C', XI 248B et seq., XII 16C', 17A, XIII 112B, 189A, B', XIV 14D, quomodo in hac vita perfecte diligi possit, V 608C', VI 564B, XI 248C, C', XIV 13D' et seq., 44B', et qualiter diligendus sit ut degustetur ejus dulcedo, V 608B' et seq., VII 410C', XIII 633C et seq. Qualiter recti diligant eum, VII 302D, 316A'. — Signum veræ dilectionis est exhibitio operis, VII 471C, 489D, VIII 19A, 104C, X 125C, XI 131D', XII 534C, 537C, 538D, 546C', XIII 582C', XIV 13D', 37B', 49D, 58C'.

Unusquisque Deum amare tenetur plusquam se ipsum et universa creata, VII 434C', XI 132A, 448D, XII 511C, 538C, 546B', XIV 36C'. Omnia ad istum amorem referenda sunt, VII 330C', 375C', X 58D', ita ut nihil diligamus nisi in Deo, secundum Deum et propter Deum, II 693C', V 608C', VI 113A', IX 52C, X

Digitized by Google

555A', 578C', XIII 572A, XIV 22A'. — Divinus amor omnem illicitum amorem excludit, VI 292A', VIII 529D', XI 86A', XII 123B et seq., XIV 20C. Si quis dilexerit mundum, non est caritas Patris in eo, XIII 593B, XIV 19B et seq. Creaturas Deo præferre vanitas est et stultitia, IV 423B, B', VI 125A, IX 26A', 57C, X 90D, spirituale adulterium, V 661B, VI 218A, IX 41B, X 213B', XI 157B, et idololatria, V 685D, IX 28D, 451C. — Quam horrenda sit peccati gravitas ex parte Dei qui offenditur, XIV 425A et seq., et qualiter qui diligunt eum illud odire debeant, VI 394B, 577A.

Amor quo Deum diligimus non est caritas increata, XIV 42D'. Duplex est dilectio Dei, una naturalis et acquisita, altera gratuita, supernaturalis et infusa, VII 270B', 302D, XII 380B, 538B, inter quas non est semper possibile discernere, VII 264B, 270B', D', XII 534B'. Pulchra dilectio et actus ejus, quid, VIII 146A. — Deus solus infusor, conservator et perfector est veræ caritatis, IV 440A', VI 698D', XIV 28A', 42B', quæ diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, XIII 41D, cujus est signaculum, VIII 78A', et supernaturalis similitudo, XIV 9A, 42B'.

Dilectio Dei honorabilis sapientia, VIII 8A', et mentis creatæ summa nobilitas, VI 290D', XII 333C. Quanti æstimanda sit, VII 435A. Qui manet in caritate, in Deo manet et Deus in illo, XIV 14B', 39D', 44B', 46D; nam per eam Deo conjungimur, VIII 17D, filii ejus adoptivi efficimur, XIV 28A et seq., ipsi assimilamur, XIII 150A', XIV 46D', et quodammodo deificamur, VI 411, XIII 677B', XIV 42C'. — Secundum præsentem justitiam, sola caritas Dei filios a diaboli filiis distinguit, XIV 33C et seq. Amor Dei crescens usque ad contemptum sui constituit civitatem Jerusalem; amor sui crescens usque ad contemptum Dei civitatem efficit Babylonis, XIII 560B', XIV 33A'. — Propriæ voluntatis abnegationem efficit vera caritas, quia amor non sinit amantem esse sui ipsius, sed amati, XII 395D. — Amor Dei vehemens et ecstaticus, quid producat in anima, II 10C', VI 561A, VII 298D, 314D, 331D', 386C', 396A', 402B', XI 510D'. Fervor dilectionis ignis est spiritualis omnia peccata consumens, VII 68B, VIII 20C', XI 555B et seq., XIII 610B, 662A, maxime venialia, X 712D'. Quis plus amare et regratiari teneatur, innocens vel peccator conversus, XI 557B'. — Amanti Deum nihil difficile est, sed omnia facilia et jucunda, V 495B', VI 551B, VII 35D', 123C, 301C, 354C', VIII 618A, IX 623A, XI 146B, XII 84D', XIV 49C'. Fortis est ut mors dilectio, VII 433B, 441A', quam aquæ multæ exstinguere non valent, 434C, 441C'. Verum amatorem nihil separare potest a caritate Christi et Dei, XIII 71D et seq. Tempore persecutionis et adversitatis ostenditur quis vere diligat Deum, VII 118B. — Qui vere Deum diligit, de immensa ejus perfectione gloriatur, V 435D', VII 316C, et ipsum ab universis optat benedici et laudari, X 22B, 48C'.

Quo quis Deum plus diligit, eo magis aptus efficitur ad illuminationes divinas, I 264A, VIII 17D, IX 335B, proficit in sapientia et contemplatione, 612A', 626D', et donis copiosioribus cumulatur, III 141A', VII 57A, 435B, XII 538C'. Deum diligentibus omnia cooperantur in bonum, V 408A, VIII 240B', XIII 69B. Qui Deum plus diligit, plus ab illo diligitur, VIII 41A', et major erit in gloria ubi præmium essentiale amoris fervori correspondet, II 694A, V 672C, VII 111A, X 160A', XI 94C', XII 527C, XIII 137B', XIV 321A. Quæ præparavit Deus diligentibus se, omnem sensum superant, VIII 746B, XIII 133D'.

Deum odire, an sit possibile, II 545B', VI 301A, XI 86C', XII 123A'.

Qualiter propter Deum diligendus sit proximus, *Vide* Caritas.

Digitized by Google

Cf. Amor, Caritas, Dilectio, et infra, Devotio, Tepiditas.

Qualiter oporteat Deum quærere, ejus præsentiæ semper meminisse, ipsi soli vacare et adhærere, *etc.* Qualiter quærendus sit Deus, IV 180C, 220C, 502D', V 146A', 549A', 565D', 607C', VI 181B', 217A', 243B' et seq., 446C, VII 350D et seq., 356D et seq., 439C, VIII 196D', 483D, 515D, 697A', 709A', 748B, IX 111C, 208D, X 79D, 245A, 248B', 403D, 574D', 578D', 583A et seq., 586C', XIV 182C', 183A, toto corde, II 543C, IV 221C', VI 544B, 546C, et in simplicitate cordis, VII 454A, ut vivat anima nostra, VI 181B', X 396A, 403A'. Faciem ejus quærere, quid sit, V 549B', 565D', VI 446D, X 41D'. — Qualiter ad eum de luce vigilare debeamus, IV 304D, VI 127A, 245A, 574A, VIII 236D', 515B'. — De cœlo prospexit Dominus, ut videat si est intelligens aut requirens Deum, V 480B', VI 62B. — Qui de mane vigilaverint ad eum, invenient illum, VII 56D, et benedictionem illius accipient, VIII 196D'. — Invenitur ab his qui non tentant illum, VII 454C, et tanto copiosius quo plenius et affectuosius quæritur, VIII 196D'. — Inventus, qualiter non sit dimittendus, VII 351A', 357B'. — Beati qui in toto corde exquirunt Deum, VI 544B; exsultent et lætentur, V 656D, VI 191A, 446B, nam bonus est animæ quærenti illum, IX 348D', protector et remunerator omnibus exquirentibus se in veritate, VIII 18C, XIII 516C. Illos non derelinquit, V 460B, et non minuentur omni bono, 609A'.

Qualiter Creatoris nostri meminisse debeamus in diebus juventutis nostræ, VII 283B. Qui memor est Dei super stratum suum, in matutinis facilius de eo meditabitur, VI 129B. — Quantum prosit homini Deum semper præsentem habere, I 243C, III 486A, 697D', IV 496B', 504A, 644D', V 99B', 490B, 520B', 554C', VI 403A, 578B, VII 25C, 39D, 42A', 238A', VIII 84C', 185B', 187C, IX 192D, X 264B', 549D', XI 56A', 405D', XII 111A, XIV 38A', etsi aliquando præsentiæ suæ gratiosam serenitatem retrahat, IV 494C', 502A', 672C, V 475D', etc. — Actualis memoria Dei ex Sancti Spiritus motione procedit, X 623C, et magnam sæpe delectationem in anima causat, VI 244C'. — Anima nostra non sit spelunca latronum, aut domus negotiationum, XII 171D', 323A'. Non compingamus eam simulacris sensibilium rerum aut imaginibus transitoriorum bonorum, VI 524B', cogitationes noxias abjiciamus, II 406A, IX 55D', X 482A', custodiamus cor nostrum, V 661B, VII 37D, 39D, IX 232C, XII 68A', 99D', et mentem nostram a dispersione in multis ad collectionem in uno revocemus, III 485D', VI 526C, IX 41B', 501C', X 349C, ut Deo vacemus, VI 16D'; hoc unum necessarium est et optima pars, 218B, IX 333C, XII 23B', quæ non auferetur in patria, D'. — Bonus circuitus, qui a Deo incipit et ad ipsum terminatur; pravus, inordinata per creata evagatio, V 565C, VII 11B', 505C, IX 622C'. — Diebus festis et dominicis Deo in omni tranquillitate interna vacemus, I 620C, 621A', II 10D, V 250B', IX 154A, 661A, XI 471C. — Post occupationem externam, expedit ad secretum confugere locum, ibique cor suum recolligere ac Deo vacare, XI 485A, 492A. Quemlibet Christianum, potissime religiosum, expedit quotidie, bis ad minus, cor suum ad Deum erigere, IV 501B'.

Omnis nostra cogitatio, locutio et operatio Deo semper intendat, eum loquatur ac veneretur, VI 142B. — Deliciæ nostræ sint esse cum Deo, VII 59B', XIV 8C et seq., cujus deliciæ sunt esse cum filiis hominum, VII 59C, X 394C'. Dignitatis præclaræ est circa eum occupari, in ipsum tendere, in ipso mentem defigere, IV 500A, licet diu vacare non possimus divinorum contemplationi, 90D', 371A, 410A', 498A, 662C, 687C', VII 28B', IX 425B, 631C', 661C'. — Perfectio nostra est Deo stabili mente in-

Digitized by Google

figi, cogitationes et affectiones in ipso adunare, sicque mente collecta ac integra eum laudare et amare, III 498 B', IV 468 D', 542 D, VII 439 C, VIII 185 A', 597 B, XI 544 B, XIII 206 A', 331. — Qualiter ipsi soli perfecte et integre adhærere debeat anima nostra, III 709 A, VI 129 A', 217 A', 218 B, VII 410 B, VIII 18 C', IX 333 D', 348 B', XI 86 D, XII 122 C', XIII 552 B', ut fiat unus spiritus cum illo, 150 A'.

Cf. Contemplatio, Solitudo, et infra, Oratio.

D. Religio seu Latria. — Religio seu latria est virtus per quam Deo cultum cærimoniamque impendimus, VIII 14 C, X 62 A', XIV 94 D'. Unde sic dicta, VIII 9 C', X 62 B', XIII 570 D'. Non est virtus theologica, sed inter morales præcipua, estque pars subjectiva justitiæ, VI 695, VII 239 A', XIII 571 A. — Figuratur per hyacinthum, XIV 371 B. — Differt a dulia quæ creaturis excellentibus debitum impendit honorem, I 410 D', VI 400 B, XI 467 B', XIII 98 A, 642 C'. — Ordinatur homo ad Deum non solum per interiores actus mentis, qui sunt credere, sperare et amare, sed etiam per quædam opera exteriora, quibus servitutem profitetur divinam, II 133 B', 698 A'. Religionis, qui sint actus interiores, exteriores, mixti, actus eliciti et imperati, VIII 14 C, XIII 571 B. Principales et primarii sunt actus interiores; secundarii exteriores, quibus anima ad internos spiritualesque actus latriæ excitatur, XIV 182 B. Actus latriæ qui immediate tendunt in Deum, ut oratio, laudatio, adoratio, dignissimi sunt, VI 678 C. — Tria prima Decalogi præcepta ad latriam pertinent, II 546 D, Deoque jubent impendere fidelitatem, reverentiam et debitum famulatum, 699 B. — Religiositas cor custodit et vivificat, jucunditatem atque gaudium dat, VIII 9 D'.

Cultus. — *Cærimonia.* Potissimum colitur Deus cultu interno per fidem, spem et caritatem, deinde per latriam, V 330 A; sed in aliorum quoque observantiis præceptorum cultus Dei consistit, imo in omni opere bono ex genere, III 707 B'. Agitur hic de cultu, in quantum est objectum virtutis religionis seu latriæ. — Deus manibus humanis non colitur, indigens aliquo, quo sensu, XIV 182 B. — Cultus quem ei impendimus, in infinitum distat ab honore quo dignus est, IV 425 D. — Deo debetur summa et singularis reverentia, scilicet cultus latriæ, XI 45 A, 467 A', ipsique soli competit, II 2 D, 24 A', IV 650 B, VI 388 B', IX 403 D'. — Duplex cultus est : cultus interior, et cultus exterior qui vocatur cærimonia, II 134 A, et ad interiorem Dei reverentiam ordinatur, 69 A, 700 B, 703 C, 709 A, 721 C, XIV 182 B ; cærimoniæ namque corporales non modicum disponunt ad devotionem internam, VI 128 D'. — Cultus exterior Deo inacceptus est sine interiori cultu ex caritate et gratia procedente, II 268 C', VIII 335 C', XI 179 D', quamvis quidam cultus Dei esse possit sine caritate, III 707 A'. — Cultus Beatorum exterior non est figurativus, sed in laude Dei consistit, II 700 C, VI 388 A', XIV 371 C. — Qualiter tam in V. T. quam in N. T. exterior cultus figurativus sit, II 700 D et seq., perfectior tamen in N. L., 721 C, IV 182 D'. — Ante legem scriptam erant cærimonialia aliqua, non ex institutione divina, sed ex voluntate devotioneque colentium Deum, II 721 A. *Cf.* IV 591 D. — Cultus exterior in V. L. ordinabatur per præcepta cærimonialia, quæ assignabant speciales modos seu ritus cultus divini, II 133 B et seq., 547 A, 698 A', 700 B et seq., III 589 A', et dividebantur in sacra, sacramenta et observantias, II 134 B, 701 A usque ad 715 B. Colendus enim non est Deus humanis adinventionibus, sed sua electione institutis, 134 D'.

I. Actus religionis seu latriæ.

a) **Timor**. Quatenus Deus timeri possit, VI 602 C. Quamvis non sit convertibiliter idem, Deum colere et Deum timere, quoniam habent se sicut genus

et species, tamen Deum timere, est colere eum, III 707B'. — Metuendus est nimis Deus, VIII 7C, qui respicit terram et facit eam tremere, VI 443C, VIII 94B, X 348A', 420B', 519A, ad cujus nutum columnæ cœli contremiscunt, IV 606C. — Terribilis est, I 596D', II 562A, IV 600C, V 334D, VI 236D', 340D', 639C', VIII 263A', X 125B, super omnes deos, VI 387B, maxime in consiliis suis super filios hominum, 147C' et seq. — Sanctum et terribile est nomen ejus, IV 276C, VI 399A, 509A, quod omnes timent et tremunt a vultu virtutis ejus, IV 276D. Terribilia sunt opera ejus, quo sensu, VI 147B. — Quotuplex sit timor Dei, et qualis meritorius, IV 302A, 325D', 621D', V 145B', VI 511C, 566C', 602B, VII 9C' et seq., X 693D, XI 110D', XII 52B', 112D, 163A, 548D, XIV 47B', 144B, 322B'. — Timor filialis, castus ac reverentialis donum est Dei, IV 319A', IX 239B. — Timor, donum Spiritus Sancti, quid, VIII 420B', et quomodo figuretur per beryllum, XIV 370A. — Timor filialis manet in patria, quoad actum qui est Deum revereri, IV 319A', 600D, V 519A', VI 509A, VII 10A. — Quo sensu timor non sit in caritate, XIV 47A, sed perfecta caritas foras mittat timorem, X 709D', XII 52D', XIV 47B et seq. — Cur et qualiter Deus filialiter timendus sit, II 257C, 295A, 549D, 561D, 586C', III 100B, 155C, 325B', IV 276B, 442B, 445B', 648C', 649C, 695B', V 244A', 537D, 602C', 609C, B', VI 60A, 153B', 322B', 513D', VII 25D', 51A, 149A', 155C, 240C', 287C', VIII 7C, 14C', 16C', 51C, A', 173C, 394D', 429C', 567C, IX 69B, 103C, X 41D', 566C, 693D', XI 130B, 400B', XII 52D, XIII 91A, 230B, 368C', 628C et seq., 642A', XIV 72C' et seq., 322B', 330A', non immoderate, IV 437B', 445C, 474B, 493C', X 595D' et seq., sed cum interiori delectatione, VI 322A', et spe, IX 465A, quia mavult ut pater amari quam ut judex aut dominus formidari, IV 445A'. — Ponendus est in janua cordis portarius et custos ipse timor Dei, VII 37C'. Servire oportet Deo eumque adorare in timore, V 418D, 434D', et exsultare ei cum tremore, 121A, 418A', VI 626C. — Alia non sunt timenda nisi propter ipsum, in ipso et secundum ipsum, VII 50D', XII 52A', XIII 643A. — Timor Dei specialiter prælatis et principibus necessarius est, II 586D', IV 229C', V 418D, 420B'. — De excellentia et effectibus timoris filialis, *Vide* Timor.

b) **Devotio**. Devotio est promptitudo animi ad divina, VI 697, procedens ex fervida dilectione et propriæ voluntatis abnegatione, 96C, 483C'. Vera enim devotio caritatem et virtutem latriæ præsupponit, quamvis impii et infideles quamdam devotionem volatilem et informem, aut sensibilem quemdam fervorem, quæ donum gratiæ gratis datæ esse possunt, interdum habeant, III 371A'. Spiritu ferventes simus, XIII 98A, nam ad interiorem fervorem principaliter respicit Deus, VII 27D, XI 223C, XII 73C, 187C. Ad virtutum spectat perfectionem, agiliter et ferventer, expedite atque velociter ea quæ bona sunt prosequi, VII 126C', cum discretione tamen, D, XI 500D', XIII 95A. Ferventes, quomodo remunerentur, VII 147B'. Quænam sint devotionis incitamenta, IV 17C', VI 128D', 335B, IX 340B, XII 487D, 566C', XIII 417D, XIV 458C'. *Cf.* Fervor, et infra, Acedia, Tepiditas.

Servitium Dei. Servire Deo, juxta Scripturam, est aut eum colere per cultum latriæ, aut mandata ejus observare. Omnia quæ ad Dei servitium spectant remittimus ad virtutem obedientiæ.

c) **Oratio.** Juxta Damascenum, oratio est ascensus mentis ad Deum, V 118A, 522C', VI 315D', VIII 215A, XI 76C, XII 146A', 352A, XIII 415C, XIV 75D', vel petitio decentium a Deo, V 531C, 629B', VI 525B, X 125A, XI 347D, XII 33B', 144A, XIII 68A'; unde illud licet orare quod licet desiderare, 71C. — Obsecrationes, genus precandi efficacissimum,

Digitized by Google

orationes, petitiones, postulationes, et gratiarum actiones, qualiter fiant in Missa, XIII 415A, et quomodo distinguantur in actu precationis, VI 660A, X 97B', XI 432B, 498C', XIII 82A, 326D', 348B', 415B et seq., 638C', XIV 456C.

Quamvis Deus, omniscius et incommutabilis, sciat quid opus sit nobis antequam illud petamus, XI 78A, fiducialiter eum invocare et orare debemus, IV 457C', 586B', 610C', V 431C, 510C', VI 94A', 231D', 445C, 659D', VIII 78A', 697B', IX 363A, XII 27C, XIII 348B', 415A et seq., 554C et seq., XIV 392, 456B, atque enixe deprecari ut orationes nostras exaudiat, V 433C et seq., 650C, VI 71D, 80D', 120D, 136D', 316A', 320D, 413B, 574C, 578C', 659D', X 127C', 128A', 541D et seq., XIV 440B, 441D, 456A et seq., 459D, quia vult ut orando impetremus quod dare decrevit, I 356B, 548A, II 194D, IX 208C, XI 78C', XIV 440B. Dirigatur oratio nostra sicut incensum in conspectu ejus, VI 653C. — Ad Omnipotentem loqui non formidemus, quia data est nobis dignitas præamanda, quod indesinenter cum eo licitum sit nobis habere colloquium, IV 432A, 499C', XIII 369D, cum omni tamen humilitate, IV 442C, V 19C. Inter Deum et devotum fidelem est familiare et assiduum colloquium, XIV 8C. — Quomodo ad eum levare oporteat manus, I 549B, V 573B', VI 128D', 335B, 621C', 653B', 662A, IX 340B, 351D', XIII 417D, XIV 458C', faciem, IV 586D, oculos, 232A', 529C', V 96A', 554C', VI 591C et seq., VIII 594D, IX 352A, X 172D', 508D', XII 147A', 487D, 566B', cor et animam, III 17C', V 551D, VI 322B, 662B', XIV 388, 460A', atque coram illo corda nostra effundere, IV 489C, VI 124C', 658C, IX 339D'. — Qualiter petere, quærere, pulsare debeamus, XII 33B, ad Deum clamare, III 125D', V 284C, 286B, VI 243C, 413B, 535C', 653B, IX 240D, toto corde, VI 573B', de profundis, 609B, XIV 453A. Quomodo ipsa insensata et irrationalia ad eum clament, V 11C, VI 141B', 680C', X 461D. — Non est labor sicut orare Deum, V 440C, XII 85D, 352B.

Ubique invocandus est Deus, XIII 124B, 417C, decentius tamen in locis consecratis, II 429C, III 649C, VI 402D', VIII 702B, XI 77B, XIII 124C, quæ domus orationis esse debent, VIII 702B, XI 232A, XII 170D. — Non in angulis platearum, sicut faciunt hypocritæ, orandus est, XI 76C, sed potius in abscondito, III 510D', V 565A, VIII 520A', XI 77C, 492A, 505D, XII 578C. — Qualiter semper orare debeamus, IV 610C', VIII 107B, 212B, XII 143D', XIII 327A, 392B, 554A', 661B', et vigilare in orationibus, VI 127A, 245A, VIII 236D', 515B', XII 196A, XIII 369C, 661A'. — Non cessat orare qui non cessat laudabiliter vivere, V 494D, VI 315D'. — Qualiter pro remissione peccatorum pœnitens orare debeat, IV 275B et seq., V 438C et seq., 551C et seq., 596C et seq., 637A et seq., 660C' et seq., VI 40A et seq., 413A et seq., 609B et seq., 659D' et seq., 697A et seq., XIV 387 usque ad 463, etc. — Quomodo in tentationibus et tribulationibus invocandus sit Deus, III 258B', IV 234C', 403C' et seq., 446C' et seq., 455B et seq., 476B', 536D, V 199C', 426A et seq., 431C, 496D', 511A, A', 539B, 541D, 551D et seq., 555B, 573B, 592D et seq., 598C', 649D et seq., 685D', VI 70C et seq., 80D et seq., 88C' et seq., 109D et seq., 120D' et seq., 136D' et seq., 183A et seq., 185A, 187B, 188A et seq., 190A et seq., 193C et seq., 227C et seq., 243B', 276C, 292A, 320D, 322C, 323D et seq., 333C et seq., 413B' et seq., 470A', 485A', 525D', 535C', 580C et seq., 584B et seq., 591C et seq., 650C et seq., 655B, 658B et seq., 661B, 707C, VIII 47D, 65C', 297A', 476D', 517C', IX 147C', 334A' et seq., 363A, 390D', X 38A', 250D' et seq., 255D, 455D', 456C', 459A', 509B, XI 570C', XII 390B', XIV 411A, 440D' et seq., 459D, 460B', etc. — De circumstantiis et objecto orationis, et de conditioni-

Digitized by Google

bus requisitis ut exaudiatur, *Vide* Oratio.

Quomodo inclinet Deus ad nos aures suas, quæ intentæ fiunt orationibus nostris, V 236A', 433A', 593B, VI 316A', 413B', 659D', VIII 586B, X 127C', XIV 440D', 453B, 456B, ita ut clamor noster ad eum perveniat, VI 413C, XIV 440C. In auribus ejus non tam sonat clamor oris quam amor cordis, V 441C, VII 343A', IX 240C, X 541D', XI 77D', et affectum magis pensat quam opus, X 290D', XI 133A', 223C, XII 187C. — Prope exsistens omnibus qui invocant eum in veritate, VI 673D', dives in illos, XIII 84D', semper paratus est eos exaudire, II 540C, 544C', IV 586C', V 427D, 428C', 433C', 495D', 574A', 610C, 641A, VI 90A', 151B', 243A' et seq., 418C, 525A, 660B, 673D', VII 103D', VIII 17C', 21B, 215A, 545C, 712A, 714A, IX 363A, XI 93A et seq., 210A, 233D', 347D, XII 30D et seq., 532D' et seq., 549D', 561D et seq., XIII 232B, 340D', 417A', 554C et seq., XIV 39A, 53D' et seq., 405D, 421B', 456A'. — Delectare in Domino, et dabit tibi petitiones cordis tui, V 629B'. — Omnis qui invocaverit nomen Domini salvus erit, X 355B', XIII 84D', XIV 98D. — Utrum orans scire possit se exauditum esse a Deo, V 574A', XIV 404B.

Multum valet apud Deum justorum consideratio, I 262D' et seq., 267A, IX 59C et seq., 65A, 473C', eorumque deprecatio, II 98D', VI 674B, VII 103D', IX 473A', XIII 609D et seq., 651C', quam sæpe exaudit antequam finiatur, IV 422C, V 574A', VIII 753C', X 128D', XIV 441C'. — Omnipotentia ejus quodammodo tenetur ac vincitur ardentissimæ caritatis precibus, II 98C', VIII 747C. — Sancti quandoque orasse leguntur contra præceptum ejus, IX 130C', et importuna oratione contra eum prævaluisse, D'. Iræ ejus quodammodo resistere valent, II 98B', IV 430D', IX 86C'; et eorum precibus ipse Deus placari cupit, VI 246B, IX 464A, 467D', 525D. Verumtamen quum excreverint peccata, nullum intercessorem admittit, 82A', 86B', 111B', 133D, 135D, 141B, 472B.

Cf. Oratio.

d) **Confessio. — Laus (Psalmodia). — Superexaltatio. — Benedictio.**

Confessio et pulchritudo in conspectu Dei, quo sensu, VI 387C' et seq., 388D'. Qualiter confessionem et decorem indutus sit, 434B. Confessio et magnificentia opus ejus, 506C. — Quotuplici modo homo Deo confiteri valeat, VI 366C', 387D', VIII 238D', 295D, XI 432C', XII 10A', 54B, XIII 488C, XIV 45D. Qualiter confiteri Domino debeamus confessione laudis, V 117A', 121B, D', 515D', 574C', 580B, 582D', 673D', 674B, C', VI 72D', 96D', 152C', 199A, 231C, 242A, 394B', 403D', 411, 445C, 459B, 466D', 471A, 484D, 498D', 534B', 539B', 541D', 545D, 627B et seq., 672A, 680D, VIII 100D' et seq., 237C, 238C' et seq., 295C et seq., 429B, 508C, 595D, X 62C, 63A, XIII 106A, toto corde, V 457C, VI 322D', 505C, 634C, in adversis sicut in prosperis, 31C, 652A', et in æternum, V 584A', 683D, VI 10D', 55A'. Media nocte expedit surgere ad confitendum ei, 556A'. Quomodo oporteat in confessione præoccupare faciem ejus, 382B, et introire portas illius, 403B'. Confiteri Deo in cithara et psalterio decem chordarum, quid, V 600D', 680A, VI 367B', 666D'. — Bonum est confiteri Domino, quare, VI 242B, 366C' et seq. — Quam excellenter David, egregius psaltes Israel, III 562B, confessionem Deo dederit, VI 411, 695, VIII 280A' et seq. — *Cf.* Confessio.

Deus qui laudabilis est nimis, VI 21C', 196D', 387A, 459C', 669D', X 35D, 45D', laudandus est, III 259A, V 510C', 543A, 600D', VI 147A, 181D, 194D', 486D, 515D et seq., 579B, 622D, 670C, 675C, B', 678B et seq., 685C et seq., 689D, D', 692A et seq., VIII 59A, 242C', 296C', 520B, IX 339B', X 48C', 49B et seq., 351C', XIII 620C, XIV 350C, semper, V 606B', VI 277B', 306D, 404A, 669B', VIII 297B', et usque ad fines terræ, VI

Digitized by Google

24C', 516C, VIII 621C', X 558D, 567A, laudatione decora et jucunda, VI 129B, 199B, 678B', in domo sua, VIII 598A'. — Quotuplici modo laudetur ab intellectu creato, VI 685B', et ab omnibus creaturis, X 49C, etiam irrationabilibus, V 3C', VI 141B', 181D', 672A, 686A', XII 110C'. — Duæ sunt causæ Deum laudandi; quænam sit dignior, VI 69B', 231C'. — Deus est laus nostra, quo sensu, I 593B', II 562D, IX 152B. — Qualiter labia nostra aperiat ad annuntiandum laudem suam, VI 46C', 195D, VIII 89C, XIV 436B'. — Deum laudare nobilius est quam orare, V 510D', VI 678C, X 61D, XIV 102B. — De excellentia et modis laudis divinæ, *Vide* Laus.

De necessitate et modo devote cantandi et psallendi agitur, V 402B et seq., 482A', VI 385A', 386D, 695 et seq., X 579C', XIV 391 et seq. — Quinam cantu suo Deum oblectare valeant, III 142A. — Nunc pro viribus inchoemus vitam cœlestem, psallendo Deo jugiter in cordibus nostris, XIII 321C', 368A, XIV 283C'. — *Vide* Canticum, Psalmodia, Psalmus, Psalterium, etc.

Quomodo Dei laudatio, glorificatio, honoratio, benedictio et superexaltatio inter se distinguantur, X 45C, 49D', 50A, XIII 620C. — Cur et quomodo Deus exaltetur, I 594D, V 121B, 509A, 582B, VI 95D', 135A, 138B, 399D, 484B', 541C', 669B, VIII 263D', 508B, X 46C, 49C.

Qualiter Deus benedicendus sit, *Vide* Attributa moralia Dei (Benedictio).

e) **Honorificentia. — Sanctificatio. — Glorificatio.**

Honorandus est Deus, V 575B', 576C, VI 389D, VII 50D, VIII 51B', X 693B', 697C, XIII 101D, 414D, 575B', 663D, XIV 266C', 283C', 322C', in mirabilibus suis, VIII 230C, corde, non tantum labiis, 536B', XI 179C', quia in infinitum honorabilior est quam ab universis honorari valeat, IV 425D, IX 190D, X 392B', XIV 27D'. Optare debemus ut ab omnibus honoretur, XI 80B, XII 28B. — Qualiter honorare eum debeamus de substantia nostra et de primitiis frugum nostrarum, II 131, VII 26D et seq., pauperibus succurrendo, C', 96C, illosque honorando, XIII 573D'. — Quomodo honoretur ab humilibus, VIII 24A', IX 388C', in famulis suis, 242A, et in optima fidelium conversatione, XI 60B', XII 546A. Creatura rationalis tanto honorabilior est quanto magis Deo assimilatur, XIII 575C', XIV 9B. Honor ejus consistit in hoc quod sit sponsa Dei et non diaboli adultera, VIII 66C.

Honorem Dei discrete zelare debemus et de multiplici ejus offensione dolere, II 101A', 473C', 476A, 503A', III 276C', 285C', 711C', 716C', IV 86A', 92B', 458D', V 275C', 509B, VI 110C', 170A, 186C, 379B, 468B, 555B, 572B', 577A, VII 433A', XI 55B, 80B, 510A', XII 110C', 319A', XIII 640A', XIV 391, 417A'. Nihil iniquius quam Dei injuriam dissimulare, et propriam vindicare, II 9B, 291D, 570C, III 318C', IV 335D, VI 468C, XI 46C. — Quotuplicis doloris laudabilis causas det Deus electis suis, IX 143C. — Filios enutrivit et exaltavit; ipsi autem spreverunt eum, VII 265A, VIII 320C' et seq., 333D, 748C, IX 18C et seq., 28A', 39D', X 500B' et seq., 504B'. Quomodo nomen ejus despiciant mali sacerdotes, IX 27B' et seq., X 693D' et seq., 697D', ipsum inhonorent, IX 524D', 526B', summamque injuriam ei faciat indignus prælatus, 573B. In omni peccato mortali est contemptus Dei, III 504D', et quidem enormis, II 405B, XIV 425C. — Qui ministros Dei spernit, eum spernit, I 612D', XII 7B, XIII 385C', et qui Filium spernit, spernit et Patrem, XII 7C, 370D. — Qui contemnunt Deum erunt ignobiles, III 273B'.

Cf. Honor.

Deum sanctificare, quid sit, et quam excellens opus, *Vide* Attributa moralia Dei (Sanctitas), Nomen, Sanctificatio.

Qualiter Deus glorificandus sit, *Vide* supra, Finis creationis (Gloria Dei).

Digitized by Google

f) **Adoratio**. Deus, sub quo curvantur qui portant orbem, IV 431 D, 442 C, quem exercitus cœli adorat, V 252 B, XIV 283 A', adorandus est adoratione latriæ, quæ illi soli debetur, I 14 A, II 2 D, IV 650 B, VI 9 A', 147 D, 383 C', IX 88 D, 403 D', XI 44 C', 467 A', XIII 474 C', XIV 323 A, 352 D. Illum adorare oportet cum magna reverentia, V 434 D', in spiritu et veritate, XII 351 C, B' et seq., in templo sancto suo, maxime interiori, V 434 D', 576 C', VI 389 B', 613 C, 617 A, 634 D', XII 352 A. Ipsi curvabitur omne genu, VIII 643 B, XIII 105 D', et omnes gentes adorabunt in conspectu ejus, VI 317 B, VIII 764 B, XIV 330 D'. — Scabellum pedum ejus adorare, quid, VI 399 A' et seq. — Tria tempora quibus potissimum Deo flectenda sint genua, X 97 A et seq., XIV 96 C'. — Quod ait Scriptura, Oportet ad ortum lucis Deum adorare, non est intelligendum quod licitum fuerit Judæis adorare versus orientem, VII 547 A', IX 451 B. — *Cf.* Adoratio.

g) **Oblatio. — Sacrificium.**

Cultus Dei exterior in sacrificiis præsertim consistit, II 134 A', 701 A. — Oblationes et sacrificia Deo offerre, cur in lege scripta præscriptum fuerit, et sit etiam de lege naturæ, I 123 D, II 134 C et seq., 142 B et seq., 485 D', 701 D et seq., V 654 C, VIII 326 A, IX 83 C', ut patet per exempla Abel, Abrahæ, Melchisedech, etc., I 123 C' et seq., 220 A' et seq., 226 D', 288 B', 630 C', IV 304 C, XIII 515 A', XIV 34 C'. — Soli Deo debetur sacrificium, I 125 C, II 24 A', IV 215 D', et duplex quidem : exterius et interius, I 123 B', V 429 C, 576 A. — In lege naturæ et in lege scripta oblationes et sacrificia non erant ex se Deo acceptabilia, sed odor suavissimus Domino tantum ex offerentium fide et devotione, I 123 D', II 82 D, 140 D', 196 A, 401 B, 419 A', IV 253 B', V 653 C', VI 46 D', VII 99 A, 108 B, VIII 47 B', 210 B, 325 C et seq., 756 C, IX 73 C', 128 D', X 40 D, 41 A, 401 C, 501 C' et seq., 694 D', XIII 30 A', 506 C, 509 D et seq., XIV 34 D', 161 B', 437 B. Sacrificii Christi figurativa, I 292 C et seq., 573 C et seq., II 86 B', D', 144 B et seq., 149 C, 151 D', 155 D, 163 B', 192 B, 248 B', 249 C, 287 D', 426 A et seq., 701 A et seq., etc., VI 653 B', X 118 D, XI 424 B, XIII 529 C, etc., minus tamen perfecte quam sacrificium Melchisedech, I 221 D' et seq., VI 503 A, XIII 497 D et seq., sacrificia legalia post mortem Christi cessare debuerunt, V 653 B', VI 35 D, VIII 325 B', 495 A, 756 A, X 134 A' et seq., 254 A', 695 A, XIII 498 D' et seq., 510 A et seq., XIV 437 C, ut locum darent sacrificio novæ legis, quod solum per se Deo placet, II 196 B, V 432 B, 659 B, VI 325 C', VII 99 B, VIII 495 A', X 695 B, 706 C', XIII 510 B', 527 A, etc.

De variis oblationibus, hostiis et sacrificiis legalibus V. T. et de sacrificio Missæ, *Vide* Christus, Eucharistia, Hostia, Missa, Oblatio, Sacerdotium, Sacrificium, Victima.

In conspectu Dei vacui apparere non debemus, II 34 B, 580 D, 581 C', VIII 213 B. Qualiter Altissimo dare oporteat secundum ipsius donatum, 213 D', qui septies tantum reddet nobis, quo sensu, 214 B. — Mel et fermentum in sacrificiis non ponantur, sed sal et thus, II 149 A' et seq., 152 D et seq., XI 344 D. Neque cæcum, neque claudum, neque languidum offeramus, X 697 B', nec thymiama alterius compositionis, II 92 C', neque viliora, sed meliora, 582 A', VII 26 A', X 695 D', XII 187 D, et primitias, I 580 D, II 26 A, 28 A', 35 D, 51 D et seq., 131, 402 A, 404 B', 496 A, 630 C, V 255 B', VII 26 D, VIII 213 B', IX 514 B', 654 D', 656 D, quali mercede, II 131, VII 26 C' et seq., VIII 214 C. — Quinam ex hominibus primitiæ fuerint et sint Domini, IX 16 B, 25 C', XIV 321 B'. — Primitiæ et decimæ, qualiter in V. T. reddendæ fuerint et nunc persolvendæ sint, *Vide* Decima, Primitiæ.

Odio habens rapinam in holocausto, Deus respuit oblationes de bonis injuste acquisitis, VIII 209 B', 210 C, 214 C, 335 B',

Digitized by Google

730A', IX 79C', X 695A', 698B, et non vult sibi offerri quæ aliis debentur, XI 179D. Ingratum est illi quidquid obtuleris, neglecto eo ad quod teneris, X 609C'. — Oblatio justi odor suavitatis in conspectu Domini, VII 99C, VIII 213D; impiorum victimæ abominabiles Deo, VI 37C, VII 99A, 142A, VIII 210A, 335A' et seq., IX 22A, 30C', 111D', X 400C', 405B'. Sine caritate et præceptorum observantia oblationes nostræ non sunt meritoriæ, VIII 335C', 336B, IX 87A, XI 65B'. Quomodo offerantur sacrificia in justitia, X 706A'. — Hilarem datorem diligit Deus, II 51D', 122B, VIII 213C', 231B, X 698B', XIII 242A'. Plus ad animi devotionem quam ad doni magnitudinem respicit, VII 27D, XII 187C.

Oblationes et sacrificia, maxime spiritualia, qualia placeant Deo et illi offerenda sint, I 123B', 544B, II 146A et seq., 151A et seq., 155D' et seq., 164B, 171B, 176A, 182D et seq., 234B, 248D et seq., 252A, 281D', 288A', 474D', 487D', 496A, III 121C', 656B', 709B', VI 36C et seq., 47C', 150D', 169D', 389A', VII 26D, B', VIII 51D', 82A', 212C et seq., 231A, 472B, 701D', IX 244B, 635B, 644A, 656C', 661A', X 41A, 501C', 502B et seq., 698A, 706A', XI 25A', 66C, XII 187B, XIII 530A, 634D', XIV 439B' et seq., ab omnibus fidelibus, qui aliquo modo sunt sacerdotes, II 177A, XIII 635C, 637B, XIV 229D', a principibus et prælatis, II 164A, 360B, IX 656B', 658D' et seq., 661A' et seq., a clericis et sacerdotibus, II 86B et seq., 163D, 191D', 196C, IX 644A, 661B'. Qualiter isti ignem Domini nutrire debeant, II 172C', 176C', non autem ignem et incensum alienum offerre, 201C'.

Quomodo corpus et animam suam homo in sacrificium Deo offerre debeat, I 232D et seq., II 146A, 248D, V 429C, 523A, 576A et seq., 659D, VI 72B', 150A', D', VII 470C, IX 643D', X 41A, XIII 94D', XIV 439B'. Rationabile tamen sit obsequium nostrum, II 152B', VII 253D', IX 283B', XI 500D', XIII 95A, 679B. — Quid sit sacrificium justitiæ, V 429C, 432A, VI 47B', XIV 439A', sacrificium et hostia laudis, V 565A', VI 35D', 37D, 530A', 532B', X 501C', XIII 529D'. Quantum Deo placeant, VI 181A', 473B', et nobis prosint, 39B. Elevatio manuum nostrarum sacrificium vespertinum, 653B'. — Sacrificium Deo summe placens est voluntatem ejus in omnibus facere, V 659A', attendere mandatis et discedere ab iniquitate, VIII 212C. Magis ei placent quam holocautomata justitia, VII 108A, et obedientia, III 346B et seq., 349C', VII 237A, IX 83B' et seq., 87B. Misericordiam vult et non sacrificium, et scientiam Dei plus quam holocausta, VII 138B', VIII 212C', X 254A', 256C', 257A, XI 112A', 148C. Sacrificium Deo acceptissimum spiritus contribulatus, VI 47A, X 40D et seq., XIV 437D', et zelus animarum, IX 143B', XII 319B'.

Cf. Oblatio, Sacerdotium, Sacrificium, etc.

h) **Consecratio.** De consecratione votiva in V. T., *Vide* Votum. — Quidquid semel consecratum fuerit, sanctum sanctorum erit Domino, non redimetur, sed morte morietur, quomodo, II 314C' et seq., 319A et seq. — Primogenita, qualiter sanctificanda essent Deo, I 580A, 581B', II 26A, 576A', V 255B', XI 423D, et redimenda, I 581C' et seq., II 311B, III 175D. Moraliter primogenita offerre et redimere, quid, I 584B, 585A', II 577B'. — Dona naturæ, quomodo Deo consecrentur, III 38C'. — Nazaræi qui Domino consecrabantur, II 351B et seq., III 181D', 252C, V 284C, IX 364C', X 377D', XIV 187C, quid mystice, II 355B et seq., IX 369D, X 381B. Quibus virtutibus fulsisse dicantur, IX 364C', et nunc etiam fulgeant, 369B. — Sacra V. T., quid, et quænam fuerint eorum rationes, II 134A', 701A, 703C et seq. — Res consecratas, quam temerarium sit usibus applicare humanis, X 85B'. — *Cf.* Consecratio, Nazaræus, Primogenitus.

Digitized by Google

i) **Votum.** Votum, latriæ actus, II 317C', 489B, 491A', IV 586D', VI 242A', 616B, VII 239D, quid sit, II 490A'. Melius est facere bonum ex voto quam absque voto, 491A', VI 242D, VII 239B'; sicque ex voto operans dupliciter promeretur, ratione voti et ratione boni operis, VI 242A'. — Quædam vota sunt omnibus communia, et sub præcepto cadunt, sicut vota Baptismi; alia sunt specialia, de consilio ante promissionem, de præcepto post emissionem, VI 242B'. — Tres comites voti sunt veritas, discretio et justitia, II 489B, VII 82A, 239C, VIII 54C', XIV 205C'. Quidquid contra hæc tria vovetur non est implendum; qui talia promisit peccavit vovendo, sed non peccat ea non implendo, II 489B, VII 239C. — Quænam cadere valeant sub voto, I 331A', II 490B', III 176D, IV 123D. — Infidele est votum eorum qui in necessitatis articulo aliquid vovent, et postea vovisse se dolent nec implent; stultum est votum Deo factum de re impossibili aut indifferenti, VII 239B'. — Vota, qualiter reddenda sint, II 317C et seq., 489A et seq., 490C', 613C', III 178A, IV 586D', V 543A', VI 36A, 88A, 90B', 122C, 139A', 142B, 150B', 237B', 242C, 529A', VII 238D' et seq., VIII 54C', 349D, 472D, X 459C', 524A', XII 7C', et personaliter quidem, II 318D. Ea transgredi aut non implere, quantum peccatum, III 178A', IV 594A, VII 136C, 239A', IX 247B', 261A, X 698A', XIV 113C. — *Cf.* Votum.

j) **Juramentum et adjuratio.** Juramentum, si fiat debito modo, est actus latriæ, II 33C', IV 221B', 608B, VI 129D', 616B, VII 537B', VIII 133C', 751D, IX 53B, X 239B', XI 69A, XIII 11A', 268C', 606C', quo Deus in testem assumitur, II 33B', VIII 134B, XI 70B, XIII 606C'. Non nisi per Deum verum jurare permittitur, II 33B', 549A', XI 68D et seq., XIII 606C et seq. — De conditionibus juramenti, *Vide* Juramentum. In V. T. per Deum viventem jurabatur, IV 608C, IX 46B, X 162A', et ipse Deus per vitam suam jurabat, IX 482C', X 584A'.

Qualiter Deus, cui non competit proprie adjurare nisi per se, per capreas cervosque camporum adjuret, VII 333A. — Quatenus liceat aliquem adjurare, I 296D, XIII 392D'. — Quomodo, vivente S. Paulo, quidam ex exorcistis Judæorum dæmones adjurare tentaverint, XIV 189D'. — *Cf.* Adjuramentum.

k) **Sanctificatio festorum.** Qualiter, sicut olim Hebræi sanctificare debebant sabbatum, I 68C, 616A', 617A, II 4C et seq., 33A', 95B, 282A, 403D, 484C, 486A, V 276C, VIII 700B', 713A, IX 153B, 506D, XII 81B', 363A', et alias festivitates (*Vide* Festivitas), sic nunc Christiani dominicam diem et festa colere debeant, I 620C, 621A', II 10B, D, 405A', 488A', V 250B', IX 154A, 650A, 661A, ab operibus servilibus cessando, V 255B, XI 149A, 471C, 503D', nisi necessitas urgeat, 147D'. — Solennitates Christianorum scelerate viventium infideles derident, IX 327A, easque Deus reprobat, VIII 335D', X 228A. — *Cf.* Festivitas, Sabbatum.

II. Vitia et peccata virtuti religionis opposita.

a) **Superstitio.** Vitium virtuti religionis oppositum per excessum, quoniam cultum divinum exhibet cui non debetur, vel cultum Deo impendit modo indebito, XIV 181B'.

1. Idololatria. Cultus deorum alienorum, idolorum, sculptilium, etc., prohibetur per primum Decalogi præceptum, II 2D et seq., 7C, 699B', etc. *Vide* Baal, Beelphegor, Gens, Gentilitas, Idololatria, Moloch, Sculptile, Simulacrum, Statua, et supra, Dei exsistentia et unicitas. — Cultum astrorum interdixerat Dominus, II 542A et seq., 582C' et seq., IX 102C; cultura enim luminarium cœli, gentilium fuit iniquitas maxima et negatio contra Deum altissimum, IV 650B, VII 530C et seq., 537D', IX 88C. Eos tamen imitati sunt Judæi prævaricatores, et coluerunt solem, IV 88B', IX 263A, 451B, reginam

Digitized by Google

cœli, cui mulieres placentas faciebant, II 237A, IX 82B', 161A', 264C et seq., omnem denique militiam cœli, II 583B et seq., IV 80C, 87B', VIII 506C'. — Excelsa, quid, et an licitum fuerit in eis sacrificare, II 304B', 502A, III 307C', 598C', 599B, 683D, 691C', IV 52D, 64A', 88B et seq., 211C', 218C', 226C, VI 260D, VIII 581D', IX 36C, 84D', 508C', 514B, X 238C, 285B, 470D', etc. — Moraliter, excelsa, quid, IX 444C, 488C, 490A, X 242D', 475D, 487C', 564B'. — Luci, cur a Deo prohibiti, II 551D, 581D, III 689A', IV 55C, 80B, 87D', VIII 523C, IX 148A', X 238D. — Districte vetita fuit infantium lustratio per ignem, II 590B, IV 65B, IX 509A, et a fortiori eorum consecratio idolo Moloch, II 253C', 269D' et seq., IV 88A', IX 478D'. — Prohibitum fuit Judæis ne, more gentilium, super mortuos incisiones sibi facerent, II 263A, C, 273A', 572B, III 705A', IX 144B', aut calvitium, II 199A', D', 572C; item, ne sibi comam in rotundum attonderent, aut raderent barbam, 262C', 273A', IX 405C'.

2. *Stigmata, Brevia (amuleta).* Interdicuntur, tanquam idololatriæ species aut reliquiæ, II 263B, D.

3. *Magia. — Divinatio,* etc.

Magi, quorum Zoroaster pater fuit, I 196A', IV 78D, VII 492B, quid agant, et qualiter eos consulere non liceat, II 263A', 270D', 445A', 446C, D', III 408A, IV 264B', X 14A', XII 412A'. — Magicæ artes superstitiosæque practicæ contra Deum nihil possunt, nec aliquid valent, nisi ipso permittente, II 456D. — Magis expedit eas ignorare, VII 244D', quia periculosæ sunt, 76A'. — Quid sentiendum sit de Magis adoratoribus Christi, XI 21B'. — *Cf.* Magus.

Malefici, quid, I 528D, II 24D, 590C, IX 204C, X 17C, et quales fuerint quædam eorum practicæ, II 273B, 603C. — Lex Mosaica eos vivere non patiebatur, II 24D, 590C. — Quid sint incantatores, II 590C, VI 98C, VIII 75D, 397A, X 87D'. — Malefici et incantatores Pharaonis, quorum mirabilia narrantur, I 528D et seq., 534B', cur in tertio signo defecerint, 539A', 540D, VII 549A'. — Omne pactum cum dæmone condemnatur, XII 412A'.

In quo consistat divinatio, et divini, cur sic vocentur, II 446B, 459B, 590D, III 288A, VII 408B', VIII 207A, 397A, 616A', IX 204C, 462B', 518B, X 485D, 667A. — Præsagium, quid, II 261D.

Astrologi, cur sic dicti, II 263A', VIII 649A'. — Astronomia, quandonam et a quibus inventa sit et exculta, I 146C', 196A', IV 75C', 78B' et seq., 693D', V 64B, VII 215A'. Viguit præsertim in Chaldæa, X 17D. — Signa cœli non sunt metuenda, IX 102B, nec superstitiose observanda sunt tempora, sicut faciebant gentiles, II 456B', XIII 282A'. — An fatalis influentia causa sit actuum humanorum, et utrum fortuna ab astris dependeat, I 44C, III 45B, IV 378B, 605B, V 63B et seq., 67B et seq., 355B', VII 138A, 281A, 530D, VIII 640B, IX 102B, X 51C', XIII 67B.

Arioli, quid, et qualiter vetitum fuerit eos consulere, II 263B', 270D', 445B, 590C, VIII 350A', X 14A', 17C. — Peccato ariolandi inobedientia assimilatur, III 346D. — Quid aruspices, IV 80B', X 24C', et augures, I 415B', II 261B, 262B, 459B, 603D, IV 80A', 264B', VIII 343D, IX 204C, X 24C'. — Qualiter Joseph augurandi scientiam habuerit, I 414A, 415D et seq.

An somnia observare licitum sit, I 395A, 400B, II 261B et seq., 590C, VIII 206B' et seq., 211D et seq., X 70A, 290C, 663B. — Ars interpretandi somnia divina scientia dicebatur, X 70C'. — Interpretatio somniorum a servis ac vatibus Dei, non a divinis requirenda est, I 395B. — Qualiter Deus aliquando loquatur hominibus in somniis, *Vide* Somnium, Visio.

Pythones et Pythonissæ, quid, et unde sic dicti, II 261A', 272A', III 408C' et seq., VIII 396D', XIV 175B et seq. Divi-

Digitized by Google

natio pythonica sub pœna mortis a Deo prohibita fuit, II 272C, 590C, III 408B. *Cf.* Python. — Necromantia, cur sic dicta, II 261D, X 17D. — Mortuos evocare, ut ab eis quæratur veritas, illicitum est, II 590C, A', III 408C' et seq.

Licet omne augurium non sit semper illicitum, I 415B' et seq., II 262B, VIII 343D, et Deus aliquando verba et gesta divinorum gentilium direxerit, ut patet per exemplum Balaam, II 446B' et seq., V 397A', VIII 207A, XI 96A', XIII 690D, et divinorum Philistæorum, III 291B', VII 109A, VIII 207B, generaliter prohibetur qualiscumque divinatio, II 261B, 590C, quia plerumque fit ope dæmonum, 261C et seq., 262A', 272B', 445C', 454C, V 63B, VIII 535A', 616B', XIV 175C.

Judicium ferri candentis seu aquæ ferventis, ad occultorum scientiam obtinendam, est illicitum, III 362B.

Quatenus sortes mittere liceat, III 44D' et seq., X 452B et seq., XIV 91B' et seq. — Sortes mittuntur in sinum, sed a Domino temperantur, II 478D, III 85D, VII 112B'. — *Cf.* Sors.

b) **Irreligiositas**. Vitium religioni oppositum per defectum.

1. Blasphemia. Vide Blasphemia, Blasphemus. — Deum maledicere, quantum sit peccatum, II 291D, III 723B', IV 305B.

2. Vana usurpatio nominis Dei, per falsum aut vanum juramentum, prohibetur per secundum Decalogi præceptum, II 4A, 9D', 545C', VIII 132D' et seq., IX 65B, etc. *Vide* Juramentum.

3. Tentatio Dei. Quid, et quæ sit ejus gravitas, II 549B', III 45A', V 146B, VI 265C', 268A', VII 454C, VIII 107A', 383B, XI 44B, 468C'. — Quoties Israelitæ Deum tentaverint in deserto, II 398D.

4. Sacrilegium. Est furtum aut abusus rei sacræ, X 84D', 85B', XIII 24C', 140D.

5. Simonia. Vide Simon, Simonia.

6. Acedia. — Pigritia. — Tepiditas. Devotioni opponitur acedia, seu torpor et mœror de Dei obsequio, XIII 607C', necnon et pigritia, VII 85D. Unde procedant, 46C. Quomodo ab eis præcavendum sit, II 443D. — Qualiter, nisi a Deo confortetur, dormitet anima nostra præ tædio, VI 550A'. — Tepiditas, quid, et quam Deo detestabilis, XIV 254D', 258A'. — Manum aridam habentes, XI 504B', arbores infructuosæ, 447C', multi inveniuntur tepidi et acediosi, VII 101C, X 266A, etiam inter religiosos et clericos, XI 504C'. — Maledictus qui facit opus Dei negligenter vel fraudulenter, IV 305A', 444C, VII 122D, IX 281C, X 392A', XIII 207D, 679A, XIV 392. — Qualiter servus piger puniatur, XI 275A' et seq., XII 163A' et seq. — Quum pigritia et tepiditas tam perniciosæ sint, VII 46B, 129A, 132D', 139A, 156C', 276C', 277A, VIII 125C, XII 196A', quomodo ab eis præcavendum sit, IV 305A', VIII 108C, 196B, XII 99D', XIII 207D, 607C'. — Surgamus a somno peccati, torporis et negligentiæ, nam non dormientibus aut pigritantibus, sed vigilantibus et laborantibus provenit regnum Dei, IV 511A, 634A, V 426B', VII 45D, X 439B, 455C', XI 504D', XII 196A, XIII 102C, 321A, 391A, 672A. Pristini fervoris memores, pœnitentiam agamus, et prima opera faciamus, IV 634A et seq., X 229D, XIV 240D. — Acedia et tepiditas, quomodo a Christo sanentur, VI 471D', XI 543B, XIV 255D. — *Cf.* Pigritia, Religiosus, Tristitia.

E. Obedientia. — **I. Qualiter sequi oporteat Dominum, in viis ejus ambulare, et mandata illius observare.** Quomodo sequi debeamus Dominum toto corde, IV 590A' et seq., VII 223C, X 41C', XII 502D'. — Deum sequi gloria magna est, et longitudinem dierum meretur, III 74A', D', 606A, VIII 137A'. — Qui sequitur Christum, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ, XII 426D et seq. — Quomodo ambulare valeamus coram Deo et esse perfecti, I 243C, 252D, VI 387C'. — Qualiter quidam Sancti dicantur ambulasse coram Deo, alii autem secuti esse Dominum, I 252A'. — In justis Deus deambu-

Digitized by Google

lat, in impiis autem diabolus, IV 309 D'. — Requirit Deus a nobis ut solliciti ambulemus cum eo, X 502 B', 505 B', in novitate vitæ, XIII 48 A, in veritate et in corde perfecto, III 589 C', VIII 591 A, XII 124 D', XIV 61 B', in spiritu, XIII 288 A, 290 B', ipsi per omnia placentes, 356 D, 384 D', ut abundemus magis, 385 A. Digne ambulemus vocatione qua vocati sumus, 154 C', 155 D, 312 C et seq., 381 A, ad splendorem Dei, IX 396 C', et in lumine vultus ejus, IV 629 D', 634 D, VI 344 B, VIII 343 A. — Ambulandum est in viis Domini, III 93 B', 589 C, IX 83 C', 87 C, etc., et in semitis ejus, VIII 339 B', 515 A, neque ad dexteram, neque ad sinistram declinando, II 546 C', III 8 A, 12 A, IV 537 C', 591 B, 636 B, VII 38 A' et seq., VIII 546 B. *Cf.* Rectitudo. — Quo sensu cum Deo currere valeamus, IV 666 B'. — In via Domini non proficere est deficere, IX 54 C', XII 100 A, 543 D', XIV 258 B', 376 D'. — Melius est viam justitiæ ignorasse, quam agnitam abjecisse, VI 509 D, VII 164 B, X 299 D', 379 B', XI 610 C', XII 71 B', 458 B, 551 B', XIII 492 C', 512 D, 691 C et seq., XIV 13 C'. — *Vide* supra, Providentia supernaturalis (Qualiter in gratia semper proficere debeamus).

Suppliciter petamus a Deo ut illuminet tenebras nostras, V 505 D, VI 152 D, XI 408 A', vias nostras dirigat, II 533 B, V 101 A', 413 A, 435 A, 495 D', 566 A', 593 C, VI 322 D, 358 C, 551 C', 571 B', 646 A', VII 25 D, VIII 222 C', 226 B', XI 409 A, et vias suas nobis demonstret, III 651 B, V 552 D, VI 470 B, 551 D, 662 A'. Qualiter ponat immaculatam viam nostram, et perficiat pedes nostros tanquam cervorum, V 513 D, X 570 C'. — Qui mandavit mandata sua custodiri nimis, VI 544 B', non repellat nos ab eis, 546 D, nec ea abscondat, 547 D', sed intellectum det nobis ut discamus illa, 559 B, 578 B', X 241 D', doceat nos justificationes suas, VI 546 C', 550 C, 571 D', etc., revelet oculos nostros ut consideremus mirabilia de lege sua, 547 B', 551 B', cor nostrum inclinet in testimonia sua, C', et adaperiat in lege sua, V 330 C. — Utinam dirigantur viæ nostræ ad custodiendas justificationes ejus, VI 544 D', et fiat cor nostrum immaculatum in eis, ut non confundamur, 560 D. Portio nostra sit custodire legem Domini, 555 C'. — Beati enim qui excogitant vias ejus, VIII 84 D', qui scrutantur testimonia illius, VI 543 C', qui ambulant in viis ejus, 602 B', et in lege ipsius, 543 A. Beatus homo quem de lege sua docuerit Dominus, 378 D, qui in ea sibi complacet, V 406 D', 413 C, VI 511 D, qui illam meditatur die ac nocte, V 407 C, 413 A', et custodit, VII 179 D.

Non legis auditores, sed factores justificabuntur, VI 432 D, 509 D, 554 B, 555 A', IX 638 B, XI 62 B, 97 A', 530 D', XIII 22 B', 568 C et seq., 691 C, XIV 31 B', 227 B; scienti enim bonum et non facienti, peccatum est illi, IV 576 D, X 582 A, XII 71 B', 519 B, XIII 600 D'. — Regnum Dei non est in sermone, sed in virtute, XIII 144 A'. — Meditatio et observatio legis ac mandatorum Dei signum est simul ac effectus dilectionis nostræ erga eum, VI 564 A, 569 B', VII 489 D, VIII 19 B, XII 534 B, 537 C, 538 B, 539 B, 546 C', XIV 13 D', 49 A', 58 C'. In hoc cognoscimus Deum, si mandata ejus observamus, IV 671 A', XIV 13 A, C'. — Qui servat mandata, diligitur a Patre et Filio, XII 537 C', 538 A', 548 C et seq., qui mansionem apud eum faciunt, 538 B' et seq., XIV 39 C'. — Facit Deus misericordiam in millia his qui diligunt eum et custodiunt præcepta ejus, II 3 D', X 125 C. Nullus in eis permansit et derelictus est, VIII 17 B'. — In custodiendis illis retributio multa, V 520 A, et incomparabilis dulcedo, 495 B', 519 C', VII 272 A, VIII 137 A, XI 146 B. — Bonum nobis lex oris ejus super millia auri et argenti, V 519 C', VI 558 B', 569 B', VIII 178 D'.

Vide Justificatio, Lex, Mandatum, Testimonium, Via, et supra, Providentia

Digitized by Google

supernaturalis (Qualiter verbum Dei opere implendum sit).

II. Qualiter in omnibus Deo obedire oporteat et voluntatem ejus facere. Deo semper subjecta sit anima nostra, VI 122D', 124B, XIII 40A, 594C', et in omnibus, quasi filii obedientiæ, 626B', ipsi obediamus, V 659A', VII 67D, 259A', IX 92B, X 36D', 204B', XIII 523B'. Deo enim nihil acceptum extra obedientiam, VII 103B', quæ animam Creatori immolans, XIII 49D', magis illi placet quam holocausta, III 346B, VII 237A. — Quomodo possit quis facere voluntatem Dei, quum nullus facere Deum queat, XII 395A'. — Propriam voluntatem abnegantes, VIII 713A et seq., IX 93D, XI 192A', 591B', XII 395B', quod illi gratissimum est, V 146C', XII 395C', voluntatem ejus faciamus, VI 662C', XI 80D, 293D, XIII 320D, 600B', XIV 461D, corde magno et animo volenti, V 330B, XIII 324C', quia tunc voluntas nostra magis divina erit quam humana, X 290D'. — Tota nostra perfectio in hoc consistit quod divinæ voluntati nos pure et integre offeramus et relinquamus, IV 317B', VI 96C, 483D. Qualiter agnoscere valeamus quod voluntas nostra unita sit Deo, XIII 96A. — Maxime in adversitatibus voluntati divinæ nos conformare debemus, V 53D', XII 222A. — Multa possumus meritorie velle quæ Deus non vult; unde voluntati ejus non semper conformari tenemur in re volita, III 648A, XIV 414A. Certum est enim quod vult omne bonum virtutum, et quidquid præcepit aut consuluit, VII 508D; sed sunt quædam indifferentia de quibus nos latet quid velit Deus, aut quid magis expediat nobis, A'. Nunquam tamen meritorie velle possumus, nisi quod Deus vult nos velle, III 648B. — Totum vitæ nostræ cursum, eventum et actum a Dei voluntate indesinenter pendere recognoscamus, XIII 600B'. — Oremus ut Deus doceat nos facere voluntatem suam, VI 662C', XI 80A', XIV 461D, B'.

Deo obediendum est magis quam hominibus, XIV 110A, 117D. — Ipsi obedire summa sapientia est, II 539D', VI 564A', VII 173B, et nobilitas, VI 51, XIV 159C'. — Qui facit voluntatem Dei, ab eo illuminatur, ineffabilem accipit consolationem, VIII 713A', XII 412D, citius exauditur, 455B, 545C', XIV 39C, et manet in æternum, VIII 713B', XI 96C, XIV 23A. Per obedientiam Deum sanctificamus, magnificamus, et glorificamus, VI 389A, VIII 713B, animas nostras castificamus, XIII 630D, et efficimur quasi Dei propinqui, XI 159C'. In obedientibus sibi complacet et inhabitat Dominus, VI 162C', XII 395C', qui ad nostram utilitatem ac felicitatem jussit nos sibi parere, X 37A. — Quasi idololatria est Deo non obedire, III 346D, IV 423B, V 661D', IX 451C, 545B, 549B'. Duplici modo Deo resistitur, IV 426A'. Duo peccata sunt, nolle audire et auditui nolle obedire, X 37B. — Qui ei resistit pacem non habet, IV 426C', 439A. — Prævaricatio et inobedientia, quomodo distinguantur, XIII 477D'. — Quomodo Deus voci hominis obediat, III 59D, atque voluntatem timentium se faciat, VI 674B.

Cf. Obedientia.

III. Qualiter cum Deo et in Deo pacem habere satagere debeamus. Acquiescamus Domino, et cum illo pacem habeamus, IV 584D', XI 56C, XIII 40A, 591A, 616D, 651C; tunc enim fructus optimos habebimus, IV 585A, XIII 289C et seq. — Veritatem tantum et pacem diligamus, X 652C. — Fideles in dilectione Deo acquiescent, VII 471B. — Qualiter pax Dei, quæ omnem sensum exsuperat, custodiat corda nostra et intelligentias nostras, XIII 349A. — Pax a Deo procedit, VIII 639C, XIII 10C, XIV 227D', etc. Ipso concedente pacem, quis est qui condemnet, IV 672C. — In pacificis inhabitat, VI 238B', XIII 260A', tanquam in filiis suis, XI 57B. — Pax hominibus bonæ voluntatis, XI 416D', et omnibus qui legem Dei diligunt, II 300B, 307B', IV 439B, VI 577D, VII 17B,

Digitized by Google

39B, 87D', 172C, 436D, 471C, VIII 208D', 514A, 516A', 560D, 655B, X 227C, XII 4B, 540B, XIII 590D'. In pace in id ipsum dormient et requiescent, V 430C. Quasi fundamentum sempiternum, in Deo stabiles sunt; impii vero, quasi mare fervens, instabiles sunt, I 140B, IV 468D', 474B, 573C, VI 13A, VII 70B, 74D', 475B, VIII 708A', IX 327C, 334C, XIII 331, quia vera pace non gaudent, IV 426D, 439A, 517D', V 196C', VI 62B', 213D et seq., VII 13C, 70C', 140B', 172A, 225D', 550B, VIII 656A', 708D', IX 325C, 333C, XIII 29B, 651A'. — *Cf.* Pax.

IV. Qualiter Deo servire debeamus. Soli Deo, cui in cœlo millia millium ministrant, X 107C, XIII 476A', serviendum est finaliter, II 37B, 549A', III 101B, 298C', XI 44C', 467B', XIII 98B, 369A, etsi servi inutiles simus, XI 55D, XII 136D', et opus arduum sit, a quo refugiunt multi, II 443D, III 100B', 101B, A', IV 576A', IX 21A', 30D, 325B, 333A, X 712C, XII 152A. — De ratione servi est domino suo deservire et obedire, XI 531A. Nostri non sumus, sed Dei, V 575C', VI 403A', VII 283D, XIII 151A. — Hoc est servum Dei esse, quod mente Deo inhærere, quare, IV 310B'. — Quomodo ad ejus servitutem accedendum, VIII 14C et seq., et serviendum sit illi humero uno, X 592D', in toto corde et in tota anima, II 562B', III 93C', 100B, 325C', IV 180B, absque pigritia, sed cum fervore, VII 46B, XII 73C, lætitia, II 639B, VI 402A', VIII 185C, et discreta alacritate atque caritativa festinantia, I 258D', VII 147B'. Quid sit servire Deo in spiritu, XIII 11C, non in vetustate litteræ, sed in novitate spiritus, 53D. Serviamus illi in sanctitate et justitia, XI 404D' et seq., in timore non servili, sed casto et filiali, VIII 14C', 636A, X 693D, XII 112D, 435C', 436A, 548C et seq., XIII 6B, 62D', 527B, 675B, et in omni humilitate, 671C. Qualiter reges servire debeant Deo in timore, V 418D. — Jugum ejus tollamus, IX 21A', 30C, XI 145C', 591C' et seq., XIII 151B', quoniam suave est, et onus ejus leve, V 495B', VIII 618A, X 299C, XI 146B, XII 84D'. — Ipsi ab adolescentia servire maximi meriti est, IX 349D. — In omnibus exhibeamus nos sicut Dei ministros, XIII 232B' et seq. — Qui Christo ministrat ipsum sequatur, et a Patre honorificabitur, XII 502D' et seq. — Qualiter Deus ministros suos faciat ignem urentem, VI 435C', XIII 475B.

Quanto magis in via Dei profecerimus, tanto delectabilius erit nobis ei servire, VII 35D'. — Ipsi servire regnare est atque summa libertas, I 584C', II 301B', IX 328A', X 60C', XII 434B' et seq., 436B, XIII 6C, 155D', XIV 271B, 375B. Deus coacta respuit obsequia, III 100D', XII 97A'. — Bonum est obsequi sancto Deo, VIII 277C', qui obsequia nostra tam defectuosa pie dignatur accipere, II 550B', X 317A', et propter felicitatem nostram præcepit nos sibi servire, IX 83D'. — Utrum illi servire propter retributionem perfectioni repugnet, IV 222B', VI 566C'. — In servitio Dei, quis servus, mercenarius aut filius sit, XII 112D. Multi mercenarii sunt, 109B', alii boni et alii mali, 110A, 111D. — Nemo potest duobus dominis servire, VI 123A, VIII 529D', XI 86D et seq., XII 122B' et seq., Deo et mammonæ, XI 86D', XII 123A'. — Quidquid servitutis creaturis exhibetur, ad Dei referatur honorem, III 298C', XI 44D', 467C', XIII 156C, 324C', 368B' et seq., 640C et seq., 643C. — Qualiter omnia Deo servire dicantur, VI 562D', VII 546D', VIII 257C.

Cf. Servitus.

F. Gratitudo. — Gratum esse Deo de beneficiis suis, elicitive et immediate procedit ex virtute morali quæ dicitur gratitudo, atque ex latria, VI 703B'. — Qualiter gratias agere debeamus Domino pro universis beneficiis suis, *Vide* supra, Attributa moralia (Bonitas et Munificentia).

Digitized by Google

G. Pœnitentia. — Pœnitentia una est ex virtutibus quæ post virtutes theologicas ad Deum præcipue nos ordinant, IX 616C. *Vide* Compunctio, Contritio, Pœna, Pœnitentia.

H. Justitia, Fortitudo, etc. — **I. Qualiter justitia et generaliter omnes virtutes ad Deum nos ordinent.** Omnes virtutes morales ad hoc tendunt, ut passionibus reformatis, ad eam rectitudinem homo perveniat, quod semper filialiter timeat Deum quantumlibet modice offendere, VII 144A. — Beatitudines etiam evangelicæ ad Deum nos ordinant, in quantum finaliter ad summam beatitudinem, quæ est visio Dei, nos disponunt, VII 20B, XI 51B' et seq., 509C et seq. — Servire igitur Deo debemus in omni virtute, seu, ut loquitur Scriptura, in sanctitate et justitia, XI 404D' et seq., intelligendo per justitiam non solum virtutem specialem, sed complexionem omnium virtutum ; omnis enim virtus est quædam justitia per quam homo se habet ut decet ac debet, debitumque Deo impendit obsequium, IV 636A, VII 501C', XI 405C', XIV 27B', 31C', etc., dum omne peccatum quædam injustitia est, V 597B' et seq., XII 413A, XIV 131B, 408D'. Hujus justitiæ duæ sunt partes integrales, in quarum observatione totius perfectionis summa consistit : declinare a malo et facere bonum, IV 302C, V 101D', 609C' et seq., 633D', VII 287C', X 399A, XIII 651B.—Quinam dicantur recti, IV 301A', V 599C', VI 213A, 596A, VII 22D, 141A, 302A', XIV 414A, justi, I 153D, IV 493B, 522C', 537C', VI 218B', 677C, IX 498A', XI 373B, 424D', XIII 331, immaculati, IV 522A', VI 543C, XIII 697B, perfecti, I 153D, 243D, III 100C, XI 75C, 248C', XIII 260B, 360B', 552B', sancti, II 212D, 264D', VI 321A', XIII 627B, XIV 409A'. — Pauci sunt perfecti, II 480A. — Non sufficit ad salutem justitiæ habitum solum habere, sed oportet in actum virtutum procedere, si adsit facultas, XIV 31B'. — In semita justitiæ, id est cujuscumque virtutis, vita consistit, VII 84A', et in sanctitate illius salus animæ, VIII 183B'. — Esurire et sitire justitiam, quid, XI 55B, 510A', et quo præmio dignum, 55A', 510B'. — Qui facit justitiam, ex Deo natus est, XIV 27B'; qui facit peccatum, ex diabolo est, 31C', 33D, etc.

II. Qualiter contra Dei salutisque nostræ hostes viriliter certare debeamus. Populus christianus est exercitus Dei, ad quem pertinet contra Dei salutisque propriæ adversarios unanimiter præliari, VII 47A', 358C'. — Quanta malignatus est inimicus in sancto, VI 221B et seq., 226D' et seq. Superbia inimicorum Dei ascendit semper, IV 517D, 518D et seq., 523D', VI 225A, 298A, 300B' et seq. — Levet Deus manus suas in superbias eorum in finem, VI 226B'. Exsurgat, et dissipentur inimici ejus, II 370B', 372D', VI 155A'. — Horribile nimis est esse inimicum Dei, VI 370C. — *Vide* supra, Qualiter Dei honorem zelare debeamus.

Vita præsens agonizatio quædam est contra salutis nostræ hostes, I 628A', IV 401C' et seq., 409A, 507D', VII 229B, VIII 15A, IX 93A', 134D', 210C, XIII 167B', 244A'. Usque ad mortem certare debemus pro justitia, VIII 33B'. Adversarii nostri, qui sint et quam multi, I 483B', 605B', II 442D', V 563B, 641B', 668C, VI 89A, 184C, 360A, 575B', IX 54C', 333B', X 270C', 533A', XII 151D', 171B', XIII 325A' et seq., 639B, 672C, XIV 403A', 423B', 460C', 462A. Qualiter eis resistere debeamus, I 223B', 585C', II 372A, 443B, 614C', III 53A, 125B, V 514C', 563C et seq., VI 360D', VII 523A, VIII 179D, XII 66C et seq., XIII 168A, 244B', 325D, 326B et seq., 391C, 594C', 672D, XIV 50D, C', 461A. Sine speciali adjutorio Dei, et post Deum, B. Virginis atque aliorum Sanctorum, eos debellare non valemus, III 149D, V 36D, 399B', XIV 460D', etc. — Qualiter in spirituali conflictu orandum sit, IV 234C', V 426A et seq., 435B, 448C', 449D', 458A et

Digitized by Google

seq., 476D, 496C et seq., 511A et seq., 552B, 555C, 593D, 618B' et seq., 622B', 641B, 679B, 685D', VI 70C et seq., 109D et seq., 137A, 155D', 188A, 323D et seq., 661B et seq., 662B', VIII 131A' et seq., 296B et seq., IX 343C', XIV 421D' et seq., 457B' et seq., 460B', 462C', etc. *Vide* Oratio. — Consurgamus in prælium contra hostes nostros, X 439B, certemus bonum certamen fidei, XIII 428A', 522B, laboremus sicut boni milites Christi, 438B, ut incorruptam accipiamus coronam, 167A' et seq., 428A'. Non coronabitur nisi qui legitime certaverit, 438A'. — Quinam ad spiritualem pugnam nondum aut minus apti sint, II 533B', 597C'. Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus, 438C. — Si consistant adversum nos castra, non timeamus, V 564B, VI 73A, 370C', XIII 337C. In exercitu nostro dux est Deus, IV 216B', 218A, qui præcingit nos virtute, V 513D, 514D', et docet manus nostras ad prælium, 513C' et seq., 663C' et seq. Præsidia nobis paravit angelorum suorum, III 32D', VI 363D et seq., VII 353C', etc., *Vide* Angelus. Omnipotens quasi vir pugnator, I 594B', 605C, pugnabit pro nobis, 592A, C', II 595D, IV 33A', 232D', 261C', 585C', VIII 33C', XIV 352D', etc. *Vide* supra, Providentia supernaturalis (Cur mala pœnalia non sint timenda). — In Deo inimicos nostros superabimus, I 604C', V 512B', 514D' et seq., 565B, 582C et seq., 669D, 689B, VI 90D, 121A', 137B', 485A', VII 515D', VIII 399B, X 513D, XI 403A'; cadent a latere nostro mille, et decem millia a dextris nostris, 361D'. Deus pacis conteret eos sub pedibus nostris, I 601B', II 38C', VI 364B et seq., XII 8B', XIII 117A. — Anima virtuosa hostibus suis terribilis est, ut castrorum acies ordinata, VII 411A. — Magna laude digni sunt adolescentes et juvenes qui malignum vicerunt, XIV 18A', D'.

Si viriliter contra adversarios nostros certaverimus, adveniente morte, cum Apostolo dicemus: Bonum certamen certavi, cursum consummavi, XIII 444D; in reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus, justus judex, A'. — Quanta bona certantibus et vincentibus sint promissa, XIV 241A, 242C', 244C et seq., 247A, 251A et seq., 254A et seq., 257A' et seq., 329C' et seq., 364B'.

Soli Deo per Jesum Christum, gloria, magnificentia, imperium et potestas, ante omnia sæcula, et nunc, et in omnia sæcula sæculorum, Amen, XIII 414C, XIV 77A.

DEUTERONOMIUM. Liber iste, in quo resumuntur præcepta divina, XIII 276C', secunda lex dicitur, II 643A; non continet nisi jam datam, quam triplici de causa repetit, 519. — Primo fuit populo explanatus; ubi, II 521A, 522D, quando, 523A, et quomodo, 524C; deinde a Moyse conscriptus, 522B, cum quibusdam forsan additionibus Josue vel Esdræ, C. — Hujus exemplar, manu Moysis exaratum, in arca positum est, II 47D, 650A', anno remissionis, in festo Tabernaculorum, publice legendum, 649C. — Ultimo Christi sermoni in Cœna comparatur, II 531D.

DEVOTIO. Quid sit, VI 697. Duplex habetur, III 371A'. Devotio informis, qualem habent Judæi et Sarraceni, est donum gratiæ gratis datæ, 371B'. — Mane est ferventior, VI 89D, facilior, IX 82C. In conviviis evanescit, 147D; ideo devoti ad mensam velut ad carcerem accedunt, VI 89D. — Quomodo impetretur, IV 17C'; quænam corporalia et facta exteriora ad internam devotionem provocent, XII 566B', XIV 458B'. — An devotio actualis requiratur ad Eucharistiam digne sumendam, XIII 180C. — In devotorum cœtibus habitat Christus, IX 85D'. — Eis insidiantur dæmones incessabiliter, VI 137C', et acrius, IX 56B'. — *Cf.* Deus (Virtutes quibus homo ad Deum ordinatur), Fervor, Oratio.

DEXTER. In Scripturis dextera significat

Digitized by Google

cogitationem bonam, XI 76A', opera bona, prosperitatem, pietatem, consolationem, III 135A', V 558B, VI 361D', VII 272C, VIII 742B', IX 154B', XI 376D. — Quo sensu in dextera sapiens cor habere dicatur, VII 272B, sapientia, longitudinem dierum, 28D'. — Quid sit ad dexteram vel sinistram declinare, VII 38B', VIII 410A', 546C. — Cur a dextris fuerint facies humana et leonina Cherubim, IX 416A, 420C', 424B'. — Cur super dexterum latus portaverit Ezechiel iniquitates Juda, IX 436C. — Dextera iniquitatis, quid, VI 666C'.

Dextera Dei, quid, V 496C, 506A', 522B, 682B', VII 483B', VIII 734B'. Modo in bono, modo in malo sumitur, VI 129B', 222B', 285C', 343C, 357A, X 554D'. Per dexteram Dei designatur vel percussio dura, vel subventio singularis, IX 336C'. — Christus, quo sensu vir dexteræ Dei dicatur, VI 286D, qualiter ad dexteram Dei sedeat, 500D. — Quomodo Deus a dextris Christi fuerit, V 487A'. — Quo pacto a dextris sit animæ, V 490B. — Qualiter dextera Dei repleatur justitia, VI 25A, et in ea sit delectatio, V 488A', 490C'. — A dextris Dei sedere dicuntur angeli, III 728D.

Dextera Christi, quid, V 492C', 525A'. Ejus est divinitas, VI 6A', 395C'. — Quomodo dextera Christi amplectatur Ecclesiam, VII 332B', 431D, B. Virginem, 346A', 445D, animam, 341C, 440C. — Qualiter a dextris Christi stet Ecclesia, VI 8D'.

Cf. Deus, Læva, Manus, Sinister.

DIABOLUS. Lucifer, principium viarum Domini et princeps angelorum, V 23C, quo sensu cum homine creatus dicatur, 21C. — Creatus est perfectus, IX 547C, plenus sapientia, 546B, et optimis naturæ gratiæque donis ornatus, C, 561C', omnium pulcherrima creaturarum, 562A, Deoque simillima, 546B. — In cœlo empyreo habitabat, IX 547A, novem angelorum choris præsidens, 546B'. Beatifica tamen fruitione non gaudebat, Deum per speciem non videns, 546D, 548A.

Propria scientia inflatus, IX 547A, nimium in se reflexit oculum, 561D', præ elatione sui juris esse voluit, 547C', angelosque indebite sibi subjicere tentavit, 561A'; peccavit igitur ex superbia, VIII 63A, IX 548B, cum scandalo, D. — In terram projectus, IX 548C, XIV 310B', sicut fulgur de cœlo cecidit, XII 8A, et alii dæmoni traditus est puniendus, IX 562B. Ejus casu territi sunt angeli, 548D, quem plangere licet, 546A, qui etiam nos timorem docere debet, 547B'. — Supernaturalem sapientiam omnino perdidit, IX 547D', et naturalem quoad usum, V 32D, IX 548A. Bellua facta est, V 20A', et in brutorum forma frequenter apparet, B'. In eo tamen manent integra, 32D, X 380B', XI 276C, dona naturæ, IX 547B, quam habet a Deo, VIII 694A', quæ licet sit bona, VI 441C', XIV 71B, ipse non est ex caritate diligendus, sed naturali amore quantum ad bonam naturam, XII 123B. — Tota mente ad malum intentus est, XI 541C', XII 122D'; totus est immundus et mendax, VIII 206D, etc. Inconvertibiliter aversus a Deo, XI 41D, 96B', XII 373D, peccat ab initio, XIV 32B, et in omnibus quæ agit, XI 480B, 541C'. Quandoque Deum deprecatur, V 30A, sed prorsus induratus est, B, et sic prave agit quasi putaret inferni damnationem aliquando terminandam, 35D'.

Quanta illius superbia, XI 467C; dicitur rex superbiæ, V 36B', et pater superborum, VI 558D, VIII 452A. Tanquam Deum se adorari desiderat, XI 44B'; et, si posset, ipsam Divinitatem occideret, 481A'. — Quanta ejus invidia, XI 480A', 481D, 563D', perfidia, 43D', 334B, 571B', malitia, VIII 447C', etc. — Quanta ejus potestas, VII 273A, IX 291D, 375C', XI 548D, XII 8C', 37C, XIV 316D'. Cum Michaele contentionem habuit de Moysis corpore, 70C'. Aliquo sensu illi tradita sunt mundi regna, XI 46A, 466D'. Peccatores suo subjicit dominio, XII 38A, quia ex diabolo est qui facit pec-

Digitized by Google

catum, XIV 31 C'. Unde eos regit, XII 435B, etsi illum non ament, 123C; et sic dicitur hujus mundi princeps, 108C', 506D, 541 A', et deus, XIII 226B.

Insatiabilis homicida, V 35 C', IX 291 C, mortis habuit imperium, XIII 481 A', ejusque auctor fuit, VII 433D', 467C. Infatigabilis tribulator, IX 375C, ad probandos electos suscitatus, 51 C, animas occidere quærit, imo et devorare, XII 18B', XIII 672C, et de illarum perditione gloriatur, XII 99B', maxime de lapsu prælatorum, IX 343B'. Prævaricatione sua fuit intellectualibus creaturis occasio peccandi, V 23C, VIII 63A, tentationibus est causa dispositiva peccatorum, V 62A', et damnationis, 59A'; aliquando est causa exsecutiva pœnarum, 53D. — Quo sensu solus dicatur tentare, XIII 559 D'. Tempore sanitatis et infirmitatis diversimode homines tentat, VIII 35D', bonos imprimis, IX 521 A', XIV 312B. Quis sit ordo impugnationis ejus, VIII 418A et seq., et quæ ejus insidiæ, XIII 325A'. Sub boni specie malum inducit, XIV 420D. Laquei illius peccata et errores, XIII 441 B'. Hominem introire perhibetur, XII 206D', 522C; cordis vero occulta non rimatur, XI 182D, nec essentiæ animæ illabitur, sed per suggestionem illam aggreditur, 563 C'. Malarum cogitationum incensor est, non actor, 182C; inclinat, non compellit ad malum, XIII 652C'. Motum concupiscibilem causare valet, 563A; in luxuriosis enim habitat, IX 29D', et virtus ejus in lumbis et umbilico, V 22B. — Peccata blasphemiæ specialiter insinuat, XIV 338D'. Linguam inflammat, XIII 585D. — Quo sensu sciat quod modicum tempus habet nocendi, XIV 312A.

Ante Salvatoris adventum pene cunctis dominabatur hominibus, XIV 340A. Post legem hominibus datam illos fortius tentavit, XIII 54A, sed post Christi mortem, jus quod in eis habebat amisit, 58 C'. — In Baptismo expellitur, XIII 150D', viresque ejus moderantur, sive directe a Deo, V 23D, 29A', VIII 402A, XIII 117A, sive, Deo favente, a B. V. Maria, ab Ecclesia, V 168C, sanctisque hominibus, 27 A, 36B, qui prædicationibus, precibus et meritis illum concidunt, 28 D'. — Non certo novit Jesum esse Christum, XII 541 B'. In illo dignoscendo frequenter vacillavit, XI 42 D, 305 A, 330A', 464A', notitiam habens tantum quam permittebat Christus, 465 C. Si tanquam Messiam eum certo cognovisset, non ignorasset illum esse Deum, 480C', 484 A'. — Eum visibiliter, I 92C, et forte in forma hominis religiosi tentavit, XI 42C'. Quomodo et quare illum assumpserit et posuerit super pinnaculum templi, 43D; utrum putaverit illum libere vel coacte secum tendere, 45 C', et quo sensu illi omnia regna mundi ostenderit, 44A'. — Mortem ejus primo optavit, V 579C', et Judam ad illam tractandam incitavit, XI 305A, sed mox per uxorem Pilati impedire conatus est, V 579C'. — Quomodo a Christo prostratus sit, X 380D', 524B', qui illum imprimis decepit, V 27D, postea vicit, 26B, VIII 458C', 521 C, 555 C', 663 D', enervavit, V 474 B', ligavit, ejecit, XII 506A', judicavit, 557C, A', ejusque spolia distribuit, XIII 655B'. — Ad regnum Christi destruendum pugnat, IX 520D'. B. V. Mariæ et Ecclesiæ præcipue infensus est, V 168A'. Per angelos suos, per tyrannos, hæresiarchas et philosophos, Ecclesiam multipliciter oppugnat, VII 269C. Antichristo viam præparabit, X 529A; in eo habitabit, XIV 335C', et adorabitur, 314D; et, si possibile esset, illum induceret ad Jesum occidendum, XI 481 A'. — Instante judicio solvetur, IX 557A', et in infernum projicietur, 521D'. Triplex ejus ponitur damnatio, XIV 356 A.

Timendus est, V 36 D, sed non nimium, quia nihil potest nisi permissus, XII 216 C, XIII 414 D', XIV 356 B. — A resistentibus dejicitur, V 28D'. Justos tribulat, non absorbet, VIII 398 C'.

Digitized by Google

Quomodo illi resistendum, XIII 594C', 672A'. Qualiter illudatur, VI 441D', et hominibus in escam detur, 223C. — An victus ad tentandum redeat, XIII 595B et seq., XIV 404D et seq.

Quid corpus ejus, VI 223D, VIII 322B', XIV 334A', et hujus corporis caput et cor, VIII 322C', IX 220A', XII 123C, membra, V 31C, VIII 39D, 131B', XIV 26A', oculi, V 32D, dentes, 30D', collum, 33B, ossa et cartilago, 23A, squamæ, 31C. — Quid illius sternutatio, V 32B, cibus, VI 442B, panis, VIII 754A', vasa, XII 99B', 109A. — Quid ejus filii, XIV 33C, mancipia, XII 60A, 111B, montes, V 23B', currus et equi, IX 55A', XIV 293D'.

Cur nuncupetur diabolus, XIV 357C. Dicitur Cherub, IX 546D', Satanas, XIV 310A', 357C, Abaddon, Apollyon et Exterminans, 292D', Belial, XIII 234C, peccator, VI 194A. — Vocatur homo, VIII 501B', inimicus homo, XI 167B', accusator fratrum, XIV 311B, ultor, V 456D, malignus, XIV 18A', 55B', serpens et coluber, VII 274A, 275B, VIII 120A, 520D', 754C, serpens antiquus, XIV 310D, draco magnus et rufus, 308B, 309D', 310D, abyssus, VIII 255D', aquilo, 449A', aspis et regulus, 423A, leo, 453D', baculus impiorum, 447C', exactor, 402A, 447B', fluvius, 474C', cetus, 521A, fortis, XI 154A, robustus, VIII 663D', 664B, faber, 694A', interfector, C', ventus urens, IX 55C, gentium prædo, 51D, malleus terræ, 299A, spiritus fornicationis, X 238B, 244B', immundus, XI 480B, solium iniquitatis, X 409B', fons peccati, 313B', devorans, 712B. — Figuratus est per reges Assyriorum, VIII 398C', 418A, IX 561B, X 290B', 299B', Babylonis, VIII 447B', IX 168D', 270A, et Tyri, V 20B', VIII 440A', IX 544D, 546A. — Describitur sub nomine Behemoth, V 21C, et Leviathan, 25B'. — Designatur per furem, X 264C, aquilam, 270C, montem magnum, 635B', 637D', XIV 288D. Bovi comparatur, V 21C', fœnum comedenti, B'.

Quinam homines diabolici dicendi sint, XIV 412A'. Quæ de dæmone in Scripturis dicuntur, sæpe de reprobis intelligenda sunt, V 400A.

Cf. Asmodæus, Dæmon, Lucifer, Satanas, Spiritus.

DIACONUS. Levitis diaconi succedunt, X 60C'. Primi quare septem electi fuerint, XIV 120C', et quomodo ordinati, 121C'. — An eorum vicem nunc gerant archidiaconi, XIV 121D'. — Quibus virtutibus pollere debeant, XIII 419C'. Ad perpetuam castitatem tenentur, 420B.

DIBON, civitas Moab, VIII 450C, qualiter interpretetur et quid exprimat, 452C, 453B'.

DIBONGAD, XXXIX[a] Hebræorum mansio, II 501B', quid significet, 505D'.

DIDYMUS Alexandrinus. « Vir sui temporis eruditissimus », X 200C, Scripturæ interpres, citatur de hæreticis, IX 467B; allegatur etiam ejus liber de Spiritu Sancto, XIV 26B, 219D. — Rogante S. Hieronymo, super Osee tres libros dictavit, X 200D. — A S. Beda beatus nuncupatur, XIV 219D. — (Migne *Patrol. gr.* tom. 39.)

DIES. Litterali sensu quadruplici modo accipitur dies, I 27A, et diverse computatur, 29A. — Pro tempore sumitur, I 141C, et indeterminate, XI 160A, XII 20D', maxime in Prophetis, VIII 470B', X 235D', 510A. — Sub vario respectu clarus vel tenebrosus dicitur, IV 357C. — A diversis gentibus quomodo nominetur, V 547D. — Partui deputatur, IV 349B, et juxta astrologos melior nativitas diurna, 357B. — Optimum est diem a Dei laudibus incipere, VI 367B, et in die solenni cum speciali devotione Deo vacare, X 280B. — Qualiter productus fuerit dies a Josue et ab Isaia, III 62B, IV 74D, 75B', 76A', VIII 592B, et cur de signis illis non scripserint astrologi, IV 75A, 77A'. — Dies elapsi a mundi creatione numerari non possunt, VIII 4C. — Dies judicii novissimus dicitur quia, tempore cessante, cessabunt dies, XII 396A. — Unus

Digitized by Google

dies apud Dominum sicut mille anni, quo sensu, XIII 694 B.

Sensu metaphorico dies dicitur prosperitas, VI 329 A, IX 152 A'. Innovare dies, quid, 373 C', 377 C'. — Dies vocantur boni, XIII 650 C', a quibus non defraudandum, VIII 83 B, labiles, IV 435 B', et mali, V 647 A, VII 100 B, 225 C, XIII 321 D. — Longitudo dierum in dextera est sapientiæ, VII 28 D', 63 B, et timore Domini apponitur, 70 D. Olim repromissa fuit justis, 23 B', et avaritiam odientibus, 175 D. Quid sit in oratione dierum exaudiri, VIII 21 B. — Dies hominis non desiderandus, IX 152 A'. Præsentis vitæ dies peregrinationis sunt et vanitatis, VII 246 D, 253 D, transeuntes velut umbra, VI 665 C'. — Dies natalis dies afflictionis, V 512 C'. Quomodo illi maledixerint Jeremias et Job, IX 166 B et seq. Melior est electis dies mortis, VII 246 D'. Deus in noctem diem mutat, X 404 A; quo sensu comedat homo in tenebris, VII 242 D. — Pleni dierum qui dicantur, I 307 B, V 43 A. Dies impiorum vacui, IV 409 B', VI 414 C'. — Cur per cccxc dies portaverit Ezechiel iniquitates Israel, IX 435 D', 436 D', per xl iniquitates Juda, C, 437 B.

Mystice sumptus dies, quem fecit Dominus, VI 540 A', dies salutis, XIII 102 C, est veritas evangelica, X 54 B', tempus evangelicæ legis, IV 321 C', XIII 102 B', XIV 372 D', seu Ecclesiæ primitivæ, IX 377 C'. — Dies figurat justos, IX 234 C', homines spirituales, VI 229 A, contemplativos, XIV 289 D, præsertim Apostolos, VI 640 B', et angelos superiores, V 517 C'. Quo pacto dies diei eructet verbum, 517 B, B'. — Dies intelligitur de tempore homini divinitus præordinato, IV 320 C', de benedictione divina, VII 70 D, de bonis spiritualibus, I 307 B, V 43 A, de gratia Dei, 676 D, VII 149 A', seu illuminatione interna, I 61 A', VII 63 B, de puritate conscientiæ, XII 478 C', quæ diem in anima facit, X 251 B, lucem splendentem crescentem usque ad perfectam diem, VII 36 C'.

Per diem Christi quid intelligatur, XII 140 B, 448 D'. Est dies Domini dies mortis et judicii, X 337 B, 338 C, XIII 139 B', 389 A, 695 D, retributionis, XI 473 C', ultionis, X 332 B', vindictæ, VII 50 A, 72 D, 107 A'. A, a, a, diei, X 332 A'. Ab altitudine diei timere, quid, VI 89 C. Væ desiderantibus diem Domini, X 399 C', 405 C'. — Est dies Dei, claritate divina causatus, V 528 A, dies æternitatis, IV 447 B', 593 C, V 547 B', VI 245 A', VII 367 B, X 683 B', in quo erit Dominus unus et nomen ejus unum, 684 B'. Erit mensis ex mense et sabbatum ex sabbato, VI 120 A, visio beatifica, VII 28 D', tota simul perfecta interminabilis vitæ possessio, V 417 B', 647 B.

Liber Verborum dierum idem est ac Paralipomenon, V 258 B.

Cf. Creatio, Tempus.

DIES. Ita vocata est una ex filiabus Job, quare, V 42 B.

DIFFIDENTIA. Quinam sint ejus filii, XIII 304 C, 320 A. — Non hæsitavit Abraham diffidentia, XIII 38 B' et seq.

DIGITUS. Loqui digitis, quid sit, et quatenus liceat, VII 46 A'. — Digitus Dei vocatur Spiritus Sanctus, I 601 D, VI 132 A, XII 36 C', XIII 222 D. Cur inhibuerit magos ne efficerent scinifes, I 539 C'. Quid magi confessi sint dicendo : Digitus Dei est hic, 540 C'. — Digiti Sponsæ, quid, et cur myrrha referti, VII 389 A, 397 A, 401 D'. — Digiti designant discretionem, XI 339 B'. Quomodo digitis alliganda sit lex, VII 51 C.

DIGNITAS. Ecclesiasticæ dignitates cur servitutes vocentur, XIII 669 A'. Injunctas suscipere, caritatis est ; appetere, ambitionis, XII 46 D. Utrum ad illas eligi debeat melior, XIII 575 C. — In multitudine populi dignitas regis, VII 95 D. — Dignitas senum est canities, VII 137 A. Corona dignitatis est senectus, 112 D.

DII. *Vide* Deus.

DILATIO, in dandis, liberalitati et caritati contraria est, VII 32 C'.

DILECTIO. Est quasi duorum ligatio, VII

Digitized by Google

471 C. — Alia est gratuita, alia mercenaria, XI 521 B. — Diligere est alicui bonum velle, VIII 41 A', XI 74 B, XIII 101 C', 454 B. — Sumitur pro actu vel habitu caritatis, XII 538 D, ejusque multiplex datur causa, 367 C. Spiritualis dilectio per virginitatem accenditur, XI 215 A. — Quid sit pulchra dilectio, VIII 146 B, et quomodo mater ejus sit increata Sapientia, A, et B. Virgo, 155 C. Animæ est quædam falsa dilectio et salutare odium, XI 132 B', 192 D', 593 A et seq., XII 502 B et seq., XIV 311 D. — Spiritualium gressuum pedem movet dilectio, quæ etiam intrat ubi scientia foris stat, VI 591 A. — *Vide* Amor, Caritas, Deus.

DILIGENTIA. Quomodo a S. Paulo commendetur, XIII 419 A', et ab Origene, III 26 B. — Quanta opus sit ad scribendum de rebus divinis, XI 371 D. — *Cf.* Negligentia.

DILUCULUM. Tempus est aptius orationi, VI 96 C', 484 C, 574 A, VII 56 D, et revelationibus, IX 195 A'. — Quid significet, VI 14 B', 574 B, IX 348 A'. — *Cf.* Mane.

DILUVIUM. Universale diluvium prædicatum fuit antequam eveniret, XIII 656 A' et seq. — Quando inceperit, I 147 C, 168 D'. Duplici modo computari possunt CL dies quibus durasse legitur, 170 C'. — Superiorem aeris partem occupavit aqua, XIII 693 D. An tunc fuerint montes alti sicut nunc, I 170 C. Quanto aquæ excesserint montes, 170 A', et cur tantopere cacumina superaverint, B. — Quo sensu tunc perierit mundus, XIII 693 B'. Multipliciter immutatus est orbis, X 519 A, hominisque complexio infirmata, VI 355 D. — Naturaliter fieri non potuit diluvium, I 171 A, nec erit amplius, 176 D'. — Figura est inundationis vitiorum, XII 141 C, baptismatis, I 163 A', ultimæque tribulationis, 172 B'. Quid consummatio diluvii prætereuntis, X 522 B'. — Quomodo Deus diluvium inhabitare faciat, V 578 C'. — Diluvium particulare fuit in Achaia, tempore Jacob, I 340 D'.

DINA, filia Jacob. Ejus curiositas, I 364 A, et raptus, C. — Interpretatur causa, I 340 A'. Mystice, typus est animæ curiosæ, 367 A'. — Creditur fuisse uxor Job, quæ XIV filios et VI filias genuit, IV 112 B.

DIOCLETIANUS. Nomen christianum omnino delere tentavit, V 668 C, in persecutione maxime cruentus, XIV 275 D. — An et quatenus in Apocalypsi figuretur, XIV 275 A et seq. — Antichristi figura fuit, XIII 403 A.

DIOGENES, philosophus, quid stirpis vilitatem sibi objicienti responderit, VIII 53 D, et Alexandro Magno quid dixerit, 67 B'.

DIONYSIUS (S.) Areopagita. Ejus Legenda memoratur, XIV 184 A', 185 A'. — Erat in Areopago philosophus principalis, XIV 184 A'. Simul amicus et inimicus Christi fuit, VI 168 A'. — Eclipsim, Christo patiente, miratus est, VI 268 B', X 354 C, XI 311 C, de qua ad Polycarpum scripsit, XII 244 C. — A Spiritu Sancto instructus est, III 62 A', licet etiam ab Apostolis, præsertim a Paulo, I 22 A', X 424 A', XII 244 D', XIV 181 D', 185 B', cujus in morte doluit, IX 341 C'. — Primum Corinthiorum, postea Atheniensium fuisse creditur episcopus, XIV 185 A'. — Laudatur ut gloriosissimus doctor, VIII 579 B, sublimis, excellentissimus, theologorum princeps, 566 A, divinissimus ac sanctissimus, 374 A, deiformis theologorum dux, XI 171 C, theologissimus, II 10 A', vel per antonomasiam Theologus, V 502 A, etc. — Propheta fuit, XIII 187 A, et Joanni evangelistæ vaticinatus est de ejus reductione a Patmos, 314 C, cui peramanter scripsit, XII 267 B'. — Ejus virtutes commendantur, præcipue humilitas, XII 606 A, necnon caritas erga Deum, V 448 B', et proximum, XII 267 B'.

Allegatur : de cognitione divina, VII 256 B, XII 294 D', per fidem, XIII 514 D', in caligine, II 10 A', V 501 A', per visionem anagogicam, XIV 132 B, per visionem beatificam, XII 67 B', de contemplatione, VII 11 B', de igne flammæ rubi, XIV

127C', de Dei omnipotentia quam negavit Elymas magus, XIII 439A', et bonitate, VI 3A, maxime erga pœnitentes, XII 116A', de generatione Christi divina, XI 6B', de ejus operatione theandrica, XII 542A, XIV 98B', de Eucharistia, XI 80B', de Verbo divino metaphorice sumendo, VIII 722C', IX 229B', etc., de tota Scriptura in Psalmis inclusa, III 562C.

Citatur : de sanctis angelis, III 309A, IV 601C, V 9C', 34D, VI 26A, 161D, 239D', 304B, VII 147C, VIII 371B, 374A, 566A, IX 7B, X 47B', 107A', 348C', XIII 85C, de ecclesiastica hierarchia ab eis recta, V 502A, VIII 734B, XI 27A, cœlestibusque ordinibus convenienti, VI 452B, VII 311C, XIII 121, de dæmonibus, V 32D, 36C, 515C', VIII 241A, 442A, IX 140C', XII 37D, et damnatis, 86C', de peccati natura, 274B', 538C, de discrimine inter virtutem et vitium, IV 301C, bonum et malum, VI 553B', de Deo creante malum pœnæ, non culpæ, VIII 639D, de effectu peccati in ratione, XII 108D, et de ejus radice prima in appetitu, VI 59B, de potestate clavium, XI 190C', de scientia ab episcopis requirenda, VIII 200C, de merito cooperationis in conversione peccatorum, IX 143A', XI 62A', de sancto non dando canibus, 92C', de hominis ratione, VIII 126D', et modo judicandi, XIII 135A', de pulchritudine, VII 382C, de mansuetorum oratione, 33D', de diebus creationis et luce primordiali, I 22A', 26C, de cœlo, 33D, etc., de sole, VIII 258A', de divino ordine, XIII 183C, de motuum cœlestium Creatori subjectione, VI 223C', de horologio Achaz, VIII 592C, 599A, etc. (Migne *Patrol. gr.* tom. 3, 4.)

DIONYSIUS (S.), Alexandrinus episcopus, quid de Apocalypsi senserit (lib. II de Promissionibus), XIV 376A'. (Migne *Patrol. gr.* tom. 10.)

DIONYSIUS Cartusianus. In pueritia sua greges custodiebat, I 333A. — Laudibus decoratur, VIII 309, 310. — Ejus humilitas, V 671A, VI 650D, 700B', X 123C', 144B', XII 268B', 376B', XIII 35D, 202D, XIV 262A', pietas, V 677D, VI 700C, prudentia in scribendo, X 155A, 462C'. Stili ejus simplicitas excusatur, V 387.

Opera ejus, quo ordine edita, V 383, Quando in totam Bibliam commentaria expleverit, IX 408A'. — Quomodo Scripturam interpretetur, IX 20C'. — Psalmos cur glossari aggressus sit, V 404A, quo anno, 508B, quomodo, 404A' ; qua methodo explanaverit, VI 51, 411, 693A'. — Expositores litterales nimis carpit, VI 67C. — In explanandis minoribus Prophetis quæ habuerit auxilia, X 200D. — Locis facilibus Scripturæ non immoratur, nisi uberem contineant moralitatem, XIII 383A. — Ad quorumnam instantiam Psalmos pœnitentiales enarraverit, XIV 388, et Monopanton scripserit, 467. Epistola ejus ad Cardinalem de Cusa, V 45. — Ad memoriam revocat tractatus suos de vita contemplativa et activa, XII 24D', contra Alcorani errores, 183D, necnon librum de Antichristo, XI 265A.

Ex animæ immortalitate futuram corporum resurrectionem aptissime demonstrat, XI 246D'. — Docet B. V. Mariæ immaculatam conceptionem, XIII 44D', et assumptionem, 204C'. — Ecclesiæ sui temporis suggillat deformitatem, III 229C, 716C', infelicem statum, IV 623D', VIII 25D, 34A, 334A, B', 336C', 348A, 496C', X 347B, 405B, 425C', schisma, IX 143A', 324A', lapsum, 341D', 377C'. Quid dixerit de futura ejus reformatione, VIII 337A'. — Ecclesiastici ordinis deflet scandala, IV 458D', VI 524C, IX 87A', 114B', 324A', 534D', ambitionem, III 529C, vitam lubricam, IV 487D, X 265A, intemperantiam, IX 585D', corruptionem, III 275B, 276A', avaritiam, IX 78D, patrimonii Christi abusum, XI 448C', XII 59C, vanitatem in vestibus, X 349A', ruinam, IX 367B. — Invehitur in prælatorum insipientiam, VI 29D', mundanitatem, IX 57D', 521A, luxum, 572C, cupiditatem, XI 255B, mores, III

Digitized by Google

167C', 241B', XII 2A', 3A, 91A', nequitiam, VI 83A. — Ingemiscit sacerdotum vitiis, IX 325D', X 242A', 257B', XI 382A', quorumdam pharisaicæ invidiæ, 141D', prædicatorum abjectioni, IX 58C, religiosorum deformationi, V 25A, VII 351A, IX 51A', quorum multi vanis quæstionibus sunt intenti, VII 219A. — Principum tyrannidem arguit, IX 656B, magnatum superbiam, III 732D, fidelium ridicula indumenta, 497C', 513C', duritiam, IV 624B, avaritiam, V 245A', ignaviam, IX 56C', et defectionem, 323B'. — Malam puerorum notat educationem, V 89C', balneorum quorumdam indecentiam, 176A'. — Terræ sanctæ luget amissionem, VI 225C, Bohemiæ vastationem, 227B, signorum carentiam, D, ac prophetalium raritatem gratiarum, B'. — Quid narret de quodam impio vitam cartusianam abhorrente, VI 301B.

DIONYSIUS, tyrannus, semper erat pavidus, VIII 58A.

DIOTREPHES, quomodo S. Joanni apostolo adversatus sit, XIV 62B'.

DIPLOIS, vestis duplex, Beatorum gloriam signat, IX 401A.

DIPONDIUM duos asses valet, XI 130D, XII 53A.

DIPSAS, serpentis genus, describitur, II 555B'; mystice, quid, 556D'.

DISCESSIO, qualis futura sit ante generale judicium, XIII 402A.

DISCIPLINA. Timor est Domini, VIII 13A. Quo sensu pauper glorietur per disciplinam et timorem suum, 66D. — Disciplina variis modis sumitur, VIII 95D, 471A', X 10B. — A discendo vocata, jucunda est, XIII 524A, prout moralium cognitio, VII 7B', 24A', VIII 98B, 271B. Speciatim servanda est in disputando, 251A', et comedendo, 189D'. Disciplina mulieris datum Dei est, 164D. — Ut correptio disciplina molesta est, sed salutaris, VII 16C, 491A, VIII 6B, 12B', XIII 523D', mores corrigens, VII 88D, 98B, concupiscentias refrenans, 41D, dans pacem, 104D'. Quare nobis necessaria sit disciplina verborum et verberum, XIII 433. Disciplina, id est rigor justitiæ, prælatis maxime congruit, VI 557A'. — Disciplina præstat scientiam, VII 78A, sapientiam, 105A, 129B', 145C, 489C, ab inferno liberat, 149C, ad vitam ducit, 36B, 42D', 48D, 68D'. — Quid domus disciplinæ, VIII 300A.

Disciplina Dei, quid sit, V 514C, VII 27B'. Fontem et auctorem habet Spiritum Sanctum, 455D'. — Quanta animæ conferat, VII 27C'.

Cf. Correctio, Deus.

DISCIPULUS. Non est supra magistrum, quo sensu, XI 128A', 527A. — Ex ejus consideratione innotescit perfectio magistri, XIII 222C'. Discipuli obedientia est fructus magistri, 382D'. Discipuli non possunt æquivalens reddere magistris, VIII 37D.

Discipuli Christi. Christum non elegerunt, sed illos Christus elegit, quo sensu, XII 549C. — Quomodo designati, XII 1A, quare septuaginta duo fuerint, XI 507A, XII 1B, et bini missi, XI 228D', XII 1A', 207D'. — Aliqui divites erant, XII 208B'; non omnes Magistrum corporaliter sequebantur, 408A'. — Qualiter Christus dilexerit discipulos, XII 514C. Reputabant se unum cum illo, XI 182D', eique familiarissimi erant, 184D'; ideo Christi amici, XII 548C', et propter simplicitatem pueri vocabantur, 613C', amoreque devincti non libenter a Magistro suo separabantur, XI 176B, 200C', 338B, etsi sæpius, propter turbam, manducandi spatium non habuerint, 147B, 334B', 337C'. — Illos singulariter de evangelica lege Christus edocuit, XII 116C, 548C', eisque solis mysteria sua secretiora revelavit, XI 591A'. Jaculatoriis orationibus frequentibus intendebant, 499A, sed erant imperfecti et rudes, nec ante resurrectionem et acceptionem Spiritus Sancti intellexerunt Prophetarum eloquia, 177A, 187A', 200A, 202A, 570B, XII 321B, 479B', 480B, 517A', 526D'. Utrum tunc explicitam fidem ha-

Digitized by Google

buerint de Trinitate, 526D', et de divinitate Christi, 457C. Quinam et quare Christum in furorem versum esse existimaverint, XI 334B'. Cur increpaverint illos qui parvulos Christo offerebant, 215C, Salvatori templum ostenderint, 258D', et inter se disputaverint quis eorum major esset, 343A'. Post tempestatem sedatam quare timuerint, 570D. — Quantus illorum dolor, quum Magister passionem suam prænuntiaret, X 680B', XI 200C', ejusque verba quomodo intellexerint, 343D. Reipsa fugerunt, XII 542B', sed conversa est manus Domini ad eos, X 680D'. — Quomodo illis apparuerit Christus post resurrectionem, XII 257B; quare putaverint se spiritum videre, B', quantum deinde gavisi, 608C. — Quinam illi duo discipuli euntes Emmaus, XI 356A, XII 252D'; quomodo in alia effigie Christum viderint, B', eum cognoverint in fractione panis, 255D'; utrum antea in caritate fuerint, 256B. — Quo sensu post ascensionem discipuli semper in templo fuerint, XII 260D'. Christus eorum pater, 536D, non reliquit illos orphanos, A'. Die Pentecostes, acceptis donis mutati sunt, 258C', 260B, 292B'; tunc qualiter de Christo testimonium perhibuerint, 553D. — Discipuli Christi odio fuerunt omnibus hominibus, XII 191A, propter dissimilitudinem vitæ, D; quo sensu magis quam Sodomitæ peccaverint qui discipulos Christi non receperunt, 5D. — Mirabili unitate discipuli Christi contra persecutores oraverunt, XIV 110D. — Quo sensu non annumeretur inter discipulos Christi qui non omnibus renuntiat, XII 100C'.

Ex discipulis Præcursoris, aliqui erant virtuosi, aliqui carnales, XI 539C, qui Salvatorem arguebant quia discipuli ejus non jejunabant, 134C', et sic dupliciter peccaverunt, 113B'. — Duo missi fuerant discipuli a Joanne ad Jesum propter testimonium, XI 539B'.

Cf. Apostolus, Magister.

DISCORDIA. Peccatum est gravissimum, VII 46C', et discordes tanquam filii dæmonis reputantur, X 645D'. Quomodo gravius sit homicidio, VII 47D. — Inter consanguineos oriri solet propter temporalia dividenda, VIII 156B. — A discordiarum seminatore cavendum est, VIII 73A. Per illas res maximæ dilabuntur, XII 35A'. — *Cf.* Concordia.

DISCRETIO. Fons omnis discretionis est Spiritus Sanctus, VII 314A'. — Virtus discretionis commendatur, III 444B', VII 424D, XIV 110D. — Virtutum mater est, VIII 69B, custos, fotrix, XIII 95C, directrix, ductrix, auriga, II 152B', XIII 679B, quadriga, XII 92B'. — Juramenti ac voti comes esse debet, VIII 54C', 134A, 651D. — Quomodo habenda sit in monitis, VII 191D', XI 450C, in exercitio virtutis justitiæ, VII 253D', et mortificationis, 92D, XI 500C, in ordinatione caritatis effectuum, VII 340B'. — Per sal designatur, XII 101D. — Quid sit discretio spirituum, XIII 184A', et qualiter fiat, XI 377A. — Necessaria est ad somnia dignoscenda, VIII 206C.

DISPENSATIO. Quibus conditionibus sit legitima, XI 502D. Ejus mater est necessitas, 147C'. — Quid sit dispensatio Dei, XIII 359D', sacramenti absconditi, 309D, plenitudinis temporum, 300C'.

DISPUTATIO. In disceptatione verborum S. Scripturæ est instructio doctrinalis, VII 504D'. — Mundum tradidit Deus disputationi hominum, VII 229B'. — Quo sensu contra hominem disputatio Job non fuerit, IV 574B.

DISSENSIO. Dissensio inter Paulum et Barnabam non fuit vitiosa, XIV 172B'. — Qui dissensiones fovent, quomodo vitandi sint, XIII 116A'.

DISSIMILITUDO est causa displicentiæ, XIV 423A, aversionis et rancoris, XII 572C', XIV 35A; copulatos separat, X 713A'.

DISTRACTIO. Distractiones omnem suavitatem exercitiorum spiritualium tollunt, VII 271C'.

DITHALASSUS locus, quid sit, XIV 215A'.

Digitized by Google

DIVERSORIUM civitatis Bethlehem, quid fuerit, XI 412D', in quo loco situm, 413B'.

DIVINATIO. In bono sumi potest, VII 108C', IX 462B'. — In malo sumpta, cur sic dicta, VIII 207A, et in quo consistat, II 590C, VIII 343D, 397A. — Per sagittas fiebat, IX 517C', vel per exta animalium, 518B.

DIVINUS. Divini sic sunt dicti ex sua præsumptione ad cognoscenda futura, II 446B, 590D, IX 204C, X 485D, 667A. — Interdum apud paganos fuerunt a Deo illuminati, VII 109A. Controvertitur an bono vel malo spiritu divini Philistinorum de arca prophetaverint, III 291A'. — Ægyptii consulebant eos, VIII 468A'. — Regi Nabuchodonosor victoriam promiserant, IX 519D.

DIVITIÆ. Quo sensu dives sit Deus, XIII 84D', 239D, et Christus, 309D. — A Deo sunt divitiæ omnes, VII 56A'. Quænam maximæ, 86A. — Quænam sint spirituales justi divitiæ, V 648D', VII 66B. Quid divitiæ salutis, VIII 564A. Veræ hominis divitiæ virtutes sunt, XII 60C', XIII 573B', 646D'. Propter spirituales divitias homo honorandus est, 576A. Quid sit congregare in messe, VII 66C'. Nunquam æstimet quis se spiritualiter satis divitem esse, VIII 35A.

Temporales divitiæ incertæ, V 648D. Illarum fallacia in quo sistat, XI 164B', 217D. Faciliter acquisitæ, prodigaliter consumuntur, VII 87A. Multæ curæ sunt eis annexæ, VIII 69C, 696A. Mortuis nihil conferunt, VI 240C. Non tamen condemnantur, sed qui eis abutuntur, XIII 602A. — Dabantur communiter justis V. T., VII 66B, non vero tanquam principale præmium, 57B. — Regibus et in magnis officiis constitutis necessariæ sunt, VII 251D'. — Cur eas Deus dispari modo distribuat, VIII 28A, 83B'. — Quare per lutum densum figurentur, X 546D, 552A. — Cur a Christo vocentur spinæ, XI 565A, XIII 428C, et mammona iniquitatis, XII 120B'. Quænam sint bonæ, VIII 80B, quo sensu dicantur iniquæ, 34C.

Male adeptæ, saluti obsunt, VII 65B'; bene adeptæ, vitiis favere aut saluti prodesse possunt, qualiter, C', 86C. — Divitiis non serviunt justi, sed divitiæ illis serviunt, XII 124A; illis servire, quid sit, XI 86D'. Sine virtute valde nocent, VII 117D. Sunt plurimis perditionis occasio, VIII 34D, 57B', 69D, 188C, 189B, 705D'; omnia enim vitia fovent, XI 397C', 564C', præsertim superbiam, VII 173D', VIII 120A'. Amari possunt, VI 125D, VII 241B', non tanquam finis, D; quam difficile illas diligere eisque uti absque excessu, VI 125D, VII 186B, 251B'. Facilius est illas nondum possessas moderate amare, XI 217B'. — Reprobatur anxietas de divitiis acquirendis, VII 175C', et timor de amittendis, V 648C, VIII 36C. Quanto quis diligentius eas quærit, tanto in anima exstat pauperior, XIV 241C'; anima fidelis non quærit eas ultra suum statum, VII 148D, nec cum nimia sollicitudine, VI 265C'. — In his non confidendum, VI 60D, VII 76B', IX 370B', sed paupertatis reminiscendum in tempore abundantiæ, VIII 107C'. — Eis bene utendum est, VIII 83A', ad animæ redemptionem, VII 86C, partimque convertendæ sunt in pium usum et ad proximo subveniendum, 83C', XI 219D.

Ut tales non abjicit Deus divites, VI 125A'. Non omnis dives est iniquus, VIII 80A. Omni tempore fuerunt quidam sancti, 186D'; multi inventi sunt ditissimi et non cupidi, XI 217A', 513C'. — Dives bonus et pauper spiritu laudatur, VIII 187B', 188B' et seq., XI 397D', cujus gloria timor est Dei, VIII 64B'. — Dives est qui superflua non quærit, VII 85D'. — Quo pacto divites sint diligendi et honorandi, VII 127A', VIII 64C', IX 119B. De diversa agendi ratione cum divite et paupere, VIII 79A' et seq. Divitibus quid præcipiendum sit, XIII 429B' et seq. — Facile in vitia labuntur, VIII

Digitized by Google

69B, D, quorum quædam describuntur, 77A et seq. Redarguuntur avari, 187D', divitias magis quam Deum amantes, XI 217D', minima Creatori offerentes, X 697C', eleemosynam non dantes, XIII 601D' et seq., de sapientia sua præsumentes, VII 173D', mendaces, VIII 157C, impatientes, 173D'. — S. Scriptura ad pœnitendum monentur, XIII 601C et seq., et ad hoc Deus eis quotidie loquitur, sed plerumque frustra, IX 179D. — Multiplici timore anguntur, XII 58D, non raro citius moriuntur, 57D', sicut flos fœni transeuntes, XIII 557A, et difficile salvantur, IX 179A', XI 217D, XII 151A. — Quinam dimittantur inanes, XI 397B', 398B, reprobentur, X 408D, XI 513B', et qualiter sæpius augeatur defuncti divitis damnatio, XII 60A'.

Dives qui Lazarum mendicum suis canibus postposuit, XII 128A, quare non nominetur, 127A'. Putatur fuisse Nabal, 126B'. Quare in inferno de fratrum salute sollicitus fuerit, IX 566A, et petierit ut monerentur de inferni tormentis, XII 131D'.

Cf. Pauper.

DIVORTIUM. Reprobatur, VIII 50B, 51A. — Cur et quandonam locum habuerit apud Judæos, XI 67D'. — *Cf.* Matrimonium, Uxor.

DOCILITAS est pars prima prudentiæ, VII 88D, et sapientiæ infusæ seu acquisitæ, 489D.

DOCTOR. Ecclesiæ doctor est Deus, VIII 339A', 545C', 693C. — Doctores oculi Christi dicuntur, VII 392D. — Post Apostolos et Prophetas locum dignitatis accipiunt, XIII 187A. Habebunt aureolam ut præmium accidentale, VII 110D'. — Quomodo figurentur, XIV 288B', 289B, 290C. — Ab eis requirenda est sapientia, VII 20B, quam hauriunt ex Scripturis, 392A'. — Quam pretiosi sint sapientiam docentes, VII 134B'. Fideles custodiunt ab infernalibus lupis ac vitiis, 351A, 392A'. — Virtuosi esse debent doctores, VII 128B ; sua quærentes redarguuntur, XII 110C. Non dignus est alios docere, qui quod docet non satagit adimplere, XIV 435D'. Quomodo peccent qui quod alios docent, non faciunt, XIII 168B'. — Doctores pestiferi, quantum noceant, X 281C. — Doctores hæretici vitandi sunt, VII 148C'. — Quo pacto doctor seu magister possit temporalia accipere pro discipulorum informatione, VII 149D'. — Ingratus est doctus renuens docere ignorantes, VIII 37B. — Parentes filios docere debent, VIII 182A, 183C. — Quis indignus sit doceri, VIII 126C, quis aptus a Deo doceri, 526A'. — Vituperandi sunt qui doctores catholicos ex superbia nunquam allegant, IV 523D, vel eorum dicta irrationabiliter negant, A'. — Doctor non despiciendus propter juvenilem ætatem, VIII 254B. — In rebus dubiis, cujuscumque doctoris sententiam deserere licet, III 412D'. — *Cf.* Doctrina.

DOCTRINA. Vera doctrina, juxta Albertum, est scientia sub lumine suæ causæ proposita, ut prophetia, X 4, scientia Scripturæ, VII 7C', theologiæque moralis, 10B', 220C, IX 38A'. — Salutaris est et quasi Dei loquela, XIV 433A, inæstimabilis, VII 54D, 150A. — Oleo comparatur, VI 79C, et fonti, IX 19A', dum falsa cisternæ dissipatæ confertur, B'. — Animam reficit, VII 153D', reformat, 495A, ditat, 152B, gratam facit, 88A, et in bono firmat, 146B. Semita vitæ super eruditum, 102B. — Possidentem commendat, VII 79C, et in filio relucet doctrina patris, 84C. — Sapiens eam quærit, VII 100B, 123D', ejusque acquisitio est laboriosa, 220D, et periculosa, B', scientem damnabiliorem reddens nisi laudabiliter vivat, IX 77D. Difficilius docti corriguntur, 201D'. — Humilibus datur, IX 77A'. — Per patientiam probatur, VII 128B. — Christi doctrina fuit Judæis scandalum, VI 349A'.

Doctrina sacra, quomodo abscondenda et non abscondenda, V 659D'. — Proximum docere ad omnes pertinet, VI 46B,

Digitized by Google

opus perfectissimum, C, cui inhabiles sunt qui secundum carnem ambulant, D. — Doctrina mala deserentium viam vitæ, quo sensu, VII 99A'. — Ore instruere excellentius est quam scriptis, IX 227D'. — Non in sapientia verbi docendum, XIII 128C.

Cf. Doctor, Scientia.

DOEG. Idumæus, III 307B', et Amalecita, 428C', conversus ad Judaismum et proselytus, 379A, 430D, Saulis potentissimus pastorum et armiger, 378B', 419A, IV 141A, VI 53A, inimicus David, 54B, Davidem Sauli adduci consuluit, III 352C'. — Achimelech pontificis de conspiratione cum David falsus accusator, III 382A', VI 54D, ex jussu omnes sacerdotes Nobe interficit, III 383D, VI 53B, et urbem subvertit, III 383A'. De hoc redarguitur, VI 53C'. — Cum Saule miserabiliter occumbit, III 419D, VI 54B'. — Ejus filius qui se Saulem interfecisse jactabat, III 428B', regisque diadema Davidi attulerat, 429A', occisus est, 430B', VI 54C', et quidem juste, III 430D'. An vero Saulem interfecerit, controvertitur, 429B. — Allegorice, Doeg Judam proditorem signat, VI 55D, D'; tropologice, adulatores et delatores, III 384B', VI 58C.

DOGMA. De Ecclesiasticis dogmatibus liber (Gennadii Massiliensis) allegatur circa religiosam paupertatem, XII 125C, XIV 196A'. (Migne *Patrol. lat.* tom. 58.)

DOLOR. Diversæ ejus causæ, IV 377A'. — Vehemens impedit actum rationis, IV 437C', 493D', et locutionem, 438A', XII 485C. Dolor cordis sæpe gravior est dolore corporis, IX 245C'. — Alleviatur ejulatu, IV 436C, 460A, lacrimis, 451D', IX 129D, 534A, XII 485A, divinorum contemplatione, IV 412C. — Dolor spectat ad præsens, mœror ad præteritum, III 253A. — *Cf.* Pœnitentia, Tribulatio, Tristitia.

DOLOSUS. Maledictus est, VI 59B', IX 99D', Deo invisus, VIII 14A'. — Quanta ejus perversitas, VIII 72D', 88C, 112D, 129C, 224B'. Sibi ipsi nocet, 171A. — In Scripturis suggillantur lingua verbaque dolosa, VI 495C, 581B, XIII 650D'. — Dolosi erant Judæi, VI 77D. — Dolosi per serpentes designantur, XIV 146A. — *Cf.* Simulator.

DOLUS. Caritati, justitiæ et prudentiæ contrariatur, XIII 632B. Quam abominabilis, XIV 406D'. — Inter cetera vitia Judæis objicitur, IX 63D', 95C, C'.

DOMINATIO. Triplex habetur; ex quibus quænam licita sit, III 302D', 309A. — Dominationes, sunt angeli de summo ordine hierarchiæ secundæ, XIII 303C.

DOMINICA (Dies). Auctoritate Christi, XI 502B', observatur sicut olim sabbatum apud Judæos, II 4C, XI 471C. — Ex hoc quod manna die dominica pluere cœperit, quid inferat Origenes, I 612A. — Qualiter sanctificanda sit dies dominica, *Vide* Deus (Virtutes et officia quibus homo ad Deum ordinatur). — *Cf.* Sabbatum.

DOMINIUM aliud est ordinatum, aliud inordinatum, XIII 669B.

DOMINUS. Dei et Christi nomen est proprium, VI 157B, quia Deo soli competit dominium perfectum, X 397C, id est universale, primordiale, independens, XI 401A'. Aliis tantum convenit secundum participationem, VI 157B, sicut Dei vicariis et instrumentis, IX 240B. — Quo sensu scriptum sit : Non est servus super dominum suum, XI 128A'; Nemo potest duobus dominis servire, 86D, XII 122C'; Ego Dominus, hoc est nomen meum, XI 536B'. — Crudeles domini consimilem sibi familiam habere solent, XII 127D'. — *Cf.* Deus.

DOMITIANUS. Titi frater, ipsi successit in imperio, XIV 275A'. — A quibusdam creditur in Apocalypsi per sessorem equi pallidi fuisse figuratus, XIV 275A. — Sub illo S. Joannes apostolus Romæ in ferventis olei dolium missus, non læsus, XIV 223, in Patmos insulam relegatus est, 224. — Ejus persecutio totam infestavit Ecclesiam, XIV 231C'.

DOMUS. In Judæa domus tecta habebant

Digitized by Google

plana, instar solarii, III 615D, V 249C', IX 161A', ubi sacrificare consueverant idololatræ, 238A; tecta muro munienda erant, II 603B'. — Domus regalis Salomonis, quænam fuerit, III 626B. — Domus Saltus Libani, cur sic dicta, III 626D, 627B'. Describitur, 626B'. In ea reponebantur aromata, 627A', et arma, C'; et fuit valde mirabilis, 660B'. — Domus reginæ, uxoris Salomonis, describitur, III 628A. — Domus hiemalis et domus æstiva divitum Israel, quales fuerint, X 385C', et quid designent, 387B'. — Domus eburneæ, quare sic dictæ, X 385D', et quosnam sæculariter adornatos denotent, 387B'. — Domus urbana per annum redimi poterat; alioqui in perpetuum emptori cedebat, II 296C, 717B. Domus rustica in jubilæo ad venditorem revertebatur, quare, 296D. Domus Levitarum semper redimi poterant et in jubilæo reddebantur, 296C'. Moraliter, quid sit domus urbana, rustica, Levitarum, 300A', C'. Domus Deo devota judicio sacerdotis venundabatur, et a vovente redimi poterat, 313A. Per quamdam dedicationem domus initiabantur, 596A, quam qui nondum fecerat, a bellando immunis erat, 595C'. — Domorum luxus damnatur, IX 178C'. — Non omnis admittendus est in domo, VIII 72D.

Sæpe domus pro familia sumitur, II 326C. — Facere domum, quid significet, III 476B. — Domos filiorum firmat benedictio patris, eradicat maledictio matris, VIII 22C. — Domus quatuor virtutibus regitur, IV 303D. — Bonum domus bono particulari præstat, IV 303B'. — Domus patrisfamilias corpus corruptibile designat, XI 269D'. — Quomodo spiritualiter domus supra petram fundetur, XI 97B, 531C', nec dejiciatur, D'; qualiter supra arenam ædificetur a stulto, 97B', 532B, a prælato vitioso, B', et a dæmone, 97C'. — Domus diaboli, quid sit, XI 154B.

Domus Dei dicitur Synagoga, VI 77D', vel Ecclesia, V 557D', 561C, 564A', VI 150D, 375C', 587D, VIII 339D, 368D', 723D, IX 394A', XI 97C, 531D', sive congregatio fidelium aut anima justi, V 557C', 561D, 568A', VIII 10D, 85D, 167A, 196C, 494A', 496A, X 604B, XI 97B, vel cœlum empyreum, V 564B', 568D', IX 394C. — Omnibus hostibus est fortior, XI 97D, et ab ubertate ejus anima inebriatur, V 626B. — Sapientia ædificatur, quomodo, VII 151D'. Quid sit domus Sapientiæ, 60B, et septem ejus columnæ, D; quid domus Sponsi ubi cum Sponsa demoratur, 312A', 320C', 327D'; quid mons domus Domini, VIII 338C, 347C. — Domus Jacob seu Israel sunt Judæi, VIII 343A, 361D, sive Ecclesia, 400A, 447A'. Quid duæ domus Israel, 399A'. — Domus David est Ecclesia, VIII 495C', sive templum, 492A. — Quid domus disciplinæ, VIII 300A. — Domus orationis est ecclesia, VIII 702B, domus nostra, Scriptura, IX 374B'.

Vide Lepra.

DONEC, in Scripturis, quomodo accipiatur, VI 500B, 591D'.

DONUM. Est datio irreddibilis, XII 122C. — Omnes portas patefacit, VII 124A. Excæcat oculos judicum, II 31D', VIII 118D', etc. *Vide* Munus. — Donatio prompte data dupliciter valet, VII 32D'; et qui tarde dat nescit dare, XII 119B. — Dono dignius est altare in quo offertur, XI 254B. — Omnia quæ habemus dona Dei sunt, XII 117B'; sed primum donum gratuitum est amor, XIII 41A'. — Dona Dei, qua mensura distribuantur, XIII 97A. Quo sensu dicatur : Date et dabitur vobis, XI 525A; Qui habet dabitur ei, 162A', 566A'; Gratis accepistis, gratis date, 123B; Hilarem datorem diligit Deus, XIII 242B'. Qui gratias agit, donis potioribus meretur impleri, 367D'. — Dona Dei sunt sine pœnitentia, XIII 92B'; spiritualia tamen interdum imperceptibiliter amittuntur, X 266A. — Quænam dona Dei sint præferenda, VII 265A. Donum linguarum, quibus concessum fuerit, 457D',

Digitized by Google

XIII 125A, 184B', 185A, XIV 95C' et seq., 189A. — Particula boni doni nos non prætereat, VIII 83D. — Ruben, prior in donis et major in imperio, I 438C, quosnam figuret, 459D' et seq.

De donis Dei, *Vide plura verbo* Deus (Attributa moralia). — De donis gratiæ sive gratum facientis, sive gratis datæ, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis), Gratia.

Dona Spiritus Sancti. *Vide* Spiritus Sanctus.

Cf. Munus.

DORIDA *alias* Doris, provincia minoris Asiæ, XIV 212B'.

DORIX, fluvius, cui assimilatur increata Sapientia, describitur, VIII 150D'.

DORSUM. Pro homine sumitur, VI 149C'. Per illud designatur affectus, XIII 89D. Quid dorsum mentis, VI 179C'. — Judæi cur dorsum durum habere dicantur, IX 390A. Quomodo eorum dorsum incurvaverit Dominus, VI 179 D'. — Qualiter super dorsum justi fabricent peccatores, VI 605C'.

DOS. Dotes quatuor corporum glorificatorum exponuntur, XIII 202C' et seq.

DOTHAIN, urbs Ephraim. Illic Eliseus a Syris obsessus, IV 33C, eos acrisia affecit, C'.

DRACHMA. Octava pars unciæ, valet sex obolos, XI 201A. Mna appendit decem drachmas, XII 161A'. — Designat hominem, XII 106A, vel genus humanum, A'. — Exponitur parabola mulieris decem drachmas habentis, XII 105B'.

DRACO. Cetum designat, VI 441D, vel serpentem squamosum et maximum, V 194A, VI 687B', VII 544A, IX 563B, animal calidissimum, 126D'. Quum ab elephantis vincitur, terribili perstrepit sibilo, X 471C'. — Qualis fuerit qui in Babylone servabatur, X 182B, quare adoratus, A'; quid referatur de ejus sacerdotibus, 183C, et quali massa a Daniele præparata, 182C', interfectus sit, 183A. — Allegorice, sumitur pro Pharaone, VIII 673D, quare, IX 551A, 563B, tyrannis, VI 223B, homine luxurioso, VIII 437D', 576A', 630A', vel scandaloso, IX 132D, diabolo, VI 364D', 441C', VIII 579B, IX 292A, XIV 308B, Antichristo, VI 228C'. — Per duos dracones visionis Mardochæi, V 193C', quid significetur, 194A, C'. — Draconum capita, qualiter a Deo contribulata, VI 223A, 228D. — *Cf.* Cetus, Serpens.

DROMEDARIUS. Quid intelligatur per dromedarios Madian et Epha, VIII 722A'.

DRUSILLA, quomodo facta sit uxor Felicis præsidis, XIV 208B.

DUBIUM. An semper dubia in meliorem partem interpretanda, XI 91D.

DUELLUM. Duplex duelli genus distinguitur, III 360D', 361D. — An sit licitum, III 360C'. — Duellum judiciarium prohibetur, III 362B. — David licite cum Goliath duellum iniit, III 362B'; sed minime pugnatores Gabaon, 443C'.

DULCEDO. Dei dulcedo, quanta, V 590C', 608D'. — Quibus potissimum detur illam degustare, V 590D', 591A', 608B', VI 404A, et quomodo, V 591A, D', 609A. — Incipientibus sæpe communicatur, quare, V 591B. — De comedente exivit cibus et de forti egressa est dulcedo, III 189D et seq., 191D. — Dulcedo animæ est sanitas ossium, VII 111A'.

DULIA. Est virtus debitam creaturis reverentiam impendens, I 410D', XI 467B', XIII 98A, 642C'. — Hujus recensentur exempla, I 256C', 294A', 361D, 381B.

DUMA, pars Idumææ, VIII 482D', designat male silentes et hypocritas, 487C.

DUPLEX. Quid spiritus duplex Eliæ quem petiit Eliseus, IV 9B. — Qui bene præsunt presbyteri, duplici honore digni habeantur, XIII 425C. — Domestici ejus vestiti sunt duplicibus, quid mystice, VII 198B'. — Quid duplicare duplicia, XIV 344C'.

DUPLICITAS. Deo displicet, VIII 13D, 14A'. — Quis sit duplex corde, VIII 18D, qui vilescit omnibus, 14B; væ illi, 18D, B', 26D. — Per linguæ duplicitatem inno-

Digitized by Google

tescit iniquus, VIII 36 A', et duplicitas oris ex duplicitate cordis oritur, B'. — *Cf.* Hypocrisis.

DURAN idem est ac Sennaar et Babylon, X 8C, 31 A'.

DURANDUS (a S. Portiano), Ord. Præd. theologus, citatur : de prædestinatione, V 61 C', de fato, 65 A', 71 D, de sacerdote indigno, XI 528B, de duello, III 360D', de ludo, 466D'.

DURITIA. Cur Judæi dicti sint gens duræ cervicis, IX 389 C', dorsi duri, 390 A, duri cordis, 431 C, XI 214 B. — Indurati, per rupes signati, IX 401 D', difficillime corriguntur, 428 A. — Quid duritia manus Domini, IV 640 D'.

E

EBION, hæresiarcha. Adhuc vivente S. Joanne evangelista, surrexit in Asia, XIV 24 A, 239 A'. — Christi divinitatem negavit, XII 269 A, 287 B, XIII 685 C'. — Docuit legalia cum Evangelio observanda, XIV 246D'. — Refellitur, XIV 3 A, 4C, 41 C.

EBRIETAS. In Scripturis modo pro saturitate accipitur, I 412 B, modo pro potus immoderantia, II 645 D', vel pro afflictione magna, IX 122 C, malitiæ repletione, aut spirituali jucunditate, II 645 D', VIII 151 D, 196 B', IX 184 C', 190 D. — Deus ebrio comparatur, quomodo, VI 261 D. — Ebrietas Noe, quid significet, I 191 D'. — Qua ebrietate ebrii essent Apostoli in die Pentecostes, XIV 96 B'. — Vidi mulierem ebriam de sanguine Sanctorum, quid, XIV 339 B'.

Damnatur ebrietas ut vitium, VI 186 D', VII 131 B, 151 A', VIII 365 B', 533 B. In V. L. sacerdotibus severe prohibita fuit, VII 193 B'. — Multa mala parit, VII 150 A', 193 A', VIII 190 B, 191 C', 192 C et seq., 526 C. Omnium vitiorum mater est, II 107 C, 203 B, privat lumine rationis et gratiæ, XIII 391 B, animam et corpus pariter gravat, XII 195 D, corrumpit, II 203 C, cor aufert, X 237 C', lites movet, VII 189 B', secreta pandit, 193 D, operarios ad egestatem ducit, VIII 109 D. — Reprehenditur maxime in clericis, VIII 369 C, in principibus, X 84 B', in judicibus et prælatis, VIII 193 A, in mulieribus, 163 C', XIII 420 A. — Ebrietas difficile vincitur, VII 151 A'. — Vitandus est ebrius, XIII 146 D'. — Alios inebriare peccatum est, VII 75 D'.

Cf. Vinum.

EBUR. Quid sit, VII 418 D. Super eo accendi nequit ignis, 393 B. — Cur ebori comparetur venter Christi, VII 393 C, collum Ecclesiæ, 418 D, ac B. Virginis, 427 C.

ECBATANIS. Metropolis Medorum, V 131 B, eadem est ac Susis, X 115 B. Non æquavit Babylonis magnitudinem, V 131 B'.

ECCLESIA. — **ECCLESIA MILITANS.** — Magnifice prænuntiatur, VI 325 B', XIII 625 B, ut exaltanda, VIII 663 D, 732 C', diffundenda, XII 259 C, mirabili fecunditate promovenda, VIII 662 D'. — Regna omnia, X 28 C, totum mundum subjiciet, VI 19 B. Gentium conversione, VIII 338 A, 341 C, 577 A, 662 B, 663 C, duos populos adunabit, 341 D, 528 A', 628 C. Populus Sion habitabit in Jerusalem, 544 D'. — Usque in finem mundi durabit, VI 672 C', X 27 D', 597 D', XI 388 D, a Deo defensa, VIII 382 A', 521 B', diabolicamque potestatem dejiciens, D. — Interdum consolationes, interdum, culpis exigentibus, tribulationes accipiet, VIII 368 B', 389 A', 521 B', D', 561 D', 562 B, 576 D, 600 C, 609 B, 677 D', 678 C, etc. Facta meretrix propter reprobam prælatorum vitam, 336 A', convertetur, 337 A'. — A Propheta incitatur ad fiduciam et lætitiam, VIII 626 C, 632 C', 661 B', 670 D,

Digitized by Google

674B, 690A, 758D'. Invenientur in ea gaudium, vox laudis, 677A', securitas, 560B', non inordinatus timor, 399B, A'. — Referuntur beneficia illi conferenda, VIII 368B, 563D, ejusque canticum pro gratiarum actione, 731B. — Ecclesiæ primitivæ virtutes prædicuntur, X 593D'. — In psalmo IX° loquitur Ecclesia de duplici judicio et Antichristi damnatione, V 457C. Quantam persecutionem tempore Antichristi passura sit, XIII 441C. — Exponuntur psalmi VIII^us et XXII^us de speciali providentia qua dirigitur ad vitam æternam, V 451B, 543D, psalmus IV^us de ejus dilatatione in tribulatione illiusque orationis efficacia, 427D.

Figuratur per Evam, I 90A', per Saram, 251B', 280C', per Rebeccam, 303B', 312A, per Rachel, IX 233B, per Jacob seu Israel, I 326B, VI 263D, 273B, IX 343A, X 240C, 289A, per filiam Pharaonis, I 491B', per Æthiopissam, Moysis uxorem, II 392B, per Rahab, III 17D, 38A', per Deboram, 134A', 141C, C'; per Samsonis uxorem, 190D, per Noemi, 228C, per Ruth, 232D, 233A, per Annam, matrem Samuelis, 256D', 265A, per Abisag, 588A, per reginam Saba, 665A, per Judith, V 168C, per centurionem et Syrophœnissam mulierem, IX 362D, per Martham et Mariam, XII 25D', per Hebraicam gentem, I 482B, II 640D', 641A', per plebem Judæorum, III 11C. Omnia quæ in figura contingebant Judæis, ad Ecclesiam moraliter sunt retorquenda, X 225B, et quæ acciderunt in Synagoga, adumbrarunt quæ fiunt in Ecclesia, XII 79A', XIII 171A. — Repræsentatur etiam Ecclesia per Eden, I 88D, 140A, per arcam, 163B, VI 10A, 617C, X 305D, per castra Hebræorum, II 462B', 470B, per Terram promissionis, 298D, 556C, 565B', per Judæam, IX 131C, per regnum Juda, IV 100B', VIII 382C, IX 51B, 325A, per Jerusalem, IV 100C', V 122D', VI 278D, 589B', VIII 20B, 220C', IX 38D', 56B, 126A', XIV 449B', per Sion, VI 418C', IX 38C, 326A', 329C', X 347A, 443C, XIV 438A', per tabernaculum, II 52C', 332C, VI 119C, et ejus supellectilem, II 53A, 55C', 62D', 248B, etc., per templum Salomonis, III 623B, 624C, VI 278D, per templum novum in Ezechiele, IX 610B' et seq., per rotam, 421C, per atria Domini, VI 143A, per tentorium, IX 343B, per candelabrum aureum, X 637B, XIV 233C et seq., per thronum, 359C', per angulum, IX 230A, per terram, super maria fundatam, V 548C', VI 116A, et super flumina præparatam, V 548D', per cœlum, XIV 322A', 349C, per firmamentum, I 61C', 62A, V 517A, per Arcturum et Orionem, X 403C', per lunam, 568C', per auroram, IV 343B, 347B', per columbam, VI 160B, X 261C, per agrum, XII 142B', per granum sinapis, 82D', in arborem magnam factum, XI 165D, XII 83C, per fermentum, XI 166A, per ficum, X 570B, per aream, 279A, XI 37A', per navem quæ, in medio mari, VII 188C', ducit ad portum cœlorum, VI 441C, per sagenam, XI 170D. — Per quatuor animalia figurantur quatuor patriarchales Ecclesiæ, XIV 264C'. — Triplex status Ecclesiæ militantis S. Francisco indicatur in cujusdam statuæ visione, X 30C'.

Quid Ecclesiæ umbilicus et venter, V 540D', VII 418B, IX 330D, uterus, V 541B, VI 194C', ubera, V 540D', VIII 759C, vultus, VI 9D', oculi, VII 418A', IX 327A', nasus, VII 418D', barba et pili, VIII 389A', femina, VII 417B', pedes, VI 617A, VII 417D, IX 327D, ossa, 328C', thesaurus, V 56C, XII 204A, XIII 359C', XIV 455B, divitiæ, V 629D, columnæ, VII 60D, fundamenta, VIII 528C, mœnia, VII 61D, muri, VIII 661C', 723D', 733D', IX 14C', X 423B, XIV 438C', 439A, murus et antemurale, VIII 519C', lapides, VII 109B, 274B, VIII 735D', lapides vivi, X 553D'; quomodo sit lapis oneris cunctis populis, 677C; quomodo super petram ædificetur, XI 189C. — Quid Ecclesiæ fines, VI 684D, portæ ac seræ, C,

Digitized by Google

VII 14C, VIII 724D, 735B', arma, armatura et clypei, VII 366D, 370C', vestimenta, ornamenta, II 363D, VII 370C', montes, VIII 340C, colles, 615A, oriens, meridies, occidens et aquilo, II 332A', lucerna, VII 198B ; et quomodo consideret semitas domus suæ, 200A. — Quid ejus panis, VIII 546D', 604D, convivium, 510A. — Quinam sint ejus duo gladii, XII 218D.

Allegorice, vocatur porta cœli, I 332A', domus Dei, V 557D', VI 143B, 157A', VIII 339A, D, 723D, XIII 420D, domus David, III 480C, VIII 495C', domus Israel, 447D, tabernaculum Dei, V 482C, 501B', tabernaculum verum, XIII 502B, templum Dei, XIV 300D, habitatio Sion et Jerusalem, VIII 337B', 430D', 617C, 661B, quæ sursum est Jerusalem, XIII 284A', de cœlo descendens, 585B', Dei sedes, IX 39A, XIV 262B', et Christi, 269D, civitas Dei, VII 14C, IX 11C, 215C', 323B, X 553D, angulari innixa lapidi Christo, VI 23B, civitas David, VIII 494A', civitas Sancti, 678B', civitas sanctificata, 152D', sancta, XIV 301B, dilecta, 359D, nova, IX 672B', 674B, 675C et seq., civitas veritatis, X 653B', regnum Dei, V 544B, X 47D, XII 28A', 210A, XIV 219C', 229C', regnum Christi, XIII 357B, 443D, regnum cœlorum, XI 62C, XIV 259D, 290D, terra Juda, VI 238C, terra Christi, X 350B, melle et lacte fluens, IX 512B', mons Dei, VI 160B', VIII 423D, mons domus Domini, 340D', X 488A', XIII 525D', magnus, VI 22B', excelsus, IX 495A, sanctus, VI 270A', 401A', X 347A, pinguis et coagulatus, VI 160C', in quo habitat Deus, D', Carmelus, IX 27C, vallis visionis, VIII 492D, ager et vinea Dei, I 336B, IX 30B', 219B', a qua tot præscinduntur botri quot corruunt animæ, 328C', vinea Christi, X 321B', Domini, VI 280C, XII 542D', cujus umbra operuit montes et cedros Dei, VI 285C, VIII 367D', vinea meri, 521D, hortus, VII 403B, cum emissionibus suis, 372B et seq., hortus Dei, XII 83A', conclusus, VII 371D, fons signatus, C', messis, XII 2D, pascua animarum, V 544B, quæ ab ea accipiunt triticum, X 224C, vinum et oleum, D, Christi ovile, 570B', XII 20B', horreum, 2A, vestis, IV 324A', VI 620A', thesaurus, VII 417A, fundamentum, XIII 440C, firmamentum veritatis, 420A', columna, III 639A, pharetra Dei, VIII 665B, congregatio, VI 225D', hereditas, 226C, IX 27A', vir, 360A, regina populorum, V 515C, dupliciter, IX 487D', a dextris Dei sedens, VI 8D', filia Sion, V 460C', amicta sole, VI 9B, XIV 306C' et seq., in vestitu deaurato, VI 9C, mulier, VII 195B, cujus celebrantur merita, 194A' et seq., XII 41D', Christi filia, VI 352B, VII 417B, mater, soror, sponsa, uxor, XIV 312C. — Qualiter præfigurata sit unio Ecclesiæ cum Christo, X 305C. Sponsa est ejus, VII 199A, 291, IX 242B', XI 113C', nigra sed formosa, VII 302B', XII 46D', pulchra, VII 311B, 363C, 367C', 403C', sponsa et uxor Agni, XII 42A, 316B', uxor prudens, VII 128D', bona, 125A', sapiens, 90C, super sponsum innixa, 431D', sub ejus tutela quiescens, 329C', uxor, X 204D, 210A', 222C', ab ipso fecundata, 210C', 289D, filios gratiæ generans, 210B', mater fidelium, VII 195C. — Quomodo tristitiam habeat quum parit, XII 560A', et postea gaudeat, B'. Quomodo parturierit, XIV 307B'; quem filium masculum pepererit, 309A, 312B. In corde credentium peperit Christum, VIII 757B', 758A. In hoc mundo est quasi vidua, VII 102A'. — Quo sensu Christus sit Ecclesiæ caput, XI 203, XII 542C, XIII 303C', fundamentum universale, 138A', primum, XIV 367A, dum Apostoli fundamenta secundaria dicuntur, XIII 138B', Ecclesiæ radix, X 321C, lumen, VIII 721A. Ecclesia corpus est et membra Christi, VII 307D, XIII 185C et seq.

Per Ecclesiam Dei, quid interdum in Scripturis intelligendum sit, II 609A, V 260A. — Aliquando per illam intelli-

Digitized by Google

gitur Ecclesia Christi Synagogæ succedens, VII 194 C', aliquando universitas fidelium a principio usque ad finem mundi, X 422 C'. — Una est Ecclesia Dei, XII 467 A, ab origine usque ad finem mundi, VI 280 B, 605 C, quam Christus ab æterno possedit, 226 A, sanguine suo acquisivit, VII 195 D, quæ a Protoplasti transgressione præcognovit incarnationem, 296 C, Christi adventum æstuanter desideravit, 297 B et seq., 298 B et seq., eique per fidem et caritatem unita manet, VI 540 A. Unum est corpus mysticum, VII 417 C, unum ovile, una plebs in Deo, 418 A, angelos et homines complectens, XIII 303 D'. Apostoli filii sunt Patriarcharum et Prophetarum, VI 10 B'. — Ecclesia vero catholica seu proprie apostolica, VI 285 B, ex latere Christi formata, XIII 203 C', ex universis Ecclesiis particularibus coadunata, XIV 227 A', extra quam nullus salvari potest, VI 160 D', X 386 B, 443 C, 488 B', populus Christi peculiaris, I 642 B', erga quem est tam magnificus, VIII 494 A, incomparabiliter præstat Synagogæ, III 485 D, VI 325 B, VIII 152 C et seq., IX 610 C', XIV 447 D'. — In monte Sion exordium sumpsit, VIII 339 B, primo parvula, VII 435 C, imperfecta, A', despecta, VIII 658 C', XIII 131 A. Ex Judæis electa est, VIII 153 A, D, quorum multi fuerunt occulte christiani, X 677 B', unde populus christianus sæpe vocatur Israel, IX 594 A', Jacob, 26 C, 329 D', Juda, 51 B, 54 D, 68 A. — Qualiter immutata in die Pentecostes, VII 435 A'. In Apocalypsi per equum album figuratur, XIV 273 B'. — Ex Judæis et gentilibus fuit collecta, VII 303 D. Primum quasi invita gentilitati prædicans, 336 D, quomodo eam sterilem, VI 517 A', et incultam, 616 D', converterit, VII 197 B', Ecclesias particulares fundaverit, C', instruxerit et fecundaverit, 373 D'. — Mirabilis Ecclesiæ diffusio, II 323. Per orbem diffusa ante occisionem Petri et Pauli, XI 595 B, totum pene mundum convertit, VI 456 C. Cur eam dinumerari non fecerit Deus, qui toties populum Israel dinumerari jussit, II 323, 326 A'. — Quantus in Ecclesia primitiva fuerit fervor, IX 25 A', XIV 102 B', 142 C et seq., sanctæ dilectionis ardor, 197 D, 217 A'; multi quotidie communionem accipiebant, 102 A; quanta sobrietas, XI 114 A, 499 C', quanta perfectio, X 612 B. In illa, cor unum et anima una, XIV 111 C'; omnia erant communia, 112 A. Omnes replebantur vera pace, XI 405 D, et gaudio, XIV 163 D', 168 C. — Eximiis erat cumulata donis, IX 25 C. Multi prophetabant, XIV 152 D, fere omnes post Baptismum variis linguis loquebantur, 101 A', excommunicationem sequi solebat corporalis vexatio dæmonis, XIII 145 D. Sæpe, vir infidelis per mulierem fidelem convertebatur, aut mulier infidelis per virum fidelem, 153 D'. Presbyteri episcopali dignitate pollebant, XIV 166 D', et erant custodes virginum, XIII 158 A'. — Acerrime impugnata est a Judæis et gentibus, I 482 A', VII 303 D, maxime a Romanis, X 104 B', quibus Judæam vastantibus, Christiani ab angelo præmoniti reliquerunt eam, VI 164 C', VIII 364 B', 379 B'; postea ab Adriano permissi sunt in Jerusalem habitare, 524 B', 706 C'. — Christiani quotidie trucidabantur, XIII 666 C; multi ceciderunt a fide propter acerbitatem persecutionum, XI 261 A'; alii in solitudinem fugerunt, XIV 309 C. Qualiter sancti pugnaverint, gratia confortati, IX 329 D, 375 C', X 664 B. Quanta martyrum fortitudo, 490 C'. — Inter tormenta mirabiliter crevit Ecclesia, VI 138 A, 605 B', multos filios generans, 517 B. — Qualem pacem habuerit a tempore Constantini, X 222 A'. — Per miracula et virtutes, vicit Hunnos, Vandalos, Gothos, Turcas et Sarracenos, III 142 D, 464 C', unde aucta est, X 677 C. — Sub Carolo Magno exstitit gloriosa, IX 324 A, et regnavit in nomine Christi, XI 170 C; sed postea propter prælatorum negligentiam corruit, IX 370 B, et multa do-

Digitized by Google

norum ornamenta perdidit, 326A'. Falsis fratribus repleta, 324C', pro maxima parte ingrata fuit, VII 441A, deformata, 368A, ad carnalem conversationem lapsa, IX 341D', 367B, 377C', Christi amplexibus destituta, VII 350D, 351D, 374A'. Sæculo quintodecimo, multas habet causas lugendi, IX 328B'. — Frequenter vero status ejus per quosdam sanctissimos Patres reformatur; et synodaliter congregata, ipsa Ecclesia reformat Ecclesias particulares, VII 351D, 407B'. — Innumerabiles sunt inimici ejus, VI 184C, 456A', visibiles et invisibiles, IX 324C', 325A', ad illius probationem, III 122C', et propter filiorum excessus, X 514B'; quid possint in eam, VII 371B'. Corripiuntur, I 280D', et pereunt, X 498C', 677A. Roboratur ne persecutionibus frangatur, VIII 672D, 690D', 692B'. Ab hæreticis, quorum congregationibus non competit nomen Ecclesiæ, VII 329A', a principio lacessita, IX 513B', eos ad veritatem reducere conatur, XI 169D, et ex eorum erroribus aliquid lucri reportat, XIII 178D. — A Deo custodita, VI 600C', multiplici protectione gaudet, II 62D', VII 371A'. — Eam zelatus zelo magno, X 653B, Christus firmat, VI 373C', 374D', tuetur, VIII 664A, illuminat, 138C, IX 640C', impinguat, colit, VIII 615C, exaltat, XI 397A', ædificat et perficit, X 638C, 643D', propria carne nutrit, XIII 323A, ad correptionem visitat, XII 322A', multiplici modo in ea manens et operans, VII 437C, VIII 220C', X 630A', XI 114A, 321A, ac illam ad cœlum dirigens, VII 306C'; unde omne bonum Ecclesiæ in Christum redundat, 437D'. — Etiam a triumphanti Ecclesia adjuvatur, VII 406A', angelorum præsidio, maxime Michaelis, VI 239C', circumdata, X 657C', XIV 271D, qui eam edocent, VI 239B', gubernant, XI 27A, defendunt, VI 165D, XIV 309C', dum dæmones illam circumeunt ad devorandum, 271A', et tanto pertinacius quanto fortius ab ipsa dejiciuntur, 312C, quibus prævalendi potestatem a Christo accepit, VII 307A.

Confirmata in gratia, ideo intrepida, VII 198B', cunctis fortior est regnis, VI 672A', IX 487C', et ipsi subduntur omnes gentes, 324A. Terribilis est ut castrorum acies ordinata, VII 404B. Quibus spoliis abundet, VII 196C, et deliciis affluat, 431C'. Non otiosa, 200C, sed vigilans super filios suos, 350D', eos abundanter reficiens per doctrinam salutis, 197C, 366C', 406D', et fontem gratiæ, 371C', castitatem et virginitatem diffundens, 197D', 307A', in nomine Christi mirabilia operans, X 209A, vestigia Patrum insequens, VII 406D, 417C, jugiter ad perfectiora ascendens, 406C', innumerabiles convertit, 435C', de peccatorum conversione, sicut de fidelium profectu consolatur, 431D, et relevatur dum reprobi a bonis suis membris separantur, XIV 24A'. — Multi in ea sunt qui, caritatis defectu, ejus merita non participant, VI 83B, X 279B, XI 170A', inter quos electi ad mysticum Christi corpus pertinent non actualiter, sed secundum prædestinationem divinam, 189B', XII 435B'. — Sancta est: nam semper in ea sunt aliqui Sancti, VII 198C', 269D, 363D, 367C'; nunquam in toto corrumpitur, V 120C, et omni tempore in multis membris pace et justitia gaudet, 123C'. Quum Christus ejus sit summus pastor, VII 337A', qui eam non derelinquet, IX 307B, 324A, non potest fide et moribus tota deficere, VII 405D', IX 58D, 230B', XII 216B'. — In fine sicut in exordio vexabitur, V 594B'. Per ejus discissionem via præparabitur Antichristo, X 529A, cujus tempore triplicem persecutionem patietur, VI 300A, X 159B, nulla faciet miracula, V 462C, XIV 302C, derelicta videbitur, V 465A, fide decrescet, D, quasi in solitudinem redigetur, X 588C'; quanta passura sit, VIII 436D', 437C, 505C'; sed post Antichristum excellentissime florebit, IX 585B, finaliter et cito prævalebit, X 677C. — In die

Digitized by Google

judicii quomodo coadunanda, XI 271 C'. — In die æternitatis perfectissime Christo subjicietur, X 684 A'; et sic ejus structura lege, prophetia et Evangelio consummabitur, 199 A'. — Ecclesia militans medium tenet inter Synagogam et Ecclesiam triumphantem, VII 403 D'. Ad instar Ecclesiæ triumphantis disponitur, II 52 C', ejusque hierarchia, VII 419 A, ad formam angelicæ ordinatur, 311 C, personarum varietate decorata, VI 160 A. In laudibus Creatoris se triumphanti conformat, XIV 266 A. Quæ in Ecclesia militanti geruntur, signant quæ aguntur in patria, XIII 171 A.

In psalmo xxviii° Propheta alloquitur universalem Ecclesiam, quatenus digna Deo sacrificia offerat, V 575 B. Qualiter Christus eam hortetur ut sibi sit grata, VII 432 D'. — Gloriosum est ejus esse membrum, VII 194 B'. Quinam ad eam pertineant, V 483 A et seq., quinam ab ea excludendi, II 349 B; qualiter discernantur ecclesiæ justorum et malignantium, VIII 20 A. — Fidelis quisque debet pro Ecclesia orare, VI 603 C', VII 390 C', cum fiducia, X 654 C', ejus profectum optare, V 561 C, illiusque hostibus mala temporalia ad salutem potest imprecari, 620 B. Quoties Ecclesia publice oret, V 251 C, X 97 A, XIV 96 C'. — Ecclesia est mater nostra, XIII 284 B'; quomodo sit a filiis honoranda, VIII 20 B'. — Huic matri in omnibus est obtemperandum, XI 94 D'. Consuetudo generalis Ecclesiæ pro lege servanda est, XIII 182 A'; sed quod raro contingit, non est lex ecclesiastica, XI 457 A'. Ecclesiasticam disciplinam transgredientes a dæmone læduntur, VII 274 A. Ecclesiæ decimæ fideliter persolvendæ sunt, 26 B', quas qui fideliter persolvunt, mercedem recipiunt, 27 C. — Quantum Ecclesiæ, propter prælatorum aut subditorum defectus, condolere debeamus, IX 133 D', 143 D, 323 B, 324 A', XII 85 C. Quomodo ad reformationem provocanda, X 225 B', ne ponatur quasi solitudo, 226 B. Redarguuntur qui magis respiciunt ad Ecclesiæ ornatum corporalem quam spiritualem, XII 188 A. — Quomodo in ejus exercitu castrametari oporteat, II 332 C'. — Non solum contemplationi, sed etiam actioni vacare debet, VII 328 B, tempore opportuno, 333 C, omnibus prædicare, 305 A', 306 C. Officium prælatorum est purgare a peccatis, illuminare, perficere inferiores, XIII 121. Maximum malum est negligentia superiorum, XIV 289 A'. — Ecclesiasticæ dignitates non sunt præmature quærendæ, VII 135 B'. — Qui Ecclesiæ habent pinguia beneficia, qualiter eleemosynam facere debeant, XI 519 B', et quantum peccent qui ejusdem bonis abutuntur, 448 C'.

ECCLESIA TRIUMPHANS. — Ecclesia triumphans, quæ fusius describitur, VIII 726 A et seq., 752 B', vocatur Dei domus, VI 143 D, 587 D, templum, 143 B', atrium, A, tabernaculum, 119 D, 121 B', locus sanctus, 157 A', hereditas gentium, 507 C', civitas, 588 D, mons sanctus, VIII 706 B', terra Juda, 513 B, terra viventium, 593 C, Sion, VI 682 A, VIII 507 B', Jerusalem, V 122 D', VI 169 C', 588 B, VIII 152 D', 495 B', 507 C'. — Describitur, per Jerusalem designata, X 360 C, et sub nomine civitatis sanctæ Jerusalem, XIV 282 C' et seq., 362 A' et seq., 365 A et seq. — Quomodo a Deo ædificetur, VI 588 C, VII 109 B. Lapides ex quibus construitur sunt Sancti, VIII 360 B, diversis ordinibus et mansionibus distincti, 693 A'. — Quid ejus portæ, V 123 D, et seræ, VI 682 B, muri, V 123 D, plateæ, A', fines, VI 682 D, clavi, funiculi, fluvii et rivi, VIII 568 A, sapphiri, propugnacula, 693 A'. Quid ejus convivium, 510 A'. Christus est murus ejus et antemurale, 513 A'. — In sua ascensione desponsavit sibi Ecclesiam triumphantem, VII 355 D', quæ est mater ac domina militantis, 351 B', 406 D. Quomodo Christo conjungatur, XII 67 A. — Ibi non est successio dierum et noctium, VI 308 B, sed continuata duratio quæ vocatur

Digitized by Google

ævum, 120 A, 365 B'. Excluditur inde omne malum, 362 D'; quo sensu misericordia et veritas in cœlo non requirantur, 120 C. Ibi reperire est talem bonorum copiam, 143 A', 560 C', ut nihil optandum maneat, 306 D. — Ibi jugiter resonat Dei laudatio, V 123 B', et probabilius erit laus vocalis, VI 690 D. — Quanta ejus opulentia, firmitas, ubertas et securitas, VIII 567 D' et seq., quanta claritas, 507 B', et lætitia, 579 C', 752 D. — Non erunt ibi diversæ ætates, VIII 752 C', sed mansiones multæ, XII 527 B. — Quantum a nobis appetenda, VI 587 D', 590 D'. — Quinam in eam introduci mereantur, VI 306 B', 588 A, 590 C'. Non nisi auxiliante Deo illuc pervenitur, 306 C'. Illam hereditabunt sperantes in Domino, VIII 706 A'.

ÆDIFICIUM CULTUI DICATUM. — Ecclesia materialis est domus orationis, VIII 702 B. Quare deputetur orationi fidelium, XIII 124 C. Consecratio ecclesiæ ad orationis efficaciam confert, III 652 A. — Ecclesiæ consecratæ reos a vindicta tutabantur, III 90 C', exceptis enormiter criminosis, 595 C, 597 B'. — Quantam mercedem sortiantur constructores ecclesiarum, VII 27 C, VIII 116 A. Increpantur qui ecclesias reparare vel ædificare non enituntur, X 604 B'. — Cum humilitate et reverentia introeundum est in ecclesias, VII 236 D'. Arguuntur qui eas non ex devotione visitant, X 392 D, 578 C, vel ibi se irreligiose habent, 703 D'. Quantum peccent qui prava intentione veniunt in illas, XII 170 A'. In eis sæculares actus exerceri non debent, 169 D', 323 A'. — Ecclesiam primo intremus, quando aliquam civitatem ingredimur, XII 169 B'.

Cf. Beatus, Christianus, Christus, Electus, Templum.

ECCLESIASTES. Nomen est Salomonis, et ejus libri, VII 5 A. — Hic liber factus est a Salomone pœnitente, VII 213 B. Quare hunc titulum sortitus fuerit, 211 A, 212 C; quid contineat, 5 C', 213 A. Proficientibus potissimum convenit, 5 C', 211 B'. — In isto libro Salomon quasi ex persona impiorum sæpe loquitur, VII 237 C. — Quare fuerit in canone S. Scripturarum receptus, VII 288 A'.

ECCLESIASTICUS. Ecclesiastici, de Christi patrimonio viventes, ad quid teneantur, X 15 B', 698 A.

Ecclesiasticus liber, unde et cur sic dictus, quis ejus auctor et translator de Hebræo in Græcum, VIII 1. Apud Judæos vocatur Parabolæ, 1; Dionysii nostri tempore non erat in canone, 1, 52 D, 289 D, sed non ideo parvi pendendus, VI 446 B. — Tractat de sapientia et sapientialibus documentis, VIII 3 A; timorem Dei valde extollit et commendat, 8 B; cum Proverbiis pro maxima parte concordat, 1, 44 C. Eadem sæpe repetit, nec procedit more scholastico, 10 A, 109 C, 226 D'.

Cf. Jesus filius Sirach, Sacerdos.

ECLIPSIS. Quæ accidit dum Christus pateretur, quomodo et quibus miraculis facta sit, XI 311 A, XII 244 A, XIV 184 D'. — Quid de ea Athenienses philosophi senserint, XI 311 D', XII 244 C', XIV 184 B'.

ECSTASIS. Fit pavore, admiratione vel contemplatione, IV 689 C, XIV 104 C. Psalmus « pro ecstasi », quomodo intelligendus, V 586 C. — In ecstasi erat Adam quum formaretur Eva, I 81 C, 85 B, XI 213 C'. — Quasi in ecstasi locutus est Petrus ad Christum transfiguratum, XI 196 C'.

EDEN. Quid sit, I 131 D'. — Allegorice, significat Ecclesiam, I 88 D, 140 A. — *Cf.* Paradisus.

EDOM. Sensu proprio designat Esau, I 373 D', cujus est cognomen, VI 298 C, duplici ratione ei impositum, I 310 B'. — Accipitur etiam pro terra in qua Esau commoratus est, I 373 D', quæ eadem est ac Duma et Seir ac Idumæa, VIII 483 A, quæ et filia Edom dicitur, IX 366 A', et in qua habitaverunt filii Esau, VIII 573 D'. — Quomodo per regiones Edom transierit Dominus, III 136 A. An Idumæi transitum Hebræis denegave-

Digitized by Google

rint, 171 C'. — De illis dixerat Dominus : Non abominaberis Idumæum, quia frater tuus est, III 489 B'. Tamen a David subacti sunt, 489 B, et exinde usque ad Josaphat rege caruerunt, 731 A'. — Edom, qui interpretatur rubeus vel sanguineus, X 374 A', mystice designat mundum terrenum, VI 115 D, et fautores ejus, qui et filii Edom vocantur, 633 A', maxime viros sanguinum, VIII 573 C', IX 291 D, carnales, III 491 D', et avaros, I 603 A'. — Quo sensu Christus dicatur venire de Edom, VIII 737 C, et per punitionem Edom quid figuretur, X 374 A'. — Juxta Judæorum doctores, per Edom intelligitur Roma, X 437 D'. — *Cf.* Esau, Idumæa.

EDUCATIO. *Vide* Filia, Filius, Parens, Pater.

EFFECTUS. A sua causa bonitatem sortitur, XI 529 C, et illi proportionatur, B'. Est quædam participata similitudo suæ causæ, XIII 15 A'. *Cf.* Causa.

EFFEMINATUS. Quid, III 689 B', IV 681 B'. — Effeminati, turpis cultus sacerdotes, a Josia auferuntur, IV 87 D'. — Animæ effeminatorum esurient, VII 122 D. — Quid effeminati principes, VIII 351 B.

EFFUSIO. Virtuosa aut vitiosa esse potest, XIV 72 B. — Significat gratiæ copiam, XIV 97 A'. — Quomodo Moyses fide celebraverit Pascha et sanguinis effusionem, XIII 519 B'. — Sine sanguinis effusione non fit remissio, XIII 508 B.

EGLA, quæ proprie uxor Davidis vocatur, an eadem quæ Michol, IV 119 A'.

EGLON. Rex Moab, III 126 D, servituti subjecit Hebræos, B, et idola in Galgalis erexit, 128 A. — Quomodo ab Aod occisus, III 128 C'. Cur Septuaginta illum exilem esse dixerint, 127 D'. — Fuit impii Mahometi figura, III 134 B.

ELA, rex Israel, cum tota progenie deletur, III 694 C.

ELAM. Quandoque regionis, quandoque civitatis nomen est, X 115 A. — Regio est Persidis, IX 288 A', 565 C, cujus metropolis fuit Susis, X 115 B, populusque Babylonem vastavit, VIII 480 C, et Jerusalem, 489 D. — Interpretatur despiciens, VIII 485 C, seu ascendens, 494 A. — Elamitæ, sagittandi periti, IX 288 B', quid figurent, VIII 485 C, A', IX 292 A', 567 B. — Onus Elam, IX 288 A'.

ELCANA, pater Samuelis. Quomodo interpretetur, III 249 A'. — Cur dictus sit Ephratæus, III 249 B', quum de stirpe Levi fuerit, 250 B. — Mystice, per Elcanam adumbratur Christus, III 256 C, et bonus prælatus, 257 C'; per ambas uxores ejus, Ecclesia et Synagoga, 256 D', vita activa et contemplativa, 258 A.

ELDAD et MEDAD. Fratres Moysis, II 383 A', a Judæis Epher et Jalon etiam dicuntur, IV 124 C. — A Moyse inter seniores electi, in castris humiliter remanserunt, II 383 B. Prophetantes, cur a Josue prohibiti, 383 B', 384 A. Humilitatem nos docent, 387 A.

ELEALE, civitas Moab, VIII 450 B', quomodo interpretetur, 453 A.

ELEAZAR, filius Aaron. Terræ sanctæ divisioni providit, III 73 B. — Princeps generalis Levitarum, II 335 C, Caathitis immediate præfuit, 339 B'. Illius erat parare lucernarum oleum, 339 D', compositionis incensum, 340 A, juge sacrificium, B, unctionis oleum, et vasa cultus curare, C. — Patrem suum in monte Hor sepelivit, II 434 B', et illi successit, A'. — In urbe sua Gabaath moritur, III 104 B. — Ex ejus posteris prius eligebantur pontifices, III 224 B.

ELEAZAR alius, secundus inter fortes David, III 565 C, quæ fecerit, A', IV 145 D; cur fortissimus vocetur, III 565 D'.

ELEAZAR Machabæus. Frater Judæ, V 294 C, fortiter in bello occubuit, A. — Licite morti se objecit, V 294 B. — Dictus est etiam Mauron, V 294 D, Joseph, 360 D', Saphum, 361 A, et filius Saura, quare, 294 C.

ELEAZARUS senex, Scriba, carnes vetitas comedere constanter recusans, V 353 D, martyrio coronatur, 354 B.

ELEAZARUS, Ananiæ filius, quomodo pon-

Digitized by Google

tifex Judæorum constitutus sit, XI 441 B.
ELEAZARUS, alius pontifex Judæorum; pontifex fuit, quando facta est Scripturarum translatio LXX interpretum, I 5B, 11 D et seq., 12C.
ELECTA. Veneranda et sancta matrona, a S. Joanne epistolam accepit, et laudata est, XIV 57A' et seq., cum suis filiis, 58A'. — Illi fuit soror ejusdem nominis, XIV 59D'.
ELECTIO. Quis in illa servandus sit ordo, XIV 121B. Electio prælati idonei, sed non melioris, utrum sufficiat in foro contentioso et in foro conscientiæ, XII 616B, XIII 575C. — Aliquando pro prædestinatione sumitur, XIII 614C'. Quo sensu nobis certa fieri possit, 680C et seq. — Quid vas electionis, XIV 140C'. — *Cf.* Prædestinatio.
ELECTRUM. Quid sit ad litteram, IX 414C', et mystice, 419B', 420A', 423D, XIV 260D'. — Cur in specie electri Deus apparuerit, IX 421C', 426B'.
ELECTUS. In Scripturis frequenter aliter quam pro prædestinato accipitur, II 551D', III 305D', VI 142D', 267C', 595C, XII 407A'. — Quomodo electi a reprobis discrepent, VI 599B. Certus est eorum numerus, VII 538C', a Deo tantum cognitus, VI 679D', IX 7D, XIV 250A', qui electos numerat, non autem reprobos, quare, II 323. Licet pauci videantur respectu damnatorum, IV 580D', VII 257C, 269D, 319C', IX 44C, 58D, 325B', XI 224D, XII 65D, XIII 657D', XIV 337C, multi erunt, V 653A'. Angelos sanctos numero æquabunt, XI 224A', mundique decursus, quousque eorum numerus compleatur, durabit, XIV 278B.

Ab æterno electi sunt, IX 504C', non merito parentum, XIII 76D. Ex Deo sunt, XIV 63B, qui eorum præcipue memor est, VI 460D, illos attrahit, XII 396C', protegit, X 678A, immutabiliter diligit, III 508A, VII 56B, 522B', VIII 74A, X 692B, XII 537A', XIII 42D'. Unde ab utero præservantur, VIII 633A, omnia necessaria ad salutem accipiunt, VII 471D, XIII 62A', XIV 163B'. Unusquisque proprium habet donum, XIII 152B'. Ipsis dona naturæ sunt instrumenta virtutum, X 166B', sicut et divitiæ, 408D'. — De hoc mundo non sunt, XII 431C, divinæ fiunt consortes naturæ, XIII 678C. Docti unctione Spiritus Sancti, X 160B, diabolum finaliter vincunt, XIV 310C, 311C, et perire non possunt, V 578D, VI 538B', VIII 449B', IX 190C, 501B', X 315B', XI 264D, 265B, XII 116A, 395D', 471C', etc.; nam si ad tempus errent, 461D, reviviscunt, VII 334A. Qui ab Antichristo decipientur, per Eliæ et Enoch prædicationem convertentur, X 112A'.

Unum corpus sunt et una civitas Christi, XII 48A', qui, ut homo, ipse est electus, V 504D, VI 63C', 272C', 350C. Electi, etiam V. T., XIV 169B', sunt Christi corpus mysticum, XIII 303D', templum, XII 537A, fructus, VI 211A, merces, 600B. Passionis merito salvantur, XIII 507C. Christus suam pro eis animam dedit, XI 227C, 289B', et pro eis interpellat, XIV 12B'. — Quotidie ad eos invisibiliter mittitur, VI 460A', et per fidem ad eum veniunt, XII 394D'. Illum cognoscunt, et ab illo cognoscuntur, 465C', 466A, ejusque vocem audiunt, 471D. Quomodo in Christo sint et Christus in illis, 537A. Corda illorum inhabitat, X 596B, et in eis regnat, XIII 198B'. — Non frustra laborant, VIII 753A'; antequam clament, exaudiuntur a Deo, D', in quo tantum gloriantur, 532D', et a quo consolationem accipiunt, 759D, D', pacemque habentes inchoatam in præsenti, C', perfectam habebunt in patria, VII 471D, VIII 516A'; nam per gratiam vitam merentur æternam, XIII 52A. Illis paratum est cœlum triplici modo, XI 277C', eisque futuræ retributionis prægustus interdum præstatur, XIII 578B.

Illos Deus ornat, X 613C'; ipsorum vitam scrutatur in lucernis, 580C', eos probat, 163A', 425C, 538C, etc., per tentationes, IX 134D', XIV 253A', diabo-

li, carnis aut mundi, IX 54C', 210A', X 335C', et quæcumque adversa, XIII 550B', 666B; visitat per tribulationes, VI 188A, X 239B, 499D, 512B, XIV 226A, 408C, aut consolationes, X 566B', 588A, 625C. — Peccantes cito castigat, III 686C', IX 360B', 481B', XIV 279A', per reprobos corrigit, VI 189A, VII 467C', IX 307B, X 492A, 534A', XIII 604B, purgat et perficit per persecutores, VIII 519A, IX 299D', X 625 B, etc., *Vide* Deus (Providentia supernaturalis). Sæpe derelicti videntur, IX 215A, ab omnibus deridentur, 361A', et ipsi se derelictos putant, 342D', 361C', sed mutuo se confortant, VII 358B'; ex consideratione punitionis pravorum meliores fiunt, X 563D', et Deus eos misericorditer solvit, IX 402A'. — Quomodo tribulationes eis prosint, X 15B, 33D', 154A', 163D, etc., ad emendationem, VIII 707A', ad coronam, XI 277C', XII 9A, 613B.

Resurgent, VIII 518A' et seq., in bono confirmati, 727A, X 160D', in integritate perfecta, XII 436 D, immortales et impassibiles, VIII 511 A', lucidi, agiles et subtiles, 608D', cum quanta claritate, 507C', 726C', et sublimitate, 727A'. — Congregabuntur a quatuor ventis, XI 267B', XII 87A', 88A, a summo cœlorum usque ad terminos eorum, XI 267C', et separabuntur a reprobis, 277C. — Tunc blandum Judicem conspicient, XIV 230D, eorumque tristitia vertetur in gaudium, VIII 511B', 673C', 727A, 751D', 752D, 760A, XII 560A et seq., quod omnem viatorum capacitatem transcendit, VIII 746B. — Nullus eos accusabit, XIII 70C'. Vindicabuntur, X 356D' et seq., glorificabuntur, XIII 618B', gloriaque tanto majori quanto hic amplius afflicti fuerint, VII 512B', quæ gloria punitione malorum augebitur, 475A. — Impios calcabunt, X 710C, judicantes cum Christo, 534A', homines, XIII 147C' et seq., imo et angelos, 148B, ad quorum singulos ordines assumentur, XII 183A, 527A', XIII 688C'. — Omnes simul remunerabuntur, XI 222D', supra condignum, 526C. Præmium accipient essentiale et accidentale, VIII 673C', lætabuntur videntes Deum facie ad faciem, 750D', 760B, et SS. Trinitatem laudantes, 751A. Christus ipse præmium erit eorum, VI 601A', et cum eo in albis ambulabunt, XIV 250B'. Quales tunc pennas habituri sint, X 710B. — Unius erunt idiomatis, XIII 189C, canticumque novum decantabunt, VIII 447B' et seq., X 312C', XIV 320D. — Requies Dei dabitur illis, VIII 764A, XIII 486D; hereditas eorum pars sortis Sanctorum erit, 357A, æterna scilicet felicitas, VIII 727A, 753A, 763D'.

Electi dicuntur benedicti Patris, XI 277B', germen plantationis Dei, VIII 727B, ejus populus, X 681B', exercitus, VII 358C', equi, X 569C', filii Israel, IX 299D', domus Israel, 599A, et Juda, 120C', Ecclesiæ lapides vivi, X 553D', lapilli, 425A', ecclesia et cœlum, XIV 327A, oves, XI 277C, XII 460A, 465C', etc., vasa desiderabilia, X 313C', aurea et argentea, XIII 440B', vasa misericordiæ, IX 159B', XIII 638A'.

Cf. Beatus, Cœlum, Comprehensor, Deus, Ecclesia, Justus, Patria, Prædestinatio, Sanctus, Visio.

ELEEMOSYNA. Alia est spiritualis, alia corporalis, V 667A, utraque hostia Deo gratissima, XIII 350C, jejunio præstantior, XII 45C, imo et sacrificiis legis, VIII 47A'; prima tamen laudabilior est, V 667C, et facilior, XI 73B. — Qui tribuit, in simplicitate, XIII 97C, id est intuitu solius Dei, in secreto, VII 140B, nisi postulet aliter gloria Dei, XI 76B, non ex necessitate, sed ex caritate, VIII 83A, XIII 242C, ideo etiam offendentibus, VIII 28A', hilari animo, XIII 242A', quum Deus magis affectum penset quam donum, V 100A. — Splendidum in panibus benedicent labia multorum, VIII 191A, XIII 243A'. Eleemosynam facienti benedicit Deus, V 667C', VII 75C', in præsenti, B', et benedicet in futuro, VIII 73C', modo cum caritate facta fuerit, IX 87A. —

Digitized by Google

Frequenter de congruo meretur conversionem, V 100C, remittit peccata, 118B, VII 278C, X 76C', quo sensu, XII 44D'. — Meretur gratiæ incrementum et debitam vitiis aufert pœnam, VIII 27A', protectionem confert animæ et refectionem, 99D', in tempore infirmitatis levamen, V 668A, in hora mortis indulgentiam, 667D', VII 140B, VIII 191A, purgatorii pœnarum evasionem, 179A, saltem mitigationem, V 100B, vitam tandem parit æternam, 118C. —Ad opera misericordiæ sæpe nos allicit Deus, V 99C', VI 515B. — Mittendus panis super transeuntes aquas, VII 278B, juxta possibilitatem status, XI 73B. Eleemosyna, quæ de superfluo eroganda est, XII 45C, 120D', quatenus præcipiatur, XIV 37A et seq.; potius justitia dicitur quam eleemosyna, VI 515A', quoniam superflua nostra sunt pauperum, B'. Ideo non differenda, VIII 28C, etiam ex timore caristiæ vel indignitatis pauperis, VII 280D, qui tamen probari potest, VIII 73C. Ei qui rationabiliter petit debemus dare, 106A, XI 519A'. Si justus, laudabilius est, VIII 73C; si peccator in necessitate, ei succurrendum, 74B, quin foveatur in vitio, XI 73D. — Eleemosyna fieri potest de divitiis actu pravo, sed non injusto, acquisitis, XII 121A.

Eleemosynæ pro Ecclesia Jerusalem, quomodo collectæ fuerint, XIII 114A, 238A, 271C', et quænam de illis Corinthiis consilia data, 239A', 241C.

Cf. Misericordia, Pauper.

ELEMENTUM. Quid intelligatur per elementa exordii sermonum Dei, XIII 491D. — Præcepta cærimonialia V. L., quare dicantur elementa mundi, XIII 281C, infirma et egena, 282D. — Quid sint elementa in naturalibus, XIII 491D, et in grammatica, A'. — In orbe, elemento cuique natura et fine assignatur locus, V 4B', D'. Eorum qualitates quando fortius operentur, VII 434D. — Elementa hujus mundi, utrum in generationibus mixtorum concurrant, XIII 67B. — Quo sensu ingemiscant et parturiant, XIII 66D. Qualiter in judicio generali Creatorem ultura sint, VII 484B. In fine mundi non destruentur, VI 419C', sed innovabuntur, XIII 66A', 67A, 695B', XIV 298C, 361B'. — *Cf.* Ignis, Mundus.

ELEPHAS. Maximum animalium, V 293A', sub nomine Behemoth describitur, 20D'. — Animal est castissimum, frigidi sanguinis, VII 418D, cujus potatio libidinis ardorem temperat, 393B. — Melancholicum, V 24C, in umbrosis et humentibus degens est, A, abundantius bibens, A', et sæpe cum rhinocerote conflictans, 13D'. — Quum ceciderit, resurgere nequit, V 22C'. — Maxime domabilis est, V 21A', XIII 585C', et multum de ratione participat, V 21B', 293C. — Quomodo capiatur, V 25A, D, cicuretur, B, usurpetur in bellis, 271B, accendatur ad prælium, 293A'. — Spiritualiter, figura est diaboli, V 21B', 23B. — *Cf.* Behemoth.

ELIAB, frater major David, elegantis et proceræ staturæ, III 351A, sed superbus et iracundus, C, 357D', Scribas et Pharisæos signat, 363B'.

ELIACHIM. Pontifex tempore Judith, qui in Nehemia Joachim vocatur, V 164C, 257C', quis fuerit, 137B, A'. — Contra Assyrios præsidium comparat, V 136D', cum magno zelo, 137D'. — Magnificis verbis extollit Judith, V 164C.

ELIACIM, filius Josiæ primogenitus. *Vide* Joakim.

ELIACIM, filius Helciæ. Successor Sobnæ in pontificatu, VIII 491D', ab Ezechia mittitur ad Rabsacen, 581B, deinde ad Isaiam consulendum, 584B. Figura est Christi resurgentis et sacerdotis, 495D.

ELIAS, propheta. Ardentissimus zelator justitiæ, XI 140A', « maximus divini honoris ac legis æmulator », 195D', fuit quasi secretarius Dei, III 698A. — Virgo permansit, VI 604B'. — Laudibus ornatur, VIII 284B et seq. — Quadraginta diebus jejunavit, nihil edens nec bibens, XI 463A. — Ad confutandam incredulitatem Achab, siccitatem inducit super ter-

Digitized by Google

ram, III 698B, XI 477A. — A Deo non semel mirabiliter nutritur, III 698A', 711D. — Quare missus sit ad viduam Sareptanam, XI 477D; oleum et farinam ejus multiplicavit, III 699B', et filium ejus suscitavit, 700A, quomodo, 701A, XI 117D. — In Carmelo sacrificans, III 705A, XI 254B, ignem de cœlo educit, III 706A, et prophetas Baal occidit, C. Quo sensu dicatur oratione orasse, XIII 609B'. An peccaverit prophetas Baal ad sacrificandum exhortando, III 707B. Ejus sacrificium ad tropologicum sensum explanatur, 709D. — Arguit Achab mortis Naboth, III 724D. — Eliæ visio in Horeb explicatur, III 712C', 717A. Putans omnes bonos in Israel fuisse occisos, XIII 88B, quomodo ab errore reductus sit, D. — Nonnunquam aliquid infirmitatis humanæ passus esse videtur, III 715A, A'; fugiendo Jezabel, imperfectus fuit, 710C; et in Horeb, quadam elatione tactus est, 712A'. — Vaticinium ejus in domum Achab, quomodo impletum, IV 43C, 45A'. — Ochoziam carpit, IV 5B', 6D'; et inique impetitus, juste ignem de cœlo super milites descendere facit, C. — Cur ascensurus Eliseum a se amovere voluerit, IV 8C, et ei pallium reliquerit, 10B. — Zelo meruit in cœlum assumi, V 278C, quomodo, IV 9B'; currus Israel vocatur, quo sensu, D'. — Simul cum Enoch in paradiso terrestri vivit, X 710B', XI 196B, quali contemplatione, XII 18C.

Quare apparuerit in transfiguratione Christi, XI 195C', 597C, et utrum tunc personaliter adfuerit, 196A, 597C'. — Cur pro Elia Jesus a quibusdam Judæis habitus sit, XI 188D, 586D', et sub ejusdem Prophetæ nomine designentur Phinees, XII 297D, et Joannes Baptista, XI 140D, 198B', 379C', XII 297B. — Qualiter cum Enoch prædicaturus sit tempore Antichristi, X 112A', XI 140A', 195C', 198C, 380B, XIV 301C, 303D, 335D, quibus virtutibus fulgens, 301A', et qua potestate præditus, D' et seq. Creditur rediturus ad populum Judaicum, XI 188A', quem totum convertet, Antichristi mendacium aperiens, V 479B', VI 106C', X 135C, 207A, 625C', 705C', XI 198A', 458D', XIII 89B', 92A, XIV 281D'. Convertet corda patrum ad filios, et corda filiorum ad patres, quo sensu, X 496C, 710C'. — Ab Antichristo occidetur, XIV 302D'; quid de resurrectione ejus prænuntietur, 303A', 305A'.

Moraliter, fuit figura Christi, III 702D, 717A', IV 11D, et devotorum, III 715C; pallium ejus, Eucharistiæ, IV 12C; translatio illius, resurrectionis electorum, 11D. — Per tres panes illi appositos, quid significetur, X 200A.

ELIASIB, pontifex, nepos Josue, filii Josedec, V 239D, Esdræ auxiliator fuit in restauranda Jerusalem, 257C', legem vero transgressus est, 260A'.

ELIEZER, servus Abrahæ. Quomodo agnoverit sponsam Isaac destinatam, I 297D. — Utrum peccaverit signum petendo a Deo, I 299A. — Figurate, designat Apostolos, I 302D.

ELIM, sexta Hebræorum statio in deserto. Qualis fuerit, I 608D'. — Figurat Ecclesiam, I 610A', et prælationis statum, II 503B'.

ELIM, puteus in terra Moab, VIII 451A', interpretatur fortes seu arietes, et designat elatorum corda, 453B'.

ELIMÆUS. Ab Elimæis Antiochus Magnus cum exercitu suo deletus est, X 151D.

ELIMELECH, vir Noemi. De primoribus Bethlehem, III 225C', prior in tribu Juda, IV 125A', qui et Sesan dictus esse videtur, 116D', solem stare fecit, 125D, 126D. — Tempore ejus, ob prævaricationes populi, facta est fames, III 225C. — Ubi sit mortuus, III 225C. — Filii ejus, an fuerint principes in Moab, IV 125B'. — Allegorice, Christum designat, III 228B.

ELIPHAZ, Themanites. Filius erat Esau, I 333D, 374D, IV 111A, inter amicos Job præcipuus, 363C, V 39D, et carissimus, IV 554A'. — Quid senserit de gubernatione Dei, IV 378B, A', 379B',

Digitized by Google

415B, et de immortalitate animæ, 393A, 401C. — Prima argumentatio, IV 363C. Perperam asserit neminem sine culpa affligi, 365D', 372C, et justos a malis semper præservari, 383D; arguit Job impatientiæ, 363C', 364B', 365C, 382C, crudelitatis, tyrannidis, 367D, et astutiæ, 381D; visionem narrat, 368A, vel fingit, 374A.—Secunda argumentatio, IV 513C. Insimulat Job iracundiæ, 514A, præsumptionis, B, superbiæ, D', 515D', hypocrisis, 516B, 520B', et avaritiæ, A; horrendam tyrannorum sortem describit, 517C', 519A. Non videtur sermones Job intellexisse, 514B; ipse superbe loquitur, 515D, et a Deo carpitur, V 39D. — Tertia argumentatio. Excellentiam Dei prædicat, IV 581B; objicit Job multas iniquitates, 582B, et pœnitentiæ fructus describit, 584D'. — An ipsi Deus apparuerit, V 39A', et verba ejus approbaverit, XIV 10B'. — Mystice, quid, IV 520C. — *Cf.* Job.

ELISABETH, uxor Aaron, erat filia Aminadab et soror Naasson, XI 8D', 373A.

ELISABETH, mater Joannis Baptistæ. Erat ex stirpe Aaron, XI 372C'. Quonam sensu ante Deum justa dicatur, 373B. — Duplici miraculo filium suum concepit, quomodo, XI 374B', 389D', et quando, 382B'. Quare se occultaverit quinque mensibus, 382B', 383A. — Repleta Spiritu Sancto jam ante prolis suæ conceptionem, XI 391A', quomodo Mariam allocuta sit, B', 392D', et quanta cum humilitate, A. — Qualiter nomen filii sui cognoverit, antequam Zacharias locutus fuisset, XI 400A.

ELISEUS, de Galgala. Vir rusticanus fuit, III 717B'.— Ortus ejus miraculis insignitus est, IV 22D. — A Deo in prophetam eligitur, III 713B', Eliæque pallio indutus, 714C, statim prophetat, A', et fit Eliæ minister, D', IV 14A', carissimus, 8C, cujus duplicem spiritum accepit, 9B, et cui successit in regimine prophetarum, 10D. Non semper tamen propheticum spiritum habuit, XII 305C'. — Fuit præcipuus director Israeliticæ plebis, XI 477B', magnus Dei amicus, IV 34A, et multo plura fecit prodigia quam Elias, 9C, sed minora et rariora quam Christus, XI 184A'. — De Elisei signis : Jordanem dividit, IV 10B, aquas Jericho sanat, C', 12A', periclitanti Josaphat auxiliatur, 14D, pueris irridentibus ursos immittit, 11B, oleum multiplicat, 17D, 23C, 25A, et panes, 22C', 24D', Sunamitidi filium impetrat, 19D', et resuscitat, 22B, XI 117D, amarum dulcorat pulmentum, IV 22A', 25C', ferrum ex aqua educit, 32C, 35C', a Syris obsessus, eos cæcitate afficit, 33C', et mirabiliter salvatur, D, 36A, ad ossium ejus contactum cadaver reviviscit, 57A, B'. — De Elisei vaticiniis : Sunamitidi filium repromittit, IV 19D', famem prænuntiat, 38B, liberationem Samariæ, 36D, mortem Benadad, 39C', Hazaelis regnum, 40A, et victorias regis Israel, 56C. — Commendantur ejus zelus et constantia, IV 14C', pudicitia, 25B, et caritas, 34B, IX 136C. Præconiis extollitur, VIII 286B et seq. — Melodia in se fervorem excitabat, IV 15A. — Cur Giezi mandaverit ne quemquam salutaret, IV 21D. — Cur Naaman immediate sanare noluerit, IV 27B', et ejus oblata recusaverit, 28B', quæ tamen absque simonia accipere potuisset, V 117B.— Quid circa simulationem idololatriæ Naaman permiserit, IV 29A'. — Regibus probatus, IV 19A', 55C', et gentibus, 39C', magnifice sepelitur, 56D'. — Currus Israel vocatur, quo sensu, IV 55C'. — Mystice, fuit figura Christi, IV 23D', 57A', Apostolorum, 11D', 12A, et sapientium prælatorum, III 717A', IV 36A. — Quid ejus baculus, IV 24D. — *Cf.* Elias.

ELIU, Buzites. Nepos Nachor, IV 294A, 653C', an idem qui Balaam, 295A, 661B. — Juvenis erat, imperfectus, IV 656B, et loquax, C; vir tamen eloquens et non mediocriter doctus, V 75B. — Ex vanitate et impatientia disputare aggressus, IV 656D, ex vana gloria partim loquitur,

Digitized by Google

657C', et multoties arguitur superbiæ, 655C, A', 657D, 658C, 665A, et arrogantiæ, 659A, 668D', 673D', 695D'; insuper verba Job non semper rite intellexisse videtur, 659A', 665C', 666A, C, 674D, V 80A'. — Verumtamen ceteris amicis Job acutius et verius disputat, IV 653B, V 75D', et sublimia de Deo profert, IV 653D', V 75B, licet non semper verificentur, IV 664B, 667C, V 80B; sed quia bona indiscrete protulit, 1A', imperite, B', et « nimis pompose », 75D', ideo carpitur, 1A'. — Quid de Providentia senserit, IV 415A'. — Eliu argumentatio, IV 654D: Deus multipliciter instruit hominem, 660C, C', 662D, 677A'; summopere justus est, 667A, 669B, et providus, 670A, 678D, justis vicem rependens, 662C', 680B, 682B, et injustis, 669D, 670B', 680C'; infinite præstans homini, 675C, 683D', et in operibus mirabilis, 685B' et seq.; Job vero peccavit superbia, 659B, et blasphemia, 665C', 666D, 674D, et stultitia, 673C'. — An sermones ejus approbaverit Deus, XIV 10C', et cur eum non redarguerit, V 39D'. — *Cf.* Job.

ELOHIM. Quid significet, et qualiter per hoc verbum pluralitas Personarum in Deo adumbretur, I 66A, II 96D. Unde hoc nomen, et quomodo aliis communicetur, X 46C'. *Cf.* Deus.

ELOQUENTIA. Laudatur, VII 111D; animam mollit, XIV 206D. — Donum est non nimis optandum, propter ejus pericula, VII 111D. — Sæpius datur reprobis, VII 111A'.

ELOQUIUM. Eloquium dulce, quid operetur, VII 110D'. — Prudens eloquii mystici, quid, VIII 350C'. — Cur dulce dicatur eloquium sponsæ Christi, VII 365D, 376C'. — Quo sensu Christus, sicut cervus emissus, eloquia dederit pulchritudinis, I 463C'. — Duplici sensu intelligi potest sacri eloquii absconsio, VI 546B'. — Eloquia Domini casta, argentum igne examinatum, V 473A, etc. — *Vide* Deus (Providentia supernaturalis), Verbum.

ELUCIDARIUM, sive Dialogus de summa totius christianæ theologiæ, I 83B. (Migne *Patrol. lat.* tom. 172.)

ELYMAS, magus. Quid S. Paulo objecerit, XIII 439A'. Ab Apostolo increpatus, XIV 158B, cæcitatem incurrit, A'. — Quomodo ejus nomen interpretetur, XIV 157D'.

EMAN, Israelita. Auctor fuit psalmorum, juxta quosdam, VI 328C'. — Psalmi « intellectus Eman », quomodo intelligendi, VI 328C.

EMANATIO in divinis, quid sit, XII 269D', 433B.

EMATH. Interpretatur murus seu murata, X 411B'. — Duæ civitates sic vocatæ sunt, Antiochia scilicet et Damascus seu Epiphania, IV 150B', X 406A, 408C', 656C'. — *Cf.* Antiochia.

EMISSIO. Emissiones Ecclesiæ paradiso comparantur, VII 372B, cypro, A', nardo et croco, C', fistulæ ac cinnamomo, 373A, myrrhæ atque aloe, C. — Quid emissiones B. Virginis, VII 384B.

EMMANUEL. Nomen Salvatoris, VIII 384A, 393D', 399A, cur ei datum, 384B, 385B', et quid significet, XI 18D'. Solvitur Judæorum objectio de hoc nomine, VIII 384D, 385C, A'. *Cf.* Christus.

EMPEDOCLES, philosophus, solem vocavit patrem deorum ac virorum, VIII 598C', IX 263A'.

EMPTOR. Quomodo contra justitiam peccet, VIII 166A', 253B'; quid ei liceat secundum leges et conscientiam, 166B'. Malum est, malum est, dicit omnis emptor, et quum recesserit, tunc gloriabitur, VII 134D.

ENAC seu Enacim. Gigas fuit, II 394D. Ejus posteri, a filiis Israel exterminati, III 65C', tantum in Geth, Azoto et Gaza remanserunt, D'. — Tropologice, persecutores Ecclesiæ figurant, III 68A.

ENCÆNIA, quid fuerint, XII 469C, et quomodo mystice agenda, 470A.

ENGADDI, urbs et desertum. Prope erat mare Mortuum, IX 667A. Locus erat optimis vineis, VII 310C, et balsamo ferax, D'; ibi David chlamydem Saulis

Digitized by Google

abscidit, III 389 A. — Quid significet, VII 310 D, IX 667 B.

ENGALLIM, locus prope mare Mortuum, IX 667 A, quid mystice, B.

ENNOM, vallis. Locus amœnus prope Jerusalem, IX 84 D', juxta portam Fictilem, 160 B, qui fontis Siloe aquis irrigabatur, 22 B. — Ibi templum Baal erexerant Judæi, IX 22 B, 160 A', et filios igne comburebant, B'; sed post Chaldæorum obsidionem, ob multitudinem cadaverum, 85 B, dicta est vallis Occisionis, 160 C'. — Quomodo interpretetur, IX 85 A, et quid significet, 87 B', 162 A. — *Cf.* Topheth.

ENOCH. Septimus fuit ab Adam, XI 458 C', XIV 74 A. — Propheta erat, XIII 6 C', scripsitque prophetias, I 143 B'. — Cur dicatur non habuisse sibi similem, VIII 291 B. — Mortuus non est, I 143 C. Cur a Deo e terra sublatus, 143 B. Angelico obsequio translatus est in paradisum terrestrem, VII 477 D, XIII 515 C', ubi cum Elia vivit, X 710 B'. — Quomodo cum Elia prædicaturus sit ad convertendos Judæos ceterosque electos tempore Antichristi, I 143 A', VIII 266 C', X 112 A', XI 458 D', XIII 92 A, XIV 301 C, qui eum occidet, XIII 515 D', XIV 302 D'. — Quid de ejus resurrectione prænuntietur, XIV 303 A', 305 A'. — Verba ejus quæ refert S. Judas, unde nota fuerint, XIII 442 D, XIV 74 A'; quid de libro Enoch sentiendum, XIII 6 C', XIV 74 C.

ENOS. Quomodo cœperit invocare Dominum, I 136 C, XI 459 A. — An fuerit concivibus suis causa idololatrandi, I 136 B'. — Mystice, per Enos præsignantur religiosi, I 141 A.

ENTELECHIA, seu forma corporis, est anima, XI 246 D'.

EPAPHRAS, S. Pauli discipulus, ex Colossis oriundus, XIII 353, laudatur, 356 B, 371 D.

EPAPHRODITUS, diaconus. Per eum ad Philippenses scripsit S. Paulus, XIII 331, qui eumdem commendat, 342 C et seq.

EPHA, regio trans Arabiam, camelorum ferax, VIII 722 A'.

EPHÆNETUS, ex Asia, primo regeneratus est in Christo, XIII 116 A.

EPHEBUS et ephebia, apud ethnicos, quid, V 344 C'.

EPHESUS. Metropolis fuit Ioniæ, XIV 193 C', in Asia minori, 232 D', 237 D'. — Quid ibi egerit S. Paulus, XIV 187 D, 188 B et seq., dæmonia ejiciens, 189 B', et magos multos convertens, 190 B'. — Ibi adversarios multos invenit, XIII 207 B; quanta turbatio ibidem exorta sit, XIV 190 D', et qualiter sedata, 191 D'. — In eadem civitate scripsit Apostolus ad Corinthios, XIII 207 D', et ad Colossenses, 359 D, 370 B. — Quare epistolam ad Ephesios miserit ex Roma, XIII 297, ubi incarceratus erat, 308 C. — Ephesi episcopus, qui metropolitanus erat, XIV 237 D', laudatur, 238 A' et seq. Quo sensu caritatem suam primam reliquerit, 239 D'. An S. Timotheus fuerit, 240 A.

EPHI. Solidorum mensura, IX 653 A, quanta, II 167 C', III 356 B', IX 653 A, X 179 C. — Allegorice, S. Trinitatem adumbrat, IX 662 A'.

EPHOD. Vestimentum erat sacerdotale, III 159 D, C', et prophetale, 270 C, per quod consulebatur Dominus, 334 B, 385 A, 415 C'. — Eo nomine designantur et alia vestimenta sacerdotalia, III 203 A, et linea vestis Levitarum, 379 C, IV 155 B, X 232 D. — Ephod sibi inconsulte fecit Gedeon, III 159 D, quod Hebræis causa fuit idololatrandi, D'. — Mystice quid, III 275 A', 472 A', X 233 B'. — *Cf.* Oraculum.

EPHRAIM, filius Joseph. Cur sic dictus, I 402 D. — Quomodo benedictus a Jacob, I 433 C', et prælatus Manassæ, 434 B', 435 C. — Generationes ejus describuntur, IV 135 C.

Tribus Ephraim post tribum Juda fuit prima, III 677 D', numerosior tribu Manasse, II 477 D', fortissima, VI 485 D'; ad occidentem tabernaculi manebat, cum duabus tribubus, II 330 B', quibus præerat, 331 C'. — Quasi potentior, ad septentrionem terræ Chanaan sortem accepit,

Digitized by Google

III 156 D, quamnam, 81 B, VI 114 C', IX 671 C. In vexillo ejus fuit figura tauri, II 331 C, et ipsi quodammodo competebat regnum, VI 262 A. — Ephrataei, cupidi, III 81 C', superbi, 156 C, 178 C, invidi, 156 C', præsumptuosi et ambitiosi, VI 253 B, indebite Chananæis pepercerunt, III 81 C'; contra Gedeonem insurrexerunt, 156 C, et contra Jephthe, 178 C, et ob hoc debellati sunt, 179 B; quandonam a Gethæis fuerint occisi, IV 135 D. — Quasdam litteras proferre non valebant, III 179 B'. — Ad litteram, Ephraim sæpe regnum decem tribuum designat, IX 80 C', 82 D, 223 C', 588 D, X 661 C, cum ejusdem regibus, 244 C, quare, VIII 380 B', 525 A, X 239 D'; unde dicitur Dei primogenitus, IX 221 A', et filius honorabilis, 224 B. — Quo sensu calumniam passus sit, X 246 A, et factus subcinericius panis, 260 D, 265 C', vel instar columbæ seductæ, cor non habentis, 261 A, 266 A'. — Qualiter Deus, qui ejus quasi nutricius fuerat, X 294 B, ipsi quasi tinea, 246 C, 249 A', leæna aut panther effectus sit, 246 D'. — Destructio ejus prænuntiatur, VIII 381 C', 386 C, 406 A, 525 A. — Invidia Ephraim contra Judam quomodo cessaverit, VIII 425 D'.

Mystice, Ephraim, quod interpretatur fertilitas seu incrementum, VI 272 D, VIII 409 A', 427 C', 463 B, X 248 B, 290 C', 306 D, 668 A, cupidos designat, VIII 410 C', 532 C, X 290 C', 306 D, aut econtra in actibus virtuosis fructificantes, VI 486 B', IX 232 D', 233 A', 234 A, Christi discipulos, X 661 C. Est figura Ecclesiæ, I 436 C'. — Quo sensu dicatur Christi capitis fortitudo, VI 116 D', et susceptio, 482 C, 485 A. — Quid filii Ephrem intendentes arcum, VI 263 D'. — Mons Ephraim, quid sit ad litteram, III 249 B, et mystice, IX 56 A, 220 A, 232 D. — Saltus Ephraim, ubi sit et cur sic dictus, III 539 C. Ibi occisus est Absalon, 539 C et seq. — De Ephraim benedictione, *Cf.* Joseph.

EPHRATA, uxor Caleb, an eadem quæ Maria, soror Moysis, IV 115 D.

EPHRATA, urbs. Ipsa est Bethlehem, IV 116 D, VI 613 D, 616 B', et non Silo, uti falso quidam contenderunt, 613 B. — Ibi ortum cepit Ecclesia, VI 616 D'. — Vitam designat monasticam, I 372 C'.

EPHREM (S.), Edessenus, quanto gratiæ ardore repletus, IX 169 D'. (Acta SS., die 1ª Februarii.)

EPHRON, Hethæus. An se honeste habuerit erga Abraham, I 295 A. — Ob sepulcri paterni venditionem, nomen ejus mutatur, I 295 B.

EPICURUS, philosophus. Beatitudinem in carnis delectationibus constituens, VII 212 D', continentissime tamen vivebat, XIV 180 B', oleribus victitans, IV 88 A. — Epicurei omnia casualiter fieri opinabantur, IV 298 A.

EPIMENIDES, poeta, a S. Paulo allegatur, XIII 453 A.

EPINICION, quid sit, IV 154 A.

EPIPHANIUS (S.), Salaminius episcopus. Citatur: de stirpe Danielis, X 5, de amentia Nabuchodonosor, 80 C, de circumcisione Christi, XI 421 B'. — Allegatur circa textum : Confiteor tibi, Pater, Domine cœli et terræ, XII 11 A. — (Migne *Patrol. gr.* tom. 41-43.)

EPIPHANIUS, seu potius Pseudo-Epiphanius, auctor libri de Vita et morte Prophetarum, citatur : de consultatione et responsis Domini a morte Zachariæ, IV 84 B', 242 A', de adulterio David, III 498 B', de fonte Siloe, Isaia orante, crescente, IV 263 A', et de Isaiæ oraculo circa præsentationem B. M. Virginis in templo, III 255 A, de signo Jeremiæ circa arcam, V 337 C' et seq., necnon de ejusdem Prophetæ lapidatione, IX 263 A', 383 A', de stirpe Danielis, 384 A. (Migne *Patrol. gr.* tom. 43.)

EPISCOPUS. Episcopi nomen explicatur, V 256 C', XIII 418 C', 645 A. — Christus est animarum episcopus, quo sensu, XIII 644 D'. — Apud Judæos episcopus erat Levitis præpositus, V 256 B'. — Episcopatus non est alius ordo ac presbyteratus, XIII 452 B, nec in Ecclesia primitiva dis-

Digitized by Google

tincti erant a presbyteris episcopi, 333A', 452A, XIV 166D'. A tribus episcopis consecratur episcopus, quare, 134B. Quo jure Papam consecret episcopus Ostiensis, II 189A'. — Sunt Apostolorum successores episcopi, XIV 90D', Ecclesiæ suæ sponsi, VII 291, sacerdotum principes, XIV 237A'. Vocantur angeli, 237C, 238A, oculi Ecclesiæ, VII 418A'. — Eorum est manus imponere baptizatis, XIV 135C, et oleum infirmorum consecrare, XIII 608B'. — Ad quid se obliget episcopus in consecratione, VII 44D. Quibus virtutibus ornari debeat, 418C', XIII 419A, 452B, ut etiam a perversis laudetur, 419B'. In primitiva Ecclesia custos erat virginum, 158A'. Castus esse debet, 420B, ex caritate et zelo vigilans in subditos, VII 76A', et doctissimus, VIII 200C, maxime in Scripturis, XI 171A, ut fidem adversus impios defendere possit, VII 169B, et falsam doctrinam exstirpare, XIII 411C. — An liceat ad episcopatum anhelare, XIII 418C. — *Cf.* Prælatus.

EPISTOLA. In Scriptura, pro libro sumitur, IX 207C, 209A'. — Duæ epistolæ a Jeremia transmigratis missæ sunt, IX 207C, 402D, D'. Cur secunda libro Baruch inserta sit, 402B'. — Quare, post Evangelia, B. Pauli scriptæ fuerint epistolæ, XIII 4D, 5C', numero quatuordecim, A, et quanta illarum profunditas, 35D. — Epistolæ septem canonicæ, cur ita vocentur, XIII 543.

EPULÆ. Quid in eis agendum sit, VIII 186C, 228D'. Modicus victus in domo propria melior est splendidis epulis in domo aliena, 180C'. Qui diligit epulas, in egestate erit, VII 140C'. Quinam sint in epulis suis maculæ, XIV 72B'. — Quidam gentilium epulas apponebant sepultis, VIII 184A'. — In epulis spiritualibus mens a Deo reficitur, VIII 186C. *Vide* Deus (Providentia supernaturalis). — Christiani epulentur, non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ et nequitiæ, sed in azymis sinceritatis et veritatis, XIII 146D. — In voce exsultationis et confessionis, sonus epulantis, V 673D', 677D'. Qualiter justi epulentur et exsultent in conspectu Dei, VI 156A. — Profectus populi epulæ sunt sacerdotum, VIII 729B'. — *Cf.* Convivium.

EQUES. Quo sensu duorum equitum currus vocentur Cyrus ac Darius, VIII 481D', et Christus, 486A'; quo sensu dicatur ascensor bigæ equitum Cyrus, 482C.

EQUITATUS Dei, quid, VII 306D'; cur ipsi assimiletur Ecclesia, A', 307A, anima, 318D, B. Virgo, 326D.

EQUUS. Cur sic dictus, V 16A'. — Est animal forte, « hinnitivum », V 15D, velox, audax, bellicosum, C', pedibus pro armis utens, 16A, buccinæ clangore animatum ad bellum, C, 293A', ad reipublicæ tuitionem creatum, 16D. — In ejus velocitate non est nimis confidendum, VI 676C, ne inde displiceamus Deo, 681C, A'. — Equus paratur ad diem belli; Dominus autem salutem tribuet, V 604B', VII 142C'. — An leonem paveat, V 16A'. — Libidinosus est, V 106A', XIV 412D, sed, resecta juba, castior efficitur, V 15B'. — Quid Dan mordens ungulas equi, I 447A', 462D'. — Cur subnervati equi Chananæorum, III 64D, 67B, et Syrorum, 488A. — Equi Salomonis, quot, III 608C, 664B; unde eos emerit, B', et an aliquos carius vendiderit, C'. An peccaverit tot equos congerendo, 664D. — Reprehenduntur qui equos onerant mutatoriis, XI 584D. — Equi ignei Eliam asportantes et Eliseum circumdantes, quid ad litteram, IV 9C', 33B', et mystice, 12D. — Equi consecrabantur soli, IV 88B', quare, D'.

Mystice, equus angelos signat, IX 230A', ferventes, D, 270A', dæmones, 119C, lascivos, V 15A', IX 67D, 528C', X 499C, 685C'. — Figurat philosophorum præsumptionem, III 491A', generatim sæculi vanitates, V 522C. — Per ascensores equorum quinam intelligantur, VI 240A', X 664C, 666A, 667D'. — In Zacharia equus rufus ultionem Dei manifestat, X 619D', vel corpus Christi passionis sanguine ru-

Digitized by Google

bricatum, 624 A'. Quosnam adumbrent quadrigarum equi rufi, 641 D, nigri, B', albi, C', varii et fortes, D'. — Quid designet in Apocalypsi equus albus, XIV 273 B', 274 C', 352 C', 353 C', rufus, 274 C', 275 B', pallidus, 277 C, niger, 276 C. — Equis in prælium paratis assimilantur hæretici, XIV 291 D', et hæreticorum equi sunt eorum discipuli, X 677 A', XIV 294 A. — Per frenos equorum intelliguntur principes crudeles, XIV 328 A. — Quid sint equi Dei, I 600 A, X 567 D', 569 C', Christi, III 609 B', animæ, IX 177 D'. — Equi diaboli sunt impii, perversi, I 600 A, III 67 A, IX 55 A', 79 D', X 677 D, XIV 293 D'. — Quo sensu spirituali equi currere nequeant in petris, X 410 D'. — Quid servi in equis, VII 273 A'. — Equus indomitus evadet durus, et filius remissus evadet præceps, VIII 182 C'. — Equus emissarius, sic et amicus subsannator, VIII 200 D'.

ERASTUS, quo sensu fuerit arcarius Athenarum, XIII 117 A'.

EREMITA. Non curant eremitæ civilia sive politiam, VII 183 D. — Quidam longum in mundo duxerunt martyrium, XIV 284 B. — Unus a risu abhorrens allegatur, X 505 B'. (In Vitis Patrum, Migne *Patrol. lat.* tom. 73.)

EREMUS. Sic vocatur mystice infernus, VII 484 C'. — Interrupit petram in eremo, quid ad litteram, VI 253 D', et mystice, 265 C. — Quid sit relinqui velut lignum aridum in eremo, VIII 39 B. — *Cf.* Desertum.

ERICIUS seu Hericius vel Herinaceus, quid ad litteram, VI 439 C, VIII 444 D, 575 B, et mystice, VI 439 D, VIII 576 B', X 588 D'.

ERROR. Sic dicitur peccatum, VIII 513 C', idololatria et perfidia, 519 D'. — Multipliciter errat homo, VIII 476 B, propriam voluntatem sequens, 686 A. Omne peccatum voluntatis venit ex aliquo errore intellectus, XIV 72 B. — Errori cui non resistitur, consentitur, XIII 610 C'. — Surgent pseudochristi et pseudoprophetæ, et dabunt prodigia, ita ut in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi, XI 265 A. — Deus permissive tantum errare facit, VIII 89 B', 744 C.

ERUBESCENTIA. Quid sit et quotuplex, V 551 C', IX 42 C', 72 C'. — Bona commendatur, V 551 D', IX 43 B. — *Cf.* Verecundia.

ERUCA, quid sit, X 328 C, 390 D, et cur invidiam designet, 394 C.

ERUDITIO. Est actus sapientiæ, VII 252 B. Ad vitam ducit, 102 B, et gloriam, 110 C'. Fons vitæ, eruditio possidentis, 111 B. Non omnibus impertienda est, 62 B. — Quantum et quomodo erudiendi filii, VII 89 B', 129 C, 179 B, VIII 50 B', et servi, VII 179 D. — Eruditæ cogitationes, quid, VII 55 A, et quo sensu his intersit sapientia, 54 D'. — Quisnam eruditus dicatur, X 9 B'. — Sufficiens est homini erudito vinum exiguum, VIII 190 A. — Qualiter ministris suis Deus det linguam eruditam, VIII 669 B. — *Cf.* Doctrina, Scientia.

ESAU. Cur sic dictus, I 309 A'; aliter vocatur Edom, IX 287 C, X 371 D', 431 C, et Seir, 372 A, 431 A'. Pater fuit Idumæorum, 371 D', 692 D'. — Illum Dei virtute supplantavit Jacob in utero Rebeccæ, 302 B. Cur a patre prædilectus, I 310 D. — Inconsultum ejus connubium, I 316 C'. — Multipliciter peccavit, et in simoniam lapsus est, XIII 525 A, vendendo sacerdotii honorem, 524 D', et primogenita sua, I 311 B; quanti ea vendiderit, C. — Dolens, licet imperfecte, de paterna benedictione amissa, I 322 A', quamdam demum sortitur benedictionem, 323 A'. — Multimodis dicitur reprobatus, I 325 C'; quo sensu illum Deus odio habuerit, X 692 D, 696 C, XIII 76 C'; non vere pœnitens fuit, X 692 B', XIII 525 C, XIV 438 D. — Revertentem Jacob benigne excepit, I 361 C'; utrum cum Jacob in terra Chanaan habitaverit, 374 A. Quomodo fratri suo servierit, XIII 76 B'. — Mystice interpretatur quercus, et per eum intelliguntur iniqui, I 312 B, carnales, X 696 D, et Judæi, I 325 D'. — Quid significent domus et mons Esau, X 443 A', 696 A'. — *Cf.* Edom.

ESCA. Esca spiritualis fuit manna, XIII

Digitized by Google

169B, esca angelorum, bona esca, VII 545D', 562A. — Christo Judæi dederunt in escam fel, VI 178C', XI 307C', 353B. — Esca ventri et venter escis; Deus autem et hunc et has destruet, XIII 149D'. Optimum est gratia stabiliri cor, non escis, 528B'. — Escæ idolis immolatæ non consecrationem vel abominationem inde consequuntur, quare, XIII 160D. Qualiter Deus det escam omni carni, *Vide* Deus (Providentia).

ESDRAS, qui et Josedec. Filius Saraiæ, IV 131 B, sacerdos erat, V 333 A', et propheta, 485A, quem Hebræi Malachiam fuisse putant, 224C. — Amicus fuit Xerxis, V 223C'. — Quomodo in Jerusalem venerit, V 225D, et quando, 223C. — Legem populo solenniter legit, V 248D, et prævaricantes corripuit, 227B. — Litterarum hebræarum formam mutavit, III 246, V 223B'. — Libros canonicos V. T., præter Pentateuchum, reparavit, I 525C, V 223B', 405A, X 539A; in quibus nonnihil de suo addidisse dicitur, I 376C', III 307C, IV 156C'. — Auctor est primi psalmi, V 405A, 654B'. Librum Psalmorum cur ita disposuerit, 401A'. — Libros Paralipomenon probabiliter composuit, IV 106, V 209A, et Esdræ, saltem primum, 233, qui cum secundo Paralipomenon connectitur, 209A. — Annumeravit se injustis Judæis, quum pro eis oravit, XIII 172C'. — Zelo Dei accensus, V 207, vitam in senectute veneranda finivit, 233, et typus est boni prælati, 230B'.

ESDRAS, sacerdos, cum Zorobabel reversus, V 257C.

ESDRAS, sacerdos, exercitum Judæ comitatus, V 361A.

ESSÆUS. Essæi putabant se sine gratia posse salvari, XI 34A, sed Christo non restiterunt, 245B', nec eum persecuti sunt, XIV 205A. Vitam quasi monasticam ducebant, XI 245B', castam et sobriam, XII 299C, sed idiotæ erant, XIII 343B'.

ESTHER « venerabilis », Persarum regina. Quæ fuerit, V 178C', et quando vixerit, 173A, 267A. — Pulchra, V 179A, C', humilis, B', 180D, VI 320B, sancta, V 179D', 200B', in Deo lætabatur, XIV 410D'. — Magno apparatu ab Assuero ducitur, V 180A. Quo jure nupserit gentili, 180D', et cur ad solium sit evecta, 184A. — Audacter se morti offert pro gente sua, V 184B, 198A. Quomodo Aman disperdiderit, 188C, et Judæos salvaverit, 190A. — Quomodo a rege sit recepta, V 184C', 201B; cur Aman ad convivium vocaverit, 185D. — Ejus jussu solennitas introducitur, V 192A'. — Parvo fonte in visione Mardochæi figuratur, V 193C', 195B.

Liber Esther, a quo conscriptus et cur sic vocatus, V 191C'. — Inter canonicos recensetur, V 173A; verumtamen in eo reperiuntur quædam non authentica, 193D; et translatores multa addiderunt, 203A, quæ ex Josepho desumpta videntur, 185B, 196B.

ESTIUS, historiographus, I 200A'. (Apud Eusebium, Præp. Evang. lib. IX, c. 4.)

ESURIES. An naturalis fuerit Christi esuries in deserto, XI 41C', 463B, et quum ad ficulneam venit, 233B. — Beati qui esuriunt, XI 510A, maxime justitiam, 55B, 510A', quoniam saturabuntur, 55A', 510B'. Esurientes Deus implet bonis, et divites dimittit inanes, VI 471B, XI 397A' et seq. — Væ iis qui saturati sunt, quia esurient, XI 513D'. — Qui venit ad Christum, non esuriet, XII 394D.

ETHAI, filius Achis. Proselytus, David fugientem sequitur, III 527D, et super partem exercitus constituitur, 538B. — Quid mystice, III 542B.

ETHAM, III^a^ Hebræorum mansio, II 500D, quid moraliter designet, 503B.

ETHAN. *Vide* Idithun, dux cantorum.

ETHAN, fluvius, quid ad litteram, VI 223A', et mystice, 228D'.

ETHANIM mensis, quis; totus solennis erat apud Hebræos, III 643D'.

ETHICA scientia parit passionum reformationem ac bona opera, VII 495A.

EUCHARISTIA. Prænuntiata fuit, X 227D,

233B', 695B, et præfigurata per manna, I 619B', 621 D, B', V 399B, VI 145C, 266A', XII 403B', XIII 169B, coturnices, VI 267 A, agnum paschalem, XII 207 D', 209 A'. Per mel designatur, VI 293 D'. — Vocatur sacrificium laudis, VI 35 D', et justitiæ, XIV 439A', panis cœli et angelorum, I 619 D', VI 266A', XII 393B' et seq., memoriale mirabilium, VI 506 A', testamentum Christi, C', et viaticum, VII 354B'. Pluraliter sacramenta vocatur, X 706A'. — A Christo fuit instituta, X 706B', in Cœna novissima, XII 210 C, 399 D, XIII 178 A', 179 A et seq., in pane triticeo, X 321 B', et azymo, XI 286C, 289A, ut sentiunt Latini contra Græcos, 285C. Datur Ecclesiæ disciplina circa hanc materiam, 286B'. Vinum consecratum putatur fuisse lymphatum, 289D. — Christus in ea vere præsens est, XI 321 A, quomodo, X 45A, XIII 179D'. Per verba consecrationis, XI 289 C, quæ vim consecrativam retinent, 290D, caro et sanguis Christi non tantum signantur, XII 401 D', sed vere et substantialiter adsunt sub speciebus panis et vini, X 350C, XII 210A', 402A, per transsubstantiationem panis in corpus, XI 289 A, et vini in sanguinem, D, XII 365 A. Sub specie panis, etiam sanguis accipitur, 401 A'. Quo sensu in Eucharistia sit per modum incorporalem corpus Christi, 404 C', et quænam quatuor sub utraque specie inveniantur, 401 B'. — Quid sit sacramentum, res et sacramentum, res tantum, XII 400A', et quomodo sacramentaliter vel spiritualiter Eucharistia manducetur, B'.

Quare Christus Eucharistiam instituerit, XI 290A, XII 209A, 211C. Locum tenet legalium, 209D', quorum est finis et veritas, X 134A', XI 290A. — Usque ad mundi finem consecrabitur, XIII 180B, non vero publice tempore persecutionis Antichristi, X 164A. — Quantum sit donum, XII 402D'. In ea splendet Christus, 405B, ita ut nullus vere dignus sit eam conficere et sumere, VI 532B, nisi secundum modum humanæ possibilitatis, XI 37A. Qualiter colenda sit, X 579C, 686D'. Quatuor sunt in sacrificio consideranda, XIII 180A'. — Ad sacerdotes tantum pertinent consecratio et porrectio, XII 410C', XIII 179C, etc. Ex parte indigne offerentis, dicitur non placere Deo, X 279D', 702C'. — Per Eucharistiam Christus in Ecclesia manet, I 621 B', IX 676A, X 630A', XI 321A, et eam nutrit, XIII 323 A. Effectus Eucharistiæ, quinam sint, XI 290B, XII 400C et seq., XIII 172A. Fontem gratiæ continet, IX 575C', XII 403D, qua nos fovet Christus, XIV 244A', 286C'. Est panis vivus, II 149C, XII 394C, 399A, D' et seq., panis supersubstantialis, XI 80A', panis pinguis præbens delicias regibus, I 463C, VIII 546D', vitæ spiritualis alimentum, XII 402B, manna præstantior, 403 A'. Animam satiat, XI 55A', 510C', XII 28C'; sapor autem ejus a devotis tantum percipitur, XIV 244B'. Unionem cum Christo in patria figurat, XI 290C, et sumentem in Christum convertit, VI 438C', ita ut unus panis et unum corpus sint qui de illa participant, XIII 171 D'. Defunctis succurrit, XII 211 B'.

In Ecclesia primitiva quotidie communicabant Christiani, XII 113B'. Melius est sacramentum ex fervore recipere, quam ab illo ex timore se abstinere, XI 103B', XIII 181 A. Tanto quis ardentius hunc panem cupit, quanto sanctior est, XII 387D. Qualiter anima devota præsentiam corporalem Christi in Eucharistia affectare debeat, 360B'. — Efficaciam ejus quis non sortiatur, X 605A'. Male viventibus non prodest, IX 114D', X 266B', 393C, nec indigne sumentibus, XIII 180B. In primitiva Ecclesia sacrilege communicantes puniebantur, 181 C. — Quænam requirantur ut Eucharistia digne percipiatur, XIII 180D' et seq., et fructuose, XII 401 A, 403 A, 407C', 516B. A jejunis accipienda est, 212B, exceptis infirmis, XIII 178B', cum debita præparatione, XII 212A, 301 A'. Contritus et

Digitized by Google

non confessus, utrum possit communicare, X 144 D'.

Cf. Missa, Sacramentum, Sacrificium.

EUCLIDES testatur corporaliter rectum esse cujus medium non exit ab extremis, XIV 414 A.

EUDOXUS, philosophus. Quid de eo narret Aristoteles, IV 88 A.

EUGENIUS IV, Papa, « sanctus et humilis ». Ad illum scripsit S. Bernardus tractatum de Consideratione, XIV 388.

EUNOMIUS, hæresiarcha, dicebat Filium Patre esse minorem et puram creaturam, XI 237 C, XII 176 C, 269 D, 287 A, 366 A, 568 B.

EUNUCHUS. Triplicis generis est, XI 214 D': impotens ex utero matris, I 383 D', factus ab hominibus, V 178 A', etc., eunuchus propter regnum cœlorum, IV 178 B, XI 215 A, etc., et tunc intelligitur de virginibus, VI 10 A', VII 473 C', VIII 700 D', etc., quibus pro sterilitate cœlestis promittitur hereditas, 701 C. — Quandoque aulæ regiæ officiales, eunuchi nominantur, IV 98 A', X 8 C', etc. — Tropologice, in vitiis inveterati ita designantur, II 614 A. — Eunuchus esse debebat sacerdos Heliopoleos, I 401 C'. — Quo sensu Putiphar eunuchus dicatur, I 383 B'. — Somnium eunuchorum interpretatur Joseph, I 394 C'. — Eunuchi conspirantes a Mardochæo deprehenduntur, V 180 A', 195 C. Pro Aman conjurasse videntur, 196 A'. — Eunuchus Æthiops, veri Dei cultor, XIV 136 D', cujus laudatur virtus, C' et seq., a diacono Philippo qua lingua instructus fuerit, 137 B, et qualiter baptizatus, 138 B. — Apud Judæos despiciebantur eunuchi, VIII 701 A, et in perpetuum a civilitate eorum arcebantur, II 609 A, quare, 611 D. — Non excluduntur ab ingressu ecclesiæ, VII 472 C'. — Ad contemplationem apti sunt, VII 472 D', etsi mente libidinosi esse possint, B'.

EUPHRATES, fluvius. Paradisum irrigabat, I 77 B'. Fuit, orientem versus, Terræ promissæ terminus, II 525 B, III 487 D'. — Per hujus alveum Persæ ingressi sunt Babylonem, IX 294 C, 295 C', 296 D', 303 C'; quomodo a Cyro divisus sit ut Babylon caperetur, X 91 B', 561 B. — Interpretatur fertilitas, XIV 335 A', et designat doctrinam Scripturarum a Christo traditam, VIII 149 C', specialiter Evangelium Marci, I 89 D', præterea rerum abundantiam temporalium, IX 270 B, 271 C', sæculum nequam, XIV 293 A', falsorum fratrum collectionem, 335 A'.

EUSEBIUS (S.), Papa, allegatur de accusatione pastorum, III 393 D', 394 B. (In Jure.)

EUSEBIUS, Cæsariensis episcopus, auctor Ecclesiasticæ historiæ. Super Osee aliqua scripsit, X 200 C. — Porphyrium confutavit, X 3, 165 A'. — Quid narret de muliere a sanguinis fluxu sanata, et de monumento ab illa erecto, XI 116 B, 578 A, D. — Allegatur circa sanctificatos Dei, VIII 431 D', vasa furoris, 432 D, vastationem Jerusalem a Romanis, 488 C', XIV 275 D. Citatur (in Catena Patrum Græcorum) de substantia salis, XII 101 B'. — (Migne *Patrol. gr.* tom. 19-24.)

EUSEBIUS, Emisenus episcopus, allegatur: de caritate erga Deum, VII 22 D', de mercede justitiæ, 89 A, de acquisitione et perditione bonorum spiritualium, XIV 419 B', de exstirpatione vitiorum in claustro, V 31 C', de tristitia sapientis, XIV 417 D. (Migne *Patrol. gr.* tom. 86.)

EUSTACHIUS (S.), martyr. Etiam gentilis Christum coluisse dicitur, III 707 B'. — Ille ejusque conjux pœnas quasi intolerabiles passi sunt, XIV 396 B. — Job comparatur, IV 331 A. — (Acta SS., die xx^a^ Septembris.)

EUSTACHIUS (id est Eustratius, Nicæensis episcopus XII° sæculo, Aristotelis commentator) falso docet nullum hominem inter angelorum ordines in cœlo posse collocari, XI 139 A', XII 527 A'.

EUSTOCHIUM (S.), virgo Christi « doctissima », quid S. Hieronymo objecerit, XIII 29 C, et quam acceperit responsionem, D.

EUTRAPELIA est virtus per quam homo

Digitized by Google

moderate se habet in ludis, XI 514B'; ludus ad illam pertinens innocentibus competit, X 654B'.

EUTYCHES, hæresiarcha, quomodo erraverit, XIV 295A', et confutatus fuerit, XII 287C et seq.

EVA. Cur sic dicta, I 106C. Quare et qualiter creata sit, 79C', 81C et seq., 83C, 84D et seq., VIII 98A. Formata est dum Adam versaretur in ecstasi, I 81C, 85B, XI 213C'. — Minorem scientiam habuit quam Adam, VIII 98C. An et ipsa præceptum acceperit, I 83B' et seq. — Qualiter a serpente tentata sit, I 91B, 92A' et seq. — Cur serpentem loquentem non horruerit, I 93D, et ei fidem habuerit, 96B. Ejus triplex tentatio, 95D'. Utrum reapse dubitaverit de comminatione Dei, 94D, 95B. Quis processus lapsus ejus, 95C. Elatione, 96C, 116C', similitudinem Dei inordinate appetiit, X 456A. Magis peccavit quam Adam, I 116B', VIII 243A. — Quum in ea non permanserit justitia originalis post culpam, I 115A', cur de nuditate sua non erubuerit, nisi lapso viro, 116C. — Quomodo facta sit ministra seductionis, I 97D. — Per inobedientiam fuit mente corrupta, et corpore violata, quomodo, VII 433D'; ejus duplex punitio, I 104A. — Ab illa viro posterisque ejus propinata est damnatio, VII 433D', XI 356A. — Virtute passionis Christi salvata est, XIV 315D. — Mystice, Eva repræsentat Ecclesiam, I 84C', 90B', X 305C, et Synagogam, I 141B. — *Cf.* Adam, Homo, Mulier.

EVANGELISTA. Evangelista a Deo promissus designat S. Joannem Baptistam, et quatuor Evangelistas sive Apostolos, VIII 617D, quos Deus ad evangelizandum hortatur, 603C et seq. — Evangelistæ a Christo munus suum acceperunt, quare, XI 3. Quomodo a divino Spiritu edocti, 370A. — Signantur per quatuor animalia Ezechielis, IX 419D', 423A', 424D, XI 4, et Joannis, IX 422A', XIV 263C' et seq. Quid eorum pennæ, IX 423B', 424C', facies, 420C', 423B', pedes, C'. Cur facies et pennas extentas desuper habere dicantur, 420D', 424C'. — Quo pacto concordent, quando diversimode referunt verba a multis prolata, XI 497C. — Non pauca de vita Salvatoris aliis narrantibus didicerunt, XI 370A'. Non omnia documenta vel prodigia Christi scripserunt, 371A, 486D', 557C, XIV 196B', et parum curant de ordine historico, XI 486D', 496C', 576A', 590D. — Frequenter describunt in communi Christi miracula, XI 119D', quæ etiam simul cum ejusdem verbis referunt, quare, 232C, 568D. — Sæpe allegant sensum potius quam textum V. T., XI 23B', 138A'. — Matthæus moralem Christi doctrinam maxime descripsit, XI 4, 363; Lucas magis historicus est; Joannes, in stilo simplicissimus, in sensu profundissimus, XII 293C', de Verbi divinitate sublimius loquitur, IX 420D', 424C', XI 363, XII 266, 293C'. Sapientia naturalis in Joanne, moralis in Matthæo, rationalis in Luca præcipue fulget, XI 363.

Evangelistæ etiam vocantur qui evangelizare ex officio possunt, XIII 314D. — Quinam a Deo electi sint ad prædicandum Evangelium, XIII 131A et seq., XIV 109D. Eorum vox æri comparatur, IX 424A. — Quam speciosi pedes evangelizantium pacem, X 520D', 524B, XIII 85D. — Qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere habent, XIII 165A. — Quo sensu dicatur Evangelium esse Christi, Evangelistarum aut Apostolorum, XIII 23A'.

Cf. Joannes, Lucas, Marcus, Matthæus.

EVANGELIUM. Quid sit, XI 327A, XIII 11C, et ad quid tendat, 331. — In eo loquitur ipsemet Deus incarnatus, XII 203D. Velut epistola nobis a Deo per Christum transmittitur, XI 98C, cujus doctrina, per copiosissima miracula confirmata, XIV 52B', incomparabiliter philosophorum documenta superat perfectione et certitudine, XI 364. — Quanta ejus sit efficacia, X 626A'; quomodo fructificet et crescat, XIII 355C'. Tempus illius, tempus gratiæ, X 423D, 488B'; ideo

Digitized by Google

vocatur Evangelium gratiæ Dei, XIV 194C'. — Quo sensu dicatur æternum, XIV 322A', virtus Dei, XIII 13A, Evangelium pacis, 326A', aut regni, XI 49A', 119C', 262B, 329B'. — Vix aliquid in illo continetur quod non in V. T. inveniatur prædictum, XII 379B'.

Verbum consummans et abbrevians in æquitate, XIII 80B, eloquia V. L. et Prophetarum consummat, X 200A. Ecclesiæ lex fundamentum est, prophetia paries, Evangelium tectum, 199A'. Primum cœlum in lege, secundum in prophetia, tertium in Evangelio, 199C'. Evangelica lex, quæ est lex amoris, 221 B', quæ temporalium abjectionem consulit, XII 150B', consiliisque præcepta moralia V. T. perficit, XIII 32A', cujus status medius est inter statum V. T. et patriam, 509C, legem Moysis non destruit sed implet, 33A, et illi præstat, XII 293D; unde ei non credere pejus est quam olim fuit non credere Scripturis V. T., 296B. Perfecta est, sed elucidatur per apostolicam doctrinam, quæ in ceteris N. T. libris continetur, X 199A, XIV 81. — Evangelium, quod prænuntiatum erat omni creaturæ prædicandum, XI 357C, XIV 87C', per totum mundum diffusum est, XI 165D', tempore Apostolorum, 262D, etiam humano testimonio probatum, 538D', et plenius post Antichristum diffundetur, 262A', 349D. — Quatuor Evangelia per quatuor quadrigas designantur, X 644B' et seq., et per quatuor ventos cœli, 645A. — Omnes pares sunt in gratia Evangelii, XIII 28A', 31B. — Baptismum suscipiens se obligat ad præcepta Evangelii, XIII 286B.

Evangelia apocrypha plura enumerantur, XI 3, 369C, inter quæ evangelium Nazaræorum, XII 316C.

EVILMERODACH. Filius et successor Nabuchodonosor, IX 204A, quando regnaverit, VIII 443A', X 80B', 82A', 83D. — Ob facinora, in carcerem trusus, IX 312B', ibi cum Joachin amicitiam junxit, et inde postmodum eum eduxit et exaltavit, IV 99A', IX 312D, C', quare, IV 99C'. — Quomodo patrem mortuum esse probaverit, ut ei succederet, VIII 443B'. — Utrum damnatus sit, VIII 439A'.

EXACTOR. Exactores populi erant sacerdotes, Scribæ et Pharisæi, VIII 353A'. — Mystice, designat angelum bonum, XII 76B', diabolum, VIII 402A, 447B', XII 75D', malos prælatos, dominos avaros, 353B', 402D.

EXALTATIO. Qualiter Deus exaltandus sit ac superexaltandus, I 594D, V 121B, 509A, 582B, VI 95D', 135A, 138B, 399D, 484B', 541C', 669B, VIII 263D', 508B, X 46C, 49C, D'. — In homine exaltatio mentis causa est ruinæ, VII 110D, 118A', 122C'. Quomodo glorietur frater humilis in exaltatione sua, XIII 556C'. — Benedictione justorum exaltatur civitas, VII 73B'. — *Cf.* Deus, Laus, Superbia.

EXCELSA. Quid, II 502A, III 691C', 692A. — In excelsis Judæi diu vero Deo sacrificaverunt, IX 508C', sed sæpius idolis, II 304B', IX 442C', 478C. — Manente arca in Silo aut templo Salomonis, non licebat in excelsis sacrificare, VI 260D, quod tamen, dispensatione divina, nonnulli Sancti fecerunt, A'; imo, ædificato templo, non videtur fuisse sub gravi prohibitum, III 691 C', IV 234B. — Quando non habebat arca stabilem mansionem, in excelsis sacrificare licebat, III 598C'; perfectius autem erat in loco arcæ immolare, 599B. — Excelsa a regibus etiam piis servata sunt, IV 52D, excepto Josia, 88B; et causa fuerunt cur castigaretur populus, 64A'. — Sacerdotes excelsorum ad offerenda sacrificia in templo non admittebantur, IV 88C. — Quid excelsa animæ, IX 444C, 488C, 490A.

EXCESSUS. Per excessum loqui quandonam contingat, XII 620A', et liceat, B'.

EXCOMMUNICATIO. Valde timenda est, quare, V 565A. — Illam in primitiva Ecclesia sequi solebat corporalis vexatio dæmonum, III 650A', VI 99B', 226C', X 437B', XIII 145D, 414C', imo mors, VI

Digitized by Google

226C'. — Per Apostolorum successores pronuntiari potest, XI 207C'.

EXCUSATIO peccatorum. Nisi ratione exigatur ne scandalum oriatur, IX 210D', stulta est, I 111A, et nociva, C, VI 654B, effectus superbiæ, XII 95A', gravissima culpa, IX 30D', quam Deus se puniturum peste minitatur, 571A'. — Quotuplici modo fiat, VI 654C.

EXEDRA. Exedræ, quid, IV 139C', IX 247D, XI 375A.

EXEMPLAR. Exemplaria cœlestium, quid sint, XIII 502B', 508B. — Inspice et fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est, II 51B', 55B', XIII 502C'.

EXEMPLUM. Quomodo differat ab exemplari, XIII 502C'. — Nefandi incolæ Sodomæ et Gomorrhæ facti sunt exemplum ignis æterni, pœnam sustinentes, I 272B, XIII 686D' et seq., XIV 70D. — Exemplum dedit nobis Christus ut, quemadmodum fecit, ita et nos faciamus, XII 518B'. — Quomodo prælati debeant esse fidelium exemplum, XIII 422B', etc. *Vide* Prælatus.

EXERCITATIO. Hominis exercitatio duplex; utraque laboriosa, VI 81A. — Corporalis exercitatio ad modicum utilis est, XIII 422A.

EXERCITIUM. Exercitia spiritualia, quænam sint, VIII 186D'. — Concupiscentias debilitant et corpus extenuant, VIII 187A; quamvis laboriosa, fideliter sunt exsequenda, 49A.

EXERCITUS. In duce cor est exercitus, V 165C', in peditibus, robur, 134C; ideo in exercitibus antiquis pauci equites, multi pedites erant, B. — Exercitus inordinatus hostium victima est, V 293D'. — Exercitus Hebræorum, quomodo ordinatus sit sub David, IV 176A, et Salomone, 207B. — Deus de humanis copiis parum curat, V 153D, 281B'. — Per flumina exercitus designantur, IX 267D. — Exercitus cœlorum, quid, III 728D, V 251D', XI 416C; quo sensu Deum adoret, 252B. — Populus christianus est quasi exercitus Dei, II 373A, VII 47A', 358C'. — Cur Dominus vocetur Deus exercituum, VIII 374C, IX 96B', 106B, 228D, 236C'. — Exercitus designat Romanos milites, XI 242A', XII 192B.

EXHORTATIO. Non debet esse de errore, neque de immunditia, neque in dolo, XIII 380A. — Quid exhortatio qua exhortamur et ipsi a Deo, XIII 214C'. — Exhortatio sine virtuosa conversatione inefficax est, XIII 454D.

EXITUS. Quo sensu Deus exire dicatur, VI 483B, necnon Christus, ex parte sive divinæ sive humanæ naturæ, XI 160A', 560A. — Mystice, quid exitus Israel de Ægypto, I 584D, VI 457D, 467B, 521D', 524A', VII 301B', et quomodo ponantur exitus aquarum in sitim, VI 476C, C'. — Quomodo custodiat Deus introitum et exitum nostrum, VI 585A'. Jugum grave super filios Adam a die exitus de ventre matris eorum, VIII 243A. Unus introitus est omnibus ad vitam, et similis exitus, VII 492C. Exitus matutini et vesperi, quid ad litteram, VI 140B', et mystice, 144C. Exitus viarum mystice sunt vitia et errores, XI 243A. Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt impii legem Domini, VI 572A. Æstimatur afflictio exitus justorum, VII 468C'. Domini Domini exitus mortis, VI 163A'. — Non des aquæ tuæ exitum, nec mulieri nequam veniam prodeundi, VIII 161B'.

EXORCISTA. Exorcistæ Judæorum dæmones ejiciebant, XI 104A', 482B, proferendo exorcismos a Salomone editos, 153D, XII 36C. — Quidam ex eis quomodo nomen Jesu invocaverint, XIV 189D'; inter quos duo signanter puniti sunt, 190C. — Exorcistæ officium implevit Christus, XI 471A'.

EXPIATIO. Festum V. L., die x[a] septimi mensis (Tisri) actum, II 244B, 285A, XI 375D', institutum fuerat in expiationem idololatriæ vituli aurei in deserto, II 285A, X 218B'. In jejunio et requie celebrabatur, II 244B, 285A, 486C'. Illa die, post solenne sacrificium, 238D, inter

Digitized by Google

duos hircos sors mittebatur, quorum uno pro peccato immolato, 240D, alter, populi iniquitatibus onustus, in desertum pellebatur, A', 246B'. Hac dumtaxat die in anno, pontifex Sanctum sanctorum intrabat, 240D', XI 375D', XIII 505D', et sanguine hirci expiabat Sanctuarium, II 241C', Sanctum et altare thymiamatis, 242D. — Quid spiritualiter significaverit, II 288A, 706D', X 218C', XI 375C', XIII 505D' et seq. — *Cf.* Altare, Hircus.

EXPLORATOR. Duplex est explorationis genus : ex quibus utrum licitum, III 13A'. — Exploratores Moysis, quo impulsu in terram Chanaan missi, II 393C, 528A', quare, 393C', et unde, A, 528D'. — Terræ detrahentes, II 394B', et populum deterrentes, 395B, repente pereunt, 399D. An eorum filii postea hereditate sint privati, 399D'. — Spiritualiter, quorumdam prædicatorum figuram exhibent, II 395B'. — Exploratores Josue, quomodo inter Chananæos sint versati, III 13A, et quo tempore, B'. A Rahab salvantur, 14B', 15D'. Quid significent, 16D. — Exploratores et periti a Josue missi sunt, qui dividerent terram, III 84D, D', 85C.

EXSILIUM a lege Judaica nunquam indicitur, quare, III 404C, 519A.

EXSULTATIO. Quid sit, VI 288B, 382A', XII 10D, XIV 433C ; quid vox exsultationis, V 673C', VI 18C, 537A. Ex plenitudine interioris jucunditatis exsultatio signa lætitiæ foris ostendit, XI 58B. Ex contemplatione et caritatis actu procedit, 394A' ; diversimode potentiis hominis tribuitur, VI 305B. Cur et quomodo justi exsultent in Domino, III 259C, etc., et in Maria, 324B'. Optima est occupatio animæ, VI 290C'. — Exsultatio juvenum fortitudo eorum, VII 136D'. — Qui seminant in lacrimis, in exsultatione metent, VI 597B', 598B'. — *Cf.* Deus (Providentia supernaturalis).

EXTERMINANS. Ita vocatur diabolus, XIV 292D'.

EXTRANEUS. Quomodo Christus extraneus factus sit fratribus suis, VI 174C'. — Ab extraneis cavendum est, VIII 73B ; pie tamen sunt ad habitandum admittendi, B' ; sed illis secreta non revelanda, VII 158C'. — In gaudio justi non miscebitur extraneus, VII 91D'. — Laudet te extraneus, et non labia tua, VII 166D.

EXTREMA UNCTIO. *Vide* Unctio.

EZECHIAS, XIII^us rex Juda, filius Achaz. Quando regnare cœperit, IV 71D, VIII 580C. — Ab Isaia instructus, IV 77B, optimus fuit, etsi non absolute optimus regum Juda, 72B, VIII 286D', X 507C', XI 11B. — Cur non peccasse dicatur, VIII 288C'. Subditos hortatus est ad pœnitentiam, X 286D'. — Templo solenniter mundato, IV 251A, 252B, cultum collapsum studiose restauravit, 255B, ubique simulacra confringens, 258B, cantorum officia ordinans, 253B, et Levitarum, 258C, et de suis facultatibus sacrificiorum præstans impensam, B'. Tempore ejus regnum Juda Deo servivit, X 472B', qui Judæos consolatus est, 346B. — Ezechiæ victoriæ, IV 73C. A Sennacherib oppugnatus, mirabiliter liberatus est, 73B', 261 et seq., VIII 580B ad 589D'. Ne vero tentaret Dominum, fecit quod in se erat, obstruendo fontes, parandoque machinas, IV 261B, XIII 252C'. — Induxit in medium civitatis aquam, IV 263D, VIII 287A. — Ægrotans per Isaiam sanatus est, retrocedente sole, IV 74C ad 79D', VIII 287C', 590A ad 598B', XI 11C, 478B, XIII 64B. — Quantæ ejus opes et fama, IV 262C', 263C. In legatione principum Babylonis in superbiam lapsus, mox resipuit, 262D', 263A', VIII 598C ad 600B'. — Quot annis regnaverit, X 201A'. — Præclarius solito sepultus est, IV 263C'. — Allegorice, speculum est bonorum prælatorum, IV 254D', VIII 589B'. — Cur vocetur regulus seu basiliscus, VIII 445C'. — Canticum ejus exponitur litteraliter, VIII 592C', et moraliter, 596B.

EZECHIEL. De tribu sacerdotali et forsan regali, IX 414C, coævus fuit Jeremiæ, VI 222A. — In Babylone exorsus est

Digitized by Google

prophetare, IX 445 A, quando, 413 A, cur tricesimo anno, 423 B. Ab ipso usque ad Christum fere CCCCXXX anni fuerunt, 437 A'. — Laudatur, VIII 289 D'. Legis fuit observantissimus, IX 438 C', Deoque familiarissimus, 469 D'. — Fuit propheta summus, sed obscurissimus, IX 412; ideo initium et finem ejus libri ante tricesimum annum Judæi non legebant, VIII 290 A, IX 422 C'. In libro suo, de Deo tanquam creaturis præsidente tractat, 419 B, 422 A'. — Speculator constitutus super Israel, IX 74 C', 432 D', 568 D, ad non convertendos missus, VI 148 B, in signum incredulis datus, IX 460 A, C', 461 B, non verbis tantum, sed factis multa nuntiavit, X 672 C : Jerusalem obsidionem, IX 462 A, Judæorum transmigrationem, 460 A, et dispersionem, 439 C. Cur in latere sinistro CCCXC diebus cubuerit, 435 B', in latere dextro, XL diebus, 436 C; cur jussus comedere panem in mensura, 438 C, sordidissimum, A'; cur uxorem plangere prohibitus, 534 A. — Quomodo viderit Cherubim, IX 414 A et seq., gloriam Dei, 426 D', 636 C, XIV 260 D', angelos signantes frontes fidelium, IX 452 B, et incendentes civitatem, 454 D', ossium resurrectionem, 586 C, instaurationem civitatis et templi, 602 C' : hæc ultima visio communiter de Ecclesia exponitur, XIII 625 B. — Qualiter librum divinitus missum, IX 429 B et seq., comedere jussus sit, 430 et seq. — Imaginarie translatus in Jerusalem, IX 449 B et seq., quales abominationes viderit in atrio templi, C' et seq. — Quæ scripsit de civitate et templo, cum Apocalypsi conferuntur, XIV 365 D, 366 B, 367 D, 368 B, etc. — Loquitur de Luciferi casu sub persona regis Tyri, IX 544 D, 546 A et seq., X 154 D'. — Per quatuor animalia visionis ejus, IX 415 B et seq., plura signantur, maxime quatuor Evangelistæ, 419 C' et seq., 423 A' et seq., XIV 264 C. — Fertur præclara fecisse miracula in Chaldæa, XI 478 C. Ex hoc loco epistolam Jerosolymam misit, IV 97 A'; et ibi occisus est, XII 89 A. — Sæpe filius hominis vocatus, in multis fuit figura Christi, V 533 A, VI 285 D', IX 423 B, 429 D', 439 C. — Typus est boni pastoris, IX 429 B', et perfectorum, 631 C. — *Cf.* Deus (Visio, Gloria).

F

FABER. Tubalcain fuit faber primus in cuncta opera æris et ferri, I 133 B', 140 C'. — Describuntur industriæ fabrorum, VIII 234 B et seq. Fabri communitati civium sunt necessarii, 234 D', sed ad altiora officia exercenda non apti, 235 B. — Cur Christus vocetur fabri filius, XI 171 A'. — Spiritualiter, fabri sunt prædicatores et prælati idonei, VIII 235 B'; faber ferrarius, præsidens virtuosus, C'. — Faber dicitur diabolus, VIII 694 A'. — Per quatuor fabros quos vidit Zacharias, quinam designentur, X 622 B', 626 A.

FABRICATOR. Deus fabricator omnium vocatur, quo sensu, VII 280 D'. — Quid intelligatur per fabricatores mendacii, IV 489 B', 500 C, vel errorum, VIII 641 B'. — *Cf.* Creator.

FACIES. Facies Dei, quid, V 565 D', 672 C', VI 187 C', 413 B', IX 365 D', XIV 375 A'. — Cur Christus facies Patris dicatur, X 328 D, 407 B. — Quomodo Deus faciem suam ostendat, II 354 C', VI 281 B', 282 C', 287 B, vel illuminet super hominem, V 595 C, VI 571 D'. — In hac vita videri nequit facies Domini sicuti est, II 113 D' et seq., V 566 A; in cœlo videbimus eum facie ad faciem, XIII 190 A et seq., XIV 375 B. Dei faciem intueri, quam jucundum sit et desiderabile, VI 287 B,

Digitized by Google

XIV 375D. — Quomodo faciem nostram ad Deum elevare debeamus, IV 586D. — Quid sit faciem Dei vereri, VII 262B, accipere, IV 490D, præoccupare in confessione, VI 382B', quærere, V 549B', 565D', VI 446D, X 41D', deprecari, V 566B, in abscondito faciei Dei abscondi, 591B'. — Qualiter Deus faciem suam a peccatis nostris avertat, VI 45B, XIV 433C'. — Quomodo faciem suam a nobis avertat, V 475D', 583A', 685D', VI 187C', 335B', 413A', 662C, XIV 440C', etc., vel abscondat, II 660C', IV 494C', 502A', 672C, VIII 714B, etc. — A facie ejus abscondi, I 128B', IV 493B', et projici, quid et quantum malum, VI 442B, D, XIV 434C, 459B'. — Quid sit a facie Dei egredi, I 131D', IV 312D', recedere, VII 258C', fugere, X 450C, C'.

Quænam sit facies Ecclesiæ, VII 336D', 337B, B. Virginis, 349A, et animæ, V 565D', 569B', VII 343C. — Facies Cherubim, IX 415D, quomodo dispositæ, 416A, quæ quatuor dicuntur facies Ecclesiæ, 421D, et Evangelistarum, 423B'; cur extentæ desuper, 420D', 424C'.

Facies hominis est pudoris sedes, et in ea vigent omnes sensus exteriores, VIII 113A, relucentque cordis affectiones, VII 100A, VIII 80C, 112D', XI 83C, et mentis sapientia, VII 119D, 258A, VIII 113A, quamvis non cum certitudine, 80B'.—Qualiter cornuta apparuerit Moysis facies, II 120A et seq., 121B', XIII 224C. — Cur toties jussus Ezechiel adversus Israelem faciem ponere, IX 442C, 465D', 515A, convertere, 437C', obfirmare, 435A'. — Quomodo exacuatur facies, VII 169C', et a Deo commutetur, 258A'. — Facies tristis dissipat linguam detrahentem, VII 160D'. — Quid sit principis faciem requirere, VII 180B', cognoscere in judicio faciem, 175C'. — Designat facies notitiam, XIII 226C', et conscientiam, XI 84A, quæ quomodo lavanda sit, B.

Cf. Aquila, Deus, Homo, Leo, Vitulus, Vultus.

FALSITAS. Sciri proprie falsum nequit, IX 81A', nec videri, 463C', 464D.

FALX acuta exprimit Christi judiciariam potestatem, XIV 326D.

FAMA. Bona procuranda est et servanda, IV 331C, V 55A', VII 104A', 143B, 246B', VIII 250C', XI 438B', XIII 349C, 370D. Eam appetere licet, V 277D, 294B, 301A, et præferenda divitiis, VII 143A. Quatenus liceat in ea delectari, 104D. Non tam fama quam virtutum excellentia est æstimanda, VIII 286A. — Qui illam negligit crudelis est, XIII 240C'. — Quomodo impinguet ossa, VII 104C. — Mala, plurimum est vitanda, IX 282A. — Fama proximi servanda est, salvis tamen justitia et caritatis ordine, VII 115D.

FAMES. Afflictio vehementissima, IX 320A', inter quatuor pessima Dei flagella recensetur, IV 232A, VIII 241B', IX 136B', 472A, A', in bello plus metuenda quam gladius, V 134C. — Idololatriæ pœna consueta erat super Israel, IV 22A', 38B. Quanta fuerit in obsessa Jerusalem, IX 161A, 320D, 365A, XII 168C', 192C', et in Samaria, IV 34B', IX 340D'. — Mystice, significat subtractionem alimoniæ verbi Dei ac sacramentorum, IV 611D, IX 133A', 134C, 140B', 576B', XIV 277A'; nam fames hominis duplex, et in utraque justi a Deo saturantur, V 632A', an semper, VII 66B. — In inferno infelicissime viget, IV 388D'. — *Cf.* Esuries.

FAMILIA. Familia et domus, modo pro eodem sumuntur, modo non, II 326C. — Quid intelligatur per familiam David, Nathan, Levi et Semei, X 676A. — Quomodo S. Joseph fuerit de familia David, XI 411D.

FASCIA. Fascia virginum pectoralis, quid sit, VIII 355C', IX 23D', et significet, 33C. — Quomodo mystice in cilicium convertatur, VIII 356A.

FASCICULUS. Fasciculus Dei est parvulus grex electorum, III 398A', 401D', X 421C. — Fasciculus myrrhæ Sponsus cœlestis, VII 309D et seq., 319B', 327A. — Quid fasciculus deprimens, VII 710D'.

Digitized by Google

FASCINATIO, proprie, est incantatio aut sensuum illusio, VII 476C'; quotuplici modo accipiatur, XIII 275D.

FASTIDIUM boni non parum nocet, VI 473C.

FATUM. An sit aliquid, V 64B, 65A'; num ejus nomine uti liceat, 63B. Multipliciter sumitur, 63D. Quid sit proprie, 65D', 71D; unde nomen acceperit, 65D, 71D; quomodo a providentia differat, 65C; quatenus sit causa actuum humanorum, 66B'; quæ ei subjiciantur, A; an sit immutabile, 65D'. — Libellus quidam de Fato S. Thomæ adscribitur, V 63D, D'. Pulchre de eo tractaverunt Petrus de Alliaco et Ægidius de Roma, 67A'. — *Cf.* Astrum, Deus (Providentia), Fortuna, Sors.

FATUUS. Sic dicitur sive in mortali exsistens, sive destitutus usu rationis : uterque deflendus, VIII 126C', 127A. Fatuus est habituatus in vitiis, 122B'. Quid intelligatur per quinque virgines fatuas, XI 271D' et seq. — Nemo temere vocandus est fatuus, VIII 127A'. Qui « fatue » dicit proximo suo, manifestam infert injuriam, XI 63B'. Sic tamen aliquem vocare non semper prohibetur, XII 44D. — Fatuus amicitia indignus est, VIII 116D'; ab eo non est quærendum consilium, 55A'. Sapientiæ incapax, 122B', eam vilipendit, 123C. Non nisi cachinnus est ipsius risus, 123A'. In domum proximi sine discretione ingreditur, 123D', per fenestram respicit, 124A, aut per ostium auscultat, B; non potest celare auditum verbum, 111A, neque iram, VII 81C, passiones sequitur, 88C, ebullit stultitiam, 97A', mox profert quidquid menti occurrit, VIII 124D, inaniter docetur, 126C, 127B, 254A, timet timore carnali, 128A, instabilis est, 200B', fatúa loquitur, 561B, gravis ad sustinendum, 123A, 127D, et quam pertimescendus, VII 116C; non parabolice sed simpliciter eum loqui decet, VIII 117D. Senex fatuus odibilis est, 157D. — Prodigus sub nomine fatui arguitur, VIII 117A. — Fatui sicarii, quid, IX 297A. — *Cf.* Insensatus, Stultitia.

FAUCES. Quomodo raucæ factæ sint fauces Christi, VI 172B', vel Ecclesiæ, 183D', et lingua Christi adhæserit faucibus ejus, V 534C', 541C'. — Quid gratia faucibus hominis, VII 31A. — Quam dulcia faucibus justi eloquia Dei, VI 564D'. — Adhæreat lingua mea faucibus meis, si non meminero tui, VI 631D, 633C.

FAVILLA. *Vide* Cinis.

FAVUS. Figura est eloquentiæ, VII 111D, spiritualis ac mystici sensus, in Scriptura, 154A. — Quo sensu dicatur Sponsus favum cum melle suo comedisse, VII 385B', 386A, 400B. — Cur favo distillanti conferantur labia Sponsæ, VII 370B, 379A, 383B'. — Quid favus mellis in ore leonis, III 188C', 191B. — *Cf.* Mel.

FEBRIS. Mystice quid, II 642A, XI 483C'. — Febricitantem Petri socrum quomodo curaverit Christus, XI 104B, 483C, et quanto miraculo, 104C, 483D.

FEL. An Christo patienti datum sit, VI 178C', XI 307C', 353B. — Fel piscis contra albuginem valet, V 106A. An virtute propria Tobiæ cæcitatem depulerit, 116A, 117B. — Tropologice, signat compunctionem, V 116C', anxietatem, IX 346D', angustiam, 348A, amaritudinem, 360D'. Quid sit fel amaritudinis, II 644C, XIV 136A, aqua fellis, IX 93C, 96B'; quid fel alicui dare, VI 188D. — Fel draconum vinum impiorum, II 663D'.

FELICITAS. Quid sit, V 547B, XII 562D'. — Hominis felicitas in visione Dei ponitur, V 626D. Felicitas æterna est catholicæ fidei finis, XIII 621B'. — *Cf.* Beatitudo, Deus, Gaudium, Visio.

FELICITAS (S.), cum septem filiis martyr, Machabæorum matri comparatur, V 359B'. (Acta SS., die x[a] Julii.)

FELIX, præses Syriæ. Erat vir cupidus et voluptatibus deditus, XIV 208A'. — Ægyptium quemdam cum multis rebellantem devicit, XIV 199D'. — Cur contremuerit audito S. Paulo, XIV 208C, et

Digitized by Google

quomodo a præsidatu amotus sit, B'.
FEMINA. *Vide* Mulier.
FEMINALIA. Feminalia linea sacerdotum, qualia, II 75D, 172D, IX 648C. — Terrenum elementum figurabant, II 76D', animæ purificationem, IX 648D, et castitatem exprimebant, II 77C, 176A', IX 648B'.
FEMUR. Quid sit proprie, III 193B'. — Unde mos jurandi, immissa manu subter femur, I 296A, 430B'. — Percutere femur olim pœnitentis erat, IX 224A, vel lugentis, 516D'. Femori suram imponere, lugentibus et meditantibus solitum, III 193D. — Femur Jacob, cur ab angelo percussum, I 357B', et cur femoris nervum non comedant Hebræi, C', 359A. Tangere nervum femoris, quid mystice, 360B'. — Significat femur generationem, I 296B, quandoque intellectum, VI 5D, B', VII 353C. — Qualiter Christus gladio accingatur super femur suum, VI 5C et seq., et habeat in femore suo scriptum Rex regum, etc., XIV 354A'. — Quæ sint femora Christi, XIV 354B', Ecclesiæ, VII 417B', B. Virginis, 426D, animæ, 422C', IX 125C'. — Sagitta infixa femori canis, sic verbum in corde stulti, VIII 111B. — *Cf.* Crus.
FENESTRA. Fenestra arcæ Noe, quid significet, I 164C, 166A'. — Fenestræ obliquæ a Salomone excogitatæ, III 615A, et in templo usitatæ, IX 607C, 627B', quid ad litteram, 606A, 624B', et mystice, 614C.—Quomodo per fenestras respiciat Sponsus, VII 335B, 342A. — Fenestræ Ecclesiæ sunt viri perfecti, IX 626B; fenestræ hominis sunt sensus, 100D', X 348D, aut virtutes, IX 626B. — Fenestræ libros S. Scripturæ signant, III 623C.
FERCULUM Salomonis. Figura est Ecclesiæ, VII 353C', animæ, 358D', B. Virginis, 362A. — Quid ejus columnæ, VII 354B, 358D', 362C, ascensus, 354D, 359A', 362B', reclinatorium, 354C, 359B, 362D, medium, 354A', 359A', 363A.
FERIA. Quare Christiani hoc nomine vocent dies hebdomadæ, XI 316C. — Feria Domini sancta in V. T., quid, II 282A et seq., 286D et seq.
FERMENTUM. Per septem dies Paschæ Judæorum, omne fermentatum sub gravi prohibebatur, I 565B', 566D, 580B', 581B, II 578D'. Moraliter, cur fermentati esus prohibeatur, I 576A et seq., 585A. — Fermentum in sacrificiis prohibetur, II 149A', 150A, 152D. — Primitiæ tamen fermenti solvuntur, II 149B', 153A. — Panes absque fermento et panes fermentati, quando et quomodo offerendi, II 80B', 148D, 178A, D, 283D'; moraliter, quid, 183A, A'. — Quid super fermentum immolare, II 35B, immolare de fermento laudem, X 389A', 392A'. — Exponitur fermenti parabola, XI 166A, XII 83C'. — Mystice, fermentum in bonam vel in malam partem sumitur, X 259D, XI 166A', XII 84A', et signat sive fidem et caritatem, 50C', doctrinam evangelicam, XIII 145D', sive Pharisæorum et Sadducæorum falsam doctrinam, XI 187D' et seq., et hypocrisim, II 152D, XII 50B', culpam quæ alios corrumpit, XIII 146A, 286C'. Quid sit fermentum malitiæ et nequitiæ, 146D. Modicum fermentum totam massam corrumpit, 145B', 286C'. Expurgent Christiani vetus fermentum, ut sint nova conspersio, 145C'.
FERRUM. Ubi et quomodo gignatur, II 555C, IV 614D' et seq., 622D; quantum sit utile, VIII 240C'. — Ferra fabrefacta exportabant Græci, IX 543B. —Mystice, cur ferrum et æs calceamentum Aser, II 687A. — Moraliter, quomodo ferrum in argentum, et lapides in ferrum convertantur, VIII 725A'. — Ferrei vectes excusationes sunt in peccatis, VI 472D'. — Ferrum significat pœnam a Deo inflictam, IV 568D', tribulationem asperam, VI 448A', aut tristitiam vehementem, 455B, aut duritiam cordis, IX 142A'; sic ipsi comparantur indurati Judæi, 74C', 138C. Quid stilus ferreus, IV 555C', 562C'. Quo sensu peccatum Juda scriptum sit stilo ferreo in ungue adamantino, IX 148A. — Ferrum sumitur

Digitized by Google

etiam pro gladio seu potentia angeli, VIII 416 A'. — Signat quoque ligamenta syllogismorum, X 85 D. — Judicium ferri candentis illicitum est, III 362 B.

FERVOR. In quo sistat, XI 418 C'. Novo vino comparatur, IV 656 B', XI 500 C'. — Fervor dilectionis peccata consumit, XI 555 B. Ferventes cum gaudio Deo serviunt, VII 46 B, aliquando præ ardore mente et corpore deficiunt, XI 510 D'. Fervorem respicit Deus potius quam laboris diuturnitatem, 223 C ; eo sanctiora opera hominis quo ferventiora, VI 483 C'. — Bonum cum ordinato fervore faciendum, VII 126 D et seq., ferventesque in Deo tantum gloriari debent, VI 551 C. — Ad accendendum fervorem expedit Dei beneficia recolere, VI 703 A'. — A fervore deficere nequissimum est, IV 634 B'. — *Cf.* Caritas, Deus (Officia hominis erga Deum), Devotio, Oratio.

FESTINATIO. Quomodo anni filiorum Israel defecerint cum festinatione, VI 256 D', 267 D'. — Maria exsurgens abiit in montana cum festinatione, XI 390 C'. — Festinatio in agendo, alia cavenda, VII 126 D, alia sectanda, I 258 D', VII 126 C'. — Festinatio in acquirendis hereditatibus vel divitiis, culpa non caret, VII 135 A', 175 C', et parum proficit, 87 A. — Domine, ad adjuvandum me festina : quanta sit virtus hujus versiculi, VI 191 C' et seq.

FESTIVITAS. Festivitates legis, quot essent et cur institutæ, II 282 A et seq., 287 B, 706 C, IV 169 C', X 218 C et seq. Earum aliquas sol et luna determinabant, VIII 201 A', 259 B. Illarum prima, scilicet Sabbatum, qualibet hebdomada, in memoriam creationis iterabatur, II 287 B, 706 C, VIII 326 C, secunda, Neomenia, in principio cujuslibet mensis, in honorem gubernationis Dei, II 287 B, 706 C, VIII 326 C, quinque aliæ, semel in anno, in memoriam beneficiorum Dei, II 287 C, 706 A', quarum ratio figuralis traditur, 287 C', 706 D'. — Per quod temporis spatium celebrarentur, II 285 D, V 304 D'. — In tribus principalioribus, ascendebant omnes masculi in Jerusalem, II 568 A, XI 434 D, portantes primitias et decimas ad epulandum cum Levitis, II 568 B. — Decursu temporis aliæ introductæ sunt festivitates, II 487 C'. Mos octavam festorum agendi, unde venerit, V 289 A.

In festivitatibus Judæi conviviis indulgebant et lætitiæ, V 89 D, 249 A, VII 253 A. — Quotuplici sensu Deus sedere faciat Israel in tabernaculis suis, sicut in diebus festivitatis, X 304 D', 308 D. — Quo sensu festa Judæorum odisse dicatur, VIII 326 D. Odit etiam festa Christianorum scelerate viventium, 335 D', IX 343 C, eaque hostes eorum derident, 327 A. Qualiter illa cessare faciat, X 217 C' et seq., 228 A, et convertat in luctum, V 90 D, X 417 D'. — Quo sensu reliquiæ cogitationis diem festum agant Deo, VI 242 B. — Quomodo a Christianis festivitates colendæ sint, I 620 C, 621 A', II 10 B, D, 405 A', V 250 B'. In his ab operibus cessandum, XI 471 C, nec inani gaudio et voluptati cedendum, II 488 C, ut gloriosæ deinceps agantur in patria, B'.

Cf. Calendæ, Cambyses, Collecta, Expiatio, Liberatio, Lumen, Neomenia, Pascha, Pentecoste, Phurim, Sabbatum, Scenopegia, Solennitas, Tuba.

FESTUCA parvum peccatum significat, XI 92 A et seq., 527 A' et seq.

FESTUM. *Vide* Festivitas.

FESTUS Portius. Felici successit tanquam præses Syriæ, XIV 208 B'. Quo sensu optimus dicatur, 211 B'. — Apud ejus tribunal S. Paulus Cæsarem appellavit, quare, XIV 209 A.

FETUS. Quomodo in utero formetur, IV 449 B. Ejus materia a matre, vis autem formativa a patre ministratur, III 477 D, IV 449 D, 539 B. — In utero, menstruo alitur, III 498 A'. — Expedit magis ursæ occurrere raptis fetibus, quam fatuo confidenti sibi, VII 116 C. — Pastor congregabit agnos in brachio suo, et in sinu suo levabit fetas, VIII 604 A'. —

Digitized by Google

Dentes Sponsæ Christi sicut greges ovium gemellis fetibus, VII 364D', 376C. — *Cf.* Generatio.

FICULNEA. Sterilis, quomodo et quare Christo maledicente arefacta sit, XI 233B; quid significet, X 570B', XI 233D. Non sunt ficus in ficulnea, quid prophetice, IX 89C', et mystice, 92D'. — Elucidatur parabola ficulneæ in vinea plantatæ, XII 78A. — Ficulnea significat Synagogam, XI 233D, XII 78A, vel genus humanum, 79B'. — *Cf.* Ficus.

FICUS. Qualiter æstatem prænuntiet, XI 268A. — An fuerit arbor prohibita in paradiso terrestri, I 99B'. Quomodo peccatores consuant folia ficus, 110D. — Ficus arborum principatum recusans, quid signet, III 163C, 167A'. — Duo ficuum calathi Jeremiæ ostensi, IX 193C, quid portenderint, D, 194B, C'. — Ficus proferens grossos suos figurat Synagogam, VII 335D', 348C, et animam virtuosam, 342B'. — Ficus non florens, quid, X 570B. — Numquid colligunt de tribulis ficus, XI 95A', 529D, vel ficus potest uvas facere aut vitis ficus, XIII 587B. — Ficus etiam exprimit habitus virtutum et donorum, IX 68D', X 351B, temporalemque jucunditatem, 228B. — Quid sit ficum Domini decorticare, X 330C, 336A. — *Cf.* Ficulnea.

FIDEJUSSIO. Quid sit; non est leviter spondenda, nec violanda, VII 44B, 74A', 147A, VIII 180D. — Fidejussori gratitudo debetur, VIII 179B', sed sæpe non exhibetur, C', 180A et seq. — Fidejussoris vestem tollere, quando licitum fuerit, VII 134B'.

FIDELIS. Quomodo Deus fidelis in verbis suis dicatur, VI 672D'. — Ei fidelitas in promissis summopere placet, IX 65B'. — Deus est salvator omnium hominum, maxime fidelium, XIII 422D. — Fideles pauciores sunt quam infideles, et pauci eorum salvantur, II 479D'. — Fideles gravius peccant quam infideles, XII 179B, sed facilius resurgunt, 178C', 179C. Quomodo eos purget Deus, 543C'. — Mystice, dicuntur Ecclesiæ lapides, VII 274B, palmites, arbores, olivæ, C, XII 544B'. — Quid intelligatur per aquas fideles, VIII 566D'. — *Cf.* Christianus, Deus (Attributa moralia), Electus, Justus.

FIDES. Varie sumitur quoad nomen, IX 60C; interdum accipitur pro fidelitate, VIII 129A', 170A, 179A', et fidejussione, VII 74A'.

Fides, sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium, XIII 514C et seq., altare Dei, IX 343A', animæ propugnaculum, VIII 693D', XIII 672D, et scutum, IX 270C, clypeus fortium ignitus, X 527A', victoria quæ vincit mundum, IX 65A', XIV 50C, est primum Dei donum, VI 270A, sine quo nihil valet, 439D', ne quidem oratio, VII 454A', IX 65D, XI 234A, Deum habens ut objectum, causam et finem, 347B. — Est radius primæ Veritatis, XIV 220A', licet umbra respectu visionis, IX 366D. — Prima virtus, XIII 273D, justitiæ ostium, VI 180B', et fundamentum omnium virtutum, VIII 159C, 199A, IX 613C', X 545D, XI 557D, XIII 11B, 31A, 344D, 618D, XIV 50D, et ædificii vitæ spiritualis, XIII 40B, 649D, XIV 166D; sine ipsa impossibile est placere Deo, V 601D, XI 357B', XIV 516A, et salvari, IX 60C, XIII 273D : quod enim ex fide non est, peccatum est, quo sensu, 108A' et seq. — Mentis oculus, V 565D', finem ultimum ostendens, omnis actus meritorii principium est, quem ad hunc finem dirigit, IV 327B, VII 103C, VIII 199A, IX 634C', XIII 14D, 34C', 305D, 516A, 581A, XIV 163B', 169A; ideo gentiles illa carentes nihil meritorii operabantur, XI 221D'. — Est porta Ecclesiæ, IX 85D, 612B, via ad regnum cœlorum, VI 470A, VIII 17A, 30A', 36B', etc., IX 221D, XIII 582B, 621B', inchoatio cognitionis beatæ, XI 393A, XII 284C, et beatitudo viæ, XI 393B. — Justus ex fide vivit, X 545D, 551C', XII 612A, XIII 14D, 276D', 514B, etc., per eam hostes in spiritualibus præliis su-

Digitized by Google

perans, III 53A, purgans peccata, VII 103B, IX 65A', se Deo conjungens, X 223D, XII 334B, cum proximo mutua æmulatione et consolatione communicans, XIII 12B, miracula patrans, X 545B', XI 200B; omnia possibilia sunt credenti, 233B', 342C'. Per fidem interdum triplex salus obtinetur, XII 155A'.

Objectum ejus Deus est, XI 347B, sub ratione primæ veritatis, XII 281A', 511D', etc. — Qualis fides semper necessaria fuerit, V 121A', XIII 516C. Quo sensu una sit fides, 14C, 313B, 675A'. Eadem fides est fidelium utriusque Testamenti, 32C', 227A', etc.; et ab exordio, Christi adventus erat credendus, XII 529A', XIII 582A; ipse enim auctor fidei est et consummator, 522C, objectum et causa, 31A. Quandonam implicita fides de Christo salutem operaretur, XII 335B'. An et qualiter, ante circumcisionem, valuerit fides originalem delere noxam in parvulis et adultis, I 249A'. Qualis fides in adultis requiratur, XII 344D, et in infantibus sufficiat, A', etc. *Vide* Salus.

Est quædam fides informis, XIII 579C, mortua, sine operibus, VIII 17A, 199B, XIII 34B, 102A', 286A', etc., sine caritate, 582B', quæ in Christianis peccantibus manet, XI 96B, 239C, etc. Salutem non operatur, XII 85B', 576B'. Fides modica, quid, XI 177D. — Fides quæ justificat hominem est fides formata, I 226D, XII 331A, XIII 39D, 84A', XIV 161C', etc., ex qua procedit dilectio, XIII 412C, et quæ per dilectionem operatur, VIII 199B, XI 557A', XIII 12C, quæ est ad operandum parata, 34A', et operatur si opportunitas adsit, B', fides viva, 579D', meritoria, XI 393A, XII 611A', qua creditur opere et veritate, VI 557D', quæ Baptismum requirit, XI 357A', saltem in voto, B', quæ donis intellectus et sapientiæ perficitur, VI 603D, XII 135D', 406B, filiali timore fovetur, VIII 13B, 16D', 159C, ut venerentur abscondita mysteria, non irreverenter scrutentur, VI 611C, XI 144A, XII 12A. — Quot gradus perfectionis fides habeat, IX 615B. — Virginitas cordis est fides incorrupta, XIII 247D'. — Quid sit fides Sanctorum, XIV 324A', fides quæ inter fructus Spiritus Sancti numeratur, X 66B', XIII 289D, 290A, XIV 152A; quid fides, prout gratia gratis data, XIII 184D, C'. — *Vide* Deus (Providentia supernaturalis, Justificatio hominis).

Fidem nullus meretur, XIII 34C', 92D'; sine gratia inveniri nequit, VI 470B. Est opus Dei, X 594C, XI 347B, XII 393C, qui solus cor tangit, 488D', et in fide ædificat, XIII 412A, per eam salutem homini proponens, 97B, eumque custodiens, 618D, ac evangelica lege, quæ lex fidei vocatur, credenti gratiam mandata implendi præstans, 32B. Quo sensu fides debeat esse granum sinapis, XII 136B. — Fide illuminatur qui Dei voluntatem facit, XII 412D. Fides ex auditu, quomodo, XIII 85B et seq. Utrum aliquis scire possit se esse in fide, 259A'. — Quum infunditur fides, virtutes et dona simul conceduntur, XIII 40C. Habitus fidei unus est in specie in omnibus fidelibus, 32C'. Habitus et actus fidei se mutuo ornant ac roborant, 581B. Cursum fidei facit caritas, 167D. — Qualiter Deus adaugeat nobis fidem, XII 135A' et seq., extensive vel intensive, D', et in nobis opus fidei impleat, XIII 401A.

Infirmus in fide, qualiter instruendus, XIII 103C'. — Fidei articulos unusquisque discere debet, XIII 491D, fidei obedire, 9B', scutum fidei sumere, 326B', omnia ex fide animæ agere, VIII 198D', postulare in fide nihil hæsitans, XIII 554C.

Celebratur fides Abrahæ et aliorum Prophetarum et Sanctorum, I 226C, V 277B', 278D, VIII 270C', 278A', XIII 33C', 38A et seq., 276D et seq., 515D et seq., 581C.

Christo aliquando tribuitur fides, VI

Digitized by Google

530C, ut cinctorium renum ejus, quo sensu, VIII 421C'. Quum autem beatifica visione excludatur virtus theologica fidei, XII 396B, nec in eo, V 432B', nec in Beatis locum habet, 528B, VI 611B'.

Fides catholica, quatenus revelationi et auctoritati divinæ innixa, certissima est, VI 327C, 576B, VIII 205C, X 545B', XIII 4B, 554D, XIV 52B et seq., 431B' et seq., et scientia certior, VII 260C, VIII 200A, IX 65D, XII 355D', 441A. Nihil detestabilius quam quod fidei dissonat, 573B'. — Ad fidem confirmandam suscitati sunt philosophi, VI 457A'; unde pateat ejus certitudo, XIV 5B, 103A, etc. — Ejus argumenta, XIII 3A', 478A' et seq., 653C' et seq., quæ connexa inveniuntur, 14B, et maxime rationabilia, XIV 431B', non sunt rationes naturales, VI 375B, XIII 132C', sed prophetiæ, 624A, Evangelium, XI 364, seu testimonium Filii Dei, XII 295D', 344D'; ejus doctrina, 532D', experientia devotorum, XIII 379D, tribulationes justorum, 666B', fidelium et maxime religiosorum sanctitas, XII 575A, sanguis martyrum, 190D, dispersio Judæorum, 193A, miracula, VI 327D, 375C, XI 49C', 357C', 359B', XII 321A', 377A, 446C, XIII 3A', 478A', 580B', 653D', XIV 52A', 431B', quorum præcipuum est mundi conversio, XI 358D, XIV 311A, quæ conversio tanto plus invaluit, quanto plus a tyrannis impugnata, III 142B', XIII 654A, XIV 133C'.

Ad episcopos pertinet fidei defensio, VII 169B, XIII 654B; sed omnis Christianus veritatem ejus gestis suis probare debet, XII 575A, et eam propugnare, XIV 68A. Pugna est Dei pro fide præliari et mori, XII 190A'. — Qualiter fidei confessio sit necessaria et meritoria, VI 528C, VIII 238D', XI 130B', 594A, C', XII 10A', 53C', 511A', XIII 84C, B', 439D, XIV 41B, 45D et seq. — Tyrannis quomodo sit respondendum, VII 106D, et adversariis fidei resistendum, VIII 33C', XIV 183A'. — Quærentibus fidei rationes est respondendum, XIII 653B', 654B, sed cum prudentia et humilitate, D; non sunt ejus mysteria cunctis pandenda, XIV 297C'. — Per fidem Ecclesia capiti suo unitur, VI 540A. Nunquam catholica fides penitus deficiet, V 465D, VIII 245B, XII 216B'.

Cf. Deus (Providentia supernaturalis, Virtutes quibus homo ad Deum ordinatur), Justificatio, Opus.

FIDUCIA. Ponenda est non in propria industria, V 683B, VI 27D', 359D, VII 24D', 78C, 176A', X 292A, XII 145D', neque in divitiis, IV 419B', 423A', 649B', V 522C, VI 60C, VII 76B', VIII 188D', IX 280D', 393B, X 409A, XIII 429C', neque generatim in creaturis, nisi secundario et ordinate sub Deo, VI 675C' et seq., VIII 550B', 553A', IX 149B et seq., X 316C, in quo solo principaliter confidere debemus, IV 474C', 486C', V 466B', 467C, 551D, VI 94C, 365D', 536A, 675C', 678A, VII 24B', 122B', 499A', VIII 16D, 70C', 429C', 449B, 609A, IX 149D' et seq., X 594C, XIII 216A', 483A', 488B'. — Conscientiæ puræ fructus, IV 474D', VII 31C, 94D', X 173A, XIV 27D, 38D', fiducia in Deo debet esse timorata, VII 24C', 94D', XIII 555A, nec impedire quin faciamus quod possumus, VII 73A, IX 150B, XIII 671B', omnem tamen sollicitudinem immoderatam devitantes, V 661A', VII 72C', IX 150C', XI 87A et seq., XII 23A', 61A et seq., XIII 157C', 348D, 671A'. Qualem fiduciam habere valeamus de filiatione divina et prædestinatione, XII 441B', XIII 63D' et seq., 680A', XIV 28A et seq. — Quales sint fiduciæ fructus et merces, VI 594D' et seq., VII 471A, 546C', VIII 16D, 199A', 706A', IX 150C et seq., X 41B, XIII 513A'. — Fiducia impii et hypocritæ sicut aranearum tela, IV 419A', 423D, et tanquam lanugo quæ a vento tollitur, VII 482C'. — Amici fiduciam decipere nefas est, VII 33A. — Tabernacula fiduciæ,

Digitized by Google

quid, VIII 560C'. — *Cf.* Deus (Virtutes quibus homo ad Deum ordinatur), Spes.

FIGULUS. Ejus opera describuntur, VII 539A', VIII 234B'. Quid spiritualiter figuret, 235D'. Figulus vasa dissipans et reficiens, IX 154D', 155B, est figura Christi, 158A'. — Deus qui finxit sigillatim corda hominum, V 604D, X 673D', figulo comparatur, et homo luto in manibus ejus, IV 448B', 456B, VII 540D, VIII 202D, 537A', 640A', 747B', IX 155C, XIII 78B' et seq. Ipse cognovit figmentum nostrum, VI 431A'. Formati de limo terræ, I 70B', IV 373A, 448B', 658A', vasa fictilia sumus, II 177A', IX 180A, XIII 226C'. — Quo sensu figuli ager dictus sit, qui postea Haceldama vocatus est, XI 302B'.

FIGURA. Tripliciter considerari potest, III 476C'. — Quomodo Christus sit splendor gloriæ Patris et figura substantiæ ejus, XIII 472D. — Præterit figura hujus mundi, XIII 157B'. — Omnia Hebræis in figura contingebant, XIII 169C', 170C'. — Non per figuram Moyses Deum videbat, II 390C. — Figuras idololatricas prohibuit Dominus, II 263B.

FILIA. An filia melior sit filio, VIII 223A'. — Filiæ generatio multo diuturnior et operosior est generatione filii, II 216B'. — Quæ sint parentum obligationes et sollicitudines erga filias, VIII 50D', 254C. — Filia prudens hereditas viro suo, VIII 125D', fatua in deminoratione fiet, C'; perversa confundit, D', impudens perturbat patrem, 126A; imprudens et luxuriosa, custodienda et reprimenda est, 163D', 254A'.

Filia Dei est anima, etiam peccatrix, IX 344D'. — Filiæ hominum vocantur filiæ Cain, I 149C'. Qui eas acceperunt non sunt dæmones incubi, 148A', neque judices et potentes, 149B', sed filii Seth, C'. — An in concubinas potuerint vendi filiæ Hebrææ, II 13C. Sæpe ad probationem vendebantur, 13A'; quomodo tunc tractandæ fuerint, B'. — Quandonam filiæ sacerdotis de oblatis comedere licuerit, II 279C. Ob fornicationem igni tradebatur, 274A. — Filiæ regum olim sub arcta custodia servabantur, III 511C'.

Filia Regis, cujus omnis gloria ab intus, VI 10B, quam Psalmista ad amorem Christi invitat, 9C et seq., est Ecclesia, 8D', aut B. Virgo, 11C et seq. Mystice, quam pulchri sint gressus filiæ principis, VII 417B, 422A et seq., 426B.

Nomine filiæ in Scripturis solet populus accipi, VI 25C, 633C', VII 329D, VIII 324C, 454C', 489B, IX 36A', 74D, 319C, 364B, XI 229C'. Inferiores civitates metropoleos filiæ vulgo dicuntur, IX 284A', 480A. Filia Sion designat urbem et populum Jerusalem, VIII 324A, 415D', 586B'; filiæ Sion sunt urbes minores et villæ, 355D, 559A, IX 353A. Filia et filiæ Sion, quid mystice, VII 355B, 363B', VIII 335B, 355A', 357D', 736A. — Per montem filiæ Sion intelligitur templum, VIII 454D, Ecclesia, B', anima justi, 458A. Portæ ejus, quid, V 460D', VI 218C. — Cur Babylon dicatur filia, VIII 647D. Moraliter, filia Babylonis, quid, VI 633B', VIII 650A. — Nomine filiarum aliquando imperfecti intelliguntur, VIII 722A.

Cf. Filius, Jerusalem, Mater, Parens, Pater, Sion, Virgo.

FILIATIO. Concernit personam, XI 390B'. Ejus ratio in quadam assimilatione consistit, 74A'. — Quo sensu in Deo inveniatur, XII 271B. — Filiatio adoptiva electorum, est similitudo filiationis naturalis divinæ, XIII 69A', et ad filiationem gloriæ ordinatur, XII 284C, XIII 67D. Quænam sint signa filiationis divinæ, XII 441B', XIII 63D' et seq., 549D', 680A. — *Cf.* Adoptio, Filius, Gratia.

FILIUS. Dei Filius est verus Deus, XII 271A', XIV 56A, ut probatur ex Scriptura, XII 272C'. Pater eum genuit sibi consubstantialem, coæternum et coæqualem, VI 501A' et seq., X 495B', XII 272D', 332B', XIII 130A, 265B', 311B, XIV 3C. Latriæ cultus exhibendus est Filio, XII 370B. Qui illum negat et

Digitized by Google

Patrem negat, XIV 25B'. — Quomodo Patrem cognoscat et diligat, XII 466B, XIII 683B, a Patre cognoscatur, XII 466B, et diligatur, VII 501A, XI 39A', 150C, 599D', XII 176A, 343C', 367B, 467C', 546B, 576C, XIII 683B, et in illo sibi complaceat Pater, C. — Quænam sint Filio propria, quænam appropriata, XII 271B', 274A, 290A. Illi attribuuntur pulchritudo, VI 3B, VII 311D', 500A', IX 575C, sapientia, VIII 4A, IX 182C, XIII 94C, 130B, XIV 46C, gratia, XIII 260B', et ea quæ ad intellectum pertinent, IX 411, XII 576D', XIII 130B, XIV 46C. — Omnibus rerum essentiis illabitur, XIII 487B'. — Quomodo Filium clarificaverit Pater, XII 504B', 567B, XIV 52C, et Filius Patrem, XII 567D. — Qualiter Filius a Patre honorificatus sit, V 453C', VIII 148D', X 110D, XIII 479A', 634C, et ab omnibus honorificandus sit, XII 370B et seq. — Quæcumque Pater fecerit, hæc et Filius facit, XII 366C', 368C', nec potest a se facere quidquam, nisi quod viderit Patrem facientem, 366A. — Quemadmodum Pater diligit Filium, sic Filius diligit nos, XII 546D. — Quomodo a Patre missus sit, X 627A', XI 237B, XIII 281D. Missio ejus alia est invisibilis, X 431C', XII 377B, XIII 281C', alia visibilis, X 432A, XII 377C, XIII 281D. — Quomodo dissolvat opera diaboli, XIV 32D. — Qualiter judiciaria potestas competat Filio, *Vide* Judicium. Subjectus erit ei qui sibi subjecit omnia, quo sensu, XIII 200A'. — Mystice, per filios Jacob adumbratur Christus, I 461C'.

Filii Dei qui soleant vocari in Scripturis, I 148D. Sunt viatores et Beati, V 421A', XIII 40D, seu omnes electi, A', aut prædestinati, 69A', et angeli, IV 307D, V 4A, VI 340C', XIII 473D'. Israel fuit filius Dei primogenitus, I 511D, IX 221A', XIII 75A. — Qualiter filii Dei efficiamur, II 572A, V 420C, VII 422B, XI 74D, 79C, 522A', 549A', XII 27C', 111B, 283D' et seq., XIII 62C, D', 63D', 280C, 281B', 300B, XIV 28A et seq., et a filiis diaboli distinguamur, 33C et seq. — Filii hominum in Scripturis nunc in bono sumuntur, VI 97C, nunc in malo, 101C. Filius aliquando pro filia, XI 374A', et sæpe pro nepote sumitur, IV 554A. — Quinam dicantur filii timoris, sapientiæ ac virtutum, VII 95B, VIII 20A; natio illorum, obedientia et dilectio, B. Quid per filium olei signetur, 359C', 367D'.

Quomodo pro culpa Adæ puniantur ejus filii, IX 499B, C'. — Quando filii Seth cœperint in vitia delabi, I 149D', et quo sensu intelligendi sint cxx anni illis ante diluvium præstiti, 150B'. — Filiorum Noe quis primogenitus, I 200D'. Quam quisque terræ partem sortitus sit, 196B. Quot gentes ex eis ortæ, 196A. — Filiorum Jacob in Sichimitas dolus, I 364C', 365C, injustitia, C', et multiplex reatus, 366D. Quomodo tam pauci valuerint urbem subvertere, 366D'. — Eorum invidia et odium in Joseph, I 378B', quem etiam vendunt, 382A'. Bis descendunt in Ægyptum, 404D, 409A, ubi varie a Joseph probantur, 404D' et seq., 412D et seq. Cur procuratori Joseph eos accusanti non restiterint, 413B'. — Filii et nepotes Jacob cum eo Ægyptum ingressi, quot, I 423B; et quomodo de numero eorum Moyses cum S. Stephano concordet, 424A. — Cur de arte pastorali commendati, I 425A. In Ægypto filios genuisse non leguntur, 430C. Corpora sua in Mambre statim post obitum transferri curaverunt, 468D'.

Filiorum abundantia justis in V. L. promittebatur ut merces, VI 604A', VII 89B, 473B. Nemo tamen legitur in Scriptura habuisse plusquam septuaginta duos filios, 243D. — A patre vulgo cognominabatur filius, a matre raro, III 5B. — Filio rebelli lapidationis pœna indicebatur, II 600C; judex vero filium innocentem pro reo patre occidere nequibat, 623D, nec punire ob parentum peccata, IV 58C. Licite, ex permissu Dei,

Digitized by Google

Chananæorum infantulos interfecerunt Hebræi, 624B. — Israelitæ idololatriæ dediti filios suos idolis sacrificabant, VI 465A', VII 524B, eosque igne consecrabant, IV 65B, IX 84D', 478C', 509A, vel etiam in honorem Moloch cremabant, IV 88A', IX 478D', contra præceptum Domini, II 253C', 270A, 590B. — Moraliter, filios Moloch consecrare et traducere per ignem, quid, II 255C', IX 87B', 514C.

De ratione filii est quod genitori suo sit similis, VII 498A. — De filiorum futuro conjectari potest ex eorum studiis, VII 133D'. — Filii boni et sapientes patrum suorum tam carnalium quam spiritualium sunt laus, V 112D', gaudium, IV 630C, V 113C', VII 65A et seq., 101D, 150B, VIII 158A, XIV 61B', gloria, XIII 217 D, et corona, VII 114B'. — Ira patris et dolor matris, filius stultus, VII 65C et seq., 118D', 119C', 128C'. Filius indisciplinatus confundit patrem, VIII 125B'. Filii peccata quandoque in parentes redundant, IV 468C', IX 67A, ejusque malitia damnationem parentum negligentium augebit, VII 472B. Melior est unus timens Deum, quam mille filii nequam, VIII 91D', et utile est mori sine filiis, quam relinquere filios impios, 92A. — Gloria filiorum, patres eorum, VII 114C', VIII 22B', 278C, XIII 217D. Justus qui ambulat in simplicitate sua, beatos post se filios derelinquet, VII 133C. Propter parentum inopiam filius non est despiciendus, XI 475A. — Quam perversi filii iniquorum parentum, VII 471D', 475A', VIII 249C', 250A, 266C; quam miseri filii adulterini, VII 473A et seq., VIII 136B'. Delicta parentum a filiis nonnunquam expiantur, I 188D, II 3B, 398A, 623B', III 274C', 343B', 451A, 556C', IV 577C', VI 490B, IX 236A', 496B, 499A, X 127B', 238B', 547B, XII 447C', usque ad tertiam et quartam generationem, II 3C', 118D, 624A'. Attamen filii pro parentibus nunquam spiritualiter castigantur, IV 578A, VI 490C, X 238A', XII 447A', sed tantum corporaliter, IV 577C', XII 447B', quare, IV 578B, VI 490D, XII 447B'. Ob demerita patris filius justus non damnabitur, IX 498D', nec meritis patris salvabitur filius injustus, B'. In inferno conquerentur filii de parentum remissione et scandalis, VIII 250B.

Quid parentibus debeant filii, V 99C. Debent eos honorare, II 4D', 5D, 265A, 636A, VII 176C, VIII 20A', 21C', 22B, 51B, X 693C, XI 178D', 438C, XIII 324A, revereri, XI 178D', 219D, 438C, eisque obedire, VII 11B, VIII 22A, in licitis, IV 651C', XIII 323D', 368A', verbo et opere, sine murmuratione, VIII 22A, etiam circa matrimonium, saltem si possibile, III 187A. Quo sensu parentes dimittendi sint propter uxorem, I 82C, XI 213A'. — Qualiter illos odire debeant servi Christi, XII 98A. Invitis parentibus quando laudabile sit religionem intrare, VII 130A', dummodo eorum necessitatibus provideatur, XI 219D. Parentibus valedicere, ante Christum commendabile, post Christum non ita, III 714A'. — Filii parentibus, maxime in senectute, subvenire debent, VII 149C', VIII 22D', 23B', 51C, XI 178D', XII 595C; nihil eis subtrahere, VII 176B. — Quo sensu dicatur filios non debere parentibus thesaurizare, sed parentes filiis, XI 178D', XIII 257C', XIV 153A. — Parentum vitia tegere debent, VIII 22A'. — Quantum filiis prosint honor et obedientia parentibus exhibita, VII 11D, VIII 22B, 23B et seq., etsi condignum reddere non valeant, 20B'. Bonos filios ex lege communi longævitas manet, II 5A, VIII 21A', XIII 324C. — In parentes peccare quam grave, I 409A', II 601C. Qui eos percutiebant vel eis maledicebant, in lege morte puniebantur, 14C', 271B, 600C. — Exponitur parabola duorum filiorum, quorum alter obedientiam renuit, sed postea præstitit, alter econtra, XI 235B et seq.; item parabola de filio prodigo, XII 106C' et seq.

Cf. Christus, Incarnatio, Mater, Parens, Pater, Spiritus, Trinitas, Verbum.

Digitized by Google

FIMBRIA. Quid sit, II 403A'. — Jussi sunt Israelitæ ut sibi facerent quatuor fimbrias in quatuor angulis palliorum, II 403B', XI 115D', 251B', non tantum in mandatorum recordationem, sed etiam ad Judæorum distinctionem, II 403D', 405B'. — Illas Scribæ et Pharisæi quam maximas gestabant, II 605A', et in eis posuerunt acutissimas spinas, quare, XI 251C'. — Fimbriam vestimenti Christi tangentes, quomodo curati sint, XI 178A', 578D. — Omnis gloria filiæ regis ab intus, in fimbriis aureis, VI 10B.

FINIS. Duplici sensu in Scripturis accipitur, X 121B. — Alius est consumens, alius consummans, V 427C, X 522C'. Finis hominis consumens est mors, finis consummans vel perficiens est Deus seu vita æterna, V 646B', VI 682B', VIII 597A, XII 568A', XIII 60D', 77D, XIV 231A', id est supernaturalis felicitas, quæ non agnoscitur nisi per fidem, XII 327D, XIII 14D, 97B, nec per naturalia media obtinetur, 77D, sed per supernaturalia, 393A', XIV 148A'. Quo sensu Christus sit rerum omnium finis, V 427D, XIV 377B. — In Oratione dominica petuntur per ordinem finis et media ad finem, XI 81D'. — Finis ultimi oblivio, quam nociva, IX 320A, 327B'; ejus meditatio commendatur, V 646C'. Frui proprie est ultimo fini inhærere, XIII 113D'. — Propter finem ultimum omnia sunt agenda, V 545D', VI 128A', IX 101A', X 317A, XI 88C', XII 64D', 428C, XIII 572A, XIV 6B, 231A', 267B'. — Finis præcipua est inter actus circumstantias, XI 75D', actui dans speciem, C', dignior his quæ ad ipsum ordinantur, VII 540D, plus amatus quam media, XIII 165A'. Necessitatem imponit his quæ sunt ad finem, II 267C'. — Res a fine denominationem ac virtutem præcipue sumit, VII 249C'. — Alius est finis intendentis, alius operis, XI 86B, XII 42A'. Duplici modo actio potest esse inconveniens fini tam principali quam secundario, I 341C. — Frustra fit quod finem intentum non obtinet; in vanum fit quod nec est ad finem, nec finem consequitur, IV 332C. — Quonam fine opus efficiatur bonum, XII 42B, 554A'. Malum non faciendum ut eveniant bona, XI 86B. — Forma est materiæ finis, XIII 202D.

Quid fines terræ, VI 118D, 121A, 383A', IX 74A, 297C, et Jerusalem, VI 682D. — Psalmi « in finem », quomodo intelligendi, V 427C, 448B, VI 1B, 12B, 26D, etc.

Cf. Deus, Frustra, Intentio, Vanitas.

FIRMAMENTUM. Firmamentum, seu cœlum stellatum, octava sphæra, cur et qualiter a Deo factum, I 30D et seq. Quare vocetur firmamentum, 30C', X 48A', firmamentum altitudinis, VIII 258A, cœlum, I 30D'. — Qualiter in eo facta sint luminaria cœli, I 40B et seq., VIII 259A'. Quæ causa pulchritudinis ejus, 258C, 259C', et quomodo Deus, cujus opera annuntiat, V 517A', in illo resideat, X 48B'. — Firmamentum Ezechieli ostensum, IX 418A, 454C, quid exprimat, 420C, 422B, 425C'. — Mystice, firmamentum est Christus, V 517C', VI 210D', vel Ecclesia militans, cujus stellæ sunt fideles et pulchritudo Christus, I 61C', V 517A, VIII 264A', XIII 420A'. — Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, X 160C. — Laudare Dominum in firmamento virtutis ejus, quid, VI 692A. — *Cf.* Cœlum, Creatio.

FISTULA. Fistula seu casia est planta curans afflictionem viscerum; significat pœnitentes, VII 373A. — Sic vocatur etiam instrumentum musicum ligneum, X 32C. Fistulæ domatum, quid, III 460B'.

FLAGELLATIO. Qualiter apud Judæos reis inflicta sit, II 626C et seq., XIII 251B. — Genus flagelli, quod dicitur scorpio, quid, III 679A'. — Flagellatio Christi, quantum dolorosa, XII 588B. — Flagellat Deus omnem filium quem recipit, XIII 523A. — *Cf.* Disciplina.

FLATUS. Quare sic vocetur anima, IV 668C, VIII 620B', 707C', X 90B. — Flatus Domini, sicut torrens sulfuris, VIII 550A.

Digitized by Google

FLETUS. Alius est ordinatus, alius inordinatus, XI 511 A, 580 B', XIII 98 D'. — Cur fleverit Ezechias dum ægrotaret, VIII 590 B, 591 B'. — Super errantibus flendum est ex compassione, VIII 459 A', 493 B', 571 C, IX 93 D', 94 D, 98 C, 100 B, 178 A', 233 B, etc., sicut fleverunt Apostoli super obstinatis Judæis, VIII 564 A'. — Cur et quoties fleverit Jesus, IV 533 D', VI 423 A', XII 167 B', 486 B. — Quisnam fletus in inferno ante et post resurrectionem corporum, XI 102 C', 244 B, 514 B', XII 86 B', D'. — Ad vesperum demorabitur fletus, et ad matutinum lætitia, V 583 C, 585 D. — Tempus flendi et tempus ridendi, VII 228 A'. — Qualiter pœnitens poculum suum cum fletu misceat, VI 416 C', XIV 444 C'. — Flere oportet cum flentibus, gaudere cum gaudentibus, XIII 98 C'. — Non fletus oculi, sed cordis contritio cœlos penetrat, V 441 C. — Qui flent sint tanquam non flentes, XIII 157 C. — Beati qui nunc flent, XI 54 B', 511 A, quia consolabuntur, V 98 D, XI 54 D', 511 C. Væ iis qui rident nunc, 514 C, quia flebunt, B'.

Locus flentium, cur sic dictus, III 118 C'; ibi angelus Hebræos increpat, 117 D. — Quid quercus fletus, I 368 B'.

Cf. Gemitus, Lacrima, Luctus, Planctus, Threnus.

FLOS. Florum pulchritudo quanta sit, X 56 B', XI 88 A. — Mystice, flores fructus parturientes, quid, VII 421 C; quomodo apparuerint in terra, 335 B', 342 C, 347 D'. — Flos campi recte dicitur Christus, VII 328 B, B', 338 D, 344 B', B. Virgo, B, et anima fervens, 338 D'. Flos de radice Jesse, Christus, VIII 419 B. — Quinam sint flores Sapientiæ, VIII 145 D', B. Virginis, 155 B, et animæ fidelis, 238 A'. — Cur Sponsa floribus fulciri cupiat, VII 331 B', 340 D', 346 C. — Flori decidenti assimilantur vita humana, IV 497 C', VI 355 B, 431 B', VIII 603 A, XIII 631 D, etc., felicitas carnalium, IV 519 B', VIII 602 D', X 522 B, XIII 557 A et seq., hæretici, VIII 532 D. — Quo sensu floreat solitudo quasi lilium, VIII 577 D, 580 A. — Qualiter post sacram communionem floreant fideles, VI 211 D. — Justus ut palma florebit, VI 371 A et seq., VIII 293 A', etc. *Vide* Deus (Providentia supernaturalis).

FLUCTUS. Fluctus Dei, quid, V 676 B, VI 330 B', 334 A', X 458 B'. *Cf.* Flumen, Mare.

FLUMEN. Flumina e mari exeunt, VII 30 C, et ad mare redeunt, quomodo, 216 B et seq., VIII 244 D'. — Super flumina qualiter terra fundata dicatur, V 548 D. — Sapientia increata flumini comparatur, VIII 150 D'; de fluvio, id est de corde Patris, C', 151 B, seu de paradiso, A, effundit flumina sive charismata gratiarum, 150 B', quibus Ecclesiam irrigat, 151 B et seq. — Qualiter flumina in desertum sint posita, VI 476 C et seq., VIII 630 D, in siccum, 668 B', et in insulas, 623 C. — Flumen Dei, ad litteram Jordanis, VI 140 D', allegorice Baptisma, 14 D, 144 D', 285 D, Verbum Dei, 15 A, quomodo lætificet triplicem civitatem Dei, 14 D, C' et seq. Flumen aquæ vivæ, per quod significantur Spiritus Sanctus ejusque dona, XII 420 A, XIV 373 C, describitur, C'. Ex utraque parte ejus, lignum vitæ afferens fructus duodecim, 374 A et seq. — Quare juxta fluenta resideant columbæ, VII 392 C, et mystice residere debeant prælati, D. Quid sint flumina in supremis collibus aperta, VIII 615 A. — In Scripturis, flumina designant homines, IV 625 B, mundum, VI 148 A', nationes, IX 560 D, reges eorumque exercitus, 267 D, X 561 A, animas, VI 301 D, fideles, 397 C, electos ac doctores, X 567 C', prædicatores, VI 374 A', persecutores, B', hæreticos, XIV 334 A, perversos ipsorumque vitia, V 548 D', VIII 464 D', X 567 B', abundantiam divitiarum temporalium et sapientiæ sæcularis, IX 29 D', 271 B, 558 D', divina charismata et tribulationes, X 57 B'. — Flumina Babylonis, quid, VI 632 C, VIII 428 A'. — Qua-

Digitized by Google

liter flumina elevent vocem suam et fluctus suos, VI 374A'. — Quo sensu Deus percutiat flumen in septem rivis, VIII 428D. — Draco magnus, qui in medio fluminum cubat, quid, et quomodo a Deo humiliatus, VI 222D', 228D, IX 551A et seq., 553C' et seq., 563B et seq., 566D. Flumina non obruent caritatem, VII 441C'. — Deus declinat super Ecclesiam quasi flumen pacis, VIII 759B'. — Quænam flumina Beatos impleant, V 626D', VIII 568D, 759C'. — *Cf.* Aqua, Fluvius.

FLUVIUS. Fluvii paradisi, qui, I 76A' et seq. Quid mystice, I 89A, VIII 149C et seq. — Fluvio Dorix comparat se Sapientia increata, 150D'. — Qualiter fluvii Ethan siccati fuerint, VI 223A', 228D'. Quo sensu Leviathan fluvium absorbeat, nec miretur, V 24A' et seq., VI 301D. — Quorumnam fluviorum locus sit Deus, VIII 568C, de cujus facie fluvius igneus rapidusque egreditur, X 107B. Qualiter fluvios scindat terræ, 561A, 568D. — Contra ictum fluvii non est conandum, VIII 33B'. — *Cf.* Euphrates, Flumen, Nilus, Tigris, etc.

FOEDUS. Fœdus sempiternum iniit Deus cum Noe et universo genere humano, I 185B', VIII 503B'. Arcus seu iris signum est hujus fœderis, I 185D' et seq., 191B, VIII 260D, XIV 261A, 296A. — Speciatim iniit Deus fœdus cum Abraham et semine ejus, I 231A, 243D et seq., 291B, 313B', 330B, 522C', II 305D, III 118C, VIII 564D', unde Judæa terra fœderis vocatur, IX 555A'. Signum hujus fœderis fuit circumcisio, I 245A et seq., etc. Horum quænam sit significatio allegorica, 235A', 251A, D et seq., et tropologica, 253A et seq., etc. *Vide* Circumcisio. — Deinde pepigit Deus fœdus cum Moyse et populo Israel, dando eis legem, I 637C, II 118C', 119A', 302C', 541D, 543A, 545B, 642D et seq., III 645C', IX 110A, 130B', 227B, 476D', 484A', etc. — Sabbatum pactum fuit sempiternum inter Deum et filios Israel, II 95D. — Sanguis fœderis, quid litteraliter, II 40D', et mystice, 44A'. — De fœderis arca et tabernaculo, *Vide* Arca, Tabernaculum. — Quid sal fœderis, II 149C', et pactum salis, 418B, IV 214A'. — Fœdus præcedens Judæi sub Josue renovarunt, III 101B', 102B, in cujus signum lapis prægrandis in sanctuario erectus est, C et seq. — Renovatum etiam fuit sub Ezechia, IV 251C', et Josia, 87A et seq. — Nunc lex evangelica est Dei fœdus cum hominibus, I 251 D, VIII 696D, 718C, 730B', IX 114D, 227A et seq., 239A, 484A', C', 486A', 491C', 575B', 589B', X 222A, etc., fœdus pacis quod non movebitur, VIII 692B'. In fœdus populi datus est Christus, 621A, 659B'. — Væ iis qui transgrediuntur pactum Domini, IX 110B, 114A', 174B', 178D, X 266C' et seq., 270C et seq., etc. Quid autem promittat Deus his qui fœdus ejus tenuerint, VIII 701C, B', etc. — Pactum vitæ et pacis percussit Deus cum tribu Levi, X 699D et seq., speciatim cum Phinees, II 473B'; quod etiam fecit cum sacerdotibus novæ legis, X 703A et seq. Maledicti qui pactum istud irritum faciunt, 700C, 703A'. — Quodnam pactum fecerit Deus cum David, III 476C et seq., 479A et seq., 563C, IV 214A', IX 244D, etc.

Olim fœdera firmabantur vituli occisione, V 245C, IX 247A, aquæ aut sanguinis effusione, III 103A, 295B', 298D', aut alio sensibili signo, IX 247B. — Non licet frangere fœdus etiam impositum, III 187D', IX 247B', 493D', vel cum infidelibus initum, III 692B'. — Quale fœdus pepigerit Job cum oculis suis, IV 643A. — Cum morte et inferno quasi fœdus fecerunt impii, VIII 527D', 533A', quod delebitur, 529C, 533C'.

Cf. Lex, Pactum, Promissio, Testamentum.

FOENUM. Figurat in genere homines, VI 431B', VIII 83D', 602C', 603A, 674C, XIII 631C, XIV 288A, vel speciatim inferiores, fragiles, incipientes, 291B; designat fugitivam prosperitatem impiorum, V

Digitized by Google

628C', VI 369D', 606B, VIII 246A, 587C', XIII 557A et seq., vanam doctrinam, 138D', peccata venialia, 139A. — Percussus ut fœnum, homo arescit, VI 415C, 417B, 422C. Si fœnum agri sic Deus vestit, quanto magis homines, XI 88A, XII 62D'.

FOENUS. Liberale, quid sit, VII 173B, et quatenus liceat, C. — Fœnus, opus misericordiæ, VIII 176D, commendatur, 177A; non est cuilibet præstandum, 54B', nec citius repetendum, 116D'. Illud accipiens diligenter restituat, 177B. Infidelis solutor vituperatur, 177D et seq. Quomodo fœnerator se gerere debeat in diversis casibus, 178B et seq. De fœnore usurario, *Vide* Usura.

Fœnerator mystice est Deus, XI 553B, cujus debitores duplicis generis sunt, C. — Quid fœnerari Domino, III 270D, 275D', VII 129B.

Cf. Mutuum.

FOLIUM. Folia figurant vitam hominis, IV 495A, VIII 84A, 333A, 747B, et verba inania, 39A. — Folia ligni vitæ sunt verba quibus Christus suos in patria alloquetur, XIV 374C', aut animæ christianæ, IV 503D. — Justi germinabunt quasi virens folium, VII 76C', IX 150A', quod non defluet, V 407D', IX 667D', et erit ad medicinam, 668C; econtra, impiorum folia, VIII 333A, IX 92D'. — Cur Christus maledixerit ficulneæ quæ folia tantum habebat, V 408C, XI 233C.

FOMES peccati. Quare dicatur peccatum, XIII 49B', aut lex membrorum, 56D', et sit causa mali, 55C'. — Lege nondum data minus viguit, quo sensu, XIII 54B. — Per Baptismum debilitatur, non penitus tollitur, XIII 35D', 50A. — *Cf.* Caro, Concupiscentia.

FONS. Fons irrigans terram a principio, quid, I 70B, 87C'. — Fontes, etiam fons paradisi, e mari magno originem ducunt, III 560C', VII 30D, 58B, 216C. Fontes abyssi, quid, I 169B, 179C. — Fontes in V. L. mundi reputabantur, II 211A. — Mystice, in Deo fons est vitæ, V 626D', IX 19A', 104A, veritatis, 103D', sapientiæ, 19B', 152A, 392B, justitiæ, 293A', 386C, dulcedinis, 30B; qualiter fontem spinarum irriget, X 360C'. Qualiter fons bonitatem ac sapientiam divinam repræsentet, 56D', et fons aquæ vivæ divinam opulentiam, XIV 363D'. — Fons universæ sapientiæ est Verbum æternum, I 87C', VII 121A', VIII 5D'. Quid fontes Salvatoris, 430B. — Fons vitæ, lex sapientis, VII 88A, et consilium ejus, VIII 122D, timor Domini, VII 95C, doctrina salutaris, 111B; fons signatus, Ecclesia, 371C', et B. Virgo, 383D'; fons hortorum, Christus vel Ecclesia, 373B'. — Fons aquæ in solitudine, quid, I 242B. — Fontes aquarum sunt torrens voluptatis cœlestis, VIII 660C, XIV 284B', dona gratiæ, VIII 615B, 660B', 712B', XII 394C, Baptismus, X 362A, 678D', prædicatores, doctores, prælati, VI 169B, 228D', VIII 579B, X 57B, 337D', XIV 288D'. — Fontes etiam significant Scripturas, VI 228C', sapientiam, scientiam, doctrinam, V 503C, VII 41C', IX 19A', Apostolos, I 610A', VI 228C', qui vocantur fontes Israel, 164D', hæresiarchas, XIV 334A. Fontes sine aqua, ficti doctores, XIII 690B'. — Quo sensu conteratur hydria super fontem, VII 286C. — Fons turbatus, justus cadens coram impio, VII 161C. — Qualiter Deus emittat fontes in convallibus, VI 437C', et convertat rupem in fontes aquarum, 523B.

Fons Judicii, vel fons Misphat. Ibi Deus judicavit populum Israel contra se murmurantem, I 219A.

Cf. Aqua, Cisterna, Puteus.

FORAMEN. Foramina petræ, mansio columbæ mysticæ, VII 336A', 343B, 348B'. In foramine petræ, id est in vulnere cordis Jesu, est devotorum habitatio, IX 283B. — Quomodo per foramen manum mittat Sponsus, VII 388C', 396B, 401B'. — Foramina mentis angelicæ, quid, IX 546C'. — Delectabitur infans ab ubere super foramina aspidis, VIII 423A,

Digitized by Google

427 D. — Facilius est camelum per foramen acus transire quam divitem intrare in regnum cœlorum, XI 217 C', XII 151 B.

FORCEPS. Quid ad litteram, II 64 A, 338 C', III 638 B', et mystice, II 67 A', III 642 D'. — In manu Cherubim calculus, quem forcipe tulerat de altari, VIII 376 C.

FORMA. Juxta diversitatem formarum substantialium, requiritur diversitas materiarum, XIII 202 D. — Quomodo Adam sit forma futuri, XIII 44 A'. — Christus, speciosus forma præ filiis hominum, VI 3 A et seq., VIII 737 D, quum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, XIII 338 C'; sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, 339 A. In passione, inglorius fuit adspectus et forma ejus, VIII 682 D. — Episcopus fieri debet forma gregis, XIII 669 B'.

FORMICA. Exemplo pigrum instruit, VII 44 D'. — Ejus providentia et instinctus, VII 45 A. — Mystice, humiles designat, VII 190 B'.

FORMIDO. Ex conscientia prava oritur, XIV 27 D. — Quomodo formido mortis ceciderit super Christum, VI 75 C', et cadat super nos, 81 D'. — Quid sit proprie formidolosus, et quomodo a timido differat, III 152 A. Recte ab exercitibus olim formidolosi ejiciebantur, II 596 B', III 151 D. Ad pugnam spiritualem formidolosi non sunt apti, 155 B. — Tempus medelæ, et ecce formido, quo sensu, IX 93 A'. — *Cf.* Metus, Pavor, Terror, Timor, Tremor.

FORNICATIO. Carnalis, modo de omni concubitu illicito, XIII 150 B', etc., modo de adulterio intelligitur, VIII 328 D, XI 214 D. — Aliquando ab adulterio distinguitur, XIII 528 A. — Apud gentiles opus naturale et licitum reputabatur, V 179 A', XIII 384 D. — Apud Hebræos quibus pœnis plecteretur fornicatio cum ancilla, II 260 C, et filia sacerdotis, 274 A, 606 B', XI 384 C'. — Apud Christianos matrimonii vinculum non solvit, XIII 153 C. Quatenus liceat uxorem dimittere fornicationis causa, XI 68 B, 214 D, XIII 153 A'. Ad vitandum fornicationem matrimonium consulitur, 151 C'. — Reprobatur fornicatio ut peccatum mortale, XII 108 C, XIII 149 A', 528 B, maxime in sacerdotibus, X 242 C', faciens Deo consecratum in Baptismate, diaboli servum ac membrum, VII 282 D', XIII 150 C, ut stultitia, VIII 135 D et seq., cor auferens, VII 51 B', X 237 C', quæ in inferno majoribus suppliciis punietur quam generales iniquitates, III 380 A'. — Summopere fugienda est ab omnibus, VII 48 B', XIII 150 B', 385 B, XIV 170 D', maxime ab adolescentibus, 18 A', vitatione occasionum, VIII 55 D' et seq., 252 B, et societatis fornicatorum, 110 A, XIII 146 B' et seq. — Ex lascivo adspectu fornicatio dignoscitur, VIII 163 D'. Quomodo spiritui fornicationis resistatur, X 242 D'.

Fornicatio spiritualis, quæ sit, II 250 B', VI 218 A, VIII 328 C, XI 341 B', XII 108 C, XIII 524 C', 592 C'. Fornicatio cordis dicitur, V 661 B; cor fornicans qualiter Deus conterat, IX 444 B'. — Oculi per res varias fornicantes compescendi sunt, II 403 C', 406 A. — Tot sunt fornicationis species quot peccatorum, IX 41 D; nam omne peccatum mortale fornicatio dici potest, III 160 A, VI 218 A, IX 30 D, 42 A', 376 B, etc., maxime idololatria, III 120 C, IV 43 A, VI 465 C', VII 535 B, IX 21 B', 34 D, 478 A', X 213 A', 237 A' et seq., 272 C', XII 437 A', XIV 323 D. — Spiritus fornicationis spiritualis, quid, X 238 B, 244 B'. Deum contra Hebræos cum filiabus Moab fornicantes iratum, qualiter Phinees placaverit, II 471 B et seq., XIII 170 C. Moraliter, quid sit fornicari cum filiabus Moab, II 474 C et seq., cum Ægyptiis, IX 489 B, Assyriis et Chaldæis, A'. — Sub figura meretricis describuntur scelera Jerusalem, VIII 328 C' et seq., IX 34 D et seq., 478 B et seq., 528 B et seq., Samariæ, 527 C', Christianorum, VIII 336 A', et animæ peccatricis, IX 41 B et seq., 488 B et seq., 531 B. — Quomodo

Digitized by Google

interpretari valeant ea quæ de uxore et filiis fornicationum Osee dicuntur, X 203 D et seq., 210 A et seq., 212 D' et seq., 225 B' et seq.

Cf. Adulterium, Deus (Desponsatio cum rationali creatura), Incestus, Luxuria, Meretrix.

FORTITUDO. Est virtus et efficacia exsequendi disposita, X 22D. — Qualiter Deo competat fortitudo, et ipse sit fortitudo hominis, *Vide* Dei attributa physica (Fortitudo). — Quomodo in fortitudine Dei præparatus sit orbis, IX 104C', 108C, 203A', et maria congregata sint, IV 606A'. — Christus, qualiter ab angelo confortatus sit in agonia, IX 358B', XI 294B', XII 220C'. — Quatenus fortitudo homini præcipiatur, III 8 D, IV 222D, V 279B, IX 54B', XIII 325C, 604B', etc. — Alia est virtus, alia donum Spiritus Sancti, VII 199B', XIV 122C. Fortitudo, quæ est virtus cardinalis, etiam magnanimitas dicitur, VII 502C, ardua viriliter aggredi facit, IV 365B', V 279B, VII 359A, 501 D'; inter timorem, quem refrenat, 501 D', et audaciam medium tenet, III 152A, ac prudentiæ moderamen sequi debet, V 279D; quid si modum excedat, VII 502C. Maxime ad principes, III 7D', et ad bellatores spectat, 151 D'. Non in multitudine exercitus victoria belli, sed de cœlo fortitudo est, V 281 B'. — An fortiter agant sibi manus inferentes, V 375B'. — Dominus fortitudinis, quid, IV 365B', VIII 420A'. — De qua fortitudine gloriandum sit, VII 136 D', non tamen inaniter, X 411 B. — Fortitudinem suam ad Deum servare, quid, VI 111 D. — Fortium non est bellum, quo sensu, VII 267 D'. — Qualiter Deus fortitudo sit revertentibus de bello ad portam, VIII 533 A. Induere fortitudinem brachii Domini, quid, 677C'. — Sicut Jacob angelo prævaluit et ab eo confortatus est, I 356C' et seq., X 302 D et seq., sic Christianus fortitudinem contra adversarios ab angelo custode impetret, 307 C'. — In silentio et spe fortitudo nostra, VIII 552 C. Fortitudo simplicis, via Domini, VII 70C'. — Clypeus fortium Christi ignitus, X 527 A'. — Vir sapiens fortis est, VII 152D, et vir doctus robustus, A'. Domus justi, plurima fortitudo, quo sensu, 98 A'. — Egestatem operatur manus remissa, VII 66D, et tributis servit, 83D; manus autem fortium divitias parat, 66A', et dominatur, 83C. — Pauper fortis melior est quam dives imbecillis, VIII 183A'. — Substantia divitis, urbs fortitudinis ejus; pavor pauperum, egestas eorum, VII 68B'. — Fortitudine corporali præstantiores sunt patientia, VII 112 A', prudentia, 485 A, et sapientia, 269 A. — Non fortitudo lapidum fortitudo mea; sic loquuntur acediosi, IV 399 A'. — Fortitudo bonorum et pravorum, quam dissimilis, IX 190 D'. Impiis fortitudo lex est justitiæ, VII 464 A.

Fortes David recensentur, III 564 A' et seq., 568C', IV 145A, inter quos cur non inveniantur Joab et Amasa, III 569 A'. Allegorice, Apostolorum speciem referunt, 570A, qui dii fortes terræ dicuntur, VI 20C'. — Sexaginta fortes ambientes lectulum Salomonis, quid, VII 352B', 358 A', 361 C'. Quomodo unusquisque gladium habere dicatur, 352D', et ensem super femur, 353 C. — Commendatur fortitudo Jeremiæ, IX 11 B, et Judæ Machabæi, V 279 A', 300D'. — Quid mille clypei, omnis armatura fortium, VII 366D. — Fortis, sic vocatur diabolus, XI 154 A, fortis armatus, XII 37C. Fortitudo ejus quanta, V 33B, 34 A', 35D' et seq., 512B', VII 273A, IX 291 D, X 380C', XIII 688D, minor tamen quam supernaturalis fidelium potestas, XII 8C'. Qualiter a fortiore, id est a Christo, superatus sit, XI 154C, XII 37B' et seq.

FORTUNA. Quid sit fortuna, V 67C, bona vel mala fortuna, B', 68A et seq. Quatenus a Deo, ab angelis et ab astris dependeat, 67C' et seq. Ex Deo esse potest et a stellis, 70A et seq. Quum ad bona exteriora dumtaxat respiciat, justis

Digitized by Google

et impiis favet, 70C'. — In Deo nulla sunt fortuita, V 69A, in homine quædam, 68D'; casus fortuiti quoad hominem, 67B', præordinati sunt quoad Deum, C', et a Providentia gubernantur, 72C. — Gentiles et Judæi idololatræ Fortunæ sacrificabant ultima anni die, VIII 750C. — *Cf.* Deus (Providentia), Fatum, Sors.

FORTUNATUS inter primitias Achaiæ ab Apostolo commendatur, XIII 207A'.

FOVEA. Fovea altaris holocausti, quid ad litteram, IX 638C', et mystice, 643A. — Metaphorice, fovea quascumque insidias signat, IX 157C', 158B. Qui fodit foveam incidet in eam, VII 165A', 273C', VIII 171A. Foveæ profundæ assimilatur meretrix, VII 145B, 150C. — Cæcus si cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt, XI 181C, 526D. — Vulpes foveas habent, Filius hominis non habet ubi caput reclinet, XI 105C, 609C et seq.

FRAGMEN. Sicut fragmen mali punici, ita genæ Sponsæ, quo sensu, VII 365A', 376D', 381D.

FRAGMENTUM. Fragmenta panum a Christo multiplicatorum, quare collecta fuerint, XII 385A, et quid designent, C.

FRAMEA. Quid sit, et quid significet, V 459B, 536D, 542B', X 680C. — Quid framea Dei, V 493D, 496D', 612A, 618C'. Sic vocari potest anima Christi, 493A'.

FRANCISCUS (S.). « Seraphicus ille sublimis », deformis erat corpore, VIII 67C. — Adhuc in sæculo, contentiones vitabat, VII 132D. — Divitias spernens, quantum in anima locupletatus sit, XIV 241C'. — Quomodo contra concupiscentiam pugnaverit, XIV 403A'. Cibis suis cinerem superfundebat, 444C'. — Solem fratrem intuens, in Creatore delectabatur, X 52A'. In contemplationem altissimam raptus, duplicem illuminationem accepit, VII 319C. In visione qualem adspexerit statuam, X 30C'. Dicere consuevit: Fratres, incipiamus Deo servire, VIII 104B, XIII 681B'. — Quid docuerit de tentationibus blasphemiæ, XIV 420D'.

FRATER. Fraternitas naturalis gratia perficitur, XII 308A. — Fratres vocantur in Scriptura qui de eadem sunt cognatione, III 238B, IV 393B', VII 47C, XII 317D', XIV 89A'. — Interdum frater pro proximo accipitur, VIII 48A, 50A, 351C', 611D', etc.; sic fratres a nobis diligendi sunt omnes homines, II 258C; qualiter omnes fratres simus, XI 252A, XIII 549A'. Custodes sumus fratrum nostrorum, I 126C', 138C'. Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra, quid ad litteram et mystice, 126D' et seq., 138D'. — Frater in angustiis comprobatur, VII 118A. Fratrum concordia approbatur apud Deum et homines, VIII 156B; fraterna caritas, quantum valeat, VII 124B'. — Fraterna correctio commendatur, II 266B. Quandonam et qualiter urgeat, 258D; quodnam peccatum sit illam omittere, 270A'. — Fratres Christi dicuntur ejus cognati, XI 20C', 567A, XII 317C', 408C, vel consobrini, XI 159B; spiritualiter, sunt ejus discipuli et omnes justi, VII 439A', XI 159A', XII 605B', XIII 480D'. Quomodo Christus primogenitus in multis fratribus, 69B', per omnia debuerit fratribus similari, 482B. Qualiter sit frater Ecclesiæ, VII 430A, animæ, 438D, B. Virginis, 444B. — Quomodo Job fuerit frater draconum, IV 642B. — *Cf.* Caritas (Amor proximi), Correctio.

FRAUS. Quotuplex, et quando sit vitiosa, I 325A'. — Semper auctori nocet, VII 84A. Plurima mala ex ea evenire solent, I 417C'. — Homicidæ assimilatur qui defraudat pauperem, VIII 210D, qui victualia injuste tollit ab aliquo, A', qui mercenario mercedem non solvit, minuit aut nimium differt, B', quæ defraudatio inter quatuor peccata ad Deum clamantia annumeratur, C', XIII 602B'. — Reprehenditur fraus in acquirendis divitiis, VIII 253A', et circa usum ponderum in venditionibus, II 264A', VII 71B, VIII 253C, quod est grave peccatum, non dimittendum nisi restituatur injuste ablatum, D. — Utrum timore fraudis de-

Digitized by Google

negandum sit fœnus, VIII 178A. — Fraudulenti sunt pessimi, III 554 A', VIII 558 D, 561 D, et indigni prælatione, 557D'. — Quinam fraudulenter Deo loquantur, VIII 558C, 561C. — *Cf.* Dolus, Statera.

FRENUM. Linguæ adhibendum est, VIII 176A', etc. Frenum corporis, quid sit in incipientibus, in proficientibus, in perfectis, XIII 584D. — Antichristus frenum erroris erit sibi credentibus, VIII 548D'. — *Cf.* Lingua.

FRIGUS. Causa est glaciei, V 8C, et pruinæ, D. Cunctis diebus frigus et æstus non requiescent, I 177D, 182B. Quædam loca frigus inhabitabilia facit, VI 683C. — Cur tanta infrigidatione David in senectute laboraverit, III 581B, et quodnam remedium admiserit, 583B et seq. — Frigus qualitas est feminina, V 8C. — Quid facies frigoris Domini, VI 683B'. — Frigus, quid mystice, X 54B, D. — Propter frigus, piger arare noluit, VII 132C'. — Non timebit mulier fortis domui suæ a frigoribus nivis, VII 198A'. — *Cf.* Hiems.

FRONS. Inverecundis tribuitur frons attrita, IX 431B, vel frons meretricis, 35C, 42C'. Quid frons ærea, VIII 652B. — Signa Thau super frontes gementium, quid, IX 453B. — Nolite nocere terræ et mari quoadusque signemus servos Dei in frontibus, XIV 281C. Quinam homines signum Dei in frontibus suis non habeant, 291C. Quinam habeant characterem Antichristi seu bestiæ in frontibus suis, 317A'. Quinam non acceperint characterem bestiæ, 357C', et habeant nomen Dei in frontibus, 319D', 375A'. — Frontes templi, IX 619A, et portarum, quid ad litteram, 605A, C', et mystice, 613B, 614A, 615C', 618C.

FRUCTUS. Fructus Spiritus Sancti, quid sint, XI 51D', XIII 289B et seq., 290B, quo ordine distinguantur, 289B', et in quo differant a donis, virtutibus ac beatitudinibus, XI 51B', XIII 290C. — Quid sint fructus sapientiæ, VII 28D, 56C', VIII 42A, 145D', 227D', Scripturæ, VII 202D', 204A, salutis, VIII 10C'. — Christus est fructus terræ sublimis, VIII 357C. Quid sit fructus Sponsi, VII 330B, 340A, 345B'. — Quomodo apprehenderit Christus fructus Ecclesiæ, VII 419D', 420B, et B. Virginis, 428A'. — Qualiter de fructu manuum suarum plantaverint vineam Ecclesia, VII 197C', anima devota, 201B', et Scripturæ studiosa, 202D', B. Virgo, 205D', et de isto fructu remunerentur, 200D', 204A, 207B', VIII 353D, 753A. — Christus Apostolos et fideles posuit ut fructum afferant et fructus eorum maneat, XII 549B'. Qui manet in Christo hic fert fructum multum, 545A. — Quid designetur per arbores quæ nullum, vel malum seu inutilem, aut bonum fructum faciunt, XI 36B, 447D, C'. — Fructus centesimus, sexagesimus, tricesimus, quid, XI 161C'. — Fructus temporaneus et serotinus, quid sit ad litteram et mystice, XIII 604D. — De fructu oris sui replebitur vir, VII 80C', 124D'. — Fructum afferre in patientia, quid, XI 565C. — Quomodo hominis fructus perdantur, VIII 39A. — Qualiter visitet Deus super magnifici cordis fructum, VIII 412A', 417A. — Quid per divinos fructus signetur, VIII 238D. — Fructus duodecim ligni vitæ, quinam sint, XIV 374D et seq. — A fructu frumenti, vini et olei sui multiplicati sunt, V 429D', 432C. — De fructu ventris tui ponam super sedem tuam, quid de Christo, VI 614A, 617D'. — *Cf.* Arbor, Lignum, Palmes, Pomum.

FRUGALITAS commendatur, VIII 180B'.

FRUITIO. Dei fruitio est felicitas nostra formalis, XIII 301B'. — Frui proprie est summo bono seu ultimo fini inhærere, XIII 113D'. — *Cf.* Deus, Visio.

FRUMENTUM. E frumento sexagesima pars, tanquam primitiæ, sacerdotibus solvebatur, IX 653C, D'. — Frumentum abscondere, quid sit ad litteram, et quale peccatum, VII 75D', quid mystice, 76B. — A fructu frumenti quomodo multi-

Digitized by Google

plicentur homines, V 429D', 432C. — Designat scientiam spiritualem, IX 656A', vel operationem virtuosam, X 350C, opus perfectorum aut fervorem caritatis, XI 335C'. — Frumentum electorum est corpus Christi, V 430B, IX 222A, X 662A', vel lex divina, 216B', 662B', vel Dei fruitio, VI 682C'. Cibavit eos ex adipe frumenti, 290A', 293D'. — Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet, XII 501D. — *Cf.* Eucharistia, Panis.

FRUSTRA. Deus et natura nihil agunt frustra, IV 332B, 667D, VI 348C, nec in vanum, IV 332D. — A vano differt quod fit frustra, IV 332C. — *Cf.* Vanitas.

FRUTEX. Quid frutex peccati, et quomodo eradicetur, VIII 26C'.

FUGA. Quando liceat fugere timore humano, V 246A', VII 143B'. Fuga tempore persecutionis quando capessenda, vel non, XI 128B. — Fuga superantur tentationes blasphemiæ, V 640A'. — Periit fuga a me, VI 657B, 658B'. — Quomodo Deus odientes Christum in fugam convertat, VI 351C.

FULGENTIUS (S.), Ruspensis episcopus, citatur de S. Scriptura omni ætati et professioni congruente, VII 370C', et de divite avaro, VIII 187D'. (Migne *Patrol. lat.* tom. 65.)

FULGUR. Fulgura, quid sint et significent, X 55C. — Designant celeritatem et terrorem, XII 8A, vel miracula, XIV 262C', 286D', 306A', 337A. — Erat adspectus angeli sicut fulgur, XI 317B. — Quo sensu fulguri æquiparetur adventus Christi, sive spiritualis nunc in Ecclesia, XI 265A', sive futurus in judicio, D, XII 140A'.

FULLO. Quid ager Fullonis, VIII 380D', 581A. — Christus quasi herba fullonum, X 706C.

FUMUS. Fumus quo impletum est templum in visione Isaiæ, quid exprimat, VIII 375C, B'. — Fumus in ira Dei quomodo ascendat, V 500D', 512A. — Quo sensu virgulæ fumi comparetur Sponsa, VII 352C, 358B, 361C. — Designat obscuram et imperfectam divinorum cognitionem, XIV 332A', vitam hominis, VII 462B', prosperitatem impiorum, 482D', persecutionum molestiam, VIII 449A', reges Assyriorum et Babylonis, 446C, instabilem vanitatis vaporem, XIV 294D. — Defecerunt sicut fumus dies mei, VI 422A, 424C'. — Inimici Dei sicut fumus deficiunt, V 632D', VI 154C'. — Ascendit fumus putei, sicut fumus fornacis magnæ, XIV 290C'.

FUNDAMENTUM. Fundamentum Ecclesiæ principale est Christus, VI 324B', VIII 528C, XIII 138A', 307B', XIV 367A; cur in fundamento fundatum dicatur, VIII 528B'; fundamenta secundaria sunt Apostoli, 165A, 528D, XIII 138B', XIV 366B', 369B, vel Patriarchæ, 366C'. — Quomodo justus sit quasi fundamentum sempiternum, VII 70C, domumque suam fundet super petram, XI 97B, 531B'. — Quid fundamentum pœnitentiæ, XIII 492C. — Quis ponat fundamentum et non possit perficere, XII 99C. — Quomodo conturbata sint et commota fundamenta montium, V 500C, 511D', vel fundamenta terræ, VI 295C.

FUNICULUS. Mensurandi est instrumentum, possessionem significans, III 82A', IX 603C, 668C'. — Quid sit habere pro zona funiculum, VIII 355B', D', trahere iniquitatem in funiculis vanitatis, 364D. — Quid funiculi supernæ Jerusalem, VIII 568B. — Divini judicii rectitudo funiculo exprimitur, IX 337A', 612A, X 629C'. — Funiculus triplex difficile rumpitur, VII 235D'. — Quid funiculum investigare, VI 637D, 643C'.

FUNIS. Quid ad litteram, V 487B. — Quid sit funis argenteus, VII 286A. — Quomodo funes Christo et homini cadant in præclaris, V 487A, 489B'. — Funes peccatorum, quid, VI 556D; quomodo extendantur in laqueum, 648B', 651D. Qualiter funibus peccatorum suorum quisque constringatur, VII 42B'.

FUNUS. In funeribus suorum solebant

Digitized by Google

ethnici sibi crines evellere, II 198A', et corpus incidere, quæ omnia Hebræis prohibebantur, 263A, 572B. — Judæi in suorum exsequiis maximas expensas faciebant, II 631C'. Solebant defunctum inclamare, III 685A'. Eum septem diebus lugebant, 438B, cum planctu et jejunio, 420B, 429D', IV 142C', induti veste lugubri, III 517C, et ab unguentis abstinentes, D'; alias convivia instruebant, 515D, IX 144C'. In domibus defunctorum spargebatur sulfur, IV 548B'. — Unusquisque, quantum fieri poterat, in sepulcro paterno condebatur, III 160B', 200A', 443B', 457A', etc. Unicum toti familiæ erat sepulcrum, V 238A'. — Super magnatum cadavera incendebantur aromata, III 420A, IV 224D', 236A', IX 245D', eorumque corpora cum pretiosis ornamentis sepeliebantur, 88B, 404D'. — Honorificentius quam ceteri tumulabantur reges, pontifices et prophetæ, IX 202B'. — A funeribus excludebantur Nazaræi, II 352B, sacerdotes, 273A, 715A, et pontifex, 274B. — In funere fidelium, pauperes reficiendi sunt, fercula in tumulis non ponenda, V 101C. — Papa nullis exsequiis adesse dicitur, II 275D'. — *Cf.* Luctus, Mors.

FUR. Principes Judæorum et alii, socii furum, redarguuntur, VIII 329D', 337A. — An Judas fur a principio fuerit, XII 495A'. — Fures et latrones semper pavidi, VII 550B. — Fur signat diabolum, X 264C, XI 269D', seductorem occultum, X 264D, indignum aut falsum prælatum, XII 459A, 462B', mortem aut Christi judicis adventum, 68B', XIII 389A, D, 695D, XIV 249B', 336C. — Si videbas furem, currebas cum eo, VI 38C. — *Cf.* Furtum, Latro.

FUROR. Quid furor Dei, V 438B', VIII 217D', 433A, 548B', 652D', 738A', IX 83D, 186C, 310C, 336B, 341D. — Quantus furor in dæmonibus, VIII 241B, 447D', qui ministri sunt furoris Dei in impios, 241D, sed perversa intentione, A'. — Quid vasa furoris Domini, VIII 432D, 436C. — Quomodo Assur virga fuerit furoris ejus, VIII 411C', 416D'. Propter peccata eorum exarsit furor Domini in Judæos, 366D, 406B', et in populum christianum, 370A'. Quid castigari in furore, IX 107B'. — Quomodo furor Dei convertatur, VIII 429B, B'. — Furor in homine interdum pro fervore devotionis sumitur, VIII 238C. Proprie est ira prædominans, 243C', gravior indignatione, 572C, modum nesciens tenere, X 34C, ideo odibilis, VIII 171C'. Præstolatio impiorum, furor, VII 75A'. — Sermo durus suscitat furorem, VII 97B. — Furiosis quædam possibilia sunt quæ sanis impossibilia essent, X 82C. — Furor libidinis dicitur irrationabilis concupiscentia, XIV 403C. — *Cf.* Deus (Attributa moralia), Ira.

FURTUM. Per septimum Decalogi præceptum prohibetur, II 5B'. Quid in lege statutum de fraudatione in Deo debitis, 168D, et quoad bona proximi, 23A et seq., 169D, 344A', de furto hominis, 14B', 622B, bovis et ovis, 20D, 22C. — Fur quandonam licite occidi potuerit, II 21A' et seq. — Varia furtorum genera et coercitiones, II 344D'; furis sponte se accusantis pœna, A'; cur tanta in furtorum pœnis inæqualitas, 20D', 717D', 718C, VII 49C et seq. — Apud Judæos omni tempore furtum frequens fuit, VII 49A'. — In jure civili quondam suspendio puniebatur, VII 49B. — Ex se est grave peccatum, V 670C, VI 406C', VII 49C', X 639B', sed minus detractione, contumelia et susurratione, V 670B, VIII 37B', mendacio, 118B, adulterio, VII 49B, rapina, XIII 599A. Quando sit veniale, X 234C', XIII 317D'. — Necessitate excusatur, VII 49B. Furtum erga parentes non excusatur, 176B. — Qui furtum non denuntiat, fit reus illius, VII 180C. — Mystice, furatur qui gloriam Deo debitam sibi tribuit, VI 38C, XII 413A. — Furem spiritualem, id est erroris doctorem, quando excommunicare liceat, II 27B. Furtivæ aquæ dulci-

Digitized by Google

ores sunt, quid mystice, VII 63 D'. — *Cf.* Fur.
FUSCINULA, quid ad litteram, II 64B, III 638B', IV 53C', 181C, et mystice, II 67A', III 642D'.
FUSCUS. Quomodo et quare Sponsa dicatur fusca, VII 303B, 325D. *Cf.* Niger.
FUSUS. Digiti mulieris fortis apprehenderunt fusum, VII 198D.
FUTURUM. Contingentia futura nosse, Deo proprium est, VI 43D', IX 204C; homo per suam investigationem ea certo scire nequit, VII 260B'. *Cf.* Deus (Scientia), Prophetia.

G

GAAL, filius Obed. Vir potens et ambitiosus, III 164C', Sichimitas adversus Abimelech concitat, D', et ab eo fugatur, 165C'. — Tropologice quid, III 167D'.
GABAA. Est aliquando nomen commune, quod interpretatur collis, III 466A', X 248D', et elationem significat, 291B. — Gabaa, urbs tribus Benjamin, III 210B, X 245A', vicina erat Cariathiarim, III 466C. — Ibi natus est Saul, III 319D. — Utrum in illa urbe reposita sit arca, III 294B et seq., 466B et seq., IV 150D', et an idem sit quod campus silvæ, VI 613B et seq. — Incolæ ejus, fortissimi, III 213A', et in arte sagittandi peritissimi, 315C', sed inhospitales, 210B, et nequissimi, B', propter vim uxori Levitæ illatam, 211A, disperduntur, 215C'. — Hoc scelus quod juste ulti sunt Judæi, X 285D, minus videtur adoratione vituli et idololatria Danitarum, III 211A', X 285A'. — Quandonam evenerit, III 209D', 213D'.
GABAON. Quomodo interpretetur, IV 157B. — Urbs regalis Chananæorum, III 54C, 57C, metropolis Hevæorum, IV 157C, tribui Benjamin obtigit, et Levitarum facta est, III 92D, IV 191B'. — Ibi erat excelsum celeberrimum, III 599D, et diu mansit tabernaculum fœderis, A', etiam arca translata in Jerusalem, IV 157A, 164A'; ibi factum est celebre certamen inter milites Abner et Joab, III 440D', 444A', et apparuit Dominus Salomoni, 599B', IV 192A. — Gabaonitæ calliditate sua mortem effugiunt, III 54C, et ad ministerium templi applicantur, 55D'. A Josue liberantur, 57C et seq. — Ceteris Chananæis meliores fuisse videntur, III 56B'; et postea Nathinæi vocati sunt, B. — Gabaonitis a Saule injuste occisis, III 555C, C', Judæa fame trienni afflicta est, A, quæ non nisi immolatis Saulis nepotibus cessavit, 556C et seq.
GABELUS. Ex filiis captivitatis, fuit vir justus, V 103A; ubi manserit, 112C. — Tobiæ junioris nuptiis adest, V 112C'.
GABRIEL (S.), archangelus. Interpretatur fortitudo Dei, XI 385D'. Præliis erat præpositus, X 120A'. — Quo sensu adstet ante Deum, XI 381A. — Quid de illo narretur in V. T., XI 384C; quomodo Danieli apparuerit, X 120D', 129A, 143B et seq.; et quid illi annuntiaverit de septuaginta hebdomadis, 130B, XI 186C'. — Juxta angelum principem Persarum remansit, quo sensu et quare, X 142A'. — Quomodo Zachariæ apparuerit, XI 376C, et quare a dextris altaris incensi, D. — Immediate a Deo missus est ad Mariam, XI 384D, quare, 385D', et quo apparatu, 387A. Quonam in loco illam invenerit, et qualiter orantem, 386B. Quibus verbis illam allocutus sit, 386C et seq. Quomodo denique reverenter recesserit, 390C'. — An pastoribus Bethlehem locutus sit, XI 416C.
GAD, filius Jacob. Quam benedictionem sortitus sit a patre, I 448C. — Filiis Gad pars terræ Galaad traditur, II 496B,

Digitized by Google

497C'. — Tribus Gad a Moyse benedicitur, II 679A'; quomodo in sortem accepisse dicatur dimidiam partem terræ filiorum Ammon, III 72A. — A Josue laudatur, III 93B, a Debora suggillatur, 139C. — Nullum ducem dedit Israeli, III 475A. — Mystice, Gad, qui interpretatur felicitas, I 463A, et accinctus, XIV 282C, significat Christum beatum et auxiliatorem, I 463A; tribus Gad figurat Christum regem gentium, II 686A, Hebræos, III 12B', Prophetas, 26B', virtuosos, XIV 282C, principes ambitiosos, II 498A', aut econtra Deo fideles, 499A.

GAD, propheta. Videns Davidis dictus, ad corripiendum regem mittitur, III 574C, et ad consolandum eum, 575D'. — Librum composuit, qui non superest, IV 186B', ubi descripta erat historia mundi tempore David, C'. — Cantoribus templi præerat, IV 253C.

GADGAD, XXIX^{a} Hebræorum mansio, quid significet, II 505D.

GALAAD. Nomen est viri, III 82A, IV 116B, civitatis, III 170A, regionis, II 498D, III 319A, 697D, X 370A, imo duarum regionum, III 151C', 173C', et montis, X 255A'. — Mons Galaad, quid sit ad litteram, IX 174C, et metaphorice, B. Unde nomen acceperit, I 353C; quo ritu ibi fœdus inierint Jacob et Laban, B. — Terra Galaad, medicinalis, IX 267D', trans Jordanem sita erat, VI 485D', regna Og et Sehon continens, II 498C; ibi erant pascua copiosa, VII 364A'. Tradita est filiis Gad et Ruben, II 497C', et quibusdam filiis Manassæ, 498A, III 82B. — Galaad, quo sensu fugitivus de Ephraim dicatur, III 179B. — Jabes Galaad quomodo impugnaverit rex Ammonitarum, X 372A'. — Qualiter habitatores Galaad peccaverint, X 255A, et a Syris mactati sint, 370A. — Allegorice, Galaad varia signat: Ecclesiam, IX 94A', Synagogam, 90D', 174D, S. Scripturam, VII 364A', 381A, IX 271C', doctores, 178B, X 257B, justos, 443C', recedentes a Deo, 374B, pœnitentes, 510D'. Testimonii transmigratio vel acervus et tumulus testis, quid mystice, VII 364A', X 257B, 443C'. — Quomodo anima efficiatur Galaad, VI 486A'. — Galaaditæ, fortitudine nominati, VI 114B', typus sunt martyrum, 116C', 482B, 485A. — *Cf.* Jabes.

GALATIA. Primo dicta Gallogræcia, unde nomen acceperit, XIII 263, XIV 174A. — Galatæ a Romanis subjugantur, V 298A, et a Judæis magna afficiuntur clade, 360C'. — Ad quos cur scripserit S. Paulus, XIII 263, qui illos iterum parturiit, quo sensu, 283B'. Ipsorum increpatur ingratitudo, 282B, sed deinde pristinæ virtutes laudantur, C' et seq. Quanta cum reverentia et caritate S. Paulum receperint, 283A et seq. — Ad eos etiam scripsit S. Petrus, XIII 614A'.

GALBANUM seu Galbanus, quid sit, et ad quid utile, II 91D, VIII 145D.

GALEA. Galea salutis, quid sit, XIII 326C', 391C. — Dominus accipiet pro galea judicium certum, VII 484C, 485B'.

GALENUS (Claudius), medicus, allegatur: de virtute ignis, I 46C, de ulcere Job, IV 333D', de alteratione corporum ex imaginatione, V 65A.

GALGALA. Ubi sita, X 396B. — Locus sanctissimus, X 239A', fuit patria Elisei, IV 22D. Eo frequenter accesserunt Elias, 8A, et Eliseus, 22D. Ibi circumcisi sunt Hebræi, III 26C', Saul rex constitutus est, 321A, quotannis congregabatur populus ut judicaretur, 296D'. — Propter solennitatem loci ibi filii Israel idola coluerunt, X 277A'. — Qualiter interpretetur et quid exprimat, III 29B', 30B, X 243B, 281D, 403B'.

GALILÆA. Regio promissa Abrahæ, I 313B', interpretatur transmigratio, XI 384B', et contemplativam vitam exprimit, XII 137B'. — Ex illa quinam prophetæ orti sint, XII 422D'. — Quare in illa conceptus sit Christus, XI 384A'. Illam ingressis post resurrectionem discipulis, 319D, XII 612C, quomodo eis apparuerit, D. — Galilæi quos occidit Pilatus, sequebantur doctrinam Judæ Galilæi, XII 77A.

Digitized by Google

— Galilæa gentium, quid sit, XI 47C', quid mystice, VIII 408A'.

GALLIM, civitas, quid litteraliter et mystice, VIII 415B', 453B'.

GALLINA. Gallinæ pullos congreganti comparat se Christus, quare, XI 257B'.

GALLIO, proconsul Achaiæ, XIV 186C', quomodo S. Paulum dimiserit, D'.

GALLUS. Quo sensu intelligentiam habere dicatur, V 10B; ob fortitudinem laudatur, VII 191B. — Gallus succinctus lumbos, quid, VII 191C, B'. — Quo sensu secundum galli cantum præcesserit tertia Petri negatio, XI 291A', 352B, XII 217C, 227C', 526A'. — Ecce Dominus asportari te faciet, sicut asportatur gallus, VIII 491D.

GAMALIEL (S.). « Vir doctissimus », ad cujus pedes instructus est S. Paulus, XIV 118C, 201A, ad tempus occulte christianus fuit, X 677B', XIV 118D. — Explanantur quæ dixit ad principes Judæorum, XIV 118D et seq. — Fertur fuisse inter eos qui S. Stephanum sepelierunt, XIV 133D'.

GANGES, fluvius, alio nomine dictus Phison, quare, I 77A.

GAREB, locus in Jerusalem, quid ad litteram, IX 230D', et mystice, B.

GARIZIM, mons. Ibi promulgatæ sunt benedictiones legem custodientibus promissæ, II 565A', 634D' et seq., III 50A. — Qua de causa templum sit ibi constructum, et Jovi dicatum, V 351C.

GAUDIUM. Est animi diffusio in conceptione boni, V 600C, XII 608B, XIV 6C. Oritur ex unione potentiæ cum bono convenienti, V 600C, seu ex actuali dilectione, XI 394A', XIII 676A'. — Naturale est animæ velle gaudere, XIV 398D', et sine gaudio diu vivere nequimus, VIII 185B. — Simul esse potest gaudium cum timore respectu diversorum, XI 318A.

Spirituale gaudium, XIII 107B', 289C, XIV 5A', procedens ex devotione et timore Dei, VIII 8D, 9D', et quod tripliciter nobis a Deo donatur, VI 44B', omni carnali delectationi præferendum est, VIII 183D'. Gaudium honestum comes est virtutis, VII 140C, 177A', pacis, 82D, sobrietatis, 113B, et compunctionis, 91D', faciem exhilarat, 100A, et sanitati favet, 118D'. — Qualiter in Deo gaudere valeamus, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis). — Christus gaudet super Ecclesia, VIII 733C', quæ et ipsa gaudet in Domino, 681A, 731B, 751D', 752C, 758D', XIII 347C', 597D', XIV 5C'. Magnum erat Ecclesiæ primitivæ gaudium, VIII 357D, 671A. Quomodo Christi gaudium sit in ejus discipulis, XII 546D'. — Gaudendum est de incarnatione Christi, VI 390B', et de peccatorum conversione, 597D', etc.; ingens est gaudium animæ conversæ, VIII 677A'. — Quomodo gaudendum in tribulationibus, XI 58B, 512C, XIII 256B'. — Qui gaudent, sint tanquam non gaudentes, XIII 157D. — Nulla est comparatio gaudiorum regni cœlestis ad bona vitæ præsentis, VI 308A. Gaudium plenum, quod est finis nostræ creationis, XII 547C, in terris non invenitur, XIV 6A, sed in cœlo, VIII 746B, XII 562C', XIV 6D; ibique consummabitur, XII 547B, 561A, 562B', die qua intrabit servus in gaudium Domini sui, XI 275A. — De diaboli dejectione gaudent electi, VIII 448B. — De Babylonis ruina exsultare potuerunt Judæi, IX 322D'. Impiorum punitione recreantur justi, 331B. Quatenus gaudere liceat de oppressoris injusti ruina vel de inimici damno aut morte, III 400A, 488C', VII 154A', VIII 53C', IX 537D', 538D.

Gaudium hujus sæculi inordinatum, VII 221C, XIII 289C, XIV 5B', æterna gaudia excludit, VI 302A', 599B', XI 132D, 593B. — Impiis non convenit gaudium, V 600D; gestiunt potius quam lætantur, C', prætensumque gaudium eorum perversum est, VII 101A', et breve, 92B'. — Gaudet diabolus de tribulatione justorum, IX 331A, de prælatorum lapsu, 343B', de hominum peccatis, VIII 39D, 108C', 131B'. Diabolicum est ergo gau-

Digitized by Google

dere in iniquitate, 110D, de peccatis alienis lætari, IX 343D', saltem directe, VII 154A', IX 483C'. Impii de bonorum casu gestientes acriter punientur, 537B, sicut plagatæ sunt gentes de Jerusalem clade gavisæ, 535C, 538D. — Non licet de fratrum discordia exsultare, IX 538A'.

Cf. Beatus, Electus, Jucunditas, Lætitia.

GAUFREDUS, Anglus, Ord. Cisterc. theologus, citatur de duello, III 360D'.

GAZA. Duæ civitates hoc nomine vocantur, XIV 136B'. — Gaza vel Gazara fuit una de quinque regalibus civitatibus Philistinorum, III 196D, X 371A, munitissima, V 318A, B', 320D, terræ promissæ terminus versus occidentem, III 60B'. — A Judæis capta, quomodo manserit sub dominio satraparum, III 114A'. — Ejus portas asportavit Samson, figura Christi resurgentis, III 197C, XI 355C'; ibi conclusus idem Samson, III 199B, templum Dagon super Philistæos dejecit, D'. — A Jonatha prædata, V 311B, a Simone obsessa, 317C, a Chaldæis combusta est juxta prophetias Amos, X 371C, et Sophoniæ, 583A', quare, 371B. — Gaza interpretatur fortitudo ejus, et per eam intelliguntur inaniter gloriantes, X 587A, infernus, III 200C, et gentilitas, C'.

GAZER. Urbs regalis Chananæorum, III 70B, Ephraim obtigit, 81B'. — Data est Salomoni a Pharaone, in dotem filiæ, III 658D.

GAZOPHYLACIUM. Quid sit, V 259C, XI 348C', XII 430A, et quotuplex in Jerusalem fuerit, 186D'. — In Ezechiele, gazophylacia templi, quid, IX 606C, et quot, D. Alia ad aquilonem vergebant, 628B, alia ad austrum, 629C'. Ibi habitabant cantores, 609A, et sacerdotes, C; ibi servabantur vestes sacerdotales, 630B, et coquebantur a sacerdotibus partes pacificarum hostiarum comedendæ, 660A, 664A. — Spiritualiter, quid significent gazophylacia, IX 614B', 615C', 655B', XII 187B, aquilonaria, IX 632C, et australia, 634B', D'; quid gazophylacia cantorum, 616C', et sacerdotum, D', 617D; cur triginta fuerint, 614C', et tristega, 629A, 633B'. — Quid eorum deambulatio, IX 628D, 633B, porticus, 628C', 633A', peribolus, 629D, 634A, introitus, 629A', 634C, ostia, 628C', 633C. — Qualiter laudata fuerit vidua quæ duo minuta ibidem obtulit, XI 349A, XII 187C.

GEBAL, populus Israelitis infensus, VI 298A', quid figuret, 301D'.

GEDEON. Quomodo interpretetur, III 154D. Dictus est etiam Jerobaal, quare, 147D, 154D. — Fuit humilis, III 145A, D, 156D', 161C, et prudens, 145C'. — Ab angelo magnifice salutatus, III 144C', Deo, non angelo, sacrificasse credendus est, 145D'. Quo jure extra tabernaculum sacrificium obtulerit, 146C, 147A. — Signum petens a Domino semel et bis, III 147B', an et quantum peccaverit, 148A, 175B'. — Qua arte bellatores elegerit, III 151D, 152C, et quomodo Madianitas profligaverit, 153B', 157D', X 288A'. — Somnio confortatur, III 153B. — Viros Soccoth et Phanuel disperdit, III 157B, 158A. — A plebe rogatus ut dominationem exerceret, modeste recusat, III 158D', sed sibi sacerdotale officium assumit, 159D, X 368A, jam senex, III 159B', et aliis peccandi ansam præbet, D'. — Etsi in hoc certe peccaverit, III 160A, 161A, non est punitus, quare, 160D'; an pœnitentiam egerit, XIII 520D. — An a concubinatu excusandus, III 160C, et adulterio, D. — Salvatus creditur, III 160A', 175D; sed ejus posteri principatu exciderunt, 160C', et deleti sunt, 162B'. — Spiritualiter, fuit figura Christi, III 149B', 154D, et sacrificium ejus, typus Cœnæ dominicæ, 150A. — Ex eo edocemur pravum fugere consortium, III 150D', humilitatem sectari, 151A, et præsumptionem vitare, 154D'. — Gedeonis socii, mystice quid, III 155B'.

GEHENNA ignis. Est pœna infernalis, XI 63B', ex furore Dei inflicta, X 499A',

Digitized by Google

impiis præparata et per Topheth significata, VIII 549C', IX 87D', XIV 327C'. — Filius gehennæ quisnam vocetur, XI 253A'. — Quid lingua inflammata a gehenna, XIII 585D. — *Cf.* Infernus.

GEHON, fluvius paradisi. Quis, I 77A'. — Mystice, ei increata Sapientia comparatur, VIII 150B; et Evangelium Matthæi designat, I 89B'.

GELASIUS (S.), Papa. Reprobavit librum de Infantia Salvatoris, XII 316C. (Migne *Patrol. lat.* tom. 59.) — Citatur de legum dispensatione, XI 502A' (Migne *Patrol. lat.* tom. 59), et de denuntiatione prælati, III 393A' (in Jure).

GELBOE, montes. Ibi victi sunt Hebræi, et occisi Saul et Jonathas, III 418D', 428D et seq., IV 141A et seq. — A David maledicuntur, III 432D. — Quid moraliter, III 436C'.

GELU. Quæ ejus causa, IV 692B, V 8B, VIII 262A. — Quid figuret, X 54D.

GEMELLUS. Cur gemellis ovium assimilentur Sponsæ dentes, VII 364D', 376C, et ubera ejus gemellis capreæ, 366B', 377C, 381D', 423B'.

GEMITUS. Merito gemendum est in hac lacrimarum valle, VIII 719B; sed mundus gemit ubi non est gemendum, 485D. — Qualiter in gemitu pœnitens laboret, V 440B, IX 265D', XIV 401C, et rugiat, V 639B, VIII 719A, XIV 418B'. — Gemitus viduæ benigne suscipitur a Deo, VIII 214C'. Gemitus matris meminisse debent filii, 51B. — Quid gemitus compeditorum, VI 276D', 278D', 418A', et gemitus inenarrabilis, XIII 68D'. — In cœlo deerunt gemitus, VIII 579C', 673C'. — *Cf.* Fletus, Lacrima.

GEMMA. Duæ gemmæ cum duodecim nominibus filiorum Israel in superhumerali pontificis ponuntur, II 70D. Item duodecim gemmæ in rationali inseri jubentur, 71C, duodecim tribuum nominibus exaratæ, A', 711D, VIII 272B, quare, II 72B. — Earum virtutes et significationes describuntur, II 78D, XI 530C'. Unde illis tantæ vires, II 79D'. — Quid allegorice, II 52A', 77A, D', 95C'. — Gemma gratissima, exspectatio præstolantis, VII 115A. — *Cf.* Rationale, Superhumerale.

GENA. Quid ad litteram et metaphorice, VII 376D'. — In genis cognoscuntur honestas et verecundia animæ, VII 307D. — Sponsi genæ cur assimilentur areolis aromatum, VII 392B', Sponsæ genæ turturi, 307C, 318D, 326A', fragmini vel cortici mali punici, 365A', 376D', 381D, 405B, absque eo quod intrinsecus latet, 365D'.

GENEALOGIA. Quomodo Melchisedech fuerit sine genealogia, I 222C, XIII 496D'. — Quales genealogiæ in Talmud Judæorum referantur, XIII 411B', 456D'. — *Cf.* Generatio.

GENERATIO. Generatio naturalis est productio rei in esse substantiali specifico, I 87B, VII 226C, XII 271A. — Qualis inveniatur in divinis, XII 270A, 271B, et quomodo in V. T. describatur, C', etc. *Vide* Filius, Pater, Verbum. — In Scripturis, modo creationem designat, XIII 564A', modo quamdam hominum collectionem, VII 187B et seq., 474B. — Quomodo cœlum et terra generata dicantur, I 69B. — Generatio spiritualis, quid, I 87B, XIII 564B', XIV 55A'. — Generatio bonorum et malorum, quomodo constituatur et intelligatur, II 105C, XI 602D. — Quam pulchra sit casta generatio, VII 474B, 475C'. — Qualiter Dei ultio in tertiam et quartam generationem se extendat, II 3B, 624A'. — Generatio et generatio perpetuitatem significat, VI 337C', VIII 237D'.

Septem Judæorum generationes in Babylone, quomodo computandæ, IX 403A. — Christi generatio, sive divina, sive humana, sive spiritualis, inenarrabilis est, VIII 687B, XI 6A', XIV 137B'. — Liber generationis ejus, quo sensu intelligatur, XI 5A'. — In genealogia Christi tres quaterdenæ generationes ponuntur, XI 10D', 12D', 15B; omittuntur Ochozias, Joas et Amazias, 10C', quare, 8B'.

Digitized by Google

— A quibus descriptæ sint generationes quæ non habentur in V. T., XI 12C'. — Lucas sacerdotalem Christi genealogiam, Matthæus regalem describit, XI 14D', 458B; quomodo ambo Evangelistæ in aliquibus quoad formam discrepent, 13D' et seq., 459B'. — Christus quo pacto spiritualiter generetur, XI 567B'.

Generatio hominis, cui tribuenda, IV 448C. — In generatione semen viri est vis activa, IV 449D; pater vim formativam confert, mater materiam passivam, 539B. Vis imaginativa, qualem virtutem habeat in generatione, I 345C'. Resolutione seminis inchoata, IV 449B, generatio compactione massæ procedit, C, et membrorum distinctione, A'; demum infusione animæ terminatur, C'. — Post diem judicii cessabit generatio et corruptio in rebus corporeis, VI 419B', XIII 527A. — Reprobatur error ponentium generationum circulationem, IV 404B', VII 217D et seq.

GENESAR seu Genesareth. Unde hoc nomen, XI 569B, et quem locum indicet, XII 390C. — Lacus Genesareth vocatur mare juxta consuetudinem idiomatis Hebræorum, XI 48B', 106B', 569A. Dicitur etiam mare Galilææ, vel mare Tiberiadis, 486B, XII 612B. — Quomodo ibi sedata fuerit a Christo procella, XI 107C, 569B et seq., et ipse discipulis suis apparuerit, 176B' et seq., XII 390C' et seq.

GENESIS. Initium Geneseos Judæi ante tricesimum annum non legebant, IX 422C'.

GENNADIUS. Ejus liber de Ecclesiasticis dogmatibus allegatur circa paupertatem, XII 125C, XIV 196A'. (Migne *Patrol. lat.* tom. 58.)

GENS. Jam ante dispersionem, LXXII gentes exstabant, I 196A, II 656D'. In Babel unicuique lingua data est, I 198A et seq., II 656C'; et sic facta est divisio, 657A. — Qualiter Abraham multarum gentium pater factus sit, I 244A, XIII 37C', et in ipso benedictæ sint omnes gentes, I 207C', 291C, 313C', XIII 276A'. — Tot constitutæ feruntur quot filii Jacob in Ægyptum descenderunt, II 657B; et unicuique angelica custodia deputatur, C', VIII 99B. — Quasi nihil sunt ante Deum gentes, VIII 605B', 606A. — Unaquæque habet sortem sibi propriam, VIII 95D', et a Deo gubernatur, 140A', qui eas multiplicat et perdit, IV 482B, 488B', qui superbas eradicat, VIII 63A', et regnum de alia ad aliam transfert, 61D, 479A'. Quomodo justitia eleventur, VII 96A'. — Maxima pax erat inter gentes instante adventu Christi, VIII 341D'. Quo sensu illis fuerit stultitia, XIII 129C'. Lux, salus, dux et præceptor est cunctarum, VIII 621A, 658D, 681C, 682A', 696D', XI 427C, etc. Quomodo subjectæ sint gladio et arcui Christi, VIII 610D', qui illas judicabit, 30D, 341D, 619C. Prædicitur finalis earum interitus, 572A. — Gentes mundi quosnam designent, XII 64A'. — *Cf.* Gentilitas.

GENTILITAS. Olim infensa Judæis, VI 275B, et sterilis, 517A', VIII 690B, in adventu Christi illuminata, VI 476D, XI 427C, gratia ejus fecundata, VIII 577C, 615C, 630D, 633C, multos Ecclesiæ generavit filios, VI 517B, VIII 577A', 690D. — Vocatur Idumæa, VI 19A, Sichima, 116B', 482A, Æthiopia, 209A', Arabia, 210B', mare, 228B, desertum, 476C, B'.

Quare gentiles non gens dicantur, XIII 86D, et quo sensu Deum ignoraverint, 385C. Eis legem Deus non revelavit, II 645B, A'; sed ad idololatriam eos non prædestinavit, 644D'. — Præter unum summum Deum, quem quidam agnoverunt, inferiores deos colebant, V 284A, etc., quorum diebus hebdomadæ nomina dabant, XI 316B, novosque deos de facili instituebant, II 660D, quorum cultum summo Deo acceptum putabant, 454A', et quos cum ipso colebant, 7C. Frustra ex lege conati sunt idololatriam suam excusare, V 283D'. — Circa divi-

Digitized by Google

nam providentiam erraverunt, XI 88C, etc., et idolis suis fausta quædam tribuebant, IX 284C, illaque circumferebant ad incutiendum terrorem hostibus, 403B'. — Fere omnes orabant versus orientem, ad honorem solis et planetarum, VI 157A, VII 547A'; in astris enim vitam et divinum quid inesse putabant, IX 88D, eventusque omnes dirigi per corpora cœlestia credebant, VII 52C. — Fornicationem simplicem reputaverunt licitam, XIII 384D, et arbitrabantur virtutes naturales ad salutem sufficere, VII 379A. — Fide carentes, nihil meritorium operabantur, XI 221D'; paucique legem naturalem conservasse leguntur, XII 107D'; imo, quasi indesinenter peccabant, VI 470C'. Quæ fuerint eorum peccata, XIII 15D' et seq., 315C'et seq., et quinam ex illis damnandi sint, 22D. — Judæis fuerunt insipientiores, XII 107C, et a Prophetis eorum cogitationes sæpe reprehenduntur, VII 467B'. Nominibus bestiarum designantur, quare, X 222C. Vocantur canes, VIII 79B, jumenta, V 625D', caro, IX 237D', cæci, VIII 623A', steriles, 690A, lignum humile et aridum, IX 495B', egeni, VIII 614D', advenæ, 370A, 438C, 700C', 701D, solitudo, terra deserta, invia et arida, 577B, 579A, 633C, silva, IX 402A, desertum, VIII 560B, 578D', 615C, C', 622A, 630D, mare, XIV 333B', servi, IX 375B', mortui, 392A, membra diaboli, 220A'. — Per Græcos significantur, XIII 13B, 84C'.

Quo sensu multi gentiles boni vocari potuerint, XI 243C. Eis ad salutem sufficiebat in Deum remuneratorem credere, V 121A', XIII 516C, et moralia mandata servare, V 142B'. Porro multi noverunt esse unum Deum altissimum, XII 235B, et implicitam de adventu Christi fidem habere debuerunt, XIII 516C : a Judæis enim inter ipsos dispersis notitiam Dei acceperunt, IX 443B, et ipsi, tempore festivitatis Paschalis, in Jerusalem veniebant, XII 500C.

Prænuntiata est sæpissime Evangelii prædicatio ad gentiles, VIII 681C, 732D, 762B, XIII 360A, eorumque conversio, VI 9C', 106A, 147A', VIII 426C, 538A, C, 560B, 577A et seq., 623A', 662C et seq., 682A', 706D', 721A' et seq., 748B, IX 146A', 221B', XIII 86B', 111C, XIV 170A. — Non pauci ministerio angelorum, VI 239D', X 382B, multi a Patriarchis ad Deum reducti sunt, IX 18A; nonnulli ex Cyri decreto ad Judaismum sunt conversi, VI 597C. — Quosdam Christus dereliquit, quosdam vocavit, VIII 341A', 642C; eis quidem nunquam aut raro prædicavit, VI 93C; ad illos autem convertendos primitivam exhortatus est Ecclesiam, VII 336C, multique ad eum confluxerunt, 335D', VIII 339B, 340D, XII 500B'. — Olim possessio dæmonum, facti sunt hereditas Christi, V 418A, Synagogæ substituta, 508A', VIII 577B, ratione ejus obstinationis, XIII 89A', 92A', XIV 162D'. Habitantes olim in regione umbræ mortis, VIII 401A', XI 48D, abjecerunt idola sua, VIII 546A'; et ex eis ac Judæis facta est una Christi Ecclesia, 341D, 628C, IX 229D'. — Conversorum fidem diversis miraculis comprobavit Deus, XIII 30C'; et quatuor tantum præcepta illis in concilio Jerusalem data sunt, XIV 170C', 171D'. — Fideles ex gentilitate ortos decet humilitas, IX 512A, XIII 90D', 91B et seq. Ex Judæis spiritualiter nati, 90C', conversorum Judæorum fratres sunt, X 212B.

Cf. Deus (Unicitas, Providentia), Hebræus, Idololatria.

GENU. Quomodo Deus super genua blandiatur, VIII 759D'. — Genua, quando Deo flectenda sint, X 97A, XIV 96C'. — In nomine Jesu omne genu flectatur, XIII 340C. — Genua Christi, quid, VI 492D. — Genua animæ, quomodo jejunio infirmentur, VI 498C. — Genua soluta, quo sensu erigenda sint, VIII 578B, XIII 524C. — Manus debiles et genua dissoluta, mulier quæ non beatificat virum suum, VIII 161C.

Digitized by Google

GENUFLEXIO, per se non idonea Deum placare, X 501 B', ex vera devotione ad hoc valet, C'.

GERARA, civitas Palæstinorum. Cur huc declinaverint Abraham, I 277 D, et Isaac, 312 C, 313 D.

GERASA vel Geneser. Principalis civitas regionis Gerasenorum, XI 108 A, 571 A, fuit ex opposito Galilææ, 109 A, 571 B. — Mystice, quid ingressus Christi in illam regionem, XI 109 A'. Dæmoniacus ibidem sanatus, 108 B et seq., 571 C et seq., quem designet, 574 D', 575 D, et quare inter discipulos Salvatoris non admissus sit, 336 D', 574 C.

GERGIS (Georgius Ibn-Bachtischua), Arabus philosophus. Refellitur ejus error de virtute siderum, V 64 B et seq.

GERMANUS (S.), Antisiodorensis episcopus, cibis suis cinerem superfundebat, XIV 444 C'. (In Legenda aurea, cap. 102.)

GERMEN. Germen Domini est Christus, VIII 357 A, qui dicitur etiam germen David justum, IX 181 D', 243 A', 576 A'. — Quo sensu aperiatur terra, et germinet Salvatorem, VIII 639 C'. — Germen plantationis Dei sunt prædestinati, VIII 727 B; vir Juda, germen Dei delectabile, est Christus seu filius Dei adoptivus et gratus, 361 A', 369 A; germen alienum sunt filii reprobi, 462 B, 463 D'. — Germen, id est posteritas et opera impiorum, dissipabitur, VIII 366 B, 448 B', 453 D.

GERSON (Joannes de), Cancellarius Parisiensis, « doctissimus vir », citatur : de Cantico spiritualiter legendo, VII 296 A, de pœnis inferni, VIII 175 B', de numero bibliothecæ suæ librorum, I 12 A'.

GERSONITÆ. *Vide* Levitæ.

GESSEN terra. Ubi sita, I 425 A, 427 B. — Immunis fuit a servitute regis, I 430 A, et a plagis Ægyptiorum, 534 D', 542 B, VII 518 B', D'. — Quid mystice, I 425 C'.

GETH. Una de principalibus civitatibus Philistinorum, III 65 D', 290 B, 432 B, X 371 A', 472 B, Geth patria fuit Goliath, III 355 C, 558 B', et aliorum gigantum, 559 A, C. Gethæi, quomodo filios Ephraim occiderint, IV 135 C. — Quid consuluerint de arca Dei Israel, III 287 A. Qualiter illam David transtulerit in domum Obededom Gethæi, 468 C. — Ad Achis regem Geth aufugit David, III 379 D' et seq., 405 C et seq. Sexcenti Gethæi pugnatores validi eum secuti sunt, 527 C, inter quos Ethai Gethæus quem ducem constituit in exercitu suo, D, 538 B.

Geth, regio vel urbs, patria Jonæ prophetæ, ubi sita, IV 60 C.

Geth interpretatur torcular, quo significantur justorum oppressores, VI 85 B', X 476 B', 477 D. Qualiter Christum tenuerint allophyli in Geth, VI 85 D.

GETHSEMANI erat villa juxta pedem montis Oliveti, XI 292 A; quomodo ibi Christus in agonia fuerit, B et seq., XII 218 C' et seq., 577 D'.

GIEZI. Minister Elisei, IV 19 C, vir superbus, 21 C', cupidus, 30 C, 32 B, et mendax, 30 D, B', fuit in V. T. auctor et initiator simoniæ, 31 C'. — Ad Sunamitidem missus, IV 21 D, cur neminem salutare jussus sit, A', et puerum ad vitam revocare nequiverit, C'. — Propter munera a Naaman extorta, IV 30 D, lepram incurrit, 31 A', a qua postea mundatus fuisse videtur, 39 C. — Samariæ salutem paravit, IV 36 D'. — Spiritualiter, typus est prædicatorum, IV 24 D. Ab illo Giezitæ dici possunt simoniaci, XIV 135 C'.

GIGAS. Gigantes ante diluvium ubi et quando nati, I 151 A, B'. Erant veri homines, non dæmones, 151 C. Superbi, in diluvio deleti sunt, IV 603 D, VIII 92 C, IX 394 B', cujus fuerunt præcipua causa, VII 533 D'. — Etiam post diluvium multi gigantes recensentur, I 152 A. Ad talium generationem naturales causæ sufficiunt, 152 D. Terra gigantum, quid, II 395 B', 535 C, 536 D. — Gigantem Goliath funda dejecit David, III 355 C et seq., 558 B', VIII 280 A; et plures a sociis ejus interfecti sunt, III 558 A et seq., 567 C'. — In valle Gigantum seu

Digitized by Google

Raphaim, III 566B', pluries cæsi sunt Philistiim, 462D, D'. — In Scripturis gigantes modo dæmones aut hæresiarchas, IV 528D, VII 64A', et superbos, IV 603A', VII 140B', VIII 517C, modo justos designant, VII 140C'. — Christus exsultavit ut gigas ad currendam viam, V 518B'. — Gigas non salvabitur in multitudine virtutis suæ, V 604B'.

GILBERTUS (Porretanus), episcopus Pictaviensis, citatur de expositis non reexponendis, II 528B', et de expositis transcurrendis ad immorandum his quæ exposita non sunt, 534C.

GLACIES. De cujus utero egrediatur, V 8B. — Ejus causa imperfecte noscitur, V 8A'. — Mystice, quid, X 54B'. — Ingrati spes tanquam hibernalis glacies tabescet, VII 547C'. — Per eleemosynam, sicut in sereno glacies, solventur peccata, VIII 23A'.

GLADIUS. Ad litteram gladius arma quæcumque sæpe significat, II 102A', IV 518B. Os gladii est ejus acumen, III 207A'. Inter pessima Dei flagella numeratur gladius, IV 232A, IX 133A', 136B', 472B, A'. Numerabo vos in gladio, VIII 750C. Secunda est tribulatio a qua justum Deus liberat, IV 383A, 388A'.

Gladius Dei est divina justitia, IV 537C, 611C, seu contra dæmones et impios vindicta, V 443C', 447A', VII 352D', VIII 520D, 573C, A', 750C, 761B, IX 133B', 271A'. — Gladius flammeus et versatilis custodiens paradisum, quid, I 108C, B'.

Sermo Dei penetrabilior est omni gladio ancipiti, XIII 487A'. Gladius Christi est ejus doctrina, VIII 610D', vel sententia judicialis, 611A, X 425A', 529A'. Gladius acutus, efficax ejus sermo, VIII 657A; gladius ex utraque parte acutus ex ore ejus exiens, quid, XIV 235B'. — Tempore adventus Christi, gladii conversi in vomeres, quid ad litteram, VIII 341D', et mystice, X 493A. — Quo sensu Christus non venerit mittere pacem, sed gladium, XI 131D. — Quinam gladius Mariæ pertransierit animam, XI 430C'. — Quare Apostolis Christus præceperit gladium emere, XII 217D', et quo pacto duos gladios sufficere dixerit, 218C. Qui accipit gladium gladio peribit, quomodo, V 631D', VII 12C', XI 296A', XII 225A, XIV 302A, 316C. — Clericis interdicitur gladius, IV 167B.

Gladius varia insuper designat : verbum Dei, VI 5D, 106C, 271D', IX 192C', 281D, 369B', XI 431A, seu gladium spiritus, XIII 326C', et hic acutus notatur in ore S. Joannis Baptistæ et cujuslibet idonei prædicatoris vel prælati, VIII 664D', judiciariam potestatem, IV 231D', XIII 101A, districtam justitiam, VI 690B', dolorem, XI 430D', persecutiones, II 308B, VI 667B, IX 330B', quascumque tribulationes, VI 106D', 271C', inobedientiam, 239D, etc., sermonem venenatum, XIV 277A', diaboli tentationes, II 671A, VIII 328A', IX 133A', 134C, 140B'. Quid gladii facies in deserto, 375D'. — Gladius oris sunt verba detractoria, IV 381A'. Gladius peccatorum duplex : arma et lingua, V 631B'. Quænam generatio pro dentibus gladios habeat, VI 95C', VII 187D. — Quid sit gladium sub capite ponere, IX 565B', dormire cum interfectis gladio, 561A, ponere gladium super femur suum, II 108A.

GLAREA, quid sit ad litteram, IV 638D', et mystice, 580B'.

GLEBA. Gleba terræ, quomodo compacta sit, V 10C'. — Glebæ Ecclesiæ aurum, quandonam, IV 624B.

GLOBUS pro exercitu sumitur, III 41C.

GLORIA. Est clara cum laude notitia, V 19B', etc. Interdum pro claritate accipitur, VIII 259C', XIII 202A', 223B', interdum pro majestate, pro beatitudine, pro quacumque excellentia, XII 288A. — Qualiter gloria Deo et homini competat, V 19B'. — De gloria Dei et qualiter a nobis glorificandus sit, *Vide* Deus. — Christus est Patris gloria,

Digitized by Google

VI 128D, 312B', VIII 602A, 647A', 657D, splendor gloriæ ejus, XIII 472C, rex gloriæ, V 550A'. — Gloriam suam non quæsivit, XII 442C', quare, 444A, sed Pater illum glorificavit, V 453C', 525A, VIII 697D, XII 444B, XIII 479D, 630B, 683A, XIV 104D'. Posteriores ejus gloriæ, quid, XIII 623B'. — Quo sensu gloriam Verbi incarnati viderint Apostoli, XII 288B. — Omnis gloria filiæ Regis ab intus, VI 10B. — Qualiter vir sit gloria Dei, XIII 176C, mulier autem gloria viri, D.

Gloria hominis, anima imagine Trinitatis insignita, VI 96D. Quid vestimenta gloriæ Sponsæ, VIII 678D. — Gloria hominis est Creatori dare gloriam, IX 18B. Qui gloriatur in Domino glorietur, V 435D', VI 124B', 344B', VII 302C, IX 147B', XII 380B', XIII 43C, 131C', 246C'. Qualiter gloriam optare debeamus in Deo, secundum Deum, propter Deum, XI 416C'. Gloriandum est in Dei cognitione salutari, IX 101D, in ejus mirabilibus, VIII 98A', miserationibus, 101B, lege, 237B', sermone investigato, VII 157C', reverenter tamen, III 267A', VII 161D, quia gloria Dei est celare verbum, 157D. — Gloria sequitur sapientiam, VII 34A, 35A', VIII 11C, 37D, 43C, A', in cujus sinistra residet, VII 28D'; sequitur etiam humilitatem, IV 587C, VI 308C, VII 88A', 105C, 122D', 180B, XI 252B', XII 92A', 148A, XIII 556C', 671C, confessionem laudabilem, VIII 32D, injuriarum tolerantiam, VII 128D. Summa gloria est ad Deum converti, VI 218B, eum timere, VII 144A, VIII 8B, 58A', 64C', 66D, 157C', sequi, 137A', bonaque gaudere conscientia, VI 483D', XIV 372B'. Gloriari oportet in cruce Christi, XIII 292D', in infirmitate, in paupertate, in quacumque tribulatione, VIII 66C', XIII 40B', 252B, 255C, 256A'. — Gloria est filio honorare patrem, VIII 22A', virtuosique patres filiorum gloria sunt, VII 114C', VIII 182B, XIII 217D. Gloria pastoris, profectus gregis, VIII 729D', XIII 217D, 347B, 382B'.

Vana gloria reprobatur, XI 76A, 231C, 276A', 416D', XII 380C'. Deo valde displicet, III 154D'. Qui a semetipso loquitur, gloriam propriam quærit, XII 412C'; fur est, VI 38C, XII 413A, graviterque peccat si gloriam hominum magis quam Dei diligat, 511B, XIII 338C. — Etiam fervidos tentat, XI 75B', periculosiusque perfectis insidiatur, III 293C'. Quomodo vitanda in verbis, 261C, 267C, in bonis operibus, XI 75B', in eleemosyna, D', in oratione, 76C, 77D. Non est gloriandum in naturæ et gratiæ donis, IX 101C, XIII 142D, neque etiam in cognitione Dei, IX 101A', nisi ordinate, B'. — Non in vestium pulchritudine gloriandum, VIII 67A'. — Gloria mundi brevis est et fallax, VI 30D', IX 567B', XIV 323C; gloria hominis carnalis velut flos agri, VIII 602D', XIII 557A, 631D. Est propter gloriam minoratio, quo sensu, VIII 116B. — Indecens est stulto gloria, VII 162B, iniquorumque gloria non appetenda, VIII 57A'. Gloriari in malitia pessimum, VI 58C' et seq., 377C. — Non gloriandum est in crastinum, quo sensu, VII 166B.

Lumen gloriæ, quo opus est Beatis ad videndum Deum, V 627B, quid sit, VII 470A', XIII 190B'. Gloriam Dei contemplando in creaturis non satiatur homo, VIII 237C', sed satiabitur quum apparuerit gloria ejus in patria, V 497B', VIII 237D', XI 55A', 510B', XII 547B, 562C', XIV 6A, D. — Gloria et decor Beatorum, quid, V 528B, XIII 65C. Donis quibus bene usi sunt aptatur gloria eorum, XI 275B. — Corpus glorificatum ad nutum animæ imperio obedit, XI 358D', XIII 203B. — Ad promerenda gloriæ bona non sufficiunt naturalia media, XIV 430D'.

Cf. Beatitudo, Beatus, Deus (Sanctorum glorificatio), Honor, Superbia, Visio.

Digitized by Google

GLOSSA. Dionysius noster bibliis utebatur interdum interpolatis per glossarum introductionem in textum, VII 167C'.

Glossa ordinaria, vel simpliciter Glossa (Walafridi Strabi), quare ordinaria vocetur, X 200A'. — Allegatur : de filiis Japhet, IV 107B', de ducibus Edom, 112D', de quæstione an aliquis de tribu Juda fuerit dux in bellis tempore judicum, III 112D, de cultu Baalim in Israel, 124C', de mendacio Aod, 128A', de Samgar rusticano, judice post Aod, 129C', de Jahel quæ occidit Sisaram cum quo fœdus habebat, 132D', de verbis Judith ad Holophernem, V 157A', de utilitate libri Ecclesiastici, VIII 1, de verbis angelorum ad Babylonis custodiam delegatorum, IX 301B, de eunuchis, X 11C, de convivio Christi apud Matthæum, XI 111C', de discipulo optante ad patris sepulturam ire, 106A, de ignorantia Judæorum circa divinitatem Christi, 239D', de modo quo Scribas et Pharisæos regina Austri condemnabit, XII 40D', de compassione elementorum in morte Christi, IX 18D', de negatione Christi, XII 54C, de verborum Apostolorum in uniuscujusque idiomate auditione, XIV 94C', de blasphemia contra Spiritum Sanctum, XII 55D', de spiritu servitutis, XIII 63A, de curatione paralytici a Petro et Joanne, XIV 103C, de justitia ex fide, XIII 83D, de infidelium peccato quasi continuo, 108D', de salutatione Electæ matronæ, XIV 59D', de sapiente proficiente ex dictis minorum, VII 8C', de illusore verba Dei contemnente aut corrumpente, 33C', de Deo non tentando, V 90C', de corde duplici, VIII 18D, de efficacia orationis cum lacrimis, V 93B, de consideratione virium propriarum ad aliorum curam suscipiendam, VIII 46D', de nesciente qui vult esse magister, 37B, de duplici disciplina, X 10B, de libris philosophicalium doctrinarum aliqua vera continentibus, 15B, etc. — (Migne *Patrol. lat.* tom. 113, 114.)

Recensentur etiam Glossa Hebraica (Raschi), IV 268B', Glossa Hieronymi, 111B, quo nomine intelligendæ videntur Quæstiones Hebraicæ in libros Regum et Paralipomenon (Migne *Patrol. lat.* tom. 23), Glossa interlinearis (Anselmi Laudunensis), 111 B, 115D, 129A, VIII 256A, etc. (Migne *Patrol. lat.* tom. 162), Glossa Albini seu Alcuini, *Vide* Albinus et Alcuinus.

Cf. Rabanus.

GNIDUS, civitas vel promontorium Doridæ, XIV 212B'.

GOATHA, locus in Jerusalem, quid ad litteram, IX 230D', et mystice, B.

GODOLIAS. Filius Ahican, vir justus et mansuetus, a Chaldæis Judææ præpositus, IV 98C', IX 258C, residuos Judæos collegit, A'. — Dolose ab optimatibus occiditur, IX 259B, quare, IV 99B. — Propter ejus occisionem quale fuerit institutum jejunium, X 646C', 652A. — Dicitur botrus vineæ, IX 503A'. — *Cf.* Ismael (filius Nathaniæ).

GOG. Per Gog, quod interpretatur tectum, IX 591D', XIV 358D', alii Scythas intelligunt, IX 591B, vel Massagetas, D, alii decem tribus ultra montes Caspios clausas, C, alii Antichristum, D, alii universum impiorum cœtum, C', persecutores callidos, 592B, hæresiarchas, C. Probabilius est Antichristus, 592B'. Ejus exercitus describitur, 593B. — Quid de illo vaticinati sint Ezechiel, IX 592C' et seq., 596A et seq., et S. Joannes in Apocalypsi, XIV 358D'. — *Cf.* Antichristus, Magog.

GOLGOTHA seu Calvariæ locus, quare sic vocetur, XI 307A', XII 237B', 592D'.

GOLIATH, Gethæus. Cujus proceritatis, III 355D. — Hebræos ad singulare certamen provocat, III 355C'. A David dejicitur, 357A' et seq., 558B', VIII 280A. — Arma ejus in Tabernaculo reposita, III 360C, 379C, an Deo consecrata sint, D. — Tropologice, quid exprimat, III 363A. — Psalmus David contra Goliath exponitur, VI 663C et seq.

Digitized by Google

GOMER. Filia Debelaim, X 204 D', quo sensu fornicaria, 203 A'. Interpretatur consummata sive perfecta, 210 D. Utrum aliquid occultæ virtutis habuerit, 205 A. — Quare illam acceperit uxorem Osee propheta, X 203 D et seq.; quid designent ipsa et infantes ex ea nati, 204 D, 205 B, 206 B, 207 D', 210 A et seq.

GOMER, filius Japhet, pater fuit Galatarum seu Gallicorum, I 193 B.

GOMOR, mensura. Quanta, I 615 B. — Gomor manna singulis æqualiter concedebatur, I 615 A, A', XIII 240 B.

GOMORRHA. Clamor Gomorrhæ multiplicatus est, quid, I 261 A. — Describitur Gomorrhæ subversio, I 267 C et seq., per pluviam sulfurei ignis, 272 B, XIII 686 D', XIV 70 D. — Tolerabilius erit terræ Gomorrhæorum in die judicii, quam illi civitati, XI 125 B'. — Vinea et populus Gomorrhæ dicuntur Judæi et dicendi sunt perversi Christiani, II 663 B', 671 D, VIII 325 B, 335 D. — *Cf.* Sodoma.

GORGIAS, dux exercitus Syriæ. Peritissimus, V 285 A, ex improviso Judam aggrediens, C, fugatur, 286 D. — Alia de eo narrantur, V 291 A', 360 A, 364 C', 369 B'.

GORRA (Nicolaus de), Ord. Præd. theologus, XIII° sæculo. « Doctissimus », XII 188 B', « magnus Scripturarum expositor », XI 478 C, citatur : de sacrificio Zachariæ, sacerdotis aut pontificis, 375 B, de salutatione Virginis in domo Zachariæ, 392 C', de passionibus Christi ab Ecclesia adimplendis, V 56 B, de negatione Petri, XI 301 A', de mundi conversione, Antichristo occiso, XIII 390 B', de salutatione a Christo prohibita, XII 3 A', de tentatione, 30 C, de odio Dei, 123 D, de possibilitate aliquas cogitationes proximi cognoscendi, 35 D, de præmio æterno, 122 D, etc. — Aliqua ejus sententia non approbatur, XI 477 D'.

GRABATUM. Sic dicitur lectisternium pauperis, XIV 115 C. An liceat sabbato portare grabatum, XII 363 A'. — Mystice, grabatum est delectatio peccati, XII 363 C.

GRADUS. Per septem gradus ad exteriores templi portas ascendebatur, IX 604 B', 607 A, D, per octo, ad interiores, D', quare, 608 A. — Mystice, quid gradus templi, IX 612 B', 615 D; cur gradus altaris holocausti ad orientem versi, 639 D, 643 D'. — Per gradus ad altare ascendere sacerdotibus in V. L. prohibebatur, II 8 C. — Spiritualiter, quid per gradus ad altare ascendere, II 8 B'. — Graduum quindecim psalmi seu cantica, quid, et qualiter spirituales gradus virtutum exprimant, VI 580 A et seq. — Figere gradum super munitionem, quid, X 544 C, 550 A.

GRÆCUS. Qualiter Græci ab Aristotele laudati, X 27 A. — Subtilitate ingenii præfulgentes, IX 542 A', XIII 21 D', philosophiæ inventores fuerunt, 12 B', 129 A'. Lingua Græca pollebat, quare, XII 593 D. — Qualiter numeros per litteras exprimant, XIV 318 B. — Ferra fabrefacta et aromata exportabant, IX 543 B. — Alii amici, alii persecutores Judæis fuerunt, X 620 C. — Per pardum significantur, IX 61 B; illorum regnum quibus figuris præsignetur, X 26 D', 116 C'. — Angelus princeps Græcorum, quo sensu contra angelum principem Persarum pugnaverit, X 143 C'. — Per illos interdum gentiles intelligebantur, XIII 13 B, 84 C', 129 D'. Græcæ gloriæ, quid, V 345 A'. — Græci dicebantur Judæi ex Græcia nati, XIV 142 A. Quinam sub Apostolis adversus Hebræos murmuraverint, 120 B. — Quomodo errent circa diem mortis Christi, XII 584 B. — *Cf.* Alexander.

GRÆCUS expositor (id est unus ex variis scriptoribus in Catena Græcorum Patrum insertis) citatur : de Christo duodecim annis nato, ostendente sapientiam suam in templo, XI 436 D, de S. Lucæ scientia, 364, de Cyrino præside Syriæ, 411 B, etc.

GRANDO. Quid sit et quomodo producatur, VIII 261 C; unde veniat ignoratur; quo-

Digitized by Google

modo justitiæ Dei deserviat, III 58D, V 7B, VIII 276C'. — Mystice, designat verbum Dei, XIV 288C, verba Apostolorum, 287D, divinam ultionem, VII 484A', VIII 533B', 549A', 562A', XIV 337C', frigus inferni, 287B', persecutiones, X 613C, XIV 306A', impugnationem hostium, VIII 529A, exercitum Romanorum, 560D'. — Grando vineas, segetes et jumenta Ægyptiorum conterens, I 548D et seq., VI 258C', 450A', quid figuret, I 550D', 551C', VI 269C, A', 457B.

GRANUM. In V. L. grana decidentia pauperibus dimittenda erant, II 256C. — Quomodo in Palæstina grana excutiantur, X 286A'. — Granum frumenti signat Christum, XII 501C'. — Si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic : Transi hinc, et transibit, XI 200B, XII 136B. — Parabola grani sinapis explicatur, XI 165D, XII 82C'.

GRATIA. Accipitur gratia ut gratuita Dei pietas, vel ut gratiosum Christi meritum, XIII 305D, vel ut Dei donum, 662D'; sumitur etiam pro operibus misericordiæ, VIII 52B, 179B', pro fructuosa eloquentia, VI 4A', pro bona fama, VII 143B, pro laude humana, 200C'.

Ab increata Sapientia procedit omnis gratia Dei, VIII 146D, IX 135A', et ad ejus gloriam referenda est, VII 216B' et seq. — Novem recensentur gratiæ Dei ad animam, V 544B et seq. — Præcipue distinguuntur gratia gratis data et gratia gratum faciens, XIII 615A', 616A, actualis aut habitualis, XIV 256D'.

Gratia gratis data ad proximum ordinatur, X 101C, XIII 12C', 96D', 183B, XIV 94B'; manifestatio Spiritus vocatur, XIII 183C', et definitur, supernaturale donum alicui datum ad aliorum utilitatem, 615D', et in hoc differt a gratia gratum faciente, 183B; utraque tamen frequenter extensius accipitur, 616A. — Cum peccato mortali stare potest, IX 176D'. Bonis malisque communis, XI 607C, XII 9B, malignis sæpe confertur, XIII 183D'. — Non est desideranda, II 453A', nec reputanda sicut gratia gratum faciens, VII 265A, XI 96C, 589C. Elationis occasio esse solet, XIII 255A'. — Quantum licet, occultanda est, IV 8C, tempore tamen opportuno ceteris narranda, VI 151C, et communicanda, IV 38A', VI 67B, 291A'. — Ut Ecclesiæ sit utilis, facultas actum exercendi, auctoritas et operum exsecutio requiruntur, XIII 183C.

Gratia gratum faciens actualis est præveniens et subsequens, X 351D, interior et exterior, I 125D'. — Fortior est natura, XIII 551B, quam confortat, VII 123C, 198A, et perficit, IX 278D, 474A, X 685A', XI 520C', XIII 5A', 677A'. Ut sessor ad equum se habet ad liberum arbitrium, 197B; ipsumque liberum arbitrium ea indiget, 222D'. — Quomodo præveniat homines, VII 105D, 121B, 267C'. — Summopere necessaria est, VI 442C, XIII 182B' et seq., ut homo salubriter cogitare possit, VII 55A, fidem invenire, VI 470B, ad Deum converti, 282C', 287A, IX 223D', 231C', a peccato purgari, IV 399B', IX 159B, concupiscentiam temperare, VI 470B', XIII 50A, viam mandatorum incedere, VI 163B, VII 108B', XIV 13C et seq., et currere, VII 123D', ordinate uti temporalibus, 242C', vitia actibus virtutum non admiscere, VI 494A', diaboli detegere insidias, 109D, stabiliri, IX 327B, XI 180D', perseverare, IV 422D', 634B, IX 377B', etc.

Gratia gratum faciens habitualis est generatio spiritualis, XIV 27B', qua in esse divino ac meritorio statuitur anima, VIII 146D, XII 349D, XIII 9D et seq., 10C, 213B', 531A', 615A', 631A, XIV 58B, 227A', ita ut homo justificatus Dei filius sit, VII 422B, et habitaculum, X 296B', XI 606D. — Definitur, divinæ essentiæ supernaturalis participatio, V 679C, vel similitudo, XII 199B', XIII 615C'. — Actus ejus est vita gratiæ,

Digitized by Google

VIII 146D. — Utrum a caritate realiter differat, controvertitur, XIII 187D, 615C'. — Immediate a Deo creatur, XIII 45A, qui per Christum illam nobis largitur, B. A Trinitate infunditur, 293B', ejusque infusioni annectuntur fides, spes, caritas, 617A, et dona Spiritus Sancti, XII 387B', XIII 62C', 305C. — Gratia habitualis peccatum aufert, X 317D, statim ac infunditur animæ, V 441C, XIV 406D et seq., quam justificat, XI 218D, 494B, 553D, XIII 31C, et perficit, VII 374A, cujusque est vita, VI 547A', XII 483A', ita ut melius sit omnino non esse quam extra gratiam vivere, VI 128B'. — Multi certissime noverunt se esse in gratia, IV 429C', 686C'. Hoc autem sine speciali revelatione nemo scire potest, 429D, 433B', VI 321C', 543D, 645D', XIII 64A, A', 680D, nisi conjecturaliter, per aliqua signa, IV 443D et seq., XIII 64B et seq. — Quomodo amittatur gratia, XI 566D'.

Gratia gratum faciens, sive habitualis sive actualis, necessaria est ut homo mereri possit, III 572B', IV 399B', 423A, 556A, VI 306D', 545A, VII 25B, 39A, 106D, 267C', 494D, VIII 16B', 417B, IX 107A', X 281C', 606B, 655B, XII 545B, XIII 77C, 182D', 222D', 340C', 438A, 563A', 615A' et seq., XIV 63B, fructum facere, VI 662B, VII 268A, salutem consequi, 22D', 59D, beatitudinem adipisci, XI 366B', XII 544A', seu vitam æternam obtinere, XIII 52A, de condigno, XII 300D'. Finaliter electis tantum prodest, XI 396C'. Gloriam virtualiter continet, XII 348D', unde dicitur aqua viva, B, et fons aquæ salientis in vitam æternam, 349C, ita ut non sitiat in æternum qui ex illa biberit, 348C'. — Optimum est ergo gratia stabiliri cor, XIII 528B'. Homo gratia destitutus, quantum dejiciatur, VI 442D, X 270C', 271D'; in profunda criminum labitur, VII 145B; justus vero germinabit sicut lilium, X 318A'; splendor gratiæ ut lux erit, 567B. — Varia mala et tentationes a quibus per gratiam Christi liberamur, VI 471C', XI 543A, 579A'. — De his et sequentibus, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis).

Gratiam primam homo mereri non potest, VI 111C', IX 411, XII 292C', 549D, XIII 92D', XIV 378C. Deus eam confert et aufert ad arbitrium suum, IV 686C; quos vult illuminat, sicut vult, quando vult, quantum vult et quoties vult, 687A, V 60C' et seq. — Veniam et fidem de condigno mereri nemo potest antequam gratia habitualis infundatur, XIII 34D, C', 305D, ne quidem per humana et legalia opera, 35B'. — Accepta prima gratia, quæ gratis confertur, potest homo per eam adipisci gratiam ampliorem, XII 291D'. — Gratiam Deus animæ denegat ob propria demerita, V 475C', aliquando ob aliena, III 572B. Sæpe uni datur alterius meritis, IX 476B, aut ab uno aufertur ut alteri detur, XII 164D.

Deus solus gratiam confert, IV 485C', in bonitate sua, X 664A', interdum non petitam, XII 80D, in mensura, IV 628C. — Qualiter potens sit omnem gratiam abundare facere in nobis, XIII 242B'. — Denegatio gratiæ ira Dei vocatur, V 566B. Utrum Deo gratiam subtrahenti peccata hominis imputari possint, 50B et seq., VIII 89C et seq., 744C, IX 310C, XII 11D, XIII 78A. — Excepta gratia prima, Deus, gratiam dando, ad quamdam congruitatem respicit, V 60C', eam infundit facientibus quod in se est, VII 105D, 488C', VIII 12D', 90D, 168B', X 624A, XII 111B', XIII 35C', 576D, XIV 26C', 144D, iis scilicet qui se disponunt ad eam, III 101C', VII 105D', 106B, 397A', VIII 601B', IX 217C, XI 442B', XII 111B', oratione, I 356B, timore et fuga peccati, VII 37D, VIII 19C, IX 42B', 69A', 107B', compunctione, VIII 32D, IX 501C, mansuetudine, VII 33D', simplicitate, A', humilitate, VI 197C', 217C, 437C', 516C', 526A, VII 61B', 124A', 339B, VIII 707D, IX 33D, X 474C, XI 203B, 443D, 606C', XII 11A', 12C, 148C,

Digitized by Google

328B, 422C, XIV 448D, quæ coram Deo gratiam invenire facit, VIII 24C. Hæc sunt latibula gratiæ, VII 343B. — Præterea unusquisque accipit necessarias gratias ad officii exsecutionem ad quod a Deo electus est, IX 13C. — Bonis operibus gratia comprobatur, XIII 64D, et actibus virtuosis augetur, XI 566D', XII 164C, XIV 141C; in cordibus obedientium perfici solet, VII 11D. — Gratiæ ergo cooperandum est, VII 39B. Quo quis se magis illi aptaverit, eo amplius eam recipiet, IX 663A', gloriamque majorem consequetur, XI 276A. Econtra, quanto quis majoribus præventus est gratiis, tanto gravius peccare censetur, IX 369A, et in die iræ punietur, XIII 20B', D'. Quomodo gratia Dei transferatur in luxuriam, XIV 68D. — Invidentia fraternæ gratiæ pessimum est peccatum, V 555D.

Ante Christum gratia minor fuit, XI 223B. Lex Mosaica spopondit, non contulit gratiam justificantem, II 696B, XI 366C', XII 293D, XIII 59B. Quo sensu lex fuerit gratia faucibus, VII 31B. — Lex evangelica, cujus sacramenta sunt signa et causa gratiæ, XIII 33C', XIV 194C', tempus gratiæ dicitur, VI 144D', X 289C, 300A. Ubi abundavit delictum, superabundavit et gratia, XIII 46C; operuit montes umbra ejus, VI 283A'.

Gratia, quæ multiplici sensu plena dicitur, XI 460A, XII 289B', repletus est Christus, IV 628D, V 592A, VI 91D', 109B', VII 299A, XI 391D', ita ut in eo crescere non potuerit, VI 5B, XI 150C', et sit quodammodo infinita, XII 343D. Qualis fuerit in illo gratia unionis, 289A, habitualis, B, et capitis, D, XIII 45A. Per gratiam ab aliis hominibus differt, V 504B', tanquam caput, eam in totum corpus Ecclesiæ infundens, VI 161C', 504A, 540A. De plenitudine ejus accipimus, XII 292D, XIII 45A, gratiam pro gratia, XII 292A. Quomodo det gratiam ut Deus et homo, XIV 378B'. Eo ascendente, tota ejus gratia apparuit, VI 161C'. — Quænam plenitudo gratiæ fuerit in B. Virgine, VIII 155D, XI 386C, 460C. *Cf.* Deus, Lex, Sacramentum.

GRATIANUS, Ord. S. Benedicti theologus, Decretalium compilator, citatur de pœnitentia necessaria ad salutem his qui in hoc sæculo a Deo plagantur, V 57A'.

GRATIARUM ACTIO, orationis genus, XIII 415C, A', et pars Missæ est, B. *Cf.* Gratitudo.

GRATITUDO. Virtus moralis, VI 703B'. — Gratitudo Deo debetur, et abundantiores gratias meretur, *Vide* Beneficium, Deus (Bonitas et Munificentia). — *Cf.* Ingratitudo.

GREGORIUS (S.) Nazianzenus, Constantinopolitanus episcopus. S. Hieronymi fuit instructor, VIII 373C'. Quanta ejus auctoritas in Scripturis, I 65B'. — Citatur : de tempore creationis angelorum, XIV 451A, de modestia a discipulis Christi requisita, XI 584D, de arte artium, VII 171C. — (Migne *Patrol. gr.* tom. 35-38.)

GREGORIUS (S.), Nyssenus episcopus, citatur : de exspectatione Simeonis, XI 425D, de impassibilitate in virtute, XII 32C, de Dei misericordia, 111D', de dignitate pauperum, 94B, de fratre non judicando, XI 524C, de usura, 521C'. (Migne *Patrol. gr.* tom. 44-46.)

GREGORIUS (S.), Papa. « Divinus et sanctus », IV 313C, et « illuminatus », 402A, a Deo prædestinatus fuisse videtur ut librum Job enuclearet, 299C, cujus mysteria primus, V 77B', diserte ac luculenter exposuit, IV 318B. — Igneas acies in cœlo vidit antequam percuteretur Italia gladio, V 348D. — Ultima Ezechielis capitula non exposuit propter Urbis obsidionem, IX 617D. — Sæpe sermones in libro legebat, XI 485B'. — Allegatur : de Dei infinitate, IV 313C, et benedictione, I 67A', de Deo miserante, X 62D, mutante sententiam, non consilium, III 330D', IX 156C, de brevitate contemplationis divinorum, VII 28B', de caducis aut æternis adhæsione, XIV 22D', de non discutiendis divinis consiliis circa aliorum vocationem aut repulsionem,

Digitized by Google

XII 12B', de angelis, I 266A', II 657C', de firmamento, I 32C', de tentatione primi hominis, 94A, de regeneratione spirituali in V. T., 249C', de arca Noe, 165B' et seq., de juramento subter femur Abrahæ, 296C, de rubo igneo, 494D', de apparitionibus Dei Moysi per angelum, 495C, II 116B', de oratione Moysis, 98C', 99C, de amicis Job, I 374A', XIV 10C', de illius genere, IV 293A, de tempore quo vixerit, 294B', de sententiarum ejus rectitudine, V 2D, de aliis documentis ad intelligentiam libri Job opportunis, IV 298C, de David oram chlamydis Saulis præscindente, III 392D' et seq., de Addo propheta, 685B, de spiritu prophetiæ, XIII 88C, de Ecclesiaste seu concionatore, VII 212C, de Joanne Baptista Christum interrogante, XI 135C, de Judæ proditione in psalmo LIV° prænuntiata, VI 73C', de Luca uno ex discipulis Emmaus putato, XII 253A, de exhilarandis cordibus appropinquante judicio, VI 391A, de cœlo a Christo judice advocato desursum, 34A, de caritate, XI 65D, et de ejus probatione, XIII 64D, de zelo animarum, IX 143B', de pastore, II 584A', X 76D, XII 465C, de officio prædicationis appetendo an non, IX 12B', de rationibus donorum cum eis crescentibus, VIII 24C, de vitanda inani gloria, XII 8A, et curiositate, VIII 25D, XI 67B, de peccato, I 261D, III 724D', XIII 50D', de timore culpæ, IX 43B, de somniorum causis, VIII 211A', etc. — Tacite a Dionysio carpitur, IX 136C. — (Migne *Patrol. lat.* tom. 75-79.)

GRESSUS. Gressus, in Scripturis, pro conversatione vel operibus sumuntur, V 633D, 634B', VII 21B', 35D', XIII 524D, etc. — Sapientis est gressus considerare, VII 38A, 93A, 101B'; sed Dei est illos dirigere, V 495D', VI 571A', VII 25D, 108B', 136A, IX 107C, et dilatare, V 514B', VII 35D'. Qualiter illos dinumeret, IV 508D, 512C, 644D', VII 42A'. — Quibus gressibus ad infernum deveniat anima, VI 594B'. — Gressus meretricis investigabiles, VII 40B'. — Quam pulchri gressus Ecclesiæ, VII 417B, B. Virginis, 426B, animæ virtuosæ, 422A.

GREX. In Scripturis, designat congregationes fidelium, VII 306D, VIII 750B, perversorum Judæorum, VII 326C, et peccatorum, 318B. — Prælati est gregem considerare, VII 170D', et pascere, XIII 668C, etc., forma factus gregis, 669C'. — Grex Christi est Ecclesia, quam ipse multiplici pane pascit, VI 270C, VIII 604D. Quinam illum diripiant, IV 594B. Quid greges sodalium Sponsi, VII 305D, 317D', 326A. — Cur gregibus caprarum assimilentur Sponsæ capilli, VII 364B, 375A', 380D'; gregibus tonsarum, ejusdem dentes, 364B', 375D', 381B. Qualiter post vestigia gregum abeat, 306D, 318B. — Mystice, quomodo civitates Aroer gregibus cedant, VIII 463A, pascua gregum fiant gaudium onagrorum, 559D', 562B, et campestria caulæ gregum, 749D'. — *Cf.* Ovis, Pascuum, Pastor, Porta, Prælatus, Turris.

GROSSUS fici, quid sit ad litteram, VII 336A, et mystice, 335D', 342B', 348C. *Cf.* Ficus.

GRYPHUS. Avis monstruosa, describitur, II 207B. — Dicitur smaragdos contra Arimaspos custodire, II 207C, XIV 369D'. — Tropologice, crudelitatem signat, II 214B, 713A'.

GUBERNATIO. Quis sit aptus ad alios gubernandos, VII 9A. Omni communitati gubernator necessarius est, 74D. — Gubernatio Dei, *Vide* Deus (Providentia).

GUILLELMUS, Antisiodorensis episcopus (seu potius Bellovacensis archidiaconus), interdum Antisiodorensis simpliciter dictus. Ejus Summa citatur passim : de gaudio et tristitia virtutis, XIV 398D, illiusque in hac vita præmio, VII 89A, de spe et timore, 10B, 24D', de contritione in voluntate et parte sensitiva, XIV 390, de obedientia sacerdotum erga episco-

Digitized by Google

pos, II 30C', de damnatione hominis, I 127D'.
GUILLELMUS (Arvernus), Parisiensis dictus, Parisiensis episcopus, citatur : de sacrificio creaturæ non offerendo, IV 215D', de immunditiis et irregularitatibus V. L., 257A, 269D, de significationibus non litteralibus S. Scripturæ caute exponendis, III 502C', de Scenopegia, V 331A', de orandi forma pœnitenti propria, XIV 392, de purgatorii pœnis, 390, de tentationibus contemptu superandis, 421A, de dæmonibus in locis desertis morantibus, IX 400A', de hominibus monstruosis, I 200B, de polygamia, 236C, de quibusdam viribus quodammodo spiritualibus in materialibus, III 354B, V 105D', de cœlorum stellarumque influentiis, 66B, de idololatria, VII 535A', de stultis sapientiam despicientibus, 10B', de fortitudine principum præcipue in subditorum obedientia quærenda, III 446A, de duello quodam licito, 361C, de restitutione in furto, VII 49B'.
GUILLELMUS, dux Juliacensis, quod in fide catholica subditos servaverit laudatur, V 386.
GULA. Quot modis per gulam peccetur, XII 64B, 127B. — Quomodo reprobetur, XI 513D', et in inferno puniatur, 514B. — Quam reprehensibilis in his qui de Crucifixi patrimonio sustentantur, XII 127C. — Quanta mala animæ et corpori pariat, III 457B', IV 568A', VII 90A, 149B', XII 59B', 127C, 195D, XIII 103A. — Melius fugiendo quam colluctando vincitur, VI 664B, XIII 150C'. — Qualiter de gula tentatus sit Christus, XI 42B', 43D, 464B. — Gulosi, per pisces maris designati, X 235D, magis in hominibus quam in Deo confidunt, 226A'. — *Cf.* Cibus, Ebrietas, Potus.
GURGUSTIUM, quid ad litteram, V 28A, et mystice, D.
GUSTUS. In gutture viget, IV 665B. — Quomodo sapores percipiat, IV 407B'. — Gustus interior, quid, IV 485C, VII 318D'. — *Cf.* Deus (Attributa moralia : Suavitas et dulcedo).
GUTTA. Quid exprimat, VIII 145A', IX 542D'. — Species aromatica, inflaturam et duritiam tollit, humilitatemque signat, VI 8A'. — Cincinni Sponsi pleni sunt guttis noctium, VII 388A.
GUTTUR. Quo sensu circumdandum sit misericordia et veritate, VII 24C, et lege Ecclesiæ, 47D'. — Quid sit guttur a siti prohibere, IX 22C', 31B', statuere sibi cultrum in gutture, VII 147D, 148C. — Quid guttur Sponsi, VII 393D', et Sponsæ, 420A', 425C', 429A. — Figurate, per guttur intelligi potest cor, VII 54A. — Guttur spirituale, quid, VI 690A'. — Sepulcrum patens, guttur impiorum, V 435C, 478A, 481A, XIII 28C'.
GYMNASIUM. Quid sit, V 270B, 344C'. — Contra legem in Jerusalem gymnasium erectum est, V 270A', 345B.
GYROVAGUS. Gyrovagi monachi a S. Benedicto reprobantur, VIII 180D'.

H

HABACUC. Propheta, de tribu Simeon, X 184A, quando et quid vaticinatus, 537A, quomodo officium suum describat, 544B. — Qua ratione in Judæa remanserit post captam Jerusalem, X 184C. Illum quomodo angelus capillo portaverit, 184D, 556A', et posuerit in Babylone super lacum leonum, 184A', ubi Daniel ab illo prandium accepit, B', 537A. Utrum ipsum in aere volantem aliquis viderit, 185A. — Quo sensu pro ignorantiis oraverit, X 555D, quam amare persecutionem populi sui conquestus, 537C. In persona Judæorum quando loquatur,

Digitized by Google

563 A'. — Explanatur ejus canticum, X 555 D et seq., 564 D et seq. — Qualiter interpretetur, et quem designet, X 541 C.

HABER, Cinæus, vir de semine Jethro, III 131 B, apud quem interfectus est Sisara, D', 140 B'.

HABITATIO. Cur cœlum et æternitas habitatio Dei dicantur, VIII 707 B, 743 C, etc. — Quid habitatio Sapientiæ, VIII 139 B', 145 B', habitatio in qua ministravit B. Virgo, 153 B', habitatio opulenta, 567 D', habitatio terrestris vel cœlestis, XIII 228 C, 229 B, habitatores et habitatio Sion, VI 239 C, 327 C', 614 D, 618 D, VIII 417 D', 430 D', habitatores petræ, 622 C, et pilæ, X 575 D', 580 A. — *Cf.* Cœlum, Deus, Domus.

HABITUS. Est altera natura, VII 36 D, 198 A, XI 529 A'; confortat potentias naturales, 198 A; facit cum delectatione operari, 21 C, 101 B'. — Paulatim crescit, difficile eradicatur, VII 36 B', et ex eo peccata gravissima pro nihilo reputantur, 121 C. — Per proprium actum cognoscitur, VII 270 C', 271 A, VIII 27 A, 72 C, 299 D, et confortatur, X 527 C, XIII 581 B. — Non sufficit ad salutem justitiæ habitum solum habere, sed oportet in actum virtutum procedere, si facultas adsit, XIV 31 B'. — Habitus virtutum non sufficiunt ad eliciendum actus meritorios, sed requiritur actualis motio Spiritus Sancti, IV 440 C, VII 25 C, etc. — Habituatum in vitiis quomodo regat diabolus, XI 152 C', et sanet Christus, D', 579 A'. — *Cf.* Deus (Providentia : Necessitas gratiæ actualis), Virtus, Vitium.

HACELDAMA. Ager hujus nominis, quare sic vocatus, XI 302 D', et quanam intentione a principibus sacerdotum emptus sit, C', XIV 90 A'.

HADRIANUS. *Vide* Adrianus.

HÆRESIARCHA et HÆRETICUS. Quinam hanc notam incurrant in V. L. et in N. L., XIV 41 C', 115 D', 168 A'. — Eorum præcipui enumerantur, XIII 685 C', XIV 295 B. — Sicut a Catholicis, sic a se ipsis discrepant, VII 475 D', et eorum congregationes nomen Ecclesiæ non merentur, 329 A'. — In Scripturis prænuntiantur, denuntiantur et depinguntur, XIII 444 A, 684 D' et seq., XIV 68 C, 195 A', 290 B et seq. Sunt superbi, VIII 417 C, 458 D', XIV 195 B', malitiosi, VIII 466 A et seq., hypocritæ, 410 B, XI 95 A, fraudulenti, VIII 561 D. Perversa dogmata invenientes, III 47 B', XI 167 B', Scripturas adulterantes, VIII 121 C, X 266 A', XIII 688 C, XIV 276 A', doctrinam quæ rationi delectabilis videtur suadentes, VII 64 A, XIV 292 B, per eloquentiam et illecebras seducunt, VII 22 C. Sermone procaces, XIV 292 A', fictam sapientiam ostentantes, VIII 349 B', sæculari potentiæ innitentes, 409 B', de mundo tantum loquentes, XIV 41 B', a fructibus suis cognoscuntur, XI 95 D, et proprio judicio condemnantur, XIII 457 A. Documenta sua quasi idola adorantes, VIII 348 D, 618 A', statuam auream erigentes, X 32 B, conflatile sibi facientes de argento suo, 315 A, vere sunt filii desertores, VIII 550 B, animæ quasi viduæ, 410 B, flos decidens, 532 D, Antichristi, XIV 24 A, 41 D, Deo odibiles, VII 73 D. — Multi plus erraverunt quam gentiles philosophi, VIII 466 C; et per eos via veritatis blasphematur, XIII 685 C. Quantum peccent, 688 D', XIV 70 A' et seq., 74 B' et seq. — Donis Dei abutentes, X 227 B', et contra illum malitiam cogitantes, 523 A', ab eo illuminari non merentur, VIII 340 C', ejusque gratiam in luxuriam transferunt, XIV 68 D; multi hæresiarcharum concupiscentiis frena laxarunt, XIII 685 B. — Animas strangulant, VIII 474 B', XIV 292 D, fideles persequuntur, VIII 661 D', X 588 C, quos inclinare, non cogere possunt ad errores, XIII 652 C', qui tamen eos nimium timere non debent, VIII 399 A', quia a Christo proteguntur, 382 D, 398 D, cujus incarnationem quidam hæretici phantasticam affirmarunt, 385 D, XIV

Digitized by Google

41 B, etc., et quem plurimi Patre minorem asserere ausi sunt, VII 444 B', etc. — Doctrinæ eorum fugiendæ, VII 42 A, XIII 698 C. Qualiter arguendi sint, XIV 76 A. Post unam et alteram correptionem vitentur, VII 305 D, XIII 456 D', et ab Ecclesia ejiciantur, VII 144 C', XI 169 B, XIV 59 A'. — Non potuerunt Ecclesiæ prævalere, sed confusi et victi sunt ab ea, VIII 341 A, XIII 442 A', quæ illos comburit nomine et virtute Christi, VIII 417 A', XI 169 D. — Occasione eorum, quæ utilitas Ecclesiæ proveniat, XIII 178 D. — Væ eis multipliciter, VIII 409 C', 410 A, 416 C, 417 D, 452 B et seq., etc. Major eorum damnatio quam quorumdam dæmonum, XIII 688 B'. Eorum rex est diabolus, XIV 292 C'.

Quo sensu abjiciant aquas Siloe quæ vadunt cum silentio, VIII 398 A', et capillos habeant sicut capillos mulierum, XIV 292 C. — Figurantur per Phacee, VIII 382 C, Israel, 409 A', Ariel, 539 B', Gomer, X 211 B. — Assimilantur latronibus, VII 12 C, lupis rapacibus, XI 95 C, XIV 195 A', sideribus errantibus, 73 C', stellis quæ de cœlo ceciderunt, 288 C', 290 D, brutis animalibus, 71 B', 75 A', canibus, contra veritatem latrando, XIII 343 B, locustis, XIV 291 A et seq., nubibus sine aqua, 73 B', fluctibus feri maris, A', fluminibus, quorum hæresiarchæ sunt fontes, 334 A, arboribus autumnalibus, 73 C. Per sessorem equi nigri, stateram habentem in manu, figurantur, 276 C. Illorum equi quinam dicantur, X 677 D, XIV 294 A. — Utrum hæresiarchæ per septem angelos in Apocalypsi designentur, XIV 285 D, 295 B. — Hæresiarchæ, nuntii diaboli, VII 88 C, sub nomine pseudoprophetarum designantur, XI 261 C', etc.

Cf. Hæresis, Pseudopropheta.

HÆRESIS. Figuratur per mulierem meretricem, VII 43 C, clamorosam, 63 B', pulchram et fatuam, 75 D, 90 C, odiosam, 189 D', per aquas furtivas, 63 D'. — Quo sensu oporteat hæreses esse, XII 133 D, XIII 178 C, XIV 289 B. — *Cf.* Fides, Hæresiarcha et Hæreticus.

HAGIOGRAPHA, tertia pars Scripturæ. Quid sint, III 3, 247, V 83, X 3. — In his etiam computantur apocrypha, V 84.

HAI. Civitas modica, III 39 C', juxta Bethel, D, primo Hebræis resistit, 40 A et seq., sed ab eis tandem capta, 48 C, penitus destruitur, 49 A. — In rege Hai ostendit Josue exemplum divinæ justitiæ, III 49 B. — Spiritualiter, quid significet Hai in bono, I 213 D', aut in malo, III 51 D', necnon rex ejus, 52 B'. Christus habens ab oriente Hai, quid, I 214 A. — *Cf.* Bethel.

HALES (Alexander de), Ord. Min. theologus. *Vide* Alexander.

HALIÆETUS, avis immunda, quid sit ad litteram, II 207 C, et mystice, 214 B, 713 A'.

HAMMONTANUS (Gerardus Kalkbrenner ab Hammont), Coloniensis Cartusiæ prior, Psalterium duci Juliacensi dedicat, V 386.

HAMULA, utensile templi, quid ad litteram, III 637 A', et mystice, 642 A'.

HAMUS. Mystice, mittentes hamum sunt fallaces magistri, VIII 469 C, 475 B.

HANAMEEL, Jeremiæ patruelis, IX 235 D, ipsi vendit agrum, quare, A'.

HANANEEL, turris in Jerusalem, IX 229 A, quid significet, C'.

HANANI, propheta, Asam corripiens, III 693 D, IV 224 C, ab eo in vincula conjicitur, A'.

HANANIAS. Pseudopropheta, Jeremiæ contradicit, IX 205 C, 206 C', et vasa templi reducenda vaticinatur, 205 D. — Quæ ejus punitio, IX 207 A.

HANON. Filius Naas, rex Ammon, nimis credulus, injuriam servis David irrogat, III 495 D, et ab eo devincitur, D'. — Moraliter, diabolum adumbrat, III 497 C.

HAROSETH GENTIUM, civitas, cur sic nominata, III 130 A.

HASEROTH, xiv[a] Hebræorum statio. Ubi sita, II 393 A, 501 B. — Quid spiritualiter exprimat, II 504 A'.

Digitized by Google

HAYMO, Halberstatensis episcopus, allegatur: de Deo unum per alium puniente, V 52B', de Judæis quos Dominus vocat « non populus meus », X 208A, de sanguine Jezrael, 205D, de Christi humanitatis prædestinatione et sanctificatione, XIII 8D, de Evangelio ut virtute Dei, 13C, de presbyteris per episcopos intelligendis, 333C, de S. Pauli penula, 444D', de voce tubæ a Joanne audita, XIV 232C', de reprehensione ad angelum Thyatiræ Ecclesiæ spectante, 245D', de Antichristo jubente se pro Deo coli, X 156C, de mendacibus ejus signis, VIII 206B', de illius ministrorum pace, eo occiso, XIII 389D', 390B', de tempore ad pœnitendum post ejus mortem dando, IX 597B', de igne et verme in inferno, V 167C, VIII 49B', de electis, etiam pœnitentibus, qui ambulabunt cum Christo in albis, XIV 250C', etc. (Migne *Patrol. lat.* tom. 116, 117.)

HAZAEL. Quomodo unctus sit rex Syriæ, III 713D, et ejus dominationem arripuerit, IV 40C. — Num ei Eliseus permiserit mentiri, IV 39C'. — Quantum nocuerit regno Juda, IV 40B, 54A, et licet idololatra, idololatras Israelitas percusserit, III 713B', IV 41A', 48C, 54D', 55C, 57B, X 395B; quam crudeliter Galaaditas trucidaverit, 370B.

HEBAL, mons. Ibi Josue sacrificat, III 49C, lapides lege inscriptos erigit, A', et legem solenniter promulgat, D', sicut præceperat Moyses, II 565A', 633D' et seq.

HEBDOMADA. Alia est dierum, X 130A', alia annorum, II 293A', X 130 B'. — Septuaginta hebdomadarum prophetia elucidatur, X 130B et seq. — *Cf.* Pentecoste.

HEBENUS, quænam arboris species, IX 542C'.

HEBER, de genere Sem, I 195D, IV 109B, pater Hebræorum, I 195A', propheta et justus, D', IV 109C, primævam hominum linguam in confusione Babel retinuit, D; fertur usque ad Rebeccæ tempus vixisse, I 308C', et ipsum Jacob educasse, 310C.

HEBRÆUS. Hebræi ab Heber sic vocati, I 196B', IV 113A, X 453C, XIII 24B, a Jacob seu Israel Israelitæ, 74D', 250D', a Juda Judæi, I 194D', XIII 24C, de semine Sem procedunt, I 195D.

QUÆSTIONES CIRCA HEBRÆORUM HISTORIAM. — Quænam fuerint, juxta Hebræos, diversa tempora populi Israel, VII 227B'. — Quum ccx tantum annis, juxta quosdam, in Ægypto vixerint, I 228C, quomodo computandi sint cccc aut ccccxxx anni peregrinationis eorum, B', 569A, XIII 278A', XIV 124B', 159D; et a quo numeranda quarta generatio, qua exituri erant de Ægypto, I 229A'. — Mire in ea multiplicati, I 430B, 476B, VI 449C, quot exierint inde, I 568A'. — Cur, exeundo de Ægypto, a via Philistinorum declinaverint, I 582B. — Inviti mare Rubrum transierunt, VI 461D. Utrum trans mare, an tantum per mare ducti sint, I 590A. An Deum in mari viderint, 594A'. Quo sensu omnes baptizati fuerint in nube et in mari, XIII 168C'. — An spoliaverint cadavera Ægyptiorum post submersionem, I 590D', 599B', 607A, VII 514D'. — Series mansionum Hebræorum in solitudine, II 499C et seq. — Quare tantopere carnes desideraverint in deserto, quum greges non paucos haberent, I 614B. Cur Deus eis non providerit de potu quotidiano, 622D'. Quo sensu omnes eamdem escam spiritualem manducaverint, et eumdem potum spiritualem biberint, XIII 169B. — Quo ordine ad montem Sinai castrametati, I 636C, et qualiter deinde castrametari jussi sint, II 327C', 330A. — Quanto tempore in Sinai manserint, II 368D', et unde ibi vinum ad bibendum habuerint, 643B'. — Qualiter in deserto incederent, II 127A', 367A, 370B. — Quot status inter eos fuerint, II 328A. — Quot annis in solitudine vixerint, II 523C'. Per hoc tempus eorum vestimenta servata sunt, 554B'. Qualiter infirmitatibus morbisque obnoxii fuerint, I 608A'. Justi itinere non fatigaban-

Digitized by Google

tur, perversi dolebant, V 253D. — Cur omnes habitatores terræ promissæ Deus non deleverit, III 118B', 120D', 123A, C'. — Pauciores inventi sunt Hebræi in terra Chanaan quam in Ægypto, III 212A'. Nec pueros nec feminas numerare solebant, II 326B', XIII 88A'. — Quatenus, dum non esset rex in Israel, unusquisque quod sibi rectum videbatur, fecerit, III 218A.

Cur Deus Judæorum captivitatem et dispersionem permiserit, V 120C', 224A', etc. — De qua Judææ devastatione intelligendus sit psalmus LXXVIII^us^, VI 273D. — Quandonam numerus filiorum Israel quasi arena fuerit, aut futurus sit, X 208C et seq. — Quæ essent tres Judæorum sectæ, XI 33D', XIV 205A. — Utrum putaverint solvendum esse Cæsari tributum, XII 180B', et illis Romani judicium sanguinis abstulerint, 584B'. — Judæi qui Christum regem facere voluerunt, quomodo illud consilium conceperint, XII 389A, et quare, D, 392D. — Quandonam Jesum quæsierint et non invenerint, XII 418C'.

Post Christi crucifixionem ejus sanguis fuit super illos ut postulaverant, XI 237C', 305C', XII 235D'. — Deus dereliquit eos, VIII 714B, X 214B, et ad gentes conversus est, VI 79B; bona illis ablata, istis collata sunt, X 233B', illorum infidelitas præbuit istis occasionem salutis, XIII 89A', 92A', XIV 162D'. — Apostolis ab eis elongatis, VII 17B', in ultionem sanguinis Christi, VI 154B', XII 192D, et persecutionis primitivæ Ecclesiæ, X 596D', quadragesimo secundo anno post Christi mortem, XII 79D, 188B, 192B, dum se mutuo impugnabant, X 669B', pervenit in illos ira Dei, XIII 382A, juxta vaticinia Prophetarum, VIII 330C', 332B', X 136A, 442C, 668D, XII 192D, etc., et pro magna parte perierunt, VI 164D, XII 77D, 89C', 165A, 192D', quum congregati essent in Jerusalem ad Pascha celebrandum, XIII 89C, a Romanis occisi, vel fame consumpti, VII 17C', XIV 110D', parentibus pueros suos comedentibus, XII 192C', 237B, eo quod Jesum felle potassent, VI 179A; venditi sunt plurimi, X 210D', triginta pro uno denario, XII 193A, alii ad cavernas confugerunt, 237C. Utrum noverint hoc propter Christi occisionem fieri, 418D'. — Superstites, privati terra propria, VI 92A, ubique dispersi sunt, XI 397A, ad confirmationem fidei veritatis, XII 193A, vagi in nationibus, VI 180A, sacrificiis reprobatis, VIII 756A, sine prophetis, VI 494B, X 418A', abominabiles, VI 65A, confusione repleti, 202C, omnibus facti ludibrio, V 612A'. — Eorum præsens captivitas describitur, X 231D', cujus causam assignare nequeunt, nisi Christi occisionem, V 508C, X 233C, et cujus finem quotidie postulant, 250C. Nunc omnium populorum despectissimi, IV 488B, VI 78C', maledictione sicut diploide involvuntur, 493B'. — Fundamento carentes, V 612C', indurati, 448A, VIII 377B', et excæcati, VI 179B', VII 17B', VIII 377D', 623D', 702C', IX 359B', supra modum, VI 180A, ita ut Scriptura sit eis occasio quotidiani erroris, 179D, XIII 224A', et tamen adhuc a Deo dilecti, quo sensu, X 230D', non habent quod rationabiliter Christianis respondeant, 416D'. — Quare tertium templum erigere non possint, X 609A. — Usque in finem eorum desolatio perseverabit, X 278A', privatique gratia in præsenti et gloria in futuro, multi a Christo æternaliter confundentur, VI 66A, 536D, VIII 321B', X 596D'.

BENEFICIA DEI ERGA JUDÆOS. — Quia ex filiis Israel Deus incarnari decreverat, VI 683D', VIII 320D', XI 398C, eos auxit, VIII 401B', fecit in gentem magnam, II 540A, ceteris populis anteposuit, III 481A', IV 488A, IX 363C, X 275C', contra illorum inimicos iratus est, 621A', eos dilexit magno amore, D, eligens in hereditatem, III 312D, 404B, 482C', 520C, VIII 134B, 141A, 473A', IX 146D, et po-

Digitized by Google

pulum peculiarem, II 455A', VIII 99A', 216A, 219D', IX 397A, X 381D', 421D', XII 114A', electione mere gratuita, VIII 99C', IX 476D, vocans eos amanter : « filius meus primogenitus », I 511D, VIII 219D', « dilecta anima mea », IX 117B', « populus meus », VI 35A, 289A', etc., et per Prophetas, Dei « sanctificatio », 518A, « pars », II 658A, « possessio », VI 623B, IX 302C', « potestas », VI 518B, 522C, « filii Dei », XIII 75A. — Pavit eos spiritualiter et corporaliter, VI 289B', X 215A', 511D, convertens eos ad unius veri Dei cultum, I 637C, VI 683D', VIII 359C', IX 111B', X 628C, quamvis Trinitatem non omnes cognoverint fide explicita, XII 416D', 429C', 430A, 444D, etc., sed tantum Prophetæ et aliqui eruditiores in lege, 576B'. — Eis locutus est de medio ignis, II 541B, magnalia honoris sui ostendit, VIII 98D', promisit, si boni essent, bona temporalia et æterna, minatus est, si mali, ultionem, II 301C, 302B et seq., 637B et seq., VIII 328A, etc. — Bene successit eis quando legem observaverunt, X 216B. Si Deo fuissent fideles, utique continuas ejus benedictiones consecuti essent, IX 173C', forsitan terram promissionis servassent usque ad præsens, 153D, et templum ac civitatem Ezechieli ostensa haberent, 610A', 637C. — Illos edocuit et direxit Deus per angelos, II 543C', X 213C', per Scripturas, Prophetas et Scribas, VII 179C, VIII 98C', 99B', 320C', lege vitæ data per Moysen, 98B', 148B', XIII 26B, præceptis multiplicibus, XI 401B', cærimoniis, VIII 142C', donis gratiæ, XII 107D', sapientia, VIII 141B', 144A', peculiari notitia æquitatis Dei, V 509D'. Desponsavit sibi Synagogam, VIII 222A, IX 15D', eamque amanter coluit, VI 283D et seq., VIII 359C'. — Fecit Judæos inclytos vatibus regibusque famosis, VIII 145A, et victoriis, 143C', 144A. — Sub lege illos non dereliquit in toto, VI 384B', sed sæpe refecit, VIII 144D, B', paterne correxit ad emendationem et consolatus est, 145B, 414C', 438B, liberationem de Babylonica captivitate prædicens, 651A, et efficiens, 629A', justos cum injustis captivos abductos, X 166B, frequenter temporalibus ditans, C, hereditatem suam mirabiliter liberans per Judith, V 163D, Esther, 190A, et Machabæos, 280B et seq. — Isaias Judæos excitavit ad credendum in Christum, VIII 327A, 343A, 530B', et prænuntiavit quorumdam conversionem, 324A', 332C, conversorumque lætitiam, 357D. Quo sensu moniti sint ut in occursum Dei præpararent se, X 391B. — Tota die expandit Jesus manus suas ad populum non credentem et contradicentem sibi, VIII 748C, XIII 86C', illum per Apostolos multipliciter erudivit, VII 17A', et propter eorumdem preces et merita ejus succisionem distulit, XII 79D, usquedum multi ex eo converterentur, A', ad Christum quem confixerunt adspicientes, X 675D, 678B', XII 597D, illumque plangentes, X 675A', 676B'.

PRÆVARICATIONES. — Diu fuerunt Hebræi populus Dei sanctus, VI 688A', et devotus, VII 538B, per quem magnalia Dei gentilibus innotuerunt, X 8B'. Semper inventi sunt inter eos aliqui boni, IV 81D, X 282A, in fide stabiles, III 713D', V 684B'. Infideles sæpe ad Deum converterunt, X 628B, XIII 24A'. Patres spirituales fuerunt Christianorum, 168C. — Pro majori vero parte plebis ac temporis perversi fuerunt, IX 89B, 238A, XII 78B', 89A', et sic derelinqui meruerunt, unde dicuntur non fuisse populus Dei per prædestinationem, X 133D', 500B'. — Per quatuor eorum peccata quid intelligatur, X 377C ; quoties contra Deum peccaverint in deserto, II 398D, 529D. In duobus maxime recesserunt a Deo, 661C. Peccaverunt ex ignorantia, VI 461B, ac ingratitudine, D, X 282B', 500B'. Ideo illorum holocausta Deo ingrata erant, VIII 325C. — Deum ne-

Digitized by Google

garunt, IX 62A, aut saltem ejus providentiam, B, 97C', X 216A'. — Idololatriam, gravissimum scelus, X 272C', dilexerunt, VII 539B, VIII 320D', 343B, D', 360D, 704B', IX 22C, C', 82C', 111A', 264B, X 283C', 286B', cum Deo idola colentes, III 707C, X 398D', 574D', etc., ita ut beneficia ejus idolis adscripserint, 219A, a nullo Propheta de hoc converti potuerint, IX 22A', Chaldæos accersiverint ut eorum cultum addiscerent, 123C, et quidam ex illis filios suos per ignem diis alienis consecraverint, 84D'. — Nec in Ægypto simulacris caruerunt, IX 505B', X 262B', nec in deserto, II 658D', VI 464C, IX 507C, C', nec in terra promissionis, 508A', excepto tempore Josue, III 100D, 103D, nec ante captivitatem, X 216A', quando in locis sublimibus frequenter sacrificabant, VI 260D, X 219C', etc., nec in medio Chaldæorum captivi, IX 145C, aut inter Ægyptios profugi, 263C, 264A, vel, pro parte, post captivitatem, VII 539B, X 640A', et tempore Machabæorum, V 269C', 273C', 344D'. — Adoraverunt Apim ceteraque Ægyptiorum portenta, X 262B', Moloch, 401C, Baal, quem auro et argento ornabant, 217A'. Coluerunt militiam cœli, 574C', et etiam talpas et vespertiliones, XIII 16A'. — Attamen a tempore Machabæorum non videntur, ut populus, in idololatriam lapsi, VII 539C, IX 582D; et Caii imperatoris statuam adorare non acquieverunt, VII 539C. — Quoties vero Prophetas irriserint, IV 273D', IX 62C, 164C, 188D, 570A', persecuti sint, 352C', XII 175B', occiderint, XI 256B', XII 47B', XIV 131C, pseudoprophetis attendentes, IX 64B'. — Dediti fuerunt omni vitio, IV 273B', blasphemiæ, VIII 366C, IX 508A', temeritati, X 692C, furto, VII 49A', etiam sacrilego, XIII 24C', injustitiæ, VIII 365D', X 376D, fraudi, IX 63D', 95C, C', avaritiæ, VIII 343B', 361D', 707D', IX 72D, adulterio, III 124A, VII 51A', IX 61D, 95A, 184D', XIII 593A, intemperantiæ, VIII 362D', 365B', 525D, 526C, mendacio, IX 95B, dolo, VI 77D, X 258C, hypocrisi, VIII 536B', 709D, peccatis omissionis, X 36B', etc., et hoc omni tempore, in Ægypto, IX 505C', 527A, in deserto, 506A', in terra Chanaan, 449A', 478B, 508D, in captivitate, ubi scandalo fuerunt omnibus, 581D. — Quamplurimi, post Cyri licentiam, in Judæam redire noluerunt, V 220A, VIII 284A, X 138B, 629C; Chaldæorum et Arabum philosophiam didicerunt, et in multos inciderunt errores, II 571A'. — Qui redierunt, reædificationem templi distulerunt, X 601B', et mox a Deo recesserunt, enormiterque peccaverunt, V 228A, animalia claudicantia immolantes, X 695A', decimas et primitias non solventes, 707D', proximos suos spernentes, 700B', usuraque gravantes, V 243B, et cum Chananæis fœdera jungentes ac connubia, 227B, 261B', X 700C', invalida, V 230B, priores uxores Judæas, propter vetustatem, abjicientes, 227B', X 701A. — Pertinaces, IX 138C, attrita fronte, 35C, 431B, dura cervice, II 557A', VII 514A, VIII 652A, IX 389C', 390A, duro corde, VIII 322A', IX 431C, incorrigibiles, VIII 322B, et tamen de genere superbientes, VI 57C', X 398D', 421A', XII 438B', gentiles spernebant, 419D, contemnentes eos, XIV 150B, ut canes, XI 478A', XIII 86D, et detestabilius reputantes ad illos accedere quam ad peccatores suæ gentis, XII 159C'. Ipsi tamen gentilibus pejores erant, IX 146C, magis ingrati, 431A, quum majori pollerent scientia, VIII 172B, IX 387B', 388D, et excellentiores accepissent gratias, 440B', XIII 21C', 24A.

Tempore Salvatoris paucissimi erant virtuosi, XII 78D. Alii Dei justitiam ignorabant, XIII 82C, et suam quærebant statuere, VI 57B', XIII 82A', timore pœnarum potius quam amore justitiæ legem servabant, 481D', et in exterioribus observantiis confidebant, VIII 710A, X

Digitized by Google

341 C. — Obstinati, VI 78D', noluerunt credere in Jesum magistrum paupertatis et humilitatis, V 616A', XII 380D', oderuntque eum increpantem eorum vitia, V 558A', XII 161C', 410C, 438D, 552D. — Immerito ex factis ejus scandalizabantur, V 409D', XI 136C', 171D', 180C, 201A', 543A', XII 589D'; inique exploraverunt an Filius Dei esset, VII 466B, XIV 110C', eum negando, VI 64B', 222A', blasphemando, VIII 366C, tentando, VI 648D, XI 245B, XII 15D, 180D', etc., irridendo, VI 176D, XI 299C, 307A, etc., etiam in cruce pendentem, 309D, XII 240B', calumniando, VI 75D, 175B', XI 141C, XII 468D', latroni postponendo, XI 305 C, XII 587D', ignominiosissimæ morti tradendo, 236B. — Messiam suum crucifixerunt, V 508B, ex odio, VII 464C' et seq., et eis lapis offensionis factus est, XIII 81B'. — Insane ejus famam exstinguere conati sunt, VI 76C', 134D, etiam post mortem, 132A', XI 316A, XII 249D'. — Licet occiderint eum per ignorantiam, VI 296A', XIV 105B', et ut blasphemum, XI 298D', minime justificantur, V 416D, VI 64B', 78B', quia ignorantia affectata tenebantur, XII 510D', 551A', 554C', illumque persequebantur ex ambitione, timore Romanorum, XI 237B', XII 489D', XIV 110B', et ex invidia, IV 319B', V 478C, VII 433D, XII 169B, 442D, XIII 603B'; invidebant enim ei propter miracula, V 447C', dolebantque quod ad eum populus curreret, VII 465D', XII 496C', 500A. — Eorum cæcitas erat inexcusabilis, IV 387D, XIV 105B', quia agnoscere potuissent eum esse Messiam, XI 239B'. Explicite enim credebant Salvatorem venturum esse in mundum, VII 296D', nec salvari poterant sine hac fide, XIII 280A, sciebant tempus ejus adventus instare, XII 296A', 352A', exspectabant eum quasi sapientissimum magistrum, B', de semine David nasciturum, XI 118B, 134A', 249C', XII 154B', in Bethlehem, XI 23B', XII 415D'. — Revera ad tempus aliqualiter cognoverunt eum esse Messiam, XI 239B', XII 176A', 239C', XIII 86D', sed cognitione conjecturali, XI 240C', XIII 87A', fide et spe informi, VII 466D', VIII 329C', et voluerunt immunes ab ejus morte videri, VII 466C, XIV 117C. — Deo vero eorum oculos excæcante et cor indurante, quo sensu, VIII 377B' et seq., XII 509C', etc., credere sincera fide contempserunt, IV 387D, VI 164A', XII 551C', non obstante impletione prophetiarum, 509B, pro quo arguuntur reatus gravissimi, VI 179C, 679C, IX 215C, XII 511D, et indelebilis, IX 148C', incredulitatis, VI 476C, IX 39D', ingratitudinis, IV 384B, IX 397B, et mendacii, VI 135C'. — Ecclesiam primitivam persecuti sunt, VIII 411C, et ita occasio fuerunt ejus dispersionis inter gentes, VII 303D, D', X 479A, 486C'. Ipsi Judæi conversi Christianis gentium inviderunt, III 190D', XII 114D'. Principes qui crediderunt, 510D', peccaverunt fidem suam non confitendo, 511D. — Adhuc filios Israel immanibus detineri peccatis ex hoc ostenditur, quod eorum captivitas tam diu durat, II 305B', V 508B. — Quotidie Christum blasphemant, XII 39B, necnon orant pro destructione Romani imperii, VIII 680A, et exstirpatione Christianorum, XI 158C'.

CONVERSIO. — Quidam vero ex filiis Jacob variis temporibus conversi sunt, VI 220A, VIII 331D, 357B', 425A, 612D', 742D, XII 491A', præcipue reputati peccatores, V 508B', sed, ut prædictum fuerat, XIII 85B', pauci numero, IV 323D, V 477C', IX 38A, 39C', X 591C', 706A, XI 561D', XII 283A', 328C', 551C, XIII 80B, 133A', XIV 106B', inter quos fuerunt Apostoli, VIII 670A. Congregatio eorum a Prophetis prænuntiata, quomodo intelligenda, 218C', 425B'. — Conversi legalia dimiserunt paulatim, XIV 171B, 173B', 187C, nec in illis spem salutis posuerunt, 198D. — Post captivitatem sub Tito Ju-

Digitized by Google

dæi iterum multiplicati sunt, VIII 379D, in testimonium veritatis servati, VI 107D'; nam eorum extrema derelictio signum est veritatis fidei, VII 562C'. — Licet templo et sacerdotio careant, remanet eis via ad expianda peccata, II 419C, 646C; non licet eos interficere, III 542A', VI 108A, eorumque insectatores Joab comparantur, III 542C'. — Perperam exspectant quotidie Messiam, VI 424D, gloriosum Salvatorem, V 535C', VI 179D', 491A, quem putant hominem purum, IX 183A', in primo suo adventu regnaturum in perpetuum, 231A', regno terreno, 183B, X 232B, XI 23A', 425D, in aurea Jerusalem, IX 229A, cum maxima opulentia, XII 113D', 160A', corporumque oblectamentis, XI 379B, et pulcherrimum templum constructurum, X 423D', cunctis regnis subjectis, 357C, XI 105A', 474A', XII 380D'. — Usque ad finem mundi permanebunt, V 374C. In fine sæculi Judæam recuperabunt, IX 593C', et ab Antichristo decepti, X 672D, illi adhærebunt, IX 592A', XII 380A', sed ab eo dirissime vexati, IX 213B, mortuo Antichristo, 600A', generaliter ad fidem venient, II 543A', V 479A', VI 17C, 106A', 108B', IX 145B', 212C, 218A, 228C', 601C, XI 128A', XII 193C, per prædicationem Eliæ, VI 106C', X 135C, 710B', XI 198A', XII 161B, XIII 89B', XIV 281D', et Enoch, X 159D, 208C', 232B', XII 380A', et de qualibet tribu eorum quadraginta quatuor millia martyrio coronabuntur, X 678 D'. CXLIV millia signati, ex omni tribu filiorum Israel, quomodo intelligendi, XIV 281 C'. — Post conversionem nemini subditi erunt, IX 213A', sed in Judæa habitabunt confidenter, ex omni terra congregati, 213D', 601B, sanctissime viventes, 216D, 600B', et salvabuntur, 601A', primi vocatione, ultimi salvatione, XI 219D', XIII 91D'. — Regnum eorum, quomodo et quando restituendum, XIV 86B'.

LEGES ET CONSUETUDINES. — Diversa Judæorum festa recensentur, X 217D', 218C. Apud illos septimus mensis quasi totus celebris fuit, 218A'. Venire ad templum tenebantur ter in anno, II 34D', III 250A', V 87A, aut semel, XI 434B, D, aut tertio quoque anno, II 580C, decimas solvebant, 568A, V 87B. A vespera in vesperam solennia celebrabant, XII 249B. Seorsum ad templum tendebant viri et feminæ, XI 435B. — In Parasceve cibos pro duobus diebus præparabant, XI 354A. — A luna tempora computare solebant, X 131D, ab Aprili menses incipere, XII 513C', hebdomadam sabbatum vocare, 147C, et a sabbato dies hebdomadæ numerare, XI 316C. — Quam stulte sabbatum colant, II 4D. — Ter in die vel quater die et quater nocte adorabant, X 97D, XIV 103B; in orationibus commemorabant beneficia patribus suis præstita, X 127A. — Peregrinantes orabant versus templum, II 422D', V 96B', 283D, et occidentem, quare, II 704C', VII 547A'. — Peccata publice coram sacerdote confitebantur, II 242D', V 251A. — Scripturam V. T. reverenter tractabant, XI 474A, et eam in scholis per modum cantus legebant, IV 118B'. Qua ratione eam dividerent, III 247, X 4. Capsarii nostri sunt, nobis libros apportantes, XIII 76C'. — Signum quærebant quum audirent aliquid admirandum, XI 380C', XII 35B, XIII 129C. — Vestimenta scindere solebant in signum doloris de injuria Deo illata, XI 298D', aut quum gravem mœrorem inciderent, X 341A', et capitibus pulveres superjactare, 472C. — De quibusdam illorum jejuniis tractatur, X 646C'. — Ob certas causas mortem sibi inferre licitum putabant, V 375B'.

Describitur ratio eorum politici regiminis, II 675A', 715C, et proprietatis, 478D', 716C'. — Triplici regiminis formæ successive adhæserunt, III 246, V 207, XI 15C, 372D, imo quadruplici, III 109, IV 111C'. An licite petierint regem, II 585B, III 303C', et quare, 324A. Utro

Digitized by Google

tempore regum an judicum majorem sortiti sint quietem, 475C'. — Eorum judices in portis sedebant, quare, II 580A', X 398D. — De suis tribubus uxores accipere tenebantur, II 514B, XI 385A, nisi viri essent de tribu sacerdotali, 372D'. — Grande existimabant opprobrium non habere sobolem, XI 377A', 382C'. Quandonam apud illos frater fratriam ducere coactus sit, II 628D, XI 457D', XII 182B. — Ex dispensatione divina plures accipiebant uxores, I 236C, 341B, IV 116A'; ad duritiam cordis eis concessum est concubinas alere, II 13C, et repudii libellum dare, D, 616B et seq., X 701B', XI 214B, XII 126D. Eis licebat conjugia inire cum alienigenis, saltem conversis, II 599B', III 598D, XI 9B. — In primitiva Ecclesia licuit Christianis cohabitare conjugi infideli Judæo vel Judææ, XIII 154C; nunc autem prohibetur, D. — Usuras exigere poterant Hebræi, II 13D, 575D', non tamen a fratribus, 297A. Paupertatem non mediocriter abhorrebant, XII 150D'. Ea cogente, filios aut se ipsos vendere poterant, II 14A, V 244C, sed in servitutem redacti, non erant tractandi servili modo, II 297D, C'; in septimo anno libertati reddebantur, 12A, et semper redimi poterant, 298A. — Ad Hebræorum civilitatem nunquam admittebantur eunuchi, II 609A, Ammonitæ et Moabitæ, B', non nisi post tertiam generationem Ægyptii et Idumæi, 610D, et post decimam, manzeres, 609C. Verumtamen legi isti aliquando derogatum fuisse videtur, et viros tantum respiciebat, 611B. A cultus participatione nemo excludebatur, 610D'. — Synopsis Hebræarum legum circa extraneos, II 610B', 719A, et domesticos, C'. — Domos gentilium ingrediendo contaminabantur, XI 286A. — Suos sepeliebant honorifice, I 369C', et sumptuose, XI 315A, XII 486C', 598A', viros et conjuges in eodem tumulo, XIV 114A'; defunctos suos vehementer plangebant, 134A, epulum faciebant in eorum sepultura, III 515D, et sacrificium pro eis offerebant, V 370C, X 280A. — Item epulabantur in ventilatione areæ, III 234B, et in ovium tonsione, 395D'. — In pallio quatuor fimbrias portabant, quare, II 403B', VI 547C. Se ipsos et utensilia sua frequenter lavabant, XII 314A'. — Ex eventu aut aliqua proprietate nomina rebus imponebant, III 146B', X 205B, librosque a rebus in exordio tractatis designabant, XI 5A'.

FIGURÆ. — Mystice, quid intelligatur per Hebræorum exitum ex Ægypto, VI 467B, eorumque mansiones in deserto, II 502C. Ibi claustralium figura fuerunt, 555D', et ex eorum historia salvandorum paucitas evincitur, 479D'. — Spiritualiter, quid lateat sub eorum triplici cibo, III 33A, variisque servitutibus, 133D. Judaicus populus figurabat populum christianum, XIII 171A, temporalisque requies illi promissa, 485C', requiem cœlestem, D'. — Describuntur Judæi sub parabolis mulieris fornicariæ, IX 475B, et vineæ, VI 283A, VIII 361D, X 282A'. Vocantur primitiæ frugum Domini, IX 16C, et prima poma, X 275D'. — Quo sensu dicantur renes Christi, V 487D. — Quo pacto stellis et pulveri comparentur, V 188A'. — Natura filii Abrahæ, culpa facti sunt filii Cham, IX 20A. Figurati sunt per Cain, respectu eorum invidiæ in Ecclesiam, I 138C, reprobationis, 139B, desperationis, A', signi, D', et vagæ in terris peregrinationis, 140A; per Ismaelem, in eo quod omnibus adversantur, 242A', per Manassen, quare, 436D'. — Quo sensu sint ex patre diabolo, XII 438B', XIV 241C', filii Judæ proditoris, VI 489D, et progenies viperarum, XI 34B, 35A, 444A', D'. — Quo pacto vocentur oves pascuæ Dei, VI 219B', et a Christo filii regni, 180D', XI 102C. — Designantur per hominem a quo exiit et in quem rediit spiritus immundus, XI 158A, XII 38A'. — Quo sensu mensa

Digitized by Google

eorum facta sit coram ipsis in laqueum, VI 179A, XIII 89B. — In Scripturis dicuntur tauri, V 533C', canes, 534D', leones, 536C', VI 92C, 98A', unicornes, V 536C', comparantur aspidibus, VI 98B, et apibus, 536B', et per terram signantur, XIV 333C.

QUORUMDAM JUDÆORUM ERRORES ET FABULÆ. — Refelluntur eorum errores de Providentia, IV 583B', de vera doctrina Scripturæ, XIII 89B, Moysis, XII 381D, et Prophetarum, X 437A, XII 509A', de signo virginis filium concipientis, VIII 384C, de puero ita concepto, 386A', de Messia, X 660C, de tempore ejus adventus, 164D', de subversione Romæ quæ tunc fiet, ut fingunt, VIII 508B', de pace habita tempore Christi, 342A', de temporali ejus regno, 719D, de lupo cum agno habitante, 422B, 424A, complanatione terræ, IX 401C', et inventione arcæ in ejusdem adventu, 38D', de matrimonio, XI 68A, de juramento, A', de proximo, II 14A', XII 17D', de inimicorum odio, XI 73C', XIII 99C', de pœna talionis, XI 70C', de transcorporatione animæ, 140C', 586D', XII 297D, de statu hominum post resurrectionem, XI 246A, an beatitudinem vitæ futuræ in deliciis carnalibus ponant, I 46D', XII 568B'.

Recensentur eorum fabulæ de primæva solis et lunæ æqualitate, I 42A', de primo homine androgyno, 55B, de uxoribus Adæ, XIII 411B', de contentione uxorum Lamech, I 135C', de ariete Abrahæ, 290C', de revivificatione Ismaelis, 238A', de angelo a Jacob devicto, 359A', de filiis Ephraim, IV 135D, de Sara filia Aser, III 553A, de asino Moysis, I 510C', de Og, rege Basan, II 442A', 536B, de Phinee, III 119A, 144B, 169B, 272A, de Saule, 283D', de Doeg, 352C', de Samuele suscitato, 409C', de dæmonibus Salomonis, 478A, de Elia, 272A, de anima Naboth, 729A', de causa cur ferrum ad circumcidendum sit adhibitum, 359D', de magnitudine ceti, I 46D', de Behemoth, V 20D', et Leviathan, 25C', de vermiculo Tamir, III 612C'.

LINGUA ET SCRIPTA. — Lingua Hebraica Adæ indita et cunctis ante dispersionem communis, I 80B', 196D, XII 593D, XIII 24C, ab Heber conservata, I 198D', IV 109D, litteris xxii constabat, III 246. In ea sunt multa verba æquivoca, IV 126C'.

Epistola ad Hebræos, communitati, non rectoribus, scripta, XIII 531A, S. Paulum habet auctorem, 5C, 469, 470, qui in ejus principio nomen suum tacuit, quare, 5C. Qua occasione illam scripserit, 469, et cur eloquentior in ista quam in ceteris, 470. Hebræorum qualiter laudet caritatem, 494D, et patientiam, 513C.

Judæi auctores : Aquila, Scripturæ interpres, Josephus, historiographus, Philo, Rabbi Abraham Hispalensis (Ben-Chija), R. Aquila (*alias* Akiba), talmudista, R. David (Kimchi), R. Isaac (Benimiram), R. Ismael (*alias* Israel), talmudista, R. Moyses Ægyptius (Moses Maimonides), R. Moyses Gerundensis (Moses Nahmanides), glossator, R. Paulus (Burgensis), R. Salomon (Jarchi, vulgo Rasi), R. Samuel (Marochianus). *Vide* unumquodque verbum, et de LXX interpretibus, *Vide* Septuaginta.

Cf. Israel, Jacob, Jerusalem, Juda.

HEBRON. Urbs refugii, IV 133B, inclyta et sancta, III 438D, 526D, antiquior urbe Tani, II 394D, prius civitas regalis Chananæorum, III 57D, in qua erant gigantes, II 394C, cur dicta Arbee aut Cariatharbe, et quinam ex Patriarchis in ea sepulti sint, I 293D, III 75D', 76B, XI 307B', XII 237C'. — Caleb data est in possessionem, III 74B', 75C, C', IV 133A, et ad habitandum Levitis obtigit, III 92D, IV 133A. — Ibi unctus est et regnavit David, III 438D, 458A, C, IV 144A, et Absalon, III 526A'. Ibi conditus est Abner, 451D'. — Allegorice, Ecclesiam militantem signat, III 444C. — *Cf.* Mambre.

Digitized by Google

HEBRONA, xxxiª Hebræorum statio, quid significet, II 505A'.

HECTHECÆ templi, quid, IX 624D, quomodo dispositæ, B'; quid significent, 625D.

HECTOR inter gentiles eminenter bonos computatur, XIV 211B'.

HEDERA. Quid, V 352B. — In sacris Bacchi adhibebatur, V 352A. — Qualis Jonæ miraculose præparata sit, X 464C, et qualiter deinde ablata, A'. — Synagogam figurat, X 465B'.

HELCIAS. Pontifex et propheta, IV 83C, IX 6C, pater Jeremiæ prophetæ fuit, IV 138D'. Quomodo legis librum in templo repererit, 83C'. — Josiæ regi in restaurando cultu præsto fuit, IV 83C, 87C. — Cur ipse non consuluerit Dominum, IV 84A, B'.

HELCIAS, pater Susannæ, captivus translatus est a Judæa in Babylonem, X 166D.

HELI. Quo jure pontificatum occupaverit, III 223B, 224A. Illi concessum fuerat sacerdotium Eleazari, 273C. — Annæ filium promittit, quo instinctu, III 253B. — Non videbat lucernam Dei, quo sensu, III 277B'. — Quia fuit in increpando filios remissus, ipsi eorum imputata sunt peccata, III 273A, et in progenie sua terribiliter castigatus est, 274A, 279B', juste, 274C'. — Propter obedientiam, III 280C, et piam mortem, 284A', salvatus creditur, 280D. — Culpa ejus iterum sacerdotium ad stirpem Eleazari rediit, III 273D'. — Moraliter, est ignavorum prælatorum typus, III 276B.

Filiorum Heli corrupti mores, III 269B, 270B'. — Propter eos subtracta est ab Israel revelatio divina, III 277B. — A Philistiim trucidantur, III 283B, D'. — Mystice, malos sacerdotes exprimunt, III 275B.

HELI, pater Joseph secundum legem, XI 13B, 457C'.

HELIODORUS, Seleuci Philopatoris amicus. Ad templum spoliandum missus, V 342C', divinitus castigatur, 343A'. — Oniæ precibus sanatur, V 343C'.

HELIOPOLIS, urbs Ægypti, I 401C', VIII 471A', in qua S. Dionysius Areopagita vidit eclipsim quæ accidit dum Christus pateretur, XII 244C.

HELMONDEBLATHAIM, xlª Hebræorum mansio, quomodo interpretetur, II 506A.

HELVIDIUS, hæresiarcha « infelicissimus », qui contra virginitatem Mariæ blasphemavit, confutatur, XI 20A', XII 317C'.

HEMAN, Caathita. Dux erat medii chori cantorum, IV 131B'. — Filii ejus Videntes regis dicuntur, quare, IV 172D.

HEMOR, rex Sichem. Regi Asor subjectus erat, V 150C'. — An injuste a filiis Jacob occisus sit, I 364B' et seq., V 150A'. — Vere pœnituisse non videtur, V 151A.

HENRICUS Gandavensis, Doctor solennis, citatur de frequentia venialium etiam in Sanctis, XIV 409C'.

HENRICUS de Hassia, Ord. Cartus. theologus. Augustino anteponens Hieronymum circa interpretationem variorum locorum Scripturæ, I 7B, an sequendus, 8A. — Allegatur: de transitu Adæ, post ejus creationem, ad paradisum, I 120C, de Deo Hebraice loquente ad Adam et Evam, 84C, de vita ad mortem et morte ad vitam, 79A', de difficili excusatione transgressionis præceptorum divinorum, III 686B', de quæstione an debeat homo malle pati pœnas inferni quam peccare mortaliter, VIII 175B', de culpa medici et juristæ qui dant consilium de rebus quas nesciunt, 37C, de Oratione dominica, XII 30C, de justo valore rerum, VIII 166C'.

HER, primogenitus Judæ, pessimus, a Domino occiditur, I 386C, IV 114C.

HERBA. Quando creata, I 38B, 69C'. Maxima vis herbis insita est, VI 680B', VIII 229D et seq. — Herba signat opus bonum incipientium, XI 335C', aut gratiæ vigorem, IX 132D, incrementum spirituale, X 663A, recta consilia, VI 681A, bonæ famæ odorem, X 666D', XI 530C'; herba opportuna figurat opera virtuosa, XIII 494A. — Quid herbæ vi-

Digitized by Google

rentes paradisi, IX 574A'; quid vituli super herbam, 294A, 298B'.

HERCULES. Filius Jovis, pugnator fortissimus, V 345D', a quibusdam in Samsone reviviscere creditus est, III 184D'. — Neptem Abrahæ in matrimonium duxisse fertur, I 306C'. — Oceanum peragravit, V 268D'. — Quid instituisse feratur, XIII 167B. — In honorem ejus fiebant quinquennalia, V 345C'.

HEREDITAS. Apud Hebræos, filio devolvebatur, eo deficiente, filiæ, et utroque absente, propinquioribus, II 480D'. Lex ista in consuetudinem omnium gentium transiit, 480D'. — Bona hereditaria in jubilæo dominis pristinis reddebantur, IX 445D', ita ut filiis hereditaria jugiter manerent, servis ad tempus, 659C', 663C'. — Hereditas Abrahæ, quæ fuerit, I 283A, 284B', 306C'. — Quid sit funiculus hereditatis, VI 447D. — Hereditas ante tempus non accipiatur, quare, VII 135A'.

Hereditas Dei et Christi, seu eorum hereditatis virga, VI 220A', aut sceptrum, IX 302C', olim erat Israel, I 233C', IV 81D, VI 274D, IX 117B', 146D, vel Jerusalem, VI 277D; nunc autem est populus christianus, V 433B, 486C', VI 271C', 278C, VIII 134B, 141A, B', 152D, 659C', IX 119B'. Specialiter heredes Dei vocantur perfecti et contemplativi, IV 643D', VIII 477C'. Quo sensu reprobi hereditas Dei dicantur, VI 261B. — Quomodo Deus fuerit hereditas Christi, V 486D. — Deus et vita æterna sunt hereditas justorum, IV 644A, V 433B, 486B', 489D, 604A, 632D, VI 19C, 119B', VIII 30A, A', 88A, 143A, 154A, 228C, 266D, 706A', 713B', IX 106A, 302C', XIII 64C', 301A', 302C', 357A, 368D', 456B', 507C', 617B' et seq.; quæ, quantum præclara et dulcis, V 489C', VIII 147B, XIII 617B' et seq. Eam peccando amittimus, V 489A'. — Cur regnum cœlorum dicatur hereditas gentium, VI 507B'. — Hereditas Christianorum dicitur S. Scriptura, IX 374B', aut gratiarum abundantia, A', vel Terra sancta, C. — Quæ hereditas impiorum, VIII 38D, 110A, 118C, 240B. *Cf.* Beatitudo.

HERICIUS. *Vide* Ericius.

HERMAGEDDON significat consurrectionem in priora, vel montem globosum, XIV 336A'.

HERMES Trismegistus (Thoth). Librum scripsit de Verbo perfecto, XII 279B; utrum Dei Verbum cognoverit, C, 280B. — Idololatrarum « capitaneus », IX 403B', stulte idola animata docuit, II 2C', IX 102B', 406A, X 181A', XIII 160A', et colenda, VI 520B. — Allegatur de fato, V 64A.

HERMOGENES fraudulenter S. Paulum accessit, XIII 437B'.

HERMON, mons. Ubi situs, VI 342D'. — Interpretatur anathema, VI 343A, VII 368B'. — Mystice, significat lumen exaltatum seu Christum, VI 620B', gentiles, 343A, superbos, VII 368C'. — Ros Hermon figurat caritatem, VI 620C, et gratiam Christi, B'. — Quo sensu de vertice Hermon coronetur Ecclesia, VII 369A, anima, 378C, B. Virgo, 384B'. — *Cf.* Amana, Sanir.

HERMONIIM, regio. Ubi sita, V 675B. — Interpretatur anathema, et mystice abrenuntiationem diaboli significat, V 675D.

HERODES I Ascalonita. Quare sic vocetur, XI 372B. Natione Idumæus, 21B, erat proselytus, VI 607B, XI 23A'. — Ejus tempore natus est Christus, XI 21B. Ejus regnum complevit septuaginta hebdomadas a Daniele prædictas, et adimplevit vaticinium Jacob de Juda, 21C, 186D', 372D. — Cur turbatus fuerit de Magorum adventu, XI 23A, A', et naves Tharsis confregisse dicatur, VI 24A. — Quanta ejus hypocrisis, XI 24D, crudelitas et obcæcatio, 28D', 440B'. — Quandonam decreverit Jesum perdere, XI 26C', 28A, et necem Innocentium imperaverit, B. — Dicitur regnasse triginta septem annis, XI 27A'. Auream posuit aquilam in porta templi quæ dicitur Speciosa, XIV 103D. (Apud Josephum,

Digitized by Google

Antiquit. lib. XVII, c. 8.) — Quos habuerit filios, XI 440B', et quomodo, illo mortuo, ejus regnum fuerit divisum, 30A, 172B, 440C'.

HERODES II Antipas. Filius Herodis Ascalonitæ, regnavit in Galilæa, XI 440C, legem Moysis recepit, 172C, XII 232B, et tamen adulterium atque incestum commisit, XI 453A'. — Metuebat Joannem Baptistam tanquam virum sanctum, XI 173A, sed victus Herodiadis amore, C, illum incarceravit, 47C, 134A, 172B', et, post indiscretum juramentum, natalis sui cœnam faciens primis Galilææ, decollavit, I 396A, IX 53A', XI 173D et seq. — Putavit Christum esse Joannem Baptistam a mortuis suscitatum, quare, XI 172C, 586B', 587A. — Tempore passionis cur fuerit in civitate Jerusalem, XI 244D; cur voluerit Christum occidere, XII 88A', et vulpi assimiletur, B'. — Quare ad illum a Pilato missus sit Jesus, XII 232A, quo viso Herodes gavisus est, C, sed tacentem sprevit, C', et remisit ad Pilatum, 233A. Cur Pilato reconciliatus sit, 233B.

HERODES III Agrippa. Filius Aristobuli, XIV 153B, S. Jacobum Majorem interfecit, C, et S. Petrum incarceravit, D, qui quomodo e manibus ejus evaserit, C' et seq. — Stulte se Deum credidit, et divinos affectans honores, ab angelo percussus, horrende interiit, V 136A, IX 545B, XI 372C, XIV 155B'.

HERODIANUS. Quinam Herodiani fuerint, XI 244D. — Hypocrisis eorum, XI 244A', quomodo a Christo elusa, 245B.

HERODIAS. Filia Aretæ, regis Arabum, XI 453A', adulteram cum Herode unionem contraxit, 172B'. — Utrum mortem Joannis Baptistæ cum Herode consentiente præordinaverit, XI 173B'.

HERODION seu Herodius. Avis immunda, quæ, II 208B', V 14C, VI 439B. Moraliter, crudeles figurat, II 214A', 714A.

HERUS. Ad quid erga famulas adstrictus fuerit, II 13C. — Interficiens servum suum, reus erat homicidii; vulnerans tantum, vel usque ad mortem, absolvebatur, II 15C'. — Servorum oculum aut dentem eruens, dominium in eos amittebat, II 17A. — Quid de hero bovis cornupetæ, II 17C, 18A. — *Cf.* Servitus.

HESEBON. Civitas Sehon regis Amorrhæorum, ad Judæos, jure belli, pertinuit, II 441B, III 69B, 172D. — De ea quid vaticinati sint Isaias et Jeremias, VIII 450B', 456A, IX 275B', 284B'. — Hesebon interpretatur cingulum mœroris, VII 424C, et cogitatio, VIII 453A, 459B, A', IX 280B', 289D. — Piscinæ Hesebon, quid, VII 418B'; illimes erant, 427A', et piscosæ, 424B. Cur eis assimilentur oculi B. Virginis, 427D, Ecclesiæ, 418A', animæ, 423C'.

HESMONA, XXVIª Hebræorum mansio, quid sonet, II 505C.

HESYCHIUS, vel, ut alibi dicitur, Esitius, II 137D', Jerosolymorum presbyter, allegatur : de sacrificio cocto in clibano, 151D', de oblatione cocta in sartagine, 152C, de anima peccante, 158A. (Migne *Patrol. gr.* tom. 93.)

HEVILATH, terra ubi nascitur aurum, quæ et unde sic dicta, I 77B, IV 695A; mystice, statum perfectorum significat, I 89D.

HIEL, de Bethel, contra præceptum Josue Jericho reædificans, mulctatur, III 695C'.

HIEMS. Mystice, est rigor legis, VII 347C', et pœnitentiæ, I 182B, frigus invidiæ, VII 342C, tempus infidelitatis, 335A', tepor sive exstinctio caritatis, X 387B', XI 264A, hora mortis, VII 45C. — Quinam colligant lapides in hieme, VIII 121B.

HIERARCHIA. Hierarchia angelorum triplex, quosnam contineat ordines, XIII 254C. — Hierarchia ecclesiastica, quomodo angelicam imitetur, XIII 121, ab ea gubernetur, IV 431D, VI 239C', 641D, XI 27A, et illuminetur, VI 239B', 338A', 433A, VII 353C', X 129C'. — *Cf.* Angelus, Ecclesia.

HIERONYMUS. Dicitur « sanctissimus », VI 486C', « sublimis et gloriosus », V 77B', VI 686D, IX 437D, « expertissimus in

Digitized by Google

Scripturis », X 183C', « inter Latinos expositores præcipuus », IX 664D, « Prophetarum studiosissimus explanator », VIII 572A, XIII 80B', « translator noster », IX 19B. — Longum in mundo duxit martyrium, XIV 284B. Judicii cogitationem cum formidine jugiter servabat, VII 485B. Quomodo periculum mortis a crocodilis incurrerit, V 105A. — A Sancto Spiritu præordinatus est Scripturæ interpres, IX 415A, et in transferendo divino eloquio ab eo directus, IV 126A', 181B', VII 52A', VIII 435A'. Quo impulsu S. Scripturas transtulerit, I 9A, et quantam in hoc labore adhibuerit curam, IV 126B', 181B'. A doctissimis Hebræis eruditus, X 524D, sæpissime Scripturam transferendo cum illis contulit, IX 415A, 625A, X 284C', 396D', effectusque in lingua Hebraica peritissimus, I 282C, XI 9D, Hebraicam veritatem ubique secutus est, IV 567D. — Ad cujus instantiam Pentateuchum transtulerit, I 8C. — Omnes Prophetas exposuit præter librum Job, V 77B', et viginti ultima capitula Jeremiæ, IX 239D'. Librum Psalmorum ter transtulit, V 401D'. Librum Ecclesiastæ pro sanctis quibusdam mulieribus exposuit, VII 212A. Quando Abdiam interpretatus sit, X 436C'. — Sidera animata credidit, IX 395A'. Itidem caute intelligendus est de adversis nobis accidentibus ex vitio nostro, 56D.

Allegatur : de Dei providentia, V 52B', IX 10A, de Deo impossibilia non præcipiente, XIV 169C, de significatione Sancti Spiritus per nomen feminini generis in lingua Hebræa, VIII 392A, de obedientia, V 299A', de concordia fraterna, VIII 156D', XIV 112D', et virtute unita, XII 35A', de lumbis accinctis, IX 15B, de vitioso corde, VII 37C', de scandalo, VI 38C', de LXX translatione, circa quam cum S. Augustino non concordat, I 6A' et seq., de æterna salute Sodomitarum, V 57A', de translatione ossium Patriarcharum in Sichem, XIV 125D', de libro Regum in quem prologus ejus ex toto refertur, III 246, de auctoribus Psalmorum, V 401 C, VI 32C, 205D, 212C', de expositione psalmi LIV[1], II 477C', VI 73C', de quæstione an auctor libri Proverbiorum fuerit Salomon, VII 6D', et de nomine hujus libri apud Hebræos, 7D, de Salomone unigenito Bethsabee, 34D', de libro Isaiæ in quem ejus expositionem præsertim sequitur Dionysius noster, VIII 315, etc., de Isaia evangelista potius quam propheta, 317C, de sensu litterali vers. 11 cap. LV[1] Isaiæ, XIII 75B', de Origenis interpretatione damnanda vers. 1 cap. VI[1] Isaiæ, XIV 219A', de Jeremiæ pudore, IX 7D', de divinis verbis ei dictis : Ut eruam te, 8B', de tactu oris ejus manu Domini, D', de insulis Cethim, 17B', de vaccis Bethaven, X 283B', de vaticinio Joelis ad tribum Juda tantum pertinente, 325, de Judæis rejectis, VI 494B, de virginitate B. Mariæ contra Helvidium, XI 20C', 171C', de genealogia Salvatoris, 6C, A', 10C', et de peccatricibus ibi nominatis, 8B, de ejectione dæmonii muti, XII 34D, de matre filiorum Zebedæi, XIV 86C', de mulieribus Christo ministrantibus, contra Julianum Apostatam, XI 559B, contra eumdem, de Evangelio S. Matthæi, X 293A', de sortibus datis in electione S. Matthiæ, XIV 91C', de condescensione S. Pauli erga Judæos, XIII 166D, ejusque in Hispania prædicatione, 114A', de missione epistolæ ad Romanos per S. Timotheum, 117C, de origine vers. 10-18 cap. III[1] epistolæ ad Romanos, 29C, de quæstione an S. Joannes apostolus fuerit auctor epistolarum secundæ et tertiæ ipsi adscriptarum, XIV 61A, de conversione lunæ in sanguinem, 98C, de quadam oratione Pauli Simplicis, XIII 74C, de verberatione S. Hilarionis a dæmonibus, 595B', de Philone, VI 166C, VII 452, ejusque libro de Christianis Alexandriæ, VIII 471D, de mira scientia Aristotelis, III 602A, VII 4, quem tamen prin-

Digitized by Google

cipem fatuorum nominat, XIV 379, etc. (Migne *Patrol. lat.* tom. 22-30.)
Cf. Scriptura.

HILARION (S.), abbas, a dæmonibus violenter impugnatus est, XIII 595B'.

HILARITAS. Hilari vultu dandum est Deo vel hominibus propter Deum, VIII 213C', XIII 97A, 242A'. — Cur pater hilarem ad filias faciem ostendere non debeat, VIII 50D'. — Hilaritatem viro suo præstat uxor virtuosa, VIII 162C'. — In hilaritate vultus regis vita, quo sensu, VII 109C'.

HILARIUS (S.), episcopus Pictaviensis. Dicitur « confessor sanctus », VIII 724C'. Utrum ediderit cantici angelici complementum, XI 417D'. — Allegatur: de æternitate in Patre, de specie in imagine, de usu in munere, VI 3B, VII 500B', de sensu quo Verbum erat in principio, XII 269A', quo dicatur Filius Dei simul creatus et genitus, VIII 142D, a Patre venisse, et a Deo exiisse, XI 560C, de genealogia Christi, 10C', 12D, 14C', de potentia Christi inter cujus dictum et factum non exstitit medium, XII 155B', de intelligentia verborum Domini : Neminem per viam salutaveritis, 3A', de pluralitate psalmographorum, V 401C, de modo exponendi psalmum cxxxviii^um, VI 636D', etc. — (Migne *Patrol. lat.* tom. 9, 10.)

HIN, liquidorum mensura, quanta, II 85C, 283A', IX 438D, 654B'.

HINNULUS capreæ vel cervæ. Animal velocissimum, VII 334C', 438B'. — Cur hinnulo assimiletur Sponsus, VII 334C', 338A', 341D', 347B, 349D', et gemellis hinnulis ubera Sponsæ comparentur, 366B', 377C, 381D', 423B'. — *Cf.* Caprea, Cervus.

HIPPOCRATES, medicus, allegatur: de conceptione, I 346A, de febri, IV 641D', de vita brevi, arte longa, XI 577C'.

HIPPOLYTUS (S.), martyr, allegatur de spirituali intellectu cap. xxvii Genesis, I 328A'. (Migne *Patrol. gr.* tom. 10.)

HIRAM. Rex Tyri, amicus David, III 461A', 610B, X 371B', illi ligna et operarios præbet, III 461D, similiter Salomoni, 611A, IV 194A', a quo xx urbes recipit, III 657C', ei invicem quasdam donans civitates, 206C. — Cum Salomone mercaturas facit, III 659B', 663C', et de ænigmatibus concertat, 659D'. — Ad veri Dei cultum conversus fuisse videtur, III 658B. — Mille annis vixit, si credas Judæis, IX 549D. — Tropologice, quid Hiram, III 464A', 612D', et classis ejus, 666A', 667B'.

HIRAM, artifex. Filius fuit Tyrii et Hebrææ, III 628A', IV 194C'. — Cur vocetur pater Hiram, III 628D', IV 194B', et Salomonis, 199B, cujus operibus præponitur, III 629A. — Quæ fecerit, III 629B et seq. — Operum ejus significatio mystica, III 639A et seq.

HIRCUS. Animal fœtidum, II 246A, ab Ægyptiis cultum, I 562C, fuit de immolaticiis animalibus, quare, II 143A. Ad varia sacrificia, sed semper pro peccato, præscribitur, 161C, 193A, 240A, etc. — De hirco emissario : cur de hircis electus, II 246C' ; cur dictus emissarius, 243A. In die Expiationis, sorte designabatur, 240D. Illi a pontifice peccata populi imponebantur, quo ritu, 242C', 246C, 247A; et in desertum emittebatur, 240A', quare, 246B', 247B, 249A'. Quo sensu portaverit peccata populi, 240A', 246D'. An oblatus diabolo, 242B'. — Sæpe in forma hircorum dæmones gentilibus apparebant, II 143A, 246C', 701C'. — Allegorice, hircus, præcipue emissarius, figuravit Christum pro nostris peccatis oblatum, I 562C, II 143B, 145A', 248B', XIII 529C. Signat quoque pœnitentes, VI 150D', vel hypocritas, 36A', 37C, peccatores, X 663A', et reprobos, 667D. — Hircus caprarum, in visione Danielis, quid figuret, X 116C' et seq.

HIRUNDO. Stercus hirundinis an virtutem cæcandi habeat, V 91A. Excæcatio Tobiæ, quid mystice, 92C'.

HISPANIA. Hispania et India dicuntur termini terræ habitabilis, XIV 88A. — An

Digitized by Google

S. Paulus in Hispania prædicaverit, XIII 113C', 114D. — *Cf.* Thubal.

HISTORIA Alexandri. *Vide* Alexander.

HISTORIA ecclesiastica (Eusebii, lib. III, c. 5, lib. V, c. 18) allegatur de evasione Apostolorum ex obsidione Jerusalem, VI 164C', et prædicatione eorumdem in Judæa, XIV 157D. (Migne *Patrol. gr.* tom. 20.)

HISTORIA scholastica (Petri Comestoris). Allegatur : de origine idololatriæ, VII 537C', de verbis Elisei ad mulierem Sunamitidem, IV 20A, de morte Her, 114C, de Hebræis ascendentibus in mare Rubrum, VI 461A', de ligno aquam amaram indulcante, VIII 230A, de lege oblata primo Idumæis, II 673A, III 136B, de testificatione in arca posita, II 47C, de candelabro tabernaculi, 50A, de altari holocausti, 8A', de emptione servi Hebræi, 12C, de Caleb, III 112B, de auctore libri Judicum, 116C, de quæstione an, tempore Judicum, aliquis de tribu Juda generaliter instituerетur dux Israelitarum, 112D, de morte Adonibezec, 113A', de vers. 11 cap. III[1] Judicum, 124D', de Aod, 128D, de Samgar, 129B', de angelo ad Gedeon misso, 144C, de tauris patris istius, 146C', de Anna, 253C', de Nathan filio David, XI 14A, de bello Josaphat contra Moab, IV 14B, de Eliseo, 22D, de Naaman, 30C, de duratione regni Ochoziæ, 7A', de absconsione Joas in templo, 49B', de canonicitate libri Tobiæ, V 84, de Tobia contribules suos arguente, 88C, de fumo piscis dæmonia extricante, 105A', de tempore mortis junioris Tobiæ, 124A', de sacerdotibus ad Oziam missis, 142A, de successoribus Nabuchodonosor regis Assyriorum, 136 A, de miraculis Jeremiæ, IX 5C', de Josedec, 384A', de miraculis Ezechielis in Chaldæa, XI 478C, de lingua Chaldæa, X 10B', de castratione Danielis, 5, 11B, de amicitia Nabuchodonosor regis Chaldæorum erga eum, VIII 439C', de verbis Nabuchodonosor ad Sedeciam, IX 256A', de hujus morte, 245C', de occisione Godoliæ, 259C, de vindictis Dei post mortem ejusdem, 441C, de amentia Nabuchodonosor, X 81C, de ejus filio, 83B', de LXX interpretibus, I 7C', de simulacris Ægypti a facie Christi commotis, VIII 467D', XI 27C, de regulo Capharnaum, XII 358C, de nomine portæ Speciosæ, XIV 103C, de Anania, 114A, de dono linguarum per Baptismum collato, 101A', de evasione fidelium ex obsidione Jerusalem, VIII 524A, de mari Mortuo, VII 512A, de harmonia, III 354C, de modo computandi annos apud Judæos, VIII 259C', etc.

Refelluntur errores Petri Comestoris de substantia carnis posterorum in primis parentibus, XI 181C', de terra tribubus Juda et Ephraim absque sorte data, III 87B, de ætate Tobiæ senioris, V 125A, de applicatione vers. 13 et 14 cap. XIV[1] Isaiæ ad Cyrum, VIII 644A'. (Migne *Patrol. lat.* tom. 198.)

HISTORICA documenta quæ in volumine quinto elucidantur : Cyri regis decretum pro Judæis, V 210A, Darii regis epistola ad Samaritanos, 221C, Artaxerxis (Cambysis) epistolæ ad Samaritanos, 218C', et ad Esdram, 224B, Artaxerxis (Assueri) decretum contra Judæos, 196B, pro Judæis, 203D, Antiochi Epiphanis ad Judæos, 362C', Antiochi Eupatoris ad Lysiam, 366D', et ad Judæos, 367B, Antiochi Sidetis ad Judæos, 321C, Demetrii Soteris ad eosdem, 304C, Demetrii Nicatoris ad eosdem, 306A', 316D', Samaritanorum epistolæ contra Judæos, 218B, 220D', 246A, Spartiatarum ad Judæos, 312A', 313D, 319D, Romanorum ad Judæos, 299C', 367B', Judæorum ad fratres in Ægypto, 329A, 331C', ad Spartiatas, 312D, eorumdem decretum de Simone, 320A.

HOBAB. Pater Cinæorum, IV 118B, et Rechabitarum, C, quis fuerit, II 369B, IV 118C. Non fuit Jethro, II 369D. — Cur tantopere ejus ducatum Moyses exquisierit, II 369D. — An Moysen secutus

Digitized by Google

sit, II 369C, D'. — Verba Moysis ad Hobab, quomodo Christianis applicari valeant, II 372A'.

HODIE. Significat æternitatem, XIII 473C', vel tempus evangelicæ prædicationis et gratiæ, 483C', 484A', 486B'. — Panem nostrum supersubstantialem da nobis hodie, XI 80B'.

HŒDUS. Utrum ad Pascham sumi necessario debuerit, I 561A', aut etiam licite potuerit, 562A. — Cur non coquendus in lacte matris, II 35A', 573D, 714C. — Accipitur in bono vel in malo, VIII 422A'; significat Christum, I 574C, XII 115A', vitiosos Judæos, VII 326C, impios, 306C, motusque carnales, 318C, reprobos, XI 277A'. Quid hœdus cum pardo accubans, VIII 422B'.

HOLDA. Prophetissa, mulier magnanimis, IV 85C, in porta secunda Jerusalem habitans, 84A', X 575C', a Josia consulitur, IV 84A. — Mala vaticinatur Israeli, IV 85C, 267A', bona vero Josiæ, 85B'. — Apud eam arca aliquantisper mansisse dicitur, IV 268D.

HOLOCAUSTUM seu Holocautoma. *Vide* Sacrificium.

HOLOPHERNES. Princeps militiæ Assyriorum, V 133D', potentissimus, 134A, ambitiosus et crudelis, 133D', 134D', 135B, superbissimus, 140C', et stultissimus, 141C, quomodo a Judith deceptus sit, 156B, juste, 155B', et occisus, 160A. Merito feminea manu occubuit, 153B. — Caput ejus super muros Bethuliæ suspensum est, V 162B, et spolia in templo consecrata, 167B'. — An vere Nabuchodonosor pro deo habuerit, V 140B'. — Moraliter, varia signat, V 136B', 140D', 168C. — *Cf.* Achior, Artaxerxes, Bethulia, Cambyses, Judith.

HOMERUS allegatur de Venere furante mentem sapientium, X 170A'.

HOMICIDIUM. Quotuplex sit, VII 40A, XI 216C', XIV 35D'. — Homicidium corporale, primum ex quatuor peccatis ad Deum clamantibus, I 127B, extra ordinem juris prohibetur, II 5D, XI 216B'. Sæpe ob demerita occidentis vel occisi permittitur, III 390A'. Quomodo a Deo vindicandum, I 184D. Utrum omnem homicidam vi interire contingat, 184C'. — In V. L. homicida voluntarius, duorum testimonio convictus, II 511C, pretio non poterat redimi, B', nec illum tuebantur urbes refugii, 510D, B', vel altaria Domini, 14A', a quibus avellebatur, III 595B, sed semper occidebatur, II 14B, 291A', 594A; an quandoque cum eo dispensari poterat ne occideretur, III 521B, D'. — Casu homicida interfici privata auctoritate non poterat, II 509D'; sed præstitutæ fuerant urbes refugii, B', III 89C, in quibus usque ad mortem pontificis manere debebat, II 510D', 511C, B', III 90C, B', extra quas repertus legitime occidi poterat, II 511A. — Homicidium occultum, quo ritu expiaretur, II 598B, 599B. — Abominatum erat homicidium Ægyptiis, I 209B'.

Homicida est omnis qui odit fratrem suum, quo sensu, XIV 35D'. — Homicidium spirituale, quomodo committatur, et a Deo vindicetur, I 191A, II 512D', IX 433B, 434C', XII 439A. Spiritualis percussio proximi, quandonam venialis tantum sit, aut etiam excusabilis, II 512C', 594D'. — Homicidæ gregis sui sunt pravi pastores, VIII 336B'. — Homicidium toties committimus quoties mortaliter peccamus, XII 439B. — Lucifer ab initio homicida fuit, XII 438D'.

Cf. Furtum, Refugium.

HOMO. Scriptura de homine loquitur quantum ad id quod est per naturam, per culpam, per infirmitatem, IV 346D'.

NATURA. — Primi hominis creatio narratur, I 50A' et seq., 70B' et seq., VII 510C, VIII 96D et seq. Creatus est ex nihilo, VII 462A', in ætate et robore virili, I 38B', 71D', VIII 97D, sensibus corporeis animæque facultatibus pollens, 98A, in justitia originali cum aliis donis præstantibus, I 80D, 98C', 114D et seq.,

Digitized by Google

118A', VII 257A', VIII 98B, XII 198D, XIII 57B, in immortalitate imperfecta, I 54D', 72A, 73B', VII 460B, 467A, XIII 43A'. — Creatus est ad Dei imaginem et similitudinem, I 51A, 52B, 184D', VII 467A, VIII 97B, XIII 176A, 357C', 366D', 563A', creatam et increatam, I 52A'. Quomodo Trinitatis imago etiam in anima peccatrice reluceat, 51A'. Utrum proprie an improprie homo imago Dei sit, 53B. Inter imaginem et similitudinem quid intersit, 52C'. — Qualiter voluntarie genuerit nos Deus verbo veritatis, XIII 564A', ut simus initium aliquod creaturæ ejus, 565A. — Corpus hominis, quomodo a Deo plasmatum, I 71A, D, VII 540D, et de limo terræ factum, I 70B', IV 658A', VI 431A', VIII 97A. — Ubi plasmatus sit primus homo, I 72A', 73C, 78B, 83A, C; qualiter creata sit anima ejus, et quomodo ex illo facta sit prima mulier, *Vide* Adam, Anima, Eva, Paradisus. — An primorum parentum corpus creatum sit hermaphroditum, I 55B. — Cur in humano genere, primo unicum tantum factum sit individuum, I 52D, IV 105, et quare de homine non legatur quod fuerit bonus, I 55A. — Quanta sit hominis dignitas, prout ad imaginem Dei facti, I 50C', XI 205C. — In hominis excellentia Dei scientia exaltatur, VI 644C, et in hominum multitudine ejus potentia, V 473B'.

Quo sensu homo a Deo factus et creatus, II 656A, V 357B, VI 558D', VII 540D, X 700A', XIV 183B', opus sit manuum ejus, IV 447A, VIII 747B'. Ejus generatio describitur, IV 448B et seq., 456B et seq., 647C, 658D, VII 491C et seq. Quo sensu dicatur nocte conceptus, die natus, IV 346C', 349B, 357B. De muliere quantum ad esse naturæ, non quantum ad esse gratiæ, nascitur, 497B. Quanto tempore in utero maneat, VII 491B'; quare in terris humidis procerior sit, V 36A. — Ex anima et corpore tanquam partibus constat, VI 675B. A Deo per creationem infunditur anima, I 51D', 71C, C', IV 462B', V 357D, 604D, VII 540D, VIII 620C', 707C', IX 496A', X 673D', 700A', XII 447C', per quam homo vivificatur et secernitur a brutis, IV 658A, X 75D', XII 439B, quæ propter illum facta sunt, X 573B'. Qualiter in illo spiritus et anima distinguantur, 40B', 60D', XI 394B', XIII 392A'. — Duplex pars est in homine, ratio et sensualitas, XIII 55D'. Secundum priorem agit ut homo et intellectus dicitur, XIV 194B', secundum posteriorem ut jumentis communicans, IX 45A, XIII 56A; tamen in nobis non duo sunt homines, 228B. — Homini est intellectus, V 10A, etc., quo bonum a malo discernat, IV 665B', 677B', 691D, *Vide* Intellectus. Ipsi data est virtus operativa qua variis temporum rationibus accommodetur, 691C. Alternis uti est illi delectabile, V 378A'. Contra ejus naturam est otium, XI 448A. — In ordine spiritualium substantiarum novissimus est, VI 191B, XIII 78D, impotens ad opera Dei judicanda, A'. Deum enim ex creaturis tantum, et imperfecte cognoscit, IV 685A, VIII 103C', XIII 15A, etc., sicut et substantias separatas, IV 685D, *Vide* Deus. Cordium secreta ignorat, X 19D, XII 35D. Actualiter non nisi unum intelligit, X 415C, nulliusque rei plenam notitiam habere valet, IV 466B'. Intellectiva ejus cognitio a sensitiva sumit exordium, XI 562C. — Homines eminenter speculativi efficiuntur quodammodo insensibiles circa exteriora, VI 561A'. — Ornamentum terræ pulcherrimum, IX 100C, omniumque mixtorum præstantissimum, VI 559A, inter mundi sensibilis creaturas homo primatum tenet, XIII 15D, 565A, illique eas ad Dei præconia invitare competit, X 55B'. Medius inter Deum et res terrenas, IV 310A', vocari potest omnis creatura, VII 457D', 510C', XI 357C, XIII 65C', gloriaque mundi, VI 96D. — Mirabilis creatura, X 59D, ejus anima pretiosis donis ornatur, VII 375A, cor-

Digitized by Google

pusque pulchre disponitur, X 59A'. Ad ejus pulchritudinem tam spiritualem quam corporalem, quid requiratur, VII 382B'. — Cur statura ejus erecta, I 71B, 102B', XII 80A, et qualiter inspiratio divina in faciem ejus facta dicatur, I 70C'. Os illius eloquentiam, nasus discretionem, oculi modestiam exprimunt, XIV 292C. — Rex merito vocatur, V 420A; omnia enim in naturalibus, etiam cœlestia, ei quodammodo subjecta sunt, I 51B', V 455A', VIII 97C'. Dominium illud, per inobedientiam Adæ amissum, I 51C', Noe et posteris ejus restitutum fuit aliqualiter, 182C', VII 506D, VIII 97C', et quibusdam Sanctis plenarie, I 55A', VIII 97D'. — Est animal admirativum, XI 400D', 573C, discere cupiens, X 163A, ridens, XIII 597D', communicativum, XII 17A', sociale, VII 234D', VIII 64C, 78C', XI 539B'. — Naturaliter proximum suum diligit eique associatur, VIII 78B'. Ex vita sociali quanta obtineat bona, VII 235A. Voluntas Dei est ut homo ab homine instruatur, XIV 139D'. Sine gaudio et amore diu esse non valet, VIII 185B, XIII 633C. Solitarius bestia est aut deus, VII 235D, XII 474A', XIV 216B'. — Utrum naturaliter sit homini dominium in alios homines, I 183A.

Prospera et adversa ei non indifferenter accidunt, VII 264D; cuncta ejus providentiæ subjacent, III 245, V 53B'. *Vide* Providentia. — Siderum influxu non gubernatur, IV 378B, V 66D'. Quoad corpus stellis subjicitur, 66D, IX 102B, quoad animam angelis, V 67 C', variisque corporis immutationibus, IX 102B, quoad voluntatem Deo, V 67D', 202A, qui eum dirigit, 69A', et confortat, C'. Angelis et stellis adjuvatur in electione, 68D, et in executione, 69C, sed aliter ab angelis, aliter a stellis, 68B'. — Quo sensu dicatur bene natus, V 68C, bene fortunatus, 67B', 68A, bene gubernatus, D, 69A.

INFIRMITAS EX LAPSU. — Finis hominis est Dei cognitio, VII 529C; finis ejus supernaturalis, Dei visio beatifica, 268B', XII 325D. Non vane, VI 348B, sed ad beatitudinem supernaturalem conditus fuit, D, VII 499C, XI 365A', Dei voluntate saltem antecedente, VII 522D'; et ad felicitatem habet impressam inclinationem, 499C, quam satiare nequeunt bona caduca, X 552B, in quibus beatitudo non est, 361D, etc. — Deus proposuit illi divina præcepta, VIII 90A, et reliquit eum in potestate liberi arbitrii, V 49B, VIII 89D', 90C et seq. — In paradiso velut in portu erat, VI 183D. Quandonam in cœlum translatus esset, nisi peccasset, I 119A, VIII 97A'. — In tribus tentatus est, scilicet gula, gloria, avaritia, I 95D'. — De omnibus quæ primi hominis lapsum concernunt, *Vide* Adam, Eva, Mulier, Serpens. — Quanta mala ex originali peccato ei provenerint, VIII 243A et seq. Meruit mortem, 97C; complexio ejus debilitata fuit, VI 355D; juventute florens, B, et senectute arescens, C, vita ejus quam brevis, IV 185A, 403A' et seq., 418A, 435B' et seq., 444A, 504C et seq., 565D', V 648B, VI 354A' et seq., 355D' et seq., 414B', 417B, 665C', VII 462D', 463B, 481B' et seq., VIII 104A', 593C', 602D', XIII 600D, XIV 442A, 445B'. Qualiter ingemiscat et parturiat, XIII 66C, fluat et effluat et pereffluat, 477D. A nativitate continuo ad mortem tendit, XI 447A. — Ad nihilum non redigitur quoad esse naturæ, sed quoad esse gratiæ, VI 419C', IX 107C'. — Ipsi soli inter creaturas Deo resistere accidit, VI 687A'. Virtuosus, optimum est animalium; injustus, pessimum, II 695B, XIV 412C. — Venundatus sub peccato, XIII 55D, in iniquitate conceptus, VI 43B, XIV 429B', totus sauciatus est, V 637B, IX 134C'. Causam perversitatis in se habet, V 21D'. Mendax est, VI 528B', XIII 26C', XIV 321D', instabilis, IV 498A, vanitati similis, V 647C' et seq., VI 665B', VII 213C et seq., X 79B, vilis, IV 407A, V 278D', IX 351C', abominabilis, IV 516C', 523A.

Digitized by Google

Quamdiu vivit, peccato est obnoxius, I 181 C', IV 373 C, C', 375 C, D', V 476 D, VI 431 A', VII 154 C, 255 C, XII 120 B. Ad præliandum positus, IV 401 C', 409 A, VIII 15 A, etc., circumvallatus hostibus, VI 89 A, IX 54 C', in medio laqueorum ambulat, 328 D', etc. In præsenti sæculo velut in mari magno jactatus, VI 183 D, viribus propriis nequit viam rectam incedere, 163 B, 282 C', diabolo resistere, V 28 A', 34 A', 35 A, 36 C, VI 593 A', 651 A, vitare mortalia, 349 A, aut etiam omnia venialia, 321 A', imo peccata distincte cognoscere, V 660 B', legem implere, VI 545 A, facere bonum, V 480 A', etc., sed ipsa sua fragilitas causa est cur ei facilius ignoscatur, VI 257 B', 348 B, 431 A'. — Multiplici de causa a Deo probatus, IV 407 D, 408 D', V 18 B, 29 B, VI 149 D, etc., ab eo indesinenter salvandus, 70 C, usque ad mortem divina illustratione indigebit, 547 C', et conservatione, VII 494 C', etc.

REDEMPTIO. — Misericordia Dei homo totus repletus est, V 602 A, VIII 609 D et seq., per incarnationem ineffabiliter dignificatus, VII 438 D, XIV 352 C, per passionem Christi, qui filius hominis dicitur, VI 285 D', 286 D, et cui omnes homines subditi sunt, 209 C, ab originali labe liberatus, IX 226 A', XIII 480 B', et mirabiliter restauratus, XII 106 B', 198 B et seq. — Vetus homo deponitur ad novum assumendum, XIII 316 C, A', 366 C', simulque cum Christo configitur, 48 D et seq. — Per fidem et gratiam homo fit filius Dei, V 421 A', XI 522 A', 549 A', et Ecclesiæ, V 679 D, consors divinæ naturæ, XIII 677 A', Dei signaculum, V 5 B', numisma, XII 181 B', agricultura, XIII 138 A, et templum, 140 B. *Vide* Deus (Providentia supernaturalis). — A Deo valde honoratus, V 455 B, X 79 C, etc., semper eum alloqui potest, IV 432 A, 499 C'; cum eo versari, præclara illius dignitas, 500 A, et summæ deliciæ, 586 C. Quo sensu dicatur eum circumdare, V 446 B', etsi illum non nisi procul videat, IX 231 D. Eum laudare omni tempore, V 606 A', VI 323 A, 669 B, ipsius est optima occupatio, IV 499 D', V 606 D', summaque felicitas, IV 586 C. *Vide* Laus. — Propter quintuplicem finem agere potest, IV 332 C. Omnes actus ejus meritorii sunt vel demeritorii, 496 A', et a Deo juste judicabuntur, 413 A. Bonus malum et malus bonum facere nequit, quo sensu, XI 530 A, XII 409 C'. — Quomodo misericordiam Dei provocet, IV 461 B, V 661 B', X 541 D. Qualiter justificetur, IV 457 A, 493 B, quacumque ætate, XI 222 B, etc. *Vide* Justificatio. — Quantum ad hominem interiorem, nulla reputatur exterior diversitas, XIII 367 A. — Animalis homo non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei, XIII 135 A; spiritualis judicat omnia, D. — Quasi per cochleam ad Deum ascendit, IX 622 C', timore gehennæ, spe præmii, puro amore, 632 D. Paulatim crescit et proficit in gratia, III 624 B, XI 341 B. — Quomodo Dei servus fiat, IV 310 A', et adjutor, 602 B'. Debet se totum ad ejus cultum et amorem ordinare, V 575 C' et seq., VI 72 B', 403 A', VII 283 D, B', omnia ad illius honorem impendere, IV 657 D', seque ipsum abnegare, VII 434 D', XI 192 A', 591 B', etc. De officiis hominis erga Deum, *Vide plura verbo* Deus.

Quatenus non sibi, XIII 109 B, sed hominibus placere ei liceat, III 271 C', V 54 D', VI 63 B, XIII 109 C, 174 A, 267 D. In nullo finaliter confidere, VI 675 C', IX 149 B, sed omnibus præbere debet honorem, XIII 575 C', 640 D, et misericordiam, IV 555 A. Quam gloriosum sit ei alios secum salvare, XIV 372 C', 373 A. — Angelorum custodia roboratur, VI 363 D et seq., IX 404 A, XIII 476 A', ut diabolo fiat fortior, IX 221 D', eisque æquiparatur, V 456 C', saltem aliqualiter in hac vita, III 520 D, D', et in futura major eis esse poterit, 521 A, XII 118 C', 527 A', XIV 311 B, 368 D', 439 D. *Vide* Angelus.

Quidam de omni genere hominum ad fidem conversi sunt, XI 243C. Tot sunt salvandi quot sunt angeli stantes, VI 641A'. *Vide* Salus. — Donec atteratur cœlum homo non evigilabit, quo sensu, IV 506D', 511C. — Completo electorum numero, cessabit generatio hominum, et per consequens generatio ceterorum, VI 419B', humanaque natura perfecte reformabitur, XII 436C.

FIGURÆ. — Nunc in bono, nunc in malo sumitur homo, II 157C', VI 63D, IX 560C, XI 511B', 604C, XII 57C, 191B, XIII 137A, 174B, 267B', item filii hominum, VI 97C, 101C, 124D'. Humanum vocatur quod rationabile et pium, XI 424C', XIII 136D'. Quinam ex hominibus signum Dei in frontibus suis habeant, XIV 319D', aut non habeant, 291C. — Hominis receptacula sunt potentiæ, et thesauri spirituales divitiæ, VIII 10A', XI 85B, XII 58C', 122B, seu virtutes, 60C'. Dicitur caro, I 150D, 154A', etc., terra, VIII 61D', IX 576B, pulvis, I 105B', arbor, VII 280A, cujus folia sunt verba, et fructus opera, VIII 333B', quibus ipse cognoscitur, XI 530B, D, et quæ arere potest, XIV 442D. Vocatur vermis, IV 601D', V 540D, C', aranea, 650A, VI 356A, vanitas, V 647D', nihilum, B'. Ob instabilitatem dicitur spiritus vadens et non rediens, VI 257B'. Comparatur jumento, XI 413A', luto in manu figuli, IX 155C, etc., folio, IV 495A, stipulæ, B, 503B', et flori, 497C', etc. — Per drachmam designatur, XII 106A. — Quare nominibus bestiarum exprimatur, XI 444A', XIV 412C. — Cur toties Ezechiel vocetur filius hominis, IX 429D', 439C. — Per humanam faciem Cherubim varia exprimi possunt : ratio, IX 420A, 424A', populus Israel, 420A', Christi generatio, C', et incarnatio, 424A', XIV 264B et seq., Persarum regnum, IX 422A, vel Matthæus evangelista, 424D. Cur a dextris fuisse dicatur, 420C', 424B'.

Cf. Adam, Anima, Corpus, Creatura, Deus, Eva, Generatio, Gratia, Mulier, Vir.

HON, de tribu Ruben, Core in rebellione secutus, II 406C, 407A, quid de eo evenerit, 410C.

HONOR. Est exhibitio reverentiæ virtuti debitæ, V 453B', VI 389D, 399C', VIII 187B, 627C, IX 53B', XIII 479D, 636B. Proprie toti subsistenti impenditur, VI 399B'. — Honorem et gloriam qualiter Deo offerre debeamus, V 576C, VI 389D, VII 26D, 96C, VIII 51B', IX 242A, quod ab humilibus tantum præstatur, VIII 24A'. *Vide* Deus (Officia hominis erga Deum). — Quomodo Christus honore coronatus fuerit, V 453C', VIII 148D', X 110D, XIII 479A', 634C, et ab omnibus honorificandus sit, XII 370B et seq. — Qualiter honorificatus sit populus Israeliticus, II 540B, VIII 142C', IX 224B, et christianus, II 544C', VIII 153A, 627B. — In quo consistat honor animæ rationalis, VIII 66C, XIII 575C'. Acquiritur per sapientiæ cultum, VII 503B, VIII 37D, 228C, liberalitatem, VII 144B', contentionum fugam, 132B, etc. Sequitur fugientem, XI 76D', 339C, XII 148D. — Non sunt quærendi honores, VIII 45C', nec in eis superbiendum, 67C', quare, 68A et seq. Quidam, ut honores consequantur, fingunt se illos abhorrere, 112D, XI 76C'. — Honorat Deus servos suos, VIII 64C, 84D, 627C, IX 234A, XII 503C, XIII 665D. — Nos invicem honore prævenire debemus, XIII 97C', per actum duliæ, D'. Honorandi sunt sacerdotes, VIII 51B', parentes et prælati, etiam vitiosi, 20D, 21C', 22B', 66B', quomodo, 20A', et quo præmio, B', 21C, A', 22B, magnates, 28D', senes, VII 473C, medici, VIII 229B, et generatim omnes homines, XIII 575C'. — Deus transgressores mandatorum exhonorat, VIII 63C, 64D. — Denegandus est honor impiis, VII 473C, 478C, mendacibus, VIII 118C, insipienti, VII 163D'. Falsus est honor alicui exhibitus propter divitias, VIII 66A'. — Honor regibus exhibitus, VII

Digitized by Google

536A, origo fuit idololatriæ, C. — Quid sit alienis honorem suum dare, VII 40D'. — *Cf.* Gloria.

HOR, mons. xxxivª Hebræorum mansio erat, II 501D. — Ibi mortuus et sepultus est Aaron, II 434D. — Mystice, lumen significat, II 505C'.

HORA. Quælibet suum habet opus et propositum, XII 478B'. — Hora Christi, quid, XII 313D', 417D, 430A', et quo falso sensu ab hæreticis intellecta, 417A'. — Hora incensi, quæ fuerit, XI 375C'. Quare hora tertia, sexta et nona oret Ecclesia, X 97A, XIV 96C', sicut olim Synagoga, X 97B. Horas canonicas interrumpere sine necessitate, quam reprehensibile, XI 568B', XII 26B'. — Horam mortis et judicii cur Dominus nos latere voluerit, XII 69B, XIII 389A et seq., XIV 87B. — Hora novissima, ultimam mundi significat ætatem, XIV 23C. — Horam meridianam timent devoti, VI 89D.

HORDEUM. Ex hordeo sexagesima pars in primitias solvebatur, IX 653D, D'. — Designat subditos, XIV 276C', propheticum sermonem, III 233A, et notitiam litteralem, IX 656A'.

HOREB. Mons Horeb interdum Sinai vocatur, cujus est ima pars, III 711A', VI 463A, XIV 127B'. — Cur vocetur mons Dei, I 494B. In spelunca Horeb Moyses vidit gloriam Dei, III 711B', et Elias visionem habuit, 712C'. — Horeb petra, ubi sita, I 623D. Percussa a Moyse, VI 253D', 451D, 519A, quomodo dederit aquam, I 623 C'. — Figura est Christi, I 627C, VI 265C, 458A, 523B, vel induratorum, A.

HORMA, locus qui interpretatur destructio, II 399C', et anathema, 436B'.

HOROLOGIUM Achaz describitur, et miraculum in eo factum narratur, VIII 592B, ac discutitur, III 62C, IV 74C et seq.

HORREUM. Quid designet, I 404B', II 641B, XI 37B', 452B'. — Honora Dominum de tua substantia, et implebuntur horrea tua saturitate, II 131, VII 26C et seq.

HORTUS. In hortis immolabant et luxuriam exercebant Judæi idololatræ, VIII 333A, 748B', 761D, qui comparantur horto absque aqua, 333B. — Hortus Gethsemani erat ad radices montis Olivarum, XII 577D'; quare in illum Christus venerit, 578A. — Quid sint hortus Domini, VIII 670B', hortus Sponsi, VII 384D, 394D', 399C', et aromata illius, 374B', 403C, 409B', 414B; quomodo Sponsus in hortum suum descenderit, et etiam nunc descendat, 384D', 394C, 399A, 403B, 409A', 413D, ut ibi pascatur, 403C, 409B'. Qualiter cor nostrum sit illi hortus deliciosus, XII 578A. — Quo sensu Sponsa in hortis habitare dicatur, VII 438A, 443D, 446D'. — Quid hortus nucum, VII 407A, 413A, 416D, fons hortorum, 373B'. — Hortus conclusus est Ecclesia, VII 371C, B.Virgo, 383D', anima fidelis, 379D. Quid hortus claustralis, X 424C', irriguus, VIII 712A'; quo pacto Sapientia riget hortum plantationum, 151B. — *Cf.* Fons.

HOSANNA, quid significet, XI 231B, 346C'.

HOSPITALITAS. Tanquam magna virtus commendatur, IV 25B, 651B, VIII 711B, XII 255A', XIII 98D, 662C, sed discreta esse debet, XII 24B. — Qualiter remuneranda sit, XI 277D' et seq. — Quo zelo a Patriarchis frequentata, I 255B', 256B, 258C', 267D, 275D, 277D, IV 651B, XIII 527D. — Maleficos et fures hospitio recipere, est unum de novem alienis peccatis, VIII 74C. — Reprehenduntur qui ex curiositate vadunt de domo in domum ad hospitandum, VIII 180D' et seq.

HOSTIA. Quid sit proprie, VIII 701D'. Unde sic vocetur, II 82A'. Pro peccatis oblata vocatur quandoque peccatum, VIII 23C. — De hostiis legalibus V. T., *Vide* Sacrificium. — Per hostias quandoque intelliguntur vel sacramentum altaris, vel spiritualia sacrificia, VIII 472B. Quæ sint spirituales hostiæ Deo offerendæ, VI 389A', VIII 82A', XI 66C, XIII 634D', et a quibus in N. T. offeran-

Digitized by Google

tur, VIII 701 D'. Qualiter fiat corpus hostia spiritualis vivens, XIII 94 D'. — Quid hostia vociferationis, V 565 A', et laudis, VI 530 A', XIII 529 D'. — *Cf.* Deus (Officia hominis erga Deum), Oblatio, Victima.

HOSTIS. Quo sensu impii sint hostes Dei, VIII 330 B', et ipse consolationem accipiat illos castigando, A' et seq. — Quam metuendum sit, maxime post hanc vitam, VIII 516 D, esse hostem Dei, 337 B, 717 B', et Ecclesiæ, 664 D. — Qualiter contra hostes animæ nostræ pugnare debeamus, *Vide* Deus (in fine), Salus. — *Cf.* Inimicitia.

HUGO (S.) Cartusiensis, Lincolniensis episcopus, « sanctus et innocens », VIII 104 D, quid sæpius dixerit de bonis et malis suis, A'.

HUGO de S. Victore, canonicus regularis, « venerandus theologus », VI 59 A', 218 C, « magister », 696, X 144 D', « vir catholicus », VI 636 D', allegatur : de mundi creatione, I 18 B, 28 C, de evidentia divinæ sapientiæ in procreatione, IV 379 B, XII 63 A', in diversitate animalium, X 58 A', in pulchritudine agri, 56 C', de dotibus corporis Christi ante resurrectionem, XI 176 B', 195 B, 479 A, XII 390 C', de unione electorum cum Christo, 200 D', de Seraphim, X 53 B', de studio S. Scripturæ, XIII 542, XIV 379, de forma arcæ Noe, I 158 B', 159 A', 178 A', ejusque mysticis significationibus, 165 D', de circumcisione, 249 C, de oblatione primitiarum ante legem scriptam, IV 304 C, de scientia astronomica Abrahæ, 78 B', Nemrod, C', et Ptolemæi, 79 C', de origine capituli ultimi Esther, V 203 B, de expositione psalmorum XXXIV[1], 616 B, LII[1], VI 61 A, LIV[1], 73 D', LXXI[1], 205 D', CXXXVIII[1], 636 D', de generibus prædicandorum, 218 C, de labore philosophorum Catholicis fructificante, VII 202 C', de S. Dionysio, XIV 185 B', de affectibus pietatis, VI 696, de curiositate, VIII 25 C, de lingua irrefrenata, VI 59 A', VII 98 A, XIII 587 A', de uberibus virorum, VII 299 A', de valore mnæ et drachmæ, V 319 C', etc. (Migne *Patrol. lat.* tom. 175-177.)

HUMERULUS. Humeruli luterum, quid, III 635 D, et quomodo dispositi, 636 C. — Per hos intelligi possunt quatuor mendicantium Ordines, III 642 A.

HUMERUS. Quomodo super Christi humerum factus sit principatus, VIII 403 B, et data clavis domus David, 495 C'. Quum invenerit ovem perditam, Christus imponit eam in humeros suos, gaudens, XII 103 B'. — Per virgam humeri quid intelligi possit, VIII 402 A, C. — Quomodo Pharisæi in humeros hominum onera gravia imposuerint, XI 251 B, XII 47 D. — Quid humeri Philistiim, VIII 426 B, 428 A.

HUMILITAS. Virtutum et perfectionis est fundamentum, VI 610 D, IX 613 C', 627 A', XII 145 C', vehiculum, 92 B', custos, XI 53 C. — In humilitate residet disciplinæ christianæ tota sapientia, IV 375 D, VI 48 A', VII 18 C', 19 C, 152 D', XI 146 D', XII 213 D', quia humilitate redemptus est mundus et salvatur homo, VI 48 B', IX 127 C'. — Christus humilitatem potissime coluit, VI 264 C', 332 D', cum mansuetudine, V 153 B', humilitatis germana, VIII 24 A, A', XI 146 D', XIII 312 D, et per eam judiciariam potestatem obtinuit, VI 6 B'. Quo sensu fuerit humilis corde, XI 145 D'. — Commendatur humilitas, III 267 C, 473 A', IV 386 D', 587 A', VI 88 B', 234 D', VIII 15 C, 16 B, 65 B', 77 A', XI 52 C', 226 C', 364, 509 B', XII 91 D' et seq., 145 D' et seq., erga Deum, IV 442 C, XIII 671 C, et homines, IV 647 C. Præ ceteris virtutibus necessaria est, IX 488 D, XIV 418 A', præsertim inter prospera, I 237 A, speciatim prælatis, IX 125 A, XII 213 C', 214 B, majoribus, VIII 24 B, 67 D' et seq., sapientibus, IV 483 C, B', 500 B', divitibus, 648 D, castis, 487 C, et contemplativis, 688 B', VIII 24 B', IX 613 B'. — Deo acceptissima est, VIII 24 C, IX 33 D, 510 B', X 474 B, 475 A, et amicitiam Christi meretur, VII 124 A', quia Deum summe

Digitized by Google

honorat, VIII 24A', X 61A, et exaltat, V 582B; et tanto quis pretiosior est Domino quanto sibi vilior, IV 625A, XII 301D. — Quam efficax humiliantis se oratio, V 459C', 460A', 461B', VI 418C, VIII 215B, etc., *Vide* Oratio. Gratiam obtinet, conservat, auget humilitas, III 436D', VI 197C', 217C, 437C', 516C', 526A, VII 61B', 72B, 124A', 339B, VIII 707D, IX 33D', X 474C, XI 203B, 443D, 606C', XII 11A', 12C, 148C, 328B, 422C, XIII 594B, 671B, XIV 448D, veniam meretur, X 175B, dæmones prosternit, IX 562D, mysteria perspicit, XI 143A', divinæ bonitatis dulcedinem gustat, V 609A, subditos flectit, XIII 638C', honorem, gloriam, exaltationem, memoriam permanentem etiam in hoc sæculo confert, IV 379C', VI 688D, VIII 64A, 67A, 69C', 116C, XI 397D, XII 92A', 148A, denique ad cœlorum regnum ducit, IV 387C, 587C, VII 105C, 180B, VIII 755B', IX 77A', X 474A, XI 53D, 202B' et seq., 215A', 345C, 509B', XII 92A', XIII 671C, et tanto altius quanto demissior fuerit, XI 203C. Glorietur humilis in exaltatione sua, XIII 556C', dives in humilitate sua, quo sensu, D'. — Propter has rationes et alias multiplices, VII 214D, VIII 49D, 61D', 65B', humiliandus est valde spiritus, 24B', 49C, nec unquam relinquenda humilitas, quantumcumque quis profecerit, IX 625D. — Fovetur luce contemplationis, VII 319A', et perfectiorum vitæ consideratione, 320A'.

Falsa humilitas describitur et reprobatur, VIII 77B', 112C. — Vera humilitas, III 473B', quæ appetit nesciri et pro nihilo reputari, IV 550C, 688C', fundatur non in falsitate, X 414C', sed in vera sui ipsius cognitione, IV 389D, 399B', VIII 39A, 112A', IX 201C', XIII 309C, qua, omne bonum Deo attribuens, X 61A, XI 52C', laudationemque refugiens, 386D', 390B, in spiritu humilitatis, X 40A', sibi vilescit homo, IV 387A, IX 443A', putat se aliis viliorem esse, XIII 338C, eisque aliquo modo se subjicit, VIII 112A', XIII 640C'. — Pauper spiritu humilitatem non jactat, V 542D', XII 92C'; gloriatur per disciplinam et timorem suum, VIII 66D, se ipsum accusat et accusari permittit, VII 124D, XII 95A', in humiliationibus Deo gratias agit, IX 233B'. — Quo pacto bonam famam desiderare debeat, VII 246C', propriasque virtutes interdum humiliter possit commemorare, 220A, XI 157D'. — In sanctis mirabiliter cum magnanimitate consociatur humilitas, I 505A, III 319C'. Qualiter interpretanda verba quibus se humiliant, X 415B. Bonis aliquando dure loquuntur ut eos humilient, XI 34D'. — Humilitatis exempla in Abraham, I 216A, Moyse, 494A, 635A', David, III 470A', 473A', Esther, V 179B', 180D, 200B, Nehemia, 261A', 262A', Tobia seniore, 94A, C. — Quantum Deo placuerit B. Mariæ humilitas, XI 394D'. — Abbatis Joseph, VIII 195C', et Dionysii Cartusiani humilitas, VI 650D.

Humiles parvuli dicuntur, VII 14A'; per infantes figurantur, XIV 18C', et per valles designantur, VI 437C', IX 401D'.

HUMOR. Mystice quid sit, XI 560D'. — Numquid virere potest scirpus absque humore, IV 418A', 422C'.

HUMUS. Fossa humus mystice est corpus Christi cruci affixum, vel cor nostrum, VIII 348A'. De humo non egredietur dolor, quo sensu, IV 377A', 385B'.

HUR. Quis fuerit, filius Caleb, an idem qui fuit vir Mariæ, I 625B', IV 115D. — Cur assumptus in montem a Moyse, I 625A. — Populo, absente Moyse, cum Aaron præfectus, II 42A', idololatris restitit, et ab eis occisus dicitur, 96C'. — Manus Moysis sustentans, I 625C, quid significet, 628A.

HUS. Nomen est viri et terræ, IV 293D'. Quomodo interpretetur, 319C. — Plures sic nominati sunt : filius Aram, IV 108D', filius Nachor, I 291A', et filius

Digitized by Google

Disan, IV 111C'. Hus ex quo ortus est Job, quis, 109A, 293B'. — Terra Hus, ubi sita, IV 109A. Aliquando Idumæam designat, IX 366B'. — Spiritualiter, varia significat, IV 318C', 319C, 325C, IX 371A. — *Cf.* Job.

HYACINTHUS. Quid sit ad litteram, II 45D, IX 417B, 541A', XIV 371A. Mystice, exprimit virtutem latriæ, 371B, cœlestium meditationem, II 62D, spem regni cœlestis, 52B. — Hyacinthinæ pelles, quid sint, II 45B', et significent, 52D, 61D. — Hyacinthina calceamenta feminis propria, IX 477A, quid mystice, B, 487B. — Manus Sponsi plenæ sunt hyacinthis, quo sensu, VII 392D'. — Loricæ dæmonum hyacinthinæ, quare, XIV 294C.

HYADES, stellæ. Cur sic vocentur, IV 428D'. — Allegorice, doctores signant, IV 441B.

HYDRIA. Vas templi, quid ad litteram, III 638B', et mystice, 642D'. — Hydria super fontem contrita, quid, VII 286C. — Quatuor hydriæ Eliæ, quid moraliter, III 709A'. — Hydriæ sex in Cana impletæ, quantum ceperint, XII 314B', et quid significaverint, 317D. — Quid designet hydria Samaritanæ, XII 353B.

HYDROPISIS, quid sit, XII 90B', et qualiter septem peccata mortalia figuret, C'.

HYLE Platonis, seu materia prima, I 64C, videtur quid creatum, C'.

HYMENÆUS, qui resurrectionem jam esse factam dixit, XIII 440A, quomodo traditus sit Satanæ, 414C'.

HYMNUS. Sic dicuntur Psalmi, quare, V 400B. — Hymnus qualis dictus fuerit post novissimam Cœnam, XI 290A'. — Citantur hymni SS. Sacramenti, XI 404A', et S. Joannis Baptistæ, 409D', aliique liturgici, X 397A.

HYPERBOLE. Quidam est dicendi modus, III 213B', IX 168A, XII 620A', in Prophetis usitatus, IX 10C', 19D, 48B, 95C, 336D', etc. — In ea non est mendacium, III 213B', XII 620B', XIII 74D.

HYPOCRISIS. Per fermentum designatur, XII 50B'. — Vilissimum crimen, XII 46B', in philosophia morali habetur ut sophisma in philosophia rationali, 47A. Quantum sit vitanda, 50D. — Quatuor hypocrisis species recensentur, XI 83A'.

Quid sit hypocrita, IV 501D', 680D', VIII 13A', 112C; quomodo loquatur, XII 180A', 424B. — Difficile, XI 530A', et tantum a fructibus dignoscitur hypocrita, 95D. Vestimenta ovium usurpat, 95A; duplex animo est, XIII 556B, præparans dolos, IV 520B, impatiente pejor, VII 93A'. Laudes hominum sectatur, IV 419C, 423A'. Quomodo oret, XI 76C, interdum in angulis platearum, C'; qualiter jejunet, 83B. — Quantum noceat, XIV 277A'. Sacrilegus fit, XI 77A, odiosus Deo, IV 419C, 501D', 610C, 681A, VII 375C, 456C, VIII 13B', IX 119D', XI 83B', proprie Spiritui Sancto, VII 456A, Christo, B, VIII 13B', 565C', justis, IV 537A'. Ab Ecclesiæ prælatis reprobandus, VII 337C, nequam, VIII 112D, B', vilis, 13C', et stultus est, IV 419D, 423B, cujus congregatio sterilis, 519C'. — Spes ejus vana est, IV 419B, A', 423D, 610B, et gaudium illius ad instar puncti, 565C, 572A. — Cur aliquando regnet, IV 672A'. — Raro aut nunquam convertitur, IV 681D. Dæmonibus tradi meretur, IX 120A, et in fine peribit, IV 492C', 610C. — Signatur per equum pallidum, XIV 277C, Duma, VIII 487C, et struthionem, 576A'. — Hæreticus est hypocrita; unde a Deo non auditur, VIII 410B.

Cf. Callidus, Duplicitas, Impius, Pharisæus, Simulator.

HYPOSTASIS. Quid significet, et quo sensu accipienda sit, XIII 430A'. — In Christo, Verbum æternum est hypostasis humanitatis assumptæ, XI 390B'. — Unio hypostatica, quomodo peracta sit, XI 390D.

HYSSOPUS. Herba est humilis, bene odorans, tumorem pulmonis repellens, XIV

Digitized by Google

432C. — Cur adhibita ad adspersionem sanguinis agni paschalis, I 566C', in mundatione leprosi, II 226D, 227C, D', et in vaccæ rufæ sacrificio, 423D. — Exprimit bonam famam, II 233B', 426C', pœnitentiam per merita sanguinis Christi, VI 44B, D, rorem gratiæ cum humiliatione sui et contritione, I 576C, XIV 432C. — Recte sanguini Christi congruit, I 576A'.

I

IBERUS, fluvius a quo Hispania appellatur Iberia, I 9B'.

IBEX, quid sit ad litteram, III 388C, V 12A, et mystice, III 392C.

IBIS, avis immunda. Quid sit, II 208C. — Tropologice, invidorum effigiem gerit, II 214D, 713C', et rapacium, VIII 576C'.

ICHABOD, nepos Heli, cur sic dictus, III 284B'.

ICONIUM. Duplex civitas ita vocata est, alia in Lycaonia, alia in Cilicia, XIV 163D'.

IDEA. In Deo quid sit idea, XII 275B', 276A, et quomodo in illo sint multæ atque distinctæ ideæ, 275C'. Secundum ideas suas omnia condidit, I 35C, VI 628A, XII 275B et seq., XIII 515D, XIV 267B, et per eas omnia cognoscit, IV 447C, 621C, VIII 135D', X 173C'. — Ideæ increatæ Platonis, quid, I 64C, B', XII 275D'.

IDIDIA, nomen Salomonis, VII 5A, qualiter Christo congruat, 6C.

IDITHUN seu Ethan, IV 172A. Merarita, cantor David, V 643D, VI 122D', dux sinistri cantorum chori, IV 131C', prophetiæ spiritu ornatus fuisse videtur, 172C. — Figurat veros Israelitas, V 643D', hominesque sola cœlestia cupientes, VI 122D. — Psalmi « pro Idithun », quomodo intelligendi, V 643D, VI 122D, 243A.

IDOLOLATRIA. Generatim est Creatori creaturas præferre, V 685D, IX 582D, eis adhærere, 28D, Deo non obedire, III 346D, IV 423B, V 661D', IX 451C, 545B, 549B', dæmonibus immolare, II 660C. Omne mortale peccatum idololatria est, 9A'. — Servit idolis qui passionibus obtemperat, II 9A et seq., III 122C, VI 292A', 523D et seq., VIII 348C, X 379B', 499B, 555A', XIII 319C', 366A'; idola ista, quomodo projicienda, II 460D, VIII 555B'. — Quinam sint habitatores in campo idoli, X 374C.

Idolum proprie dictum, unde nomen accipiat, X 178C'; in quo differat a simulacro, II 458A, et a sculptili, 301D'. Cur vocetur mendacium, nihil, 2B', VIII 634C, IX 105B', 146B', 404C, 508C', X 258B, 408A', 548C', XIII 160D, 172C, insania, IX 49C, X 275B. — Idola de diversis metallis facta, quare, X 90A. — Idolorum fabricatio ironice describitur, et idololatrarum deploratur infelix stultitia, VI 519C' et seq., 625B', VII 531C' et seq., 533B, 541B et seq., VIII 184B', 606C et seq., 611D' et seq., 616D, 634D et seq., 645D, XIII 16A' et seq., 86C. — Idololatriæ vanitas probatur etiam ex sacerdotum irreverentia, IX 404D, avaritia, 405C, indecenti habitu, A', ex sacrificantium immunditia, D, ex cultus turpitudine, 406D, ex ipsorum idolorum origine, 102D, 406B', materia, 407C', impotentia, 404C', 405D', X 548B', 549B; unusquisque deos suos sibi faciebat, III 207A.

Probabilius ante diluvium ignota, I 133D', 136C, IV 297C', VII 535D, quando inceperit, IV 297D', XII 107B, et quomodo, VII 535C', 537D', VIII 635B'. — In toto pene mundo prævaluit ante Chri-

Digitized by Google

stum, IV 28D, 293C, XI 222A, XII 37D. Aucta est imaginum pulchritudine, VII 533C, 536B, et apud philosophos, humano timore, II 693A'. — Idololatræ multi cognoverunt unum esse summum Deum, I 10C', 64B', VII 530A', XII 590B, eumque cum idolis suis coluerunt, II 448A', IV 271A, V 284A, putantes illi cultum idolorum esse placitum, II 454A'. Idola, quo sensu a gentilibus honorata, X 85B, 178A', 179C', 181D, XIII 160A', specialiter a Romanis, VI 520A. Idololatræ simulacra magnifice ornabant, IX 102A', 103C', eaque ad hostes terrendos circumducebant, 403B'; ipsis prospera quæque tribuebant, 284C, palmarumque ramis ea tangebant, 451A', putantes eis inesse vitam, 102A', et quid divinum, 23A, 403A'. — In excelsis, II 502A, III 599B, etc., et in lucis ea colebant, II 581D, etc., in honorem illorum filios suos per ignem lustrantes, 590B, etc., aut etiam comburentes, 253D', etc., comam suam in rotundum attondentes et barbam radentes, 262C', vel corpora sua incidentes, 263A, III 705A'. — Dæmones in idolis habitabant, VIII 586D, 616B', IX 302D, XIII 172D, inde loquentes, X 663A, responsa, VI 625C', VII 532D', IX 404D, remediaque dantes, IV 5A', 244B'; quapropter simulacra quædam aperto ore fingebantur, IX 404B. Sæpe Deum Israel, verum Deum confessa sunt, II 663C; et in delubris nonnunquam liberabantur obsessi et sanabantur ægroti, IX 406B. Quæ idolis offerebantur, dæmonibus reapse immolabantur, II 660C. — Idola Laban, quæ, I 351C; cur a Rachel furata, A. Utrum idola fuerint in domo Jacob, 368A. — Idola Ægypti in nocte Phase contrita esse leguntur, I 564D. — Chananæorum idola, quæ, III 119C'. — Idolum sibi confecit Michas, III 203A, quod, a Danitis sublatum, 206C, in Lais longo tempore mansit erectum, 207C'. — Item duo idola a Jeroboam constituuntur, III 681B.

Per primum Decalogi præceptum damnata fuit idololatria, II 2D, B', 7C, 256B, 699B', etc. — Apud Hebræos ad idololatriam provocans, sive propheta, sive privatus, lapidandus erat, II 569B, 570A; eam exercens, si privatus, occidendus, 582C', si communitas, usque ad internecionem delenda, 570D. — Milites Judæ Machabæi aliquid de idolothytis retinentes, in bello interficiuntur, V 370A. — Attamen ad cultum idolorum populus Dei transiit, VIII 343D', 705D, 748B', IX 450B, D', 451B, 478D, X 376A, pejor idololatris gentium, IX 480B', 482D'; Juda etiam plus in eo quam Israel peccavit, 36C', 483C, et hæc fuit pernicies Jerusalem, 90B'. Judæi idola coluerunt in excelsis, IV 80B, in tectis, IX 161A', 238A, in lucis et montibus frondosis, III 689A', IX 36C, 148A', 508A', X 238D, etc., filios suos in honorem Moloch per ignem trahentes, IV 65B, IX 478C', imo comburentes, IV 88A', IX 84D', 478C', etc. Quamdiu duraverit eorum idololatria, IX 436D' et seq. Interdum idola projiciebant, VIII 346C'. Ea sub Ezechia non coluerunt, 412D, nec post reditum a Babylone, IX 582D, nisi sub Antiocho, VIII 332C', 343B, 554C', qui Jovis idolum in templo posuit, V 351B, X 118D, idolum desolationis, V 274A. — Abjicienda prædicta est a Prophetis idololatria, VIII 346D, 546D, X 679B et seq. — In N. L. apertissime damnata, IX 228B, deleta fuit a Christo, 302A', XII 413B', passionis suæ virtute, VI 155B. Jam Christo Ægyptum ingrediente, idola corruerunt, VIII 467C', statimque post ejus adventum cœperunt in toto mundo reprobari, 473D', 644C'. — Ab Apostolis pro maxima parte exstincta, VII 535D, IX 406D', in regionibus quibusdam adhuc idololatria viget, VII 535A', et quidam Christiani practicas idololatricas adhuc observant, II 213A', 263D. Destruetur ante mundi finem, VII 535A'. Ab Antichristo reprobabitur,

Digitized by Google

535B', penitusque ante secundum Christi adventum cessabit, VIII 349B'; et in idolis confidentes confundentur, 623C'.

An a lege excusationem habeat, V 283C'. — Stulte Porphyrius eam Judæis tantum vetitam censuit, V 284A. — Super hoc peccato omnis ingemiscit natura, V 486B. Quatenus omnium peccatorum sit maximum, II 106B', 423A, 583A, IV 650B, primum vitium, VII 537C, et omnis mali causa, VI 393B', VII 536C' et seq., XIII 15D' et seq. — Merito idololatria dicitur impietas, X 640A, 708B', abominatio, IX 124A, sordes, II 655D, pollutio, IX 185C', fornicatio spiritualis, III 120C, IV 43A, VI 465C', VII 535B, IX 34D, 36C, 124A, etc., X 213A', XII 108C, XIV 323D, adulterium, IX 480A, 530A, A', meretricium stuprum, VII 43B, IX 21B'. — An eam simulare liceat, IV 29A'.

Cf. Baal, Beelphegor, Bel, Deus, Gens, Hebræus, Moloch, Sculptile, Simulacrum, Statua.

IDOLOTHYTUM. Idolothyta, id est ea quæ idolis immolabantur, XIII 159C, XIV 245C', quomodo manducata fuerint, XIII 159D, a quibusdam Corinthiis qui scientiam discretam non habebant, C', et alios scandalizabant, 161A', 173A. — De illis quænam ponatur regula, XIII 173B et seq.

IDUMÆA. Idem est ac Duma, Edom et Seir, VIII 483A, 574A. Quid per eam intelligant Judæi, 573D'. Aliquando terra Hus vocatur, IX 366B'. — Est terra pascualis et fertilis, I 323A'. — Idumæi nominantur etiam Ammonitæ et Mons Seir, quare, IV 231B, 232B, Filia Edom, IX 366A'. — Carnali sapientia celebres erant, IX 285C, superbi et arrogantes, 286A'. In speluncis, propter æstum, habitabant, II 533C', IX 286B'. — An illis lex primo oblata fuerit, II 672D', 674B. — Principio Hebræis transitum denegaverunt, II 433C', 534B, quem postea concessisse videntur, 434A. — Non abominandi erant, II 610D, et post tertiam generationem, in societatem Israel recipi poterant, A', D'. — An tota series eorum principum, in Genesi, a Moyse conscripta sit, I 376A'. Primo recti sunt per duces, deinde per reges, 374C', 375C', IV 111D', usque ad David a quo subacti sunt, III 489B, 670D, X 302B', juxta prophetiam, I 309B, et tributarii Israelis fuerunt, II 466B, IV 14B, usque ad Joram, 40B', 235A', a ducibus vero suis gubernati, I 376B, IV 14C, 112A, C'. Tunc denuo sibi regem constituerunt, I 376A, IV 40B', 112A. Quid de quodam eorum rege narret S. Hieronymus, X 375B. — Judæos diligere debuissent, IX 536C', econtra eis fuerunt infensissimi, V 289B', VI 298C, IX 577C, X 371B, 372A, 434A. Eis Judæos vendiderunt Philistæi, 371C, et Tyrii, B'. Ab Amasia impugnati sunt, IV 58A', 243C', 244C'. Chaldæis contra Jerusalem auxiliati sunt, de Judæorum captivitate gavisi, VI 631B', IX 118B', 536C, 577D, et terram Juda ad tempus occupaverunt, C', 578B, 579B. — Eorum punitio prædicitur, VIII 482D', IX 285B et seq., 536A', X 371D', 431A et seq., 692C', etc. A confœderatis decepti, 433B, a Chaldæis pene exterminati sunt, IX 285A', 286A', X 434A', 692C'. Reparata gens a Juda Machabæo debellata est, V 290A, IX 536B', 577A'. — Prædicitur ejus conversio, II 467A, VIII 426D, X 423A', 437D.

Idumæa gentilitatem figurat, VI 19A, 485B, X 423A'. Quomodo Christus in eam calceamentum extenderit, VI 117A', 482A'. — Idumææ desertum præsens exsilium designat, VI 126D. — Idumæi significant sanguineos vel terrenos seu carnales, II 614A', IX 289D', 537A', 578B', X 423A', etc., avaros, VI 301C', IX 567A', principes iniquos, II 443C, quibus applicantur prophetiæ contra Idumæam factæ, VIII 573C, IX 289D' et seq., X 374A', 438D et seq., 696C'. — Rex Idumæorum mystice est rector propriæ carnis, X 378D'; per Idumæum

Digitized by Google

Doeg Judas traditor intelligitur, VI 55D'. *Cf.* Duma, Edom, Esau, Seir.

IGNATIUS (S.), Antiochenus episcopus et martyr. Laudatur, VIII 579B, 724A, 729C, 753B', 763B'. — A S. Joanne apostolo edoctus fuit, X 424A', eique epistolam scripsit, quæ allegatur, VIII 339A'. — Ejus ad B. V. Mariam epistolæ memorantur, XI 418C'; ad illum scripsisse dicitur B. V. Maria, XIII 547B'. — Citatur : de causa cur Unigenitus Dei nasci voluerit de virgine desponsata potius quam de non desponsata, XI 16B', de similitudine Christi et Jacobi Minoris in lineamentis corporis, 295D. — (Migne *Patrol. gr.* tom. 5.)

IGNIS. Elementum supremum, VI 687C', cetera tria ambit et continet elementa, X 53A'. In propria sphæra non lucet, VI 687A. — Est maxime activus et afflictivus, X 44B'; ad suam formam alia convertit, VII 434C; nunquam dicit, Sufficit, 188B. — Cur hoc elementum non fuerit animantibus ornatum sicut aer, I 46B. — Quid sit ejus odor, X 66C. — Ab angelis produci potest, III 146B, 184B, et a dæmonibus, 706B, IV 314C, IX 407A.

In V. T. super sacrificia sæpe ignis descendit, et certum fuit indicium quod Deo placerent, I 124C, III 705B, 706A, IV 164A, 204B. Desuper, orante Moyse, in holocaustorum altare venit, II 140D, 194C', et deinceps lignorum appositione nutritus, 172C', V 262C, usque ad Babylonicam captivitatem inexstinctus perduravit, II 140A', 172C, 339A, quo tempore, jussu Jeremiæ, V 336B, in puteo absconditus est, 333B'; quomodo postea ex aqua crassa per Nehemiæ manus eruperit, II 194D', V 333D', 335B. — Ignis Domini in Sion, VIII 555B, quid mystice, 556A, A'. — Quid de columna ignis Hebræos deducente, I 583D', II 127B'. In deserto ignis manna indurabat, VII 547B. — Per ignem sæpe Deus inimicos suos punivit, IX 407D, etc. Quam mirabiliter cruciaverit ignis Ægyptios, aquæ contra naturam sociatus, I 550B', VII 545A', 546D, 561C', omni luce destitutus, 549B, nocivis parcens animalibus, 545B', et Hebræorum possessionibus, 546A'. Ad precem Eliæ, cecidit super Ochoziæ milites, IV 6D. — A paganis colebatur, VII 530B. Igne filios suos lustrabant, quod Hebræis prohibetur, II 590B, IV 65B, IX 84D', 478C', aut etiam consumebant, II 253C', IX 478D'. Moraliter, quid sit filios urere, 87B', aut per ignem traducere, 514C. — Ignis Ezechieli ostensus, IX 414C', quid portenderit, 419D, B'. — In linguis igneis ad extra realiter apparentibus, XIV 94D, qualiter et quare, die Pentecostes, advenerit Spiritus Sanctus, 93C' et seq. Quid sit baptizari in igne, XI 37B, 451A'. — In igne veniet Dominus judicare vivos et mortuos, VIII 760B', 761A, XIII 139C. Ignis conflagrationis ultimæ angelico ministerio diffundetur, XIV 327C, per illum alterabuntur cœli aerii, XIII 695A', sed non ascendet altius quam aquæ diluvii, ut creditur, 693C. Elementa omnia attinget et comburet, VI 33B', X 313D', 347C', XIII 695B', XIV 19B', homines tunc viventes interficiet, VI 392C', X 709D, XIII 204C', 388C', 443C, XIV 360B', et cum reprobis in infernum descendet, X 347D', 709C, XIV 360C'. — Ignis inferni ardet sed non lucet, IV 452A', 453B', XI 102A', XIV 324C, cruciat sed non destruit, IV 567D', perpetuo in suo vigore manet, 569C, VIII 764D, XI 37D', 452C'; non indiget materia extranea ut ardeat, sed flatus Dei succendit illum, VIII 549D', ejusque cibus est peccatum, 402C', X 361B'. Vere corporalis est, V 167B; quomodo devoret impios, IV 569D, igneque corporeo qualiter incorporei spiritus affligantur, XII 130A. — Homo sola venialia habens salvus erit quasi per ignem, XIII 139B'; in igne purgatorii revelabitur quale sit opus hominis, C'.

Digitized by Google

Mystice, ignis designat Dei proprietates, ideoque sæpe in igne apparuit, I 494D, 640D', II 541B, 543B, IX 449A, XIII 527A'. — Quomodo a facie ejus exardescat ignis, V 501A, 512A, VI 33B'. — Quis habitaturus sit cum igne devorante seu cum Deo, VIII 565D' et seq. — Cur thronus Dei dicatur flammæ ignis, X 106B'. — Caritatem Christi exprimit ardentissimam, III 150B, illuminationem, amorem, gratiam, dona Spiritus Sancti, VI 265C, X 354C', XI 451D', XIV 287D, 329A', 353B, proprietates Seraphim, X 53B', verbum Dei, IX 169D', 187C', quod ignitum dicitur, VI 572C', VII 184C', evangelicam doctrinam seu legem N. T., XII 73B, claritatem gratiæ cœlestis, VIII 358C', caritatem, II 145C, III 709C, D', V 557A', VI 457C', VII 434B, 441B', IX 328D', X 53C', quæ semper in cordibus nostris ardere debet, II 176C', VIII 556A', piis considerationibus nutrienda, II 176D', prædicationem, IX 68D, proprietates substantiarum separatarum, XI 317C, tentationes a Deo permissas, IV 329C, passionum impetum, VI 102D', flammam invidiæ, IV 323B', VII 434A, XIV 294D, iram, VII 112B, avaritiam, VI 269B', fervorem vitiosi amoris seu concupiscentiam, IV 546D, 550B', 646A', V 578B, VI 271D', VIII 92C, 694A', quæ aliquos illæsos relinquit, X 43A', alios lædit, D', quamcumque calamitatem, III 164B, tribulationem, V 495C, VI 98C', 149B', VII 113C', VIII 668A, IX 320D', 328C', 474A', X 269D', 333A', 354D', 531A', XI 452A, pœnam, V 462A', XI 453A, XIV 327D. Per ignem et aquam universa tribulationum genera exprimuntur, VI 150B; refrigerium gratiæ ac gloriæ et pœna infernalis, VIII 90C. — Omnis igne salietur, quo sensu, XI 344C. — Quasi ignis conflans fuit Christus, X 706B. — Quo pacto Deus ministros suos ignem urentem faciat, VI 435C', IX 547B, XIII 475B.

Cf. Infernus, Purgatorium.

IGNORANTIA. Quid sit et quotuplex, II 162A', XII 72A. — An sit peccatum, II 162B', XIII 626C', et quomodo a delicto differat, V 553B. — Si quis ignorat, ignorabitur, XIII 195B'. Privatio veritatis alienat intellectum a via Dei, 315D'. — Ignorantia maximum est vitiorum magnitudine periculositatis, non enormitatis, II 162C', 171A', VII 117C', 491A', VIII 131D, 207D', XIII 680A. — Quando peccatum excuset aut minuat, II 158A, 162D, 404D', XI 154B', XII 179B, 458A', XIII 691B'. In tantum culpam minuit quantum a voluntario aufert, II 163A, XIV 105B'. — Ignorantia crassa seu affectata peccatum auget, II 405A, IV 576B, 671A', VII 14D', 173B', 481B', IX 201A, XII 551A', 554C', XIV 255C. Penitus volita ad malitiam pertinet, XI 155A. — Parvi pendenda est injuria per ignorantiam illata, VIII 173D. — Cujusnam ignorantiæ tempora despexerit Deus, XIV 183D'. — Utrum animæ separatæ ignorent quæ in mundo aguntur, IV 509A', VIII 743C'. — *Cf.* Cognitio, Doctrina, Scientia.

ILEX, qualis sit arbor, X 176B'.

ILLITTERATUS. Illitterati, cur in prædicatores Evangelii fuerint electi, XIII 131A.

ILLUMINATIO. Supernaturalis et gratiosa, quam necessaria hominibus, VII 510A. Fit per missionem Spiritus Sancti, 510B. — Quid illuminatio vultus Domini, V 567D, 682B', 687A', VI 355C'. Quis dignus sit illuminatione divina, VIII 17D, 152A, 526A', X 121B'. Illuminatio de veritatibus ad salutem necessariis a Deo semper datur invocantibus eum, V 563C, VII 471A. — Christus illuminat universum mundum, VIII 151A', XII 282D, maxime Ecclesiam militantem, VIII 721A, et triumphantem, 725A'. — Nox illuminatio in deliciis, quo sensu, VI 638D', 644D'. — Qualiter Hebræos Deus deduxerit tota nocte in illuminatione ignis, I 583D', VI 253C', 265C. — *Cf.* Deus (Providentia supernaturalis).

ILLUSOR. Quid sit proprie, VII 33C'. Sic

Digitized by Google

dici potest injustus quilibet, 33D, indocilis, 84C, dæmon, VIII 538B'. — Abominatio est apud Deum, qui eum deludet, VII 33D, C'. — Venient in novissimis diebus illusores, XIII 692D, XIV 75C.

ILLYRICUM mare in fine Græciæ situm est, XIII 113B.

IMAGINATIO. Quantum valeat, V 64D'. — Stellarum effectum excludere potest, V 65A.

IMAGO. Ad ejus rationem quid requiratur, XIII 357B'. Per imagines creatas Deus repræsentari nequit, VIII 606C, XIV 183C'. — Quomodo Sapientia increata imago sit bonitatis Dei, VII 497D', et Christus sit imago Dei, VI 502D, XIII 226C, 357A'. — Qualiter homo ad imaginem Dei factus sit, *Vide* Homo. Nihil creatum Dei est imago per æqualitatem, VIII 606D. Quomodo prædestinaverit nos Deus conformes fieri imaginis Filii sui, XIII 69D, et in imaginem divinæ majestatis transformemur, 225B. Sicut portavimus imaginem terreni, portemus et imaginem cœlestis, 204D. — Qualiter in imagine pertranseat homo, V 648B. — Imagines Crucifixi et Sanctorum sunt quasi scripturæ simplicium, X 289A'. — Ex imaginibus mortuorum vel regum idololatria sumpsit exordium, VII 535C', VIII 635A, et incrementum, VII 536B, XIII 16A'. — Imagines masculinas sibi facere, quid, IX 478D, 482D. — Qualiter Antichristi fautores hominibus præcepturi sint ut faciant sibi imaginem bestiæ, XIV 317B, A', cui dabitur loquela, C. Describuntur supplicia eorum qui bestiæ imaginem adoraverint, 323B' et seq., 333D, et gloria eorum qui illam vicerint, 329C' et seq., 357C' et seq. — *Cf.* Idololatria, Simulacrum.

IMBER. Quantum sit utilis, VIII 698D, X 53A. Mystice, designat Spiritus Sancti dona, IX 576A, doctrinam, VIII 290A, verbum prædicationis seu aquam sapientiæ salutaris, 361C, 698C, A', X 53C. Quomodo fluat eloquium quasi imber super herbam, II 653D, 667D'. — Imber matutinus et serotinus, quid, IV 632A', VII 110A, X 345D', 351D, 411C'. Imbri serotino comparatur clementia regis, VII 109D', et Christi, 110A; exprimit humorem gratiæ, IX 42B', X 393D. — Christus nobis venit quasi imber temporaneus et serotinus terræ, X 252D', 256D. — Terra sæpe venientem super se bibens imbrem et generans herbam opportunam, benedicta est, XIII 493D'; proferens autem spinas et tribulos, reproba est, 494A. — Imber vehemens, pauper calumnians pauperem, VII 172B'. — Imber inundans designat adversitatem, IX 468D'. — *Cf.* Nubes, Pluvia.

IMMACULATUS. Qualiter in V. T. animalia immaculata in sacrificium Deo immolanda essent, II 80C, 138B', 161D, 484A, IX 639D', 658A. Moraliter, quid significent ista sacrificia, II 163C, 195C', IX 644A, A', 656C', 662B. — Diverso modo immaculati dicuntur, Christus, B. Virgo, viatores, IV 522A', V 504A', 520D, VI 543A, XIII 570B', 629D, 697B. Quo sensu sic nuncupentur in Cantico Ecclesia, VII 387D', B. Virgo, 400D', anima virtuosa, 395D'. — Quid via immaculata, V 506A, 513D, VI 406A. — *Cf.* Maria.

IMMUNDITIA. In V. L. quoto sensu acciperetur, II 166C, 204B. — Ab intrinseco ex quadruplici causa oriebatur, II 215D: 1° ex puerperio, 216B; 2° ex lepra, 218B; 3° ex fluxu seminis, sive extra copulam, 234D, sive in copula, 235C'; 4° ex fluxu sanguinis, sive in menstruis, D', sive in hæmorrhoide, 236C. — Ab extrinseco, quadruplici ex contactu : 1° personæ immundæ, II 166A, 216B, 235C, 236A; 2° mortuorum, 166A, 424C', 425A, A', vel cadaverum animalium, 209D, 210D, 211C, 251A'; 3° rei quocumque modo pollutæ, 211D', 230D', 235B, 278B'; 4° rei sacræ, in certis casibus, 243C', 423C', 424B, 425C'. — Immundi a sanctificatorum esu indiscriminatim arcebantur, II 165C', 180A, 278B', 364D, III 377D', et ab ingressu tabernaculi, II

Digitized by Google

216D, 344B, 425A, nonnulli vero a castris Levitarum, alii a castris populi, 344B, et ab hominum consortio, 221B'. — A majoribus immunditiis per aquam lustrationis emundabantur, II 424C', 425A, A'; a minoribus, per corporis et vestimentorum lotionem, 209A', D', 211D, 235B, C', 425D', etc. Ab immunditia emundari omittens peccabat venialiter, 165C', et pro peccato hostiam offerre debuit, 166B. — De animalium et vasorum immunditia, *Vide* Animal, Vas. — Immunditiarum legalium ratio litteralis, II 212B' et seq., 424D, 709B, et figuralis, 213C et seq., 427B', 709C. — Moraliter, ab immundorum contactu abstinere debemus, II 170C. — Quantum peccatum cum immunditia ad altaris Sacramentum accedere, III 472A. — Spiritus immundus, quid, XI 480B, 507D, XII 38B', XIV 335D'. — Ab immundo quid mundabitur, VIII 206D. — *Cf.* Copula, Lepra, Menstruum, Mors, Puerpera.

IMPERATOR. Quatenus per angulum intelligi possit, X 663C'. — Illo valde sublimior est summus Pontifex populi christiani, XIV 428C'. — *Cf.* Rex.

IMPERFECTUS. Imperfecti parvuli dicuntur, VII 14A', propter opera bona derideri formidant, XII 337B', multa venialia in secreto faciunt, 336D'. — Imperfectum nostrum, quid, VI 645A'.

IMPIUS. Impius idem sonat ac iniquus, VII 141A; inique enim agit impius, III 390C, et sedes est iniquitatis, VI 380B. — Impii inimici sunt Dei, IV 494C', quem nesciunt, 549B', 576B, C', inhonorant, X 376D', ejus imaginem in se deformantes, VII 98D', illiusque donis abutentes, VI 523D', IX 460C. Ipsum blasphemant, VII 126D', et ad iracundiam provocant, IV 518D, VIII 352A', ita ut apud eum in odio sint, V 411B', VII 99C, 534C, et oblivione, V 459C, VII 265D', quasi non essent, V 199A'. Ab eo recesserunt, IV 671C, V 434B, VII 471A', estque longe ab eis, 103C'. Nemini mandavit impie agere, VIII 89D, 91A. Illorum oratio exsecrabilis, IX 343A', et sacrificia rejecta, VII 99A, 142A, VIII 209B', 210A. Christum quotidie crucifigunt, X 678B'. — Fructus eorum sunt opera prava et delectationes inordinatæ, VII 98B'. Peccata multiplicant, 36D, 67A, 261C', et delectantur sine remorsu in malis, 21D, 130B', 461A', X 242B. Spiritualiter sunt inopes, VII 33B'; impietas enim est ruina spiritualis, 72D, X 577D'. — Stulti, X 163C', XIV 29C, sine prudentia, V 196D', VII 139A, sapientes sunt ut faciant mala, IX 49A', 57B, impietatem arant, X 291D', et malum fodiunt, VII 111D'. — Justorum tribulationibus decepti, VI 196B, putantes non esse vitam futuram, 29B, VII 462C, seque non resurrecturos, VI 29D, in circuitu ambulant, V 473B', in rebus caducis finem sibi constituunt, VII 155B, 463D. Quæ sanctis sunt in bona, in mala convertunt, VIII 240D'; nec oculis vident, IX 63A, nec auribus audiunt, B, 460B, voluptate, non ratione diriguntur, X 248A. — Illusores, VII 33D, in eis triplex est mendacium, VIII 205D'. Superbi, IV 517D, VI 214C', ebrii, X 335C, gulosi et terrenorum insatiabiles, VII 89D', fatua loquuntur, VIII 169B', vitia sua excusant, VII 67D', erubescere nescientes, IX 78D', imo de peccatis suis et alienis gloriantur, VIII 169C'. Moribus viliores inveniuntur quam brutum et stercus, VII 180D', 233A', 540C, 541C', indigni pane quo vescuntur, aere quem respirant, terra quam calcant, 552B'. — Quodammodo tamen filii Dei dicuntur, II 655D', XII 107B, licet hoc nomine insigniri non mereantur, II 655A', et proprie ipsorum Deus non sit, X 308C. Quidam naturalem Dei dilectionem habent, sed sine caritate, XII 380C. Viva membra Ecclesiæ non sunt, VII 471C'. Spes eorum peribit, IV 419B, VII 70A', 471B', 482C'. — Impii recte dicuntur dæmones, VI 387D, diaboli adjutores, 302D; sunt enim ejus filii et membra, VIII 39D, 451D', quasi corpus et squa-

Digitized by Google

mæ, V 31 C, corona, III 511 A', cibus, VI 442B, IX 298C, vasa, XII 99B', equi, IX 79 D'. Diabolo subjiciuntur, IV 573 C', VII 42 B', qui in illis perambulat, IV 309 D'; quæ apud eum viderint faciunt, XII 437 A. — Dicuntur pulvis, V 408D, 411 C', IX 125B', nihil, VII 69C, IX 57C', X 315C. Comparantur terræ, IV 310A, mari, 440B', agro sterili, VI 606B', deserto, VIII 39B, fœno, VI 606B, scirpo et carecto, IV 419B, D', spinis, III 563D', 564C, paleis et favillæ, IV 577A', aspidi, V 481B, VI 102A, venatoribus, 360A, 593C', jaculis, 84C', arcui pravo, 260C; eorum guttur sepulcrum, V 435C, 478A, os pharetra, 466D', 468B', 471 A, lingua gladius, VI 95C', dentes sagittæ, 92D, 95C', IX 95C'.

Impiis sicut electis gratiæ gratis datæ conceduntur, XIII 183D'. — Multi bonis temporalibus abundant, IV 345D, 575A et seq., 614A; quandoque vita eorum protrahitur, 367A, VII 253A', et in prosperis sæpe usque ad mortem permanent, V 62B, VI 668C, VIII 246B, IX 115C'. — Interdum prævalent, IV 383A', V 141 D, 316C, ac dominantur, VI 150A, X 23A, ita ut sancti mirentur, V 48B, VI 213A', IX 116C, X 538D, 542D, pusillique scandalizentur, V 628B, IX 351 C, X 538B. — Sed prosperitas eorum momentanea est et fallax, IV 367B, 376B, 419B, 424D', 546D, 565C, D', 571 D', 577C, V 628C', 630C', 632D', 635D, VI 216C', 369D', VII 86B', 155B, IX 116D', 271 C, 280D, 282B'. Divitiæ eis felicitatem non dant, VII 65B', 117C, VIII 69A', illisque privabuntur, 245C. Prosperitas ergo eorum providentiæ non contradicit, IV 424A, VI 215A', nec de ea dolendum, V 54C, VI 213D. In ea resplendet sapientia, V 49A', necnon vindicta divina, 57A, XIII 16D'. Præmonstrat futurum judicium, VII 77C', XIII 399B', vitam ulteriorem, IV 542B, divinamque justitiam, V 469B, VII 475A, VIII 74C, 89D, 364B, IX 116A'. — Etsi ad horam abundent, coram Judice, nisi pœnitentiam egerint, vacui apparebunt, VI 599 A', arguentur, XIV 74B; panis eorum vertetur in fel, IV 567B; in diem perditionis servantur, 580A, VII 107A', VIII 74C, et gravius pro donis Dei male impensis damnabuntur, IV 381 A, 423 D', XIII 696A'. Cur lapidi fundæ assimilentur, III 402A. Væ impiis, VIII 321 B', 334B', 364D, 749C, etc.; citius tardiusve debitis castigationibus plectentur, IV 366D, VII 77 A', 130 D', 478D', VIII 121 D, 250D, 328 A', 353 D, 366B. — Miserrimi, VI 30B, inquieti et pavidi, II 305B, IV 548B, V 196C', VI 62B', VII 70C', 140B', 172A, 550B, nullibi verum gaudium inveniunt, V 600C, veram pacem, IV 426D, 517D', 573C, VI 213A', VII 13C, 225D', VIII 656A', IX 325C, 333C, XIII 29B, 651 A', stabilitatem, I 140B, III 398B', IV 468D', VII 70B, 74D', 475B, VIII 200B', 708A', IX 327C, 334C, XIII 331. — In somno molestis phantasmatibus gravantur, IV 409C', VII 31 A', plurimas incidunt in angustias, 481 C, nunc stulte timentes, VI 62B', nunc vane securi, IX 92A'; conscientiæ remorsum inveniunt, X 280D, et desperationem, IV 523A'. — Prava eorum consilia Deus sæpe vertit in damnum ipsorum, IV 380C, A', 480C, 486C', 546D'. — Ad aliorum terrorem, IV 671 A, sæpe in hac vita deprimuntur, 48 C', 519 A, 577C, A', 603C', VII 66C, 73C, 130D', 165B'. Per pares vel pejores frequenter puniuntur, III 390D, IX 558A', et nonnunquam in posteris pœnas luunt, IV 577C', 611 C. Quo sensu filius iniquitatem patris non portet, IX 499A. — Inter se diu pacem tenere nequeunt, III 697A. Quales præsidentes habere mereantur, X 533C', etc. — Interdum verbis se humiliant, ex timore pœnarum, XIV 136D, mortis vero memoriam rejiciunt, 345A'. Licet autem pœnitentiam fugiant, VI 214D, et nunc flagella evadant, IV 568C', 575D, 579B, vita illorum laboriosior est vita justorum, VI 214A'. — Eorum dies vacui sunt, IV 409B', VI 414B', viæ tenebrosæ et obliquæ,

Digitized by Google

544 A', VII 37 A, X 237 D, vita imago mortis æternæ, VI 472 A, sæpeque abbreviatur, IV 578 C', 584 A, VI 216 D, VII 254 B'. — Fit habitatio eorum deserta, VI 188 C'. Transit laus eorum, IV 565 C, 571 C'. Illorum peribit iter, V 409 A, 412 A', 414 C', et memoria, VI 490 B', VII 79 B, VIII 63 D', 250 B', 517 D. Filii eorum non multiplicabuntur, 245 B', filiique abominationum fient, VII 475 A, A', VIII 249 C', 250 A. — Quo sensu in judicio non resurrecturi dicantur, IV 511 B, V 408 A', 411 C'; Christi divina virtute, non ejus merito resurgent, XIII 198 C. Quanta, in die judicii, eorum confusio, X 443 A, et tribulatio, 579 D', 581 B'. Summo Judici nihil respondere valebunt, IX 280 C', XIII 667 A, nec tunc electorum oratione salvabuntur, ut stulte dixerunt aliqui hæretici, VII 72 B', XIV 278 C. — Quomodo eorum punitio describatur in libro Job, IV 546 D et seq., 550 D et seq., 565 A' et seq., 572 B et seq., 575 D, 577 D', 580 C, A', 611 B et seq., in Psalmis, V 525 A', VI 102 D, 167 C', 370 A, 497 B', in libro Sapientiæ, VII 478 C, 483 A, in Ecclesiastico, VIII 49 B', 241 C', in Isaia, 452 A et seq. — Impiorum punitionem petunt justi ex zelo justitiæ aut in spiritu prophetiæ, VI 83 C', 99 C, VIII 516 A, 517 B, X 543 C', pro eorum salute, VI 99 A', 377 A, Ecclesiæque mundatione, 407 C', et pace, 82 C'. — Quare se cum illis connumerent, X 290 A, et cum ipsis frequenter flagellentur, 583 D, etc.

Impietate homo Deo non nocet, IV 675 B', sed proximo suo, 676 B. Impiorum consortium, qui ubique inveniuntur, X 630 A, multis de causis est justis onerosum, IX 99 A. Eos aspernantur, V 649 B, derident, IV 477 B, V 540 A', arguunt, IV 421 A, increpant, B', 470 B, 471 A, etc., accusant, 444 C', opprimunt, VII 463 D', eis invidentes, V 622 D'. — Aliorum salutem impedire nituntur, XIV 180 A; illorum verba insidiantur sanguini, VII 79 A, et consilia fraudulenta sunt, 78 C'. Nec semetipsos nec alios amant, IV 578 A', VII 118 C'. Ad scandalum proni, VIII 26 D, facile malum suspicantur, III 495 C. — Eos præesse non decet, V 48 B', nec docere, VII 163 C'; subditis molesti sunt, 79 C', 174 D, 175 B, 177 B. De illorum subsidio non est confidendum, 160 A, sed ab illis vituperari gloriosum, 132 C'. — Consilium impiorum abjiciendum est, IV 577 A, V 405 B. — Vitandi sunt, IV 229 C, VI 110 A, 646 A, VII 36 B, D, VIII 45 A, 75 B, IX 272 A', 298 D, X 630 A, XIII 234 B, etsi non penitus a divina laude cohibendi, X 401 A. — Non sunt temere judicandi, XIII 104 A', eisque subvenire licet, VIII 74 D. Gens non amabilis, X 586 D, amandi sunt quoad personam et naturam, VII 33 C, VIII 157 A, sed ut impii odiendi, V 200 A, VI 370 C', 567 B, VII 180 D', XIV 343 A', et contemnendi, X 704 A', XIII 642 D, interdum a potestatibus occidendi aut excommunicandi, VI 407 C', eisque mala temporalia imprecari fas est, IV 530 B', V 620 B, X 543 D'. — Abominabilis est apud Deum, qui justificat impium, VII 117 A, 121 C', VIII 365 D'. — Deus vero misericors, VIII 515 D', non vult mortem impii, 530 D, IX 500 B, 568 D', sed eum tolerat et exspectat ut convertatur, XIII 638 C, illum excitans ad resipiscentiam, VIII 697 C', XIII 20 C', etc., per angelos a periculis et peccatis retrahens, 638 D, qui si egerit pœnitentiam, vita vivet, IX 499 C', 500 B', Dei erit, X 308 D, et impietas ejus non nocebit ei, IX 569 C, B'. — Vere pœnitentes frequenter in bono fervent, XII 105 B; perpauci autem in fine veraciter pœnitent, VII 262 A; impii enim justificatio est quid majus quam creatio mundi, IV 499 A, VI 158 A, 232 B, 474 C, IX 590 A'. — Impiorum conversionem omnis justus curare debet, præsertim prælatus, VI 46 A, VII 139 D', IX 433 B, XIV 435 B', etc. An et qualiter corripiendi sint, VII 155 D', VIII 54 C, etsi sæpe correptiones contemnant, VII 121 B.

Bonis sunt impii, malitia sua, multipliciter utiles, ad eorum eruditionem,

Digitized by Google

purgationem, meritum, II 449B', 663A', IV 380C', 424A, 486D', VI 605A', VII 474D', IX 159C', licet postea ipsi puniantur, II 665C', quorum etiam pœnæ justos ad meliora provocant, VII 93C', X 291B', 697B, Scripturæ veritatem demonstrant, 249A, divinamque justitiam illustrant, VII 475A, VIII 515D', IX 159D'. — Impios electi calcabunt in die judicii, VII 93C', X 710C, unde electorum augebitur gloria, VII 475A, et lætitia, IX 331B.

Cf. Deus, Iniquitas, Malum, Peccatum.

IMPOSTURA fit dum unus proprium crimen in alium refert, X 173D.

IMPRECATIO. Imprecationes Scripturæ, quomodo intelligendæ, IX 113A', 116D', 157B', 158C, XI 517A, et cur in ea insertæ, IX 168A'. *Cf.* Maledictio.

IMPROPERIUM. Quid sit, VIII 129A. Cuinam non sit irrogandum, 53A', 192D', 252B', et quis illo dignus sit, 38D, 134C', 171D, 180C'. — Improperii verbis assuetus erudiri non potest, VIII 134D'. — Reprehenduntur qui improperando benefaciunt, VIII 106C, 116C'. — Stultum est improperare alicui generis sui vilitatem, VIII 53D. — Quid sit habere aliquem in similitudinem improperii, VII 480B'. — Christus in passione sua improperium exspectavit, VI 175A', 178D, XIII 109B', et sustinuit qui simul contristaretur, et non invenit, VI 178A'. Idem aliquando justo contingit, 186D, 188C. — Moyses divitiis Ægyptiorum improperium Christi prætulit, XIII 519C. — Ad Christum exeamus extra castra, improperium ejus portantes, XIII 529B'. — *Cf.* Contumelia, Convitium, Injuria, Opprobrium.

IMPRUDENTIA. Inimica est sapientiæ, VII 14D', 94B'. — Imprudens in agendo et loquendo multum sibi et aliis nocet, VIII 37D, 95C, 115C, 117B', 124C, etc. — Flagellum equo, et virga in dorso imprudentium, VII 163A.

INAURIS, capitis ornamentum. Quid ad litteram, IX 477A', et mystice, V 41B', IX 477D, 487A', X 228B'. — Inauris aurea, qui arguit sapientem, VII 159B.

INCANTATOR. Quid sit, II 590C, X 87D'. — Quis medebitur incantatori a serpente percusso, VIII 75D. — *Cf.* Magus.

INCARNATIO Verbi. Quo sensu fuerit sacramentum absconditum a sæculis in Deo, XIII 309D et seq., et qualiter revelata, 117B'. — Sæpius prænuntiatur, VIII 384A, 402D', 419A, IX 127A', 225B, 395D', etc. Quomodo prophetæ Baruch innotuerit, 396A. — Nihil ardentius optaverunt patres antiqui, VI 280C, VII 297B. — Per sanationem aquarum Jericho præfigurata est, IV 12A'. — Ejus mysterium utrum angeli præcognoverint, VIII 739B', XI 385D, XIII 310B et seq., et quomodo certas illius circumstantias noverint, XI 385B'; angelis et hominibus incomprehensibile est, VI 640A, IX 240A', X 705D', XII 301C'. — Quis ejus finis præcipuus, VII 451, XIII 7A'. — Quo sensu fuerit necessaria, XII 203C. Quam convenienter ordinata, 202B', 285A, C', 287A', 303B, XIII 231C'. In ea relucent Dei sapientia, XII 203B, XIII 130C, omnipotentia, XII 202D', justitia, VI 204C, XII 203A, bonitas, dilectio, VII 355C, XII 202C'; in ea misericordia et veritas obviaverunt sibi, VI 312C', justitia et pax osculatæ sunt, D'. Opus est Dei magnificentissimum, X 556D', XI 396B'. — Cur Spiritui Sancto tribuatur, XI 388C', XIII 8A'. An sit proprie creatio, VIII 5A'. Per eam quomodo Christus salierit in montibus et transilierit colles, V 518B', VII 334C, qualiterque Sapientia laudaverit animam suam, VIII 137D, et requieverit in tabernaculo suo, V 518C, VIII 141D. — Per Incarnationem Verbum æternum nullam minorationem incurrit, VII 327A', naturamque nostram glorificavit, 355D, XII 286B, XIII 133C, XIV 352C, fidem, spem et caritatem nostram accendens, XII 203D, 286C. — Incarnatio merito dies vocatur, IV 321C'; dies desponsationis Filii Dei cum humana natura, VII 355D, XI 390D. Perversis fuit occasio

Digitized by Google

majoris damnationis, VIII 473C, electis vero causa salutis, VI 280B, inchoatio nostræ redemptionis, XI 401D', hominis lapsi reparatio, XIII 480B', gaudium nostrum, VI 390B', deificatio nostra, XI 401D', XIII 239D, 281B'. — Quam plane elucidetur in Evangelio, et quanta devotione recolenda, VII 355A, XI 384B; nihil enim dulcius sapere debet Christiano, VI 397C'. — *Cf.* Christus, Pater, Verbum.

INCENSUM. Quid sit ad litteram et mystice, II 88C, 92B', VI 653C, X 40B, XI 375A, XIV 286B, A'. Quomodo illud oblatum sit super altare incensi, XI 375B', et intra Sancta sanctorum, 376B. Quid hora incensi, 375C. — Alienum ignem et incensum offerre Deo, quid, II 201C'. — *Cf.* Thuribulum, Thus, Thymiama.

INCESTUS. Sub pœna mortis prohibetur, XIII 145A. — Corinthius incestuosus, quantum peccaverit, XIII 144D'. Excommunicatione percussus, 145D, juxta S. Pauli mandata a suis fratribus correctus est, 237A.

INCISIO. Ethnici in sacris et in funeribus corpus suum incidebant, quod Hebræis interdicitur, II 263A, C, 273A', 572B, III 705A'.

INCLUSOR. Inclusores, quid, IX 207D, et cur præcipue in Chaldæam translati, 193B.

INCONSTANTIA. Est vile et magnum vitium, XI 544B, XIV 151D'. — Quinam sint ejus effectus, XI 544A. — Inconstantia concupiscentiæ transvertit sensum, VII 476D'. — Ubi zelus et contentio, ibi inconstantia, XIII 588D'.

INCORRUPTELA. Illam non possidebit corruptio, quo sensu, XIII 204A'.

INCORRUPTIO. Facit esse proximum Deo, VII 489B', XIII 646C'. — Quid sit incorruptionis consummatio, VII 489A'. — Seminatur corpus in corruptione, surget in incorruptione, XIII 202C', 205B et seq. — Quomodo illuminaverit Christus vitam et incorruptionem, XIII 437A. — Quid sit diligere Christum in incorruptione, XIII 327C'. — Renati ex semine incorruptibili, XIII 630D', hereditatem exspectamus incorruptibilem, 167B', 617B'.

INCREDULITAS. Abjicienda est, VIII 13C, 19A, 96C, XII 611B, D'; iram Dei provocat, VIII 92C. Qui incredulus est, infideliter agit, quo sensu, 480B, 485A. — Judæi populus increduli dicuntur, VIII 748D, qui fracti sunt propter incredulitatem, XIII 90D', sed de novo inserentur si in incredulitate non permanserint, 91A'. — Quo sensu Deus concluserit omnia in incredulitate, XIII 93B. — Quid filii incredulitatis, XIII 366A'. — Incredulitas aliquando designat non infidelitatem, sed fidei imperfectionem, XI 342D'.

INCREMENTUM. Apostoli plantaverunt et rigaverunt, sed Deus incrementum dedit, XIII 137C. Quo sensu Deus augeat incrementa frugum justitiæ, 243A.

INCREPATIO. Quam utilis animæ, IV 382D, VII 48D, 98C, 104A', D', X 241A. Eam fugere, stultum, VII 68D', 78B, 86C, et periculosum, 15B' et seq., 99C'. Quomodo facienda, XIII 423C, 443C'. — Quid sit ab increpatione Dei dormitare, VI 236B', 240A', et qualiter peccata ab increpatione vultus ejus pereant, 286B. — *Cf.* Correctio.

INCUBUS. Dæmones incubos exsistere constat, I 148A', 149C. — Generare ex se nequeunt, I 149D. — Incubi et succubi dæmones non corpore, sed animo delectantur, V 22C.

INDIA. A Jectanitis occupata, IV 109C', a S. Thoma apostolo conversa est, VIII 426C, 762D. India et Hispania dicuntur termini terræ habitabilis, XIV 88A. — Optimos dat India colores, IV 619A, et ibi inveniuntur onyx, II 78A', et cinnamomum, 90B. — Tropologice, tincti Indiæ colores, quid, IV 626B.

INDIGNATIO. Idem pene ac ira et furor, VIII 433A, minus tamen gravis est quam furor, 572C. Alia est bona, alia mala, 10B', 122B, IX 432A'. Mala reprimenda,

Digitized by Google

quomodo, VII 180A, XIII 318A', 366B'. — Indignatio regis, nuntius mortis, VII 109B'. — In multa sapientia multa est indignatio, VII 220A'.— Quid indignatio Dei, IV 359D', 391C, V 258D', 310B', IX 83D, 441B', 465A', etc. Quo sensu dicat: Indignatio non est mihi, VIII 521D'. — Quid calix indignationis iræ Dei, XIV 337A'. — *Cf.* Ira.

INDISCIPLINATUS. Gravis est aliis, VIII 106C, et sibi ipsi noxius, 115C'; confundit patrem suum et prælatum, 125B'. — Indisciplinati mendacio assueti sunt, VIII 118A. Vitanda est indisciplinata loquela, 37B, 134A', et indisciplinatorum societas, 49A.

INDISCRETIO. Per illam quinam labantur, X 335A. *Cf.* Discretio.

INDOCTUS. Sic vocari potest superbus, VII 141C', impatiens, 128C, hæreticus, XIII 697D'. — Arguuntur hi quibus non sapit spiritualis doctrina, VIII 42B, ad quam addiscendam invitantur, 299D'. Indocti a salute elongantur, VII 69D; ab eis est declinandum, VIII 53D. — Indocti ad docendos alios non se ingerant, IV 587D', VIII 37B. Eos instruere opus est misericordiæ, IV 631C. — *Cf.* Doctrina.

INDULGENTIA. Fiunt indulgentiæ ex spirituali Ecclesiæ thesauro, V 56C, VI 556D', XII 204A, XIII 359C', XIV 455B, quem erogat summus Pontifex, C.

INDUMENTUM. Quare rubrum sit indumentum Christi, VIII 737D' et seq.

INDURATIO. Quo sensu Deus corda impiorum induret, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis), Gratia.

INEBRIATIO. Quo sensu accipiatur, X 602B. — Quatenus omne quod inebriari potest interdictum sit Nazaræis, II 351D, 355C, et sacerdotibus, 199B', 202C'. — Quo sensu Deus sagittas suas inebriet sanguine, II 665D', 671D'. — Qualiter justos præclaro calice suo inebriet, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis). — *Cf.* Ebrietas, Vinum.

INFANTIA. Quotupliciter accipiatur, VII 14B'; qualis sit bona, XIII 632A', qualis vituperanda, B'. — Infantibus in utero datur angelus custos, VI 194A', 363C', XI 205C'. *Vide* Angelus. — Lacti comparatur eorum anima, IV 461B'. — Recens nati, præciso umbilico, IX 475C', lavari solent, sale conspergi, D', et pannis involvi, 476A. Quæ horum significatio, 485B'. — Nascentes erumpunt in vocem lamentationis, VII 492A, VIII 243B; aliter fertur de Moyse et Zoroastre, VII 492B.— Quomodo originale peccatum incurrant, VI 43B'; qualiter salventur, I 249B, A', V 456B; quatenus pro eis orandum sit, IX 340D. Baptizati morientes, mox ad cœlum evolant, XI 552A; non baptizati non punientur igne, sed erunt in limbo puerorum, IV 442C', 511B', VII 233A', X 159B', XIV 361A. Quomodo accipienda sint verba Job et Jeremiæ optantium se in vulva mortuos fuisse, IV 341D et seq., 348C' et seq., 353A' et seq., 356A' et seq., 360A et seq., 451D, 462B' et seq., IX 166B et seq. Qualiter felix sit qui necdum natus est, VII 233C. — Infantes ex pietate occidere non licet, sive in utero, IX 166B', sive jam natos, 365C. — Deo acceptissimæ sunt infantium preces, V 137B', X 343D. — Multi infantes, in lege evangelica, miraculose locuti sunt, VII 517B'. — Per infantes designantur Apostoli, V 452B', illitterati et innocentes, D, X 654A', XI 232C', et humiles, XIV 18B'. Quatenus Christus vocatus sit infans, XI 418D'. — Ejus erga infantes bonitas, XI 215D, XII 148A' et seq. — Quasi modo geniti infantes, rationabiles, sine dolo, lac concupiscamus, XIII 632C et seq. — Liber de Infantia Salvatoris reprobatur in decreto Gelasii Papæ, XII 316C. (Migne *Patrol. lat.* tom. 59.) — *Cf.* Ablactatio, Baptismus, Circumcisio, Limbus, Parvulus, Puer.

INFERNUS. In Scripturis exprimit locum damnatorum, purgatorium, limbum patrum et puerorum, I 383D, III 591A, IV 452B, 507C, 511A', 538D', 539B', V 487D', 490A', VI 318A', 323C, VII 102C,

Digitized by Google

514C', VIII 82C', 175B', 593B, X 61B', 313B, XIV 99B'.

Infernus damnatorum, simul cum cœlo creatus, VIII 549C', XI 278B', in medio terræ situs, IV 603A', VI 323D, 680C, VIII 439D', 443C, IX 141B', XII 128B', immensus est, IV 682A', insatiabilis, VII 170C, 188A, VIII 363B', et æternus, IV 598A, V 35D', 167A, VI 28B', VII 72C', 83A', IX 347A, XI 38A, XII 76A, 131A', XIV 349D', 359B', quidquid contra senserint nonnulli, VI 246D, VIII 507D, IX 191D'. — Inferni pœnæ, non interruptæ, XIV 324D, multiplices sunt, XII 129A, et amarissimæ, VII 84B', VIII 94B', 95A, 175A', 764A', nec plene explicari possunt, V 470B. Torquent et servant, IV 567D', VI 30C. Ibi sunt spissus aer, IV 452D, tenebræ interiores et exteriores, B, 569B, VI 31D', 330A', XI 102D, ignis nunquam exstinguendus, IV 569D, etiam spiritus crucians, XII 130B, ardens sed obscurans, IV 453A', VIII 549D', XI 102A', XIV 324C, ita tamen ut appareant turpissima damnatorum corpora, IV 452A'; ibi calor intensissimus horrendo frigori succedens, 597A', fletus et stridor dentium, XI 102B', 514B', XII 86B', dirissima fames, IV 388D', potus sulfureus, IX 308A', XIV 324A, extrema inopia, IV 612A'; ibi nullus ordo, 452C', licet tormenta ordinentur, 453A, et pœna respondeat culpæ, 568A; ibi demum cumulus miseriæ, 453C. Utrum in inferno sint vermes, scorpiones et serpentes, V 167B, VIII 49B', 242A, 764C. — Ibi est pœnitentia sera et infructuosa, VII 279C', 480C, VIII 249B', XII 129C', XIV 400C', nec adest tempus merendi aut demerendi, VII 72B', 265C', 267C, 279C', VIII 166D', 249B', XIV 337D', 400C. Nulla ibi confessio propriæ culpæ vel laudis divinæ, V 440A, VI 521A', VIII 595B, IX 388B', XIV 400C', nulla peccati remissio, XI 155D, non opus, non sapientia, non scientia, VII 265B', 267A, C, XIV 348A', sed odium omnis boni honesti, blasphemiæque sine cessatione contra Deum, XII 131C, XIV 337D', 343A', 400B'. — Quomodo in inferno inveniatur Deus, VI 638D, illique placeant impii pœnæ, VIII 57B'. — An doloris vehementia reprobi a libero rationis usu impediantur, IV 463B', VII 267D. Subsannantur ab omnibus, IV 613A. — Omni destituuntur gratia, VI 31D', ibique eis Deus tanto severior fit quanto in vita fuerit benignior, IX 350D'; verumtamen non sunt ejus misericordiæ omnino expertes, VI 105C', et puniuntur citra condignum, III 347A', IV 423D', 598B, V 554A, VI 105C', 459A', 535A, 671C', VII 266A, 522C, 527A, VIII 45B', 202B', 331B, X 62D, 206B', 512D, XI 526C, XII 184B, XIII 578C', 638D, XIV 324A. — An adsit in inferno consolatio, IX 566A.

Deus rudentibus inferni detractos angelos peccantes in tartarum tradidit in judicium cruciandos reservari, XIII 686A. — Cujusnam in adventu infernus conturbatus sit, VIII 439A' et seq., 448D.

Ad infernum tendunt plerique homines, IX 77A'; præ damnatorum multitudine electi pauci dicuntur, IV 580D', IX 44C, XI 224D, XIII 657D', XIV 337C. Aliqui eo currunt cum gaudio, XI 452D'; quasi pactum cum inferno fecerunt, VIII 528A, 533A', quod delebitur, 529C, 533C'. Quibus gradibus illuc deveniatur, VI 334B, 594B', 655A. Toties infernum meretur homo quoties peccat mortaliter, 379D, 525D, VII 102C, VIII 296A', C', 596B. Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, in ignem mittetur, XI 95D'. — Qualiter erui valeamus de manu inferi, VI 348D', X 61B'. Quo sensu Dominus deducat ad inferos, et reducat, III 262B', 268A', V 120D. — Qui descendit ad inferos non ascendet, quo sensu, IV 404D. — An aliqui sint ex inferno reducti ad pœnitentiam agendam, VII 72C', 462C, XII 131B'; et quid sentiendum de allegata Trajani liberatione per preces B. Gregorii Papæ, XIV 400D'. — Morsus

Digitized by Google

inferni, qualiter fuerit Christus, X 312B', qui claves mortis et inferni habet, XIV 236C'. — Dolores inferni, quid in Christo, V 499C', et in anima fideli, 511C. — Cogitatio inferni quam utilis, IV 464A, 543C', V 582C', XI 38B. — Quo sensu inferorum regnum non sit in terra, VII 460C'.

Infernus significatur per Babylonem, IX 169B, per ollam succensam Jeremiæ, 14C, et ollam rubiginosam Ezechielis, 535A. — In Scripturis dicitur Amona, IX 599B', Topheth, 85A', 87D', vallis, 598D', 599A, lacus et carcer, VIII 442B, 507B, IX 560D, XIV 327B', puteus interitus, VI 79D', terra oblivionis, 331D', terra novissima, IX 540C, ultima, 560B, vel infima, B'. — Quid inferni testamentum, VIII 82B', anima et os, 363B', manus, VI 30C', portæ, VIII 593B, 596D, XI 189A', pericula, VI 525D. — Dura sicut inferus æmulatio, VII 433D. — Utilis potius infernus quam lingua iniqua, VIII 175A'.

Cf. Damnatio, Gehenna, Impius, Limbus, Reprobus.

INFIDELITAS. Est culpa gravissima, XII 179C. — Eam simulare non licet, V 353D'. — Utrum infidelis bonum opus facere valeat, XIII 108C'. Quomodo ad gratiam se aptare possit, VII 105D', etc. — Infideles jam judicati sunt, XIII 106C. Utrum sint vitandi, 146B', 147A, 234A. — An liceat fidelibus ad infideles recurrere judices, XIII 148B', 149B. — Quid censendum de matrimonio inter fidelem et infidelem, XIII 153B' et seq. Infideli conjugi cohabitare licite poterat fidelis in primitiva Ecclesia, 154C; nunc vero prohibetur, D. — Linguæ in signum sunt non fidelibus, sed infidelibus; prophetiæ autem non infidelibus, sed fidelibus, XIII 193B'. — Dens putridus, qui sperat super infideli in angustia, VII 160A. — *Cf.* Gentilitas.

INFINITUS. Infinitum multipliciter sumitur, III 94C, VII 219A', 494A. — Absolute loquendo, non est in creaturis aliquid actualiter infinitum, X 208D. — Infinitum fulcit se ipsum, nec aliquid extra se continet illud, X 470D. A finito plene comprehendi nequit, XIV 44C. — *Cf.* Deus.

INFIRMITAS. Quomodo a languore distinguatur, XI 119D', 121C. — Prolixior medicum gravat, VIII 62A'. — Quid ante illam et durante illa agendum sit, VIII 106B', D', 107A, 230A'. Graviter ægrotantibus quid consulat S. Jacobus, XIII 608B. Corporalis infirmitatis non absolute medela est quærenda, XI 490D, secus si spiritualis, 491C'. — Quantum animæ et sæpe corpori utilis sit infirmitas, VIII 187A'. Qualiter virtus in infirmitate perficiatur, XIII 256B. — Infirmitas sequitur superfluam comestionem et potationem, VIII 190A et seq., 228D'. — Spiritus promptus est, caro autem infirma, XI 293D'. — Seminatur corpus in infirmitate, surget in virtute, XIII 202D'. — Infirmi corde aut corpore, quanta caritate visitandi, suscipiendi et consolandi, VIII 52A', XIII 109A, 391D', 570D, XIV 196B. In eorum persona visitatur Christus, XI 278A et seq. — Solet Deus homines misericordes tempore infirmitatis frequenter ac pie fovere, V 668A. — Infirmus in fide, quomodo instruendus, XIII 103C'. — Infirmi conscientia non sunt scandalizandi, XIII 161A' et seq., 166C'. — Peccatum ex infirmitate procedens, quomodo excusabile, XI 154B'. — Infirmitas pessima, juxta Ecclesiasten, quid, VII 241D'.

Quod infirmum est Dei, fortius est hominibus, XIII 130C'. Infirma mundi elegit Deus, ut fortia confundat, 131C. — Utrum infirmitatem expertus sit Christus ante passionem, VIII 684B'. Qualiter languores nostros tulerit, 685A, XI 104B', et quo sensu Pater voluerit eum conterere in infirmitate, VIII 687D'. — Infirmitas nostra misericordiam divinam provocat, V 439D, XIV 397A et seq. — Qualiter Deus omnes infirmitates nostras sanet, VI 428A', et Spiritus adjuvet in-

Digitized by Google

firmitatem nostram, XIII 67 D', 68 C'. — Spiritualiter infirmos quomodo curet Christus, XI 484 C, 543 A, 579 A', XII 80 B' et seq. — Bonus pastor quod infirmum est consolidat, IX 574 B'; hoc non faciunt mali pastores, 572 A'.

Cf. Languor.

INFUSORIUM. Infusoria septem, mystice sunt Ecclesiæ sacramenta, X 637 D, 638 C'.

INGENIOSUS. Quomodo contaminetur, X 248 B. — Ingeniosum nasci, felicitatis est, VII 505 C.

INGRATITUDO. Magnum est peccatum, VI 254 C. Quotuplex ejus gradus, VII 116 A'. — Quam sollicite sit vitanda, VI 428 B, 429 C'. Quasi ventus urens, fontem pietatis et gratiæ desiccat, VII 216 D'.—Ingrati suis bonis privari merentur, VI 271 B'.— Christum quotidie crucifigunt, X 678 B', sed nonnunquam convertuntur, C'. — Spes ingrati tanquam hibernalis glacies tabescet, VII 547 C'. — Quomodo Deus benignus sit super ingratos, XI 522 D'. — *Cf.* Gratitudo.

INIMICITIA. Reprobatur, VIII 38 A, 173 B. Qualiter quis in prosperis et adversis inimicus comprobetur, 74 C'. Quis amicus ad inimicitiam convertatur, 40 C, 224 C. Susurro inimicitiam provocat, 37 C'. Taciturnus inimicus pejor est quam loquax, VII 69 A. — Inimicos ex caritate et propter Deum diligere debemus, II 259 B, IV 440 A', 550 C', VIII 38 A, 83 A, XI 74 B et seq., 516 A et seq., 520 D et seq., etsi ut impii odiendi sint, II 259 A, VI 370 C', XI 73 C', 516 C. Hoc præceptum, quod rationem excedit, VI 570 C, jam sub V. L. vigebat; Hebræis inimicos absolute odisse non licebat, II 29 C', VI 567 C, XI 73 D'; imo eorum jumenta reducere vel sublevare jubebantur, II 29 A'. — Pro ipsis orare debemus, VI 488 B, XI 74 C, sicque Deum ligare, VI 279 A; quo sensu interpretandæ Scripturæ imprecationes quæ contra eos fieri videntur, V 619 D', XI 516 D'. — Lætari non licet de eorum adversitate, IV 650 A', V 622 A, VII 154 A', aut morte, VIII 53 C', nisi hostes sint boni communis, 158 B. — Illis esurientibus aut sitientibus dare debemus cibum aut potum, VII 160 A', XIII 99 B', eis congrue respondere, VI 552 C', illosque verbo dulci mitigare, VIII 39 A'. — Verumtamen ab eis cavendum est, etiamsi amici videantur, VII 165 C, VIII 40 D', 75 A, C', nec eis sunt revelanda secreta, 110 C'.

Amicitia hujus mundi inimica est Dei, XIII 593 A. — Quomodo Deus de inimicis suis vindicari dicatur, VIII 330 C', 337 B, 717 B', 742 A. — Multiplices sunt Ecclesiæ inimici; sed portæ inferi non prævalebunt adversus eam, XI 189 A', etc. *Vide* Ecclesia. — Qualiter contra Dei salutisque propriæ inimicos viriliter pugnare debeamus, VIII 33 C', etc. *Vide* Deus (Virtutes et officia quibus homo ad Deum ordinatur).

Cf. Adversarius, Hostis.

INIQUITAS. Omnis iniquitas est peccatum, XIV 55 D; quicumque facit peccatum, et iniquitatem facit, 30 B'. Qua ratione distinguatur iniquitas a peccato, IV 494 A', XIV 427 C, et a malitia, IV 582 A. Filii iniquitatis, quinam in Scripturis, III 475 B'.—Iniquitas duplex est æquitas simulata, XII 124 B'. — Quomodo a muliere procedat iniquitas viri, VIII 254 D', et melior dicatur iniquitas viri quam mulier benefaciens, 255 A. — Quo sensu divitiæ dicantur iniquæ, VIII 34 C, et nihil sit iniquius avaritia, 61 C', 62 B. — Solium iniquitatis est diabolus, X 409 B'.

Iniquitates nostras recognoscamus, VI 41 C', XIV 427 C', et rogemus Deum ut nobis ostendat quantæ sint, IV 494 C, 502 C. Si eas observaverit, quis sustinebit, VI 609 C, XIV 453 D. Quasi infinitæ, IV 582 B, supergressæ sunt caput nostrum, V 637 D' et seq., 660 A', VII 67 A, XIV 416 A. In iniquitatibus concepti sumus, VI 43 B, XIV 429 B'. — Abominabilis homo, qui bibit quasi aquam iniquitatem, IV 516 C', 523 A, VI 61 C'. Os impii devorat iniquitatem, VII 130 B'.

Digitized by Google

Concepit dolorem, et peperit iniquitatem, IV 520B, V 444A, 447C', VIII 715A. Iniquitatem quisnam metat, X 291D', vel thesaurizet, 387A. — Qualiter glorietur in malitia sua qui potens est in iniquitate, VI 58C' et seq. Amicum suum blandiendo fallit, et ducit per viam non bonam, VII 112C. — Major effecta est iniquitas filiæ populi Dei peccato Sodomorum, IX 369A. Si laverit se nitro, maculata remanet in iniquitate sua, 22A, 30C'. — Iniquorum prosperitati non est invidendum, quoniam tanquam fœnum velociter arescent, V 628D et seq., VI 213C et seq., etc. *Vide* Impius. — Quanta mala pariat iniquitas, IV 644D, VII 42B', 144D, VIII 45A, 169B, 321B' et seq., 334B' et seq., 506A', XIII 149D. Comparatur rhomphææ bis acutæ, VIII 120C. Qui faciunt eam, hostes sunt animæ suæ, V 118C, 469B'. Qualiter peccatores lassati sint in via iniquitatis, VII 481C. — Iniquorum versutia in ipsos redundat, V 461C, VII 72A', 177D. — Pro justo datur impius, et pro recto iniquus, quo sensu, VII 141A. — Melius est parum cum justitia, quam multi fructus cum iniquitate, VII 108A'. — Quo sensu unusquisque in iniquitate sua moriatur, IX 226C', 433B et seq., 568B'. — Filius non portabit iniquitatem patris, et pater non portabit iniquitatem filii, quomodo, IX 499A et seq. Qualiter Deus iniquitatem patrum visitet in filios, *Vide* Filius. — Quatenus sacerdotes et religiosi iniquitatem portent sanctuarii, II 415D, 419A.

Quantum omnis iniquitas Deo, a quo prorsus abest, IV 667A, 684B', VI 371A', XIII 27D, displiceat, IV 675A, V 434B, D, VII 99D, VIII 61D, 714B, et quam ei placitum ab ea discedere, 212D, 213A. — Iniquitatem in judicio condemnat, II 257C, 264C, 266B', et in oblationes iniquorum non respicit, VII 99A, 142A, VIII 209B', 210A, 335A' et seq. — Qualiter odio habere oporteat iniquos, VI 567B, VIII 45A, et iniquitatem, VI 569D', 576D'. Doceamus iniquos vias Domini, 46B, XIV 435D. Dicamus eis cum Christo : Nolite inique agere, VI 233B, nolite loqui adversus Deum iniquitatem, D. — Sicut exhibuimus membra nostra servire iniquitati, ita nunc serviant justitiæ, XIII 50C'. — Misericordia et veritate redimitur iniquitas, VII 108B. — Faciamus nobis amicos de mammona iniquitatis, quare, XII 120A' et seq. — Qualiter iniquitatum nostrarum antiquarum obliviscatur Deus, VI 275B', easque deleat, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis). Quomodo a viro iniquo eripiat nos, V 679A, VI 650D, et qualiter justos, maxime claustrales, protegat a multitudine operantium iniquitatem, 137B. — Cum iniquis reputatus est Christus, VIII 688D', XII 218B ; insurrexerunt in eum testes iniqui, et mentita est iniquitas sibi, V 570A, 613C', XI 298B. Propter iniquitates nostras mortuus est, VI 610B, VIII 685C', 686B, 689A, IX 241B', XIII 455C, XIV 455C, etc. *Vide* Christus.

Cf. Impius, Injustitia, Peccatum.

INJURIA. Ob Dei injuriam peccatum odisse perfectissimum est, VI 577A. Injuriam Dei dissimulare et propriam vindicare nihil iniquius, II 9C, 291D, 570C, III 318C', IV 335D, VI 468C, XI 46C. A nullo majorem injuriam sustinet Deus quam ab indigno prælato, IX 573B. — Omnium, sed maxime pauperum, orphanorum et viduarum, injuriæ a Deo vindicantur, II 562B, VI 377D, 430A, 652D, 676D', VII 146A', 149B, VIII 28C', 120B', 214A' et seq., 421B, XIII 602C'. — Judex publica auctoritate habet injurias vindicare, VIII 61A, cumque liberare qui injuriam patitur ad superiores potissime spectat, 29B, 57B'. — Qualiter aliquoties privatæ personæ injurias vindicare possint, II 258C', 577B, VIII 61A, 172A et seq., IX 44B, XII 29A', 134C'. — Herus non permittat ut servi sui alicui injuriam faciant, VIII 57B'. — Injuriarum illatio non inulta remanet, VIII 61D, 120D, XIII 369A. — Commendatur injuriarum suf-

Digitized by Google

ferentia, XIII 149C, 643D et seq., et condonatio, II 266C, 576D', VIII 60D', 172C, 173D, XIII 650B, etiam non pœnitentibus, XII 134 D'. Dimittenti dimittetur, VIII 172C, XI 80D', 82B', 210D et seq., 347B', 524B', XII 29A'. Vincenda est injuria caritate, humilitate ac mansuetudine, VII 339A'. Quid injuriantibus respondendum, VI 552D'. Sancti vituperati, magis de aliena culpa dolent quam de propria injuria, 555C. Pro injuria gratiam reddere optimum est, XIII 650D. Qui dissimulat injuriam callidus est, quo sensu, VII 81D; aliquando tamen clavum clavo retundere licet, 163D. — *Cf.* Contumelia, Vindicta.

INJUSTITIA. Injustitia sumitur sive pro omni peccato, sive pro peccato opposito virtuti speciali justitiæ, et tunc ex genere suo mortale peccatum est, VII 461C. — Locum non habet in his quæ gratis dantur, XIII 77A. Gravior est inter amicos et socios, VIII 251C'. — Comparatur brucho qui residuum locustæ comedit, X 328C, 334C et seq. — Injustus est erga Deum qui propriam gloriam quærit, XII 413A. — Impius tota die injustitiam cogitat, V 625B, VI 59D; injustitias manus ejus concinnant, 101D, VII 461A'; ex deliberata ratione peccat, IV 671C, V 624A, quia non est timor Dei ante oculos ejus, D. — Dives injuste agit et fremit, pauper læsus tacet, VIII 77A. — Non dominetur nostri omnis injustitia, VI 571B', VIII 100A'. — Non seminanda sunt mala in sulcis injustitiæ, VIII 45B et seq. — Injustos non æmulemur, VII 33C. — Juventus celerius consummata longam vitam injusti condemnat, VII 478A. — Si injustitiam nostram humiliter Deo confessi fuerimus, impietatem peccati nostri remittet, V 597B' et seq., XIV 408C' et seq. Sacrificium salutare, quod offertur pro injustitia, et deprecatio pro peccatis, recedere ab injustitia, VIII 212B', 213B. — Si non manserit in tabernaculo nostro injustitia, tunc levare poterimus faciem ad Deum, et stabiles erimus, IV 468C', 474A. — Aversatur enim Deus injustos, et punit eos, V 434C, 634B, 635D', VI 568D. Ipsa creatura adversus eos excandescit, VII 546B'. — Non sunt beneplacitæ Deo injustorum subsannationes, quo sensu, VIII 209C'. — Væ iis qui ædificant domos suas in injustitia, IX 175D, 178C', et his qui leges condunt iniquas, scribentes injustitiam, VIII 411B, 416C. — Quid de eo qui divitias injuste acervat, VIII 81D, 245C. — Alienatio operantibus injustitiam, quo sensu, IV 644A'. Virum injustum mala capient in interitu, VI 649C'; injustitia mortis acquisitio est, VII 461C. — Revelatur ira Dei super injustitiam eorum qui veritatem Dei in injustitia detinent, XIII 14B'. — Lex justo non est posita, sed injustis, quomodo, XIII 412C'. — *Cf.* Impius, Iniquitas.

INNOCENTES martyres. SS. Innocentium cædes prænuntiatur, IX 223A, et pro martyrio computatur, D. Quando mactati, et cujus ætatis fuerint, XI 28B. Quo sensu Rachel illos ploret, IX 223B, XI 29C, et quomodo a Deo consoletur, IX 223A'. — Quorumdam ex illis ossa asservantur, XI 28C'. — Allegorice, Rachel figurat Ecclesiam filios suos perditos deflentem, et a Deo consolatam, IX 233B.

INNOCENTIA. In statu innocentiæ, quis fuisset cibus hominis, I 54C. — Utrum fuisset generatio, I 117B; et quali modo, D. Utrum omnes genuissent, 117D'. Utrum fuisset in arbitrio generantis gignere masculum vel feminam, 346D; et tot fuissent geniti filii quot filiæ, B. — An pueri nascendo perfectum habuissent robur, I 118A, vel saltem crevissent citius, C. An nascendo habuissent rationis usum et scientiam concreatam, 118D. — An in originali justitia nati fuissent, I 118A', et in gratia confirmati, C'. — An homines successive in cœlum fuissent translati, I 119A. — An fuisset dominium, et quale, I 119C. Certo fuisset vera societas, vera auctoritas, inæqualitas et subjectio, 119B'.

Digitized by Google

Innocentia majus est bonum quam corporalis vita, X 177B'. In se melior est quam pœnitentia, XI 206D, XII 105A. Innocentes, ceteris paribus, plus a Deo amantur quam peccatores conversi, XIII 46C'; et multi ex eis ferventius Creatori deservierunt quam pœnitentes, XI 556A'. — Quis plus amare Deum teneatur, innocens vel peccator conversus, XI 557B'. — Nullus apud Deum per se innocens est, II 118D. — Quatenus Deus innocentes et impios pariter consumat, IV 366A, 434A, ac de pœnis innocentium rideat, A', 443B', V 79A'. Ad eum clamat eorum oppressio et interfectio, 359D, VII 47B. — Innocens a Deo judicari non timet, V 559C'; munditia manuum suarum salvabitur, IV 587C'. — Qualiter sacerdos celebraturus lavet inter innocentes manus suas, V 561B', et auxilium Dei petat ad innocentiam conservandam, 562C. — Qualiter innocentia et æquitas reliquiæ sint homini pacifico, V 635B'. Justitia innocentes custodit, impietas peccatorem supplantat, VII 85C'. Argentum impii innocens dividet, IV 611C'. — Commendatur innocentia Job, IV 331C. — Per innocentes interdum intelliguntur inexperti et incircumspecti, XIII 116B', qui omni verbo credunt, dum astutus considerat gressus suos, VII 92D' et seq.

Innocentes non sunt occidendi, II 30B et seq., nec interficiendi timore humani periculi, XII 490A'. Aliquando, ob commune bonum, eos exsilio afficere licet, II 511C'. — Innocentes filii et servi, quo jure et quatenus pro parentibus et dominis puniri possint, II 3B et seq., etc. *Vide* Filius. — Videre est in terra lacrimas innocentium, et neminem consolatorem, VII 232D'. — Qualiter impii innocentibus insidientur, VII 11D' et seq. — Quomodo terra insontium cruore maculetur, et ob eorum passionem sancta vocetur, II 512A.

INNOCENTIUS III, Papa, « vir doctissimus », allegatur de libidinis turpitudine, VII 53A', XIV 418A. (Migne *Patrol. lat.* tom. 217.)

INOBEDIENTIA. A prævaricatione distinguitur, XIII 477D'. — Quantum Deo displiceat, III 346D. — Ejus filii sunt diaboli ministri, XIII 626B'. — *Vide* Obedientia, Prævaricatio.

INQUIETUS. Inquieti quinam sint corrigendi, XIII 391C'.

INSENSATUS. Vana est spes insensatorum, VIII 205C, et in eis est triplex mendacium, C'. Cur vitanda eorum societas et collocutio, 127B, 169D, 254A. Scientia eorum non est nisi informis notitia, 123D. — Quam insensati qui non attendunt Dei providentiam, VIII 94C. — Impii insensati vitam justorum æstimant insaniam, VII 480C'. — *Cf.* Fatuus, Insipientia, Stultitia.

INSIPIENTIA. Vitium sapientiæ dono contrarium, in quo sistat, XIV 416B'. — Maxima est peccatoris insipientia, V 638C, VI 184B', XIV 416C', sed eam confitendo, justificationem meretur, VI 184C'. — Insipiens est qui odit increpationes, VII 78B, et qui contumeliam profert, 69A. — Insipiens omnes stultos æstimat, VII 272D. — Domum suam mulier insipiens destruet, VII 90B. Populum suum rex insipiens perdet, VIII 60C. Cor insipientium provocat stultitiam, VII 83C. — Labia insipientis præcipitabunt eum, VII 275C. Qualiter turbentur omnes insipientes corde, et dormiant somnum suum, VI 240A. — Quatenus creaturæ in muscipulam pedibus insipientium factæ sint, VII 534B'. — Sicut qui mittit lapidem in acervum Mercurii, ita qui tribuit insipienti honorem, VII 163D'. Dona insipientium magis nociva sunt quam utilia, VIII 116B'. Insipientes quatenus tolerandi, XIII 250A. — Probata virtus corripit insipientes, VII 454D'. — Sapientibus et insipientibus Apostolus debitor est, XIII 12B'. — *Cf.* Stultitia.

INSPIRATIO. Inspiratio sancta est interna quædam Dei locutio, X 373A. — Omnipotentis inspiratio dat intelligentiam, IV

Digitized by Google

655B. — Spiritu Sancto inspirati, locuti sunt Prophetæ, XIII 684B'. — Qualiter utilis sit omnis scriptura divinitus inspirata, XIII 443A'. — Quid inspiratio spiritus iræ Domini, V 503A'.

INSTINCTUS brutorum, quid, et quotuplex, I 415B', II 262C, IV 691A', V 10B, VI 439D', VII 45B.

INSTITOR. Navi institoris cur comparetur Ecclesia, VII 197C, anima, 201A', Scriptura, 202B', B. Virgo, 205D. *Cf.* Negotiator.

INSTRUCTIO. Instructio spiritualis, et sedulo ministranda et reverenter accipienda est, II 19C. — Pluviæ et rori comparatur, II 653B, 667B'. — Qualiter Deus homines instruat disciplina, IV 661B. — *Cf.* Prædicatio.

INSULA. Insulæ sunt quasi pulvis exiguus in comparatione divinæ magnitudinis, VIII 605D'. Multæ conversæ sunt ad Christum, VI 392C, VIII 611B', 620A', 622A, A'. — Cur insulæ vocentur Jerusalem ac Judæa, VIII 479A, 717C', et Tyrus, 497C', et quomodo Deus ponat flumina in insulas, 623C. — Habitatores insulæ, quid tropologice, VIII 500B, A', 609D, 656C, XIV 337B'. — Reges Tharsis et insulæ munera Christo obtulerunt, VI 209B'.

INTEGRITAS spiritualis in quo sistat, XIII 392A', 552B'. *Cf.* Incorruptio.

INTELLECTUS et INTELLIGENTIA. Intellectus sumitur pro substantia intellectuali, pro habitu supernaturali infuso, pro potentia intellectiva, pro actu intellectivæ potentiæ, pro habitu primorum principiorum, IV 617C', VI 559C, IX 392D, XIV 411A', pro intelligentia Scripturarum, IX 392D. Quid intellectus prudentiæ ab ævo, VIII 5B'. — Quid sit proprie intelligentia, IV 192D, X 87D'. — Interdum sumitur pro instinctu brutorum, V 10B, 15A.

In Deo idem est esse et intelligere, IV 625D, IX 371C. — De intellectu divino, *Vide* Deus (Attributa physica). — Spiritus intelligentiæ sanctus, quid, VII 496B; qualiter omnes spiritus intelligibiles capiat, 497B. — Christus sol est intelligentiæ, VII 481B.

Qualiter Deus hominibus det intelligentiam et intellectum, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis). — Intellectus, donum Spiritus Sancti, quid, VIII 87B', 420D, IX 392D, X 163D', XIII 356B', XIV 411D. Quomodo fidem perficiat, XII 135D', 406B, 412D. Cuinam detur, VIII 86B, 87A', 237B, 526B'. — Intelligentia, gratia gratis data Beseleel, quid, II 94B'. Intelligentiam verborum suorum dat Deus humili, VI 571A, VIII 15D, sapienti, 11A', 31B', et justo, 86C', ablactatis a lacte, avulsis ab uberibus, quo sensu, 526B'. Intellectus, potentia animæ, cujus lumen est signaculum lucis increatæ, V 429C', VII 136D, principium et sedes est sapientiæ et scientiæ, IV 618A. Est sensus interior, X 168A', per quem homo a bestiis differt, V 449D, XIV 411C, nobilissima inter animæ vires, V 527C', VII 423C', immaterialis et immortalis, 232A. Recte dicitur homo, XIV 194B', animæ rex, IX 343D, X 298A', et caput, V 444A'. — Omnium exteriorum sensuum nominibus designatur, IV 368C, 485C, et sic dicitur interior visus, auditus, gustus, olfactus et tactus, VII 318D', XIV 433A. Est quasi animæ oculus, IX 460C, et os, VI 571B, lingua cordis, 54B, lucerna, V 505C. Ejus visio multiplex, XIV 44A. — Cur homini datus, IV 665B', 677B'; quo sensu falsitatis origo censeatur, XIV 25D. — Intellectus practicus, et intellectus speculativus, quid, II 692B'. — Quomodo operetur cognitio intellectualis, XI 439B. Incipit a sensitiva, VII 284D, 423C, perficitur ab intellectu agente qui est principium cognitionis, V 393A', et completur in intellectu passivo seu possibili qui in principio est velut tabula rasa, VI 191B, VII 24D, IX 148B. — Intellectus agens et intellectus possibilis sunt duæ genæ animæ, VII 318A'. — Quatenus in intellectum influere valeant angeli et corpora cœle-

Digitized by Google

stia, V 66D', 68A et seq., VII 138A. — Sensitivæ partis tumultu intellectus turbatur, V 21D', X 168B'. Vicissim ex nimia intellectualium potentiarum occupatione obstupescunt sensitivæ, VI 305A. — In somno quomodo operetur intellectus, IV 369A'. — Intentus ad unum ad alia fit ineptus, IX 347C'. — De imperfecto ad perfectum progreditur, VI 548B. — Quidditatem substantiarum materialium cognoscere valet, VII 217B, sed nullam rem perfecte, A, et substantias separatas non nisi obscure, VI 368D', VII 217B, 509C'. — Quænam quærere aut non scrutari debeat, VIII 24C'. Qui omnia scrutari intendit, ab oratione impeditur, VII 219C. Qualiter sit intellectus humiliandus, VIII 19A, 24B'. — Ad proprios actus reflecti potest, VI 548A, VII 136A', XII 344B', et in se lætari, VI 156D. Faciliter intelligere et intellecta bene implere, plena felicitas est, VII 505C. — Voluntatem intellectus illuminat, et ab ea imperatur ad agendum, VII 422D', XII 42C'. — Acuitur per studium et exercitium, VII 423D'. Perficitur per fugam peccati, IV 622A', per experientiam pœnarum, VIII 529D, B', per actus vitæ contemplativæ, VII 424A, actus donorum sapientiæ, consilii, scientiæ, prudentiæ, 409B, VIII 42C', per fidem quæ illum Deo perfecte subjicit, XIV 169B. Panis intellectus, quid, VIII 86C'. — Perfectionem summam invenit intellectus in contemplatione Sapientiæ increatæ, VII 488D'. Quiescere non potest nisi in notitia Creatoris, 217D. — Beatitudo nostra in visione divini vultus consistit, VI 282D', id est in actu intellectus speculativi, II 692B', VII 423C', XII 568D; sed ad hanc beatitudinem homo perduci non valet nisi per rectam operationem intellectus practici, II 692C'.

Intelligentia opus est in visione prophetica, X 137D, etc. *Vide* Prophetia, Visio. — In quo sistat vera intelligentia populi, II 539D', et cujuscumque hominis, IV 622A'. — Intelligens gubernacula possidebit, quo sensu, VII 9A. Acceptus est regi minister intelligens, 96C'. — Peccator noluit intelligere ut bene ageret, V 624B'.

Quo pacto spiritualiter comparetur femori, VII 353C, et molæ, 101C'.

Quid psalmi « Ad intellectum », VI 1A', « Intellectus David », 53B', 58C, 61B.

Cf. Anima, Habitus, Mens, Ratio.

INTEMPERANTIA, quam funesta, X 334D. *Cf.* Ebrietas, Gula, Luxuria.

INTENTIO. Duplex est, XII 42D. Qualiter speciem operi imprimat, VII 151D', 272C, XI 86A, XII 42C. Ex intentione bona bonitatem non sortiuntur opera intrinsece mala, 42A', pravaque intentio opus vitiat in se bonum, C', et dupliciter perversas reddit vitiosas actiones, XI 86C. — Intentio vana quantum in bonis actibus noceat, XIV 249D. — Intentio recta a Christo frequentissime commendata, VII 456B, omnia ad gloriam Dei referens, VI 446A', VII 454A, in omni actu meritum parere potest, XIII 173D'. — Intentionum cordis discretor est Deus, XIII 487D'. — *Cf.* Finis.

INTERCOLUMNIUM templi, quid, III 635C'.

INTERPOLATIO. *Vide* Glossa.

INTERPRETATIO. Somniorum et visionum interpretatio a Deo et a servis ejus requirenda est, I 395B. — Prophetia scripturæ propria interpretatione non fit, XIII 684A'. — Interpretatio sermonum inter gratias gratis datas annumeratur, XIII 184B', 185A, et donum linguarum perficit, 191C', 192A'.

INTERRASILE opus. Quid sit ad litteram, III 634D', et mystice, 641C'. — Corona mensæ propositionis interrasilis erat, II 48B'.

INTERROGATIO. Multis de causis fieri potest, IV 27D, XII 155B. — Disciplinæ rectus ordo : primo diligenter audire, deinde circa audita pertinenter interrogare, VIII 195D et seq., XI 435D'. — Juniores interrogare debent seniores, IV 417D', 422C', IX 73A, XIII 565D'.

Digitized by Google

— Præsidens cujus est ad interrogationem respondere, aptam responsionem paret, VIII 200B et seq. — Nemo vituperandus est antequam interrogetur, et quum interrogatus fuerit, juste corripiendus est, VIII 68B'. — Qualiter Deum interrogare debeamus, V 38C, non tamen ex curiositate aut animo tentandi, quia tunc non respondebit, IX 470B, 504C. — Ante judicium interroget se homo, VIII 106C'. Salvos nos facit non carnis depositio sordium, sed conscientiæ bonæ interrogatio in Deum, XIII 658B. — Quomodo Deus interroget Satan, IV 308D et seq., et homines, 430A', 441C', V 469B, A', VI 646B, VII 458C. — Qui interrogant, interrogent in Abela : vetus proverbium fuit in Israel, III 552C'. — *Cf.* Responsio.

INTROITUS. Introitus Emath, quid, III 654B, IV 60B, X 408B', 411B'. — Quomodo Deus introitum nostrum custodiat, VI 585A'. — Qualiter introire debeamus ad altare Dei, V 679C'.

INVIDIA. Est tristitia de bono alterius, I 337C, 379A, III 365C', VI 135D, VIII 182C, XII 204C'. Ex superbia generatur, I 92A. — Invidi sunt ambitiosi, X 95D ; quod quis sibimet cupit, hoc aliis invidet, XIII 592B. Quam callide loquantur, X 414B. Aliis occulte insidiantur, VII 148B', 234B. Omnia in pejus vertunt, XII 430C', et bene gesta sinistre interpretantur, VIII 72C', XI 502D'. Non quiescunt, XII 453B', et rationabiliter convicti, acrius malignantur, 184D' ; non optant correctionem ejus quem odio habent, XIII 353, eumque sine afflictione vix intueri valent, VIII 82A. — De gratiis agendis cum eis non est loquendum, VIII 225D'.

Invidia, quantum sit peccatum, VIII 38A' ; imo peccatum contra Spiritum Sanctum, quando fraternæ gratiæ invidet, V 555D, omnem invidum quasi parvulum facit, IV 375B', VI 135C, 633C'. — Pessimum vitium, secum ferens pœnam suam, animæ et corpori pariter nocens, IV 375C', VII 96A, 434A, XIII 287D', corrodit cor et vitam abbreviat, VIII 82B, 186A. Mentem excæcat, IV 388B, XII 171B, 422A, et miseris sollicitudinibus implet, VII 234B. Habitus virtuosos destruit, X 394C, a sapientia avertit, 490C', et mors est animæ, VIII 82A, XIII 290C'. — Qualiter per fascinationem intelligatur, XIII 275A'. — Homini livido non prosunt divitiæ, VIII 81C, et nihil nequius quam qui sibi invidet, quo sensu, B'. — Vitanda sunt invidorum consortium, VII 490B', et convivia, 148B'. — Quomodo vincatur invidia, VI 664C, XIII 150B'. — Prosperitas invidiæ patet, non autem miseria, VII 234A. — Quatenus contemplativi activis invideant, I 347B. — Quid sibi velit illud : Ad invidiam concupiscit spiritus qui habitat in vobis, XIII 593A'.

Invidia diaboli mors introivit in orbem terrarum, I 91D', VII 467B. — Machabæorum tempore, inter Romanos non erat invidia, V 299A'. — Christo quare inviderint Judæi, V 558A', VII 465D et seq. ; quanta contra eum Scribarum et Pharisæorum invidia, XI 501C, 502C', 503C', XII 204D, etc.

INVITATIO. Invitatio ad convivia ex novem causis procedit, XII 93C'. — Exponitur parabola de invitatis ad nuptias, XI 241B et seq., XII 94B' et seq. — Talibus quid consulat Christus, XII 91C' et seq. Ad convivium quinam invitandi sint, 92D' et seq. — *Cf.* Convivium.

INVOCATIO. *Vide* Oratio.

IPHIGENIA (S.). Illam cuidam regi in conjugem dari non permisit S. Matthæus, quare, VIII 164B'.

IRA et IRACUNDIA. Quid ira in Deo et quo sensu ei tribuatur, I 153A', II 557B', III 119D', IV 84B, 431A, V 96C, 500B', 566B, 583B, 585C, VI 220B, 355D, VIII 92D', 107B', IX 83A, 373D', 479C', X 127D, XI 65A, XIV 279A', 354A', 396B'. — Qualiter peccatis ira Dei concitetur, II 644A', IV 674A', 675B', V 253B', 435A', VI 254C, VIII 36A, 49C, 92C,

Digitized by Google

352A', 746D, IX 397A', etc., maxime culpis Christianorum, VI 225C, 311A. — Quam formidanda, IV 366B', 431D, V 418C', VI 356C'. Gravissima est quum peccatores impune peccare sinit, IV 382A, 541A', V 57A, VI 218A', 241A, 269C', VII 28B, VIII 746A', IX 271A', XIII 523B, XIV 256A'. — Iram Dei portare debemus quia peccavimus ei, X 513A'. Qualiter orare valeamus ut eam avertat a nobis, VI 311A, neque in illa corripiat nos, V 438C', 439B, XIV 395A'. — Utrum quis iræ Dei resistere possit, II 98B', IV 430D', 442B, IX 86C', X 519B. Sæpe Sanctorum precibus frangitur, IX 464C, 473C', devota oratione exstinguitur, VIII 92D'. — Natura filii iræ, XIII 304C', qualiter in ira Dei defecerimus, VI 355C. — Tempus iræ Dei dici potest V. L., quare, IV 507D, XIII 37C, XIV 396D'. — Christo nato divina ira mitigata est, VI 310A'; iræ Dei super eum transierunt, 333A. — Quid iræ Dei phialæ, XIV 332B, 333B, vinum, 323C', 337A', 354D, lacus, 327B', vasa, VI 269C', IX 295D', XIII 79A. — Quænam fuerit ira in Christo, V 588A', VIII 172A, XI 333B, XII 96B'. — An ira in angelis esse possit, XI 65A.

Ira in homine, quid et quotuplex, XI 64D, XIII 566D. Quid ira bona, IV 375D, 513D', 537C, V 428D', VI 112B, VII 247D', XI 64B, A' et seq., XIII 317C, 566A'; qualiter moderanda, VII 248A, XIII 317D. Melior est risu, quare, VII 248B. Ira mala, quid, XI 64A', XIII 366B', 566D, et unde nascatur, I 597D', IV 375C, V 185B', 429A, 607D, VII 179C', VIII 12B, 174A, 192D, XIII 567A'. Ubi resideat, IV 513C'. — Inordinatæ iræ triplex est gradus et pœna, XI 63B'. — An ab odio differat, VIII 160A. — Jam in Lege prohibita, II 618D', 619C', peccatum est ex genere suo mortale, IV 374D', VII 81D, 123A', 167A, 179D', 250A, 339A', VIII 12A, 171C', XI 63D', 64C', duplici ex ratione, XIII 317A', 566D'; quando veniale, XI 64D', 65A, XIII 317B. — Motus primo primus iræ non est peccatum, XIII 317A. — Quomodo interpretandum hoc effatum : Irascimini et nolite peccare, V 428D', XIII 317A. — Ira signum est stultitiæ, IV 375A, 513D', V 185C', VII 249D', XIII 566D'. Hominem brutis similem facit et spiritum ab eo expellit, IV 550D, V 631B, D, VII 33D', 167C. Mentem excæcans, in corpus redundans, totam naturam perturbat, II 451B', IV 15A, 537C, V 177B, 594A, VII 250B, VIII 36D', 186A, IX 289A, omniumque vitiorum est janua, VII 81D, 179D'. — Absque misericordia, VII 167A, aperte nocere quærit, V 185D', VII 69A, 234B. Nescit modum tenere, X 34C, ita ut ex illa mors accidere queat, 464D'. — Quomodo in iracundia terræ loquantur dæmones et impii, V 622C'. — Iram retinent pravi, dum boni cito placantur, VIII 171D'. — Tardi simus ad iram, VII 249D', XIII 566D, et sol non occidat super iracundiam nostram, 317B'. Vitanda est ira, V 630D, maxime in communitatibus, VII 123A', 167C. Spiritum ad irascendum facilem quis poterit sustinere, 123D; suscitat rixas, 101A, 165A, VIII 173B'. — Qui iram contra proximum nutrit, Deum propitium non habet, VIII 172B' et seq. — Anima ad irascendum prona non est Christi lilium, sed spina, VII 339A'. Ira justitiam Dei non operatur, XIII 567B, præsertim in correptione, VII 167B, VIII 113A', 114A, et de damnis spiritualibus resarciendis iracundi tenentur, II 27A'. — Ira reges præcipue dedecet, V 196D; verumtamen major est in divitibus et magnatis, quare, VIII 173D'. Ira regis, sicut leonis fremitus, VII 128A'. Qui eam provocat, peccat in animam suam, V 176D'. Ad iram præsertim proni sunt juvenes, VI 545D'. — Ira mulierum pessima, V 92B', VII 141C, VIII 160B, D', 163C'. Quo sensu iracundia non sit concreata nationi mulierum, 64C.

Ira luctando superatur, VI 664C, XIII

Digitized by Google

150 B', 567 D, gratia Dei auxiliante, 318 A'. Prolata fervet amplius, occultata conquiescit, VII 81 C'. Quomodo naturaliter cesset, V 178 A, IX 533 A'. — Contra nos merito irasci valemus, XIII 567 D. — Aliorum ira mitigatur mansuetudine, patientia, muneribus, VII 97 A, 101 A, 140 A, 339 B', VIII 174 D, XIII 99 A'. — Imperfectis vitanda est societas iracundorum, et cum illis non litigandum, VII 146 B', VIII 55 A. — Non est omittenda propter iram eleemosyna, VIII 28 D.

Vis irascibilis animæ per leoninam Cherubim faciem designatur, IX 420 A. — Iracundi per Ammonitas signantur, IX 289 A, 537 A.

IRIS. Quomodo generetur, I 186 C', VIII 260 B'. Quantæ sit pulchritudinis, 260 C. Signum fœderis inter Deum et homines, I 186 A, VIII 260 D, quomodo indicet diluvium non futurum, I 186 C et seq. Signum duorum judiciorum, quadraginta annis ante judicium non videbitur, 186 B, VIII 260 A'. — Vidit eam Ezechiel splendere in circuitu throni Dei, IX 419 A'. — Mystice, quid significet, I 191 B, XIV 261 A, C, 296 A.

ISAAC, patriarcha. Haud semel prænuntiatus, I 246 A, D, 259 D et seq., divina virtute conceptus, 245 D', 281 B, III 99 C, XIII 76 B, 284 B, in præmium fidei patris sui, 517 A, in Geraris natus est, I 284 D. Cur natus dicatur secundum spiritum, XI 7 C. Unde dictus Isaac, I 246 A', XI 7 D. — Qualiter cum eo luserit, et illum persecutus sit Ismael, I 282 C et seq., XIII 285 A. Quot annorum fuerit quum immolari jussus est, I 289 B'; cur ad rogum ligatus, A; ejus fides quando pater voluit eum sacrificare, C, et obedientia, B', X 39 C. — Qualiter Rebeccam acceperit uxorem, I 296 B' et seq. Cur, ea tamdiu sterili, non aliam duxerit conjugem, 309 D'. — Quo tempore ad Abimelech recesserit, I 312 C et seq., et quid apud illum ei evenerit, 314 B et seq. — Cur Esau dilexerit, I 310 D, et ab eo postulaverit carnes, priusquam illi benediceret, 319 C. Quomodo expaverit de dolo Jacob, et quid in ea ecstasi viderit, 322 B. De futuris benedixit Jacob et Esau, 320 D' et seq., 323 A', XIII 518 D. An veraciter benedixerit Jacob, I 325 B. — Mors ejus et sepultura in Mambre, I 371 A. Quare in terra promissionis sepeliri voluerit, XI 313 C'. — Qua ratione cum Abraham et Jacob specialiter nominetur, I 520 D, XI 102 C, XII 87 B. Cur specialiter dictus sit servus Dei, X 39 C. — Deus qui vocari dignatus est Deus Abraham, Isaac et Jacob, I 496 B, 500 A', XII 183 B', dicitur timor Isaac, quare, I 352 B'. Benedictionem omnium gentium dedit illi, 246 A, A', 283 C, 307 D, 315 C', VIII 268 A'. — Ditissimus et tamen non cupidus, XI 217 A', meditationi deditus, I 301 C, Isaac fuit propheta, VI 448 A. — An calluerit astronomiam, I 301 B'. — Mystice, personam sustinet Dei Patris, qui duos filios habuit : populum Judæorum et populum gentilem, I 325 D' et seq. Fuit etiam typus Christi, XI 7 C, in nativitate, I 284 C', in desponsatione cum Rebecca, 302 D, 304 C' et seq., in recessu ad Abimelech, 317 A et seq., sed maxime in sacrificio, 292 B', X 305 D, XII 238 C, XIII 518 C, in quo Christum ipse secundum divinitatem impassibilem significavit, aries, secundum humanitatem occisum, D. — Contemplativos designat, I 317 B, populumque christianum, 251 C', VI 453 D. Secundum Isaac, promissionis filii sumus, XIII 284 D'.

ISAAC, anachoreta, mirifice versiculum quartumdecimum psalmi XXXIX[1] extollit, VI 191 D'. (Migne *Patrol. lat.* tom. 49.)

ISAAC (Benimiram), philosophus. Auctor libri Definitionum fuit, IV 549 B. Ad illum scribens Rabbi Samuel demonstrat Christum venisse, X 136 A. Allegatur : de fama Dei, 42 B', de damnatione impii, IV 549 B, de astrologia, V 64 C. — Recensentur ejus errores de angelis, IV 312 D, de Leviathan, V 25 B'.

ISAI seu Jesse, pater David. Vir magnæ

Digitized by Google

ætatis et auctoritatis, III 356B, quot filios habuerit, 351C', IV 115A, et nomina, III 537C, XI 10B. — De semine ejus nati sunt B. Virgo et Christus, VIII 419A, 424B, XIII 111C'. — Mittens David ad fratres suos, figuravit Patrem æternum mittentem Unigenitum suum in sæculi hujus campum, III 363B.

ISAIAS. Nobilis genere, filius Amos, consanguineus Ezechiæ, VIII 317A, avunculus Manassæ, IV 82C, sanctus, magnus et fidelis propheta, VIII 287D, B', vel potius historicus et evangelista, 317C, 689B, XI 442D, 540B, XII 14B', dicitur leo, VIII 482A, speculator domus Israel, 481B', triturator Israel, IX 74C'. — De multis laudatur, VIII 315, maxime a S. Hieronymo, 317C. Gratia eloquentiæ ornatus, 317C', stilo et excellentia gratiæ prophetalis eminens inter Prophetas, C, XI 364, venerabili senectute commendabilis, VIII 318B, vitæ sanctitate, C, efficacia et constantia prædicationis, B', dono miraculorum, C', et gloria martyrii refulsit, D'. — Nullus Prophetarum tam frequenter allegatur a Christo, Evangelistis et S. Paulo, VIII 317B'. — Quantum fuerit humilis, VIII 318D, 320C, zelator justitiæ, 491B, promptus ad obediendum Deo, 377C, 478C. — Quo sensu tacendo peccaverit, VIII 375D'.

Quando vaticinatus sit, VIII 319D', X 345C'. — De casu Luciferi sub persona regis Babylonis locutus est, VIII 439D', 440D et seq., X 154D'. — Quomodo fragilitatem hominis depingat, VIII 602C', idololatras reprehendat, 606C et seq., 611 D' et seq., 616D, 623C', 634C et seq., 645D, etc., populum suum invitet ad cultum Dei veri et vivi, 635D', 644D' et seq., cujus omnipotentiam et excellentiam laudat, 604C' et seq., 607A et seq., 611D, 633D', 640C', 645D', 653B', 707B, 754D', etc. — Qualiter illum sedentem viderit super solium excelsum, in medio Seraphim, VIII 370C et seq., XII 378D, 510B', XIII 471B, XIV 219A'. An angelus ad illum missus de ordine Seraphim fuerit, et quomodo prophetam mundaverit, VIII 372B', 376C, XIII 477A. — Quatenus Isaias SS. Trinitatis mysterium insinuet, VI 45D', 153C', VIII 374D, 654D'. — Quandonam in spiritu Jesum viderit, VIII 371D', XI 163B', XII 14B', 510B', quem Nazaræum vocat, 310A, et patruelem suum, VIII 359C. Quam ardenter eum desideraverit, 515C, et ejus adventum concupierit, 454B, 639A', 673B, 732A, 745A. Copiose de ipso prophetavit, 288A, XIII 622C', apertissime prædicens illius conceptionem virginalem, incarnationem et nativitatem, VIII 383D' et seq., 385D, 391B', 402D' et seq., 419A, 602A, 603B', 610A', 617C, 630C, 639C', 640B', 646B', 656C', 671B', 681C, 683C', 687B, 700D, 736A, 745C', 749B', 757D et seq., XI 18C', dotes, missionem, opera, regnum, VIII 340A, 403B et seq., 419C et seq., 424B, 455D, 528A', 545C' et seq., 557B, 563C' et seq., 578B', 603D' et seq., 610C' et seq., 618C et seq., 620D', 640D' et seq., 654B', 656D' et seq., 674D' et seq., 696C' et seq., 727D et seq., XI 150A et seq., 187A, 471B' et seq., XIII 111B', 635A' et seq. Prænuntiavit fructum prædicationis Christi in Galilæa, VIII 400C et seq., XI 47B' et seq., et ubique, VIII 728C et seq., XI 472D et seq., generis humani sanationem, liberationem ac redemptionem, VIII 511A et seq., 626D, 636B, D, 654D et seq., 656C et seq., 666B' et seq., 679D et seq., 682A', 685A et seq., 708D, 728C, 736A', 741A', XI 104B', 472B', XIII 80A', inferni spoliationem, VIII 391C', 392A', 402A, 521C, 538B', etc., novam denique legem, 338A, 339C', 395D', 671C, 672A', XIII 469, etc., et pacem per Christum datam, VIII 341D', 403C', 611C, 680D, 704A', 708C, XIII 307B. Prædixit insuper Salvatoris acerbissimam passionem, VIII 667B, 682D, 683C et seq., XII 153A', XIII 623A', XIV 137D, ejusque fructum, VIII 688A et seq., XII 502A, Christi ascen-

Digitized by Google

sionem, VIII 736C et seq., et glorificationem, 357B, 424B, A', 682B, 697D, etc., necnon et gratiarum Spiritus Sancti effusionem, 358A et seq., 560A, 633C, 707B', etc.

Cæcitatem et ingratitudinem populi sui, maxime principum ac sacerdotum, deplangit, eorumque peccata reprobat, VIII 320D' et seq., 328C et seq., 343C et seq., 352D et seq., 360D, 361C' et seq., 364D et seq., 366C, 377B' et seq., 411B, 526C, 527D', 537C, 542D' et seq., 623D', 630D' et seq., 652A, 702C' et seq., 704B' et seq., 709C et seq., 714B et seq., 746D et seq., 748B' et seq., 756A', etc., eo graviora quo majora a Deo receperunt beneficia, 320C', 359C' et seq., 361D, 629D et seq., 741B et seq., 742D et seq.; super Ægyptum, et non super Sanctum Israel confisi sunt, 540D et seq., 544A, 553A et seq., etc. — Prænuntiat Judæorum incredulitatem et excæcationem tempore Christi, VIII 219C, 378C et seq., 401B, 523B', 536B', 704A, 741C', 748C, XI 48C, 162D', 179C', XII 509B et seq., XIII 86C', XIV 163D, 218C' et seq. — Multiplices pœnas eis minatur, VIII 321B', 330D et seq., 332B' et seq., 353C, 360B' et seq., 363B', 406B' et seq., 411D, 516B, 536D', 558D' et seq., 562D', 715B' et seq., 749B, 750C et seq.; prædicit vastationem patriæ suæ a Chaldæis, Assyriis et Romanis, 323A', 344B et seq., 350A et seq., 354D' et seq., 363C, 366A et seq., 379B, 386C' et seq., 393B', 395C, 406D', 488B et seq., 522A, C' et seq., 527C', 529C et seq., 534B et seq., 558D' et seq., 563A, 574B' et seq., 624D et seq., 702A', 717B', D', 742A, 757B, 758B', et captivitatem Babylonicam, 599D', etc., repudiationem templi, 755B, sacrificiorum legalium, 325B et seq., 756A, etc., et Synagogæ, 359C et seq., 665D et seq., purgationem denique et renovationem populi sui a Deo faciendam, 331C et seq., 653A. — Quantum genti suæ compassus sit, VIII 379A, 489A, salutem ejus desideraverit, 732A, et qualiter pro ea oraverit, IV 262D, VIII 584B', 743B et seq. Judæos hortatur ad conversionem et ad mandatorum Dei observantiam, 327A et seq., 342D, 554A', 636B, 642C', 645B', 675D et seq., 678C et seq., 697A' et seq., 699D et seq., 710C'. Dei patientiam et clementiam erga peccatores commendat, 327C', 515D', 544A', eumque promittit propter servos suos populum suum penitus non disperditurum, 749A'. Obstinatis promittit ultionem, conversis vero prosperitatem et felicitatem, 328A, A', 353C, 750B' et seq. — Jejunia et alias observantias tantummodo exteriores Deo non placere ostendit, VIII 710A et seq., jejunium vero, holocausta et opera illi accepta declarat, 327A', 527A', 701C', 710C' et seq. — Indicat ad quem respiciat Dominus, VIII 755B', cum quo habitet, 565D' et seq., 707D, quosnam doceat et illuminet, 526A'. Spem et fiduciam in Deo commendat, 608A', 706A', et sitientes ad aquas gratiæ et sapientiæ invitat, 695B et seq.

Qualiter prophetaverit de S. Joanne Baptista, VIII 601A' et seq., 617D, XI 31A', 442D et seq., XII 299B, de missione et prædicatione Apostolorum eorumque successorum, VIII 354A', 361C, 396A' et seq., 401D', 423A', 426A et seq., 459C, 522C, 524B, 528C, 539C, 557C, 578B et seq., 603C et seq., 615B, 617D, 627A' et seq., 642D, 660C', 680C et seq., 681D, 706D', 708C, 723A', 728D' et seq., 729A' et seq., 733D' et seq., 735B' et seq., 762A et seq. — Prænuntiat aliquorum Judæorum conversionem et salvationem per prædicationem Christi et Apostolorum, VIII 324A', 332B, 357D et seq., 400D', 414A et seq., 425A et seq., 524A, C, 557C', 702C, 718A, XI 48B, XIII 80A et seq., eorumque nomine Deo gratias agit, VIII 741A. — Quid vaticinatus sit de gentilium conversione, VIII 339B, 340D, 341C et seq., 401A', 425D, 426B et seq., 470B' et seq., 538C et seq., 560B, 577A et seq., 615C, 623D, 627A'

Digitized by Google

et seq., 630D, 633C, 642C, 658D, 660D', 662B et seq., 681C, 690C, 696D' et seq., 706D', 721A' et seq., 732D, 748B, XIII 86B', XIV 163A, A', et de Ecclesia ex Judæis et paganis conversis adunata, VIII 341D, 425A', 528A', 577A et seq., 628C, 702C, quam Deus diligit, 612D' et seq., 627B, 632C' et seq., custodit, 519C', 521B', 626C et seq., 733D', amplificat et donis suis abundanter ditat, 338A et seq., 379B' et seq., 422D et seq., 544D' et seq., 560B', 604D, 615B et seq., 630B', 662B et seq., 690A' et seq., 753A', 759B' et seq., XIII 625B. Quomodo in ea faciat Dominus convivium pinguium, VIII 510A, 734D' et seq., illam consoletur et confortet, 545A, 578B, 600C et seq., 661A et seq., 670D et seq., 672D et seq., 674B et seq., 678C et seq., 692C' et seq., 708B, 733B, 759D', et ad lætitiam hortetur, 690A et seq., 758D' et seq. Quomodo pro his beneficiis Ecclesia Deo gratias agat, 621B' et seq., 731B et seq. — Quid dicat Isaias de divini rigore judicii, de impiorum suppliciis et electorum beatitudine, VIII 288A, 348C' et seq., 354A', 363B' et seq., 502C et seq., 511A' et seq., 513B et seq., 516D et seq., 520D, 521D, 531A et seq., 547D' et seq., 567A et seq., 573B et seq., 672A, 673C', 726B et seq., 746B, 751A' et seq., 760A et seq., 763B' et seq.

Obtinuit veniam Ezechiæ ejusque populo, VIII 287A', retrocessionem solis et prolongationem vitæ regis, IV 74C et seq., VIII 287C', 590B' et seq., 595B', XI 119C, 478B. Consolatus est lugentes in Sion usque in sempiternum, VIII 287D', 315. — Prædixit nonnunquam populo suo victoriam de hostibus suis eorumque dejectionem, VIII 414C' et seq., 526A, 585A, 586A' et seq., etc., liberationem de captivitate Babylonica, 219A, 438B et seq., 651A et seq., reædificationem Jerusalem, 544C', 636C', 637A', etc. — Babyloni perituræ quantum compassus sit, VIII 480A', D' et seq. — De his et de aliis Isaiæ gestis et prophetiis, *Vide* Ægyptus, Æthiopia, Arabia, Assur, Babylon, Chaldæus, Cyrus, Damascus, Darius, Elam, Idumæa, Ismaelitæ, Israel, Jerusalem, Juda, Judæus, Medus, Phacee, Rabsaces, Rasin, Roma, Salmanasar, Sennacherib, Syria, Tyrus.

Utrum plures filios habuerit, VIII 381A. — Lignea serra, jussu Manassæ, a Judæis sectus fuisse perhibetur, IV 82C, 277B', VIII 318D', 319A, XII 89C, 175B', XIII 521A; quomodo mortem suam prædixerit, XI 11A'.

Exponuntur ejus cantica, VIII 359B et seq., 429B et seq., 508A et seq., 563C et seq., 621B' et seq. — Qualiter personas repente introducat seu mutet, X 145C'. — Librum de gestis Oziæ scripserat qui non superest, IV 247A'.

Cf. Amos.

ISBOSETH, filius Saul. Ignavus et imbellis, III 339D, constituitur rex super Israel, 439C'. — Ineptus erat ad regnandum, III 449B, et non fuit rex legitimus, 440B. — Abner avertit a se, III 447D. — Dolose interfectus, in Hebron sepelitur, III 456B', 457A'. — Spiritualiter, typum gerit desidium et ignavorum, III 457B'.

ISIDORUS (S.), Hispalensis episcopus, allegatur : de lectione Scripturarum, XIV 380, de fluvio Phison, I 77A, de Esau, 328B', de Jacob, 360D', de identitate Salem et Jerusalem, XIII 496B, de Moyse, II 431A, de Gedeon, III 148B, de Saul, 371B', de David et Uria, 502B', de Tobia figura Christi, V 107D', de discipulo volente ire ad sepulturam patris, XI 106A, de S. Paulo in Hispania prædicante, XIII 114A', de numero electorum, II 479D', de honesto quasi statu honoris, VIII 187B, de lege, VII 23D, XI 366B, XIII 54B', de necessaria claritate vitæ et doctrinæ in prælatis, VII 308A', de correptione in misericordia, VIII 113B', XIII 599C, de speciali providentia qua pulli corvorum aluntur, VI 680C', de equo, cur sic vocetur, V 16A', de ma-

Digitized by Google

gnitudine ceti, 25D', de smaragdo, XIV 369C', de metreta, XII 314C', etc. (Migne *Patrol. lat.* tom. 81-84.)

ISIDORUS, abbas (S. Isidorus Pelusiota), allegatur de interpretatione hujus verbi : Sabbato secundo primo, XI 501D. (Migne *Patrol. gr.* tom. 78.)

ISIS, Ægyptiaca dea, cujus sacra nocte fiebant, VII 536D'.

ISMAEL. Qua ratione hoc nomen impositum sit filio Agar, I 238C. — An in utero matris fuerit exstinctus et revivificatus, I 238A'. Secundum carnem natus est, quo sensu, XIII 284A. — Ob feritatem dictus est onager, I 239B. Manus ejus contra omnes, et manus omnium contra eum, 239D. — In temporalibus benedictus est a Deo, I 246C'. — Tredecim annorum erat quando circumcisus fuit, I 247A'. — Qualiter luserit cum Isaac, I 282C, XIII 285A. — Ejectus e domo Abrahæ, periclitatur in deserto, I 283D, et ab angelo salvatur, B. — Fertur fecisse idola ex luto, VII 537C', Judæique eum dicunt inventorem idololatriæ, VIII 635C'. — Ejus progenies, I 246D', 307A', IV 110D. Pater est Sarracenorum, I 238B, 239D. — Ubinam habitaverit, I 307C'. — Quomodo mortuus sit, I 307B' et seq. — Utrum salvatus sit, I 246B', 307B'. — Mystice, per eum designantur Judæi increduli ac superbi, I 242D, carnales, 252B, et persecutores Christi atque fidelium, 285B, XIII 285A. Expulsus cum matre, quid figuraverit, I 285B, XIII 285C. — *Cf.* Ismaelita.

ISMAEL, filius Nathaniæ. Cur Godoliam occiderit, IV 99B, IX 258D', et quomodo, 259B. — Alia ejus facinora, IX 259C' et seq. — Per ignem signatur, IX 503A'.

ISMAEL, pontifex Judæorum, quomodo constitutus sit post Annam, XI 441B.

ISMAEL (Rabbi), talmudista, allegatur de manna, I 618C'.

ISMAELITA. Ismaelitæ, Agareni vocandi sunt, quare, I 238B, VIII 483B'. — Cur etiam dicti Madianitæ, I 382A', III 159B. — Pastores erant et sagittarii, in deserto habitantes, VIII 483D'. Judæis infensi, VI 298C, eos fugientes recipere renuerunt; ideo punitio eorum prædicitur, VIII 483C', 484A et seq. — Quid de generali persecutione per Ismaelitas futura, I 239B'. — Gulosos signant, VI 301C'. — *Cf.* Agar, Agarenus, Asorenus, Cedar, Ismael, Sarracenus.

ISRAEL. Stans contra Deum interpretatur, I 358C, aut per fidem videns Deum, VI 238A', 521C', VIII 334C, IX 343A, X 209C, XI 402B, XII 310D. — Proprie patriarcham Jacob exprimit, I 358B, VI 35A, XI 122A'. — Israel designat Christum, VIII 657D, populum Judaicum, VI 626A, IX 395D', XI 122A', populum christianum, IX 594A', 596D', X 60C, Ecclesiam Christi, IV 100A, VI 524A, VIII 368D', IX 52B, X 240C, 289A. — Figurat etiam contemplativos, V 537D, 540B, VI 64A, VIII 152C', 153A', 334C, 447B, 477A', D', X 527D, 625D', vulgares et illitteratos, IX 43C', hæreticos, VIII 409C'. — Quo sensu dicatur Deus Israelem coæquasse primogenito suo, VIII 219D'. — Dominus specialiter Deus Israel vocatur, IV 179D', V 334D', VI 105D, 170B', 213A, VIII 282C, item fortis Israel, 330D, 549B, lumen Israel, 413A', sanctus Israel, 321C', 365B. — Magnum in Israel dicitur nomen Domini, VI 235B', 238A'. — Quo sensu verbum Domini ceciderit in Israel, VIII 405D', 409A et seq. — Quid filii Israel, VI 430D, IX 299D', 669C'. — Alii sunt filii Israel per carnem, alii per fidem, VIII 632C, X 209C, XII 310D. Judæi carnales minime vocandi sunt Israel, IX 217D'. — Quid domus Israel, VI 524A, 626A, IX 599A, 642B, et duæ domus Israel, proprie, VIII 395C, ac mystice, 399A'. — Quid Israel terra, IX 537A, montes, 573D', 574D, et rivi, A. — Quid virgo Israel, X 395C, 403A.

Regnum Israel decem tribubus constabat, III 549C, X 207B, quæ contra David jam rebellaverant, III 550B', et tandem a domo ejus deficientes, 679D', IV 210A, secundum verbum Domini, III 669D',

672C, Jeroboam regem sibi constituerant, 680C, IV 210C', 214D'. Ejus metropolis Samaria fuit, III 695A, VIII 382B. — Statim ad idola declinare cœpit, instigante Jeroboam qui duos vitulos aureos posuit in Bethel et in Dan, et sacerdotes excelsorum constituit, III 681B, IV 3, 68C, 211C', V 86A', IX 36C, X 259B', 269A, 283B', etc., nec unquam, ut regnum, resipiscere voluit, IX 36D, 435C', etsi plures in eo verum Deum colere perrexerint, III 712D, 713D', IV 212A, V 86B', VI 235B', X 269D, XIII 88D. — Altaria Dei viri Israel destruxerunt, et Prophetas occiderunt, III 711D', XIII 88A; altare autem sacrilegum eis exstruxit Jeroboam, III 682B, 683B. Attamen longa regni Israel idololatria, sub gestis Oollæ meretricis descripta, IX 527B', levior fuit quam idololatria Juda, V 212B, IX 36D, D', 483C. — Propter prædicta scelera, haud semel a Prophetis regnum Israel prædictum est puniendum et tradendum manibus Assyriorum, atque ad conversionem invitatum est, III 688D', IV 68B', VIII 381C', 389D', 393C, 406A, 525A et seq., 553A, IX 277A, 527D', X 205D' usque ad 322A, 376D, 378B, 381D, 385A, 388A et seq., 395A et seq., 405D', 413A', 415B', 416C et seq., 471A et seq., etc. — Cur per cccxc dies tulerit Ezechiel iniquitates Israel, IX 435C', 436D'. — A regibus Juda sæpe debellatum, III 690D', IV 3, 217C, etc., necnon et a regibus Syriæ, III 717D, 730C, IV 32C', 34D, 48C, 54D', 55D, etc., regnum Israel non semel a Deo salvatum fuit, III 718D', 720A, IV 36C, 55A, 56B, 57B, 59A', 60B', etc. — Post Jeroboam, filium Joas, decidere cœpit, IV 62D. Tandem intestinis dissensionibus distractum, III 697A, IV 45C, 62A', 63A', 64B', sub Osee penitus deletum fuit, 68A, VIII 580C. — Ab Assyriorum regibus primo vastati et tributarii facti, deinde bis per partes in captivitatem, propter scelera sua, duci meruerunt filii Israel, et in civitatibus Medorum collocati sunt, IV 63C, C', 67D', 68B et seq., 71B, 130B', V 85A', X 206A; ibi fere omnes ad idola declinaverunt, V 95C. Ultra montes Caspios translati, 226A, XIII 548B', in Media permanere dicuntur, V 226C, innumerabiles, A', adhuc captivi, IX 211C', 243D. Quid de eorum egressu circa finem mundi, V 226A', IX 591C. — Quænam fuerit, juxta Hebræos, captivitatis causa decem tribuum, IV 67D, V 86C', X 282C'. Captivitatis et dispersionis Israelitarum ratio principalis, V 120C', 224A'. — Multi ex eis captivitatem evaserunt, IV 69B, X 412C', quorum plures ad Judam transierunt, et cum Judæis a captivitate Babylonica reversi sunt, IV 138D, V 213D', IX 212A, 292C'. — Reliquias istas Israel Ezechias convocavit in Jerusalem ad celebrandum Phase, IV 255C'; quod quidam fecerunt, aliis renuentibus, 256D, D'. — Ex eis nonnulli in Christum crediderunt, et omnes finaliter cum electis Judæis in unitate Ecclesiæ congregabuntur, VIII 414C, 425A', D', 702C, IX 295A', 588C' et seq., X 208C', 318B et seq., 481B', XIII 80A, 548B', etc.

Quanto tempore regnum Israel duraverit, X 201B'. — Commendatur regum ejus clementia, III 720A'. — Liber sermonum regum Israel non amplius superest, III 731B.

Cf. Ephraim, Hebræus, Isaias, Jeroboam, Juda, Samaria, Synagoga.

ISSACHAR, filius Jacob. Cur hoc nomen adeptus sit, I 340C, et asinus fortis dictus, 446A'. — Ejus generationes describuntur, IV 134B. — Tribus Issachar a Moyse benedicitur, II 679A. Qua sorte donata, III 87C'. — A Debora laudatur, III 138C'. — Studio legis dedita, I 446C', II 679A, et litterata, IV 149A, multos ad cultum Dei vocavit, II 679B, illique divitiæ repromissæ sunt, C. — Mystice, designat Christum, victimam et præmium, I 462C, Apostolos, II 685C', eosque qui meritis abundare satagunt, XIV 282B'.

ITER. Quandoque sumitur pro verbis et operibus, VII 39B, 83D', 88B, 101B.

Digitized by Google

Quid sit iter rectum, 21C, 90C, VIII 298B, et iter devium, VII 84B'. Quomodo iter faciamus Deo, VI 156B', VIII 706D'. Iter nostrum, ut latrunculi, obsident dæmones, VI 651A'. Qualiter dives in itineribus suis marcescat, XIII 557C. *Cf.* Semita, Via.

ITHAMAR. Junior Aaron filius, I 524D', sacerdos consecratur, II 69C, 333C. Tabernaculi vasis præponitur, 124B, Gersonitis præficitur, 341C, et Meraritis, B'.

ITINERARIUM (seu Recognitiones) S. Clementis, allegatur de differentiis inter signa facta per bonos et per malos, I 532C, B', necnon de Gamaliele inter principes sacerdotum resedente de voluntate Apostolorum, III 538A'. (Migne *Patrol.gr.* tom. 1.)

ITINERARIUM Joannis de Mandevilla. *Vide* Joannes de Mandevilla.

J

JABEL varias artes invenit, I 133B; mystice, typus est cupidorum, 140B'.

JABES. Urbs Galaad, III 319A, ab Hebræis destruitur, quo jure, 216C', et virgines ejus Benjamitis traduntur, 217B. — Obsessa a rege Ammonitarum, a Saule liberatur, III 318D' et seq., X 372A'. — Viri Jabes, in eum grati, ossa ipsius et filiorum ejus cum honore sepeliunt, III 420A, IV 142A', ideoque a David benedicuntur, III 439A. Viri Jabes, quid exprimant, 321B, 421C', 444A. — *Cf.* Galaad.

JABES *alias* Othoniel, celeberrimus legis doctor. Cur sic dictus, IV 122C'. Cinæos erudivit, 118A'. Quid figuret, 118C'. Quæ ejus deprecatio, 123A.

JABIN, rex Azor. A Josue expugnatur, III 63D'. — Quid mystice, III 66C'.

JABIN alius, itidem rex Azor. Hebræis dominatur, III 129C', VI 298C', quibus arma aufert, III 137C'. — Ejus exercitus a Barac, adjuvante Debora, profligatur, III 131D. — Spiritualiter, persecutores signat, III 134D, et carnaliter sapientes, VI 302B'.

JABOC, torrens, quis et ubi situs, I 356B', III 69C.

JACOB, « beatissimus patriarcha », X 638A'. A Deo electus, VI 623A, et dilectus, X 692D, XIII 76C', dictus sanctus Dei, X 39D, sanctificatus in utero creditur, I 308A', XI 7A'. — Qualiter collideretur cum fratre, nondum natus, I 308C, virtute Dei supplantans Esau in utero Rebeccæ, X 302B, XIII 76D, propter quod dictus est Jacob, seu supplantans, I 309B', X 443D, vel luctator, 696C. Qualiter eum Deus dilexerit, Esau autem odio habuerit, 692D, 696C, XIII 76C'. — Vir simplex, I 310B, a Rebecca specialiter dilectus fuit, A'. — Quare cum Abraham et Isaac specialiter inter Patriarchas nominetur, I 496A, XII 87C. Quo sensu fuerit filius promissionis, XIII 76A. — Sapientiam a Melchisedech et Heber didicisse fertur, I 310C. — Non simoniace egit, quum acquisivit primogenita Esau, I 310D', XIII 525A. — Qualiter paternam benedictionem subripuerit, I 319A' et seq. Qualem acceperit benedictionem, 321B, et quæ censeantur in ea contineri, C'. Utrum possit excusari a mendacio et a fraude, 320B, 322C', 324C', 325A'. An reapse fuerit benedictus, 325B. Ante fratrem sortitus benedictionem, quid signaverit, 325D' et seq., XIII 518A'. — Narrantur beneficia ei collata, VIII 268D' et seq., X 302B et seq. — Quotennis ad Mesopotamiam profectus sit, V 149A', et utrum solus, I 333D. — Visio ejus in Bethel, I 329A', X 302D', quid figuret, I 331D'. Non vidit Deum in propria persona, sed per angelum, VI 607A, X 368D, XII 294B, 378D.

Digitized by Google

Ejus votum, I 331 D. — Pater est contemplativorum, V 537 D. — Septem annis serviit pro Rachel, I 334 A, X 305 C', et in nocte Liam accepit, I 334 B'; an septem aliis annis exspectaverit Rachel, 335 C, X 305 D'. Spiritualis horum significatio, I 336 D. Quotennis genuerit Joseph, V 149 C'. Qualiter excusetur de polygamia, I 341 A. Quot filios habuerit, 423 B, 475 B', XIV 125 A'. — Ditissimus erat et tamen non cupidus, XI 217 A'. — Fœdus inter Jacob et Laban, I 343 B. Qua arte Jacob comparaverit sibi greges maculatos, 345 A, et quomodo absque peccato hac techna uti potuerit, 346 B'. De domo Laban fugit, 349 A et seq., ab ira ejus divinitus salvatur, 351 C'. — Qualiter viderit angelum secum luctantem, I 356 C', 358 D', XIII 471 B; quo sensu illi prævaluerit, X 302 D, et cur vocatus sit Israel, I 358 B, 368 D', V 537 D, VI 447 C. — Quare tantopere timuerit Esau, I 355 C; quo sensu faciem ejus vultui Dei comparare potuerit, 362 B, V 202 A', et quomodo eum venientem placaverit, I 356 C, 361 D. — Prædicta, quid mystice significent, I 359 D et seq. — Fons Jacob, ubi situs, XII 346 A'.

Nimia Jacob dilectio in Joseph, I 377 B', 378 D, de cujus amissione vehementer dolet, 383 C. — Non sine timore migrans in Ægyptum, I 422 B, 425 A', recuperato filio plurimum lætatur, 420 D', 424 B', et honorifice a Pharaone suscipitur, 427 C. — Quomodo adjuraverit Joseph ne corpus suum conderet in Ægypto, I 430 B', et cur tantopere in Palæstina sepeliri expetierit, 431 B, XI 313 C'. — Qualiter filios Joseph adoptaverit, I 432 A', eisque benedixerit, 433 C'; quare præposuerit Ephraim juniorem Manassæ seniori, 434 B', 436 C', XIII 518 A', et quo sensu dixerit nomen suum invocandum super eos, I 434 C. — Utrum et qualiter universæ terræ possessio semini Jacob promissa fuerit, I 451 C' et seq. Qualem hereditatem specialem Jacob dederit Joseph, 435 D, XII 346 A'. — Dono prophetiæ repletus, jam prædixerat in visione Bethel templi constructionem, I 330 A', VI 586 B'; in ultimis verbis ad filios suos prænuntiat adventum Christi, I 443 A, XI 186 D', XIII 623 A', nequitiam inimicorum ejus, I 440 C', VI 98 A, et generaliter mysteria vitæ et passionis illius, I 437 A et seq., 459 C et seq. Utrum clariores revelationes acceperit quam Abraham, 452 A et seq. — Quo sensu dicatur appositus ad populum suum, I 458 A. — Defunctus aromatibus conditur, I 466 A, ab Ægyptiis defletur, C, et in Mambre sepelitur, 467 A, XIV 125 C'. — Quænam de illo fabulentur Judæi, I 359 A', X 303 A.

Ad litteram, nomen Jacob exprimit tam patriarcham ipsum quam populum ab eo ortum, VI 280 C', 623 A, VIII 141 B', 271 B, IX 221 C', 395 C'. — Mystice, Jacob figura fuit Christi, XI 7 C'. Designat Christum supplantatorem omnium vitiorum, VI 456 B, fideles, I 312 A', VI 310 B, IX 220 D, populum christianum, VI 64 A, 290 C', VIII 152 C', 400 A, 447 B, IX 232 A', 272 D', X 307 D, 410 C, 442 A, XI 7 B', primitivam et militantem Ecclesiam, VIII 153 D. — Deus Jacob Deus est cujuslibet vitia supplantantis, VI 234 A'. Quo sensu Deus dicatur fortis Jacob, VIII 414 C, 664 B', 725 A', sanctus Jacob, 539 D, rex Jacob, 616 D. Domus Dei Jacob est Ecclesia, 339 D, 340 B'. — Domus Jacob designat Judæos, VIII 343 A, 396 B, gentiles electos, I 326 B, IX 512 B, familiam Christianorum, 26 C, 69 A, X 443 C. — Filii Jacob vocantur fideles vitia conculcantes, VI 453 A, X 711 B'. — Tabernacula Jacob cultum V. T. exprimunt in diversis tabernaculis exhibitum, VI 325 A. — Speciosa Jacob sunt templum et urbes Judæorum, IX 336 D, ornamenta gratiæ in Christianis, 342 C. — Quo sensu Dominus miserit verbum in Jacob, VIII 405 D', 409 A et seq. — Qualiter orta sit stella ex Jacob, II 465 C'.

Cf. Israel, Lia, Rachel.

JACOB, sic vocabatur pater S. Joseph, se-

Digitized by Google

cundum S. Matthæum, XI 12C', 13B, 16A, 457C'.

JACOBUS Major, apostolus. Frater Joannis evangelistæ, XI 49C, 506A', quare Major appelletur, X 84B', XI 121C', et Boanerges, 334D. — Triplex fuit ejus vocatio ad apostolatum, XI 489A'. — Transfigurationi Christi interfuit, XI 194C, 596A. — Quomodo Jesus represserit ejus ambitionem, XI 225A et seq., 346B, et zelum indiscretum, 608D. — Prædicavit in Hispania, XI 359 A', XIII 114 C', XIV 88A, eamque inconvertibilem relinquens, rursus in Judæa prædicavit, III 228B'. Ab Herode Agrippa decollatus est, XI 226A, 346A', XIV 153C.

JACOBUS Minor. Filius Alphæi, XI 122A, 506B', et Mariæ sororis B.Virginis, 314C, XIII 547B, frater Simonis et Judæ seu Thaddæi, XI 506C', XIV 67B, 89B, Minor et frater Domini dictus est, cui erat simillimus corporis dispositione, XI 122A, 171B', 506B', XII 223C', XIII 196C', 268B', 547A, XIV 89B. — Vir sanctus, de quo plura leguntur in ejus Legenda et in Actibus Apostolorum, XIII 547A, vovit se non comesturum donec Jesus resurrexisset, XI 114A, 318C'. Quandonam illi post resurrectionem Christus apparuerit, XII 257B', XIII 196A'. — Prædicavit in Jerusalem, XI 359 A', cujus primus fuit episcopus, 506B', XIII 114A, 268B', 547A. Quomodo episcopus ordinatus fuerit, XIV 134B. — In concilio Jerusalem quantam habuerit auctoritatem, XIV 169D', quid locutus sit, et qualiter verba Amos de conversione gentium interpretatus sit, X 422D, 423C', XIV 170A et seq. — Quare se servum Dei, non apostolum nominet, XIII 547C et seq., nec potius quam Petrus dicatur Judæorum apostolus, 271D. — Quo sensu epistolam scripserit duodecim tribubus dispersis, XIII 548A' et seq., et quomodo cum S. Paulo concordet de justificatione Abrahæ, 581D'. — An et quatenus in Apocalypsi figuretur, XIV 273C.

JACTANTIA. Jactantia de patratis peccatis vituperatur, VIII 35C, A', 352D'. Divitiarum jactantia quid contulerit impiis, VII 481B'. *Cf.* Superbia.

JADDUS seu Jeddoa, pontifex tempore Alexandri Magni, V 350C', illi obviam ivit, 258A.

JAHAZIEL, propheta, victoriam Josaphat promittit, IV 232C'.

JAHEL, uxor Haber Cinæi. Dolose Sisaram interficit, III 132A; an recte, A'. Non videtur in toto excusanda, 132B'. A Debora laudatur, 140B'. Ejus tempore quieverunt semitæ, quomodo, 137C. — Allegorice, Ecclesiam præsignabat et B. V. Mariam, III 134A, 143B'.

JAIR, filius Segub, judex Israel, vir valde potens, III 168A', IV 115D', quo jure terram extra tribum suam possederit, 116A.

JAIRUS. Qualem habuerit fidem, XI 115A, 577D. — Ejus filia vere mortua, XI 117A, 580D', quomodo surrexerit, 117C, 581C. — Mystice, quis sit, XI 117D', 582A.

JAKIN, columna templi. *Vide* Columna.

JANITOR. Quæ templi janitorum officia, ordinatio, IV 139B, C', 154A', 173C, 259C', 267A, et numerus, 168D. — Figura sunt prædicatorum, IV 175B'. — *Cf.* Ostium.

JANNES, magus Pharaonis, I 541B', unde notus sit, XIII 442C, et qualiter Moysi restiterit, D.

JANUA. Januæ increatæ Sapientiæ sunt virtutes theologicæ, sacramenta, prælati et prædicatores, VI 266D, VIII 85C. — Si quis aperuerit Christo januam, intrabit ad illum, XIV 257B. — Janua clausa virginibus fatuis, quid, XI 273C. — *Cf.* Ostium, Porta.

JAPHET. Inter filios Noe minimus, I 188B, 193B, 200C', qua benedictione a patre ornatus, et quomodo in tabernaculis Sem habitaverit, 189A, 192D. — Gentes multæ ex eo prodierunt, I 193B, IV 107B'. — In partitione mundi, Europam occupavit, I 196B, IV 109D'. — Mystice, primævam significat Ecclesiam, I 191A'.

Digitized by Google

JASA. Civitas in finibus Moab fuit, VIII 450 B'. Ibi devictus est Sehon rex Amorrhæorum, II 440 C', III 172 D. — Qualiter interpretetur et quid significet, VIII 453 A.

JASON, legatus Judæ Machabæi ad Romanos, V 299 B'.

JASON, prius Jesus, frater Oniæ, V 270 A'. Judæorum dux infidelium, 331 B, qua via pontificatum obtinuerit, 344 C'. — Impius, V 344 D', et idololatra, 345 D', Jerusalem deprædatur, 348 C'. — A Menelao fratre supplantatus, V 346 B', pessime obit, 348 D'.

JASON, Cyrenæus, magnam Machabæorum historiam scripserat, in Scriptura redactam, V 327, 340 A'.

JASON, S. Pauli cognatus secundum carnem, XIII 117 C, a Judæis impetitur, XIV 179 A.

JASPIS, lapis pretiosus. Rationalis ornamentum, II 71 D, viridis est coloris, multosque alios intermixtos sortitur colores, 79 D, XIV 260 A'. — Ejus efficacia et significatio, II 79 D, VIII 693 B, A', D', XIV 260 B', 365 D', 369 A, C.

JASUB, filius Isaiæ. Ad quid significandum cum patre suo obviam Achaz ire præcipiatur, VIII 380 D'. Interpretatur reliquus, convertens vel reversus, 381 B.

JAZER, civitas Moab, in sortem tribus Gad cessit, II 441 C', 496 C, VIII 456 B ; quid mystice, 459 C, A'.

JEABARIM, xxxviii^a Hebræorum mansio, II 438 D, 501 B', quid spiritualiter exprimat, 505 D'.

JEBUS, quæ et Jerusalem, I 331 C, IV 144 B. *Vide* Jebusæus, Jerusalem.

JEBUSÆUS. Jebusæi, unde orti, I 195 B, III 459 A. — Ex arce Jerusalem in qua remanserant post captionem urbis, III 78 D', 113 B', 114 D', 123 D', a David ejiciuntur, 458 A', 460 A', IV 144 D ; an licite, III 459 A. — Cæci et claudi ab eis super mœnia Jerusalem constituti, quid, III 458 B', 460 C', 464 B. — Ex eis qui remanserunt, tributarii facti sunt a Salomone, III 658 B'. — Spiritualiter, Jebusæi gentiles significant, III 464 A. — *Cf.* Ornan, Sion.

JECHONIAS. Sic plures vocati sunt, IV 121 D. *Cf.* Joachin, Joakim.

JECUR. Reticulum jecoris, quod in V. L. sacrificiis adolebatur, quid ad litteram, II 81 D', 153 C', 154 D', etc., et mystice, 156 A'. — Jecur piscis a Tobia capti, quam virtutem habuerit, V 105 C, 106 D', 110 A.

JEHU, propheta, filius Hanani. Contra Baasa vaticinatur, III 693 D, et ab eo interficitur, 694 B. — An idem qui Josaphat increpavit, IV 228 D', et vitam ejus digessit in libro Regum Israel, 234 C.

JEHU, filius Namsi, x^{us} rex Israel. Quomodo unctus sit, III 713 A', IV 41 C. Utrum ex Dei voluntate rex Israel factus sit, X 267 B'. — Qualiter interfecerit Joram, regem Israel, IV 43 A, cum Jezabel, D' et seq., et progenie Achab, 45 C, necnon et Ochoziam, regem Juda, 43 A', 238 A, cum cognatione sua, III 46 C'. — Utrum deliquerit rebellando, IV 46 D, et mentiendo ac dolose agendo, 48 A'. — Zelum Dei habuit, IV 47 C, idololatras Israelitas occidit, III 713 B', ac universos sectatores Baal, IV 47 D ; sed idololatria ipse peccavit, vitulos aureos colens, 48 A', ideo temporali tantum mercede donatus est, B. De semine ejus fuerunt quatuor reges Israel, Joachaz, Joas, Jeroboam et Zacharias, X 205 D'. — Ab Hazaele devictus est, IV 48 D. — Quorumnam typus fuerit, IV 48 C'. — Quo sensu Deus visitaverit sanguinem Jezrael super domum Jehu, X 205 D, 210 C'.

JEJUNIUM. Quid ; quadruplex finis ejus, XI 83 A. — Jejunavit Moyses in prima legis traditione, II 43 A, et in secunda, 119 D', et etiam tertio pro populo, 120 C'. Quæ in captivitate et postea fuerint jejunia Judæorum, V 192 C', X 646 C', 651 D'. — Jesus adeo jejunavit ut fatigaretur, VI 492 A'. Quare et qualiter quadraginta diebus jejunaverit in deserto, XI 41 C', 462 C', et quomodo sic operuerit animam suam, VI 175 C'. — Cur, eo vivente, di-

Digitized by Google

scipuli ejus non jejunaverint, sicut discipuli Joannis, XI 113B', 498B' et seq.

Jejunium ab Ecclesia præcipitur sub gravi, II 121A', X 656A. Quadragesimale jejunium ad instar jejunii Moysis institutum est, II 43A'. Unde tres quadragesimæ Ecclesiæ, 120D'. — Jejunii tempore, a cibis delicatis abstinendum est, X 138D. Jejunium potu nimio frangi aliqui contendunt, III 452D. Quatenus jejunium uxoribus permittatur, V 145C. Jejunium ultra vires non est laudabile, VII 38B'. — Dispositio quædam interior requiritur ad fructuosum jejunium, XI 114B'. Quando Judæi in vanum jejunaverint, VIII 710A. Vitanda est in jejunio hypocrisis, VI 498D, XI 83B. Jejunium aliud est in tribulatione, aliud in gaudio, 499C', aliud est ventris, aliud mentis, XII 147C; abstinendum est simul a cibis et vitiis, VIII 710B; pro peccatis non prodest jejunium nisi peccata deserat jejunans, 211B, IX 128C'. Operibus sanctificandum est ut valeat, VIII 710C', X 332C, 647A, C, 656A. Impii jejuni sunt, spirituali refectione privati, VI 498C, et apud eos jejunat Christus, 176A. — Jejunii meritorii effectus, quinam sint, X 349D, XI 84C, 432B, XIII 232C', XIV 156D. Oculos exteriores debilitat, sed interiores illuminat, IX 377D, orationi efficaciam non modicam confert, III 510D', V 118A, 138A, 236B, IX 384D, justos in tribulatione relevat, V 621B', et pessima dæmonia ejicit, XI 200A'.

Cf. Quadragesima, Sobrietas.

JEMINI et filii Jemini, quid ad litteram, III 127D, 305C, moraliter, 210C, mystice, V 444D'.

JEPHTHE, judex Israel. Vir fortissimus, III 170A, sed spurius, B, primo dux latronum, C, postulantibus Galaaditis, B', in principem eligitur, 171B. — Quo tempore vixerit, III 173C. — Filios Ammon debellat, III 171C et seq. — Quale fuerit ejus votum, III 173D', 174D'; an licitum, C', 176D'; an, Deo inspirante, emissum, 175B, 176A'; quomodo impletum, 175D'. Jephthe incautus fuit in vovendo, impius in reddendo, 176C. — Quonam sensu propheta dici possit, V 394D. — Inter electos numeratur, X 369A', XIII 520C; unde, si filiam immolando deliquerit, pœnitentiam egisse creditur, III 176A', XIII 520D. — Allegorice, figura est Christi, III 177B, et ab eo vota fideliter servare docemur, 178A.

Filia Jephthe Isaac comparatur, III 174C. An vere fuerit immolata, 175D', 176C. In honorem ejus institutum est festum, 174B'. Allegorice, humanitatem Christi signat, 177C'.

JEREMIAS, propheta. In utero sanctificatus, IX 5A, 7D, XI 188A', 222B, XIII 44C, sacerdos, V 376D', IX 5A, 6B, ac Nazaræus fuit, 364D', et virgo mansit, VI 604B', IX 5A', 144A. Vir eximiæ sanctitatis et innocentiæ, 5C, fervidæ caritatis, V 377A, IX 3, 5B', conspicuus fuit patientia, 3, 162C', constantia, 5A', 172B, 201B', 246A, fortitudine, 11B, humilitate, 6B, 205C', ita ut nullus videatur illo sanctior, 190B'. — Senex obiit et martyr, IX 5B', 6A. — Egregius Propheta, IX 5A, in verbis simplex, in sensu profundissimus, 211C, quandonam prophetare cœperit, et quamdiu prophetaverit, IV 84C', IX 6D, 7A, 195B. Coævus fuit Ezechielis, VI 222A. — Cur prophetandi onus detrectaverit, IX 7B', et an bene, 8A; quomodo illud acceperit, B', et quare, VIII 289C', IX 9B. Qualiter eloquium Dei illum inflammaverit, 164B', 190D. — Quare ad domum figuli ire jussus sit, IX 154D'. — Non in Jerusalem tantum prædicavit, sed in omni regno Juda, IX 110B', cujus probator dicitur, 74C'. Utrum decem tribubus Israel prædicaverit, 37B. — Propheta in gentibus datus, plurima de diversis regnis prædixit, VIII 289B', IX 7B', 9B. — De prophetiis ejus circa Ægyptum, Israel, Jerusalem, Juda, Moab, etc., *Vide singula hæc verba.*—Qualiter pseudoprophetas, malos pastores ac sa-

Digitized by Google

cerdotes reprehendat, futuros autem bonos pastores prænuntiet, *Vide* Pastor, Propheta, Sacerdos. — Quomodo de temporali impiorum prosperitate conquestus sit, V 48B, IX 115D et seq. — Quatenus mala inimicis suis imprecatus sit, IX 157B' et seq., 165D, etc. — Qualiter se a Deo seductum lamentatus sit, IX 163D et seq., natali diei suo maledixerit, IV 362A', V 49D', IX 137D', 166B et seq.; et quare hæc scripserit, 168A. — Cur pro populo suo orare prohibitus, IX 82A', 128B', 525A', oraverit tamen, 130C'.

Prædixit Jeremias vastationem patriæ suæ, et captivitatem Babylonicam, IX 85A, 88B, 96C, 123A, 163B, 171B', 195C', 238A, 245D et seq., 402D, etc., ejusque durationem, IV 274C, A', V 209B, A', IX 196B, 208A, X 124B, 621B, etc.; prænuntiavit insuper liberationem de captivitate, figuram plenæ ac veræ redemptionis Judæorum omniumque credentium per Christum, IX 208A', 238B', 240A et seq., 292C', etc., et Babylonis destructionem, B et seq., 300B et seq., 306D, X 92B'. Pseudoprophetas de his falsa prædicentes, quomodo in nomine Domini reprehenderit, IX 205C et seq., 209D'. — Ad mortem quæsitus, percussus et in carcerem trusus a sacerdotibus, principibus ac regibus, IV 93C', IX 112B', 157D, 162C, 200C', 201C, 235B, 249D', 251D, 253B, 254C, A', multa passus est, VIII 289B'. Attamen Sedecias aliqualiter erga eum pius fuit, IX 252B, 253C', suadente Abdemelech, 254B', 257A'. — Ignem altaris, instante captivitate, in valle Josaphat abscondi jussit, V 336B. Quo tabernaculum, arcam et altare incensi transtulerit, 336B' et seq. — Cur, Jerusalem obsessa, regi et populo suaserit transire ad Chaldæos, IV 94B', V 146C, IX 254B, 255B. — Humane tractatus a Nabuchodonosor, IX 256C', inter captivos ductus est usque ad Rama, ibique a Chaldæis liberatus, 257D et seq., Godoliæ adhæsit, 258D. — Ipso occiso, frustra Johanan admonuit ne intraret in Ægyptum, IX 261C, 262A, quo ipse invite ductus, C, X 574A, fertur ibi mirabilia perpetrasse, XI 478C. Judæis fortiter exprobrans idolatriam, IX 263B et seq., ab eis lapidatus est, 6A, 263A', 383A', XII 89A, 175B', XIII 521A, ab Ægyptiis vero quos a serpentibus et crocodilis liberaverat, IX 5C', honorifice sepultus est, 6A'. — Qualiter apparuerit Judæ Machabæo, et ipsi dederit gladium, V 376C' et seq.

Quam aperte Jeremias Christum prænuntiaverit, V 536A, IX 127A', 181D' et seq., 218C et seq., 243A', etc., quem vidit, XI 163C', et præfiguravit ipso nomine, IX 190C', vita et verbis, V 665C, IX 5B, 12A, 157D', 169D, 315, X 305D, XI 379C. — Quomodo de maternitate divina B. V. Mariæ vaticinatus sit, IX 225B, XIII 281A'. — SS. Innocentium cædem prævidit, IX 223A, XI 29B. — Quid dicat de evangelicæ legis latione, IX 227A et seq., et qualiter inde probet S. Paulus N. T. necessitatem, XIII 503B et seq. — Quare illi adscribatur prophetia de Juda proditore, XI 302D'. — Quid intelligendum per virgam vigilantem, IX 14A, et ollam succensam, C, quas visione imaginaria vidit, XIII 471B. — Singularis est figura prædicatorum et prælatorum, IX 25A, 43C', 85D, 131C.

Per libros Jeremiæ quid intelligendum, X 124C. — Threni ejus partim de Josiæ morte conscripti sunt, IV 271A', C', maxime tamen de vastatione Jerusalem, quam vidit præsentem, luxit præteritam, prophetavit futuram, IX 312C', 315. — Duas epistolas ad transmigratos scripsit, IX 207C, 402D', quarum una in libro Baruch inserta est, quare, B'. — Ejus descriptiones seu sermones transmigratis non habentur, V 336B. — Libros Regum compegisse dicitur, IV 106, 186B'. — Quid psalmus « Jeremiæ Canticum », VI 139A.

Cf. Baruch, Threnus, Urias.

JERICHO. Interdum dicta civitas palma-

Digitized by Google

rum, III 114B, quomodo a Josue capta fuerit, 13D', 33C et seq., 37A', merito fidei Israelitarum, XIII 520A. Anathemati subjicitur, III 35A; ejus opes Domino consecrantur, D, habitatores trucidantur, C', et juste, 36A. — Tribui Benjamin obtigit, III 85A'. — Imprecatio Josue in Jericho, III 36D', postmodum in Hiel verificata est, 695C'. — Prophetæ Jericho, IV 8B', Eliseo primi se subjecerunt, 10D, et Eliam frustra requisierunt, A'. — Aquæ Jericho nocivæ ab Eliseo sanantur, IV 10C', 12A'. — Quomodo prope Jericho cæci curati sint, XI 227A' et seq., 346A', XII 154C et seq. — Qualiter Jericho interpretetur, et quid significet, III 16D, 37C, 38D', XII 18D, 156A, 157A. Quid sit rex Jericho, III 17B, Jericho reædificare, 39A', 697A'. — Cur plantationi rosæ in Jericho assimiletur Sapientia increata, VIII 144D.

JEROBAAL. Quid sonet, III 154D. — Sic dictus est Gedeon, quare, III 147D. — *Cf.* Gedeon.

JEROBOAM. Ephratæus, et ideo sub nomine Ephraim designatus, X 255B', 257D', non fuit filius Semei, ut putant quidam falso, III 671D. Vir fortis, industrius et bonus, 671A', D', 678D, super tributa domus Joseph præfectus, 671A', cur a Salomone defecerit, C', 672D'. In Ægyptum profugus, 673B, quando inde reversus sit, 678C. — Primus rex decem tribuum Israel, ex præordinatione divina, III 672A, IV 215A, X 267C, sed electus ad tempus tantum, VI 261C', peccavit tempus præveniendo, IV 215C. Quomodo regno potitus sit, III 680C, IV 210A', 214C', et ubi habitaverit, III 680D'. — Qualiter subditos suos in idololatriam induxerit, duos vitulos aureos faciendo, III 681A, IV 89D', V 86A', VIII 283C, X 258D, 259B, 260A, 297A', 309D. Sacerdotale officium sibi assumpsit, III 682A, multipliciter peccavit, maxime sacerdotes excelsorum constituendo qui non erant de filiis Levi, 681C', 686A, IV 211C', 215C'. Pessimus fuit, VIII 282C', laqueus ruinæ populo suo, X 275A, idololatra pejor Salomone, III 688B. Excusari nequit, 681D, 682B', et a Deo reprobatus est, 688B. — A Propheta correptus et sanatus, III 683C, cur in infidelitate permanserit, 686C. — Jugiter pugnavit contra Roboam, IV 213B', et contra Abiam, 214D, sed ab eo superatus est, 216D'. — Quot annis regnaverit, III 689C. — Ab illo usque ad Osee, ultimum regem Israel, quantum tempus sit elapsum, X 201B'. — Mystice, significat eos qui boni sunt in suæ promotionis principio, sed postea mali fiunt, III 682A', vel principes impugnantes Ecclesiam, IV 218B. — *Cf.* Abia, Ahias.

JEROBOAM, filius Joas, XIII^us rex Israel. Quando regnaverit, IV 60A, 61C', X 201B'. — Fortis in bello, IV 60C', terminos restituit Israel, B, juxta vaticinium Jonæ, A', et regnum ultro citroque dilatavit, C'. — Cur ipsi concessa sit tanta prosperitas, IV 60B', quum malus fuerit, A. — Sub eo prophetaverunt Osee, X 201A', et Amos, 367B. — Ejus filium Zachariam interfecit Sellum, IV 62A', juxta prophetiam Amos, X 413B', 414B. — Eo defuncto decidere cœpit Israel, IV 62C.

JERUSALEM. Urbs a Melchisedech condita, I 220A', 331C, IX 238C, XIII 496B, sita erat partim in monte, partim in valle, IX 172B', in medio terræ, in quarto climate, 440D. — Quot nomina habuerit, I 331C, X 657C', XII 469C. — Ab Hebræis capta, inceditur, III 113B', quando, 209D'. — Ad sortem Benjamin pertinens, cur modo Benjamin, modo Judæ tribuatur, III 79A, 115A, IX 70B. — A David murata est, III 598B, Joab adjuvante, IV 144D', et facta est regni metropolis, III 460A', IV 138A', VI 164B, IX 47A, 48B'. — A Salomone Jerosolyma appellata, XI 434B', ab eo aucta, IX 238C, et decorata, IV 192D', VI 586D, triplici muro vallata fuit, III 598B, VI 586C, X 575C', XIV 438A'. Altissimis munita turribus, IV 246A', C', VI 284A, ex qui-

Digitized by Google

bus vertex capilli dicta, 164A, urbs erat fortissima, IV 96C, ita ut insuperabilis videretur, IX 365D. Pulcherrima, 176B', 339A, præ ceteris urbibus ornata, 477C', domina gentium, 317B, et princeps provinciarum, B', Jerusalem facta est civitas magna, 174B', et famosa, 477D'. — In eam ut ad cultum Dei divinitus destinatam, III 670C, IV 144C, V 257B, 274B', XII 351A, translata est arca fœderis Domini, III 468C', 643D et seq., IV 152D', 200B. Ibi erant locus sacrificiorum, VI 626D, templum et studium legis, V 341D, VII 404A, sedes regalis et sacerdotalis, VI 586C', VIII 142B', IX 522B'. — Ideo dicitur civitas Dei, V 121C', 122B', VI 21D', 24A, sanctificationis Dei, VIII 220A', civitas Justi, 331D', et Regis magni, XI 69D, Dei hereditas, VI 277D, requies, VIII 220B', et potestas, 142B', civitas electa, 289A', dilecta, X 621D, sancta, VIII 651A', X 36B, XI 424C', redempta, X 589D, sanctificata, VIII 142A', veritatis, X 649C', vallis Visionis, VIII 488B, exsultatio terræ, VI 22C, Ariel, VIII 534B. — Ad eam, ter in anno, nisi impediti fuissent, Judæi ascendere tenebantur, II 34D', 580C, V 87A, VI 626D, XI 434B, XIV 137A. Peregrinantes aut exsules, versa facie ad Jerusalem orabant, III 652B, V 96B', 283D, X 96B'. — Qualiter in eam convenerint ad celebrandum Phase sub Ezechia, IV 255B et seq., et Josia, 268B.

Olim fidelis, facta est meretrix, VIII 328C, IX 15D' et seq., 475C et seq., figurata per Oolibam, 527D, 528B et seq. — Præ multitudine scelerum, IX 59B, 61D, 71C, 449C, 478B, 522C', X 127A', 589D et seq., dicitur filia Amorrhæi et Cethææ, IX 475D, pejor Samaria, 483D, et Sodoma, 364A', 482D', scoria, 524B, terra immunda, B', 533C, civitas sanguinum, 522B, et provocatrix, X 589D. — Præcipue propter idololatriam, IX 111A', 160A', 264C, 449A', 450B, 451B, X 470D', 574A', homicidia, IV 93C', IX 522C, C', X 486B, luxuriam, IX 61A', 523C, sabbati violationem, 153A, injustitiam erga servos, 246B, rejecta esse videtur, 310C, 451B'. — Visiones Isaiæ, Michææ et Zachariæ super Jerusalem, VIII 319C, 328C, 338A, X 469A', 487D et seq., 626C et seq., 659B et seq., 673D' et seq., 679A, 682B et seq. Prædicitur ejus multiplex punitio ac vastatio, IV 81B, VIII 323A', 330C', 332B', 350C, 352C, 395C, 412C, 488B, 522A', 747C', IX 10C', 48A, 61D', 71B, 88B, 96C, 121B', 126C, 137B, 156D, 160D' et seq., 163B, 195C', 202B, 238A, 245D, 252C', 402D, 435A, 439C et seq., 461A, 462B, 472A', 474A', 493A', 511B, 528D', 532D, X 236B, 269D', 376C, 472D', 486B', 575B', 576B, desolationis ejus duratio, IX 208A, X 124B, reædificatio post captivitatem, V 121D', VIII 636C', 637A', X 133C, 621B, D', 622C, 626C, conversio, VIII 331C, C', 357B', 524A', IX 241D, 458C', X 590D', 649C', consolatio et prosperitas, VIII 675D, IX 242D et seq., 400B et seq., X 627B, 649D'.

Qualiter ab angelo percussæ propter peccata David, ei Dominus pepercerit, III 575D, IV 163D. — Obsessa aut etiam expugnata est haud semel ab Ægyptiis, III 689C', IV 92A, 212D', 272B, a Syris et a regibus Israel, 59B', 65C, 242B', 245A', VIII 380B. — A Sennacherib oppugnata, miraculose liberata est per Isaiæ et Ezechiæ preces, IV 261A et seq., VIII 287B, 580D et seq., 584A et seq. — Ter a Chaldæis impugnata, IX 315, sub Joakim, IV 94B, 272C', X 8A, Joachin seu Jechonia, IV 94B', et Sedecia, 96B, ultima vice fere tribus annis obsessa, C, fame consumpta, D, IX 387C, 438D', destructa est, IV 97B', 274B, VI 595B, IX 256A, 310B', X 376C, justis et impiis pariter occisis, IX 515C. — Quomodo super eam fleverit Jeremias, IX 312C', 315, 317A et seq. — Propter ejus eversionem quale fuerit institutum jejunium, X 646C', 651D'. An pro uno justo Deus illi pepercisset, IX 59C, 453B, et quomodo se talem virum non invenisse queratur,

Digitized by Google

525D. — An in ea, durante captivitate, fuerint sacerdotes et templum, IX 385A'. — Ab Esdra primo reædificata est, jussu Cyri, V 210C et seq., 218D, 222B et seq., VIII 290B', et iterum a Nehemia, V 233, 235B', 236C, VIII 291A, quomodo, V 239D et seq. Tunc qualiter frequentata, 256B, et quomodo dedicata, 258A'. — Ab Antiocho occupata et spoliata, V 271C et seq., VI 274B', partim demolita, V 272C, VI 274B, polluta, V 273D et seq., 351B, etc., VI 274A', extraneisque repleta, V 272B', 283C, VI 274C', a Juda Machabæo aliqualiter renovatur, V 287D. — Iterum obsessa, V 294C', tandem a Jonatha recuperatur, 303C'.

Ibi maxime resplenduit majestas Christi, VI 22A. — Cur ejus habitatores turbati fuerint de Magorum adventu, XI 23B. — Quo sensu Christus eam castellum appellaverit, XII 165C'. — Quomodo ejus filios spiritualiter voluerit congregare, XI 257A', XII 89D. Hyperbolice dixit extra illam prophetam non periisse, 89A. — In illa, post passionem, inchoata est evangelica prædicatio, quare, XII 259B'. Ante et post Christum venerabilis fuit, V 122D. — In ea plures habitabant viri religiosi, XIV 94D'. — Ecclesia Jerosolymitana, cui præfuit S. Jacobus Minor, facta est forma perfectionis christianæ, XIII 114A. An et quatenus in Apocalypsi designetur, XIV 264C'. — Quando Jerusalem venerit S. Paulus, XIII 113D', XIV 141D', 167D', 194C, 198B, et quænam ultima vice ibidem passus sit, 199B. — Ibi concilium de legalium observatione qualiter celebratum fuerit, XIV 168D, et quid decreverit, 171D'. — Quomodo Jerusalem ruina a Romanis prænuntiata sit a Prophetis, VIII 350C, 514D', XII 192D, etc., et a Christo, XI 257C', XII 89C', 168B', 192B, 237A, qui etiam super illam flevit, 167D. Quænam signa hanc cladem præcesserint, XI 260A', XII 189B. — Tempore Paschæ, XIII 89C, quadragesimo secundo anno post Christi mortem, VI 489C', XII 237B, Christianis, jussu divino, ex ea recedentibus, VI 650A', XIV 275D, per Romanos vallo circumdata, XII 168B', capta est, VI 164B, et prostrata, 180C, 595B, IX 61D', 256B, 315, XII 168C', non relicto in illa lapide super lapidem, quo sensu, D'. — Postmodum reædificata, diu Christianis cessit, donec a Sarracenis dejecti sint, VI 182C'. — Illam Christianis auferet Antichristus, X 685A; ejus vero captivitas in fine mundi convertetur, 356B'. Calcanda est a gentibus donec impleantur tempora nationum, XII 193C. Super eam effundetur spiritus gratiæ et precum, X 675B, 678C. — Quid nos derelictio Jerusalem doceat, IX 86A'.

Interpretatur visio pacis, VIII 368B', X 373A', XII 137B', XIV 439C. — Aliquando exprimit litteraliter Ecclesiam, X 595A, 628B', 686C, totam Judæam et plebem Israeliticam, XI 432D', duas tribus regni Juda, X 469B'. — Mystice, signat B. Virginem, VII 414A', Ecclesiam triumphantem, V 123A, VI 169C', 588B, VIII 153D', IX 331D, X 360C, XIII 525D', XIV 254A', 449A', et militantem, IV 100C', V 122D', 219C', 237A', VI 278D, 418C', 589B', VII 403C', VIII 332A', 336A', 368A', 492D, 721A, 733D', 758D', IX 25A, 38D', 54D, 229B', X 355C', 373A', 442D, 595A, 624D', 676D', XIV 254B, 449A', dictam « quæ sursum est Jerusalem », quare, XIII 284A', animam contemplativam, VI 679A, VII 410D', VIII 220C', IX 100D, X 442D, et animæ pacem, XII 18C. — Quomodo ædificetur spiritualis Jerusalem, VI 679 A. — Jerusalem, id est Ecclesiam, Prophetæ consolantur, et ad virtutum profectum incitant, VIII 600D', 678C et seq., 721A et seq., X 594D' et seq., 628B'. — Filiæ Jerusalem figurant virgines quæ morabantur cum B. Virgine post Domini ascensionem, VII 346D', et animas, 302C', 332C', 341A'. — Quid muri Jerusalem, V 237B', VI 47A', D', XIV 438C' et seq. Ossa Jerusalem signant templum, IX

Digitized by Google

321 A; portæ, sacramenta, V 241 B, vel virtutes et merita, 237 C'; plateæ, divina præcepta et consilia, X 654 B; viæ, Ecclesiæ mandata, IX 133 C'. — Cur propter filias Jerusalem caritate constratum sit ferculum Salomonis, VII 354 D'. — Quo sensu illam Deus scrutatus sit in lucernis, X 576 B. — Quid sit in prophetis Jerusalem videre similitudinem, IX 191 C.

Jerusalem cœlestis describitur, V 123 D, VIII 752 C, XIV 362 A' et seq., 365 A' et seq.; quomodo ædificata, VI 588 C, 679 A. An ibi sit templum, 635 A. — Quanto studio illam debeamus contemplari, VI 702 A, mirari, 701 C', concupiscere, B, omnia tolerantes ad illam acquirendam, 590 C', 702 A'. — Nullus illam ingredi valet nisi ab omni labe sit immunis, X 360 D, XIV 373 A'. — Quænam aquæ vivæ de ea sint exituræ, X 684 A.

Cf. Ecclesia, Hebræus, Jebusæus, Juda, Sion, Templum.

JESBAAM. Primus inter fortes David, IV 145 B, quæ fecerit, III 564 C', 565 B, IV 145 C. — Factus est princeps primæ turmæ exercitus, IV 176 C. — Videtur consobrinus David fuisse, III 565 D. — Mystice quid, III 570 A et seq.

JESCHA, filia Aran, uxor Abræ, alio nomine Sarai, I 201 D'.

JESSE, pater David. *Vide* Isai.

JESUS CHRISTUS. Jesus interpretatur salvator, salus vel salutaris, X 564 A, 603 D', XI 18 D, 387 B', 420 C', 421 C. — Quomodo hoc nomen sit novum ac proprium Christo, XI 421 A, ab angelo vocatum, B, a Maria et Joseph impositum, 20 D', 421 C. Quo sensu sit super omne nomen, XIII 340 B. Suave ac salutiferum, oleum effusum dicitur, VII 299 C', 300 C, 314 D', 323 D, X 227 B'. — Tres in V. T. egregii viri hoc nomine insigniti, summi Jesu Christi figura fuerunt, III 10 B. — In Lege et in Prophetis promissus, XIV 48 D', 178 B', Jesus in veritate est Christus Dei Patris Filius, 25 A', 50 B', naturalis, non adoptivus, 104 D', 141 B, Deus æternus, 69 A', magnus pontifex noster, XIII 488 B, 501 D et seq. — Omnia facienda sunt in nomine Jesu, XIII 368 C, in quo cuncta instaurantur, 300 D'. — Quo sensu nemo possit dicere, Dominus Jesus, nisi in Spiritu Sancto, XII 197 C', XIII 182 C'. Quis dicat anathema Jesu, 182 D. — Quid sit in Jesum credere, XIV 45 D, 48 D', 50 B', 177 A, 324 A'. — *Cf.* Christus.

JESUS, filius Josedec, alias Josue dictus, V 214 B. Summus sacerdos Judæorum, 257 C, X 601 C, cum Zorobabel templum reædificavit, V 214 B et seq., VIII 290 B', X 603 A', instigantibus Aggæo et Zacharia, V 220 A, X 601 B et seq., 606 D et seq., qui cum Malachia ejus tempore prophetaverunt, 632 A. — De ipso visio prophetica refertur, X 630 C et seq. — Cur filius olei dicatur, X 636 C'. — In quo peccaverit, X 630 D', 631 D. — Coronæ quæ in ejus capite ponuntur, X 642 D', quid exprimant, 645 D. — Christi figura fuit, III 10 B, X 603 D', XI 421 A, et per illum designantur prælati Ecclesiæ, X 603 D'. — *Cf.* Joachim.

JESUS, filius Nave, seu Josue, Moysis successor, III 3, VIII 275 D'. *Vide* Josue.

JESUS, filius Sirach, Jerosolymita. Auctor libri Ecclesiastici, VIII 1, 294 D', experientia didicit quod docet, 208 D. Demonstratur ejus humilitas, 203 C. — Explanantur ejus orationes pro se, VIII 130 D et seq., et pro populo suo, 216 D et seq. — Utrum prophetet quum Judæos congregandos nuntiat, VIII 218 C' et seq. — Hortatur lectores ad studium sapientiæ, VIII 203 A', 295 A, A', et librum suum absolvit oratione quæ de anima fideli potest exponi, C et seq. — Per suam sapientiam typus exstitit Jesu Christi, III 10 C. — *Cf.* Ecclesiasticus, Sapientia.

JETEBATHA, xxx[a] Hebræorum mansio, quid significet, II 505 A'.

JETHER, pater Amasæ, quis fuerit, IV 115 B.

JETHER, primogenitus Gedeon, Zebee et Salmana interficere timuit, III 158 A'.

JETHRO, socer Moysis. Quis fuerit, I 489 D'.

Digitized by Google

— Quot nomina sortitus sit, I 490D. — Qualiter Moysi permiserit in Ægyptum pergere, I 510C. — Quomodo et quando inviserit generum suum ad montem Dei, I 628D. — Ad Deum Moysis conversus est, I 630B. — Quo jure victimas Domino immolaverit, I 630D. — Optimum Moysi dedit consilium, I 632C.

JEZABEL. Filia Ethbaal, regis Sidoniorum, uxor Achab, III 695B', idololatra, IV 43A, impia et sanguinaria, prophetas Dei occidit, III 703C, prophetas vero Baal enutrivit, 704B'. Eliæ insidiatur, 710B, et Naboth interficit, 723B. — Quomodo Jehu susceperit, IV 43D'. E fenestra palatii præcipitata, 45A, a canibus devorata est, in ultionem sanguinis Naboth, juxta comminationem Eliæ, III 725B, IV 41D', 45A'. — Spiritualiter, carnem significat, III 715C. — *Cf.* Jezrael.

JEZABEL. Mulier sic vocata in Apocalypsi, XIV 245A', quid docuerit, se prophetissam fingens, B'. — Punitio ejus prænuntiatur, XIV 246B.

JEZONIAS, Rechabita, laudatur de obedientia sua, IX 247C' et seq. *Cf.* Rechab.

JEZONIAS, filius Saphan, sacerdos, dux idololatrarum, IX 450D.

JEZONIAS, filius Azur, princeps populi, pessimus, IX 457A.

JEZRAEL. Interpretatur semen Dei, X 208D', 210B', estque nomen regiæ civitatis in regno decem tribuum, 205C. — Patria fuit Naboth, jussu Jezabel lapidati, III 722D. Ibi Jehu interfecit Joram, IV 43A, et Jezabel, D', juxta prophetiam Eliæ, III 724B', 725B, eique allata sunt capita filiorum Achab, IV 46B. — Cur Jezrael vocatus sit infans natus ex Osee et Gomer, X 205B. — Quomodo Deus visitaverit sanguinem Jezrael super domum Jehu, X 205D, 210C'. — In valle Jezrael cæsæ sunt tribus Israel, X 206A', quo mystico sensu, 211A. — Per diem Jezrael intelligitur dies Christi, X 208D', vel Ecclesiæ, 209A.

JOAB. Filius Sarviæ, sororis David, III 441B', IV 115A, vir ambitiosus, III 508A', callidus, 442A, 500A, 517B, perfidus, 450B, audax, 496C, et in re bellica peritus, B, præmium obtinet a David propositum, fit dux militiæ, 460B, B', IV 144B', et primus in regno post regem, III 584D. — Ex invidia et ambitione, III 450C, 551D', dolose occidit Abner, 450A, et Amasam, 551D, VII 81A'; ideo a David maledicitur, III 450B', 451C. Cur non statim David in eum sævierit, 453A', sed eum Salomoni puniendum reservaverit, 590C. — Absalonem revocat, III 517B, et cum David reconciliat, 522D'; sed postea, eum rebellantem transfigit, contra præceptum regis, 539A'. — Regem increpat, III 544B, et a proposito recensendi populum avertere frustra conatur, 572C'. — Adoniæ partes secutus, III 584D, ad altare occiditur, 594D, et licite, 595B. — An sit salvatus, III 595D. — Munivit Jerusalem, IV 144D'. — Cur inter fortes David non recenseatur, III 569A'. — Moraliter, varia designat, III 454C', 455C', 523C, 542B, C', 549D, 554D.

JOAB, dictus pater vallis Artificum, quisnam fuerit, IV 123D'.

JOACHAZ, filius Joram et Athaliæ, alias dictus Ochozias, IV 236C. *Vide* Ochozias.

JOACHAZ, XI^us rex Israel. Filius Jehu fuit, IV 54D. — Primum malus, aliquantulum resipuit, et orans salutem Israeli impetravit, IV 54D', 55D.

JOACHAZ, XVII^us rex Juda. Æque Johanan et Sellum nuncupatus est, IV 120D'. Quomodo primogenitus Josiæ dicatur, 121B. — A populo post mortem Josiæ rex constitutus, IV 91C', 92D, 121C, post tres menses a Nechao dejectus est, 91D', 272D, IX 6B', et in Ægypto obiit, IV 272C, IX 174C'.

JOACHIM, filius Josue seu Jesu filii Josedec. Pontifex tempore Nehemiæ fuit, V 257C', 258A. — An idem sit ac Eliachim seu Joachim, summus pontifex in diebus Judith, V 137B, A', D', 164C. — *Cf.* Eliasib, Jesus.

Digitized by Google

JOACHIM (S.), pater B. V. Mariæ, XI 16A.
JOACHIM, abbas, quomodo erraverit, XII 139B', 571B'.
JOACHIN *alias* Jechonias. Filius Joakim, XIX^us rex Juda, IV 121D, quomodo et quando regno præfectus, 94C, IX 174D'. Tribus mensibus regnavit, IV 94D, 273A, IX 252A, X 7B'. — Quid de illo vaticinatus sit Jeremias, IX 176C'. — Chaldæis Jerusalem oppugnantibus, Jeremiæ consilio, ad eos egressus est, IV 94B', et dolose a Nabuchodonosor captus, C', 99C', in Babylonem ductus est, 95B, 273B, IX 193B, 207D, X 479A', XI 12B; sed in carcere amicitiam Evilmerodach consecutus, IV 99B', IX 312B', ab eo eductus et exaltatus fuit, IV 99A', IX 193C', 312D. — Ipsi Baruch librum suum legit, IX 383C'. — Quum prolem habuerit, IV 121D, XI 12C, quomodo sterilis vocetur, IX 177B.
JOAHE, filius Asaph, scriba Ezechiæ, ab eo ad Rabsacen mittitur, VIII 581B et seq.
JOAKIM, prius Eliacim et Jechonias. Filius Josiæ, IV 120C', 121D, XVIII^us rex Juda, a Nechao Ægypti rege constitutus, 92C, 121C, 272B, IX 6C', X 7A, XI 11D', ipsi primum tributa solvit, IV 92C. — Impius et injustus, IV 92A', cupidus, superbus et crudelis, IX 175D et seq., idololatrica stigmata in corpore portans, IV 272D', Uriam prophetam interfecit, 93C', IX 202A', Jeremiam in vincula conjecit, 249D', et Baruch comprehendere nisus est, 251D. — A Deo abjectus est, IX 175D et seq., et afflictus, IV 93D. A Nabuchodonosor tributarius factus, deinde, quum contra eum rebellasset, 93C, dejectus et captivus in Babylonem ductus, sed postea in Jerusalem remissus, 272C', IX 176C, X 7A', 8A, XI 12A, jussu illius, occisus est, IV 94B, IX 174D', et ignominiose, ut prædictum fuerat, sepultus, 176B, 251B', X 576D'. — Mystice, typus est incredulorum, protervorum et superborum, IX 251C', X 14D'. — Quem habuerit successorem, IV 94C, 273A, XI 12A.
JOAKIM, sacerdos et forsan pontifex Jerosolymis, durante captivitate, IX 384D.
JOAKIM, Susannæ vir. Interpretatur Domino præparatus, X 166A. Bono utili, delectabili et honesto abundavit, 167D.
JOANNA *alias* Jona seu Joannes, pater S. Petri apostoli, XI 188D', XII 308D, 615D.
JOANNA, uxor Chusæ procuratoris Herodis, una ex mulieribus quæ Jesum sequebantur, XI 558D', XII 251B'.
JOANNES Machabæus, dolose interfectus, quomodo a fratribus vindicetur, V 302A'.
JOANNES Hyrcanus. A victis Hyrcanis sic nominatus, V 323B', filius fuit Simonis Machabæi, 317D'. — Vir fortis et prudens, V 317D', dux, pontifex et propheta, 323C', primus post captivitatem regnum in Judæa accepit, VI 347B, inimicos Israel debellavit, V 322C, et Ptolemæi insidias evasit, 323A'. Triginta annis optime præfuit, 323D'. — Liber dierum sacerdotii ejus non superest, V 323C'.
JOANNES (S.) Baptista. Salvatoris præcursor, XI 379A', XII 297A, N. T. minister et præco, XIII 521B', « Veritatis amicus et paranymphus », XII 296D', 301A', 340D', 341B, « constantissimus zelator justitiæ », 173A', multis nominibus appellatur, XI 407A. Quo sensu vocetur angelus, 138A, 327B, 545A, XII 281C, vox Christi, 298C', vox clamantis in deserto, XI 443A, XII 298C'. — Evangelista, VIII 617D, cujus os gladio assimilatur, 664D', lucerna fuit ardens et lucens, XII 376C. Magnus erat coram Domino, XI 378A', cujus manus fuit cum eo, 401A; quo sensu inter natos mulierum illo non surrexerit major, 138A', 545A'. An in Scripturis justitia appelletur, VI 313D'. — Ex stirpe Aaronis fuerunt ejus parentes, XI 373A, an etiam de tribu regali, XII 296C'. Fuerunt justi ante Deum, XI 373B, et hominibus amabiles, 399D. Ubinam habitaverint, 391A. — Ab angelo prænuntiatus, XI 376C et seq., 380C', duplici miraculo conceptus, 374B',

Digitized by Google

in utero sanctificatus, et repletus Spiritu Sancto, 222B, 379B, 392C, consanguineus Domini, XII 301A', quomodo exsultaverit ad salutationem Mariæ, XI 392B', et utrum usum rationis tunc habuerit, 391B, 392B. — Multi in nativitate ejus gavisi sunt, quo sensu, XI 378A, C, 399C, ipsique Sarraceni illam celebrant, A'. Quare circumcisus sit, 399D', et Joannes vocatus, VIII 664C', XI 377C', 400A, C, XII 281C; nomen ejus, quid significet, XI 377D'. — Cur in desertis vixerit, XI 409B'. — Quanta ejus perfectio, XI 541B, XII 306D, humilitas, XI 36C', 328D', 451A, XII 301D, in victu et vestibus austeritas, XI 32A, 137A', 141B, 378D', 544D, 547D', XIII 521B, fortitudo, XI 140A', constantia, 137C, 543D', discretio, 450B. Tota ejus conversatio mirabilis supernaturalisque fuit, XII 475D'.

Missus a Deo, XII 281B, quare, XI 31A, 380A, 407A et seq., XII 281A', C', 282A, 340B, quomodo et quando prædicare cœperit, XI 31B, 440A et seq. Missio ejus, quomodo prænuntiata sit per Isaiam et Malachiam, VIII 601A', 602C', 603C, X 704D, XI 31A', 137D', 187A, 328A, 442D, 545A, XII 299B. Quodnam fuerit proprium ejus officium, 298D, 305B. Non erat lux principalis, sed instrumentalis, 281B'. — Qualis fuerit ejus prædicatio, XI 36C, 140C, 328D', 441C' et seq., 448D, XIV 160A, et quam fructuosa, X 251C, XI 32C, 328B', 379A', 380B', 448B, 449A'. — Quum nullus ante illum ausus sit baptizare, XII 299D', cur ipse baptizaverit, XI 33A', XII 299C'. Quid de ejus baptismo senserint Scribæ et Pharisæi, XI 234A', XII 173A et seq. Qualis fuerit, XI 32D et seq., 328A', 442B, 450B', XII 300B', XIV 86A, 159D', 188B', qua forma ministratus, XI 33A', 454C', XII 281D', XIV 188C', ubi, XI 32D, XII 301D', 339A, et quibus, XI 33D'. Utrum fuerit sacramentum, quum gratiam non conferret, 33C, 329A, XII 173B, 299D', XIV 86A, et an baptizati Joannis baptismo rebaptizandi fuerint Christi baptismo, XI 39D'. — Christus in aqua et sanguine venit, Joannes in aqua solummodo, XIV 51A. — An Joannes potestatem remittendi peccata habuerit, XI 32D. — Communis populus pro maxima parte ab illo baptizatus est, XI 546D, ipsumque tanquam prophetam venerabatur, 234C', XII 173D. — Plus quam propheta, XI 135D, 137C', 540A, 544C', cur rogatus a sacerdotibus et levitis, se esse prophetam negaverit, XII 297B'. Regnum Dei, quod V. T. Prophetæ obscure et figurative annuntiaverunt, ille apertissime denuntiavit, XI 140C, XII 125B. — Dici potest horizon, ligamentum ac cingulus N. et V. T., XI 137D', 544D', XII 125D, 298C. — Quo sensu a diebus ejus regnum cœlorum vim patiatur, XI 139C, XII 125A'. — Christum præcedens in spiritu et virtute Eliæ, XI 379C', ab eo Elias dictus, 140D, 198B', 199A, cur de hoc interrogatus, XII 297B, negaverit se esse Eliam, A'.

Qualiter et cum quanta humilitate Christum, quem dignus fuit baptizare, quo sensu, XIV 160B, baptizaverit, XI 38C, 329B, et an sub eadem forma qua alios, 454B'. Utrum solus viderit columbam ac vocem de cœlo audierit, 40C', 456C'. — Quatenus Jesum, ante descensionem Spiritus Sancti in forma columbæ super ipsum, nescierit, et qualem de eo notitiam acceperit, XI 455D, XII 304A et seq. — Quomodo ipsi et missioni ejus testimonium perhibuerit, XI 450B' et seq., XII 290B', 296C et seq., 302B' et seq., 306B, A', 376A, 475C'. Testimonium ejus non receperunt Scribæ et Pharisæi, dicentes quod dæmonium haberet, XI 141B, 198B', 236A, 547B. — Quare Joannem Christum esse opinati sint Judæi, XI 450D, XII 296C', et cur de Christo quidam dixerint quod esset Joannes Baptista, XI 172C, 188D, 586A', 590A. — Humiliter confessus est se non esse Christum, XII 297A, 340A, imo indignum se reputavit solvere cor-

Digitized by Google

rigiam calceamenti ejus, XI 328D', 450D', XII 300D et seq., XIV 160A. Cur ergo dixerit se amicum sponsi, id est Christi, XII 341A', et quomodo propter vocem ejus gavisus sit, 340C et seq. Hujus sponsi non solum amicus, sed paranymphus, quare illum nunquam corporaliter secutus sit, 341B, 556A. — Qualiter Jesus Joannem commendaverit, XI 137C' et seq., 543C' et seq. — Discipuli Joannis frequentius jejunabant quam Christi discipuli, et obsecrationes faciebant, XI 113B', 498B', XII 26C'. Quosdam ex eis Salvatori invidentes, 339B', quomodo benigne correxerit, C', et quo sensu de Jesu dixerit : Illum oportet crescere, me autem minui, 341C'. Hujus incrementi aut decrementi quales reddat rationes, 342B.

Quare ab Herode incarceratus sit, XI 47C, 134A, 172B', 453A'. — Cur postea ad Jesum duos discipulos miserit, XI 134A, 539D et seq., et qualem responsionem ab eo receperit, 135D', 541D'. — Ante mortem suam nullum fecit miraculum, XI 172B', 586C', quare, XII 475A'. — Ab Herode decollatus est, XI 173B', 587A. Juxta multos, his qui ejus decollationem suggesserunt annumerandi sunt etiam Judæi, XII 376C'. — Sepultus dicitur in urbe Sebaste, XI 174B'. — Quare Deus sibi caros tam vehementer in hoc sæculo affligat, IV 334B', XI 174D.

JOANNES (S.), apostolus. Ejus nomen interpretatur gratia Dei, XII 602C. « Evangelista aquilinus ac deificatus », 293D', « deiformis », 266, « evangelicæ legis propheta », XIV 81, « summus Asiæ præsul », 62A', filius Zebedæi et Mariæ, sororis B. Virginis, XI 49C, 506A', XII 312C', ideo frater Domini vocatus, XIII 163D, nobilis prosapiæ erat, et pulcher, XII 226A'. — Juxta multos, fuit sponsus in Cana nuptiis, XI 49D, XII 312C', et virgo permansit, 317D'. Qualiter eunuchus vocari possit, VII 473C'. — Piscator et idiota usque ad annum circiter tricesimum primum, XII 268D', quomodo a Jesu vocatus sit, XI 49C, 489D. An cum Andrea primo ad Jesum venerit, XII 307B'. — A Christo Boanerges appellatus est, quare, XI 121C', 334D, 506A'. — Quomodo ab eo præ ceteris dilectus, XII 265, 267A, 521B', XIV 223, et cur hoc privilegium toties commemoret, XII 618D'. — Quantis donis et prærogativis a Deo auctus sit, XII 266, 267A, XIV 223. Quanta ejus constantia et fortitudo, 109C, 110A, humilitas, 226B, 231C', 236C, sapientia, XII 266, caritas, XIV 11D, 45D'. Noverat se esse in caritate, 9B', imo in caritate perfecta, 57B'. Vir desideriorum vocari potest, 268C'. — Unus exstitit trium Apostolorum qui interfuerunt suscitationi filiæ Jairi, XI 580C, transfigurationi dominicæ, 194B, 595C, ac trinæ orationi Christi in Gethsemani, 292B, XII 267A. — Cum fratre suo reprehensus est de ambitione, XI 224D' et seq., et de zelo indiscreto, 607A, 608C. — Qualiter super pectus Jesu in Cœna recubuerit, XII 521A'; cur per illum de proditore Petrus Jesum interrogaverit, D', et qualiter de eo Joannes signum certum a Christo acceperit, XI 288A. — Quomodo Jesum vinctum secutus sit, XII 226D, 580D'. Pontifici quare notus, 226A', 581B, et qualiter in atrium ejus Petrum introduxerit, XI 297B'. — Quanto honore Mariam pro matre acceperit, XII 595B. — Quam arcta ejus cum S. Petro conjunctio, XII 600B, XIV 103B. Cum illo ad Christi sepulcrum currens, XII 600B', Synagogam designabat, 601D'. Credidit postquam linteamina vidit, quare, 601C. — Qualiter primus Jesum agnoverit post miraculosam piscationem, XII 614B.

Post Christi ascensionem, cum Petro missus est in Samariam, XIV 135C. Prædicavit in Asia minori, X 498C, XI 359A', ejusque fundavit et rexit Ecclesias, XII 267A', XIII 86A, XIV 223. Quo sensu populis, et gentibus, et regibus multis prædicaverit, 299A'. Cratonem philosophum convertit, XII 150A'. Quatuor mor-

Digitized by Google

tuos suscitavit, III 701C', XII 267A', inter quos juvenem in peccato mortali defunctum, VI 158C, ejusque vestium contactu plures suscitati sunt defuncti, XII 386C'. — Romæ in ferventis olei dolium missus, nec læsus, XIV 223, in Patmos insulam relegatus est, ubi Apocalypsim exaravit, 224, 232B et seq., in qua, se sanctis Prophetis verbis et sensibus conformans, IX 422D, totum processum militantis Ecclesiæ descripsit, X 384C, XII 272C, 558D. Revelatio illi tunc facta congruentiam habuit ex parte loci et temporis, XIV 232C. Omnes visiones in Apocalypsi descriptas vidit eodem die, 258C', non tamen simul et semel, 259A. In spiritu eas vidit, visione imaginaria et intellectuali, 232B, 258D', 260B, etc. Ex visione imaginaria Christi judicis, 233A' et seq., velut mortuus cecidit, VII 479C', XIV 236B. Qualiter librum de manu angeli accipere et comedere jussus sit, 296D, 298B' et seq. — Quo sensu testimonium perhibuerit Verbo Dei, XIV 226C, et de his quæ ad evangelicam pertinent legem, XII 619D'. — Ultimus evangelium scripsit, XI 47B, XII 268A, post Apocalypsim, XIV 226B', 299B', ab exsilio Patmos reversus, XIII 549A, ad divinitatem Christi probandam, XII 268B, XIII 611D', de qua præ ceteris plenius, clarius, sublimius et profundius disseruit, XI 363, XII 266, 267B', XIV 3A. — Evangelium Joannis universos Scripturæ canonicæ libros excedit, XII 267B'. — Utrum ejus principium in Platonicorum libris inveniatur, XII 280A. — Quo sensu dicatur in sinu Jesu reclinans doctrinam suam accepisse, XII 267B. Spiritus Sancti inspirationis certam conscientiam habebat, XIV 63D. Scripsit quæ vidit et audivit immediate a Christo, XII 620A, XIV 3A' et seq. — Verba ejus simplicissima sunt et profundissima, quare, XII 293C'. — Prima ejus epistola, cur scripta sit, XIV 3A. Auctor est aliarum duarum epistolarum ad Electam, 57A, et ad Caium, 61A. Cur se seniorem vocet, 57B. — Sæpissime repetit fraternæ dilectionis præceptum, XIV 48C'. — Quosnam specialiter filios suos nominet, XIV 18C. — Quare obtrectatoris sui linguam redarguerit, XIV 62D'. — Quantum a S. Dionysio dilectus sit, XII 267A'. — Affectu mortem pro Jesu sustinuit, XI 226A, 346A'. — Usque ad Trajani tempora vixit, XIV 299C'. — Quo sensu manserit donec veniret Christus, et utrum vere mortuus sit, vel cum Elia et Enoch in paradisum terrestrem translatus, XII 619A et seq. An in anima et corpore sit in cœlo glorificatus, XII 619B'.

Per aquilam designatur, V 17C, IX 420D', 424D, C', XII 268A, XIV 264B', 273D, 277C, 289B', vitamque contemplativam figurat, XII 207 D'. — Allegatur ejus Vita, XII 150D, 619C'.

Cf. Apocalypsis, Evangelista.

JOANNES (S.) Marcus. Consobrinus S. Barnabæ, XIII 371A, XIV 154B', illum prædicantem cum Doctore gentium comitatus est, 155D', 157B'. Cur a S. Paulo discesserit, 158C', 172A'; ei postea reconciliatus est, et adjutor fuit in evangelizatione, XIII 371B, 444C'. — Cum Barnaba navigavit Cyprum, XIV 172D'.

JOANNES, presbyter, quem Papias allegat, non fuit auctor epistolarum ad Electam, XIV 57A, et ad Caium, 61A.

JOANNES (S.) Chrysostomus. *Vide* Chrysostomus.

JOANNES (S.) Climacus. *Vide* Climacus.

JOANNES (S.) Eleemosynarius, patriarcha Alexandrinus, pauperes vocabat suos dominos, VII 143A'. (Acta SS., die XXIII[a] Januarii.)

JOANNES (S.) Damascenus. *Vide* Damascenus.

JOANNES de Tempore, Caroli Magni coævus, vixit pene quadringentis annis, I 146A'.

JOANNES de Mandevilla, Anglus, peregrinator. Ejus Itinerarium citatur, I 200A, XI 479C.

JOAS, pater Gedeonis, vir potens, III 144B',

Digitized by Google

fuit idololatra, 146C', sed non induratus, 147C.

JOAS, filius Ochoziæ, VIII^{us} rex Juda. A cæde suorum ereptus, IV 49B, diu in templo latuit, D, et septennis rex effectus est, C' et seq., 238C, 240A. — Primo bonus, templum restaurandum curavit, IV 52D, 240C ; sed sacrilegis suorum adulationibus deceptus, 242A, in idololatriam corruit, B, et homicidium, D. — Quæ ejus pœna, IV 54A, A', 242B'.

JOAS, XII^{us} rex Israel. Filius Joachaz fuit, IV 55A'. — Licet malus, IV 55B', Eliseum diligebat, C', et illi obediendo, 56A, ter victoriam de Syris reportare meruit, 57B. — Sagittæ ejus contra Syriam missæ, quid figurate, IV 56B, et tropologice, 57A'. — Rege Juda capto, Jerusalem occupavit et vastavit, IV 59A', 245A'. — Quæ ejus parabola, IV 58D'.

JOATHAM. Filius Gedeonis junior, a cæde fratrum ereptus est, III 162C'. Ejus ad Sichimitas parabola, 162D' et seq. A Deo videtur inspiratus fuisse, 166C'. Quid figuret, 167A'.

JOATHAN, filius Oziæ, XI^{us} rex Juda. Sub eo prophetaverunt Isaias, VIII 319C, Osee, X 201C, et Michæas, 469B. — Patre suo lepra percusso, palatium gubernavit, et populum judicavit, IV 62B. Pius, 64A, 248A, justissimus, VIII 289A, D, X 201C, 507C', XI 11B, et potens, Ammonitas devicit, IV 248A'. — Portam templi Speciosam ædificavit, IV 64B, 248B.

JOATHAN, filius Oziel, « magnus apud Hebræos », quomodo Annæ canticum interpretatus sit, III 264D.

JOB. Quomodo nomen ejus interpretetur, IV 318C'. — An vere exstiterit, IV 296C et seq., 654B'. — Unde ortus sit, controvertitur, IV 296B. Alii, inter quos Ambrosius, Augustinus, Gregorius, etc., illum dicunt de stirpe Esau, et eumdem ac Jobab filium Zaræ de Bosra, regem Edom, I 376B, IV 110A, 112B, 293A, 294B ; alii, et verius, de stirpe Nachor, fratris Abrahæ, sic Hieronymus et Hebræi, I 291B', IV 112C, 293B'. — Ante Moysen vixit, juxta quosdam, IV 294C', post Moysen, juxta alios, B', sed probabilius Moysis tempore, 295A, etsi non pauca obstare videantur, D. — Ubi vixerit, IV 109A, 294B. — Dives et felix, IV 302C' et seq., 629C et seq., 631C', gloriosus et potens, 303B', 630B', 632B, alios edocebat et confortabat, 364C'. — Licet gentilis, IV 299A', 300D', vir sanctus et verus propheta reputandus est, X 449B', evangelicasque virtutes coluit, IV 365A, 650A', caritatem etiam erga inimicos, D, hospitalitatem, 651B, misericordiam, 631A, C, 633A', 641A', 647A' et seq., justitiam, 631B, A', 646C', 652A', fortitudinem, 651A', castitatem, 642D' et seq., divitiarum contemptum, 649D, C', præcipue simplicitatem, 301A, rectitudinem, A', 310D, et patientiam, cujus est forma, 315C' et seq., 331C, 335A', XIII 605D', 655A. Timens Deum, IV 302A, 310B', idololatriam abhorrens, 650A, recedens a malo, 302C, innocentiam retinens, 331C', bene se habebat erga Deum, proximum, et se ipsum, 302A'. — Quanta ejus sollicitudo erga filios suos, IV 304C, 305B'. — Num fuerit omnium coævorum suorum optimus, IV 310B. — Per gentilem istum Deus fideles docere voluit, IV 299A', et Christum prædici, B'. Hinc ei culpa protoplasti et redemptio revelatæ sunt, 556A, C, necnon et mortuorum resurrectio, ac secundus Christi adventus, 507B et seq., 556D, XII 372B', de quibus evidentius ceteris Prophetis vaticinatus est, IV 414D'. An Dei visionem habuerit, V 38A'.

Quomodo Job traditus sit Satanæ, IV 311C', 333C, 527A', qui quanta astutia percusserit eum, 313D', 314B, A', 315A, A', et quanta sævitia, 333B', 406B, 451D', 526D' et seq. Morbus ejus qualis, et quam gravissimus fuerit, 333B', 528A ; omnes artus præter linguam invaserat, 554B'. Tribulatio ejus paulatim succrevit et undique aucta est, 331B,

Digitized by Google

335C'. Ipse sponte sibi auxit dolorem, quomodo, 334B. Quanta, Deo permittente, passus sit, 553A et seq., 638B et seq., similia ac Christus, V 535D, partim ob culpas suas, partim ut probaretur, IV 299D', 495C', 590D, etc., et universis fieret patientiæ exemplar, 291, 299B', 300A', 312A', 331B, 332B, V 76C, 91C. Recte pœnas suas Deo adscripsit, 54B.

An occasionem disputandi quæsierit Job, IV 353C. De materia disputationis ejus cum amicis suis, *Vide infra,* Amici Job. — Multa ejus verba interdum impropria sunt, IV 495B', aut etiam litteraliter male sonant, 298D'; multa videntur pugnare secum, 299A, V 73C, A', irreverentiam in Deum præ se ferre, 74C, impatientiam et blasphemiam, IV 552A', V 19B, 74C'. Quomodo verba hæc pensanda sint, 79C. Juxta B. Gregorium, Job in verbis non excessit, IV 353A, V 2D. — Cur modo se justum dixerit et mundum a peccatis, IV 465A, 493A, 590A', 601A', 609A', 642D, 654A, 659B, etc., V 78D, modo peccatorem, IV 407C', 425B, 433C, 436D', V 79B. Quomodo jurare potuerit se nunquam loquendo peccaturum, IV 609A. — Quo sensu et jure diei nativitatis suæ maledixerit, IV 341B et seq., 348A et seq., 352B et seq., 356A et seq., 360A et seq., 451D, V 49D', 79B', IX 166B. Qualiter de pœnis suis tristatus sit, IV 315D'. Quatenus mortem desideraverit et desperaverit, IV 406C. — An potuerit absque peccato conqueri de justitia Dei, 352B, V 79D', et se injuste damnatum asserere, IV 552A', 665C'; an a præsumptione excusandus sit, 390C. — Licet de Providentia recte senserit, IV 593B, etc., de ea temere disseruit, V 2A, nimis audacter Deum provocavit, B, incaute locutus est, 37D', ac superbe, 18A', 37D, et amicos scandalizavit, 2B, 18B', unde propter errorem a Deo increpatus est, 2A', 17B' et seq., 19A. Quam humiliter responderit, et de quibus se accusaverit, 17D', 37B. — Quia præ dolore multa præter intentionem protulit, V 79C, graviter peccasse non credendus est, IV 352D', 609C', V 2D, sed a venialibus non fuit immunis, IV 433A', V 18C'. — Quatenus non statim a Deo exauditus sit, XI 93A', et preces ejus placabiles non fore in Ezechiele declarentur, IX 472A, 473C, B'. — Sermonum Job, qui in defunctorum Officio leguntur, variæ interpretationes, IV 406B', 412C', 446A, 454A, 494C, 502B, 503B, 504C, 511C, 535C, 538D, 540A, 542C, 554A', 561D', 563B.

Letaliter vulneratus, supernaturaliter curatus est, IV 641B, V 42A'. — Quanta prosperitate, post probationem suam, donatus fuerit, V 41C', et quare, 42D'. Omnia duplicia, 40D', et quasi duplicem vitam a Deo recepit, 42B', non autem sobolem duplicem, 41D', XIII 386D'. De qua uxore novissimos filios genuerit, V 42C'. — Qua ætate mortuus sit, I 146C, V 42A', 43A.

Spiritualiter, figura est Christi, IV 318B', 337B, 397D, maxime patientis, 300A', 531A', 557D, et cujuscumque fidelis, 325C, 339A', 396B, 397D', 421A, 454A, 483B, 499C, 530B, 540A, 563A, etc., præsertim pœnitentis, 633C et seq.

Uxor Job, quæ fuerit, IV 112B. — Cur Satan eam vivam reliquerit, IV 334C'. — Valde imperfecta, IV 334D', eum ad desperationem et blasphemiam incitavit, 335A. Ex rationis debilitate, magis quam ex malitia peccasse videtur, 335C. — Spiritualiter, figurat Synagogam, IV 338B', vel sæcularem prudentiam, 339D'.

Filii et filiæ Job, quomodo perierint, IV 324A. Optimi erant, 304D', et caritate commendabiles, 303D'; salvati creduntur, 315B'. — Quid significent allegorice, IV 319C', 320C', 321A', 324A, et tropologice, 326A, B', 329B'.

Amici Job, an reges fuerint, IV 335D', V 91D. Plurimum eruditi, IV 475D', licet non omnino sapientes, 538C, fuerunt justi, etsi in aliquibus peccaverint, 609C, V 39D'. — Ex bona amicitia jamdiu

Digitized by Google

contracta venerunt ut eum consolarentur, IV 336A, 394C', V 78A ; zelo Dei ad illum reprehendendum concitati sunt, sed hoc indiscrete, impatienter, modo peccaminoso egerunt, IV 361A, 363B, 364B, 525B, 571A, 657C, V 75B, etc., et mox de eo pessime sentientes illum increpare cœperunt, IV 364B', 365C, 517C', 527D, 666D, 673D', 674A, 682C', etc. Attamen plerumque Job verba potius quam mentem reprobant, 516D. — Quænam fuerit eorum intentio, IV 476A. — In quo cum eo consentiant et ab eo dissentiant, et quæ eis disputandi materia, IV 297A, 348A, 360D, 361A', 390B', 401C, 415A et seq., 574D', 602A, 622B', V 78B'. — Qualiter contra Job argumentati sint, *Vide* Baldad, Eliphaz, Eliu, Sophar. — Cur Job Eliu non responderit, IV 696A. — In quibus amici Job erraverint, IV 476A, et an recte senserint de futura remuneratione et de immortalitate animæ, 360B', 361D', 362C, 383D', 401D, 416D, 435A', 470A, 513B, 570B', V 77C', 91C', IX 393D'. — Bona temporalia non reputant dignum virtutis præmium, V 78A'. — Mirabilia de Deo loquuntur, V 75B, casum angelorum fatentur, 78A. Eorum verba sæpe vera sunt et profunda, IV 521A, imo superficie tenus rationabiliora videntur verbis Job; sed, secundum loquentium intentionem sumpta, longe aliter inveniuntur, 417C. Aliquando logice peccant, 417B, et non sunt in omnibus verba Spiritus Sancti, 377A. — Quatenus quædam eorum verba sint authentica et a Deo approbata, XIV 10B'. — Quantum amici Job peccaverint et quare a Deo carpantur, V 39B', 80B. Quæ eorum pœna, 40A. — Mystice, varia significant, IV 339A, 340B, 421A, 549D.

Liber Job, a quo conscriptus sit, IV 295B', 296B. Quæ ejus intentio et materia, 296C et seq., 348A, V 76D. An veram historiam narret, IV 296C, 654B'. — Apud Hebræos authenticus est, XI 247C. — Rhetorice scriptus, IV 504C, XI 364, tribus de causis difficilis est intellectu, V 73C et seq. — A S. Hieronymo non est elucidatus, V 77B', sed luculenter expositus est a B. Gregorio, quoad sensum mysticum, IV 318B, 567D, et a B. Thoma, quoad litteralem, 435D, V 77B', qui tamen in quibusdam deserendus videtur, IV 361D', 435D, V 77C', 91C'.

Cf. Baldad, Eliphaz, Eliu, Sophar.

JOBAB. Plures hoc nomine vocati sunt : alter, filius Jectan, IV 109D'; alter, filius Zaræ de Bosra, rex Edom, 112B. — Uterque a quibusdam pro Job habitus est, an recte, I 376B, IV 110A, 112B, 293A, etc. — *Cf.* Job.

JOEL, primogenitus Samuelis, in viis patris sui non ambulavit, III 300C'.

JOEL, propheta. Interpretatur aperiens, X 334A. Ubi natus et mortuus, quando et ad quos vaticinatus sit, 325. — De missione et eminentia gratiæ Spiritus Sancti specialiter prophetavit, X 352B et seq., XIII 623A, XIV 96D' et seq. — Quatuor plagæ de quibus scribit, utrum litteraliter acciderint, X 328D, et per illas quænam regna, D' et seq., aut quænam vitia designentur, 334D. — Quo sensu animalia irrationabilia alloquatur, X 345D.

JOHANAN, filius Josiæ, quis fuerit, IV 120C'. *Cf.* Joachaz.

JOHANAN. Filius Caree, princeps militiæ, IX 258C', manus Chaldæorum evasit, X 339C. Frustra Godoliam salvare conatus, IX 258C', reliquias Judæorum de manu Ismaelis liberavit, 260C. — Invito Jeremia, IX 261C, X 574B, ad Ægyptum transiit, IX 262A.

JOIADA, pontifex. Quomodo Joas regem constituerit, IV 49C', 238C. — Fœdere inter regem et plebem renovato, IV 51B', cultum restituit et templum restauravit, 52D, 239B', 240B'. — In sepulcro regum sepultus est, IV 241D'.

JOLUS, Alexandri Magni pincerna, quomodo illum occiderit cum ejus conjuge et prole, V 269A, X 147A, C.

JONA, aliud est nomen patris S. Petri apostoli, XI 188D'. *Cf.* Joanna.

Digitized by Google

JONADAB, nepos David. Vir carnaliter sapiens, pessimum dat Amnoni consilium, III 511 D'. — Falso putant aliqui eum fuisse Nathan prophetam, III 515 D'. Videtur idem esse ac Jonathan qui gigantem Philistæum devicit, 559 B.

JONADAB, pater Rechabitarum. De stirpe Jethro, IV 47 B, vir valde religiosus, laudavit Jehu de domus Achab exterminatione, A, et interfectioni cultorum Baal adfuit, B'. — Quomodo vitam religiosam instituerit, IX 248 B et seq. Ipse et filii ejus, quid significent, VI 192 D'. — *Cf.* Rechabita.

JONAS, propheta. Nomen ejus interpretatur columba seu dolens, X 454 C. Filius erat viduæ de Sarepta ab Elia suscitatus, ideoque filius Amathi dicitur, III 702 C, IV 60 B, X 449 B. Unde ortus, IV 60 C. — Factus est Eliæ minister, III 710 C'. — Diutissime vixit, IV 60 B'. — Quando prophetaverit, X 447. — Primo Israelitis prædicavit, a quibus auditus non fuit, deinde gentibus, a quibus susceptus est, X 462 C', 465 A'. — Quid Jeroboam promiserit, IV 60 B, A'. — A facie Domini fugit in Tharsis, X 450 B, quare, C'. Utrum aliqua ratione excusabilis sit, 450 D'. — Tempestate supernaturaliter exorta, X 451 B, qualiter dormierit, A', et quid ejus somnus significet, 455 B'. Illum quam reverenter habuerint nautæ, 453 B', qui, jussu ipsius et invite, D', eum in mare projecerunt, 454 B. Cetus qui illum deglutivit, 456 C, quatenus a Domino præparatus sit, D. — Prophetiam comminationis clamavit contra Niniven, X 460 A', quot diebus, C, XII 41 B. — Ninivitæ in Domino crediderunt, X 460 B', et pœnitentiam egerunt, C' et seq., XI 157 A', XII 41 A, Jonam in magna reverentia habentes, X 464 B, etsi nullum miraculum fecerit in civitate, 462 B', XI 157 C'. Vaticinium ejus contra Niniven, cur non impletum, V 125 C, X 461 C', 465 B. — Qua causa afflictus, X 463 A, mortem petierit, B', 464 B'. Quomodo illum Deus corripuerit verbis ac factis, 463 D', 464 D', hederam illi miraculose præparans, C, et mox auferens, A'. — Non omnes prophetias ejus habemus, IV 60 A'. — Laudantur ejus virtutes, X 453 C', 457 D', 465 A'. — Qualiter fuerit Christi figura, ejusque sepulturam et resurrectionem signaverit, VI 319 A', 474 B, X 305 D, 454 C et seq., 458 C, 462 A, C', XI 157 C, XII 40 C. — *Cf.* Ninive.

JONATHAN, Levita. *Vide* Jonathas.

JONATHAN, nepos David, gigantem Philistæum interfecit, III 559 B. *Cf.* Jonadab.

JONATHAS *alias* Jonathan. Levita, de stirpe Moysis, III 203 D, fame pulsus, fit idoli sacerdos apud Micham, B', et postea in Lais, 206 C', 207 C'. — Quid exprimat, III 208 B'.

JONATHAS, filius Saul. Magnanimus, III 334 A', inclytus, 364 C', 373 D', amabilis, 433 C, D', et decorus fuit, D. — Ope Dei Philistæorum stationem disturbat et percutit, III 334 A et seq., 335 B'. — Votum patris transgressus, III 336 D', a morte liberatur, 338 D', an licite, 340 C'. Peccasse videtur, votum patris transgrediendo, 340 C, et illud reprobando, A'. — Davidi tenerrime devinctus, III 364 B, 369 C, 373 D', 433 D', cum eo non semel fœdus pepigit, 364 D, 373 C', 385 B'. Quomodo furorem Saulis contra David placare amicumque suum salvare conatus sit, 369 B', 372 C et seq. — Cur a Philistæis occisus, III 419 A, IV 143 A', et quomodo super eum planxerit David, III 431 B et seq., 436 C et seq. — Ossa ejus honorifice conduntur, III 420 A, 557 C'. — Moraliter, quid Jonathas, III 340 D', 367 D, triplex ejus cum David fœdus, 388 A', et tres sagittæ illius, 376 B'. — *Cf.* Miphiboseth.

JONATHAS. Filius Abiathar sacerdotis, gesta Chusai ad dissipandum consilium Achitophel David renuntiat, III 528 B, D', 536 C. — Adoniæ refert unctionem Salomonis in regem Israel, III 586 C'.

JONATHAS, cantorum magister, Nehemiæ tempore, V 257 D', 334 B.

Digitized by Google

JONATHAS Machabæus. Post Judam Judæis præfuit, V 302B, et pontificatum egit, 304A. — Exaltatus a Demetrio (Sotere), V 303C', 309B, D, Alexandro (Bala), 303D', Ptolemæo (Philometore), 306B, Antiocho (Dionysio), 310C', ut cognatus regum habitus est, 307B'. — Ejus pugnæ ac victoriæ, V 290A', 302C', 303A, 306C', 311A', 314A. — Alexandri (Balæ) partes sequendo, V 305B', an bene fecerit, C'. — Renovato cum Romanis fœdere, V 312B, et amicitia cum Spartiatis per epistolas instituta, D, mox captus est et occisus, A, 314B', 316C. — A Romanis et Spartiatis defletus est, V 319C.

JONATHAS, filius Absalomi, dux exercitus Simonis Machabæi, V 315D.

JONITUS, suppositicius filius Noe, post diluvium genitus. Quid de eo sentiendum, I 189B', IV 78C'.

JOPPE. Civitas a Japhet fundata et portus Mediterranei maris, IV 195A', V 215A, X 451 A, a Machabæis expugnata, V 306D', 315D, facta est portus Judææ, 318D. — Joppitæ, in Judæos crudeles, V 322B, 368B, castigantur, A'. — In Joppe, S. Petrus Tabitham a mortuis suscitavit, XIV 142B'. — Ibi orans, XIV 145A', qualem visionem habuerit, C'. — Joppe interpretatur decora, et Mariam figurat, X 455B.

JORAM, filius Achab, IXus rex Israel. Quando regnare cœperit, IV 7B. — Malus, minus tamen quam parentes sui, IV 13B, et idololatra, 14B', una cum Deo vitulos aureos colebat, 35B, sed Chananæorum idola abstulit, 13C, et zelo Dei non omnino caruisse videtur, 26D'. — Moabitas, auxiliantibus Josaphat rege Juda, et rege Edom, expugnat, IV 13B', 16A, sed non penitus, quare, B'. Quo jure eorum arbores succiderit, 16B. — Quamvis ab Eliseo pluries auxilium acceperit, IV 14A' et seq., 32D', in Samaria tamen obsessus, 34A', et angustiatus, 35A, illum interficere conatur, cur, B; propter eum tamen Sunamitidi benefacit, 39D. — A Syris vulneratus reversusque in Jezrael ut curaretur, IV 41A', 237B', ibi a Jehu occiditur, 43B, in ultionem sanguinis Naboth, D.

JORAM, filius Josaphat, vus rex Juda. Impius, instigante uxore Athalia, IV 40A', XI 10B', templum Baal construit, IV 51C', et ædem Domini spoliat, 52D'. Fratres suos occidit, 235C. — Quæ ejus punitio, IV 40B', 236B. — Ad ipsum epistola Eliæ minarum plena affertur, quomodo, IV 235B', D'. — In infirmitate pessima mortuus, IV 236C, extra sepulcra regum conditur, 40D', 236A'. — Quot annis regnaverit, IV 237B. — Qualiter dicatur genuisse Oziam, XI 10C'.

JORDANIS, fluvius. Unde ortum et nomen habeat, I 220A, XIV 143C'. Vocatur fluvius Ethan, VI 223A', et flumen Dei, quare, 140D'. Terminus erat terræ promissionis seu Chanaan, versus orientem, III 69A. — In tempore messis exundat, III 18C, 20D', VIII 150A, et inundatione Palæstinam fecundat, VI 141A. — Quo sensu Moyses locutus sit trans Jordanem, II 521A. — In Jordane magna facta sunt miracula, V 675B. — A Josue divisus est, quomodo, III 20D', 21B, et quando, 9A. Cur aliter divisus ac mare Rubrum, 21C'. Quomodo conversus sit retrorsum, VI 518D. Quodnam monumentum in memoriam hujus miraculi erectum fuerit, III 23D et seq. — Ab Elia etiam divisus est, IV 9A, et ab Eliseo, 10B. — Per aquas ejus miraculose sanatus est a lepra Naaman, IV 27B', 28B. — Jesus in Jordane baptizari voluit a Joanne Baptista, XI 38C.

Spiritualiter, figura est doctrinæ increatæ Sapientiæ, VIII 150A, Baptismi, III 11B, 23A', 25C', 31D, IV 31C, V 675A, compunctionis, I 360C, et humilitatis, III 11B, 31C, VI 522D. — Qualiter cum festinatione Jordanem transire debeamus, III 26B. — Quo pacto aggravata sit via maris trans Jordanem, VIII 401B, 408A', XI 47C', 48B. — Jordanis superbia, quid, IX 117C, 286D', 291B. — Quo sensu fiduciam habeat diabolus

Digitized by Google

quod Jordanis influat in os ejus, V 24C', VI 301D..

JOSABA seu Josabeth. Filia Joram, IV 49B, uxor Joiadæ fuit, C'. Quomodo parvulum Joas a morte eripuerit, 49C, 238B'. *Cf.* Joas.

JOSAPHAT, cancellarius vel scriptor gestorum David, III 490A.

JOSAPHAT, IVus rex Juda. Filius Asa, potens, IV 225C, 226A', D', dives, A, 227B, et gloriosus, 226B, sed præcipue justus, III 731C, IV 225C', 233D', excelsa, saltem partim, aufert, III 731D, IV 226C, 234A, et legem Dei docendam curat, 226D, C', 229D. — Præcepta ejus ad judices, IV 229B'. Quomodo supremum tribunal constituerit, 230B. — Cum populo suo mirabiliter ab hostibus liberatur, IV 231B et seq. — Amicitiam jungit cum Achab contra Syros, III 726C, IV 227B, cum Joram contra Moabitas, 13C', et cum Ochozia, quare, 234C. Optimum eis dat consilium, III 726C', 727B, IV 14D. — In Ramoth Galaad periclitatur, III 730B, D. — De sua cum regibus Israel amicitia increpatur, III 731D', IV 229B, 234A', et punitur, III 731C', IV 234D. — Moraliter, speculum est boni prælati, IV 230D', libenter correptionem audientis, III 732B'.

JOSAPHAT. Est vallis sita inter montes Sion et Oliveti, X 683A. — Interpretatur judicium, XII 139D'. — Huc congregabuntur omnes gentes, et descendet Christus, ad ultimum judicium, X 356C', 359A, XI 170D', XII 139C', XIII 388A.

JOSEDEC, pontifex, filius Saraiæ, IV 131B, pater Jesu seu Josue, sacerdotis magni, in Babylonem translatus est, IX 384A'. *Cf.* Jesus.

JOSEPH, patriarcha, filius Jacob. Nomen ejus, quomodo interpretetur, I 340C'. — Amabilis sanctusque patriarcha, VI 454C', nazaræus inter fratres suos, I 455A', præ ceteris a patre diligebatur, 377B', an recte, 378D. — De quo crimine fratres accusaverit, I 377B. Multis de causis eis odiosus, 378B et seq., 449B', ab eis venditur, 381B' et seq.; an ante matris suæ mortem, 380B. — Quo sensu dicatur in Ægyptum a Deo missus, VI 448C, et a quo ibi emptus sit, I 383B'. — Virtutibus et gratia pollet in domo Putiphar, I 389D'. Ejus invicta castitas, 390D, V 277B', et injusta damnatio, I 391C. Uxor Putiphar, Joseph tentans et falso accusans, typum gessit Synagogæ, 393B'. — Eunuchorum somnia interpretatur, I 395C, Deo inspirante, B, 396A', 400B, VI 448A'. — Cur permiserit Deus eum tot adversis premi, I 392A', et in carcere deseri, 396C'; quo sensu fuerit cum illo in carcere, 391C', XIV 125B. — Quantæ ejus virtutes, I 394A. Mansuetudine maxime placuit Deo, V 153B', 631C. — Pharaonis somnia explicat, I 398A', eaque elucidans fuit vere propheta, 400D, V 397A, X 137A'. Toti Ægypto præficitur, I 400D', VI 448C', factus princeps fratrum et firmamentum gentis, VIII 291B, et vocatus deinceps lingua Ægyptiaca, Salvator mundi, I 401A'. Quotennis præesse cœperit, 401D', V 149B'. — Quam uxorem duxerit, I 401B', et quomodo filios suos nominaverit, 402B. — Ægyptios plurima docuit, maxime, ut pie credi potest, veram fidem, VI 448D'. — Qua via a futura fame præcaverit, I 398D', 401D'. — Ipso providente, Ægyptiorum possessiones Pharaoni subjectæ sunt, I 428B', et quinta fructuum pars regi reservata, 399B', 429B'.

Quomodo Joseph fratres ad se venientes probaverit, I 404D', 412D, et quare, 414B'; utrum ei licuerit explorationis illos insimulare et furti, 405B, 413C. — Quomodo intelligendum juramentum quod emisit per salutem Pharaonis, I 406B et seq., XI 69D'. — An veraciter dixerit non esse similem sibi in augurandi scientia, I 414B', 415D. — Qualiter commota sint viscera ejus super fratre suo Benjamin, I 411A, eum honoraverit, C', et quomodo se fratribus

Digitized by Google

manifestaverit, 417 D. — Patrem cum tota familia arcessens, I 419 D', et cum magna lætitia suscipiens, 424 A', eum in terra Gessen constituit, D', 427 A. — Quid ei morienti juraverit, I 430 B', et qualem hereditatem specialiter ab ipso receperit, 435 D, XII 346 A'. Cur Jacob potius benedixerit filiis Joseph, quam aliorum filiorum suorum, I 432 A, et qualiter Ephraim prætulerit Manassæ, invito Joseph, 433 D' et seq., II 478 A, XIII 518 A'. — De benedictione Joseph agitur, I 449 A et seq. Quomodo successerit fratri suo Ruben in duplici primogeniti parte, 438 C', III 73 D', IV 128 B, partem Levi receperit, III 73 B', et nominis sui significationem impleverit, I 449 A. Quanta ejus pulchritudo, 390 D, 449 C. Ditissimus fuit et non cupidus, XI 217 A'. Ipsi quodammodo competebat regnum, utpote ceteris fratribus sanctiori, VI 261 D', 288 B'. Quomodo ex eo egressus sit pastor et lapis in Israel, I 450 B. Quo sensu dicatur benedictio ejus confortata benedictionibus patrum ejus, 451 C et seq. — Quomodo Joseph patrem suum Jacob planxerit, ac sepelierit in sepulcro majorum suorum in terra Chanaan, I 465 D et seq., fratresque suos consolaverit, 467 D'. — Ubinam voluerit se sepeliri, I 468 C', XIII 518 D'. Cur non statim translatus in Hebron, I 468 D'. Quo sensu ossa ejus visitata sint, et post mortem prophetaverint, 583 D, VIII 291 C. Asportata ex Ægypto a Moyse, I 583 C, in Sichem reposita sunt, III 103 B'.

Stirpi Joseph Moyses benedixit, imprecans illi optimam partem, II 677 C', fortitudinem magnam, 678 A', numerosam sobolem, C'. — Domus Joseph, quid, III 115 C, 671 B', X 396 D, 435 C'. Tribus Joseph in duas tribus Ephraim et Manasse divisa est, quare, III 73 C', IX 668 C'. Sors ejus describitur, III 80 C, 81 D, 83 D; fuit ad aquilonem, 85 A.

Est specialis virtus in verbis Scripturæ Joseph concernentibus, I 384 A. — Qualiter in Psalmis celebretur, VI 448 D. — Fuit figura Christi præ omnibus dilecti a Patre et ornati, I 384 A', plenissime benedicti, 464 C', decori, 393 D, 464 C, proficientis, B, Salvatoris mundi, VI 455 B', X 659 B', XIV 45 B', passi, expulsi a Judæis et venditi a discipulo, I 384 C' et seq., VI 454 C', 474 A, XIII 403 A, 464 B', etc., empti autem a gentilibus, I 392 C, exaltati in die resurrectionis, 403 B', ex uxore gentili, id est ex Ecclesia gentium, duos gignentis filios, 404 B, Christi denique ubique terrarum pascentis fideles, 384 B, 431 B', et a prælatis rationem petentis de subditis, IX 131 D', XII 72 B'. Hi et alii mystici intellectus reperiuntur, I 384 A et seq., 392 C et seq., 403 C et seq., 412 A', 425 B', 431 B', 464 B, 469 B, 481 D', II 685 B, VI 454 C' et seq. — Sub nomine Joseph intelligitur vel patriarcha, vel ejus progenies, vel totus populus Israeliticus, VI 272 C, 280 B', IX 588 D, vel plebs decem tribuum, X 396 D, 435 C', 664 D. — Figurat Joseph fideles ex gentilitate ad Christum conversos, VI 281 B, 291 B', necnon eos qui in virtutibus crescunt, X 667 D', XIV 282 B'. — Domus Joseph significat Ecclesiam Christi, X 403 B', 410 B. — Quo sensu Deus tabernaculum Joseph repulerit, VI 261 C', 272 C, et deduxerit velut ovem Joseph, 280 A'.

Cf. Ephraim, Jacob, Manasse, Rachel.

JOSEPH (S.), sponsus B. V. Mariæ. De tribu Juda processit, XIII 499 C, et de domo David, XI 17 D', 385 A, 411 A'. Cujus filius fuerit, 13 B, 457 C', et cur ejus potius quam B. Virginis origo describatur, 15 B'. — Faber lignarius, ut fertur, XI 171 A', 392 A, 474 D', castissimus fuit, 385 A, 388 B', ita ut in virginitate permanserit, VI 500 C, 591 D', XI 567 A, XII 317 D', 408 C. Cum Maria, eaque sola, XI 171 C', verum matrimonium contraxit, 12 D', 411 B', a lege coactus, 16 C. — Certus de uxoris castitate ante nuntium angeli, VII 204 D, XI 17 A, cur eam tunc voluerit occulte dimittere, B. Quomodo, ab angelo admonitus, eam acceperit in

Digitized by Google

conjugem, 17 D' et seq. — Quo sensu illam non cognoverit, XI 19D', et quanta illius erga ipsam reverentia, C'. — An profectus sit cum B. Virgine ad visitandam Elisabeth, XI 17B'. — In Bethlehem ascendit, XI 411 C, vehens B. Virginem super asinum, et bovem ducens pro necessariis vendendum, pro quibus forte confecit præsepium ubi reclinatus est Jesus nascens, X 565D, XI 412C'. — Quo sensu pater Christi vocatus sit, XI 423A, 428D', et quam beatus in muniis suis, 429A'. — Qualiter cum puero et matre ejus in Ægyptum fugerit, et inde Nazareth redierit, XI 26C et seq., 433C. — Quomodo Jesum amiserit in Jerusalem, XI 434A et seq., et quantus ejus dolor fuerit, 436C'. — Cum Maria cooperabatur ad Filii Dei vitæ sustentationem, VII 205B. Probabiliter omnia sua vendiderant, eorumque pretium egenis contulerant, XI 105C, 423D'. — Forte vivebat adhuc quum Christus prædicare cœpit, XI 105C, sed ante Christi passionem obiit, XII 595C.

JOSEPH (S.), qui vocabatur Barsabas. Cur cognominatus sit Justus, XIV 91C. Fuit de numero septuaginta duorum discipulorum, frater Jacobi Minoris et consanguineus Christi, dictus frater Jesu, quare, XI 171B', XIV 92B'. — Non idem est ac S. Barnabas, XIV 92C', 112C'.

JOSEPH ab Arimathea. Cur decurio vocetur, XII 248C. — Quomodo corpus Jesu audacter petitum, et a Pilato concessum, XI 314B', 354A', juvante Nicodemo sepelierit, 314D', XII 248B', 598B, non adhuc perfectus discipulus, 597D', nec plenam de Christi resurrectione fidem habens, 598D, sed devote ac reverenter agens, C'.

JOSEPH, qui cognominatus est Barnabas, Levites, agrum suum vendidit, et pretium ejus Apostolis attulit, XIV 112B'. *Cf.* Barnabas (S.).

JOSEPH, abbas, eximiæ fuit humilitatis, de qua a S. Antonio laudatur, VIII 195C'.

JOSEPHUS, frater Judæ Machabæi, videtur idem fuisse ac Eleazar, V 360D'. *Cf.* Eleazar.

JOSEPHUS, dux Judæorum tempore Machabæorum, V 291C, de stirpe sacerdotali, C', ex superbia hostes aggrediens, C, profligatur, quare, A'.

JOSEPHUS (Flavius). « Fidelis Judæorum historiographus » fuit, II 106C, IV 110B'. Erat sacerdos et habitabat Jerusalem adhuc exstante templo, II 76A, diu post LXX interpretes, V 203C. Tempore obsidionis in speluncam fugit, XII 237C. — Vidit statuam salis uxoris Lot, VII 512A. — Multa in editione vulgata libri Esther ex eo desumpta videntur, V 185B, 196B, 203A. — Allegatur : de providentia Dei, VIII 94D, de arbore scientiæ boni et mali, I 76B, de partitione terræ inter filios Noe, 196B, de Cetura Abrahæ concubina, 306A', IV 110B', de bello Isaac contra Amorrhæos, VIII 268B', de rege qui nesciebat Joseph, XIV 126C, de modo quo Moyses salvatus est, I 486B', et de pulchritudine ejus, 487B, de Pharaone et Ægyptiis Israelitas affligentibus, 478A, C, 480D', etc., de ligno aquam amaram indulcante, 608B, de Amalec, 624B', 625A', V 138A', de tabulis præceptorum, II 106A, D, de ornamentis sacerdotum, 76B, de hœdo in lacte matris cocto, 35D', de Cherubim super arcam, 48C, de candelabro, 50A, de operimentis tabernaculi, 57D', de Othoniele, III 124A', de exercitu Sisaræ, 131D', de Gedeone, 144C', 153C, de trecentis qui lambuerunt aquas, 152B', de filia Pharaonis Salomonis uxore, VII 292, de aqua ab Eliseo sine pluvia obtenta, IV 15C', de ægritudine Benadad, 39A', de Jezabel, 44A, de duratione secundæ captivitatis decem tribuum, V 124B', de Manasse rege, VII 182D', de nobilitate Danielis, IX 384A, X 5, ejusque castratione, 11 B, de vastatione Ægypti a Nabuchodonosor, IX 268B, ejusque somnio, X 16C, de Cyro, VIII 638D, de Onia filio Simonis Justi, 292B, de dilectione Herodis majoris erga Archelaum, XI 30A, de Agrippa,

Digitized by Google

VI 489B', XIV 153B, de Theoda mago, 118B', de Simone Essæo, XII 188D, de discordia inter Judæos ante obsidionem Jerusalem, signisque tunc apparentibus, VIII 536A, IX 301C, XI 260A', 313C, XII 189B, et de ipsa obsidione, VIII 351B', 536A, IX 365C, XII 168C', etc. — Recensentur ejus errores de uxoribus Adæ, I 121D, de inerubescentia Adæ et Evæ, 82C', X 80C, de occupatione Syriæ a Ptolemæo, V 308C, de pugna Judæorum pro Demetrio, 310A', de altari ab Onia in Ægypto ædificato, VIII 470C', de cogitationibus malis non prohibitis, II 6B, V 292C', VII 102B', VIII 697C'.

JOSIAS, filius Amon. Fuit XVI[us] rex Juda, IV 82D. Magnifice laudatur, 90D', VIII 288B, ut benignus et pius, IV 83B, IX 175B', sanctus, religiosissimus, X 573B, XI 11B', justissimus, IX 175C'; moribus annos vicit, IV 82D'. — De longe prænuntiatus, III 683C, XI 11C', quando regnare cœperit, IV 82D, C'. — Eo regnante vaticinati sunt Sophonias, Jeremias ac Holda prophetissa, IX 6D, X 573B. — Templi reparationem promovit, IV 83C. — Dolore et zelo repletus post lectionem libri legis in templo reperti, Dominum consuluit per Holdam prophetissam, IV 83C' et seq.; cur non per Helciam pontificem, nec per Jeremiam aut Sophoniam, 84B'. Quid ei responderit Dominus, 85C et seq. Tunc librum legis populo legi mandavit fœdusque percussit cum Deo, 86D, mundari præcepit Jerusalem et Judam ab universis simulacris, excelsis, lucis et aris sacrilegis, C et seq., et populum suum fecit Deo servire, 268A', VIII 288D. Adhuc puer erat, quando idololatriam auferre aggressus est, IV 266C. — Solenne Phase in Jerusalem celebravit, IV 90A', 268B et seq. — Occisus a sagittariis Pharaonis Nechao in campo Mageddo, IV 91B', 270D', X 675C', XI 11C', 186A, juxta fontem et arborem qui protinus aruerunt, IV 271D', quomodo in pace obiisse dicatur, 86A. — Universus populus eum luxit, IV 271A', maxime Jeremias, qui partim de eo conscripsit Threnos suos, B'. Attamen Judæi mox ad idola declinaverunt, IX 20B'. — Quot filios habuerit, IV 120C', IX 174B', XI 11D'. — Mystice, Josias optimum fuit prælatorum speculum, IV 86A', 92B', 271D. — *Cf.* Joachaz, Joakim, Sedecias.

JOSUE. A Moyse sic vocatus, dictus est prius Osee et Jesus, filius Nun seu Nave, II 393A', III 5B, XIII 487A. — Vir egregius sub omni respectu, II 383B', fortis, III 3, obediens, 65C, humilis, 89A, justus, X 664C', præclara sunt ejus gesta et virtutes, III 3, VIII 275D et seq. Non immerito dictus est Josue seu Salvator, III 3, et angelus, II 36D. Quomodo fuerit nomen Dei in illo, 36A'. — Inseparabilis et specialissimus minister Moysis, II 110D', III 5A', quem secutus est in montem Sinai, II 42C, 99B', ejus honorem maxime zelabatur, quandoque indiscrete, 383C', 384A. — Tabernaculi custos constitutus est, II 111A. — Prophetiæ donum habuit, III 3, 10A, VIII 276A; in gratia confirmatus fuisse videtur, III 8A'; et in quibusdam Moyse præstantior apparuit, 7A'. — Exploratoribus terræ Chanaan præfectus, eisque fortiter contradicens, II 396D, lapidatus esset nisi Dominus adfuisset, 397A. — Cur præpositus a Moyse exercitui contra Amalec, I 624C, et quomodo, Moyse orante supra montem, Amalecitas fugaverit, 625A. — Obedientia principatum meruit, V 278A. Institutus Moysis coadjutor et successor in regimine populi, II 481A' et seq., 649A', sub directione tamen Eleazari pontificis, 481C', ab eoque confortatus, 538C, 648D', ipsi successit, 689B. — Cur per eum Dominus populum suum in terram promissionis introducere voluerit, II 483B', 538B'.

Qualiter locutus sit Deus Josue post Moysis mortem, III 5D', illumque confortaverit, 7B'. — An exploratores mittere licite valuerit Josue, III 13C. Cur tribus diebus ad oram Jordanis moratus

Digitized by Google

sit, 18C. Quomodo eum transierit, 19B et seq., 24D', monumentumque erexerit in rei memoriam, 23D. Qualiter a Deo exaltatus sit, 20A, 25C. — Hebræos circumcidit, III 26C' et seq. — Angelus ei apparens, III 30B', quis fuerit, 31A. — Jericho expugnat et destruit, III 33C et seq.; item Hai, 39D, 48A. Prævaricatorem lapidari facit, 39B et seq. — Legem denuo promulgat, III 49A' et seq. — Populum alloquens, quomodo ab omnibus audiri potuerit, III 20A', 34D', 35A'. — Incaute cum Gabaonitis fœdus init, III 55B, sed sapienter cum eis componit, 56A. An fœdere reapse teneretur, 56C'. — Solem et lunam sistit, III 58B', et diem protrahit, quot horis, 62B, VIII 592B'. — An ejus tempore inventa fuerit astronomia, IV 78B'. — Chananæis per sex annos debellatis, III 63D et seq., 68D et seq., duodecim tribubus terram partitur, 70D et seq., 84B et seq., et in possessionem accipit Thamnath Saraa, 88B', et Sichem, C'. — Novissima ejus verba ad populum, III 97B, 98C. Fœdus renovat inter Deum et Israel, 102B. Cur delinquentes tribus non corripuerit, 104D. — Moritur et sepelitur in Thamnath Saraa, III 103C. Mors ejus a quo conscripta, 104B'. In sepulcro ejus imaginem solis sculpserunt, 119A'. — Spiritualiter, in multis fuit figura Christi, III 10C, B', 16D, 21D, 31D', 38A, 63A, 67C', 72D, 89A', XI 18B', 387B', 420D', boni prælati, III 11D', 46D', 51D, 86C, 98A', et prædicatoris, II 395D', III 104C'.

Liber Josue a quibusdam inter historiales computatur, III 4, ab aliis inter prophetales, 3, quare, 4, 10A. A quo sit conscriptus, 5A, 104B'. Est Deuteronomii prosecutio, 5A.

JOSUE, filius Josedec, pontifex. *Vide* Jesus, filius Josedec.

JUBAL musicæ artis fuit inventor, I 133C; quid mystice, 140B'.

JUBILÆUS. Annus jubilæus, quomodo computatus, II 293A', C'. — Tubarum clangore annuntiabatur, II 293B', III 33C'. — Eo durante, a terræ cultura abstinebant Judæi, II 294B, debita exstinguebantur, 575B, servi cum uxoribus et liberis libertati reddebantur, 297A', et unusquisque in suas possessiones redibat, 294A, IX 445D'. — Quid in anno jubilæi, de domibus venditis, II 296C, C', aut de agro per votum consecrato, 313D et seq. — Possessiones tanto vilius venibant, quanto proximior erat jubilæi annus, II 294A'. — Simile quid ordinabatur pro redemptione Judæorum alienigenis servientium, II 298B. — Jubilæi lege regionis prosperitati apprime prospiciebatur, II 294C. — Jubilæus, quid mystice, II 299D et seq., IX 664A. — *Cf.* Domus, Venditio, Votum.

JUBILATIO. Quid sit, VI 343D', 382A', et unde oriatur, 344A. — Jubilare Deo optima est animæ occupatio, VI 290C'; cur et quomodo illud peragere debeamus, 146D, 288B, 402A. — Jubilus, quid sit, IV 420A', VI 18C, 146C. Qualiter in jubilo ascenderit Christus, 19A'. — *Cf.* Exsultatio.

JUCUNDITAS. Est fructus sanctitatis, VIII 185C, devotionis, 9D', patientiæ, 12D, timoris Dei et justitiæ, 87C'. Jucunditas cordis, hæc est vita hominis, 185B. — Laudatio divina jucunda esse debet, VI 678B'. Jucunda mente Deo servire, est ipsi acceptissimum, VIII 185C, 213C'. — Qui honorat patrem, jucundabitur in filiis, VIII 21D. Parentes non habent jucundari in multis filiis, nisi sint pii, 91C, 158A. Qui invenit mulierem bonam, hauriet jucunditatem a Domino, VII 125D. — Avarus non jucundatur in divitiis, VIII 81B'. — Quo sensu in jucunditatem creatum sit vinum, VIII 192A. — Stellæ Creatori lucent cum jucunditate, IX 395D. — *Cf.* Gaudium, Lætitia.

JUDA seu Judas, patriarcha, filius Jacob. Nomen ejus, quid sonet, I 335D'. — Fratribus suis fuit fortior et sapientior, et eis suasit Joseph vendere, I 382C, IV 128C'. — Quo jure potuerit Thamar ad

Digitized by Google

mortem mittere, I 388A. Quomodo erga eam peccaverit, 388D. Quo tempore præfata acciderint, 389B. — Spondet pro reducendo Benjamin, I 409A', quem in Ægypto pro posse defendit, 416D. — Successit Ruben in jure primogenituræ, quantum ad principatum, II 676D, III 73D', IV 128B'. — Quot filios habuerit, IV 114B, 122B. — De benedictione Judæ impertita, I 441A et seq. Qualiter a fratribus laudandus fuerit, 441B, et factus leunculus, A', inimicos deprædatus sit, C', ac requieverit post victoriam, 442A. Quo sensu sceptrum non auferendum fuerit ab eo, donec veniret qui mittendus erat, 442D' et seq., III 477A', V 339D', XIII 499C, dictusque sit alligaturus asinam ad vitem, I 444B, et stolam in vino lavaturus, 445D. — Mystice, designat Christum, I 461A'.

JUDA seu Judæ tribus. Quia ex ea nascendus erat Christus, et aliis ex causis, ceteris antefertur, I 441B, 589D, II 331C', 360A, III 499C. Viri Juda seorsum dinumerantur ut digniores, 344C, 572C. Excluso Ephraim, tribus Juda ad regnum electa est, IV 179B, VI 261D'. Deo fuit specialiter devota, II 675D', et ceteris fortior, 676B. — Refertur eam primo secutam fuisse Moysen ingrediendo mare Rubrum, I 589D, X 297D', XI 8D'. — Ad orientem tabernaculi sedebat cum duabus tribubus, II 330C. — A Moyse benedicitur, II 675D'. — Ejus sors descripta, III 76D, non est eadem ac in visione Ezechielis, IX 671C. Fuit aliarum tribuum sorte amplior, III 86D', 113C'; sed quædam ex ea pars Dan et Simeoni cessa fuit, 87A, IV 127A'. An terras absque sortium missione receperit, II 478A', III 87B. — Ad austrum protegebat Israel, III 76D', 85A, 156D, VI 114C', IX 671C. — Populo, post mortem Josue, tribus Juda præposita est, III 111B', non generaliter, 112C, sed in bello contra Chanaan, D, et contra Benjamin, 214A. Ejus gesta, 112A' et seq. Quo jure in Jerusalem habitaverit, 79A, 115A. — Diu sola fuit obsequens David, III 440B'. — Frequenter cum tribu Levi per matrimonia conjuncta est, XI 15A. — Ex ea orti sunt nonnulli Apostoli, VI 165B. — In vexillo ejus fuit figura leonis, II 331C.

Tribus Juda Christum designat, II 683C'. Vicit leo de tribu Juda, XIV 268D'. Figurat etiam Juda Ecclesiam, II 684A, cujus est rex, quomodo, VI 117A, 485A. Quo sensu ad orientem figat tentoria, 332C. — Designat et Apostolos, III 79C', 117A'. Qualiter principes Juda sint Christianorum duces, VI 169D. — Quid viri Juda, III 443D', VIII 368A'. Vir Juda germen Dei delectabile, quomodo, 361A', 369A. — In anima nostra princeps sit Judas, quo sensu, II 332D', VI 486C'. Judas arans, quid mystice, X 291B'. — Quid filiæ Judæ, et qualiter exsultent propter Dei judicia, VI 25B, 393D'. — Quo sensu Juda sit in obsidione contra Jerusalem, X 677A.

JUDA, regnum. Duarum tribuum regnum vulgo nuncupatum, IX 62A, 63A, tribus Juda, Benjamin et Levi complectebatur, III 670A, 680A', IV 69A, V 210D', VIII 319D, IX 80D, 588C. Insuper ad ipsum confluxerunt multi de Israel, IV 138D, 211B' et seq., V 213D', IX 212A. — Mox ad malum declinavit, III 689D. — De peccatis increpatur, VIII 319C et seq., 343C et seq., 411A, IX 23C, 62A, 63A et seq., 82C' et seq., 148A, 156B', 246C et seq., 451D, X 375C', 472A. Gravius deliquit quam Israel, V 212B, IX 36D, D', 483C. Per meretricem Oolibam exprimitur, 527D, 528B et seq. Non pauci principes Juda cum populo prævaricati sunt, et idola coluerunt, IV 69C, 80B, 264D, 273B', X 376A, etc. Quo sensu præter tres, omnes reges Juda peccaverint, VIII 288C'. Attamen sub bonis regibus regnum Juda idololatriam abjecit, et fœdus cum Deo renovavit, III 691D, IV 64A, 72B, 86D et seq., 218D, 221A', 226C', 255B, 256A et seq., 268B. Cur per XL dies tulerit Ezechiel

Digitized by Google

iniquitates Juda, IX 436C, 437B. — Regnum Juda prædicitur puniendum, IV 81B, 85C, 93B', VIII 323A', 344D et seq., 350C et seq., 488B et seq., IX 47A, 62C, 82D, 85A', 88B et seq., 96A, 111A, 117A, 122D', 129C', 136D, 144A, 148C', 310C, 442C', 444D, 451B', X 217B et seq., 375C', 574D. Præmonetur de adventu Ægyptiorum, Assyriorum et Chaldæorum, etc., deque captivitate, VIII 386C' et seq., 393C', 599D', IX 10C', 47A et seq., 61A et seq., 123A, 163A, 194D et seq., 246C, D', 460A', 516C et seq., 528D' et seq., etc., X 338B et seq. — Confortatur ne timeat reges Syriæ et Israel, VIII 381C. — Ad meliora invitatur, VIII 325A et seq., IX 46A', 80D et seq., 110A et seq., 153A, 156D, 172C, 173C, 200A et seq., 249D, X 253D, 316D et seq., 341A et seq. — Prænuntiatur reditus Juda de captivitate, urbiumque ejus reædificatio, necnon et illius conversio atque consolatio, quæ omnia figura fuerunt conversionis Judæorum et omnium credentium ac redemptionis eorum per Christum, VIII 338A et seq., 425A', D', 438B et seq., 636C', IX 182C', 193C', 205A, 208A, 211C et seq., 215C', 225C et seq., 238B' et seq., 240A et seq., 292C', 586B et seq., X 207A, 208C', 318B et seq., 345B et seq., 481A', 509C, 601A' et seq., 621A et seq., 663B' et seq., XIII 503C et seq. Sacrificium Juda Deo placebit, quando, X 706B'. — Vaticinium Joel fere per totum ad Judam dirigitur, X 325. Quid quatuor cornua Judam ventilantia et quatuor fabri ea dejicientes, 622D, 625D'.

Regnum Juda a Sesac rege Ægypti vastatur, III 689C', IV 213B, percutitur a filiis Israel, III 692C, IV 59A', 249A', et vicissim eos debellat, III 690D', IV 3, 217C, etc. — Orantes et jejunantes, filii Juda ab impugnatione Moabitarum et Ammonitarum liberantur, IV 231D. — Mortuo Josaphat, regnum Juda decidere cœpit, IV 3, sed diu propter David servatum est, VI 614C', IX 130B. — Ab Assyriorum impugnatione liberatur, IV 73B', VIII 394A, 411C', 526A, 580D et seq., 588C', X 519B', 521A. — Qualiter finierit, principibus et magna parte populi a Chaldæis in captivitatem ductis, Jerusalem Judæaque vastatis, et templo destructo, IV 94D' et seq., 96B et seq., 274A, IX 256A et seq., 310A' et seq., X 8A. Multi in Persidem translati fuerunt, V 333B'. — Residuo populi in terra Juda præfectus est Godolias, IV 98D', IX 258D. Ipso occiso, reliquiæ Juda terram Ægypti ingressæ sunt, 262C, invito Jeremia, 261C, ibique diis alienis sacrificantes, iram Dei concitaverunt, 263C et seq. — An cultus Dei viguerit in Judæa durante captivitate, IX 385A'. — Reditus de captivitate sub Cyro et Dario, necnon et reædificatio Jerusalem et urbium Juda narrantur, IV 274D', V 209A' usque ad 262A'. — De Judææ statu tempore Machabæorum, *Vide* Antiochus, Joannes Hyrcanus, Jonathas, Judas, Machabæus, Mathathias, Nicanor, Ptolemæus, Simon.

Ablatum a Juda sceptrum, signum erat adventus Christi, I 442D' et seq., XI 186D'. Tres tribus regni Juda nunc in Romano imperio dispersæ sunt, V 226D. Prædicuntur confœderandæ decem tribubus et congregandæ in unitate Ecclesiæ, VIII 414C, 425A', D', IX 588C' et seq., X 208C'. Ex illis plurimi ad Christum conversi sunt, XIII 548B'. In fine sæculi convertet Dominus captivitatem Juda, quomodo, X 356B', 481B'.

Regnum et terra Juda designant Ecclesiam, IV 100A, IX 51B, 225C, 241D, 325A, clericos et religiosos, 43C', litteratos, 44D. — Quid domus Juda, IX 68A, 120C'. Quo sensu domui Juda quasi putredo fuerit Deus, X 246C, 249A'. — Quid reges Juda, IV 100A', virgo Juda, IX 342D, 343B, et quantum præstet filia Juda filiæ Israel, X 176D. Torcular calcavit Dominus virgini filiæ Juda, IX 321C', 329A'. — Juda transmigratio, quid mystice, IV 101A'.

Digitized by Google

Cf. Captivitas, Hebræus, Israel, Jerusalem.

JUDÆA. A tribu Juda nominata, ante tribuum divisionem, pro tota terra promissionis accipiebatur, II 38B, XII 345C'. — In medio terræ habitabilis sita, VI 222C', 228A, IX 440D, ideoque dicta umbilicus terræ, 594C, et cor maris, X 458A', ex una parte ad Ægyptios, ex altera ad Assyrios pertingebat, IX 479C'. Ad aquilonem ab Ephraim, ad meridiem a Juda protegebatur, III 76D', 156D, VI 114C'. — Quid intelligatur per fines Judææ trans Jordanem, XI 212D. — Melle et lacte fluens, II 394C', IX 110A', Judæa frumento et aromatibus abundabat, 543A. An fuerit Ægypto fertilior, 505C. Specialiter indiget pluvia, 126B'. — Propter Dei cultum et Christi mysteria inter omnes terras egregia, IX 505D, a Deo ter desponsata est, X 223B'. Notus in Judæa Deus, VI 235D, 238B. — Dicitur Dei hereditas, VI 274D, IX 17B, et terra, X 329D', terra fœderis, IX 555A'. — Quo sensu fuerit devoratrix hominum, II 395C, IX 580C'. — Insufficiens erat Patriarcharum præmium, IX 211A', eisque non fuit actualiter data, B, sed eorum posteris promissa, B', XIV 124D.

Diviso regno Israelitico, Judæa vocata est terra duarum tribuum Juda et Benjamin, ad distinctionem Samariæ et Galilææ, XII 345B', XIV 95A'. — An durante captivitate omnino deserta fuerit, IX 385A'. In illa quinam vineas et arbores fructiferas destruxerint, X 330C, 333A'. — Post captivorum reditum insolita ubertate donata est, IX 579C', 583C, D'. — Ejus quanta pax fuerit in Christi adventu, X 489C'. — Ibi potissimum Antichristus præliabitur, IX 593B', ibi prosternetur, 595A', et sepelietur, 599C'.

Judæa figura est patriæ cœlestis, VIII 513B, IX 211B', 218C', X 361A, Ecclesiæ, VI 238C, IX 225C, et animæ piæ, 131C. Ejus civitates signant ordines angelorum, VI 182A', congregationes devotas et particulares Ecclesias, IX 56C, 100D, corda confitentium, VI 182A.

Cf. Chanaan, Hebræus, Juda, Terra promissionis.

JUDÆUS. *Vide* Hebræus.

JUDAS Machabæus. Filiorum Mathathiæ medius, virtuosissimus et strenuissimus, V 274C, imo omnium tunc viventium fortissimus, 280B', ob fortitudinem factus est dux fratrum, 279A', 350D', et populi, 283B, cujus fuit angulus, et paxillus, et arcus prælii, X 665D'. — Multis de causis contra gentis hostes consurgens, V 280B, eos undique debellavit, Apollonium, 281B, Seron, C, Gorgiam, 285A, 369B', Nicanorem, 297C, 361B, 376A, Bacchidem, 361C, Idumæos, 290A, Ammonitas, B, Joppitas, 368B, et alios, A'. Quas gentilium terras intraverit, X 666B'. — Ad humana auxilia confugiens, V 297D, et cum Romanis fœdus iniens, 299C', quodam modo meruit a Deo derelinqui, 297D, et a solita magnanimitate cadere, 300B'; ideo a Bacchide impetitus, C, in prælio occubuit, 301B', X 154A', 433D'. — Summus sacerdos fuit, V 320C', et prophetalem visionem habuit, 376B'. Quomodo dicatur decimus pontifex, 350C. — Laudantur ejus virtutes, V 265, magnanimitas, 300D', 301B, dilectio in fratres, 377D', zelus erga fidem, 350D', domum Dei, 287D, et defunctorum animas, 370B. — Historiam bellorum suorum conscribi curaverat, V 339A'. An sit auctor libri II Machabæorum, 327. Epistola ejus ad Judæos Ægypti, 331C', quandonam scripta, 332A. — Moraliter, nos spiritualis prælii formam docet, V 513C'. — *Cf.* Machabæus.

JUDAS (S.), apostolus, qui et Thaddæus, et Lebbæus seu Corculus, XI 122B, 506C', XIV 67A. Frater Jacobi Minoris et Simonis Zelotis, quandoque dicitur frater Domini, XI 171B', XIII 163D. — Auctor est ultimæ epistolæ canonicæ, XII 538A, XIV 67A. — Unde cognoverit verba Enoch quæ allegat, XIII 442C. — Quomodo in-

Digitized by Google

telligendum quod in novissima cœna dixit, XII 538B. — In Ægypto prædicavit, VIII 627B. — Quanta ejus humilitas, XIV 67B, 75C.

JUDAS Iscariotes. Quare sic vocatus, XI 122B, 284B', XII 406D. De qua tribu ortus, I 448B. — Cur ad apostolatum electus sit, XI 506D', XII 406A'. Fuit apostolus prædicans et baptizans, XIV 90A. An ipsi etiam promissum fuerit sedere cum Christo judice, XI 219B. — Utrum bonus fuerit tempore vocationis suæ, et quandonam effectus sit malus, VIII 89A, XII 406C', 407C, 495A'. — Licet a Christo non pauca dilectionis specimina acceperit, IV 561D', V 665A', VI 77C', non cordis affectu eum secutus est, nisi forte ad tempus, XI 218A'. — Qua de causa officium procuratoris Christus illi commiserit, XII 495D. — Indignatus est contra Mariam Magdalene quia fur erat, XI 283D, XII 495C. Ad sustentandos filios furabatur, VI 489C. — Quando Christum vendiderit, XI 284C', XII 207C, et quo pretio, D, implendo sic prophetias, XI 288C, 302D', XII 519A'. In Cœna a Christo indicatus, sed non aperte, nisi Joanni, XI 287A' et seq., XII 519C, 521C et seq., quomodo cum illo intinxerit manum in paropside, XI 288D', et quam callide locutus sit, B'. Eucharistiam in Cœna accepit ut alii Apostoli, 289B, XII 519A', non autem sub panis intincti specie, 522A. Qualiter, post buccellam, introierit in eum Satanas, 206C', 522B. Etsi a Christo pie simul ac terribiliter admonitus, XI 288D', XII 212C, 223D', non est correctus, 212C', 224D. In Cœna sententiam damnationis accepit, VI 488C', XI 288D. Qualiter dimissus sit a Christo, XII 522A'. — Quanta stipatus turba, XI 295B, XII 223D, 578D, ad Jesum accesserit ut oscularetur eum, et quibus de causis, XI 295A', XII 223B'. Quomodo tunc oratio ejus facta sit in peccatum, VI 488D'. — Quo animo triginta argenteos principibus sacerdotum retulerit, XI 302B, et laqueo se suspenderit, D, XIV 90D. — Gravissime Christum offendit, VI 77D et seq., 85D', magis tamen desperatione quam proditione, I 128C, VI 489A, XI 302A'. Quo sensu contra eum prævaluisse dicatur, VI 57A. — Damnatus est, VI 56B'. — In Psalmis sæpius increpatur, V 664C', 665A', VI 56B', 77D, 85C', et de illo psalmus CVIII^us scriptus est, 487A, XII 572A'. — Dicitur vir linguosus, VI 649B', et peccator, 200A', diabolus, XII 406C, filius iniquitatis, VI 350D', et perditionis, XII 512A. Quo sensu possederit agrum de mercede iniquitatis, XIV 90B. — Figuratus est per Doeg, VI 55D et seq., Absalonem, V 423D, et Achitophel, 444D. Infidelium Judæorum pater fuit malitia, VI 489D. Quinam illum imitentur, XII 207B'.

JUDAS (S.), qui cognominabatur Barsabas. Laudatur, XIV 171C. — Quomodo Antiochenos consolatus sit Christianos, XIV 172B.

JUDAS Galilæus, quid docuerit, et quomodo erraverit, XI 244C', XII 77A, XIV 118D'.

JUDEX. Deus est unus judex noster, XIII 599B', infallibilis, VI 34C', IX 209D, omnia intuens et discutiens, V 685A', qui judices terræ velut inane fecit, VIII 607D. Quomodo in medio eorum sedeat, VI 294C. — Universorum judici Christo quis similis, VI 300C. — Apostoli fuerunt Ecclesiæ judices, VIII 331B'.

Jam ante legis promulgationem, Moyses, suadente Jethro, judices constituerat pro minoribus causis, majores sibi reservans, I 632D' et seq., II 526D et seq. Cives et peregrinos judicabant, 526B'. — Quid in lege statutum sit circa judicum institutionem, II 580A', 581B'. Cur in portis sedere jussi sint, I 631D, II 580A', IV 630A', X 651C'. — Quando et qualiter appellandum esset sive ad pontificem, sive ad judicem supremum, II 583D' et seq. Quando officia ista per personas distincta erant, ad pontificem recurrebatur in spirituali-

Digitized by Google

bus, ad judicem vel ad regem in temporalibus, ad utrosque in quibusdam casibus, 584C', 717B', VI 586C'. — Hoc etiam in Ecclesia servatur, II 584D'. — Lex præfata, quomodo a rege Josaphat sit observata, IV 229A' et seq. — In V. L., pontificis sententiam contemnens morti adjudicabatur, II 584A'. — Post captivitatem, judices ab Esdra instituti sunt de mandato Artaxerxis, V 225A.

Judex civilis, quasi jus dicens, VIII 59C, XII 144C, potestatem habens refrenativam, VIII 46B', 251B', injuriarum vindex, VII 33B, VIII 61A, vicarius est Dei, II 527B, IV 229B'. Cur vocentur judices dii, VI 294C, 295D, filii Excelsi, A'.—Magnus est judex, sed minor homine timorato, VIII 64D'.—Quandoque pastor nuncupatur, III 378C'. — Eum durissimum judicium manet, VI 294B', VII 487A. — Quisnam eligendus sit judex, I 634B' et seq., XIII 148C'. — Sit judex Sapientiæ increatæ obediens, I 634B', VIII 30C, Deum timens, I 634D', IV 229C', 230A, VIII 64D', XII 144C, justus, II 257C', VII 453A, VIII 60A, 106D, zelo justitiæ et caritatis ardens, III 435A', XII 180D, XIV 423A', quasi viva lex et animata justitia, II 527C, III 301A, VI 100C', VII 453B', XI 306A, XII 591A, in puniendo tria sibi proponens, VII 254B, verax, VIII 253A, sensatus, 59C, potens, I 634B', VIII 46B', non avarus, I 635C, III 303A', VIII 365D', nec mane comedens, VII 276C. Sit in eo veritas vitæ, doctrinæ et justitiæ, I 635A. — Quinam ad judicis officium apti non sint, VIII 235A. — Indignus est alium judicare qui in eodem aut majori versatur peccato, VIII 106D, XI 92A, XIII 19C, 600B, XIV 422D'. — In judicando, quomodo judex excæcari possit a Deo, IV 480D, 487A, et a diabolo, 434D'.

Ad rectitudinem judicii quid requiratur, VI 100C', XII 414B', D'. Debet judex servare juris ordinem, II 30B', 581A, VI 100D', ambas partes audire, II 28B, 526D, XII 422A', XIV 209A', causas diligentissime scrutari, I 261B', IV 631A', 636C', VI 101A, XII 422A', de dubiis diligenter inquirere, VIII 68B', omnia mature considerare, IV 229C', XII 424A', juxta mentem legis judicare, VI 295B, et justum judicium non protelare, IV 683B'. Debet etiam omnem affectum privatum excludere, III 489D', VI 101B, VIII 118D', X 647B', XII 415A, ex impetu passionis non judicare, II 257C, IV 443C', 683C, nec cum acceptione personarum, quod sub gravi ei prohibetur, II 526D', 580C', 626A, VII 121C', 155C', VIII 37D', 46C', 59C, XII 180C, 415A. Oportet eum a timore humano cavere, VI 101A, potentibus non favere, II 257A', 526B', multitudini non cedere, 28C', VI 100D', VIII 47A, XII 415A. Insuper potest, imo et debet, salva justitia, opem præstare pauperibus, II 29C, 30A, 257D, VI 295A, VII 194C, pupillis, VIII 29C, 327A', 330C, et personis miserabilibus, XII 144A'. Nec nimis rigorosus, nec nimis remissus, per discretionem contemperet misericordiam et justitiam, II 580C', VI 101B, VII 254B, 453B', VIII 114C. — Peccat qui causas intricat, IV 366B', sententiæ pretium recipit, II 32C, pro pecunia sontem effugere sinit, 513B, a fortiori qui pro muneribus innocentem percutit, 636D. Munera cujusvis generis judex recusare debet, 31C', 32A', 580C', III 301A, IV 683D, VII 103A, VIII 118D'. Narratur aliquid ridendum de judice venali, 119A. — Ad restitutionem judex pro injusta sententia tenetur, III 301B. — Insontem pro scelerato occidere nequit, II 624A. An et quatenus ei insontem judicialiter convictum morti tradere liceat, 30C, vel sontem judicialiter purgatum dimittere, 31D.— Judicis ordinarii non est pœnam relaxare, I 414D'. — Nulla iniquitas in judicio facienda est, in regula, in pondere, in mensura, quo sensu, II 264A'. — Judicium ferri candentis seu aquæ fervidæ illicitum est, III 362B. — Qui justificat impium, et qui justum condem-

Digitized by Google

nat, uterque abominabilis apud Deum, VII 117B, VIII 253A, 365D'.

Quomodo quis fiat de judicis foro, VIII 59C'. — An coram judice bona temporalia repetere fidelibus liceat, XI 71D', 519B', XIII 149A, aut etiam religiosis, XI 72C, 520A, XIII 149B; an illud expediat, XI 72D, 520A, XIII 149C', et aliquando sit obligatorium, XI 72A'. Quandonam etiam ad judicem infidelem recurrere fas sit, 72D, 520A, XIII 147C, 149B. — Quo pacto liceat judici complacere, VII 180B'. Vitanda est societas injusti judicis, VIII 68D'. — Reus graviter peccat, peccatum suum judici non propalando, XIV 422B'. — Quatenus erroneæ judicis sententiæ acquiescere teneamur, II 584D, VIII 54D'. — An et quatenus injustam sententiam exsecutioni mandare liceat, II 30C', et an martyrum vel ipsius Christi tortores excusari valeant, 31B. — Qualis judex, tales ministri ejus, quo sensu, VIII 60A. — Exponitur parabola judicis et viduæ, XII 144B.

Cf. Judicium, Prælatus.

JUDICES qui præfuerunt Israeli post Josue. Laudantur ex quadruplici maxime capite, III 109, VIII 277D'. — Qua de causa suscitati, III 120B, 203D' et seq., et quænam eorum auctoritas in populum, 116D, 301C'. Probabilius consiliarii tantum erant et medii inter Deum et plebem, 116D'. Errata populi corrigere valebant, 203D', 204A'. Inimicos Israel juste debellaverunt, 187C'. — Samuel primus fuisse videtur qui filios suos instituerit judices super Israel, III 300D. — Post captivitatem Judæi plures judices sanctos habuerunt, VIII 331C'. — Allegorice, judices Israel signant Christum et angelos, III 134A, Apostolos, 117C, prælatos virtuosos et principes prudentes, 134A. — Liber Judicum, a quo conscriptus, III 116B, et quando, C. Est libri Josue prosecutio, 111A.

JUDICIUM. Proprie sumptum, est actus judicis, definitio justi seu determinatio juris, vel prolatio sententiæ, VII 20D', XI 90B, XIII 19A. — Est actus rationis seu prudentiæ, tanquam habitus actum elicientis, et justitiæ, tanquam habitus in judicando regulantis, VI 101B', VII 20D', 453B, VIII 699D', IX 151D, XI 90C, XIII 19A. — In Scripturis fit mentio de judicio discretionis, discussionis, remunerationis, reprobationis, et jurisdictionis, VI 405D, 508A, XI 90B', XIII 19C', XIV 456D'. — Sumitur quoque judicium pro divino præcepto, XI 150C', vel consilio, VIII 671A', et pro morte, 232C', 249A.

JUDICIUM HUMANUM. Judicium discretionis est actus quo homo inter bonum et malum discernit, VI 460B, VIII 625D, X 483D', XI 150C'. — Aliud est ordinatum, aliud inordinatum, X 502C. Judicium ordinatum acceptissimum est Deo, IX 98A, et Christo, VI 399B, nec pro Deo ipso subvertendum, IV 490D. — Quid sit judicium sibi eligere, IV 665A'. — Qui judicium non amat, a vitiis sanari nequit, IV 669A, nihilque grave sine judicio est agendum, VIII 205A, X 502C. Gaudium est justo facere judicium, VII 140C. Senes præsertim decet, VIII 157B'. — Amore et odio pervertitur, VIII 225C', aliisque vitiis, VII 81A. — Christus confirmavit Ecclesiam in hoc judicio, VIII 404D', 560C, 563D', 625D. Quia in Judæis non erat, 715B', 717C, puniti sunt, 715C', 716D, D'. — Judicium inter bona creata et bonum increatum fit per dona scientiæ et consilii, VI 100C'. — Judicium sensitivum per judicium rationis corrigitur, III 700A'.

Per judicium discretionis in primis homo se ipsum judicare debet, VI 100C', 405B', 460B, VII 453C, VIII 699D', XIII 19A', 141B', 181A'. Judicium hoc diligit Deus, V 601B', VIII 361C', 730A', illudque educit tanquam meridiem, V 630A. Petenda est gratia judicium sic faciendi, VI 568D', VII 139C, 140C, VIII 327D, IX 173C, 496C', X 502C, ac custodiendi, VI 460B, et ita disceptationis judicium evadendi, XIV 457D. — Cogitatio justi judi-

Digitized by Google

cium vocatur quia judicialiter examinata, VII 78B'. — Qualiter Jerusalem fuerit quondam civitas plena judicii, VIII 328C'. — Observare etiam debemus judicium retributionis, nos ipsos pro peccatis nostris puniendo, VIII 700A.

Judicium de aliis fit per judicium discretionis et per judicium retributionis, VI 399B, 460B, VIII 625D, sed imperfecte, X 539B, XII 77B. — Est ordinatum vel inordinatum, VI 100D, 460B, VIII 113B', X 502C, etc. — Judicium de subjectis, quod est utile, XI 90C', qualiter sit licitum, verum et rectum, X 647A', XI 90C, XII 414D', 422A', 424A', XIII 19B, qualiter perversum, X 542C'. Severum nimis est vitandum, VII 253D'. Caritas sine judicio remissio est, judicium sine caritate crudelitas, X 303C', XII 45A'. — Ad judicii rectitudinem quid requiratur, *Vide* Judex.

De non subjectis judicium est, in manifestis, licitum cum debita moderatione, X 225C', XI 90A', 523C', 524D. Qualiter fiat peccatum, sive veniale sive mortale, VIII 113B', XI 91C, usurpatum, temerarium, injustum, VIII 327A', 701B, XIII 19C et seq., irrationabile, 104C, 105B', inexcusabile, VIII 106A', detestabile, XI 90D'. — Quid de judicio per suspiciones, XI 91B. Utrum certo judicare valeamus aliquem esse in peccato mortali, XII 147A. Aliud est judicare personam, aliud actum, XIII 600A. Præsumptuosum est et periculosum superiorum facta faciliter dijudicare, XII 158D'. — Nolite judicare et non judicabimini, XI 90A, 523B', XIII 18D, 599D'; in quo enim judicio judicaveritis judicabimini, XI 91B'. Judicium sine misericordia illi qui non fecerit misericordiam, VIII 105A', 120C', 411B, XIII 578D. Nobis præcipit Deus misericordiam quantum ad proximos, et judicium quantum ad nos ipsos, VI 405B', VIII 700B. — Qui judicat fratrem suum inordinate, legem judicat, quo sensu, XIII 599D. — Ante judicium paremus nobis justitiam, VIII 106D. — In judicio peccantium non est consistendum, VIII 68D'. — Spiritualis homo omnia judicat, et ipse a nemine judicatur, XIII 135D. — Quo sensu non præmeditandum quid loquendum sit in judicio, XI 127C, XII 56D.

JUDICIUM DIVINUM. Est summe perfectum, XII 77B, ineffabiliter verax, VII 138B', rigorosum et subtile, XII 132A', 557D, sed in omnibus misericordiæ permixtum, VI 405C'. In Deo superexaltat misericordia judicium, XIII 578D'. *Vide* Deus (Attributa moralia).

Judicium divinum, aliud est discretionis, aliud discussionis seu retributionis.—Judicium divinum discretionis est separatio electorum a reprobis in præsenti, fide, gratia, voto et merito, seu vocatio quorumdam per misericordiam, aliorum reprobatio per justitiam, V 457B, 559D, 678C, VI 70D', 153A, 206D, 390A', 405A', 503D', 625A', VIII 332B, IX 182D, X 35D', XI 151D', XIII 19C', XIV 322D'. Pertinet ad prudentiam et justitiam, IX 182D. — Inchoatum est maxime a Christo in primo suo adventu, III 236B, V 457B, VI 71A, 390D, 503C', VIII 332B, 341A', 420B', 620B, X 35D', XI 151D', XII 334D', 428C', 506B, XIV 322D', 447A. — Judicium divinum retributionis seu discussionis, seu separatio electorum a reprobis loco et præmio, VI 153A, 206D, et redditio unicuique retributionis quam meretur, 153A, X 489A, XIII 230A, est vel approbationis vel reprobationis, VI 232D, XIII 19D', 578A. — Requirit Dei justitia ut homo judicetur, IV 498C'. — Pater non judicat quemquam, sed omne judicium dedit Filio: cur ergo dicatur non misisse Filium suum ut judicet mundum, VI 206D', IX 182D, XII 334D et seq., 369D, 370C, 428B', 443A, 457D, 506B, XIV 149C'.

Judicium retributionis dividitur in particulare et generale, V 438C', 601D', VI 397A', 405D, 503C', 508B, XI 95D',

Digitized by Google

243B', 350B', XII 21D, 54D, 67A, XIV 322D', 331C. Justum est, sed strictissimum, VI 232D, VII 484C, VIII 529A, XIII 696A', sine personarum acceptione, VIII 364B, 503B, XIII 628B, ideoque valde metuendum, VI 71B, 661A, VII 180C', X 347A', 710C', prælatis maxime durissimum, IV 487D', VII 487B, VIII 67D, IX 453A', et superbis, VIII 344B', 348D'. — Qualis quis moritur, talis Deo præsentabitur, XIII 145A'; nullus manebit pœnitentiæ locus, VI 28C, nullum tempus compassionis vel consolationis, X 533D, nec ullum auxilium, VI 28A; testibus nemo adjuvari poterit, III 410A. — Cuncta discutientur, VII 287D', 458B, VIII 502C'. Uniuscujusque opus manifestum erit, XII 51D, XIII 139B, et per ignem probabitur, C. Revelabuntur omnia occulta, XI 129C, 335B, 566D, XIII 141C', cuncta facinora, IV 570A, IX 125C', 290C, et omnes cogitationes cordis, VII 458C, VIII 502D', XII 51A, XIII 23B'. Objicientur multa ignota peccata, IX 490D. Ex verbis suis justificabitur aut condemnabitur omnis homo, XI 156A'. Reddetur ratio etiam de verbo otioso, 156C, XIV 74C, necnon et de omissionibus, XI 447B', XIV 74C. In illa die gratiæ gratis datæ non salvabunt, XI 96D. — Perpauci ante tribunal Christi fiducialiter stare poterunt, IV 430A'. — *Vide* Deus (Operum Dei consummatio).

Judicium particulare dicitur dies Domini, quare, XIII 139B', 389C'. Exercet illud Christus quotidie in unoquoque morientium, VI 232A', VIII 341B', IX 182A', XII 21D, XIV 322D'. Evadi non potest, VIII 35D, XIV 456C'. Sicut fur in nocte venit, XII 139A', XIII 389C', XIV 249B'. Fit statim post mortem, VII 282C, 487A, VIII 71C', 106D, 301A, XII 67A, XIII 229D', 508D'.

Judicium generale, judicium æternum, XIII 492B', triplex erit, XIV 331D. — Dicitur dies Domini, X 332C', XIII 139C, 389A, 695D, dies furoris ejus, IV 570B, 580C, X 586D', XIII 20D', dies retributionis, XI 473B', dies novissimus, XII 396A, dies magnus et terribilis, X 349A, 710C', dies tenebrarum et caliginis, 347A', dies mala, VI 27A', dies iræ, calamitatis et miseriæ, dies tubæ et clangoris, X 581A'. — Fiet a sanctissima Trinitate auctoritative, V 416D', VI 206D', 589B, X 105D, XII 369C', a Christo ministerialiter, V 419B', VI 207A, 589B, X 110C, XI 219C, XII 369C', 372B, XIII 443C, XIV 184C, et in forma humana, VII 50A, ab angelis et a Beatis per approbationem, V 276D, VI 34B', 589B, 690B' et seq., VII 470C', IX 599A, XI 219A, XII 216A, XIII 147C' et seq., XIV 247B, 657A'. — Quare a Deo differatur, XIII 695C. — Eo instante, multi a fide catholica et ab obedientia Ecclesiæ debita discedent, VIII 503C', XI 266C', XIII 402A. Veniet Antichristus, 402D, 403D et seq., surgent pseudoprophetæ et multos seducent, XI 261C', 264B', XII 188D, XIII 692D. Describitur tribulatio tunc futura, X 159B, XI 264B et seq., XII 189A et seq., XIII 441C, XIV 278D. *Vide* Antichristus. — Secundus Christi adventus ad judicium generale erit in fine sæculorum, IV 556A', XI 259D, etc., post Antichristi dejectionem, V 461D', IX 597B' et seq., XI 266A, etc. Subitus et improvisus, 265D, XII 140C', XIII 389A et seq., 695D, non sine præviis signis erit, ex quibus tamen dies judicii certe determinari non valebit, XI 260C', 268D, XIV 87D, etc. — Signa enim magna tunc erunt in sole, in luna et in stellis, XI 266A et seq., XII 193D, 194C, horribilesque fient coruscationes, VI 392D', VII 484D, VIII 260C'; in terris erit pressura gentium, abscondentibus se hominibus et arescentibus præ timore, 349C', 436A', 506B, X 291A, XII 193D', XIV 279A, D. — Imminente judicio, apparebit signum Filii hominis, XI 267A, et plangent omnes tribus terræ, B, XIV 230D'. — Terra tremet et quiescet, quum exsurget in judicium Deus, quo sensu, VI 241B'. Nudabitur et

Digitized by Google

confringetur, VIII 502C, 503C, 506B. Totus mundus inferior igne exuretur, V 166C', VI 232B', 392C', VIII 502C', 672B, 760A', XIII 693D', 695A' et seq. Ignis iste usque ad xv cubitos ascendet super omnes montes, VI 33B', terram occupabit durante judicio, VIII 761A, reprobosque involvet et cum eis in infernum descendet, II 661D', X 709C, XIV 360C'. Fideles in igne conflagrationis morientes per eum purgabuntur, et mox cum aliis electis suscitabuntur, XI 452A', XIII 388B'. — Deinde noctis tempore, VI 392D, XI 272A', visibiliter descendet Christus, IV 556C', 563D', VI 33C, 641B', VIII 567A, XI 298C', XIV 230D', veniens in nubibus cœli cum potestate magna, VI 392C, XI 267C, XII 194B', XIV 88A', 230C, universa circumdatus curia cœlesti, VI 34A, 394C', VIII 354A', X 683C, XI 276D', XIV 74A, et sedebit super sedem majestatis suæ, X 105B' et seq., XI 277B, XIV 359C'. — Mittet angelos suos cum tuba et voce magna mortuos suscitare, XI 267A', XII 372D', XIII 204D', 387A', XIV 360A', eosque congregare ad judicium, VI 34B, D, VIII 760B', X 347B', XI 267B', in valle Josaphat, VIII 512C, X 356C', 359A, B', XI 170D'. Tunc evigilabunt alii in vitam æternam, alii in opprobrium sempiternum, X 159A', XII 373B, omnesque ante tribunal Christi stabunt, XIII 105C', XIV 360A. Judex oves a dextris suis statuet, 277C, hœdos autem a sinistris, A'. — *Vide* Resurrectio.

Judicium generale erit particulari terribilius, V 438D'. Super quosnam præcipue futurum sit, VIII 348D' et seq. Judicabit Christus pauperes, VI 207A', terram, 397D, justitias, 232C. — Reos accusabunt conscientia, diabolus, angeli, ipse Judex, VI 27A', IX 557D. Quinam libri tunc aperiendi sint, X 108D, XIII 23D, XIV 360B. — Justi stabunt ad dexteram Judicis securi, VII 479B, zelo justitiæ contra reprobos moti, C, illisque judicium erit exsultandi occasio, VI 512C', 561D', X 581C'; ideo nunc illis est in desiderio, VIII 505A, XIV 326B'. — Impiis quam amara illa dies, X 579D', 581B'. Præ timore pœnarum, ex amore privato, de peccatis suis dolebunt, VII 480C, nec quidquam respondere poterunt, IX 280C'. Aristotelis argumenta non proderunt, quum venerit filius pauperculæ quæstuariæ judicare fines terræ, VII 480A. Tremore horribili concutientur reprobi, VI 33C', VII 478D', 479B', etc., videntes Judicem terribiliter eis apparentem, IV 511D, X 107B, 315D', illosque increpantem, VIII 548B', 623B, IX 191D'; coram electis prosternentur, VII 93C', cum corporibus horribilibus, 479D', ululabuntque gemitibus extremæ desolationis, 480B. Quid dicturi sint, gloriam videntes electorum, 480A' et seq. — Visitabit Dominus in die illa super Leviathan, VIII 520D', super militiam cœli et super reges terræ, 506C', 572C, et tabescet omnis militia cœlorum, B'. Creaturam armabit ad ultionem inimicorum, VII 484B et seq. — Celerrime finietur judicium, XI 265A', XII 140A'. De ejus duratione quinam exorti sint errores, XIII 694C, 695B. — Christus proprio ore novissimam sententiam pronuntiabit, XI 150D', 277A' et seq., ejiciens ad victoriam judicium, 152A. Cur disceptatio tunc potissimum de operibus misericordiæ facienda dicatur, 279B. — An omnia ista vocali locutione fient, XI 278D', XII 432A. — Post sententiæ prolationem ibunt justi in vitam æternam, VII 483A et seq., XIII 618B', illisque præstabitur plenaria requies, XIV 106B. Implebunt angelorum ruinas, VI 504B. Quale cantaturi sint canticum, VIII 513A. *Vide* Beatus. — Impios autem angeli, judicii exsecutores, projicient in fornacem ignis infernalis, XI 168B, 243D', etc. *Vide* Damnatus, Infernus. — Judicio consummato finis erit hujus mundi, XIII 198A'; cœli et terra innovabuntur, VI 419A', VIII 672A, 751C', XI 61C', 268C, XIII 66A', 696C', XIV

Digitized by Google

361 B, 451 C'; cœli sicut liber complicabuntur, VIII 573 A, splendidioresque radiabunt, VI 131 C, VIII 548 A; terra complanabitur, VI 393 B, IX 579 B, nullo in ea remanente habitatore, IV 507 A, X 348 A, fulgebitque ut aurum, VI 241 C', IX 599 B; cessabunt generatio et corruptio, VI 419 B'; tempus denique finietur, 293 C', XIV 298 C. — Universa tunc plenissime Christo subjicientur, X 28 D, XIII 200 B et seq.; ipse tradet regnum Patri suo, 198 B', et Deus erit omnia in omnibus, 200 B'.

Utriusque judicii horam præsciri non vult Deus, quare, XI 269 A', 350 B', XII 139 A', XIV 87 A. Sapientis est eam pensare assidue, IV 571 C, VIII 248 C', ejusque meditatione refrenatur luxuria, VI 568 B'. Qualiter ad rationem reddendam se præparare debeat fidelis, VIII 106 D, C', X 550 D, XII 195 D et seq., XIII 696 B, et prælatus, X 550 B'. Qui vindictam vult evadere, pœnitentiæ fructus faciat, IX 33 C'. — Quomodo divinum judicium absque præsumptione anima optare possit, V 559 B, VI 70 C', 153 B, vel invocare, 660 D. Contra ejus terrorem caritas confidentiam donat, XIV 46 B'.

Explanantur verba : De cœlo auditum fecisti judicium, VI 237 A, 241 C; non resurgent impii in judicio, V 408 A', 411 D'. — Cur Spiritus Sanctus dicatur spiritus judicii, VIII 358 A, et quomodo mundum arguat de judicio, XII 556 C', 557 C. — Quo sensu opera Christi vocentur veritas et judicium, VI 507 D'. Quomodo Christus de judicio sublatus sit, VIII 686 D', XIV 137 A'. — Quo pacto Deus ab hominibus judicetur, IX 199 C'. Quid sit Deum sustinere in semita judiciorum ejus, VIII 515 B. — Quis ad judicium cum Deo appropinquet, VIII 617 C'. Quid sit cantare judicium Domino, VI 405 C, castigari in judicio, IX 107 B', 269 B'. — Qui credit in Christum non judicatur, qui autem non credit jam judicatus est, XII 335 B. — Sic loquamur et faciamus, ut per legem libertatis incipientes judicari, XIII 577 B'. — Qui conatur multa agere incidet in judicium, VIII 180 C. — De quo judicio reus sit qui irascitur, XI 63 A. — De præceptis judicialibus V. T., *Vide* Mandatum.

Cf. Deus (Operum Dei consummatio), Judex, Justitia.

JUDITH. Quæ fuerit, V 145 A; de qua tribu, 149 B; quandonam vixerit, 136 C, et quamdiu, 168 A. — Casta, V 145 B, A', fervens, C, prudens, 129, et sancta, 145 B', sub lege evangelicam duxit vitam, 129, et liberatrix fieri meruit urbis, 145 C', 162 B, et gentis suæ, 164 A. — Quomodo Sichimitarum cædem laudare præsumpserit, I 367 B, V 150 C; quo jure optaverit se ab Holopherne diligi, 152 B, vel se ornaverit ad eum seducendum, 155 D; an possit a mendacio excusari, D, B', 156 C, 157 B, 158 A, et a falso juramento, 156 B'. — Licite Holophernem occidere poterat, V 152 A', sed eum ad peccatum inducere nequibat, B, nisi permissive, C'; ideo, licet non injuste egerit, imitanda non est, 155 A'. — Quomodo Holophernem deceperit, V 156 B, et occiderit, 160 A. — Quæ ejus laudatio, V 161 D, 162 A, 164 A', gloria, 167 D', merces, 164 C', 167 B'. Quo sensu præ mulieribus benedicta dicatur, 161 A'. — Qualiter in diebus ejus quieverit Israel, V 168 B, et bonis abundaverit, X 622 B, 628 D'. — In vita contemplativa et activa æque perfecta, V 129, fuit exemplar viduarum, 148 B', et figura B. Virginis et Ecclesiæ, 168 C; recte Virago vocaretur, 129. — Exponuntur ejus oratio, V 149 A, et canticum, 164 D.

Liber Judith, a Nicæna Synodo receptus, V 83, 137 C, an sit canonicus, 129. Quibusdam videtur apocryphus, 132 D'. — Quæ narrat, post Tobiam, sed ante Esther et Machabæos acciderunt, V 267 A.

JUGERUM, mensura terræ, quantum capiat, VIII 362 A'.

JUGUM. Jugum animæ triplex : lex divina, IX 21 A', 66 D, peccatum, 321 C, pœna,

Digitized by Google

329B, jugum grave est filiis Adæ impositum, VIII 243A. — Jugum diaboli peccatum, jugum Christi dilectio, XIII 234A. A jugo diaboli Christus homines liberavit, VIII 402A, 418A'. — Jugum computrescit a facie olei, VIII 418B'. — Jugo sapientiæ collum subjiciendum est, VIII 300C. Bonum est illud ab adolescentia portare, IX 349D; jugum enim Christi suave est, XI 145C', 146B.

JULIA, quo sensu fuerit nobilis in Apostolis, XIII 116B.

JULIANUS, apostata. Increpatur, VII 97A', et confutatur, IX 114B, XII 309A. — Contra illum S. Matthæus a S. Hieronymo vindicatur, X 293A'; quid etiam adversus illum scripserit sanctus Doctor de mulieribus victum et vestitum suis præceptoribus ac doctoribus ministrantibus, XI 559B.

JULIUS (Cæsar). Cur sic vocatus, XI 410A. Inter gentiles eminenter bonos computatur, XIV 211B'. Patienter injurias sustinebat, IV 290. Viso capite Pompeii, adversarii sui, flevit, VII 154B'. — Propter imperii usurpationem occisus est, VIII 116B. — *Cf.* Cæsar.

JULIUS, centurio, quomodo S. Paulum tractaverit, XIV 212C, 215B'.

JUMENTUM. Quæ sint proprie jumenta, I 48C', 157A', II 272A, IV 478C, IX 552A; qualiter a pecoribus distinguantur, X 461B. — Quoad esum munda et immunda erant, II 272A. — Eorum innaturalis commixtio prohibebatur, II 259B, C'. — Quo sensu ad Deum clamare dicantur, X 461D. Ab eo providente aluntur, VI 438D, 680B'. — Quomodo nos doceant, IV 478B. — Cur in Ninive jejunaverint, X 461C. — Mystice, quosnam designent, I 63A', IV 484D', 677C', VI 36B', 269A', D', 477C, 681A, VIII 551A, X 606A'. — Quid intelligatur per jumentorum humeros, VIII 551D, et semen, IX 226B. — Jumenta computruerunt in stercore suo, quo sensu, X 333A, 337C. — Onus jumentorum austri, quid, VIII 542A, 551A. — Novit justus animas jumentorum suorum, quo sensu, VII 79B'. — Jumentum Christi, quid, XII 20A'.

JUNCUS est figura simulatæ virtutis, VIII 474D', et juncus florens vitam honestam designat, 579C.

JUNIPERUS. Spinosa est arbuscula, cujus radix cibus est pauperum, III 710D', et umbra serpentes fugat, 711C. — Mystice, crucem signat, III 715B'.

JUPITER. Jovi Olympio dedicavit Antiochus templum Jerusalem, Jovique Hospitali templum Garizim, V 351B et seq. — Idolum Jovis, altari holocaustorum impositum, vocatumque idolum desolationis et abominatio, V 274A, 287A', 292B, a Juda Machabæo in cloacam projectum est, 287D'.

JURAMENTUM. Duplex est juramentum : unum per contestationem, aliud per exsecrationem, I 406B, XI 69B'. — Non nisi per Deum verum jurare permittitur, II 33B', 549A'. — Quo sensu homines per majorem sui jurent, XIII 495A. — An liceat ab idololatris juramentum sumere per falsos deos, II 33C', V 153A, aut etiam per Deum verum, X 239B'. Utrum juramentum per creaturas licitum sit, I 406B, IX 67B, XI 69A', XIII 606C'. — Juramentum, utpote actus quo Deus, infallibilis veritas, in testem assumitur, II 33B', XI 70B, etc., non solum honestum est ac licitum, si debito modo fiat, IX 53A, XI 68C', sed est quandoque necessarium, IX 53B; imo actus est virtutis, scilicet latriæ, II 33C', IV 221B', 608B, VI 129D', 565C', XI 69A, XIII 606C'. — Quomodo ergo intelligendum illud Christi : Non jurare omnino, XI 68D et seq., XIII 606C et seq.; et hoc : Sit sermo vester, Est, est, Non, non; quod his abundantius est, a malo est, XI 70A', XIII 11D, 606A'. — Quo sensu non sit jurantium virtus, VII 537A'.

In omni juramento, hæ tres conditiones ad validitatem et liceitatem requiruntur : veritas, justitia et judicium seu discretio, VIII 651D, IX 46C, 53D, XI 68C', XIII 606B', 607B. Si tria hæc aut

Digitized by Google

unum ex his desint, non obligat juramentum; peccat sic jurans, sed non peccat juramentum non servans, II 489B, VII 82A, 239C, IX 53A'. — Insuper non licet jurare, nisi ex rationabili causa, loco et tempore opportuno, cum magna divinæ majestatis reverentia, VIII 132C', IX 53C. — Vanum juramentum per secundum Decalogi præceptum prohibetur, II 4A, 9D', 545C'; ex genere suo grave est peccatum, 10A, XIII 606D'. Reprobatur pessima jurandi consuetudo, culpa mortali sæpe non carens, II 10A, VIII 132C' et seq., 169C', IX 53C, 65C, XIII 607A; quomodo puniatur, VIII 133C. — Juramentum falsum vetatur, II 256D. Quando et cui denuntiandus sic jurans, 164D' et seq. Falsa juratione proximum decipiens, damnum reparare tenetur, VIII 133D. — Qualiter obliget juramentum promissorium, II 489A et seq.; quid si sit de re illicita et injusta, 166D'. — Cur superbi juramenta sua, quamvis illicita, implere velint, XI 174B. — De exhibitione juramenti in casu depositi perditi, II 23A et seq.

Deus sæpe jurasse legitur, VI 504B'. Cur juret, X 388B', XIII 495A, et non nisi per se ipsum, VIII 642D', IX 264C', XIII 494C'. Quomodo jurâre dicatur per dexteram suam aut brachium suum, VIII 734A', in anima sua, X 407C, in sancto suo, 388B'. Aliter jurat in V. T., aliter in N. T., IX 482C'. — An Christus unquam juraverit, VI 616A. — Quotúplex fuerit jurandi aut adjurandi forma in V. T., III 280A, 338D', 452C, IV 608C, IX 46B, X 162A'. Vetus jurandi ritus, manum ponendo sub adjurantis femore, unde processerit, I 296A, 430B'.

Cf. Deus (Officia hominis erga Deum), Testimonium.

JURISTA, imperita dans consilia, tenetur damna resarcire, VIII 37C.

JUSTIFICATIO. Quotuplici sensu aliquis justificari dicatur, et quatenus Deo ac Christo justificari competat, XI 549B', XIII 582B. — Qualiter Deus ab hominibus justificetur, et in conspectu ejus non justificetur omnis vivens, *Vide* Deus (Attributa moralia, Justitia). — Justificatio impii, quantum sit opus, IV 499A, VI 158A, 474C, IX 590B'. Est ab homine dispositive per timorem Dei saltem initialem, VIII 11D', fugam peccati, 66B, humilitatem, VII 105A', XII 148A, etc. De aliis conditionibus, maxime de fide et operibus ad justificationem requisitis, de modo quo Deus illam operatur per culpæ remissionem et gratiæ infusionem, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis, Hominis justificatio). — Usque ad mortem justificationi nostræ studere debemus, IV 609A', VIII 107C, XIV 376C'. — Qui justificat impium, et qui condemnat justum, abominabilis est uterque apud Deum, VII 117B, VIII 253A, 365D'.

Justificationes Dei dicuntur vel præcepta judicialia V. T., IV 230A', XI 373C', vel generaliter divina mandata, in quantum nos justificant, VI 544D', 551D, 556B', etc. Quantum desiderabiles sint, 548A, et cantabiles in loco peregrinationis nostræ, 555D. — Quid justificationes culturæ in V. T., XIII 504C, hominis justificationes, X 128A. — Cur per byssinum figurentur Sanctorum justificationes, XIV 351C.

Cf. Deus, Fides, Gratia, Opus.

JUSTINUS, imperator. Vir christianissimus, contra Arianos pugnavit, XIV 295B'. — Utrum in Apocalypsi designetur cum filio suo, XIV 298A'.

JUSTITIA. Deus est fons et mensura omnis justitiæ, V 470C, VI 371B', VII 526C', IX 293A', 386C, X 204B', 590D, XII 576D, XIII 27B', etc. Respectu Dei dupliciter aliquid enuntiatur justum, V 54A'. — Justitia divina, quomodo ab humana differat, V 76D', vel eidem assimiletur, 77C, hominemque liberet, VI 193D. — Justitia Dei primum quærenda est, quo sensu, XI 88C'. — Designatur per virgam, IX 9B', securim, 14A, ventilabrum, 137C, 141B'. — Quid sit justitiam Dei

Digitized by Google

annuntiare, VI 196D', 393C. — *Vide* Deus (Attributa moralia).

Quomodo, Christo nascente, justitia de cœlo prospexerit, VI 313B, osculata sit pacem, 312D', cum Christo orta sit, 208A', VIII 639D', X 132C', ante eum ambulaverit, VI 313B', D'. — Christus in justitia regnat, VIII 557B, imo dicitur ipse justitia, 647A, XIII 131B', justitia Patris, VIII 700A'. Cingulum lumborum ejus est justitia, quomodo, 421B', D'.

Hominis justitia a Deo est, IV 663D, VI 193A', 314A, 660C, etc. — Justitia creata, si divinæ compararetur, nullius est momenti, IV 372A, 425B, 492A', 589C, V 334B', semper imperfecta, VI 645A', XIV 27C', quasi pannus menstruatæ, VI 191C, VIII 746B', ita ut in conspectu Dei non justificetur omnis vivens, *Vide* Deus (Attributa moralia, Justitia); in se tamen justitia est, IV 589A'. Quatenus injustitia dici possit, III 700C'. In justitia nostra confidere non debemus, VI 60C.

Justitia originalis, quid, I 98C', 114D et seq., 118A', V 637B, XII 198A'.

Sumitur sæpe justitia pro virtute generali seu omnium complexione virtutum, I 226C, V 483C, VII 501C', VIII 106D, 693D, XI 405C', XIV 27B', 131B, 408D', et tunc consideratur ut habitus vel ut actus, X 223A. — Justitia habitualis seu complexio omnium virtutum infusarum, XIII 675B', qua justificatur homo, 30B', non ex operibus legis Mosaicæ, 32C, 35B' et seq., 274C', 276D', 277B' et seq., 279B' et seq., sed ex fide est, quo sensu, 31A, 33C', 81B, 344C, 581C, etc. Per peccatum mortale amittitur, IX 569D. — Corde creditur ad justitiam, XIII 84A'. Finis legis Christus, ad justitiam omni credenti, 45B', 82C'. Ei qui non operatur, credenti autem in eum qui justificat impium, reputatur fides ad justitiam, secundum propositum gratiæ Dei, quomodo, 34A et seq. Justitiæ habitus ad salutem non sufficit, sed oportet in actum virtutum procedere, XIV 31B'. — Lignum benedictum per quod fit justitia, quid, VII 534A. *Vide* Justificatio.

Justitia, generalis virtus, in actu sumpta, dicit opera bona et meritoria, XI 62B', 75B', 88C', et mandatorum observationem, VIII 12C', 84B', 100B', 566B, 655B, quæ sunt justitiæ viæ, 29C', 222C', et semitæ, V 544B', VII 84A'. — Justitiæ vocantur Decalogi præcepta, II 539C', VIII 148B'. — Hujus justitiæ partes integrales : Declina a malo et fac bonum, IV 302C, V 610A, 633D', X 399A, XIII 651B. Quinam sint ejus gradus, VII 133B'. — An in ea excessus esse possit, VII 253C'. — Via justitiæ et lata dici potest et arcta, VI 553A'. — Quid justitiæ intellectus, VIII 31B', veritas, XIV 64B', lex, XIII 81B. Sacrificium justitiæ, quid, V 429C, X 706A', XIV 439A'. Justitiæ portæ, quomodo ab angelis et prædicatoribus aperiantur, VI 537C', 538B, 539B'.

Faciamus justitiam, VI 568D', VIII 14D, 700B, maxime ante mortem, 83C', 106D, et membra nostra exhibeamus servire justitiæ, XIII 50D'; hoc enim Deo acceptum est magis quam immolare victimas, VII 108A. Quomodo pro justitia certandum sit, VIII 33B'. Qui facit justitiam, ex Deo natus est, XIV 27B'. — Qualiter justitia mentem vestiat et perornet, IV 636A, VIII 168B', 731C, IX 401A; quid arma justitiæ, XIII 233A. — Justitia lorica est animæ, XIII 326D, mentem figit in bono, IV 537D', justos confortat, VII 98D, VIII 33C; ex illa acquiritur fiducia et audacia, XII 337C'. Dat sapientiam, VIII 12C', 86C, et ducit ad vitam, VII 84A'. Salus animæ in sanctitate justitiæ consistit, VIII 183B'. — Fructus justitiæ, quid, et quomodo in pace seminentur, XIII 524B, 590C' et seq. — Opus justitiæ pax, VIII 560D, et cultus justitiæ silentium, A'. — Justitia elevat gentem, VII 96A', et firmat solium regis, 109A', 158B. — Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam, quoniam saturabun-

Digitized by Google

tur, XI 55B, 510A'. — Pro justitia pati, magnum Dei donum, V 563B', quare, XI 57C, 512A et seq., XIII 652D'. — Qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellæ erunt in perpetuas æternitates, X 160B, D. — Justitia habitabit in novis cœlis et in nova terra, XIII 696D'. In Beatis qualis sit justitia, XIV 27D', 370D'.

Justitia justi super eum erit, quo sensu, IX 499A et seq. Quatenus justitia unius alteri prosit, IV 676D. — Qui a justitia ad peccatum transgreditur, reprobatur, VIII 165C; justitiarum ejus Deus non recordabitur, IX 433A', 500D, 569A'. Impius autem faciens justitiam salvabitur, 500A, B'. Melius esset viam justitiæ non cognovisse quam agnitam abjecisse, XIII 691C et seq. Spiritus Sanctus mundum arguet de justitia, quo sensu, XII 556B', D', 557B. — Judæorum, maxime Pharisæorum, justitia falsa erat, VIII 709B', 714B', XI 62C' et seq., XII 145D', etc.

Justitia est etiam virtus specialis, moralis et cardinalis, unicuique quod suum est reddens, IV 636C, VII 453B', 461A, XIII 107A'. Alia est commutativa, alia distributiva, X 396B', XIII 572C'. — Virtus præclarissima, VII 358D', XIII 440D', per topazium figurata, XIV 370C', divina lex est, et vinculum societatis, VII 502D, pacisque custos, V 635C', VIII 560D, XI 409D. Justitia omnibus vult prodesse, nulli nocere, VII 502D. — Impiis fortitudo lex est justitiæ, IV 680A', VII 464A. — Commendatur justitia in judiciis, II 264C, VII 71C, IX 173C, præsertim prælatis, VII 453A, VIII 700C. Justitiæ distributivæ contraria est personarum acceptio, XIII 572D', 574C'. — Facile temerariis judiciis justitia læditur, II 266B'. — Juramenti et voti comes esse debet, VIII 54C', 651D. — In mensuris et ponderibus quam necessaria, II 264A', VII 71B, IX 652D'. Contra justitiam commutativam est, pro re venali minus dare quam valet, etiamsi hoc jure civili toleretur, VII 134D. — Justis mediis justitia exsequenda est, II 581A. — Ratione boni communis, justitia rigorosa clementiæ sæpe præponenda est, VII 75B, misericordia et discretione tamen temperanda, 453B', 527B', X 287B. — Non repugnat justitiæ innocentem affligi, aut impium prosperari, IV 417A, 614A, VII 253A'. — Quidquid virtuti speciali justitiæ repugnat, est ex genere suo mortale peccatum, VII 461C.

Cf. Injustitia, Judex, Justificatio, Justus.

JUSTUS. Christus est justus justorum, VIII 610A'. Justus sæpe vocatur in Scripturis, 331D', 505D, 515A, 539A, 639B', 671B', 672A', 704A, C, 732B, D, IX 183A', X 659C, XIII 603C', XIV 12A, 105B, 131B, etc. — Per Justum ab oriente suscitatum, alii Abraham, alii Cyrum, alii Christum intelligunt, VIII 610C, 612B, C'. — Christo comparati justi tenebræ sunt, V 502A'; aliqualiter tamen ei assimilari possunt, 411D. Hereditas ipsius sunt, 487B. — Secundum districtam justitiam, nullus hominum justus est in conspectu Dei, V 18C, VI 660B'. — Omnes semper debent in ejus misericordia principaliter confidere, V 590C, VI 574C. — Qualiter intelligendum sit Christum non venisse vocare justos sed peccatores, XI 112C', 498C, et majus gaudium esse in cœlis super uno peccatore pœnitentiam agente, quam super nonaginta novem justis, XII 104A'.

Quid justus, et quid perfectus, I 153D. — Qui justi vocantur, IV 493B, VI 218B', 677C, et tales sunt, quatenus hominibus competit, XI 373B, XIV 31B', perpauci inveniuntur præ impiis ac reprobis, VII 219C', VIII 80B', a quibus multipliciter differunt dissimilitudine fidei aut vitæ, VII 127C, VIII 79B, 199C et seq. — Præcepta servant, VII 141A, 316A', jugiter in divinis meditantes, V 407D, 634D, A', etc. Legi Dei quomodo subjecti sint, XIII 412C'. — Propositum tenent constanter permanendi in justitia, IV 609A', VII 70D', 461A. Non nisi bonum desiderant, 75A', et in actu virtutum delectan-

Digitized by Google

tur, 140C. — Deo, proximo sibique quod suum est reddunt, IX 496C' et seq., 498A', se suaque omnia ad Dei gloriam ordinant, VII 483D. — Ex fide vivunt, X 545D, 551C', XIII 14D, 276D', 514B, et recti corde dicuntur, XIV 414A. — Deum solum timent, V 426C', VII 172C, VIII 9B'; in ipso lætantur et exsultant, V 599B', 600C, VI 156B, 394B', VII 177A', XIV 413A'; illi duplici confessione confitentur, VI 652A'; eum oblectant suis votis, VII 99C, et oblationibus, VIII 213D. — Quo perfectius eum noverint, eo magis se despiciunt, V 38D'. — Humanis laudibus non delectantur, VI 335D', quin potius affliguntur, 519D. — Quidam se justos certissime noverunt, IV 429C', 686B', et tales se esse dixerunt, quo animo, 493A, VI 320D', 660C', VIII 46B. Justis de causis merita sua et virtutes suas commemorasse, IV 444C', 476C, 642D, 654B, V 559C', VI 110C', 404D', 560A', XIV 457A', de fama sua solliciti fuisse, V 55A, 294B, 301A, et injurias proprias vindicasse leguntur, IV 6D, 7C', 11A'. — Necessariis contenti, V 632B, justi honores et divitias suspecta habent, IV 345D, V 54C', licet eis quodammodo competant, IV 302C', V 53D. Pauperes se profitentur, IV 167A'; sed spiritualiter divites sunt, VII 66C. — Cogitationes suas discutiunt et refrenant, VII 78C'. — Libenter admonitionibus et increpationibus acquiescunt, VI 102B, VII 62D'. — Superioribus suis in cunctis obedire satagunt, VII 103A', VIII 20B. — Ad mensam tanquam ad carcerem accedunt, VI 89D; comedunt et mentem suam reficiunt, VII 89D'. — Fructus justi, lignum vitæ, VII 77B. — Duplex est somnus justorum, VI 240B. — Peregrinos reputantes se super terram, IV 184C', 623D, V 650B', XIII 517B', etc., ad cœlestem patriam anhelant, V 672B', VI 581C', etc. Cur cervis assimilentur, IV 409B'.

Vena vitæ, os justi, VII 67D', et argentum electum lingua ejus, 69C, quare, D, 71A. — Misericors est, V 633A, D', causam pauperum novit, VII 177B', proximo suo subvenit, etiam cum damno suo, 83C'. Suorum paterne curam habet, 79B'. — Recte assimilantur justi lampadi, IV 477D, 484C, et lucernæ, V 630B. Eorum lux lætificat, VII 86A'. — Reipublicæ quam utiles sint, VII 73A', 174A, 177A. — Eorum societas in conviviis quærenda est, VIII 58D. — In exemplum positi sunt, IV 310D', et quilibet eorum virtute præstat in qua nullum similem habere dicitur, C. — In V. T., unusquisque justorum alicujus virtutis exemplar fuit, IV 300A, ac figura Christi, A', cujus adventum ardenter omnes exspectarunt, V 474C, 657B', et properare sategerunt, 474A'. — Quantum gentis suæ peccata defleverint, V 646A. — E vita migraturi, filios adhortabantur, V 99B.

Justi in virtute instabiles et fragiles sunt sine Dei auxilio, IV 516C, 522C', VII 268C. Ipsis etiam difficile est ad salutem pertingere, XIII 666D' et seq. Facile decipiuntur, V 468C', nullusque eorum est qui non peccet saltem venialiter, VII 255C, 302B', 494B', XIII 583A', XIV 409B'; in gravia tamen subito labi non solent, V 624D. — Justus prior accusator est sui, quo sensu, VII 124B. Peccata sua quotidie deflet, 154B, XIII 583B'. Qualis ejus compunctio, IV 662A. — Quo sensu Deum semper diligere asseratur, VII 117C', et dicere valeat quod cor suum eum non reprehendat, IV 609D', XIV 38D'. — Prævaricans, ob præcedentia merita non salvabitur, IX 433D, 500D, 569B; per peccatum enim amittit justitiam habitualem infusam, D. — Propter opera bona a peccato præservari meretur, I 278B'.

Semper in hac vita justi perfici debent, V 495C', XIV 476D', etc. — Simplicitas eorum illos dirigit, VII 72C. Per viam regiam incedunt, neque ad dexteram neque ad sinistram declinantes, IV 537C', 542B, eorumque semita crescit sine offendiculo, VII 101D, usque

Digitized by Google

ad perfectam diem, 36 C'. Dies suos complent, VIII 596 C. — Sicut palma florent, et sicut cedrus Libani multiplicantur, VI 370 D' et seq. Ligno etiam comparantur juxta aquas plantato, V 407 C'. — In gradibus variis sunt, V 45 A'. Incipientes sese exercent in recordatione et humili confessione peccatorum, 598 C, VI 408 B, VII 67 D', 83 A'; proficientes, in meditatione divinorum, V 598 C, et in justitiæ actibus, VI 408 B; perfecti, in caritate erga proximum, IX 615 B', in laudibus Dei, VI 408 A', memoriam abundantiæ suavitatis ejus eructantes, 670 C'. — Minus justi justiorum conversatione modo juvantur, modo gravantur, III 700 D'. — Quo sensu non oporteat esse justum multum, VII 253 C'.

Justis expedit et quasi necessarium est, multis de causis, affligi, V 55 B et seq., 555 A, 610 B', VII 253 A', IX 116 D, tentari, IV 432 A', VII 469 A', D', etc., quandoque sine eorum culpa, IV 377 D, 536 C, V 55 B, D, VI 184 A', VII 262 B', etc. Per tribulationes peccata sua luunt, IV 391 D, 396 D', V 56 A, A', VII 77 A', purgantur et probantur, coronamque merentur æternam, IV 185 C, 334 B', V 39 B, 56 B', 118 B', VI 334 A', 525 B', VII 113 C', 241 A, 494 B', VIII 167 B', IX 116 B', 165 A', 269 B', 350 D', XIII 310 D', XIV 166 A', partim saltem purgatorium devitantes, V 56 C'; Christo conformantur, C', et passionem ejus complent, B; propriam discunt infirmitatem, D', præsentis vitæ tædium acrius sentiunt, IV 412 B', 433 D', 504 D, mortem vehementius optant, 434 C, V 94 C', 96 C', roborantur in spe, 57 A, et in humilitate, B. Justorum pœnæ et afflictiones Ecclesiæ prosunt, ejusque thesaurum constituunt, 56 B. Dei perfectiones resplendere faciunt, 49 A', 57 B, etc.; ideo justi ipsi accepti sunt quasi holocausti hostia, VII 470 B. — Quatenus Deus causa sit malorum pœnalium quæ justis accidunt, V 52 D et seq., ipsique fasciculo in manu Domini assimilentur, III 402 A. — Quo sensu aliquando justi impiorum prosperitatem mirati sint, V 48 B et seq., VI 213 D, IX 115 C', etc., contra eos oraverint, V 242 B, et de morte illorum lætati sint, VI 99 D. *Vide* Deus (Providentia supernaturalis).

Pusillus grex, IX 58 B, in turba iniquorum latens, 323 C', justi multas nunc habent causas lugendi, 99 A, 143 C, 147 C, 376 C', 377 B, 429 C. Mortificantur tota die, XIII 71 B', ab hostibus visibilibus et invisibilibus impugnantur, VI 184 C, XIII 325 A', etc., a mundanis et impiis contemnuntur et deridentur, III 472 D', IV 477 B et seq., 483 D', 541 C', VI 186 B', 360 D, 573 A, VII 478 B; eorum culpæ ab impiis exaggerantur, 161 D. — Recte assimilati militibus, IV 401 C' et seq., 409 A, et mercenariis, 402 B, laboribus exercentur, VI 335 C', et requie perraro fruuntur, IX 265 D'. — Incipientibus omnia dura sunt, V 495 A', et a perfectis quibus jugum Domini suave est, B', sæpe aufertur consolatio, 476 A, IX 168 B'. — Insuper propriis contristantur infirmitatibus, VI 81 A, malaque culpæ acrius quam pœnæ dolentes, IX 326 B, alienis peccatis turbantur, VI 81 D, XIII 687 B'. — Tantis nonnunquam obruuntur adversis, IX 210 A', 299 D', ut quodammodo se a Deo derelictos esse conqueri valeant, IV 640 B', V 686 A, IX 215 A, 342 D'. — Quomodo nonnullæ Sanctæ a voluntaria nece excusentur, V 375 B'.

Justos Deus in peccatum quandoque incidere sinit, nec sine causa, VI 401 C, 417 A, eos tamen non deserit, lapsosque erigit, IV 328 B', 424 B, V 633 A', 634 B', C', VI 538 B', 595 C'. — Ab eo præcipue respiciuntur, IV 680 B, V 610 C, XIII 651 A', diliguntur, VI 379 A, VII 99 D, præveniuntur, V 527 A', illuminantur, 633 C, VI 51, diriguntur, V 633 C, VII 515 D et seq., reficiuntur, VI 156 A, proteguntur, VII 122 B', 483 B', custodiuntur, V 610 C', VII 515 C', et salvantur, V 636 A et seq. — Sub lege naturæ ipsis revelabantur ad salutem necessaria, IV 591 D. — Quali-

Digitized by Google

ter animæ eorum in manu Dei sint, VII 468A, et ipse non det in æternum fluctuationem justo, VI 79B'. — In adversis sicut et in prosperis, justi stabiles manent, III 640 D, V 632A', VII 70C, 78D, IX 327C, XIII 331, divinam providentiam æque benedicentes, VI 31 C; in opprobriis non deficiunt, V 649B, 677C, VI 195C, in contumeliis et adversis non contristantur, VII 82A', sed gaudent, V 563B', VI 185B', 292C, 357C', IX 167A, 576C, et in calumniis gloriantur, VI 81B'. In bono fixa, IV 537D', VI 79B', mens eorum non ceræ, sed signatorio similis est, V 58B'. In patientia et lætitia possident animas suas, IV 311D, 344A, 573D, IX 30C. — Justus quasi leo confidens absque terrore est, VII 172C. — Rex est, quum anima ejus domina sit sui ipsius et mundi, IV 636C, VII 138A, IX 332B'. — Jucundius vivunt justi quam impii, VI 214B', eorumque paupertas iniquorum opulentia locupletior est, IV 614B. — Quo sensu justo custodiatur peccatoris substantia, VII 89C.

A Deo remunerantur justi, VII 470D, 516B, VIII 70B, 71A, 215D', 353D, ut ejus adjutores, IV 602B', VI 302D, IX 3, et templum mirabile, VI 143C. — Spes eorum jucunda, VII 70A', et immortalis, 469B. — In V. T. temporalia præmium commune justorum erant, II 7C', 37C, 301C, IV 366C, 641B', V 78C, VII 66B. Terra eis data in hereditatem ac possessionem, quid mystice, V 420C. — Quænam spiritualia bona justis retribuantur, VII 66D', 89A. Qualiter etiam in hac vita beati dicantur, V 405B et seq., VI 511B et seq. — Filii Dei sunt per adoptionem, VII 467A', XIII 677A', etc., in lumine vultus ejus ambulant, VI 344B, et ipse Deus in illis perambulat, quomodo, IV 309D'. Anima eorum sponsa est sedesque Sapientiæ, IX 497A, XII 537A. Spiritus Sancti præsentia ineffabiliter recreati, IV 424B', 481B', 488D, V 167C', VI 670C', IX 30C, pace fruuntur, IV 439B, VI 577D, VII 17B, 39B, 436D, etc. Omnia quæcumque faciunt prosperantur, V 408A. Præ ceteris vivere dicuntur, IV 664B', et, post mortem, per imitatores Deum honorare pergunt, VI 337D'. — Cito a Deo exaudiuntur, IV 422C, V 574A', VII 103D', X 128D', XIV 441C'. — Ad propitiandum multum valent, I 266C', 267A, II 98D', V 574A', IX 59D, 473C', XIII 609D, 651C'; imo soli digni sunt orare Deum, IX 391D, quem vivendo et moriendo clarificant, XII 618C. Illorum precibus quasi coactus, IX 86C', sæpe Deus impiis parcit, 59C', 65A. — Illis benefacere quam meritorium sit, VIII 73D, XI 133C. — Eis illatæ contumeliæ Deo censentur irrogatæ, VI 186A', 360A', IX 354A, qui eos vindicat, V 461B, VIII 215D, D', IX 159B', 469B'. Qualiter puniantur eorum persecutores, VIII 171A'. — Mors eorum non est afflictio, VII 468C', nec flenda est, IX 178A', 324C, etiam quando citius de terra tolluntur, VII 476C, A', 477B; somnus enim vocatur, V 424D', XII 479C. — Ossa eorum conservantur, V 610D'. Condemnat justus mortuus vivos impios, VII 477B'. — Qualis sit eorum status in purgatorio, VII 476B, 483A. — Qualiter de pœnis impiorum gaudeant, et in extremo judicio de reproborum, quibus tunc prævalebunt, VI 30D, VII 93C', 470D', 479B, X 710C, damnatione lætaturi sint, IV 584A', VI 99C et seq., 362B', VIII 764C, IX 331B, etc. In perpetuum vivent, VI 512B', VII 22D, 33B', 483A, exaltati, VI 234C', omni gaudio et pace perfusi, IV 424D, 481C', VII 469A, habitantes cum vultu Dei, VI 652B', qui pars illorum erit, IX 105D', et tota merces, VII 483B. — Eorum corona, quæ, V 527C', VII 483A'. Fulgebunt sicut sol, 470A', XI 168D, judicabunt nationes, VII 470C', et dominabuntur populis, D'.

Liber Justorum qui deperditus videtur, non est liber Regum, nec Geneseos, III 60D' et seq., 431C. Sic vocari posset universa Scriptura, 61D'. De Evangelio Chri-

Digitized by Google

sti, saltem mystice, loquebatur, XIII 6D'.
Cf. Beatus, Deus (Providentia supernaturalis), Electus, Justitia, Perfectus, Rectitudo, Sanctus, Simplicitas.

JUVENALIS, satiricus, citatur, IV 680A'.

JUVENCULA. Qualiter obsecranda, XIII 423C'. — Juvenculæ tympanistriæ, quid mystice, VI 168D'.

JUVENIS. *Vide* Juventus.

JUVENTUS. Quandoque pro adolescentia sumitur, VII 283A', VIII 41C'. Est quasi flos vitæ, VI 355B ; juventus et pulchritudo mutuo se ornant, X 11A'. — In juventute bonum est Creatoris meminisse, VII 283B, in ipso sperare, VI 194C, eique servire, IX 349D, in lætitia, VII 282A' ; ipsi enim obsequia tunc exhibita magis sunt accepta, VIII 297C'. — Melior est moribus juventus quam adolescentia et senectus, VII 282A'. — Juventus celerius consummata longam vitam injusti condemnat, VII 478A.

Solent juvenes de sua corporali fortitudine gloriari, VII 136D'. Ad iram et concupiscentiam proni, quomodo ad sobrietatem hortandi sint, XIII 454D, et corrigantur, VI 545D', VII 282C'. — Debent virtuti assuefieri, VII 144C. — Quomodo educandi sint, VIII 183B, et obsecrandi, XIII 423D. — Quando seniores interrogare debeant, XIII 565D'. — Reprehenduntur qui infructuose juventutem consumunt, VIII 157A'. Redarguuntur juvenes de choro psallentium deficientes, IX 376B'. — Qualiter Deus de juvenibus Nazaræos suscitet, X 381B.

Quid animæ juventus et adolescentia, et quomodo eas Deus renovet, VI 194D, 429C, 572D', atque lætificet, V 679D'.
Cf. Adolescentia, Senex.

L

LABAN. Benigne suscepit Eliezer, I 298A', et Jacob, 333B'. — Graviter peccavit substituendo Liam Racheli, I 335B. — Quo sensu dicatur benedictus propter Jacob, I 342C'. — Pactum ejus et fœdus cum Jacob, I 343B et seq., 353A et seq. — Fuit vir astutus et cupidus, I 333D', 349D, 350B'. — Mansit infidelis, et diu vixisse creditur, I 354B, A'.

LABIUM. Ante constructionem turris Babel, erat terra labii unius, I 196D. Babel interpretatur confusio, quia ibi confusum est labium universæ terræ, 198D'. — Quid Dei labia, IV 465A', 591C. — Cur labia Sponsi, gratia plena, VI 4A', myrrhæ primæ assimilentur, VII 392D' ; labia Sponsæ, vittæ coccineæ, 365B, 376D, et favo distillanti, 370B, 379A, 383B'. — Labia spiritualia hominis, quid, VI 199C ; quomodo a Deo aperiantur, 46C', XIV 436C'. Quid vituli labiorum, X 317B', 320C'. — Labia sapientis quam pretiosa, VII 134A' ; in eis invenitur gratia, VIII 123A ; in labiis justi eruditio, VII 69D, et discretio, 71A. — Qualiter oporteat labiis ponere ostium circumstantiæ, VI 653C', et signaculum certum, VIII 130A', eaque moderari, VII 69B, 120A'. — Labia deosculatur qui recta verba respondet, VII 156A. — Quo sensu in labiis regis sit divinatio, VII 108C'. — Quidam labiis Deum honorant, quorum cor longe est ab eo, XI 179C'. — Quid labia dilatare, VII 135C, aliquem labiis lactare, 156D. Quænam sint labia dolosa, V 472D, 491C', VII 165B. — Peccata labiorum, quæ, VII 80B'. Labia imprudentium stulta narrabunt, VIII 124C, eosque præcipitabunt, VII 275C. Non justificabitur caupo a peccatis labiorum, VIII 165D'. — Væ labiis scelestis, VIII 18A'. — Labia Isaiæ polluta, VIII 376A, quomodo a Seraphim mundata sint, C'. — *Cf.* Lingua, Os.

LABIUM seu labrum æneum templi, cu-

Digitized by Google

jus formæ et usus fuerit, II 89A', 125D'. — Tropologice, quid significaverit, II 93C. — Ad litteram et mystice, quid labium mensæ propositionis, II 48A', D', 54D, et altaris holocausti, IX 638B', 642D', labia mensarum templi, 608D', 616B'. — *Cf.* Luter, Mare æneum.

LABOR. Homo ad laborem nascitur; quinam sint laudabiles labores ejus, IV 377D', 385D'. — Manualis labor commendatur, VIII 48C', XIII 317D', 386C, 406C. — Quomodo homo ad laborandum compellatur per os suum, VII 111C', et labores manuum suarum manducet, VI 602C'. — Laborantem agricolam oportet primum de fructibus percipere, XIII 438B'. — Omnes in hac vita diversis modis laborant, justi et impii, V 440B, VI 77C, 214D, 335C', XI 145C, XIV 401C. — Quorumnam labor sit inutilis, VII 148D, 214A', 224B', 225B, 234B', VIII 69A'. Labor stultorum affliget eos, VII 275C'. — Qualiter impii justorum labores auferant, VII 479D, et labore labiorum suorum operiantur, VI 652A. — Quo sensu peccata hominum Deum laborare seu pati faciant, VIII 326B', 383B', 631D, IX 137B, 141D, X 701D'. — Quomodo laboret Ecclesia, VI 183D'. — Christus omnes laborantes ad se invitat, ut eos reficiat, XI 145C. — Qualiter hominibus det scutum cordis laborem suum, IX 353D', 359B'. — Quo sensu Deus et homo laborem fingant in præcepto, VI 380B, A'. — Qualiter in agro dominico laborandum sit, XIII 438B. — Unusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem, VII 472C', XIII 137B'.

LABOSARDACH, rex Babylonis, cujus filius fuerit, et quando regnaverit, X 83B'.

LABRUM æneum templi. *Vide* Labium.

LABRUSCA, mystice, prava opera designat, VIII 360D, 368A'.

LAC. Unicum est alimentum a natura sufficienter paratum homini, IV 638B'. — Cur in V. L. non coquendus esset hœdus in lacte matris suæ, II 35A', 573D, 714C. — Metaphorice, per lac et mel designantur necessaria vitæ, unde melle et lacte fluens dicta est Judæa, II 394C', IX 505B, et dici potest Ecclesia, 512B'. — Mystice, lac designat innocentiam, simplicitatem et pietatem, VII 370D, VIII 695C', 722A, IX 537D, XIII 136C', consolationem, VII 379B, X 219D', 228C', etc., doctrinam facilem, imperfectorum capacitati proportionatam, VIII 695C', X 361D', XIII 136C, C', 491A', carnalem voluptatem, VIII 695D'. — Quomodo sub lingua Sponsæ inveniantur lac et mel, VII 370C, 379B, 383C'. — Quo sensu Sponsus vinum cum lacte bibat, VII 385C', 386B, 400C, et dentes ejus lacte candidiores sint, I 445D'. — Qualiter ablactati esse debeamus a lacte, VIII 526B', quum moneamur, sicut modo geniti infantes, lac concupiscere, XIII 632C', et emere, VIII 695B'. — *Cf.* Ablactatio.

LACEDÆMONII. *Vide* Spartiatæ.

LACERTA. Ab idololatris colebatur, II 205C. — Immunda declaratur, II 210B.

LACHIS, urbs Juda quam obsedit et cepit Sennacherib, IV 73C', VIII 580B', 585C, X 473A, interpretatur ambulatio, 477B.

LACRIMA. Lacrimæ dolorem levant, V 672D', IX 129D, 534A, XII 485A. In vehementi afflictione siccantur, IV 451D'. — Vallis lacrimarum, quid, VI 307B; omnes in eam plorando intrant, VII 492A. — Quantum beata lacrimarum pia effusio, XI 554A', quæ generatur præsertim in solitudine, IX 98C', quibusnam potissimum ex causis, VI 598C', VIII 126A' et seq., 128B', 231B', D', IX 98C, 100C', 124D', 133D', 344A', XII 560A. — Cur lacrimas fundat Ecclesia, IX 233B, 324C, 329B', et plorare debeant sacerdotes, X 343A', 350A. — Multum valent lacrimæ sanctæ, V 93B, XIV 401C'; orationem fulciunt, V 93B, 118A', 236B, cujus vim participant, 650C; animam purgant, 442A, panis sunt animæ gemebundæ et amorosæ, 673A, VI 282C; consolationem denique merentur in hac vita, et felicitatem in futura, V 98C, 585D', VI 597B', 598B', IX 233C, XII 560B. — Quo-

Digitized by Google

modo Deus oculos nostros eripiat a lacrimis, VI 526A'. — Ad eum ascendunt viduarum lacrimæ, VIII 214C'. — Absterget omnem lacrimam ab oculis electorum, XIV 284D', 363A'. — Utrum reprobi lacrimas effundant in inferno, VIII 511B'. — Christus supplicationes cum clamore et lacrimis offerens, exauditus est, XIII 490D. — *Cf.* Fletus, Luctus, Planctus.

LACTANTIUS circa generale judicium erravit, XII 140B'. (Migne *Patrol. lat.* tom. 6.)

LACTENS. Qualiter ex ore lactentium perfecerit Deus laudem, V 452C et seq., 456B, XI 232C'. — Mystice, quandonam adhæreat lingua lactentis ad palatum ejus in siti, IX 368A'. — *Cf.* Infantia, Parvulus.

LACTUCA. Lactucæ agrestes, cur cum agno paschali comedendæ, I 563B', 574D'.

LACUNA, quid litteraliter et mystice, VIII 469D, 475A'.

LACUS. Præter sensum ordinarium, lacus in Scripturis designat carcerem, IX 353C, etc., infernum damnatorum, V 571B, 657C', VIII 442B, 507B, XIV 327B', D', etc., limbum, V 571D, VI 657D', X 660B', mortem, IX 358D, peccatum, profundum vitiorum, V 582A', 657C, IX 362D', pœnas ac viles servitutes, XIV 459D', corpus humanum, V 657B, mundum, C. — Quo sensu dicantur impii lacum aperire et effodere, V 444A, 447D', et Judæi lacum fecisse inter duos muros, VIII 494B'. — Caverna laci, quid, VIII 670B, 676D'.

LÆTITIA. Quo sensu Deus lætari dicatur in operibus suis, VI 443A, super hominibus, VIII 407B, IX 239C, et in perditione impiorum, V 98B, VII 460C, X 286A. — Lætitia bona est in Deo, secundum Deum et propter Deum, XIV 413B'; fructus est divinæ contemplationis et dilectionis, VII 248C', VIII 31A', sapientiæ, 247B, 298B, 300B', timoris Domini, VI 511A', VIII 8C. *Vide* Deus (Providentia supernaturalis, Qualiter in Deo lætari debeamus). — Servari debet lætitia in Dei famulatu, II 639B, VI 402A', tantaque inveniri in mente, ut in corpore redundet, XIV 413C'. — Magna est speciatim in anima conversa, VIII 677A', in mansuetis et pauperibus spiritu, 538D. — Ingens fuit in primitiva Ecclesia, VIII 357D, 401C', 577C, B', 671A. — Ineffabilis est in Beatis, VIII 512A, 549B, 673C', 730D, 750D', etc. *Vide* Beatus. — Lux oculorum, quomodo lætificet animam, VII 104A. — De quo lætari habeant prælati, VIII 194B, 729C', etc. — Quatenus lætari liceat de inimicorum ruina, VII 114C, et de impiorum pœna, VI 99C. — Lætitia insana in jocis, lusibus et choreis consistit, VII 248B'. — Quinam, quum malefecerint, lætentur, VII 21D. — *Cf.* Delectatio, Exsultatio, Gaudium, Jubilatio, Jucunditas.

LÆVA Christi. Quid sit, VII 332D. Quomodo eam ponat sub capite Ecclesiæ, 332A', 431D, animæ, 341C, 440B, et B. Virginis, 346D, 445D. *Cf.* Dexter, Sinister.

LAGANUM. Quid sit, II 80C', 353B'. — Lagana azyma, quid ad litteram, II 148A', 178B, et mystice, 152A, 183C.

LAGUNCULA. Laguncula a Jeremia assumpta, IX 160A, et contrita, 161B, quid significet, C', 162A'. — Moraliter, quid laguncularum stratores, IX 276D', 282C.

LAIS, seu forte Lesem, III 88A'. Civitas Sidoniorum, a Danitis capta, Dan deinceps vocata est, 88D, 205B' et seq., 207B'. — Ibi erectum est idolum, III 207C'. — Viri Lais, quid mystice, III 208C. — *Cf.* Dan.

LAMECH, de genere Cain. Primus fuit polygamus, I 132D'. — Quomodo Cain occiderit, I 134B, 135B, XII 72A, et quo sensu ejus magis quam Cain vindicanda dicta sit occisio, I 134C. — Mystice, typum gerit lascivorum, I 140B'.

LAMECH, de stirpe Seth, pater Noe, I 143C', XI 458A'; ejus virtutes et prophetia de filio suo, I 144C.

LAMENTATIO. *Vide* Threnus.

LAMIA. Quid sit ad litteram, VIII 575B', IX 364B. — Figura est effeminatorum, VIII

Digitized by Google

576 D'. — Quid lamiæ nudantes mammas suas, IX 368 D.

LAMINA aurea pontificis. Ejus inscriptio, II 73 D', forma, 74 B, A', sanctitas et usus, C, 75 D'. — Deum figurabat, II 77 B, et contemplationem significat, C, 191 B'.

LAMPAS. Mystice est fides cum bonis operibus, XI 271 D, 272 C; quomodo ornetur, B'. — Lampas contempta, justi simplicitas, IV 477 D, 484 C. — Quid lampades dilectionis, VII 434 B, 441 B', et septem lampades ardentes ante thronum Dei, XIV 263 A. — Lampas super caput candelabri aurei visa Christum figurat, X 637 C.

LAMUEL, nomen Salomonis, quid significet, VII 192 B.

LANA. Lanæ Damasci optimæ, IX 543 B. — Mystice, quid lana, VII 196 C', IX 572 B. — Lanea indumenta sacerdotibus erant vetita, IX 648 B, quare, D; omnibus vero Hebræis vestimenta ex lana linoque contexta interdicta erant, II 605 B, 608 D. — Qualiter quæsierit lanam et linum mulier fortis, VII 196 B', 202 A', 205 A. — Capilli Dei seu Christi candidi dicuntur tanquam lana alba, quare, X 106 D, XIV 234 D.

LANCEA. Quo sensu, tempore adventus Christi, lanceæ conversæ sint in falces, VIII 341 D', et quomodo hoc nunc mystice fiat, 347 C'. — Lancea quæ latus Christi transfixit, in die judicii apparebit, XI 267 A. — In judicio, acuet Deus diram iram in lanceam, VII 484 C.

LANGUOR. Tripliciter sumitur, VIII 685 A, XI 121 C. — Quo sensu languores nostros tulerit Christus, VIII 685 B, et multos a languoribus curaverit, XI 119 D', 484 C, 541 B'. — Ante languorem adhibeat homo medicinam, VIII 106 B', et humiliet se, D'. — Languor prolixior gravat medicum, VIII 62 A', brevem præcidit medicus, B'. — Melior est requies æterna quam languor perseverans, VIII 184 C. — Qualiter Sponsa Canticorum amore languens floribus fulciri petat, VII 331 C', 341 A, 346 C, et Sponsi præsentiam requirat, 390 B', 398 A', 402 A'.

Languidus apud piscinam Probaticam curatus, propter peccata sua flagellatus, XII 364 D, quomodo sanatus sit, 362 B' et seq. Cur Jesum Judæis indicaverit, 364 D. Figurat pigrum, 363 B, quonam modo sanandum, C. — Omne caput languidum, quid spiritualiter, VIII 334 B'.

Cf. Infirmitas.

LAODICIA, civitas Asiæ, XIII 361 A. Ad ejus incolas S. Paulus epistolam misit, 371 B'. — Ibi scripta est prima ad Timotheum epistola, XIII 409. — Hujus civitatis episcopus in Apocalypsi increpatur, XIV 254 D' et seq., et deinde consolationem accipit, 256 C.

LAPIDOTH, vir Deboræ, quis fuerit, III 130 A, D.

LAPILLUS mystice est pœnitens, X 422 B.

LAPIS. Quid sit, IV 615 B, et quomodo solutus calore in æs vertatur, II 555 D, IV 614 D', 622 C'. — Lapis angularis terræ, quis sit, V 3 C. — Quid lapis super quem Jacob dormivit, I 329 D, et quem erexit in titulum, 331 A et seq. — In V. T. altare lapideum de sectis lapidibus interdictum erat, II 7 D'. — Cur duodecim lapides in Jordane erecti, III 24 D, et in Galgalis, 23 D' et seq., 25 B'; allegorice, duodecim Apostolos signant, C'. — Quare lapides lege insculpti et altare de lapidibus impolitis in Hebal erecta sint, II 633 D' et seq., III 49 C. — Ad quid lapis prægrandis a Josue collocatus in sanctuario, III 102 C et seq., 105 A. — Lapis Adjutorii, ubi situs, III 296 A'. — Quinque limpidissimi lapides a David electi, quum contra Goliath procederet, III 359 C, quid significent, 363 D'. — Lapides templi, a quibus præparati, III 612 B', et quomodo, C'. — Lapidei cultelli quibus utebantur Judæi ad circumcisionem, III 26 C', 27 C, quandonam adhiberi desierint, 359 D'. — Antiquitus, ponderationes fiebant per lapides in sacculo collocatos, VII 109 C.

Mystice, Christus dicitur lapis, XII

Digitized by Google

178B', lapis de monte abscissus sine manibus, X 28A', lapis Ecclesiæ primarius et angularis, VI 23B, 539D', VIII 528C et seq., X 635B', 638A, XI 238A', XII 178D, XIII 307C', 634B', 635A', XIV 108D', lapis vivus, XIII 633D', mundus et candidus, XIV 331C', pretiosus, XIII 635C', a Judæis reprobatus, VI 539C', XI 238D, C', XII 178C, sed a Deo electus et honorificatus, XIII 634B, lapis offensionis pro obstinatis et infidelibus, III 105A, XI 239B, XII 178C', 179A, XIII 81D, 636D, pro justis lapis refugii et salutis, VIII 395C, 399A', XIII 635D'. — Pastor egressus de Joseph, lapis Israel, quis sit, I 450B. — Quid septem oculi super lapidem unum, X 632D. — Qualiter in honorem Christi lapides clamaverint, XII 167C.

Ex quibus lapidibus construatur Ecclesia, sive militans, sive triumphans, V 623D, VIII 360B, 692D', 693A', 735D', XIII 634D, XIV 368D' et seq., 447C. — Quo sensu lapides sancti eleventur super terram, X 662A. — Quomodo dispersi sint lapides sanctuarii in capite omnium platearum, IX 363C', 367D'. — Quid novem lapides olim Luciferum ornantes, IX 546B', et lapides igniti inter quos ambulabat, 547B, B', 550B. — Quo sensu Sanctorum corona de lapide pretioso sit, V 527C'. — Qualiter per ordinem sternantur virtutes, et propter firmitatem lapides vocentur, VIII 693C'. — Lapis quandoque figurat peccatores, præsertim duros et reprobos, IV 622C', VIII 368B, peccatum, et generaliter salutis impedimenta, VI 363D', VIII 198A', 360B, IX 361C, malam consuetudinem, 362D', afflictiones peccatum consequentes, VIII 121A'. — Quomodo Deus cor lapideum auferat de carne nostra, IX 458D', 582D', et ex lapidibus filios Abrahæ suscitare possit, XI 35D, 446A. — Lapides quadri, quid, IX 361C, 616D, et quomodo ex his ædificetur, VIII 406B, 409B'. — Lapides fundæ contra diabolum missæ, quid, et quomodo interdum in stipulam vertantur, V 34C'. — Gutta cavat lapidem, non vi, sed sæpe cadendo, IV 508C', 512C'. — Tempus spargendi lapides, et tempus colligendi, VII 228B'. — Quid lapidem mittere in acervum Mercurii, VII 163D', lapides colligere in hieme, VIII 121B. — Qui volvit lapidem, revertetur ad eum, quo sensu, VII 165B', et qui transfert lapides, affligetur in eis, 274B. — Quo sensu in lapide luteo lapidetur piger, VIII 125B.

Cf. Chrysolithus, Gemma, Jaspis, Onyx, Pavimentum, Petra, Rationale, Sapphirus, Sardius, Sardonychus, Saxum.

LAPPA, moraliter, est spina seu remorsus conscientiæ, X 280C.

LAPSUS. In alterius lapsu non est ridendum, XIII 649D'. — Lapsus falsæ linguæ, quasi qui in pavimento cadit, VIII 117C. — Quomodo eripiat Deus pedes nostros de lapsu, VI 88B, 90C', 526C'.

LAQUEAR. Quid laquearia cedrina templi, III 617D, 624C, laquearia cypressina domus Sponsæ, VII 312B', 320C', 327D'.

LAQUEUS. Laqueus significat fraudulentam deceptionem, V 464A, VI 96A, 651C, IX 63D', etc., insidias etiam mortem parantes, V 499D', 613A, VI 134B, consuetudinem peccati, inimici tentationem, et quidquid mentem a Deo directe elongat, IV 547D, VI 593D', peccatum originale, V 511D. — Quid laquei peccatorum, VI 566D, laquei venantium, 360A, 593C', VII 256C', laquei diaboli, XIII 419C', 441B', et quomodo ab eis eruat nos Deus, V 593D, VI 593B', 594A. — An et qualiter in laqueum nos inducat, VI 149C', IX 328D'. Quomodo super peccatores laqueos pluat, V 469C'. — Quo sensu non cadat avis in laqueum sine aucupe, X 383A'. — Juvenis velut avis ad laqueum festinat, VII 52C'. — Qui laqueum ponit aliis, ipse in laqueum cadet peccati, VI 188A', VII 177D, VIII 72A', 171A et seq. — Qui laqueos cavet securus erit, VII 74A'. — *Cf.* Decipula, Rete.

Digitized by Google

LARUS, avis immunda. Describitur, II 208 A. — Quid mystice, II 214 C, 713 B'.

LASSITUDO. Deum refrigerat qui lassum reficit, VIII 527 A'. — Peccatores in via iniquitatis lassati sunt, VII 481 C.

LATER. Quid intelligatur per lateres, I 203 B, VIII 409 B', et muros cocti lateris, 459 B, D'. — Cur in latere jussus sit Ezechiel obsidionem Jerusalem describere, IX 435 A et seq.

LATITUDO. Latitudo terræ, quomodo sumatur, V 6 C. — Latitudo spiritualiter est in caritate, I 164 B, VI 553 D, 563 C', X 629 D', XIII 311 D. — Cur æquales dicantur latitudo et longitudo templi ab Ezechiele descripti, IX 612 A', et civitatis cœlestis, XIV 367 A'. Quid latitudo portæ templi, IX 619 C', 620 D'. Cur latius sit templum in superioribus, 623 A. — Lata est porta quæ ducit ad perditionem, XI 94 A'.

LATRIA seu Religio. *Vide* Deus (Virtutes et officia quibus homo ad Deum ordinatur).

LATRO. Qualiter Christus latroni postpositus sit, XI 305 C, et cum duobus latronibus ad mortem ductus, istis non bajulantibus sua patibula, 307 D, XII 237 A', atque inter illos crucifixus sit, XI 309 B, XII 238 C'. Utrum ambo primum Christum blasphemaverint, XI 310 B', XII 242 C'. Quare et quomodo unus ex illis conversus, absolutus sit a culpa et a pœna, 243 A et seq., ita ut post mortem anima ejus statim beatificam visionem fuerit adepta, B'. — Quinam conformentur latroni pœnitenti, quinam impœnitenti, XIII 656 A. — Per latrones designantur dæmones, IV 560 A', X 440 D', XII 18 B', et hæretici, VII 12 C. Qui non intrat per ostium in ovile ovium, ille fur est et latro, XII 458 C'. — Quandonam Ecclesia fiat latronum spelunca, IX 86 C. — *Cf.* Fur.

LATUS. Ostium in latere arcæ Noe positum, quid significaverit, I 164 D. — Quid latera templi Salomonis, III 615 D', 623 A'. Latera templi ab Ezechiele descripti, quid, IX 621 C, quot, D, et quomodo disposita, A'; quid significent, 622 C; cur sex cubitos habuisse dicantur, 623 B. — Quid lateris ostium, IX 623 A', D', et aquæ in latus templi dextrum descendentes, 664 C' et seq. — Latera aquilonis, quæ, VI 23 A, VIII 441 D'. — Cur Ezechiel super sinistrum latus suum, quod regnum Israel designabat, IX 435 B', CCCXC diebus dormire jussus sit, C', 436 D', et super latus dextrum, regnum Juda signans, C, XL tantum diebus, D, 437 B. Interea de latere ad latus se convertere non potuit, 437 D'. — De latere Christi lancea militari transfixo exivit sanguis et aqua, quare, XII 596 B'. Cur post resurrectionem suam Jesus latus suum discipulis suis ostenderit, 257 D', 607 D', præsertim Thomæ, 610 C' et seq. — Quo pacto Dominus sit in latere nostro, VII 32 B. — Si in Deum confidimus, cadent a latere nostro mille, et decem millia a dextris nostris, quo sensu, VI 361 D'. — Utrum servo pessimo latus sanguinare liceat, VIII 253 C'.

LAURENTIUS (S.), martyr. Quid Decio dixerit de facultatibus Ecclesiæ, XII 65 D'. — Quum assaretur, dabant mugitus Christiani Romani, XIV 418 C'.

LAURENTIUS Romanus, antipapa, S. Symmacho oppositus, XIV 295 A'. (Apud Anastasium biblioth. c. 53. Migne *Patrol. lat.* tom. 128.)

LAUS. Quomodo laus divina, a glorificatione, benedictione et superexaltatione secernatur, X 45 C, 49 D', XIII 620 C. — Quid laudis hostia, VI 530 A', XIII 529 D', et sacrificium, VI 35 D', 37 D, quod acceptabilius est sacrificiis legalibus, 181 A', 473 B'. — Laudare Deum opus est angelicum, V 606 D', VI 411, 516 A, 693 B', VIII 297 B', X 61 D, et tremendum, IV 695 B, VI 460 A, perfectius quam orare, V 510 C', VI 678 C, X 61 D, XIV 102 B. Optimum hujus vitæ exercitium, VI 195 B', quod omni tempore perfici potest, V 606 A', via est ad cœlestem gloriam, VI 39 B, 195 C', 693 C'; nam magis possibile est cœlum et terram annihilari,

Digitized by Google

quam hominem in Dei laudibus gloriantem non salvari, 689A. — Tota est occupatio Christi, VI 494A, et Beatorum in cœlo, II 700C, VI 306D, 327D', 339D', 388A, VIII 726C, XIV 371B, ubi probabilius erit laus vocalis, IV 424C', VI 690D, VIII 751A. Deum incessanter laudabunt de judicio et condemnatione impiorum, VI 99D, VIII 505A, et de propria resurrectione ac gloria, 518B', 673C', etc. — Ecclesia invitatur ad laudandum Deum de redemptione generis humani, VIII 430D', 621B' et seq., 636C, 661A, 690A, etc.

Qualiter Dei laudatio jucunda decoraque esse debeat, VI 678B'. Laus ex amore procedit, 195A', et tanto jucundior est quanto flagrantior, 129B, 205A. — Laus devota est Dei donum, VI 46C', 195D, VIII 89C, XIV 436B'. — Ubi laudandus sit Dominus, VIII 598A'. — Variis modis fit laudatio Dei, VI 685B'. Laudatio per nomina ferventissima est, et ad impetrandum efficacissima, 699A'; per sola verba, est etiam valida et fervida, B'; per utraque, sensum habet completiorem, sed minorem affectum, C'. — Deum laudando orare, efficacissimus deprecandi modus, IV 275B, V 93B, 286D', 510C', VI 699D, XII 499A, XIV 446B, et forte remedium contra quæcumque adversa, V 511A. — Omnis operatio perfectorum a laudibus Dei inchoanda est et in laudibus terminanda, VI 541D'. — Optime Deum laudat qui studet orationi, XIV 102B, et virtutibus, VI 18B, qui transitoria contemnit, 433C', atque sciens omnem viatorum laudem infirmam esse, 196D', cum confessione propriæ miseriæ, tremore et humilitate, Deo exsultat, V 418A', 673D', VI 411, 460A. Rectos decet collaudatio, V 600D'. — Meritorie non laudant Deum peccatores, VIII 595B, nec est speciosa laus in ore ipsorum, 88B', X 401A. — Qualiter alios ad laudem Dei inducere debeamus, V 460D', VI 170A. — Septem instrumenta musica per quæ Deum laudare debemus, quid significent, VI 692A'. — Quid sit laudare Deum cum cantico, VI 181C, de cœlis, 685C, in firmamento virtutis ejus, 692A, secundum multitudinem magnitudinis ejus, D. — Modo septies, modo octies laudes Dei celebratæ sunt et celebrantur, V 251C, VI 577C. — *Vide* Deus (Virtutes et officia quibus homo ad Deum ordinatur).

Laus humana duplex est, VIII 72A. — In quantum quisque bonitatis habet, laudari potest, VI 21C', sed in Deo dumtaxat, V 607B, 683C, VI 89A', 194D', 445B', 675C. — Qualiter laudentur Patriarchæ, Prophetæ et Sancti qui sub lege vixerunt, VIII 265A et seq. — Laudatur vir qui non sperat in pecunia et thesauris, VIII 188D', sapiens, 237B', D', divina contemplans et proximum instruens, 228A. — Qui docet filium suum laudabitur in illo, VIII 182A. — De quo laudetur in Evangelio villicus iniquitatis, XII 119A'. — Utrum et qua ratione laudari possit homo adhuc vivens, VI 445D', VIII 72B, XIII 247D. Hoc non expedit absque quasi necessaria causa, VI 446A. — Sancti laudes molestissime ferunt, VI 335D', 519D, eisque humiliantur, X 225D, dum imperfecti illis seducuntur, VIII 168C, X 225C. Eas fugere et contemnere, signum virtutis est, VII 170D, appetere, vanitas, 166B', 185D'. — Ante sermonem nemo laudandus est, VIII 168D, neque propter corporalem pulchritudinem, 67B. — Principes ex verborum peritia laudantur, VIII 59B. — Utrum liceat se ipsum laudare, VII 166D, XIII 247C; hoc perfectis et prælatis aliquando licet, ceteris non expedit, VI 445C', VII 166C'. — Laus impiorum brevis est, IV 565C, 571C'; in perditione eorum erit laudatio, VII 67C, 73A'.

Cf. Gloria, Officium, Præconium.

LAVACRUM. Dentes Sponsæ sicut greges tonsarum, quæ ascenderunt de lavacro, VII 364B', 375D', 381B, et oculi Sponsi sicut columbæ quæ lacte sunt lotæ, 391C'. — Christus stolam suam lavit in

Digitized by Google

vino, I 445D, et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo, XIV 229A'. Quomodo Deus ab iniquitate nostra nos lavet, VI 41C, 44C, XIV 427A', 432D. Lavacrum regenerationis, quid, XIII 456D. — Quinam stolas suas in sanguine Agni lavent, XIV 284A, 377C. — Sus lota in volutabro luti, quid figuret, XIII 691D'. — *Cf.* Manus, Pes.

LAZARUS, amicus Jesu. Ejus nomen interpretatur adjutus a Domino, XII 494C'. A Bethania oriundus, 476A, Christi discipulus, C', fuit vir nobilis et miles, de regia stirpe, 205A. — Infirmitas ejus non fuit ad mortem, quo sensu, XII 477B. — Quam blande ipsius curatio a Maria et Martha postulata sit, XII 476A', 482B, quæ tamen perfectæ non fuerunt in fide, 477A, 482C. — Ejus sepulcrum describitur, XII 486C'. — Qualiter et quanto miraculo suscitatus sit, XII 204D', 477D, 485D et seq., 488D', et quot diebus ante Passionem, 205C, 489C, 493D. — In quo ejus suscitatio mirabilior fuerit ac famosior quam aliæ suscitationes a Christo peractæ, XII 477B'. — Legitur Lazarum redivivum nunquam risisse, XII 496D. — Quomodo cum Christo cœnaverit in domo Simonis leprosi, XII 493D', et quid tunc narraverit, 494B. — Quanta perversitate illum suscitatum interficere voluerint principes sacerdotum, XII 496B', et quare potius illum quam cæcum natum, 497A. — Consuetudine vitiosa oppressos figurat, XI 538B', XII 486B'.

LAZARUS, mendicus. Quare nominetur, non autem dives qui illum sprevit, XII 127A', et minus erga ipsum benignus fuit quam canes, 128A. Per mala pœnalia quotidianæ ejus culpæ purgatæ sunt, 130C. — Quomodo in sinum Abrahæ portatus, XII 128B, ibi a divite visus sit, 129C.

LEÆNA. *Vide* Leo.

LEBES, utensile templi. Lebetes, quid ad litteram, II 64A, III 637C, IX 310C', allegorice, X 686B', et tropologice, II 67D, III 642A', X 686C'. Lebetis et carnium proverbium explicatur, IX 457C, C'. *Cf.* Moab, Olla.

LEBNA, xvii^a Hebræorum statio, quid designet, II 504C'.

LECTICA. Lecticæ designant ministeria Apostolorum et prælatorum infirmos sustinentium, VIII 763B.

LECTOR. Quomodo ordinem officiumque lectoris Christus impleverit et approbaverit, XI 471A', 474A.

LECTUS. Lectus magnatum olim erat aureus et argenteus, VII 159A. — Christianis debet esse locus orationis et meditationis, VII 360A, ut tumulus adeundus, V 440A', et per singulas noctes lacrimis lavandus, D, XIV 401D. — Mystice, lectus designat conscientiam seu delectationem malam, V 440A', XIV 401A', quietem sive statum contemplativorum, XI 269D, XII 142D. Qualiter in tenebris sternatur, IV 543C. — Spiritualiter, quid lectus hominis virtuosi, lectus paralytici, XI 495D, et quomodo tollatur, B'. — Quid lectus doloris Christi, V 664B, et hominum, 667D'. — Quid lectulus Salomonis, VII 352B', 358A', 361C', lectulus floridus Sponsi et Sponsæ, 312B, 320B', 327B'; quomodo Sponsa ibi Sponsum quærat, 350C, 356B, 359C'. — Mala aurea in lectis argenteis, quid, VII 158D'. — *Cf.* Somnus, Stratum.

LEGATUS. Fideliter proponat verba mittentis, XI 541A'. — Quam pretiosus sit legatus fidelis, VII 88C, 159C. — Legatus ad gentes missus, quid, IX 290B', X 431A', 438D'. — *Cf.* Minister, Nuntius.

LEGENDA. Legendæ Sanctorum allegantur, VII 462C, X 592A', 664C', etc. — Legenda aurea (Jacobi de Voragine) de ablactatione B. V. Mariæ citatur, III 255B.

LEGIO. Continebat sex millia sexcenta sexaginta sex militum, XI 296D', 572C. — Legiones duæ prætorianæ David, cur dictæ Cerethi et Phelethi, III 490C.

LEGISLATOR. Deus supremus est legislator, IV 684B, XIII 599B'. *Cf.* Lex.

LEGISPERITUS. Legisperiti vocabantur ma-

Digitized by Google

jores Judæorum magistri, XII 15C, seu Scribæ ac clerici, 47B. — Quomodo unus ex illis tentaverit Christum, XII 15D, et qualiter ei responderit Jesus, C' et seq. — Alii legisperiti qualiter a Jesu increpati fuerint, XII 47A et seq., 49C, B', 91A, D.

LENTICULA. Quid ad litteram, III 312B, et mystice, 316D'. — Cur lenticulæ oleo unctus sit Saul, David vero oleo cornu, III 350B.

LENTISCUS, qualis sit arbor, X 175A'.

LENTULUS (Publius), quomodo Christum describat, VI 4, in nota.

LEO. Fortissima bestiarum, VII 191A, quantæ sit audaciæ, VIII 554C; ejus rugitus bestias sistit, V 280B', VII 128A', X 383C; equus tamen non castratus eum accedit, V 16A'. Leones capti capillos suos præ dolore evellere dicuntur, IX 304A'. Dentes eorum fœtorem emittunt, XIV 292D. — Plures leones occisi leguntur a Samsone, a David, a Banaia, I 441A', III 188C, 358D, 567A', VIII 279C'. Leonem occidendo, Samson Christi figura fuit, III 191B. Quale exinde problema Philistæis proposuerit, 189D, 190A. — Leones passim in templo figurabantur, III 635A, 636D, IV 181D, C', et in throno Salomonis, III 663D; quid signaverint, 667A.

Figurat leo Deum omnipotentem, VIII 551C, X 296D', 384B', Christum, ratione fortitudinis ac regiæ dignitatis, diabolum econtra, ratione ferocitatis, I 562D, V 194A, 542C', 622A', VI 95A', 364C', VIII 453D', 579A', IX 29B, 54D', 291B, X 387B, 529A, XI 161B, XII 174A', XIII 672C, peccatum, VIII 120C, 169B. Quomodo Christus ascenderit ad prædam ut catulus leonis, et requiescens accubuerit ut leo, I 441A' et seq., II 686A. — Vicit leo de tribu Juda, quo sensu, XIV 268D'. — Leo rugiens figurat vel Christum prædicantem aut comminantem, vel dæmonem animarum damnationem sitientem, X 300C, 383C, XIV 297C. Catuli leonum fautores sunt dæmonum, VI 440A. Quid leonum cubilia, VII 369A, 378C. — Per faciem leoninam quatuor animalium in visionibus Ezechielis et S. Joannis figurantur Christi prædicatio et resurrectio, IX 420C', 424A', XIV 264D, 265A, tribus Juda, IX 420A', regnum Chaldæorum, 421D', S. Marcus evangelista, 424D, XI 325, vel etiam, secundum quosdam, S. Matthæus, XIV 264A', aut S. Jacobus Minor, 273C, Jerosolymitana Ecclesia, 264C', electorum fortitudo, IX 424A', XIV 265B, vis irascibilis animæ, IX 420A. Cur a dextris fuisse memoretur, 420C', 424B'. — Designat etiam leo Isaiam, VIII 482A, Nabuchodonosor, 451B', IX 47D, 61A, X 400A, 526D, regem Ægypti, IX 563B, generatim reges Israelitis infensos, 20B, Antichristum, X 529A, persecutores Christi, V 536C', VI 92C et seq., nobiles et potentes sæculi, VII 378C, VIII 422D', X 528D', 597B', divites immites, VIII 79C, homines feroces, VII 368C', VIII 422C'. — Per leonem accipitur quandoque regalis auctoritas, VII 191C. — Leoni comparantur prædicator, VIII 486C', et justus confidens, VII 172C; leoni rugienti, rex iratus, 128A', et princeps impius, 175B. — Noli esse sicut leo in domo tua, VIII 34B. — Leo de silva spiritum superbiæ figurat, IX 66B'. Quando hereditas Dei quasi leo in silva facta sit ei, 117B', 119B'. — Quo sensu ex leæna et leone oriantur vipera et regulus volans, VIII 542C, 551B. — Qualiter leo et ovis simul in Ecclesia morentur, VIII 422C'. — Melior est canis vivus leone mortuo, VII 265D.

Leæna, quam ferox, X 103A, et vorax, V 11B; quomodo capiatur, IV 450C'; quid signet, I 442B, IV 624B', VIII 542C, 551A, X 102D'. — Sub parabola leænæ et leunculorum describuntur peccata regni Juda, et sors filiorum Josiæ, IX 501D et seq., videlicet: Joachaz, 502A, Joakim, C, Jechoniæ seu Joachin, D, vel Sedeciæ, C'. — Quibusnam sit Deus ut leæna catulusque leonis, X 246D', 249C', 311A, 315D'.

Digitized by Google

LEO (S.) Papa I. Illi adolescenti apparuit B. V. Maria, XIV 417 C'. — Allegatur : de generatione Christi, XI 6B', de insidiis diaboli, XIII 325A', de confœderatione diversorum regnorum in uno imperio ad diffusionem legis evangelicæ, VIII 427 C, de disciplina sapientiæ christianæ, VI 48A', XI 146D', XII 148D, XIII 339D, 588D, de paupertate, XI 52D', de conscientia rea, VII 88D', 550C, de dispensatione vere excusante, XI 502A', etc. — (Migne *Patrol. lat.* tom. 54-56.)

LEPRA. Quid sit proprie, II 231 C, 391 C, et in sensu legis, 231 D, et cur in lege abominabilis, A', D'. Naturaliter insanabilis est, IV 27 A. Cum semine transfunditur, ita ut leprosus non nisi leprosum generet, VI 43C. — Sex lepræ species enumerantur, II 218A. — Ejus indicia, in cute, II 218B, in carne, 219D, in ulcere, 220B, in vulnere, D, in barba et capite, C', in coma, 221 D, 231 B'. — Consueta erat inobedientium erga sacerdotes pœna, II 622 A', 625 A. — Leprosi a triplicibus castris ejiciebantur, II 344A; vestibus specialibus induti, 221 B', procul ab hominum ædibus degebant, C'; eos tangere et frequentare aliis non licebat, XI 99A; attamen illos alloqui lex non vetabat, IV 39B. — Quatenus lepra conjugatos dividat, XIII 153D. — Leprosi sanati a sacerdote certo ritu purificabantur, II 226A, 227B et seq., et post corporis lotionem et pilorum abrasionem, 226C', octavo die sacrificium lege præscriptum offerebant, 228C, 229C, 710D, et sic cultui divino consortioque hominum restituebantur, 227A'. — In hac purificatione cur adhiberentur quatuor elementa, II 227D, D', 710D, et tres liquores, B'. — Tropologice, quid sit lepra, II 223B, 709D, IV 32A, XI 136D, 491 C', 543C, lepra carnis et cutis, II 223C et seq., 225D, ulceris, 224D', capitis, 225B, barbæ, C, et comæ, D. Leprosus excommunicatorum typum gerebat, 225C'. — Ritus mundationis leprosorum, quid præfiguraverit, II 232D et seq. — Lepra vestium, quid, II 229C', 231 C'; quomodo dignoscenda, 222B, et tractanda, C et seq. Spiritualiter, est vana gloria, 225B'. — Lepra domus seu parietum, quid sit, II 229B', 231 C', 232A, et quomodo dignoscenda, 230A. Domus leprosa destruebatur, 230C'; si vero eam sanari contigisset, duorum passerum sacrificio, sicut leprosus, purificabatur, 231 A. Moraliter, quid sit lepra domus, 234 B'.

Manus Moysis facta leprosa et sanata, I 505D', quid significaverit, 514B. — Soror ejus Maria, cur et quomodo lepra percussa sit, II 387C et seq., 391 A et seq., 392C. — Quomodo Naaman a lepra mundatus fuerit, IV 26D et seq., XI 477B', ejusque lepra Giezi adhæserit, IV 30D', qui ab ea postea mundatus fuisse videtur, 39C. Horum spiritualis intelligentia, 31 B et seq. — A quatuor leprosis quomodo Samaria salvata sit, IV 36D'. — Ozias, rex Juda, cur a lepra infectus sit usque ad mortem, IV 247C, B', VIII 370C. — Leprosi quamplures a Christo curati sunt, XI 542C. — Leprosus in civitate Capharnaum, XI 99C', 490 A, D', quomodo Jesum adoraverit, 98B', 490B, et quam fiducialiter sanitatem petierit, 98C', 331 D', 490C'; quanto miraculo mundatus sit, 99A, 490B'. Quare jussus sit tacere, 99B, 491 B, et ad sacerdotes ire, 99D, 491 A'. An peccaverit silentium non servando, 332A. — Leprosi decem, quomodo a Christo curati sint, XII 137D'. Cur ad sacerdotes missi sint, 138C, et dum irent, mundati, A'. Ex illis novem erant Judæi, 138D', qui non reversi sunt, quare, 139A, C, et unus Samaritanus, forte proselytus, 138D', qui, ad Jesum regressus, B', præfiguravit gentilium conversionem, D'. — Simon Christi hospes, an tunc leprosus fuerit, XI 281 B'. — Qualiter Christus pro nobis quasi leprosus factus sit, VIII 685D.

LEPUS. Inter immunda animalia reputatur, II 206C. — Mystice, quid significet, II 215B'.

Digitized by Google

LEPUSCULUS, quid sit ad litteram, VII 190C, et mystice, B'.

LESBIUS. Regula qua Lesbii in construendis ædificiis utebantur, humano regimini applicanda est, IV 450B.

LEVI, tertius filius Jacob. Levi, unde sic dictus, et quomodo nomen ejus interpretetur, I 335C', IX 617B, XIV 282A'. — Quid figuret, I 337B. — Scelus ejus in Sichimitas, I 366B, quam exsecrabile et maledictum, D, 439B', atque prorsus inexcusabile, 366C', 367B; qua de causa Jacob posterorum ejus prædixerit dispersionem in Israel, 440A, D', Scribas insuper et Pharisæos de hoc semine spiritualiter nascituros reprobans, 461B. — Cur Levi et Simeon conjunctim benedixerit Jacob, cujus verba benedictiones dicuntur, quum potius videantur esse maledictiones, I 439D, 456A' et seq. — Postea tamen virtuosus fuit patriarcha Levi, X 699B', nam multos Judæos in Ægypto ab impietate avertit, 293A. — Ejus generationes describuntur, I 524B', IV 130D. — Quo sensu in lumbis Abrahæ decimatus sit, XIII 498C. — De tribu et filiis Levi, necnon et de pacto ejus cum Deo, *Vide* Levita.

LEVI, filius Alphæi, XI 332C', 496A. *Vide* Matthæus (S.).

LEVIATHAN. Interpretatur additamentum eorum, IV 342D', V 25D', et designat vel cetum seu piscem grandem, IV 358A, V 25D', X 57C', vel diabolum, IV 343A, cujus proprietates describuntur sub nomine hujus piscis, V 25B' et seq. — Quid de illo fabulentur Judæi, V 25C'. Expositiones Alberti Magni et quorumdam philosophorum Judæorum circa Leviathan textui libri Job minus concordare videntur, 25A'. — Quinam Leviathan suscitare parati sint, IV 343A, 350B, 358A. Qualiter Deus super eum visitaturus sit, VIII 520D'. — *Cf.* Cete, Cetus.

LEVIRATUS. Per legem leviratus, fratris viduam frater quandoque accipere debebat, primogenitusque filius ex hoc matrimonio natus defuncto marito adscribebatur, II 628D, III 238A', XI 245B', XII 182A. Legis istius ratio litteralis, II 628D', et mystica, 630A, XII 182C. Quid de eo qui eam observare nolebat, II 628B', 629A, III 239B, et cur non cogeretur illi parere per pœnam majorem, II 628D'. — Ante Moysen apud Hebræos et apud Moabitas servabatur, I 386B', III 226A'.

LEVITA. In Scripturis, Levitæ modo accipiuntur generaliter pro filiis Levi, tam sacerdotibus quam ministris inferioribus templi, modo pro sacerdotibus, modo pro ministris templi, prout a sacerdotibus distinguuntur, II 635C, III 91C, V 225D', VI 626B, IX 647C', X 676A. — Eorum familiæ describuntur, I 524B', IV 130D. — Zelus filiorum Levi contra Hebræos idololatras; utrum quispiam eorum vitulum aureum adoraverit, aut postea ad idololatriam declinaverit, II 101A' et seq., 676D. — Post regiam tribum Juda dignior, II 676D, tribus Levi partem primogenituræ Ruben accepit, scilicet sacerdotium, I 438C', IV 128B'. Cur non prima, nec secunda, sed tertia tribus ad sacerdotium et ducatum populi electa sit, I 525C'. — Levitæ cum aliis tribubus numerati non fuerunt in deserto, II 327B, quare, 330C', sed seorsim specialique modo, primo, ab uno mense et supra, 334A', 335B', 478B', secundo, ab anno tricesimo usque ad quinquagesimum, 337C, B'. Ad divinum cultum deputati sunt, 327C, 560B', aliis tribubus exclusis, 327B', 334C, 416B'. — In deserto tabernaculum removebant, quum proficiscendum esset, istud portabant in itinere, et erigebant, quum castrametaretur populus, II 327D. Per gyrum tabernaculi tentoria figebant, 327C'. — A Deo assumpti sunt ac commutati pro primogenitis aliarum tribuum, unde primogeniti eorum non redimebantur sicut ceteri, I 581B', II 334C, 335C', XI 423B'. Quomodo Deo consecrari potuerint, II 315A'. — Pactum Dei cum Levi, quale fuerit, X 699D et seq. — Benedictio tribus

Digitized by Google

Levi, II 676 A' et seq. — Quum per Levi signentur sacerdotes, clerici et religiosi, II 684 C, præcedentia eis mystice applicantur, 329 B', 336 C, 342 A, 684 C et seq., X 703 A.

Ex omnibus filiis Levi, Aaron et filii ejus de familia Caath, II 337 C, IV 168 B', soli ad sacerdotium electi sunt, II 69 C et seq., 81 A', 333 C, 334 B, 337 C', 416 C, C', 589 B', III 224 B, IV 132 B, 168 B', 169 D, 215 D', V 213 A', VIII 271 C, 272 D', exclusis aliis quibuscumque, II 416 D', non solum de ceteris tribubus, ut monstratum est per virgam Aaron miraculose florentem, 413 A et seq., sed etiam de tribu Levi, ut patuit per punitionem Core, Dathan et Abiron, 406 D' et seq., VIII 273 C'. — An sacerdotalis dignitas tribui Levi collata fuerit ante promulgationem legis Mosaicæ, I 524 D', 641 D. — Utrum ipse Moyses sacerdos fuerit, II 189 C', et quomodo Aaron consecrare potuerit, D. Filii ejus Levitæ quidem fuerunt, sed non sacerdotes, IV 168 D'. — Sacerdotium Melchisedech præstantius fuit Levitico sacerdotio, XIII 497 D, quod imperfectum et figurativum exstitit, et per sacerdotium Christi evacuatum est, 498 A' et seq. — Præmissorum spiritualis interpretatio, II 86 B, 411 C, 419 A. — *Vide* Aaron, Pontifex, Sacerdotium.

Levitæ inferiores sub manu sacerdotum erant, eisque ministrabant, II 333 C', 334 B, 408 A, 416 D, etc., IV 132 A, 169 C. — Enumerantur eorum familiæ cum officiis unicuique propriis, antequam tabernaculum fœderis mansionem fixam habuerit, II 334 C' et seq., 337 B et seq. — 1° Caathitæ, inter Levitas præcipui, II 341 A', ad quorum familiam sacerdotes pertinebant, 337 C, ad meridiem tabernaculi castrametabantur, 335 B, sub manu Eleazar filii Aaron, qui fuit princeps principum Levitarum, C, 339 B'; Moyses autem et Aaron cum filiis suis ad orientalem plagam tabernaculi morabantur, 335 A'. Describuntur officia Caathitarum, tam sacerdotum quam Levitarum, quando movenda essent castra, 335 B, 337 D' et seq., 339 A'. — 2° Gersonitæ ad occidentem tabernaculi manebant, II 334 C', sub manu Ithamar, 341 C. Eorum munia, 334 D', 340 C', 341 B'. — 3° Meraritæ, Levitarum ultimi, ad septentrionem castrametabantur, II 335 D, sub manu Ithamar, 341 B'. Quæ eorum officia, 335 D, 341 D, B'. — An etiam de nocte excubias circa tabernaculum egerint Levitæ, II 333 D'. — Pontifex solus in Sancta sanctorum intrare poterat, regulariter semel in anno, II 62 A, 239 B', 242 B, 704 B', et aliquando accidentalibus ex causis, 239 C', 338 A. In Sancta intrabant quotidie sacerdotes, 62 B, 84 A, 704 C'; Levitæ autem in exteriorem tabernaculi partem tantum introire poterant, 339 A', 362 D', IV 268 C. Ipsis sub pœna mortis prohibebatur sacerdotale officium usurpare et vasa sanctuarii non involuta tangere, II 339 B', 340 A', 416 A', III 467 D, etc. — Quid panes sacerdotales, Levitici ac laici, II 275 C', III 377 C'. — Quum requiem dedisset Deus populo suo, nec ultra officii Levitarum fuerit portare tabernaculum et vasa ejus, IV 169 B, quomodo numerati et ordinati sint a David, eorumque officia distributa, 167 D' et seq. — Sacerdotum ordines, IV 170 B, et officia, 132 B, 168 C', 169 D; quare eorum quidam in excelso Gabaon constituti sint, 157 A. — Cantorum distinctio et dispositio, IV 131 A' et seq., 155 C', 168 D, 171 D et seq., VIII 280 C'; item janitorum, IV 168 D, 173 C, custodum seu sacristarum, 174 C'. Ceteri Levitæ judices et præpositi constituti sunt tam in templo, 168 C, quam forinsecus super Israel, in cunctis operibus Domini, et in ministerium regis, 175 B. — Levitæ qui in viculis morabantur, statis temporibus Jerusalem veniebant, IV 139 B'. — Capitulum IXum lib. Ii Paralip., ubi recensentur cum officiis suis sacerdotes et Levitæ qui in Jerusalem habitaverunt, IV 138 C et seq., a quibusdam exponitur de tempore David, ab aliis de tempore ca-

Digitized by Google

ptivitatem subsequente, 139C. — Episcopus Levitarum, quid, V 256C'. — Præfatus Levitarum ordo, quando perfectus fuerit, IV 200B', 207B'. — Levitis proprie dictis in Ecclesia succedunt diaconi, subdiaconi ceterique ordines inferiores, II 363A', X 60C'.— Per tres. familias Levitarum, eorumque ordines ac officia, quid mystice intelligatur, II 336D', 342A' et seq., 419A, B', IV 170A', 175B'.

Levitarum lex. A vicesimo quinto usque ad quinquagesimum annum ministrabant, II 337B', 363B, III 255D, B', IV 168A, 260C; deinceps custodes fiebant, II 363C.— Quid per hoc figuretur, II 363C'. — Licet a militia exempti, pro justa causa pugnare poterant, II 330C'. — Utrum tribus Levi cum qualibet alia, præsertim cum tribu Juda, matrimonium contrahere potuerit, I 526A, II 274D', 514D', III 203D, 209A, XI 15C'.

De consecratione sacerdotum, *Vide* Sacerdotium. — Ritus purificationis et oblationis Levitarum inferiorum, II 362A et seq., 364A', 710C'; faciliori ritu sanctificabantur quam sacerdotes, IV 254D. — Figuralis horum ratio, II 363A', 364B'.

Tribus Levi possessionem non obtinuit, sicut ceteræ tribus, in terra promissionis, Deus enim pars hereditatis ejus fuit, I 440A, II 418C, 589A, III 71C', 72C, VIII 274C, IX 650A'; ipsi substituti sunt filii Joseph in duas tribus divisi, III 73B'. — Hujusce rei sensus mysticus, II 421A, III 72C', V 486B'.— Qualiter Deus tribui Levi de necessariis providerit, jubendo dari sacerdotibus primitias et partes in oblationibus, in sacrificiis, II 417A et seq., 589B, III 71C', VIII 274D, IX 650B', etc., ac in spoliis hostium, 493D', Levitis vero decimas, II 418D, 420B', 494B, 568B, 573C', 631C, IX 653C'. — Levitæ inferiores pontifici decimam decimarum solvebant, II 418A', V 256A', XIII 497A', 498A. — Quæstiones intricatæ circa decimas istas, II 567B', 631D', V 87B. — Etiam nunc primitiæ et decimæ Levitis N. L. solvendæ sunt, II 419C' et seq. — Levitis concessæ sunt, ex diversis tribubus, juxta verbum Domini ad Moysen, XLVIII urbes ad habitandum, cum suburbanis earum ad pecorum ac jumentorum pastum, II 508B et seq., III 91D, 92A', nempe XIII Caathitis ordinis sacerdotalis, 91C', 92D, IV 132D', X ceteris filiis Caath, III 91D', IV 133D, XIII Gersonitis, III 92A, IV 133C', XII Meraritis, III 92B, IV 133D'. — De urbibus istis, in quibus alii cum Levitis degebant, III 92A', sex erant civitates refugii, II 509B'. — Levitis extraneis Jerusalem commorari volentibus, eadem quæ indigenis sors concedebatur, II 589C'. — Ædes Levitarum, etiam urbanæ, semper redimi poterant, et in jubilæo ad eos revertebantur, II 296C'; suburbana eorum vendi nequibant, D'. — Cur sic dispersi sint per omnes tribus Israel Levitæ, I 440A, III 93A.— Mystice, quid figurent Levitarum urbes et suburbana, II 512D, III 91A', 93A.

De Levita qui factus est idoli sacerdos apud Micham, *Vide* Jonathas Levita. — Levites quidam, cum uxore sua transiens Gabaa, III 208D et seq., ab incolis impetitur, 210B'. — Quandonam vixerit, III 209D', et cur uxor ejus eum reliquerit, A. — An peccaverit, uxorem Gabaensium libidini exponendo, item senex qui ei hospitium dederat, propriam filiam impudicis offerendo, III 211B'. — Causa fuit cur Israel contra Benjamin consurrexerit, III 211C, 212B' et seq. — Diversæ translationes arcæ fœderis, usque dum in templo Salomonis collocaretur, per Levitas factæ sunt, et per manus eorum dedicatum est templum hoc, III 289B', 294A, B', 466A et seq., 469A, B', 644B et seq., IV 150C, 152D' et seq., 200B et seq., 205B. — An cum Bethsamitis percussi sint, III 290C'. — Regno diviso sub Roboam, sacerdotes et Levitæ regni Israel urbes suas derelinquentes, ad Judam et ad Jerusalem transierunt, quia ejecerat eos Jeroboam, et

Digitized by Google

sacerdotes constituerat qui non erant de filiis Levi, III 680B', 681C', IV 211B'; unde in Scripturis per Judam intelligitur non solum tribus Juda, sed etiam Levitica tribus, VIII 319C', X 202C, 375C', XI 15A. — Qualiter Ezechias ordinem Levitarum instauraverit, IV 253B, 258C, eos ad officiorum executionem et ad vitæ sanctitatem exhortatus sit, 251B et seq., 257D, illos sustentans de mensa sua, et jubens eis tradi quæ præscripta fuerant a lege, 258B' et seq. Solenne Phase illorum ope celebrat, 256B' et seq. — Josias per manus illorum templum restaurat, et idololatriam de regno suo exstirpat, IV 83C, 87C et seq., 267A. Mandat eis ut celebrationem solennem Paschæ præparent, 268C et seq.

Numerus et genealogia Levitarum qui de captivitate Babylonica reversi sunt in Judam et in Jerusalem, V 213B, 257C et seq. Reædificationem templi urgent, 215B, illud dedicant, et in eo officia sua denuo exercent, D, 222D'. — Esdras de Babylone ascendens, paucosque in itinere inveniens Levitas, ministros Dei adduci facit de loco Chaspiæ, V 225D'; vasa sancta duodecim ex principibus sacerdotum tradit, 226C', et regressus in Jerusalem filios Levi adjurat ut uxores suas alienigenas ejiciant, 229D et seq. — Tempore Nehemiæ, sacerdotes et Levitæ portam Gregis ædificant, V 239D', populo legem legunt et interpretantur, 248D' et seq., 251B, ipsumque ad benedicendum Deum hortantur, A'. — Recensentur sacerdotes et Levitæ, præcipue cantores, qui post captivitatem in Jerusalem habitaverunt, IV 138C et seq., V 256B', aliis in ceteris urbibus Juda divisis, 257A'. — Eis solvuntur ea quæ de lege debebantur pro cultu Dei et ipsorum sustentatione, V 255D et seq., 259C, 261A; sic populus Levitas sanctificabat, et Levitæ filios Aaron sanctificabant, quo sensu, 259C'. — Nehemias illos ab uxoribus alienigenis separat, et ordinat, V 259B', 262B. — Muros et civitatem Jerusalem post reædificationem solenniter dedicant sacerdotes et Levitæ, V 258A' et seq.

Sacerdotes de tribu Levi in regno Juda, quare sacerdotium perdere meruerint, X 236A'. — Qualiter sacerdotes et Levitæ Joannem Baptistam interrogaverint, XII 296D et seq., atque Christo adversati sint, I 440B', II 102B, etc. — Quomodo filios Levi Christus purgaverit, X 706C, 711B'. — Levita, in parabola Samaritani, quid figuret, XII 19B. — Quid dicat Ezechiel de Levitarum prævaricatorum pœna, IX 647B, D', bonorumque mercede, C', 648A, 672C. Quænam Levitis attribuat in templo novo et in terra nova, 650A', 652C, 655B', 672D, 674A, etc.

Cf. Aaron, Cantor, Core, Custos, Janitor, Levi, Pontifex, Sacerdotium.

LEVITICUS liber, cur ita dictus, II 137D.

LEX. A ligando vel a legitima latione, nomen accepit, XIII 57A. — Quid sit, XI 365A. — Legum conditor summus est Deus, IV 684B, similiter et Christus, D. — Ejusdem est, legem condere et exponere, XIII 599B'. — Legislator præcepta dat secundum exigentiam finis suæ legis, II 267C'. — Necessitas a lege dispensat, IX 248B', XI 147C', 502D, XII 217C'. — Lex Dei, quo sensu multiplex dici possit, IV 465C'. — Quotuplex sit lex, II 692B, IV 472A, VII 23C, XI 365B.

I. LEX ÆTERNA. — Quid sit, II 692B, IV 472A, XI 365B. Est exemplar omnis legis creatæ, VII 23D.

II. LEX NATURALIS. — Quid sit in se, II 692D, IV 472B, XI 365C, et in homine, I 341B, II 692A', D', XI 365A'. — Cur necessaria sit rationali creaturæ, II 691B'. — A Deo data est protoparentibus et cordibus humanis naturaliter insita, I 84A, II 692A, VIII 89D', 98B', XIII 22A', XIV 428D. — Quatenus decem præcepta Decalogi ad legem naturalem pertineant, II 692D', IV 591D, XIII 22D', 56B', et maxime præceptum geminæ dilectionis erga Deum et proximum, II 267D et seq.,

Digitized by Google

269A', 647B, VIII 78B', XIV 15A'. Quæ sint legis naturalis duo præcepta erga proximum, V 100D', X 37A', XI 94B, 520C, XIV 428D. Quid ei censeatur contrarium, I 341C. — Renovatur et suppletur per legem scriptam, II 693A, VII 486D', VIII 98B', 271B, XIII 56B', etc. — Lex Adam, quid, III 480C'. — *Vide* Deus (Providentia).

III. LEX DIVINA POSITIVA. — Quid sit, et cur necessaria, II 694D, IV 472B, XI 365A'. — Ejus quis sit finis, II 11B', 133B', 267C', 698C, XIV 200A', et quotuplex actus, XIII 412D'. Quare non justo, sed injusto posita dicatur, 412C'. — Verax, VIII 200A, 207A', imo ipsa veritas, VI 573C, et æquitas, XIV 30C', sapientissime ordinata, VIII 111B', lex regalis, XIII 574B, immaculata, convertens animas, nullum malum permittit, omnemque perfectionem includit, II 695B, V 519B. — Quam pretiosa, dulcis, V 519C', VI 558B', 569B', et proficua sit, V 520A, VI 555D'. — Memoriæ imprimenda est, et jugiter pensanda, II 519, 548A', V 407C, 566D, 634A', 659A', VI 551B', VII 47D', VIII 399C', X 236C', 712D', XIV 454B, maxime a prælatis, III 8B, 12B. Quo sensu in ea meditari oporteat die ac nocte, II 548B', V 407D, VI 551A', in ipsa gloriari, VIII 237B'. Quo plus quis in lege meditatur, eo ardentius Deum diligere convincitur, VI 564A. Dei dilectio excitat ad eam meditandam et implendam, V 407A, VII 489D, VIII 19B. — Qualiter Deus cor nostrum adaperiat in lege sua, V 330C, et revelet oculos nostros ut consideremus mirabilia legis suæ, VI 547B'. Beatus homo quem de lege sua docuerit, 378D. — Scientia legis divinæ ordinatur ad opus, et sine operibus vana est, V 224A, VI 432D, 554B, 555A', VII 51C, VIII 112B, IX 92B, 638B, XII 71A', XIII 22B', 568C et seq. — Quomodo lex sit implenda, II 519, IV 84C, 585B, V 407A, XIV 454B, ita ut ne minimum quidem ejus præceptum transgrediamur, XI 62A. — Non sine gratia observatur, VI 470B, 545A, nec sine labore, II 695B', VI 380B; attamen supra vires hominis non est, II 646D'. — Quædam mandata in patria tantum perfecte implebuntur, VI 566B'. — Quot modis legis Dei obliviscatur homo, VII 23C. — Illam custodientes manent benedictiones, transgressores vero maledictiones, V 345B', VI 543A et seq., VII 179D, VIII 197A, 250D, 503B', X 379B', etc. In dilectione et exsecutione legis divinæ est vita, II 252D', VII 23B', 31A, IX 396D, gratia, VII 31B, sapientia, 173B, pax multa, VI 577D, incorruptionis consummatio, VII 489A', summum denique hominis bonum, VI 555C'. — Qualiter puniti fuerint in utroque Testamento, qui statim post legem datam, illam transgressi sunt, II 197D', 403A', XIII 181C. — Sapientia carnis legi Dei non est subjecta, nec esse potest, XIII 60C'. — *Vide* Mandatum.

Divinæ legis duæ sunt partes, videlicet : mandata seu agenda, et testimonia seu credenda, VI 260A, 375B, 570C, XIII 126D, XIV 48D, utraque pariter servanda, VI 572A'. — Quare lex vocetur lux, mandatum vero lucerna, VII 48C. — Præcepta legis sunt duplicis generis, IV 494A'. Vocantur viæ, consilia vero semitæ, V 552D. — In duobus caritatis præceptis tota lex includitur, II 548B, VI 550C, 563C', XI 249A, XIII 101A', D', XIV 15D, 34C. *Vide* Caritas.

Lex divina dividitur in veterem seu Mosaicam, et novam seu evangelicam, II 696A, XI 366B, quæ habent eumdem finem eademque principalia præcepta moralia, 146B', 366C, sed inter se differunt ut imperfectum et perfectum, umbra et lumen, figura et veritas, II 696B, XI 366B', timor et amor, 368C'. — Cur tam diversimode datæ, I 640B'.

A. Lex vetus seu Mosaica. — Testamentum fuit, fœdus et pactum Dei cum hominibus, II 41A, 545B, IX 110A, etc. Cur dicatur lex ignea, II 674C', lex litte-

Digitized by Google

ræ, XIII 223C, et jugum, IX 21A'. — Utrum a testimonio differat, VI 252D. — Primo Ismaelitis et Idumæis oblata, si Judæis credere fas sit, II 672D', 674B, III 136A, deinde, quum jam mundus ad idololatriam declinasset, Hebræis intimata est, II 697C', eisque specialiter, quia ex eis Deus incarnari volebat, D, VI 338B'.— Moysi angelorum ministerio tradita est, II 674B', VI 508B', XII 293A, XIII 279C, XIV 131D. Ubi, quomodo et quando data sit Hebræis, I 636A et seq., 639D' et seq., II 1A et seq., 39A et seq., 541A, 675C, III 136B', V 252B', VII 552C', VIII 98C', 271A, X 710D, XIII 278C, A'. Cur tunc Hebræi jussi sint triduanam servare continentiam, I 639B', lavare vestimenta, 638D, 639A', nec tangere montem Sinai, 638C', 639D. — Quare legem scribi et legis tabulas servari jusserit Deus, VI 252D. In prima tabula continebantur præcepta circa Deum, in secunda circa proximum, VIII 148C'. *Vide* Tabula. — Dedit Deus Aaron et filiis ejus potestatem interpretandi legem, VIII 273D. — Qualiter ante mortem suam, legem Moyses scripserit, et tradiderit sacerdotibus juxta arcam reponendam et custodiendam, II 649C, 650A'. — Postea Josue eam ingentibus saxis insculpi, et solenniter promulgari fecit in Garizim et in Hebal, II 565A', 633D' et seq., III 49C et seq. — Legem populo legendam et intimandam curaverunt Josaphat, IV 226D, C', Josias, 86D', Esdras et Nehemias, V 248D et seq. — Illam qualiter zelaverint Machabæi, V 275D et seq., 277C, 281D', 283C', Eleazarus et fratres martyres, 354A, D et seq.

Quotuplici modo accipiatur lex vetus, XII 473A', 507B, XIII 30C. — Lex seu Thorah, quid proprie contineat, III 247. — Utrum fuerint duæ leges, II 519. *Vide* Deuteronomium. — Exemplar legis regi noviter instituto tradebatur, II 586A', IV 51B. — Quid de libro legis in templo reperto, tempore Josiæ, IV 83C'. — Libros legis combusserunt Chaldæi, IX 337D', X 539A, et Antiochus, V 274A. — Illos reparavit Esdras, V 223B'.

Finis legis ultimus erat æterna populi felicitas, II 267C'; finis vero proximus, virtuosa ejus conversatio, 268A, et unio cum Deo, B. — Triplicia habebat præcepta : videlicet, judicialia, moralia, et cærimonialia, II 11B, 133A, 698A, V 658D', XIII 32D, 306B', XIV 200B'; insuper quædam mandata continebat, ad salutem non necessaria sed utilia, II 698C'. — Quantum ad moralia erat renovatio legis naturalis, II 693A, VIII 271B, etc. — An internum peccati actum prohibuerit, I 116A, III 593D, V 292C', XI 367D', et exteriorem tantum mandatorum impletionem requisierit, II 267A et seq., 268B'. — Circa exteriora magis occupabatur, XI 368C. — Utrum quædam mala permiserit, XI 367B'. An præceperit inimicos absolute odisse, VII 160C'. — Raro aut nunquam manifeste de futura retributione loquitur, V 91D', XI 368B', sed obedientibus communiter prosperitatem terrenam promittebat, transgressoribus adversitatem, II 302B, 303B et seq., 306C' et seq., 543A, 552D', 564D', 637B et seq., 640B', 644A' et seq., 646C et seq., III 617D', VI 346D, VII 172B, VIII 245D, 328A, 366A, 503B', IX 73A' et seq., 96A' et seq., 200A', 386D', 387C' et seq., X 126B' et seq., 236C' et seq., 375C' et seq., XI 252C'. Solennes benedictiones et maledictiones in montibus Garizim et Hebal pronuntiatæ, II 565A', 634C' et seq., III 50B et seq. *Vide* Benedictio, Maledictio. — Qualiter vitam et mortem per legem Deus Hebræis proposuerit, II 539A, 647D et seq., XIII 83A. Aliquando jubebantur occidi legis transgressores, II 180B, D, IX 396D. — Quomodo intelligenda sit temporalium promissio facta in V. T., II 539B, XII 124A.

Lex vetus divina fuit et supernaturalis, XII 107D', 126A, sancta, XIII 54B', bona legitime ea utentibus, II 696A, XIII 53B', 412B', spiritualis, 55C, lex

Digitized by Google

vitæ, quo sensu, I 3, II 252D', VIII 98C', 271A, IX 506C; multum denique profuit, XIII 44D, 279B, D'. Verumtamen per se insufficiens fuit ad salutem, II 696C', XIII 58D, gratiam justificantem spondens, non conferens, XI 366C', XIII 59B, etc., nec peccatum auferens, 43D', etc. Quatenus hominem justificare per se non valuerit, XI 367A, XIII 30D et seq., 33B et seq., 39D', 80B, 83B, 273D et seq., 274C', 276C et seq., 279B', 280B, 286C, 344C, XIV 161A', etc. *Vide* Justificatio. — Nihil ad perfectionem adducens, XIII 499B', 506C, umbram tantum habens futurorum bonorum, II 700D', XIII 509B, multiplici ratione, respectu novæ legis, fuit imperfecta, II 696B, 697A, XI 366C et seq., XII 293D, etc. — Quo sensu mandata ejus dicantur non bona, IX 508B. — Quomodo, quum lex non esset, peccatum non fuerit imputatum, XIII 44A. Quo sensu lex peccati cognitionem induxerit, 30A', 53B', 279C', illud occasionaliter auxerit, II 696A', XIII 37D, 44A, 46A, 53D', 55B, 205C', 279C', operataque sit iram, 37C, et mortem, I 3, XI 367C, XIII 54D', 223A', 276D', ita ut dicatur lex peccati et mortis, 53C, 58C. — Jugum ejus quam grave, XI 374C, XIII 32B, XIV 50A, 169B; vix poterat observari quoad cærimonialia, XI 146B', XII 47D. Attamen viribus Hebræorum non fuit impar, II 646C'. — Cur dicatur lex factorum, XIII 32B, lex disciplinæ, rigoris et timoris, I 3, VIII 271B, XIII 63D, 525D, 569D, XIV 68A', 396D', lex servitutis, XIII 62D'. — Quid pugnæ legis, XIII 456D'.

Qualiter lex, prophetia, Evangelium sese invicem compleant et perficiant, X 199A et seq. — Quomodo lex Moysis viam ad novam legem paraverit, et pædagogus noster fuerit in Christo, II 696B', XI 366B', XIII 280A, qui est legis finis, 82B'. — Præfigurabat ea quæ in Ecclesia creduntur et fiunt, XII 114A. — Quo sensu dicta sit lex in æternum, IX 396C, testamentum æternum, VIII 98C'. — Iota unum aut unus apex non præteribit a lege, quomodo, XI 61D', XII 126A, 473C'. — Reprobata propter infirmitatem et inutilitatem suam, XIII 58D, 499B', qualiter lex vetus cessaverit et per evangelicam legem evacuata fuerit, imo quodam sensu mortifera evaserit, II 420B, 720C, V 659A, X 134A', 254A', XIII 52B et seq., 58A et seq., 273C, 275A et seq., 280C et seq., 343C', 364B, XIV 200D. Christus legem mandatorum decretis evacuans, XIII 306B', liberavit homines a jugo observantiarum legalium, VIII 402C, XIII 58D, 277B, 285A', 287D. — Peccata quæ per sacrificia legis auferri non poterant, unica sui ipsius oblatione delevit, XIII 509B et seq.

Gentiles ad legem Mosaicam non tenebantur, nisi quantum ad præcepta moralia quæ pertinebant etiam ad legem naturæ, II 697B'. Quicumque sine lege peccaverunt, sine lege perierunt, quomodo, XIII 22D. — Qualiter Judæi, in lege gloriantes, sed eam non implentes, gentilibus deteriores fuerint, XIII 24A et seq., maxime Pharisæi minima legis observantes et graviora relinquentes, XI 254B' et seq. — Multi gentilium, ante Christi adventum, ad legem conversi sunt, VII 553A, VIII 105A. — De observatione legis veteris post Christi mortem, quænam quæstio orta sit Antiochiæ, XIII 269D', 271A' et seq., XIV 167C, et quomodo soluta in concilio Jerusalem, 168C' et seq. Ad hoc etiam S. Paulus scripsit epistolam ad Hebræos, XIII 469.

Spiritualiter, quomodo interpretanda Scripturæ capitula in quibus de promulgatione legis agitur, I 642B et seq., II 8D et seq., 43B et seq., 120D', 636B', etc.

B. Lex nova. — Lex evangelica est lex spiritus vitæ, XIII 58B, 223C, lex ignea in dextera Dei, II 682A', C', lex fidei, XIII 32B, caritatis, amoris et gratiæ, II 696C, 721A', V 509C', VII 298D', X 221B', XIII 33C', 63A', 102B, 273D',

Digitized by Google

525D', 569C, XIV 194C', 396D', pietatis et clementiæ, VII 200A, XIV 68A', pacis et concordiæ, IX 575B', perfectæ libertatis, XIII 569A. — Ejus tempus dicitur tempus gratiæ, VI 352D, VIII 152C, XII 293A', etc., tempus beneplaciti, VI 176B', annus benignitatis, 145A'. — Quo sensu vocari possit jugum et vinculum, IX 30C, 66D, XI 146B, virga, IX 9C', virga ferrea, V 418B, porta angusta, XI 94A'. — Quomodo figurata et prænuntiata sit, I 644B, II 8D et seq., 683C, VIII 338A et seq., IX 227A et seq., 390B, XIII 469, 503C et seq., atque de Sion exierit, VIII 339C', 671C, X 488C'. — Omnium legum perfectissima, II 696B, IX 26A, X 132C', 199B, XI 366C, XIV 454C, abbreviatio et consummatio vitæ spiritualis, VIII 414D, medium tenet inter legem Mosaicam et statum Beatorum, VI 452B, XI 367B. — Legem naturalem et legem Mosaicam non destruit, sed implet et perficit, II 721B', VII 486D', VIII 624C, XI 61B, XII 125D', XIII 33A, etc. — Quotuplici ratione perfectior sit quam lex vetus et quæcumque lex humana, II 697A, XI 366D et seq., 518D, XII 293D, XIII 379C, XIV 161A', etc. — Cur illi superaddita sit apostolica doctrina, X 199A. — Ipsi nulla alia lex succedet, VI 573C, X 132C'.

Cur et qualiter legi evangelicæ adhærere, eamque adimplere debeant omnes, II 544A', 640C' et seq., VI 352C, XI 368D', XIII 58A et seq., 477C et seq., sed maxime prælati, III 11D'. Multo damnabilius est non recipere legem Christi quam legem Moysis, XII 344D', XIII 512B'. — Sic loquamur et sic faciamus, sicut per legem libertatis incipientes judicari, XIII 577B'. — Quicumque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus, quo sensu, XIII 576A' et seq. — Utrum facilius impleatur quam lex Mosaica, XI 146D. — Qualiter reprobis fiat mala, IX 513D'.

IV. LEX HUMANA. — Quid sit, cur necessaria, et quis ejus finis, II 133B', 694C', IV 472C, XI 365C'. Ejus divisiones, VII 23C, dotes, II 695C, XI 366B, et effectus, II 695A'. — Ad infirmitatem humanam qualiter temperanda sit, IV 450C. — Licet imperfecta respectu legis divinæ, et maxime legis evangelicæ, II 624C, 695B, B', XI 367D et seq., auctoritate Dei instituta putatur, II 624D, per quem legum conditores justa decernunt, VII 56A. — Ad bonum populi confert unitas legis, V 273B. — Laudabilis consuetudo vim legis sortitur, XI 434C'. *Vide* Consuetudo. — Quod raro contingit, non est lex Ecclesiæ, XI 457A'. — Quomodo legibus Ecclesiæ obtemperandum sit, VII 11C, 47C', etc. — Lex sapientis fons vitæ, VII 88A. — Impiis fortitudo lex est justitiæ, VII 464A. Væ conditoribus legum iniquarum, VIII 411B, 416C, IX 92D. — Accipere faciem in lege, quid sit, X 700D. — Quo sensu leges aranearum telis comparatæ sint, XII 180C.

Quid sit lex membrorum, XIII 56D', quæ hominem legi Dei secundum rationem consentientem, 55C', 56B', captivat in legem peccati, 57A, D', ita ut bonum quod vult non agat, malum autem quod odit faciat, 55B' et seq. Ab ea liberamur per novam legem, 58C.

Cf. Decalogus, Mandatum, Scriptura, Testamentum, Testimonium.

LIA. Subdole tradita Jacob, I 334B', a peccato excusari nequit, 335B. — Quando et ubi sepulta, I 457C'. — Mystice, designat vitam activam, I 336D; docet nos qui sint quatuor activæ vitæ filii, 337B, et quod anima activa aliquoties vacare debet contemplationi, ut inde magis fecundetur, 347D'. — *Cf.* Jacob.

LIBAMEN seu libatio, libamentum, libum. Libamen sive libatio proprie est oblatio de rebus liquidis, scilicet vino, oleo atque similibus, I 369C, II 85D, 137B, VIII 293C', X 330C', etc. — Libamenta vocabantur oblationes de materiis liquore perfusis, scilicet de simila oleata non fermentata, quæ cum thure et vino

Digitized by Google

ad liba fundenda, sacrificiis adjungebantur, mensura a lege determinata, II 85C, 173B, 181 D, 194A, 283A', 353B', 401C, 484B et seq., III 183C'. — Libationes et libamenta offerebantur in crateris, II 338A', cyathis, 49A', et libatoriis, V 271A', in altari holocausti, non autem in altari incensi, II 88B'. — Pars libamentorum in altari cremabatur, II 173C, residuum in atrio comedebatur, C, a solis Aaronicæ stirpis viris, A'. — Libamenta etiam dici possunt portiunculæ oblationum quæ a sacerdotibus prægustabantur, II 49A'. — Moraliter et mystice, quid libationes et libamenta, II 151C, 404B, X 336C, 349B'. — Quinam Domino vinum non libent, X 279C'. — Qualiter David aquam de cisterna Bethlehem Domino libaverit, III 567A, 571A.

Quid sit libare diis alienis, IX 15A, specialiter Baalim, 81A', et deorum bibere vinum libaminum, II 665B. — Ultima die anni, idololatræ libamina fundebant super mensam Fortunæ, VIII 750C.

Cf. Oblatio, Oleum, Sacrificium, Simila, Vinum.

LIBANUS. Accipitur pro monte et thure, X 319A. — Mons Libani est sublimis, nemorosus et pulcherrimus, IX 174C, 492B, X 518C', 668D, ubi crescunt abietes, III 611A, cypressi et altæ cedri, 608D', 610C', VIII 143B', 154B, 293A', arbores imputribiles, sublimes et odoriferæ, VII 354A, 393C'. — Terminus erat terræ promissionis ad septentrionem, II 565C, III 6C'. — Interpretatur candidatio, V 577D', VII 368D, etc.

Mystice, Libanus figurat exteriorem pulchritudinem, IX 179C', mentis renovationem ac puritatem, VII 368D, effectus Baptismi et Pœnitentiæ, A', 373D', virtutum ac gratiæ candorem, 377D', 384B', IX 179C. — Per Libanum quandoque designantur Jerusalem aut templum ejus, VIII 565A, IX 176B', X 548D, 668D, paradisus cœlestis, superpulcherrima Divinitas, 566A. — Cur Libano comparetur species Sponsi, VII 393C', et turri Libani nasus Sponsæ, 418D', 424D, 427B'. — Quo sensu Libanus in Charmel convertatur, VIII 537D', 540C', et super eum extollantur Christi fructus, VI 211A, D. — Quid Galaad, Libani caput, IX 174B, 178B. — Moraliter, mons et cedri Libani figurant proceres hujus mundi temporaliter florentes, impios superexaltatos, V 635B, VIII 345B, 416A', 724B', qui quomodo a Deo confringantur, V 577A', C', et confundantur, VIII 571A'. — Flos Libani, quomodo elanguescat, X 518C', 522B. — Cedro Libani comparantur Assur, IX 558D et seq., et Lucifer, 561C et seq. — Cedrus Libani sumitur etiam in bono, et designat viros perfectos et contemplativos, VI 439A, VIII 345C, 349A, 448C. Qualiter justus sicut cedrus Libani multiplicetur, VI 371A, et erumpat radix ejus ut Libani, X 318B'. Odor illius ut Libani, VIII 238D, X 319A, et sicut vinum Libani memoriale ipsius, D. — Supradicta de Christo interpretantur, X 321C. — Cedro Libani assimilantur Sapientia increata, VIII 143C', et B. Maria, 154B. — Quid dies Domini super cedros Libani, VIII 344D', 345B. — Quid figurent ligna Libani, VII 373C, eorumque præcisio et extractio, III 613B; qualiter ex eis Salomon sibi fecerit ferculum, 354A, 358D', 362C. — Quid Libani aquæ, VII 374A, vinum, X 319D, nix, IX 156C', 159B, gloria, VIII 577C', 580B, 724B'.

Exponuntur parabolæ cardui Libani, IV 59A, 61A', et aquilæ quæ medullam cedri Libani transtulit in terram Chanaan, IX 492A. — Domus saltus Libani, *Vide* Domus.

Cf. Cedrus.

LIBANUS, arbor Arabiæ aromatica, VIII 145A'.

LIBATIO. *Vide* Libamen.

LIBELLUS. Maledictionum libellus, in sacrificio zelotypiæ, quid, II 347D'. — Libellus apertus in manu angeli, in Apocalypsi, quid figuret, XIV 296A', 298B'

Digitized by Google

et seq. — Libellus repudii in lege Mosaica, *Vide* Repudium.

LIBER seu Bacchus. Quid in ejus sacris Judæi ab Antiocho facere coacti sint, V 352 A.

LIBER. Quam laboriosum sit libros componere, VII 287 B'. Unum librum componendo, incitatur auctor ad alios exarandos, 287 A'. — Quid observare debeat qui libros conscribit historicos, V 340 C' et seq. — In libris Patrum multæ sunt alimoniæ spirituales; quandonam absque judicio aliis congregentur, VII 89 A'. — Exhortatio ad scribendos libros doctrinales et sapientiales, VIII 233 D. Eorum auctores memoriam æternam consequuntur, 237 C', et participes fiunt omnis boni inde sequentis, 242 C. — Quare nullum librum composuerit Christus, IX 227 D', et quam perfecte libros Scripturæ cognoverit, XI 471 C'. — Judæi libros a rebus in exordio tractatis nominabant, XI 5 A'. Quantam reverentiam libris V. T. exhiberent, 474 A.

Quid sit liber generationis Adam, I 141 C, Jesu Christi, XI 5 B'. — Cur S. Scriptura unus liber dicatur, VIII 536 A'. — In Scripturis sub nomine libri designantur etiam epistolæ, IX 207 C, 209 A', X 124 C. — Per librum legis plerumque intelligitur Deuteronomium, II 586 A', 650 A', III 8 B, 50 B, IV 86 D', X 126 C, XIII 276 C'. — Quid de libro legis reperto in templo ab Helcia pontifice, Josia regnante, IV 83 C'. — Quid liber bellorum Domini, II 438 D' et seq., liber Justorum, III 60 D' et seq., 431 C, liber verborum seu sermonum dierum Salomonis, 673 C. — Liber verborum dierum regum Juda videtur esse liber Paralipomenon, III 731 D, IV 106; non item liber sermonum dierum regum Israel, III 731 B. Liber regum Israel et Juda non superest, IV 138 A; item liber quidam Regum alius ac libri Regum quos habemus, 243 A. — Quid de libris Nathan prophetæ, Gad videntis, Ahiæ Silonitis et Addo videntis, IV 186 B', 209 C', 217 C', de libro dierum sacerdotii Joannis Hyrcani, V 323 C'.

Liber Dei, quid sit, VI 640 A'. — Quid liber vitæ, II 103 C', VI 180 B', VIII 148 D, X 144 A, XII 9 B', XIII 347 A', XIV 315 C, 360 C, 373 A'. An præter illum, sit liber mortis, X 108 A'. Quomodo quis in libro vitæ scribi vel de eo deleri dicatur, II 103 D' et seq., VI 180 C', XIV 251 B. In illo se inscriptum esse nemo certe novit, nisi ex revelatione divina, XII 9 A'. — Quinam libri in judicio aperiendi sint, X 108 D, XIV 360 B. — Liber in quo scribere jussus est Isaias, VIII 389 C' et seq., 391 C', quid figuret, 397 D. — Quid portenderit liber in visione missus Ezechieli, IX 429 B, et ab eo comestus, 430 A; item liber S. Joanni ostensus, XIV 296 D, et ab eo devoratus, 298 B' et seq. Volumen volans in visione Zachariæ, quid continuerit, X 639 A, et quid figuret, 640 B'. — Quid sit liber sigillis septem signatus, quem Christus solus aperire potuit, XIV 267 C et seq. — Quare Daniel librum propheticum signare jussus sit, X 161 C, et econtra S. Joanni vetitum fuerit signare librum Apocalypsis, XIV 376 D. — In capite libri, quid scriptum sit de Christo, V 654 A', XIII 510 D, de Ecclesia et de unoquoque fideli, V 659 D. — Qualiter Job cupierit ut sermones sui in libro exararentur stilo ferreo aut plumbi lamina, IV 555 A'; item Christus, 562 C'. — Quo sensu cœli sicut liber complicandi sint in fine mundi, VIII 573 A, et S. Joannes cœlum recedere viderit sicut librum involutum, XIV 278 C'. *Cf.* Scriptura.

LIBERALITAS. Facit hominem aliis valde acceptum et carum, XI 525 B. — Liberalibus Deus benedicit, etiam in temporalibus, XI 525 D. — De liberalitate Dei, *Vide* Deus (Attributa moralia).

LIBERATIO. Sub lege, die XXIII^a mensis secundi (Ziv), festum agebatur liberationis Sion, V 317 C'. *Cf.* Libertas.

LIBERTAS. Duplex est, alia corporalis, alia spiritualis, XI 201 C. — Deus reliquit

Digitized by Google

hominem in manu consilii sui, III 100D', V 67D, VIII 89D' et seq., X 671C, ut libere agendo mereri posset, VIII 90B'; et hoc ad perfectionem divinam pertinet, V 49A. — Quatenus liberi arbitrii cooperatio necessaria sit ad justificationem, VII 105D', XI 556B, et ad omne opus bonum, VI 8B', VII 39B, VIII 16B', XIII 678D'. — Ad operandum meritorie, liberum arbitrium indiget non solum gratia habituali, sed etiam gratia actuali, XIII 222D'. *Vide* Deus (Providentia supernaturalis, Gratia). — Liberum arbitrium cogi nequit coactione absoluta, neque ad malum, quod potest vitare, XII 75D', neque ad bonum, ad quod tantum inclinatur, 97A'. — Effectus necessarius per comparationem ad primam causam, contingens esse potest ac liber quoad causas secundas, V 53A'.

In libero arbitrio fundatur radix seu facultas peccandi, V 52A, VIII 89C' et seq. — Quam infelix sit libertas quæ se subtrahit jugo legis divinæ et obedientiæ, IV 468C, XII 435C, et fit velamen malitiæ et erroris, XIII 641D', 642B, juxta placitum eorum qui hæretice docent per spiritum libertatis omnia sibi licere, 287A'. — Libertas vera, in quo sistat, X 60C', XII 435C, XIII 51C, 155D', 641D'. E veritate procedit, XII 434A', et a Christo præstatur, B', 436B, XIII 51A', 285A'. Ubi Spiritus Domini, ibi libertas, 224D'. — Ubinam perficiatur, XII 436C, XIII 66B, 67C. — Lex evangelica vocatur lex libertatis perfectæ, XIII 287D, 569B et seq. — Per allegoriam ancillæ et liberæ, quid intenderit S. Paulus, XIII 283C' et seq. — Spirituali libertati non derogat reddere quæ sunt Cæsaris Cæsari, XII 181D, neque dominis servire etiam dyscolis, 436A', XIII 426D. — Quatenus in V. L. servi libertate donandi esse potuerint aut etiam debuerint, *Vide* Servitus.

Cf. Arbitrium, Casus, Fatum, Fortuna, Gratia, Lex, Providentia, Servitus, Voluntas.

LIBERTINI. Synagoga Libertinorum, quid, XIV 122D.

LIBIDO. Quid sit, XIII 366D. Recte vocatur furor, III 212D', et quo plus fovetur, eo plus furit, 668D'. — Per corporalem intuitum sæpe provocatur, XIII 689C'. — Maxime in senibus et præsidentibus turpissima est, III 669A. — Multos obtenebrat, III 457B'; ejus ardor corporis ossa vorat, X 533B', et ad horribilia crimina trahit, I 140D', III 676B'. — *Cf.* Caro, Concupiscentia, Fomes, Luxuria, Matrimonium.

LIBUM. *Vide* Libamen.

LIGNUM. Multiplex utilitas et virtus lignorum paradisi, I 75D. Mystice, quid significent, 88B', 109B. — In Ezechiele, quid lignum paradisi Dei, IX 559A', 561D', ligna voluptatis, 559B', 560B', D', 562A. — Lignum vitæ, in paradiso, quare sic dictum, et cujus virtutis, I 74C'. Homini post culpam vetitum est, 107A', 108C, quia etiam tunc potuisset vitam protelare, 107C'. Allegorice, signat Christum, qui vere est lignum vitæ, 88D', VII 29B', 339B', VIII 753C, X 351A, XIV 241B, lignum viride, XII 237D, et fructiferum, V 410A' et seq., in utraque parte fluminis paradisi crescens, XIV 374B, cujus quid sint duodecim fructus, D, et folia, C'. De ligno vitæ edere, qualiter Christus vincenti promittat, 241A. — Fructus justi lignum vitæ, quo sensu, VII 77B. — Desiderium satiatum lignum vitæ est, VII 87A'. — Lignum scientiæ boni et mali, quid, et cur sic vocatum, I 75B'. Pulchrum adspectu, 97A, fuit fortasse ficus, 99B'. Utrum rationis usum valuerit accelerare, 76B, vel, per diversitatem saporis, comedenti proprium statum revelare, D. Cur et quatenus vetitum hominibus, 78D' et seq., 94C. Quid mystice, 88D', 109C. — Ligna lævigata quibus fabricata est arca Noe, I 155A, quid figurent, 163A'. — Lignum benedictum, quod dicatur, VII 534A. — Lignum Moysis in Marath, quale, et qua virtute aquas dulcoraverit, I 607C', VIII

Digitized by Google

229C'. Mystice, crucem figuravit, I 609D', X 351B. — Ligna quibus nutriebatur ignis altaris perpetuus, II 172C', quid mystice, 176D', et a quibus præstita, III 55D', V 255A'. — Maledictus qui pendet in ligno; ideo in V. L. suspensus, eadem die deponendus erat et sepeliendus, II 600A', 601B', XIII 277C. — Qualis divinatio in ligno facta sit, X 237D'. — Parabola Joatham ad Sichimitas de lignis regem quærentibus interpretatur litteraliter, III 163A et seq., et mystice, 167A'. — Sub figura duorum lignorum prænuntiatur regnorum Israel et Juda in unum redactio post captivitatem Babylonicam, IX 588C et seq., figuraturque gentilium et Judæorum in Ecclesia coadunatio, 590B. — Per lignum mirabile quod crescere vidit Ezechiel in torrentis ripis, designantur fideles in Christo renati virtutibusque fructuosi, IX 666B, 667C' et seq., XIV 374B.

Mystice, lignum varia significat, IV 510A. — Quatenus mortalis homo ligno quod rursum virescit, quum præcisum fuerit, inferior sit, IV 506A et seq. — Ligno fructifero juxta aquas plantato comparantur justus, V 407C', maxime confidens in Domino, IX 150C, et Beati in cœlo, V 414C. Justus quasi lignum habet spem; si præcisus fuerit, rursus virescit in patria, non autem peccator, IV 510B et seq., qui lignum est aridum, V 408C, VIII 39B, XII 237D. — Quo ceciderit lignum, ibi erit, VII 279D. — Quomodo ligna in æs transmutentur, VIII 725B'. — Quo sensu Deus lignum humile exaltaverit et lignum sublime humiliaverit, lignum viride siccaverit et frondere fecerit lignum aridum, IX 495B'. Qualiter in Jerusalem lignum aridum et lignum viride combusserit, 511B. — Moraliter, quid sit ligna præcidere, II 595A, ligno occidere, 513A, lignum pretio comparare, IX 371C', 375A. — Lignum in panem mittere, multipliciter intelligitur, IX 112B', D', 113B, 115A'. — Quomodo pueri in ligno corruere dicantur, IX 372B', 376D. — Lignis cur comparentur dona Spiritus Sancti, X 605A. — Lignum quandoque designat vanam doctrinam et quædam peccata venialia, XIII 138D', occasionem peccandi, IX 86D', ineptas adinventiones, X 85D. — Quid lignum frondosum, IX 30D, ligna saltus, VIII 413B', C', 417C', ligna regionis, 699B. — Tenerrimus ligni vermiculus, quid, et cur ipsi assimilentur David, III 564D', et Christus, 570B'.

Cf. Abies, Arbor, Cedrus, Libanus, Malogranatum, Malus, Oliva, Setim, Thya, Vinea.

LIGURIUS, ornamentum rationalis, quid sit et quid significet, II 79A'.

LILIUM. Lilia agri, quam speciose a Deo vestiantur, XI 87D', XII 62C'. — Lilium adustum medicinale est, VII 339C. — Lilii variæ significationes, II 55B, III 641D, 642C', VIII 238A', 293A. — Sponsus lilium convallium vocatur, VII 328C, 339B, 344B'; qualiter pascatur inter lilia, 337D', 343D', 349C', 403B', vel lilia colligat, D, 409D', 414C. — Sponsa, cur lilium inter spinas dicta, VII 329C, 339C, 344C', et lilium convallium, C. — Quomodo Ecclesiæ pastores in liliis pascantur, VII 367A.

LIMBUS. Limbus patrum in Scripturis plerumque vocatur infernus, IV 404D, 507C, 511A', X 61B', infernus inferior, VI 318A', profundissimus, IV 539B', quia situs in medio terræ, VI 323D, XIII 313C', et, ut creditur, in superiori parte inferni damnatorum, I 383A', VII 267C. Dicitur lacus, V 657C', X 660B', puteus, VI 177A', custodia, 657D'. — Ante Christi passionem, illuc properabant, ut in sinum Abrahæ, XII 128B, omnes justi, IV 538D', VI 349A, XIII 102A', 521B', ibique pro reatu peccati originalis detenti erant, XII 243A', 303D, XIII 44C, 59C', XIV 161B'. — In tenebris constituti, sed sensibilium pœnarum expertes, IV 452B, 511B', 539A, XIII 31C', aliquo modo iram Dei portabant, V 358D', et pœnam damni sustinebant, VII 243D', XIV 99B. — An

Digitized by Google

de his quæ in terra gerebantur nihil prorsus sciverint, IV 509B', VIII 744A. Quomodo Christi nativitatem et passionem didicerint, XI 540D. — Illis deerant opus, ratio, et scientia ad promerendum, VII 267B. Pro viatoribus orabant, V 377A, IX 391B. — Imperfecta quiete fruentes, perfectam patriæ quietem cum certitudine exspectabant, IV 505D', V 94C', VI 174B, XI 426D. Utrum melius fuerit in limbo repausare quam in terra degere, V 94C'.

Ad limbum statim post mortem anima Christi descendit, ut patres illuminaret, et præsentia sua beatificaret, VI 639B, VIII 151D', 401B', XI 408C', XII 243B', XIII 313C', 657C. — Quid insipienter dictum sit de Christi prædicatione in limbo, XIII 657A'. — Ibi mansit anima Christi usque ad tertiam diem, V 487D'; deinde eduxit vinctos in fortitudine, VI 157D', 658A, VIII 621B, X 660B', XIII 313B'.

Limbus puerorum, seu locus infantium sine Baptismo decedentium. Utrum ibi sit pœna sensus, IV 442D', VII 233A', X 159B', XIV 361A.

Cf. Infernus.

LIMEN et SUPERLIMINARE. Superliminare, quid, I 563D. — Superliminaria domorum suarum sanguine agni paschalis adspergere Hebræi jussi sunt, I 563C, quomodo, 566B', et quare, 564B', 566D'. Hujus præscriptionis ratio figuralis, 574B', 575C', 576C. — Præceptum dilectionis Dei in limine domorum qualiter Judæi scribere debuerint, II 549C. — In visione Ezechielis, limina portarum templi ab angelo mensurata, IX 604D', 605C, quid significent, 612C', 613A'. Quid limen quadrangulum sanctuarii, 626A, A'. Cur in limine portæ orientalis jussus sit princeps sedere et adorare, 657D et seq., 661C, B'. — Quinam limen fabricent juxta limen templi, muro dumtaxat exsistente inter eos et Deum, IX 637A', 641D'. — Qualiter Deus Jerusalem ponat superliminare crapulæ, X 673D', 676D'. — Onocrotalus et ericius in liminibus, corvus in superliminari, quid, X 585C', 589A.

LIMUS. *Vide* Lutum, Pulvis.

LINCOLNIENSIS episcopus (Robertus Capito seu Great Head) circa proprietates Seraphim citatur, X 53B'.

LINGUA. Lingua ad cor continuatur; idcirco præmeditata, articulata litterataque profert, IV 657D. Organum est intellectus speculativi, manus vero practici, VI 5A.

Lingua fons est boni et mali, vitæ et mortis, VII 125B, VIII 227B, XI 156A'. — Excedere potest per locutionem culpabilem, vel per taciturnitatem indiscretam, V 640C', VIII 158D. In loquendo perpauci non peccant, 80D, 111D. Quatenus perfectus sit qui in verbo non offendit, XIII 583D'. — Egregie Hugo a S. Victore linguæ mala descripsit, XIII 587A'. — Modicum quidem membrum, lingua magnorum causa est peccatorum, XIII 584C'. Inquietum malum, 586D, veneno mortifero plena, A', universis peccatis originem præbet, 585A, totum corpus maculat, B. — In ipsa Deum benedicimus, et maledicimus homines qui ad imaginem Dei facti sunt, XIII 586C' et seq. — Ignis est, XIII 584D', a diabolo accensus, 585D, et rotam nativitatis nostræ inflammat, quo sensu, C. — Jugum illius jugum ferreum, VIII 175D. Plagæ a lingua inflictæ, quam graves, 175A' et seq. Peccata labiorum qualia sint, VII 80B'.

Homo loquax linguam suam continere nequit, IV 364A, 656C, VII 178C, VIII 111B. Difficile corrigitur, VII 179A'. — Loquacitas defectum sapientiæ, humilitatis ac virtutis denotat, IV 364B, 464B, 489D', 500D, 513D, 529B', 550A, 679A', VII 94D, 100B, 178C, 238D, 275D, A', VIII 114D', 123D, 124D. Stultus ipse, si tacuerit, sapiens reputabitur, VII 120B. — In multiloquio non deest peccatum, IV 470B', VII 69B, VIII 115C; ideo qui odit loquacitatem, malitiam exstinguit,

Digitized by Google

110D. — Etiam in oratione vitandum est multiloquium, VIII 48A', XI 77C', XIII 571C'. — Vir linguosus et in loquendo inconsideratus custodiam mentis amittit, IV 470C; hujus vana est religio, XIII 570B. Sibi ipsi nocet et proximo, VI 268D', 652B, VII 85C, 97D', 116C', 161D', 166A, 275C, VIII 37B, D. Odibilis est, 114D', et terribilis in sua civitate et congregatione, 59A'. — Vitanda est loquacitas, VIII 33D', maxime coram senioribus, 48D, 68D'. — Sit omnis homo velox ad audiendum, et tardus ad loquendum, XIII 565A'. Tempus tacendi, et tempus loquendi, VII 229A. — Justi aliquando zelo æquitatis et veritatis amore ad loquendum interius instigantur, IV 364B, 656D. — Indisciplinatæ loquelæ non est assuescendum, VIII 134D. — Notus a longe potens lingua audaci, VIII 121 A. — Bilinguis quis dicatur, V 472D, XIII 419C'. Duplicitas oris ex duplicitate oritur cordis, VIII 36B'. Bilinguis non leviter peccat, 38A'. Perfidus, VII 122C, exsecratus est, VIII 37C', et maledictus, 174D. Os bilingue Deus detestatur, VII 55C. — Qui sophistice loquitur, odibilis est, VIII 227D. — Lingua mendax ad mortem ducit, VII 139B, 459D, VIII 117C; Deo abominabilis est, VII 47A, 82D'. — Lingua proximo detrahens crudelis est; quantum ab ea cavere oporteat, VII 37D', 459A; illam dissipat facies tristis, 160D'. — Lingua tertia, quid, et quantorum sit causa malorum, VIII 174B' et seq. — Lingua dolosa, quæ dicatur, VI 580D', et quomodo a Deo puniatur, 581B. — Impiorum lingua tota die injustitiam cogitat, VI 54B, 59D; sepulcrum patens est guttur eorum, et venenum aspidum sub labiis eorum, V 435C, 481A, XIII 28C'; sed malum quod operantur, in ipsos redundabit, VI 652A. — Lingua iniqua comparatur gladio, VI 95C', 137A', sagittæ, IX 95C', 99D', et serpenti, VI 650D'; utilis potius infernus quam illa, quo sensu, VIII 175A'. Beatus vir qui ab ea tectus est, 175B. — Aures claudantur linguæ nequam, VIII 176B. — Qui vult vitam diligere et dies videre bonos, coerceat linguam suam a malo, V 609C', XIII 318A, 650D'. — Qualiter liberet nos Deus a labiis iniquis, a lingua dolosa, VI 580C', a verbo aspero, 360D, et a laqueo linguæ iniquæ, IV 383A, 388B', VIII 295D', 296A'. Quomodo linguas impiorum confundat, I 203D', præcipitet et dividat, VI 76B', 82C'; linguam magniloquam qualiter disperdat, V 472B'. — Scripturarum scientia contra linguam dolosam plurimum valet, VI 581D.

Oris custodia signum est perfectionis præcipuum, V 644B', VI 655A', VII 69C, 120A, VIII 80D', XIII 584A, maxime in solitariis et contemplativis, VI 652C, VII 376A'. — Recta linguæ gubernatio commoda affert multa, a peccatis plurimis præservat, et finaliter ad vitam ducit æternam, VII 85A, 109B', 125C, 141B', etc. Omnes igitur linguam suam refrenare debent et moderari, ejusque custodiæ invigilare, V 644B, VIII 13D', 130A', 176A', XIII 570B, 571C, 584A', 650D', sed maxime religiosi, XI 529D', XIII 571D, 587C'. Hoc equidem difficillimum est, 585B' et seq., et donum Dei speciale, quod per orationem impetratur, IV 521C, V 645A', VI 653C', VII 106A', VIII 130B', 176B'. — Quænam sint rectæ locutionis regulæ, IV 364A', 521A, 523C, V 644C et seq., VI 512D, 655A', VII 71A, 122D', 237D, VIII 37A, 68C', 106A', 110B', 169D, 194C', 252C, XIII 565C'. — Sermo noster in gratia sit sale conditus, XIII 370A'. Si quis loquitur, quasi sermones Dei, 663A. — Ex abundantia cordis os loquitur, VIII 168A, XI 529B'. Qui de mundo est, de mundo loquitur, XIV 41B', et qui de terra est, de terra loquitur, XII 342C. — Sermo opportunus est optimus, VII 102B, 156A, 158D', VIII 115B. Importuna narratio audientes gravat, 123A, 126B. Narratio peccantium odiosa, 169B'. — Sapiens in lingua sua dignoscitur, VII 68D,

Digitized by Google

VIII 33B, 118D. Verba ejus opportuna et discretione admixta, IV 418C, VII 111B, 178D, VIII 115B, 124C, scientiam ornant, VII 97A', audientibus grata sunt, 111C, 275C, VIII 116A', 123A, ipsique gloriam afferunt, 37D. Comparantur aquæ profundæ, VII 121D, stimulis et clavis in altum defixis, 287B, XIII 121. Lingua sapientis sanitas est, quo sensu, VII 82A. Lingua justi argentum electum, 69C, et vena vitæ os ejus, 67D'. — De fructu oris sui unusquisque replebitur bonis, VII 80C', 125A. Qui recta loquitur, recto itinere ad beatitudinem perducetur, 109B'. — Quid lingua curationis, mitigationis et misericordiæ, VIII 223B', lingua eucharis, 39C'. — Lingua placabilis lignum vitæ, VII 97C'. — Super melodiam tibiarum et psalterii lingua suavis, VIII 247C; multiplicat amicos et inimicos mitigat, VII 159A', VIII 39A'. — Favus mellis composita verba, VII 111D. — Prælatos decet lingua erudita, V 541D', et verborum peritia, VIII 59B. — Qualiter Deus Apostolis linguam eruditam dederit, VIII 669B, martyresque et confessores doceat quid respondere debeant persecutoribus suis, VII 106A', XI 127C, XII 190A. — Plures martyres, etiam abscissis linguis, loqui non desierunt, V 355C'. — Moraliter, cur lactentis lingua ad palatum ejus adhæreat in siti, IX 368A'.

Calamo scribæ velociter scribentis comparatur lingua Dei, VI 2C, et Psalmistæ, B'. — Angelorum linguæ, quæ, XIII 187D'. — Mel et lac sub lingua Sponsæ, quo sensu, VII 370C, 379B, 383C'. — An fune ligari valeat lingua Leviathan, V 25D'.

Cf. Detractio, Eloquium, Labium, Os, Sermo, Silentium, Taciturnitas, Verbum.

LINGUÆ seu idiomata. Lingua Adæ videtur fuisse Hebraica lingua, quæ cunctis hominibus communis permansit usque ad dispersionem, I 80B', 196D. In familia Heber conservata, 198D', IV 109D, litteris XXII constabat, III 246. An differat a lingua Chaldaica, X 10B'. — In quo constiterit confusio linguarum in Babel, I 198C, D'; ex ea septuaginta duo idiomata orta sunt, 199B, XIII 192C. — Linguæ omnes barbaræ dicebantur, præter Hebraicam, Græcam et Latinam, VI 517D', quæ principaliores erant, XII 593D. — Quandonam Hebræi linguam quam non noverant audierint, VI 288B', 291C'.

Cunctarum linguarum scientiam habuit Christus, non tamen legitur usus fuisse hoc dono, VI 4B'. — Quid linguarum et interpretationis sermonum dona, XIII 184B', 185A. Dono prophetiæ inferius, linguarum donum aliis per se non prodest nisi adjuncta sermonum interpretatione, 191A et seq.; non est adeo appetendum ut donum prophetiæ, 193B' et seq. Quomodo ipso utendum sit, 194B et seq. In patria cessabit, 189B. — Apostolis die Pentecostes mirabiliter concessum est per Spiritum Sanctum, VII 457D', XIV 94C', 96A, qui linguas per superbiam divisas univit per humilitatem, 94D'. Cur in linguarum ignearum specie Spiritus Sanctus apparuerit, XII 420D', XIV 93C'. — Aliis pene innumeris in Ecclesia primitiva linguarum donum concessum est, XI 358A, XIII 125A, XIV 189A. — Spiritualiter, quisnam linguis loquatur novis, XI 358A'.

LINTEAMEN. Linteamina in Christi sepulcro inventa, quomodo ejus resurrectionem confirment, XII 252A, 600C', 601A'.

LINUM. Imago est lucis æternæ, electisque competit, X 139A. — Sacerdotibus V. T. vestimenta linea præscribebantur, II 74D' et seq., 172D, 185D', 239D', IX 648B. Eorum ratio mystica, II 176D, 191C, IX 648D. — Ephod lineum, a quibus gestatum fuerit, III 270C, 469C, IV 155B; mystice, quid, III 275A', 472B'. — Prohibita Hebræis fuit vestis ex lana linoque contexta, II 605B, 608D. — Linum fumigans Christus non exstinguet, quo sensu, VIII 620A, 625A', XI 151D.

Digitized by Google

— Funiculus ejus lineus, quid, IX 612A. — Qualiter mulier fortis lanam et linum quærat, VII 196C', 202A', 205A. — *Cf.* Byssus, Vestis.

LINUS (S.) Papa, utrum a S. Paulo nominetur, XIII 445B'.

LIS. Lites, unde proveniant, XIII 591C et seq. Cur ab eis abstinendum, VIII 173A' et seq., XIII 441A, maxime cum potente, VIII 52D', et cum homine linguato, 53C. — Tecta jugiter perstillantia, litigiosa mulier, VII 128C', 169A'; quam metuenda, 139B'.

LITHOSTROTOS, quid fuerit, XII 591C.

LITTERA et LITTERATURA. Apud Hebræos, Syros et Chaldæos litteræ XXII habentur, sed diversis characteribus, earumque quinque duplices sunt, III 246. Eædem fuerunt apud Hebræos et Samaritanos usque ad Esdram, qui alios reperit characteres, 246. — Nonnullæ a gentibus quibusdam proferri nequeunt, III 179C'. — Litteræ Chaldæorum de scientiis divinativis maxime erant, X 10D. — Civitas litterarum, quæ, III 78B. — Ad prædicandum Evangelium illitteratos pro majori parte elegit Deus, paucos vero litteratos, quare, XIII 131A, XIV 109D. — Cur Festo visum sit quod multæ litteræ S. Paulum ad insaniam convertissent, XIV 211A'. — Ad quid specialiter obligentur litterati, XIII 600D'. — Apostoli ministri facti sunt N. T., non littera sed spiritu, XIII 223B; littera enim occidit, spiritus autem vivificat, C. — Deo serviendum est in novitate spiritus, non in vetustate litteræ, XIII 53D. — Qui litteraturam non cognovit introibit in potentias Domini, quomodo, VI 197B, 203B. — *Cf.* Lingua.

LITTUS maris, quid significet; qualiter in eo habitaverit Christus, I 461D', et discipulis suis apparuerit, XII 613D. *Cf.* Mare.

LIVOR. Livor dicitur vel signum verberis in cute, vel rancor seu invidia, VIII 133A, 175A. — In V. L. livor reddebatur pro livore, II 16C'. — Livore Christi sanati sumus, VIII 685D', XIII 644C'. — Livor vulneris mala abstergit, quo sensu, VII 137B. — Moraliter, quid vulnus, livor et plaga tumens, VIII 323A. — Lividus, quantum sibi ipsi noceat, VIII 82A. — *Cf.* Invidia, Plaga, Vulnus.

LOCUS. Locus est extrinseca seu ultima superficies corporis locati, atque intrinseca superficies corporis continentis, I 25A; unde locus et locatum sunt simul, V 630C', et subtracto locato, locus ejus non manet, D'. — In eodem loco duo corpora naturaliter esse nequeunt, VII 481D'. — Cur materiam Plato locum vocaverit, I 24A'. — Quid locus aquarum, I 39C, 62D, locus dithalassus, XIV 215A', locus tenebrarum, V 6B', lucis, A', auroræ, 5B, solis, VII 215A, locus auri, IV 614B', et sapphiri, 616D, 624A. — Utrum terra de loco suo moveri possit, IV 427C, VII 214C'. — Quomodo cor de loco suo emotum dicatur, IV 689D. — Loca propter inhabitantium merita vel demerita a Deo eliguntur aut respuuntur, V 349B', VI 260C', 587A', IX 17C. — Sub lege Mosaica, loca per mortem hominis seu per defuncti præsentiam contaminabantur, II 425D, IX 453C'. — Hebræis mos erat loca sancta non ingredi, nisi pedibus nudis, XIV 128B. — Contemplatio et oratio locum determinatum exigunt ex quadam decentia, XIII 124B. In locis secretis et excelsis expedit orare, *Vide* Oratio.

Locus Dei quis dicatur, I 330D, VI 157D, IX 431D', X 247A, 470C, etc.; qualiter in pace sit locus ejus, VI 238B'. — Quid locus : Dominus videt, I 290D', 293B. — *Vide* Deus (Attributa metaphysica, Immensitas). — Quis sit locus intelligentiæ et sapientiæ, IV 617C, C', 621A, 625C, 627D, 628B, IX 392C'. — De angelorum loco quid dicendum videatur, I 573B, IV 306D, X 44A, 129A', 143B', 626B'; in pluribus locis simul esse nequeunt, XI 381D. — Quid locus pascuæ, V 544B, 546B, locus tabernaculi admirabilis, 673D. — Quo sensu Christus abierit ut præpararet nobis locum, XII 528B.

Digitized by Google

— Solitudo est locus paratus a Deo electis suis, XIV 309D. — Qualiter in loco spatioso posuerit Deus pedes Christi, V 588C, et pedes ponat cujuscumque fidelis, 593D'. — Loca arida per quæ ambulat spiritus immundus, quærens locum et non inveniens, quid, XI 158B, XII 38B'. — Quomodo omnia ad unum locum pergant, VII 231C.

Mutatio locorum vana reprobatur, VII 168A, maxime apud religiosos, C, VIII 180D'. Maneat unusquisque in loco suo, quibuscumque tentationibus et adversitatibus ingruentibus, VII 272D', VIII 70C'. — Ultimus locus eligendus est, quare, VII 158D, XII 91C' et seq.

LOCUSTA. Locusta significat herbam, radicem aut avem minutam, XI 32A. — Locusta, bestiola brevis et modica, cruribus debilis, cujus proles dicitur bruchus, cur sic vocetur, I 552C', II 209B, VII 285B'. Locustæ in magna multitudine congregantur, X 531B', et quamvis regem non habeant, per turmas ordinate dispositas incedunt, VII 190D, terræque nascentia corrodunt, III 651C. In frigore torpent et in sepibus se colligunt, sed, recepto solis calore, evolant, X 531C'. — Quid figurent, III 656A, VII 190C', X 533D'. — Munda declaratur locusta in V.L., juxta diversas species suas, II 209B. — Quibus locustis vesceretur S. Joannes Baptista, XI 32B. — Plaga locustarum in Ægypto, utrum gravior fuerit quam illa de qua loquitur Joel, I 554A; quid figuret, 556C, VI 269B, 457C. — Residuum erucæ comedit locusta, et residuum locustæ comedit bruchus, et residuum bruchi comedit rubigo, quando et qualiter, X 328C et seq., 334D. — Fictor locustæ in principio germinantium, quid, X 411C' et seq. — Locustæ de puteo abyssi exeuntes, quid signent, XIV 291A et seq. — Qualiter excussus sit sicut locustæ Christus, VI 492C, necnon et justus, 498A. — In senibus impinguatur locusta, quo sensu, VII 285C'.

LOCUTIO. Quænam sint rectæ locutionis regulæ, *Vide* Lingua. — De locutionibus divinis, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis), Eloquium, Verbum. — In quo consistat locutio Verbi æterni, VII 297B'; qualiter angelis et hominibus communicetur, C'. — Quomodo angeli ad invicem loquantur et ad homines, VI 598B, X 119B, XII 130B, XIII 187D'.

LOER a Stratis (D. Theodoricus), Coloniensis Cartusianus, postea Cartusiæ Buxianæ Prior, Commentarium Dionysii nostri in Psalmos Leodiensi episcopo dedicans, V 383, quomodo illud laudet, 385; item, Commentaria in IV Prophetas majores archiepiscopo Coloniensi dedicat et ipsi Dionysium commendat, VIII 307 et seq.

LOMBARDUS. *Vide* Petrus.

LONGÆVITAS. Longævitas priscorum hominum, an juxta annos solares computanda, I 145C. Fuit donum supernaturale, 145A', III 548B, IV 497D, VI 356D, licet multæ causæ naturales ad eam conferre potuerint, I 145B' et seq. — Nonnulla longævitatis exempla in posteriori ævo recensentur, I 107C', 146C, V 174D'. — Longævitas hodierna, quanta, III 581A, VI 356C. Diei et custodiæ noctis comparatur, 354C'. — Quid de longævitate Mardochæi, V 174A et seq. — Exsultatio viri est longævitas, VIII 185D. — Filiis parentes honorantibus ut merces repromittitur, II 5A, 10D, VIII 21A', XIII 324C. — Quatenus longitudo dierum timentibus Deum et mandata ejus observantibus promissa sit, III 606A, VII 23B', 172B', VIII 8D, 137A', IX 392A'. — *Cf.* Homo, Vita.

LONGANIMITAS. Longanimitas quæ est longa et certa exspectatio futuræ beatitudinis, XIII 232D', fructus est Spiritus Sancti, 289D, D'. — De longanimitate Dei, *Vide* Deus (Attributa moralia). — Christi longanimitas erga peccatores, XII 68A.

LONGINUS, quomodo illuminatus sit a Christo cujus latus percussit, XII 248A.

LONGITUDO. Spiritualiter, est perseverandi longanimitas, X 629D', XIII 311A'. —

Digitized by Google

Longitudo divinæ naturæ, quid, IV 467B, 473D, XIII 311B'. — Quid longitudo Ecclesiæ militantis et triumphantis, et cur tanta sit quanta et latitudo, I 164A, XIV 367A', 368C. — *Cf.* Latitudo, Longævitas.

LONGOBARDUS. Longobardi (*lege,* Galli) Romanos senatores reveriti sunt, IV 44C'.

LOQUELA et LOQUACITAS. *Vide* Eloquium, Lingua, Verbum.

LORICA. Quid lorica justitiæ, XIII 326D, fidei et caritatis, 391B. — Quid hæreticorum et dæmonum lorica ferrea, XIV 292D, lorica ignea et sulfurea, 294B.

LOT, Abræ nepos. Lot captus et per Abram liberatus, I 219B' et seq., quid signet, 223B. — Cur inter pessimos Sodomitas habitare elegerit, I 216A'. — Ejus justitia laudatur, XIII 687B et seq., maxime eximia ejus pietas in exercenda hospitalitate, I 267D. — Utrum duas tantum habuerit filias, I 270B; an et quantum peccaverit, eas offerendo ad stuprum, 268D'. — Ab angelis de Sodoma eductus, I 270C', quare prohibitus sit retrospicere, 271A. — Uxor ejus cur in statuam salis conversa, I 272C', VII 511C', ubi et quando, I 273B. Adhuc Josephi tempore perstabat, VII 512A. Quid de anima ejus, I 273C. Mystice, apostatas designat, 276B', et ad terrena retrospicientes, XII 141D'. — Cujusnam merito Lot liberatus sit, I 273D'. — Ejus imperfecta in Domino confidentia, I 271D, 274B, occasio fuit et causa incestus, C', quem insciens et ebrius cum filiabus commisit, D'. Cur istæ de incestu cogitaverint, 274C; utrum et quantum peccaverint, D; quid mystice, 277A. — Filii Lot sunt Moabitæ et Ammonitæ, I 275B', II 534D'. — Generi Lot qui vocentur, I 270D. Verba ejus contemnentes, 270B', facti sunt typus incredulorum, 276B. — Historia Lot nos edocet quanta sit hospitalitatis gratia, I 275D, quanta cura obsequendum sit inspirationibus gratiæ, 276B, et quantum urbibus expediat justos habere in se, 277B. — Lot interpretatur declinans; filiis ejus quinam veniant in adjutorium, VI 302C. — *Cf.* Abraham, Ammon, Moab.

LUCANUS (Annæus), poeta, circa interiora Austri citatur, IV 429C.

LUCAS (S.). « Evangelista lucidissimus », laudatur, XI 364. De Antiochia oriundus, Christi discipulus fuit, 364, 369B, et deinde S. Pauli, 370D, XIII 240D, cui fideliter adhæsit, 465B'. Artis medicæ erat, 371A'. — An idem fuerit ac Lucius de quo in epistola ad Romanos, XIII 117C. — In Bithynia prædicavit, XIV 174C. — Magis historicus est quam ceteri Evangelistæ, XI 363, etsi non semper ordinem historiæ servet, 609B, XII 22B, 26C. — Ab Apostolis, necnon et a B.V. Maria, quomodo audierit quæ refert, ex inspiratione tamen Spiritus Sancti illa scribens, XII 370C, A', 419D'. Ejus veracitas, qualiter confirmetur, 538D'. — Evangelium suum cur scripserit, et cui illud dedicaverit, XI 370D' et seq., XIV 83A et seq. — Supplevit multa a Matthæo et Marco omissa, XI 364, 369C. — De B. Virgine et Christi pueritia plenius scripsit; ideo quidam ejus evangelium secum deportant, X 644D'. — Quo sensu omnia Christi gesta et documenta narret, XI 370D', XIV 83A, et utrum sermo quem refert, XI 509A et seq., idem sit ac sermo in monte a S. Matthæo descriptus, 58B'. — Quo pacto concordet cum Matthæo in genealogia Christi, XI 13B et seq., 457C' et seq., ceterisque narrationibus, 45B', 106C, 108B, XII 15B, 16B', 26C, etc., item cum Joanne, 577D', 591B', 594D, et Marco, 591B'. — Librum Actuum Apostolorum conscripsit, XIV 83A, lingua Græca, 142B'. — In Græcum transtulit epistolam ad Hebræos, XIII 469. — Designatur per vitulum seu bovem, IX 420D', 424D, XIV 264A', 273D, aut etiam, secundum quosdam, per hominem, 264B'. — In Bithynia mortuus est, XI 364. — *Cf.* Actus, Evangelista.

Digitized by Google

LUCERNA. Lucernæ septem super candelabrum aureum positæ per noctem in tabernaculo jugiter ardebant, tres vero, secundum quosdam, per diem, II 50C', 66C, 88C, 289C, 361B, III 278B, IV 216D. Mystica earum significatio, II 55A', 92B', 292A', 363D, X 637C. — Lucernæ aureæ templi, III 638A', quid figurent, 642C'. — Lucerna Dei, quomodo ab Heli videri non potuerit, III 277B'; quid mystice, 281D. — Quid lucerna a Deo parata David, VI 614C', et Christo, 618D'. — Lucernæ ardenti et lucenti cur assimiletur S. Joannes Baptista, XII 376C. — Lucernæ comparantur hominis anima, VII 136D, et ratio, V 505C, sermo propheticus, XIII 684A, gratia et illuminatio divina, IV 629D', 634D, verbum Domini, VI 565A', et mandatum ejus, VII 48C. — Lucerna impiorum quæ exstinguenda dicitur, quotuplici sensu accipiatur, IV 546C', 577C, VII 86B', 139A, 155B. — Qualiter lucerna corporis nostri sit oculus noster, XI 85C', XII 42A et seq. Quid lucernæ ardentes quas in manibus habere debemus, 66A'. — Lucerna mulieris fortis quæ in nocte non exstinguitur, multipliciter intelligitur, VII 198B, 203A, 206D. — Quid lucerna mulieris drachmam amissam quærentis, XII 105C'. — Lucerna sub modio non ponenda, neque sub vase aut sub lecto, sed super candelabrum, quid designet, XI 60D, 335A, 565B' et seq., XII 41D et seq. — Qualiter Dominus Jerusalem in lucernis scrutetur, X 576B, 580B'. — Beati lumine lucernæ non egent, neque lumine solis, XIV 375B'; lucerna eorum est Agnus, 372C. — *Cf.* Candelabrum, Infusorium, Lumen, Lux, Oleum.

LUCIFER. Lucifer planeta. Sic vocatur Venus, secundum S. Thomam, aut etiam Mercurius, secundum Albertum, quando ante solem oriuntur; idem est ac Vesperus, V 9C, A'. Luciferum seu stellam matutinam coluerunt Ammonitæ sub nomine Moloch, et adhuc colunt multi Sarraceni, X 401A'.

Lucifer dicitur Christus, oriens lucis æternæ candor, XIII 684B, ante luciferum genitus, VI 502B. — Qualiter justus, quum se consumptum putet, oriatur ut lucifer, IV 469D, 474B'.

Lucifer, diabolus, princeps dæmonum, XIV 405C', creatus est in perfectione magna et gratia, XII 439D; sed in veritate non stetit, C; peccatum propria voluntate incipiens, D', factus est pater mendacii, 440A, et homicida ab initio, 438D'. — Ejus perfectiones et casus describuntur ab Isaia, VIII 440D et seq., et Ezechiele, IX 546A et seq., 561C et seq. — Dicitur ipse tentasse primos parentes et Christum, Antichristumque possessurus, XI 42C, XIV 404A'. — *Vide* Dæmon, Diabolus, Satanas.

LUCRETIA, nobilissima Romana, non tam fortis quam Susanna probatur, X 171D.

LUCRUM. Quid prodest homini si mundum universum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur, XI 193B, 593B'. — Justis vivere Christus est, et mori lucrum, XIII 336B'.

LUCTUS. Olim, etiam apud Judæos, luctus a mulieribus lamentatricibus agebatur, IX 96D'; cum jejuniis fiebat, et perdurabat septem, triginta aut etiam septuaginta diebus, I 466D, III 420B, 429D', 500D', VIII 127A, etc. — Judæis mos etiam erat tibicines habere in defunctorum exsequiis, qui carmen lugubre præcinendo, alios ad lacrimas provocarent, X 399A', XI 116D'. — Lugentibus consuetum erat vestes scindere, et pulverem capiti imponere, II 198B', III 40B', 427B, 429C', IV 315C', 336A', V 183A, 227C', 686A', IX 405B', X 341B', etc., comam et barbam abradere, IV 315C', V 227C', IX 84C', 144B', 259B', 405B', 534B, etc., ciliciis et saccis operiri, III 451C', IV 528A', V 183A, 275C, IX 284B', 398A', X 460C', ora velare, IX 126D, 534C, unguibus lacerare lacertos, 144B', nudis pedibus ambulare, 534B, defunctum inclamare, III 685A', humi jacere, V 686A', etc. — Attamen Judæis

Digitized by Google

lex prohibebat ne, more gentilium, super mortuos incisiones sibi facerent, II 263A, C, 273A', 572B, III 705A', IX 144B', aut calvitium, II 572C; item, ne sibi comam in rotundum attonderent aut raderent barbam, 262C', 273A'. Mœrentibus vinum et sicera propinabantur, VII 193C', IX 144C'. — Panis lugentium, quid; secundum legem, immundus erat, X 273A', 280A. — Quid luctus struthionum, X 471C'.

Lugendi sunt mortui, sed cum moderamine, VIII 126A', D', 231B' et seq., etc., eisque per bona opera succurrendum est, 126B', maxime per Missarum celebrationem, I 466D. — Unigeniti luctus est acerbissimus, IX 74A'; sed etiam in morte carorum nimius non sit luctus, XI 580B'. — Lugentibus compassio impendenda est, VIII 52B, XIII 98C'. — Justus mortuus an lugendus, IX 178A'. — Super fatuum et impium qualiter plorare oporteat, VIII 126C', 127A. — Ecclesia, prælatus, sacerdos et justus multas lugendi causas habent, V 440B et seq., 673A, VIII 250B', 459A', 493B', 571C, 719B, IX 80B, 93D', 94D, 98C, 100B, 124D', 133D' et seq., 143C, 147C, 178A', 233B, 324C, 328B', 329B', 332C', 335C, A', 344A', 345D, X 330C', 331C', 336B et seq., 341C, 343A', 347B, 349A', D', 402C, 405A, 476B, 580B, XIV 401C, etc. — Beati qui pio luctu lugent, quoniam ipsi consolabuntur, IV 380A, VI 597B', 598B', VIII 727A, 728B', 759A, XI 54A', 511A, 554A'. — Risum suum peccator in luctum convertat, XIII 597D; væ enim qui rident nunc, quia lugebunt, XI 514C, B'. Extrema gaudii luctus occupat, VII 92B'. — Melius est ire ad domum luctus quam ad domum convivii, VII 247D. — Quid luctus in inferno, XIV 345B, B'. — Quo sensu lugere dicantur viæ Sion, IX 318C', 325A', 333D, portæ Jerusalem, VIII 356B', speciosa pastorum, X 368C', 373A', terra, 331B. — Musica in luctu, importuna narratio, VIII 126B.

Cf. Defunctus, Fletus, Funus, Gemitus, Lacrima, Mors, Planctus, Tristitia.

LUCUS. In lucis gentiles et Judæi prævaricatores idola colebant et luxuriam exercebant, III 689A', IV 55C, 80B, 87D', IX 148A'. A lege vetiti erant, II 581D, X 238D.

LUDOVICUS (S.), rex Galliæ, duellum approbasse videtur, III 360D'.

LUDUS. Ludus alter est dissolutionis et malus, alter laudabilis ad virtutem eutrapeliæ spectans, imo interdum actus devotionis et latriæ, III 466C', 470C, V 97A, IX 216A, X 654A'. — David et omnis Israel coram Domino ludentes, quid figurent, III 471A', 473B. — Per duodecim pueros utriusque exercitus coram Abner et Joab ludentes, III 441A, quid intelligi possit, 444A'. — Ludus apud Judæorum pueros usitatus describitur, XI 141A, B', 547D. — Qualiter bestiæ agri in montibus ludant cum Behemoth, V 23C'. — Impii vitam lusum æstimant, VII 540B'. — Quomodo Sapientia coram Deo ludat in orbe terrarum, VII 59A. Opera Dei in ordine naturali quasi ludus sunt respectu supernaturalium, 59B.

LUGDUNUM. Hæretici dicti pauperes de Lugduno, quid somniaverint, VII 187C.

LUITH. Civitas Moab fuit, VIII 450D'. Interpretatur genæ, 453C. Moab per ascensum Luith flendo ascendens, 450D', IX 275C', quid mystice, VIII 453C.

LUMBARE Jeremiæ, IX 121B. Figura erat domus Israel et Juda, 121C', et Ecclesiæ, 124C. — Putrefactum, quid signet, IX 121D, 124C.

LUMBUS. Viri lumbi vasa sunt seminis et sedes libidinis, V 21C'; illusionibus pleni sunt, 638D', XIV 417A'. — Accingendi sunt lumbi tam carnales quam spirituales cingulo castitatis, V 1B', IX 15B, XII 66B, XIII 326C, 625C'; in eis enim posita est diaboli fortitudo, V 21C', 22B. — Nimia tristitia conteri dicuntur, IX 515C'. — Manus super lumbos ponere, quid significet, IX 212C', 218A'. — Quomodo justitia sit cingulum lumbo-

Digitized by Google

rum Christi, VIII 421B', D'. — Mulier fortis accinxit fortitudine lumbos suos, VII 197D', 202D', 205D'. — Quid gallus lumbos succinctus, VII 191C.—*Cf.* Renes.

LUMEN et LUX. Lumen duplex est : corporale et spirituale, XI 102A'. — Lucis creatio describitur, I 26A et seq., 40A' et seq. Quid mystice, 61D. — Ex hoc quod angelica natura sit lux, et illustratio ejus proprie dicatur dies, I 56B', quomodo S. Augustinus sex dies creationis accipiat, B et seq. — Lux et tenebræ, unde causentur, V 6A'. Per quam viam lux spargatur, 7C, et quomodo terram fecundet, IV 692D, D'. — Quanta futura sit lux luminarium cœli in fine mundi, VIII 547D'. *Vide* Creatio, Luminare. — Quomodo lux animam lætificet, VII 104A, 281A', ad benedicendum Deum invitetur, VI 686C, X 54C', ipsique obediat. IX 395B et seq.— Oportet ad Deum de luce vigilare, IV 304D, VI 127B, 574A, VII 56D, VIII 196D', 236D', 515B', eumque ad ortum solis adorare, VII 547D.

Quid sit lux illustrans non illustrata, lux illustrans et illustrata, lux illustrata non illustrans, XI 60B, XII 281C'. — Deus est lux increata, et in eo tenebræ non sunt ullæ, *Vide* Deus (Natura). — Qualiter lumen illius sit super omnes terminos terræ, IV 690D. — Ros ejus ros lucis, quo sensu, VIII 518C'. — Sapientia increata candor est lucis æternæ, VII 497C', omni luce creata speciosior, 498B'. Quid lumen indeficiens quod in cœlis oriri fecit, VIII 139D. Sapientiæ lumen, quod maxime diligere debent reges et prælati, VII 490C, quomodo inexstinguibile sit, 493D. — Verbum incarnatum a principio lumine gratiæ et gloriæ repletum, VI 130C, secundum utramque naturam suam lux est hominum, quos illuminat per doctrinam et per gratiam suam, 394A', 512B, 541C, VIII 343A, 401D, 408B', 658D, 721A, IX 640D', X 558A', XI 48D, 408C et seq., 427C, XII 276A', D', 282D, 336A, 426B, 449D, 512D, XIII 226A', 637D', XIV 16C, B'. — Mystice, quomodo Deus det solem in lumine diei, ordinem lunæ et stellarum in lumine noctis, VI 628A', IX 234C'. — Qualiter Apostoli sint lux mundi, XI 59C' et seq. — Quo sensu Joannes Baptista lux non fuerit, sed missus ut testimonium perhiberet de lumine, XII 281A' et seq. — Dulce est lumen increatum, et delectabile oculis videre Solem justitiæ, VII 281C'.

Lumen Dei in homine duplex est : aliud naturale, quod est intellectus seu ratio, V 429C', VI 344B, VII 136D, et aliud supernaturale, quod multiplex est, scilicet : gratia, illuminatio et consolatio divina, virtutes infusæ, fructus et dona Spiritus Sancti, IV 587B, 629D', 634D, 664B', V 429D', 679C, VI 152D, 344C, VII 104B, VIII 667C', 711B', IX 57D', X 54D', 567B, et oculos interiores valde lætificat, VII 104B. Quomodo augeatur, 423D', vel amittatur, V 639D, XIV 419B'. — Qualiter Deus lucem gratiæ et contemplationis in manibus abscondat, et præcipiat ei ut rursus adveniat, IV 686B et seq.— Lumen divinum etiam dicitur verbum Dei seu sacra Scriptura, VI 565A', 571A, lex divina, VII 48C, IX 396C', lumen propheticum, V 393A'.— Quid arma lucis, XIII 102C', lucis fructus, 320D. — De illuminatione divina, et quomodo ad eam nos disponere valeamus, *Vide etiam* Deus (Providentia supernaturalis).

Qualiter justi ut filii lucis et diei, non noctis et tenebrarum, ambulare debeant, XII 120D, 508C et seq., XIII 320C, 390C'. — Si in luce ambulamus, societatem habemus ad invicem, XIV 7D. Qui odit fratrem suum, in tenebris est, 16D', 17A' et seq. ; qui vero diligit eum, in lumine manet, A. — Si quis ambulaverit in die, non offendit, quia lucem hujus mundi videt; si autem ambulaverit in nocte, offendit, quia lux in eo non est, XII 478C'. — Qui sequitur Christum, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen

Digitized by Google

vitæ, XII 426D et seq. — Lucerna corporis nostri est oculus noster; si fuerit simplex, totum corpus nostrum lucidum erit, XI 85C' et seq., XII 42A et seq. — Lux justorum lætificat, VII 86A'. Quid lux impiorum quæ exstinguetur, IV 546D, 550A', VII 86B'. — Qualiter lux nostra lucere debeat coram hominibus, ut Deum glorificent, XI 60A', XIII 341B, et quomodo Dominus educat tanquam lumen justitiam nostram, V 629D'. Qui facit veritatem venit ad lucem, ut manifestentur opera ejus, XII 337A et seq., XIII 320D'. — Quinam rebelles sint lumini, IV 596B, VII 481B, lucem non comprehendant, XII 277B et seq., et diligant tenebras magis quam lucem, 336B. Omnis qui male agit odit lucem, 336A'. — Væ iis qui ponunt tenebras lucem et lucem tenebras, VIII 365C. — Filii hujus sæculi prudentiores sunt filiis lucis in generatione sua, XII 119D' et seq. — Mystice, cur vanum sit ante lucem surgere, VI 601A. — Lux mortui quæ defecit, quid, VIII 126B'.

Lux Jerusalem cœlestis, qualis sit et unde oriatur, VIII 726D et seq., X 683D', XIV 365A' et seq., 372C, D', 375B'. — Qualiter Beati fulgeant in cœlo, et in lumine Dei videant lumen, IV 604B, V 627A, VII 470A', X 160D, XI 168D, XIII 190C.

Festum Luminum seu Dedicationis altaris, a Juda Machabæo institutum, agebatur per dies octo a die xxv^a^ mensis noni (Casleu), V 289B, C'.

Cf. Illuminatio, Lucerna.

LUMINARE. Luminaria cœli, quando et quomodo facta sint, I 40B et seq. — Quid mystice, I 62D', VI 376D, 628A'. — In ministerium hominum creata, adoranda non sunt, sicut faciebant idololatræ, II 542A, 582C' et seq., IV 650A, VII 530C, IX 88C. — Quo sensu obtenebrescere dicantur, VII 284A, 552B, VIII 433B, IX 49C', X 340C, 359C', XI 266A et seq., XII 193B', vel mœrere, IX 137B', 563B', 566C'. — Post judicium splendidius fulgebunt, VI 420B, VIII 547D'. — *Cf.* Lumen, Luna, Sol, Stella.

LUNA. Cur, quando et quomodo facta, I 40A' et seq. An creata sit plena seu perfecta, 42C', soli æqualis in claritate, A', major vel minor quam terra, D. — Luminare minus nocti præsidens, I 41B, 42D', VI 628D, IX 228C, cur dicatur magnum, I 42C, vas castrorum in excelsis, VIII 259D. — Sole velocior, V 9D, et propter vicinitatem, majorem in humanis habens potestatem, singulis mensibus facit quod ille in anno, IV 350A. — Ipsius cursus menses et annos lunares determinat, necnon et apud Judæos festorum tempus, VI 439A', VIII 259B et seq., X 131A et seq. Etiam nunc in Ecclesia Paschalis solennitatis dies ex lunæ cursu dependet, I 41D'. Annus lunaris solari brevior est xi diebus, X 130D'. — Luna, sicut Pleiades, pluviis præsidet, V 8C', et apud astrologos plurimum valet, 64B. — Si animata esset, uti nonnulli credunt, ad societatem angelorum pertineret, sed communius inanimata dicitur, II 583A', VI 686C, VII 215C'. — Multiplicem habet influentiam in elementis et in mixtis, I 44C, sed dispositive tantum super mentem rationalem arbitriique libertatem agit, easque non cogit, B', V 64B et seq. — Quid poma lunæ, I 107D', II 677D', 685C.

Luna sub nomine reginæ cœli a paganis et a Judæis idololatris colebatur, maxime a feminis, II 237A, IV 650C, VII 530C, IX 82C', 264C, C'. Etiam nunc nonnulli Christiani eam superstitiose observant, VII 52C. — De miraculosa lunæ statione, jubente Josue facta, agitur, III 58B', 62B. — Quomodo, tempore passionis Christi, multiplici miraculo se soli supposuerit per tres horas, X 354C, XI 311A et seq., XII 244B, XIV 184B', et in sanguinem conversa sit, X 355C, XIV 98B. — In fine mundi obtenebrabitur, X 359C', XI 266B, XII 193B'; sed consummato judicio, lux ejus erit sicut lux solis, VIII 547D', XIV 361B'. — Cœlestem

Digitized by Google

Jerusalem non illuminabit, VIII 726D, XIV 372B.

Mystice, quid figuret luminare minus, I 62D'. — Lunæ assimilantur humanitas Christi, V 456B', B. V. Maria, VI 628A', VII 416A, IX 234C', X 568C', Ecclesia, V 453B, VI 207C', 439B', VII 406C', XI 266C', XIV 278B', 289C, anima virtuosa, VII 412B'. Quid luna sub pedibus Ecclesiæ, XIV 307A. — Designat etiam luna oculos corporales, VII 284C, et inferiorem animæ partem, X 52B'. — Quo sensu Christus ante lunam permaneat, VI 207D', et det pacem donec auferatur luna, 208C'. — Dicitur luna obscurari et mœrere dum hominibus magnæ calamitates accidunt, IV 427C', VII 284A, VIII 433B, IX 563B', X 561B', vel dum magistri et litteratæ personæ, suis exigentibus culpis, ignorantiæ nubilo involvuntur, IX 566C'. Quo pacto dicatur erubescere, VIII 507B', et coram Deo non splendescere, IV 601B'. — In Scripturis, defectum, instabilitatem et mortalitatem exprimit, XII 18A', XIV 307A; stultus ut luna mutatur, VIII 169D. — Moraliter, quomodo homo luna non uratur per noctem, VI 585C.

Cf. Luminare, Neomenia, Sol.

LUNATICUS. Vexatur singulis lunationibus, quando plena est luna, XI 50A, 601D'. — Mystice, quis sit, XI 603B'. — Lunaticus qui, dæmone agente, surdus erat et mutus, quomodo curatus sit, XI 199B et seq., 342D et seq., 601B' et seq. Quare illum sanare non valuerint Apostoli, 199D', 602B.

LUNULA, mulierum ornamentum, VIII 355B.

LUPANAR. Aliquando pro delubro sumitur, IX 479D, 480D. — Moraliter, quid, IX 489D', 490B', et quinam sibi erigant lupanar, 488D'.

LUPUS. Lupi vespertini velociores et sæviores sunt, X 539D'. — Mystice, lupus figurat Benjamin et S. Paulum, I 455B' et seq., VIII 422D, Christum, I 465A', regnum Medorum et Persarum, IX 61B. Designat etiam Pharisæos et Scribas, necnon et gentiles, XI 126B, XII 2D', peccatores, VIII 79A, gulosos et avaros, IX 66C', judices injustos et cupidos, X 590A, 597B', tyrannos, IX 526C', pseudoprophetas, hæreticos, seductores, persecutores, XI 95C, XII 464C, XIV 195A'. — Quinam de ovibus lupi fiant, XII 3A. — Quo sensu prædictum fuerit lupum, post Christi adventum, cum agno habitaturum esse, VIII 422B, 754B, B'.

LUSTRATIO. Aqua lustrationis, *Vide* Aqua.

LUTER. Sic vocabatur mare æneum templi, quare, III 634D. — Decem alii luteres ab Hiram fabricati describuntur, III 634C' et seq., 636B'. — Super quatuor rotis imponebantur, III 635C, sed de loco ad locum devehi non poterant, 636B. — Vocantur etiam conchæ, III 637B, IV 198A'. — Ibi lavabantur hostiæ concisæ, quo ritu, III 637A. — Horum mystica significatio, III 641C et seq. — *Cf.* Labium, Mare æneum.

LUTUM et LIMUS. Opera dura luti Hebræis ab Ægyptiis imposita, I 478C, quid significent, 483C'. — Pauperes de luto idola sibi faciebant, VII 539B'. — Sicut lutum in manu figuli, sic homo in manu Dei, IV 448B', 456B, VII 540D, VIII 202D, 537A', 640A', 747B', IX 155C, XIII 78C'. De eodem limo et luto omnes facti sumus, I 70B', IV 658A', et luteas domos habitamus, 373A. — Lutum seu limus figurat rem vilem, IV 640A', VII 493A, 540C, carnem et mundum, VI 172A, 177A, 183B, 187B, X 667B', fœtorem luxuriæ, vitiorum spurcitias, V 657A', X 569D', XIII 691D', terrenas divitias, X 546D, 552A', cor humanum, XII 450A. — Luti linitio a Christo facta super oculos cæci, quid designet, XII 450B, D. — Qualiter prælati negligentes parietem liniant luto absque paleis, IX 468C'. — *Cf.* Figulus.

LUX. *Vide* Lumen.

LUXURIA. In renibus seu lumbis viget, V 21D', 638D', VI 645B, XII 66C, XIV 417A'. — Plures gradus habet, IV 643A. — Gulam consequitur, II 107C, XII 127C,

Digitized by Google

XIII 603 B', et vino accenditur, VII 131 A, XIII 321 B'. — In luxuriam multi non ex habitu, sed ex fragilitate cadunt, VII 477 A. Ad eam proni sunt juvenes, IX 376 C, divites, XIII 603 B, maxime superbi, IV 487 C, IX 115 A', 483 B. Ab illa plures domantur, etiam præclari viri et clerici, VII 256 D', IX 67 D, qui gravissime a Deo punientur, B'. — Impii in luxuria felicitatem suam constituunt, VII 463 C'. — Hæresiarchæ fuerunt et erunt, plurimos ad luxuriam allicientes, XIII 441 D', 685 B, 689 C, 690 C', et Dei gratiam in luxuriam transferentes, XIV 68 D.

Probrosum vitium, animæ et corpori maxime nocivum, summopereque vitandum, VII 40 B et seq., 49 D', 192 B', 256 B', XIV 417 D', a sanctis Patribus et ab ipso Seneca qualiter reprobatum fuerit, VII 192 D', XIV 418 A. — Acediam parit, mentem a Deo avertit, IV 643 B' et seq., XII 96 C, 108 A', et peccatorem, qui raro pœnitet, VII 22 A, diabolo in servitutem dicat, V 22 B, 33 D, IX 29 D'. — Intellectum obruit, judicium pervertit, IV 644 B', V 638 D', VII 276 A', 477 A, VIII 122 D'. — Insatiabilis, VII 187 C', luxuria hominem efficit inconstantem, 476 D', crudelem, 463 D', bestialem, V 33 D, IX 298 D', X 577 B', unde luxuriosi equis comparantur, et luxuria hinnitus vocatur, V 15 A', IX 61 A', 67 D, 124 A, 528 C'. — Deus illicitas copulas permissive fecundat, quomodo, V 50 B', sed reos mulctat amissione gratiæ, dirissimisque pœnis vitæ præsentis et futuræ, IV 644 B et seq., VII 40 C, 41 C, VIII 71 D', XIV 345 C.

Remedia luxuriæ hæc sunt : memoria novissimorum et dominicæ passionis, VI 568 B', VII 40 C', B. V. Mariæ invocatio, XIV 417 C', humilitas, IV 487 C, oculorum custodia, 643 B, 645 B', prudentia, VII 21 C', fuga occasionum, 40 C', quum melius vitium hoc vincatur fugiendo quam colluctando, VI 664 B, XIII 150 C'. — Filia, ne inquinetur, quam diligenter custodienda, VIII 254 C.

Cf. Adulterium, Concupiscentia, Fornicatio, Libido, Lumbus, Renes, Voluptas.

LUXUS reprobatur, tam in domibus quam in vestibus et in cibis, IX 178 C'. *Cf.* Divitiæ.

LUZA. Hujus nominis etymologia, I 331 C. — Tres videntur fuisse civitates sic dictæ. Prima, in terra Chanaan, a Jacob vocata Bethel, I 331 B, eadem est ac Jerusalem, C, 368 A, 432 C, III 80 C', 85 B'. Altera, etiam Bethel vocata, sed a Jerusalem distincta, a filiis Joseph capta fuit, 85 C', 115 C. Tertia, in terra Hetthim, a præcedentis Luzæ proditore condita est, 115 B'. — *Cf.* Bethel, Jerusalem.

LYDDA, civitas Judææ, ubi S. Petrus Æneam paralyticum curavit, XIV 142 A'.

LYDIA, provincia Asiæ, XIV 193 B'; Lydii robustissimi pugnatores erant, IX 541 D'.

LYDIA, purpuraria, de urbe Thyatira oriunda, Philippis manens, XIV 174 D', a S. Paulo baptizata, 175 A, opulenta fuit, grata et multum devota, B, 177 D'.

LYRA, instrumentum musicum, cujusmodi, IV 153 B'.

LYRA (Nicolaus de). Judæus conversus, Ord. Min. theologus, notissimus postillator, circa sensum litteralem et historias studiosus, III 566 D, nimis litteraliter Psalmos exposuit, V 616 A.

Allegatur : de principio Genesis, I 18 A' et seq., de primo Decalogi præcepto, II 1 A, de concupiscentia, 6 B, de ascensu sacerdotum V. T. ad altare, 8 A', de maledictione parentum, 14 D', de libro Justorum, III 61 A, de Phinees pontifice, 119 A, de nomine Lapidoth, 130 A', de lege primum filiis Esau oblata, 136 A, de regno Joram filii Josaphat, IV 7 C, de ira Elisæi prophetæ, 15 D, de Sunamitide, 18 B', de Naaman principe, 26 B, de operibus Dei investigabilibus, V 8 A', de Behemoth, 21 A, de lingua alicujus ceti, 32 B, de titulo psalmi LXIX[1], VI 189 D', de Salomone christo Dei, 613 D', de aliquibus verbis Proverbiorum, VII 182 C' et

Digitized by Google

seq., de materia et subjecto Cantici canticorum, 293 A, de pœna Judæorum ab Isaia descripta, VIII 350 A, de aliquibus verbis Jeremiæ, IX 167 D, 231 A, 261 B, de errore Judæorum circa Messiam, 183 B', de eunuchis, X 8 C', 11 C, de somnio Nabuchodonosor, 21 C', de prophetia septuaginta hebdomadarum, 130 C', de mutatione sensus verborum Hebraicorum in translatione S. Scripturæ, XI 9 A', de Nathan propheta, 14 A, de igne in quo Spiritus Sanctus baptizatis in primitiva Ecclesia dabatur, 37 D, de Christi diffidentia erga noviter conversos, XII 321 C', de Judæ vocatione, 406 C', de Christo propheta, 421 A, etc.

Refelluntur ejus asserta : de pluribus psalmis titulo carentibus, VI 359 A, 372 A, de quibusdam versibus psalmi XIII[i], XIII 29 C', de subjecto psalmorum XVII[i], 141 D, XXXIV[i], XII 552 B', LXXVIII[i], VI 273 D', 274 C', de genealogia Salvatoris, XI 8 B, de scientia diaboli relative ad Christum, 480 B', de verbis Christi : Mea omnia tua sunt, XII 571 A, de Deuteronomii textu a S. Paulo citato, XIII 83 D et seq., de eo qui offendit in uno, et fit omnium reus, 577 B, de S. Timotheo Ephesiorum episcopo, XIV 240 A, etc.

Sub nomine « quidam » interdum designatur quum improbanda videtur ejus sententia, v. g., de binario numero, I 34 B', de origine solis, 43 D', de furis occisione, II 21 B', de officio judicum, 28 B, 32 C, de sacrificio pro peccato Aaron, 80 B, de arca Domini, III 19 D, de mora filiorum Israel circa Jordanem, 18 C, de tempore transitus Jordanis a Josue, 21 A, de opprobrio Ægypti ab Hebræis ablato, 29 D, de scissione vestium regis Israel occasione Naaman, IV 27 B, de Josaba, 49 B, de intelligentia libri Job, V 76 D, de aliquibus principibus qui vocabantur reges, 91 A', de sensu verborum cognatorum Tobiæ, C', de apparitionibus angelicis, 102 C, de auctore psalmi XCIV[i], VI 382 A, de interpretatione textus : Meliora sunt ubera tua vino, VII 299 C, et verborum : Trahe me post te, etc., 301 B', de tempore elapso a reditu captivitatis Babylonicæ usque ad Christum, VIII 4 D, de textu : Quasi cedrus..., 143 A', de timore Dei, 158 D', de triplici A, a, a, Jeremiæ, IX 7 C', de Moyse et Samuele a Deo præ ceteris nominatis, 135 D', de malis a Chaldæis Judæis illatis, 352 D', de Ezechielis visione, 422 B, de manu scribente in convivio Balthasar, X 85 D', de annorum computatione ab Hebræis, VIII 259 B', X 131 A et seq., de Danielis visione, 140 D, de interpretatione quorumdam verborum Osee, 284 C, de Theophilo ad quem scripsit Lucas, XI 371 B', de imperfecta fide Nathanael in Christum, XII 311 C, de regulo cujus filius infirmabatur, 357 B, de cæco a nativitate, 452 D', de vana securitate sequacium Antichristi, XIII 390 A et seq., de sententia : Nemo mundus a sorde, XIV 10 B', de expositione capituli XI[i] Apocalypsis, 305 A', etc.

LYSANIAS, Abilinæ tetrarcha, cujus filius fuerit, XI 440 B'.

LYSIAS. Cognatus et vicarius Antiochi Epiphanis, V 282 A', nutricius Antiochi Eupatoris, 364 C, quem regem constituit, 292 D', totius Syriæ præfectus, 364 C, vir prudens, 366 D, pluries a Juda fugatus, 286 D, 287 C, 365 D, potentiam Dei agnoscit, et Judæis placatur, 295 A', 366 A' et seq. — Menelaum occidi curat, V 371 A'. — A Demetrii exercitu comprehenditur, V 295 D.

LYSIAS Claudius. *Vide* Claudius.

LYSIMACHUS. Frater Menelai, pontifex factus, V 346 D', ob sua facinora interficitur, 347 C. Cur in pontificum serie non computetur, 350 B'.

LYSTRA, civitas Lycaoniæ. Patria fuit S. Timothei, XIV 173 B. — Hujus urbis incolæ S. Paulo, qui claudum curaverat, XIV 164 D', tanquam Mercurio sacrificare voluerunt, 165 B et seq. Quomodo ex ea ejectus sit, 166 B.

LYSTRA, civitas Lyciæ, XIV 212 D.

Digitized by Google

M

MAACHA, mater Absalon, gentilis, quo jure a David duci potuerit, III 446D, IV 119C.

MAACHA seu Michaia, uxor Roboam et mater Abiæ, III 690C, IV 212A', 213D'.

MAACHA, mater Asa, aut forte tantum ejus avia, et tunc eadem esset ac præcedens, III 691C, idololatra famosa, sacerdotio Priapi exuitur, D, IV 221C'.

MACARIUS (S.), abbas. « Divinissimus pater », VIII 208A, impavidus clamores diaboli sustinet, VII 32A'. — Sua mansuetudine sacerdotem idolorum convertit, VII 97C. — In femina conversa in equam solus vidit formam humanam, I 532C'. — (Acta SS., die xv^a Januarii.)

MACEDONIA. Græciæ provincia nobilissima, virtutibus Alexandri Magni nobilior facta est, XIV 174A'. Ejus principales urbes erant Philippi et Thessalonica, XIII 114B. — Macedonum regnum, quomodo præfiguratum sit, X 26D'. — Qua occasione in Macedoniam venerit S. Paulus, XIII 221A, XIV 174D. Quomodo illam evangelizaverit semel et iterum, quantas tribulationes ibi passus sit, et quas consolationes acceperit, XIII 235C', XIV 174B' et seq., 178B et seq., 192B et seq. — Macedones largas eleemosynas dederunt pro Ecclesia Jerusalem, XIII 114B, 238A, XIV 190D', ita ut etiam ipsi postmodum egerent, XIII 238D. — *Cf.* Alexander, Aman, Philippi, Philippus, Thessalonica.

MACEDONIUS, hæresiarcha, quomodo erraverit et condemnatus sit, XIV 295C.

MACELOTH, xxii^a Hebræorum mansio, quid significet, II 505A.

MACERIA. Quid sit ad litteram, VII 156D', et mystice, VI 284D, VII 156C', VIII 360B', 368C', X 514A. — Tanquam maceriæ depulsæ impii justo adversantur, VI 123C'. — Cur Sponsa in caverna maceriæ habitare perhibeatur, VII 336B', 343B, 348C'. — Medium parietem maceriæ solvit Christus, quo sensu, XIII 306D.

MACHABÆUS. Machabæi filii Mathathiæ, de tribu sacerdotali erant, V 274B, 320C', sed ex uno latere ad tribum Juda pertinebant, III 477A'. — Quando vixerint, V 267A. — Quænam prophetiæ de illis interpretari valeant, X 154C, 492A', 511A', 665D' et seq. — Principes fuerunt, V 339C', sed reges de stirpe eorum unctionem non acceperunt, IX 517B. — Sacerdotes erant, sed singulari tantum privilegio, pontificio fungi potuerunt, V 320C'. — Cum lætitia prælia Israel præliabantur, et post victorias maximas Deo referebant gratias, X 666A'. — Qualiter cultum divinum renovaverint, V 287D et seq., et omnes pro patria occisi sint, 294A, C, 301B', 302A', 314C, 315B, 323A, A'. — Eorum sepulcrum describitur, V 316D. — Illorum tempore plurimi ex Judæis in terram Israel redierunt, X 666B'. — *Vide* Eleazar, Joannes, Jonathas, Judas, Mathathias, Simon.

Septem fratres Machabæi, cur et quomodo ab Antiocho Epiphane interfecti sint, V 354C et seq. — Martyres fuerunt et in Ecclesia honorantur, V 359A. — Eorum mater, præ mira constantia, V 356D', nullam ante Christum parem habuit, C'. — Quid figurent septem isti fratres, venerandaque eorum mater, V 359A'.

Machabæorum liber primus non est canonicus, licet ab Ecclesia receptus sit, V 267B. Quadam difficultate non caret, 285C. Quid nos doceat, 265. — Liber secundus, a quo scriptus sit, et quæ ejus materia, V 327, 331C' et seq., 340C, scopus, C', methodus, 341A. Quibusdam videtur apocryphus, 337B', sed

Digitized by Google

temere, quum ab Ecclesia receptus sit, 338C.

MACHMAS. Statio Saul et postea Philistinorum in Machmas, III 328D, 329C, 331A' et seq., ibique præclare gesta a Jonatha, 334A et seq., quid mystice, 332D et seq., 340D et seq.

MACHTOC, liber apud Hebræos authenticus, allegatur de pecunia data ad usuram, II 618B.

MACROBIUS, super Somnium Scipionis quid de Platonicis scripserit, XII 279A.

MACULA. Quatenus tota pulchra sit et sine macula Ecclesia, VII 367B', XIII 322A', anima virtuosa, VII 377C', B. Virgo, 382C. *Cf.* Immaculatus, Immunditia, Tunica.

MADIAN, filius Abrahæ ex Cetura, I 306B', IV 110A', D'. Nomen dedit civitati et regioni, I 489C', III 670A', IV 112A'. — Quomodo interpretetur nomen ejus, et quid figuret, VI 302A'. — Madianitæ, cur etiam dicti Ismaelitæ, I 382A', III 159B. — Multos reges habebant, III 157C. Balac Madianita, quomodo rex Moabitarum dicatur, II 444C'. — Filiæ eorum Hebræos seducunt, II 472A et seq., 492C'. Ea de causa jubet Dominus ut Madianitæ tanquam hostes reputentur, et interficiantur, 473D'; quod et fecit Moyses, 491B et seq. Spiritualis horum intelligentia, 474C et seq., 495A. — Hebræis dominati, III 143D et seq., qua arte a Gedeone profligati fuerint et humiliati, 151C et seq., 157D', 160B, VI 298C'. Historiæ hujus mystica significatio, III 148C', 154D et seq. — Madianitæ ab Holopherne captivi ducti sunt, V 134C'. — Cur dromedarii vocentur, VIII 722A'. — Pelles Madian, quid allegorice, X 560C. — *Cf.* Jethro, Moyses.

MAGDALENA (S.). *Vide* Maria.

MAGEDAN. Civitas ista, juxta mare Galilææ sita, Dionysio nostro eadem videtur esse ac Mageddo, XI 186A. An idem sit ac Dalmanutha, 186B, 340C. *Cf.* Mageddo.

MAGEDDO. Urbs Chananæorum, tribui Manasse obtigit, III 83B. — Ibi mortuus est Ochozias, IV 43B', et letaliter vulneratus est Josias a sagittariis Nechao, 91B', 271C. — Quid planctus Adadremmon in campo Mageddo, X 675C'.

MAGIA. *Vide* Magus.

MAGISTER, Hebraice Rabbi, XI 295A', XII 306D', et Rabboni, 605A. — Magistri in Israel cur instituti sint, II 378D, 580A'. — Magistrum non sola doctrina, sed vita bonum facit, XI 215C'. — Ex consideratione discipulorum innotescit perfectio magistri, XIII 222C, eorumque perfectio ipsius gaudium est et corona, 382C'. — Magister discipulum dyscolum cædens, an reddat malum pro malo, XIV 423A'. — Magister fallax, quantum noceat, XI 253B. — Futuri prædicuntur homines coacervantes sibi magistros prurientes auribus, XIII 444A, et magistri mendaces sectas perditionis introducentes, 684D' et seq. Terribiliter a Deo punientur, 685B' et seq. Pro tot discipulis torquebuntur, quot seduxerunt, X 404B'. — Quatenus magistri nomen et officium appeti possint, XI 251D', 252C, XIII 583A et seq. — Magister per excellentiam unus est, Christus, XI 252A, D, XII 208C, 484C, 517D' et seq., magister bonus, 149B, D, qui a Deo venit, 324A'. — Quatenus discipulus non sit super magistrum, XI 128A', 526D', eique sufficiat ut sit sicut magister ejus, 128C', imo sic perfectus sit, 527B. — *Cf.* Doctor.

MAGISTER Sententiarum, vel absolute Magister. His nominibus intelligitur Petrus Lombardus, auctor libri Sententiarum. — Allegatur : de creatione, I 14D', 25A', 27A, ejusque ratione, VII 107A', de homine ad imaginem Dei facto, VIII 97C, de missione Filii, X 627D', de tentatione Christi, XI 42C, de gratia, XII 292B, de potestate remittendi peccata, XI 190D, de virtute pœnitentiæ, XIV 388, de voluntate, III 648B, de matrimonio, VII 42D, de rhinocerote, V 13C', etc. — Refelluntur Magistri errores de natura caritatis, XIV 42D', et de conversione ali-

Digitized by Google

menti in substantiam aliti, XI 181 C'. — (Migne *Patrol. lat.* tom. 191, 192.)

MAGISTER in historiis. *Vide* Historia scholastica, Petrus Comestor.

MAGISTRATUS apud Judæos quinam vocati sint, XII 207 B, 225 A'.

MAGNALIA sapientiæ Dei. Quænam sint, VI 198 A', 204 D, VIII 256 D. — Deus homini dedit intellectum ut cognosceret magnalia Creatoris sui, VIII 98 D, A', D', quæ tamen perfecte cognosci non possunt, 103 B, B'. Eorum considerationem quanta bona sequantur, 8 D'. — *Cf.* Miraculum.

MAGNANIMITAS. Maxime regibus competit, IV 143 A'. — Magnanimi ad iram proni sunt, IV 375 C, et ad aspernationem, 14 D', V 483 B', sed ad illos pertinet cito indulgere, VI 220 A'.

MAGNATES. Vita eorum brevis esse solet, I 469 A, VIII 62 A', ideo non est appetenda ipsorum dignitas, C'. — Solent intensius irasci, VIII 173 D'. — Magnatibus placent prudentes ; interdum tamen aliter accidit, VIII 118 A'. — Qualiter cum eis se gerere debeant subditi, VIII 54 B, 118 C', 195 D', ac invitati ad mensam, 77 D', 189 D, B' et seq., et qualiter cum ipsis loqui, 78 A et seq. — Illis impendendus est honor, VIII 28 D'. — *Cf.* Magnitudo, Nobilitas, Potentia, Prælatus, Princeps.

MAGNIFICENTIA et MAGNIFICUS. Magnificentia Dei, *Vide* Deus (Attributa physica). — Qualiter Deus magnificus sit in sanctitate, I 596 D', magnificus super montem, VIII 494 A. — Ad magnificum spectat dare et agere ampliora quam meretur recipiens, III 481 D. — *Vide* Magnitudo.

MAGNITUDO. De magnitudine Dei et operum ejus, et quomodo ab hominibus magnificetur, *Vide* Deus (Attributa metaphysica, Creatio). — Magnitudo spiritualis, in quo sistat, XI 378 A', XII 443 C', et quænam sint ejus dimensiones, XI 378 C'. — Christus incomparabiliter magnus, XI 387 C', et magnificatus est, I 599 D, 601 D, X 496 D'. Qualiter magnificaverit facere nobiscum, VI 598 D, maxime religiosis, C. — Maria a Domino magnificata, XI 395 A', quomodo eum magnificaverit, 393 D. — Quantum Deus magnificet hominem, IV 406 D', 412 D', et salutem ejus, V 516 B. Quomodo magnificaverit populum Israel, II 540 B, VII 562 A, et populum christianum, II 544 B', VII 562 A'. — Gentem multiplicavit, sed non magnificavit lætitiam, quo sensu, VIII 401 B', 408 C'. — Quicumque vult major esse, fiat sicut minor, XI 226 C', 606 C', XII 213 C'. — Quis in regno cœlorum magnus sit, XI 62 A', et major, 202 B, 203 B. Qui minor est in regno cœlorum, major dicitur Joanne Baptista, 138 D', 545 C'. — Novem quæ magnificat Ecclesiasticus, quænam sint, VIII 157 D' et seq. — *Cf.* Ambitio, Humilitas.

MAGOG, filius Japhet. Fuit pater Scytharum seu Messagetarum, I 193 C. — Interpretatur de tecto, et varia figurare potest, IX 591 C et seq., XIV 359 A. — Explanantur prophetiæ ad Magog pertinentes, IX 592 C' et seq., 596 C' et seq., XIV 358 D' et seq. — *Cf.* Antichristus, Gog.

MAGUS. Magiæ inventor fuit Zoroastres, I 196 A'. — Valde periculosa est, VII 76 A', et omnino damnabilis, XII 412 A' ; unde eam ignorare magis expedit, VII 244 D'. — Magicæ artes nihil, nisi Deo permittente, valent, II 456 D, III 99 D'. — Magi, quid, II 263 B', X 14 A', et quæ eorum instrumenta, II 446 C. Eorum magistri sunt spiritus maligni, 445 C'. — Illos in V. L. interrogare non licebat, II 263 A', sub qua pœna, 270 D', III 408 A. — Magi Pharaonis an reapse verterint virgas suas in dracones, I 529 C et seq. Qualiter virga Aaron eas devoraverit, 528 A'. Cur frustra tentaverint scinifes producere, 539 A', 540 D. An, plagis edocti, Adonai ut summum Deum agnoverint, 540 C'. Utrum post tertiam plagam Moysi contradicere destiterint, 541 A'. Quomodo a Deo puniti fuerint, 546 B', VII 549 A'.

Magi adoratores Christi, a David præ-

Digitized by Google

nuntiati, VI 23A', 209B', viri orientales a Perside, sapientes et reges fuerunt, XI 21B'. Nati feruntur de stirpe Balaam, II 456A, 465A', XI 21C'. — Astronomiæ intenti a Christo adducti sunt per stellam micantiorem ceteris, quam viderunt in terra sua, X 17B', 607C', XI 22C, XIV 210A'. Quid referatur de hujus stellæ exspectatione, XI 22A'. — In dromedariis venerunt Jerusalem, XI 24C. — Parati pro Christo sanguinem fundere, Magi illum esse hominem, regem et Deum testati sunt verbo, opere et muneribus, XI 22A, 25A et seq. — Munera eorum quid significent, et quomodo spiritualiter offerenda, XI 25A'. — A quo responsum acceperint ne redirent ad Herodem, XI 25D'. — Omnium gentium conversionem figuraverunt, XI 26B.

Cf. Ariolus, Astrologus, Augurium, Balaam, Divinatio, Elymas, Maleficus, Simon, Stella, Zoroastres.

MAHANAIM locus. Ibi angeli Jacob occurrerunt, I 354D, et constitutus est rex Isboseth, III 439C'.

MAHELETH. Quid psalmus pro Maheleth, VI 328C.

MAHOMETUS. Instructus a Sergio monacho Nestoriano, I 139C, peculiarem Sarracenorum prophetam se finxit, 544B', XIV 245C'. Gloriam propriam quærens, XII 412C', non per signa mundum seduxit, sed armis prævaluit, XIV 318D'. — Ab Eglon carnalissimo figuratus, III 134B, fuit spurcissimus, C, XII 259A', totius signifer falsitatis, 183B. — Aper de silva, quanta mala per suos successores fecit in Terra sancta, VI 226D', 277C et seq., 285B'. — Plura ab evangelio Lucæ mutuans, I 89D', legem detestabilem edidit, VII 535A', fœcifer potius quam legifer Sarracenorum, III 134C.

Quid in Alcorano doceat de Christo, I 139B, XIV 49A, 56B, de B. V. Maria, VIII 155C', XI 395D, de Abraham, I 207B', de Ismaele, 246C', de magis Ægypti, 541B', de observatione legis Mosaicæ et evangelicæ, 544A', C', de ultimi judicii duratione, XIII 695B, de paradiso post resurrectionem, XII 183C. — Stolide de Sinai destructione fabulatur, III 137B. — Utrum in Apocalypsi designetur, XIV 318B', 328A'. — Allegatur libellus disputationis ejus cum Abdia Judæo, de causa minorationis luminis lunæ, I 42A'.

Cf. Sarracenus.

MALACHIAS, propheta. Ubi natus, quando et ad quos vaticinatus, X 691A. — Interpretatur nomen ejus angelus Domini, X 691C', 696A, sed non fuit angelus in corpore humano, 692A. — Per illum mystice intelligitur Christus vel quilibet ejus sacerdos et prædicator, X 696A.

MALASAR, procurator principis eunuchorum, X 12D', qualiter Danielis petitioni annuerit, 13D.

MALCHUS, Caiphæ famulus, quare a Petro percussus, XI 296B, XII 224B', 579D', et quomodo a Christo curatus, 225C.

MALEDICTIO. Triplici modo maledicitur : 1° maledictione malum causante ; 2° alicui mala imprecando ; 3° malum simpliciter enuntiando, per modum præsentis, præteriti vel futuri, IV 356A'.

Quid maledictio Dei, scilicet malum causans, I 127B', IX 149C, 337D, etc. — Qualiter maledicti dicantur serpens, I 101B', diabolus, 111D, terra, 104C', IV 597C, caro hominis, I 111B'. — Quænam maledictiones in V. T. adversus legis transgressores prolatæ sint, II 303C et seq., 565D, 638C et seq., 644B', 647B', VIII 328A', IX 110B, 386D', 387C' et seq., 389B', X 126C, 699A, 707D', XIII 276C', et in Hebal solenniter promulgatæ, II 565A', 634D' et seq., III 50B. Cur plures positæ sint maledictiones quam benedictiones, II 303B. Aliæ ad Babylonicam, aliæ ad Romanam respiciebant captivitatem, 640C. Tam secreta quam publica delicta afficiebant, 646A'. Non in singulis impiis, sed in tota gente verificatæ sunt, 306D, 640B'. — Maledicta in sacrificio zelotypiæ a lege præscripta, II 347A' et seq. — Omnes qui sub lege erant, sub maledicto erant, quo sensu,

Digitized by Google

XIII 276B'. De maledicto isto Christus nos redemit, 277B, factus pro nobis maledictum, C, quia scriptum est : Maledictus omnis qui pendet in ligno, II 600A', 601B', XIII 277D. — Ipse etiam posuit benedictiones justorum et maledictiones impiorum, XI 252C'. — Quæ maledictiones impiis et malis Christianis immineant, II 309B et seq., 636B' et seq., 641C' et seq., VI 352C, 548A', VIII 250D, 752D', IX 114A', 290A', X 702D, 712A. — Maledictus qui confidit in homine et non in Deo, IX 149B et seq., qui facit opus Dei fraudulenter, 276D, 281C, qui habet masculum in grege suo, et debile immolat Deo, X 695B', 698A'. — Maledictus a Deo qui exasperat matrem, VIII 23B', susurro et bilinguis, 174D. — Maledictio pronuntiata contra eos qui frumenta abscondunt, dupliciter intelligitur, VII 75D', 76B. — Quo sensu Deus maledicat sanctificationi suæ, IX 343D. — Cur propter parentum peccata maledicantur filii, I 188D, VII 525D. — Quomodo intelligendæ sint maledictiones et imprecationes Scripturæ, V 472C', 552C, 590A', 595D, VI 105B', 149A, 155C', 191B', VII 262D, IX 157B', 158C, XI 142A, XII 44C et seq., etc. — Ficulnea infructuosa, quare a Christo maledicta sit, XI 233C. — Maledictio vitæ præsentis ad futuram pœnam est sicut stilla ad mare, X 126D. — Quatenus ii qui maledictio erant benedictio fieri possint, X 655B'. — Qui maledictionem diligunt, ea vestiuntur et ligantur, VI 491B et seq., 497D et seq.

Quid sit maledictum, X 234B'. — Deo maledicere tantum est scelus, ut in lingua Hebræa per suum contrarium exprimatur, III 723B', IV 305B, 333B, V 368C'; quomodo in lege punitum fuerit, II 290C' et seq. — Deo maledicit qui viribus suis aut meritis tribuit quod ex divina pietate sortitus est, IV 328B. — Impius maledicens diabolo, contra se ipsum sententiam profert, VIII 124B'. — Proximo maledicere, quantum sit peccatum, VII 162B', XIII 149A', 586D'. — Quænam benedictio sit potius maledictio, VII 169D. — Proximo, maxime impio, maledicere licet zelo justitiæ, non ira vindictæ, I 321A', III 51A', IV 341A', 376B, V 261B', VII 162C', XIII 587B; imo aliqui Sancti mala pœnalia imprecati sunt persecutorum suorum posteritati, III 451B. — Quo sensu præceperit Deus Semei maledicere David, III 531C'. — Maledictio ex vitiosa causa procedens, a Deo non exauditur, VIII 210D'; in auctorem suum redundat, VII 162D. — Benedictio qua Deum benedicimus, a maledictione qua proximo maledicimus corrumpitur, XIII 587D. — Quid de maledictionibus Balaam, II 445D', 447B', 456A', et quomodo Deus in benedictiones eas verterit, B, 457D', 610A, III 99D'. — Patri vel matri maledicens quomodo puniatur, II 14D', 271B, VII 135D, XI 179A. Maledictio matris expavescenda est, quia sæpe effectum sortitur, VIII 22D, sicut et maledictio pauperis, 28B'. — Surdo non est maledicendum, II 257B, 265D', neque principibus et prælatis, 25D', XIV 204D, etiam in occulto, VII 277C'. — Qualiter beati simus, si maledixerint nobis homines, XI 58A, 511D'. Non reddendum est maledictum pro maledicto, XIII 650B, sed potius maledicentibus benedicendum, XI 517D, XIII 98B', 650C'. — Quatenus natali suæ diei maledixerint Job et Jeremias, IV 340D usque ad 362B', IX 137D', 166B et seq.

Cf. Benedictio, Imprecatio.

MALEFACTOR. *Vide* Malus.

MALEFICIUM. Malefici, qui dicti sint, I 528D, II 24D, 590C, IX 204C, X 17C. In magicis actibus certis utebantur instrumentis, II 446C, et ossibus mortuorum, 273B, seduloque tempora et loca observabant, 456B', 459B'. Ex animalibus coeuntibus vel ex avibus incubantibus varios effectus procurare tentabant, 603C. — Qua pœna mulctandi essent in V.L., II 24D. — Propter maleficia sua subversæ sunt Babylon, VIII 648D', 649D, et Nini-

Digitized by Google

ve, X 530 A. — De maleficis Pharaonis, *Vide* Magus.

MALITIA seu malignitas aut nequitia. Sic dicitur peccatum aut vitiositas habituata non ex ignorantia aut ex infirmitate seu passione proveniens, sed ex habitu pravo, ex certa industria et deliberatione, I 152 A', VII 482 D, IX 35 B, 479 D, XIV 107 D. In quo ab iniquitate differat, IV 582 A, XIII 17 D'. — Quatenus quis malitiam diligere possit, V 625 B, et in ea gloriari, VI 58 C', et quomodo quibusdam naturalis esse dicatur, VII 525 B. — Multam malitiam docuit otiositas, VIII 204 B'. Exstinguit malitiam, qui odit loquacitatem, VII 85 A, C, VIII 110 D. — Quinam libertatem in velamen assumant malitiæ, XIII 641 D', 642 B. — Quid septem nequitiæ in corde susurronis, VII 165 C. — Malitia cor obdurat, IX 76 D', animam excæcat, VII 466 B', et occidit, 96 C, 544 D'. — Non in fermento malitiæ et nequitiæ epulandum est, XIII 146 D, sed a malitia cor lavandum, VIII 327 B, 336 D, IX 48 C, 55 B', XIII 567 C', 632 A. Malitia, non sensibus, parvuli simus, 193 C, 632 A'. — Ex quibusnam carnes sanctæ malitias non auferant, IX 114 D'. — Non vincit sapientiam malitia, VII 498 C'. — Quomodo inconstantia concupiscentiæ transvertat sensum sine malitia, VII 477 A. — Justus ex hac vita rapitur ne malitia intellectum ejus mutet, VII 476 B'. — Utrum divinæ providentiæ deroget quod impius diu vivat in malitia sua, VII 253 A'. — Sufficit diei malitia sua, XI 89 C'. Malitia horæ oblivionem inducit totius voluptatis præteritæ, VIII 71 D'. — Malitia quandoque sumitur pro pœna et afflictione, X 461 C'. — Malignus, *Vide* Malus. — *Cf.* Iniquitas, Injustitia, Malum, Malus, Mulier, Peccatum.

MALLEATOR. Primus malleator fuit Tubalcain, I 133 B'. — Malleatoris incudi assimilatur diaboli et membrorum ejus obstinatio, V 33 C'. — *Cf.* Faber, Tubalcain.

MALLEOLUS. Malleoli sunt sarmenta quibus ignis fovetur, X 43 A'.

MALLEUS. In construendo templo non est auditus, quo sensu ad litteram, III 617 A, et mystice, 623 D'. — Verba Domini sunt quasi malleus conterens petram, IX 187 C', 192 C'. — Quid mallei percutientes impiis parati, VII 130 C'. — Quomodo contritus sit malleus universæ terræ, IX 295 B', 299 A. — *Cf.* Faber.

MALOGRANATUM seu malum punicum. Quid sit, X 331 B', et quid figuret, 336 C', 613 B'. — Fragmini et cortici mali punici assimilantur genæ Ecclesiæ, VII 365 A', 405 B, animæ virtuosæ, 376 D', B. Virginis, 381 D. — Odor oris Sponsæ sicut malorum, VII 420 D, 425 B', 428 D', emissionesque ejus sicut paradisus malorum punicorum, 372 B, 384 B. — Qualiter Sponsa Christo det mustum malogranatorum suorum, VII 431 B, 440 B. — Mystice, quomodo mala punica germinent, VII 407 D, 413 B, et floreant, 421 C. — LXXII malogranata in tunica pontificis intexta, II 73 B', quid figurent, 77 A, A', 78 C, 712 A'. — Quot fuerint in capitellis columnarum templi, III 630 C' et seq., IX 311 D, et quid signent, III 640 B. — *Cf.* Malus.

MALUM. Tria sunt omnia quæ in mundo sunt : bonum, malum et medium, V 58 C. Quæ moraliter nec bona nec mala sunt, indifferentia vocantur, VII 264 D'. — Quotuplex sit malum, V 50 A, X 384 A. — Quo sensu Deus malos et mala nescire interdum dicatur, *Vide* Deus (Scientia divina). — Malum, an in Christo fuerit, VI 329 C. Quo sensu butyrum et mel comederit ut sciret reprobare malum et eligere bonum, VIII 385 D'. — Mala nostra omnino mala sunt, et nostra ; bona nostra nec pura sunt, nec nostra, VI 645 A', VIII 104 A'. — Quatenus malum culpæ a Deo non sit nisi permissive, effective vero a mala hominis voluntate, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis). — Ante hominem bonum et malum, quod placuerit ei, dabitur illi, VIII 90 A',

Digitized by Google

98C. — Contra malum, bonum est, VIII 202C'. — Quo sensu ab aquilone venire dicatur malum, IX 14A', 51C, 75C'. — De ligno scientiæ boni et mali, *Vide* Lignum. — Sensus et cogitatio hominis in malum prona sunt ab adolescentia sua, I 177A, 181B', IX 150D'. Si in angelis suis Deus reperit pravitatem, quanto magis in hominibus, IV 372D' et seq. — Sæpe non quod vult bonum agit homo, sed quod odit malum, illud facit, quare, XIII 55B' et seq. Radix omnium malorum est cupiditas, 428A. — Non potest arbor mala bonos fructus facere, XI 95C', 529B, 530A. Malus homo de malo thesauro profert mala, 156B, 529B'. — Quia non cito profertur sententia contra malos, absque ullo timore filii hominum perpetrant mala, VII 261C', IX 68B. — Quinam dicantur malum quærere, X 398C', fodere, VII 111D', in ipso gloriari, VI 58C'. — Impii docent oportere undecumque, etiam ex malo, bona transitoria acquirere, VII 540D'. Sapientes sunt ut faciant mala, VI 59C, VIII 122A, IX 49A', 57B; pedes eorum ad malum veloces sunt, VII 12B', 47B. Non dormiunt nisi malefecerint, 36D, et tunc lætantur, 21C. Dulce in ore eorum malum, IV 566B'. Ex eis non est qui faciat bonum, non est usque ad unum, V 480D, 481A, VI 62A, D. Omnia illis peccandi materia sunt et occasio, VIII 240D'. — Væ iis qui dicunt malum bonum, et bonum malum, VIII 365C. Bona in mala convertens in ipsis electis ponit maculam, 72C'. — Qui mentis est duræ corruet in malum, VII 175A. Habituatus in malo difficile corrigitur, 219D, IX 123A', 125A'. Mala de malis oriuntur, VIII 109C', X 668A. — Aliqui malum non faciunt, nisi quia occasionem non habent, VIII 112C'. — Malo dare assensum in corde, pro opere malo reputatur, VI 101C.

Pejus est malum culpæ malo pœnæ, magisque plangendum et vitandum, VII 82A', 233D, VIII 120A, IX 80B, 134B, 326B, 335A, X 171B, 176B, XIV 397B. Melius esset non esse quam peccare, V 274B'. — In malo perseverare diabolicum est, X 402D'. — Potentia malum agendi rectius impotentia dicenda est, VI 59B. — Nemo potest malum ut tale appetere, V 625B, VII 138C, XII 71D', 336D, XIII 55A', nec in eo gloriari, V 59A. An malum fieri possit propter bonum finem, XI 86B. — Omnis qui male agit, odit lucem, XII 336A', Deum non cognoscit, IV 549B', IX 99A', nec videt, quo sensu, XIV 63C. — Qui malum coram Deo faciunt gravius peccant, VI 42A, XIV 428D', sed aliquando facilius corriguntur, 429A. — Divinæ justitiæ summa perfectio requirit ut quidquid inordinatum est per culpam, ordinetur per pœnam, IX 151B, etc. *Vide* Deus (Providentia supernaturalis). — Vultus Domini super facientes mala, V 610C, VII 97B', XIII 651D'; eos Deus non exaudit, IV 678A. — Non est bene ei qui assiduus est in malis, VII 118B', VIII 73C'. Peccatores persequitur malum, VII 88D', VIII 26D. Qui malorum est investigator, opprimetur ab eis, VII 76D. Pavor his qui malum operantur, IV 517D', VI 62B', VII 70C', 550B. — Væ manibus malefacientibus, VIII 18A'. — In malevolam animam non introibit sapientia, VII 455A. Non est sapientia nequitiæ disciplina, VIII 111C'. Valde stultus est qui malum cogitat, VII 153B. — Omnis arbor quæ non facit fructus bonos, excidetur et in ignem mittetur, XI 95D'. Anima nequam hominem ducit ad perditionem, VIII 39C.

Recedere a malo intelligentia est, IV 622A', 629B, justitiæ prima pars, 302C, V 609C', 610A, 633D', X 399A, XIII 97B', 650D', 651B, effectus timoris Dei, VII 25D', 55C, VIII 199D, ejusque dilectionis, VI 394B. — Mala non faciamus, et nos non apprehendent, VIII 45A. Ab omni specie mala abstineamus nos, XIII 392D. Sapientes simus in bono, simplices in malo, 117A, 193C. — Melius est benefacientes pati, quam malefacientes,

Digitized by Google

XIII 655 A. — Non reddamus malum pro malo, VII 135 C', XIII 99 C, 391 D', 650 B, sed potius bonum pro malo, XIV 423 D. Qui reddit malum pro bonis, quomodo puniatur, VII 116 D. — Qualiter mulier fortis viro suo reddat bonum, et non malum, VII 196 A', 202 D, 204 B'. — Noli vinci a malo, sed vince in bono malum, XIII 99 D'. — Quo sensu Christus nobis dicat non resistere malo, XI 71 A.

Malum pœnæ non est simpliciter malum, IX 155 C', X 171 B. A Deo effective procedit, et ad bonum tolerantis ordinatur ; justis quandoque infligitur absque eorum culpa, et filiis propter parentum peccata, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis). — Si bona suscepimus de manu Domini, mala quare non sustineamus, IV 335 A'. — An minus sit malum non esse vel non vivere quam male esse, IV 353 B' et seq., 356 B', IX 166 C', aut quam quæcumque mala pœnæ et culpæ videre, IV 86 B, V 274 C', 284 D', VII 224 D, 233 C. — Utrum liceat de malo proximi, etiam inimici, gaudere, IV 650 A', VII 114 C, 154 A', vel illud imprecari inimicis, VI 72 C, aut diabolo, A'. — Pejus est malum inferre justo quam injusto, VII 119 C'.

Quo sensu in Oratione dominica postulemus a malo liberari, XI 81 B', et quatenus mala pure pœnalia a nobis auferri rogare debeamus, XIV 441 D. Non rogavit Christus ut tollantur Apostoli de mundo, sed ut serventur a malo, XII 572 D'. — Timenti Deum non occurrent mala, VIII 199 D, et diligentibus eum cooperantur in bonum, XIII 69 B. — Cur mala pœnalia inordinate non timenda sint, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis). — In die bonorum ne sis immemor malorum, et in die malorum ne immemor sis bonorum, VIII 71 A'. In die bona malam diem præcave, VII 252 D', 253 B. — Quo sensu omnes dies pauperis mali sint, VII 100 B. — A regno cœlorum totum malum excluditur, VI 362 D', XIV 363 A'.

Cf. Bonum, Iniquitas, Injustitia, Malitia, Malus, Peccatum, Plaga, Pœna, Tribulatio, Via.

MALUM, fructus. Quare Sponsa malis stipari cupiat, VII 331 B', 340 D', 346 C. — Malis aureis in lectis argenteis assimilatur verbum opportune prolatum, VII 158 D'. — Malum granatum seu punicum, *Vide* Malogranatum. — *Cf.* Malus (arbor).

MALUS seu malignus. In præsenti vita, permulti mali bonis miscentur, VII 257 C, IX 77 A', 323 B', XI 170 D, XIV 24 D. — Omnis malus aliquo modo ignorans est, IV 549 B', XIV 8 B. — Cur assimilentur mali terræ quam perambulat Satan, IV 310 A. — Generatio prava atque perversa, quantum ingrati sint mali erga Deum, II 655 B', 668 C, quem quodam modo laborare faciunt, IX 354 A, X 701 D'. — Qualiter proficiant in pejus, XIII 442 D', et bona loqui non possint, XI 155 D'. — Doctrina deserentium viam vitæ, cur dicatur mala, VII 99 A'. — Semper jurgia quærit malus; angelus crudelis mittetur contra eum, quo sensu, VII 115 D'. — Acetum in nitro, qui carmina cantat cordi pessimo, VII 160 B. — Nequissimi nequissima vita magis deploranda est quam mors corporalis fatui, VIII 126 D'. Inanes sunt dies ejus, 596 C.

Noli æmulari in malignantibus, V 628 D, 630 A', VII 155 B, etc. — Cur Deus qui solem suum oriri facit super bonos et malos, XI 74 A', qui benignus est super ingratos et malos, 522 D', illos toleret, et qualiter periculosissime prosperentur in hac vita, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis), Impius. — Non habitabit juxta eum malignus, V 434 B, et in diem perditionis servatur, IV 580 A, VII 107 A', X 409 D. — Malignis non porrigit Deus manum, IV 420 D, B', 423 D', eorum consilia dissipat, 380 C, D', exhonoratque conventus, VIII 63 C, 64 D. — Cur vitanda sit malorum societas, V 513 B, VI 406 C', 567 D', et quatenus sustineri possint, 406 B', XIV 238 C', aut etiam honorari, V 483 A'. — Quomodo

Digitized by Google

rogandum sit ut Deus nos eripiat ab homine malo, VI 650 C. Qualiter claustrales protegat a conventu malignantium, 137 C. — Prius confirmandi sunt boni, quam mali torquendi, XIII 245 A. — Principes ad coercitionem malefactorum positi sunt, XIII 100 B', 101 A, 641 D.

Malignus, sic vocatur diabolus, XIV 18 A', D', 55 B', qui etiam dicitur malus, XI 164 B, 541 C', spiritus Dei malus, III 352 D. — Mundus totus in maligno positus est, XIV 55 C'.

Cf. Impius, Iniquitas, Malum, Peccatum, Reprobus.

MALUS, arbor. Malum nonnulli arborem vetitam fuisse putant, VII 433 C'. — Describitur, VII 345 C. Recte crucem significat, 432 C. — Cur malo comparetur Sponsus, VII 329 A', 339 B', 345 B. Quo sensu sub arbore malo suscitata sit Sponsa, 432 B, 433 C', 440 C', 445 B', et corrupta mater Sponsæ, 432 A', 433 C', 441 A. — *Cf.* Lignum, Malum (fructus), Pomum.

MALUS, navis arbor, VII 329 A', VIII 544 D, 568 C', IX 541 C.

MAMBRE, Amorrhæus. Nomen dedit valli, I 217 C, 219 C', et urbi Mambre, quæ est Hebron, 370 D'. — Qualiter in convalle Mambre Deus Abrahæ apparuerit, I 254 A et seq., 263 D et seq. — Arbor Mambre, quæ, et quousque duraverit, I 257 C'. — Spelunca Mambre, qualis, I 295 A'; cur et quomodo ab Abraham empta, 294 B'; quinam in ea etiam sepulti sint, 295 B', 307 D, 457 A', 467 C, 468 D'.

MAMBRES, magus Pharaonis, unde notus sit, XIII 442 C, et quomodo Moysi restiterit, D. *Cf.* Magus.

MAMILLA. Quid mamilla regum, VIII 725 D. — Cur Filius hominis apparuerit præcinctus ad mamillas zona aurea, XIV 234 A. — *Cf.* Mamma.

MAMMA. Laudantur mammæ Ecclesiæ, VII 369 C', animæ, 378 C', et B. Virginis, 383 B. — Lamiæ nudantes mammas suas, quid, IX 364 B, 368 D. — *Cf.* Uber.

MAMMON et MAMMONA. Mammon Syriace est nomen dæmonis divitiarum; unde mammona iniquitatis de quo nobis faciendi sunt amici, divitiæ dicuntur, XII 120 A', 121 D'. — Deo non possumus servire et mammonæ, XI 86 D', XII 123 A'.

MAMMOTRACTUS Bibliæ (Joan. Marchesini, Ord. Min. theologi) citatur: de Arcturo, IV 428 A', de rhinocerote, V 13 D', de celte, IV 555 D', de stibio, 183 D.

MAN. *Vide* Manna.

MANAHEM, XVI^us rex Israel. Primum dux militiæ, interfecit Sellum, regnumque occupavit, IV 62 D'. — Malus et crudelissimus, IV 63 A, factus est Assyriorum tributarius, C, quibus aureos vitulos tradidit, 67 C', X 268 D', 284 B.

MANAHEN, Herodis Antipæ collactaneus, XIV 156 C.

MANASSES, filius Joseph primogenitus. Cur sic dictus, I 402 B. — Illum Jacob benedicendo, fratri suo Ephraim semper postposuit, I 433 D' et seq., quare, 434 A', 435 C, II 478 A. — Neptem Laban duxisse dicitur, IV 135 A. Quot filios habuerit, 134 D'.

Tribus Manasse cum tribu Ephraim sub nomine Joseph benedicta a Moyse, II 677 C' et seq., 685 C', qua sorte donata fuerit, III 71 D', trans Jordanem, II 478 A', 498 A, III 71 D', 82 B, et cis Jordanem, C'. — Chananæis contra Dei præceptum pepercit, III 83 C, sed Gedeonem, propter quem facta est celebris, VI 114 C', 485 D', adversus Madianitas secuta est, III 147 B'. — A Josue cum laudibus dimissa, III 93 B, qualiter dimidia tribus Manasse quæ cum filiis Gad et Ruben Israel antecedebat, 25 A, cum eis altare ædificaverit juxta Jordanem, mirantibus ceteris tribubus, 94 C et seq. — Recitantur quædam ejus gesta, IV 129 C' et seq. — In idololatriam lapsa, a regibus Assyriorum in captivitatem translata est, IV 130 A'. — Reliquias tribus Manasse Ezechias ad Phase celebrandum in Jerusalem convocavit, IV 255 B et seq.; sed pauci consilio ejus acquieverunt, 256 D.

Mystice, Manasses Ephraim postpo-

Digitized by Google

situs personam Synagogæ sustinet, I 436C'. — Filii et tribus Manasse significant obliviscentes terrena et appetentes divina, II 499A, VI 116C', 281A, 482C, 485A, XIV 282D, maxime religiosos et clericos, II 498A'. — Quomodo anima nostra efficiatur Manasses, VI 486A'.

Cf. Ephraim, Salphaad.

MANASSES, filius Ezechiæ, xiv^us rex Juda. « Peccator gravissimus, sed profundissime pœnitens », XIV 399C, pessimus idololatra, IV 80A, in omnimodas ruit impietates, D, 264B, et multorum justorum sanguinem fudit, 81B', IX 24D, inter quos, proprii avunculi, Isaiæ prophetæ, IV 82C, 277B', VIII 319A, XI 11A'. — Quæ ejus scelera, ex Josepho, IV 82A. — Vix in tota Scriptura invenitur quis eo pejor, IV 82B', 265C, 275B. — Illo instigante, regnum Juda idola coluit, IV 80C', X 267A, 472B'. — Cur, propter ejus scelera, Deus tantam in Juda iram conceperit, quum ipse pœnituerit, IV 81A, 91B, 93C', IX 136C'. — Ab Assyriis captus, et in Babylonem ductus, IV 265A, vere resipuit, B. Solio redditus, 265D, idololatriam abjecit, et quantum potuit, abstulit, 89C, 265B'. — In horto domus suæ sepultus, IV 81D', 265D', salvatus creditur, 91B, X 369A'. — Allegorice, typus est negligentium prælatorum, IX 141A. — Quid nos doceat, IV 266A. — Oratio Manassæ, valde efficax, IV 275B, explanatur, D, et commendatur, 278C'.

MANASSES, vir Judith, V 145A.

MANASSES, sacerdos, frater Jaddi pontificis, quomodo templum in monte Garizim erexerit, V 351C.

MANDATUM et PRÆCEPTUM. Quamvis mandata et præcepta divina communiter pro eodem sumantur, quomodo inter se distingui valeant, II 563C, 571C', 698D'. — Qualiter mandata a testimoniis differant, VI 543C'.

I. PRÆCEPTA V. T. — Quænam præcepta data fuerint protoparentibus, I 83A' et seq., VIII 89D', Noe et filiis ejus, I 182C et seq., 190A et seq., Hebræis in Marath, 608C, 609B. — Quædam legis Mosaicæ mandata jam ante ejus promulgationem vigebant, I 314A, II 721A. — Mandata V. L., quot fuerint, et cur tam multiplicata, II 571A et seq., XIII 306C'. — In Scripturis aliqua traduntur non per modum præcepti, et tamen præcepta sunt, XIII 627A. — Quædam minima dicuntur, quia pertinent ad incipientes et imperfectos, XI 62B. — Triplicia erant V. T. præcepta : moralia, cærimonialia et judicialia, II 11B, 133A, 546D, 698A et seq., XIV 200A', etc. — Quatenus V. T. mandatum peccati et mortis occasio fuerit, II 698C', XIII 54A et seq., et utrum hominem justificare valuerit, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis), Justificatio.

A. PRÆCEPTA MORALIA. — Præcepta moralia, quorum observantia in V. L. sacrificiis præstantior erat, IX 83C', de rationis dictamine sunt, cunctos obligant et manent in evangelica lege, II 11B, 133A, 420C, 647B, 692D', 720B, V 659A, VI 570C, IX 396C, X 710A', XII 149B', XIII 22D', 32A', 56B'; sed non omnia æque manifesta sunt, II 699A. — Decem principaliora sunt, ad quæ cetera reducuntur, II 699A'; ex quibus primum ad fidem, secundum et tertium ad latriam, septem alia ad justitiam pertinent, 546D, 699B, VIII 148B'. — Mandatum primum in promissione, quale sit, XIII 324B. *Vide* Decalogus. — Omnia mandata disponunt et referuntur ad præceptum caritatis, VI 563C', XIII 101D', XIV 15D, 34B, in quo virtualiter continentur, XI 249B et seq. *Vide* Caritas. — Mandata affirmativa obligant semper, sed non ad semper; obligant tantum pro loco et tempore opportuno, II 563A', VII 239A, VIII 32A, 212D, XI 147C', 447A'. Negativa obligant semper et ad semper; ideo indesinenter observanda sunt, II 563D. — Utraque ad opus ordinantur, II 538D'. — Non solum opera, sed etiam verba et cogitationes attin-

Digitized by Google

gunt, XI 62C', 63C, 66D', 368A. — Comparatio decem plagarum Ægypti ad decem Decalogi præcepta, I 578A et seq.

B. Præcepta cærimonialia. — In Levitico præcipue continentur, II 134B'. — Cur sic dicta, II 134A. — Cultum Dei respicientia, moralia in ordinem ad Deum determinabant, II 11C, 133B, A', 546D', 698A', 700B et seq., 703C et seq., 707C et seq., 712B et seq., III 589A', etc. — Quomodo dividerentur, II 134B, 701A. — Duplici de causa introducta, quid figurarent, II 700B', 701C, XIV 123A. — Quare dicantur elementa mundi, XIII 281C, infirma et egena, 282D. — Non erant de naturali dictamine rationis, sed ex institutione vim habebant, II 698B', XIII 56C'. — Adhuc servanda erant Christo vivente, XI 99A', XII 45C', sed vix servari poterant, 47D. — Statim post ejus passionem mortua, divulgato Evangelio mortifera facta sunt, II 11C', 720C, V 659A, X 134A', 254A', XIII 32D, 104A, 272B', 306B', 364D, 412A', 499B', etc. — In melius mutata sunt a Christo, II 721C, XIV 122D'. — Multa ex his a Christianis sunt spiritualiter servanda, V 399B'.

C. Præcepta judicialia. — In Numeris potissimum tradita, II 134B', moralia in ordine ad proximum determinabant, 11C, 133A', 698A, 715B et seq., 719A et seq., et quandoque judicia vocantur, I 608C, II 12A, 252C', X 125A', 710A'. Quadrupliciter distinguebantur, II 582A. — Sicut cærimonialia, non sunt de jure naturali, II 698B', XIII 56C'. Quamvis sint per Christi legem evacuata, non sunt tamen mortifera, et reviviscere possent, II 11C', 420B, 720B', V 659A, X 710A', XIII 32D.

II. PRÆCEPTA N. T. — Ea dedit nobis Christus ut præceptor, VIII 545D', 696D', XI 569C, 578C', XII 138A. — Utrum cuncta legis præcepta impleverit, XI 61D. — Ab ipso et ab Apostolis nova quædam præcepta tradita sunt, vetera quædam, maxime caritatis præceptum, renovata et clarius explanata, XIV 15D et seq., sine quorum custodia nullus adultus salvatur, XI 320B'. — Præcipua mandata et consilia a Christo renovata, ampliata aut de novo instituta, XI 62D' et seq., 70C et seq., 77C et seq., 79B, 83B et seq., 90C et seq., 189C' et seq., 192A', 202A' et seq., 207C et seq., 214B et seq., 216B', 247C' et seq., 516A et seq., XII 27A, 61A et seq., 91C' et seq., 134B' et seq., 181D, 401C et seq., 518D, 609C et seq., etc. *Vide supra,* Præcepta moralia V. L. — Quænam præcepta Apostolis dederit, mittendo illos evangelizare, XI 122D et seq., XII 3B et seq. — Præcepta gentilibus intimata ab Apostolis in concilio Hierosolymitano, XIV 170C', 171D'.

III. MANDATORUM DEI EXCELLENTIA. — Fidelia, VI 508D, in veritate et æquitate facta, A', mandata Dei sancta, justa et bona sunt, XIII 54B'; adeo vera, ut veritas merito vocentur, VI 562A, adeo justa, ut æquitas dici possint, 578D'. — Deus nemini mandavit impie agere, VIII 91A, nec impossibilia facere, nam mandata ejus semper observari possunt, quamvis non sine labore, VI 380B, XIV 169C, cum gratiæ auxilio quod nulli denegatur, II 646D', VI 380A', VII 239C', VIII 90A, XII 405A'. Quotuplici ratione gravia non sint, XI 146D et seq., XIV 49A' et seq. — Cur dicantur esse de conclusionibus, non de primis principiis, XIII 56B'. — Ingressus Sapientiæ, mandata æterna, quid, VIII 6A. — Præceptum Domini lucidum, illuminans oculos, V 519D. — Cur mandatum lucernæ assimiletur, VII 48C, et præcepta vincula dicantur, IX 66A'.

IV. MANDATA DEI, CUR ET QUALITER OBSERVANDA SINT. — Deus qui mandavit mandata sua custodiri nimis, VI 544B', ab eis nos non repellat, 546D, nec ea nobis abscondat, 547D', sed intellectum det nobis ut discamus illa, 559B, VII 246A, et in eorum semita nos deducat, VI 551C'. — Qualiter debeamus mandata

Digitized by Google

divina diligenter et humiliter exquirere et scrutari, II 179B', VI 558D, 568A, VIII 19B, recolere et meditari, VI 554A, 573D, VII 18C, 47C', VIII 25A, 44D, 212C, in eis exerceri, VI 547A, 560C, ex eis sumere materiam et regulam sermonum nostrorum, VIII 58C', illis credere, VI 557D', ea diligere, 569B', 575D', 577D', VIII 199D', desiderare, VI 552C, 571C, et fideliter observare, II 295A, 405B', 538D' et seq., 632C', III 26B, V 99B', 407A, VI 263D', 556C, 562B, 579A, VII 23D, 47C' et seq., 50D, 51C, 67D, 258D, 287C', VIII 70B', 199B, XI 96D', 320B', 531B et seq., XIII 428D', ut vivamus vita gratiæ et gloriæ, II 252D', 647B', III 606A, VII 23B', 31A, 37C, 489A', VIII 137A', IX 391C', 396D, 499D', 506C, 513A', XI 216A', XII 513A', XIII 155D, et etiam, si Deo placeat, vita corporali longiore, II 539B, III 603A, VII 23D'. Non sufficit ea tantum legere, audire aut discere, VI 432D, 509D, 554B, IX 638B, XI 97A', 530D', 532B, XII 71A', XIII 22B', 568C et seq., 600D', 691C, XIV 226D', 227B. Palam implenda sunt, et aliis communicanda, VII 18A'. — Quomodo quis particeps fiat omnium custodientium mandata Dei, VI 556C'. — Ad principes et prælatos maxime spectat præceptorum observantia, III 589C. — Qui solverit unum de mandatis etiam minimis, minimus vocabitur in regno cœlorum, XI 62B; qui autem fecerit et docuerit, magnus vocabitur, A'. Majora oportet facere, et minora non omittere, 254B', 255C, XII 45B'. — Quatenus hoc tantum facere oporteat Domino quod præcipit, II 568D', nec addere quidquam, nec minuere, 569A. — Exterior mandatorum adimpletio non sufficit, sed ex fide, caritate, intentioneque recta servanda sunt, II 267A et seq., 539A, D', VIII 199A, IX 632B', X 36D', 290D', XI 531C. — Utrum homo possit præcepta observare absque auxilio gratiæ gratificantis, XIV 13C, et sine dono sapientiæ, VIII 12D'. — Viam mandatorum currimus, quum Deus cor nostrum per gratiam et caritatem dilatat, V 495C', VI 551B, VII 301C, XIV 49C'. — In hoc cognoscimus Deum, si mandata ejus observamus, XIV 13A, C'. — In eorum observatione consistit vera opulentia, VIII 178D', justitia, 655B, timor Dei filialis, VI 511D, salutaris sapientia et prudentia, II 539D', VI 564C et seq., Dei dilectio, VII 489D, VIII 19A, X 125C, XII 534B, 537C, 538B, 539A, 546C', XIV 49D, 58C', hominis perfectio, VII 287C', et vitæ activæ beatitudo, VI 543C'. Utrum qui præcepta implet perfectam habeat caritatem, XIV 13D'. — Quo sensu in latitudine ambulet qui mandata exquirit, VI 553D. Quod mandatum latum sit nimis, 563B'.

Facit Deus misericordiam in millia his qui custodiunt præcepta ejus, II 3D', X 125C. In custodiendis illis retributio multa, V 520A, et nimia dulcedo, 495B', 519C', VII 272A, VIII 137A, XI 146B. — Qui custodit præceptum non experietur quidquam mali, VII 259C', non derelinquetur, VIII 17B', nec confundetur, VI 545B', sed summa pace et abundantia fruetur, malorum terrore sublato, II 300B, VII 17A, 31C et seq., 87D', VIII 128D, 655A; illuminabitur et Scripturæ intelligentiam accipiet, 44B', exaudietur, XIV 39A, D, et animam suam salvabit, VII 129A, VIII 90A. Diligetur a tribus Personis divinis, XII 537C, C', 538A', 548C et seq., quæ mansionem apud eum facient, 538B' et seq., XIV 39D'. — Totus mundus Deo servit, et præcepti ejus meminit; solus homo illud contemnit aut negligit, VI 687A'. — A divini præcepti transgressione difficulter quis excusatur, III 686B'. — Maledicti qui declinant a mandatis Dei, VI 548D. Semen hoc exhonorabitur quod præterit mandata Altissimi, VIII 64D. Tabitudo et mors prævaricatoribus mandatorum imminent, 173B. — Melius esset viam justitiæ non cognovisse, quam post agnitionem converti a sancto man-

Digitized by Google

dato, XIII 691 C. — Qui transgreditur unum præceptum, omnium fit reus, quomodo, VI 545C, 569D', IX 110C, 499C', XIII 576B'.

Quomodo Deus irrationabilibus et inanimatis præcipere dicatur, *Vide* Deus (Providentia).

Cf. Consilium, Decalogus, Deus, Judicium, Justificatio, Latria, Lex, Testimonium.

MANDEVILLA (Joannes de). *Vide* Joannes.

MANDRAGORA. Quid ad litteram et mystice, VII 421A', 429C'. — Cur tantopere mandragoras concupierit Rachel, I 339D, D'.

MANDUCATIO. Solliciti ne simus quid manducemus, XI 87A et seq., XII 61C et seq. — Sive manducemus, sive bibamus, omnia ad gloriam Dei faciamus, XIII 173C'. — A manducatione carnium abstinere oportet, potius quam fratrem suum scandalizare, XIII 162B'. — Gentilis conversus Judæum cibos lege vetitos non manducantem non spernat, nec Judæus gentilem manducantem judicet, XIII 103C et seq., 107D' et seq. — Qualiter S. Petrus communia et immunda manducare jussus sit, XIV 146B. — Cur Christus cum peccatoribus manducaverit, XI 112A et seq., 141D, XII 102D. Quomodo post resurrectionem comederit, 258D. — *Cf.* Cibus, Epulæ, Esca, Eucharistia, Idolothytum, Panis.

MANE. Hora est orationi et meditationi aptissima, IV 304D, 407C, VI 89D, 127B, 129C, 245A, 335C, 574A, VII 56D, VIII 236D', 515B', IX 195A'. Favet etiam judicum sententiæ, 172C. — Ad Deum diluculo consurgere debemus per pœnitentiam, orationem et sacrificium, IV 327B', 421C', VI 96C', 484A, C, X 250D et seq., 255D. — Quomodo mane exaudiat nos Deus, V 433D', repleat nos misericordia sua, VI 357D, D', 662D, eam annuntiemus, 367A, et exsultemus, 112A'. — Mane semina semen tuum, VII 281C. — Bene consurgit diluculo qui quærit bona, VII 76C. — Væ iis qui consurgunt mane ad ebrietatem, VIII 362C', et terræ cujus principes mane comedunt, VII 276C.

Per mane, in Scripturis, non intelligitur necessario mane diei proxime sequentis, sed alicujus diei non longe distantis, IV 408C'. Sæpe idem significat ac cito et festinanter, ante omnem aliam occupationem, V 437B, VII 56D, etc. — Designat auroram, X 338B', maxime spiritualis diei, I 620A', IV 407B, V 434A, VI 14B', X 251B, statum proficientium, VI 84A, spiritualem consolationem et quietem, præsertim Beatorum in patria, VIII 483D, 487D, XII 613C, prosperitatem, VIII 563C. — Figurat etiam pueritiam, VI 355B, primam mundi ætatem, XI 221A, tempus evangelicæ legis, VI 109B, diem novissimum, VII 16B, beatam resurrectionem, VI 30D. — Qualiter Deus de mane consurgat ad vocandos peccatores, IX 82B, 195D, faciatque matutinam nebulam, X 391B', 394B'. — Christus est stella matutina, XIV 377D'; diluculo consurrexit, IV 321D, et quasi diluculum egressus ejus, X 252B', 256B. — Quid stella matutina quam vincenti promittit, XIV 247C'. — Qualiter Sponsus et Sponsa mane consurgant ad vineas, VII 421B, 429B'. — Nubi et rori matutinis assimilantur peccatores et impii, X 310D, 315B, necnon et misericordia quam Deus illis impendere paratus est, 253B', 256B'. — Astra matutina, quid et quomodo Deum laudent, V 3A'. — Quid psalmus pro susceptione seu cerva matutina, V 529A.

Mane et vespere, ad litteram, intelligenda sunt de die naturali qui noctem includit, I 27C. — Quid quoad cognitionem angelicam, I 56C et seq., et humanam, 58B; quid quoad actus nostros, 61C', VIII 597A. — Per vespere et mane significantur ultima mundi ætas et resurrectio ad gloriam, I 620D, D', vel mors et resurrectio Christi, B'. — Benjamin lupus rapax, mane comedens prædam, et vespere dividens spolia, figurat

Digitized by Google

S. Paulum, I 455B', et Christum, 465C. — Quid exitus matutini et vesperi quos Deus delectat, VI 140B', 144C. — Ad vesperum demorabitur fletus, et ad matutinum lætitia, V 580D, 583C, 585D. — Quid imber matutinus et serotinus, X 345D', 351D.

Cf. Aurora, Vesper.

MANE, numerus, quid significaverit in scriptura quam vidit Balthasar, X 90A'.

MANICHÆUS (id est Manes), hæresiarcha, XIV 276C. Cur Deus illum creaverit, tot millia hominum sciens ab ipso fallendos, I 114B. — Ejus hæresis a Marcione sumpsit exordium, XII 11B, XIII 685C'. — Citantur et confutantur Manichæorum errores de duobus rerum principiis, I 14C, IV 456A, V 23D, 455B', 548B, VIII 203B, 239D', XI 46A, 379B', 559C', XII 11A, 274A', 282D', XIII 325D', de Deo Israel, VII 187B, XII 413D', de lege Mosaica, 138C, XIII 53A' et seq., de Scripturis V. T., XI 247D, XIV 115D', de Christi incarnatione, XI 159A', 421B', 490B', XII 287D, C', 427A, 611A, XIII 197C, 685C', XIV 4C, 41B, etc., de damnatione Moysis, III 6C, et S. Joannis Baptistæ, XII 341B.

MANNA seu Man. Cur sic dictum, I 614D', 617D, VI 255C'. — Utrum a rore distinctum, I 614D. — Ejus natura et multiplex sapor; cur quibusdam non sapuerit, I 614C', 617A', C', II 375B', D', 437C, VII 546A, XII 399A'. — Quum incaluisset sol, liquefiebat, I 616B, quare, VII 547C. — Ministerio angelorum formatum, et ideo panis angelorum vocatum, I 611C, 619A', VI 255B', VII 545D', XII 393B', de cœlo non empyreo, sed aerio descendebat, C'. — Cur Hebræis datum, II 554A'. — Cœpit dari die dominica, I 612A, et per XL annos non desiit, 618B'. Quando defuerit, 618C', III 30A', 32C'. — De manna octo præcepta Deus contulit, I 617C. — Qua mensura congregandum esset, I 611D, 615A. Cur omnibus hæc mensura fuerit præfixa, 615C, et cur eadem die consumenda esset, C'. Quid evenerit his qui plus collegerunt, 615A', aut usque mane servaverunt, D'. Feria sexta, duplum colligebant, quia nunquam datum est manna die sabbati, 611C', 616C et seq. — Quare illud mola fregerint, II 375D'. — Urna aurea unum continens gomor manna in arca reposita est, I 618B, II 47C, XIII 505D. — Judæorum errores circa manna, I 618C'.

Manna Hebræorum multiplicis manna spiritualis typus exstitit, I 619C', V 399B, maxime Eucharistiæ, I 619D', 620D', 621D, B', VI 145C, 266A', 467D, XII 393D' et seq., 399B', 403B', XIII 169B, quæ est verus panis cœli et angelorum, I 619D', VI 266B', 458A, XII 393D' et seq. — Manna spirituale, quomodo requirendum, I 620B, nobisque sit præstitum, 621B, C'. — Quibusnam non sapiat, II 386C. — Manna absconditum vincenti promissum, quid, XIV 244C.

Cf. Eucharistia, Panis.

MANSIO. Varia mansionum dispositio in arca Noe, I 155D', 160B, et in Ecclesia, 163B', 164B'. — Hebræorum mansiones in deserto describuntur, II 499C et seq.; quid mystice, 502C et seq. — Mansio Dei in anima justi qualis sit, II 687A', XII 402B', 538D', 544B et seq., XIV 39D', 44B', 45D, 46A'. — Beatorum mansiones, quo sensu multæ sint, XII 527B, et quomodo a Christo paratæ, 528B.

MANSUETUDO et MITITAS. Proprie sumitur mansuetudo pro patientia quæ opponitur tristitiæ, sed communiter idem sonat ac mititas seu virtus moralis passionem iræ refrenans, cui directe opponitur, V 553D', 674D, X 583C, XI 53B', 333C. Est fructus Spiritus Sancti, XIII 289D, D'. Quis mansuetus dicatur, IV 594A'. — Qualiter Deo tribuatur mansuetudo seu mititas, *Vide* Deus (Attributa moralia). — Quanta fuerit in Christo, VI 6D, 615C, IX 112C', XI 145C', 229D'. — Commendatur in omni verbo et opere, II 392A', VIII 29B, 65D', XIII 312D, 428A', 441A, 588A, maxime in auditione et tractatione

Digitized by Google

verbi Dei, VIII 36C', XIII 567C'. — Homo sapiens mansuetudine in suis actibus dirigitur, XIII 588C. — Necessaria est mansuetudo præsertim prælatis et patribusfamilias, VIII 34B. — Timore Dei conservatur, VIII 13B. — Ei jungenda est humilitas; nam hæ duæ virtutes germanæ sunt, V 153B', VIII 24A, et ceterarum custodes, A'.

Quam maxime placet mansuetudo Deo et hominibus, V 631C, VIII 23D', XI 54A, 146D'; multiplicat amicos et mitigat inimicos, VII 97A, VIII 39A'. Ea præcipue Moyses, Joseph et David Deo placuerunt, II 388D', V 631C, VI 612C, etc. — Mansuetudo, quiete sua, animam spiritualium donorum susceptivam efficit, V 553C', VII 33D', XI 53D'. — Ad mansuetos evangelizandos specialiter missus est Christus, VIII 728C. — Qualiter Deum quærant, X 583A, 586C', ab eo exaudiantur ac suscipiantur, V 153B', VI 680B, vindicentur, IV 594B', VIII 421B, et exaltentur, VI 690C, VIII 63D. In ipso solo laudari desiderant, V 607D. — Possidebunt terram et delectabuntur in multitudine pacis, V 631A, VIII 538D, XI 54C.

Cf. Dulcedo.

MANUE, pater Samsonis. Vir zelotypus, III 181A', an de promissione angelica dubitaverit, 183A. — Quo jure sacrificium obtulerit, III 183D'. — An peccaverit nuptiis filii consentiendo, III 188A. — Quid significet, III 186B, 191C.

MANUS. Organum organorum, III 439A', XIII 596D', sed inferius oculo, 186B, instrumentum est intellectus practici, IV 380C, VI 5A. — Designat potentias operativas, IV 691C, V 542B, VI 358C, VII 459D', IX 498D, X 691B', aut ipsa opera, II 549B, IV 436C', IX 34A, XII 112D'. — Dextera significat vim operativam boni; sinistra, vim activam mali, XI 504B'.

Manus Dei multipliciter accipitur, et sumitur modo in bono, modo in malo, VI 343B, VII 468A. Significat unigenitum Dei Filium, IX 13D, 414D, XII 472B', Dei sapientiam et potentiam, IV 448A, 686C, intellectum practicum et voluntatem, XIII 476A, caritatem, V 587B', justitiam et clementiam, IV 686C, multiformem gratiam, maxime prophetalem, IX 8D', 13C, 414D, 432B', 448D', 602B', XI 401A, judiciariam potestatem pœnas infligentem, V 597C, XIII 513A, XIV 408B, etc. — Opera manuum Dei veritas et judicium, VI 507D'. — Quid cornua in manibus ejus, X 567C. — Qualiter manum suam ponat super nos, VI 644B, eamque in sinu suo reponat aut extrahat, 222B'. — In manibus ejus quomodo sint sortes hominum, V 589D', VII 494C', IX 155D, 158C', et animæ sanctorum, II 675A, 683A, VII 468A, XII 471D', 472D. In eas fideles morientes spiritum suum commendare solent, sicut et fecit Christus in cruce, V 587B', 593D, XII 246A.

Qualiter Pater omnia dederit in manu Filii, XII 343D', 514D'. — Manus Sponsi cur tornatiles et plenæ hyacinthis dicantur, VII 392D'. Quid manus ejus missa per foramen, 388C', 396B, 401B'. — Cornua in manibus Christi, quid, X 558C'. Perfossio manuum una fuit de gravissimis pœnis Christi patientis, V 535A, XII 239C. — Qualiter oves suas deduxerit in intellectibus manuum suarum, VI 273B. — Cur per impositionem manuum infirmos curaverit, XI 341B, 484C, XII 80C, etc. — Manus Sponsæ quomodo myrrham distillaverint, VII 389A, 396D', 401D'.

Plaudere manibus lætantis est, IV 51A, VI 18A, etc., manus complodere, indignantis, IX 523B', complicare, pigri, VII 234D; eas super caput ponere, lugentis, IX 24C'; illas extendere, punientis, I 597B, VIII 366D, etc. — Manus tam corporales quam spirituales ad cœlum seu ad Deum orando expandere non modicum confert ad devotionem et meritum, I 549B, V 573B', VI 128D', 335A, 621C', 662A, IX 340B, 351D', XIII

Digitized by Google

417D, 524C, XIV 458B'. Elevatio manuum nostrarum sacrificium vespertinum, VI 653B'. — Moyse manus ad Deum elevante, Amalec fugatur, I 625B, 627D'. — Manibus Deum quærere, quid, VI 243B'. — Juratio fit manus ad cœlum levando, I 221A, II 665A', etc., olimque fiebat manum ponendo subter femur adjurantis, I 296A, 430B'. — Cur in sacrificiis V. L. manus super caput victimarum ponendæ essent, II 139D et seq. — Per impositionem manuum fiunt benedictiones, XI 215C, Confirmatio, XIII 492D, XIV 135A', ordinationes, XIII 425C', 435C', XIV 121D', 156C'. — Spiritualiter, quinam manus super ægros imponant, XI 358B'. — Animam habere aut portare in manibus, quid, IV 492B, VI 566B. — Qualiter peccatores manus suas mundare debeant, XIII 596D'. Lavare inter innocentes manus suas, quid significet, V 537D, 561B'. — Lucernæ ardentes sint in manibus nostris, XII 66A'. — Qualiter Deus manus nostras doceat ad prælium, V 513B', VI 663C', 664B. — Nemo mittens manum ad aratrum, et respiciens retro, aptus est regno Dei, XI 610B'.

Labor manualis commendatur, VI 602D', XIII 317D', 386C. Quodcumque facere potest manus tua, instanter operare, VII 266D', et vespere ne cesset manus tua, 281C. Manus remissa tributis servit, 83D, egestatem operatur, 66D, et domus ruinam efficit, 276D'; manus fortis dominatur, 83C, et divitias parat, 66A'. — Non sit manus porrecta ad accipiendum, et ad dandum collecta, VIII 34B', 245A'. — Qualiter mulier fortis operata sit consilio manuum suarum, VII 197A, 205A, de fructu manuum suarum vineam plantaverit, 197C', 201B', 202D', 205D', manum suam ad fortia miserit, 198D, 206D, aperueritque pauperi, 198A', 203B, 206A'. — Væ manibus malefacientibus, VIII 18A'. — Manus in manu non erit innocens malus, quid sibi velit, VII 75C. — Manus scandalizans quo sensu abscindenda, XI 67B', 204D, 205A. — Homo manum aridam habens, quomodo curatus sit, XI 149C, 503A', et quid moraliter designet, 149D, 504B'. — Manus osculando gentiles adorabant idola, III 714A, solem et lunam, IV 650B.

Manus humanæ Cherubim, sub pennis eorum visæ, IX 415A', quid denotent, 420C, 424B. — Altitudo manus suas levans multipliciter intelligitur, X 561A', 568B'. — Manus diaboli potestas est tentandi, IX 334B'. — Manus Absalon, cur sic vocatum fuerit ejus monumentum, III 540C, 543A'. — Quadrupedia super manus ambulantia immunda erant in V. L., II 209C'.

Cf. Brachium, Dextera, Digitus, Læva, Sinistra.

MANZER, seu de meretrice natus. Quomodo a spurio et notho differat, III 353C. — A civilitate Hebræorum excludebatur, II 609C, quare, 611C. — Etiam nunc a sacris excluditur Ordinibus, II 609A'. — Moraliter, quid, II 614B.

MAOZIM, deus quem venerabitur Antichristus, X 156D.

MARA, Noemi cognomen, III 227C', 230A.

MARANATHA. Interpretatur : Dominus venit, XIII 208B. Ad quam linguam pertineat, 208A'.

MARATH seu Mara, v^a statio Hebræorum. Unde sic dicta, I 607D, II 500C'. — Aquæ ejus quomodo ab amaritudine sanatæ, I 607D'. — Ibi quæ præcepta dederit Deus populo, et quomodo illum tentaverit, I 608C, 609B. — Præmissorum mystica significatio, I 609C', II 503D.

MARCELLINUS comes, historicus, allegatur de mansuefacta tigride, XIII 585D'. (In Chronicon, ad annum 496. Migne *Patrol. lat.* tom. 51.)

MARCIANUS. Marciani quomodo erraverint circa Christi incarnationem, XIII 197C.

MARCION. Hæresiarcha, filius diaboli, XIV 246D', adhuc vivente S. Joanne evangelista, surrexit in Asia, 24A, 239A'. — Docuit corpus Christi esse phantasticum, XI 159A', XIII 685C', legalia cum Evangelio servanda, XIV 246D', nuptias esse

Digitized by Google

malas, XII 313A, evangeliumque edidit suo errori accommodatum, 11 A. — Ejus errores de vera divinitate et incarnatione Christi, quomodo a S. Joanne refellantur, XIV 3 A, 4 C, 41 B. — Unde ab Origene confutatus sit, XII 17 B'. — Illius perfidiam auxit Manes, XII 11 B, XIII 685 C'.

Marcionitæ, pessime de Deo legis ac Prophetarum sentiebant, VII 187 B.

MARCUS (S.), evangelista. Non idem est ac Joannes Marcus, II 319 B'. — Natione Alexandrinus, Levitici generis et sacerdos, a S. Petro baptizatus, cum eo Romam profectus est, ubi ipso approbante evangelium suum scripsit, II 319 B', XI 325, XIII 549 B. — In lege eruditus, XI 328 B, ceteris Evangelistis brevior verbis, illis par est sententiis, 325. — Plurimis adversitatibus exercitatus, X 644 D', primo Aquilegiensem (Aquileiensem), deinde a S. Petro in Ægyptum missus, Alexandrinam fundavit Ecclesiam, a Philone propter sanctitatem suam laudatam; ibi martyrium passus est, II 319 C', VIII 471 A, D, XI 325, XIII 682 A'. — Quo pacto concordet cum Matthæo, XI 108 B, 115 C, 124 A, 148 C', XII 526 A', 591 B', etc., cum Luca, XI 228 C, 296 C, 300 A, 310 B', etc., cum Joanne, 291 A, 296 C, 300 C', 301 B, XII 390 B, 495 B, 526 A', etc. — Quid de quodam textu Malachiæ ab ipso Isaiæ attributo, XI 328 A. — Per leonem communiter designatus, IX 420 C', 424 D, XI 325, XIV 273 C, per hominem etiam aut vitulum, secundum quosdam, figuratus est, 264 B'. — *Cf.* Evangelista.

MARCUS (S.), aliter dictus Joannes. *Vide* Joannes (S.) Marcus.

MARDOCHÆUS. Quis fuerit, V 178 C'; quandonam in captivitatem sit ductus, 173 C', 194 C; quot annis vixerit, 174 A, C'. — Cur coram Aman genu flectere noluerit, V 181 C, 186 B. Licite ei honorem deferre potuisset, 186 B'; sed, instigante Deo, renuit, C'; ideo a peccato excusandus est, 185 D'. — Quomodo eunuchorum insidias detexerit, V 180 A', 195 C, et Judæos interitu liberarit, 183 A et seq., 201 A. — Ab Assuero honoribus auctus, V 187 D', et in locum Aman suffectus, 190 A, C', factus est secundus a rege, 193 C, et in regno percelebris, 191 B. — Ejus somnium explanatur, V 193 C', 194 C. Licet visionem habuerit, non censendus est propheta, 193 B'. — Solennitatem Phurim seu Sortium instituit, et librum Esther conscripsit, V 191 C', 192 A'. — A Josepho non memoratur, V 174 B'. — *Cf.* Aman, Esther.

MARE. In lingua Hebraica quamcumque aquarum congregationem designat, I 36 A, IX 304 C, X 235 C, 563 A, XI 106 B', etc. — Præter mare principale, terram ambiens, quod vocatur Oceanus et abyssus, sunt plura minora et particularia maria, quæ Oceani brachia esse videntur, I 36 B, X 57 B.

MARE OCEANUM seu Oceanus. Vocatur etiam abyssus magna et pelagus, I 169 B, 595 A, V 602 A', 625 B', 675 B', X 47 D', XI 572 D, XIII 693 C'. — Terram mole plurimum excedens, VI 441 A, mare eam cingit et ambit, 383 B', 436 C, X 57 B; imo totaliter eam operuit atque etiam nunc operiret nisi, Deo jubente, ad unum locum redactum fuisset, IV 605 D', V 4 B, B'; unde super maria fundata dicitur terra, 548 C. — Qualiter in Oceano congregatæ sint aquæ, I 35 D, C' et seq., 39 C, IV 606 A'. An altiores sint quam terra, I 36 B' et seq., VI 436 A'. — Utrum Oceanus fluvius sit de paradiso egrediens, I 76 B'. — Quatenus de illo exierint aquæ diluvii, I 169 B, et ad illum reversæ sint, 174 A. — Magnum divinæ potentiæ et sapientiæ signum est, quod Deus mari legem dederit, ipsum intra limites suos coercens, IV 276 A, 405 C, B', 605 C', V 4 A, D, 602 D, VI 437 C, 687 A', VII 58 D, B', IX 63 C, 69 B, signansque terribili et laudabili nomini suo, IV 276 C. Quomodo illud confirmet, VI 222 C', increpet, X 518 A', eique dominetur motum fluctuum ejus ad libitum augendo aut mitigando, VI 140 D, 341 D',

Digitized by Google

X 451 B et seq., XI 570 A'. — Latior mari Deus, IV 473 D, qualiter super fluctus ejus gradiatur, 428 C, VIII 140 C. — Mare orbem sequitur lunæ, IV 625 C'. Motus ejus quomodo naturaliter generetur, XI 106 C'. — Cur dicatur ferum, XIV 73 A'. — Aqua maris transparens est, clara et perspicua, IX 417 A. — An profunditas Oceani mensurari possit, IV 682 C, VIII 4 B'. — Ad ima nec pervadi potest, V 6 A, nec congelari, 8 C'. — Origo est fontium et fluminum, quæ etiam ad eum revertuntur, I 36 C, 169 C, III 560 C', VII 30 C, 216 B et seq., VIII 244 D', X 57 A', necnon et nubium ac pluviæ, I 451 B, V 4 C, IX 302 B, X 397 B, etc. — Varia et mirabilia monstrorum genera continet, majora terrestribus, I 46 A' et seq., quæ ipsum fervescere quandoque faciunt, V 35 C, 36 A, VI 441 A et seq., 479 C, VIII 262 D'. — Aves de aqua productæ sunt, I 45 B, earumque multæ de mari vivunt, et eo libentius utuntur quam terra, 47 D'. — In littore Oceani reperitur achates, II 79 A'. — Describuntur pericula et tempestates maris; qualiter ab eis Deus nautas liberet, VI 479 B, VII 533 C'. — Miraculose super mare ambulaverunt Christus et Sancti, VII 533 B', XI 176 B', 177 B, XII 390 C'. — Mare a paganis colebatur, VII 530 C. — In fine mundi perturbabitur, XII 194 A, et contra impios in judicio excandescet, VII 484 B'. — An et quatenus tunc innovandum sit, XIV 362 B. — Arena maris, utpote innumerabilis, immensitatem repræsentat, I 291 B, VIII 4 C, IX 244 B', etc.

MARE MEDITERRANEUM seu Tyrrhenum. — In Scripturis vocatur mare Magnum aut Occidentale, et mare Palæstinorum, occidentalisque erat terminus terræ promissæ, II 38 B, 507 B, 525 A, 565 C, III 7 A, IX 669 A, X 344 C', etc. — Juxta illud plures tribus Israel habitabant, I 446 D, II 679 A, D, 680 B, III 77 C, 81 A, 83 A, 85 C', 87 A', 139 C, etc. — In littore ejus monstrantur saxa in quibus Andromeda alligata fuit, et a Perseo liberata, XIV 145 C. — Cur Ægyptus dicatur lingua maris, VIII 426 C'.

MARE RUBRUM. — Cur sic vocatum, I 582 D', VI 629 D, etc. — Quomodo divisum sit a Moyse, I 588 D', 595 D', VI 248 D, 629 B, VII 533 D, et illud transierint Hebræi, I 589 C, 590 B, VI 461 C', VII 514 A', 559 D', VIII 742 C', XIII 168 C', 519 D', inviti, ut fertur, I 589 D, VI 461 A'. Statim ad priorem locum rediit, et Ægyptios submersit, I 589 C', 594 D' et seq., VI 249 A. Quo sensu dicatur coram Deo fugisse, 518 D, 522 C. — Ad oram maris Rubri, sed non in eadem parte, fuit etiam Hebræorum VII^a^ statio in deserto, II 500 D'. — Asiongaber, in littore maris Rubri in terra Idumææ, portus erat classium Salomonis et Josaphat, III 659 A', 731 C', IV 207 D', 234 C. — Mystice, quid designent prædicta, I 592 C, 599 C et seq., 604 C et seq., VI 145 B, 467 C, 629 A', VII 516 A' et seq., X 221 A, XIII 169 A.

MARE MORTUUM. — Vocatur etiam mare Salis, mare Salsissimum, vallis Salinarum, lacus Asphalti, mare Solitudinis; unde illi hæc nomina, I 218 A', 272 D, A', III 21 B, etc. Nuncupatur insuper mare Novissimum et Orientale, II 688 C, X 344 C'. — Terminus erat terræ promissionis ad orientem, II 506 D', 507 D', 688 C, III 77 A, D. — Quæ poma ibi inveniantur, VII 512 A, XIII 687 A. — Quo sensu in novissimo sanandum prædicatur et piscibus replendum, IX 666 A' et seq.

MARE GALILÆÆ seu Tiberiadis. — Dicitur etiam mare vel stagnum Genesareth, et mare Cenereth, quare, II 507 C', XI 48 B', 486 B, 569 B, XII 612 B. — Quomodo ibi Christus procellam sedaverit, XI 107 C, 569 B et seq., super fluctus deambulaverit, 176 B', XII 390 C', ac Petrum ambulare jusserit, XI 177 B, discipulisque post resurrectionem suam apparuerit, XII 612 B et seq. — In hoc mare præcipitatus est grex porcorum in quem missi fuerant dæmones ab obsessis ejecti, XI 108 D', 573 B. — Quo sensu circa

Digitized by Google

finem prædicationis Christi aggravata sit via maris, VIII 401 A, XI 48C.

ALIA MARIA. — Notantur maria Britannicum, Atlanticum, X 418 A', et Pamphylicum, coram Alexandro apertum, I 591 A'. — Usque ad Illyricum mare S. Paulus per circuitum Evangelium prædicavit, XIII 113B. In Adria seu Adriatico mari, ut quibusdam placet, naufragium fecit, XIV 214 A', 215D. — Cur Babylon vocetur desertum mare, VIII 479 D'. Mare ejus est Euphrates, IX 304C, X 563 A.

MARE SENSU MYSTICO. — Mare figurat hunc mundum amaritudine vitiorum et inquietudine negotiorum plenum, I 461 D', III 31 C, VI 441 B, VIII 621 D', IX 234 D', 549 B', 655 D', X 57 A', 102 B', 456 A, 521 D', 569 C', 657 B, etc., sæcularium et peccatorum turbulenta amaraque corda, I 62 B', IV 440 B', 606 B', 625 C', V 548 C', VI 144 B, 342 C', VIII 474 C', vel econtra corda salubri pœnitentiæ amaritudine repleta, II 686 B', X 57 B', gentilitatem, II 685 D', VI 13 A', 168 C, 228 B, 250 A, 390 C'. — Mari ferventi assimilantur impii, V 35 A', VIII 708 A', et hæretici, XIV 73 A'. — Spiritualiter, quomodo super fluctus maris gradiatur Deus, IV 440 C', illud sedet, VI 342 B, et convertat in aridam, 148 A'. — Quid intelligatur per filios maris, X 297 B, 300 C, per nautas qui in mari operantur, XIV 347 A', per pisces maris, V 454 A', IX 595 A, et qualiter regnum cœlorum simile sit sagenæ missæ in mare, XI 170 D. — Quinam funiculum maris habitent, X 587 D. — Per mare et altitudinem maris designantur etiam quæcumque tribulationes, VI 183 C, C', 374 D', VIII 408 C, 459 D, etc., passionis Christi amaritudo, VI 172 D, XII 386 D, prælationis sollicitudines, VI 183 A'. — Amarum mare, sic quidam nomen B. V. Mariæ interpretantur, quare, XI 384 D'. — Quo sensu Christus mare interruperit et per illud patres nostros perduxerit, VI 264 D'. — Spiritualiter, quomodo omnia flumina intrent in mare, VII 216 B', VIII 244 D', et qualiter Deus aquas maris vocet easque super faciem terræ effundat, X 404 A. — Mystice, quinam descendant mare in navibus, facientes operationem in aquis multis, VI 473 D', et qualia Dei mirabilia videant in profundo, 474 A. — Qui de fidei veritate aut de misericordia Dei hæsitat, similis est fluctui maris, XIII 555 D.

Quid symbolice designetur in Apocalypsi per mare vitreum crystallo simile, XIV 263 B et seq., et per mare vitreum mixtum igne, 329 D. — Quid quatuor bestiæ de mari ascendentes, in prophetia Danielis, X 102 C' et seq., item bestia ascendens de mari, in Apocalypsi, XIV 313 C et seq., 340 B. — Quid denotent angelus pedem suum dextrum ponens super mare, sinistrum autem super terram, XIV 296 C', angelus phialam effundens in mare, 333 B', et mons magnus igne ardens missus in mare, 288 D.

Cf. Aqua, Fluctus, Fons, Jonas, Lacus, Nauta, Navis, Piscis.

MARE æneum templi. Vas erat fusile, opus Hiram, in quo sacerdotes manus pedesque abluebant, III 633 B'. Vocabatur etiam luter, 634 D, labium vel labrum, II 89 A'. — Describitur, III 633 C' et seq., IV 198 C. Super duodecim boves æneos positum erat, III 634 B, ad dexteram partem templi, contra orientem, ad meridiem, 636 C'. — Depositum de bobus æneis, ab Achaz collocatum est super pavimentum, IV 66 A'. — A Chaldæis confractum, in Babylonem translatum est, IV 98 A, IX 204 D', 310 C'. — Quid figuret, III 640 B' et seq., 642 D, XIV 263 A'. — *Cf.* Labium, Luter.

MAREOTICUS lacus. Prope illum sita est Alexandria, X 530 B'.

MARGARITA. Margaritæ quo sensu non mittendæ ante porcos, XI 92 C'. — Exponitur parabola pretiosæ margaritæ, XI 170 A. — Margaritæ virtutes exprimunt, XIV 339 B. — Duodecim portæ civitatis supernæ duodecim margaritæ sunt, quo sensu, XIV 371 A'. — *Cf.* Gemma, Lapis.

Digitized by Google

MARGO thalamorum templi, quid ad litteram, IX 605D, et mystice, 613B'.

MARIA, soror Moysis. Prophetissa fuit, I 606A, II 388C'. — Non erat ex obstetricibus Hebræorum, I 481B. — Quomodo suaserit dari Moysi nutricem Hebræam, I 486B et seq. — Cujus fuerit uxor, et an recte a quibusdam Ephrata dicatur, I 625A, B', IV 115D. — Quo ritu cum ceteris feminis gratias Deo egerit post transitum maris Rubri, I 606B. — Cur contra Moysen murmuraverit, et quodnam fuerit ejus peccatum, II 387C et seq. — Lepra infecta, II 391A, 622B', extra castra per septem dies ejecta est, 391B'. Quando curata sit, 391C'. — In Cades sepulta jacet, II 428A'. — Quid figuraverit, I 609D, II 392A, X 505A.

MARIA (S.), mater Dei.

NOMEN, PRÆNUNTIATIONES ET FIGURÆ. — Nominis Mariæ variæ interpretationes, XI 384C'. — Oleum effusum est nomen B. Virginis, VII 323B'.

Ab æterno prædestinata est Maria ut esset Mater Unigeniti Dei, regina angelorum et hominum, VIII 153B'. — Per mulierem intelligitur caput serpentis contrituram, I 103C'. — Virga est quæ prædicebatur de Israel surrectura, II 466A', et de radice Jesse oritura, VIII 419A. — Multipliciter prænuntiatus est virginalis ejus partus, VI 208B, 326C', 327A', VIII 383D' et seq., 392D et seq., 419B, 639C', 683D', 757D, IX 225B, XI 18C' et seq., XIII 281A'.

B. Virginem adumbraverunt Sara, I 284C', Maria soror Moysis, 609D, X 505A, Debora et Jahel, III 134A', Abigail, 401A, Abisag, 588B, Bethsabee, 597D, Judith et Esther, V 168C, 406C. — Utrum designetur per mulierem in capite coronam habentem stellarum duodecim, XIV 307A', 309A, et per templum Dei quod S. Joannes vidit apertum in cœlo, 306C. — Figurata est per virgam Aaron floridam, II 415A, per Gedeonis vellus, III 150C', VI 208B, per Salomonis thronum, III 666D', per lectulum ejus quem sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel, VII 361C', et per ferculum quod fecit sibi de lignis Libani, 362A et seq. — Intelligi potest per librum grandem in quo Isaias jussus est scribere, VIII 397D, per petram deserti unde mittendus est Agnus, 457D, per nubem levem super quam Dominus Ægyptum ingreditur, 473C', per portam orientalem templi ab Ezechiele descripti, IX 645C', et per montem de quo sine manibus abscissus est lapis, VI 7C, X 28B'.

VITA. — Maria de utraque tribu regia et sacerdotali orta est, X 5, XI 15B, 384C', XIII 499C, et de familia David, XI 385A, XIII 7A. — Cur potius Joseph quam Mariæ origo in Evangelio describatur, XI 15B'. Genealogia B. Virginis secundum Damascenum refertur, 15D'. — Penitus immaculata, VII 400D', X 455B, et ab originali labe præservata, VI 543D, XIII 44D', ita præclarissime sanctificata est in utero ac confirmata in gratia, ut nulli unquam peccato etiam veniali obnoxia fuerit, I 118D', 224A, IV 425D', 522A', VI 15A, 326D', 543C, VII 204B', 321C, 445D', 446C, XII 313A', XIV 9A'. Statim post conceptionem angelis commissa fuit, VII 361D', 446A'. — Historia de nativitate Virginis (Evangelium nativitatis B. V. Mariæ), III 255A, S. Hieronymo non videtur adscribenda, et, quantum ad aliqua, apocrypha dicitur, B. — Ante solitum tempus cœpit B. Virgo uti ratione, VII 445D', et exinde in omni virtute indesinenter proficere, 321B', 323C', 324B, 361A, 362B', 416A, XI 460C. — Triennis, Domino oblata, sola gradus templi ascendit, ibique mansit usque ad tempus desponsationis suæ, III 255A, VIII 384C'. — Virginitatem vovisse creditur, VI 616B, VII 446C, quandonam, XI 388B'. — Cur nasci de virgine voluerit Christus, XI 386A, et de virgine desponsata, 16B', 384B'. Vero matrimonio conjuncta est Maria cum S. Joseph, 12D', 411B', qui erga eam quam reverenter se habuerit, 19C'.

Digitized by Google

Non nisi virgini sponso commisit Christus virginem Matrem, 171 C', XII 317 D'. An ipsam statim post desponsationem in domum suam acceperit S. Joseph, XI 17 B'. *Vide* Joseph (S.).

Quid dixerit Verbum æternum ad cœlestes cives de B. Virgine adhuc in annis infantiæ, instante jam Incarnationis tempore, VII 445 C' et seq. — Dum esset Rex in accubitu suo, nardus Virginis dedit odorem suum, VII 326 D'; ferventissimis desideriis, fide, humilitate et caritate, ipsa Verbum oblectavit et attraxit ad assumendam in utero suo humanam naturam, VI 11 C', VII 206 C', 362 D, 415 C, 444 A, IX 646 A, XI 394 D', illud velut rhinocerotem cicurans, II 458 D', 470 B', V 14 A, XI 419 A. Quo sensu Christum concipere digna fuerit, XII 301 C. — Cur ad Virginem angelus missus sit, XI 385 D'. — Litterata et in lege erudita, mysterium SS. Trinitatis et futuram incarnationem ac passionem Unigeniti Dei jam noverat Maria, quando salutationem Gabrielis audivit, VII 321 C', 322 A, XI 388 C', 389 B'. — Qualiter ab archangelo salutata sit, XI 386 B et seq. — Solita angelos conspicere, cur turbata fuerit in sermone ejus, XI 386 C', 387 A. — Non dubitans de verbis Gabrielis, quare non statim responderit, XI 387 B. — Quales tunc fuerint virginei cordis ejus sensus, et quid dicere potuerit, VII 322 C et seq., 347 B, 399 A, A', 401 D. Vicissim quomodo illam intime allocutus sit dilectus suus, VI 11 A', VII 347 D et seq., 400 C', 401 A. — Ab angelo confortata et de modo Incarnationis certior facta, XI 387 D et seq., quomodo se humiliaverit, 390 B, et Christum mirabiliter conceperit de Spiritu Sancto, obumbrante Altissimi virtute, sine ulla virginitatis suæ læsione, VI 208 B, VII 60 B, X 321 A, 632 C', XI 388 C', 389 A, XIII 7 B. Ex purissimis sanguinibus ejus corpus Christi instantanee formatum est, III 563 D, VI 637 B', IX 12 B, XI 16 C, 390 C, XII 285 D. — Quomodo tunc Verbum Dei Mariam exsultare fecerit, VI 15 A, XI 394 A', et quid ipsa dicere potuerit, VII 401 B', 413 D et seq. — Uterus Dei Genitricis, ex incarnatione Verbi dignificatus, VII 399 B, 426 D', XII 39 A', clibanus fuit ubi coctus est panis cœlestis, II 149 C, 151 D', thalamusque ubi Verbum sibi desponsavit naturam humanam et Ecclesiam, V 518 B', VIII 153 C, X 229 C', XII 316 A'. — Christus vere est Mariæ filius, XIII 7 C'; et ipsa Christi mater est, propagatione carnis, filia vero, creatione et prædestinatione, VII 426 B. — Antea jam gratia plena, VIII 155 D, XI 386 C, 460 C, tanto gratiæ incremento in conceptione Filii Dei donata est, VII 414 B, ut fomes peccati in ea prorsus exstinctus fuerit, XI 389 C. — Beatior fuit Verbum concipiendo mente quam corpore, XI 159 D', 393 A', XII 39 D'; siquidem maternitas divina donum est gratiæ gratis datæ, quod per se non sufficit ad salutem, VII 322 A', XI 389 C.

Quare abierit Maria in montana cum festinatione, et in quam civitatem Juda, XI 390 D'. — Quomodo et quanta cum efficacia Elisabeth salutaverit, XI 391 B, D, 392 C'. — Ab ea laudata, XI 391 C', quomodo in Domino gloriata sit et gavisa, 394 A', XIII 246 C', 348 A. — Ejus canticum quam excellens, et qualiter interpretandum, XI 393 D et seq. Quare in Vesperis decantandum sit, quantaque cum devotione, 398 B' et seq. — An Maria reversa sit in Nazareth ante nativitatem S. Joannis Baptistæ, XI 399 A'. — Nullum prægnationis gravamen sensit, III 498 D'.

Quo apparatu ad Bethlehem accesserit, XI 412 C', ubi noverat se parituram, 411 D', 412 A'. — Quomodo primogenitum suum Christum mundo mirabiliter ediderit, V 533 D, XI 411 D' et seq., virgo ante partum, in partu et post partum semper intacta, VI 500 C, XI 19 D' et seq., 389 A', XII 288 B', 607 C, etc. Illum propriis manibus pannis involvit, XI 412 D, et in præsepio reclinavit, C', quia non erat ei locus in diversorio, D', 413 B'.

Digitized by Google

— Qualiter a pastoribus et a Magis inventa sit, XI 24D', 418C', ac omnia quæ de Filio suo dicebantur conservaverit, a nobis in hoc imitanda, VII 381A, XI 419B' et seq. — Utrum tunc in fide profecerit, XI 419C'. — Circumciso Filio intime compassa est, XI 422A'.

Quare purificationis legem adimplere voluerit, illi non adstricta, II 215D', 348C', XI 422C et seq. — Etsi parentum hereditatem consecuta, XI 385A, 609B', pauperum more egit in purificatione, II 217A', XI 423D'; imo pauperibus, probabilius per manus Joseph, bona sua et dona Magorum distribuit, 105C, 423D', 609D', et deinde operibus manuum suarum necessaria vitæ quæsivit, VII 205A. — Qualiter super his quæ audiebat de puero Jesu mirata sit, XI 429A, et quomodo Simeon illam benedixerit, et allocutus sit, B et seq. — Quis gladius animam ejus pertransierit, XI 430D'. Fasciculus myrrhæ, Christus Matri suæ fuit materia copiosa tristitiæ et lætitiæ, VII 327A, 428B. Frequenter a Christi infantia præcogitavit pia Mater quanta Filius suus passurus esset, XI 384D', 430D', multumque doluit membra infantuli Jesu perforanda inspiciendo, VII 327B, 362D'. Quanta per totam vitam perpessa sit, V 55B'.

An statim post purificationem in Ægyptum fugerit, aut prius ad Nazareth redierit, XI 26D et seq., 433B. — Ex Ægypto reversa est Nazareth, XI 30C, ubi deliciæ fuerunt Christi esse cum illa, 38C. — Felix mater quæ infantulum Jesum deosculari poterat, cum quo sæpe dormivit, VI 11D', VII 322C', 327C', 346B'. — Quomodo puerum Jesum amiserit, et quantus tunc ejus dolor, VII 360B, XI 435A et seq. Inventum in templo qualiter allocuta sit, 436B'. Quo sensu non intellexerit verbum quod locutus est ei Jesus, 437B'. — Omnia ejus verba conservans in corde suo, quanta cum reverentia illum habuerit, XI 438D. Diligentissime omnia officia ei præstitit, VII 204B'. — Ex adspectu ejus satiari non poterat, VII 324A'; attamen omnis amor naturalis in ea informatus et ordinatus fuit caritate, et nunquam ad Filium carissimum sensualiter affecta est, 345D'. — Cur ad nuptias Cana ierit, XII 312C'. Quanta cum caritate et discretione penuriæ sponsorum subvenerit, 313C. Quo sensu Jesus illi dixerit : Quid mihi et tibi est, mulier? 313A' et seq., et quomodo hæc verba acceperit Maria, 314D. — Quare, Jesu ad turbas loquente, mater ejus cum cognatis suis ad eum accesserit, XI 159B, 567A, et an tunc a Filio suo negata sit, 159A', 567A' et seq. — Ad pedes Filii sui prædicantis sedit, illiusque verba affectuosius et diligentius audivit quam Maria Magdalene, VII 206D', 345A', 402B, XII 25D'.

Quomodo compassa sit Maria Christo flagellato, XII 234A', et spinis coronato, 589B. — Tunicam Jesu inconsutilem elaborasse creditur, XI 308A', XII 240D, 593D'. — Quantus fuerit ejus dolor in passione et crucifixione Filii sui, VII 325A, A', 384C, 402C, 428A, B', 445B', XII 239C, etc., et quanta inde merita reportarit, VII 428C'. — Qualiter et quibus cum mulieribus juxta crucem Jesu steterit, XI 314C, XII 594B. — Plus quam martyr exstitit in die Parasceves, VII 362C'. — Dolor ejus ex consideratione abundantissimi fructus passionis Christi et gloriosæ resurrectionis ejus mitigatus fuit, VII 327C, 363B. — Quomodo Virgini perdolenti compatiendum sit, XII 595A'. — Pro Christi humanitate passionem non abhorruit, VII 346C. Cur voluerit Christus suam matrem in omnibus sibi condolere, 327D. — Nulla indignatione vel aversione mota est adversus crucifixores, VII 325C. — Qualiter Jesus moriens illi Joannem dederit in filium, illamque Joanni commendaverit, XII 243D', 594B' et seq., XIII 424C, et quomodo Maria tunc facta sit mater uniuscujusque Christiani, XII 595D. — Christus specialissime pro ejus amore

Digitized by Google

et salute crucifixus est, VII 382D'. Illius passione salvata est sicut et nos, 445B'. — Post mortem Christi, S. Joannes Mariæ curam gessit, XII 595D. — Qualiter B. Virgo resurrectionem Filii sui ardenter desideraverit, et quomodo ipse ei apparuerit, dulciter eam consolans, VII 349D', 384A'. — Cum discipulis perseveravit in oratione, exspectans Spiritus Sancti missionem, XIV 89A'.

Quare post ascensionem suam Christus voluerit matrem suam in terra manere, VII 326B. — Synagogam deserens, mater et custos facta est Ecclesiæ ex gentilibus congregatæ, VII 325C', pro qua, etiam in somno, cor ejus vigilabat, 400C'. — Humillime subdita fuit Petro, VII 446B', et sanctissime vixit, VIII 153D. — In admiratione ac reverentia maxima apud fideles habita, ab Apostolis ac Sanctis primitivæ Ecclesiæ multoties visitata est, VII 346C', 362A. — Ab ipsa discipuli, maxime S. Lucas, de Christi mysteriis instructi sunt, XI 419D'. — Ad S. Ignatium asseritur scripsisse, se ancillam Christi nuncupans, XIII 547B'. — Centum viginti virgines leguntur cum ea tunc cohabitasse, VII 205C', 346D'. — Preces assidue fudit pro conversione Judæorum, VII 416B', gentilium, 205C', 447A, et generaliter omnium peccatorum, 360C', ac multis conversionis gratiam obtinuit, 205B', D', 382A, 384C', quorum conversio Christo fuit materia multiplicis jucunditatis, 445C. — Quare non pro omnibus exaudita sit, VII 360C'. Per merita sanctorum Patriarcharum orabat, sed suis meritis potius exaudiebatur, 360D'.

Quanto cum fervore desideraverit dissolvi et esse cum Christo, VII 324A, 325D', 346C. — Per angelum præmonita est de proximo suo obitu, VII 324B. Quomodo a Filio suo ad cœli gaudia invitata sit, 349C, 384A'. — Certum est illam resurrexisse resurrectione consummata, XIII 204C'; et de ejus corporali assumptione non ambigitur, VII 327D', XII 246C', 329B'. — De deserto hujus vitæ ascendit, deliciis affluens, innixa super dilectum suum, VII 445D, et super omnes angelorum choros exaltata, ad dexteram Christi collocata est, III 521A, 597D, VI 11C, VII 346A', 361C', etc. Quanta beatitudine in cœlo perfruatur, 207B'. — Ejus allocutiones et orationes Christo acceptissimæ sunt, VII 349D, 447A. — Pulchrior est ceteris Sanctis in cœlo, VII 414A', 416A, ejusque speciositas Beatorum est accidentale gaudium, 383D, 414A'. — Universi angelicorum spirituum ordines ab ea illuminantur et perficiuntur, VII 445B, VIII 153D'.

EXCELLENTIA, DOTES ET VIRTUTES. — Incomparabilis Virgo, omni pura creatura præstantior, III 667C, VII 204C, XI 396C', in quantum Dei Mater et Patri æterno comparentalis, dignitate quodammodo infinita pollet, VII 346B', XI 386A', 395A', XII 25C', 39B'. — Magnum est, esse virginem; majus, esse virginem omnino puram; maximum, esse matrem ac virginem; supermaximum, esse virginem et Dei Matrem, VII 426B'. — Virgo divina, XI 393D, Deifera, VII 383B', etc., Deipara, XI 394C', etc., deificatissima Mater, VII 324D', Dei purissimum est tabernaculum, VI 15A. — A S. Ignatio sæpe vocata Christifera, XI 418C', Dei Genitrix est terra optima, VI 313C, XIV 312B', quæ benignitate Dei adspersa, VI 313D, veritatem protulit, B, deditque fructum suum, 153D, 313A', VIII 357C; aperta est, et germinavit Salvatorem, 639C'. — Virgo est luna ad illuminationem noctis creata, VI 628A', VIII 264D', IX 234C', oriens ex quo ortus est Christus, VIII 610B', aurora Solis justitiæ, VI 229B, sol in quo Filius Dei posuit tabernaculum suum, V 518A'. — Qualiter per Joppen exprimatur, X 455B, et per castellum quo intravit Jesus figuretur, XII 25B'. — Christi sponsa singularis, VII 291, 321B, XII 340B', etc., ejus soror, amica, columba et unica perfecta dicitur, VII 347A', 382C, 400C',

Digitized by Google

415D, in foraminibus petræ, 348B', et in caverna maceriæ, C'. — Fecit ei magna qui potens est, XI 395A', omnibus eam ornans virtutibus ac donis, VI 11D, VII 205D, 206C', 344B', 383D', VIII 155D, tam in anima quam in corpore, VII 362B et seq. — Anima ejus cum ineffabili excellentia templum fuit Spiritus Sancti, sedes sapientiæ, domus supernorum charismatum, cella cœlicorum aromatum, VII 328A', 414B. Ab omni peccati labe immunis, merito ab angelo gratia plena salutata fuit, *Vide supra* Vita.

B. Virginis tanta est formositas, VII 347B', suavitas, 414D, pulchritudoque corporalis et spiritualis, 327D, 380B, 382C et seq., 414C, A', 428B, ut Rex cœlestis, cujus cor vulneravit in uno oculorum suorum et in uno crine colli sui, VII 383A, 415A, decorem ejus concupierit, VI 11B'. — Pulchra ut luna, VII 416A, electa ut sol, B, quo sensu nigra sit, sed formosa, 324D'. Quare considerare non oporteat quod fusca sit, 325D.

Statura Mariæ palmæ assimilata, quid mystice, VII 428C. — Caput ejus Carmelo simile perhibetur, VII 427C'. Comæ capitis illius sicut purpura regis juncta canalibus, D', et sicut greges caprarum, 380D'. — Facies ejus decora, VII 349B; in ea resplendebant sinceritas, tranquillitas et virtuositas interiores, 380D'. — Oculi Reginæ nostræ quasi oculi columbarum, VII 380D, et sicut piscinæ in Hesebon, 427D. — Genæ illius pulchræ ut turturis, VII 326A', et sicut fragmen mali punici, 381D. — Nasus ejus turri Libani comparatur, VII 427B'. — Favus distillans labia Virginis, VII 383B'; mel et lac sub lingua illius, C'. — Dentes ejus sicut greges tonsarum, quæ ascendunt de lavacro, VII 380B. — Odor oris ejus sicut malorum, VII 428D', et guttur illius vinum optimum, 429A. — Vox Mariæ, quam dulcis, VII 349B. — Quibus monilibus ornatum fuerit collum ejus, VII 326B', quod assimilatur turri David, 381B', et turri eburneæ, 427C. — Quæsivit B. Virgo lanam et linum, et operata est consilio manuum suarum, VII 205A, quæ myrrham distillasse dicuntur, quare, 401D'. — Ex contactu Christi ubera Virginis amabilissima facta sunt, ipsisque angelis honoranda, VII 323B, 324C', 382A, 383C. Ubera ejus spiritualia, quam speciosa, 383B; vino meliora, et unguentis optimis fragrantia, 323A, 324B', assimilantur hinnulis capreæ gemellis, 381D', botris, 428D, C', et turri, 446C. — Spiritualiter quid intelligatur per illius umbilicum, VII 426C', et femina, D. — Uterus Virginis per conceptionem Verbi æterni ineffabiliter dignificatus, comparatur horto, VII 399B, 412D, XII 39A', lectulo florido, VII 327B', et acervo tritici liliis vallato, 426D'. — Quam pulchri gressus filiæ Principis in calceamentis, VII 426B. — Pedes ejus quos lavit, quid mystice, VII 401C. — Pie creditur corpus cœlestis Puerperæ, animæ omnino subditum, VII 361B, ex generatione, deportatione et educatione Filii Dei quodammodo deificatum, 427A, suavissimo fragrasse odore, 323D, et ab omni corruptione penitus alienum fuisse, 327D'. — Spiritus ejus super mel dulcis, VIII 155B'.

Flos campi Maria, VII 344B, et lilium convallium, C, lilium inter spinas, C'. Lilia Virginis incomparandæ, quibus sponsus delectabatur, quæ fuerint, 414C. — Assimilatur B. Virgo rosæ in Jericho, et olivæ speciosæ in campis, VIII 154D. Exaltata est quasi cedrus in Libano, 154B, sicut cypressus in monte Sion, C, velut platanus juxta aquam in plateis, A', et quasi palma in Cades, C. Quomodo in palmam hanc ascenderit Christus, et fructus ejus apprehenderit, VII 428D. — Mons myrrhæ et collis thuris, VII 382A, sicut cinnamomum et balsamum aromatizans, VIII 154B', et quasi myrrha electa, Maria suaviter redolet, D'. Odor unguentorum ejus super omnia aromata,

Digitized by Google

VII 383D. — Quasi vitis fructificavit suavitatem odoris, VIII 155A, et flores ejus, fructus honoris et honestatis, B. — Vinea fuit vero Pacifico consecrata, VII 446D, qui eam tradidit custodibus, A', et de ea specialem curam habuit, C'; vir affert pro fructu ejus mille argenteos, B'. — Hortus conclusus est Maria, fons signatus, VII 383D'; emissiones ejus, paradisus malorum punicorum, 384B.

Per quot gradus virtutum incomparabilis ille thesaurus, vas omnis sanctitatis, XII 595B, Sancta Sanctorum, VII 323C', ad perfectionem ascenderit, III 666D'. — In ea virtutes sibi invicem comproportionatæ erant, et quotidie recentiori innovatione decorabantur, VII 382C'. — Deum filialiter ac reverentialiter timens, VII 207A', sanctorum patrum vestigia eminenter secuta est, 426C. — Per fidem, spem, caritatem, humilitatem, ceterasque virtutes suas, Sponso cœlesti summopere placuit, VII 206C', 348C', 362D et seq., 383A, XI 387A', etc., qui eam ad mirabilem profectum in gratia et quibuscumque virtutibus semper accendit, VII 321B', 361A et seq., 362B', 416A, XI 460C. — Ferventissime Filium suum orabat, ut eam post se trahere dignaretur, VII 323D, C'. — Desuper illuminata perspicue cernebat quam bonum sit transitoria relinquere ad mercandum æternalia, VII 206C. — Quanta fuerit ejus discretio, VII 382C', 427B'. — Nec tempore dominicæ passionis, nec in triduo mortis Filii sui, lucerna fidei in Maria exstincta fuit aut minorata, IV 324C, VII 206D. — Ejus intentio fuit inviolabiliter recta, VII 380D, cogitatio et affectio ordinatissima, D', et mundissima, 401C, voluntas perfecte Deo subjecta et unita, 381B', 427C'; unde summa pace in anima gaudebat, 446D. — Caritas ejus erga Deum, Christum et proximum, æstuantissima quidem fuit, VI 11C, VII 361B', 362A', sed ordinata, 345D'. — Ejus humilitas et simplicitas, VII 205C, 362A', VIII 153C', XI 395A. — Qualiter brachium suum roboraverit, VII 206A, et manum suam miserit ad fortia, D. — Nunquam ei vel minima negligentia, distractio, aut pigritia subrepsit, VII 206B. — Virginum primiceria, VI 12A, pudore verecunda, timorata et taciturna, VII 326A', XI 386C', ab omni inordinata affectione et sensuali delectatione immunis fuit, VII 323A', 426B'. Virginea ejus castitas, adhuc per Christi conceptionem aucta, in corpore refulgebat, eamque intuentes puros reddebat, VII 205D', 345A, XI 17A'. — Custos interiorum suorum diligentissima, VII 207A, 416D, post Christi incarnationem magis adhuc spiritualis et mortificata fuit, 401D'. — Paupertatem et laborem elegit, VII 205A. — Perfectissime vitam contemplativam et activam univit, VII 205C, 400B', XII 25A' et seq.

Divinis jugiter intentum, VII 348C', cor Mariæ dilecto suo jugiter reseratum fuit, 402A. Ponens eum ut signaculum super cor suum, 445B', ipsius perfectiones et mysteria, beneficiaque ab eo humano generi concessa contemplabatur, 381B, 399C', 445C'. — Qualiter animas devotas ad contemplationem mysteriorum Filii sui adhortetur, VII 363B. — Modico somno contenta, sacris vigiliis vacabat, devotissime exorando, profundissime meditando, altissime contemplando, Deum alacriter laudando, dilectum suum ardenter quærendo, VII 205A', 359C', 360B, C', 400B'. Quomodo illum tenuerit et introduxerit in domum matris suæ, 360C, D', 444C'. — Contemplatio B. Virginis valde sublimis, VII 361A', ipsi, præ omnibus Sanctis, futuræ beatitudinis prælibatio fuit, 380C'; nam per Verbum Dei, utpote sponsa singularis, exuberantissimis gratiarum charismatibus fecundata est, 321B, B', 359C', 380B', 445A. — Carissima in deliciis, VII 428B, qualiter a Filio suo suaviter refecta sit, 345B', atque in ejus cellaria introducta, 324C, 345C', 445B. Vere

Digitized by Google

dicere poterat : Ego dilecto meo, et ad me conversio ejus, 429C; læva ejus sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me, 445D. — Sublimiori modo facta est ei revelatio prophetica, II 389C, B', et ipsa etiam prophetavit, V 663B'. — An in hac vita Deum clare et immediate viderit, VII 324C, 380C'.

Respectu B. Virginis nulla creatura perfecta est, VII 207B, 344D', 415A'. Post Christum perfectissima, 416C, Domina nostra altissimorum angelorum transcendit puritatem, XI 159B, et meritum, 546B. — Pulchritudine sua et virtutum suarum suavitate Ecclesiam triumphantem et militantem fovet et delectat, XIII 382A', 383D, 429C'.

BENEFICIA ET CULTUS. — Prius Synagogæ, et deinde Ecclesiæ filia inclyta, Maria hujus nunc facta est mater, regina, advocata, protectrix, VII 415A', 430D, et flos, 344B. — Ecclesia ejus est vinea, VII 349B', et hortus quem visitat quotidie, 416D. — Omnia poma nova et vetera B. Virgo Filio suo servavit, VII 429D'. — Qualiter pro Ecclesia intercedat, VII 447A', atque dilectum suum deprecetur ut genus humanum ad fidem veram convertere, 429A', congregationesque fideles, quæ indesinenter indigent ejus gratia et adsistentia, benigne visitare dignetur, B'. — Sola interemisse dicitur universas hæreses, VII 349A'. — Imperatrix nostra, VII 427D', cœli regina mundique domina, XI 384D', terribilis ut castrorum acies ordinata, dæmonibusque metuenda, quos impedit ne Ecclesiæ noceant, VII 349B', 414B', 416C, ad manum habet cœlestium spirituum militiam, per quam fideles juvare potest, D'. — Ecclesia domus est B. Virginis, VII 206B'. In ea commoratur, occupans, protegens et gubernans corda fidelium, maxime contemplativorum et religiosorum, 446D', VIII 153D et seq. — Universorum cupiens salutem, in omnium cordibus per piam memoriam, virtuosam imitationem dulcemque dilectionem habitare gestit, VIII 153C. Innumerabiles utriusque sexus personas post se traxit, VII 324B, omnesque invitare non cessat ad sui amorem et ad virtutum suarum imitationem, VIII 155A'. — Maria flos est animæ devotæ eam amantis, ejusque memoriam nunquam ingreditur sine fructu, et sine suæ diffusione dulcedinis, VII 344C. — Hereditas ejus super mel et favum, VIII 155B'. Qui suavitatem illius degustant, ipsius dulcedine non satiantur, 155D'.

Maria sua opulentia nos ditat, et potentia tuetur, II 289A'. Post Deum fons est, mater et largitrix omnium gratiarum, nam per manus ipsius dare disposuit Deus quidquid gratiæ tribuit nobis, VII 205A', 384A. Nulli tamen reprobo obtinere valet salutem, III 597A'. — Qualiter Domina nostra omnium virtutum mater sit, VIII 155C. — In spiritualibus animæ nostræ nuptiis quomodo adsit, et pro nobis intercedat, XII 316D', 317C. — Ostium per quod Christus in mundum venit, porta est per quam accessum habemus ad Deum, VII 446A. — Præclaris virtutibus suis meruit misericordiæ regnum super genus humanum, et facta est gratiæ mater, pietatis regina, domina mundi, principissa cœlorum, angelorumque imperatrix, VII 206D. — Misericordiæ regina et janua, refugium miserorum, spes desolatorum, potentissima est atque opulentissima ad succurrendum, protegendum et salvandum, VII 382A, 446B, VIII 153D', 154A'. — Tota bona, pia, dulcis et amabilis est, nec quidquam severitatis in ea invenitur, VII 324D'. — Qua pietate opera misericordiæ impleat, omnibus ad ipsam confugientibus adjutricem porrigens manum, VII 206A', 381D', 428D, XII 313C. — Advocata nostra ac mediatrix peroptima, VII 415C', X 505A, semper pro peccatoribus et pro nobis omnibus intercedit, VI 628B', VII 207A; ad eam igitur in omni necessitate confugiamus, IV 374C', VI 12A, præcipue in conflictu contra tenebrarum principes, XIV 460D'.

Digitized by Google

— Qualiter S. Leonem Papam a tentatione eripuerit, XIV 417C'. — Spes nostra est ; quatenus in ea sperare valeamus, VI 675D', IX 149C, et cur per eam adjuvari et salvari confidamus, VIII 155D.

Omnes Christifideles Mariam diligunt, VII 323B', 324D', laudant et beatissimam prædicant, 207B, 415C', XI 395D, in ipsa exsultant et gloriantur, VII 324B', ejus eloquia, miracula ac pia gesta cupide audiunt, ipsamque æternaliter intueri desiderant, 446D'; sed et in ipso Sarracenorum Alcorano multa præclara de ea dicuntur, VIII 155C', XI 395D. — Qui non honorificat Filium, non honorificat Matrem, VII 444B'. — Ejus intuitu honorandæ sunt feminæ, XIII 648C'. — Qui audit B. Virginem non confundetur, VIII 155D'; qui tota devotione eam diligunt et honorant salvabuntur, VII 206B', 446B', maxime qui excellentias ejus prædicant, VIII 156A'. — Revertatur igitur ad nos Sunamitis piissima, ut eam intueamur nunc in terra et æternaliter in cœlis, VII 416C'.

MARIA Magdalene (S.). Soror SS. Marthæ et Lazari, XII 476B, cur vocata Magdalene, XI 558C'. — Primum peccatrix in civitate, XI 282B, 550A, D, postea pœnitentiæ forma fuit et peccatorum exemplar, spei electionisque vasculum, 554B. — Christus bis unguento perfusus fuisse a muliere legitur : 1° in domo Simonis Pharisæi, XI 549D' et seq., 2° in Bethania, in domo Simonis leprosi, instante jam passione, 281A' et seq., 351C, XII 493C et seq.; an utraque unctio ab eadem femina, scilicet a Maria Magdalene, facta sit, XI 282C, 550B, XII 476C. Allegatur ejus legenda de hac bina unctione, XI 282B'. Quali unguento Dominum perunxerit, 283A, 351C, 550B', 551D, XII 494C. — Laudantur ejus humilitas, compunctio, devotio, dilectio, atque perfecta conversio, XI 550C' et seq., 554A'. — Dimissa sunt ei peccata multa quoniam dilexit multum, XI 555A et seq.; cur ergo dixerit Christus eam a peccatis liberatam fuisse merito fidei suæ, 557C. — Quo sensu ejecta sint de ea septem dæmonia, XI 355D', 558C'. — In ea fomes peccati fere fuit exstinctus, et ipsa in caritate se esse scivit, VII 270A'. — Murmurantibus contra eam Pharisæis et discipulis, XI 283C, 351A', 551B' et seq., XII 495A, quomodo a Christo excusata fuerit et laudata, XI 283A' et seq., 351B', 552C' et seq., XII 495B'. — Una fuit de mulieribus quæ Jesum prædicantem sequebantur, et ministrabant ei, XI 558C'. — Quam humiliter et diligenter verbum Domini audierit, XII 22C'. Deo vacans optimam partem elegit, 23C'. — Qualiter, fratre suo infirmitate laborante, Jesum arcessiverit, XII 476A', nondum perfecta in fide, 477A. Martha obviam Christo eunte, cur Maria domi resederit, 481C'. Vocata a Magistro, 484C, cito surrexit, ad eum venit, B', et ferventior quam Martha, humiliter ad pedes ejus cecidit, 485A. Qualiter Jesus eam videns plorantem infremuerit spiritu et turbatus sit, 485D, 486B, B'. — Christo adstitit in cruce morienti, XI 314C, XII 594D, et sepulturæ ejus interfuit, XI 315D.

Cur in resurrectionis dominicæ narratione de sola Magdalena mentionem faciat S. Joannes, XII 599D, quum ceteri Evangelistæ alias etiam feminas cum ea nominent, XI 316C, 354C, XII 249D, 250C, 251A'. — Quid etiam sentiendum sit de apparenti Evangelistarum discordia circa horam qua mulieres istæ ad monumentum venerunt, XI 316B, B', 354D, XII 250C, 599D, C', de ordine et numero apparitionum Christi, XI 318B, B', et de variis nuntiationibus Apostolis factis sive a sola Magdalena, sive a ceteris mulieribus, 317D et seq., 355A', 356A, XII 251A', D', 253D', 600A, C, 605B' et seq. Quo ordine facta sint omnia quæ in quatuor Evangelistis narrantur, non est facile declarare, 600D. — Primo apparuit Jesus soli Mariæ Magda-

Digitized by Google

lene, XI 318B, B', 355C', et hæc est apparitio a S. Joanne descripta, XII 602D' et seq.; deinde apparuit ei cum aliis mulieribus, XI 318C. — Inter feminas post B. Virginem Christo devotior, et in amore ejus ardentior, quodammodo meruit prima videre Jesum, XII 256D', 599C'. — Cur et qualiter steterit ad monumentum foris plorans, et Jesum non statim agnoverit, XII 602D' et seq. Quanto gaudio illum contemplata sit, 605B, et cur eum tangere prohibita sit, quum postea cum aliis mulieribus pedes ejus tenuerit, XI 318D, XII 605D. Exponitur Mariæ colloquium cum Jesu, 604A et seq. — Apostola Apostolorum vocari potest, XI 356A, XII 605B', 606A'. — Posterius, secundum ejus legendam, a Judæa expulsa est cum Martha, Maximino et Lazaro, XII 446C'.

Maria Magdalene signat B. V. Mariam, XII 25D', Ecclesiam, 26A, vitam contemplativam, 24D, 481C', 494D', animam pœnitentem, 602A, et conversam gentilitatem, XI 558A'. — Per crinem sponsæ intelligi potest, VII 369B'. — Qualiter a nobis imitanda sit, VII 301A', XI 284C, XII 602B, 606B'.

Cf. Bethania, Lazarus, Martha (S.).

MARIA Cleophæ, quæ et Maria Jacobi. Soror B. Virginis, uxor aut filia Cleophæ seu Alphæi, mater fuit Jacobi Minoris, Joseph, Simonis et Judæ, XI 171B', 314C, 506C', XII 247B', 594D. — Juxta crucem Jesu stetit, XI 314C, XII 594D, et sepulturæ ejus interfuit, XI 315D. — Inter mulieres numeratur quæ venerunt ad monumentum ut Jesum ungerent, et quibus ipse apparuit, XI 316C et seq., 354C et seq., XII 250C et seq., 251B'.

MARIA, mater S. Joannis Marci. Ad ejus domum venit S. Petrus post liberationem suam, XIV 154B'.

MARIA, quam salutat S. Paulus, ipsi nuntiavit Romanorum discordiam, XIII 116B.

MARIA Ægyptiaca (S.). « Contemplativissima atque sanctissima », super aquas ambulavit miraculose, VII 533B'. — Post plurimos fletus, fomes in ea pene exstinctus fuit, ipsaque se caritatem habere scivit, VII 270A'. — (Acta SS., die IIª Aprilis.)

MARITUS. *Vide* Conjux, Matrimonium, Uxor, Vir, Zelotypia.

MARMOR Parium, a Paro insula sic vocatum, varii est coloris, IV 183D.

MARTHA (S.). Hospita Christi, ab eo specialiter dilecta fuit, XII 22B', 477C'. — Non est mulier a sanguinis profluvio curata, XI 577C'. — Nobilis et opulenta, XII 22C', tanquam prudens matrona domum regebat, 481B'. — Quo sensu de sorore conquesta sit, XII 23C, et quale responsum a Jesu acceperit, D et seq. — Quam blande curationem fratris sui postulaverit, XII 476A', et qualiter Jesum post mortem Lazari advenientem allocuta sit, 482B et seq., 486D'. An tunc perfecta fuerit ejus fides, 477A, 482B, 483D', 486D'. — Quare in domo Simonis leprosi Christo ministraverit, XI 281C', 282A, XII 493C'. — Suas legitur vendidisse divitias post Spiritus Sancti missionem, atque ad pedes Apostolorum pretium posuisse, XI 577D'. — Figurat B. V. Mariam, XII 25C', Ecclesiam, D', et vitam activam, 24D et seq., 481C', 494C'. — Juxta quosdam, ejus ancilla fuit mulier quæ Christum publice laudavit, XII 39A'. — Allegatur ejus legenda de invocatione Christi sub nomine hospitis, XII 22B'. — *Cf.* Bethania, Lazarus, Maria Magdalene (S.).

MARTIALIS (*lege*, Macrobius) citatur super Somnium Scipionis, IV 368B.

MARTIALIS (S.) puer fuisse dicitur quem Christus Apostolis ostendit, XI 606A.

MARTINUS (S.), Turonensis episcopus. Deformis erat corpore, VIII 67C. — Animæ passiones vultu nunquam exprimebat, III 253B', IV 300C'. — Dorsum præbuit cædentibus, XI 71B'. — Quantæ fuerit æquanimitatis in mortis periculo, VIII 16A. — Ob suam liberalitatem aliis fuit valde acceptus et carus, XI 525B. — Mortuum peccatorem suscitavit, VI

Digitized by Google

158D. — Laborem non recusavit, XIII 73A'. — Quid dixerit de sinu Abrahæ, XII 128A'. — In ejus Vita narratur quomodo Satanas in angelum lucis se transfiguret, XI 377C.

MARTINUS, Polonus, historiographus, Ord. Præd. Citantur ejus Chronica circa Joannem quemdam longævum, I 146D, V 174D'.

MARTYR. Interpretatur testis, VI 116C'. — Quam fortiter passi et mirabiliter locuti sint martyres, XII 56A', 190C, quidam etiam lingua abscissa, V 355C', et qualiter tyrannos confuderint, VI 553D', XII 190D. — Non nisi adjuvante Deo tanta sustinuerunt tormenta, VI 593A, hilari sæpe cum animo, ex caritatis fervore, VII 434A', XIV 439D'. Tantam interdum consolationem senserunt, ut vix dolorem perciperent, V 355A, 530A', XI 312D, XII 245A'. — Multi ad martyrium se ipsos obtulerunt, XI 128C; plures a propriis parentibus traditi sunt, aut etiam occisi, 127B', XII 190B'. — Persecutores suos aliquando ad fidem converterunt, VII 434B'.—Deo valde accepti, VII 470C, illum clarificant, XII 504A', et ipse eos miraculis honorat, XIV 52B'. — Statim post obitum ad gloriam evolant, VI 530B, VII 354A', 468D, et aureola donantur, IX 223A'; in martyrio enim omnia indulgentur peccata, VI 320D'. Attamen ante passionem Christi, in limbo recipiebantur, VII 468A'. — Quo animo martyrum vindictam Deo commendare liceat, IX 340A', eamque ipsi precentur, IV 596A, XII 145B, XIV 277D', 278C. — Multos a morte gehennali liberant, VII 94C', et exemplis suis fideles accendunt, 372C. — Illorum corpora, post mortem, male tractare, quanta insania, XII 51C'. — Nonnulli confessores longum in mundo duxerunt martyrium, XIV 284B.

Martyr utrum fuerit Abel, I 126C, XII 48C'. — Nullus martyrum tam acriter passus est quam Christus, V 530D. — Quot Judæi, tempore Antichristi, martyrio coronandi sint, X 678D'. — Qualiter S. Joannes viderit mulierem ebriam de sanguine martyrum Jesu, XIV 339B' et seq., et animas interfectorum propter verbum Dei, 277B' et seq., 357B' et seq. — Apud Zachariam figurantur martyres per equos rufos, X 624B', 644C'. — Quid signetur per equum rufum in Apocalypsi, XIV 274C' et seq. — Martyribus accommodari possunt psalmi xxx^us, V 594C', XLIII^us, 686D et seq., CXV^us, VI 528B et seq., CXXIII^us, 592C et seq., et nonnulla ex aliis psalmis, 145C', 188C, etc., necnon et capitulum III^um Sapientiæ, VII 468A et seq.

Cf. Innocentes martyres, Persecutio, Tribulatio, Tyrannus.

MASCULUS. De consecratione primogenitorum masculini sexus in V. L., *Vide* Primogenitus. — Ter in anno omne masculinum coram Domino apparere debebat, II 34D', 580C, XI 434B. — Hostiæ masculini tantum sexus Deo offerendæ erant, quare, II 138C', 141B, X 695B'; mystice, quid per hoc figuretur, II 144B, X 698A'. — Masculos Madianitarum cur Deus interfici jusserit, II 492D'. — Quid intelligatur per mulierem masculum parientem, VIII 757D, C', XIV 309A, 312B. — *Cf.* Circumcisio, Numerus, Votum.

MASPHA. Plures fuerunt hujus nominis civitates. — In Maspha Galaad castrametati sunt filii Israel contra Ammonitas, III 169B'. Ibi habitabat Jephthe, 174A; ibique in judicem electus ad Dominum fudit preces, 171B, et votum temere vovit, 173C'.

Maspha Benjamin, locus orationis erat, templo nondum constructo, V 283A'. Eo convenerunt Israelitæ adversus Benjamin, III 212B, 216B. — Ibi congregabatur populus a Samuele ut judicaretur, III 295D, 296D'. Ibi profligati sunt Philistiim, 296A, et Saul electus est in regem, 315A'. — In Maspha Godolias sedem principatus posuit, et occisus est, IV 99A et seq., IX 258A', 259B et seq. — Ibi etiam ad Machabæos congregati

Digitized by Google

sunt Judæi, V 283D. — Israelitarum congregatio in Maspha, quid mystice innuat, III 298D'.

Maspha, urbs Moabitarum, ad quam confugerunt parentes David, III 381A'.

MASSA. Quid massæ caricarum, III 396C', et palatharum, 530B. — Cum massa de ficis fecit Isaias cataplasma et sanavit Ezechiam, VIII 595B'. — Cur Daniel dederit draconi massas picis, adipis et pilorum pariter coctas, X 182C'. — Massa plumbea quid signet, X 640B, D'. — Figulus ex eadem massa habet potestatem diversa vasa faciendi, XIII 78C'. — Quomodo modicum fermentum totam massam corrumpat, XIII 145B'.

MATER. Quatenus mater in peccatis filios suos concipiat, VI 43B, XIV 429B', et per eorum generationem salvetur, XIII 418A'. — Amor et sollicitudo matris circa prolem, VII 65C, maxime erga filium unicum, III 434B, XI 536D'. — Qualiter honoranda sit a filiis, *Vide* Filius. Illius gemitus non sunt oblivioni tradendi, V 99D, VIII 51B. — Non est exasperanda, VIII 23B', nec despicienda, VII 101A'. — Sicut qui thesaurizat, ita qui honorificat matrem, VIII 21C. — Oblatio seu eleemosyna pro anima matris facta meretur peccatorum remissionem, VIII 23A', in tribulatione levamen, D, benedictionem in hac vita, et gloriam post mortem, C. — Maledictio matris domus eradicat fundamenta, VIII 22D. — Qualiter amor matris amori Christi non sit anteponendus, II 684D, XI 131D', XII 98A. — Exponitur narratio evangelica de defuncto, unico filio matris suæ, XI 536A' et seq.

Eva mater est omnium viventium, I 106C. — Terra mater est communis omnium mortalium, IV 316B', VIII 243B. — Mater nostra est Ecclesia, cujus uterus dici potest sacrum Baptisma, IV 330D, V 540D', 541C, VI 194C'. — Spes nostra et protector noster est Deus ab uberibus matris nostræ, V 540D' et seq., VI 194A' et seq., 645B. — Legem matris suæ fideles non dimittant, VII 11C, 47C'. — Spiritualiter, quomodo Deus habitare faciat sterilem in domo, matrem filiorum lætantem, VI 517B, VIII 690A, XIII 284B'. — Sapientia increata, omnium virtutum, donorum et bonorum mater est, VII 493C', VIII 146A et seq.; quod B. Virgini accommodatur, 155C. — Mater spiritualis Christi quis efficiatur, XI 159A', 567A'. — Quo sensu sponsa Christi una sit matri suæ, electa genitrici suæ, VII 406C, 412C, 415A'. Qualiter invenire cupiat sponsum fratrem suum ubera matris suæ sugentem, 430A, 439B, 444B, et introducat eum in domum matris suæ, et in cubiculum genitricis suæ, 351B', 357D', 360A', 430C', 439C', 444D'. — Quo diademate coronatus sit rex Salomon a matre sua in die desponsationis suæ, VII 355B, A', 363B.

Cf. Filius, Maria (S.), Mulier, Parens, Purificatio, Vidua.

MATERIA. Materia prima, unum de coæquævis, IX 395A, secundum se, non est quid, nec quanta, nec qualis, quum sit expers omnis substantialis accidentalisque formæ, VII 520D; ingenerabilis est et incorruptibilis, IX 544A'. — Utrum in cœlestibus detur materia, et an sit ejusdem rationis quam in elementis et mixtis, I 18B', 19B', XIII 202D, C'. — An creata fuerit sub una forma substantiali communi, aut sub propriis substantialibus formis quatuor elementorum atque cœlestium corporum, I 18D' et seq., 19D' et seq., 21C et seq., 22D. — Cœlum et terra quæ in principio creata dicuntur, quid quantum ad materiam primam, I 18A. — Quo sensu orbis creatus sit ex invisa materia, VII 520C. — De his quæ sit opinio S. Augustini, I 16C et seq., 57C', 59D et seq. Materiæ triplicem assignat proprietatem, 59A'. — Quid de hyle seu materia prima docuerit Plato, I 64C et seq.

MATERNUS (S.), Coloniæ episcopus, post XL dies per S. Petri baculum resuscitatus est, IV 25B'. (Acta SS., die XIV[a] Septembris.)

Digitized by Google

MATHANIAS, filiorum Josiæ minimus, sub nomine Sedeciæ regnavit, IV 95 A'. *Cf.* Sedecias.

MATHATHIAS, Machabæorum pater. Sacerdos erat, V 274 B. — Dolore repletus, visis gentis suæ malis, V 274 D et seq., et legis zelo plenus, adversus idololatras consurgit, 275 D, et fit dux populi, 276 C', cui sabbati legem explicat, B'. — Novissima ejus verba, V 277 B et seq. — Uno anno Judæis præfuit, V 279 D'. — *Cf.* Machabæus.

MATHUSALEM. Omnium longævissimus hominum, I 143 C', VII 244 C, obiit anno eodem quo terra inundata est, I 143 D', XI 458 B'. — Propter ejus obitum et deplorationem, per septem dies dilatum est diluvium, I 168 C.

MATRIMONIUM. Definitur, XIII 153 C. — Quidquid in contrarium dixerint quidam hæretici, nuptiæ licitæ sunt atque divinitus institutæ et benedictæ, I 53 B', V 107 A, C, XII 313 A, XIII 421 C; imo matrimonium christianum, sacramentum magnum est in Christo et in Ecclesia, X 229 D', XIII 323 A'. Attamen virginitate inferius est, I 340 D, XI 161 D', 214 A', XIII 158 D', unde conjugati pedes dicuntur Ecclesiæ, IX 327 A'. — Relinquet homo patrem suum et matrem suam, et adhærebit uxori suæ, et erunt duo in carne una, I 82 C, XI 213 A', D', XIII 323 C. — Quot sint matrimonii fines, I 341 D, II 254 B', V 110 D', XII 182 C', et quæ tria ejus bona, XIII 152 A'. — Melius est nubere quam uri, XIII 152 D'. — An contoralis unitas, scilicet matrimonium unici cum unica, sit de lege naturali, I 132 D', 236 C, 341 B et seq. — De indissolubilitate matrimonii per Christum instaurata, item de divortio Hebræis propter duritiam cordis concesso, et de casibus in quibus conjugum separatio quoad cohabitationem licita est, quid dicendum videatur, II 616 A et seq., III 356 C', 500 D et seq., VIII 50 B, 161 C', X 701 C et seq., XI 67 D' et seq., 213 B et seq., XII 126 C, XIII 52 D, 153 A et seq. — Si vir defunctus resurgeret, an uxor ejus teneretur eum accipere, XIII 52 B'. — Senum conjugium, an valeat, III 583 C. — Secundæ nuptiæ licitæ sunt, I 306 A, XIII 159 A. — In futura vita non nubent neque nubentur, XI 246 C, XII 182 D'.

Quo jure consanguinitas aut affinitas matrimonium impediat, II 254 B' et seq. — In primordiis generis humani, propter hominum raritatem, matrimonium filii cum matre sua aut filiæ cum patre suo tantummodo prohibebatur, I 82 D, II 254 D, et necessario frater sorori suæ conjungebatur, I 132 B. Sub lege, duodecim personæ a conjugio exclusæ fuerunt, et in N. L. multo plures excluduntur, II 254 A'.

Connubium inter patruum et neptem, tempore Abrahæ, nondum prohibitum erat, I 202 A'. — Quid de polygamia Patriarcharum sentiendum, I 236 D, 341 C', IV 116 A'. — An regibus consuetum fuerit a novis conjugibus per annum abstinere, I 210 A'. — Gentiles nuptias mundas non custodiebant, VII 537 A.

Sub lege Mosaica, ex parte cognationis aut affinitatis, illicitum erat matrimonium cum matre et filia, II 253 B, noverca, C, sorore, D, fratria et glore, B', amita, matertera, nepte, nuru, uxore patrui, privigna, filia privigni vel privignæ, 254 A'. — Quo jure Caleb neptem suam duxerit, III 79 B'. An Thamar dari potuisset in conjugem Amnon, 513 A. — De lege leviratus, *Vide* Leviratus. — Ex parte religionis, illicitum erat matrimonium cum alienigenis, præsertim cum Chananæis, II 551 D, 599 C', III 97 D', 123 D', 668 C, XI 9 C'. Judæi alienigenis ita consociati, et sic in legem graviter peccantes, corripiuntur ab Esdra, V 227 B et seq., 228 B', 229 A et seq., et a Nehemia, 261 B', atque ab uxoribus separantur, 230 A et seq. Qualiter tamen lex illa temperata sit, II 493 B, 599 B', 609 C', III 598 D, IV 117 B, 119 C, V 180 D', XI 9 D'. — Quandonam illicitum esset matrimonium inter diversas tribus, et quando licitum,

Digitized by Google

II 514B et seq., III 168B, 530D', V 87D, 149B, XI 372C', 385A. Inter tribus Juda et Levi matrimonia frequentabantur, IV 49C', XI 373A. — Sacerdotum matrimonia speciali lege ordinabantur, II 273C', 274C', IX 649D. —Quatenus regi prohibitum sit plurimas uxores habere, II 586C. — Nuptiarum solennitas per septem dies agebatur, I 335B, III 189C. — Ritus in matrimonio Tobiæ servatus, V 109A'. An benedictio ab aliquo sacerdote data sit, 107A. — Novus sponsus per annum a cunctis oneribus eximebatur, II 596D, 621A'. — De immunditia ex usu matrimonii in V. L. proveniente agitur, II 235C' et seq. — Copulam cum menstruata exercere non licebat, II 237C, 253C', 271A'. — Omnium uxorum filii æque diligendi erant, II 600A.

Quænam sint in N. L. matrimonii impedimenta, XIII 153C. — Quid de impedimento disparis cultus, et de privilegio Paulino, XIII 153B' et seq., 645D' et seq. — An et qualiter separari possint conjuges in religionem ingredi volentes, XI 214A, XII 152B', 313B, XIII 165D'. — In primitiva Ecclesia episcopis, sacerdotibus et diaconis licuit nubere, sed cum una tantum uxore, IX 649A', XIII 419A, 420B, 452C. — Matrimonium expedit contrahi inter personas non multum dispares, quarum magis ponderandi sunt mores quam opes et genealogia, VIII 50D'. — Circa matrimonium filios parentes consulere eisque obedire decet, III 187A; attamen nuptiæ spontaneæ sint, non coactæ, XIII 159A. — Multi non bene appetunt matrimonium, unde in eo præmature moriuntur, V 106D, XII 96B. — Qualiter fideles ad matrimonia contrahenda accedere debeant, et in matrimonio se gerere, V 106B', 107B et seq., 110C, 111D', XIII 151D' et seq., 528A, 645B et seq., etc. *Vide* Mulier, Vir. — Quandonam matrimonii usus, qui ordinarie mentem deprimit, et orationem non mediocriter impedit, I 639B', V 106C', licitus sit ac meritorius, aut econtra culpabilis, II 237C, V 97C, VII 42C, 227B, 266D', IX 497C, XIII 152A', XIV 430C. — Quæ nescivit torum in delicto, habebit fructum in respectione animarum sanctarum, VII 472B et seq., 473B'. — Magis meritorium est conjugatis christianis penitus continere quam prolem generare, XI 382D'. — Licet in statu matrimoniali plura sint incommoda, devote tamen possunt vivere conjugati, XIII 156B', 157A, 158A et seq.

Cf. Adulterium, Conjux, Nuptiæ, Repudium, Sponsus, Uxor, Vidua, Zelotypia.

MATTHÆUS (S.). Filius Alphæi, XI 332C', vocatus etiam Levi, 111D, laudatur, 4. — Vectigalium collector, XI 111C, dives erat, 218A'. — Quomodo illum respexerit et vocaverit Christus, XI 111D et seq., 495D' et seq., quem statim sequendo, Matthæus incaute non egit, A'. — Quare ad telonium non redierit post Christi resurrectionem, XII 612D'. — « Gloriosissimus sapientissimusque evangelista », XI 279D', primus evangelium scripsit, sermone Hebræo, quare, X 293B', XI 5A. — Quomodo de se ipso humiliter loquatur, XI 122A, 496A. — Per animal homini simile communiter signari dicitur, IX 420C', 424D, XI 4, XIV 264B, 276C; per leonem, juxta quosdam, 264A', 273C. — Præ ceteris Evangelistis moralem Christi doctrinam refert, XI 363. — Quo pacto cum Michæa concordet de Bethlehem, X 495C, XI 23B', cum Marco, VI 178C', XI 108B, 115C, 124A, 307C', 308A', XII 526A', 591B', cum Luca, XI 13B et seq., 18C', XII 15B, 16B', 26D, etc., cum Joanne, XI 291A, 296C, 300A, XII 390B, 577D', 583C', etc. Illum contra Julianum apostatam vindicat S. Hieronymus, X 293A'. — Nubianos evangelizavit, XIII 549B, Æthiopiam convertit, et filium regis defunctum suscitavit, VI 166D, VIII 426C, 627A, 762B, XI 359A', XIII 86A. Cur S. Iphigeniam, ejusdem regis filiam, in conjugium dari prohibuerit,

Digitized by Google

VIII 164B'. — Pro Christo sanguinem fudit, X 644C'. — Per convivium quod Christo exhibuit, quid mystice intelligatur, XI 113C. — *Cf.* Evangelista.

MATTHIAS (S.). De numero septuaginta duorum discipulorum, XIV 92B', divinitus est constitutus apostolus, 91C et seq. — Ascensioni Christi adfuit, XIV 84B', et prædicavit in Judæa, XI 359A'.

MAURUS (S.), abbas. Ob præclarissima miracula quantam venerationem consecutus sit, XI 570A'.

MAXILLA. Quid designet, IV 527C, V 26B'. — Cum maxilla asini Samson interfecit mille viros, III 194B', et ex ea fontem Deus scaturire fecit, 195A'. Mystice, quid hæc figurent, 196B. — Percussus in dextera maxilla, quo sensu alteram præbere debeat, Christi ad imitationem, IV 532D, IX 350C, 357C, XI 71A', 518C, XII 583A. — Lacrimæ viduæ ad maxillam descendunt, et a maxilla ascendunt usque ad cœlum, VIII 214C'. — Quomodo Deus in camo et freno maxillas peccatorum constringat, V 599D, IX 551C, 553D', XIV 412A'.

MAXIMUS (S.), Taurinensis episcopus, citatur de Christo ut lucerna in hoc mundo effulgente, XI 565D', et de pretiosa morte Sanctorum, IV 637B. (Migne *Patrol. lat.* tom. 57.)

MEDABA, civitas Moab, II 441C', VIII 450D, qualiter interpretetur et quid designet, 452D.

MEDAD, quis fuerit, II 383A', et qualiter cum Eldad in castris Israel prophetaverit, B et seq., 387A.

MEDELA. Tempus medelæ, et ecce formido : hæc verba ad claustrales et sæculares applicantur, IX 93A', 134D'. *Cf.* Medicina.

MEDIA. *Vide* Medus.

MEDIATOR. Unus est mediator Dei et hominum, Christus, XIII 416D'. — Qualiter N.T. mediator sit, XIII 503A, 507B, 526C. — Quo sensu lex data sit in manu mediatoris, XIII 279C.

MEDICINA et MEDICUS. Hunc et illam creavit Altissimus, VIII 229B, D, 231C. Qualiter honorandi sint medici tam corporum quam animarum, et quomodo illorum medicinis utendum sit, IV 224C', VIII 62A', 106B', D', 229B et seq. — Pluralitas medicorum quare periculosa, XI 577C'. — Medico non egent qui sani sunt, sed qui male habent, XI 112B, 497D'. — Medicus spiritualis est Christus, et omnis dignus Christi vicarius, prædicator ac doctor, IX 94A', 668C. — Quid interioris hominis medicamen, VIII 323C. — Sunt medici spirituales qui exemplis suis animas occidunt, XI 586B. — Medice, cura te ipsum : vulgare est proverbium, XI 475D. — Apostata non habebit ultra medicinam, quo sensu, VII 46C'. — *Cf.* Languor, Morbus, Sanitas.

MEDITATIO. Duplici modo aliquis meditari dicitur, V 407A'. — Meditatio animam accendit, V 646D. — Commendatur meditatio operum Dei, VI 661D', legis ac mandatorum ejus, II 548B', V 407C, VI 547B, 549D, 554A, 558A', 560B, 563A, 564A, A', 573D, 574B, VIII 84B', etc., passionis Christi, V 536A', et novissimorum, 646C', VI 245D, D', XIII 681A. — Incipientes in peccatorum recordatione, proficientes in divinorum contemplatione exercitari debent, V 598C. — Qualiter os justi sapientiam meditetur, V 634D. — Meditari ut columba, quid sit, VIII 594C, 597C, 719B. — Qualiter Isaac egressus dicatur ad meditandum in agro, inclinata jam die, I 301C. — Frequens meditatio, carnis afflictio est, VII 287B'. — *Cf.* Contemplatio, Oratio.

MEDUS. Medi a Madai filio Japhet sic vocati, I 193C, ad aquilonem Babylonis degebant, IX 292B'. — Validissimi sagittarii erant, IX 293D'. — Qualiter unguentis usi sint, X 138A'. — Primo Assyriis subjecti, V 88C, deinde proprios reges habuerunt, et tandem Persis conjuncti sunt, sub Cyro rege, 268A', X 26C', 115D'. Licet Medorum regnum majus fuerit ac honorabilius quam regnum Persarum, Cyrus tamen solium

Digitized by Google

monarchiæ posuit in Perside, V 210B. De regno Medo-Persarum, *Vide* Persis. — Decem tribus Israel captivæ in civitatibus Medorum collocatæ sunt, IV 68B, V 226C. — Regionem Medorum subjugaverunt Romani, V 298A'. — Spiritualiter, quid figurent Medi, VIII 437D, B', 485C, A'. — *Cf.* Arphaxad, Assuerus, Cyrus, Darius, Demetrius (Nicator), Ecbatanis, Rages.

MEGASTHENES, historiographus (apud Josephum), quid asserat de filio Nabuchodonosor, X 83C'.

MEL. In Palæstina frequens est, III 336D', VI 290A'. — Quid sit mel silvestre, XI 32B. — Ex melle, oleo et simila, panis conficiebatur suavissimus, IX 477C'. — De melle tantummodo comedere oportet quod sufficit, VII 153D', 159B', 161D. — Mel quare Deus in sacrificiis V. L. prohibuerit, II 149A', 150A, 703A'; primitias tamen mellis solvi jussit, 149B'. Harum præscriptionum mystica interpretatio, 152A', 153A. — Qualiter mel de petra suxisse dicantur Hebræi, II 659D, et sugant Christiani, 669B', VI 293D'. — Cur Christus butyrum et mel comedisse dicatur, ut sciret reprobare malum et eligere bonum, VIII 385D. — Super mel dulcia prædicantur Dei judicia, V 519D', et eloquia, VI 564D', IX 430A', illustratio divina, XIV 299C, spiritus B. Mariæ, VIII 155B', Spiritus Sanctus, 147B. — Per mel exprimitur theologicarum suavitas virtutum, IV 572C', et designatur Scripturæ sensus litteralis, VII 154A. — *Cf.* Apis, Favus, Lac.

MELANCHOLIA. Melancholici ad jurgia proni sunt, VII 115D'.

MELCHISEDECH. Rex Salem fuit et sacerdos, I 220 A', XIII 496 C. — Melchisedech interpretatur rex justitiæ, et rex Salem, rex pacis, I 222C', XIII 496B'. — Utrum idem sit ac Sem, I 221D, 222C, XIII 496B, 497A. — Quo sensu dicatur sine patre, sine matre, neque initium dierum, neque finem vitæ habens, I 222C, VI 503B, XIII 496C', 497A; quod quidam male intelligentes, ipsum immortalem fuisse putaverunt, 498B. Quousque vixerit, I 308D', XIII 496B. — Quæ ejus oblatio in gratiarum actionem victoriæ Abræ, I 220A'; qualiter ei benedixerit, B', XIII 497D', atque ab eo decimas acceperit, I 220C', XIII 496B', 497D. — Christum, qui dicitur sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech, figuravit, et sacerdotium ejus excellentius fuit sacerdotio Levitico, non autem christiano, I 221A' et seq., VI 502B' et seq., XIII 490A, 491A, 496B' et seq.

MELCHOM. Idolum Ammonitarum, interpretatur rex eorum, III 508B', IX 284B, X 372D', 574C'. — Ejus diadema tulit David, an licite, III 508A', IV 162C. — Illud polluit Josias, quomodo, IV 89C'. — Quid significet, IX 289A, B', X 578C'. — *Cf.* Moloch.

MELIGINA, insula, ubi sita, XIV 215D'.

MELITA, insula. Utrum in illam post naufragium evaserit S. Paulus, XIV 215D'.

MELLO. Sic vocabatur vallis profunda ante arcem Sion sita, juxta quam pars quædam urbis Jerusalem constructa erat, III 461A, 658C, IV 144C', 261D. — Ejus complanatio causa fuit rebellionis Jeroboam contra Salomonem, III 671D, D'.

MELODIA. *Vide* Musica.

MELOTA, quid sit, XIII 521B.

MEMBRUM. Mortificanda sunt membra nostra, XIII 366D, quia in eis viget lex peccati, 56D', 57D', 591C; non polluenda sunt, quia Christi sunt membra, 150C, et templum Spiritus Sancti, D'. Non sint arma iniquitatis, sed justitiæ, 49C', 50C'. — Unioni membrorum corporis humani assimilatur unio membrorum mystici corporis Christi, XIII 96C', 185C et seq., 315A', 316D', 323A, 649C'. Membra superiora inferiorum egent auxilio in Ecclesia sicut in corpore humano, 186B et seq. — Expedit magis ut pereat unum membrorum quam totum corpus, XI 67A'. — *Cf.* Corpus.

Digitized by Google

MEMORIA. Memoria est receptaculum locusque specierum, VII 348C'. Memoria intellectiva realiter idem est ac intellectus, XII 109B. — Cur dicatur venter animæ, VII 423D, et assimiletur maxillæ, IV 527C, cavernæ maceriæ, VII 348C', et acervo tritici, 423A'. — Quatenus Deo competant memoria et reminiscentia, *Vide* Deus (Scientia divina). — Qualiter testamenti sui memoratus sit, VI 466D, XI 404A et seq. — Quo sensu Christus memoriam fecerit mirabilium suorum, et testamenti sui memor sit in æternum, VI 506D et seq.

Deus in memoria quomodo semper et ubique habendus sit, V 87D', 99B', VI 129B, 244C', 555A, VII 283B, VIII 734D, etc. *Vide* Deus (Officia hominis erga Deum). — In morte non est qui memor sit Dei, quo sensu, V 439D', XIV 400C. — Commendatur et injungitur memoria operum Dei, VI 247C, 661D', XIV 458C, ejus pietatis et misericordiæ, V 583A, VI 427D', VII 302D, 316D, VIII 296D', sermonum et mandatorum, VI 432D, 547B, 563B, VII 23B, XIII 569D', atque judiciorum, VI 446B', 551A, 554D', necnon et recordatio mirabilium ac beneficiorum Christi, V 675B, VI 452B', IX 361D', et B. V. Mariæ, VII 324C'. — Memores esse debemus finis nostri, IX 327B', ultionis divinæ, VIII 49C, 107B', et novissimorum, VI 245A', 394C', VII 282B, VIII 52B', 82B', 173A, 232A', C', 249D. Annos nostros recogitemus in amaritudine animæ nostræ, 594C', 597C'. — Qualiter oporteat patrum memoriam investigare, IV 417D', et dierum antiquorum meminisse, II 656C, 668A', VI 245D, 661C'. — Recordari expedit malorum in die bonorum, et bonorum in die malorum, VIII 71A', 107C'. — S. Paulus sine intermissione fratrum suorum memoriam faciebat in orationibus suis, XIII 11A'. — Qualiter non sit priorum memoria, VII 218C.

Memoria, id est fama seu gloria, justorum sempiterna est, VI 512B', VII 67B, 474D, VIII 64A, 213A', 237C', 278A, 288B, X 319D; memoria vero impiorum deletur, aut ad ipsorum ignominiam permanet, IV 491B', V 459D, VII 67C, 265D', 512C, VIII 63D' et seq., 136C', 266B, 517D.

Cf. Cogitativa, Intellectus, Mens, Oblivio.

MEMORIALE. Quid sit in genere, et specialiter memoriale Dei quid dicatur, I 500A', VI 417C, 625D, VIII 515C, XIV 446D. — Memoriale Christi est Eucharistia, VI 506A'.

MEMPHIS. Olim Ægypti metropolis erat, X 273D'. — Idololatria et superstitione plena, IX 20C, 556B, necromantiæ maxime addicta fuit, VIII 469C'. — Vastanda prædicitur, IX 268C', 556B. — Quid designent Mempheos principes, VIII 475D', et filii, IX 29D, 557C'.

MENANDER, historiographus, allegatur de problematibus Salomonis et Hiram, III 659D'.

MENDACIUM. Triplici veritati triplex opponitur mendacium : mendacium entis, mendacium vitæ, et mendacium orationis seu sermonis, VI 528D', VIII 205D'. — Mendacium oris seu sermonis quomodo definiatur, XIII 218A. Aliud est perniciosum, aliud officiosum et aliud jocosum, V 434A'. — Quid mendacium materiale, X 481B. — Non est mendacium veritatem celare, V 103C', 156C, aut exaggerare, XII 620B'. — Semper imitatur mendacium veritatem, ut decipere valeat, IX 187D'; ex veritate autem non est, XIV 25B, sed ex diabolo qui mendax est et mendacii pater, III 729D, XII 439D' et seq., XIV 25C. An veritatem dicere possit diabolus, VIII 206A'. — Mendacium perniciosum peccatum est mortale, quum Deo sub ratione primæ veritatis directe adversetur, V 434A', VII 47A, 82D', VIII 296B', XIV 321D'. Occidit animam, VII 459D, eamque ad infernum ducit, V 434A', VII 127D, 139B, VIII 118C, XIV 364A', 373B, 377B'. — Testis mendax graviter peccat; imo reus ipse mortaliter pec-

Digitized by Google

cat, veritatem negando judici, VII 459 A'. *Vide* Testimonium. — Licet mendacia jocosa et officiosa ex genere suo tantum venialia sint, eorum tamen consuetudo periculosa est, V 434 B', VII 459 B', VIII 48 C. — An aliquando mentiri liceat, II 256 B', et quid dicendum sit de mendaciis Saræ, I 260 B, Jacob, 324 C', obstetricum Hebræorum, 479 C et seq., Judith, V 155 B'. — Ora et aures mendacio claudantur, II 28 B, 30 A, 256 D, 265 A', VII 185 C', VIII 48 A, IX 99 C, X 651 B', XIII 316 C'. — Hominibus odiosum est mendacium, VIII 117 D', 118 C. Potius fur quam vir mendax, 118 B. — Principes et divites maxime dedecet mendacium, VII 115 A, 178 D, VIII 157 C, 251 B'. — In ore consecrato sacrilegium est, VIII 134 A'. — Suavis est homini panis mendacii, sed postea implebitur os ejus calculo, VII 134 D'. — Vir mendax pascit ventos, VII 66 A'. — Impii in mendacio spem suam ponunt, sed frustra, VIII 528 B, 529 A, 533 B'. — Quinam cum illo fœdus feriant, X 290 C, et frugem ejus comedant, 291 D'. — Mendacium quis prophetet, IX 169 C. — Fabricatores et magistri mendacii dicuntur hæretici, IV 500 C, C', XIII 421 B, 684 D'.

Lato sensu, mendacium pro vanitate et instabilitate creaturæ accipitur, XIV 321 D'. — Quatenus omnis homo sit mendax, VI 528 B', XIII 26 C'. — Cretenses semper mendaces feruntur, XIII 453 A. — Mendacium dici possunt sensibilia bona et carnalia oblectamenta, V 428 D. — Cur idololatria mendacium vocetur, X 258 A, XIII 16 C'. — Omne peccatum est quoddam mendacium, XIV 377 B'. — Quid sit mentiri Deo, VI 147 C, 293 B', XIV 113 C', et Spiritui Sancto, C. — Mendax est qui divinitatem Christi negat, XIV 25 D, item qui profitendo se Deum nosse ac diligere, mandata ejus non custodit, 13 C', aut proximum suum odit, 48 B. — Quo sensu creaturæ inanimatæ mentiri dicantur, X 273 B, 563 B'.

Cf. Lingua, Veritas.

MENDICITAS. Non est in se malum, sed communiter vitiorum occasio, VII 186 A, D, saltem imperfectis, A'; unde mendicitatem æque ac divitias Sapiens recusat, 185 D'. — Ab Hebræis abhorrebatur, utpote in lege reprobata, II 575 C', III 451 D, VIII 248 A. — Christus illam elegit et consuluit, V 656 A', VI 490 D', XIII 239 C. Satiavit ac liberavit vinctos in mendicitate et ferro, VI 472 A. — Quo sensu omnes mendici simus, V 661 D. — Qui non arat in hieme, in æstate mendicabit, VII 132 C'. — Quatuor mendicantium Ordines, per quid figurentur, III 642 A. — *Cf.* Lazarus, Pauper.

MENELAUS, frater Oniæ. Prius Joannes vocatus est, V 270 A'. De qua tribu oriundus, et quomodo frater Simonis appelletur, 346 C. — Pontificatum non semel indigne adeptus, V 346 B', 347 C', Oniam interfici curat, A, et Judæos apud regem criminatur, 349 B, 371 D; tandem, suadente Lysia, a turre in cinerem dejectus, occiditur, A'.

MENELAUS, Judæorum legatus ad Antiochum Eupatorem, videtur alius fuisse ac præcedens, V 367 C, A'.

MENS. Mens proprie est intellectus quo verbum internum concipitur, sicut in utero corporeo proles, IV 656 D; ideo sæpe designatur nomine ventris, 520 B, VII 423 D, uteri, IV 561 D, et stomachi, 513 B'. — Quibus de causis omnino instabilis sit mens quæ in Deo non est fixa, XIII 555 D. — Mentis evagatio perfectioni obstat, IV 542 D, et rationem excæcat, D'; quomodo depellatur, A'. — Cur molæ assimilari possit mens humana, VII 101 C'. — Quandoque expedit ut in diversa rapiatur, IV 571 B. — Quare orare oporteat mente et spiritu, XIII 192 B'. — Lumbi mentis, quid, et quomodo accingantur, XIII 625 C'. — Qui possessor est mentis suæ, diligit animam suam, VII 127 D'. — Secura mens quasi juge convivium, VII 100 D. — Mentes peccatorum, quare carnales dicantur, XII 450 B. — Qui mentis est duræ corruet

Digitized by Google

in malum, VII 175A. — Dispersit Deus superbos mente cordis sui, XI 396D'. — Mens Beatorum in patria cunctis patebit, IV 626A'. — *Cf.* Anima, Cogitativa, Cor, Intellectus, Memoria.

MENSA. Invitatus ad mensam, quomodo se gerere debeat, VIII 77D', 189D, B' et seq., XII 91C' et seq. — Reprehenditur qui de mensa aliena refici quærit, VIII 180D', 248B. — Amicus mensæ in die necessitatis non permanet, VIII 40A'. — Quotuplici modo Daniel pollui potuerit de mensa regis comedendo, X 11D'. — Quid nummulariorum mensæ a Christo eversæ, XI 231D', XII 318D'. — Quare non æquum fuerit Apostolos derelinquere verbum Dei et ministrare mensis, XIV 120A'.

Duplicem mensam nobis paravit Deus: unam Scripturæ sacræ, et alteram corporis Christi, VIII 485D', etc. *Vide* Deus (Providentia supernaturalis). — Quid mensa Sapientiæ, VII 61B, mensa Beatorum, V 547B, XII 215A'. — Mensa justi est tranquilla cordis refectio in gustu divinorum, IV 682B'. Filii ipsius quasi novellæ olivarum in circuitu mensæ ejus, VI 603D, A', 604A'. — Quomodo mensa inimicorum Christi et justi fiat eis in laqueum, VI 179A, 188A', XIII 89A. Impiorum mensæ duplici replentur vomitu, VIII 533B. — Despiciunt nomen Dei qui mensam ejus despectam esse dicunt, X 694C, 695C, 697A'. — Mensæ Dei simul et mensæ dæmoniorum nemo particeps esse potest, XIII 172B'. — Spiritualiter, quid sit dare pecuniam ad mensam, XII 163C'.

Cf. Cibus, Convivium, Invitatio.

MENSA propositionis et aliæ templi mensæ. Describitur mensa propositionis panum in tabernaculo fœderis a Moyse collocata, II 48D et seq. Cur sic dicta, 49C'. In parte septentrionali Sancti, et non in medio ante propitiatorium sita erat, quare, 59D', 126B, 361C', 705D, A', XIII 505B. — Mensam propositionis auream fecit Hiram in Salomonis templo, III 638B, necnon et alias mensas argenteas et aureas, C, IV 181C, 198C'. — Mensam auream gemmis insignitam templo Jerosolymitano obtulit Ptolemæus Philadelphus, V 271B'. — Propositionis mensa ab Antiocho Epiphane ablata et comminuta, V 271D, B', a Juda Machabæo instaurata est, 288A'. — Quid figuraverit, II 54C, D', 63A', III 642B'. — Mensæ templi ab Ezechiele descripti, quot et quales, IX 608A' et seq. Spiritualiter, quid signent mensæ istæ, 616A; quid earum vasa et labia, A'. — *Cf.* Panis.

MENSIS. Quo mense mundus creatus sit, I 38D. — Menses quomodo ab Hebræis computati, II 485A, VIII 259C, B'. — Primus anni mensis, quis apud Judæos, I 169A, 560B et seq., 573C, II 34D, V 237D', apud Christianos et Arabes, I 560C. — Menses Hebraici de quibus fit mentio in Scripturis per ordinem enumerantur: primus, Nisan, I 560C et seq., etc., dictus etiam mensis novarum frugum, 580C', II 578B, et mensis novorum, 34A; secundus, Ziph, III 613C; tertius, Siban, IX 384C'; sextus, Elul, V 247A, 320B; septimus, Ethanin (Tisseri), III 643D', V 238A; octavus, Bul, III 622C'; nonus, Sileos seu Casleu, V 229C', 235A, 273D', etc.; decimus, Tebeth, 179D'; undecimus, Sabath, X 619B'; duodecimus, Adar, V 181D', 191C', 222C', etc. — Quilibet istorum mensium a festo Neomeniæ inchoabatur, II 287B, 485A, et septimus, sabbatum mensium, quasi totus solennis erat, 287B', 486B. — Notantur duo menses Græcorum : Dioscori, V 366C', et Xanthicus, 367C. — Aprilis, cur sic vocetur, I 560C. — Cur omne tempus vitæ præsentis per quinque menses designetur, XIV 291D. — In æternitate beata erit mensis ex mense, quo sensu, VIII 763C', XIV 374C'. — *Cf.* Festivitas.

MENSTRUUM. De menstruis eorumque effectibus agitur, II 236A, 237A', III 498A', IX 497B. — In fluxu naturali mulier, apud ethnicos, spurca censebatur, II

Digitized by Google

236D'; apud Hebræos, septem diebus erat immunda et separanda, 235D'. — Copula cum ipsa scienter habita ambo-rum morte puniebatur, II 271A'; insci-enter vero, immunditia septem dierum, 236B. — An menstruatæ liceat debitum petere, aut saltem reddere, II 237C et seq., IX 497C. — In fluxu innaturali mulier similiter immunda erat, II 236C, sed cum ea coire, non prohibetur, 237A'. — Moraliter, quid significent menstrua et pannus menstruatæ, II 236B', 238B', VIII 746B', IX 31C, 330A.

MENSURA. Mensuræ quædam apud Hebræos vicinosque populos usitatæ : palmus, III 355D, VIII 604C', IX 638D; cubitus geometricus et usualis, I 160D, 170A', II 46B', 509D, III 355D, 614C', IX 638A'; calamus, 603D, C', XIV 300A. — Itinerum mensuræ : passus, II 508C' et seq., XI 72D'; iter sabbati, XIV 88C'; stadium, XII 252C, 390C', XIII 167B, XIV 328B. — Quid mensura sementis, II 313C, jugerum, III 335A', VIII 362A'. — Mensuræ solidorum et liquidorum : corus, II 384C, III 608A, V 225A, IX 653B; satum, I 258D, III 396B', IV 194D, XI 166A. — Solidorum mensuræ : ephi, II 167D', III 232A, IX 653A, D; gomor, I 615B; cabus, IV 34B'; modius, II 264B', 629D, VIII 362A', etc.; libra et bilibris, XII 494B, XIV 276B'. Quid artaba Chaldaica, X 179C. — Liquidorum mensuræ : sextarius, II 228D, XII 314C'; hin, II 85C, IX 438D, 654B', etc.; batus, III 634B', V 224D', IX 653A, D; cadus, XII 118D'; metreta, III 634B', XII 314C'. — Tantum capit ephi in siccis, quantum batus in liquidis, IX 653A. — Reprobatur fraus in mensuris, II 264B', 629D, VII 71B, 133B', VIII 253C, IX 652D', 656C, X 417B, 503D, 505D', etc.

Deus in mensura omnia constituit, VII 520D et seq. Qualiter mensuras ponat terræ, V 2C', et aquas appendat in mensura, IV 621A', 628C. — Stetit et mensus est terram, quo sensu, X 559A', 567A'. — Quid mensura fidei, XIII 96A', mensura regulæ quam mensus est nobis Deus, 246A. — Non ad mensuram datus est Spiritus Christo, XII 343C; nobis autem datur gratia secundum mensuram donationis Christi, XIII 313A'. — Fidelitas et prudentia necessariæ sunt dispensatori qui familiæ Christi tritici mensuram erogare debet, XII 70B. — Quid mensura ætatis plenitudinis Christi in qua resurgemus, XIII 314D'. — Mensuram peccatis statuit Deus, I 230B, VII 254C', IX 198C', X 175C. — Pro mensura peccati erit et plagarum modus, II 626D, 627D, VII 521A. — Qualiter Deus potum det nobis in lacrimis in mensura, VI 282B. — Quomodo Scribæ et Pharisæi mensuram patrum suorum impleverint, XI 256D. — Qualiter nos ipsos metiri debeamus, XIII 245D'. — Mensura qua mensi fuerimus, remetietur nobis, XI 91D', 335C, 526A. — Misericordibus et liberalibus promittitur mensura bona, conferta, coagitata et supereffluens, XI 525A'.

Quare S. Joannes templum Dei et altare metiri jussus sit, XIV 300D, non autem atrium, C'. — Quid mensura arundinea aurea, qua mensurata est civitas sancta, XIV 367B. — Mensura hominis, quomodo sit etiam angeli mensura, XIV 368C'.

Cf. Funiculus, Latitudo, Longitudo, Moneta, Pondus, Statera.

MENTA. Olfactum reficit et confortat, XII 45D. — Pharisæi mentam decimabant, quomodo, XI 254B' et seq., XII 45C.

MERARI, filius Levi, I 524B'. De filiis Merari seu Meraritis, *Vide* Levita.

MERCATOR. Solebant mercatores olim per lapillos computare, Mercuriumque specialiter venerabantur, VII 163D'. — Fraudulenti infernum merentur, VII 84A. — Designant avaros, et omnes qui animam suam venalem habent, XIV 343C', 348C', necnon et simoniacos, X 687A. — *Cf.* Negotiatio.

MERCENARIUS. Pie tractandus est, VIII 50D. Ejus merces eadem die solvenda

Digitized by Google

est, illamque protelare aut subtrahere, grave est scelus, II 257 A, 265 C', 623 B, IV 647 A, 652 A', V 100 C', VIII 210 B', XIII 602 B'. Qui sic agit, ad damna resarcienda tenetur, II 623 C. — Apud Hebræos mercenarius medius habebatur inter filios et servos empticios, II 297 A'. — Incircumcisus, edere non poterat de agno paschali, I 570 B, 577 C, et de sanctificatis, II 279 B. — Sicut dies mercenarii dies hominis, IV 402 B, D', 403 C, 505 C'. Annus mercenarii, quid in Scriptura, VIII 457 B, 460 A, 484 A'. — Mercenarii in Dei servitio, alii boni sunt, XII 109 B', D', 111 C, et alii mali, 110 A, 111 D. — Mercenarius, id est falsus pastor, XII 464 B, aut prælatus vel doctor sua quærens, 110 C, 464 C, dimittit oves a lupo rapiendas, D, quare, B'. — *Cf.* Merces, Servitus.

MERCES seu Præmium, Remuneratio, Retributio. Quantum sit peccatum operariorum mercedem retinere, *Vide* Mercenarius. — Præsens vita non est tempus præmiorum, sed meritorum, XI 222 A'; certitudo vero præmii laborem minuit certaminis et vim flagelli, IX 233 C, XIII 168 A, XIV 49 D'. — Qualiter credere oporteat quod Deus inquirentibus se remunerator sit, XIII 516 B. — Utrum retributionis intuitu Deo servire valeamus, IV 222 B', VI 566 C', XII 110 A, XIII 519 C. — Operemur opus nostrum ante tempus, et dabit nobis Deus mercedem nostram in tempore suo, VIII 300 D'. Labores nostri copiose remunerabuntur, IV 222 D, V 513 A, VII 45 D', 75 A, 80 D', 472 C', VIII 214 B, 353 D, XIII 21 A, 206 A, 292 C, 368 D', 444 A', etc. Usque ad mortem justificari non vereamur, quoniam Dei merces manet in æternum, VIII 107 C. — Benedictio Dei in mercedem justi festinat, VIII 71 A. Etiam in hac vita virtuosi magnam suæ remunerationis portionem desuper sortiuntur, VII 89 A. — Quatenus dignus sit operarius evangelicus mercede sua, XII 4 A', XIII 163 A' et seq., 165 D et seq. Qui metit, mercedem accipiet, XII 354 A'. — Qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet, XI 133 B, et qui recipit justum in nomine justi, mercedem justi accipiet, C. — Quid incoinquinatorum certaminum præmium, VII 474 B'. — Nullum bonum irremuneratum, nihil mali impunitum relinquit Deus, II 664 D, III 347 D, 453 B, XI 133 A', etc.; ipsos impios quomodo remuneret in hac vita pro quibusdam actibus bonis ex genere, VII 265 C', XII 130 C. — Quinam mercedem apud Deum non habeant, XI 74 B', 75 C', aut eam tantummodo ab hominibus recipiant, 76 A, D', 83 B', etc. — Quo sensu ei qui operatur merces non imputetur secundum gratiam, sed secundum debitum, XIII 34 A et seq.

Dies retributionis, quis sit, XI 473 C'. — Æternum præmium, quo sensu dandum dicatur vel reddendum, XII 122 D. — Deus erit merces nostra magna nimis, I 224 B, 231 D. Ejus beatifica visio, Sanctorum est tota merces et præmium essentiale, *Vide* Beatus, Visio. — Præmium istud essentiale vocatur aurea, V 527 C', XIII 558 B, XIV 242 D, et denarius diurnus, XI 221 C; quomodo unum sit et multiplex, VI 588 D, XI 223 D', XII 527 D, XIII 240 A, XIV 368 D'. Caritatis fervori respondet et merito proportionatur, II 694 A, V 672 C, VIII 693 A', X 160 A', XI 525 B', XII 527 B, XIII 137 B', 242 D, etc., licet illud excedat, IV 422 A', IX 402 A', XI 138 D', 335 C, XIII 52 A. — Quibusnam copiosam mercedem pollicitus sit Christus, XI 58 D, 512 A', 522 C. — Triplex est voluntariæ paupertatis præmium, XI 219 C'. — Præmium accidentale seu aureola, XIII 558 B, exteriori labori respondet, 137 C'. Quomodo in eo proficiant angeli, 148 C. — Unusquisque Beatorum præmio suo contentus est, XI 223 B'. — Perfectus amator de præmio non requirit, sed de dilecto, XI 218 B'.

Appenderunt mercedem Christi triginta argenteos, X 671 C, XI 302 D'. —

Digitized by Google

Qualiter Judas Iscariotes agrum possederit de mercede iniquitatis, XIV 90B.
Cf. Beatitudo, Beatus, Deus, Labor, Lucrum, Meritum, Misericordia, Opus, Visio.

MERCURIUS. A paganis ut eloquentiæ deus habebatur, XIV 165C. — Sicut qui mittit lapidem in acervum Mercurii, ita qui insipienti tribuit honorem, VII 163D'.

MERCURIUS, planeta. Minor est terra, V 3A, parvus et raro visibilis, 9D. — Utrum idem sit ac Lucifer aut Vesperus, V 9A'.

MERETRIX. Quam nociva et vitanda, VII 40C et seq., 52D', 150C, 256B'. Mores ejus describuntur, 51C'. Comparatur foveæ, 145B, 150C. — Lex filias Israel meretrices esse non sinebat, II 612C'. — Ista prohibitio, quomodo Christianis applicari debeat, II 615A'. Quam turpe sit de membris Christi membra meretricis facere, XIII 150C. — Pharisæos meretrices præcedent in regno Dei, XI 235D'. — Duæ meretrices coram Salomone contendentes, III 603D', quid designent, 606A'. — Cur meretrix dicatur plebs Israelitica, IX 21B', 35C, 480D et seq., Jerusalem, VIII 328C, Tyrus, 499C, Ninive, X 471D, 530A, Ecclesia, quoad iniqua ejus membra, VIII 336A', IX 30D, anima infidelis, VIII 502A, IX 42C', 489C' et seq., X 476A. — Sub figura duarum meretricum describuntur peccata regnorum Israel et Juda, IX 527A et seq. — Specialiter meretrix idololatriam figurat, VII 43B, vel hæresim, C, 257A. — Meretrix magna, est civitas diaboli, seu collectio impiorum, cujus scelera denuntiantur, XIV 338C et seq. Ornamenta et nomen ejus, quid significent, 339A et seq. Quo sensu cum illa fornicati sint reges terræ, 338A', et quomodo a Deo punita sit, 323B, 343A et seq., 349B', etc. — *Cf.* Fornicatio, Rahab.

MERGULUS. Avis immunda, describitur, II 208C. — Typus est gulosorum, II 214D.

MERIDIES. Sol in meridiano terram exurit, VIII 258B'; quomodo et quando ad meridiem declinet, VII 215A et seq. — Horam meridianam timent devoti, ne corda eorum crapula graventur, VI 89C. Ante meridiem tempus est judiciorum, X 168A. — Quid dæmonium meridianum, VI 361B'. — Spiritualiter, quid designet meridianus fulgor solis, IV 469C, 474D. — Meridies figurat statum perfectorum, vel medium vitæ, VI 84A, amoris fervorem, IX 665A, æstum libidinis et persecutionum, VIII 209C. — Quandonam sol in meridie occidat, X 417C', 418D', et econtra tenebræ fiant sicut meridies, VIII 712C. — Ascendunt in meridie hostes animæ, quo sensu, IX 76C. — Qualiter justi mare et meridiem possideant, II 686B', eorumque judicium Deus educat tanquam meridiem, V 630A. — Impii quasi in nocte sic palpant in meridie, IV 381C, 387D, VIII 716B. — Quid meridies Christi, VIII 264A', 716C, et ubinam cubet in meridie, VII 304D', 317C', 325D'. — Mystice, quomodo Deus in paradiso deambulet post meridiem, I 110A'. — *Cf.* Auster.

MERITUM. A Deo est et ab homine, VIII 16B'; sed meriti principium simpliciter est a Deo, XIII 52A, 596C, XIV 364A. — Meritum libertatem præsupponit, VIII 90B', XI 417B, XIII 222D'. — De ceteris meriti conditionibus, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis), Gratia. — Quamdiu durat hæc vita, durat et status ac facultas merendi, IV 664A', sed post mortem cessat, II 299C, VI 28D, VII 72B', 265C', 267B, 279D, VIII 83C', XII 85D', 449C, XIII 657A', XIV 400C. — Viator non incessabiliter, sed omni tempore debito, bene agere ac mereri valet, IX 150C'. In omni actu, etiam dormiendo, mereri valet propter præcedentem spiritualem intentionem, XIII 173D'. — Pensatur meritum secundum magnitudinem interioris affectus, magis quam operis exterioris, XI 526A. — Nemo sine revelatione certo scit an sua conversatio sit meritoria, VII 136B. — De animarum

Digitized by Google

meritis non est curiose disputandum, VII 106C'.

Quatenus homo de condigno mereri valeat vitam æternam, XII 122A', 301C, XIII 65D, XIV 250D'. — Meritum est medium quoddam inter vitam præsentem et futuram, IX 445B ; opus meritorium est quasi semen, dum merces est fructus, VI 599A, X 268D, XIII 292A. — Merita ac demerita singulos in altera vita sequuntur, VII 242B, XIV 326A. — Juxta quosdam, Deus interdum dat præmium ante meritum, scilicet propter meritum futurum, XII 447D. — Merita de meritis oriuntur, atque ad majora merita pertrahunt, X 668A.

Per unum peccatum mortale mortificantur opera meritoria, sed per pœnitentiam reviviscunt, II 356B, VII 271C, IX 44D', 433B', 500D, XIV 59B. — Damnatorum præcedentia merita non pereunt, sed ad Ecclesiam transmittuntur, II 482C. — Sanctorum merita et impiorum flagitia, sæpe ad posteros transeunt, IX 137A.

Cf. Caritas, Deus, Gratia, Merces.

MEROB. Filia Saulis primogenita, III 339A', Davidi promissa, 366D, ei postmodum denegatur, B'. — Quinque filii ejus, a Michol adoptati, III 557C, a Gabaonitis crucifiguntur, B.

MERODACH BALADAN (Marduk-habal-iddina), rex Babylonis. Ezechiæ epistolas et munera mittit, VIII 598C. — Post mortem in deorum numerum relatus est, IX 292D.

MEROZ, terra a Debora maledicta, quæ, et cur reprobata, III 140D.

MERUM. Quid, et qualiter vino mixtum sit in calice iræ Dei, VI 231A, 234A, XIV 323C'. — Vinea meri est Ecclesia, VIII 521D. — *Cf.* Vinum.

MESA, rex Moab. Tributarius Israel, rebellat, IV 13C. A regibus Israel, Juda et Edom obsessus, 16A, filium sacrificat, quare, D et seq.

MESOPOTAMIA. Unde nomen acceperit, I 207A, III 124C. — Ibi oves in uno anno bis pariunt, I 345B', et in hieme viæ difficiles sunt, 297C. — Solvuntur quædam quæstiones ad mansionem Abrahæ in Mesopotamia pertinentes, I 204D et seq., IV 113D, V 138D', XIV 123C'. — Mesopotamia interpretatur alta vocatio, VI 115D. — *Cf.* Charan, Chusan, Haran.

MESSIAS. Nomen est Hebraicum, quod Græce Christus, et Latine unctus dicitur, XII 307D', 352D. — Messiam esse Deum declarant Prophetæ, XI 480C', eumque videndi maximo flagrabant desiderio justi V. T., 425C, B' ; Judæi vero carnales illum ut regem temporaliter ac potentissime regnaturum adhuc exspectant, 23A', 415D', 425C, XII 230C, etc. Cur S. Joannem Baptistam Messiam esse crediderint, 296A'. — Falsi Messiæ, XI 259C'. — *Vide* Christus.

MESSIS. In Palæstina tritici messis fit ineunte vere, III 21A. — Præscriptiones quædam V. L. circa messionem, II 256C, 293B, 294B, spiritualiter interpretantur, 265C, 299D. — Primitiæ messis, quando et quomodo Domino offerendæ, II 283A. — Obedientibus Domino hominibus, apprehendit messium tritura vindemiam, II 302C, 307C, X 423D' ; inobedientibus vero, Deus imbrem prohibet, quum tres adhuc menses usque ad messem supersint, quo sensu, 390A, 393D. — Quomodo ros in messione moretur, IV 632B, 637A'. — Qui considerat nubes nunquam metet, VII 280D.

De duplici messe spirituali loquitur Scriptura : una qua homines congregantur in Ecclesiam militantem, altera qua electi in Ecclesiam triumphantem colliguntur, XII 354D. Dominus messis est Christus, XI 120B', 167A', XII 2C ; messores sunt Apostoli, prædicatores et prælati, B, D, aut angeli, XI 168A. — Albæ sunt regiones ad messem, XII 354B, et messis quidem multa, sed operarii pauci ; rogandus est ergo dominus messis ut in eam mittat operarios, XI 120A', XII 2A et seq. — Quandoque alius est qui seminat, et alius qui metit, XII

Digitized by Google

354D'. Apostolos misit Christus metere quod non laboraverunt, 355B. — Qualiter gentilitas messem Judæorum comederit, IV 384B', et Ecclesia spicas collegerit post terga metentium, III 232D. — Qui metit mercedem accipit, et fructum congregat in vitam æternam, XII 354A', ut et qui seminat simul gaudeat, et qui metit, C'. — Licitum est ei qui spiritualia seminat, temporalia metere, XIII 164D.

Tempus quadragesimale messis est Christianorum, IX 94A. — Qualiter in messe colligere oporteat spiritualium copiam alimentorum, III 293B, VII 45C, 66C'. — Bonum facientes non deficiamus, tempore enim suo metemus, XIII 292C. — In justitia seminandum est, et in ore misericordiæ metendum, quo sensu, X 287A. — Quæ seminaverit homo, hæc et metet, XIII 292A. — Qui parce seminat, parce et metet, XIII 242A; qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus et metet, C. — Qui seminant in lacrimis, in exsultatione metent, VI 597B', 598B' et seq. — Non seminanda est iniquitas, ut non metantur mala, VII 144D, VIII 45B, X 288A, 291D'. Qui seminat ventum, turbinem metet, 268C, 271C'.

Qualiter zizania crescere usque ad messem sinat Deus, XI 167C', 169A, et mitti falcem præcipiat ad metendum, X 359B, XI 335D', XIV 326B'. — In die judicii non implebunt angeli manum suam de operibus perversorum, VI 606D. — Quatenus Christus metat ubi non seminavit, et quid exinde faciendum sit, XI 275D et seq., XII 163C et seq. — Myrrham Sponsus messuit cum aromatibus suis, quo sensu, VII 385A', 395C, 400B.

Cf. Semen, Spica.

MESTELLA vel Mesialat (Maschaallah), Arabus philosophus, quid docuerit de virtute siderum, V 64B et seq., 65A.

METALLUM. Metalla, quomodo gignantur, IV 614D et seq.

METAPHORA. Per metaphoram sæpe loquitur Scriptura, sive in V. T., IX 222B, 229C, sive in N. T., A'. — In metaphoricis locutionibus quis sit sensus litteralis, IX 222C, 229C, B'.

METAPLASMUS, quid sit, X 146A.

METEOROLOGICÆ impressiones a Deo sunt tanquam a causa prima, X 391B'.

METEORORUM liber (auctore Aristotele) allegatur, XII 189D.

METHCA, xxv[a] Hebræorum mansio, quid exprimat, II 505C.

METHODIUS (S.), martyr, episcopus Tyrius. « Disertissimus vir », Porphyrium confutavit, X 3, 165A'. — Quid ei revelatum fuisse legatur circa primos homines, I 132B, causas diluvii, 150A, et futuram Ecclesiæ persecutionem per Sarracenos, 239B'. — An credendum narrationi ejus de Jonito astronomo, filio Noe, I 189A', IV 78C'. — Quid de Judæis in fine mundi convertendis et ab Antichristo occidendis dixerit, VII 408D', X 678D'. — Citatur de duratione primæ ætatis sæculi, I 147C, et de Seth gigante, 152A. — (Migne *Patrol. gr.* tom. 18.)

METRETA est mensura continens decem sextarios, XII 314C'.

METUS. Deus metuendus est, VIII 7C, etc. *Vide* Deus (Officia hominis erga Deum), Timor. — Metuentibus se concedit amicum fidelem, VIII 41C. — Sapiens semper metuit, VIII 108B, sed non inordinate, 127D', dum fatuus metu caret, 128C. — Non metuenda sunt signa cœli, IX 102B, neque opprobria hominum, VIII 672A', neque mors, 249C, XI 129C'; de propitiato autem peccato quatenus metus habendus sit, VIII 35B'. — *Cf.* Formido, Pavor, Terror, Timor, Tremor.

MICHÆAS, filius Jemla, propheta. Temporibus Achab et Josaphat vixit, III 727A. Achab de indiscreta clementia erga regem Syriæ reprehendit, 721C, et incarceratur, 722A; iterum contra regem vaticinatus, 727A' et seq., a pseudopropheta Sedecia percutitur, 729A', et in vincula conjicitur, D'. — Ejus visio

Digitized by Google

qualis fuerit, III 728B. — Signat justos ac timoratos prædicatores et præsidentes, III 732B'.

MICHÆAS Morasthites, sextus in ordine duodecim minorum Prophetarum. Alius est ac præcedens, IX 202B, X 469A, C. — « Sanctissimus », X 481A, quomodo interpretetur quoad nomen, 474A. — Quando vaticinatus sit, X 469B. — Quantus in illo zelus pro salute fratrum suorum, X 480C', 481B, etc. — Ejus prophetiæ de vastatione Judææ et de destructione Jerusalem, IX 202A, X 486B', 494C, 510C, pro quo tempore dictæ sint, 487A, 494D, 510A. — Oraculum ejus de Christo in Bethlehem nascituro exponitur, X 495B et seq.; quomodo a S. Matthæo allegatum fuerit, C, XI 23B'. — Ingratitudinem populi sui et justorum paucitatem qualiter deplangat, X 500A et seq., 503B et seq., 506D et seq. — Errorem excludit confidentium in legalibus hostiis, X 501C', et quid digne Domino offeratur edocet, 502B et seq., 505D. — Judaicæ plebis conversionem et consolationem, necnon et pacem in Christi adventu futuram prædicit, X 487D et seq., 496B et seq., 511C' et seq.

MICHAEL (S.), archangelus. « Quis ut Deus » interpretatur, X 120B'. — Unus de principibus primis, X 142D, cur Archangelus dicatur, quum sit de ordine Principatuum, XIV 71D. — Ad quid mittatur, X 120B'. — Terrestris paradisi custos, VI 239C', olim Synagogæ princeps, nunc Ecclesiæ præest, II 111D, V 608D, 612B', VI 239C', VIII 99C, 413D, X 144D, 158C, XIV 128B', 286D', pro qua qualiter cum angelis suis contra draconem prælietur, 309C' et seq. — Forsitan fortissimus est gentium cui traditus est Satanas, IX 562B. — Quando et quomodo contentionem cum diabolo habuerit de Moysis corpore, XIV 70C' et seq. — Qualiter Josue apparuerit, III 30B' et seq., necnon et Danieli, X 120C, quem Gabrieli archangelo instruendum commisit, D, 162B. — Solus fuit Gabrielis adjutor in Judæorum causa, quo sensu, X 142D, 144D. — Quomodo a Zacharia propheta visus sit, X 620A et seq., 626B. — Probabiliter angelus fuit Christum in agonia confortans, XII 220B'. — An et quatenus in Apocalypsi designetur per angelum in manu sua thuribulum aureum habentem, XIV 286D'. — Stabit pro electis contra dæmones et Antichristum, quem juxta quosdam occidet, VIII 694C', X 158D, XIII 403D. — In die judicii clamabit : Surgite, mortui, venite ad judicium, XI 267A', XIII 387B'. — *Cf.* Angelus.

MICHAS. Quandonam vixerit, III 203D'. — Quomodo idololatriam in Israel introduxerit, III 202A et seq., et quantum illi deditus fuerit, 207C. — Ejus idolum tulerunt et coluerunt filii Dan, III 206A et seq., X 285A', quos pro scelere isto ceteri Israelitæ occidere debuissent, B'. — Moraliter, Michas signat cupidos et lascivos, III 208B, prælatos nepotibus suis beneficia ecclesiastica elargientes, A', atque simoniacos, C'.

MICHOL, filia Saul minor. Quomodo David eam sibi acquisierit in uxorem, III 366C' et seq. — Etiam Egla vocata est, III 446B', IV 119A'. — Callide virum salvat, III 370C. — Tradita Phaltiel, impollutam se servat, usquedum Davidi reddatur, III 400B', 448D et seq. — Superba et profana, viri pietatem deridet, III 469A', 470B, ideoque sterilitate affligitur, B'. — Quinque filios sororis adoptaverat, III 557B. — Obiisse fertur pariendo filium nomine Nathan, III 446D'. — Tropologice, quid designet, III 454B, 472D'. — *Cf.* Egla.

MIGLODORUS (qui videtur fuisse Arabs) allegatur de idololatricis sacrificiis apud Ægyptios, II 205C.

MIGMA, quid sit, VIII 547D, X 170C.

MILES. *Vide* Militia.

MILETUS, civitas Asiæ maritima, XIV 193B'. — Explanantur quæ ibi locutus est S. Paulus, XIV 193D'.

MILITIA. Apud nonnullos, dapifer regis

Digitized by Google

honorabilior erat minister, princepsque militum, I 383B'. — Nemo suis stipendiis militat, XIII 163A'. — Militibus quid consuluerit S. Joannes Baptista, XI 449C'. — Quinam fuerint milites qui Jesum comprehenderunt, XII 578D, spinis coronaverunt, XI 306A', XII 234B', 588D, et crucifixerunt, 238A et seq., 593B', qui denique ei illuserunt acetumque obtulerunt, XI 312B', XII 241A, 595D', et vestimenta ejus sibi diviserunt, XI 308C, XII 240C, 593B', D'. Quid de milite qui lancea latus ejus aperuit, 248A, 596B'.

Milites Dei dicuntur angeli, IV 600D', VI 161C, X 107C, XIV 271A'. Christi nativitatem quomodo celebraverint, XI 416C. — Quid intelligatur per militiam cœli quam gentiles et Judæi idololatræ colebant, II 583B, IV 80C, VIII 607D', 640C', IX 88C, 161A', X 574C', 578A'. Super eam visitabit Deus in die judicii, VIII 506C'. De perditione hominum tabescet, et defluet, quo sensu, 572B', 573A.

Militia est vita hominis super terram, IV 401C', 409A. — Quomodo laboret bonus miles Christi, XIII 244A', 414B', 438B. — Qualiter abstinere oporteat a carnalibus desideriis, quæ militant adversus animam, XIII 591C, 639B.

Cf. Centurio, Exercitus, Quaternio, Tribunus.

MILLE. Millenarius numerus maximus est proprium nomen habens, IV 425D'. — Perfectionem designat, VII 437A, XIII 88D, et plenitudinem futuræ mercedis, VII 437B'. — Currus Dei decem millibus multiplex, millia lætantium, quo sensu, VI 161B, 162C. — Millia millium Deo ministrant, et decem millies centena millia adsistunt ei, X 107C, XIV 271A'. — Mille anni ante oculos ejus tanquam dies hesterna quæ præteriit, VI 354D, XIII 694B. — Melior est dies una in atriis ejus super millia, VI 308A. — Quid intelligendum sit per centum quadraginta quatuor millia quos S. Joannes stare vidit cum Agno, XIV 319D', 320C', 322C. — Deo nos protegente, cadent a latere nostro mille, et decem millia a dextris nostris, VI 361D'. — *Cf.* Millenarii.

MILLENARII hæretici. Tanguntur eorum errores, X 112B, XI 345C'. — Mille anni quibus ligandus est Satanas, quomodo intelligendi, XIV 356D et seq., 358B'; item mille anni quibus cum Christo regnabunt Sancti, B, B'. — *Cf.* Antichristus.

MILVUS. Avis immunda, in V. L., describitur, II 207D. — Dolosos figurat, II 214B, 713A'. — Milvus in cœlo tempus suum cognoscens, peccatorum inobedientiam condemnat, IX 89C, 92A.

MINERVA. Quæ, et quando vixerit, I 340D'. — Quas artes invenerit, I 187D'.

MINGENS ad parietem, quid significet, III 399C, 688C.

MINIMUS. Quænam sint minima opera Dei et animæ, XII 62B', item quatuor minima terræ sapientiora sapientibus, VII 190B. — Minimum pro magno placeat nobis, quo sensu, VIII 180C'. — Qui fidelis est in minimo, et in majori fidelis est, XII 121D. — Quidquid minimo ex fratribus Christi impenderimus remunerabitur, XI 133A', tanquam ipsi factum, 278C, C'. — Minimus quis vocandus sit in regno cœlorum, XI 62C. — *Cf.* Magnitudo, Minoratio.

MINISTERIUM seu Ministratio. Quatenus Sapientia æterna ministrare dicatur, VIII 142A, et qualiter Christus atque angeli nobis ministrent, XII 67D'. — Christus peccati non fuit minister, XIII 273C'. Quomodo minister sit circumcisionis, 110C', et Sanctorum, 502A. — Non venit ministrari, sed ministrare, XI 226D'. — Ministrantes angeli an alii sint ab adsistentibus, X 107D. Illos Deus facit ignem urentem, quo sensu, VI 435C', XIII 475A. Quomodo in ministerium electorum mittantur, 476A'. — Cur astra creata dicantur in ministerium cunctis gentibus, II 542A.

Quinam inter homines specialiter di-

Digitized by Google

cantur ministri Dei et Christi, X 330D', XIII 97C, 137B, 141B, 314C, B', 359D'. — Qua occasione diaconi ad ministerium electi fuerint, XIV 120B et seq. — Ministrorum N. T. excellentia, XIII 223B, A'. Per aurea rostra designantur, X 638C'. — Quinam ad ordines promovendi sint, XIII 418C et seq., 452A et seq., XIV 121B. Probentur antequam ad ministerium assumantur, XIII 420A. Qui bene ministraverint in minoribus officiis, gradum bonum sibi acquirent, et multam fiduciam, 420C. — Quales se exhibere debeant Dei ministri, XIII 141C, 225C et seq., 232A' et seq., 371C', 421B', 444C, etc. — Propria ac subditorum peccata deflere tenentur, X 330C', 331C' et seq., 336D et seq., 343B', 349D', etc. Non sine grandi peccato potestate sua abutuntur, XIII 245D. — Unusquisque, sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administret, XIII 662A'. — Si quis ministrat, tanquam ex virtute quam administrat Deus, XIII 663C. — Qui Christo ministrat, qualiter illum sequi debeat, XII 502D', et quomodo a Deo remuneretur et honorificetur, 503B et seq. — Sanctæ mulieres Christo ministrabant de facultatibus suis, XI 559A. — Quicumque voluerit major fieri, sit fratrum suorum minister, ad imitationem Christi, XI 226C', XII 214C et seq. — Quo sensu ministrare oporteat in fide virtutem, in virtute scientiam, etc., XIII 678D' et seq.

Ministrationes dicuntur officia ecclesiastica, XIII 183D, vel effectus gratiæ gratis datæ quantum ad alios, A'. — Quid ministratio mortis, XIII 223A', et damnationis, C', ministratio Spiritus, B', ministerium justitiæ, D'.

Principes et præsidentes, etiam dyscoli, ministri sunt Dei, VII 486B', XIII 100D' et seq. — Quales esse debeant eorum ministri, VI 407A'. — Qualis est princeps aut judex populi, tales sunt ministri ejus, VII 178D, VIII 60A. — Acceptus est regi minister intelligens; inutilis iracundiam ejus sustinebit, VII 96C'.

MINORATIO. Est propter gloriam minoratio, VIII 116B. — Non est minoratio in timore Domini, VIII 247C', et qui confidit in illo non minoratus erit, 199A'. — Qui minoratur corde cogitat inania, VIII 95B. — Qui minoratur actu sapientiam percipiet, VIII 233A'.

MINUTUM. Minuta duo quartam partem denarii valebant, XII 187C. — Mystice, quid significent duo minuta quæ vidua paupercula misit in gazophylacium, XII 187D'. — Quid novissimum minutum reddere, XII 76A.

MIPHIBOSETH, filius Saul ex Respha, a Gabaonitis crucifigitur, III 557A et seq.

MIPHIBOSETH, filius Jonathæ. Alias Meribbaal dictus, IV 137A', claudus, III 456A', sed bonus, 493A, a David extollitur, C. — Multipliciter in eum David peccavit, III 530A', 547D'. — Mystice quid signet, III 493B', 549C'. — *Cf.* Siba.

MIRABILE. Quotuplici modo aliquid mirabile dicatur, VI 627B'. — Mirabilis est Deus in Sanctis suis, VI 167B, 170C, et in altis, quo sensu, 374D'. — De mirabilibus ejus, *Vide* Deus (Opera). — Quo sensu videantur in profundo, VI 474A, 479B. — Cur nomen angeli dicatur mirabile, III 183D. — Quis dives mirabilia facere dicatur in vita sua, VIII 188D'. — *Cf.* Admiratio, Miraculum.

MIRACULUM. Miraculum proprie dictum, quid sit, X 67B, XII 324B', 452B; quid improprie dictum, 324D'. — In Scripturis omne miraculum proprie dictum vocatur virtus, XIII 257A'. — Quænam miracula dicantur ostenta, portenta, prodigia vel signa, I 527D, II 543D', X 100A', XII 357C', XIII 113A, 257B, 403C', 478C. — Cur quandoque vocentur fulgura, V 503B, XIV 262C'. — Deus solus miracula proprie dicta facere potest tanquam causa principalis, creaturæ non nisi eorum causa ministerialis esse valent, *Vide* Deus (Attributa physica, Virtus). — An et quatenus dæmones, Antichristus et impii prodigia quædam efficere valeant, et cur hoc permittat Deus, I 530D,

Digitized by Google

IV 5A', VI 212A, 627B' et seq., XI 264C', XII 324C', 469A', XIII 403C' et seq. — Quomodo discernantur signa per bonos facta a signis per malos factis, I 532B. — Quid sentiendum de signis a magis Pharaonis factis, et de nonnullis dæmonum præstigiis, I 529C et seq. — Miraculorum operatio ad gratias gratis datas pertinet, XIII 184D, D', et ad prophetiam, quo sensu, V 393C : ideo bonis et malis communis est, I 239A, XI 96A', XII 9B, 451D', 452C, 455A, etc.; decentius tamen et ordinarie miracula fiunt a justis, III 702B, XII 452A', maxime a perfectis et heroicis viris, 455A. — Vera miracula sanctitatem non faciunt, sed interdum ostendunt; ideo ad ea facienda inanem non oportet habere affectum, XI 96C, XII 475B'. — Fiunt quandoque miracula fide operantium, quandoque fide eorum quibus largiuntur, XIV 105A'; injustis aliquando potius quam justis impenduntur, 216D'. — Fides optima dispositio est ad impetrandum miraculum, XI 116B', 183C', 200B, 233B', 337B, XII 136B, 139D, 155A', etc. — Miracula semper petere est Deum tentare, XII 615A, XIII 129C; nam Deus, prout vult, illa operatur, IV 76C'. Sola patientia nobis necessaria est, cum fide certissima, VI 227D.

Omni miraculo majus est miraculum ipse mundus, IV 379A. — Maxima miracula sunt mundi ad fidem conversio, IV 386D, XIV 137C', 311A, et impii justificatio, IV 386C, 499A, VI 158A, 474C, 522B, IX 590A'. — Majus est prodigium cœlestia perturbare quam inferiora transmutare, IV 74C'. — Celebrantur Eliæ miracula, VIII 284D' et seq., 286A'. — Miraculum quo tres pueri ab igne servati sunt illæsi, sæpe in N. T. renovatum est, X 61D'. — Grande est Dei miraculum populi Judaici reprobatio, VIII 537A. — Duo in miraculis Christi notanda, quæ, XII 474C'. — Non legitur cæcum a nativitate ante Christum fuisse curatum, V 116B, XII 455B. — Cuncta vera miracula post eum patrata in nomine ipsius facta sunt, XII 417C'. *Vide* Christus (Miracula). — Apostolis quomodo data sit potestas miracula patrandi, XI 121B, 123B, XII 4D', 7D', 8A'. — Utrum Apostoli et Prophetæ majora fecerint miracula quam Christus, XII 474D', 531D', 552A, XIV 115A'. — Signa eos qui crediderint quænam sequentur, XII 357C' et seq. — Olim frequentior erat miraculorum gratia, VI 227C. Nemo tamen conqueratur quod multa nunc non fiant miracula, quasi videre ea sanctificet hominem, XII 489A'.

Quatenus Christi doctrina et fides catholica per miracula confirmari debuerint, et reipsa confirmatæ sint, VI 375C, XI 49B', 98B, 357C', 568D, XII 4D', 321D, 377A, 446C, 470D', 531C', XIII 3B, 4B, 30C', 132B', 478B, 580B', 653C', XIV 52A'. — An omnia miracula sufficientia sint argumenta fidei, XII 324B' et seq., 451D' et seq. — Ad divinæ potentiæ declarationem videntiumque conversionem ordinantur, XII 408A'. — Per ea cor hominis maxime movetur ac vincitur, XI 536A'. — Quantacumque miracula foris fiant et ostendantur, nullus tamen ad fidem convertitur nisi Deus intus cor ejus tangat, VI 332A, XII 488D', 509A et seq., etc. — Utrum gentiles Deo adscripserint mirabilia quæ videbant, IV 78A.

Cf. Prodigium, Signum.

MISAEL, Danielis socius. Quare vocatus sit Misach, X 11C'. — An fuerit eunuchus, X 11A. — Qua mente didicerit doctrinam Chaldaicam, X 12C, et quanta ejus sapientia, 13B', 14C. — Super opera provinciæ Babylonis constituitur, X 30A'. — Statuam Nabuchodonosor adorare renuit, et cum sociis suis in fornacem ardentem conjicitur, X 32D' et seq.; sed miraculose a morte præservatur, 44A et seq., atque a rege extollitur, 65C' et seq. — Exponitur ejus canticum, X 45B et seq. — *Cf.* Azarias, Daniel, Puer.

Digitized by Google

MISERATIO, quid sit, maxime in Deo, VI 40D', X 647C', XIV 426D'. *Vide* Deus (Attributa moralia), Misericordia.

MISERIA. Alia est culpæ, quæ major est, et alia pœnæ, IV 458B', X 512D, XI 523D, XIII 597B. — Homo brevi vivens tempore multis repletur miseriis, IV 497A'. — Quid miseriæ terra, IV 452D, et lacus, V 652A, 657B, C'. — *Cf.* Misericordia.

MISERICORDIA. Quid sit, et quis misericors dicatur, VI 430D, VIII 18A, XI 523A, XIV 397A. — Motivum miserendi aliud est ex parte miserentis, aliud ex parte miseri, XIV 397A', 399D'. — Misericordia divina, *Vide* Deus (Attributa moralia). — Quo sensu Deus vitam et misericordiam nobis tribuat, IV 449C', 457A. — Qualiter misereatur cui voluerit, II 113B', XIII 77B et seq. — Absque misericordia, cur sic vocata sit filia Osee, et quid figuret, X 206C et seq., 211B. Quomodo postea misericordiam consecuta sit, 212A', C', 224B', D', 225C, XIII 79C', 638C, A'. — Misericordia Dei erga Christum immensa fuit, VI 107B', 318D, 351A', et ipse misericordia Dei dici potest, 24C, 95D, 311B', 323B, etc. — In illo misericordia et veritas sibi obviaverunt, VI 312C', 314B'. — Quanta fuerit erga nos ejus misericordia, VIII 455A', 545B, 696A', XII 19A' et seq., etc. Quomodo misertus sit super turbas, XI 120B, 184B', etc., et super viduam de unigeniti sui morte dolentem, 536C'. *Vide* Christus.

Deiformis proprietas, V 633B, misericordia in Scripturis multipliciter commendatur, maxime quia per eam Deo assimilamur, XI 56A, 212B, 523C, XIII 318C', 367C, 649D', illumque maxime honoramus, VII 96C. — Misericordia Deo magis accepta est quam sacrificia, VII 138B', VIII 212D', X 254A', 256C', XI 112A', 148C. — Summa religionis christianæ in misericordia et pietate consistit, XI 523B'. — Quæ desursum est sapientia plena est misericordia, XIII 590A'. — Non cognatio facit proximum, sed misericordia, XII 21B' et seq. — Requirit equidem a nobis Deus ut diligamus misericordiam, sicut ipse eam diligit, sed vult ut simul faciamus judicium, V 601D et seq., VI 308D, IX 98A, X 303B', 502B et seq., 505A', 647A et seq., XI 254C' et seq. Mutuo contemperandæ sunt justitia, veritas et misericordia, IV 450B, VII 24A, X 223C, 287B; misericordia sine judicio pusillanimitas dicitur, judicium sine misericordia crudelitas, 303C'. Superexaltat misericordia judicium, XIII 579A. — Amplius ad misericordiam pertinet, culpam per medicinales pœnas corrigere, quam pœnam non inferre, X 512D. — Quantum culpabiles sint immisericordes, IV 393D, 400A.

Justorum est proprie misericordia, V 633A, D'. Quibusdam ingenita videtur, IV 648A, et cum ætate crescit, 647D'. — Viscera impiorum crudelia sunt, IV 563A', VII 79C', 139C', XIII 18B'. — Cur indigens misericors sit, VII 129D'. — Misericordia apprime reges et prælatos decet, III 322A', 519D', IV 633B', V 29A', VII 136C', VIII 105D, quia æquum est hominem homines misericorditer habere, IV 490C', 555A.

In primis erga se ipsum misericors sit homo, quomodo, VIII 185D. — Misericordiæ opera, per citharam significata, V 600D', septem sunt, XI 277C'. Ad Christianos potissimum pertinent, XII 255D, et per ea ad octo beatitudines pervenitur, VII 278B'. — Spiritualia corporalibus præeminent, VII 133B, VIII 105D', XI 279C'. — In eis Deus magis affectum quam donum pensat, V 100A, XI 133A'. — Commendantur varia misericordiæ opera, V 99D' et seq., 101A, VII 26C', 278B, VIII 27D et seq., 52A et seq., 176D et seq., 711B, XIII 570D. — Cum hilaritate et celeritate agenda sunt, VIII 105B', XII 119B, XIII 97A', 242A'. — In eis servandus est ordo caritatis, X 647C'. — Non sit manus porrecta ad accipiendum, et ad dandum collecta,

Digitized by Google

VIII 34B', XI 525C, nam beatius est magis dare quam accipere, XIV 196C.

Qualiter jucundus dicatur homo qui miseretur et commodat, VI 512C, et beatus sit qui intelligit super egenum et pauperem, V 667A. — Qui pronus est ad misericordiam benedicetur, V 83, VII 144A', et animæ suæ benefacit, 74C'. — Multiplici mercede, tam in præsenti quam in futuro, donantur misericordiæ opera, II 574A', III 485B, 699D', IV 25B, 38C, V 667D et seq., VII 26C' et seq., 94C, 141D, VIII 73C', 116A, 214B, 711B' et seq., XI 133A', 525A et seq. Tanquam Christo ipso facta remunerabuntur, VII 129B, VIII 527A', XI 278C. A peccatis præservant, VIII 134C, et ad delictorum remissionem conferunt, V 100C, VII 103B, X 76C'. — Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur, V 100B, VII 94B, VIII 93C, 105A', 172C', XI 55C', 523C, etc. — Adulti cœlum non ingrediuntur nisi per opera misericordiæ, XII 118C'. — Sola misericordia comes est defunctorum, V 100C. — Judicium sine misericordia illi qui non fecerit misericordiam, XIII 578D. — Cur in judicio generali de operibus misericordiæ potius quam de aliis disceptatio facienda sit, XI 279B.

Cf. Eleemosyna, Hospitalitas, Paupertas, Pupillus, Vidua.

MISSA. Prima Missa in cœnaculo a Christo celebrata est, XIV 89A. — Passionis dominicæ commemoratio fit præcipue in Missarum celebratione, XII 113A', et signatur per extensionem manuum sacerdotis, XIV 458B'. — Quomodo fiant in Missa obsecrationes, orationes, postulationes et gratiarum actiones, XIII 415A. Orationes ad personam Patris communiter diriguntur, XII 27B'. — Quum ex se tanti pretii sit sacrificium evangelicæ legis, an plus valeat boni quam mali sacerdotis celebratio, II 196B. — Quales esse debeant celebrantium et ceterorum clericorum ac fidelium intentiones et affectus, II 196C. — In officio Missæ personaliter adsunt angeli sancti, X 307D'. — *Vide* Eucharistia.

MISSIO personarum divinarum. *Vide* Christus, Filius, Spiritus Sanctus, Trinitas.

MITITAS. *Vide* Mansuetudo.

MITRA. Sic etiam vocabatur tiara seu cidaris summi pontificis et sacerdotum in V. T., II 74B, 75C', 187A, VIII 272D. *Vide* Cidaris, Tiara.

MITYLENE, urbs in Lesbo insula sita, XIV 193B'. — Utrum insula ad quam appulit post naufragium S. Paulus, Mitylene vocanda sit, XIV 215D.

MIXTIO. Perfecta mixtio non est, nisi concurrant quatuor elementa, I 45C'. — Quum mixta corruptibilia sint, quomodo Deus illa fecisse dicatur ut essent, VII 460A'. — Quid mixtum quo plenus dicitur calix Domini, VI 234B, XIV 323C'. — *Cf.* Elementum.

MNA seu Mina, pondus et moneta. Quantum appendat aut valeat, V 319C', IX 653C, XII 161A'. — Exponitur parabola mnarum, XII 161C et seq.

MOAB. Moab nomen est viri, populi et regionis Arabiæ, VIII 450A. — Moab, filius Lot et Moabitarum pater, cur sic vocatus, I 275B'. — Moabitæ terram Ar habitabant, illis a Deo concessam, II 534D'. — Robusti, superbi et carnales, I 598C, IX 276A', 277B, 278A, etc., Chamos pro Deo habebant, unde sæpe dicuntur populus Chamos, II 441A', IX 279D', etc. — Carmen quale cantatum fuerit, quum Sehon rex Amorrhæorum regis Moab victor exstitit, II 441C. — Fratres Israel, Moabitæ Judæos specialiter diligere debuissent; sed econtra, erga eos ingrati, illis perpetuo infensi fuerunt, VIII 450A, IX 117D, 536B, etc. — An et quatenus Hebræis in via deserti noluerint occurrere cum pane et aqua, II 609B', eisque transitum denegaverint, III 172A; unde Israelitæ, quibus præceperat Deus ne contra Moabitas pugnarent, II 534D', terram eorum non intraverunt ad possidendam eam, III 171B', 172B, IV 232B. — Qualiter Balac rex Moab Balaam con-

Digitized by Google

duxerit ut malediceret Israel, II 444C' et seq., 609D', III 99C', 173A, X 501B. — Idcirco Moabitæ ab ecclesia Domini in perpetuum arcebantur, nisi ad Judaismum conversi fuissent, aut aliquo speciali virtutis privilegio oppositum meruissent, II 609B', III 238D', V 162C', 260A. — Filiæ eorum Hebræos ad idololatriam pellexerunt, II 471B, sed ultionem evasisse videntur, quare, 474A'. — Israelitis ad tempus dominati, ab Aod humiliati sunt, III 126D et seq. — Illos etiam debellaverunt Saul, III 339B, et David, 487C, juxta prophetiam Balaam, II 465D', licet antea David ad regem Moab confugerit eique parentes suos commiserit, III 381A'. — Ab uxoribus Moabitis deceptus Salomon Chamos idolo Moab ædificavit fanum, III 668C, 669B, D, quod postea rex Josias destruxit, IV 89B'. — Tributarius regis Israel, rex Moab rebellavit, IV 5A, 13C; a regibus Israel, Juda et Edom obsessus, B' et seq., primogenitum suum immolavit in holocaustum super muros civitatis, quod horrentes recesserunt adversarii ejus, 16D. — Qualiter Moab incenderit regis Idumææ ossa, X 375B. — Filii Moab cum Ammonitis Josaphat regem Juda impugnantes, ab ipso, Deo mirabiliter auxiliante, repulsi sunt, IV 231B et seq. — Chaldæis contra Judam opitulati sunt, et de ejus subversione gavisi sunt, VIII 450B, IX 118C', 275C, etc. — Holoferni contra Judæos perfidum dederunt consilium, V 143C'. — Ideo vastationem Moab ab Assyriis et Chaldæis operandam Prophetæ sæpe prænuntiaverunt, VIII 449D' et seq., 454B' et seq., 512A', D', IX 98B, 197D, 203B et seq., 275A et seq., 536C et seq., X 375A et seq., 584B et seq. — Quo tempore prophetiæ istæ impletæ sint, VIII 457A', C', IX 275A, 277C, etc. — Cur Moabitis condoluerit Isaias, VIII 450C', 454A. — Utrum tota gens penitus perierit, VIII 457A', IX 280A, X 584B'. — Qualiter prædicta sint eorum reditus de captivitate, IX 279D', et conversio, VIII 426D. — Cur Antichristus terram Moab intactam relicturus dicatur, X 157B.

Moraliter, Moab qui interpretatur « ex patre », in bono aut in malo sumi potest, VIII 451D. — Designat perversos et reprobos, carnales, avaros, sed maxime superbos, I 277A', 603A', III 491B, VI 301C', VIII 428B, 452A, IX 280C, 282D, X 378D, schismaticos et hæreticos, II 614C, Antichristum, VIII 512A', diabolum, IV 17A'. — Quid figurent filiæ Moab Israelitas pervertentes, II 474D et seq., latrunculi Moab, IV 57B', necnon et terra Moab, III 229D. — Quomodo Moab dicatur olla spei Dei Patris, VI 117B, Christi, 482D, Ecclesiæ, 485B, David, 114D'. — Prophetiæ ad Moab spectantes moraliter interpretantur, VIII 451D et seq., 458A et seq., 512A', IX 280C et seq., 537A', X 378D et seq., 588B.

Cf. Chamos, Eglon, Ruth.

MOBILIS. *Vide* Motor.

MODESTIA. Quid sit ut virtus generalis et virtus specialis, et quis ejus finis, VII 143C'. Fructus est Spiritus Sancti, XIII 289D, 290A, et doni sapientiæ, 590C. — Commendatur, XIII 348B, 367C, 455D', 646C', 647B, 650A, maxime coram prælatis, VII 158C, in responsionibus circa fidem, XIII 654D, et in correctionibus, 441B. — Episcopis necessaria est, XIII 419C. — *Cf.* Humilitas, Mulier.

MODICUS. Qui spernit modica paulatim decidit, VIII 109C'. — Melius est modicum justo super divitias peccatorum multas, V 632A.

MODIN. Urbs in montibus Juda, patria Machabæorum fuit, V 274C. — Ibi erecta sunt eorum sepulcra, V 316D.

MODIUS. *Vide* Mensura.

MODUS agendi sequitur modum essendi, XIII 568D'.

MŒROR. *Vide* Dolor, Luctus, Luminare.

MOLA. Mola asinaria, quid, XI 203B'. — Mos erat Palæstinis majora crimina punire, reum, lapide molari ad collum li-

Digitized by Google

gato, in aquam projiciendo, XII 133B'. — In V.L. vetitum erat inferiorem et superiorem molam loco pignoris accipere, II 622A. — Molentes dicuntur dentes, VII 285A. — Molæ cur comparetur anima, VIII 650C. Quid sit tollere molam et molere farinam, 647C', 650D. — Cur spes et timor duæ molæ animæ dicantur, II 625B, VII 24D', XIII 555A, et quare non auferendæ sint, II 625C. — Per molentes significantur activi, XI 269D, XII 142B'.

MOLOCH, idolum Ammonitarum. Quomodo interpretetur, et quid designet, X 401A'. — Turpis cultus Moloch, ad cujus honorem pueri cremabantur, Judæis prohibebatur, II 253C', sub interminatione mortis, 270A, et Dei vindictæ in populum, D; sed apud illos quandoque invaluit, IX 478C', X 401A', XIV 129C'. — Ipsum coluit Salomon, III 669C, eique fanum exstruxit, D; sed Josias illud polluit, IV 89C', ejusque cultum abolevit, 88A'. — Moloch superbiam figurat, III 677B. — Semen dare Moloch, mystice quid, II 255B'. — Moloch idem videtur esse quod Melchom, IV 89C'. *Vide* Melchom.

MONACHUS. Quis veraciter dicatur monachus, XII 324A, et quali officio fungatur, X 160C'. — Ora monachorum sancta dicuntur, quare, VII 67B. — Cur in desertis cingulis usi sint, XIV 154A. — De sanctis quibusdam monachis a Sarracenis interfectis quid referat Cassianus, V 57D'. — *Cf.* Claustralis, Cœnobita, Monasterium, Religiosus, Solitudo.

MONARCHIA. Ceteris regiminis formis præfertur, III 162A, 303D'. Optimum est regimen, vel pessimum, II 588A, 716B, III 302A'. — Quatuor magnæ monarchiæ quænam fuerint, et quomodo figuratæ, VII 191B'. — *Cf.* Regnum, Rex.

MONAS. Qualiter, juxta Origenem, omnia ad monadem reducantur, II 479D'.

MONASTERIUM. Monasteria sunt civitates munitæ Ecclesiæ, IX 93A. — Quotupliciter a Deo remunerentur qui ea fundant, VII 27C. — Illa non sunt adeunda ubi non viget disciplina, IX 147B. — Claustralibus acrius insidiatur diabolus, IX 56C'; intensius eis pax commendatur, 330D'. — *Cf.* Monachus, Religiosus.

MONETA. Monetæ de quibus fit mentio in Scripturis, quarum quædam simul pondera erant, quia juxta pondus æstimabantur : obolus, II 89B, 311A', etc.; siclus, 89B, 168B', 311C, A', etc.; mna, V 319C', IX 653C, XII 161A'; talentum auri vel argenti, II 51B, etc. — Græcorum monetæ : drachma et didrachma, II 311D, V 345D', 370B, IX 438C, XI 201A, XII 105A', etc.; stater, III 306D', IX 235C', 438C, XI 201C'; minutum, 349A, XII 187C, etc. — Monetæ Romanæ: as, XI 130C; dipondium, D, XII 53A; quadrans, XI 349A; denarius, 245C, XII 181A', etc. — Triginta argentei quibus venditus est Christus, quantum valuerint, XI 285A. — *Cf.* Pecunia.

MONILE. Quid sint monilia et cur sic nuncupentur, VII 308A. — Cur ipsis comparentur Sponsæ collum, VII 307D', 318D', 326B', et femora, 417B', 422C', 426D. — Mystice, monilia bonos prælatos signant, VII 308B, necnon et prædicationem, X 228B'.

MONS. Deus vallium æque est ac montium, III 720A. — Cur mons dici possit, IX 225D, et justitia ejus montibus assimiletur, V 625A'. — Libravit in pondere montes, et colles in statera, VI 140C, VIII 604D'. — Quomodo montes formentur, X 56C, de superioribus rigentur, VI 438C, et sole tripliciter exurantur, VIII 258C'. — Super montes stabunt aquæ, VI 436D et seq., et inter medium eorum pertransibunt, quo sensu, 437C'. — Qualiter montes in conspectu Dei exsultent, VI 518B', 522B', ab eo tangantur et fumigent, 443C et seq., 666B, conturbentur et commoveantur, V 500C et seq., 511D', VI 13C', VIII 94B, IX 49D', 58A, X 518D', in cor maris transferantur, VI 13A, C, A'. Translatio montium Deo facillima, IV 426D', fit naturaliter vel miraculose, 427A. Quatenus fides eos

Digitized by Google

transferat, XI 200C, 233C', XIII 188B. — Quomodo montes a facie Dei defluant et deficiant, III 136D', IV 508C'. In die judicii complanabuntur, II 678B, VI 393B, VIII 745D', X 522C, XIV 337B'.

In montibus opacis et excelsis præcipue colebantur idola, IX 148A', ibique idolothyta comedebantur, 496C'; quid mystice, 497A. — In monte cur Christus legem novam promulgaverit, XI 51A, et quis fuerit iste mons, D, 98D. — Quare in montem solitus sit ascendere, sive ad orandum, sive ad docendum turbas, XI 176C, 184C, 505D, XII 382B'. — In adventu ejus omnis mons humiliandus dicitur, quo sensu, VIII 601D', 660B', IX 401B', XI 443D. — Quinam montibus dixerint aut dicturi sint : Cadite super nos ; et collibus : Operite nos, X 285C, 291A, XII 237C, XIV 279A. — Quum viderint abominationem desolationis in loco sancto, tunc qui in Judæa sunt fugiant ad montes, quotuplici sensu, XI 262B' et seq. — Quid mons Divisionis, VIII 530B.

Montes in bono vel in malo sensu accipiuntur, VIII 345A'. — Designant Beatos et angelos, VI 143D', 595A', X 394A', qui dicuntur etiam montes æterni, VI 236C, 239B'; majores Sanctos, VIII 345B'; Apostolos, I 179C', VI 13A', 144A, 522B', VIII 264B', 547A', 699A, X 394A'; Prophetas, 641C; prælatos et majores fidelium, I 173A', 451A', VI 207C, IX 100B, X 56C, 504B; sacerdotes, VI 211C; contemplativos, 397C; principes, IV 624C', VIII 345A', X 559C', XIV 278D'; Scribas et Pharisæos, IX 40D, X 500B; dæmones, VIII 745B, X 635B', 637D', XI 200C; superbos, III 717A, IV 439C, VI 437C', VIII 345B', 601D', 614D, IX 40A', 58A, 401D', 444B, X 606C. — Figurant etiam montes prosperitatem et eminentiam hujus mundi, IX 44B'. — Quinam montes stillent dulcedinem, X 360A', 361C', 424A', et quinam herbas diabolo ferant, V 23B'. — Quomodo mons templi in excelsa silvarum vertatur, X 487C'. — Quid exprimatur per montes Israel, IX 574D, 584D, Bethel, VII 338B', et Galaad, 364A', 381A, per montes aromatum, 438B', 443D', 447A', et montem myrrhæ, 367C, 377D, 382A. — Quid figurent montes pardorum, VII 368B', 378D, 384C', mons caliginosus, VIII 431C, 435D, IX 124C', mons pestifer, 303B, 307C', mons magnus igne ardens missus in mare, XIV 288D. — Quid montium altitudines, VI 383A', fundamenta, V 500A', C', 511D', aves, VIII 466D'.

Per montem Domini vel per montem sanctum ejus intelligitur mons Sion seu Oliveti, VI 259B', X 157D', etc., cœlum, V 482C', VIII 706B', IX 547A, Ecclesia, I 603D', II 372B', V 679D, VI 22B', 270A', VIII 423D, 749C', 763C, IX 225A', X 347A, 653C', XIII 525D', quæ est mons coagulatus et pinguis, VI 160C', in quo habitat Deus, D'. Qualiter Ecclesia in montibus sanctis fundetur, 324B', et super eam magnificus sit Dominus, VIII 494A. — Vinea Domini umbra sua operiens montes multipliciter intelligitur, VI 283D et seq., 285C. — Mons Dei dicitur etiam Christus, VI 22A', VIII 340A', XII 382C', XIV 365B, qui est mons montium, II 533A, III 149D. — Quid mons de quo sine manibus lapis abscissus est, X 28B'. — Qualiter Christus veniat saliens in montibus, et transiliens colles, VII 334C, 341D', 347B. Quo sensu firmamentum sit in terra in summis montium, VI 210D' et seq., et quomodo in monte convivium pinguium faciat, VIII 510A. — Quis in montem Domini ascendere valeat, V 549A et seq. — Mons domus Domini in vertice montium præparandus, ad quem confluent omnes gentes, multipliciter interpretatur, VIII 338C et seq., 347C et seq., X 488A et seq. — Quid mons testamenti, VIII 441C', 442C'.

Non potest civitas abscondi supra montem posita, quo sensu, XI 60C. — Cur in montem excelsum ascendere de-

Digitized by Google

beat qui evangelizat Sion, VIII 603C, 609B'. — Pedes evangelizantis pacem, quomodo super montes dicantur, X 520D', 524B, et quam speciosi sint, VIII 680C, XIII 85D. — Spiritualiter, quid sit oculos in montes levare, VI 584B, in montem transmigrare, V 466B', 467C, 470D'. — Quinam montes fugiendi sint, et quinam subeundi, I 276D, II 482A', 533A, III 149D, X 605A. In quonam monte mori oporteat, II 482B'. — Super quos montes stent impii et electi, III 362C'.

Cf. Armenia, Carmelus, Collis, Ephraim, Esau, Galaad, Garizim, Gelboe, Hebal, Hermon, Hor, Horeb, Libanus, Moria, Nebo, Olivetum, Olympus, Pharan, Samaria, Sanir, Seir, Sepher, Sinai, Sion, Thabor.

MONSTRUM. Monstruositas in creaturis, unde oriatur, I 507B'. — Monstruosorum hominum varia genera quæ perhibentur, an reipsa exsistant et unde veniant, I 199A'. — Quid monstra filiorum Enac, II 394C, 395B', 535B, III 76B'. — Describitur monstrum quoddam in confinio Normanniæ et Britanniæ, I 55D. — Monstra significant mirabilia et insolita, miracula, V 348B', VII 502B', 560A, VIII 274A, 286A'. — Monstrum in corpore, frequenter est monstrum in mente, X 9A'. — *Cf.* Gigas.

MONTANUS, hæresiarcha. Quomodo de Prophetis erraverit, X 537B. Quid senserit de spoliatione Ægyptiorum ab Hebræis, XII 413D'. — Montanistæ vetus Testamentum negabant, XIV 115D'.

MONUMENTUM. Judæi defunctis suis monumenta notabilia erigere solebant, I 369C', XII 486C'. — Monumentum in quo jacuit Christus, quale fuerit, XI 314D', 315C, XII 598A', 599D', etc. — Monumenta aperta post Christi mortem, quid significent, XI 313A'. — Cur dæmoniaci in monumentis libenter habitent, XI 571D. — *Cf.* Sepulcrum, Titulus, Tumulus.

MORALE. Moralia, quum versentur circa particularia, mutabilia sunt, quo sensu, XIII 247B.

MORASTHI, patria Michææ prophetæ, viculus parvus est, apud urbem Palæstinæ Eleutheropolim situs, X 469A.

MORBUS. Deus per morbum hominem visitare solet, IV 662D et seq. — Cur morbi seu cujuscumque doloris amotionem quandoque postulare liceat, IV 437C', 445B. — Minus confert sanctitati quam sanitas, IV 445C. — Morbus Job, quis fuerit, IV 333D'. — *Cf.* Infirmitas, Job, Languor, Medicus.

MORIA. Mons Moria in quo Abraham filium suum sacrificare voluit, angelus Davidi apparuit, et templum Salomon ædificavit, ubi situs sit, I 287A, D, 329B, IV 195C, VII 507B. — Cur dictus mons Visionis, I 290D', IV 195C, et an idem sit quod terra Visionis, I 286C'. — Non est mons Calvariæ, I 287A', etsi illum figuret, 292D, 293C.

MORS. — I. **Mors quotuplex sit, et unde procedat.** Mors triplex est, IV 681A', VIII 202D', IX 469C', XII 128B', XIV 360D'. Quomodo vitam defraudet, VIII 191D'. — Vita vivere, morte mori, vita mori, et morte vivere, qualiter intelligendum sit, I 79B'. — Quid mortis umbra, IV 342B', 452B', 481D' et seq., 488B', 615C', V 545A, 685B, VI 330A', 472A, XI 48D, 408A', caligo, IV 452C, regio, VIII 401A', IX 230D, portæ, V 6B, 460C', VII 544C', vasa, V 447B', laquei, 499D', 511D, dolores, 499A', 511B, VI 525D. — An et quatenus mors tam corporalis quam spiritualis a Deo procedat, V 53B, VII 459D', 467A, VIII 69D', 241B'. Vitæ et mortis potestatem habens, Dominus deducit ad portas mortis et reducit, II 665D, 671C', III 262B', 265D', 268C, V 120D, VI 163A', VII 544B', XIII 481B'. Casualem etiam mortem non sine causa permittit, II 14C. — Non est Deus mortuorum, sed vivorum, quo sensu, XI 246B', XII 183D'. — Invidia diaboli mors introivit in orbem terrarum, VII 467B, et ipse mortis imperium habuit, quo-

Digitized by Google

modo, XIII 481 A'. — Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors, XIII 43 D, 44 B, 51 D', 205 B', 560 D'. — Quid primogenita mors, IV 548 D, 551 C.

II. Mors corporalis.

1. Quid sit; omnibus certa est. Mors corporalis non est proprie aliquid positivi, sed tantum animæ corporisque separatio, VII 247 C', 460 A. — Præter Christum, in quo mors voluntaria fuit, VI 348 C', omnes moriuntur, tam naturali necessitate conditionis, quam originalis merito culpæ, I 79 D, 94 C, 105 B', III 519 B, IV 505 A, VI 348 C', 355 D, VII 224 D, 226 D, 261 A, 265 C, VIII 53 C', 161 A', 249 A', XIII 43 D, 44 C, D', 51 D', 205 B', 508 D'. Quotiescumque peccat mortaliter, homo mortem meretur, IV 374 D'. Indesinenter tendit, propinquat, imo et currit ad mortem, 185 B, 373 A', 497 D', 508 C' et seq., VII 481 B' et seq., VIII 594 A, XIII 600 D, 661 C. — Mors unum est de quatuor insatiabilibus, X 552 B. — Quatenus aliqui ex Christi discipulis mortem non gustaverint donec regnum Dei vidissent, XI 595 A. — Quo sensu mors dicatur defluens, VIII 297 C, vocetur tabernaculi depositio, XIII 682 B, dormitio vel somnus, VI 240 C, X 159 D, XI 272 D, XII 479 C, D', XIII 386 B', via, III 589 B, finis, V 646 B', X 522 C'. — Ejus potestas qualiter intelligenda sit, X 61 C'.

2. Mortis incerta est hora; ideo ad eam semper parati esse debemus. Nisi reveletur, mortis hora nos latet, VII 268 A', XII 69 B'; verumtamen non tardat, VIII 82 B'. — Illam Deus præsciri non vult, ut ad eam semper parati simus, IV 657 A, XI 269 A' et seq., 350 A et seq., XII 66 B et seq., XIII 389 B', XIV 87 A, 249 B'. — Beati servi quos, quum venerit Dominus, invenerit vigilantes, XI 270 D, XII 67 D, XIV 336 D. — Nihil periculosius homini quam in eo vivere statu in quo mori non auderet, XIV 405 D'. — Mortis consideratio quam salutaris sit, V 646 C', 647 A', VII 247 B', 282 B, VIII 52 B', 232 A', C'; summa est philosophia, VII 247 C', XII 69 A'. — Omnis dies velut ultimus ordinandus est, VII 282 C. — Qualiter oporteat ante mortem confiteri, VIII 100 D', usque ad mortem in justitia fideliter perseverare et proficere, 33 B', 83 C', 107 C, XIV 242 D, 376 D'. — Timenti Deum bene erit in extremis, VIII 8 D.

3. Mortem an appetere liceat. Quo sensu melior sit dies mortis die nativitatis, VII 246 D', et melior mors quam vita amara, 233 A et seq., VIII 184 A. — Quatenus mortem appetere liceat, I 324 D, II 378 B, III 711 A, 715 D', IV 351 C et seq., 353 B' et seq., 356 C', 392 D, 398 D', 406 D, 411 C', 433 D', 446 A, 454 A, 505 B', 507 D', V 94 C', 275 B, 671 C, 672 B', VI 581 D', 659 A, VIII 15 A', 248 A, X 464 B', XII 617 D', XIII 57 D et seq., 216 B, 229 C, 336 C', 682 C, XIV 291 C', etc. — Cuicumque peccato, etiam veniali, mors præferenda est, V 446 A, XIII 165 C, et melius esset projici in profundum maris quam proximum spiritualiter interimere, XI 203 B', XII 133 B'. — Optandum est maxime mori pro Deo, pro fide, pro justitia, X 171 B, pro proximorum salute, XII 547 B'. — Mors in bello justo pro divini cultus et boni communis defensione gloriosa est, et martyrio æquipollet, V 284 D', 301 A. — An licitum sit sibi mortem inferre, V 186 C', 375 B', VII 459 C', aut sine gravi causa mortis periculo se exponere, V 276 B, X 96 B'. — Justus in nidulo suo mori desiderat, IV 631 C', 636 D'.

4. Mors justorum et mors impiorum. Mors omnibus naturaliter repugnat, et exspectata gravior videtur quam illata, IX 74 C, 245 C', X 285 C. Eam ipsi sancti formidant, VI 530 B, et ipsemet Christus naturaliter abhorruit, 582 C, XI 293 C, XII 219 A' et seq., XIII 490 B, C'; ideoque naturalis ejus timor non reprobandus, sed frenandus est, VIII 249 C, XI 130 A. — Quam amara sit mundanis et carnalibus memoria mortis, VIII 248 C. — Immor-

Digitized by Google

talitatem animæ negantes, impii bonis hujus mundi frui conantur in vita, IV 575C', VII 462A et seq., VIII 490D, XII 58D' et seq., XIII 201C. Mortem justorum non nisi afflictionem reputantes, illam derident, VII 468C', 478B, 480C'; ipsi vero pessime et ignominiose moriuntur, V 611A, VII 15B', 478D, et in sæculum sæculi intereunt, VI 370A. — Justo Dei judicio repente et improvise de vita quandoque tolluntur, IV 575D', 584A, 669B', VI 80A, 216B', VII 254B', 262A', XII 60A. — Qui vescebantur voluptuose, in viis interierunt, IX 368B'. — Quibusnam bonum sit judicium mortis, VIII 249A. — Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus, IV 637B, VI 529C', 531B'. Visi sunt justi oculis insipientium mori, VII 468B', illi autem sunt in pace, 469A. Ipsis mors est lucrum, XIII 336B', portaque vitæ, VIII 593B; ideo tempore mortis confidunt in Domino, VII 96D. — Quo sensu non tangat eos tormentum mortis, VII 468B'. — De eorum improvisa aut anticipata morte scandalizari non oportet, quia prædilectionis Dei erga illos signum est, VII 476B et seq. — Condemnat justus mortuus vivos impios, VII 477C', et juventus celerius consummata longam vitam injusti, 478A. — Beati qui in Domino moriuntur, XIV 324D' et seq. — Moriatur ergo anima nostra morte justorum, et fiant novissima nostra horum similia, II 455C', 460B. — Quomodo per mortem nostram Deum honorare debeamus, XIII 105B. — Psalmus CXIV^us^ viro devoto in extremis agenti accommodari potest, VI 526D'; item Simeonis canticum, XI 428D. — Justi morientes in manus Dei spiritum suum commendare solent, exemplo Christi, V 587C', 593D.

5. *Mortis pœna in V. T.* Varia crimina quæ mortis pœna mulctabantur in V.L., II 14B et seq., 21A', 24A', 95C, 180B, 270A et seq., 274B, 278C, 279A, 291C, A', 334C, 339A', 340A', 403D, 414A', 416A', D', 425B, 510D et seq., 583A, 584A', 594A', 600D, 606B', D', 622C, III 227C, XI 179A, XII 589C'; mystice, quid, II 19D et seq. — Cur Dominum seu angelum ejus videre aut audire metuerint Hebræi, II 6B', 113D' et seq., 546C, III 146D, 184D.

6. *Morientibus cur et qualiter subveniendum sit.* Qualiter homo in extremis constitutus paulatim sensibus deficiat, et angustiis undique prematur, VII 284C, B' et seq., XII 60C. — Morientibus pie subveniendum est, quia ampliori Dei auxilio indigent, IV 462A, VIII 233B, IX 58D', maxime peccatores qui a dæmone acrius tunc impugnantur, XII 171B'. — Si quis graviter infirmetur, inducat presbyteros Ecclesiæ, et orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, XIII 608B. — Quo sensu eruere oporteat eos qui ad mortem ducuntur, VII 153B'.

7. *Officia defunctis impendenda.* Qualiter lugendi sint mortui, VIII 126A', D', 231B' et seq. — De morte carorum tristari eamque flere licitum est, moderate tamen, II 202B', VIII 233B, XI 580B', XIII 386D'. — Mors sanctorum an deflenda, IX 178A', 324C. — Quot diebus et quomodo mortuos suos luxerint Judæi et Ægyptii, I 466C, III 420B, 429D', 500D', VIII 127A. — Quandoque cadavera cum aromatibus comburebant, III 420A, IV 224D'. — In sepultura parentum suorum agebant convivium, III 515D, et pro mortuis sacrificium offerebant, V 370C, X 280A. — Divites cum pretiosis ornamentis et thesauris sepeliebantur; propterea eorum sepulcra firmiter claudebantur, IX 404D'. — Lex Mosaica mortuos generaliter immundos declarabat, II 165D', 166B', 278B', 344C, 424D' et seq., VIII 211B; item omnes qui tentorium defuncti ingrediebantur immundi reputabantur, vasaque ibi aperta polluta erant septem diebus, II 425D. — Quid lex circa mortuos specialiter sacerdotibus injunxerit, II 273A, 274D, IX

Digitized by Google

650B, et Nazaræis, 352B et seq., 355C'. — Opera misericordiæ defunctis eroganda, quænam sint, VIII 52B, 231C', et quomodo a Deo remunerentur, V 118A'. — Cur Christus alicui ex discipulis suis sepelire patrem suum non permiserit, XI 105D' et seq., 610B. — Observanda est honesta patriæ consuetudo in sepulturis, XII 598A'. — Sancta et salubris est cogitatio pro defunctis exorare, V 370C'; an pro quibusdam orandum non sit, XIV 55B. — Bonus pastor quomodo officiosus esse debeat circa defunctos, III 455B'. — Cur fideles triginta Missas pro defunctis celebrare faciant, atque eorum tertiam aut septimam diem agant, I 466D. — In requie mortui, requiescere fac memoriam ejus, quo sensu, VIII 232D'. — *Vide* Luctus.

8. Hominis status post mortem. — Resurrectio mortuorum. Quid hereditet homo post mortem, IV 539C, VIII 62C'. — Omnium eadem est sors quantum ad corpus, licet mors dissimilis sit, IV 359A, 579B et seq., VIII 244C'. — Sola merita et demerita morientem sequuntur; dives ipse, quum dormierit, nihil secum auferet, IV 612C, VI 30D', VII 242B, XIII 427A', XIV 326A. — Quilibet in ea mentis dispositione in qua fuerit morte præventus a Deo judicabitur, et manebit in æternum, IV 462B, 623B, V 634B, VII 279D et seq., 463C, IX 500D', XIII 145A', XIV 325C, ad statum vitæ præsentis nunquam rediturus, nisi miraculose suscitetur, IV 404A' et seq., 506C', 530A', 556A'. — Post mortem cessat tempus merendi aut demerendi, *Vide* Meritum. Proinde, dum adest, fructuose impendendum est tempus, VII 266D' et seq., VIII 83A et seq., 100D', XII 449C. — Quo sensu non sit in morte qui memor sit Dei, V 439D', XIV 400C, aut qui confiteatur ei in inferno, V 440A, VI 521A', VIII 101A, 249B', 595B, IX 388B', XIV 400C'. — Cur justi morientes pleni dierum dicantur, inanes sint autem dies malorum, I 307B, IV 409B', V 43A. — Justus defunctus adhuc loquitur, quomodo, XIII 515B'.

Qualiter de Patriarchis V. T. dicatur quod appositi sint ad patres suos, I 307C', 371A, 458A et seq. — Utrum mortui quæ pro ipsis fiunt cognoscere valeant, III 434C', et quid in terra agatur sciant, IV 509A', VI 431D', VII 265B', VIII 743C'. — Purgatorii animæ se a tormentis liberandas sciunt, sed liberationem suam mereri non valent, VI 527A'. — An mortui pro viventibus orent, V 377A, IX 391B. — Illicitum est a mortuis quærere veritatem, II 261D, 590A', III 408C' et seq., VIII 397B. — Quando apparent defuncti, frequenter a cunctis qui adsunt non conspiciuntur, X 86A. Hujusmodi apparitiones, licet ad horam aliquos moveant, multoties parum fructificant, XII 132B. — Sepultis gentiles epulas apponebant, VIII 184A'.

Mortuos suscitare Dei proprium est, III 701B', XIV 143B. Mortuum per reprobum suscitatum fuisse, nusquam legitur, III 702B. — Utrum damnati ad vitam reduci possint, *Vide* Infernus. — In fine mundi, mortui ad imperium Christi resurgent, XII 371C, B', 372C'; et procedent qui bona fecerunt in resurrectionem vitæ, qui vero mala egerunt in resurrectionem judicii, 373B. — Mors et infernus tunc mortuos suos dabunt, quo sensu, XIV 360A'. — *Vide* Judicium, Resurrectio.

III. Mors spiritualis. Prima mors animæ est mors culpæ seu peccatum, IX 226C', 330C, 392A, 466A', X 171A, XIII 560D', 561C, XIV 242C', 249A, 360D', etc., quod animam velut tinea consumit, IV 373C. — Secunda mors animæ est damnatio æterna, VII 460B, VIII 173C, XIII 51D', 560D', XIV 242C', 358A', 360D', 364B'. — Quid mortui sempiterni, IX 347A. — Equus pallidus et ascensor ejus, cui nomen Mors, quid designent in Apocalypsi, XIV 277C.

Ante hominem vita et mors, quo sensu, VIII 90D. — Qualiter impii cum mor-

Digitized by Google

te fœdus percutiant, quod delebitur, VII 461 A', VIII 527 D' et seq., 529 C, 533 A', C'. — Qui non diligit Deum et proximum, diligit mortem, VII 60 A', XIV 35 B'. — Quomodo anima non sit ad mortem usque diligenda, XII 502 D et seq., XIV 311 D. — Prudentia carnis mors est, XIII 60 C. Si secundum carnem vixerimus, moriemur, 62 A, D'. — Quomodo mors per fenestras ascendat, IX 100 D'. — Est via quæ videtur justa, novissima autem ejus deducunt ad mortem, VII 92 C. — Mortiferum quis sine nocumento bibat, XI 358 B'. — Quandonam domi mors sit, IX 330 C'. — Quo sensu puer centum annorum moriatur, VIII 752 C', et melior sit canis vivus leone mortuo, VII 265 D. — Quid corpus mortis, XIII 57 D. — Qualiter lex Mosaica lex mortis fuerit, *Vide* Lex. — Quatenus mortuis prædicatum fuerit Evangelium, XIII 660 D'.

Deus non vult mortem impii, quo sensu, III 519 D, VII 460 C, IX 500 B, 501 B', 568 D'. — Unusquisque in peccato suo morietur, II 623 D et seq., IV 58 D, IX 226 C', 433 B et seq., 496 A', 498 A et seq., 568 A' et seq., XII 430 C.

IV. Qualiter Christus a jugo mortis nos liberaverit, et ad vitam transtulerit. Christus cur dicatur primogenitus ex mortuis, XIII 358 D, XIV 228 D', primitiæ dormientium, XIII 197 D', inter mortuos liber, VI 330 B. — Mortis et inferni claves habet, XIV 236 C'. Constitutus est judex vivorum et mortuorum, 149 C'. — Humiliavit semetipsum usque ad mortem crucis, XIII 339 D. — Cur tam mirabile sit quod pro nobis mori dignatus sit, XIII 41 D' et seq., et quare hoc fecerit, XI 404 D' et seq., XII 303 D, 466 D, 467 C', XIII 42 A, 105 D, 230 D', 322 D, 507 A, 509 A, 655 C et seq. — Resurgens ex mortuis jam non moritur, XIII 49 B.

Qualiter Christus a jugo mortis nos liberaverit, et ad veram vitam transtulerit, VI 90 C', X 312 D, XIII 44 D et seq., 46 A', 52 C', 58 C et seq., 61 A', 198 B, 273 D', 277 B, 304 B et seq., 363 C et seq., 481 C', 658 B', 661 B. — Destruxit mortem, illuminavit autem vitam et incorruptionem per Evangelium suum, XIII 436 D', 481 A', 658 A'. Quomodo mors ante faciem ejus fugiat, X 559 B, 567 A', et mortis ipse mors fuerit, 312 D et seq., XIII 205 A'. — Quot mortuos suscitaverit Jesus, XI 135 D', 542 C. — Tres mortui corporaliter a Christo suscitati, triplex figurant hominum genus quos suscitat spiritualiter, XI 538 A'. Quomodo vocem ejus audiant et vivant, XII 371 C. — Exsurge a mortuis, et illuminabit te Christus, XIII 321 A. — Quomodo Pater cœlestis prodigum qui mortuus erat et revixit, XII 113 C', 115 D', benigne suscipiat, 112 A' et seq. — Qui credit in Christum et in eum qui misit illum, etiamsi mortuus fuerit, vivet, XII 370 D' et seq., 483 C, et omnis qui vivit et credit in eum, sermonesque ejus servat, non morietur in æternum, 443 B, 483 A'. — Christus est panis vitæ de cœlo descendens, ut si quis ex ipso manducet, non moriatur in æternum, XII 399 A et seq., D' et seq. — Quotiescumque corpus ejus manducamus, mortem ejus annuntiamus, XIII 180 A. — Quomodo translati sint de morte ad vitam qui diligunt fratres suos, XIV 35 A'.

V. In novissimo die destruetur mors. In novissimo die destruetur inimica mors, XIII 200 C, et ultra non erit, VIII 511 A', XII 182 D', XIV 363 A'. — Infernus et mors in stagnum ignis mittentur, quo sensu, XIV 360 C'.

VI. Mors mystica. Qualiter per mortem mysticam Christiani peccato, mundo et propriæ voluntati mori debeant, ut Deo vivant, III 715 C', IV 345 B', 637 B, XIII 47 B et seq., 49 D et seq., 62 A, 230 D', 274 D, 293 A, 363 B, 364 D', 365 C et seq., 644 C', 655 C', XIV 325 D. — Quomodo solus populus christianus inter mortuos veraciter sit liber, VI 334 C. — *Vide* Mortificatio.

Cf. Cadaver, Elias, Enoch, Funus, Immortalitas, Luctus, Monumentum, Morti-

Digitized by Google

cinum, Mortificatio, Peccatum, Resurrectio, Sepulcrum, Sepultura.

MORTARIOLUM. Mortariola, vasa templi, quid ad litteram, II 338A', 359D, III 638B', et mystice, II 360B', III 642D'.

MORTICINUM. Quid sit, IX 438C', 650D'. — De immunditia in V. L. ex esu aut contactu morticinorum proveniente agitur, II 206C', 209D, D', 210D, D', 211C, 212C', 251A', 279A, 425A. — Quid mystice, II 252A', IX 651B. — *Cf.* Cadaver, Mors.

MORTIFICATIO. Quid sit, ad quid utilis, et qualiter commendetur, III 715C', IV 345C', 412D, 462D', V 690A', VI 279C, X 141B', XI 94C, 132C et seq., 192A' et seq., 591A' et seq., XII 142A, XIII 62A, 71B', 94D', 227B, 274A, 288A, 290A', 316D, 344A', 359A', 366D, 655C'. — Per myrrham designata, in principio amara est, sed spe fructus æterni dulcescit, VII 373D. — *Cf.* Caro, Circumcisio, Corpus, Mors.

MORTUUM MARE. *Vide* Mare.

MORTUUS. *Vide* Mors.

MOS. Mores hominis meliores sunt in juventute quam in adolescentia et in senectute, VII 282A'. — Corrumpunt mores bonos colloquia mala, XIII 201B'. — Deus inhabitare facit unius moris in domo, quo sensu, VI 157A'. — *Cf.* Consuetudo.

MOSERA, Hebræorum statio in deserto, II 560A', an idem sit locus ac Moseroth, et quomodo in Deuteronomio Aaron ibi mortuus et sepultus dicatur, quum in Numeris legatur mortuus et sepultus in monte Hor, 434D'. *Cf.* Moseroth.

MOSEROTH, xxvii[a] Hebræorum statio, quid exprimat, II 505D. *Cf.* Mosera.

MOSOCH. Mosoch, ex quo Cappadoces prodierunt, sextus fuit filius Japhet, I 193D, IV 107B'. — Cappadoces per Mosoch designati, Tyri mercatores fuerunt, IX 542A'. — In inferno sepulti, IX 565D, quosnam figurent, 567C. — Antichristo subjecti erunt, IX 592D'.

MOTOR, MOBILIS et MOTUS. Motor primus, Deus stabilis manens dat cuncta moveri, II 583B', VII 531A, X 48B', XIII 564C, XIV 446B'. Quo sensu commoveri asseratur, IV 491D, VI 15C. — Qualiter Spiritus Sanctus mobilis dicatur, VII 496B', et Sapientia increata omnibus mobilibus mobilior sit, 497D. — Virtute caloris naturalis cor se movet, et membris influit motum, VII 462B'.

De primo mobili et cœlo immobili, *Vide* Cœlum. — Commovebit Dominus cœlum, terram et mare, et veniet Desideratus cunctis gentibus, X 607B', 612A', XIII 526B'. — Quatenus mobilia transferri dicantur, ut maneant ea quæ sunt immobilia, XIII 526D'. — Non movebitur in æternum qui habitat in Jerusalem, VI 595B. — Instante judicii die, virtutes cœlorum commovebuntur, XI 266B', D', XII 194C, et judicio peracto, cessabit motus primi mobilis cœlestiumque corporum, XIV 298C.

Firmavit Deus orbem terræ qui non commovebitur, VI 373B', 390C. — Terræ motus unde proveniant, IV 427C, A', 616C, VI 443C. — Spiritualiter, quid significent, IV 439A', VI 116A, 443A', 522D'. — Tria per quæ movetur terra, et quartum quod sustinere non potest, quæ, VII 189D et seq. — De terræ motu qui in diebus Oziæ regis accidit, agitur, IV 247B', VIII 375B, X 367C, 683B. — Terræ motus factus est, Christo moriente, quare, V 500B, XI 313D; item, ipso resurgente, 316C'. — Quid significare voluerit Deus per terræ motus supernaturales quos suscitavit, orantibus Apostolis, XIV 111B', 176A'. — Quid de terræ motibus in Apocalypsi descriptis, XIV 278D, 286D', 303C', 337C. — Terræ motus futuri prædicuntur ante Jerusalem destructionem, et in fine mundi, VI 241B', VIII 506B, XI 260C, XII 189B.

Motus appetitus concupiscibilis quatenus a diabolo effici valeat, et culpabilis sit, XIII 563A. — Motus primo primi non sunt in nostra potestate, et peccati rationem non habent, XII 618B, XIII

Digitized by Google

256A. — Passionum motus vitia sunt, nisi per virtutes morales regulentur; actus vero virtutum sunt, si debite dirigantur, XII 485B'.

MOTUS. *Vide* Motor.

MOYSES. — **VITA ET MISSIO**. — Moyses sic vocatus est quia de aqua salvatus, I 486A', XIV 51B. Varia nomina ei tribuunt Hebræi : Mered, IV 124C, D', Sammai, D, Jared, A', Heber, Icuthiel, B'. — A quibus et quando genitus sit, I 484D et seq. — Futura ejus gloria parentibus revelata fuerat, I 485D, III 272A'. — Expositus in flumine, repertus est et adoptatus a filia Pharaonis, I 485C' et seq., XIV 126B', quam postea ad Dei cultum convertisse fertur, IV 124D'. — Eruditus est omni sapientia Ægyptiorum, XIV 126C'. — Grandiusculus Pharaoni præsentatur, I 486D'. — Quo jure occiderit Ægyptium, et an tunc peccaverit, I 487B' et seq., XIV 127A. — Hebræos rixantes reconciliare volens, sed ab eis increpatus, I 488C', XIV 127C, Pharaonisque iram effugiens, in terra Madian moratus est, I 489A', ubi Sephoram filiam Jethro sacerdotis uxorem accepit, D' et seq. — Uxor ejus Æthiopissa, an sit filia Jethro, an alia, I 487D, II 387C', 388A'. Qua de causa Maria et Aaron propter eam contra Moysen oblocuti sint, 388A. — Duobus filiis suis quæ nomina imposuerit, I 490C'.

Moysi oves pascenti Dominus apparuit, quomodo, I 494C et seq., XIV 127B', eique nomen suum manifestavit, I 498A' et seq., 520A' et seq., XII 183A'. — A Deo electus est ut salvaret Israel, I 497A, 500D et seq., 508D', VIII 270D', X 501A, XIV 128A'; quibusnam signis ejus missio confirmata fuerit, I 497B et seq., 505D et seq. — Qualiter insufficientiam suam allegaverit, I 504D, 506D', 523B', et cur se excusans correptus sit, Jeremias vero non, IX 7D'. — Quo sensu labiis incircumcisus dicatur, I 523C'. An impeditam aut balbutientem linguam et gracilem vocem habuerit, 487B, 506D' et seq., 524A, XIV 126C'. Num dubitaverit sibi a Deo posse dari facundiam, I 508D. — Quo sensu dixerit : Mitte quem missurus es, et quomodo Aaron ipsi associatus sit, I 508C' et seq., 513B, VI 449B', ejusque propheta fuerit, I 526B'. — Cur virgam tollere jussus sit, I 509D'. — A Jethro veniam petiit revertendi in Ægyptum, I 510C. — Cur in itinere impetitus sit ab angelo, I 511D', 512C', et a Sephora sponsus sanguinum vocatus, C. An ipsa Moysen dimiserit, 512A'. — Quomodo ab Hebræis receptus, I 513C, 523D, et qualiter legationem sibi commissam exsecutus sit, 515A et seq., 527C et seq. — Quo sensu constitutus sit deus Pharaonis, I 526D, D'. — Trium dierum licentiam absque mendacio rogare potuit, I 516A. — De plagis ab eo super Ægyptum inductis, *Vide* Ægyptus, Pharao, Plaga.

Egrediens de Ægypto, Moyses ossa Joseph tulit secum, I 583C. — Quomodo ad Deum clamaverit, I 588A; mare Rubrum qualiter diviserit et Hebræis aperuerit, atque super Ægyptios reduxerit, C et seq. — Quo sensu Hebræi in Moyse baptizati sint in nube et in mari, XIII 168C'. — Canticum Moysis post transitum maris Rubri exponitur litteraliter, I 593A et seq., allegorice, 599C et seq., et tropologice, 604C et seq. — Aquas Marath dulcoravit, I 607D', et populo mussitanti carnes ad vescendum et panem ad manducandum nomine Dei promisit, 612C et seq. Quo sensu ei non dederit panem de cœlo, XII 393B'. — Plebe præ aquæ penuria murmurante, quomodo de petra Horeb eduxerit fluenta, I 622D et seq. — Imminente prælio contra Amalecitas, cum virga Dei ascendit in montem, I 624C', et illo manus elevante, Amalec fugatus est, 625B, V 138A. — Illum indiscrete judicia exercentem Deus a gentili corripi et doceri ordinavit, I 628D et seq. — Principes populi quos tunc eligi curavit, I 633A', II 526A et seq., an iidem sint ac seniores quos in libro Numerorum legitur super

Digitized by Google

plebem constituisse, 377C et seq., 527B'.

Cur lex vetus non ab origine mundi neque Abrahæ data sit, sed Moysi, II 697C'. — Quomodo ad ejus susceptionem filios Israel præparaverit, I 636C' et seq. — Qualiter illam dederit Deus, II 1A et seq., 6A' et seq., 39A et seq., 41B et seq., 540D', per Moysen, 675C, VIII 148B', 271A, X 710D, XII 292D', ministerio angelorum, I 637A, II 6D', 674B', VI 508B', XII 293A, XIII 279C, XIV 131D. — Quomodo Moyses primum testamentum in sanguine dedicaverit, II 40C', XIII 507B'. — Quot quadragesimas in monte fecerit, II 43A', 120C', 559A. — Duas tabulas lapideas quas a Deo acceperat, II 42A, 95A', 99D, 105D', cur fregerit, 99D', 558B. — Vitulum aureum quomodo contriverit, Deique injuriam vindicaverit, II 99C' et seq. — A destructione populi Deum semel et bis precibus avertens, II 98D', 397D et seq., 558C', VI 463A', 464A, X 302A', 306A, 519B, quo sensu e libro vitæ deleri petierit, II 103D, XIII 73C'. — An et cur faciem Dei ejusque gloriam sibi ostendi postulaverit, II 111C', 113B, et quomodo Deum viderit, C et seq., 390C et seq., VIII 269D', 270D, XII 295C, 398B', XIII 429A', XIV 43C'. — Quare, ut acciperet secundo legem, in montem solus ascendere jussus sit, II 117B et seq. — Secundas tabulas quis exaraverit, II 116C, 119A' et seq., 560A. In arca reposuit eas Moyses, 47B, 125D', III 645C'. — Facies ejus, quomodo, unde et quamdiu cornuta fuerit, II 120A et seq., XIII 223B', et cur velamen super eam posuerit, II 120A', XIII 224C. — Qualiter edoctus sit de tabernaculi constructione, de sacrificiis offerendis, de pontificis et sacerdotum institutione et consecratione, *Vide* Aaron, Altare, Pontifex, Sacerdos, Sacrificium, Tabernaculum. — Quandonam tabernaculum erexerit et consecraverit, II 110B, 125C et seq., 356D et seq. — Cur tectum fœderis quandoque ingredi non potuisse dicatur, II 126A' et seq. — Quomodo ibi responsa præceptaque Domini audierit, II 48A, 88A, 110B', 138B. — Qua auctoritate Aaron consecraverit, II 189D, et sacrificium obtulerit, 126C, 187A. — Sacerdos fuisse videtur, II 189C', VI 400B'; imo in ipso, sicut in Papa, fuit spiritualis et temporalis plenitudo potestatis, II 190A. — Filii ejus sacerdotes non fuerunt, IV 168D'.

Discutiuntur quædam ad missionem Moysis spectantia, II 111B, 115B' et seq. — Quænam verba proferret quum elevaretur arca, aut quum deponeretur, II 370B'. — Murmurationum populi pertæsus, et mortem exoptans, an impatientia peccaverit, II 376C et seq. — Qualiter seniores elegerit ad regendam plebem, II 377B, 378D et seq., 527B', 715B', et quomodo de spiritu ejus tulerit Deus ut illis traderet, 379A' et seq. — Angelico colloquio directioneque divina assidue fruens, vota et consultationes hominum non aspernabatur, II 406D. — An de potentia Dei carnes promittentis dubitaverit, II 382D. — Exploratores misit in terram Chanaan, II 393C et seq., 528A'; illis vero terram hanc detrectantibus, populoque contra ipsum murmurante, 395B, 396A, 529A et seq., VI 463B', quomodo pro eis apud Dominum intercesserit, II 397D et seq., VI 464A. — Cur contra Moysen et Aaron rebellaverint Core, Dathan et Abiron, et quomodo puniti fuerint, II 406C et seq. — Quomodo Moyses in Cades aquam eduxerit de petra, II 429B', bis eam percutiendo, quare, 431D'. An de Dei virtute dubitaverit, et quale fuerit ejus peccatum, 430A' et seq., 432B' et seq., 530B', VI 465A. — In pœnam incredulitatis ab ingressu terræ promissionis arcetur, II 432B, 537D' et seq., 648A', VI 289B. Cur tantopere eam ingredi optaverit, II 537D, B'. — An fratrem suum Aaron sepelierit, II 434B'. — De serpente æneo ab eo erecto, *Vide* Serpens. — Cur principes populi suspendere in patibulis jussus sit, II 472B. — Qualiter filios Israel de Madianitis ulci-

Digitized by Google

sci curaverit, II 491 B et seq. — Legem quam antea explanaverat, II 524 A', 538 D et seq., 545 A et seq., et ad cujus observantiam populus solenniter se adstrinxerat, 642 D et seq., quomodo scripserit tradideritque sacerdotibus in solennitate Tabernaculorum legendam, 649 C, III 49 C', atque reponi fecerit in latere arcæ, II 650 A'. — Josue quem successorem suum juxta Dei commissionem instituerat, II 481 C et seq., 538 B, 689 B, ad strenuam sui ducatus exsecutionem hortatus est, et a populo recognosci fecit, 648 C', 649 A'. — Ultimum ejus canticum cur conscriptum sit, II 650 B. Dupliciter exponitur, 651 B et seq., 667 B et seq.; item benedictio qua singulis Israel tribubus benedixit, 672 B et seq., 681 C et seq.

Annos natus cxx, minime decrepitus, imo optima vigens sanitate, mortuus est, II 648 A et seq., 689 A, quo in monte, 481 A, 538 A, 666 D', 688 B, V 336 D'. Ignoratur dies obitus ejus, III 13 C', sicut et sepulturæ locus, quare, II 688 C'. — Illum vere mortuum esse et salvatum tenendum est, contra quosdam contrarium dicentes, III 6 C. — De ejus corpore quando et quatenus S. Michael cum diabolo contentionem habuerit, XIV 70 C' et seq. — Quare et qualiter in transfiguratione Christi apparuerit, XI 195 C', 597 C. — Cur Deus ejus preces se non recepturum profiteatur, IX 135 D, 140 B, quum ad ejus instantiam toties Hebræis pepercerit, 59 C'. — Qualiter Judæos accusare dicatur, XII 381 B et seq.

PRÆCONIUM, VIRTUTES ET SCRIPTA. — Dilectus Deo et hominibus, II 113 A, VIII 269 C, XIV 126 A', vocatus Dei homo, II 672 B, et servus, III 5 A, Moyses multipliciter commendatur, I 3, VIII 269 C' et seq. — Valde formosus, I 485 D, 487 B, XIII 519 A, virtutibus præclarior fuit, fide scilicet, II 389 C', VIII 270 C', XIII 483 D, 519 B et seq., humilitate, I 635 A', II 387 B, lenitate et mansuetudine, I 587 D', II 388 D', V 631 C, VIII 270 C'; evangelicas denique virtutes sub lege exercuit, II 412 B'. — Scripsit de justitia quæ ex fide est, XIII 83 B, 84 B. — Mysticam legis intelligentiam habuit, II 673 D', 690 A'. — Ex libris ejus innotescit animæ immortalitas, XII 184 A'. — Salomone sapientior, III 601 A' et seq., omnium præstantissimus Prophetarum, II 389 C', 390 A et seq., 689 B, B', V 397 B', X 305 D', quotuplici modo de Christo scripserit, in primis prædicendo quod Deus Judæis suscitaret Prophetam similem sibi, II 591 B et seq., XI 231 B', XII 309 D, 381 A', XIV 106 D. — Attamen Christus excellentior demonstratur quam Moyses, XIII 483 B et seq., XIV 106 A', cui etiam præstant Apostoli, quantum ad gratias gratis datas, XIII 223 D'. — Inter Deum et populum Israel mediator fuit, I 637 D', II 545 D, XIII 279 D.

Multiplici ex ratione Christi typus exstitit Moyses, I 491 B et seq., 514 A et seq., 535 C', II 51 C, 329 C, 360 B, 392 A, VI 250 C, X 504 D', XI 252 C', 597 D. — Ultima ejus verba ad xii tribus ultimæ Christi orationi comparantur, II 681 C. — Fuit figura fidelium tentationibus obnoxiorum, I 493 B', contemplativorum et perfectorum, II 10 A', 342 C', VI 430 C, necnon et Apostolorum, I 535 C, VI 456 B'. — Per Moysen sæpe intelligitur lex vetus, III 10 A', D', etc. — Per ineloquentiam ejus quid exprimatur, I 514 A'. — Quid signent ejus virga, lux, radii et cornua in vultu ipsius splendescentia, necnon et velamen quo faciem suam operiebat, II 121 A', XIII 223 B' et seq. — Petra quam virga percussit, quid figuret, et cur spiritualis vocetur, I 627 C, XIII 169 C. — Per hoc quod nec Moyses nec Aaron, sed Josue Hebræos introduxit in terram promissam, quid præfiguratum fuerit, II 483 B', 689 D. — Mors ejus in monte, et sepultura in valle, quid innuant, II 689 C. — Filia Pharaonis in omnibus quæ erga Moysen egit, Ecclesiæ typus fuit, I 491 B'.

Varia documenta quæ ex dictis ge-

Digitized by Google

stisque Moysis elicere valent prælati, I 502A et seq., 518B et seq., 591B et seq., 627B et seq., 634D et seq., II 43B et seq., 106D et seq., 203C', 400B, 435B', 482C', 495A et seq., 531D et seq., VI 467D', IX 12D', etc., et cuncti fideles, I 502C, C', 504A et seq., 519C', 525B', 584D, 591D et seq., 604C et seq., 626C, 628B, 633D, 635B', II 51D et seq., 121A', 435C', 532D', etc. — Electiones et promotiones ad prælaturas sacrosque Ordines quomodo fieri debeant, I 634B', II 190B et seq., 482C', 532B'.

An Moyses sit auctor libri Job, IV 295B', 296B, D, et psalmi LXXXIX[i], VI 353B. — Cur inter libros ejus excellere dicatur Exodus, I 473. — Scripta ejus gentiles transferre volentes divinitus puniuntur, I 11B'. — Judæi nonnulla Salomonis Proverbia de Moyse exponentes refelluntur, VII 182D et seq., 184A'.

Cf. Deuteronomium, Lex, Pentateuchus.

MOYSES, abbas, laudatur, VIII 208A.

MOYSES Ægyptius (Rabbi Moses Maimonides). « Magnus theologus et præclarus philosophus », neophytus fuisse traditur, quoniam scripsit Jesum Nazarenum Messiam esse in lege promissum, II 433B. — Allegatur : de Dei exsistentia, XII 275A, præscientia, VIII 94D, et providentia, IV 378C, de nomine ejus tetragrammaton, IX 183A', X 46B', XII 272C', de creatione, I 22A, 37C, de diuturnitate vitæ ante diluvium, III 147A', de circumcisione, XI 422B, de apparitione trium virorum Abrahæ, I 254B, de numero mandatorum in lege, XIII 306C', XIV 50A, 169C, de celebratione sabbati, VI 366D, de prohibitione coquendi hœdum in lacte matris, II 35D', de sacrificio turturum et columbarum, 143D'. — Item citatur : de virtutibus Dei, VI 433D, de exaltatione vallium et humiliatione collium in adventu Messiæ, VIII 602B', XI 443D', de expositione cap. LIV[i] Isaiæ, VIII 689A', de obscuratione siderum, VII 284A, de finibus operum hominis, IV 332C, de tribulationibus, X 40D', de somniis, III 603A', etc. — Sidera animata esse docuit, V 3D', VI 686C, VIII 257A, IX 395A'. — Scripsit de distantia orbis ab orbe, et de terræ habitabilis latitudine, VIII 4B'. — Notantur et refelluntur ejus errores de angelis, IV 312D, X 52C, 108A, de peccato Moysis in deserto Sin, II 432D', de immunitate Levitarum ab idololatria, 101C', de Leviathan, V 25B', de lumine solis et lunæ in fine mundi, VIII 548C.

MOYSES Gerundensis (Rabbi Moses Nahmanides), glossator. Allegatur : de iride, I 187B, de novissimis diebus quos Jacob significare intendit, 437D, de occisione agni paschalis, 562A, de immolatione vaccæ rufæ, II 422A', de stella Jacob, 465C', de maledicente parentibus, 15A. — Refellitur ejus error de manna, I 618D'.

MULIER. A molliendo, quasi mollis aer dicitur, IV 497B. — Hebræi idiomatis consuetudo est, ut quæcumque feminei sexus persona mulier nuncupetur, XIII 281A'. — Cur et qualiter creata sit mulier, I 79C', 81C et seq., 83C, 84D et seq., VIII 98A. An fuerit viri filia, 86A, et recte virago vocetur, 81D'. — Corpus mulierum intra LXXX dies efformari fertur, et in earum partu immunditia erat diuturnior, quare, II 216B', 217D'. — Qui fecit hominem ab initio, masculum et feminam creavit eos, I 53D, 55B, XI 213D ; propter hoc dimittet homo patrem et matrem, et adhærebit uxori suæ, et erunt duo in carne una, I 82C, XI 213A' et seq., XIII 323C. — Ex muliere cuncti procedunt, IV 497B ; quomodo ad generationem materiam conferat, 539B. — A muliere factum est initium peccati, et per illam omnes morimur, VIII 161D, etc. *Vide* Eva. — Quo sensu Deus inimicitias posuerit inter serpentem et mulierem, et quomodo ipsa caput serpentis contritura sit, I 103A' et seq.

In lege Mosaica, sicut in lege naturæ, mulieres per fidem parentum, si puellæ, propria fide, si adultæ, a labe originali

Digitized by Google

mundabantur, I 248B', 250B, II 216C. — Feminæ viriles vestes gestare non licebat, II 602D, 607D'. — Incontinens quomodo fuerit punita, VII 78B'. — Mulierem prægnantem percutiens, quali pœnæ subjacuerit, II 16D. Mystice, quid, 19D'. — Mulieres venire Jerusalem ter in anno non tenebantur, XI 434A'. — Quomodo mortuos lugerent Hebrææ, IX 96D'. — Gentis triumphos in choreis decantare solebant, I 606C et seq., III 365C, 432C. — Per Deboram et alias mulieres nonnulla præclara operatus est Deus, III 134D'. — Prædixit Isaias pœnas superbis Judæorum mulieribus infligendas a Babyloniis et Romanis, VIII 354D' et seq. — Quænam mulier circumdatura virum a Jeremia prænuntietur, IX 225B, XIII 281A'.

Apud Persas, mulieres seorsum vescebantur, V 176D. — Apud paganos, in sacris Veneris nudæ incedebant, V 270C. — Adonidem qualiter plangerent, IX 450D'. — Quænam de mulieribus Babyloniæ referantur, IX 405D et seq., 406D.

Mulier a fluxu sanguinis sanata, XI 115C' et seq., 577B' et seq., quid signet, 116C', 579A'; item mulier Chananæa, 182A' et seq., 184B, et mulier inclinata, XII 79D' et seq., 80A'. — Mulier in adulterio deprehensa, quam benigne a Jesu suscepta, XII 423C' et seq. — Colloquium Jesu cum muliere Samaritana exponitur, XII 347B et seq. — Mulier Christi matrem in publico laudans, quæ fuerit, XII 39A'. — Mulieres Jesum sequentes eique ministrantes, quæ fuerint, XI 558C' et seq., et quo sensu a spiritibus malignis curatæ, D. — Mulieribus illum ad supplicium euntem plangentibus quid prædixerit, XII 236D' et seq. — Quænam mulieres sanctæ steterint juxta crucem, XI 314B, XII 594C, et ad ungendum Christi corpus venerint, XI 316C, 354C, XII 249D, 251B'. Quomodo angelorum visionem habuerint, et qualiter illis apparuerit Jesus, XI 316D' et seq., 355A et seq., XII 250C' et seq., 599D et seq. — Exemplo Christi, Apostoli mulieres circumducebant, XIII 163D. — In Ecclesia primitiva, illis prohibebatur docere publice, non in privato, XIII 175C', 195A, 417D'. — Mulier orans vel prophetans, velatum caput habere debebat, quare, XIII 175B' et seq. — Tempore persecutionum, quædam ne violarentur, instinctu divino, se ipsas occiderunt, V 186C'. — Hæretici mulierculas maxime seducebant, XIII 442B.

Prona est mulier ad compassionem, VII 129D', IX 97A, ad eleemosynæ largitionem, VIII 223D', ad fletum, quia mollis est corde, V 104A, IX 564A'. — Mulieres solent esse viris devotiores, XIII 88A'. Minus peccant in eodem culpæ genere quam viri, quare, XII 424A. — Timor Domini cum electis feminis graditur, VIII 9A'. — Laudatur mulier verecunda et sancta, VIII 50C, 164A', 247A. — Mulieris fortis laudatio quæ in Proverbiis legitur, quadrupliciter exponitur, VII 194D et seq., 201A et seq., 204B et seq.

Naturaliter fragilis et infirma etiam in virtute, VII 257D, mulier prona est ad iracundiam, V 92B', VIII 64C, 160B, etc., curiositatem, I 363D', et loquacitatem, X 508B.

Quantum viris nocivæ sint mulieres, III 516C', VII 48D', 256B' et seq., VIII 56A', 254D', et cum illis quam caute agendum, IV 25C, VIII 56C' et seq., 254C'. — Vinum et mulieres etiam sapientes apostatare faciunt, VIII 109D'. — Melior est iniquitas viri quam mulier benefaciens, quo sensu, VIII 255A. — Quam perniciosum sit oculos figere in virginem, VIII 56A, de illa cogitare, IV 643B, et generaliter mulieres incaute respicere, III 501D, VIII 56A' et seq., 160C', 252A', X 168D'. Qui mulierem viderit ad concupiscendum eam, jam mœchatus est eam in corde suo, XI 67A. — Mulieribus non det homo sub-

Digitized by Google

stantiam suam, VII 41C, 192B' et seq. — Qualiter cavendum sit a muliere multivola, VIII 55C', a saltatrice, D', et a muliere compta, 56D. — Circulus aureus in naribus suis, mulier pulchra et fatua, VII 75D. — Quanta sit nequitia mulieris perversæ, et quam timenda, VIII 159D et seq., 160B et seq., 163A'. — Mulier fornicaria et adultera, quomodo dignoscatur, VIII 163D'; erubescere nescit, VII 189C. Fovea profunda os ejus, 145B. Cur et qualiter vitanda sit, 21C' et seq., 42D, 48B' et seq., 51A' et seq., VIII 56B. Quasi stercus in via conculcabitur, 56B'.

Cur mulieres ad comam nutriendam naturalem habeant inclinationem, XIII 177D, B'. — Quomodo se vestire et ornare debeant, III 513C', XIII 417B', 646D, 647C. Immoderato ornatu utentes qualiter peccent, 647D et seq. — Quid mundus muliebris, V 178B', IX 476A', 486C. — Potius ornent se decore virtutum quas commendat Apostolus, XIII 417C', 418B', 420A, 648C. — Illas discurrere non decet, I 364A, XII 476B'. — Mulieres in balneis cum viris lavari, vel viris inservire, indecens est, V 176A'. — Honorandæ sunt mulieres intuitu et amore B. V. Mariæ, XIII 648C'.

Mulieris conjugatæ officia, virtutes et vitia, *Vide* Conjux, Uxor, Vir.

Exponitur parabola mulieris quæ drachmam perdidit, XII 105A' et seq. — Qualiter regnum cœlorum fermento assimiletur quod mulier in farinæ satis tribus abscondit, XI 166A et seq. — Mulier quæ tristitiam habet quum parit, et jam non meminit pressuræ quum puerum pepererit, quid signet, XII 560D et seq. — Per mulierem amictam sole intelligitur Ecclesia militans, XIV 306C' et seq., vel B. Maria, 307A'. — Mulier super bestiam sedens, quid figuret, XIV 338C' et seq., 342B'. — Quid designetur in visione Zachariæ per mulierem in amphora sedentem, X 640A, D', et per duas mulieres quæ eamdem amphoram levaverunt, C, D'. — Cur hæretici figurentur per mulierem alienam, VII 22C, pulchram et fatuam, 75D, stultam et clamosam, 63B' et seq., atque feminarum instar criniti ferantur, XIV 292C. — Mulieres dicuntur molles et effeminati, VIII 353C', 559A, 561C', IX 369D', etc., animæ peccatrices, VII 318B.

Cf. Generatio, Matrimonium, Meretrix, Prostitutio, Puerpera, Purificatio, Vidua, Votum, Zelotypia.

MULSUM, quid sit, V 249B.

MULTILOQUIUM. Quid sit, VII 69B. — Non in multiloquio homines exaudiuntur, XI 77C'. — *Cf.* Lingua.

MULUS. Est brutum gulosum, XIV 412D. — Etsi mulos producere Hebræis vetitum fuerit, II 259C, eis uti non illicitum erat, III 515B'. — Muli infructuosos denotant, X 685C', et bestiales, V 106A', 599C, XIV 412B. — Cur Apostoli mulis comparentur, VIII 763C.

MUNDITIA. Sapientia increata ubique, propter suam munditiam, attingit, VII 497D. — Quatenus mundi sint oculi Dei ne videat malum, X 540D'. — Cordis munditia in quo sistat, et quos gradus habeat, VII 133B', XI 56A. — Summopere Deo placens, VII 144C', viatorum summa atque essentialis beatitudo, exercitiorum finis ultimus est, eique tanquam præmium specialiter repromittitur visio Dei beatifica, IV 538B, V 549A et seq., VI 45D, XI 52A', 56B', XIII 51C'. Cum ardenti Dei contemplatione identificatur, XI 56C; unde cor mundum optimus est ac certissimus Scripturæ interpres, VI 708B'. — Etsi respectu Dei nulla creatura absolute munda dici possit, IV 372B et seq., 436C' et seq., 516B', 522D', 601D et seq., 659D, VII 133D, 187C, etc., quanto zelo quærenda sit mentis munditia, VIII 327B, 336D, XI 56D, XIII 235B, 568A', 596D' et seq., maxime ab altaris ministris et a communicantibus, II 86B, 170C', 191B, III 380A', 472A, V 561B', VI 617B', VIII 681A', etc. — Quatenus a Deo sit et ab homine, IV 438B,

Digitized by Google

498D', 587C', VI 45D, VIII 230D', IX 480C, 489C', 533C, XIV 10A, 433D', etc. *Vide* Deus (Providentia supernaturalis). — Sanguis Christi emundat nos ab omni peccato, IX 241B', 486D', 582C, XIII 506D' et seq., XIV 7C', etc. *Vide* Christus. — Qualiter virtutes morales et intellectuales ad cordis munditiam disponant, XI 56B, et quotuplici via ad eam pertingatur, C. — Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus, quo sensu, XII 517B. — Ab immundo quis mundabitur, VIII 206D.

Corporalem munditiam diligit Deus, eamque a Judæis exigebat, quoad ventris purgationem, II 612B, immundorum contactum, 209D, D', 210D, 211D', etc., multiplices præscribens lotiones, 89A', 209A', 211A', 226C', 235C, C'. — Mundationis ritus quoad sacerdotes, II 81B et seq., 185C', V 258A', Levitas, II 362B, plebem, V 258B', altare, II 84C', 338D'. — Quid de munditia ad Phase requisita, II 364D' et seq., IV 256D' et seq., V 222D', et ad sanctificatorum comestionem, II 179D', 278D', 417A', III 377C', etc. — Cur in V. L. omnia pene in sanguine mundarentur, XIII 508A. — Pharisæi quod deforis est mundabant, intus autem immunditia pleni erant, XI 255A', XII 44B. — De aqua lustrationis, *Vide* Aqua.

Animalia quænam munda reputata sint in V. L., *Vide* Animal, Avis. — Quid signaverint, I 172C, II 213C et seq., 713D. — Fontes et omnes aquarum congregationes munda erant, II 211A. — Omnia munda mundis, quo sensu, XIII 453C et seq. — Quid requiratur de sacerdotibus, ut inter mundum et immundum discernere valeant, II 199B' et seq., 202D', IX 524D', 526A', 649C'.

Cf. Castitas, Immaculatus, Immunditia, Innocentia, Lavacrum, Lepra, Macula, Mors, Morticinum, Puerpera, Purificatio, Puritas.

MUNDUS. Quotuplici sensu accipiatur, XII 283C, 333A', XIV 19C, 181D'. — Per elementa mundi quid intelligatur, XIII 281B, 362D, 364D'.

MUNDUS SENSIBILIS. — Cur Græce cosmos, et Latine mundus dicatur, X 454D'. — Circa ejus originem et naturam plures fuerunt philosophorum errores, I 14B, V 252A, XII 198C, 274D', 282D'. — De creatione et gubernatione mundi, *Vide* Creatio, Deus (Opera). — Quo mense creatus sit, I 38D, V 237D'. — Pulcherrimus, VI 368D, perfectus, quo sensu, I 66B', omnium miraculorum maximum, IV 379A, Dei, qui dicitur magnus mundi Princeps, V 368D', exsistentiam perfectionesque prædicat, *Vide* Deus. — Illius rationem humana scientia attingere nequit, V 3D, eumque tradidit Deus hominum disputationibus, VII 229B'. — Qualiter mundum illuminet in excelsis Dominus, VIII 259D'. — Nulla gens totius orbis imperium unquam obtinuit, IV 274C'. — Quomodo diabolus Christo ostendere potuerit omnia regna mundi, XI 44D, 466A'.

Describitur mundi status præsens et futurus, XIII 478D'. — Præterit figura hujus mundi, XIII 157B', XIV 22B'; quomodo eo utendum sit, XIII 157A'. — Quo sensu testamentum hujus mundi moriatur, VIII 82D'. — Diversæ mundi ætates referuntur, XI 221A et seq. Ultima ejus ætas qualis sit, XIII 170D', XIV 23C, et quare præcedentibus protractior, A'. — De duratione mundi nihil certi habemus, VI 645C', VII 495C, quum Christus omnes qui finem illius calculare præsumunt redarguerit, X 163C, XI 260C', 268D, XIII 389A et seq., XIV 87A'. Durabit usque dum electorum numerus compleatur, 278B. — Mundo olim Deus non pepercit, diluvium inducens per quod inundatus periit, XIII 686D et seq., 693A et seq. — Qualiter in fine sæculorum consummandus sit et innovandus, *Vide* Deus (Operum Dei consummatio), Judicium.

MUNDUS SEU GENUS HUMANUM. — Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum

Digitized by Google

unigenitum daret, XII 332B et seq., XIV 43A. Cur illum miserit in mundum, XII 334D et seq., 457D et seq., 512C', 586C', XIII 266B, 413D', 509D' et seq. — Christus, Salvator mundi, XII 355D', XIV 45A, figuratus est per patriarcham Joseph, vocatum lingua Ægyptiaca salvatorem mundi, I 401A', 403B'. — Salus ab ipso allata mundo, quomodo intelligenda sit, IX 182C' et seq. Per humilitatem facta est, non per potentiam, 127D'. — Christus propitiatio est pro peccatis totius mundi, XIV 12A', Agnus qui tollit peccata mundi, XII 303A. Quo sensu occisus sit ab origine mundi, XIV 315C. — Qualiter lux sit mundi, XII 282D, 336A, 426B, 449D, 512D. — Mundus agro comparatur in quo Filius hominis bonum semen seminavit, XI 167A'. — In mundo erat Christus, et mundus eum non cognovit, XII 282C' et seq. — Ante ejus adventum diabolus universum orbem seduxerat, XIV 310A'; sed in fine sæculi pene totus ad fidem convertetur, XII 162B, XIV 304C. — Quo sensu regnum Christi non sit de hoc mundo, XII 585B' et seq. — Quantum dilexerit suos qui erant in mundo, XII 514C et seq. Non rogavit Patrem ut tolleret eos de mundo, sed ut servaret eos a malo, 572D'; neque pro illis tantum rogavit, sed et pro cunctis fidelibus, ut omnes unum sint, ut credat mundus quod Pater ipsum miserit, 574A' et seq. — Apostoli lux sunt mundi, XI 59C'. Mundi conversio per eos facta maximum est miraculum, III 142A', XI 358D, XIV 137C', 311A. — Sicut Deus in cœlo est, sic et fideles sint in mundo, XIV 46D'. — Sancti mundum judicabunt, quomodo, XIII 147C' et seq.

MUNDUS SEU PRÆSENS SÆCULUM NEQUAM. — Totus in maligno positus est, XIV 55C'. — Princeps ejus est diabolus, XII 541A', 557C, et rectores illius sunt dæmones, XIII 325D'. — Quinam de mundo sint, et de mundo loquantur, XII 431B, XIV 41B'. Qualiter mundus eos audiat, 41C'. — Quid quærant mundani, XII 64A'. — Omne quod est in mundo concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vitæ, XIV 20D et seq. — Mundus Deum non cognovit, XII 576A', XIII 128D', XIV 29A, neque Christum, XII 283D, quem odio habuit, 410B, 550B. — Quatenus de mundo Christus non sit, XII 431B, nec pro illo roget, 570A. — Non potest mundus Spiritum Sanctum accipere, XII 535C' et seq., et animalis homo non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei, XIII 135A. — Quomodo a Spiritu Sancto arguendus sit mundus, XII 536B' et seq. — Verbum crucis sapientibus hujus mundi stultitia est, XIII 128D, 129C', XIV 29B. — Sapientiam Dei nemo principum hujus sæculi cognovit, XIII 133D. Eorum sapientia quæ sit, 133A. Mundani sapientes non sunt nisi ut faciant mala, IX 57B. Quo sensu prudentiores dicantur filiis lucis in generatione sua, XII 119B' et seq. — Stultam fecit Deus sapientiam hujus mundi, XIII 128D' et seq., 140A'. Hos elegit quos despexit mundus, X 681D', XIII 131B et seq., 573C. — Pacem veram mundus dare non potest, XII 540D. — Væ mundo a scandalis, XI 204B, XII 133D.

Cur et qualiter mundus diligendus non sit, sed contemnendus, I 519B', VI 32A, 634A, IX 567A', X 704A', XI 193B, 515C', 593B', XIII 343D', 593A, XIV 19A et seq., etc. Quatenus tamen mundani diligendi sint, XIII 593D. — Qualiter Christus nos eripuerit de præsenti sæculo nequam, et quomodo propter hoc juges illi gratias agere debeamus, I 584D, VI 521C et seq., XIII 266B. — Non spiritum hujus mundi accepimus, sed spiritum qui ex Deo est, XIII 134A'. — Non conformemur huic sæculo, XIII 95C, in cujus vitiis olim ambulavimus, 304C; sed immaculatos nos ab eo custodiamus, 570B', 571D'. — Nemo Deo militans implicat se negotiis sæcularibus, XIII 438C. — Fugiamus concupi-

Digitized by Google

scentiæ corruptionem quæ in mundo est, XIII 678D, XIV 22D; mundus enim transibit, et concupiscentia ejus, B' et seq. — Mihi mundus crucifixus est, et ego mundo, XIII 293A. — Quis mundum vincat, XIV 50B et seq.

Omnes qui pie vivere volunt in Christo, persecutionem patientur a mundo, XII 565C, XIII 442D', 672B'. — Multipliciter electos tentat, IV 677A, IX 330B'. Perverse de devotis judicat, XIV 28C', et in eis caritatem exstinguere conatur, V 542D. — Electi in hoc mundo plorant, mundus vero gaudet; sed tristitia eorum vertetur in gaudium, XII 560A. Tanquam purgamenta hujus mundi facti quandoque videntur, XIII 143A'. Corripiuntur ut non cum hoc mundo damnentur, 181C'. Fiduciam non amittant, nam Christus vicit mundum, XII 565D et seq. Major est qui in illis est, quam qui in mundo, XIV 41A'. — Mundani futuræ vitæ pœnas luent, et etiam in hoc sæculo variis subjiciuntur afflictionibus, IX 100A', X 534B, 589A', etc. — Incurvati sunt colles mundi ab itineribus æternitatis Dei, quo sensu, X 559C', 567B'.

Mundus figurate dicitur mare, V 548C', VI 144B, 441B, VIII 459D, 474C', X 102B', 657B, etc., terra deserta, invia et inaquosa, VI 128B, 130D', IX 26D', terra sitis, 27A, lutum, VI 177A, 187B, limus, 172A, 183B, desertum, 158D', VII 352C, 431B', IX 25A', X 315A', solitudo, VI 469D', mortis imago, IX 27B. — Signatur per Ægyptum, VI 264B', 456A, 521C, VIII 473C, IX 26C', etc., Babylonem, VIII 435C, 484D, XIV 343B, Niniven, X 454C', 521B, 526D', etc., Sodomam, IX 358A, et Tyrum, 544B'.

Cf. Elementum, Orbis, Sæculum, Terra.

MUNIFICENTIA divina plus dat quam promisit, X 708C. *Cf.* Deus (Attributa moralia).

MUNITIO. Quid figuret munitio, IX 342D, X 543B', 657A, 660C', XIII 244B', vel civitas munita, V 592A, 595B', IX 51B, 68D', 93A, etc. — Gradus quomodo figendus sit super munitionem, X 550A.

MUNUS. Triplicis est generis, II 32A', V 558B. — Munus absconditum exstinguit iras, VII 140B. Victoriam et honorem acquirit qui dat munera, 144B'. — Quomodo munus ante altare relinquendum sit ut reconciliatio procuretur, XI 65B'. — Munera quænam a Deo reprobentur, VIII 214C, 245A. Non tam ad ipsa munera respicit quam ad offerentium affectus, I 123 C', VIII 47B', XII 187C et seq. — Quare munera accipere non debeant judices, II 31C' et seq., 580C', 636D, IV 524C', V 558B, VII 103A, 119C, VIII 118D', neque testes, II 32A, ut solebant Judæorum principes, qui de hoc arguuntur, VIII 330A, 365D', X 486C. Quo sensu excutiendæ sint manus ab omni munere, VIII 566C. — Ex avaritia Pharisæi fingebant munus Deo oblatum ab onere parentes sublevandi eximere, XI 179B. — Magorum munera, quid significent, XI 25C et seq. — *Cf.* Donum, Oblatio.

MURÆNA, piscis, describitur, VII 308C'.

MURÆNULA. Murænulæ, quid sint ad litteram, II 494B', VII 308D', VIII 355C, et mystice, II 496A'. — Quid murænulæ aureæ vermiculatæ argento, VII 309A, 319B, 326C'.

MURMURATIO. Quantum peccatum murmurare contra Deum, aut contra ejus vicarios, I 612D', 620C', VII 458B', IX 351A', XIII 170A'. — Hebræi murmurantes qualiter sæpe puniti sint, II 373B et seq., 398D' et seq., 411A', 437C et seq., etc. — Eos imitantur tepidi Christiani et religiosi, et sic iram Dei provocant, I 619B, 626C, II 385A et seq., 400A, 443A', XIV 74B'. — Eo magis de hujus vitæ laboribus quis murmurat, quo minus carnis desideria in se exstinxit, XIV 75A. — Vir prudens et disciplinatus non murmurabit correptus, VIII 65C. — Aliis justæ querelæ non detur causa, XI 373D' et seq., XIII 341A.

MURUS. Murus in Scriptura, nunc in bo-

no, nunc in malo sumitur, VIII 493 D', IX 595 C. — Designat pastores et doctores, VIII 345 C'. Qualiter pro domo Israel, ut murum, se opponere debeant, IX 464 B, 467 D'. Cur Jeremias muro æreo comparetur, 11 B, 15 A'. — Ecclesia assimilatur muro, VII 435 A', 436 A, et domui intra muros positæ, II 300 A'. Quid muri ejus, V 237 B', VI 83 A, VIII 661 C', 723 D', 734 A, IX 14 D', 67 D', 343 D', X 423 B. — Quid signetur per murum civitatis supernæ, XIV 366 A, per mensuram ejus, 368 B', et per duodecim ejus fundamenta, 366 B'. Ipsius structura describitur, V 123 D et seq., XIV 368 D' et seq. — Quomodo ædificentur muri Jerusalem, XIV 438 C' et seq. — Christus est murus et antemurale Ecclesiæ triumphantis, VIII 513 A', et militantis, 519 C'. — In visione Ezechielis, triplici muro cingebatur templum, IX 603 B', quorum quilibet tres portas habebat, 604 D et seq., 618 A et seq. Eorum mensuræ describuntur, 619 A et seq., 630 A' et seq. Spiritualiter, quid figurent, 612 C, 617 D', 619 B' et seq., 622 B et seq., 635 C'.

Qualiter muro assimilentur B. Virgo, VII 445 D', 446 C, et anima virtuosa, 442 B, D. — Murus animæ est angelica custodia, IX 332 D. — Quo sensu pallium Sponsæ tulerint custodes murorum, VII 390 B, 398 A.

Murus litus super quem stabat Dominus in visione Amos, populum Judaicum signabat, X 413 C et seq. — Per muros cocti lateris quid intelligatur, VIII 459 B, D'. — Murus quandoque designat quidquid a Deo separat, V 505 A', VIII 345 D', 452 B. — Quinam lacum fodiant inter duos muros, VIII 494 A'. — Quid sit linire murum absque paleis, IX 464 D', 468 C', vel absque temperatura, 465 A. — Singulariter Deum revereri deberent Christiani, maxime religiosi, inter quorum habitationem et templum mediat murus dumtaxat, IX 641 D'. — Civitas absque muro vir in loquendo inconsideratus, VII 161 D'.

Cf. Maceria, Paries, Porta, Propugnaculum.

MUS inter animalia immunda reputatur, II 209 D'.

MUSACH sabbati, quid sit, IV 66 B'.

MUSCA. Muscarum plaga qua percussit Deus Ægyptios, I 541 D' et seq., VII 543 C', quid signet, I 544 A. — Muscæ morientes perdunt suavitatem unguenti, VII 271 C. — Quid musca in extremo fluminum Ægypti, VIII 387 C, 389 B.

MUSCIPULA. Quo sensu creaturæ in muscipulam sint pedibus insipientium, VII 534 B' et seq. *Cf.* Decipula.

MUSICA seu Melodia. A Jubal inventa perhibetur, I 133 C. — Musicorum instrumentorum diversa genera, I 609 A'. Quid significent, VI 692 A' et seq. — Variæ melodiæ varias in homine excitant affectiones, III 313 B', 354 B, IV 15 C, X 32 A'. — Musica in convivio delectat, VIII 194 D', 195 C, 288 C. Utrum sit licita, 195 A. Multi ea abutuntur, X 409 C'. — Diabolus aures per canoram musicam tentat, XIII 672 D'. — In divino Officio musica organorum non vetatur, VIII 194 C'. — Prophetæ melodiis se ad fervorem excitabant, III 313 A', IV 15 A. — Discantus ad contemplationem incitat, IV 15 C. — An symphonia et melodia fugentur dæmones, III 353 C et seq. — Olim pueri in musicis primo instruebantur, IV 575 C'; et præliantes se ad pugnam tubis canticisque accendebant, V 377 B'. — Justi V. T. in pueritia sua modos musicos requirebant, et carmina Scripturarum narrabant, VIII 265 B'. — David cantores stare fecit contra altare, et in sono eorum dulces fecit modos, IV 153 D et seq., 171 D et seq., VI 695, VIII 280 D'. — Vasa musicorum instrumenta designant in quibus laudes divinæ solvuntur, VIII 492 A', vel cantores ipsos, 496 A'. — Mystice, quid musicam non impedire, et quænam musica auribus Sponsi dulcis sit, VIII 194 B'. — Musica in luctu, importuna narratio, VIII 126 B. — *Cf.* Symphonia.

Digitized by Google

MUSTELA, animal immundum, quid sit, II 209D'.
MUSTUM lagunculas novas disrumpens, quid signet, IV 656A', XIV 96C. *Cf.* Malogranatum.
MUTATIO. Non fit sine quadam corruptione, XIV 452B. — Quid mutatio dexteræ Excelsi, VI 246D'. — Reprobatur vana locorum mutatio, IV 636D', VII 168A, VIII 70C', 180D', 224A, XIII 512B. — Immutabilitas Dei, *Vide* Deus (Attributa metaphysica). — *Cf.* Locus.
MUTATORIUM. Mutatoria vestimenta, quid, IV 26B'.
MUTILATIO membrorum, an liceat propter vitanda peccata, XI 205B.
MUTUS. Quatenus Deus surdum et mutum fecerit, I 507B'. — Multi corporaliter et spiritualiter muti, a Christo ejusque discipulis sunt curati, VIII 578B', XI 118D', 152B, 184D, 339D et seq., 342D et seq., XII 34B. — Canes muti, latrare non valentes, quinam dicantur, VIII 702D'.
MUTUS, genus quoddam ranæ, si in os canis latrantis projiciatur, illum obmutescere facit, VIII 119A.
MUTUUM. In quo a deposito differat, II 24A, 717D. — Commendatur, II 576D, 613A, VI 512D, VIII 177A, XI 73A'. — Quatenus sine spe retributionis dandum sit, XI 521D et seq., cum discretione tamen, II 577A'. — Lex mutui in V. L.: circa animalia, II 23C', 717C, circa pecuniam, 25B, 574D, 717B. — Qui accipit mutuum, servus est fœnerantis, VII 144C. — Mutuabitur peccator et non solvet, justus autem miseretur et tribuet, V 632D', 633D'. — Tres panes quos nobis petentibus Deus commodat, quid sint, XII 30D' et seq. — *Cf.* Fœnus, Usura.
MYGALE, immundum animal, quid sit, II 210B.
MYRICA deserti, frutetum inutile, typus est infructuosorum, IX 149B', 276A.
MYRMICOLEON, quid sit, IV 367C'.
MYRRHA. Quid sit, II 90A, VII 373C, VIII 145B. Ejus succus corpora incorrupta servat, VI 8D, XI 25C', XII 598C, etc. — In oleo unctionis adhibebatur, II 90A. — Mortificationem et pœnitentiam designat, VI 8D, VII 352D, 358D, 373D, XI 25B', XII 598D'. — Cur myrrhæ assimilentur Sapientia increata, VIII 145B, Christus, VII 309D, 319C', 327A, et B. Virgo, VIII 154D'. — Quomodo myrrham distillare perhibeantur labia Sponsi, VII 392D', vel manus Sponsæ, 389A, 396D', 401D'. — Qualiter Sponsus myrrham suam messuerit cum aromatibus suis, VII 385A', 395C, 400B. — Quid mons myrrhæ et quomodo ad eum vadat Christus, VII 367C, 377A', 382A.
MYRTUS et MYRTETUM. Quid sint, X 620A, et quid mystice designent, VIII 615C', X 620A, 624A'. Quomodo pro urtica crescat myrtus, VIII 699C, B'.
MYSIA. Alia est Asiæ, et alia Europæ provincia; ista vero in superiorem et inferiorem dividitur, XIV 174B.
MYSTERIUM. Mysterium dicitur secretum humanum, VII 135C, VIII 129C, 170A', vel divinum, XIII 91D', 191C, XIV 298B, etc. Sic vocatur etiam quidquid homini occultum est, X 24C', aut illud in quo aliud cernitur, et aliud intelligitur, XIV 339A'. — Per mysteria Dei intelliguntur quandoque sacramenta vel ecclesiastica officia, XIII 141B. — Quid mysteria regni Dei, XI 162C, 562C'. — Divina mysteria non præsumptuose, sed reverenter scrutanda sunt, VII 161D, VIII 24D', XIII 96C, etc. — Mysterium Christi, quomodo revelatum fuerit, XIII 117B' et seq., 133B et seq., 308C' et seq., 360B, etc. *Vide* Christus, Incarnatio. — Quo sensu dicat S. Paulus mysterium jam operari iniquitatis, XIII 402D' et seq. — Mysterium, sic in Apocalypsi vocatur meretrix magna, quare, XIV 339D. — *Cf.* Incarnatio, Prædestinatio, Secretum, Trinitas.
MYSTICUS. Theologia mystica, quid sit, et quomodo hominem ita Deo conjungat,

Digitized by Google

ut medium teneat inter comprehensorem et viatorem, II 10C', IV 471D, 473A, 687B', VII 256B, 340B, D, 386D', XII 13D'. — Ad illius sacratissimas visiones quinam perducantur, I 264A, II 10A', 342A', IV 471C, 687C, VI 701A', etc. — Prudens eloquii mystici quis dicatur, VIII 350C'. — *Cf.* Contemplatio, Deus (Attributa ad voluntatem pertinentia).

N

NAAMAN, Syrus. Vir fuit magnus, IV 26A, virtuosus, C, benignus et prudens, 28A. — Quomodo per eum salutem dederit Deus Syriæ, IV 26B. — Qualiter a lepra sanatus, Deo et Eliseo fuerit gratus, IV 26A' et seq., XI 477B'. — Bona fide munera obtulit Prophetæ, qui illa recipere noluit, quare, IV 28A'. — Cur de Palæstinæ terra secum asportare voluerit, IV 29B. — Deum Israel agnovit, IV 28C; sed ad Judaismum non est conversus, 30A. — An ab Eliseo idololatriam simulandi licentiam acceperit, IV 29A'. — Mystice, quid hæc signent, IV 31B, XI 478D. — *Cf.* Giezi.

NAAS, urbs et vir, qui, IV 123C'.

NAAS, rex Ammonitarum. Crudelissimus ostenditur erga habitatores Jabes Galaad, III 319B, X 372A', qui quomodo a Saule liberati fuerint, III 319D et seq. — An ille sit rex Moab ad quem confugit David et cui parentes commisit, III 494B et seq. — Diaboli typus fuit, III 321B.

NAASSON, Aaronis levir, princeps fuit in tribu Juda, I 524D', II 359B, XI 8D'.

NAASSON, urbs Galilææ in tribu Nephthali, V 85D.

NABAIOTH. Ismaelis primogenitus, I 307D, nomen dedit regioni Arabiæ quæ Nabaiothena vocatur, IV 110D. — Quo sensu arietes Nabaioth Ecclesiæ ministraverint, VIII 723B.

NABAL. Vir Abigail, de genere Caleb, ubi habitaverit, III 394D'. — Durus, pessimus et malitiosus, III 395C, qualiter Davidi injuriam intulerit, 396A, infeliciterque obierit, 399B'. — Dives ille putatur cujus damnationem Christus narravit, XII 126B'. — Nabal stultus interpretatur, III 397B'. Quid figuret, 401A.

NABLUM, instrumentum musicum, IV 153A'.

NABO, civitas Moab. Ejus vastatio ab Isaia et Jeremia prænuntiatur, VIII 450D, IX 275A'. — Interpretatur sessio, quietemque in vitiis signat, VIII 452D, IX 280C.

NABO, idolum Chaldæorum, VIII 644C, D'.

NABOTH. Quis fuerit, III 724B. — Vineam regi vendere nequibat, III 722D'. — Qualiter, jussu Jezabel, in Jezrael injuste occisus sit cum filiis suis, III 723B' et seq., IV 43D. — Quo jure ejus vinea regi cesserit, III 724A. — Sanctus et justitiæ martyr, III 723D', V 621A', a Deo dire ultus est, III 724A' et seq., ejusque sanguis a Jehu vindicatus est, IV 43C, 45A et seq. — Stulte putant Judæi animam ejus ad decipiendum Achab venisse, III 729A'. — *Cf.* Achab, Jehu, Jezabel, Jezrael.

NABUCHODONOSOR Magnus, rex Babylonis. Quandonam regnare cœperit, IX 195A, 235A, X 7B, 16A. — Pharaonem Nechao in Charcamis juxta Euphraten devicit, IX 266C', omnesque possessiones ejus tulit a rivo Ægypti usque ad Euphraten, et tandem ipsam terram Ægypti vastavit, IV 94C, sicut de hoc in Prophetis multa scribuntur, VIII 464B et seq., 541B', IX 197B', 262A' et seq., 264D', 266C et seq., 550D' et seq., 553A et seq., 555A et seq., 558C et seq., 563A et seq., X 530D', etc. — Totam Syriam cum Damasco subdidit, IV 93B, VIII 460B', IX 287A' et seq. — Tyrum de-

Digitized by Google

struxit, VIII 497 A et seq., IX 538 B et seq., 545 A et seq., 553 A et seq., X 371 A' et seq. — Niniven subvertit, et Assyriorum regnum exstinxit, IX 295 B, 558 D et seq., X 524 D' et seq., 529 C et seq., 585 A' et seq., etc. — Agarenos, Ammonitas, Idumæos, Moabitas, ceterasque gentes in circuitu Judææ subjugavit, VIII 450 B, 451 C, 456 A et seq., 457 C', 482 D', 484 B', IX 195 D' et seq., 203 C' et seq., 273 C et seq., 275 A et seq., 283 D et seq., 288 A et seq., 366 B', 519 D, 535 C et seq., 548 C', 577 B et seq., X 371 D', 372 B', 375 A', 434 D', 583 A' et seq., 584 A' et seq., 585 D, etc. — Contra Jerusalem ter incessit, et tres reges Juda successive exturbavit : Joakim, IV 93 C, 94 A, 272 C', Joachin, 94 B', 95 B, 273 B, et Mathaniam, cui nomen Sedeciam imposuerat, 95 A', 96 B et seq., IX 256 B et seq. Capto Sedeciæ quid dixerit et fecerit, IV 97 D, IX 256 A'. Aper de silva et singularis ferus, vineam Domini exterminavit, VI 284 B', nam sub Sedecia Jerusalem expugnavit et penitus destruxit, IV 96 B et seq., 97 C', 274 B, IX 256 A et seq., 310 A'. Maximam partem Judæorum transtulit in Babylonem, IV 94 D' et seq., 97 D', 274 B, IX 311 C' et seq. ; vasa templi et quidquid pretiosum erat in domo Domini, asportavit, IV 94 D', 98 A, 272 C', 274 B, V 211 C, IX 310 C' et seq., 384 B', X 8 A, 84 D', eaque diis suis consecravit, V 211 D, X 8 C. Hæc omnia qualiter a Prophetis aut prædicta aut descripta sint, VIII 344 D et seq., 350 A et seq., 388 A, 488 C et seq., 534 B, 599 D', IX 158 A, 163 A et seq., 171 A et seq., 174 B' et seq., 195 C' et seq., 204 D et seq., 205 C et seq., 209 A, 235 B, 245 D, 252 B' et seq., 254 A, 255 B, 295 A, 304 A, 402 D et seq., 461 B et seq., 492 A et seq., 502 B', 515 B et seq., 528 D et seq., 532 A et seq.

Rex regum, IX 538 D', X 26 B, omnibus pene gentibus imperans, quantum potens et gloriosus fuerit, III 602 B', VIII 443 C, IX 203 D', X 16 B, 26 C, 67 A', 73 B et seq., 88 D' et seq., 540 B et seq., 546 B, etc. — Cur ei tantum imperium dederit Deus, X 540 C', illumque servum suum vocaverit, V 52 C, IX 195 C', 553 C, X 37 B'. Ejus gladius Dei gladius dicitur, IX 564 A. — Præ superbia, pessimus factus est, VIII 442 B', X 37 B', 73 A', 77 D' et seq., etc. Crudelis, VIII 443 D', X 89 B, Babylonem in sanguinibus ædificavit, quo sensu, 547 D.

Propter scelera Nabuchodonosor, et maxime in ultionem templi Jerusalem a Chaldæis combusti, prædicitur ruina Babylonis, VIII 431 C et seq., 439 A et seq., 442 A' et seq., 479 D et seq., 644 C, 647 C et seq., 654 A, 655 A', IX 196 B et seq., 292 B et seq., 300 B et seq., 399 C' et seq., X 509 C', 545 D' et seq. — Refertur regis somnium de statua grandi, quam lapis abscissus de monte sine manibus comminuit, X 15 D et seq. Quid dicendum sit de tempore, natura et scopo hujus visionis, 16 A et seq. Quomodo Nabuchodonosor somnii sui oblitus sit, I 399 D et seq., X 17 B, D' ; cur illud sibi a sapientibus indicari jusserit, 19 B, et an juste illos præceperit interfici, 20 A. Danielem cur et quomodo adoraverit, 29 A'. — Qualiter statuam suam auream adorari mandaverit, et quomodo ejus occasione tres pueros Hebræos decreverit in ignem mitti, X 31 A et seq. Quo sensu in fornace aliquem viderit similem filio Dei, 63 D' et seq. Quomodo compunctus Deum de trium puerorum præservatione laudaverit, 65 C' et seq. — Somnium ejus de arbore magna exponitur, X 69 A et seq. — Quandonam in bestiam mutatus sit, X 77 B' et seq., 89 A'. Amentia ista, quam etiam Habacuc prævidit, 540 C, quanto tempore duraverit, 75 C, 81 A'. In quo statu tunc fuerit Nabuchodonosor, 74 D et seq., 75 D', 78 D, 80 B, 81 C, D', 82 C. An pœnam evasisset, si Danielis consilio acquievisset, 76 D'. Utrum regnum ei ablatum fuerit, et quomodo gubernatum sit, IV 99 B', X 75 B', 81 D'. — Ad se reversus, Altissimo gloriam dedit, X 78 B' et seq., 80 D', thronum

Digitized by Google

suum recuperavit, B, B', et subditorum suorum venerationem consecutus est, quibus virtutibus, C', 89D. — Qualiter Judæi captivi pro eo et pro filio ejus orari postulaverint, IX 385A. — Satis bonam synderesim habuisse videtur, X 67A, et cito ad bonum inclinabatur, VII 108D. — Utrum notitiam habuerit veri Dei, IX 196A', X 8A', 29D', 64D et seq., 66A' et seq., 67D', 78D' et seq., et angelorum, 70B'. — An salvatus sit, VIII 439A', 443A, X 82A'. — Quinam fuerint ejus successores, IX 385B, X 83C et seq. — Cadaver ejus de sepulcro ejectum est ab Evilmerodach, VIII 443A'.

Nabuchodonosor metaphorice vocatur leo, IX 47C, X 400A, 526D, aquila, IX 492A, X 78A', 266C, columba, IX 199C, 268D, prædo et latro, 47D, 158A, ventus urens, 47D', etc. — Typus est diaboli, IV 101A et seq., VIII 439D', 440D et seq., IX 213D, 270A, 308D. An somnium ejus de arbore ad litteram de diabolo interpretandum sit, X 82A. — Superbos principes et prælatos etiam figurat, X 82C'.

Cf. Babylon, Chaldæus, Daniel, Statua.

NABUCHODONOSOR, rex Assyriorum, de quo in libro Judith. Filius Cyri, juxta Dionysium nostrum, alio nomine dictus Cambyses, atque in Esdra Artaxerxes et Assuerus vocatus, regnavit in Ninive, V 132C, 217D, X 116B. — Quibus præfuerit, V 132B'. — Devicto Arphaxad, superbia elatus, omnem terram suo subjugare imperio attentavit, V 132D et seq. — Divinos honores affectavit, V 135C', et deus terræ dictus est, quo sensu, 140B', 141D; ideo juste regno privatus est, 136A. — Obiit in Damasco, V 168C'. — Quid figuret, V 133A', 136B'. — *Cf.* Artaxerxes, Cambyses.

NABUTHÆUS. Nabuthæi, Machabæorum amici, unde sic vocati, V 290A', 302D.

NABUZARDAN, princeps militiæ Nabuchodonosor regis. Jerusalem destruxit, templum combussit, et maximam Judæorum partem in Babylonem transtulit, reliquis vero Godoliam præfecit, IV 97B' et seq., IX 256B', 310B' et seq. — Mandato regis obtemperans, in Jeremiam beneficus exstitit, IX 256C', 257D et seq. — Se Dei nutu contra Jerusalem ascendisse contestans, unde prophetias de Judæorum captivitate cognoverit, IX 257D'. — Quid figuret, IV 101C.

NACHOR. Filius Sarug seu Serug, pater fuit Thare et avus Abrahæ, III 99A, IV 110B. — Nepos ejus, etiam Nachor vocatus, filius Thare et frater Abrahæ, I 201B, Melcham sororem Saræ duxit uxorem, D', et ex ea octo genuit filios, 291A', IV 293B'. — Utrum ambo in terra Haran seu Mesopotamia habitaverint, et idololatræ fuerint, I 202B', III 99A. — *Cf.* Mesopotamia.

NADAB, Aaron primogenitus, cum fratre suo Abiu sacerdos consecratus est, ignem alienum obtulit, et interfectus est, *Vide* Abiu.

NADAB, filius Jeroboam, rex Israel, malum fecit in conspectu Domini, et a Baasa interfectus est, III 693A.

NAHUM, propheta. Elcesæus, id est, de loco sic dicto oriundus, X 517B, filios Israel consolatus est, eis Assyriorum punitionem et Ninive destructionem prædicendo, A et seq., 521C, 524D' et seq., 529C et seq. Prophetia ejus prædestinationis fuit, et non tantum comminationis, V 125C.

NAIM. Civitas erat parva, quæ duobus milliaribus distabat a monte Thabor, XI 536D. — Quomodo ibi suscitatus fuerit filius viduæ, XI 536A' et seq.

NANEA, dea, quæ fuerit, V 333A.

NAPHTHA, quid sit, X 43C.

NARCISSUS de quo loquitur S. Paulus, presbyter fuisse dicitur, XIII 116C.

NARDUS. Herba declivis, spicosa et odorifera, VII 326C', XII 494C, figurat humilitatem caritate formatam, VII 372B', aut dominicæ passionis memoriam, D'. — Dum esset Rex in accubitu suo, nardus Sponsæ odorem suum dedit, VII 309C, 319A', 326D'. — Nardus super caput

Digitized by Google

Jesu effusus a Maria Magdalene, qualis fuerit, XI 283A, 351C, XII 494C.

NARIS. Respiratio quæ fit per os non est tam congrua quam ea quæ fit per nares, IV 608B'. — Nares fumantes iram et indignationem denotant, II 644A', III 560A'. — Ramos palmarum quos idolo applicuerant, gentiles in signum reverentiæ naribus suis admovebant, IX 451A'. — Gloria narium equi terror, V 15C'. — Circulum ponere in naribus, quid significet, V 26C, VIII 587D'.

NARRATIO. Musica in luctu, importuna narratio, VIII 126B, et narratio fatui quasi sarcina in via, 123A. Qui narrat ei sapientiam quasi qui cum dormiente loquitur, 126D. — Narratio peccantium odiosa, VI 37A', VIII 169B'.

NASUS. Structura ejus describitur, VII 427A'. — Qualiter discretionem indicet, et cur Sponsæ nasus turri Libani assimiletur, VII 418D', 424D, 427B'. — Qui vehementer emungit, elicit sanguinem, VII 191C'.

NATHAN, propheta. Juxta Hebræos, nepos Isai, inter filios ejus connumeratus est, IV 115A. Alias filius David adoptivus præbetur, XI 13D'. — Discipulus fuit Samuelis, III 400D'. — Laudatur ut propheta, VIII 279C, sed non semper spiritum propheticum habuit, nam incautam primum responsionem dedit David de construendo templo, III 474C, sed postea persuasit oppositum, revelante Domino, D et seq., IV 166C, XII 305C'. — Adulterium David impedire nequivit, III 498B'; sed argute illud castigavit, 503C et seq. — An Salomonem educaverit, III 508C. Illum, Adoniæ conjuratione dissipata, in regem ungi procuravit, 584C' et seq., eique posterius judicium Dei significavit, 669D'. — Cantores templi ordinavit, IV 253C. — Librum scripserat, qui non superest, ubi descripta erat historia mundi tempore David, IV 186B' et seq. An illi adscribendi sint libri Regum, III 400C', IV 186C', 209C'. — Filii ejus a Salomone honorati sunt, III 607B. — Sæpe per ejus familiam prophetalis ordo designatur, X 676A.

NATHAN, filius Bethsabee. Utrum fuerit filius naturalis David, an tantum adoptivus, IV 120B, XI 14B. — Filium quoque Michol Josephus nominat Nathan, III 447A.

NATHAN in genealogia Christi descriptus, XI 458A, quis fuerit, 13D', 15D', et cur sacerdos vocetur, 14D'.

NATHANAEL. Excellens doctor in lege, XII 309D', 311D, frater erat Philippi apostoli, 309B, 612B'. — Quanta ejus perfectio, XII 310C, et humilitas, 612D'. Quo sensu vere Israelita, 310C, et quanta laude a Christo donatus, C'. — Quomodo Jesum agnoverit esse Filium Dei, XII 311B et seq. — Quare electus non sit in apostolum, XII 312B'.

NATHINÆUS. Nathinæi, Gabaonitarum posteri, lignum et aquam in templum deferebant, III 55D', 56B, IV 138C, V 213B, 255A', et victimarum membra in piscina probatica lavabant, III 637B. — Tempore reædificationis Jerusalem, habitabant in Ophel, V 240D'.

NATIO. Quatenus sanabiles fecerit Deus nationes, VII 460B', eique imputandus non sit illarum interitus, 525D'. — Aliquando nationes designant populos infideles, VI 466D', 481 D, XIV 150B, etc., quorum dii deridentur, VII 530B et seq., 541D et seq., etc. *Vide* Idololatria. — Non fuit alia natio tam grandis sicut Israeliticus populus, II 540B, 544B', neque fecit Deus taliter omni nationi, VI 683D', 684B. — In Christo benedictæ sunt omnes nationes, I 260B'. Redemit nos ex omni natione, XIV 271A. Levabit signum in nationes, VIII 425D, 427B', illasque judicabit, VI 503C', cum Sanctis suis, 690C', VII 470C'. — Jerusalem a gentibus conculcabitur, donec impleantur tempora nationum, XII 193C. — *Cf.* Gens, Gentilitas.

NATIVITAS. Duplex est nativitas, scilicet carnalis et spiritualis, XII 284B', 325C et seq. — Tempus nascendi, et tempus

Digitized by Google

moriendi, VII 226C, 228B. — Natalis dies, dies afflictionis recte dicitur, V 512C'. Quatenus melior sit dies mortis die nativitatis, VII 246D'. — Quinam ex Deo nati sint, XIV 27B', 32A' et seq., 42B', 48D', 55A. Omne quod natum est ex Deo vincit mundum, 50B. — Quid inflammata rota nativitatis nostræ, XIII 585C. — *Cf.* Generatio.

NATURA. Ad nutum Dei cursum perficit, V 16D', XI 569C', etc. — Nihil agit frustra, IV 332B, VI 348C, IX 473B, XI 246D'. — Operatur successive, non subito, XI 149C, XII 363A. — Non transit a distanti in distans, nisi per medium, I 48B'. — Ars humana naturam imitatur, non adæquat, sed nec artem divinam natura adæquat, XI 88A. — Natura paucis contenta est, XII 127A', 217B', XIII 349B', sed propter diuturnum laborem recreatione indiget, VII 241C'. Non deficit in necessariis, nec superfluis abundat, VIII 103B'. — Nihil magis naturale quam diligere naturæ consortem, VIII 78B' et seq., illique benefacere, XI 279A'. — Naturales defectuositates dissimulandæ sunt, non improperandæ, VII 96B.

Secundum se semper pura est et amabilis natura, ideoque frequenter in Prophetis virgini comparatur, et a Creatore quasi filia diligitur, VII 522D, VIII 647C, XII 107A. — Per peccatum non destruitur, sed inficitur ; per gratiam non aufertur, sed perficitur, IX 278D, 474A, 537D, 547C, X 685A', XII 108D, XIII 5A', etc. — Natura filii iræ, XIII 304C', gratia efficimur divinæ consortes naturæ, 677A'. — Solæ vires naturæ ad salutem operandam non sufficiunt, XIII 22D', etc.

Cf. Deus (Providentia), Gratia, Lex.

NAUTA. Nautæ, Jonam ducentes, illum quanta reverentia habuerint, X 453B'. Ipsum in mare miserunt, 454B, sed invite, 453D'. Quo sensu deinde vota Deo voverint, 454B'. — Per nautas, in Apocalypsi, intelligi possunt qui navem Ecclesiæ regere habent, XIV 347A'.

NAVICULA. Humilitatis et paupertatis magister, Christus nunquam legitur intrasse navim cortinatam negotiatorum aut piratarum, sed naviculam aut navim piscatorum, XI 106D, 568D'. — Navicula mystice est crux Christi, XI 107C', vel Ecclesia, D'. — Naviculæ quæ præ multitudine piscium pene mergebantur, quid signaverint, XI 487D'.

NAVIS. Iniquum est in marinis negotiis et periculis idolum invocare potius quam Creatorem, qui navigantibus dedit rationem et artem navigia fabricandi, VII 533B ; ipse etiam ab omni periculo maris eripere potens est, D, qui genus humanum in navi Noe salvavit, D'. — Quid referat Scriptura de navibus Salomonis, III 659A', IV 207D', 209A, et Josaphat, III 731C', IV 234D. — Sub figura speciosæ navis describitur Tyri opulentia, IX 541B et seq. — Mulier fortis facta est quasi navis institoris, quotuplici sensu, VII 197C, 201A', 202B', 205D. — Navi celeriter transeunti, et nullum post se relinquenti vestigium, vita nostra comparatur, IV 435D', VII 482C'. — Mystice, quid navis designet, VI 441C, VIII 500A, X 455B, D, XII 390D', 391C', XIV 288B'. Quid via navis in medio mari, VII 188B', D'. — *Cf.* Mare, Nauta, Scapha.

NAZARÆUS. Quomodo interpretetur, II 351B. Alii Nazaræi erant ad tempus, alii in perpetuum, 351B', V 284C, X 377D'. — Consecrationis tempore, Nazaræi a variis abstinebant, maxime a vino, II 351D, III 182A', X 378A. Comam non radebant, quare, II 351D' et seq., III 181A, XIII 177A'. Ad mortuos non accedebant, nec eos sepeliebant, II 352B. Quid si eos a mortuo pollui contigisset, 352A' et seq. — Voto expleto, quosnam ritus observarent, II 353D et seq. — Sacerdotibus in multis assimilabantur, II 352A, imo et ipsi pontifici, D.

Ut sanctior, Joseph Nazaræus vocatus est inter fratres suos, I 455A', II 678C. — Inter Nazaræos perpetuos maxime computantur Samson, III 180D', 181D',

Digitized by Google

198B', et Samuel, 252B. Samson, cur dictus Nazaræus ab utero, 181B. — Qualiter Machabæi Nazaræos suscitaverint, V 284B. — Nazaræus sublimiori modo fuit S. Joannes Baptista, XI 379A. — Christus præ cunctis hominibus Nazaræus exstitit, I 465B, II 685A', III 185A'. — In primitiva Ecclesia quidam, inter quos S. Paulus, Nazaræorum lege se adstrinxerunt, XIV 187C, 198B'. — Spiritualis decor eorum qui Nazaræi re et nomine fuerunt, IX 364C'.

Nazaræi Ecclesiæ quinam dici possint, II 355B et seq., IX 369B, D, X 381B. Quibus virtutibus fulgeant, et quomodo facies eorum super carbones denigretur, IX 369C et seq. Quinam ei vinum propinent, X 381C.

Evangelium Nazaræorum inter apocrypha computatur, XII 316C. Allegatur de fraterna caritate, IX 497A'. — Liber Justorum seu Nazaræorum citatur de præsentia B. V. Mariæ in nativitate S. Joannis Baptistæ, XI 399A'.

NAZARENUS. Nazarenorum secta, sic vocata est a Judæis Ecclesia primitiva, XIV 207B. — Nazarenorum hæresis quæ fuerit, XIII 469, XIV 207B.

NAZARETH. Quo sensu de hac civitate Christus oriundus dicatur, XI 30D, 231B', XII 593C, et cur in patriam ejus electa, IX 6C, XI 385B. — Isaiam prophetam quomodo interpretatus sit in synagoga Nazareth, XI 471B et seq., et qualiter verba ejus acceperint adstantes, 474B et seq. Cur in patria sua talia signa non egerit, qualia in Capharnaum, 475B' et seq. Quomodo evaserit manus Nazarenorum qui eum de monte præcipitare volebant, 478B' et seq. — A Nazareth potest aliquid boni esse? quo sensu hæc verba protulerit Nathanael, XII 309D'.

NEAPOLIS, civitas Cariæ, XIV 174B'.

NEBO, mons. An idem sit ac Abarim et Phasga, II 538B. Ibi Moyses Terram promissam contemplatus, mortuus est, 538A, 666D', 688B et seq.; ibi etiam Jeremias tabernaculum, arcam et altare incensi abscondisse fertur, V 336D' et seq. *Cf.* Abarim, Phasga.

NEBULA. *Vide* Nubes.

NECESSARIUS. Unum est necessarium, quo sensu, XII 23B'. — Necessaria sustentationi vitæ in oratione tantummodo postulanda sunt, VII 186A, XII 29A, XIII 427A'; quænam sint, VIII 240C'. Vitanda est immoderata necessariorum sollicitudo, quæ frequenter inducit superfluorum sollicitudinem, XI 87A et seq., XII 61A et seq.

Necessarii amici quinam dicantur, XIV 147C.

Cf. Natura.

NECESSITAS. Multiplex distinguitur, XI 191B', XII 188D', XIV 225B'. — Quænam excuset a peccato, V 351D', XI 504B. — Necessitas mater est dispensationis, XI 147C', 502D, legesque mutandæ sunt dum necessitas exigit, XII 217C'. — Effectus necessarius quoad primam causam, liber esse potest quoad secundas, V 53A'. — Quomodo a necessitatibus nostris eruat nos Dominus, V 555B, 593B', VI 470B'. — *Cf.* Fatum, Fortuna, Libertas.

NECHAO, rex Ægypti. Quatenus a Deo suscitatus sit ut Assyrios invaderet, IV 271A. — Josiam regem Juda profligavit et occidit in campo Mageddo, IV 91B', 270D' et seq., X 675C'. Filium ejus Joachaz de regno deposuit, substituto ei Joakim, IV 91D' et seq., 272B. An tunc in Jerusalem venerit, 92A. — A Nabuchodonosor devictus, IX 266C' et seq., omnes possessiones quas bellando obtinuerat a rivo Ægypti usque ad Euphraten amisit, IV 94C. — *Cf.* Nabuchodonosor.

NECROMANTIA. Quid sit, II 261D. Illicita est, 590C, A'. Necromantici, quantum a dæmone fallantur, V 28C. — Quid dicant de Saturni capite, X 178C', 180D.

NECTANABIS, rex Ægypti, adulterio Alexandrum Magnum genuit, V 267A'.

NEGLIGENTIA. Cur et qualiter fugienda sit, VII 129B, 255A, VIII 109C', IX 281C, XIII 422C', XIV 248A, 249A' et seq., etc.

Digitized by Google

— De negligentia purga te cum paucis, quo sensu, VIII 51 D'. — *Cf.* Diligentia, Fervor, Tepor.

NEGLISAR, rex Babylonis, cujus filius fuerit et quando regnaverit, X 83 B'.

NEGOTIATIO. Negotiator raro cupiditatem et neglectum salutis evadit, VIII 165 A'. Quot modis possit peccare, 165 B', 166 A', 253 B', aut officium suum licitum et meritorium facere, 165 C', XII 170 C. — Negotiatores Tyri qui fuerint, VIII 498 B, IX 542 D et seq., et quid signent, VIII 500 C'. — Domus Dei non fiat negotiationis domus, XII 170 B, 318 D', 322 B' et seq. — Simile est regnum cœlorum homini negotiatori quærenti bonas margaritas, XI 170 A. — Negotiatio optima, terrena pro cœlestibus commutare, VII 198 B, 203 A, 206 C, XII 161 A'. — Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus, XIII 438 C. — *Cf.* Emptio, Institor, Venditio.

NEHEMIAS, filius Helchiæ. Sacerdos, V 235 A, 333 A', alias Athersata vocatus fuisse videtur, 213 B', 255 A. — Regis Persarum pincerna, V 233, 238 A, et amicus, C', quomodo licentiam reædificandi Jerusalem obtinuerit, 237 D et seq., urbemque restauraverit, invitis Judæorum inimicis, 239 B et seq. — Altaris ignem absconditum qualiter repererit, et ex aqua erumpere fecerit, V 333 B' et seq. — Antiqua Scripturæ volumina colligit, V 339 D, cultum Dei secundum legem promovet, 248 C et seq., et fœdus cum Deo renovat, 254 B', 255 A. — Usurarios et immisericordes corripit, V 243 B et seq., templum a profanorum incursu mundat, 260 A, decimarum solutionem urget, 261 A, sabbatum curat observandum, D, et illicita abrumpit matrimonia, B' et seq. — Caritate in gentem conspicuus, V 236 B, liberalitate, 244 B' et seq., et humilitate, 261 A', 262 A', bonorum prælatorum typum gessit, 245 A', et in senectute bona quievit, 262 B', in memoria æterna habendus, VIII 291 A. — Quid signet, V 237 A', 241 A.

Nehemiæ liber Esdræ historiam prosequitur, V 233. — Ejus Descriptiones et Commentaria non supersunt, V 339 C.

NEMRIM, urbs Moab supra mare Mortuum. Quid de ea vaticinati sint Prophetæ, et quid figuret, VIII 451 A, 453 C, IX 278 D'.

NEMROD. Filius Chus et nepos Cham, I 194 A, an idem sit ac Amraphel, rex Sennaar, 218 A. — Robustus venator, tyrannus præpotens, auctor fuit turris Babylonicæ, I 194 B, IV 108 D, et magnus astronomus, 78 C'. — Ubi regnaverit, I 194 D, X 498 A. — Dicunt eum auctorem fuisse idololatriæ, et homines ad ignem adorandum compulisse, VII 537 C', VIII 635 B', X 178 C, atque hac de causa Abraham in ignem projecisse, I 201 B'. — Mystice, typus est diaboli, et interpretatur tentatio descendens, I 203 B', X 497 A'.

NEOMENIA. Idem sonat ac nova luna, et Calendarum festivitatem designat quam Judæi in principio cujuslibet mensis celebrabant, II 485 A, III 372 D', VIII 259 B, 326 C, A', X 217 D'. — Ad quid instituta, et cur in novitate, non in plenitudine lunæ celebrata, II 287 B, 484 C', 485 D', 706 D, X 218 C. — Neomenia septimi mensis celebrior erat, II 486 D, VI 288 D. — In neomeniis, tubis clangebatur, II 368 B, VI 288 D, aperiebatur porta orientalis templi, IX 657 D, offerebatur sacrificium, II 484 A' et seq., IX 658 B, fiebatque epulum, III 307 D', 374 D, de quo mundi tantum edere poterant, B'. — Sacrificium speciale in calendis mensis primi ab Ezechiele indicatur, IX 654 C.

Neomenia illuminationem primitivæ Ecclesiæ figurat, II 287 D', etc. — Quomodo Christiani spiritualiter illam celebrare debeant, II 488 A, III 376 A', et in ea buccinare, VI 291 D. — Quid significent apertura portæ orientalis in die calendarum, IX 661 B, et sacrificia eadem die oblata, 662 B', maxime mense primo, 656 D'.

Cf. Calendæ.

NEOPHYTUS. Neophyti vocantur qui ex infidelitate ad evangelicam legem nuper

Digitized by Google

conversi sunt, XIV 95 C'. — Ad episcopatum promoveri non debent, XIII 419 A'.

NEPHTHALI. Quomodo interpretetur, I 338 C', VI 169 D. Designat virum, tribum et terram, V 85 A. — Nephthali, filius Jacob, quam benedictionem a patre acceperit, I 448 A'. — Ejus tribus qualiter a Moyse benedicta, II 680 A. In illius sorte fuerunt XIX civitates, III 88 B. Ad eam pertinuit Barac qui cum decem millibus filiis Nephthali et Zabulon Sisaram fugavit, 130 D et seq.; ideo a Debora laudata est, 139 D. Gedeoni adhæsit, 147 B'. Ex ea prodiit Tobias, V 85 A. Quosdam dedit Christo apostolos, VI 165 C. — Terra hujus nominis, quo sensu primo alleviata, deinde aggravata sit, et quare vocetur via maris simul cum terra Zabulon, VIII 400 D' et seq., 408 A et seq., XI 47 B' et seq.

Nephthali signat Christum, I 463 C', II 686 D, illosque qui caritate ad omnes extenduntur, VIII 408 B, XIV 282 D. — Quid principes Nephthali, VI 169 D.

NEQUITIA. *Vide* Iniquitas, Malitia, Malum, Mulier.

NERO, imperator. Per leonem designatus, XIII 445 A', Antichristi exstitit figura, 402 D'. Judæis crudelis fuit, X 642 A, et sub ejus regno Roma Babylon vocata est, 361 B, XIII 674 C. — Nondum in imperio confirmatus, S. Paulum non inclusit, XIV 218 A, 219 D', sed postea illum cum S. Petro occidit, 168 A, 220 A. Quidam ejus ministri a Doctore gentium conversi sunt, XIII 350 C'. — An et quatenus in Apocalypsi figuretur, XIV 274 D' et seq.

NERVUS. Nervi ossa colligata tenent, IX 587 A, et medii sunt inter carnes et ossa, B. Quid mystice, IV 457 A, IX 590 B'. — Angelus nervum femoris Jacob tetigit, et statim emarcuit, I 357 B, A'; quam ob causam non comedunt nervum filii Israel, 359 A. Moraliter, quid, 360 B'.

Nervus etiam cippum seu compedem designat, IV 224 A', IX 162 D, etc. — Quomodo Deus pedes nostros in nervo ponat, IV 496 A.

NESCIENTIA distinguitur ab ignorantia, II 162 A'.

NESROCH, idolum. Illud adorabat Sennacherib quando occisus est, VIII 589 C. — Diruendum ejus fanum prænuntiatur, X 525 C'.

NESTORIUS, hæresiarcha, Constantinopolitanus episcopus. Cur Deus illum creaverit, I 114 B. — « Inimicus Dei », quomodo de Christi divinitate erraverit, V 471 A', XII 287 C, XIII 685 D', XIV 4 C, 41 C.

NICÆNA synodus Arium condemnavit, XIV 295 B.

NICANOR, dux exercitus Syriæ. Cum Gorgia contra Judam Machabæum missus, ab ipso devictus est, V 285 A et seq., 360 A et seq., et Antiochiam fugit, potentiam Dei Israel prædicans, C'. — Iterum missus in Judæam a Demetrio, V 296 D, 374 B, a Machabæo quem dolo capere voluerat, 296 A', profligatus est, B'; postea tamen cum ipso amicitiam contraxit, 296 D', 374 D et seq., sed eapropter apud regem accusatus, D', Judam comprehendere molitus est, templo etiam ruinam minitans, 296 D', 375 A. Tandem, Judæos denuo aggressus, in Bethoron occisus est, 297 A et seq., 376 A et seq. Manus ejus abscissa contra templum suspensa est, lingua vero particulatim avibus data, 297 B', 377 D' et seq.

NICODEMUS. Pharisæus et unus de principalibus doctoribus Judæorum, XII 323 D' et seq., quare in apostolum electus non sit, 312 B'. — Cur nocte ad Jesum venerit, XII 324 C et seq., et quid ab eo didicerit, 325 C et seq. — Quomodo pro illo locutus sit, XII 422 A', eumque cum Joseph ab Arimathæa sepelierit, XI 315 A, XII 598 C, plenam fidem non habens de ipsius resurrectione, D, sed devote ac reverenter agens, C'.

NICOLAUS Antiochenus, unus ex septem primis diaconibus, quomodo occasionem

Digitized by Google

præbuerit errori Nicolaitarum, XI 261 D', XIV 121 A', 240 B', qui doctrinam Balaam tenuerunt, quo sensu, 243 B' et seq.

NICOLAUS (S.), episcopus Myræ. Tres juvenes et tres principes a morte liberavit, VII 94 B'. — Judicem urbis suæ durissime reprehendit, X 176 A'.

NICOLAUS de Lyra. *Vide* Lyra.

NICOPOLIS. In illa civitate scripta est Epistola ad Titum, XIII 449, 457 B.

NIDUS. In petra habitemus, et quasi columba in summo ore foraminis nidificemus, quo sensu, IX 283 B. — Qualiter in nidulo nostro mori debeamus, IV 636 D', et non esse sicut avis transmigrans de nido suo, VII 168 A, VIII 224 A. — *Cf.* Avis, Turtur.

NIGER. Quo sensu nigræ dicantur Christi comæ, VII 391 A'. — Nigra est, sed formosa Ecclesia, VII 302 B', B. Virgo, 324 D', anima fervida, 316 B'. — *Cf.* Equus, Fuscus, Simon (Niger).

NIHIL. Nihil sine Verbo factum est, quo sensu, XII 274 A'. — Quatenus ex nihilo nati simus, VII 462 A'. — Per nihil intelligi potest peccatum, XII 274 B'. — Qualiter homo ad nihilum redigatur, IV 531 B, VI 102 D, IX 107 C'. — *Cf.* Causa, Creatura, Idololatria, Terra.

NILUS. Idem est ac Gehon, unus e quatuor fluviis paradisi, I 77 A', VII 518 B'. — Turbidus est, III 70 D', IX 20 B'. — Ex eo pendet sterilitas aut fertilitas Ægypti, I 398 B', VIII 469 A, 497 D, quam irrigat per multiplices alveos, IX 556 A, 563 C. — Cataractæ dicuntur septem ejus capita seu ostia, I 169 D. — A Moyse percussus, in sanguinem versus est, I 534 C et seq. — *Cf.* Gehon.

NINIVE, metropolis Assyriorum. Interpretatur speciosa, X 454 C'. — A quo condita sit et nomen acceperit, quantæque fuerit magnitudinis, I 194 B', X 459 D'; quam multi ejus habitatores, 525 C', 526 A. — Ibi sepultus est Tobias, V 124 D'. — Habitaculum leonum vocata, X 526 D, et meretrix, 530 A, omnium gentium a se victarum idolis ministravit, 529 D'. — Eam evertendam propter scelera sua haud semel vaticinati sunt Prophetæ Israel, V 125 C, X 517 A et seq., 524 D' et seq., 529 C et seq., 585 B' et seq. — Qualiter Ninivitæ, Jona prædicante, in Domino crediderint et pœnitentiam egerint, X 460 B' et seq., 462 B'. Etiam infantes ac jumenta affligi jusserunt, quare, 461 C. Cur illis quadraginta dies concessi sint ad conversionem, 462 D. In judicio Pharisæos et Scribas condemnabunt, quo sensu, XI 157 A', XII 41 A. Postmodum ad vomitum redierunt et Ninive destructa fuit, X 462 A'.

Ninive mundum designat, X 454 C', 521 B, etc. — Quomodo moraliter exponi valeant prophetiæ ejus excidium nuntiantes, X 521 B et seq., 526 D' et seq., 532 D et seq. — Ninivitarum conversio conversionem gentilitatis figuravit, X 462 B'.

Cf. Jonas, Nabuchodonosor, Nahum.

NINUS, Beli filius, rex Assyriorum. Nomen dedit Ninive, I 194 C'. — Fertur idololatriam introduxisse, quomodo, VII 537 C', VIII 635 C', X 178 C.

NISAN, primus anni mensis apud Hebræos. Cur ad ineundum annum electus sit, et cuinam mensium nostrorum respondeat, I 560 B et seq., 573 C, II 485 B, 559 B', V 237 D. — Dicitur mensis novorum, II 34 A, seu novarum frugum, I 580 C', II 578 B.

NITRUM. Ubi inveniatur, et quæ sint ejus virtutes, VII 160 C, IX 22 A. — Acetum in nitro, qui cantat carmina cordi pessimo, VII 160 B. — Mystice, nitrum pœnitentiam designat, IX 30 C'.

NIX. Ad Dei jussionem generatur in aere, labiturque deorsum, IV 691 A, V 7 A, VI 683 B, VIII 260 C', 261 C', X 54 A'. — Figurat gratiam, IX 159 B, X 662 D', 666 D, animæque a peccatis ablutæ munditiam, IV 436 C', VI 44 C, A', 160 A', XIV 432 A'. — Mystice, quid frigora nivis, et qualiter a domesticis mulieris fortis timenda non sint, VII 198 A', 206 B'.

NOBE, civitas Galaad, trans Jordanem, prius vocata est Canath, II 498 A.

Digitized by Google

NOBE, civitas sacerdotalis, cis Jordanem. In ea aliquamdiu mansit tabernaculum, II 7B'. — Ibi receptus est David, et pastus ab Achimelech, III 377 A et seq.; ideo a Saul subversa est, 383 A'. An subversio ejus Davidi imputanda, 383C'.

NOBILITAS. Est laus quædam homini proveniens de probitate parentum, X 9C. — Nobilitas carnis virtutum nobilitati si adjungatur, ambæ se invicem ornant, VII 276D. — Nobiles, quorum est nobile cor habere, X 9C, quomodo regibus necessarii sint, A. — Exponitur parabola hominis nobilis in regionem longinquam abeuntis accipere sibi regnum, XII 160C' et seq. — Mystice, qualiter nobilis dicatur in portis vir mulieris fortis, quando sederit cum senatoribus terræ, VII 199A, 203D. — *Cf.* Magnates.

NOCTUA seu Nycticorax. Avis immunda, describitur, II 207D', VI 415C'. — Quid figuret, II 214C, VI 415D', 423A, 425C, XIV 443A', D'.

NOE. Cur sic vocatus, I 144C et seq. — Vir justus atque perfectus, invenit gratiam coram Domino, I 153D, et in tempore iracundiæ factus est reconciliatio, VIII 266D'. — Ejus diuturna continentia, I 147C'. — Cur dicatur octavus justitiæ præco, XIII 686D, et quomodo Christus in illo fuerit, 657A. Pro hominum emendatione oravit, IX 473B', XIII 516D, sed frustra pœnitentiam prædicavit et diluvium prænuntiavit, I 154B, 168A', XII 141A, XIII 656A', licet ejus diem non prædixerit, XI 269A. Attamen pie creditur quosdam, veniente diluvio, pœnitentiam egisse, XIII 657D. — In arca fabricanda, centum annis occupatus fuit, I 168D, XIII 656B'. — Quo sensu per eam mundum damnaverit, XIII 516A', et justitiæ quæ per fidem est heres institutus sit, B'. — Uxores Noe et filiorum ejus quæ nomina habuerint, I 176A'. Cur arcam seorsum ingressæ, 168B'. — Anno integro fuit Noe in arca, I 176B. — Egressus, Deum sacrificio placavit, I 176D et seq. Ab eo benedictus, quæ præcepta acceperit, et quatenus in animantia dominium recuperaverit, 182C et seq. — Qualiter Deus cum ipso fœdus pepigerit, I 185B' et seq., VIII 267A, 692D. — An Noe arandi artem invenerit, I 144C', et primus vineam plantaverit, 187A'. — Cur Chanaan maledixerit, I 188B et seq. — Utrum post diluvium filios genuerit, I 189A'. — Quot gentes e filiis ejus ortæ sint, I 193B et seq., 196A, et quot viri ex eis, ipso vivente, nati sint, B'. — Grandævus mortuus est, I 189C. — Cur preces ejus Deus quandoque se non accepturum asserat, IX 472A, 473C.

Allegorice, Noe multimode fuit figura Christi, et arca ejus Ecclesiæ typus exstitit, I 162B et seq., 171C et seq., 178C' et seq., 190A et seq. — Uxores Noe et filiorum ejus diversas figurant Ecclesias, I 164D'.

Cf. Arca, Cham, Diluvium, Japhet, Sem.

NOEMA, filia Cain. Lanificium invenit, I 133D'. — Moraliter, sensualitatem designat, I 140C'.

NOEMI, socrus Ruth. Non multum devota fuisse videtur, III 226C'. An in consiliis suis ad Ruth peccaverit, 234A'. — Noemi pulchra interpretatur, III 227B'. — Spiritualiter, Ecclesiæ typum gerit, III 228C et seq., et Synagogæ, 232D. — *Cf.* Mara.

NOHESTAN. Sic vocavit Ezechias serpentem æneum Moysis, IV 72D. Cur illum confregerit, 72B. *Cf.* Serpens.

NOMEN. Quænam sint Dei nomina, *Vide* Deus. — Nomen Dei incommunicabile est, VII 536D, admirabile in universa terra, V 451B, a solis ortu usque ad occasum laudabile, VI 516C, et magnum, X 695A, maxime in Israel, VI 235B'. Benedictum, IV 317D', V 96C, X 22A, 46D, gloriosum, 35D, sanctum et terribile dicitur, VI 399A, 509A, X 46D', 695C', XI 395C'. — Turris fortissima nomen Domini, VII 122A'; in eo situm est adjutorium nostrum, VI 594C. —

Digitized by Google

Qualiter Dei nomen oporteat laudare, VI 515D', 669B', 674A', 688B, 689D', VIII 98D, 242C', quod opus est plane angelicum, 297B', illi psallere, VI 146D', 156D, 622D', confiteri, 466D', 652A', et benedicere, 427B', 669C, etc., illud glorificare, V 576A', VI 322D', 389D, magnificare, 181D, VIII 238C', et invocare, VI 231D', 445C, VIII 430D. Omnis qui invocaverit nomen Domini salvus erit, X 355B', XIII 84D', XIV 98D. — Quo pacto Deus nomini suo det gloriam, VI 519B et seq., X 42A'. In eo solo laudari optemus, VI 445B'. — Quomodo nomen Domini sanctificetur, IX 581C', XI 80A, XII 28B, vel econtra polluatur, II 270C, IX 581A', 585C', X 376D', 694B, XI 394A, XII 28C. Quantum sit peccatum illud blasphemare aut in vanum assumere, *Vide* Blasphemia, Blasphemus, Juramentum. — Etiam per Sanctorum nomina sine necessitate et reverentia non est jurandum, VIII 133A. — In patria erit nomen Domini unum, quomodo, X 684B'.

Qualiter Christus vocetur Emmanuel, VIII 384A et seq., XI 18D', Admirabilis, Consiliarius, Deus, Fortis, Pater futuri sæculi, Princeps pacis, VIII 403D et seq., Oriens, X 632B, 643C'. Quid significet nomen : Accelera, spolia detrahe, festina prædari, VIII 391C', 392A'. De aliis nominibus Christi, *Vide* Christus, Jesus. — Oleum effusum nomen Sponsi, VII 299B' et seq., 314D', 323D. Nomen et memoriale ejus in desiderio animæ, VIII 515C. — Ubi duo vel tres congregati sunt in nomine Christi, ibi est in medio eorum, XI 210B. — Cur et qualiter petere et orare oporteat in nomine ejus, VI 335A', XII 532D', 533C', 561D, 562D, 563C, XIII 635A. — Quid nomen novum in calculo candido scriptum vincenti repromissum, XIV 244D' et seq., et quæ nomina super eum scribenda dicantur, 254B, A', 375B'.

De angelorum nominibus, *Vide* Angelus. — Quomodo Deus omnibus stellis nomina vocet, VI 679B'. — Cur voluerit animalia ab Adam nomen sortiri, I 80A et seq. — Nomen divinitus impositum esse nondum natis, perraro legitur in Scriptura, I 238B', XI 377D'. Communiter in horum nativitate contigit miraculum, I 238D'. — Mos erat Judæis rebus nomina imponere ab aliqua proprietate, XI 18B'. — In superhumerali et in rationali pontificis insculpta erant nomina duodecim tribuum Israel, quare, II 70D et seq., 71D, 72B, 77D'. In portis Jerusalem cœlestis etiam scripta dicuntur, XIV 366D; nomina vero Apostolorum et Agni in duodecim fundamentis ejus, B'.

In Scripturis sæpe nomen accipitur pro re nominata, V 96C, etc., pro fama, III 482A, VII 143A, VIII 246D', 286A, etc., quandoque pro monumento, III 489A'. — Nomen bonum quam pretiosum sit, VII 143A, 246B', VIII 250D', et sollicite custodiendum, VII 246C', VIII 250C'. — Nomen justorum permanet, VIII 88A, 228C, 237D', 266A, B', 278B, etc., dum impiorum nomen deletur, VII 67C, 463A, VIII 250B'. — Quis nomen habeat quod vivat, et mortuus sit, XIV 248D'.

Cf. Baptismus, Fama.

NON. Quo sensu sermo noster debeat esse : Est, est ; Non, non, XI 70A', XIII 606C et seq. — S. Paulus de Deo non prædicavit Est et Non, sed Est, XIII 218A et seq.

NOTHUS, quomodo a spurio et manzere differat, III 355C.

NOTITIA. In Deo duplex est, scilicet approbationis et simplicis intelligentiæ, *Vide* Deus (Attributa physica). — Quid odor notitiæ Christi, XIII 221B.

NOTUS, ventus calidus qui dicitur Auster, VIII 261A'.

NOUS (νοῦς), quid sit in Platonis disciplina, I 10B et seq.

NOVACULA. Quinam sicut novacula acuta dolum faciant, VI 54C. — Quid novacula conducta cum qua radere dictus est Deus in rege Assyriorum, VIII 387A' et seq.

NOVALE. Ager est primum proscissus, X 287C. — Moraliter, novale novare est

Digitized by Google

cordis agrum excolere, IX 46B', 53B', X 287C. — Novalia significant etiam doctrinas et exempla patrum, VII 89A'.

NOVATIUS seu Novatus, Romanæ Ecclesiæ diaconus. Sacramentum Pœnitentiæ iterari non posse docuit, IV 664A, XIII 493B'. — Novatiani dicebant se peccare non posse, VII 187C, et lapsis pœnitentiam negabant, X 369B'.

NOVISSIMUS. Deus primus est et novissimus, VIII 611A', 653A', XIV 236A', 377B. — Quomodo novissimus Adam factus sit in spiritum vivificantem, XIII 203B'. — Multi erunt primi novissimi, et novissimi primi, quo sensu, XI 219D', 222D' et seq., XII 88B. — Novissimorum frequens recordatio quam sit salubris, VI 245A', 394C', VII 282B, VIII 52B', 82B', 173A, 232A' et seq., 249D. — Quid intelligatur per dies novissimos, VIII 338C, 342A', novissimam horam, XIV 23C, 24B, novissimum diem, IV 556D, XII 396A, etc. — Novissimum quadrantem vel minutum reddere, quid significet, XI 66B', XII 76A.

NOVITAS. Quid in novitate vitæ ambulare, XIII 48A, servire Deo in novitate spiritus, 53D, in novitate sensus reformari, 95D. — Quænam novitates vocum profanæ sint vitandæ, XIII 430C. — Nihil sub sole novum, VII 217B' et seq. — Qualiter prælati et prædicatores de thesauro suo nova et vetera proferre debeant, XI 171A.

NOVITIUS. Quare illi concedatur annus probationis, XI 114D', 500D'. *Cf.* Perfectio.

NOX. Diversis modis accipitur, I 27B. — Diei ac noctis vicissitudo hominibus multipliciter utilis est, imo et necessaria, I 41C, X 397A. Quomodo tribus primis diebus effecta sit, I 26B, C', 27C et seq., 29A' et seq. — Lunam et stellas fecit Deus in potestatem noctis, I 42D' et seq., IX 228C; moraliter, quid, I 62D', VI 628B', IX 234D'. — Cur Scriptura, quum dies creationis enumeret, nomen noctis nunquam interponat, I 58B. — In quatuor vigilias nox olim dividebatur, VI 354D', IX 339D'. — Quo sensu intempesta dicatur, III 604A. — Cur conceptui deputetur, IV 346C', 349B, 357B. — Tempus est aptissimum Dei revelationibus, II 389A', III 599C', IV 369C, 661A, IX 195D, et etiam dæmonum, II 446A'. — Favet, præsertim media nox, orationi, contemplationi laudique divinæ, VI 556B', 621C', VII 197D, 360A, VIII 515A', IX 339C', XI 505B', necnon et pœnitentiæ operibus, VI 415D', XIV 401A'; dormientibus vero pigris periculosa est, VI 556A', utpote dæmonum tentationibus patens, IX 76A'. — Timor nocturnus magnæ imperfectionis indicium est, VI 361B; quomodo excutiatur, C, VII 32B', 353A'. Deus suos custodit vigilia sempiterna, VIII 483C. — Quinam laboriosas ducant noctes, IV 403A, 409C', VII 225D, 263A'. — In patria nox non erit ultra, XIV 372D', 375B'.

Nox figurat persecutiones, adversitates et tentationes, II 176B, V 495C, IX 324C, X 54B', etc., ariditates, VII 516C, IX 332B', veræ fidei defectum, VI 439D', æternæ lucis gratiæque privationem, IV 670C', XII 479A, XIII 391B, vitiorum caliginem, I 61A', X 54C'. — Significat etiam V. T. obscuritatem, III 236B, X 54B', XIII 102B', vitam præsentem, II 176A, VI 243D', etc., mortem, VII 516A', judicii horam, XII 449C. — Signat insuper Satanam, IV 342B, B', populum carnaliter viventem, VI 229A, activos et in pœnitentiæ actibus constitutos, XIV 289D. — Quo sensu Deus de nocte consurgat, IV 273C', in nocte det carmina, 677C, canticumque mandet, V 676D. Bonum est veritatem ejus annuntiare per noctem, VI 367C. — Qualiter mulier fortis de nocte surgat, VII 197D, 202B', 205A', et lucerna ejus in nocte non exstinguatur, 198B, 203A, 206D. — Quo sensu Sponsa in lectulo suo per noctes quærat dilectum suum, VII 350C, 356C, 359C. — Quid cincinni pleni guttis noctium, VII 388B. — Qualiter nox nocti indicet

Digitized by Google

scientiam, V 517C, B', D', et quomodo in diem vertatur, IV 542D', 544D.

Cf. Dies, Tenebræ.

NUBES seu Nebula. Quomodo nubes formentur et ad nutum Dei præsto sint, II 680B', III 560B', IV 604D', 621A', 685D', 692A', 694B', V 4C, VI 255A', 623C', 680A', VII 30A', VIII 261A, IX 105A, 302B, 407C, ubi vult spargentes pluviam, IV 692C', VIII 261B. — Umbra sua segetes contegunt, IV 692C, et terram sua luce fecundant, D, X 651B. Medicina omnium, in festinatione nebulæ, VIII 262D. — Quo sensu Deus nebulam sicut cinerem spargat, VI 683B, A'. — Occidua nubes in Palæstina pluviam prænuntiat, XII 74B'. — Qui considerat nubes nunquam metet, VII 280D. — Nubium cognitio quantas scientias includat, IV 693D, et cur de eis plura legantur in libro Job, X 55D.

Quo sensu dicatur Deus in nebula habitare, III 646A', 655D', in columna nubis sedere, VIII 139D', ponere nubem ascensum suum, VI 435B et seq., expandere super solium suum nebulam suam, IV 605C, B'. — Nebulæ cur dicantur pulvis pedum ejus, X 518C, 521C'. — Num nubes latibulum Dei sint, IV 583C. — Quo pacto usque ad nubes magnificata sit veritas ejus, VI 93B', 481A', 484B'. — Nubi pluviæ in tempore siccitatis assimilatur divina misericordia, VIII 216B', et nubi roris in die messis divina consolatio, 465D, 466C'.

Sapientia increata sicut nebula texit omnem terram, quo sensu, VIII 139A'. — Quid de nube seu nebula lucida quæ, secundum quosdam, tribus primis diebus creationis diem noctemque effecit, I 27D, 29D, 30A, C'. — An fuerint nubes ante diluvium, I 186C et seq. — Columna nubis et ignis filios Israel præcedens in exitu de Ægypto et per desertum, eosque protegens in transitu maris Rubri, qualis fuerit, I 583D', 588A', 589B', II 366A, VI 253C', 451B, VII 559C', XIII 168D. Baptizati sunt Hebræi in nube et in mari, quo sensu, 168D'. Nubes ista tabernaculum fœderis operuit, II 365C' et seq., et suo motu, itineris et requiei dux fuit, 127A', 366B, 368D, 530B. In consecratione tabernaculi visum impediebat, et ipsum Moysen introire non sivit, 126B'. Ante Jordanis transitum defuisse videtur, III 19A'. Mystice, quid innuerit, I 585C', 592A', II 366B', 372C, 533B, VI 265B, 457C', VIII 358D. — Gloria Domini sub figura nubis super tectum tabernaculi fœderis sæpe apparuit ad protegendum Moysen, rebellesque puniendos, I 613A', II 397A, 409B, 411A, etc. — Cur et qualiter Deus apparuerit in nube super montem Sinai, I 638B, 640D', II 42C', 541A, 674D', et in columna nubis locutus sit Moysi, Aaron et Samueli, 110B', 239C, VI 400D'. — Mystice, quomodo Deus in nube appareat super oraculum, II 248B. — Quid de nebula templum Salomonis replente in ejus dedicatione, III 646A et seq., IV 204C, XIV 332C'. Causa fuit cur a multis Deus in templum localiter descendisse crederetur, III 650A. Mystice, quid significet, 655B'. — Nubes Ezechieli ostensa, quid portenderit, IX 414B', 419C, B', 455A. — Quid turris gregis nebulosa, IV 60C, X 491B.

Qualiter nubes pluant Justum, VIII 639B'. — Quid nubes levis super quam ascendens Dominus, ingressus est Ægyptum, VIII 467C et seq., 473C et seq. — Cur dicatur Christus amictus nube, XIV 296A, super nubem candidam sedere, 326C. Nubes in ejus transfiguratione qualis fuerit, et quosnam obumbraverit, XI 197B, 599D; quid expresserit, 197A', C', 600B. Qualiter in nubibus apparuerit virtus Christi in ascensione, VI 166C', XIV 84D', 88A, et in die novissimo apparitura sit, VI 170C, 392C et seq., X 109B', XI 267C, XII 194B', XIV 230C.

Nubes figurant angelos, qui dicuntur nubes cœli, V 501D', 625D, VI 166D', 266B, 340B', VIII 441D', Apostolos, Prophetas, doctores et prædicatores, I 191C,

Digitized by Google

II 687D, IV 605D, 692C, D', V 502C, VI 93C', 340A', 624A', VII 30D', 279B, VIII 361B, 723A', IX 108B', X 393D', qui nubes aeris vocantur, V 501D', Sanctos, 502A', XIII 521D'. — Quid nubes sine aqua, quæ a ventis circumferuntur, XIII 690B', XIV 73B, nubes quas non sequuntur pluviæ, VII 159C. — Moraliter, quo sensu sol nube tegatur, IX 566C'. — Nubes designant etiam Spiritum Sanctum, ejusque gratiam et consolationem, II 366C', 533B, VII 284D, VIII 358B', X 55C, XIII 169A, Scripturæ sacræ obscuritatem, VI 680D'. — Significant insuper agonizantium angustias, VII 284B'. — Nubes matutina, quid signet, X 253B', 256B', 310D, 315B. — Nebulæ cito dissolutæ assimilatur vita humana, IV 404D, VII 462D'. — Per nebulam matutinam intelligi potest symbolicarum revelationum obscuritas, X 394B'. — Qualiter Deus deleat ut nubem iniquitates nostras, VIII 636B. Quandoque sibi opponit nubem vitiorum nostrorum, ne transeat oratio nostra, IX 352B'.

NUDITAS. In statu innocentiæ et gratiæ, cur ruborem non inducat, I 82B'. — Qualiter protoparentes suam nuditatem agnoverint, I 99B, 100D. — Nudus in Scripturis quandoque nuncupatur parum vestitus, III 371C, XII 614C. — Cur et quomodo vestiendi sint nudi, V 101B, VIII 711C, IX 497C', XI 277D' et seq., XIII 579D. — Nudus egreditur homo de utero matris suæ, et nudus illuc revertitur, quid, IV 316B', 330D, VII 242B. — Cur sacerdotibus V. L. injunctum fuerit ne capita sua nudarent, II 198A', IX 405C'. — Nuditas spiritualis quid, et quantum erubescenda, II 202D, IV 595A, A', IX 31D, 125C', X 225D', XIV 255D, 256A, 336D.

NUMERUS. Cur omnis numerus finitus sit, VII 219A'. — Quomodo in numero omnia sint constituta, VII 520D' et seq. — Numerare est actus rationis, bestiis ignotus, II 451A. — Ratio numerorum in Scriptura spernenda non est, I 59B. — Impar numerus mundus est, I 34B'. — Binarius reputatur immundus; typus est divisionis et recessus ab unitate virtutis et perfectionis, licet nonnunquam accipiatur in bonum, I 34A' et seq. — Ternus sæpe pro indeterminato numero sumitur, III 9B', IV 664C. Qualiter mysterium SS. Trinitatis vel tres virtutes theologicas innuat, *Vide* Trinitas, Virtus. — Quinarius, quid exprimat, IX 655C'. — Per senarium significatur perfectio, I 59A, IV 57B', VII 405A', IX 613C', 620D', XIV 265B. — Per septenarium, qui est numerus sacratus, IX 598A', denotatur etiam perfectio, I 59C, V 40B, VI 277A, VIII 214B, in septemplici dono Spiritus Sancti, IV 320C, universitas, III 625D', IV 252C', 319C', 320B, 388D, V 119A, 473B, VII 165C, IX 403B, 452B', XI 158A', XII 134D', XIV 227D, 285B', perpetuitas, IX 599C, quia septem diebus omne tempus includitur, VII 49B', IX 598C. *Vide* Septem. Designat insuper septenarius numerus vetus Testamentum, VII 278C', satietatem, III 262B, uniuscujusque hominis consummationem, II 299B', patriæ requiem et sabbatismum, B, IX 210D, quia septimus annus requietionis et remissionis erat, II 293A et seq., IX 598A'. Cur octonario quandoque conjungatur, VII 278B'. — Octonarius mysteriis plenus est, IV 154C. Secundum S. Augustinum imperfectus est, VII 405B'. Novum Testamentum signat, 278C'. *Vide* Octava. — Denarius indeterminate quandoque sumitur, IV 664D. Numerus perfectus, X 653A', XI 271C, exprimit universitatem, XIV 308D, et Decalogi impletionem, VII 405A', XII 161C. — Undenarius peccata aut pœnitentiæ opera obumbrat, II 63A, IX 617C'. — Duodenarius signat totalitatem, VI 115C'. — Tricesimus est perfectus, II 342C, III 464A, IX 614C'. Tricesimo anno in V. L. ordinabantur Levitæ, II 337B', et diu in Ecclesia ante tricesimum annum non poterat quis ad sacerdotium promoveri, quia tricesimus annus est perfecta ætas in homine, C',

Digitized by Google

IX 423B, et apta ad præsidendum, III 458C; unde etiam tricesimo anno manifestati sunt Christus et multi Prophetæ, II 342C, IX 423B, XI 457D. Quænam ante tricesimum annum legere non potuerint Judæi, IX 422C'. — Quadragenarius pœnitentiæ figurativus est, II 626A', III 642C, IX 554A', 620B, X 462D, XI 42B. — Quinquagenarius, propter quinquagesimum jubilæi annum, remissionem signat et requiem æternam, II 299A', IX 614B, 632A', 633D', 655C, XIV 94B. — Sexagenarius perfectis congruit, VII 405A'; octogenarius, proficientibus, B'. — Septuagenarius requiem patriæ exprimit, IX 210C, et pœnitentiam consummatam, VIII 502A. — In nonagenario invenitur quædam imperfectio, I 251D'. — Per centenarium significatur perfectio, I 251D', III 155C', VII 437B', IX 615A, 617C. — Quid designet ducentenarius, VII 437B'. — Millenarius perfectionem indicat, IV 320C, VII 437A, et futuræ mercedis plenitudinem, B', vel quantamcumque quantitatem, IV 425D', VI 161C, 362B, IX 236B'. — Quid fructus centesimus, sexagesimus, tricesimus, XI 161C' et seq. — Sæpe in Scripturis numerus determinatus pro indeterminato ponitur, IV 664D, VII 154C, 262B, X 14D, XIV 242C, 262C, 281D', 293D', vel pluralis pro singulari, et econtrario, XII 121C. — Scripturæ mos est, ad confirmandam assertionem, eamdem vocem bis vel ter repetere, IX 7B', 47B', 81A, 319D', 516C.

An et quatenus numerari valeant angeli, IV 600D', VIII 607D', X 107C, XIV 271A', sidera, I 225D, VI 679B', VIII 607D', dies sæculi, 4C, capilli capitis nostri, XI 130D. — Electorum reproborumque quantus sit numerus, *Vide* Electus, Reprobus. — Cur stultorum numerus infinitus dicatur, VII 219A'. — Numerus bestiæ in Apocalypsi, quid, XIV 317D' et seq. — Deus gressus nostros dinumerat, IV 508D, 644D'. — Cur et qualiter notum nobis faciat numerum dierum nostrorum, V 647A et seq.

Populi dinumeratio, quando et quomodo a Moyse facta sit, II 325A' et seq., 476C et seq., et unde in prima numeratione tam multi reperti sint, 327A. Quid innuat, 328C et seq. — Levitæ speciali modo numerati sunt, *Vide* Levita. — Quando populus numerabatur, omnes qui vicesimum annum attigerant, dimidium sicli offerre debebant, quare, II 88D' et seq. — Quo instigante facta sit populi dinumeratio sub David, III 572A et seq., et quot reperti fuerint, 573D. In hac recensione dupliciter contra legem actum est, 574A. — Quid de dinumeratione quadam relata in libro Paralipomenon, IV 137D et seq. — Populum Israel cur toties dinumerari Deus jusserit, II 323, 326A', nunquam autem populum christianum, 323. — Quo sensu innumerabiles dicantur dies Israel, VIII 228B, et filii ejus, II 455B', X 208C.

Numerorum liber, cur sic dictus, II 323.

NUMMULARIUS. In templo Jerusalem quid egerint nummularii, XI 231D', XII 318C'. — Mystice, nummularii sunt boni doctores vel auditores, XI 275B'.

NUNTIUS. Nuntius bonus de terra longinqua, quam suavis sit, VII 161B. — Peccat qui verba mittit per nuntium stultum, VII 163B'. — Quid nuntii impii, VII 88C. — *Cf.* Legatus.

NUPTIÆ. Triplicis sunt generis, XII 316A'. — De nuptiis carnalibus et sacramentalibus, *Vide* Matrimonium. — Invitatus ad nuptias, quid observare debeat, XII 91C' et seq. — Nuptiæ in Cana Galilææ quandonam factæ sint, XII 312C, et quis fuerit sponsus, C'. — Nuptiæ sacramentales figurant unionem mentis cum Deo, IX 41C, XII 91D', sempiternam beatitudinem, XI 273C, desponsationem Christi cum Synagoga, IX 476C' et seq., et cum Ecclesia, I 90C' et seq., IX 486A' et seq., XIII 323A'. — Nuptiæ spirituales quomodo celebrandæ, et qualiter ad eas invitandi sint Jesus et Maria, XII 316B' et

Digitized by Google

seq. — Similes esse debemus hominibus exspectantibus dominum suum, quando revertatur a nuptiis, XII 66D'. — Exponitur parabola regis qui nuptias fecit filio suo, XI 241B et seq. — Quid nuptiæ Agni, XIV 350D', et qualiter beati dicantur qui ad eas vocati sunt, 351A'. — *Cf.* Sponsus, Uxor.

NUTRICIUS. Nutricius noster est Christus, X 299A. — Quinam Ecclesiæ nutricii sint, VIII 663D. — Cur et qualiter cuncta transfigurata omnium nutrici gratiæ Dei deservierint, VII 546D'.

NUX. Perfectum optime figurat, VII 407A. — Mystice, qualiter in hortum nucum descendat Christus, VII 407A, virgo Maria, 416D, anima devota, 413A.

NYCTICORAX. *Vide* Noctua.

NYMPHA, devota mulier, laudatur, XIII 371A'.

O

OBED, filius Booz. Qua virtute progenitus sit, III 240A. Quid significet nomen ejus, 240B'.

OBEDEDOM. Quis fuerit, III 468C. — Deposita apud eum arca Domini, a Deo benedictus est, III 468A'.

OBEDIENTIA. Quotuplici modo accipi possit, III 346B. — Vera obedientia unde procedat, in quo sistat, et ad quid tendat, X 36D', 291A, XI 423C, XII 158A', 538A', XIII 49D', 256A'. Per inaurem signatur, V 41B', et per collum, VII 308B'.

Omnia ad nutum divino parent imperio per obedientialem potentiam, omni naturæ creatæ ingenitam, II 692D, V 197A', VI 223C', 248D, 255A', 341D', 562D', 687D, VII 559B', VIII 201D, 257C, 259D', IX 395B, 407C, X 44C', 420A', XI 107A', 569C'; solus homo Dei præceptum contemnit et negligit, VI 687A', IX 92A. — Quatenus Deus obedire dicatur voci hominis, III 59D. — Christus de cœlo descendit non ut faceret voluntatem suam, sed voluntatem Patris sui, V 659A', XII 395B, 433D, cui factus est obediens usque ad mortem, XIII 339A'. Mariæ et Joseph qualiter subditus fuerit, XI 438A. Ex his quæ passus est obedientiam didicit, XIII 490D'. Per obedientiam ejus justi constituuntur multi, 45D'. Omnem igitur Christifidelem maxime decet obedientia, 626A'. — Mens justi obedientiam meditatur, VII 103A'. Natio filiorum sapientiæ, obedientia et dilectio, VIII 20B. — Qualiter Deo obedire debeamus, *Vide* Deus (Virtutes et officia quibus homo ad Deum ordinatur), Lex, Mandatum.

Obedientia saluberrima est et summe necessaria in omni communitate, V 299D. — Diversis superioribus quomodo obediendum, XI 438B. — Ipse Christus in præpositis auditur vel spernitur, XII 7B, XIII 385C'. — Parentibus obedientia debetur, VII 11B, VIII 20A', 22A, XIII 323D, 368A'. Obedientes filii parentes oblectant, VIII 21B'; qualem a Deo mercedem accipiant, *Vide* Filius, Mater, Pater. — Cur et qualiter aliis superioribus, licet malis, obediendum sit, in honestis tamen ac licitis, et in his quæ ad eorum cathedram pertinent, III 723D', IV 15A, VII 67D, 114B, XI 251A, XII 7A', XIII 100A et seq., 321D', 340A', 455D, 530B, 641A et seq., 642C', 670D. Servi dominis suis, etiam dyscolis, obediant, non ad oculum servientes, nec quasi hominibus placentes, sed Deo, 324A' et seq., 368B', 454B', 642D'. — An hominibus cum timore obediendum aut serviendum sit, XIII 643A. — Religiosis quam necessaria sit obedientia, IX 249A', XII 7C', quum per votum obedientiæ propriam voluntatem prorsus abnegare

Digitized by Google

debeant, XI 192C', 592B', XII 99A. Regulas, præcepta et institutiones patrum non transgrediantur, nec terminos obedientiæ suæ exeant, VII 147B. Religiosi sub obedientia viventes visi sunt aureos torques portare, 308C'. — Ipsis superioribus obedientia competit strictissime erga Deum, III 349C', et, lato sensu, erga subditos, 59B'. Obedientes merentur et ipsi habere obedientes subditos, VIII 21D. — Superiorum prudens gubernatio, et inferiorum bona subjectio, dona sunt Dei, VI 665A, VIII 162B'. — Qualis obedientia viris perfectis exhibenda sit, XIII 220D.

Proponuntur obedientiæ exempla in Abraham, I 287B', 290A', 291D, XIII 516C', 581A', Isaac, I 289A' et seq., Moyse, 505B', Josue, III 65C, Samuele, 278C', Rechabitis, IX 248A et seq., 249A', Petro, XI 487D. — Obedientia Josue principatum meruit, V 278A, et Rechabitæ qualiter a Deo remunerati sint, IX 249A'. — Vir obediens loquetur victorias, I 223B', VII 142B.

Cf. Prælatus, Subditus.

OBLATIO. Non apparebit quisquam vacuus ante Dominum, sed offeret secundum quod habuerit, II 34B, 580D, 581C', VIII 213B. — Qualiter honorandus sit Deus de substantia nostra, et de primitiis frugum nostrarum, II 131, VII 26C et seq. — Oblationibus nostris Deus non indiget, sed sponte eas offerimus in signum quod omnia bona nostra ab eo recepemus, X 392B', XI 65D.

In V. L. oblatio prout a sacrificio distinguebatur, de rebus inanimatis fiebat, maxime de his quæ in usum hominis veniunt, ut simila, panis, fructus, thus, vinum, oleum, sal, II 88B', 137A', 147B', D', 149D, 703A'; proprie tamen oblatio de sicca materia erat; de liquidis vero oblatio dicebatur libamen sive libatio, 137B. — In omni oblatione sal requirebatur, II 149C', excludebantur autem fermentum et mel, A'; insuper in oblationibus pro peccato, nec thus, nec oleum admittebantur, 168A. — Sacrificiis cruentis plerumque jungebatur oblatio de simila oleo conspersa, thure, etc., II 80B', 85C, etc. *Vide* Libamen et Libamentum. — Ritus oblationis primitiarum terræ nascentium, in Pascha, Pentecoste et in festo Tabernaculorum, II 150C, 283B et seq., D', 286B', 485B'. Alia præscribitur oblatio primitiarum frugum terræ, post ingressum in terram promissionis facienda, 630C et seq., 633B. — Oblatio panum propositionis, *Vide* Panis. — Ritus oblationis sacerdotum in die unctionis suæ, II 173C'. — Pauperum oblatio, et varii ritus oblationis similæ, II 147C et seq., 167C'. — Oblatio zelotypiæ, II 346D et seq. — Quænam oblationes voluntariæ dicerentur, X 389A'. — Oblationum pars quædam cremabatur, non in altari incensi, II 88B', sed in altari holocausti, reliquum erat sacerdotum, 148C, C', 150B', 168C, 173C, 175A', 188C', inter quos dividebatur, 175B', 177C'; attamen oblatio unctionis sacerdotum tota cremabatur, 174A. — A quibus oblata offerri potuerint, II 275B et seq., 278C, et comedi, 173A', 279B et seq., 417D. — De oblationibus alienigenarum quid dicendum videatur, II 280B' et seq. — Describuntur oblationes principum duodecim tribuum in dedicatione tabernaculi, II 357B et seq. — Prædictorum ratio litteralis, figuralis et mystica, II 149A et seq., D' et seq., 150C' et seq., 183A et seq., 276A et seq., 360B et seq., 703A', XI 344D, etc.

Sub lege naturæ, et etiam sub lege scripta, oblationes ex se non erant Deo acceptabiles, sed solum ex offerentium fide et devotione, I 123D', II 82D, VIII 47B', X 501C', etc. — Oblationes et hostiæ legales a Deo reprobatæ locum dederunt sacrificio N. L., V 653A' et seq., 658C' et seq., VIII 325B et seq., 756A, XIII 510A et seq., etc. — Christus sponte se ipsum obtulit pro nobis hostiam Deo, in odorem suavitatis, V 654D, VIII 686C, XII 468B, XIII 319C, 510C, ut nos of-

Digitized by Google

ferret Deo, 655A'. Hujus oblationis efficacia, IX 244A, XIII 501B, 507A et seq., 509A et seq. — Oblatio munda omni loco offerenda, ad litteram, est Eucharistia, X 695B, spiritualiter, oratio aut professio religiosa, 698B. — Omnes fideles quodammodo sacerdotes sunt, et spirituales hostias Deo acceptabiles offerre debent, XIII 634D'. Quænam sint istæ oblationes, quasnam vero respuat Deus, *Vide* Deus (Virtutes et officia quibus homo ad Deum ordinatur). Non viliora, sed meliora Deo offerenda sunt, I 123C, C', 137C', II 582A', VII 26D, X 695B', 698A', XIII 515A'. Oblatio cæci, claudi vel languidi in V. L. reprobata, II 280B et seq., X 694D, mystice quid, 697B'. — Quomodo impinguetur oblatio, VIII 231B. Prono hilarique animo facienda est, II 51D', 122B, IV 183C', 184A, VIII 213C', X 698B', XIII 242A'.

Sicut olim in Synagoga, sic nunc oblationes et decimæ ab Ecclesia institutæ fideliter offerendæ sunt et persolvendæ, II 26A, 316A', 317A, 417A et seq., 419C' et seq., 421B, VII 26B', VIII 213D', IX 656D, X 707D' et seq., 711D'. Earum persolutio quomodo remuneretur, denegatio vero puniatur, II 131, VII 27B, VIII 214C, X 707D', 708B et seq., 712A.

Cf. Decima, Eleemosyna, Munus, Sacrificium.

OBLIVIO. Unde proveniat, X 17B; non semper negligentiæ adscribenda est, VI 422A'. — Præcipuum est mœstitiæ remedium in damnis inevitabilibus, VII 193C', XI 580C'. Prosperitas præteritæ miseriæ oblivisci facit, IV 469A, 474C, malitia autem horæ oblivionem inducit felicitatis prioris, VIII 71D', IX 361B'. Quatenus Beati priorum angustiarum non recordentur, VIII 751A'. — Impiorum obliviscitur Deus, quo sensu, IV 598A et seq., VII 265D', X 206C', 236C'. Coram illo unus passer non est in oblivione, XII 53B. Qualiter dicatur iniquitatum oblivisci, VI 275C', IX 499D'. — Quo sensu Christus oblitus sit comedere panem suum, VI 422D. — Quinam obliviscantur Dei, IV 419A, etc., et beneficiorum Christi, VI 264C. Dei oblivio omnium vitiorum origo est, IX 125C'. — Quæ retro sunt obliviscentes, ad ea quæ priora sunt nos ipsos extendamus, XIII 345C. — Qualiter homini fas non sit oblivisci finis sui, IX 320A, 327B', legis Dei, VII 23B, et retributionum ejus, VI 427D'. — Quid oblivionis anathema, V 167B'. — *Cf.* Memoria.

OBOLUS, moneta et pondus. *Vide* Moneta.

OBOTH, xxxvii[a] Hebræorum mansio, quid significet, II 505D'.

OBRYZUM. *Vide* Aurum.

OBSECRATIO. Efficacissima orationis species, in quo sistat, VI 660A, X 97B', XI 432B, A', 498C', XIII 82A, 348B', 415B et seq., 638C', XIV 456C. — Obsecrationes in Missa quando fiant, XIII 415A. — Casta vita hominem aptum efficit ad obsecrandum Deum, XIII 158D.

OBSEQUIUM. Rationabile obsequium in quo sistat, XIII 95A. — Venit hora ut omnis qui interficit Christi discipulos, arbitretur obsequium se præstare Deo, XII 554B.

OBSERVANTIA. Observantiarum V. L. scopus et rationes, II 134A', 701A, 712B et seq. — Jugum earum fere importabile erat, XIV 169B, 246D'. — *Cf.* Mandatum.

OBSTETRIX. Obstetrices, propter misericordiam Hebræis exhibitam, a Deo benedictæ sunt, I 478C' et seq. — Quantum peccaverint mentiendo, I 479C et seq., IV 609C, et an sint salvatæ, I 479D, 480C. — Utrum natione fuerint Ægyptiæ, an Hebrææ, I 481A. — Mystice, bonos signant prælatos, I 483D'.

OCCAM Guillelmus (Ord. Min. theologus) citatur de mamillis, mammis et uberibus, VII 299A'.

OCCASIO. Vitanda est occasio peccandi, IV 643A, VI 663D', VII 36D, 74B', XI 126C'. Oculus scandalizans eruendus est, 67C, et manus scandalizans abscidenda, B'. — Libertas multis est peccandi occasio, XIII 287A'.

Digitized by Google

OCCASUS seu Occidens. Quomodo sol cognoverit occasum suum, VI 439A'. — Occidentem versus orabant Judæi, quare, VI 157A, VII 547A', IX 451B. — Qualiter Christus super occasum ascenderit, VI 156B'. — Occidens, quid mystice designet, II 332B', XII 87C'.

OCCUPATIO. Occupatio magna creata est hominibus, a die nativitatis eorum usque in diem sepulturæ, VIII 243A. — Occupatio pessima quam dedit illis Deus, quæ sit, VII 218D'.

OCCURSUS. Qualiter in occursum nostrum exsurgat Deus, VI 110D'.

OCEANUS. *Vide* Mare.

OCHOZIAS, filius Achab, VIII[us] rex Israel. Quo anno regnare cœperit et quot annis regnaverit, III 732A, IV 7B et seq. — Impius fuit et idololatra, III 732C, IV 5B. Ab Elia correptus, 5B', eum comprehendere frustra conatur, 6C et seq. — Societatem iniit cum Josaphat ut classem facerent in Asiongaber, sed naves eorum confractæ sunt, III 731C', IV 234C. — Quomodo mortuus, IV 5A, 7A.

OCHOZIAS, filius Joram, VI[us] rex Juda. Alias Azarias et Ahazias dictus, IV 41A, et Joachaz, 236C, quando regnare cœperit, 43C', 237A. — Impietate sua damnationem meruit, IV 41A', 237A'. — A Jehu interfectus, qua occasione, IV 42A' et seq., ubi sit mortuus et sepultus, 43A', 238A.

OCTAVA. Mos octavam festorum agendi, unde venerit, V 289A. — Per octavam varia designantur, IV 154A. — Psalmi « pro octava », quomodo intelligendi, V 438B, 471D. — *Cf.* Numerus, Scenopegia.

OCTAVIANUS. *Vide* Augustus.

OCULUS. Cur oculi palpebris circumsepti sint, IV 528C'. — Fel piscis ad ungendos oculos contra albuginem valet, V 106A, 116A. — Quorumdam oculi teneros lædunt parvulos, XIII 275A'. — Oculi sunt fenestræ animæ, IV 643A', IX 100D'. Eorum custodia quam necessaria sit, II 403C', 406A, III 501D et seq., IV 643A et seq., 645B', VI 406C, 552A, VII 411A', VIII 55D', 56A et seq., 160C', 164A, 252A', 254C', 566A', IX 362C', 505A', 512D', X 168D', 170B, maxime in divino Officio, VII 119B', XI 204D'. Quomodo oculus scandalizans eruendus sit et projiciendus, 67C, 204C'. — Cordis intima oculi produnt, V 201B', 238C, VI 611A, VII 138D', 187C, 424A, VIII 132A, 163D', 412B', 587A, X 181C, XIII 689C'. — In orando, expedit oculos ad cœlum levare, IX 352A, XII 487D, 566B', vel ad terram deprimere, VIII 597D, XII 147A'. — Quomodo attenuentur oculi suspicientes in excelsum, VIII 594D, 597D.

Figurate, oculi designant intellectum, V 588A', VI 547A', VII 423C', VIII 98C, IX 460C, æstimationem, XI 224C, intentionem, VIII 116C', XI 85D' et seq., XII 42C. Quo sensu lucerna corporis sit oculus, XI 85C' et seq., XII 42B et seq. — Quid cordis oculi, XIII 302B'. Oculi interiores quomodo illustrentur, XII 449D', quomodo beati, XI 163C, XII 14B et seq. Jejunio et vigiliis infirmantur oculi carnales, sed illuminantur interiores, IX 377D. — Quo sensu Deus oculos excæcare dicatur, XII 510B, A'. — Quid sit oculos ad Dominum erigere, V 96A', 554C', VI 591C et seq., X 172D', XII 566A', eum ante oculos sibi proponere, VI 71C', levare oculos in montes, 584B et seq., 585C', in directum, IX 34D', 41D'. — Spiritualiter, quatenus oculi leventur aut deprimantur, X 644B'. — Sapientis oculi in capite ejus, VII 223C'; oculi stultorum in finibus terræ, 119B'. — Quo sensu nihil oculo nequius creatum sit, VIII 189A'. Nequam est oculus lividi, 82A. — Concupiscentia oculorum, quid, XIV 20B'; quo sensu insatiabiles sint, VII 170C, 217C. — Quando et quomodo oculi protoparentum aperti sint, I 95C', 96B', 98A', 110A. — Moraliter, cur sacerdos lippus esse non debeat, nec albuginem habere in oculo, II 276D. — Oculi reproborum deficient, quomodo, IV 475A'.

Digitized by Google

Quid oculi Dei, V 236A', 434C, VII 391D', IX 451A', X 540D', quos nullus effugere valet, VII 97B', 106B', VIII 99B', 135B', D', 239B', IX 237A, XIII 488A. Quosnam singulariter respiciant, IV 680B, V 469A, 604C', 610C, VIII 90D', 208D', 209C, 755A', XIII 651A'. — Oculi Christi quotuplices, et cur oculis columbarum assimilentur, VII 391C'; pulchriores vino, I 445D', sicut flamma ignis lucent, XIV 234B', 353A. Quomodo defecisse dicantur, VI 172C'. — Oculus Sponsæ, quo vulneratur Sponsus, quid, VII 369C, 378A', 383A. Cur illius oculi columbarum oculis comparentur, 311D, 327A', 363C', 375C, 380D, et piscinis in Hesebon, 418A' et seq., 423D', 427D. Quare illos avertere jubeatur, 404B', 411D, 414D'. — Oculi Ecclesiæ sunt contemplativi, IX 327A', XIII 185C', 186C. — Fides est oculus animæ, IX 65B'. — Septem oculi quid signent in visione Zachariæ, X 632D, 636D, et in Apocalypsi, XIV 269C'. — Rotæ Ezechielis cur oculis plenæ, IX 417C', 421A'. — Quid quatuor animalia oculis plena, XIV 263C' et seq., 265A'.

Cf. Acrisia, Cæcus, Collyrium, Lumen, Palpebra, Pupilla, Visus.

ODIUM. Quid sit, I 379A, et quomodo ab ira differat, VII 68D', VIII 160A. — Directe dissimilitudine generatur, VII 178B, 465A', X 277A', XII 409A'; indirecte ex similitudine procedere potest, B'. — Quænam oderit Deus, V 434D, VII 46D' et seq., 522A', 534C, VIII 74A, X 692A', XIII 76C'. — Nescit homo utrum amore an odio dignus sit, VII 264B. — Quatenus creaturæ Dei in odium factæ sint, VII 534A' et seq.

Aliud est homini odium bonum, aliud malum, VI 642D, XII 502C. — Odium bonum, quod carnali amori opponitur, XII 98A, utrum sit de præcepto an de consilio, B'. Quotuplici modo quis animam suam odisse dicatur, V 469B', VII 229B, XII 98D, 502D et seq., XIV 311D; quantum, ut vivat, avaritiam odisse debeat, VII 103A, 175D. — Quatenus corpus odiendum sit, XIII 322D', XIV 76B'. Peccatores et impios non in se, sed propter iniquitatem, peccatum vero in se et propter Deum, odisse oportet, VI 370C', 394B, 406D, 567B, 576D', 642A, VIII 100B', 294B', X 399A, XIII 97B', XIV 19D' et seq. — Specialiter notantur ut odibiles superbus, VIII 61C, maxime pauper superbus, 157A, dives mendax, C, is qui potestatem sibi injuste assumit, 115B', præsumptuosus, 59B', susurro, 37C', 124D', procax ad loquendum, 114D', qui sophistice loquitur, 227A', dolosus et versutus, VII 93A', VIII 170D', senex insensatus, 157D.

Deum odisse non nisi impiissimorum est, II 545B', VI 301A, XI 86C'; quomodo puniantur, II 3B, 552D. — Bonum an quis odisse possit, X 484A. — Odium malum, quod spirituali amori opponitur, summum est peccatum, II 266A, V 611A, VI 642D, XII 502C, XIV 16D', et de claustro facit infernum, VI 620D'. — Odium pessimum est aliquem avertere a summo bono, VI 495A', et fraternæ gratiæ invidere, V 555D. Odium inveteratum quam detestabile, VIII 159D'. — Qui odit fratrem in tenebris est, XIV 16D', 17A', et homicida dicitur, VI 123B', XIV 35D'; quoties dominicam recitat Orationem, peccat, VI 489A. — Inimicos odisse naturæ consonum videtur, VI 570D, idque sibi licere falso putabant Judæi, legem Moysis male intelligentes, II 29C', 259A, IV 650A', VI 567C, VII 227B', XI 73C', 516C. — Odium malum animam quasi gelu constringit, VI 269C, et judicium pervertit, 101B; nam qui alium odit, facta illius in pejus facile interpretatur, XII 413C', 438A'. — Meliora sunt vulnera diligentis quam fraudulenta odientis oscula, VII 167A', et melius est vocari ad olera cum caritate, quam ad vitulum saginatum cum odio, 100D'.

Aliorum odium mereri non debemus, VII 229D, sed propter Christum odio ha-

Digitized by Google

beri optabile est, XI 261 C, 511 B', utpote sors discipulorum ejus, 127 B', 261 A, XII 191 A, 550 A et seq., 572 D, XIV 35 A. Mundus prius Christum odio habuit, XII 550 B, gratis, 552 D, quam ob causam, 161 C', 410 B. Non omnes tamen mundani bonos odiunt, 550 B', XIV 35 C. — Quatenus benefacere debeamus his qui oderunt nos, XI 74 B, 517 C.

Cf. Caritas, Inimicitia.

ODOLLA. Civitas erat terræ promissionis, in cujus spelunca requievit David, III 381 A. Mystice quid, 383 D'. — Quo sensu usque ad Odollam venerit gloria Israel, X 473 B', 477 B'.

ODOR. Mirabilis odor ex corporibus Sanctorum quandoque redoluit, VII 323 C. — Qualiter odor Jacob fuerit sicut odor agri pleni cui benedixit Dominus, I 320 D', 327 C. — Quatenus in sacrificiis antiquis odoratus sit Dominus odorem suavitatis, I 176 C', II 82 D, VIII 213 D, etc., maxime vero in oblatione Christi, I 181 C, XIII 319 C. — Quid sit odor Sponsæ unguentorum, VII 370 A, 378 D', 383 D, vestimentorum, 370 C', 379 C, oris, 420 D, 425 B', 428 D'; quomodo currat in odorem unguentorum Christi, 301 C, 315 D, 324 B. — Mystice, quid odor unguenti effusi super pedes Jesu a Maria Magdalene, XII 494 D'. — Quo sensu Apostoli Christi bonus odor fuerint, XIII 221 C, aliis odor mortis in mortem, A', aliis odor vitæ in vitam, B'. — Orationes Sanctorum odoramenta dicuntur, XIV 270 D. — Quid pravorum odor, IX 276 B', 282 A. — Qualiter equus bellum odoretur, V 16 C. — *Cf.* Balsamum, Cinnamomum, Galbanus, Libanus, Myrrha, Storax, Thus, Thymiama, Unguentum, Vinea.

OFFENDICULUM. Coram cæco non est ponendum, II 257 B. — Offendicula vocantur idola, IX 84 C', peccata, VII 36 B, 101 D, VIII 100 A', IX 52 D, 87 A', et scandala, XIII 106 C, 108 A, 161 C', 164 B'. — *Cf.* Offensio.

OFFENSA. Vindicare vel condonare offensam, qualiter et quibus liceat, I 414 B' et seq. — Sine offensa simus in diem Christi, XIII 335 A. — *Vide* Injuria, Offensio, Peccatum.

OFFENSIO. Sic vocatur quandoque peccatum, VIII 209 D, et scandalum, XIII 174 A, 232 A'. — In multis offendimus omnes, XIII 583 A'. — Quid offensiones oculorum, IX 505 A'. — Non offendit qui ambulat in die, sed qui ambulat in tenebris, XII 478 C' et seq. — Qui festinus est pedibus, offendet, VII 126 D. — Quid lapis offensionis, VIII 395 A', 399 A', XIII 81 D, B', 636 C. — Angeli in manibus suis portabunt te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum, VI 363 D' : an recte hanc scripturam allegaverit diabolus, 364 A, XI 468 C. — Mons Offensionis, quis et cur sic dictus, IV 89 B'. — *Cf.* Offendiculum, Peccatum.

OFFICIUM. Alicui injunctum, onus ejus vocatur, X 691 A'. — Officium divinum, cur in octo partes distributum, V 251 C. Quomodo decantandum, 403 B, 482 A', XIII 321 C'. Increpantur qui divino Officio irreverenter adsistunt, X 579 C'. Illud in peccato solvere melius est quam omittere, VI 37 C'. — Psalmi Officii defunctorum pro maxima parte de animabus purgatorii exponi nequeunt, cur tamen pro eis legantur, IV 459 A'. Lectiones hujus Officii explanantur, 412 C' et seq., 459 A' et seq., 503 A et seq., 511 C et seq., 543 D' et seq., 564 A. — Officia hominis erga Deum, *Vide* Deus. — *Cf.* Laus, Munus, Oratio, Psalmodia.

OG, rex Basan. Ultimus de stirpe gigantum, II 536 D', III 71 A', cujus staturæ fuerit, II 537 A. — A filiis Israel profligatus est et occisus, II 441 D' et seq. — Regnum ejus describitur, III 69 A'; quibusnam tribubus obtigerit, II 498 C, III 69 C', 71 A', 72 A, VI 624 D. — Quid de eo stulte fabulentur Judæi, II 442 A', 536 B, 537 A. — Allegorice, persecutores Ecclesiæ figurat, II 444 A', et avaros, VI 625 B.

OLEASTER, quomodo gentilem designet, XIII 90 A', 91 A'.

Digitized by Google

OLEUM. Cur Jacob oleum effuderit super lapidem quem erexit in titulum, I 331 A. — Qualiter populus Dei oleum de saxo durissimo suxerit, II 659 B', 669 B', et quomodo petra rivos olei beato Job fuderit, IV 630 D. — Quid oleum myrtinum, V 179 C. — Oleum in sacrificiis et oblationibus V. L. adhibebatur, II 80 C', 147 C', 148 D, etc., qua mensura, 85 C, 401 C, B', 404 B', IX 658 B, D', etc., et cur eadem qua vinum, II 404 C. *Vide* Libamen. Hujus olei mystica significatio, 86 C, 150 C', 151 C, 183 B, etc. In sacrificiis pro peccato non apponebatur, 168 A, 346 D, D'. — Ejus usus in mundatione leprosi, II 228 D, D' et seq., 234 C. — De oleo solvebantur primitiæ, II 286 C', 417 B', quantæ, 420 C, IX 653 D. — Oleum lucernarum candelabri non erat commune, IX 478 B', sed ex olivis et purissimum, II 66 C et seq., 289 C; publico sumptu ministrabatur, C', et a filiis Aaron quotidie infundebatur, 339 D'. Mystice quid, 52 D, 68 B', 292 C. — Oleum unctionis, quomodo compositum, II 90 A et seq. Illud ad privatum usum convertere non licebat, 91 A. Ex eo ungebantur tabernaculum cum supellectili, 90 A', 186 C', pontificis caput, manus et vestimenta, 81 C, 82 D', 90 C', 186 D', 188 B', etc. Quomodo sacerdotes inferiores uncti fuerint, 81 B', 82 D', 90 C', 188 A'. — Ex oleo unctionis ungebantur etiam reges, II 91 A, III 312 B, 350 A, 352 B, 586 A', etc. Saul cur unctus fuerit oleo lenticulæ, David vero oleo cornu, III 350 B. Oleo sancto ter unctus est David, VI 345 C. — Mystice, quid per oleum unctionis exprimatur, II 93 B', 191 C', 277 C, III 316 D. — Oleum infirmorum a solis episcopis consecrari potest, XIII 608 B'. — Quomodo oleum viduæ multiplicatum fuerit ab Elia, III 699 B', et ab Eliseo, IV 18 B et seq.; mystice quid, 23 C'.

Spiritualiter, aliud est oleum bonum, et aliud malum, XI 84 B. — Oleo effuso assimilatur nomen Sponsi, VII 299 B', 314 D', 323 D, X 227 B'. Unctus est Christus oleo lætitiæ et exsultationis, II 277 C, VI 8 B, 350 A', XIII 475 C'. Quomodo super oleum immutata sit caro ejus, VI 492 B', et immutetur Christiani caro, 498 D. — Molliti dicuntur super oleum sermones Domini, VI 79 C, 84 A'. — Oleum signat illustrationem, unctionem, consolationem et gratiam Spiritus Sancti, IX 222 B, 487 A, X 216 B', 224 D, 350 C, 351 A', 637 A', XII 19 D', pietatem et devotionem, II 52 D, 68 B', 150 C', VII 169 B', IX 477 A, misericordiam, X 336 D, compassionem, XII 119 D, spiritualem et puram delectationem, conscientiæque sinceritatem, XI 272 B. — A quibus juxta evangelicam parabolam vendatur, XI 273 A. — Quid intelligatur per filios olei, VIII 359 C' et seq., 367 D', X 636 C'. — Qualiter per vinum et oleum signentur religiosi, XIV 277 A. — Per frumentum, vinum et oleum designatur rerum temporalium abundantia, I 321 B, etc., et figurantur spiritualia animæ alimenta, IX 222 A, X 227 D, quorum fructu quomodo multiplicentur homines, V 429 D', 432 C. — Qualiter computrescat jugum a facie olei, VIII 415 C, 418 B'. — Quo sensu in oleo caput nostrum impinguet Deus, V 545 A', 547 C, faciemque nostram exhilaret, VI 438 C'. — Quodnam oleum de capite nostro deficere non debeat, VII 266 A'. — Judæorum duritia non est fota oleo, quo sensu, VIII 323 D. — Quid oleum peccatoris, VI 654 A', X 307 C.

Cf. Oliva, Unctio.

OLIVA. Describitur, VIII 144 A'. Saxosam terram eligit, IV 630 A'. — Quo sensu dii et homines ejus pinguedine utantur, III 163 B. — Signum pacis exsistit, VIII 144 A'. — Ramum olivæ unde tulerit columba Noe, I 175 D; mystice, quid innuat, 180 D.

Christus oliva est fructifera in domo Dei, VI 57 D'; quasi oliva gloria ejus, X 321 D. — Olivæ assimilatur Sapientia increata, VIII 144 A', B. Maria, 154 D, Synagoga, IX 111 D' et seq., gloria populi Israel, X 318 D', Ecclesia, IX 115 B. —

Digitized by Google

Figurat oliva Patriarchas, Apostolos et Judæos electos, XIII 90B', 91B', bonos prælatos, VI 60B', misericordes, VIII 293B, 615C', X 613B', 637B'. — Significat pietatem, XII 218B', gratiæ immarcescibilitatem, misericordiam et proximi ædificationem, X 318C'. — Quomodo mentiatur opus olivæ, X 563B', 570C. — Oliva arborum principatum recusans, quid signet, III 163B, 167B'. — Olivæ duæ super candelabrum, X 635A, quosnam designent, 636C', 637A'. — Duæ olivæ in Apocalypsi Eliam et Enoch figurant, XIV 301A'. — Filii viri Deum timentis sicut novellæ olivarum in circuitu mensæ ejus, VI 603C, A', 604A'.

Cf. Oleum, Olivetum.

OLIVETUM. In V. L. oliveta septimo anno non colebantur, sed pauperibus dimittebantur, II 33A. — Qualiter oliveta comedat eruca, X 394C.

Oliveti seu Olivarum mons, ubi situs, et cur sic vocatus, XI 346C, XII 165A'. Dictus est etiam mons Offensionis, quare, IV 89B'. — Hinc templum et civitas Jerusalem manifestissime adspiciuntur, XI 259B. — Nocturnis Christi orationibus sanctificatus est, XI 290B', XII 196B', 218B', 423C, ejusque prænobili ascensione, XIV 88B'. — Super eum vel super montem Sion figet Antichristus tabernaculum suum, ibique occidetur, X 157D' et seq., 682B'. — Qualiter in fine mundi dirumpendus, X 682C'; mystice quid, 683C.

OLLA. Olla succensa Jeremiæ ostensa, quid portenderit, IX 10B. — Sub parabola ollæ ossibus plenæ describitur sors Jerusalem, IX 532A et seq. — Spiritualiter, olla succensa et rubiginosa est infernus, IX 14C, 535A. — Quid communicet cacabus ad ollam, VIII 76C'. — Nigredini ollæ quorumnam facies comparentur, X 339A', 526C, 528C'. — *Cf.* Lebes, Moab.

OLYMPUS, mons, quantus, et an ante diluvium tam excelsus exstiterit, I 158C, 170D. *Cf.* Jupiter.

OMEGA. Christus est Alpha et Omega, quo sensu, XIV 231B.

OMISSIO. Interdum est peccatum mortale, XI 36C, 447A', et in die judicii terribiliter punietur, B'. — Hæc oportuit facere et illa non omittere, XII 45B' et seq. — *Cf.* Peccatum.

OMNIPOTENTIA. *Vide* Deus (Attributa physica).

ONAGER. Asinus est silvestris qui non cicuratur, V 12C', VIII 79C. Mores ejus describuntur, IV 391C', V 13A, VI 437D', IX 22D, B', 126C'. — Mystice, designat divinæ legis transgressores, IV 468C, 594B', X 268C', 272A, homines sævos principesque crudeles, VIII 559D', 562B, rigidos secrete superbientes et carnalia sequentes, IX 132D, plebem gentilem, IV 398A, Judæosque Christum venturum exspectantes, VI 438A.

ONAN, filius Judæ. Ejus scelus et pœna, I 386C', IV 114C. — Quosnam designet, I 389C'.

ONESIMUS, acolythus. Servus erat Philemonis civis Colossensis, XIII 370D', ad quem scripsit S. Paulus, quare, 461, 464C et seq. — Per eum Apostolus epistolas misit ad Colossenses, XIII 353, et ad Thessalonicenses, 375, 397.

ONESIPHORUS a S. Paulo præconiis extollitur, XIII 437C'.

ONIAS I, filius Jaddi, fuit, a principio regni Græcorum, pontifex primus, tempore Seleuci regis, V 350D.

ONIAS II, Simonis Justi filius, pontifex quintus, V 350D, sacerdotium reliquit filio suo Simoni; quo mortuo, successit filius ejus Onias, pontifex septimus, VIII 292A.

ONIAS III, pontifex septimus, V 350D. Laudatur, 341D' et seq., 342A', 376B'. — Sub ejus pontificatu Heliodorus templum spoliare frustra attentavit, V 342C' et seq., illiusque precibus curatus est, 343C'. — Narrantur Oniæ tribulationes injustaque occisio, V 344B et seq. — Qualiter Judæ Machabæo apparuerit, V 376B'.

Digitized by Google

ONIAS, Judæorum sacerdos, unus verisimiliter ex præcedentibus, in Ægyptum fugiens, X 150A, ibi contra legem construxit templum et altare, B.

ONOCENTAURUS. Animal monstruosum, describitur, VIII 575A'. Quidnam figuret, 576C'.

ONOCROTALUS. Avis immunda, describitur, II 208D. — Fœtorem impuritatis denotans, X 588D', typus est luxuriosorum et stolidorum, VIII 576B'. Avaros etiam figurat, II 214A', 713D'.

ONUS. In Scripturis designat officium divinitus impositum, X 691A', jugum legis Christi, IX 154B, pondus vitiorum, I 519A, V 638A, IX 154A, XIV 416B, minas Prophetarum, gravem afflictionem in pœnam culpæ prænuntiantium, VIII 431C, 435C, IX 188C, X 537B, XIV 416C, etc. — Judæi prævaricatores onus Domini dicuntur, IX 188C. — Quomodo homines onerentur malis culpæ et pœnæ, XI 145D. Christus eos liberavit ab onere jugi diaboli, mundi et carnis, a servitute peccati, VI 291D', VIII 402A, 418A', X 272B, et legalium observantiarum, VIII 402C. Onus ejus quo sensu leve, XI 146B. — Pharisæi eorumque imitatores hominibus sæpe onera imponunt importabilia, XI 251B, XII 47D. — Quid sibi velint hæc : alter alterius onera portate, XIII 291B, unusquisque onus suum portabit, B'.

ONYCHA, sive ungula, ostrea fragrans, in thymiamatis compositione adhibebatur, II 91C.

ONYX. Lapis est pretiosus, I 77A', II 46A, cujus proprietates describuntur, 78A'. Tropologice, argumenta fidei signat, 52A', et fraternam caritatem, I 89B'. — Duo onychini lapides in superhumerali pontificis disponebantur, II 70D, quorum uterque sex tribuum nomina portabat, A' ; insuper lapis onychinus in rationali insertus erat, 71D. Duo hemisphæria vel solem ac lunam figurabant, 77A, et plura mystice significabant, C'. — *Cf.* Sardonyx.

OOLIAB. Artifex egregius, II 124C, e Dan, viliori tribu, oriundus, Beseleel in adjutorium datur, quare, 94C', 96A'. — Allegorice, chorum Apostolorum designat, II 96A, vel prælatos, quorum est ex diversis ingeniis unam compingere societatem, 95B'.

OOLIBA, meretrix. Figurat Jerusalem seu regnum Juda, IX 527D, B', illiusque gestis describuntur hujus regni idololatria, 528B et seq., 530A et seq., atque punitio, 528D' et seq., 530C'. — Allegorice, malos religiosos et clericos signat, IX 531B.

OOLLA, meretrix, præcedentis soror. Speciem tenet Samariæ seu regni Israel, IX 527C, quare, A'. Illius gestis describuntur hujus regni idololatria, 527B', 530A et seq., ac punitio, 527D', 530C'. — Allegorice, hæreticos et malos sæculares exprimit, IX 531B.

OPERARIUS. Vita sibi sufficientis operarii condulcabitur, et in ea inveniet thesaurum, VIII 246B' et seq. ; ebriosus non locupletabitur, 109D. Qui operatur terram suam satiabitur panibus, VII 79D' et seq., 175B, VIII 118C'. — Dulcis est somnus operanti, VII 241C'. — Statim reddenda est operariorum merces, nam fraudata ad Deum clamat, II 257A, 265C', 623B, IV 647A, 652A', V 100C', VIII 210B', XIII 602B'. — Veri in Ecclesia operarii quinam dicendi sint, XII 2D; pauci sunt, ideo rogandus est Dominus ut in messem suam mittat operarios, XI 120B', XII 2B. — Dignus est operarius cibo seu mercede sua, XI 124D, XII 4A'. — Anima operantium impinguabitur, VII 85B'. — Exponuntur parabolæ operariorum quos paterfamilias misit in vineam suam, XI 220B et seq., 235C et seq. — Operarii iniquitatis quinam sint, XII 86A'. — *Cf.* Operatio, Opus.

OPERATIO. Operatio hominis in paradiso quænam fuerit, I 78D. — Si quis non vult operari, nec manducet, XIII 406C. — Quodcumque potest facere manus tua, instanter operare, quare, VII 266D' et seq. Venit nox quando nemo potest

Digitized by Google

operari, XII 449C. Operamini opus vestrum ante tempus, et dabit vobis Deus mercedem vestram, VIII 300 D'. — Operatio hominis via est ad cœlum aut infernum, V 406D. — Bona operatio per psalmum significata, Deum præcipue honorat, VI 146D'. — Non peccabunt qui operantur juxta præcepta Sapientiæ increatæ, VIII 148A, et B. Mariæ, 156A. — Quid intelligatur per divisiones operationum, XIII 183A', et operationem virtutum, 184A'. — Pater cœlestis usque modo operatur, quomodo, XII 364D' et seq. — Qualiter et quamdiu Christus operari debuerit opera Patris sui, XII 448C' et seq. — Operatio arguit formam, et actio habitum, VII 204A. — *Cf.* Actus, Labor, Operarius, Opus.

OPHEL seu Ophir (Opher), quid designet, IV 60C.

OPHIR, Indiæ provincia. Inde efferebantur aurum, ligna thyina, gemmæque pretiosæ, III 659C', 661B', 731C', IX 103B'.

OPHNI, filius Heli. *Vide* Heli.

OPPROBRIUM. Quomodo opprobrium hominum factus sit Christus, V 532A', 589C, VI 174A', 175D, 176A, IX 357A', etc., et etiam nunc fiant justi, V 649B, VI 186D, B', 498A', IX 350A', X 38A, etc. — Opprobria hominum qualiter sustinenda sint, V 649C, VI 185C, nec timenda, VIII 672A'; in gloriam mutabuntur, 511C'. — Quomodo Deus auferat a nobis opprobrium et contemptum, VI 548B'. Opprobrium Ægypti quod tulit ab Hebræis, quid sit, III 29D, 32C. — Quosnam maneat opprobrium sempiternum, VII 121D, VIII 250A, etc. — *Cf.* Confusio, Contemptus, Derisio, Improperium, Injuria.

OPTIMATES. Qualiter eos supplantet Deus, IV 481A, 487D'. *Cf.* Magnates, Prælatus, Princeps.

OPTIMUS. Optimi vocabantur olim principes et præsides, XI 371B'. — In omni conditione pessimis juncti sunt optimi, XI 269D.

OPUS. Opera Dei, *Vide* Deus.

Per opera hominis intelliguntur etiam actus interiores et locutiones, XIV 377A. — Quænam sint animæ opera maxima, magna et minima, XII 62B'. — Opera sunt quasi animæ filii, V 494A, VI 604B, IX 335B', pedes, VI 88B, IX 31D, segetes, 68C', fructus, 667D', 668B, et vestes, VI 175C'.

Qualiter omnia opera bona et Dei sint et nostra, et de necessitate gratiæ ad actus meritorios, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis), Gratia. — Ex bonis operibus vita gratiæ comprobatur, XIII 64D, et perficitur, 305B'. Verba sine opere sunt folia sine fructu, V 408C, XII 149C, XIII 144A'. — Qualiter fides sine operibus mortua sit, et insufficientia sint opera legalia ad promerendum gratiam, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis), Fides, Lex. — Salvabuntur sine operibus propriis pueri baptizati, ante discretionis annos defuncti, XI 193C'.

Non sufficit bonum agere, nisi bene agatur, I 138D, IV 444C, IX 468C'. — Ratio meriti atque demeriti in opere exteriori dependet ab interiori, IX 327B', XI 526A, XIII 561A. De requisitis ad meritum, *Vide* Meritum. — Ex quanam intentione judicandum sit opus, XII 42D, vel quo fine bonum efficiatur, A', 554A'. — Quænam opera frustra fiant aut vana dicantur, et quotuplex operum nostrorum finis esse possit, IV 332C. — Opera nostra ex fide agenda sunt, VII 83A, VIII 198D', XIII 554C, et ad Dei visionem referenda, VI 128D, XII 64D', etsi minoris sit meriti agendo mercedem intendere, quam puram Dei gloriam, IV 222B', VI 566C'. Qualiter omnia ad Dei gloriam fieri debeant, I 634B, XIII 173C', 368C. Qui opera sua ad proprium refert honorem, quasi filios comedit, IX 369D'. — An et quatenus bona opera coram hominibus facienda sint, XI 60A' et seq., 75B' et seq., 251C, XII 336A' et seq., XIII 640A. Quo sensu in actibus nostris præcellentes esse debeamus, VIII 204A. — Abundantes simus

Digitized by Google

in omni opere bono, XIII 206A, 430A, et per opera bona certam nostram vocationem faciamus, 680C et seq. — Omnia agenda sunt cum consilio, VII 86C', 88B, 197A, VIII 198A, 226C', et discretione, 180C, IX 283B', etc., non turbulenter, sed tranquille, VIII 23D', non remisse, sed expedite et strenue, VII 122D, 147A', VIII 33D', 190C', sine arrogantia, jactantia aut præsumptione, 65A'. — In corporalibus exercitiis præsumptuose confidentes gratia privari merentur, IX 132A'. — Ne in multis sint actus nostri, VIII 69A. Omnia honeste et secundum ordinem fiant, XIII 195C'. — Opus tanto delectabilius fit, et melius est, quanto ferventius, VI 325A', 483C', XIII 137B', etc. *Vide* Fervor. — Viriliter agendum est, V 566D', et in opere Dei vitanda sunt tepor, XIV 240D, 254D' et seq., negligentia et irreverentia, IX 281C. — Quænam opera non plena dicantur, XIV 249D. — De perseverantia in operibus bonis, *Vide* Perseverantia. — Qui credit in Christum opera ejus faciet, et majora horum faciet, quomodo, XII 531D' et seq. — Misericordiæ opera, quænam sint, XI 277C', etc. *Vide* Misericordia.

Omnia opera meritoria uno peccato mortali mortificantur, sed per pœnitentiam reviviscunt, V 634B', IX 433B', 500D, XII 43B, XIV 59B, etc. — Quomodo emundanda sint opera nostra, XIII 596D', eaque Deo revelare debeamus, VII 106D'. — Omnia innotescunt apud Deum, VIII 239B', 537C. — Per bona opera contra occulta peccata munimur, IX 490A', et ad contemplationem ducimur, 612B'. — Nunquam mercede fraudantur, IV 222D, IX 233C: quæ extra caritatem facta sunt, per terrena remunerantur, 554C'; in caritate facta, æternæ vitæ, de condigno, meritoria sunt, XI 392B, XII 122A', XIII 65D, XIV 250D'. — Omne opus bonum recte pretium dicitur, VI 123D'; semen est gloriæ, 599A, et vim orationis participat, 243C', imo oratio est, V 494C. — Quænam sint opera carnis, XIII 288C', vel tenebrarum, 102C', 320A'. — Cur opus malum scintillæ comparetur, VIII 333C. — Opera mortuorum sequuntur illos, XIV 325D', patebuntque in judicio, in quo quisque secundum opera sua recipiet, *Vide* Deus (Operum Dei consummatio), Judicium. — Quatenus Babyloni magnæ duplicia reddenda sint secundum opera sua, XIV 344C'. — Omne opus corruptibile in fine deficiet, VIII 84C, et omne opus electum justificabitur, D.

Opus servile, quid sit, XI 149B, 504A. Quare in diebus festivis omittendum, 471C, 503D', nisi inveniatur motivum excusans, 286B, 504B. *Vide* Sabbatum. — Opera rustica et mechanica a Deo sunt imposita, et valde meritoria, VIII 48C', XIII 317D'.

Cf. Actus, Labor, Operarius, Operatio.

ORACULUM. Quid sit, et quomodo inter visionem et somnium se habeat, I 400C, III 603B'. Cur eloquia Dei oracula dicantur, II 48B. — Dæmoniorum oracula cur Deus permittat, IV 5A', etc.

Oraculum in Scripturis significat templum, vel Sanctum sanctorum, III 615C', 618A', 619B, 644B', IV 197A', sed præcipue propitiatorium, ex quo procedebant divina responsa, II 48B, 138B, D, III 465D', 480D, IV 197B'; illud duo Cherubim alis suis operiebant, II 47C' et seq., III 465C', 620A et seq. — Quatenus in nube apparuerit Dominus super oraculum, II 239C; mystice quid, 248B. — Pontifex Deum in oraculo consulebat per rationale, II 72B', D', seu dabir, IV 242B', aut ephod, III 334B, 385A, 415C'; sed propter peccata sæpe denegabatur responsum, 277B, 338C, 408A', etc. — Interfecto Zacharia, filio Joiadæ, defecit oraculum in Israel, IV 84B', 242A'.

Cf. Cherubim, Propitiatorium, Revelatio, Somnium, Visio.

ORATIO. — **NATURA, NECESSITAS ET OBJECTUM.** — Definitur ascensus mentis in Deum, VI 315D', VIII 215A, XI 76C, XII 146A', etc., decentium petitio, V 531C, VI 525A, X 125A, XI 347D, XII 33B',

Digitized by Google

144A, XIII 68A', interpres desiderii, IX 355B', XIII 71B, 609B, XIV 12D'. — Quomodo differat ab obsecratione, postulatione et gratiarum actione, VI 660A, X 97B', XIII 348B', 415A et seq. — Excellentia orationis, quæ thymiamati comparatur, XI 78B, spiritualis sonantissimaque tuba dicitur, V 290C', et animæ tribulatæ scutum, VI 495C'. — Quotuplex sit ejus effectus, XIV 456A.

De necessitate orationis, maxime tempore persecutionis, tribulationis et tentationis, *Vide* Deus (Virtutes et officia quibus homo ad Deum ordinatur), Persecutio, Tentatio, Tribulatio. — Cur ante comestionem orandum sit, XIV 145B'. — Cunctis orandi gratia datur, IX 623D'. — Orandum est non solum pro se ipso, sed pro communi bono, pro populo christiano, generaliterque pro vivis et defunctis, IX 232C', XII 28A', XIII 415B', 609B, etc., pro superioribus, 415B', pro subditis, I 627C', III 326D', pro peccatoribus, VII 114A', XIV 54C' et seq., etc., pro inimicis et calumniantibus, VI 187A, 279A, XI 517C', XII 93B'. — Oratio pro reprobis saltem oranti prodest, V 621D'. — Sicut nunc orandum non est pro infantibus baptizatis, ante rationis usum defunctis, IX 340D, sic in V. T. orandum non erat pro parvulis cum circumcisione decedentibus, A'. — Orationis suffragium postulandum est etiam a subjectis, XIII 370A, 530D.

Quid oremus, sicut oportet, nescimus; sed ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus, XIII 68A et seq. — Primo ac principaliter exorandum est pro bonis spiritualibus, deinde pro corporalibus in ordine ad spiritualia, V 629B', XI 88B' et seq., XII 32B', XIII 592D. Quænam absolute, et quænam sub conditione petere debeamus, III 303C', V 641A, XIII 68B, XIV 441D. — Oratio dominica explanatur, XI 79A et seq., XII 27C et seq. Qualiter per eam tria removeantur salutis impedimenta, XI 82B. Quænam ejus petitiones ad præsentem vitam pertineant, quænam ad futuram, 82C. Quinta ejus petitio, quare maxime pensanda, 82A'. — Quali cum affectu Deo dicere valeamus : Noli me condemnare, IV 454B'. — Qualiter orandum sit pro remissione peccatorum, IV 275B et seq., V 438C et seq., 551C et seq., 596C et seq., 637A et seq., 660C' et seq., VI 40A et seq., 413A et seq., 609B et seq., 659D' et seq., 697A et seq., VIII 20D', 119D', 230B', 237B, XIV 391 usque ad 463, pro impetratione illustrationis gratiæque divinæ, XII 360C et seq., XIII 554A', etc. *Vide* Deus (Providentia supernaturalis, Officia hominis erga Deum), Gratia. — Tres panes quos a Deo postulare debemus, qui sint, XII 30D'. — Quatenus petere valeamus liberationem ab inimicis et a persecutoribus, V 619D', VI 72C et seq., 580D', 650C et seq., X 42D', XII 145D, etc., punitionem hostium boni communis et Ecclesiæ, V 142C, 620B, VI 83C', 226B', 275B', XI 517B', XIII 405C, etc. — Cur orare valeamus ut impleantur Dei promissiones, III 255C'. — Redarguuntur ii qui indiscrete petunt ea de quibus ignorant an saluti suæ expediant, illa vero quæ Deus ab eis requirit, omittunt, III 285A.

FORMA, CONDITIONES ET EFFICACIA. — Expedit, orando, exauditionis causas exponere, VI 225D, 320C et seq., maxime Dei honorem, 276D, et etiam quandoque proprias virtutes, V 494D, VI 319D' et seq. — Optima est orandi forma petitioni admiscere laudem, IV 275B, V 110A', 510C', 511A, VI 699D', XIV 102B, gratiarum actionem et peccatorum suorum accusationem, X 126A, XII 146D', propriæque indigentiæ insinuationem, V 661B', XII 476B'. Justus a laude, injustus a prece orationem incipiat, VI 445C. — Pœnitenti orandi forma proponitur, XIV 392. — Quum per sola nomina oratio fieri possit, vel per sola verba, vel per utraque, quandonam ferventior sit et efficacior, VI 699D et seq.

Digitized by Google

— Efficacissimum est eumdem sensum per eadem aut alia verba iterare, III 252C, V 433C, 573C', VI 71 D, 414 B, 578C', X 128A', vitando tamen multiloquium, VIII 48A', XI 77 C', XIII 571 C', clamores gestusque indisciplinatos, III 258B', XI 78A'. — Quo sensu melior sit finis orationis quam principium, VII 249B'.

Qualiter ante orationem animam præparare oporteat, V 403D, VIII 107D, etc. — Oratio facienda est cum reverentia, IV 442C, XII 562A, etc., attentione, devotione et fervore, IV 542D, V 437C', 676C', VI 20A, 696, VII 315C, 371 B, VIII 48A', 100A', 215A, IX 111B', X 128D', 248B', XI 78D, XII 33D', 219B, 352B, 562B, 566A', XIII 661 A', cum humilitate, I 263C, IV 442C, 678A, V 661 B', VI 276B, 418C, VIII 215B, 336C, X 128C, XI 76C et seq., XII 145C' et seq., XIV 448D, et compunctione, VI 697A, IX 152C, XIV 391, cum fiducia, IV 586B', V 641 A, VI 94A', 184B, 525A, XI 79B, 93D et seq., 234A, 347D, XII 30D et seq., XIII 417A', 554D' et seq., XIV 53D' et seq., et perseverantia, IV 457C', V 539D', 685D', VI 322A, 414D, 653B, VIII 17C', 107B, 212B, 215C, 665B', IX 130D', X 541D, XI 210A, XII 32D, XIII 369C, XIV 39A, etc., non ex curiositate, IX 470B. — Qualiter orandum sit sub directione Spiritus Sancti, XIII 68D, C', XIV 75C', in nomine Jesu, VI 335A', XII 532D', 533C', 561D, 562D, XIII 635A, cum invocatione Sanctorum, præsertim B. Virginis, IV 17C, 275D, 374C, XIV 460D', etc. — Quid sit orare mente et spiritu, XIII 192C', 327A, Dominum invocare in veritate, VI 673D, faciem ejus deprecari, 556A. — Qualiter petere, quærere, pulsare debeamus, XII 33B. — Fulcienda est oratio virtuosa conversatione vel saltem firmo emendationis proposito, III 284D', IV 610A', 678B, V 449B, 494D, 520A', 630C, VI 16B, 151 B', 320A', 674A, VIII 17D', 336A, 665B', 710A', IX 128C', 133D, 141B, 343A', 391D, X 501B', XI 93B, XII 455A et seq., XIII 555C', 592A', XIV 39C, divinæ voluntati subjectione, IV 422B, 468A', 586C', XII 455B, D', 545A', fraterna caritate, IV 521 A', V 40C', 236B', VIII 172D', XI 80D', XIII 417A', eleemosyna et jejunio, duabus alis orationis, III 510D', IV 231 D, V 118A et seq., 138A, VII 140A, VIII 710A' et seq., X 124A', XI 200A', lacrimis, V 93B, 118A', 236B. — Laboriosa est, V 440C, XII 85D, et præcipua pars satisfactionis, IV 421 D'.

Oratio non exigit loci determinationem, XIII 124C; melius tamen est orare in locis consecratis, II 429C, III 649C, VI 402D', VIII 702B, XI 77B, 232A, XII 170D, viris ab uxoribus separatis, X 675D'. — Orationem juvant solitudo et silentium, III 510D', VIII 520A', XI 76C et seq., 492A, 505D, XII 578C. — Qui in altis orat, sublimius in contemplationem erigitur, X 96C', XI 176C, 505A', XIV 145B'. — Ad orationem præcipue apta sunt tempus nocturnum, VI 556B', VII 360A, IX 339C', XI 505B', matutinaque hora, IV 304D, VI 127B, 245A, 335C, 574A, VII 56D, VIII 236D', 515B'. — Unde mos orandi certis horis in Ecclesia, V 251 C, X 97A et seq., XIV 96C'. — Situs corporis ad perfectius deprecandum prodest, II 429C, sicut erectio manuum, VI 128D', 653B', IX 340B, 351 D', XIII 417D, etc., et oculorum, IX 352A, XII 487D, 566B', necnon tunsio pectoris, 487D. Quo sensu orantes remissas manus et soluta genua erigere debeant, XIII 524C. — In veste cilicina, aspera et humili prodest orare, III 511 A, IX 398A', X 124A'. — Carnalis voluptas orationem impedit, XIII 152B, 649C.

Potens est apud Deum justorum deprecatio, XIII 609D, 651 C', etc., quam sæpe exaudit antequam finiatur, IV 422C, V 574A', VIII 753C', X 128D', XIV 441 C'. Justus enim si perseveranter et si pro se ipso oret, si denique salubria a Deo petat, semper exauditur, VI 244B, 335A', 414C, 674B, VII 103D', XI 93A', 210A, 233D', 347D, XII 32D' et seq., 533D',

Digitized by Google

545D', 561D, aliquando non ad votum, sed ad aliquid melius, IV 432D, V 539B', X 538C, XII 455D', XIII 256D. Quo sensu in oratione dierum exaudiatur, VIII 21B. — Quatenus Sancti quandoque orasse legantur contra Dei præceptum, IX 130C'. Precibus suis iræ Dei quodammodo resistere valent, IV 430D', VIII 747C, IX 86C', eorumque orationibus ipse Deus placari cupit, II 98B', VI 246B, IX 464A, 467D', 525C; sed, quum excreverint peccata, nullum intercessorem admittit, 82A', 111B', 133D, 135D, 141B, 472B, 473C', 511D. Sanctorum et Beatorum suffragia interdum ab impiis suspendit propter eorum excessus, IV 440B. — Multum valet oratio infantium, V 137B', pauperum, VIII 28B', 120B', 214B', afflictorum, IV 476C', 676B', et humilium, V 630C, XIV 448D. — Oratio communis efficacior est, V 110D, 142D', 564D', 660C, X 21D, 332D, XI 210B. — Non quacumque peccatoris oratione placatur Deus, IV 610D, 678A, V 515A, VII 16A, IX 32A', 111B, 347B, 352C, B', 451B', X 270D, 484C', 648A'. Peccator pœnitens pro se salubria petens exauditur, IV 275B, XII 455B'. — Deprecatio pro peccatis, recedere ab injustitia, VIII 212B', 213B. — Peccatores impœnitentes non exaudiuntur, nisi interdum ad suam perniciem, III 303B', IV 521D, VI 151A', VII 173B', VIII 17D', 211C, 326D', 336A et seq., 714B, IX 128C', 133D, 157C, 361B, 470C, XII 455A et seq. — Oratio Judæ proditoris qualiter facta sit in peccatum, VI 488D'. — Orationes ministrorum Ecclesiæ, licet injustorum, in persona Ecclesiæ fusæ, quamdam efficaciam sortiuntur, XIII 609A'. — Cur orantes Deus sæpe tardet audire, IV 559A', 678D, V 539D', 686C, VI 335D, VII 87C, 103D', X 538D, 542B, XII 32A, XIV 39B, 441B'. — Quomodo orans possit certo cognoscere se exauditum esse, XIV 404B.

ORATIONES CHRISTI ET SANCTORUM. — Christus indesinenter oravit, VI 315C'; et quoties ex ratione deliberata, toties exauditus est, V 531B et seq., VII 332A', IX 355C', XII 220A, 488A, XIII 490B'. Cur pro mundo non oraverit, XII 570A, et pro discipulis suis quandoque se non rogaturum dicat, 563A'. An pro miraculorum operatione orare debuerit, 487C'. Exponuntur ejus orationes, instante passione, XI 293B, XII 219A' et seq., 503D' et seq., 566A et seq. Utrum in cœlo pro nobis vocaliter oret, XIII 71B. *Vide* Christus. — Utrum justi V. T. in limbo pro posteris suis oraverint, IX 391B. — Quatenus Beati pro se ipsis et pro nobis orent, XII 561B', 563D, etc. Eorum orationes odoramenta dicuntur, XIV 270D, et aromata, 286A'.

Quo sensu pro Christo David orare præsumpserit, VI 206A', 615D. — Salomonis oratio in templi dedicatione, III 648C et seq., septem petitiones complectitur, sicut Oratio dominica, 650A. — Exponuntur orationes Manassæ, IV 275B et seq., Jeremiæ, IX 371B et seq., Tobiæ senioris, V 93B et seq., Saræ, 96B et seq., Tobiæ junioris, 110B', Judith, 149A et seq., Mardochæi, 197B, Esther, 198A et seq., Esdræ, 227D', 251B' et seq., Nehemiæ, 236D et seq., 242A, 334C, Jesu filii Sirach, VIII 295C et seq. — Oratio publicani laudatur, XII 147B' et seq.

Cf. Canticum, Contemplatio, Laus, Meditatio, Psalmodia.

ORBIS. Unde factus sit orbis terræ, VII 520D. Quid ejus cardines, III 263B, VII 58C. — Quinam orbem portare dicantur, et qualiter sub Deo curventur, IV 431D, 442C. — Quomodo in ipso ludat Sapientia, VII 59B, vel illum repleverit Spiritus Domini, 457D. — Quatenus figuratus sit in veste sacerdotali Aaron, VII 556A'. — Mystice, quomodo revelata sint fundamenta orbis terrarum, V 503C. — Qualiter Christus orbem terræ firmaverit, VI 373A', correxerit, 390C, et judicaturus sit, 391B, 397A'. Pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos, VII 484D, 545B'. — In fines orbis terræ

Digitized by Google

verba Apostolorum, V 518A, XIII 85D'. — *Vide* Mundus, Terra.

Orbes cœlestes, *Vide* Astrum, Cœlum, Sphæra, Stella.

ORDINATIO divina, omnium rerum prima est regula, VI 562C', XIII 246A.

ORDO. Est optimum quid in rebus, II 462C; peccatum non est nisi recessus ab ordine, XIII 195C'. — In hoc consistit ordo, ut unus per alium reducatur ad Deum, XIII 183C. — Ordo duplex est, generationis et naturæ, XIII 203D'. — Ordinate procedens in omnibus, pacem habet et delectabiliter operatur, VII 493B'. — Quid requirat ordo caritatis, *Vide* Caritas. — De angelorum ordinibus, et an ad eos homo elevari possit in cœlo, *Vide* Angelus. — In inferno nullus est ordo, quo sensu, IV 452C'.

Christus, sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech, VI 502B', XIII 490A, 498C' et seq., sacramentum Ordinis in cœna novissima instituit, præcipuum signum amoris, XII 210B', 514B'. — Quinam ad Ordines promovendi sint, et quibus virtutibus præditi esse debeant, II 190B et seq., 342A et seq., XIII 418C et seq., 420A, 452A et seq. — In ordinationibus quænam observanda sint, II 190D, XIV 121C'. — Manus cito nemini imponendæ, XIII 425C'. — Ordinum minorum officia qualiter Christus impleverit, XI 471A'. — Quomodo Ordines contulerint Apostoli, XIV 157A. — Omnium religiosorum Ordinum tria sunt substantialia, XII 99A.

Cf. Diaconus, Episcopus, Levita, Ministerium, Perfectio, Presbyter, Relatio, Sacerdos.

OREB, dux Madianitarum. Ab Ephratæis interfectus est in petra inde vocata petra Oreb, III 154A', VI 299B, VIII 415A. — Quid figuret, VI 302C'.

ORGANUM. Quid sit ad litteram, I 609B', IV 642B', VII 561D, et mystice, IV 642C', VI 632B'. — Quomodo laudetur Deus in organo, VI 692C'. — Jubal pater fuit canentium cithara et organo, I 133C, 140B'.

ORIENS. Orientem versus orabant gentiles, quod vetitum erat Judæis, VI 157A, VII 547A', IX 451B. — Oriens nomen est Christi, quare, IX 400C, X 632B, 643C'. Quomodo ab oriente suscitatus, VIII 610D, visitaverit nos oriens ex alto, XI 408C, et ad orientem ascenderit, VI 166A'. — Quid oriens Ecclesiæ, I 140A, II 332A'. — Per orientem designantur etiam Jesus filius Josedec, et Zorobabel, X 642D', bonus pastor, 645B', ortus nativitatis, XII 87C'. — *Cf.* Porta.

ORIGENES, Alexandrinus. Adamantius etiam dicitur, III 152A. Excellentissimi fuit ingenii doctor, I 602B', quo nullus doctorum melius dicit in his in quibus catholice dicit, III 46B. — Quanam methodo seu ratione Scripturas sacras collegerit, I 9A. — Eleganter scripsit super Canticum canticorum, VII 294A. — In magnos errores incidit propter nimiam et præsumptuosam curiositatem, VII 263C', XIV 254D. Utrum fuerit fons Arianæ hæresis, XII 279A'.

Citatur: de modo quo omnia in Verbo subsistunt, XII 276C, de prædestinatione Filii Dei, XIII 8B, qui a Patre constitutus est super gentes et regna, IX 13D', de Christo sacerdote magno, II 277A, semper in Sanctis manente, C'; item de Christo qui est sal cœleste, IX 485C', et intelligi potest per puerum pauperem et sapientem, VII 236A', de eo in naviculam ascendente, XI 106D, et de quibusdam verbis ejus, XII 15B, 51B. — Quid dicat de multiplici sensu Scripturarum, I 481C, II 145B', de reverentia verbo Dei debita, 122C', de lectione Cantici canticorum, VII 295B, de parabola et ænigmate, XI 562B'. — Allegatur insuper de angelis custodibus et diversis rerum speciebus præsidentibus, II 450B', 475D, de hostibus animæ, III 66C, 68C, et de vulnere illi inflicto per peccatum, II 400C, de concupiscentia homines pulsante, X 383B', de scandalo, II 277D, de equis Dei et diaboli, I 600B, de peccatore, III 258C', de perfecto paulatim de-

Digitized by Google

ficiente, V 624D, de formidolosis et timidis, III 152A, de timore mortis, X 171C, de variis peccatorum lavacris, II 164B, de educatione puerorum, 166D', de necessitate correctionis, III 46B, de prælatis rationem reddituris pro subditis, II 475B', et successorum suorum electionem judicio Dei commissuris, 482D', de electionibus et ordinationibus publice faciendis, 190D, de sobrietate clericorum, 203B, de festis Christianorum, 488C, et de multiplici eorum cibo, 215A', de dominica die, I 612A, de ordine caritatis, VII 330D', de operibus in conspectu Dei faciendis, I 634B, de justorum cornibus, III 266C', de excelsis quæ loqui licet, 267A', de omnium reductione ad monadem, II 479D', de futura remuneratione, A'. — Quid doceat de astris, VI 686C, de loco sepulturæ Adam, III 76C, de arca Noe, I 158A, A', 159C et seq., 160D', 161A, 167D, de eloquentia Moysis, 507B, XIV 126C', qui discipulus fuit Evangelii magis quam legis, II 412B', de fide Rahab, III 57A', de equis Chananæorum et asinis Madianitarum, 67B, de virga vigilante quam vidit Jeremias, IX 14B, de Zacharia filio Barachiæ, XI 257A, de præeminentia S. Petri, I 602B', II 215B', de nominibus S. Pauli, XIV 158A, de pulchritudine genarum Ecclesiæ, VII 307C, de Judæis fidei inserendis, XIII 91C', et de quodam eorum dicto, II 419C, de hæreticis, 412A', IX 467B, X 200C, XII 17B', de sermonibus philosophorum et poetarum, III 47D, etc.

Refellitur de interpretatione visionis Isaiæ, VIII 375A, XIV 219A', de modo quo Deus est bonorum nostrorum causa, XII 398C, de Christo passuro pro dæmonibus, XIII 49B, de salvatione finali dæmonis, VI 105A', X 82A, et de liberatione damnatorum a pœnis inferni, VIII 507D, de lapsu futuro Beatorum, 726B, X 161A, de alligatione animarum corporibus propter peccatum, VIII 507C, 592A, XII 447C, de dæmone tentatore, IV 13A, XIV 404D, de concessione gratiæ, XIII 76D', de identitate numerica eorumdem entium post longa tempora redeuntium, IV 404C', de quibusdam observantiis Judaicis, II 166B', etc. (Migne *Patrol. gr.* tom. 11-18.)

ORION. Qualis sit hæc constellatio, et cur sic dicta, IV 428A' et seq., X 396C'. — Martyres notat, quomodo, IV 441A, X 403D'.

ORNAN seu Areuna, Jebusæus. Proselytus fuit, III 575D'. — Aream in monte Moria habebat, juxta quam stetit angelus populum Israel percutiens, et in qua David altare exstruxit, III 575D et seq., IV 163A' et seq.

OROSIUS (Paulus), historicus, citatur de decem plagis Ægypti, I 579A, et de capta Babylone, X 91D'. (Migne *Patrol. lat.* tom. 31.)

ORPHA. Nurus Noemi, III 225A', in Judæam cum socru non transivit, 226C'. — Secundum Hebræos dicta est etiam Arapha, et facta est mater gigantum, III 558A.

ORTYGIA, regio est seu insula ubi coturnices abundant, et unde ad Israelitas venerunt, I 614A, VII 560A'. *Cf.* Coturnix.

ORTYGOMETRA, sic vocatur Græce coturnix, I 613D', VII 542C, 560A'. *Cf.* Coturnix.

ORYX, mundum animal, quid sit, II 573A.

OS. Velare ora olim lugentium erat, IX 534C. — Quid ponere in pulvere os suum, IX 350A, digitum ori imponere, IV 574A', VII 503C, VIII 37A. — Os ex abundantia cordis loquitur, XI 156A, 529B'. — Non quod intrat in os, sed quod procedit ex ore, coinquinat hominem, quare, XI 180A, 181B' et seq., 339A. — Quid os bilingue, VII 55D. — De oris custodia, *Vide* Lingua.

Os eloquentiam designat, XIV 292C. — An de facundia oris gloriari liceat, VII 101D'. — Os alicujus quis dicatur, IX 140A. — Non ligandum est os bovis triturantis, II 627D'; mystice, quid, 628C, XIII 163C', 425D. — Bona abscondita in ore clauso, quasi epulæ sepultis apposi-

Digitized by Google

tæ, VIII 184A'.— Qualiter os hominis eum compellat ad laborem, VII 111C', et omnis labor hominis sit in ore ejus, 244D, A'. — Quid animæ os, VI 289D, 564D', 571B, IX 8D', voluntaria oris, VI 566A. — Quomodo os justi sapientiam meditetur, V 634D, et mulier fortis os suum aperiat sapientiæ, VII 199C', 206D'. — Os justi et sapientis qualiter in Scripturis laudetur, VII 67D', 71A, 111B, 121D, 275B, VIII 123B, 124D, vituperetur autem os impiorum, VII 67A, D', 71A', 103B', 130B', et fatuorum, 97A', 100B, 122B, 163C', 164A, 275D, VIII 124D. — Impii ore Deum diligunt, VI 257C, 268B, ponuntque in cœlum os suum, 215B; sed tandem obmutescent, 130A', 477D'. — Laudem Dei in ore semper habere, quid sit, V 606B'. Qualiter illud repleat Deus laude, VI 46C', 195D, XIV 436B', eloquentia, XII 190A, XIII 327B, 369D', et gratia, VI 292C'. Non est speciosa laus in ore peccatoris, VIII 88B'. — Quomodo tetigerit Deus os Prophetarum, VIII 376D', IX 8B', et os prædicatorum tangat, 13C. — Ora monachorum quomodo sanctificentur, VII 67B. — Ore confessio fit ad salutem, XIII 84B'. — Quandonam os suum claudere expediat, nec habere in ore suo redargutiones, V 640C et seq., XIV 420A' et seq.

Per os Dei quid intelligendum sit, IV 591C, VII 19D', IX 322B, 568A'. — Quid os Patris, VIII 139B. — Os Christi duplex est, humanum et divinum, VII 297A'. Quasi gladius dicitur os ejus, VIII 657A, necnon et os S. Joannis Baptistæ, 664D'. Quid gladius ex utraque parte acutus de ore Christi exiens, XIV 235B', 243B. Quo sensu Christus dicatur spiritus oris nostri, IX 366C. In passione sua, quasi agnus coram tondente se, non aperuit os suum, V 642D, VIII 686A', C'. — Quid odor oris Sponsæ, VII 420D, 425B', 428D'.

Quo sensu terra os suum aperiat, II 409C'. — Os Antichristi ingentia loquetur, X 105D, XIV 314B'; de eo vidit S. Joannes exire spiritus immundos in modum ranarum, 335D'. — Os inferni est insatiabilis ejus capacitas, VIII 363B'. — Quid os angustum fundamentum non habens subter se, IV 682B.

Cf. Labium, Lingua, Osculum.

OS. *Vide* Ossa.

OSCULUM. Quotuplex sit, III 524A', XI 554D', XIII 116D, 674B'. Ex vera dilectione procedens vocatur osculum sanctum, seu osculum pacis, et dari consuevit in primitiva Ecclesia, XI 554C', XIII 116A', 208A, 260A'. Ita Christus discipulos osculatus est, VII 298A. — Osculum Dei, quid sit, XII 111C'. — Quo sensu nos omnes osculatum sit Verbum æternum, VII 297D', et quotuplici ratione sumatur osculum Sponsi, A et seq., 313C et seq., 322C et seq. — Judas osculo Jesum tradidit, XI 295D, XII 223D'. — Meliora sunt vulnera diligentis quam fraudulenta odientis oscula, VII 167A'. — Idololatræ ad reverentiam solis et lunæ aut idoli manum osculabantur, III 714A, IV 650B. — *Cf.* Os.

OSEE, sic prius vocabatur Josue, filius Nun, II 393A'.

OSEE, propheta. Filius Beeri, IV 129A, Isaiæ contemporaneus, X 200D', quibus sub regibus vaticinatus sit, 201A et seq.; de quibus et quonam ordine locutus, 202B. — Commaticus est, quo sensu, X 200D'. — Quinam super illum commentarios ediderint, X 200C. — Quomodo Christum figuret, X 202A'. — Quo sensu factum sit ad eum verbum Dei, X 202D, et in ipso fuerit Domino principium loquendi, C' et seq. — Quare et quo sensu illi fornicariam ducere jusserit Deus, X 203D et seq. Quid significent infantes ex hoc conjugio nati, 204D, 205B et seq., 206B et seq., 207D' et seq., 210B' et seq. — Postea qualiter adulteram jussu Domini dilexerit, X 230B et seq.; ad quid significandum, D. — Explanatur quidam ejus textus de infidelitate et ultima conversione populi Israel, VI 494A', X 232A et seq. — *Cf.* Gomer.

OSEE, filius Ela, XIX^us et ultimus rex Israel,

Digitized by Google

Quando regnare cœperit, IV 63D', 67A. — Peccavit, sed minus quam prædecessores sui : subditos namque a cultu vitulorum aureorum avertere studuit, eisque licentiam contulit in templo Jerusalem sacrificandi, IV 67C et seq., V 86C', etc.; verumtamen populus illi non obedivit, et nullam amplius habens de sua idololatria excusationem, ab Assyriis captus est, IV 67B', X 282C', 285A, 286D, etc. — Assyriorum tributarius, contra eos auxilium regis Ægypti petiit, IV 67D', X 301C, C'; sed nono regni sui anno, captus est et occisus a Salmanasar rege Assyriorum, qui et decem tribus transtulit, IV 68A, 73D, X 246B'.

OSSA. Quot sint in humano corpore, XIII 306C'. — Eva, os ex ossibus Adæ, I 81C', quid figuret, 90C'. — Os agni paschalis cur confringi non debuerit, I 570C, 577A', XII 596D'. — Ossa Christi in passione contrita sunt, quo sensu, IX 355B; aruerunt, VI 422B, et pelli ejus adhæserunt, IV 562A, VI 422C', ita ut dinumerari potuerint, V 535B. Quinam de ossibus ejus sint, XIII 323B. — Qua ratione ossa justorum pullulent de loco suo, VIII 278B, quasi herba germinent, 760C, et quo pacto ea custodiat Dominus, V 610D'. — Qualiter post mortem prophetaverint ossa Joseph, I 583D, VIII 291A', et Elisei, IV 57A, C', VIII 286D.

Spiritualiter, ossa animæ sunt ejus superiores vires et virtutes, IV 457A, 461C', 566D, V 541B', 542C, 613A', VI 645D, 655B, VII 111B', VIII 712A', IX 164C', 184C', 328D', 335A, 360C', X 484D, XIV 398B, 415D'. — Per ossa Jerusalem intelliguntur templum atque palatium, IX 321A, et per ossa Ecclesiæ, Apostoli, 328D', 355B. — Per ossa arida coram Ezechiele vivificata, IX 586D et seq., figurantur Judæorum reditus a captivitate, generalis mortuorum resurrectio, 587A' et seq., et peccatorum conversio, 590D et seq.

Quomodo ossa conturbentur, V 439A', 594D, XIV 398A, perterreantur, IV 370A', conterantur, VIII 597B, IX 360C', exsiccentur, VII 119B, sicut cremium arescant, VI 414D', XIV 442B, carni adhæreant, VI 415A', XIV 443C, inveterascant, V 597A, XIV 407A', et putrefiant, VII 96A. Qualiter econtra irrigentur, 26B, impinguentur, 104C, VIII 164D, humiliata exsultent, VI 44D', XIV 433C.

OSTIARIUS. Hujus officium qualiter Christus impleverit, XI 471A'. — Ostiarius signat Spiritum Sanctum, quo sensu, XII 459A'. — *Cf.* Janitor, Ostium.

OSTIENSIS (Henricus de Bartholomæis), episcopus et cardinalis, auctor Summæ aureæ, allegatur de duello, III 360D'.

OSTIUM. Ostium arcæ Noe in latere deorsum positum, I 155B', 156D, quid portenderit, 164D. — Ostia templi, *Vide* Porta. — Quatenus clauso ostio orandum sit, VIII 520A', XI 77C, 78D. — Stultitia hominis auscultare per ostium, VIII 124B. — Hominis ostia, quid, et quomodo morte instante claudantur, VII 285B.

Mystice, ostium multiplici sensu accipitur, XIV 252D. — Ostium Domini clausum, quid designet, XII 31C', 85D'. — Quid ostium ovilis, XII 458C', 459D, 461B', 462B, ostium apertum in cœlo, XIV 259B. — Cur ostio tabulis cedrinis compingendo assimiletur Sponsa, VII 435C', 442C, 446A, et qualiter pessulum ostii sui aperiat dilecto suo, 389D, 397B, 402A. — Ori facienda sunt ostia, VIII 176B, ostiumque circumstantiæ in labiis ponendum, VI 653D'. — Ostium cordis est liberum arbitrium, XIV 256B'; qualiter illud pulset Deus, C'. — *Cf.* Cardo, Janitor, Janua, Ostiarius, Porta.

OTHONIEL, frater Caleb. Expugnavit Cariathsepher, III 78C, et Hebræos a servitute Chusan liberavit, 124D. Fuit in eo Spiritus Domini, et Israel judicavit, 124A'. Sub eo Israelitæ bene vixisse creduntur, 124B'. — Quo jure neptem duxerit, III 79D. — Juxta Hebræos, idem est ac Jabes, vir in lege peritissimus, qui etiam Cinæos docuit, III 114D, IV 118A'.

Digitized by Google

— Moraliter, quid figuret, III 80A, 126B. — *Cf.* Axa.

OTIOSITAS. Otium est quid stultissimum, VII 80B, contra hominis naturam, XI 448A, fons malorum temporalium et spiritualium, VII 80C, 175B'. Tentatori favens, VI 549C, multam malitiam docet, VIII 204B', IX 483A, XIII 386C, 424D', etc. — Mulier fortis panem otiosa non comedit, VII 200C, 203B'. — Quid verbum otiosum de quo reddenda erit ratio, XI 156C. — Signantur otiosi per arbores quæ nullum fructum faciunt, XI 447C'. — *Cf.* Pigritia.

OVIDIUS, poeta, allegatur: de hominis fine, IV 677D', X 168D', et perversitate, XIII 46B, 205C', de morbo inveterato, XII 80A, de Phaethonte, IV 312C.

OVILE Ecclesiam figurat, X 481C', 570B', XII 458C', 467A. *Cf.* Pastor.

OVIS. Multiplices ejus utilitates, II 21C, IV 303B. — De immolaticiis animalibus fuit apud Hebræos ob varias ejus qualitates, II 142C, ad confutandam etiam gentilium idololatriam, maxime Ægyptiorum, qui ovem colebant, I 542B', II 142D', et quia Christum figurabat, 143B, 156A'. Inter puriores victimas reputata, ad majora sacrificia reservabatur, III 644A'. Quænam fuerint ista sacrificia, II 161D', 228C, 353A', etc. *Vide* Agnus, Sacrificium. — Ovis primogenitum redimere non licebat, II 418A, qui non tondebatur, nec etiam tondebantur oves quæ pro asini primogenito commutabantur, 576B', juxta legem, I 581C', 585C. — Pars lanæ ovium sacerdotibus cedebat, II 589A'. — Pro ove furtim ablata, quatuor reddebantur, II 20D, quare, D'. — Quid de ove errante præscriptum fuerit, II 601D', 607C. — Ovis patriarchæ Joseph, quæ, et quid egerit, juxta Hebræos, I 583A'.

Ovis denotat innocentiam, mititatem et simplicitatem bonam, I 585C, II 26D, 156B', IV 320B, 326B, etc. Quid primogenita ovium non tondenda, II 577D'. — In Ecclesia Christi ovis et leo simul morantur, VIII 422C'. — Spiritualiter, quid sit lac de ovibus sugere, II 669D', ovem Deo offerre, 146C', 234B. — Ovium vestimenta quomodo usurpent falsi prophetæ, XI 95A. — Nonnunquam oves reprobos figurant, I 562A'. — Oves Dei sunt angeli, XII 103B, vel homines electi et perfecti, XI 206B, 277C, XII 471A, etc. Oves pascuæ ejus olim dicti sunt Judæi, VI 219B', et multo perfectius nunc vocantur Christiani, 225B', 279A', 403A', etc. Qualiter super eas irascatur furor Domini, 220B, 225C. — Quid fiat de ovibus sine bono pastore, vel sub pastoribus indignis aut mercenariis, III 401B, IX 572B et seq., XI 120C, XII 462B', 464B et seq., etc. — Quomodo Deus oves suas dispersas requirat et pascat, eisque suscitet bonum pastorem, *Vide* Pastor. — Exponitur parabola ovis amissæ et repertæ, XI 206A, XII 102D' et seq.

Sicut ovis ad occisionem ductus est Christus, VIII 686C', XIV 137D, ejusque discipuli nonnunquam sicut oves occisionis æstimantur, V 685B', XIII 71B'. — Sub parabola divitis qui oviculam pauperis abstulit, qualiter Nathan David reprehenderit, III 503C' et seq. — Quo sensu dentes Sponsæ sint sicut greges ovium quæ ascendunt de lavacro, omnes gemellis fetibus, VII 364B' et seq., 375D' et seq., 381B.

Cf. Agnus, Aries, Grex, Pascua, Pecus, Sacrificium.

OZA, filius Abinadab. Arcam tangens a Deo percutitur, III 467B, IV 151B; quare, III 467D, IV 153C. — Salvatus creditur, III 468A. — Tropologice, quid significet, III 471C'.

OZIAS seu Azarias, filius Amasiæ, x^{us} rex Juda. Quo sensu a Joram genitus perhibeatur, XI 10C'. — Quo anno regnare cœperit, et quot annis regnaverit, IV 61C, 246A. — Pius, IV 62A, 246B, dives et potens, A', victoriis claruit, C. — Ex superbia vel forsan ex indiscreta devotione officium sacerdotale usurpans, thurificare præsumpsit in templo, IV

Digitized by Google

247A, C', X 367B'; sed terræ motus ibidem tunc factus est, IV 247B', VIII 375C, X 367A', et rex lepra percussus est usque ad diem mortis suæ, IV 62B, 247C. De sua præsumptione pœnituit, Deique correctionem patienter tulit, XI 11A. — Ubinam sepultus sit, IV 247A'. — Illo regnante, prophetarunt Isaias, VIII 319D', Osee, X 201B, et Amos, 367B. Visio Isaiæ, an ad peccatum Oziæ referenda sit, VIII 370C, 371A', 375B, D'. — Quid signet Ozias, IV 64C', 247D'.

OZIAS, filius Amasiæ sacerdotis idololatræ Bethel, prophetam Amos per tempora transfixit, X 365, 390D'. *Cf.* Amasias.

OZIAS, filius Micha, Simeonites. De primoribus Bethuliæ, et princeps Juda, V 142A, 148A', Achior honorifice suscipit, 142C'. — Urbem tradere cogitans ad obsequendum populo, V 144B et seq., a Judith increpatur, 145C' et seq. — Ipsi valedicit et benedicit, V 148B, A', 161A'.

P

PACIFICUS. *Vide* Pax, Sacrificium.

PACOMIUS (S.), abbas in Thebaide. Quum audiret detrahentem, fugit, VII 40A. — Ejus regula manuum contactum prohibebat, VIII 57A. — (Acta SS., die XIV[a] Maii.)

PACTUM. Pactum Dei cum die et nocte irritum fieri non potest, IX 244C, 245A. — Qualiter Christus pactum multis confirmaverit hebdomada una, X 134C. — Cum lapidibus regionum pactum habet justus, quo sensu, IV 383B', 389A. — Quatenus diabolus pactum feriat cum hominibus, V 26D', vel cum Deo, 27B. Condemnatur omne pactum cum dæmone, XII 412A'. — *Vide* Contractus, Fœdus.

PÆDAGOGUS. Quis talis dicatur, XIII 280B. — Lex quomodo pædagogus noster fuerit in Christo, XIII 280A.

PAGANUS. Pagani dies hebdomadæ nuncupant nominibus planetarum, XII 599C. *Cf.* Gentilitas, Idololatria.

PALÆSTINA. Pars fuit terræ promissionis, I 313B', ad eamque pertinebat terra Philistinorum, 284A'. — Qualiter illuc peregrinati sint Abraham, I 277D, 284B', et Isaac, 313D et seq. — Ejus incolæ solebant ad omne verbum parabolam applicare, XI 500A, et diebus festis capita ungere, 84A. Majora crimina quomodo punierint, XII 133B'. — Ibi tecta domorum plana sunt, III 615D, XI 129B', XII 51D. — Mare Palæstinorum est mare Mediterraneum, II 38B.

Palæstini, de Cappadocia oriundi, vocantur etiam Philistæi seu alienigenæ, IX 274A, X 406B, 421B', vel allophyli, VI 85B'. Prophetiæ ad ipsos spectantes, IX 273C et seq., 536C', X 357A'. Quid figurent, IX 489D, 537C'. *Vide* Alienigena, Philistæus.

PALATHÆ sunt ficus inter tabulas compressæ, III 530A.

PALATIUM. Salomonis palatia, *Vide* Domus, Salomon.

PALEA. Paleæ figurant reprobos, IV 577D, XI 37D', 452B', cogitationes inanes et vanitates mundanas, IX 192A'. — Leo quasi bos paleas comedens, quid signet, VIII 422D'. — *Cf.* Paries, Stipula.

PALIURUS. Carduus est spinosus, quo panni parantur, VIII 575D. Quosnam designet, X 507B'.

PALLADIUS (Rutilius Taurus), auctor libri de Agricultura, citatur de arborum juventute renovanda, IV 506D.

PALLIUM. Sem et Japhet pallio patrem suum operientes, I 187D', quid figurent, 192B. — Cur Elias pallium suum Eliseo imposuerit, III 714C, 717B', et reliquerit, IV 10B, 12C. — Pallium suum quomodo Christus laverit in sanguine uvæ,

Digitized by Google

I 445B'. Illud discooperire a parte pedum, quid sit, III 236D'. — Pallium Ecclesiæ aut animæ, quo sensu a custodibus murorum tollatur, VII 390B, 398A. — Quid pallium breve quod Deum et dæmonem simul operire nequit, VIII 529D', 553D'. — Ei qui vult tunicam tollere, dimittendum est et pallium, XI 71D' et seq. — *Cf.* Fimbria, Theristrum.

PALLOR. Timorem vel dolorem cordis demonstrat, X 86B. — Equus pallidus, in Apocalypsi, quid signet, XIV 277C.

PALMA, arbor. Suavis est, alta et fructuosa, VII 420A, inferius stricta, superius dilatata, 419C'; diu vivit, IV 631D'. — Dicitur arbor victoriæ, II 626B, VII 419B', XII 497A', ideoque turbæ cum ramis palmarum Christo obviaverunt, D, et Beati in cœlo palmas in manibus habent, XIV 283B. — Palmarum ramum applicabant gentiles idolo suo, deinde propriis naribus, IX 451A'. — Palmæ in templo cælatæ, III 620D', IX 606B, 607D, 625B' et seq., etc., quid significent, 614D, et cur sociatæ Cherubim, 626D.

Spiritualiter, palma est figura crucis, VII 420A, 425A', 428B', et caritatis, XII 498D'. Ipsi assimilantur Sapientia increata, VIII 144B, B. Virgo, VII 428D, VIII 154C, Ecclesia, VII 419D', anima virtuosa, 425D, justus, IV 637D, VI 370D', X 336D'. — Cur illi comparetur statura Sponsæ, VII 419B', 425D, 428C. — Comæ Sponsi, sicut elatæ palmarum, VII 391A'. — Quid spatulæ palmarum, II 289B. — Septuaginta palmæ Elim discipulos Christi figurabant, II 503C'.

Civitas palmarum dicitur Jericho, II 688D, III 114B, 127B.

PALMES. Fidelem designat, fructum non facientem nisi manserit in vite, XII 544C et seq. Quomodo tollatur, si sterilis, 543A', purgetur, si fructuosus, B', mittatur foras et arescat, si in Christo non manserit, 545D.

PALMUS. Quanta mensura, III 355D, VIII 604C'. Cur in calamo sex cubitis fuerit additus, IX 603D', 612D, et quid exprimat, 642C'.

PALPEBRA. Quo sensu palpebræ caligent, IV 528C', 534A. — Palpebræ Dei, quid, V 469A, et quomodo interrogent hominem, B. — Qualiter palpebræ debeant præcedere gressus, VII 38A. — In altum surrectæ superbiam denotant, VII 187C. — *Cf.* Oculus.

PALUS in visione Danielis quid significaverit, X 115D'.

PAMBO (S.), abbas, intra sexaginta annos verbo non peccavit, VIII 81A; monachorum ora sancta esse dicebat, VII 67B. (Acta SS., die 1a Julii.)

PAMPHILUS, poeta (apud Athenæum), citatur de amore carnali, X 169B.

PAMPHYLIA, provincia Asiæ, XIV 167A.

PANIS. In Scripturis sæpe quemcumque cibum significat, I 631C, II 302D, V 101A, 229A', VI 254B', VIII 350C, IX 482D', X 138C, XI 178D, XII 90B, etc. — Initium vitæ hominis, VIII 180B', 240C', in sudore vultus comparatur, I 105A'; attamen panis solus, ut alimentum, homini non sufficit, VI 438C'. — Quid sit virgam panis conterere, IX 471D'. — Quo sensu panis super transeuntes aquas mittendus sit, VII 278B, et super sepulturam justi constituendus, V 101C. — Panem egentium defraudare, quantum scelus, VIII 210D.

Per septem dies Paschæ Judæi azymos tantum panes comedere poterant, I 563A', 565A', 566C, 580B', 581A, II 33D', 282A', 578D', 579D; quid mystice, I 574C', 575D', 585A, III 32B'. — Triplex fuit genus panum in templo usitatorum, II 275B', III 377C'. — Varii panes in sacrificiis Deo offerebantur, sed semper absque fermento, II 80B', 83B, 148D et seq., 149A', 178A, 187D', 353B', excepto quodam sacrificio in gratiarum actionem, 149A', 178D. Quid collyrida, 178C, III 469D', crustula, II 80C', III 687D, laganum, II 80D', 148A', etc. — Duo panes primitiarum in Pentecoste offerendi erant, II 283D', 288C'. Ante oblationem

Digitized by Google

primitiarum segetis novæ, licitum non erat panem manducare ex hac segete confectum, 283B'. — Cur tanta diversitas in panibus oblatis, II 149A. — Quibus licitum fuerit panes Deo offerre, et oblatos comedere, II 84C, 188C', 275B et seq., 280A', III 377C', XI 286A. — Mystice, quid signent panes azymi, II 149C, 151D' et seq., 183A et seq., et fermentati, A'.

Panes propositionis quales fuerint, II 49B', 290A et seq., 338A', III 377B', 638B. — A solis sacerdotibus conficiebantur, II 290A, X 694A, sumptu communi, et ab ipsis solis in loco sancto comedi poterant, excepto casu necessitatis, II 290C, A', III 377C' et seq., XI 147C', 502C. — Quid signaverint, II 54D', 61C', 292A', III 380A', 642B'.

Melchisedech panem et vinum proferens, I 220A', sacrificium N. L. præfiguravit, 222A, VI 503A. — Panes quos Abraham tribus viris apposuit, quid denotent, I 264A', C'. — Aser, cujus panis pinguis dicitur et delicias præbens regibus, I 448A', typus exstitit Christi, 463C, VIII 546D'. — Panes quos pluit Deus Hebræis de cœlo, I 611C, 612C', 614D', etc., quid figuraverint, 619B' et seq., 620D'. Panis cœli seu angelorum quis sit, VI 255B', 266A', VII 545D', XII 393A'. Quo sensu panem de cœlo non dederit Moyses, 393B'. Qualis fuerit panis ex manna confectus, II 375D'. *Vide* Manna. — Nonnunquam Deus servis suis optimum panem miraculose ministravit, III 698B'. — Subcinericius panis Eliæ ab angelo allatus, quam virtutem habuerit, III 711D, et quid figuraverit, 716C et seq. Quid exprimant tres panes Eliæ appositi, vel postulanti ab amico commodati, X 199C', XII 30D'. — Panes qui multiplicati leguntur ab Eliseo, IV 22C', et bis a Christo, XI 175B', 185B et seq., 587D' et seq., XII 383D et seq., quid designent, IV 24D', XI 185D, 588D', XII 387C et seq.; quid illorum reliquiæ seu fragmenta, XI 589D, XII 385C. — Christus est panis verus, panis vitæ de cœlo descendens, II 149C, XII 393D' et seq., 396D, 399A, B', D' et seq., 403A' et seq. Qualiter panem consecraverit in institutione Eucharistiæ, XI 289A, XII 210C, XIII 179A, quæ panis dicitur vel fractio panis, 171C', 180A, XIV 102A. Num panem fermentatum adhibuerit, an azymum, XI 285C et seq. Quomodo cognitus sit a discipulis in fractione panis, XII 255D'. — Quatenus non sit bonum sumere panem filiorum, et mittere canibus, XI 183D. — Qui edebat panes meos magnificavit super me supplantationem, V 665B', 668C', XII 519A'. — Quo sensu impii lignum mittant in panem Christi, IX 112D' et seq., 115A'. — *Vide* Eucharistia.

Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod egreditur ex ore Dei, II 554A', VII 547A, XI 42D', 465C'. — Panis animæ multiplex est, II 307A', V 593C, VII 61D', VIII 86C', 566D', X 337B, XII 463A', etc. Panis supersubstantialis quis sit, et quomodo quotidie a Deo quærendus atque accipiendus, V 661D, XI 80A', XII 28C'. Panibus spiritualibus abundant Ecclesiæ fideles, 109C'; quinam eis privari mereantur, X 393C. Qui hos panes comedere negligit, corde arescit, VI 415C, XIV 442D et seq. — Quomodo spiritualiter educat Deus panem de terra, VI 438B', ut cor hominis confirmet, C'. — Beatus qui manducabit panem in regno Dei, XII 94A'. — Mulier fortis assimilatur navi institoris, de longe portanti panem suum, VII 197C, 201A', 202B', 205D; panem otiosa non comedit, 200C, 203B'. — Quid terra de qua oritur panis, IV 623B', et quomodo igne subvertatur, C'. — Decem mulieres in uno clibano panem coquentes, quid exprimant, II 304C, 309C'.

Quid panis doloris, VI 601B, D, aut lacrimarum, V 672C', 677B', VI 282A, C, panis lugentium, X 273A', 280A, panis arctus, VIII 545A'. — Cinerem tanquam panem quinam manducent, VI 416C',

Digitized by Google

423 A' et seq., XIV 444 B'. — Panis absconditus cur suavior, VII 63 D'. Suavis est homini panis mendacii, sed postea implebitur os ejus calculo, 134 D', 148 D. — Pani subcinericio quinam assimilentur, X 260 D, 265 C'. — Panis impii seu hypocritæ quomodo in fel aspidum vertatur, IV 567 B, 572 B. — Non deficiet panis injustorum, quo sensu, VIII 674 C'. — Cur jussus sit Ezechiel panem comedere in mensura, et sordidum, IX 438 B et seq.

Cf. Cibus, Epulæ, Mensa, Simila.

PANNUS. Christus infans pannis involutus, XI 412 D, quid nos edoceat, 415 C'. — Cur commissuram panni rudis in vestimentum vetus immittere non oporteat, XI 114 B, 500 B.

PAPA. Christi vicarius, utriusque potestatis plenitudinem habet, VII 419 A, X 663 C'. Quomodo potestatem clavium habeat et communicet, XII 609 B'. — Summus antistes, XIII 688 A, princeps pastorum, summus prælatus, et hierarcha totius Ecclesiæ, 670 B, XIV 455 C, imperatore et regibus valde sublimior exsistit, 428 C'. — Ecclesiæ universalis custos, VII 436 C', sponsus, 291, caput, monarcha, doctor et ductor, 419 A, nihilo minus servum servorum Dei se nominat, VIII 142 A, XIII 669 A'. — Cur mutet nomen quum sedem Petri accipit, XI 506 D. — Quo pacto ab episcopo Ostiensi consecretur, II 189 A'. — Quanta cura Ecclesiam regere debeat, V 299 B, et judicium facere, X 504 B. Ad concilium in arduis causis recurrere deberet, II 406 D, III 298 D'. — Auctoritati ejus resistere non licet, VII 191 C. — A cunctis ad ipsum et ab ipso ad nullum alium appellare licet, II 584 D'. — An a solenni voto continentiæ dispensare possit, II 319 B, VIII 164 B'. — Omnium bonorum ecclesiasticorum dominus est, II 421 B'. Utrum ei solvendæ sint decimarum decimæ, 421 B. — Nullis exsequiis interest, II 275 D'. — Romanorum pontificum gesta (id est Liber Pontificalis Anastasii) citantur de iis quibus licet canticum Gloria in excelsis incipere, XI 417 D'. (Migne *Patrol. lat.* tom. 127, 128.) — *Cf.* Concilium, Petrus (S.), Pontifex, Prælatus.

PAPHNUTIUS (S.), abbas. Laudatur, VIII 208 A. — Thaidem meretricem convertit, VIII 57 C.

PAPHUS. Civitas Cypri maritima, fuit quondam carminibus poetarum famosa, XIV 157 B'. — Ibi Sergius Paulus a S. Paulo conversus est, XIV 157 C' et seq.

PAPIAS, Hieropolitanus episcopus, fuit S. Joannis apostoli discipulus, XIV 61 A.

PAPIAS, lexicographus, allegatur: de capacitate gomor, I 615 C, et ephi, II 167 D', de mna, V 319 C', de lignis thyinis Ophir, III 661 C', de resina, I 410 A, de nablo seu organo, IV 153 A'. (Migne *Patrol. lat.* tom. 141.)

PAPYRIO, quid sit, I 486 A.

PARABOLA. Quid sit, et unde sic vocata, VI 251 A', VII 7 A, XI 162 C, 559 A'. Assumere parabolam quinam dicantur, II 455 A, IV 608 B, 629 C, 633 C, XII 91 B'. — Verbis aut factis exprimitur parabola, IX 460 A', et aliquando etiam de re gesta dicitur, III 517 B'. — An ab ænigmate differat, IX 491 D', XI 562 B'. — Necesse non est ut semper quatuor pedibus currat, XII 119 A. — Ignaros et insipientes dedecens, VII 163 C', VIII 117 D, 235 B, sapientibus usitata est, VII 9 D, 157 D, qui etiam aliorum parabolas scrutari student, VI 27 C, VII 9 C, VIII 236 C. — Syriæ et Palæstinæ incolæ solebant ad omne verbum parabolam applicare, XI 500 A. — Parabola quandoque figuram seu typicam significationem dicit, XIII 506 B, 518 C. — Sumitur etiam pro improperio seu proverbio derisorio, VI 176 C, X 479 B, etc.

Liber parabolarum Salomonis, *Vide* Proverbium. — Exponuntur parabolæ Joatham, seu lignorum regem quærentium, III 163 A, 167 A', Nathan, 503 C, 510 B, mulieris Thecuitidis, 518 A, Michææ prophetæ, 721 A', Joas seu cardui Libani,

Digitized by Google

IV 58D', 61A'; item parabolæ ollæ succensæ, IX 10B, 14C, lebetis et carnium, 457C et seq., lumbaris, 121B, 124C, figuli, 154D', 158A', ficuum, 193B, calicis, 196C', catenarum, 203B, libri comesti, 429B, lateris obsessi, 435A, pilorum, 439C, prophetæ transmigrantis, 460A', adulteræ, 475C, 485B, aquilarum et vineæ, 491D, leunculorum, 501D, vineæ, 502D', duarum meretricum, 527A, ollæ æneæ, 532A, uxoris mortuæ, 533D', ossium aridorum, 586C, 590B, D.

Parabolis frequenter usus est Christus, VI 251D, quare, XI 160B, 162C et seq., 166B', 559A'; attamen non semper parabolice loquebatur, XII 564C. — Explanantur parabolæ seminantis, XI 160C, 559D', zizaniorum, 165C, 167B, 168B', grani sinapis, 165D, XII 82C', 83B, fermenti, XI 166A, XII 83C', thesauri in agro absconditi, XI 169C', pretiosæ margaritæ, 170A, sagenæ in mare missæ, C, ovis perditæ et inventæ, 206A, XII 102D', regis cum servis rationem ponentis, XI 210C', patrisfamilias operarios in vineam conducentis, 220B, hominis cui alter filius obedientiam renuit sed postea præstitit, alter econtra, 235B, agricolarum qui vineæ heredem occiderunt, 236C, XII 174A, 179D, regis qui filio suo fecit nuptias, XI 241B, decem virginum, 271B, hominis talenta servis suis tradentis, 273B', decem mnarum, XII 160C', seminantis cujus terra ultro fructificat, XI 335D, duorum debitorum, 553A; item parabolæ boni Samaritani, quæ potuit esse res gesta, XII 18A, hominis de nocte ab amico tres panes petentis, 30A', fortis armati, XI 154A, XII 37C, divitis qui mortem non cogitat imminentem, 58A, servorum vigilantium, 66D', 69C, ficulneæ sterilis, 78A, hominis qui fecit cœnam magnam, 94B', turrim ædificare volentis, 99C, regis ante bellum suas et adversarii vires pensantis, 100B, mulieris drachmam perditam quærentis, 105B', hominis cujus adolescentior filius substantiam dissipavit, 106D', villici infidelis, 116D, viduæ quæ sua importunitate impium judicem devicit, 144B, Pharisæi et publicani, 146C, furis qui non intrat per ostium in ovile, 458D, pastoris boni, 463A, vitis veræ, 542C.

Cf. Proverbium.

PARACLETUS. *Vide* Spiritus Sanctus.

PARADISUS. Quotuplex sit, I 73A. — Paradisus de quo exiit Sapientia increata, est cœlum seu cor Patris, VIII 151A. — Quo sensu Lucifer in deliciis paradisi Dei fuerit, IX 546D, 561D'. — Utrum in statu innocentiæ homines successive translati fuissent ad paradisum cœlestem, an potius omnes simul, I 119A. — Quid paradisus a Christo latroni repromissus, XII 243A', et paradisus ad quem raptus est S. Paulus, XIII 254A'. — Vincenti dabitur edere de ligno vitæ quod est in paradiso Dei, XIV 241A. *Vide* Beatitudo, Beatus, Cœlum.

Paradisus terrestris, seu Eden, I 131D', quando factus, 72C, et ubi situs, 74D, 108B'. An corporeus locus fuerit, 72A' et seq. Regium fuit hominis palatium, 73D', immortalitati ejus tuendæ aptissimum, D, omni voluptate refertum, 74A, et reliqua terra excelsius, B. — Fluvii et ligna paradisi, *Vide* Fluvius, Lignum. — Cur et qualiter Adam extra paradisum plasmatus in eum postea translatus fuerit, I 73C et seq., 78B et seq., 83A et seq., 120C, et qualis ibi fuerit ejus contemplatio, 85C, XII 18C. Protoparentes in paradiso velut in portu erant tranquillo, VI 183C. — Cum Adamo in paradiso fuimus, et cum ipso inde expulsi sumus, XII 18D. — Ejus introitum, post ejectionem Adæ, quid impediat, I 108C. — An animalia mansissent in eo cum hominibus, I 120A. — Enoch et Elias in paradisum terrestrem translati sunt, I 143A, IV 9C', VIII 266C', XIII 515C', ibique degunt, X 710B', XI 196B, XII 18C. — Ibi etiam Christus per XL dies cum justis de limbo eductis mansit, VI 638D. — An ultra paradisum

Digitized by Google

sit aliqua hominum habitatio, I 120B'.
Mystice, paradisus terrestris fuit Ecclesiæ figura, I 88D et seq., 112B, 140A, IX 550A. — Paradiso benedictionis assimilantur gratia, VIII 246A', et timor Domini, 247D'. — Emissiones Sponsæ paradisus malorum punicorum, VII 372B, 384B.

PARALIPOMENON libri. Cur sic dicti, IV 105, et quomodo in Hebræo vocati, 106. — Ab Esdra compositi videntur, cujus libro connectuntur, IV 106, 274D, V 209A. — Quibus de rebus in eis agatur, IV 105 et seq., et specialiter in libro primo, 107A, qui liber Verborum dierum dicitur, V 258B, necnon et in secundo, IV 189. — Eorum utilitas, IV 105.

PARALYTICUS. Quomodo a Christo curati sint servus centurionis, XI 99D' et seq., 533A et seq., aliique paralytici in Capharnaum, 109D', 332C, 492C' et seq., et juxta Probaticam piscinam, XII 362A' et seq. — Moraliter, quid paralyticus, et quomodo a Christo sanetur, XI 103A', 495D, 535D', XII 363B.

PARASCEVE. Dies Parasceves unde nomen acceperit, XI 354A, XII 249A, 513C', 591D, 598B'. — In die Parasceves crux adoratur ex ordinatione Apostolorum, XIII 182A'. — Explanatur Tractus Missæ hujus diei, X 564D.

PARCITAS. Somnus sanitatis in homine parco, quo sensu, VIII 190C. — Qui parce seminat, parce et metet, XIII 242A. — *Cf.* Avaritia, Sobrietas.

PARDUS. Animal variis respersum coloribus, velocissimum et crudele, VIII 176A, IX 123A', X 539D', designat regnum Græcorum, seu Alexandrum Magnum, IX 61B, X 104B, curiositatis spiritum, IX 66C', simulatores et immisericordes, VII 368C', incorrigibiles, IX 123A', Antichristum, XIV 313C', dæmones, VII 368D'. — Pardus cum hœdo in Ecclesia habitabit, quo sensu, VIII 422A'. — Qualiter de montibus pardorum coronetur Ecclesia, VII 368B' et seq., anima fidelis, 378C, B. Virgo, 384B'.

PARENS. Parentes in filiis quodammodo manent, V 113D', VIII 182D; eis vero sæpe dissimilis proles datur, II 4A, IV 93A. Illorum merita et demerita filiis prodesse vel obesse possunt, I 495D', II 587A', V 126C', etc. Quomodo in eis puniantur, *Vide* Filius. — Ex Job officia sua discere possunt, IV 304C, 305B'. Tria quænam filiis suis debeant, VII 89C', VIII 183A', X 166D', etc. Tenentur eis providere, VIII 203D', XIII 257C', illos a peccatis retrahere et ædificare, II 10C, IV 585A', V 87A', erudire, corrigere et castigare, condigne quidem secundum exigentiam culpæ, sed non nimis aspere, VII 89B', 129C, 145C, 149C, 179B, VIII 50B', 125B', 181C et seq., 183C, 253B', 254C, XIII 324D, 368A', 419D. Mortem aut mutilationem propria auctoritate peccantibus infligere nequeunt, II 600D. — Quo sensu cogitatus eorum despicere non debeant, VIII 183B. — Super filiis suis non lætentur nisi sint virtuosi, VII 65A et seq., VIII 91C et seq., 158A, ab eis caveant, 198C', cum illis familiarius quam par est non agant, 50D', 182D', nec dent illis potestatem in juventute, 183B, eosque sibi dominari non sinant, 203B'. — Quanta bona aut mala sequantur bonam vel malam educationem, VII 179B, VIII 181C' et seq.
Filiorum officia erga parentes suos, *Vide* Filius, Pater.
Venit Christus separare hominem a parentibus suis, XI 131A', XII 74A et seq., 98A et seq., 190B'. — Laudabile est religionem intrare, desiderio perfectionis, invitis etiam parentibus, II 490D, VII 130A', dummodo eorum necessitatibus provisum fuerit, XI 106C, 219A'. Utrum tunc consulendi sint, et an pro eorum victu aut sepultura omittendum sit opus divinum, III 714A', XI 105D', 610B et seq. — Derelinquentes propter Deum parentes quanta merces maneat, XI 219D, 345C', XII 152A' et seq. — Parentes filios suos a religionis ingressu non retrahant, V 359A', VII 65A'.

Digitized by Google

Benedictione digni sunt qui sobolem suam Deo offerunt, III 275C', maledictione qui eam a Dei servitio retrahunt, 276A.

Cf. Filia, Filius, Generatio, Mater, Pater.

PARIES. Quomodo Christus medium parietem solvat, XIII 306D. — Qualiter stet post parietem Sponsæ, VII 334D', 342A, 347B. — Quid sit in parietibus Sapientiæ figere palum, VIII 85A'. — Mystice, quomodo parietem nudet clypeus, VIII 494B. — Quid sit linire parietem luto absque paleis, vel absque temperatura, IX 464D' et seq., 468C'. — Quid lapis de pariete clamans, X 547B, 553D'. — *Cf.* Maceria, Murus.

PARISIENSIS Universitas. Quem modum in deliberationibus tenuerit, II 29C. — Notatur quædam pronuntiatio ejus auditores frequenter ad risum movens, III 179C'.

PARISIENSIS, id est Guillelmus Arvernus, Parisiensis episcopus, citatur de animalibus immundis, II 204C'. *Vide* Guillelmus.

PAROCHIA. Est uxor spiritualis non dimittenda, XII 126A'. — Parochianus Dei vel diaboli quis vocetur et quomodo sepeliatur, XII 128C'.

PAROPSIS. Quid sit, XI 287D'. — Prius mundandum est non quod deforis, sed quod intus est paropsidis, XI 255A'.

PARS. Dei pars quinam sint, IV 643B'. — Dominus pars est hereditatis Christi, V 486D, et justorum, 489D, VI 217C', IX 105D', 348A', 362D. — Optima pars quæ sit, XII 23C'. — *Cf.* Hereditas.

PARTHICÆ. Quid sint, II 45A'. Reprehenduntur qui illas vestiunt, XI 584D.

PARVULUS. Quotuplici modo aliquis parvulus dicatur, VII 14A', X 439A', XII 11C'. — Parvuli interdum vocantur qui nondum vicesimum attigerunt annum, XI 185C. — Nonnulli in Judæa et Samaria a parentibus immolati sunt aut devorati, VI 465D, VIII 705A, IX 161A, 340D', 365B, 387C, 478C'. — Parvulos in bello necari Romani vetuerunt, IX 398C. — Non vult Deus ut pereat unus ex pusillis, quo sensu, XI 206A'. Cur parvulos quandoque occidi jusserit, III 343B'. — Quatenus pro parvulis defunctis orandum sit, IX 340D.

Quo sensu effici debeamus sicut parvuli, XI 202A' et seq., 345C, XII 148D', XIII 193C. — Parvuli, id est humiles et simplices, a Deo custodiuntur, VI 526A, ad susceptionem sapientiæ et gratiæ maxime apti sunt, V 519C, VI 571A, VII 8B, 61B', 63C', XI 143A', XII 11B', ipsorumque est regnum cœlorum, XI 215A', XII 148C', 384B.

Quam benigne Christus, parvulus factus pro nobis, VIII 402D', parvulos susceperit, XI 215C, XII 148A'. Qualiter in nomine ejus suscipiendi sint parvuli, XI 203D, et cur non scandalizandi, A' et seq., XII 133B', nec spernendi, XI 205C et seq.

Parvuli dicuntur insipientes et imperfecti, VII 14B', 93B', 139D', IX 344A', XIII 136C, 189B', 281B, 491B'. Aversio parvulorum interficiet eos, VII 16A'. — Quare parvuli vocari possint omnes quos occidit invidia, IV 375B', VI 135D, 633C'. — Sagittæ parvulorum factæ sunt plagæ eorum, quotuplici sensu, VI 135C et seq., 138C.

Cf. Infantia, Lactens, Minimus, Puer.

PASCHA seu Phase vel solennitas Azymorum. Pascha seu Phase a transitu nomen accepit, I 564B, XI 280C, et diversis modis sumitur, 285C', XII 205D', 584B. — Paschalis solennitas instituta fuit in memoriam eductionis Hebræorum ex Ægypto, I 560A, 564D', 566B, 567C, 569D', 581B, II 287D, etc. — A luna pendens, I 41D', ad vesperam diei seu lunæ XIVæ mensis primi (Nisan) incipiebat, in qua vespera Judæi agnum paschalem immolabant edebantque, 560B et seq., II 282C, 364D, XI 280B, XII 205B', 513C'. Celebrabatur per septem dies, II 485D, XI 434C', etc., in quibus azymis tantum vesci licitum erat, I 563A',

Digitized by Google

565A', 566C, 580B', 581A, II 578D', 579D, XI 285B, XIV 153C; unde et solennitatis Azymorum nomen accepit, II 33D', 282A', XII 205B'. — Paschalis victima qualis fuerit, I 561C. Utrum unica, et an licite ex hœdis eligi potuerit, 561A' et seq. *Vide* Agnus. — Per singulos dies solennitatis varia offerebantur sacrificia, II 485C, 578D. — Prima et septima dies solenniores erant, cum operum servilium prohibitione, exceptis his quæ ad præparationem ciborum pertinebant, I 565C', II 282B', 485A'. Secunda die offerebantur Domino primitiæ segetum, 283A, et septima fiebant collectæ, 579A'. — Ubi Phase licitum fuerit immolare, II 579A, et a quibus comedi potuerit, I 570A et seq. Quid de munditia ad illius celebrationem requisita, II 364D' et seq., IV 256D', 269C, V 222D', XII 492B', 584A. Impeditis primo mense concedebatur ut posterius illud celebrarent, II 365D, IV 255C. — In hac solennitate omnis Israelitici seminis masculus coram Domino apparere debebat, II 34D', 580C, XI 434D, XII 318B. — In ea dimittebatur unus vinctus, XI 304C, 352D', XII 233A', 587D.

Qua die prima vice celebratum sit Pascha, II 500A, et quali cum fide, XIII 519B'. Phase non leguntur fecisse Hebræi in deserto nisi semel, circa montem Sinai, I 566B, II 364C; illud autem fecerunt in Galgalis, post ingressum in terram promissionis, III 30C. — Solenniter actum est ab Ezechia, IV 255B et seq., solennius a Josia, 90A', 268B et seq., 270A', cum lætitia sub Esdra, V 223A. — Quo sensu Pascha asseratur cultu sempiterno celebrandum, I 564D'. — Ultimum Pascha celebratum a Jesu cum discipulis suis, XI 285C et seq., 351C', XII 207C' et seq., 513D et seq., quantum ab illo desideratum, 209A. Qualiter Pascha nostrum immolatus sit Christus, XIII 146A.

Mystice, quid Hebræorum Pascha, I 573C et seq., II 366C, in Ægypto, circa montem Sinai et in terra promissionis, III 32A'. — Pascha Christianorum, quamdiu duret, et quid in eo observandum, I 575D' et seq., IX 657A. — Panis afflictionis in Paschate comedendus, II 578D', quid innuat, 488A'.

Cf. Festivitas, Parasceve.

PASCUA. Pascua ovium Christi, quæ sint, V 544B, VIII 369D', 449A, 547A, 659D' et seq., IX 573D' et seq., X 594A', XII 462A'. — Ubi pascat et pascatur Sponsus, VII 304D', 305D', 317C', 325D', 337D', 343D', 403C, B', 409B', 414C. — Quid arietes pascua non invenientes, IX 326B', 333D'. — Quinam area et torculari non pascantur, X 279B, aut ventum pascant, VII 66A', X 306D'. — *Cf.* Grex, Ovis, Pastor.

PASSER. Fuit de immolaticiis avibus, II 143D. In purificatione leprosi et domus leprosæ adhibebatur, 226C et seq., 231A, quare, 227D, D', 228A. — Passer transmigrans in montem, quid, V 466B', 467C, 468D, 470D'. — In cedris vel in tectis nidificans, VI 439A, rationem signat, 305C', et typus est pœnitentium, A', 439A, XIV 443C', 444A, maxime claustralium, VI 416D. — Quomodo ex consideratione passerum Christus divinam providentiam adstruat, XI 130C, XII 53A. — Passeres quinque dipondio venientes sensus spirituales justorum designant, XII 53D.

PASSIO. Quatuor sunt principales animæ passiones, X 532C'. — Ex se indifferentes, qualiter bonæ vel malæ fiant, XI 64D, XII 485B'. Quali moderamine assumendæ sint a justo, IV 316B, 356A, maxime si ad contemplationem tendat, VI 543B'. — Quibus ex causis oriantur, I 227C', XIII 563A, et quomodo temporis lapsu decrescant, III 516D. — Earum primi motus in nostra potestate non sunt, XII 618B, nec habent rationem peccati, XIII 256A; proficientes in virtutibus eos facilius moderamur, VII 31D'. — Irascibilis passiones in concupiscibilis passionibus quietantur, IX 533A'.

Digitized by Google

— Quatenus passiones Deo et Christo adscribantur, *Vide* Christus, Deus (Attributa moralia).

Passiones vehementes rationis usum præpediunt, IV 336D', V 440D', VI 479D, IX 285C, 322A', XI 599C, XII 221C, in corpus redundant et cor conturbant, III 511D, IV 438A, V 161D', 534A', VI 81D', VII 331D', IX 48D', X 86D, 169B, quandoque tam intense ut mortem inducere valeant, V 594C, VII 520C'. Vultu manifestari solent, III 253D, IV 436B, 509C, maxime oculis, X 34B. Loquelam impediunt, 18D, et verba ipsa plerumque detruncant, III 563B', IV 202A'.

Quænam sint passiones peccatorum in membris nostris operantes, XIII 53B, passiones ignominiæ, 17B. — Mentem excæcant, I 110C, VI 103A, X 170A', XI 608B', judicium præveniunt et corrumpunt, VII 63A, X 32C', ita ut passionati omnia in pejus interpretentur, XII 430C'. Hominem agitant et instabilem reddunt, IV 597C, VII 38C, IX 52B', XII 393D, jura amicitiæ violant, X 508D, virtutum habitus labefactant, V 439A', 594D, verbum Dei suffocant, XI 164D', 561D, a medio virtutis ac veritatis avertunt, IV 659C, XIV 403D, et a Deo tandem separant, XII 277D'.

Passio Christi, *Vide* Christus. — Cur et quomodo passionibus ejus communicare debeamus, VI 336A', XIII 65A, 215B et seq., 344A', 644C, 659B et seq., 664A' et seq., et adimplere ea quæ desunt passionum illius, V 56C, XIII 359A'. — Qui secundum voluntatem Dei patiuntur, fideli Creatori animas suas commendent, XIII 667B'. — Passiones hujus sæculi non sunt condignæ ad futuram gloriam, XIII 65B, 673C. — Passio perfectiva, non destructiva, quæ sit, VI 371A'.

Cf. Concupiscentia, Mortificatio, Vitium.

PASSIONALE Sanctorum citatur de SS. Simone et Juda, XI 506C'.

PASSUS, mensura. Quanta, II 508B', 509D. — Quicumque te angariaverit mille passus, vade cum illo et alia duo, XI 72D'.

PASTOPHORIUM, quid, V 287A'.

PASTOR. Ars pastoralis a Jabel primum exculta, I 133B, cur in Scripturis commendata, 122C', 425A, et Ægyptiis odiosa, 424D'. — Quid figurent jurgia inter pastores Abram et Lot, I 217A', necnon et inter pastores Gerarensium et Isaac, 318A'. — Pastor ex semine Joseph egressus, lapis Israel, quis fuerit, I 450B et seq. — Pastores Bethlehem tres fuisse dicuntur, XI 413D', et vigilasse juxta turrim Gregis, I 370B, XI 413C'. Quomodo illis nuntiata sit Christi nativitas, 413D' et seq., eumque ut Deum agnoverint, 419B. Qualiter imitandi sint, 420A', et bonos animarum pastores figurent, 415C.

Summus pastor Deus, VII 287D, IX 152A', oves suas dispersas et errantes requirit, congregat et pascit, V 544B, VI 579A', VIII 659D', IX 181B, 189D', 573B', 574A', X 481C', 594A', etc., in montibus, in rivis et in pascuis uberrimis, IX 573D' et seq. — Qualiter det eis pastores juxta cor suum qui pascant eas scientia et doctrina, IX 38D, 181D, 190A, XIII 314D, quod est præcipuum ipsius donum, X 681C', XI 120C', 181D, XII 461B. — Pastor unus quem super eas suscitare dicitur est Christus, VI 272C' et seq., VIII 604D, IX 243B, 575C et seq., 588D', X 496D, 510A', princeps pastorum, XIII 670B, pastor magnus ovium, 530B', pastor et episcopus animarum, 644D', bonus pastor, XII 463A et seq., 465B', qui animam suam posuit pro ovibus suis, 466D, 467C'. Quatenus suas cognoscat, et ipsæ eum agnoscant, audiant ac sequantur, 465C', 471A et seq. Qualiter det eis vitam æternam, 462D', 471B', et nemo illas rapere valeat de manu ejus, D', 472D. Errantes ad eum reducendæ sunt, ut fiat unum ovile et unus pastor, 466B' et seq. — Christus est ostium ovium, XII 461B', 462B, ostium per quod intrant in ovile veri pastores, quos solummodo audiunt et sequuntur oves, 458C' et seq., 461D'. — Quo sensu non

Digitized by Google

sit missus nisi ad oves quæ perierunt domus Israel, XI 183A, et cur ad eas primum miserit Apostolos, 122A', tanquam oves in medio luporum, 126B. — Ipso percusso, dispersæ sunt oves gregis, X 680B', XI 290D'. — Qualiter Petro agnos suos et oves suas commiserit, XII 616D, 617C.

Quænam sint pastoris animarum officia, virtutes et præmia, I 502A et seq., II 78B, VII 352C' et seq., VIII 105D, IX 76A, X 349C', 645D et seq., 673A, XI 415C, 566B, XII 459D, D', 460B et seq., 464A', D' et seq., XIII 668D et seq., XIV 244B. A Spiritu Sancto edoctus, XII 459A', oves tanquam sanguinem Christi custodire debet, 465A. Utrum illi persecutores fugere liceat, 465A'. Quandonam pro ovibus animam ponere debeat, 463B'. — Qualiter de profectu ovium gaudeat, VIII 401D', 409A, XIII 382C', XIV 61B'. — Ubinam pascatur, VII 367A. — Quo sensu Sponsa hœdos pascat juxta tabernacula pastorum, VII 306C, 318C, 326C.

Sub figura malorum pastorum describuntur scelera Antichristi, X 672B et seq., principum et sacerdotum Israel, IX 106D', 180C, 293D, 571D' et seq., X 484A, 669A', XI 120C, negligentium indignorumque prælatorum, qui sunt gregis exitium, III 401B, IV 594C, VIII 703C, IX 27D', 109C, 120A, 189C, 298B, 571D et seq., 574C', X 409D', 672D', XII 462B', 464B et seq. Qualiter isti iram Dei excitent, X 663D, 667C, et puniantur, IX 189C', 198B', 199B', 573D, etc. — Luxerunt speciosa pastorum, quo sensu, X 368C', 373A'.

Septem pastores Michææ quid designent, X 497D'; item tres pastores Zachariæ in mense uno succisi, 670C, 673A'.

Cf. Grex, Ovis, Pascua, Pecus, Prædicatio, Prælatus, Sacerdos.

PASTOR, abbas. Omnimodo refugiebat occasionem miracula faciendi, XII 475B'. Commendabat humilitatem et timorem Dei, VIII 14C'. (In Vitis Patrum. — Migne *Patrol. lat.* tom. 73.)

PATARA, civitas Lyciæ, XIV 196D'.

PATER. Paterfamilias quasi episcopale officium in domo sua exercere debet, XIII 419D, XIV 144C. Ad quid erga filios teneatur, et quænam sint filiorum officia erga patrem, *Vide* Filius, Parens. — Patris benedictio, quantum valeat et unde sit efficax, VIII 22B. — Quomodo remunerentur reverentia et obedientia patri exhibitæ, II 5A, VII 11D, VIII 21C et seq., 22B, 23B, XIII 324C. — Quantum esset peccatum eum subsannare, VII 188B, contra eum rebellare, II 600C, 601C, VII 130D, illi maledicere, II 15A, 271B, VII 135D, XI 179A, illum percutere, II 14C'. — Quid de proverbio : Patres comederunt uvam acerbam, et dentes filiorum obstupuerunt, IX 226A', 496A et seq.

Mystice, quid paterfamilias vigilans ne fur domum suam perfodiat, XI 269D', XII 68A'. — Paterfamilias in parabolis evangelicis quandoque Christum designat, XI 168D', 220B, XII 85D', 96B'.

Patres spirituales exemplares esse debent, et subditos suos corrigere, XIV 18A'. — Patrum regulæ et constitutiones servandæ sunt, VII 147B; earum transgressores a dæmone punientur, 274A. — Patres nostros allegare et laudare non erubescamus, IV 523D. Eorum obitum considerantes, vitam præsentem spernamus, X 624C.

Cf. Filius, Mater, Parens, Patriarcha, Prælatus.

PATER æternus. Quotuplici ratione Deus vocetur Pater, *Vide* Deus (Nomina). — Nomen Patris designat vel totam Trinitatem vel primam ejusdem Personam, XI 74D, 79C, etc. — Patri approprientur ratio principii et æternitas, XII 269A', potentia, XIII 94C, 630B, quandoque etiam caritas, 260B'. — Quare dicatur Pater luminum, XIII 563D', et per montem Pharan designetur, X 557C'.

Probatur æterna generatio in Deo, VIII

Digitized by Google

758C. Principium sine principio, XII 269B', qualiter Pater se ipsum intelligendo generet Filium, a se quidem personaliter distinctum, sed sibi consubstantialem, coæqualem et coæternum, V 417B', VI 1B', 2D, 501A' et seq., VII 57C' et seq., 497B' et seq., VIII 3B, X 495B', XI 40B', XII 269A et seq., 370C', 437D', 472C', XIII 130A, 472C, 473C', 475D', XIV 3B, 4C', etc. Vitam habet in semetipso et dedit Filio habere vitam in semetipso, XII 371C'. Eum generando, omnia illi dixit, V 417C', VI 2A, 500A', omniaque tradidit, totam divinitatis plenitudinem in eum transfundens, XI 144B, XII 12C', 343D', 558C', 570D'. Quod ei dedit majus omnibus est, 472B. — Qua ratione Pater sit in Filio, et Filius in Patre, XII 433B, 475B, 530C', 531D, 564D', 574C'. — Pater non est major Filio aut Spiritu Sancto, sed uterque a Patre recepit quidquid habet, VIII 605C, XIII 214B. — Quo sensu Pater Christo major sit, XII 541B.

Qualiter Pater Filium suum diligat, et in illo sibi complaceat, VII 501A, XI 39A', 150C, 456A et seq., 599D', XII 343C', 367B, 467C', 546B, 575B', 576C, 577A, XIII 683B. — Omnia fecit per Verbum, et jugiter operatur, *Vide* Deus (Creatio). — Cuncta demonstrat Filio quæ ipse facit, XII 367B' et seq., et opera ejus facit, 531D, quia Filius non facit nisi ea quæ viderit Patrem facientem et quæ placita sunt ei, 366A et seq., 433D, 474B', nec loquitur nisi ea quæ audierit a Patre, 432C', 436D', 512D' et seq., 531B, 539B, 548C', 569D'. — Quomodo Pater Filium suum clarificaverit, V 453B', XI 39A et seq., 455D', 599D' et seq., XII 377D, 429D, 444B, 500D', 504B', 567B, 568D', 576B, XIII 479D, 634C, 683A, XIV 52C, 104D', et ipse in Filio clarificetur, XII 442A', 504D, 533D, 567D, 568C', necnon et in optima fidelium conversatione, 545D'. — Explanantur verba Patris de Filio aut ad Filium, V 417A' et seq., VI 499B' et seq., VIII 618D et seq., 640D', 657D' et seq., 674D', 682A, 696C', XIII 473C' et seq., et verba Filii ad Patrem aut de Patre, VI 637A et seq., 647B' et seq., 656B' et seq., VIII 656C' et seq., XI 293B, XII 219A', 503D', 567A et seq., etc. — Quomodo Christus Patrem cognoverit, XII 444B', 466B. — Nemo novit Filium nisi Pater, et Patrem nemo novit aut vidit nisi Filius et cui voluerit Filius revelare, XI 144C', XII 13B, 293C', 295C', 398B'. Qui cognoscit Filium, cognoscit et Patrem, 429D', 512B, 529B' et seq. Qui credit in Filium, et in Patre credit, 511D'. — Negat et odit Patrem, qui Filium negat vel odit, XII 551D', XIV 25A' et seq. — Qui non honorificat Filium, non honorificat Patrem, XII 370D. — Mundus Patrem non cognovit, XII 429C', 444D, 554B', 576A'. Quinam eum cognoscant, XIV 18B'. — Qui ministrat Filio honorificabitur a Patre, XII 503C, et qui diligit illum diligetur a Patre, 537C, 538A'.

Pater Christi per naturam, aliorum est pater per adoptionis gratiam, XII 10C', 605D', XIII 214B, 474B. Ex eo omnis paternitas in cœlis et in terra nominatur, 311A. — Unus est Pater noster in cœlis, XI 252B, XIII 143D', sanctus, XII 571D, verax, 432B, justus, 576D, pius, XI 88D, 93D', XII 111A' et seq. Quantum nos diligat, *Vide* Deus (Attributa moralia). — Filium suum pro nobis tradens, XII 332B et seq., XIII 70D, omnia nobis donavit, B'. — Cur et qualiter illum unxerit, VI 8A, VIII 728B, XI 472A, XIII 475B', XIV 149A, sanctificaverit, XII 473D', et in hunc mundum miserit, VI 508B', VIII 728B, X 627A', XI 237A, 472D, XII 175D', 377B, 438B, 474A, XIII 58B' et seq., 281D, XIV 45A, atque cum illo in salutem humani generis venerit, X 562A'. Quale mandatum ei dederit, XII 468B', 513A', 542A. — Quatenus salvator noster dicatur, XIII 411A, XIV 76D', et salutem nostram velit, XI 206A', XII 396C. — Voluntarie genuit nos verbo veritatis, XIII 564A'.

Quomodo Pater Spiritum Sanctum, qui

Digitized by Google

ab ipso procedit, XII 553B, mittat in nomine Filii, 534C' et seq., 539A', 552C'. Misit Spiritum Filii sui in corda nostra, XIII 281D', et fiducialiter in spiritu adoptionis invocandus est, 63A et seq.

Nemo venit ad Patrem nisi per Filium, XII 529D. — Quotuplici modo Pater homines trahat ad Filium, XII 396C' et seq. — Omne judicium et omnem potestatem dedit illi, *Vide* Christus, Judicium, Potestas. — Qualiter Christus transierit de hoc mundo ad Patrem, XII 514A, 528B' et seq., 564B, 605D' et seq. Quomodo a dextris ejus sedeat, VI 499C' et seq., X 109D', XI 249D', 298C', XII 185B, 229C, XIII 70D', 303B, 365C', 473A, 476D, 501D', 658D, XIV 100A', 131C', et in throno illius, 257C', ubi tanquam advocatus noster apud Patrem, 11D', pro nobis interpellat, XIII 71A. Omnia subjecta sunt ei a Patre, 200D, 303D, et finis erit quum tradiderit regnum Deo et Patri, 198B' et seq. — Quatenus solus Pater diem judicii cognoscat, XI 268A', XIV 86D'.

Assimilatur Pater agricolæ, XII 543C et seq., et patrifamilias qui misit operarios in vineam suam, XI 220C' et seq. Qualiter ad cultores vineæ miserit servos suos et Filium suum, quos illi occiderunt, 236C et seq., XII 174C et seq.

Orationes Missæ communiter ad Deum Patrem diriguntur, XII 27B'. — In Oratione dominica, nomen Patris quo sensu accipiatur, VII 11B, XI 79C, XII 27C et seq.

Cf. Christus, Deus, Filius, Spiritus Sanctus, Trinitas, Verbum.

PATIENTIA. Virtus est moralis passionem tristitiæ ordinans aut reprimens, IV 290, 446C, XI 53C', XII 191C', XIII 552D, XIV 238C'. — Quatenus Deo tribuatur, *Vide* Deus (Attributa moralia). — Est infusa vel acquisita, XIII 550D'. — Signum est sapientiæ, III 473B, IV 513D', VII 95C', et virtutis, cujus probatrix est, IV 365D et seq., VII 114A, VIII 167C', 168C, X 681A', XII 191D'; unde in canonizandis maxime exquiritur, VIII 167C'. Caritas patiens est, XIII 188D. Doctrina viri per patientiam noscitur, VII 128B. — Quo sensu patientiam operetur tribulatio, XIII 40C', et patientia probationem, D', quæ et ipsa patientiam operatur, 550A' et seq., 551C. — Cur patientia opus perfectum habere dicatur, XIII 551A' et seq. — Iram mitigat, VII 101A, 159D, ab injustitia secernit, 113A, quietem dat, V 450C', jaculum est contra tribulantes, IV 318A. — Patientia unus est ex quindecim gradibus spiritualis ascensus ad perfectionem, VI 605A. — In patientia nostra possidebimus animas nostras, IV 290, XII 191B', æterno præmio coronandas, VIII 12D, 15D', 297A, 515B, etc. — Quinam fructum afferant in patientia, XI 565C. — Electorum patientia auro comparatur, XIII 619D', 620B'. Melior est patiens viro forti, VII 112A', et arrogante, 249D'.

Aliqua est patientia irrationabilis et nociva, XI 64C, 71B, 73A. — Patientia Deo valde accepta, quæ sit, XIII 643A', et in quibus servanda, 232B' et seq. — Triplicem gradum habens, V 449B', XIII 644A, fortiter et læte, propter ipsum Deum, injurias, tentationes, quæcumque adversa sustinet, IV 544D', VI 185C, XIV 119A', 232A. — Commendatur, III 529A', 533D', IV 289, 353B', 501C, 543C', 663A', V 53D', 147B', VI 116C, VII 112D', 128D, 356A, VIII 12C, 15D, C', 16A et seq., 18C', 19B', 515B, IX 350D, XIII 67C', 98C, 109D', 312C', 356D', 367C, 391D', 428A', 522B et seq., 604B et seq., 619B et seq., XIV 316D, 324A', 399A, exemplis philosophorum, IV 290, VII 113A', Job et Tobiæ, IV 315C' et seq., 331B, 335A', V 91C et seq., XIII 605D', 655A, Prophetarum, 605A', et maxime Christi, 522C et seq., 644B et seq., etc. — Omnibus est necessaria, IV 291, XI 565A', XIII 513B', maxime bellatoribus, V 298C, castis et sobriis, XIII 679C, solitariis, IX 624B. — Invicta sit nostra patientia, X 527C, etiam in parvis, ne in gravioribus

Digitized by Google

superemur, IX 119C. — Pietas patientiæ comes esse debet, XIII 679D.

Quomodo patientia acquiratur, XIII 550C'. — Non nisi a Deo procedit, VI 124B, XIII 171D, 337B', qui patientia animæ dicitur, IV 544D', VI 194C, Deus patientiæ et solatii, XIII 110B. Inter fructus Spiritus Sancti annumeratur, 289D, C'. — Unus alium ad patientiam provocet, XIII 605A. — Deus præcipue pro patientibus et mansuetis ulciscitur, VI 430B.

Impatientia est privati amoris et elationis signum, XII 191D'. — Quam nociva sit, XII 191B', et reprobanda, 580A. Quemnam maxime dedeceat, IV 364B'. — Impatiens stulte et inhoneste se habet, VII 93D, 95C'. Loquentes usque ad finem audire non potest, IV 363C'; laborat morbo qui dicitur : Noli me tangere, XII 414B; mortem ex tædio vitæ affectat, IV 353B'. — Magister impatiens lædit subditos, VII 129D. — Quomodo impatientia vincatur, VI 664C.

Cf. Adversa, Longanimitas, Mansuetudo, Tribulatio.

PATMOS, insula. Ibi relegatus S. Joannes Apocalypsim conscripsit, XIV 224, 232B.

PATRIA. Patriæ suæ quantum prosit sapiens, VIII 92A. — Non est propheta sine honore nisi in patria sua, XI 172A, 475D' et seq., XII 356B.

Patria cœlestis per aurum et vitrum designatur, IV 626D, XIV 369A. — Quæ geruntur in Ecclesia, figurant quæ aguntur in patria, XIII 171A. — In ea cessabunt prophetiæ, XIII 189A, linguæ, B, fides et spes, VI 611B', XIII 301D', non autem caritas, VI 337C, XIII 188D', 189B', cujus præceptum ibi perfecte implebitur, *Vide* Caritas. — Ibi utrum unus alium docturus sit, XIII 503D'. — Tanto jucundius in patria Deo fruemur, quanto ardentius eum in exsilio desideraverimus, II 694A, V 672C. — *Cf.* Beatitudo, Beatus, Cœlum, Electus, Sanctus, Visio.

PATRIARCHA. Inter Patriarchas quare specialiter nominentur Abraham, Isaac et Jacob, I 434D, 496A, XII 87B, 183B', etc. — Singulari Dei providentia directi sunt, X 45B'. — Quo sensu non peccasse dicantur, IV 277C. — Cœperunt principia fidei tradere, XII 354C', et Christi adventum præparare, 355B. — Filiis suis benedicebant per manuum impositionem et orationem, XI 215C. — Circa sepulturam suam valde solliciti erant, XI 315A, et præcordialiter cupiebant sepeliri in terra promissionis, I 431B, 469A, B', XI 313C'. — Quo sensu appositi dicantur ad populum suum, I 458A et seq. — Mors Patriarcharum, post diluvium, usque ad Thare, cur taceatur, I 202C. — *Cf.* Matrimonium.

PATRUELIS. Cur Isaias vocet Christum patruelem suum, VIII 359C, 367D'.

PAULINUS (S.), Nolanus episcopus, citatur de gladio B. V. Mariæ animam pertransituro, XI 431B. (Migne *Patrol. lat.* tom. 61.)

PAULUS (S.), apostolus.

VITA. — Saulus antea dictus, cur post conversionem Paulus vocatus sit, XIII 6A, XIV 158A. — Per Benjamin, de cujus tribu erat, XIII 87D, 343A', præsignatus est, I 373A', 412C, 455B', VI 165A, X 438A. — E Tarso Ciliciæ oriundus, XIV 140A', 200B, civis Romanus, XIII 444D', XIV 177A', 202A', scenofactoriæ artis, 185C', ad sectam Pharisæorum pertinebat, XIII 343A', XIV 204B', 210A. In lege et Prophetis a Gamaliele instructus est, XIII 4B', 164D, 248A', XIV 201A. — Lupus rapax, mane comedens prædam, et vespere dividens spolia, I 455B', neci S. Stephani consensit, XIV 132D', 133B', et Ecclesiam Dei persecutus est, XIII 267D', 343B', XIV 134B, 138D. — Cur misericordiam Dei consecutus sit, XIII 413B', 414A, XIV 133A'. Ejus conversio, 139A et. seq., 201D, 210A' et seq., baptismus et prædicatio in Damasco, 141A et seq. — Quomodo inde profugus evaserit, XIII 252A', XIV 141D. In Arabiam secessit, XIII 268C, et iterum

Digitized by Google

reversus est Damascum, A'. Deinde post annos tres venit Jerosolymam videre Petrum, 268B'. Quomodo, favente Barnaba, ab Apostolis susceptus sit, XIV 141 B' et seq. — Cur Tarsum dimissus sit, XIII 268C', XIV 142B. — Per Barnabam ducitur Antiochiam, ubi multos ad fidem convertit, XIV 152B. Christianorum eleemosynas Jerusalem defert, 152D', et Antiochiam reversus, 155C', ibidem episcopus consecratur, 156B' et seq.

Ejus prædicationes in insula Cypro, ubi Sergium Paulum ad fidem convertit, XIV 157 A' et seq., Antiochiæ Pisidiæ, 158C' et seq., et Iconii, 163D', 164B. — Lystræ claudum curat, XIV 164D', et pro Mercurio reputatus, gentilium adorationem recusat, 165B et seq.; deinde lapidatus, divina potestate mortem evadit, 166B. — Verbum Dei annuntiat variis in civitatibus, presbyteros per universas ecclesias constituit et demum Antiochiam Syriæ redit, XIV 166D et seq. — Controversia haud minima circa legalium observationem exorta, Jerosolymam ascendit, ubi de doctrina sua tractatum habet cum Petro ceterisque Apostolis, XIII 269B et seq., XIV 167C et seq. Quæstione per concilium Hierosolymitanum soluta, 168B' et seq., ad apostolatum gentium destinatus, Antiochiam mittitur, XIII 271B, XIV 171C et seq. Posterius qualiter ibi Petro restiterit, legalia servare simulanti, XIII 271 D et seq., qui humiliter illi acquievit, 590D. Quid sentiendum de utriusque Apostoli facto, 272B et seq. — Aliqua dissensione inter Paulum et Barnabam exorta, XIV 172A' et seq., Paulus cum Sila varias regiones peragrat, Ecclesias confirmans, 173A et seq. — Cur Timotheum circumciderit, XIV 173D.

Qualiter a Spiritu Sancto vetitus sit loqui verbum Dei in Asia, VI 147D', XIV 174A et seq., et quomodo in Macedoniam vocatus, D. — Philippis, Lydiam purpurariam cum tota familia baptizat, XIV 174D', pythonissam a dæmone liberat, 175B', et virgis cæsus, in carcerem mittitur cum Sila, 176D, sed interveniente terræ motu, liberatur, A' et seq. — Qualiter conversatus sit Thessalonicæ, XIV 178C et seq., Berœæ, 179A' et seq., et Athenis, 180B et seq. Exponitur ejus sermo in Areopago, 181 B' et seq. Dionysium Areopagitam convertit ad fidem, 184A' et seq. — Quoties Corinthum venerit, XIII 257C, 258D', et quomodo ibi verbum Dei locutus sit, XIV 185C et seq. — Cur in Cenchris caput sibi totonderit, XIV 187B. — Qualiter semel atque iterum Evangelium Ephesiis prædicaverit, et quanta apud eos passus sit, XIII 201B, 216A, XIV 187D, 188B et seq. — Macedoniam Græciamque denuo perambulat, XIV 192B et seq., et Troade juvenem mortuum suscitat, 193B. — Cur Jerosolymam redire voluerit, XIV 190C', 193C', et quomodo illi revelata sint quæ ibidem passurus esset, 194D, 197C'. — Mileti, qualiter Ephesinæ Ecclesiæ seniores exhortatus sit, XIV 193D' et seq.

Quid Paulo suaserint seniores Jerusalem, XIV 198C. — In templo a Judæis impetitus, et a tribuno cohortis vinculis mandatus, XIV 199 B et seq., quomodo allocutus sit plebem, 200B, 201 A et seq., et Judæorum concilium, 203A. Quo sensu principem sacerdotum parietem dealbatum vocaverit, 203 A'. Qualem dissensionem inter Pharisæos Sadducæosque suscitaverit, 204B' et seq. — Quare se Romanum civem allegaverit, XIV 202A' et seq. — A Domino confortatus, XIV 205C, Judæisque in ejus mortem conjurantibus, Cæsaream ducitur, D' et seq. — Ejus responsio ad Felicem præsidem, XIV 207D et seq. — Pharisæi eum instantius persecuti sunt quam Sadducæi, XIV 207B'. — Ante tribunal Portii Festi Cæsarem appellat, XIII 11D', 113B', XIV 209A. — Ejus sermo ad Agrippam regem, XIV 209D et seq. — Quomodo a Cæsarea in Italiam iter fecerit, XIV 212B et seq. — Pericula

Digitized by Google

non pauca in mari expertus, XIV 213 D et seq., sed ab angelo confortatus, ipse comites navigationis confortat, 214 B et seq., cum quibus omnibus, ut prædixerat, ad terram evadit, 215 C'. — A vipera tactus, XIV 216 C, nihil mali patitur, D, et plures ægrotos sanat, C'.

Quomodo Romæ a fratribus susceptus sit, XIV 217 B' et seq. Ejus allocutio ad Judæos, 218 B et seq. — Non reclusus est a Nerone, qui nondum in imperio confirmatus erat, XIV 218 A, 219 D'. Per totum biennium, vinctus quidem, 218 D, sed in suo conductu et in custodia libera mansit, A, 219 C'. Postea per decennium dimissus est in libertate majori, ita ut etiam extra Romam in occidentalibus partibus prædicaret, 220 A, et fortasse in Hispania, XIII 113 C', 114 D. — Romæ in carcerem retrusus plurimos convertit, et de palatio imperatoris fecit ecclesiam Redemptoris, XIII 335 D, 350 C'. Inde scripsit epistolas ad Ephesios, 297, Philippenses, 331, et Hebræos, 531 A', ad Timotheum, 433, ac Philemonem, 461. — Tandem sub Nerone cum S. Petro martyrium passus est, XIV 168 A, 220 A. Cur decollandus oculos sibi circumligari fecerit, XII 618 B.

VIRTUTES. — Vas electionis, XIV 140 C', Christi servus, XIII 6 B, cujus bonus fuit odor, 221 C, nihil docuit Paulus quod non ipse fecerit, 112 D'. — A tempore conversionis non fuit conscius de aliquo mortali peccato, sed forte venialibus interdum non caruit, XIII 57 D', 141 B', XIV 203 B. Scivit se esse in gratia, XIII 64 A, et de numero electorum, 445 B'. — Ejus spes et fiducia, XIII 224 C, 229 A', XIV 214 D. — Quantum dilexerit Christum, XIII 230 B', 274 B', qui in ipso loquebatur, 259 B, in cujus cruce gloriabatur, 292 D', quem unice scire affectabat, 132 B, et propter cujus scientiam omnia detrimentum esse existimabat, 343 D'. Illi vivere Christus erat, 336 A'. Attamen affectio ejus deificata erat et « spiritualizata », XII 341 D. — Quanta ejus caritas erga proximum, et quantus zelus pro conversione fratrum suorum, XIII 11 A et seq., 72 D' et seq., 166 B et seq., 219 A', 230 B', 233 C', 247 A', 251 D', 334 B', 347 A, XIV 179 A', 193 D, etc. Omnibus placuit, XIII 174 A, exceptis tamen carnalibus et injustis, 267 D. — Quam humilis fuerit, XIII 6 D, 196 A' et seq., 309 C, 414 A. Cur se aliquando commendaverit, VI 321 A, XIII 123 B, 222 A, 226 A, 230 C, 245 C' et seq., 247 C, 248 D et seq., 253 A et seq. Cur in infirmitatibus suis gloriatus sit, 255 C, 256 A'. — Illius mortificatio, XIII 168 B, 227 B, 465 B, discretio, 144 C', circumspectio, 167 A, simplicitas et sinceritas, 217 A, 218 A. — Cur a Christianis interdum stipendia temporalia non receperit, ac manibus laboraverit, XIII 164 B' et seq., 248 C', 257 A', 406 B, XIV 196 A. — Virgo permansit, XIII 152 B'. — Qualiter contra dæmonem, mundum et carnem pugnaverit, XIII 168 A. — Ejus fortitudo, XIV 198 A, et patientia, XIII 257 A. Quanta passus sit, 143 C, 216 A et seq., 235 C', 251 A et seq. Quare non quadraginta, sed triginta novem tantum plagas a Judæis flagellatus acceperit, 251 B. Quatenus aliquando vitam tædio habuerit, 216 B, atque mortem optaverit, 67 D, 336 C'. Cur persecutiones quas passus est, narraverit, 215 C'. — Quas consolationes gustaverit, XIII 12 A, 214 A' et seq., 235 C' et seq., 334 D, 337 D', 347 B, 382 B', 383 C', 404 D', 464 A, etc. — An præferendus sit sancto Job, VI 321 C.

VISIONES. — Qualiter et quando Paulus Christum conspexerit, XIII 162 C', 196 A', XIV 139 A et seq., 201 D', 205 C, 210 B' et seq., atque raptus fuerit ad tertium cœlum, XIII 253 B et seq., XIV 140 C, et in paradisum, XIII 254 A'. Quomodo tunc Deum viderit, VI 165 B, XII 295 C, XIII 254 B, 429 A', XIV 43 C', 44 D; quænam arcana verba audierit, XIII 254 D', et utrum omnia illa memoriter tenuerit, 255 A. — Quare et qualiter carnis stimulo afflictus sit, XIII 255 B'. Illum sibi au-

Digitized by Google

ferri postulans, cur exauditus non sit, VI 414 D, XIII 256 B.

PRÆDICATIO. — Minister Christi, XIII 250 D', et Ecclesiæ columna, III 639 B, quomodo Paulus a Deo electus sit in apostolatum, XIII 6 C, 123 A, 162 C' et seq., 265 B, maxime gentium, 9 A' et seq., 89 D', 112 B', 268 C, 270 B', 309 C. — Non missus est baptizare, sed evangelizare, XIII 127 D'. — A quo evangelium acceperit, XIII 267 C'. — Qualis fuerit ejus prædicatio, et quam efficax, XIII 112 D', 128 B, 129 A', 132 A et seq., 134 D', 193 A, 196 A, 218 A, 225 D', 226 D, 244 A', 379 D' et seq., etc. Per signa, prodigia et virtutes confirmata est, 3 B et seq., 113 A, 132 B', 257 B, 335 D, 378 A, XIV 189 A', 193 B, 216 C et seq. — Lingua præditus eruditissima, VIII 669 C, in dono sapientiæ privilegiatus, XIV 115 D, non ita tamen ut S. Petro præferendus sit, XIII 271 A, Paulus omne consilium Dei annuntiavit, XIV 194 D', et in captivitatem redegit omnem intellectum in obsequium Christi, XIII 244 C'. — Verba illius quasi stimuli erant, XIII 121. — Quanta ejus potestas in excommunicando, XIII 414 C'. — Totum pene orbem Ecclesiis Christi implevit, XIII 86 A, 113 B, 246 B. — Quo sensu, gratia Dei auxiliante, abundantius laboraverit quam ceteri Apostoli, XIII 196 D', 251 A.

SCRIPTA. — Quare S. Paulus epistolas scripserit, XIII 4 D, 5 C', numero quatuordecim, A. — In quibus emineant epistolæ istæ, XIII 4 A', et quanta sit earum profunditas, 35 D, 155 A'. — Illas specialiter commendavit S. Petrus, XIII 697 D, 698 A, eas tamen fatendo intellectu difficiles, 697 B'. — Copiosissima ex Prophetis et lege testimonia Paulus introducit, XIII 4 B', et præ ceteris gratiam Dei laudat, C'. — Solet a gratiarum actione incipere, XIII 10 C'. Frequenter mutat præpositiones et modum locutionis, 32 D', quem tamen sobrium servat, 65 B. Sæpe jurat, 11 C, 72 C', etc. Frequenter varias in se hominum recipit personas exprimitque sententias, X 556 B. Allegat poetas gentiles, scilicet Aratum, Menandrum et Epimenidem, VIII 669 D, XIII 201 B', 452 D', XIV 183 D. — Translatione Septuaginta interpretum utebatur, XIII 76 B. — Propria manu in fine epistolarum salutationem scripsit, nam quidam sub ejus nomine apocryphas epistolas miserant, XI 3, 369 B', XIII 208 A, 371 D', 402 A, 406 C'. — Qualiter epistolas Pauli carpserint detractores Apostoli, XIII 245 A', easque depravaverint hæretici, 697 C'. *Vide* Colossensis, Corinthus, Ephesus, Galatia, Hebræus, Philemo, Philippi, Romanus, Thessalonica, Timotheus, Titus.

Cf. Apostolus, Pseudoapostolus, Roma, Romanus.

PAULUS (S.), eremita. A Deo mirabiliter nutritus est, III 698 B'. — Per centum circiter annos nunquam corpus Domini sacramentaliter accepit, sed quotidie spiritualiter communicavit, XIII 181 B.

PAULUS (S.) Simplex, quali oratione ægrum sanaverit, III 701 C, XIII 74 C.

PAULUS (Rabbi). « Venerabilis vir ex Judaismo conversus et venerandus antistes », II 619 A', episcopus Burgensis, I 19 B, sat pronus fuit ad carpendum Lyram, 146 B, III 478 D, IV 126 D, 205 A', etc. Si quandoque erraverit et ipse, bona fide errasse credendus est, II 619 A'. — Allegatur : de primo Decalogi mandato, II 1 B', de sanctificatione sabbati, 4 D, de maledicente parentibus, 15 A, de cogitationibus malis a lege prohibitis, 6 C, de plaga a Samsone Philistinis inflicta, III 193 B', de Salomonis æterna salute, 478 D, de immolatione primogeniti regis Moab, IV 17 A, de peccato Giezi, 31 A, de audacia Jezabel coram Jehu, 44 D et seq., de interpretatione cujusdam textus Proverbiorum, VII 52 D, de Rabbi Salomon, III 500 A', IV 26 B, etc. — Discutiuntur ejus opiniones, aut refelluntur ejus errores de materia prima, I 19 B et seq., de formatione Evæ, 86 C, de dæmonibus incubis, 148 C', de longævitate hominum

Digitized by Google

post Abraham, 146B, de ætate Isaac, quum immolari jussus est, 289C', de interfectione Sichimitarum, 365C', de Moyse Hebræorum duce, II 115B' et seq., de vestibus pontificalibus, 76C, de secunda descensione Dei super Sinai, 117D, de matrimonio prohibito cum patris uxore, III 593D, de libello repudii, II 618A' et seq., de peccato Israelitarum regem petentium, III 304B, de morte Saul, 420D et seq., de cultu Dei apud Samaritanos, 707D, de altaribus Jerusalem tempore Eliæ destructis, 712B, de contritione Achab, 722B', de reversione umbræ in horologio Achaz, IV 74D et seq., de Mardochæi origine, V 174B, et de causis propter quas Aman adorare renuit, 186B, de origine nominis Hebræorum, IV 113B, de significatione dictionis « Scibeah », III 262C, de sanctorum Doctorum auctoritate in interpretatione S. Scripturæ, I 19A', II 1B, III 420D', etc.

PAUPERTAS. Quis pauper et quis dives merito dicatur, V 459D', VII 85D', 100C', VIII 232C. Quid pauperes spiritu, XI 52C', 509B', pauperes Dei, VI 206B'.

I. PAUPERTAS CORPORALIS. — A. PAUPERTAS NATURALIS. — Dominus pauperem facit et ditat, III 262C', VIII 69D', quare, VII 143A', VIII 28A. Esurientes implet bonis, et divites dimittit inanes, XI 397A' et seq. Electos probat in camino paupertatis, VIII 653C. — Nonnunquam paupertas filia est otiositatis ac pigritiæ, VII 45C' et seq., 66D, 132C', 134C, 175B', VIII 248B', gulositatis, VII 140C', et impietatis, 33B'. — Nunquam deerunt pauperes in hoc mundo, II 576D, XII 496A.

Pauperes timidi sunt, VII 68C', paucos habent amicos, 93D', 127C, C', contemnuntur, VIII 79D et seq., XII 127D', vitamque ducunt ærumnosam, VII 100B. — Eis ipsa paupertas quotidianum est purgatorium, XII 130C, XIII 573A'. — Cur aquis comparentur, VII 278B. — Bonum est judicium mortis indigenti, VIII 249A. Mitius judicabitur, VII 487D, et gloriosius remunerabitur, XII 128A'. — Pauperes ad misericordiam naturaliter proni sunt, VII 129D'. A multis vitiis præservantur, VIII 117D, IX 276C'. Attamen non omnis pauper est bonus, nec omnis dives iniquus, VIII 80A ; propter inopiam enim multi deliquerunt, 166A. Nequissima paupertas quæ sit, 80B. — Humiles sint pauperes, VIII 157A, et divites non judicent, VII 143D. Quatenus bonum sit in paupertate gloriari, VIII 66B'. — Gloria pauperum et divitum sit timor Dei, VIII 64B'. Melius est parum cum timore Domini quam thesauri magni et insatiabiles, VII 100B'. Non est inopia timentibus Deum, V 609C. — Præferendus est victus pauperis sub tegmine asserum epulis splendidis in peregre, sine domicilio, VIII 180C'. Pauper sufficiens sibi melior est quam gloriosus et indigens pane, VII 79A'. Melior est etiam pauper in simplicitate sua quam dives torquens labia sua, 126B, et quam vir mendax, 130A. Pauper sanus et fortis diviti imbecilli et malitioso præstantior est, VIII 183A'.

Despiciendi non sunt pauperes, sed honorandi, IV 647C, 648C, VII 94A, 127B', 143D, VIII 28C', 64C', XII 359C', XIII 572B et seq. Durius non sunt increpandi, VII 86A', non opprimendi, 146D, neque calumniandi, X 647D', nam qui calumniatur egentem exprobrat factori ejus, VII 96B, honorat autem eum qui miseretur pauperis, C. Reprehenduntur pauperum oppressores, III 510B, IV 568B, 594D et seq., 595D, 596A', 672A, VII 187A', VIII 77A, 79C, 210C et seq., 354D, 411B, IX 24C, 33A', X 376A', 380A, 388C, 392A, 397C', 398C, 417A, C, etc. Crudeles et immisericordes erga pauperes quomodo puniantur, VI 497B, VII 140A, 145D, 172B', 176B'. — Miserabile est videre pauperem sapientem, civitatis suæ liberatorem, a concivibus derelictum, VII 268D', virum etiam bellatorem præ inopia deficientem, VIII 165B. — Commendantur varia pietatis

Digitized by Google

officia erga pauperes, IV 631 A, D, 635 B', 636 C', 641 A', 647 A', V 99 C' et seq., 101 A, 118 B, VII 176 B', 177 B', 198 A', 278 B, VIII 27 D et seq., 29 A, 52 A, 83 A, 177 A, 178 C et seq., 711 B, XI 525 A, XII 59 B, 119 C, 159 A. Quomodo eis superfluum erogandum sit, XI 448 D et seq., et qualiter ad mensam vocandi sint, XII 93 D, 94 B, 255 D. Abundantia nostra illorum inopiam suppleat, ut et illorum abundantia nostræ inopiæ sit supplementum, XIII 239 C'. — Amicus pauper non est deserendus, VIII 129 A'. — Ad reges pertinet pauperes tueri, IX 172 C, 173 D, 253 B, eisque, salva justitia, favere debent judices, II 29 C, 30 A, 257 D, 624 C', VI 295 A, VII 193 A', 194 C. — Misericordia erga pauperes quomodo remuneretur, V 667 A et seq., VI 512 C, 513 B, VII 94 B, 144 A', 176 B', 178 B', 278 C, X 76 C', XI 55 C', XII 93 A', XIII 238 C, 242 C', etc. — Quo sensu memores esse debeamus paupertatis in diebus abundantiæ, VIII 107 C'.

Deus pauperes singulariter respicit, V 469 A, VIII 69 B', 755 B', XII 127 B', et exaudit, VI 320 D, VIII 28 B', 120 B'. Eorum oblationes quam ei gratæ, II 147 D, XI 349 A, XII 187 C et seq. Ipsorum specialis est adjutor, et injuriarum eorum terribilis ultor, IV 381 A', 680 B, 681 C', V 459 D', 472 D', 621 C, VI 499 A, VII 146 A', VIII 214 A', IX 165 D'. Injustitia in pauperes ad Deum clamare dicitur, II 623 B. — Qualiter Deus pauperes elegerit in hoc mundo, XIII 573 C. Quomodo illos exaltet, III 262 D', VI 516 D', VIII 69 C', XII 128 A'. — Pauperes sunt Christi fratres et membra, VIII 29 A. Quomodo ab ipso evangelizati sint, XI 136 B, 542 D, et quo sensu ex usuris et iniquitate animas eorum redimat, VI 210 C. — Quod pauperibus propter Christum erogatur, ipsi Christo confertur, VII 129 B, XI 278 C, XII 150 A'. — B. Virginis pietas erga pauperes, VII 206 A'. — Ubi non est mulier, ingemiscit egens, VIII 223 D'.

Pauperibus lex vetus remissius applicabatur, II 217 D, 229 C, 312 B, eosque mitius tractari jubebat, 25 C, 297 A, 575 C', 576 C, 622 D'. Eis pignora quotidie reddenda erant, 25 A', 623 A, IX 497 A', atque concedebantur pars in segete et vindemia quotannis, II 256 C, decimæ tertiæ tertii anni, 573 C', 631 C, et messis septimi anni, 32 D'.

B. Paupertas evangelica seu voluntaria. — Paupertas voluntaria qualiter a Christo sancita fuerit ut consilium evangelicum, VII 186 B', XI 216 D' et seq., XII 29 B, 100 C', 150 D et seq., ab ipsoque benedicta, XI 52 D' et seq., 509 D. Quomodo remuneretur, 53 D, 219 C', 509 B', XII 152 C' et seq., et cur multi ejus mercede priventur, XIII 592 A. — Hanc paupertatem coluit Christus, qui pro nobis pauper factus est ut illius inopia divites simus, V 479 B, 588 D', 656 A', VI 181 B, 332 C', 421 C, 490 D', VIII 514 B', IX 354 C, X 659 B', XI 105 C et seq., 413 C, 415 D', XIII 239 C. Illam etiam coluerunt B. Virgo, VII 205 A, XI 105 C, 423 D', 609 D', Apostoli et primi Christiani, VIII 514 C', X 594 A, 669 D', XI 123 D, 218 D, XIV 103 C', 112 A, etc. Cur in Ecclesia primitiva nullus fuerit egens, 112 C. Qualiter altissima paupertas Macedonum in divitias simplicitatis eorum abundaverit, XIII 238 C. — Divitias contempserunt quidam ex philosophis paganis, IV 316 D, 351 A, VIII 233 A', XII 58 C', 122 C. — Religiosi primogeniti pauperum dicuntur, VIII 449 A. — Quid Sarabaitæ, XIV 114 C'. — Pauperes interdum vocantur Christiani, V 462 A', 463 C', VI 159 D, 210 A'.

II. PAUPERTAS SPIRITUS SEU CORDIS HUMILITAS. — Pauperes spiritu afflictionibus et tentationibus non carent, IV 572 D', 594 B', VII 100 B, X 404 D, sed eorum non obliviscitur Deus, V 460 A', 461 B', illos benigne intuetur et exaudit, 459 C', 469 A, 608 B, VI 181 B', 477 C', VIII 755 B', protegit et liberat, V 472 D', 621 D, VI 209 D', VIII 661 B, roborat, 509 C, atque exaltat, III 268 B'. Quomodo ipsos spiritualiter ditet, VI 514 D', VIII

Digitized by Google

71 A, ac reficiat, V 538 A, VI 618 B'. — Pauperibus spiritu Christus evangelizare missus est, XI 472 D, illos misericorditer judicat, VI 206 D, 207 A', 652 D, VII 86 D, VIII 421 B, salvat atque beatificat, VI 210 C, VII 244 B', XI 52 C', 53 D, 509 B'. — Paupertas spiritus fundamentum est ceterarum beatitudinum, XI 53 C. — Quomodo pauperes spiritu orent, V 460 B', 661 B', in Deo glorientur, VIII 66 D, et exsultent, 538 A'. — Pauper dicitur quandoque pœnitens, cujus oratio exponitur, VI 413 A et seq., XIV 440 B et seq.

III. SPIRITUALIS PAUPERTAS SEU INOPIA. — Spiritualis paupertas est bonorum spiritualium inopia, V 661 A', VI 189 B, 497 D', IX 360 B, XII 96 D', XIV 255 D. Quanta sit hominis paupertas propter imperfectionem naturæ et gratiæ, VI 191 B. Spiritualis paupertatis ac miseriæ causa est peccatum, 275 D'. Quomodo a Christo curetur, XI 543 D. — Virtutum inops similes sibi calumnians, imbri vehementi, in quo paratur fames, assimilatur, VII 172 B'. — Recte pauperes dicuntur gentiles, V 473 C, XI 472 A'. Quomodo aquas quærentes, VIII 614 D', a Deo exaudiantur, 615 A et seq., ab ipsoque adjuventur, VI 477 B', et de stercore eleventur, III 266 A.

Pauperes de Lugduno se peccare non posse, neque pœnitentia indigere jactitabant, VII 187 C.

Cf. Avaritia, Divitiæ, Eleemosyna, Humilitas, Mendicitas, Misericordia, Prosperitas.

PAVIMENTUM. Pavimentum templi Salomonis quomodo decoratum, III 621 A, 625 D. — Pavimentum atrii, in Ezechiele, quid signet, IX 614 C', 632 C'. — Quomodo adhæreat pavimento anima nostra, VI 549 B'.

PAVO, avium genus. Describitur, III 663 D', 667 D'. Quid figuret, 668 A, IX 118 A, 119 C'.

PAVOR. Quid sit, IV 370 D, X 100 C. — Quandoque sumitur pro timore reverentiali et filiali, II 302 B, VII 174 D', VIII 394 D', X 233 A, vel pro ecstasi, IV 689 C. — Immoderatum pavorem tollat Deus a nobis, IV 445 C. — Quo sensu egressus sit Israel in pavore de Ægypto, II 578 D'. — Præcepta implentes inhabitabunt terram absque ullo pavore, II 300 B. Pavor his qui operantur malum, VII 70 C', 140 A', etc. — *Cf.* Formido, Metus, Terror, Timor, Tremor.

PAX. — **Quotuplex sit pax, et quarum virtutum fructus sit.** Pax triplex est : interna, externa et æterna, X 67 B', etc. — Pax interna, seu pax spiritualis, XI 417 A', XII 74 A, pax pectoris, C, 257 C, etc., quæ sola est pax vera, 37 A', etc., pax Christi, V 617 C', XIII 367 C', definitur tranquillitas ordinis, et quies mentis in Deo, IV 439 B, V 430 C, 617 D', VI 238 B', XI 416 D', 557 A', XII 540 A, XIII 10 C, XIV 227 B', etc. — Unde procedat, IX 618 D. Oritur ex contemplatione et dilectione Dei seu Christi, VII 489 A, XII 565 B, XIII 676 D, ex spe, VIII 514 A, ex caritate, XI 344 D', 409 C, XII 3 C', 540 B', XIII 22 B, ex innocentia et justitia, V 635 C', VI 313 A, VIII 560 D, XI 409 D, ex sapientia, XIII 590 A, ex prudentia, XI 409 D, XIII 60 A', ex timore Domini, VIII 10 C', ex legis observantia, II 307 D', VI 577 D, VII 23 B', 39 B, 87 D', VIII 655 A, IX 392 C, XIII 40 A, 616 D, ex mansuetudine, V 631 B. Quo sensu fructus justitiæ in pace seminetur, XIII 590 C' et seq. — Eam non norunt peccatores et impii, IV 426 D, 439 A, 517 D', 573 C, V 196 C', 637 B', VI 14 B, 213 A', VII 13 C, VIII 656 A', 708 A', D', IX 120 D, 325 C, XIII 29 B, 591 C et seq., 651 A', XIV 415 B', D', quorum apparens pax falsa est, V 617 D', VIII 248 C, XII 3 D', 37 A', 168 B, 540 D, etc. — Illa competit justis, IV 439 B, 584 D', VI 577 D, VII 436 D, 471 C, 493 B', seu hominibus bonæ voluntatis, XI 417 A, qui vocantur filii pacis, XII 4 B; attamen in præsenti vita multis exterioribus perturbationibus admixta est, VII 436 C, XII 540 C, etc. — Quid pax, fructus Spiritus Sancti, XIII 289 D, C', pax corporis, IV 389 C.

Digitized by Google

Pax externa vel temporalis est quies ab hostium impugnatione, XI 125C, seu concordia cum his qui adversari possent, X 67B'. Eam turbant maligni, VIII 173B', 174A'. — Pax fraterna fructus est humilitatis, justitiæ et refrenationis linguæ, IX 618A'.

Pax æternitatis, quæ sit, VII 469A, VIII 516A', IX 392B', X 613A, XII 166C', 540C, XIII 406C', 591B'. — Illam quomodo cupierint justi V. T., V 94B', XI 426D. — In pace qualiter positi sint fines Jerusalem, VI 682D.

Cur et qualiter pax inquirenda sit. Pacem naturaliter appetunt omnia, V 196B'. — Cur et qualiter inquirenda sit, V 609C', IX 25B, X 652C, XII 607B', XIII 107C', 616D, 651C, XIV 227B', maxime a claustralibus, VI 238D', IX 330D', etc. — In primis unusquisque pacem cum Deo habere studeat, IV 584D', XIII 40A, 231B', 591A. In pace, in id ipsum dormiamus et requiescamus, V 430C. — Pax cum omnibus servanda est, VII 229D, VIII 29B, 39C', XIII 99A', 107C', 154A', 260C, 524A', 591A, præcipue cum prælatis, 391C', qui et ipsi subditorum pacem quærere debent, X 67C'. — Pacifici quinam dicantur, XI 56C'. Digni Deum laudare, V 617B', qui in ipsis inhabitat, VI 238B', XIII 260A', filii Dei vocantur, XI 57B. — Custodi innocentiam et vide æquitatem, quoniam sunt reliquiæ homini pacifico, V 635A'. — Pacifici Sponsæ, quid, VII 437C', 443B, 446C'. — Qualiter orandum sit pro pace civitatis seu loci, VI 587A', et pro pace Ecclesiæ, 590D. — Qualem pacem optare debeamus proximis nostris, XI 125C, XII 3C' et seq., 257C, 607A'. — Tempus belli, et tempus pacis, VII 229C. — An justi semper pacem habeant cum adversariis suis, VII 108C. — Qui pacis ineunt consilia, sequitur eos gaudium, VII 82D. — Quibus Hebræi pacem concedere non debuerint, II 597A, 598A, 610B, III 118C. — Quinam falsam pacem promittant sibi, IX 55B, 93A', 134D', vel aliis, 78C', 468A', X 484D'. — Num pacem cum diabolo inire possimus, XII 100C. — Quinam dicere valeant : Homo pacis meæ magnificavit super me supplantationem, V 665A', 668C', X 441D. — Quid arva pacis conticescentia, IX 199A.

Auctor pacis quis sit. Pax a Deo procedit, IV 672C, VIII 230A', 639C, XIII 10A', XIV 227D', qui dicitur Deus pacis, XIII 194D', 260A', 406B', etc. Cogitat super nos cogitationes pacis et non afflictionis, IX 208B, 210A'. Qualiter pax divina quæ exsuperat omnem sensum custodiat corda nostra et intelligentias nostras, XIII 349A. — Cur semitæ Sapientiæ increatæ pacificæ dicantur, VII 29D. — Christus est pacis causa, XIV 228B', et princeps, VIII 403C'. Quo sensu sit pax nostra, X 497A, XIII 306C et seq., 358D', etc., et disciplina pacis nostræ super eum fuerit, VIII 685C'. Illo nascente, pax erat in universo mundo, VI 16D, VIII 341D', IX 183D, X 489C, XI 417A'. Cur tunc angeli cecinerint : Pax in terra, ipso vero ad passionem tendente, clamaverint turbæ : Pax in cœlo, XII 166D'. Quo sensu, in ejus incarnatione, pax justitiam osculata sit, VI 312D', 314C'. Quomodo abundantiam pacis dederit, 16D, 208B', VIII 404C, 560B', 759B', IX 241B, X 222A', 609B, donec auferatur luna, VI 208C'. Pacem evangelizavit per se, vel per discipulos suos, 312A, VIII 611B, 708C, X 660C, XI 409A, XIII 307A et seq., XIV 148B'. Quantopere eam commendaverit, VI 239A, 577A', XI 125D, 344C', XII 565B, 607A'. Quo sensu non venerit mittere pacem, sed gladium, XI 131A et seq., XII 73D' et seq. Quatenus pacem reliquerit discipulis suis, 539D' et seq., et ipsius pax exsultet in cordibus eorum, XIII 367C'. — Quam pulchri super montes pedes annuntiantis pacem, VIII 680D, X 520D', 524B, XIII 85D. — Angeli pacis qui sint, VIII 564A', 571C. — Quid Evangelium pacis, XIII 326A', pa-

Digitized by Google

ctum pacis, IX 575B', 589B', Pacifici vinea, VII 436A', 442C', 446D.

Sacrificia pacifica, *Vide* Sacrificium. *Cf.* Bellum, Concordia, Requies.

PAXILLUS. Quid paxillus, IX 474C, paxilli tabernaculi et atrii, II 66B. — Paxillo quinam assimilentur, VIII 492B, B', 496A, B', IX 474D', X 663C', 665D', 667B'.

PECCATOR. — **PECCATORIS INFELIX STATUS ET PŒNÆ.** — Quotuplici ratione aliquis in Scripturis peccator dicatur, XI 551D', XII 455C. — Indignus est peccator vocari Dei filius, XII 111A, 112A, XIV 31C, 32A' et seq., 55A'; diaboli vero qui ab initio peccat, 32B, filius est, V 497C, XIV 31C', mancipium, II 475C, VI 496D', VII 42B', IX 145D, 169A, 324B, XII 60A, 108C', 171B', 435B, XIII 441B', 691A, debitor, VI 496C', spolia, XII 38A, et ludibrium, V 552A, VIII 108C', 131B', IX 343C'. Peccati servus, VI 101D, 291D', XII 435A, cur dicatur stultus, 59B', et prædo, IV 484D. — Anima peccatrix recte vocatur adultera et meretrix, IX 41B, 489C' et seq., etc., menstruata, 330A. Describitur infelix ejus status, IV 510B', IX 41D' et seq., 332A et seq., 488A et seq., X 337B', XI 574D', XII 80B'. — Assimilantur peccatores jumentis, V 599C, VI 29C', IX 31A, ossibus aridis, 590D, humo, IV 385B', X 424D', vasi fictili, IX 180A, stuppæ aptæ incendio, VIII 121D, spinis, III 563D' et seq. — Peccatore nil vilius, IX 234A, 328A', 334D', etsi ratione officii sui quandoque vocetur sanctus, V 227C. — Quid peccator centum annorum, VIII 752D', peccatorum cornua, VI 234B', gladius, V 631B', oleum, VI 654A'. — Diversa peccantium genera, III 606A', XII 336C'.

Quatenus peccator Deum ignoret aut factis neget, V 479D et seq., VI 61A', IX 68A, 99A', 467C', XIII 453B', XIV 31C, etc. Quomodo se abscondat a facie ejus, I 110A', ab eoque recedat, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis). — Quo sensu peccet in cœlum, et coram Deo, XII 110A', D'. Qualiter contra eum se erigat, IV 408A, 484A', 518D et seq., 523D', etc., et abutatur ipsius longanimitate, VII 261C' et seq., VIII 35A' et seq., IX 68B, XII 168A', XIII 20B', ac donis ejus, V 632D', VI 523D', in omnibus creaturis peccandi materiam et occasionem inveniens, VII 535A, VIII 240A', D'. — Quo sensu lucerna impiorum sit peccatum, VII 139A. — Exsecrantur peccatores sapientiam, VIII 11B', culturam Dei, 12C', disciplinam et correptionem, VI 38A, VII 121B, VIII 120C', 197A', X 241A. — Quidam lætantur quum malefecerint, peccata peccatis adjicientes, IV 484C', 566B', VI 58C', VII 21C, 69B', 121C, VIII 35A', 353A, IX 35C, 42D', 43B', corrupti et abominabiles facti in studiis suis, V 480C, VI 61C'. Quasi equus impetu vadens ad prælium, ad vitia feruntur, IX 91D'. Quo sensu alienati sint a vulva, et ab utero errent, VI 101D'. — Justis qualiter insidientur, V 631C', VI 38D, 556D, 563D, 566D, 605C', etc.

Appetendæ non sunt gloria et opes peccatorum, VIII 57A', nam apparens eorum felicitas multis admixta est afflictionibus, IV 409C', VI 214D, VII 225D', 481C, VIII 121A', 198B', XIV 408A', etc. Instabiles, III 298A, etc., vera pace non gaudent, eorumque momentanea prosperitas fallax est, *Vide* Impius, Iniquitas. — Quo sensu peccator unus non sit, III 258C'. Multimodis fallitur, IV 547C' et seq. Recte judicare nescit, V 236C', VI 101A'. — Longe a peccatoribus salus, VI 575C, illorumque desiderium peribit, 513B'. — Quomodo a creaturis, quas quodammodo inhonorant, XII 110B', arguantur, IX 89C, 92A. — Ad Ecclesiam corpore tantum pertinentes, XII 435A', a Deo non exaudiuntur, ipsique in odio sunt, *Vide* Deus (Attributa moralia), Oratio. — Quid mereantur, I 230C, VI 379B', XII 110B', et quomodo puniantur, IV 541A', V 469C', 597C, 599A', VI 102D et seq., 233D' et seq., 241A, 606A, 680C, VII 77A', 130C', VIII 74C,

Digitized by Google

121 D, 165C, IX 134B, X 125B, 238D', 243A', 270C', XIII 667A, XIV 408A, 412B', etc., citra tamen condignum, IV 663D, V 148A, VI 430C', X 513A'. *Vide* Damnatio, Infernus, Peccatum, Pœna. — Qualiter in hora mortis a dæmonibus impugnentur, XII 60C, 171B'. Sæpe præmature obeunt morte pessima, *Vide* Mors.

Quum non sit speciosa laus in ore peccatoris, VIII 88B', et ipse justitias Dei enarrare indignus sit, VI 37A', VIII 88D', 169B', quid agere debeat si ad celebrandum aut prædicandum, vel ad Horas persolvendum obligatus sit, VI 37B', XI 528B.

PECCATORIS CONVERSIO. — Quamdiu vivit peccator, adjuvante gratia, semper converti potest, peccataque vitare, IV 664A, VI 233D, 380A', VII 239C', 455A', IX 123B', 153C', 223D', 373B', XII 54C', XIII 35B', 493B'. Quo sensu melior sit canis vivus leone mortuo, VII 265D. — Quotuplici modo Deus qui non vult mortem peccatoris, III 519D et seq., IX 500B, 501B', 568D', XIII 694A', misericorditer eum per adversa erudiat, et ad conversionem invitet, I 110C, IV 424B, 661C et seq., 678B', V 121D, 352C', 514C, 597C et seq., VI 233A, 401C, 557D', VII 15B et seq., 523D', VIII 35A' et seq., 100D, 327B et seq., 336D, 494C', 693C', 697C', IX 3, 34D et seq., 41B' et seq., 46D', 52B et seq., 77A, 195A', 223C', 233B', 249C', 373A', 501C', X 226C' et seq., 256A', 316D et seq., 341A et seq., 349C, 618D et seq., 623C', 653D, XII 96C' et seq., 117C', 363B, 396C et seq., XIII 20C', 321A, 436B', 596D' et seq., 637D', 694D', XIV 408B, etc. — Quomodo peccatorem conversum benigne suscipiat, VIII 101C, IX 34C', 41C', 158D', 224B, 249C', X 228C', 624A, XI 211D, XII 111A' et seq., 116B', 395A, etc. — Qualiter Deo cooperari debeamus in conversione peccatorum, *Vide* Agendi modus cum peccatoribus.

Peccatrices quare in genealogia Salvatoris annumerentur, XI 8A et seq. — Non venit Christus vocare justos, sed peccatores, XI 112C', 498C, XII 160A, XIII 413D', quorum amicus dictus est, XI 141D, 548B. Quare cum eis manducaverit, 112A et seq., 497B et seq., XII 102C et seq., 158C', XIII 501A, et cur ipsi ad illum concurrerint, XII 102B.

Redeat igitur ad se peccator, VIII 645B', XII 109D, atque in anima contrita et spiritu humilitatis ad Patrem suum accedat, IV 421C', V 678A', VI 47B, 558B, IX 44B', 158B, 390D', X 40D et seq., XII 110D et seq., 112A, 484C', XIV 438A, gaudendi materiam præstans Deo, XI 206A, XII 113B', 115D', angelis. VI 144C, XII 104A' et seq., 106D, et hominibus, VI 597D et seq., XII 113C'. — Peccatores quid interdum retrahat a via salutis, II 310D, III 67D. — Quinam oculos suos in directum ad Deum non levent, IX 42A. — *Vide* Conversio, Deus (Providentia supernaturalis), Justificatio, Peccatum.

Qualiter peccator conversus Deo gratias agere debeat, IV 330C', ejusque iram portare, IX 106A', 109B, X 513A'. *Vide* Pœnitentia. — Quomodo Deus cum noviter conversis agat, I 585B'. Præsumptionem vitent, V 583D. — Frequenter qui gravius peccaverunt, post conversionem ceteris ferventiores fiunt, IV 510B', VII 413C', IX 158B', XI 555D, 575B', XIII 46B', 69C.

AGENDI MODUS CUM PECCATORIBUS. — Fragilitatis humanæ memores, I 181B', III 519B, VI 43A, 257B', 348B, 555A, VIII 53A', XII 424D', etc., pro peccatoribus orare debemus, VII 114A', VIII 21A, XI 483D', XIV 54C' et seq., eis condolere, II 392C', VI 468C, 555B, VII 318B, VIII 493B', IX 233B, A', XI 523A', 552D, illos benigne tractare, II 300D', XI 552D, discrete et caritative corripere, III 514B', VI 468A, VII 248B, VIII 32C', 54C, XI 207C et seq., XIII 291A et seq., 425A'. *Vide* Correctio, Prælatus. Cur et qualiter eos oporteat convertere, II 607C, III 454C, VI 46A et seq., IX 139C', 143A', 433B

Digitized by Google

et seq., 568A', XIII 610A et seq., XIV 76C, 168A', 435D et seq. Majus est peccatorem a via inferni retrahere, quam animam e purgatorii pœnis eripere, V 651A'. — Incorrigibiles deserendi sunt, VI 632B', IX 307C, ita tamen ut pro eis jugiter oretur, X 476D. — An peccatoribus benefaciendum sit, VIII 74B, D. — Quatenus oporteat de eorum excessibus propter Dei honorem dolere, III 716C', VI 572B, IX 99A, XIV 437D', illos vitare, VI 645D', VIII 58D, 74B, 76B, 79A, XI 124D', 497B', condemnare, 524C, XIII 18D et seq., contemnere, V 483A', VIII 53A', 64C', et odisse, V 557C, VI 406D, 567B, 642A, etc., optare ut deficiant, 155B', 444B, et facies eorum ignominia impleantur, 303A'. An de eorum punitione lætari possit justus, 99C et seq., VII 114D. — Peccatorum adulationes nobis suspectæ sint, VII 11C'. — Elegi abjectus esse in domo Dei, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum, VI 308B, C'.

Cf. Impius, Iniquitas, Malitia, Malum, Malus, Peccatum, Pœnitentia, Reprobus, Synderesis, Vitium.

PECCATUM. — **I. PECCATI DEFINITIO ET NATURA.** — Peccatum est transgressio legis divinæ, IV 466A, XIV 30B', recessus ab ordine et aversio mentis a Deo, seu ab hoc quod est secundum naturam ad id quod est præter vel contra naturam, IV 408A, V 600D, VII 139D, XII 108D, XIII 28B, 195C'. Non solum est contra rationem, sed etiam contra naturam bene institutam seu integram, VII 525B. — Peccatum interdum vocatur concupiscentia seu fomes peccati, imo et dæmon tentator, XIII 54A, D', 55C', etc. Quid lex peccati in membris nostris vigens, 57A, D'. Cur lex Mosaica dicta sit lex peccati, *Vide* Lex. — Peccatum dicitur etiam sacrificium vel hostia pro peccato, II 415D, VIII 23C, XIII 59A, 231C', etc. *Vide* Sacrificium.

Materiale et formale peccati, quid, X 523D. — Peccatum non est formaliter aliquid positivi; nihil est, quum non sit nisi defectus ab ente et ordine, VIII 224C', IX 375A', XII 274B'; unde homines, dum peccant, nihilum fiunt, IV 531B, VI 102D, 125B, 665B', VII 69C, IX 548C', etc.

II. PECCATI ORIGO ET CAUSÆ. — Quid in actu peccati Deo tribui possit, et cur malum culpæ toleret, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis). — Diabolus peccati causa est persuadens seu instigans, non cogens, V 59B'. — Causa directa, immediata et propria peccati est voluntas libera, in quantum ex nihilo est, defectiva et errans, III 532A, V 50C', 52A, 59A, 62A, VII 459D', VIII 89C', 203C, XI 204D, XIII 560A', XIV 22C. Quid frutex peccati qui eradicandus dicitur, VIII 26C'. — Peccatum personale adeo est voluntarium, quod si non esset voluntarium, non esset peccatum, II 718A, IV 676D, IX 148C; sed vitiis nostris favemus, et quod propria voluntate gerimus, ad naturæ necessitatem referimus, VIII 114C'. Quid peccatum non spontaneum, II 402A'. — Potentia peccandi potius impotentia dicenda est, VI 59C. — Quomodo peccatis alienis communicetur, II 355C', VII 96D', VIII 47B, 74C, XIV 244A. — Quatenus omne quod non est ex fide peccatum sit, XIII 108A'.

Cur voluntas humana ad peccatum prona sit, I 181B', IV 373C, 375C, V 59B, VI 348B, XIV 415D, etc. — Facilius est peccare quam virtuose agere, VI 553B'. — Sua delectatione peccatum vitiosis illudit, IV 548A, 566B', VII 91B', XIII 484A'. — Concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum et superbia vitæ, tres sunt generales vitiorum radices, XIV 20D et seq. — Corpus quod corrumpitur aggravat animam, VII 154D, 508D'. — Qualiter initium omnis peccati sit superbia, V 100B', VI 558B, VIII 63A, quæ in omni peccato includitur, IV 517A', V 627B'. — Radix omnium malorum est cupiditas, quo sensu, XIII 428A. — Quatenus universa peccata ex linguæ irre-

Digitized by Google

frenatione nascantur, XIII 585A, multaque ex cordis instabilitate et evagatione oriantur, X 477C. — Adulatio nutrix est peccati, XI 515A. — Facilitas veniæ præstat peccandi audaciam, X 77B. — Facilius peccatis supplantantur potentes ac divites, IV 346B', X 32A. — Quid homo peccati, XIII 402D. — *Vide* Caro, Concupiscentia, Corpus, Fomes, Tentatio.

III. PECCATUM ORIGINALE. — De peccato protoparentum, *Vide* Adam, Eva, Homo. Veniale esse nequibat, I 94C'. — Quando protoparentes justitia originali privati sint, I 115D et seq., 116C. — Peccatum originale quid sit, et qualiter, Christo ejusque matre exceptis, VI 543D, XIII 43C', 44D', in omnes Adæ posteros transeat, X 254D', XII 198C', XIII 43A', 44C, D', 45B et seq., et hoc absque ulla injustitia, XII 199A, XIII 43C'. Quomodo contrahatur, VI 43B et seq., XIV 430A. — Formaliter unum, materialiter dicitur plura, V 511D, VI 43D, XII 456D, XIV 429D'. — Quotuplici vulnere animam et corpus hominis sauciet, I 177A, IV 396D', 442C', V 450A, 637B, VIII 243A et seq., XII 18D', 447B, 456A', etc., faciens nos iræ filios, XIII 304C'. Invidia diaboli et peccato Adæ mors intravit in orbem terrarum, VII 467B, VIII 161A', XIII 43D, 44B et seq., 51D', 205B', etc.

Christus homines liberavit a peccati originalis reatu, VIII 511A et seq., et hoc ipse solus facere potuit, XII 199B, 303D. — Ante ejus adventum, quomodo mundati fuerint ab originali labe viri, I 247B et seq., 249A' et seq., VIII 9D, XII 325C', etc., ac mulieres, I 248B', 250B, II 216C. Non fuit tunc remedium contra originale peccatum quoad patriæ ingressum, sed omnes justi in limbum descenderunt, XIV 161B'. — Peccatum originale nunc per Baptismum deletur, VI 428A', IX 665A', XII 325C et seq., XIII 35C'. — Cum solo originali peccato decedentes, an pœnam sustineant sensibilem, VII 233B', XIII 304C'. — *Cf.* Baptismus, Circumcisio.

IV. PECCATUM PERSONALE. — A. VARIA PECCATORUM GENERA, EORUMQUE MALITIA ABSOLUTA ET RELATIVA. — PECCATUM QUANTOPERE FUGIENDUM.

I. **Peccati horrenda malitia.** Peccatum personale est mortale vel veniale, XIV 54C' et seq. — Pravitatem peccati, maxime mortalis, nemo in hac vita perpendere valet, IV 523A, IX 334D', XIV 425D. Tanta est ejus enormitas ut cœlos in stuporem mittat, IX 18D, et Deum omnipotentem gravare videatur, VIII 631D, IX 67A, 141D, 188D, 354A, X 701D', 707C', omnemque creaturam quodammodo inhonoret, XII 110B'. — Quo mens radiosius illuminatur a Spiritu Sancto, eo gravitatem peccati profundius conspicit, et cordialius deflet, IV 540D, V 38D', 639A', IX 33C', XIV 398C'. — Peccatum mortale est offensa Dei quodammodo infinita, XI 524C', XII 199A', cujus horrenda gravitas pensanda est ex parte Dei, in quem peccatur, XIV 425A et seq., ex parte Christi, qui pro peccatis nostris tanta passus est, XII 577C, et quem peccando quodammodo rursum crucifigimus, XIII 275C, 493B, ex parte denique peccantis, XIV 426A, etc. Infelicissima est ruina, et profundissimus casus a summo bono, X 241A', 265B', 577D', XI 532A', XIV 387. Cur dici possit idololatria, II 9D, 107B, VI 292A', etc., adulterium et fornicatio, IX 42A', 99B, X 213B', etc., injustitia, XIV 131B. In omni peccato mortali est contemptus Dei, III 504D'. Peccator ad Deum vertit tergum, et non faciem, IX 32D. — Peccati venialis gravitas, IV 390D, V 79A.

II. **Peccatum quodcumque summopere fugiendum. — Peccare nunquam licet.** Peccatum unicum est ac maximum malum, V 58A', XIV 427C', supra quodcumque malum plangendum, IX 80B, 335A, XI 437C, etc., jugiter formidandum, VII 174D', XII 52C, etc., odio habendum, VI 394B, 569D', 576D', VIII 100B', et fugiendum, V 87A', VIII 119D', XIII 49A' et seq.,

Digitized by Google

XIV 11 C, etc. Licet veniale, infinitæ est « fugibilitatis », IV 302C, 584A', 651B', IX 31C, 377B, etc. Mors non solum omni peccato mortali præferenda est, II 547C', X 171B, XII 52A, sed etiam veniali, V 446A, X 176C, XI 203D', XII 199B', 546B', XIII 165C; attamen non licet se ipsum occidere ex timore consentiendi peccato, V 375D'. Periculo peccati mortalis nullus debet se exponere, III 137D'. — Nunquam admittendum est peccatum, vel propter bonum finem, IV 490C, XI 86B, XIII 28A. Quatenus liceat minus malum facere ad majus vitandum, I 269A, C. Peccatum veniale non est committendum, ut liberetur proximus a mortali vel a quocumque tormento, X 480D'. — Nullatenus licitum est alium ad peccatum inducere, sed peccato alterius uti possumus in bonum, V 152C et seq., IX 33B'. De peccato proximi lætari fas non est, VII 114C, 154A', XIII 188B'.

III. Peccatorum variæ distinctiones. Qualiter distingui valeant peccata, et quæ capitalia dicantur, XI 159A, XIV 21B et seq. — Sunt peccata omissionis et commissionis, XI 36C, 96A, 447A', XIII 576B', XIV 21A', peccata cordis, oris et operis, V 406C', VIII 18D et seq., 323A, XI 63C', etc. Errant qui putant non esse peccatum in cogitationibus, quamdiu non procedunt in opus iniquum, II 6B, V 292C', VII 102B', VIII 697C', XI 63C, 182A, XIII 561A. — Qualis sit processus in peccatis commissionis, VII 273C, X 373C', XIII 560D' et seq. Quatuor modis peccata in corde perpetrantur, et quatuor modis in opere, IV 343A'. — Peccatum ex interiori affectu malitiam sumit, IX 327B', XIII 108B', unde peccata locutionis ex ipsa cordis intentione pensantur, XI 65C, XII 254C. — Peccata sunt carnalia aut spiritualia, XIII 235C. Carnalia, quorum corpus est præcipue instrumentum ac subjectum, IV 510D, magis infamant, VII 378B, VIII 66C, ac mentem excæcant, VII 455C, sed, generaliter loquendo, minus gravia sunt quam spiritualia, XIII 688C'. — Omnia peccata sunt vel contra Deum, vel contra proximum, vel contra ipsum peccantem, I 278C', IV 494A', IX 81A', X 291C, XII 55C'; quænam graviora censeantur, III 271A et seq. Peccat in Deum qui peccat in proximum vel in se ipsum, I 390C', VI 42A, XIV 428D. — Quid intelligendum quandoque veniat per iniquitatem, scelera, delicta, peccata, II 118C, 161C', IV 408D, 494A', X 125D, XIV 30B', 406C', 427C.

Peccata fortia quæ dicantur, X 398A, et quod peccatum sit gravissimum, II 106B'. — Quatuor sunt peccata ad Deum clamantia, I 127B, 261C, X 450A, XIII 602D'. Quid peccata cum voce et cum clamore, I 261D. — Quænam peccata declarentur esse contra Patrem, contra Filium, et contra Spiritum Sanctum, V 553C, XI 154B', 155A, XII 55C', 56C. Sex peccata in Spiritum Sanctum, quæ sint, 55C, et quo sensu irremissibilia, X 369C', 476C, XI 154C' et seq., XII 54A' et seq., 55D', XIV 55A, C.

IV. Quotuplex sit gradus in peccatis, quoad quantitatem culpæ. Quoad quantitatem culpæ, etiam circa unum et idem factum, multiplex est gradus in peccatis, secundum quod peccatur ex ignorantia, fragilitate, aut ex certa malitia, II 627D, 718A, IV 123C, 671C, V 553B, 624B. — An ignorantia sit peccatum aut causa peccati; an a peccato excuset, vel culpam minuat aut augeat, II 162D et seq., 404D', XII 72A, 239C', XIII 691B'. Ignorantia rerum ad salutem necessariarum, quale sit peccatum, II 162B', IV 576B, 671A', VII 117B', VIII 131D. Grandis impietas, non solum non cavere, sed nec intelligere peccata, IX 78D'. — Omne peccatum quamdam ignorantiam includit, IV 671D', XII 71D', 508A', XIII 568C', 626C', XIV 18B. Recte insipientia dicitur, IV 423B, VI 184B', VII 269D', XII 59B', XIV 416B', vanitas et error, V 236C', VI 101A', 665B', IX

Digitized by Google

26A', mendacium, XIV 377B', somnus, IV 511A, VI 240A. Peccantes ex ignorantia cæcis comparantur, ebriis vero peccantes ex passione, IV 482B'. — Peccatum ex ignorantia quomodo in V. L. expiatum, II 158A et seq., 402B et seq. *Vide* Ignorantia. — Peccata ex fragilitate seu passione, maxime in adolescentia, leviora sunt, facilius condonantur et emendantur, II 300B', IV 390D', 495D', V 624B, VI 58C', VII 259B, 454D', etc. — Qualiter differat timorati peccatum a ceterorum delictis, XII 217D.

Quomodo quis peccare possit ex certa scientia atque malitia, IV 671B'. Peccata ex habitu pravo, seu ex malitia, superbia vel contemptu, pessima sunt, et difficilius corriguntur, II 405B, V 624C, C', VI 58C', VII 21C, IX 141C, X 280D', XIV 107D. Quomodo in V. T. punita fuerint, II 402D', 403C. Duplici modo peccatur ex contemptu superioris, 405C. — Graviora sunt peccata post acceptam veritatis notitiam commissa, XI 585A', XII 71A', 556B', XIII 492C' et seq., 512D, 600D', 691C et seq., qualia fuerunt peccata Judæorum, IX 364A', 387B', XI 142B et seq., XII 5D et seq., 458A et seq., 551B' et seq., etc., et hæresiarcharum, XIII 688B'. — Ratione ingratitudinis graviora sunt delicta Christianorum, VI 264B et seq., IX 369A, 491A, XI 125B', XII 179B, clericorum et religiosorum, II 416B, IX 43D', 491B, 531B'. — Quare majora sint prælatorum peccata, VII 487B, XIV 428D'. — Cur Pilati peccatum minus fuerit quam peccatum Judæ et Judæorum, XII 590C'.

B. De peccato veniali variæ quæstiones. — Veniale peccatum per quod a Deo aliqualiter elongamur, X 256A, in se quidem magnum est, et secundum divinæ rigorem justitiæ, per pœnas hujus vitæ expiari non posset, IV 390D, V 79A; sed, attenta humana fragilitate, Deus illud facillime condonat, IV 390D'. — Peccata venialia per lignum, fœnum et stipulam figurata, XIII 138D', maculam non ponunt in anima, VII 377B', nec tollunt caritatem, XII 435A, XIII 139A, sed debilitant Spiritus Sancti gratiam, VI 655A, IX 329C, XII 305B'; animam letaliter non lædunt, sed ad mortalia disponunt, V 87B', VI 334B, VII 60A, VIII 109C'. — An et quomodo confitenda sint, VII 124B, XIII 609A. — Unum veniale sine alio dimitti potest, quum ejus remissio non requirat novam gratiæ infusionem, XIV 427D. Quomodo deleantur venialia, IV 391A, VII 103D, VIII 230D', XII 29D, XIV 54C'. — Qualiter illa ponderent ac defleant incipientes, proficientes, XIV 398B', et perfecti, IV 540C, X 128C', XIV 398C'. Qui de suis venialibus assidue pœnitet ac purgatur, amplius proficit quam decrescit, VII 317A, 377C', XIII 583B'. Propter venialia sua justus non est inquietandus, VII 154B. Sicut gutta aquæ in ardenti camino, sic in viro perfecto peccatum veniale, 377D'. — Quomodo per purgatorii ignem expientur venialia, XIII 139A' et seq. An in inferno æternaliter puniantur, XII 76A, XIV 412D'.

C. Peccati mortalis effectus et pœnæ. — Nihil tam nocivum homini quam peccatum, quod in proprium semper redundat auctorem, V 118C, 444B, 631D', VI 68C', 72C, 188A', VII 273D', VIII 169B, 170D' et seq., IX 83C, X 309A', XI 516C. — Effectus peccati mortalis, XII 20C. — Hominem separat a Deo, I 128B', V 405B', 598A', VI 574A', VIII 714B, IX 132C', X 578D', XI 163B, XII 108A, etc., et a communione Sanctorum, V 565A, VII 269C', ab eoque Christum expellit, IX 115B'. Animam quasi viduam efficit, 332D, Deo et angelis aspernabilem, IV 523A, IX 332D'. Tyrannis pessima, XI 473A, illam subdit diabolo, VII 42B', VIII 39D, 355D', IX 332B', XII 80B', 108C', XIII 691A, XIV 149C, cujus dicitur laqueus vel rete, IV 547A, D, V 469C', VI 360B, XIII 441B', jugum, IX 321D, XIII 234A, et pecunia, VI 210D. Ipsam parvam reddit et vilem, II 277B, miseram, XIV

Digitized by Google

417A, et instabilem, III 298A, IV 468D', 510C', VI 79C', 123D, IX 327B, 334C, etc., illam deordinat, 179C, X 337B', et obtenebrat, IX 33B', X 274C', etc., nam vitia et peccata nox cordis recte dicuntur, I 61A', IV 409D', 670C', V 490A, et opera tenebrarum, XII 336A', XIII 102C', XIV 7C. *Vide* Peccator. — Laboriosum, VI 77C, 214D, peccatum mentem pondere suo aggravat, IV 408B, V 638A, VIII 26A', X 648B, XIII 522A, XIV 416B, et amaritudinibus replet, IV 410A, 495A', VIII 121A', IX 30B, 226D', X 306B, illam pungens per conscientiæ remorsum, VII 88D', 550A et seq., VIII 167A', 356A, IX 21D, XII 60C. Cor infrigidat et obdurat, IX 76D', X 387B', etc.

Naturalia inficiens, IV 550A', IX 474A, XI 276C, XII 96D', 108D, sed non destruens, 18D', peccatum mortale animam gratia, donis et virtutibus spoliat, IV 510B', V 597A, 638D, VI 275D', 466A, 655A, VII 269C', 455A, 493D, IX 31D, 42B', 63C', 76D', 126A, 142B', 226C', 330C, 334B', 548B', XI 532A', XII 18B', 108B, XIII 577C, XIV 31C, 32D', 255D, 419A', omnia ejus merita mortificat, VII 269C', 271C, IX 44D', 433A', 500D, XII 43B, XIV 59B, illam deturpat, vulnerat et occidit, II 400C, VI 41D, 213D', VII 59D', VIII 66B, IX 134A, 333C', 334D', 486A, X 11D', 528C', XIII 204B', etc. Mors est animæ, IV 373C, V 475A, VIII 120C, IX 226C', 496B', X 171A, 309D', XII 116A, XIV 27B', 242C', 249A, quam cum corpore ducit ad mortem gehennæ, II 104A, VI 379B', XIII 51D', 560D', XIV 242C', 364B', unde dicitur porta mortis, V 460C', VI 473C, et inferni, 334B, VIII 596D, cibus ignis, 402C'. Qui peccat mortaliter, meretur etiam immediate mortem corporalem, et omnium exteriorum rerum privationem, I 230C, II 180D, IV 374D', XIV 415C. — Peccatum peccatorem infamat, VIII 355C', IX 282A.

De pœnis peccati, *Vide* Damnatio, Deus (Providentia supernaturalis, Consummatio operum Dei), Infernus, Judicium, Peccator, Plaga, Pœna. — Quid sagittæ Domini, IV 396D', V 637B. — An peccatum bis puniatur, scilicet hic et posthac in inferno, V 57C, X 523A, XIII 643C'. — Magna pars pœnæ peccati est, scelera non solum non argui, sed quasi bene gesta laudari, XI 515C. — Quatenus culpa unius alteri noceat, IV 676B, et filii propter parentum peccata puniantur, *Vide* Filius. — Qualiter sacerdotes portent iniquitatem sanctuarii, et peccata sacerdotii sui sustineant, II 415D et seq., 419A. — Subditorum peccata in prælatos negligentes redundant, *Vide* Prælatus. — Propter peccata hominum, Deus sæpe permittit regna vastari ac dividi, VII 172D. — Miseros facit populos peccatum, VII 96B'.

D. Prava consuetudo quantum noceat. — Conversionem differre quam periculosum. — Peccatum temerarie iteratur spe misericordiæ Dei, VII 261C', VIII 35C' et seq., 73C', 119D. — Peccata repetita quantum noceant, II 400C, V 638B, VII 164B, VIII 211B, IX 33D', 215B, XII 39C, XIII 493C, C', 691B, 692A, XIV 416A'. Peccatum, nisi deleatur, pondere suo mox ad aliud trahit, I 278B', IV 547C, 573B, 670D', VI 554B', VII 456D, 537C', VIII 26B', 364D, IX 29C', 66D', XI 453B', XIII 16D', 50C'. — Peccator conversus adhuc retinet præteritarum culparum reliquias et pronitatem ad malum, III 523B', XI 472D', XIV 397D', 415D, 416A'. — Prava consuetudo, velut altera quædam natura, difficile eradicatur, IV 566D, C', V 624C, VII 36A', 455A et seq., VIII 62B', 73C', IX 31B, 35D, 125A', 428A, 480C. Hominem suo imperio subjiciens, VII 21B', XII 435A, recte assimilatur puteo, VI 187D, sepulcro, 158B, 332C, catenæ, 472B, et portis æreis, D'. — Quid peccatum scriptum stilo ferreo in ungue adamantino, IX 148A, 153C'. — Peccare humanum est, perseverare in peccato diabolicum, VII 259B, VIII 70C', IX 91C, 280C. — Periculosum est peccare, periculosius

Digitized by Google

in peccatis manere, periculosissimum pœnitentiam usque ad mortem differre, VII 15C et seq., 166B, 274C', VIII 35D', 36B, IX 32B', 125A', 451B' et seq., XII 68C. — Quid peccatum ad mortem, IV 597D', XIV 55B. Finalis impœnitentia, quid, XII 55A'; nunquam dimittitur, X 369C', 373D', XII 56A.

V. PECCATORUM REMISSIO. — A. Quibus competat dimittere peccata. — Diversis diversimode competit peccata dimittere, XI 494A. — Deus solus illa dimittit auctoritate propria. *Vide* Deus (Providentia supernaturalis). — Cur nulla pura creatura genus humanum a peccato redimere potuerit, sed salvatorem nostrum oportuerit esse Deum, XII 199D et seq., 303C. Qualiter Christus peccata nostra abstulerit, satisfaciendo pro totius mundi delictis, IV 396C, VI 310C et seq., VIII 601C, 685C', 688D, 689A, IX 241B', 366C, X 132B', 320C', XI 18A', 227B, 289B', 498A, 557B, XII 200C', 303A, XIII 31C et seq., 39C, 45C et seq., 131B', 231A', 265C', 305A, 357D, 363D, 473A, 508C', 509A, 526C, 644B', 655C et seq., XIV 7C', 12B et seq., 18C, 30D', 32D, 43D, 229A', et quomodo vulnera nostra sanet, XI 472B', 543A, 579A', XII 19B' et seq., 80C' et seq., 363B. Quum peccatum in ipso non fuerit, XIV 31B, quo sensu Pater eum pro nobis peccatum fecerit, XIII 231C', illumque mittens in similitudinem carnis peccati, de peccato damnaverit peccatum, 58B' et seq. — Christus Apostolis eorumque successoribus potestatem dedit remittendi peccata, XI 189C' et seq., 207D', XII 488C', 609C et seq.

B. Quæ sint peccatorum lavacra. — Quomodo ante legem novam remissa fuerint peccata, III 91A, XI 407C', XIV 9D'. Quatenus a Judæis fuerint accusanda, II 242D', 344A' et seq., V 251A, XI 32D. — Utrum sacrificia V. L. per se auferre peccata valuerint, XIII 506C, D', 509B et seq., XIV 161A', etc. *Vide* Sacrificium.

Quæ sint peccatorum lavacra in N. T., II 164B, III 91A, IV 492B', 512A', VI 320D', VII 354B', XIII 608A', etc. *Vide* Baptismus, Pœnitentia, Sacramentum. — In professione religiosa et in martyrii passione pro Christo, omnia indulgentur peccata, VI 320D', VIII 598B.

C. Quomodo pœnitens ad remissionem peccatorum disponatur. — Quatenus homo ad peccatorum remissionem se disponere valeat, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis). — Non nisi impiissimorum est de peccatis non erubescere et gloriari, VII 121C, VIII 35C et seq., 352D', IX 35C, 42C', 72C', XII 336C'. Laudabilis est confusio de peccatis, V 551D', VI 190D, VIII 32D, X 125B', XIII 589C', XIV 406B', dummodo confessioni non obstet, VIII 33A'. — Quam stulta et nociva sit propriæ culpæ excusatio, I 111A, IV 438D, 443B, VI 473A, 654B, IX 30D', 210C', 571A', XII 95A', 163A', XIV 10D et seq., vel absconsio, IV 566C', 651D, V 597A, VII 174A', XIV 407A', etc. — Omnis qui male agit odit lucem, XII 336A' et seq. — Quandonam bonum sit peccata non manifestare, VIII 110C', 353A, XIV 407C'. — Cur et qualiter ea confiteri debeamus, II 233A, 234A, III 47B, 510C', IV 454A', 567A, V 596D', 597B' et seq., VI 41C', 90C, 388D', 680D, VII 83B', 108A, 124B, 174A', VIII 33D, 100D', 230D', 336D, 353B, IX 55C', 348B, 501B, X 256B, XI 335B, XIII 235B, XIV 10B, 406B', 408B' et seq. Pensandæ sunt etiam peccatorum circumstantiæ, IX 42A. — Confessio cui fieri debeat, XIII 608D', XIV 9C'. — Peccata confessa a Deo teguntur, V 597C'. — *Vide* Confessio.

Quum peccatum sit offensa Dei quodammodo infinita, quomodo valeat quis pro illo condigne pœnitere aut satisfacere, XI 445D. — De necessitate et qualitate contritionis et satisfactionis, *Vide* Compunctio, Contritio, Pœnitentia, Satisfactio. — Qualiter peccata homini indirecte proficiant, IV 330B', IX 21A, 501B, XIII 46C', 69B.

Digitized by Google

Ad remissionem peccatorum qualiter conferant fides, VII 103B, IX 65D, XI 407D', 557D, XIV 169A, spes, V 611B, oratio, IV 421D', VIII 18C, 20C', 119D', XIV 54C' et seq., patientia in adversis, IV 512B, VIII 18A, X 513A', etc., misericordiæ opera, V 100C, 118B, VII 103B, VIII 23A', 27A', 100B, 327B' et seq., X 76C', animarum zelus, XIII 610B, injuriarum condonatio, VIII 172A', XI 80C', 82B', 210C' et seq., 347C', 524C', XII 29C et seq., 135C. Quomodo offensus offensori peccatum dimittere possit, XI 82C'.

D. Peccata quomodo deleantur. — De peccati originalis et peccatorum venialium remissione, *Vide* Peccatum originale, Peccatum veniale. — Peccati mortalis remissio quomodo fiat, et qualiter requirat infusionem gratiæ atque liberi arbitrii motum, V 441C, VIII 523A, XI 493D, 555C et seq., 556B, XIV 10A, 407B. *Vide* Deus (Providentia supernaturalis), Pœnitentia. — Mortalia simul remittuntur quoad culpam, successive quoad pœnam, nisi contritio tam intensa sit ut totam auferat pœnam, V 554D, VI 428D, VIII 20D', XI 556D', XII 29C, XIV 427D. Quandonam non recordantibus relaxentur, XI 483B'. Quo sensu rubra dealbentur, VIII 327C'. — An peccata remissa redeant, XI 212B'. — Cur de propitiato peccato non oporteat esse sine metu, VIII 35B'.

VI. PECCATI FUGA. — A. A peccatis quomodo cavendum. — Non-peccare, duo dicit, XIV 11C'. — Peccatum nemo propria virtute vitare potest, IV 399B', VI 349A, 470B', etc. *Vide* Deus (Providentia supernaturalis). — Quo sensu non peccet qui natus est ex Deo, XIV 32A' et seq., 55A', et manet in eo, 31C. — Qualiter peccato mori debeamus, *Vide* Mors mystica. — Dignissima atque purissima ratio peccata cavendi, quæ sit, IV 644B. — Ad vitandum peccatum, plurimum confert considerare ejus fœditatem, *Vide* Peccati malitia. — Præcipua remedia contra peccatum: majestatis divinæ ubique præsentis recordatio et reverentia, IV 496B', 504A, 644D', V 99B', 490B, 520B', VI 578B, VII 25C, 39D, 42A', 238B', VIII 84C', 187C, IX 192D, X 264B', XII 111A, XIV 38A', timor Dei, IV 365A', 629A', V 624D, VII 103A', VIII 11C', 167A, IX 21C, XII 52B', B. Virginis cultus, VII 416D', VIII 156A, XIV 417C', 460D', novissimorum memoria, VI 245A', 394C', VII 247B, 282B, VIII 52B', 173A, 232A', C', XIII 681A, cordis custodia, V 661A, VII 37D, X 549C et seq., 604D', XI 56D, XIII 260B, qua nihil laboriosius, V 495A', occasionum fuga, III 137D', 501D, IV 302D, 643A, VI 550C', 663D', VII 36D, 74A', VIII 26C, 55D' et seq., 76B, 119D', IX 31C, XI 67C, XIII 150C', etc., linguæ refrenatio, 585A, etc. — Christianos, potissime religiosos et prælatos, expedit mane et sero conscientiam discutere, et culpas suas deflere cum proposito eas corrigendi ac vitandi, IV 501B', XIV 388. — Quænam peccata resistendo, quænam fugiendo superentur, VI 664B, XIII 150B'. — Qui stat videat ne cadat, XIII 171A.

B. Utrum omnia et singula peccata vitare valeamus. — Præter Jesum et Mariam, nemo unquam potuit nec poterit omnia et singula peccata venialia vitare, IV 466A, 472D, 516C, V 476D, VI 110B', VII 133B', 154C, 254A', 255C, 302B', VIII 111D, 148A, IX 346A, XII 29D, 424D', 440B, 517C, XIII 50A, 171C, 583A', 681B, XIV 9C, 10D, 31B, 409C', imo neque advertere, V 520B, 660A', VIII 21A, IX 33B'. *Vide* Christus, Maria. — Innumerabilia sunt delicta nostra, IV 443C, V 660C', et necesse est ut Deus ea nobis ostendat, IV 502C. — Quomodo non peccasse dicantur aliqui, IV 277D, 536A, 609D', 659C, A', XIV 11A, 249D' et seq., et quo sensu anima quotidie peccans dicere se valeat sine iniquitate, VI 110B', mundam, VII 133D, formosam, 316D', et sanctam, VI 321D.

Digitized by Google

Ipsis justorum virtuosis actibus multæ miscentur imperfectiones, IV 436C', etc. — Fideles in statu gratiæ omnia peccata mortalia vitare valent, XIII 50A. Justi in gravia repente labi non solent, V 624D. Etsi venialia omnia cavere nequeant, singula tamen vitare possunt, saltem ad tempus, VIII 45B, XIV 11C, 409D'. — Multi Sanctorum ex revelatione agnoverunt se peccato mortali non subjacere, XIV 9A'. — Sæpe certo cognosci potest aliquem esse in peccato mortali, XIV 33D'. — Peccatum, secundum quod dicit actionem demeritoriam, terminatur in morte, VIII 167A.

Cf. Correctio, Impius, Iniquitas, Injuria, Malitia, Malum, Malus, Offensio, Peccator, Plaga, Scandalum, Vitium.

PECTUS. Illius percussio quid significet, XII 147B'. *Cf.* Fascia.

PECTUSCULUM. Pectusculum hostiæ pacificæ sacerdoti cedebat, II 83A', 181A', 589B, quare, 182B', 702C'. Cur dictum sit pectusculum elevationis, 83D, 181B', 188B. — Mystice quid, II 184A'.

PECUNIA. Dicta est a pecore, quare, I 363A'. — Meritorie expendenda est, VIII 178B'. — Qualiter pecuniæ creditor se gerere debeat, VIII 49D', etc. Quo sensu pecunia propter proximum perdenda sit, 178A'. — Nihil iniquius quam amare pecuniam, VIII 62B. — Quatenus pecunia protegat, VII 252A, eique omnia obediant, 277D. — Quatenus pecuniam secum ferre vetiti sint Apostoli, XI 123D, 584C et seq., XII 217A' et seq. — *Cf.* Argentum, Aurum, Avaritia, Depositum, Divitiæ, Fœnus, Moneta, Simonia, Usura.

PECUS. Præcipuæ erant antiquorum divitiæ pecora, IV 303C; inde sumpsit nomen pecunia, 630D. — Sunt multipliciter utilia, VIII 50B'. — In eis summi Artificis excellentia commendatur, X 58D. — In V. L. de pecoribus ducentesima in primitias solvebantur, IX 653A', et primogenita sacerdotibus cedebant, I 581A', II 335C', 567B', IX 650C'. — Cur pecora homini servire debeant, I 425B, et propter hominum delicta olim occiderentur, III 343B', D'. — Pecus designat laicum seu indoctum, VI 624C', necnon et subditum, VII 170D', IX 575B, X 570B'. — Mystice, quid pecora campi, V 454D, bestiæ et pecora, X 59A, caulæ pecorum, 587D'. — *Cf.* Animal, Brutum, Grex, Jumentum.

PEDICA, quid sit ad litteram et spiritualiter, IV 547B', IX 63D'.

PELAGIA (S.), quantum per pœnitentiam extenuata fuerit, XIV 443C.

PELAGIUS, hæresiarcha. Monachus valde litteratus, in multis vere et subtiliter scripsit, VIII 557B. — Refelluntur errores ejus, maxime de gratia, IV 123C, V 688A', VI 306D', 545A, VIII 417B, XI 218D, XII 544A', XIII 222D', 563B, XIV 295C. — An et quatenus in Apocalypsi figuretur, XIV 288C'.

PELECANUS. Quid de eo narretur, II 208A', VI 422D'. — Allegorice, figurat Christum, VI 423A; tropologice, solitarios et pœnitentes exprimit, 415B', XIV 443D, D'.

PELLIS. Pelle cur homo involvatur, IV 449A'. — In V. L. pellis hostiarum semper detrahebatur a sacerdotibus, vel saltem a Levitis, IV 254B, 269D'. Quid mystice innuerit ista detractio, II 145B. Pellis modo sacerdotis erat, ut in holocaustis, 140C, 175C, 589C, IV 254B, modo comburebatur, ut in sacrificiis pro communitate, II 159C', 243D', 566C. — Pellibus arietum hyacinthinis vel rubricatis tegebatur tabernaculum, II 45A', 57D', 338B, etc.; quid mystice, 52D, 61D. — Æthiops qui non potest pellem suam mutare quosnam figuret, IX 123A', 125A'. — Quid pelles Salomonis, VI 435A, VII 302D', et Madian, X 560C, pellis animæ, IX 376A. — *Cf.* Cutis, Lepra.

PELTA, quid sit ad litteram, III 627D', 663A, et mystice, 666C'.

PELUSIUM, urbs et portus Ægypti, IX 556D, quid signet, 558A.

PENNA. Mystice, quid pennæ ventorum super quas Deus seu Christus ambulare et volare dicitur, V 501D, VI 435C.

Digitized by Google

— Quo sensu pennas columbæ Christus optaverit, VI 76A, easque optare debeat Christianus, 82C. — Quid pennæ columbæ deargentatæ, VI 160B. — Describuntur pennæ Cherubim, IX 415B', 416D, 418C et seq. Quid signent, 420B', D', 421B', 422A, 423B', 424C, C', 425D' et seq. — Pennæ electorum, quales, VIII 608B', X 710A, 712D'. — Frustra jacitur rete ante oculos pennatorum, VII 12D'. — *Cf.* Accipiter, Ala.

PENNULA piscis, quid sit, II 206B'.

PENTACONTARCHUS quinquaginta militibus præerat, V 284B'.

PENTAPOLIS. Sic vocabatur regio quinque urbium, quarum Sodoma principalis erat, I 218C. Ejus amœnitas; 216B. — Quomodo super eam effusa sit ut ignis indignatio Dei, I 272C, X 519C, et qualis post eversionem facta sit, VII 511B' et seq., XIII 686D'. — Hanc vane putant Judæi, adveniente Messia suo, in pristino statu restituendam, IX 484A. — *Cf.* Gomorrha, Mare (Mortuum), Sodoma.

PENTATEUCHUS. Vocatur etiam lex seu Thorah, II 520, III 247. — Ejus divisio, I 13B'. — Pentateuchus Samaritanorum, quid sit, I 125B', V 223B'. — *Cf.* Lex.

PENTECOSTE. Apud Judæos, tertio mense (Siban), die VII[a], solennitas agebatur Pentecostes, II 283C', seu Primitivorum, 34C, 485A', sive Hebdomadarum, C', 579B', V 369B', in memoriam legis datæ in Sinai, II 287D. — Sanctissima erat et in requie celebrabatur, II 284A', septem diebus, B. In illa offerebantur duo primitiarum panes, 283D', 485B', et solenne sacrificium, 284B. — Tangitur quædam difficultas circa diem hujus festivitatis, II 579D'. — Mystice, descensum Spiritus Sancti præfigurabat, II 34C', 288A. — Quomodo Christiani diem Pentecostes computent, XIV 93A, et qualiter in eo Spiritus Sanctus super Apostolos descenderit, B et seq. — *Cf.* Festivitas, Solennitas, Spiritus Sanctus.

PENULA qualis a S. Paulo apud Carpum relicta fuerit, XIII 444D'.

PEPO, quid sit ad litteram, II 375D, et tropologice, 386B.

PERA, repositorium victualium. Quatenus Apostolis peram portare vetitum fuerit, XI 123A', 124B', 584C, 585C', XII 3B, 217A', C'.

PERDITIO. Spatiosa via est quæ ducit ad perditionem, XI 94A'. — Quomodo anima perdatur vel salvetur, XI 132A', 192D', 593A et seq., XII 142A, 502B et seq. — Reproborum perditio ipsis solis, non Deo, tribuenda est, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis), Reprobus.

PERDIX. Quid de ea referant naturalium proprietatum scriptores, VIII 72A', IX 151C.

PEREGRINATIO. Peregrinationis incommoda, IV 636D', VII 168B, VIII 180C' et seq., 208A', 224A, et utilitates, 236B'. — In V. L. quis proprie peregrinus diceretur, II 32C', 573C. Civibus et indigenis in multis æquiparabatur, 250D' et seq., 291A', D', 401C', 402D', 510B, 526B'; attamen ad faciendum Phase non admittebatur, nisi circumcisus, I 570A', 577B', et septimo anno debita ab eo exigi poterant, II 574D. — Varia pietatis officia erga peregrinos tam in V. L. quam in N. L. commendata, II 32B', 256C, 562B et seq., 573D', VII 194B, XII 255D, XIV 62B.

Homo peregrinus dicitur super terram, I 427D, IV 184C', V 650B', XIII 229A', 517B', etc., quotuplici modo, 664A. — Peregrinari in fervore, quid, XIII 663B' et seq., 664D.

Cf. Advena, Alienigena, Deambulatio, Hospitalitas, Pes, Via, Viator.

PERFECTIO. — **PERFECTIONIS NATURA.** — Plura sunt perfectionis genera, III 100B. — Perfectio Dei, *Vide* Deus (Natura). — Quanta sit perfectio Christi, XIII 501B'. — Opera Dei, quo sensu perfecta, *Vide* Deus (Creatio). — Numeri perfecti qui dicantur, *Vide* Numerus.

Perfectio humana in quo sistat, et quis perfectus reputetur, I 153D, 243D, III 100C, IV 542D, VII 287D', 439C, VIII

Digitized by Google

597B, XI 248B', 378C', XIII 51C', 206A', 345B', 583D', XIV 409A'. In interioribus maxime sita est perfectio, VI 10B, et in impletione consiliorum, nec præceptorum observatio illi sufficit, VII 98D, IX 615A', XI 216D, XII 98A et seq. — Caritas est vinculum perfectionis, XIII 367B'; quandonam perfecta censeatur, XIV 13D' et seq., 44B', 47B et seq. — Quo sensu patientia opus perfectum habeat, XIII 551A'. — Quatenus perfectus omnis sit, si sit sicut magister suus, XI 527B. — Perfectus sensibus quis dicatur, XIII 193D, 491D'.

PERFECTIONIS NECESSITAS. — QUOMODO AD EAM PERTINGATUR. — Qualiter Christiani, maxime religiosi, clerici et prælati, ad perfectionem tendere debeant, II 342A et seq., 363A', 593A', XI 62D', 75C, XII 575A, XIII 552B' et seq., etc. — Difficilis est ad perfectionem ascensus, III 624B, IX 622C'. Magna perfectio paucorum est, II 480A, VI 61C', XIII 187A'. — Inferiora facilius ad perfectionem suam deveniunt quam eminentiora, IV 254D. — Secundum ordinem generationis, imperfectum præcedit perfectum, secus secundum ordinem naturæ, XIII 204A. — Omnis creata perfectio a Deo inchoatur, conservatur et perficitur, IV 457C, VI 37A, 286D', etc. — Nihil ad perfectionem adduxit lex vetus, XIII 499C'. Lex evangelica perfecta est, XII 366C et seq.; quo sensu lex libertatis perfectæ dicatur, XIII 569B et seq.

Ad perfectionem volens ascendere, quid considerare debeat, XII 99D. — Quomodo in via perfectionis anima paulatim proficiat, II 443B', VII 412A', X 141C, XI 341B, et discrete dirigenda sit, II 318D, IX 631C et seq., XI 114D', 500C et seq. Nullus ita perfectus est, ut ultra progredi nequeat, VIII 103D', XIII 344C' et seq., 360B'. — Ad perfectionem requiritur donorum Dei recognitio, IV 456C', necnon et indefessa cordis custodia, XIII 260B. — Opus perfectionis ab exterioribus ad interna procedere debet, IX 631C. — Quindecim gradus spiritualis ascensus ad perfectionem XV templi gradibus significantur, VI 580A : 1us est a vitiis hujus sæculi recedere, et futurum sæculum desiderare, B; 2us divinum auxilium invocare, 584A; 3us spem perveniendi concipere, 587C; 4us in angustiis servare fiduciam, 591B; 5us Deo liberationem suam adscribere, 592C; 6us in spe immobiliter firmari, 594D; 7us de liberatione a servitute peccati Deo gratias referre, 596D, 597D'; 8us Deo omnem tribuere profectum, 601D'; 9us filialem concipere timorem, 602B; 10us patientiæ studere, 605A; 11us pro excessibus divinam quotidie misericordiam implorare, 609A; 12us humilitatem sectari, 610D; 13us interiorem domum construere, 612A; 14us fraternam fovere caritatem, 619C; 15us divinum amorem consequi, 621B. — Qualiter per timorem, fortitudinem et patientiam ad perfectionem pertingatur, IV 365C'. — Bono opere inchoata, in laude divina perfectio finitur, VI 693A. — Determinatus perfectionis gradus cuique assignatur, quo adepto, moritur homo, I 119B.

PERFECTIONIS GRADUS, ET PERFECTORUM VIRTUTES. — In perfectione prælatis et universis in sacro ordine constitutis necessaria, diversi sunt gradus, per varias Levitarum familias adumbrati, II 342A' et seq. — Quinam in hac vita sancti dicantur, XIV 409A'. — Quantum ad virtutum perfectionem, tres sunt fidelium status, VII 379C, per tabernacula Jacob tentoriaque Israel designati, II 470A, figuratique per tres partes templi, III 623C, per agnos et oves, XII 617C, per passeres et turtures, VI 305A', per reginas, concubinas et adolescentulas, VII 300D, 315A, 323B', 405A', 411C', necnon et per tres fratres David, III 363D. Incipientes, proficientes et perfecti, qua ratione præcepta custodiant, IX 632D, et in bono perseverent, XIV 242B'. Quæ sint eorum exercitia et quænam Scripturarum partes illis approprientur, V

Digitized by Google

598C, VI 408B, VII 5B', 145D', IX 615B', 631C, X 199B'. Fructum afferunt, alii tricesimum, alii sexagesimum, et alii centesimum, XI 161C'. Quomodo peccata ponderent ac pro eis satisfaciant, *Vide* Peccatum veniale. — Imperfectis lacte opus est, perfectorum autem solidus est cibus, XIII 136C, 491A' et seq. Quatenus eis liceat sua repetere coram judice, 149A. — Virtutes duræ sunt incipienti, molles proficienti, suaves pervenienti, VII 140D, XI 146C, XII 84D', 118D, etc. — Qualiter Deus cum incipientibus agat, I 628C. — Christus minus perfectos per perfectiores dirigit, VII 407D, XI 487B, quibus quomodo obediendum sit, XIII 220D. Superne edocti, perfecti de arduis et occultis saluberrima sæpe dant consilia, VIII 226A'.

Perfecti per altare incensi signantur, II 92A. Recte assimilati nuci, VII 407A, et columbæ, 412B, viam Dei potius currere quam ambulare dicuntur, VI 551B, IX 91D'. — Timorem omnem servilem, carnalem, mundanum et inordinatum excludunt, VII 32C, XIV 47B et seq. Perfectissimi nec primos motus repentinæ formidinis sentiunt, VII 32D, nec iræ, 97B. — Malunt suas culpas puniri quam Dei offensam manere inultam, XIV 47C. — Non scandalizant neque scandalizantur, II 277D, VI 38C', 577B', VIII 132A', XI 204A, XII 134C. — Non sua dumtaxat, sed et proximorum, potissime subditorum, lugent peccata, XIV 401D'. — Aliorum imperfectiones libenter sustinent, XIII 109A, 291A et seq.

Perfecti in qualibus sint laboribus, XII 85C. — Illis præcipue insidiatur diabolus, V 24D', VI 301C, IX 371A ; in gravia tamen peccata repente labi non solent, V 624D. — Minus laborantes quam imperfecti, plus mereri valent, XIII 137C'. — Quomodo mortem accipiant, XIII 682C. — Aliqui ita perfecti sunt, ut statim post hanc vitam beatitudinem intrent, XIV 11B.

Cf. Anima, Deus (Virtutes et officia quibus homo ad Deum ordinatur), Fervor, Justitia, Justus, Profectus, Rectitudo, Religiosus, Sanctitas, Sanctus, Status, Virtus.

PERGAMENUM, unde sic dictum, II 348A.

PERGAMUS. Hujus civitatis episcopus qualiter in Apocalypsi laudetur et admoneatur, XIV 243B et seq. Illum esse S. Carpum quidam asserunt, 245C.

PERGE, maritima civitas Pamphyliæ, XIV 158C', 167A.

PERIBOLUS. Quid peribolus templi, V 321A'. — Peribolus gazophylaciorum, quid ad litteram, IX 629D, et mystice, 634A.

PERICULUM. Qui amat periculum, in illo peribit, VIII 26C.

PERIPATETICUS. Peripatetici quatuor causas ponunt universales, X 52A. — De Deo multa agnoverunt, XIII 15B'. Quid dixerint de primæ causæ cognitione, 190A'. Utrum Verbum Dei agnoverint, XII 278C'. — Quid docuerint de passionibus, IV 316B, 356A, XI 64D, de beatitudine et de virtutibus, 52A, de bonis exterioribus, IV 316D. — *Cf.* Aristoteles, Philosophia.

PERIPSEMA, quid sit, XIII 143B'.

PERIRE. Quatenus Deus neminem velit perire, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis), Reprobus, Salus. — Perire de populo, quid proprie significet in V. L., II 180B, 425B. — Quinam perituri dicantur, X 582A'.

PERISCELIS. Periscelides quid sint, II 494A', 496A', VIII 355B.

PERJURIUM, quam grave sit peccatum, X 639B', etc. *Vide* Juramentum.

PERPENDICULUM, quid sit, X 622A, et quid signet, VIII 575C, X 625C.

PERSA. *Vide* Persis.

PERSECUTIO. Proprie est de loco ad locum fugatio, XIII 227A. — A propinquis illata, acerbior est, VI 77D'. — Quinam propter justitiam persecutionem patiantur, et cur beati dicantur, XI 57C et seq., XIII 652D', XIV 119C, etc. — Christum persequitur, qui fideles persequitur, XIV 139B. — Beneficium Deique

Digitized by Google

donum est persecutio, XI 345D'. — Omnes qui pie volunt vivere in Christo Jesu, persecutionem patientur, XIII 442D'. Qualiter Christus discipulos suos persequendos esse prædixerit, XI 126D', 127B', XII 189B', 190B' et seq., 551B, etc. — Innumerabiles sunt persecutores Ecclesiæ et justorum, VI 184C, 575B', 576D, 661B, etc. Quo sensu aquilis velociores sint, IX 370D'. — Non cessat diabolus Ecclesiam persequi, XIV 312B. Triplicem persecutionem ipsa pertulit, VI 300A, 456A'; quarta restat, videlicet Antichristi persecutio, 300A, quæ ultima erit, IX 591C', et acerbissima, *Vide* Antichristus. — Fides persecutionibus non est minorata, sed aucta, XIV 133C'.

Non timendi sunt persecutores, XI 129B, C', XII 51B'; aliquando tamen persecutionem fugere licet, III 698D, VI 83D, IX 202D, XI 128A, XII 446B', 465A', XIII 664D, ejusque levamen petere, VI 282B', IX 253C', ne in ea deficiatur, VI 650C, vel in impatientiam cadatur, D, aut ut liberius Deo vacetur, 581A. — Qualiter in persecutionibus orandum sit, V 619D' et seq., VI 276B et seq., 278C et seq., 561D', 562A, VIII 597A', X 542B, etc. *Vide* Oratio. — Quatenus persecutoribus respondere oporteat, XI 127B, XII 56D, 190A.

In persecutorum actibus, quid Deo attribui possit, III 531D'; cur et qualiter ipse hominem persequatur, IV 495B, 555B. — Defectionis quorumdam in persecutionibus causa directa et propria, quæ, V 62A, XIII 652C'. — Persecutores flagella sunt Dei in punitionem peccatorum et electorum probationem, sed postea ipsi dispereunt et damnantur, VI 189A, VIII 416D', IX 297D, 584B', X 492A, 625B. Multi in præsenti sæculo quandoque dire plagati sunt, 592A', 677A, 685C, etc. In fine mundi a justis judicabuntur, IX 289C, et sub eorum pedibus subjicientur, X 630A'. — Cur persecutores justorum frequenter usque ad ultimam ætatem sane ac prospere vivant, XII 145C, A'. — Qualiter pro persecutoribus oporteat orare, XI 74C, 517C', eisque benedicere, XIII 98B'. Quomodo pie persequendi sint, V 514C'.

Cf. Adversitas, Fides (Confessio), Injuria, Passio, Patientia, Romanus, Tribulatio.

PERSEVERANTIA. Sola coronatur, IV 328D, XI 127C', 262A, 610B', XIV 242D. — Commendatur perseverantia in oratione et bono opere, IV 305D, VIII 17B', 70B', 107B, 212B, XI 337B', 406B, XII 32D, 434B, XIII 205D', 228A, 292C, 297, 362A, 406A', 569D', XIV 89D, 102B, 247A et seq. *Vide* Oratio. — Perseverantia, maxime finalis, donum est Dei, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis).

PERSIS. Regio erat opulentissima, V 282A'. — Persæ quam laboriosi et parci essent, X 103B'. Quidam eorum usus, V 176D, C', X 138A'. — Multi Judæorum in Persidem captivi translati sunt, V 333A'. — In ultionem templi Jerusalem a Chaldæis diruti, Persæ Medis confœderati Babylonem subverterunt, X 91B et seq., uti per Prophetas prænuntiatum fuerat, VI 631C', VIII 431B et seq., 480C et seq., IX 292C et seq., 296B et seq., 300B et seq., 399B et seq., 400B, X 90D', 103C, 545D' et seq., 556C', 560A', 561A et seq., 642C. Regnum Chaldæorum Dario Medo obtigit, 92B', 124A; quo mortuo, nepos ejus Cyrus, Persarum rex, duo regna Medorum atque Persarum in unum conjunxit, V 210A, 268A', X 26B', 115D', 137B, etc. Cur in Perside sedem regni constituerit, V 210B.

Regnum Medorum atque Persarum quomodo præfiguratum sit, VII 191B', IX 61B, 422A, X 26B', 103A' et seq., 115B' et seq., 121D', 146A et seq. — Regum illius variæ series, V 131B, 173B et seq., 268B, 332C, X 146B et seq. Septem consiliarios secum habebant, quorum consilio cuncta agebant, V 177A, 224D, X 497D'. Quatenus ad illos intrare licitum esset, V 183B, B', et quomodo uxores ducerent, 179B. Ubi sepelirentur,

Digitized by Google

X 115B. — Princeps Persarum in visione Danielis, quis fuerit, et cur Gabrieli restiterit, X 102C, 141C', 142A' et seq. — Aman ad regnum Persarum adspirasse videtur, illudque in Macedones transferre voluisse, V 187A', 204A'. — Alexander Magnus regnum Medorum atque Persarum subjugavit, V 204C, 268D, C', X 26C', 104A et seq., 116C' et seq., 146D', 642C. — Antiochus Magnus in Perside occisus est a sacerdotibus Naneæ, V 333A. — Antiochi Epiphanis expeditio Persica, V 282A', 292A, 332D', X 118A. Qualiter ex ea rediens mortuus sit, V 292B et seq., 361D et seq. — E Perside Magi Christum venerunt adorare, XI 21B'.

Cf. Artaxerxes, Assuerus, Cambyses, Cyrus, Darius, Elam, Esdras, Medus, Nehemias, Smerdes, Susa, Xerxes.

PERSONA. Personarum acceptio, in quo sistat, II 526D', XIII 572C', XIV 148B. — Crimen est maximum, justitiæ distributivæ oppositum, seduloque vitandum, maxime judicibus et prælatis, II 257D, 526B' et seq., 580C', VI 294C', VII 121C', 127A', 155C', VIII 32A', 37D', 117B', 252C', 625D, XII 180C, XIII 572B et seq., 574D et seq., XIV 74D'. — In quibus committatur, XIII 575B'. — Non est personarum acceptio apud Deum, II 562A, IV 669D, VII 487B', VIII 214D et seq., XIII 22C, 270D, 576A, 628B, XIV 147D', neque apud Christum, VIII 619A', XI 244B', XII 180C.

Personæ Trinitatis, *Vide* Trinitas.

PERTINACIA. Cum stabilitate cordis non confundatur, X 477C. — Pertinaces in suo sensu sapientiæ expertes sunt, XIII 590D.

PERVERSITAS. *Vide* Malitia, Malum.

PES. Antiquis, maxime Hebræis, mos erat loca sancta non ingredi nisi nudis pedibus, XIV 128B. — Pede percutere lætantium erat, IX 536A, nudis pedibus ambulare lugentium, 534C, etc. — Pedes hospitum lavare, officium caritatis antiquitus usitatissimum, I 257A', 267D', 410C', XI 554C, XIII 424A', cur et quomodo implendum, XII 518D, C'. — Maria Magdalene pedes Christi lacrimis rigavit, capillis tersit, osculata est et unguento unxit, XI 550D' et seq., XII 494C et seq. — Qualiter Christus discipulorum pedes laverit in Cœna, XII 515C et seq., 520A'. — Perfossio pedum Christi in crucifixione, quam dolorosa, V 535A. — Super quos Apostoli excutere jussi sint pulverem pedum suorum, XI 125A', 585A'. — Quam speciosi super montes pedes evangelizantium pacem, VIII 680D, X 520D', 524B, XIII 85D. Quid calceati pedes in præparatione Evangelii, 326A'. — Laudantur pedes mulieris stabilis, VIII 164D'.

Quid pedes Dei, I 264D, II 675B, IX 336C, X 682B', XI 69C. Cur pulvis pedum ejus dicatur nebula, X 518C, 521C'. — Pedes Christi cur similes dicantur aurichalco, XIV 234D', et columnæ ignis, 296B. Dexter super mare, sinister autem super terram positus, quid denotent, 296C'. Quomodo Deus illos statuerit in loco spatioso, V 588C, omniaque sub eis subjecerit, 454A, XIII 200D, 303D, 479B'. Qualiter Christo dixerit : Sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum, VI 499C', XI 249D' et seq., XII 185C, XIII 200B, 476D, 511A, XIV 100B'. — Pedes quos Seraphim Isaiæ apparentes alis velabant, qui fuerint, VIII 373D et seq. — Describuntur pedes Cherubim in visione Ezechielis, IX 415D. Eorum significatio, 420C, 423D'. — Ecclesiæ pedes qui dicantur, VI 617A, IX 327D, 423D', XIII 185B', 186C. Luna sub pedibus ejus, quid signet, XIV 307A.

Pedes animæ dicuntur intellectus et voluntas, VI 213C, XII 113C, affectus, desideria et operationes, IV 590D', V 562A', 641C, VI 88B, 90C', 149C, 564C', 565A', 584B', 588A, VII 31C, 38B, C', VIII 42C', 298B, IX 124C', 133C, 157A, XI 409A, 543B, XII 113A, XIV 422A. — Quibus pedibus ad cœlum pertingatur,

Digitized by Google

VI 591 A, XIII 524 D. — Quo sensu Deus pedes nostros ponat in nervo, IV 496 A, vel perficiat tanquam cervorum, V 513 D, X 570 C'. — Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet, XII 517 B. — Quo sensu Sponsa pedes suos lavisse dicatur, VII 388 B', 396 A, 401 C. — Quid sit pedem prohibere a nuditate, IX 31 D. — Qui festinus est, pedibus offendet, VII 126 D. — Planta pedis, quid, et quomodo laqueo teneatur, IV 547 D. — Quid pes superbiæ, V 627 A', pedes dividere omni transeunti, IX 479 B', 489 B. — Pes scandalizans, quo sensu abscindendus, XI 204 D, 205 A. — Pedes Antichristi ursini dicuntur, XIV 313 C'.

Cf. Calceamentum, Claudus, Gressus, Pollex, Quadrupes, Vestigium.

PESSULUM. *Vide* Ostium.

PESTILENTIA seu Pestis. Una ex plagis Ægypti, I 545 B, inter quatuor præcipua Dei flagella recensetur, IX 136 B', 472 C, A'. — Pestis peccatis David excitata, III 574 D et seq., prece ejus compescitur, 575 A'. Quamdiu duraverit, 574 D', et quot percusserit, 575 C. — Mystice, quid figuret pestis, IX 133 A', 140 B', 571 B'. — Pestilentes qui dicantur, et quomodo arguantur, VII 99 D', 177 C', VIII 73 A. Pestilente flagellato, stultus sapientior erit, VII 130 C. — Quid cathedra pestilentiæ, V 406 A', mons pestifer, IX 303 B, 307 C'.

PETITIO, quale sit orationis genus, XIII 348 C', 415 A'. *Vide* Oratio.

PETRA. Petra est quid mixtum, in igne ultimæ conflagrationis dissolvendum, X 522 A'. — Qualiter Deus in petris rivos excidat, IV 616 D'. — Petra in Scripturis divinam virtutem signat, V 652 B, VI 118 C', fortitudinis nostræ causam, III 560 B. — Petra duplex ex qua Moyses aquam eduxit, I 623 D et seq., II 429 C' et seq., VI 253 D' et seq., 451 D, 519 A, VII 518 B, VIII 655 B', cur spiritualis dicatur, XIII 169 C, et quomodo Christum figuret, I 627 C, VI 265 C, 458 A, 523 B, VIII 656 A, XIII 169 A'. — Quid petra in quam ingredi oportet, et habitare, III 333 C, VIII 348 D, B', IX 283 B. — Vir sapiens qui ædificat domum suam supra petram, quis sit, XI 96 D' et seq., 531 B et seq. Super petram qualiter ædificetur Ecclesia, 97 C, 189 C. — Quid habitatores petræ, VIII 622 D. — Columbæ in foraminibus petræ Sponsa assimilatur, VII 336 A', 343 B, 348 B'. — Petra recte dictus est Abraham, VIII 670 B. — Quo sensu nix Libani de petra agri non deficiat, IX 159 B. — Petra deserti quid signet, VIII 454 B, 457 D. — Quibusnam Christus fiat petra scandali, VIII 395 C et seq., 399 A', XIII 81 B', 636 C. — Quid petræ quibus homines, instante judicio, abscondi quærent, XIV 279 A.

Petra signat etiam hominem, IV 423 A', maxime induratum et pertinacem, III 717 A, VI 523 A, IX 187 C', 290 D', X 410 D', 519 C, necnon et gentiles, IV 624 D'. — Cur semen cadens supra petram natum arescat, XI 161 B, 164 D, 560 D', 564 A. — Petræ scissæ, moriente Christo, quid figuraverint, XI 313 A', XII 167 D. — Quinam in scissuris petrarum habitent, X 432 A', 440 B. — Quomodo judices petræ juncti absorbeantur, VI 654 B'.

Cf. Horeb, Lapis, Mel, Oreb, Petrus (S.), Saxum.

PETRA, urbs Palæstinæ, VIII 622 C, vel civitas Arabiæ, IV 58 B'.

PETRUS (S.), apostolus.

VITA. — Simon filius Joanna seu Joannis, XII 308 D, 615 D, cur dictus Bar Jona, XI 188 D', et vocatus a Christo Petrus et Cephas, 121 A', 189 B, 506 B, XII 308 D. — E Bethsaida oriundus, XII 309 A, in Capharnaum habebat domum, XI 104 A. — In juventute sua jam justus, XII 617 A', discipulus fuit S. Joannis Baptistæ, 309 C. — Triplex fuisse videtur ejus vocatio, XI 49 A, 489 A' : prima, ad simplicem Christi notitiam, 488 B, XII 307 C' et seq.; secunda, ad Christi familiaritatem, post miraculosam piscationem, XI 486 C et seq., 489 A et seq.; tertia, ad apostolatum, 48 B'. Omnia propter Christum reliquit, 49 A,

Digitized by Google

489C, XIV 103B', quo sensu, XI 218A'. — Ejus socrus quomodo a Christo sanata, XI 104A, 483C et seq. — Ambulans Petrus supra mare Galilææ, qualiter quum mergi cœpisset, a Domino susceptus sit, et de modica fide reprehensus, XI 177A et seq. Quorum tunc typus fuerit, I 602A'. — Frequenter divinitatem Christi confessus est, XI 188C', 590A', XII 405D', 406B, et in præmium confessionis suæ, factus est petra Ecclesiæ, XI 188D' et seq. — Cur quandoque satanas vocatus sit, XI 191D' et seq. — Cum Joanne et Jacobo dumtaxat, interfuit suscitationi filiæ Jairi, transfigurationi et agoniæ Christi, XI 194B, B', 292B, 580C, 595D'. — In transfiguratione, utrum audierit Moysen et Eliam cum Jesu loquentes, XI 196C, 598C, et quid ipse dixerit, 196D et seq., 598C', nesciens quid peteret, 196C', 599B. Quomodo ex ea fidei christianæ argumentum sumpserit, XIII 682A' et seq. — Qualiter, ad solvendum tributum, staterem invenerit in ore piscis, XI 200D' et seq.

In Cœna, quando Christus pedes Petri laverit, XII 515A'. Petrus officium hoc ex humilitate et reverentia Christi detrectans, 515D' et seq., qualiter peccasset si Domino non consensisset, 516D. — Cur Joanni innuerit ut de proditore Jesum interrogaret, XII 521B'. — Incaute de sua constantia præsumens, XI 291C, C', XII 217A, 525B', D', de trina negatione præmonetur, XI 291A', 352A, XII 217C, 526A'. — De somno ejus in Gethsemani, quare specialiter conquestus sit Jesus, XI 293B', XII 222D'. — Qualiter Petrus Malchum percusserit, XI 296A, XII 224D et seq., 579C', et quid a Christo tunc audierit, XI 296D et seq., XII 224C', 580A. — Cum aliis discipulis fugit, sed postea Jesum a longe secutus, quomodo in atrium principis sacerdotum introductus sit, XI 297D et seq., XII 226C, 580D' et seq., et qualiter ibi Dominum ter negaverit, XI 299B' et seq., XII 226C' et seq., 581D, 583C et seq. Cur permissus tam graviter labi, 216D', 217D, 227B. A Christo respiciente conversus, quantum peccatum suum fleverit, XI 300D', 301B', XII 227C', XIV 401C'.

Resurrectio Christi cur Petro præcipue nuntiata fuerit, XI 317D', 355A', XII 600A. Ad sepulcrum cum Joanne currens, quid ibi viderit, 251C', 600A' et seq. Ei inter viros primo apparuit Christus, XI 318B', XII 256A', D', XIII 196D. — Qualiter post miraculosam piscationem miserit se in mare, ut ad Jesum primus veniret, XII 612C' et seq. — Cur de dilectione a Christo ter interrogatus sit, XII 615D et seq. Quam discreta fuerit ejus responsio, 616C. Pascere jubetur agnos et oves Christi, 616D et seq. — Crucifigendus prædicitur, XII 617C' et seq. — Joanne familiariter utebatur, XII 600B, 618D', XIV 103B. De morte illius Dominum rogat, sed ejus curiositas reprimitur, XII 618C' et seq.

Verba S. Petri ad discipulos ante electionem S. Matthiæ, XIV 89B' et seq., et ad Judæos in die Pentecostes, 96A' et seq. — Simplex et rudis ante Christi resurrectionem, XI 181A', 541C, quantum mutatus sit gratia Spiritus Sancti, X 664C, XIV 96D, 105A'. — Claudum in nomine Jesu curat, XIV 103B et seq., et prædicatione sua quinque millia virorum convertit, 104D et seq., 108C. — Vinculis cum Joanne mandatus, XIV 108B, cum quanta constantia principibus populi locutus sit, B' et seq., 110A. — Juste Ananiæ et Saphiræ mortem imprecatus est, XIV 113B et seq. — In miraculis ita privilegiatus est, ut ejus umbra infirmos sanaret, XIV 115D. An majora fecerit miracula quam Christus, XI 338B', XII 531D', XIV 115A'. — E carcere in quem rursus conjectus fuerat cum ceteris Apostolis, per angelum eductus, XIV 116C et seq., quid principibus sacerdotum responderit, 117D et seq., et qualiter Judaicum pontificium dejecerit, III 464B. — Cur Samariam

Digitized by Google

cum Joanne missus sit, XIV 135B, et pecuniæ Simonis magi maledixerit, B' et seq. — Lyddæ Æneam paralyticum curat, XIV 142A', et in Joppe Tabitham ad vitam revocat, D'. Ibidem orans, et cœlesti visione præmonitus, ad Cornelium centurionem mittitur, 145A' et seq., eumque instruit et baptizat cum familia sua, 147D' et seq. Jerosolymam reversus, de his rationem reddit Apostolis, 150D et seq. — Ab Herode Agrippa in carcerem missus, XIV 153C, per angelum liberatur, C' et seq. Ejus custodibus quid acciderit, 155B. — Qualiter sententiam suam in concilio Hierosolymitano aperuerit, XIV 168C' et seq. — Antiochiæ, legalia servare simulans, quomodo a S. Paulo reprehensus sit, XIII 271D et seq. An et qualiter tunc peccaverit, 272B et seq. Humiliter S. Paulo acquievit, 273B, 590D.

Judæorum præsertim apostolus fuit, XIII 270B' et seq., 271D, 614A. — Ubi, extra Judæam, prædicaverit, XI 359C, XIII 114A'. — Antiochenæ Ecclesiæ septem annis præfuit, XIV 168B. — Romam, quam Babylonem nominat, XIII 674C, cum S. Marco venit, Claudio imperante, A', ibique xxv annis in cathedra episcopali sedit, XIV 168B. — Persecutionem fugiens, qualiter a Domino reprehensus, I 210D. — Quando martyrium passus sit, XIV 168A. Cruci clavis non est affixus, sed funibus alligatus, XII 617C'. Cur obitum suum non mortem, sed tabernaculi depositionem dixerit, XIII 682C. — Tres mortui ejus baculo suscitati sunt, IV 25B'. — An designetur in Apocalypsi, XIV 283D'.

PRÆROGATIVÆ. — Gloriosissimus apostolici chori hierarcha, XIII 628B, archiapostolus Petrus, I 602C', per Aaron figuratus est, II 329C. — Apostolorum princeps, XI 121A', XIV 89B', prælatus et vertex, XII 189C', sicut Ruben a quo præsignatus est, I 459C' et seq., primus in donis, major dicitur in imperio, 460B. Eminentiorem et majorem se non habens in terris, II 215C', in omnibus semper primatum tenet, XII 152C. — Christi primus et summus cooperator, II 329C, ac vicarius, XIII 613A, post illum secundus, totius Ecclesiæ est fundamentum ac solidissima petra, I 602B', XI 189C, columna, III 639B, caput et summus pontifex, 464C. — Ecclesiasticæ potestatis plenitudinem accepit, III 596C', 597A, XIII 668A', 675C, necnon et claves regni cœlorum, XI 189C' et seq , XII 609B'. — Christus ter illi commisit gregem suum, XII 616D et seq., quare, 617D. Quo sensu oraverit ut non deficiat Petri fides, 216D, illique præceperit ut fratres suos confirmet, B'. — Qualiter Petrus communicator gloriæ Christi fuerit, XIII 668B. — Hominum piscator, XI 48D', 489B, cujus navis concuti potest, non mergi, 108A, perfectiores signat, ad quos præcipue pertinet in altum ducere, dum eorum adjutores retia laxant, 487B. Designat etiam vitam activam, XII 207D', 602C'.

VIRTUTES. — Felicissimus Petrus omni memoria et imitatione dignissimus, XIII 682D, inter discipulos Christo devotior fuit et ferventior, XI 488A', XII 256D', 405D', 406A, 521C', 525B', 614C', 616C et seq., XIII 681A'. — Ejus fides, XI 188C', 590A', XII 406B, etc., caritas erga proximum, XIII 682A, XIV 447A', misericordia, XII 257A, obedientia, XI 487D, et humilitas, VII 63A, XI 488B, XII 515C' et seq., XIII 590D, 613A', 698A. — In sapientia an fuerit Paulo inferior, XIII 271A. — Ejus sollicitudo pro salute totius Ecclesiæ, XIII 668B', quæ sub illius regimine vehementer profecit, III 597A.

SCRIPTA. — Prima S. Petri epistola, ad quos scripta sit, XIII 613B' et seq., et quando, 674A'; item secunda, 675A, 682A'. — Cur in utriusque initio vocet se Petrum magis quam Simonem, XIII 613A'. — Quare S. Pauli epistolas peculiariter commendaverit, XIII 698A. — Quo stilo utatur, XIV 154A'. — Quid de

Digitized by Google

tribus homicidii generibus dixerit, XIII 598A', XIV 35D'.

Cf. Apostolus, Marcus (S.), Paulus (S.), Philo, Roma.

PETRUS Chrysologus (S.), Ravennensis episcopus, citatur de sinu Abrahæ, XII 128D, et de correctione perversi, VII 62A'. (Migne *Patrol. lat.* tom. 52.)

PETRUS Alphonsi (Moses Sephardi), Judæus conversus, et vir doctissimus, citatur de invitatione non recusanda, I 258C, V 45. (Migne *Patrol. lat.* tom. 157.)

PETRUS Lombardus. *Vide* Magister Sententiarum.

PETRUS Comestor, seu Magister in historiis, « vir authenticus », auctor Historiæ scholasticæ, I 583B', quasi in omnibus Josephum sequitur, IV 44B'. *Vide* Historia scholastica.

PETRUS de Tarantasia (B. Innocentius V), Ord. Præd. theologus, allegatur : de divina providentia, V 72D', de hominis conversione ad Deum, XIII 596B, de vera contritione, XIV 391, de caritate infusa, VII 271A, de tabulis legis, II 106C, de retrocessione solis in signum sanationis Ezechiæ facta, IV 76A'.

PETRUS de Alliaco, Cameracensis archiepiscopus, citatur de influxu siderum in hominis corpus et animam, V 66D, 67A', de Judæorum avaritia et fraudulentia, VII 49A'.

PHACEE, filius Romeliæ, xviii^us rex Israel. Primo dux militiæ, occidit Phaceia, et regnum occupavit, IV 63A'. — Rasin Syriæ regi confœderatus, Achaz percussit, et magna clade regnum Juda affecit, sed Jerusalem expugnare frustra attentavit, IV 65C, 249A et seq., VIII 380B. Devictus est a Theglathphalasar qui nonnullas tribus Israel transtulit in Assyriam, IV 63C'. Prophetiæ Isaiæ ad prædicta spectantes, VIII 380C et seq., 393A' et seq. — Ab Osee interfectus est, IV 63D'. — Quid figuret, VIII 382D. — *Cf.* Rasin.

PHACEIA, filius Manahem, xvii^us rex Israel, malus, a Phacee perimitur, IV 63A'.

PHAETHON. Quid de eo dixerint poetæ, IV 89A, 312C.

PHALEG, filius Heber, cur sic dictus, I 195C', IV 109C.

PHALTI seu Phaltiel, vir timoratus et in lege peritus, qualiter erga Michol se gesserit, III 400B', 448B'.

PHANTASMA. Phantasmata in somno qualia habeant boni et mali, VII 31A'. — Phantasticum hominis dormientis aliquando sub ficticia effigie apparere potest alienis, I 532D'; minime tamen a dormiente exire censendum est, 533B. — Apostoli Christum supra mare ambulantem phantasma esse putaverunt, XI 176C'.

PHANUEL. Sic vocatus est locus ubi luctatus est Jacob cum angelo, quare, I 358C'. — Civitas Phanuel, ob habitatorum duritiam, a Gedeone subversa, III 157C' et seq., postea a Jeroboam reædificata fuit, 680D'. — Mystice, quid Phanuel, I 360C'.

PHARAN. Nomen est deserti et urbis, II 393A, III 394C', 670B'. — Mons Pharan, ubi situs, X 558A. Quo sensu de eo Dominus apparuerit, II 672C et seq., 682B, et Sanctus venerit, X 557B' et seq., 565D'.

PHARAO. Nomen commune regum Ægypti, I 211A, VIII 469A', 541C', interpretatur regnans, III 673B.

Pharao, tempore Abrahæ, ob Saræ raptum divinitus castigatur, I 211B et seq. Quid signet, 214A' et seq.

Pharao qui regnabat tempore Joseph, totius Ægypti principem eum constituit, eo quod somnia sua explicasset, I 397A et seq., 419A', VI 448C'. — Munificentia ejus erga domum Jacob, I 427A et seq. — Cur non fuerit propheta, X 137D. — *Cf.* Joseph.

Pharao novus qui Joseph ignorabat, I 476A', cur Hebræos timere cœperit, B', et quid contra eos excogitaverit, D', 478D, 480B', 516C'. — Moysen occidere voluit, quare, I 489A'.

Pharaonis ad quem missus est Moyses,

Digitized by Google

I 501 A, superbia, pertinacia et induratio, 515 B, 533 C, 538 B', 541 B, etc. Quo sensu a Deo induratus dicatur, 511 B, 527 C, etc. — An signa Moysis divinæ potentiæ tribuerit, I 533 C, 541 C, IV 78 A, etc. — Plagis devictus, Hebræos dimittit, I 568 A et seq., sed sapienti Dei dispositione, eos cum ingentibus copiis persecutus, in mari Rubro submergitur, 586 B et seq., 594 D' et seq., VI 629 D. Qualiter in ejus dejectione apparuerit potentia Dei, I 547 B et seq., 586 A', VI 248 B, XIII 77 B'. — Prædictorum mystica significatio, I 482 A' et seq., 503 D' et seq., 518 B et seq., 535 C', 543 B, 591 B et seq., 601 B et seq., VI 629 A'. — Filia Pharaonis Moysen adoptans, I 485 D' et seq., IV 124 D', quid figuret, I 491 B'. — Currus Pharaonis qui mystice dicantur, I 601 C. Quo sensu in Cantico Sponsa equitatui Dei in curribus Pharaonis assimiletur, VII 306 A' et seq., 318 D, 326 D. — *Cf.* Ægyptus, Moyses, Plaga.

Pharao, tempore David, Adad Idumæum profugum benigne suscepit, III 670 B'.

Pharao, cujus filia uxor fuit Salomonis primaria et prædilecta, III 598 A, 668 B, quo jure, 598 D, dedit illi in dotem Gazer, 658 D, aliasque civitates Salomoni tradidit, A'. — An de uxore ista Salomon filium habuerit, III 689 D. Splendidam domum illi exstruxit, 628 A, 659 A, IV 207 D. De ea non est exponendus liber Canticorum, VII 292. Quid figuret, III 605 B.

Pharao Sesac. *Vide* Sesac.

Pharao, tempore Ezechiæ, baculo arundineo confracto comparatur, VIII 581 A'.

Pharao Nechao. *Vide* Nechao.

Pharao Ephree, tempore Sedeciæ, assimilatur aquilæ, IX 492 D', leoni, 563 B, et draconi, 551 A, 563 B. — Egressus de Ægypto ad auxiliandum Sedeciæ contra Chaldæos, VIII 540 D' et seq., IX 252 C, 492 D', 493 C', mox in terram suam reversus est, et Judæis non profuit, VIII 541 B', IX 252 B', 494 B, factus illis quasi baculus arundineus, 551 C'. Gazam tunc vastasse fertur, 273 C. — Propter superbiam suam, et quia vanam confidentiam Judæis dederat, castigandus prædicitur, IX 197 B, 264 D', 550 D' et seq., 556 B', 558 C et seq., 563 A et seq. — Quid signet, IX 553 C' et seq., 558 A', 566 D et seq. — Quo sensu de multitudine damnatorum consolationem accepisse dicatur, IX 565 D'. — *Cf.* Ægyptus.

PHARES, filius Judæ ex Thamar. Cur sic vocatus, I 388 B' et seq. — Nascendo, quid signaverit, I 389 A.

PHARES, dictio Hebraica, quid significaverit in scriptura quam vidit Balthasar, X 90 A', D'.

PHARETRA. Pharetra Dei multipliciter intelligitur, IV 639 A', VIII 657 C, 665 B.

PHARISÆUS. Pharisæi quorum secta honesta erat et solennior apud Judæos, unde sic dicti, et in quo Sadducæos et Essæos antecesserint, XI 34 A, 348 D, XII 146 D, 299 C, XIII 343 B', XIV 205 A, 210 A. — Fuerunt Judæorum clerici, XI 191 C', et religiosi, XII 40 B, 47 B, 146 C, atque inter se multos Scribas, judices et sacerdotes numeraverunt, XI 250 C', 254 C', 348 C. — Quatenus eis obediendum esset, XI 250 D et seq.

Pharisæi non fuerunt veri Moysis discipuli, XII 454 C. — Opera exteriora nefaria, non desideria prava vitabant, XI 62 C'. — Præceptum sabbati non recte intelligebant, V 276 C, XI 149 A, 503 D', XII 451 A'. — Quædam illorum observantiæ, XI 178 C, 339 A, XII 43 D'. — Frequenter jejunabant et obsecrationes faciebant, XI 113 B', 498 C'. — Qualiter propter traditionem suam mandatum Dei de parentum honoratione irritum facerent, XI 178 D et seq. — Eorum errores circa juramentum, XI 253 B' et seq. — Minima curabant, maxima negligebant, XI 254 B' et seq., XII 45 D et seq. — Onera gravia et importabilia imponebant in humeros hominum, digito autem suo nolebant ea movere, XI 251 B. — Quali felicitate se post resurrectio-

Digitized by Google

nem donandos esse crederent, XII 182B'. — De religione specialiter tumebant, XI 497D. — Quanta fuerit illorum cæcitas ac insipientia, XI 181B, 253C', 503C', XII 44C, 422C', 458A, etc., et hypocrisis, XI 179C', 251C, 252D' et seq., 255A' et seq., XII 44B, 46D, 50D, 75A, 124B, etc. Eorum superbia et fastus, IX 89A', XI 251D et seq., XII 46C, 102B', 145D', 456B', cupiditas et avaritia, VIII 703B', XI 253C, C', 254B, XII 123C'. — Exponitur parabola Pharisæi et publicani, XII 145D' et seq. — Quid Pharisæorum fermentum, a quo cavendum, XI 187D, D', XII 50D, et scandalum, propter quod vitandum, dimittenda non sunt bona spiritualia, XI 180C, 181A, 504D, XII 133C'. — Insufficiens fuit eorum justitia, quare, XI 62B' et seq.

De Pharisæis exponuntur quædam Prophetarum animadversiones, VIII 325A, 329C, 411A et seq., 527D', 567D et seq., 702C' et seq., IX 40D, 180C, etc. — Joannem Baptistam qualiter interrogaverint, XII 296C et seq., 299C et seq. Quomodo ab eo increpati, et cur progenies viperarum vocati, XI 34B et seq., 444D'. De baptismo Joannis rogati a Christo, quare non responderint, 234A' et seq., XII 173A et seq. — Eorum invidia et odium contra Jesum, III 368B, XI 119D, 152B', 232A', XII 34B', 82A, 167B, 422A, etc., qui tamen eorum invitationes non recusabat, quare, XI 549D', XII 43C', 90B, 92D'. An cognoverint illum esse Messiam in lege promissum, XI 239B' et seq., XII 421A et seq., 451A', 454A'. Spirituales ejus doctrinas, litterali Scripturarum intelligentiæ assueti, non capiebant, XI 501A'. — Consilium Dei spreverunt in semetipsos, XI 546B', 547B, et contra Spiritum Sanctum peccaverunt, 155B et seq. — Sæpe confutati sunt a Christo, quem insidiose interrogabant, XI 148B' et seq., 156C' et seq., 186B et seq., 213A et seq., 244C et seq., 247A' et seq., XII 139D, 423B' et seq., quem etiam observabant ut in verbo aut in facto illum reprehendere possent, VIII 558B et seq., XI 112A et seq., 147C et seq., 492C, 493C' et seq., 497B et seq., 498B' et seq., 501C et seq., 502C' et seq., XII 49B', 90C et seq., 102D et seq., 123C' et seq., 167B, 427C et seq., 430B et seq., 437B et seq., 440B et seq., 507B et seq., etc. — Qualiter ex cæci nati curatione occasionem sumpserint Jesum calumniandi, XII 451D et seq. — Frequenter ab eo severe taxati sunt, XI 140D' et seq., 155D', 157A et seq., 180D et seq., 252C' et seq., 547C et seq., XII 44B, 45C et seq., 458C et seq., et publice, quare, 186A'; sed ejus increpationibus deteriores facti sunt, XI 239A'. — Sæpe illum perdere voluerunt, XI 149A', 239A', 504C, XII 415A', 418B, 421B', 492D'. — Quo sensu se nihil proficere dixerint, XII 499D'. — Qualiter cum pontificibus de Christo interficiendo consultaverint, XII 489D et seq., et Judæ proditori ministros præbuerint, 578D. — Cur rogaverint Pilatum ut Christi sepulcrum custodiri juberet, XI 315A' et seq.

Plures ex Pharisæis ad Christum conversi sunt, sed eum palam non confitebantur, quare, XII 510D' et seq. *Vide* Gamaliel, Nicodemus. — S. Paulus ad eorum sectam pertinebat, *Vide* Paulus (S.). — Quid Pharisæorum hæresis, XIV 168A'.

Quinam Pharisæos imitentur, XI 141D', 255B, 548C et seq., 549A, XII 46A, B', 47A', D', 91A', 123C', 186A.

Cf. Hypocrisis, Scriba, Simon (Pharisæus).

PHASE. *Vide* Pascha.

PHASGA mons est grandis, in regione Moab situs, II 440A', ex quo Balaam filiis Israel benedixit, 453A, 456B', et Moyses terram promissam contemplatus est, 538A, 688C. *Vide* Nebo, Phogor.

PHASSUR, filius Emmer, pontifex. Jeremiam percutit, IX 162C, sed puniendus prædicitur, quomodo, C' et seq. — Quid signet, IX 168C et seq.

Digitized by Google

PHASSUR, filius Melchiæ, cur ad Jeremiam missus sit a Sedecia, IX 171 A.
PHATUEL, pater Joelis. An propheta fuerit, X 327 A. — Interpretatur latitudo, X 334 A.
PHATURES, urbs Ægypti egregia, IX 552 A', 556 C, quid significet, 557 D'.
PHELETHI, qui fuerint, III 490 C, X 31 C'.
PHELTIAS, idololatrarum dux Judæorum, IX 457 A, morte plectitur, 458 B.
PHENENNA, uxor Elcanæ. Superba et ingrata, cur et qualiter Annæ molesta fuerit, III 250 D, 251 B. — Quæ ejus punitio, III 261 C' et seq. — Mystice, typus est Synagogæ, III 256 D', et vitæ activæ, 258 A.
PHEREZÆUS. Pherezæi terram promissionis primitus habitabant, I 215 B', II 108 C', 551 A, III 54 B, etc.
PHIALA. Phialæ templi, quid ad litteram et mystice, II 49 D, 54 C', 359 C, 360 B', III 638 B', 642 D', IX 311 A, X 686 C'. — Phialæ aureæ in Apocalypsi, quid signent, XIV 270 C, 332 B. Plenæ ira Dei, 332 D, quomodo effundantur, 333 B, A' et seq.
PHIHAHIROTH, ivª Hebræorum statio. Ubi sita, I 586 A, II 500 A'. — Quid moraliter designet, II 503 C.
PHILADELPHIA. Hujus civitatis episcopus quomodo in Apocalypsi admoneatur et laudetur, XIV 251 B' et seq.
PHILEMON, civis Colossensis. Pater fuit Archippi, Colossensium episcopi, XIII 463 B. Cur illi S. Paulus epistolam scripserit, 461. — Quanta ejus fides et caritas, XIII 463 A'. — *Cf.* Archippus, Onesimus.
PHILETUS, hæreticus, dicebat resurrectionem jam esse factam, quo sensu, XIII 440 A.
PHILIPPENSES. *Vide* Philippi.
PHILIPPI, urbs. Macedoniæ metropolis, a Philippo, Alexandri Magni patre, constructa est, XIII 114 B, 333 B, XIV 174 B'. — Ibi quid egerit et passus sit S. Paulus, XIII 337 C', 379 D', XIV 174 C' et seq. — Philippenses, quibus præconiis digni fuerint, cur ad eos scripserit Apostolus, XIII 331. — Eorum liberalitas manifestatur, XIII 349 A' et seq.
PHILIPPUS, rex Macedonum. Putativus Alexandri Magni pater, V 267 A', X 658 B', illum Aristoteli educandum tradidit, V 267 B'. — Dario regi Medorum solvit tributum, X 116 B'.
PHILIPPUS, Alexandri Magni frater. Regnum Græciæ seu Macedoniæ, post mortem fratris, obtinuit, X 104 D, 147 B. — Quale pactum cum Antiocho Magno inierit, X 149 C'. — A Romanis devictus est, V 298 D.
PHILIPPUS, Antiochi Epiphanis collactaneus. Ab Antiocho Jerosolymis præpositus ad affligendum Judæos, V 350 A et seq., contra Judam Machabæum auxilium Ptolemæi postulat, 359 C'. — Regni regens factus, V 292 A', Antiochum Epiphanem sepelit, 363 A'. Adversus filium ejus, Antiochum Eupatorem, qui Lysiæ adhæserat, rebellis, 372 D', in Ægyptum fugit, 363 B', et tandem ab illo occiditur, 295 D.
PHILIPPUS, tetrarcha Ituræœ. Ejus uxorem abstulit Herodes Antipas, XI 440 A'. — Nomen dedit Cæsareæ Philippi, XI 188 A.
PHILIPPUS (S.), apostolus. E Bethsaida oriundus, XII 309 A, Joannis Baptistæ discipulus fuisse videtur, C. — Qualiter ad apostolatum vocatus sit, XII 308 C', omnium primus, 383 D, et fratrem suum Nathanael duxerit ad Jesum, 309 B et seq. — Quomodo tentatus sit a Jesu, ante panum multiplicationem, XII 383 D et seq. — Cur ad ipsum prius accesserint gentiles Christum videre cupientes, XII 500 A'. Ejus humilitas, 500 C'. — Quomodo intelligenda sit ejus petitio in Cœna, XII 530 A et seq. — Prædicavit in Scythia, XI 359 A'. — Duas filias prophetissas habuisse dicitur, X 353 C.
PHILIPPUS (S.), diaconus. In Cæsarea Palæstinæ domum habebat, XIV 138 C', 197 A'. — Ejus electio, XIV 121 A'. — Non fuit apostolus, XIV 135 C. Cur di-

Digitized by Google

catur evangelista, 197 A'. — Quanto cum fructu Christum Samariæ prædicaverit, XIV 134 D et seq. — Qualiter ab angelo monitus, eunuchum Æthiopem docuerit ac baptizaverit, XIV 136 A' et seq., et deinde a Spiritu Domini raptus fuerit, 138 C. — Ejus quatuor filiæ virgines prophetantes, quid S. Paulo prædixerint, XIV 197 B'.

PHILISTÆUS. Philistæi seu Philistini vel Philistiim, unde orti, I 194 D', X 421 B', et cur sic dicti, 371 D. Vocantur etiam Palæstini, alienigenæ, et allophyli, *Vide* Alienigena, Palæstina. — Quinque eorum satrapiæ, III 71 A, 123 A', 290 B. — Illorum reges Abimelech vocabantur, III 379 D'. — Bellicosi et fortes, III 339 B', per centenos et millenos ordinabantur, 413 C. — Auguriis addicti, VIII 343 D, et idololatræ pessimi, Hebræis vehementer molesti fuerunt, I 315 A, VIII 294 C', IX 118 B', 480 A, X 583 C'. — Per eorum terram Deus populum suum de Ægypto egredientem non duxit, quare, I 582 B et seq. — Cur a filiis Israel penitus deleti non sint, III 114 B', 120 D' et seq., 123 A et seq., illisque sæpe dominati sint, 169 A, 180 C, VI 261 A et seq. — Humiliati sunt per Samgar, III 129 B', et Samsonem, *Vide* Samson.

In ultionem criminum filiorum Heli, Israelitas fugant et arcam Dei capiunt, III 282 A et seq. Propter eam divinitus plagati, 285 D et seq., 291 C', VI 261 B', quid consilii capesserint, III 288 A et seq., 291 A'. — An arcæ signa divinæ potentiæ tribuerint, III 287 A, 288 C, 289 C, IV 78 C. — In variis Judææ locis stationes constituerant, e quibus tyrannice dominabantur, III 313 D, 328 B'. Cur nullum fabrum inter Hebræos commorari permiserint, 331 B'. — Per Samuelem, Saulem, Jonathan et David dejiciuntur, III 296 A et seq., 308 D, 328 B' et seq., 334 A et seq., 354 D et seq., 365 B et seq., 370 A, 384 C et seq., 387 C, VI 261 A', VIII 278 B'. *Vide* Goliath. — Cur David solvere debuerit Saul centum præputia Philistinorum, III 366 A', D' et seq. Ad Achis Philistinorum regem in Geth confugit, 405 B et seq. — Ultimum Philistinorum bellum contra Saul, III 406 D, 408 C et seq., 413 B et seq., qui cum tribus filiis suis in monte Gelboe occumbit, 418 D et seq., IV 140 D et seq. — Aliæ victoriæ regi David contra Philistinos concessæ, fortissimorumque militum ejus pugnæ contra quatuor Philistæos gigantes, III 462 C et seq., 487 B, 558 A et seq., 565 A' et seq., IV 145 D et seq., 151 D' et seq., 159 D'. — Philistiim tributa deferunt Josaphat, IV 226 A', Judæam vastant sub Joram, 236 B, et Achaz, 250 B, sed percutiuntur ab Ozia, 246 C, et Ezechia, 73 C, secundum Isaiæ prophetiam, VIII 445 B' et seq. — Frequenter auxilium præstiterunt hostibus Israel et Juda, VIII 406 A', IX 480 A, X 358 A, 371 B, etc.; propterea puniendi prænuntiantur, IX 118 B', 273 C et seq., 536 C', X 357 A' et seq., 371 A et seq., 583 A' et seq., 658 D et seq., 659 A. — Res gestæ a Machabæis in terra Philistinorum, V 307 A', 308 A, 311 B, 317 C. — Prædicitur eorum conversio, VIII 426 A, 622 C, X 657 D. Quid humeri Philistiim super quos Apostoli volare dicti sunt, VIII 426 B.

Rerum supra relatarum spiritualis intelligentia, I 585 B', III 122 C', 125 D, 284 D et seq., 287 B', 292 A et seq., 299 A et seq., 333 A et seq., 340 D et seq., 362 C et seq., 387 D, 421 B, 464 C', 491 A, 559 C', VIII 409 C', 427 D', 448 D' et seq., IX 274 C', 489 D, 537 C', X 587 A et seq. — Quomodo Philistiim interpretentur, et quosnam designent, I 603 A', III 185 C, 284 D, IX 274 C', X 443 B', etc.

Cf. Accaron, Ascalon, Azotus, Gaza, Geth.

PHILO. Judæorum doctissimus, eloquentissimus et disertissimus, multa scripsit opuscula, VII 452, VIII 471 D. — Alexandriæ habitabat, VII 535 C'. — Romam cum sociis missus ad Claudium imperatorem, S. Petri familiaris effectus est, et deinde Alexandriam reversus, de Ec-

Digitized by Google

clesia ibi a S. Marco fundata præconia edidit, VI 166C, VII 452, VIII 471D. — Ei quidam librum Sapientiæ adscribunt, VII 451, 452, 535B'. — Allegatur : de posteris Noe, I 196B', de tempore quo vixit Job, IV 112B, de dispositione sapientis, 349C', de lingua Hebraica quam dicit eamdem esse ac Chaldaicam, X 10B', de Brachmanis philosophis et de primis Ægypti monachis, IV 350D', etc.

PHILOSOPHIA. Quomodo differat a theologia, XII 268C, per quam corrigenda est, V 71A. — Triplex est : naturalis, rationalis et moralis, X 10C, XI 363. — *Vide* Sapientia.

Ex admiratione orta, VI 570A', philosophia apud Ægyptios primo viguit, XIV 126C', deinde a Græcis magnificata, a Chaldæis et Arabibus multum provecta est, II 571A', XIV 181A'. Judæi ab ea diu sapientissime abstinuerunt, II 571C. — Præcipui philosophi libros scribere renuerunt, XI 3. — Ante Pythagoram philosophi sapientes vocabantur, I 528C.

Philosophia per se mala non est ; in ea tamen non est quiescendum aut inaniter gloriandum, sed ad divinam doctrinam ordinanda est, VI 197C, X 441D'. — Quem ad finem discenda sit, X 12C. — Quinam philosophos nimis colant, X 226B'. — A fallaci philosophia cavendum est, III 47A' et seq., XIII 362D. — Laudatur vera philosophia, VII 11A, quæ facere docet, non dicere tantum, 44A'. — Ad mortem præparat, VII 247C'. — Mirabiles habet delectationes sibi annexas, VI 565B, VII 504C, VIII 227D, XIV 413D', et ad contemplationem divinam non modice confert, X 58D'.

Philosophi ad fidem roborandam suscitati sunt, VI 457A'. Philosophis gentilibus appositus est labor, christianis reservatus est fructus, VII 202C'. — Libri philosophici ex toto falsi non sunt, sed aliqua continent vera, X 15C. — Meliores ex philosophis multa dixerunt fidei nostræ consona, XI 607A', etc., etsi eorum documenta moralia evangelicæ doctrinæ comparari nequeant, 364. — Unum summum Deum agnoverunt, IX 103D, licet certis creaturis participatam tribuerint divinitatem, XII 474A'. Illum incommutabilem esse probaverunt, X 707C, XIII 564B, incomprehensibilem, infinite perfectum, æternum, et primam rerum causam, II 583B', IV 473B, 590A, VI 266A, VII 530A', 531A, X 68A, XII 14A, XIII 15B', 129A, etc. *Vide* Deus (Exsistentia, Natura, Unicitas). — Sapientiores Dei providentiam usque ad terrena se extendere intellexerunt, contra alios asserentes sola cœlestia ab ea gubernari, *Vide* Deus (Providentia). — Nullus vero eorum per rationem naturalem Trinitatis mysterium cognovit, *Vide* Trinitas. — Philosophi quidam pagani laudaverunt et coluerunt sensuum mortificationem, VII 131B', paupertatem, IV 316D, 351A, VIII 233A', XII 58C', 122C, XIII 164A', patientiam, IV 290, VII 113A'. Quid docuerint de passionibus, IV 316B, 331C, 356A, et de proximi dilectione, II 269B'. — Quomodo philosophus quidam in concilio Nicæno ad fidem conversus sit, VII 183B.

Multi ex philosophis in disputando vanitatem habentes, miserabiliter erraverunt, VII 245A'. Dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt, XIII 16B, nec illos ignorantia excusat, II 693D, VII 531D, XIII 15D'. Quomodo puniti sint, 16B' et seq. — Alii negaverunt quidquid naturalem rerum ordinem aut rationem excedit, XIII 362A', et miracula conati sunt reducere ad causas naturales occultas, vel ad magicas artes, III 287D', docueruntque naturali potestate hominem virtutes acquirere et felicitatem mereri posse, XIII 563D. Alii erraverunt circa originem mundi et hominis, I 14B, XII 198C, 282D', XIII 564D', aut de fato et astrorum virtute falsa docuerunt, I 44C', V 63C et seq. — Quid de angelis philosophi Judæi senserint, IV 312D.

Cf. Arabes, Aristoteles, Brachmani, Empedocles, Epicurus, Peripateticus, Plato,

Platonicus, Pythagoras, Socrates, Stoicus, Trismegistus.

PHINEES, filius Eleazar. Patri suo in pontificatu successit, III 104C, 111B. — Vir laude dignus sibi et posteris, zelo suo, sacerdotium meruit, II 473A et seq., V 277D', VI 464B', VIII 274B' et seq. — Exercitui contra Madianitas præficitur, II 491B', 492B'. — Ejus missio ad filios Ruben et Gad, III 94B' et seq. — Quomodo Deum consuleret, III 111B, 215B. — Stulte fabulantur Judæi eum fuisse angelum, III 119A, 144B, et ccc annis vixisse, 169B, usque ad tempora David, VIII 275B', vel a mortuis resurrexisse, III 272A. — Quosnam figuret, et quid nos edoceat, II 476A, 495C, VI 468B.

PHINEES, filius Heli. *Vide* Heli.

PHISON, fluvius paradisi. Quis sit, et quid sonet, I 77A. — Sapientiam evangelicæ legis signat, VIII 149D, B', et maxime Joannis evangelium, I 89C.

PHLEGON (Trallensis), historiographus, quid narret de eclipsi facta tempore passionis Christi, XI 312A.

PHŒBE, mulier nobilissima, a S. Paulo commendatur, XIII 115C.

PHOGOR, mons. Ex eo Balaam filiis Israel benedixit, II 459B', et contra eum sepultus est Moyses, 688C'. *Cf.* Nebo, Phasga.

PHOGOR, idolum Madianitarum, quod et Beelphegor dicitur, II 474A, 492C', 538B', X 501C. *Vide* Beelphegor.

PHOTINUS, hæresiarcha. Christum merum hominem asserebat, VII 64A, XII 287B, nec ante Mariam fuisse, XI 379B'. — Confutatur, XII 272B', 287A', XIII 75C, XIV 4C, 41C. — *Cf.* Hæresiarcha.

PHRYGIA, provincia Asiæ, XIV 95B'.

PHUL, rex Assyriorum. An idem qui Theglathphalasar, IV 71A. — Cur a Manahem Israel rege tributa acceperit, IV 63B, X 284B, et quid egerit contra decem tribus, IV 130A', X 395D', 479D.

PHUNON, xxxvi^a Hebræorum mansio, II 501A', quid exprimat, 505C'.

PHURIM. Festum Phurim vel Sortium, ab Esther et Mardochæo decretum, diebus xiv^a et xv^a mensis duodecimi (Adar) celebrabatur, V 191C' et seq., 304D'. — Unde sic dictum, V 181C', 192B, et quomodo spiritualiter a Christianis celebrandum, 204C'. — *Cf.* Festivitas.

PHYLACTERIUM. Phylacteria, quid, et quomodo in fronte ligata a Judæis, ac dilatata a Pharisæis, XI 251D.

PIERIUS, Alexandrinus catechista, aliqua super Osee scripsit, X 200C. (Migne *Patrol. gr.* tom. 10.)

PIETAS. Sumitur pro cultu Dei, pro misericordia, et pro uno ex septem Spiritus Sancti donis, V 342A, VIII 264D, 266D, 288D. Quæ sit ut virtus et ut donum Spiritus Sancti, 420A', XIII 696C. — Commendatur, XI 374B, XIII 417C', 421D', 428D, 679D, 696C. Ad omnia utilis, 422B, est quæstus magnus cum sufficientia, 427C. — Pie agentibus dat Deus sapientiam, VIII 264D. — Quid pietatis sacramentum, XIII 420A'. — Pietas Dei, *Vide* Deus (Attributa moralia). — *Cf.* Devotio, Latria, Misericordia.

PIGNUS. Quid sit, XIII 301A'. — In V. L. debitoris arbitrio eligebatur, illudque sine causa auferre non licebat, II 622D', IV 582B, 594D. In pignus necessaria vitæ accipi nequibant, II 622A, nec pauperis viduæ vestimenta, 624C'; quid mystice, 625B. Pignus pauperis quandonam reddendum esset, 25A', 623A', VII 134B', IX 497A'. — Quinam super vestimentis pignoratis accumberent, X 377B. — Spiritus Sanctus per modum pignoris nobis confertur, XIII 218A', 301A'; utrum convenientius dicatur arrha quam pignus, C'. — *Cf.* Fidejussio, Fœnus.

PIGRITIA. Vile et grave vitium, VIII 125C, sollicite excutiendum est, 108C, 196B, XIII 406D, 672B. Unde procedat, VII 46C. — Piger voluntatem habet optativam, non imperativam, VII 85D. Pronus est ad somnum, 45D et seq., 164A', etiam in divinis, 129A. Viam virtutum aggredi exhorrescit, suamque ignaviam excusat, 101B, 122C, 130B, 145A, 234D, eam vo-

Digitized by Google

cans prudentiam et discretionem, 164B'. — Aliis onerosus est, VII 70D. — Ager pigri, quid designet, VII 156C'. — Pigritia prælatorum quam noxia, VII 276C'. — Formicæ exemplo arguitur piger, VII 44D'. — Egestatem operatur pigritia, VII 45C', 66D, 132C', VIII 248B'. — Pigri in divinis quomodo puniantur, VII 46B; impigris vero quam bene succedat, 45D', 46B. — Desideria occidunt pigrum, VII 141D', et in judicio vacuus apparebit, 66C', 132D'. Quo sensu in lapide luteo et de stercore boum lapidetur, VIII 125B. — Pigritia quorumdam senescentium increpatur, XII 170D'. — Cur S. Paulus vocet Cretenses ventres pigros, XIII 453A. — *Cf.* Acedia, Deus (Officia et virtutes quibus homo ad Deum ordinatur), Fervor, Labor, Otiositas, Tepor.

PILA. Vas est in quo frumenta teruntur, VII 170C'. — Habitatores pilæ, quid, X 575D', 580A. — *Cf.* Mortariolum.

PILATUS. Unde oriundus, et quomodo proprie vocatus, XI 315A', 440C. — Gentilis erat, XII 230A', 590A. — A Romanis Judææ præses seu procurator effectus, XI 302A, 440B, Judæos frequenter tribulavit, X 251B, illos non diligens, nec ab illis dilectus, XI 304B'. Galilæos quosdam cur occiderit, XII 76D'. In templo imaginem Cæsaris collocavit, X 135B, XI 262C'. — Cum Juda qualem jusserit ire cohortem, XII 223A'. — Pilato cur Christus traditus sit, XI 301D', XII 230B, 584A et seq. — Illum quomodo interrogaverit, XI 303C et seq., XII 230B et seq., 585A et seq., 590B et seq., XIII 428C'. De duobus primis criminibus ei objectis non curavit, tertium vero retinuit, quare, XI 303B', XII 230A', 585B. — Qua de causa ad Herodem eum remiserit, XII 231D', 233B. — Quomodo Jesum Judæis proposuerit dimittendum, XI 304D, 305C, XII 233A' et seq., 587C' et seq., XIV 111D, et tamen illum gravissime flagellari jusserit, XII 233D, 234C et seq., 588B, imo et forte spinis coronari, XI 307A, XII 588D. — Quare uxor ejus Christi liberationem petierit, XI 304D', XII 234A, quam cupiebat ipse Pilatus, innocentiam Jesu agnoscens, XI 304B', 305A', XII 231C, 233C, 234C, 587B, 588A, 589A et seq., 591A, C', XIV 105A, et timens ne forte Filium Dei occideret, XII 235A, 590A. — Qualiter Pilatus manus suas laverit, XI 305B', et Jesum timore humano morti tradiderit, in hoc vehementer peccans, minus tamen quam Judæi, VI 134A, XI 306A, XII 236B et seq., 590C', 591C, 592C. Propriis verbis se damnavit, 590D', nedum ab occisione Justi excusari possit, II 31B. — Quo sensu Jesum esse regem Judæorum dixerit, XII 587A', 591C', et in titulo crucis scripserit, XI 308D', XII 242B', 593C et seq. — Josepho ab Arimathea jussit reddi corpus Jesu, XI 314C', 354A', XII 248A', 597D' et seq., et Judæis milites concessit ad custodiendum sepulcrum, XI 315D'. — Refertur quædam ejus epistola ad Claudium imperatorem, VI 4 in nota.

PILUS. Pilos radere jussi sunt Levitæ, II 362B, 363B'. — Horripilatio unde proveniat, IV 370D', 371B, VIII 169C'. — Pilus cogitationes designat, IX 486D. — Sub figura pilorum Ezechielis describitur eversio Jerusalem, IX 439C et seq. — Pilosi, quid ad litteram, IV 6B, VIII 434B', 575A', et spiritualiter, 438A, 576D'. — Quo sensu populus Judæorum fuerit pilosus, et plebs gentilis lenis, I 326D. — *Cf.* Barba, Capillus, Capra, Lepra, Novacula, Sagum.

PINCERNA. Pincernæ mystici qui sint, III 666B.

PINGUEDO. Spirituali pinguedine quinam repleantur, IV 682B', VI 129A, 145C', VII 75C', 85B', VIII 696C, IX 222C'. — Quid panis pinguis, I 463C, VIII 546D', convivium pinguium, 510A, oblatio impinguata, 231B, ossium impinguatio, VII 104C. — Pinguedo designat quandoque carnalitatem et opulentiam rerum, IV 518D'. — Incrassatus et impinguatus, dilectus recalcitravit, II 659D', 670C, IX

Digitized by Google

69D', XI 163A. — *Cf.* Adeps, Oleum, Oliva.

PINNACULUM templi, quid, XI 43B', 467D'.

PISCATIO. Duplex refertur in Evangelio miraculosa piscatio : prior, quum vocatus est Petrus, XI 487A et seq., altera post resurrectionem, XII 612C' et seq. Quot miracula in eis peracta sint, et quid signent, XI 489D', XII 615C. — Piscatores spirituales sunt Apostoli, IX 146A, 667A, XI 48C' et seq., 170A'. — Piscatores dicuntur Chaldæi, IX 145C', et animarum seductores, VIII 475B. — *Cf.* Gurgustium, Hamus, Lacuna, Piscis, Rete, Sagena.

PISCINA. Duæ erant piscinæ in Jerusalem, superior et inferior, VIII 381A, 489C', 581A. Notatur etiam piscina vetus, 490A. Quid signent, 494A', B'. — Piscina Probatica unde sic dicta, et cur prope templum exstructa, XII 361B'. Ejus aqua quomodo ab angelo moveretur, 362A, et unde tantam habuerit virtutem, B. Qualiter ibi curatus fuerit infirmus, 362A' et seq. Mystice quid designet, 362D. — Piscinæ Hesebon et Siloe, *Vide* Hesebon, Siloe.

PISCIS. Pisces reptilium nomine quandoque designantur, I 45A, 46D, VI 441A. — Qualiter ex aqua formati sint, I 45A et seq. Animæ eorum an proprie creatæ, 45B', et cur dictæ viventes ac motabiles, 48B. Utrum memoria careant, 49D. Quo sensu carnem habere dicantur, II 206B'. — Quot sint piscium genera, IX 667C. Miri quidam notantur pisces, I 46A', D' et seq., V 35C, 36A, 105A, VI 441D, VIII 263A, X 57C'. — An pisces Adæ præsentati sint, I 80C'. — Quatenus subjiciantur homini, I 51B', 183B'. — In statu innocentiæ non fuisset esus piscium, qui primo concessus est homini post diluvium, I 54D, 184B. Piscibus, sicut et carnibus, moderate utendum est, II 385C'. — A maledictione pisces dicuntur immunes, I 105D'; ideo Christus pisces comedisse legitur, 106A. Cur in diluvio non deleti, 153A. — In Ægypto sunt frequentes, II 375C. — Deus de piscibus sibi sacrificium fieri non jussit, quare, II 143B'. — Pisces mundi ab immundis qua regula in V. L. discreti, II 206D, 713A.

Cor seu jecur piscis Tobiæ, qua virtute dæmonem fugaverit, V 105B, D et seq., 106D', 110A. Fel piscium contra albuginem valet, 106A, 116A. Historia piscis Tobiæ, quid signet, 107D', 116C'. — De pisce qui Jonam deglutivit, *Vide* Jonas. — Pisces a Christo multiplicati, XI 175A' et seq., 185B, 588D et seq., XII 384D', quid figurent, XI 185A', 589C, XII 388A. — Mare Rubrum in quo pisces extemplo moriuntur, sanandum prædicitur, et piscibus replendum, quo sensu, IX 666A' et seq. — Pisces, figurate, quid, I 63B, 190C, V 454A', VIII 668C', IX 551D, 554A, 595A, 667C, X 58A, 235D, 577C', 579D'. — Per piscium pennulas vita contemplativa significatur, per squamas vita pœnitentialis, II 214A.

Cf. Cete, Cetus, Leviathan, Mare, Pennula, Piscatio, Plaga, Porta, Squama.

PISIDIA, provincia Asiæ, XIV 158C'. *Cf.* Antiochia.

PITTACIUM. Quid calceamenta pittaciis consuta, III 54A'.

PIUS (S.), Papa, de pastore ab ovibus non reprehendendo allegatur, III 393D. (In Jure.)

PIX. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea, VIII 76B.

PLACENTA. Mulieres Judæorum idololatræ reginæ cœli seu lunæ placentas faciebant, IX 82C', 86D', 264A'.

PLAGA. Quid plaga pessima, IX 106D, 129B', 134A, 214B', X 534B, plaga tumens non circumligata, nec curata medicamine, VIII 323A et seq., plaga desperata, X 476C. — Quo sensu non sit firmamentum in plaga peccatorum, VI 213D' et seq., et sagittæ parvulorum factæ sint plagæ impiorum, 135C et seq., 138C. — Plagæ ab hæresiarchis inflictæ, quæ, XIV 294D et seq. — Plaga dolosa,

Digitized by Google

quid, VIII 129C; dolosi dividet vulnera, 171A. Plaga linguæ ossa comminuit, 175A. — Omnis plaga, tristitia cordis, VIII 159D. — Medicus corporis, non cordis, plagam videt, VIII 159B'.

Plagæ Dei quatuor, quæ, IX 136B', 140B', 472A'. Plagæ quatuor de quibus Joel, X 328C, an litteraliter acciderint, D et seq., et quid designent, D' et seq., 334C et seq., 335B. — Quibus plagis filii Israel propter peccata sua affligi consueverint, III 651C, X 389C' et seq.; moraliter quid, III 656A, X 393A et seq. — Qui cognovit voluntatem Domini, et non fecit, plagis vapulabit multis, XII 71A'; qui autem non cognovit, et fecit digna plagis, vapulabit paucis, C'. — Plagæ novissimæ in Apocalypsi, quid innuant, XIV 329B, et quales fuerint, 332B, C', 333B et seq. Plagæ Babylonis magnæ, quæ, 345A'. — Plus proficit correctio apud prudentem quam centum plagæ apud stultum, VII 115C'. — Pœnitenti lamenta compunctionis sunt quasi quædam plagæ percussionis, IV 661D'.

Plagæ Ægypti. Quam variæ fuerint, et cur a Deo inflictæ, I 501D, 527D, 546C' et seq., 558C', VII 519D' et seq., 528A' et seq., 542D, C', 545D et seq. Ægyptios tanquam durus rex interrogans condemnavit, 519C. — I^a^. Aquæ in sanguinem vertuntur, et pisces moriuntur, I 533B' et seq., VI 258B, 450A, VII 518D et seq.; an omnes, I 534C', etiam terræ Gessen, D', VII 518A', D'. Quamdiu duraverit plaga ista, I 535A', et quid mystice significet, 536C', VI 268C', 456D', VII 523A'. — II^a^. Ranæ cur et qualiter Ægyptiis immissæ, I 537A et seq., VI 450B, VII 560C. Quanta hujus plagæ molestia, I 537C', 538D, VII 542B', et qui per ranas spiritualiter designentur, I 543A, VI 268D', 456D'. — III^a^. Scinifes quales facti sint in hominibus et jumentis, I 538D', VI 450D. Utrum Pharaoni prænuntiati, I 539B. Quorum tropologice sint figura, 543A', VI 457A. — IV^a^. Muscarum plaga quæ fuerit proprie, I 541D', 542C', VI 258C, 450C, VII 560C, et quam congrua puniendis Ægyptiis, I 542B. Moraliter, per hanc plagam quid intelligatur, 544A, VI 268D'. — V^a^. Plaga pestis describitur, I 545B et seq. Merito inflicta est Ægyptiis, 545D', 551A. Mystice, quid significet, 550D'. — VI^a^. Plaga ulcerum et vesicarum turgentium juste Ægyptios excruciavit, I 546A'. In hujus plagæ introductione quænam attendenda, 546A. Quid designet, 551B, D'. — VII^a^. Quomodo Pharaoni denuntiata sit plaga ignis et grandinis, I 546C' et seq., 548A'. Quam terribilis, 548C', 550B', et quantum nocuerit Ægyptiis, 549B', 550A, VI 258C' et seq., 450A', VII 561C'. Quid per eam spiritualiter exprimatur, I 551D, VI 269C, A', 457B. — VIII^a^. Plaga locustarum quanta, et utrum gravior quam tempore Joel, I 552D et seq., VI 258B', 450B'. Spirituales locustæ, quæ, I 556C, VI 269B, 457C. — IX^a^. Tenebrarum plaga quam horribilis, I 554B', VI 449C', VII 548A' et seq., 550D' et seq., 552B, B', 561A et seq. Quæ fuerit earum causa, I 555A, VII 550D', et cur luminaria non accenderint Ægyptii, I 555D. Mystice, quid signet hæc plaga, 556B, B', VI 456C', VII 551D'. — X^a^. Ultima plaga quæ fuerit, I 558A, 567D, VI 259C, 450C', VII 553B et seq. Quinam hic vocentur primogeniti, I 567A'. Utrum in fine sæculi major futurus sit planctus quam tunc temporis in Ægypto, 558B. Moraliter quid, 559B, VI 270A, 457D, 624C'.

An alias plagas induxerit Dominus super Ægyptios, VI 258B'. Moraliter, quid plaga æruginis, 269A, et pruinæ, C. — Qualiter Deus in cunctis diis Ægypti judicia fecerit, I 564D, 575C'. — Terror Ægyptiorum, quantus fuerit, I 554C, 567C', VII 520B', 548C' et seq., 551A et seq., 555A, etc. — Utrum omnes Ægyptii per plagas afflicti fuerint, I 542C, 557A', VII 519D, et an Hebræi ab eis læsi sint, I 534D', 542B, 545D, C', 554D', 558C, 564C', VI 259B, VII 518A', D', 519C',

Digitized by Google

546A', 551C', 552A. — Quomodo malefici Ægyptiorum aquam etiam verterint in sanguinem, I 534B', et ranas eduxerint, 537A'. Cur frustra tentaverint scinifes producere, 539A' et seq. An Deum Israel ut summum Deum agnoverint, 539C', 540C', et post tertiam plagam Moysi contradicere destiterint, 541A', XIII 442D. Eorum punitio, I 546B', VII 549A'. *Vide* Magus.

Plagas Ægypti, cur alias per Moysen, alias per Aaron, alias per semetipsum induxerit Deus, I 527D', 546C. — An per angelos malos inflictæ, saltem primogenitorum occisio, I 571A et seq., VI 259A, VII 557D', et utrum per unum an per plures angelos, I 573B. — Comparatio plagarum Ægypti ad decem Decalogi præcepta, I 578A et seq. — Qualiter decem plagæ istæ in Romano imperio sint impletæ, I 579A et seq.

Cf. Livor, Pœna, Vulnus.

PLANCTUS. Plangendi mortuos quis olim fuerit ritus, *Vide* Luctus. — Planctus David super Saul et Jonathan, III 431B et seq., necnon et super Abner, 451C', 452A. Eorum mystica interpretatio, 436B et seq., 455A'. — Planctus Judæorum super Josiam, IV 271A'. Quid planctus Adadremmon, 271C', X 675C'. — Adonis qualiter a mulieribus idololatris deplanctus sit, IX 450D'. — Planctus Prophetarum super Tyrum, IX 540A, D et seq., et super ejus regem, 545D' et seq., super Pharaonem, 563A et seq., et Ægyptum, 564A' et seq. — Illorum planctus super reges Israel, IX 501D et seq., et populum eorum, X 395A et seq., 471B' et seq., super Judam et Jerusalem, IX 94D et seq., X 330A' et seq., cur et qualiter a Christianis imitandus sit, IX 98C, 100B et seq., X 336B et seq., 402C et seq., 476B et seq. *Vide* Threnus. — Planctus Judæorum conversorum ob Christi mortem, X 675A' et seq. — Planctus quis super S. Stephanum factus sit, XIV 134A. — Qualis futurus sit planctus super Babylonem magnam, XIV 345D' et seq. — In die judicii plangent omnes tribus terræ, XI 267B, XIV 230D'. — Pueris qui nec gaudentibus congaudent, nec plangentibus condolent, quinam assimilentur, XI 141A et seq., 547D et seq. — Quid planctus draconum, X 471C'. — *Cf.* Fletus, Gemitus, Lacrima, Luctus, Threnus.

PLANETA. Quinque sunt planetæ, I 43A, proprium motum habentes, B, V 9C. *Cf.* Astrum, Cœlum, Mercurius, Saturnus, Sidus, Venus.

PLANTA. *Vide* Pes.

PLANTATIO. Deus est principalis plantator, XIII 137B et seq. Ejus plantatio, quæ, VIII 727B, 728D'. Quatenus omnis plantatio quam non plantavit eradicanda sit, XI 180D. — Quid hortus plantationum, VIII 151B. — Tempus plantandi, et tempus evellendi, VII 228C.

PLATANUS. Cur platano assimilentur Sapientia increata, VIII 144B', et B. Virgo, 154A'.

PLATEA. Per plateas non oberrandum, quare, VIII 56C. — Mystice, quid plateæ Jerusalem, V 123A', X 654B, D, XIV 371C', 374A. — Qualiter Sponsa per vicos et plateas dilectum suum quærat, VII 350D', 357A. — Impiorum nomen in plateis non celebretur, IV 548C'.

PLATO. « Summus ille philosophus », XII 69A', castus fuit et virgo, II 693B', atque divitias contempsit, IV 351A. — Moysis libros cognovit, I 25C', 498D', et Judæam invisit ad illos inspiciendos, IX 478A. — Qua occasione captus fuerit ac venditus, VIII 208A'. — Quomodo philosophiam perfecerit atque diviserit, XI 363. — Libros suos discipulorum suorum nominibus intitulavit, I 12C'. — Nonnulli dixerunt quidquid in Evangelio sublime est, ex Platonis libris desumptum esse, I 318B', eumque in limbo a Christo conversum fuisse, XIII 657A'.

Unum esse summum Deum docuit, I 10C, C', 64B', et de eo multa agnovit, XIII 15B'. Quomodo illum definiat, VI 112D', et quid de ejus cognitione dicat,

Digitized by Google

I 10D', VII 531B'. — Sub summo Deo diversos gradus ordinesque deorum ponebat, I 11A. — Utrum Trinitatis, et maxime generationis Verbi, assertor haberi possit, I 10B, 11A, XII 278B et seq., 280A. Quid intelligat per Spiritum Domini, I 24A, 25B'. — An tria increata rerum principia admiserit, I 64 B et seq. Asserebat Deum esse mundi conditorem, 10D', 64D, X 15C, et conservatorem, XII 365A', omnia propter se ipsum libere efficientem, VII 107C, XIII 565A. Quid senserit de ideis seu rationibus exemplaribus rerum, I 64D, B', XII 275D'. Perhibuit primum motorem mobilem esse, VII 496B', quamvis immutabilem, XIII 564D. — Quid doceat de dæmonibus, XIV 181B, eorumque habitaculo, I 48A.

Mundum putabat ab æterno exstitisse, XII 198C, et animatum esse, I 10C, 11B, II 409C', X 518A'. Quid dicat de ejus perfectione, II 654A, VI 368D, et munditia, X 454D', atque de modo quo Deus relucet in creaturis, 50C. — Cur, juxta eum, Deus partem terræ voluerit esse aquis discoopertam, X 56A. — Quid docuerit de stellis, I 43B, IV 693D', V 9A, quas animatas credebat, II 583A', VI 686C, eis divinitatem participatam attribuens, VII 530A', XII 474A'. — Sensibilia dicebat a formis separatis immediate profluere, II 450C', et circulationem generationum in inferioribus ponebat, IV 403C', 404B', 556A'.

Quomodo definiat hominem, VI 675A, et quid dicat de ejus plasmatione, I 72B. Eum in solis naturalibus originaliter procreatum putabat, XII 198C. — Juxta illum, anima ad corpus se habet sicut nauta ad navem, VII 151A. — Quatuor ponit animæ vires, IX 419D'. An recte doceat principale animæ esse in cerebro, XI 182B. — Librum composuisse legitur de cognoscendis alterius hominis cogitationibus, XII 35D. — Citatur de corpore animam aggravante, V 59C, et de hominis ignorantia, VI 368D', VIII 264C. — Ejus sententiæ de animarum immortalitate et futuro statu, VII 231C', VIII 98D, XI 140C'. Hominem docebat, quantum ad animam, diis similem esse, virtutumque exercitio duci ad beatitudinem, VII 223A', 541A. — Quid dixerit de patientia, IV 291, et de necessitate meditationis mortis, VII 247 C', VIII 52C'. — Allegatur : de Solone, VIII 236B', de Socrate, X 129A, de delectatione philosophiæ annexa, XIV 413D', de causa et effectu, IV 377B, de sermone, XII 270D, de recto, IV 301B', et de re militari, X 9B.

PLATONICUS. Platonicorum auctorum qualis fuerit doctrina de Deo, IV 590A, IX 306B, XI 363, XII 44B', et de ejus cognitione, XIII 190A'. — Utrum Trinitas illis innotuerit, et an Verbum Dei agnoverint, I 540A, XII 278B et seq., 280A. — Quid de dæmonibus eorumque ordinibus senserint, I 265C', III 353D', V 105B', X 19C', XIV 180D'. — Dicebant animas hominum propter peccatum anteactum corporibus esse alligatas, XII 447C, et post mortem corporibus denuo morituris reuniendas, XI 246D', XII 184A'. — Quid docuerint de beatitudine et virtutibus, XI 52A, de certitudine cognitionis, V 429B', de passionibus, XI 64C, de elementis animatis, 569C', et de circulatione generationum, VI 442A'.

Apuleius docuit summum Deum esse incomprehensibilem, I 10C', illique gentilium deorum cultum placere, II 454B'.

Cf. Avicebron, Plotinus, Porphyrius, Proclus, Ptolemæus Claudius, Ptolemæus Philadelphus, Trismegistus.

PLAUSTRUM novum, quid mystice, III 292C, 471C. *Cf.* Trituratio.

PLAUSUS. Spiritualiter, quomodo manibus plaudant gentes, VI 18A, flumina, 397C, ligna, VIII 699B. *Cf.* Manus.

PLECTA, quid sit, III 635A.

PLEIADES, stellæ splendentes, pluviis præsident, V 8C'.

PLENITUDO. De plenitudine Christi omnes accepimus, I 627A', XII 291C'. —

Digitized by Google

Quo sensu Ecclesia sit plenitudo Christi, XIII 303 A'.

PLINIUS, Historiæ naturalis auctor, citatur: de ceto, V 25 D', 35 D, VI 441 D, de quadam aspide Ægypti domita, XIII 585 D', de naphtha, X 43 C.

PLORATUS. *Vide* Fletus, Gemitus, Lacrima, Luctus, Planctus.

PLOTINUS, Platonicus. Quomodo Dei providentiam extollat, X 56 B', XII 63 C', etc. — Utrum Trinitatem agnoverit, I 11 B, 540 A. — Mundum unum esse animal putabat, II 409 C'. — Quid de virtutibus dixerit, XII 289 D'. — *Cf.* Platonicus.

PLUMA pro acu quandoque sumitur : hinc plumarium dicitur opus acu factum, II 56 C, 74 C' ; et plumarius, qui acu pingit, 124 B'. *Cf.* Accipiter.

PLUMBUM. Ex Africa præcipue eruebatur, IX 542 D.—Cur exarandi fuerint in libro, stilo ferreo et plumbi lamina, sermones Job, IV 555 B', et Christi, 562 C'. — Plumbum peccatores denotat, IX 74 D'. Quo sensu impii submersi sint quasi plumbum in aquis vehementibus, I 602 A'. — Qualiter mulier impietatem signans in amphoram talento plumbi depressa sit, X 640 A, D'. — Fatuus gravior plumbo dicitur, VIII 127 D.

PLUVIA. Pluviæ pater dicitur Deus, V 7 A', 8 A, qui solus illam emittere potest, IV 379 D, IX 131 A. — Quatenus dæmones illam producere valeant, IV 315 D, IX 407 A. — Quomodo formetur, et qua providentia temperetur, sapientiam simul ac misericordiam Dei demonstrans, IV 379 C, 479 C', 604 D', 621 B', 685 B' et seq., 691 B, 692 D', 693 C, V 8 C, VI 623 C', IX 63 C', 105 A, X 53 A, XII 74 C', XIV 165 D'. — Pluviarum stellæ, quæ, IV 428 D', 685 C', V 8 C'. — Quid pluvia matutina et serotina, X 345 D', 411 C'. — Quandonam pluvia raro cadat, VII 463 A. — Cur in desertis decidat, V 7 C'. — In Ægypto, an necessaria, I 549 D', II 564 D. — Per pluviam Deus judicia sua super gentes exercet, IV 686 A', et maxime exercuit super Judæos, II 302 C, 303 D', 564 D', 637 C', 638 A', III 650 D', IV 205 D', IX 35 B, 63 B', X 390 A, 602 B', quibus potissimum necessaria erat, II 564 B, IX 126 B'.

Terra quomodo irrigata ante pluviæ formationem, I 69 D' et seq. Mystice quid, 87 A'. — Pluvia diluvii, I 168 B, 169 C, an miraculosa fuerit, 171 A. Quid signaverit, 172 A'. Pluviæ de cœlo prohibitæ post diluvium, 174 A, quid denotent, 179 A'. — Qualiter, Elia orante, cœlum clausum fuerit, et postea pluviam dederit, III 698 A et seq., 703 B et seq., 706 D et seq., 708 A, XIII 609 C'. — In fine mundi, Elias et Enoch potestatem habebunt claudendi cœlum, ne pluat diebus prophetiæ eorum, XIV 302 B.

Christus sicut pluvia in vellus descendit, VI 208 B, et sicut radix de terra sitienti ascendit, III 563 B, VIII 683 C'. — Mystice, dulcissima Dei pluvia est Spiritus Sancti gratia, I 620 B, II 306 C', III 326 C', VI 159 B, VIII 546 C', IX 135 A', X 666 D, sacra doctrina et prædicatio, II 306 C', 653 B, 667 B', IV 386 C', 628 A', V 7 D', VI 680 D', X 662 C', consolatio divina, VI 624 B', IX 108 C'. Pluvia temporanea seu matutina et serotina, quid signet, II 565 D', VII 110 A, IX 69 D, X 351 D. Cur et qualiter subtrahatur spiritualis pluvia, III 655 D', VIII 361 B, IX 42 B', 132 B, X 393 D et seq., 605 D', maxime superbis, III 436 D'. Si continuerit Deus aquas, omnia siccabuntur, si emiserit eas, subvertent terram, quo sensu, IV 486 A et seq. — Pluvia designat etiam tribulationem, VII 284 B', et malarum cogitationum copiam, XI 97 B. — Nubes et ventus, et pluviæ non sequentes, sic vir gloriosus promissa non complens, VII 159 C.

Cf. Aqua, Aquilo, Imber, Iris, Nubes, Ros.

POCULUM. Poculum ex vino conditum, quid denotet, VII 431 B, 440 A, 445 B. — Poculum aureum Babylonis magnæ quod sit, XIV 339 C, 344 D'. — Poculum cum fletu quinam misceant, VI 416 C', XIV 444 C'. — *Cf.* Calix, Potus.

Digitized by Google

PODERIS, vestis sacerdotalis. Quid sit, et qua ratione in veste poderis Aaron totus fuerit orbis terrarum, II 76D', 711B, VII 556A'.—Per poderem Christi quid intelligatur, XIV 233C'. — *Cf.* Tunica, Vestis.

PŒNA. — Malum pœnæ cur et qualiter a Deo inflictum. Quotuplex sit pœna, V 53A, VI 490B, VIII 416C'. — Quatenus malum pœnæ a Deo procedat, qui variis de causis illud erogat, peccatores sæpe non statim castigans, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis). — Pœna est reparatio justitiæ, II 3D, effectus et præmium culpæ, VI 173D, IX 127A, 445B', peccati medicina, I 131A', II 3A', IV 382D, 678C', VIII 172D, IX 429A', 523D', X 251B', 499D, non semper tamen peccati vindicta, II 3A', IV 377D, 402A', 417A, 432D', 443A, 536C, 579B, 581A', 667D, V 55B et seq., VI 110D, 184A', VII 77A', 262C', 526A', XII 447C. Dicitur ira Dei, IV 459D, ignis, IX 62D, X 165C. — Legis divinæ transgressores quomodo puniantur in hac vita, *Vide* Impius, Lex, Mandatum, Peccator, Peccatum. — Creaturæ instrumenta sunt divinæ justitiæ in ultionem peccatorum, I 172B', II 652C, VII 484B et seq., 546B', VIII 241B' et seq., 244B', 259D'. — Ordinarie per quæ quis peccat, per hæc et punitur, III 506A', VII 134D', 520B. — Impium per similem vel pejorem Deus plectit, III 390D, IX 558A'. — Pœna corporis in animam redundat, et econverso, XIII 21C'.

Quantumvis graves, pœnæ peccato sunt impares, IV 472A', 663D, 678C', V 79A, 148A, VI 430C', X 513A' et seq. An culpæ proportionentur, XII 77B, aut aliquando culpam excedant, I 130C, 131A', IV 390B', XIV 344C' et seq. Qualiter is qui Cain occidisset, septuplum punitus fuisset, I 129A et seq., 139B'. — Quatenus unus pro alio interdum plectatur, et filii pro parentum peccatis puniantur, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis). — Cur pro hominum peccatis bruta puniantur, II 134C et seq., X 573B'. — Pœnas hujus vitæ Deus misericordia semper contemperat, VIII 531D'.

An de pœnis propriis vel alienis gaudere liceat aut tristari, VI 99D, VII 114D, IX 165B', 167B, XII 145D. — Magis plangendum est malum culpæ quam malum pœnæ, *Vide* Malum. Propter pœnam odisse peccatum, imperfectorum est, VI 576D'. — Quo sensu timor pœnam habeat, XIV 47D. — An sit meritorium pœnam pro propriis peccatis pati, XIII 643C'.

Quorumdam pœna hic incipit, et in inferno perseverat, I 273D, II 661A', V 57C, VI 401D, IX 488C', X 523A. — Pœna inferni æterna est, XIII 400A', XIV 70A', etc. Venialibus peccatis non debetur, nisi ratione peccati mortalis annexi, XII 76A. Duplex est, videlicet damni et sensus, X 523C. — Pœnam accidentalem quomodo sibi accumulent mali angeli, V 618D, XIII 148C. — Potentes potenter tormenta patientur, VII 487A', D'. — *Vide* Damnatio, Deus (Consummatio operum Dei), Infernus, Judicium, Reprobus.

Pœnæ a judicibus seu legibus inflictæ. Juxta modum culpæ taxanda est pœna, II 20D', 626D, 627D, sed multis de causis augeri potest, 21A, 627D, C', 717D'. — Pœnas infligere ad solum judicem pertinet, VII 135C'. — An semper peccantibus remittenda sit pœna, VIII 61A, 172C, IX 44B, XI 210B', 347B', XII 29A', 134C', 425D'. — Octo pœnarum genera, juxta Tullium, olim in humanis legibus reperiebantur, II 626C', 718A'.

Synopsis pœnarum a lege Moysis sancitarum : 1° Morte per ignem plectebatur fornicatio filiæ sacerdotis, II 274A. — 2° Morte per lapidationem, sabbati violatio, II 95C, 403D, blasphemia, 291C, adulterium, 606B', D', fornicatio cum alterius sponsa, 607A, A', in parentes rebellio, 600C, provocatio ad idololatriam, 570A, idololatria, 24A', 582C', cultus Moloch, 270A, divinatio, 272C. — 3° Morte simplici, magia, II

Digitized by Google

24D, quodcumque homicidium voluntarium, 14B, 15C', 16A', 21B', 291A', 510D, plagium, 14B', 622B, parentum percussio, 14C', vel maledictio, D', 271B, XI 179A, negligentia in custodiendis nocivis pecudibus, II 17D, præcipua luxuriæ peccata, 24A', 271C, transgressio legis ex superbia, 402D', 403B, detrectatio sententiæ pontificis, 584A', in Levitarum vel sacerdotum officium obreptio, 327B', 334C, 339A', 416A', D'. — 4° Mutilatione, quæcumque voluntaria vulneratio, II 16C', 291B', obscena viri attrectatio a muliere, 629B. — 5° Vapulatione, fornicatio cum ancilla, II 260C, injusta uxoris criminatio, 605B', 606A'. — 6° Pecunia, *Vide* Damnum, Furtum. — In flagellationibus quid observandum esset, II 626C; non excedebatur quadragenarius numerus, A', XIII 251B. — In suspensione, deponendum et sepeliendum erat cadaver ipso die, II 600A'. — *Vide* Talio, Vulnus.

Cf. Adversa, Correctio, Disciplina, Malum, Plaga, Punitio, Tribulatio, Ultio, Vindicta, Virga.

PŒNITENTIA. Tripliciter sumitur : pro sacramento, pro virtute morali quæ est pars justitiæ, et pro actu pœnitentiæ, XI 31C. Si virtus est, quomodo dicatur sacramentum, XIV 388. — Pœnitudo an in Deo inveniri possit, *Vide* Deus (Attributa moralia). Quo sensu sine pœnitentia sint ejus dona et vocatio, XIII 92B'.

I. PŒNITENTIÆ VIRTUS. — A. PŒNITENTIÆ NATURA, EXCELLENTIA ET NECESSITAS. — Virtus pœnitentiæ, quid, XIV 388. Prima hominis justitia, VI 314A, quatenus a justitia vindicativa differat, XIV 389. — Quibus numeris signetur, *Vide* Numerus. — Pœnitentiæ excellentia et effectus, IV 585D et seq., XIV 389. — An melior sit quam innocentia, XI 206C, 557B' et seq., XII 104D'. — Per myrrham designatur, *Vide* Myrrha. — Omnes virtutes convocans ad domum luctus, XIV 398C, 433D, peccatorum medicina, VII 273B, 334A, XI 34D, ad divinam ultionem evadendam necessaria est, VIII 19B', IX 501B, XII 77C et seq., XIV 240D. — Animam ducit ad Christum, IX 224B', ad latitudinem caritatis, 620B, et contemplationis, 231C. — Pœnitentes illuminationi divinæ apti sunt, XIII 441A', et ad aliorum instructionem magis idonei, XIV 435C'. — Tristitia secundum Deum pœnitentiam in salutem operatur, V 638B', XIII 236C et seq., XIV 417C.

Ita a Deo desiderata ut eam multoties provocet, IX 345A', pœnitentia tantum illum honorat eique placet, quantum anima tristis super magnitudine mali sibi ipsi displicet, 388C', 510B'. Nolens aliquem perire, sed omnes ad pœnitentiam reverti, 500B, 501B et seq., XIII 694B', Deus omnibus dat locum, tempus et opportunitatem pœnitentiæ, IV 598D', VII 522C, 527C', XIII 20C'. Veros pœnitentes non despicit, eisque ignoscit, VI 47B, VIII 74B, 636B, IX 43D, 158C', 499C', XII 116B, XIV 438A, etc. Cur hominem ad pœnitentiam revocaverit, non angelos, IV 342D. — Non venit Christus vocare justos, sed peccatores in pœnitentiam, XI 498C, XII 102D' et seq., XIV 117C'. Pœnitentiam prædicavit, XI 48A', 329D', XII 77C et seq., prædicaverat antea Joannes Baptista, XI 31B et seq., 441C' et seq., prædicaverunt et Apostoli, jubente Domino, XII 259A, XIV 101B, 106A, 184B, 194B, 211A. — Quale sit gaudium in cœlo super uno peccatore pœnitentiam agente, XI 206A, XII 104A' et seq., 106D, 115D'. — *Vide* Deus (Attributa moralia, Providentia supernaturalis), Peccator.

De lege communi, post vitam præsentem, non est reditus ad pœnitentiam salutarem, XIII 657A'. Impœnitentia finalis, quid, XII 55A'; irremissibilis est, X 373D', XII 56A. An damnati pœnitere valeant, VI 28C, VII 480C, XII 129C'. *Vide* Damnatio, Infernus. — Longanimitate Dei non est abutendum, sed tempus pœnitentiæ sedulo impendendum,

Digitized by Google

IV 599A, XIII 20A', maxime tempus sanitatis et juventutis, V 363C', IX 452A. — Pœnitentiam procrastinare quam periculosum, VII 15C et seq., 166B, 261C', 274C', VIII 35C', 36B, 119D, IX 451C', XII 68C. Væ iis qui pœnitentiam agere renuunt, III 726A', VIII 73C', XI 142B et seq., 157B', XII 5C' et seq., 40A' et seq.

B. Pœnitentiæ actus. — Quomodo revertatur quis ad Omnipotentem, *Vide* Anima, Deus (Providentia supernaturalis), Peccator. — Memor dierum antiquorum, VI 661C', XIV 458C, et annos æternos in mente habens, VI 245D, recogitet pœnitens omnes annos suos in amaritudine animæ suæ, VIII 597C'. Quid considerare debeat, VI 698A'. — In flagella paratus, V 641D, X 513A', XIV 422D, afflictiones et tribulationes sponte ac patienter pro suis sustineat excessibus, XIII 597C, atque in se ipsum sua peccata ulciscens, X 517A', XIII 236D', dignos faciat fructus pœnitentiæ, XI 34D, B', 445A, XIV 211A. — Diem spiritualem per pœnitentiam inchoet et finiat, IV 327B'. — Contra peccandi causas capessat mortificationis arma, XIII 236C', quæ sunt voluntaria castigatio, IV 661D', VII 137B, cinis et cilicium, V 39B, VIII 490C, IX 74A', 80A, 338A, saccus et jejunium, V 250C', X 460C'. — Vestes pretiosas, delectationes sensuales, loca amœna spernat, XI 544B'. — Cinerem tanquam panem manducet, et potum suum cum fletu misceat, VI 416C', XIV 444B'. — Ad Deum convertatur in jejunio et fletu et planctu, X 341C, 349D, uberrime peccata sua deplorans, V 440B et seq., 639B, VI 572B, XIV 401C et seq., 418C, etc. — Quomodo justi peccata, etiam venialia, defleant, *Vide* Peccatum veniale. — Electis suis Deus multiplices dat laudabilis doloris causas, IX 143C. — Quantum animam purget et ornet pœnitentialis profusio lacrimarum, V 442A, XI 554A'. — Ad pœnitentiæ exercitia maxime apta sunt tempus nocturnum, V 440A', VI 415D', XIV 401A', et solitudo, VI 415C', IX 231B, XIV 443D. — Quo sensu pœnitens comparetur passeri, pelecano, et nycticoraci seu noctuæ, *Vide* Noctua, Passer, Pelecanus.

Pœnitens ad Dei auxilium confugiat, V 439B et seq., VI 662B', XIV 397A et seq., 460B', contra carnales amicos, V 639C', XIV 419D', malitiosos homines, VI 416A', XIV 422A et seq., 444B, et invisibiles hostes, V 619B', 640B, B', X 513D, XIV 420B, etc. *Vide* Prælium, Tentatio. — Nunquam desperet, nec ideo ad vitia revertatur, II 443D', VI 40A et seq., 245C, IX 265A', XII 55D', XIV 426C et seq., 458D, præsertim si in religionem ingressus sit, 438C. — Pœnitentiæ rigor dominicæ passionis meditatione mitigatur, I 609D', et perfectis dulcis est, XII 118D. Cor pœnitens consolationem a Deo percipiet, VII 91D'.

Pœnitenti aptantur Ezechiæ canticum, VIII 596B et seq., et nonnulli psalmi, maxime pœnitentiales, V 438C et seq., 551C et seq., 596C et seq., 636D et seq., 668B, VI 39D et seq., 275B' et seq., 413A et seq., 609A et seq., 659D et seq., XIV 395 et seq., qui quomodo legendi sint ac decantandi, V 441C', VI 697A et seq., XIV 391, 463A. — Forma orandi pœnitenti a Guillelmo Parisiensi episcopo proposita, XIV 392. — Pœnitentiæ exempla in David, III 506B et seq., V 441B', etc., Achab, III 726A, Manasse, IV 275B et seq., et quibusdam sanctis monachis, XIV 393. *Vide* Job, Maria Magdalene (S.), Petrus (S.). — Pœnitentiæ solennis ritus in primæva Ecclesia, I 112C.

II. PŒNITENTIÆ SACRAMENTUM. — Vocatur lacrimarum baptismus, vel alter baptismus, XI 32A', 33B, XIV 427B', secunda post naufragium tabula, VIII 735C', XI 472C', 498A', XIII 564C', XIV 10A. — Quid baptismus pœnitentiæ, XI 33C', 36D, 441C' et seq. — Sacramentum Pœnitentiæ Christi merita applicat, XIII 629D', et peccata remittit vi cla-

Digitized by Google

vium, XI 189C' et seq., XII 609C et seq., quadam instrumentali concausabilitate, XI 494B, totaliter quoad culpam, per partes vel totaliter quoad pœnam, juxta contritionis intensionem, III 505D', V 554D, VI 428D, VII 354B', VIII 20C', X 77A, XI 556D', XII 29C, XIV 427D. Gratiam et virtutes infundit, VII 373D', XII 18C', XIII 456D, etc., merita mortificata vivificat, IX 44D', XIII 276C, conservat in bono, et præservat a malo, XIV 55B'.—Qualiter Novatius circa hoc sacramentum erraverit, *Vide* Novatius.

Tres sacramenti Pœnitentiæ partes, quæ, X 393A', XIII 237A, XIV 10B. — In confessione loquendum est in amaritudine animæ suæ, IV 454A'. *Vide* Confessio, Peccatum. — Qualis et quanta contritio requiratur, VI 697A et seq., IX 352C, 377B, 583A', X 40D, 250D', XI 191A, 437B, 445B, XIV 428A, etc. — Debet esse interior, III 506D, IX 22A, 30C', X 341D, 349A', etc., humilis, V 638C', 639A, VI 610D, VII 83A', IX 554A', X 40A', XI 550C', XII 147D et seq., XIV 418A', universalis, IX 500C', ex amore procedens, non ex timore serviliter servili, III 651A, V 362A', 363C', 598B, IX 32B', 65C', 451B', X 77B, XIII 525C, XIV 47D. Peccatum detestari oportet, tum in se, tum maxime propter Deum, VI 394B, 576D', VIII 100B', IX 42A, 65C', 80B, 335A, XIV 47D. — Quatenus adæquata esse debeat contritio peccatis, X 77B, XI 445B, B', XIV 101B, 424B'. — Utrum maximus sit dolor, hoc est, an de quocumque peccato mortali plus dolere oporteat, quam de quocumque malo pure pœnali, XIV 390.

Vera contritio sine caritate esse non potest, et per se delet omnem culpam, XIV 424B', nam universa delicta operit caritas, non solum quantum ad culpam, VII 68B, 103D, XI 555B et seq., sed etiam quantum ad pœnam, totaliter aut partialiter, juxta contritionis fervorem, III 505D', VII 137B', 522D, IX 500A, X 77A, XIII 610B, 662A. — Qualiter per misericordiam et fidem purgentur peccata, VII 103B. — Virtute sacramenti, pœnitens qui solam prius habebat attritionem, in ipsa confessione veram acquirere potest contritionem, II 233C. — Quo confitens majorem habet contritionem, eo plus sortitur de gratia ad vitanda peccata, et prosequenda opera bona, IV 454B'. — Vera contritio donum est Dei, III 507B, IX 233D'. — De contritione perfecta an certitudinem habere possimus, X 694B'. — Quatenus de peccatis semper dolendum sit, V 638C', XIV 402B', D', 403A. Recordatio mali tam pœnæ quam culpæ animam frequenter bene ac delectabiliter afficit, IV 354D. Peccatorum dolorosa recordatio mentem impinguat, XII 79C. — *Vide* Compunctio, Contritio.

Confessio coram Deo et contritio remissionem peccati non merentur, nisi adsit propositum confitendi presbytero, quum possibile fuerit, V 598A, IX 44A, XI 99B', XIV 9D', 409B. Contritus, sed non confessus, an ad sacram communionem accedere possit, X 144C' et seq. — Confessioni et contritioni jungenda sunt satisfactionis et pœnitentiæ opera, *Vide* Pœnitentiæ actus, Satisfactio. — Unde pœnitentis actus vim habeant ad remissionem peccatorum, XI 445D.

Cf. Gemitus, Jejunium, Lacrima, Luctus, Mortificatio, Peccator, Peccatum, Plaga, Pœna, Tristitia.

POETA. Quantum poetæ sua poemata ament, IV 364A.— Poetæ innominati allegantur : Sedulius, de cognitione hominis, VII 495C', Seneca (ad Lucilium n. 107), de fato, V 63C', Terentius, de ebrietate, VII 131A, Virgilius, de fortitudine animi, 260C'. *Vide* Paulus (S.).

POLENTA, quid ad litteram, II 283B', III 30A', 356A', 396B', et mystice, 32C', 363C.

POLITIA. *Vide* Regimen.

POLLEX. Pollices manus ac pedis dextri, cur tincti sanguine in consecratione sacerdotum V. L., II 82C', 86C', sanguine

et oleo in mundatione leprosi, 227B', 229A.

POLLUTIO. Pollutio nocturna variis causis contingere potest, II 611 B', et aliquando fit culpabilis, C'. In V. L. immundum faciebat usque ad vesperam, 611 D'. *Cf.* Immunditia, Munditia, Nazaræus, Nomen, Templum.

POLLUX et Castor a gentilibus in periculo maris invocabantur, XIV 217C.

POLUS. Polus antarcticus nobis incognitus est et impervius, IV 429A. Stellæ ejus sunt principium caloris, 429C. Inde oriuntur tempestates, 691 D'.— Polus arcticus frigus parit, IV 692A. — *Cf.* Aquilo, Arcturus, Auster, Cardo.

POLYCARPUS (S.), episcopus Smyrnensis. S. Joannis apostoli discipulus fuit, X 424A'. — An de illo sermo sit in Apocalypsi, et quo martyrio coronatus sit, XIV 243A. — Laudatur ob doctrinam et sanctitatem, VIII 579B, 724A, 729C, 753B', 763B'.

POLYGAMIA. Merum reputanda est adulterium, I 133A. — An et quatenus sit contra naturam, I 341 B et seq., 342C. — Cur et qualiter aliquando licuerit, et quid de Patriarcharum polygamia sentiendum, I 236C, 341 C', IV 116A', 240B.

POLYMITUS. Opus polymitum, quid, II 70B. Polymitarius vocatur hujus operis opifex, 124B'. — Tunica polymita Joseph, qualis fuerit, I 378A ; et quid mystice designet, 384B'.

POMPEIUS Magnus. Judæam Romanis subjugavit, XI 244C', XII 180B'. — Templum Jerusalem irreverenter ingressus, X 674A, deficere incepit, nec amplius est prosperatus, D. — Clementiæ laudator perhibetur, III 322A'.

POMUM. Pro quolibet fructu sumitur, I 37B', II 316A'. — Qualia circa mare Mortuum inveniantur, XIII 687A. — In V. L., quæ poma immunda reputarentur, II 260B', D'. In bello, ligna pomifera succidenda non erant, 597C. — Navi poma portanti assimilatur vita humana, IV 435 D'. — Qualiter gentes posuerint Jerusalem in pomorum custodiam, VI 274B', 277C', 278D. — Mystice, quid poma Sponsi, VII 385A, 394C', 399A', poma nova et vetera Sponsæ, 421C', 429C', XII 317B, poma convallium, VII 407C, 413A, 416D, poma desiderii animæ, XIV 347A. — Poma cœli, poma fructuum solis ac lunæ, poma collium æternorum, quæ, II 677D' et seq.; quid signent, 685C. — Justi ligna sunt pomifera, I 62C', IX 667C', poma arboris quæ est Christus, VII 372D. — Quid arbores pomis repletæ, II 307A. — *Cf.* Fructus, Lignum, Malus, Uncinus.

PONDUS. Spirituum ponderator Deus, VII 106C', omnia in mensura, numero et pondere constituit, 520D' et seq., VIII 604C' et seq. Qualiter faciat ventis pondus, IV 621D, 628C. — Quatenus pondus ejus ferre non valeamus, IV 649B. — Antiquitus ponderationes per lapides in sacculo collocatos fiebant, VII 109C. — Triplex exstitit pondus apud Judæos, III 522C'. Quid pondus sanctuarii, II 90D, 314A'. — Varia pondera olim usitata, *Vide* Moneta. Quid scrupulus, II 311A', uncia, IX 438C. — Servanda est æquitas in ponderibus, II 264A', 629D, VII 71B, B', 109A, 133B', VIII 253B, IX 652D', X 505D'; ad restitutionem tenentur qui fraudem in pondere committunt, VII 71B', VIII 253D. — Moraliter, quid iniqua ponderatio, II 266C', VII 71C, 133C', pondera mala, IX 154A, XIII 522A, et pondera bona, IX 154B. — Pondus observantiarum legalium fere importabile erat, XIV 169B, 246D'. — Momentanea tribulatio æternum gloriæ pondus operatur, XIII 228A'. — *Cf.* Bilibris, Onus, Statera.

PONTIFEX. Ad quid pontifex ex hominibus assumatur, XIII 489A. Quæ sunt populi offert Deo, et quæ sunt Dei populo impetrat, 502D. — Nullus pontificatus honorem sibi sumit, sed qui vocatur a Deo, tanquam Aaron, XIII 489A'. — Pontificum dotes, virtutes et officia, II 77C, D', 191C et seq., 712A.

Digitized by Google

PONTIFEX VETERIS LEGIS. — Legalis pontifex seu sacerdos magnus, V 137 D', ex tribu Levi et familia Aaron dumtaxat eligebatur, II 69C, 83C', 334B, 413A et seq., III 272D, IV 168C', V 346D, VIII 271C, 272B', D'. — Eleazar patri suo Aaron successit in pontificatu, II 434A', et ipse successorem habuit Phinees, 473B', VIII 274B' et seq. — Ordo successionis pontificum ab Aaron usque ad captivitatem Babylonis, IV 130D et seq. Attamen non omnes ibidem enumerati pontifices fuisse videntur, nam pontificatus primo filiis Eleazar concessus, ad stirpem Ithamar translatus est, et rursus ad progeniem Eleazar rediit, post quinque generationes, III 223C, 224A et seq., 273C, D', 584B', 593D', 594A, 595B', 607B. — An Moyses pontifex fuerit, et quo jure Aaron in pontificem consecrare potuerit, II 189D et seq. — Pontifex regi inferior erat, II 481D', III 19C', IV 87C, XIV 428B'. Post captivitatem, populum rexit, III 246, V 305C. — Machabæi pontificatu functi sunt, V 304A, 320B', ex speciali tantum privilegio, C'. — Pontificum series a reditu de captivitate Babylonis, V 257C et seq., et ab Alexandro Magno, 350C. — Pontifices, tempore Christi, qui fuerint; venales, quolibet pene anno mutabantur, XI 280C', 441A, XII 490B, 580C', XIV 108A'. Devoratores gregis sui, XII 591D', quam sævi contra Jesum fuerint, 589D.

Pontificis Judaici consecratio et unctio, II 80B et seq., 90C', 158A', 184C et seq., 333D, 710C', VI 620B. Per septem dies fiebat, II 84B', 188D'. Quid mystice signaverit, 86B et seq., 190B et seq., 195B. *Vide* Oleum unctionis. — Pontificis ornamenta, II 69C' et seq., 75B', 83C', 185D' et seq., 711B, VIII 271A' et seq., eorumque significatio, II 76D et seq., 191C et seq., 711D', VII 556A'. Cur pontifex in humeris nomina XII Patriarcharum portaverit, II 70C', 72B, 77D', VII 557A, VIII 272B. *Vide* Cidaris, Mitra, Rationale, Superhumerale, Tiara, Tunica, Vestis. — Pontifex a quorumcumque defunctorum deploratione et funere abstinebat, II 274C et seq., 434D'. — Virginem ducebat uxorem de populo suo, II 274C'.

Pontificis erat juge sacrificium offerre, II 173B, et quædam alia sacrificia, IX 654B et seq., expiare populum, II 160B' et seq., 240A et seq., 244C', et tabernaculum, 241B et seq., 244A' et seq. Cur et qualiter in Sanctum sanctorum solus intrare potuerit, regulariter semel in anno, die Expiationis, 62A, 239B, B', 242B, 245C, 704B', XI 375B, D', XIII 505D', 529B, et aliquando accidentalibus ex causis, II 239C'. Quare intra Sancta sanctorum incensum obtulerit, 240D', XI 376B, et qualem sanguinis adspersionem fecerit, II 241B et seq., 249C'. Tropologice, quid hæc signent, 247C' et seq. *Vide* Expiatio. — Domini oracula dabat, II 72B', 481C', III 337D', 338C, 385B, 408A', IV 230B', 242A', XII 490D'. *Vide* Oraculum. — Legem interpretabatur et in rebus arduis agenda dictabat, II 583C' et seq., VIII 273C. Circa cærimonialia et judicialia dispensabat, III 521D'. — Pontifici et sacerdotibus solvebantur primitiæ universæ, II 417A et seq., VIII 274C, IX 654A. Levitæ pontifici decimam decimarum solvebant, II 418A', V 256A', XIII 497A'. — *Vide* Homicidium, Levita.

PONTIFEX NOVÆ LEGIS. — Qualiter Christus constitutus sit pontifex secundum ordinem Melchisedech, XIII 489B' et seq., 491A. — Ipse est pontifex magnus, II 277B, XIII 488B, 511C', fidelis pontifex confessionis nostræ, 482A', D', pontifex futurorum bonorum, 506B'. — Pontifice V. L. per quem præfiguratus est, II 86D, 277A et seq., longe præstantior, per proprium sanguinem introivit semel in Sancta, ut appareat vultui Dei pro nobis, 249C, XI 376A, XIII 506A' et seq., 508D et seq., 529C. — Quum ad interpellandum pro nobis tam idoneus sit,

Digitized by Google

XIII 488C, 500D' et seq., 501 D' et seq., adeamus cum fiducia ad thronum gratiæ, ut misericordiam consequamur, 488B', 511C'. — *Vide* Melchisedech, Sacerdotium.

Christiani pontifices cur angeli vocentur, XIV 238A. — Romanus Pontifex, *Vide* Papa.

Cf. Episcopus, Prælatus, Sacerdos.

PONTUS, Asiæ regio, quas provincias complectatur, XIV 185C.

POPILIUS (Marcus), Romanorum legatus, quomodo Antiochum Epiphanem ab Alexandria recedere coegerit, X 153D.

POPULUS. Quomodo a S. Augustino definiatur, II 716A'. — Anguli populi, qui, III 212C, 338B. — Cur populis opus sit sapientibus rectoribus, VII 74C, 179B, 490D'. — Justitia elevat gentem, VII 96A', miseros autem facit populos peccatum, B'. — Populus quodammodo supra principem est, et eum deponere potest, qua de causa, III 88D'. — Non injuste plectitur ob delicta regis, III 410C', vel paucorum, 555A'. — Pro qualitatibus populorum disponuntur corda regum, III 576B', et a conversatione regis pendet salus vel ruina populorum, 617D', VIII 60B et seq. Qualiter Deus regnare faciat hypocritam propter peccata populi, IV 672A' et seq. — Sicut populus, sic sacerdos, X 237B, 242A'. Quo sensu sacerdotes peccata populi comedant, 237A, 242D.

Populus Dei quotuplici sensu accipiatur, XIII 638B. — Hebraicus populus olim fuit Dei populus, I 496B', 637C, II 271D', 303A, 551A', 632D', VI 277A', etc.; quantum ab eo honoratus, et beneficiis cumulatus, ipsique ingratus, I 637A, II 540B et seq., 655C' et seq., III 481A' et seq., VI 683D', VII 562A, X 500B'. Quo sensu dicatur semen sine querela, VII 514A. Quandonam sapiens et intelligens fuerit, II 540A. Dispersus per omnes regiones, et in proverbium cunctis populis factus, quia Deo inobediens, 639D', III 657D, V 684B, rursus congregabitur, si ad Deum reversus fuerit, II 646C, etc. — Prædicta populo christiano applicantur, I 603C, 642C, II 308C', 544C', 668C' et seq., III 485D, VI 279A', 383D', VII 562A', X 504B', qui dicitur gens sancta, XIII 637C, populus acquisitionis, D, exercitus Dei, VII 358C'. — Qui aliquando non populus Dei, quomodo ejus populus fiant, X 207D', 211A', 224C' et seq., XIII 79B' et seq., 638A. — Beata gens cujus est Dominus Deus ejus, V 603D', VI 668A', et beatus populus qui scit jubilationem, 343D'. — Duo præcipua peccata populi Dei, quæ, IX 19D, 28B'. Quia scientiam non habuit, conticuit, X 236C, 241C', et captivus ductus est, VIII 363C, 369D. — Cur populus christianus numeratus non sit, sicut populus Israel, II 323. — Sancti populus Dei sunt, XIV 363C; judicabunt nationes, VII 470C', et dominabuntur populis, D'.

Deleri aut perire de populo, quomodo intelligendum sit in V. L., I 245D, 250A', II 91C, 180B, 425B, etc. — Congregari seu apponi ad populum suum, quid significet, I 307C, C', 457D, 458A et seq., VI 31C'. — Populus interdum pro quacumque congregatione sumitur, VII 190B.

Cf. Ecclesia, Gens, Hebræus, Israel, Juda, Natio, Princeps, Regimen, Rex, Turba.

PORCUS seu Sus. Cur in V. L. immundus, II 204C, D', 206D, 213C'. — Quare in porcos mitti petierint dæmones, eisque permiserit Jesus, XI 108B', 572C'. — Porcis quinam assimilentur, VII 75D, XII 109A, et sui lotæ in volutabro luti, XIII 691D'. — Margaritæ ante porcos non sunt mittendæ, quo sensu, X 161C, XI 92C'. — *Cf.* Quercus.

PORPHYRIO, avis immunda in V. L. Quid de eo narretur, II 208A', et quid tropologice signet, 214A', 713D'. *Vide* Pelecanus.

PORPHYRIUS, philosophus Platonicus. Calumniator Ecclesiæ inimicusque Chri-

Digitized by Google

sti, X 30C, impius et sacrilegus, IV 557A, Christianorum fuit hostis acerrimus, IX 104A'. — Stultitiæ arguitur, VII 97A', et labori ejus contra religionem christianam æterna promittitur afflictio, 276A. — Deum unum altissimum agnoscebat, regem et patrem deorum, II 448A', IX 103A', X 30A, creaturis ipsisque diis terribilem, IV 276A', IX 104B, X 63A. — Utrum Trinitatem cognoverit, I 540B. — Stulte docuit deorum cultum summo Deo placitum esse, solisque Judæis vetitum, II 454B', V 284A, VII 245B'. — Reprobantur ejus asserta de resurrectione mortuorum, IV 557A, de lege Mosaica et christiana, IX 104A', XII 36B. — Contra librum Danielis potissime disputans, a quibus confutatus sit, X 3, 29C, A', 30C, 87D, 111B, 120A, 158D', 165A', etc. — Quomodo mentiatur de S. Matthæo, IX 114B, X 7C', XI 496A', et blaspheme arguat Apostolos, XII 309A, maxime Petrum et Paulum, XIII 272B et seq., XIV 109B', 114A. — *Cf.* Platonicus.

PORTA. Olim, maxime apud Judæos, in portis residebant judices, II 580A', III 237D, IV 376A', 630A', VI 176C, VII 14D, 146D, IX 372C', X 398C, 399A, 404C', 651C'. Nobilis in portis vir mulieris fortis, quando sederit cum senatoribus terræ, VII 199A, 203D.

Portæ Jerusalem, de quibus fit mentio in Scripturis : porta Anguli, IV 59B', 246A', porta Benjamin inferior et superior, IX 162D, 253A, porta Custodiæ, V 259B, porta Ephraim, IV 245A', V 259B, porta Equorum, 240D', porta Fictilis, IX 160B, porta Fontis seu Aquarum, V 240B', 248D, porta Gregis, 239D', porta Piscium, IV 265A', V 240C, X 575B', porta Secunda, C', porta Sterquilinii, V 240B', porta Vallis, IV 246A', V 240B', porta Vetus, D, porta inter duos muros, IX 256B. Mystice, quid septem portæ Jerusalem, V 241B, porta Anguli, IX 229D', porta Equorum, V 241A', IX 230D, porta Fictilis, 162A, porta Fontis, V 241A', porta Gregis, B, porta Piscium et porta Secunda, C, X 579D', portæ Sterquilinii et Vallis, atque porta Vetus, V 241A'. — Cur Jesus extra portam Jerusalem passus sit, XIII 529D. — Civitas ab Ezechiele descripta duodecim portas habebat, a Patriarchis denominatas, IX 675D, quare, C'. — Portæ filiæ Sion, quid, V 460D', VI 218C; quo pacto a Deo dilectæ, 325A et seq. — Portæ Ecclesiæ militantis, quæ sint, VII 14C, 429C', VIII 519D', 693B, X 476A'; semper apertæ sunt, VIII 724C. — Baptismus est porta Ecclesiæ militantis, Extrema Unctio, triumphantis, VIII 735C'. — Describuntur portæ civitatis cœlestis seu Jerusalem supernæ, IV 635A, V 123D, VIII 693A', XIV 366B et seq., 371A'; nunquam claudentur, 372D', easque occupabit laudatio, VIII 726C. — Qualiter portæ Jerusalem dicantur lugere, VIII 356B', hostibus patere, IX 14C', 370A, X 533A', corruere, 131D, in terram defigi, 344A, destrui, 325C', et comburi, V 237C'. Quo sensu earum seræ a Deo confortatæ sint, VI 682B, 684C.

Per ostium tabernaculi testimonii quid intelligatur, II 138C'. — Agitur de diversis portis, ostiis et postibus templi Salomonis, III 617B, 621A et seq., IV 139A', 174B et seq., IX 254D', 449D, D', 450D', 452C. — Portæ quædam templi et domus regis, in Scripturis nominatæ : porta Equorum, IV 239D, porta Fundamenti, 238C', porta Regis, 139B, portæ Scutariorum et Sur, 50D, 51D', porta sublimissima seu Speciosa, 64B, XIV 103C. Quid porta domus Domini nova, IX 201B. — Per portam orientalem major accessus erat ad templum, IV 174A'. — Mystice, quid signent ostia, portæ et postes templi, III 624A, 625A', IV 175C', IX 85D, XII 118C', XIV 107A'. — Ut introduceretur arca, portæ templi in nomine David ultro apertæ sunt, IV 203C', VI 613D'.

Templum Ezechieli ostensum quot

Digitized by Google

portas habuerit, IX 604D. — Describitur porta orientalis tam secundi quam tertii muri, IX 604A' et seq., 608A, 630A'; item porta aquilonaris, 606C' et seq., 608D, porta australis, 607B, B'. Earum latitudo, quanta, 619C. In quibus interiores portæ ab exterioribus differrent, 607D'. Mystice, quid signent portæ istæ, 612B, A' et seq., 615B et seq., 618B, 619D', 635B', 663B. — Porta orientalis exterior per quam gloria Domini templum egredi et ingredi visa est, IX 436C', 636B', 640C, 645A, omnibus clausa erat et principi reservata, 644D et seq., qui sedebat in ea ut comederet panem coram Domino, 645B; quod allegorice exponitur vel de Scriptura, cujus mysteria ante Christum clausa erant, D, vel de B. Virgine omnibus, Christo excepto, clausa, C'. — Qualiter in sabbatis et calendis princeps per portam orientalem interioris atrii intraret ut adoraret et sacrificia offerret, IX 657C et seq., item aliis diebus pro spontanea oblatione, 658D'. Per eamdem portam ingrediebatur et egrediebatur, per aliam populus, 658D. Mystice, quid hæc signent, 660D et seq., 662D' et seq. — Portæ seu ostia Sancti sanctorum, quid ad litteram et mystice, IX 620D et seq., 627A et seq., item ostia gazophylaciorum, 608D, 615C', 628C', 629D', 632D, 633C, 634C', ostium lateris ad orationem, 623A', D'.

Quid porta cœli, I 330D', 332A', portæ æternales, V 549D', 550C, portæ justitiæ, VI 537C', 538A, 539B'. — Cur portæ cœli desolentur, IX 19B et seq. — Quomodo portas Domini intremus in confessione, VI 403B'. — Beatus homo qui vigilat ad fores Sapientiæ, et observat ad postes ostii ejus, VII 59C'. — Dominus fortitudo revertentibus de bello ad portam, quo sensu, VIII 533A. — Quid portæ vitæ, IX 376A', X 404C, 482A, et mortis, V 6B, 460C', VI 473C, VII 544C', X 404C. Angusta est porta quæ ducit ad vitam, XI 94C, C', XII 84B' et seq., lata vero, quæ ducit ad perditionem, XI 94A'. — Portæ inferi seu inferni quæ sint, VIII 593B, 596D, etc.; adversus Ecclesiam non prævalebunt, XI 189A'. — Samson portas Gazæ auferens, III 197C, quid signet, 200C'. — Per portas æreas habitus mali signantur, VI 472D'. — Quid portæ tribulationum, VIII 296D. — Portæ animæ dicuntur sensus exteriores, IX 131C, 333A', 344B, X 442D, 533A'.

Cf. Atrium, Janitor, Janua, Limen, Ostium, Porticus, Posticum, Postis.

PORTENTUM. *Vide* Miraculum.

PORTICUS. Describitur porticus templi Salomonis, III 614D', IV 196B. Ad dexteram et ad sinistram stabant duæ columnæ vocatæ Jachin et Booz, III 632C et seq. Ante porticum erat altare holocaustorum, IV 207D, 221C. Statum incipientium denotabat, III 623C. — Porticus prædicta alia erat a porticu Salomonis, in qua prædicaverunt Christus et Apostoli, XII 469C', XIV 104D, 115A. Mystice, quid porticus Salomonis in qua ambulat Jesus, XII 470A. — Porticus ab Ezechiele descriptæ, IX 628C, C', quid signent, 632D', 633A'. — Describuntur tres porticus palatii Salomonis, III 627B et seq. — Cur Probatica piscina quinque porticus habuerit, XII 361C'. — *Cf.* Porta.

POSSESSIO. *Vide* Bonum, Dæmoniacus, Divitiæ, Jubilæus, Proprietas.

POSTICUM, quid sit, X 170D.

POSTIS. Cur utrumque postem januæ domus suæ Hebræi sanguine agni paschalis adspergere jussi sint, I 563C, 566B' et seq. Quid mystice, 574A'. *Cf.* Limen, Porta.

POSTULATIO, quale sit orationis genus, XIII 348C', 415B et seq. *Vide* Oratio.

POTENS. Quo quis aliis potentior est, eo sit eis benignior, disciplinæ ordine servato, V 29B'. — Quomodo cum potentibus conversandum sit, VIII 33A', 52D', 57C', 76B', 77D'. Quatenus honorandus non sit vultus potentis, II

Digitized by Google

257 A', VIII 46 C'. — Potentium nonnunquam vita brevis est, quare, I 469 A, VIII 62 A'. — Notus a longe potens lingua audaci, VIII 121 A. — Potentes voluntate sæpe utuntur pro lege, IV 680 A', VII 237 A'. Facilius vitiis supplantantur, IV 346 B', X 32 A. — Quatenus Deus potentes non abjiciat, IV 679 B', 680 A, VI 125 A'. Qualiter illos deponat de sede, XI 397 A, et pauperem liberet a potente, VI 209 D'. — Judicium durissimum his qui præsunt fiet, VII 487 B, et potentes potenter tormenta patientur, A', D', IX 521 B'. — *Cf.* Magnates, Nobilitas, Princeps, Rex.

POTENTIA. Potentia activa et virtus realiter idem sunt, XIII 303 A. — Potentia divina, *Vide* Deus (Attributa physica). — Potentia obedientialis in creaturis, quid sit, IV 428 A, V 197 A', XI 107 D, etc. *Vide* Deus (Providentia naturalis). — Potentia angelorum, *Vide* Angelus. — Potentia naturalis dæmonum, quanta; non potestate naturæ, sed gratiæ, eis prævalemus, V 36 C, XII 8 C', XIV 314 B. *Vide* Dæmon. — Omnia possibilia sunt credenti, XI 342 C'. — Posse peccare ad veram potentiam non pertinet, VI 59 C, XIII 439 A'. — Potentiæ seu vires animæ, *Vide* Anima, Vis. — *Cf.* Potestas, Virtus.

POTESTAS. Omnis potestas a Deo est, VII 55 D', 486 C, VIII 4 A, 60 A' et seq., XII 590 A', XIII 100 B. — Omnis anima potestatibus sublimioribus subjecta sit, XIII 100 A et seq., 455 D, 641 A et seq. Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit, 100 D. — Odibilis est qui potestatem sibi injuste assumit, VIII 115 B'. — Potestas spiritualis, valde præstantior sæculari, VII 486 B, hanc docere et dirigere debet, C. — Potestas sæcularis portat gladium materialem, ecclesiastica spiritualem, XIII 101 A. Figurantur per duas columnas templi, III 640 B'.

In Jerusalem est potestas Sapientiæ increatæ, VIII 142 B', 153 A, et B. Virginis, D'. — Qualiter Christo data sit omnis potestas, VI 209 B, X 110 D, 180 B, 491 C, 660 D, XI 319 B', 482 D, XII 372 B, 514 D', 567 B', XIII 479 B', XIV 247 A'. Potestas ejus æterna est, X 111 A. Docebat tanquam potestatem habens, XI 97 D', 330 C, 479 C'. Qualiter Apostolis virtutem et potestatem dederit super omnia dæmonia, et ut languores curarent, 121 B, 582 D' et seq., XII 8 A' et seq. — Quid potestas tenebrarum, XII 225 D', XIII 357 B, princeps potestatis aeris, 304 C.

Cf. Potentia, Prælatus, Princeps, Rex, Subditus.

POTESTATES. Quos angelos et dæmones designent, XIII 199 D', 325 C', 358 B, 659 A. — In Christo condita sunt omnia, sive dominationes, sive principatus, sive potestates, XIII 358 B. Constitutus est, ut caput, super omnem principatum et potestatem, 303 B et seq., 362 D', 658 C'. Qualiter exspoliaverit principatus et potestates, 363 D'. Finis erit mundi, quum evacuaverit omnem principatum, potestatem et virtutem, 199 C et seq. — Qualiter S. Pauli prædicatione principibus et potestatibus innotuerit multiformis sapientia Dei, XIII 309 B' et seq. — Non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus principes et potestates, XIII 325 B'. — *Cf.* Angelus.

POTUS. Sanitas animæ et corporis est sobrius potus, superfluus vero quantum nocet, I 626 D', VII 149 B', 150 A' et seq., 230 A, VIII 190 A, 191 D et seq., 192 C et seq., 362 C', 365 B', 490 D, X 335 C, 551 C', XII 195 B', etc. Non est regnum Dei esca et potus, XIII 107 A'. Circa potum sex modis peccatur, XII 64 B. — Potum dare sitientibus, opus est misericordiæ Deo acceptissimum, XI 133 A', 277 C' et seq., maxime si inimicis fiat, VII 160 A', XIII 99 B'. — Quo sensu Hebræi in deserto eumdem potum spiritualem biberint, XIII 169 C. — Qualis sit potus Christifidelium, maxime justorum, IV 385 A, VII 41 A', 386 D, 395 C, VIII 86 D', 147 B',

Digitized by Google

155D', 430B, 630B', 735A, IX 93C, X 215B', XIII 185A', etc., et Beatorum, V 119A', 626D, VII 400A', VIII 660B, 750B'. Est quidam potus lacrimarum valde desiderabilis, VI 282C. Sanguis Christi vere est potus, XII 402B. — Quem potum propinet Deus mundanis et peccatoribus, IX 100A', 529B', atque damnatis, IV 578A', VI 234D, XIV 323C', etc. — *Cf.* Aqua, Calix, Ebrietas, Gula, Poculum, Sitis, Sobrietas, Vinum.

PRÆBENDA. Quid agere debeant qui præbendis gaudent, X 15B'.

PRÆCEPTOR. Magistri olim præceptores dici consueverunt, XI 578C'. — Deus omnium universalis ac summus præceptor est, VII 45B. — Qualiter Christus sit hominum præceptor, VIII 545D', 696D', XI 487B, 569C, etc. — *Cf.* Doctor, Magister, Mandatum.

PRÆCEPTUM. *Vide* Decalogus, Lex, Mandatum, Tabula, Testimonium.

PRÆCURSOR. Triplicis Christi adventus quinam præcursores sint, X 711B. *Cf.* Elias, Enoch, Joannes (S.) Baptista.

PRÆDESTINATIO. — **PRÆDESTINATIONIS NATURA ET EFFECTUS.** — Quid sit prædestinatio, XIII 8A, 614D'. Idem est ac liber vitæ, II 103D', VI 180B', X 144A, XII 9B', XIII 347B', XIV 360C, nec videtur differre a divino judicio discretionis, *Vide* Judicium. Quatenus a præscientia distinguatur, V 396B', XIII 69D', 614C'. — Pars est providentiæ, II 552A. — Ex parte Dei dilectionem et electionem præsupponit, II 552A, V 60B', XIII 8B. Licet electio quandoque pro prædestinatione ad gloriam accipiatur, XI 224D, XII 549C, XIII 614C', sæpe sumitur tantum pro vocatione ad gratiam vel ad certa munia, et tunc qui dicuntur electi non sunt semper prædestinati, II 551D', III 305D', VI 142D', 267C', XII 407A', 549C. — Prædestinatio non solum concernit gratiam finalem in præsenti, et gloriam in futuro, sed etiam omnia ad salutem electorum necessaria aut utilia, V 60D', 654C', VII 471D, XII 472A, 570C', XIII 69B, XIV 163B'. Totius gratiæ et virtutis electorum causa est, V 62B', X 696A', XIII 70A. Gratiam prædestinatio præparat, vocatio offert, confert justificatio, magnificatio consummat in gloria, 70B. — Unicuique electorum Deus gratiam præstat juxta mensuram prædestinationis suæ et capacitatis illius, IV 628D. Unumquemque prædestinatorum elegit ad certum gradum gloriæ, quem quum ille sufficienter meruerit, satis cito hinc tollitur, I 119B. — Qualiter prædestinatos Deus specialiter cognoscat ac diligat, IV 486A', VII 56B, VIII 29A', 74A, IX 7C, X 315B', 692B, XII 537A', XIII 42D', 76D', 440C, XIV 250A'.

Licet prophetia prædestinationis semper impleatur, XI 297A, prædestinatio non tollit voluntatis libertatem, IX 200C, XI 296D', XII 431D. — An prædestinatus damnari possit, vel non prædestinatus salvari, IV 424B, V 62C', XI 265A, XIV 253D'. — Quatenus aliquis deleri dicatur de libro viventium, II 103D' et seq., VI 180C', XIV 251B. — Electi ita a Deo conservantur, ut ad tempus errare possint, sed non finaliter perire, III 402A', V 62B', 490D, 578D, 634A, VI 538B', IX 189D', 190C, 501B', X 112A', XI 264C, 564C, XII 116A, 395D', 435B', 461D, 471D', 472D, XIII 70C, 72A', XIV 33B'.

PRÆDESTINATIONIS CAUSA ET RATIO. — Quatenus Christus prædestinatus fuerit, XIII 7C' et seq., et sit exemplar atque causa prædestinationis electorum, V 486C', 688B et seq., XIII 69D et seq., 299B' et seq., 614D' et seq. — Licet in generali prædestinationis ratio assignari possit, scilicet manifestatio bonitatis Dei in electis qui sunt vasa misericordiæ in gloriam, justitiæ vero in reprobis qui sunt vasa iræ in interitum, I 547A', VII 107A', XIII 79A et seq., 440B', in speciali, si totus prædestinationis effectus simul sumatur, dari non potest ratio cur iste potius quam ille prædestinatus sit, nisi divina voluntas, II 113C', V 60D' et seq., VII 252A', VIII 202D, X 613C',

Digitized by Google

XI 143 D', XII 12 B, XIII 78 C, C' et seq., 300 C, 301 A, quæ tamen injustitiæ argui non potest, II 654 D', V 61 A', XI 144 A, XIII 76 D', 576 A, XIV 148 A. Cur justos quandoque finaliter deficere videamus, V 59 B et seq., malos vero optime mori, 62 B et seq. — Consilia Dei in hominum prædestinatione terribilia sunt, VI 147 C' et seq., VIII 263 A', et inscrutabilia, ideoque non temere perscrutanda, IV 430 C', 442 A, V 49 B', 59 B' et seq., 625 C', VI 369 C, VII 161 D, 252 C, XIII 78 D, 93 D et seq., XIV 331 B; de eis cum omni reverentia loquendum est, V 61 B', XII 12 A. — Licet prædestinatio ad gratiam et gloriam non sit ex operibus seu meritis hominum, II 113 B', X 692 B', XI 143 D', XII 65 D, 471 C, 549 D, XIII 76 A', 88 B', 436 B', effectus tamen ejus ex eorum meritis et precibus esse potest, I 356 B, 548 A, V 505 A, IX 476 B, XI 78 C', XII 292 C', 570 C'.

PRÆDESTINATORUM NUMERUS. — PRÆDESTINATIONIS SIGNA. — Certus est prædestinatorum numerus, II 323. De eo variæ sunt sententiæ, 657 C', VI 641 A', etc. Pauci inveniuntur electi comparative ad reprobos, IV 580 D', VII 219 C', 257 C, IX 44 C, 77 A', XI 94 B', 224 A', XII 65 D, XIII 657 D', XIV 337 C. — Triplex eorum status, III 332 B'. — Eustachii (Eustratii) Græci episcopi error circa prædestinatos, XI 139 A', XII 527 A'. — Prædestinatorum nomina Christo nota erant, VI 641 C, XII 465 C', 471 B, 519 C, sed hominibus occulta sunt, VII 264 D, XIV 33 D'. Nullus se esse prædestinatum certo scire potest, nisi ex revelatione divina, XII 9 A', XIII 64 B'. — Prædestinationis præcipua signa, II 328 D, V 58 C', VI 102 C, 323 B', 357 C', XII 39 C', 441 B et seq., XIII 64 C, 549 D'. Quomodo vocationem et electionem nostram certam facere valeamus, V 505 A, XIII 680 C et seq.

Cf. Deus (Providentia supernaturalis), Electus, Reprobus.

PRÆDICATIO. — Prædicationis necessitas et efficacia. — Prædicatorum dignitas. Quam necessaria sit prædicatio, VII 91 B, 179 B. Excellentior modus docendi, ore instruere, IX 227 D'. — Divinum ac præclarissimum est prædicatoris officium, X 160 A', XI 485 A', XIV 435 A', cunctisque corporalibus officiis præponendum, 120 A', 121 A. — Prædicatio dicitur ostium, XIV 252 D, et comparatur æri candenti, IX 424 B, igni, 68 D, 164 B', gladio, VI 5 D, 106 C, VII 353 A, VIII 664 D', tubæ, II 371 A, IX 73 D, X 270 B, 347 A, 661 A', aquæ, IV 486 A et seq., pluviæ et rori, *Vide* Pluvia, Ros. Prædicatio simplex figuratur per vocem, sublimis per tonitruum, XIV 262 C'.

Prædicatores Dei adjutores sunt, XIII 137 D', mysteriorum et gratiæ ejus dispensatores, XII 70 B, 121 A', XIII 141 C, 662 C'. — Currus, plaustra et equi Dei seu Christi recte dicuntur, I 403 D', III 292 D, 609 B'. — Christi præcursores, X 711 B, et parentes, XI 159 B', quo sensu illius sint oculi, VII 392 D, dentes, I 446 A, et pedes, XIV 296 D. — Ecclesiæ dicuntur oculi, VII 311 B', labia, 365 B, 370 B, dentes, 364 B', genæ, 307 B', mammæ, 369 C', et pedes, IX 327 D. — Viis Sion cur comparentur, IX 325 B'. — Sunt prophetæ, VI 454 A', IX 78 B', 467 C, X 654 D', animarum medici, VIII 62 B', 231 B, IX 94 B', agricolæ et vinitores, 225 B', X 336 A', XIII 137 B, aratores et trituratores, VIII 614 A', XIII 164 B, sepium ædificatores, VIII 712 D', spirituales negotiatores, II 299 D', V 27 C', et probatores, IX 80 A'. — Sagittariis assimilantur, III 376 B', 435 C', IV 57 A', V 34 C', VIII 762 C. — Figurantur per sal, XII 101 A', situlam, II 470 D, fontes, X 57 B, 337 D', nubes, IV 692 D', IX 108 B', X 55 C, 393 D', XIV 73 B, ventos, 280 A', cœlos, X 655 A'. — Per canes signati, V 108 A', VI 168 D, IX 668 C, quinam muti dicantur, VIII 702 D', et impudentissimi, 703 B. Designantur per boves, II 577 C', 628 C, VII 91 A, equos, X 410 D', gallum lumbos succinctum, VII 191 C, quatuor animalia oculis plena, XIV 263 D', et angelos, I

Digitized by Google

332A, XIV 285B', 287D, 288C, B', 289B, 290C, 293B, 304B, 322D, 323A, B', 329B, 331C' et seq., 333B, B', 334A, C et seq., 336C', etc. — Qualiter denotentur per columbam Noe, I 180A, D, per Moysen, II 667C et seq., per Giezi, IV 24D, per ancillas Sapientiæ, VII 61C, per fortes Salomonis gladios tenentes et ad bella doctissimos, 352B' et seq.

Prædicatorum dotes et virtutes. Prædicationis officium non omnibus justis competit, VII 69D, nec omnes docti ad prædicationem tenentur, maxime monachi, X 160B', qui opere dumtaxat docent, dum alii ore et opere docent, aut tantum ore, V 543A. — Mulieribus prædicare non permittitur, XIII 195A, 417D'. — Officium prædicatoris laudabiliter appeti vel detrectari potest, satius tamen declinatur, IX 12B' et seq., XIII 583A et seq. Tutius veritas auditur quam prædicatur, 566B, et reprehensibiles sunt qui ad prædicandum nimis prompti ostenduntur, C. — Mittendus est prædicator a Deo vel ab ejus vicario, VIII 88D', IX 12C, 192B, XIII 85D, 583A. — Prædicatoribus rite missis Deus dat sapientiam, eloquentiam et fortitudinem, VI 159A', 436A, VIII 87D, 89B, 664D' et seq., IX 13C, 68D, 434A', X 485B', XIII 184A, illosque protegit, X 661B', D'. Nisi intus operetur per gratiam, frustra laborat prædicator per linguam, VI 332B, 600B', VII 268A, X 403B, XII 398B, XIV 175A, 435B'. Ab eo boni prædicatores petendi sunt, XII 2A et seq.

Panes prædicatori necessarii, XII 31C. — Maturæ sit ætatis, IX 8A, XI 457C, 470A, et a vitiis emundatus, VII 364D', XI 50C', 470A, XIV 436C. Lucerna ardens et lucens, XI 60A', XII 376A', se ipsum præbeat exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in gravitate, XIII 454A'. — Duplici fecunditate fulgeat, videlicet exhibitione exempli, et sermone salubri, VII 365A. — Deo et Ecclesiæ obediens, sit firmus in fide, XI 50B', XII 136A, humilis et castus, VII 53A', IX 15B, XI 488D. — Hominum plausus et adulationes devitet, XI 492A'. — Sapientia divinorum, scientia Scripturarum, splendore virtutum præfulgeat, XI 526B', XII 608B', zelo succendatur, 96A', XIV 307D', terrena et carnalia contemnat, VI 46D, VII 364C', XI 123D, 586A, XII 121B', XIV 196A. — In omnibus virilis, non pusillanimis, nec ipsam mortem formidans, V 646A', VIII 603D, IX 13A, 429C', X 485B', XI 50C', XIV 172B', sit ut civitas munita, columna ferrea, et murus æreus, IX 15A'. — Prædicatores sint prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbæ, XI 126C. — Quo sensu vestiti esse debeant lapide mundo et candido, XIV 331C', atque præcincti circa pectora zonis aureis, 332A.

Prædicatorum onera et officia. — Septem prædicanda. Quem ob finem prædicandum sit, II 667B', IV 486D', XI 162A, XII 4B', 121B', XIII 164B, 165D et seq., 427C. — Præparatio prædicationi præmittenda, XIV 287C. Ante et post prædicationem concionatores a strepitu populi recedant, ut orationi et contemplationi vacent, II 44B', 386C', III 275A, VI 601A, XI 105B, 125B, 176D, 184C, 343B, 409C', 462A, 585D, XII 96D, 423C. Spiritualibus refectionibus inebrientur, ut eas aliis eructent, III 454A', VII 386A'. — Adjutores quærant, si opus sit, XI 487C'.

Sub figura speculatorum describuntur prædicatorum onera et officia, III 341C', IX 79A', 432D' et seq., 434C', 568A et seq., 570D'. — Fideliter ac prudenter spiritualem alimoniam dispensent, XII 70C, 121A', XIII 11D', 662B'. — Talenta sibi commissa non abscondant, V 660A, VI 546B', VII 76B, X 160B', XI 60C et seq., XIII 97C, et prædicationem ex facili non omittant, nec differant, XI 485A', XII 57B, 96C', 411C. Tutius esset sermones in libro legere, quam prædicationem omittere, XI 485B'. — Tempore opportuno prædicandum est, non nimis sæpe, nec nimis raro, II 306D',

Digitized by Google

III 281C. — Satius est quinque verba loqui quæ alios instruant, quam decem millia verborum quæ non intelligantur, XIII 193B. — Divini verbi præcones omnibus debitores sunt, XIII 12B'; majori tamen zelo succurrant his qui vinculis peccatorum captivantur, I 223B, III 341D, VII 306D. — Unumquemque moneant, prout ætas et status exigunt, XI 171A, XIII 423D et seq., 454A et seq. — Audientium capacitati se accommodent, et clare loquantur, VII 91D, XI 171A, XIII 136C. — Nullo modo veritatem occultent, V 659C', IX 200B, XI 129A', 335A, 565B' et seq. Prædicent opportune, importune, IX 428D', X 270B, XII 97D, XIII 443D, arguant, obsecrent, increpent in omni patientia et doctrina, VI 468D, VIII 551C', IX 43C' et seq., 526A, X 485C', XIII 443C'. — Errantes instruant, peccatores arguant, nullius peccata palpent, III 732A', VI 112B, VII 117B, 167A', VIII 436B et seq., IX 13A, 15B', 78C', 345A, 468A', 469B, X 485A', et impios convertere satagant, VI 46A et seq., X 713A, XIV 435D et seq. — Phialæ aureæ in manibus prædicatorum, plenæ ira Dei viventis, quid, XIV 332B. — Si quis loquitur, quasi sermones Dei, XIII 663A; super Scripturas verba sua stabiliat, III 12B, 38B, VII 353A, D, 392D, VIII 485D', XI 171B, 471D, XIII 443A'.

Septem prædicanda : sacra, fides, virtus, vitium, laus, præmia, pœnæ, VI 218C. — Duæ tubæ argenteæ ductiles prædicatorum, quæ, II 371A et seq., et quid designet varius earum clangor, B' et seq. — Prædicator plebem instruat de virtutibus et de omnibus ad salutem necessariis, atque contra vitia quæ in ea regnant invehatur, I 592B, II 44A, 532A, III 98B', 298C, 342B, V 609B' et seq., VII 35D et seq., 390A, 398A, IX 43C' et seq., 54D et seq., 69A et seq., XI 59C', XIII 360B'. — Quas sagittas in peccatores mittere debeat, III 376B', et quo sensu fideles docere debeat artem sagittandi, 435C'. — Annuntiet vitæ hujus brevitatem et miserias, IX 161C' et seq., pœnitentiæ necessitatem, 14A, 85D, etc. *Vide* Pœnitentia. — Auditores exhortetur ad parandam viam Domini, VIII 609C, eisque proponat exempla et documenta Apostolorum, III 25C'. — Beneficia Christi, ejusque passionem prædicet, III 104C', 326D, VII 365C, VIII 435C', necnon et futurum judicium, electorum gloriam, æternamque damnatorum pœnam, X 300C, 347A et seq., etc., XII 94C' et seq., discrete tamen, IV 35D'. — Quo sensu prædicatores in humeros Philistiim volent, VIII 426A, 427D'.

In locis sacris potissime prædicandum est, VIII 435D', IX 85D, 200A, sed et in ceteris locis ad hoc aptis, 153D'. Minora non sunt negligenda loca, XI 585D'. — Quæ præcepta dederit Jesus discipulis suis, quum eos primo misit prædicare, XI 122D et seq., 583D' et seq., XII 3B et seq. Quid tunc prædicatoribus prohibere voluerit, XI 124B', 585B'. Eis ad litteram non jussit omnia quæ Apostolis præcepit, 124B. In secunda Apostolorum missione, non omnes priores prohibitiones confirmavit, 584D', XII 217B'. — Quatenus prædicatores neminem in via salutare debeant, XII 3D. — Non currant de domo in domum, XI 125A, 585A, XII 4C, C'. — Qualiter habere se debeant in domibus hospitantium, XII 4D, 23A. — Peccatores visitent, non tamen induratos et infames, XI 124D'. — Si non audiantur, ad alium locum migrent, VIII 194C', XI 125A', 573D', 585A', XII 5C.

Boni et mali prædicatores, eorumque diversa retributio. Virtuosus prædicator quomodo remuneretur, VII 26D', 75C', 80C', X 661C', XI 62A', XII 354A'. Qualis sit ejus corona, IX 376D'. Aureolam in cœlo obtinendam promeretur, VII 110D', X 160D, quam quomodo assequi valeant qui ore non prædicant, V 404C. — Perversi prædicatores qui sint, IX 133B', 345A, X 257B, XI 586A, XIV 75A. Argentum eorum versum est in scoriam, et vinum mixtum aqua, VIII 336D'. — Quum ejus

Digitized by Google

prædicatio parum curetur, cujus vita despicitur, quantum peccet prædicator ea non faciens quæ alios docet, III 281 B, 497 A', V 543 A, VI 271 D', 432 D, VII 44 A', 99 B', VIII 34 A, 88 B' et seq., 194 B', IX 27 C', 191 A, 271 D', 467 C et seq., X 597 C', XI 62 D, 193 D, 251 B, 528 B, XII 47 A', 253 A', XIII 24 B', 168 A', 610 C, XIV 83 C'. A summo Judice strictius discutietur et punietur, VII 386 C, IX 189 C, 468 C, XII 162 D, XIII 583 B. — Quid agere debeat prædicator in peccato mortali exsistens, VI 37 B', XI 528 B.

Fidelium officia erga prædicatores. — Verbum Dei quomodo suscipiendum. Qualiter fideles suscipere debeant prædicatores, VIII 231 B et seq., XII 23 A, eisque necessaria largiri, II 628 C, XIII 291 D'. Dignus est operarius mercede sua, et Dominus ordinavit his qui Evangelium prædicant de Evangelio vivere, VII 125 A, XI 124 D, XII 4 A', XIII 163 C et seq., 425 C, 438 B'. — Qui recipit prædicatores, Deum recipit, XI 132 C' et seq. Qui illos audit, Christum audit; qui illos spernit, Christum spernit, XII 7 A et seq., et damnationem incurrit, IX 362 A'. — Quomodo verbum Dei suscipiendum sit, et quotuplices sint ejus auditores, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis), Verbum. — Christiani quidam mente leves se mutuo cohortantur bene prædicantem invisere et audire, sed audita non implent aut derident, IX 571 B'; placentia verba tantum requirunt, non salubria, VIII 551 C', X 381 A'. — Propter peccata populi quandoque subtrahitur gratia prædicationis, III 655 D', IV 693 A, VI 632 B', VIII 361 C, IX 42 B', 434 C, X 606 A.

Prædicatio Christi et Apostolorum. Prædicatio Christi, S. Joannis Baptistæ, Apostolorum, S. Pauli, *Vide* Apostolus, Christus, etc. — Quo sensu Sapientia foris prædicet, VII 13 C'. — Quatenus Evangelium prædicandum sit omni creaturæ, XI 357 C, et per omnem terram, V 518 A, VIII 762 B, XI 165 B', D', 262 C, 320 C, 349 D, 359 C, XII 259 D, XIII 85 D', XIV 87 C'. — Quales prædicatores in primitiva Ecclesia elegerit Deus, XIII 131 A, et cur per stultitiam prædicationis salvos facere voluerit credentes, 128 D'. — Innumerabilia miracula fecerunt Christi prædicatores, XII 386 C'. — Quam pulchri super montes pedes prædicantis pacem et salutem, VIII 680 C, 683 A', X 524 B, XIII 85 D.

Cf. Pastor, Prælatus, Sermo, Verbum.

PRÆJUDICIUM, seu prævium rationis examen, in quibus necessarium sit, XIII 425 D' et seq.

PRÆLATUS. — Prælatorum auctoritas et dignitas. In omni domo seu congregatione prælatus est necessarius, VII 74 C, 91 B. — Prælati sunt Dei vicarii, ministri et legati, VII 486 B', VIII 729 B', IX 290 B', XII 7 A', XIII 100 D', imo dii dicuntur, I 535 C', VII 536 A', etc. Ex Deo et per Deum præsunt, qui etiam illos per sanctos angelos dirigit, V 419 C', VII 56 A, 486 C, X 271 A. — An domini vocari possint, XIII 669 B. — De prælatione et dominio in statu innocentiæ et post originale peccatum variæ quæstiones, I 119 C, 183 A et seq. — In die æternitatis prælatio cessabit, quo sensu, X 684 A', XIII 199 C et seq.

Prælati Ecclesiarum sibi commissarum sunt sponsi, I 502 A, III 241 B', columnæ, IV 431 B', 439 B', VII 354 B, IX 15 A', paxilli, 474 D', muri, V 237 B', VI 47 A', VII 61 D, VIII 661 C', IX 15 A', 67 D', 344 A, 467 D', XIV 438 C', anguli, III 212 C, X 581 B', turres, IX 343 B', portæ, 14 C', 131 D, X 476 A', et tectum, I 180 D'. — Gregis Dei arietes, VI 145 D', VII 191 C, IX 326 B', populi christiani principes, VI 169 D, et reges, V 419 C', Ecclesiæ appellantur caput, XIII 186 C, capilli, VII 364 C, oculi, 311 B', 370 A, 418 A', labia, 370 C, dentes, A, mammæ, 369 C', 370 A. — Signacula dicuntur similitudinis Dei, IX 549 D', Cherubim, 550 A, et angeli, I 332 A, XIV 237 C, 238 A. — Oculi Christi sicut columbæ super rivos aquarum, prælatos denotant, VII 392 D, qui etiam

Digitized by Google

per collum ejus monilibus ornatum designantur, 307 D' et seq. Illius sunt quodammodo currus et equi, III 609 B'. — Comparantur stellis, XIV 235D, 237B, nubibus, VII 30D', montibus, I 173A', 451 A', VI 207C, IX 100B, X 56C, 504B, scopulis torrentium, II 444A, rivis, VIII 398 C', navibus, XIV 288 B', plaustro, III 292C, 471C, olivæ fructiferæ, VI 60B'. — Per boves signantur, II 26D, 577C'. — Spirituales sunt agricolæ, IX 132B, 225B', X 336A', figuli, VIII 235D', fabri et architecti, III 333A', VIII 235B'. — Figurantur per Moysen et Aaron, I 502A et seq., 518B et seq., 535D', 591B et seq., 627B', II 43B, 667C et seq., Josue, III 11A, D', 51D et seq., Elcanam, 257C', Saul, 349B et seq., Sophoniam, X 577B, Jairum, XI 117D', 582A et seq. Designantur per columbam Noe, I 180D, per obstetrices Hebræorum, 483D', per filios Ruben et Gad, II 499A, per fortes Salomonis gladios tenentes et ad bella doctissimos, III 342B', VII 352C' et seq., per villicum de quo in Evangelio, XII 117A', per centurionem et regulum suorum salutem petentes, XI 535D', XII 361A, necnon per civitates refugii, III 90D', 91B', Galaad, IX 178B, fontes Israel, VI 169B, et vias Sion, IX 325B'.

Prælatorum munia et officia. Ars artium regimen animarum, VII 171C, XII 460D. — Sub figura speculatorum describuntur prælatorum officia, VIII 486C, C', IX 79A', 232D, 432D' et seq., 434C', 568B et seq., 570D'. — Imprimis subditos suos cognoscere debent, omnium mores pensare, et quid singulis expediat perpendere, II 329B, VII 170D', XI 171A, XII 460B, XIII 423C et seq. Quanta cura illos regere debeant, III 299C', V 299B, 420A', VIII 193C' et seq., 561C', X 265A', XI 50D', 294B, XII 21B, 465A, 617A', XIII 670A, XIV 195C, 249A, et de eorum salute solliciti esse, IV 101C', VI 46C, XII 308B, XIII 97D, 258A, XIV 61C', 307D', 435D. Ipsorum sunt quodammodo medici, VIII 231B et seq., IX 94B', XII 460C, propinqui, III 237B', 241D, patres et matres, IX 344B', 369C', XIII 283B'. — Pro salute gregis mortem subire, si necesse sit, parati sint, VII 407A', XII 165C, 463B', 617A', XIV 36C'. Utrum tempore persecutionis fugere valeant, XI 128B, XII 465A'. — Apud subditos maneant, II 106D', XII 464D', illos visitent, III 300A, V 323B, XI 50D', confirment, XIV 249C, contra visibiles invisibilesque hostes custodiant ac defendant, II 337A', III 321B et seq., VI 600D', VII 304C, 337C, 343A', 351A, VIII 486B, 734B, IX 33A', 467D', X 335D'. — Qualiter oves suas pascere debeant, III 317B, 606B, VIII 485D', IX 76A, XI 588C' et seq., XII 70B, 460A', 616A', 617D, XIII 668C, providentes non coacte, sed spontanee, secundum Deum, neque turpis lucri gratia, sed voluntarie, B'.

Prælatus mensura est et regula subditorum, III 333D', XII 460D'. Ipsos purgare, illuminare et perficere habens, IX 631D', XIII 121, eos a vitiis deterreat, ad virtutes inducat, et ad Dei amorem inflammet, I 372A, 503D, 592B, II 44A, 78B, 532A, III 98B', 298C, 326D, 342A, 641D, IV 52A', 92B', V 659D', VII 390A, 398A, IX 13C', atque ad spiritualem pugnam instruat, II 108B, 495B et seq., 597C', III 53B, 333B, A', 435C', V 322C', etc. — Bona conservet et in melius mutet, mala corrigat, collapsa in pristinum statum reformet, XIV 206D'. — Mediatorem se exhibeat inter Deum et populum, II 43C', VI 467D' et seq., VIII 231B', IX 467D', 526C', pro grege sibi commisso oret, I 627C', III 327A, VIII 734C, X 337A et seq., XII 361A, et celebret, III 299B, 445C, IX 656B'. Quomodo subditis benedicat, X 49C'. — Quatenus propheta dici possit, X 280B', et laqueus ruinæ fiat, C'. — De quocumque ovium profectu gaudens, VI 522C', VIII 162A', 194B, 729B' et seq., X 264D', XIII 12A, 530C, XIV 58B', 61B', prævaricantibus compatiatur, pro eis lugeat et deprecetur, et errantes pro posse re-

Digitized by Google

vocet, II 103D et seq., 386D, 600C', III 46D', 321B', 327A, IV 36A', 530C', V 230B', 622B, 646A, VI 601B, VIII 485B', 625C', IX 56A', 93D', 98C, 124D', 133D' et seq., 526C', X 336A', 477C', XII 91A', 96A', XIII 72D' et seq., 251D'. Qualiter debeat ovem perditam requirere, XII 106B', tentatis et afflictis subvenire, I 591C', IV 364C', XII 106B', spirituales infirmos sanare, IX 368D, 572B' et seq. Oculus sit cæco, et pes claudo, IV 636D. Pacem subditorum semper quærat, III 445B, X 67C', 645D'. — Quomodo Ecclesiæ mala deplangat, IX 323C et seq., 367B et seq. *Vide* Luctus.

Hominibus nimium placere non studeat, III 349A', 732A', IX 345A, XIII 267D, 380B, XIV 249D. — Subjectorum defectus inquirat, VII 76A'. Delinquentes corripiat et corrigat, II 107A', D', 108B, 270A' et seq., 496C', III 46C, 218C, 276B, 299C', IV 92B', 483B, V 239B', 420B', VI 468A et seq., VII 304B', VIII 125B', 181D', IX 13A, 56A', 526A, 571A, XI 192C, 208B et seq., XII 20A, XIII 144B', 443C', XIV 238C' et seq., publice vel privatim, XI 208D', sine personarum acceptione, VII 117B, 486D', VIII 32B', 625D, humiliter tamen et modeste, compatienter et caritative, II 19C', VII 124C, XI 529A, XIII 441B, rigorem justitiæ et dulcorem clementiæ per discretionem contemperando, IV 637D', VI 557A', VIII 54C, 253B', X 303C', XII 20A, 214D', 465A', XIII 220C', XIV 256D. — Quando peccata illi sint denuntianda, XI 208D', et quo sensu de hoc præceptum dare valeat, 209D. — Quatenus subditos judicare valeat, *Vide* Judicium. — Non omni verbo credat, VII 92D'. — Derisores per viam rigoris reprimat, VII 62C. — Quomodo cum incorrigibilibus agere debeat, IV 530C', VII 62D. — Arundinem quassatam non confringat, neque linum fumigans exstinguat, I 519B', III 445A, VIII 625A', XI 151A'; pestiferos tamen excludere non timeat, III 46C', XIV 248B. — Quatenus prælato in statu peccati existenti subditos liceat corripere, XI 528B et seq., XIII 19D. — Virga prælati qualis sit, et quomodo germinet, floreat atque amygdalas producat, II 414C', 415A'. — *Vide* Correctio.

Qualiter prælatus cum subditis se gerere debeat sub triplici respectu naturæ, defectuositatis, et auctoritatis, II 43B, VIII 193C, IX 663C, XIII 322A. — Qui vult inter fratres primus esse, sit eorum servus, XI 226C'. Increpantur qui ex superbia subditos suos vocant filios, XIII 215D'. — Pronior ad monendum quam ad præcipiendum, magis cupiat prælatus diligi quam timeri, XI 486B'. — Propriam injuriam quandoque dissimulans, III 318C', XII 29C', subjectorum correptiones gratanter et humiliter accipiat, I 635B', XI 208B', XIII 273B. Tempore visitationis libenter exponat se eorum accusationibus et emendationi Visitatorum, III 326C. — Auctoritatem suam quandonam prætendere debeat, IV 483C', VIII 193B', XIII 123A', 213A.

Alios prælatus per luxum suum non gravet, IX 178C', X 271C, 554A. — Avaritiam et cupiditatem devitans, I 635C, III 241C', 275C, VII 277A', VIII 703C, X 249B, XIV 194B, 196A, potius quærat bonum commune quam propria commoda, V 318D, IX 572A et seq., XI 255B, XIV 75A. Superfluum pauperibus distribuat, IX 572A'. Quo sensu agni sint ad illius vestimentum, et hœdi ad agri pretium, VII 171B'. — Curam agat domesticorum, III 472C', XIII 419D, 424B. — Circa defunctos officiosus sit, III 455B'. — Prælati ecclesiastici exterioribus et temporalibus immoderanter dediti non sint, sed eorum curam officialibus suis dimittant, I 634A', II 532A', X 93B', XIV 120A', 121A, nec judicia sæcularia frequentent, XII 57B.

Prælatus sapientiores ad officia promovere debet, V 318A', optimumque vicarium et coadjutores idoneos assumere, I 627B, II 44D', 386A', 532A', III 332C', 342C', 570B, V 239B', IX 131D',

X 10D. — Prælatorum inferiorum curam habeat, II 371B', 532C', III 98C', eos ad synodum interdum convocet, I 503C', et cum illis super agendis conferre non dedignetur, III 484D, IV 150A, C, 263D', VIII 118A'. — Quo sensu multarum gentium fiat pater, atque ex eo reges egrediantur, I 253B. — Quid illi competat circa successoris electionem, II 482C', III 486B, 596D.

Prælatorum dotes et virtutes. Prælati se ipsos exemplares exhibere debent, subditosque scientia et virtute antecedere, I 627B, II 43C', 342A', III 11D', 52D, 98D, 326A, 333C', IV 72D', 637C', VII 44D, 156C, 308A', 365A, VIII 486D', IX 298A', XI 50C', 62D', 526B', XII 121B', 222D', 460A' et seq., 616A, XIII 422B', 454A', 669B', XIV 84B, ut vere sint sal terræ, XI 59B, XII 101A', et lux mundi, VIII 625C', XI 59C' et seq. — Qualis prælatus, tales subditi, III 98C', 122B, V 147C, 342A, VII 98B', 171C, VIII 60B, XII 461A. — Virtutes prælato necessariæ, II 52B', 77B' et seq., 190B et seq., III 342B', VI 46D, 169B', 557A', VII 308C, VIII 625C et seq., XI 526C', XII 460D, C', 465C, A', XIII 439C'. In eo reperiantur fides, III 53A, XII 136A, XIV 242D, timor Domini, I 634D', V 418D, 420B', X 265A', obedientia, III 349C', XI 50B', caritas fervida, VII 308C, XII 91A', 616A, 617A, XIV 241D, 249A, 254D' et seq., virtutes cardinales, III 640A, justitia, VII 115A, 117B, 486C', 488A, VIII 32B', 625D, IX 177D, XII 50C, 180C, 460D', prudentia, III 601A, VII 74D, 92D', 175C, 276B, VIII 60D, 118A', 557D', circumspectio, 486A, discretio, II 19C', III 12A, IV 150B, VII 171B, IX 468C', XII 20B, 460D, maturitas, II 378A', VII 276B, VIII 350D' et seq., IX 8A, fortitudo et constantia, III 640D, V 646A', VI 475C, IX 13A, B', 143C', X 499D', magnanimitas, III 341D, sensuum mortificatio, I 253C, sobrietas, VII 193D, VIII 193A, X 409B', castitas, II 78D, VII 192D', 276A', X 409B', spiritualisque munditia, VIII 681A', pietas, III 316C', bonitas, VI 557B', X 411A, mansuetudo et patientia, II 389A, VI 475C, VII 76D', VIII 23D', 34B, IX 92D', 572D', XI 486B', 526C', misericordia, V 29A', VIII 105C, et humilitas, I 635C, B', II 587A, III 11C, 52B', 605D, IV 60D', 647D, 669C, VIII 24B, 67C', 193B et seq., IX 125B, X 409B, 411B, XI 226C', XII 213C' et seq., 465B, XIII 322A, 668D' et seq., 670C' et seq., salvo tamen disciplinæ vigore, VIII 77B', XII 214B, XIII 671A. Pollere debet sapientia, III 605B', 641D, IV 344C, VII 77A, 151D', 172B', 308C, 488A, 490C, etc., scientia morali, juris et Scripturarum, III 12B, 640B, IV 344C, VI 557B', VII 9A, VIII 485D', 703D, IX 131C', X 236A', 242A, XI 171C, atque verborum peritia, V 541D', VIII 59B. — Prælati Papæ adsistentes cur rubeis utantur, VII 419C.

Vitæ activæ et contemplativæ exercitiis addictus, II 386C', III 454A', IX 631C, XI 601D, XII 462C, 482A, prælatus sit actione præcipuus et contemplatione sublimis, II 43C', III 257C', VI 670D', XI 59D'. Orationi et contemplationi vacet, II 44B', III 275A, 317D, 605C, VI 601A, 670D', VII 386A', XI 105B, 176D, XII 459C, non tamen adeo ut subditorum curam negligat, II 107D, XI 294B, 601D, XII 223C. — Fructuose se occupet, II 44B. — Per regiam viam incedat, neque ad dexteram, neque ad sinistram declinando, III 12A, IX 13B'. — Sollicite ambulet coram Deo, X 502D', 550B', XIII 97D. — Quotidie saltem aliqua hora in præsentia summi Judicis conscientiam suam discutiat, XIV 388.

Prælationis onera. — Prælaturæ servitutes sunt, ideoque non ambiendæ. Qui prælationem assumit, ad reddendam rationem pro populo sibi commisso adstringitur, II 475B', VII 44C, 118D, XII 459D', XIII 530B. Ipsi imputantur subditorum peccata, eorumque sanguis de manu ejus requiretur, II 20A, 475A', III 276B, IV 439C', VII 96D', 261D, VIII 47B, IX 433B, 434C', 568B', X 504B et seq., XIII 670A. — Sub-

Digitized by Google

ditorum virtute honoratur, VII 95D, X 645D, sed eorum perversitas in illius cedit dedecus, VII 95A', VIII 125B', XIII 201C'. — An suo officio licite delectari possit, VII 486A. — Prælaturæ sunt servitutes, II 587C, III 302D', VI 183A', XI 226C' et seq., XII 213D', XIII 669A'. — Prælati sæpe periculosius tentantur, peccant et pereunt, III 317D, 436D, IX 345C', XIV 244B, qui in subjectione salutem suam operati fuissent, II 427D', III 436A'. — Prælatis quum plus datum sit, plus exigetur ab eis, XI 273D' et seq. — Metuendæ igitur sunt prælaturæ, nec ambiendæ, II 475D, III 167C, B', 276C, 436B', 529B, 533C', VIII 45B', 46B', 68C, 352A, IX 567B', 576D', X 336B', XII 213B' et seq., 389C', sed non pertinaciter recusandæ, IX 12A'. — Redarguuntur ambitiosi, et omnes qui ad primatum per fas et nefas adspirant, aut meliores extrudere conantur, II 411C et seq., 475C', III 166D' et seq., 435D, 454D', 529A, 588B', 597A', IV 61A, 524A, VI 467B', IX 12C, XII 95C, vel qui præsidentiam perdere nimis verentur, IV 52A. — Nullus propriis industriis ad prælationem pervenire præsumat, sed rem dispositioni divinæ committat, IX 192B, X 76D, XII 458C' et seq.

Ad prælationem quinam promovendi sint. In prælatum quis deligi possit, I 634B', II 342A et seq., 386A', 483A', 532B', 577C', III 588C', VII 174A, X 15A', XI 526A', C', XII 617A, XIII 418C et seq. In foro conscientiæ eligendus est melior, etsi in foro contentioso idoneus sufficiat, III 306A, XII 616B, XIII 575C. — Quid in electione prælatorum Ecclesiæ servandum, II 190D, XIV 121B. — Reprehenduntur qui prudentiorem aut nobiliorem secundum carnem superiorem petunt, III 318C, vel qui indignum eligunt, 167B.

Bonus prælatus, ejusque duplex præmium. Bonus prælatus optimum est Dei donum, III 299A', 661A', IV 194A', 254C', VIII 60B', IX 190A, X 351C, 667A', XI 181D, XII 461B; rarus est, ideoque enixe a Deo petendus, VII 174B, VIII 351D, X 681C', XI 120B', 505B', XII 2B et seq. — A Deo specialiter dilectus, III 317A, omnes gratias ad officii sui exsecutionem necessarias sortitur, 12C, 327C, 605C, VIII 625C, 664D' et seq., IX 13C, XII 459A' et seq. Quantæ sit virtutis apud Deum, II 107C', 385A'. — Bonos sæpe habet subditos, VIII 162B'. — Figuratur per Josaphat, IV 230D', Ezechiam, 254D', et Josiam, 86A', 92B', etc. *Vide* Prælatorum dignitas. — Quotidianis humanæ fragilitatis defectibus immunis non est, III 641C', IV 73A. — Post mortem valde est deplangendus, III 435B'. — Quæ ejus corona et duplex merces, VII 114B', 171A, 437A', VIII 194C, 730D, IX 376D', X 645D, C', 646A', XII 21A', 70D, 142C', XIII 341C, 425C, 670C, XIV 372B'.

Negligens indignusque prælatus quantum subditis exitiosus sit. — Ejus punitio. Arguuntur præsidentes quorum honores mutant mores, III 332B, 349B', IV 61A. — Indignus prælatus, nomine tantum pastor, III 218C, VIII 703C, X 672D', dicitur fur et latro, 264D, XII 459A, 462B'. — Mercenarius quis vocetur, IX 572A, XII 110C, 464B, 465D. — Negligentes et iniqui prælati figurantur per Heli, III 276B et seq., 281D, Nabal, 401A et seq., Achab, 708C, Sobnam, VIII 496C', Ephraim, X 264A, Nabuchodonosor, 82C', et per hominem domum suam super terram ædificantem, XI 532B'. — Per vaccas pingues Samariæ designati, X 392A, carnales, 409B', canes muti, non valentes latrare, VIII 702D', nescientes saturitatem, 703B, quærentes quæ sua sunt, non quæ Dei et gregis, A', quantum detrimenti subditis afferant, III 167C', 241C', IV 100B, C', 439B', 594B, 612C, V 23B', VII 174D, 276D', 304D, 390C, VIII 336C' et seq., 354B', 435D', 485B, IX 27B' et seq., 33A', 107A, 109C, 120B, 141A, 178A, 189C et seq., 467D' et seq., 572A et seq., X 15A, 243B', 247C, 260B,

264B, 265A et seq., 483D' et seq., 484A', 487C et seq., 533C', 554A, 570B', 604C, XI 23C, 253B, XII 70D', 91A', 117C', 142D', 462B', 464B et seq. Nec spirituale nec corporale eorum damnum curant, X 409D', XII 91A'.

A nullo majorem sustinet Deus injuriam quam ab indignis pastoribus, IX 573B. — Damnabilius peccant et pereunt, IV 101A, VII 487B, IX 178B, XIV 428D'. — Eorum ruina valde deflenda est, IX 100B, 521 A. De illorum casu tripudiat diabolus, 343C', qui eorum promotionem procurat, IV 101B'. — Durissimum judicium eis fiet, IV 487D', VII 386C, 487A et seq., IX 168C et seq., 199B', 343D' et seq., 453A', 468C, 521B', X 410C, B', XII 71B et seq., 142C', 162D, 459D'. — Superbos prælatos confringet Deus, V 577C', et manum suam extendet super ministros Ecclesiæ qui ore tantum eum colunt, X 578B, aut qui irreverenter se gerunt in ecclesiis, C. — Indigni prælati officio suo privari merentur, III 242A, VI 496D, IX 573D, XI 59B'. Ab eis quomodo cavendum, 263A'.

Sæpe malis subditis mali dantur prælati, III 167B', 401C', IV 672A', VI 496C, VII 273B', VIII 351B, X 311B', 316A', 533C'. — Nunquam sinet Deus universos Ecclesiæ prælatos esse malos, IX 67D', et nullum electorum perire permittet, quantumcumque errent qui præsunt, 189D', X 667A'. — Iniquis prælatis bonitas quædam tribuitur, V 157A, illisque Deus frequenter secreta revelat ad bonum subditorum, I 397A, III 253C.

Subditorum officia erga prælatos. *Vide* Prædicatio, Subditus.

Cf. Episcopus, Judex, Pastor, Pontifex, Potens, Potestas, Primatus, Princeps, Rector, Rex, Sacerdos, Simonia.

PRÆLIUM seu Pugna. Quid sit prælium, et quomodo a bello differat, VI 664A. — Ante pugnam ab omni re mala cavendum est, quare, II 611A', 614C'. — Qualiter Machabæi prælium Israel præliati sint, V 280B. — Clericorum non est materiali gladio præliari, IV 167B. — An inter angelos sit pugna ratione custodiæ, X 101B' et seq., 141C' et seq.

Fidelium hostes qui sint, quam multi, et quantum illos lacessant, I 223B', 483B' et seq., 605B', II 442D et seq., III 68C, V 440D', 563B, 639C' et seq., 641B', 668C, VI 89A, 184C, 360A, 549A, 575B', 576D, IX 76C et seq., 134C', 363A', XIII 325A' et seq., 591C et seq., 639B, 672C, C', XIV 310A, 403A', 419C' et seq., 460C', 462A. — Quo sensu contra Sponsam pugnent filii matris ejus, VII 303B', 317B, 325A'. — Prælium magnum factum in cœlo, quomodo intelligendum, XIV 309C' et seq. — Qualiter adversariis nostris resistere debeamus, et contra eos jugiter præliari, I 223B', 628A', II 372A, 443B, D, III 53A, 125B, 342B', IV 401C' et seq., 409A et seq., V 563C et seq., 640C et seq., VII 515D', 523A, VIII 14D', 33B', 179D, IX 54C', 210C, 270C et seq., X 439B, XIII 167A', 168A, 244A', 325C et seq., 391C, 428A', 438B et seq., 522B, 594C', 672D, XIV 50D, B', 68A, 420D et seq., 422B, 461A. Cum diabolo nunquam concordare fas est, XII 100C. — Quum inimicis nostris propriis viribus prævalere non valeamus, V 36D, VI 593A', XIV 423B, 460D', ad Deum et ad Sanctos ejus confugiamus, III 149D, IV 234C', V 426B et seq., 435B, 448C', 449D', 458B, 476D, 496C et seq., 510B et seq., 555C, 593D, 618C et seq., 641B et seq., 679B, 685D', VI 70C et seq., 88C' et seq., 109D et seq., 137A, 188A, 323D et seq., 651A et seq., 661B et seq., VIII 131B' et seq., XIV 421D' et seq., 459D, 460B' et seq., 462C, etc. — Omnem timorem abjiciamus, nam Deus quasi vir pugnator, I 594B', pro nobis pugnat, 592A, C', 605C, IV 216B', 218A, 536A', 541A, 585C', V 513D, 514D', 563A' et seq., 582C, 689B, VI 121A', 137B, 359B et seq., 370C', 485A', 539B, 593B' et seq., 651B', VII 267D', 515D', VIII 33C', 296B, 297A, X 664B, 667C', XIII 117A, etc. Qualiter manus nostras

Digitized by Google

ad prælium doceat, V 513B', VI 663C' et seq. — Propugnator noster est Christus, I 463B, 600D', II 684A, VIII 471D', 533A, 555A', 737B', X 439C, XII 8A' et seq., XIV 352D'. Quomodo omnem terram debellaverit, III 67D'. — Propugnatores nostri sunt etiam B. Virgo, VII 414B', 416C, D', angeli, I 592A', III 32D', V 563D', VI 363D et seq., 596A', VII 353B', XIV 309C', Prophetæ V. T., III 26B', contemplativi et devoti prædicatores ac prælati, I 223B, II 495B, VII 352B' et seq. *Vide* Prædicator, Prælatus.

Tempora ad spiritualem pugnam specialiter deputata, III 501B. — Ad eam quinam apti sint, I 628B, II 328C, 533B', 597C', III 155C. — In illa multum valent sapientia et prudentia, VII 135B, 152B', 503B'. — Anima virtuosa dæmonibus terribilis est ut castrorum acies ordinata, VII 411A. — Soli Deo adscribenda est victoria, III 155A, VII 267D', eique offerendæ sunt spoliorum primitiæ, III 496A.

Cf. Arma, Bellum, Clypeus, Duellum, Præsumptio, Rex, Scutum, Tentatio, Vexillum, Victoria.

PRÆMIUM. *Vide* Merces.

PRÆPUTIUM. Quo sensu præputium, seu status et ritus gentilium, nihil sit, XIII 155B et seq., 286D, 293B. — Quid præputium cordis, II 561D'. — Cur Hebræis terram Chanaan ingredientibus præceperit Deus lignorum pomiferorum præputia auferre, II 260B', D'. — *Cf.* Circumcisio.

PRÆSCIENTIA. Divina præscientia est proprie prænotio tam electorum quam reproborum, sed generaliter ad reprobos refertur, qui præsciti dicuntur, V 396B', XIII 69D', 614C', XIV 27C'. — Quo sensu cogitatus præscientiæ avertat sensum, VIII 187C. — *Cf.* Prædestinatio, Reprobatio.

PRÆSCRIPTIO. Ad præscriptionem requiritur justus titulus, IV 128B'.

PRÆSENTIA. De Deo ubique præsente, *Vide* Deus (Immensitas). Deliciæ ejus, esse cum filiis hominum, VII 59C. — Consideratio divinæ majestatis ubique præsentis solitario valde utilis est, et frenum peccatori, *Vide* Deus (Virtutes et officia quibus homo ad Deum ordinatur), Memoria.

PRÆSEPE seu Præsepium. Bos ante præsepe plenum non mugiens, quid signet, IV 391D', 398B. — Ubi non sunt boves, præsepe vacuum est, VII 90C'. — Asinus præsepe domini sui cognoscens impios et ingratos redarguit, VIII 321B. — Christi præsepium an a S. Joseph confectum sit, XI 412C'. Cur in eo Jesus reponi voluerit, 413C et seq., 415C', 418D'.

PRÆSES seu Præsidens. *Vide* Prælatus.

PRÆSUMPTIO. Vitanda est omnis stulta et inanis præsumptio, sive de propriis viribus et meritis, II 533B', III 154D', IV 603B, VII 244D', 264A, VIII 15C, 46A', 224B', X 409A, 411B, XI 449B', XIII 132B, sive de misericordia Dei, VIII 35C et seq., IX 68B, X 483B. — Bona præsumptio, quæ, VII 494C. — *Cf.* Fiducia, Spes.

PRÆTORIOLUM. Prætoriola, quid, IX 541D.

PRÆTORIUM. Quid prætorium et prætores, XI 306D.

PRÆVARICATIO, quid sit, XIII 37D, 55B, et quatenus ab inobedientia distinguatur, 477D'. *Vide* Peccator, Peccatum.

PRANDIUM, mystice quid sit, XI 241C', XII 93B', XIV 351B'.

PRATUM. Spiritualiter, quid prata aperta, VII 171A'.

PRAVITAS. *Vide* Iniquitas, Malitia, Malum, Malus, Peccator, Peccatum.

PRECATIO seu Preces. *Vide* Oratio.

PRESBYTER. Presbyter Græce, Latine senior dicitur, X 172B. — Utrum primitivæ Ecclesiæ presbyteri ab episcopis distincti fuerint, XIII 333A', 418C', 422D', 452A, XIV 166D', atque ad castitatem perpetuam obligati, XIII 420B. — Ex presbyteris pendet anima populi Dei, V 147C. — Quam speciosum presbyteris cognoscere consilium, VIII 157B'. — Qualiter honorandi sint presbyteri seu

Digitized by Google

seniores, VIII 28D', XIII 425C. Cur colloquia presbyterorum prudentium requirenda sint, VIII 43D' et seq., 54A. In eorum præsentia vitanda est verbositas, 48D. — Quibus sub conditionibus adversus presbyterum accusatio admittenda sit, XIII 425D. — Redarguuntur presbyteri qui propter oblationes multiplicant Missas, XII 186B. — *Cf.* Sacerdos, Senex.

PRETIOSUS. Omne rarum pretiosum est, dummodo sit appetibile, III 277B. — Pretiosiora in creaturis, quæ, IV 624D'.

PRETIUM. Quanto pretio empti simus, XIII 151B, 156A, 629C et seq.

PRIAPUS, deus hortorum, turpiter colebatur a paganis, maxime a mulieribus, III 691A', V 270C.

PRIMATUS. In omnibus Christus primatum tenet, XIII 358A' et seq. — Primatus S. Petri, *Vide* Petrus (S.). — Gentilium est ambire primatum, XII 213A'. Primatus fugientem se desiderat, desiderantem se horret, 214C.— Primas antiquitus dicebatur sacerdos, I 490A. — *Cf.* Prælatus.

PRIMITIÆ. Cur in V. L. Deo offerendæ fuerint primitiæ, II 51C', 420A', VIII 213B'.— De quibus redderentur, II 149B', 286B', 402A. Quid agri primitiarum, III 432A', 437A. Certis in sacrificiis pars quædam pro primitiis sacerdoti cedebat, II 83B', 178A', 181A'. De spoliis etiam dabantur primitiæ, 494A. Primitiæ vocatæ sunt voluntaria plebis dona in ædificationem tabernaculi, 45A et seq., 122A et seq. De primitiis pecorum, *Vide* Primogenitus.— Primitiæ sine mora solvendæ erant, II 26A, et de melioribus terræ fructibus, VII 26D. — Quoad quantitatem an taxatæ fuerint, II 420C, IX 653D'. — Ter principaliter in anno offerebantur : in Pascha, in Pentecoste, et in festo Tabernaculorum, II 150C, 283B, D' et seq., 286B'; inde Pentecoste dicebatur festum Primitivorum, 34C, 485A'. Primitiarum oblatio de qua agitur, 630C et seq., quando fieri debuerit, 633B. — Ubi solvendæ fuerint primitiæ, II 566C, X 40C. — Primitiæ spicarum virentium, quomodo offerendæ, II 150A'. — Primitiæ ad sacerdotes pertinebant, II 345D, 402A, 417A, A' et seq., 421B, 589A', VIII 51C', 274C, etc. Levitæ pro primitiis decimam decimarum pontifici offerebant, II 418A' et seq. — Primitiæ a mundis tantum comedebantur, II 417A'. Agitatur quæstio quædam de earum manducatione, 567A' et seq., 632A. — In prophetia Ezechielis quænam statuantur circa primitias sacerdotibus et principi solvendas, IX 650C', 653C et seq., 654A. Quid de primitiis terræ promissionis, seu de portionibus sacerdotum, in eadem visione, 651C et seq., 654D' et seq., 671A' et seq. — Quomodo primitiarum fidelis solutio remunerata sit, VII 26C', X 708A; denegatio vero punita, 707D'.

In N. L. primitiarum loco sunt oblationes ad ecclesiarum impensas et sacerdotum sustentationem destinatæ, II 419C' et seq., 421B', IX 656D. Quatuor mercedes a Domino sortiuntur, VII 27C, X 712A. Eas persolvere renuentes in penuria maledicuntur, 711D'.

Spirituales primitiæ Deo separandæ, quæ, II 35D, 51D et seq., 152D', 183B', 404B', VI 270B, VIII 213C', X 40D. — Vir Eliseo panes primitiarum portans, IV 22D', quid signet, 24D'. — Annorum principia Deo consecranda sunt, IX 656D'. — Primitiæ Domini in gentibus olim Israel, IX 16B; nunc populus christianus, 25C'. — Quinam empti sint primitiæ Deo et Agno, XIV 321B'. — Christus primitiæ dormientium et resurgentium dicitur, XIII 197D', 198D.

Cf. Decima, Oblatio.

PRIMOGENITUS. Quo sensu aliquis primogenitus dicatur in Scriptura, I 580A, XI 20B', 412A. — Frequenter primogenito nomen patris imponitur, XI 399C'. — Prærogativæ primogeniti in lege naturæ, I 310B', 319D', 438C, 630C', IV 128C, V 223C. Quatenus Esau primogenita sua Jacob vendere potuerit, I 310D' et seq.,

Digitized by Google

323A, XIII 524D'. — Abel Deo offerens de primogenitis gregis sui, I 123C', quid signet, 137B'. — De cæde primogenitorum Ægyptiorum, *Vide* Plaga.

In V. L. primogeniti masculini sexus tam de hominibus quam de pecudibus Deo consecrabantur, I 580A, 581A', II 26A, 576A', V 255B', XI 423D, octava die, II 26C. — Voveri non poterant, II 314A', et de jure sacerdotibus pertinebant, 417B'. — Filii Levi ad ministerium sanctuarii assumpti sunt pro primogenitis filiorum Israel, II 334C, 336C'; igitur primogeniti aliarum tribuum post oblationem mox redimebantur quinque siclis, et ad ministerium templi amplius non tenebantur, I 581B', 582A, II 417C', XI 423B'. In prima commutatione Levitarum pro primogenitis, pecunia redempti sunt tantummodo qui numerum Levitarum excedebant, II 335C' et seq. — Primogenita animalium mundorum immolaticiorum non redimebantur, sed sacerdotum erant; cetera redimebantur seu in aliud commutabantur, vel vendebantur, aut interficiebantur, I 581C', II 314B', 417C' et seq., XI 423B'. Primogenitus asini pro ove commutabatur, primogenitus vero canis occidebatur, I 581C', II 417D', 576B', 612D'. — Ventilantur quædam quæstiones circa prædictam redemptionem, II 314D' et seq., et manducationem primogenitorum animalium, 567A' et seq. — Filius uxoris dilectæ primogenito odiosæ non erat præferendus, II 600A, 601B. — In primogenito bovis operari nefas erat; item primogenitum ovis tondere, II 576B'. — Præfata mystice interpretantur, I 584B, 585A', II 318D'. Quomodo primogenitum asini ove mutare valeamus, I 585C. Quid primogenita boum in quibus non est operandum, et primogenita ovium non tondenda, II 577C'.

Quo sensu Christus sit primogenitus omnis creaturæ, primogenitus in multis fratribus, VI 351C', XI 412B, XIII 69B', 357C', 474B', primogenitus mortuorum, 358D, XIV 228D'. Sapientia increata primogenita dicitur ante omnem creaturam, VIII 139B. — Israel primogenitus fuit Dei filius, I 511D, VIII 219D', IX 221A'. — Primogeniti pauperum sunt claustrales, VIII 449A. — Quid primogenita mors, IV 548D, 551C.

PRIMUS. Qui voluerit primus esse, sit aliorum servus, XI 226C'. *Vide* Novissimus.

PRINCEPS. Cur in omni populo necessarius sit princeps, II 715C, VII 74C. — Quot sint principatuum species, et quænam sit optima, *Vide* Regimen. Pluralitas principum mala, VII 172D. — Principes ministri sunt et vicarii Dei, a quo auctoritatem suam accipiunt, *Vide* Potestas, Prælatus, Rex. Qualiter Deus de stercore elevet pauperem ut sedeat cum principibus, III 262D', 266A, 268B', VI 516D', X 76A', XI 397D. Quo sensu effundat despectionem super principes, IV 481D, 488A, VIII 63D, XI 397A, eorumque personas non accipiat, IV 669D. Quomodo cor principum immutet, 482D, 488D'. — Quale dominium principibus competat, III 302D', XIII 669B.

Quænam sint præcipua principum officia, *Vide* Rex. — Ecclesiam tueri et vindicare habentes, I 429A', II 337A', 495A, IV 218A', qualiter ab ea et maxime a B. Maria adjuventur, III 134B'. — Quid agere debeant ante bellum, IV 220A, 234B', et post victoriam, II 496A'. — Debent principes se ipsos primum regere, VIII 352B, et ea quæ digna sunt principe cogitare, 561C'. Sint quasi lex viva et animata justitia, VII 115A, IX 660D'. Tria sibi proponant in vindicando, VII 254B. — Sacerdotes obedienter audiant, II 483A'. — Commendatur princeps ex sapientia sermonis sui, VIII 59B. Principatus sensati stabilis erit, 59C', et prosperam faciet civitatem, 60D. — Principes sint sobrii, VII 276A', prudentes, 175C, clementes, III 322A', grati ac benevoli erga plebem, 439D, de superfluis bonis liberales, XII 117B'. — Quid princi-

Digitized by Google

pes aurum et argentum possidentes, IV 344C, 350D'. — Honores in eis non mutent mores, III 332B. — Principes maxime dedecent ambitio, IV 61A, gula, VII 276C, luxuria, 192D', et mendacium, 115A, VIII 251B'. Princeps qui libenter audit verba mendacii, omnes ministros habet impios, 178D.

Conditio principum amaritudine plena est, IX 655D'. An appetenda sit, XII 213D' et seq. — In paucitate plebis ignominia principis, VII 95A'. — Redarguuntur principes pretiosa et ampla construentes palatia, de ecclesiis vero curam non habentes, III 484B; item principes crudeles et avari, pauperes spoliantes et subditos opprimentes, VII 175B, VIII 337A, 354B', IX 526C', 656B, X 484A et seq., 597B', etc. Cur Sodomorum principes vocentur, VIII 325A, 335D. Eorum excessus gravissimi sunt, II 163D', et in populum redundant, X 547B. Quum impii sumpserint principatum, gemet populus, VII 177B. — Principes mali eorumque ministri quomodo per Abner ejusque adjutores figurentur, III 444B et seq., D'. — Ob peccata populorum suscitantur mali principes, IV 672A', VII 273B'. Quo sensu det Deus principes pueros et effeminatos, VIII 351B. — Qualiter Deus visitet super principes, et super filios regis, X 579C.

Quatenus non oporteat in principibus confidere, VI 675C' et seq., eorumque faciem requirere, VII 180B'. — Patientia lenitur princeps, VII 159D. — Quomodo in mensa ejus sedendum, VII 147D et seq., VIII 189D et seq. — Principibus cur plurimi blandiantur, XII 213B'. — Verba Christi : Quum vadis cum adversario tuo ad principem, etc., multipliciter exponuntur, XII 75A' et seq. — Subditorum officia erga principes, *Vide* Potens, Subditus.

Principatus qualis fuerit apud Hebræos, *Vide* Regimen. — Principes populi qualiter a Moyse constituti, I 632A' et seq., II 378D et seq., 526A et seq., et convocati, 367A'. — Principum Israel oblationes in consecratione tabernaculi, II 357B, 358B' et seq., quid signent, 360B et seq. — Sacrificium in expiatione peccati principis, II 161C, mystice quid, 164A. — Principes Juda, Zabulon et Nephthali, qui dicantur, I 464A, VI 169D. — Quo sensu Nicodemus fuerit princeps Judæorum, XII 324B. — Principes sacerdotum qui vocati sint, V 257B', XI 23D, 280C', 372C', XIV 108A'. *Vide* Pontifex. — Increpantur impii principes Israel et Juda, VIII 325A, 329C' et seq., 353A', 354C, IX 525A, X 483D et seq., 486A et seq., 590A, etc. — Quid principes Sion similes arietibus pascua non invenientibus, IX 319D, 326B', 333C'.

Qualiter apud Ezechielem porta orientalis sanctuarii exterioris principi reservata dicatur, *Vide* Porta. — Sacrificia ibidem principi præscripta, IX 654B et seq., 657C' et seq., et spontanea ejus oblatio, 658D', quid mystice denotent, 656B' et seq., 661A' et seq., 663D. — Quæ portio terræ ei tributa sit, et quare, IX 652D et seq., 655D', 674B. — Quid circa ejus donationes et hereditatem statuatur, IX 659C', 663C'.

Christus dicitur princeps omnis possessionis Dei, VI 455A', princeps pastorum, XIII 670B, princeps regum terræ, XIV 229B, princeps pacis, VIII 403C', dux Israel, XI 23D', 24B. Quomodo factus sit principatus super humerum ejus, VIII 403B. — Quam pulchri gressus filiæ principis in calceamentis, VII 417B, 422A et seq., 426B. — Principes dicuntur angeli, X 142D, A', XIII 309B', 310B, et Apostoli, II 329C, III 12A', 142C', VI 10B', 20B', 641B, VIII 557C. — Principes vocantur dæmones et impii ceteris dominantes, IV 101C, VI 549A, 576D, XIII 325B', quorum princeps est Beelzebub, *Vide* Beelzebub. — Quid princeps potestatis aeris, XIII 304C, princeps mundi, XII 506D, 541A', 557C, princeps fortitudinis, X 118C, principes sæculi,

Digitized by Google

XIII 133A, D, principes aquilonis, IX 567A'.

Cf. Judex, Pastor, Prælatus, Rex, Subditus.

PRINCIPATUS. *Vide* Princeps, Regimen.

PRINCIPATUS, angelorum chorus. Quem locum teneat in cœlesti hierarchia, X 142D, XIII 71 D', 199D', 303B, 358B. Ex illo sunt angeli qui regnis præsunt, III 30D', 245, VII 305C', VIII 99C, X 142D, A'. — Inter dæmones etiam sunt principatus, XIII 325C', 363D'.

PRINCIPIUM. Principium in quo erat Verbum multipliciter intelligitur, XII 269A et seq. Qualiter Sapientia increata genita sit ab initio, VII 57C et seq., VIII 4D' et seq., 141C', X 495A'. Principium quale esse dicatur cum Christo, in die virtutis suæ, VI 501A' et seq. — Deus omnium rerum unicum est principium, *Vide* Deus (Creatio), Manichæus. In principio creavit cœlum et terram, I 13D' et seq., 59D, 60C, 66A, XIII 475D', XIV 450C' et seq. Quæ sint rerum principia juxta Platonicos et Peripateticos, I 10C', 64B et seq. — Christus est creaturæ principium, XII 431B', XIII 358D, XIV 254C', principium et finis, 231B, 377B. — Quatenus diabolus sit principium viarum Dei, V 23B.

Omnium rerum naturalia desideria ad primum principium tendunt, VI 671D. Unumquodque perficitur quum suo principio copulatur, X 317C. — Habitus cognoscitivus primorum principiorum, tam in operabilibus quam in speculativis, animæ rationali concreatus est, II 647C, 692C', V 10A, VIII 5C', XI 94B.

PRINUS, qualis sit arbor, X 176B'.

PRIORITAS qualis ponatur in divinis, XIV 377B.

PRISCA. *Vide* Priscilla.

PRISCIANUS, grammaticus, citatur de throno Salomonis, III 663B.

PRISCILLA (S.) seu Prisca, uxor Aquilæ. Cur cum viro suo Romam venerit, XIII 115C', et inde Corinthum discesserit, XIV 185C. — Scenofactoriæ artis erant, et S. Paulum hospitio exceperunt, XIII 207D', XIV 185C'. Illum secuti sunt Ephesum, XIII 445B', XIV 187B et seq., ibique Apollo instruxerunt, 188A.

PROBATICA. *Vide* Piscina.

PROBATIO. Cur et quomodo Deus probet hominem, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis), Tribulatio. — Velle ab eo probari, non nisi perfectorum est, VI 646B. — Patientia probationem operatur, probatio vero spem, XIII 40D'. Quomodo probatio fidei quæ auro comparatur, 619D', 620B', patientiam operetur, 550A' et seq. — Uniuscujusque opus ignis probabit, XIII 139D. — Probet se ipsum homo ante Eucharistiæ sumptionem, XIII 180B'. — Qualiter omnia probare oporteat, XIII 392D, maxime spiritus, XIV 40C' et seq. — Quomodo homo probetur ore laudantis, VII 170D.

PROBLEMA. Qualiter Salomon et Hiram sibi mutuo proposuerint problemata, III 659D'. *Cf.* Ænigma, Samson.

PROCELLA. Quid procella, IV 628B', VIII 94B', spiritus procellæ, V 470B, VI 474C, 475B'.

PROCESSIO. Processiones per arcæ deductionem præfigurabantur, III 39A, 471A', 472D. — Reverenter faciendæ sunt, III 34B', 38D'. — Non prosunt, imo obsunt, sine morum emendatione, III 284D'.

PROCLAMATIO. Proclamationes in capitulis religiosorum non nisi de levibus culpis fieri debent, XI 209D.

PROCLUS, philosophus Platonicus. In Elementatione sua theologica, ex qua liber de Causis desumptus videtur, IV 684B, de Deo et divinis subtilissime loquitur, quamvis in multis aberret, XIII 15C'. — Unum αὐτόθεον agnoscebat, I 11A, X 68A, ineffabilem et incomprehensibilem, IV 473B, 695D, VII 184C', incommutabilem, XIII 564B, rerum omnium, etiam materiæ primæ, causam primam et unicam, I 10D', 64C' et seq., XII 44B', ac conservatricem, 365B'. — Allegatur de causa prima omnia regente, XIII 62D, et de modo quo unum ens

Digitized by Google

est in alio, XII 275D. — Emanationem ad intra in Deo Personæ a Persona impossibilem esse reputabat, XII 278A'. — Docebat creaturas a Deo procedere per modum naturalis emanationis, XII 275C, totumque mundum esse unum animal, I 11C, II 409C'. — An creaturas spirituales admiserit, I 265C'. — Potentias organicas et materiales super se ipsas reflecti non posse ostendit, VII 136B', et inde immortalitatem animæ probavit, 232A, VIII 98D. — *Cf.* Causa, Platonicus.

PRODIGIUM. Signa et prodigia, quid, XII 357C', XIII 113A, 257B. — Prodigia a Deo data in primo Christi adventu, et in missione Paracleti, X 354B et seq., XIV 97B'. — Quatenus in fine mundi pseudochristi et pseudoprophetæ prodigia operaturi sint, XI 264C', XIII 403C'. — *Cf.* Miraculum.

PROFANUS. Quis profanus dicatur, XIII 524D'. — Devitandæ sunt profanæ vocum novitates, XIII 430C, 439D'. — Ita vivant sacerdotes ut discernere valeant inter sanctum et profanum, II 202D', IX 526A'.

PROFECTUS. Quo sensu Jesus in gratia et sapientia profecerit, XI 433C', 438B' et seq. — Justi semper proficiunt, VII 36C', 80B', VIII 70B. In via Dei non progredi est regredi, I 304B', VI 287C, IX 54C', XII 543D', XIII 334C' et seq., 345B, 633A, 698A', XIV 258A', 376D'. — Qualiter Sponsa quasi aurora consurgens progrediatur, VII 406C', 412D, 416A. — Spiritualis profectus signum, quale sit, XII 213D'. — *Cf.* Perfectio, Religiosus, Tepor.

PROFESSIO. *Vide* Confessio, Religiosus, Votum.

PROFUNDUS. Spiritualiter, quid profundum, VI 187C, 474A, 609B, X 247C', 458A', 629D', profundum maris, VI 144B, 168B, et fluviorum, IV 625B, aqua profunda, VII 121D, limus profundi, VI 183B, profundum vitiorum, VII 121B, profundum caritatis, XIII 311A'. — Profunda Dei, quæ sint, VII 256C, XIII 134B, 311C'. Qualiter is cui Deus revelat profunda, IV 481C', 488A', X 23D, in profundo animæ suæ puteos fodiat altissimos, C'.

PROGRESSUS. *Vide* Profectus.

PROLES. Monstruositas prolis unde proveniat, XII 456C. *Cf.* Filius, Monstrum.

PROMISSIO. Justa promissio, quæ, VII 82A; interdum fortius quam juramentum ligat, III 194D. — Nihil Deo vel hominibus indiscrete promittendum est, VIII 54B'. — Nubes et ventus, et pluviæ non sequentes, vir promissa non complens, VII 159C; attamen injusta promissio adimplenda non est, 239C. — *Vide* Fidejussio, Juramentum, Votum.

Promissiones Dei sæpe conditionales sunt, imo oratione nonnunquam promerendæ, III 483B', 706C'. — Promissiones quales factæ sint Patriarchis eorumque semini, VII 528A, IX 390B', X 39A', XII 87C, specialiter Abrahæ, I 207D et seq., 216D' et seq., 217C', 225C et seq., 243B et seq., 291B et seq., XII 444D', XIII 276A', 277D', 494C', 518A, XIV 124D, Isaac, I 313C', et Jacob, 330B, 369A, 422C, 451C' et seq. Quomodo confirmatæ, XIII 495B. Illas consecuti sunt non ex operibus legis, sed merito fidei suæ; ideo cum lege non sunt evacuatæ, 36C' et seq., 278C, 279A et seq., etc. An earum adimpletionem viderint, I 452D', XIII 517A', 520A', 521B'. Quid filii promissionis, 76A, 284B, D'. — Terra promissa, *Vide* Terra. — Promissiones regibus et populo factæ in V. T. ad spiritualia potissimum referendæ erant, et sæpe sub conditione intelligendæ, III 478A', 563A', 590A, IV 192B, IX 390A', 589C, 610C, X 344D, 346C', 424C, etc. — Meliores sunt repromissiones N. T., XIII 503A. — Evangelium quomodo promissum per Prophetas, XIII 6B'. — Promissio in Scripturis quandoque designat felicitatem æternam, XIII 494B', 513C', XIV 26C, etc. — Quid maxima et pretiosa promissa Dei, XIII 677B, 696C', promissum Patris, XII 259D', XIV 85D', 100D, 101B', Spiritus promissionis, XIII 301D. — *Cf.* Fœdus, Testamentum.

Digitized by Google

PROPHETA. — Propheta quis dicatur. Quotuplici sensu quis propheta vocetur in Scripturis, I 526C', 527C, III 313C', V 393A et seq., IX 463C, X 414D', XI 551C', XII 386A, XIII 187A, 194A', 314C. — Cur Epimenides Cretensium propheta nuncupetur a S. Paulo, XIII 452D'. — Arrepticii quandoque prophetare dicuntur, III 366A, IX 209B'. — Hebræi Scripturam canonicam V. T. dividunt in legem, Prophetas et hagiographa, I 13A, III 247, X 3.

Prophetarum dignitas. — Eorum libri cur diligenter scrutandi sint. Veri Prophetæ arrepticii et insani non erant, sed sponte ac libere locuti sunt, VII 260D', X 537B, 601B, XIII 194D'; spiritus enim Prophetarum Prophetis subjecti sunt, C'. — Non nisi jubente et inspirante Deo qui solus futura contingentia cognoscere et revelare potest, prophetaverunt, I 526C', III 343B, 687C', VI 43D', VIII 377B et seq., 616A', 628A', IX 7B' et seq., 164B et seq., X 19D', 305A, 384A', 415A', XII 87A, XIII 684A'. Dicuntur ejus nuntii, X 603A, testes, VIII 628B', oracula, III 280D', IX 504A, X 305A, servi, XI 236C', pueri, IX 389B, amici, VII 498D, VIII 265C. Non faciet Dominus verbum, nisi revelaverit secretum suum ad servos suos Prophetas, quo sensu, X 384A et seq. Quomodo eis futura revelet, *Vide* Prophetia. — Olim Videntes nuncupabantur, quare, III 307D, 528A, X 367A, 414D.

Prophetæ orbis seu Ecclesiæ fundamenta dicuntur, V 503C, X 197, XIII 191C et seq., 307B'. Quomodo lex, Prophetæ et Evangelium sese invicem compleant ac perficiant, X 126B, 199A et seq. — Qualiter Prophetæ propugnatores nostri sint, III 26B'. — Comparantur situlæ, II 463C, montibus, VI 210D', X 641C, et nubibus aeris, V 501D'. — Cur eorum libri diligenter scrutandi sint, VIII 236B, X 197, XIII 392C, 684A. Quum defecerit Propheta, dissipabitur populus, VII 179B. — Qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet, XI 133B. — Non est Propheta sine honore nisi in patria sua, quo sensu, XI 172A, 475D' et seq., XII 356B. Sadducæi et Manichæi Prophetarum libros non recipiebant, XI 247C. — Quinam commentaria in Prophetas ediderint, X 193, 200B.

Prophetarum inspiratio, missio et officium. De Prophetarum inspiratione, *Vide* Prophetarum dignitas, Prophetia. — Cur Prophetæ a Deo missi sint, IX 9B et seq., 211A, X 3, 274D', 544C, non solum coætaneis suis, sed et posteris eorum, XII 48B. Quare libros conscripserint, XIII 4D'. Ad quid tendat doctrina moralis legis ac Prophetarum, XI 94B, 249A et seq. — Verbum Dei seminaverunt Prophetæ, XII 354C'. In agro dominico laboraverunt, et Apostoli in labores eorum introierunt, 355B. — Deus in eis dolavit, quo sensu, X 254B. — Omnes sibi invicem adstipulantur, IX 59B, X 478B'. — Speculatores Israel, VIII 481A', 482A, IX 73C, 432D' et seq., 568D, pro populo Dominum consulebant et in rebus arduis agenda dictabant, V 288A, 320C', VII 179C, IX 260D, 504A. — Qualiter Deus impiis per Prophetas responderit, IX 470A', 471B, et quo sensu Prophetas deceperit, III 728C' et seq., IX 471D. Juxta iniquitatem interrogantis, sic iniquitas prophetæ, 471A'. — Quomodo Prophetæ in vaticiniis suis processerint quoad Judæos eorumque hostes, VIII 216A, 449D, X 357C'. — Prævaricatores ad pœnitentiam provocaverunt, debitas eis comminantes pœnas, sed plerumque frustra, IV 68B' et seq., 81A et seq., 244D', 273D', VIII 286B', 320C' et seq., IX 3, 62B, 84C, 188D, 195D et seq., 200A et seq., 238C, 352C', 462C', 568D' et seq., X 125A', 126B, 275D, 378A, 619A et seq., 648A et seq. — Quid de excæcatione et incredulitate Judæorum prædixerint, VIII 377B' et seq., 683C, XII 509B et seq., XIV 218C' et seq., etc. — Quantum populum suum

Digitized by Google

dilexerint, et de ejus calamitatibus doluerint, VIII 489 A, IX 129 C, 139 D, 205 B', 338 B et seq., imo hostium ipsorum sint miserati, VIII 480 A', D', IX 274 C, 540 D', 564 B'. — Quænam opera Deo maxime placerent, civibus suis demonstrarunt, VIII 325 C et seq., 710 A et seq., X 332 C, 501 C' et seq., 647 A et seq., etc. — *Vide* Hebræus, Israel, Jerusalem, Juda, *et Prophetas sigillatim.*

Omnium Prophetarum opus, finis et consummatio Christus est, VI 85 B, IX 211 A, XIV 106 C', nullaque tempora ab ejus prophetia vacaverunt, VIII 642 A', XI 403 B. — Prophetarum libri, nisi in eis Christus intelligatur, sine sapore ac fructu sunt, VI 66 D. — Qualiter de mysteriis ejus locuti sint, I 437 B, 442 D' et seq., II 590 C' et seq., VI 66 C, 74 A, VIII 221 B', 222 C et seq., 383 D' et seq., 402 D' et seq., 419 A et seq., 720 B', IX 45 C, 127 A', 181 D' et seq., 225 B, 243 D, X 132 D et seq., 305 C, 345 B', 357 D, 494 C' et seq., 659 B et seq., 704 D, XI 3, 18 C et seq., 23 B', 27 B', 30 D, 31 A', 47 B', 104 B', 140 C, 150 A, 157 C, 162 D', 166 C', 179 C', 186 C', 229 C', 230 A, 288 C, 297 C, 302 D', 308 C', 327 B et seq., 442 D, 471 B' et seq., 480 D', 540 B et seq., XII 14 B', 40 C, 153 A', 254 D', 258 A' et seq., 309 C, 311 D, 377 D, 379 B, 381 A', XIII 6 B', 30 D', 117 D', 623 C et seq., 624 C' et seq., 683 B', XIV 100 B, 137 D et seq., 149 D', 161 D', 178 D, 211 B, 298 B, 352 A', 431 D, etiam prophetæ gentiles, II 465 B' et seq., III 156 B', IV 209 B', 507 A' et seq., 532 A', 556 A et seq. — Quomodo de salute per Christum procuranda exquisierint, XIII 622 D et seq. — Quo sensu videre cupierint quæ viderunt Apostoli, et non viderint, XI 163 D et seq., XII 14 C et seq. — Utrum Prophetæ posteriores magis illuminati fuerint quam priores circa Christi mysteria, I 452 A, 453 C et seq., III 279 C. — An eorum testimonium de Christo firmius sit quam Apostolorum testimonium, XIII 683 B'. *Vide* Christus, David, Psalmus, *et Prophetas sigillatim.* — Quid prænuntiaverint de missione Spiritus Sancti, X 352 B et seq., XIV 96 D' et seq., etc., de nova lege et de Ecclesia, X 422 D et seq., XIV 170 A et seq., etc., de Antichristo, IX 594 C', et de judicio, VIII 645 D', XIV 74 A, etc. *Vide* Antichristus, Ecclesia, Judicium, Lex. — Sensus Prophetarum potius quam verba in N. T. sæpe allegatur, V 653 D', 662 B', VI 162 A, XI 23 B', etc.

Notanda quædam circa Prophetarum vaticinandi modum. Quomodo aliqui in prophetas uncti sint, III 713 B', VI 620 B. — Ex dispensatione divina Prophetæ sacrificia offerre poterant, III 184 A, et ephod portabant, 270 C, IV 155 A'. Pallio saccino operiebantur, quando pœnitentiam prædicabant, VIII 478 B, X 679 D'. — Musicorum instrumentorum melodiis in se fervorem excitabant, III 313 A', IV 15 A, 171 D'. — A visione voceque Domini contremiscebant, extenuabantur et corruebant, I 506 D', II 461 D', VIII 480 B' et seq., IX 164 C', 427 A, X 143 B, XIV 236 B. Quomodo a Deo roborarentur, IX 11 B, C'. — Instante Spiritu Sancto, promptissime vaticinia edebant, VI 2 B', IX 250 C'. — Sæpe quasi inviti loquebantur, IX 164 B, A'; non raro tamen oratione indigebant ad impetrandas revelationes, 261 B, nec eas simul accipiebant, 163 C', sed paulatim, 240 A'. — Nunc per verba, nunc per signa vaticinabantur, III 672 B, VIII 478 C', 669 D', IX 84 B', 121 B, 160 A, 460 A' et seq. — Quædam dixerunt per spiritum proprium, quæ putabant se dicere per spiritum prophetiæ, nihil tamen scripserunt nisi per Spiritum Sanctum, XIII 88 C. — Frequenter cogitationes gentilium noverunt, VII 467 B'. — Non fuerunt omnes æque perfecti, X 450 B'.

Multoties Prophetæ metaphorice loquuntur, VIII 433 C, 529 C', 546 B', X 661 C', etc., vel hyperbolice, IX 10 C', 19 D, 48 B, etc., aut juxta humanum sensum, 163 D', 164 A', 167 D. — De universali ad particulare transeunt, et vice

Digitized by Google

versa, VIII 573D'. — Frequenter personas repente introducunt aut mutant, IX 414A', X 145C', 576C'. — Cur de eadem re nunc per modum futuri, nunc per modum præteriti loquantur, VIII 549C, IX 273D', X 329D', et eadem sæpe repetant, VIII 479D', 577C, XIV 275B, aut ter pronuntient, IX 7C', 47B'. — Non servant temporum ordinem, VIII 549C, IX 51C', 194D, 200A', 212B', X 111A, 362A; sæpe præteritum pro futuro usurpant, aut econtra, V 425A', VI 140C', 232C', 391B, 589D', VII 183C, VIII 503B', X 432A', 610C', 639A'. — Cur quandoque non sine difficultate intelligantur, X 591B. — Aliquando ignorabant utrum sibi revelata ad prædestinationis vel comminationis prophetiam pertinerent, X 343A, 450A'. — Cur interdum virginem nominent aliquam gentem, VIII 498C', 647C, IX 129A', X 395C. — Per universam terram quid intelligant, VIII 530C'.

De Prophetis historica quædam. Multi prophetæ fuerunt, sed omnes eorum prophetiæ conscriptæ non sunt, X 305B, XIII 471A. — Frequenter diversi prophetæ eisdem nominibus vocantur, X 617B'. — Multi egeni et illitterati erant, X 415D, XI 171D'. — Juxta Hebræos, omnes Prophetarum antecessores in Scriptura relati, prophetæ erant, VIII 317B, IX 6C, 383A, 414C, X 202B', 415D, 617B. — Patriarchæ prophetæ dicuntur, VI 448A, XII 87A, XIII 6B'. — Cur Abel inter prophetas annumeretur, XII 48B'. — Quid de prophetia Enoch, XIII 6C', XIV 74A et seq. — Pharao, Joseph, Nabuchodonosor, an prophetæ, I 400D, X 137D. — Licet gentilis, Job propheta fuit, X 449B'. *Vide* Job. — An Balaam inter veros prophetas computandus sit, II 448B', 454D', 456D', 461C, 465A et seq., V 397A', IX 463D, XII 492A, XIII 690D. — Utrum Moyses præstantissimus fuerit Prophetarum V. T., II 389C' et seq., 689B, A' et seq., X 305D', ipsi David præferendus, V 397A' et seq. Discutitur sententia Rabbi Pauli circa lumen propheticum Moysi concessum, et in septuaginta seniores derivatum, II 380B et seq. Quo sensu Aaron propheta Moysis fuerit, I 526B', 527B. — Propheta post Moysen futurus, Hebræis repromissus, quis sit, II 590C' et seq., XII 309A', 381B', XIV 106D. — Qualiter quidam ex Hebræis in deserto prophetaverint, II 383A et seq. — De numero Prophetarum dicitur Josue, II 590D', VIII 276A.

Propheta missus ad Hebræos tempore Gedeonis, III 144B, an angelus fuerit, A'. — Quo sensu, in diebus Heli, sermo Domini pretiosus fuerit, III 277A. — Laudatur propheta Samuel, VIII 278C, A', describiturque ejus promotio ad gratiam prophetalem, III 277A et seq. Prophetarum scholas instituit, 313C'. — Qualiter Saul cum cuneo prophetarum prophetaverit, III 313A', 314B' et seq., 370C' et seq. — David rex et propheta, *Vide* David. Cantores ejus, quo sensu prophetaverint, IV 171D, 172C. Quid prophetiæ prælatus seu princeps, 154D, IX 306A'. — Cur Salomon Propheta dici possit, V 394A'. — De quibusdam prophetis regnorum Israel et Juda, *Vide* Addo, Ahias, Azarias, Gad, Hanani, Jehu, Michæas, Nathan, Prophetissa, Pseudopropheta, Semeias. — Propheta missus ad Achab, an Michæas fuerit, III 718D'. — Filii prophetarum qui dicantur, IV 8B', 22A', 24B', VIII 285D; multi erant, IV 32B, et pauperes, B'. — Jezabel prophetas Domini interfecit; sed centum ex eis salvati sunt ab Abdia, III 703C, 712A et seq., qui et ipse spiritum prophetiæ accipere meruit, X 429. — Quo sensu prophetaverint ossa Joseph et Elisei, I 583D, V 393A', VIII 286D, 291A'. — Quid Oded propheta Israelitis consuluerit, IV 249B' et seq. — Non Elias et Eliseus dumtaxat miracula patraverunt, XI 478A. *Vide* Elias, Eliseus.

Discutitur sententia Alberti Magni circa distinctionem inter Prophetas majores et minores, XIII 624C' et seq. Duo-

Digitized by Google

decim Prophetarum an idem sit ordo apud Hebræos, qui et apud nos, X 200B'. Eorum vaticinia ab Esdra collecta sunt, V 401C'. Laudantur Prophetæ majores, VIII 287B' et seq., 289B' et seq., et minores, 290B. Tres sunt, quorum exordium est, Onus, X 537B. *Vide Prophetas sigillatim.* — De prophetia Tobiæ, *Vide* Tobias. — Quo sensu tempore Danielis non fuerit Propheta, X 40A. *Vide* Daniel. — A tempore Aggæi, Zachariæ et Malachiæ usque ad Joannem Baptistam nullus Propheta ad Judæos missus est, VI 454B', VIII 663A, nec unquam post Christum, VI 222A, 494B, X 418A'.

Frequenter Prophetæ a Judæis eorumque principibus persecutionem passi sunt, imo et occisi sunt, IV 242C et seq., VIII 289B', 319A, IX 23A', 113D', 200C' et seq., 202A', XI 58A', 236D', 256B, B' et seq., 512C', XII 47B', 48B et seq., 89C et seq., 175A', XIII 88A, 381C', XIV 131A, 334A', patientiæ nobis exemplum relinquentes, XIII 605A'. — Num omnes in Jerusalem interfecti sint, XII 89A. — Quomodo sepelirentur, IX 88B. Ossa eorum Chaldæi intacta reliquisse videntur, 88C. Qua intentione Scribæ et Pharisæi illorum sepulcra ædificaverint, XI 256B, XII 47B' et seq.

Qualiter Zacharias pater Præcursoris prophetaverit, XI 401A et seq. — Joannes Baptista propheta dicitur, et plus quam propheta, XI 137C' et seq., 173A, 234D', 406A' et seq., 540A, 544C' et seq., XII 125B et seq., 173D, 297B' et seq. — An Caiphas propheta fuerit, X 137A', XII 490D', 491C'. — Quatenus Propheta a Galilæa non surrexerit, XII 422C'. — Christus non venit solvere legem aut Prophetas, sed adimplere, XI 61B. Recte vocatur Propheta magnus, II 591B, V 320D', VII 517C', IX 12B, X 308D', XI 231B', 239A', 538B, 586D', 590A, XII 253C, 350D, 385C', 421A, XIV 106D.

In primitiva Ecclesia plurimi spiritu fulserunt prophetico, XIV 152D. — Prophetæ fuerunt Apostoli et multi utriusque sexus discipuli, X 353B et seq., XI 256B', XII 48B, 558D, XIII 308D', XIV 97B et seq., 172B, 189A, 197B, B' et seq., 298B, maxime S. Joannes evangelista in Apocalypsi, IX 422D, XII 266, 558D, XIV 81, 224, 226C', 232B, 259A, 275B, 376C, A', 378D. Antiquis Prophetis præferuntur Apostoli, IV 25A', IX 585B, X 638B, XII 420A', XIII 683C'. — Scriptura Prophetas quandoque ab Apostolis et doctoribus distinguit, XIII 187A, 314C, XIV 156A; prophetæ enim vocantur in N. T. non modo futura prædicentes, sed etiam Scripturarum expositores, VIII 148C, XIII 175A', 191D, 194A', 195A', 314D. Quid præcipiat aut consulat S. Paulus sive viris sive mulieribus prophetantibus, 175A' et seq., 191A et seq., 194B et seq. *Vide* Prophetia. — Nunc, refrigescente plurimorum caritate, rari sunt prophetæ, VI 227B'. — Prophetæ quodammodo dici possunt contemplativi, III 317A', et prædicatores, VI 454A', IX 78B', 467C, X 654D', etc. — Qualiter, in fine mundi, prophetaturi sint Elias et Enoch, XIV 301C et seq. — *Cf.* Prophetissa.

Pseudoprophetæ. An verus Propheta a falso secerni certo queat, II 592C et seq., IX 205D' et seq. — Pseudoprophetæ quandoque etiam prophetæ vocati, IX 463C, de naturaliter cognoscibilibus prophetant, II 592D'. Quatenus futura contingentia et omnem naturalem cognitionem transcendentia prædicere valeant, 261B et seq., 569B et seq., 593A, IX 206D. — Pseudoprophetæ Judæorum, idololatriæ fautores, IX 23A, in nomine Baal vaticinabantur, III 726C', IX 17D, 28A, 185D, etc. — Veris Prophetis jugiter adversantes, IX 200C' et seq., 209C', 365A', 524B', etc., eos verbis et factis imitabantur, III 727C, IX 187A', D', 205C, 206C', 209A', 464C, 466B, XI 515A'. — Nihil videntes, IX 463C', aut certe vana, falsa et stulta, populum decipiebant, et impios confirmabant in malo, eis securitatem et impunitatem

Digitized by Google

promittendo, VIII 353D', IX 63D', 64B', 72A', 129A, 185A', D', 186D, 187C et seq., 204B', 208D', 253B', 338C', 463B et seq., 525B, X 484D', 486A', etc. Quandoque plebem falsis miraculis seducebant, IX 188B. — Quum veri Prophetæ prophetiæ pretium non acciperent, III 307A, 687A', ipsi ob lucrum temporale prophetabant, IX 72D, 338D', 466D, 524C', X 486D, pro rata munerum benedicentes vel maledicentes, IX 466A', X 485A. — Nec peccatis populi medebantur, IX 338C', 464A, nec iram Dei placabant, B. — Vitiis polluti, IX 185A, C', vino obruti, VIII 526C, insipientes, IX 463D, X 274C, vesani et infideles, 590B, 591D, assimilantur vulpibus in desertis, IX 463D', necnon caudæ incurvanti et depravanti, VIII 406D'. — Non audiendi erant, II 569B et seq. — Quomodo puniti sint, II 570A, 591D' et seq., VIII 406C', 536B, IX 88C, 122C, 129C, D', 185C, B', 186B, 188A' et seq., 207B, 209A et seq., 464D et seq., X 235D', 254C, 485B et seq., 619B, 679B' et seq.

Qualiter propheta Addo a pseudopropheta deceptus sit, III 684B et seq. — Prophetæ Baal de mensa Jezabel comedentes interficiuntur ab Elia, III 704B' et seq., et a Jehu, IV 47D et seq. — Pseudoprophetæ quidam paulo ante Christum surrexerunt, XIII 684D', XIV 118A' et seq. — Pseudoprophetæ qui notentur in N. T., IX 191C, 467B et seq., XIII 684D et seq., XIV 40C', 157C'; quomodo dignoscendi, XI 95D et seq., XIV 40C et seq., et quantopere fugiendi, IX 191A', XI 95A. Qualiter puniendi sint, IX 191D, 468C et seq., XIII 685B' et seq. — Pseudoprophetæ in fine mundi surgent, et multos seducent, XI 261C', XII 188D, XIII 692D, XIV 335C', 355A', etiam signis et prodigiis, XI 264C', sed finaliter mittentur in stagnum ignis et sulfuris, XIV 355B', 359B'. — Pseudoprophetissæ, *Vide* Prophetissa.

Cf. Augurium, Divinus, Prophetia.

PROPHETIA. Quid sit prophetia, quotuplices gradus habeat, et qualis sit dignior, V 394A et seq. Prophetia proprie dicta est de futuris contingentibus, 393A, 394B, VI 43D', VIII 315, XIII 97B, 184A', 185A; sed est prophetia etiam de præteritis et præsentibus, V 397C, XII 350A'. — Prophetia quum sit gratia gratis data, bonis ac malis communis esse potest, V 393B, 397D, VI 67B, XIII 183C' et seq., 684A', nec per se hominem Deo gratum facit, II 390B, XI 96D, 607C, XIII 183C', 188B, etc. Ordinarie virtuosis conceditur, XIV 352D, raro et transitorie peccatoribus, II 592C', III 371B', V 397A'. — Donum est potius actuale quam habituale, I 396A', III 474C, IV 15B, 21B, IX 577A, X 415B, XIII 88B, 684C', majus dono linguarum, 191A et seq., 193C' et seq. — Quomodo in Ecclesia primitiva dono prophetiæ utendum fuerit, XIII 194B et seq. — Quatenus ad prophetiam pertineat miraculorum operatio, V 393C. — Quid gratia Timotheo data per prophetiam, XIII 422C'. — An prophetia Beatis competat, V 395B', XIII 189A et seq.

Illuminatio prophetica, cujus principium est lumen divinum, V 393A', IX 274A', modo Sapientiæ increatæ seu Filio, modo Spiritui Sancto tribuitur, III 370D', VII 498D, VIII 315, IX 411, XIII 183D et seq., 191C et seq., 623B, 684B', XIV 375D'. Fit per angelorum ministerium, II 381B, III 562A', V 395B, 502A, VI 350B, 682D', VIII 376D', IX 7B, X 120D, 129A, 620D et seq., 626B', XI 381D, 384C et seq., 425D', XIII 471A', etc., sed non semper per angelos Prophetarum custodes, X 620A'.

Revelationis propheticæ quotuplex sit modus et quis sit præstantior, I 399D' et seq., II 389C et seq., III 563A, V 394C' et seq., 396D et seq., VI 44A, 350A, VIII 370C', IX 8B', 414A, 429B, X 327B, XIII 471B, XIV 43D'. Juxta quosdam, ad prophetiam proprie dictam requiritur visio imaginaria, V 395B'. — Qualiter intelligentia opus sit in visione prophetica, V 397A, X 137D. Illusionis expers est,

Digitized by Google

115A'. — Revelationes propheticæ communiter in locis solitariis factæ sunt, X 229B. — Semper aliquid obscuritatis habens, V 395B', quo sensu prophetia doctrinam quasi antelucanum illuminet, X 4. Spiritus Sanctus sensum plenarium visionis Prophetis non semper revelat, 123B. Absque speciali ejus illuminatione prophetiæ non intelliguntur, III 233A, IX 600A, X 197, 319D'. — *Vide* Oraculum, Revelatio, Somnium, Visio.

Quot sint species prophetiæ, et an prophetia infallibiliter impleatur, II 457D et seq., 592D, V 125D, 395C et seq., VIII 377B', 443A, IX 156B, 206A', 462D', X 77D, 342C', 460B', 461D', XI 291D', 297A, XII 258A', etc.

Prophetiæ objectum et scopus, V 395C, XIII 97B. — Ad omnia se extendit, divina et humana, spiritualia et corporalia, naturalia atque moralia, V 393B'. — Revelat Deus quod vult, et quomodo vult, IV 56B', 158D'. — In libris propheticis multa habentur pure historica, IV 217C', X 179B. — Quid probent prophetiæ, X 101C, XIII 624A. — Non sunt spernendæ, XIII 392C.

Cf. Propheta, Prophetissa, Scriptura.

PROPHETISSA. Plures notantur prophetissæ tam in veteri quam in novo Testamento, *Vide* Anna, Debora, Holda, Maria soror Moysis, Philippus diaconus, Sibylla. — Prophetissa ad quam accessit Isaias, quæ fuerit, VIII 389D et seq., 392A et seq., 393B, 398B. — Pseudoprophetissæ quædam Judaicæ arguuntur, IX 465D' et seq., 469A. — Prophetes Jezabel, quæ fuerit, quid docuerit, XIV 245A', et quomodo punita sit, 246B. — *Cf.* Propheta.

PROPINQUUS. Peccat qui propinquorum curam non habet, VII 74D', XIII 424B. — Quomodo Christus propinquos separet ab invicem, XI 131C', et quo sensu illos odio habere debeamus, 132B, XII 98A et seq. — Molestius feruntur quæ a propinquis infliguntur, VI 77D', XII 190B'; verumtamen propter eos derelinquenda non est via veritatis et æquitatis, IV 651C'. — Per mortem non pereunt nobis propinqui nostri, XIII 386D'. — Propinquus pupillorum quis dicatur, VII 149A. — Propinqui Noemi et Ruth, quid signent, III 233B', 241D et seq. — *Cf.* Caritas, Leviratus, Parens, Proximus.

PROPITIATIO. Apud Deum propitiatio est, VI 428D, 609D, VIII 101C, X 126A, XIV 453B'. Filium suum misit propitiationem pro peccatis nostris, XIII 31D, XIV 12B et seq., 43D. — Quid domus propitiationis, IV 180B'. — Dies propitiationis dicebatur festum Expiationis, II 244D'. — *Cf.* Expiatio, Misericordia.

PROPITIATORIUM. Propitiatorium arcæ fœderis Domini, quid fuerit, II 47A' et seq., 138B, IV 182A, XIII 505A'. — Dictum est oraculum et propitiatorium, quare, II 48B, 138D, 239C. — Fuit quasi sedes unde Deus loquebatur, II 48A, 88A, 138B, III 465C', 480D. — Cur in Sancto sanctorum repositum, II 62B'. — Allegorice, Christum figurabat, II 53B'. — *Cf.* Oraculum.

PROPOSITIO. Ejus veritas est adæquatio intellectus ad rem intellectam, XIV 64B. — Qualiter propositiones quædam penes sensum compositum et divisum distinguantur, XIV 33A. — Quid propositiones ab initio, de quibus in psalmo LXXVII°, VI 251A' et seq., XI 166C'. — Panes propositionis, *Vide* Panis.

PROPRIETAS. Bona proprietatis ordinatio plurimum ad bonum commune confert, II 294C. Ad hoc expedit, ut possessiones sint distinctæ, et usus earum, partim proprius, partim communis, 478D', ut, quantum licet, eisdem conserventur, 294D, 717A; et sic fuit ejus institutio apud Hebræos, 294A, D, 478B, 479A, 716C'. — Possessiones Ecclesiæ amortizatæ dicuntur, II 316D. Distrahi non debent, I 429A'.

Liber de Proprietatibus rerum (fr. Bartholomæi de Glanvilla) allegatur de lignis thyinis, III 661C', de virtutibus

Digitized by Google

gemmarum et herbarum, V 105D', de metallis, IV 695 A.

PROPUGNACULUM. Quid propugnacula turris David, VII 366C, Ecclesiæ, 435B', VIII 693B, B. Virginis, VII 446A, Beatorum, VIII 693A', animæ, VII 442B, VIII 693D'.

PROPUGNATOR. Fidelium propugnatores qui sint, *Vide* Prælium.

PROSELYTUS. Proselyti vocabantur noviter ad Judaismum conversi, IV 164C', XI 253A', XIII 613B', XIV 95C'. Quamdam decimam eis tribuebat lex Mosaica, V 87B.

PROSPER (S.), Aquitanus, citatur de castigatione filiorum, VII 129A'. (Migne *Patrol. lat.* tom. 51.)

PROSPERITAS. Temporalis prosperitas ex se indifferens est, nec multum curanda, V 58A'. Bonis et malis indifferenter conceditur, IV 298A', 423D', VI 667C'; verumtamen quodam jure justis competit, IV 302C', V 53D, et in lege naturali ac scripta communiter præmium virtutis erat, II 7C', III 74D', IV 362D, 641B', V 78C, VI 452A, 604C, VII 23B', non tamen semper firmum, II 638B, VI 604A', nec principale, quia omnino insufficiens, II 539B, 575D', III 590A, IV 611D', 641C', VI 451D', 604D, IX 39D, 248C. — Salus animæ, summa prosperitas, I 390A. — Nonnunquam Deus per prospera attrahit, VII 15D, et in temporalibus aliqualiter lætari licet, V 629B'; attamen prosperitas nobis suspecta esse debet, IV 345D, V 54C', VIII 68A. — Inter prospera et adversa semper regia incedendum est via, V 595D', VIII 71A' et seq. — Per se prosperitas saluti non obstat, VI 667D'. Nec potentes, nec divites, ut tales, abjicit Deus, IV 679B'. — Qualiter prosperentur omnia quæ faciunt justus, V 408A, et Christus, 411B. — Quomodo prosperum iter faciat nobis Deus, VI 163A, 540D'.

Impiorum prosperitas quam justi in Scripturis mirantur, V 48B, 49D', VI 213D et seq., IX 115D et seq., X 538A' et seq., 542D et seq., 543C', illis multis de causis conceditur, VI 668C, IX 116D, etc., nec providentiæ contradicit, V 48B' et seq., VI 212D, 215A' et seq., IX 351C et seq., etc. De illa non scandalizentur, nec doleant, V 54C, 628B et seq., 630D et seq., VI 213D, 216B et seq., 706C, IX 116D, sed potius in bono confirmentur, VI 215C, nam contemnenda est, IX 116D', 119B, utpote momentanea et fallax, II 387B', 396C', V 189B', 628C', 630C', VI 30D' et seq., 216C', IX 44B', atque periculosa, VI 218A', 706D, VII 17A, etc. *Vide* Deus (Providentia supernaturalis), Impius. — Multo plures perdit prosperitas quam adversitas, VI 362C. Diaboli laqueus est, IX 76D, mentem obnubilat, IV 518D', vitia fovet, peccandique occasionem præbet, II 474C, IV 346B', 484A' et seq., 683C', VI 214D', VII 137A', IX 276C'. A summo bono avertit, V 429D', et a vera felicitate, IX 180A', atque ad perditionem stultos et impios ducit, VII 16B'.

Cf. Adversa, Bonum, Divitiæ, Tribulatio.

PROSTITUTIO. Hebræis vetita fuit, II 263D, 612C'; quanto magis Christianis, 615A'. — Sacerdoti nefas erat vile prostibulum ducere uxorem, II 273C'. — Prostibuli merces in domo Dei non offerenda, II 612D', quid signet, 615C'. — Idololatria prostitutio vocatur, IX 479A', etc. — *Cf.* Fornicatio, Meretrix.

PROSTRATIO. Oratio cum prostratione commendatur, II 429C, 435C'.

PROTAGORAS, Platonis discipulus, I 12C'.

PROTECTIO divina. *Vide* Deus (Providentia supernaturalis).

PROVERBIUM. Quid sit, VII 7D. — Sapiens occulta proverbiorum exquirit, VIII 236C. — Citantur aut enucleantur nonnulla proverbia : Quasi Nemrod, etc., I 194C; Venite in Hesebon, II 441C; Num et Saul inter prophetas, III 314D', 371D; Ab impiis egredietur iniquitas, 390C; Cæcus et claudus non intrabunt in templum, 460A, C'; Qui interrogant, interrogent in Abela, 552C'; Adolescens juxta

Digitized by Google

viam suam, etc., VII 144B; In longum differentur dies, et peribit omnis visio, IX 462D; Sicut mater, ita et filia, 482B; Patres comederunt uvam acerbam, et dentes filiorum obstupescunt, 496B et seq.; Medice, cura te ipsum, XI 475D. — Item explanantur proverbia seu similitudines commissuræ panni rudis in vestimentum vetus immissæ, XI 114B, 500A et seq., vini novi in utres veteres missi, 114A', 500A', hominis vetus vinum bibentis, 501A, cæci cæcum ducentis, 526D. — Cur et qualiter Israel sit in proverbium cunctis gentibus, III 657D. — Impii justum ponunt in proverbium, IV 541C', quod est grande peccatum, 537A.

Liber Proverbiorum, dictus etiam liber Parabolarum, VII 7A et seq., a quo conscriptus sit, 6C et seq. — Salomonis parabolæ quantæ, III 608C', 609D', VII 287A, VIII 282A; quomodo collectæ, et a viris Ezechiæ regis translatæ, VII 6B', 157B. — Libri Proverbiorum materia, VII 5A, A', et scopus, 6D', 7A' et seq. Quibusnam conveniat, 5B', 145D'. — Cum libro Ecclesiastici pro maxima parte congruit, VIII 44C. — Citatur a S. Petro, XIII 691D'.

Proverbia Senecæ (opus e Senecæ et Publii Syri excerptis compactum) sæpissime allegantur, VII 13D, 19C, 21B, 24A', 33B, 44A', 99B', etc. — Item proverbia Cyrilli, VII 8D', 13D, B', 21B, 39C, 41C, 50B', 88B', etc.

Cf. Cyrillus, Parabola, Seneca.

PROVIDENTIA. Providentia pertinet ad prudentiam, II 552A, V 71D', VII 236B, XII 99B', et ad scientiam, V 72B'; cognitionem voluntatemque finis præsupponit, A. — Providentia humana valde incerta est, VII 508C', et insufficiens, VI 79A'. — Providentia divina, *Vide* Deus.

PROVINCIA. Princeps provinciarum sub tributo facta, quid designet, IX 317B', 324B, 332B'.

PROXIMUS. Quis proximus noster dicendus sit, XI 248D', XII 17D, D', 21B', D'. — Quomodo proximi Deo efficiamur, VII 489B'. — Proximi nostri qualiter sint Christus, XII 22A', angeli, A, et Beati, VIII 87C, qui etiam proximi Dei dicuntur, D.

Quid proximo non faciendum. Quod ab alio oderis fieri tibi, vide ne tu aliquando alteri facias, V 100D', XI 94B, XIV 428A'. — Non odiendus est proximus, *Vide* Odium. — Non est despiciendus, nec convitiandus, VII 73D', 94A, VIII 128C', 134D', 192D', 252B, etc., non calumniandus, nec opprimendus, II 257A, 265B', non lædendus tam in corporalibus quam in spiritualibus, 5D et seq., 14B et seq., 19D et seq., 20D et seq., 26D et seq., 171B', 258B, 594D' et seq., VII 33A, etc. Illi non est ponendum offendiculum, II 257C, VIII 171B. Non assumendi nec transferendi sunt ejus termini, II 594B, 595B', 636B'. *Vide* Calumnia, Decalogus, Depositum, Fœnus, Furtum, Homicidium, Injuria, Mutuum, Paupertas, Pignus, Pœna, Scandalum, Usura. — Proximo non est detrahendum, *Vide* Detractio, Susurratio. — Decipiendus non est, II 265A', etc. *Vide* Mendacium. — Arguendus non est in convivio vini, VIII 192C', non injuste accusandus, II 257D', judicandus aut condemnandus, XI 90A et seq., 523B' et seq., etc. *Vide* Judex, Judicium, Justitia. — Contra proximum peccatur ejus vitia indiscrete detegendo, II 255A', aut illius secreta revelando, VIII 170B. — Non nimis crebro adeundus est, VII 159C', VIII 123D'. — Qui benedicit proximo suo voce grandi de nocte consurgens, maledicenti similis est, VII 169D. — Reprehenduntur qui proximi defectus observant, et proprios non pensant, VII 200D, XI 92A et seq., 527A' et seq., XII 179C'. — Noli fieri pro amico inimicus proximo, VIII 38A. — Quicumque in proximum peccat, in Deum peccat, I 390C', VI 42A, XIV 428D, et in Christum, XIII 162A'.

Quid proximo faciendum. Omnia quæcumque vultis ut faciant vobis homines,

Digitized by Google

et vos facite illis, XI 94A, 520C. Sic facit Deus homini, quemadmodum homo proximo suo, 91D', 526A et seq., XIII 369B'. Quod in proximo increpares, in te ipso devita, VIII 189C'. Circa proximum potius declinandum est ad minus, quam ad majus, II 377C, VII 254A, C. — Mandavit Deus unicuique de proximo suo, VIII 99B. — De dilectione proximi, *Vide* Caritas, Dilectio. Inter proximos parentes maxime diligendi sunt, XI 132A. — Quomodo salus proximi procuranda sit, *Vide* Salus. — Oratio pro proximo quantæ sit virtutis, V 40D'. *Vide* Oratio. — Qualiter instruendus sit, VI 46A, VIII 37A, 611C', XIII 103C', 291A, 682A, XIV 435D, etc., et corripiendus, II 258A', 266B, VIII 32C', 111C, A', XI 207C et seq., etc. Ubinam unusquisque proximum amplius non docturus sit, IX 228A, XIII 503D' et seq. *Vide* Correctio, Doctor, Doctrina, Prædicatio, Prælatus, Sapiens, Scientia. — Quomodo convertendus, *Vide* Conversio, Peccator. — Quibus virtutibus homo suavis reddatur proximis suis, XI 374A. — Servanda est proximo fidelitas, VIII 179A', veritas, X 651B', XIII 316D', et justitia, *Vide* Justitia, Veritas. — Sublevandus est et benigne tractandus, VII 32C', 77C, 153B', VIII 176D et seq., 180D, etc. *Vide* Eleemosyna, Ira, Mansuetudo, Misericordia, Paupertas, Pietas. — Proximo læso quamprimum satisfaciendum est, XI 65D et seq. — Quid agendum sit, quando auditur verbum contra proximum, VIII 110D'. — Profectui proximi congratulandum est, de ejus pœna aut culpa non lætandum, sed dolendum, IV 650A', V 622A, VII 114C, 154A', VIII 72B', 74D', 493B'. — De morte proximorum tristari et flere possumus, et aliquando debemus, XIII 387A. — An injuria a proximo illata semper dimittenda sit, *Vide* Injuria. — Quatenus a proximo cavere oporteat, VIII 58B, IX 99A'.

Cf. Propinquus.

PRUDENTIA. Prudentia Dei, *Vide* Deus (Attributa moralia). — Prudentia est virtus moralis, et definitur recta ratio agibilium, VII 18B'. Alia est naturalis, alia virtus cardinalis et infusa, IX 391C', a Deo indita, VII 19C', 34C, 55B', 501D'. Quid intellectus prudentiæ ab ævo, VIII 5B'. — Prudentia ad practicam pertinet, IV 479A. Proprie est de mediis ad debitum finem disponendis, VII 94B', 101B', XI 271D'. — Prudentia dicitur scientia moralis, VI 27B. — Alia est ethica, alia œconomica, alia politica, III 601D, VI 449A. — Ad prudentem pertinent memoria præteritorum, consideratio præsentium, providentia futurorum, VII 236B. — Summa est prudentia Deo servire, VI 564C. — Quid prudentia justorum, XI 380C. — Prudens eloquii mystici quis dicatur, VIII 350C'.

Prudentiæ necessitas et excellentia, VII 18B', 28C, 35A' et seq., 62A, 74D, 88B, 93A, 110B, 151D', 502B, IX 392D et seq., XIII 661C. — Per chrysoprasum designatur, XIV 371A, necnon per amethystum, II 79B'. — Cur prudentes esse debeamus sicut serpentes, XI 126C et seq. — Prudentiæ connexæ sunt sapientia, VII 69C', 96A', 110C', 119D, VIII 11B, scientia, VII 123C', discretio, 7C', cautio, X 9D', docilitas, III 601A, VII 88D, simplicitas, 93A', XI 126D, et generatim omnes virtutes, III 601B, VII 236B, quarum quadriga est, XII 92B', auriga et moderatrix, VII 28D, 35A', 359A, IX 283B'. Plus valet quam fortitudo, V 279D, VII 135B, 485A. — Prudentia spiritus vita et pax, XI 409D, XIII 60A'. — Homo cujus amica est, VII 51D, peccata vitat, 21B, C', 51A', labia moderari discit, 69B, 73D', 119D', VIII 113C', 124C, X 398D, 404B', correptionem libenter suscipit, VII 95C', 98C, 115C', VIII 65C, in bono stabilitur, VII 38C, 502B, corda proximorum introspicit, 170B, aptus fit ad docendum, 91C, VIII 123C', gubernandum, VII 28D, et judicandum, 175C, 453B, atque libenter auditur, VIII 123B. *Vide* Prælatus, Rex.

Digitized by Google

— Prudentia Romani sibi subjecerunt orbem, V 298B. — Prudentia mulieribus commendatur, XIII 454B. Uxor prudens pretiosa est, VIII 125C', et rara, III 395B; donum est Dei, VII 128D'.

Vera prudentia non nisi virtuosis inest hominibus, II 671B, III 511D', V 196D', VI 101B', VII 120D', 453B, VIII 225C', X 441B', XII 119D', unde dicitur sanctorum scientia, VII 63A. — Apud seniores maxime reperitur, IV 479B, eosque apprime decet, VIII 157B'. — Laboriose acquiritur, VII 220C. — Ad eam homo se disponit oratione, VII 19A, 220B, humilitate, 18C', animi tranquillitate, X 143A', studio et experientia, IV 479B, VII 34D. — Quærenda est societas prudentium, VIII 44A, et ab ipsis petendum consilium, 58C, 118A', 123B. — Exponitur parabola virginum prudentium et fatuarum, XI 271B et seq.

Prudentiæ propriæ non est innitendum, VII 24D', VIII 365A', XIII 99B. Ei ponendus est modus, VII 148A'. — Quibusnam prudentibus abscondita sint fidei mysteria, XI 143C et seq., XII 11B et seq. — Prudentia carnis describitur et damnatur, tanquam fallax et mortifera, III 66D', 453D', VII 181C', VIII 111C', 122A, 188A', IX 394A, XIII 60C. Inimica est Deo, 60C', a quo reprobatur et confunditur, IV 380A', VIII 537B, X 433B', XIII 128B', 140B', 588B'. Non est prudentia contra Dominum, III 537B', VII 142A'. — Prudentia carnalis valde communis est, III 67A. Filii hujus sæculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt, XII 119B' et seq.

Cf. Astutia, Consilium, Discretio, Imprudentia, Providentia, Sapientia, Scientia.

PRUINA. Quid signet, X 54C. — Quid specialiter figuret pruina moros Ægyptiorum occidens, VI 269C. — Qui timent pruinam, irruet super eos nix, IV 393D'. — *Cf.* Uter.

PRUNA. Congerere prunas super caput inimici, quid, VII 160A'. — Fabro sufflanti in igne prunas assimilatur diabolus, V 33A, VIII 694A'.

PSALMODIA. Deo psallere, quid sit, V 565B', VI 93A, 146D'. — Commendatur psalmodia, VI 382C', 622D' et seq., XIII 321C', 368A, tanquam hominem ad vitam angelicam et deiformem perducens, V 402D', 606C', VI 411, 678C, 693B', XIV 283C', necnon ut remedium contra tristitiam et acediam, IV 17C', XIII 607C et seq. Psallendo cum musicis instrumentis, plures in V. T. dono prophetiæ tacti fuerunt, III 313A', IV 15A, 171D'. — Reprehenduntur juvenes de choro psallentium deficientes, IX 376B'. — Traditur modus devote psallendi, V 402B et seq., 457D', VI 386D, 695 et seq., X 45B, XIV 391. Psallere oportet sapienter, V 402B, VI 20A, quod ad solitarios maxime spectat, C. Psallendum est spiritu et mente, 405D', XIII 192C', cum jubilatione, VII 228A', in conspectu angelorum, VI 634C', indesinenter, 443C', 675B'. Quomodo psallatur Deo in vociferatione, V 601C, in psalterio, 600D', VI 367B', 666D', 690A, 692A', in cithara, 199B, 204D', 396C' et seq., 680A', in tubis ductilibus, 396C' et seq., in cymbalis, V 165A, cum tympano, VI 291B, 690A. — Bene non psallitur, nisi Deus labia aperiat, XIV 436B'. — Quibus competat psallere, III 141C', et quis psalmodiæ virtutem experiri possit, 142A, V 402B, B', 403D. — Prævenerunt principes conjuncti psallentibus in medio juvencularum tympanistriarum, quo sensu, VI 164B', 168C'.

Sicut in Christum irridendo psallebant Judæi, VI 176D, IX 359A', ita et in justum psallunt impii, VI 186D'.

Cf. Chorus, Laus, Officium, Psalmus, Psalterium.

PSALMUS. — Liber Psalmorum, ejusque titulus, auctor ac varia translatio. Quid sit psalmus, VI 156A', XIII 194B, et quid signet, VI 93A, C, 146D', 156D, 291A. Quid vasa psalmi, 199A, X 406C'. — Liber Psalmorum an unus sit, V 401A, 666B'. — Cur dicatur

Digitized by Google

liber Hymnorum, V 400B, seu Soliloquiorum, C, et Psalterium, VI 156A'. Inter hagiographa computatur, III 247, X 3, XII 258C'. — An omnes psalmi a David conscripti sint, II 477C et seq., III 560A, 562B, IV 172C, 205C, V 400B', 401C et seq., 670D, VI 32C, 205D, 212C', 235C, 273D, 294B, 297C, 309C, 328C', 353B, 359A, 381C', 542C'. Ab Esdra qualiter reparati ac dispositi fuerint, V 401A', 405A. Quoties et quomodo ab Hieronymo translati, 401D'. Qualiter a Dionysio Cartusiano expositi, 385, 387, 404A et seq., VI 51, 411, 693A'. — In Hebræo metrice conscripti sunt, III 559D, V 400C, VI 197D, 255C, 298C', et decantabantur potissime tempore sacrificiorum, cum musicis instrumentis, III 560A, V 213B, 643D, VI 156A', 288C, 367A', 695, VIII 280D'. — Liber Psalmorum domui comparatur, cujus quæ sint ostium, cellæ seu cubicula, et claves, V 415A. — Plures psalmi apud Hebræos titulis carent, V 405A, 600B, VI 372A, etc. *Vide* Titulus.

Libri Psalmorum materia et excellentia. Libri Psalmorum materia seu subjectum, V 400B', VI 328B', exordium et finis, 693A, intentio, V 402A', virtus et excellentia, III 562C, V 402C', VI 693A', 696. — David per psalmos mundum docere pergit, quia ex illis totum pene desumitur divinum Officium, VI 198C, 696. — Cuilibet hominum generi aptantur, V 402D. Prima quinquagena incipientibus, secunda proficientibus, tertia perfectis congruit, VI 408B. — Quomodo meditandi et cantandi, *Vide* Psalmodia.

Liber Psalmorum de Christo præcipue agit, V 400C', 402A', et mysteriis ejus plenior est quam ceteri Prophetarum libri, VI 51, 74A. Omnes igitur psalmi pro posse ad Christum referendi sunt, V 436B, 616A, VI 67C, etc., etiamsi nonnulla ipsi minus congruentia contineant, V 656C', VI 80B', 647B, etc., quia sic dulcius sapiunt, 53A', 66D, 85B, et Christianum decet libenter audire et loqui de Christo, V 662B', VI 66C; ideo qui de David litteraliter tractare videntur, de eo non sunt semper exponendi, D et seq., 656B.

Psalmi qui de Christo exponuntur sive ad litteram : ii, V 415A, XIII 473C', XIV 110A', 161A ; viii, V 451D', 453A', XI 232C'; xv, V 485A, XIV 99D, 161C ; xvi, V 491C ; xvii, 498D, XIII 111C ; xviii, V 516D ; xix, 521B ; xx, 524A ; xxiii, 548A, 549C' ; xxv, 556A ; xxxix, 651C, XIII 510A ; xliv, VI 1A, XIII 475C et seq. ; xlv, VI 12B ; xlvii, 24C ; xlix, 32D ; lx, 118B ; lxvi, 152B ; lxxi, III 476D', VI 205D' ; lxxvii, 251A, XI 166B' ; lxxix, VI 280B ; lxxxiv, 309B, 314A' ; lxxxvi, 326C'; lxxxviii, 337A, 349D; xcii, 372C; xciv, 381C, XIII 483C, 486A' ; xcv, VI 386A ; xcvi, 391D, XIII 474C' ; xcvii, VI 395C; xcviii, 398A; ci, 421A, 424A', XIII 475D'; cvii, VI 480D; cix, 499B, XI 249D', XII 185B, XIII 476D, 489D', XIV 100B' ; cx, VI 505B ; cxvii, 534B, 539C', 541A, XI 231C, 238D, XII 178C, XIV 108D' ; cxxxi, VI 614A ; cxxxviii, 636D' ; cxliii, 665D' ; sive allegorice : i, V 409B ; iv, 431A' ; v, 436B ; vii, 444D ; x, 470D ; xxii, 546A ; xxvi, 567C ; xxxiii, 606D ; xlii, 680C ; xlvii, VI 21C' ; li, 55D ; lii, 64B ; lix, 117A' ; lxii, 130B ; lxxvi, 249C ; lxxxi, 295D' ; c, 407D' ; civ, 452C ; cxi, 513D ; cxv, 530C ; cxxviii, 607A ; cxxxi, 615B. — Specialiter explanantur de Christo Eucharistiam instituente Ps. lxxvii, VI 266A' ; civ, 458A ; cx, 505B. — De Christo patiente : iii, V 423D ; xxi, 529B, XI 135A', 308C', 310C, 312B, 540B, XII 153B', 246B, 594A', XIII 490D ; xxvii, V 571A ; xxx, 586D, XII 246A ; xxxiv, V 611D, 616A, XII 552B' ; xxxvii, V 641D' ; xl, 662C, VI 73C, XI 288C, XII 519A' ; liii, VI 66C ; liv, 73C ; lv, 85B ; lvi, 91C ; lviii, 104A ; lxiii, 133A ; lxviii, 171B, XII 319C, 552C, 595C', XIII 109A' ; lxx, VI 199D ; lxxxv, 315A ; lxxxvii, 328B ; ci, 421B ; cviii, 487A, XII 572A' ; cxix, VI 582B ; cxxxix, 647A' ; cxli, 656A'. — De Christo in limbum descen-

dente, et resurgente : xxiii, V 548 A, 549 C'; xxix, 579 C. — De Christo in cœlum ascendente : xxiii, V 550 C; xlvi, VI 18 A; lxvii, 154 B, 156 B', 161 A et seq.; cxvii, 537 C.

B. Virgini aptantur Ps. xliv, VI 11 C; xlv, 14 D'; lxxxvi, 326 C'. — Exponuntur saltem pro parte de angelis Ps. xxiii, V 549 C; xxxiii, 608 D; xxxiv, 619 D; lxvii, VI 161 B; xc, 363 D; xcvi, 393 C', XIII 474 C'; cii, VI 432 D'; ciii, 435 B', XIII 474 D'; cxxxviii, VI 641 D; cxlviii, 685 C'. — De Beatis seu de Ecclesia triumphante : i, V 413 D; ii, 421 B; viii, 455 D; xviii, 517 C'; xx, 526 D; xxii, 546 A; xxix, 584 C; l, VI 47 D'; lxiv, 143 D; lxxxiii, 303 C'; xcv, 388 A; cx, 509 C'; cxxi, 588 C; cxxxvi, 633 C; cxlvii, 682 A; cxlix, 689 B; cl, 691 D. — De Ecclesia militante : iii, V 425 D; v, 433 A; ix, 457 C; x, 467 C; xii, 475 C; xvii, III 561 B', V 510 A, 515 C; xix, 522 D; xxii, 543 D; xxiii, 548 B'; xxviii, 575 C; xxxiv, 618 B; xxxix, 658 C; xl, 668 B, B'; xliii, 686 D; xliv, VI 1 A, 8 D'; xlv, 13 C, 14 D; xlvii, 21 D; l, 47 A', XIV 438 A'; liv, VI 80 D, 82 C'; lv, 88 C; lvi, 94 B; lvii, 100 C; lviii, 109 D; lix, 115 C'; lx, 120 D; lxiv, 141 D; lxvii, 155 C' et seq., 163 A; lxviii, 183 A; lxxiii, 225 B; lxxv, 238 A; lxxvii, 262 D; lxxviii, 277 C, 278 C; lxxix, 280 B, A', 284 D'; lxxx, 290 C; lxxxii, 300 A; lxxxvi, 324 B; lxxxvii, 333 D; xcv, 386 A; civ, 452 B; cvii, 485 B; cviii, 495 A; cxiii, 522 A; cxvii, 541 B; cxxi, 589 B'; cxxvi, 600 A'; cxxviii, 605 B; cxxxi, 618 D; cxxxix, 650 C; cxlvii, 684 C. — De Synagoga seu de Judæis : x, V 466 D; xiii, 477 A; xx, 526 A; xliii, 681 D'; lii, VI 64 D; lvii, 97 B; lviii, 173 A et seq., 178 C' et seq., XIII 89 A; lix, VI 113 C; lxxiii, 219 C; lxxv, 235 B; lxxvii, 250 D, XII 393 A'; lxxviii, VI 273 D, 274 D; lxxix, 280 A', 283 A; lxxx, 288 A; lxxxi, 295 D'; lxxxii, 297 C; lxxxviii, 347 A; xciv, 384 A, XIII 485 C', 486 A' et seq.; ci, VI 424 C; civ, 445 B; cv, 461 B; cvi, 469 A, 478 C; cxiii, 517 D; cxxvii, 604 C; cxxviii, 608 C; cxxxiv, 623 A, 624 B, 626 A; cxxxv, 628 C' et seq. — De Judæorum captivitate : cxxxvi, VI 630 D; et reditu de captivitate : lxiv, 139 A; lxxiv, 230 A; lxxxiv, 314 A'; cxxv, 597 A. — De Jerusalem : xlvii, VI 21 D'; cxxi, 586 C; cxlvii, 684 B'. — De David : iii, V 422 B; iv, 430 D; vi, 441 B'; vii, 442 B; x, 466 D; xvii, III 559 D; li, VI 53 A; lix, 113 C; lxxxviii, 336 D', 345 B, XIV 159 B'; cvii, VI 485 B'; cxv, 527 D; cxxi, 586 A; cxxxi, 612 B; cxliii, 663 C. — De templi ædificatione : l, VI 47 C, XIV 438 A'; cxxvi, VI 599 D. — De Apostolis : xviii, V 516 D'; xlv, VI 13 C'; cxxxviii, 641 A; et de gentium conversione : cxvi, 533 A, XIII 111 B'. — De martyribus et de fidei confessione : xliii, V 686 D, XIII 71 A'; lxiii, VI 136 D'; lxxxvii, 334 C; cxv, 528 A, XIII 227 B'; cxxiii, 592 C. — De confessoribus : lxxxviii, VI 352 B'. — De Juda proditore : xl, V 664 C', 665 A', XII 519 A'; liv, VI 77 D; cviii, 487 A, XII 572 A, XIV 89 D', 90 A'. — De Antichristo : ix, V 461 B'; lxxxii, VI 300 B.

Psalmi doctrinales seu morales : i, V 405 B, 412 B, VI 703 D; ii, V 419 A; v, 434 B; ix, 457 C, 465 C'; x, 468 C; xiii, 479 D, VI 704 C', XIII 28 B'; xiv, V 482 C, VI 704 A'; xviii, V 519 B; xix, 522 D; xxii, 543 D; xxiii, 549 A, VI 705 A'; xxxiii, V 608 A et seq., VI 706 B; xxxv, V 624 A; xxxvi, 628 B, VI 706 C; xxxviii, V 644 A, VI 706 D'; xl, V 666 C; xliv, VI 11 B; xlv, 12 B; xlviii, 26 D; xlix, 36 A; li, 58 C; lii, 61 D; lvii, 100 C; lxi, 122 D; lxiv, 141 D; lxxii, 212 C; lxxiv, 231 B; lxxvi, 243 A; lxxvii, 262 D; lxxxi, 294 B, XII 473 A'; lxxxix, 353 B; xc, 358 D'; xci, 370 D'; xciii, 376 D; c, 404 D'; cv, 467 B; cvii, 483 D; cxi, 511 B, XIII 242 C'; cxiii, VI 521 C; cxviii, 542 C; cxxiii, 592 D; cxxiv, 594 D; cxxvii, 602 B; cxxviii, 605 A; cxxx, 610 D; cxxxii, 619 C; cxxxviii, 643 A; cxl, 653 A; cxlv, 675 A. — Exponuntur de sacerdote celebraturo Ps. xix, V 523 C'; xxv, 561 A'; xli, 677 A'; xlii, 680 A'; cxv, VI 532 A. — De justo in Deo

Digitized by Google

confidente, ejusque auxilium implorante : III, V 425 D, VI 707 C ; IV, V 427 D, 431 C, VI 707 C' ; V, V 433 C, VI 708 A' ; VII, V 448 B ; XI, 471 D, VI 705 A ; XII, V 475 C ; XV, 488 D ; XVI, 494 C ; XXI, 539 B ; XXIV, 551 C ; XXV, 559 B ; XXVI, 563 B ; XXVII, 573 B ; XXX, 592 D ; XXXIV, 618 B, 619 D' ; XXXIX, 657 A ; XLII, 678 C ; XLIII, 686 D ; LIII, VI 70 B ; LIV, 80 D ; LV, 88 C ; LVI, 94 A ; LVIII, 109 D ; LX, 120 D ; LXIII, 136 D ; LXVIII, 183 A ; LXIX, 190 A ; LXX, 193 C ; LXXIII, 225 B ; LXXVI, 243 C ; LXXXV, 319 D' ; LXXXVII, 333 D ; CVIII, 495 A ; CXIV, 524 D ; CXVII, 535 C', 538 C, 540 D' ; CXIX, 580 C ; CXX, 584 B ; CXXII, 591 C ; CXXXIX, 650 C ; CXL, 653 A ; CXLI, 658 B ; CXLIII, 663 D. — De justificatione peccatoris et de anima pœnitente : XXXI, V 596 D, XIII 35 B' et seq., XIV 406 B, et ceteri psalmi pœnitentiales, *Vide* Pœnitentia. — De anima præsens sæculum fastidiente et ad Deum suspirante : XXVI, V 564 A' ; XLI, 670 D, VI 701 A ; LXII, 127 A ; LXIV, 141 D, 701 B ; LXXXIII, 303 D, 701 A ; CXIX, 581 C' ; CXXI, 587 D ; CXXXVI, 632 B ; CXLI, 659 A.

Psalmi adorationis, laudis, et gratiarum actionis : VIII, V 451 B, 454 D' ; IX, 457 C ; XVII, III 560 B, V 510 B, VI 699 B' ; XVIII, V 517 D ; XXII, 543 D ; XXVIII, 575 D' ; XXIX, 582 A ; XXXII, 600 B ; XXXIII, 606 D, VI 705 D ; XLVI, 18 A ; XLVII, 21 C ; LXIV, 142 A ; LXV, 146 C ; LXVI, 152 B ; LXXIV, 231 C ; LXXV, 238 A ; LXXX, 290 D ; LXXXV, 319 D ; LXXXVIII, 337 A, 353 A ; LXXXIX, 353 C ; XCI, 366 C' ; XCIV, 382 B ; XCV, 386 C ; XCVII, 395 C ; XCIX, 402 A ; CII, 427 A ; CIII, 434 A ; CIV, 445 B, XII 393 A' ; CV, VI 459 A ; CVI, 469 A ; CVII, 483 D' ; CX, 505 C ; CXII, 515 D ; CXV, 529 A ; CXVI, 533 A ; CXVII, 534 B' ; CXXIII, 592 C ; CXXV, 597 D' ; CXXXIII, 621 C ; CXXXIV, 622 C ; CXXXV, 627 A ; CXXXVII, 634 C ; CXLIV, 669 B ; CXLV, 675 A ; CXLVI, 678 B ; CXLVII, 682 B ; CXLVIII, 685 B ; CXLIX, 689 B ; CL, 691 D.

Psalmi vel psalmorum versiculi præcipue notandi. Psalmus I ab Esdra conscriptus est sine titulo, V 405 A, et a David præcognitus, 654 B'. — Versus Ps. XIII qui a S. Paulo ad Romanos allegantur, et in Hebræo non habentur, unde desumpti sint, XIII 29 C et seq. — XVII cur solus in Regum historia insertus sit, III 561 B'. — Commendantur tres versiculi Ps. XVI, V 498 A, Ps. XVIII, 520 D', et Ps. XIX, 523 D'. — XXI, a Christo crucifixo recitatus, cum sequentibus, V 529 B, XII 246 B, historia videtur potius quam prophetia Passionis, V 529 A'. Mira virtute repletus, 529 B', cum pia compassione cantandus est, D. — XXVI et XXX vespere potissimum decantandi sunt, V 570 B', 596 A' ; XXVII quotidie, 575 A. — Mysterium Trinitatis insinuatur in Ps. XXII, V 605 B' ; L, VI 45 C' ; LXVI, 153 A' ; XCV, 389 D. — XXXVII a Cassiodoro exponitur in persona Job, V 643 A'. — XXXIX miram orandi formam docet, V 661 B'. — XLIV sine labore conscriptus, VI 2 B', epithalamium vocatur, 1 A. — XLV a quibus conscriptus sit, II 477 C. — L humilitatem atque confidentiam docet nos, VI 48 C, XIV 424 D, et allegatur a S. Paulo, XIII 26 D'. — LXIX optimum versiculum continet, VI 191 C', quem David in principio cujuslibet Horæ memorandum prævidit, 189 D'. — LXXVII compendiose includit quæ in libris Moysis tractantur, VI 273 B'. — LXXVIII admirandam orandi formam docet, VI 276 A et seq., et quotidie pro recuperatione Terræ sanctæ recitandus est, 279 B'. — LXXIX perfectum orationis modum tradit, VI 286 C' et seq. — LXXXIII religiosis commendatur, VI 308 C'. — LXXXIV duas orationes efficacissimas exhibet, quarum ultima merito ante Completorium recitatur, VI 311 D', 314 B. — LXXXIX efficacissimam orandi formam docet, VI 357 D. — XC falso sensu a diabolo allegatus est, VI 364 A, XI 43 D', 468 C. — XCIV in principio Matutinarum juste usurpatur, VI 382 D', 385 A'. — CI perfectæ pœnitentiæ regulas tradit, VI 420 A'. — Psalmus insertus I Par. XVI, ex Ps. XCV, CIV et CV compositus est, IV 156 A. — CIV primus est ex viginti psalmis quorum titulus est Alleluia, VI 445 A. —

Digitized by Google

CVII ex duobus aliis compactus est, VI 483 C. — CXIV morientibus accommodatur, VI 526 D', et merito in Officio defunctorum recitatur, 527 A'. — CXVI brevissimus, summatim quod in aliis dicitur continet, VI 533 C'. — CXVII apte die Paschæ cantatur, VI 540 C', et a pueris in die Palmarum usurpatus est, 541 A. — CXVIII commendatur, VI 542 C, 579 B'. — CXIX et ceteri graduales totam perfectionis viam demonstrant, VI 580 A et seq. — CXXXI dum a sacerdotibus cantaretur, portæ templi ultro apertæ sunt, ut introduceretur arca, IV 203 C', VI 613 D'. — Psalmi Officii defunctorum de eis pro maxima parte exponi nequeunt, cur tamen pro ipsis legantur, IV 459 A'.

Quinam psalmi præcipue affectum inflamment, vel accendant fervorem, VI 699 B et seq., 701 A et seq., 702 D et seq.; qui tentatis conveniant, 707 C. — In eodem psalmo varii reperiuntur affectus, VI 696, variæ inducuntur personæ, 697, frequens fit mutatio affectuum et personarum, 698 D. Ex eodem versu multæ scaturire possunt affectuum species, 703 C'. — Psalmorum imprecationes et maledictiones, quomodo intelligendæ, V 472 C', 552 C, 590 D, 595 D, 613 C, etc.

Cf. Asaph, Canticum, Core, David, Eman, Idithun, Moyses, Psalterium, Salomon.

PSALTERIUM. Instrumentum musicum sic vocatum, quid, X 32 C, et an idem quod nablum, IV 153 A'. Quid signet, V 601 A, VI 27 D, 93 B, 96 C', 156 B', 481 B, 484 A, etc.—Quomodo Deus laudetur in psalterio, *Vide* Psalmodia. Sumere psalterium jucundum cum cithara, quid, VI 291 C. — Psalterium dicitur liber Psalmorum, VI 156 A'. Quid Psalterium Romanum et Gallicanum, V 401 D'. — *Cf.* Musica.

PSALTES. Quis sic vocetur, IV 15 A. — Egregius psaltes Israel, David, III 562 B, V 389, Christum præsignavit, III 569 D.

PSEUDOAPOSTOLUS. Pseudoapostolorum errores et calumniæ in S. Paulum, XIII 27 D', 151 C, 162 C', 244 B, 245 A', 266 D', 292 C'. — Interdum epistolas scripserunt Apostolorum nomine intitulatas, XIII 402 A, 673 B'. — Delinquentium vitia palpabant, XIII 245 C'. — Quid de illis senserit S. Paulus, XIII 113 A, 249 C. — *Cf.* Paulus (S.).

PSEUDOCHRISTUS. In fine mundi surgent pseudochristi, et prodigiis suis multos seducent, XI 264 B' et seq.

PSEUDOPROPHETA. *Vide* Propheta.

PTISANA, quid sit, III 536 B', VII 170 C'.

PTOLEMÆUS I, Soter, Lagi filius. Post mortem Alexandri Magni rex Ægypti factus, X 104 D, 147 A, prudentia suum dilatavit dominium, C'. — Multos Judæos captivos duxit in Ægyptum, V 329 A. — Ab illo sequentes Ægypti reges dicti sunt Ptolemæi, V 271 C, X 147 C'. Vocantur a Daniele reges Austri, 147 C', 149 D, etc.

PTOLEMÆUS II, Philadelphus, filius præcedentis. Quatenus unius Dei cultor fuerit, et Platonis dogma secutus sit, I 9 D' et seq., VII 553 A. — Patre suo potentior atque præclarior, X 147 D', sapientiæque amator, omnium gentium libros in sua congregavit bibliotheca, I 12 A', VIII 236 A. — Qualiter V. T. libros in Græcum transferri curaverit, I 5 B, 11 C et seq. — Judæos captivos liberavit, muneribusque pretiosis templum Jerusalem donavit, I 11 D, D' et seq. — Ejus filia Antiocho (Theos), regi Syriæ, nupsit, sed infauste, X 148 B et seq. — *Cf.* Septuaginta interpretes.

PTOLEMÆUS III, Evergetes, præcedentis filius, cur Seleuco Galerico bellum intulerit, X 148 B', et qualiter Syriam spoliaverit, imperiumque suum auxerit, C'.

PTOLEMÆUS IV, Philopator, filius præcedentis, a filiis Seleuci Galerici, maxime ab Antiocho Magno, impugnatus, X 149 B, finaliter eum fugavit, A'.

PTOLEMÆUS V, Epiphanes, filius præcedentis. Adversus hunc etiam bellum movit Antiochus Magnus, X 149 B', 150 C et seq., eique dolose tradidit filiam suam Cleopatram in uxorem, D', sed Ægyptum obtinere non potuit, 151 A. —

Digitized by Google

Illum ferunt Oniam, Judæorum sacerdotem, fugientem cum honore suscepisse, eique dedisse licentiam templum et altare in Ægypto construendi, VIII 470C', X 150A.

PTOLEMÆUS VI, Philometor, præcedentis filius. Ab Aristobulo sacerdote de semine Aaron instructus dicitur, V 332B'. — Eum quomodo impugnaverit Antiochus Epiphanes, V 270C' et seq., 346A, X 151B' et seq., et cum ipso pacem dolose inierit, 152C', qui tandem Ægyptum rursus oppugnans, a Romanis recedere jussus est, 153C. — Ad illum confugit Philippus Antiochi Epiphanis collactaneus, V 363B'. — Filiam suam Cleopatram Alexandro (Balæ) dedit in conjugem, V 306A, sed postea ambitione motus, Syriam genero suo eripere sategit, 307D et seq., filiamque suam Demetrio (Nicatori) tradidit, 308D. — Justo Dei judicio celerrime occubuit, V 308C'.

PTOLEMÆUS, filius Dorymini, Cœlesyriæ et Phœnicis dux, cui Philippus auxilium contra Judam Machabæum petit, V 359C', 360A.

PTOLEMÆUS, iniquus Antiochi Epiphanis amicus, idem, juxta quosdam, ac præcedens, regem induxit ad proferendum sententiam pro Menelao, V 347A', ejusque fautores Judæis infensi perhibentur, 352B.

PTOLEMÆUS Macer, idem forte ac Ptolemæus Dorymini filius, præfectus Jerusalem factus, et tunc Judæis favens, apud Antiochum Eupatorem accusatus, veneno vitam finivit, V 364D et seq.

PTOLEMÆUS, filius Abobi, Simonis Machabæi gener. Ambitione ductus, dolose socerum interfecit, V 323A et seq. — Quomodo ultionem evaserit, V 323D'.

PTOLEMÆUS Claudius, astrologus et philosophus, auctor Almagesti. Improbantur dicta Rabbi Pauli circa hunc Ptolemæum quem Philadelphum cognominat, I 146C' et seq., IV 75C', 79A. — Astronomiæ Ptolemæus non fuit inventor, nisi in parte, sed potius reparator, IV 79C'. — Cœlos penetrabiles posuit et fixos, stellasque moveri docuit, I 43B, IV 693C', V 9A. — Quid de fato et siderum virtute censuerit, V 64B, 65B. — Citatur de præsumptione, IV 603B, et de correctione, 671B, X 89C'.

PTOLEMAIS, alia est civitas maritima Syriæ seu Terræ sanctæ, de qua in libris Machabæorum, V 303D, 305C, 306B, 373A, et in Actibus Apostolorum, XIV 197D; altera in Pentapoli provincia Africæ sita, A'.

PUBLICANUS. Quinam fuerint publicani, XI 449D, XII 146D. Inter publicos peccatores reputabantur, XI 74B', 207C', 235D', XII 102B, 157B. — Multi, prædicante Joanne Baptista, se emendaverunt, XI 236A, 449D, 546D. — Oratio publicani in Evangelio laudatur, XII 147D et seq. — Quomodo Christus amicus fuerit publicanorum, XI 141D, 548A, et quare cum illis manducaverit, 112A et seq., 497A et seq., XII 102A et seq. — *Cf.* Matthæus (S.), Zachæus.

PUBLIUS, princeps, cujus pater a S. Paulo curatus est, ad eximiam sanctitatem postea pervenit, XIV 216C'.

PUDICITIA. Pudicitiæ elogium, VII 474C', XI 215B, XIII 647C. — In voluntate animi sistit, non in corporis debilitate, VII 473C'. — A S. Paulo commendatur, XIII 349C, 419C, C', 420A, 454A. — *Cf.* Castitas, Munditia, Pudor, Virginitas.

PUDOR. Alius est pudor laudabilis, alius vituperabilis, VIII 196A, 690D', XIII 589D'; laudabilis juvenibus et mulieribus præcipue commendatur, VIII 50C, 164A'. — Quo sensu sapientia pudica dicatur, XIII 589C'. — *Cf.* Confusio, Erubescentia, Verecundia.

PUELLA. Puellæ quomodo ab originali culpa purgatæ in lege scripta et in lege naturæ, II 216C, D'. — Puellæ ad hauriendum aquam egredientes, quid signent, III 311C. — *Vide* Filia, Jairus, Virgo.

PUER. In Scripturis, puer pro filio, famulo, discipulo aut innocente accipitur, II 110D', IV 165C, VI 187C', 515D, VII 133D', VIII 149C, 585A, IX 389B, XI

Digitized by Google

100D, 534A', XII 613C', etc.; unde pueri vocantur etiam adulti, I 289C', 290A, III 352D'. — Pueritia triplex est : ætatis, innocentiæ et sensus, VIII 350D', 752D', XII 384B. — Cur et qualiter per puerorum imitationem ad regnum cœlorum tendere debeamus, XI 202A' et seq., 215A', 345C, XII 32C, 148C', XIII 632C. Pueri non sensibus, sed malitia, efficiamur, 193C. — In multis senibus puerilitas manet, VII 244C'. Puer centum annorum morietur, VIII 752C', XIII 632B'. — Væ terræ cujus rex puer est, VII 276B, VIII 351B.

Pueri inexperti sunt et imprudentes, VII 145C, 276C. — Teneri quorumdam oculis fascinantur, XIII 275A'. — Non sunt inordinate et carnaliter amandi, VIII 347D'. — Cur et qualiter in nomine Christi suscipiendi sint, XI 203D, 606B et seq. — Quomodo educandi, *Vide* Filius, Parens. — Non sunt scandalizandi, nec spernendi, XI 203A' et seq. — Pueri in ligno corruentes, quid, IX 376D.

Pueri Eliseo insultantes, IV 11B, quid signent, 12B'. — Cur nobiles pueros ex Hebræis in suum palatium introduci jusserit Nabuchodonosor, X 9B et seq. Tres pueri quos super opera provinciæ Babylonis constituerat, 30A', statuam ejus adorare renuentes, 32D' et seq., qualiter in fornacem projecti, illæsi manserint, 35A, 43C, 44A et seq., 66A. Quanta illorum fides, 66A'. Explanantur eorum oratio, 35B et seq., et canticum, 45B et seq., quod qua mente decantandum sit, 61B. Innocentes quum essent, in persona populi sui tanquam peccatores locuti sunt, 37C. Quomodo a rege liberati, 63C et seq., et promoti, 67B.

Christus puer dicitur quem elegit Deus, VIII 618D et seq., XI 150A et seq. — Parvulus pro nobis factus est, VIII 402D'. — Erga pueros quam benignus fuerit, XI 215C, 345D, XII 148B'. — Pueri qui eum laudaverunt in templo, XI 232D, cujusnam ætatis fuerint, C'. — Pueris clamantibus et ludentibus in foro Pharisæos et Scribas eorumque sequaces qualiter assimilaverit, XI 141A et seq., 547D et seq.

Puer Israel quem dilexit Deus, et ex Ægypto vocavit, quos designet, X 292D' et seq., 298B, B'. — Pueri dicuntur fideles et electi, VII 506B', VIII 396D, 400A', XII 31C', XIII 481C.

Cf. Filius, Infantia, Parvulus, Servus.

PUERPERA. Dolores puerperæ peccati originalis sunt pœna, I 104B. — In V. T. puerpera ab aliorum consortio arcebatur, per septem dies, si masculum pepererat, per quatuordecim, si feminam ; a sanctis et a sanctuario, per XXXIII vel per LXVI dies, II 215D' et seq. In die purificationis quid offerre debuerit, 216C' et seq., XI 423D'. A quo peccato purgari indiguerit, II 216D'. Moraliter, quid hæc designent, 217B'. — Legi præfatæ B. Maria, etsi non adstricta, se subjicere voluit, XI 422C et seq., 423C' et seq., quare, B. — *Cf.* Mulier.

PUGNA. *Vide* Bellum, Prælium.

PULCHRITUDO. Pulchrum quid dicatur tam in corporalibus quam in spiritualibus, VII 29C, 414A'. — Qualiter creaturarum pulchritudo mentem ad contemplationem pulchritudinis Dei perducat, V 179C', VII 530A' et seq., X 167B, XII 63B'. Deus est supersubstantiale pulchrum, pulchritudo omnis pulchri effectiva, *Vide* Deus (Attributa metaphysica). In Trinitate, pulchritudo Filio appropriatur, *Vide* Trinitas. — De pulchritudine Sapientiæ increatæ et creatæ, *Vide* Sapientia. — Quatenus malum ad pulchritudinem universi conferat, IV 385D.

Quotuplex sit pulchritudo, I 390D, III 522D. — Pulchritudo corporalis quid requirat, VII 382B', IX 542C, X 166A'. Donum Dei non minimum, cur frequenter reprobis detur, VII 111A', X 166D. Ad quid utilis, et cur juventuti conveniat, 9A', 11D. — Vana est pulchritudo exterior sine interiore, VII 200C'. Laudanda non est, VIII 67B, nec incaute adspicienda, 254C'. *Vide* Mulier. — Labilis est impii pulchritudo, IV 376B, XIII 537B.

Digitized by Google

Pulchritudo moralis, in quo sistat, VII 382B', et quomodo in conspectu Dei inveniatur, VI 387C', 388D'. — Corporalem pulchritudinem perficit, V 42D, 179D'. — Pulchra a Deo creata est anima, II 277C'. Animæ virtuosæ pulchritudo, VII 318D, 320B, 374D, 377B', 378C', 410D', 412B', 422A', 425B. Quo sensu nigra dicatur, sed formosa, 316B'. — Quam pulchra casta generatio, VII 474B. — Viatorum pulchritudo semper imperfecta est, VI 388C.

Qualiter decorem indutus sit Christus, VI 372D'. Quotuplici ratione et quantum pulcher sit, I 393D, VI 3A et seq., VII 311C', 320D, 327A', 393C', VIII 737D. Pulchriores oculi ejus vino, quo sensu, I 445D'. In passione sua ad horam amisit decorem suum, VI 3C', VIII 684A, quem resurgendo uberius recuperavit, VI 434D. Qualiter decorem domus Dei dilexerit, V 557C'. — B. Virginis pulchritudo, *Vide* Maria (S.). — Pulchritudo angelorum, *Vide* Angelus, Lucifer. — Quanta sit Ecclesiæ et membrorum ejus pulchritudo, II 470A, VII 307C, 311B, 337B, 363D, 367B', 369C', 403C', 406C', 417C', 419A', IX 75D', 487C'. Nigra, sed formosa, VII 302B', quomodo a sole decolorata sit, 303B. Qualiter decore suo nonnunquam spolietur, III 229C, IX 326A', X 588C', etc. — Diligendus est decor domus Dei, V 561C, 562A.

Nonnulli in V. T. de pulchritudine laudantur, *Vide* Abigail, Abisag, Absalon, David, Esther, Jonathas, Joseph, Judith, Rachel, Rebecca, Saul, Susanna, etc. — Nephthali, cervus emissus, dans eloquia pulchritudinis, quid denotet, I 448A', 463C'. — Quam pulchra tabernacula Jacob et tentoria Israel, II 462B'. — Homines pulchritudinis studium habentes qui fuerint, VIII 265C'. — Nazaræi sapphiro pulchriores dicuntur, IX 364C', 369C. — Quid speciosa pastorum, X 368C', 373A', et deserti, VI 145C', IX 100C, X 337A', 350D'.

Cf. Lilium.

PULLUS. In quibusdam sacrificiis V. L. offerebantur pulli columbarum, II 141C', 167C, 217D, 352D', etc.; cur pulli et non ipsæ columbæ, 143D', XI 424D; quare in sacrificiis pro peccato et non in hostiis pacificis, II 702D'. — Juda ligans ad vineam pullum suum, quid denotet, I 444A et seq. — Cur et qualiter Christus asinam et pullum ejus sibi adduci voluerit, X 659C et seq., XI 229C et seq., 230B', XII 166A et seq., 498D. An super utrumque animal sederit, X 660A, XI 230B, C'. — Avis fugiens et pulli de nido avolantes, quid mystice, VIII 458A. — Aquila pullos suos quomodo probet, ad volandum provocet, et deferat, II 658A', V 17B; quid hæc figurent, II 658B', 669C. Pulli ejus sanguinem lambentes, V 17D, quid mystice, A'. — *Cf.* Asinus, Avis, Corvus, Gallina, Turtur.

PULMENTUM seu Pulmentarium, quid ad litteram, II 402A, XII 613C', et mystice, 404C'.

PULS, quid sit, II 283C'.

PULVILLUS. Increpantur pseudoprophetissæ pulvillos peccatorum consuentes, IX 466B et seq., 469B.

PULVIS. Homo pulvis est, et in pulverem revertetur, I 105B', IV 448D', 456D, VI 431A', 442D. Quinam in pulvere habitent, VIII 518B', 520B, aut dormiant, X 159D. Quid caro induta sordibus pulveris, IV 403D, 410D'. — Pulverem capiti imponere, signum erat doloris et pœnitentiæ, III 40B', IV 336A', 339C, X 472C, 476B', XIV 347B'. — Quid sedere in pulvere, VIII 647C, ponere in pulvere os suum, IX 350A, de pulvere consurgere, VIII 679B. — Pulverem de pedibus quandonam Apostoli excutere debuerint, XI 125A', 585A', XIV 163D'. — Pulvis pedum Dei quid designet, X 518C, 521C'. — Pulveres pigmentarii, mystice quid, VII 352A'. — Pulveri assimilantur impii, V 408D, 411C', 583C'.

PUNICUS. Malum punicum, *Vide* Malogranatum.

Digitized by Google

PUNITIO Judæorum in deserto, quid figuret, XIII 169C'. *Vide* Pœna.

PUPILLA. Deus suos custodit ut pupillam oculi, II 658D, V 496C; qui tetigerit eos, tanget pupillam oculi Dei, X 627D', 630B. — Lex divina quasi pupilla oculi custodienda est, VII 51C.

PUPILLUS. Non sunt lædendi pupilli, sed juvandi, II 24C', IV 582C', 594D, 595D, VII 149A, IX 81B, 173D, X 647D', 707A, XIII 570D, maxime a judicibus, II 624C', IV 648B', VI 295A, VIII 29C. Illos opprimere unum est e quatuor peccatis ad Deum clamantibus, II 24C'; quomodo puniatur, D'. — Deus pupillorum specialis protector est et vindex, II 562B, VI 677D, VIII 214C', IX 523A. — In V. L. decima quædam pupillis cedebat, II 573D', 631C et seq. Qualiter in eos peccaverint Judæorum judices, VIII 330B, 411C. — Mystice, pupilli qui dicantur, II 28A, IV 635C', VI 677B', VIII 410B, IX 374C'.

PURGATIO. Quomodo Deus fideles purget, XII 543C'.

PURGATORIUM. Quandoque infernus dicitur, IV 511A', 544B', V 490A', VIII 82C', 175B', etc., tumulus seu sepulcrum, IV 463C. — Creditur esse sub terra, in superiori parte inferni, VI 323D, VII 267C, VIII 100A. — Cœlum ingredi nequit qui non est plene purgatus, sive in sæculo isto, sive in purgatorio, XIII 618A, XIV 373A'. — In igne purgatorii revelatur quale sit opus hominis, XIII 139C, C'. — Animæ inibi detentæ sibi sunt graves, et de peccatis suis dolent, IV 414A, 459D'. — Quanta sint illarum supplicia, IV 511B', XIV 395B', quorum comparatione parva est omnis vitæ præsentis afflictio, IV 446D, VII 247B, XIII 619A'. Ita tormentis obruuntur, ut a libero rationis usu frequenter impediantur, IV 460D, 463A', et vix inter verum et falsum discernere possint, 544D, atque unam horam judicent multos annos, A'. — Qui earum peccata incaute commemorant aut sequuntur, earum pœnas augent, IV 564D. — Maxima illarum pœna est gloriæ dilatio, IV 413B', V 585A. — An ex magnitudine doloris se nimium cruciari reputent, IV 460C, aut non esse vellent, 462B'. — Citra condignum tamen puniuntur, III 347A'. — Quatenus de eis exponi possint psalmi et lectiones Officii defunctorum, *Vide* Officium.

Purgatorii animæ consolatione penitus non carent, nam vivorum suffragiis, angelorum et Sanctorum visitatione recreantur, IV 461A', 463D, 512C, VII 476B, XIV 268D. — Non spoliantur caritate et donis Spiritus Sancti, IV 463B', VII 483A; ideo Christus vere est patientis Ecclesiæ caput, XIII 304A'. — In certa beatitudinis exspectatione manent, IV 462D, 511D, V 584D', VI 527A', VII 468A', 476B, etsi quædam de salute sua incertæ dicantur, IV 460A. — Quæ geruntur in terra an eis innotescant, IV 509C', VI 432A, VIII 743C'.

Animæ purgatorii semetipsas juvare non possunt, IV 412D', 414A', quia jam non merentur, A, VII 267B, et proprie orare nequeunt, IV 460B, 512D; ideo eis succurrere debemus, maxime benefactoribus, 564B, A', V 101C, 370C, C', tum ex caritate, tum ob fructum nobis inde evenientem, IV 414A', VIII 23C. — Qualiter eleemosyna ipsis prosit, VIII 100A. — Pauperibus ipsa paupertas quotidianum invenitur purgatorium, XII 130C, XIII 573A'. — Ad beatitudinem quum pervenerint, animæ purgatorii pro benefactoribus suis orant, IV 414C'.

Cf. Infernus, Limbus, Mors, Peccatum veniale.

PURIFICATIO. Puerperæ purificatio in V. L., *Vide* Puerpera. — Aliæ purificationes legales, *Vide* Expiatio, Immunditia, Lepra, Lustratio, Munditia, Templum. — Frequentes purificationes ex seniorum traditione faciebant Judæi, XII 314A'.

PURITAS. *Vide* Castitas, Munditia, Pudicitia.

PURPURA. Vestis purpurea regium est insigne, X 86C', XII 126B'. — In passio-

Digitized by Google

ne suâ Christus veste purpurea irrisoria indutus est, XII 588A'. — Cur Cardinales purpuram induant, VII 419C. — Figurate purpura signat passionem ac sanguinem Christi, X 87A, martyrium, II 52C, 62D, VII 354A', caritatem, 198D', 206C', simulatam perfectionem, XIV 339B, mare, II 61D. — Quo sensu comæ capitis Sponsi comparentur purpuræ regis junctæ canalibus, VII 419C, 424D', 427D'.

PUSILLANIMITAS. Ejus effectus, causa et remedium, II 310D, VIII 47C, XIII 368A'. — Pusillanimi videntur quasi minuere misericordiam Dei, VIII 103B'. Ad magnanimitatem incitantur, VI 82B', VIII 47C, 578C, XII 63B, XIV 438B. Consolandi sunt, XIII 391C'. — Quo sensu Deus salvum fecerit Christum a pusillanimitate spiritus et tempestate, VI 76A'.

PUSILLUS quis spiritualiter dicatur, XI 378C'. *Vide* Parvulus.

PUSTULA, quid sit, II 218B, 223C.

PUTATIO. Tempus putationis, quid mystice, VII 335B', 342D, 348A.

PUTEOLI civitas, ubi sita, XIV 217A'.

PUTEUS. Orientales ad puteos convenire solent, I 489D'. — Puteus Viventis et Videntis, cur sic dictus, I 240D', et ubi situs, 241A, 301B. Quid signet, 242C', 304C'. — Puteus Juramenti, I 284B, D, 421C, quid mystice, 285D'. — Servi Abraham puteos fodientes, quos Palæstini obstruunt, I 315A, quid denotent, 317C'. — Putei ab Isaac effossi, I 315C, A', 316D, quid signent, 318B et seq. — Puteus juxta quem Eliezer Rebeccam invenit, quid mystice, I 303A'; item puteus cujus ab ore Jacob lapidem removit, 336A, 337B'. — Hebræorum carmen, quum puteum in solitudine repererunt, II 440A et seq., 443C'. — Christus fatigatus juxta puteum Jacob resedit, XII 346B', 348B', quare, 347A.

In Scripturis puteus in bono vel in malo sumitur, II 443C'. — Puteus aquarum viventium quæ fluunt impetu de Libano, quis, VII 373B' et seq. — Qualiter homo fluenta putei sui bibat, VII 41B', X 23C'. — Putei aquarum dicuntur sapientes, VIII 292A'. — Puteus significat limbum, VI 177A', peccati consuetudinem, 187D. — Quid puteus interitus, VI 79D', puteus abyssi et clavis ejus, XIV 290B' et seq. — Puteus angustus typus est meretricis, VII 150C.

PUTIPHAR, a quo emptus est Joseph. Quis fuerit, et an idem qui sacerdos Heliopoleos, socer Joseph, I 383B', 401B'. — Quomodo typus sit gentilitatis, I 392C.

PUTREDO. Putredinis filius, IV 539A, 543D, homo putredo est, 601C', et in putredinem redigetur, 496C'. — Putredo ossium, invidia, VII 96A. — Putredo in ossibus pœna est adulteræ, VII 78B'. — Peccatorum cicatrices quomodo putrescant, V 638B, XIV 416A'. — Quo sensu Deus putredo sit domui Juda, X 246C, 249A'.

PYGARGUS, mundum animal, quid sit, II 573A.

PYGMÆUS. An Pygmæi exsistant, et utrum sint homines, I 199A', 200B, IX 542C. — Cur in muris Tyri collocati, III 458D', IX 542A.

PYRAMIS. Describuntur pyramides super sepulcra Machabæorum erectæ, V 316D.

PYTHAGORAS. Sapientis nomen primus respuit, mera philosophi appellatione contentus, I 528C, XIII 16D. — Contemplativæ magis quam activæ sapientiæ institit, XI 363, et viva voce, non per libros docuit, 3. — Allegatur de mulieris pudicitia, XIII 647C. — Quid de concentu cœli docuerit, V 10A'.

PYTHAGORICUS. Pythagorici auditores suos per quinquennium silere jubebant, XIII 566B. — Asserebant sacrilegum esse, bruta occidere et manducare, V 455C'. — Pythagoricus quidam (Sextus philosophus, in Sententiis) allegatur, IX 497D.

PYTHON. Artis pythonicæ quis fuerit inventor, II 272A', III 408C', XIV 175B. — Quot modis exerceretur, II 272B', 590C. Nemo evocari poterat, nisi recen-

Digitized by Google

ter mortuus, III 409 A'; insuper, evocante rege, mortuus a capite apparebat, ceteroquin a pedibus, C'. — Pythones et pythonissas interrogare solebant gentiles, VIII 396 C', 474 A', specialiter Ægyptii, 468 A'; quod Hebræis sub pœna mortis prohibebatur, II 272 C, III 408 B. Instrumenta dæmonum sunt, VIII 535 A, ideo non consulendi, II 590 C, VIII 397 B, 400 A'. — Ars pythonica præcipue viguit in mulieribus, III 408 D'. — Pythonissa Endor, quæ fuerit, et an reapse Samuelem comparere fecerit, III 409 B et seq., 411 C' et seq. — Puella spiritum pythonem habens, qualiter per S. Paulum a dæmone liberata sit, XIV 175 B et seq.

Q

QUADRAGESIMUS seu Quadragenarius. Quadragesimæ tempus ad spirituale prælium præcipue deputatur, III 501 B. Messis est Christianorum, IX 94 A. — Merito tunc cantatur Jeremiæ canticum, IX 135 B'. — *Cf.* Jejunium, Numerus.

QUADRANS. *Vide* Moneta.

QUADRATURA civitatis Dei, quid figuret, IX 673 A, XIV 367 A'.

QUADRIGA. Quatuor quadrigæ quas vidit Zacharias, quænam designent regna, X 641 B et seq., et quomodo quatuor Evangelia figurent, 644 B' et seq. — Quadrigæ Persarum ac Medorum, quare Dei quadrigæ dicantur, X 560 C'. — Quadrigæ figurant angelos et Evangelistas, VIII 760 B', 762 D', X 568 A, aut dæmones, VIII 494 C, X 477 A. — Quid quadrigæ Aminadab, et quomodo conturbaverint animam Sponsæ, VII 407 C' et seq., 413 C, 416 A'. — Quadriga animæ nostræ, quæ, IX 420 A, X 532 C'. — *Cf.* Currus.

QUADRUPES. Quadrupedia in sacrificiis V. L. adhibita, quæ fuerint, II 142 C, 701 C'. — Qua regula munda ab immundis secerni potuerint, II 204 C et seq., 205 D', 209 D', 211 A'. Quadrupedia volantia, alia munda, alia immunda censebantur, 209 A et seq.; quadrupedia super manus ambulantia, omnia immunda, C'. — Quomodo pagani et etiam Judæi quadrupedia adoraverint, XIII 16 A'. — Quadrupedia avaros denotant, XIV 146 A. — *Cf.* Animal, Ruminatio.

QUÆRERE. Quomodo oporteat quærere Christum seu Deum, III 311 A'. *Vide* Deus (Officia et virtutes quibus homo ad Deum ordinatur).

QUÆSTIO. Stultæ et steriles quæstiones devitandæ sunt, VII 219 A, XIII 411 B', 441 A, 456 D'. — Liber de Hebraicis quæstionibus an a S. Hieronymo conscriptus sit, III 568 A. Allegatur: de Nabal, 394 D', de tempore rebellionis Absalonis, 525 A, de pestilentia in Israelem, regnante David, immissa, 576 A', de Idumæorum idolis ab Amasia adoratis, IV 244 B', de translatione arcæ ad domum Holdæ, 268 D, de genealogia Job, 293 B'.

QUALITAS. Ægidii Romani sententia de qualitatibus rerum, X 44 C'.

QUATERNIO, quis, XIV 153 D.

QUERCUS. Quercus fletus, ubi sita et unde sic dicta, I 368 B'. — Quercus Sichem, quo jure in sanctuario Domini steterit, III 102 C. Juxta eam constitutus est rex Abimelech, 162 C'. — Quercus cui inhærens Absalon interfectus est, III 539 A' et seq., quid signet, 543 A. — Quercui defluentibus foliis comparantur infideles Judæi, VIII 333 A, B'. — Mystice, quid quercus, III 105 A, quercus Basan, VIII 345 D.

QUIES. *Vide* Requies.

QUINARIUS et QUINQUAGESIMUS. *Vide* Numerus.

QUINTUS METELLUS. Prodigiosa ejus fortuna, V 71 A'.

Digitized by Google

R

RABANUS Maurus, Moguntinus episcopus. Allegatur : de Sapientia increata, VI 113A', et creata, VII 455D, de tempore quo Christus fuerit in utero B. Virginis, 491C', de prophetia, III 371B', de oratione, 258C', de studio sanæ doctrinæ in juventute, VIII 41 D', de corde excæcato, II 400B', de murmuratione, 385D, de confessione et pœnitentia, 349C', de restitutione, 345B, de eleemosyna, XII 58A', de ordinationibus, XIV 121C', de episcopis et negotiis sæcularibus, 120B'. — Item citatur : de spinis, an fuerint ante Protoplasti lapsum, I 105C, de pœna Adæ, Evæ et serpentis, 106B, de animalibus mundis, 168B, de cataractis, 169D, de ariete loco Isaac immolato, 290C', de quadringentis triginta annis quibus filii Abrahæ accolæ fuerunt in terra aliena, XIV 124B', de Abimelech judice aut rege, III 678B, de numeratione populi Israel sub David rege, 573A', de Eliseo et Sunamitide, IV 25C, de Ituræis et Naphæis, 130A, de Antiocho Epiphane, V 273A, de Dario rege, 332C, de Demetrio Nicatore, 330C', de pontificum serie ab Alexandro Magno, 350A', de Philone, auctore libri Sapientiæ, VII 452. — Allegatur insuper : de libro Exodi, I 473, de modo quo Hebræi tempus computaverint, VIII 259C', de mense Casleu, V 273D', de venditione Hebrææ, II 13C, de melle silvestri, XI 32B, de significatione solii, throni, et cathedræ, III 627D, de bainem, colli ornamento, V 316D', de obscuratione solis et lunæ in die novissimo, XI 266A', XII 193C'. (Migne *Patrol. lat.* tom. 107-112.)

RABBATH seu Rabba, metropolis Ammonitarum. Cur dicta urbs Aquarum, III 508D. — In ea monstrabatur lectus ferreus Og, regis Basan, II 537A. — A Joab obsessa, III 498A, 508D, a David expugnata est, A'. Ibi occisus est Urias, 499C'. — Prophetarum vaticinia ejus destructionem prænuntiantia, IX 284D, 517C' et seq., 536A, X 372B'. — Præfata quid signent, III 511B, IX 289B, A', 537D. — *Cf.* Ammonita.

RABBI seu Rabboni. Quid significent voces Rabbi, II 29A, XII 306D', et Rabboni, 605A. — Rabbi non vocandi sunt Christi disciputi, quo sensu, XI 251D'. — *Vide* Hebræus (Lingua et Scripta), Magister.

RABSACES, princeps militiæ Assyriorum. A Sennacherib mittitur ad terrendum Ezechiam, IV 74A, VIII 580B'. Ejus arrogantia, mendacia et blasphemiæ, IV 261D', VIII 581B' et seq., 583C, 584A', D', X 520A. — An Judæus fuerit, VIII 381B, 581D, 582A, D, 585B.

RACA, quid significet, XI 63D', et quale sit peccatum dicere fratri suo, Raca, A' et seq.

RACHEL. Quo pacto Jacob desponsata, I 334A et seq. — Invidia in sororem laborasse videtur, I 337C. — Qualiter Joseph concipere meruerit, I 340B'. — Cur idola Laban furata sit, I 351A. — Pariendo Benjamin defuncta, in via quæ ducit Ephratam seu Bethlehem sepelitur, I 369D et seq., III 312C', IX 223C, XI 413C', et non in sepulcro majorum Jacob, quare, I 433A. — Quomodo Joseph adorasse dicatur, et an ante ejus venditionem obierit, I 379D' et seq. — Quo sensû audita sit in Rama vox Rachel filios suos plorantis, IX 223A, XI 29C. — Mystice, Ecclesiam et vitam contemplativam signat, I 336D et seq., 347B et seq., 372D', IX 233B.

RADIX. Radix Judæorum quæ fuerit, IX 475C, X 278A, XIII 90C et seq. — Christus dicitur radix Jesse, VIII 424B, X 321C, XIII 111B', seu flos de radice Jes-

Digitized by Google

se, VIII 419B, radix David, XIV 269A, 377C', radix de terra sitienti ascendens, VIII 683C'. — Virga de radice Jesse est B. Maria, VIII 419A. — Quid radix sapientiæ, VII 472D', VIII 6C, 11D, 141B', radix immortalitatis, VII 538D'. — Radices justorum, quæ, IV 510C, VII 78D, 80B', IX 150C, X 318B'; item radices impiorum, IV 376A, IX 116A, 485C. — Quinam radicem habeant juxta aquas, IV 631D', 637D, IX 150C, 561D, C'. Quinam vero radicem non habeant, aut radicem exsiccatam, IV 519B, 524C, 548C', 551C', VII 475A, VIII 136B', 245D', 366A, XI 161D, 164D, 564B. — Radix omnium malorum cupiditas, XIII 428A. — Quid radix fellis seu amaritudinis, II 644C, XIII 524B'. — Radix colubri dicitur Achaz, VIII 445C'; radix peccati, Antiochus, V 269D. — *Cf.* Securis.

RAGES. An fuerint apud Medos duæ civitates Rages appellatæ, V 112C.

RAGUEL, socer Moysis, alio nomine vocatus est Jethro, I 490D, II 369B. *Vide* Jethro.

RAGUEL, propinquus Tobiæ, V 106B, 108B, cui filiam tradit in uxorem, C' et seq.

RAHAB, Jerichontina. Quæ fuerit, III 14A, XI 9C. — Fide non periit, XIII 520A, et operibus justificata est, 582C. Ob suam erga exploratores Josue misericordiam, a clade Jericho erepta est cum cognatione sua, III 14B' et seq., 36D. — Ejus mendacium veniale tantum fuit, III 14C'. — Quo sensu prophetissa facta sit, III 15B. — Cur filiis Israel potius quam Gabaonitæ statim adjungi meruerit, III 57A'. — Ad Judaismum conversa, Salmon nupsit, et genuit Booz, III 36C', XI 9A, D'. Quare in genealogia Salvatoris inserta sit, 8A et seq., XIII 582B'. — Mystice, quid hæc signent, III 17A et seq., 38A'. — Rahab de qua in psalmo LXXXVI°, quid designet, VI 326B.

RAIMUNDUS frater (Raimundus Martinus, O. P., auctor Pugionis fidei), « in lingua Hebræa multum peritus », allegatur : de V. T. a Judæis corrupto, X 276C', de prophetia Jacob circa tribum Juda, I 443D, de Silo, 444A, et de quibusdam verbis Hebraicis æquivocis, VII 52D.

RAMA. Urbs Rama de tribu Benjamin et regno Juda, X 245D, quo pacto a Baasa rege Israel ædificata dicatur, III 692C, C'. Ibi Jeremias a Chaldæis dimissus est, IX 257D. Quid signet, X 248D'. — Interdum Rama est nomen commune, significatque excelsum, III 692C. Qualiter in Rama audita sit vox Rachel filios suos plorantis, IX 223A, XI 29B, A'.

RAMATHAIM, patria Samuelis. Ramathaim Sophim dicta, quare, III 249A, 256C', alio nomine Arimathea seu Ramatha nuncupata est, 249B, XI 314A'. — Ibi Samuel mansit, III 297B, 370B', etc., et altare construxit, quo jure, A'; ibi etiam sepultus est, 394C'.

RAMATHLECHI, quid, III 194D'.

RAMESSES, urbs Ægypti. Ab Hebræis, cogentibus Ægyptiis, ædificata est, I 425A, 477A'. — Prima Hebræorum de Ægypto exeuntium statio, I 568D, II 499D', quid exprimat, I 577A, II 503A. — *Cf.* Thebæ.

RAMOTH Galaad. Urbs erat refugii et civitas Levitica, in tribu Gad, III 726C, IV 133D'. — Illam a Syris occupatam qualiter Achab recuperare voluerit, III 726C et seq., IV 227D, et ibi letaliter percussus sit, III 730A' et seq., IV 228B'. — Ibi etiam vulneratus est a Syris Joram, rex Israel, IV 41B', 237B'. — Quomodo in ea unctus sit Jehu, IV 41C.

RAMOTH, civitas Levitarum, in tribu Issachar, IV 133C'.

RAMUS. Rami sapientiæ, qui, et quo sensu longævi, VIII 11D, 145C'. — Quid rami electorum, X 318C', et impiorum, IV 524D, VII 475C, VIII 136B', 245B'. — Rami arboris ex grano sinapis prodeuntis, in quibus habitant volucres cœli, quid signent, XI 165B', D', XII 83B et seq. — Ramis assimilantur Judæi, XIII 90C et seq. — Rami arboris quomodo signent hominis desideria, XI 447C. — *Cf.* Palma.

Digitized by Google

RANA. Triplex ranarum genus, I 537 B. — Ranarum plaga Ægyptiis inflicta, *Vide* Plaga. — Cur sub ranarum specie visi sint spiritus immundi, XIV 336 A.

RAPHAEL (S.), archangelus. Cur sic vocetur, et quod sit illius munus, V 118 C', X 120 B'. Quo sensu ante Deum adstet, V 118 D', XI 381 C. — Quanta contulerit Tobiæ juniori et Saræ, V 98 B', 103 D', 105 B, 106 B, 109 A, 112 B', Tobiæ seniori, 115 B', 116 A', Gabelo aliisque, 102 D', 113 A'. — Sub qua forma Tobiæ se exhibuerit, V 102 B, 103 C. — Quomodo se de filiis Israel dicere potuerit, V 102 B', et Azariam, filium Ananiæ, 103 B'. — Cor, fel et jecur piscis quare commendaverit, V 105 C et seq., 106 D', 115 B', et quomodo dæmonem relegaverit, 110 A. Cur per subjectas creaturas Tobiam sanare voluerit, 115 C'. — Absque simonia mercedem accipere potuisset, V 117 B. — Ejus humilitas, V 115 C. — Nos docet nuptiarum formam, V 106 D, 107 D, jejunii et eleemosynæ vim, 118 A. — *Cf.* Angelus.

RAPHAIM. Gigantes sic vocati ubi habitarent, III 69 B'. A Chodorlahomor devicti sunt, I 218 B', et ab Hebræis deleti, III 71 B'. — Raphaim, nomen est vallis Judææ in qua pluries cæsi sunt Philistiim, III 462 D, D', 566 B', IV 152 A, VIII 461 C. — *Cf.* Gigas, Og.

RAPHIDIM, XI[a] Hebræorum statio. Ibi Hebræi potus defectum passi sunt, I 622 C, II 501 A. — Quid figuret, I 626 C', II 504 C. — *Cf.* Horeb.

RAPINA. Gravior est furto, VII 139 C. — Odio habet Deus rapinam in holocausto, VIII 209 B', 730 A', X 695 A', 698 B. — Christo, non rapina, sed natura est esse Deo æqualem, XIII 338 D'. — *Cf.* Furtum.

RAPTUS. Animam elevat in objectum increatum, totamque in abyssum lucis absorbet, VII 340 D. — In raptu, ob amoris ecstatici vehementiam, fit gravis afflictio corporis, VII 332 A. — *Cf.* Ecstasis, Mysticus, Paulus (S.).

RASIN, rex Syriæ. Quanta mala duo titiones fumigantes, scilicet Rasin et socius ejus, Phacee rex Israel, VIII 381 C, regno Juda intulerint, IV 64 C, 65 C, 249 A et seq., VIII 380 B et seq., X 385 C. — Rasin interfectus est, regnumque ejus vastatum a Theglathphalasar, rege Assyriorum, IV 65 B', juxta Isaiæ prophetiam, VIII 381 C et seq., 389 C et seq., 393 A', 394 A et seq., 406 D. — Quid figuret, VIII 382 C, 409 C'. — *Cf.* Damascus, Syria.

RASURA. Cur et quatenus Judæis barbam et comam radere vetitum fuerit, II 262 C', 273 A', 362 B, III 495 A', IX 405 B', 649 A. *Cf.* Barba, Caput, Coma, Nazaræus, Samson.

RATIO. Quid sit, IV 660 A', et quatenus homini competat, XIII 56 A. *Vide* Intellectus. — Qualiter oculo et lumini assimiletur, XI 85 D' et seq., XII 42 A et seq. — Dividitur in speculativam et practicam, II 692 A', XI 366 A, in superiorem et inferiorem, I 103 B'. — An ad cognitionem Dei pervenire possit, *Vide* Deus, Trinitas. — Ad rationem practicam pertinet conscientia seu synderesis, II 692 C', IV 691 A', XIII 23 B, et de ejus dictamine sunt præcepta moralia Decalogi, *Vide* Mandatum. — Fons est meriti et demeriti, IV 498 C'. — In omnibus ejus judicium sequendum est, XI 94 D', XIII 288 A, ita ut caro seu sensualitas, quæ post Adami lapsum rationi semper reluctatur, 55 B' et seq., 57 B, 288 B et seq., ei obediat, ratio autem Deo, III 299 B', XI 166 C, XIII 49 A'. Utrum ratio seu conscientia errans obliget, 108 A'. — Qualiter obtenebretur passionibus, vitiis et peccatis, IV 437 C', 537 D, 550 A', VII 81 A, 94 C, XIII 53 C'. Nec ratio, nec sapientia erunt apud inferos, quo sensu, VII 267 A et seq. — Rationabile dicitur quod est discretum, XIII 95 A, 632 C.

Qualiter Christiani parati semper esse debeant ad reddendam rationem fidei ac spei suæ, XIII 653 B' et seq. — Unusquisque pro se rationem reddet Deo,

Digitized by Google

XIII 106B. — Exponitur parabola regis rationem ponentis cum servis suis, XI 210D' et seq.

Cf. Caro, Concupiscentia, Homo, Intellectus, Mens.

RATIONALE, pontificis Hebraici ornamentum. Ejus descriptio, II 71B et seq., 186C. Cum superhumerali connectebatur, 71B'. Quatuor lapidum ordines cum XII tribuum nomine habebat, 71D, VII 557A, quare, II 72B. Cur vocatum rationale, 77B. — Quid de speciali rationalis ornamento quod dicebatur Doctrina et Veritas, II 72D et seq., 186D; quomodo responsa dederit, 72B', et quamdiu, D', IV 242A'. — Rationale quid spiritualiter expresserit, II 52B', 77A, D', 191A'. — *Cf.* Gemma, Oraculum.

RAZIAS, Judæus, senex integerrimus, V 375B, sibi mortem consciscit, an licite, A' et seq.

RAZON, ex latronum duce factus rex Damasci, adversatur Salomoni, III 671A, 677C.

REBECCA. Ejus pietas in peregrinos, I 297D', et verecundia, 302B. — Prima est mulier cujus consensus ad nuptias requisitus legitur, I 300C'. — Quo ad consulendum Dominum se contulerit, I 308B', et qualem ab eo promissionem acceperit, 309A, XIII 76C et seq. — Callide benedictionem Isaac transtulit in Jacob, I 319A', et Jacob ipsum a vindicta Esau subduxit, 324A, B'. — Quantum conjunctionem cum Chananæis abhorruerit, I 324B. — Quando mortua sit, et ubi sepulta, I 371B, 457B'. — Spiritualiter, quid signet, I 303D et seq., 312A, 326B et seq., 328B'. — *Cf.* Bathuel.

REBLATHA, in terra Emath. Ibi vinctus est Joachaz a Pharaone Nechao, IV 91D'. — Ibi etiam, jussu Nabuchodonosor, occisi sunt filii Sedeciæ ac nobiliores Juda, et ipse Sedecias excæcatus, IV 97C, 98C', IX 256D, 311B', X 406A.

RECESSUS a Deo, quotuplex et quandonam culpabilis, I 95A'. *Vide* Deus (Providentia supernaturalis).

RECHAB, de stirpe Hobab seu Jethro, pater Rechabitarum, IV 118C. *Cf.* Rechabita.

RECHAB et BAANA, duces exercitus Isboseth. Regno Miphiboseth oblato, Isboseth dolose interficiunt, III 456B et seq. — Quæ eorum pœna, III 457A. — Tropologice, quid signent, III 457B'.

RECHABITA. Rechabitæ, « viri valde religiosi, terrenorum omnium contemptores », legislatorem agnoscebant Jonadab filium Rechab, IV 47A, 118C, IX 248B. — In Jerusalem, advenientibus Chaldæis, confugerunt, IX 248A'. — Qualiter illorum obedientia Deus contumaciam Judæorum confuderit, IX 247C et seq. — Quæ eorum merces, IX 249A. — Quid figurent, IV 118C, XIV 112D, et quid nos edoceant, IX 249A'.

RECLINATORIUM throni Salomonis, quid mystice, VII 354C, 359B, 362D.

RECONCILIATIO. Reconciliationis leges a Christo sancitæ, XI 65D et seq., 66D, 212B'. — Noe in tempore iracundiæ factus est reconciliatio, VIII 266D'. — Per Christum reconciliationem accepimus, VIII 724B, XIII 42C' et seq., 231C, 306D', 358C' et seq. — Quid reconciliationis ministerium, XIII 231D, et verbum, A'. — *Cf.* Concordia, Inimicitia, Injuria.

RECTITUDO. Rectum quid dicatur tam in spiritualibus quam in corporalibus, IV 301B', VI 596A, VII 141A, XIV 414A. — Rectitudo moralis ad justitiam spectat, IV 301A' et seq., 537C'. Simplicitati et mansuetudini conjungenda est, 301D', 319D, VII 20A', et hoc Christus maxime adimplevit, IV 319C. — Quo sensu Deus fecerit hominem rectum, VII 257A', gressus ejus rectos faciat, 39A, et rectorum salutem custodiat, 20B. Quam bonus Israel Deus his qui recto sunt corde, VI 213A. — Rex apud rectissimum, quis, I 675D, 683D. — Itinera recta, quæ, IV 301A'; quomodo per ea ambulet justus, VII 142D, VIII 298B, XIII 524D, etc. *Vide* Semita, Via. — Qualiter recti Deum di-

Digitized by Google

ligant, VII 302D, 316A', collaudent, V 600D', in ipso glorientur, 599C'. — Rectitudo in verbis Deo placet, VII 109B', et hominibus, 156A. — Quomodo rectis corde exorta sint lumen et lætitia, VI 394A', 512A. — Generatio rectorum benedicetur, VI 511B', 514C. Quo sensu habitent in terra, VII 22D, et cum vultu Dei, VI 652B'. — De rectitudine Dei, *Vide* Deus (Attributa moralia). — *Cf.* Justus.

RECTOR. Primus omnium rector est Deus, III 245, VIII 96C'. *Vide* Deus (Providentia). — Quo sensu in unamquamque gentem præponat rectorem, VIII 60B', 99B. — Rector populi qualis esse debeat, VIII 59C et seq., 193B et seq., 203B' et seq. Pro qualitatibus subditorum disponuntur corda et facta regentium, III 576B'. — Quatenus rectores mundi dicantur corpora cœlestia, VII 530C, et dæmonia, XIII 325D'. — *Cf.* Prælatus, Regimen, Rex.

RECTUS. *Vide* Rectitudo.

REDARGUTIO. Redargutiones, quando vitandæ, V 640D, XIV 420A', et quando faciendæ, XIII 320A', 452C'.

REDEMPTIO. Humani generis redemptio, *Vide* Christus. — In die judicii, peccator animam suam redimere non poterit, VI 28A et seq., VII 50B, XI 193A'. — Redimere tempus, quid, XIII 321C. — De redemptione rerum aut personarum in V. L., *Vide* Domus, Primogenitus, Servitus, Venditio, Votum.

REFECTIO. Super aquam refectionis quomodo homo educetur, V 544C, 546B. — Refectio patriæ beatifica vocatur cœna, quare, XIV 351A'. — *Cf.* Cibus, Convivium, Deus (Providentia supernaturalis), Epulæ, Eucharistia.

REFUGIUM. Civitates refugii seu fugitivorum, qualiter in V. L. institutæ fuerint, II 509B' et seq., 593C et seq., III 89C, 90C et seq., IV 133B et seq. — Cur omnes ad Levitas spectaverint, III 91A'. — Huc casu homicida confugiebat, causaque senioribus exposita, a vindicta tutabatur, II 509D', 510B', III 89D et seq., sed exire nequibat ante mortem pontificis, II 510D', 511B, B', III 90C, B'. Voluntarius homicida ex illis ejiciendus erat, II 510B', 594A. — Cur in descriptione Judææ novæ, Ezechiel de civitatibus refugii mentionem non faciat, IX 671D.

Mystice, quid designent urbes refugii, II 512B', 594C', 595A', III 90C' et seq. — Optima refugii loca sunt Deus, V 510B, 587C, VI 12C, 193D', 353D, 359C', 362C', IX 147B', XIV 410B', alæ Dei, 94B', Christus, 353C', ejusque vulnera, 94A, VIII 348D.

REGENERATIO seu Renovatio. Spiritualis regenerationis seu renovationis necessitas et modus, I 87B, V 549A', XII 284A, B', 325C et seq., XIII 47B et seq., 53D, 95D, 145C' et seq., 228B, 231B, 293B, 316C et seq., 363B et seq., 366C' et seq., 456C, 564A', 616D', 630D', 632A et seq., XIV 32A' et seq., 55A'. Qualiter renovetur ut aquilæ juventus animæ, VI 429C, XII 143A'. — Regeneratio corporum qualis futura sit, XI 218D'. — Improbatur Platonis sententia de rerum renovatione, IV 404B', VII 217A', D'. — *Cf.* Generatio, Mortificatio, Resurrectio.

REGIMEN. De regimine divino, *Vide* Deus (Providentia). — Quænam politici regiminis optima forma, II 379A, 715C, 716B, III 162A, V 299D, VII 172A', et quæ fuerit Hebræorum politia, II 377C, 379D et seq., 587D' et seq., 675A', 715D et seq., III 109, 116D, 204C, 246, XI 440C', necnon et Romanorum, V 298C' et seq. — Ecclesiæ regimen duplex est, spirituale et sæculare, X 28A. — *Cf.* Princeps, Rector, Rex, Tyrannus.

REGINA. Regina a dextris Christi adsistens est Ecclesia, VI 8D', vel B. Maria, 11C. Omnis gloria ejus ab intus, in fimbriis aureis, circumamicta varietatibus, 10B. — Sexaginta Salomonis reginæ, quid signent, VII 405C et seq., 406B', 411C', 415D. — Regina cœli, *Vide* Luna. — Regina Saba seu Austri, *Vide* Saba.

REGNUM. — **REGNA TEMPORALIA.** — Stabili-

Digitized by Google

untur regna justitia, VII 96A', 158B, 177B, 178B', sine qua magna sunt latrocinia, V 271D', VII 109A', IX 158B, sapientia ac prudentia, VII 151D', 490C, D', VIII 59C', clementia, VII 136D', atque civium obedientia, V 299D; corruunt peccato et impietate, VII 96B', 174D, 177B, tyrannide, 175B, rectorum negligentia et imperitia, 276B, C', VIII 60C, intemperantia, VII 276C, avaritia, 177C, discordia, V 299B', XI 153A, XII 35A'. Quare de gente in gentem, aut de uno ad alium, transferantur, III 262D', 677A', VI 233B', VIII 61D, 63D et seq., 68C, X 22C', 75A', 311C', 421C', XI 397A. Qualiter alia per alia castigentur, IV 95D', VI 234C, VIII 479A'. — De angelis qui regnis præsunt, *Vide* Principatus. — Nullus unquam omnia regna obtinuit, IV 274C'. — Quomodo diabolus Christo ostenderit omnia regna mundi, XI 44A', 466A' et seq.

Quænam regna figurentur per leonem, gallum succinctum, arietem et regem, VII 191B'; per quatuor animalia Ezechielis, IX 421D', 422C; per statuam quam in somno vidit Nabuchodonosor, X 26A' et seq.; per quatuor bestias de mari ascendentes, 102C' et seq., 111C', 112B et seq., necnon per arietem et hircum caprarum, in visione Danielis, 115B' et seq., 121D' et seq.; per quatuor plagas Joelis, 328D'; per equos rufos, varios et albos, apud Zachariam, 620B; item ibidem, per quatuor cornua, 622D et seq., et per quatuor quadrigas seu ventos, 641B et seq., 642A et seq., XIV 275B'. Aliæ prophetiæ circa prædicta regna, X 73A et seq., 90B', 146A et seq.

REGNUM DEI SEU REGNUM CŒLORUM. — Universorum rex est Deus, *Vide* Deus (Providentia). In ditione ejus cuncta sunt posita, V 197D, VIII 103A. Regnabit in æternum et ultra, I 599A, V 120B, VI 672A', 677C', VII 470D', X 68C, 114A. Civitas regis magni dicitur Jerusalem, XI 69D. De throno Dei, *Vide* Thronus. — Lex regalis, quæ, XIII 574B.

Regnum Dei cur dicatur etiam regnum cœlorum, XI 558B, et quotuplici modo accipiatur, XII 82C'. Designat Christum, XI 220B, 253B, XII 140A, Ecclesiam triumphantem et militantem, V 120C, VI 672C, VII 512C', IX 487D', X 47D, 111D' et seq., 112B', 113C', XI 31D, 53D, 57C', 62B', 122D', 153D', 170C, 171A, 239A, 253A, 277B', 329D', 485B, 509C', 545C', 558B, 583C', 595A, XII 36A', 65D, 87A', 94A', 195A, 209A', 210A, 215B, B', XIV 85A', 218B', 229C', dominationem ac gubernationem divinam, XI 153C', XII 36B', XIV 310D', tempus gratiæ, XII 5A, Evangelii prædicationem vel notitiam Scripturarum, XI 162D, 165C', 239A, etc. — Sicut olim Hebræi Deo fuerunt in regnum sacerdotale, I 637A', ita nunc Christiani regale sacerdotium dicuntur, XIII 637A, XIV 229C' et seq. — Quid regnum decoris, VII 483D, mysterium regni Dei, XI 162D, 562C', evangelium regni, 49B', 119C', filii regni, 102C. — Lex nova regnum cœlorum spondet, lex autem vetus directe terrenum regnum promisit, II 697A. — Assimilatur regnum cœlorum regi rationem cum servis suis ponenti, XI 210C' et seq., regi qui fecit nuptias filio suo, 241B et seq., homini bonum semen seminanti, 165C, 167B et seq., 335C, negotiatori quærenti bonas margaritas, 170A, patrifamilias qui exiit primo mane conducere operarios in vineam suam, 220B et seq., decem virginibus, 271C et seq., thesauro abscondito, 169C', sagenæ missæ in mare, 170C et seq., grano sinapis, 165D et seq., XII 82C' et seq., et fermento, XI 166A et seq., XII 83C'.

Primum quærere oportet regnum Dei, et justitiam ejus, VI 468A', XI 88B', XII 64D'. Ut adveniat orandum est, XI 80C, XII 28A'. — Claves ejus qualiter Petro et sacerdotibus N. L. traditæ sint, XI 189C' et seq. — Quo sensu a diebus Joannis Baptistæ evangelizetur, XII 125B, vim patiatur, et violenti rapiant illud, XI 139C et seq., XII 125A', XIV 166A'.

Digitized by Google

— Regnum Dei non est esca et potus, sed justitia, pax et gaudium in Spiritu Sancto, XIII 107 A'. Non est in sermone, sed in virtute, XI 96 A et seq., XIII 144 A'. Non dormientibus, sed vigilantibus provenit, III 86 A', XIII 391 A. Quinam ab eo excludantur, XII 94 B' et seq., XIII 149 D et seq., 204 A', 289 A, 319 B'. Difficile in illud intrabunt divites, XI 217 D et seq., XII 151 A et seq. Nemo mittens manum suam ad aratrum, et respiciens retro, aptus est regno Dei, XI 610 B'. — Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei, XII 325 C et seq., 326 A et seq. — Quomodo ad illud propinquetur, XII 5 B, 95 A. Concupiscentia sapientiæ deducit ad regnum perpetuum, VII 489 C', cujus ostia sunt opera misericordiæ, XII 118 C'. Domus est pauperum, XI 53 D, 509 B', XII 118 B'. Repromittitur parvulis, XI 202 A', 215 A', XII 148 C', et omnibus qui persecutionem patiuntur propter justitiam, XI 57 C'. Quinam eunuchi fiant propter regnum cœlorum, 215 A.

Quo sensu regnum Dei non veniat cum observatione, XII 139 D et seq., et intra nos sit, D'. — Nemo in regnum cœleste ante Christi passionem ingredi potuit, XI 123 A. — In eo mansiones multæ sunt, XII 118 B', 121 B, 527 B et seq. Ibi quis dicatur major, XI 203 B, magnus, 62 A', minimus, C. Qui minor est in regno cœlorum major est Joanne Baptista, quo sensu, 138 D', 545 C'. — Quomodo regnum Dei a Sanctis magnificetur, XIV 350 D.

CHRISTI REGIA DIGNITAS ET REGNUM. — De Christo rege et de regno ejus agitur, V 417 C, 538 D, 550 A et seq., 688 C', VI 6 A, 19 D', 209 B, 318 D', 372 D, 389 D', 392 B, 398 B, 432 D', 501 C, 689 C', VII 491 A, VIII 403 B, 404 A et seq., 455 D, 567 A, 680 A', IX 182 A, X 27 D' et seq., 110 A', 438 B', 495 D, 684 A', XI 277 A', XII 243 C, 586 D, XIII 200 A, 357 B, XIV 229 C', 230 B, 274 A, 304 B, B'. Vocatur rex regum, VI 352 A, XIV 229 B, 341 B', 354 B', rex Israel seu Judæorum, X 298 A, 495 D, 595 B', 659 C, XI 21 D', 23 D', 229 D', 303 C, C', 308 D', XII 241 A, 242 A', 311 A, 497 C', 585 A, 587 A', 588 A', 591 C' et seq., 593 C et seq., quotuplici ratione, 311 C'. — Regnavit a ligno, VI 390 A. — De regibus natus, III 245, a regibus munera accepit et adoratus est, VI 165 C', 209 B'. — Signatus per David, VI 350 D et seq., 615 B, IX 213 B', 575 C et seq., 588 D', XI 346 D', qualiter super ejus solium sedeat, VI 614 A, VIII 148 C', 404 C, C', IX 243 B', 244 D, XI 388 B, et regnet in domo Jacob in æternum, C. Christus rex figuratur etiam per Salomonem et Cyrum, *Vide* Cyrus, David, Salomon. — Diadema ejus, quale, III 511 B', VII 355 C, A', 363 A', VIII 732 C', XIV 353 C.

Regnum Christi non est de hoc mundo, quo sensu, XII 585 B' et seq. Æternum est, III 479 D, V 465 D, 578 C', VI 7 D, 339 B', 352 C, 672 A', VIII 405 A, X 27 D', 111 A, 490 D', XI 388 D, XIII 475 C, XIV 304 C. — Quomodo Christus fideles regat, V 543 D et seq., VI 26 B, X 28 A, XIII 111 C', in virga ferrea, V 418 B, XIV 354 A, in sapientia, IX 182 B, in justitia et misericordia, VI 7 A', VIII 404 D', 455 D et seq., 557 B, IX 182 C, X 659 C, XIII 475 D. Honor regis judicium diligit, VI 399 B. — Finis erit quum Christus tradiderit regnum Deo et Patri, XIII 198 A' et seq. — Qualiter Sancti cum Christo regnaturi sint, *Vide* Sanctus. — Quo sensu regnum inferorum non sit in terra, VII 460 C'.

Quid Judæi, imo et discipuli Christi, de regno ejus opinati sint, VIII 720 B, XI 225 C, 346 D, XII 160 D, XIV 86 B', et quomodo eorum errorem correxerit, XII 160 C' et seq., XIV 86 D' et seq. — Cur et qualiter eum regem facere voluerint, XII 388 D' et seq.

Cf. Beatus, Christus, Cœlum, Ecclesia, Rector, Regimen, Rex, Sanctus.

REGULUS Capharnaum. Quis fuerit, XII 357 A; an idem ac centurio cujus servus curatus est, 359 B. — Utrum credens ad

Jesum accesserit, et interfuerit nuptiis in quibus aqua mutata est in vinum, XII 358A. — Ad ejus filium cur Jesus ire noluerit, XII 359A'. — Illius fides qualis fuerit, XII 358D, D'. — Figurat prælatum, XII 361A, vel spiritum rationalem, 360A, cujus filius, id est speculativus intuitus divinorum, qualiter infirmetur, B, et a Christo curandus sit, C et seq.

REGULUS, serpens venenosissimus. Designat dæmonem, peccatorem, opus perversum et mortiferum, VIII 423A, 449A, 542D, 551C, 715B, IX 93C'. — Cur Ezechias regulus vocetur, VIII 445D'.

RELAPSUS. In peccatum relabi, quantum sit malum, II 225C, VII 121B, XI 158B' et seq., XII 39C, XIII 492C' et seq., 691B et seq.

RELATIO, an sit ens reale, II 462C'.

RELIGIO seu Religiositas. Quid sit et unde sic dicta, VIII 9C', X 62A', XIII 570D', XIV 144A. — Virtus religionis seu latria quotuplices actus habeat, VII 198A', 570C et seq., XIII 571B, quorum quinam principales sint, XIV 182B. — Timor Domini cur dicatur scientiæ religiositas, VIII 9B'. Quo sensu in thesauris sapientiæ sint intellectus et scientiæ religiositas, 11A'. Religiositas cor custodit, vivificat et lætificat, 9D'. — *Vide* Deus (Officia et virtutes quibus homo ad Deum ordinatur).

Catholica religio sæpe ab impiis venerationem obtinet, VII 108D, illosque ad se convertit, A'. — Nunquam in toto peribit, VIII 503D'. — Quid de ejus progressu dixerit Agrippa rex, XIV 211D'. — *Vide* Fides.

Sacra religio dicitur cœlestis magisterii schola, VIII 300A. *Vide* Religiosus.

RELIGIOSUS. — **Status religiosi excellentia et commoda.** Religiosi dici possunt omnes fideles Deo servientes, antonomastice autem religiosi vocantur, qui votis Dei obsequio sese totaliter mancipaverunt, X 62B', XIII 570B, D', XIV 95A, 144A. — Religiosorum oblatio præfigurata est per holocaustum V. L., II 176B, X 698B, XI 375A. — Dicuntur oculi Ecclesiæ, IX 327A', lapides sanctuarii, 367D', primogeniti pauperum, VIII 449A. — Visi sunt a quodam sancto aureos torques portare, VII 308C'. — Præsignati sunt per Samsonem, III 186A', Ruth, 229D', 233B', Levitas, 72C', 93A, Nazaræos, II 355B et seq., IX 369D, Rechabitas, 248B, et Essæos, XI 245B'. — Ibicibus comparantur, III 392C, et pavonibus, 668A. — Signantur per areolam aromatum, VII 403C, oleum et vinum, XIV 277A, vicos, VII 350D'. — Religiosa cœnobia qualiter per tentoria Israel figurata, II 470B, et per urbes refugii, II 512B'. — Vita religiosa denotatur per speluncam duplicem in qua sepulta est Sara, I 295C', per Ephratam, 372C', et turrim Gregis, 373A, necnon per desertum, II 555D'.

Quantum religiosi de vocatione grati esse debeant, I 584D, V 582B'. — Omnium peccatorum in professione veniam impetrant, VI 320D'. — Firmitatem præcipuam ex congregatione consequuntur, VI 619C, VII 124B', 236A. Licet, absolute loquendo, vita anachoretica perfectior sit, I 373A, VI 619D', VII 235A', tamen, secundum legem communem, vita cœnobitalis securior est, D. — Callidius et crudelius religiosis insidiatur diabolus, III 201B', 321B, 392B, IX 56C', X 543B', sed tot contra eum adjutores habent quot socios in claustro, IX 93A. — Peccantes facilius resurgunt, II 300D'. — A Deo confortantur, III 67A', V 565B, VII 442B', et specialiter proteguntur, VI 137C. — Vita religiosa est mors civilis atque martyrium quoddam, I 295B', V 359A'. Amara quomodo religiosis vertantur in dulcedinem, IV 24B', 25C'. — Vocationis gratiæ cooperantes, magna pace fruuntur, VIII 449B, etsi aliquando quidam dicere valeant : Exspectavimus pacem, et non est bonum ; tempus medelæ, et ecce formido, IX 93A', 134D'. — Æquum est religiosos a fidelibus sustentari, maxime peregrinos et pauperes, III 72D', IV 25A, XIII 662C. — Religiosi

Digitized by Google

a mundanis deridentur, IV 12C', 477B, et vexantur, IX 578B', sed convitia eis illata Deus sibi facta reputat, direque vindicat, C'. — Triplex voluntariorum pauperum præmium, XI 219C', 345C', XII 152A' et seq.

Ingressus in religionem. Deo ad religionem vocanti non obedientes arguuntur, II 469C, III 67D, 341A', IV 546B, XI 611A. — Qui vitam contemplativam aggredi nequit, aut non audet, vitam activam in devoto cœnobio amplectatur, I 276A'.— Quem ob finem religionem potissimum ingrediendum sit, V 254C'. — Reprehenduntur parentes qui Deo non nisi prolem mundo inutilem offerunt, II 582B'. Sæpe, invitis parentibus, filii religionem introeunt, XII 94B', an licite, *Vide* Parens. — Periculosum est aliquem a religionis ingressu retrahere, IV 595B'. — An ad religiosum statum amplectendum liceat matrimonii solutionem quærere, XIII 156D'. Quomodo separari possint conjuges, XI 214A, XII 152B'. Matrimonio non consummato, uterque conjux religionem ingredi valet, 313B. — A recipiendis in Ordine nihil petere licet, IV 29A. Quomodo probentur, III 101B'. — Quare novitiis annus probationis concedatur, XI 114D', 500D'.

Religiosorum officia. Omnium ordinum religiosorum tria sunt substantialia, II 317C, XI 592D, XII 99A. — Ad perfectionem tenentur religiosi, XII 575A, etc. *Vide* Perfectio. — Qualiter vota sua solvere debeant, VII 239C', VIII 349C, X 698A'. Professio religiosa magis obligat quam juramentum, IV 594A, XI 592C. — Crucem suam ferre habent, XI 132C, 192B', 592B', XII 99A, omnibus renuntiare, XI 216D', XII 100D', 150A et seq., carnales affectus abjicere, II 355C', 684D, IX 531A', XII 98A et seq., semetipsos abnegare, XI 192A' et seq., 592B et seq., XII 98C, 395B', 502A', triplici quidem abnegatione, XI 592D. — Fugientes, quantum possibile est, mundum, carnem et dæmonem, VIII 458B', retrorsum non respiciant, I 276B', XI 610B', XII 141D', sed quotidie ferventiores fiant, I 584D', II 319A, III 233C', XII 99D', huic sæculo mortui, Deo soli viventes, XIII 572A'. — Eis commendatur psalmus LXXXIII^us, VI 308C'. — Quomodo impleant præceptum caritatis erga Deum, XII 17B. — Qualiter studere teneantur paci, VI 238D', concordiæ caritatique fraternæ, 619D', 620C', VII 235C', VIII 156D', XIV 127C, quæ de claustro efficit paradisum, et de monachis angelos, VI 620D', XIV 112D'. — Quid pro sæcularibus rogare debeant, VII 439B', et quomodo iniquitatem sanctuarii portent, II 419A. — Ad illos potissimum spectant linguæ refrenatio silentiique observantia, *Vide* Lingua, Silentium.

Specialiter vitare debent religiosi inobedientiam, X 290D', XII 7C', murmurationem, II 385C, invidiam, V 31B', iram et ultionis studium, XI 609A, singularitatem, VI 157B', ambitionem, XI 605D', absentiam a choro, IX 376B', mentis extra claustrum evagationem, III 597D', mundanarum deliciarum cupiditatem, IX 531B', nimiam circa temporalia sollicitudinem, VIII 362B, XI 87A et seq., sæcularium mores et conversationem, I 317C, III 46A, 125B', VI 468C', IX 30A, pigritiam, VIII 196B, instabilitatem, VII 168C, VIII 180D', omnem gustus et tactus sensualitatem, II 355C, VIII 369C, XI 215A, XII 242C, proprietatis vitium, XIV 114D', sumptuosaque ædificia, IX 178D'. — Terminos quos posuerunt patres eorum non transgrediantur, VII 147C.

In capitulis religiosorum non nisi culpæ leves proclamantur, XI 209D. — In die Cœnæ, religiosi de manu prælati sui communionem accipiunt, quare, XII 212A. — Utrum sua coram judice repetere possint, XIII 149B. — Religiosorum servos quales esse deceat, VI 407A'.

Mali religiosi. — Religio prolapsa quomodo reformanda. Religiosi quando optimi, quan-

Digitized by Google

do pessimi comprobentur, XI 592D'. — Notantur et increpantur religiosi negligentes et acediosi, II 498D', XI 504C', XIV 258A', ad sæcularia adspirantes, X 487C', regulam transgredientes, IV 593D', rebelles et carnales, IX 249A', 368D', X 393A. Populares scandalizant, II 327D', sæcularibus malis pejores sunt, V 31C', IX 369A', gravius peccant, 43D', 531B', terribiliusque damnantur, 134D. — Qualiter figurentur per uxorem Lot, I 276B', Ariel, VIII 539B', et Oolibam, IX 531B. — Quatenus gaudere valeant, X 278C'. — Tempore auctoris, religiosi valde erant deformati, II 498B', VII 351A, IX 367B, D' et seq., X 403C, 543B'. — Exigentibus suis excessibus, perit quævis religio, VII 228C. Religio prolapsa quomodo ad reformationem provocanda, III 322A, X 225B' et seq., XI 582A et seq.

Cf. Castitas, Claustralis, Cœnobita, Monachus, Monasterium, Obedientia, Paupertas, Solitudo, Votum.

RELIQUIÆ. De reliquiis sanctorum quorumdam monachorum qualis facta sit contentio inter duas civitates, V 58A. *Vide* Ossa.

REMEDIUM. Nullum est contra mortem corporalem, VII 460B'. — Multa remedia contra morbos a Deo concessa sunt, VII 460B', VIII 229D et seq. — *Cf.* Medicina, Piscis (Tobiæ).

REMIGIUS (S.), episc. Rhemensis, suis persecutoribus maledixisse legitur, III 451C.

REMIGIUS Antisiodorensis, O. S. B., Scripturæ expositor, citatur: de impostore, I 314A', de nominum Hebraicorum interpretatione, IV 126B, C', de tuba novissima, XI 267C', de velo templi, XII 245B. (Migne *Patrol. lat.* tom. 131.)

REMISSIO. *Vide* Injuria, Jubilæus, Peccatum, Sabbaticus.

REMISSUS. Lingua magniloqua et manus remissa, turpissimum est, VIII 33D'. *Vide* Pigritia.

REMMOMPHARES, xvi^a Hebræorum mansio, quid designet, II 504B'.

REMMON, idolum Syrorum, IV 29D.

REMPHAM, id est stella matutina seu Lucifer, a Judæis idololatris adorabatur, et usque nunc a paganis colitur, X 401A', 402B', XIV 129C'.

REMUNERATIO. An justi V. T. futuram post hanc vitam remunerationem speraverint, V 91C' et seq. *Vide* Merces, Resurrectio.

RENES. Renunculi, quid sint, II 154B'. — In V. L., renes hostiarum cum renunculis semper Domino cedebant, II 81D', 83A, 153C', 154A', 159A', quare, 156D. — Mystice, renes appetitum sensitivum, concupiscentiam luxuriamque denotant, V 490A, VI 217A, VII 149D, IX 116B, 361D; quomodo accingendi, *Vide* Lumbus. Quo sensu Deus dicatur renes scrutari seu probare, V 443A', VII 457A, IX 113D, 165B', XIV 246D, possidere, VI 639B', 645B, urere, V 556A', 560A'. — Quo sensu fides sit cinctorium renum Christi, VIII 421C'. — Quid signet angelus cujus renes accincti erant auro obryzo, X 139A. — Perduci per aquam usque ad renes, quid, IX 665C'.

RENOVATIO. *Vide* Regeneratio.

RENUNTIATIO. Omnibus renuntiare qualiter sit de præcepto vel de consilio, XII 100C'. *Vide* Abnegatio, Religiosus.

REPREHENSIO. Duplici modo irreprehensibilis quis dicitur a proprio corde, IV 609D'. Talis fiduciam habere potest ad Deum, et quidquid petierit, accipiet, XIV 38D' et seq. *Vide* Correctio.

REPROBATIO. — **REPROBATIONIS NATURA, CAUSA ET EFFECTUS.** — Vult Deus, voluntate antecedente, omnes homines salvos fieri, et, voluntate consequente, aliquos damnari, III 271A', IV 580B, VIII 241A, XI 206C', XIII 416A et seq., 694D'. — Neminem ordinavit ad pœnam nisi quia ejus præscivit malitiam, VIII 241A, XIII 78B, unde reprobi vocantur præsciti, V 396B', XII 407A', XIII 614C'. Prædestinatio non est ex meritis nostris, reprobatio est ex demeritis nostris, XII 471C. Reprobatio divina non est causa positiva culpæ et damnationis reproborum,

Digitized by Google

sed pœnæ propter culpam, V 62D, XI 206A', XII 11D, 471C, XIII 17D', 78A et seq. Non necessitat ad vitia, III 271B', XII 509D'. Deus ad portas mortis spiritualis non deducit nisi permissive, VII 544C'.

Cur reprobos Deus creaverit, dari potest ratio generalis quod ex eorum prævisa malitia potuit et voluit elicere bona, et maxime manifestare justitiam suam, I 547D, IV 385D, 580C, V 61A, VI 42B', 348A', VII 107A', 247C, 474D', VIII 364B, IX 159C', XIII 78C' et seq., 440A' et seq., XIV 400B. In speciali, cur istum magis quam illum reprobaverit, alia ratio dari non potest nisi voluntas divina quæ injusta esse nequit, II 113C', V 49B', 61A et seq., VII 252A', VIII 202D, IX 155A', XI 143D', XII 12B, B', XIV 148A. *Vide* Prædestinatio. — Quo sensu Deus, qui non vult mortem peccatoris, III 519D, IX 500B, 501B', 568D', XIII 694B', nec lætatur in perditione hominum, V 98B, VI 99C, VII 460C, dicatur ridere et subsannare in interitu peccatorum, V 416B', VII 15B', servare malum in diem perditionis, IV 580A, VII 107A', VIII 74C, X 409D, spiritus creasse ad vindictam, VIII 241A, reprobis abuti, IX 158D, 159C'.

Reprobos Deus nescit, scientia scilicet approbationis, eos tamen noscit scientia simplicis visionis, IV 486A', IX 7D, X 244C, 398A, 540D', XI 96B', 273A', XII 86A. — Illos diligit quantum ad naturam, odit quantum ad culpam, V 434D, VI 642C, X 230D', 277A', 692B, XII 537A'. — Nullus tam reprobus est, ut divinæ clementiæ penitus expers sit, XI 396D, XIII 638C. — Qualiter Deus reprobos ad pœnitentiam provocet, et a vitiis retrahat, III 519A', IV 424B, 598D', VI 105C', VII 522C, 527A, C', VIII 17C', 103A', 544A', XIII 20A' et seq., 638C, 694D'. Illis multa bona impendit, 78D'; imo nonnunquam eos prosperari facit, IV 424A, XII 58B, sed non semper, VI 667D'. Quid inter electos reprobosque intersit, 599B, 668A. *Vide* Deus (Providentia supernaturalis). — Unde corrigi deberent reprobi, non emendantur, sed indurantur et pejores fiunt, IV 598D', VII 261C', XIV 115C', 189C, 337C'. Omnia illis cooperantur in malum, etiam bona, IX 180A', XII 132B', specialiter præcepta evangelica, IX 513D'. — Vocantur vasa perdita, V 589B', et vilia, XIII 440B', vasa iræ, 79A, 638A', hœdi, XI 277A', diaboli spolia, X 553A, XII 38A. — An ad Christi corpus pertineant, V 399A', X 409A', et cur interdum nuncupentur hereditas Dei, VI 261B, populus Christi, 293A. Utrum Christus pro eis oraverit, XII 570A et seq.

REPROBATIONIS SIGNA. — An suam alicui reprobationem Deus revelare possit, I 127D'. — Reprobationis probabile signum est obduratio hominis in peccato, VII 252C'. Impune peccare atque ad libitum prosperari maximum reprobationis indicium est, IV 382A, 541A', 575D, 678D', VI 293A, IX 481B', X 238C' et seq., 534B, XIII 523B.

REPROBORUM NUMERUS.—Quantus sit reproborum numerus, IV 580D', VII 219C', 257C, XI 224A', XII 65D, XIII 657D'. Cur a Deo non numerentur, II 323. — Triplex eorum genus, XIV 337C. — De illorum multitudine dolere debent justi, IX 147C, 567A. — Reprobi in Ecclesia versantur inter electos, IX 323C', XI 168C', 170A', 269C, XIII 440B', XIV 24D, qui a principio mundi ab eis afflicti sunt, VI 605C, X 534A', ut purgarentur ac probarentur, IV 424A, V 49A', 58B, 316C, 347D', VII 240D', 467C', IX 307B, 667A', XI 174D, XIII 604B, et sicut per virgam corrigerentur, VI 189A, VIII 389A', 416D', X 492A, 534B', 625B. — Ecclesia electorum vinea est Dei, collectio reproborum vinea diaboli, XIV 327A'. Electi unum corpus sunt et una civitas Christi, reprobi unum corpus et una civitas diaboli, V 31C, XII 48A', cujus etiam parochiani dicuntur, 128C'. Quænam sint eorum altaria et simulacra, X 289C'.

Digitized by Google

REPROBORUM PŒNA. — Reprobi summo Judici nihil respondere valebunt, IX 280C'. — Statim post mortem quoad animam in infernum dejiciuntur, quoad corpus et animam in die novissimo, VII 265B, XI 102D. — Resurgent in pejus, XII 373C, XIII 204D', 205C, et turbabuntur timore horribili, VII 479B', X 291A, XIV 279A, D. Eis innotescet electorum gloria, XII 87B, 129C, XIII 618B', quam videntes mirabuntur, VII 479D'. An tunc pœnitentiam acturi sint, 480B, et quid dicturi, A' et seq. — Dæmonum choris sociandi sunt, XIII 688C'. In Scriptura sæpe ea quæ dæmonis sunt, reprobis adscribuntur, et vice versa, V 400A. — Ex reproborum pœna augebitur electorum gloria et lætitia, IV 385A', 424D, VI 99D, VII 475A, 479B, VIII 764C, XIII 79B, XIV 355B. — In illorum damnatione misericordia a justitia vincitur, sed non omnino deletur, quia citra condignum in inferno puniuntur, III 347A', IV 598A, V 554A, VI 105C', 535A, 671B', VIII 45B', 331B, X 62D, 206D, 512D, XI 526C, XII 184B, XIII 578C', 579C, 638D, XIV 324A, 345A. — Eorum tormenta multiplicia sunt, XII 129A, et particulariter enarrari aut excogitari nequeunt, V 470B, VIII 95A. Qualia futura sint, IV 388D', 452D et seq., 567C', 569B et seq., 597B', 612A', VI 30B', VIII 49B', 549D', 764C, IX 308A', 557A et seq., X 392B, XI 102D et seq., 278A', 452C', XII 86B', 128B' et seq., 545D, XIV 324A, 327C', etc.

Cf. Damnatio, Deus, Impius, Infernus, Judicium, Malus, Peccator, Pœna, Prædestinatio, Resurrectio.

REPTILE. Varia reptilium genera, I 46C, VI 441A. — Quandonam producta sint reptilia aquatica seu pisces, I 44D et seq., et reptilia terrestria, 48C' et seq. — Reptilia terrestria immunda erant in V.L., II 211A', 212C, eorumque contactus immundum reddebat, 165D', 278C'. — Mystice, reptilia designant homines terræ cordialiter adhærentes, maxime gulosos, luxuriosos et avaros, I 63A', II 170A', 214B', 670D', VI 441B, X 222D. — *Cf.* Piscis, Serpens.

REPUDIUM. Libellus repudii an licitus in lege Mosaica; quando et quomodo conscribendus fuerit, II 616A et seq., V 230A, X 701B', XI 67D', 213B, 214B. An bellatoribus mos fuerit uxoribus libellum repudii dare, III 356C', 500C. — Utrum in N. L. concessus maneat, VIII 50B, 161C', XI 68B, 213A et seq., XII 126B, XIII 52D, 153A et seq. — Qualiter meruerit Synagoga libellum repudii a Domino accipere, II 624D', VIII 665D et seq., IX 36B', X 212D' et seq., et quanta misericordia illam ad se reduxerit, IX 34C et seq., 37B et seq., X 216A, 219D' et seq. Hæc ad Ecclesiam et animam peccatricem transferuntur, VIII 668C, IX 41A et seq., X 225B et seq. — Libellus repudii sapientiæ mundanæ detur, et ut sponsa assumatur evangelica theoria, II 625A. — *Cf.* Matrimonium, Uxor.

REQUIES seu Quies. Requies improprie sumitur pro cessatione ab actu, proprie pro cessatione a labore, XIII 487C. — Dei requies die septimo quomodo intelligenda, *Vide* Deus (Creatio). — In quibus requiescere dicatur Deus, II 677B', 685B, VI 618A', VIII 527D. Jerusalem seu Sion civitas vocata est requiei ejus, VI 614B', VIII 220B'. — Christus requiescens accubuit ut leo, et quasi leæna, I 442A et seq., V 432D. — Sapientia increata in omnibus requiem quæsivit, VIII 140C', et in civitate sanctificata requievit, 142A'. — B. Virgo in omnibus cordibus quiescere cupit, VIII 153C; qualiter in Ecclesia requiescat, C'. — Columba Noe non inveniens ubi requiescat, quid signet, I 180B, 182B'.

Quies perfecta non est hujus vitæ, IV 443B, IX 265D', 375C, XI 337B', XIV 265C'. — A Dei laudibus, orationibus ac bonis operibus non est quiescendum, XIV 265D'. — Spiritus hominis quando quietus dicatur, XIII 647A. Quieti opera

Digitized by Google

danda est, 386B, 391C'. Anima quiescendo fit prudens, 386C. Quies mentis quibus competat, IV 573D, VII 31D, VIII 712C. Mansuetudinem et humilitatem comitatur, 24B', XI 145D', obedientiam, VII 17A, pœnitentiam, IX 231C, sapientiam, VIII 300A', et linguæ refrenationem, XIII 586D. Ad vitam quietam maxime confert locus solitarius, VI 82A'. Quinam requiem invenire non valeant, III 298A, VII 225D, D', VIII 708A', IX 325C, 333C. — In Deo requiescere solis creaturis intellectualibus proprie competit, I 68D'. Quies mentis in Deo quam suavis, IV 573D, et quomodo quærenda, III 297C', V 430C, VI 82D, 526C, VIII 449B, 552B. — Qualiter caro hominis requiescat in spe, V 490C.

Requies cœlestis, de qua jam mentio facta fuerat in descriptione creationis, præfigurata est per requiem temporalem Judæis promissam, XIII 485C et seq., per sabbatum et annum sabbaticum, *Vide* Sabbaticus, Sabbatum. — Festinemus ingredi in illam requiem, XIII 487D. — In pace in id ipsum dormiam et requiescam, IV 475A, V 430C. — Quis requiescet in monte sancto Dei, V 482C' et seq., 549B et seq. — Melior est requies æterna quam languor perseverans, VIII 184C. — In requie mortui, requiescere fac memoriam ejus, quomodo, VIII 232D'. — Habitator quietis quis dicatur, VIII 593C, A', 596C'.

Cf. Pax, Sabbatum.

RES. Cunctæ res difficiles ; non potest eas homo explicare sermone, VII 216D'.

RESIGNATIO. *Vide* Obedientia, Voluntas.

RESINA. Quid sit, et ad quid utilis, I 410A, IX 301A. — Resina Galaad in Scripturis celebris, quid signet, IX 90C', 94A', 267D', 271D'.

RESISTERE. Dupliciter Deo resistitur, IV 426A', etc. *Vide* Deus (Voluntas), Ira, Pax. — Diabolo cunctisque salutis adversariis quomodo resistendum, *Vide* Dæmon, Diabolus, Prælium, Salus. — Deus superbis resistit, XIII 594B, 671B.

RESPECTUS. Respectus Dei, alius est per approbationem, alius per reprobationem, XIV 448B'. In tempore erit respectus electorum, VII 470C.

RESPHA. Quo sensu concubina Saulis vocetur, III 447B. — Pulchra fuit valde, III 447C. — Propter eam Abner a parte Isboseth defecit, III 447D et seq. — Duobus filiis ejus crucifixis, quo zelo eos in patibulo custodierit, III 557A et seq. — Tropologice, lascivas feminas signat, III 454A.

RESPONSIO. In Scripturis respondere nonnunquam sumitur pro obedire, IV 508C, etc., vel pro apte proportionateque loqui ad verba seu facta alterius, XII 143A, etc. — Quomodo Deus seu Spiritus Sanctus hominibus respondeat, IV 571B', X 344B, XI 425D'; an singulis sigillatim, IV 660D, VII 397D'. Justis sæpe respondet antequam orationem suam finierint, X 550D'. Sancti frequenter responsa habuerunt per angelos, VIII 545C. An et quomodo Deus peccatoribus respondeat, IX 470B et seq., 504C, 509B, 511D. — Sollicite advertendum est quid Deus loquatur, et quid ei respondendum sit, X 550C et seq. Ipsi difficile respondetur, quare, IV 425C' et seq., 430A', 431D' et seq., 437C, D', 438D, 441C', 442C, 445A, C', XIII 78D. Quomodo fideles Deo respondeant, VI 419A.

Interrogantibus respondendum est non nimis præcipitanter, sed opportune, discrete et sapienter, IV 513D, 521A, VII 122D', 146B, 259D', VIII 37A et seq., 68C', 195B', X 550C', XI 436C. — Quibus maxime respondere competat, et quomodo id facere debeant, VIII 200B et seq. — Labia deosculatur qui recta verba respondet, VII 156A. — Responsio mollis frangit iram, VII 97A. — Sermo noster sale sit conditus, ut sciamus quomodo oporteat unicuique respondere, XIII 370A'. — Parati semper sint fideles ad respondendum poscentibus rationem fidei ac spei suæ, XIII 653B'. Solliciti non sint qualiter aut quid re-

Digitized by Google

spondeant persecutoribus, XII 56D, 190A. — Qui didicerint justa, invenient quid respondeant, VII 488B. — Qualiter exprobrantibus respondendum, VI 552D', VII 169A. — Quomodo respondere oporteat pauperi, VIII 29B. — Stulto respondendum et non respondendum, juxta stultitiam suam, VII 163B. — Quo sensu peccata nostra respondeant nobis, VIII 716B', IX 127A, 132B'. — Inanimata quomodo respondere dicantur, X 547C. *Cf.* Interrogatio.

RESSA, xviii^a Hebræorum mansio, quid signet, II 504C'.

RESTITUTIO. Quomodo facienda sit, II 171C', 349C', VIII 252A', XII 159C, 160C. Qualis præscripta sit in lege Moysis, II 15B', 20D et seq., 22D et seq., 168B', 169A', 291B', 344C' et seq., et quid signaverit, 26D et seq., 349D'. — Qualiter Elias omnia restituturus sit, VIII 285C', XI 198A'. Quid tempus restitutionis omnium, XIV 106C.

RESURRECTIO. — **I. GENERALIS MORTUORUM RESURRECTIO.** — A. MORTUORUM RESURRECTIO ADSTRUITUR. — Immortalitatem animæ generalemque mortuorum resurrectionem negantium sophismata, VII 231A et seq., 462B et seq., VIII 490D. Resurrectionem credebant Pharisæi, negabant Sadducæi, XI 245A' et seq., XII 181D' et seq., XIV 204D'. Judæi eam in comessationibus et potibus futuram exspectabant, XI 586D'. Hymenæus et Philetus illam jam esse factam dixerunt, XIII 440B. — Haud semel in Scripturis V. T. asseritur aut innuitur, maxime in libris Moysis, II 491C, XI 247B, XII 184A', in libro Job, IV 507B et seq., 509B, 556D et seq., 580B', XI 247C, in Psalmis, V 490C, 610D', VI 429D, 442C', in Prophetis, VIII 518A' et seq., 760C, IX 586B, 587B', X 159D et seq., 593B', in Ecclesiastico, VIII 151D', 266B', in libris Tobiæ, V 99C, et Machabæorum, 355D, D', 356A, 357B', 370C et seq. — A Christo annuntiata est, XI 246B et seq., 272A' et seq., XII 182C' et seq., 482B', et ab Apostolis, XIV 108B. — Illam prædicavit S. Paulus, XIV 204C', 207B', 208A, eam adstruens ex resurrectione Christi, capitis nostri, XIII 61B', 150B, 196A, 197B et seq., 227C', 386A' et seq., XIV 184C, ex fidelium praxi, XIII 200C', ex disputatione sua contra infideles, 201B. Possibilem eam ostendit per exempla naturæ, 201C' et seq. — Resurrectio corporis immortalitati animæ connexa est, XI 246D', XII 184C. Cur Beati, quorum resurrectio prima jam facta est, XIV 358C, corporis sui suscitationem appetant, V 370B', 585B'. — *Cf.* Anima, Proclus, Sadducæus.

B. RESURRECTIO GENERALIS QUALIS FUTURA SIT. — Resurrectionis generalis modus et ordo, X 359A et seq., XI 267A' et seq., XII 372C' et seq., XIII 198D, 202C et seq., 204B' et seq., 387C et seq. Semel in fine sæculi fiet, IV 506D', 556D, XI 259D, in novissimo die, XII 396A, in novissima tuba, XIII 204D', in momento, in ictu oculi, 198A', 204D', 387D. Omnes mortui resurgent, X 159A', XIII 204C', XIV 360A, A', incorrupti, XIII 205B, in mensura ætatis plenitudinis Christi, 314D'. — Resurrectio finalis vocatur regeneratio, XI 218D'. Cur justorum specialiter esse dicatur, XII 93A'. Electis qui filii sunt resurrectionis, 183B, erit resurrectio vitæ, 373B, reprobis resurrectio judicii, C. — Resurrectio beata quibus maxime repromissa sit, XII 396A, C, 397B', 401C'. Immutatio dicitur, IV 508A, XIII 204C'. Corporum glorificatorum dotes, IV 556D', 626A', XIII 202C, C' et seq., 205B. Aurea non erunt, ut quidam fingunt hæretici, IV 556C'. In resurrectione neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut angeli Dei, XI 246C, XII 182D'. Perfectum tunc erit Beatorum gaudium, XIV 6D. — Quam multi per diversa obstacula impediantur a resurrectione beata, XII 94B'. Non resurgent impii in judicio, quo sensu, V 408A', 411C', 414B', VIII 517B. Reprobi resurgent in pejus, XIII 204D', 205C. Eorum

Digitized by Google

resurrectio mors secunda dicitur, V 356B, XIV 360D'. — Post resurrectionem an defecturus sit sexus muliebris, XIII 314D'. — *Cf.* Beatus, Judicium, Mors.

C. Resurrectionis causa. — Dei solius est virtute propria mortuos suscitare, III 701B', XII 368D', XIV 143B. — Christus causa est meritoria, exemplaris et efficiens resurrectionis nostræ, VI 617C, X 252A, 312B et seq., XI 429B', 430B, XII 371B', 372D' et seq., 396A, 482D', XIII 39A', 197C et seq., 198A, 205A', 344D, 346C', 366C, 387A, 617B et seq.; unde dicitur primitiæ dormientium, 197D', primogenitus ex mortuis, 358D, XIV 211C, 229B. — Resurrectio Christi de fide credenda, XIII 84D, specialem habet difficultatem, 658C, XIV 112B. Cur et qualiter ab Apostolis prædicata fuerit, XIII 196C, 197B et seq., XIV 99A et seq., 112B, 117 B' et seq., 149A', 160C' et seq., 184C. — Cur post resurrectionem suam Christus non omni populo, sed testibus præordinatis a Deo manifestatus sit, XIV 149A'. — *Vide* Christus (Resurrectio).

II. PARTICULARES MORTUORUM SUSCITATIONES. — De lege communi, ante judicium generale mortui non resurgunt, IV 404A', 506C' et seq., 556A', VI 331C'. — Quo sensu mulieres de resurrectione acceperint mortuos suos, XIII 520C'. — Quot mortuos Salvator suscitaverit, XI 135D', 542C. In Evangelio tres tantum suscitasse legitur, scilicet filiam Jairi, 117C', 581C, filium viduæ Naim, 537D, et Lazarum, XII 482A' et seq.; per quos spiritualis suscitatio trium generum hominum figuratur, XI 117C', 538A'. Quid de mortuis qui post resurrectionem Christi surrexerunt, et venerunt Jerusalem, 313A' et seq., XII 246C', XIII 8C'. Utrum Judæi mortuis a Christo suscitatis crediderint, XII 132B, 488D'. — Apostoli et Sancti N. T. plures mortuos suscitaverunt, et facilius, quam Prophetæ V. T., III 701B', IV 25A'. — An ad pœnitentiam agendam damnati suscitati sint, VI 158C, VII 462C, XII 131B', XIV 400D'. — Nullus iniquus mortuos suscitasse legitur, III 702B. De mortuorum evocatione per pythones et pythonissas, *Vide* Python. — *Cf.* Elias, Eliseus.

III. RESURRECTIO SPIRITUALIS. — Spiritualis resurrectionis necessitas et modus, VIII 190B', 520B, 679B, IX 91C, 232D, 590B, D et seq., X 256A, 513D, XI 504D', XII 110D, 111D, 363C, XIII 102C, 321A, 365C, 435B', XIV 358D. Septies in die cadet justus, et resurget, VII 154C. — Spiritualiter mortuos Deus suscitat et vivificat, X 403B, XII 368D' et seq., virtute passionis et resurrectionis Christi, XI 429B', 430B, XIII 39A', 47B' et seq., 52D', 205A', 230D', 363C et seq., 365C et seq. — Quid psalmus resurrectionis, VI 146C. — *Vide* Regeneratio.

RETE. Quo sensu Deus rete suum expandere dicatur super impios, IX 566A', et generaliter super omnes homines, 328D'. — Retia Apostolorum et prædicatorum, quæ, XI 489C, et qualiter laxanda, 487B, A'. — In rete diaboli quinam pedes immittant, IV 547A, VI 655D, VII 12D', X 543D'. — Quid rete expansum super Thabor, X 243C', 247C. — *Cf.* Laqueus, Piscatio, Saba, Sagena.

RETHMA, xv[a] Hebræorum mansio, quid moraliter, II 504B'.

RETIACULUM. Retiacula capitellorum columnarum templi, quomodo disposita, III 629D', et quid signaverint, 639C'.

RETICULUM jecoris, id est adeps hepatis, in sacrificiis V. L. semper Domino cedebat, II 81D', 153C', etc.; quid mystice, 156A'.

RETRIBUTIO. *Vide* Merces.

RETROIRE. In via Dei non progredi est retroire, XII 100B. *Vide* Profectus.

RETROSPICERE. In via perfectionis non est retrospiciendum, XI 610B'.

REUM BEELTEEM, qui regi Persarum scripsit ut prohiberetur reædificatio Jerusalem, quis fuerit, et cur sic nuncupatus, V 217B'.

REUS. An judicandus sit, si pœniteat, VIII

Digitized by Google

53 A'. — Qualiter peccet crimen suum coram judice negando, VII 459 A', VIII 33 D. — Cur rei olim discooperirentur, X 172 B'. — Qui offendit in uno, factus est omnium reus, XIII 576 B'. — *Cf.* Romanus.

REVELATIO. Dei est revelare ea quæ hominum naturalem facultatem transcendunt, IV 481 C', VIII 256 C, X 23 D, 24 D'. — Revelatio est impressio quædam divinæ scientiæ, X 144 A. — Divinarum revelationum quis sit capax, X 603 D, XI 143 A', XII 11 B', XIV 431 B, 432 A, et qualiter in profundo animæ suæ puteos fodiat altissimos, X 23 C'. — Quomodo revelatio a visione distingui possit, XIII 253 B. — Quotuplici modo fiant revelationes, I 400 D, II 389 C, V 394 D et seq., 396 D et seq., VI 44 A, VIII 370 C', IX 414 A, X 327 B, et quæ sit certior ac dignior, IV 368 B, V 394 B' et seq. Venæ susurrii Dei dicuntur revelationum viæ ac modi, IV 368 D, D'. Qualiter Deus auriculam servorum suorum revelet, III 308 C, 483 C. — Quibus de causis obscura esse possit revelatio, IV 368 B', X 4. — Utrum in divinis revelationibus semper procedatur de imperfecto ad perfectum, I 244 C'. — Ordinarie revelationes ministerio angelorum exhibentur, III 599 C', VI 682 D', X 16 D, 620 A', de nocte et in somno, I 350 A, II 389 A', III 599 B', IV 369 C et seq., 660 D', 661 C', IX 195 C, X 16 C', 353 D, vel diluculo, IX 195 A', in locis solitariis, III 182 B, IX 155 A, 433 D', nonnunquam tamen in propatulo, I 556 D'. Frequenter per exteriores sonos horribiles fiunt, IV 689 D', et tremorem ac pavorem incutiunt, 370 C et seq., IX 164 D', 427 A, etc. — Vix est homo qui de futuris eruditionem non acceperit, IV 661 A'. — Quum fidei veritas ex revelatione habeatur divina, cavendum est ne phantasticis apprehensionibus, tanquam divinis revelationibus, inhæreatur, VIII 205 C, 206 A et seq. — Superna revelatio divulganda non est, donec Deus voluerit, XI 382 C. — Quid de revelationibus dæmoniacis, II 261 C et seq. — *Vide* Dæmon, Oraculum, Prophetia, Somnium, Visio.

Revelatio dicitur quælibet manifestatio Dei et attributorum ejus, vel mysteriorum fidei, VI 396 C, XII 13 B' et seq., XIII 13 D, 14 A', 15 A et seq., 117 B', 308 D', XIV 431 D. — Per Christi passionem revelata sunt legis ac Prophetarum sacramenta, XIII 224 B'. — Quid revelatio Christi, XIII 125 D, 400 C, 620 A, 626 D, dies revelationis justi judicii Dei, 20 D', 139 C, revelatio gloriæ electorum, 65 C, 618 A'. — Nihil opertum est quod non revelabitur, XI 129 C, 335 B, 566 C, XII 51 A. — Exspectatio creaturæ revelationem filiorum Dei exspectat, XIII 65 C'.

Revelare idem sæpe dicit ac instruere seu illuminare, IV 680 B', V 578 B', VI 547 A', VIII 659 D', XI 427 C, XIII 302 A', etc. — Deus in tribulatione animam revelat, IV 681 D'.

Opera Dei revelare et confiteri honorificum est, V 117 C'. — Qualiter homo revelare debeat Deo viam suam, V 629 C', seu opera sua, VII 106 D'. — De secretorum proximi revelatione, *Vide* Secretum.

REVERENTIA. Sumitur pro veneratione, VII 464 A, VIII 195 D, XIII 527 A', etc., pro timore, VIII 32 C', etc., pro verecundia vel confusione, V 617 A', VI 178 C, 190 C', XIII 201 B', etc. — Deus cum magna reverentia disponit nos, VII 527 A'. — Christus pro sua reverentia exauditus est, XIII 490 B'.

REVERSIO ad Deum, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis), Peccator.

REX. — Regum auctoritas et dignitas. — Cur eis potestas conferatur. In Scripturis reges sæpe vocantur duces, IV 14 C. — Dei vicarii et ministri, IV 667 D', VI 383 B, VII 486 C, B', IX 240 B, XIII 100 D' et seq., per eum regnant, VII 55 C', VIII 99 D, X 271 A, ab eo specialiter reguntur, VII 137 D', et pro justitiæ exigentiis, suscitantur vel deponuntur, III 262 D', IV 680 C, VI 233 B', XI 397 A. *Vide* Potestas,

Digitized by Google

Regnum. Sicut divisiones aquarum, ita cor regis in manu Domini, VII 137 C et seq. — Cur impios et indignos Deus regnare permittat, IV 672 A', VI 149 D', 488 D, VII 273 B', VIII 351 B, 416 D', X 89 B, 311 B', 316 A'. — Regi potestas ad bonum commune confertur, XIII 100 D' et seq., 641 A'. Populi angulus, III 338 B, X 663 C', illius salus est vel ruina, III 617 D', VIII 60 B et seq., 448 B'. — Regalia insignia, quæ, V 306 B, X 86 C'. — In Scripturis regia potestas designatur per cornu, III 260 D, VIII 281 C, 359 C', X 408 A', XI 402 C', XIV 308 C, per coronam, IX 518 D', XIV 274 A, etc., et per sceptrum, V 199 A', VII 490 B, IX 517 A, X 370 C', etc. — In V. L. et apud gentiles, sacerdotibus præstantiores, reges illis inferiores sunt in N. L., II 481 D', 676 D, III 19 C', 596 D', IV 87 C, 203 D', 251 C', XIV 428 B'.

Reges ejusdem conditionis sunt ac ceteri homines. Idem habent nativitatis initium quod ceteri homines, easdem miserias, et eumdem exitum, VII 492 C, VIII 243 A'. — Citius quam alii senescunt, III 582 D, VIII 62 A' et seq., XI 397 B, eorumque interitus brevitatem vitæ nos edocere debet, IX 161 D'. — Cor regum inscrutabile dicitur, VII 158 A.

Regum officia. Quænam sint præcipua regum ac principum officia, II 587 B', IV 92 B', 215 D, 222 B, VIII 561 C', X 67 C', XIII 100 B', 641 D, XIV 438 D'. — A legibus naturalibus ac divinis absoluti non sunt, II 588 D', III 304 B'. — Subditos in omni virtute rex præcellere debet, et perfectus esse, quasi totus divinus, II 587 D, III 564 B', IV 180 B, 192 A'. Serviat Domino in timore, II 586 D', V 418 D, IX 125 B, et mandata ejus observet, III 589 C. Ipsum maxime decent docilitas, 600 D', animi nobilitas, VII 276 D, sapientia et intelligentia, scientia et prudentia, III 601 B, D, IV 192 D, B', VII 34 C et seq., 175 C, 236 B, 276 B, 485 C et seq., 488 A et seq., 490 B, D', VIII 59 C', 60 C, circumspectio, III 589 B', misericordia, clementia et mansuetudo, 322 A', 720 A', IV 633 B', V 196 D, 363 D, VII 109 C', 128 B', 136 C'. Sit lex viva animataque justitia, recte judicet, suosque ab injustitia coerceat, III 601 A, VII 108 C', 109 A', 133 C, 136 C', 158 B, 177 B, 178 B', 464 B, 488 A, IX 172 C, 173 C, 253 B', 254 A'. Abominabiles sint ei qui agunt impie, VII 109 D, 136 C. — Gloria regum investigare sermonem, VII 157 C'. — Religionis rex sit cultor et fautor, I 429 A', III 484 B, IV 92 B', 222 C, 243 B', V 280 A. — Pro bono communi et subditorum reformatione indefesse laboret, IV 92 B', 222 B, 230 D', 255 A. — Nimia non sit credulitate, III 495 D, V 182 A', 203 C'. Prudentium consilia requirat, 177 A, X 10 D. Corripientem sustineat, III 732 D. — Quinam ministri illi sint accepti, VII 96 C', 109 A', 144 D', 147 A', VIII 118 A', X 9 D et seq. — Sobrius sit, VII 193 D, 276 C, A', X 84 B'. Cupiditatem avaritiamque devitet, V 180 B, VII 175 D, 177 C, VIII 53 C; attamen thesaurizare potest, sed cum moderamine, IV 177 B', 226 A. — Quatenus gaudere possit de exercitu et subditorum multitudine, VII 95 D, VIII 108 D'. — Frequenter reges ad prælium inepti sunt, III 719 B'. Quomodo illos oporteat bellum inchoare, IV 220 A, 234 B'. Non salvatur rex per multam virtutem, V 604 A'. Deus dat salutem regibus, VI 666 D'. Cur quandoque in præliis succumbant, III 732 D', IV 272 A. Qualiter Deus balteum regum dissolvat, et præcingat fune renes eorum, 480 C', 487 B. — Ob onera et curas quibus affliguntur, regibus quædam permittuntur solatia, III 549 D'. — De idoneo successore sollicit esse debent, III 596 C. — *Vide* Princeps.

Rex illitteratus est quasi asinus coronatus, VII 490 D. — Dies regis, quis, X 265 C. — Regum peccata graviora sunt, XIV 428 D'. — Servus ad regnum promotus subditos sæpe opprimit, VII 189 A', D'. — Multoties reges potestate utuntur pro lege justitiæ, IV 680 A'. Rex voluntatem, non rationem, sequens, verius est

Digitized by Google

tyrannus quam rex, VII 109D. *Vide* Tyrannus. — Quanta damnatio improbos reges maneat, III 696C', VII 487B. Cordis tranquillitatem nunquam habent, IV 64B'. — Quo sensu Deus dicat regi, Apostata, et vocet duces, impios, IV 669B.

Subditorum officia erga reges. Timendi sunt reges, VII 155C, et honorandi, XIII 642C'. Qualiter eis obediendum sit, VI 150A, XIII 641C, etc. Pro illis specialiter orandum est, II 483A', XIII 415B'. *Vide* Potestas, Princeps, Subditus. — Sacramentum regis abscondere bonum est, V 117B'. — Ne gloriosus appareas coram rege, VII 158C, et penes eum noli velle videri sapiens, VIII 46A', neque ab eo quæras cathedram honoris, 45C'. — Regi non est detrahendum, neque maledicendum, VII 277C'. — Sicut fremitus leonis, ita et regis ira, VII 128A'; qui provocat eum, peccat in animam suam, 132A. Indignatio regis nuntius mortis, et vir sapiens placabit eum, 109B'. — Quandonam contra regem disceptare liceat, VIII 53A.

Historica quædam de regibus, maxime Hebræorum. Qualiter Idumæi per duces et reges successive recti sint, I 374C' et seq., IV 111C' et seq. — Amici Job an reges fuerint, IV 335D', V 91D. — Nomina regum a filiis Israel occisorum, III 68D et seq. — In Scriptura regum anni varie computantur, IV 223A'. — Reges ethnici post mortem deificabantur, V 366D', X 18B. — Rex impudens facie, quis, X 122A. — Meretrix magna regnum habens super reges terræ, qui cum ea fornicati sunt, XIV 338C et seq., 342B', sedere visa est super bestiam habentem capita septem et cornua decem, C', totidem reges signantia, 340A' et seq., 341C et seq. Qualiter reges terræ qui cum Babylone magna fornicati sunt, 343B', de ejus pœna doleant, 345D'.

Deus Israelitarum principalis rex et gubernator fuit, II 675A', III 246, 301B', 324A. Institutionem summi principis sibi reservavit, II 588A, et regem cum plena potestate eis non constituit a principio, quare, B, 716B. — Quas ob causas Hebræi præfici sibi regem petierint, III 300B et seq., 303C, 324A. Cur eorum petitio Samueli displicuerit, 301D. An culpabilis fuerit, et quatenus Deus eam prænoverit, II 585B, ac admiserit, D et seq., 588A', III 301A' et seq., 303C' et seq., 322C, 324B', X 267B. — Quid circa modum electionis et electi personam statutum fuerit, II 585C, 588C. — Jus regale a Samuele promulgatum, quale fuerit, III 302B et seq. An legitime rex filios populi ad suum famulatum tolleret, II 716A', III 302A'. Legis pœnalia augere, 504C, vel minuere poterat, 522A, necnon in præceptis cærimonialibus ac judicialibus, non autem in moralibus, dispensare, 521D'. — Qualiter se habere deberet quoad se ipsum, quoad Deum et quoad subditos, II 588D, ut longo tempore regnaret ipse et filius ejus, 587D. Ei jubetur in omnibus servare æquitatem, 587C, Deuteronomii librum describere ac legere, 586A', IV 51B, VII 108D', Deum timere et mandata ejus custodire, II 586C' et seq. Illi prohibentur regressus in Ægyptum, 586A, immoderata copia uxorum, C, equorum et divitiarum, A, D, III 664A', fastus et superbia, II 587A. — Legem regni reposuit Samuel coram Domino, III 316A'. — Ungebantur reges per pontificem aut Prophetam, III 458C, oleo unctionis, in fronte, in modum coronæ, II 91A, III 312B, 350A, 352B, 586B'. Regi novo dona offerebantur, 316B'.

Qualiter reges egressi sint ex Abraham, I 244A, III 245, et de lumbis Jacob, I 369B, 438B', III 440C. — Pinguis panis Aser, et præbebit delicias regibus, I 448A', 463C. — Quo pacto regia dignitas ad tribum Juda pertinens, de ea non defecerit, I 438C', 442D' et seq., III 670B, IV 128C', 179B, VI 114C', 261B' et seq., IX 517A, XI 372D, neque de familia David, III 477A' et seq., 478B' et

Digitized by Google

seq., 483C, 589C' et seq., 657B, 670A, IV 214A', VI 338C', 346C et seq., 614C, VIII 148C', 281C, 404C et seq., IX 177B', 243B', 244D et seq., etc. — Exponitur parabola lignorum regem petentium, III 163A et seq., 167A'. — Regnorum Juda et Israel divisio, *Vide* Israel, Juda. Quid figuret, IV 100D. — Elias reges unxit ad pœnitentiam, quo sensu, VIII 285C. — Quatenus præter David, Ezechiam et Josiam, omnes reges peccaverint, VIII 288C' et seq. Quo sensu nullus similis fuerit Ezechiæ et Josiæ de cunctis regibus Juda, IV 72D, 90C'. Reges Juda quid signent, 100A'. Virtuosi laudantur, VIII 286D' et seq., 288B et seq. Reges et principes Juda infideles, 329C', IX 60D', sabbata non custodientes, 153A, avari, injusti et populi oppressores, VIII 330A et seq., 354D, IX 173C, 522C', 525A, 652D', ruinæ gentis suæ causa fuerunt, IV 100B, IX 445C'.

Libri Regum materia, divisio et nomina, III 245 et seq., 425, 579, IV 3. Ejus excellentia, III 256C. — Ex dictis et libris diversorum Prophetarum collectus, III 732B, IV 243A, conscriptus est partim a Samuele, partim a Nathan vel alio Samuelis discipulo, partim etiam a Jeremia, III 246, 400C', IV 186B', 209C'. — De aliis libris regum Israel et Juda, *Vide* Liber, Paralipomenon. — Quomodo solvi possint difficultates in libris Regum occurrentes circa computationem annorum regum Israel et Juda, III 696B et seq., 732B.

Spirituales ac mystici reges. De Deo seu Christo rege, *Vide* Regnum. — Reges vocantur Beati, V 421C, 527A, X 114A, XII 162D', Apostoli, VIII 663D, 725D, prælati seu prædicatores idonei, V 419C', VI 117A, XIV 372B', ex quibus quomodo oriantur reges, I 253B. — Rex appellari potest quilibet homo, V 420A, VII 191B, maxime qui dominatur animo suo, et victor exsistit mundi, carnis ac dæmonis, I 463D, IV 487B, 636C, V 516B, VI 121D', 129C', 169D', 667A, VII 109D, 138A, X 378D', XIII 637B. Servire Deo regnare est, XIV 271B. — Filiæ regum quæ dicantur, VI 8C'. — Rex noster est intellectus seu ratio, IX 343D, X 298A'. — Exponitur parabola regis bellum adversus alium regem commissuri, XII 100B et seq.

Diabolus rex dicitur, VII 269C, X 272A', XIV 292C', rex super omnes filios superbiæ, V 36B'. Quo sensu illi tradita sint omnia regna mundi, XI 466D'. — Signatur per regem Sodomorum, I 223B', regem Ægypti, 483A et seq., etc., regem Jericho, III 17B, regem Hai, 52B', regem Babylonis seu Assyriorum, IV 101A, B', VIII 398C', IX 308D, 521D, 534D', etc. Figuratur per draconem magnum et rufum, habentem capita septem ac cornua decem, et in capitibus suis septem diademata, XIV 308B et seq.

Cf. Gubernatio, Potens, Potestas, Prælatus, Princeps, Rector, Romanus, Subditus, Thronus, Tyrannus.

RHAMNUS. Recte per rhamnum intelliguntur diabolus, concupiscentia et peccatum, VI 98D', 99B, 103C. — Quid rhamnus de qua in parabola Joatham, III 163B', 167B'.

RHEGIUM oppidum, ubi situm, et quomodo S. Brunonis nomen revocet, XIV 217D.

RHINOCEROS seu Unicornis. Unde dictus, et quale sit animal, II 458C, V 13C et seq. — Figurate, in bono vel in malo accipitur, VIII 574C. Signat Christum, II 458D', 470B', 685B', V 14A, XI 419A, populum Israeliticum, II 458C', tribum Ephraim, 678A', præsumptuosos et superbos, V 536D', 542C', VIII 574D. — Deus ædificavit sicut unicornium sanctificium suum, quo sensu, VI 262B, 272A'. — Exaltabitur sicut unicornis cornu electorum, VI 370D. — Quid dilectus quemadmodum filius unicornium, V 578A.

RHINOCOLURA, seu fluvius, torrens vel rivus Ægypti, inter Ægyptum et Palæstinam dividit, I 231A', II 507B, III 654B.

RHODE puella, cur Petro pulsanti non aperuerit, XIV 154B'.

Digitized by Google

RHODOCUS Judæus, proditor, a Juda Machabæo comprehenditur et concluditur, V 372 A'.

RHODUS, insula clara in Carpathio mari, XIV 196 D'.

RHOMPHÆA. Quid designet, VIII 241 C', 244 A', 276 D. — Rhomphææ bis acutæ comparatur iniquitas, VIII 120 C, rigor divini judicii, 165 C, XIV 243 B, Scriptura sacra, C.

RICHARDUS a S. Victore, canonicus regularis. « Venerabilis ille Richardus », IX 631 A', Hugonis discipulus, allegatur: de creaturarum pulchritudine, X 56 C', de Filio quæ placita sunt Patri agente, XII 433 C', de Decalogo, II 105 D', de tribus circumcisionibus, I 253 D', de peccato in Spiritum Sanctum, XII 55 C', de curiositate, VIII 25 D, de Saule et David, III 359 B, 392 D', de libris apertis in visione Danielis, X 108 C'. — Citatur insuper de templo Ezechielis, IX 602 C, 603 A, C' et seq., 607 C', 609 D, 630 A, etc., et ab impugnationibus Lyræ vindicatur, 621 B', 631 A'. — (Migne *Patrol. lat.* tom. 196.)

RICHARDUS de Mediavilla (de Middleton), Ord. Min. theologus, « venerabilis doctor », allegatur : de ordine et relatione, II 462 C', de fato et providentia, V 65 A', 72 D', de prædestinatione, 61 C', VII 252 A', de influxu divino, XIII 596 B, de contritione, XIV 391, de S. Ambrosii præsentia in sepultura S. Martini, I 533 A.

RIGOR. Multi facilius humilitate et pietate vincuntur quam rigore, XIII 638 C'. — Superbi rigide loquuntur, VII 125 C'.

RISUS. Homini naturale et proprium est, esse risibilem, XIII 597 D'. — Alius est risus virtuosus ex eutrapelia, gaudio spirituali, falsitatis contemptu; alius vitiosus ex dissolutione, stultitia, impietate, IV 424 D, 632 B', VII 69 B', 226 C', 249 B, VIII 113 B, 123 A', 169 C', X 181 B', XI 514 C, XIII 597 A'. — Sapiens vix tacite ridet, quare, VIII 123 B', XIII 597 C', XIV 417 A'. — Quo sensu melior sit ira risu, VII 247 D', et risus reputetur error, 221 C. — In luctum salubrem risus inordinatus convertatur, XIII 597 D. Qualiter a sancto quodam eremita damnatus sit, X 505 B'. — Risus dolore miscebitur, VII 92 A'. — Justus in die novissimo ridebit, IV 388 C', VI 60 B, VII 199 B', XI 511 C. — Christus dicitur risus electorum, I 284 C'. — Quomodo rideat Deus in interitu malorum, VII 15 B'. An de pœnis innocentium rideat, IV 434 A', 443 B'. — *Cf.* Derisio, Jubilus, Scurrilitas.

RITUS. *Vide* Cultus.

RIVUS. Ægypti rivus est Nilus, IV 94 C, vel Rhinocolura, III 654 B. — Qualiter Deus in petris rivos excidat, IV 616 D', 624 D', et in rivis oves suas pascat, IX 574 A. — Quid terra rivorum et fontium, II 556 C, rivi currentium aquarum super montes et colles, VIII 547 A'. — *Cf.* Flumen, Fluvius.

RIXA. Sicut qui apprehendit auribus canem, sic qui commiscetur rixæ alterius, VII 164 B'. *Cf.* Ira, Lis.

ROBOAM, filius Salomonis, 1us rex Juda. Quo anno Salomonis genitus, et quando regnare cœperit, III 673 B' et seq., 689 C. — Rudis et pavidus, superbus et carnalis, prudentia minutus, III 678 D', IV 215 D, VIII 283 B, seniorum consilio spreto, juniorum sententiæ adhæsit, et duro responso decem tribus Israel a se repulit, III 678 D et seq., IV 215 A, VIII 282 B', 283 B, juxta prophetiam Ahiæ, III 672 C. — Ejus gesta, et bella contra Jeroboam, III 680 A, B', 690 A, IV 211 A et seq., 213 A' et seq. — Libidinosus, IV 212 B', malum fecit coram Domino, III 689 D, IV 212 D, 213 B', et propter delicta sua devictus est a Sesac, Ægypti rege, qui Jerusalem templumque spoliavit, III 689 C', IV 212 D'. — Quomodo in visione Zachariæ designetur, X 673 A'. — Quorumnam typus sit, III 682 A', 690 B'.

ROBUR. Ager Robustorum, unde dictus et ubi situs, III 441 D. *Vide* Fortitudo.

ROGOMELECH. *Vide* Sarasar.

ROMA. Caput dominaque mundi, signatur per civitatem munitam atque sublimem

Digitized by Google

quam Apostolorum prædicatio ad Christi humilitatem adduxit, VI 15A', 117C', 482C', VIII 514A'. — Cur a S. Petro vocetur Babylon, XIII 674C. — Usque ad tempus Constantini Magni idola coluit, X 490A. — Latius præsidet nunc religione divina quam dominatione terrena, XIV 448A. — Judæi asserunt eam penitus conterendam in Messiæ adventu, II 468A', VIII 515A, 574A. — *Cf.* Paulus (S.), Petrus (S.), Romanus.

ROMANUS. Romani pietate conspicui, V 298A, necnon patientia et prudentia, rei bellicæ peritissimi fuerunt, B, 299A. — Post varia regimina, optimo adhæserunt, V 298C' et seq. Eorum reges dicti sunt Cæsares vel Augusti, I 477D', XIV 209B'. — Pro vexillis aquilas et dracones habebant, VI 221C. — Deo volente, cetera regna vicerunt, sed non recta intentione, X 642A'. — Describuntur eorum gesta, V 298A et seq. Qualiter Antiochum Magnum ejusque filium ab Ægypto et ab insulis Asiæ recedere coegerint, 269B', X 151C, 153D, ipsamque Ægyptum postea vastaverint, VIII 426C', 467B et seq. — Quanta illorum potentia, V 297D', X 27A, 104A', 642D, XII 490B. — Romanum imperium regno Alexandri majus, V 269C', quomodo præfiguratum fuerit in Scripturis, VII 191B', X 27A et seq., 104A' et seq., 112B, D', 329A, 622A', 641D', 642D. In Ezechiele per aquilinam faciem Cherubim designatur, IX 422A. — Statuerunt Romani ne quis absque eorum consensu se regem vocaret, XI 21D', 303C', XII 230B', 389A, 490A, 591B, XIV 179C. — Christo nascente, mundi monarchiam tenebant, X 112D', 489D, 633A, XI 410B, quam propter suas virtutes consecuti sunt, IV 26C.

Qualiter Romani idola coluerint, VI 520A. Sine approbatione senatus aliquis de novo deus dici vel coli non poterat, XIV 176C. — Pueros in bello trucidari vetuerunt, IX 398C. — Noluerunt ut ullus reus damnaretur, nisi locum accusationis acciperet, et præsentes haberet accusatores, XI 303D, XII 230D', XIV 177B', 209C. Magnis privilegiis ubique gaudentes, cives Romani ante judiciariam culpæ ostensionem aliqua pœna affici nequibant, 202A'.

Romani fœdus inierunt cum Juda Machabæo, V 299B', Jonatha, 312B, Simone, 319C', 321D, et priores videntur Judæos quæsisse, 367B'. Judæam postea tributariam fecerunt, II 468D, X 674A, XI 201A, 244C', XII 180B'. An et quatenus a Judæis regiam dignitatem abstulerint, XI 440C', XII 357B, 585C. — Ex illorum regibus alii clementes, alii crudeles Judæis fuerunt, X 642A. — Cur Claudius imperator Judæos præceperit a Roma discedere, XIV 185D. — Qualiter Romani sanguinem Christi nescienter ulti sint, XI 242B', urbis ac templi Jerusalem destructione, necnon Judæorum cæde et captivitate, II 104B' et seq., 640B et seq., V 526A, VI 98B', 154B', 164B, 179A, 219C et seq., 224C, VIII 323D', 332B', 344B, 350A, 366A' et seq., 375A', 379B, X 134A, 135A, 136A, 596D', 668D et seq., XI 238A, XII 79D, 89C', 165A, 167D, 168B', 188B, 192B et seq., 237A, 418D', XIII 89C, 382A, XIV 110D', etc. *Vide* Hebræus, Isaias, Jerusalem.

Cur Romani tantum primo profecerint, et postea defecerint, II 468A', V 299A', VII 86C', X 27C et seq. — Senescentis imperii calamitates Christianis tribuebant, IX 264D, Ecclesiamque persecuti sunt, I 482B', III 68A, VI 278B', X 104B'. An et quatenus in Apocalypsi figurentur imperatores Christianorum persecutores, XIV 274D' et seq. — Romanum imperium a Christo subjugatum est, III 142A', VIII 479B', X 28C et seq., et exaltatum, 622D'. Imminente Antichristi tempore, in decem regna dividetur, 104D', 108D', 113A, XIV 341C. Interim non deficiet nec cessabit in toto, II 468A'. Occiso Antichristo, plenum erit usque ad secundum Christi adventum, 468C'. *Vide* Antichristus.

Digitized by Google

Pene a principio conversionis suæ, S. Paulus Romanis prædicare optavit, quare, XIII 113B'. Cur eis scripserit, IX 512A, XIII 5B', et quare ejus epistola ceteris præordinetur, A'. — In Ecclesia Romanorum ex Judæis gentilibusque collecta, XIII 19D', et Neronis tempore numerosissima, VIII 758B, nonnulli ad familiam Imperatoris pertinebant, XIII 115C, 335D, 350B'. — Ceteræ Ecclesiæ gentium in fide confirmatæ sunt Romanorum exemplo, XIII 11A, 116C'.

Romanorum Annales citantur de adspectu Christi, VI 3D'. — Liber de Gestis Romanorum allegatur de senatoribus Romanis a Longobardis primo adoratis, deinde occisis, IV 44C', et de nomine Domitiani, occisi a senatu, e lignis atque lapidibus eradicato, 548D'.

Cf. Papa, Paulus (S.), Petrus (S.), Roma.

ROMBERG Joannes, Ord. Præd. theologus, Dionysianum in Psalmos commentarium edendum curavit, V 385.

ROS. Quomodo producatur, V 8C, VII 30A', X 54C. Quo sensu Deus pater roris dicatur, V 8B. — Ros refrigerat, VIII 105C', 262A', 465D, et ad fructuum bonitatem proficit, I 321B, IV 632B, X 53A, C, 651B. — Quid de rore qui mane jacuit per circuitum castrorum Israelitarum, I 614D, II 376B. — Mystice, ros significat prosperitatem, X 54C, liberalitatis divinæ affluentiam, I 327A', gratiam, unctionem et consolationem Spiritus Sancti, III 436C', IV 637A', VIII 466C', X 53C, 318A', 605D'. Rori assimilatur misericordia Dei, VIII 518C', Verbum incarnatum, X 321A, prædicatio, II 653C, 667D', X 498C, 606A, 655A'. Caput Sponsi rore plenum quid signet, VII 388A, 395D', 400D'. Nubes rore concrescentes prælatos et doctores denotant, 30D'. — Rori mane pertranseunti comparantur beneficia populo Israel a Deo exhibita, X 253C'. — Tanquam gutta roris antelucani, sic est ante Deum orbis terrarum, VII 522B. — *Cf.* Hermon, Vellus.

ROSA. Rosæ excellentia et proprietates, VII 213A', VIII 144D. — Rosæ Jerichontinæ assimilantur Sapientia increata, VIII 144A', et B. Virgo, 154D. — Quasi flos rosarum in diebus vernis, sic Simon Oniæ filius effulsit in templo Dei, VIII 293A. — Justi quasi rosæ plantatæ super rivos aquarum fructificent, VIII 238D.

ROSTRUM. Duo rostra aurea candelabri, in visione Zachariæ, quæ fuerint, X 636B', et quid signent, 638C'.

ROTA. Rotæ luterum templi Salomonis, quot et quales fuerint, III 635C, D' et seq., et quid figuraverint, 641D'. — Describuntur rotæ animatæ, oculis plenæ, quatuor animalibus seu Cherubim sociatæ, in visione Ezechielis, IX 417A et seq., 454C', 455C' et seq. Varia earum significatio, 421C, D', 425C et seq. — Rotæ Dei, quæ, et cur dicantur ignis accensus, X 106D'. — Vox impetus rotæ, quid, X 529D, 532B'. — Rota instabilitatis et imperfectionis symbolum est, III 398B', VI 299B. Frequenter quem fortunæ rota ad summa elevat prius, ad ima declinat, IV 314A. — Quo sensu lingua rotam nativitatis nostræ inflammet, XIII 585C. — *Cf.* Tonitruum.

RUBEN, patriarcha, primogenitus Jacob. Cur a matre Lia ita dictus, I 335A'. — Fratribus obstitit ne occiderent Joseph, I 381C'. Quantus ipsius dolor, puerum in cisterna non invenientis, 383A. — Cum Bala patris sui concubina incestum admittit, I 370C. — In benedictione illi impertita, quo sensu dicatur fortitudo Jacob, I 437B', et principium doloris ejus, C', primus in donis, 438C, et major in imperio, B'. Non crescendus prædicitur, 438D'. Duplex hereditatis portio ad eum pertinens, jure primogenituræ, ad filios Joseph translata est, sacerdotium ad Levi, regia dignitas ad Judam, 438C', II 676D, III 73D', IV 128B'. Cur tam graviter mulctatus, I 439B. — Typice, figurat Christum, primogenitum Patris, I 460A', Petrum apostolum, 459C', populum Judaicum, 460D'. Quid signent

Digitized by Google

illius mandragoræ, 339D, 347C'. — *Cf.* Rubenita.

RUBENITA. Rubenitarum generationes, IV 128B et seq. — Tribus Ruben ad meridiem tabernaculi castrametabatur cum tribubus Simeonis et Gad, II 330A', quibus præerat, 331C'. Illius vexillum ejusdem coloris erat ac sardius rationalis pontificii, hominisque figuram præferebat, 331B. — Ad tribum Ruben pertinebant Dathan et Abiron, II 406C, 476D', necnon et Judith, V 145A, 149B. Nullum ducem dedit Israeli, III 475B. Qualiter a Moyse benedicta, II 675B'. — Rubenitis pars terræ Galaad ad orientalem plagam Jordanis traditur, II 496B et seq., III 69C', 71D', ea tamen conditione ut armati præcederent filios Israel ad expugnandam terram promissionis, II 497A', III 25A. Rubenitæ cum Gaditis et dimidia tribu Manasse a Josue laudati, in terram suam revertuntur, 93B et seq., ceterarumque tribuum zelum concitant, altare ædificando juxta Jordanem, 94C et seq. A Debora suggillantur, 139A. Agarenos expugnant, IV 129C, C'. Ob idololatriam a rege Assyriorum in captivitatem ducuntur, 130A'. — Rubenitæ figurant populum Israeliticum, III 12B', electos Judæos, II 683B', Prophetas V. T., III 26B', optimos prælatos et principes, II 499A, contemplativos, XIV 282C, divites et avaros, II 498D.

RUBER seu Rubeus. Quare rubrum sit Christi indumentum, VIII 737D' et seq. — Mare Rubrum, *Vide* Mare. — *Cf.* Rubicundus, Rubrica, Rufus, Rutilus.

RUBICUNDUS. Cœlum vespere rubicundum serenum mane prænuntiat, XI 186D. — Cur Sponsus dicatur candidus et rubicundus, VII 391B, 398C'. — Veri Nazaræi per caritatis fervorem ebore antiquo rubicundiores perhibentur, IX 364D', 369C.

RUBIGO. Olla rubiginosa Ezechielis quid signaverit, IX 532A et seq., 535A. — Rubigo de argento ablata, vas faciens purissimum, quid denotet, VII 158B. — Rubigo segetum, quid sit, III 651D, et quid figuret, II 642A, III 656A. Rubigo residuum bruchi comedens multipliciter intelligitur, X 328C et seq., 334C et seq.

RUBOR. *Vide* Confusio, Pudor, Verecundia.

RUBRICA, quid sit, VII 532D. *Cf.* Pellis.

RUBUS. Rubus ardens et non combustus in quo Dominus Moysi apparuit, I 494C et seq., XIV 127B', quid portenderit, I 494D', 502C, XIV 127C'. — De rubo non vindemiant uvam, XI 529D.

RUDENS. Rudentes inferni, quid, XIII 686A.

RUFUS. Rufum, fulvum seu rubeum Hebraice dicitur Edom, I 309A', 310B'. — Equus rufus quid signet apud Zachariam, X 619D', et in Apocalypsi, XIV 274A' et seq. Quid insuper denotent equi rufi in visione Zachariæ, X 620B, 641D, 644C'. — Cur diabolus per draconem rufum figuretur, XIV 308B. — *Cf.* Vacca.

RUFUS, Simonis Cyrenensis filius, Christi discipulus fuit, XI 353A.

RUFUS, de quo in epistola ad Romanos, matrem habebat sanctitate insignem, XIII 116D.

RUGA. Rugæ contra hominem testimonium dicunt, IV 526B', 531C. — Ecclesia rugam non habet, quo sensu, XIII 322A'.

RUGITUS. Leoni rugienti comparatur rex iratus, VII 128A', 132A, princeps impius, 175B, X 590A, diabolus, VI 440A, VIII 296B, IX 29B, X 383D, XIII 672C. — Quid rugitus Dei, et qualiter rugitui leonis assimiletur, IX 198A et seq., X 296D', 368B, B', 384A', XIV 418C'; item rugitus Christi, X 297A, 300C, 360A, 373C, 383C, XIV 297C. — Rugitus vehementis doloris signum est, IV 359A'. Rugitui assimilatur lamentatio hominis veraciter pœnitentis, 346C, 690A', V 639B, VIII 719A, XIV 418B'.

RUINA. Spiritualis ruina dicitur impietas seu peccatum, VII 72D, X 241A', 248D, 317B, 532D', 577D'. Quid via ruinæ, VIII 198D, ruinæ antiquæ, 729B. — Pueri quomodo in ligno corruant, IX 376D. —

Digitized by Google

Quinam in ruinosis habitent, et qualiter pereant, IX 571 A. — Ante ruinam exaltatur spiritus, VII 110 D. Ruinam quærit qui altam facit domum suam, 117 B', 118 A', aut qui super arenam eam ædificat, XI 97 B', 532 B. Corruet in malum qui impius est, VII 154 A', qui confidit in divitiis suis, 76 B', qui mentis est duræ, 175 A, qui timet hominem, 180 D. — An de ruina alterius lætari liceat, IV 650 A', VII 114 C, 154 A' et seq. — Quatenus Deus omnes qui corruunt allevet, IV 641 D, VI 673 B, X 423 C. Salubris ruina, quæ, 685 C'. — Quo sensu Christus positus sit in ruinam et in resurrectionem multorum, XI 429 B' et seq., et quomodo ruinam sive angelorum sive hominum impleverit, VI 504 A. — Non erit ruina in cœlo, X 112 A.

RUMINATIO. Quadrupedia ruminantia ungulamque divisam habentia munda erant in V. L., II 206 A et seq., 713 A. Hujus legis ratio figuralis, 213 C', 713 D. — Mystice, ruminare et ungulam dividere, quid sit, II 215 A'. Quinam super triticum et vinum ruminent, X 262 A, 266 B'.

RUPES. Rupes, quid mystice, IV 546 C, V 17 C. — Qualiter Deus rupes perennes humiliet, IX 401 B', D', et convertat rupem in fontes aquarum, VI 523 B. — *Cf.* Petra.

RURÆMUNDA supra Ruram sita est, IX 675 B.

RUS. Rura gregis Dei, quæ, IX 181 C.

RUSTICATIO ab Altissimo creata, valde meritoria est, VIII 48 B'.

RUTA visum acuit, XII 45 D.

RUTH Moabitis. Quo tempore vixerit, III 223 B et seq., et an filia regis Moab fuerit, 225 A'. — Notantur ejus virtus, III 235 D, constantia, 226 D' et seq., humilitas, 230 B, 231 B, B', verecundia, 230 C', et operositas, 231 A, propter quas ad ritum Judæorum quem amplecti optaverat, 227 A et seq., statim admissa est, XI 184 A. — Qua arte Booz ad conjugium induxerit, III 234 C et seq., et an ipsius agendi modus irreprehensibilis fuerit, A', D', 235 B'. Priorem misericordiam posteriore superavit, quo sensu, 235 B. Quomodo et quo jure Booz desponsata fuerit, 237 D et seq., XI 9 C'. — Forsan supernaturaliter concepit Obed, III 240 A. Proavia David fuit, 240 B', et de ejus semine natus est Christus, 241 A', VIII 450 C', 454 A, IX 278 D, in cujus genealogia ponitur, quare, XI 8 A et seq. — Qualiter signetur per petram deserti, III 221, VIII 454 B, et propter eam Moab olla spei dicatur, VI 117 B. — Designat Ecclesiam, III 229 D', 232 D et seq., 236 A et seq., 241 B' et seq., et quamcumque animam fidelem, 229 A', maxime religiosam, D'. — Historia « hujus electæ Ruth » quid nos edoceat, III 229 B', 233 B'.

Liber Ruth, cur conscriptus et sic intitulatus, III 221, 241 A'. Quo tempore editus, 241 A.

Cf. Booz, Noemi.

RUTILUS. Cœlum mane rutilum tempestatem prænuntiat, XI 186 A'.

RUYSBROECK Joannes (B.), « vir magnæ illuminationis », cujus liber de Regno electorum citatur, IV 626 C'.

S

SABA. Saba, nepos Cham, Sabæorum pater fuit, I 193 D'. Sabæi bona Job diripientes, IV 313 C', dæmones figurant, 323 C, 329 A. — Saba nomen est etiam regionis et regiæ urbis Æthiopum, III 660 A, VIII 627 B, X 358 D. — Saba regio aromatibus lapidibusque pretiosis abundat, VIII 722 D', IX 73 B', 543 D. — Regina Saba, mulier prudentissima, III 662 C, Salomonem invisens ut tentaret

Digitized by Google

eum in ænigmatibus, 660C, magnopere ipsius sapientiam mirata est, B' et seq. Quæ munera Salomoni obtulerit, aut ab eo acceperit, 661B', 662A. Tradunt quidam illam lignum crucis Salomoni indicasse, 662D. Quare vocetur regina Austri, et qualiter Judæos in judicio condemnatura sit, XI 157C', XII 40C'. Ecclesiæ typum gerit, III 665A et seq. — De Saba forte venerunt Magi ad Christum, VI 209B', VIII 722D', istaque regio Evangelii prædicationem audivit, 627A, 723A. — Mystice, quid thus de Saba, IX 79B'. Per Saba, quod interpretatur rete, signantur dolosi, IV 400A'.

SABÆUS. *Vide* Saba.

SABAIM, regio trans Æthiopiam, ad Christum conversa est, VIII 641C.

SABAMA, civitas Moab, de qua in Isaia, VIII 456B et seq., 459B, A', et in Jeremia, IX 278A'.

SABAOTH. Dominus Sabaoth, Dei nomen, quid significet, IX 113D, X 391C', XIII 80C', 602C'.

SABBATICUS annus, seu remissionis annus. Qualiter, quolibet septimo anno, Hebræorum terra sabbatizare seu requiescere debuerit, II 32D', 292C et seq., V 255B, 294A'. Anno sexto triplex repromittebatur fertilitas, II 295A'; an post captivitatem viguerit hæc promissio, V 294B'. — Septimus annus vocabatur etiam annus remissionis, quia in eo debita exstinguebantur, aut saltem eorum solutio differebatur, II 574C et seq.; insuper servi Hebræi manumittebantur, 12A et seq., 297A', IX 246B et seq., et juxta Ezechielem, hereditatis portio a principe legata servis suis ad eum revertebatur, 659C'. — Eo etiam anno, Scenopegiæ diebus palam legebatur Deuteronomium, II 649C. — Mystice, quid hæc signaverint, II 18C et seq., 298D et seq., 576C', IX 664A. — *Cf.* Sabbatum.

SABBATISMUS dicitur plena quies in cœlo, XIII 487B. *Cf.* Sabbatum.

SABBATUM. Interpretatur requies, XI 501C. — Quotuplex sit sabbatum, VI 381A'. — Qualiter dies septimus a Deo benedictus fuerit atque sanctificatus, I 67A', 68B et seq., II 4C', quia in ipso opus suum compleverat, I 66D, et ab omni opere suo cessaverat, 67C, B' et seq., XIII 486B. — Quomodo Hebræi sabbatum requiei deputare et sanctificare debuerint, ut diem Domini sanctum, I 616A', 617A, II 4C et seq., 33A', 95B et seq., 121C', 282A, 302A, V 252D', 255B, VIII 700B', IX 153A, 507B', XI 503D', XII 249A', ut signum fœderis inter Deum et filios Israel, II 95B, D, IX 506D, et in memoriam beneficiorum ejus, maxime creationis, II 4C, 287B, 699D, VI 366C, X 218A, XII 275A. In deserto, sexta die, duplicem mannæ quantitatem collegerunt, I 616C, 617A. — Cur in Decalogo de sabbato, non de aliis solennitatibus, fiat mentio, II 699C. — Sabbato licitum erat caritatis, pietatis et necessitatis operibus incumbere, atque contra hostes invadentes pugnare, V 276A et seq., 302C, 352A', IX 153B, XI 61B', 147D et seq., 148D' et seq., 504B, XII 81B', 91B, 363A', 451A'. Quid iter sabbati, XI 264A, XIV 88C', musach sabbati, IV 66B'. — Peculiare sacrificium per singula sabbata oblatum, II 484C, IV 169C', quid signaverit, II 486A. Sacrificium principis in sabbato, quale, IX 658A, et quid exprimat, 662B. — Hac die Judæi ad Prophetas conveniebant, IV 20B', et synagogas frequentabant, XI 330B, 471B, XII 79C', XIV 160A', 162B', 171B, 174C', 178C, 185D'. — Hac etiam die in templo officium suum inchoabant sacerdotes et Levitæ hebdomadarii, IV 50C, et mutabantur panes propositionis, II 290C, III 377B', IV 140B. — Per totum sabbatum portæ civitatis claudebantur, V 261D, aperiebatur vero porta orientalis templi, IX 657C, D', 661A, D'.

Præmia sabbatum tam legale quam spirituale observantibus repromissa, VIII 700B' et seq., 713A et seq., IX 153C, 154A'. Illud violantibus lex pœnam mortis indicebat, II 95C, 121C', 403D. Ar-

Digitized by Google

guuntur Judæi sabbata non custodientes, V 261 C, IX 153 C, 506 B', 523 A. Quomodo puniti fuerint, II 304 D' et seq., IV 274 C, IX 153 B', etiam amissione civitatis sanctæ, D. — Qualiter hostes Jerusalem sabbata ejus deriserint, IX 319 C', 327 A.

Tempore Christi, Judæi præceptum de sabbati observatione recte non intelligebant, V 276 C, XI 149 A, 503 D'. — Quomodo ab eis coleretur tempore Rabbi Pauli, II 4 D. — Quare Christus in sabbatis frequentius docuerit, XI 471 C, XII 79 C'. Quo sensu dicatur Dominus sabbati, XI 148 D, 502 A'. Illud non violavit, 61 A', XII 451 A'. Quomodo de ejus transgressione se suosque excusaverit, XI 147 B et seq., 501 C et seq., XII 81 B' et seq., 91 B et seq., 364 C' et seq., 414 D, multiplici quidem ratione, 82 D. Illius celebritatem ad feriam primam transtulit, XI 148 A'. — De sabbato Christianorum ejusque sanctificatione, *Vide* Deus (Officia et virtutes quibus homo ad Deum ordinatur), Dominica, Festivitas.

In Scriptura sabbatum designat etiam hebdomadam, XII 147 C, XIII 206 C, et quamlibet festivitatem, II 285 D, 302 A, XI 501 C. — Judæi omnes dies septimanæ appellabant a sabbato, unde locutiones : prima sabbati, una sabbati, secunda sabbati, etc., V 547 D, VI 21 C, 290 C, 376 C, XI 316 B, 354 D, 355 D', XII 250 B, 599 C, 606 D', XIV 192 C'. Magnus dies sabbati quis dictus sit, II 485 A', XII 596 C. Quid sabbatum secundum primum, XI 501 D. — Quid psalmi in die ante sabbatum, VI 372 B, in prima sabbati, V 548 A, in secunda sabbati, VI 21 C, in quarta sabbati, 376 C, in quinta sabbati, 290 C, in rememoratione sabbati, V 636 D.

Captivitatis Babylonicæ tempore, terra Judæorum sabbatizavit, IV 274 C, IX 386 C.

Sabbatum figurat requiem a Christo datam, II 287 D', quietem mentis in Deo, nunc per gratiam, et in futuro per gloriam, I 87 A, 620 D, II 699 D, V 636 D, IX 506 D. — Quo sensu sit in cœlo sabbatum ex sabbato, VIII 764 A. — Qualiter semper sabbatizare debeamus, IX 154 A. Quid sabbata animæ, et quandonam ab hostibus ejus derideantur, 334 B. — Sabbatum signat etiam boni operis vacantiam, XI 264 A.

Cf. Festivitas, Requies.

SABELLIUS, hæresiarcha. « Inimicus S. Trinitatis », dicebat Patrem, Filium et Spiritum Sanctum unam esse hypostasim, tribus nominibus designatam propter diversas operationes, VI 3 C, VIII 643 A, XII 272 C, XIII 548 D. — Sabelliani Patrem incarnatum ac passum fuisse asserebant, et propterea Patripassiani dicti sunt, XII 272 D. — *Cf.* Hæresiarcha.

SACCULUS. In sacculis olim servabantur pondera, II 629 D, VII 109 C, X 503 D, 505 D'. — An Apostolis et discipulis Christi licitum fuerit sacculum portare, XI 584 A', XII 3 B, 217 A' et seq. — Mercedes mittere in sacculum pertusum, quid, X 602 C, 605 C'. — Quid sacculi non veterascentes, XII 65 C'. — Deus delicta nostra quasi in sacculo signat, IV 508 A', 512 D.

SACCUS. Olim saccus vestitus erat lugentium et pœnitentium, III 451 C', 720 B', IV 528 D, V 183 C, 250 C', VIII 452 C', 478 B, 490 C, 584 A, IX 398 A', X 124 A', 460 C', 679 D', XIV 301 D. Non licebat coram rege Persarum in sacco apparere, V 183 B. — Saccus designat corpus, V 584 A, 586 A, vitiorumque amictum, X 419 A. — Quo sensu Deus saccum ponat operimentum cœlorum, VIII 666 D', 668 D', XIV 278 A'. — *Cf.* Sacculus.

SACER. Sacra quæ sint, II 134 A'. — Sacrorum V. T. rationes, II 703 C et seq.

SACERDOS. *Vide* Sacerdotium.

SACERDOTIUM. Sacerdotalis officii summa, VI 502 D', X 645 D'.

I. SACERDOTIUM LEGIS NATURÆ. — In lege naturæ primogeniti sacerdotes erant, I 220 B', 221 D, 353 D', 630 C', 641 A', XIII 496 D, 524 D'. Cur Abel dicatur sacerdos, et primus sacerdos, I 126 D. — Primates

Digitized by Google

et optimates antiquitus sacerdotes dicebantur, I 490A, III 490C', 553D', 607C. — De sacerdotio Melchisedech, *Vide* Melchisedech, Sacrificium N. L.

II. SACERDOTIUM VETERIS LEGIS. — A. SACERDOTUM VETERIS LEGIS INSTITUTIO ET CONSECRATIO. — Sacerdotes legis Mosaicæ quandoque etiam Levitæ vocabantur, etsi Levitis proprie dictis superiores, II 635C, III 91C, IV 251C, IX 647C', X 676A. — E filiis Aaron dumtaxat eligebantur, *Vide* Levita. Indifferenter ex Eleazar et Ithamar filiis sumebantur, III 224B, 594A, IV 170B et seq.; sed a sacerdotio quædam excludebant deformitates, II 275B et seq., 276A, 278C. — De sacerdote magno seu pontifice, qui interdum vocatur simpliciter sacerdos, II 244A'. *Vide* Pontifex. — Institutio ministrorum altaris in V. T. tria complectebatur : purificationem, consecrationem, applicationem ad ministerii usum, II 184D et seq., 710C'. Ritus ordinationis sacerdotum, 80B et seq., 173C', 184C et seq., ejusque ratio figuralis, 86B, 185C, 190B et seq., 710D'. Quo sensu sacerdotes uncti dicerentur, et manus eorum repletæ seu initiatæ, 81A', 90C', 158D, 181D', 185B, 333C, V 332C'. *Vide* Oleum. Sacerdotum consecratio septem diebus durabat, II 84B', 189A, per quos de ostio tabernaculi exire non debebant, 188D', 199C. — De vestibus sacerdotalibus, *Vide* Vestis. — Sacerdotes regibus inferiores erant, II 481D', 676D, III 19C', 596D', IV 87C, 203D', 251C', XIV 428B'.

B. SACERDOTUM VETERIS LEGIS OFFICIA AC DEBITA. — Sacerdotum erat vacare cultui altaris, II 416C', IX 609D, et laudibus Dei, VIII 272D', X 60D, cui ministrare debebant, II 589B', III 273C, IV 251D', X 330D', 343B'. — Victimas probabant, II 139A, 312B', sacrificia, oblationes et libamina offerebant, 139D' et seq., 148A, C', 150B', 153B' et seq., 171D et seq., 178B', 181A', 250B et seq., 353B', 354A, IV 216A, 252C', IX 639A', 657C', etc., necnon incensum et panes, II 88C, 273B', 290A, 677B, IV 132B, 169D et seq., 216A, 247B et seq., 251B', 252A, X 694A, XI 375A et seq., atque primitias, II 283B, 284A', 630D. *Vide* Incensum, Libamen, Oblatio, Panis, Primitiæ, Sacrificium, Thymiama. — Votiva æstimabant, II 312B, B', 313A, A', 314A. Circa consecrata solliciti esse debebant, 278A. *Vide* Votum. — Ipsorum erat lucernas accendere in tabernaculo et in templo, II 66C et seq., 88C, 289C et seq., 361A et seq., III 638A', IV 216D, holocaustorum ignem nutrire, II 140D, 172C, C' et seq., 194D', V 262C, 333B' et seq., 335B, 336B, sacra tangere et involvere, II 337C' et seq., 416C', arcam quandoque portare, 47A, 339A', 368A', III 19B, D', 20D', 24D, 467D, 469B', 644B, IV 152D' et seq., 203C'. — In exteriorem dumtaxat tabernaculi partem, quæ Sanctum seu Sancta vocabatur, intrare poterant, non autem populus, II 62B, D, 84A, 416D, XIII 505B'.

In festivitatibus, in jubilæo et in præliis, sacerdotes tubis clangebant, II 367C et seq., 492A, III 33C' et seq., IV 156A, 200D', 205D, 216B', 217A, V 215D, atque bellatores adhortabantur, II 595C, V 286C, 361A. — Pro peccantibus sacrificia offerebant et orabant, II 157C et seq., 167C, 260A', 346C et seq., 402B et seq. — Inter sanctum et profanum, inter pollutum et mundum discernere debebant, II 199C', IX 524D'. — Immundos reconciliabant, II 217A et seq., 235A', 352D', etc. — Quomodo populum sanctificarent, V 258B'. — Quid agere haberent circa lepram tam hominum quam vestium et domorum, II 218A' et seq., 226A et seq., 622B', XI 99D, 491C. Quibus de causis Christus leprosos ad sacerdotes miserit, 99B', 491B', XII 138C.

Ad sacerdotes spectabat librum legis custodire, II 586B', 649C, plebem instruere, 199C', 649C, IV 226D, C', VIII 273D, IX 157D, 649C' et seq., X 699D', illi benedicere, II 354B', jus cum judi-

Digitized by Google

cibus dicere, 584B et seq., 594D, IV 230D et seq., VI 586C', VIII 273C, IX 649D'. — Qualiter eis obediendum fuerit, II 622A', X 235A'.

Sacerdotes præ ceteris decebat sanctitudo, II 273B', IV 203D', VI 613C'. Quo pacto Deus in eis sanctificaretur, II 197B', ipsosque sanctificaret, 275B'. — Cur et quomodo se ipsos sanctificarent ac mundarent, I 641D, II 81B, 89A', 185C', III 633B' et seq., V 258A'. — Quo sensu iniquitatem sanctuarii portarent, et peccata sacerdotii sui sustinerent, II 415C et seq. Sacrificium pro peccato sacerdotis, 158D et seq., 162A. — Juxta Ezechielem, sacerdotes prævaricantes, ad officia infima redacti, de sacerdotio ejiciebantur, IX 647B et seq., et ad ministerium altaris accedere tantum poterant sacerdotes fideles de filiis Sadoc, C', 672C.

Quas uxores licite ducere potuerint sacerdotes, II 273C' et seq., 275D', IX 649D. Tribus sacerdotalis cuilibet alii matrimonio sociari poterat, et frequenter tribui regali conjuncta est, I 524D', 526A', II 274C', 514D' et seq., IV 49C', IX 414C, X 5, XI 372D'. Quid de filia sacerdotis in stupro deprehensa, II 274A. — Sacerdotes a funeribus, paucis exceptis, arcebantur, II 273A, IX 650B. Illis vetitum erat in morte propinquorum capita nudare et vestimenta scindere, II 198A', 274C. — Quid eis inhibitum fuerit circa comam, barbam, et incisuras, II 273A', IX 649A. — Tempore ministerii sui, a vino et omni quod inebriare potest abstinebant, II 199A' et seq., IX 649C. Omne morticinum vel captum a bestia comedere nequibant, II 279A, IX 650D'.

C. Necessitatibus sacerdotum veteris legis quomodo provisum fuerit. — Sacerdotes V. L. partem et hereditatem non habuerunt cum reliquo populo Israel, sed Dominus hereditas eorum fuit, II 418C, 589A, III 72C, VIII 274A', IX 650A'. — Eis tributæ sunt primitiæ et decimæ, II 316A', 317A, 345D, 402A, 417A, A' et seq., 420D, 589A', VIII 51C', 274C, IX 650C', 653C et seq., XIII 497A', restitutiones nemini obvenientes, II 345B, partes in hostium spoliis, 493D', in votivis, 314A, 316D, in plerisque sacrificiis et oblationibus, 148D, D', 149B, 155C, 168D, 175C et seq., 178A', 284A', 290C, 345A', 354C, 417C, III 71C', 269B', 272B', VIII 274D, IX 650B', XIII 172B. In hostiis pacificis pectusculum et armus dexter sacerdoti semper cedebant, II 83A', 181A', 188B, 589B, quare, 182B', 702C'. Panes sacerdotales, qui, 275C', III 377C', XI 147C'. — Quomodo immolatis et oblatis uti potuerint sacerdotes, eorumque filii, filiæ et servi, II 84C, 173C et seq., 174C, D', 178C', 179B et seq., 188B', 200C et seq., 275A', 278A' et seq., 417D. Coquinæ sacerdotum in templo Ezechielis, ubi sitæ, IX 660B, et quid signent, 664A. — Sacerdotibus et Levitis assignatæ sunt urbes cum suburbiis ad alendos greges, *Vide* Levita. Ædes sacerdotum semper redimi poterant, et in jubilæo ad eos revertebantur, II 296C'; eorum suburbana seu pascualia vendi non poterant nisi propinquis, D', III 593B', IX 235B'. — In divisione terræ promissionis apud Ezechielem, quid sacerdotibus tribuatur, IX 651C et seq., 671D' et seq.

D. Historica quædam circa sacerdotes veteris legis. — Hebræi regnum sacerdotale Dei dicuntur, I 637A'. — Moyses et filii ejus an sacerdotes fuerint, II 189C', IV 168D', VI 400B'. — Qualiter Aaron et filii ejus officio sacerdotali uti exorsi sint, II 192C et seq. Quomodo Nadab et Abiu officio suo abusi, plagati sint, 196D et seq. — Cur Phinees pactum sacerdotii sempiterni acceperit, II 473C', V 277D', VIII 274D'. — Sacerdos fidelis quem Deus sibi suscitavit, quis fuerit, III 274C. — Sacerdotes Nobe a Saul occiduntur, III 382C' et seq. — David viginti quatuor sacerdotum ordines instituit, qui sibi invicem in officio sacer-

Digitized by Google

dotali succederent, IV 50C, 87D, 170B et seq., 258C, V 262B, XI 372B', 374C'. Principes sacerdotum qui vocarentur, V 257B', XI 23D, 280C', 372C', XII 206A'. — Filii David quo sensu sacerdotes dicantur, III 490C'. — Sacerdotes de terra Israel a Jeroboam ejecti, ad Judam transierunt, IV 211B'. — Ezechiæ exhortatio ad sacerdotes, IV 251C et seq. — Increpantur sacerdotes a Prophetis, VIII 526C, IX 17D, 23A, 64B', 72D, 106D', 180C et seq., 185A, 188C, 204B', 293D, 365A', 524C' et seq., X 486C, 590B, 646D', 693D' et seq. — Jeremiam persecuti sunt, IX 200C' et seq. — Qualiter dignitatem suam amittere meruerint, IX 647B et seq., X 236A'. Cur luxerint et lugere debuerint, 330C', 331C' et seq., 343A' et seq., 694A', 698D et seq. — A Chaldæis dispersi sunt, occisi, aut in captivitatem ducti, IV 480D', IX 129D', 198B', 340D', 363C', 447B', 453A'. — Ignem altaris quomodo absconderint, V 333B' et seq. — Nomina sacerdotum qui de captivitate redierunt, V 257C et seq. — Qualia ad facinora Jason sacerdotes traxerit, V 345D. — Zacharias an summus sacerdos fuerit, XI 375B.

Tempore Christi, Judæorum sacerdotes venales erant, XI 441A; se ipsos pascebant, non gregem suum, 120C. — Christo invidentes, ejus verba et facta perversa mente observabant, XI 232D et seq., 234B et seq., 236B, XII 172C et seq., 179C' et seq. Utrum illum cognoverint esse Dei Filium, XI 239B', XII 176A'. — Quanta malitia Lazarum suscitatum interficere voluerint, potius quam cæcum natum, XII 496B', 497A. — Qualiter mortem Jesu moliti sint, XI 224C', 239A', 280B' et seq., 284C', 297D et seq., 301D, 304A, 305C, 591C, XII 170D', 179D', 204C et seq., 207A, 226A, 229A et seq., 231C, 232B', 233C, 253B', 580B', 581C' et seq., 583B. — An principes sacerdotum in hortum venerint ut Jesum alligarent, XII 225B'. — Cur triginta argenteos Judæ in corbonam mittere noluerint, XI 302B', et ex illis agrum figuli emerint, C'. — Christo crucifixo illudunt, XI 309B' et seq. — Quid excogitaverint ut resurrectionis ejus famam exstinguerent, XI 315A', 319A. — Prædicationem Apostolorum impedire conantur, et in eos mittunt manus, XIV 108A et seq., 115D' et seq. Discipulos Domini persequuntur, 138D', 140C', et in S. Paulum invehuntur, 203C et seq., 206D et seq., 208D, 209C. — Sacerdotes ad Christum conversi misericordiam ejus quantum manifestaverint, XIV 122A. — Judæi nunc sine sacerdotio sunt, II 419C, X 232D.

III. SACERDOTIUM NOVÆ LEGIS. — A. Ejus excellentia. — Christus divina virtute et ordinatione sacerdos factus est, XIII 499A'. Vere et absolute fuit et est sacerdos magnus, II 277A et seq., XII 440C', XIII 511B', per Jesum filium Josedec figuratus, X 603D', 633B. Templum Dei est, sacerdos et hostia, XIII 635B. — Sacerdotium Melchisedech excellentius ostenditur sacerdotio Levitico, XIII 497D et seq. Quomodo præfiguraverit sacerdotium Christi, I 221A' et seq., VI 502B' et seq., IX 243D' et seq., X 644C, XIII 489D', 491A, 496A et seq., 498C' et seq., 500B, B', 502A', etc., et an perfectius quam legale sacerdotium, I 222A. — Declaratur Christi excellentia ratione sacerdotii sui, XIII 489A et seq. Multiplici ex ratione sacerdotium Christi seu sacerdotium N. L. Levitico sacerdotio præstat, ipsumque evacuat, I 221D', VIII 495A et seq., XIII 498A' et seq., 501D et seq., 504C et seq., 509B' et seq. Sacerdotium legale signatur per sacerdotem de quo in parabola Samaritani, XII 19A. — *Vide* Eucharistia, Missa, Pontifex, Sacrificium.

B. Sacerdotum novæ legis potestas et dignitas. — Sacerdotibus N. L. præ ceteris competit corpus Christi consecrare, XI 290D, XII 210B', 400C', XIII 179C, 637A', sanguinem ejus fundere, II 145A, dominica sacramenta dispensare, X 638C', XI 273A, peccata dimit-

Digitized by Google

tere, quum claves regni cœlorum habeant, 189C' et seq., XII 488C', 609C et seq., XIII 608D'. — Dei ministri, VIII 729B', mediatores inter Deum et homines, III 383C, VI 502D', X 331C', Ecclesiæ dicuntur oculi, III 46A', et manus, B'. Ex eis pendet animarum salus et prosperitas, V 147C. — Spirituales vocantur pincernæ, III 666B, filii Sadoc et Levi, IX 617B, 644A, 648A, genus electum, XIII 637A', regale sacerdotium et gens sancta, C', angeli, X 700A, XI 138A, XIV 237A', 238A. — Regibus superiores sunt, III 596D'. — Sacerdotalis dignitas recte onus dicitur, II 416A; nec decet ea gloriari, sed magis timere, 201C. Grandis est dignitas sacerdotum, sed gravior ruina, si peccant, IX 651A'. — Inter sacerdotes quinam majores, quinam minores reputentur, IX 616D' et seq. — An in primitiva Ecclesia ab episcopis distincti fuerint, VIII 763A', XIII 452A, XIV 166D'. — Ordo sacerdotalis ab Antichristo maxime opprimetur, VIII 496B'.

C. Sacerdotum novæ legis officia. — Qualiter sacerdotes potestate et ordine sibi concessis uti teneantur, II 195B. — Præcipua eorum officia, II 329B', 419B', III 22B'. — Reverenter, pure et amorose corpus dominicum consecrent et pertractent, II 86C, 93A', 177B', 192A', III 472A, V 561A' et seq., 677A' et seq., IX 635B, D, XII 599A', XIII 180B et seq. Quo sensu devotus sacerdos Eucharistiam conficere dignus sit, XIV 160C. Ejus Missa an plus valeat quam Missa sacerdotis mali, II 196B. — Sacerdotes pro se, pro fidelibus, pro principibus orare, lugere, satisfacere et gratias agere habent, II 86B', 151B', 183C', 191D', 196C, 483A', 684D', IX 657A, 661B', X 331C', 336D, 337A, 349D', etc., populo christiano invigilare, II 337A, plebem instruere, delinquentes corripere, X 703C, etc. *Vide* Prædicatio, Prælatus. — Eorum est iniquitatem sanctuarii portare, II 419A. — Arma sacerdotis sunt orationes et lacrimæ, VII 555C'. — Sacerdotes scientiam discernendi inter sanctum et profanum habere tenentur, II 202D', IX 526A'. — Spirituales leprosos quomodo tractare et mundare debeant, II 223B et seq., 232D et seq. — Qualiter populo benedicant, II 356B', III 230B'. Eorum benedictiones plurimum valent, II 355A. — Episcopo injustam excommunicationem mandanti an sacerdos obedire teneatur, II 30C'.

D. Sacerdotum novæ legis dotes ac virtutes. — Præcipuæ dotes et virtutes sacerdotibus, et omnibus qui ad sacerdotium promovendi sunt, necessariæ, II 77C et seq., 86B, C', 176D et seq., 185C, 190B et seq., 192A', 201C', 202D et seq., 275D, 276C', 336D, 342A et seq., 363A', 710D', 711D', III 275B', 666A, IX 634D' et seq., 644A, B', 648D, 650A', X 15A', 60B', 702C, 703B, XIII 418C' et seq., 452A et seq. — Non minus sanctitate quam dignitate primatum tenere debent, II 329B', profundiusque divina penetrare quam populus, XI 375C'. — Quomodo Deus in eis sanctificetur, et ipsi Deum sanctificent, II 202A. — Eos apprime decent firma spes, VI 524B, ardens caritas, II 176D', 191D, fidelitas et prudentia, XII 70C, scientia et discretio, II 191A', IX 649C' et seq., X 236A', 242A, 699D', 703C, sobrietas, II 202C' et seq., VIII 533B, IX 649C, XIII 419B, et castitas, I 644C', II 78C, 176A', III 275B', 472B, V 354B', VI 617B', IX 648B' et seq., licet in Ecclesiæ primordiis uxorem ducere potuerint, 649A'. — Summa puritate niteant, et ab omnibus vitiis atque a minimis etiam culpis alieni consistant, II 77C, 93A', 191B, 276B et seq., 684C', 711C', V 561B', VI 617B', VIII 681A', IX 650C, 651A'. Eis prohibetur cohabitatio mulierum, vetulis et cognatis exceptis, VIII 254C'. — Caveant ab avaritia, et beneficiorum pluralitatem vitent, II 177D', 421A, III 73A, 208A', IX 78D, 159A', XII 59C. — Eorum non est materiali gladio præliari, IV 165C', 167B. — Quare dæmoniaci, etiam post curationem, ad Ordines

Digitized by Google

non promoveantur, XI 574 A'. — Psalmi sacerdoti celebraturo commendati, *Vide* Psalmus.

E. Bonorum sacerdotum merces. — Sacerdotes specialiter a Deo diliguntur, si digne se habeant; si quo minus, intolerabilior imminet eis damnatio, II 202 A, 336 C, X 702 D. — Qualiter sacerdos fidelis per Jesum filium Josedec signetur, X 634 B et seq. — Devotorum sacerdotum animas Deus inebriat pinguedine, IX 222 C'. Quomodo spiritualiter reficiantur qui appropinquant ad Dominum in Sancta sanctorum, 634 D' et seq. Populi profectus, sacerdotum epulæ, VIII 729 B', et gloria, IV 487 A', VIII 729 C', X 645 D. Orando et sacrificando pro plebe, ejus meritis communicant, II 151 C'.

F. Sacerdotum negligentium et indignorum scelus ac pœna. — Ad quid teneantur. — Sacerdotes sæpe periculosius tentantur, peccant et pereunt, IX 345 C'. — Increpantur negligentes et indigni sacerdotes, II 163 C, 201 C, III 275 B, IV 247 D', IX 27 B' et seq., 114 C', 134 A', 189 C et seq., 191 A, 298 B, 325 D', 330 B, 367 B et seq., 370 C et seq., 526 C, X 242 D et seq., 247 C et seq., 257 A', 487 A', 579 C', 597 C', 697 D et seq., XI 382 A', XII 147 D, 599 A'. Christum dedecorant, IX 526 B', populos scandalizant, II 327 D', X 703 A', et perdunt, II 199 A, VI 83 A, IX 78 B', X 247 C. Erit sicut populus, sic sacerdos, 242 A'. Qualiter Deus sacerdotes ducat inglorios, IV 487 D. — De Ecclesia abscindendi sunt mali sacerdotes, III 46 B'. Quo sensu in gladio cadant, VI 271 D'. Quanta pœna eos maneat, III 472 A, VI 467 C', IX 535 A, X 578 D, 702 D et seq., XIII 180 B, C'. — Quomodo pro delictis suis satisfacere valeant, II 163 D. — Sacerdotibus correctis, ceteri facilius emendantur, X 698 D.

Ministri Ecclesiæ, quamvis in mortalibus sint peccatis, veraciter sacramenta ministrant, VIII 206 D, sed tunc mortaliter peccant, VI 37 D'. — Eorum orationes efficaces sunt coram Deo, sed non ipsis prosunt, VII 99 C; attamen Horas canonicas omittere non debent, VI 37 D', X 401 A. — Quid peccatori ad celebrandum seu prædicandum obligato agendum sit, VI 37 B'.

G. Fidelium erga sacerdotes officia. — Fideles sacerdotes diligere ac honorare debent, III 383 C, IV 487 C', VIII 28 D', 51 D, B', XIII 425 B, eos consulere et reverenter audire, II 151 A', III 22 C, VIII 44 A, 48 D, 54 A, X 241 D, atque illis necessaria ministrare, I 429 A', II 419 C' et seq., VIII 51 D, C', IX 656 D, XIII 425 C. — Sacerdotes temere accusandi non sunt, XIII 425 D. — Eorum mors deplangenda est, II 199 B. — Consuetudo sepeliendi ministros altaris cum ministerii sui vestibus, unde orta sit, II 198 A'.

IV. SPIRITUALE SACERDOTIUM FIDELIUM IN TERRA ET BEATORUM IN PATRIA. — Quo sensu omnes fideles sacerdotes dici possint, I 642 B', II 177 A, III 492 A', XIII 634 D', 635 D, 637 A, XIV 229 D'. Sacerdotes sint in anima nostra intellectus et recta voluntas, II 146 D, IX 343 D. — Beati in patria sunt sacerdotes Dei et Christi, XIV 358 A'. — *Vide* Sacrificium spirituale.

V. SACERDOTIUM APUD ETHNICOS ET IDOLORUM CULTORES. — Quo sensu Jethro sacerdos fuerit, I 489 D', 630 D. — De Levita quem Michas sacerdotem suum fecit, *Vide* Jonathas. — Quo spiritu Philistinorum sacerdotes sanum consilium dederint, III 291 A'. — Sacerdotes idolorum quomodo initiarentur, III 203 B, 686 A, IV 215 B'. — Sacerdotes Baal a Jehu occiduntur, IV 46 B', 47 D. — Sacerdotes decem tribuum Israel veri non erant sacerdotes, III 681 C', 686 A, IV 211 C', 215 B'. Propter iniquitates suas cum populo perierunt, X 236 D, 237 A et seq., 243 C et seq., 255 B. — Josias sacerdotes excelsorum interfecit, III 683 C, IV 87 A', 90 D. — Samaritani unde sacerdotes receperint, IV 70 B, V 216 A'. — Sacerdotum Babyloniæ nefarii mores et turpes ritus, IX 404 A', D', 405 C et seq., 406 B'.

Digitized by Google

Cur sacerdotes Bel a rege Babylonis occisi sint, X 180A' et seq. — Quomodo sacerdotes solis ac lunæ longissimam vitam ducerent, I 107D'.

Cf. Clericus, Episcopus, Levita, Ministerium, Pastor, Pontifex, Prædicatio, Prælatus, Presbyter, Primitiæ, Sacrificium.

SACRAMENTUM. De sacramentorum V. L. natura, numero et ratione agitur, II 134A', 701A, 707C et seq. Præfigurabant quædam sacramenta N. L., 708C'. Quo sensu exemplar essent et umbra cœlestium, XIII 502B'. — Gratiæ figurativa sed non contentiva, eam tamen præstabant ex fide ac devotione suscipientium, XI 33D', 190A', 366D', 367C, XIII 33C', 59B', 499C', 509C, XIV 437B. A corporalibus immunditiis et irregularitatibus tantum emundabant, XIII 58A', 504C. — Baptismus Joannis an fuerit sacramentum, *Vide* Joannes (S.) Baptista.

Sacramenta N. L. a Christo instituta sunt, XII 338C', etc. *Vide* Christus. De latere Salvatoris in cruce dormientis fluxerunt, VII 299B, VIII 656B, 677A, XIII 44C', 126D', XIV 51A. In illis potestatem excellentiæ habet, XII 426A. — An infusionis gratiæ solummodo sint ostensiva, XI 190B'. Vasa sunt medicinalia, gratiæ significativa, contentiva et effectiva, per quæ nobis applicatur virtus seu meritum passionis dominicæ, V 55D, VI 617A', 679B', VII 299B, 373D', X 637D, XI 18A', 366C', 367C, 368D, 508D, XII 200C', XIII 33C', 59C', 456A', 615C, XIV 7C', 50D', 161A', 437A. — Per ea quotidie renovatur Ecclesia, VII 302C', cujus portarum sunt quasi seræ, VI 684C. — Qualiter signentur per media ferculi Salomonis, VII 354B', et septem infusoria candelabri aurei, apud Zachariam, X 637D. — Accedit verbum ad elementum, et fit sacramentum, XIII 322D. — A ministris Ecclesiæ conficiuntur et dispensantur sacramenta, X 638C', XI 273A. — Quotidie debemus saltem spiritualiter Christum suscipere, et ejus refici sacramentis, III 716A'.

Sacramentum dicit etiam mysterium, occultum Dei consilium, secretum divinum, VII 466C', 490A', 524A', X 21C, 30A, 71C, XIII 300B', 308D, 309D, 360C, XIV 237B, occultam significationem, 340A. — Cur Verbum incarnatum dicatur magnum pietatis sacramentum, XIII 420A'. — Sacramentum regis abscondere bonum est, V 117B'.

Cf. Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Matrimonium, Ordo, Pœnitentia, Sacrificium, Unctio.

SACRIFICIUM. Soli Deo debetur sacrificium, et duplex quidem, internum et externum, I 123D, 125C, V 429C. — Cultus divinus in sacrificiis præsertim consistit, II 134A'.

I. SACRIFICIA LEGIS NATURÆ. — Ante legem scriptam, ex institutione Adæ, Deo offerebantur sacrificia, primitiæ et decimæ, I 123D, IV 304C, etc. — Primogeniti tunc sacerdotes erant, *Vide* Sacerdos. — Sub lege naturæ, sacrificia ex opere operantis, non ex opere operato, Deo placebant, I 123D', 176C', II 281B. — Qualiter Deus sacrificium Abel sibi acceptum esse testatus sit, I 123C', 124C, XIII 515A'. Quid sacrificio Cain defuerit, I 123C, 125A, C. Allegorice, quid sacrificia Abel et Cain, 137B' et seq. — Holocaustum Noe ejusque significatio, I 176B', 181B. — De sacrificio Melchisedech, *Vide* Melchisedech. — Qualiter Abraham tria animalia terrestria triennia et duo aeria immolare jussus sit, I 226C' et seq., 232C, 234A'. Quid præfiguraverit immolatio Isaac, 292C et seq., XIII 518C, et quomodo in ea resplenduerint fides ac obedientia Abrahæ, I 286A et seq., XIII 518A, 581A et seq. — Quo jure Jethro victimas Domino immolaverit, I 630D. — Cur pro filiis suis Job holocausta obtulerit, IV 304D.

II. SACRIFICIA LEGIS MOSAICÆ. — A. SACRIFICIORUM VETERIS LEGIS INSTITUTIO, VARIÆ SPECIES ET RATIONES. — Sacrificia V. L. ad præcepta cærimonialia pertine-

Digitized by Google

bant, II 134B. — An Hebræi sacrificia obtulerint in deserto, statim post eductionem suam de Ægypto, II 701A', VIII 631C, IX 83B', X 401C et seq., XIV 129A'. — Sacrificiorum V. L. multiplex distinctio, ordo et rationes, II 134C et seq., 136B et seq., 288C, 701A et seq., V 654C, VIII 326A. — Quid hostia, victima, sacrificium, oblatio, libamen, etc., II 82A', 88B', 137B, V 167A', 273A', X 40B, 343C, sacrificium sanctificationis, VIII 51D'. — Victimarum immolatio quid signaverit, II 135A, 139D', 702A. — Deus in sacrificiorum institutione ad signa zodiaci respectum non habuit, I 562A et seq. — Cur sacrificia per vitulos designentur, X 317B'. — Vacui apparere non debuerunt Judæi in conspectu Dei, II 34B, 580D, VIII 213B.

B. Sacrificiorum veteris legis ritus proprii, eorumque significatio.

1. Holocaustum seu holocautoma. Sacrificiorum præstantissimum, totum ad Dei honorem comburebatur, II 136B, C', 138B', 139C, 702D', etc. — Victima de bobus, ovibus aut capris, masculis, immaculatis, eligi poterat, II 138A', 141A, 279D', III 291A, aut de avibus, scilicet de turturibus vel de pullis columbæ, II 141C'. De ovibus aut capris tantum sumebatur victima annicula, 141A. — Juxta altare, ad aquilonem immolabatur, II 141C. Corpus concisum in frusta penitus adolebatur in altari holocaustorum, 140D et seq., 141B', 142A', IV 270B. *Vide* Altare, Ignis. — Pellis sacerdotibus pertinebat, II 140C, 175C. — Hoc sacrificium duodecim sacerdotum ministerium requirebat, II 162C. — Ritus holocausti de avibus, II 141C'.

Rituum supradictorum significatio allegorica, II 144B et seq., 175D, et tropologica, 146A et seq., 175D' et seq. — Holocaustum statui perfectorum convenit, II 136C, 702C. Præfigurabat oblationem eorum qui se ipsos Deo totaliter mancipant, maxime religiosorum, 176B, V 523A, VI 47C', 150A', IX 615D', X 40A, XI 375B, XIV 437C', 439B', et martyrum, VII 470B, XIV 439D'. — Quid holocaustum Christi, V 521B', et Ecclesiæ, 523C. — Spiritualia holocausta quænam Deo placeant, VI 36C et seq. Quomodo ipsi offerantur holocausta medullata cum incenso arietum, 150D', et qualiter aqua adspergenda sint, III 709B'. Quinam holocaustum immolent, et quinam hostiam offerant, VIII 701D'. — Holocaustis materialibus præponuntur scientia Dei, X 254B', 257A, obedientia, III 346B et seq., VII 237A, justitia et misericordia, 108A, 138B'. — Deus odio habet rapinam in holocausto, VIII 730A'. — *Vide* Sacrificium spirituale.

2. Sacrificia pro peccato. « Peccata » etiam dicebantur, II 415D, VIII 23C, XIII 59A, 231C', etc. Eorum natura et significatio, II 136C. Præstantiora erant pacificis, 136D'. Quatuor erant, 157D. — 1° Pro ignorantiis sacerdotum vel populi, immolabatur vitulus immaculatus, II 158D et seq., 160C et seq., 174B, 402B, cujus sanguine adspergebantur velum Sancti sanctorum et altare thymiamatis, 159B, 160C'. Corpus ejus totum cremabatur, 160B, partim in altari holocausti, 159A', 160C, D', partim extra castra, 159C', 161A. Pellis comburebatur, 159C', 243D'. Nihil inde percipiebat sacerdos, 136D, 160A, sicut nec in quolibet sacrificio pro sacerdotibus, 174A. Pro quibus sacerdotibus fuerit oblatum, 158D, et pro quibus peccatis, B', 162A. — 2° Pro ignorantiis principum vel privatorum, offerebatur hircus immaculatus, II 161D, 402C, vel capra, 161C', 402C', seu ovis immaculata, 161D', quorum sanguine adspergebatur altare holocausti, non autem altare thymiamatis, neque velum Sancti sanctorum, B'. Hostia in duas partes dividebatur, quarum una in altari adolebatur, altera in usum sacerdotum cedebat, 136C, 228B', 702D. In loco sancto comedenda erat, 174C, 200C, a solis masculis de genere

Digitized by Google

sacerdotali, 174D', 417D. Omnia contactu ejus sanctificabantur, 174D. — Simili prorsus modo offerebatur sacrificium pro delicto, seu peccato omissionis, II 175A, 228B'. — Describuntur sacrificia pro certis peccatis præscripta, II 164D et seq. — Pauperes pro peccato offerebant par turturum aut duos pullos columbarum, II 167C, 217D, 702D', XI 423C' et seq., vel similæ partem ephi decimam sine oleo et thure, II 167C' et seq. — Ad sacrificium pro peccato unus sufficiebat sacerdos, II 162D.

Præfatorum rituum interpretatio allegorica et tropologica, II 163B et seq., 171B, 177B et seq., IX 635B, XIII 529C. — Sacrificium pro peccato statui pœnitentium convenit, II 136C.

3. *Sacrificia pacifica.* Eorum significatio et variæ species, II 135C, 136B', 153B, 178A, 179A. — Victima, quæ de bobus, ovibus vel capris, masculis vel femellis, immaculatis, eligi poterat, II 153C, 154B, A', 280A, in introitu tabernaculi immolabatur, 153B', et in tres partes dividebatur, quarum una, id est adeps cum renibus, et reticulum jecoris cum renunculis, Deo offerebatur certo ritu, 181D, 182C, et incendebatur, 153C', 154D, alia, id est pectusculum et armus dexter, sacerdoti deputabatur, 181A', 182B', 188B, 200A', 354C, 589B, 702C', tertia pars offerentis erat, 155C, 568C', III 250D', IV 270C. — Insuper offerebantur panes absque fermento, lagana azyma oleo lita, et collyridæ oleo conspersæ, necnon et panes fermentati, II 178A et seq. — Hostia pacifica a mundis comedenda erat, II 179D' et seq., 278B', eadem die, in sacrificiis pro gratiarum actione, 178C', 188C', 281A', eadem die et sequenti, in sacrificiis pro beneficio impetrando, 179B, 256B ; quare, 179A'. Residuum igni tradendum erat, 178C', 179C, sub qua pœna, D. Sacerdotes partem suam cum filiis et filiabus suis in loco mundissimo comedebant, 200D. Quinam ab immolatorum esu arcerentur, 278A' et seq. — Aves in pacificis non adhibebantur, II 154C', 155B', 702D'.

Hostia pacifica, quid allegorice, II 155D, et tropologice, 156B et seq., 182D et seq. — Statui proficientium convenit, II 136B'.

4. *Sacrificia incruenta* seu de rebus inanimatis. Vera sacrificia fuerunt, II 149D. — Eorum ritus, II 147B et seq., ratio et significatio, 149A, 150D et seq. — *Vide* Oblatio.

5. *Juge sacrificium et alia quædam particularia sacrificia.* Quotidie offerebantur agni anniculi duo, cum simila, vino et oleo : unus ante solis ortum, qui tota die cremabatur usque ad crepusculum, alter ante solis occasum, qui usque ad auroram incendebatur, II 85B et seq., 172A et seq., 173D', 340B, 483D', 486B', IV 193B', 216A, V 214C, B', X 118D. — Pro communitate fiebat, publico sumptu, et a pontifice ipso offerebatur, II 173B. — Cunctis sacrificiis fuit Deo acceptius, X 118B'. — Quasi continuum festum erat, perpetuitatem felicitatis divinæ repræsentans, II 706C. Quid significaverit allegorice, 86D', 175D, 287D', 485C', et tropologice, 176A et seq., 488A. Sacrificium vespertinum, quid, VI 653B'.

Sacrificium paschale, *Vide* Agnus, Pascha. — Sacrificia in die Expiationis celebrata, II 238D et seq. *Vide* Expiatio, Hircus. — De sacrificio vaccæ rufæ, *Vide* Vacca. — Sacrificia oblata per singula sabbata, necnon in calendis seu neomeniis, et in festivitatibus, II 282A et seq., 484C et seq., 486D et seq. Eorum significatio, 485D'. *Vide* Festivitas, Neomenia, Sabbatum, Solennitas. — Sacrificia præscripta in consecratione pontificis et sacerdotum, II 80B et seq., 86B, 185A' et seq., 191D', in oblatione Levitarum, 362B', in purificatione puerperæ, 216C' et seq., XI 423C' et seq., et leprosi, II 226C et seq., 228C et seq., 233D, 234A. Sacrificium zeloty-

Digitized by Google

piæ, 346C et seq., 350C. Sacrificia oblata pro Nazaræis, 352D', 353D et seq., 356A, pro mortuis, V 370C, X 280A. — An in unctione regum sacrificia per septem dies offerrentur, III 314D.

Quid apud Ezechielem statuatur circa sacrificia principis in spiritualibus, seu pontificis, IX 654B et seq., 656B' et seq., et principis sæcularis, 657C', 658A, C' et seq., 661A', 662B et seq., 663D, et circa sacrificia in consecratione altaris, 639D et seq., 643D'. — Mensæ super quas offerebantur sacrificia, quid signaverint, IX 608A' et seq., 616A et seq. — Partes suas sacerdotes in gazophylaciis aquilonis et austri reponebant et comedebant, IX 630B, 634D', princeps in porta orientali, 645B.

C. Sacrificiorum veteris legis ritus communes. — Sacrificiorum materia animata erat vel inanimata, II 137C, 149D, nunquam humana, III 175D. — De quadrupedibus tres tantum in hostiam assumebantur, bos, ovis et capra seu hircus, II 142C et seq., 701C', de avibus similiter tres, turtur, columba, 143B, et passer, D, de piscibus nullus, quare, B'. Quare tam pauca de pecoribus et avibus elegerit sibi Dominus, 143D. — Cur Scriptura de avibus immolaticiis loquens dicat, de turturibus et pullis columbæ, et non de columbis, nec de turturum pullis, II 143D', XI 424D. — Quomodo lex offerentium paupertati provideret, II 147B. — Hostia saltem octo dies nata esse debebat, II 26C, 281C, et absque macula, 138B', 153C, 161D, 280A et seq., 582A', X 694D, 695D et seq., 697B', 698A'. Trunca animalia an aliquando offerre aut sacrificare licitum fuerit, II 280C. Frequenter pro gravioribus culpis viliora offerebantur; interdum eadem pro peccatis in gravitate disparibus, 161D, 169C', 703A. — Nunquam matrem cum fetu eodem die immolare licebat, II 281D. — Fermentum et mel in sacrificiis non adhibebantur, sed oleum, sal et thus, *Vide* Fermentum, Mel, Oleum, Sal, Thus. — An de manu alienigenarum hostiæ accipi et offerri potuerint, II 280B' et seq.

Hostia ad ostium tabernaculi præsentanda erat, qualiter, et sub qua pœna, II 138C' et seq., 250B et seq., 251A, etc. — Cur offerentes super caput hostiæ manus imponerent, II 139D et seq., 144B', 160B', etc. — Sacerdotum erat immolare et offerre hostias, *Vide* Sacerdos. Hoc tamen Prophetis ex divina dispensatione licuit, III 184A. — Modus occidendæ hostiæ cur tam distincte præscriptus, II 143D'. — Victimæ concisæ primo in Probatica piscina a Nathinæis lavabantur, deinde a sacerdotibus in luteribus templi, demum altari imponebantur, III 637B, IV 198A'. — Vesicula gutturis avium cur projicienda, et quare super eas ferrum non fuerit levandum, II 141D', 144A. — Sanguis totus effundebatur nec aliquando in alicujus usum veniebat, *Vide* Sanguis. Hostia pro peccato, cujus sanguis in sanctuarium inferebatur, non comedebatur, sed comburebatur extra castra, II 175A, 200D', XIII 529B. — Adeps nunquam in usum sacerdotum vel offerentium veniebat, sed Domini erat, et ideo totus comburendus, *Vide* Adeps. — Cuilibet sacrificio seu oblationi jungenda erant libamenta, *Vide* Libamen. — Quomodo consummaretur sacrificium, VIII 293B', XI 375D, XIII 505C'. — In sacrificiis quibusdam solennibus sacerdotes tubis clangebant, II 368B, et psallebant Levitæ, IV 169B', 253A', VIII 280C'. — Usque ad horam sacrificii vespertini legitime sacrificabatur, III 330C. — Sancti patres V. T. absque orationibus, collaudationibus et benedictionibus sacrificia sua non offerebant, II 135D'.

D. Sacrificiorum locus. — Sacrificia in loco a Deo electo tantummodo offerri poterant, nisi forte ex dispensatione divina et causa idonea, II 7A', 250A et seq., 252A, 566B et seq., 568B', 579A, 703D', III 96A, D, quare, II 251D', 252A. Ceteris paribus, magis meritoria erant

Digitized by Google

in tabernaculo coram arca oblata, III 599B, 600B. — Ex dispensatione divina facta sunt in Hebal et in Carmelo, II 634A', III 49D, 705B' et seq., in loco Flentium, 119A, in Ramatha, 297B', 307C'. — An in excelsis offerri aliquando potuerint, III 598C', 599A, 691C', 731D, IV 58B, 64A', 88C, 234B, VI 260D, maxime in Gabaon, III 599D, IV 157A et seq., 164A', 191B et seq., 192C'. Excelsa destruxit Josias, 88B, 89A', D', 90C, 266C. *Vide* Excelsum. — Quid de sacrificiis Gedeonis, III 145D' et seq., 147A, 150A, 160D', Manue, 182D', 183C', 184B', Samuelis, 296B, 297B', 307C', 350C'. — Templo constructo, in Jerusalem offerri dumtaxat poterant sacrificia, saltem communi jure, III 691C', VI 260D, 626D, X 232C, XI 254B.

E. Historica quædam circa sacrificia veteris legis. — Qualiter sacrificium oblatum a Moyse in monte Horeb seu Sinai missionis ejus signum fuerit, I 497C et seq., 503C, II 40A', 44D. — Quo sensu Hebræi abominationes Ægyptiorum immolaverint, I 542A', 544B, II 701C'. — Prima sacrificia Aaronis et filiorum ejus, II 192C' et seq., 195C' et seq. — Ignis de cœlo holocausta Sanctorum sæpe consumpsit, ut patuit in sacrificiis Abel, I 124C, XIV 34C', Aaron, II 194C', 196C', VIII 272B', Gedeonis, III 146B, 150B, Manue, 184B, David, IV 164A, Salomonis, 204B, V 338C', et Eliæ, III 705B, 706A, 709D'. — Describuntur sacrificia Salomonis, III 659B, 660D', Ezechiæ, IV 252B' et seq., 258B', Nehemiæ, V 334A et seq., Simonis Oniæ filii, VIII 293A' et seq. Oblatio Elcanæ, quid signet, III 255D', 257B'. — Qualiter filii Heli Hebræos a sacrificio Domini retraxerint, III 269C et seq., 272C' et seq. — Nonnunquam gentiles sumptus præstiterunt ad sacrificia in templo Jerusalem offerenda, IV 262B', V 224A', 342C. — Qualiter sacerdotes luxerint, eo quod periisset sacrificium et libatio de domo Domini, X 330B'. — In captivitate defuerunt sacrificia, X 40A, et nunc quoque Judæi sunt sine sacrificio, 232C. — Juge sacrificium et alia sacrificia tulit Antiochus, V 273A', X 118D, 153C'.—Judas Machabæus vetus holocaustorum altare profanatum destruxit, novumque ædificavit, V 287D'.

F. Sacrificiorum veteris legis efficacia. — Cur et quando cessaverint. — Sacrificia V. L. Deo accepta erant, peccataque delebant, non ex se, sed ex offerentium fide, devotione ac caritate, II 82D, 135D, 140C', 161A, 419A', III 91A, IV 253B', V 432B, VI 46D', VIII 47B', 213D, 293C', 605D', 756C, IX 22A, 73C', 508D, X 41A, 254C', 401C, 501C' et seq., 694D', XIII 506C, 509B et seq., 510D', XIV 34D', 436D'. Propter insufficientiam suam quotidie iterabantur, XIII 501A', 508B', 510D', etc. Judæorum, maxime prævaricantium, sacrificia qualiter respuerit Deus, VII 99A, 142A, VIII 210B, 325B et seq., 631A, IX 111C', 128D', X 244D', 273D, 400C', 694D', 701B, XIV 437D. Quid sacrificiis prætulerit, III 346A et seq., VI 47A, VII 108A, 138B', 237A, VIII 212C et seq., 327A et seq., IX 83B', X 40D', 254A', 502B et seq., XI 65D et seq., 112A', 148C, XIV 437C' et seq. — Sacrificia legalia ad tempus bona et licita erant, sed quia immolationis Christi in cruce figurativa erant, cessare debuerunt ut locum darent sacrificio N. L., et revera abolita sunt, atque mortifera evaserunt, V 432A, 653A' et seq., 658C' et seq., VI 35D et seq., VIII 325C et seq., 495A, 756A et seq., X 134A' et seq., 232C, 233B', 254A', 694D' et seq., XIII 498A' et seq., 502A', 510A et seq., 527A, XIV 437C; attamen post Spiritus Sancti missionem, usque ad Evangelii divulgationem, pro loco et tempore adhuc observari potuerunt, D.

III. SACRIFICIUM NOVÆ LEGIS. — Christus tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam Deo, in odorem suavitatis, VI 69B, VIII 686C, IX 244A, XII

Digitized by Google

197 D, XIII 319 C, etc. Ejus sacrificium iterari non indiget, 501 A', 508 A' et seq., 510 D' et seq., 511 D, 655 C. Quomodo præfiguratum in V. L., I 181 B et seq., 222 A, 292 C et seq., 573 C et seq., II 86 B', D', 143 B, 144 B et seq., 149 C, 151 D', 152 C, 155 D, 163 B', 175 D, 192 B, 248 B', 249 C, 287 D', 426 A et seq., 701 A, 702 B, B', 708 A', III 150 A, VI 653 B', IX 663 B', XI 607 C', XII 209 A', 302 C', 596 D', XIII 146 A, 518 C. Spirituales victimæ Christi, quæ, VII 60 C'.

Sacrificium N. L. a Prophetis prænuntiatum, VIII 472 B, X 686 D', 695 B, 706 A', Deo acceptissimum est, II 196 A, V 523 B, VII 99 B, X 405 C', omnibusque sacrificiis V. L. præstat, I 221 D', X 706 C'. — Cur dicatur sacramentum, II 701 B, et sacramenta, VIII 472 B, XIII 179 C', sanctum sanctorum, IX 635 B, sacrificium justitiæ, V 432 B, VI 47 B', XIV 439 A', et laudis, VI 35 D'. — In illo quatuor quænam consideranda sint, XIII 180 A'. — Hujus sacrificii ritum Ecclesia determinavit, VI 34 A'. — In primitiva Ecclesia oblatum est, XIII 171 B' et seq., XIV 102 A, et usque ad finem mundi offeretur, XIII 180 A, non vero publice in persecutione Antichristi, X 164 A. — *Vide* Christus, Eucharistia, Missa, Sacerdos.

IV. SACRIFICIA SPIRITUALIA. — Spiritualia fidelium sacrificia, qualia esse debeant, *Vide* Deus (Virtutes et officia quibus homo ad Deum ordinatur). De spirituali holocausto, *Vide supra* Holocaustum. Sacrificium et libamen, quid mystice, X 349 B', et quomodo de domo Domini pereant, 336 C. — Omnis actio virtuosa ad Dei honorem exhibita sacrificium est spirituale, XIV 439 D'. — Eleemosyna est hostia Deo gratissima, XIII 350 C, 530 A. — Abominationes Ægyptiorum quomodo Deo offerantur, I 544 B, II 701 D'. — Sine gratia et caritate, sacrificia exteriora non sunt Deo accepta, VIII 335 A' et seq., IX 87 A, 133 D, X 279 D', 405 B', 505 D, XI 65 B'. — Cur tribulationes sacrificiis præferantur, X 40 D'. — Moraliter, quinam sacrificent de fermentato laudem, X 392 A'.

Sacrificia Beatorum in patria, quæ sint, VI 48 A, XIV 358 B', 440 A'.

V. SACRIFICIA IDOLOLATRICA. — Quæ immolant gentes, dæmoniis immolant, II 660 C, VII 524 B, XIII 172 D, aut mortuis, VII 535 D'. — Quid de septem holocaustis Balaam, II 454 A, A'. — Quomodo sacerdotes Babyloniæ eorumque mulieres hostias deorum tractarent, IX 405 C. — Etsi Judæis vetitum fuerit immolare dæmoniis, idolis aut creaturis, II 24 A', 250 B', 541 C' et seq., 582 C', IV 70 B', etc., frequenter ipsi eorumque reges sacrificaverunt reginæ cœli, IX 264 C et seq., et omni militiæ cœli, IV 80 A', 264 C, VIII 748 B', IX 161 A', XIV 129 D, C', necnon et diis alienis, II 660 C, III 669 B et seq., IV 65 A, C' et seq., 68 C, 80 B et seq., 85 D, 87 D et seq., 248 C, 250 A', 264 B et seq., 265 D', V 273 D, VIII 332 C', 748 B', 749 D, IX 82 D', 148 A', 238 A, 263 C, 264 B, 508 B', X 238 C, 239 C, 294 B, 401 C et seq., etc., idolothyta comederunt, II 471 D', 665 B, VI 464 A'; imo idolis filios suos immolaverunt, IV 17 A, VI 465 D, VIII 705 A, IX 160 B', 478 C', 530 B, X 310 C, contra præceptum Domini, II 253 C', 269 D' et seq. — Qualiter Jeroboam et decem tribus Israel vitulis aureis sacrificaverint, *Vide* Vitulus. — Antiochus Judæos compulit ad sacrificandum idolis, V 273 D, B', 275 C, 345 D', 351 D'. — Cur Nabuchodonosor Danieli sacrificare voluerit, X 29 A'; item sacerdos quidam Jovis SS. Paulo et Barnabæ, XIV 165 D. — De idolothytis seu immolaticiis idolorum quid docuerint ac statuerint Apostoli, XIII 159 C et seq., 172 C et seq., 173 A et seq., XIV 170 C', 171 D', 198 C', 245 C'.

Moraliter, quinam sacrificent reginæ cœli, IX 265 A', aut immolent Baalim, X 299 A. — Quid sacrificia diabolica, II 474 D', 670 A'. — Lignum offensionis aurium sacrificantium, quo sensu, VIII 188 C.

Cf. Hostia, Oblatio, Sacerdos, Victima.

Digitized by Google

SADDUCÆUS. Sadducæi, qui interpretantur justi, unde nomen acceperint, XIV 116A. — Hæretici V. T., XIV 115D', quinque libros Moysis recipiebant, non autem Prophetas; nec angelos, neque animæ immortalitatem, neque resurrectionem et judicium admittebant, I 381C', 496B, IV 362A, IX 494C, XI 34A, 245A', XII 94B', 182A, XIV 204B', D'. Hypocrisi pleni erant, XI 35B, XII 75A. Quid fermentum Sadducæorum, XI 187 D et seq. — Quomodo a S. Joanne Baptista increpati sint, XI 33 D' et seq., et a Christo, quem tentabant, confutati sint, 186B et seq., 245B' et seq., XII 181 D' et seq. — Qualiter Apostolos persecuti sint, XIV 108 A, 115 D' et seq.

SADOC, filius Achitob, sacerdos et pontifex. Puer egregiæ indolis, IV 148D', de semine Eleazari, filii Aaron, 130D', 170C, interpretatur justus, IX 617B. — Arcam transfert in Jerusalem, IV 153B, et sacrificiis in excelso Gabaon præficitur, 156D' et seq. — Comitatur David fugientem, III 527C', et Salomonem ungit, 586A et seq., 588C', IV 186A. — Pontifex, loco Abiathar, constituitur, et sic pontificatus ad stirpem Eleazar redit, III 594A, 595A'. — Cur Ecclesiæ ministri vocentur filii Sadoc, IX 617B, 644A, 648A.

SÆCULUM. In Scripturis sæculum multipliciter accipitur, I 565C, XIII 312A', sicut et « æternum », I 107C', 244C, A'. — Dies sæculi an dinumerari possint, VIII 4C. — Quid tempora sæcularia, XIII 451C, sæculum sanctum, VIII 100C'. — Deus rex sæculorum, XIII 414C, sæcula fecit per Filium suum, 472A, 515B, qui dicitur Pater futuri sæculi, VIII 403C'. — Consummatio sæculi figurata est per annum jubilæum, II 299B'. *Vide* Deus (Operum Dei consummatio).

Sollicitudo hujus sæculi verbum Dei suffocat, XI 164B'. — Sæculi tristitia mortem operatur, XIII 236A'. — Quid semita sæculorum, IV 583D', IX 157A, sæculi montes, X 559C', 567B', mortui, VI 661D, filii, XII 119B', principes, XIII 133A, D, deus, 226B. — Abnegantes sæcularia desideria, sobrie et juste et pie vivamus in hoc sæculo, XIII 455A. — *Vide* Mundus.

Cf. Potestas.

SAGENA. Simile est regnum cœlorum sagenæ missæ in mare, et ex omni genere piscium congreganti, XI 170C et seq. — Sagenæ assimilatur cor mulieris lascivæ, VII 256C'. — Qualiter diabolus peccatores in sagena sua sublevet, X 543D' et seq. — *Cf.* Rete.

SAGITTA. Sagittæ dicuntur vasa mortis, V 447B'. — Sagittæ quas Joas, jubente Eliseo, contra Syriam misit, quid signaverint, IV 56A et seq., 57A'. — Quomodo per sagittas Nabuchodonosor divinationem quæsierit, IX 517C', 518B. — In Scripturis sagitta varia significat, III 435D'. — Sagittæ Dei et Christi sunt verba sacræ Scripturæ seu sermones divini, V 503A, VI 6D', 249C', 581D, B', VIII 657C, X 661A', necnon pœnæ a Deo inflictæ, IV 391C, V 443D', 637B et seq., VI 581B, 666D, etc. — Sagittis assimilantur Apostoli et prædicatores, eorumque prædicatio, III 376B', 435C', 437B, IV 57A', V 34C', VI 601B', VIII 665B, 762C, X 569A. — Quid sagitta volans in die, VI 361A', pharetra et sagittæ impiorum, V 466D', 467D', 468B', VI 95C', IX 95C', 99D'. Sagittæ parvulorum factæ sunt plagæ eorum, quotuplici sensu, VI 135C et seq., 138C. — *Cf.* Arcus.

SAGMA, quid, II 235B.

SAGUM. Describuntur undecim saga tabernaculum fœderis operientia, II 57A et seq. Quid signent, 61D, 63A.

SAL. Salis proprietates et utilitas, IV 392A, VII 160C, VIII 240C', XII 101B, B'. Sale adspersa terra fit sterilis, X 584B', XII 101B. Sale conspergebantur pueri nascentes, IX 475D'. — Uxor Lot, cur et qualiter in statuam salis versa sit, I 272C' et seq., VII 511C'. Quid figuret,

Digitized by Google

I 276B'. — Mare salis, *Vide* Mare mortuum. — In omni sacrificio V. L. sal adhibebatur, II 149C', IX 639D', XI 344C, quare, II 150B. — Qualiter sale sanatæ sint aquæ Jericho, IV 11A, 12A'. — Pactum salis, quid, II 418B, IV 214A'. — Mystice, sal designat sapientiam seu discretionem, II 152B', IX 485C', 644B', XI 344A', C', XII 101D, XIII 370A'. Quo pacto Christi discipuli, maxime prælati et prædicatores, fiant sal terræ, XI 59B et seq., 344B', XII 101C et seq. Sal litteræ legis est spiritualis ejus intelligentia, IV 398D. — *Cf.* Salinæ, Salsugo.

SALAMINA, urbs Cypri, in qua natus et passus fertur S. Barnabas, XIV 157A'.

SALATHIEL, pater Zorobabel. Cujus filius fuerit, IV 121D, XI 12C, 458A, et an idem qui Phadaia, IV 121C'. — Quo sensu Christus dicatur filius Salathiel, X 611B.

SALEM. Salem in qua regnavit Melchisedech, I 220A', et Salem, urbs Sichimorum, an sint distinctæ, et quomodo interpretentur, 362D', XIII 496B, C'. *Cf.* Jerusalem.

SALIM, urbs juxta quam S. Joannes baptizabat, XII 339B.

SALINÆ. Vallis Salinarum ubi sita, I 272A'. In ea Idumæi haud semel ab Israelitis cæsi sunt, III 489B, IV 58A', 244D, VI 113C, 115D. — Quomodo in salinas convertendi sint reprobi, IX 667A'.

SALIRE. Christus venit saliens in montibus et transiliens colles, quo sensu, VII 334C. *Cf.* Saltatio.

SALIUNCA, stirps inutilis, designans avaros, quomodo in abietem mutetur, VIII 699A'.

SALIVA. Salivæ officium, IV 407B', et significatio, 413C', XI 339B', 340D', XII 450A, A'.

SALIX. Salices, arbores infecundæ, juxta torrentes nascentes, figurant virgines sacras, II 289A', vel econtra homines vitiosos, V 24D, VI 632B', et gentiles, VIII 633A'. — Torrens salicum, quid, VIII 451C, 453A'.

SALLUSTIUS (Crispus), historiographus. Allegatur de concordia et discordia, V 299B', de naphtha, X 43C. — Sub nomine ejus citatur Sedulius de superbo, X 78B.

SALMANA, unus e Madianitarum regulis, a Gedeone devictus, interficitur, III 157C et seq., VI 299B, 302D', X 288C.

SALMANASAR, rex Assyriorum. Osee regem Israel tributarium fecit, IV 67D', et postea, vastata terra Israel et capta Samaria, Israelitas, inter quos Tobiam, apud Assyrios et Medos transtulit, 68A, 73D, V 85A', VIII 525B', X 205D', 385A, 479D. — De diversis imperii sui provinciis viros adduxit in civitates Samariæ, IV 69B'. — Ob pietatem Tobiæ exhibitam, vita ejus producta est, V 88A, A'. — Allegorice, typus est diaboli, IV 71A'.

SALMON, qui et Salma, de quo ortus est Booz, III 240B', IV 114C', cur Rahab duxerit, quæ meretrix fuerat, XI 9A et seq.

SALMONA, xxxv^a Hebræorum mansio, II 501A', quid allegorice, 505C'.

SALMONE, civitas Cretæ, XIV 212B'.

SALOME, una ex mulieribus quæ emerunt aromata, ut ungerent Jesum, XI 354C.

SALOMON, rex.

Salomonis nomina. — Regni ejus fausta initia. Salomon, id est pacificus, III 508A, IV 166A, aliis nominibus vocatur Jedidiah seu Ididia, id est amabilis Domino, III 508C, VII 5A, Coheleth seu Ecclesiastes, id est concionator, 6D', 211A, 212C, Congregans, filius Vomens, 181B, Lamuel, 192B. — Patri suo David divinitus repromissus est, III 476C et seq., VI 614B. — Quum Bethsabee plures fuerint filii, IV 120B, quo sensu Salomon dicatur unigenitus coram matre sua, VII 34C'. — Quomodo a Nathan propheta educatus, et a parentibus instructus, III 508C, VII 35B et seq., 192B et seq., VIII 281B'. — Ad regnum promotus, non solum voluntate David, III 585B et seq., sed etiam divina electione, IV

Digitized by Google

166A, 179C, A', 182D, 186C, VII 507B, an in tenera adhuc ætate regnare cœperit, III 591B', 600B', 673A' et seq., IV 165C, 186C, VII 34D. Qualiter in regem unctus fuerit, III 586A et seq. Vivente patre, prorex tantum fuit, 477C, 592B, unde bis unctus fuisse legitur, IV 186A. — Ultima David ad Salomonem monita, III 589A et seq., IV 165B' et seq., 180B et seq.

Virtutes Salomonis regnum auspicantis, III 598D', VII 505A'. — A Deo in filium adoptatus, III 477B', IV 179A', et specialiter dilectus, III 508A, C, VII 181C, ingeniosus, atque animam bonam sortitus, 505C, cunctis placuit, IV 186B, VIII 282A, regnumque ejus firmatum est nimis, III 592B, IV 186D, 191A, VIII 281D. — Adoniam, cui sub conditione pepercerat, III 587A', juste postea occidit, 593C. — Pontificatum e quo amovit Abiathar, posteris Eleazari filii Aaron restituit, III 594A. — An peccaverit interficiendo Joab, III 594B', 595C. — Utrum filiam Pharaonis licite acceperit in conjugem, III 598A, D.

Salomonis sapientia. — Ejus scripta. Quomodo Salomon sapientiam et scientiam a Deo postulaverit et acceperit, III 599B' et seq., 605A, IV 192A et seq., VII 181D', 221B', 500A et seq., 505B, D et seq. Qualis fuerit ejus sapientia, et an major quam ceterorum hominum, III 601D et seq., 608D et seq., 661B, IV 192D, VII 3, 4, 181C', 219D', 492B' et seq., VIII 281C'. Quantam de naturalibus scientiam habuerit, III 602A, 608D', VII 189B, 495A et seq., VIII 230B, etc. — In arte physiognomiæ peritissimus, III 671A', qualiter hominum cogitationes cognoverit, VII 495D'. — Illi Deus multoties apparuit, III 599B', 656C, IV 192A, 205C'. — An propheta fuerit, V 394D. Prævidit in spiritu Incarnationem et omnia Christi mysteria, VII 204B, 220B, 291, etc. Qualem de occultis Dei judiciis scientiam habuerit, 218B'. — Magnifice sapientiam tractabat, V 338B', VII 493A, eamque mirabiliter in judicio duarum meretricum demonstravit, III 603D' et seq. Tantam, propter illam, consecutus est famam, ut a regibus inviseretur, 609B, 664A, VII 503B', VIII 281D', 282B, et a regina Saba, III 660A et seq. *Vide* Saba. — An sapientiam post peccatum retinuerit, VII 182B, 222D. — Quo sensu se stultissimum virorum dixerit, VII 181D, 182A, minoremque ad intellectum judicii et legum, 506D'.

Librorum Salomonis argumentum generale et partitio philosophica, VII 5A et seq., 6D', XI 363. — Qualiter ei adscribendus sit liber Proverbiorum, VII 6C. Cur librum Ecclesiastæ conscripserit, 213A. An sit auctor libri Sapientiæ, 451, 507B. *Vide* Canticum, Ecclesiastes, Proverbium, Sapientia. — Num psalmos composuerit, VI 205D, 599D. — Carmina multa dictavit, quæ a Chaldæis combusta fuerunt, III 608C', VIII 282A. — Edidit exorcismos quibus utebantur Judæi, XI 153D, XII 36C, XIV 189D'. — Cum Hiram, rege Tyri, ænigmatibus contendit, III 659D'. — Cur in libris suis modo rex Israel, modo rex Jerusalem nuncupetur, VII 211A'. — Quid de libro Verborum dierum Salomonis, III 673C, IV 209D'.

Salomonis gloria, potentia et opulentia. — Ejus opera. Salomonis gloria et potentia, III 602D, 607D', 608B, IV 186D, 207A, XI 87D'. — Quo apparatu incesserit, III 627D'. — Quanta ejus opulentia et magnificentia, III 608A et seq., 660C', 662B', 663B', VII 222A et seq., VIII 282C. — Quid de loculis thesaurorum ejus, III 592A. — Quot ejus currus et equi, III 608C, 664B et seq., IV 192D', et unde eos eduxerit, III 664B'. — Classis quam in Asiongaber fecerat, ex Ophir et Tharsis advexit aurum et argentum, III 659A', 663D', IV 207D', ligna thyina et gemmas pretiosas, III 661C', dentes elephantorum, simias et pavos, 663D'. — Utrum omnium regum potentissimus ac ditissimus fuerit, III 602D et seq., 664A, VI

Digitized by Google

346B, et an peccaverit tot opes congerendo, III 664D. — Ministri et famuli Salomonis qui fuerint, III 607A et seq., 658C', IV 207B, V 213C.

Tria quænam ædificare sibi proposuerit Salomon, III 598B. — Ejus epistola ad Hiram regem Tyri, cum quo fœdus percussit, III 610C, IV 193C, X 371B'. Ab eo civitates recepit, IV 206C, illique viginti urbes concessit, III 657C', an licite, 658A. — De ædificatione ac dedicatione templi, et de porticu Salomonis, *Vide* Porticus, Templum. — Oratio Salomonis in dedicatione templi explanatur, III 648C et seq., IV 201C' et seq. Septem petitiones complectitur, sicut Oratio dominica, III 650A. Quomodo exaudita sit, 656C et seq., IV 204B et seq., 205C' et seq., V 338C'. — Sacrificia Salomonis quæ fuerint, III 659B, 660D'. — Sacerdotum et Levitarum ordines constituit, IV 207A'. — Describuntur regales domus Salomonis, III 626B et seq., ejusque thronus, 663B, scuta, peltæ et hastæ, 627C', 662C', IV 209D'. *Vide* Scutum. Cur uxorem suam transtulerit de civitate David in domum quam ei ædificaverat, 207D. — Quomodo Jerusalem munierit et ornaverit, *Vide* Jerusalem. — Quales civitates exstruxerit, III 658D, IV 206C.

Salomonis depravatio. — An salvatus sit. Ex otio et nimia opulentia Salomon in luxuriam et idololatriam lapsus est, III 668B et seq., VII 405C, VIII 282D. Quid hoc nos admoneat, III 676B. — Corde, non mente, erravit idololatrando, I 98A, III 669B'. — Ob tria idola quæ coluit, III 669B, 677A, et quæ postea a Josia polluta sunt ac contrita, IV 89B', tribus hostibus lacessitus est, III 677C, videlicet ab Adad Idumæo, 670D, Razon Syro, 671A, atque Jeroboam Israelita, D; insuper regnum illius scissum est, 669D', 672C, VIII 282B', et ipse variis pœnis afflictus est, III 477D'. Qualiter Dei consilium immutare tentaverit, 672D', XI 29A. — Qua ætate Roboam genuerit, depravari inceperit, et quot annis regnaverit, III 673A' et seq. Bene vivendo longam vitam promeruisset, 603A. — An finaliter pœnituerit, et salvatus sit, III 478B, 486C et seq., 508A, IV 180D, 212A', VII 182A, C', 213B, IX 642C, X 267B'.

Historiæ Salomonis expositio mystica. Salomon multipliciter typus est Christi, III 476C', 479A et seq., 591B, 609B et seq., 612D', 622D et seq., 665A et seq., IV 167A, B', VI 205D', 600A', VII 6B, 355B et seq., 363A', X 293D', XIII 474A', qui se dixit Salomone majorem, XI 157D', XII 40D'. Figurat etiam apostolum Petrum, III 596C', 597A. — Ejus connubium desponsationem Ecclesiæ cum Christo significat, III 605B, VII 355D, C'. — Mystice, quid Salomonis diadema, VII 355B, A', 363A', thronus, III 666D', 667C, ferculum, VII 353C' et seq., 358D', 362A et seq., lectulus, 352B', 358A', 361C', vasa, III 667D, scuta et peltæ, 666C', pelles, VI 435A, VII 302D', classis, III 667B' et seq., porticus, XII 470A. — Exponuntur de Christo psalmus « in Salomonem », VI 205D' et seq., et canticum graduum Salomonis, 599D, 600A' et seq.

Cf. David, Templum.

SALOMON Rabbi (Jarchi, vulgo Rasi). Rabbi Salomon, « quem Hebræi moderni pro præcipuo habent doctore », X 136C', « excæcatorum Judæorum excæcatus magister », IV 664A, VIII 557A, « novitatum confictor », III 13C', ineptus Scripturæ expositor, I 178B, « sæpissime ponit abusiva et frivola », IV 19B, et « dictis curiosis incertis frequenter se occupat », 26B; in multis tamen bene locutus est, VIII 557A. — Allegatur : de Oceano, VI 436A', de gigantibus, I 148D', de gomor, 615B, de arboribus setim a Jacob in Ægypto plantatis, II 45C', de tabulis Decalogi, 106A, de psalmo 11°, V 415D, de facie Cherub, IX 456C, de prophetia septuaginta hebdomadarum, X 131C', de verbis quibusdam Osee, 277A, de auctore libri Paralipomenon,

Digitized by Google

IV 106, etc. — Discutiuntur et plerumque improbantur ejus sententiæ de punitione occisoris Cain, I 129C' et seq., de arca Noe, 177D', de Abraham, VIII 631D', de Ismaele, I 282D', de modo quo Hebræi tentoria fixerunt in deserto Sinai, 636D, de mundatione Aaron et filiorum ejus, II 81B, de Levitis, an idola aliquando coluerint, 101B' et seq., de causa mortis Nadab et Abiu, 197B, 373B' et seq., de filiis Core, 477C et seq., de electione septuaginta seniorum, 383C, de morte et sepultura Aaron, 434B', 435A et seq., de duobus exploratoribus missis a Josue ad considerandum Jericho, III 13B', de libro Justorum, 61D, de Caleb, 75A', de emissariis Saul, 383B, de Bethsabee, 500C et seq., de vectibus arcæ fœderis in templo Salomonis, 645C, de immolatione primogeniti regis Moab, IV 16D', de Sunamitide, 18B', 19A, de Naaman, 26B, de causa ægritudinis Ezechiæ, VIII 590A, A', de vitulis aureis decem tribuum Israel, X 284D, C', de Christo duce apud Danielem, 136C', de interpretatione quorumdam verborum Osee, 221A' et seq., 250B', de Assuero et Artaxerxe de quibus in libris Esther et Esdræ, V 173B', 217D, 218C, 222B', de causa captivitatis Judæorum sub Romanis, II 105A. — Citatur insuper et refellitur de occisione furis in V. L., II 21B', de accusatore post causam judicatam occurrente, 31A', de recidivis, IV 664A, de voce Hebraica Chasmal, IX 414D', etc.

SALPHAAD. Quis fuerit, II 480B. — Filiæ ejus per petitionem suam causa fuerunt cur statuerentur leges generales de successione in paterna hereditate, II 480B' et seq., III 82C, et de matrimoniis inter personas ejusdem tribus contrahendis, II 513C et seq. Mystice, quid exprimant, 482B.

SALSISSIMUM mare. *Vide* Mare mortuum.

SALSUGO. Quid terra salsuginis, V 13A, IX 149C'.

SALTATIO. Cur David coram arca fœderis saltaverit, III 469B, A'. — Saltatio moderata in nuptiis admitti solet, sed sine periculis non est, VII 227A. — Saltatrix illecebrosa est, ideoque cavenda, VIII 56A. — Saltatio mystica, quæ, III 472A'. — *Cf.* Salire.

SALTUS. Quid sit, et quid signet, VIII 487A', 537D', IX 511A, 575D', X 219A, 228D. — Domus Saltus Libani, *Vide* Domus.

SALUS. Salus animæ essentialis, accidentalis, dispositiva, in quo sistat, V 522B, VI 176C', 282D', 575C, VIII 183B', IX 392A', XIII 621B'.

Salutis nostræ prima causa est bonitas Dei, non meritum nostrum. Nemo propriis viribus salvari potest, IV 399B', 587C', V 604A' et seq., VI 306D', IX 107D, X 381B', XII 544A', XIII 22D', 393A', 618D', XIV 13D, 378C. Vana salus hominis, VI 483A', 676D, IX 149B. — Salvator noster est Deus, I 594A, VI 538C', VII 543D, VIII 295C', 629A, 642C', X 67A, 310B', 311C, XIII 422D, ideoque vocatur salus nostra, V 563D, 618D', Deus salutis nostræ, 641D', VI 46B', 333C', 651B', XIV 424A, cornu salutis nostræ, V 510A', Deus salvos faciendi, VI 163C, B'. Salutis nostræ prima causa est bonitas Dei seu ejus gratia, non meritum nostrum, II 113B', V 512D', 522B, 574D', 636A, 688B', VI 70C, X 311C, 664A', XII 65D, XIII 31C, 88B', 305A, D, 436B', 456C, 616D', XIV 283B. Tota a Deo procedit, dependet et perficitur, III 563D, V 636A, VI 123B, 286D', VII 20B. Effectus est misericordiæ simul ac justitiæ divinæ, IX 402A'. Salvos nos fecit Deus non ex operibus justitiæ quæ fecimus, sed per lavacrum regenerationis et renovationis Spiritus Sancti, XIII 456C. — Quo sensu Deus Pater sit Deus salutis Christi, VI 328C', et cornu salutis ejus, V 499D. *Vide* Salutaris, Salvator.

Qualiter Deus omnium salutem velit. Deus voluntate antecedente vult omnes homines salvos fieri, I 547C, III 271A', 519D, VI 36C', 348A', VII 107C', 460C, 487C', 522D', 525D', VIII 140C', IX 217B, 500B, 501B', XI 206A' et seq., XII 89B',

Digitized by Google

113B', 332B et seq., 396C, XIII 70D, 385B, 391D, 416A et seq., 694B', XIV 148A, 248A'. — Mallet Christus animarum amator denuo crucifigi, quam sinere quempiam, quantum in se est, damnari, X 256B'. — Salvandi pauci sunt relative ad reprobos, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis), Prædestinatio, Reprobatio.

Qualiter Deus salutem nostram operetur, et quomodo Christus causa sit nostræ salutis. Christus, salus Dei, VIII 647A, 658A', 672C, 700D, non venit animas perdere, sed salvare, 430A, 471D', 578D, 737B', X 562D, XI 205D', 608C', XII 160A, 331B, 334A, D, 512C', XIII 42B', 413D', XIV 45A, etc. Erexit nobis cornu salutis in domo David, XI 402D et seq., 403A', in monte Sion et in Jerusalem, VIII 647B, X 355D', 437A, 443C, in medio terræ, VI 222C', 228A. — Vocatur Salvator seu Jesus, V 552B', VIII 429B', 639A', D', 641A', 671B', 736A, IX 133A, 398C', X 564A, XI 18D, 387A', 420C', multiplici ratione, 421C. Quo pacto causa sit nostræ salutis, XII 201A' et seq., XIII 31C, 305A, 439B, 480C, 491A, 500C', 629A', XIV 169A', secundum utramque naturam suam, VI 124D, VII 300A, X 659A', XI 414A', XII 303A, XIII 59D', 677A, XIV 45B, 283C. Qualiter Salvator ut lampas accendatur, VIII 732C. Quomodo de necessitatibus animam nostram salvet, V 593B'. — In alio aliquo non est salus, XIV 109A. Ostium est per quod si quis introierit salvabitur, XII 462B. — *Vide* Christus.

Copiosa apud Dominum redemptio, XIV 455A. — Fontes Salvatoris, quid, VIII 430B. — Christus salvator est omnium quoad sufficientiam, electorum quoad efficaciam, IX 182C', 241B', XI 18A', 227C, 406C, XII 200C' et seq., 548B, XIII 417A, 480B, 509A, XIV 12A', 455C. Quo sensu homines et jumenta salvet, V 625D'. An et quomodo pro reprobis oraverit, XII 570A et seq. — Incarnatio Christi salus est omnium electorum qui unquam fuerunt, exsistunt et erunt, VI 280B; inchoatio fuit nostræ redemptionis, quæ per passionem ejus consummata est, XI 401D'. — Ad statum salutis innumeri perducti sunt a principio mundi usque ad Christum, XI 221B'; sed omnes aliquo modo per Christi fidem et gratiam salvati sunt, XIII 59D, XIV 109C, 169B'. — Salus hominibus applicatur aliter post Christi passionem quam ante, XIII 59A'.

Salvatio mundi per Christum quomodo intelligenda sit, IX 183A, XI 474A'. A viatoribus plene ac clare comprehendi non potest, IX 240A'. Quare necessaria fuerit, et quomodo operata, XII 199B et seq. Qualiter de ipsa exquisierint Prophetæ, XIII 622D. Quomodo præfigurata sit, IX 183D' et seq., 240A, A', XIII 80D.

Qualiter S. Joannes Baptista scientiam salutis plebi Dei dederit, XI 407A'. — Cur Deo placuerit per stultitiam prædicationis salvos facere credentes, XIII 128D'. — Evangelium Christi virtus Dei est in salutem omni credenti, XIII 13A et seq., 301C. Quomodo verbum Dei animas nostras salvet, 568A. — Omnes angeli administratorii sunt spiritus, in ministerium missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis, VI 363D, XIII 476A'. Salutem nostram enixe cupiunt Beati, VI 659A'. — Quid quadrigæ per quas Dominus hominum salutem operatur, VIII 762D', X 568A, salutis dies, VIII 659D, 665C', XIII 232C.

Salus animæ quanti sit momenti, et quam diligenter operanda. — Ad salutem quid necessarium sit. Salus animæ, fidei nostræ finis, XIII 621B', difficilis est, III 341B, XI 94C et seq., XII 84B', 85A', 151C', XIII 666D' et seq., maxime divitibus, XI 217D et seq., XII 151A et seq.; sed gratia Dei facilis fit, III 341D, VII 36A, XI 146C', 218C, XII 85A, 152A. — Quanti æstimanda sit, et quam diligenter operanda, V 516B, VIII 183C', IX 308C', XI 193C, 593B', 611A', XIII 340B', 478A et seq., 679A. Qualiter hostibus ejus resistendum

Digitized by Google

sit, *Vide* Prælium. — Pro salute adipiscenda assidue orandum est, VIII 78 A', quomodo, V 426 C', 439 C', 448 C', 471 D', 595 C, 618 D', VI 70 C, 183 A, 193 C', 281 A' et seq., 323 A', 498 B', 563 C, IX 152 B, X 541 C', XII 459 C', XIV 399 C', etc. Omnis qui invocaverit nomen Domini salvus erit, X 355 B', XIII 84 D', XIV 98 D. Tria salutis impedimenta quomodo per Orationem dominicam removeantur, XI 82 B.

Ignorantia rerum ad salutem necessariarum periculosissima est, VII 117 B', VIII 131 D, XIII 680 A. — Quomodo homo cognoscere valeat, et petere debeat quæ sibi ad salutem conducunt, VII 246 A, XIII 68 A, XIV 441 D. — Extra Ecclesiam nullus salvatur, III 38 A', VI 10 A, 160 D', X 443 C. Ipsa determinat quid de necessitate salutis oporteat credere, agere et tenere, VII 406 D'. — Ad salutem non opus est nunquam graviter peccasse, IV 493 B, V 484 B. Ut acquiratur, quid agendum, quid vitandum, quid appetendum sit, I 276 C, IV 302 C, 492 A', 501 B', 587 C', V 482 C et seq., 549 B et seq., 609 B' et seq., VI 542 D et seq., 575 C, 704 A', IX 55 B', X 399 A, XI 56 D, XII 149 B et seq., XIII 633 A, 650 C' et seq. — Credere oportet accedentem ad Deum quia est, et inquirentibus se remunerator sit, XIII 516 B. An et quatenus fides de Christo ad salutem semper necessaria fuerit, I 454 D, II 696 D', XII 335 B, B', 529 A', 611 D' et seq., XIII 30 A', 59 D, 81 D, 82 D', 84 D, 85 A, 273 A', 279 D', 443 A', 516 C, 582 A, XIV 39 A', 41 A, 138 B, 161 C', 169 B'. Sub N. L. omnes tenentur ad explicitam fidem de Christo et Trinitate, XII 335 D'. Fides ad salutem ab adultis requisita est fides formata quæ per dilectionem operatur, IX 60 C, XI 357 A', 557 D, 594 A, C', XII 155 A', 334 A, 335 A et seq., 344 D, 373 A', 396 B, XIII 31 A, 34 B et seq., 84 A', 102 D, 273 D, 286 A', 305 D, 579 C et seq., 618 A', XIV 31 B', 45 D, 177 A; ideoque sine mandatorum observatione nemo salvari potest, VI 263 D', 548 A', 575 D, VII 51 C, 259 C', 287 C', VIII 90 A, IX 391 C', XI 96 A et seq., 216 A', 320 B', 530 D', XIII 32 A', 568 C et seq. *Vide* Deus (Providentia supernaturalis), Fides, Mandatum. — Quid gentilibus suffecerit ad salutem ante Christi adventum, V 121 A', XII 335 B', XIII 22 D et seq., 516 C. Justis revelabantur omnia ad salutem necessaria, IV 591 A', XIV 144 D. — Nunc fides sine baptismo fluminis, flaminis vel sanguinis non sufficit, XI 357 A', XIII 456 A', 658 A. Infantes et naturaliter stolidi baptizati sine operibus salvabuntur, XII 373 B'. *Vide* Baptismus.

Qualiter ad salutem, præter fidem, requirantur ac conferant ceteræ virtutes theologicæ, XIII 273 A', et cardinales, VII 502 A, et generaliter omnes virtutes, maxime humilitas, IV 587 A', V 610 B', VII 105 C, IX 77 A', XI 202 A' et seq., XII 148 A, simplicitas, VII 175 A', XII 148 C', mansuetudo, VI 241 D', 690 C, etc., donum sapientiæ, VII 59 C', IX 394 C', et alia Spiritus Sancti dona, *Vide* Caritas, Sapientia, Scientia, Spes, Spiritus Sanctus, Virtus. — Quo sensu sapientia et scientia sint divitiæ salutis, et timor thesaurus ejus, VIII 564 A. Quid salutis fructus quem timor replet, 10 C'. *Vide* Timor. — Sunt octo beatitudines seu virtutum excellentium actiones et merita per quæ ad salutem completam pervenitur, VII 20 B, XI 51 B' et seq., 509 B et seq. — Qui salutem affectat, paci et internæ quieti studeat, V 609 D', VIII 552 B, XIII 651 C. — Quid salutis vestimenta, VIII 731 C, et galea, XIII 326 C', 391 C. — Salus ubi multa consilia, VII 74 D. — Qui voluerit animam suam salvam facere, perdet eam; et qui perdiderit illam, salvam faciet eam, XI 192 D', 593 A et seq., XII 142 A, 502 D et seq. — Qui perseveraverit usque in finem, salvus erit, XI 127 C', 262 A, 610 B', XIV 242 D.

Salus proximi cur et quomodo procuranda sit. Plus tenetur homo providere propriæ saluti quam alienæ, XI 193 C, 593 D', XII 547 C', XIII 106 B'. — Salutem pro-

Digitized by Google

ximi verbis, factis, precibus zelare debemus, I 231 C', II 372 D, V 575 A, VI 46 A, 153 D', VII 139 D', 153 B', 439 B', 442 C', IX 232 B', X 264 B, XII 91 A', XIII 166 C', 174 A et seq., 230 C', 609 B, 610 C', XIV 76 C, 435 D, sic enim quasi reficitur Deus, VII 440 A, VIII 527 A'. Mortem subire pro salute proximi, maximæ caritatis effectus ac signum, an et quando sit de necessitate præcepti, XII 547 B', XIV 36 C. — Qui salutem proximi procurat, sapiens est, VII 77 C, ac Deo acceptissimus, III 454 C, ab eoque libentius exauditur, V 40 D'. Animam suam salvabit, IX 139 C', 143 A', 433 C', XII 354 A', XIII 423 A', 610 B ; sanguinem autem peccatoris requiret Deus de manu illius qui non averterit eum de via sua mala, IX 433 B, 568 A'. Quam jucundum et gloriosum sit alios secum salvare, XII 560 A', XIV 372 C', 373 A. Divinissimum est Deo cooperari in peccatorum conversione, VI 46 C, IX 143 A', X 160 A', XII 354 B', XIII 610 D, XIV 168 A'.

Cf. Beatitudo, Salutaris, Salvator, Sanitas.

SALUTARIS. Salutare Dei, quid sit, V 473 D, 655 C, 656 D, VI 39 B, 191 B, XI 426 A', 428 A'. — Salutare nostrum a Deo est, VI 123 B, 124 B' ; ideo vocatur Deus salutaris noster, V 549 D, 674 C', VI 123 C, 276 B, etc., Deus salutarium nostrorum, 163 B. — Deus salutaris Christi fuit, quo sensu, VI 126 A. — Qualiter Deus salutare suum miserit, XIV 219 B', illudque notum fecerit, VI 396 A, B', VIII 681 C, XI 426 D' et seq., 443 D'. — Quomodo Christus salutare Dei tota die annuntiaverit, VI 203 A, et super ipsum exsultaverit, V 524 B. — Salutare Dei annuntiandum est, VI 197 B, 386 D', implorandum, 311 C', 460 D, 552 B', et exspectandum, 577 C', 579 A, cum silentio, IX 349 C. — Prope timentes Deum salutare ipsius, VI 312 A'. — Quomodo in salutare Dei deficiant anima nostra, VI 560 C', et oculi nostri, 569 C. — Calicem salutaris accipere, quid sit, VI 529 D, 531 C. — Qualiter Deus nobis ostendat salutare suum, VI 365 C', XI 428 A, et reddat nobis lætitiam salutaris sui, VI 45 B', XIV 434 B', ut in eo exsultemus et delectemur, V 461 A, 475 A', 521 D', 527 B, 621 C, VI 382 A'. — Quomodo Jacob salutare Dei exspectaverit, I 447 C', in eo exsultaverit Anna, III 260 C', illudque viderit Simeon, XI 426 A'. — Quantum B. Virgo exsultaverit in Deo salutari suo, XI 394 A'. — *Cf.* Salus, Salvator.

SALUTATIO. Salutandus est proximus, VIII 129 D' ; an semper, IV 21 D, XII 3 D. — Explanatur Salutatio angelica, XI 386 C et seq. — Salutatio B. Virginis quantæ fuerit virtutis, XI 392 C'. — Qualis fuerit salutatio Apostolorum, XI 125 B, XII 3 C', et fidelium in primitiva Ecclesia, XIII 674 B'.

SALVATIO. De salvatione mundi per Christum, *Vide* Salus.

SALVATOR. Salvator noster est Deus seu Christus, *Vide* Salus. — Quo sensu Deus dicatur Christi salvator, VI 126 A', et protector salvationum ejus, V 572 C', 574 D'. — Quinam inter homines salvatores dici possint, VIII 629 A, X 436 A', 438 C, 443 C', XIII 166 D'. Cur primus Joseph vocatus sit salvator mundi, I 401 A'. — *Cf.* Christus, Salus, Salutaris.

SAMARIA. Sic vocatur urbs metropolis decem tribuum Israel, vel earum regio, vel populus habitator urbis sive provinciæ, III 695 A, 703 B, VIII 382 B, IX 482 D, X 268 A, 314 B, XIV 134 D. — Regio Samariæ oleo abundat, X 301 B'. — Samaria civitas ubi sita, a quo condita, et unde nomen acceperit, III 694 D', IV 108 B'. E Syrorum obsidione mirabiliter eximitur, III 717 D' et seq. Iterum ab eis obsessa, quanta fame laboraverit, IV 34 B', et quomodo liberata sit, 36 C et seq. In ea habitabat Eliseus, 33 D'. — Samaria idololatriam regum suorum secuta est, II 7 C, IV 68 C et seq., IX 36 B, 185 D, 482 C, 527 B', 530 A et seq., X 258 A et seq., 268 B, 269 A, 283 C', 384 C',

Digitized by Google

388A, 418C', 470D', etc.; propterea ab Assyriis vastari meruit, VIII 390C, 391A', 406A, IX 527D', 530C', X 261A' et seq., 267D' et seq., 284D' et seq., 314B, 385A et seq., 388A et seq., 471A et seq. Cur vocetur Oolla, soror major Oolibæ seu Jerusalem, IX 482D, 527C. Minus peccasse dicitur quam Jerusalem, 483D, 528B, quare, 36D. Ab Assyriis expugnata est, IV 68A. — Fana excelsorum Samariæ abstulit Josias, IV 90D. — Quid funiculus Samariæ super Jerusalem extentus, IV 81B. — Urbs Samaria reparata Sebaste appellata est, XII 346D. — *Vide* Ephraim, Israel, Jeroboam, Oolla.

Samaritani seu gentiles a regibus Assyriorum in Samariam translati, ad Judaismum utcumque conversi, Deum verum cum idolis colebant, nec recipiebant libros Prophetarum, sed tantum quinque libros Moysis, I 125B', IV 69B' et seq., V 216B et seq., 221A, 222C, VIII 583C, XI 122D, XII 350C', 351D, XIII 85B, 166A'. Inter ipsos Judæi multi remanserant, V 137A'. Cur illos ad aliqualem sui ipsius cognitionem devenire Deus voluerit, IV 70C'. — Esdras Pentateuchum Moysis ex litteris Samaritanorum recuperasse fertur, IV 70C. — Judæis modo amici, modo infensi, IV 71A, V 214C, X 511B', et ab eis contempti, XII 347A', 442A, Samaritani illos criminantur apud Persarum reges, V 217B et seq., 220D', et pro posse restaurationi urbis Jerusalem et templi obsistunt, IV 138A', V 216A et seq., 220A', 241D et seq., 245C et seq. — Templum quod in monte Garizim ædificaverant, ab Antiocho Jovi Hospitali consecratum est, V 351B. *Cf.* XII 350B' et seq.

Qualiter Samaritani Christi adventum exspectaverint, XII 352D. — Cur in eorum civitates primo intrare non debuerint Apostoli, XI 122D et seq. — Quibus de causis Samaritani Jesum recipere noluerint, XI 608A, et quare contra eos commotus non sit, C et seq., 609A. — Samaritanus leprosus qui, curatus, ad Jesum regressus est, gentilium conversionem præfiguravit, XII 138B' et seq. — Cur Christus a Judæis Samaritanus vocatus sit, XII 441D'. — Exponuntur historia Samaritanæ, XII 346D et seq., et parabola boni Samaritani, 18A et seq. — Quomodo Samaria verbum Dei receperit, et ad fidem Christi conversa sit, IX 219B' et seq., 483D', XII 351C, 355D et seq., XIV 134C et seq., 142C.

Samaria interpretatur custodia, et significat vitam activam, XII 137B'. — Samaria et Samaritani denotant etiam vitiosos credentes, IV 71B', hæreticos et Ecclesiæ persecutores, V 219C', 243A, VIII 398D, IX 191C, 491B, hypocritas, X 290A', 474C, et reprobos, 475B'. — Quid montes Samariæ, IX 220A, 232C, X 386B', et vaccæ pingues in montibus Samariæ, 388A, 392A. — Cur Samaritanus, qui et custos, Christum designet, XII 19C, 442B.

SAMARITANUS. *Vide* Samaria.

SAMBUCA, quid sit, X 32C.

SAMGAR, judex Israel. Rusticus agricola, brevissime præfuit, et Philistæos mirabiliter percussit, III 129A'. — Quo sensu, ejus tempore, quieverint semitæ, III 137B, 142D.

SAMIUS. *Vide* Samos.

SAMOS seu Samus insula et vasa Samia, quæ sint, VIII 640D, XIV 193B'.

SAMOTHRACIA, Ægæi maris insula in Pagasæo sinu, XIV 174B'.

SAMSAI, scriba. Quis fuerit, V 217D'. — Judæos apud regem Persarum accusat, V 218B.

SAMSON, judex Israel. Ortus ejus quomodo ab angelo prænuntiatus, III 180D et seq. Tertius est cui nomen a Deo impositum fuisse legitur, 184C'. Dictus est etiam Badan, 323C'. — Cur de sterili natus sit, III 180C'. Mater ejus pulchra erat, 181A', prudens, B', 184A', et devota, 182B. Cur ei abstinentia commendata sit, 180C', 181A, C'. — Quomodo Samson fuerit Dei Nazaræus ab infantia, et an ex utero matris sanctificatus, III 180D',

Digitized by Google

181B, 196D'. Quando cœperit esse in eo Spiritus Domini, 184D', qui frequenter in illum irruisse legitur, 188C, 190B, 194A', V 394D. — Ex dispensatione Dei Samson valide Philistææ conjunctus est, III 187B et seq., 190C', et parentes ejus non peccaverunt filii sui nuptiis consentiendo, 188A. — Samsonis fortitudo mira et plane supernaturalis, III 184C', 188D, 193C', 194A', 198A, C. Illi data cum pacto Nazaræatus, 198B', an in eo habitualiter permanserit, 197D. — Qualiter leonem interfecerit, III 188C, et in ejus ore favum mellis repererit, C'. Quale problema sodalibus suis proposuerit, 189B. Quomodo proditus, 189A' et seq. Juste triginta Ascalonitas interfecit, 190C. — Uxor ejus cum secundo viro matrimonium invalide contraxit, III 190B'; ideo Samsoni reddi debuisset, 192C. Quænam fuerit illius pœna, 193B. — Samson merito dictus coluber et cerastes, I 447A', divinæ justitiæ instrumentum ad Philistinorum punitionem, III 192A', eorum segetes licite combussit, II 22D', III 192D et seq. Ingens plaga quam ipsis inflixisse dicitur, qualis fuerit, 193D. Illos mirabiliter percussit cum maxilla asini, 194B', e qua, ad ejus orationem, aqua manavit, 195B. Qualiter Gazæ portas abstulerit, 197C. — Dalila, an Samsonis uxor fuerit, et Philistæa, III 197A'. Quomodo illum deceperit, 197B' et seq. — Samson septem in capite floccellos habebat, III 198D', quibus rasis, fortitudinem amisit, 199A. — Ab hostibus illusus, III 199B et seq., zelo justitiæ de eis ultionem expetivit, C', et de voluntaria morte excusatur, 200A, V 375B'; imo ejus mors quasi martyrium fuit, III 200B. Satis juvenis obiit, 200B'. — Sanctus fuit, III 186C', XIII 520D. An peccaverit secreta sua Dalilæ revelando, 199A', et ad mulierem meretricem ingrediendo, 196D. — A quibusdam Hercules redivivus creditus est, III 184C'.

Samsonis historia allegorice exponitur de Christo, III 185B et seq., 190D et seq., 195C et seq., 200C et seq., XI 355C'; tropologice, de cunctis fidelibus, præsertim de religiosis, III 186A et seq., 191C', 196B', 201B'. — Ejus prima uxor quid signet, III 190D, 191A', 195C. Qualiter per Dalilam intelligi possit Synagoga, 201A.

SAMSON (S.), monachus, episcopus Dolensis, commendatur et veteri Samsoni præfertur, III 186A'. (Acta SS., die XXVIII[a] Julii.)

SAMUEL. Ultimus Judicum et sanctior, VIII 278C, matri promittitur, III 253B, et supernaturaliter datur, 254A. — Quomodo nomen ejus interpretetur, III 254A. — Nazaræus fuit perpetuo, III 252B. — Quandonam templo præsentatus, III 255B, D', et quamdiu ibi manserit, D. — Qualiter Deo et hominibus placuerit, III 271C'. — Tres ejus dignitates, III 279B. — Duodecennis incepit vaticinari, III 278D'. Ejus ephod lineum non fuit vestis sacerdotalis, sed Levitica aut forte prophetica, 270C. Quomodo ei revelata sit reprobatio Heli, et qualiter prophetali dignitate insignitus fuerit, 269A et seq., 280B' et seq., 306B', VIII 278A'. Primus religiosorum et prophetarum conventus instituit, III 313C', quibus ipse præsidebat, 370C'. An soli Prophetæ a Samuel et deinceps de Christo prophetaverint, XIV 107A. — Qualiter et quo jure Samuel sacrificia obtulerit, III 296B, 297B'.

Quandonam Samuel cœperit judicare Israel, III 295A, et quomodo eum Deo reconciliaverit, B et seq., atque liberaverit de manu Philistinorum, 296C et seq., VIII 278B'. Ubi populum judicaverit, III 296D' et seq. Etiam regnante Saul, judicare non destitit, 296C'. — Filii ejus quos primus sibi in regimine populi sociasse legitur, III 300C, ubinam populum judicaverint, C'. Mali et avari, a plebe rejiciuntur, 301A. — Cur Samueli displicuerit petitio populi regem postulantis, III 301C. Jus regale, jubente Deo, promulgat, 301A' et seq. Saul

Digitized by Google

quem secreto unxerat, 308A et seq., 312B et seq., regem semel atque iterum instituit, 315A' et seq., 321A, 343A. Suam commendat justitiam, quare, 322C', 323C. Populo verbis et prodigiis ostendit quod regem petendo peccaverint, illumque ad sequendum Dominum adhortatur, 323B' et seq. — Suam Sauli reprobationem denuntiat, III 330A', 345C' et seq. Quomodo dicatur eum non vidisse ultra, 348A', quum postea Saul coram Samuele prophetaverit, 371C. — Ex zelo Agag occidit, III 348A'. — Qualiter David in regem unxerit, III 350A et seq. — Ejus mors et sepultura, III 394C. — Cur et quomodo evocatus fuerit a pythonissa Endor, III 409A' et seq. An vere apparuerit Sauli, 411C' et seq., et quid ei prædixerit, 410D et seq., VIII 279B.

Laudatur Samuel, VIII 278C et seq. — Ejus obedientia, III 278C', 281D', æquitas, 323D, VIII 279A, caritas et devotio, III 325A', VI 400C'. — Quomodo Deus eum exaudisse, ipsique in columna nubis locutus fuisse dicatur, VI 400C', quum alibi se ejus preces non recepturum profiteatur, IX 135D et seq.

Historia Samuelis exponitur allegorice, III 311A et seq, 316D et seq., et tropologice, 275A' et seq., 281C', 298C et seq., 317B et seq., 321B, 325D et seq., 354A'.

Liber Samuel quis sit, III 246, 400C', IV 186B'.

Cf. Anna, Elcana, Saul.

SAMUEL Rabbi, Marochianus. « Vir in lege et Prophetis eruditissimus », VIII 740D', auctor libri de Messiæ adventu præterito, scribens ad Rabbi Isaac, Christum venisse demonstrat, 689B', X 136A. — Allegatur de capitulo LXIII° Isaiæ, VIII 740D'. — (Migne *Patrol. lat.* tom. 149.)

SAMUS. *Vide* Samos.

SANABALLAT, inter Samaritanos præcipuus, variis modis conatur Nehemiam decipere, V 245C et seq., et urbis Jerusalem restaurationem impedire, 241D.

SANABALLAT, Samaritanus, templum in monte Garizim construxit, V 351C.

SANCTIFICATIO. Sanctificatio sæpe sumitur pro mundatione, purificatione, seu devota præparatione, I 638D, 641D, III 19B', 41D', 350C', IV 200B', 304C, etc. Facilius est polluere quam sanctificare, X 609A'. Sanctificare accipitur etiam pro consecrare seu cultui divino deputare, I 580A, 641B', II 69C', 75C, 84D', 85C', 90A', 275B', 313A, III 489A, V 259C', etc. Qualiter Deus diem septimum sanctificaverit, *Vide* Sabbatum. — In V. L. sacrorum contactus sanctificabat, II 85A, 90B', 173B'. — Quid sit sanctificare jejunium, X 332C, 343C, arma, IX 174A', bellum, 70C', X 358C', gentes, IX 303D. — Quo pacto Deus a creaturis suis sanctificetur, *Vide* Deus (Attributa moralia), Nomen. — Quomodo Christus sanctificatus sit a Deo Patre, XII 473D', et in cordibus nostris sanctificetur, XIII 653A'. — In Dei sanctificatione qualiter inveniantur sanctimonia et magnificentia, VI 388D et seq.

Sanctificari dicitur homo quando per infusionem gratiæ justificatur, IX 7D. — Sanctificatio appropriatur Spiritui Sancto, XIII 615A. — Voluntas Dei est sanctificatio nostra, XIII 385B, A'. Qualiter Christus pro nobis se ipsum sanctificaverit, XII 574A, ut simus sanctificati in veritate, 573C, B', 574C.

Sanctificatio interdum significat templum Jerusalem, V 271C, 272B', 287A', 292B, IX 337D, X 118A', 700C'. — Mons sanctificationis, civitas sanctificata, designant Jerusalem, montem Sion, Ecclesiam militantem et triumphantem, VI 259B', 270A', VIII 142A', 152D', 153C', 220D. — Quid arca sanctificationis, VI 613B', 617C. — Qualiter Judæa facta sit sanctificatio Dei, VI 518A, 522A. — Quo sensu Deus maledicat sanctificationi suæ, IX 337D, 343D.

Cf. Sanctitas, Sanctuarium, Sanctum, Sanctus.

SANCTIFICIUM. Deus ædificavit sicut uni-

Digitized by Google

cornium sanctificium suum, quo sensu, VI 262B, 272A'.

SANCTIMONIALIS. Sanctimoniales tondentur quia Christo immediate desponsantur, XIII 175D'.

SANCTITAS. Quid sit, VI 320B'. — Perfectissime competit Deo qui est omnis sanctitatis origo, *Vide* Deus (Attributa moralia). Cur ter Sanctus proclametur, VIII 374C, XIV 265D'. Dicitur Sanctus Israel seu Jacob, VI 199B, 344C', VIII 321C', 413A', 539D, etc. In sancto habitat, V 531D', 540A, et in sancto via ejus, VI 247D'. — Quanta sit sanctitas Christi secundum utramque naturam, I 602D', VI 315C, XI 389D, XII 440C. Vocatur Sanctus Dei, V 488A, VI 116A', 481D', 635C, VIII 741C', XI 330A', 480A', 481B', Sanctus Sanctorum, X 132D', Sanctus Israel, VIII 431A, Sanctus et Justus, XIV 105B, Sanctus et Verus, 251B', Sanctorum minister, XIII 502A et seq. Designatur per Sanctum venientem de monte Pharan, X 557B', D', seu de monte umbroso, 565D'. Qualiter futurus sit Sanctus in flamma, VIII 417B'. — Quid civitas Sancti, VIII 678B'.

Sanctitas perfecte competit comprehensoribus, VI 388B, imperfecte viatoribus, 321D, XIII 627C', qui sine iniquitate currere nequeunt, VI 110A'. *Vide* Sanctus. — Salus animæ in sanctitate justitiæ consistit, VIII 183B'. — Jucunditas cordis est thesaurus sine defectione sanctitatis, VIII 185C. — Quo pacto sanctitas in Scripturis non solum hominibus, sed et brutis atque inanimatis rebus adscribatur, II 264D'. *Vide* Sanctum.

Cf. Justitia, Perfectio, Sanctificatio.

SANCTUARIUM. In Scriptura, sanctuarium designat tabernaculum seu templum, I 598D', II 46B, 75A', 263A', 302B, 632A', X 120A, 134A, 153C', Sanctum sanctorum, II 72B, 239B, 241C', IX 627A, atrium tabernaculi, II 216D, 279A', 417D. Quid sanctuarii sanctuaria, 59C', pondus et siclus sanctuarii, 90D, 311A', 314D. — Sanctuarium figurabat mare et aridam, II 61C. — Allegorice, sanctuarium signat Ecclesiam, IX 537A, sacram Scripturam, VI 216A, viros contemplativos atque heroicos, IX 626C'. — Quo pacto sacerdotes portent iniquitatem sanctuarii, II 415D, 416B, 419A. — Lapides sanctuarii, quid, et quomodo in capite omnium platearum dispergantur, IX 363C', 367D'. — Unusquisque per virtutes debet se ipsum sanctuarium Deo efficere, II 52C'. Quomodo intellectus in sanctuarium suum ingrediatur, 249A, et qualiter illud intrent gentes, IX 334B'. — *Cf.* Sanctum, Tabernaculum, Templum.

SANCTUM. Sancta et Sanctum designant templum, V 284D, 287D, vel exteriorem partem tabernaculi seu templi in quam sacerdotibus, non autem populo, licebat ingredi, II 61D' et seq., V 288C, XI 375B', etc., vel etiam Sanctum sanctorum, in quod soli pontifici licitum erat intrare, II 240D', XIII 505D', 508A'. — Descriptio Sancti et Sancti sanctorum, eorumque mystica significatio, *Vide* Tabernaculum, Templum. — Quid sanctum sæculare, XIII 504C', thesauri sanctorum, IV 180D'.

Sanctum Domino, inscriptio laminæ aureæ pontificis Hebraici, II 73D'. — Sancta appellantur quæ Deo sunt oblata aut divino cultui consecrata, nec aliis possunt usibus applicari, II 84D, 90D', 95C, 121C', 216D, 240A, 264D', 282A, 312C, 486B, III 31A', 377B', V 304B', 371C', VIII 52A, IX 630A, X 435A', XI 423D, XIV 128B. — Civitas sancta designat urbem Jerusalem, VIII 289A', X 36B, XI 43B', Ecclesiam, XIV 301B, Jerusalem cœlestem, X 360D, quæ describitur, XIV 362A' et seq., 365A' et seq. Mons sanctus est vel mons Sion, X 435A', vel Ecclesia militans aut triumphans, *Vide* Mons. — Locus sanctus Dei quis sit, VI 157D, IX 635C. — Aqua sancta, quæ diceretur in V. L., II 347A. — Sanctum canibus non est dandum, X 161C,

Digitized by Google

XI 92B'. — Sacerdotes inter sanctum et profanum discernere debent, II 199C', 202D', IX 524D', 526A', 649C'. — Sanctum dicitur quod religiose est observandum, II 424C', 480 D'.

Sancta sanctorum dicuntur altaria holocausti et incensi, II 85A, 88C', tabernaculum cum universa supellectili sua, 90B', 340A', thymiama, 91C', sacrificiorum portio sacerdotibus reservata, 148D, 173A', V 213B', IX 630B, etc., et generaliter quidquid Deo consecratum est, II 314D'. — Sacramentum Eucharistiæ vere est sanctum sanctorum, IX 635B.

SANCTUS. De sanctitate Dei et Christi, *Vide* Deus (Attributa moralia), Sanctitas. — Quo sensu cœli confiteantur Dei mirabilia et veritatem in ecclesia Sanctorum, VI 339D' et seq. Quomodo laudetur in Sanctis suis, 689 D, 692 A, et in eorum consilio glorificetur, 340D'. Qualiter in cœlo ædificet ascensionem suam, X 421 A.

SANCTI IN TERRA. — Sanctus Græce dicitur ἅγιος, quod interpretatur, sine terra, II 265A. — Quinam, inter viatores, proprie vocentur sancti, II 264D', VI 321A', IX 635C, XIII 627B, XIV 409A'. Pauci sunt, V 472B, X 513B. Quis dicere possit, Sanctus sum, VI 320 B' et seq. — Sancti appellantur in Scripturis homines Deo deservientes, aut divino cultui mancipati, ut Patriarchæ, V 92A, 110C, X 39D, Israelitæ, II 26A', 403C', 407C, 551 D, VI 688A', VII 552A, IX 16B, etiam vitiosi, V 227C, sacerdotes, II 273B', 407D', VI 462B', VIII 274D', Nazaræi, II 351D'. Moyses in fide et lenitate sanctus factus est, VIII 270C', ipsis sanctis Patriarchis ac Prophetis coæquatus, 269C'. — Sancti etiam nuncupantur apostolici viri, fideles primitivæ Ecclesiæ et universi veraciter christiani, XIII 10B, 147C, C', 207A', 213A', 302C, 350B', 355A', 360C, 463A', 464A, XIV 142D, speciatim pauperes Ecclesiæ Jerosolymitanæ, XIII 113D', 206B, 238A', 241C, 243C, prædicatores, 424A', prælati et perfectiores, 299A. — In Sanctorum catalogo quinam a S. Paulo ponantur, XIII 520C. — Populus christianus recte gens sancta appellatur, IX 25D', XIII 637C. Fideles sunt sacerdotium sanctum, 634D', 635D. — Quo pacto res etiam inanimatæ sanctæ dicantur, *Vide* Sanctum.

Qualiter Deus homines sanctos esse velit, et quomodo sanctitati studere debeant, II 212B, D, 255D', 264D, 272C, 273B', VI 375C', 401B', VIII 19D, XI 404D' et seq., XIII 51A, 235C, 300A, 385B, A', 626D' et seq., XIV 30D, 266C, 376D'.

Omni tempore mirabilis est Deus in Sanctis suis, VI 167B, 170C, XIII 400C'. Qualiter in manu ejus sint et ab eo custodiantur, II 675A, 683A, III 263C, 268C', VI 394D, VII 20B', 468A, 477B', etc. Eorum salus miserationi Dei tribuenda est, II 550B', totamque perfectionem suam ab eo recipiunt, VI 37A. *Vide* Perfectio, Salus. — Qualiter Sapientia increata per nationes in animas sanctas se transferat, VII 498C. In plenitudine Sanctorum dicitur esse ejus detentio, VIII 143C, necnon et B. Virginis, 154A. — Sancti quodammodo dii efficiuntur, I 535C, XIV 216A', etc., Dei consiliarii, I 260D', VIII 256C', adjutores, I 553C', XIII 137D', et testes, 522A. — Columnæ sunt mundi et Ecclesiæ, VI 233A. — Qualiter assimilentur cervis capreisque camporum, VII 333A' et seq., aquilis, XII 143B, nubibus, XIII 521D', fasciculo, III 401D', paradiso malorum punicorum cum pomorum fructibus, VII 372B.

Sanctis omnia cooperantur in bonum, XIII 69B et seq. — Gratia pleni, quo sensu, XII 289C', in ea semper proficere cupiunt, II 112C. — Modo corporalem pausationem non admittunt, ut in futuro æternaliter conquiescant, XIV 265C'. — Nunc uni virtuti student, nunc alteri, I 505A. Quilibet eorum in aliqua virtute amplius splenduisse as-

Digitized by Google

seritur, VII 412A, XI 425B, XIII 152B', XIV 371B'; sed stultum est de illorum comparatione disputare, quis alio major sit, XI 138C', XII 214D. — Constantes in bono, VIII 169C, soli unitatem vitæ norunt, III 258C'. — Cur eorum justificationes byssino splendenti comparentur, XIV 351C.

Qualis et quanta sit illorum fides, X 545D, XIII 14D, 514B, 515A et seq., XIV 316D, 324A'. Contra dæmones fide et caritate se muniunt, VII 333D'. — Acumine ingenii sui, ope Spiritus Sancti, verum a falso discernunt, VII 333A'. Quid scientia sanctorum, 182A, C, 512D', 515A'. Ipsi soli vere sunt prudentes, 63A. — Sex eorum alæ, quæ, XIV 265B. — Humiliant se, dum perfectiones Dei perpendunt, VIII 375B'; opera ejus exaltant, 255B', illiusque regnum in cœlo et in terra magnificant, XIV 350D. Laus humilium ac sanctorum Deo gratissima est, X 61A. — Sancti proprias laudes non quærunt, XIII 698B. Prælationem abhorrent, III 167B'. Qualiter interpretanda sint verba quibus se humiliant, 310B, X 415B, vel alia eorum dicta et gesta quæ metas rationis videntur excedere, 450D'. De se ipsis velut de aliis loqui solent, XIII 253A'. Quibus de causis virtutes ac merita sua aliquando humiliter commemorent, III 323C, IV 476C, V 559C', VI 110C', 404D', 610D', 660C', VIII 46C, IX 152B', X 95B, XII 574B. — Eorum patientia in consideratione æternæ pravorum damnationis fundata est, XIV 324A'. Quomodo probetur, 316D. — Obediunt etiam in his quæ vel irrationabilia vel inutilia videntur, XIV 136B'.

Omnes se invicem juvant, et merita sua mutuo sibi communicant, VII 333C', 443C. — De occultis et arduis saluberrima dant consilia, VIII 226D; ideo illorum societas requirenda est, 100C', 226B. — Eorum exempla carbones desolatorii dicuntur, VI 581D, C'. — Cur interdum ab infidelibus diligantur, X 12B'. — Orationes Sanctorum, quæ aromatibus et incenso comparantur, XIV 270D, 286B et seq., quantum sint efficaces, *Vide* Oratio. — Quo sensu vox magna eis adscribatur in Scripturis, X 185A', C'. — Paucitatem justorum deflent, X 507D. Quo animo de eorum multiplici tribulatione et de impiorum prosperitate conquerantur, V 48B et seq., VI 213D et seq., IX 115D et seq., X 537B' et seq., 542B et seq., ultionemque expostulent contra malignos, V 242B, VII 477C', IX 116C', 138B', 152C', 165B', X 76C, XIV 135C', etc.

An quidam Sanctorum, in hac vita, Deum per speciem viderint, *Vide* Deus (Natura). — Dulcedine Dei Sancti inebriantur, VII 314C, IX 190A', etc., et delectatione virtutis etiam corporaliter reficiuntur, X 13A', etc. *Vide* Deus (Providentia supernaturalis), Dulcedo, Lætitia, Mysticus. — Ipsis manifestat Deus incerta et occulta sapientiæ suæ, XIV 431D. Ex revelatione plurimi eorum agnoverunt se mortali peccato non subjacere, 9A', aut in gratia confirmatos esse, VI 595D. — Qua virtute seu potestate miracula operentur, VI 211D', XI 508A et seq. Ea posse perhibentur quæ facile a Deo valent impetrare, X 71C. — Per eorum miracula doctrina christiana approbatur, XIV 52B'. — Quidam ex illis de loco ad locum, angelico obsequio, translati sunt, X 179B. — Multis ex eis restituta est in feras dominatio, I 55A', 239B. — Sæpissime ab igne servati sunt, X 62A. — Quidam illorum leguntur defunctos in peccatis mortalibus de inferno liberasse, quo pacto, XII 131B', XIV 400D'.

Inter Sanctos nemo immutabilis, quo sensu, IV 516D, 522D'. Eos semper pavidos esse decet, VI 555A. — Ab eis fervor spiritualis nonnunquam subtrahitur, II 642B, IV 502A', V 476A, VII 344A, X 393C, etc., et ne intumescant sæpe tentationibus reprimuntur, III 715B. — Illos subvertere conantur diabolus

Digitized by Google

ejusque membra, VI 301 C. — Quotidie venialiter peccantes, qualiter peccata sua deplangant, ac pro illis satisfaciant, *Vide* Peccatum. Ad horulam possunt omni culpa carere, VI 321 D, XIV 11 B'. — Parva peccata quasi magna in subditis suis reprehendunt, XIII 593 D'. — Sanctos V. T. a venialibus semper excusare non oportet, ut patet de Jacob, I 324 C', 334 A', 405 D, Moyse, 497 D', et Job, IV 433 A', V 18 C', nec etiam a mortalibus, ut liquet de Moyse et Aaron, I 498 A, de David, III 497 D et seq., IV 73 A, etc. Si aliqua illicita commiserunt, pœnitentiam fecisse creduntur, XIII 520 D. — Qui sanctificati sunt ab utero, mortaliter deinceps non peccant, III 196 D'.

Cur et qualiter Sancti in hoc mundo a Deo probentur, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis), Justus. — Quo sensu a malis confundantur, X 41 A'. — In primitiva Ecclesia quatenus contra diabolum, mundum et propriam carnem pugnaverint, X 664 B. Ab infidelibus, etiam propinquis, occidebantur, XIV 276 A. — Ab Antichristo gravissime vexabuntur, X 112 D, 113 B, D, 163 D, XIV 301 B, 302 C', 315 A, B', 359 C, sed finaliter prævalebunt, X 112 B', 113 C', etc. *Vide* Antichristus.

Peregrini et advenæ super terram, Sancti aliam patriam credunt, sperant et quærunt, Deique visionem quasi summum bonum desiderant, I 427 D, B', III 711 A, 716 A, IV 184 C', 355 D, 402 C, C', 409 C', 410 C, 411 C', 412 B', 446 A, 454 A, 458 C', 504 D, 507 D', 623 D, V 92 B, 94 C', 573 B', 650 B', 671 A et seq., VI 127 A et seq., 217 A', 245 D et seq., 303 C' et seq., 547 C', 581 C', 587 D, 633 C, 659 A, 662 A, 701 A et seq., VII 243 A, 323 D', VIII 515 D, IX 232 A', X 463 C', 464 C', XII 617 D', XIII 57 D et seq., 216 B, 229 A et seq., 336 C', 517 A', 529 B', 639 A, 664 A, 682 C. Qualiter mortem gustare dicantur, XI 595 A. — Nonnunquam diem mortis suæ præcognoverunt, XII 69 B'. — Multi, etiam miraculis ornati, in morte trepidant, VI 530 B, IX 214 B'; aliqui tamen de sua salvatione, imo de evolatione immediata in cœlum certificati sunt, A'. — Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus, IV 637 B, VI 529 C', 531 B'.

SANCTI IN CŒLO. — Reges merito vocati, V 421 C, 527 A, X 114 A, XII 162 D', Sancti regnum Dei suscipient, illudque in æternum obtinebunt, X 111 D' et seq., 112 B', 113 C', XIII 45 A'. Quo sensu mille annis regnaturi dicantur cum Christo, XIV 358 A, B'. Regnabit Deus in eis, et ipsi regnabunt in Deo, VII 470 D', X 113 D', cui perfecte assimilabuntur, XIII 678 B, XIV 29 B'. — Quo sensu fructum temporaneum et serotinum accepturi sint, XIII 604 D. — Partem habebunt cum Christo, XII 516 D', in diversis tamen gradibus, IV 345 A, XII 527 B et seq. Quid de quadam Origenis sententia circa Sanctorum remunerationem, II 479 A'. Cur vita æterna sors Sanctorum vocetur, XIII 357 A. — Sancti præceptum caritatis perfecte adimplent, VI 48 B, XI 248 B'. — Qualiter stare dicantur coram Deo et ante eum, XIV 282 D', amicti stolis albis, 283 A. — De Sanctorum felicitate, *Vide* Beatitudo, Beatus, Cœlum, Deus (Operum Dei consummatio), Electus, Patria, Visio. — Illos Deus magnifice in Ecclesia exaltat, X 646 B'. — Psalmi de Sanctis exponendi, *Vide* Psalmus. — De sanctis martyribus ac confessoribus interpretatur capitulum x^{um} libri Sapientiæ, VII 515 D et seq.

Sancti quinam cum Christo resurrexerint, et utrum iterum defuncti, XI 313 A', XII 246 A'. — Cur Sancti V. T. beatificati non sint ante Christi passionem, XIII 521 B'. — Quomodo Dominus apparuerit de monte Pharan cum Sanctorum millibus, II 674 B', 682 D, et qualiter ad judicium venturus sit cum omnibus Sanctis, X 683 D, XIII 384 B', XIV 74 A, qui mundum cum illo judicabunt, VI 690 B' et seq., VII 470 C', XI 219 A, XIII 147 C'.

Digitized by Google

Sanctorum cives sumus, XIII 307A'. Tantam habentes impositam nubem testium, per patientiam curramus ad propositum nobis certamen, 521D et seq. — Sancti laudandi sunt, VI 688A', et invocandi, IV 374C, etc. *Vide* Beatus, Prælium. — Non sine necessitate et reverentia per eorum nomina jurandum est, VIII 133A. — Magnum peccatum est Sanctis frequenter vovere, et vota non adimplere, VII 136B. — Non gaudent quando de pecuniis pro quibus pauperes plorant honorantur, XII 48A. — Quidam sunt præteritorum Sanctorum cultores, et præsentium contemptores, XII 47D'. — *Vide* Ossa, Reliquiæ.

Cf. Beatus, Electus, Justus, Perfectio, Sanctitas.

SANGUIS. Quomodo producatur, VII 428B'. — In eo vita animalis consistit, II 251C, V 583B'. — Urgente timore, ad cor recurrit, X 86B, 140D'. — Plaga aquarum Ægypti in sanguinem versarum, *Vide* Plaga. — Quo pacto luna in sanguinem versa sit, Christo in cruce patiente, X 355B, XIV 98B.

Sanguinis effusio. — Sanguis innocens effusus vindictam clamat. Contra sanguinem proximi standum non est, quo sensu, II 258B. — Judicare inter sanguinem et sanguinem, quid sit, II 583D'. — De juste occidendis aut occisis sæpe habetur : Sanguis ejus super caput ipsius, III 430B'. — Quicumque fuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis illius, quomodo, I 184C' et seq., VI 72D, VII 12C'. Humanum sanguinem qualiter Deus dicatur a cunctis bestiis et ab homine requirere, I 184D. — Sanguis innocens effusus vindictam clamat, I 138D', XIV 277D'. Illum Deus ulciscetur, II 666C, V 460D, XIV 349B', etiam pœna talionis, 334B'. Vox sanguinis Abel quomodo ad Deum clamaverit, I 126D' et seq. Quo sensu Job petierit ne terra sanguinem suum operiret, IV 528D' et seq. In die judicii revelabit terra sanguinem suum, quo sensu, VIII 519A'. — Qualiter Scribis et Pharisæis imputatus sit omnis sanguis justus qui effusus est super terram, XI 256D', XII 48C et seq. — Mulier ebria de sanguine Sanctorum totum reproborum corpus repræsentat, XIV 339B'. — Sanguinis effusores cur olim a construendo templo prohibiti, III 484B', IV 165C'. Nunc irregulares sunt etiam hi qui sine peccato sanguinem fundunt, 166A ; sed ecclesias ædificare non prohibentur, III 485A. — Sanguis effusus loca contaminabat, IX 453C'. — *Vide* Homicidium.

Sanguinis esus quatenus olim illicitus. Post diluvium, esus carnis cum sanguine prohibitus est, I 183D' et seq., 185A. — Hebræis qualiscumque esus sanguinis vetitus erat, etiam sub pœna mortis, quare, II 154C', 155A, A', 181B, 251B et seq., 567D, 568A', 713B, III 337C et seq. Eadem prohibitio gentilibus conversis ab Apostolis facta, an adhuc vigeat, I 184C, XIV 170D', 171D'.

Sanguinis usus in veteri Testamento. In V. L. omnia pene in sanguine mundabantur, et sine sanguinis effusione non fiebat remissio, II 251D, XIII 508A. — Sanguis agni paschalis super postes et in superliminaribus domorum Hebræorum qualiter ponendus fuerit, I 563C, 566B', et quare, 564B', 566D', XIII 519C'. Quid signaverit, I 574A', 575C', 576C. — Hostiarum sanguis ubi funderetur, et ad quid significandum, II 81D', 82B, C', 140A, 141D, D', 143C', 153B', 159D, 167D. Totus effundebatur, nec ullius usui concedebatur, quare, 155A, A', 702A'. In sacrificio pro peccato sacerdotis vel communitatis, sacerdos sanguine victimæ in Sancta illato velum sanctuarii septies adspergebat, atque altare thymiamatis tingebat, 159A, 160C'; in sacrificio pro peccato principis seu privatæ personæ, altare holocausti sanguine tantum tingebat, 161B'. Hostia pro peccato cujus sanguis in Sancta inferebatur tota comburebatur, partim in altari, partim extra castra, 175A, 200D',

Digitized by Google

243D', XIII 529B. Mystice, quid hæc signent, II 144D', 146D, XIII 529C. — Vestis sanguine hostiæ adspersa in loco sancto lavanda erat, II 174D, 177C. — In festo Expiationis, pontifex in Sancta sanctorum ingressus, sanctuarium expiabat sanguine vituli septies adspergendo contra propitiatorium ad orientem, II 241B et seq., et septies sanguine hirci e regione oraculi, C', XIII 505D'; deinde altare thymiamatis sanguine vituli atque hirci expiabat, II 242D. Mystica cærimoniarum istarum significatio, 249C, C', XIII 506C' et seq., 508A'. — Sanguine vaccæ rufæ pontifex septies adspergebat contra tabernaculi fores, II 422D', 426D. — Sanguine arietis immolati tingebantur extremum dextræ auriculæ, atque pollices manus ac pedis dextri pontificis et sacerdotum consecrandorum, II 82B', 86C', 710D'; deinde de sanguine hostiæ unctionisque oleo fiebat permixtio, qua sacerdotes eorumque vestes adspergebantur, 82D'. — In mundatione leprosi adhibebatur sanguis passeris et agni, II 226B', 227C et seq., 228C', 233B', 234A', 710D. — Cur Deus sanguinem vitulorum et hircorum respuerit, VI 35A', D', 37C, VIII 325C et seq., XIII 509C'.

Sanguis Christi. Cur Christus carni et sanguini participaverit, XIII 481A'. Venit ad nos per aquam et sanguinem, XIV 50C' et seq. — Quare vestitus apparuerit veste adspersa sanguine, VIII 737C et seq., XIV 353A'. Ejus passio per torcular signatur, et sanguis per vinum, I 445C', VIII 737D' et seq. Lavit in vino stolam suam, I 445D, et in sanguine uvæ pallium suum, A'. — Sicut primum Testamentum sanguine dedicatum est, II 40C', XIII 507B', ita novum Testamentum sanguine Christi confirmatum est, II 44A', XI 289A', XIII 179A', 507D et seq., 530B'. — Christus non in sanguine alieno, id est per sanguinem hircorum aut vitulorum, sed per proprium sanguinem introivit semel in Sancta, XIII 506A' et seq., 508A'. — Quoties sanguinem pro nobis effuderit, XII 221B'. — Quid de sudore illius sanguineo in Gethsemani, XII 221A'. — Qualiter et quare de latere ejus miraculose exierint aqua et sanguis, I 627C et seq., VI 265D, 458A, 523B, XII 596B', XIII 169A', XIV 51A, 97D'. Tres sunt qui testimonium dant in terra : spiritus, aqua et sanguis, 51D'. — Ager sanguinis quis dictus sit, XI 302D'. — Cur Christus sanguinem suum a terra non operiri postulaverit, IV 534D.

Aliud est sanguis Dei, aliud sanguis servi, I 574B. — Christi sanguis assimilatur aquæ, VI 523C, et hyssopo, I 576A'. Quantam habeat virtutem, XII 211B, XIII 506D', et quo sensu melius loquatur quam sanguis Abel, 526D. Per eum pacificata sunt sive quæ in cœlis sunt, sive quæ in terris, 358D'. Per illum redempti sunt ac justificati homines, I 575C', XIII 31A', 42A', 151B, 156A, 300D, 306B, 357D, 629D, XIV 229A', 270B', sufficienter quoad omnes, efficaciter quoad solos electos, XI 289A', XII 211A. Christus in sanguine testamenti sui emisit vinctos de lacu, X 660A'. — In nobis nihil interius mundatur sine sanguine Christi, XIII 508B, et per eum nobis aperta est janua vitæ, 511A'. Ejus meritum nobis per sacramenta applicatur, I 576D, XI 289B', XIII 615C, XIV 7C'. — In die Parasceves Salvator sanguinis sui pretio specialissima gratiarum munera fidelibus impetrat ac largitur, II 93A. — Beati qui lavant stolas suas in sanguine Agni, XIV 284A, 377C. Quid pulli aquilæ sanguinem lambentes, V 17A'. — Quanta mereatur supplicia qui sanguinem testamenti pollutum duxerit, XIII 512C'. Qualiter sanguis Christi super Judæos sit, XI 305C'.

Quomodo in Cœna Christus vinum in sanguinem suum converterit, XI 289D, XII 210C', XIII 179D. Calix benedictionis cui benedicimus, communicatio sanguinis Christi est, 171B'. — Sanguis iste

Digitized by Google

vere est potus, XII 401 D' et seq., ad vitam necessarius, C et seq., et communicantem Christo incorporans, 402 A'. Vinum dicitur germinans virgines, X 662 B'. — Cur et qualiter devote sumendus sit, XIII 180 B et seq. Olim etiam populo in calicibus tradebatur potandus, quod postea prohibitum fuit propter effusionis periculum, II 44 D, XIII 180 C'; nunc ergo sanguinem Christi fideles spiritualiter accipiunt, et aliquo modo realiter, quia sanguis sub specie panis est per concomitantiam, XII 401 A'. — Quid sanguis uvæ meracissimus, II 670 B. — *Vide* Eucharistia.

Sanguis figurate sumptus. Multiplex sanguinis significatio in Scripturis, III 430 B'. — Frequenter nomine sanguinis totus homo, seu vita vel anima hominis designatur, XI 302 C. — Sanguis denotat carnales actus et affectus, II 252 A', vitia et peccata, VI 46 B', VIII 336 A, IX 476 C, 477 A, 486 B, D', XIV 436 B. — Viri sanguinum dicuntur homicidæ corporales et spirituales, re vel affectu, V 434 B', VI 110 A, VIII 210 D, etc., peccatores, V 558 A, VI 80 A, 645 D', sanguinem Christi indigne bibentes, V 562 B. — Quid civitas sanguinum, X 532 A'. — Quinam sanguinem innocentem fundant, IX 33 A', 177 D', vel Sion ædificent in sanguinibus, X 486 B, 487 C. Quid sit animæ sanguinem calumniari, VII 175 D, sanguinem comedere, I 190 C', II 157 B, 252 B, IX 570 B, 571 B. Spirituale homicidium quo funditur sanguis animarum, grave est peccatum, I 191 A. *Vide* Homicidium spirituale. — Qualiter sanguis sanguinem tangat, X 234 C'. — Maledictus qui prohibet gladium suum a sanguine, quo sensu, IX 281 D. Sanguinem subditorum requiret Deus de manu prælatorum, *Vide* Prælatus. — Nobis non est colluctatio principalis aut sola adversus carnem et sanguinem, sed adversus invisibiles hostes, XIII 325 A' et seq. Caro et sanguis regnum Dei non possidebunt, 204 A'. — Qualiter Deus sagittas suas sanguine inebriet, II 665 D', 671 D'. — Quomodo justi et Beati manus suas lavent in sanguine peccatoris, VI 99 B', 100 A'.

Mulier sanguinis fluxum patiens, a Christo sanata, XI 115 C' et seq., 577 B' et seq., quid signet, 116 C', 579 A'. — Quo sensu luna in persecutione Antichristi futura sit ut sanguis, XIV 278 B', 279 B'. — Quid signetur in Apocalypsi per grandinem et ignem mixta sanguine, XIV 287 D, per mare et flumina in sanguinem versa, 288 A', 333 B', 334 B, per sanguinem de lacu exeuntem usque ad frenos equorum, 327 D'. — In fine mundi Enoch et Elias potestatem habebunt aquas convertendi in sanguinem, quo sensu, XIV 302 B et seq.

Cf. Uva.

SANGUISUGA et duæ ejus filiæ, quid signent, VII 187 B', 188 A.

SANIES. Job testa saniem radens, IV 334 A, Christum patientem figurabat, 338 A'.

SANIR. Mons est abietibus celebris, IX 541 B. — Quomodo interpretetur, et quo sensu de vertice ejus coronetur Sponsa, VII 368 B', 378 A, 384 B'. — *Cf.* Hermon.

SANITAS. Sanitas corporis in humorum æqualitate seu proportione consistit, VII 82 B. — Divitiis appetibilior, VIII 183 A', C' et seq., sanctitati magis favet quam morbus, V 111 A. Vita carnium, sanitas cordis, VII 95 D', et dulcedo animæ, sanitas ossium, 111 A'. — Sanitas labefactatur tristitia, VII 119 B, 160 A', invidia, 96 A, intemperantia, VIII 192 C, et luxuria, XIV 417 D'. *Vide* Ebrietas, Gula, Invidia, Luxuria, Tristitia. Non est sanitas in carne peccatoris a facie iræ Dei, V 637 A', C', XIV 415 C et seq. *Vide* Peccatum. — Sanitas fovetur sobrietate, VIII 190 C, 191 A', 192 C, etc., bona lætitia, VII 118 D', VIII 185 D, X 13 A', virtutum exercitio, VII 25 D' et seq., 176 A', VIII 711 B'. Quatenus medicis et medicaminibus adscribenda sit, VII 544 D, VIII 230 D, IX 271 D'. — Quid gratia sanitatum, XIII 184 D, D', 187 B. Qua virtute

Digitized by Google

Christus ægros sanaverit, XI 492B', 507 A' et seq. Cur et qualiter Apostolis et discipulis tribuerit potestatem sanandi infirmos, 121 C, 123 B, 582 D', 583 C', 586 A, XIV 115B', 216 D'. — Cibus et medicina quando dicantur sana, II 232 B.

Sanitas spiritualis in quo sistat, VII 95D', VIII 322B', et unde procedat, VII 26B, 176A', VIII 711 B', X 712C', etc. — Deus sanitatis mentis et corporis dator est, VIII 209A', 230A'. Sanabiles fecit nationes, VII 460B'. Percutit et sanat, IV 382D, VII 228D, VIII 472D, 477C, 548D, X 251 B'. Quomodo sanet infirmitates nostras, IV 508B', 512A', VI 428A', 679 A', IX 666A' et seq., X 318B. Sermo ejus omnia sanat, VI 473B', VII 37C, 544D, XIV 374D'. — Christus missus est sanare contritos corde, VI 473A', XI 472B', et livore ejus sanati sumus, VIII 685D'. Etiam in anima sanavit quos curavit in corpore, XI 119D', 507C', XII 414B'. — Qualiter per sapientiam et sapientes sanentur homines, VII 82A, 490C', 510A'. — Sanitas in pennis electorum orietur, quo sensu, X 710 A. — Quomodo sanitas animæ a Deo petenda sit, V 439D, 668B, VIII 230B', IX 152B, XIV 397 D'. — Ea carebant Judæi, VIII 322B' et seq., 377D' et seq., XI 163A et seq., XII 510C, XIV 219B, et carent peccatores, VIII 26C', 334C', IX 307C. Sanari nequit qui non amat judicium, IV 669A. — Etiam post remissionem peccati, non est in nobis sanitas pura et integra, IX 134C', XIV 415D et seq. — Quinam contritionem populi christiani non sanent, IX 78C', 572B', X 264B, 672A'.

Cf. Medela, Medicina, Salus.

SAPERE. Non oportet alta sapere, XIII 90D', 99A, 429B', sed sapere ad sobrietatem, VII 245D, 254D, VIII 24C', XIII 96C. — Quæ sursum sunt sapiamus, XIII 365D'. — Qui secundum carnem sunt, quæ carnis sunt sapiunt, XIII 60B, non quæ Dei, VIII 11 B', XIII 135A ; qui vero secundum spiritum, quæ sunt spiritus sentiunt, 60C. — *Cf.* Sapiens, Sapientia, Sapor.

SAPHIRA, uxor Ananiæ, Deo mentita, ab angelo percussa exspiravit, XIV 114B et seq.

SAPIENS. — Sapientis indoles, dotes et virtutes. Ante Pythagoram philosophi sapientes vocabantur, I 528 C, XIII 16 D. — Quomodo sapientes a prudentibus distinguantur, XII 11 D. Avibus comparantur, VII 12D'. — Quatuor animalia sapientiora sapientibus, quæ, VII 190B. — Omnis homo quantumcumque sapiens, respectu Dei sapientiæ, insipiens dicitur, VIII 607D, IX 105D. Quod stultum est Dei sapientius est hominibus, XIII 130C'. — Deus est qui dat sapientiam sapientibus, IV 620A, 655B, VII 19B', 268A, VIII 3A', 87A', X 22C, 23A, dummodo instanter eam postulent, VII 19A, VIII 237B, XIII 553C, ipsosque in usu illius dirigit, VII 494D, VIII 237D. Sapientium est emendator, VII 494B'.

Ille proprie sapiens est qui ad salutem suam utitur sapientia sua, VIII 227C'. Ex verbis, operibus et compositione vultus dignoscitur, VII 68D, 119D, 258A, VIII 27A, 33B, 59B, 113A, 118D. In omnibus ordinate se habet, XI 371 A'. — Diluculo vigilat ad Dominum, eumque deprecatur, VIII 236D', 237C, delictorum suorum veniam postulans, B. Psallit sapienter, VI 20A, ejusque laudatio Deo complacet, VIII 89B. — Credit legi Dei, VIII 200A, eam diligit et implet, V 406D', VII 173B, VIII 199D', in illa meditatur die ac nocte, V 407 C, et in ipsa gloriatur, VIII 237B'. — In judicando Deo se conformans, XII 124C', illi superioribusque obedit, VII 67D, VIII 20B. Vere sapiens est populus Deum obedienter et integre colens, II 540A. — Sapiens declinat a malo et in virtutibus proficere studet, VII 93C, VIII 12C', 27C, 87B. A pigritia cavens, 108C, nec spernens modica, VII 88B, tempus redimit, XIII 321C. Verbis opera conformare sat-

Digitized by Google

agit, VII 10D', VIII 108D, XIII 587D' et seq. Magnum inferunt damnum sapientes quorum mores doctrinæ non consonant, IX 159A'. — Sapiens plenus est jucundis theorematibus per quæ se consolari potest, nec extra se in rebus vilibus delectari expetit, VII 152C', 504B, VIII 227C, XIV 413D'. Quomodo creaturis utatur, VII 534D'. A vinolentia, gula et luxuria abstinet, quæ sapientiæ inimicæ sunt, 131B, 221B', VIII 109D'. — Mortem assidue pensat, VIII 248C'. — Quo sensu dicatur solus terram possidere, IV 517B. Thesauri ejus sunt habitus virtutum et donorum, VIII 10A'.

Cor sapientis in dextera ejus, et cor stulti in sinistra illius, VII 272B. Sapientis oculi in capite ejus, 223C'. — In omnibus sapiens metuit, VIII 108A, sed non inordinato timore, VII 488D', VIII 127B' et seq. Fortis, stabilis et constans, passionibus suis dominatur, IV 526B, VII 152D, 255B, 503B', VIII 87A, 169C, et non illidetur quasi in procella navis, 199D'. Domum suam ædificavit supra petram, XI 96D' et seq. Multi tempore pacis sapientes videntur quos adversitas dejicit, VI 475B. — Sapiens mansuetus est et patiens, IV 513D', VII 95C', VIII 12A', XIII 588A ; non dolet quum irridetur, III 473A, VII 272B' ; sed nondum perfectus, calumnia turbatur, 249D.

Sapiens alios, etiam peccatores, non despicit, VII 73D' ; eorum imperfectiones sustinet, XIII 109A, et libenter suffert insipientes, 250A et seq. — Penes regem non cupit videri sapiens, VIII 46A' ; attamen falsam vitat humilitatem, 77B'. — Si quis doctior est, pie credat alios plus abundare in sapientia supernaturali, IV 483B'. Nemo sit sapiens apud semetipsum, alios despiciens, 475C, 483B, V 625A, VII 25B', 164C, VIII 194C', 365A', 649A, IX 92B, 547D', XIII 99B. Non glorietur sapiens in sapientia sua, sed in hoc glorietur, scire et nosse Deum, VII 538C', IX 97B', 101C. Quo quis sapientior fuerit, eo magis Dei incomparabilem excellentiam perpendit, IV 695C'. Qui sibi videtur esse sapiens, stultus fiat ut sit sapiens Deo, XIII 140D. Sapiens se humilians, vel humiliatus ab aliis, exaltationem meretur, VIII 67A, et coram Deo invenit gratiam, 24C. — Sapiens correctionem libenter accipit, IV 500B', VII 62C', 78B, 88A', 104A', 130C, VIII 65C, ideoque laude dignus est qui illum caritative increpat, VII 159B. Pertinax non est in suo sensu, IV 483C, 489D', XIII 590D, et consilia libenter audit, VII 81B. — Semper discere cupit et informari, ut crescat in sapientia, IV 395B, 422C', VII 8B', 62D', 100A, 123D', VIII 43C' et seq., 122C', 236B', XII 456B'. Qualiter bibat aquam de cisterna sua, VII 41A'. Antiquorum, maxime Prophetarum, exquirit sapientiam, VIII 236A et seq., X 197. Illos allegare et laudare non erubescit, IV 517B, 523D. Occulta proverbiorum exquirit, et in absconditis parabolarum conversatur, VI 27C, VII 9C, VIII 44C, 236C. Interdum ipse parabolis utitur, VII 7A', 9D.

Cor sapientium ubi tristitia, VII 248D. Sapiens vix tacite ridet, VIII 123B'. — Non est turbulentus, IV 521A, et cum stulto non contendit inutiliter, VII 178A. — Vitat loquacitatem et circumspectus est in verbis suis, IV 500D, 513D, VII 94D, 119D', VIII 114C', 124D, 125A'. Stultus ipse, si tacuerit, sapiens reputabitur, VII 120B. Labia sapientium custodiunt eos, 90C'. Sapiens tempore opportuno dicenda dicit, et agenda agit magna cum discretione, 93A, 102B, 111B, 178D, 259D', VIII 115B, 124C. Verba ejus de corde procedunt, IV 418C, et assimilantur aquæ profundæ, VII 121D.

Sapiens quantum aliis prosit. — Requirenda est ejus conversatio. Sapiens non sibimetipsi tantum utilis est, sed et aliis, VII 63D, VIII 152B'. — Fons est sapientiæ, VII 121B', et vitæ, 111B. Triplex est in eo veritas vitæ, doctrinæ et justitiæ, VIII 205C'. — Sapientiam suam non jactat; eam tamen, tempore opportuno, ex ca-

Digitized by Google

ritate ostendit, IV 523C, 610D', VII 41C', 68A', 83B, 493C', VIII 119B', 195B', 237C, X 160B', et scientiam suam communicat, VII 98C', VIII 11B, 122D, 237A', ordinate et pulchre, VII 97A'. — Erudit sibi commissos, VIII 227D'. In domo ejus nullus piger est, I 258D'. — Divitiis utitur non solum ad salutem propriam, VII 94A', sed ad aliorum utilitatem, 251A'. — Qui suscipit animas sapiens est, VII 77C. — Qui alios docet et fidem defendit, magis remunerabitur quam is qui mente tantum sapiens est, VII 110D'.

Sapientium conversatio requirenda est, VIII 44A et seq., X 656A', XI 435B', nam qui cum illis graditur sapiens erit, VII 88B'. — Eorum consilium sicut fons vitæ permanet, VIII 122D, et ideo petendum est, V 101D, VII 129B', VIII 58C, 123B. — Verba sapientium, quum gratiosa sint, amabiles eos faciunt, et libenter audiuntur, III 641D, VII 111A, C, 275B, VIII 116A', 123A. Quasi stimuli et clavi in altum defixi, III 625D', VII 287B, XIII 121, confortant, IV 526B. Magno cum fructu excipiuntur, VII 8A', 145B', VIII 43C', 54A. Audiuntur in silentio magis quam clamor principis inter stultos, VII 269B. Verba seniorum, utpote sapientiorum, IV 479A, 485A', 654C', VIII 157B', plus ponderantur quam juniorum, 59A'. — Sapientium correptiones gratanter accipiendæ sunt, IV 520C', quia melius est a sapiente corripi quam stultorum adulatione decipi, VII 248C'. — Multitudo sapientium sanitas est orbis terrarum, VII 490C', XI 325. Qualiter lingua eorum sit sanitas, VII 82A.

Sapientes patriæ suæ perutiles sunt, VII 177D', 268D', VIII 92A. — Eos præesse decet, VII 9A, 77A, 174A, VIII 30C, 59C', 557D'. Servus sapiens dominabitur filiis stultis, VII 113C, 236B, VIII 65B. Beata respublica quæ a sapientibus gubernatur, VII 110C, 491A. — Princeps multos sapientes debet sibi associare, V 177A, VIII 118A'.

Sapiens quomodo remuneretur. Quibusnam revelentur secreta sapientiæ divinæ, II 342C', IV 465B', 471D, V 519C, VII 33A', 61B', VIII 526B', XI 143A', XII 11A' et seq., 422C, XIV 431B et seq. — Sapientes implebuntur benedictionibus, VIII 228A. Bene utendo dono sapientiæ fiunt amici Dei, VII 494A, et quasi secretarii et consiliarii ejus, I 260D', VIII 9A, XII 11B', XIV 432A. — Gloriam et memoriam æternam sibi acquirunt, VII 34A, VIII 11C, 37D, 125A, 228C, 237B' et seq.

Sapientes hujus sæculi, *Vide* Sapientia mundana.

Cf. Sapere, Sapientia.

SAPIENTIA. — **I. SAPIENTIA INCREATA.** — A. Quotuplex sit. — Duplex in Deo ponitur sapientia, videlicet ingenita et genita, VI 502A'. Sapientia ingenita est attributum sapientiæ tribus Personis commune, Filio tamen appropriatum; sapientia genita increata est Verbum æternum seu Filius, VII 29D', 451, VIII 3B, 4A, 137C, IX 182C, 411, XII 271B', XIII 130A', XIV 46C, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi, *Vide* Sapientia creata. — Sapientia increata et genita ex intellectu Patris procedit, primogenita ante omnem creaturam, ipsi Patri coæterna, consubstantialis et coæqualis, VII 57C et seq., 497A' et seq., 507D, VIII 3A et seq., 139B, 141B, C', 150C'. — Increata, cur interdum creata dicatur, VII 57B', VIII 5C, 141B et seq., 142C, creata in Spiritu Sancto, 7A', prior omnium creata, 4D' et seq., *cf.* VI 419A', VIII 5A'. Quatenus Sapientiæ increatæ competat præcipi, VIII 141B et seq., et ministrare, 142A. — *Vide* Deus (Attributa moralia), Filius, Verbum.

B. Sapientiæ increatæ excellentia, attributa et opera. — Nobilitatem et excellentiam Sapientiæ proclamant omnes amici Dei, VII 500B'. — In Domino honoratur, et in medio populi sui gloriatur, VIII 138A, atque exaltatur, D; in plenitudine sancta admiratur, B', D', et

Digitized by Google

inter benedictos benedicitur, 139A. Memoria ejus in sæcula sæculorum, 147D. — Qualiter se ipsam laudaverit, VIII 138A, et quibusdam creaturis, maxime arboribus ac speciebus aromaticis, assimilaverit, 143D et seq. — Pretium ejus inæstimabile est, IV 625D, D' et seq., VII 28C', 501D.

Est in illa spiritus intelligentiæ sanctus cum omnibus attributis suis, VII 496B et seq. — Omnem habet eminenter perfectionem, IV 627C, VIII 143D. — Omnia scit et intelligit, VII 502A' et seq., 507D'. — Simplex et impermixta, VII 498B, actus purus dicitur, quum in ea non sit materia limitans, nec differentia contrahens, nec potentialitas ulla coarctans, 497A'. — Infinite speciosior sole, VII 498B', lux est puritatis immensæ et veritas superpulcherrima, 488D, vapor virtutis Dei, 497A', emanatio sincera claritatis illius, B', candor lucis æternæ, speculum sine macula majestatis Dei, C', et imago bonitatis illius, D'. Pulchritudo seu species ei in divinis appropriatur, VI 3B, VII 500A'.

Nullibi circumscriptive continetur, IV 625D; sed ubique præsens omnia penetrat, ipsisque rerum essentiis illabitur, VII 499A, VIII 140C. — Locus proprius ejus est sinus et cor Patris, IV 627D, 628B, VII 57C, VIII 3C, 139B', IX 392C'. Sedium Dei adsistrix dicitur, VII 506A'. — In cœlo empyreo et in angelicis mentibus, maxime in Thronis, specialiter esse perhibetur, VII 506B', 507B', VIII 139B'. Sed et animæ justæ ipsius sedes sunt et throni, IV 627D, 628B, VI 589A. Thronus ejus in columna nubis esse dicitur, quare, VIII 139D'. — In omnibus cordibus requiescere cupit per gratiam, VIII 140C', et deliciæ ejus esse cum filiis hominum, VII 59C, VIII 138A. — Quid illius domus, VII 60B, VIII 85D, januæ et fenestræ, C.

Pater æternus Sapientiam vidit, quia species est; enarravit, quia verbum; præparavit, quia remedium; investigavit, quia occultum, IV 628B' et seq., 629A, XIII 133C. Ipsam vidit, dinumeravit, mensus est et effudit super omnia opera sua, VIII 7B', maxime super rationales creaturas, C'. — Illam diligit, VII 501A, et præbet diligentibus se, VIII 8A, XIII 133D'. Neminem diligit, nisi eum qui Sapientiam diligit, VIII 30C, et cum illa inhabitat, VII 498A'.

Sapientia omnipotens est, VII 498B, D', 501B', 513A', omnibusque dominatur, VIII 140A'. — Omnium causa exemplaris et creatrix, cum Patre cuncta produxit et ordinavit, VII 58D', 496A, 501A', 507D, VIII 3B, et delectabatur per singulos dies, ludens coram eo in orbe terrarum, VII 59A. Qualiter omnia in Sapientia facta sint, VI 440B', VII 29D' et seq., 30C', 506B, IX 104C', 108C, 302A, XII 274B. Fecit in cœlis ut oriretur lumen indeficiens, VIII 139D, et sicut nebula texit omnem terram, A'. In omnibus creaturis relucet quasi artifex in opere suo, VII 505B, VIII 7C'. — Omnibus mobilibus mobilior, VII 497D, attingit ubique propter suam munditiam, A'. A fine usque ad finem attingit fortiter, 499A, et disponit omnia suaviter, C. Omnia innovat, 498B. Lex æterna est dictamen et ratio divinæ Sapientiæ, in quantum est directiva actionum ac motuum creaturarum, II 692B, XI 365B.

C. Sapientiæ increatæ beneficia. — Qualiter inquirenda sit, et ut sponsa amplectenda. — Nemo plane intelligere potest Sapientiæ industrias, VIII 6D, disciplinam, B', et multiplices ingressus ad homines, D', nisi solus Deus, IV 628A. — Ab illa genus humanum sanatum est, VII 510A'. — Patriarcharum dux et custos, VII 510C et seq., populum Dei de manu Ægyptiorum liberavit, 514A et seq., duxitque per desertum, D, 517D et seq., et inimicos ejus castigavit, 518D et seq., 519D' et seq. Aperuit os mutorum et linguas infantium fecit disertas, 515B, 517A'. — Mandata æterna primo dedit per angelos in Sinai, deinde per

Digitized by Google

Christum, VIII 6A. — In hereditate Domini morata est, VIII 141 A, B', et radicavit in populo honorificato, 142B'. In habitatione sancta ministravit, 142A, in Sion firmata est, D, in civitate sancta requievit, A', et in Jerusalem potestas ejus, B'. — Exaltata est quasi cedrus in Libano, VIII 143C', et sicut cypressus in monte Sion, D', quasi palma in Cades, 144B, et plantatio rosæ in Jericho, D, quasi oliva speciosa in campis, A', et platanus juxta aquam in plateis, B'. Sicut cinnamomum et balsamum aromatizans, quasi myrrha electa, dedit suavitatem odoris, 144C', 145B. Quasi storax et aliæ species aromaticæ vaporavit habitationem suam, 145C. Sicut terebinthus extendit ramos suos, et rami ejus honoris et gratiæ, 145C'. Quasi vitis fructificavit suavitatem odoris, et flores ejus fructus honoris et honestatis, 145D'.

Domum sibi ædificavit Sapientia, VII 60B, et excidit columnas septem, D; tunc qui creavit illam requievit in tabernaculo ejus, VIII 141D. Immolavit victimas suas, VII 60C', miscuit vinum, 61A, proposuit mensam suam, B, misit ancillas suas ut vocarent ad arcem et ad mœnia civitatis, C. — In ecclesiis Altissimi aperit os suum, VIII 138C, foris prædicat, VII 13C', in plateis et in portis urbis clamitat, 14A et seq., 53C, vocans ad se humiles, 61B', et omnes qui eam concupiscunt, VIII 146D', hortans parvulos et insipientes ut ambulent per vias suas, nec amplius odio habeant scientiam salutis, VII 14A' et seq., 53C' et seq., 59C', 62A, eosque ad convivium suum invitans, 61C'. Quantam pœnam minetur his qui vocem suam audire renuerint, 15C et seq. Recedentes a se derelinquit, VIII 31C'. — Multo excellentius habitat in populo christiano quam in Israelitico, VIII 152C et seq. Qualiter in electis mittat radices, 141B', et in plenitudine Sanctorum sit detentio ejus, 143C. Laudatur illius providentia circa Sanctos, VII 516A et seq. Per nationes in animas sanctas se transfert, amicos Dei et Prophetas constituens, 498C, IX 411, X 197. — Viæ ejus pulchræ et semitæ illius pacificæ, VII 29D. — Quasi fluvius Dorix, et sicut aquæductus exivit de paradiso ad rigandum hortum plantationum, id est Ecclesiam, VIII 150D' et seq., XII 266, et inebriandum partus sui fructum, VIII 151D. Flumina gratiarum et fluenta Evangelii effudit per totum mundum, 150B', 151A', et fluvius ejus appropinquavit ad mare, B', XII 266. — In Ecclesia non cessat cœlestium doctrinarum dona multiplicare, VIII 152A'. — Qualiter habitet in consilio, et eruditis intersit cogitationibus, VII 54B'. — Doctrinam quasi antelucanum omnibus illuminat, VIII 151B', 152A, X 4, XI 363, XII 266. — Qualiter justificata sit a filiis suis, XI 141D', 549B et seq. — Quo pacto penetret inferiores partes terræ, VIII 151C', et inspiciat omnes dormientes, D'.

Beatus homo qui ad fores Sapientiæ vigilat quotidie, VII 59C'. Qui invenerit eam, inveniet vitam et hauriet salutem a Domino; qui autem peccaverit in illam, lædet animam suam, 59D', VIII 30A. Qui audit eam non confundetur, et qui operantur in ea non peccabunt, 148A. Qui diligit eam, vitam diligit, 29C', et qui oderunt illam, diligunt mortem, VII 60A; filiis enim suis triplicem vitam naturæ, gratiæ et gloriæ inspirat, VIII 29B'. — Mater est pulchræ dilectionis, VIII 146A, timoris et agnitionis et sanctæ spei, C; in ea gratia omnis vitæ et veritatis, D, omnis spes vitæ et virtutis, B'. — Spiritus ejus benignus est, VII 456A', et super mel dulcis, VIII 147B. Hereditas ejus super mel et favum, 147C. Qui edunt eam adhuc esurient, 147D, et qui bibunt illam adhuc sitient, B'. Cibabit justum pane vitæ et intellectus, et aqua sapientiæ salutaris potabit illum, 86C'. — Proponat ergo homo eam sibi adducere ad convivandum, VII 502D'; quo enim introierit Sapientia

Digitized by Google

benedicet Deus, VIII 30B. Intrans in domum suam, conquiescat cum illa, quia in ipsa sola est pax pectoris sancta ac salutaris, VII 503D'; non enim habet amaritudinem conversatio illius, nec tædium convictus illius, sed lætitiam et gaudium, 504A, B', VIII 31A', 87C', 298A. Ejus irradiatio mentem exhilarat et vana ejicit tædia, VII 503A.

Roget unusquisque Deum ut mittat illam de cœlis sanctis suis, VII 506A', 507B', ut secum sit et secum laboret, ut sciat quid acceptum sit apud Deum, C'. — Sapientia, in cujus operibus honestas est sine defectione, VII 504C', hominem in omnibus discrete procedere facit, 507D'. Ducit eum per viam salutis, VIII 31D, et qualiter vivendum sit illi ostendit, 29C', denudans ei absconsa sua, 31A', et thesaurizans super illum scientiam et intellectum justitiæ, B'. Quantas ei infundat virtutes, VII 55A' et seq., 501C' et seq. — Continentiam donum Dei esse docet, VII 505B'. — Firmans hominem, VIII 31D, 87A, facit eum ordinatum ac stabilem, IV 625D', et inter adversa securum, VII 17A, 488D', VIII 30D. In tentatione ambulat cum eo, 30B', illum custodiens, VII 508A, et a doloribus liberans, 512A'. — Doctrix est disciplinæ Dei et electrix operum illius, VII 501B. — Variis occultisque modis castigat et erudit filios suos, timorem filialem erga Deum illis ingerens, VIII 6C', 30D' et seq. Filii Sapientiæ ecclesia justorum, 20A, et natio illorum obedientia et dilectio, quo sensu, B.

Sapientia increata in medio ecclesiæ aperit os justi, VIII 87D, implens eum spiritu sapientiæ et intellectus, A', illumque efficiens peritum in judicio, VII 503B, atque facundum, C; suos enim docet Sapientia præteritorum ac futurorum scientiam, versutias sermonum et dissolutiones argumentorum, 502A', XII 190A. In certamine loquelæ illius sapientia, VII 504D', et præclaritas in communicatione sermonum ipsius, 505A. — Hominem aptum reddit ad gubernationem populi, VII 503D, 508A, VIII 30C, ac fortem in bello, VII 503B'. Per eam reges regnant, 55C', et legum conditores justa decernunt, 56A; ideo illam diligere debent, ut in perpetuum regnent, 490B et seq. — Cum ea sunt divitiæ et gloria, VII 56A', 501D, opes superbæ et justitia, 56B'. Fructus ejus meliores sunt auro et lapide pretioso, 56C'. In viis justitiæ ambulat, 56D', ut ditet diligentes se et thesauros eorum repleat, 57A, 503A.

Perfectio intellectus in contemplatione Sapientiæ consistit, VII 488C'. — Nulla creatura eam perfecte comprehendere potest, IV 625D, 627C', VIII 4B et seq., 6C, nec clare per speciem videre in hac vita, IV 627A'. Quo pacto ergo videri dicatur ab his qui eam diligunt, 627B', 629B, VII 488A'. Quomodo dæmones et damnati illam cognoscant, IV 628A. — Beatus vir qui in sapientia morabitur, VIII 84A', qui vadit post illam, 85B, qui respicit per fenestras ejus et in januis illius audit, C, qui requiescit juxta domum illius, D, et in parietibus ejus figit palum, A'; requiescent in casula illius bona, et statuet filios suos sub tegmine illius, B'; protegetur a fervore vitiorum et adversitatum, C', et in gloria ejus requiescet, D'.

Hominem timoratum Sapientia exaltabit apud proximos suos, specialiter apud principes, VII 503B, A', VIII 87C, et nomine æterno hereditabit illum, VII 503D, 504B', VIII 30A, A', 88A. — Qualiter illius concupiscentia mentem disponat ad unionem divinam et ad beatificam Dei fruitionem, VII 489C et seq. — Qui elucidant eam, vitam æternam habebunt, VIII 148C.

Ferventer igitur invocanda est Sapientia, et inquirenda, VII 19A, 22C', 500A, VIII 86A. Cur a regibus diligenda sit, VII 490B et seq. — Qui de luce vigilaverit ad illam, ipsam assidentem foribus suis

Digitized by Google

inveniet, VII 56D, 488B', et dulcedinem ejus gustabit, VIII 29D'. — Dignos se ipsa circuit quærens, et ostendit se illis hilariter, VII 489B. Præoccupat qui se concupiscunt ut illis prior se ostendat, 488A'; in omni prudentia occurrit illis, 489C, et gratiose suscipit exquirentes se, VIII 29B'. Homini timorato obviabit quasi mater honorificata, 86D, et quasi mulier a virginitate suscipiet illum, B'.

Quum sit mundissimus splendor, necesse est ei præparare receptaculum mundum, VIII 86C. — Ejus gratiosam præsentiam nihil impedit nisi peccatum, IV 629A'. — Non invenitur in terra suaviter viventium, IV 625A'. Principibus hujus sæculi ignota est, XIII 133B, D et seq. — Arrogantiam detestatur et superbiam, viam pravam et os bilingue, VII 55C. — Vitiosi non apprehendent illam, VIII 88A, non superbi aut dolosi, C, neque mendaces, D. Non requiescit in callidis et duplicibus corde, IV 625B', neque in mentibus vitiis agitatis et amaricatis, sed in pœnitentibus, A', in humilibus et simplicibus, VII 61B', VIII 88D, atque in veracibus, A'. — Per timorem Dei castum ad eam pertingitur, IV 629B. Trahitur de occultis, quo sensu, 627A.

Amator factus formæ illius, VII 500A', quasi sororem diligere eam debet homo, 51D, et sicut sponsam amplecti illam, 266C', 500B, 505B, IX 649B', quæ diligentes se diligit, VII 56B, et justi uxor dici potest, quasi vitis abundans in domo ejus sobolem bonorum operum generans, VI 603A et seq. — Modo sponsa et modo sponsus appellatur, quare, VII 500C. — Quomodo violetur, IX 497A, et quinam eam deserendo adulteri fiant, IV 596C', XIII 592D'.

II. SAPIENTIA CREATA. — A. SAPIENTIÆ CREATÆ NATURA ET VARIÆ SPECIES. — EJUS IMPERFECTIO. — Dicitur sapientia quasi sapida scientia, VIII 42A'. *Vide* Sapientia naturalis. — Distinguuntur sapientia naturalis seu philosophica, et sapientia supernaturalis, quæ duplex est, scilicet sapientia ad gratiam gratis datam pertinens, et sapientia ad gratiam gratum facientem spectans, seu donum sapientiæ, III 601B', IV 617D, VII 3, VIII 158C', XIII 184C. Insuper sapientia objective sumitur pro doctrina philosophica, pro libris sapientialibus, pro Scriptura sacra, VIII 233D, 295A, XI 363. — Sapientia in intellectu residet, IV 618A, C'. — Prudentiæ connexa, VII 69C', 96A', 110C', ad contemplationem pertinet, prudentia ad practicam, IV 479A.

Omnis sapientia viatorum valde imperfecta est, IX 616D, et sapientiæ comprehensorum inferior, A'. Quanto quis in ea plus proficit, tanto clarius videt quantum ab ejus plenitudine distet, VII 256B, et tanto ferventius in ea proficere cupit, VIII 44D'. — Sapientia creata, respectu increatæ, quasi ignorantia est, et velut stultitia reputatur, V 38D', VII 181D, IX 105D, 302C, XIII 118A.

B. SAPIENTIÆ CREATÆ ORIGO ET FONTES. — SAPIENTIA CHRISTI ET JUSTORUM. — LIBRI SAPIENTIALES. — Omnis sapientia creata æternaliter, idealiter atque causaliter est in Deo, VIII 4B, qui sapientiæ dicitur fons, IX 19A', 152A, 392B, XIV 364A, et dux, VII 494D. Ab eo profluit vel immediate per infusionem, vel mediate per studium, II 94D, IV 620A, 655B, VII 19B', 494D', VIII 3A' et seq., 44C', 89A, X 22C, 23A; multiplici enim modo Deus homini sapientiam indidit, V 10A. Ab eo igitur postulanda est, IV 17B, VII 19A, VIII 297D', 299C, XIII 553C, 554B, A'. De occultis trahitur, quo sensu, IV 620A.

Christus dicitur Dei virtus et sapientia, XIII 129D' et seq. *Vide* Sapientia increata. Qualis et quanta sapientia in eo fuerit, II 95D', III 570C, V 567D, VI 203D, IX 182C, 421C', XI 157D', 433D', 438D', XII 40D', 290B. In corde ejus sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi, I 318C, XIII 361A'. Quo

Digitized by Google

sensu in sapientia profecerit, V 567 D', XI 438 B' et seq., XII 290 A'. — Fons est universæ sapientiæ creatæ, VII 121 A', VIII 5 D', 430 B. Factus est nobis sapientia a Deo, XIII 131 A', et perfecit primus scire ipsam, VIII 150 C, ut nos illuminaret, lucerna supra candelabrum posita, XII 41 C et seq. Ex sapientia cordis ejus Evangelia profluxerunt, VIII 149 D. — Fidelibus suis dat os et sapientiam cui non possunt resistere eorum adversarii, XII 190 A, XIV 122 A'.

De sapientia David et Salomonis, *Vide* David, Salomon. — Laudatur sapientia Isaiæ, VIII 315, et Danielis, IX 545 D, 549 B', X 14 C, C', 25 B'. — S. Paulus in sapientia privilegiatus, XIII 271 A, XIV 115 D, evangelizare missus est non in sapientia verbi, sed in doctrina Spiritus, XIII 128 B, 132 A', 134 D', ut fides nostra non sit in sapientia hominum, sed in virtute Dei, 132 C'. Loquebatur sapientiam inter perfectos, 132 D', sapientiam non hujus sæculi, 133 A, sed Dei sapientiam in mysterio, B. Græci sapientiam quærebant, 129 A'; Apostolus prædicabat Christum crucifixum, Judæis scandalum, gentibus stultitiam, B', ipsis autem vocatis, Judæis atque Græcis, Dei virtutem et sapientiam, D'.

Sapiens fons est sapientiæ, VII 121 B', VIII 122 D, 237 C. Os justi sapientiam meditabitur, V 634 D, et parturiet, VII 71 A; sapientia enim non est abscondenda, sed discrete communicanda, IV 523 C, 605 A', V 659 D', VII 41 C', 68 A', 493 C', VIII 32 D', 119 C, B', 251 B, X 160 B'.

Objective sumpta, sapientia triformis est, et eminentius in Scripturis continetur quam in libris philosophicis; sapientiæ igitur nomen Scripturæ sacræ potius congruit, quia mundanæ evacuat sapientiæ disciplinam, XI 363, 364, XIV 379. — Quomodo eam Salomon tripliciter descripserit, VII 145 C'. — Qualis sapientia præcipue fulgeat in libro Proverbiorum, in Ecclesiaste, in Cantico canticorum, in Evangeliis secundum Matthæum, Lucam et Joannem, VII 5 C, XI 363, 364, XII 266, in Epistolis et in Actibus Apostolorum, XIV 81.

Per sapientiam designantur specialiter libri sapientiales ac doctrinales, VIII 233 D. Qualiter Jesus filius Sirach sapientiam renovaverit de corde suo, 295 A. Libri sapientiales qui sint tam in veteri quam in novo Testamento, XIV 541. — Liber Sapientiæ, quare sic vocetur, et a quo editus, VII 451, 452. Quomodo in eo prænuntiata sit passio Christi, 464 C et seq. An argumentum ex illo sumptum apud Catholicos valeat, 558 B'.

C. Sapientia naturalis. — Sapientia naturalis seu philosophica lato sensu accipitur pro omni notitia vera, strictius pro cognitione divinarum et immaterialium rerum, VII 4; et sic differt a scientia, quæ proprie pertinet ad creata et humana, X 10 A. Est de altissimis quæ difficile est homini scire, VIII 299 C', X 9 B'. — Sapientiæ elogium, VII 110 B. Ab ignorantia et stultitia differt sicut lux a tenebris, 223 B'. Per eam nobilitatur homo et a brutis distinguitur, IV 545 C. — Est de numero bonorum per se appetibilium, IV 618 C, VIII 236 A, nec venditur, VII 150 A. — Suam habet delectationem, quæ multum juvat in adversitate, VI 565 B, VII 29 C, 152 C', VIII 247 B, XIV 413 D'. — An post mortem maneat in anima, IV 475 D.

Sapientia naturalis studio acquiritur, aliquibus tamen per infusionem fuit concessa, II 94 D, III 601 D', VII 4, 492 B'. Scientiarum naturalium inferiorum studium præsupponit, IV 479 A, 620 B. — Conversationem exigit virtuosam, VII 10 D', 110 C, a carnalibus delectationibus alienam, 131 A', 221 B'; attamen in impiis reperiri potest, 455 A', 490 C', VIII 42 B', 567 C'. Homines bene morigerati et originati ad sapientiam asseruntur dispositi, X 9 C.

Sapientia naturalis seu philosophica

Digitized by Google

objective sumpta dividitur in activam seu practicam, et in contemplativam, XI 363. — Socrates activæ, Pythagoras contemplativæ plus insistit; Plato, utramque conjungens, philosophiam perfecit, quam divisit in moralem, naturalem et rationalem, XI 363.

Sapientia supernaturalis præstantior est omni naturali et philosophica theoria, VII 378D'. Melius est donum sapientiæ sine sapientia acquisita quam sapientia acquisita sine infusa, VIII 111D' et seq. — In contemplativa vita non est sapientia naturalis, II 18C'. — Mundus aliquo modo Deum cognovit per sapientiam naturalem, non autem cognitione salutari, XII 576A', XIII 129A. — Stultam fecit Deus sapientiam hujus mundi, XIII 128D', 140B', XIV 379.

D. Sapientia ad gratiam gratis datam pertinens. — Sapientia, gratia gratis data, sine gratia habituali exsistere potest; per eam homini datur Scripturarum intelligentia et facultas docendi ac defendendi ea quæ fidei sunt, III 601C', IV 617D, VII 3, 19C', 222A', X 163C', XIII 184A, C, C', 356C. — Quomodo differat a scientia et intelligentia quæ sunt gratiæ gratis datæ, II 94A', IV 192D, VIII 158C'. — Qualiter Beseleel sapientia in omni opere impletus fuerit, II 94B et seq.

E. Sapientia ad gratiam gratum facientem pertinens. — Doni sapientiæ natura, excellentia et effectus. — In quo sistat donum sapientiæ, IV 617A', VII 3, VIII 8D', 42A', 420D, XII 135D', XIII 135C', 356B'. — A Deo immediate per creationem infunditur, VII 19B', X 23B, simul cum caritate, a qua inseparabile est, et cum qua crescit, III 601B', IV 622B, VII 3, 490C', 498A', VIII 8A', 42A', 89B, 227B', IX 626D', XIII 356C', XIV 42C', cum qua denique per peccatum mortale amittitur, VII 29C', 493D. Sine aliis virtutibus infusis non habetur, IV 617B', VII 236B, 493A', XIV 255D'. — Benignus spiritus sapientiæ, quid, et quomodo in hominem veniat, VII 456A', 492C', VIII 87A', XIII 302D. *Vide* Spiritus Sanctus. — Sapientiæ supernaturalis notæ, XIII 589B' et seq. Vera sapientia in dilectione Dei præcipue consistit, VIII 8A', et summa sapientia est in ejus obsequio perseverare, II 539D', VII 173B.

Pulcherrimus ornatus mentem Sapientiæ increatæ conformans, VII 500A', XIII 677B', primum et nobilissimum donorum Spiritus Sancti, VIII 159A, sapientiæ donum soli comparatur, cetera dona stellis, IV 440B, 474D, VI 628B'. — Omni corporea venustate pulchrior est sapientia infusa, IV 619B, VII 498B'. Viæ ejus pulchræ, 29B, et semitæ illius pacificæ, D. — Quo sensu abscondita sit ab oculis omnium viventium, IV 620A'. — Incorporeum donum, loco circumscriptive non tenetur, IV 617C. Deus solus intelligit viam ejus, et novit locum illius, 621A, IX 394D', quum sit ipse primus et summus locus sapientiæ, IV 621A. Illam vidit, enarravit, præparavit, investigavit, 621B', et dinumeravit, VIII 11A. Anima justi sapientiæ sedes est, IX 392C'.

Sapientia infusa comparatur aquæ, VII 41A', VIII 86C', 369D', IX 19B', viti, VI 603A, A', vino, VIII 695B', X 279C', et auro, II 52B, IV 622C, IX 546C', XI 25A', XIV 255B'. Designatur per sal, XII 101D, et sapphirum, II 79C, XIV 369C. Figurabatur per candelabrum tabernaculi fœderis, II 705C. — Mater nostra dicitur, VII 357D'. Corona capitis nostri, quomodo decidat, IX 376D'.

Sapientia infusa corporalibus opibus incomparabiliter præstantior est, IV 613D et seq., 618B, C' et seq., 620B, VII 28D, C', 54D, 150A, 493A, VIII 300A', IX 394C'. Divitiæ sine sapientia non prosunt, VII 117C. Utilior est sapientia cum divitiis, 251A'; attamen melior est cum evangelica paupertate, C'. — In thesauris sapientiæ, intellectus et scientiæ religiositas, VIII 11A'. Solus expertus illos

Digitized by Google

cognovit, IX 392D'. Divitiæ salutis, sapientia et scientia, VIII 564A. — Quanta bona afferat secum sapientia infusa, VII 493A', C', VIII 10D, 299C', 300B', XIV 255D'. Fructus ejus primi et purissimi, auro et lapide pretioso meliores sunt, VII 28D, 56C', VIII 42A, 227D'; excedunt laborem pro ea adhibitum, 42B, 298A', 300A', et manent in patria, 11A'.

Infinitus est thesaurus, quo qui usi sunt, participes facti sunt amicitiæ Dei, VII 494A, et quasi consiliarii ac secretarii ejus, I 260D', VII 35B', VIII 256C', IX 191A'. — Per sapientiam sanati sunt quicumque Domino placuerunt ab initio, VII 510A'. — Per ipsam ædificantur Ecclesia et quæcumque congregatio, familia ac politia, VII 151D'. — Sapientia parit Dei scientiam, VI 369B', VII 19A', VIII 85A, et sensum illius docet, VII 509C'. Homini ostendit quam breve sit tempus vitæ præsentis, IV 504D, et qualiter finem suum in Deo constituere debeat, VII 21B. Per donum sapientiæ spiritualis homo percipit, gustat et judicat ea quæ sunt Dei, de inferioribus autem rebus judicat secundum rationes divinas, XIII 135C'. — Doctrina sapientiæ dulcissima est refectio animæ, VII 153D', quæ tanto avidius desideratur quanto plus editur, VIII 236B. Hominem in Domino delectari facit, et ad ejus contemplationem mentem elevat, VII 152D, 490A, VIII 9A, XII 317B', XIV 413A'. Contemplationis radix et origo donum est sapientiæ, cujus actus est ipsa contemplatio, VII 28A', 472D'. Interdum tamen qui dono sapientiæ decorantur, Deo sic disponente, ab ejus actu impediuntur, IV 440C.

Per actus quibus pro sapientia obtinenda aut augenda laboratur, multum proficitur in aliis virtutibus, VII 35B', 501C'. — Lux mentis, sapientia in cunctis agendis dirigit, VII 493C, B'. Omnia agere facit cum consilio, 21A, 86C'. Eruditis interest cogitationibus, 54D'. — Sapientia, tanquam capitanea, de inferioribus habitibus judicare habet, VII 69D'. — Præstantior est fortitudine, VII 269A, et magis valet in bello contra visibiles invisibilesque hostes, 152B', 269B', 485A, 503B'. Sapientem protegit, 252A, et confortat, IV 474A', VII 152D, 255B, VIII 43C. In adversitate consolatoria est, IV 474D, VII 152C', VIII 300A'. Per eam homo fit possessor cordis sui, debite illud regulando, 299D. Hominem efficit securum, VII 488D', firmum, constantem ac stabilem, VIII 87A, 169C, 299A. — Vincula illius, alligatura salutaris, VIII 43A'. Dono sapientiæ præditus peccare potest mortaliter, sed de facili non cadit, 87C. In multa sapientia multa est indignatio, quo sensu, VII 220A' et seq., 504D. Sapientiam non vincit malitia, 498C'. — Per eam homo fit temperans, VII 31B, pudicus, XIII 589C', pacificus et quietus, 590A, modestus, C, docilis, VII 21A, 78B, 489D, XIII 590C, bonis consentiens, D, misericors, VIII 300B', XIII 590A', alios judicans sine simulatione, B', mansuetus, VIII 13A, XIII 588A. — Sapientia timorem Dei filialem ingerit, VII 19C, et perficit, VIII 121C'. Qualiter timor Domini sapientiæ dicatur initium, VI 509B, VII 9A' et seq., VIII 9B, radix, 11D, disciplina, VII 105A, plenitudo, VIII 10B, corona, B', imo dicatur ipsa sapientia, IV 622A, VIII 13A, 111B', licet ab ea realiter distinguatur, IV 621D', VI 509C. Magnus est qui invenit sapientiam et scientiam, sed non est super timentem Deum, VIII 158C' et seq.

Sapientia uxor justi dicitur, II 18D', III 582D', 588C, VI 603B. — Hominem exaltat et glorificat, VII 35A', 503B et seq., VIII 11C, 43A', 87C, 237B' et seq. — Lignum vitæ est his qui apprehenderint eam, VII 29A', 63C, VIII 30A, maxime prælatis, VII 172B'. Longitudo dierum in dextera ejus, et in sinistra illius divitiæ et gloria, 28D'. — Vitæ præsentis felicitas non in caducis rebus consistit, sed in actu sapientiæ, IV 622B',

Digitized by Google

VIII 43B, D, 137B, 247B, 298A, in quo constituitur, merito et spe, beatitudo hominis, VII 29C', 35B', 154A, 489C', 490C, VIII 43C, B', 84A'. — Donum sapientiæ in patria manet et perficitur, VII 489D', 493D, VIII 42B', XIV 369A, nam vita æterna in actu sapientiæ consistit, IV 618D, VII 451, 501D.

F. Sapientiæ necessitas. — Ejus habitus quomodo dignoscatur. — Spiritualiter aret qui sapientiæ salutaris aqua non potatur, VIII 369C'. Sine dono sapientiæ quis Ecclesiæ membrum vivum esse nequit, III 625C, VII 471C', nec proinde Deo placere atque salvari, 59C', 498A', VIII 111D'. Absque eo fides infructuosa est, VI 603D, et præcepta impleri non possunt, secundum Dei intentionem, VIII 12D'. — Quantum sapientia prælatis et principibus necessaria sit, *Vide* Prælatus, Princeps, Rex. — Senibus specialiter competit, III 583A, IV 479A, 654C', VII 137A, VIII 157D, B', ita ut qui per eam vitam suam ordinant, senes vocentur, etiamsi juvenes sint, IV 485A', VII 476D.

Habitus sapientiæ quomodo noscatur, VII 119D, 258A, VIII 27A, 33B, 299D, maxime per patientiam in adversis, III 473A, IV 513D', VII 95C', 128B, VIII 299A'. *Vide* Sapiens. — Absque revelatione nemo certo scire potest se sapientiam salutarem possidere, IV 620B', VII 25C', 164C, IX 392D', nam habitus supernaturales per actus suos probabiliter tantum noscuntur, VIII 27B.

G. Qualiter sapientia diligenda sit et inquirenda. — Sapientia salutari quinam careant. — Magnificatur sapientia ab omnibus justis, VII 500C'. — Cogitare de illa, sensus est consummatus, VII 490A. — Quibus apparuerit in visu diligunt eam in visione et in agnitione magnalium suorum, VIII 8B' et seq. Super salutem et speciem diligenda est, VII 493B. — Quanto studio quærenda sit, VII 18B et seq., 22D', 35D, 169A, VIII 41D', 42C' et seq., 298A', 299B', 300C, 695B et seq., etiam a juventute, VII 500A, VIII 298C. Qui in juventute sanæ studet doctrinæ, in senectute dulces metet fructus sapientiæ, 41D', 43B. Auris bona cum omni concupiscentia audit sapientiam, 27B. Qualiter mulier fortis os suum aperuerit sapientiæ, VII 199C'. — Sapientia scribenda est in tempore vacuitatis, quo sensu, VIII 233D. — Usque ad mortem in ea proficiendum est, VII 8D', VIII 88B', 298A. — Illam desiderare jam ejus initium est, VII 489C.

Sapientiam infusam, quum sit donum supernaturale, nemo propriis viribus potest acquirere, IX 394C'; sed quum homo facit quod in se est, statim Deus illam infundit, VII 488C', 489D', VIII 12D', 300D. Sapientiam largitur secundum datum suum, 7D', omnibus qui fiducialiter eam postulant, XIII 553C et seq., et qui eum diligunt ac devote colunt, VII 225C', VIII 8A, 86C', 87B', 264C. — Ad eam obtinendam tanto aptior fit anima, quanto corpus a delectationibus carnalibus amplius elongatur, IV 618A', VII 131A', 221B', 472D', X 13B', 15C'. Sapientiæ operam danti magnum atque assiduum instat bellum adversus sensualitatem et vitia, VIII 298D'. — Non emitur auro aut argento, sed oratione, mandatorum observatione, bonis operibus, propriæ voluntatis abnegatione, VII 18C, 91C, 117C, 453A, VIII 12C', 86B, 298D, B', 299C, 300C, XIV 255C'. — Virga et correctio sapientiam tribuunt, VII 178C', VIII 126B. — Ad eam assequendam requiritur humilitas, IV 17A', 483B', V 519C, VII 18C', 19C, 61B', 72B, 152D', VIII 88C, IX 548B, XII 22D', 422D, XIII 140D, 588D; vitanda est tamen falsa humilitas, VIII 77B'. — Viri veraces in sapientia usque ad mortem proficiunt, VIII 88A'. — Qui paupertatem voluntariam amplectitur et qui minoratur actu, sapientiam percipient, VIII 233A'. — Ad proficiendum in ea plus conferunt puritas cordis,

Digitized by Google

quies mentis et oratio fervens, quam studium disputationis scholasticæ inquietæ, VIII 233 B'. — Exercitio augetur, VIII 299 A. — Qualiter ex senioribus, sapientibus et sacerdotibus addiscenda sit, VII 8 A' et seq., VIII 43 C' et seq., 54 A, XIII 554 C', necnon ex lectione librorum sapientialium ac prophetalium, VII 7 A', 9 C, VIII 236 A, X 197. *Vide* Sapientiæ fontes.

Infelix est qui abjicit sapientiam et disciplinam, VII 471 B'; labores ejus sunt sine fructu, C'. Sapientiam parvi pendere unum est de maximis malis, 269 D'. — Quicumque dono sapientiæ caret, vitio puerilitatis laborat, et stultus dicitur, VII 10 B', 91 B', 219 B', 498 A'. — Etiam perfectus inter homines, si ab illo fugerit sapientia, in nihilum reputabitur, VII 507 A.

Sapientia salutaris extra Ecclesiam non habetur, VII 91 C. — Illa carent iniqui et mundani, V 196 D', VIII 88 A et seq., 122 B', 475 A', 567 C', IX 92 B', 394 B, quibus aspera est nimis, VIII 42 B. Omnes alios stultos reputantes, VII 272 D, sapientiam et sapientes derident ac despiciunt, IV 477 B, VI 195 A, VII 10 B', 480 A' et seq., VIII 11 B', 123 C, 165 B, XIII 135 C, XIV 28 B' et seq. — Quo sensu sapientia volucres cœli lateat, IV 620 B'. Non introibit in animam malevolam, VII 455 B, D', nec habitabit in corpore subdito peccatis, C. Stare non potest cum invidia, 490 C', amaritudine, VIII 122 B, superbia et dolo, 88 C, mendacio, D. Qui sophistice loquitur, omni sapientia defraudatus est, 227 B'. — Sapientia non erit apud inferos, IV 620 C', VII 267 A. — Lucifer magna sapientia naturali atque supernaturali præditus, IX 546 C, sed de ea superbiens, illam perdidit in decore suo, 547 C' et seq., XII 439 D.

H. Sapientia mundana. — Sapientia mundana seu carnalis, in quo consistat, VII 173 D', 181 C', VIII 122 A, X 658 B. — Terrena, animalis et diabolica, XIII 588 B', inimica Deo cujus legi non est subjecta, 60 C', stultitia est apud Deum, 140 A'. Sapientia in malefaciendo non est vera sapientia, sed perversa industria, VI 59 C, VIII 111 C'. — Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Deum, IV 380 C', VII 142 A'.

Sapientibus hujus sæculi absconduntur fidei mysteria, VI 197 B', XI 143 C, B', XII 11 B. A Deo et ab hominibus bonis informari non dignantur, VIII 121 D'. — A creaturis decepti, VII 534 B', Deum nescientes aut non glorificantes, vere insipientes sunt, I 518 D, V 479 D, VI 61 D, 369 B', IX 56 D', XIII 16 A, corrupti et abominabiles facti in studiis suis, V 480 C, VI 61 D'. Dicentes se esse sapientes, stulti fiunt, VIII 636 B', IX 302 C, 307 B', XIII 16 B. Sapientes sunt ut faciant mala, bene autem facere nesciunt, VIII 122 A, IX 49 D, 57 B et seq. — Sæpe munera eorum oculos excæcant, II 580 D'. — Quomodo Deus illos puniat, IX 549 C', et apprehendat in astutia eorum, IV 380 A', XIII 140 B'. Perdet sapientiam sapientium, IV 380 A', VIII 537 A, IX 285 C, X 433 B', XIII 128 A'. Quæ stulta sunt mundi elegit, ut confundat sapientes, 130 D' et seq. — Nunc vane sunt securi, nunc stulte timentes, IX 92 A'. Frequenter, dum non suspicantur, de medio tolluntur, X 581 B, et, ut plurimum, de vindemia sunt dæmonum, IX 77 B'. — *Vide* Fatuus, Insensatus, Insipientia, Stultitia.

Cf. Intellectus, Prudentia, Sapere, Sapiens.

SAPIENTIALIS. Libri sapientiales, *Vide* Sapientia creata.

SAPOR. Qualiter fauces comedentis saporem dijudicent, IV 478 D', 485 C, 665 B. *Cf.* Sapere.

SAPPHIRUS, gemma. Qualis sit, et ubi gignatur, II 79 C, IV 616 D. An sit pretiosa, 619 A'. — Mystice, designat sapientiæ donum, II 79 C, XIV 369 C, abscondita ac incomprehensibilia Dei sacramenta, IX 421 B'. Quid sapphiri Synagogæ seu Ecclesiæ militantis, IV 624 A,

Digitized by Google

VIII 693A, IX 364D', 369C, et Ecclesiæ triumphantis, IV 626C, VIII 693A', XIV 369D.

SARA seu Sarai, uxor Abrahæ. Alio nomine vocata Jescha, quo sensu dici potuerit Abrahæ soror, I 201D', 279B', et cur eum dominum suum appellaverit, XIII 284A. — Mulier eximiæ pulchritudinis, I 211A, 277D', a Pharaone rapta, divinitus protegitur, 211C et seq. Ab Abimelech etiam rapta, iterum mirabiliter servatur, 277C' et seq. — Cur virum suum rogaverit ut aliam duceret conjugem, I 235C, 236A. — Nomen ejus immutatur, I 245C', et filius ei repromittitur, 246A et seq., XIII 38D, 76A. Ad promissionem Dei incredula, I 259D, quare non fuerit punita, 260B. Fide concepit filium, quo sensu, XIII 517A. Cur illum vocaverit Isaac, I 281B'. — Cur Agar et Ismaelem ejici fecerit, I 282B et seq. — Ubi mortua sit et sepulta, I 293D et seq.

In exemplum datur mulieribus conjugatis, XIII 648D. — Per cavernam laci quare intelligatur, VIII 670B. — Mystice, per Saram signantur novum Testamentum, seu evangelica lex vel Ecclesia, I 214B et seq., 241B et seq., 251B' et seq., 280C', V 433A, XIII 284A et seq., B. Virgo, I 284C', anima justi, 253B'. Sepultura ejus in spelunca duplici religiosam professionem figurat, 295B'.

SARA, filia Raguelis. Puella virtuosa, V 95C, justa et fervida, D, prudens, D', pudica, 96D', et humilis, 97D, quid orationibus suis impetraverit a Deo, 95D' et seq., 110D, 111A. — Quomodo Tobiæ juniori nupserit, V 106B et seq., 109A et seq.

SARABALLUM. Quid saraballa, X 34D.

SARAIAS, pontifex, pater Josedec, a Nabuzardan captivus ductus, in Reblatha interfectus est, IV 98D, C', 131B, IX 311A', 384A'.

SARAIAS, filius Neriæ. Cur princeps prophetiæ dicatur, IX 306A'. — Volumen prophetiarum Jeremiæ jussus est legere transmigratis, illudque in Euphraten projicere, quare, IX 306B'. — Quid signet, IX 309A'.

SARASAR et ROGOMELECH qui nuntios miserunt in Jerusalem ad deprecandum faciem Domini et interrogandum de jejunio, utrum Judæi fuerint an Persæ, X 646C.

SARDIS. Hujus civitatis episcopus increpatur, XIV 248C et seq.

SARDIUS, lapis pretiosus. Describitur, II 78A'. — Mystice, varia signat, II 78B', XIV 260B' et seq., 370B.

SARDONYX seu lapis sardonychus. Cujus speciei atque efficaciæ sit, et an pretiosus, IV 619C et seq., XIV 370A. — Quid signet, IV 626C, XIV 370A.

SAREPTA. Urbs erat parvula inter Tyrum et Sidonem sita, III 699A. — Qualiter ad Sareptanam viduam missus sit Elias, III 699A, XI 477C et seq. Illius pietas erga virum Dei quomodo remunerata sit, III 699C et seq. Fuit devota femina, licet respectu Eliæ iniqua dici potuerit, 700B et seq. Filius ejus, quem dicunt Judæi fuisse Jonam prophetam, 702C, 710C', X 449B, quomodo ab Elia suscitatus sit, III 701A et seq. Hujus historiæ allegorica significatio, 702B', XI 478D.

SARGON, rex Assyriorum, qui exercitum contra Azotum misit, quis fuerit, VIII 478B.

SARON, regio uberrima juxta Joppen, VIII 565B, 577C'.

SARRACENUS. Sarraceni, Agareni potius vocandi essent, quia non de Sara, sed de Agar orti, I 238B, VIII 483B'. — Vagi, inquieti et bellicosi sunt, I 239D. — Unum Deum colunt, V 222D, et multa dicunt fidei nostræ consona, XI 607A'. Honorant Christum ejusque Matrem, VIII 155C', XI 395D, et nativitatem S. Joannis Baptistæ celebrant, 378A'. Abraham magnifice laudant, I 207B'. — Quomodo errent circa statum justorum post resurrectionem, XII 183B, 568B'. — Cur diem Veneris celebrare dicantur, V 66C, et stellam ado-

Digitized by Google

rent matutinam, X 401 A'. — Nudis pedibus loca sancta ingrediuntur, XIV 128 B. — Unde ablutionum et circumcisionis morem acceperint, I 544 D et seq., et qua ætate circumcidantur, 247 A'. — Ab eis Christiani propter peccata sua afflicti sunt, VII 96 B'. Oratio Ecclesiæ amissionem et desolationem Terræ sanctæ a Sarracenis occupatæ deplorantis, VI 277 C et seq. — Per octo hebdomadas annorum obtinebunt orbem terræ, et in Christianos acrius sævient, I 239 B'. — *Cf.* Agarenus, Arabia, Asorenus, Cedar, Ismaelita, Mahometus.

SARTAGO. Oblatio de sartagine quomodo fieret in V. L., II 148 A', et quid signaverit, 152 B. — Sartago ferrea inter Ezechielem posita et Jerusalem, quid portenderit, IX 435 C.

SARUG, proavus Abrahæ, sub quo dicitur Assyriorum inchoatum fuisse regnum, X 103 B.

SASSABASAR, princeps Juda. Hoc nomine designari videtur Zorobabel, V 211 A'.

SATA sunt fruges seu segetes agri, XI 147 B.

SATAN seu Satanas. Interpretatur adversarius, III 547 A, 610 B'. — Cur Christus Petro dixerit : Vade post me, satana, XI 192 A.

Satan seu Satanas potissimum designat diabolum humanæ salutis adversarium, XIV 310 A', 357 C. — Quomodo Satanas de cœlo ceciderit, XII 8 A, propriæ adinventionis superbia damnatus, X 543 C. *Vide* Lucifer. — Rex super omnes filios superbiæ, V 36 B', et invidiæ, VII 467 C, XII 438 B', pater est mendacii, IV 311 A', XII 439 D' et seq. Homicida ab initio, 438 D', atrocissimus afflictor, IV 528 C, fera pessima, 527 A, dicitur draco magnus, serpens antiquus, XIV 310 D, 357 C, coluber tortuosus, IV 607 A, Leviathan, *Vide* Leviathan. Qualiter per diem et noctem exprimi possit, IV 342 A et seq. — Ejus voluntas semper iniqua est, sed potestas nunquam injusta, nam nihil valet ultra id quod ei a Deo permittitur, IV 311 C', 333 C, XIII 117 A. — Illius fortitudo maxima est, IV 528 D, V 36 C. — Ipsi tradita est terra, IV 434 B', et ante Christi adventum toti propemodum orbi imperabat, 322 A. Quid ejus sedes, XIV 243 D, domus et synagoga, XI 158 C, XIV 241 C', altitudines, 246 D'. — Quomodo homines impugnet, X 526 D', et in angelum lucis transformetur, V 619 D, XI 377 C, XIII 249 D. Num Satanas Satanam ejiciat, XI 153 B, XII 35 B'. — Qualiter inter angelos adfuisse dicatur, IV 307 A', 312 B, 328 A', a facie Dei exisse, 312 C', terram perambulasse, 309 B', D'. — Cur Deus Satanam interroget, IV 308 D et seq. Quatuor modis ei loquitur, 309 B, et tribus modis ipse Deo, C, sed semper per intellectualem illuminationem, 308 C, 309 D. — Quo sensu Deum adversus Job commoverit, IV 331 D', et quare licentiam eum tentandi petierit, 310 C', 311 B'. Sine mora illum vexavit, 313 C', quanta astutia, D', 314 B, B', 315 B, A', 334 C', et quanta sævitia, 315 A, 333 B', 406 B, 451 D', 526 C', 527 D'. Quo pacto animam illius servaverit, 333 D. — Qualiter Jesum filium Josedec accusaverit, X 630 C', et a Domino increpatus sit, 631 B. — Quomodo Christum tentaverit, IV 322 D et seq., 337 B et seq., X 633 C, XI 42 C et seq., 463 D et seq., XII 541 A', XIII 488 D. An illum esse Dei Filium suspicatus sit, IV 322 D, C', 338 B, XI 42 D, 305 A, 330 A', 464 A, D et seq., 480 B' et seq., 484 C'. A Christo infirmatum est ejus regnum, XII 36 A, et ipse per mille annos religatus est, quo sensu, XIV 356 D et seq. — Expetivit Apostolos ut cribraret eos sicut triticum, XII 216 B. — Angelus Satanæ S. Paulum colaphizavit, quomodo, XIII 255 C'. — Quo pacto excommunicati Satanæ traditi sint, XIII 145 D, 414 C'. — Tempore Antichristi de inferno egredietur, XIV 356 C', 357 B, 358 C'. Regnum ejus usque ad finem sæculi durabit, XII 35 C'. — *Cf.* Dæmon, Diabolus, Draco, Spiritus.

SATIETAS. *Vide* Saturitas.

Digitized by Google

SATISFACTIO. Christus pro peccatis totius generis humani satisfecit, licet non omnes salventur, IX 182C', 241B', etc. *Vide* Christus, Salus. — Satisfactio pars est sacramenti Pœnitentiæ, XIV 10B, confitenti imponenda secundum exigentiam culpæ, XII 426A, nam ad remissionem peccatorum necessaria est, V 39C, IX 44A. Ejus opera qualia sint, II 183B', V 440B, X 511D', XIII 236D', XIV 401C et seq., 418D. In casu fraudis vel furti non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum, X 505D'. Exteriora tantum opera ad satisfactionem non sufficiunt, IX 30C', X 511D'. Indiscreta pœnitentia gravandi non sunt qui absolvuntur, XI 500C, XII 47A'. Utrum iteranda sit pœnitentia in statu peccati mortalis peracta, XIV 402C et seq. — *Cf.* Pœnitentia.

SATRAPA. Quot fuerint Philistinorum satrapæ, III 123A', et quid mystice signent, 125D, 293D. — Satrapæ Babylonis qui dicti sint, X 31B'.

SATUM, mensura. Quæ fuerit, I 258D. — Tria sata farinæ quibus mulier fermentum miscuit, quid signent, XI 166B, XII 83C'.

SATURITAS. E saturitate ventris quænam mala sequantur, IV 568A', VII 189B', 241D', IX 482D', XI 513D'. Anima saturata calcabit favum, quo sensu, VII 167B' et seq. — Insatiabilia quæ dicantur, VII 89D', 170C, 187B', 188A, 217C, VIII 82B. — Alienis carnibus saturari, quid, IV 555C, 563A', 650D'. — Quomodo saturentur impii, V 497C. — Quinam a Deo saturari mereantur, III 268A, VII 79D', XI 55B et seq., 510A et seq. Christus animas inanes et esurientes satiavit bonis, VI 471B. Cibavit Christianos ex adipe frumenti, et de petra melle saturavit eos, 293D', 684A'. Justus satiabitur quum apparuerit gloria Dei, V 497B', VI 682C'. — *Cf.* Deus (Providentia supernaturalis), Panis.

SATURNUS, planeta. Tardioris motus quam sol, V 9C, ceteris planetis frigidior, I 33B, noxius est, X 179B', et causa gelicidii, V 8B. — Astrologi quidam Hebræorum legem a Saturno ortum habuisse finxerunt, et propter hoc diem Saturni seu sabbatum a Judæis celebrari, V 66B.

SATURNUS, idolum. Juxta Albertum, sub nomine Belis Babylonii Saturnum planetam, deorum patrem, colebant, X 178B', 179B'. Alii sub nomine Saturni coluerunt hominem quemdam, Jovis patrem, 178C'. Proprios illi filios immolabant, VIII 644C'. — Dicebant necromantici fusum Saturni caput responsa dare, X 178C', 180D. — *Cf.* Baal, Bel.

SAUL. Filius Cis, de Gabaa, III 305C, 319D, magnis insignitus dotibus et virtutibus, 305D' et seq., 307B', 315D, 433A', amabilis et decorus, B, optimus erat Hebræorum, excepto Samuele, 316B. — In regem a Samuele ungitur, III 312B, cur olei lenticula, 350B. An ex Dei voluntate electus, 308D et seq., X 267B, et utrum primus rex Israel fuerit, III 678B. Electio ejus quomodo præfigurata dicatur, 309C'. Variis signis confirmata, 312B' et seq., a populo comprobatur, 315A' et seq., 321A. — Qua ætate regnare cœperit, et quot annis regnaverit, III 327B et seq. — Post unctionem dignior fuit Samuele, licet minus sanctus, III 320A ; sed ab eo quamdam directionem accipere habebat, 314B. — Agriculturæ operam dare non desiit, III 319A'. — Non semel salvavit Israel, III 308D, 319C' et seq., 336D, 339B. — Unde ortum sit proverbium : Num et Saul inter prophetas, III 314B', 371D. Quæ ejus prophetiæ, 315A, 366A. — Primum ejus peccatum, quod, III 329B' et seq. — Populum voto constringit, III 336B', an recte, 339C' et seq. — Contra præceptum Domini Amalecitis parcit, III 343C et seq. Quid de eo vaticinatus sit Balaam, II 463A'. — Cur toties tamque sollicite interrogaverit David post occisionem Goliath, III 360A'. Ipsi invidens, 365B', illum occidere molitur,

Digitized by Google

366A, A' et seq., 369C, 370A, 385B et seq., 388C, 402B, VI 67A', 91B, 103D, necnon et ipsum Jonathan, III 375B; insuper sacerdotes Nobe interficit, 382C', VI 53A. Qualiter David in cujus manus semel atque iterum traditus est, ei pepercerit, III 388C' et seq., 402C' et seq. — Injuste Gabaonitas interfecit, III 555C, D'. — Cur abstulerit magos et ariolos de terra sua, III 408A. — A dæmonio vexatus, III 352D, 365D', quomodo allevaretur, 353C et seq.

Quæ reprobationis ejus causæ, et cur stirps illius a regia dignitate dejecta sit, III 330A' et seq., 345A, 346B', 347C, 410A'. Ab illa humilitate quæ eum ad regnum evexerat, 309D', 316A, 345C', in superbiam lapsus, D, nunquam vere pœnituit, 346C', 347D', et ideo regno privari meruit, 345C'. Non tamen fuit ita a Deo reprobatus sicut nonnulli reges Israel, 391D'. — Samuelem quomodo suscitari fecerit, III 408C' et seq. Utrum illum vere præsentem habuerit et adspexerit, an tantum audierit, 410C, 411D, C' et seq. Verbis ejus an credere debuerit, 420A'. — Quomodo mortuus et a Philistæis tractatus, III 418D et seq., 428D et seq., IV 141A et seq. An illi manum sibi inferre licuerit, III 420C, C', 430D', IV 141B. Cur sic obierit, 142D'. Merito proprio gladio periit, III 421A'. — Planctus David super Saul et Jonathan, III 429C', 431B et seq. Eorum ossa honorifice sepeliuntur, 420A, 439A, 557C', IV 142D. — An Saul sit salvatus, III 420C et seq., 421A, IV 141B', 143B. — Stirps ejus eraditur, III 330D', 418D', 419D, 456C', 556D et seq.

Historiæ Saulis spiritualis significatio et moralia documenta, III 311A et seq., 316D et seq., 317D', 318B', 321B', 322A', 332B et seq., 342A et seq., 349B et seq., 354B', 363A', 367D et seq., 371C', 375D', 384B, 392B et seq., 421B, 437C, VI 55D, 58C, 67B', 70B, 91D, 94A, 104A.

Cf. David, Doeg, Philistæus, Samuel.

SAULUS. *Vide* Paulus (S.).

SAXONIA. In montibus Saxoniæ omnia inveniuntur metalla, IV 695A.

SAXUM. Nonnunquam saxa ad suscipiendum crucis signaculum Sanctis cesserunt tanquam cera, II 119C'. — Sugere oleum de saxo durissimo, quid, II 659D et seq., 669B'. — Moraliter, quomodo saxum de loco suo transferatur, IV 512C'. — *Cf.* Lapis, Petra.

SCABELLUM. Scabellum pedum Domini, quid, IV 178B' et seq., VIII 754D', IX 336C, 342A, XI 69C. — In Christo humanitas fuit quasi scabellum divinitatis, VI 399A', IX 342A. Quomodo inimici Christi scabellum pedum ejus ponantur, VI 499D', XI 250A.

SCABIES, quid ad litteram, II 219C, et mystice, 224D.

SCALA. Per scalam Jacob quid designetur, I 329B', 330A, 331D'.

SCANDALUM. Quid sit quoad nomen et quoad rem, XII 132D'. Activum est aut passivum, 132D, 133B. Scandalum passivum duplex ponitur, Pharisæorum scilicet et parvulorum, 133C'. — Quo sensu scandalum inevitabile sit, XI 204B, XII 132D, 133D. Scandalizari non est perfectorum, sed imperfectorum, II 277D, VI 577B', VII 146D', VIII 132A', XI 164A', 204A, 261A', et impiorum, VIII 26D, 132B', 197B, quibus ipse Deus fit petra scandali, 395A', 399A'. Quinam in Christo scandalizati sint, VI 349A', XI 136B', 171D', 180C, 290B', 543A', XII 404D, XIII 81B', 129B', 636C. Quid scandalum crucis, 287B. Qui diligit fratrem suum, scandalum in eo non est, XIV 17A. De prosperitate impiorum scandalizari non oportet, V 628B, VII 16D', etc. *Vide* Deus (Providentia supernaturalis).

Scandali gravitas, IV 594B, 595A, B', VIII 45A', XI 203A', 204D, XIII 162B, XIV 139C, maxime in prælatis, principibus et doctoribus, V 406A', VII 177D', 261D, X 703A', XII 134D. Quandonam mortale et quandonam veniale sit, XI 203C', XIV 17C. — Scandalosi sunt equi

Digitized by Google

diaboli, IX 55A', et latronibus comparantur, 42C. Corripientem non amant, VII 99D'. — Qualiter scandalum a Deo puniatur, I 191A, II 625C, VII 274C, IX 550B', XI 204D, XII 133D. Viris virtuosis per quos scandala occasionaliter tantum veniunt, væ non debetur, 134B. — Quomodo mensa impiorum ipsis fiat in scandalum, VI 179B, D, 188A'. — Pestilente flagellato, stultus sapientior erit, VII 130C. — In fine mundi, angeli colligent de regno Dei omnia scandala, XI 168A.

Summopere vitandum est scandalum, VIII 45B, 46C', IX 177D', XI 203B', D', 205C, XIII 106C, 107C, 108B, 162B', 173D, 232A', 640A', etc., et amputandæ sunt ejus occasiones, VII 146C', VIII 56B, 198B', XI 67B et seq., 204D et seq. Magis vitandum est scandalum pusillorum quam Pharisæorum, VI 38A', XI 181A, 201A', 504D. — Scandalum activum omnino reparandum est, II 349C'. — An propter scandalum vitandum omittenda sint bona spiritualia, XI 181A, XII 133D', XIII 106A', 127C', et deserenda bona temporalia, XI 72A', 519B, C', XIII 106C'. Interdum propter vitandum scandalum se veraciter excusare licet, XII 231C'.— Proximi scandalum S. Paulum urebat, XIII 252A.

Cf. Homicidium, Offendiculum, Offensio.

SCAPHA, levis navicula, unde nomen accipiat, et cujus sit utilitatis, XIV 213B'.

SCAPULA. Scapulæ Dei, quomodo obumbrent justo, VI 360B'.

SCARABEUS. Scarabeis comparantur invidi, XII 34B'.

SCELUS. Varia hominum scelera, IV 593B' et seq.—Quomodo intelligenda sint hæc verba : Super tribus sceleribus Damasci, et super quatuor non convertam eum, X 369A et seq., 373C'. — *Vide* Iniquitas, Malum, Peccatum.

SCENOFACTORIA ars, quæ, XIV 185C'.

SCENOPEGIA seu festum Tabernaculorum. A die xv^a mensis septimi per septem dies ab Hebræis celebrabatur sub tabernaculis de arborum frondibus factis, in memoriam peregrinationis in deserto, II 34D, 285A', 286B' et seq., 287B', 487A, V 249D, 304A, 331D, XII 408B. — Prima dies in requie agebatur et quotidie offerebantur varia sacrificia, II 285B', 487C, quæ simul LXX vitulos complectebantur, D. A prima etiam die solvebantur primitiæ, 150C, 286B', 630C, 633C, XII 45D' ; et in annis remissionis Deuteronomium populo legebatur, II 649C. — Octava dies vocabatur festum Cœtus atque collectæ, quare, II 285B' et seq., 288B, 487B', V 250A. In ea peculiare sacrificium offerebatur, II 487B'. — Qualiter festum Tabernaculorum sub Esdra et Nehemia celebratum fuerit, V 214A', 249B' et seq. — Figurative, quid portenderint duo festa prædicta, II 286A, 288A, et quomodo a nobis spiritualiter celebranda, C', 488B, V 250A', X 686B, D. — *Cf.* Collecta, Festum, Solennitas.

SCEPTRUM de Juda non defecit usque ad Christi adventum, I 442D', IX 516D'. *Vide* Regnum, Rex, Virga.

SCEVA, princeps sacerdotum Judæorum qui Ephesi commorabantur. Filii ejus S. Paulum imitari volentes a dæmoniaco quodam vulnerantur, XIV 190B.

SCHIBBOLETH, quod interpretatur spica. Hanc vocem Ephratæi recte pronuntiare non valebant, III 179B'.

SCHINUS qualis sit arbor, X 175A'.

SCHISMA. Vitanda sunt schismata, XIII 126C, 178B, 186B' et seq., 338A. — Quomodo schismatici Christum solvant, XIV 41C. Qualiter auream statuam erigant, X 32B. Quinam dicantur illorum equi, 677 D. — *Cf.* Discordia, Dissensio, Hæresiarcha, Hæresis, Spiritus.

SCHOLASTICUS. Scholastici doctores generatim allegantur de elementis, XIII 696A. — Scholastica historia, *Vide* Historia.

SCIENTIA. — I. Scientiæ creatæ natura et origo. — Scientiæ humanæ imperfectio. Scire est res

Digitized by Google

per causas cognoscere, X 4. In Scripturis, scire frequenter pro credere sumitur, IV 556A, XII 482C', et per scientiam quandoque designatur discretio, XIII 82B, 679B. — Scientia proprie pertinet ad creata, sapientia ad divina et increata, II 94A, VIII 158C', X 10A. — Utrum scientia majorem habeat certitudinem quam fides, VII 260C, XIV 5B, et an permaneat in patria, XIII 189C et seq.

De scientia divina, *Vide* Deus (Attributa physica). — Omnis scientia creata in Deo est causaliter, exemplariter et supereminentissime, VIII 256A. — A Deo, qui docet hominem scientiam, VI 378B, procedit sive immediate per infusionem, sive mediate per studium, II 94D, VII 19C'. — Oculi Dei custodiunt scientiam, VII 144D'.

Scientia perfecta soli Deo competit; creaturæ rationali secundum certum gradum tribuitur, IV 581B, 679D. — Scientia humana, utpote sensibus innixa, sæpe fallitur, III 351D. Modica et imperfecta, IV 607C', 685C, XIII 189C, per vitiorum et passionum tenebras offuscatur, IV 671D', 694B. Parva est de præteritis, de futuris nulla, VII 246A', 260C et seq., 275B', X 19D'. Opera Dei ex parte tantum nobis sunt nota, *Vide* Deus (Opera). — Stultus factus est omnis homo a scientia sua, quomodo, IX 105D, 108D', 307B', XIII 16B.

II. Scientiæ variæ species.

a) **Scientia naturalis seu acquisita.** Homo naturaliter scire desiderat, VIII 300B. — Scientia naturalis, quæ est unus de quinque habitibus intellectualibus, quid sit, VII 19D'. Est de rebus necessariis ac demonstrabilibus, ad quas unum est medium, IV 479C; est effectus demonstrationis, quia in cautelis syllogismorum et probationum consistit, X 9D'. — Alia est experimenti, alia primorum principiorum vel alicujus ex illis deducti, VII 270A'. — Duplici modo acquiritur, scilicet audiendo ab aliis vel personaliter inquirendo, VII 8B', 78A. — Magnæ atque perfectæ scientiæ quæ dicantur, IV 693D. — Scientia naturalis assimilatur argento, II 95C', VII 158C, 309B, VIII 695C, X 216C', 315A, 581D'. — Nemini sufficit ad salutem, IX 105A', XIV 430D'.

b) **Scientia supernaturalis seu infusa. — Donum scientiæ.**

Scientia infusa falsitatem admixtam non habet, VII 495B. — Præstantior est omni naturali scientia, VII 378D'.

Scientia, gratia gratis data, seu sermo scientiæ, quid sit, VII 54B, XIII 184B, D'. Peccatoribus etiam conceditur, VII 529D, X 163C', XIII 184C. — Hoc quod continet omnia, scientiam habet vocis, quo sensu, VII 457C' et seq. — Qualiter Beseleel impletus fuerit scientia, sapientia et intelligentia in omni opere, II 94B, et quomodo tria hæc dona gratiæ gratis datæ distinguantur, A'.

Scientiæ donum a Deo solo immediate infunditur, VII 19C'. Inest solummodo caritatem habentibus, 529D, X 163C', 234C, XIII 184C, et vere ac proprie in Ecclesia exsistentibus, IX 626A'. — Necessarium est, VII 69A', 126C; per illud enim recte judicat homo de creatis, V 553C', XIII 356C', videlicet quod in eis finem suum constituere non debeat, sed in Deo dumtaxat, IV 504C', VII 21A, 225C', VIII 363D, XIII 334D'. Per ipsum compendiosior edocetur modus proficiendi in omni virtute, VI 664A'. — Figuratur per argentum, II 52B, et per sardium, XIV 370B.

Scientia sanctorum, quid, VII 181D', 182C, 512D', 515A'. Prudentia dicitur, 63A.

III. Scientiæ objectum et necessitas. Quænam scire oporteat, VII 69A', 117B', 126C, 485D, IX 392D et seq., XIII 680A. *Vide* Salus. — Antequam loquaris, disce, VIII 106A'. — Non sunt indiscrete scrutanda quæ intellectus nostri capacitatem transcendunt, I 643B et seq., III 267A', VI 570C', VII 161D, 245D et seq., 254D, VIII 24D', 25C' et seq., XIII 96C,

Digitized by Google

aut ad salutem nostram non conferunt, VII 219A, VIII 25B et seq. Sunt quæ expedit magis ignorare quam scire, VII 244D'. Quandoque prodest errores et vitia scire, VIII 236C'. *Vide* Curiositas. — Nosse Deum, consummata justitia est, VII 538C', et scire illius justitiam ac virtutem, radix est immortalitatis, D', XII 568A et seq. In hoc glorietur, qui gloriatur, scire et nosse Deum, IX 97B', 101D. Scientia Dei fructus est sapientiæ, VII 19A', et per eam aliqualiter contemplamur increatam Dei scientiam, B'. Qui Deum per beneficia non intelligunt, per tormenta cognoscunt, IX 448A. — Scientia salutaris, quatenus appetenda, VII 126C, VIII 369A', XIII 344A. Incremento scientiæ ac virtutum semper studere debemus, VII 130A', 149C, X 287A', XII 317D, XIII 334C', 356C, A'. Divitiæ salutis sapientia et scientia, VIII 564A. Cor rectum exquirit scientiam salutarem, VII 170B', et cor prudentis possidebit eam, 123C'. — Scientia Scripturarum cur et qualiter inquirenda, *Vide* Scriptura. Qualiter scientia naturalis ad intelligentiam Scripturarum deservire valeat, I 19D, VII 158C. — Scientiæ naturales inferiores ad acquisitionem sapientiæ philosophicæ necessariæ sunt, IV 479A, 620B.

Scientia specialiter necessaria est curialibus ad recte judicandum, X 10A, prælatis ac principibus, una cum bonitate et disciplina, ad bene regendum, VI 557A', IX 626C. *Vide* Prælatus, Princeps, Rex. — Labia sacerdotis custodiunt scientiam, X 699D', 703C. Deus sacerdotium V. L. rejecit quia scientiam repulit, 236D; ideo a sacerdotibus N. L. scientia requiritur, IX 649D', X 236B', 242A. — Scribæ clavem scientiæ tulerunt et non introierunt, XII 49C, et eos qui introibant prohibuerunt, D. An scientia sit una de clavibus regni cœlorum quas tradidit Christus S. Petro ejusque successoribus, XI 190A. — Dat Deus fidelibus suis pastores juxta cor suum, qui pascant eos scientia et doctrina, IX 38A'. — Hortatur nos Apostolus ut exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in scientia, XIII 232C'. — Justi scientia liberabuntur, VII 73D.

Quosnam Deus scientiam doceat, VIII 526A', IX 645C', X 23C. Paupertas repertrix est scientiæ, VIII 233A'. — Qualiter Sapientia increata, cujus sermones æqui sunt invenientibus scientiam, VII 54B, thesaurizet super justum scientiam et intellectum justitiæ, VIII 31B'. — Qui non est tentatus, quid scit, VIII 207B', 208A.

IV. **Scientia sine virtutibus et operibus non prodest. — Vera scientia quinam careant.** Scientia moralis ordinatur ad opus, II 538D', XII 519B, XIII 568C; unde Christus beatificat scientem et operantem, scientem vero et negligentem damnat, XI 97A', XII 71A' et seq., 519B. Scienti bonum facere et non facienti, scientia majoris culpæ ac pœnæ erit causa, IV 576D, VI 509D, VIII 9C', IX 92B, X 581D', XII 458A, XIII 24B', 600D', 691C. — Scientia in humilitate fundanda est, caritate perficienda, et bonis operibus comprobanda, IV 483C et seq., VII 79A', IX 626D, XIII 160B, sin minus inflat, VII 152A', 220B', VIII 649A, XIII 159C'. Scientia sine caritate non prodest, 188B. Magnus est qui invenit scientiam, sed non est super timentem Deum, VIII 158C'. — Qui diligit disciplinam, diligit scientiam, VII 78A. — Qui addit scientiam, addit et dolorem, VII 220A'.

Scientia salutari carent peccatores, VII 177C', IX 175D', X 163C', licet informem ac nudam scientiam habere possint, 234D. — Vani sunt omnes homines in quibus non subest scientia Dei, VII 529C. Ea indigni sunt dolosi, IX 99D'. — Iniqui scientiam viarum Domini respuunt, I 518D, IV 576B, 671D, V 624B', VII 14D'. An peccare quis possit ex certa scientia, IV 671B'. Aliud est nescire, aliud scire noluisse, 576D. — Qui caret salutari scientia, tacet a

Digitized by Google

laude divina, a correptione fraterna, ab instructione perutili et a confessione pœnitentiali, X 241 C'; tacet loquenda, loquiturque tacenda, D'. — Sunt aliqui semper discentes et nunquam ad scientiam veritatis pervenientes, quos devitare oportet, XIII 442 C. Sunt oppositiones falsi nominis scientiæ quam quidam promittentes circa fidem exciderunt, 430 B'. — Scientia insensati, inenarrabilia verba, VIII 123 D. — Non est scientia Dei in terra, quo sensu, X 234 B, A', 240 C'. — Quo sensu scientia apud inferos futura non sit, VII 267 A.

V. Qualiter scientia communicanda sit. Ex humilitate aut discretione scientia interdum abscondi potest, tempore tamen opportuno communicanda est, IV 523 C, V 660 A, VII 41 C', 68 A', 83 B, 98 C', VIII 11 B, 122 D, 237 A'; et hoc agere eleemosyna est spiritualis, V 37 C', VIII 37 A. — Qui multa didicit enuntiabit intellectum, VIII 207 C'. — Lingua sapientium ornat scientiam, VII 97 A'. Quam pretiosa labia scientiæ, 134 A'. Scientia dignoscitur in verbo sensati, VIII 33 B. — Nox nocti indicat scientiam, quo sensu, V 517 C, B', D'.

VI. Scientia Christi, protoparentum, Salomonis, etc. Adam creatus est perfectus in scientia naturali, ut posteros instruere posset, I 80 D. Qualiter Deus protoparentibus creaverit scientiam spiritus, VIII 98 B. Lignum scientiæ boni et mali, quid, I 75 B' et seq., 88 D', et cur homini vetitum, 78 D', 94 C, 109 C. Deus in hominibus posuit quemdam spiritum scientiæ boni et mali, XII 177 D'. Cur illis scientiam medicinalem dederit, VIII 230 C. — Sapientia increata scientiam sanctorum dedit Jacob, VII 512 D'. — De scientia Salomonis, *Vide* Salomon. — Conticuit populus Dei et captivus ductus est eo quod non habuerit scientiam, VIII 363 C, 369 A', X 236 C, 241 C'. Judæis a Babylonia reversis dedit Dominus cor ut scirent eum, IX 193 D'. — Scientiam salutarem voluit Deus plus quam holocausta legis, X 254 B', 257 A. — S. Joannes Baptista scientiam salutis dedit plebi Dei, XI 407 A'.

De multiplici et incomparabili scientia Christi agitur, VI 203 D, VII 465 B, VIII 420 D', XI 103 A, 438 D' et seq., 471 B', 494 C, XII 208 B, 290 B, 322 C, 328 B', 345 B, 405 C, 411 D et seq., 417 B, 444 B', 548 D', 617 C, XIII 361 A', 682 B', XIV 225 A, 270 B, C'. Qualiter in illo et per illum mirabilis appareat scientia Dei, VI 637 C'. In scientia sua justificavit multos, VIII 688 D. Quid superemineus scientiæ caritas Christi, XIII 311 C'. — Qualis scientia Apostolis indita sit, VII 183 A'. — S. Paulus sermone imperitus, sed non scientia, XIII 248 A', non judicabat se scire aliquid nisi Jesum Christum, et hunc crucifixum, 132 B; existimabat omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Domini nostri Jesu Christi, 344 A, gratiasque Deo agebat eo quod Corinthii divites facti essent in Christo, in omni scientia, 125 B. — Repleta est terra scientia Domini, præsertim tempore legis gratiæ, VIII 423 B', IX 228 A, XII 398 A.

Cf. Doctrina, Ignorantia, Intellectus, Prudentia, Sapiens, Sapientia, Studium.

SCINIFES, quid ad litteram, I 538 D', et mystice, 543 A', VI 457 A. *Cf.* Plaga.

SCINTILLA. A scintilla una augetur ignis, VIII 72 D'. — Scintillæ comparatur Beatorum agilitas, VII 470 B', sancta prædicatio, IX 424 B, opus perversum, VIII 333 C.

SCIOLUS. Scioli reprehenduntur, XIII 132 C.

SCIPIO Africanus, qui Annibalem superavit, Antiochum Magnum etiam devicit, X 151 C.

SCIPIO Nasica Antiochum Magnum debellavit, X 151 C.

SCIRPUS. Quid sit, I 485 C', IV 418 D', et cur aqua continuo indigeat, A'. — Sub ejus figura describitur sors impiorum, IV 419 B, C', 422 D'.

SCISSURA. Mystice, quis habitet in scis-

Digitized by Google

suris petræ, X 440B. *Cf.* Discordia, Dissensio, Hæresis, Schisma.

SCOPULUS. *Vide* Torrens.

SCORIA, quid ad litteram et mystice, VIII 329B, 331 C, IX 524B. *Cf.* Argentum.

SCORPIO. Designat bestiolam quæ vultu blanditur et cauda pungit, vel unum de duodecim signis Zodiaci, III 679B'. — Ascensus Scorpionis, mons situs in australi plaga terræ promissionis, II 507A, III 77B. — Per scorpiones signantur spiritus maligni, XII 8A', hæresiarchæ et hæretici, XIV 291B, B', 292B', adulatores qui facie blandiuntur et occulte nocent, II 556C', IX 428C', XII 8B'. Mulier nequam scorpioni assimilatur, VIII 163B'.

SCORPIO, genus flagelli, III 679A'.

SCOTUS (Duns), Doctor subtilis, Ord. Min. theologus, allegatur : de Dei notitia, V 480A, et dilectione, XII 538C, de cognitione substantiæ, VII 217B, de potentia obedientiali in creaturis, X 44C'.

SCRIBA. Quis olim scriba vocaretur, III 490C, 607A, V 182A', 217D', VIII 581B. — Cur Esdras scriba velox dictus sit in lege Moysis, V 223B'. — Calamo scribæ velociter scribentis comparatur lingua Dei Patris, VI 2C, et Psalmistæ, B'. — Omnis scriba doctus in regno cœlorum similis est patrifamilias qui profert de thesauro suo nova et vetera, XI 171A.

Scribæ seu legisperiti Judæorum erant magistri majores, XII 15C, clerici et doctores, 40B. Multi eorum Pharisæi fuerunt, XI 348C. Eleazarus qui carnem porcinam manducare noluit, de primoribus Scribarum erat, V 353D. — Reprehenduntur Scribæ ab Isaia, VIII 325A et seq., 329C et seq., 411A, 527D' et seq., 558A et seq., 567D, C', 702C' et seq., et Jeremia, IX 40D, 89A'. — Eorum cæcitas, VIII 702C', XI 181B, 253B', etc., superbia, 251 D et seq., XII 185C', etc., cupiditas et avaritia, VIII 330A, 353A', 703B', XI 253C, C', 254B, 255A, hypocrisis, 179C', 251C, 252C' et seq., 255A' et seq., 330C, XII 185D', etc. Modica sollicite custodientes, majora autem negligentes, XI 254B' et seq., dicentes et non facientes, in humeros hominum onera importabilia imponebant, 251B, eisque, scientia sua abutentes, regnum cœlorum claudebant, 253A, XII 49C. Simulata devotione Prophetarum sepulcra ædificabant, XI 256B, XII 47B'. Quid de adventu Eliæ docuerint, XI 198C, et quo pacto eum non cognoverint, B'. Consilium Dei quomodo spreverint, 546B' et seq. Illorum justitia omnino insufficiens erat, 62B' et seq. Super cathedram Moysis sedentes, qualiter audiendi fuerint, 250C, sed non imitandi, 251A. — Quinam illos imitentur, IX 92C, XI 251B, 255B, XII 49D, 186A.

Scribarum invidia et odium in Christum, III 368B, VIII 72C', XI 232D, XII 82A, 172B', 423C', etc. Qualiter illum ejusque discipulos perversa intentione observarent ac tentarent, imo falso accusarent, et quomodo ab eo redarguti fuerint, VIII 558A et seq., XI 110B et seq., 156C' et seq., 178C et seq., 232D et seq., 250A', 334C', 493C' et seq., 497B et seq., 498B' et seq., 502C' et seq., XII 49B', 91A et seq., 102D et seq., 172C et seq., 179C' et seq., 423B' et seq., atque maledicti, XI 252C' et seq., XII 47A et seq.— Quemdam zelum Dei habebant, sed non secundum scientiam, XI 494B, XIII 82B.— Quo sensu consiliarii Christi dici potuerint, IV 561C'. — Scriba Jesum sequi volens cur et quomodo ab eo perstrictus, XI 105B, C'. Scriba qui Christum tentando interrogavit de maximo legis mandato, 247B', XII 15C et seq., corde compunctus, pœnituit, XI 249B'. — Quanta Jesus a Scribis passus sit, XI 191B', 224C', 297D, 309B', 352C, 504C, XII 179D, 206B, 229A, 232A'. — Apostolos et discipulos persecuti sunt, XIV 108A, 122B'. — Quomodo confusi sint ac puniti, VIII 547C', 565C', 641B', IX 89A'.

Cf. Pharisæus.

Digitized by Google

SCRIPTURA. — I. Scripturæ auctoritas. Scriptura a Spiritu Sancto inspirata est, IV 295D', XI 286D, XII 327B, XIII 443A', 593A', 684B'. Dei dicitur regnum, XI 162D, 562C', XII 82D', sanctuarium, VI 216A, os, IX 568A', vox, V 502D', et testimonium, VI 543C', 546D', 577D'. Est quasi epistola nobis divinitus missa, XIV 432D'. — Radius increatæ veritatis, infallibiliter vera est, VI 576A, VII 184C', 185B', 203C', X 144A, XI 286D, XII 573B', XIV 27A, et veritas ejus perpetua est, VI 574C', VIII 603B, XII 473C', XIII 631B'. Anteponenda est sententiæ doctoris cujuscumque catholici, XI 188C. — Casta, igne examinata, V 473A, 505B', dicitur non solum æqua, sed ipsa æquitas, VI 573A', VII 54B, ac Dei justitia, VI 197A.

II. Scripturæ excellentia et utilitas. Maximum Dei beneficium, VI 576D', Scriptura dici potest hereditas et domus Christianorum, IX 374B'. — Consolatio et gaudium viatricis animæ, V 313A, VI 84A', 564D', VII 365D, IX 143A, 430A', XIII 110A, 542, XIV 379, mensa est in qua continentur cibus et potus hominis, II 554B', III 33A', IV 321B, V 545A', VI 179C, VII 169D', 202C', 330D, VIII 86C', IX 142D', 430B, XI 42D', 465C', XII 387D, XIII 421B', 541, 542. — Spem conferens, VI 609B', XIII 110A, hominem vivificat, VI 550A, confortat, B', VII 185B, XIII 542, et spiritualiter crescere facit, 541. — Cunctis conveniens, sermo divinus sicut mysteriis prudentes exercet, sic plerumque superficie simplices refovet, I 60A', IV 299C, VII 370C', XI 171B. — Est Scriptura quasi sponsa hominis studiosi, VII 201C', qui in ea confidit, 202B, et in ea omnia bona reperit, C et seq. — Stilo plana, sententiis plena, mysteriis gravida, VII 365D, cunctis aliis scientiis præstantior, 203C', X 51A, triplicem sapientiam, naturalem, moralem et rationalem, eminentius continet quam philosophorum libri, XI 363, veriusque atque perfectius de hominis origine et fine loquitur, XII 198B et seq. Dei notitiam et evangelicam legem ad omnia mundi regna defert, VII 202B'. — Per eam, quasi per fenestram, devenit ad nos claritas illustrationis divinæ, VIII 85C. Lucerna pedibus nostris, VI 565A', 571A, in nocte non exstinguetur, VII 203A. Ingruentibus vitiorum tenebris, luce sua occurrit, resistit ac prævalet, 202B'. — Speculum pro facie nostra interna, IV 312B', XIV 380, virtutum magistra, V 624D', VII 152C, castitatem fovet, 203A, A', et a carnalibus deliciis hominem removet, XII 387D. Arguit, corripit et erudit, XIII 443A', atque de omnibus ad salutem et ad perfectionem necessariis instruit, VII 202D, B', VIII 198B, XIII 443B, B'. — Bona jubet, laudat atque remunerat, mala prohibet, damnat et punit, VI 546A. In ea sunt lamentationes viæ, carmen patriæ, væ gehennæ, IX 429C', X 87A. Quidquid docet est veritas, quidquid præcipit, bonitas, quidquid promittit, felicitas, XIV 379. Ad lumen gloriæ perducit, VII 203B, 204A. In finali judicio aperientur libri Scripturæ, X 108D. — Affectiva potius quam speculativa, III 588A', XIV 329B', ignita, VI 572C', VII 185A, IX 169D', 187B', 192A', ad operandum excitat, VII 202A'. — Quare sit prorsus laudanda, sacra atque divina reputanda, VII 204A'.

III. Scripturæ symbola et figuræ. Scriptura seu verbum Dei comparatur gladio, VII 352D', IX 192C', XIII 326C', arcui, X 568B, XIV 273D', sagittæ acutæ, VI 581D, B', securi, IX 192D', XI 36A, malleo, IX 187C', virgæ, 192D', clypeo, VII 185B, et scuto, VI 360D'. Assimilatur insuper argento, IV 344D, 585D', 611D', 622C, V 473B, VIII 329B, murænulis aureis vermiculatis argento, VII 308D', pluviæ, II 667C', semini, I 481C, XI 563C, XII 443D, grano sinapis, 82C' et seq., fermento, XI 166B, XII 83D', agro thesaurum continenti, XI 169D'. — Dicitur vox cataractarum Dei, V 675C'. — Figu-

Digitized by Google

ratur per fluvios paradisi, I 89B, VIII 149D, per puteos Agar, I 242B, C', Isaac, 317C', 318B, C', Jacob et Rachel, 336A, necnon per puteum solitudinis, II 443D'. Signatur per manna, I 620A, per arcam fœderis, III 471A, et bases tabularum tabernaculi, II 63B, per propositionis mensam, 54C, 63A', III 642B', et mensas templi, IX 616A, 618A', per templi portam orientalem, 645D, fenestras, III 623C, et malogranata, 640B. Denotatur per mulierem fortem, VII 201C' et seq., per Abisag, III 588D, per agrum Booz, 232D, per rotas Ezechielis, IX 425C et seq., per scripturam quæ Balthasar regem terruit, X 87A, per libros ostensos Isaiæ, VIII 536D, Ezechieli, IX 429C', 430B, Zachariæ, X 640B', et Joanni in Apocalypsi, XIV 268D et seq., 298B' et seq. — Scriptura V. T. qualiter per præsepe signetur, IV 398C.

IV. **Scripturæ partitio. — An omnes ejus partes canonicæ sint.** Scriptura vocatur unus liber, quare, VIII 536A'. — Varia ejus partitio, I 13A, III 3, 4, 246, 247, VIII 276A, X 4, XIV 81, 541. — Lex, prophetia, Evangelium, quomodo sese invicem compleant, X 199A et seq. — Cur Scriptura in libros partiales et capitula dividatur, II 137D'. — Nonnulli libri V. T. periisse videntur, IV 138A, 209C'. In libris servatis nonnihil ab Esdra additum esse creditur, III 307C. *Vide* Liber.

Quænam Scripturæ partes a Dionysio nostro veræ, sed non canonicæ reputentur, I 367C, V 83, 129, 267B, 338C, VI 446A, VII 558B', VIII 1, 52D, 289D, IX 383B, X 165C'. Non nisi libris canonicis absolute consentire tenemur, VI 446B.

V. **Qualiter Scripturæ studendum sit, et secundum ejus doctrinam vivendum.** Commendantur studium et assidua meditatio Scripturæ, I 481C, II 307D, V 624D', VI 543C', 546A', 570D, VII 41A', 148B, 192A, VIII 369A', 399D', X 124D, 197, 257A, XIII 422B', XIV 379, maxime sacerdotibus, IX 649C', X 236A', 242A, 703C, regibus et prælatis, III 640B, VII 9 A, 157C', VIII 485D', 703D, IX 131C', etc. Non curiose scrutanda est, sed cum discretione et humilitate, VI 570B', VII 161D, 192A, 237D, VIII 24D', 25C', XII 378D', XIII 96C, XIV 179D', cum cordis munditia, IV 585D', VI 708B', VII 295B et seq., VIII 233B', cum compunctione, VII 185D, et ferventi affectu, VI 544B. — Reverenter tractanda est, II 122C', XI 474A. — Quomodo Judæi Scripturam legant in scholis suis, IV 118B'. Quasnam Scripturæ partes, triginta annos nondum nati, legere non possint, I 14C', VII 295C, IX 422C'. — Scriptura intelligi nequit nisi eodem spiritu quo revelata et scripta, X 87C, XIII 688C. Ad ejus intelligentiam opus est superna illuminatione, I 336B, III 233A, VI 547B', X 163D', et valde confert scientia naturalis ac philosophica, I 19D, VII 158C. *Vide* Sapientia ad gratiam gratis datam pertinens.

Secundum Scripturæ doctrinam vivendum est, VI 386 D, VII 38B, XIV 38D, 226D', licet id durum quandoque videatur, V 495A'. Ad eam in omni necessitate recurrendum est, II 372B, VIII 397B, XI 46B', XIII 109D'. — Ex operibus innotescit quantum quisque in ea profecerit, VI 572A. — Plus peccat qui Scripturas cognoscit quam alius, XII 458A'.

VI. **Scripturæ expositio et interpretatio.** Judæis clausa et inutilis, Scriptura gentilibus conversis translata est, I 242B et seq., IV 384B', 385A, VIII 536D, X 418D. — Ejus expositores in primitiva Ecclesia prophetæ vocabantur, XIII 194A', 314D. Duplici modo a Spiritu Sancto inspirati sunt, I 15D, et juxta diversam in philosophia institutionem, illam diversimode intellexerunt, 33C; sed in his quæ ad fidem directe non spectant, eorum sententia non nisi probabilitatem parit, D, 573A. — In Scriptura explananda quænam observanda sint, I 15A et seq., III 262C. Scripturæ canonicæ nihil licet addere vel auferre, textum mutando; sed per modum expositionis et exhortationis addi aliquid potest, modo omnino

Digitized by Google

Scripturæ concordet, II 539C, VII 185A'. — Qui illam exercent, scribunt et docent, vocantur manus Scripturæ, VII 202D', et labia Ecclesiæ, 365B, illisque aureola debetur, V 404C, VIII 148C. — Scripturæ mysteria infirmioribus caute proponenda sunt, et indignis claudenda, II 20B', VIII 395D', 399C'. Reprobis scandali occasio est, XII 287A. Hæretici eam depravant ad simplicium subversionem, IX 374C', et ad suam ipsorum perditionem, X 266A', XIII 697C'.

a) **Scripturæ varii sensus.** Scripturæ fecunditas, I 481C, X 161B', XII 386C. — Cur sub quibusdam figuris ac similitudinibus fere tota mirabiliter sit velata, V 398B, VI 680D', VII 8C, 157D, X 161C. Ejus obscuritas ad quid sit utilis, I 14D'. — Quotuplices sint illius sensus, V 398C et seq., 412B, VIII 485D', et quomodo signentur, III 33A', VII 154A, XIV 263D. Christus verum Scripturæ intellectum et multiplicem ejus sensum revelavit, maxime Apostolis, VIII 149C', IX 645A', X 161A', 319D', XI 562C', 563A, XII 258C'. — Sensus litteralis quis proprie dicatur, IV 362D'. In metaphoricis locutionibus sensus litteralis non est qui immediate significatur per nomina, sed qui per ipsas res intelligi datur, I 444B', IX 222C, 229B', 610A. Frequenter attenditur significatio quoad nominis interpretationem, X 361B. — Scriptura cereum habet nasum, hinc diversis diversimode applicatur, XIV 319A. Eadem scriptura plures sensus litterales habere potest, II 666A', III 489C', 583A', VI 421C, X 293D', XI 27C', 34D', XIV 287D', etc. Sensus litteralis aliorum sensuum est fundamentum, et probatio ex Scriptura non valet nisi in sensu litterali, V 398B', 415B', 453B', 615D', VI 154C, 297A, 421B, X 293D, XI 27C', 238D', XIII 80B', 111D. — Sæpe Scriptura litteraliter intellecta insulsa est, IV 398D. Littera occidit, spiritus autem vivificat, XIII 223D. Sensus mysticus velamine litteræ tegitur, et multiplex esse potest, II 145B', sed in litteræ veritate fundari debet, VII 558B', IX 627C', X 356A'. Reprobatur error dicentium sensus spirituales fictos esse et nullius auctoritatis, III 583D. — In Scripturis, figura triplici modo considerari potest, III 476C'. Juxta quosdam, malum alicujus boni figura esse potest, aut econtra, 502B'. Significationes non litterales quadruplici modo fiunt, sed caute in eis est procedendum, 502D'.

b) **Regulæ et annotationes ad intelligentiam Scripturæ valde utiles.** Tichonii septem regulæ ad interpretationem Scripturarum utiles, V 399C et seq. — Interdum loquens Scriptura de Christo ejusque corpore mystico sub una invariataque voce, de uno ad aliud transit, ac si de eodem fieret sermo, V 399D. — De eisdem quandoque loqui videtur, quum tamen de diversis agatur, V 399A', VI 253A, 257A, IX 237A', 352A', X 562C', 671C', XI 475B, XIV 160B'. — Aliquando sub eodem contextu transit de figurato ad figuram, X 644A', de diabolo ad membra ejus, scilicet ad reprobos, et vice versa, V 400A, VIII 440D, IX 544D'. — Aliquid pro tempore suo litteraliter faciendum indicat, quod alio tempore non obligat, V 399B'. — Nonnunquam quasi sub eadem voce ac pari sententia, transit de genere ad speciem, de toto ad partem, et econverso, V 399B', VIII 451D, etc. — Multa intelligenda sunt in sensu composito, non diviso, et vice versa, XI 95D', 530B, etc. — Ponit sæpe Scriptura partem pro toto, et econtra, II 492C', V 399C', 585C', VI 104C', 142C, VIII 432B', IX 204A', 258C', 494C, X 159B', 274A', XI 537D, etc., singulare pro plurali, vel econverso, VI 86B, 223B', VIII 617D, X 312A, XI 83C', 482D', XIV 374B, etc. — Minutias numerorum aut temporum non curat, I 201A, III 465C, 614B', 633A, 634A, 696C, XI 384A, 588A, XII 384B'. Quomodo solvi valeant difficultates in computatione annorum regum Israel et Juda, III 696B et seq., IV 223A'. — Multa di-

Digitized by Google

cit Scriptura per anticipationem, recapitulationem vel supplementum, V 399D', VI 255C. Rerum ordinem invertit, X 377C', 520A, XIII 268A', XIV 360B'. Ponit præteritum pro futuro, aut econverso, II 42B, VI 232C', 391B, 589D', VIII 612C, IX 49B, 50D', 90D, et verbum unius temporis pro verbo alterius temporis sumit, XIV 325A. Dicit aliquid fieri quum aliis innotescit, XII 368B. — Eadem diversis verbis repetit, V 416C', 433C, VI 71D, 414B, 578C', 660A, IX 109D, 122D, etc.; verba replicat, V 622D, 682A, IX 7B', 47B', 81A, 177B, 319D', 438B', 516C, XIV 289B', etc. Quandoque locutiones truncat, IX 138C, XII 79C. Pronomina non semper cum textu, sed cum sensu concordare facit, VI 518B. — Refert cogitationes cordis quasi dicta sermonis, XII 177D'. — Christus, Apostoli et Evangelistæ sæpe Scripturæ sensum magis quam verba allegant, VIII 378A', 384B', 618C, IX 223A, X 402B', XII 397D', 419D', XIII 475C, XIV 90B', 97B, aut eam non secundum sensum totalem allegant, XIII 84A. — Moris est auctoribus Scripturæ de se quasi de aliis loqui, IV 295C', VII 286D'. — *Vide* Propheta.

Loquitur Scriptura de Deo more humano, VI 413A', 666A, VII 483D', VIII 445B, 604D', 619B, IX 82C, 137B, 200D, etc. Effectum divinæ potentiæ seu sapientiæ vocat Dei manum seu consilium, VIII 445C. — Ubicumque de Christi humilitate loquitur, mox de ejus sublimitate aliquid tangit, XI 415A', XII 533C. — Exprimit spiritualia per corporalia, IX 222B, 229C, 574A', 618B', XII 215C', etc., homines per bestias, VIII 422C, IX 229C, X 329A', vel per arbores, fœnum et terram, VIII 602C', X 336C', XI 95B', XIV 288A, etc. Inanimatis actus vitales tribuit, IV 420B, VIII 468B', IX 274D, XII 327D', etc. — Multa per hyperbolen dicit, tamen sine mendacio, IV 362B', VI 101C', IX 95C, 311B, 338C, XII 620A', XIII 74D. — Cibum vel panem alicujus vocat id quo vehementer impletur, IX 113B.

Duplici modo Scriptura de homine loquitur, XII 191B. — Fratres vocat homines ejusdem genealogiæ, XII 317D'. — In illa quinam vocentur pueri vel viri, XIV 108D, patres, X 84D'. — Quomodo intelligendæ sint ejus imprecationes, maledictiones et comminationes, V 472C', 552C, 590D, 595D, 613C, 620A, VI 105B', 179A', VIII 344A, 378C, 516D, 517C, IX 113A', 116D', 323A, 610C, promissiones, *Vide* Promissio. — Profanorum poetarum vocibus quandoque utitur, IV 580B', et paganis astrorum nominibus, 441D.

VII. Scripturæ variæ translationes. Quot sint Scripturæ translationes, I 5A et seq. — De LXX interpretibus eorumque translatione, *Vide* Septuaginta interpretes. — Translationes Aquilæ, Symmachi et Theodotionis, *Vide* Aquila, Symmachus, Theodotion. — Origenis, Hieronymi et Augustini labor in Scripturis, *Vide* Augustinus, Hieronymus, Origenes. — De translatione quæ Vulgata dicitur, *Vide* Vulgata. — Variæ allegantur translationes : Chaldaica apud Judæos authentica, III 264D, VI 211B, VIII 392C', 422A, 545C', 735B, 757A', X 232D', 320A', 632B', etc.; Romana (prima Hieronymi recensio), VI 136D'; translatio Hieronymi juxta Hebræum, 1A', 139C, 159B', 333B', VIII 371A', 372A', 383C, etc.

Cf. Glossa, Prophetia, Sermo, Testamentum, Theodulus, Verbum.

SCRUPULUS. Scrupuli immoderati cur et qualiter abjiciendi sint, IV 445C.

SCRUTATIO. Hominum corda scrutatur Deus, *Vide* Deus (Scientia divina). Scrutabitur Jerusalem in lucernis, quo sensu, X 576B, 580B'. — Judicia et opera Dei temere perscrutanda non sunt, *Vide* Deus (Attributa moralia, Opera), Prædestinatio, Scientia. — Divinorum scrutatio quænam sit licita et bona, VI 543C', 551B', 558D, 570A' et seq., 611C, VII 159B', 161D, 192A, VIII 24D', XII 12A',

Digitized by Google

378D', XIV 179D'. — *Cf.* Scientia, Scriptura.

SCULPTILE. Per sculptile et conflatile an designentur duo idola diversa, III 202A', 206C, VI 463B, X 548 C'. — Sculptilia, quæ a nonnullis gentilibus animata putabantur, II 2C', VI 520A, nihil virtutis aut numinis habebant, 519C' et seq., 625C', VII 531D' et seq., 539D et seq., VIII 634A' et seq., IX 302D, X 548B', XIII 182C, XIV 183C', etc.; attamen per ea dæmones loquebantur, *Vide* Idololatria. — Hebræis sculptilia et simulacra interdicta erant, II 2B', 7C, 301C', 541C', 581A', 635D; insuper statuas gentilium confringere jussi sunt, 37B, 502A, 551D. — Mos offerendi Deo effigiem membri læsi unde inoleverit, III 292B. — Tropologice, sculptilia vetita, quæ, II 9B', 636B', VI 271B, X 499C, 555A'. — *Cf.* Conflatile, Idololatria, Simulacrum, Statua, Theraphim.

SCURRILITAS vitanda est, X 505B', XI 156B', XIII 319A', XIV 417A'. *Cf.* Risus.

SCUTRA, genus vasorum, III 637D.

SCUTULATA, genus pannorum, IX 542D'.

SCUTUM. Scuta aurea Salomonis, quot, et ubi reposita, III 627C', 662C', IV 209A'. A Sesac, Ægypti rege, ablata sunt, et pro eis Roboam ærea scuta fecit, III 689D'. Quid signent, 666C'. — Corpus ceti quasi scuta fusilia, V 31A, quid denotet, C. — Scutum designat Dei virtutem et protectionem, II 681B, V 436A, 612A, 618C', ejusque æquitatem, VII 484C. — Scutum animæ est sacra Scriptura, VI 360D'. — Scutum fidei qualiter sumendum, IX 270C, XIII 326B'. — Quid scutum cordis, IX 353D', 359B'. — Scutum etiam denotat machinamenta diaboli, IX 79D', voluntatem perversam, VI 239A', fallacem excusationem, 16C', 239D.

SCYPHUS. Quid sit, II 50C. — Describuntur scyphi candelabrum tabernaculi fœderis ornantes, II 50D. Quid signent, 55A et seq. — Scyphorum templi qui fuerint usus, V 211C'.

SCYTHIA. In ea invenitur smaragdus, II 79A. — Scythæ crudeles erant, V 347B'.

SEBA, filius Bochri. Vir Belial, III 550B, de qua tribu et cognatione fuerit, C. — Undecim tribus a David avertit, III 550C et seq. — In Abela obsessus, quomodo occisus fuerit, III 552A' et seq. — Quid signet, III 553D'.

SEBASTE, urbs, in qua sepultus dicitur S. Joannes Baptista, XI 174B', olim Samaria vocabatur, XII 346D.

SEBASTIANUS (S.), cur ab omnibus amatus fuerit, XIV 102D'.

SEBOIM, una ex quinque urbibus Pentapolis, igne et sulfure subversa est, I 195D, 261B, 272B, X 295C'.

SECHENIAS, unus ex Judæis qui cum Esdra ascenderunt e captivitate, vetiti connubii reus, ceteris pœnitendi viam aperuit, V 229B.

SECHENIAS, de primoribus Judæorum, filiam suam Tobiæ Samaritano tradidit in uxorem, V 247C.

SECRETUM. Secreta omnibus non sunt committenda, VII 74B, 158C', VIII 39D', 40B, 51B, 55B', 78C, 110C', 252C, X 508B. — Aliorum secreta nemini revelanda sunt, nisi bonum commune id postulet, II 255A', III 318A, V 117B', VIII 252C. Talis revelatio ex genere suo grave est peccatum, amicitiamque dissolvit, V 668D', VII 74A, VIII 129C, 170A et seq., XI 601A. Vitandus est qui secreta proximi manifestat, VII 135C. — Nullum secretum ubi regnat ebrietas, VII 193D.

Secreta sapientiæ suæ quibusnam Deus revelet, *Vide* Sapiens. — Secreta divina omnibus non sunt pandenda, V 117B', VII 157D, VIII 505A', X 161C, XI 92B', XIV 297C', etc.

Aristotelis liber de Secretis secretorum allegatur de moderatione in usu vestium pretiosarum, VIII 67B'.

Cf. Mysterium, Revelatio, Sacramentum.

SECTA. Tempore Christi, tres fuerunt Judæorum sectæ, XI 33D', XIV 204D'. — Per Nazarenorum sectam quid designe-

Digitized by Google

tur, XIV 207B, A', 218A'. — *Cf.* Essæus, Hæresiarcha, Hæresis, Pharisæus, Sadducæus, Schisma.

SECUNDUS philosophus citatur de paupertate, VIII 233A', et de Oceano, X 57C.

SECURIS. Spiritualiter, quid securis, et ferrum securis manum ligna cædentis effugiens ac alium perimens, II 595A. — Securis ab Eliseo ex aquis erepta, ejusque ferrum ac manubrium, quid signent, IV 32B', 35C'. — Per securim ad radicem arboris positam quid intelligatur, XI 35B', 446C' et seq.

SEDECIAS, filius Chanaan, pseudopropheta. Achab Syros expugnaturum falso vaticinatur, III 727C, et Michæam prophetam percutit, 729A'. — Pastores et prædicatores adulatores denotat, III 732A'.

SEDECIAS, filius Josiæ, xx^{us} rex Juda. Prius Mathanias vocatus, a quo et unde Sedecias dictus sit, IV 95A'. An idem qui Sellum, 120D', IX 175B. — Rex constitutus a Nabuchodonosor pro Joachin seu Jechonia, nepote suo, IV 95A', 273D, IX 492D, 493A, B', quando et quamdiu regnaverit, 310A. — Satis pius et mitis, sed cito hinc inde flexibilis, aliorum pravis consiliis subversus est, IX 252C, 254C', et malum fecit coram Domino, IV 95B', 273D, IX 252A, 310B. — Bene ei successit, quamdiu sub imperio regis Babylonis mansit, IX 205B, 492C', X 547D'. — Vasa argentea fecerat in usum templi, IX 384C'. — Contra Nabuchodonosor rebellis, IV 95C', 273A', ad Ægyptios transiit, et ob fractum fœdus a Deo abjectus est, IX 492D' et seq., 493C' et seq., 494D et seq., X 266C'. Qualiter Jeremias et Ezechiel calamitates Sedeciæ ejusque populo instantes prænuntiaverint, IV 97A', IX 171C et seq., 173B et seq., 194C, 235B, 245C et seq., 252A', 253D, 460A et seq., 493B et seq. — A Chaldæis in Jerusalem obsessus, IV 96B, Sedecias Jeremiam in vincula conjicere non erubuit, 273D, IX 235B, imo, principum timore, illum morti adjudicavit, 254C; attamen Prophetam quem verebatur, pluries consuluit, 171A, 252B, 253D, 254D', et interdum mitius tractari mandavit, 253C', 254B'. — Ad momentum conversus, præceptum de servis Hebræis septimo anno libertate donandis observari jussit, IX 246B et seq. — Jeremiæ suadenti ut Chaldæis se traderet non acquievit, IX 204D et seq., 255A et seq. Quum fugeret, capta civitate, ab hostibus comprehensus est, et, effossis oculis, ejusque filiis interfectis, in Babylonem ductus est, IV 96B' et seq., IX 245C, 256A et seq., 461C et seq., 494B', X 575D. Quid a Nabuchodonosor audierit, IX 256A'. — Quomodo obierit, et sepultus sit, IX 245C', X 547C'. — Cum eo corruit regnum Juda, IV 97B' et seq., 274A, IX 516D', in quo, ejus tempore, paucissimi fuerunt justi, X 419C'. — Moralia documenta ex historia Sedeciæ deducta, IV 100D', IX 172D', 257B'.

SEDECIAS, filius Joakim regis Juda, IV 121D.

SEDECIAS, filius Maasiæ, pseudopropheta, IX 208D', unus, juxta quosdam, de senioribus qui apud Danielem Susannam invasisse leguntur, 209A. *Vide* Susanna.

SEDES. Sedere doctorum est et judicum, XI 492C. Sedes significat potestatem judicialem, 218D', etc., vel regalem, VI 338C', XI 388B, etc. — Sedes Dei, *Vide* Deus (Immensitas). Cur Dominus in forma sedentis sæpe apparuerit, VIII 371B', X 108C. Sedium ejus adsistrix est Sapientia, VII 506A'. — Qualiter Christus a dextris Patris sedeat, VI 499C' et seq., XI 249D', XII 185B, XIII 365C', 473A, 501D', 510D', XIV 100A', 257C'. Sedes ejus, cujus justitia et judicium sunt præparatio, VI 343A', a principio parata est, 374A, et in sæculum sæculi, 7D, 339B', XIII 475C. In cathedra judiciali, regali, pontificali et doctorali sedit, III 570C. — Quo sensu Sponsa sub umbra Sponsi sedeat, VII 329C', 339D', 345A'. — Qualiter ad judicandum cum Christo sessuri sint Apostoli et electi, VI 589A, XI 219A, XIV 257B', 262A, 357A'. —

Digitized by Google

Quid intelligendum sit per sedem quam Joannes vidit in cœlo positam, et per sedentem supra sedem, XIV 260C et seq.; item per xxiv sedilia in circuitu sedis, et xxiv seniores super thronos sedentes, 261D et seq. — Anima justi sedes est sapientiæ, IV 627D, VI 589A, IX 392C'. — *Cf.* Cathedra, Solium, Thronus.

SEDITIO plebis quam horrenda, VIII 163A.

SEDUCTIO. Est quædam seductio bona, tam activa quam passiva, IX 163B', 169C. — Cur se a Deo seductum conqueratur Jeremias, IX 163D et seq. — Seductores negant coram judicibus quod in secreto prædicant, XII 582B'. — Non pauci fuerunt seductores a quibus cavere debuerunt primi Christiani, XI 259D et seq., 261D', XIII 116B', 248B, 320A, 364A', 442D', 452C', XIV 26A', 31A', 58D', 245A'. — In fine mundi, diabolus ejusque ministri multos seducent, XI 259D' et seq., XIII 404B, XIV 317A, 358C'. — *Cf.* Ephraim, Virginitas.

SEGES. In V. L. segetum pars quædam pauperibus relinquenda erat, II 256C. Ex eis nihil, ante primitiarum oblationem, communi usui deputandum erat, 283A, B'. Quinquagesimo ab incepta segete die, unusquisque festivale epulum faciebat, 580A. — Ubi apparent plurimæ segetes, ibi manifesta fortitudo bovis, VII 90C'. — Segetes animæ, quid, et cur usque ad solum non tondendæ, II 265C. Quomodo eas comedat diabolus, IX 68C'. — *Cf.* Messis, Oblatio, Spica.

SEGOR, urbs Pentapolis, in finibus Moab. Prius vocata Bala, I 218C, unde dicta sit Segor, et vitula conternans, 272A, VIII 450D', 453B, IX 278C'. — Precibus Lot ab excidio Pentapolis servata est, ut in eam fugiens salvaretur, I 271C'. Cur in ea manere noluerit, 274B, B'. — Quid signet, I 276A', D'.

SEHON, rex Amorrhæorum. Describitur ejus regnum, III 69B. A rege Moab urbem Hesebon et regionem usque Dibon abstulerat, II 441B et seq., necnon partem dimidiam terræ Ammonitarum, III 72C. — Filiis Israel transitum negavit per terram suam, et ideo ab eis percussus est et occisus, II 440B', 536A', III 172D, VI 624D. — Quid signet, II 444A', VI 625B.

SEIR, pater Horræorum, diu ante Esau habitavit in Idumæa, I 375A, II 535B, IV 111D.

SEIR. Seir interpretatur pilosus seu hispidus, I 309A', VIII 487C. Quandoque accipitur pro proprio nomine Esau, quandoque pro monte, regione seu villa, in quibus habitavit, I 362B', 373D', II 534D, III 99D, 136A', X 431A'. — Qualiter Dominus de Seir ortus sit, II 672C et seq., 681D', III 136A, 142A. Serpens æneus an in monte Seir fuerit erectus, II 673C et seq. — Filii Israel montem Seir longo tempore circuierunt, II 533D. An per terram Seir seu Idumæorum transierint, 433D et seq., 534A et seq., IV 232B. Quandonam illam obtinuerint, II 465D'. — Qui sedebant in monte Seir Israelitis odiosi erant, VIII 294C'. — Amasias filios Seir percussit, IV 244D, sed deos eorum coluit, B'. — Idumæis clamantibus de Seir quid responderit Dominus, VIII 483A, 487C. — Ezechielis prophetiæ contra Seir, IX 537A', 577B et seq., 578B'. — *Cf.* Edom, Esau, Idumæa.

SELEUCIA, civitas Syriæ maritima a Seleuco rege Asiæ constructa, XIV 157D.

SELEUCUS Nicanor (Nicator). Primus post Alexandrum Magnum Syriæ præfuit, X 147B. — Ex ejus progenie ortus est Antiochus Epiphanes, X 117D'.

SELEUCUS Galericus (Callinicus), filius Antiochi Theos. Qualiter, matris suæ interventu, regnum Syriæ acceperit, X 148B'. — A Ptolemæo Evergete devictus est, X 148C'. — Antiochi Magni fuit pater, X 149B.

SELEUCUS Philopator. Primogenitus erat Antiochi Magni, et frater Antiochi Illustris seu Epiphanis, V 269B'. — Quare indignus regno dicatur, X 151A'. — Primo Judæis favens, sacrificiorum impen-

Digitized by Google

sam præstabat, V 342 C, et templum muneribus illustravit, 349 D. Postea pejor factus, Heliodorum misit Jerusalem ad spoliandum templum, 342 C'. — Non diu regnavit, ejusque regnum invasit Antiochus Epiphanes, excluso Demetrio præfati Seleuci filio, V 295 C, X 151 B'.

SELLUM, xvus rex Israel, occiso Zacharia rege Israel, regnum invadit, IV 62 A', X 413 C', mox et ipse a Manahem interficiendus, IV 62 C'.

SELLUM, Holdæ prophetissæ maritus et Jeremiæ prophetæ patruus, IV 84 A', IX 235 D.

SELLUM qui dicitur filius Josiæ et rex Juda, quis fuerit, IV 120 D', IX 175 B, et quorum typus sit, 178 B'.

SELMON, quid designet, VI 160 A'.

SEM, filius Noe. An primogenitus, I 200 D'. — Qualiter a patre benedictus, I 188 D', et quomodo habitaverit Deus in tabernaculis ejus, 189 A, 192 D. — In partitione mundi Asiam obtinuit, I 196 B. — Ejus generatio describitur, I 195 D, 200 C' et seq., IV 108 D' et seq. — Laudatur, VIII 291 B'. — Quidam illum putant fuisse Melchisedech, et usque ad tempora Isaac vixisse, I 222 C, 308 D', XI 458 A'. — Mystice, chorum Apostolorum significat, I 191 D.

SEMEI, filius Gerson filii Levi, II 334 C', ex quo magistrorum agmina pullulaverunt, X 676 A.

SEMEI, filius Gera. De qua tribu oriundus, III 530 C'. Eum Hebræi patrem Jeroboam fuisse fabulantur, 531 A. — Fuit vir seditiosus et inquietus, III 595 C'. — Qualiter David maledixerit, III 531 B et seq., 532 D, et an in hoc peccaverit, 531 C', V 51 B'. — Veniam impetrat, III 546 D et seq. — Sapientiæ et justitiæ Salomonis commendatur, atque justo judicio occiditur, III 591 D, 595 B' et seq. — Quorumnam typus exstiterit, III 549 B', 597 C'.

SEMEIAS, propheta. Variæ ejus ad Roboam legationes, III 680 C', IV 212 D'. — Librum scripserat de gestis Roboam, IV 213 B'.

SEMEIAS Nehelamites, pseudopropheta. In Babylone captivus, per litteras Jeremiam apud sacerdotes populumque Jerusalem ut pseudoprophetam accusat, IX 209 A'; ideo in posteritate sua puniendus prædicitur, C'. — Quosnam figuret, IX 210 B'.

SEMEIAS, pseudopropheta, accepta pecunia a Sanaballat, Nehemiam decipere nititur, V 246 D et seq.

SEMEL. Sumitur quandoque pro firmiter, certissime, sine retractatione, VI 125 B', etc. — Semel loquitur Deus, et secundo id ipsum non repetit, IV 660 D, VII 20 A.

SEMEN. Quid sit, I 37 A'. Est potentia totum, X 224 A. — Primæ herbæ et arbores de semine non prodierunt, sed de terra, I 38 B'. — Sementis quando immunda in V. L., II 211 C. Hebræis vetitum erat agrum vel vineam serere diverso semine, quare, 259 C et seq., 266 A', 603 D' et seq., 608 C. Quolibet septimo anno terra non serebatur, *Vide* Sabbaticus. — In Ægypto semina non pluviis, sed aqua Nili rigantur, II 564 A, VIII 469 A, 497 D. — Semen humanum unde oriatur, et quomodo in generatione se habeat, IV 449 B et seq., 658 B', V 22 A', VII 491 C, XII 284 B'. Cur immundum dicatur, IV 499 B. Anima rationalis simul cum semine non resolvitur, I 225 B, VII 286 B'. B. Virgo sine semine paritura prænuntiatur, II 215 D'. — Semen moriens et reviviscens figura est resurrectionis mortuorum, XIII 202 A, C'.

Semen frequenter pro progenie et posteritate sumitur, I 225 B', 238 A, V 113 A, VIII 64 C, etc. — Qualiter Deus inimicitias posuerit inter semen mulieris et semen serpentis, I 101 C', 103 A', C'. — In Isaac vocatum est Abrahæ semen, quo sensu, I 283 C, IV 113 C', XIII 75 C', 518 B. Quid spirituale semen Abrahæ, VI 452 D', XII 437 C, XIII 75 B', 280 C', et Jacob seu Israel, V 537 C et seq., semen sine querela, VII 514 A. Quale fœdus inierit Dominus cum Abraham, necnon et cum semine ejus, I 244 B et seq., quod innu-

Digitized by Google

merabile futurum esse prædicitur, 217 A, C', 225 C et seq., 234 B, 291 B, 315 C', 330 B, 369 A, II 463 D, VIII 268 A, X 39 A', XIII 38 A, et cui repromittitur terra Chanaan, *Vide* Terra promissionis. In semine Abrahæ, Isaac et Jacob benedictæ sunt omnes gentes terræ, I 207 C', 291 C, 313 C', 330 C, V 107 C, XI 398 D, XIII 278 A, 279 C, XIV 107 B. — Patriarchæ ardentissime optaverunt Christum ex semine suo nasci, I 225 A. — Lex de suscitando semine, *Vide* Leviratus. — Deus præparavit in æternum semen David, VI 338 B', 339 C, 346 C, C', 352 C, A'. Qualiter Christus ex semine David factus sit secundum carnem, XIII 7 A et seq. — Quo pacto Deus seminaverit domus Israel et Juda semine hominum et semine jumentorum, IX 226 B. Nisi reliquisset Judæis semen, quasi Sodoma fuissent, VIII 324 D, 335 C, XIII 80 D'. Judæi iniqui semen Chanaan et non Juda dicuntur, X 175 D'.

Quadruplex distinguitur semen : primum est semen seminatum in utero B. Virginis, id est Christus, XI 563 D, XII 501 C', etc. ; secundum est semen seminatum in hominibus, videlicet verbum Dei seu prædicatio evangelica, VI 477 A, 514 C, VIII 546 C', 561 A, XI 164 C, 335 A', 560 A, 563 C, A', XII 354 C', etc., gratia seu caritas, X 613 A', XI 563 A', XIV 32 C' ; tertium est verbum seminatum ab hominibus, scilicet opus bonum et conversatio virtuosa, II 309 C, IV 389 B', VI 420 A', 511 B', 514 B, 599 A, VIII 562 B', X 287 A, 523 D', XI 563 A', XIII 242 D', 292 A ; quartum est semen seminatum de hominibus, puta omnes electi, XI 167 A', 563 A'. — Renati sumus non ex semine corruptibili, sed incorruptibili, per verbum Dei, XIII 630 D'. — Semen Christi longævum est, VIII 688 B, et potens in terra, VI 514 B. — Quo pacto semen justi panem non quærat, V 633 B'. — Exponuntur variæ seminantis similitudines seu parabolæ, VIII 531 A, B', XI 160 C et seq., 164 B et seq., 165 C, 167 A et seq., 335 D et seq., 559 D et seq., 563 C et seq. — Quum Deus metat ubi non seminavit, talentum nobis concessum fructificare faciamus, XI 275 D et seq., XII 163 C'. — In quacumque facultate seminat, qui dat prima principia, XII 354 C'.

Qualiter mane seminandum sit, VII 281 C. — Qui observat ventum, non seminat, VII 280 C. — Super spinas non est serendum, IX 46 B', 53 C'. — Fructus justitiæ in pace seminatur, XIII 590 C' et seq. — Quid vindemia sementem occupans, II 307 D. — Quidam seminant multum et parum inferunt, X 605 D. Alii triticum seminant et spinas metunt, IX 120 A'. Qui seminant dolores et metunt eos, flante Deo, pereunt, IV 366 A'. — *Vide* Messis.

Cf. Frumentum, Generatio, Granum, Seminifluus, Sulcus, Triticum.

SEMINIFLUUS. De immunditia et purificatione seminiflui in V. L. agitur, II 234 D et seq., 278 B', 344 A. — Tropologice, seminifluus quid significet, II 238 A, 281 C', 349 B.

SEMINIVERBIUS vere fuit S. Paulus, XIV 180 C'.

SEMIRAMIS. *Vide* Minerva.

SEMIRION, philosophus Græcus, allegatur de dracone, X 182 C. (Apud Albertum in Dan. XIV, 22, et de Animal. lib. XXV, n. 26.)

SEMITA. Quomodo distinguatur a via, XI 442 C'. — Semitæ dicuntur divina præcepta et consilia, V 495 D', VI 250 A, XI 442 B' ; proprie tamen semitæ appellantur evangelica consilia, VI 565 B', VIII 339 B', 579 C, XI 442 D'. In eis currere facit fervor, VIII 618 A. Quomodo exaltentur, 660 C', et rectæ faciendæ sint in solitudine, 601 B', 609 C, XI 31 B', 442 B'. — Quomodo Ecclesia semitas domus suæ consideret, VII 200 A. — Semitæ vocantur hominum excogitationes et operationes, VII 13 A', 20 D', 38 B, 510 A, IX 361 C, etc., maxime actus interiores, quos Deus diligenter considerat, IV

Digitized by Google

496D. — Semita justorum, quid sit, VII 36C', 110D; quasi lux splendens, procedit et crescit usque ad perfectam diem, 36D'. Semita justi recta est, VIII 515A. — Semitæ sapientiæ pacificæ sunt, VII 29D. — Quid semitæ judicii, VII 56D', 119C, justitiæ, V 544B', VII 20B', 35D', 84A', disciplinæ, IX 393B', et vitæ, VII 22A, 40B', 102B. — Semita sæculorum quam calcant iniqui, IV 583D', IX 157A, incurvata est, VIII 715B'; in ea non est delectandum, VII 36B. — Quid decipula super semitam, IV 547C', et terra cujus avis semitam ignorat, 616B', 624C. — *Cf.* Samgar, Theman, Via.

SEMMA, filius Age, tertius inter fortes David. Quæ fecerit, III 565C', et cur fortissimus vocetur, D'. — Duo alii Semma inter triginta fortes David numerantur, III 568D', 569A.

SEMPITERNUS. Sempiternum, in Scripturis, quandoque accipitur pro toto vitæ tempore, III 406B', etc., pro tota V. T. duratione, I 564D', II 75B', 88D, 95D, 173B', III 477A', etc. Sumitur etiam pro longo temporis tractu, IX 153D, 589B, etc., et sic dicuntur altitudines sempiternæ, 579B, solitudines sempiternæ, 286B, 577B'. *Cf.* Æternitas, Sæculum.

SENARIUS. *Vide* Numerus.

SENATUS. Unde sic dictus, V 367B. — Senatores terræ qui sint, VII 199C.

SENECA Annæus. Moralis ille philosophus, vir præclarus, VII 193A, juxta quem, ab impiis vituperari est commendari, XIV 444A', quantum oderit peccatum, VI 577A. Reprehensione dignus est quia idola coluit, quibus non credebat, II 693A' et seq., VI 520C. — Senecæ opera quæ allegantur : Epistolæ, de modo conversandi cum Deo et cum hominibus, VII 39B', de philosophia, 11A, de paupertate, 100C', de credulitate, 93A, etc.; Proverbia, de sacrificiis Deo acceptis, 27A', de sapientiæ inquisitione, 19C, de vita doctrinæ conformanda, 44A', 99B', de vero oratore, 21B, de justo judice, 133C', de mala conscientia, 13D, de eleemosyna, 24A', de pecunia, 65D', de somno, 241D'; liber de Copia verborum seu de Quatuor virtutibus, de virtutibus cardinalibus, 502B, de continentia et avaritia, 192D'; liber de Beneficiis, de ingratitudine, 116A'; liber de Clementia, III 720B'. Citatur insuper Seneca : de desiderio boni, VII 35D, de modo agendi in dubiis, in adversis, in prosperis, VIII 58C, de meditatione mortis, XII 69A', de patientia, IV 290, VII 113A', 249A', præsertim ad correctionem accipiendam, XI 209C', de consilio, X 80C', de gratitudine, VI 428B, X 127B, de amicitia, VII 235B', VIII 41C, de eutrapelia, IV 632B', de risu, VII 249C, XI 374B, de severitate, VII 254C, de integritate, 144D, X 88B', de ira, IV 431C, V 177B, de odio occulto, VII 33A, de invidia, 234A et seq., de avaritia, XII 57D', de consuetudine, VII 21B'. Allegatur etiam : de modo loquendi, XIV 407D', de sermone mentis imagine, IV 500D, VIII 27B, de hominum societate fugienda, XIII 586D, de criminationibus leviter non excipiendis, VII 255B', de homine qui facilius ducitur quam trahitur, XIII 94D', de impossibilitate fictam personam diu ferendi, XI 95D, de nimia prosperitate, VII 137A', de conjectura mali futuri, 280A', de concupiscentia refrenanda, VIII 132B, etc. — *Cf.* Poeta.

SENECTUS. A septuagesimo anno homo senex est, III 581A, VI 356C, et arescit, 355C; sed qui curis et doloribus affligitur, citius senescit, III 582D, VIII 186B. — Senectus est labor continuus, VI 356C. Quomodo in ea sensus paulatim deficiant, VII 284C et seq. — Quis plenus dierum dicatur, I 307B, V 43A, VIII 596C, IX 72C. — Senex etiam impotens valide matrimonium contrahit, III 583C.

Senectus venerabilis et uber, quæ sit, et quis digne vocetur senex, II 378B', IV 485A', V 353C', VI 371D, VII 112D, 476C et seq., X 653D'. Dignitas et corona senum in quo sistat, VII 114A', 137A,

Digitized by Google

VIII 157B'. Senectus vitio fit aspernabilis, VII 473C. — Senes plerumque ad contemplationem aptiores inveniuntur quam juniores, II 363D'; sapientiores sunt et prudentiores, ac proinde ad consilium meliores, 378A', IV 479A, 515A', 654C', VIII 59A', 157B', licet ad scientiam minus apti sint, IV 479C. Eos maxime dedecent insipientia et puerilitas, 479B, VIII 157C, 752C', IX 330B. Ceteræ virtutes senibus competentes, XIII 454A. Cur ad compassionem proni sint, VII 129D'. Illos jam non decent gaudia vitæ, sed lamenta pœnitentiæ, III 548D, 549D'. — Senex ab adolescentiæ suæ via non recedit, VII 129C', 144B. — In senibus solet libido remitti, et avaritia augmentari, III 669A. — Quid senectus animæ, VI 195C', 429B'. — Deficientibus mentis et corporis viribus, amplior requiritur gratia, VI 195D'. — Doctrinam senum qualiter auferat Deus, IV 481D.

Virtuosi senes a junioribus honorandi sunt, II 263C' et seq., VIII 28D', 53B', XIII 670D, B', reverenter audiendi, IV 654D, VIII 48D, 68C', 195D', ac consulendi, III 682D, IV 417D', 422C', VIII 44A et seq., 54A et seq. — Increpandi non sunt, sed obsecrandi ut patres, XIII 423C. — Qualiter filii parentibus in senectute sua subvenire debeant, *Vide* Filius.

Christus ad senium tetendit, sicut ceteri, VI 422A, imo præ ceteris, 492C'. Quid tempus senectutis ejus, 201B', 203D'. Fuit in eo senectus mentis immensa, II 687B, III 72D, 587D. — Senes vocantur Apostoli, Patriarchæ et Prophetæ, VI 456A, VIII 507C', judices, IX 372C', etc., prælati et presbyteri, XIII 668A, sapientes, IV 485A'. Quo sensu senes de portis deficere dicantur, IX 376A'.

Cf. Juventus, Presbyter, Puer, Senior, Susanna.

SENEX. *Vide* Senectus.

SENIOR. Seniores vocantur judices, II 605C', etc. — LXX seniores in adjutorium Moysi dati, cur et qualiter ab ipso fuerint electi, II 378D et seq. Quo sensu de spiritu ejus accepisse dicantur, et qualis fuerit gratia eis concessa, 379A' et seq. Quamdiu prophetaverint, 383A. An cum Moyse ad terminos montis Sinai ascenderint, 39A', et quomodo Deum viderint, 41C. *Vide* Eldad. — Seniores populi apud Judæos LXX seniorum a Moyse electorum successores erant, XI 178C, 250C'. Christo infensi fuerunt, 280C', 301D, etc. — Senior dicitur S. Joannes evangelista, XIV 57B, 61A. — XXIV seniores, de quibus in Apocalypsi, quinam sint, XIV 261D et seq., 283D, 304D, 350A. Qualiter Deum adoraverint ac laudaverint, 266A', 270C et seq., 272A', 304A' et seq., 350B. Senior qui S. Joanni locutus est, 268C', 283D' et seq., quis fuerit, 269C. — *Cf.* Presbyter, Senectus.

SENNAAR. Terra Sennaar in qua regnavit Nemrod, et de qua egressus est Assur, est Chaldæa seu Babylonia; in ea constructa est turris Babel, et postmodum ædificata Babylon, I 194D, 197A, X 8B, 640D. — Quomodo interpretetur, et quid spiritualiter designet, I 203A, X 15C, 640D'. — *Cf.* Amraphel.

SENNACHERIB, rex Assyriorum. Filius erat Salmanasar, V 88A'. Per Belial designatus, X 521A', impius ac superbissimus, VIII 35D, 412B, B', 587D', etc., dicitur virga et baculus furoris Dei, 411C', X 23A. — Vastavit terram Philistiim, VIII 446C, 478B, Ægyptum ac Æthiopiam, A', 553C, etc. — Regnum Juda invasit, et Ezechiæ pacem petenti tributum indixit, IV 73B', 261D, VIII 580C'; sed postea, fœdus frangens, tres principes cum grandi exercitu misit Jerusalem ad terrendum Ezechiam, IV 74B, 261A et seq., VIII 287B, 569C', 580B' et seq. Deinde contra Tharacam Æthiopiæ regem pugnaturus profectus est, missis tamen primo litteris ad Ezechiam, in quibus se reversurum minabatur, 414D',

Digitized by Google

585B, D. Per quam viam in Judæam regressus sit, 415D et seq., X 510D. In Nobe stetit, et convivium fecit exercitui suo, VIII 415D', X 519D'. Eadem nocte ejus castra ab angelo cæsa sunt, et ipse in terram suam aufugit, IV 262D, VIII 287A', 412B', 413C et seq., 415A et seq., 416A, 444D', 526A, 554D', 569D, 570B', 588C', 589B, X 520C'. — Israelitas captivos exosos habens, Tobiam interfici jussit, V 88A' et seq. — Ipse a filiis suis occisus est in templo Nesroch, V 88C', VIII 585B, 589C, X 520B'. — Prophetiæ ad prædicta spectantes, VIII 411B' et seq., 444D', 525D', 554D, D', 569B et seq., 585A, 586A' et seq., X 269D', 491C', 510C, 517A et seq., earumque spiritualis intelligentia, VIII 416D' et seq., 555C', 589B', X 514B, 521B et seq., etc. — *Cf.* Assur, Ezechias, Isaias, Rabsaces.

SENSATUS. *Vide* Sapiens.

SENSUALITAS. Quomodo homini competat, XIII 56A, et unde orta sit ejus rebellio adversus spiritum, 57C. — Rationi prævalere non debet, XIII 49B'. — *Cf.* Caro, Concupiscentia, Fomes, Ratio, Sensus, Spiritus.

SENSUS. Omnes in capite vigent et continentur, XIII 501D, virtutemque suam a cerebro trahunt, IV 478C'. — Quomodo agere dicantur, IV 665D. — Nimia intellectus occupatione obstupescunt, VI 305A, unde fit ut magni contemplativi plerumque stolidi appareant, 561A'. Abundantia sensibilis corruptio est sensus, VIII 259A. — Cognitio intellectiva a sensitiva exordium sumit, VII 317C; unde orbatus a nativitate aliquo sensu, caret notitia sensibilium hujus sensus, XII 446C'. — Sensus sunt animæ fenestræ, IV 643A', X 348D, et portæ, IX 333A', 344B, X 442D. Incustoditi, quantum noceant, VII 317C, IX 100D', 131C, 333B', X 533A'. Qualiter evertantur, 168A'. — Quomodo in senectute et in agonia paulatim decidant, VII 284C et seq.

Sensus hominis in malum proni sunt ab adolescentia, I 177A, 181B'. Inconstantia concupiscentiæ transvertit sensum sine malitia, VII 476D', et terrena habitatio deprimit sensum multa cogitantem, 509B. — Appetitus sensitivus a voluntate trahitur, VI 305C, et a dæmonibus immutari potest, VII 138A. Fons est internæ discordiæ et peccati, VI 127C'. — Sensus hominis quando cani dicantur, VII 476D.

Sensus in Scripturis quandoque designat intellectum, VII 501A', 509B, VIII 25C', 36B', 112B, XII 258C', XIII 491D', etc., sapientiam, VIII 12D, 59A', 60D, 98B, 122B, 126C', 128B', 227D', XIV 55D', experimentalem gustum, XIII 334D'. Per operationes sensuum externorum significantur interiores actus intellectus, IV 368C, 485A et seq., VII 318D', XIV 433A. — Quid sensus Dei, VII 509C', XIII 93D', 135D'. Sensus Christi quomodo habeatur, 136A, 338B'. Quid sit sentire de Domino in bonitate, VII 453C'. — Quatenus Salomoni datus sit sensus, VII 492B'. — Pueri non efficiamur sensibus, XIII 193C, sed reformati in novitate sensus, 95D, sensibus perfecti simus, 193D. Quo sensu cogitatio præscientiæ avertat sensum, VIII 187C. — Firmi in veritate sensus nostri, VIII 36B', XIII 401D, perfecti simus omnes in eodem sensu, 126D, 338A. Unusquisque in suo sensu abundet in bonum, 104C'. — Animi sensa aliis passim declaranda non sunt, VIII 110C'. — Quosnam Deus tradat in reprobum sensum, XIII 17B'. — Sensus Scripturæ, *Vide* Scriptura.

Cf. Intellectus, Mens, Sensualitas.

SENTENTIA. Quandonam de propria sententia lætari liceat, VII 101D'. — Liber Sententiarum, *Vide* Magister Sententiarum.

SEPARATIO. Separare pretiosum a vili, quid sit, IX 139D', 143B'.

SEPES. Quid sepes vineæ Domini seu Synagogæ, VIII 360B', XI 236D, Ecclesiæ, VIII 368B', IX 595C, animæ, 289B'. —

Digitized by Google

Prædicator ædificator sepium dicitur, VIII 712D'. — Dolet Deus eo quod non inveniat virum qui sepem pro peccatoribus se interponat, IX 525C, 526B'. — Qui dissipat sepem, mordebit eum coluber, VII 274A. — Sepes in quas servus patrisfamilias exire jussus est, gentiles significant, XII 97C. — *Cf.* Spina.

SEPHER, xx^a Hebræorum mansio, quid signet, II 504D'.

SEPHORA, uxor Moysis. Una ex septem filiabus Jethro, qualiter Moysi data sit in uxorem, I 489D' et seq. — In Ægyptum cum eo profecta, I 510C', cur filium circumciderit, 512A. Cui et quo sensu dixerit : Sponsus sanguinum tu mihi es, 512C. An ipsa Moysen dimiserit, 512B', et qualiter ad eum reducta sit, 629A. — Uxor Æthiopissa propter quam Maria et Aaron Moysi oblocuti sunt, an Sephora fuerit, II 387C' et seq. — Mystice, quid signet, I 493A, B'.

SEPTEM et SEPTIES. Septenarius numerus designat totalitatem atque perfectionem, VII 49B', 60B', etc., tempus gratiæ et salutis, I 172B'. *Vide* Numerus. — Septies quandoque ponitur pro numero indeterminato, VII 154C, VIII 214B, etc. — Quo sensu occisor Cain septuplum puniendus fuerit, I 129A et seq., occisor vero Lamech, septuagies septies, 134C. — Proximo in nos peccanti dimittere debemus non solum usque septies, sed usque septuagies septies, XI 210D, XII 134D'. — Populus christianus septies in die Deum laudat et invocat, VI 577C. — Dictio Hebraica Scibeah quid significet, III 262B et seq. — *Cf.* Sabbaticus, Sabbatum.

SEPTUAGENARIUS. *Vide* Numerus.

SEPTUAGINTA interpretes. Qualiter Scripturam V. T. in Græcum sermonem Alexandriæ transtulerint, diu ante Christi incarnationem, procurante Ptolemæo Philadelpho, I 5A et seq., 11D et seq., X 148A. — Eorum translatio summopere laudanda, et a Spiritu Sancto inspirata, juxta Augustinum, I 5B et seq., opus humanum, nonnihil mendosum, ab Hieronymo reputatur, 6A' et seq., 9B', 12B'. Quid de his sentiendum sit, 7B et seq., 12D'. LXX nonnulla omisisse aut addidisse videntur, rationabili tamen ex causa, 8A, 9C, C' et seq., V 203B, X 565B, D', etc. — Translatio LXX per varios translatores et transcriptores corrupta est, I 6D', 9C, 144A, et per Origenem correcta, 9A. — Magnæ semper auctoritatis in Ecclesia fuit, I 6A, 7C', V 202D', et sola in usu publico recepta usque ad translationem Hieronymi, I 5A, X 200B', 422B', etc. — Qualiter in officio Parasceves usurpetur, X 564D et seq.

Translatio LXX interpretum allegatur super Genesim, I 129A', 187D, 229B', 294D, 424A, 435C', 440D, B', III 162D', XIII 76B, XIV 125A'; Leviticum, II 311D; Deuteronomium, X 101C', 102D; librum Josue, III 102B, C', 105A'; librum Judicum, 132C; librum Job, IV 294B; librum Proverbiorum, VII 34A; Isaiam, VIII 346D', 372D, 376D', 377C', 378B', 424C', 528D', 645C, 687A, 760C', X 158A', XIII 80C', 81D', XIV 137A', 161B, 219C; Jeremiam, IX 9C', 19B, 21A, 22C', XIV 408A'; Ezechielem, XIII 25A; Danielem, X 139D; Osee, 231B, 287D, 312C', XIII 205D; Joelem, X 355A'; Amos, 422B', XIV 170B; Habacuc, X 564D et seq., 569A, B, XIV 162A; etc. — Ea usi sunt S. Paulus in epistola sua ad Romanos, XIII 24D', 76B, 81D', etc., et S. Lucas in Actibus Apostolorum, I 424B, VIII 377C', 378B', 687A, 696B', XIV 125A', 137A', 161B, 162A, 170B, 219C. An octo versus a S. Paulo ex psalmo XIII° allegati (Rom. III, 13 et seq.), qui in Hebræo non habentur, ex translatione LXX sumpti sint, XIII 29C et seq.

SEPULCRUM. Sepulcris gentiles epulas imponebant, V 101C, VIII 184A'. — Quid de sepulcro Joseph in Ægypto narretur, I 583D et seq. — In V. L. contactus sepulcri immundum reddebat,

Digitized by Google

II 425A'. — Sepulcra Concupiscentiæ, xiii[a] Hebræorum statio in deserto, unde dicta, II 384C', 558D, et quid mystice significent, 504A'. — Sepulcrum Moysis ignoratur, II 688C', XIV 70D'. — Sepulcrum Prophetæ qui contra altare Bethel vaticinatus est, III 683A et seq., 685A' et seq., jussu Josiæ, intactum mansit, IV 90B. — Describitur sepulcrum Machabæorum in Modin, V 316D. — Prophetarum sepulcra quanam intentione Scribæ et Pharisæi ædificaverint, XI 256B, XII 47B'. — Sepulcrum Christi futurum esse gloriosum prædicitur, VIII 424A'.

Vita contemplativa sepulcrum vocatur, IV 345C', 389D'. — Captivitatis loca congruenter sepulcra appellantur, IX 588A. — Divinæ majestatis exasperatores in sepulcris habitare dicuntur, VI 158B. Mala consuetudo, seu corpus vitiosum, animæ ex peccato jam mortuæ est monumentum, 332C, XII 46C'. — Sepulcrum patens est guttur peccatorum, V 435 C, 478A, 481A, XIII 28C', 29C et seq. — Scribæ et Pharisæi eorumque sequaces sepulcris dealbatis assimilantur, XI 255C', XII 46D et seq. — Reproborum sepulcrum est infernus, IX 87D', 565A, 567B, XII 128B', etc.

Cf. Funus, Monumentum, Mors, Sepultura, Spelunca.

SEPULTURA. Mortuos sepelire unum est ex septem misericordiæ operibus, III 439C, VIII 231C'. *Vide* Funus, Mors. — Cur ad patris sepulturam Christus quemdam ex discipulis suis ire noluerit, XI 105D', 610B. — Num liceat sepulturæ jus emere, I 294C, C', aut sepulcra vendere, 295B. — Cur Hebræi de honorifica suorum sepultura semper solliciti fuerint, I 369C', XII 486C', et quare Patriarchæ in terra promissionis sepeliri voluerint, I 431B, XI 313C'. — Prope Arbee seu Hebron, in spelunca duplici sepulti sunt quatuor Patriarchæ cum uxoribus suis, I 293D' et seq., 307D, 371B et seq., 430C', 457A' et seq., XIV 125C'. Rachel ubi sepulta, I 369B', 433B. Joseph sepultus est in terra promissionis cum fratribus suis, 468C' et seq., III 103C', 104A, XIV 125D'. — Cur Tobias sepulturas faceret, V 91B' et seq., 99C. — Christus quomodo sepultus, XI 314D', XII 248B', 598C et seq., et quare honestam sepulturam elegerit, XI 315C. Sepultura ejus qualiter præfigurata, I 469B, X 458C, XI 157C, et quo pacto S. Maria Magdalene ipsius corpus prævenerit ungere in sepulturam, 283D', 351B', XII 495B'. Mystice, quomodo Christus sepeliatur, XI 315B, XII 249D', 598D'. — *Cf.* Sepulcrum, Topheth.

SEQUI. Quomodo sequi debeamus Deum, *Vide* Deus (Officia et virtutes quibus homo ad Deum ordinatur). — Qualiter Christus sequendus sit, XI 106C, 132C, 192A' et seq., 217B, 591A' et seq., 610A et seq., XII 150A et seq., 152D, 502D', XIII 644C, XIV 15A, 321C. Oves bonum pastorem sequuntur, XII 460A et seq., 471A'. Quanta Christum sequentibus repromittantur, XI 218B' et seq., XII 152A' et seq. Non ambulant in tenebris, sed habebunt lumen vitæ, 426D et seq.

SERA. Qualiter seræ portarum Jerusalem a Domino confortentur, VI 682B, 684C.

SERAPHIM, summus angelorum chorus. Interpretantur incendentes, ignisque urens atque flamma ignis vocantur, propter excessivum divini amoris calorem, VIII 566A, X 53B', XIII 475B. Ceteros angelos illuminant, VI 435D'. — Describuntur Seraphim qui Isaiæ apparuerunt, VIII 372D et seq. An ad summum angelorum chorum pertinuerint, 372B', XIII 477A. Cur sex alas unusquisque habuerit, VIII 372D', et cujusnam faciem ac pedes velaverint, 373D et seq. Quare ter clamaverint, Sanctus, 374C, et quomodo a voce eorum commota sint superliminaria cardinum, 375B et seq. Qualiter unus eorum labia Prophetæ mundaverit, 376C

Digitized by Google

et seq. Quid mystice signent, 374D', XIV 219A'.

SERAPION, abbas, in juventute sua panem furari solitus erat, VII 64C. (Cassiani *Collat.* II, x-xi.)

SERGIUS Paulus, Cypri proconsul, ad fidem conversus a S. Paulo, XIV 157C' et seq., an ipsi nomen dederit, 158A.

SERMO. Consummatio sermonum ipse est Deus, VIII 263D. — Sermo Dei designat Verbum æternum seu Christum, vel Scripturam sacram, VII 102C', 157C', 259C, 554A', 557B', XIII 487D, revelationem propheticam, III 277A, etc., prædicationem, 281B, VI 683A, XI 370B', divinum imperium, VII 544D. Quid elementa exordii sermonum Dei, XIII 491D. — Sermo Dei lux est, VI 571A, et veritas, XII 573A'. Ignitus, VII 184C', potestate plenus, 259C, vivus, efficax et penetrabilior est omni gladio ancipiti, XIII 487D et seq. Omnia sanat, VII 544D, et conservat, 547A. Fidelium est clypeus, 185B, et speculum, C. Cibus mentis, gaudium et lætitiam secum affert, IX 142D'. Mysteriis prudentes exercet, superficie simplices fovet, IV 299C. Assimilatur securi, 35C', jaculo et sagittæ, X 661A'. Justi sunt sermones Dei, I 473, VI 42B et seq., VII 54A, XIII 26D', XIV 429B, et molliti super oleum, VI 84A'. Nobis innotescunt per angelos, 433A, Apostolos et prædicatores, 683A, XI 370B'. — Cum simplicibus est sermocinatio Dei, VII 33A'. — Sermo Christi in potestate erat, XI 479C'. Sermo ejus in monte, evangelicam legem continens, explanatur, 51A et seq. An idem sit ac sermo qui in Luca habetur, 58B', 509A et seq.

Sermones Dei in corde ponendi sunt, IV 585B, et fideliter custodiendi, 399C, VI 545D', 547B, A', XII 434B, 538D. — Gloria regum investigare sermonem, VII 157C'. — Qui audit sermones Christi et facit eos, assimilatur viro sapienti qui ædificavit domum suam supra petram, XI 96D' et seq., 531A' et seq.; mortem non videbit in æternum, XII 443B, B'. — Quinam sermonem Dei non audiant, neque servent, XII 438D, 539A. Eorum insipientia quomodo puniatur, XI 97B', 532B, 594A, XII 512D'. — Magnum discrimen est sermones Dei tacere, IX 433C.

Sermo sapientiæ et scientiæ, quid, XIII 184A, D'. — Quid sit interpretatio sermonum, XIII 184B', 185A, quæ ad donum prophetiæ reducitur, 191C'.

Inter homines sermo opportune depromendus est, VII 102B, 119D', 158D', VIII 194C', caritative, VII 97B, C', VIII 39A', non immoderate, neque præcipitanter, IV 364A, VII 119D', 237D, 238C et seq., VIII 48D, 115C. Quo sale sit in gratia condiendus, XIII 370A'. — Qualis sermo Deo placeat, VII 102B'. — Quo sensu sermo noster esse debeat : Est, est; Non, non, XI 70A', XIII 606C. Si quis loquitur, quasi sermones Dei, 663A; in Deo laudet sermones suos, quo sensu, VI 89A'. — Honor et gloria in sermone sensati, VIII 37D, 59B. Ante sermonem nemo collaudandus, 168D. — Sermo malus de ore nostro non procedat, XIII 318A, 366B'. — Omni sermoni non expedit credere, VII 255D. — Sermo obscurus in vacuum non ibit, VII 459D. Qui altero sermone repetit, separat fœderatos, 115D. — Quinam sint potentes in sermone, debiles in opere, XII 253A'. Non in sermone, sed in virtute, est regnum Dei, XIII 144C.

Cf. Eloquium, Lingua, Prædicatio, Prophetia, Scriptura, Verbum.

SERON, princeps exercitus Syriæ, ambitiosus et præsumptuosus, a Juda Machabæo occiditur, V 281C et seq.

SEROTINUS. *Vide* Imber, Pluvia.

SERPENS. Serpentes, reptilium genus, II 662B, terram comedere dicuntur, I 101C', IX 405A. Ingentes quidam exsistunt serpentes, VI 687B', VII 544A, et aliqui in aquis commorantur, X 420C. An domari possint, XIII 585B'. — Serpentes a gentilibus colebantur, VII 520A, XIII

Digitized by Google

16A'. — Ex eorum carne conficitur medicina ad leprosi curationem, VIII 240A. — Quare serpens sit prudentiæ typus, XI 126C. — *Vide* Reptile.

Serpentis speciem cur elegerit tentator, et qualiter protoparentes seduxerit, I 91B et seq. — Pulcher adspectu fuisse creditur, et erectus incessisse, I 93B, 101D, C', 102C'. — Quomodo voces efformaverit, I 93C. — Cur et quomodo Deus in eum animadverterit, I 101C et seq., 102A et seq. Triplex illius culpa et pœna, 101C', 102D', 103C. Per inimicitias inter serpentem et mulierem positas quid intelligendum sit, 103 A', C'. — Qualiter diabolus per serpentem figuratus filios Adam tentare non cesset, I 109A et seq. — *Vide* Adam, Eva.

Igniti serpentes cur et qualiter a Deo in Hebræos immissi, II 437A et seq., 555A', V 147D', XIII 170A'. Quid signent, II 443A', 556C'. — Serpentem æneum Moyses pro signo ponere jubetur, II 437A'; ubi et quando, 673B'; quare, 437C'; cur æneum et erectum, 438A. Qua virtute serpens iste æneus adspicientes curaret, 438B, VII 543C, 544A et seq. Figura erat Christi crucifixi, II 437D', 443B', 673D, VII 543A', XI 279D, XII 330C' et seq. Usque ad tempus Ezechiæ duravit, a filiis Israel cultu quodam idololatrico honoratus, II 438D, IV 72C; ideo ab Ezechia confractus est, B, et vocatus Nohestan, C, ejusque vestigia a Josia deleta sunt, 89D.

Serpens antiquus designat Satanam, XIV 310D, 356D, aut, juxta quosdam, Chosroam regem Persarum, 313A. — Serpentes figurant dæmones, I 109B, II 670D', VIII 62D', IX 93B', XII 8B', etc., pestilentes et impios, VI 102A, dolosos, invidiosos, pungitivos et callidos, 650D', XI 256D, XIII 585D', XIV 146A, detractores, VII 274D', Judæos Christum occidentes, VI 98A, 648A. — Serpenti pulvis panis erit, quo sensu, VIII 754B. — Qualiter Christus discipulis suis potestatem dederit calcandi super serpentes, XII 8A', eosque tollendi, XI 358A, B'.

Cf. Aspis, Coluber, Dipsas, Draco, Incantator, Leviathan, Vipera.

SERVATIUS (S.), Tungrensis et Trajectensis episcopus, contra Dei præceptum orasse legitur, IX 130D'. (Acta SS., die XIII[a] Maii.)

SERVILE opus. *Vide* Opus, Sabbatum.

SERVITUS. — **SERVITUS CORPORALIS.** — Quare et qua occasione inducta, I 119C, 183A et seq., 425B. Quinam naturaliter servi sint, XI 566C. Stultus sapienti serviet, VII 77A, 113C, VIII 65B. Manus remissa tributis serviet, VII 83D. — Quid servus, vernaculus, empticius, originarius, I 245B', IX 19D'. — Servi et pueri affinitas, XIII 280D'. Frequenter servi pueri appellantur, I 300D, VI 187C', VII 134A, VIII 149C, 585A, IX 389B, XI 534A'.

Filii Israel servi Dei fuerunt, quare, II 297B'. — Servus Judæus Hebræo serviens non in perpetuum servus erat, sed septimo anno libertate donabatur, II 12A, 297A', V 244C, VIII 50A', IX 246A', cum viatico, VIII 50A', et honesto amictu, II 12A', cum vel sine uxore, B'. Quid si in servum perpetuum assumi voluisset, 12D'. Benigne tractandus erat, 297D et seq. Ob legis hujus transgressionem, Judæi a Deo plagati sunt, IX 246B et seq. — Quid de redemptione Judæi peregrino aut advenæ servientis, II 298A et seq. — Servæ Hebrææ quomodo tractandæ, II 13C et seq. — Servi alienigenæ in perpetuum servari poterant, et ad posteros transmittebantur, II 297C'. — Quid si servus ab hero occisus fuisset, II 15C' et seq., aut vulneratus, 17A. — Fugitivus quandonam domino suo tradi potuerit, II 612A', 615C. — Sacerdotum servi an de sanctificatis vesci potuerint, II 279B. — Mystica prædictorum intelligentia, II 18C et seq.

Etsi Christiani spiritualiter liberi sint, eos corporaliter servire non repugnat,

Digitized by Google

nam servitus utilis est ad sanctificationem, ideoque patienter ferenda propter Deum, III 298C', IX 28D', XI 44D', XIII 155B' et seq., 324B', 368D', 426D, 643D ; illos tamen Judæis servire indecens est, II 298C'. Allegatur exemplum cujusdam sancti Patris, qui a servitute liberari noluit, XIII 156A (in Vitis Patrum, lib. v, c. 15, n. 31; Migne *Patrol. lat.* tom. 73). — Increpantur Christiani fratres suos de manibus Sarracenorum et Turcarum non redimentes, II 301 A'. — Hæreticos, schismaticos et ceteros infideles Christianis servire decet, II 301 A'. — Frequenter servi Christianis dominati sunt, IX 375B'.

Quænam sint servorum officia erga dominos, XIII 324A' et seq., 368B', 426C et seq., 454C', etiam dyscolos, 642D' et seq. — Servis quid domini debeant, II 16C, 18C, 301B, VIII 50D, 57B', 204D et seq., 205B, XIII 324D', 369A'. Sobrie nutriendi sunt, VII 179C', et quandoque verberibus ac compedibus erudiendi, D, VIII 204A', D', 253C', XIII 325A. Cibaria et virga et onus asino, panis et disciplina et opus servo, VIII 204C et seq., XII 136C'. — An et quomodo servus accusandus sit, VII 187A. — Quandoque servi pro dominorum delictis temporali pœna plectuntur, IX 499A'. — Libenter servi dominis suis læta ac prospera annuntiant, XII 358A'. — Servus ad dominationem promotus, communiter superbus ac sævus evadit, VII 128B, 189A'.

SERVITUS SPIRITUALIS. — Christus formam servi accepit, et dicitur servus Dei, IV 322B, VI 531B', VIII 618D, 657D, D', 682A, IX 575C, X 632B, XIII 339A. — Apud Deum non est acceptio liberi atque servi, XIII 280A', 325A, 367A. Dei, cui servire regnare est ac summa libertas, servus est quilibet Christianus, II 301B', VI 529D', X 60B', XII 434B', tam servus quam liber, XIII 155D' et seq. Servi Dei specialiter dicuntur Patriarchæ, Prophetæ et Apostoli, X 39C, XI 236C', 241A' et seq., XII 94C', 175A et seq., etc., prælati et prædicatores, 112A', principes, VII 486B'. — Qualiter Deo servire oporteat, *Vide* Deus (Virtutes et officia quibus homo ad Deum ordinatur). — Duplex est Dei servitus, alia filialis, altera pure servilis, VIII 613D, 636A, IX 663D', X 693D, XI 426C, XII 548C et seq., XIII 6B, 282A, 675B. Quis servus, mercenarius, vel filius dicendus sit, XII 109B', D', 111 D, 112D. Non accepimus spiritum servitutis iterum in timore, sed spiritum adoptionis filiorum Dei, XIII 62D'. Deo acceptior est servitus quæ mercedem non postulat, IV 222 B', VI 566C', X 694C'. Servus non manet in domo in æternum ; filius manet in æternum, XII 435D et seq. — Servi inutiles sumus, et quotidie incipere debemus Deo servire, ac si hactenus nihil boni egissemus, VIII 104A, XII 136D' et seq. — Non est servus major domino suo, XI 128A', D', XII 518D', 551 A. — Exponitur parabola regis rationem ponentis cum servis suis, XI 210C' et seq.; item parabola hominis peregre proficiscentis, et servis suis bona sua distribuentis, 273B' et seq., XII 161C et seq. Beati servi quos, quum venerit, dominus invenerit vigilantes, 66 D' et seq. — Creatura liberabitur a servitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei, XIII 66B, D' et seq. Servitus cœli dulcissima merces est servitutis præsentis laboriosæ, XIV 284C, 375B. — Corpus quomodo in servitutem redigendum, VIII 204C, XIII 168B.

Per caritatem serviamus invicem, XIII 287B'. — Qui vult primus esse, fratrum suorum servus erit, XI 226C'. S. Paulus omnium servum se fecit, ut plures lucrifaceret, XIII 166B. Summus Pontifex servus servorum Dei vocatur, VIII 142A, XIII 669A'. — Quo sensu alienum servum judicare non oporteat, XIII 104D. — Fidelis servus et prudens quem constituit dominus super familiam suam, quomodo remuneretur, XI 270A et seq.,

Digitized by Google

XII 69D' et seq.; malus autem servus quomodo puniatur, XI 270B' et seq., XII 70C' et seq. — Per servum centurionis a Jesu curatum, XI 99D' et seq., 533A et seq., quid mystice designetur, 103A', 535D'.

Servi recte dicuntur infideles, IX 375B', necnon peccatores, qui sunt servi peccati, VII 179D', 189D', XII 435A, XIII 50C, 51C, 690D', et Deum quodammodo servire faciunt in peccatis suis, VIII 631D. Eis debentur flagellum et camus et virga, 204D. — Quid Judas migrans propter multitudinem servitutis, IX 325A, 333A. — Quantum dedeceat creaturam rationalem servire dæmonibus vel iniquis hominibus, VIII 158D. — Christus homines redemit a servitute peccati, *Vide* Christus, Libertas, Peccatum, Sanguis. Illos insuper liberavit a servitute observantiarum legalium, VIII 402C, XIII 281B et seq., 285A', 287D, 481D'; lex enim vetus erat lex servitutis, 270A, 284C, 285D. *Vide* Lex. Qualiter Deus eduxerit nos de Ægypto et de domo servitutis, I 584D, X 504C'. Vetus homo noster cum Christo crucifixus est, ut ultra non serviamus peccato, XIII 48D et seq., 50C et seq., etc. — Nemo potest duobus dominis servire, XI 86D, XII 122B' et seq., Deo videlicet et mammonæ, XI 86D', XII 123A'. Qualiter is qui hominibus placere cupit, Christi servus non sit, XIII 267D. — An diabolus hominibus servire possit, V 26D'.

Cf. Dominus, Herus, Libertas, Mercenarius, Ministerium, Subditus.

SERVUS. *Vide* Servitus.

SESAC, rex Ægypti. Sesac ad quem confugit Jeroboam, alius est ac socer Salomonis, III 673B. — Jerusalem vastavit, et spolia templi abstulit, III 689C', IV 212D', 216C.

SESACH, id est Babylon, IX 197B', 304B', quid signet, 308B'. *Cf.* Babylon.

SETH, filius Adam. Ejus generatio, I 135C et seq., 142B et seq. An ab eo descendat universum genus humanum, II 466B' et seq. — Laudatur, I 136C', IV 297C', VIII 291B'. — Mystice, figurat Christum resurgentem, I 141B', atque confessores, 140D'.

Filii Seth in Scripturis vocantur filii Dei, I 149C'. — Ab Adam astrologiam didicisse, IV 78D', inventaque sua duabus columnis insculpsisse perhibentur, I 136C'. — Quando cœperint in vitia delabi, I 149D', et quo sensu intelligendi sint CXX anni illis ante diluvium præstiti, 150B'.

SETIM, lignum. Ejus proprietates, II 45B'. — In confectione arcæ fœderis, mensæ propositionis, altarium, etc., adhibitum est, II 46D, D', 48C, 49C, 58A, 59B, A', 60A, 63D, 87B. Unde illud sumpserint filii Israel, 45C'. — Quid signet, II 52D, D', 68B, 92A.

SETIM, locus in campestribus Moab. Ibi populus Israel cum filiabus Moab fornicatus est, II 471B, X 501C. — Inde etiam Josue exploratores misit ad considerandam terram urbemque Jericho, III 13A, 18C. — Quid exprimat, II 474C, III 22A.

SEVERITAS, quid sit, et quantum vitanda, VII 254B.

SEVERUS Sulpitius, historiographus, allegatur de S. Martino, IV 300C'. (Migne *Patrol. lat.* tom. 20.)

SEXAGENARIUS. *Vide* Numerus.

SEXUS masculinus altero præstantior est, IV 300D, 303A. *Cf.* Masculus, Mulier, Vir.

SIBA. Servus Saul, III 492C, et postea Miphiboseth, 493B, herum apud David calumniatur, 530A et seq. — Injuste David eum impunitum dimisit, III 548A. — Activos designat, III 493C'.

SIBAN. *Vide* Mensis.

SIBILUS. Sibilus signum est admirationis et stuporis, III 657B', IX 294D, etc., necnon irrisionis, IV 613A, IX 157B, X 504A', etc. Sibilare sumitur etiam pro convocare, VIII 366D', seu inspirare, 387B, X 666A', 668B. — In sibilo auræ tenuis qualiter sit Dominus, III 713B, 717B, IV 371C'.

Digitized by Google

SIBYLLA. Sibyllæ multa de Christo ejusque mysteriis prædixerunt, III 156B', earumque testimonia a sanctis Patribus ad fidem roborandam allegantur, XI 607B'. — Sibylla prænuntiavit Christi passionem, IV 532A'. Quid de regno Romanorum vaticinata sit, X 104D'.

SICA. Quid sica et sicarii, III 128B', XIV 200A.

SICCITAS. Spiritualis siccitas, unde proveniat, IV 486B, VIII 82C, X 606B. Justus in tempore siccitatis non erit sollicitus, IX 150B'. — Sicca designat terram, VI 383B'.

SICELEG, civitas. Davidi traditur ab Achis rege Geth, III 405B', IV 147A. — Ab Amalecitis incenditur, III 415A. — Ecclesiam figurat, III 417D.

SICERA. Ea abstinebant Nazaræi, III 182A', et abstinuit S. Joannes Baptista, XI 378D'. — Remedium est contra animæ corporisque dolores, VII 193C'.

SICHAR, civitas Samariæ, alias dicitur Sichem, XII 346D. *Vide* Sichem.

SICHEM, filius Hemor. Sichimis seu Sichimitis nomen dedit, I 363C. — Propter vim Dinæ illatam, a filiis Jacob cum patre populoque suo interficitur, I 364A et seq., 366B, D'; an juste, 365C et seq., 366D, 367B, 439A' et seq., V 150B et seq.

SICHEM, civitas. Alias dicta Sichar, I 208D, XII 346D, vel Sichima, III 164C', VI 114A', aut Salem, I 363A, in confinio regnorum Israel et Juda sita erat, et modo vocatur Neapolis, X 255A'. — Jacob e Mesopotamia rediens a filiis Hemor agrum emit juxta Sichem, I 363B, III 103C', XIV 125C'. Quo sensu possessio ista jure belli a Jacob acquisita dicatur, I 435B', 436D, III 104A, et cur data Joseph, I 435D, 436B. — Civitas Sichem a filiis Jacob depopulata, I 366B, postea Josue data est, III 88C', et cessit in partem Ephraim, 104A. — Ibi reposita sunt ossa Joseph et aliorum undecim Patriarcharum, I 436A, III 103B', 104A, XIV 125D'. — Sichem in civitatem Leviticam delecta est, IV 133B', necnon in urbem refugii, III 90D. — Ibi congregatus populus a Josue fœdus cum Deo redintegravit, III 98C et seq. — Sichimitæ Baali adhæserunt, III 162D. Abimelech interficienti fratres suos, filios Gedeonis, operam dederunt, 162B', 164A, B', eumque regem constituerunt, 162A, C', 678A. Parabola Joatham ad viros Sichem, 163A et seq. Contra Abimelech deinde rebellantes, 164D et seq., pro suis excessibus digne puniti sunt, 166A, B'. — Quo sensu David Sichimam partitus sit, VI 114A', 485C'. — In Sichem facta est scissio inter duo regna Israel et Juda, III 677D et seq., ibique Jeroboam regnavit, 680C, D'.

Sichem gentilitatem figurat, VI 116B', 482A. — Sichimitæ, qui dicuntur stulti, VIII 294D', designant cives qui malos principes eligunt, III 167B.

SICHIMA. *Vide* Sichem.

SICILIA. *Vide* Sulfur.

SICLUS, moneta et pondus. Duplex fuit, et cujus valoris, II 89B, 168B', 311C, A', 314A', IX 653B. — Mystice, quid denotent sicli in V. L. pro redemptione votorum soluti, II 318A et seq.

SIDON, primogenitus Chanaan, a quo nominata est Sidon urbs Phœniciæ, I 195B, IV 108A'.

SIDON, urbs Phœniciæ. Civitas antiquissima et opulenta, III 88A, XI 182A', a Sidone condita est, IV 108A'. — Tyrus Sidoniorum colonia fuit, VIII 497A', 498C'. — S. Paulus in Italiam navigans in Sidone substitit, XIV 212C. — Tyro et Sidoni remissius erit in die judicii quam Judæis, XI 142B et seq., XII 5C' et seq.

Sidonii, artifices peritissimi, ligna paraverunt ad fabricam templi, III 610D' et seq., V 214D'. — Colebant Astarten seu Astaroth, III 669B, 677A, IV 89B', et Baal, IX 96A'. — Judæis adversantes, III 123A', IX 549A, X 358A, etc., a Deo per Prophetas arguuntur, IX 197D et seq., 203C et seq., 274A, 548C' et seq., X 357A', 358A et seq. — Ex eis multi ad audi-

Digitized by Google

endum Jesum convenerunt, XI 507 C, et post ejus passionem ad fidem conversi sunt, XII 6 B. — Sidonios alloquendo Herodes Agrippa interiit, XIV 155 C et seq. — Spiritualiter, Sidon interpretatur venatrix, et Sidonii, venatores, eosque signant qui alios ad vitia et ad mortem ducunt, I 462 B, VIII 500 B, IX 550 A'.

SIDRACH. Quare sic vocatus sit Ananias, X 11 C'. *Vide* Ananias, Puer.

SIDUS. Sidera errantia dicuntur septem planetæ, eisque assimilantur hæretici, XIV 73 C'. — Quantum utiles sint siderum conjecturæ, XII 74 D'. — *Cf.* Astrum, Luna, Planeta, Sol, Stella.

SIGILLUM. Reges litteras suas annulo sigillare consueverunt, III 723 C, V 182 D. — Septem sigilla seu signacula libri, in Apocalypsi, quid figurent, XIV 272 D et seq., et qualiter Christus ea aperuerit, VIII 536 D, XIV 267 C et seq.

SIGNACULUM. Signaculum Dei seu similitudinis ejus dicitur Lucifer, IX 546 B, homo, V 5 B', prælatus, IX 549 D', Christus, X 611 D. — Quomodo Sponsa ponat Christum ut signaculum super cor suum et brachium suum, VII 432 C', 433 D', 441 B, 445 B'. — *Cf.* Sigillum.

SIGNATIO. Signatio qualis creaturis impressa fuerit, IV 691 C et seq., V 429 C'. — Quomodo signentur electi, VIII 761 C', IX 453 C, XIII 218 A', 301 D, XIV 281 C et seq. — Per librum sigillis septem signatum quid intelligendum sit, VIII 536 D, XIV 267 D', 268 D, 272 D'. Signari prophetias cur jubeat Deus, X 161 C. — *Cf.* Sigillum, Signaculum.

SIGNATORIUM. Mens justi signatorio adamantino, non ceræ, similis esse debet, V 58 B'.

SIGNUM. Sumitur pro indicio, pro miraculo et pro vexillo, VI 221 C, XI 430 D, etc., necnon pro scopo, IV 528 B, 533 D, IX 347 D, etc. — Duplex est usus signi, significare et distinguere, I 41 D. Signum aliud est indicium præsentis, aliud memorativum præteriti, aliud prognosticum futuri, 498 B, II 437 B', VIII 385 A, XI 157 D. Verbum est signum signorum, 581 D. — Signa proprie vocantur miracula minora, II 543 D', XIII 257 B, 478 C, etc., et a mirabilibus sola ratione distinguuntur, X 68 A, 100 A'. — Alia sunt signa de cœlo, alia de terra, alia de inferno, VIII 382 D', IX 102 A, X 354 C et seq. — An et qualiter liceat signa petere, I 299 B. Judæi signa quærere solebant, XII 232 D, 357 C', XIII 129 C. Sæpe signa non petentibus dantur, I 497 C'; an semper propter incredulitatem, D'.

Signum Dei vivi, quid sit, XIV 280 C', 281 A. Quinam illud non habeant, 291 C. Prædestinationis signa, *Vide* Prædestinatio. — Signum Cain impositum, quale fuerit, I 131 B', et quid designet, 139 D'. — Signa dilectionis Dei erga Hebræos quæ fuerint, IX 506 D, XIII 36 C. — Christus, radix Jesse, stat in signum populorum, VIII 424 B. Positus est in signum cui contradicetur, XI 430 D. Crux ejus est signum in mundo levandum, VIII 425 D, 435 D, 663 B, 735 D', IX 51 C, 54 A'. — Per signum magnum in cœlo apparens quid intelligatur, XIV 306 B' et seq.

Triplex signum Moysi datum, I 505 D et seq., quid significet, 506 D, 513 D' et seq. — Quot signis confirmata sit electio Gedeonis, III 147 B' et seq. An et quatenus ea petendo peccaverit, 148 A, 175 D'. Quid mystice exprimant, 150 A'. — Item quibus signis confirmata sit electio Saul, III 312 B' et seq., et quid mystice significent, 317 D. Quo signo cognoverit quod David pro eo regnaturus esset, 348 A. — Signa data Achaz, VIII 383 C' et seq., et Ezechiæ, IV 74 C et seq., VIII 592 B, 595 D'. — Prophetarum verba et facta aliis in signum erant, IX 460 A' et seq., 534 A, B', etc. — Diversa primi adventus Christi signa, X 354 B et seq., XI 186 C', XIV 97 B' et seq. — Joannes Baptista nullum fecit signum, quare, XII 475 A'. — Quanta signa fecerit Jesus, XII 417 B', 489 D, 509 A, 611 B', 620 B. Judæis incredulis

Digitized by Google

signum petentibus, quodnam datum sit, XI 156C' et seq., 186C, XII 35A, 40B et seq., 319D' et seq., 393C et seq. — Signa qualia facta sint in passione Christi, et quam ob causam, V 500C, B', X 354C et seq., XI 311A, 313B et seq., XII 244A et seq., XIII 224B', XIV 98B. Quantum turbaverint Judæos et gentiles, V 500D et seq., XI 314A, XII 244C et seq., 246D' et seq., XIV 184B'. — Signa in resurrectione Christi, XI 316C' et seq., 319A, 354D' et seq., XII 250C'. — Quænam signa præcesserint varias eversiones Jerusalem, V 348C, XI 259C et seq., XII 188C et seq., 192B et seq., et Italiæ, V 348D. — Signa credentes secutura, XI 357C' et seq. Nunc non sunt tam frequentia, VI 227D, B'. — Signa secundi Christi adventus et consummationis sæculi prænuntia, X 354B, XI 259C et seq., 263D' et seq., 266A et seq., XII 188C et seq., 193D et seq. Quomodo futurorum signa esse possint, XI 260B', XII 189D, et quare ex eis prænosci non possit tempus finis mundi, XI 260C', 268D et seq., XIV 87D. *Cf.* Antichristus, Iris, Miraculum, Prodigium, Similitudo.

SILAS (S.), apostolus. An idem ac Silvanus, XIII 218B, 377B, 673C'. — Quomodo civis Romanus fuerit, XIV 177B'. — Apostolus nominari meruit, XIII 673D', et divinitus constitutus est, XI 506B. — Antiochenos consolatus est Christianos, XIV 171C, 172B. — Quando in adjutorem a S. Paulo electus sit, XIV 172D'. Philippis cum eodem virgis cæsus et in carcerem missus, 176B et seq., interveniente terræ motu, et converso carceris custode, liberatus est, A' et seq. — Cetera ejus apostolica opera, XIV 178B et seq., 186A.

SILENTIUM. Tempus tacendi, et tempus loquendi, VII 227A', 229A, X 404B'. — Silentii utilitas, VIII 552B, IX 349C. Inter religiosas observationes præcipuum locum tenet, VII 125C, VIII 552B, 560A', IX 93B, 349C', XI 529D', XIII 570B, 571D et seq., 587C', et stultis ipsis sapientia reputatur, VII 120B. — Quoad orationem silendum non est, VIII 734D. — Silentium in cœlo factum quasi media hora, quid denotet, XIV 285C. — *Cf.* Lingua, Socrates, Taciturnitas.

SILEX. Difficillime recipit inscriptionem, sed diutissime eam retinet, IV 555C'. — Signat gentilitatem, IV 562D', 624C'. — Quo sensu Deus det pro terra silicem, et pro silice torrentes aureos, IV 585A'. — *Cf.* Petra.

SILIQUA, quid sit, et quid designet, XII 109C.

SILO. Quandoque nomen est proprium loci, quandoque nomen commune, et tunc significat missionem, I 443A', 444A. — Urbs Silo de tribu Ephraim an eadem quæ Ephrata, VI 613B, D, et cur vocetur tabernaculum Joseph, 261C'. — Ibi primo fixum fuit tabernaculum fœderis, III 84B, 250A', VI 613A, IX 82A; quousque, III 208A, 282C'. Huc, ad tractanda gentis negotia, vulgo conveniebant Hebræi, 85C, 91D, 94A', 213D', 216B. Ibidem manifestatus est Deus Samueli, 278D, 280C'. Qualiter Deus tabernaculum Silo repulerit, VI 260C', 261C', IX 82B, D, 200B'. — Virgines Silo a filiis Benjamin rapiuntur, III 217A'. — Mystice, quid Silo figuret, VI 271D, IX 86D. — *Cf.* Ahias.

SILOE. Interpretatur missus, XII 449C'. — Fons et natatoria seu piscina Siloe, ubi sita, XII 449C'. Piscina Siloe ab Ezechia constructa est, IV 263D. Juxta fontem erat turris, XII 77D. — Vallis Siloe, cur nomine pilæ designetur, X 575D'. — Aquæ Siloe quæ vadunt cum silentio, quid denotent, VIII 393D, 398A'. Natatoria Siloe figurat Christum, sapientiæ fontem, XII 450C, Baptismum, vel salutarium lacrimarum fontem, D. — *Cf.* Ennom.

SILVA. Urbs silvarum est Cariathiarim, III 77C'. — Silva quid signet, II 595A, IX 402A, X 487C'. — Quid campi silvæ, VI 613C et seq., 616C' et seq.,

Digitized by Google

aper de silva, 284A', 285B', leo de silva, IX 61 A, 66B', 117B', D', 119B'. — *Cf.* Silvestris.

SILVANUS (S.), cooperator S. Pauli, vir sanctus, XIII 674A, a quibusdam idem esse dicitur ac Silas apostolus, 218B, 377B, 673C'.

SILVERIUS (S.), Papa, utrum in Apocalypsi designetur, XIV 305B'.

SILVESTRIS. Vallis silvestris quid sit, I 218A', 219D.

SIMEON, filius Jacob. Unde sic dictus, I 335B'. — Ejus progenies, IV 127A. — Qualis fuerit ejus crudelitas in Sichimitas, et an excusari possit, I 364C' et seq., 366C et seq., V 150A et seq. Quomodo damnata a Jacob, I 366D, 439D et seq., et punita, 440A. — Cur præ ceteris a Joseph in carcerem trusus, I 407B', 440C. — Quosnam Simeon signet, I 337B, XIV 282A'.

Tribus Simeon nullam a Moyse accepit benedictionem, II 680D, nullumque ducem Israeli præstitit, III 475A. — Pro crimine patris mulctata, in medio tribus Juda modicam sortem accepit, I 440B, 441A, III 86D, 112B', IV 127B, D. Ex ea prodierunt pauperes scriptores ac pædagogi per ceteras tribus vagantes, I 440B. — Simeonitarum quædam gesta, III 112A' et seq., 114A', IV 127C' et seq. — Zambri, princeps in tribu Simeonis, fornicans interficitur, II 472D'. — Judith an ad tribum Simeonis pertinuerit, V 149B. — Scribæ e Simeon orti Christo semper adversati sunt, I 440B', 461B.

SIMEON Justus. Sanctitate et senio inter sacerdotes venerabilis, XI 424D', Spiritu Sancto plenus, 425D, consolationem Israel per Christi adventum exspectabat, et quotidie precibus postulabat, C, C', XIII 622B'; unde responsum accipere meruit non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini, XI 425A', D'. Quomodo illum agnoverit, 427B'. — Explanatur ejus canticum, XI 426C et seq., 428D, quod convenientissime in Completorio cantatur, B. — Qualiter parentibus Christi benedixerit, XI 429B, et quid matri ejus prædixerit, A' et seq.

SIMIA. Quid de simiis somnientur quidam Judæi, I 121D. — In V. L. simiæ inter animalia immunda reputabantur, quare, II 209C'. — Per simias quas classis Salomonis ex Tharsis deferebat, III 663D', quid exprimatur, 667C'.

SIMILA. Est tenuissima ac mundissima tritici farina, II 147B'. — De numero erat libamentorum quæ in plerisque sacrificiis V. L. offerebantur, II 85C, 173C, D', 228C, 283A', 362D, 484B, D et seq., VIII 212C', 231A, IX 658A, C, C', 659C, etc. Quanta pro qualibet hostia subministrari debuerit, II 401C et seq., 404D, 484B'. In oblatione, vel cruda offerebatur cum oleo et thure, 147B', vel cocta diversimode, 148D, quare, 149A. In oblatione pauperum pro peccato, sine oleo ac thure offerebatur, 167C' et seq. Ex ea exigua pars super altare adolebatur, residuum vero sacerdotibus deputabatur, 148A et seq., 168C, 173C, 175A', etc. — Tria similæ sata a Sara commixta quid signent, I 264B'. Spiritualiter, quid designetur per similam et varias oblationes de simila, II 151A, D' et seq., 171B, 183D, 404B, IX 487C', 662A'. — *Cf.* Libamen, Oblatio, Panis.

SIMILITUDO. Duplex est, naturalis seu æqualitatis, et imitativa, IX 102D'. — Creatura Deo assimilari potest similitudine imitativa, non autem naturali et æqualitatis, *Vide* Deus (Unicitas), Signaculum. Qualiter homo ad similitudinem Dei factus sit, *Vide* Homo. — Quo sensu de quolibet Sancto cantetur : Non est inventus similis illi, IV 310C, VIII 267D, XIII 152B', XIV 371B'. — Similitudo per se causa est complacentiæ, amoris et unionis, unde unumquodque applaudit simili sibi, VI 43D', 677C, VII 125D', 375C, VIII 13A', 78B' et seq., 168D', XII 550A', XIII 166C', XIV 41D'. Per accidens causa est rancoris, XII 550B'. — Dissimilitudo concor-

Digitized by Google

diam impedit, VIII 79A, XIV 35A, 423A. — Similitudo quandoque sumitur pro proverbio seu parabola, VII 480B', XI 475D, 499D', 526D, etc. *Vide* Parabola, Proverbium. — Similitudo pro simulacro sumpta, *Vide* Idololatria, Sculptile, Simulacrum. — *Cf.* Imago.

SIMON, Oniæ filius et Simonis Justi nepos, Judæorum pontifex, præclare laudatur, VIII 292A et seq.

SIMON Benjamita, præpositus templi, Oniæ invidens, eum apud Seleucum regem accusat, et iniqua moliri contendit in Jerusalem, V 342D, 344B et seq. *Cf.* Menelaus.

SIMON Machabæus. Ob prudentiam ac circumspectionem fratrum consiliator constituitur, V 279C. — Recitantur ejus gesta, V 290D, 302A' et seq., 306D' et seq., 311A, C, 314A', 315A et seq., 320C, 321C et seq., 322C. Capto Jonatha, fit princeps populi, 315C, 320D', et summus sacerdos, 316D', 320B'. Judæos gentium jugo liberat, 317B, et arcem Sion capit, B', 318C', 320D. Cum Romanis fœdus renovat, 319C'. — Illius optima administratio, V 318C, D' et seq., potestas et gloria, 316D', 318D, 319A, D, D'. Eo procurante, Judæi maxima prosperitate fruuntur, 318C', X 622B, 628C'. — An licite filios Jonathæ Tryphoni tradiderit, V 315C'. — Sepulcrum parentum et fratrum suorum ædificat, V 316D. — A genero suo Ptolemæo cum duobus filiis interficitur, V 323A et seq. — *Cf.* Machabæus.

SIMON Petrus. *Vide* Petrus.

SIMON (S.), apostolus. Cur vocetur Chananæus et Zelotes, XI 122B, 506B'. — Juxta quosdam frater erat sanctorum Jacobi Minoris et Judæ, XI 171B', 506C'. — In Ægypto et Babylonia prædicavit, VIII 470D', XI 359A'.

SIMON, Judæorum pontifex, tempore inter Annam et Caipham intermedio, XI 441A.

SIMON Pharisæus. Ejus pravum judicium de Christo et de Maria Magdalene, XI 551B'. Quomodo reprehensus fuerit, 552C' et seq. — Populum Judaicum signat, XI 558A'.

SIMON Leprosus. Quando et quomodo Christo cœnam fecerit, XI 281A', C' et seq., XII 493D et seq., quæ mystice a fidelibus renovanda est, 494A' et seq. — An tunc leprosus adhuc fuerit, XI 281B'.

SIMON Cyrenæus. Unde ortus, et an Judæus fuerit, XII 236A'. — Pater erat Alexandri et Rufi, discipulorum Christi, XI 353A. — Cur crucem Jesu ferre coactus sit, XI 307C, 353B, XII 236B'.

SIMON Niger, propheta et doctor Antiochiæ, XIV 156A, cur sic vocatus sit, B.

SIMON Coriarius, apud quem S. Petrus dies multos moratus est in Joppe, XIV 143A', 145C.

SIMON Magus. Gentem Samariæ magica arte seducebat, dicens se esse Christum, I 532B', XI 259C', XIV 134B'. — An vere crediderit S. Philippo diacono, XIV 134D'. — Pecunia emere voluit potestatem conferendi Spiritum Sanctum, XIV 135B'. Quomodo ei maledixerit S. Petrus, 135C', et an vere pœnituerit, 136A, C. — Multi illum sequuntur, XII 188B', et ab eo simoniaci nominantur, XIV 135B'. — Antichristi fuit figura, nam a morte se resurrexisse magica arte finxit, XIV 314C, 317C. — *Cf.* Simonia.

SIMON Essæus dixit se esse Christum, XI 259D'.

SIMONIA. Sicut in N. T. a Simone mago, ita in V. T. a Giezi videtur sumpsisse exordium, IV 30D', XIV 135B'. — Quantum sit scelus, IV 28C'. Simoniacos Christus reprobavit, X 270D', XI 123B, 232A. — Primogenita vendendo eaque emendo, an Esau et Jacob in simoniam inciderint, I 310D' et seq., XIII 524D'. — Quum sanitas sit res corporalis, cur pro ea pretium accipiendo Giezi peccaverit, IV 29A. — Pro spiritualibus temporalia accipere, quatenus liceat, IV 31C', XII 4A', XIII 164A et seq.

SIMONIDES, poeta, non nisi corporalia ac mortalia bona quærenda docens, ab Aristotele reprobatur, VII 223D, 541A.

Digitized by Google

SIMPLICITAS. Simplicitas Dei, *Vide* Deus (Attributa metaphysica). — Christi simplicitas, IV 319 C. — Simplicitas bona seu columbina quid sit, et quibus vitiis opponatur, IV 301 A, XIII 556 B. Quid oculus simplex totum corpus lucidum efficiens, XI 85 C' et seq., XII 42 C et seq. — Alia est simplicitas quæ asinina dicitur, IV 301 D, XIII 556 B', et periculosa est, VII 92 D', X 513 C. — Simplicitas bona justitiæ seu rectitudini connexa est, IV 301 D', VII 20 A', 72 C. Prudentia seu discretione temperanda est, V 203 D', 276 B, 468 D', VI 407 B, VII 93 A', XI 126 C. Cur lampadi comparetur, IV 477 D, 484 C. Commendatur, I 585 C, IV 185 A', XI 126 D, XIII 217 B, 243 B, 341 A, 368 C', 556 A'. In simplicitate cordis quærendus est Deus, VII 454 A, VIII 13 D. Sapientes simus in bono, et simplices in malo, XIII 116 D'. — Simplices de aliis benigne opinantur, V 203 C', et devotiores sunt quam litterati, XII 422 D. Diligendi sunt ac venerandi, IV 484 A. Ab iniquis deridentur, 477 B et seq., 484 C, et odio habentur, VII 178 B; sed non deseruntur a Deo, IV 420 D, qui illos summopere diligit, 185 D, 380 B', VII 75 B, illuminat, 33 A', 183 B, dirigit, 72 B, protegit, 20 D, et confortat, 70 B'. — Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter, VII 67 D. — Melior est pauper qui ambulat in simplicitate sua, quam dives torquens labia sua, VII 126 B. — Simplices permanebunt in terra, quo sensu, VII 22 B'. Beatos post se relinquent filios, 133 C, et salvabuntur, 175 A'. — Laudatur simplicitas Jacob, I 310 B, Job, IV 301 A, David, III 657 B, Danielis, V 278 A', Macedonum, XIII 238 C. — *Cf.* Duplicitas, Hypocrisis, Parvulus, Puer, Simulatio.

SIMULACRUM. Quid gentium simulacra, II 458 A, VI 519 C', X 663 A, et contaminationes simulacrorum, XIV 170 C'. — A facie Christi commota sunt simulacra Ægypti, VIII 467 C', 473 D'. — Moraliter, simulacra quænam sint bona, X 289 A', et quænam mala, VI 523 D, IX 444 A', 557 C', X 289 C', 667 A, XIV 56 A'. — *Cf.* Idololatria, Sculptile.

SIMULATIO. Quotuplex sit, et quandonam culpabilis, I 325 B', V 353 D'. — Vitanda est omnis vitiosa simulatio, nam simulatores provocant iram Dei, IV 680 D', V 197 B, XIII 590 B', 632 B, quem simul cognoscunt et ignorant, IX 57 B'. — Impatiente deteriores, VII 93 A', simulatores multipliciter arguuntur, 73 C, IX 69 B', 86 B, 469 B, 571 A', XII 185 D' et seq. — Quid de simulatione S. Petri, XIII 271 B' et seq. — *Cf.* Dolosus, Duplicitas, Hypocrisis.

SIN, desertum. In deserto Sin, quod est inter Elim et Sinai, Hebræis murmurantibus manna prima vice data est, I 610 C et seq., II 500 D'. Quid mystice, I 619 B, 626 C, II 504 A. — Alius est locus hujus deserti seu aliud desertum Sin, et vocatur Cades vel desertum Pharan, ubi propter penuriam aquæ jurgati sunt filii Israel contra Dominum, II 428 B et seq., 501 C; unde locus iste dictus est aqua Contradictionis, 432 C, VI 289 B. Quid mystice, II 505 B', VI 292 C.

SINA mons idem est ac Sinai, et signat legis servitutem, XIII 284 C et seq. *Vide* Sinai.

SINAI. Desertum seu solitudo Sinai, xiia Hebræorum mansio, II 501 B, quid signet, 504 D. — Illuc quandonam advenerint, I 636 A. Ibidem quo ordine castrametati sint, 636 C, et quanto tempore manserint, II 368 D, 369 A.

Mons Sinai ubi situs, XIII 284 D. Ejus pes dicitur Horeb, et vertex Sinai, I 494 B, XIV 127 B'. Quam sublimis sit, I 636 C'. — Quo sensu a Moyse sanctificatus fuerit, I 641 B', et cur vocetur mons Dei, 494 B, 629 B, etc., terra sancta, 495 C', XIV 128 B. Qualiter Deus in Sinai Moysi locutus sit, eique legem dederit, I 636 C' et seq., 641 B et seq., II 1 A, 6 D', 39 A et seq., 42 A et seq., 95 A', 98 C et seq., 117 A et seq., 540 D

Digitized by Google

et seq., 672C et seq., III 136A, V 252B', innumeris circumdatus angelis, II 674B', VI 161B, A', XIII 279D, XIV 131D. Quam terribilis tunc fuerit mons Sinai, I 638C', 640B et seq., II 6A', 42C', 540D', XIII 525D et seq. Quo sensu a facie Dei fluxisse dicatur, III 137A, et quomodo cœli distillaverint a facie Dei Sinai, VI 158B'. Quo pacto in montem Sinai ascendere jussus sit populus, I 639A, 640A', 641C et seq., necnon Aaron cum senioribus, II 39C et seq., 41B, 42A'. Quot altaria ad radices montis ædificaverit Moyses, 40C. — Quænam in monte Sina audierit Elias, III 711A' et seq., VIII 285B.

Rerum in Sinai gestarum mystica significatio, I 642B et seq., II 8D, 10A', 43B et seq., 120D', 681C' et seq., VI 162C'. *Cf.* Horeb, Sina.

SINAPIS. Exponitur parabola grani sinapis, XI 165D, XII 82C' et seq. — Fidem habere sicut granum sinapis, quid sit, XI 200B, XII 136B.

SINCERITAS dicitur munditia cordis, XIII 146D, 335A.

SINDON. Sindon, vestis linea, III 189C, quid signet, VII 199D. — Mystice, quomodo sindone munda involvatur corpus Christi, XI 315B.

SINGULARITAS vitanda est, VII 92D, XIV 75A', maxime claustralibus, VI 157B'.

SINISTER. Debiles dextera manu solent in sinistræ usu esse potentes, III 127B'. — Te faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua, XI 76A. — In Scripturis, sinistra temporalia et adversa signat, III 135A', VI 361D', VII 272C, X 162C', necnon vitam activam et pœnitentem, III 642D. — Quid sinistra Dei, VI 343C. In sinistra sapientiæ ejus divitiæ et gloria, VII 28D'. A sinistris illius adsistere dicuntur dæmones, quare, III 728D. In die judicii, hœdos statuet a sinistris, XI 277A'. — Cur a sinistris fuerit facies vitulina Cherubim, in visione Ezechielis, IX 416B, 420D', 424B'. — Quo sensu neque ad dexteram, neque ad sinistram declinandum sit, II 546C', 584D, 587C, III 12A, VII 38A', VIII 410A', 546B. Exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros per arma justitiæ a dextris et a sinistris, XIII 233B. — Cor stulti in sinistra illius, VII 272B. — *Cf.* Dexter, Læva, Latus, Manus.

SINUS. Manum in sinu suo reponere dicitur is qui indigenti non subvenit, VI 222B'. — Quid munus de sinu, VII 119C, vel in sinu, 140B. — Sinus designat secretum et intimum cordis, IV 557B, XI 525C'. Quid sinus Patris in quo Filius manere perhibetur, XII 296A. — Sinus Abrahæ est limbus patrum, XII 128B, vel quies Beatorum, D, 129B. — Mystice, quid sinus terræ, IX 643B, et altaris, C'.

SION. Sion quandoque significat montem, quandoque urbem vel templum Jerusalem, VIII 220C', X 338B, XI 411D, seu etiam regnum Juda, X 405D. — In monte Sion erant templum, V 287A', VI 139D, 262A, 614D, 626D, VIII 142D, 454D, regis palatium, III 643D, IX 201B, 250A', et cœnaculum in quo Christus Cœnam novissimam celebravit, VI 501A, VIII 338B', X 355D', XIV 89A. — Arx Sion sublimis et templo altior, III 460A', IV 144A', V 293A, Jebusæis remanserat, III 113B', IV 144C, quare, III 79C, 459A. Quomodo ex ea expulsi sint, 458D et seq. Præmium tunc a David propositum Joab obtigit, 459C', 460B, B', IV 144B'. Habitavit rex in arce Sion, quæ vocata est civitas David, et ædificavit urbem in circuitu, III 460A', 461A, 643D, IV 144C', XI 411D. In eam adduxit arcam Dei de domo Obededom, III 468C', 643D, IV 152D'. — Mons Sion quomodo a Machabæis mundatus et munitus, V 287A' et seq., 289C, 317D'. Arx Sion diu a gentilibus occupata, 272D, 285A, 293A, 346C', 377D', et a Machabæis oppugnata, 287C', 309A, 310B, 314D, a Simone recuperata est, 317B', 320D.

Digitized by Google

Mons Sion specialiter ad cultum Dei electus, VI 262A, 614D, dicitur mons sanctus vel sanctificationis, 259B', X 157D', 435A', 649C', etc., mons domus Domini, VI 22C', VIII 338C et seq., 339B, X 487D' et seq., præparatus in vertice montium, VI 22D', VIII 338A' et seq., X 488A, ad quem fluent omnes gentes, VIII 339B et seq., X 488B. — Ibi peculiariter habitavit Deus, VI 220C', VIII 142D, 152C'. Quo sensu de Sion rugire dicatur, X 360A, 368B et seq., 373C. Qualiter in fundamentis Sion miserit lapidem probatum, angularem, VIII 528C, XIII 635A', lapidem offensionis, 81B'. — Quanta mirabilia in monte Sion operata sint, VIII 221A, 338B', 358C et seq., 510C. Ibi salus data est, 588B', 647B, X 355C', 435D, 437A, 443C, et homines jugo peccati originalis liberati sunt, VIII 511B. Ibi Christus legem evangelicam promulgavit, VI 33A, 501A, VIII 339C', X 488C'. — Ibidem, juxta quosdam, Antichristus sedebit et occidetur, VIII 510C'. — Prope Sion fiet judicium generale, VIII 512C. — Ejus devastatio quomodo prænuntiata sit, X 486B'.

Sion interpretatur speculatio seu specula, divinaque speculantes signat, VIII 152C', 221C, XIV 319C', etc. — Figurat Christum, VIII 340A et seq., X 488D, Ecclesiam triumphantem seu cœlum empyreum, V 421C, 522D', VI 47D', 182C, 307A', 632C, 682B, VIII 507B', 513D, 673B', IX 232D, X 360B, 361B', etc., Synagogam, VI 220B', VIII 603C, X 649B, XIV 446C', populum Israel, V 417D, VI 23A, 597A, VIII 332B, 357B', 728C', X 627D, XII 498B', Ecclesiam militantem seu populum christianum, V 417D, 419D', VI 25B, D, 47A', 142A, 182A, 226D, 272D, 393C', 417D, D', 418C', 597D', 618C, VIII 337B', 340D' et seq., 396B', 430D', 544D', 563C', 609B', 661B, D, 670D, 675D, 678B et seq., 725A, 758A, IX 38C, 51C, 220B, 222A, 329C', X 347A, 349B', 408D, 487C, B', 488A', 490D', 594D', 629A, 653B et seq., XIII 525D', XIV 438A', 447C', 449A', sanctos et contemplativos, V 460C, 481C', VI 239C, 325D, IX 134B', 307C', X 625A, A', quemcumque fidelem, V 420A, X 630A, A', 653B. — Filii Sion inclyti et amicti auro primo, quomodo reputati sint in vasa testea, IX 368B. — Filia Sion designat urbem et plebem Jerusalem, necnon populum Judæorum, VIII 324A, 586B', IX 70B', 319C, 336B, 366C', X 345A', 491C, 659B, XI 229C', XII 498A', Ecclesiam seu animam, VIII 335B, 679D, IX 58D', 75D', 326A', 333C', 341C', 371A', X 351B, 477C, 494A. Quid illius principes, IX 326B', 333C', mons, VIII 415D', 454D, 458A, murus, IX 343D', 345D, portæ, V 460C', VI 218C, IX 325C', 333A'. Diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Jacob, VI 325A, D. — Filiæ Sion, quid ad litteram, VIII 354D', 355D, 357D', et mystice, VI 689C', VII 355B, VIII 355D; quomodo propter superbiam suam punitæ, 354D' et seq. — Cur viæ Sion lugere dicantur, IX 318C', 325A', 333D. — Quid designetur per lapides Sion, VI 417B', XIV 447C, et per ejus cantica, VI 633A. — Mons Sion supra quem Joannes vidit Agnum stantem est Ecclesia triumphans vel militans, XIV 319C. — Qualiter in Sion firmata sit B. Virgo, VIII 153C', 154C. — Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion, non commovebuntur, VI 594D'.

Cf. Jerusalem, Mons.

SIREN. Sirenes, id est serpentes seu dracones volantes, VIII 434D', dolosos et adulatores signant, 438A'.

SISARA. Dux exercitus Jabin regis Chanaan, III 130A, a Barac et Debora fugatur in Thanach, juxta torrentem Cison, C', 131D' et seq., 139A', 140A, VI 298C', et a Jahel interficitur, III 131D' et seq., 140C'. — Quomodo de cœlo dimicatum sit contra Chananæos, et stellæ contra Sisaram pugnaverint, III 131C', 139B'. — Superbissimus, merito a femina dejectus est, III 131A, 132B'. An Ja-

Digitized by Google

hel bene egerit eum interficiendo, 132A', 140B'. — Mystice, quid hæc signent, III 134A', 143B, VI 302A'. — *Cf.* Barac, Debora.

SISOIS (S.), abbas, « vir valde heroicus », quantæ fuerit humilitatis et sanctitatis, VIII 104A, XII 475B'. (In Vitis Patrum, Migne *Patrol. lat.* tom. 73.)

SISTRUM, instrumentum musicum, III 365C.

SITARCIA, quid, III 306C'.

SITIS. Sitientibus potum dare unum est ex misericordiæ operibus, VIII 487B', quod Christus quasi sibi impensum reputat, XI 277C', 278C. Inimico sitienti quare danda sit aqua, VII 160A', XIII 99B'. — Sitis Christi, maxime in cruce, qualis fuerit, III 196B, XII 242B, 347B, 595C'. Judæi, eo quod Christum aceto et felle potaverant, VI 178C', siti torqueri meruerunt, in obsidione Jerusalem, 179A.

Spiritualiter, multiplici sensu sitis accipitur, VIII 147C', XII 349B. Quænam sit sitis bona, et quænam mala, IV 547A', IX 31B'. — Spiritualis sitis diversæ causæ, VI 476C, VIII 300B, 369C', 614D', IX 368A', X 337C', 418B et seq., 419B'. Terra sitis, quæ, IX 27A. — Quid ebria sitientem assumens, II 644D, 645C'. — Qualiter ad Deum sitire dicantur Christus, VI 130D, anima justi, V 672A', VI 123D', 127B, ejusque caro, D. — Quid sit sedere in siti, IX 282B', prohibere guttur a siti, 22C', 31B'. — Sitiens, id est gentilitas, conversa est in fontes aquarum, VIII 579B, 633C, et spiritualia Judæorum pocula bibit, IV 385A. — Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam, XI 55B. Quomodo eorum sitim expleat Christus, VIII 656A, 660D, 695B et seq., XII 419B' et seq., XIV 363D', 378B. In exsilio justi bibunt et adhuc sitiunt, in patria non sitient amplius, VIII 147B', 155D', 660B, 750B', XII 348B' et seq., 394D, XIV 284D.

Cf. Aqua, Horeb, Petra, Potus.

SITULA. Quid aqua fluens de situla populi Judaici, II 463C, et Christiani, 470D.

SMARAGDUS, lapis pretiosus. Ejus proprietates, II 78D', VIII 195C, XIV 261B. Ubi et qualiter inveniatur, II 79A, XIV 369D'. — Significat mansuetudinem, II 79B, et donum consilii, XIV 369B'.

SMERDES Magus, rex Persarum, filiam Cambysis duxit uxorem, X 146C.

SMIGMA, quid sit, X 170C.

SMYRNA, Asiæ civitas. Hujus civitatis episcopum, de quo agit Apocalypsis, XIV 241A' et seq., quidam S. Polycarpum autumant fuisse, 243A.

SOBA regio, ubi sita, III 487C'. *Cf.* Adarezer.

SOBI, filius Naas, de Rabbath filiorum Ammon, gratum se præbuit erga David a quo rex fuerat constitutus pro fratre suo, III 509A', 537D.

SOBNA, præpositus templi. Utrum pontifex fuerit, VIII 490D'. Increpatur propter vitia sua, 491A et seq. Civitatis proditor, ad Assyrios transiit et in exsilio mortuus est, 488C', 490D', 491D et seq. — Interpretatur conversio, et designat sacerdotium Judæorum, VIII 494D', superbosque prælatos figurat, 496C'.

SOBNA, scriba, unus ex nuntiis quos Ezechias misit ad Rabsacen, VIII 581B, et ad Isaiam, 584B.

SOBRIETAS. Quid spectet ad sobrietatem, ut virtutem infusam, XIV 445A, et ut virtutem naturalem atque acquisitam, B. — Sobrietatis laudes, ejusque fructus, VII 151B', 171D', VIII 190C, 191A' et seq., X 13A'. Ad sapientiæ adeptionem disponit, *Vide* Sapientia. — Commendatur, VII 113B, 140D', 171C', 241D', VIII 180B', 189B' et seq., 191B' et seq., XIII 391A, 455A, 626A, 672A, maxime judicibus, principibus, sacerdotibus et prælatis, II 202C' et seq., VII 193D, 276C, A', VIII 193A, 533B, IX 649C, X 84B', 409B', XIII 419B, 444C, 452B', juvenibus, 454D, mulieribus, 417C', 418B', 420A, 454C, et senibus, A. — Qualiter infirmitas gravis sobriam faciat ani-

Digitized by Google

mam, VIII 187 D. — Sobrietas sæpe sumitur pro discretione, VII 507 D', XIII 96 A', 230 B', 436 C. — *Cf.* Ebrietas, Gula, Sapere, Temperantia.

SOCER. Cum socero quare consiliari non oporteat, VIII 225 B.

SOCIALIS. Homo est animal politicum et sociale, VII 234 D', VIII 78 B' et seq. — Laudatur vita socialis, VI 619 C et seq., VII 234 D' et seq. — *Cf.* Societas.

SOCIETAS. Socii quinam appellentur, XIV 8 B. — Societatis utilitas, VI 619 D, VII 124 B', 234 D' et seq., IX 93 B, et incommoda, VII 139 C'. — Societatem quænam foveant vel impediant, IV 395 A', VII 125 C', VIII 76 C', 78 D', 79 A et seq. Iniqui et dæmones sociis suis prædam pollicentur, IV 541 B'. — Inter socios fidelitas atque justitia inviolabiliter observandæ sunt, VIII 251 C', 253 B. — Pravorum societas fugienda est, bonorum vero quærenda, II 412 B, V 513 B, VII 11 C' et seq., 88 B', 146 B', VIII 44 A, 45 A, 58 D, 75 A', 76 B, 108 D', 127 B, 169 A', 226 B, 249 D', IX 298 D, X 630 B, XIII 234 A, etc. Abominanda est omnis societas cum dæmoniis, 172 A'. — Qualiter per gratiam, virtutes et dona Spiritus Sancti societatem habeamus cum Deo et Christo, XIII 125 D', 677 A' et seq., XIV 4 D', 7 C, D' et seq., atque ad invicem, B'. Qui socii sunt passionum Christi, et consolationis socii erunt, XIII 215 B'. — Gerardus Hammontanus, Cartusiæ Coloniensis prior, Societatem nominis Jesu duci Juliacensi ac Clivensi commendat, V 387, 388. — *Cf.* Amicitia, Fœdus, Pactum, Religiosus, Sodalis, Solitudo.

SOCOTH. Interpretatur tabernaculum, variaque designat loca, I 362 B', 568 A', II 500 C, III 157 B, VI 114 A'. — Socoth, IIª Hebræorum mansio in deserto, quid significet, I 577 A, II 503 A. — Viri Socoth in Gedeonem contumeliosi, dire postmodum perimuntur, III 157 B et seq., 158 A.

SOCRATES, philosophus. Patientia commendabilis fuit, IV 290. — Septem annis siluisse fertur, IV 654 C'. — Activæ potius quam contemplativæ sapientiæ institit, XI 363. — Viva voce, non per libros docuit, XI 3. — Idololatriam reprobavit, IX 407 B'. — Virtutes ad beatitudinem necessarias esse docebat, VII 541 A. — Quid senserit de scientia divinationis somniorum, X 70 C'. — In oratione nihil determinatum petendum esse dicebat, XI 78 B', XIII 68 B. — Astra animata reputabat, VI 686 C. — De diis quid moriens dixerit, X 129 A. — *Cf.* Philosophia.

SODALIS. Sodalis, amicus tantum mensæ, sæpe fit inimicus, VIII 224 C, C' et seq. — Sodales Sponsi qui sint, VII 305 D et seq., 317 D', 326 A. — *Cf.* Amicitia, Societas.

SODOMA, urbs Pentapolis. Interpretatur muta vel cæcitas, XIV 303 B. — Soror Jerusalem minor dicitur, IX 482 A'. — Rex Sodomorum devictus et spoliatus, I 218 C, 219 D, sua omnia ab Abram recipit, 220 D, D' et seq. Quid signet, 223 A'.

Sodomitæ omnibus vitiis dediti, maxime vitio contra naturam, I 261 B, 268 A', 269 D, IX 482 C, D' et seq., XIII 687 C, XIV 70 D, impudentissime peccabant, VIII 352 D'. Qualiter eorum peccata ad Deum clamasse dicantur, I 261 A et seq., 270 A. Minus deliquisse perhibentur quam Judæi prævaricatores, II 663 B', IX 185 A', 364 A', 482 A' et seq., 483 D, mali Christiani, II 671 D, IX 369 A, 491 A, et hæresiarchæ, XIII 688 B'. Tolerabilius erit terræ Sodomorum in die judicii, quam civitatibus discipulos Christi non recipientibus, XI 125 B', 142 C', XII 5 D. — Qualiter Abraham pro Sodomitis Deum exoraverit, I 262 A et seq. An Deus eis pepercisset, si decem aut etiam pauciores justos invenisset in Sodomis, 265 B', 266 C' et seq., IX 473 C'. — Quali cæcitate Sodomitæ ab angelis percussi sint, I 269 A'. — Sodomæ et Pentapolis subversio, I 272 B, 273 C', IX 364 B', XIII 686 D', ac præsens desolatio, I 272 D, VII 511 B' et seq. — Sodomitæ an damnati, I 273 D,

Digitized by Google

V 57 A'. — Eorum infantes cur in clade involuti, I 273 C. — Sodomitarum punitio gravior fuit quam pœna submersorum in diluvio, I 273 A'. — Frustra Judæi Sodomam reparandam putant, IX 484 A. Per ejus conversionem quid intelligendum sit, 483 D', 484 B'.

Sodoma gentiles signat, IX 491 A. — Principes Sodomorum dicuntur principes Judæorum, VIII 325 A, 352 D', et sic vocari digni sunt perversi Christianorum principes, 335 D. — Sodomæ subversio quid nos edoceat, I 275 D'. — Ejus punitio per ignem sulfureum figura fuit conflagrationis finalis, ac typus infernalis incendii, I 276 A', XIII 687 B, XIV 70 D. — Civitas quænam spiritualiter vocetur Sodoma et Ægyptus, XIV 302 D'.

Cf. Lot, Pentapolis.

SOL. Variæ doctorum sententiæ circa creationem solis aliorumque corporum cœlestium, I 18 D' et seq., 21 C et seq., 26 A et seq., 27 D et seq., 29 D et seq., 40 A et seq., 43 B' et seq. — Sol in medio planetarum situs est, VII 223 A, VIII 164 C'. — Luminare majus, præest diei, I 42 D'. Quanta ejus magnitudo, 42 B et seq., VIII 99 B'. — An sit animatus, et intellectualis naturæ particeps, VI 439 A', 686 C, VII 215 A'. — Vas admirabile, divinam manifestat majestatem, VIII 258 A', 259 A, X 52 D. Illum intuens, S. Franciscus in Creatore non mediocriter delectabatur, 52 A'. Qualiter Deo obediat, IV 427 A', VI 224 A, VIII 201 D, IX 407 B. — Oriens super bonos et malos, XI 74 A', cuncta illuminat, I 42 B, VIII 255 A', 258 C, X 52 D. Delectabile est oculis solem videre, VII 281 A'; attamen luminis sui vehementia illos obcæcat, VIII 258 D'. — Varii ejus motus, V 9 C, VII 214 D' et seq., VIII 259 A. Semitas illius distincte et certe agnoscere non possumus, V 6 A', D'. Motu suo diem atque temporum diversitatem causat, I 27 C, 41 B et seq., 42 D', VI 628 C, VIII 201 B et seq., 255 A', 258 D, IX 228 C. Annus solaris anno lunari longior est, VIII 201 B, X 130 D'. — Quomodo sol calorem generet, V 7 D, VIII 258 B', X 464 B'. — Qualiter in elementa ac mixta, atque in actus humanos, influat, I 44 C, IV 448 C, V 63 B et seq., VII 215 C, B', 530 D, X 224 A, XI 268 A.

Sol stare jussus a Josue, ipsi obedivit, III 58 A' et seq., VIII 276 A'. Hujus stationis mystica significatio, III 63 A'. — Tempore Elimelech etiam stetisse legitur, III 225 C, IV 125 A', 126 D. — Utrum tempore Ezechiæ vere retrocesserit, an tantum ejus umbra in horologio Achaz, et quomodo Babylonii retrocessionem illam cognoverint, IV 74 C et seq., 263 A', VIII 287 C', 592 B, 598 D. — Quot horis dies prolongatus fuerit sub Josue, et an longior fuerit die illo qui sub Ezechia prolongatus legitur, III 59 D, 62 B et seq., VIII 592 C et seq. — Dei solius est cursum solis immutare, III 58 D', VI 627 D'. An convenienter solem stare aut retrocedere fecerit, III 59 B', IV 74 D et seq., 76 C' et seq. — Eclipsis non est miraculum, VI 627 C', si eam excipias quæ accidit patiente Christo, X 354 C, 355 C, XI 311 B et seq., XII 244 A et seq., XIV 184 B'. — Num prædicta signa astrologis ignota fuerint, IV 74 D' et seq., 77 A' et seq., XI 311 C', XIV 184 B'.

Appropinquante judicio, erunt signa in sole, qui obscurabitur, X 348 A', 359 C', XI 266 A et seq., XII 193 D et seq., et tandem deficiet, quo sensu, VIII 101 B'. — Post judicium multo clarius lucebit, VI 420 B, VIII 547 D' et seq., XIV 361 C, minus tamen quam corpora glorificata, VIII 101 B', 507 B', XI 168 D, 194 D'. — Civitas sancta lumine solis non eget, VIII 726 D et seq., XIV 372 B et seq., 375 B'.

Quare Hebræi solem prævenerint ad benedictionem Dei, et quo sensu ad ortum lucis Deum adorare debuerint, VII 547 C et seq., IX 451 B. — Sol a gentilibus colebatur, IV 650 A, C, VII 530 C, IX 263 A, et etiam a perversis Judæis, 88 C, 451 B, qui super tecta ei sacrifi-

Digitized by Google

cabant, IV 89B. Quomodo a paganis depingi solitus, 88D'. Quid de equis soli consecratis a regibus Juda in introitu templi, 88B'. — Illum Christianis præesse quidam stulte crediderunt, V 66C. — Quid civitas Solis, III 88C, VIII 471C, A', 476C', domus Solis, IX 263A, fons Solis, III 77B', poma fructuum solis ac lunæ, II 677D', 685C.

Quo pacto nihil permanere dicatur sub sole, VII 223A, nihil sub sole novum esse, IV 556B', VII 217B' et seq. — Cuncta quæ fiunt sub sole, vanitas sunt et afflictio spiritus, VII 219B et seq., 222D', 224D et seq., 230A' et seq., 232D et seq., 234B', 242A, 243B et seq., 261C et seq., 264B', 267C' et seq., 273D.

Soli materiali comparatur Deus, XII 277B'. Ipse est sol Beatorum in patria, VIII 726D'. — Sol typus est Christi, qui dicitur sol intelligentiæ ac justitiæ, IV 439C', VI 98C', 103A, 229B, 439B', 540C', VII 216A, 281C', 481B, VIII 264A' et seq., IX 234C', X 568C', 709D', 712C', XIII 557D', XIV 235D'. Qualiter in sole Christus posuerit tabernaculum suum, V 518C, et cum sole permaneat, VI 207C'. — Sapientia speciosior dicitur sole, VII 498B'. — Sol figurat etiam B. Virginem, V 518A', VII 416B. — Quum Sponsa electa dicatur ut sol, VII 406D', 412C', 416B, quare ab eo decolorata perhibeatur, 303B, 317A, 325D. — Quid intelligatur in Apocalypsi per mulierem amictam sole, XIV 306C' et seq., et per angelum in sole stantem, 354D'. — Soli assimilantur doctores et prælati Ecclesiæ, XIV 278A', 289C, 290D', 334D', necnon sapientes, VIII 169C. Homines verbo et vita eminentes per radios solis denotantur, V 35C. — Sol figurat spiritualem potestatem, I 62D', legem evangelicam, 63A, donum sapientiæ, IV 440B, 474D, VI 628B', rationem seu intellectum veri et boni, X 52B', oculos corporales, VII 284C, VIII 476C'. Significat etiam æstum adversitatis seu fervorem divini judicii, IV 419D', ignem tribulationis ac tentationis, XI 161D, aut econtra diem prosperitatis, X 533D'. — Qua ratione dicatur obscurari, non oriri seu operiri, IV 427B', VII 284A, VIII 433B, IX 563B', 566C', X 340C, occidere, IX 137B', X 417C', 418D', 485C. Sol non occidat super iracundiam nostram, XIII 317B'. Quo pacto sol et luna in habitaculo suo stetisse legantur, X 561B', 568C'. — Qualiter in persecutione Antichristi sol futurus sit niger tanquam saccus cilicinus, XIV 278A'. — Quo sensu sol per diem non urat justum, VI 585A, VIII 660A', et Beatos in patria non percutiat, B, XIV 284A'.

Cf. Astrum, Cœlum, Creatio, Stella.

SOLARIUM. Solaria alio nomine vocantur cœnacula, X 96D'. — Super partem inferiorem templi Salomonis duo erant solaria seu cœnacula, III 615D, IV 180B', 196C', ad quæ per cochleam ascendebatur, III 617D, IX 622A'. Mystice, quid designent tres mansiones et cochlea templi, III 623D, 624B, IX 622C'. — Solarium domus Ecclesiæ quid sit, III 17B'. — *Cf.* Hecthecæ.

SOLATIUM. Redarguuntur qui solatium a filiis sæculi quærunt, et non a Deo, X 249B', qui dicitur Deus solatii, XIII 110B. — Solatio nobis sunt libri Scripturarum, V 313A, XIII 110A. — *Cf.* Consolatio.

SOLENNITAS. De solennitatibus Judæorum, *Vide* Festivitas. — Quomodo solennitates a Christianis colendæ sint, I 621A', II 288A' et seq., 488A'. — Quo sensu constituendus sit dies solennis in condensis, VI 541D.

SOLITARIUS. *Vide* Solitudo.

SOLITUDO. Ad vacandum Deo aptissima est solitudo, VI 82A', XII 157A'. Favet pœnitentiæ, VI 415C', IX 231B, XIV 443D, gratiæ lacrimarum, IX 98C', orationi et contemplationi, 433D', X 228D', XI 77D, 331A'. In solitudine Deus animam illuminat et consolatur, V 591C', X 229A, XI 185C', XIV 309D, eamque reficit, XI 185D'. — Solitariam vitam

Digitized by Google

Christus opere commendavit, VI 422 D', XI 461 D, 492 A, XII 578 C, eamque multi amplexi sunt, III 52 D', XIV 309 C. Multas peccandi occasiones removet, III 52 D', IV 350 C', VIII 109 A, sed incommodis non caret, VII 234 D' et seq., magnisque tentationibus patet, III 52 C', IX 371 A, XI 463 C', et non nisi in omni virtute exercitatis convenit, VII 235 D ; unde nonnulli solitarii ad vitam cœnobitalem se transferunt, IX 93 B. — Quis sit vere solitarius, et quo sensu solitarius deus sit vel bestia, VI 619 D', IX 349 B'. Quinam sibi solitudines mentis ædificent, IV 344 A. Solitariorum finis est contemplatio, IX 349 C'. Humiliari debent, 350 A, et orare non solum pro se, sed et pro aliis, B, 624 A. Ipsis opus est patientia, 350 C et seq., 624 B. Traditur modus quidam virtuose ac honeste se habendi in solitudine, VII 39 A'.

Solitudo designat defectum gratiæ et virtutum, VIII 670 B', IX 178 A, X 226 B, mundum seu præsens sæculum nequam, VI 469 D', X 315 A', gentilitatem, VIII 560 C, 577 C, 579 A, 601 B', 615 A'.

Mare Solitudinis est mare Mortuum, III 21 B.

Cf. Desertum, Eremita, Eremus, Passer, Pelecanus, Religiosus, Societas.

SOLIUM. Solium proprie dicitur sedes regum, thronus judicum, cathedra doctorum ; sed frequenter unum pro alio sumitur, III 627 D. — Quid vultus solii Dei, IV 605 B. — *Cf.* Cathedra, Sedes, Thronus.

SOLLICITUDO. Dei sollicitudo pro creaturis, *Vide* Deus (Providentia). — Sollicitudo humana quænam laudabilis sit, et quænam reprehensibilis, VI 79 D et seq., VII 72 C', 224 B' et seq., 225 D', 226 A, 242 A et seq., 280 A', IX 150 B', 393 C, X 502 B', XI 87 A et seq., XII 23 A', 57 D et seq., 61 A et seq., 195 B', XIII 98 A, 103 A', 157 C', 236 C', 348 D, 427 A', 671 A' et seq., XIV 153 A'. Sollicitudines hujus sæculi verbum Dei suffocant, XI 164 B, D, 564 B'. Temporalium sollicitudo studii integritatem impedit, X 10 C'. Necessariorum sollicitudo frequenter inducit superfluorum sollicitudinem, XII 61 A. — Sollicitudo prælati qualis esse debeat, *Vide* Prælatus. — *Cf.* Avaritia, Cura.

SOLON quid audierit a sacerdotibus Ægypti, IV 418 B, in quam perrexerat ad sapientiam addiscendam, VIII 236 B'.

SOMNIUM. Somnia vigiliarum curas repræsentare solent, II 548 B', VII 31 A', X 25 D. Nonnunquam terrorem et dolorem inferunt, IV 406 A, 411 D', VII 549 A, VIII 207 C. — Impiorum felicitas velut somnium avolans evanescit, IV 565 D', VI 216 C'. — Quotuplici ex causa somnia oriantur, et qualiter alia attendenda sint, alia vero spernenda velut deceptiva, II 261 B, A' et seq., 262 B', IV 412 A, VII 240 D, VIII 206 A et seq., C', 207 B et seq., 211 D et seq., 244 B, 535 D, X 16 B', 71 D'. Somniatoribus non est credendum, IX 191 A', X 290 C, 667 B. In V. L. somniator alios ad idololatriam inducens lapidandus erat, II 569 C et seq. — Somnium revelatorium quid sit, et quomodo a visione et oraculo distinguatur, I 400 C, III 603 D. Cur interdum Deus in somniis loquatur per se vel per angelos, I 394 C', 397 A, IV 661 A et seq. Somnia revelatoria eorumque interpretatio ad gratias gratis datas pertinent, I 395 B, III 153 A', X 19 B', D'. Ars interpretandi somnia scientia divina dicebatur, 70 C'. Revelatio in somniis communicata minus perfecta est quam revelatio in vigilia facta, II 389 B', IV 371 D, V 394 C'.

In somnio Jacob quid per scalam et per angelos intelligatur, I 329 B' et seq., 331 D'. — Referuntur somnia Joseph, I 378 C', 379 B. Quomodo et quando verificata sint, 379 D' et seq., 381 B. Qualiter Joseph interpretatus sit somnia pincernæ et pistoris, 395 C et seq., 396 A', necnon duplex somnium Pharaonis, 397 A et seq. — Somnium cujusdam Madianitæ de Gedeone, III 153 B, 156 A'. —

Somnia Saulis, III 309 C', Salomonis, 599B' et seq., 603C, 656C, IV 192A, 205C', Mardochæi, V 193B' et seq., 194 D et seq., et Judæ Machabæi, 376B'.—Gentiles et Judæi idololatræ somniis suis multum intenti erant, I 395A, VIII 703A, X 70A, 663B. — Danieli data est intelligentia somniorum, X 13 D', et solus interpretari potuit somnia Nabuchodonosor de statua, 15D et seq., 24B' et seq., et de arbore, 69A' et seq. Cur Nabuchodonosor somnii sui oblitus sit, non autem Pharao, I 399D, X 17B, D'. Exponitur somnium ipsius Danielis, 101A et seq. — S. Franciscus de statua visionem habuit similem somnio Nabuchodonosor, X 30B'. — Qualiter in primitiva Ecclesia seniores somnia somniaverint, X 353D, XIV 97C.

Cf. Propheta, Prophetia, Revelatio, Somnus, Visio.

SOMNUS. Quotuplex somnus in Scriptura notetur, XII 479C'. — Somnus naturalis et sopor quid sint, juxta Albertum Magnum, et quatenus actum intellectus impediant, II 462B, IV 369A' et seq. Quidam in somno orant, psallunt, meditantur, II 548C', VII 31 C', 395B', 400B'. In somno plerumque fiunt revelationes, *Vide* Revelatio. — Quomodo somnus meritorius efficiatur, XIII 173D'. — Juxta naturæ necessitatem sumendus est, VII 45B'. Somnus superfluus, in Christiano maxime indecens, corpori et animæ noxius est, 45A' et seq., 134 C, XII 196C. Magna est gratia parco indigere somno, VI 416B. — Quænam somnum impediant, VII 241D', VIII 190B, X 98D'. Somnus conciliatur labore, VII 241C', IX 234B', et sobrietate, VIII 190A, C. Plerumque suavis est et quietus somnus justi, II 308A, VII 31D. Pigredo somnolentiam gignit, 45D, 129A. Dormire proprie convenit pigro, dormitare fatigato, VI 550A'. — Somnus remedium est tristitiæ, IV 405C', V 423B, X 98C', 451C', et frequenter signum est curationis, XII 479B'.

Sopor cur et qualiter Adæ immissus fuerit, I 81C, 84A', 85B, IV 369B'. — Somnus Christi qualis fuerit, XI 106D', 569A'. Ego dormio, et cor meum vigilat : hæc verba exponuntur de Christo, VII 387B, 395B', XI 335B', de Ecclesia, VII 387B', et de B. Virgine, 400B'. — Quare Apostoli obdormierint in transfiguratione, XI 598C, et in agonia Christi, XII 222 C.

Somnus in Scripturis nonnunquam denotat torporem negligentiæ et peccati, IV 410A, A', 511A, V 426B', 475A, VI 240A, A', X 455B', XII 479D', XIII 102C, 321A, 391A, XIV 249C', contemplationem, III 236C', 716B, D, IV 410C, V 430A', VI 240B, XII 480A, mortem corporalem, IV 358A', 506C', V 424D', X 159D, XI 272D, XII 479B, XIII 197D', 386B', mortem æternæ damnationis, IX 565A', vitæ æternæ quietem, IV 469B', 475A, XIV 133A'. — Duplex somnus justorum, VI 240B. — Quo sensu dormire vel dormitare dicantur Deus et angeli, V 685D', VI 261D, 584C', necnon anima, 550A'.

Cf. Pollutio, Vigilia.

SONUS. Quomodo ad aures perveniat, VIII 261B'. — Quid sonus de ore Dei, IV 690B. — *Cf.* Vox.

SOPHAR Naamathites, amicus Job. In prima sua argumentatione arguit Job loquacitatis, superbiæ et ignorantiæ, IV 464B et seq.; magnitudinem Dei prædicat, 466D et seq., et pœnitentiæ fructus, 468B' et seq. In secunda, miseram impiorum sortem describit, et insimulat Job indurationis, 565A et seq. — Quid de Providentia senserit, IV 415D, et de immortalitate animæ, 470A, 570B'. — Quosnam signet, IV 470B. — *Cf.* Job.

SOPHISTA. Sophistæ cujusdam pœna, VIII 25A'. — Qui sophistice loquitur, odibilis est, VIII 227D.

SOPHONIAS, filius Chusi, propheta. De prophetali genere ortus, X 573A, in diebus Josiæ regis Juda vaticinatus est, B. — Cum Jeremia conciliatur de puniti-

Digitized by Google

one Moabitarum et Ammonitarum, IX 280A, X 584B'. — Sophonias interpretatur specula vel arcanum, et designat prælatos vel contemplativos, X 577B.

SOPHONIAS, filius Maasiæ, sacerdos secundus. Jussu Sedeciæ regis Jeremiam interrogat, IX 171A, 252B et seq. — Ad eum scribit Semeias Nehelamites contra Jeremiam, IX 209A'. — A Chaldæis sublatus, in Reblatha interficitur, IV 98D et seq., IX 311A' et seq.

SOPOR. *Vide* Somnus.

SOROR. Duplici ratione Ecclesia soror dicitur Christi, I 280C', VII 369B. — Sapientia soror justi vocatur, *Vide* Sapientia.

SORS. Quid sit sors, ac quotuplex, et an sortibus uti liceat, III 44D' et seq., X 452B et seq., XIV 92B, maxime in electionibus, A'. Sors discordiæ remedium esse potest, VII 124B'. Sortes mittuntur in sinum, sed a Domino temperantur, 112B'. — In V. T. sortes frequenter usurpabantur, III 42A, 315C', 338C', IV 170C', 172B', 174B, V 255D, 256B, XI 374D', quare, III 45B'. Sorte divisa est terra promissionis inter tribus Israel, *Vide* Terra promissionis. — Qualiter Apostolis Deus sorte diviserit terram, VI 270C'. — Super vestem Christi milites miserunt sortem, V 535C, XI 308C, XII 240C, 593D'. Quomodo super vestem justi sortem mittant impii, V 542D. — Divina electio sors vocatur, quare, XIII 301A. Qua sorte electus sit S. Matthias, XIV 91B'. — Beatitudo æterna sors est electorum, pœna infernalis sors impiorum, VII 480D', VIII 39D, 160B', XIII 357A. — Cur dispari sorte Deus temporalia distribuat, VIII 83B'.

Festum Sortium vel Phurim, *Vide* Phurim.

Cf. Pars.

SOSIPATER, S. Pauli cognatus, XIII 117C.

SOSIPATER, S. Pauli comes, XIV 192D.

SOSTHENES, princeps synagogæ Corinthi, XIV 187A.

SOSTHENES, pro Corinthiorum correctione multum sollicitus, cum S. Paulo ad eos scribit, XIII 123B'.

SPARTIATÆ seu Lacedæmonii. An ex Abraham prodierint, et quomodo cum eo familiaritatem habuisse dicantur, V 312B', 313D et seq. — Judæis confœderati, scribunt ad Oniam pontificem, V 312A', ad Jonathan, 313D, qui prius eis rescripserat, 312D et seq., necnon ad Simonem, 319C.

SPATULAMANTIA, divinationis genus, II 182B'.

SPECIES. Cum periculo in speciem alienam intenditur, III 501D, VIII 56A, A', C', 160C', 254C', X 168D', XI 67A. — Mystice, quid species et speciosa Jacob, VI 19C, IX 342C. — Videre Deum per speciem, quid sit, XIII 190B, B', et an possibile in præsenti vita, *Vide* Deus (Natura). Per fidem ambulamus, non per speciem, 229B'. — *Cf.* Pulchritudo.

SPECTACULUM. In spectaculis oblectari non decet, VII 88C'. — Apostoli spectaculum facti sunt mundo, angelis et hominibus, XIII 142D'. Religiosus tanquam prodigium fit multis, VI 195A. — *Cf.* Theatrum.

SPECULATIO. Homines eminenter speculativi quodammodo insensibiles efficiuntur circa exteriora, III 260B, VI 561A'. *Cf.* Contemplatio.

SPECULATOR. Speculatores Israel fuerunt Prophetæ, VIII 481A', 482A, IX 73C, 224B', 432D' et seq., 568A et seq., X 274D', 275C, sacerdotes, Scribæ et Pharisæi, VIII 702C'. — Speculatores dicuntur Apostoli, VIII 680B'. — Sub figura speculatorum describuntur onera et officia prælatorum ac prædicatorum, III 341C', VIII 486C, C', IX 79A', 434C', 570D', X 280B', XI 350C. — Quinam laqueus fiant speculationi, X 243C', 247C. Qualiter speculator Ephraim laqueus ruinæ factus sit, 274C' et seq., 280B'.

SPECULUM. In speculo imago habet esse intentionale potius quam reale, XIII 568D'. — Videmus nunc Deum per spe-

Digitized by Google

culum in ænigmate, XIII 189C'. — Peribit qui femineo languore mollitus, comam nutrit, cutem polit, et ad speculum comitur, X 582B'.

SPELUNCA. Spelunca duplex ubi sepulti sunt quatuor Patriarchæ cum uxoribus suis, ubi sita et qualis fuerit, I 293D' et seq., 295 A', 457 A'. Quid signet, 295C'. — David a facie Saul bis in speluncam fugisse legitur, III 381 A, 388B', VI 91 B, 656A. Mystice, quid per duas has speluncas denotetur, III 383D', 392B', VI 94A, 656D. — Spelunca Horeb, in qua Moyses gloriam Dei vidit, II 115A, et mansit Elias, III 711B', quid figuret, 716D'. — Judæi domum Dei fecerant speluncam latronum, IX 81C', XI 232B, XII 170B'. Quandonam spelunca latronum fiat Ecclesia, IX 86C, vel anima, XII 171D'. — Speluncæ ad quas confugere debemus sunt vulnera Christi et corda Sanctorum, III 149D. — Spelunca diaboli est fovea infernalis, X 529B. — *Cf.* Maceria.

SPES. — **SPEI NATURA, FUNDAMENTUM ET CERTITUDO.** — Lato sensu, spes dicitur quæcumque exspectatio seu naturalis affectio boni futuri, VI 673D. Subinde spes pro re sperata ponitur, XIII 67 A', 286D, 455A, 494 A', XIV 218D, etc. Sperare quandoque pro timere sumitur, V 161 A, VII 179B'. — Spes proprie dicta informis est aut formata; spes formata est certa exspectatio futuræ beatitudinis ex gratia Dei meritisque propriis procedens, IV 470A, V 636C, VII 68B', XIV 30A'. — Habitus spei propriis meritis non adeptus, neque causatus, V 636A', non nisi a Deo per creationem infunditur, IX 150B, XIII 41B. Sapientia æterna mater dicitur sanctæ spei, VIII 146C; in ea omnis spes vitæ et virtutis, B'. Probatio spem operatur, XIII 41A. — Quænam sint spei nostræ rationes, V 652A', VII 24B', XIII 653C', XIV 413B. — Spes duplex habet fundamentum, sed principalius gratiæ Dei innititur quam propriis meritis, VI 193C', IX 150B, XIV 413C. Perfecta et humillima spes hæc est quæ, quum operibus bonis abundet, opera non attendit, 413D. Sic sperare debemus ut nec stulte præsumamus, IX 14C, 68B, X 316C, nec facere negligamus quod in nobis est, et quod Deus a nobis requirit, V 629B, IX 150B; nam qui sine operibus virtutum sperat salvari, inaniter sperat, VI 359A', VIII 205C, XIV 413A. *Vide* Opus, Præsumptio. — Spes certitudinem habet ex parte bonitatis divinæ, incertitudinem ex parte fragilitatis humanæ, ideo timori admiscenda est, V 636A', VII 24C', IX 465A, XIII 554D', ita ut inter spem et timorem quasi inter duas molas spiritualiter moli debeamus, II 625B, VII 24D', XIII 555A.

SPEI SUBJECTUM. — Justorum singulariter est spes, V 430B', VII 94D', maxime in hora mortis, 96D. Sacerdotes apprime decet, VI 524B. Qui bene se habent in divinis, melioris sunt spei, VII 31C, X 20C', 173A, XII 337D'. — Spes comprehensoribus non competit, V 528D, VI 611 B', VII 154B. Christus spem proprie dictam nunquam habuit, sed quamdam fiducialem confidentiam et præmii accidentalis exspectationem, V 432B', 445B, 533A', VI 80A', 199D', 514C', IX 357A. — In inferno non est spes, VII 72B'.

SPEI OBJECTUM. — Duplici modo in aliquo confidere seu sperare valemus, VI 675C'. Primarium et proprium spei objectum est Deus seu beatitudo æterna, 124C', 362C', 676A, IX 150A; secundarium, omne quod necessarium aut utile est ad summi boni adeptionem, VI 676A. Qualiter speremus in Christo, VIII 146B', IX 149B, in Sanctis, præsertim in B. Virgine, VI 676A, VIII 155D, IX 149C, quæ dicitur mater sanctæ spei, VIII 155C, in gratia, XIII 626B, in verbo Dei, VI 554D, 559A', VII 185B. — Inane est sperare principaliter et finaliter in creaturis, VI 676B, IX 149B et seq. Dens putridus, qui sperat super infideli in die angustiæ, VII 160A. Spem

Digitized by Google

nostram ponere non debemus in iniquitate, VI 125B, in mendacio, VIII 533B', in divitiis, in familia ceterisque rebus temporalibus, IV 419B', VI 60C, VII 76B', VIII 188D', IX 280D', X 409A, XIII 429C', neque in ullo genere armorum, V 683B. — Spes quæ videtur non est spes, quo sensu, XIII 67B'.

SPEI NECESSITAS. — Spes quam necessaria sit, et quomodo orationem semper comitari debeat, *Vide* Deus (Officia et virtutes quibus homo ad Deum ordinatur), Oratio. — Nunquam de bonitate Dei desperare debet peccator, IV 492D, 501D, VII 153D, VIII 19D', IX 31D', 569A, XI 302A', XII 55C, D', XIII 315D', nec de ullo viatore desperandum est, IX 153C', X 624A, XIV 55C, quia semper a Christo reparari potest, IX 158B'.

SPEI EFFECTUS ET FRUCTUS. — Quanta sit virtus et efficacia spei, IV 501A, XIV 421A'. Beatus qui a spe non excidit, V 652B', VI 308B', 676C', VII 110C', VIII 81B, IX 149D'; non confundetur, V 540C, 592D', VI 193C, 359C, VIII 17A', X 41B, XIII 41B; ab omni malo præservabitur, et tandem salvabitur, V 540C, 611B, 636B, VI 360A et seq., 363B, 365B, X 177A, 509A, XIII 67A'. — Spes est salubris medicina, V 640D', sanans ac roborans animam, et nonnunquam ipsum corpus, 278B', 560A, VII 176A', VIII 608A'. — Timorem inordinatum et sollicitudines vanas expellit, VI 13A, VII 172C, 180B', VIII 209A, IX 150D, B', tristitiam fugat, V 674C', et in tribulatione consolationem infundit, VI 554A'. Spiritualis est ancora, XIII 495A'; unde qui sperant, nec adversis dejiciuntur, nec prosperis inflantur, VI 362A. — Bonus est Dominus sperantibus in eum, VI 681B', IX 348D'. Habitat in illis, V 435C', eosque protegit, VI 359C. — Qui sperant in Domino illuminantur, VIII 152A, misericordia circumdantur, V 599A', VIII 17B, XIV 412D', pacem adipiscuntur, VIII 514A, virtutes et merita augent, V 407D', VIII 199A', IX 150C, sanctificant se, XIV 30D, nec desinunt ædificationis fructum facere, IX 150D, C'. — Incedens usque ad interiora velaminis, XIII 495B', spes ad regnum cœlorum perducit, V 630B', VI 365B', VIII 706A', X 177A, XIII 67A', 499D'.

SPES JUSTORUM ET SPES IMPIORUM. — Spes justorum lætitia plena est, V 435B', 591A', VII 70A', 115A, XIII 43B, 98B, et immortalitate, VII 154B, 469C; attamen spes quæ differtur affligit animam, 87D. — Spes hypocritæ et impii sicut tela aranearum, IV 419A', 423D, vel tanquam lanugo, VII 482C', aut fumus qui a vento dispergitur, D', falsa et vana est, IV 469D', 610B, VII 471B', VIII 205C; abominabilis coram Domino, IV 469D', peribit, 419B, B', VII 70A', VIII 529A, 533B'. Ingrati spes tanquam hibernalis glacies tabescet, VII 547C'.

Cf. Fiducia, Pusillanimitas.

SPHÆRA. Figura sphærica capacissima est, X 673D. Aqua, quantum potest, ad sphæricam figuram tendit, VI 436B'. — Sphærulæ candelabri tabernaculi fœderis, quales fuerint, II 50C et seq., et quid signent, 55A. — Liber de Sphæra allegatur, I 74D, II 541D', 659C. — *Cf.* Cœlum, Orbis.

SPICA. Pharaonis somnium de septem spicis, I 397A', 398A', 403B. — In V. L., quo ritu fieret spicarum virentium oblatio, II 150C, et quid per eam denotaretur, 152D'. Spicarum primitiæ secunda Paschæ die offerendæ erant, 283A. In messe, remanentes spicæ pauperibus et peregrinis dimittebantur, 256C, 265D. Licitum erat segetem amici intrare, spicas vellere et manducare, 613C', XI 147D'. — Ruth spicas colligens quid figuret, III 232D. — Spiritualiter, quid ignis spicas consumens, II 27A', et quomodo esurientibus spicæ auferantur, IV 595A'. Quid per herbam, spicam et plenum frumentum intelligi possit, XI 335C'. — *Cf.* Schibboleth.

SPINA. Quum tribuli et spinæ tertia die creata sint, quomodo post culpam ger-

Digitized by Google

minanda dicantur, I 37C', 105C. — Spinæ quibus coronatus est Christus, erant junci marini, XI 306B'. — Mystice, spinæ designant quascumque hujus vitæ pœnas, V 597D, VIII 561D', X 215C', 226C', XIV 408D, passiones perversas seu vitia, I 111B', VIII 407D, XIII 494B, divitias, XI 565A, XIII 428C. — Recte spinis comparantur iniqui, III 563D', 564C, VIII 565A', 571B'. — Quo sensu Deus det in solitudine cedrum et spinam, VIII 615D et seq. — Quid intelligatur per torrentem spinarum, X 360C', 362B. — Sponsa Christi, cur lilium inter spinas dicta, VII 329C, 339C, 344C'. — Quinam triticum seminent, et spinas metant, IX 118A', 120A'. Serendum non est super spinas, 46B', 53C'. Quid spinæ semen seu verbum Dei suffocantes, XI 161A', 164B', 561C, 564B'. — Quo sensu non colligantur de spinis uvæ, XI 95A', 529D et seq. — Quomodo spinæ rhamnum intelligere dicantur, VI 98D', 103C. — Qualiter spinis sepiendæ sint aures, VIII 176B. — Iter pigrorum quasi sepes spinarum, VII 101B.

SPIRACULUM. Spiraculum vitæ seu spiraculum Omnipotentis, quid sit, I 70D', 71C, IV 603B, 658A. — Lucerna Domini spiraculum hominis, quo sensu, VII 136D. — *Cf.* Anima, Spiritus.

SPIRITUS et SPIRITUALE. Quotuplici sensu spiritus accipiatur in Scriptura, XIII 288B', et quotuplex sit spiritus, XI 41D. — Per spiritum denotantur quandoque potentia et voluntas Dei, VI 442A', 683D, VIII 603A, ejus ira et indignatio, I 150D, IV 366C', etc., voluntas humana, XIII 192B', anhelitus, VIII 347A. — Spiritus dicitur sol, VII 215D, quare, A'. — Quid spiritus grandis subvertens montes et conterens petras, in quo non apparuit Dominus, III 712D', 717A.

Spiritus est Deus, XII 351C', quem adorare oportet in spiritu et veritate, B', D', XIII 327A, XIV 75C'. Dicitur spirituum Pater, XIII 523B', et ponderator, VII 106C'. Omnem spiritum in manibus suis continet, 183D'. — Spiritus sapientiæ, *Vide* Sapientia. — Christus factus est in spiritum vivificantem, quomodo, XIII 203B'. Quo sensu dicatur spiritus oris nostri, IX 366C. Spiritualis est petra de qua omnes biberunt in deserto, XIII 169C. Fundamentum est, 138A', lapis angularis, 307C', lapis vivus, 633D', super quem ædificantur domus spirituales fidelium, 634A'. Antichristum occidet spiritu oris sui, VIII 421A', XIII 403D.

Deus facit angelos suos spiritus, quo pacto, VI 435B', XIII 475A. Utrum angeli sint puri spiritus, I 265C'. — In Apocalypsi, quid per septem spiritus intelligatur, XIV 228B, 248C, 263A, 269C'. — Quomodo spiritus angelicus infirmitatem nostram adjuvet, XIII 68D'. — Dæmones vocantur spiritus, VIII 241A, XII 9A, etc., spiritus mali, XI 541B', spiritus immundi, X 679B', XI 507D, XII 38B', etc. Quid spiritualia nequitiæ, XIII 326A, spiritus fornicationis, X 238B, 242D', 244B', 248D. — Quomodo spiritus immundus e Synagoga exierit, XI 158A, XII 38B', et ad illam redierit, XI 158C, XII 39A. Quid agat circa peccatorem recidivantem, XI 158D', XII 39C. Spiritus immundi de ore draconis, bestiæ et pseudoprophetæ exeuntes, quid innuant, XIV 335C', et cur ranis comparentur, 336A. — Spiritus Dei malus est diabolus, III 352D; quo sensu a Deo mittatur, 164D. — Qualiter spiritus mendax deceperit Achab, III 729B et seq. — Quid spiritus potestatem habentis, VII 272C', spiritus sanctorum deorum, X 70A', spiritus pythonicus, *Vide* Python. — An sensibilia et corporea in spirituales substantias directe agant, III 353B' et seq., V 64D et seq., 66D et seq., 105A'.

Spiritus vocatur anima rationalis, IV 478B', 655A, VI 676A', VII 231D, 286B', 540A', 541A', VIII 620C', IX 302D, 587A et seq., X 673D', etc., et irrationalis, VI 442B, VII 231A', etc. Quandoque spiritus ab anima discernitur, II 158A, V

Digitized by Google

357C, X 60D', XI 394B', XIII 392A', 487B'. Quid spiritus vitalis seu corporalis, IV 535C', X 17A. — Quod natum est ex carne, caro est, et quod natum est ex spiritu, spiritus est, XII 326D. — Quæ sit via spiritus ignoramus, VII 280C'. — Non permanebit spiritus Dei in homine in æternum, quia caro est, I 150D. — Spiritus fervor in sensitivam partem redundat, IX 164B', et corpus non parum debilitat, D'. — Qualiter spiritus hominis attenuetur, IV 535D, 540A, ascendat sursum, VII 231D, et redeat ad eum qui dedit illum, 286B'. — Resurget corpus spirituale, qua ratione, XIII 202D' et seq.

Homo caro est, spiritus vadens et non rediens, VI 257A'. Spiritus promptus est, caro autem infirma, XI 293D', XII 223A. Caro concupiscit adversus spiritum, VII 508D', XIII 57C, 288B, qui et ipse concupiscit adversus carnem, C. Caro spiritui non dominetur, sed spiritu facta carnis mortificentur, IV 397A, XIII 49B', 61D' et seq. Secundum spiritum ambulandum est, 59B, 288A, 290B'. Qui seminat in spiritu, de spiritu metet vitam æternam, 292B. Multi a spiritu incipiunt, et carnaliter terminant, 276A. — Cibus spiritus quis sit, VII 395C. Qui secundum carnem sunt, quæ carnis sunt sapiunt; qui vero secundum spiritum, quæ sunt spiritus sentiunt, XIII 60B. — Prudentia carnis mors est, prudentia spiritus, vita et pax, XIII 60C. — Non est in hominis ditione prohibere spiritum, VII 260C', perversis tamen affectibus resistere potest, 261A. Spiritus viri sustentat imbecillitatem suam, 123C. Spiritus hominis, quando sit quietus, XIII 647A, et modestus, B. — Quomodo in spiritu Deo serviatur, XIII 11C. Spiritu et mente orandum est, 192A' et seq. — Beati pauperes spiritu, *Vide* Paupertas. Acceptissimus est Deo spiritus contribulatus et contritus, VI 47A, VIII 707D, 755B' et seq., XIV 437C'. Qualiter ab eo in anima contrita et spiritu humilitatis suscipiamur, X 40D et seq. — Fideles, et maxime religiosi, solliciti sint servare unitatem spiritus, I 217B', VI 157B', VII 11D, VIII 156D', XIII 126D, 167A, 312D' et seq., 338A, 649D, XIV 75A', 111C', 112D'.

Spiritualis homo judicat omnia, et ipse a nemine judicatur, XIII 135D, C'. Spiritualia spiritualibus tantum proponenda sunt, nam de spiritualibus judicare non potest homo carnalis, 135A, A', 136B. — Omni spiritui non est credendum, sed probandi sunt spiritus, XIV 40C et seq. Quid sit discretio spirituum, XIII 184A', et quomodo fieri valeat, IV 371C', VI 312C, XI 377A, C, XIV 40D' et seq., 42C. — Quid spiritus scientiæ boni ac mali, XII 177D'.

Quo pacto Deus de spiritu Moysis dederit senioribus populi, II 379A' et seq. — Spiritus duplex Eliæ, quomodo factus in Eliseo, IV 9B, VIII 286B. — Quo sensu Joannes Christum præcesserit in spiritu et virtute Eliæ, XI 379C'.

Corporalia ad spiritualia ordinantur, XII 568B', XIII 427B'. Spiritualia temporalibus præponenda sunt, *Vide* Temporalis.

Mos est Scripturæ spiritualia sub corporalium figura designare, *Vide* Scriptura. — Littera occidit, spiritus autem vivificat, XIII 223D. Spiritus est qui vivificat, caro non prodest quidquam, XII 404B'. Deo serviendum est in novitate spiritus, non in vetustate litteræ, XIII 53D. — Sermo S. Scripturæ est gladius spiritus, XIII 326C'.

Cf. Angelus, Anima, Dæmon, Intellectus.

SPIRITUS SANCTUS. — **I. SPIRITUS SANCTI DIVINITAS. — EJUS PROCESSIO A PATRE ET FILIO.** — Spiritus Sanctus Deus verus est, XIII 134D, 185B, 594B, XIV 113D', 219D, in quem desiderant angeli prospicere, XIII 624C. — Omnem virtutem et perfectionem in se comprehendens, VII 457C', 497B, unus et simplex in essentia, multiplex est in effectu, 496D, XIII 184D.

Digitized by Google

— Puritatis est immensæ, VII 496C', XIV 373C'. — Benignus, VII 456C', 497A, XII 33B', amans bonum, VII 496C', nihil vetat benefacere, D', XIV 174A. Suavis est, VII 496C', 523D, et super mel dulcis, VIII 147B. — Subtilis ac disertus, VII 496A', mobilis, B', omnia penetrat et implet, 457D. Omnes creaturas intellectuales in se comprehendit, 497B, omniaque scrutatur, etiam profunda Dei, XIII 134B. Quæ Dei sunt nemo cognovit, nisi Spiritus Dei, 134C.

Spiritus Sanctus a Patre Filioque procedit, tanquam ab uno principio unoque spirante, XII 552D', 553B, 558A, B', D', XIII 665A', XIV 97A, 373D', 435A. Amor, nexus et osculum Patris et Filii, XIII 10B', 41A', XIV 5A, 26B, ab eorum voluntate procedit, XII 370C', 553C, 559A, XIV 46C.—Ipsi appropriantur omnia ad voluntatem spectantia, XIV 46D, amor, caritas et caritatis infusio, bonitas, clementia, pietas et liberalitas, VIII 707B', XII 305D, 326D, XIII 8B', 41D, 94C, XIV 84B', 435B, communicatio, XIII 260C', sanctificatio, 615A, gratiarum largitio, II 383D', Verbi incarnatio, XI 16D, XIII 8A', 9C.

II. SPIRITUS SANCTI NOMINA ET FIGURÆ. — Per spiritum Dei non semper designatur Spiritus Sanctus, I 400B', IV 658A, VI 442D', 683D, VII 15B, VIII 742D', X 53D, XIV 325C'. — Spiritus Sanctus proprium est nomen tertiæ Personæ SS. Trinitatis, XII 539D, XIV 435A. Dicitur etiam Paracletus, id est consolator et advocatus, XII 534C', 552C', digitus Dei, 36C', quo divina scribuntur in tabulis cordis carnalibus, XIII 222D, Spiritus promissionis, 301D, Spiritus judicii et ardoris, VIII 358A. Cur vocetur donum Dei, XII 333D, XIII 41D, XIV 87B', et unctio, 86D, 101D. Recte nuncupatur Spiritus veritatis, XII 535B', 553A, Spiritus sapientiæ et intellectus, VII 456A', 492D', VIII 7A', 87A', XIII 302A'. Quid sit spiritus intelligentiæ sanctus, VII 496B. — Spiritus Sanctus comparatur igni, III 709D', XI 37C, XIV 286B', 353B, aquæ vivæ, XII 347D' et seq., 420B, XIV 86C, 373C, vento, X 53D, Austro, IV 693B', VII 374C, IX 611B'. — Figuratus est per columnam ignis et nubis Hebræos in deserto deducentem, II 366B', 533B, VIII 358D, B', per sibilum auræ tenuis quem audivit Elias, III 717B. Utrum apte designetur per prophetissam ad quam accessit Isaias, VIII 392A.

III. SPIRITUS SANCTI MISSIONES. — Duplex est missio Spiritus Sancti, scilicet visibilis et invisibilis, XIV 93B'. — Spiritus Domini qui ferebatur super aquas, non erat aer, I 24A, neque motus primi mobilis, 25A', sed Spiritus Sanctus, 23C', 24C. Mystice, qualiter Spiritus Sanctus super aquas feratur, 61C. — Quomodo cœlos ornaverit, IV 606C', eisque virtutem dederit, V 602C. — A principio mundi universis electis datus est, XII 420D, præsertim Patriarchis et Prophetis, A', sed non tam plene et in signo visibili sicut post resurrectionem Christi, quare, X 354A, XII 420D, B'. — Ductor fuit Moysis et populi Israel, V 253C, VIII 743A. — Specialiter fuisse dicitur in Beseleel, II 93D', Josue, 481A', Othoniel, III 124A', Gedeon, 147A', 150C, Jephthe, 173B', Samson, 184D', 190B, David, 352B, 562C, Daniele, X 94D. Quomodo irruerit in Balaam, II 461C, atque insiluerit in Saulem et in nuntios ejus, III 313B', 314B', 319C', 370D' et seq., 371D.

Verba Scripturæ verba sunt Spiritus Sancti, XIII 593A', qui eam inspiravit, 443A', et in ea loquitur cum homine, 422B'. *Vide* Scriptura. Principalis inspirator revelationum prophetalium, quæ illi appropriantur, VIII 315, IX 411, XI 425D', XIII 191C, 623B, XIV 352A', 375D', Prophetas clarius aut obscurius illustravit, X 343A. Spiritus Prophetarum Prophetis subjecti sunt, quo sensu, XIII 194C'. Spiritu Dei locuti, III 562C, X 20A, XIII 684B', Prophetæ eo-

Digitized by Google

dem Spiritu interpretandi sunt, X 197.

Quo pacto Spiritus Sanctus repleverit Elisabeth, XI 391 D, Zachariam, 401 A, et Joannem, 379 B, 391 C, 409 B'. — Qualiter Maria de Spiritu Sancto conceperit, XI 16 C, 18 A, 388 C'. — Spiritus Sanctus eminenter fuit in Simeone, XI 425 D.

Quare vocetur Spiritus Jesu Christi, XIII 61 C, 336 B, 623 B, XIV 174 C. Quotuplici ratione in eo fuerit, VII 496 C, et cum quanta plenitudine, XI 460 C, XII 343 C, secundum Isaiæ prophetiam, VIII 419 C et seq., 619 B, 654 B', 727 D' et seq., XI 150 A, B', 471 B' et seq. Quomodo illum unxerit, VIII 728 B, XI 414 C', 472 A, XIV 149 A, et ad quid eum miserit, VIII 728 B et seq., XI 472 D et seq. — Qualiter in forma columbæ super Jesum baptizatum apparuerit et manserit, XI 39 D, 40 A et seq., 455 A et seq., 600 B, XII 305 B et seq., XIV 136 B. Utrum illa columba vera fuerit, XII 306 B. — Cur per nubem figuratus sit in Transfiguratione, XI 197 A', 600 B. — In omnibus Spiritus Sanctus Christum ut hominem dirigebat, XII 9 D', XIV 84 B'. Quomodo eum duxerit in desertum et reduxerit, XI 41 A, 329 D, 460 D', 470 C. — Quo sensu Jesus baptizaverit in Spiritu Sancto et igni, XI 37 B, 329 A, 451 A' et seq., XII 306 A. Qua ratione exsultaverit in Spiritu Sancto, 9 D'. — Spiritus Sanctus prænuntiavit Christi passiones et posteriores glorias, XIII 623 A'. Qualiter de eo testimonium perhibuerit, XII 553 D, XIV 51 C, 118 A, illumque clarificaverit, XII 558 A'. Testimonium Jesu est spiritus prophetiæ, XIV 352 D. — Quo pacto Spiritus Sanctus Evangelistas inspiraverit, XI 370 A'.

Missio Spiritus Sancti in N. T. qualiter præfigurata sit in V. T., I 644 B, II 34 C', et a Prophetis prænuntiata, VIII 560 A, 633 C, IX 582 B' et seq., 601 B', X 352 B et seq., 675 B, 678 A', XIV 96 D' et seq. — Quomodo Spiritus Sanctus promissus et missus fuerit a Christo, XII 259 D', 420 A et seq., 534 C' et seq., 536 C, 552 C', XIII 677 C, XIV 86 A, 87 B', seu a Patre in nomine Christi, XII 539 A'. — Discipulis bis datus est in signo visibili: primo, per insufflationem, ante Ascensionem; secundo, per ignearum apparitionem linguarum, die Pentecostes, XII 420 D, 608 B'; quare, D', et cur abundantius post Ascensionem, 556 B et seq. Quomodo die Pentecostes illo baptizati ac repleti sint, XIV 86 A, 87 B', 93 B et seq., 94 A', 100 D. Convenienter descendit Spiritus Sanctus quinquagesimo die a Pascha, 94 A, et decimo ab Ascensione, C, hora tertia, 96 B'. — Qualiter discipulis donum linguarum dederit, VII 457 D', XIV 94 C' et seq., 101 A', illosque edocuerit, XII 539 B', 557 C' et seq., 563 A, transformaverit, X 594 C', XI 114 D, XII 556 B', atque in bono confirmaverit, X 594 D, XII 260 B, 535 D, XIV 94 C'. Cordibus eorum legem impressit evangelicam, XIII 503 C', quæ dicitur lex spiritus vitæ, 58 B. Idonei facti sunt ministri novi Testamenti, non littera, sed spiritu, 223 B. Quare Spiritum Sanctum receperint sub specie ignis seu linguarum ignearum, XII 420 D', XIV 93 C', realiter ad extra apparentium, 94 D. — Quot munera Spiritus Sanctus in die Pentecostes primitivæ Ecclesiæ attulerit, VII 435 C et seq., et quomodo eam delicatissime nutrierit, X 594 A', ac potaverit, VII 330 A'. Fideles eum frequenter acceperunt, etiam in signo visibili, X 353 C', XI 37 D, XIII 132 B', 378 B, XIV 101 A', 111 C', 135 D, 150 A, 164 A', 168 D', 188 D'. Non ex operibus legis illum receperunt, XIII 275 B'. — Spiritu Sancto pleni fuisse dicuntur primi diaconi, XIV 120 C', maxime S. Stephanus, XI 460 B, XIV 121 D, 131 B'. — Quid designetur per Spiritum qui Philippo locutus est, XIV 137 B, eumque rapuit, 138 C. — Spiritus Domini replevit orbem terrarum, quo sensu, VII 457 D. — Qualiter loquatur per Christi testes, VII 106 C, XI 127 A', XII 56 D, 260 B, 553 B', XIV 122 A'. — Generalia concilia regit, V 660 C, VII

Digitized by Google

54B', VIII 226A', XI 210C. — Arguit mundum de peccato, de justitia et de judicio, V 519A, XII 556B' et seq.

A. Spiritus Sancti inhabitatio et operationes in anima. — Ad Spiritum Sanctum recipiendum vel servandum, quænam disponant ac requirantur, VI 571C, XII 33B', 536A, XIII 321B'. — Animalis homo non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei, XII 556D, XIII 135A. Disciplinæ fons et causa, VII 455D', Spiritus Sanctus inhabitare renuit peccatores, XI 379D, XII 536B, specialiter hypocritas, VII 456A, et superbos, III 436D', XI 443D, XIII 594A et seq., necnon eos qui fel amaritudinis in corde reservant, XIV 136B. Aufert se a cogitationibus quæ sunt sine intellectu, VII 456C. Cur illum accipere mundus non possit, XII 535C'. — In quibus requiescat, II 380D', XI 443D, XIII 665B'. Quibusnam et quomodo infundi et dari perhibeatur, XI 379D, XIII 41A', XIV 44C'. Quosnam implere dicatur, II 93D', XI 379A', et quot sint gradus plenitudinis ejus, 460A. In ferventibus equitat, IX 230D. — Qualiter in nobis habitet, IX 582D', XIII 61A et seq., 140B, 437A', ita ut membra nostra sint illius templum, 150D'. Qui adhæret Domino unus spiritus est, 150A'. Quo sensu Spiritus Sanctus maneat nobiscum in æternum, XII 535A'. Quomodo cognoscere valeamus an in nobis habitet Spiritus Sanctus, VII 271B', XII 327C, 536C, XIV 44D', ac proinde tota superaltissima Trinitas, 40B. — Spiritus ubi vult spirat, cujus vox quomodo audiatur, XII 327A et seq., XIV 171C'.

Ex Spiritu Sancto est salus, virtus et profectus animæ, X 637C'. Ejus gratia in omnibus sacramentis collata, XIII 456D, quantopere nobis necessaria sit, VI 442D. — Qua ratione homo ex aqua et Spiritu Sancto renasci debeat, XI 451B' et seq., XII 326A et seq., XIII 456D. Ipsi Spiritui adscribitur peccatorum purgatio per Baptismum, VIII 358B, in quo datur, D, XI 329A, 451B', XIII 404A', 456A'. — In Confirmatione per impositionem manuum confertur, XIII 492B'. — Spiritus iræ Dei dictus, V 503A', purgat, illuminat et perficit, B'. Per ejus infusionem omnia reviviscunt, IX 590D et seq., et nova fiunt, VI 442D', IX 582B', XIII 231C, 456D. — Concipere et parere Spiritum, quid sit, VIII 518B. — Qualiter impetrare valeamus cor novum, spiritum rectum et novum, VI 45A', IX 458D', 501C, 582B' et seq., XIII 316A', XIV 434B. — Missus in corda fidelium, Spiritus clamat : Abba, Pater, XIII 63A, 281D'. Non accepimus spiritum servitutis in timore, sed spiritum adoptionis filiorum Dei, 62D' et seq., spiritum virtutis et dilectionis et sobrietatis, 436B. Quicumque Spiritu Dei aguntur hi sunt filii Dei, 62C; ipse enim testimonium reddit spiritui nostro quod sumus filii Dei, 63D'. Si quis Spiritum Christi non habet, hic non est ejus, 61C. — Non spiritum hujus mundi accepimus, sed Spiritum qui ex Deo est, ut sciamus quæ a Deo donata sunt nobis, XIII 134B'.

Ad actus meritorios indigemus actuali motione Spiritus Sancti, III 653C, IV 423A, 440C, VII 25B, VIII 16B', X 613A', XIII 62A', 222D', 302A', XIV 460C, quæ a quibusdam vibratio nuncupatur, IV 688C. Nemo potest dicere, Dominus Jesus, nisi in Spiritu Sancto, XIII 182C', et nemo in Spiritu Dei loquens dicit anathema Jesu, D. Idem Spiritus invocandus est ad loquendum ac audiendum de Christi passione, XII 197B'. — Ejus illustratione qualiter indigeamus, VII 509C'. Spiritus gratiæ et precum, X 675B, pro nobis postulat gemitibus inenarrabilibus, XIII 68A', nam quid oremus, sicut oportet, nescimus, A ; orare nos facit, et orantes exaudit, C'. Quomodo in Spiritu Sancto orandum sit, XIV 75C'. — Scrutator renum ac cordium, et linguæ auditor, VII 457A et seq., scientiam habens vocis, D', animas excolit, 339A, dirigit, VIII 295A', assidue excitat et movet, II 387A. — Infallibilis est magister, XIV

Digitized by Google

27A, 171C', a quo profluit omnis cognitio nostra, IV 571A', XIII 133D'. Nisi intus loquatur, in vanum foris prædicatur, X 403B. Qualiter in anima diem spiritualem faciat, 251B, 625C. Tarda molimina nescit, IX 250D'. — Unctio Spiritus Sancti qua christi nominamur, VI 617B', per oleum exprimitur, IX 222B. Ejus recensentur effectus, XIV 24B'. Ea docti sunt omnes electi, X 160B, XIV 24D', 26D' et seq. Sollicite servanda est, 26B'. — Qualiter Deus Spiritu principali infirmitatem nostram adjuvet, XIII 67D', 336C, nos protegat, VIII 359A, confirmet, VI 45C', XIV 435A, atque consoletur, IV 424B', XII 534C'. Diabolus non superatur nisi virtute Spiritus Sancti, V 34A', 35A. Ubi Spiritus Domini, ibi libertas, XIII 224D'. — Quo sensu ad invidiam concupiscat spiritus qui habitat in nobis, XIII 593A'. — Non est regnum Dei esca et potus, sed justitia et pax et gaudium in Spiritu Sancto, XIII 107A'. — Nobis datus in pignus et arrham futuræ resurrectionis et beatitudinis, XIII 61B', 218A', 277A', 301A' et seq., Spiritus Sanctus in terram rectam nos deducit, VI 662D', VIII 358A', XIV 461C'.

B. Gratia gratis data. — Dona et fructus Spiritus Sancti. — Quare gratia gratis data dicatur manifestatio Spiritus, XIII 183C'. Enumerantur gratiæ gratis datæ a Spiritu Sancto, 184A et seq., qui eas dividit singulis prout vult, IV 628C, XII 327A, XIII 96B' et seq., 185B et seq., 224D', 478D. An et quatenus appetendæ sint, 190D et seq. — Bona naturæ, dona fortunæ et necessaria vitæ a Spiritu Sancto profluunt, VII 457C'.

De quidditate, numero et effectibus donorum Spiritus Sancti agitur, III 600D', VIII 419C' et seq., IX 621A, XIII 62B', XIV 353B. — Ratio et voluntas subjecta sunt donorum, VIII 420C, XII 317A', quorum quatuor intellectum, tria voluntatem perficiunt, XI 56B. — In quibus conveniant aut distinguantur virtutes et dona, beatitudines et fructus, XI 51B', XIII 290C. Dona a virtutibus realiter distinguuntur, eisque digniora sunt, exceptis virtutibus theologicis quæ præstantiores sunt donis, VIII 693C', XI 51C'. Dona et virtutes connexa sunt, IV 327A, 457A, XIII 125C, et sese invicem juvant ac perficiunt, IV 327C, V 439A', VI 664D, VII 362D, VIII 420A, X 637A'. — Dona gratiam et caritatem semper sequuntur, IV 463C', 541B, VIII 420B, XIII 62C', 492D', XIV 42C', et simul cum fide infunduntur, XIII 40C. Qualiter ea conferat Christus, XI 472D', in cujus anima perfectissime fuerunt, VIII 419B', X 632A', XI 41A. Quinam donis Spiritus Sancti abundent, IV 483C', V 553C'. — Quomodo eis abuti quisque possit, IV 328A, VII 494A'. — De singulis donis Spiritus Sancti, *Vide* Consilium, Intellectus, Pietas, Sapientia, Scientia, Timor. Donum fortitudinis in quo sistat, IV 365B', VIII 420A', XIV 122C. — Per dona Spiritus Sancti, delicatissima animæ fercula, VIII 510B, XII 387B', anima renovatur, ornatur et ineffabiliter nobilitatur, VI 442D', VII 320B, 379C', IX 582B', XIV 353B. Qualiter donis et virtutibus ædificetur domus spiritualis in qua Sponsus supernus cum anima demoratur, VII 320D', VIII 693C'. Virtutes et dona sunt vestimenta, ornamenta et arma Ecclesiæ seu animæ fidelis, IV 693B', VII 370C', XIV 249D'. Vocantur arma lucis, XIII 102C'. — Sapientiæ donum soli comparatur, cetera dona stellis, IV 440B, 474D, VI 628B'. — Per septem filios Job figurata, IV 326A, quomodo dona Spiritus Sancti in nobis agant convivium, B'. Signantur etiam per septem agnas Abrahæ, I 285C', per septem boves Pharaonis, 403B, per septem columnas domus Sapientiæ, VII 60D, et solii Salomonis, 362D, per septem candelabri lucernas, II 55A', X 637C, per ligna ad ædificandum templum comparata, 605A, per portas Jerusalem, V 241B, per septem oculos qui sunt su-

Digitized by Google

per lapidem unum, X 632D, XIV 269C', 353B, per septem panes a Christo multiplicatos, XI 185A', per lapides pretiosos fundamenta muri Jerusalem supernæ ornantes, XIV 369C et seq. Assimilantur malis punicis, VII 413B, fluminibus aquæ vivæ, IV 572B', XII 420A, et igni, XIV 353B.

Fructus Spiritus Sancti quinam ponantur, et quo ordine distincti, XIII 289B et seq.

IV. PECCATA IN SPIRITUM SANCTUM. — Spiritus Sanctus quomodo contristetur, XIII 318B, exacerbetur, VIII 742A, exstinguatur, XIII 392C. — Quantum rogandus sit Deus ne Spiritum Sanctum suum auferat a nobis, VI 45B', XIV 434A'. — Quam gravia sint blasphemia et cetera peccata contra Spiritum Sanctum, et quo sensu irremissibilia, V 555D, VII 456C', X 342D, 369C', XI 154A' et seq., 302A', XII 54A' et seq., XIII 512D'. — Spiritui Sancto mentitur qui frangit votum, XIV 113C. — Qualiter Simon magus emere voluerit potestatem conferendi Spiritum Sanctum, XIV 135B'.

Cf. Filius, Pater, Spiritus, Trinitas.

SPOLIUM. Quo jure Hebræi Ægyptios spoliaverint, I 501C', 568C. Spiritualiter, quomodo spolietur Ægyptus, 504B'. — Cur Ecclesia spoliis non indigere dicatur, VII 196C.

SPONSIO. Stultus manibus plaudet, quum spoponderit pro amico suo, VII 118C. *Vide* Fidejussio.

SPONSUS et SPONSA. De desponsatione Dei cum creatura rationali, *Vide* Deus (Attributa moralia). Omnis anima est Dei sponsa aut diaboli adultera, VII 189D, 313A, VIII 66C. — Ratio sponsi Verbo incarnato proprie convenit, VII 291. Quo diademate coronatus sit in die desponsationis suæ, 355B et seq., 363A'. Illius thalamus fuit uterus B. Virginis, V 518B'. Sponsam valde puram et sinceram requirit, II 277C'. Qualiter super sponsam gaudeat, VIII 733C'. Filii Sponsi lugere et jejunare non poterant, quamdiu cum illis erat Sponsus, XI 113C', 499A; sed quum ablatus est ab eis, tunc jejunaverunt, 113D', 499A'. Amicus Sponsi fuit S. Joannes Baptista, qui quomodo audiendo vocem ejus gavisus sit, XII 340C et seq. — Multiplex distinguitur sponsa Christi, videlicet Ecclesia militans et triumphans, anima fidelis, B. Virgo, VI 11A, VII 291, X 222D', XII 340A', XIII 247C', XIV 362C', 364C'. Ornamentum et fascia pectoralis sponsæ Christi, quæ sint, IX 33C. Inter sponsas Christi non est invidia, VII 409A. — De Christo ejusque triplici sponsa exponitur Canticum canticorum, VII 296C et seq. — Sapientia sponsa dicitur justi, *Vide* Sapientia. — *Cf.* Anima, Canticum, Christus, Ecclesia, Maria, Nuptiæ, Uxor, Vir, Virgo.

SPURIUS. Quomodo a manzere et notho distinguatur, et an a civilitate Hebræorum excluderetur, II 609D, 611C, III 355C. — Nunc spurii a sacris arcentur ordinibus, II 609A'.

SQUALOR. Quis proprie squalens vocetur, IV 638B'.

SQUAMA. *Vide* Piscis.

STABILITAS. Commendatur stabilitas cordis in Deo, X 477B, XI 543D' et seq., XIII 206A'. Optimum est gratia stabiliri cor, non escis, 528B'. — Stabilitas cum pertinacia non est confundenda, X 477C. — Per ligurium denotatur, II 79A'. — Mentis stabilitas comparatur per patientiam et caritatem, VII 38C, mansuetudinem et humilitatem, XI 146A. Sapientibus et virtuosis præcipue competit, *Vide* Justus, Passio, Peccatum, Sapiens, Sapientia. Stabilitate loci juvatur, IV 636D', VII 168D, XI 125B. — Qui serviunt Deo non sunt stabiles, quo sensu, IV 372B'. — *Cf.* Inconstantia.

STABULUM. Quid stabulum et stabularius de quibus in parabola Samaritani, XII 20B', D'.

STACTE, species myrrhæ, I 410A, II 91C.

STADIUM. Quid sit, XII 252C, 390C', XIII 167B, XIV 328B. — Quid denotetur per

Digitized by Google

quindecim stadia quibus Jerusalem a Bethania distat, XII 481 B.

STAGNUM Genesareth. *Vide* Mare Galilææ.

STANNUM, quid agat circa alia metalla, X 638B', et quid signet, VIII 331 C, X 636C, 638B'.

STARE. Qui se existimat stare, videat ne cadat, IV 498B, 512C', VI 417A, VII 268C, XIII 171A, XIV 445A'. — In via Dei non est standum, sed progrediendum, IX 54C'.

STATER, moneta. Cujus valoris fuerit, III 306D', IX 438C. — Qualiter Christus staterem creaverit in ore piscis, XI 201C'.

STATERA. Statera justa Deo placita est, II 264B', VII 109A, VIII 253 B, IX 652D', et æquitatem divini judicii significat, IV 645B, X 90C'. Statera dolosa quantum Deo displiceat, VII 71B, X 503D, 505D', et quid spiritualiter signet, VII 71C. — Deus libravit in pondere montes, et colles in statera, VIII 604D'. Tanquam momentum stateræ, sic est ante eum orbis terrarum, VII 522A, VIII 605B'. — Qualiter per stateram designetur Christus, IV 396B. Statera in manu sedentis super equum nigrum, quid denotet, XIV 276D. — *Cf.* Pondus.

STATUA. Statuæ idololatricæ, *Vide* Idolum, Sculptile, Simulacrum. — Statua quam per somnium vidit Nabuchodonosor, X 25D', quid significaverit, 26A' et seq. Qualiter statuam auream a se erectam adorari præceperit, 31 A et seq., et quomodo illum imitentur avari ac hæretici, 32B. — Statua quam in visione adspexit S. Franciscus, triplicem Ecclesiæ statum figurabat, X 30C'.

STATUARIUS figurat Deum omnium fictorem, X 671 D.

STATURA Sponsæ palmæ assimilatur, VII 419B', 425D, 428C.

STATUS. Status a quo distinguitur a statu in quo, XIII 154D'. — Qualiter Sapientia æterna mundi statum variet, VII 59B. Duplex orbis terræ status, XIII 478D'. — Homo nunquam in eodem statu permanet, IV 498A. — Qualiter in statu suo unusquisque manere debeat, XIII 154C' et seq. — Status innocentiæ statui pœnitentiæ, absolute loquendo, præferendus est, XII 104D'. — Quot sint in populo christiano status, II 328A, III 322A, 623D, IV 319D', VII 405C', XI 161D'. — Tres animarum fidelium status quomodo figurentur, et quænam eis approprientur, II 336D', 342A' et seq., 470A, III 321C', 363D, 623C, VI 305A', 408B, VII 5B', 145D', 379C, 405A', 411C', IX 615B', X 199B', XI 52A, 161C', 335C', XII 617C. *Vide* Perfectio. — In omni statu sunt boni et mali, XII 142D, et sæpe in statu inferiori perfectiores inveniuntur quam in superiori, XI 161D'. — Triplex Ecclesiæ status quomodo S. Francisco revelatus, X 30C'.

STELLA. Stellæ quando ac quomodo creatæ, I 16C, 18D' et seq., 21C et seq., 40C et seq., 43 A, B', et ad quem finem, 41B, 43C, IX 228C. — Cœlum decorantes, VIII 258B, 259C', magnificentiam Conditoris sui multipliciter ostendunt, 258A, 607C', X 52C'. Deum modo suo laudant, V 3B', VI 686C, et adorant, V 252B, eique lætantes obediunt, VIII 257C, 259D', IX 395C, B'. — An sint animatæ, IX 395A'. — Utrum moveantur in cœlo, I 43B, V 8D'. An earum cursus perfecte fuerit declaratus tempore Græcorum, I 146C', et Salomonis, VII 495B'. — Minima visibilis major est toto mundo, XIV 19B'. — Earum numerus an et a quibus cognosci queat, I 225D, VI 679B', VIII 608A. Omnes videri nequeunt, nisi sub æquinoctiali, IV 429A. — Quomodo in inferiora et etiam in potentias animæ influant, I 44C, III 45B, IV 378B, 429C, 605B, V 63B', 64B et seq., 66B et seq., 67C' et seq., 355B', 455A', VII 281A, 530D, VIII 640B, IX 102B, X 51C', XIII 67B.

Ethnici et Judæi idololatræ stellas seu militiam cœli colebant, IV 650C, etc. *Vide* Militia, Rempham. — Contra Sisaram qualiter stellæ pugnaverint, III

Digitized by Google

139B'. — Stella Magorum qualis fuerit, XI 22B', 30B', XIV 210A'; ubi apparuerit, XI 22C, et quando, 28A'. Quomodo ejus apparitionem Magi prænoverint, II 467A', XI 22B, A'. Cur ad tempus disparuerit, 22C', et quomodo illos denuo præcesserit, 24B'. — Stella formam gladii habens per annum super Jerusalem pependit, ante illius destructionem, XI 260A'. — In novissimo die, stellæ moveri desistent, II 542C, VIII 260B, splendorem suum retrahent, X 359D', et cadent de cœlo, quomodo, XI 266A', XII 193D'; deinde in melius commutabuntur, VI 420B, VIII 548A.

Christus est stella splendida et matutina, XIV 377D'. Quis designetur per stellam ortam ex Jacob, II 465C' et seq., 466D, 467A'. — Quid intelligatur per stellam matutinam vincenti promissam, XIV 247C', per septem stellas in Christi dextera, 235D, 237B, 238B, per coronam stellarum duodecim in capite mulieris, 307D, per stellas de cœlo cadentes, XI 266D', XIV 278B', 288C', 290D. — Stellæ figurant Sanctos, IV 440A, V 456B', IX 234C', electos, XIII 517D, Apostolos et doctores, V 453B, VI 628B', X 160D et seq., 440C', homines virtuosos et doctos, I 62D', IV 347B', VI 679C', X 52D', 118C, XIII 38C, religiosos et inferiores prædicatores, XIV 289C, hypocritas, IV 343A. Significant etiam dona inferiora Spiritus Sancti, 440B, VI 628B', et sensus corporeos, VII 284C.

Qualiter Deus justis sit in velamento die, et in luce stellarum nocte, VII 516C. — Quo sensu stellæ dicantur claudi sub signaculo, IV 427B', 440B, obtenebrari et turbari, VII 284A, VIII 433C, X 340C, mundæ non esse in conspectu Dei, IV 601B'. — Stella a stella differt in claritate, sic et resurrectio mortuorum, XIII 202B'.

Cf. Astrum, Cœlum, Firmamentum, Hyades, Orion, Pleiades, Sidus.

STELLIO quale sit animal, II 210C, VII 190A', et quid signet, D'.

STEPHANA, matrona a S. Paulo laudata, XIII 207A' et seq., cum familia sua ab ipso baptizata est, 127C'.

STEPHANUS (S.), protomartyr. Scriba in lege peritus, XI 256C', Spiritu Sancto plenus, 460A, XIV 131B', quibusnam virtutibus floruerit, 121D, 122B, A', 131C. — De quibus accusatus fuerit, XIV 122B' et seq. Elucidantur verba quæ pro sua defensione protulit, 123C et seq. — Qualiter ejus facies splenduerit, XIV 123B. — Quomodo ante oculos ejus aperti sint cœli, XIV 132A'. Qualiter viderit gloriam Dei, et Jesum stantem a dextris virtutis Dei, 131C' et seq. — Quantam caritatem moriens exhibuerit, XIV 133A. Virtute orationis ejus S. Paulus creditur illustratus fuisse, 133A'. — A quibus sepultus sit, XIV 133D', et quare super eum planctum magnum fecerint, 134A. — Ex dispersione fidelium quæ illius lapidationem secuta est, aucta fuit evangelica fides, XIII 548C', XIV 133C, 151C et seq.

STEPHANUS Papa, judicium ferri candentis seu aquæ ferventis prohibuit, III 362B.

STERCUS. Gloria peccatoris stercus et vermis est, IV 565B', V 278C'. — Qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercora, IX 364D, 368D'. — Stercus solennitatum quid sit, X 699C, 702D'. — De stercore boum lapidatus est piger, VIII 125B. — Peccata stercoribus assimilantur, XII 79B. — *Cf.* Jumentum.

STERILITAS. Deus qui aliis fecunditatem præstat, non est ipse sterilis, VIII 738C. — Hebræis mandata Dei custodientibus repromittebatur fecunditas tam in hominibus quam in gregibus et in fructibus terræ, II 37C, 552D', X 708D. Feminarum sterilitas in V. L. maledictio reputabatur, I 342B, V 95A', VIII 356D'; attamen sanctorum Patriarcharum uxores steriles fuerunt, XI 374C'. — Quandoque sterilitas fecunditati præstat, VII 472A, XII 237A. — Quantum tempus apud Hebræos et Christianos, ad explo-

Digitized by Google

randam fecunditatem, conjugibus detur, I 236 C'. — Ecclesia ex gentilibus collecta, prius sterilis, fecunda facta est, III 265 C', VI 517 B, VIII 662 B et seq., 690 A et seq., 757 B' et seq., XIII 284 B'. — Spiritualiter, steriles dicuntur iniqui, IV 519 C', VIII 500 D, IX 180 B.

STERNUTATIO. Quomodo fiat, V 31 D'. — Sternutatio ceti dicitur splendor ignis, V 32 A ; quid exprimat, B.

STIBIUM. Quid sit, IV 183 B, et quid signet, IX 58 B'. — Ad mundum muliebrem pertinebat, IV 43 D', V 42 B, IX 50 B', 530 C.

STIGMA. Reprobantur stigmata idololatrica, II 263 B, D. — Stigmata Christi S. Paulus in corpore suo portabat, XIII 293 A'.

STILLARE metaphorice est in modum guttarum pluviæ effundere sive res, sive verba, IV 632 D, IX 511 A, X 126 C, 415 B', 481 C. *Cf.* Stillicidium.

STILLICIDIUM. Stillicidiis assimilantur incarnatio Christi, VI 208 C, et Baptismus, 145 D.

STIMULUS. Arator stimulo boves agitans, VIII 233 D', quid signet, 235 A'. — Stimulus mortis peccatum est, XIII 205 B'. — Durum fuit S. Paulo contra stimulum calcitrare, XIV 139 A'. Cur et qualiter ei datus sit stimulus carnis, XIII 255 B'. Illum sibi petens auferri, quare exauditus non sit, VI 414 C, XIII 256 B.

STIPENDIUM. Stipendia peccati, mors, XIII 51 D'. — Spiritualia ministrantes stipendium vitæ accipere possunt, VII 149 D', XIII 114 C, 163 C et seq., 380 A'.

STIPULA. Stipulæ siccæ assimilatur senex, IV 495 C, necnon peccator, 503 B'. Impii comparantur stipulæ vento raptæ, VI 299 B, VIII 607 A', 610 D', IX 125 B', aut igni traditæ, VIII 366 A, 649 B', X 709 D. — Per stipulam designantur peccata venialia levissima, XIII 139 A. — Quinam concipiant ardorem, et pariant stipulam, VIII 565 C, 571 B'.

STOICUS. Stoici in sola animi virtute felicitatem ponebant, XIV 180 B'. — Quid docuerint de passionibus, IV 316 B, 331 C, 356 A, et de bonis exterioribus, 316 D. — Allegantur de virtutibus, XI 52 B, et de impiorum pœna, IV 549 B.

STOLA. Quid sit, I 420 B'. — Stola Christi dicitur ejus humanitas, VIII 737 D. Eam lavit in vino, quo sensu, I 445 D. — Stola prima pœnitenti restituta, quid sit, XII 112 B'. — Per stolas albas electorum quid exprimatur, XIV 262 A', 277 D', 283 A. Qualiter stolas suas laverint et dealbaverint in sanguine Agni, 284 A, 377 C.

STOMACHUS. Stomachum implere ardore, quid, IV 513 B'.

STORAX, arbor aromatica Arabiæ et species resinæ, I 410 A, VIII 145 C.

STRABUS Walafridus, monachus Fuldensis, auctor Glossæ ordinariæ, allegatur : de cœlo empyreo, terra et firmamento, I 18 C et seq., 23 B, 32 C', XII 566 C, de arca Noe, I 155 C', de patria Abrahæ, 205 B', 206 D, de septuaginta senioribus, II 39 A', de tabernaculo, 60 C, de muto, ranarum specie, VIII 119 A, etc. (Migne *Patrol. lat.* tom. 113, 114.) *Cf.* Glossa.

STRAGULATA vestis, quid sit, et quid exprimat, VII 198 D'.

STRATOR. *Vide* Laguncula.

STRATUM. Qualiter lacrimis rigandum sit, V 440 A', C', XIV 401 B'. Super stratum quomodo memores Dei esse debeamus, VI 129 B. — Quomodo Deus in infirmitate versaverit stratum Christi, V 664 D, et hominis misericordis, 667 D'. — Cor hominis est stratum in quo simul requiescere non possunt Deus et diabolus, VIII 529 D', 533 D'. — *Cf.* Lectus.

STRIDOR dentium qualis sit in inferno, XI 102 B', XII 86 B'.

STRUTHIO, avis. Describitur, II 207 B', V 14 B et seq. — In V. L. inter aves immundas computabatur, II 207 A'. — Moraliter, signat clericos et religiosos negotiis sæcularibus se immiscentes, II 214 C, 713 B', simulatores, hypocritas et hæreticos, IV 642 C, V 15 B, VIII 437 D', 576 A', 630 A', superbos, V 15 C, crudeles, IV 642 C, IX 364 B, prælatos negligentes, 368 D, parentes filiorum curam

Digitized by Google

non habentes, V 15C. — Quid luctus struthionum, X 471C'.

STUDIUM. Ex studiis suis intelligitur puer, VII 133C'. — Studia a vitiis carnis et otii periculis retrahunt, VII 229A'. — Studiosi bona phantasmata in somno habent, VII 31A'. — *Cf.* Scientia, Scriptura.

STULTITIA. Pueris innata est, VII 93B', 145C. — Stultitia seu vitium puerilitatis sapientiæ dono opponitur, XIV 347B. Stulti vocantur qui discretionem non habent eligendorum ac vitandorum, IV 374D', maxime vero qui vera ac salutari sapientia carent, quales sunt vitiosi, carnales et peccatores in peccato mortali jacentes, 554B, VII 153A, IX 56D', XII 59B', XIII 692A', XIV 29C. Eorum infinitus est numerus, VII 219A'. Stultus est qui in se ipso confidit, 176A', qui de dignitatibus gaudet, 118D, vel de donis Dei superbit, VIII 38B' et seq., qui Deo præfert caduca, æternis transitoria, IV 340A, 423B, VII 10B', VIII 88A, IX 57C, etc., qui pœnitentiam procrastinat, et peccata peccatis adjicit, *Vide* Peccatum, Pœnitentia. Qui sectatur otium et profectum negligit, stultissimus est, VII 80B. — Cur Christus discipulos suos vocaverit stultos, XII 254C.

Stulti, id est peccatores, Creatoris in se deturpant imaginem, VII 98D', et frustra ei sacrificant, 237A. Impietatem suam in Deum retorquent, 126D', et matrem suam, id est Ecclesiam, despiciunt, 101A'. — Miseros aspernantur, IV 554B. — Veram sapientiam apprehendere nequeunt, VII 152D', VIII 88B, 122B', illamque contemnunt, VII 10B', VIII 123C. — Non nisi præsentia ac apparentia solent attendere, IV 340A. — Imprudentes, VII 94B', recte judicare non valentes, 81A, discretionis expertes, 88C, 178C, in tenebris ambulant, 223D', ea quæ sibi sunt noxia cupiunt, 14D', 272B, et periculo culpæ se exponunt, 93C. Eis illudit peccatum, 91B'. — Pigri sunt, VII 234D, et inconstantes, 98D', VIII 169D. Quid intelligatur per urticas, spinas, destructamque maceriam vineæ stulti, VII 156C'. — Oculis vagi, VII 119B', curiosi, VIII 124A, lingua incustoditi, VII 100B, 122D', 178C, 275D et seq., VIII 111B, 123D, 124D, fatui stultitiam ebulliunt, VII 97A', VIII 561B. Stultus ipse si tacuerit, sapiens reputabitur, VII 120B. — Aliis onerosi, VIII 123A, 127D, stulti confusioni se exponunt, VII 68A', et sese spiritualiter perimunt, 122B, 275C. — Non decent stultum verba composita, VII 114D', neque parabola, 163C', 164A, VIII 117D. — Stulti inaniter aut impudenter lætantur, VII 34A', 69B', 101A', 118C, 248A', 249B, VIII 123A', aliosque ad stultitiam provocant, VII 83C. — Superbi, IV 375D, VII 90B', omnes æstimantes stultos, 272D, proni sunt ad iracundiam, 81C, 249D', ad lites, rixas et contumelias, 122A, 132A', 189B'. Ira stulti quam gravis, 166D'; quo sensu illum interficiat, IV 374D', VII 250A. — Divitiis stulti bene uti nesciunt, VII 117C, 128A, eorumque prosperitas fallax est et metuenda, IV 376A et seq., VII 16B'. — Contemptibiles, VII 118C', 126D', prælatione indigni, 34A', 191D, sapientibus jure subjiciuntur, 77A, 113C. Indecens est stulto gloria, 162B, 163D'. — Qualiter Deus consiliarios adducat in stultum finem, IV 480B, B', 486C'. — Stulti domum suam ædificant super arenam, XI 97B'. — Plerumque mala pœnæ etiam in hac vita incurrunt, VII 130D', 275C', et in urbem pergere nesciunt, quo sensu, D'. Nonnunquam ante tempus moriuntur, 254B'.

Vitandi sunt stulti, VII 88C', VIII 55A', 127B, 169D, 254A. — Quomodo eis respondendum sit, VII 163B, 164A. — Eorum verba et gesta viro prudenti non sunt curanda, III 397B'. — Doctrinam et correptionem non sustinent, VII 67D, 78B, 91D, 98B, 120D', VIII 123D. Vix corrigi possunt, VII 115C', 170C', 178A,

Digitized by Google

179B', VIII 126C et seq.; attamen pestilente flagellato, stultus sapientior erit, VII 130C. — Melius est a sapiente corrigi, quam stultorum adulatione decipi, VII 248C'.

Sapientia hujus mundi stultitia est apud Deum, *Vide* Sapiens, Sapientia, Scientia. — Quare Deus mundum salvaverit per stultitiam prædicationis, XIII 128D'. Verbum crucis pereuntibus stultitia est, 128D et seq., 129B'.

Cf. Fatuus, Insensatus, Insipientia.

STUPPA. Stuppæ assimilantur peccatores, VIII 121C, X 43D.

SUAVITAS. Suavitas dicitur mentis dulcedo, et blanda quædam applicatio ad proximum, XIII 232D'. — Deus essentialiter suavis est, *Vide* Deus (Attributa moralia), Spiritus Sanctus. — Sapientia disponit omnia suaviter, VI 671A', VII 499C. Non invenitur in terra suaviter viventium, IV 618A', 625A'; attamen est quædam suavitas spiritualis quæ Christi inhabitationem non excludit, sed præsupponit, B'. Jugum Christi suave est, XI 146B. — Suavis dicitur sponsa Christi, VII 410C', 414D. — Vir peritus suavis est animæ suæ, VIII 227C. — Qui suavis est, in suis monitionibus contumeliam relinquit, VII 80D. — *Cf.* Dulcedo, Mansuetudo.

SUBDITUS. Subditi anima uxor est prælati, II 350B, III 257D'. Prælati figurantur per caput, subditi per pedes, XIII 186C; prælati per montes, subditi per colles, VI 207D, per valles, 146A, X 470B', et per sulcos, VIII 235A'. — Tria quænam debeat subjectus prælato seu principi, II 699B. Subditi cum superioribus concorditer vivere debent, VIII 156B', XIII 391C', eos diligere, B', revereri et honorare, II 265A, VII 162C, VIII 20D, 22B, C', 64A', 66B', 195D, XII 7B, 359B', XIII 123A', 422A', 425C, 426C, etc., etiamsi juvenes sint, VIII 254B, XIII 422A', majorem autem Deo quam illis honorem reddentes, X 697D'. Pro eis orent, V 296C', XII 2B', XIII 415B'. Tenentur obedire illis licita jubentibus, III 318A', IV 15A, VI 150A, 467B', 665B, VIII 21C' et seq., 33A', 162A', XI 251A, 438B, XII 7A et seq., 460A, 461A, 493A, XIII 100A et seq., 324A' et seq., 368B', 454B', 455D, 530B, 641A et seq., 642C', 670D, XIV 136B', eorumque correptionem humiliter et patienter sustinere, II 44A, III 47D, 368B', IV 502D, V 54A, VI 38B, XIII 578C. In licitis voluntatem suam beneplacito superiorum subjicere debent, XI 196A', XII 476D', XIV 139B'. Qualiter illos humiliter ac discrete reprehendere, imo aliquando denuntiare et accusare valeant, II 225B, III 393B et seq., 509C, IV 521B, X 89C', XI 208A', XIII 371D'. Absentibus prælatis, quid agere moneantur subditi, 283A', 340A'. In doctrina pastorum suorum stabiles permanere debent, XIV 102A, eisque necessaria ad victum et vestitum dare, VII 171B', XIII 438B'.

Quotuplici modo subditi in superiores peccare possint, II 405B, 411C'. Non debent eos temere judicare, IV 673A, VII 277D', illis detrahere, II 25C', III 393A, VII 277C', eos percutere, 119D'. — Coram prælatis non est peccandum, VIII 251B', eorumque actus perversi non sunt approbandi, X 264D'. — Reprehenduntur iniqui quidam ministri prælatorum ecclesiasticorum, III 454C', quos quænam maneant maledicta, 455B. — Pro qualitatibus subditorum disponuntur corda regentium, III 401C', 576B', IV 672C', X 89B. — Inferiorum bona subjectio, et superiorum prudens gubernatio, dona sunt Dei, VI 665A. — Subditi interdum ob superiorum delicta corporaliter puniuntur, II 199A, X 410C'. Qui per prælatum ad culpam inducuntur, non in toto excusantur, 314C'.

Qualiter filii parentibus subditi esse debeant, necnon mulieres viris suis, *Vide* Filius, Pater, Uxor. — Christus parentibus suis subditus fuit, XI 437D' et seq.

Cf. Obedientia, Pastor, Prælatus, Prin-

Digitized by Google

ceps, Rex, Sacerdos, Servitus, Subjectio.
SUBJECTIO. Qualiter Deo subjecta esse debeat anima nostra, *Vide* Deus (Officia et virtutes quibus homo ad Deum ordinatur). — Omnia Christo subjecta sunt, V 418A, 454A, VI 209B et seq., 296D', XIII 200D et seq., 303D et seq., 479B et seq., 658C', et etiam aliquo modo homini, V 455A'. Angelis an subjectus sit orbis terræ, XIII 478C'. — Quomodo subjecti invicem esse debeamus, XI 226C', XIII 97C', 287B', 321D', 338C, 640C et seq. — *Cf.* Subditus.
SUBLIMITAS. Quid sit sublimitas Dei, XIII 311B', et caritatis, A'. Qualiter Deus concordiam faciat in sublimibus suis, IV 600D. — Civitas sublimis dicitur Roma, VIII 514A'. — Sublimia non loquamur, gloriantes, III 267C. Oculos sublimes odit Deus, VII 47A. — Quanto quis sublimior fuerit, tanto plus timere debet ne corruat, IX 488B.
SUBSTANTIA. Substantia sumitur pro divitiis corporalibus et spiritualibus, vel pro essentia seu natura, V 648D', VII 84B, VIII 187B', XII 107A' et seq., etc. Græci nomine substantiæ indifferenter utuntur pro essentia et persona, XIII 472D. — Filius dicitur figura substantiæ Patris, XIII 472D. — Fides est sperandarum substantia rerum, XIII 514C. — Substantia nostra quam fragilis et imperfecta, VI 348B, 645A'; quomodo sit ante Deum, V 647B', et apud eum, 648D'. — Substantia festinata minuetur; quæ autem paulatim colligitur, multiplicabitur, VII 87A.
SUBTILIS. Subtilia, quid ad litteram, et mystice, IX 477B, B', 487C.
SUBUCULA linea pontificis Judaici, qualis fuerit, II 185D', et quid designaverit, 191C. *Vide* Tunica.
SUBULA. Juxta legem Mosaicam, servi perpetui auris subula perforabatur, II 13A, 19B.
SUBURBANUM seu Suburbium. Suburbana Levitis ad alendos greges concessa sunt, II 508C et seq., III 91D et seq., IV 133C et seq. Non nisi propinquis venundari poterant, II 296D', IX 235B'. Quid figurent, II 300D', 512A'. — Suburbia templi et urbis quænam statuantur apud Ezechielem, IX 651D', 673C, et quid significent, D.
SUDARIUM, quid sit, XII 163A.
SUDOR sanguineus Christi in horto Gethsemani, qualis fuerit, XII 221A'.
SUFFERENTIA. *Vide* Sustinentia.
SUFFICIENTIA. Sufficientia nostra ex Deo est, VIII 35A, 71D, XIII 222D'. — Quænam nunquam dicant, Sufficit, VII 188A.
SUFFOCATUS. Suffocata cur Hebræis et primis Christianis vetita, II 713C, XIV 170D'.
SULAMITIS. *Vide* Sunamitis.
SULCUS. Sulci terræ quandonam defleant, IV 652A', C'. — Non sunt seminanda mala in sulcis injustitiæ, VIII 45B. — Moraliter, quid sit sulcos versare, VIII 235A', et confringere, X 286D', 291B'.
SULFUR. In terra latent venæ sulfureæ, quibus accensis fiunt terræ motus, ut in Sicilia, IV 616C. — In domibus mortuorum sulfur olim spargebatur, IV 548B'. — Ignis sulfureus quem pluit Dominus super Pentapolim, I 272B, typus fuit ignis infernalis, 276A'; damnati enim igne sulfureo cruciabuntur, VIII 550A, XIV 324A, 355B', 359A', 364B'. — Sulfur denotat fœtorem vitiorum carnalium, IV 551C', et blasphemiæ, XIV 294A'.
SUNAMITIS. Quomodo interpretetur, VII 408A'. — Mulier Sunamitis Eliseo benefica, quæ fuerit, IV 18B'. Quomodo illius merita deprehenderit, 18D'. Meruit filium sibi supernaturaliter dari, 19C et seq., 20C, et ab Eliseo resuscitari, D et seq., insuper et se ipsam cum domo sua a fame liberari, 38B et seq. Typus exstitit animæ contemplativæ, 23D' et seq. — Sunamitis Canticorum quid designet, et quomodo ad revertendum invitetur, VII 408C, 413A', 416C'. Qualiter in ea non videantur nisi cho-

Digitized by Google

ri castrorum, 408B', 413B', 416D'. — *Cf.* Abisag.

SUPER pro prope sumi solet, I 611B.

SUPERBIA. Superbus apud Græcos hyperphanus dicitur, VII 56B'. — Superbia quandoque sumitur in bono, VII 56B', VIII 725B, 729C', X 553B'. — Superbia Jordanis quæ dicatur, IX 117C, 286D', X 669B. — Quid superbia vitæ, XIV 20B', 21A. Malæ superbiæ plures sunt species, IV 655C, XII 64C, 146B'. Quid superbiæ pes, V 627A', virga, VII 90B', cornu, III 260A', corona, VIII 525A, 532C.

Superbia hominibus non est concreata, sed ex perversa voluntate oritur, VIII 64B. Fundatur in vana et falsa sui apprehensione, 39A. Initium superbiæ hominis, apostatare a Deo, 62D'. — Diabolus seu Lucifer rex est super omnes filios superbiæ, V 36B'. Peccavit ex superbia, IV 606B', V 100B', VIII 63A, 441C et seq., IX 547A' et seq., 561D et seq., XI 44B', XII 439C. Superbia et invidia motus est ad tentandum protoparentes, I 92A, 117A, qui et ipsi elatione peccaverunt, 95C', 96C, 97A' et seq., 116C'. — Superbia virtuosis periculosius insidiatur, III 293C', IV 264A, IX 547D', XIII 255B'. Ipse Christus de superbia tentari voluit, XI 43D, 467C', XIV 20C'. — Quanta futura sit Antichristi superbia, XIII 402A'.

Superbia est velut tumor, atque erectio cordis cæca, inordinata et stulta, IV 468B, 515D', VII 110D, 122C', VIII 442B', X 315C', 439D' et seq., XI 142A'. Quomodo germinet, IX 445B', et semper ascendat, VI 225A. — Superbus honores insatiabiliter appetit, X 552B, et contemni abhorret, VIII 79D. Nomina quæ æqualitatem prætendunt, abominatur, XIII 549C, XIV 203D. Quasi pullum onagri se liberum natum putans, IV 468C, timoris expers, VIII 197C', contra Deum tumet et insolescit, IV 516B, 518D et seq., 522D, VI 215B, IX 282D', X 89D', XI 142A', eique se quodammodo æqualem facit, VIII 442A, IX 545B, 549A', 551B, etc. Alios despicit, VIII 165B, X 380B, 703B'. Pronus est ad invidiam, I 92A, ad iram, V 607D, VII 180A, ad contumeliam, 71C', 90B', et ad jurgia, 86B', 176C, VIII 169D', injuriasque suas nunquam satis vindicasse sibi videtur, 12B. Sapientia carens, VII 141C', XIII 427A, corripientes non sustinet, IV 549D et seq., V 95B', IX 251C', X 241C, et culpas suas excusat, VIII 168C, XII 95A'. Tempore ad pœnitentiam indulto abutitur in superbiam, IV 598D', et peccata multiplicat, VI 554B'. — Scientia inflat, XIII 159C'; caritas non inflatur, 188A'. — Superbia apparet in oculis, IV 516A, VI 611A, VII 138D', 187C, VIII 132A, 412B', in colli erectione, X 291A', in incessu, 478C'. Quomodo ebrietate probetur, VIII 191D. — Superbi comparantur passeri, V 468A', volucribus, X 58B, cedris, V 577A' et seq., VIII 345B, montibus et collibus, III 717A, IV 439C, VI 13C, 437C', 666B, VIII 345B', 601D', 614D, IX 40A', 58A, 401C', 444B, XI 443D, gigantibus, IV 603A'. Figurantur per Moab, VIII 452A, IX 283B.

Superbia omnium vitiorum est origo, IV 551C, V 100B', VI 558B, VIII 63A, XIV 21C et seq., et regina, IV 661C, XI 159A. Quilibet peccator superbus censetur, nam in omni peccato includitur superbia, IV 517A', V 627B', VI 214C', specialiter in peccato ex certa malitia, quod peccatum ex superbia vocatur, II 403B, 405A'. — Quantum superbia Deo et hominibus displiceat, III 154D', V 20C, 153A', VI 234D', VII 47A, 55C, 107C', VIII 61C, 88C, 157A, X 407D, 410C. — Est spirituale furtum, VI 38C, XII 413A. — Plurimum homini nocet, VII 481B', IX 66B', quem decipit et excæcat, IV 468B, VIII 72B', IX 278B, 290D', X 551D', XII 95D, 328B, atque divinæ illuminationis incapacem efficit, VI 197B', 558A', XI 143C et seq., XII 11B et seq. Pacem aufert, VI 14A, gratiam et virtutes infusas expellit, 437C',

Digitized by Google

VIII 26C', 38C', IX 291C, 548B, XI 162B', bona opera corrumpit et destruit, IV 551C, VI 269A, XIII 291D, omnem mentis virorem exurit, VI 457C. — Superbus plerumque in vitia carnalia labitur, III 287C', IV 487C, IX 115A', XIII 17A et seq. — Superbi sunt diaboli equi, IX 55A', servi et filii, V 36B', VII 249D', IX 374C', 547D'.

Superbus divina protectione indignus est, VI 271A', nec exauditur, IV 678A. — Deus superbis resistit, VIII 587D', XIII 594B, 671B; eos capit, IV 450C', increpat, VI 548C, humiliat, II 309D, III 125C', V 505B, VI 293A', 342C, 558A', VII 34B', 110D, 122C', 180B, VIII 63D et seq., 64A, 345B et seq., 348B' et seq., 354D' et seq., 601D', IX 290C', 291A, X 81A, 291A', 439C', 440B', XI 252B', 443D, XII 92D, 147D', dispergit, XI 396D', percutit, IV 606B', et confringit, V 577A' et seq., VI 102D, 167D', 234B', VIII 218D; illos visibilibus invisibilibusque hostibus tradit, IX 545B', 549C'. Quomodo eos visitare dicatur, X 579D. Domum superborum demolitur, VII 102D, VIII 120A'. — Peccatum ex superbia, quod duplici modo committi potest, quam grave, II 405B, et quomodo per legem Mosaicam punitum, 402D' et seq., 584A'. — Superbi æternis suppliciis punientur, III 543B, IV 565B', 603A', V 592B', VIII 63B, 348D' et seq., 363D', 459A, IX 299C', X 315D', 579C, B', 582A', 709D, XII 6B', 147D', XIV 345C.

Quantopere cavenda sit omnis superbia, III 267C, IV 264A, 522A et seq., V 36D', 100B', VI 233B, VII 114C', VIII 15C, 38B', 65A', 71C, IX 124A', XII 8B, 64B, 72B', 380A, maxime principibus et prælatis, II 587A, IV 60D', VIII 67C', 193B, IX 550A', XIII 452A'. — Vitanda est societas superborum, VI 407C, A', VII 110B', VIII 76B. — Superbia consideratione divinæ omnipotentiæ propriæque infirmitatis compescitur, IV 647C, VIII 61D', XIII 142D. Aliquando per tentationem libidinis reprimitur, 255B', D'. Homo ad humilitatem tanto perfectius perducitur, quanto desuper clarius illustratur, IV 661C. — Ad salvandos superbos aliqua adulatione sæpe opus est, II 369B'.

Cf. Ambitio, Gloria, Humilitas, Jactantia, Pharisæus, Sublimitas.

SUPERFLUITAS. Rerum temporalium superfluitas mentis profectum impedit, XI 448D', XIII 427A'. *Vide* Necessarius, Sollicitudo. — Superflua pauperibus eroganda sunt, XI 448D et seq., 519B', XII 44C', 45C, XIV 37A'.

SUPERHUMERALE seu Humerale, pontificis Hebraici ornamentum. Describitur, II 70A et seq., 71A, C'. — Duos lapides onychinos duodecim tribuum nominibus inscriptos habebat, II 70D. — Quid signaverit, II 77A, D, C', 191D.

SUPERIOR. *Vide* Prælatus, Rector, Subditus.

SUPERLIMINARE. *Vide* Limen.

SUPERNATURALE. Supernaturalia primo quibusdam electis revelantur, et per illos ceteris, XIV 149A'. *Cf.* Deus (Providentia supernaturalis), Gratia.

SUPERSTITIO. *Vide* Deus (Officia et virtutes quibus homo ad Deum ordinatur).

SUPERSUBSTANTIALIS. *Vide* Panis.

SUPPLICIUM. *Vide* Pœna.

SUPPORTARE. *Vide* Sustinentia.

SUR desertum, ubi situm, I 307D', 590B'.

SURA. Quid sit, III 193B'. — Suram femori imponere, lugentibus aut meditantibus solitum erat, III 193D.

SURDITAS. Surdo maledicere nefas, II 257B, 265D'. — Spiritualiter, quinam surdi dicantur, VI 98B, 102B, VIII 538C, 623C', 625D', et quomodo audiant, XI 136D, 543C. — Surdi multi corporaliter et spiritualiter a Christo et Apostolis curati sunt, VIII 578B', XI 339D et seq., 342D et seq.

SURSUM. Quæ sursum sunt quæramus, XIII 365D, et sapiamus, D'.

SUS. *Vide* Porcus.

SUSA seu Susis, civitas. Metropolis erat Persarum, V 175A, 235A, seu Elamita-

Digitized by Google

rum, X 115B, et urbs fortissima, 114D'. — Ibi mansit Esther, V 178 C'. — In ea Daniel mausoleum regum Persarum atque Medorum exstruxit, X 115 B. — *Cf.* Ecbatanis, Ulai.

SUSANNA, filia Helciæ. Susanna interpretatur obtentus lilii sui, seu lilium, X 166C. — Corpore pulchra, pulchrior mente, X 166D, 172A', vere digna filia Israel, 174C', et Juda, 176D, Deum timebat, 166B', eratque honesta conversatione ac fama, 172B. — Cur meridie in pomario deambulaverit, X 168A, et quale oleum sibi præceperit afferri, 170B. — Fortior quam Lucretia, X 171 D, mori maluit quam Deum offendere, 170C' et seq. Exclamans contra impudicos judices legem dupliciter implevit, 171 B'. — Qualiter flens ad cœlum suspexerit, X 172D', et Deum invocaverit tanquam innocentiæ suæ testem, 173A' et seq. — Quomodo exaudita sit, et a Daniele liberata, X 174 A et seq.

Senes, castitati Susannæ insidiantes, de tribu Juda orti, X 172C, videntur fuisse Achab et Sedecias pseudoprophetæ, de quibus loquitur Jeremias, IX 208C' et seq., X 165D, 167B', 176C. — Quam pravi fuerint, IX 209D, X 167A', 175C, D' et seq. Quæ illis consenserunt, filiæ Israel dicuntur, non Juda, quare, 176D. — Quomodo specie decepti sensum suum everterint, X 168C et seq., 176A, Susannam invaserint, 170A, A', eam deinde inique accusaverint, 172B et seq., et condemnaverint, 173A'. — Quomodo a Daniele judicati sint, X 175B et seq., et quali supplicio perempti, IX 209B, X 177D. — Sacerdotes impudicos designant, IX 210B'.

Historia Susannæ, quæ in officio Missæ solenniter legitur, contra Hebræos tanquam vera vindicatur, X 165B. — Quisnam fuerit ejusdem auctor, X 165C'.

Cf. Joakim.

SUSANNA, una ex mulieribus quæ Jesum sequebantur, XI 558D'.

SUSCEPTOR noster est Deus, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis).

SUSPENSUS, juxta legem Mosaicam, eodem die de patibulo deponendus erat et sepeliendus, II 600A', 601B'. *Cf.* Crus.

SUSPICIO. Quid sit, et unde oriatur, II 350C', XI 91B. — Triplex ejus gradus et reatus, II 350D', XI 91C. — Vitanda est, VI 552C, X 508A'. — Quum pax sit, impius semper insidias suspicatur, IV 517D'. — *Cf.* Zelotypia.

SUSPIRIUM. Signum est moderatæ tristitiæ, IV 359 A'. — Nisi prius suspiraverit, justus non comedit, IV 346 B, 351 C'.

SUSTENTATIO. Sustentatio Dei, quid, VII 262 B, VIII 15 C', XIII 31 C'. — Quinam brachium Dei sustentare dicantur, IV 602A', VIII 671D'. — Sustentandus est justus, VII 254 D'. — *Cf.* Sustinentia.

SUSTINENTIA. Sustinentia pro patientia sumitur, VIII 18C'. Sustinere idem est ac sufferre, tolerare, etc., *Vide* Adversa, Patientia, Sustentatio, Tentatio, Tribulatio. Beatificamus eos qui sustinuerunt, XIII 605C'. Caritas omnia sustinet, 188C'. Supportemus nos invicem in caritate, IX 633A', XIII 109A, 188B', 250A, 291B, 312D', 367C. An et quatenus sustinendi sint mali, XIV 238C'. — Sustinere idem sonat etiam ac exspectare, VI 178A', VIII 16D', 42A, XIII 519B', etc. — Deum sustinere, quid sit, *Vide* Deus (Officia et virtutes quibus homo ad Deum ordinatur), Spes.

SUSURRATIO. Etsi susurratio frequenter pro detractione sumatur, proprie tamen loquendo, susurro a detractore differt in fine, II 258A. — Susurro bilinguis etiam vocatur, II 258B, V 670A. — Susurratio, quum pejor sit detractione, contumelia et furto, grave est peccatum, V 670A et seq., VIII 37B', in Scripturis reprobatum, II 258A, VIII 37A'. — Susurrator confusione et odio dignus est, VIII 37C', 124D', 174D. — Susurrone subtracto, jurgia conquiescunt,

Digitized by Google

VII 164 D'. — *Cf.* Bilinguis, Detractio.

SUSURRIUM (Susurrus). Susurrium et venæ susurrii, quid, IV 368 D, D'.

SYCOMORUS qualis sit arbor, III 664 C, X 415 A', et quomodo crucem Christi significet, XII 157 B'.

SYENE. Turris Syenes in extremitate Ægypti contra Æthiopiam sita est, IX 552 B, 555 B'. — Quid significet, IX 557 B.

SYLVESTER (S.) Papa, citatur de Deo Abraham, Israel et Jacob, I 496 B, XII 183 B'. (Migne *Patrol. lat.* tom. 8.)

SYMMACHUS, Scripturæ translator. Scripturam V. T. transtulit de Hebræo in Græcum, I 5 A. — Allegatur super Genesim, I 129 C, 149 B', 308 D, 378 B, 401 C; Ecclesiasten, VII 216 A ; Isaiam, VIII 326 C', 371 A', 542 B', 595 C', 761 D; Jeremiam, IX 22 B', 46 C' ; Ezechielem, 414 B', 438 D', 452 B', 474 D, 476 A' ; Danielem, X 64 A, 115 C, 141 D.

SYMMACHUS Papa, utrum ediderit complementum cantici angelici, et quid de illo incipiendo decreverit, XI 417 D'. (Migne *Patrol. lat.* tom. 62.)

SYMPHONIA. Quid sit, X 32 D. — Alia ad audaciam, alia ad lætitiam, alia ad devotionem, quædam ad planctum inducit, XI 117 A. — *Cf.* Musica.

SYNAGOGA. Lato sensu synagoga sumitur pro congregatione seu collectione, V 276 C', 446 B', VI 323 D, 463 A, VIII 26 B', 92 B, 121 C, etc., pro publico conventu, XI 76 D, 126 D', XII 56 C. — Quid synagoga deorum, VI 294 C, synagoga Satanæ, XIV 241 C', 252 D'.

SYNAGOGA SEU LOCUS CULTUS DIVINI APUD JUDÆOS. — Quod apud Christianos designat ecclesia, hoc apud Judæos significat synagoga, videlicet locum cultus divini, vel collectionem fidelis populi, III 647 D, VI 219 B, XI 76 D, XII 582 A. — Secundum legem, Judæi tantummodo in tabernaculo fœderis seu in templo sacrificia offerre poterant, *Vide* Sacrificium ; sed in singulis urbibus synagogas habebant ad quas conveniebant, maxime sabbatis, ad vacandum orationi lectionique legis ac Prophetarum, II 251 D', V 142 D', XI 533 C', XII 79 C', XIV 171 B ; imo et in civitatibus ubi sub dominio gentilium morabantur, synagogas habuerunt, XII 79 C'. — De synagoga ejici grande erat opprobrium, XII 453 A', 511 B, 554 B. — Christus in synagogis frequenter prædicavit et infirmos curavit, VI 296 A, XI 49 A', 119 C', 148 A', 171 D, 330 B, D, 331 C', 471 A et seq., 480 B, 485 B', 502 B', XII 79 C', 403 D', 581 D' ; item Apostoli, XIV 141 B, 157 A', 158 D', 164 B, 178 B et seq., 179 A', 180 D, 185 C', 187 D, 188 A, 189 B. — Archisynagogi seu principes synagogæ qui dicti sint, XI 576 C'. Filiam archisynagogi qualiter suscitaverit Jesus, *Vide* Jairus. Crispus Corinthi archisynagogus ad fidem a S. Paulo conversus est, XIII 127 B', XIV 186 D.

SYNAGOGA SEU POPULUS JUDAICUS. — Describitur Synagoga sub figura virginis in maxima penuria et abjectione natæ, IX 475 B et seq., X 213 D', quam Deus sibi desponsavit et maximis beneficiis ornavit, II 268 B, VII 293 A, IX 15 D', 476 C et seq., X 213 C', 216 D et seq., 308 C', 649 C. — Cur vocetur virgo et filia, IX 129 A', virgo Israel, 156 B'. — Princeps ejus fuit S. Michael archangelus, II 111 D, V 612 B', VIII 99 C, X 120 D, 142 D, 144 D, 158 C. — Quoties Deo desponsata sit, X 223 B'. — Sponsi sui oblita, meretrix facta est, VIII 704 B' et seq., IX 16 A' et seq., 23 D', 34 D et seq., 156 B' et seq., 478 B et seq., 480 B et seq., X 204 A et seq., 214 D' et seq. Quinam amatores ejus perhibeantur, IX 34 D, 479 C' et seq., X 215 D, D', 217 B, 219 A, C'. Filii ejus filii fornicationum dicuntur, 214 C'. Quomodo ex illa exierit spiritus immundus, et ad eam redierit, XI 158 A et seq., XII 38 B' et seq. — Illam magna indignatione zelatus est Deus, X 621 D, 649 D, eam multipliciter puniendo, V 275 A, IX 128 A' et seq., 129 A et seq., 317 B et seq., 479 D', 481 A et seq., X 213 C' et seq., 215 C',

Digitized by Google

216 D', 217 B et seq., 331 B' et seq., imo illi dando libellum repudii, II 624 D', VIII 665 D et seq., IX 36 B', X 213 A. Filia facta latronis, vastata est, 494 C, et in saltum posita, 219 A. — Attamen Deus Synagogam penitus non dereliquit, sed ad pœnitentiam eam excitavit, IX 34 D, 35 A', 37 B et seq., 300 B', 317 A', X 213 C, 330 A' et seq. ; illam consolatus est, nova ei beneficia promittendo, IX 484 A' et seq., X 219 D' et seq., 487 D et seq., 621 D' et seq., 631 D' et seq., 649 B' et seq., etc. ; eam denique clementer suscepit, quandocumque ad eum conversa est, IX 34 C', X 204 C, 216 A, 223 B'.

Vocatur Synagoga virga hereditatis Dei, VI 220 A', Dei congregatio, D, civitas, XII 96 C', et domus, II 389 C', XIII 483 B, quæ qualiter corruerit, IV 324 B. — Vestis Dei quodammodo fuit, IV 324 D. — Designatur per vineam, *Vide* Vinea, per ficulneam infructuosam, XI 233 C, XII 78 A et seq., per ficum quæ protulit grossos suos, VII 335 D', 348 C, per lignum desiccatum, IX 495 B', per terram de qua oriebatur panis, quæ igne subversa est, IV 623 B', per asinam, I 444 D, XI 230 B'. — Assimilatur cursori levi et onagro, IX 22 C, necnon pavoni, 118 A.

Synagoga figurata est per Evam, I 141 B, Agar, 241 B et seq., 285 B, V 433 B, XIII 284 C et seq., Esau, I 325 D' et seq., Liam, 336 A', et Rachelem, X 308 C', per uxorem Putiphar, I 393 B', per Manassen filium Joseph, 436 C', per Noemi, III 232 D, 236 A, et Phenennam, 256 D', 265 A, per uxorem Job, IV 338 B', 561 C, per meretricem a Salomone damnatam, III 606 B', necnon per vellus Gedeonis, 150 A', et hederam Jonæ, X 465 B'. — Designatur per Jerusalem terrenam, XIII 284 D, per Sion, *Vide* Sion. — Synagogæ significantur per virgines, et doctores Synagogæ per adolescentes, X 418 B'.

Proximus Christi adventus aliquibus Synagogæ patribus revelatus est, VII 348 C, qui piis desideriis Salvatorem attraxerunt, V 474 B et seq., VII 296 C et seq., 348 A'. — Quo sensu Christus Synagogæ ubera suxerit, VII 430 B, 444 B. — In adventu Christi maxime impletum fuit tempus miserendi Synagogæ, XIV 446 C' et seq. Quanta tunc fuerit ejus corruptio, IV 623 C', V 477 C et seq. Christum contempsit ac repulit, IV 561 C, 624 C, V 477 A, VI 174 D', et se ipsam corrupit eum occidendo, VII 432 A'. Qualiter propter quadrigas Aminadab conturbata sit, 407 B' et seq. Facta est domus et synagoga Satanæ, VIII 322 C', XI 158 C, XII 38 C', XIV 241 C'. — Derelicta est a Christo, VII 304 A, VIII 666 A, X 213 A, a B. Maria, VII 325 C', et ab Apostolis, IV 624 A', atque loco ejus introducta est gentilitas, I 305 B', II 601 B, IV 624 C', VI 517 C, VIII 690 D, IX 495 B', X 212 B, 224 D', 308 C', XI 35 B', XIII 79 B', 284 C', etc. — Ubique dispersa est, VII 430 C'. — Judæi Christum ejusque discipulos in synagogis suis blasphemant, XI 158 C'. — Interitus Synagogæ per mortem nurus Heli figuratus est, III 285 A'.

Synagoga mater fuit Judæorum, VII 11 C, X 212 D', et mater dicitur Ecclesiæ, VII 430 D', 432 A', cujus etiam in multis typus exstitit, IV 100 A, VI 262 D, 325 C, X 225 B, 653 B, 686 B', XII 79 A', XIII 171 A. — Ecclesia militans quæ medio modo se habet inter Synagogam et Ecclesiam triumphantem, VII 403 D', multo magis quam Synagoga a Deo exaltata est, II 544 C', VII 431 B', XIV 447 D', et dilecta, VI 325 B. — Synagoga non omnino abjecta est, XIII 87 D et seq. Ab Ecclesia ad conversionem invitatur, VII 408 C. In fine sæculi Evangelio credet, V 479 C', VII 408 B, X 232 A, 710 C', XIII 92 A, misericordiam consequetur, X 212 C', 224 B', XIII 93 B, honorabilis fiet, VII 430 C', 431 B', Christoque denuo desponsabitur, X 308 C'. — Contra Antichristum multi Judæi pro fi-

Digitized by Google

de dimicabunt et peribunt, VII 408 C'.

Psalmi qui ad Synagogam referri possunt, *Vide* Psalmus. *Adde* Ps. XII, V 474 B. — An de Synagoga exponendum sit Canticum canticorum, VII 293 A et seq., 301 B'.

Cf. Ecclesia, Hebræus, Israel, Jerusalem, Juda, Judæa, Sion.

SYNDERESIS. Quid sit, II 692 C'. Remurmurat malo, et tendit in bonum, VII 269 A', XII 178 A, XIII 56 C. — Designatur per aquilam, IX 420 A, vermem, V 167 C, cynomyiam et scinifes, VI 457 A, lappam, X 280 C. — *Cf.* Conscientia.

SYNECDOCHE. Frequens est in Scriptura usus synecdoches, XI 181 D'.

SYNODUS. Quatuor synodi celebratæ sunt in Jerusalem, tempore Ecclesiæ primitivæ, XIV 200 C. — Generales synodi a Spiritu Sancto reguntur, V 660 C, VII 54 B', VIII 226 A', XI 210 C. — Per eas Ecclesia frequenter reformata est, VII 351 D. — *Cf.* Concilium.

SYNTYCHE, matrona devota, quam S. Paulus ad perseverantiam hortatur, XIII 347 B.

SYRACUSÆ, urbs Siciliæ. Eam oppressurus deflevit quidam princeps militiæ Romanorum (Marcus Marcellus), XII 168 B. — S. Luciæ martyrio famosa est, XIV 217 D.

SYRIA. Ab Hebræis Aram dicta, sita est inter Euphraten ac mare Mediterraneum, et usque ad Ægyptum pertingit, XIV 171 A'. Vocabatur etiam terra Adrach, X 658 A. Mesopotamiam complectebatur, II 630 D', III 124 C, et Judæam, XI 500 A. — Terræ habitabilis medium esse dicebatur, XI 411 B. — Aromatibus et pannis pretiosis nota erat, II 91 D, IX 542 D'. — Illius metropolis primo fuit Damascus, VIII 381 C', deinde Antiochia, V 282 B'. — Lingua Syriaca an eadem ac Chaldaica, X 18 B.

Syri, a quo orti et nomen sortiti, I 195 B', 291 C', IV 110 C', X 421 C'. — Hebræi Syris traditi propter iniquitates suas, ab Othoniele liberati sunt, III 124 C et seq. — David Syros haud semel devicit, III 487 C' et seq., 495 C' et seq., IV 161 B', VI 113 C. — Razon rex Damasci Salomoni adversatus est, III 671 A. — Asa rex Juda fœdus iniit cum Syris contra regem Israel, III 692 A', IV 223 A et seq. — Victoriæ impio Achab a Deo concessæ contra Syros, III 717 D et seq. Ab eis occiditur, 726 B, 730 A', eo quod Benadad injuste a morte liberasset, 720 A' et seq. — Multoties Syri varia cum fortuna impugnaverunt regna Israel, IV 32 C' et seq., 34 D et seq., 40 B, 41 A', 54 D' et seq., 57 B, et Juda, 54 B, 64 C, 65 C et seq., 93 D, 231 C, 242 B', 249 A, VIII 380 B et seq., IX 248 B'. Quam crudeliter Galaaditas trucidaverint, X 370 A. Quomodo Eliseum capere attentantes, IV 33 B, ab eo cæcitate percussi sint, C', et qualiter ejus precibus ac meritis mirabiliter fugati sint, 36 C et seq. Sagittæ quas Joas rex Israel, jubente Eliseo, contra Syriam misit, quid figuraverint ad litteram, 56 A et seq., et mystice, 57 A'. — Achaz rex Juda diis Syrorum sacrificavit, IV 65 C' et seq., 250 A'. — Juxta Prophetarum vaticinia, Syri propter scelera sua ab Assyriis et Chaldæis vastati sunt, et Cyrenen translati, IV 65 A', VIII 381 D, 389 D' et seq., 394 A, 406 D, 460 B et seq., IX 287 A' et seq., X 369 A et seq., 658 A. — *Vide* Benadad, Damascus, Hazael, Naaman, Rasin, Samaria.

Syria Nabuchodonosor regi Assyriorum subjecta est, V 135 A. — Alexandro Magno mortuo, Seleuco obtigit, V 350 B'. — De Syria, tempore Machabæorum, *Vide* Alexander, Antiochus, Demetrius, Jonathas, Judas, Nicanor, Ptolemæus, Seleucus, Simon, Tryphon. — Qualiter fama Christi per totam Syriam divulgata sit, XI 50 A.

SYROPHŒNISSA mulier, cujus filia a Jesu sanata est, XI 183 C' et seq., quid figuret, 184 B.

SYRTES, quid sint, XIV 213 C'.

Digitized by Google

T

TABERNA. Qui libenter est in taberna, diaboli filius reputatur, XI 435B'. — Tres tabernæ, locus juxta Romam, XIV 217C'.

TABERNACULUM. Quomodo Japhet in tabernaculis Sem habitaverit, I 189A, 192D. — Quid tabernacula Cham, VI 259D, 270B, tabernacula Idumæorum, 298C, 301B'. — Urbes tabernaculorum Pharaonis, Phithom et Ramesses, cur sic dictæ, I 477A', et quid signent, 483D. — Tabernacula Jacob et tentoria Israel quam pulchra fuerint, II 462A' et seq., et quid signaverint, 470A, VI 304C. Diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Jacob, 325A et seq. — Quo sensu Hebræi tabernaculum Moloch portaverint, X 401D, D', seu susceperint, XIV 129C'. — Tabernaculis Cedar assimilatur Sponsa, VII 302D', 303A, 325C. Quomodo hœdos suos pascat juxta tabernacula pastorum, 306C, 318C, 326C. — Quid tabernaculum David, VIII 455B', et qualiter Amos illud suscitandum prænuntiaverit, X 422D et seq., 425C', XIV 170B et seq. — Tabernaculorum convallis, quid designet ad litteram, VI 114A', 485C', et mystice, 116B', 482A, 484D'. — Rechabitæ in tabernaculis habitabant, IX 248B. — Cur S. Petrus tria tabernacula in monte Thabor fieri petierit, XI 196B', 599A. — Ubinam Antichristus tabernaculum suum fixurus sit, X 157C'.

Festum tabernaculorum, *Vide* Scenopegia.

Deus cœlos extendit sicut tabernaculum, VIII 607C, et nubes quasi tentorium, IV 685D'. In fine mundi, terra auferetur quasi tabernaculum unius noctis, VIII 506C. — Sub similitudine tabernaculi materialis Isaias ampliationem Ecclesiæ prænuntiavit, VIII 690A'. — Tabernaculum vocatur corpus passibile, VI 363B, XIII 229B, 681D', et mors depositio tabernaculi, 682B.

Tabernaculum Dei dicuntur Ecclesia militans et triumphans, V 482C, 501B', 564C', 569A, 591C', VI 14D, C', 119C, 121B', 616D et seq., VIII 358D', IX 343B, XIII 502B, XIV 314D', 363B, cor et anima justorum, V 591C', IX 343C, 589C', humanitas Christi, XIV 363A. — Quid templum tabernaculi testimonii, XIV 331A', absconditum tabernaculi Dei, V 564D', 569B. — Cœlum empyreum dicitur locus tabernaculi admirabilis, V 673D, tabernaculum quod nequaquam transferri poterit, VIII 568A et seq. In eo sunt tabernacula æterna, V 679D, VI 303C', XII 121B, atria, VI 304C', et altaria Domini virtutum, 305D' et seq., per tentoria filiorum Israel præfigurata, 304C, quæ nunquam satis diligere et concupiscere valemus, 303C', 304D et seq., 306C, 308C', 701C' et seq. — Christus in sole posuit tabernaculum suum, V 518C et seq., illudque sanctificavit, VI 14C', 15A. In tabernaculo B. Virginis requievit, VIII 153C. Tabernaculum fuit Sapientiæ increatæ, 141A'. — Tabernacula Ecclesiæ sunt claustra, IX 56C'. Quid tabernacula fiduciæ, VIII 560B', tabernacula justorum, VI 537B, X 308D, quæ germinare dicuntur, VII 92B.

Abundant tabernacula prædonum, IV 477C', 484D, et tabernacula impiorum diu manere videntur, VI 29A', sed non subsistent, IV 420C', 424D'. — Ignis devorabit tabernacula eorum qui munera libenter accipiunt, IV 519D', 524B'. — Quo sensu peccatores pro iniquitate tentoria Æthiopiæ videant, X 560B. — Melius est abjectum esse in domo Dei quam habitare in tabernaculis peccatorum, VI 308B.

Cf. Domus, Tentorium.

Digitized by Google

TABERNACULUM fœderis. Cur sic dictum, II 110D. Vocatur etiam tabernaculum testimonii, 138C, XIV 130B, sanctuarium, II 46B, domus Domini, III 507B', tentorium, II 110B', 365D', templum, III 278A'. — Illud quare Dominus fieri præceperit, II 45A. — An ante magnum tabernaculum fuerit aliud parvum, I 613B, 618D, 631D, II 109D' et seq. — Tabernaculum a Beseleel et Ooliab constructum est, II 93D et seq., 123A et seq., juxta formam Moysi ostensam, 46C, XIII 502C', ex donis a plebe sponte oblatis, II 45A et seq., 122A et seq., 123B.

Tabernaculi partes. 1° Atrium, id est pars anterior seu exterior, tabernaculo proprie dicto longius ac latius erat, sed humilius, II 68C. Ejus descriptio, 64D' et seq. In introitu atrii pendebat tentorium seu velum, 65C'. Atrium populo patebat, 62B, D, et continebat altare holocausti, 63D et seq., 67A, 125C', 140C, ac labium seu labrum æneum, 89A', 125D'. Quid intelligendum sit per ostium tabernaculi in quo præsentandæ erant victimæ, 138C' et seq., 250B et seq. In atrio seu in exedris proximis sacerdotes partes suas comedebant, 84C, 173D, 174C, 188B', 200C, D. *Vide* Sacrificium. — 2° Tabernaculum proprie dictum, ad occidentem atrii, II 65A, fuit templum quoddam, sanctuariumque portatile, 56A. Ex tabulis setim vectibus conjunctis constabat, 58A et seq., 123A', variisque operimentis tegebatur, 56A et seq., 60C et seq., 340C', 707A. In ejus introitu stabant quinque columnæ, ante quas pendebat velum quatuor coloribus distinctum, 59 D', 61 A. Velo quatuor coloribus distincto, pulchra varietate contexto et ante quatuor columnas appenso divisum, duas partes complectebatur, 59D et seq., nempe Sanctum dictum etiam Sancta, ad orientem Sancti sanctorum, 61D', VII 547A', quo duplo majus erat, II 61 C, XIII 504 D', continens altare thymiamatis, II 87D', 125D, IV 132D, mensam propositionis in parte aquilonari, II 59D', 125D, 126A, XIII 505B, et candelabrum aureum in parte australi, II 59D', 66A', 125D, 126B, 361A, XIII 505A, *Vide* Altare, Candelabrum, Lucerna, Mensa; et Sanctum sanctorum, ad occidentem Sancti, II 61D', continens arcam, Cherubim et propitiatorium, 59C', XIII 505D. *Vide* Arca, Cherubim, Oraculum, Propitiatorium, Velum. — In Sancta soli sacerdotes intrabant, non populus, II 62B, A', 84A, XI 375B', XIII 505B'. Regulariter solus pontifex, semel in anno, in Sanctum sanctorum intrabat, II 62A, C, 239B', 240D', III 644D', IV 168C', XIII 505D', 508A'. *Vide* Expiatio.

Quandonam et quo ritu tabernaculum erectum ac consecratum fuerit, II 90A', 125C et seq., 186C', 356D et seq., XIII 507D'. Qualiter nube tunc mirabiliter opertum fuerit, II 126D et seq., 365C' et seq., V 337C. — Cur semper in medio castrorum positum, II 330B, et quo ordine circa illud Hebræi castrametati, C et seq., 331A'. Illius curam habebant Levitæ, 327 C et seq., 333C' et seq., 334C' et seq., 337B et seq., 416D et seq., IV 132B, 169B, et per gyrum ejus tentoria figebant, II 327D, C', 331B', 334C' et seq. Hujus dispositionis mystica significatio, 332A et seq., 337A. — Quomodo semel in anno expiaretur, II 241C' et seq.

Deus tabernaculum fœderis sanctificavit, II 85C', et in eo habitavit, 46B, 302C', VI 260D', sicut nunc in ecclesia consecrata, II 632B'. In illo cum filiis Israel ambulavit, III 474B'. — In tabernaculo causæ graviores determinabantur, et frequenter Deus responsa dedit, I 613B, II 85B', 110D et seq., 138B, 325A, 379A', 409B, 411A, 413C', 429B et seq., 649B', etc. — Indiscrete ad illud accedentes peribant; devote vero, gratiam reportabant, II 414A'.

Variæ tabernaculi et arcæ fœderis mansiones ac translationes, II 7B', III

Digitized by Google

84B, 282C' et seq., 288A et seq., 294A et seq., 465C et seq., IV 150D et seq., 157C, VI 613A, XIV 130C. *Vide* Silo. Arca in tabernaculum quod ei ædificaverat David translata, III 468C' et seq., IV 152D et seq., 155C, 191A', 192C', 207D, V 575B, VI 613C, ubinam asservatum fuerit tabernaculum Moysis, III 599D, IV 157A, 164B, 191B; postea in templum Salomonis translatum est, III 644C, IV 200B. — Quo sensu Deus tabernaculum Silo seu Joseph repulerit, VI 260C', 261C', 271D, 272C. — Quid de absconsione tabernaculi et arcæ per Jeremiam, V 336B' et seq.

Tabernaculi, atrii, Sancti et Sancti sanctorum variæ significationes, II 52B' et seq., 61C et seq., 68C, 145A, 366B', 372C, 704B et seq., 707A', XIII 505A, 506A et seq., 508D. — Christus sanctorum minister et tabernaculi veri, XIII 502A et seq., per amplius et perfectius tabernaculum, non per sanguinem hircorum aut vitulorum, sed per proprium sanguinem introivit semel in Sancta, 506B' et seq., 529C, non manufacta, sed in ipsum cœlum, 508D. De Sanctis non egreditur, II 277B'. Habeamus ergo fiduciam in introitu Sanctorum in sanguine Christi, XIII 511A'. — Quo pacto de altari edere non possint qui tabernaculo deserviunt, XIII 528D' et seq. *Cf.* Templum, Tentorium.

TABITHA. Tabitha vox quomodo interpretata, XIV 142B'. — Qualiter Tabitham suscitaverit S. Petrus, XIV 142C', hujusque facti quis detur sensus mysticus, 143A'.

TABULA. Intellectus seu anima in principio est velut tabula rasa, VII 24D. — Tabulæ Decalogi primæ, qualiter et a quo conscriptæ, II 42A, 44B', 95B', 99B', 541A'; item secundæ, 116C, 117C', 119A' et seq., 560B. Cur primæ a Deo, secundæ ab homine exaratæ, 116C'. Ex utraque parte inscriptæ fuisse videntur, 99D. Quot præcepta in utraque contenta essent, et ad quid ordinarentur, 105D' et seq., XIII 101B', 324B. Primæ cur a Moyse confractæ, II 99D', et quid per earum confractionem figuratum sit, 108A. Secundæ in arca repositæ sunt, 47B, 126A, 560C, III 645C', XIII 505A'. — Tabulæ tabernaculi stantes, quot et quales fuerint, II 58A et seq., ac quid signaverint, 63B. — Tabulis cedrinis vestiti erant parietes templi Salomonis, III 617B', 618B, 619A; pavimentum autem tabulis abiegnis tectum erat, 618C. Mystice, quid per has tabulas designetur, 623B', 624A'. — Qualiter in tabulis cordis describendæ sint misericordia et veritas, VII 24C. Fideles dicuntur epistola Christi in tabulis cordis carnalibus scripta Spiritu Dei vivi, XIII 222D et seq. — Mystice, quid tabulæ cedrinæ de quibus in Cantico canticorum, VII 435C', 442C, 446B.

TABULATUM. Describuntur tabulata templi Salomonis, III 615B et seq., 616C', 617A', 618C. — Quid signent, III 623A', 624C.

TACITURNITAS. Est quædam taciturnitas laudabilis, quæ signum est et effectus sapientiæ atque humilitatis, VIII 113C', 114C', 115B. Commendatur, XIII 565A' et seq., præcipue adolescentibus, VIII 195A' et seq. Tacitus et sensatus honorabitur, 125A; apud Deum et homines gratiam inveniet, 195D. — Taciturnitas mala, quæ sit, V 640C'. Qui tacet, quando tacendum non est, consensisse videtur, X 171B'. Utrum Isaias tacendo peccaverit, VIII 375D'. — *Cf.* Lingua, Sapiens, Silentium.

TÆDA, quid sit, V 32B'.

TÆDIUM. Cur justis tædiosa fiat vita ista, IV 345C, 433D', 446A, 454A, VII 224D, XIII 216B, et an idcirco mortem appetere valeant, *Vide* Mors. — Anima præ tædio dormitans divinitus confortari indiget, VI 550A'. — Tædium quodnam removendum sit, II 443D. — Sapientiæ irradiatio vana atque phantastica ejicit tædia, VII 503A, 504A.

TALENTUM. Tria habebant talenta Hebræi,

Digitized by Google

II 51 B. — Talenta quid significent in parabola evangelica, XI 274 A et seq. — Nemo talentum sibi concessum abscondere debet, XIII 12 A.

TALIO. Pœna talionis in V. L., quæ fuerit, et quatenus licita, II 16 C', 291 B', 594 B', XI 70 C. Quomodo observata, II 16 D'. Nonnulli eam perperam intelligebant, XI 70 C'. — Accusatoribus Danielis inflicta est, X 99 D'.

TALMUD Judæorum de quibus agat, XIII 411 B'. *Cf.* Hebræus (Judæorum fabulæ).

TALPA. In V. L. immunda reputabatur, II 204 C, 205 A', 210 B, D. — A paganis colebatur, VIII 346 C'.

TANIS, regia Ægyptiorum civitas. In ea olim habitabant gigantes, II 394 D. — Ibi Moyses coram Pharaone signa fecit, VIII 541 B'. Plagis gravius ceteris afflicta fuit, VI 253 A'. — Qualiter stulti principes Taneos Pharaoni consilium insipiens dederint, VIII 469 D et seq. — Tanis humile mandatum interpretatur, VI 264 C', VIII 475 A', 550 C'.

TAPHNIS, urbs Ægypti præcipua. Filii Taphneos Judæam constuprasse usque ad verticem dicuntur, quo pacto, IX 20 C. — In Taphnis se recepit Jeremias cum reliquiis Judæorum, IX 262 C. Ibi quid vaticinatus sit, 262 A' et seq., 268 B et seq., et qualiter lapidatus, 263 A'. — Ezechielis prophetia contra Taphnis, IX 556 D et seq. — Mystica prophetiarum Jeremiæ et Ezechielis interpretatio, IX 29 D, 272 B, 557 D'.

TARSUS, urbs Ciliciæ, patria S. Pauli, XIV 200 B.

TARTARI. Apud eos multum invaluit idololatria, VII 535 A'. Eorum error circa justorum statum post resurrectionem, XII 183 B. — Christianos afflixerunt, VII 96 B'.

TARTARUS in quem projecti sunt angeli mali, est aer caliginosus, aut infernus sub terra situs, XIII 686 B.

TATIANUS hæresiarcha nuptias esse malas docebat, XII 313 A.

TAURUS. In Scripturis taurus superbiam et duritiam signat, V 40 B, 533 C', 541 A', VI 37 B, 165 D', VIII 38 B'. — Per tauros et altilia designantur solidus cibus perfectorum et lacteus potus parvulorum, XI 241 D'. — *Cf.* Bos.

TECTUM. Tecta domorum quomodo disposita in Palæstina, II 603 B', XI 332 D, 493 B, XII 51 D. — Idololatræ super tecta soli et militiæ cœli sacrificabant, IV 89 B, VIII 488 C, X 574 C'. — Qualiter super tecta prædicare jubeantur Apostoli, XI 129 B'. — Fiant inimici Ecclesiæ sicut fœnum tectorum, VI 606 B. — Tectis jugiter perstillantibus comparatur mulier litigiosa, VII 128 C', 169 A'. — Spiritualiter, tectum designat sublimitatem virtutum et arcem contemplationis, XI 263 C', 495 A', vel montem superbiæ, VIII 493 A. Quinam super tecta adorent militiam cœli, X 578 A'.

TELA. Telæ vita assimilatur, IV 403 A', VIII 593 C'. — Qualiter Dominus præcipitaturus sit telam quam super universas nationes orditus est, VIII 510 D', 511 D. — Spiritualiter, quid sit ordiri telam, VIII 550 C. — Telis aranearum comparantur adinventiones inimicorum Christi, VIII 715 A, argumenta hæreticorum et sophistarum, 718 B', fiducia impii, IV 419 A', 423 D, voluptas carnalis, X 271 B'.

TELESPHORUS (S.), Papa. Instituit ut solis episcopis liceret canticum angelicum incipere, XI 417 D'. (Labbe *Concilia*, tom. I.) — Allegatur de sacerdotibus non accusandis, III 393 D. (In Jure.)

TELONIUM, quid sit, XI 111 C.

TEMPERANTIA. Bestialia refrenans vitia, hominem nobilitat ac decorat, VII 359 A, 502 D. Confertur per sapientiam, 31 B, 501 D'. Per jaspidem designatur, II 79 D. — Mediocritas in victu commendatur, VII 113 B. — *Cf.* Intemperantia, Sobrietas.

TEMPERATURA. Paries absque temperatura linitus cadet, IX 465 A et seq., 468 C' et seq.

TEMPESTAS. Unde oriantur tempestates,

Digitized by Google

IV 691 D', VIII 261 C', et quomodo prænosci valeant, XI 186 A'. — Tempestas qualiter a Christo sedata sit, XI 106 B' et seq., 569 B et seq., et quid mystice significet, 107 C', 570 C'. — Figurate, tempestas denotat impetum ultionis divinæ, IV 612 C', VI 299 C, et tentationis, 187 C, adversitatem, pœnam et afflictionem, 82 B', 172 D, 183 C, 289 A, 292 B, mentis turbulentiam, 76 A', strepitum negotiorum sæcularium, 183 A'. — In tempestate et in turbine viæ Domini, X 518 B. — Post tempestatem Deus tranquillum facit, V 98 C, XI 176 A', 177 A'. — Qualiter simulatorum et callidorum anima in tempestate moriatur, IV 681 A'. — *Cf.* Procella, Turbo, Ventus.

TEMPLUM. Deus in manufactis templis per aliquam circumscriptionem seu continentiam corporalem non habitat, sed per misericordiæ suæ operationem, et suæ potentiæ ostensionem, III 648 D', IV 193 D', XI 254 C, XIV 130 A' et seq., 182 A. In eis decentius colitur, et efficacius exoratur, III 649 C et seq., 652 A, VIII 702 B, XIII 124 C. — Templum non est sanctum formaliter, sed in quantum ad honorem Dei ordinatur, XI 253 D'. Jurare per templum fortius obligat quam jurare per aurum templi, 253 B' et seq. Quicumque per templum jurat, per Deum qui habitat in templo jurat, 254 C.

TEMPLUM SALOMONIS. — Cur in V. T. templum sibi erigi voluerit Deus, II 703 C', IV 182 D', unicum, II 704 C, et potissimum tempore Salomonis, 703 D'. — Quare David templum ædificare prohibitus fuerit, et qualiter ad hujus operis exsecutionem Salomon electus sit, III 473 D et seq., 484 A', 610 C, 647 C' et seq., IV 165 B' et seq., 178 B' et seq., 182 D, VI 47 C, 586 A et seq., 612 B et seq., VII 507 B. Forma et locus templi Davidi revelata sunt, IV 164 C, 182 B, 195 C', qui quomodo filium suum ad aggrediendum opus adhortatus sit, ei etiam præbens ædificii descriptionem et impensas quas paraverat, 164 C et seq., 174 D', 180 A' et seq., 182 A', 183 A et seq., 185 C et seq. Quo sumptu Salomon, Hiram rege Tyri operam præbente, omnia ad ædificationem templi necessaria præparaverit, III 610 B et seq., IV 193 B et seq., 207 C'. — Templum Jerusalem in monte Sion situm erat, V 287 A', VI 139 D, 262 A, 614 D, 626 D, VIII 142 D, 454 D, seu in monte Moria, in quo Abraham filium suum immolare voluit, ubi et Jacob in somnis scalam vidit, I 287 D, 329 B, 330 A' et seq., IV 195 C, VII 507 B, in area Areuna seu Ornan, in qua David altare exstruxerat, III 576 C, IV 195 C'. — Quo tempore constructum fuerit, III 613 C et seq., 622 C', IV 195 D'. — Non sine speciali Dei adjutorio ejus ædificatio consummari potuit, VI 599 D et seq.

Templi principalis artifex fuit Hiram Tyrius, III 628 A' et seq., IV 194 B' et seq. — Ad similitudinem tabernaculi Moysis factum est, IV 199 C', VII 507 C. *Vide* Tabernaculum. — Dimensiones, structura et ornatus templi, III 614 C' et seq., 618 B et seq., 629 B et seq., IV 196 A et seq., 197 D et seq. Malleus, securis et omne ferramentum in ejus ædificatione non sunt audita, quare, III 616 D'. — Per quindecim gradus ad templum ascendebatur, VI 580 A, et ab oriente in illud intrabatur, VII 547 A'. Via equorum quæ dicta sit, IV 51 A'. — De atriis templi, ejusque ostiis, mansionibus, etc., *Vide* Atrium, Columna, Exedra, Fenestra, Pastophorium, Pinnaculum, Porta, Solarium, Tabulatum. Quid designetur per basilicam grandem quam fecit Salomon, III 647 D, IV 198 D', 201 D', et per cellaria, 180 B'. — Templum proprie dictum in duas partes divisum erat per parietem cedrinum et per velum, III 618 A', C', IV 197 B. — Sanctum seu pars exterior templi Sancto sanctorum duplo major erat, III 618 B', 624 B'. — Describitur oraculum seu Sanctum sanctorum, III 619 B, IV 196 B'. Cur

Digitized by Google

sic vocatum, III 644C'. *Vide* Oraculum. Nuncupatur etiam domus propitiationis, IV 180B'. *Vide* Propitiatorium. — Quales fuerint duo Cherubim in oraculo positi, III 620A et seq., IV 182A, 196C' et seq. Alii Cherubim in templi parietibus sculpti erant, III 620D', 621C, B', IV 196A', vel in basibus luterum, III 635A, 636D, aut velo intexti, IV 197B. *Vide* Cherubim. — In templo duo erant altaria, scilicet altare holocausti, et altare thymiamatis seu incensi, III 619D, C', 638A, IV 132C, 182A, 197D, IX 452C'. *Vide* Altare. — De mensa aurea aliisque mensis, necnon de candelabris templi, et de æneo mari, etc., *Vide* Candelabrum, Luter, Mare æneum, Mensa. — Alia vasa et utensilia templi, III 637C, C', 638B', IV 198C', 199A et seq. Ejus supellex multo major erat supellectili tabernaculi, 199B'. — Tegumenta et ornamenta templi, III 617D, B', 618B, D', 619B' et seq., 620D', IV 196C. An leunculos aureos habuerit, 181D et seq. Ejus pavimentum quomodo decoratum, III 618C, 621A, IV 196A'. *Vide* Argentum, Aurum. — Quid thesauri domus Domini, et thesauri sanctorum, IV 180D'. *Vide* Gazophylacium, Musach.

Spiritualis ac mystica significatio templi et omnium quæ ad ejus ædificationem ornatumque spectant, II 704B et seq., III 612D', 622D et seq., 639A et seq., 655B et seq., IV 167B.

Dedicatio templi qualiter celebrata sit, III 643C et seq., IV 199D et seq., 201B et seq., 204B et seq., V 338B', et quot diebus, III 654B, IV 205D, V 339A. — Nebula quæ domum Domini tunc implevit, qualis fuerit, et quid significaverit, III 646A et seq., 655B', IV 201A', 204C et seq., XIV 332C'. — Juxta Hebræos, portæ templi, ut introduceretur arca, ultro apertæ sunt, III 654C', IV 203C', VI 613D'.

Exponitur oratio Salomonis Dominum rogantis ut templum ingredi et gratiose inhabitare dignaretur, III 646C', 649C' et seq., IV 202B et seq., 231D'. Quomodo exaudita fuerit, III 656C et seq., IV 205C' et seq. In templo Deus specialiter erat et habitabat, VI 614D. — Sanctum et mirabile in æquitate, VI 140A, templum proprius erat locus orationis, sacrificii et cultus divini, II 703D', IV 205D', VI 260D, 626D, VIII 581D', XI 232A, XII 170D, 351A. — Vocatur oraculum, sanctuarium, tabernaculum et domus Dei, III 615C', IX 106B', Dei tentorium, 337B, arcanum, 447B, sanctificium, VI 262B, sanctificatio, V 271C, IX 337D, X 118A', gloriæ Dei templum sanctum, 47A, et solium, IX 130B', 637A. Cur dicatur domus David, VIII 492A, et qualiter designetur per turrim, 360C, XI 236A', per turrim gregis nebulosam, X 491B, per Libanum, IX 492B, X 548D, 668D.

Versus templum orabant Judæi, I 636A', III 652B, V 96B', 283D, X 96B', 97A. — Ter in anno omnes Israelitæ masculini sexus coram Domino in templo apparere debebant, II 34D', 580C, V 86B', 87A, IX 318C', XI 434B, D, XII 318B. — Quatenus eunuchi, manzeres, Moabitæ, etc., ecclesiam Dei intrare non potuerint, II 609A et seq., 610B' et seq. Gentiles a templo arcebantur, VI 221B', XII 500C, XIV 199C, 207C ; attamen in quodam atrio orare permittebantur, III 647C, 651B', IX 452D. Unde ortum sit proverbium : Cæcus et claudus in templum non intrabunt, III 458B' et seq., 460A, C'. — Templum homicidas voluntarios ab occisione non liberabat, II 14A', III 595B. — Ejus violatores quomodo puniti, III 652B, X 575A'.

In templo vane confidebant Judæi, IX 81A, 534D. — Ab Ægyptiis spoliatum, III 689D', IV 216C, et nonnunquam a Judæis eorumque regibus profanatum, 52D', 65D' et seq., 80D et seq., 88B', 89B, 241A, 250B', 251B', 264C, C', 268D, 273B', IX 81C', 84C', 111C', 449D et seq., 530B, 637A', X 575B', templum a bonis principibus expiatum est ac re-

Digitized by Google

paratum, scilicet a Joas, IV 52D et seq., 240C et seq., Joathan, 64B, Ezechia, 251A et seq., Josia, 83C et seq., 87C et seq., 266B' et seq., 268C, necnon ab ipso Manasse pœnitente, 265B'. — Prophetiæ et visiones destructionem templi prænuntiantes, III 657C et seq., IX 82C, 117A', 199B, 200B', 202B, 204D', 453B', 454C et seq., 459D, 534D, X 266C, 330B', 331D', 332D', 416D, 486B'. Quid designetur in visione Isaiæ per templum fumo impletum, VIII 375C, B', XIV 332B'. Templum Salomonis a Chaldæis spoliatum est et flammis absumptum, IV 94D', 97B', 98A et seq., 272C', 273B, 274B, V 211C, VI 274D, IX 106B', 310B' et seq., 320C, 337B et seq., X 8A et seq., 84D'; sed in ultionem eversi templi potissimum eversa est ipsa Babylon, IX 296B, 301B', 303B, etc. Quo anno templum incensum fuerit, IV 99C', et quid mystice signet ejus destructio, 101 C. — An, templo everso, Judæi in eo orare potuerint, IX 259B', 385A, A' et seq. Vasa quædam de templo ablata Judæi in Babylone captivi videntur Jerusalem remisisse, 384B' et seq. Jejunabant anniversaria die destructionis templi, X 646C', 652A.

TEMPLUM SECUNDUM SEU TEMPLUM ZOROBABEL. — Quantopere templi restaurationem optaverint Judæi, VI 139A et seq., 701A. — Illius reædificatio qualiter prænuntiata, V 121D', 125B', 209B', VIII 465D', 637A', IX 205A, 208A et seq., 215C', 602A, X 621D'. Annuente, imo et jubente Cyro rege Persarum, incepta est a Zorobabel et a Jesu filio Josedec, IV 274D et seq., V 209A et seq., 214A et seq., 216B', 219C, 221C', VIII 290B', 637A', ipsis etiam regis sumptibus, V 210C', 215A. *Vide* Cyrus, Jerusalem. Qualiter et a quibus impedita sit, 137A, 216A et seq., 218D et seq., et per quod tempus, 219B'. De licentia Darii regis ejusque sumptibus, necnon successorum ejus, instigantibus Aggæo, Zacharia, Esdra et Nehemia, resumpta est, et tandem perfecta, 137B et seq., 220A et seq., 221C et seq., 222B', 224B et seq., 226C', 238D', 335A' et seq., X 601A et seq., 606D et seq., 635D' et seq., 642D' et seq., 650B' et seq., quo tempore, V 222C', VIII 290D', X 603B', 610C, XII 320A'. — Mystice, quid signetur per templi reædificationem, V 219C', VI 385D et seq. — Secundi templi quæ fuerint dimensiones, V 221C'. — Quænam in illo deessent notabilia, II 73B. — Licet priore minus, gloriosius fuit propter Christi præsentiam, V 122B, 215C', VI 24C et seq., 140B, VIII 647A', X 606D', 608C et seq., 705C et seq. Magno in honore fuit etiam apud gentiles, et ab eorum regibus muneribus illustratum, III 651B' et seq., V 224A', 305D, 335D', 342B, 349D, VI 139A', X 643C, 652C', XII 500C.

Templum Zorobabel a Simone Oniæ filio instauratum est, VIII 292C. — A Syris pollutum ac spoliatum, V 271C et seq., 273D et seq., 274A, C', 303A, 347C, 349D, 351A', 375B, 378A, VI 274A', X 118D et seq., 119C et seq., 153C', et Jovi Olympio dedicatum, V 351B, a Machabæis mundatum ac renovatum fuit, 287D et seq., 292B, 317D', 319B, 340C, 349C', 364A, 377D, X 120A. *Vide* Heliodorus. — A Pompeio Magno profanatum est, X 674A. — Ab ipsis Judæis inhonoratum, factum est spelunca latronum, IX 81D', X 700C', XI 232B, XII 170B'. In eo tria loca venalibus facta sunt, 170A, 318B'. — In templo qualiter Christus præsentatus fuerit, XI 423C et seq., et inventus, 434D' et seq. Frequenter in eo docuit, 234B, 297B, XII 170C', 172B, 196B', 225C', 411B, 416C, 423D, 430A', 469C', 581D'. Dilexit decorem domus Dei, V 558D', et zelo illius consumptus est, VI 175A, XII 319C. Quare in templum intraverit die Palmarum, 169B'. Qualiter ex eo ejecerit vendentes et ementes, XI 231C' et seq., 347A, XII 169C' et seq., 318B et seq. Illud destruere potuisset et cito reædifi-

Digitized by Google

care, XI 309A', sed hoc sensu non est locutus, 298B, XII 320A et seq., XIV 122C'. Quodnam templi velum, Christo mortuo, scissum fuerit, et quid tunc acciderit, XI 313B, XII 245B. — Frequenter in templum, post Spiritus Sancti susceptionem, convenerunt Apostoli, XII 260D', XIV 102B', 103B et seq., 116D, 117A, 119C', 198D' et seq., 201D'. — Quid intelligendum sit per abominationem desolationis in templo a Daniele prædictam, X 134D', XI 262B'. Templi secundi destructio qualiter prænuntiata sit, et a Romanis peracta, VI 221A', IX 117C', 301C, X 134A, 668D et seq., XI 257C', 258D et seq., 313C, XII 89B', 168C', 187D' et seq. — Quid de futuro tertio templo a Judæis excogitato, VIII 754D et seq., X 232A et seq., 609A, et de templo in quo sessurus est Antichristus, VIII 755B, X 157C', XIII 402B'.

Triplex fuit solennitas dedicationis templi, XII 469D, sed duobus prioribus obsoletis, solum remansit festum a Machabæis ordinatum, V 289B, C', 339B', vocatum etiam Lumina, 289C', seu Encænia, XII 469C, et a Scenopegia diversum, V 331D, 333D.

Templum ab Onia in Ægypto constructum quanto tempore duraverit, X 150B.

TEMPLUM EZECHIELIS. — Describitur templum Ezechieli ostensum, IX 601D et seq., 619A et seq., 628A et seq., 638D et seq. In monte situm erat, 602D', 611A. Quænam ejus dimensiones, 603C' et seq., 610C, C', 612D et seq., 619A et seq., 630A'. Cur quadratum fuerit, 611A, 673A, in imis angustum, latius in summis, 622B', 623A. — Sanctum et Sanctum sanctorum qualia fuerint, et quid significaverint, IX 620B et seq., 630B, 635A, 652A, 655D. — Per aquas de limine templi egredientes quid intelligendum sit, IX 664C et seq. — Templi Ezechielis spiritualis significatio, IX 610A et seq., 619B', 620B, C', 622B, C', 623C, D', 625B, 626B, C', 627C', 631C et seq., 642B' et seq. Templi restaurationem post captivitatem non figurabat, sed potius spiritualem Ecclesiæ ædificationem, 602A, 610A et seq., 640B et seq.; forsan tamen, si meruissent Judæi, ædificatum fuisset, 610A', 637C. — *Cf.* Atrium, Gazophylacium, Hecthecæ, Murus, Porta, Princeps, Suburbium, Vestibulum.

TEMPLA CHRISTIANA. — Ecclesiarum consecratio per templi Salomonis dedicationem præfigurata est, III 655B. — Ecclesia Domino consecrata, dæmonibus terribilis et angelis venerabilis, non est aliud nisi domus Dei et porta cœli, I 332A'. Domus orationis est, III 652A, VIII 701B', XI 232A, XII 170D, XIII 124C, et prædicationis, VIII 435D', IX 85D, 200A. Super eam aperti sunt oculi misericordiæ Dei, VI 402C'. — Olim ex privilegio Constantini imperatoris, ecclesiæ consecratæ jure asyli gaudebant, III 90C', 595C, 597B'. — Qualiter Ecclesia templa multiplicaverit, X 289D. Quantam ecclesiarum constructio mereatur mercedem, III 485A, VII 27C. Increpantur qui ecclesias reparare vel ædificare non curant, III 484B, X 604B'. — Templum in quo sepulcrum Christi continetur, a Sarracenis pollutum est, VI 277D. — Quo fine et quibus cum affectionibus adeunda sint templa, VI 389B', 403D', VII 236C', XI 435A', XII 146C. Ecclesiam primo intremus, quando civitatem aliquam ingredimur, 169B'. — Qualiter in ecclesiis versandum sit, et quantum peccent qui eas non ex devotione visitant, vel ibi se irreligiose habent, IX 86C, 87A', 114C', 641D', X 392D, 409B, 578C, 579C', 703D', XII 170A'. In eis sæculares actus exerceri non debent, 169D', 170D, 323A'. In templo orare debemus non sicut Pharisæus, 146A', sed sicut publicanus, 147D.

TEMPLA IDOLOLATRICA. — In Ægypto plura erant templa soli dicata, IX 263A. — Dianæ templum Ephesi toto orbe famosum erat, XIV 191B. — Delubra voluptatis, quæ, VIII 434D', 438A'. — Idolo-

Digitized by Google

latræ in delubris idolorum dormiebant, quare, VIII 748C'. — Aras gentilium Judæi confringere jussi sunt, II 551 D; attamen nonnulli eorum reges idolis fana ædificaverunt, III 669D, 681 C', 695 B', IV 80B, 264C, X 282B', etc. De spoliis templi Athalia ejusque filii fanum Baalim ornaverunt, IV 241A. Templa altariaque sacrilega qualiter destructa sint a quibusdam regibus Israel et Juda, 47A' et seq., 51C', 89A' et seq., 218D, 258B, 265B', 266C et seq., VIII 581B', necnon ab Assyriis et Chaldæis, X 305B', 385B'. — Antiochus Epiphanes in Judæa ædificari jussit aras et templa idololatrica, V 273B', quæ a Machabæis eversa sunt, 276D'. Templum quod Samaritani in monte Garizim exstruxerant, tempore Antiochi, Jovi Hospitali dicatum est, 351B. — Frequenter deorum templa in ecclesias consecrata fuerunt, VIII 523C. — *Cf.* Baal, Bel, Dagon, Idololatria, Lucus, Sculptile.

TEMPLUM SPIRITUALE ET TEMPLUM CŒLESTE. — Templum et domus Dei dicitur Christus secundum naturam assumptam, V 471C, VII 60B, X 48D', XII 320B, XIV 305C', B. Virgo, 306C, Ecclesia triumphans seu cœlum empyreum, V 434D', 564B', 573B', VI 306C, 587D, 634D', IX 394C, X 549A', XII 527B, C', XIII 229A, XIV 254D, 327A, 372A, licet in Jerusalem cœlesti non inveniatur templum, quum Dominus omnipotens templum illius sit, VI 635A, XIV 371D' et seq. — Templum, domus, locus Dei est etiam Ecclesia militans, III 612D', 622D, IV 170A', V 564A', VI 277D, 278D, 385B', 589B', 600A', 621B', VII 60C, VIII 339A et seq., 340D', 701B', 723D, 724C', IX 215C', 343B, X 643D', 686B', XIII 420D, XIV 254A, 300D et seq., 306A, D, 331A', 332A' et seq.; eam decet sanctitudo in longitudinem dierum, VI 375C'. — Quid designetur per fontem de domo Domini egredientem, X 360C', 362A. — Templum Dei vocantur anima justi electorumque congregatio, V 435C', 468B, 568C', VI 150D, 389C', 402D', IX 86A, 328A, 334B', 589D', 655D, X 645B', 655A, XIII 138B, 140A, D, 234D, 307D', 483A', 634A'; imo ipsum Christiani corpus templum dicitur Spiritus Sancti, IX 299A', XIII 150D'. Deliciæ Dei, esse cum filiis hominum, VII 59C. Templum Dei quomodo in nobis et in aliis construendum, III 484C; illud quinam ædificare non valeant, C'. — Templum Dei sanctum est, et mirabile in æquitate, VI 140A, 143C, B'. — Diligere debemus decorem domus Dei, V 561C, illiusque zelo accendi, VI 186A, exemplo Christi, V 557C', VI 175A. — Mons templi quomodo in excelsa silvarum vertatur, X 487C', et quandonam domus Dei quæ in nobis est, deseratur, XI 257D'. — Si quis templum Dei violaverit, disperdet illum Deus, XIII 140C. — Mystice, qualiter Christus de templo ejiciat vendentes boves, oves et columbas, XII 322B', 323A.

Cf. Altare, Ecclesia, Sacrificium, Sanctuarium, Sanctum, Tabernaculum.

TEMPORALIS. Dispari sorte Deus temporalia distribuit, quare, VIII 83B', XII 59B. Impio tanto magis temporalia suppetunt, quanto amplius ei denegantur æterna, IV 644C'. — Quatenus temporalium abundantia Judæis promissa fuerit, VI 604C, VII 57A, VIII 328A, XIII 503A. Temporalia, actuum virtuosorum operumque supernaturalium sufficiens remuneratio non sunt, II 539B, XII 184B'. — Filii hujus sæculi circa temporalia prudentiores sunt filiis lucis, XII 119B' et seq. — In temporalibus vera quies animæ non invenitur, VII 221A et seq., 226B et seq., XI 123A'. Quo quis magis temporalibus adhæret, eo fit instabilior, IX 234A'. Ex eorum abundantia oriri solent vitia carnalia, XIII 603B. — Temporalia spiritualibus postponenda sunt, XII 56D' et seq., 121D, XIV 71C', 120A'. Quatenus appetenda sint, XI 85A, habenda, XIII 157A', et repetenda, XI 71D' et seq., 519C', XIII 149A, 150A. Qualiter

Digitized by Google

Craton discipulos suos temporalia contemnere docuerit, XII 150D. Sicut electis non obest temporalium affluentia, sic reprobis non prodest eorum carentia, VI 667D'. — Spiritualia bona præstanti ministrentur temporalia, VII 149D', XIII 114C, 163C et seq., 350A, 380A'. — *Cf.* Bonum, Simonia, Sinistra, Superfluitas, Terrenus, Thesaurus, Vanitas.

TEMPORANEA pluvia. *Vide* Imber, Pluvia.

TEMPUS. Tempus est mensura motus cœlestis, XII 396A. Est de numero continuorum, VII 495C, et successivorum, VIII 107D'. Motu et operatione percipitur, III 604B. — Non est in Deo, IV 447A', 685A', VI 354B, XIV 450A'. *Vide* Deus (Attributa metaphysica). — Non erat ante creationem, VI 354A. Quid tempora æterna, XIII 117C'. — A Deo plasmatum, sicut et primum mobile a quo causatur, tempus ponitur inter quatuor coæquæva, id est simul creata, VI 224B, IX 395A. — Dei est regere et mutare tempora, VI 223C', X 22A', 397A, XI 476D', XIV 182A', ejusque sapientia in temporum distinctione mirabiliter declaratur, X 54A. — Variæ quæstiones de tempore ante quartam diem creationis, I 27C' et seq. — Sol et luna motu suo temporum diversitatem causant, *Vide* Luna, Sol. — Tempus cum cœli motu incepit et deficiet, VII 495C. Post judicium tempus non erit, VI 293C', 419B', VII 230C', IX 244C, XII 396A, XIV 298C, nisi in inferno, D. Diem in qua tempus cessabit, nemo novit, VI 645C', VII 495C, XIII 389C, XIV 87D. — In Scripturis quandoque per tempus intelligitur annus, per tempora duo anni, et per dimidium temporis medius annus, X 75D, 113D, 162B', XIV 301C, 312D.

Tempus omnia consumit, IV 508C'. — Tempus casusque in omnibus inveniuntur, VII 268C. — Tria ponuntur tempora ab Adam usque ad finem mundi, VII 250B'. Quænam meliora sint, 250D et seq. — Populi Hebraici varia tempora, VII 227B'. Festa temporum ejus, quæ, X 218A, D. — Tempus evangelicæ legis dicitur dies quam fecit Dominus, VI 540A', tempus gratiæ et annus benignitatis divinæ, 145B', 208A', 352D, VII 250C', XII 293A', XIII 622D', tempus acceptabile et dies salutis, 102B et seq., 232C, tempus beneplaciti, VI 176B'; tempus est alacritatis et gaudii, 540B', XI 499B; Hodie cognominatur, XIII 484A'. — Antichristus se posse mutare tempora et leges putabit, X 113B. — Prophetæ temporum ordinem non semper servant, IX 194D, 200A', 212B', 247C, 552D', etc.

Unicuique rei certum tempus præstitutum est a Deo, IV 505A, 593B, VII 226B et seq., 228A et seq., 495D, VIII 240A, X 109C. — Quandonam dicatur esse tempus alicujus, VII 230C', XI 476D'. Quid tempus Dei, IX 555B. Quo sensu Christus dixerit tempus suum nondum advenisse, tempus autem fratrum suorum semper esse paratum, XII 408D' et seq. — Irrationalia tempus suum cognoscunt, populus autem Domini non cognovit judicium ejus, IX 89C, 92A.

Tempus respectu æternitatis brevissimum est, I 427D, IV 185A, 504D, VI 354D et seq., VII 462B, VIII 104A', 108A, XIII 157B, 514A, 600C, 694B; velut umbra præterit, IV 497D', VI 665C', VII 246D, 462C', 463B, 481B' et seq., VIII 70D. Tribulatio momentanea est, merces æterna, XII 130A', XIII 228B. — Vita præsens tempus est certaminis, pœnitentiæ et mœroris, XI 132D, 511B', meritorum, non præmiorum, 222A'; cum ea finitur promerendi ac demerendi tempus, *Vide* Meritum. — Quid tempus refrigerii, XIV 106B, tempus tenebrosum cujus meminisse semper debet homo, VII 282B. Quo sensu in tempus obductionis non sit festinandum, VIII 15A'. — Sapiens tempus pensat, VII 259D'. — Quibusnam breve, quibusnam longum tempus videatur, VII 242D'. — Tempus infructuose non est expendendum, XI 132D, 406B, 611A', XIII 292D. Quomodo redi-

Digitized by Google

matur, 321 C. Quodcumque potest facere manus tua, instanter operare, VII 266 D', VIII 300 D'. Ne glorieris in crastinum, ignorans quid superventura pariat dies, VII 166 B, XIII 600 C. — Justus consummatus in brevi, explevit tempora multa, VII 477 B. Quinam ante tempus suum moriantur, IV 584 A, VI 80 A, VII 254 B'. — Sicut pisces capiuntur hamo, sic capiuntur homines tempore malo, VII 268 C'. — Tempore opportuno facienda sunt omnia, VII 260 A, VIII 32 A.

Tempori adscribuntur ea quæ fiunt in tempore, V 312 A, 345 C', VI 585 A, IX 268 A'. Tempus dicitur agere vel pati quod exsistentes in tempore agunt vel patiuntur, 373 D', 555 A, XIII 660 B, XIV 184 A ; et hoc modo vocatur bonum vel malum, V 277 B, 330 D, VII 100 B, 250 D, XII 409 C, XIII 321 D, 650 C'. Dies æternitatis in patria absolute boni et optimi sunt, 650 D'. — Quandonam Deus tempori benedicere dicatur, VI 141 C.

Cf. Æternitas, Annus, Dies, Sæculum.

TENEBRÆ. Quum tenebræ non sint aliquid positivum, sed tantum luminis privatio, quo sensu a Deo positæ dicantur, VI 439 C', aut creatæ, VIII 639 B. — Qualiter initio creationis tenebræ super faciem abyssi fuerint, I 22 A, 23 A', 24 D et seq., 59 B', VIII 139 A', XIII 226 A', et an Deus opus suum a tenebris inceperit, I 29 B. — Quomodo a luce dividantur, I 26 C', 43 A', IV 615 D, V 6 B'. Nox appellantur, I 27 A. — Tenebræ spiritum refovent et continent, X 54 C'. Qualiter Deo benedicant, 55 A. — Tenebrarum plaga Ægyptiis inflicta, *Vide* Plaga. Quomodo Deus tenebras posuerit inter Hebræos et Ægyptios, I 588 A', III 99 A', V 151 A'. — Tenebræ quales factæ sint, moriente Christo, I 235 B, XI 311 A et seq., XII 244 A, et an totam terram texerint, XI 311 B, 312 B.

Figurate, quotuplici sensu tenebræ in Scripturis accipiantur, XIV 17 A'. — Omnis creatura aliquid tenebrositatis, defectibilitatis et imperfectionis semper habet admixtum, I 29 C, 56 D', XII 277 A, 427 B, XIV 7 A. Quid tenebrosa aqua in nubibus aeris, V 501 C'. — Quum in Deo tenebræ non sint ullæ, quo sensu ponere dicatur tenebras latibulum suum, *Vide* Deus (Naturæ divinæ incomprehensibilitas). Novit in tenebris constituta, VI 644 C' et seq., VIII 537 C, X 23 A', XIII 141 C'. — Qualiter Christus tenebras ponat latibulum suum, V 501 B'.

Tenebræ figurant ignorantiam, vitia et peccata, I 61 B, A', III 268 C', IV 359 D, 543 A, 694 A, V 505 D, VI 512 A, VIII 623 A', 667 C', 721 B, X 54 D', 418 D', 513 D, XI 86 C, XII 43 A, 426 A', 508 D, 512 A', XIII 24 A', 320 B, 389 D, 390 D', 637 D', XIV 7 C, 16 D', 17 A', necnon infidelitatem, VI 331 D', 439 C', 472 A, B', VIII 401 D, 538 C, 659 D', XI 48 A, 408 A', C', XIV 16 C. — Peccatores tenebræ nuncupantur, I 61 D, IV 634 D, VI 512 A. Eorum via tenebrosa est, IV 381 C, 482 B', VII 21 C, 37 A, 223 D', VIII 716 A et seq., IX 191 B, 370 C', XII 426 A', 508 A', XIII 679 D', XIV 17 D'. — Lux in tenebris lucet, et tenebræ eam non comprehenderunt, XII 276 D' et seq. Quinam tenebras diligant magis quam lucem, 336 B. — Quid opera tenebrarum, XIII 102 C', 320 A'. — Si lumen quod in nobis est, tenebræ sunt, ipsæ tenebræ quantæ erunt, XI 86 C, XII 42 D'. Si oculus noster nequam est, etiam totum corpus nostrum tenebrosum erit, XI 86 A, XII 42 B'. — Nulla societas luci ad tenebras, XIII 234 B. — Væ iis qui ponunt tenebras lucem, et lucem tenebras, VIII 365 C. — Quo sensu Deus tempus ponat tenebris, IV 622 D'.

Quid negotium perambulans in tenebris, VI 361 B'. — Dæmones rectores tenebrarum dicuntur, XIII 325 D'. — Potestas dæmonum et impiorum vocatur potestas tenebrarum, XII 225 D', XIII 357 B. Quomodo via eorum fiat tenebræ et lubricum, V 619 D, 620 B'.

Tenebræ nonnunquam designant adversitatem, tribulationem et tentatio-

Digitized by Google

nem, IV 518B, 538D', 546B', 641 D', VI 75D', 82B, VIII 367B', 481 A, 718D', IX 360D, X 485B, 576A', XIV 17B'. — Quomodo Deus cœlos induat tenebris, VIII 668D', et convertat mane in tenebras, X 403D'. — Lux hominis misericordis in tenebris orietur, et tenebræ ejus erunt sicut meridies, VIII 712C. — Tenebræ denotant incerta et dubia, IV 630A, obscuritatem contemplationis, 543C, et figurarum V. T., XIV 16A', parabolas, mysteria et figuras Evangelii, XI 129A'. Quomodo Deus revelet profunda de tenebris, IV 481 C', 488A'.

Hora mortis tenebrosa dicitur, IV 410C', 518C, VI 638D', VII 282B. — Dies judicii dies tenebrarum appellatur, X 347A', 581 A'. — Cur infernus dicatur terra tenebrosa, et quales in eo sint tenebræ, IV 452C et seq., 569B, V 100C, XI 102D, 244A, XIII 690C', XIV 73D'. — Quid ostia tenebrosa, V 6B. — Tenebræ designant etiam limbum, IV 452B, VII 243D', VIII 401B', 621B, IX 355D, XI 408B', et purgatorium, IV 544A'.

Cf. Cæcus, Caligo, Lumen, Nox, Nubes, Umbra.

TENTATIO. — **Quotuplex sit tentatio, et quomodo Deus tentare dicatur.** Tentare quid sit, et quotuplex distinguatur tentatio, I 113A', V 560C, VII 469B', XII 215A, XIII 559A, C, A', 561 A, 562C, XIV 253C, A'. — Quo sensu Deus tentare vel in tentationem inducere dicatur, I 113B', 286A, VI 643A, VII 469B', XI 81 A et seq., XII 30A, 383A', XIII 558D' et seq., 560C. — Quo sensu sapiens cuncta tentet, VII 256A, VIII 236C'. — Quomodo animam nostram tentare debeamus, VIII 167D', 228D, XIII 259D. — Tentatio designatur per procellam, VI 474C, 475B', ventum, IV 329B', IX 469A, XI 97B, laqueum, IV 547D, VI 593D', rete, VII 12D', gladium, V 23D, VIII 328A', IX 134C, 140B', etc.

Tentationis proprie dictæ seu ad malum impellentis causæ et processus. Tentatio pro sollicitatione ad malum sumpta, exterior est aut interior, et fit a dæmone, vel ab homine malo, vel a carne, I 112D'. — Omnes tentationes pravæ ad tres reducuntur, XI 43C, 44D, 466C, 467C', 469D, XIV 20D et seq. — Quo pacto diabolus solus tentare dicatur, XIII 559D' et seq. Ejus officium est tentare, 383B'. Qua astutia tentet, VI 549B, XIII 672C'. An ab aliquo victus, ad eumdem tentandum redeat, 595B et seq. *Vide* Dæmon, Diabolus, Satan. — Creaturæ in tentationem factæ sunt animæ hominum, quo sensu, VII 534B' et seq. — Quomodo mundus et caro tentent, I 113C', XIII 559B', 560B. — Qualiter unusquisque tentetur a concupiscentia sua abstractus et illectus, XIII 560A' et seq. Tentatio ex præcedentibus peccatis frequenter oritur, XIV 113C. — Qui divites fieri volunt, in multas incidunt tentationes, XIII 427B'. — Tentationis qualis sit processus, et quid in ea peccati rationem habeat, I 92B', 109B', 113A et seq., VI 594B', VII 273C, XII 219A, XIII 171D, 560D' et seq., 562B'. Aliud est tentari, aliud in tentationem incidere, aliud in tentationem induci, XII 30C.

Tentationum frequentia. — Alii aliter tentantur. Ad tentationem semper parati esse debemus, nam militia seu tentatio quædam pene indesinens est vita hominis super terram, IV 401C' et seq., 409A et seq., VI 336B, 475B', 594A, VIII 14D' et seq., IX 54C', X 335C', XI 469B', XIII 595D'. *Vide* Prælium. — Tentatio ubique invenitur, sive in mundo, sive in claustro, IX 93A', 134D', sive in eremo, 371A. Ipsi justi interdum ex fragilitate humana vacillant, I 602A'.

Acrius tentantur proficientes et perfecti, maxime religiosi, I 591 D, 628A', V 24D', VI 301C, XI 46D. Aliter diabolus religiosas, aliter sæculares tentat mentes, V 30D. — Quinam in tentatione recedant, I 591B', VII 118B, XI 564A et seq. Imperfectos tentatio terret, IX 80A; illos Deus a magnis tentationibus misericorditer servat, I 628C. — Quotuplici

Digitized by Google

modo dæmones tentent morientes, III 543A, XII 171B'; eos periculosius infestant, IV 462A.

Tentationum utilitas. Beatus vir qui suffert tentationem, XIII 549C' et seq., 558A et seq., 619B et seq.; utilis est enim tentatio, imo et necessaria ad probationem virtutis, gratiæ incrementum, meriti cumulum, et proximi ædificationem, IV 312B', 330B, 332B, 407D, 432A', 443A, V 29B, 41A, 91B, 118B', 520D, VI 643C, VII 469C' et seq., VIII 31B, 167B', IX 55D, XII 216D', XIII 171D, 255D', 663B', XIV 242B. — Quibusdam expedit tentationibus quandoque vinci, IV 330B', 441C', 585B'. — Qui non est tentatus nihil scit, VIII 207B', 208A. — Amicitia in tentatione probatur, VII 118A, VIII 40A.

Quomodo tentati sint protoparentes, *Vide* Adam, Eva, Homo, Serpens, Superbia. — Abraham in tentatione inventus est fidelis, I 286A et seq., V 147A', 277B', VIII 267C', XIII 518A. — Deus Hebræos haud semel tentavit, quare, I 608D, 611A', II 554A, 569C', V 147D, B', VII 519A. — Cur et qualiter Christus a diabolo tentatus sit, V 556A', XI 41B', 42C et seq., 462B et seq., XIII 488D.

Quomodo erga tentationes nos gerere debeamus. An liceat tentationes affectare, II 533B', IV 399B, V 560A', XI 81A', XIII 171D, 561A' et seq. — Quomodo orare debeamus ne in tentationem inducamur, XI 81A et seq., 82C, 293C', XII 30A, 218D', 222B'. — Tentatio nos non apprehendat, nisi humana, quo sensu, XIII 171B. — Ab exordio reprimendæ sunt tentationes pravæ, VII 343B'. Quomodo diabolo resistere debeamus, XIII 594C', XIV 461A. Recurrendum est ad orationem, I 627C', III 149D, V 649B', VII 25A, XI 462B', 570C', XII 219A, ad eam maxime quæ laudibus Dei intermiscetur, V 511A, et ex verbis S. Scripturæ constat, II 372A, XI 46B'. Psalmi aut versus psalmorum qui tentatis proprie aptantur, V 426A et seq., 448C', 458B, 476D et seq., 496C et seq., 564A, 592D et seq., 618C et seq., 649C', 679B, VI 70C et seq., 109D et seq., 155C', 183A, 651A et seq., 661B et seq., 707C, XIV 421D', 459D, 460B', etc. Repelluntur etiam tentationes Christi patientis contemplatione, I 609D', V 536A', XIV 461A, et novissimorum meditatione, B. Psallendo, scribendo, aut alia opera bona exercendo, fugantur, VI 549C. Custodiæ cordis et oculorum insistendum est, *Vide* Cor, Oculus, Peccatum (Peccati fuga). — Quænam tentationes spernendæ sint, aut spiritualibus viris, maxime superioribus, revelandæ, V 640A', VII 343C, XIV 420D'. — Propriæ prudentiæ non est innitendum, VII 24D', sed in Deo confidendum, qui tentatis succurrit, I 591D', III 53A, IV 682A, VI 595D', VIII 30B', 199C', 418C, XIII 482C', 687C', eosque tentari non patitur supra id quod possunt, I 178C, IV 486B', V 23D, 649B', VI 150B, 342B, 538A', 593D, 595D', XIII 171C, 216A, XIV 396C. — Quatuor tentationes seu mala a quibus nos eripit Christus, VI 471C' et seq. — Cœleste auxilium patienter præstolandum est, VIII 15D'. — Tentatione superata, humiliter silere debemus, et gratias Deo referre, I 592A, VI 538C', 592C', 594B, etc.; si vero tentatione dejecti fuerimus, non pusillanimes efficiamur, nec desperemus, IV 486C'. — Sæpe post gravem tentationem, electi quadam ineffabili consolatione recreantur, IV 424B'. — Quid tentationis reliquiæ, V 35B'.

Quomodo Deus ab hominibus tentetur. Tentare Deum quid sit, quotuplici modo fiat, et quale sit peccatum, II 549B', V 146A et seq., VI 265C', 268A', VII 454C, VIII 107A', 383B, XI 44B, 468D', XIV 114C. — Deus invenitur ab his qui non tentant illum, VII 454C. — Hebræi Deum frequenter tentaverunt in deserto, I 622A', II 398D, 549B', VI 254D, 260A, 384C, 462A', XIII 170D, 483D'. Quid locus Tentationis, I 623D', II 558C. — Qualiter Scribæ et Pharisæi Jesum tentave-

Digitized by Google

rint, VII 465C', XI 186B, 213A, 245B, 247B', XII 15D, 35A, 180D', 424D.

Cf. Deus (Providentia supernaturalis), Passio, Peccatum, Tribulatio.

TENTORIUM. Jabel, filius Lamech, pater est habitantium in tentoriis atque pastorum, I 133B. — Tabernaculum fœderis quandoque tentorium appellatur, II 365D', etc. Tentoria vocantur ejus cortinæ, 56C, 65A et seq., et vela, 59D', 65C', 334D'. — *Cf.* Scenofactoria, Tabernaculum.

TEPOR. Quantum Deo detestabilis sit, et animæ perniciosus, VII 46B, 66D, C', 101B, 277A, XIV 239C' et seq., 255A. — Ignis caritatis in cordibus nostris jugiter ardeat, II 176C', VIII 556A', XII 72D', XIV 255D. — *Cf.* Accedia, Caritas, Deus (Officia et virtutes quibus homo ad Deum ordinatur), Fervor, Opus, Otiositas, Peccatum veniale, Pigritia, Somnus.

TEREBINTHUS. Terebinthus qualis sit arbor, I 368C, VIII 145B'. Duplicem habet guttam, I 410B. Crucem Christi figurat, III 362D. Illi assimilatur Sapientia, VIII 145C'. — Vallis Terebinthi, in qua præliatus est David contra Goliath, unde sic dicta, III 355B, 356D', et quid significet, 362D.

TEREDO. Teredini comparantur David, III 564D', et Christus, 570B'.

TERENTIUS, poeta, allegatur de veritate odium pariente, XI 478B', de vino ad luxuriam incitante, VII 131A.

TERGUM. Quinam tergum Deo vertant, IX 32D, 451C, X 574D', 578D'. — Moraliter, cur post tergum non sit respiciendum, I 271B, 276C, XI 610B'. — *Cf.* Dorsum.

TERMINUS. Termini vitæ hominis constituti præteriri non poterunt, IV 505A et seq. — Angeli a principio mundi in statu termini positi sunt, XIII 148C. — Qualiter Deus terminum aquis posuerit, ad litteram, I 35D et seq., 39D, IV 605C', V 4B et seq., 602D, VI 437C, VII 58D, B', 184B, IX 63C, 69B, et mystice, IV 606A, VI 437A'. — Quomodo constituti sint termini populorum, II 657B et seq., 668C', XIV 182B'. — Termini possessionum proximi non sunt transferendi, II 594B, IV 593C', VII 147B, 149A, X 249B. — Spiritualiter, qualiter terminos nobis præfixos transgredi non debeamus, I 643B, II 595B', 636B', IV 593D', VI 25D', VII 147B. — *Cf.* Finis.

TERNARIUS numerus perfectus dicitur, XI 596A. *Vide* Numerus, Trinitas.

TERRA. — **TERRA PRO ELEMENTO VEL PRO SIDERE SUMPTA.** — In primo Geneseos versu per terram quid intelligendum sit, juxta S. Augustinum, I 17B, 59D, et alios doctores, 18A et seq. — Terra quando creata, I 16C, 18D' et seq., 21C et seq., 69D, VI 419C. Quo sensu præparata dicatur in æterno tempore, IX 395A. — In principio terra erat inanis et vacua, I 22D' et seq., 24A'. Qualiter Sapientia sicut nebula omnem terram texerit, VIII 139A'. Quo pacto orbis terrarum creatus dicatur ex invisa materia, VII 520C. — Terra decies densior est aqua, centies aere, millies igne, I 45D', V 2D'. Infimum elementorum, X 55D', quorum fundamentum est, V 2C', quomodo immortale elementum dicatur, II 652B', VII 214C'. Dominatur in corruptibilibus, I 46A, VII 231C, et in humano corpore, I 70C', 105B', VIII 97A, 201C', unde homo pulvis, terra et cinis vocatur, I 105B', VIII 61D', 101D'. Omnia quæ de terra sunt, in terram convertentur, I 105C', IV 316B', VI 676B', VII 231D, 286B', VIII 244C'. — Terra frequenter pro quocumque mixto sumitur, IV 205A.

Terra, ut sidus, centrum est mundi, VI 419D, X 55D'. — Minimum est corporum simplicium, præter lunam et Mercurium, V 3A. — Omnes ejus partes ad centrum tendunt, V 3B, VI 436B, 443D, non tamen æqualiter, 436B'. — Nunquam tota movetur, sed tantum quoad aliquas sui partes, IV 427C, V 5D, VI 373A', 436B, 443C. *Vide* Motor. — In vacuo mirabiliter sustentatur, V 3B, VIII 606C', X 673D, super nihilum appensa, IV 604D,

Digitized by Google

X 673 C'. Quid ejus bases seu fundamenta, V 3A, VII 58D', IX 228C', cardines, III 263B, VII 58C, vectes, X 457A', lapis angularis, V 3C, columnæ, IV 427D, inferiora, VI 129C'. — Duplex terræ informitas quomodo ablata, I 37C'. Arida quando et quomodo ab aquis separata, 35B et seq., 38C' et seq., 59C'. Qualiter terra per aquam consistat verbo Dei, V 10C', XIII 693D. Quo pacto fundata sit super maria seu super aquas, V 548C, VI 436C, 628B, et super flumina præparata, V 548D. Cur partim ex aqua emergat, I 35B', IV 379B', V 4B', VII 184D, XIV 182B'. Alluvione paulatim consumitur, IV 508D'. — Latitudo et longitudo terræ quomodo sumantur, V 6C. Terra in septem climata partitur, et Jerusalem, quæ in eorum quarto ac medio sita est, in medio terræ habitabilis esse dicitur, IX 440D. — Orbis terræ quomodo in veste poderis Aaron figuratus, VII 556A'.

Terra non est animata, II 409C'. — Qualiter virtutem acceperit germinandi herbas et arbores, I 37D et seq., 59D', 69B' et seq., VIII 620B', necnon producendi animalia, I 48C et seq. — Omnia quæ in superficie terræ nascuntur, aliquid vitæ participant, IV 615A'. — Quatuor minima terræ quæ sint, VII 190B. — Terræ fertilitas per frumentum, vinum et oleum exprimi solet, I 321B. Quo sensu cœli exaudiant terram, et terra exaudiat triticum, vinum et oleum, X 224A. — Qualiter terra fuerit propter protoparentum delictum maledicta, I 104C' et seq., 105D', 123A, IV 597C, et aquis diluvii corrupta, I 154B', XIII 693C'. Quænam benedicta, et quænam reproba censeatur, 493D'.

Universa terra Dei est, V 548A, VI 35C', 342D, 383A', et scabellum pedum ejus vocatur, VIII 754D', XI 69C. Rex magnus super omnem terram, VI 18D, Dominus cœli et terræ, XII 10D', qualiter Deus dicatur terram sapientia fundasse, VII 29D', in fortitudine fecisse, IX 104C', 108C, 203A', et in brachio extento, B', atque tribus digitis appendisse, VIII 604D'. Quo sensu eam mensus sit, X 559A', et super excelsa terræ gradiatur, 391B'. Spiritus Domini replevit orbem terrarum, VII 457D. — Utrum terra a solo Deo regatur, IV 667B', et qualiter Christo subjiciatur, V 454A, VI 209B, VIII 454B, 691B', X 684A', XI 319B'. Quomodo fiat voluntas Dei sicut in cœlo et in terra, 80D. Terrestria cuncta providentiæ divinæ subjacent, *Vide* Deus (Providentia). Orbis terræ an angelis subjectus, et quis sit ejus duplex status, XIII 478C'. — Terra plena est majestate, gloria et laude Dei, VI 212B, VIII 374B', X 558D, necnon misericordia ejus, VI 557A. Illius possessione impletur, quo sensu, 440B'. — Quo pacto dixerit Osee scientiam Dei non esse in terra, Isaias vero terram repletam esse scientia Domini, VIII 423B', X 234B. — Quomodo terra Deum metuat, VI 153B', adoret, 147D, benedicat, V 110B', X 55D', 56D. Qualiter Domino jubilet, VI 146D, 402B, et canticum novum cantet, 386C et seq.

Terra hominibus data est, VI 521B, VIII 642A, IX 203B'. — Communis mortalium mater est, et in ejus uterum unusquisque revertetur, IV 316B', D', VIII 243B. — Terræ divisio per regna, provincias atque idiomata, quando et qualiter peracta sit, I 196D et seq., II 656B' et seq., IV 109C, VIII 201C'. An sint homines antipodes, I 200C. — Terram inutiliter occupat qui bonis operibus eam non adornat, XII 79A. Qui operatur terram suam, satiabitur panibus, VII 79D', 175A', VIII 118C'. — Terrenorum amatores hominesque mundani habitatores terræ proprie censentur, justi vero in ea sunt advenæ et peregrini, IX 14A', 26D', X 79B. Sapientes ita possident terram, ut ea non possideantur; insipientes vero et impii illa possidentur, IV 517B.

Terra illa facere perhibetur quæ fiunt

Digitized by Google

in ea, VIII 519A'. Quandonam dicatur testificari, II 652B, obstupescere, D, lugere vel ridere, VI 141B, IX 50C, X 235B, tacere aut clamare, IX 199A, contra possessorem clamare, IV 652A'. Qualiter sanguinem non operiat, 529A et seq., 534D, et revelet, VIII 519A'. — Quo pacto dicatur pollui vel consecrari, II 511D', IX 17C, iniquitate repleri, 451D, maledici, IV 597C.

Qualiter terra de qua oriebatur panis igne subversa sit, et quid nunc producat, IV 616B et seq. — Terra devorante Core, quale factum sit miraculum, II 477B et seq. — In primo Christi adventu, cœlum et terra, mare et arida commota sunt, X 607B'. — Quandonam igne zeli Dei devorata sit terra, X 592B. — Quomodo Deus Apostolis terram partitus sit, II 668C', VI 270C', X 567A', XI 359C. — Hanc in Messiæ adventu complanandam putant Judæi, IX 401C'. — Antichristus terram satellitibus suis dividet, X 156C'. Quomodo post ejus occisionem mundanda sit, IX 599B et seq.; tunc quasi hortus voluptatis erit, X 348A. — In die judicii terra contra impios consurget, IV 569B', VII 484D. — In fine mundi igne purgabitur, II 661D', VI 232B', VIII 502C', XIII 693D', 695D', destruetur non substantialiter, sed quoad modum essendi, VI 419A', VIII 502C et seq., 506B et seq., XI 61C', XII 195C, XIII 696A, XIV 362A, complanabitur, II 678B, VI 393A, VIII 506A, XIV 337B', et in melius innovabitur, VI 442C', VIII 751C', 763B', XIII 696C', XIV 359D', 361B. In superficie pervia erit ut vitrum, 361B', et fulgebit sicut aurum, IX 599B, XI 268C.

TERRA PROMISSIONIS SEU TERRA SANCTA. — Quinam populi in ea antiquitus habitaverint, I 195B, 231A', 496D', II 551A, VII 524A, XIV 159C. *Vide* Chananæus. Cur vocetur terra Chanaan, et terra Libani, II 525B. — Quomodo Patriarchis eorumque semini repromissa, I 216D', 217C', 226A', 229A', 231A, 244A', 284B', 313B', 369B, 432A', 451B' et seq., II 525D, 539B, 565A, VI 447D, VII 528A, VIII 268B, IX 570A, 589B, XIII 494C', XIV 124C. — In medio terræ habitabilis sita, VII 524A', ejus vertex esse fertur, II 659C. — Montuosa, de cœlo exspectans pluviam, II 564B, III 719A', IX 126B', X 602B', quæ bis in anno tantum ei datur, II 564D', X 253B, irrigua, II 555A, VI 141A, ferax, II 555B, 659D, VI 140C', lacte ac melle fluere dicitur, II 394C', VI 290A', IX 110A', etc., et bis in anno fructificat, XIII 604D. An minus fertilis sit quam Ægyptus, II 564A, C et seq., IX 505C. Eam haud semel sterilitate laborasse ex historia constat, II 645A. Metalli gravida est, 555C. — Egregia dicitur inter omnes terras, IX 505C, desiderabilis, VI 463B', sancta, II 512A, V 122A', VII 524A, X 628D, omnium Deo carior, VII 524B'. Quare Patriarchæ in ea sepeliri voluerint, I 431B, XI 313C', et cur Moyses illam intueri tantopere optaverit, II 537B'. — Qui fuerint ejus termini, II 38B, 506D et seq., 565C, III 6C', 607D'. — Cur posteri Abrahæ ab ingressu terræ eis promissæ tanto tempore protracti sint, I 230A. An illam Judæi integre occupaverint, II 38B, III 66B, 92B', 120D', 123A et seq., IX 669B'. Successive eis tradita fuit, II 37D', 553A', III 205B. — Quomodo inter duodecim tribus sorte divisa sit, II 478B et seq., 496B et seq., III 70D et seq., 73B et seq., 76D et seq., 80C et seq., 81D et seq., 84B et seq., 85D, 86D et seq., 205A, VI 259D', IX 671B; a quibus, II 508A, III 7C', 73B, 84D, 85C et seq., et quando, XIII 278A', XIV 159C. An quædam tribus absque sorte possessionem suam acceperint, II 478A', III 87B. Ista partitio quid mystice innuat, II 479A', III 72B', 79D', 86B, VI 270C'. — Terræ promissionis dominium Deus sibi vindicabat; ideo nec gentili, nec in æternum vendi poterat, II 295B' et seq. — *Cf.* Chanaan, Judæa, Palæstina, Sabbaticus.

Digitized by Google

Terra sancta Christianorum hereditas dicitur, IX 374C. — Multi Christiani ab Apostolis e paganismo conversi eam ex devotione visitaverunt, IX 39D, XI 538D'. — Quum propter Christianorum facinora Sarracenis data sit, de ejus amissione dolere oportet, et pro ejus recuperatione quotidie orare, III 285B', VI 277C et seq., 279B', VIII 368D', 571A', IX 327B, 374A et seq., X 270D'.

Mystice, terra promissionis designat Ecclesiam militantem, religionem monasticam, etc., II 298D, 395B', 556C, 565B', 669A', VI 385B, regnum cœlorum principaliter Patriarchis promissum sub figura terræ Chanaan, I 244B', II 539B, VII 528B, VIII 713B', IX 39D, 184A, 211A', 390B', 589D, XIII 277D', XIV 210B.

Describuntur termini terræ promissionis apud Ezechielem, IX 668A' et seq. — In ea quædam pars sacerdotibus tribuitur, in qua erat templum cum suburbiis suis, IX 651C et seq., 671A' et seq.; quædam Levitis, 652C, 672D; quædam principi, 652D et seq., 674B; quædam civitati, 652D, 672B' et seq., eique ministrantibus, 673A'; reliqua inter tribus æqualiter dividitur, 652C', 670C et seq., 674D' et seq. Qualiter divisio ista ab ea quæ tempore Josue facta est, differat, 671B. — Nunquam totam hanc terram Hebræi possederunt, IX 669B', sed a Christianis jam diu possessa est, 670A, et post Antichristum a Judæis possidebitur, B. — Mystice, quid significent terra ista ejusque partitio, IX 654D' et seq., 669C' et seq., 671D.

TERRA SYMBOLICE SUMPTA. — Convenienter per terram signatur B. Virgo, VI 313C, quæ benignitate Dei perfusa, D, veritatem protulit, B, deditque fructum suum, 153D, 313A'; aperta est, VIII 639C', et germinavit Salvatorem, D'. Christus dicitur fructus terræ sublimis, 357C; sicut fons ascendit e terra, I 87C', et sicut radix de terra sitienti, VIII 683C'. — Quid intelligatur in Apocalypsi per terram quæ mulierem adjuvit, XIV 312B'. — Terra designat insuper patriam Beatorum seu Ecclesiam triumphantem, VIII 567B, 730D, IX 574B, et Ecclesiam militantem, I 62D et seq., 63A', 87D, D', IV 604C', V 548B', VI 116A, 117B', IX 120C, X 350B, 554C, 558D, XIV 269D', quæ a Christo fundata, VI 372C, 436C, 562C', VII 30C', VIII 675C, firmata, VI 373C', 628D, visitata, inebriata et locupletata, 144C', 438C, illustrata, IX 640C', benedicta, VI 309C', atque correcta, 390C, non commovebitur, 373D', 390D, 436C. Quid terra viventium, V 566C', 570B, VI 657A', VIII 593C, terra recta, VI 662D', et desiderabilis, IX 39B', terra lacte et melle fluens, 512B'. —Tres sunt qui testimonium dant in terra : spiritus, aqua et sanguis, XIV 51D'. — Spiritualiter, quomodo terra de qua oriebatur panis, igne subversa sit, IV 623C'.

Terra nonnunquam sumitur pro terræ habitatoribus, I 154C, VI 144A'; 391D, VIII 659B', IX 576B, XIV 334C. Quandonam benedictionem accipiat a Deo, et quandonam reproba sit, XIII 494A. Quo sensu data sit in manus impii, IV 434B'. In eam Christus ignem venit mittere, XII 72D'. Qualiter in die judicii metenda sit, XIV 326B' et seq., et vindemianda, 327D et seq. Apostoli dii fortes terræ dicuntur, VI 20C'; quomodo sal terræ efficiantur, XI 59B. — Terra quandoque denotat Judæos, VI 13D, XIV 296D', 333C, et gentiles, I 87A'. — Per terram aliquando intelliguntur homines electi et virtuosi, II 651C', X 56B, 554C, imperfecti, II 667C, IV 585B', activi et conjugati, I 86D', X 676C', homines terreni et carnales, seu peccatores, I 61A, 103C, IV 310A, 486C, VI 158D', 393C, VIII 721B, IX 57C', 104C, 108C, X 230A', 234C, 404A, XIV 289B', 321A. — Terra humilitatem figurat, IX 625D. Sedere in terra humiliationem denotat, VIII 650B, IX 338A. — Interdum designat terra cor humanum, VI 438B', 443A',

Digitized by Google

XI 335B', 561B', corpus seu carnem, II 300C, VI 313B', IX 643B, XIV 271B. Quomodo maledicta sit, I 111B'. — Exprimit etiam sensibilia, XI 274A', conversationem terrenam seu carnalem, VI 516D', IX 341D', 633D', XIV 290D. — Quinam terram inhabitare dicantur, V 629D, VII 22D, IX 14A', X 79B, 582B, terram hereditate possidere, V 420A', 554A', 630B', 631A, 633B, 634C, VIII 727A, XI 54C, super terram ædificare, 532B et seq., oculos declinare in terram, V 493A, 496B', terram lingere, VI 209A'. — Quæ sursum sunt sapiamus, non quæ super terram, XIII 365D'. — Mystice, qualiter qui operatur terram suam panibus satietur, VII 80A, 175B'. Quo pacto terra det fructum suum, VI 313B', X 289A', 655A', XI 161C, B', 164D', 335B', 561B', 565B et seq. Quandonam contra dominum suum clamet, et sulci ejus defleant, IV 652C'. Fructus terræ absque pecunia edere, quid, 652D'. — Quomodo Deus super excelsa terræ gradiatur, X 394C', 474D'. — Qualiter Satan terram circumeat et perambulet, IV 309B' et seq., 322A. — Impii de terra perdentur, VII 22B', 70D', et recedentes a Deo in terra scribentur, quo sensu, IX 151D'.

Quid sit terra deserta, invia et inaquosa, VI 128A, 130D', 476C', 662B, VIII 615C, IX 27A, X 226B, terra salsuginis et inhabitabilis, IX 149C', terra in qua non ambulavit vir, 27B, terra vacua, 57C', terra aliena, VI 633B, IX 180A, terra idolis plena, VIII 348C, terra oblivionis, VI 331D', terra solitudinis, X 315A', terra novissima, IX 540C, seu ultima, 564B', terra horribilis, VIII 484D', terra tenebrosa et operta mortis caligine, terra miseriæ et tenebrarum, IV 452B et seq. — Spiritualiter, quid terræ fundamenta, V 503C, VI 295C, X 504D, columnæ, VI 230A', 232D', vectes, X 459B, abyssi, VI 198C', 204B', latitudo, X 543A, pinguedo, I 327A'.

Cf. Bestia, Mundus, Orbis, Terrenus.

TERRENUS. Homines domos luteas habitant, et terrenum habent fundamentum, IV 373A. — Terrena habitatio deprimit sensum multa cogitantem, VII 509B. — Terrena hominis appetitum satiare nequeunt, IV 423D, XII 349A'. Eis adhærentes fiunt instabiles, IX 234A'; ea contemnentes divinam merentur consolationem, 139B. — Primus homo de terra terrenus, secundus homo de cœlo cœlestis; sicut portavimus imaginem terreni, ita et imaginem cœlestis portemus, XIII 204A et seq. — *Cf.* Temporalis, Terra.

TERROR. Quam terribilis sit Deus, et ideo metuendus, *Vide* Deus (Officia et virtutes quibus homo ad Deum ordinatur). — Dies Domini valde terribilis erit, X 349A. *Vide* Judicium. — Quo sensu angeli propter diaboli casum territi purgentur, V 33D'. — Sponsa Christi terribilis dicitur ut castrorum acies ordinata, VII 404B, 411A, 414B'. — Terribilibus oculis aliquem intuetur, qui facta ejus in pejus interpretatur, IV 527B. — Sonitus terroris semper in auribus impii, II 305B, IV 517C', 548B, VII 70C', 140B', 172A, 550B et seq., VIII 128A, 552B'; justus autem quasi leo confidens absque terrore erit, II 300B, 307B', IV 474B, VII 17A, 31D, 172C, 488D', IX 576C. — Quomodo terror ac tremor hominis sint super cuncta animantia, I 182C' et seq. — *Cf.* Formido, Metus, Pavor, Timor, Tremor.

TERTIUS. Tertium cœlum ad quod raptus est S. Paulus, quid sit, XIII 253C' et seq. — Tertia hora cur orarent Judæi, et oret Ecclesia, X 97A, XIV 96C'. — Lingua tertia, *Vide* Lingua.

TERTIUS, tanquam notarius S. Pauli, epistolam ad Romanos scripsit, XIII 117D.

TERTULLIANUS, presbyter Carthaginiensis, quomodo Danielis hebdomadas computet, X 135A'. (Migne *Patrol. lat.* tom. 2.)

TERTULLUS, orator, quem princeps sacerdotum Ananias tanquam advocatum as-

Digitized by Google

sumpsit adversus S. Paulum, XIV 206D.

TESTA. Job testa saniem radens, quid nos edoceat, IV 334A et seq., et quomodo imago fuerit Christi, 338A', ac justi, 339C'. — Fortitudo Christi in passione tanquam testa aruit, V 534C'. — *Cf.* Figulus, Laguncula, Samos.

TESTAMENTUM. Qua auctoritate gaudeat cujuscumque hominis testamentum, seu ordinatio de hereditatis successione, XIII 277C'. — Non nisi defuncto testatore sortitur effectum, et ante mortem semper mutari potest, VIII 82D', XIII 507D. — Tempestive faciendum est, VIII 204B. — Nomine testamenti interdum exprimitur bonum quod per testamentum præstatur, VIII 82D', XIII 500A'.

Testamentum in Scripturis sæpe significat fœdus, pactum seu promissionem ; sic dicitur Deus testamentum disposuisse cum Noe, VIII 267A, cum Patriarchis, maxime cum Abraham, Isaac et Jacob, V 329A', VI 447A et seq., VIII 267B' et seq., 268D', XI 404A et seq., XIII 278B, XIV 107B, 124D', cum Aaron, VIII 271C, 272C', cui dedit potestatem in testamentis judiciorum, 273C, cum Phinees, V 277D', VIII 274D', et David, VI 346B, B', VIII 281C. — Testamentum quandoque designat legem divinam, V 554B, B', VI 37A', 224A', 432C, etc. — Quid testamentum æternæ vitæ, V 358C', testamentum inferorum, VIII 82B', mons testamenti in quo Lucifer sedere appetiit, 441C'.

Per testamentum Dei specialiter intelligitur lex Mosaica, V 153D', VI 338B', IX 110A, X 38C', etc., quæ dicitur testamentum patrum, V 277D, 286B, testamentum Altissimi, VIII 148A', 173D, testamentum sanctum, V 270D, testamentum æternum, VIII 98C'. Cur pluraliter testamenta vocetur, XIII 306A. — Primum, id est vetus Testamentum, non sine sanguine dedicatum est, II 40D', XIII 507B'. — Primo ac præcipue veris Israelitis datum est, IX 227B. — Ejus præcepta triplicis erant generis, *Vide* Mandatum. Servandum est quoad credenda, et quoad præcepta moralia, VIII 70A'. — Vera et spiritualis illius intelligentia paucissimis innotuit, VIII 95B, et ipsis Judæis manet non revelatum, XIII 224A'. — Multi in V. T. spiritum adoptionis filiorum Dei acceperunt, non ex lege, sed per fidem in Christum venturum, XIII 63A', qua electi tunc justificabantur, XIV 161B'. — Arca testamenti, *Vide* Arca.

Novum Testamentum, priore melius, VI 202C', XIII 500D, 503A, inter statum veteris Testamenti et statum Beatorum medium tenet, II 700C', XIII 509C. — Christus illius est sponsor, XIII 500D, mediator, 503A, 507B, 526C, et Angelus, X 705D. Quæ ejus arca, XIV 306B et seq. — Dicitur æternum, quare, VI 453B', 508D', IX 390B, XIII 530B'. — Vocatur lex spiritus, XIII 58B, 223B, dies quam fecit Dominus, VI 540B', tempus gratiæ et annus benignitatis divinæ, 145B', pactum pacis, IX 575B', 589B', et vitæ, X 703A. — Qualiter Prophetæ prænuntiaverint veteris Testamenti cessationem et novi Testamenti institutionem, IX 227A et seq., 390B, XIII 503B et seq., 511C, etc. — Novum Testamentum Judæis propositum per sermonem in monte, XI 51A, XIII 503C, in Cœna institutum, VI 453B, et sanguine Christi confirmatum, X 660A', XI 289A', XII 210D', XIII 179A', 507D' et seq., 512C', 530B', fidelium cordibus impressum est die Pentecostes, IX 227C', XIII 503C'. Quo sensu Christus illius memor sit in sæculum, VI 453B, 507C. — Quanta sit dignitas ministrorum N. T. comparatione ministrorum V. T., XIII 223B et seq.

Testamentum cujus Christus memor erit in sæculum significat etiam Sacramentum altaris, VI 506C', IX 114A'. — Quinam ordinent testamentum Christi super sacrificia, VI 34A'.

In N. T. revelata sunt ea quæ velata erant in V. T., XIII 177A'. — V. T. figura erat N. T., VI 66C', 452B, XIII 506B, etc.

Digitized by Google

— Vix aliquid in N. T. continetur quod non in V. T. inveniatur prædictum, XII 379B'. — Vetus ac novum Testamentum tanquam duo Cherubim versis vultibus in Christum respiciunt, II 54B, X 624A'. — Quadripartitum est genus librorum novi Testamenti, sicut et veteris, IX 618A', XIV 81. Novum Testamentum novis canticis plenum est, quæ quomodo sint decantanda, VI 386C. — In V. T. bona temporalia, in N. T. cœlestia promittuntur, XIII 179A', 500D, 503A, D. In N. T. propalata est via regni cœlestis, quæ in V. T. clausa erat, II 700D, XIII 506A. Tempus V. T. dicitur nox, tempus vero N. T. dies appellatur, 102B'. — Quatenus Deus cultum N. T. observantiis V. T. præferat, VI 325A.

Duo Testamenta figurantur per Saram et Agar, XIII 284C et seq., per duo Seraphim Isaiæ apparentes, VIII 374D', per duos muros Jerusalem, 494B', per duo ostia templi et sanctuarii apud Ezechielem, IX 627C', per mare vitreum simile crystallo, de quo in Apocalypsi, XIV 263D, et per mare æneum templi Salomonis, A'. — Vetus ac novum Testamentum sunt murus et antemurale Ecclesiæ, VIII 519D'. Dici possunt duo ubera sponsi, id est Christi, et sponsæ, id est Ecclesiæ, VII 298C', 366B', 369 C', VIII 759C.

Cf. Hereditas, Lex, Testimonium.

TESTATOR. *Vide* Testamentum.

TESTIFICATIO dicuntur duæ tabulæ Decalogi, II 47B. *Cf.* Testimonium.

TESTIMONIUM. In Scripturis testimonium sumitur pro attestatione, XIII 515A, etc., pro confessione, 436C, XIV 311D, pro fama, XIII 419B', XIV 120C', etc. — Testimonium operis certius est quam sermonis, XII 475A. — Testimonium juridicum, *Vide* Testis. — Quid Acervus testimonii, et Tumulus testis, I 353C. — Qualiter cœli et terra in testimonium assumantur contra iniquos, II 651 C, 652B, VIII 320D, IX 18C et seq.

Testimonium quandoque sumitur pro tabulis testamenti, II 47B, D', 125D', quæ tabulæ testimonii vocantur, 99C, 119 D', necnon pro libro legis, IV 50 D'. — Accipitur etiam pro arca fœderis, II 88A, 413C', quæ dicitur arca testimonii, 47D, et pro tabernaculo fœderis, *Vide* Tabernaculum. — Quid altare testimonii, III 96 D', et lapis testimonii, 102D'.

Christus testimonium perhibuit veritati, et testimonium ejus Judæi non acceperunt, VIII 696C', XII 328B', 342A', 586C', XIII 428C'. — Testimonium quod aliquis de se profert, cur non valeat, XII 427C, C'. Qua ratione testimonium perhibuerint de se Christus multique Sancti, 427D et seq. Cur Christus testimonium suum de se ipso dixerit modo non esse verum, et modo verum, 375C et seq., et quo sensu ab homine testimonium non acceperit, 376B. — De Christo testimonium perhibuerunt scripturæ V. T., XII 379B, S. Joannes Baptista, 281 D et seq., 296C et seq., 302A et seq., 305B et seq., 375D' et seq., Apostoli, 259D', 553B', 596C', 619D', XIII 668A, 682B' et seq., XIV 4B', 44D', 87C', 91 B, 112B, 117D', 149A', 226C, 232B, martyres, VI 553D', XI 127A, Pater æternus, XII 375C', 377D et seq., 429D, XIV 52C, A' et seq., Spiritus Sanctus, XII 553D, XIV 51C, 118A, et tota Trinitas, 51A'. Habuit insuper Christus testimonium operum suorum, XII 376D', 470C', 475A. Qualiter spiritus, aqua et sanguis illi testimonium reddant, XIV 51D'. Quinam testimonium habeant Jesu, 312D'. — Si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei majus est, XIV 52B. Qui credit in Filium Dei, habet testimonium Dei in se, 52D, D' et seq. Spiritus Sanctus testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus filii Dei, XIII 63D' et seq. Testimonium Jesu est spiritus prophetiæ, quo sensu, XIV 352D.

Testimonia dicuntur verba Spiritus Sancti in Scripturis contenta, VI 563A', 566A', 577D'; proprie tamen designant

Digitized by Google

legis divinæ partem ad credenda pertinentem, 260 A, 543 C'. Quomodo testimonium a lege differat, 252 D. — In observatione mandatorum sita est beatitudo vitæ activæ ; in contemplatione testimoniorum, beatitudo vitæ contemplativæ, VI 543 C'. — Testimonia Dei mirabilia sunt, VI 570 C, omnemque prorsus rationem transcendunt, D; quomodo credibilia fiant, 375 A et seq. Testimonium Dei fidele, sapientiam præstans parvulis, V 519 C. Æquitas dicuntur testimonia Dei in æternum, VI 573 A', 574 C'. Contra visibiles invisibilesque hostes plurimum valent, 563 D. — Qualiter testimonia Dei diligenda sint, VI 546 D', 566 B', scrutanda, 543 C', 564 A', 570 D, et custodienda, 556 B, 577 D', adjuvante Dei gratia, 551 C'. Quomodo ea confiteri oporteat, 553 D'.

Cf. Judicium, Lex, Mandatum, Testis.

TESTIS. Martyr Græce, Latine dicitur testis, XIV 243 B'. — Testis qualis sit Deus, III 323 B, IV 529 A', VI 346 D', VII 457 A, IX 209 D. Testis fidelis dicitur Christus, XIV 228 C', 254 B', quem testem populis dedit Pater, VIII 696 C'. — Quinam sint testes Dei, IV 433 B, 459 B, V 276 D, VIII 628 B', XIII 521 D'. Qualiter duo testes Dei, Enoch et Elias, in fine mundi prophetaturi sint, XIV 301 C et seq. — Nequitiæ parentum testes filii nequam, VII 475 A', 476 A.

Ad unius testimonium nullus condemnatur, sed in ore duorum vel trium testium stat omne verbum, II 511 C, 583 A, 594 C, 717 B', XI 207 B', XII 429 B, XIII 258 D', 425 D, 512 B'. — Quandonam urgeat obligatio confitendi seu denuntiandi veritatem, II 165 A et seq., 170 B, VII 156 D. Testes in correctione cur et quando adduci debeant, XI 207 A', 208 A et seq. — Ad perhibendum testimonium tantum admittuntur qui secundum jura idonei censentur, II 511 A'. Propinqui olim contra reum testimonium proferre valebant, III 521 B'. — Testes diligenter examinandi sunt, et seorsum interrogandi, II 511 D. Quatenus eorum testimonio standum sit, 29 A, 30 C et seq. — Ex lege Mosaica testes primum lapidem in reum mittebant, II 570 B, XIV 132 D'. — Testibus non licet munera accipere, II 32 A, nec testimonii pretium, A'. — Liberat animas testis fidelis, VII 94 B'. — Testimonium falsum grave est peccatum per octavum Decalogi præceptum prohibitum, II 5 C', 28 B', VII 127 D, 159 D', VIII 163 B, XII 149 C'. Quinam ad proferendum testimonium falsum cito inducantur, VII 81 D', 82 C, 91 C. Testis iniquus judicium deridet, 130 A'. Qui simplici animo pronuntiata malitiose pervertunt, testes sunt mendaces, XI 298 D. Cur testis mendax versipellis vocetur, VII 94 C' ; ad compensanda damna tenetur, 47 C, sicut et qui veritatem tacet in judicio, II 165 C. In V. L. falso testi pœna talionis infligebatur, 594 D et seq., X 177 C. — Qualiter in Christum insurrexerint testes iniqui, V 570 A, 613 C', XI 298 A et seq.

Cf. Juramentum, Testimonium.

TETRARCHIA. Tetrarchia et tetrarcha quid sint, XI 440 D. — Tetrarchia qua occasione apud Judæos inducta, XI 440 B'.

TEUTONICI Romanis grandiores erant, V 298 D.

THABOR, mons Galilææ. Rotundus et altus, ex omni parte finitur æqualiter, X 244 A. — In illo Christus transfiguratus est, XI 194 C', 596 D, et post resurrectionem Apostolis apparuit, 319 D ; unde mons sanctus vocatur a S. Petro, XIII 683 A'. Cur Judæis et Christianis materiam exsultandi in Deo præbeat, VI 342 D'. — Quid rete expansum super Thabor, X 243 C', 247 C. — Thabor interpretatur lumen veniens, et Judæos designat, VI 343 A.

THADDÆUS (S.), apostolus. *Vide* Judas (S.).

THAHATH, xxiii^a^ Hebræorum mansio in deserto, quid significet, II 505 B.

THAIS meretrix a S. Paphnutio conversa est, VIII 57 C.

THALAMUS. Describuntur thalami circa quamlibet portam templi Ezechielis dis-

Digitized by Google

positi, IX 604C', 605B, A', 606A, C', etc. Mystice, quid signent, 612D', 613C, B' et seq., 614C, 618C. — Thalamus Christi dicitur B. Virgo, V 518B'.

THALASSA, civitas Cretæ, juxta Boniportum, XIV 212C', 213C.

THALLUS. Thalli, quid, V 373B'.

THAMAR, nurus Judæ patriarchæ. Cur e Juda prolem adeo concupierit, et quantum peccaverit illum ad fornicationem inducendo, I 387A' et seq., 388D. — Duo ejus filii quare Phares et Zara vocati, I 388B' et seq. — Cur in genealogia Christi ponatur, XI 8A.

THAMAR, filia David, a fratre suo Amnon incestata, causa fuit cur Amnon ab Absalone occisus sit, III 511C et seq.

THAMAR, filia Absalonis, III 522C', avia fuisse videtur regis Abia, 690C.

THAMNA, concubina Eliphaz primogeniti Esau, et mater Amalec, I 374D, 375B, IV 111D.

THAMNA, filius Eliphaz primogeniti Esau, unus e ducibus Idumæorum, I 376C, IV 111B, 112D'.

THAMNA, urbs Philistinorum, III 77D'.

THAMNATH SARAA seu Thamnathsare, urbs in monte Ephraim. In possessionem data est Josue, III 88B', qui et in ea sepultus est, 103C. — Cur etiam Thamnathsolis vocata, III 119A'.

THAMYRIS (Thomyris), regina Massagetarum, Cyrum occidit, V 212B.

THANON, locus Armeniæ ubi Noe de arca egressus est, I 176A'.

THARACA, rex Æthiopiæ, contra Sennacherib egressus, illum ab impugnatione Jerusalem avertit, VIII 414D', 585B, D.

THARE, pater Abraham. Quis ejus primogenitus fuerit, et qua ætate illum genuerit, I 201B. — An fuerit idololatra, I 202B', III 99A, et filios suos ignem adorare nolentes apud Chaldæorum regem accusaverit, I 201C', 202A.

THARE, xxiv[a] Hebræorum mansio in deserto, quid signet, II 505B.

THARSIS. Hoc nomine quid designetur, I 193D, III 663C', IX 417B, X 450B. — E regione Tharsis pretiosa efferebantur, III 663D', IX 103B'. — Cur naves quas fecerat Josaphat, ut irent in Tharsis, contritæ sint, IV 234C. — Reges Tharsis munera Christo obtulerunt, VI 209B'. — Naves Tharsis quare ab Herode confractæ, VI 23D'. — Spiritualiter, quid Tharsis, III 667B', X 455B, et naves Tharsis, VIII 346A, 349A'.

THARTHAN, princeps militiæ Assyriorum, Azotum cepit, VIII 478A, et ad Ezechiam a Sennacherib missus est, IV 74A.

THATHANAI, dux trans flumen Euphraten, restaurationi templi obsistit, etiam per epistolam ad Darium missam, V 220A' et seq., 222B.

THAU. Ultima est Hebraici alphabeti littera, IX 453C, et crucis tenet figuram, D, XII 242D. — Cur in fronte fidelium Jerusalem impressa, IX 453B et seq. — Mystice, quid signet, IX 453D.

THEATRUM, quid sit, XIV 191D.

THEBES seu Thebæ. Tres inveniuntur urbes sic dictæ, III 166B.

THECEL, id est appensio, quid significaverit in scriptura quam vidit Balthasar rex, X 90A', C'.

THECUA seu Thecue, civitas. Ubi sita, X 365. — Ex ea oriundus erat Amos propheta, X 365, 367A, cujus proavia fuisse creditur mulier sapiens quæ, instigante Joab, parabolam Davidi narravit, ut Absalonem revocaret, III 517C et seq. — Optimates Thecuenorum arguuntur, V 240D. Quosnam designent, 241B'. — Quomodo Thecua seu Thecue interpretetur, et quid figuret, IX 75C, X 373A.

THEGLATHPHALASAR, rex Assyriorum. Ab Achaz rege Juda vocatus, IV 65A', Damascum vastavit, ejusque regem occidit, B', VIII 381D, X 370D', insuper quasdam tribus Israel depopulatus est, et in Assyriam transtulit, IV 63C', 130B'. Posterius ipsum Achaz despoliavit, 250C. — An idem qui Phul, IV 71A. — *Cf.* Assur.

THEMA, filius Ismaelis, IV 110D.

THEMAN. Nomen est primogeniti Eliphaz

Digitized by Google

filii Esau, et civitatis metropolis Idumææ, I 374 D, IX 287 C, necnon regionis adjacentis, IV 112 D, X 372 C. — Theman patria erat Eliphaz amici Job, IV 363 B', IX 393 C'. In ea vigebat studium litterarum et sapientiæ, IV 363 B', IX 285 C, 394 B. — Theman quomodo interpretetur, et quid signet, IX 290 A, X 565 D'. Qualiter considerandæ sint semitæ Theman, IV 400 D.

THEODAS, pseudopropheta, nonnullos seduxit Judæos, et a militibus Romanis occisus est, XIV 118 A'.

THEODORUS (S.), abbas. Quam intrepidus fuerit, VII 32 A'. — Quid de tribulationibus justorum docuerit, V 58 B. (Acta SS., die xiv^a Maii.)

THEODOTION, Scripturæ translator. Ejus translatio qua usus est Origenes ad perficiendum translationem LXX interpretum, I 9 B, allegatur super Genesim, 82 B, 124 C, D', Isaiam, VIII 371 A', 595 C', 761 D, Jeremiam, IX 19 B, 138 A, Ezechielem, 414 B', 438 D', Danielem, X 34 D, 73 D, 148 C, 165 A, etc. — De ea accepta sunt canticum trium puerorum, X 63 B, et duo ultima libri Danielis capitula, 165 B.

THEODULUS, Italus, auctor Eclogarum, in libello quodam antiquitatem ac veritatem S. Scripturæ respectu poeticarum fictionum declarat, IV 296 B'.

THEOLOGIA. Omnium scientiarum architecta, princeps et capitanea, regula ac mensura, illas regulare et corrigere debet, V 70 D'. Qualiter philosophiæ præstet, XII 268 C. — Theologorum contemplatio quomodo differre debeat a contemplatione philosophorum, VI 544 C. Theologia mystica, *Vide* Mystica. — Theologiæ scriptoribus debetur aureola, V 404 C. — Multi in theologia eruditi Spiritum Sanctum non recipiunt, quare, XII 535 D'. Auctoris tempore, plurimi vitæ detestabilis erant, VII 222 A'. — *Cf.* Doctrina, Philosophia, Sapientia, Scientia, Scrutatio.

THEOPHILUS, ad quem S. Lucas evangelium suum et librum Actuum Apostolorum scripsit, an fuerit princeps sæcularis, et quorumnam figuram gerat, XI 371 B', XIV 84 C.

THEOPHILUS (Theophylactus), Bulgarorum archiepiscopus, allegatur : de diabolo Christum tentante, XI 466 A', de S. Petro, XII 69 C, de S. Luca, XI 364, 370 D, de Theophilo cui scripsit S. Lucas, 371 A', de secundo Christi adventu, XII 68 B', de hypocrisi, XI 528 D', XII 50 C', etc. (Migne *Patrol. gr.* tom. 123.)

THEOPHRASTUS, Lesbius, philosophus, unus e Græcorum physicorum principibus, IX 151 C, allegatur : de modo quo Deum cognoscimus, XII 294 D', de nuptiis, VIII 51 A, de perdice, IX 151 C, etc.

THEOPOMPUS et THEOTECUS, gentiles, sacram Scripturam historiis suis inserere volentes, divinitus castigantur, I 11 B'.

THEORICUS. Theoricam præire debet ethica seu moralis, XII 307 A'. — Vir contemplativus atque theoricus Deo est amantissimus, XII 538 B'.

THERAPHIM. Quid sint theraphim, I 351 C, X 232 D, et quid figurent, 233 C'. — Cur Rachel idola seu theraphim patris sui furata sit, I 351 A.

THERISTRUM, quid sit, I 302 B, 387 D.

THERMUTHIS, filia Pharaonis, Moysen ex aquis Nili salvavit, I 486 B'. *Cf.* Moyses.

THESAURUS. Designat repositorium divitiarum, vel ipsas divitias, VIII 564 B. — Olim thesauri in agro inventi pro media parte fuerunt dominorum agri, XI 169 D'. — Quid thesauri absconditi arenarum, II 679 C. — Thesauri appetitum non satiant, sed irritant, VII 100 C'.

Cœlum dicitur optimus Dei thesaurus, quare, II 637 C', 641 B'. Qualiter Deus ponat in thesauris abyssos, V 602 A', et producat de thesauris suis ventos, VI 624 A, IX 105 B, ac nubes, VIII 261 A. — In Christo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi, XIII 361 A'. Quomodo diripiat thesaurum omnis vasis desiderabilis, X 313 C', 314 A. — Si-

Digitized by Google

mile est regnum cœlorum thesauro abscondito in agro, XI 169C'. — Thesaurus Ecclesiæ e quibus constituatur, *Vide* Indulgentia.

Thesaurizatio bona quomodo facienda, V 100A et seq., 118B, 648A', VII 19B, XI 85B, B', 217A, XII 60C', 65C', 150A', XIII 430B. Spirituales thesauri justi seu sapientis qui sint, VII 57A, 100B', 117B', 141C, 494A, VIII 10A', 11A', 12B', 13C, 31B', 87C', 178D', 246C', 564B, IX 392D', et quomodo in eis inveniantur argentum, aurum, gemmæ, pretiosæ vestes, herbæ et unguenta, XI 530B'. Jucunditas cordis est thesaurus sine defectione sanctitatis, VIII 185C. Sibi thesaurizat qui parentes honorat, 21C. — Ubi thesaurus, ibi et cor, XI 85A', XII 66A. — Bonus homo de bono thesauro profert bona, et malus homo de malo thesauro profert mala, XI 156A, 529A' et seq. Omnis scriba doctus in regno cœlorum de thesauro suo profert nova et vetera, 171A. — Thesaurum nostrum habemus in vasis fictilibus, XIII 226C'. — Quinam mortem exspectent, quasi effodientes thesaurum, IV 345B', 351A', 355D.

Non debent filii parentibus thesaurizare, sed parentes filiis, XIII 257C'. — Reprobatur thesaurizatio vana et iniqua, V 648D, VII 139B, IX 393A et seq., XI 84B', XII 58A et seq. — Nihil proderunt thesauri impietatis, VII 65B'. — Quinam sibi thesaurizent iram in die judicii, X 387A, 503C, 505C', XIII 20D', 602D.

Cf. Avaritia, Divitiæ, Pecunia.

THESSALONICA, Macedoniæ metropolis. Quomodo ibi prædicaverit S. Paulus, XIV 178B et seq., qui et ad ejus incolas duas scripsit epistolas, XIII 375, 397. — Quam perfecta fuerit Thessalonicensium conversio, XIII 378C'. Eorum laudantur virtutes, 377A', 381C et seq.

THOGORMA, filius Gomer primogeniti Japhet. Ex eo orti sunt Phryges, IV 108A. — Domus Thogorma, id est Phrygia, equis et mulis abundabat, IX 542B'. Antichristo adhærebit, 593B.

THOLA, judex Israel, III 168A.

THOMAS (S.), apostolus. Quare Didymus dicatur, XII 480D, 610D. — Quo sensu dixerit : Eamus et nos, et moriamur cum eo, XII 480A'. — An contradixerit Christi verbis in novissima Cœna, XII 528D'. — Quandonam potestatem clavium acceperit, XII 610B'. — Quomodo se incredulum exhibuerit post Resurrectionem, XII 610C', sed postea, blande a Christo reprehensus, 611A, divinitatem ejus confessus sit, B. — In India prædicavit, VIII 426C, 762D, XIV 88A. — Diu mansit in fornace, de qua exivit illæsus, VIII 296A'. — De illo refertur aliquid forsan apocryphum, scilicet quod ultionem satis horrendam de percussore petierit, XI 71C'. — Quid dixerit de cœli palatiis, VI 702B.

THOMAS (S.), Cantuariensis archiepiscopus, bona Ecclesiæ repetiit cum grandi scandalo regis, XI 72A', et pro ecclesiastica libertate martyr occubuit, VIII 53B.

THOMAS (S.) Aquinas. « Gloriosus et sanctus doctor », V 659C, cingulo castitatis præcinctus est, IV 487D, et nunquam mortaliter peccasse creditur, X 381B. — Ejus Summa contra gentiles libro S. Augustini de Civitate Dei correspondet, XIV 438B'.

Libri Job expositor inclytus et subtilis quoad litteralem sensum, IV 435D, V 77B', deserendus videtur, quando asserit amicos Job de animæ immortalitate recte non sensisse, IV 361D', 435D, V 77B', 91C'. Quid docuerit de materia et intentione ejusdem libri, necnon de exsistentia ipsius Job, IV 296D et seq. Quomodo capitulum III^{um} exposuerit, 356A et seq., et quid de ista expositione sentiendum sit, 360A et seq. Sæpius allegatur super eumdem librum, 307C', 308A' et seq., 310A, 311B, D, 313C, 332B, 364D, 368C', 371C', 556C, IX 167A, XII 294A, etc. — Omnes psal-

Digitized by Google

mos a David conscriptos existimasse videtur, VI 356A'. Quanta devotione versiculum nonum psalmi LXX[i] frequentaverit, 196A. — Utrum super Isaiam scripserit, et quid de quadam ejus expositione super eumdem Prophetam, VIII 390D, 391C. — Allegatur : de nomine Dei maxime proprio, I 499A, de Trinitate, 540C, VIII 605A', de Spiritu Sancto, IX 411, XIII 41B', de Sapientia simul creata et genita, VIII 142C, de creatione et de creaturis, I 14B, 15B, 16A' et seq., 18C', 19D', 21B et seq., 24A', 26C, 28B, 30B, 33B, 34A, 36C', 40C', 42C, 45D', 56D et seq., 64D', 71D, 73C, X 51A, 53A', XII 274D', de Providentia, I 547C' et seq., de prædestinatione, II 552A, 657D', de angelis, I 266B, C', VI 194A', VIII 739B', de diabolo, IV 307C', VIII 439D', XIV 32C, de paradiso, I 74B, A', 75A, 76C', de homine in statu justitiæ originalis, 114B', 115C, 117B, A', 118C, B', 119D, 120A, et de ejus lapsu, 93A', 95B, 98B, de Incarnatione, VIII 739B', XI 16B', XIII 130A', de sacerdotio Christi, I 221B', de origine hæresis Arianæ, XII 279D et seq. — Citatur insuper de sacrificiis, I 123D, de circumcisione, 247B, 248C', et de remissione peccati originalis in lege naturæ, 249D', de missionibus visibilibus Personarum divinarum in V. T., 255D, de lege Mosaica, II 3D, 14A, 15C, 20D', 24A, 35A', 76D et seq., 88D, 133A', 134B, 136B et seq., 139C', 142D', 143B', 147B, 149C, 150A, 155C, 160A, 182B', 184C, 185A', 186B, 190A, 213C et seq., 229C', 236A', 237C, 245C', 249C, 251C', 287B, 294C, 317A, 346C', 405C', 420D, 421C, 423B, 424D, 571A, 574D', 582A, 610B', 612A', 613B, 616B', 617C', 619A et seq., 626C' et seq., 632D, 634D, X 125A', de præstantia regis super pontificem apud Hebræos et gentiles, XIV 428B', de David, an sit maximus Prophetarum, V 397A' et seq., de principe Persarum Gabrieli resistente, X 102D. — Item allegatur: de Baptismo, XI 32C', de Eucharistia, 404A', de fide, I 454D, X 66B', de spe, VII 24C', de dono sapientiæ, VIII 159A, de temperantia, 192D, de necessitate gratiæ actualis, VII 25C, de revelationibus propheticis, II 381C, de somniis, 261A', VIII 211D', de scientia augurandi, I 415B', de sortibus, XIV 91D', de Oratione dominica, XI 81D', et de conditionibus mutuæ orationis, VI 414A', de officiis ac debitis sacerdotum et prælatorum, II 195C, VII 44D, de judice, I 414D', II 30D, 32D, XIII 19C, ejusque ministris, II 31C, de extraneis ad officia cito non promovendis, VIII 73B', de occisione tyranni, III 133A, aut injusti aggressoris, II 22B. — Refertur etiam de juramento, II 33C', XI 68D', de votis, II 490A', III 176D, VI 242D, de dispensatione in voto solenni continentiæ, II 319A', de matrimonio, 254B', 620A, de bonorum temporalium dimissione, XI 72A', de gravitate peccati, II 627D, VIII 61C', de ignorantia, II 162A', 404D', de tentatione, I 113A, de scandalo, VI 38C', XIV 17C, de detractione, VII 39C', de peccato in Spiritum Sanctum, XII 55B, de clericis peccato mortali adstrictis et officia sua exercentibus, II 581B, VIII 88C', XIII 168B', de pœna pro peccato proprio non semper inflicta, II 3D, IX 499D, de solenni pœnitentia olim usitata, I 112B', de damnatis, XII 131C, etc.

THORAH seu Lex, pars Scripturæ, quid contineat, III 247. *Cf.* Lex.

THOU, rex Emath. Davidi, ob devictum Adarezer regem Soba, congratulatur, III 488B'. — Quid figuret, III 491C'.

THRENUS. Threni a Jeremia quare metrice conscripti sint, quo ordine, et cur in quatuor capita divisi, IX 315. In his modo civitatem, modo incolas alloquitur Propheta, 317B. — Quid de ejus threnis super Josiam, IV 271B'. — *Cf.* Planctus.

THRONI, angelorum chorus, qui sint et cur sic vocati, V 458B', VII 506B', IX 426A', X 47B', XIII 358A.

THRONUS. Per thronum significatur potestas regalis, III 448A, VI 346C. Fir-

Digitized by Google

matur justitia, VII 109D, 158B, 178B', et roboratur clementia, 136D'. — Thronus David ac Salomonis qualiter stabilitus fuerit in sempiternum, III 477A', 478B', 596A', maxime per Christum, 478D', 479D, VI 346C, C', VIII 148D', 404C et seq., IX 243B', 244D. — Describitur thronus eburneus Salomonis, III 663B. Ubi positus, 627 D. Signabat B. Virginem, 666D', et Ecclesiam, 667C. *Vide* Ferculum.

Nonnunquam Deus in forma sedentis super solium visus est, III 728A, A', VIII 371C et seq., etc. Per solium seu thronum Dei intelligi possunt ejus potestas judicativa omniumque dominativa, Ecclesia triumphans et militans, angelici spiritus, maxime ii qui Throni vocantur, Christi humanitas, B. Virgo, anima justi, cœlum empyreum, IV 588B', 605B, IX 373B, X 47C, B', 48A, 49A, XI 69B, 254D, XIV 228D, 257D', 261B, 262B' et seq., 269D, 282D', 350B. Solium gloriæ Dei designat templum, IX 130B', Sanctos, 135B, cœlum, 151B'. Thronus Dei cur flammæ ignis assimiletur, X 106B'. Thronus Sapientiæ increatæ in columna nubis esse perhibetur, VIII 139C'. Thronus Dei Ezechieli ostensus, IX 418C', quid designet, 420C, 426A', et cur sapphirinus, 421B'. — Thronus Christi est ejus judiciaria potestas ac regia dignitas, V 458B', 459A', VI 352C, VIII 455A', IX 243C', vel Ecclesia militans et triumphans, 39A, XIV 359C'; in æternum permanebit, III 479D, VI 7D, XIII 475C. Thronus gratiæ dicitur ipse Christus, 488B'. — Quid throni super quos sessuri sunt Apostoli ceterique electi, X 105C', XII 216A, XIV 257B'. Per sedilia seu thronos XXIV seniorum in Apocalypsi quid intelligatur, 261A' et seq. — Qualiter Lucifer super astra cœli solium suum exaltare voluerit, VIII 441C et seq.

Cf. Sedes, Solium, Throni.

THUBAL. Sic vocatur filius quintus Japhet, a quo Hispani orti sunt, I 193C. — Thubal designat Hispanos seu Iberos, vel Italos, IX 542A', 565A'. Antichristo adhærebunt, 592D'. — Tropologice, quid Thubal significet, IX 567C.

THURIBULUM. Thuribulorum tabernaculi fœderis et templi usus, II 49D, 240C', XIII 505C, et significatio, II 54C', 248D'. — Nadab et Abiu thuribulis suis ignem alienum imponentes, II 197A, quid mystice signent, 201C'. — Thuribula in quibus Coritæ incensum offerre voluerunt, II 409A, 410B, quare in laminas producta sint, et altari affixa, A'. Quid designent, 412C. — Per thuribulum aureum de quo in Apocalypsi, quid intelligatur, XIV 286A, B', 287A. — *Cf.* Thus, Thymiama.

THUS. Idololatræ diis suis thus adolebant, II 168C, IX 444A, 450D, etc. — In V. L. thus super panes propositionis ponebatur, II 290B, A', et oblationibus addebatur, 147C', 150A', etc., quare, 150A, C, C'. Illius mystica significatio, 151D. Attamen in oblationibus pro peccato non adhibebatur, 168A, neque in sacrificio zelotypiæ, 346D, D', 703B'. Thus in templo incensum de terra Saba efferebatur, IX 73B'.

Mystice, quid denotetur per thus, VII 352D, 367C, et collem thuris, D, 377B', 382B, per thus de Saba, IX 79B'. — Omnes de Saba venient, aurum et thus Domino deferentes, VIII 722D'. Magi Christo aurum, thus et myrrham obtulerunt, quare, XI 25C. Hæc quoque munera et nos spiritualiter Christo quotidie offerre debemus, 25A'. — Thuri comparatur odor vestimentorum Sponsæ, VII 371A, 379C.

Cf. Incensum, Thuribulum, Thymiama.

THYA, arbor. Ligna thyina qualia sint, III 661C', IV 194B. — De lignis thyinis ex Ophir allatis nonnulla confecta sunt in templo ac palatio Salomonis, III 661C'. Quid signent, 666B'.

THYATIRA, urbs Lydiæ in Asia. Ex ea oriunda erat Lydia purpuraria, a S. Pau-

Digitized by Google

lo baptizata, XIV 174D'. — Hujus civitatis episcopus laudatur quidem in Apocalypsi, XIV 245D, sed reprehenditur eo quod impietatem mulieris Jezabel non cohibuerit, A' et seq.

THYMIAMA. Ejus compositio, II 91C et seq. — In altari thymiamatis seu incensi adolebatur, II 87B, B', quando, 88C, XI 375D, et quam ob causam, II 88D. Ejus usus in festo Expiationis, 240D'. — In usum communem usurpari non debuit, II 91C', neque extra tabernaculum aut templum, III 599A, nedum coram idolis cremari potuerit, IX 478A', 530D, X 238C. — Quid figuret, II 93B', 248D', 684C'. — *Cf.* Altare, Incensum, Thus.

TIARA seu Cidaris. Quid sit, X 34D. — Apud Judæos, duplex exstitit tiara, una pontificis, alia sacerdotum, II 76B et seq., 186B'. Utraque describitur, 74B', 75C'. Cœlum empyreum figurabat, 77B, et justitiæ rectitudinem, 191B'. — *Cf.* Cidaris.

TIBERIAS, civitas Galilææ. Ubi sita, et quare sic vocata, XII 612B. — De impœnitentia notatur, XII 5D'. — *Cf.* Mare Galilææ.

TIBERIUS Cæsar. Judæis clemens fuit, X 642A. — Quintusdecimus ejus imperii annus fuit tricesimus annus ætatis Christi et Præcursoris, XI 440B. — Sub ejus regno passus est Christus, XII 181D, 235D.

TIBICINES quare adhibiti in funeribus, XI 116D'.

TICHONIUS, Afer. Septem ejus regulæ de interpretatione Scripturarum, V 399C. — Allegatur, XIV 322B. — (Migne *Patrol. lat.* tom. 18.)

TIGNUM. Tigna cedrina domus Sponsi et Sponsæ quid designent, VII 312A', 320C', 327D'.

TIGRIS, animal. Qualiter Eliphaz tigridi assimilaverit Job, IV 367B'. — Tigris mansuefacta ab India Anastasio principi missa est, XIII 585D'.

TIGRIS, fluvius. Unus e quatuor fluminibus paradisi, quare sic vocatus et ubi situs, I 77B', D'. Aquis abundat, præsertim in vere, VIII 149C'. — Qualiter Tobias juxta Tigrim manens, et in eo pedes lavans, Christi figura fuerit, V 107C'. — Varias visiones habuit Daniel juxta Tigrim, X 138C' et seq., 161D' et seq. — Ei assimilatur doctrina Christi, VIII 149D, C'. Designat evangelium S. Lucæ, I 89C'.

TIMIDITAS. Qui ex naturali dispositione timidi sunt, qualiter passioni timoris reluctari debeant, VIII 128A'. — Timiditas ex defectu fidei interdum oritur, XI 107A, aut ex mala conscientia, VII 550B et seq. — Timiditate vili quinam vincantur, X 334B', et quomodo puniendi, XIV 364D, B'. — Cogitationes mortalium cur nonnunquam timidæ sint, VII 508B', VIII 243C. — *Cf.* Formido, Timor.

TIMOR. — I. **TIMOR NATURALIS, CARNALIS ET MUNDANUS.** — Timoris natura et objectum, VI 602C. Ad amorem, sicut ad causam atque radicem, reducitur; unde ex amore et timore omnia opera, bona et mala, nascuntur, 286C, IX 374B'. — In voluntate residet, si rationalis est; in appetitu sensitivo, si passionalis, IX 391A'. — Timor et gaudium in eodem subjecto coexsistere possunt respectu diversorum, sed gaudium purum ac plenum timorem excludit, XI 318A, 537D'. — Nonnunquam timor pro re timenda accipitur, VIII 197C'. — Multiplex est timor, scilicet naturalis, carnalis et mundanus, XII 51C'.

Varii effectus corporales timoris naturalis, maxime inordinati, III 40C, 408D, 581A', IV 437D', 548C, V 119B, 161D', 201A', D', VII 550D, IX 254C, 446A', 516B, X 86D, 143B, 683A', XIV 236B. Immoderatus plurimum nocet, IV 445C, VII 32B'. Phantasmata et hallucinationes generat, 549A, rationis actum impedit, IV 437C', VI 356D', et pusillanimitatem inducit, VII 550A'. Voluntatem non omnino aufert, V 136A'. Timor mortis reum a mendacio non ex-

Digitized by Google

cusat, VII 459A'. — Timor naturalis non est culpabilis, sed frenandus est ne fiat illicitus, VII 31D', VIII 128A', XII 51C', XIII 653C, XIV 47A', maxime timor mortis, XI 130A, XII 52B, aut de malo futuro, VII 280A'. Qualiter a bellatoribus abjiciendus sit, III 151D, D'. — Timor nocturnus, magnæ indicium imperfectionis, quomodo excutiatur, VI 361B, VII 32B'. — Naturale est homini timere, auditis divinæ majestatis sermonibus, XI 197D', aut visis magnis et insolitis rebus, sed tunc aliter timent boni, aliter mali, 376B', 482B. Angeli de suo adspectu paventes consolantur, dæmones vero timorem incussum augent, 377A, C. — Moderatus timor ad quid sit utilis, III 152B, IV 438A', VI 357A. Multos inducit ad meliora, XII 118C. — Timor inordinatus in perfectis non invenitur, VII 32D. Qualiter timor naturalis Christo tribuatur, V 568A, VI 70A, XI 292B', 352B. Cur a B. Maria abjiciendus fuerit, 387D. — Qualis futurus sit in die judicii timor angelorum et electorum, V 34B, VI 60A, XII 194C, necnon reproborum, VII 478D', 479B'.

Timor carnalis et mundanus, quid, VI 62B', XII 51D'. — Dei timorem expellit, VIII 135B'. — Turpe est hominem magis quam Deum timere, IX 32C, X 334B'. Qui timet hominem cito corruet, VII 180D. Hominem timere quandonam licitum sit et laudabile, 180A', XIII 643A, et quomodo timendi sint domini temporales, 100B' et seq., 324B', 642D' et seq. — Timore mortis quali servituti obnoxii essent homines ante passionem Christi, XIII 481C'. — Cur et qualiter abjiciendus sit omnis timor carnalis et mundanus, III 155B, IV 541A, 651A', V 545B, 563C et seq., 564B, VI 13A, 62B', 89B', 137A, 361A', 535A', D', VII 17B, 32A et seq., 353A', 488D', VIII 127D', 128B, 208D', 429C', 613D, 614A, 626C et seq., 672A', 674C, IX 8D, 190A, 353A', 363A, 428A', X 595C', D', XI 129B, C' et seq., 130A', 260A, 405C, XII 51B' et seq., 53A et seq., 540C', XIII 70C, 337C, 528C, 648A', 653B, XIV 242A, maxime judicibus, VI 101 A, VIII 46C', prælatis et prædicatoribus, IX 13 A.

II. TIMOR DEI. — A. QUOTUPLEX SIT. — Quatenus Deus timeri possit, VI 602C. — An Deum timere sit eum colere, III 707C. — Triplex est timor Dei, scilicet servilis, initialis et filialis, VI 602B, X 693D, XII 52B', 112D, XIV 322B'. Damnatio triplici modo timeri potest, IV 454B'.

Timor pure servilis cum caritate et dono sapientiæ non stat, VII 9B', VIII 9B, XIV 47A et seq., et ideo meritorius non est, IV 445D', VI 511C, 566C', XII 435C', neque consolationis divinæ dignus, V 590D'. Cum illo nec opera bona prosunt, IX 118A', nec oratio exauditur, VII 16A, IX 111B, 347B, 451B', nec pœnitentia fructuosa est, 32B', nec intrat homo in regnum cœlorum, XII 85B', 435C'. — Quo sensu pœnam habere dicatur, XIV 47D. — Est timor imperfectorum, imo et impiorum, VI 509A, XII 52B'. A peccato tamen retrahens, ad sapientiam et gratiam disponit, IV 621D', VI 509A, VII 9C', VIII 159B, IX 21C, X 693A'.

Timor initialis sine caritate non habetur, VI 509B, et tantum meretur quantum caritatem participat, 566C'. — Animæ infunditur cum caritate et dono sapientiæ, IV 622A. — Mundat a reliquiis vitiorum, VII 10D. Est timor incipientium, 10C, et etiam proficientium, XII 52B'. — Quomodo caritate perfecta foras mittatur, VII 10C, XIV 47B'.

Quatenus timor filialis ab initiali differat, IV 325D', VII 10B, X 503A. — Donum est Dei, IX 238D', 239B, et fructus sapientiæ, VII 19C, VIII 30D', 146C. Ex caritate procedens, ab ea nutritur et conservatur, VII 9D', X 166C', XII 52D', XIV 47C'. — Timor Dei unum est ex septem donis Spiritus Sancti, VIII 420B'. Utrum caritate et sapientia dignior sit, 158D', 159B. — Timor filialis ad perfectos per-

Digitized by Google

tinet, VI 322 C', XII 52 C', et necessarius est omnibus qui ad perfectionem ascendere cupiunt, VI 602 B. — Cum fidelibus in vulva concreatus est, quo sensu, VIII 9 C; cum electis feminis graditur, A', et cum justis agnoscitur, B'. — De timore Dei laudantur Job, IV 302 A, Judith, V 145 B', et Susanna, X 166 B'. — Timor filialis per beryllum figuratur, II 79 D', XIV 370 A'. — An fuerit in Christo, et in patria perseveret, IV 319 A', 600 D, V 519 A', VI 509 A, VII 9 D', VIII 419 B'.

B. Timoris Dei necessitas. — Qualiter Deum filialiter timere debeamus, *Vide* Deus (Officia et virtutes quibus homo ad Deum ordinatur). — Ad justificationem et ad salutem qualis timor necessarius sit, VIII 11 D', 167 A, 564 C. — Timorati et solliciti jugiter esse debemus, IV 436 C, 444 B, V 428 A, VI 82 B, 555 B, VII 174 D', VIII 13 C, 108 A, IX 350 C, X 502 A', 604 C', XIII 555 A, 628 D et seq., nihil amplius quam displicere Deo aut ab eo relinqui formidantes, IV 346 D, 397 C, 474 C, 651 A', XI 130 B, XII 52 D, absque tamen anxietate aut scrupulo, IV 437 B', 445 C, 493 C', VI 322 A', IX 465 A. — Lex Moysis lex erat timoris atque rigoris, I 640 B', VII 200 A, XIII 63 D, 525 D, 569 D, XIV 68 A', 396 D'; nobis autem datus est non spiritus timoris, sed spiritus adoptionis filiorum Dei, XIII 62 D' et seq., 436 B. — Timor maxime necessarius est prælatis ac principibus, II 586 D', IV 229 C', V 418 D, 420 B', et judicibus, XII 144 B. — Absque timore Domini non est manducandum, XIV 72 C'.

C. Timoris Dei effectus et fructus. — Nihil melius et fructuosius quam timor Dei, VIII 13 C, 137 A. Cunctis terrenis opibus præstantior, VII 100 B', VIII 247 B', omnis boni causa, VI 286 B, 511 D, 603 B', VIII 10 D, virtutum custos, 14 C', 167 A, paradisus benedictionis, 247 D', fons vitæ, VII 70 D, 95 C, 130 A, et lætitiæ, VIII 8 D, thesaurus est salutis, 564 B, ejusque fructum replet, quo sensu, 10 C'. — Est gloria divitum et pauperum, VIII 64 C', 66 D, ac senum, 157 C', justorum lætitia et corona exsultationis, 8 B. Qualiter in eo sit gloriandum, 58 A'. — Ex ejus amissione quanta mala sequantur, VIII 167 A, IX 21 C. — Timor Domini expellit peccatum, IV 365 A', 629 A', V 481 C, 624 D, VII 103 D, 108 B, VIII 11 C', 167 C, XIV 248 B, et sic ad gratiæ charismata disponit, VIII 19 C. Diligentiam et mentis custodiam sollicitat, VII 255 A, VIII 10 D, 167 C, fidem et mansuetudinem conservat, 13 B, parit patientiam, IV 365 D', VIII 19 B', amicitiam fovet, 41 C, fiduciam generat, VII 94 D', et pace replet, VIII 10 C'. — Cur dicatur finis modestiæ, VII 143 C', et scientiæ religiositas, VIII 9 B'. — Qualiter timor Domini sit initium dilectionis ejus, VIII 159 B, necnon sapientiæ initium, VI 509 A, VII 9 A' et seq., VIII 9 B, radix, 11 D, disciplina, VII 105 A, plenitudo, VIII 10 B, corona, B'. Quo sensu dicatur esse ipsa sapientia, IV 621 D', 629 B, VI 509 C, VIII 13 A, 111 B'. Consummatio timoris Dei, sapientia, 121 C'.

Qui timent Deum nihil negligunt, VII 255 A, proprios defectus recognoscunt et gratanter correctionem suscipiunt, VIII 120 D', corda sua præparant, 19 C, doctrinam Dei libenter et humiliter excipiunt, A, 196 C', quæ beneplacita sunt ei inquirunt, 19 B, et mandata ejus fideliter custodiunt, VI 511 D, VIII 19 A'. Tres virtutes theologicas potissimum colunt, 16 D' et seq., justitias quasi lumen accendunt, 197 D, animas suas sanctificant, 19 D, et cum metu ac tremore salutem suam operantur, XIII 340 B'.

Beati omnes qui timent Dominum, V 554 D, VI 511 B, 602 B', VII 174 D', VIII 91 D', 112 A, 159 A, 209 B. Deus illos præcipue intuetur, 90 D', XIV 148 D, diligit, VIII 41 D, confortat ac protegit, V 554 B', 608 D, VIII 209 C, et liberat a malis, 199 D. Nihil ipsis deest, V 543 D', 609 C, VIII 247 C', nam a Deo exaudiuntur, VI 674 B, mirabiliter refici-

Digitized by Google

untur, 506B', 510B, VIII 86B', bonis re-plentur, V 101C', 554A', VI 511C', 602C' et seq., VII 262B, VIII 208C', honorantur, 64C, et salvantur, VI 312A', 674B, X 503A. — Misericordia Dei a progenie in progeniem timentibus eum, VI 431A, D, 432B, 535C, XI 396C. Multitudinem dulcedinis suæ illos experiri facit, V 591A. Eis qualem det hereditatem, VI 119A'. Qualiter Sol justitiæ ipsis oriatur, X 709D', 712B'. — Homini timorato Sapientia obviabit quasi mater honorificata, VIII 86D, et quasi mulier a virginitate suscipiet illum, B'. — Qui timet Deum an major sit judice, VIII 64D'. Potens in terra erit semen ejus, V 554A', VI 511B', et justitia ejus manet in sæculum sæculi, C'. Sanitas in pennis ipsius, quo sensu, X 710A, 712C'. Bene erit ei in extremis, VIII 8D, 10A, et inveniet judicium justum, 197C. — Qui timent Dominum, a prælatis suis diliguntur, VIII 64B'.

Cf. Formido, Metus, Pavor, Terror, Tremor.

TIMOTHEUS, dux Ammonitarum, pluries a Juda Machabæo fugatur, V 290B, C' et seq., 361C, 365C.

TIMOTHEUS, dux Syrorum, a Juda Machabæo debellatur, V 368A, 369B.

TIMOTHEUS (S.), discipulus S. Pauli. In Lystris natus est ex patre gentili et matre Hebræa fideli, XIII 435A', XIV 173B. — S. Pauli filius in fide, XIII 411B, itinerum ejus apostolicorum comes fuit, 218B, XIV 173C et seq., 178B et seq., 186A, 190C'. Cur ab eo circumcisus, 173D. — Quænam de Timotheo prophetia facta sit, XIII 422D'. Lystrenorum primo episcopus ordinatus est, XIV 173D, deinde Ephesiorum, XIII 409, 436B, XIV 240A. — Cur ad Corinthios missus fuerit, XIII 144A, et quantum illis commendatus, 207B; missus est etiam ad Philippenses, 341C' et seq., et ad Thessalonicenses, 383B, A' et seq. — Plures epistolas cum S. Paulo scripsit, XIII 117B, 213B, 333A, 355A, 377A, 399A, 463A. — Quibus de causis ad ipsum bis scripserit S. Paulus, XIII 409, 411B et seq., 433, 435A et seq. — Satis rigorosus fuit, XIII 449. Quare admonitus sit ut resuscitaret in se gratiam Dei, 433, 435B' et seq., XIV 240A. — In carcere vinctus jacuit, XIII 530D'.

TINEA. Qualiter homines consumantur velut vestimentum a tinea, IV 373C, 496C', VIII 440B, 667B', 672D'. — Quinam ædificent sicut tinea domum suam, IV 612B.

TINTINNABULUM. Septuaginta duo tintinnabula aurea malis punicis intermixta e tunica pontificis Hebraici quare dependerent, II 73B', VIII 271C', et quid designarent, II 77A, D, 78B.

TITAN et filii Titan, quid, V 165D'.

TITULUS. Titulus designat lapidem in memoriam alicujus rei erectum, I 331A, B', 353A, 369B, sepulcri monumentum, C', III 540B, 543A', IV 90A, altare seu aliud signum idololatricum, II 301D', 502A, 506A'.

Tituli Psalmorum, ex divina inspiratione formati, VI 359A, 372A, sunt velut Psalmorum claves, V 415A. — Quot psalmi titulo careant, V 600B. — Quid significent tituli : Alleluia, VI 445A; Canticum ad Assyrios, 235C, 238B; Testimonium Asaph pro Assyriis, 279D; Canticum graduum, 580A, etc.; Canticum David, V 643D; Laudatio ipsi David, VI 669A; Ne disperdas David, 91C, 104B; Oratio David, 315A; Psalmus David, V 415A et seq., VI 487A; Psalmus ipsi David, V 570D, 611D, 628B, VI 480C; Tituli inscriptio ipsi David, V 485A, VI 85C, 88C, 113C, 115C, etc.; Filiis Core, V 662B, VI 1B, A', 12B, 26D, etc.; Filiorum Jonadab, 192D; In carminibus, 67C', 74B, 80D, etc.; In confessione, 402A; In hymnis, 118B; In laudibus, 235C, 238A; Laus cantici, 358D, 381C; In finem, V 427C, 436B, VI 1B, etc.; Ad intellectum, A'; Intellectus Asaph, 219B, 250D; Intellectus David, V 596C, VI 53A, B', 58C, etc.; In-

Digitized by Google

tellectus Eman, 328C; Intellectus Ethan, 336D; Ne corrumpas, 230A, 231B; Oratio Moysis, 353B; Pro Amalec, 61C, 64C; Pro arcanis, 12B; Pro dilecto, 1B; Pro ecstasi, V 586C; Pro his qui commutabuntur, VI 1B, 115C, 171A; Pro Idithun, V 643D, VI 122D, 243A; Pro Maheleth, 328C; Pro occultis filii, V 457B; Pro octava, 438B, 471D; Pro susceptione seu cerva matutina, 529A; Pro torcularibus, 451A, VI 287D, 290C, 303C; Propter Jeremiam, 630D; Canticum Jeremiæ et Aggæi, 139A, 141D; Psalmus Asaph, 32C, 212C, 290C, etc.; Psalmus cantici, V 427C, 579B, 584C, VI 21C, 152B, 324B, etc.; Psalmus resurrectionis, 146C; Ante sabbatum, 372B; In die sabbati, 366C; In prima sabbati, V 547D; Secunda sabbati, VI 21C; Quarta sabbati, 376C; Quinta sabbati, 290C; Pro rememoratione sabbati, V 636D; In Salomonem, VI 205D; Servo Domini, V 623D. — *Cf.* Psalmus.

Titulus Christi quis sit, VIII 471B'. — Qualis fuerit titulus crucis Christi, XI 308D', XII 242D, 593C, et cur triplici lingua scriptus, D. Esdræ revelatus fuerat, V 485A.

TITUS (S.), S. Pauli discipulus. Græcus erat, et ex utroque parente gentilis, XIII 269C'. — Cum S. Paulo Jerosolymam ascendit, XIII 269B. Quantum ipsi necessarius fuerit, 220D'. Quomodo illum consolatus sit, 235D', ipse gaudens de correctione Corinthiorum, 237C, pro quibus multum sollicitus fuit, B', 238C', 240B, 241A, 258C. — In Dalmatiam missus est, XIII 444C'. — Cretensium archiepiscopus factus est, XIII 452B. — Quare S. Paulus ad eum epistolam scripserit, XIII 449, 451B' et seq., 455B'.

TITUS Justus, Corinthius, de gentilitate ad Judaismum conversus, hospitio excepit S. Paulum, XIV 186C.

TITUS Flavius, imperator. An et quatenus designetur in psalmo LXXIX°, VI 284A', in prophetia septuaginta hebdomadarum, X 134A, et in Apocalypsi, XIV 275A, D. — Non Ecclesiæ persecutor exstitit, sed infidelium Judæorum, XIV 275D, maxime in obsidione Jerusalem, II 105B, VI 221B, VIII 379B et seq., X 668D', XI 238A, XII 165A, 168B', 188B, 192B, etc. Sacerdotes interfecit, qui templo superesse volebant, IV 86C.

TITUS, Bostrensis episcopus (Pseudo Titus in Lucam), allegatur, XI 576A', 609A. (Migne *Patrol. gr.* tom. 18.)

TOBIAS senior. Unde ortus sit, V 85A, et cur in Assyriam translatus, C'. — Fidelis, V 86B, A' et seq., 87D', 91C, 101C', probus, 92D, 100C', misericors, 83, 86C, 88D, B', 90C et seq., 99C', maturus, 86D, constans et prudens, 104B', 114B, patiens, 91C et seq., 99A', humilis, 94A, C, gratiosus fuit apud omnes, 88C', 108B', 112C', etiam reges, 88A, 89A, et inter gentiles famosus, 124D'. — Quomodo cæcus factus sit, V 90D', et quare, 91B, 116C, 118B', XIII 655A. Qua virtute sanatus, V 98B', 106A, 116A, 117B. Quot annis cæcus fuerit, et vixerit, 124D et seq. — Ejus oratio, V 93B, monita ad filium, 99A, 125D', et canticum, 120B. — Prophetice nuntiavit eversionem Jerusalem, V 122A, 124A et seq., et Ninive, 125B, templi restaurationem, 121D', 125B', et gentilium conversionem, C'. — Multipliciter fuit figura Christi, V 89B, 92C', misericordiæ et patientiæ exemplar, 89B', 91C, 92D'.

Liber Tobiæ, an sit canonicus, V 83. — Inter hagiographa numeratur, V 83; cur non inter prophetica, 124B'. — Quæ narrat, quando evenerint, V 124B, 267A.

TOBIAS junior. Inepte a quibusdam Tobi vocatus, quomodo educatus fuerit, V 87A', 99A et seq. — Qualiter piscem devorantem evaserit, V 105B, uxorem Saram acceperit, 108B' et seq., patrem sanaverit, 116A. — Quando obierit, V 124A', et ubi, 126B. — Fuit in animalia lenis, V 104D, in matrimonio castus, 110B, conjugatorum exemplar, 107D, 111D', figura Christi, 107C'.

Digitized by Google

TOBIAS Ammonites. Restaurationi Jerusalem obsistit, V 241 D', et Nehemiæ adversatur, 245 C et seq. — Cum primariis Judæorum conjunctus erat, V 247 B, 260 D, C', 262 A.

TONITRUUM. Quid sit, I 550 B', 640 B, V 7 B', VIII 261 B'. — Tonitruo assimilatur vox Dei, IV 690 B', V 19 D, sermo de divina majestate, IV 607 A', vox Sanctorum Deum laudantium, XIV 320 B, 350 D, prædicatio sublimis, sonora et profunda, 262 D', 306 A'. Tonitrua appellantur prædicatores sancti, 297 D. Vox tonitrui in rota, quid, VI 248 B', 249 C'. — Cur turba audiens vocem de cœlo Christum clarificantem, tonitruum factum esse dixerit, XII 505 B et seq. — Tonitruum significat etiam hæreticorum et schismaticorum clamores, I 551 B'. — *Cf.* Boanerges.

TONSURA. *Vide* Capillus, Caput, Coma, Ovis, Pilus.

TOPAZIUS seu Topazion, lapis pretiosus. Ejus proprietates et virtutes, II 78 C', IV 620 B, VI 569 C'. — Signat caritatem, II 78 D', et justitiam, XIV 370 C'. Quid topazius de Æthiopia, IV 627 B.

TOPHETH. Accipitur pro idolo Moloch, cui Judæi idololatræ filios suos per ignem consecrabant, in loco quodam vallis filii Ennom, IV 88 D, IX 84 D', 478 C', vel pro loco isto, 85 B, 479 A, vel pro inferno, VIII 549 D', IX 87 D', XIV 327 C'. — In Topheth multi sepulti sunt Judæi a Chaldæis interfecti, IX 85 B, 160 C', 161 D. — Moraliter, quinam ædificent excelsa Topheth, IX 87 B'. — *Cf.* Ennom.

TORCULAR. Quid sit, XIV 354 B. — Honorantis Dominum de sua substantia torcularia vino redundabunt, VII 26 D'. — Cur Gedeon torculari usus sit pro area, III 144 C'. — Quare vestimenta Christi sint sicut calcantium in torculari, VIII 737 D', et qualiter torcular calcaverit solus, 738 C. Quomodo calcet torcular vini furoris iræ Dei, XIV 354 B. — Torcular calcavit Dominus virgini filiæ Juda, quo sensu, IX 321 C', 329 A'. — Psalmi « pro torcularibus », quomodo intelligendi, V 451 A, VI 287 D, 290 C, 303 C. — Torcular designat Ecclesiam, VIII 203 D, 459 C', X 359 D, altare, VIII 360 C, XI 236 A', Christi passionem vel persecutionem adversitatis, X 279 B. Quid torcularia animæ, VII 26 D', torcularia cœlestia, 27 A, torcularia redundantia, X 351 A', 359 A'. — *Cf.* Vinea.

TORMENTUM. *Vide* Martyr, Pœna.

TORPOR. *Vide* Otiositas, Pigritia, Tepor.

TORQUATUS Manlius filium inobedientem interfecisse legitur, III 340 B'.

TORQUES, colli ornamentum, VII 11 A', quid designet, B', VIII 42 C', 43 C, IX 477 D, X 86 D', 87 A.

TORRENS. Quid sit, I 315 D, IV 393 C'. — Scopuli torrentium coram Israelitis inclinati, quid ad litteram, II 439 D, B' et seq., VI 518 C', et mystice, II 444 A. — Torrente voluptatis suæ Deus inebriat Beatos, V 626 D, et aliqualiter viatores, VIII 759 C'. — Torrenti comparatur cor Christi, I 318 C, VII 121 A', necnon mens sapientis, B'. — Torrens quandoque designat magnam tribulationem, VI 504 D, 593 C, divinæ ultionis inundationem, IV 623 D, donorum Spiritus Sancti abundantiam, 572 B'. — Mystice, quomodo Deus torrentes diruperit, VI 228 C', et det pro silice torrentes aureos, IV 585 B'. — Qualiter convertatur torrens in Austro, VI 597 A', 598 B'. — Spiritualiter, quid torrentes in solitudine, VIII 579 A, torrens spinarum, X 360 C', 362 B, torrens Carith, in quo latuit Elias, III 702 A'. — *Cf.* Arnon, Botrus, Cedron, Cison, Jaboc, Rhinocolura, Salix.

TORRIS. Torri de igne eruto quinam comparentur, X 390 C', 394 A', 631 C, 633 D, 634 B.

TORUS. Quæ nescivit torum in delicto, habebit fructum in respectione animarum sanctarum, VII 472 B. *Cf.* Matrimonium.

TRABS in oculo quid significet, XI 92 A et seq., 527 B' et seq., 528 B'.

TRACTUS. Tractu Dei qualiter indigea-

Digitized by Google

mus, et quotuplici modo ab eo trahamur, VII 300B', 315C, IX 231C', X 294A', 299D, XII 396C' et seq., 506D'. *Vide* Deus (Providentia supernaturalis).

TRADITIO. Quænam fuerint apud Judæos seniorum traditiones, XI 178C et seq., 339A.

TRAGELAPHUS, mundum animal juxta legem Mosaicam, quid sit et quid designet, II 572D'.

TRAHA, quid sit, IV 162B'.

TRAJANUS, imperator. Quid de illo in senatu proclamatum fuerit, XI 410B'. — An et quatenus in Apocalypsi designetur, XIV 275A et seq.

TRANQUILLITAS. *Vide* Pax, Requies, Tempestas.

TRANSFIGURATIO Christi. *Vide* Christus.

TRANSFORMATIO. Quomodo per divinorum contemplationem anima transformetur, XIII 225B.

TRANSGRESSIO. *Vide* Peccatum.

TRANSMIGRATIO. Vasa transmigrationis, quæ sint, IX 460A'. — Moraliter, est quædam transmigratio bona, VI 141D', X 645C, et quædam mala, IV 101A', IX 125D, 233A'. — *Cf.* Galilæa.

TRANSMUTATIO elementorum, peracto finali judicio, cessabit, XIV 298C. *Cf.* Mutatio.

TRANSSUBSTANTIATIO. *Vide* Eucharistia.

TRANSTRA, quid sint, IX 541D.

TREMOR. Quid sit proprie, et unde procedat, IV 370D, 437D', X 86D. — Deo cum tremore exsultandum est, V 418A'. — *Cf.* Formido, Metus, Pavor, Terror, Timor.

TRES. Tria sunt omnia quæ in hoc mundo sunt, id est bonum, malum et medium, V 58C. *Cf.* Ternarius, Trinitas.

TRIBULA, quid sit, IV 162B'.

TRIBULATIO. — **Tribulationum frequentia, causæ et fructus.** Tribulatio nemini, quantumcumque perfecto, parcit, V 46A', 147A', VI 116B, IX 93A', 134D', XII 546A', 565C, XIII 442D', electos quandoque affligens sine eorum demerito, II 3A', IV 372D, 377D, 402A', 443A, 536C, V 55B, D, 79A', IX 515C, X 166B, XI 174D, etc. — Multæ tribulationes justorum, IV 540C, V 426B, 555A, 610B', VI 149C', 150B, 198C', 525B', 575B', XII 390A', XIII 71B', 226D' et seq., 520D' et seq., 619B, XIV 166A', 462A. — Prænuntia tribulationis est lætitia satietatis, IV 314A. — De tribulatione magna quæ fiet tempore Antichristi, *Vide* Antichristus.

Tribulatio designatur per ignem, V 495C, VI 98C', IX 62D, 320D', X 681B, per tenebras seu noctem, VI 75D', 82B, IX 76A', 318A, 324C, X 54B', XII 30C', 613B, XIV 17B', per tempestatem, VI 183C, 292B, per imbrem, IX 468D', per torrentem, VI 504D, 593C, per abyssum, I 172B', VI 436C'. — Quid portæ tribulationum, VIII 296D.

Tribulatio originaliter Deum habet auctorem, V 52D et seq., VI 149C', etc., qui eam per angelos bonos vel malos infligit, I 571A et seq., V 46B, varias ob causas, III 148C, IV 408D', V 55B et seq., XII 448D, etc. Per eam homines interrogat, IV 441D', visitat, probat et examinat, V 56B', 495C, VI 292C, VIII 16B, 167B', X 681C, etc. In adversis virtus innotescit, IV 299C', et justus discernitur ab injusto, 501C, atque ab imperfecto, qui sæpius tribulatione pejoratur, VI 475B, XI 164A'. — Tribulatio Deo offenso satisfacit, V 96D, VIII 18A, ejusque gloriam promovet, V 57B. Christo et Sanctis conformat, 56C', XI 58A', 512B', XII 551A, XIII 644C, passionem dominicam complet, et Ecclesiæ militanti prodest ac subvenit, V 56B, XIII 359A' et seq. — Animam ad pœnitentiam et conversionem provocat, V 597C, 645D', XIV 408B, illam in præsenti sæculo purgat, IV 381D', 444B', V 56A, A', VI 293C, X 154A', 681C, atque a futuris pœnis servat, V 56C', 148B, VI 116C. Non consurget duplex tribulatio, quo sensu, V 57C, X 522D', XIII 643C', XIV 69B'. — Tribulatio intellectum dat, IV 578C, 682A, V 56D', VIII 30D', 517D', IX 77A, X 43A, fovet spem, V 57A, XIII 41A, 67C', humilitatem, V 57B, patientiam, XIII

Digitized by Google

40C', salutem procurat, IV 430C, gratiam et merita auget, amplioremque gloriam meretur, 402B', 443A, V 55D, 97C', VI 334B', 475D', XI 58C, 512A', XII 613B, XIII 228A', 558B et seq., 619B, 652C, XIV 166A'. Justis infligitur, ut sua patientia alios ædificent, V 56A, 91C, necnon ut proximo compati et consulere discant, 56C'. — Qualiter tribulentur carentes præsentia Christi, XI 176A', XII 390A', qui eos non statim visitat, ut ipsorum merita augeantur, XI 176C', sed tandem potenter adjuvat, 177C, et omnino pacificat, B'. — Tribulatio signum est divinæ dilectionis et electionis, V 58C', VII 28A, XIII 549D', 558B', XIV 256D, atque inter maxima Dei beneficia computanda est, IV 289, 411B'. Tribulationes sacrificiis præstant, X 40D'. — Tribulationes justorum futurum judicium Dei præmonstrant, XIII 399B'.

Quomodo erga tribulationes et tribulatos nos gerere debeamus. — Deus afflictis semper præsto est. In adversis non oportet inordinate conturbari, VI 81C, XII 526C', XIII 310C', 383B, 653B, neque carnales consolationes requirere, IV 412A', VI 244D, XIII 215B. Tempore tribulationis et orationis decet viros ab uxoribus separari, X 675 D'. — Tribulationes æquanimiter, patienter et constanter ferendæ sunt, IV 289, 339B', 382B, B', V 53D', 58B', 147D', 420C', 431D, 514D, 649C, VI 84D', 539D, 562B, 609A', VIII 15D, C', 16A, XI 512D', XII 526C', XIII 98B, 215A, 558A, 643A'. — Tribulatio minuitur, quando foris per verba ordinata erumpit, IV 411D. — In tribulatione expedit nos piis meditationibus vacare, maxime considerationi felicitatis æternæ et passionis dominicæ, IV 25C', 340B, 453C', VI 554A', 563A, 573D, IX 233C, XIII 653D. Pensemus quod non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis, 65B, 523D' et seq., 619A', et quod peccatis nostris semper impares sunt, IV 472A', 663D, V 148A, VI 367C, X 513A', XI 57B', XIII 619B'; insuper Dei dona ad memoriam revocemus, IV 335B', VIII 71B'. — Ante omnia ad Deum confugiendum est, V 511A', 541D et seq., 566A', 593D' et seq., 598C', 618B et seq., 685D', VI 118A, 187D' et seq., 243B', 292A, 322C, 413B', 470A', 485A', 495C', 535C', 580C, 591C', 658C, VIII 15C', 297A', 476D', IX 75B, 146A', 147B', 390D, X 250 D' et seq., 255D, 455D', 456C', XI 108A, XII 390B', XIV 410B', 440D'; afflictos enim non deserit, IV 677B, sed semper paratus est eis succurrere, VI 12C', 188A, 292B, VIII 216C, IX 133A, 138B; illis familiarius adest, V 610D, VI 365A', 580B', XII 390D', et liberalius benedicit, VI 498C'; eos protegit, adjuvat et liberat, IV 382C' et seq., 388D, V 97D', 459D', 610D, C', 636B, VI 73A, 636A, 663A, VIII 509C, X 519D, 522B', XI 177C, XIV 462D; illos consolatur et « dilatat », IV 677C, V 427D', VI 150C, 323C', 379D', X 351A', XIII 214A', 215C, atque ad portum tranquillitatis perducit, V 98C, VI 475D', XI 177B', XII 391C', 613C. — An liceat orare ut tribulatio finem habeat, IV 434C, 445B. — Tribulatis Dei auxilium implorantibus varii psalmi aptantur, *Vide* Psalmus. — Quatenus in tribulationibus gaudere oporteat, V 57B', 563B', X 595C', XI 58B, 512C et seq., XII 551A, XIII 233D, 549C' et seq., 619C, XIV 119C, et gloriari, V 621C', XIII 40B', illasque desiderare, IV 289, 353C', 399B et seq., VI 138B', XII 554A, etc.

Quomodo tribulatis compati et subvenire oporteat, IV 525C', 526C, 530C, 554C' et seq., 558D, 633A', 641A', 647B' et seq., VIII 28D, 52B, 182C', XIII 98C', 214B' et seq., 424B', 570D. — Fictus amicus non permanet in die tribulationis, VIII 40C, 224C'. — An impiis tribulatio optari possit, IV 525B', 530B'.

Cf. Adversa, Deus (Providentia supernaturalis), Disciplina, Justus, Patientia, Persecutio, Tentatio, Tristitia.

TRIBULUS, quid sit, VIII 262B, et quando productus, I 105C.

Digitized by Google

TRIBUNAL. Sic vocatur sedes judicialis, IV 51 C, XI 304 C'. — Omnes stabimus ante tribunal Christi, XIII 105 C', 229 D'.

TRIBUNUS mille viris præerat, II 526 D.

TRIBUS. Unaquæque tribus Israel tot familiis constabat, quot ejus patriarcha filios habuerat, II 325 B'. — Peculiarem principem habebat, II 326 B, III 594 C', 643 C, et proprium vexillum, II 330 B, 331 B. — Quomodo castrametaretur, II 330 A et seq. — Quamnam benedictionem a Moyse acceperit, II 672 B et seq. An in transitu maris Rubri singulis tribubus singulæ factæ sint divisiones, I 588 D', VI 629 B. — Qualiter inter XII tribus divisa sit terra promissionis, et de divisione terræ sanctæ apud Ezechielem, *Vide* Terra. — Ex omni tribu, si tres excipias, surrexerunt judices Israel, III 475 A. — Quatenus ex suis tribubus uxores accipere debuerint Judæi, *Vide* Matrimonium. — Quid per tribus trans et cis Jordanem spiritualiter designetur, III 12 B'. — *Vide* Aser, Benjamin, etc.

Regnum Israel seu decem tribuum quando et quomodo constitutum, *Vide* Israel. Cur Ephraim vocatum, *Vide* Ephraim. — Quanto tempore duraverit, X 201 B'. — In illo non erat verum sacerdotium, III 681 C', 686 A, IV 211 C', 215 B', X 236 D. — In decem tribubus alii verum Deum, alii falsos deos cum Deo vero, alii sola idola adoraverunt, V 86 A' et seq., X 269 D. Quænam numina coluerint, 268 B, 269 A. *Vide* Vitulus. — Populo decem tribuum in captivitatem translato, ejus terra gentilibus data est, *Vide* Samaria. — Multi ex decem tribubus gratiose salvati sunt, X 212 C'.

De regno duarum tribuum, *Vide* Juda (Regnum).

Leo de tribu Juda est Christus, XIV 268 D'. — Centum quadraginta quatuor millia ex omni tribu filiorum Israel signati, quid exprimant, XIV 281 C' et seq. Quare prima nominetur tribus Juda, 281 D', omittantur autem Dan et Ephraim, 282 A. — In fine mundi, omnes tribus Israel ad prædicationem Eliæ convertentur, XIV 281 D'. — Quinam duodecim tribus Israel judicaturi sint, XI 218 C' et seq., XII 216 A. — Per nomina duodecim tribuum filiorum Israel in portis cœlestis Jerusalem scripta, quid designetur, XIV 366 D.

Cf. Gens, Hebræus.

TRIBUTUM. Quid sit, et quomodo a vectigali differat, V 218 B', XIII 101 D. Cur principibus præstetur, 101 C. — Quo pacto tribus Issachar tributis servierit, I 446 C'. — Centesimam regi Persarum in tributum solvebant Judæi, V 244 C'. De tributo Romanis solvendo dissentiebant, XI 244 C', XII 180 B'. Etsi a se non debitum, Christus illud solvit, quonam miraculo, I 462 C', XI 201 A et seq. — Manus remissa tributis serviet, VII 83 D. — Quodnam tributum homines quotidie diabolo solvant, VIII 447 C'. — Spiritualiter, quomodo princeps provinciarum et domina gentium facta sit sub tributo, IX 324 B, 332 B'.

TRICESIMUS. *Vide* Fructus, Numerus.

TRICLINIUM, quid sit, III 310 D.

TRIERIS. Trieres seu triremes sunt naves tres remorum ordines habentes, X 153 C.

TRINITAS. Pluralitas personarum in Deo, an naturali ratione inveniri possit, et antiquis philosophis innotuerit, I 9 D' et seq., 11 A, 539 D', XI 145 A, XII 13 B', 278 B et seq., 280 A, aut Judæis, 416 D', 429 C', 576 B'. Fides Trinitatis est supra, non contra rationem, 280 C'. Trinitas ab intellectu creato plene et perfecte comprehendi non potest, VII 256 C, XI 144 C', sed tantum secundum aliquem gradum, XII 13 C'. Deficit omne nomen a superbenedicta dignitate Patris, Filii et Spiritus Sancti, XI 388 A. — Quomodo Trinitatis imago in homine reluceat, I 51 C, 52 A' et seq., II 234 B. — Qualiter Trinitas insinuata sit et adumbrata in V. T., atque per ternarium numerum signata, I 50 B', 52 B, 65 D', 227 A, 256 D, 496 B, II 356 C', III 257 B', 701 A', V 390, 605 B', VI 45 C', 153 A', C', VII 456 A, 509 D', VIII

Digitized by Google

374D, 377B, 654D', IX 188D', 633A, X 207C, 390C', 631B, 665C', XIV 435C. Figurata est per tres angelos Abrahæ apparentes, I 256D, 264B. — Trinitatem personarum in Deo aperte docuit Christus, XI 320D, XIV 51D'. Revelata est in ejus baptismo, XI 40A', et transfiguratione, 194B', 197A', 600B. Qualiter in nomine Christi intelligi possit, 320D, XIV 101D. — Quomodo ex verbis S. Pauli innotescat, XIII 94A', 260B'. — Tres sunt qui testimonium dant in cœlo, Pater, Verbum et Spiritus Sanctus, XIV 51A'. — Quandoque per Patrem intelligi potest tota Trinitas, XI 74D, 79C, XII 28A, XIV 28C.

Quales fuerint circa Trinitatem errores abbatis Joachim, XII 571B', Macedonii, XIV 295C, et Sabellii, *Vide* Sabellius. — Trinitas est unus simplicissimusque Deus, trinus in personis, et unus in essentia, II 547C, VIII 641D, XII 274C, XIII 160C', XIV 51C'. — Tres Personæ consubstantiales sunt, coæquales et coæternæ, VII 57D'. Patris et Filii et Spiritus Sancti una est essentia, unum quodcumque attributum, VIII 7D, XI 268B', XII 7D, 116C', 269C', 336A, 531B', XIII 10A', 130B', 563D', XIV 46B, 63D', 87B.

De generatione Verbi seu Filii et processione Spiritus Sancti a Patre Filioque, *Vide* Pater, Filius, Spiritus Sanctus, Verbum. — Notanda quædam circa emanationes divinarum Personarum, XII 269D', 367B, 370C', 432D', 433B. — In Trinitate nihil prius aut posterius, nihil majus aut minus, VIII 611A', XIV 236A'; attamen Pater prior est Filio, et Filius Spiritu Sancto, prioritate naturæ, non dignitate aut tempore, VII 57D', VIII 611B', XIII 214B, XIV 377B. Qualiter Filius et Spiritus Sanctus a Patre sapientiam et scientiam accipere dicantur, VIII 605C, XII 367B', 433A, 557D', 558B'. — Patri appropriantur æternitas, VI 3B, ratio principii, XII 269A', potentia, VIII 4A, XIII 94C, et quandoque caritas, 260B'; Filio, pulchritudo seu species, VI 3B, VII 311D', 500A', sapientia, VIII 4A, IX 182C, XIII 130B, veritas, XIV 63D', ratio causæ exemplaris, I 14B', XII 274A, et omnia quæ ad intellectum pertinent, IX 411, XII 576D', XIII 130B, necnon gratia, 260B'; Spiritui Sancto, amor, caritas et ea quæ ad voluntatem spectant, IX 411, XIII 94A', XIV 42B', 46C, 435B, etc.

Per circumincessionem quælibet divina Persona tota est in alia Persona, XI 460A', XII 272B, 530C', ita ut in Trinitate non sit solitudo, 428D'. — Persona divina dupliciter alicujus esse dicitur, XIII 41B'. — Qualiter tres Personæ sese invicem contemplentur, diligant et sibi complaceant, VII 59A, 375D, XI 456A, C, XII 367B, 531A. Hujus mutuæ dilectionis contemplatio quam dulcis sit, 367A'. — Unaquæque Persona non solum in se, sed etiam in alia, se ipsam et cuncta creata et creabilia conspicit, XII 437A. — Quod de una Persona affirmatur, de qualibet alia vere accipitur, nisi obviet relationis distinctio, XI 144D', 268B', XII 13B, XIII 134D. Quidquid fit ad gloriam unius Personæ, ad totius fit gloriam Trinitatis, XII 533A'. Qui credit in unam Personam, et in tres credit, XIII 39B. Qui unam diligit, tres diligit, et qui ab una diligitur, a tribus amatur, XII 538A', XIV 49B; qui manet in una, in aliis manet, 26C. Qui uni Personæ derogat, aliis derogat, VI 175A', IX 40D', XII 7D, XIV 111A. Qualiter peccetur in singulas Trinitatis personas, XII 55C', 56C.

Quibusnam Personis divinis competat aliam mittere, XII 377B, 552D'. Christus, ut homo, a qualibet divina Persona dicitur missus, VIII 654B'. — Duplex est missio Filii, X 431C', XII 377B, XIII 281B', et Spiritus Sancti, XIV 93B'. — An ante Christi adventum aliqua trium Personarum visibiliter apparuerit, I 254C, 255C. — Operationes Trinitatis ad extra indivisæ sunt, VI 504A', VII 59A, 297C', 507D, VIII 377B, X 562A', XII 273D', 274C, XIII 124A', 293B', 630A, XIV 28D. — In Trini-

Digitized by Google

tate principium sumitur vel personaliter vel essentialiter, XII 431 C'. Tres Personæ sunt unum principium, una causa efficiens seu creatrix, exemplaris et finalis, I 14 B', IX 104 C', XII 269 B', 273 D', 428 C, 431 C', XIII 94 B', XIV 58 D, unus Salvator, VIII 629 A, XIII 422 D, XIV 109 B, unum objectum fidei, 39 A', unum Ecclesiæ militantis et triumphantis fundamentum, 367 B, unum summum bonum et objectum beatitudinis, XII 568 C, 577 A, XIII 52 A', XIV 49 B, 51 C'. — Toti Trinitati adscribenda est causa Incarnationis, VIII 618 D'. Quomodo tres Personæ diligant Jesum secundum humanam naturam, XI 456 B, et in illo sibi complaceant, D. — Quantum Trinitas Mariam exaltaverit, XI 395 B. — Qualiter Trinitas veniat ad justum, XII 538 B', et apud eum mansionem faciat, D'. — Trinitas est origo omnis vitæ naturalis, gratiosæ et gloriosæ, XII 426 B', prima causa conversionis nostræ, XIII 266 C', causa principalis virtutis Baptismi, 127 A.

Cf. Christus, Deus, Filius, Pater, Spiritus Sanctus, Verbum.

TRISMEGISTUS. *Vide* Hermes.

TRISTEGUS. Tristega arcæ Noe, quæ fuerint, I 155 C' et seq., et quid significaverint, 164 B'. *Cf.* Gazophylacium.

TRISTITIA. Duplex est, scilicet bona et mala, XIII 607 C. Invidia est tristitiæ species, VIII 186 A, 232 D. — Tristitia cordis, ceteris paribus, corporali dolore gravior est, VIII 159 D. — An tristitia in sapientem et justum cadat, IV 315 D' et seq., 331 B, 356 A, VII 82 A', 248 D, XIII 219 C', 619 D. — Qualis tristitia fuerit in Christo, VI 74 D', VIII 620 B, XI 292 C et seq., 333 C. Sustinuit qui simul contristaretur, et non fuit, VI 178 A'. — Dolere licet de morte propinquorum, sed moderate, IV 316 C, VIII 126 A', D', 231 B' et seq., 233 B, XI 580 B', XIII 386 D'; tristitia enim defunctis non prodest, VIII 232 B'. — An liceat tristari de adversitatibus temporalibus, privatis aut publicis, I 324 D, IV 316 D, 317 A et seq., VII 82 B', VIII 186 C'. — Quid vitare, et quid agere debeat qui tristatur, XIII 608 A. Per gratiam et virtutes vultum et visum quasi jucundum prætendere potest, V 201 B'. — Tristitia simulanda non est, XI 83 B. — Tristitia lacrimis alleviatur, IX 129 D, 534 A. — Varia tristitiæ remedia, IV 405 C', V 423 B, VII 193 C'.

Multæ sunt justis causæ tristandi, III 285 B', IV 325 C, 410 C', 458 A' et seq., 642 A, V 638 B', 674 A', VI 81 A, VII 83 A', 248 D, IX 93 D', 329 A, 331 A', 377 C, XIII 72 D', 597 C', XIV 417 C. — Tristitia bona et salubris Deo placet, V 646 A, eumque honorat, IX 388 C', vitam gratiæ stabilit, VII 119 C, contemplationi favet, XI 196 C', et pœnitentiam in salutem operatur, XIII 236 C et seq. Ipsi annexa est quædam delectatio, IX 139 B', X 625 B'. — Per tristitiam vultus refrenatur lingua detrahens, VII 160 D', et corrigitur animus delinquentis, 248 B. — Bona tristitia cur quandoque moderanda, V 674 B', XIII 607 B'. — Deus mœrentes erigit sospitate, IV 380 A, VII 83 B', VIII 728 C', XIII 233 D. Tristitia Apostolorum cunctorumque electorum quomodo in gaudium vertatur, XII 559 B' et seq. Mulier quæ quum parit, tristitiam habet, sed pressuræ non meminit, quum pepererit puerum, 560 D, Ecclesiam designat, vel animam fidelem, A'.

Tristitia inordinata seu mala cor constringit, V 427 D', VII 160 A', ventrem conturbat, IX 322 A', lumbos atterit, 515 D', interimit animam, et corporalem breviat vitam, V 674 C, VII 119 B, VIII 185 A, C', 232 A et seq., XIII 236 B'. Deo displicet, et ad promerendum impotentem reddit, II 203 B'. — Refrenanda est et expellenda, VIII 81 B, 232 D, per spem et patientiam, IV 290, V 674 D, C', VIII 184 D', per meditationem, orationem et psalmodiam, IV 405 D', 412 C, VIII 185 B', 232 A', XIII 607 A' et seq.

Mœrentibus compassio et consolatio exhibendæ sunt, IV 633 A', VI 188 C, VIII 52 B, XIII 98 C'. — Proximum contristare

Digitized by Google

vel in bono vel in malo possumus, IX 497D; quod si fiat in malo, maximum est peccatum, II 25A, VIII 22D', 185D', IX 469B', 497A', 523A. — Spiritus Sanctus non est contristandus, XIII 318B.

Cf. Dolor, Invidia, Lacrima, Luctus, Passio, Patientia, Risus, Tribulatio, Turbatio.

TRITICUM. Significat omnium rerum abundantiam et spiritualem alimoniam, X 319B, XII 70B, Eucharistiam, VI 211B, VIII 734D' et seq., X 321B', opera bona et merita, III 293B, IV 383D', verbum confortationis et sustentationis internæ, X 224C. — Oleo compassio, tritico subventio designatur, XII 119D. — Triticum figurat electos, XI 37B', D', 168C', 452B', prælatos perfectos et prædicatores, XIV 276B'. — Acervo tritici comparatur venter Sponsæ, VII 418C, 423D, 426D'. — Satanas Apostolos cribravit sicut triticum, XII 216C. — *Cf.* Frumentum.

TRITURA seu Trituratio. Segetum trituratio quomodo fiat in Palæstina, VIII 531D, X 286A', 370A, et quid figuret, VIII 531C', 614C, A', IX 303D', 308C. — Os bovi trituranti non alligandum, II 627D', quid spiritualiter significet, 628C, XIII 163C', 425D. Qui triturat, in spe fructus percipiendi triturare debet, 164C. — Mystice, quomodo messium tritura vindemiam apprehendat, II 307C. — Quid intelligatur per trituram et filiam areæ, VIII 482B', 487B, per Ephraim vitulam doctam diligere trituram, X 286A', 291D. — *Cf.* Frumentum.

TROAS, civitas Asiæ maritima. Antigonia etiam vocata est, XIV 174D. — Ibi qualem visionem habuerit S. Paulus, XIII 221A, XIV 174D, et quomodo adolescentem defunctum suscitaverit, 192B' et seq.

TROGUS Pompeius, historiographus, citatur de Persarum sobrietate, X 103B'.

TROPHIMUS, Ephesius, discipulus S. Pauli, XIII 445B', XIV 199C.

TROPOLOGIA. Docet quid sit faciendum, V 398B'. — Scripturæ sensus tropologicus, quid, V 398D', 412B, et quantum utilis, C.

TRULLA. Per trullam in manu Domini super murum litum stantis quid exprimatur, X 413C et seq. — Trullæ templi, quid, IV 98B.

TRYPHON (Diodotes). Alexandri (Balæ) fautor, filium ejus Antiochum (Dionysium) Demetrio (Nicatori) opponit, V 310A, C'. — Jonathan Machabæum dolose captum cum filiis suis occidit, V 314B', 315B' et seq., 316C. — Antiocho (Dionysio) interfecto, regnum Syriæ occupat, V 316C'. — Ab Antiocho (Sidete), Demetrii filio, fugatur, V 321D, 322A', et occiditur, B'.

TUBA seu Buccina. Tubarum institutio et usus apud Hebræos, II 284C', 293B', 367A et seq., 458B, 486C, 492A, V 287B', 290B', VI 288D, VIII 293D', earumque significatio mystica, II 371A et seq. Tubarum sonitu dejiciuntur muri Jericho, III 33C', 35B'. — Spiritualiter, tuba seu buccina significat vocem Scripturæ vel denuntiationis propheticæ, X 383C', prædicationem, I 644C, II 371A, III 155D', 333B, VIII 524B, 709B, IX 73D, 75C, 79A', X 248C', 270B, 338B, 347A, 349B', 661A', orationem et psalmodiam, II 495A'. Tubæ ductiles et corneæ, quid, VI 396D', 397A. — Quomodo in sono tubæ Deus laudetur, VI 692A'. — Qualiter Christus in voce tubæ ascenderit, VI 19C'. — Cur tubæ assimiletur vox a S. Joanne audita, XIV 232B', C', 349C. — Quid signent septem tubæ angelis datæ, et plagæ sonum tubarum sequentes, XIV 285B', 287C et seq. — Tuba qualis in die judicii audienda sit, X 379D, 581A', XI 267A', XIII 204D', 387B', et in quo tubæ V. T. similis, C'.

Tubarum solennitas, die 1ª mensis septimi (Tisri), clangentibus tubis agebatur, in memoriam liberationis Isaac a morte, I 290C', II 284B', 486B, 706B', V 248C', VI 288D. In ea ab operibus servilibus cessabatur, et varia offerebantur sacrificia, II 284D', 486C et seq. —

Digitized by Google

Apostolorum prædicationem præsignabat, II 288A. — *Cf.* Festivitas.

TUBALCAIN, filius Lamech, quasnam artes invenerit, I 133B', et quorumnam typus sit, 140C'.

TULLIUS (Cicero). Nonnullos libros de Græco in Latinum transtulit, I 12B'. — Allegatur : de religione, X 62A', de eruditione superna, IV 661B', de honesto, VIII 187B, de virtute, 64B, XIII 551A, de amicitia, III 512A, VII 120D, VIII 38C, 74C', de clementia, III 322A', de prudentia, VII 236B, de peccatis spiritualibus, VIII 66C, de odio, VII 33A, de iisdem nobis contingentibus quæ aliis fecerimus, 72C, de curiositate, X 97A', de Socratis silentio, IV 654C', de occisione tyranni, III 133A, etc.

TUMULUS. Quid Tumulus testis, I 353B, tumuli sabuli orientalis, IX 666B. — Tumuli Judæorum a Chaldæis violati sunt, IX 88B, 389D. — Tumuli animarum sunt habitus vitiosi et consuetudines pravæ, IX 590B. — *Cf.* Sepulcrum.

TUNICA. Pontifex Judaicus duas habebat tunicas, scilicet lineam strictam et hyacinthinam, II 75B', 81C. Linea stricta, 69C', 74A', subucula etiam vocatur, B', 185D'. Tunica hyacinthina describitur, 73C et seq. — Sacerdotum tunica linea erat, II 74D', 172D. — Significatio mystica tunicæ lineæ, II 76D', 77C, 176D, 191C, et hyacinthinæ, 77A, D, 191D. — *Cf.* Poderis, Vestis.

. Cur Deus Adæ et uxori ejus tunicas pelliceas fecerit, I 107B, 111 D'. — Tunica Christi qualis fuerit, et quare in sortem conjecta, XI 308C, XII 593D'. — Quomodo intelligenda sint verba Christi : Ei qui vult tunicam tuam tollere, dimitte et pallium, XI 71D' et seq. ; Ab eo qui aufert tibi vestimentum, etiam tunicam noli prohibere, 518C' et seq. — Quo pacto Apostolos duas tunicas gestare Christus vetuerit, XI 124A, B', 584C. Qui habet duas tunicas, det non habenti, 448D et seq. — Per tunicam Sponsæ quid exprimatur, VII 388A', 395D', 401B. Tunica quæ relinquenda est, designat veterem hominem cum actibus suis, XI 263C'. Tunica carnalis maculata est conversatio prava, vel corpus mortale, XIV 76A'. — *Cf.* Polymitus.

TURBA. In turbis superbe non est oblectandum, VII 485D', VIII 108D'. — Sequenda non est turba ad faciendum malum, II 28C'. — Cur et qualiter ad Jesum turbæ concurrerint, eumque secutæ sint, XI 50D, 485D, 491D', 493A, 507B, 559D, 576A, 577B', XII 50C, 382C, 410B', 496B. Quare eum tangere voluerint, XI 116C, 507A', 578A' et seq. Quomodo illum honorifice exceperint die Palmarum, 231A et seq., XII 166A' et seq., 497C et seq. Quales de eo dissensiones factæ sint in turba, 410C', 417B', 421A et seq., 505B et seq. Quam sollicitus et benignus erga turbas fuerit Jesus, XI 51A, 120B, 174D' et seq., 184B' et seq., 587D et seq., XII 97D', 383C et seq., etc., et cur quandoque a turba declinaverit, XI 105A, 117C, 176C, 492A, XII 364A. — Turba multos a spirituali Christi intuitu impedit, XII 157A'.

TURBATIO. Alia est bona, ad justos perfectosque pertinens, V 439B', 440C', VI 81D, B' et seq., 245B, 336B, 355A', VIII 299B', X 347C, XIV 398D, 403B, 419B, A' ; eam passi sunt Christus, V 499B', 588B', VI 75B, 492A, VIII 620D, XI 386D', XII 485A' et seq., 503A' et seq., 520D, et B. Virgo, VII 416A', XI 386C'. Alia vana est et inordinata, aut etiam mala, quam experiuntur imperfecti, V 648C, 650B, 674D', VI 81C, A', 475A, VII 249D, IX 330D, XI 260B, XII 526C', 540C', maxime vero peccatores, VI 95B', 240A, VII 98B', XIV 419C. — Multi, claustrum introeundo, grandem sibi spondent quietem, et turbationem inveniunt, IX 134D'. — Martha erga plurima turbabatur, XII 23A' ; porro unum est necessarium, B'. — Qualiter a facie Christi et a prædicatione discipulorum ejus conturbatæ sint gentes, VI 15D, 23B', 144C, 157C, VIII 745A', IX 242B, XI 23A et seq. — Quo-

Digitized by Google

modo conturbentur mare, VI 140 D, 144 B, VIII 674 D', IX 234 D', abyssi, VI 248 A', 249 A', terra, montes et colles, *Vide* Mons, Motus, Terra. Quid ossa conturbata, V 594 D, XIV 398 A. — Conturbat domum suam qui sectatur avaritiam, VII 102 D'. Qui conturbat domum suam, possidebit ventos, 76 C'. — Turbatio nonnunquam pro admiratione sumitur, IX 242 B, etc. — *Cf.* Timor, Tristitia.

TURBO. Quid sit, et quid signet, IV 349 D', 432 C', 442 B', VIII 480 A, 509 D, 607 A', IX 217 A', X 338 D. — Qui ventum seminant, turbinem metent, X 268 C, 271 C'. — *Cf.* Tempestas, Typhonicus, Ventus.

TURCÆ Christianos afflixerunt, VII 96 B'. *Vide* Sarracenus.

TURRIS. Turris Babel, *Vide* Babel. — Turris Gregis, ubi sita et cur sic vocata, I 369 D', XI 413 C'; quid signet, I 372 D'. Quid turris gregis nebulosa, IV 60 C, X 491 B. — Turris fortissima, nomen Domini, VI 119 B, 121 A', VII 122 A'. — Turris ædificata in vinea Domini est templum, VIII 360 C, 368 D, XI 236 A'. — Turri assimilantur ubera Sponsæ, VII 436 A, 442 D, 446 C; ejus nasus turri Libani, 418 D', 424 D, 427 B'; collum vero turri David, 366 A, 377 B, 381 B', et turri eburneæ, 418 D, 427 C. — Turris perfectionis quomodo exstruenda, VIII 349 C, XII 99 B et seq. — Per turrim designantur capita populi, principes et prælati, VI 25 B', VIII 345 C', 547 C', IX 343 B'. — *Cf.* Hananeel, Siloe, Syenes.

TURTUR. Unum tantum conjugium per totam vitam adire fertur, VII 307 A', 318 B'. Instante hieme, ad calida migrat loca, IX 89 C. — In quibusdam sacrificiis V. L. adhibebatur, scilicet in holocausto, II 141 C', in sacrificio pauperum pro peccato, 167 C, 702 D', in nonnullis mundationibus, 229 C, 235 A', 352 D', maxime in purificatione puerperæ, 216 C' et seq., 217 D, XI 423 D', non autem in sacrificiis pacificis, II 702 D'. Quare Scriptura de pullis turturum non loquatur, 142 C, 143 D', XI 424 D, et cur quandoque par turturum exigatur, C. Mystica significatio oblationum de turturibus, II 146 D', 171 B, 238 C, 356 A, XI 424 B. — Turtur typus est castitatis vidualis, II 143 C, XI 424 C. — Figurat Christum, II 145 B', XI 424 B, virum perfectum, VI 305 B', animam ad futura suspirantem, et propter mala gementem, I 232 D. — Cur turturi assimilentur genæ Sponsæ, VII 307 C, 318 D, 326 A', et quid designetur per vocem turturis, 335 C', 342 B', 348 C. — Turtur nidum inveniens ubi ponat pullos suos, quid significet, VI 305 D et seq.

TUTOR. Quamdiu duraverit antiquitus tutorum potestas, XIII 281 A. — Legalia Judæis quasi tutores fuerunt, XIII 281 C.

TYCHICUS (S.), diaconus, S. Pauli fidelis minister fuit, maxime in scribendis vel perferendis epistolis, XIII 297, 327 A', 353, 370 C', 375, 397, 444 C', 457 A.

TYMPANUM. Quid sit, I 606 B. — Tympanis utebantur cultores Moloch, quare, IX 478 D'. — Mystice, tympanum quid designet, et quomodo in tympano Deo psallatur, I 609 C', V 165 A, VI 291 B, 690 A, 692 B', IX 219 D, 232 B. — Tympanistriæ vocantur virgines sacræ quæ in primitiva Ecclesia laudibus Dei insistebant, VI 164 C', necnon animæ pœnitentiæ mortificationique addictæ, 168 D'. — *Cf.* Musica.

TYPHONICUS ventus quam terribilis sit, et quomodo generetur, XIV 213 D.

TYRANNUS. Tyranni vocantur reges seu principes fortes, V 187 C', nobiles in regni negotiis et militia strenui, X 9 A, tributorum regalium exactores, 31 C', maxime vero qui potestate pro jure utuntur, voluntate pro ratione, IV 517 B', V 187 D', VII 464 A. — Tyrannis quid sit, III 303 A, et an a Deo instituta, 302 A', X 89 B. — Multis curis et timoribus obnoxii sunt tyranni, VIII 58 A; qualiter puniantur, V 5 C', X 685 C. — Ex tyrannorum crudelitate Deus patientiam et constantiam martyrum manifestavit, XIII 28 C. — Quatenus liceat tyrannis resistere, VI 150 A, eosque deponere, XIV 428 C', et occidere, III 133 A. — *Cf.* Princeps, Rex.

Digitized by Google

TYRUS. Jussu regis Assyriorum a Sidoniis constructa, Sidonis colonia fuit, VIII 497C, 498C', sicut Tyri Carthago, D'. — In pulchritudine fundata, X 277B, sita erat in mari, non longe a ripa, VIII 497A, B', IX 538C', 540B, et ad terram Chanaan pertinebat, VIII 498A'. — Antiquissima, VIII 497D', famosa ac nobilis, atque pagana, VI 9B', superbissima, VIII 498B, sapientia mundana et prudentia terrena pollebat, X 656D' et seq., 658B. — Opulentissima erat, VIII 497D, 498A, IX 542D et seq., X 658C, et potentissima, IX 541D'. Sub figura navis speciosæ describuntur ejus magnificentia et opulentia, 541B et seq. In regione Tyri abundabant ligna et saxa, III 461B'. Ejus artifices peritissimi erant, IV 151C'. — Ibi celebrabatur quinquennalis agon in honorem Herculis, V 345C'. — Tyrii Hebræis modo faventes, modo infensi fuerunt, VI 298B', VIII 278D', X 371B'. — Rex Tyri, præ superbia, se deum credidit, IX 545A et seq. Quomodo punitus fuerit, 203B et seq., 545B'. Sub ejus figura enarratur casus Luciferi, 545A et seq. — Eo quod hostibus Judæorum auxiliata erat et de clade Jerusalem exsultaverat, Tyrus a Chaldæis sub Nabuchodonosor destruenda prædicitur, VIII 496D et seq., IX 274A, 538B et seq., 540D, 544A et seq., 553A, X 357A' et seq., 371A'. Quomodo ab eis impugnata, IX 539A. Tyrii Carthaginem aufugerunt, VIII 497C'. — Quo sensu Tyrus non ultra ædificanda dicta sit, IX 539B'. Post septuaginta annos reædificata est, VIII 499B et seq.; ab Alexandro Magno capta et iterum destructa, 497A, X 658D, denuo constructa est, IX 539C'. — Quam pœnam a Machabæis acceperit, X 358D. — Prænuntiatur ejus conversio ad fidem christianam, VI 9B', VIII 499A', X 656C', 657B. Multi ex Tyro ad audiendum Christum concurrerunt, XI 507C. Ejus incolæ Apostolis, maxime S. Paulo, crediderunt, multique ex eis spiritu prophetico claruerunt, 142C, XII 6B, XIV 197A et seq. — Tempore S. Hieronymi, Tyrus nobilissima atque pulcherrima erat urbs Phœniciæ, IX 539B'. — In die judicii remissius erit Tyro et Sidoni quam civitatibus Galilææ, quare, XI 142B et seq., XII 5C' et seq.

Tyrus interpretatur sors sive angustia, VIII 500B'. — Figurat gentilitatem, VI 9B', mundum ejusque amatores, IX 540C', 544B', populum vitiis angustiatum et latitudine caritatis privatum, VI 326D, VIII 500C', maxime avaros et curiosos, 499D' et seq., necnon invidos, VI 302B, quorum damnatio per Tyri punitionem signatur, X 374D. — Prælatis et principibus superbis ac mundanis aptantur quæ de rege Tyri dicta sunt, IX 549A' et seq.

Cf. Hiram.

U

UBER. Pro mammis ac mamillis ubera accipi solent, VII 299A'. Tumescentia, signum sunt pubertatis, IX 476B', fracta, deflorationis, 527B, 531B. — Benedictio uberum et vulvæ, quid, I 451B, et quomodo in Christo completa, 464D'. — Qui fortiter premit ubera, butyrum elicit, VII 191C' et seq.

Ubera Dei, quæ, VIII 759D. — Ubera Christi meliora sunt vino, fragrantia unguentis optimis, VII 298C' et seq., 302D, 314B', 316D, 322D'; item ubera B. Virginis, 323A et seq., 324B', 383B, quæ beata dicuntur, XII 39A', et assimilantur hinnulis capreæ, VII 381D', botris, 428C, C', ac turri, 446C. — Quid ubera

Digitized by Google

Ecclesiæ, V 541 A, VII 366B', 421 D, VIII 759C, IX 486C, et animæ virtuosæ, VII 377C, 378C'. Pulchriora sunt vino, 369C', 378D', et comparantur hinnulis, 366D' et seq., 377C, 423B', botris, 419C', 420C, 425B', ac turri, 436A, 442D. — Qualiter Sponsus inter ubera Sponsæ, tanquam fasciculus myrrhæ, commoretur, VII 309D et seq., 319B', 320 A, 327 A, et quo sensu matris illius ubera suxerit, 430A, 439B, 444B. — Ab uberibus spiritualiter avulsi, divinam merentur illuminationem, VIII 526B'.

Cf. Mamilla, Mamma.

UBERTAS. Justi inebriabuntur ab ubertate domus Dei, V 626B.

UBERTINUS Casalensis, Ord. Min., auctor Vitæ Salvatoris (Arbor vitæ crucifixæ), allegatur de pœna infantium in solo peccato originali decedentium, VII 233C'.

UGUTIO Pisanus, lexicographus, allegatur de hamula, III 637A', et de etymologia vocis Paralipomenon, IV 105. (Migne *Patrol. lat.* tom. 141.)

ULAI, porta Susorum, unde sic dicta, X 115C, 120C.

ULCUS. Lepra ulceris quomodo dignoscatur, II 220B, et quid signet, 224D'. — Ulcus Job quale fuerit, IV 333B' et seq. — *Cf.* Plagæ Ægypti, Tumor, Vulnus.

ULMUS, arbor, quid figuret, VIII 615D'.

ULRICUS Argentoratensis, Ord. Præd. theologus, allegatur de cognitione quidditatis substantiæ separatæ, VII 217B.

ULTIO. *Vide* Vindicta.

ULTRA in Scripturis non semper perpetuitatem designat, IX 367A, 441 A, 580B'.

ULULA, avis, cur sic dicta, VIII 434C', et quid figuret, 438A'.

ULULATUS. Canticum idolorum ululatus rite vocatur, X 261D'. *Cf.* Fletus, Planctus.

UMBILICUS. Per umbilicum se nutrit fetus, VII 426C'. — Umbilicus terræ est Judæa, IX 594C. — Virtus diaboli, cur in umbilico posita dicatur, V 22B. — Spiritualiter, quid denotetur per umbilicum et sanitatem ejus, VII 26B, per umbilicum non præcisum, IX 475C', 485B'. — Umbilicus Sponsæ, cur crateri tornatili assimiletur, VII 418A, 423B, 426B'.

UMBRA. Reversio umbræ in horologio Achaz, unde effecta, IV 74C et seq., VIII 592B. Signum hoc cur petierit Ezechias, et concesserit Deus, IV 77B et seq. — Umbra S. Petri infirmos curabat, XIV 115D. — Dies nostri tanquam umbra prætereunt, IV 185A, 418B, 497D', VI 417B, 498A, 665C', VII 246D, 463B, 481B', XIV 445B'. — Quid denotetur per umbram Dei, IX 366D, X 319B, vel per umbram manuum, VIII 665A, alarum, V 492D', 496D, et scapularum ipsius, VI 360B'. Qualiter Sponsa sub umbra Christi quiescat, VII 329C', 339D', 345A'. — Mystice, quid cervus umbram desiderans, IV 409B'. — Umbra significat imperfectionem cognitionis viatorum, VII 338A, 367B. — Legalia V. T. umbra erant futurorum, XIII 364C, et cœlestium, VI 283B', XIII 502B', 509B. Quo sensu umbra vineæ Domini operuerit montes, VI 283D et seq. — Quinam fiduciam habere dicantur in umbra Ægypti, VIII 541A', 550B'. — Umbra mortis designat præsens sæculum, XI 408A', vitam impiam, VI 472A, B', XI 408A', gentilitatem, IV 623D, ignorantiam vel stultitiam, 482A, oblivionem, 342B', 670A, XI 408B', magnam tribulationem, V 545A, 685B. Regio umbræ mortis significat terram peccatis repletam, VIII 401A', XI 48D, limbum, VIII 401B', vel infernum, IV 452B', VI 330A'. Quomodo Deus producat in lucem umbram mortis, IV 481D'.

UMBRACULUM. Quid umbraculum in vinea, VIII 324 A. — Quare Deus dicatur umbraculum meridiani, VIII 209C, umbraculum ab æstu, 509D.

UNCINUS. Quid uncinus pomorum, X 416C. — Uncini aurei cur affixi superhumerali pontificis Hebraici, II 70D', 71C'.

UNCTIO. In V. T. ungebantur sacerdotes, reges et prophetæ, VI 620B, X 227A'. *Vide* Oleum unctionis, Rex, Sacerdos. Ter unctus est David, III 439A, V 562D,

Digitized by Google

VI 345C. Unctio regia nulli data est post Sedeciam, IX 516D', ne regibus Machabæis quidem, 517A. — Christus Græce, Latine dicitur unctus, XI 414C', XIV 101D. Qualiter Jesus unctus fuerit, II 277C, III 445B', V 567C, VI 7D', 350A', VIII 728B, X 132D', XI 414C', 472A, XIII 475B', XIV 149A. — Ter unguntur Christiani, V 562D', et quamlibet unctionem sequitur tribulatio, 563A. Quomodo in mente, in ore et in opere uncti esse debeant, I 469A', III 445B'. De Spiritus Sancti unctione, *Vide* Spiritus Sanctus. — Quare jejunantes caput suum ungere moneantur, XI 83C', 84A.

Extremæ Unctionis sacramentum a Christo ante passionem suam institutum videtur, XI 337C. — Quando et quomodo ministrandum sit, XIII 608B. Quænam de necessitate ad illud concurrant, et quales sint ejus effectus, 608B'. Porta est Ecclesiæ triumphantis, VIII 735C'.

Cf. Unguentum.

UNDENARIUS. *Vide* Numerus.

UNGUENTUM. Unguentis et aromatibus Orientales utebantur, jejunantes vero et pœnitentes eis abstinebant, V 179C, 198A, X 138A', 170B. — De unguento S. Mariæ Magdalene, *Vide* Maria (S.) Magdalene. Unctio corporis Christi ejusque sepelitio, XII 598C, quomodo præfiguratæ, I 469B, XI 283D', XII 495B'. Quandonam mulieres aromata et unguenta paraverint ad condiendum corpus Jesu, XI 354C, XII 249D. — Mystice, quid unguenta, XI 530C', unguenta prima, VII 373B', areolæ aromatum, 392B', 403B, 409B', 414B, montes aromatum, 438B', 443D'. — Ubera Christi et B. Virginis fragrare dicuntur unguentis optimis, VII 299A, 314C', 322D' et seq. Quomodo Sponsa in odorem unguentorum Christi currat, 301C, 315D, 324B. Odor unguentorum Sponsæ super omnia aromata, 370A, 379A, 383D. — Muscæ morientes perdunt suavitatem unguenti, VII 271C. — Bonum et jucundum est habitare fratres in unum, sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam Aaron, VI 620A, D.

UNGULA. Juxta legem Mosaicam, divisa ungula animalia munda ab immundis distinguebat, II 206A et seq. Mystice, quid significet ungulæ fissio, 213C'. — Instante prælio, equus terram ungula fodit, V 15D'.

UNGULA sive onycha, species aromatica, in thymiamatis compositione adhibebatur, II 91C, VIII 145D.

UNICORNIS. *Vide* Rhinoceros.

UNICUS. Unica dicitur anima Christi, V 536C', et cujuscumque hominis, 542B'. — Amor matris, præsertim viduæ, ad unicum filium est valde præcipuus, III 434B. Unigeniti mors acerbissima est, IX 74A', X 675B', XI 536C'.

UNIO. Unio Verbi cum humana natura in Christo, quomodo facta, et quid sit gratia unionis, V 471A', XI 390D, XII 289A, A', 343D, B'. — Qualiter anima Christo seu Deo conjungatur, XII 334B. Perfectissima unio mentis cum Deo in hac vita, quæ sit, VII 316C'. *Vide* Mysticus. Qui adhæret Domino, unus spiritus est, XIII 150A'. — *Cf.* Unitas, Unum.

UNITAS. Unitas conditionis humanæ, IV 647C, X 703B'. — Unitas justis tantum competit, III 258C'. — Una est Sponsa Christi, VII 405D', 412A, 415D. — Sollicite servanda est unitas spiritus, *Vide* Spiritus. — *Cf.* Deus, Unum.

UNUM. In omnibus operibus Altissimi invenire est unum contra unum, VIII 203A, 257D. — Unum necessarium, quid sit, XII 23B'. — Quomodo unum fiant credentes, IX 238C', XII 571A', 574B', 575A', XIII 96C', 171D', 185C et seq., 280B', 313A et seq., XIV 111C', et in unum consummentur, XII 575A'. — *Cf.* Unio, Unitas.

UPUPA, avis immunda juxta legem Mosaicam, II 207A', 208D', male tristium speciem gerit, 714A.

UR Chaldæorum, unde exivit Abraham, quid sit, I 201B', 226A', V 252C.

URBS. Antiquitus sapientes et judices in

Digitized by Google

portis urbium residere solebant, VII 14D. — Allegorice, urbs designat Ecclesiam triumphantem vel militantem, VII 14C, VIII 513D, 519C'. Quinam in eam pergere nesciant, VII 275D'. — *Cf.* Civitas, Refugium.

URIAS Hethæus, maritus Bethsabee. Unus inter fortes David, III 569A, IV 146C', armiger Joab, III 499B', vir magnæ virtutis fuit, A et seq. — Propter uxorem suam occiditur, III 499C'. Quot filios ex ea habuerit, IV 120C, VII 35A. — Spiritualiter, quid exprimat, III 502D et seq.

URIAS, pontifex. Diis Syrorum sacrificavit super altare sacrilegum quod, jubente Achaz rege Juda, exstruxerat, IV 65C' et seq. — An idem qui ab Isaia in testem adhibitus est, VIII 390A, 391A, 392D'. — Urias interpretatur lux Domini, VIII 398A.

URIAS, propheta, cur et qualiter a Joakim rege Juda occisus sit, IX 202C et seq.

URNA aurea continens manna, ubi reposita fuerit, I 618D, II 47C, XIII 505D, et quid figuraverit, I 621B', II 53A.

URSA major. *Vide* Arcturus.

URSUS. Parvo cibo contentus est, X 103B'. — Quomodo excæcetur, VIII 160C. — Immundus reputabatur in V.L., II 209C'. — Nihil sævius est ursa, dum esurit vel catulos suos amisit, III 535B, X 311B; attamen expedit magis ei occurrere quam fatuo in stultitia sua confidenti, VII 116B. — Duo ursi pueros Bethel discerpunt, IV 11B'. Quid exprimant, 12B', et quotuplici respectu ursus figuret diabolum, C'. — Per ursum designatur regnum Medorum atque Persarum, X 103A' et seq., necnon ejus rex Assuerus, 400B. — Bestia similis pardo, pedesque habens ursinos, figurat Antichristum, XIV 313C'. — Ursus esuriens, princeps impius super populum pauperem, VII 175B. — Per ursum denotantur carnales, sive in propria fortitudine gloriantes, VIII 422C'.

URTICA. Mystice, quomodo urtica in myrtum mutetur, VIII 699B'. — Urtica desiderabile argentum hereditans, quid, X 274A, 280C.

USTIO. Quomodo Deus renes et cor urat, V 560A'. — Cultores ignis in carne sua ustiones faciebant, II 220B'.

USURA. Quid sit, et quotuplex, VII 173C, IX 498A. — Licet a legibus civilibus tolerata, II 613B', reprobanda est, 618B, V 483C', VI 210C, VII 173D, VIII 177B, IX 498A, C, XI 521A', C', præsertim si fiat de bonis Ecclesiæ, D'. Comparatur morsui serpentis, II 25D, et aspidis, VII 173A'. — Hebræis erga Hebræos prohibebatur, II 25C, 297A et seq., 613A, V 243B, 244A, X 199A'; erga extraneos, ad majus malum vitandum, concessa fuisse videtur, II 576A, 613B, V 483D'. In Ezechiele generaliter condemnatur, IX 497D' et seq., X 199B'. — An ab usurariis mutuari liceat, V 152C'. — Qualiter Christus animas pauperum ex usuris redemerit, VI 210C. Quo pacto usuram commendasse videatur, et quo sensu pecuniam suam cum usuris exigat, V 483D', XI 275B' et seq., XII 163C' et seq. — *Cf.* Fœnus, Mutuum.

USUS. Est velut altera natura, XII 328B. — Quomodo creaturis utendum sit, XIII 157A'.

UT quandoque consequentiam, non causam, significat, XI 19A', 256D', XIII 27B, XIV 429B.

UTER. Cur utri in pruina comparentur contemplativi, VI 561D. — Non in utres veteres, sed in utres novos mittendum est vinum novum, XI 114A' et seq., 500A'.

UTERUS. Infanti in utero matris datur angelus custos, VI 194A', 363C', VIII 633A. — Nullus ante Jeremiam in utero sanctificatus esse legitur, IX 5A, 7A'. Qualiter S. Joannes Baptista in utero matris suæ exsultaverit, XI 391B, 392B'. Major fuit ejus sanctificatio in utero quam Jeremiæ, 379C. — Uterus B. Virginis speciosissimus est hortus, incarnatione Verbi ineffabiliter dignificatus, VII 399A, 413D, XII 39B', clibanus in quo coctus est panis cœlestis, II 149C, 151D', lectu-

Digitized by Google

lus floridus, VII 327 B', thalamus ubi Verbum sibi desponsavit naturam humanam et Ecclesiam, V 518B', X 229C', XI 241 B, 390D, tabernaculum in quo Creator omnium requievit, VIII 153C. Acervo tritici liliis vallato comparatur, VII 426D'. Christus in eo mirabiliter et instantanee formatus est a Spiritu Sancto, VI 208C, IX 12A, X 632C', XI 16C, 387A', XII 285D; ibi quamdiu manserit, VII 491 C', et quomodo aleretur, 399A'; ex eo mirabiliter exivit, V 533D. — Aliqui ex utero naturaliter sunt bonæ indolis, aliqui vero ad vitia proni, IV 648A, VI 101 D', VIII 9C. — Uterus in Scripturis sæpe pro mente sive memoria accipitur, IV 520B, 561 D, 572B, 656D, XIV 307B'. — Per uterum matris quandoque intelligitur terra, IV 316B', Baptismus, 330D, V 541 C, catechismus, VI 194C'. — Quid uterus Dei, VI 502B, VIII 645A. — *Cf.* Venter, Vulva.

UVA. Uva passa, quid, III 396C'. — Sanguis uvæ, quid ad litteram, II 659D', VIII 293C', et mystice, II 670B. Ad acuendum elephantos in prælium, eis ostendebatur sanguis uvæ et mori, V 293A'. — Nazaræis omnino interdicebantur uvæ, II 351 B'. — Variæ significationes uvæ, II 355D, 663C', VIII 360D. — Quo sensu Christus pallium suum in sanguine uvæ laverit, I 445A'. — Proverbium uvæ acerbæ qualiter falsum effectum sit, IX 226D et seq., 496B et seq. — Non colliguntur uvæ de spinis, XI 95A', vel de rubo, 529D, aut de ficu, XIII 587B. — *Cf.* Botrus, Vinacia, Vinea, Vinum.

UXOR. Nuptiæ licitæ sunt, utpote a Deo institutæ, I 53A', XII 313A, XIII 151 C, 421 C. — Uxor cum viro suo una est caro, I 82A', XI 213B', XIII 323C. — Pluralitas uxorum est contra primam matrimonii institutionem, I 132D'; attamen non est contra prima legis naturalis præcepta, 341 B et seq., 342C, idcirco ex dispensatione divina Hebræis aliquando licita fuit, 236C, 338C, 341 A, C', II 600A, III 400A', IV 116A'. Maritorum pluralitas est contra prima legis naturalis præcepta, ideoque nunquam permissa fuit, I 341 B'. Bigamia a Lamech inducta fuit, 132D'. Prima conjux specialius uxor vocabatur, ceteræ uxores concubinæ dicebantur, 236B', 306D', III 160C, 210D', 446C', 447B, 461 D', 505A'; unicuique, juxta ordinem, debitum reddebatur, 446A'. Reges Israel cur nimias uxores habere non debuerint, potissimum alienigenas, II 586C, III 668B et seq. — Quatenus in primitiva Ecclesia episcopi, presbyteri et diaconi unius uxoris viri esse debuerint, XIII 419A, 420B, 452C. Vidua ab Ecclesia sustentanda non suscipiebatur, nisi fuisset unius viri uxor, 424D. — De indissolubilitate matrimonii, de libello repudii et de lege leviratus, *Vide* Leviratus, Matrimonium, Repudium. Uxorem adulteram vir retinere potest, vel jam repulsam recipere, XIII 153C. Ex V. L. bis repudiata a priore viro iterum recipi non poterat, II 617D. Vir uxorem de fornicatione injuste accusans, vapulabat, 605B' et seq., sed a falsorum testium pœna eximebatur, 606C'; quid mystice, 608A'.

Mulier gloria est viri, XIII 176D, qui potius quam illa imago est et gloria Dei, C. — Bonæ uxoris quæ sint officia, V 114C', XIII 454B. Vir mulieris caput est, I 85A, XIII 174D', 322B, et dominus, III 211A; ideo uxor viro subjici debet, I 104C, V 177B', VIII 55D, 161 A, 203B', XIII 52D, 195A, 322B, 368D, 418A, 454C, 645B et seq., 648D, eumque revereri, I 259B', XIII 323C', ac diligere, V 114C', XIII 454B. Quomodo salvetur per filiorum generationem, 418A', illosque diligere debeat, 454B. Prudens sit, casta, sobria et benigna, VIII 50C, 164A', XIII 454C. Familiam regat, domum gubernet, et se ipsam irreprehensibilem exhibeat, V 114C', VII 90B. — Conjuges disparis cultus quid agere moneantur, XIII 153B' et seq., 645B' et seq. In primitiva Ecclesia sæpius accidit ut unus conjugum alium converteret, 153D'.

Digitized by Google

Boni viri beata uxor, III 226C, et mulieris bonæ beatus vir, VII 78A', 125D, VIII 125C', 158C, 162A et seq., 164C, A', 223C', 247A. — Mulier prudens et virtuosa rara est, III 395B, VII 257D ; magnum est Dei donum, justis præcipue concessum, V 109A, VII 128D', VIII 162C, B', 164D. — Mulier gratiosa inveniet gloriam, VII 74B'. — Uxor mala quanta damna inferat, VII 90B, 128C', 139B', 141C, 169A', 189B', VIII 51B, 126A, 136C et seq., 159D et seq., 160A et seq., 163D et seq. — Puteus angustus, aliena, VII 150C ; fovea profunda, os illius, 145B ; putredo in ossibus ejus, 78B'. Impudens est, 189C. Quantum cavenda sit, 21C' et seq., 40B et seq., 42D, 48A' et seq., 51A' et seq., 256B' et seq., VIII 56B et seq.

Uxor viri consors est ac socia, non famula, I 85B, X 701D, 704B ; ambo ad eamdem felicitatem creati sunt, eademque gratiæ charismata recipiunt, XIII 177B, 648C'. — Vir non discedat a muliere sensata et bona quam sortitus est in timore Dei, VII 125A', VIII 50B, 51A. Uxoris alienæ concupiscentia vetatur, II 5D', 6B, VIII 56C' et seq., 252A', IX 61A', 523C. — Vir cum uxore concorditer vivat, VIII 156D, 247D, et cohabitet secundum scientiam, XIII 648B', ita ut non impediantur amborum orationes, 649B. Qualiter illam honorare debeat, X 701C, A', XIII 648C', ac diligere, I 84D', IX 533D', XIII 322D et seq., 368D, non amore nimis zelotypo, VIII 55C. In amore ejus delectetur jugiter, VII 42B et seq., 266D', VIII 223A'. Quid de debito, II 237C et seq., V 107B', IX 497B, X 675D', XIII 151C et seq., 528A, 649A, C. — Viri est uxorem instruere, dirigere ac corrigere, I 260A, V 104B', 177B', VIII 223B', nam viris imputantur uxorum peccata, IX 264B. — Mulier nequam quomodo compescenda, VIII 161B', 253D'. — Uxor mariti sui vitiis frequenter se conformat, VII 471D'. — Conjugati ad vacandum Deo minus apti sunt quam soluti, XIII 157D' et seq. Qui habent uxores, sint tanquam non habentes, 157C.

Uxor Dei olim Synagoga, nunc Ecclesia, *Vide* Ecclesia, Synagoga. Sponsa uxor Agni, quæ, XIV 351B, 364C'. — Uxor spiritualis est parochia, XII 126A'. — Mystice, quid designetur per mulierem adolescentiæ, VII 43A', per mulierem sapientem et mulierem fatuam, 90C, per mulierem bonam, 125A', per mulierem fortem, 194A' et seq., 201A, C', 204C, per virum et mulierem bene sibi consentientes, VIII 156B' ; item per mulierem alienam et adulteram, VII 22B, 189A, D, pulchram et fatuam, 75D, stultam et clamosam, 63B' et seq., litigiosam, 128C', 169C', odiosam, 189D'. — Uxores et concubinæ David quid significent, III 464D, 554B.

Cf. Adulterium, Conjux, Matrimonium, Mulier, Nuptiæ, Puerpera, Sponsus, Vir, Votum, Zelotypia.

V

VACCA. Vaccæ rufæ sacrificium explanatur, II 421D et seq. An in die Expiationis oblatum, 245D. Cineres vaccæ rufæ ad conficiendam aquam lustralem adhibebantur, 210A', 424A, 425B', XIII 506D'; quanto tempore eos servare licuerit, II 423B'. *Vide* Aqua. Omnes ministri hujus sacrificii immundi erant, 423D', 424B, quare, C. Illius ratio litteralis, 422A et seq., B', et figuralis, 426A et seq., 427C', 709C'. — Vaccæ ad trahendam arcam a sacerdotibus Philistinorum eliguntur, III 289A, quare, C. Quid significent, 292A'. — Vaccæ Bethaven quid designent, X

Digitized by Google

283B', 290D. — Vaccæ signant mulieres pigras et tardas, VIII 235B'. Vaccæ populorum sunt homines lascivi ac leves, VI 165D'. Vaccæ pingues in montibus Samariæ, quosnam figurent, X 388A, 392A. — In Scripturis, vacca interdum bovem designat, VIII 234A. — *Cf.* Bos, Vitula.

VACUUS. Nemo coram Deo vacuus appareat, II 34B, 580D, 581C', VIII 213B. — Tropologice, quid terra vacua, I 61A, IX 57C', menses vacui, IV 409B'.

VÆ. Significat æternam damnationem, XI 252D', 513B', etc., vel temporalem tribulationem seu afflictionem, VIII 534B, IX 212D', 372D', XIV 293B, 304A, etc. — Quare ter quandoque dicatur, XIV 289B'. — In libro Scripturæ divinæ sunt lamentationes viæ, carmen patriæ, væ gehennæ, IX 429C'.

VAGUS. Qualiter Christus factus sit velut vir vagus, IX 127B', XI 105C. — Judæi vagi sunt in nationibus, I 139D, IX 224D', X 278A'. — Filia vaga dicitur anima mundana, IX 234D. — *Cf.* Gyrovagus, Mutatio.

VAH est interjectio exsultantis, V 16C, VIII 635C, aut irridentis, XI 309D.

VALENS, imperator, conjugis suæ consilio, in Arianam lapsus est hæresim, XIV 295A'.

VALENTINUS, hæresiarcha, docebat ista inferiora a Deo lucis creata non esse, V 548B, et corpus Christi de cœlo delatum fuisse, XI 421B', XII 287D, 330D, XIV 4C.

VALERIUS Maximus, historiographus, citatur : de opinione Socratis circa orationem, XIII 68B, de cultu idolorum, VI 520A, IX 403A', X 181D, de felicitate Quinti Metelli, V 71A', de antiquorum Romanorum feminis a vino abstinentibus, III 181C', de bonis temporalibus, XII 58C', et de vitiis ex eorum abundantia orientibus, XIII 603B, de modo agendi cum contumeliosis, VII 132B', de origine vocabuli « cærimonia », II 134A, de omine, III 720D'.

VALERIUS Gratus, quosnam pontifices in Jerusalem constituerit, XI 441B.

VALLIS. Dominus Deus est vallium æque ac montium, III 719D, 720A. — Valles Judææ fructiferæ erant, VI 141A'. — Quid vallis cadaverum, IX 230C, D', vallis concisionis, X 359B', convallis illustris, I 208D, vallis Mambre, 217C, 219C', vallis pinguissima seu pinguium, VIII 525B, B', 532D, vallis Regis, III 540B, convallis Tabernaculorum, VI 114A', 482B, 485C', vallis Visionis, VIII 488B, 489B, 492D, D', vallis Viatorum, IX 598D', 599D', porta Vallis, V 240B', 241A'. — Vallis lacrimarum est terra, VI 307A. — Per valles signantur humiles, II 470C, IX 562D, subjecti et inferiores, VI 146A. Omnis vallis exaltabitur et implebitur, quo sensu, VIII 601D', IX 401D', XI 443C. Qualiter Deus emittat fontes in convallibus, VI 437C'. Lilium convallium dicitur Christus, VII 328C, 339B, 344B', B. Maria, C, Ecclesia, 329B. Quid poma convallium, 407C, 413A. — Vallis quandoque infernum exprimit, IX 599A, X 475B'. — *Cf.* Achor, Ennom, Jezrael, Josaphat, Raphaim, Salinæ, Silvestris, Terebinthus.

VANITAS. Alia est naturalis, omni creaturæ innata multiplici ex ratione, IV 467D', VII 213A' et seq., XIII 66A, 67A, XIV 7A, alia culpabilis, IV 467D'. — Universa vanitas, omnis homo vivens, V 648A. Vana dicuntur omnia terrena ac transitoria, 236D', 428D, 647D', VII 213C et seq., 219C, 221C et seq., 222D', 224A'. Vanitas est vita nostra, 253D. Civitas vanitatis vocatur mundus, VIII 504D. — Peccatum nihil est et vanitas ; unde peccator non solum vanus, sed etiam vanitas efficitur, V 236C', VI 665B'. — Vanitas est idola colere, III 325A, VII 535B', VIII 617B', IX 16B', 102C, 105C', 302A', XIV 165B', creaturis magis quam Creatori adhærere, V 652B', VI 125A, VII 79D, VIII 205C, IX 26A', 57C, 370B', temporalia immoderate vel fraudulenter appetere, V 648C, VII 139B, 224C', 225A, D, 234B' et seq., 241B', 243C, 286C', XI 397B', inutilia

Digitized by Google

aut altiora perscrutari, VII 219C, 244D' et seq., VIII 25D'. De vana gloria, *Vide* Gloria. — Vanitates sunt mundi spectacula, joci, choreæ et torneamenta, III 326D', IV 645A, VI 552A, VIII 101D, divinationes, auguria et somnia, 207A et seq. Adolescentia et voluptas, vana sunt, VII 282D'. Vana est pulchritudo exterior sine interiore, 200C'. — Quis animam suam in vano non accipiat, V 549C. Quinam sint vani, vaniores et vanissimi, VII 529C et seq., XIII 580C'. Vani sunt invidi, VII 234B, et impii qui ita securi sunt, quasi justorum facta habeant, 262D'. Vani in superbiam eriguntur, IV 468B, et inania cogitant, VIII 95B; vana est eorum spes, 205C; gratia et misericordia Dei indigni sunt, X 457D'. — Qualiter Christus animam inanem satiet, VI 471B. — *Cf.* Vanum.

VANUM. Quomodo vanum a frustraneo differat, IV 332B. *Vide* Frustra. — Nomen Dei non est assumendum in vanum, II 4A, 9D', 545C'. — *Cf.* Vanitas.

VAPOR. Sapientia æterna dicitur vapor virtutis Dei, VII 497A'. Quomodo habitationem suam vaporaverit, VIII 145B'. — Vapor fumi quid designet, X 354D', XIV 98A. — Vita nostra vapor est ad modicum parens, XIII 600D.

VARIETAS. Per reginam circumamictam varietatibus intelligitur Ecclesia, VI 8D', 10B, necnon B. Maria, 11D.

VARRO (Terentius) putavit Deum esse animam mundi, VII 538A.

VAS. Vades sunt fidejussores, VII 147A. *Vide* Fidejussio.

VAS. In Hebræo vas quodcumque receptaculum vel instrumentum significat, I 439A', V 318D', VIII 234A', 258A', IX 155B, 452B, D, X 672C. — Figulus arbiter est usus vasorum quæ fabricat, VII 539A', XIII 78C'. Vasa confringens et reficiens, IX 155B, quid figuret, C, 158A', XIV 247C, D. — Vasa figuli probat fornax, et homines justos tentatio tribulationis, VIII 167B'.

Vasa tabernaculi fœderis qualia fuerint, II 49C et seq., 64A et seq., 66B, 338A', 339C, et quid figuraverint, 54B', 67D. Per vasa sancta quid intelligatur, 491C', 492A. Septem erant quæ non nisi velata portabantur, 338B et seq., a Caathitis, 339A', et quæ tangere capitale fuit, B', 340A', 416A'. Quænam vasa tulerint Gersonitæ, 341B. — Describuntur vasa templi Salomonis, III 633B' et seq., 637C' et seq., IV 181A et seq., 197D et seq. Dicuntur vasa gloriæ, IX 529C, et decoris, 478D. Quid signaverint, III 640B' et seq. A Joas rege Israel direpta sunt, IV 59B', necnon ab Achaz rege Juda, 250B'. A Chaldæis confracta et asportata, partim sub Joakim et Joachin, partim sub Sedecia, 94D', 98B, 273B, 274B, IX 204B' et seq., 205D, 310C', X 8A, D, in templo dei Nabuchodonosor reposita sunt, C. Quomodo a Balthasar polluta sint, 84C' et seq., 89D'. Partim restituta sunt sub Nabuchodonosor, IX 384B' et seq., Cyro et Artaxerxe, V 211C et seq., 224C', 226C', IX 205A. Enumerantur vasa a Cyro reddita, V 211B'. — Vasa templi ab Antiocho Epiphane polluta et ablata, V 271D, 349D, necnon a Menelao, 347B, a Machabæis renovata sunt, 288D, 319B. — Quid denotetur per vasa templi direpta, IV 101C, et in terram Sennaar translata, X 15C. — Vasa aurea Salomonis, quid figurent, III 663A', 667D.

Juxta legem Mosaicam, polluebantur omnia vasa in quibus cocta fuerat hostia pro peccato, II 174A'; item vasa intra quæ vel super quæ ceciderant morticina, 210A', D', quare, 212D'; vasa domus leprosæ, 230B, et domus mortui, nisi fuissent cooperta, 425D, 427B'. — Vasa contaminata, si fictilia, confringebantur, II 174A', 210B', 211A; si lignea, aqua lustrationis lavabantur, 210A'; si saxea aut ænea, defricabantur, 174B'. Hujus præscriptionis mystica significatio, 177A'. — Circa vasa quænam superstitiones adhuc superessent tempore auctoris, II 213A.

Digitized by Google

Vasa dicuntur corda, VIII 558D, IX 132A, XI 272C, et corpora humana, XIII 385B. Quo sensu vasa puerorum David fuerint sancta, III 378A, C, 380B'. Mundamini qui fertis vasa Domini, VIII 681A'. Quinam de vase in vas non transfundantur, IX 276A', 281B'. — Electi vocantur vasa felicia, V 589C', et desiderabilia, X 313C', vasa misericordiæ, XIII 79B, et honoris, 440A', C'; perversi, reprobi et persecutores Ecclesiæ sunt vasa diaboli, VIII 694B', XI 154B, vasa iræ, XIII 79A, et contumeliæ, 440A', vasa perdita, V 589B'. Quid vasa furoris Dei, VIII 432D. Vas electionis fuit S. Paulus, XIV 140C'. — Quinam designentur per vas æneum, II 177B', per vas fictile, A', IX 180A, per vas cooperculum non habens, II 709B'. Spiritualem thesaurum in vasis fictilibus habemus, XIII 226C'. Quomodo filii Sion in vasa testea reputentur, IX 368C. — Quid vasa decoris, IX 488D, 490C', vasa mortis, V 443D', 447B', vasa craterarum et musicorum, VIII 492A', 496C, vasa psalmi, VI 199A, vasa cantici, V 258D', X 406C', vasa virtutis, VIII 271B', vasa bellica, V 167B', IX 171C, vasa papyri, VIII 464D. — Cur Ezechiel vasa transmigrationis sibi facere jussus sit, IX 460A' et seq. — Vas quod vidit S. Petrus submitti de cœlo in terram, Ecclesiam designabat, XIV 145D'. — Nemo lucernam accendens, operit eam vase, XI 565B', D'.

Cf. Figulus, Samius.

VASTHI, regina Persarum. Cur regi obtemperare noluerit, V 176C'. — Ultra condignum passa est, V 178B.

VECTIGAL, quid sit, et quomodo a tributo differat, V 218B', XIII 101D. *Cf.* Tributum.

VECTIS. Vectes tabernaculi et arcæ fœderis, cujus naturæ et usus fuerint, II 46D', 49B, 59B, 64A', 87D, D', 123A', 338C, C', III 645A et seq. Quid signaverint, II 53A', 92A', III 655D. — Cur diabolus vocetur vectis, VIII 521A. — Tropologice, quid vectes animæ, IX 344B, vectes ferrei, VI 472D'.

VEGETIUS (Flavius Renatus). Ejus liber de Re militari allegatur, III 50D', 123B, IV 44A', V 134C, 140D, 165C', 298C, VII 135B, etc.

VELAMEN et VELAMENTUM. Quomodo Deus fuerit in velamento die, et in luce stellarum nocte, Israelitis, VII 514D, et Sanctis, 516C. — Quare Moyses velamen super faciem suam posuerit, II 120A' et seq., XIII 224C, et per hoc quid figuratum sit, II 121A', XIII 224D. Quodnam velamen positum sit super cor Judæorum, et quandonam auferendum, 224D et seq. — Caathitis non licuit portare sanctuarium omniaque vasa ejus, nisi prius a sacerdotibus velata fuissent, II 338B et seq.; quid mystice, 343A. — Velamen dicitur corpus Christi, quare, XIII 511B'. — Cur per interiora velaminis intelligatur patria Beatorum, XIII 495B'. — Velamen est signum subjectionis, XIII 175B'. Caput suum velare non debet vir orans aut prophetans, 175A', bene autem mulier, quare, B' et seq. — Libertas in velamen malitiæ assumenda non est, XIII 641D' et seq. — Quinam velamen non habentes, lapides amplexentur, IV 595C. — *Cf.* Velum.

VELLUS Gedeonis madefactum et siccum, III 147B' et seq., figurat Synagogam, 150A', religiosos, potissimum vero B. V. Mariam, C', VI 208B.

VELOCITAS. Sit omnis homo velox ad audiendum, tardus ad loquendum, VII 179A', 237D, XIII 565A' et seq. — Velocitas in agendo, alia cavenda, III 444C', VII 126D, alia sectanda, C', 147A', VIII 190C'; et hanc suis dat Deus, VII 267C'. — Quam velociter transeant dies nostri, IV 403A', 435B'. — *Cf.* Cursus, Festinatio.

VELUM. Duplex fuit velum in tabernaculo fœderis, utrumque quatuor coloribus distinctum : unum inter Sanctum et Sanctum sanctorum, pulchra varietate contextum, II 59D, 66A', 159B, 289D; alterum in introitu tabernaculi, 59D', 125C'. Locutio « intra velum » designat Sanctum sanctorum, 241C', 275A', 416C'.

Digitized by Google

— Velo involvebatur arca, quando movebantur castra, II 338A. — Describitur velum templi Salomonis, IV 197B. — Velum templi quodnam scissum fuerit, Christo mortuo, et ad quid significandum, X 161B', XI 313B, XII 245B, XIII 224A'. — Quid mystice exprimatur per velum tabernaculi, II 92A', XIII 506B, et per quatuor ejus colores, II 61D, 62A. — *Cf.* Tabernaculum, Velamen.

VENA. Principia venarum argenti, quæ, IV 614A', 622C. — Vena vitæ, os justi, VII 67D'. — *Cf.* Susurrium.

VENALIS. Avarus animam suam habet venalem, VIII 62B. — Sub imperio Romanorum, pontifices Judæorum venales erant, XI 441A, XII 490B, 580C'. In atrio templi tria loca venalibus fecerant, 170A. — *Cf.* Venditio.

VENATIO. In lege Mosaica quænam statuantur circa venationem, II 251B', et quid mystice significent, 252A'. — Spirituales venatores alii sunt boni, I 326A, IX 146A, alii mali, VI 360A, 593B', X 507D. — *Cf.* Nemrod.

VENDITIO. Quid licitum vel illicitum sit circa venditiones et emptiones, I 428B et seq., VII 134D, VIII 165A', 166A', 253B', X 417A et seq. — Benedictio super caput vendentium frumenta, VII 76A, C. — Bono regimini expedit ut possessionum venditiones non passim fiant, ideo in V. L. sapienter statuta est possessionum restitutio anno jubilæi, II 294A et seq., 296C. Possessiones tanto vilius venibant, quanto proximior erat annus jubilæi, 294B', servatis semper justitiæ legibus, 295A. Terra promissionis nec in perpetuum, nec profanis hominibus vendenda erat, 295B'. Quodcumque prædium venditum semper vel a venditore vel a propinquo ejus redimi poterat, 295D' et seq., III 238C. Domus urbanæ in perpetuum vendi poterant, non autem rusticæ, II 296C et seq. Levitarum domus, etiam urbanæ, in jubilæo restituebantur, 296C'; suburbana eorum vendi non poterant, D', nisi propinquis, IX 235B'. Legum istarum mystica interpretatio, II 299C' et seq. — Variæ præscriptiones V. L. circa venditiones et emptiones personarum, II 12A et seq., 14B', 22C, 297D et seq., 622B, V 244C, IX 246A', earumque significatio, II 18C et seq., 19B', 301B, 625C. — Vendere sua et dare pauperibus, non est præceptum, sed consilium, XI 216D' et seq., XII 65B', 150A et seq., a primis Christianis maxime impletum, XIV 102A', 112C et seq., 113B et seq.

Qualiter Judæi, propter iniquitates suas, gentibus venundati sint, II 640B, III 120A, V 244B, 683D', VIII 624A, 666C, IX 397D, X 357A, 358A et seq., 669D. — Quinam vendiderint pro argento justum, et pauperem pro calceamentis, X 376D, 377C, 380A. — Venditionis Christi quale fuerit pretium, XI 284C', XII 207C. Per venditionem Joseph præfigurata, I 385A', VI 454D', quomodo per Zachariam prænuntiata sit, X 671B et seq. — Cur Christus vendentes et ementes de templo ejecerit, XI 231C' et seq., XII 169C' et seq., 318B' et seq. — In diebus Antichristi, emere ac vendere non licebit aperte, nisi signatis ejus charactere, XIV 317B'. — Peccatores diabolo venundati sunt, V 270D, VIII 666B, 679A', XI 211B, XIII 55D.

Cf. Negotiatio.

VENENUM. Lingua veneno mortifero plena dicitur, XIII 586A'. — Venenum aspidum sub labiis impiorum, quid, V 481B, VI 648B, XIII 28D'. — *Cf.* Aspis.

VENTER. Christus dicitur flos et fructus ventris B. Virginis, VI 313C, 600B, 601A', XI 391C', XII 39A', ac David, VI 614A. — Quorumnam deus venter sit, XIII 346C. Venter impiorum insaturabilis, VII 89D'. — Venter interdum significat mentem, intellectum et memoriam, II 156C', 641B, IV 572C, 656A', VII 136A', 145B', 388C', 396D, VIII 456B', IX 430C, X 563B, XII 109B, 420B, XIV 299A, 307B', voluntatem, IV 347C', XII 109C, peccandi affectum, IV 573B, V 497C.

Digitized by Google

— Venter Sponsi cur ebori assimiletur, VII 393B, et venter Sponsæ, acervo tritici liliis vallato, 418C, 423D, 426D'. — Venter Ecclesiæ est sacrum Baptisma, V 540D', VI 194C'; designat etiam proficientes, IX 330D. — *Cf.* Saturitas, Uterus, Vulva.

VENTILABRUM districtionem divinæ justitiæ seu judiciariam Christi potestatem exprimit, IX 137C, 141B', XI 37B', 452C.

VENTILATIO. Mos erat Hebræis, in ventilatione areæ, epulum facere, III 234B. — Qualiter Christus aream suam ventilet, III 236 B. — Non te ventiles in omnem ventum, VIII 36D.

VENTOSUS. Vitanda sunt verba ventosa, IV 513D, 521A.

VENTRICULUS in sacrificiis pacificis sacerdotibus cedebat, II 589B. *Vide* Pectusculum.

VENTUS. Per spiritum Dei quandoque designatur, VI 683D, X 53D, XII 327B'. — Quo sensu venti de thesauris Dei educantur, VI 623D', 624C', IX 105B, 108C'. Qualiter Deus eis pondus faciat, IV 621D, 628C, et super eorum pennas volare seu ambulare dicatur, V 501D, VI 435C et seq. — Venti motum solis sequuntur, IV 692B'. Quatenus nesciamus unde veniant aut quo vadant, IX 105B, XII 327C'. — Ventorum effectus, IV 692A, XII 74C', et utilitas, X 53D. — Cur quatuor plagæ terræ vocentur quatuor venti cœli, X 147B.

Folio quod vento rapitur comparatur homo, IV 495A, 503A', ejusque vita vento, 403C'. — Arundini vento agitatæ quinam assimilentur, XI 137C, 543D'. Erunt impii sicut paleæ seu pulvis ante faciem venti, IV 577D, V 408D, 411B', 508C, VI 299B, VII 484C', VIII 611A, 614D, 747C, IX 125B', XIII 315B; spes illorum tanquam lanugo quæ a vento tollitur, VII 482C', aut fumus a vento diffusus, D'. Qui de fidei veritate aut de misericordia Dei hæsitat, similis est fluctui maris, qui a vento movetur et circumfertur, XIII 555D.

Per ventos signantur creaturæ intellectuales, IV 628C, VI 435B', X 102A', et prædicatores, XIV 280A'. — Ventus denotat Spiritus Sancti adspirationem ac refrigerationem, X 53D, divinam vindictam, IV 366C', tentationem, 324B, 329B', IX 469A, XI 97B. — Quid intelligatur per ventum urentem, IV 612C', IX 55C, 503D', X 313D, A', D', 394A, 540A, 543D, per quatuor ventos cœli, in visionibus Danielis, 101B' et seq., et Zachariæ, 642A, 645A, per quatuor angelos tenentes quatuor ventos terræ, in Apocalypsi, XIV 280B et seq., 281B'. Ventus Ezechieli manifestatus, IX 414B', quid portenderit, 419C. — Nomine venti metaphorice designatur Nabuchodonosor, IX 47D', 465C, 543B'. — Ventum observans non seminat, VII 280C. — Qui ventum seminant, turbinem metent, X 268C, 271C'. — Quinam ventum pascant, VII 66A', IX 179B', X 301B, 306D', et ventum trahant sicut dracones, IX 126D', 132D. — Qui conturbat domum suam, possidebit ventos, VII 76D'.

Cf. Aquilo, Auster, Notus, Nubes, Tempestas, Turbo, Typhonicus, Ventilatio.

VENUS, planeta. Lucifer et Vesper etiam vocatur, quare, V 9C. — Venerem Sarracenis præesse quidam commenti sunt, V 66C. — *Cf.* Lucifer.

VEPRES, quid signent, VIII 360D', 407D.

VER. Mundus an in vere conditus fuerit, I 38D. — Apud Hebræos, ver erat prima pars anni, II 578D. — Una hirundo ver non statuit, XI 457A'. — Ver quid mystice designet, VI 229C.

VERACITAS. Verax est Deus, XII 343A, 432B, XIII 26B', 451B, 495D. Quomodo commutet labia veracium, IV 481A. — Veraces sapientiæ participes fiunt, VIII 88A'. — *Cf.* Mendacium, Veritas.

VERBERA. *Vide* Flagellatio, Pœna.

VERBOSITAS. *Vide* Lingua, Verbum.

VERBUM. — **VERBUM HOMINIS.** — Verbum accipitur pro verbo vocali, XII 270C, pro verbo mentali quod verbo vocali exprimitur, D, pro imaginatione vocis, A',

Digitized by Google

pro verborum congerie seu sermone, III 439D, pro re significata vel facta per verbum, 428A, V 223B, VI 142A', VII 257D', 548C, VIII 599D, X 384A, XI 418B, 482C, XII 172C', 270B', XIV 117D'. — In intellectu, quasi in utero, verbum internum concipitur, IV 656D. — Intellectus per verbum oris spiritualiter generat, VI 5B', VII 353C. Verba cogitationum et passionum sunt indicia, ostenduntque qualis sit loquens, VII 68D, VIII 33B, 59B, 118D, 168A, XI 155D' et seq., 182A, 529B'. — Auris verba dijudicat, IV 478C', 485A. — Ex affectione mentis judicandum est de verborum bonitate et malitia, X 174B', XI 65C. — Ex verbis suis justificabitur homo, et ex verbis suis condemnabitur, VII 125B, XI 156A'. Omnia verba nostra Deus advertit ac judicat, et de omni verbo otioso rationem exquiret, VII 458B, IX 91C', XI 156C, XIV 74B; quapropter sedulo vitare debemus verba otiosa, maxime vero verba vitiosa, quæ tam perniciosa sunt, III 267C', VII 85A, 122B, 275C, VIII 134A', 226D', IX 150B', XI 156D, XIII 318A, 599C, 651A. Nolite multiplicare loqui sublimia, gloriantes, III 267C. Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir, VIII 80D, XIII 583D' et seq. — Verbis tuis facito stateram, VIII 176A'. Deus sit motor doctorque linguæ tuæ, VI 553B. Omnis enarratio tua sit in præceptis Altissimi, VIII 58C', 158B'. Non retineas verbum in tempore salutis, 32D'. Mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore suo, VII 158D'. — Exprobrantibus qualia verba respondenda sint, VI 552D'. — Verbosus reprehenditur, VII 275A', VIII 48D, 59B'; odiosus est, 114D', et multa damna incurrit, VII 85C, 94D, VIII 110A', 115C. — Quid verba præcipitationis, VI 54A', 56A'. — Verba detractoria et iniqua sine displicentia et reprehensione non sunt audienda, VII 160D', VIII 176B, XIII 566A. Verbis omnibus non leviter credendum est, præsertim malitiosis de proximo prolatis, VII 92D', 255D, VIII 110B, 111D, quæ referenda non sunt, nisi caute, imminente periculo, aut propter emendationem proximi, VII 115D, VIII 110B', D' et seq.

Qualia sint verba insensati, VII 97A', 100B, 122D', 178C, 275D et seq., VIII 123D, 124D, 561B, justi, VII 67D', 69C, 71A, 121D, et sapientis, *Vide* Sapiens. — Favus mellis, verba composita, VII 111D; stultum non decent, 114D'. — Verbum dulce quantum prosit, VII 97A et seq., VIII 39A'. — Pulchra verba indigenti non sufficiunt, XIII 579A'. Sæpe verbum melius est quam datum, VIII 105C', 106C. — Solent verba contumeliosa citius proferri in eos qui minus timentur, VII 72A; in ore superborum maxime inveniuntur, 71C', 90B'.

Verba sine opere sunt folia sine fructu, V 408C, VII 80D', 127D', XII 149C, XIII 144A'. — Verba efficacius, scripta perseverantius animas informant, XIII 549A. — Amoris, gaudii aut doloris magnitudine solent verba truncari, III 563B', VII 337B', X 119C; quomodo tunc interpretanda sint, VII 337C'.

Quid liber Verborum dierum, V 258B. *Vide* Liber.

Cf. Lingua, Os, Responsio, Sermo, Silentium, Taciturnitas.

VERBUM DEI. — Verbum, id est unigenitus Dei Filius, *Vide* Verbum æternum. — Verbum seu sermo Dei interdum sumitur pro divinæ virtutis præcepto, VI 683D, 687C', VII 544D, XIII 472D', 631A'. — Verbi Dei multiplex excellentia, II 667C', V 313A, XI 43A, 466A, et efficacia, VII 259C, VIII 698A', XI 389D', XIII 75A'. — Quo sensu maneat in æternum, VIII 603B, XIII 631A', in cœlo, VI 562D. Qualiter Deus in omnibus verbis suis fidelis dicatur, 672D'. — Verbum Dei veritas est, VI 576A, VII 184C', XII 573A', mentemque illuminat, VI 565A', 571A. — Spem fovet, VI 554D, 559A'. — Cibus est et potus animæ, II 554A', VI 550A, VII 547B, IX 142D', XI

Digitized by Google

42D', 465C', XIII 541, quam sanat ac salvat, VI 473B', VII 37C, 544D, XIII 568A, confortat, VI 550B', VII 185B, consolatur et lætificat, V 313A, VI 546D', 576C', VII 83B', IX 138D', 143A, XIII 110A, atque inebriat, IX 190D. — Ignitum vehementer, peccata consumit et corda frigida accendit, VI 572C', VII 185A, IX 68A', 164B', 169D', 187B', D', 192A'. — Super mel et oleum dulce, VI 84A', 564D', VII 365D, IX 430A', cur amarum quandoque videatur, VI 565A, XIV 299A et seq., D'. — Quomodo in illud deficiant oculi nostri, VI 561C. — Comparatur argento igne examinato, V 473B, 505B', VII 184D', sufflatorio, IX 74D', semini, XI 160B', 560A, 563C, XII 443D, gladio, VI 5D, VII 352D', IX 192C', XIII 326C', securi et virgæ, IX 192D', malleo, 187B', clypeo, VII 185B. — Verba Christi non sunt omnia in Evangelio descripta, XIV 196B'. Verba erant Dei, XII 411B', 432C', 512D' et seq., 531B, 539B, 569D'. Num minus credibilia fuerint quam verba Moysis, 381C'. Quare dicantur verba gratiæ, XI 474C'; spiritus et vita sunt, XII 405A, D'; animam purgant, illustrant et perficiunt, 544B. Non præteribunt, XI 268D, XII 195D. — Verbum Dei prædicaverunt Apostoli, XIII 381C. Qualiter S. Joannes testimonium perhibuerit verbo Dei, XIV 226C. Prædicatio S. Pauli non fuit in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, XIII 132A'; verba illius quasi stimuli erant, 121. — Voluntarie genuit nos Deus verbo veritatis, XIII 564A'. Renati sumus non ex semine corruptibili, sed incorruptibili per verbum Dei, 630D'. Fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi, 85C'. — Quid verbum gratiæ Dei, XIV 195D', verbum consummans et abbrevians in æquitate, VIII 414D, XIII 80B.

Gloria Dei est celare verbum, quo sensu, VII 157D. Dum verbum Dei per Prophetas ad homines profertur, non absque competentibus exprimitur indumentis, II 145C'. Verba Dei nemo plene comprehendere potest, VI 561C, et exprimere, VII 548B. Quomodo dignoscantur, IV 485B, VI 312C. — Verbum Dei contemnendum non est, nec irreverenter tractandum, II 122D', VI 102B, IX 188D', 193A', 570B', X 648B, XI 474A, sed cum reverentia et timore audiendum, VI 576A', X 566C. Qualiter suscipiendum sit, VI 312A, VIII 19A, 36C', 96C, X 381D, 550C et seq., XIII 565A', 567C', recolendum, II 540C', 548A' et seq., IV 585B, VI 543C', 546A', 547B, 574B, VII 37B, 148B, 157C', IX 142D', 431B', XIII 367D', 422B', XIV 299A, et custodiendum, VI 545D', IX 570B', 571B', XI 96D' et seq., 531C et seq., XII 434B, 538D, 539A, XIII 568C et seq., XIV 13D', 227A. — Quinam verbum Dei accipere, intelligere ac retinere valeant, IX 53C', 186A, X 623B, XI 160C' et seq., 560A' et seq., 563B' et seq., XII 371A', 378A', 436D', XIV 10D', et ab eo inflammari mereantur, IX 192B'. Auditorum verbi Dei quatuor sunt genera, XI 164B et seq., 560A' et seq., 561D', 563B' et seq. Qui ex Deo est, verba Dei audit, XII 441C, 587A; qui ex diabolo est, verba mundi libenter audit ac profert, XIV 41D'. Quinam propter verba labiorum Dei custodiant vias duras, V 495A'. Quomodo verbum Dei oblivioni detur, XIII 570A, aut adulteretur, 221B', 225C'. — Beati qui audiunt verbum Dei, et custodiunt illud, VII 181A', XII 39C'; quo sensu mater et fratres Christi dici possint, XI 567A'; a Deo diliguntur, XII 538A', et exaudiuntur, 545C'; illum inhabitatorem habent, 538B' et seq., et vitæ æternæ participes fiunt, 370D' et seq., 443B. Verba Dei libenter audire et custodire, signum est prædestinationis; desperatur vero vita spiritualis illius qui verbum Dei non audit neque custodit, VI 102C, 323B', XII 441B', 512B' et seq., XIII 64C. Verbum Dei spernentibus fit in opprobrium, IX 77D'. — An et quatenus verbum Dei abscondere fas sit, V 660A, VI 546B', IX 169B', 200B, 433C, XI 565C' et seq. Opportune et

Digitized by Google

importune prædicandum est, VI 468D, IX 428D', XIII 443D. Væ his qui frigido corde verba Dei proferunt, cogitant vel suscipiunt, IX 169D'.

Cf. Deus (Providentia supernaturalis), Prædicatio, Sermo.

VERBUM æternum. Unigenitus Patris æterni dicitur Verbum Dei, XIV 353B', seu Sermo Dei, VII 102C', 259C, 554A', XIII 487D. — Utrum philosophi Verbum seu Filium consubstantialem Patri agnoverint, I 10B, 11A, 540A, XII 278B et seq. Per filium Dei quem vidit Nabuchodonosor, quis designetur, X 63D' et seq. — De æterna Verbi generatione, *Vide* Filius, Pater æternus. — Verbum splendor est gloriæ Patris, ejusque perfecta imago, VI 502D, VII 497B' et seq., XII 271D, XIII 357A', 472B et seq. — Quænam Verbo seu Filio approprientur, *Vide* Trinitas. — Verbum æternum est Verbum vitæ, essentialiter vivens et vita, XIV 4B, B'. Quomodo sit lux hominum, XII 276A' et seq. *Vide* Lumen. In Verbo Beati omnia vident, V 627A. — Verbum idem est ac Sapientia increata et genita, fons omnis sapientiæ creatæ, *Vide* Sapientia. — Verbum est exemplar omnium creaturarum, XII 271D; quod factum est, in ipso vita erat, 275B et seq. Omnia per ipsum facta sunt, *Vide* Deus (Creatio). Omnia portat verbo virtutis suæ, XIII 472B', D'. Per creationem in tempore nullo modo mutatum est, XII 274D. Quo sensu cuncta creata dicantur verba Dei, 270B'. — Quare Filius vocetur brachium, manus et dextera Patris, I 601D, VI 132B, 198B, 395D', VIII 217B', 673B, 681B, 734B', IX 13A', 203B', etc. — Sermo Dei, potestate plenus, VII 259C, vivus est et efficax ac penetrabilior omni gladio ancipiti, XIII 487D et seq. — Omnis cibus sanctificatur per Verbum Dei, XIII 421A'.

Quare S. Joannes Christi divinitatem ostendere volens, potius utatur nomine verbi quam filii, XII 270A. — Cur Verbum incarnatum sit, VI 135B, 281A', XII 202B' et seq., 285C', non autem Pater aut Spiritus Sanctus, 286B'. — Qualiter Verbum caro factum sit, XI 18A et seq., 387A', 388C', 389D, 390C, XII 285A et seq. Dum medium silentium contineret omnia, et nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens Sermo Dei a regalibus sedibus venit, VII 557B'. In utero B. Virginis ubi erat simul ac in sinu Patris, VI 562A', Verbum sibi desponsavit naturam humanam, X 229C', XI 241B, 390D, XII 316A', eamque osculatus est, VII 297A et seq. — Verbum est hypostasis assumptæ humanitatis, unde in Christo sunt tantum una personalitas et una filiatio, duæ vero naturæ et duæ generationes, XI 390B', XII 285B, 286A. Quid de gratia unionis, V 471A', XII 289A, A', 343B'. Quantam promerendi ac satisfaciendi efficaciam unio hypostatica assumptæ humanitati conferat, XI 406A', XII 201D'. — Cur Evangelista dicat, Verbum caro factum est, potius quam, Verbum homo factum est, XII 287C'. — Quo sensu infirmata sit in paupertate virtus Christi, V 589A. — Verbum incarnatum dicitur magnum pietatis sacramentum, XIII 420A'. Per Incarnationem humana natura facta est templum Verbi, V 471C, XII 320B, et ineffabiliter nobilitatum ac locupletatum est genus humanum, VII 297C, 355C, XII 286B, 287C', XIV 352C; per eam vita manifestata est, 4D. — Qualiter Verbum incarnatum tractaverint Apostoli, XIV 4B, et audierint homines, 3A'. — Varii errores circa incarnationem Verbi, V 471A', XII 287A. Omnis spiritus qui confitetur Jesum Christum in carne venisse, ex Deo est, XIV 41A; et omnis spiritus qui solvit Jesum, ex Deo non est, C. — Quomodo proferenda hæc : Verbum caro factum est, XII 286A'. — *Vide* Christus, Incarnatio.

VERCELLENSIS « venerabilis abbas » (Thomas Gallus, canon. regul. a S. Victore), libros Areopagitæ in stilum planum redegit, VII 313B.

Digitized by Google

VERECUNDIA. Quid sit, et quando laudabilis vel vituperabilis, VIII 32C, IX 42C'. Laudabilis effectus est gratiæ et virtutis, VIII 196A. — Quatenus verecundia Christo congruat, VI 178C, et Ecclesiæ, V 690B. Quantum a Sanctis servata sit, XI 383B'. In mulieribus ac juvenibus præcipue commendatur, V 376C', VIII 50C, 164A', XIII 417B'.

Est quædam inverecundia bona, IX 431A'. Mala e peccandi consuetudine oritur, 35D. — Inverecundi infelicissimum sunt genus hominum, IX 43B, impudentissimi canes, 42D'.

Cf. Confusio, Erubescentia, Pudor, Reverentia.

VEREDARIUS. Veredarii qui sint, V 190C.

VERITAS. Dividitur in increatam et creatam, XIV 63C'. — Veritas increata est ipsemet Deus, omnis veritatis creatæ fons et mensura, IX 104A, XIV 63C'. — Triplex ponitur veritas creata, videlicet vitæ, doctrinæ et justitiæ, X 234A, XIV 64C. Interdum veritas sumitur pro virtute morali per quam facta verbis conformantur, 64C'. Quid veritas rei, et veritas propositionis, 64A.

Qualiter Deus veritatem diligat, VI 43C', VII 82D', XIV 430B', et custodiat, VI 676D'. — Vera sunt, imo ipsa veritas dicuntur illius verba, VI 576A, VII 184C', XII 573A', lex, VI 573C, mandata, 508A', 562A, opera, 507D', X 35B', XIV 64A, judicia, V 519B', X 35C', XIII 20B. Omnes viæ ejus misericordia et veritas, *Vide* Deus (Attributa moralia). — Omne mendacium ex veritate non est, XIV 25B. — Spiritus Sanctus dicitur Spiritus veritatis, XII 535B', 553A. Apostolos edocuit omnem veritatem, quo sensu, 557C'. Quomodo dignoscatur spiritus veritatis, XIV 42C. — Qualiter veritas divina in omnibus creaturis reluceat, VI 341A', usque ad nubes extendatur, V 625C, VI 93B', 481A', in cœlis præparetur, 338D, et maneat in æternum, 404B, 533B', 562B'. — Qua ratione veritas Dei in generationem et generationem annuntietur, VI 337C', et quomodo cœli illam confiteantur, 339D', 340B. In inferno non enarratur, 331D'. Quo sensu misericordia et veritas in cœlo non requirantur, 120C.

In incarnatione Christi, misericordia et veritas obviaverunt sibi, VI 312C', 314B'; veritas de terra orta est, et justitia de cœlo prospexit, 313B. Quomodo Christus sit veritas, 351D, XII 290A, 529B, D, XIV 51C, 251B', et veritatis auctor, VIII 146A', XII 293B. Qualiter testimonium perhibuerit veritati, 586C'. — Ecclesia dicitur columna et fundamentum veritatis, XIII 420A'. Quid civitas veritatis, X 649C', 653B', scriptura veritatis, 144A. — Per Doctrinam et Veritatem in rationali pontificis Judaici positas quid intelligatur, II 72D et seq., 191B'. — Quo sensu opus Apostolorum in veritate fuerit, VIII 730A'. — Lucifer in veritate non stetit, XII 439C, quia veritas non est in eo, B' et seq. — Quinam ex veritate sint, XII 586D', XIV 38C.

Quibus modis Deus veritatem revelet, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis). Qui confidunt in Domino, intelligent veritatem, VII 471A, et veri discipuli Christi illam cognoscent, XII 434B. — Cur veritas hominibus sub figuris et similitudinibus proponatur, V 398B. — Verum dumtaxat esse potest objectum cognitionis, IX 463C'. — Quam pulchra sit veritas, VII 257B. Ejus contemplatio delectabilis est ex sua natura, XIV 299C. Veritatis eloquia reficiendæ mentis sunt edulia, IV 298C'. — Quomodo veritas animam liberet, XII 434A', et scuto circumdet, VI 360D'. — Omnia vincit veritas, nec eget mendacio ut probetur, IV 490C, 491B, 500D', XIII 259D'. — Unitas in veritate qualiter fiat, XIII 110D.

Qualiter veritas emenda sit, VII 149D', diligenda, X 652C, XIII 188B', confitenda, VII 54A, 82B, VIII 32B, IX 200B,

Digitized by Google

X 651 B', XIII 316 D', et defendenda, VIII 33 B', XIII 270 B. — Cuique amico præferenda est, IV 364 C. Neminem palpat, XI 192 D, et interdum odium parit, VIII 116 A', IX 15 B', XI 127 C', XIII 425 A'. — Approbanda est a quocumque prolata, XI 553 D'. — Illam negare nunquam fas est, VIII 33 C, XII 297 A, sapienter vero celare quandoque licet, V 103 C', 156 C, XII 296 D', XIV 204 D'. Minime propter humilitatem a veritate recedendum est, XIII 309 C. Quinam pro buccella panis deserant veritatem, VII 175 C'. — Veritas comes esse debet judicii, juramenti et voti, *Vide* Judex, Judicium, Juramentum, Rex, Votum.

Quomodo facienda sit veritas, XIII 315 D. Qui facit veritatem venit ad lucem, ut manifestentur opera ejus, quia in Deo sunt facta, XII 337 A et seq. Quid sit via veritatis, VI 550 D', in veritate Dei ingredi, 322 D, in veritate sanctificari, XII 573 C, B', 574 C. Veritatem operantes copiosum præmium acquirunt, VII 82 B, VIII 169 A. Quo sensu eorum veritas maneat in æternum, XIV 58 A. — Adorandus est Deus in spiritu et veritate, XII 351 B', D'. Prope est Dominus omnibus invocantibus eum in veritate, VI 673 D', et protector est omnibus exquirentibus se in veritate, VIII 18 B, 209 D'. — Misericordia et veritas nunquam deserendæ sunt, VII 24 A et seq., nam iniquitatem redimunt, 108 B, et præparant bona, 94 C. Regem custodiunt, 136 C'. Veritas absque misericordia sustineri non potest, et misericordia absque veritate efficit negligentes, X 234 D.

Veritas quomodo minuatur, V 472 A. — Quinam veritatem Dei in injustitia detineant, XIII 14 C', aut commutent in mendacium, 16 C'. — Quinam veritatem non faciant, XIV 7 C, aut in se non habeant, 9 C, C', 13 C'.

Cf. Falsitas, Lumen, Mendacium, Veracitas.

VERMICULUS, id est coccus, II 122 D. *Vide* Coccus.

VERMIS. Vermes ex putrescente cadavere oriuntur, IV 579 D, VIII 62 C', 110 A, 440 C, 672 D'. — Quomodo Job vermibus traditus sit, IV 640 D. — Vermi seu vermiculo assimilantur David et Jesbaam, III 564 D', Christus, 570 B', V 532 D, et generaliter omnis homo, IV 539 C, 601 D', V 540 D, C'. Quid vermis Jacob, VIII 614 A. — Vermis corrodens hederam Jonæ, X 464 A', quid significet, 465 B'. — Vermis designat remorsum conscientiæ, IV 598 C, VIII 49 C', 110 A, 440 C, 764 D. An in inferno post judicium futuri sint etiam vermes corporales, V 167 B, VIII 49 B'.

VERNACULUS quis proprie vocetur, I 245 B, B'.

VERSIPELLIS quis appelletur, VII 94 C'.

VERSUTUS. Vir versutus odiosus est, VII 93 A'. — Homo versutus celat scientiam, VII 83 A. — *Cf.* Astutia, Callidus, Simulatio.

VERTEX. Excelsi vertices qui dicantur, VII 53 C'.

VERTIGO. Quibusnam Deus misceat spiritum vertiginis, VIII 476 A.

VESICA. Per hydriam designatur, VII 286 C. Timore laxatur, IX 446 A', 516 B. — Plaga vesicarum Ægyptiis inflicta, *Vide* Plaga.

VESICULA gutturis avium cur in sacrificiis V. L. projicienda fuerit, II 141 D', 144 A, et quid designet, 147 A.

VESPA. Qualiter vespæ ante exercitum Hebræorum missæ fuerint, VII 524 C'.

VESPASIANUS, imperator. Ex ordinatione divina contra Judæos venit, XI 242 A'. Illis crudelis fuit, X 642 A, et Judæam vastavit, II 105 B, VIII 366 C', X 134 A, 330 C, 668 D'. Quomodo Jerusalem obsederit, XII 168 B'. — Destruxit templum ab Onia in Ægypto erectum, X 150 B.

VESPER seu Vesperus, planeta. Sic dicuntur Venus et Mercurius, quando post solem occidunt, V 9 C, A'.

VESPERA. Per vesperam designatur sexta et ultima mundi ætas, I 620 D, D', VI 106 A, senectus, IV 469 C, VI 355 B, mors, 440 C, VIII 594 A, adversitas, IV 474 D, sta-

Digitized by Google

tus incipientium, VI 84A. — Mystice, quomodo vespere et mane fiant dies unus, I 61B'. — Agnus paschalis ad vesperam immolatus, I 563B, quid præfiguraverit, 574C. De sacrificio vespertino, *Vide* Sacrificium. — Quid exitus matutini et vesperi, VI 140B', 144C, A'. — Qualiter ad vesperum demoretur fletus, et ad matutinum lætitia, V 580D, 583C, 585D. — Mane semina semen tuum, et vespere ne cesset manus tua, VII 281C. — Cur et qualiter exspectetur vespera, IV 403C, 410B, A', B'.

VESPERTILIO, avis. Quid sit, II 209A, et quid signet, 214B'. — Juxta legem Mosaicam, immundus erat, II 207A'.

VESTIBULUM. Per vestibulum tabernaculi fœderis denotatur atrium, II 84C, 126D, 154C. — Vestibulum templi designat porticum, IX 451B, X 343A'. — Vestibula portarum templi Ezechielis qualia fuerint, IX 604D', 605D', 606C', etc., et quid significent, 613B, 614B, D, 618B, maxime vestibulum portæ orientalis, 645C', 646A. Describitur vestibulum templi, 609B'; quid signet, 617A', et cur grossiora ligna in fronte habuerit, 627A', D'. Quid vestibula atrii, 624B', vestibulum separatum, 629D', 634C'.

VESTIGIUM. Vestigia Dei multipliciter intelligi possunt, III 96A', IV 72B', 466A', 472C', 590A', D', VIII 295A'. Illa plene comprehendere non valemus, IV 466B', 472C', VI 250A, VIII 256C. Qualiter sequenda sint vestigia Dei, IV 72B', 590B', et Christi, XI 309C, XIII 644C, XIV 15A. Quomodo Job ea secutus sit, IV 591A. — Hominis vestigia dicuntur ejus actus exteriores, IV 496C, V 495D', 506D', 514C', quare, XIII 258D. Quomodo lubricentur, IX 370C'. Vestigium cordis boni difficile invenitur, VIII 80B'. — Qualiter Sponsa post vestigia gregum suorum abeat, VII 306D, 318B, 326C. — Vestigia mulierum quomodo in templo Bel distincta sint, X 181D'.

VESTIS seu Vestimentum. Vestis ad quid inserviat, IV 636A. — Amictus corporis index est animi, VIII 113B. — Vitanda est superflua et inordinata sollicitudo de vestitu, XI 87B et seq., XII 61D et seq. — Quænam reprehensibilia sint circa vestium usum, non solum in feminis, sed etiam in viris, III 497C', 513C', V 201C, X 575A', XI 544A', XII 126C', XIII 646D, 647C, B' et seq. Vestes pretiosiores regibus ad honorem conceduntur, II 69A. Qualis vestitus viduas deceat, I 387C, V 154C. Quibus de causis mulieres ornare se valeant, 155D et seq., XIII 417B', 647A'. Potius ornent se decore virtutum, 417C', 648C. — De vestibus quatenus gloriari liceat, VIII 67A'. — Vestiendi sunt nudi, IV 648C, V 101B, VIII 711C, IX 497C', XI 277D' et seq., XIII 579D. Superflua indumenta indigentibus eroganda sunt, XI 448D et seq. Quinam nudos spolient vestibus, IV 582D, 595A.

Vestimenta Hebræorum in deserto vetustate non defecerunt, II 554B'. — Vestibus populum suum a gentibus differre Deus voluit, II 259B', 405C', 406A'. *Vide* Fimbria. — Vestes ex duobus contextæ Hebræis vetitæ erant, II 259C, B', 260A, 605B; quid mystice, 266A', 608D. Vestes alterius sexus assumere, illis quibus de causis interdictum fuerit, 602D, 607D'. — De vestimentis pignori accipiendis, *Vide* Fidejussio, Pignus. — Vestes scindere, antiquitus usitatum erat in signum doloris et luctus, II 396D, III 40D, C', 427B, 429C', IV 315C', V 183A, 283B', sed sacerdotibus Hebræorum prohibitum fuit, II 198A', 274C. Blasphemias audientes, Judæi vestes scindebant, VIII 583C', XI 298D'. Non vestimenta, sed corda sunt scindenda, quo sensu, III 451C', X 341D, 349A', XII 127B. — Juxta legem Mosaicam, leprosi vestimenta dissuta gestabant, II 221B', 225C'. Vestium lepra, quid, et quomodo tractanda, 222A et seq., 229C', 231D'.

Describuntur vestes pontificiæ et sacerdotales quibus utebantur Judæi, II

Digitized by Google

69D' et seq., 185D', VIII 271A' et seq. — Quot fuerint, et quænam pontifici, quænam sacerdotibus propriæ, II 75B, B' et seq., 172D, 186B. — Quid significaverint, II 76D et seq., 176D, 191C et seq., 711B, D', VII 556A'. — Quomodo consecratæ fuerint, II 82D', 188A'. — Variæ præscriptiones circa earum usum, II 83C', 172D, 239D', 243C, 244B', 245A, 423C'. Quid de his statuatur apud Ezechielem, IX 630D, 635D, 648B et seq. — Per vestem sanguine hostiæ pro peccato adspersam, atque in loco sancto lavandam, II 174D, quid figuretur, 177C. — Quandonam episcopi sacris vestibus lineis ac minoribus utantur, II 245B.

Quodnam fuerit S. Joannis Baptistæ vestimentum, XI 32A, 137A', 544D. — Vestis Jesu qualis fuerit, VI 176B, XII 593D', et cujus virtutis, XI 116D, 178A', 578C et seq., 579C'. Qualiter in Transfiguratione vestimenta Christi alba facta sint, 195D, 597A. Cur ab Herode veste alba indutus sit, XII 232C', et a militibus veste purpurea, XI 306A', XII 588A', C'. Qualiter diviserint sibi vestimenta ejus, et super vestem illius miserint sortem, V 535C, XI 308C, XII 240C, 593B' et seq.

Confessionem et decorem induit Dominus, amictus lumine sicut vestimento, VI 434B. Per candorem vestimenti ejus quid denotetur, X 106B. — Quare angeli in vestimentis lineis et candidis apparere soleant, X 139A, XI 317C, XIV 88C. — Cur Christus decorem et fortitudinem induisse dicatur, VI 372C', 434C, VIII 673B. Per vestem ejus quid mystice intelligatur, I 384B', IV 324A', VI 8A', 175C', 176B, 620A', XIII 339C, XIV 233C', 354A', C'. Quo sensu veniat de Edom, tinctis vestibus de Bosra, VIII 737C, et quare rubrum sit indumentum ejus, D' et seq., XIV 353A'. Qualiter vestimenta sua sciderit, IV 324D, eaque deposuerit et iterum acceperit, XII 517C'. — Jesus, filius Josedec, vestibus sordidis exutus, et mundis indutus, X 631D et seq., fuit figura Christi, 633A' et seq., et sacerdotis, 634C. — Regina a dextris Christi adstans in vestitu deaurato, circumdata varietate, designat Ecclesiam, VI 8D', 10B, et B. Mariam, 11C. — Odor vestimentorum Sponsæ, sicut odor thuris, VII 370C', 379C. — Quales sint vestes Ecclesiæ, VII 198D', 199A', 370C', VIII 662C, XIV 306C', et ministrorum ejus, III 666A. Omnes domestici ejus vestiti sunt duplicibus, VII 198B'. — Per abyssum terram amicientem sicut vestimentum, VI 436C, quid spiritualiter intelligatur, C'.

Quænam sint animæ vestimenta, IV 437A, 693B', VII 379C, IX 31A', X 631D, XIII 229B. — Quid vestis nuptialis, XI 243B', vestis stragulata, VII 198D', 203C, vestis peregrina, X 579B', vestes pretiosæ, XI 530C', discolores, IX 477A, 487A, subtiles, 477B, B', 487C, vestimenta gloriæ, VIII 678D, vestimenta salutis et justitiæ, IV 631B, 636A, VIII 168B', 731C, XIII 326D, vestimenta cultiora, III 236A', candida, VII 266D, alba, XIV 255D', 283A, sordida, I 372B, X 631D, vestimentum mixtum sanguine, VIII 402A'. — Spiritualiter, quomodo vestimenta laventur, I 643D', II 233B', mundentur et mutentur, I 372B. Quo pacto scindenda sint, III 47A, 455A', IV 329C', et non scindenda, II 202A'. Qualiter a dæmonibus et impiis præcidantur, III 497C, B'. — Beatus qui custodit vestimenta sua, ne nudus ambulet, XIV 336D. Quinam vestimenta sua non inquinent, 249D' et seq.; ambulabunt cum Christo in albis, 250B'. — Quomodo induere oporteat novum hominem, XIII 316B', 366C', armaturam Dei, 325D, 391C, arma lucis, 102C', Christum, 103A', 280A', XIV 306D', 331D'. — Qualiter justus vestimentis impii induatur, IV 611B', D'. — Quomodo agni pastori sint ad vestimentum, VII 171B'. — Quid vestimenta ovium a falsis prophetis usurpata, XI 95A.

Explanantur Christi verba de commis-

Digitized by Google

sura panni rudis in vestimentum vetus non mittenda, XI 114B, 500A et seq., et de tunica non deneganda ei qui vestimentum aufert, 518C' et seq. — Homo consumitur quasi vestimentum quod comeditur a tinea, IV 496C'.

Cf. Byssus, Cilicium, Linum, Pallium, Purpura, Saccus, Stola, Tunica.

VETUS. Vetus homo, quid sit, XIII 316A', et quomodo deponendus, C, 366C'. Qualiter cum Christo crucifixus sit, 48D et seq. *Cf.* Novitas, Regeneratio.

VEXILLUM. Unicuique tribui Israel vexillum proprium fuit, II 330A. — Vexilla Ruben, Juda, Ephraim et Dan, quæ, II 331B.

VIA. De longe redeuntes debent cum domesticis suis gratias agere Deo pro beneficiis sibi in via exhibitis, V 115D, D'. — Quatenus discipuli Christi neminem in via salutare jussi sint, XII 3C et seq. — Sapientia Jacob profugum deduxit per vias rectas, VII 512B'. — Cur terra Zabulon et Nephthali dicta sit via maris, VIII 401C, et quo sensu aggravata sit, B, 408C, XI 48C. — Viæ Sion quomodo lugeant, IX 318C', 325A', 333D. — Vita præsens via est ad futuram, V 553A', VI 543A, XIV 411D'. Via dicitur mors, III 589A. — Quænam viæ difficulter cognoscantur, VII 188A' et seq. — Quid via ligni vitæ, I 108C, 112B, via trium dierum, 504A, via vinearum, IV 597D. — Viæ formicæ, quæ, VII 45A.

De viis Domini, *Vide* Deus (Attributa moralia). Quomodo custodiendæ sint, IV 591A, VIII 36B', et qualiter in eis ambulandum sit, *Vide* Deus (Officia et virtutes quibus homo ad Deum ordinatur). — Christus est via, veritas et vita, XII 529B. Quo sensu in via Dei deduci petierit, VI 317A', et posuerit in via gressus suos, 313C'. Exsultavit ut gigas ad currendam viam, V 518B'. — Qualiter S. Joannes Baptista viam Domini præparaverit, X 704D et seq., XI 138C, 327A', 328A, 407B, 545C, et quomodo a nobis præparanda sit, VIII 601B', XI 31A', 442A', XII 299A. Via Domini specialiter designat doctrinam et sacramenta Christi, XIV 187D', 188A, 189C, 190D', 201C. — Viæ sapientiæ, quæ, VII 29B, VIII 84D', et cur pulchræ dicantur, VII 29B, D. Per vias prudentiæ ambulandum est, 62A. — Quid via recta, VI 470C', VII 515D, IX 221D, 224C', XIII 690B, via regia per quam incedendum est, neque ad dexteram, neque ad sinistram declinando, II 546C', III 8A, 12A, 292B', IV 537C', 542B, VII 38A', VIII 410A', 546B, X 527A, XIII 574B, via bona, IX 79A, via mirabilis, VII 516B, via orientalis, IX 640C, via nova et vivens, XIII 511A', via immaculata, VI 406A, via excellentior, XIII 187C', via sancta, VIII 579C et seq., via Sanctorum, XIII 506A, via æterna, VI 646A', via veritatis, 550D', XIII 685C, via virtutis, VI 419A, via justitiæ, VII 56D', VIII 29C', 100B, 222C', XIII 691C, via pacis, V 478D, 481C, XI 409A, XIII 29B, via salutis, XIV 175B', via civitatis habitaculi, VI 470A, via vitæ, V 490B', VII 48D, 68D', 99A', XIV 99C'. — Spatiosa est via quæ ducit ad perditionem ; quæ vero ducit ad vitam, arcta est, et dura videtur, sed per caritatem lata atque amœna efficitur, IV 550C', V 495A', VI 551B, 553A', VII 35D', 123D', X 654C, XI 94A' et seq., XII 84C' et seq., 125A', XIV 49C'. — Quid via purgativa, illuminativa, unitiva seu perfectiva, XI 56C. In via perfectionis non est retrospiciendum, XI 610B', sed semper proficiendum, *Vide* Perfectio, Profectus.

Via pro hominum conversatione seu actione bona vel mala sumitur, IV 365C', 594D, 599B, 667B, V 513D, 554A', 644B, VI 363B', VII 16D, 25C, 38C, 67B', 92C', 108A, C, A', VIII 686A, 697C', IX 85D, 115C', 157A, 433B, 445B, X 237C, XIII 21B, etc. — Quatenus homo ignoret viam suam, IV 345D', 351C', 359C, VI 646A', VII 136B, et qualiter non sit hominis via ejus, IX 107C, 109A'. Omnis via viri recta sibi videtur, VII 81A,

Digitized by Google

138C. Est via quæ videtur homini justa, novissima autem ejus deducunt ad mortem, 92C. Perversa via viri aliena est, quo sensu, 139D. — Adolescens juxta viam suam, etiam quum senuerit, non recedet ab ea, VII 144B.

Omnes viæ nostræ in conspectu Dei sunt, IV 496C, 599B, 644D', VI 578A, 643C', VII 42A', 106B', VIII 99B, 135D', et in manu ejus, X 90C. Novit Dominus viam justorum, V 408D', VII 38D', et vias sanctorum custodit, 20B'. Cor hominis disponet viam suam, sed Domini est dirigere gressus ejus, 108A', 136A, etc. *Vide* Deus (Providentia supernaturalis). — Sapientis est viam suam considerare, VII 91A', IX 351C', X 604C', XIV 387, eam in conspectu Dei arguere, IV 492A', 501A', V 629C', VI 550B, illam corrigere, 545D' et seq., VII 142D, et recte dirigere, VIII 16A', IX 156A'. — Via justorum luminosa est, IV 587B, VII 36C', XII 426A', et absque offendiculo, VII 36B, 101D. — Fortitudo simplicis, via Domini, VII 70B'. Justitia dirigit viam simplicis, 72D, et custodit innocentis viam, 85C'. Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter, 67D, et salvus erit, 175A'. — In omnem viam non eundum, VIII 36D. — Qui negligit viam suam mortificabitur, VII 129B, et qui depravat vias suas manifestus erit, quo sensu, 67B'. — Magorum ad exemplum, per aliam viam in regionem nostram reverti debemus, XI 26A.

Quid via peccatorum, V 406D, via ruinæ, VIII 198D, viæ pessimæ, IX 569A, viæ inferi, VII 53A, exitus viarum, X 442C', XI 242D'. — Via tentatoris qualis sit, X 527B, et quomodo fiat tenebræ et lubricum, V 619D. — Quinam in viis suis confidant, X 292A. — Iter pigrorum, quasi sepes spinarum, VII 101B. — Impii in viis diaboli ambulant, VI 544D; viam Domini ignorant aut respuunt, IV 576B, 671D, VI 384C', 544D, VII 481A'. Viæ illorum tenebrosæ sunt et lubricæ, IV 482B', V 612C', 620B', VI 544A', VII 21C, 37A, 223D', VIII 716A et seq., IX 191B, 370C', X 237D, XII 426A', 508A', XIV 17D', ac laboriosæ, VII 481C, VIII 121A', 198A', 705C'; quomodo ipsis fiant scandalum, VI 29D'. Qualiter Deus sepiat viam peccatoris spinis, X 215C', 226C'. Iter impiorum peribit, V 409A, VI 677C'. Qui perversis ingreditur viis, concidet semel, VII 175A'. Væ his qui divertunt in vias pravas, VIII 18D', qui terram ingrediuntur duabus viis, B', 26C, XIII 556A', qui viam Cain sequuntur, XIV 72A, A'. — Vir duplex animo inconstans est in omnibus viis suis, XIII 556A. — Quorumnam semitæ involutæ dicantur, IV 394A, 400B. — Superbi viam humilium declinant, X 380B. — Quinam vias suas dispergant alienis, IX 44B. — Exponitur parabola seminis secus viam cadentis, XI 160C', 164C, 560A', 563B'.

Cf. Cursus, Iter, Peregrinatio, Semita, Viator.

VIATOR. Colono et viatori Christus comparatur, IX 127A'. In vita sua mortali fuit simul viator et comprehensor, IV 319B, XIV 99D'. — Viatores aliter ac comprehensores a Deo reguntur, XIII 198D'. Eorum confessio et pulchritudo semper imperfectæ sunt, VI 388B. Quo sensu pleni dicantur dilectione Dei et proximi, XIII 112B, beati, XII 371A, et sancti, VI 321A'. De nullo viatore desperandum est, quia semper converti potest, IX 153C', 158B', X 624A. — *Cf.* Comprehensor, Hospitalitas, Peregrinatio, Via.

VICES. Num Deus tribus tantum vicibus peccatorem ad pœnitentiam inducat, IV 663D' et seq.

VICINUS. Melior est vicinus juxta, quam frater procul, VII 168D'.

VICISSITUDO. Apud Deum non est vicissitudinis obumbratio, XIII 564D.

VICTIMA. Unde dicta, II 82A'. — De victimis in V. L., *Vide* Sacrificium. — Qualiter Sapientia increata victimas suas immolaverit, VII 60C'. Christus quasi agnus mansuetus ad victimam portatus

Digitized by Google

est, IX 112C'. — Omnis victima sale salietur, quo sensu, XI 344 C. — Victimis Deus anteponit obedientiam, III 346A, VII 237A, misericordiam et judicium, 138 B'. Ei abominabiles sunt victimæ impiorum, 99A. — Quid victima Domini in Bosra, VIII 573B', in terra aquilonis, IX 271 B'. — Quinam victimas declinent in profundum, X 244B, 247C'. — Melior est buccella sicca cum gaudio, quam domus plena victimis cum jurgio, VII 113 B. — *Cf.* Hostia, Oblatio, Sacrificium.

VICTORIA. Non a numero militum, sed a Dei auxilio principaliter speranda est, II 302A', 458B, 596B', III 334B', IV 219D, 244B, V 153D, 281 B', 365B', 604A', VII 142C'. — Qualis fuerit victoria Jacob, VII 513C. — Victor dicitur Deus omnipotens, X 564A'. Christus vicit diabolum, mundum et carnem, XI 151 D', XII 37C', 565D, XIV 257B', 268D', 274C. Absorpta est mors in victoria Christi, X 312B et seq., XIII 205A' et seq. — Antichristus ad horam vincet sanctos, XIV 315A, C', sed ab Agno vincetur, 341 B'. — Quibus cum armis fideles in spirituali prælio victores exsistant, XIV 41A', 50B et seq., 311C. Vir obediens loquetur victorias, VII 142B. Noli vinci a malo, sed vince in bono malum, 128D, XIII 99D'. Non coronabitur nisi qui legitime certaverit, VII 515D', XIII 438A'. Soli Deo adscribenda est victoria, III 155A, VII 267D'. Magna laude digni sunt adolescentes qui malignum vicerunt, XIV 18A', D'. Victorum quanta sint præmia, V 527C', VII 378A et seq., 474B', XIII 444D, 558B, 670C, XIV 241A, 242D, C', 244C et seq., 247A et seq., 251A et seq., 253D' et seq., 257A', 329C' et seq., 364B. — *Cf.* Bellum, Bravium, Corona, Palma, Prælium.

VICTORINUS martyr, Petavionensis episcopus, allegatur de Rachele, I 336D, et de puero paupere ac sapiente, VII 236A'. (Migne *Patrol. lat.* tom. 5.)

VICTUS. Victui necessaria tantum petenda sunt, VII 186A, XIII 427A'. *Cf.* Sobrietas, Sollicitudo.

VICUS. Vici, quid mystice, VII 350D', 357A, XII 96D'.

VIDENS. Puteus Viventis et Videntis, unde dictus, I 239C', 240D', et ubi situs, 241A, 301B. Quid signet, 242B' et seq., 304C'. — Dominus videt, nomen est montis in quo Abraham filium suum sacrificare voluit, I 290D', montemque Calvariæ significat, 293 B. — Videns, sic olim vocabatur Propheta, III 307D, 528A, 574C, IV 172D, VIII 526D, 542D', X 414D. — *Cf.* Visio, Visus.

VIDUA. Pietas viduis impendenda est, II 573D', 631C, IV 598B', 631B, 647B', VIII 29D, 327B', IX 173D, X 647D', XI 536D', XIII 570D. — Viduarum oppressio summæ est inhumanitatis, IV 582B', 594D, VII 464A, IX 81B, 523A, X 707A; inter quatuor peccata ad Deum clamantia computatur, II 24C', et a Deo, speciali earum patrono, maxime vindicatur, D', 562B, VI 377D, 677D, VII 102D, VIII 214C'. — Viduarum vestimentum in pignus tollere, Judæis nefas erat, II 624C'. Impii eorum judices qualiter viduas vexaverint, VIII 330B, 411C. — Vere viduæ quo honore habendæ sint, XIII 423C'. Quænam eleemosynis primitivæ Ecclesiæ sustentarentur, 424D, 425B, et cur juniores arcerentur, 424B' et seq.

Qualiter viduæ se gerere debeant, V 148B', XIII 423D' et seq. Humili vestitu contentæ sint, I 387D, V 154C. Vidua quæ in deliciis est, vivens mortua est, XIII 424A. — Quandonam viduam iterum nubere expediat, XIII 152D', 159A', 425A, transacto tamen tempore a legibus constituto, II 621D'. Cui vult nubat, tantum in Domino, XIII 52C', 159A. — Continentia vidualis a S. Paulo commendatur, XIII 152D', 159B; castitati conjugali præstat, XI 161D', et per turturem designatur, II 143C. Vidua facilius vacat iis quæ Domini sunt, XIII 158B.

Certis diebus solent viduæ viros de-

Digitized by Google

plangere, et lugubres ferre vestes, III 500D'. Illis peculiaris olim fuit vestitus, I 387C. — Fratriam viduam quandoque Hebræi ducere debebant, *Vide* Leviratus. — In V. L. pontifex viduam ducere non poterat uxorem, II 274C' ; attamen juxta Ezechielem, vidua sacerdotis alii sacerdoti nubere poterat, IX 649D. — Vidua Sareptana, *Vide* Sarepta. — Viduæ Abdiæ prophetæ quomodo succurrerit Eliseus, IV 17D et seq. Ecclesiam figurabat, 23C. — Castimoniæ vidualis exemplar fuit Judith, V 129, 145B et seq. — Viduas quomodo sibi allexerint Scribæ et Pharisæi, XI 253C, XII 185D'. — Cur et quomodo in Evangelio vidua pauper laudata sit de sua oblatione, XI 349A, XII 187C et seq. — De vidua Naim, *Vide* Naim. — Explanatur parabola viduæ quæ sua importunitate judicem impium devicit, XII 144B et seq.

Vidua designat gentilitatem, VIII 691A, Synagogam, C, IX 649B', Ecclesiam, VII 102A', IX 323D', animam omni sæculari solatio destitutam, VI 677B', vel a cœlesti Sponso derelictam, II 28A, IV 635C', VIII 410B, IX 332D. — Quid vidua prælati, IV 611B', et sacerdotis, IX 649C'.

VIGIL. Vigiles appellantur angeli, X 73D', prælati et doctores, VII 351A, homines fraternæ salutis zelo accensi, 357C.

VIGILANTIA. Cur et qualiter in Scripturis commendetur, VI 416A, XI 269A' et seq., 350A et seq., XII 66D' et seq., XIII 207D, 327B, 672A, XIV 336D, maxime prælatis, XI 350B, XIII 444B, 530B, XIV 249A, B'. Vigilantibus, non dormientibus, provenit regnum Dei, VII 66D', X 455C', XIII 391A, XIV 443B'. — Vigilemus et oremus ne intremus in tentationem, XI 293C', XII 218D', 222A'. — Qualiter in orationibus vigilandum sit, XII 196A, XIII 369C, 661A'. — Quo sensu Deus super aliquem dormiat aut vigilet, IV 422A. — *Cf.* Vigilia, Virga.

VIGILIA. Olim distinguebantur quatuor vigiliæ seu custodiæ noctis, VI 354D', IX 339D', XI 176B', quæ metaphorice designant varias humanæ vitæ ætates, XII 68B. — Commendantur vigiliæ sanctæ, VI 416B, IX 339C', XIII 661B', 672B. Carnem tabefaciunt, sed animæ non parum prosunt, VIII 186D', IX 377D, XII 196B ; in eis tamen discretio servanda est, VI 416C. Instantes vigiliis sanctis angelos imitantur, X 76A. — Vigiliæ superfluæ quænam sint, VII 263A'. — Quomodo ad Deum diluculo seu de luce vigilandum sit, IV 417D, 421C', VI 127A, VIII 236C', 515B'. Qui mane vigilaverint ad Dominum, invenient eum, VII 56D, ab eo exaudientur, IV 417A', 422A, et benedictionem illius consequentur, VIII 196D'. — Beatus qui vigilat ad fores Sapientiæ, VII 59C' ; assidentem illam foribus suis inveniet, 488C', cito securus erit, D', et placorem ejus complectetur, VIII 29D'. — Ego dormio, et cor meum vigilat : hæc verba exponuntur de Christo, VII 387B, 395B', XI 335B', de Ecclesia, VII 387B', de anima fideli, 395B', et de B. Virgine, 400B'. A somno suscitanda non est Sponsa, quoadusque ipsa velit, 333B, 341A', 346C'. — Qualiter in fine sæculi homo evigilaturus sit, IV 507A, X 159A' et seq. — *Cf.* Somnus.

VILIS. Nihil vilius peccatore, VII 540C, IX 33D', 328A', 334D'.

VILLA. Quinam per villas signentur, VII 421B, 429A'.

VILLICUS. Quid sit, XII 117B. — Exponitur parabola villici infidelis, XII 116D et seq.

VINACIA uvarum, quid, X 230B', 231C.

VINARIUS. Qualiter Sponsa in cellam vinariam introducatur, VII 330D, 340D, 345C'.

VINCTUS. Vincti dicuntur patres in limbo detenti, VI 157D', X 660B'.

VINCULUM. Vincula recte vocantur lex Dei et religio, V 416A', IX 30C, 66D. — Vincula sapientiæ salubria sunt, VIII 42D', 43C, A'. — Quid vinculum pacis, XIII 313A, et caritatis, VII 47C'. Caritas est vinculum perfectionis, XIII 367B'. Deus homines trahit in vinculis caritatis, X 294A', 299D. — Vincula vitiorum gravia

Digitized by Google

sunt, VIII 364 D', 493 D, IX 361 A; quomodo a Christo solvantur, VI 158 A, 472 A, B', 530 A, 532 A', VIII 510 C', 511 B, 621 B, 659 D', 679 D, IX 213 D. — Qualiter Dominus audiat gemitus compeditorum, VI 278 D', 418 A', XIV 449 C, illosque solvat, VI 677 A. — Vinculum linguæ æreum est, VIII 175 D. — Vincula dicuntur manus mulieris, VII 256 C'. — *Cf.* Captivitas, Catena.

VINDEMIA. Quandonam messium tritura apprehendat vindemiam, II 302 C, 307 C. — Quo sensu lugeat vindemia, VIII 504 B. — Spiritualiter, quid tempus vindemiæ, XII 174 D', convivium vindemiæ, VIII 510 B'. — Racemi post vindemiam remanentes, quid signent, VIII 504 C', X 506 D, 513 A. — Majores communiter sunt de vindemia dæmonum, IX 77 B'. — *Cf.* Torcular, Uva, Vindemiator, Vinea.

VINDEMIATOR. Vindemiatori comparat se auctor libri Ecclesiastici, VIII 203 D. — Per vindemiatores quinam denotentur, IX 77 C', X 441 B.

VINDICTA seu Ultio. Pronior est Deus ad miserandum quam ad ulciscendum, IX 236 C'; imo quasi invitus ulciscitur, 265 A. *Vide* Deus (Attributa moralia). — Deus ultionum Dominus, VI 376 C', æmulator et ulciscens, X 517 B et seq., 521 D, peccata inulta non relinquit, II 664 D, IV 596 B, VIII 35 D, IX 67 B', 95 D', etc.; illa tamen in sæculo isto non vindicat secundum rigorem justitiæ suæ, IV 678 C'. Diversimode peccata ulciscitur, VI 401 B; quænam sit ejus maxima vindicta, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis). — Quo sensu consolationem accipiat super hostibus suis, VIII 330 A', 331 A, 337 B. — Impiis et peccatoribus reddet vindictam, custodiens eos in diem vindictæ, IV 580 A, VIII 74 C, 215 A'. Ultionem faciet in omnibus qui non obediunt Evangelio, X 499 D, XIII 400 D. Quinam ad vindictam creati dicantur, VIII 241 A. — Deus creaturas armabit ad ultionem inimicorum, VII 484 B, 520 B, 545 B', VIII 241 B'. — Sancti cum Christo vindictam facient in nationibus, VI 690 C', IX 537 C'. — Non vindicabit Dominus bis in id ipsum, quo sensu, X 523 A, XIII 643 C', XIV 69 C'. — Vindicta divina exprimitur per spiritum iræ Dei, IV 366 C', per manum ejus, XIV 408 B, et per gladium, II 665 B', IV 557 A', VIII 241 C', 573 C, IX 271 A'. — Dies ultionis et tempus vindictæ quid designent, II 104 D et seq., VII 72 D, VIII 36 B, 728 A', IX 271 A'. — Qui veraciter pœnitet, peccata sua in se ipso ulciscitur, XIII 236 D'.

Quo animo de inimicis ultionem petierint Christus, IX 113 A', et Sancti, III 199 C', VI 276 C', 278 C', VII 479 C, IX 138 B', 152 C', 165 B', X 76 C, XI 71 C', 608 D, XII 145 D, XIV 277 D'. Qualiter lætetur justus de vindicta malorum, VI 99 C. — Non semper in eos qui peccaverunt, est vindicandum, XI 608 D'. — Sanguinem servorum suorum quomodo ulciscatur Dominus, II 666 C, VIII 215 D, 578 D, XII 145 B, A', XIII 604 C, XIV 277 D'. Qualis ultio de Judæis facta sit, V 665 C', VI 536 D, VIII 330 C', 717 A', etc. — Quum vindicta injuriarum Deo sit reservata, VI 430 A, 636 C, XIII 99 B', 512 D', ejusque nomine ad auctoritatem publicam pertineat, VII 156 A', XIII 101 A, 641 D, quatenus a persona privata quæri possit, II 258 C', 266 C, 577 B, V 449 A', VII 135 C', 156 A', VIII 38 B, 60 D', 172 A et seq., XI 71 A et seq., XII 29 A', 134 C', 144 A', XIII 317 D, 650 B, XIV 344 B'. Vindictæ studium orationem impedit, V 449 B.

Cf. Injuria, Ira, Patientia, Pœna, Sanguis, Virga, Zelus.

VINEA et VITIS. In vite sapientiam et bonitatem suam excellenter declaravit Deus, III 163 A'. — Vitis pretiosissimum est lignorum, quamdiu fructificat; inutilissimum, dum uvas ferre desistit, IX 474 A, C. Locum temperatum requirit, IV 597 A'. Quatuor modis præcipue læditur, VII 304 D. — An Noe primam vineam plantaverit, I 187 A', VIII 192 A.

Cur ex Levitico vinea altero semine serenda non esset, II 603 D' et seq., 608 C.

Digitized by Google

Juxta quosdam, per tres primos annos uvæ non colligebantur, 596B; quarto anno, Deo offerebantur, quinto domini erant, et sexto vinea communis dicebatur, C. Homo qui plantaverat vineam, et necdum eam communem fecerat, ad bellum non procedebat, 596A, 597C', D'. In anno sabbatico vinea nec putabatur nec vindemiabatur, 33A, D, 293A et seq.; quinam tunc ejus fructus comedere potuerint, 33B, 293C. Uvæ remanentes vel decidentes pauperum et peregrinorum erant, 256C. In vinea aliena poterat quisque uvas comedere, non autem foras efferre, 596D, 613C'. Ad quid teneretur qui vineam proximi læserat, 22 A', 27 C. Completis vindemiis, festum Tubarum celebrabatur, VI 287D'. — Nazaræi quidquid ex vinea nascitur comedere non poterant, II 351 C', III 182A'. — Qualiter Gedeon per vitem designari possit, III 163D, B'. — Cur Naboth vineam suam vendere non potuerit, III 722D'. — Sedere subtus vineam et ficum suam, magnæ pacis atque opulentiæ signum erat, X 489C'.

Christus est vitis vera, X 655D, XII 174A', 542C et seq. Botrus Cypri dicitur, in vineis Engaddi, VII 310B et seq., 320B, 327C. Quomodo ligaverit ad vineam pullum suum, et ad vitem asinam suam, I 444A et seq. — Viti seu vineæ assimilantur Sapientia increata, VI 603C, VIII 145D', et creata, VI 603A, A', necnon B.Virgo, VII 446D et seq., VIII 155A.

Describitur Synagoga sub figura vineæ quam Dominus de Ægypto transtulit in terram Chanaan, et diligenter excoluit, VI 283A et seq., VIII 359B et seq., 361D, IX 21B', X 231B', 282A et seq. — Quomodo umbra illius operuerit montes, et arbusta ejus cedros Dei, VI 283D et seq. Extendit palmites suos usque ad mare, et usque ad flumen propagines suas, 284B. — Vinitores et agricolæ ejus qui fuerint, X 220B, XI 236B', 237D, XII 174C, B'. — Infructuosa facta, et in pravum conversa, II 663B' et seq., VIII 360A', 361C', IX 21D' et seq., X 282B', vindemiata est, destructa et derelicta, VI 284C, VII 304A, 325C', VIII 354C, 360B' et seq., IX 118B, 320B', X 330B, XI 180A'. Exterminavit eam aper de silva, et singularis ferus depastus est eam, VI 284A'. — De ea exponuntur parabolæ vineæ locatæ agricolis qui filium possessoris postea occiderunt, XI 236C et seq., 348A, XII 174A et seq., et ficulneæ infructuosæ in vinea plantatæ, 78A et seq. — Per vineam quandoque intelligitur urbs Jerusalem, XI 237C'. Sub figura vineæ describitur sors Jerusalem et Judææ, IX 473D et seq., 502D' et seq., necnon Sedeciæ, 492A' et seq.

Vinea dicitur Ecclesia, X 655D, XII 542D', id est collectio fidelium qui fuerunt ante legem, sub lege, et tempore gratiæ, VI 280B. Ad eam transferuntur quæ de Synagoga dicta sunt, 284D' et seq., VIII 367D et seq., IX 30B', 328C', 474C', 503B', X 289A et seq., 336A. De ea exponuntur parabolæ patrisfamilias operarios conducentis in vineam suam, XI 220B et seq., et hominis duos filios mittentis in vineam suam, 235C et seq. Quinam vineam Domini demoliantur, VIII 354B', IX 120A. Quibusnam lædatur, VII 304D. — Quid vinea meri, VIII 521D. Ecclesia electorum est vinea Dei, et collectio reproborum, vinea terræ seu vinea diaboli, XIV 327A', quæ quomodo vindemietur, D et seq. — Vinea designat etiam ecclesias particulares et congregationes religiosas, VI 477B, VII 197C', 202D'; 304C, 336A, 407D, 421B, 429B', IX 92D', X 570C, animas virtuosas, VII 201B', 342C', 348A', 442C', X 424C'. Perfecti quasi vinea germinabunt, 319C. Electi fasciculo vitium in aqua posito comparantur, III 398A'. — Per vineam pacifici intelligitur Ecclesia, VII 436A' et seq., anima virtuosa, 442C' et seq., B. Virgo, 446D et seq. — Quid vineæ in montibus Samariæ, IX 219B', 232C. — Ubera Sponsæ botris vineæ assimilantur, VII 419C', 420C, 425B', 428C, C'. — Mystice, quo-

Digitized by Google

modo vineæ floreant, VII 337 D, 407 D, 413 B, 421 C, et dent odorem suum, 336 A, 342 C', 348 A'. — Quo sensu Sponsa custos posita fuerit in vineis, vineamque suam non custodierit, VII 303 C' et seq., 317 D, 325 C'. — Quid intelligatur per vulpes parvulas quæ demoliuntur vineas, VII 337 C, 343 A', 349 A'.

Vinea hominis, quid sit, et quomodo putanda, excolenda ac custodienda, II 299 A, VII 317 D, 342 C'. — Per vineas quandoque intelliguntur habitus intellectuales, VII 413 B, opera fructuosa, VIII 753 A, et exercitia vitæ contemplativæ, II 265 A'. — Quid vinea stulti, VII 156 C', vinea Sabama, VIII 459 B, A', vitis aquosa, X 282 C. — Quo sensu impius per viam vinearum non ambulet, IV 597 D. Botrus ejus lædetur quasi vinea in primo flore suo, 519 B'.

Cf. Colocynthida, Palmes, Torcular, Uva, Vinitor, Vinum.

VINEA, instrumentum bellicum, IX 539 B.

VINITOR. Spirituales vinitores sunt Apostoli, prælati et prædicatores, VII 304 B', VIII 729 D, X 220 C, 229 C, 336 A'.

VINOLENTIA. *Vide* Ebrietas, Potus, Vinum.

VINUM. Sanguis uvæ dicitur, II 659 C'. — « Nobilis, vigorosa et utilis creatura », VII 131 B, in jucunditatem hominis, et non in ebrietatem, creatum est, VI 438 A', VIII 191 D'. Quo sensu Deum lætificet, III 163 D. — Per frumentum, vinum et oleum designari solet terræ fertilitas, I 321 B, et figurantur spiritualia animæ alimenta, maxime corpus et sanguis Christi, 327 D, VIII 734 D' et seq., IX 222 A, X 216 B', 224 D, 227 D, 279 C, 350 C. A fructu frumenti, vini et olei quomodo multiplicentur homines, V 429 D', 432 C.

Vinum moderate sumptum corpori et animæ prodest, VIII 190 A, 191 A', 192 C, X 10 D', XIII 425 D'. Remedium est contra dolores, VII 193 C', et damnatis ad mortem recte dabatur, D'. Quale vinum Christo datum sit in Calvariæ loco, XI 307 C', XII 241 D et seq., 595 D'. — Quatenus vino delectari liceat, VII 131 C, et melius sit ab eo abstinere, 221 B', VIII 191 B', XIII 108 B. — Vinum semper bibere, aut semper aquam, contrarium est naturæ, V 378 C. — Vini et musicæ convenientia, VIII 194 D' et seq., 288 C. — Vinum immoderate potatum quantum corpori et animæ noceat, VII 131 A et seq., 141 A, 150 D et seq., VIII 57 A, 109 D', 189 B', 190 B, 191 D, C', 192 D et seq., X 237 C', 551 C', XIII 321 B'. — Arguuntur vino dediti, VIII 362 C', 365 B', X 335 C, quales fuerunt Judæi prævaricatores, VIII 490 D, 526 B, X 329 C', et gentiles, XIII 660 D. Vinolentia maxime dedecet reges, principes et judices, VII 193 D, VIII 193 A, X 12 A, religiosos, II 355 C, IX 249 B', X 381 C, omnesque Ecclesiæ ministros, II 202 C' et seq., VIII 369 C, IX 649 D, XIII 419 C, D', 452 A'. Perversi prælati ac prædicatores in risu faciunt panem et vinum, ut epulentur bibentes, VII 277 C. Bibentes vinum in phialis, nihil patiuntur super contritione Joseph, quo sensu, X 406 D', 409 D'. — Potatio ad haustus æquales, in jure prohibetur, V 176 C, maxime clericis, VIII 192 B'. Utrum liceat ponere vinum deterius ante inebriatos, XII 315 D. — Quo sensu vinum dicatur confundi, X 331 B, et mentiri, 273 B, 279 C. — Quo pacto panis et vinum super sepulturam justi constituenda sint, V 101 C. — In convivio vini cur nullus corripiendus sit, VIII 191 D, 192 C'.

Vini usus in primæva ætate ignotus, I 187 B', primo post diluvium hominibus concessus est, 188 C. — Noe vinum bibens, et inebriatus, quomodo Christum signaverit, I 191 D'. — Cur Melchisedech panem et vinum obtulerit, I 220 A', et quid sic figuraverit, 222 B, VI 503 A. — An Hebræi vinum biberint in deserto, II 643 A'. — Primitias vini Judæi sacerdotibus solvebant, II 417 B', 589 A'. — In sacrificiis legis Mosaicæ certa vini mensura offerebatur, II 85 D, 401 C et seq., 484 C, D'; quid mystice, 87 A, 404 C. —

Digitized by Google

Sacerdotibus V. L. cur vinum vetitum fuerit, tempore ministerii, II 199B' et seq., IX 649C. — A vino abstinebant Nazaræi, tempore consecrationis suæ, II 351C et seq., 354A', X 378A, necnon Rechabitæ, IX 248A. S. Joannes Baptista vinum et siceram non bibit, XI 378D', 547D'. — Apud antiquos Romanos, feminæ vino non utebantur, III 181C'. A vinolentia caverunt philosophi, VII 131B'. — A vino gentilium abstinebant pii Israelitæ, V 213C', X 11D', maxime a vino libaminum, II 665B, V 200A'. Quid vinum damnatorum quod pessimi filii Israel in domo dei sui bibebant, X 377C, 380D.

In Christum psallebant qui bibebant vinum, VI 176D, eumque potatorem vini appellabant Pharisæi, XI 141C, 548A. — Per vinum in nuptiis deficiens, et aquam a Christo in vinum conversam, quid mystice denotetur, XII 317B, A'. — Qualiter Sapientia increata miscuerit vinum, VII 61A. — In Cœna vinum lymphatum fuit, XI 289D. In ea Jesus calicem bis accepisse legitur, XII 209C'. Quomodo vinum in sanguinem suum mutaverit, XI 289A', XII 210C', XIII 179D. *Vide* Eucharistia. Quod ad tempus de genimine vitis non biberit, XI 289C', XII 209D'. — Qualiter Christus in vino stolam suam laverit, I 445D, et vinum cum lacte biberit, VII 385C', 386B, 400C. — Vulnera generis humani alligavit, infundens oleum et vinum, XII 19C' et seq.

Vino comparantur oculi Christi, I 445D', ejusque ubera, VII 298C', 299C, 314B', 322D', necnon ubera et guttur B. Virginis, 323A, 324B', 383C, 429A, Ecclesiæ, 369C', 420A', et animæ virtuosæ, 378D', 425C'. — Quid vinum germinans virgines, X 662B', poculum ex vino conditum, VII 431B, 440A, 445B. — Memoriale justi sicut vinum Libani, X 319D. — Cur vino assimiletur amicus novus, VIII 57D. — Vinum novum quid significet, et quo sensu in utres veteres non mittendum, XI 114A', 500A'. — Nemo bibens vetus vinum, statim vult novum, XI 501B. — Quinam vineas plantent, et vinum earum non bibant, X 404A', 581B.

Vinum denotat lætitiam cordis, X 228B, 664C', spiritualem ebrietatem, VII 27A, consolationem Spiritus Sancti, VI 438B', sapientiam, VIII 459C', X 279C', mysticam intelligentiam, 224D, 506A', contemplationem divinorum, 336D, 350C, solidum cibum perfectorum, VIII 695B'. — Per vinum significantur religiosi, XIV 277A. — Quid vinum mixtum aqua, VIII 329D, 336D', vinum compunctionis, VI 114B, vinum iræ fornicationis, XIV 323D, 338B'. Fel draconum vinum impiorum, et venenum aspidum insanabile, II 663D'. — Per calicem vini intelligitur punitio malorum, IX 196C', XIV 337A', quare, B'. Qualiter merum mixtum sit vino in calice iræ Dei, VI 231A, 234A, XIV 323C'.

Cf. Calix, Ebrietas, Libamen, Mustum, Potus, Sobrietas, Torcular, Uva, Vinea.

VIOLENTUS. Regnum cœlorum vim patitur, et violenti rapiunt illud, IX 333B, XI 139D et seq., XII 125A'.

VIPERA. Cur sic vocetur, IV 572D, et quid significet, 567B', 572A', VIII 551B. — Quo sensu Judæi vocati sint progenies viperarum, XI 34B, 444A', et viperæ proprietates participaverint, 35A, 445A.

VIR. Sic vocatur in Scriptura qui saltem vicesimum annum attigit, III 352D', XI 176A. — An viros comam nutrire deceat, II 602C', XIII 177A'. *Vide* Coma. Magis quam feminæ peccant, si ornatu immoderato vestiantur, 647D'. Quare veste feminea uti prohibeantur, II 602A', 608A. — Quomodo debeat vir orare, XIII 417C. Orans aut prophetans non velet caput suum, 175A', D' et seq.

Quis vir nominari mereatur, IV 300D, V 406B, VII 136A, VIII 436D', 668A', IX 27B. Hoc nomine dignus homo rarissimus est, VII 257C; eo quænam dignæ sint feminæ, V 406B. Virilis mulier fuit Virgo mater, et a quibusdam virilibus feminis præfigurata, 406C. — Vir peritus erudivit multos, et animæ suæ sua-

Digitized by Google

vis est, VIII 227 C. — Vir duplex animo inconstans est in omnibus viis suis, XIII 556 A. *Vide* Duplicitas. — Viris heroicis qualis obedientia præstanda sit, XIII 220 D.

Imago et gloria Dei, XIII 176 A, vir muliere præstantior est, II 318 A, C, IV 300 D, 303 A, V 177 C', XIII 176 C. Plures sunt viri perfecti quam feminæ, VII 257 D. — Omnis viri caput est Christus; caput autem mulieris, vir; caput vero Christi, Deus, XIII 174 D', 322 B. Quomodo vir erga uxorem se gerere debeat, *Vide* Uxor. — A muliere iniquitas viri, VIII 254 D'. Pretium scorti vix est unius panis, mulier autem viri pretiosam animam rapit, VII 48 C'. — An major sit iniquitas viri, quam mulieris, VIII 159 A'. Melior est iniquitas viri quam mulier benefaciens, quo pacto, 255 A.

Qualiter Deus vir dicatur, VII 50 A. Vir fuit Synagogæ, 49 D', IX 482 B, X 213 B, 216 A, 221 C, 330 A', XIII 284 C'. *Vide* Synagoga. — Christus vir appellatur, IV 318 B', V 409 C, VII 437 A, IX 611 C', XII 303 D', vir a femina circumdandus, IX 225 B, vir dexteræ Dei, VI 286 D, vir Deo cohærens, X 680 D. Vir est Ecclesiæ, VII 195 D', 199 A, IX 38 A, 242 B', XIV 362 C', et animæ fidelis, VII 442 D', IX 44 C, 332 D, X 227 B, 336 B, XIII 247 C'. Qualiter factus sit velut vir vagus, IX 127 C', vir rixæ et discordiæ, 142 A, despectus, novissimus virorum, vir dolorum et sciens infirmitatem, VIII 682 D, 684 D et seq. — Quis denotetur per virum cum Jacob luctantem, I 356 C', 360 D', per virum voluntatis Dei, VIII 646 D, B', per virum cujus nomen est Oriens, X 642 D', 643 C', 645 A', per virum ascendentem super equum rufum, 619 D', 624 D. — Viri dici possunt angeli, V 413 D', et sæpe in forma viri apparuerunt, I 256 A, 356 C', IX 452 C, 454 D, X 63 C', 120 C, 129 A, 138 D', 626 B, XII 250 C', XIV 88 C, etc. — Cur Daniel vir desideriorum vocatus sit, X 129 C', 141 D. — In resurrectione omnes electi occurrent in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi, XIII 314 D'.

Cf. Adulterium, Generatio, Homo, Matrimonium, Mulier, Sponsus, Uxor, Virago, Votum.

VIRAGO. Quid significet vox illa, et an merito mulieri applicetur, I 81 D'. — Virago recte dicitur Judith, V 129, necnon Ecclesia, I 90 D'. — *Cf.* Vir, Viratus.

VIRATUS. Mulieres viratæ quæ dicantur, VIII 174 C'. *Cf.* Vir, Virago.

VIRGA. Educandis pueris quam necessaria sit, VII 89 B', 145 C, 149 C. Virga tribuit sapientiam, 178 C'. Imprudentibus et his qui indigent corde debetur, 68 D, 163 A. — Virga vocatur sceptrum regale, V 184 D'.

Virgæ quas posuit Jacob in canalibus aquarum ante oculos ovium, I 345 A et seq., quid signaverint, 348 D. Quo sensu Jacob moriens fastigium virgæ adoraverit, XIII 518 B'. — Virga seu baculus pastoralis Moysis, I 505 A', signorum ejus fuit causa materialis, 509 D'. Qualiter in colubrum versa sit, 505 A'. Illam quare Aaron, non Moyses, coram Pharaone projecerit, 527 C'. Cur interdum vocetur virga Dei, 528 A, et aliquando virga Aaron, B. An virgæ magorum Pharaonis vere conversæ fuerint in dracones, 529 C et seq., et quomodo virga Aaron devoratæ sint, 528 A' et seq. Virga sua qualiter Moyses percusserit petram Horeb, 623 C et seq. Num per eam signa facere non potuerit nisi in Ægyptiorum perniciem, 623 B'. Hujus virgæ et signorum per eam patratorum mystica significatio, 513 D', 536 C, 627 C. — Virga Aaron quomodo inter ceteras sola floruerit, II 413 A et seq. In arca fœderis reposita est, 47 C, 414 D, 430 B, XIII 505 A'. An ea fuerit qua Moyses petram Cades percussit, II 429 B', 430 B. Quid figuret, 414 C'. — Quatenus Apostolis virga permittatur vel prohibeatur, XI 124 C, B', 584 A.

Per virgam quænam significentur, IX 360 C. — Quid virga hereditatis Dei, VI 220 A', 226 C, IX 106 A. — Virga ex Israel

Digitized by Google

surrectura, juxta Balaam, II 465D', Christum significat, vel B. Virginem, 466A'. Virga de radice Jesse est B. Maria, VIII 419A. — Virgam virtutis Christi emisit Dominus ex Sion, VI 500D'. Virga regni ejus est virga directionis, 7A', seu æquitatis, XIII 475D. Quo sensu percusserit terram virga oris sui, VIII 421D. — Quid intelligatur per calamum similem virgæ, XIV 300B, per virgam ferream Christi, V 418B, XIV 354A, prælati, V 420B', angelorum et electorum, 421C', XIV 247B, D, 309B. — Virga designat verbum Dei, IX 192D', paternam ejus correctionem, IV 575C, V 545C, 546A', VI 346A', rigorem justitiæ, IV 445B, XIII 144B', divinam ultionem seu extremam damnationem, VIII 549B', reprehensionem prælati, II 19C', tentationem diaboli et persecutionem mundi, X 523C'. — Quid virga indignationis Dei, IX 354D, 360C. — Virga furoris Dei dicuntur impii per quos castigantur electi, VIII 411C', 413B, 414C', IX 445A'; hæc virga postea conteritur, X 520D, et in ignem æternum projicitur, VI 189A, VIII 416D', X 492A. — Quid portenderit virga vigilans Jeremiæ ostensa, IX 9B' et seq., 10C, 14A. — Virgæ duæ de quibus loquitur Zacharias propheta, quosnam designent, X 670A, C', 671D', 673A. — Virgæ roboris Jerusalem seu Ecclesiæ quid, et quomodo arefactæ sint, IX 503B et seq., C'. — Quid intelligatur per virgam humeri, VIII 402A, C, virgam peccatorum, VI 595C', virgam impietatis, IX 445B', virgam superbiæ, VII 90B', virgam iræ, 144D, virgam panis, IX 471D'.

Cf. Baculus, Correctio, Deus (Providentia supernaturalis), Disciplina, Flagellatio.

VIRGILIUS, poeta, citatur de patientia, IV 291, et de fascinatione, VII 476D'.

VIRGINITAS. Quid virginitas carnis et virginitas mentis seu cordis, IX 232B, XIII 247D'. — Virginitas mentis amissa per pœnitentiam recuperatur, XIII 646C', XIV 321B. — Apud Hebræos, virginitas opprobrium fuit, III 174A'. In N. L. virginitas sublimis est perfectio, non de præcepto, sed de consilio, XI 214C', 215B, XIII 156D, 158C. Quare commendanda, XI 215A, XIII 156A' et seq., 158B, D. Continentiæ viduali et conjugali longe præstantior, XI 161D', angelis cognata est, nam in carne præter carnem vivere, non terrena et humana, sed cœlestis et angelica vita est, 386A; imo major est victoria virginum quam angelorum, XIV 321D. — Utrum virgines majoris sint meriti et præmii quam ceteri electi, XIV 320D', 322B. Illis debetur aureola, XIII 156C'. — Virgines figurantur per salices, II 289B', et per equos albos Zachariæ ostensos, X 624B'. — Per centum quadraginta quatuor millia quos S. Joannes vidit stantes cum Agno supra montem Sion, XIV 319C et seq., quinam designentur, 321B, 322B. Quare dicantur empti de terra, 321A, primitiæ Deo et Agno, B'. Sequuntur Agnum quocumque ierit, quo sensu, 321C. Quid sit illorum canticum, 320C et seq. — S. Augustini exhortatio ad virgines, XIV 321D. — Quid vinum germinans virgines, X 662B'.

Virgo quanto castior, tanto sit humilior, XI 391B, nec libenter tardet in publico, 390D'. Non debet immoderato ornatu vestiri, XIII 646A'. — Non incaute et morose adspicienda est, VIII 56A. Quare de ea cogitandum non sit, IV 643B.

Juxta legem Mosaicam, quomodo probaretur virginitas carnis, II 605C' et seq. Virgo desponsata fornicans lapidabatur, 606B'. Filia sacerdotis in stupro deprehensa flammis exurebatur, 274A. Quid de seductore virginis non desponsatæ, 24B, 607A', III 513A', de deflorante virginem desponsatam in civitate, II 607A, in agro, A'; mystice, quid hæc signent, 27B', 608A'. — Sacerdotes V. L. virginibus nubere debebant, II 273D', 274C'; attamen, juxta Ezechielem, viduatam a sacerdote accipere poterant, IX 649D. — Cur virgines Madianitas

Digitized by Google

reservare jussi sint Hebræi, II 493B. — Quædam virgines circa templum reclusæ erant, V 343C.

B. Maria dux est virginum, VI 12A. De ejus virginitate, *Vide* Maria (S.). — Virgines fuerunt S. Joseph et S. Joannes evangelista, *Vide* Joannes (S.), Joseph (S.). — In Ecclesia congregantur virgines et conjugati, VI 10D, juvenes et virgines, VIII 733B'. — Quinam in primitiva Ecclesia fuerint virginum custodes, et quid agere moniti sint, XIII 158A' et seq. — Cur virgines sacræ tympanistriæ vocentur, VI 164C'. — Virgines martyres Christo admirabile testimonium reddiderunt, VI 553D'. — Virgines squalidæ quæ dicantur, IX 326A.

Qualiter fideles sint una virgo unaque sponsa Christi, XIII 247C'. Virgo esse debet anima christiana, cujus quænam sint ornamentum et fascia pectoralis, IX 33C. Christus non nisi virginem ducit uxorem, quomodo, II 277B'. — Deus dicitur dux virginitatis plebis Judaicæ, IX 35A', et animæ fidelis, 43C. — Decem virginum parabola elucidatur, XI 271B et seq. — Virgines animæ sunt ejus castæ intentiones, IX 335C'. — Nomine virginis sæpe designantur civitates et nationes, VIII 498C', 586C', 647C, IX 129A', 156B', 267D', X 395C. Torcular calcavit Dominus virgini filiæ Juda, IX 321C', 329A'.

Cf. Castitas, Eunuchus, Incorruptio, Pudicitia.

VIRGULA. Virgulæ fumi aromatici per desertum ascendenti assimilatur Sponsa Christi, VII 352C, 358B, 361A.

VIRGULTUM. Virgulto comparatur Christus, VIII 683C'.

VIRIDITAS. Sata virentia visum delectant et confortant, VIII 247D. — Anima Christi a sua viriditate nunquam aruit, XII 578A. — Viride proficientes designat, XIV 291B. — *Cf.* Folium, Lignum.

VIRILIS. *Vide* Vir, Virago.

VIRTUS. — I. **Virtus pro potentia seu fortitudine sumpta.** Potentia activa et virtus realiter idem sunt, XIII 303A. — Virtus Dei est vel divina potentia, VI 128C, 680A, VII 538D', XIII 15D, ejusque effectus, VI 131C, vel angelica potestas, 165D, 169B'. Per virtutes Dei intelliguntur perfectiones divinæ, V 528B', XIII 637D', earumque effectus, VIII 220D', angeli, VI 433D, 685D', X 51C', 348C', orbium cœlestium motores, 51B', 52B, vires causativæ corporum cœlestium, 51C', vires naturales creaturarum, VI 433D, X 52B. — Deus est virtus virtutum, X 79D', XIV 283C', et dicitur Dominus Deus virtutum, VI 281D', 304A, Rex virtutum, 159D'. — Virtus divina agit in instanti, IX 237D', XII 363A. — Quo sensu Deus virtutem accipiat aut deponat, V 612A. — Quid virtus terribilium Dei, VI 670B'. — Quomodo laudetur Deus in virtutibus suis, VI 692B, et in firmamento virtutis suæ, A.

Quid virtutes cœlorum, IV 278A', V 602C, X 79D. Quo sensu in die judicii commovendæ sint, XI 266B', XII 194C. — De virtute angelica, *Vide* Angelus. — Quatenus Christus evacuaturus sit omnem principatum, potestatem et virtutem, XIII 199C et seq.

Deus est virtus nostra, V 513D, VI 12C, 118A, virtus salutis nostræ, 651A', gloria virtutis nostræ, 344B'. Lasso dat virtutem, VIII 608D. — Virtus Altissimi quomodo B. Virginem obumbraverit, XI 389A. — Christus dicitur Dei virtus et sapientia, XIII 129D', XIV 134B'. Virtute præcinctus, V 505D', qualiter virtutem in nubibus ostenderit, VI 166C', 170C, et virtutem operum suorum annuntiaverit populo suo, 506D', 507A'. Quid virtutis ejus virga, 500D', et dies, 501B', 502A. In paupertate infirmata est virtus ejus, V 588D'. — Evangelium virtus Dei est in salutem omni credenti, XIII 13A, 128D. — Virtus quanta Ecclesiæ primitivæ collata, VI 167D. Qualiter corda in virtute Ecclesiæ ponenda sint, 25C'.

Omne miraculum dicitur virtus, V 577C, XI 96A', XIII 184A', 257A', virtutesque nuncupantur miraculorum opera-

Digitized by Google

tores, 187B. — Qualiter virtus de Christo exierit ad sanandum infirmos, XI 492B', 507A' et seq., 508C', 578D'. Quomodo Apostolis virtutem et potestatem dederit miracula operandi, 583B. Qua virtute Sancti miracula faciant, 508A et seq. — *Vide* Miraculum.

Virtus interdum sumitur pro exercitu, V 281B, 317D'.

Cf. Deus (Attributa physica), Fortitudo, Potentia, Vis.

II. Virtus prout vitio opponitur.

1. Virtutes acquisitæ et virtutes infusæ. Virtus acquisita, juxta Tullium, est habitus rationi consentaneus, in modum naturæ operans, XIII 551A. Secundum Augustinum, virtus est bonus habitus animi, quo bene vivitur, quo nullus male utitur, IV 327D'. Est principium actuum virtuosorum, XI 529A'. — An virtute quis abuti possit, IV 328A, VII 340C'. — Virtus ex integra causa est, et in medio consistit, VI 553B', VII 38A', 254A, XII 187C', 257B, 607D. — Omnis virtus est quædam justitia, *Vide* Justitia. — Quælibet virtus gradum infimum, medium et summum habet, VII 321A, 379C. — Numerus virtutum quadragenarium non excedit, II 571B.

Debita diligentia virtus acquiritur, IV 436B'. — Discenda est ut exerceatur, VIII 327D. — Conservatur, fovetur ac perficitur exercitio, IV 538A, X 527C, XIII 581B, et in infirmitate, 256B. In adversis probatur, II 449B', IV 299C', VII 113C', X 681D. — Virtutes non minori cura conservandæ sunt quam acquirendæ, III 26A'. Virtus operose adepta diligentius custoditur, VII 87C.

Virtutum plantator principalis est Deus, IX 9D, instrumentalis, homo, A'. Earum mater est Sapientia increata, VII 55B', 501D', VIII 146A et seq., necnon B. Maria, 155C. — Virtutes infusæ naturalibus præstantiores sunt, VII 379A. — Qualiter a donis Spiritus Sancti et a beatitudinibus discrepent, VI 664D, VIII 420A, XI 51B' et seq., XIII 290C. Quo ordine se habeant in anima, VIII 693C', et quomodo spiritualem domum efficiant, VII 320D'. *Vide* Spiritus Sanctus (Dona). — Theologicæ virtutes, quibus præcipue colitur Deus, III 707A', VIII 16D' et seq., IX 232B, XI 405D', ad salutem requiruntur, XIII 273A', et ceteris virtutibus digniores sunt, VII 359B, 502A, XIII 190C'. Sine eis dona meritorie operari non possunt, IV 327A. Quænam dotes illis in patria respondeant, XII 426C', XIV 368D. Per virtutes theologicas immediate gaudemus et delectamur in Deo, mediate per ceteras, 413A'. — Post virtutes theologicas, pœnitentia et latria præcipue ad Deum nos ordinant, V 330A, IX 616C. Latria seu religio inter virtutes morales primatum sortiri videtur, VII 239A', XIII 571A. — Virtutes morales parti sensitivæ dominantur, VII 127D', 413B. Quo tendant omnes, 143D'. Quænam hominem reddant proximo acceptum et amabilem, XI 374A. — Describuntur quatuor virtutes cardinales, VII 358D', 502B. Ceteras morales complectuntur, et ad salutem præcipue conferunt, 502A. Corporis complexione foventur, IV 448D. Illis qualiter quatuor beatitudines apud S. Lucam enumeratæ aptentur, XI 513D. Quomodo in Beatis permaneant, XIV 367B'. — Domus quadrifaria gubernatur virtute, IV 303D.

Virtutes infusæ simul cum gratia infunduntur, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis). Concatenatæ sunt, VI 635A', XIII 125C, et sibi invicem auxiliantur, IV 326C', XII 171C'; unde vel simul habentur, vel simul amittuntur, II 443C', IX 332A. Qui crescit in una, et in aliis crescit, XIV 368D. Destruuntur per peccatum mortale, V 597A, VI 655A, XII 171C', et per veniale debilitantur, IX 329C. — Quænam virtutes ceterarum fundamentum dicantur, VIII 24A', IX 613C', XII 171C'. *Vide* Fides. Caritas virtus virtutum vocatur, VII 213A', XIII 190C'; omnium virtutum est finis, VI 563B', regina, forma, vita, decor et consumma-

Digitized by Google

tio, *Vide* Caritas. Caritas et sapientia ceteras virtutes saporosas efficiunt, IV 413C'. Timor Dei omnium est custos virtutum, VIII 14C', 167A. Prudentia virtutum auriga dicitur, *Vide* Prudentia. Quomodo patientia sit virtutum radix et custos, IV 290. — Virtutum moralium opera non sunt meritoria, nisi theologicis virtutibus imperentur, XII 481C. — Virtutes pœnitentia vocat in domum luctus, XIV 398C, caritas in domum gaudii, 433D.

Virtutes arboribus comparantur, II 307A, et lignis Libani, VII 358D'. Homo virtuosus per arborem bonam designatur, per malam vitiosus, XI 95B', 447D, 529B et seq. — Quomodo virtutes sine quibus ad vitam æternam nemo pervenire potest, in capreis ac cervis considerari valeant, VII 333D. — Virtutes theologicæ designantur per tria sata similæ, I 264B'; quomodo earum actus contemperandi sint, C'. Figurantur etiam per tres filias Job, IV 326A, 327A, per reclinatorium aureum ferculi Salomonis, VII 359B, per longitudinem, latitudinem et altitudinem civitatis cœlestis, XIV 368C. — Tres virtutes theologicæ et duodecim virtutes morales denotantur per quindecim stadia quibus Bethania distat a Jerusalem, XII 481C. — Virtutes cardinales per columnas ferculi Salomonis designantur, VII 358D'. — Quænam virtutes figurentur per aurum, argentum, æs, etc., II 52A et seq., per gemmas rationalis, 78A' et seq., per lapides pretiosos fundamenta civitatis cœlestis ornantes, XIV 369B et seq., per fenestras templi Ezechielis, IX 626B, per nuces, poma convallium et vineas, VII 413A. — Virtutes Ecclesiæ ministris necessariæ per vestes ornamentaque pontificalia ac sacerdotalia V. L. designantur, II 77C et seq., 191C et seq. — Animæ virtuosæ quomodo per reginas, concubinas et adolescentulas intelligi valeant, VII 411C'.

2. *Actus virtutum.* Habitus virtutum non sufficiunt ad eliciendos actus meritorios, sine actuali Spiritus Sancti motione, IV 440C, VII 25B. Virtutum actus sunt simul a Deo et ab homine, VI 8B', VIII 16B', XII 163D. In actu virtutum, non in habitu, consistunt meritum et demeritum, XIV 31B'. — Quænam requirantur ut actus sit virtuosus, IV 444C, VII 461B. — Principales actus virtutum sunt interiores, II 539A, IV 667B. — Virtutum actus exercendi sunt agiliter et ferventer, expedite atque velociter, VII 126C', loco et tempore opportuno, IV 21D, cum discretione, VII 148B', 253C', 340D', VIII 410A', IX 283B', XII 99D. — Virtutum actibus delectatio annexa est, IV 184A, V 280C, 519D, 600C, VI 322A', VII 140C, VIII 137A, IX 350D, X 13A', 625B', XI 7A', XII 353D, XIV 49B', 119A', 164A. Virtutum actus delectabiles ipsæque delectationes vocantur fructus Spiritus Sancti, XI 51D', XIII 290B, et exprimuntur per mel et butyrum, IV 572C', per unguenta eorumque odorem, VII 315D. — Omnis actio virtuosa ad Dei honorem exhibita, est sacrificium spirituale, XIV 439D'. — Una actio virtuosa præstat fiduciam de alia, XIII 237D', ad quam disponit, IV 422D, XIII 681D. — Virtutum actus passionibus impediuntur, V 594D, VIII 232B. — Facilius est peccare quam virtuose agere, VI 553B'. — Virtutum exercitium, via est angusta atque ardua incipientibus, III 624B, V 495A', IX 333A, XI 94C, C', XII 84B'; proficientibus vero dulcescit, et perfectis levis est, V 495B', VII 140A', IX 79B, XI 146C, XII 85A, licet difficultatibus et laboribus nunquam careat, C. Virtutes duræ sunt incipienti, molles proficienti, suaves pervenienti, 85B.

3. *Virtutis excellentia et fructus.* Sicut a Deo receditur per peccatum, sic ei appropinquatur per virtutes, VI 688B', IX 612B'. — Unicum et summum bonum hujus vitæ, V 58C, VII 117B', veræ divitiæ hominis, XII 60C', virtus animam ornat et armat contra hostes suos, IV 636B, eamque ad contemplationem

Digitized by Google

aptam reddit, 389 D'. — Quatenus virtutes infusæ et acquisitæ vitiorum reliquias tollant, XIII 550 D'. — Per virtutes homo efficitur Deo gratus, VI 8C', et hominibus, V 126B', XI 374 A, fit prudens, VI 101 B', fortis, IV 473 C', et stabilis, VI 123 D, IX 52 B', XIII 204 B', 331, aliisque proficit, IV 676 D, X 230 A'. Cur homo virtuosus quadrato comparetur, XIV 368 C'. In abundanti justitia virtus maxima est, VII 98 C. — Sola virtus comes est defunctorum, XII 60 D'. — Sæpe temporali prosperitate virtus donatur, III 74 D', sed illud est insufficiens præmium, I 224 B, II 539 B, III 590 A, XI 247 C.

Virtutes et opera virtuosa vocantur portæ vitæ et cœlorum, IX 376 A', portæ Ecclesiæ, 325 C'. — Sunt animæ vestes, IV 636 B, 693 B', VII 370 C', IX 31 A', XI 530 C', XIV 249 D', 377 C, ossa et nervi, IV 457 A, V 541 B', 610 C', VI 655 B, IX 164 C', 184 C', 360 C', X 410 A', XIV 398 B, 433 D, lumina, IV 664 B', arma, VII 370 D', XIII 102 C', lapides et propugnacula, VIII 693 C'. — Viæ justorum dicuntur, quare, IV 365 C'. — Sunt alæ Sanctorum, XIV 265 B.

Virtuti honor debetur, IX 53 B'. Honorandæ sunt etiam virtutes intellectuales, VII 162 B. — Laudata virtus augetur in bonis, VII 170 D, XIII 349 D', 375. — Aliquando bonum est suas virtutes manifestare, VI 404 D', 560 A', IX 152 B', XI 60 D', 157 D'; imo eas in oratione exponere interdum expedit, VI 319 D', VIII 591 A'.

4. Virtutis necessitas. Nobiliores philosophi virtutibus vacandum esse docuerunt, VII 541 A. Quid est virtus, scrutamur, non ut agnoscamus, sed quatenus boni efficiamur, VI 432 D. — Virtutes naturales non sufficiunt ad bene vivendum, VIII 417 B. — Quatenus fides ceteræque virtutes ad salutem conferant, *Vide* Deus (Officia et virtutes quibus homo ad Deum ordinatur), Salus, Virtutes infusæ. — Per quot virtutum gradus ad perfectionem ascendatur, et ad cœlestem Jerusalem perveniatur, VI 580 A et seq., XII 481 B, XIII 679 B'. — Unusquisque per virtutes se ipsum Deo sanctuarium efficere debet, II 52 C'. Cor nostrum sit hortus deliciosus, virtutum scientiarumque graminibus plenus, in quem Christus intrare dignetur, XII 578 A. — Non in sermone est regnum Dei, sed in virtute, XIII 144 A'. — In virtute semper proficiendum est, VI 246 B', VIII 104 A, 107 C, XIV 376 D', 493 C' et seq., nam in ea non progredi est regredi, IX 54 C', 141 C, X 667 D', XII 543 D', XIII 698 A', XIV 376 D'. Virtuosi quatenus in nullo deficiant, XIII 552 D'. Arcem virtutum perfectionisque apicem nunquam nos comprehendisse arbitremur, 345 A. — Non semper uni virtuti studendum est, sed de virtute in virtutem eundum, II 443 C', VI 307 D. — De virtutibus necessariis prælatis, principibus et sacerdotibus, *Vide* Episcopus, Prælatus, Princeps, Rex, Sacerdos. Debet quisque proprias virtutes perpendere, et juxta quantitatem virium suarum, curam aliorum suscipere, VIII 46 D'.

Quinam ad virtutum profectum apti sint, II 328 D. — Rariores sunt feminæ virtuosæ quam viri, VII 257 D. — In bonis, ut ætas corporis, ita et ætas crescit virtutis, IV 647 D'. — Adam creatus est perfectus in virtute, VIII 97 D. — Christus nunquam ab actuali virtutum exercitio cessavit, V 506 D'. — In quolibet justo præfulget peculiaris virtus, IV 300 A, 310 C, VII 412 A. — Qua ratione vere virtuosi probentur homines, XI 530 A'. — De virtutibus judicare non possunt nisi virtuosi, XIII 135 C'. — Probata virtus corripit insipientes, VII 454 D'. — De anima virtuosa exponuntur singula capita Cantici canticorum, VII 312 D et seq. — Quo sensu Philadelphiæ episcopus modicam habuerit virtutem, XIV 252 A'. — Præcipua S. Pauli documenta circa virtutes, XIV 471 D et seq., 504 C', 525 D'.

Cf. Habitus, Justus, Perfectio, Sanctitas, Sanctus.

Digitized by Google

VIRTUTES, chorus Angelorum. Quem ordinem teneant in cœlesti hierarchia, XIII 200A, 303B, 659A. — Ad Virtutes spectat orbes cœlestes movere, X 51B', et miracula facere, XII 194D.

VIS. Vires corporales magis appetibiles sunt quam divitiæ, VIII 183A', minus vero quam sapientia, prudentia, VII 269A, 485A, et patientia, 112A'. — A diebus Joannis Baptistæ usque nunc regnum cœlorum vim patitur, et violenti rapiunt illud, quo sensu, VIII 597A', IX 333A, XI 139C et seq., XII 125A'.

Anima non habet partes quantitativas, nec essentiales, sed potestativas, id est vires distinctas, VI 505C. Est totum potestativum, XII 42B. — Quot distinguantur animæ vires, IX 332B, XII 317D, et quomodo cognoscantur, VII 270C', XI 530D. — Quænam vires dicantur ossa et nervi animæ, IV 461C'. Intellectuales sunt tanquam animæ consiliarii, rationales velut milites, animales vero sunt quasi rustici et artifices, IX 332C. — In supremis viribus, quæ sunt facies animæ, VII 318D, imprimitur SS. Trinitatis imago, VI 505D. — Qualiter vires animæ per quatuor animalia Ezechielis designentur, IX 420A. — Potentiæ inorganicæ super se reflecti possunt, non autem organicæ, VII 136A', VIII 98C. — Quatuor vires animæ quomodo per peccatum originale vitiatæ sint, I 177B. — Vegetativæ, quantum fieri potest, ratione regendæ sunt, XII 16C. — Anima circa actum unius potentiæ multum intenta, in aliarum usu impeditur, IV 412D, 437C', X 120D', XI 599C. — Utrum corpora cœlestia in potentias animæ influant, V 66D, D', 68A et seq., easque angeli et dæmones immutare valeant, 67D' et seq., VII 138A. *Vide* Angelus, Dæmon. — Potentiæ sunt receptacula virtutum et vitiorum, VIII 10A'; implendæ sunt aquis scientiæ et virtutum, quas Christus convertet in vinum, XII 317D. — Potentiæ inferiores in anima separata radicaliter ac virtualiter manent, IV 539C', XII 184D. — Qualiter Deum diligere debeamus ex tota fortitudine nostra seu omnibus viribus nostris, II 547D et seq., XI 247C' et seq., XII 16B et seq. — In viribus propriis inaniter non confidamus, nam ad justificationem et salutem insufficientes sunt, III 155A, VII 24D', 39A, 176A'. *Vide* Deus (Providentia supernaturalis), Gratia, Meritum.

Cf. Anima, Virtus.

VISCERA. Viscera Dei, quæ, IX 224D, XI 407D'. — Spiritualia animæ viscera sunt caritatis et pietatis affectus, XIV 37B. — Viscera impiorum crudelia, VII 79C'.

VISIBILIS. Qualiter ex invisibilibus visibilia facta sint, XIII 515C. *Cf.* Visio, Visus.

VISIO. Visio interdum significat actum videntis, interdum rem visam, interdum revelationem, quandoque ipsam specierum apparitionem, X 140B. — De visione corporali, *Vide* Visus.

VISIO PROPHETICA ET MYSTICA. — Visio quid sit proprie, et quomodo a somnio et oraculo differat, I 400C, III 603D, necnon a revelatione, XIII 253B. — Visio alia est corporalis, alia imaginaria, alia pure intellectualis, XIII 253D', 471B, XIV 43D'. Eadem visio imaginaria esse potest et intellectualis, VIII 370C', 376A', IX 414A, XIV 258D'. — Per visiones capitis quid intelligatur, X 69B', 71B'. — Quid visio seu revelatio symbolica et anagogica, V 396D; anagogica perfectior est, 395A'.

An et quomodo Deus videri possit in hac vita, *Vide* Deus (Natura). — Visio mysticæ theoriæ qualiter animam rapiat, IV 410C, 687D, VII 340D. *Vide* Mysticus.

Visiones ministerio angelorum fiunt, III 599C', VI 682D', X 16D, 419C, 620A', plerumque in locis solitariis, III 182B, de nocte et in somno, I 350B, III 599C', IV 369C et seq., 660C', X 619C'. — Corpora et imagines in visionibus apparentia ab omnibus æque non videntur, sed ab eis dumtaxat propter quos specialiter exhibentur, X 86A, 140C. Glorifi-

catus in corpore, potestatem habet immutandi visum unius, non alterius, ita ut invisibilis maneat aut visibilis fiat in forma quæ ei placuerit, 140 A', XII 604 C, XIV 132 D. — Visiones tremore homines concutiunt, III 184 D, IV 370 C et seq., 406 A, IX 427 A, 646 B, X 16 D', 69 A', 111 C, 140 D', 143 B, XI 376 B', XIV 236 B.

Visiones ad gratias gratis datas pertinent, et ideo bonis malisque sunt communes, III 153 A'; malis, maxime principibus, quare concedantur, I 394 C', 397 A, X 16 D, 71 C'. — Visiones salubres non exhibet diabolus, nisi compulsus ab angelo sancto, aut ut facilius decipiat, VIII 206 D, D'. Quid intersit inter apparitiones boni et mali spiritus, IV 371 C', XI 377 A, C.

Deus in V. T. visiones multiplicavit, X 305 B, XIII 471 A. — Qualiter Jacob ad visionem scalæ dispositus fuerit, I 329 B'. *Vide* Jacob, Scala. — Utrum Moyses præstantior sit ceteris prophetis quoad visiones tam imaginarias quam intellectuales, V 397 C'. — Quædam discutiuntur circa visiones Pharaonis et Nabuchodonosor, I 399 D, X 16 C, 17 B, D', 137 D. — Visio S. Stephani qualis fuerit, XIV 132 B.

Cf. Apparitio, Oraculum, Prophetia, Revelatio, Somnium, Videns, Visus.

VISIO DEI BEATIFICA. — Angeli et Sancti in cœlo Deum vident clare et immediate, seu facie ad faciem, non tamen comprehensive, II 114 B et seq., IV 627 B', V 456 A, VI 652 B', VIII 760 B, X 684 C', XI 205 B', XII 277 A', 294 B, 295 A', 329 D, XIII 189 A' et seq., 503 D', XIV 29 C', 375 B. — Sicut una est fides SS. Trinitatis, sic in patria una est ejusdem beatifica visio, fidei succedens, XII 512 D. — Per quamnam formam intelligibilem fiat hæc visio, V 627 A, VII 470 A', XIII 190 B, XIV 29 D'. — Ejus excellentiam in hac vita plene agnoscere non valemus, VII 268 B', VIII 746 B, XIII 133 C', XIV 29 A'. Quum supernaturalis sit, ad eam nemo propriis viribus pertingere potest, IV 590 B, XII 325 D, et nulla pura creatura illam hominibus promereri potuit, 199 C'. — Caritatis fervori respondet, II 694 A, IV 667 C, V 672 C, VII 110 D', X 160 A', XII 527 C, XIII 137 B', XIV 321 A. Specialiter repromittitur mundis corde, V 626 C', VI 45 D, 287 B, XI 52 A', 56 A et seq., XIII 51 C', 524 A', et humilibus, *Vide* Humilitas.

In visione beatifica, id est in actu intellectus, consistit essentialis Sanctorum beatitudo, II 692 B', V 527 C', VI 282 D', 365 D', VII 423 C', IX 44 C', XII 568 D, XIII 302 C', XIV 6 B, et vita æterna, XII 152 D', 568 A. — Sanctorum præmium est et merces magna nimis, I 224 B, II 504 B', VI 460 C', VII 483 B, 516 B, IX 401 B, XI 222 C', 512 A', 522 C, atque æterna refectio, V 119 A', 546 B, 547 B, VI 143 A', 156 B, 682 C', VIII 750 B', 759 C', XII 67 B', 94 A' et seq., 215 A', 353 C', 387 C, XIV 351 A', 374 D. — Illos ineffabili gaudio replet, V 490 B', 527 B, 626 D, VI 156 C, VII 281 C', VIII 750 D', 752 D, XII 547 B, 562 B', XIII 621 A', XIV 6 A, quotuplici ex ratione, XIII 621 C'. — Visio beatifica est creaturæ rationalis consummata perfectio, VII 538 C', ejusque æterna cum Deo desponsatio, X 229 D', XI 273 C, XIV 350 D'; illam Deo ineffabiliter conformat et quodammodo deificat, XI 522 C', XIV 29 B' et seq.

Visio beatifica, quæ est finis et salus nostra formalis, VII 268 B', fidei nostræ finis, XIII 621 B', et Beatorum finis consummans, VI 682 B', operum nostrorum debet esse finis ultimus, 128 A', XII 64 D'.

Cf. Beatitudo, Beatus, Deus (Operum Dei consummatio).

VISITATIO. Visitandi sunt infirmi et afflicti, VIII 52 A', XI 278 A, XIII 570 D. — Discretione opus est in visitando proximo, VII 159 C', VIII 123 D'. — In visitationibus canonicis jure cautum est ne recipiantur munera, III 297 A'.

Visitatio Dei in bono vel in malo accipitur, I 500 C', IV 407 B, 413 D, 450 A, 457 C, VI 105 D et seq., 460 D, VIII 506 D',

Digitized by Google

507 A', 725 C', IX 61 B'. Visitatio punitionis duplex est, videlicet paternæ correctionis aut damnationis, VIII 416 C', X 382 B'. — Peccatorem in hac vita visitari, misericordiæ est, I 150 A', X 239 B. — Quid visitationis tempus, XIII 671 C, annus, IX 185 C, dies, X 280 D, XIII 640 B, civitas, IX 71 C, 76 C'. — Mors est extrema Dei visitatio super hominem in hac vita, IX 235 C; quam necessaria tunc visitatio misericordiæ, IV 462 A. — Incarnatio piissima fuit visitatio Christi, V 455 A, XI 401 C', 407 D', XII 169 B, D, qui quotuplici modo oves suas visitet, IX 573 B'.

VISUS. Visus ceteris sensibus exterioribus præstantior est, VII 423 C', XII 155 D. — Pro quocumque sensu frequenter accipitur, II 6 A', 540 B', V 104 A', IX 244 C', XIV 233 B. Videre interdum sumitur pro gustare, experiri seu pati, VII 230 A, XII 443 C. — Vis visiva, ubi sita, VII 51 C. Acuitur ruta, XII 45 D, et nimio humorum fluxu debilitatur, IV 528 C'. — Visus certior est auditu, ac plurium rerum proprietates nobis ostendit, II 563 B', VII 8 B'; qualiter cum eo ad scientiæ acquisitionem conferat, XIV 432 C'. Magis mente retinetur quod visu, quam quod auditu cognoscitur, IX 160 A. Non saturatur oculus visu, nec auris auditu impletur, VII 217 C. — Dulce lumen, et delectabile est oculis videre solem, VII 281 A'. — Visus incustoditus incustoditæ mentis signum est, II 406 B, VII 119 B', 411 B'. Ex visu cognoscitur homo, VIII 112 D'; quo sensu tamen non laudandus neque spernendus sit in visu suo, 67 B. Christus non secundum visionem oculorum judicat, 420 B', et in hoc a nobis imitandus est, XII 414 B'. — Melius est videre quod cupias, quam desiderare quod nescias, VII 244 D', VIII 25 A'.

Aurem audientem et oculum videntem, Dominus fecit utrumque, VII 134 B. — Videntium triplex genus, XIV 398 A'.

Unigenitus Dei Patris per Incarnationis mysterium visibilis factus est, IX 395 D', XIV 3 C'. — Viderunt omnes fines terræ salutare Dei, VI 396 B', VIII 681 C, 732 D, XI 426 D', 443 D', quod quomodo viderit Simeon, 426 A'. — Apostoli et primi discipuli Verbum incarnatum ejusque gloriam viderunt, non solum oculo corporali, sed etiam intellectuali, VIII 578 A, 680 C', XII 288 A, XIII 682 C'. Beati dicuntur eorum oculi, quare, XI 163 C, XII 14 B. Quo pacto multi Prophetæ et justi videre cupierint quæ viderunt Apostoli, et non potuerint, XI 163 D et seq., XII 14 C et seq. Beati qui non viderunt et crediderunt, 611 D. — Christus in hunc mundum venit ut qui non vident videant, XII 457 A', et qui vident cæci fiant, VIII 377 C' et seq., XI 162 C' et seq., XII 457 A', 510 C, XIII 88 D', XIV 218 C' et seq. — Fideles oculis fidei modo Christum intuentur, et in patria, etiam in carne sua, videbunt Salvatorem suum, IV 556 C', VIII 545 D', 567 A, 577 D', XII 576 B, XIV 375 C. Omnes, tam boni quam mali, oculis suis videbunt Christum venientem in nubibus cœli, XII 194 B', XIV 230 D, qua visione impii turbabuntur timore horribili, VII 479 B'.

Terra aut vallis Visionis, quæ, I 286 A', VIII 488 B, 492 D.

Cf. Lumen, Oculus, Palpebræ, Videns, Visibilis, Visio.

VITA. Vivum vocatur quod movet se ipsum, V 252 A. — Aquæ viventes, quæ, II 226 A'.

I. **VITA DEI**. — QUALITER DEUS SEU CHRISTUS SIT FONS VITÆ. — De vita Dei, *Vide* Deus (Natura). — In V. T. Dei juramentum erat, Vivo ego, IX 441 C, 482 C', X 584 D. Qualiter angeli juraverint per Viventem in æternum, 162 A', XIV 298 A. Vivit Dominus, solita fuit juramenti forma in V. T., III 697 D', IV 608 C, ad condemnationem mortuorum per quos jurabant idololatræ, IX 46 B. — Deus est fons omnis vitæ creatæ, V 626 D', IX 19 A', XIV 182 D. Qualiter omnia vivificet, V 252 A, et quo sensu omnia vivant, VIII 257 A, XII 275 B et seq. In ipso vivimus, movemur et sumus,

Digitized by Google

XIV 183B. Triplicem nobis vitam largitur, scilicet vitam naturæ, gratiæ et gloriæ, IV 449C', 457A, V 357B et seq., VIII 69D', 209B', XIV 53A. Ipse est vita nostra, II 647C', Deus vitæ nostræ, V 676C', VIII 131D', protector vitæ nostræ, V 563D, eam ab interitu redimens, VI 428C'. — Vitæ et mortis potestatem habens, VII 544B', qualiter mortificet et vivificet, III 268C, VI 549D', 552D, 560A, 568A, 573A', 575B, IX 590B', XII 368D', XIII 37C'. Vivificabit nos post duos dies, in die tertia suscitabit nos, et vivemus in conspectu ejus, X 251D' et seq., 256A. Quo sensu in medio annorum opus suum vivificet, 557A, 566A'. — Non est Deus mortuorum, sed vivorum, quo sensu, XI 246B', XII 183D'. — Non vult Deus mortem impii, sed ut convertatur et vivat, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis).

Sicut Pater habet vitam in semetipso, sic dedit et Filio habere vitam in semetipso, XII 371C'. Filius vivit propter Patrem, 403C. Dicitur Verbum vitæ, XIV 4B, vivus Sermo Dei, XIII 487D. — Quod factum est in Verbo vita erat, XII 275B et seq. — Vita erat lux hominum, XII 276A'; quomodo manifestata sit, XIV 4D. — Christus vocatur Filius Dei vivi, XI 188C', XII 483D', lapis vivus, XIII 633D'. Est vita, XII 483A, 529B, XIII 336A', vita æterna, XIV 4B', 53C, B', 56A, auctor vitæ, 105B. In hunc mundum venit ut fideles vitam habeant, et abundantius habeant, XII 462D', XIII 644C', XIV 43B; qualiter illos vivificet, VI 311C, XII 369B, eisque det vitam æternam, 471B', 567D', quam promisit Deus, XIII 451B, XIV 26C. — Redemptor noster vivit, IV 556B, 563C'; resurgens ex mortuis, jam non moritur, XIII 49B, XIV 236B'. In hoc mortuus est et resurrexit, ut et vivorum et mortuorum dominetur, XIII 105D, quorum constitutus est judex, 443C, XIV 149C'. — Sicut in Adam omnes moriuntur, ita et in Christo omnes vivificabuntur, XIII 61B', 198B.

II. **VITA HOMINIS.** — A. VITA NATURÆ, GRATIÆ ET GLORIÆ. — Triplex est vita, cui triplex mors opponitur, VIII 202D'.

De principio vitæ corporalis, *Vide* Anima, Spiraculum, Spiritus. — Quænam vitæ necessaria sint, VIII 180B', 240C'. *Vide* Necessarius. — Vita per funem argenteum designatur, VII 286A.

Caritas seu gratia habitualis est vita animæ, *Vide* Caritas, Deus (Providentia supernaturalis), Gratia. — Quomodo impius et justus animam suam vivificent, IX 500B'. Qualiter fideles lapides vivi efficiantur, XIII 634D. — Justi proprie vivere dicuntur, IV 664B'; plenitudinem vitæ possident, 409B'. — Hypocrita nomen habet quod vivat, et mortuus est, XIV 248D'.

Quum in vita præsenti non sit finalis et plena remuneratio operum humanorum, IV 542B, 579D', necesse est ut in altera fiat, XIII 666B', et hoc non negarunt amici Job, IV 361C', V 77B', 91C'. Justi in perpetuum vivent, VII 483A. *Vide* Anima, Judicium, Resurrectio. — De libro vitæ, *Vide* Liber. — Vita gloriæ seu vita æterna quæ est finis noster, XIII 51B', in quo actu consistat, VII 39C, 501D, XII 152D', 334A, 344A', 568A. In Filio Dei est, quo sensu, XIV 53C et seq. Per denarium diurnum significatur, XI 221D, XIV 276C'. — Quid longiturnitas vitæ, IX 392A', longitudo dierum, V 528A, VI 365B', VII 23D', 29A, VIII 8D, 137A', corona vitæ, XIII 558B, XIV 242D, corona incorrupta, XIII 167B', lumen vitæ, XII 426B', lux seu lumen viventium, IV 664A', VI 88A', 90D', terra viventium, vel vivorum regio, V 566C', 570B, VI 526C', 657A', IX 113C. — *Vide* Beatitudo, Beatus, Deus (Operum Dei consummatio), Regnum Dei, Sanctus, Visio.

B. VITÆ PRÆSENTIS BREVITAS ET MISERIA. — QUOMODO BREVIETUR VEL PROLONGETUR. — Vita humana brevis est, caduca et instabilis, IV 185A, 373A', 403A', C', 406B', 418B, 435B' et seq., 497D, C' et seq., 504C, 508C' et seq., 530A, V 647B, B' et seq., 648B, VI 245B', 354D

Digitized by Google

et seq., 414B', 417B, 419B, 431B', VII 70B, 462B, C', 463B, 481B' et seq., VIII 104A', 228B, 251A, 596D', 602C', IX 161D', XIII 557B, 600D, XIV 445B' et seq., 450A. Dies ejus parvi et mali dicuntur, I 427D. Principum maxime vita brevis est, VIII 62A', IX 161D', XI 397B. — Vita brevis, ars longa, XI 577C'. — Vita comparatur cursori, IV 435B', navi, D', VII 481C', avi, IV 436A, VII 481D', custodiæ noctis, VI 354C', flori, fœno, telæ, vapori, vento et umbræ, *Vide hæc verba*. Per menses quinque designatur omne tempus vitæ præsentis, XIV 291D. — Quomodo homines ante diluvium tamdiu vivere potuerint, I 145C et seq. — Quibusnam specialiter vita brevis vel longa videatur, IV 504C', VI 581C', VII 242D'. — Vita præsens misera est, IV 497A', VIII 243A et seq., IX 162B, mors potius dicenda quam vita, V 527D'. In ea Deo perfecte placere non possumus, VI 526D'. — Justis vita tædiosa est, IV 345C, 433D', 446A, 454A, VII 224D, IX 168B, XIII 57D, 216B. — Vivere in corpore non est innaturale, XIII 342A', aut pœna præcedentis culpæ, VIII 591D'. Quatenus mortem appetere liceat ob ærumnas temporales, vel ob vitanda peccata, *Vide* Mors. An melius sit vivere quam mori aut omnino non esse, vel in purgatorio degere, IV 446D, VII 233B, 246D', VIII 184B. Melius est non esse quam esse damnatum, XI 288D; ideo damnati appetunt non esse, VI 28D'. Quo animo quidam justi V. T. vitæ maledixerint, *Vide* Jeremias, Job.

An vita breviari vel prolongari possit, IV 505B. — Mors vitam defraudat, VIII 191C', 202D'. — Vita vitio abbreviatur, IV 584A, VI 80A, VII 70A', 254B', 262A', et passionibus, V 594C, etc. *Vide* Ebrietas, Gula, Invidia, Ira, Luxuria, Timor, Tristitia. Vita carnium, sanitas cordis, VII 95D'. Vita fovetur gaudio honesto, 118D', VIII 185B, et sobrietate, 191A' et seq., 229A. — Quibusnam longævitas promittatur, II 5A, VII 23B', 63B, 172B', VIII 21A', 162A, XIII 324C. *Vide* Longævitas. — Cur justus quandoque tam celeriter ex hac vita migret, VII 476A' et seq. Condemnat justus mortuus vivos impios, 477B', et juventus celerius consummata, longam vitam injusti, 478A. — Non incaute asseramus nos hoc aut illud facturos, sed sub conditione, videlicet si Dominus voluerit, et si vixerimus, I 259C, XIII 600B, A'. Ne dixeris : Est mihi sufficiens vita, VIII 34C', XII 58D' et seq. — Pro vita servanda danda sunt exteriora, IV 332D'. Utrum semper omni humano modo sit vitæ consulendum, I 210C. — An et quatenus vita discrimini exponenda sit, XII 463B' et seq., 547B', XIV 36C. — Quid significent locutiones : Vivit anima tua, III 256B, Rex, in æternum vive, V 238D, X 18B, 95C'.

C. Vita ad quid nobis indulta, et quomodo ea utendum. — Vita spiritualis. — Impii lusum esse vitam æstimantes, illam ad voluptates divitiasque comparandas institutam dictitant, IV 575C', VI 29B, VII 462A et seq., 540B' et seq., VIII 490D, XIII 201C, ideoque vitam justorum despiciunt, VI 214B', VII 480C'. — Non in abundantia rerum temporalium consistit vita, XII 57C'. Debitores non sumus carni, ut secundum carnem vivamus, XIII 61D'. Luto vilior dicitur vita idololatræ, VII 540C, 541C'. Vita impii nequissima est, magisque deflenda quam mors ipsius, VIII 126D'. — Ad quid nobis indulta sit vita præsens, XI 132D. Peregrinatio est (*Vide* Peregrinatio), cursus ad mortem, VII 481B', via ad aliud sæculum, IV 345D', V 553A', IX 458A. Recte vocatur militia, IV 401C', 402D, 409A, IX 299A, XIII 167B', 428A', et dies ejus diebus mercenarii comparantur, IV 402B, D, 409C. *Vide* Prælium. Quo sensu dicatur sabbatum, IX 154A. Debet esse quasi continua negotiatio, XII 161A'. — Maxima ratio bene vivendi quæ sit, IV 496B'. Horrendum est incidere post hanc vitam in manus Dei vi-

Digitized by Google

ventis, XIII 513A. Homo post mortem ad statum hujus vitæ non redit, IV 506A et seq. — Cum vita finitur tempus promerendi ac demerendi, *Vide* Meritum. Vita naturæ et vita gratiæ ad salubrem confessionem requiruntur, VIII 100D', 595D. Melior est canis vivus leone mortuo, VII 265D, 266B. — Utilius est in hac vita puniri, quam æternaliter condemnari, XI 203B'. *Vide* Deus (Providentia supernaturalis). Duplici modo judicat Deus hominem in hac vita, IV 455B.

Vita præsens ad futuram ordinanda est, XI 132C'. — Non optemus vivere, nisi ut bene vivamus, VI 128B'. Ætas senectutis, vita immaculata, VII 476A'. — In vita non proficere est deficere, XIV 376D'. — Qualiter vita per philosophiam ordinetur, VII 11A. — Optimus vivendi modus, VI 246B', VII 229D', 247D', 282B, XIII 157B et seq., 455A. Vita sibi sufficientis operarii condulcabitur, VIII 246B', et in ea inveniet thesaurum, C'.

Quomodo in novitate vitæ ambulandum sit, XIII 48A. Mortui sumus, et vita nostra abscondita est cum Christo in Deo, 366A. — Qualiter oporteat vivere justitiæ, XIII 644C', vivere secundum Deum in spiritu, 661B. Nemo nostrum sibi vivere debet, sed Deo, 49D, 105A, seu Christo, 230D', 274B et seq., 336A'. — Exhibeamus corpora nostra hostiam viventem, XIII 94D'. Quomodo vita Jesu in corporibus nostris manifestetur, 227C et seq. — Perfectio vitæ spiritualis in quo consistat, VI 218B', 411, VIII 43D. — Excellentissimum hujus vitæ exercitium est Deum laudare, VI 195B', ipsi jubilare et exsultare, 290C', et spretis vanis solatiis, 244D, æterna meditari, 245D. Quorumnam conversatio in cœlis sit, XIII 346A'. Angelicam vitam ducunt virgines, *Vide* Virginitas. — Omnes qui volunt pie vivere in Christo, persecutionem patientur, XIII 442D'.

Vita activa, contemplativa et mixta. — Vita cœnobitalis et vita solitaria. Triplex distinguitur vita, scilicet contemplativa, activa et ex utraque contemperata, XII 25D. — Vita contemplativa et vita activa figurantur per Rachelem et Liam, I 336D et seq., 347B et seq., per duas uxores Elcanæ, Annam et Phenennam, III 258A, per Mariam Magdalene et Martham, XII 22B et seq., 24D et seq., 481C', 494D', per Joannem et Petrum, 207D', 602C'. — An et quatenus dignior sit vita contemplativa quam activa, XII 24D' et seq. — Activa ad contemplativam ducit, IX 612C', 623C, XII 137B'; sunt vero opera vitæ activæ quæ contemplativæ perfectionem quamdam præexigunt, 25D. Prælati actioni et contemplationi æque dediti esse debent, *Vide* Prælatus. — Nemo absque necessitate aut evidenti utilitate a contemplativæ vitæ actibus abstrahi debet, VII 333B, 341A', 346C', XII 24C'. — *Vide* Activus, Contemplatio.

De vita cœnobitali et solitaria, *Vide* Claustralis, Cœnobita, Eremita, Monachus, Religiosus, Socialis, Solitudo.

D. Quomodo ad vitam gratiæ et gloriæ pertingatur. — Fontes vitæ. — Ante hominem vita et mors, bonum et malum; quod placuerit ei, dabitur illi, II 647D et seq., VIII 90D. — Utrum homo ignoret quid sibi utile vel necessarium sit ad vitam gloriæ assequendam, VII 245D' et seq. — Qualiter quærenda sit vita æterna, V 647B, A', XI 88B', XII 64D', 392A', XIII 21D, 167D et seq., 365D et seq., 428A', 487D, 529C', XIV 500D' et seq. Qui stat in caritate, illam de condigno meretur, XIII 65D, XIV 250D', attamen ex gratia Dei principaliter dependet, XIII 52A. — Quomodo ad vitam gratiæ et gloriæ pertingatur, III 606A, V 92B, 538B, 609B' et seq., VI 181B', 365B et seq., VII 31A, 36B, 48D, 63C, 68D', 84A', VIII 30A, 137A', 148C, 156A', IX 396D, 433C', 496C' et seq., 498A', 499D', 500B', 506C, 569B', X 396A, 398C', 403D, XI 51B et seq., 216A' et seq., 219D et seq., 509D et seq., XII

Digitized by Google

15A' et seq., 142B, 149B et seq., 152A' et seq., 370D', 371D, 400C, 401C et seq., 403C' et seq., 426D et seq., 502C', XIII 292B, 422B, 523B', 558B, 650C' et seq., XIV 241A, 242D. *Vide* Deus (Providentia supernaturalis), Justificatio, Salus. — Qui credit in Filium Dei per fidem caritate formatam, vitam æternam habebit, XII 331A et seq., 334A, 344D, 396B, 398D', 483C et seq., 612A, XIV 53C'. Qui habet Filium Dei, habet vitam æternam, 53A'.

Qualiter Deus seu Christus auctor sit vitæ gratiæ et vitæ gloriæ, *Vide supra.* — Sapientia vitam inspirat et conservat, VII 29B', 59D', 252B, VIII 29A', C', 30A, 146D, B'. — Omnis spes vitæ et virtutis in B. Virgine ponenda est, VIII 155D, 156A'. — Vena vitæ, os justi, VII 67D', et fructus ejus, lignum vitæ, 77B ; opus illius ad vitam tendit, 68C'. Fontes vitæ, doctrina et consilium sapientis, 111B, VIII 122D. Semita vitæ super eruditum, VII 102B. — Omni custodia custodi cor tuum, quia ex ipso vita procedit, VII 37D, VIII 227A, XIII 51C'. — Quo sensu justus ex fide vivat, X 545D, 551C', XIII 14B, 276D', 514B. — Timor Domini, fons vitæ, VII 95C, 130A. — Clementia præparat vitam, VII 75A. — Mors et vita in manibus linguæ, VII 125B, VIII 227B. — Quænam sint vitæ semitæ, VII 22A, 40B', viæ, V 490B', VII 99A', XIV 99C', et portæ, IX 376A', X 404C. Arcta simul et lata est via quæ ducit ad vitam, 654C, XI 94C'. — Quid veritas vitæ, XIV 64C, lex vitæ, VIII 98C', 271A, IX 396D, XIII 58B, 83A, mandata vitæ, IX 391B', 506C, XII 513A', panis et cibus vitæ, VIII 86B', XII 392A' et seq., 393D' et seq., 399A et seq., D' et seq., 401C et seq., 403D et seq., lignum vitæ, *Vide* Lignum. — Verba Dei seu Christi vita sunt, VII 37C, XII 405A, D', XIV 128D'. Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod egreditur ex ore Dei, II 554A', XI 42D', 465C'. Spiritus est qui vivificat, caro non prodest quidquam, XII 404B'. Littera occidit, spiritus autem vivificat, XIII 223C. — Quid aqua viva, I 318C, X 684A, XII 347D', flumina aquæ vivæ, 420A, XIV 373C et seq., vena aquarum viventium, IX 152A, puteus aquarum viventium, quæ fluunt impetu de Libano, VII 373B' et seq., aqua vitæ, XIV 378B, fons aquæ salientis in vitam æternam, XII 349C, fontes aquarum vitæ, XIV 284B', 363D'.

Cf. Mors, Tempus.

VITÆ PATRUM allegantur de iracundia, V 631D, de timore, VII 32D, de præsumptione, VIII 106B', de diaboli fallaciis, 206D', de mutuo caritatis servitio, 472D', de servitute, XIII 156A, de quodam sancto Patre qui ordinatus, nunquam postea celebravit, II 195D, etc. (Migne *Patrol. lat.* tom. 73, 74.)

VITIS. *Vide* Vinea.

VITIUM. Non in rebus, sed in animo sedet, VII 186D'. — Multa vitia speciem virtutis ostendunt, VII 92C. — Sensus et cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua, I 177A, 181B', IV 373C, 375C, IX 150D', XIV 415D. — Septem sunt principalia vitia, et unum simpliciter capitale, superbia, XI 159A. — Quænam vitia opponantur quatuor beatitudinibus a S. Luca commemoratis, XI 513A'. — Origo omnium vitiorum est Dei oblivio, IX 125C'. Tres sunt generales vitiorum radices, videlicet concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum et superbia vitæ, XIV 20D et seq. Vitia provocantur delicato victu, X 265C. Quænam ex gula oriantur, II 107C, XII 195A', ex auri pessimo amore, VIII 188C, et divitiarum abusu, 189B, XII 59A'. Opera carnis, quæ, XIII 288C'. Otia dant vitia, VII 80C, VIII 204B', IX 483A, XIII 386C, 424D'. — In quanta vitia idololatræ inciderint, XIII 16B' et seq. — Quibusnam vitiis inficiendi sint homines in novissimis diebus, XIII 421A et seq., 441C et seq., 444A.

Vitium est contra vel præter naturam et rationem, VII 139A', 525B, VIII 64B.

Digitized by Google

— Ex natura sua vitium amarum est, triste et labôriosum, VI 214 D, VIII 198 B'. Vitia multas afflictiones annexas habent, VII 481 C, XIII 220 B, XIV 408 A, mentemque inquietam reddunt, III 298 A. Vitiosus pacem non habet, VII 98 C'. — Vitia sunt vincula quibus irretitur impius, IV 547 A, VII 42 B', XII 322 C', sordidæ vestes animæ, X 631 D, portæ inferni, IX 19 C. — Vitiosi stulti vocantur, VII 10 B'; pejores sunt brutis, 116 C, XIV 412 C; qui vero spiritualibus vitiis involvuntur, diabolo assimilantur, A'. — Quænam vitia signentur per aves immundas, II 214 B et seq., 713 A', per erucam, locustam, etc., X 334 C. — Vitiis carnis major ac evidentior turpitudo inest, VII 378 B; mentem præcipue excæcant, 455 C. — Vitia vim orationis comprimunt, IX 352 B', et animam a Deo elongant, 370 C'.

Unusquisque contra vitium ad quod inclinatur, specialissimam pugnam assumere debet, IV 375 D'. — Qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis, XIII 290 A'. — Quædam vitia fuga superantur, quædam discussione et resistentia, VI 664 B, XIII 150 B'. — Vitia inveterata difficillime curantur, VIII 62 B', 106 B'. Indurati in vitiis indignantur dum reprehenduntur, XII 123 C'; non ad ambulationem, sed ad cursum iniquitatis conversi scribuntur, IX 91 D'. — Ossa peccatoris vitiis adolescentiæ ejus implebuntur, IV 566 D. — Multi vitiosi dicuntur esse magni theologi et juristæ, VII 455 A'; istiusmodi raro convertuntur, B'. — Vitiosorum societas fugienda est, VIII 49 A, 58 D, 76 C, etc. *Vide* Societas. Ad docendum alios non possunt licite deputari, VII 163 C'. — Nemo secura mente in vitia invehitur nisi justus, VI 381 B.

Cf. Habitus, Iniquitas, Malitia, Malum, Malus, Peccator, Peccatum.

VITRUM. Per vitrum et aurum superna patria supernorumque civium societas designantur, quare, IV 626 D, XIV 369 A, 371 C'. — Quid denotetur per mare vitreum simile crystallo, XIV 263 B et seq., et per mare vitreum mixtum igne, 329 D.

VITTA. Vittis hyacinthinis connectebantur ornamenta pontificis Judæorum, II 71 D', 74 A. Per vittas lineas sacerdotum quid significetur, IX 648 C, B'. — Judæi vittas hyacinthinas in angulis palliorum suorum ponebant, quare, II 403 B'. — Vitta aurea quid designet, VII 286 B. — Cur vittæ coccineæ assimilentur labia Sponsæ, VII 365 B, 376 D.

VITULA. In V. L. homicidium occultum mactatione vitulæ expiabatur, II 598 B et seq. — Vitula elegans atque formosa appellatur Ægyptus, IX 268 C', 272 B'. — Vitula conternans vocatur Segor, *Vide* Segor. — Cur Ephraim dicatur vitula docta diligere trituram, X 286 D, 291 D. — *Cf.* Vacca, Vitulus.

VITULUS. Quid vitulus novellus, VI 181 A'. — Occiso vitulo olim pangebantur fœdera, V 245 C, IX 247 A. — In V. L. vitulus fuit de immolaticiis animalibus, VI 47 D, et ad multa sacrificia præscriptus, II 80 B et seq., 139 D', 158 D', 160 A', 185 A', 187 A, 192 C', 193 B', 239 C', 240 C' et seq., 245 D et seq., 284 B, 402 B, 484 A', 485 D, 486 D, 487 C, B', III 256 A, XIII 507 C'. Septuaginta vituli in festo Tabernaculorum immolabantur, quare, II 487 D. — Quænam vitulorum sacrificia in Ezechiele statuantur, IX 639 A' et seq., 654 C et seq., 658 B, et quid significent, 644 A, 656 C' et seq., 662 C'. — *Vide* Sacrificium.

Vitulus aureus quem coluerunt Hebræi in deserto, quare, a quo et quomodo formatus, II 96 B et seq., 97 B, D, 100 D et seq., V 253 A, VI 463 A. — Cur interdum vocetur conflatile, interdum sculptile, II 97 B, VI 463 B. — An unus tantum vel plures exstiterint, II 97 A'. — Quid de eo factum sit, II 100 A. — Illius idololatrica adoratio quomodo expiata, II 101 A et seq. An causa fuerit captivitatis Babylonicæ vel Romanæ, 104 A' et seq. — *Vide* Aaron, Levita.

Duo vituli aurei quare et qualiter a Jeroboam erecti in Bethel et Dan, III

Digitized by Google

681 B et seq., IV 48 A, 211 C', 215 B', X 268 B. Quid vaccæ Bethaven, 283 B'. Vitulos argenteos sibi etiam fecit populus, 310 A. — Vituli aurei quantum a decem tribubus Israel honorati, V 86 D, X 283 C'. Num in illis Deum verum colere intenderint, III 682 B. — Osee, ultimus rex Israel, præcepit ne tanto studio colerentur, X 282 C'. — Quid de eorum translatione in Assyriam, IV 67 C', X 283 C' et seq., 284 C. — Ob illorum cultum præcipue rejectus est Israel, III 688 D', IV 48 C, 68 D', IX 277 A, X 268 A, 283 A, 310 C, 418 C'. — Vitulorum fana ab Assyriis destructa sunt, X 267 D', 268 C, 385 B'. — *Cf.* Bethel, Dan, Israel, Jeroboam, Samaria.

Vitulus figurat Christum, II 144 B, 163 B', 249 C, IX 657 A, XII 113 C, 114 A', 115 B', XIII 529 C, justum propter Deum quotidie se ipsum mortificantem, I 265 A, VI 47 C', populum gentilem, II 86 D.—Tredecim vitulos quinam offerant, II 487 D'. — Vituli dicuntur persecutores Christi, V 533 C', homines luxuriosi, inquieti et petulantes, 541 A', VIII 422 C', IX 298 B'. — Quomodo reddantur Deo vituli labiorum, VI 47 D', X 317 B', 320 C'. Qualiter Beati super altare Dei vitulos imponant, VI 48 B. — Quinam mutent gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fœnum, VI 467 D'. — Vitulo et vitulis comparantur caro lasciva et indomita, II 146 A, 163 D, 248 C, IX 644 A, 662 C', X 271 D, motusque concupiscentiæ, VI 36 D. — Vitulus dicitur Romanorum exercitus, VIII 523 D. — Quid denotetur per tres vitulos Elcanæ, III 257 B'.

Per vitulinam faciem Cherubim in Ezechiele varia exprimi possunt : Christus, IX 424 A', tribus Levi, 420 A', sacerdotium legale, D', S. Lucas evangelista, 424 D, regnum Græcorum, 422 A, vis concupiscibilis animæ, 420 A, mortificatio, 424 A'. Cur a sinistris fuisse feratur, 420 D', 424 B'. Qua de causa Cherubim plantam pedis vituli habere dicantur, 415 D, 420 C, 423 D'. — Per animal simile vitulo, de quo in Apocalypsi, intelligi possunt Christus et quilibet Christifidelis, XIV 265 A, S. Lucas, 264 A', vel S. Marcus, B', Ecclesia Antiochena, C'.

Cf. Bos, Taurus, Vacca, Vitula.

VITUPERATIO. Nemo temere vituperandus est, VIII 68 B'.

VIVERE et VIVIFICARE. *Vide* Vita.

VOCATIO. Deus vocat ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt, XIII 37 C'. — De duplici vocatione ad gratiam et ad gloriam, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis), Electio, Electus, Prædestinatio. Multi sunt vocati, pauci vero electi, XI 224 D, 244 B. — Sine pœnitentia sunt dona et vocatio Dei, XIII 92 B'. — Deus vocavit nos propria gloria et virtute, quo sensu, XIII 677 A. — Christus non venit vocare justos, sed peccatores, XI 112 C', 498 C. Proprias oves vocat nominatim, XII 460 B. Qualiter Sapientia increata ancillas suas miserit, ut vocarent ad arcem et ad mœnia civitatis, VII 61 C et seq. — Quomodo gentes ad fidem vocatæ sint et conversæ, VI 9 C', 106 A, 239 D', 597 C, VIII 339 B, 341 A', 370 B', 426 C, 538 C, 560 B, 577 A et seq., 623 A', 642 C, 662 C et seq., 681 C, 682 B', 689 D et seq., 697 A, 706 D', 721 A' et seq., 732 D, 748 B, 762 B et seq., IX 18 A, 146 B', 221 B', X 224 D', 423 A', XI 221 C', 242 D' et seq., XII 97 C et seq., XIII 37 D', 79 B' et seq., 86 B', 111 B et seq., 284 B', 304 B et seq., 308 C et seq., 359 D' et seq., 637 D' et seq., XIV 170 A. Quosnam præ ceteris vocaverit Deus, XI 50 A', XIII 130 D' et seq. *Vide* Gentilitas. — Exponuntur parabolæ regis qui misit servos suos vocare invitatos ad nuptias filii sui, XI 241 B et seq., et hominis qui fecit cœnam magnam, et vocavit multos, XII 94 B' et seq. Beati qui ad cœnam nuptiarum Agni vocati sunt, XIV 351 A'. — Quo sensu fideles in libertatem vocati sint, XIII 287 D. — Qualiter ad bravium supernæ vocationis tendere debeamus, XIII 345 A', digne ambulantes vocatione qua vocati sumus, 312 C et seq. — Vocati a Christo illum illico se-

Digitized by Google

quantur, XI 105D' et seq., 610B, D' et seq. — Unusquisque in vocatione qua vocatus est permaneat, VIII 100B', XIII 154C' et seq., 155D et seq. *Vide* Mutatio. — Rebus nostræ vocationi extraneis nos non intromittamus, VII 147C. — *Cf.* Nomen, Religiosus, Sequi.

VOCIFERATIO. Quid sit hostia vociferationis, V 565A', 569D, et quomodo bene psallatur in vociferatione, 601C. — Non tam clamor oris, quam amor cordis, sonat in auribus Dei, X 541D'. — *Cf.* Clamor, Vox.

VOLATILIS et VOLUCRIS. Solvuntur variæ quæstiones circa creationem volatilium, I 45B et seq., 46C', 47C', 48B, 80A. — Qualiter volatilia cœli a Deo pascantur, XI 87A', XII 62B, ejusque sapientiam manifestent, X 58B. — Volatilia et volucres signant Christum, IV 624C, VIII 646A', XI 161A, angelos, VI 267C, homines contemplativos, doctos et ingeniosos, I 63C, 172D, IV 386A, 484D', VI 36B', 267B, 438B, IX 58B, X 58C, XIV 355A, superbos, vanos et curiosos, IV 677C', V 454A', X 222D, 577B', XI 610A, dæmones, I 232A', IX 554B, XI 160C', 560B', XIV 343D. — Quo sensu sapientia volucres cœli lateat, IV 620B', 627C'. — Arbori in cujus ramis requiescunt et nidificant volucres, assimilantur Christus, IX 495B et seq., XII 83B', Ecclesia, XI 165A', XII 83B, evangelica prædicatio vel notitia Scripturarum, XI 165D', XII 83A', Nabuchodonosor, X 73A et seq., 75D', Assur, IX 558D et seq., Lucifer, 561C et seq. — Quid semen colubri absorbens volucrem, VIII 445C'. — *Cf.* Avis, Volatus.

VOLATUS. Avis ad volatum nascitur, IV 377D', 386A. — Volatus angeli quid exprimat, X 129A. — Animæ volantes, quæ, IX 466B', C'. — Quinam ut nubes volare dicantur, et quasi columbæ ad fenestras suas, VIII 723A'. — *Cf.* Ala, Penna, Volucris, Volumen.

VOLUMEN. Volans volumen Zachariæ ostensum, quid continuerit, X 639C. — Ejus longitudinis et latitudinis ratio qualis sit, X 639A. — Scripturam sacram figurat, X 640B'. — *Cf.* Deuteronomium, Lex, Liber.

VOLUNTAS. De voluntate Dei ejusque libertate et omnipotentia, *Vide* Deus (Attributa physica, Finis creationis). — Quatenus Deus omnes homines salvos fieri velit, *Vide* Prædestinatio, Reprobatio, Salus. Hæc est voluntas Dei, sanctificatio nostra, XIII 385B, A'. — De voluntate Dei quoad malum, *Vide* Deus (Providentia supernaturalis). — Qualiter Christus voluntatem Patris fecerit, V 654B' et seq., XI 294A, XII 219A' et seq., 353B', 374B', 395B, 541D'. Quodnam mandatum acceperit a Patre, 468B', et quanam voluntate Dei sanctificati simus, XIII 510B'. Oblatus est ad mortem, quia ipse voluit, VI 69B, VIII 686C, XII 468A et seq. Qua voluntate miracula fecerit, XI 490B'. — Per virum voluntatis Dei quis designetur, VIII 646D, B'. — Voluntas mea in ea, sic a Deo nominatur Ecclesia, VIII 733C.

Voluntas interdum significatur per cor, V 560B', et per spiritum, XIII 192B'. — Voluntas humana, secundum se, est indeterminata ad unum, et libere movetur ad utrumlibet oppositorum, XII 219C'. — Voluntas est animæ sacerdos, IX 343D. Potentiis inferioribus imperat, III 260B. Ex se cæca, rationis directione indiget, V 407B, VII 423A, XII 42C', sed actuata, et præsertim per caritatem formata, intellectum movet et excitat ad agendum, VII 423A. Dilectio procedit ex voluntate elicitive, ex intellectu ostensive sive directive, XIII 412C. — Dei est in voluntatem immediate agere, sed ipsa indirecte movetur ab angelis et sideribus, *Vide* Angelus, Deus (Attributa physica), Stella. Deus est qui operatur in nobis et velle et perficere, XIII 77C et seq., 340C'. — Voluntas est principale subjectum virtutis et peccati, IX 148B, radix meriti ac demeriti, X 318B', XII 375B; unde ab illa potissimum dicitur

Digitized by Google

homo bonus vel malus, XI 417B, D. Arbori bonæ vel malæ comparatur, 95B', 530B. — Voluntas super proprios actus reflectitur, et ex imperfecto ad perfectum progreditur, VI 548A. Quibus virtutibus perficiatur, VII 409C'. *Vide* Virtus.

Voluntas creata, in quantum ex nihilo est atque ex se ipsa defectiva, prima est peccati origo, IV 377C', XIV 22C, et propria causa damnationis hominis, V 59A. Quotuplici ex causa infirma sit ac labilis, 59C. *Vide* Peccatum (Origo et causæ). Sæpe non bonum quod volumus, sed malum quod nolumus, facimus, quo pacto, XIII 55B' et seq., 288D. — Propria voluntas quæ dicatur, XI 591B', et qualiter abjicienda, VIII 710B et seq., XI 192A' et seq., 591B' et seq., 592B et seq., XII 395B'. Nihil nobilius voluntati creatæ, quam Dei voluntati esse conformem, XIV 159C'. Deo gratissimum est, ut rationalis creatura propriam voluntatem Creatori suo resignet, mactet et offerat, V 146C', XII 158A', divinamque voluntatem faciat, V 659A'. Qualiter in omnibus quæ acturi sumus, voluntas Dei supponenda sit, XIII 144C, 600A'. Dum quæ nolumus patimur, necesse est ut ad Deum qui injustum nil vult, nostram voluntatem vertamus, IV 317C', XIII 513C', 667A'. *Vide* Deus (Officia et virtutes quibus homo ad Deum ordinatur). — Homines bonæ voluntatis qui sint, XI 417A. Beatus vir cujus voluntas in lege Domini est, V 406D'. Servus qui cognovit voluntatem domini sui, et non fecit secundum voluntatem ejus, plagis vapulabit multis, XII 71A' et seq. — Aliquando voluntarium cum involuntario permiscetur, XI 173D'. Vult et non vult piger, VII 85D. — Qualis voluntas Deo accepta sit, VII 85A', XIV 409B. — Qualiter subditi voluntati superiorum propriam voluntatem subjicere debeant, *Vide* Subditus. — Quid voluntas carnis, XII 284B', XIII 304B'.

Cf. Abnegatio, Appetitus, Arbitrium, Cor, Libertas.

VOLUPTAS. Alia est bona, quæ voluptas diei seu lucis dicitur, XIII 689C, B'; alia prava, D, in qua stulte Sarraceni et Tartari finem hominis reponunt, III 134C, V 66C, IX 108B. — Utrum spirituales voluptates sint carnalibus intensiores, V 519D', VIII 184A. — Torrente voluptatis suæ potabit electos Dominus, V 626D. — Voluptuosi omnia in morte finiri æstimant, ideoque dum vita suppetit, voluptati indulgendum esse, VII 462B et seq., VIII 490D, XIII 201C. Illis vita brevis videtur, IV 504D'. Onagro assimilantur, IX 31A, et per quercus Basan designantur, VIII 345D. — Voluptates illicitæ qualiter fugiendæ, VIII 108B', XIII 639B et seq. Vanæ sunt, et afflictionibus admixtæ, VII 221B, 222B', D', 282D', animamque suffocant, XI 564C'. Malitia horæ oblivionem inducit totius voluptatis præteritæ, VIII 71D'. Momentaneum quod delectat, æternum quod cruciat, X 335D, XII 130A'. — Væ voluptuosis, XI 513A' et seq., XII 59A' et seq. In eis non habitat sapientia, IV 618A', 625A'. Quantum in deliciis fuerunt, tantum illis dabitur tormentum, XIV 345A. Qui vescebantur voluptuose, interierunt in viis, IX 368B'. — Paradisus voluptatis, in quo positus est primus homo, qualis fuerit, I 72D et seq., 73D' et seq., et quid figuraverit, 88D. — Quid terra similis horto voluptatis, IX 584A, X 339B, 348A, ligna voluptatis, IX 559B', 560B', D', 562A, delubra voluptatis, VIII 438A'. — *Cf.* Caro, Concupiscentia, Delectatio, Dulcedo, Ebrietas, Fornicatio, Gaudium, Gula, Lætitia, Libido, Luxuria.

VOMITUS. Absque necessitate non est provocandus, VIII 190D. — Qualiter evomenda sint vitia, VIII 190B'. — Impiorum mensæ duplici vomitu replentur, VIII 526D, 533B. — Quid vomitus ignominiæ, X 548C, 554D'. — Sicut canis qui revertitur ad vomitum suum, sic is qui peccata iterat, VII 164B, XIII 691D'. — Tepidum Dominus evomet de ore suo, XIV 255A.

Digitized by Google

VORAGO. In fine mundi, mons Oliveti grandi voragine scindetur, X 682 C', 683 B. — Vorago Mello, *Vide* Mello.

VOTUM. Lato sensu pro desiderio sumitur, II 179 A, VI 37 D, 150 B', 529 A', VII 192 D, etc. — Quid sit votum proprie dictum, II 490 A'. — Votum tres comites habere debet, scilicet veritatem, discretionem et justitiam, II 489 B, VII 81 D', 239 C, VIII 54 C'. Quænam sub voto cadere valeant, II 490 B', III 176 D, IV 123 D. Quid de votis conjugum, II 489 A, servorum et puerorum, 490 D', religiosorum, 491 A, de voto circa illicitam materiam, 318 B', VII 239 D. Victimæ impiorum abominabiles Domino, 99 A, vota justorum placabilia, C. — Votum est latriæ actus, magisque meritorium est bonum facere ex voto, quam sine voto, II 491 A', VI 242 D, VII 239 D. Operans ex voto duplici mercede dignus est, VI 242 A'. — Votum magis obligat quam juramentum, II 490 C'. Quædam vota omnibus communia sunt, et de præcepto, v. g. vota Baptismi; alia specialia, v. g. vota religiosa, de consilio sunt ante promissionem, de præcepto post emissionem, VI 242 A'. Fideliter et quamprimum, tempore tamen opportuno, solvenda sunt vota, II 489 A, 613 B', III 178 B, IV 586 D', VI 36 A, 150 B', 242 C, 529 B', VII 238 D' et seq., VIII 349 D, 472 D. Personalia personaliter reddenda sunt, II 318 D. Quid de promissione alicui homini facta, VII 239 A. Qualiter vota Baptismi implenda sint, VI 142 B. — Votum implere est Deum laudare, VI 90 B'. — Vota transgredi aut non implere, quantum sit peccatum, IV 594 A, VII 136 C, 239 D, IX 247 B', 261 A, X 698 A', XII 7 C', XIII 424 C', XIV 113 C. — A solenni continentiæ voto an Papa dispensare possit, II 319 B.

In V. T. quid statutum fuerit circa vota puellarum, II 489 C, puerorum, A', conjugum, A, C', 490 C, viduarum, B. — Quid de voto Jacob in Bethel, I 331 A', de voto Jephthe, III 174 C' et seq., de voto David, VI 612 A'. — An quidquam Christus voverit, VI 616 A, et quomodo vota reddiderit, V 537 D', VI 88 A, 120 B'. — B. Maria virginitatem vovisse creditur, VI 616 B, XI 388 B'.

Consecratio votiva in V. T. Duplex in V. L. votiva consecratio habebatur, II 312 D', 314 C, 315 C, III 379 A'; de prima agitur, II 311 A et seq., de secunda, 314 C' et seq. — De consecratione personarum : Quo sensu quispiam Deo devoveri potuerit, II 311 A, et quot modis, 315 A'. Ita vovens, determinato pretio, pro rata ætatis, sexus et facultatum redimi poterat, 311 B et seq. De voto Nazaræorum, *Vide* Nazaræus. — Animalium : Quænam animalia in sacrificia offerri potuerint, sponte vel ex voto, II 279 C' et seq., X 695 B', et ubinam offerrentur, II 568 B'. Animal immolaticium Deo consecratum nec redimi nec mutari poterat, sed immolabatur, 312 C, 316 A. Quid de animali immundo, id est quod immolari Deo non poterat, 312 A' et seq., 316 B. Primogenita quæ ad Dominum pertinebant, nemo sanctificare poterat et vovere, 314 A'; primogenitum quod immolari non poterat, redimebatur vel vendebatur, B'. — Domorum : Domus Deo devota, pretio a sacerdote taxato, venundabatur, II 313 A, aut a vovente redimebatur, addita supra pretium quinta æstimationis parte, B. — Agrorum : Ager hereditarius a sacerdote pro rata amplitudinis et temporis æstimabatur et vendebatur, II 313 B et seq.; a vovente tamen redimi poterat, addita quinta parte pecuniæ æstimatæ, jubilæoque adveniente, in illius possessione manebat; si vero alteri quam voventi venditus fuisset, redimi non poterat, quia in jubilæo sacerdotibus seu templo cedebat, C' et seq. Ager non hereditarius, ab emptore Deo dicatus, redimi debebat, 314 A, et in jubilæo, ad priorem dominum qui eum vendiderat, revertebatur, B. — Harum præscriptionum mystica significatio, II 317 C et seq.

Cf. Juramentum, Promissio, Religiosus.

VOX. Frequenter in Scripturis vox pro so-

Digitized by Google

no accipitur, quum tamen proprie vox sit animatorum, VIII 261B', XIII 192A. — Prima vox infantium nascentium, quæ, VII 492A. — Fatuus in risu exaltat vocem suam, VIII 123A'. — Devitandæ sunt profanæ vocum novitates, XIII 430C.

Vox Dei est sacra Scriptura, V 502D'. Quid vox magnitudinis Dei, IV 690B', vox cataractarum ejus, V 675C'. — Audiet homo auditionem Dei in terrore vocis ejus, IV 689C'. Audire vocem Dei est illi obedire, *Vide* Obedientia, Voluntas. — Hoc quod continet omnia, scientiam habet vocis, quo sensu, VII 457C' et seq.

Qualiter vox Dei Patris Christum clarificaverit, XI 39A', 197C, 455D' et seq., 599D', XII 504B' et seq., XIII 683A et seq. — Quo sensu vocem Patris nunquam audierint Judæi, XII 377B' et seq. — Quatenus foris non audita sit vox Christi, VIII 619B', XI 151A. Quomodo voci suæ vocem dederit virtutis, VI 166B', 170B, VIII 549C. Vox ejus comparatur rugitui leonis, XIV 297C, et voci aquarum multarum, 235B. Quid vox Domini super aquas, V 576D' et seq., in virtute et magnificentia, 577C, IX 455C, vox Domini confringentis cedros, V 577A' et seq., intercidentis flammam ignis, 578B, concutientis desertum, C, præparantis cervos, A'. — Qualiter oves Christi vocem ejus audiant, XII 460A, 461B, 466D', 471D. — Ascendit Christus in voce tubæ, VI 19C', et in voce archangeli descendet de cœlo, XI 267A', XIII 387A'. Quo sensu mortui vocem Filii Dei audituri sint, XII 371C, B', 372D'. Dominus de Sion rugiet, et de Jerusalem dabit vocem suam, X 360A, 368A et seq., 373C. Vox ista terribilis auribus mentis nostræ jugiter insonet, XII 373C'.

Vox sanguinis Abel, quid, I 127A, 138D'. — Cur S. Joannes Baptista vox clamantis in deserto dictus sit, XI 443A, XII 298C'. — Quid denotetur per vocem similem voci tubæ, de qua in Apocalypsi, XIV 232D et seq., 259B'. Vox de cœlo quam audivit S. Joannes, qualis fuerit, 320A et seq., 349B, 350D. Quid vox magna de throno procedens, 362D'. Per voces designatur prædicatio simplex, per tonitrua prædicatio sublimis, 262C'. — Per flumina quæ vocem suam elevaverunt, quid intelligatur, VI 374A'.

Vox magna utrum in Scriptura solis bonis attribuatur, X 185B'. — Qualem vocem Sponsus a Sponsa requirat, VII 337A, 343D, 349A, 438B, 443A', 447A. — Quid sit voce sua clamare ad Dominum, VI 243C, 658B. — In voce exsultationis et confessionis, sonus epulantis, V 673C' et seq.

Cf. Clamor, Lingua, Locutio, Sonus, Tonitruum, Verbum.

VULGATA translatio Scripturæ. Quid sit, V 202D. — Vulgata in libro Esther nonnulla refert quæ in Hebræo non habentur, V 193D; unde desumpta sint, 196B, 203A.

VULGUS. In multiplicatione justorum lætabitur, VII 177A. — Naturaliter gaudet, dum contra eos qui in potestate sunt constituti, querimonia concitatur, II 407A'.

VULNUS. Quomodo ab ulcere differat, II 220B. — Ebrietas vulnera efficit, VII 150D, VIII 192B'. — Vulnus Ezechiæ quale fuerit, VIII 595C'. Languor seu vulnus amoris, quid, VII 331D', X 169B. — Meliora sunt vulnera diligentis quam fraudulenta odientis oscula, VII 167A'. — In V. T. vulnus quodcumque pari vulnere expiabatur, *Vide* Talio. Vulnerans proximum in rixa, a reatu homicidii absolvebatur, sed ad damna resarcienda tenebatur, II 15C et seq., 16D, 19B'. Vulneris lepra quomodo dignosceretur, 220D, et quid signaverit, 225A. Vulnerum cicatrices lex exhorruit, quare, 220B'.

Christus vulneratus est propter iniquitates nostras, VIII 685C'. — Super dolorem vulnerum ejus Judæi addiderunt, IV 533B', VI 180D. — Vulnera

Digitized by Google

Salvatoris per foramina petræ convenienter intelliguntur, VII 336B'; vulnus vero dominici lateris designatur per ostium in latere arcæ Noe positum, I 164B', per cavernam maceriæ, VII 336B', et per cavernam laci, VIII 676D'. *Vide* Sanguis Christi. — Vulnera ista tutissimum sunt refugium nostrum, III 149D, 333C, VI 94A, VII 336C', VIII 348D, IX 283B, X 440C; illa pro nobis Christus Patri indesinenter ostendit, XIII 71A.

Quatenus Deus hominum vulnera multiplicet etiam sine causa, IV 432D', 442C'. Vulnerat et medetur, 382D. Humiliavit, sicut vulneratum, superbum, VI 342C, VIII 673D. In die judicii alligabit vulnera populi sui, 548D. — Quomodo Christus generis humani vulnera alligaverit, XII 19B' et seq. — Sponsa cor Sponsi vulneravit in uno oculorum suorum, et in uno crine colli sui, quo sensu, VII 369B et seq., 378D, 382D'. Quo pacto a custodibus civitatis vulnerata sit, 390A, 398A, 402C.

Qualiter diabolus gentes vulneraverit, VIII 441A. Quænam vulnera ex peccato originali et ex peccato personali derivent, *Vide* Peccatum. — Quid vulnus, et livor, et plaga tumens, VIII 323A. — Vulnera repetita sunt periculosiora, tam in corpore quam in anima, XII 39D.

Cf. Livor, Plaga, Ulcus.

VULPES. Quomodo per vulpes Samson Philistinorum segetes combusserit, III 192B'. — Vulpes significant dæmones, III 195C', simulatores et callidos, XI 609D'. Eis assimilantur pseudoprophetæ, IX 463D', et principes iniqui, XII 88B'. Vulpes parvulæ, demolientes vineas, quid, VII 337C, 343A', 349A'. — Qualiter Judæi partes vulpium fuerint, VI 132C.

VULTUR, avis. Describitur, II 207D. Ad quingentas leucas cadavera videre dicitur, IV 616B'. — Juxta legem Mosaicam, immundus erat, II 206D'. — Quosnam designet, II 214B, 713B'. Vulturi qualiter Christus comparetur, IV 624A'.

VULTUS. Intima cordis prodit, I 124A, IV 436B, V 238B, VII 100A, 170B, 258A, VIII 80C, IX 544C. — Vultus peccatoris quam mutabilis, III 258C'. Impius procaciter obfirmat vultum suum, VII 142C. — Callidi et versuti interiorem malitiam ficta vultus dispositione abscondunt; virtuosi motus passionum reprimunt, ne in vultu appareant; perfecti in uniformi cordis ac vultus dispositione permanent, III 253A'. Qui tristis est ac timens, per gratiam et virtutes vultum quasi jucundum prætendere potest, V 201B'. Inconstantiæ signum est, usque ad suffusionem vultus dejici in tristitia, X 87C. In omni dato hilarem fac vultum tuum, VIII 213C'. — Lux vultus, quid sit, IV 632C'. — In hilaritate vultus regis, vita, VII 109C'. Aufer impietatem de vultu regis, et firmabitur justitia thronus ejus, 158B. — Quatenus non honorandus sit vultus potentis, II 257A'. — Per tristitiam vultus corrigitur animus delinquentis, VII 248B. — Si quis auditor est verbi, et non factor, hic comparabitur viro consideranti vultum suum in speculo, et statim obliviscenti qualis fuerit, XIII 568D'. — Vultus interior hominis est intellectus, IV 434D'. — Qualiter pastor diligenter agnoscere debeat vultum pecoris sui, VII 170D'.

Vultus Cherubim Ezechielis quomodo dispositi, IX 416A, D, et quid significaverint, 420A, A', C', 421D, D', 422A, 423B', 424D et seq. — Quomodo vultus Judæorum in ollam redacti sint, X 339A'. — Qualiter in Transfiguratione species vultus Christi altera facta sit, XI 596D. In Passione quasi absconditus est vultus ejus, VIII 684C'.

Quid vultus Dei, V 470B', 610C, XIII 651D', vultus solii Dei, IV 605B, B', illuminatio vultus Dei, V 682B', 687B', VI 355C'. — Qualiter signatum sit super nos lumen vultus Dei, V 429C', et quomodo in illo ambulemus, VI 344B. — Quo pacto Deus vultum suum ad nos

Digitized by Google

convertat, II 354D', illuminet vultum suum super nos, V 595C, VI 152C, 571D', vel econtra illum abscondat, IV 672C. Lumen vultus Dei ad nutum ejus communicatur, 688D, et imperfectiones animæ mirabiliter revelat, B'. — Habitabunt recti cum vultu Dei, VI 652B', in cujus contemplatione consistit beatitudo, V 490B', 525B, 528C. — Quid tempus vultus Dei, V 525B'. — Vultui Dei nemo resistere potest, V 29D, IX 287B.

Cf. Facies.

VULVA. Timor Domini cum fidelibus in vulva concreatus est, VIII 9C. — Quid vulva Dei, VIII 645A. — *Cf.* Uterus, Venter.

X

XANTHICUS mensis est Aprilis, V 367C.

XENIUM. *Vide* Donum, Munus.

XENOPHON, discipulus Socratis, vir magnæ facundiæ, cujus Œconomicum Tullius Cicero de Græco in Latinum transtulit, I 12B'.

XERXES I, Persarum rex potentissimus, Darii filii Hystaspis filius. Græcos impugnavit, Athenasque succendit, X 146C. — Juxta Josephum, idem est ac Artaxerxes, qui Judæis licentiam dedit reædificandi templum, V 222B', 223B, 332C; secundum Magistrum in historiis, prædecessor est Artaxerxis istius, qui vocatus est Longimanus, 223D'. — Quot fuerint ejus successores usque ad Alexandrum Magnum, X 146D. — *Cf.* Artaxerxes, Assuerus, Cambyses, Darius, Persis.

XERXES II, rex Persarum, Artaxerxis Longimani successor, V 173A', 332C.

Z

ZABDIEL, Arabum rex, Alexandrum (Balam) detruncavit, ejusque caput misit Ptolemæo, V 308C'.

ZABULON, filius Jacob. Cur a matre sua Lia ita vocatus sit, I 340A'. — Quomodo a patre benedictus, I 446D.

Tribus Zabulon, qua sorte donata, I 446D, III 87A'. Cur tam arctam possessionem obtinuerit, 87B'. Terra Zabulon et Nephthali quare via maris vocetur, XI 47C'. — Tribus Zabulon mercationibus intenta fuit, II 679A, D. Contra Sisaram pugnavit, et a Debora laudata est, III 130B', 131B, 138C', 139D. — Gedeoni sociata est, III 147B'. — Ahialon Zabulonites judicavit Israel decem annis, III 180A. — Quo sensu terra Zabulon primo alleviata sit, et postmodum aggravata, VIII 400D' et seq., 408A, C, XI 48B. — Ex tribu Zabulon fuerunt nonnulli Apostoli, VI 165C. — Mystice, qualiter Zabulon designet Christum, I 461C', Apostolos, II 685C', viros stabilitos in virtutibus et in bono perseverantes, 333A, VI 169A', VIII 408A, XIV 282B'.

ZACHÆUS. Princeps erat publicanorum, XII 157B. — Quo sensu Abrahæ filius fuerit, XII 159B'. — Cur Jesum videre cupierit, XII 157C, et quomodo ab eo visus sit, 158A. — Prompta ejus obedientia, XII 158A', et mira conversio, 159B. — Non solum illi, sed et domesticis ejus salus facta est, XII 159A'. — Quare ejus historia recitetur, XII 157C, et quomodo nobis imitandus sit, C', 158C, 160B.

Digitized by Google

ZACHARIAS, filius Jeroboam, xivus rex Israel. Quandonam regnare cœperit, IV 62D. — Malus, a Sellum interfectus est, IV 62A'. — Quartus et ultimus fuit rex ex semine Jehu, juxta verbum Domini, IV 48A, 62B', X 205B', 413C'. — Post ejus mortem qualiter regnum Israel a regibus Assyriorum afflictum sit, X 205D'.

ZACHARIAS, filius Joiadæ, pontifex. « Sanctus martyr ille », IV 242A', jussu Joas regis Juda, lapidatus est inter templum et altare holocaustorum, XI 236D', XII 48C'. — An de illo locutus sit Christus, XI 257A, XII 48D'. — Eo mortuo, siluit oraculum, IV 242A'. — An pater fuerit Abi, matris Ezechiæ, IV 71D.

ZACHARIAS, filius præcedentis, a clade fratrum ereptus, IV 243A, Oziæ consiliarius fuit, 246B.

ZACHARIAS, filius Barachiæ, in testem ab Isaia adhibitus, VIII 389C, 390B, quis fuerit, A, 391A, 392A, 393A, et quid designet, 398A.

ZACHARIAS, filius Barachiæ, propheta. Dicitur etiam filius Addo, quo pacto, X 617B. — In Babylone natus, V 220A, quando vaticinari orsus fuerit, X 617A, 618A, et quibusnam sermonem fecerit, V 220A. — Quis angelus in eo locutus fuisse dicatur, et qualiter, X 620A'. — Ejus liber « sententiosissimus pulcherrimusque consistit », XI 372C, sed inter duodecim Prophetas obscurissimus dicitur, X 617A. — Frequenter personas mutat, X 146A. — Quare tam sæpe Deum vocet « Dominum exercituum », X 618A', D'. — Captivorum reditum et templi restaurationem promovet, V 220B, X 619B' et seq., 626B et seq., 630C et seq., 634D et seq., 642D' et seq., 649B et seq. — Commemorat aut prænuntiat Judæorum prævaricantium punitionem, X 638D et seq., 663C et seq., 668D et seq., 673A, C et seq. — Prædicit quatuor magnorum regnorum successionem eorumque eversionem, X 622D et seq., 627D', 641B et seq., XIV 275A', gesta Alexandri Magni et Machabæorum, X 656B, 658A et seq., 662C, 665C' et seq., adventum Messiæ, 629A', 631D' et seq., 633B et seq., 635B', 643C' et seq., 652B', 659B et seq., 662C', humilemque ejus ingressum in Jerusalem, 659D', XI 229C', Judæ proditionem, X 671C et seq., XI 303C, Christi passionem, X 675D, 680C, descensum ad limbum, 660A', XI 540C, glorificationem, X 633B', 644A et seq., et secundum adventum, 683C et seq., dispersionem Apostolorum tempore Passionis, 680B', XI 290C', conversionem Judæorum et gentilium, Ecclesiæque institutionem ac profectum, X 628B' et seq., 632D', 643D', 650D, 652D', 656B et seq., 661B et seq., 663B' et seq., 675B et seq., 678C, D et seq., 684D', 685D' et seq., necnon ejus persecutionem, maxime tempore Antichristi, 676C et seq., 681C, 682A et seq., cujus vaticinatur adventum, opera et pœnam, 672B et seq., 682A' et seq., 685B et seq. — Quid intelligat per frumentum electorum, et vinum germinans virgines, X 662A'. — Quædam illius moralia documenta, X 618D et seq., 646C' et seq., 651B', 652C. — Psalmus cxius an ab eo editus sit, VI 511A. — A Judæis occisus fuisse non videtur, XII 48D'. — Zacharias interpretatur « memoria Domini », X 623B, virumque contemplativum designat, 629C', 634A, 637A, 644A'.

ZACHARIAS, sacerdos, pater Præcursoris. Erat de vice Abia, quo sensu, XI 372A', 374C'. An fuerit summus sacerdos, 375B, 376B. — Laudatur cum uxore sua, XI 373B et seq. — Quid orando petierit, XI 377D. — Cur angelus ei apparuerit a dextris altaris incensi, XI 376D. Quare turbatus sit, viso angelo, 376B', et qualiter ab eo confortatus, 377A et seq. Quomodo dubitaverit, 380C', loquelam amiserit, 381A', 382C, illamque, scripto Joannis nomine, recuperaverit, 400D. — Quo sensu Spiritu Sancto impletus fuerit, XI 401B. Ejus canticum quodnam habeat objectum, 401C; qualiter sit interpretandum, D et seq., necnon decan-

Digitized by Google

tandum, 409 A'. — Utrum Zacharias occisus fuerit a Judæis, XI 257 A, XII 48 D', aut a satellitibus Herodis, 49 A. — *Cf.* Elisabeth, Joannes (S.) Baptista.

ZAMBRI, filius Salu, dux de tribu Simeonis. Cum Madianitide congrediens a Phinees interficitur, II 472 D'. — Ejus scelus et protervia, II 473 C. — Tropologice, quosnam designet, II 475 D'.

ZAMBRI, dux equitum, occiso Ela rege Israel, regnum occupavit, III 694 C, sed paulo post, obsessus ab Amri in Thersa, cum domo regia sese succendit, A'.

ZARA, filius Juda ex Thamar, nondum natus viam patefecit fratri suo Phares, I 388 B', unde nomen accepit, D'.

ZARA, rex Æthiopiæ, ab Asa rege Juda devictus est, IV 219 C et seq.

ZARED, torrens in solitudine Moab, quem filii Israel siccis pedibus transmisisse feruntur, II 438 A', 535 A'.

ZEB, princeps Madianitarum. A Gedeone fugatus, et ab Israelitis comprehensus, occisus est in torculari, quod ab illo nomen accepit, III 154 A', VI 299 A. — Per Zeb, qui interpretatur lupus, significantur rapaces, VI 302 D'.

ZEBEDÆUS, pater SS. Jacobi et Joannis apostolorum, XI 49 C.

ZEBEE, rex Madianitarum. Comprehensus cum Salmana, III 157 C et seq., ab ipso Gedeone interficitur, 158 A' et seq., VI 299 B. — Zebee interpretatur victima lupi, illosque figurat qui peccando facti sunt præda diaboli, VI 302 D'.

ZEBUL, servus Abimelech, Sichimitis præfectus, III 165 A, e Sichima expellit Gal filium Obed Abimelech adversantem, C et seq.

ZELOTES. Cur Deus dicatur zelotes, II 2 D', 268 D, VII 458 A', et æmulator, II 543 B, X 517 B. — Zelotes quare cognominatus fuerit S. Simon apostolus, XI 506 B'. — *Cf.* Æmulatio, Zelotypia, Zelus.

ZELOTYPIA. Quid zelotypia et spiritus zelotypiæ, II 3 A, 345 D' et seq. — Uxor diligenda non est amore nimis zelotypo, VIII 55 C. — Mulier zelotypa, marito quam onerosa, VIII 163 D. — Lex et sacrificium zelotypiæ in V. L., II 345 C' et seq. Zelotypiæ potionis effectus in sonte muliere, et in insonte, 348 D. Ad duritiam cordis Hebræis concessa videtur hæc probatio, 346 C, 348 D', et in illa exigenda vir sæpe peccare potuit, 349 A. Cur uxoribus non concessa licentia sic viros probandi, 346 C'. — *Cf.* Invidia, Zelotes, Zelus.

ZELPHA, ancilla Liæ. In concubinam data Jacob, ei peperit Gad et Aser, I 338 D'. — Ubi sepulta, I 457 C'.

ZELUS. Zelus Dei est affectus quo diligit homines eorumque virtutes, simul illorum culpas abhorrens, VII 458 A', VIII 405 A', IX 441 D', 481 B', vel amor quo prosequitur justitiam, VII 49 D', 484 A, et rigor quo eam exercet, VIII 622 C', IX 529 B, vel divina indignatio, II 644 A', VI 275 C, VIII 717 A'. — Qualiter Deus zelatus sit Synagogam, VIII 743 C, X 344 A, 621 D, 649 C, et Ecclesiam, 350 B, 625 A, 653 B. — In igne zeli Domini devorabitur omnis terra, quo sensu, X 576 D', 582 B, 592 B. — Cur statua Baal dicatur idolum zeli, IX 449 A'.

Zelus in homine, quid sit et quotuplex, II 345 D', V 628 B', VI 186 B, XII 319 D. — Zelus spiritualis Deo acceptissimus est, II 476 A', VIII 763 D, IX 143 A', XIII 610 D. Omnibus est necessarius, II 9 B, 101 A', 291 D, III 276 C', 285 C', 716 C', VI 379 B, 468 B, VII 439 B', XI 55 B, 80 B, 510 A', XII 319 B', XIII 610 C', maxime prælatis, II 9 C, III 435 D, IV 86 A', 92 B', 230 D', 254 D', VI 468 D. Eo ardentior fit quo magis Deus diligitur, II 503 A', VI 572 C'. Animam virtuosam comedit, 186 A, XII 319 C', cruciat, IV 458 D', mœrere et tabescere facit, 642 A, VI 555 B, 572 B'. Per illum anima Sponso cœlesti spiritualem sobolem generat, VII 423 A'. Ad aggrediendum ardua inducit, 433 A', et ad divinum honorem vindicandum, B'. Justi interdum ex zelo divino ea quæ ad Dei honorem dicenda concipiunt, tacere non possunt, IV 364 B, D. — Honorem

Digitized by Google

Dei et proximi salutem zelantes quomodo remunerentur, VII 67A, 440A. — Zelus scientia et discretione condiendus est, II 476A, IV 48C', VII 340C'. A semetipso incipere correctionem debet, III 510C, XI 593D', XII 319B'. Magis de anima proximi quam de corpore curat, VII 133B. Quomodo zelandum sit bonum, VIII 298D'. — Ira quæ dicitur per zelum, bona est, sed per rationem moderanda, IV 375D, 513D', 537C, V 428D', VI 112C, VII 247D', XI 64A' et seq., 65B, 333C, XIII 317C, 566A'. Hæc ira in Christo fuit, XI 333B, XII 96B'. Ex zelo justitiæ procedere potest maledictio, XIII 587B. — Zelus amarus abjiciendus est, VIII 122B, XIII 588D, D', 589D.

Dantur exempla zeli in Phinees, II 473A et seq., V 277D', VI 464B', VIII 274B' et seq., Elia, III 711C', V 278C, Jehu, IV 47C et seq., 48B', Josaphat, 230D', Ezechia, 254D', Josia, 86A', D' et seq. — Zelus Simeon et Levi contra Sichimitas, an justus fuerit, I 367B, V 150B et seq. — Quid de zelo Saulis erga Gabaonitas, III 556A, de zelo Jonæ contra Ninivitas, X 463C, de zelo SS. Jacobi et Joannis, XI 608C et seq. — Zelus Christi pro domo Domini quantus fuerit, VI 175A, XII 319C.

Zelus nonnunquam pro invidia sumitur, VIII 182C, 186A, 427C', XIII 136D, 592B, XIV 116B. — Zelanda non est prosperitas peccatorum, V 628B', VI 213D et seq., VIII 57A'. — A zelantibus te absconde consilium, VIII 225B.

Cf. Æmulatio, Invidia, Ira, Zelotes, Zelotypia.

ZENAS, legisperitus, discipulus S. Pauli, XIII 457B.

ZENO, Stoicorum princeps, noverat esse inferos immortalesque animas, X 15C.

ZEPHYRINUS (S.), Papa, allegatur de superioribus a subditis non accusandis, III 393D, 394A. (In Jure.)

ZIPH mensis, quis, III 613C.

ZIPH. Ziph nomen est viri et urbis de tribu Juda, III 386B, IV 117D, 211C, necnon solitudinis, III 385A'. — David cum Jonatha fœdus pangit in deserto Ziph, III 385B'. — Ziphæi David Sauli prodere attentant, III 386A, 402B, VI 67A'. — Ziphæi interpretantur florentes, VI 67B'. Qualiter Judæos signent, III 387D', VI 67B', vel sæculi amatores, 70B.

ZIZANIA. Exponitur parabola zizaniorum, XI 167A et seq., 168B' et seq.

ZODIACUS est circulus in duodecim signa divisus, in quo sol et planetæ moventur, VII 215C, 530C.

ZOMZOMMIM, gigantes, in terra Ammon olim habitabant, II 535C'.

ZONA. De zona quæ inter ornamenta pontificalia seu sacerdotalia V. L. annumeratur, II 239D', VIII 271D. *Vide* Balteus. — Filiæ Sion captivæ pro zona funiculum habuerunt, VIII 355B'. — Apostoli in zonis suis pecuniam gestare vetiti sunt, XI 123D. — Per zonam seu cingulum denotatur castitas, VII 199A'. *Vide* Lumbus. — Quid exprimatur per zonam auream Christi, XIV 234A, et angelorum, X 139A, XIV 332A. — Qualiter Deus balteum regum dissolvat, et præcingat fune renes eorum, IV 480C', 487B. — Maledictione divina quasi zona ligantur Judæi, VI 491A', et impii, 497B', VIII 355D'.

ZONA torrida impertransibilis dicitur, V 6C.

ZOROASTRES, astronomus, magiæ inventor, Cham filius Noe fuisse fertur, I 196A', IV 78C', et nascendo risisse dicitur, VII 492B.

ZOROBABEL. Zorobabel filius Salathiel, de quo in Esdra, Aggæo et Matthæo, an idem sit ac Zorobabel filius Phadaia, nepos Jechoniæ regis, de quo in libro Paralipomenon, IV 121C', vel etiam idem ac Sassabasar, princeps Juda, cui Cyrus vasa templi reddi jussit, V 211A', C'. Quot liberos habuerit, IV 121D', XI 12B'. — Quo sensu dux Juda fuerit, IX 177B', X 601C. — Templi instaurationem, quam aggressus fuerat, jubente

Digitized by Google

Cyro, V **214B** et seq., **216B'**, sed intermittere debuerat, A et seq., tandem accepta licentia a Dario, cui familiaris erat, **220C**, **221C**, X **601B'**, exhortantibus Aggæo et Zacharia prophetis, perfecit, V **220B**, **222B'**, VIII **290B'**, X **601A** et seq., **603A'**, **606D** et seq., **635B** et seq., **642D'** et seq. — Laudatur in Ecclesiastico, VIII **290D**, et in apocryphis Esdræ, XI **12A'**. Dicitur cornu Israel, IX **553A'**, filius olei, X **636C'**, Oriens, **642D'**. Quid lapis stanneus in manu ejus, **636C**, **638B'**. — Ejus tempore habitatores Juda bonis abundaverunt, X **622B**. — Qualiter typus fuerit Christi, X **603D'**, **637C'** et seq., qui etiam ad litteram appellatur Zorobabel, **610A'**, **611A** et seq. — Zorobabel interpretatur « magister in Babylone », designatque principes sæculares et prælatos, X **603D**, **606B'**, **612A**, **613C'**.

ERRATA

Nota. — Per numerum primum designatur pagina, per secundum columna, per tertium linea.

7, II, 28 : Abarim, xl^{e} statio, *lege* xli^{e} ; — 38, I, 38 : XI 337 D, ... XI 357 D ; — 42, II, 9 : Apocalypseos, ... Apocalypsis ; — 45, I, 21 : Judæus, ... Hebræus ; — 54, I, 14 : V 595 C, ... V 575 C ; — 58, II, 29 : Asiongaber, xxxi^{e}, ... xxxii^{e} ; — 59, I, 5 : Aspidum caput sugere, quid, ... Utrum, Job xx^{e}, legendum sit, Caput aspidum surget, an, Caput aspidum suget ; — 59, I, 7 : aspidum ora, ... aspidum ova ; — 59, I, 19 : 217 D, Xerxes I, vir Esther, 173 A, X 93 A, qui et ibi, ... 217 D ; rex Medorum atque Persarum de quo in libro Esther, 173 A, qui et ibi ; — 61, II, 2 : 546 C', ... XI 546 C' ; — 61, II, 6 : I 6 A, ... I 5B et seq. ; — 63, I, 42 : 692 B, ... IV 692 B ; — 65, II, 40 : 223 C, ... IV 223 C ; — 66, I, 20 : 8 B, ... X 8 B ; — 67, II, 7 : 420 B, ... 420 D ; — 67, II, 8 : 419 A, ... 420 B' ; — 69, I, 13 : XI 40 B, 49 A, ... XI 40 B, XIII 49 A ; — 69, I, 14 : 494 B, ... XI 494 B ; — 69, II, 30 : 279 A, ... IX 279 A ; — 70, I, 38 : Nec propheticus est nec canonicus, IX 383 B ; sed licet apocryphus, 385 A', multa notabilia, ... Juxta Hebræos, nec propheticus est nec canonicus, IX 383 B, sed apocryphus, 385 B'. Multa notabilia ; — 73, I, 21 : 475 A', ... IV 475 A' ; — 76, II, 30 : 73 D, ... XI 73 D ; — 79, II, 3 : 592 A et seq., ... 592 C et seq. ; — 79, II, 39 : 270 C', ... 276 C' ; — 84, I, 16 : Cades, xxxii^{e}, ... xxxiii^{e} ; — 86, II, 6 : *Cf.* Tenebra, ... *Cf.* Deus, Tenebræ ; — 91, I, 48 : XIV 42 D, ... XIV 42 B' ; — 92, II, 13 : Frequenter, transcendendo rationem, caritas dilecto se ingerit, VII 298 C, XIII 603 B, ... Dilectio excessiva rationem non sequitur, XII 603 B, et dilecto se ingerit, VII 298 C ; — 93, I, 6 : 662 B', ... 642 A ; — 109, I, 26 : electus, VI 272 C', 350 C, 504 D, ... electus, V 504 D, VI 272 C', 350 C ; — 113, II, 20 : humilitatem, X 135 D', 263 B', ... humilitatem et mansuetudinem, VI 264 C', VIII 24 B', XI 145 C', 147 A ; — 118, II, 40 : V 571 A, XII 239 B' ; an exauditus sit, V 529 B, 531 D et seq., XII 240 A, ... V 571 A ; quæ ejus tunc preces, 529 B et seq., XII 239 B', 246 A, et an exauditus sit, V 531 A et seq., XII 240 A, XIII 490 A' ; — 126, I, 27 : XIII 72 A', ... XIII 208 B ; — 136, II, 3 : X 283 B, ... IX 283 B ; — 153, II, 2 : 375 B', ... VII 375 B' ; — 156, II, 36 : Brixiensis, ... Brixinensis ; — 160, II, 7 : XI 201 B', ... XI 200 B' ; — 160, II, 14 : 521 B, ... VIII 521 B ; — 163, I, 14 : 186 B, ... 185 B ; — 164, II, 19 : 359 B, ... 359 B' ; — 168, I, 10 : Decimæ ecclesiasticæ persolvendæ sunt, VII 26 B, sacerdotibus, II 419 C', ... Decimæ ecclesiasticæ persolvendæ sunt, II 419 C', VII 26 B' ; — 169, II, 26 : Dentes Judæ, ... Dentes Christi ; — 169, II, 38 : XIII 437 C, et ipsi debemus depositum nostrum custodire, 430 B, per Spiritum Sanctum, A', ... XIII 437 C. Qualiter S. Timotheus depositum custodire debuerit, 430 B, 437 A' ; — 172, II, 16 : 293, ... 263 ; — 173, II, 44 : XII 149 A, ... XII 149 D ; — 176, I, 16 : V 413 C', ... V 443 C' ; — 176, I, 46 : 452 D, ... XIV 452 D ; — 177, II, 30 : I 97 C', ... I 197 C' ; — 179, I, 16 : IV 580 C, B', ... IV 581 C, B' ; — 179, II, 17 : 274 C', 502 A et seq., ... 275 C', 502 A' et seq. ; — 183, II, 45 : IV 686 B, ... IV 687 B ; — 190, I, 18 : 63 D',... I 63 D' ; — 191, II, 22 : 646 B, ... III 646 B ; — 202, I, 26 : IX 231 D', 299 A', XI 396 C et seq., ... IX 231 D', X 299 D, XII 396 C' et seq. ; — 203, I, 5 : permanent, C, ... permanent, IV 424 C ; — 207, I, 16 : 634 A', ... 634 C' ; — 207, II, 35 : XIV 43 B, ... XIV 63 B ; — 215, II, 17 : III 309 D, ... III 308 D' ; — 220, I, 48 : 563 B et seq., ... 564 B et seq. ; — 224, I, 3 : 568 B, 622 D', ... 568 B, 594 D' ; — 235, I, 2 : IX 82 B', 161 A', 264 C et seq., ... IX 82 C', 264 C et seq. ; — 235, I, 23 : II 199 A', D', ... II 198 A' et seq. ; — 240, II, 45 : III 149 D, V 36 D, 399 B', ... III 149 D, IV 399 B', V 36 D ; — 241, I, 7 : 462 C', ... 462 A et seq. ; — 241, I, 18 : 438 C, ... XIII 438 C ; — 241, I, 24 : 663 C' et seq., ... VI 663 C' et seq. ; — 241, I, 39 : 361 D', ... VI 361 D' ; — 248, I, 37 : VIII 95 D, 471 A', ... VII 471 A', VIII 6 B', 95 D ; — 248, I, 45 : VIII 6 B, 12 B', ... VIII 12 B' ; — 250, II, 36 : quidam sancti, 186 D', ... quidam divites sancti, VII 186 D' ; — 257, I, 44 : Domini, VI 280 C, XII 542 D', ... seu Domini, VI 280 C, VIII 367 D', XII 542 D' ; — 257, II, 39 : XIII 303 C', ... XIII 303 A' et

Digitized by Google

seq.; — 262, I, 38 : Hebræos, B, ... Hebræos, 127 B ; — 264, II, 36 : in simplicitate, ... in simplicitate tribuat ; — 273, II, 11 : 201 B, ... 201 C' et seq. ; — 274, II, 6 : XII 410 C', ... XII 400 C' ; — 275, I, 9 : Eugenius IV, ... III ; — 277, II, 11 : 353 B', 402 D, ... VIII 353 B', 402 D ; — 278, I, 47 : 252 B, ... V 252 B ; — 280, II, 34 : X 328 D, ... XI 328 D ; — 281, II, 48 : VII 710 D', ... VIII 710 D' ; — 283, II, 16 : fermento, ... fermentato ; — 285, II, 30 : XIV 516 A, ... XIII 516 A ; — 290, I, 2 : 624 B, ... II 624 B ; — 291, II, 16 : 30 C', ... 31 C' ; — 293, I, 17 : 150 D', ... VIII 150 D' ; — 296, I, 34 : Dominus fortitudinis, ... Donum fortitudinis ; — 313, II, 4 : 589 C, ... 586 C ; — 313, II, 34 : VI 494 A', ... VII 494 A' ; — 313, II, 35 : 109 D, ... VI 109 D ; — 315, II, 3 : Gratianus Decretalium, ... Decretorum ; — 318, I, 21 : 198 A, ... VII 198 A ; — 321, I, 7 : II 326 B', ... II 325 B' ; — 332, II, 4 : 206 C, ... IV 206 C ; — 335, I, 8 : quomodo Trinitatis, ... quomodo Dei ; — 348, I, 34 : 482 D, ... 488 D ; — 354, I, 5 : V 258 D', ... VI 258 D' ; — 363, II, 7 : 490 C', ... VII 490 C' ; — 364, II, 8 : et spiritum, ... et Spiritum Sanctum ; — 365, II, 29 : 292 B', ... 292 C et seq. ; — 374, II, 23 : III 46 C', ... 46 C' ; — 383, I, 6 : 392 B, ... 392 D ; — 383, I, 9 : celebrant, A', ... celebrant, 378 A' ; — 385, I, 31 : XII 268 B, XIII 611 D', ... XII 268 B, 611 D' ; — 394, I, 38 : C et seq., ... 87 C et seq. ; — 396, I, 21 : nascendus erat, ... nasciturus erat ; — 396, II, 12 : 332 C, ... II 332 C ; — 399, II, 13 : XII 512 A, ... XII 572 A ; — 402, I, 27 : 701 B, ... 700 B ; — 417, I, 10 : lapis offensionis....., XIII 635 D', ... Qualiter Deus seu Christus sit lapis offensionis incredulis ac perversis, III 105 A, VIII 395 C et seq., 399 A', XI 239 B, XII 178 C' et seq., XIII 81 D, 636 C et seq. ; — 417, I, 22 : 623 D, ... 123 D ; — 425, I, 42 : 493 D', ... II 493 D' ; — 431, II, 32 : 354 A, ... VII 354 A ; — 440, II, 21 : XII 370 C, ... XI 370 C ; — 454, II, 7 : V 59 A, ... VI 59 A ; — 455, II, 14 : XIV 8 B, ... XIV 18 B ; — 471, I, 43 : VII 380 B, ... VII 381 B ; — 471, II, 19 : 412 D, ... 413 D ; — 473, I, 17 : XIII 382 A', ... VII 382 A' ; — 475, I, 27 : a nobis, ... nobis ; — 479, I, 26 : XIII 165 D', ... XIII 156 D' ; — 479, II, 22 : egit, A', ... egit, 496 A' ; — 493, II, 9 : sequentur, XII 357 C' et seq., ... secutura sint, XI 357 C' et seq. ; — 502, I, 1 : 352 B et seq., ... II 352 B et seq. ; — 508, I, 34 : III 147 A', ... 147 A' ; — 508, II, 27 : filia, 86 A, ... filia, I 86 A ; — 516, I, 11 : XI 477 B', ... XI 477 D' ; — 520, II, 25 : VII 482 C', ... VII 481 C' ; — 544, II, 2 : VII 332 A', ... VI 332 A' ; — 546, I, 4 : 166 D', ... X 166 D' ; — 551, I, 7 : 553 D', ... 533 C' ; — 566, I, 42 : XII 127 D', ... XII 128 A ; — 573, II, 10 : XIV 425 D, ... XIV 425 A ; — 581, I, 33 : XII 366 C et seq., ... XI 366 C et seq. ; — 596, II, 15 : Mare Rubrum, ... Mare Mortuum ; — 601, II, 15 : X 523 A, ... X 523 C ; — 603, II, 15 : II 443 D', ... II 443 B' ; — 608, II, 23 : corruere, 131 D, ... corruere, IX 131 D ; — 621, I, 23 : III 496 A, ... II 496 A ; — 624, I, 8 : 178 D, ... VII 178 D ; — 638, I, 4 : 156 B', ... 156 D' ; — 638, II, 40 : 370 D', ... 366 C ; — 639, II, 15 : Ps. XXII, ... Ps. XXXII ; — 647, I, 2 : increata, VI 113 A', ... æterna, VIII 3 A' ; — 648, II, 19 : quo jure, A', ... quo jure, 297 A' ; — 650, II, 44 : I 675 D, ... II 675 D ; — 651, II, 13 : 94 B', ... VI 94 B' ; — 654, I, 24 : 570 C et seq., XIII 571 B, ... XIII 570 C et seq., 571 B ; — 655, I, 18 : XII 94 B', ... XII 74 B'.

109, I, 46 : *dele* 315 B ; — 125, I, 26 : ... 335 B ; — 150, I, 47 : ... 512 B ; — 161, I, 36 : ... DAMASCENUS, ager ubi, etc. ; — 176, II, 33 : ... 231 D ; — 183, I, 38 : ... 283 C ; — 186, I, 45 : ... 249 D ; — 205, I, 8 : ... etiam ; — 210, II, 48 : ... VI 670 D' ; — 216, II, 1 : ... 538 A, A' ; — 227, I, 3 : ... III 498 B' ; — 244, I, 9 : ... 131 B' ; — 257, I, 46 : ... VIII 367 D' ; — 259, I, 20 : ... 690 D' ; — 290, II, 11 : ... 219 D ; — 323, II, 38 : ... VIII 172 B ; — 349, I, 42 : ... IV 518 D ; — 378, II, 47 : ... 453 B ; — 391, II, 35 : ... 399 B' ; — 410, I, 30 : ... sed spiritualiter divites sunt, VII 66 C ; — 529, I, 36 : ... quid ; — 595, I, 45 : ... XIV 111 D ; — 600, I, 39 : ... 63 C' ; — 616, I, 24 : ... III 342 B' ; — 617, I, 9 : ... XII 106 B' ; — 626, I, 30 : ... I 304 B', VI 287 C ; — 627, II, 28 : ... 320 C' ; — 633, I, 46 : ... 49 D'.

Digitized by Google

Digitized by Google

Typis Cartusiæ Sanctæ Mariæ de Pratis. Tornaci.
A. Baudechon typographus.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google